

R-11802

ANNALES ECCLESIASTICI

AVCTORE
CAESARE BARONIO SORANO
CONGREGATIONIS ORATORII
PRESBYTERO.

1649 1649

Tomus Quintus.

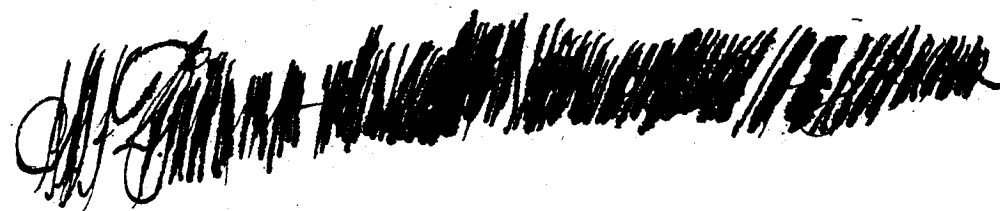

ROMAE: Ex Typographia Congregationis Oratorij
apud S. Mariam in Vallicella. M. D. XCIV.
Concessione Præsidentium.

SANCTISSIMO
AC BEATISSIMO
PATRI
ET D. N. CLEMENTI VIII.
PONTIFICI MAXIMO

CAESAR BARONIVS CONGREGATIONIS
Oratory Presbyter sempiternam felicitatem.

Vos conficimus, te Pontifice, BEATISSIME PATER, Annalium tomos, vt tibi debitos, sponte persoluimus: obtulimus nuper quartum, offerimus ecce quintum; eoq. libentius, quo scimus te & priorem grato animo accepisse, & sub tanta licet mole curarum (quod vix credere quisquam valeat) furtiuis horis crebrius perlegisse. Si placuit ille, fortasse hic non minus gratus accedet; quippe qui sex sanctissimorum Romanorum Pontificum rerum præclare gestarum fulgore resplendeat; Anastasij nimirum, Innocentij, Zosimi, Bonifacij, Cælestini, ac denique Sixti; quos omnes, vt Deo acceptos, & post obitum inter Sanctos adscriptos,

florenti rediuiua memoria annis singulis celebrare
Ecclesia confueuit : Qui cum in omnibus digna
successoribus imitanda exempla reliquerunt , tum
in eo maxime altitudinem animi ostenderunt cum
insigni pietate coniunctam , quod Dei Ecclesiam
vndique hæreticorum agminibus circumseptam, pi-
ratarum instar amicos simulantium , & se in eam ob-
trudentium , admirabili quadam prudentia illiba-
tam diuinitus conseruarunt .

Videre namque est eum qui primitus occurrit,
laudatissimum Anastasium circumactæ & vndique
exagitatae prodicione Origenistarum periclitanti fi-
dei præsto esse, dum illius simplicitati illudentes E-
piscopi , nempe Siricij , qui de suo ingenio (vt fan-
ctus inquit Hieronymus) ceteros æstimabat , sese
in Ecclesiam , oblata Catholicæ fidei confessione
Pontifici , subdole immisissent . At quales re vera
essent, a se perspicue demonstratos , penitusq. de-
tectos , idem Anastasius mox anathematis illata
sententia , profligauit ; præclare admodum succe-
ssoribus relinquens testatum , hæreticorum poeniten-
tiam , quantumlibet Catholicæ assertionem fidei de-
claratam & chirographo consignatam , haud festi-
ne suscipiendam esse , sed suspensa lance iudicij,
prudentiore consilio , longioreq. examine disqui-
rendam .

His plane admonitus eius in Pontificatu succes-
sor Innocentius, absolutum licet in Concilio Palæ-
stino Pelagium suas damnantem hæreses , & fidem

Catho-

Catholicam profitentem , Synodalibus quantum-
libet litteris commendatum ac probatum Catholi-
cum , non solum recipere detrectauit , sed penitus
respuit , immo & seueriori censuræ dolosum homi-
nem subijcere voluit , atque excommunicationis
sententia condemnare, adnitentibus magno illo ma-
gistro Catholicæ Ecclesiæ Augustino & reliquis Af-
fricanis Episcopis, atque clamantibus, omnia ab eo-
dem veteroso hæresiarcha proditorie ac veterato-
rie agi : Quin & tanto vehementius exclamarunt po-
stea , crebrisq. litteris fatigarunt , dicam , & exagita-
runt Zosimum successorem Innocentij, cum perlat-
tum est, Pelagium eundem, eiusq. collegam Cæ-
lestium, oblati poenitentia cum recta fidei confes-
sione libellis, ad audientiam (etsi citra communio-
nem) admissos, & eorum causam ad Romanæ Ec-
clesiæ iudicium reuocatam : quos tamen inuentos
fallaces & fraudulentos idem Pontifex iterata dam-
nationis sententia perculit.

Par exemplum a Sixto Pontifice editum reperi-
tur, dum ouina pelle contactus se intulit lupo in
Vrbem (Iulianum dico Pelagianorum signiferum
ceteris omnibus Catholicæ Ecclesiæ magis infestū)
& vt sedem, de qua fuerat ante deiectus, recipere
posset, simulata fide Catholica & fucata poeniten-
tia ipsum Pontificem decipere conatus est : Sed
quo minus admitteretur, nec vlla ratione audire-
tur, Magnus ille Leo tunc Archidiaconus, eius
paulo post in Pontificia sede successor, summo ani-

mi vigore intercessit; magno plausu excipiente populo atque lætitia prosequente dignam versipellis hominis absque auditione repulsam.

Hæc est plane veteris obseruantia arcte constricta fibulis Romanæ Ecclesiæ disciplina, sacris sancita legibus, exemplis pluribus edita, & a sanctis Patribus custodita, vt non pateat facilis aditus hæreticis ad Ecclesiam redeuntibus, qui simulationis & fraudis vehementi suspitione laborant. At longe seuerior hoc tempore (quod hic ipse exhibit tomus) extitit de his Ecclesiastica Orientalis Ecclesiæ constitutio, cum in sacro Episcoporum Concilio, Patrum omnium rogata sententia, canon sancitus est, idemq. munitus subscriptione Episcoporum omnium, potissimum vero Sisinij Constantinopolitani & Theodoti Antiocheni clarissimorum Antistitum super ceteros eminentium, ne Massaliani hæretici sæpe recepti, & sæpe relapsi, sic crebro ludificantes Ecclesiæ Catholicæ maiestatem, vllatenus amplius reciperentur, etiam si millies pœnitentiæ libellos offerrent; quod scilicet cuncta illi agerent simulate. Sola namque simulatio vberem perennemq. diuinæ misericordiæ fontem exiccat: quam præ ceteris criminibus insectati sunt Apostoli, eorundemq. Princeps Petrus primo vltus est, in Simonem magum sententiam damnationis intorquens, atque in Ananiam & Saphiram Apostolicæ seueritatis districtum gladium repentino impetu vibrans.

Cete-

Ceterum numquam despexit, neque desperavit aliquando lapsorum Ecclesia Romana salutem; nec inuidet pia mater vitæ periclitantium filiorum, neque perditione morientium delectatur, quæ, publicis etiam affixis olim edictis, delinquentes inuitare consuevit ad veniam, simul & illices ad pœnitentiam imagines ob oculos ponere pastoris super humeros ouem gestantis, quas in sacris calicibus exculpere solet, vel pingere. Verumtamen cum omnibus vere pœnitentibus sinum aperit, & obuias manus extendit, non temere ac sine delectu omnes accedentes excipere consuevit, quos prius instruens voce præconis iugiter illud inclamat: Facite fructum dignum pœnitentiæ.] & Apostolico tonitruo semper intonat: Magis satagite, vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis.] opera illa exigens, quæ progrediantur (vt ait Apostolus) de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta: quibus si careant qui pœnitentes ad eam se accedere profitentur, manus ipsa retrahat, & sinum contrahat. Examinans ista Gelasius doctissimus Romanorum Pontificum, scribens ad Euphemium Constantinopolitanum Episcopum: Quomodo, inquit, de corde puro, si hæreticorum fuerint participatio- ne polluta? Quomodo de conscientia bona, si malorū fuerint confusione permixta? Quomodo de fide non ficta, si fuerint mixta cum perfidis?] eadem rursus repetit idem Pontifex & inculcat, vt rem magni ponderis, scribens ad Anastasium Imperatorém.

Tertul. de Pudicit.

Matth. 3.

2. Petr. 1.

1. Tim. 1.

Sic igitur semper ab antiqua Romanæ Ecclesiæ disciplina alienum fuit, vt inexploratis lapsis indulgentia præcox occurrat. Quisnam enim in his pertractandis eiusdem mos vetus extiterit, ipsa Romani Cleri digna elogia manifestant, cum, sine Pontifice licet, cessante diu sede post decoratum nobili martyrio Fabianum, ingruentem lapsorum turbam & pulsantem instantius Ecclesiæ fores, atque vt admitterentur in communionem vrgentem repulit, quod id tentassent non præmissa longioris temporis conciliatrice diuinæ gratiæ pœnitentia: id quidē epistolis ad sanctum Cyprianum, mirificum illum Carthaginensem Episcopum, datis, his primum verbis ijdem professi sunt: Mirati sumus ad hoc vsque proflire voluisse, vt tam vrgenter, & tam immaturo atque acerbo tempore, in tam ingenti & immenso crimine atque delicto pacem sibi non tam peterent, quam vindicarent, immo iam & in cælis habere se dicerent.] ac rursus: Absit (inquiunt) ab Ecclesia Romana, vigorem suum tam profana facilitate dimittere; & neruos seueritatis, euerfa fidei maiestate, dissoluere: vt cum adhuc non tantum iaceant, sed & cadant, euersorum fratrum ruinæ properata nimis remedia communicationum vtique non profutura præstentur, & noua per misericordiam falsam vulnera veteribus transgressionis vulneribus imprimantur, vt miseris ad euerfionem maiorem eripiatur & pœnitentia] quam scilicet præmittere tenerentur tamquam fide-

iusso-

iussorem & obsidem pacis Ecclesiæ impetrandæ. Quod si ea præstiterunt ex vitali Ecclesiæ corpori perpetuo inhærente diuino Spiritu viuida atque vocalia membra: quid visibile caput, Romanum Pontificem ipsi Christo coniunctum, & Christi ore loquentem, præstiturum fore crederemus? Sed de his hætenus; haud enim patitur instituti ratio diutius immorari: satis namque est, degustanda propinasse perpauca ex multis, quæ præsens hic tomus includit, forisq. tamquam signa in fronte operis posuisse, & imposuisse postibus de superata sæpius irrepête clanculum hæreticorum perfidia trophæa præclara sanctissimorum Pontificum; quorum vestigijs te fortiter firmiterq. insistere, Ecclesia vniuersa lætatur.

Iam vero (quod reliquum est) sanctis tuis, PATER BEATISSIME, pedibus aduolutus, post duos oblitos Annalium tomos amplissimam benedictionem illam expeto, quam post duos allatos ad patrem Iacob filios Ephraim & Manassen, ab eodem sanctissimo Patriarcha ipsius filius Ioseph est feliciter consecutus. Custodiat te quam diutissime Deus incolumem & defendat, qui turbulentissimo hoc tempore Ecclesiæ suæ inscrutabili sua prouidentia voluit te esse præfectum.

RELIGIOSISSIMO
AC SERENISSIMO
PRINCIPI

GVILLIELMO COMITI
PALATINO RHENI
VTRIVSQUE BAVARIAE DVCI
CAESAR BARONIVS FELICITATEM.

CONSUEVIMVS, Serenissime Princeps, in singulis ferme Annalium tomis post Summum Pontificem epistola nuncupare aliquem ex inhærentibus ipsi presbyteris siue diaconis Cardinalibus. Quoniam vero, sicuti Moyfi non sacerdotes tantum atque Leuitæ, sed & Iosue potentissimus dux exercitus assistere consuevit; ita & te religione pollentem, Magnum Ducem vtriusque Bauariæ intime inhærere sacro totius religionis Antistiti, certo scimus: hac epistola insigne nomen tuum prosequi, mearum partium esse duxi. In te enim, instar Iosue, prægrande illud diuino munere miraculum editum quodammodo instaurari videtur temporibus nostris, quo Sol stare iubetur, & prohibetur penitus deorsum ad Occasum labi; cum, inquam, absque tetrae obice noctis Sole illustrior Catholica fides super populum tibi subiectum semper lucens, firma, immobilisq. nutu Dei sit iussa consistere, quæ alijs finitimis prouincijs, dilabens in Occidentem, tenebræ post se noctis relinquit horrorem: Qua in re etiam Aegypti noscuntur renouata prodigia, dum atra densaq. obuolutis illis vbique caligine, dumtaxat in noua Gessen, Bauaria ipsa tua, veri Israelitæ iucundissima luce perfruuntur, veritatis Sole in meridie radijs claritatis & charitatis fulgore iugiter affulgente; vt impietatis frigus non sentiant, & glaciei perfidiæ sint expertes, atque vberissimo prouentu spiritualium frugum perpetuo potiantur autumno.

His quidem omnibus tu ipse abundans & affluens, Romanam Ecclesiam in primis regia locupletasti munificentia, cum sacras Memorias sanctorum Martyrum præclaris monumentis insigniter illustrasti: addidisti vero ad summum decorem lucis operibus filios lucis, cum abs te genitos Serenissimos Principes, regiae ornamenta familiae, absolutissima virtutum omnium exemplaria, ad Apostolicam sedem misisti, visuros, & religioso veneraturos officio in ea sedentem vice Christi CLEMENTEM recens creatum Pontificem Maximum: in quibus singulis tua augusta eluxit imago. Ita plane ad mensuram bonam, ex Euangelij præscripto, apposuisti confertam, coagitatam, atque supereffluentem. Bona quidem illa mensura fuit, quam boni Principes præstare consueuerunt, cum Martyrum monumenta insigniter exornasti. At vero cum honorificentissimam legationem ad ipsum CLEMENTEM Summum Pontificem missam, maiorem existima-

sti, quam

sti, quam vt credi deberet clarissimis viris tibi subiectis, sed ea tantummodo dignos putasti sublimes Duces, ipsos Principes filios tuos, carissima pignora, nempe Philippum Ducem eundemq. Reuerendissimum Episcopum Ratisponensem, instar Timothei Apostolico munere decorantem honestissimam iuuentutem, simulq. germanum ipsius fratrem Ferdinandum Ducem & Præfectum amplissimæ dignitatis, clariorem vero integerrima probitate: plane confertam mensuram addidisti, atque coagitatam apposuisti: Tunc vero supereffluentem, aucto cumulo, superinfudisti, cum post paucos menses ipsum primogenitum tuum, Serenissimum Principem Maximilianum regio apparatu misisti, accepturum a Sanctissimo Patriarcha, more maiorum, benedictionem primogenito debitam.

Qui igitur tot tantisq. Christianam religionem officijs excolit, & tam amplis Christi Vicarium, successorem Petri, istis præsertim temporibus, frequentat obsequijs, Romanamq. Ecclesiam muneribus auget: par est vt eum omnes Fideles ament, colant, venerentur, omniq. studio prosequantur. Quo quidem nomine ego ipse (quod reuerentia monet, ratio suadet, postulat magnitudo tuorum meritorum, implorat virtus, religio denique exigit) omnem exhibens tuæ Amplitudini obseruantiam, cultum præstans, impendens obsequium, pendens tributum, persoluens debitum, quantum offero Annalium tomum: in cuius fronte, velut in atrio exculpta columna, hæc de te memoria conspiciatur erecta, posteris fidæ factura, mysticam Dei Arcam diu exulem, apud te diuertentem, religiosissime esse susceptam ac reuerentissime asseruatam; & typicum Dauidem cum suis profugum abs te honorificentissime habitum, consecuturo ob digna merita vnà cum domo tua benedictionem a Domino impertitam Obededom, & in successoribus diuinam promissionem Christi testamento firmatam veris filijs Berzellai. Vale Princeps maxime pie, teq. Deus vna cum Serenissimis Principibus filijs tuis sua dextera iugiter protegat atque conseruet.

S I X T V S P A P A V.

Dilecto Filio Cæsari Baronio Sorano Presbytero Congregationis Oratorij nuncupatæ.

DILECTE Fili, salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum dilectus filius noster Antonius tt. SS. Ioannis & Pauli presbyter Cardinalis Carafa nuncupatus Bibliothecarius Apostolicus nobis retulerit, a te primum Annalium Ecclesiasticorum volumen editum, aliaq. propediem edenda esse, opus non minus docte quam fideliter a te scriptum, & ad totius antiquitatis Ecclesiasticæ notitiam comparandam valde utile: quibus nimirum non tantum res gestæ exacte per annos singulos recensentur, & quæ de his obortæ sunt controuersæ elucidantur, sed etiam ipsi Apostolicarum traditionum fontes purissimi aperiuntur, atque hæreticorum mendacia confutantur: Nos, qui eruditorum omnium fœuere solemus ingenia: cum tuam in primis industriam, & egregiam pro Catholica Ecclesia nauatam operam magnopere in Domino commendemus: Cupientes, vt istem a te editi, vel edendi Annales Ecclesiastici ad integram rerum veritatem custodiendam seruentur penitus incorrupti, & quam diligentissime fieri potest, typis excudantur: ac demum ne a quoquam seu negligentia, seu malitia, mendis deformari, aut aliter etiam forsan titulo mutato vel forma, mutari, corrumpi, vel deprauari possint: **MOTV PROPRIO** & certa nostra scientia, omnibus, & singulis Christi fidelibus, præsertim librorum impressoribus, ac Bibliopolis, quouis nomine nuncupatis, tam in Vrbe, & illius districtu, ac statu, & ditione temporali nobis & S. R. E. mediate, vel immediate subiecta, sub quingentorum ducatorum auri Camera Apostolicæ eo ipso applicandorum, necnon amissionis librorum atque typorum; quam etiam per totam Italiam & extra eam vbiuis gentium & locorum constitutis, sub Excommunicationis maioris lætæ sententiæ pœnis eo ipso absque alia declaratione incurrendis; Auctoritate Apostolica, tenore præsentium interdiciamus & inhibemus, ne per decem annos a Data præsentium computandos, primum Tomum Annalium a te editum, & alios singulos a te edendos, totidem annorum spatio ab vniuscuiusque eorum editione numerando, absque tua licentia imprimere, aliove titulo, vel forma, quouis prætextu mutatos, vel alio quocumque idiomate versos edere, vel sic editos vendere seu venales tenere audeant, vel præsumant. **MANDANTES** vniuersis, & singulis venerabilibus fratribus nostris Patriarchis, Archiepiscopis, & alijs locorum ordinarijs, eorumq. Vicarijs, seu officialibus in spiritualibus, generalibus, ac in dicto nostro statu Ecclesiastico Legatis, Vicelegatis, Gubernatoribus, Potestatibus, & alijs officialibus: vt quando, & quoties per te, vel tuo nomine fuerint requisiti, præmissa contra inobedientes exequantur, & obseruari faciant, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac statutis & consuetudinibus, iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apostolicis quibusuis personis quomodolibet concessis, & confirmatis. Quibus omnibus, illorum tenores, ac si ad verbum infererentur præsentibus, pro sufficienter expressis habentes, hac vice dumtaxat specialiter & expresse derogamus, ceterisq. contrarijs quibuscumque. Volumus autem vt præsentium litterarum exemplis etiam in ipsis voluminibus impressis eadem vbiue fides habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, **Dic xxvi. Iunij, M. D. LXXXVIII.** Pontificatus nostri anno quarto.

Tho. Thom. Gualterutius.

TARVSII TARVSII POLITIANI

CONGREGATIONIS ORATORII COLLEGAE

IN ANNALES ECCLESIASTICOS

CAESARIS BARONII

Heroicum.

DV M, quae multiplici nobis longinqua vetustas
Obruit annorum mole, ac premit amula nocte,
Factaque, doctrinasq. Patrum, moresque, manusque,
SORANE, ad lucem, ac superas reuocata sub auras,
Victuris mandas in postera secula chartis,
Quantum illi decus in terris peperere cruore,

Et quantum peperere suis ingentibus ausis,
Per te iam tandem nobis decus omne resurgit.
Aude etiam maiora: iuuant supera alta volentem.
Fors erit illa dies, cum toto Aquilone remenso
Annales, ducente Deo, glacialibus omnem
Pectoribus labem eripiant, tenebrasq. resoluant,
Et latis Christi campis mala gramina adurant:
Ac veluti quondam Solymum clangore tubarum
Maenia contremuere fera Ierichuntis, & alte
In se sacra ruens, in se sacra ipsa sepulta est:
Non secus harseos feralia culmina molis,
Te magnis resonante tubis decora alta parentum,
Supremum concussa gemant, barathrumq. sub ipsum
Prona ruant, scelerumq. suo dent limine poenas.

Maxime terrarum custos, Pater optime CLEMENS,
Hoc magnum tibi surgit opus, da candida dexter
Sydera, da felix, quando te Calicolum Rex
Auxilium fidei tantum miseratus auita,
Iesiadisq. instar turris concessit in hostes.
Namque serenatis Stygijs Aquilone procellis,
Ipse tibi Caesar referens ex hoste trophaum,
Exuuias, atque arma virum, roburque, decusq.
Dauidica veluti turri suspendet ab alta,
Mille inter pharetrasq. graues, clypeosq. nitentes,
Sydereis monumenta ducum pendentia tectis,
Aeternumq. tibi votum immortale sacrabit.

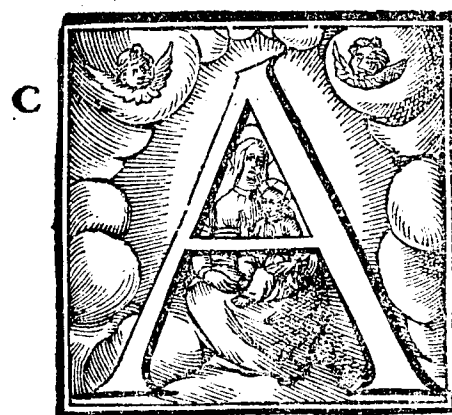

ANNALES ECCLESIASTICI.

Quintus Annalium tomus incipit ab exordio Imperij Arcadij & Honorij Augustorum, anno Domini trecentesimo nonagesimoquinto, usque ad quadringentesimum quadagesimum: continet annos quadragintaquinque: ita dispositus, ut commode Sextus tomus a S. Leone Magno Pontifice Maximo inchoetur.

CONTIQUA illa ac veneranda mater, sobole Patriarcharum fecunda, cum tandem quartum post partum se iam sterilem sensit (Liam dico magni coniugem Patriarchae Iacob) viribus destituta naturae, ardentiori tamen desiderio prolis incensa, consilium illud iniit, ut prole fecundaretur ancillae; proprium fore filium rata, quem illa ex viro sibi coniuncto concipiens genuisset. Probe quidem, atque ex sententia accidit, ut masculum illa pariens, quinto se auctam filio putans, in illud mox erumperet exultationis elogium, Feliciter; ex eaq. voce edita, eum Gad nomine nuncuparet. Quoniam vero & mihi contingit, post quartum iam editum Annalium tomum

quandam experiri sterilitatem, lassescere nempe corporis vires, eneruatamq. languescere mentem effoetam, hebetari ingenium, atque stylum obtundi, sed novos edendi partus adhuc virefcere desiderium: illud ipsum mihi Liae consilium ineundum putavi, atque imitandum exemplum: nimirum quarere ex aliena fecunditate progeniem. Sed ubi ancilla, quae eiusmodi benedictionis adijciat mihi partus, cum nulla existat ex filiabus Euae, cuius foetus maledictionis sit expers? Ecce Ancilla Domini, Domina eadem, cui Angeli seruiunt, famulatura ipsa omnibus, & allatura fecunditatem; quippe quae omnes vocet & prouocet illis Sapientiae verbis: *Transite ad me omnes qui diligitis me, & a generationibus meis adimplemini.* Sit igitur nobis Ancilla ista fecunda, cuius partus benedictionem concilians, sterilitatem soluit humanam: ut sic & nobis illud, Feliciter, acclamare contingat, immo praeeccellencia parientis ac prolis alacriter ingeminare, *Quam felicissime, Paruuus natus est nobis, & filius datus est nobis.* Ut autem tantam de te fiduciam, Ancilla sublimis & humilis Domina, capiamus, effusa illa tua erga nos semper immensa largitas persuadet, immo impellit, ac cogit. Age tu ergo nobiscum virtute Spiritus sancti, cuius aduentu concipere didicisti, ut nos feliciter hac augeas noua prole; ipseque Annalium tomus quintus abs te conceptus, & ad omnes veritatis numeros bene compositus, veluti membris cunctis integre formatum corpus atque perfectum, in lucem edatur: ut sic omnibus atque in omnibus innotescat datus a te benedictus fructus ventris tui.

IESV CHRISTI SIRICII PAP. ARCADII ET HONORII IMPP.
ANNVS ANNVS ANNVS
395. 11. 1.

ANNA.

TRECENTESIMO nonagesimoquinto Christi anno, notato Consulibus Olybrio atque Probino: Qui a Theodosio patre viuente, diuersis temporibus, Imperatores
Annal. Eccl. Tom. 5. A tores

ARCADIUS
ET HONO-
RIVS IMPE-
RANT.
a Marcellinus in
Chron.

tores creati fuerant, Arcadius & Honorius, eo defuncto, decimoexto Kalend. Februarij A
soli imperare coeperunt, cum Arcadius annum ætatis ageret vigesimū, Honorius vero na-
tus esset annos decem: imperassetq. ille vna cum patre annos duodecim, iste vero duos, vt
ex Marcellino^a colligitur. Hos itaque vltimo vitæ suæ tempore (vt superiori tomo dictum
est) Theodosius Imperator sanctissimo sacerdoti Ambrosio commendauerat, & moriens
sub protectione reliquerat Stiliconis Magistri militiæ, sub cuius cura tunc vterque agebat
exercitus, Orientalis scilicet & Occidentalis Imperij: huius enim in multis fidem proba-
tam inuenerat, quem & arctius vinculo nuptiarum obstrinxerat, iuncta illi coniugio Ho-
norij fratris filia, Serena nomine, clarissima femina. Ad hæc plane incunda ac capeffenda
consilia, vt barbarum hominem, potentissimum ducem deuinciret sibi foedere nuptiarum,
& relinqueret vtriusque patronum Imperij, perfidia Gentilium Senatorum impulerat,
quos sciuerat primo conspirasse cum Maximo, ac postea nouum tyrannum Eugenium in
Imperium euexisse, duobus Imperatoribus Gratiano & Valentiniano maxime pijs extin-
ctis. Sciebat præterea Theodosius Stiliconem pium atque idolorum cultus implacabilem
aduersarium. Consultum igitur fatis esse putauit tum Imperio, tum etiam religioni, si
aduersantem Gentilibus, Christianæ pietatis & Christianorum Imperatorum defenforem
proueheret Stiliconem.

RUFFINVS
INVIDIA
TABESCIT
GLORIA
STILICO-
NIS.
b Claudian. ad-
uersus Ruffinum
lib. 2. in princ.

Huius autem cum summa gloria, summa coniuncta potentia, quasi geminis accensis fa-
cibus, Ruffinus incensus est æmulus: cui recedens Theodosius Constantinopoli, pugnatu-
rus aduersus Eugenium, tum Arcadium, tum etiam ipsum Orientale Imperium commen-
darat. Quamobrem cum Theodosij vltima voluntate Stiliconem sibi prælatum audisset,
euestigio aduersus Imperium, inito clanculum cum Gothis foedere, moliri coepit insidias.
Hæc autem postea patefacta & nota cunctis, cecinit quoque Claudianus his versibus^b:

*Jam post edomitas Alpes, defensaq. regna
Hesperia, merita complexus sede parentem,
Auctior adiecto fulgebat sidere mundus.
Jamq. tuis Stilico Romana potentia curis
Et rerum commissus apex. Tibi credita fratrum
Vtraque maiestas, geminaq. exercitus aula.
Ruffinus (neque enim patiuntur seua quietem
Crimina, pollutæq. negant arefcere fauces)
Insandis iterum terras accendere bellis
Inchoat, & solito pacem turbare tumultu,
Hæc etiam secum, &c.]*

RUFFINVS
NOVA MO-
LITVR.

Vides ex Claudiano corrigi Suidam, & alios, dum aiunt, pari potestate Ruffinum atque
Stiliconem relictos esse tutores Imperij, Orientalis illum, istum vero Occidentalis. Ete-
nim nec Arcadio ea ætas erat, quæ tutore opus haberet.

c Zosim. lib. 5.

Porro quod rursus ad Ruffini animum commotum spectat, noua illa accessit causa,
qua ipse vehementiori impulsus impetu ad facinus perpetrandum præceps ruit. Quænam
autem ista fuerit, Zosimus ita narrat^c: Ruffinus Constantinopolim reuersus, impetrandæ
Principis affinitati studebat, tantum non properans ad collocandū Arcadio in matrimonio
filiam. Sed cum fortuna quiddam aliud ei præter expectationem moliretur, ex huiusmodi
causa spe Ruffinus excidit. Erant duo Promoti filij (geserat hic Consulatum vna cum collega
Timasio) qui adhuc superstite Theodosio cum liberis eius versabantur. Horum alter apud
se virginem filiam habebat eximia pulchritudine spectabilem. Hanc Eutropius, vnus ex
eunuchis Imperatorij, vt vxorem Princeps duceret, venustatē puellæ prædicata, cohort-
tabatur: cumq. videret Principem verba sua non illubenter admittere, monstrata imagi-
ne puellæ, perq. hanc Arcadio ad maius desiderium concitato, huius vti nuptias ample-
cteretur persuasit, nihil sciente Ruffino eorum quæ tractarentur, & existimante tantum
non confestim filiam suam Principi nupturam, seq. non multo post illius in summo Impe-
rio consortem futurum. Eunuchus autem conspicatus iam confectum ab se nuptiarum ne-
gotium; tripudiare populum, & coronis vt, veluti in nuptijs Principis fieri consueffet, rus-
sit. Cumq. vestem quæ Principem deceret, & mundum e regia sumpisset, eaq. gestanda
ministris & apparitoribus Principis dedisset, populo præeunte, per urbem mediam ince-
debat. Ratis autem omnibus hæc Ruffini filiæ datum iri, baiulofq. comitantibus; vbi pro-
grediendo propius ad Promoti domum accessissent, cum donis hanc sponsalitijs intrant;
& illis

NVPTIÆ
ARCADII
CVM EV-
DOXIA.

A & illis ipsis puella virgini traditis, quæ apud filium Promoti educabatur; quænam futura
Principis coniunx esset, ostendunt. Hoc modo Ruffinus spe sua deiectus, qui aliam cum
Principe nuptam cerneret; quod reliquum erat dispiciebat, qua via scilicet Eutropium
quoque de medio tolleret. Hæc Zosimus: ex quibus hallucinatos videas, qui dixerunt (vt
est apud Nicephorum^a) aliquos opinatos Eudoxiam fuisse Gratiani filiam, aliquos vero
Bautonis Consularis.

a Niceph. lib. 13.
cap. 4.

Quod autem de mundo muliebri ab Arcadio ad Eudoxiam coniugem misso mentio fa-
cta est: opportune exemplum eius ornatus capitis ex antiquo aureo prægrandi numismate
hic tibi exprimendum curauimus: accepimus ipsum a Fulvio Ursino, a quo & alia nonnul-
la præclara antiquarum rerum monumenta mutuati sumus:

DE ORNA-
MENTO CA-
PITIS EYDO-
XIAE.

C Quo vno exemplo illud intelligere potes, quod S. Hieronymus^b ad Lætam scribens ait: Regum
purpuras & ardentes diademata gemmas patibuli salutaris pictura condecorat.]
item & illud quod in eandem sententiam S. Augustinus ait^c: Iam in fronte Regum Crux illa
fixa est, cui inimici insultarunt.] hæc ipsi: quos melius ex præscripta numismatis forma va-
leas intelligere. Quidni super omne diadema & coronam regiam Crucis signum a Regibus
poneretur, quod longe clarius quibusuis gemmis coruscante corona fulgeret? Nam audi
Chrysofomum^d: Hoc maledictum, hoc abominabile, hoc extremi supplicij symbolū, Crux,
diadematis & coronis clarius factum est. Neque enim sic regia corona ornatur caput, vt
Cruce, quæ omni cultu dignior: & quam omnes prius abhorrebant, eius figuram tantope-
re quærunt: atque adeo vbique ea inuenitur, apud Principes, apud subditos, apud mulie-
res, apud viros, apud virgines, apud nuptas, apud seruos, apud liberos: subinde omnes
ea se signant, inscribendo in nobilissimum membrum nostrum. In fronte enim nostra,
quasi in columna, quotidie figuratur.] et post plura alia id genus, subdit: Omnes ipsa ma-
gis ornantur, quam diadematum coronis, vel multis gemmatis monilibus & torquibus.]
Idemq. alibi^e item de Cruce: Ecce nunc ipsa vita euasit honorabilior, & omnes eam in
fronte circumferimus, non solum non erubescences, sed ea etiam gloriantes: non solum
priuati, sed & qui sunt ipsi diademate redimiti, eam potius gestant, quam diadema: & me-
rito quidem: est enim innumerabilibus diadematis melior. Diadema enim ornat caput,
Cruce autem munit mentem.] hæc Chrysofomus. Habes pariter quod ex nummo discas,
Eudoxiæ fuisse cognomentum, Licinia, & non Iulia, vt alij tradiderunt. Sed iam ad Ruffi-
num inuidia excruciatum redeamus.

b Hieron. epist. 7.

c Aug. in Tsal.

54.
DE CRVCIS
ORNATV
PRAECONIA.

d Chrysof. aduer-
sus Gentiles, quod
Christus sit Deus.

e Chrysof. hom.
in Psal. 109.

E Accidit quidem sæpe secundum illud Dauidicum^f: Homo cum in honore esset, non in-
tellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis] vt æstuans semper
maioris gloriæ cupidine animus, quanta Dei largitate consecutus fuerit, obliuiscens ac
parui pendens, inmemor ingratus vt iuges rependat Deo gratias; cum infelix altiora
suspiret, spiret atque anhelet ad summa, ipse sibi necat laqueos, gladiosq. in suam ne-
cem exacuat, atque patrum scelerum, a se incipiens, poenas exigit. Ecce tibi iste ipse
Ruffinus huius rei dignum exemplum præbuit. Hic enim Elusæ in Aquitania humili loco
natus est (licet perperam eum Zosimus^g Celtam appellet) in Aquitania enim prouincia, &
non in Celtica Elusam esse, cum Plinius^h, tum etiam Sulpitius Seuerusⁱ affirmant, quam
patriam fuisse Ruffini & Claudianus^k est auctor: eam autem recte colentem Christianam
religionem, a Prisciliano deprauatam, idem qui supra Seuerus tradit^l: ex cuius fortasse
schola Ruffinus magias hausit, quarum insigniter peritum fuisse, idem Claudianus^m signi-
ficare videtur. Hic, inquam, Ruffinus Constantinopolim profectus, in aula versatus, adeo

f Psal. 48.

IMMODERA-
TI ANIMI
POENA.

g Zosim. lib. 4.
h Plin. lib. 4.
c. 19.

RUFFINI GE-
NVS ET VI-
TAE CVL-
TVS.

i Seuerus hist.
lib. 2.

k Claudianus in
Ruffin. lib. 1.

l Seuer. ibidem.
m Claud. ibid.

se in amicitiam insinuauit Theodosij Imperatoris, vt summos consecutus fuerit magistratus: A etenim (vt dictum est superius) vna cum Arcadio secundū Consule ipse collega gessit ordinarium Consulatum, Magistrumq. ante egit Officiorum, atque postea nobilissimā omnium Prætorij Præfecturam: cum nec ijs contentus, eo prouenit arrogantia, vt generum habere conaretur Imperatorem, immo ea (vt tradunt) via Imperium sibi sumere pertentaret.

Tales tantosq. conscensos sublimiores honoris gradus Ruffinum infantium plurimorum cædibus infecisse, & rapinis dehonestasse, iisdem qui supra auctores affirmant: huius nempe dolo inter alios Promotum Consularem occidi a barbaris iussum, & Lucianum Comitem Orientis plumbatis tusum ac male mulctatum esse, Zosimus^a tradit: vt prætereamus quæ in alios inferioris ordinis immaniter perpetravit: nam ipsum fuisse auctorem & impulso- rem, vt Theodosius Imperator præter consuetudinem moremque suum aduersus Thessalonicenses crudelissime, nullo habito delectu fontium & innocentium, desæuaret, superiori to- mo Annaliū dictum est. vnde non immerito hæc de eodē Ruffino Claudianus his versibus^b:

*Quis proderet tanta relatu
Funera? quis cædes possit desistere nefandas?
Quid tale immanes umquam gessisse feruntur
Vel Scinis Isthmiaca pinu? vel rupe profunda
Sciryon? vel Phalaris tauro? vel carcere Sylla?
O mites Diomedis equi! Busiridis aræ
Clementes. Iam Cinna pius, iam Sparthace lenis
Ruffino collatus eris, &c.]*

Sed haud minor inerat homini rapacitas atque cru- delitas; biga namque ista deprauatus animus in sui perniciem trahebatur in præceps, cum Imperium sibi rapere, Arcadio necem meditatur inferre, barbaros occulte sollicitare C in vtriusque Imperij cladem cœpit.

At quonam pacto his occurrat Arcadius ista nesciens, & periclitanti Imperio bene consulat hæc ignorans? Sed prospexit ille quidem, seq. cum Imperio collocavit in tutum, dum ipso ingressu in Imperium, parentis maxime pijs insistens vestigijs, nihil antiquius haberet, quam Christianam religionem, ipsamq. fidem Catholicam sartam tectam seruare, atque legibus communire. Acciditq. diuino plane miraculo, vt dum ipse aduersus impietatem solerti studio leges armat; eodem tempore, hoc inquam ipso anno, Deus dissiparit consilia gentium; ipse vero Ruffinus execrandi sceleris architectus miserrime trucidatus, atque ludibrio totius populi expositus fuerit, qui immenso terrori omnibus nuper fuerat. Hæc autem quomodo se habuerint, per singula dicturi sumus: verum quibus primum Arcadius Imperium munierit legibus, videamus. Ad ipsum namque Ruffinum Præfectum D Prætorio mense Martij in primis ista rescripsit^c:

Omnes pœnas, cuncta supplicia, quæ sanctionibus diuæ recordationis genitoris nostri aduersum hæreticorum sunt pertinaces spiritus constituta, nostro etiam decreto reparantes, decernimus: quicquid etiam his est contra meritum delinquentum, spe correctionis, speciali quadam sanctione concessum, id irritum esse. Eunomianorum vero per fidem mentem, & nequissimam sectam speciali commemoratione damnamus: statuimusq. omnia quæ contra illorum vesaniam decreta sunt, illibata custodiri. Illud addentes: Ne quis memorata sectæ militandi, aut testandi, vel ex testamento sumendi habeat facultatem: vt sit omnibus commune damnum, quibus etiam communis est religionis furor; cessante videlicet, si quid a patre nostro quibuscūda fuerat super testandi iure beneficio speciali concessum. Dat. III. Id. Martij, Constantinopoli, Olybrio & Probino Conss.] Rursum vero eodem E mense sic iterum de iisdem ad eundem Ruffinum^d:

Ne quis hæreticorum, quos iam leges innumeræ diui genitoris nostri continent, audeat cœtus illicitos congregare, profanaq. mente omnipotentis Dei contaminare mysterium, nec publice, nec priuatim, nec in secreto, nec palam, Nemo audeat Episcopi sibi nomen adsciscere, vel Ecclesiasticum ordinem, eorumq. sanctissima nomina pollutis mentibus vsurpare. Dat. III. Kal. Aprilis, Constantinopoli, Olybrio & Probino Conss.] Hæc cum Arcadius ad Ruffinum pro pietate rescripsit, iacula in eum, licet nesciens, diuinæ indignationis intorquet,

Sed ad Aurelianum Proconsulem Asiæ ista quoque rescripta dedit, cum quæstio verteretur, quinam hæreticorum nomine dicendi essent^e:

Hæreticorum vocabulo continentur, & latis aduersus eos sanctionibus debent succumbere,

bere, qui vel leui argumento a iudicio Catholicæ religionis & tramite detecti fuerint deuiare. Ideoq. experientia tua Euresium * hæreticum nec in numero sanctissimorum Antistitum habendum esse cognoscat. Dat. III. Non. Sept. Constantinop. Olybrio & Probino Conss.]

Sed & cum Ruffini furor tyrannicus vehementius grassaretur, Arcadius amplius de religione sollicitus, inquisitionem eiusmodi aduersus callide se occultantes hæreticos habendam esse præcepit^a, ista rescribens ad Marcellū Magistrum Officiorum mense Nouembri:

Sublimitatem tuam inuestigare præcipimus, an aliqui hæreticorum vel in Scrinij, vel inter Agentes in rebus, vel inter Palatinos cum legum nostrarum iniuria audeant militare; quibus, exemplo diui patris nostri, omnibus & a nobis negata est militandi facultas. Quoscumque autem deprehenderit culpæ huius affines, cum ipsis, quibus & in legum nostrarum & in religionum excidium conuiuentiam præstiterunt, non solum militia eximi, verum etiam extra mœnia Urbis iubeas arceri. Dat. III. Kal. Decemb. Constantinop. Olybrio & Probino Conss.]

At non hæreticos tantum, sed & Gentiles hoc eodem anno Arcadius seuerissimo exagitauit edicto, in hunc modum ad eundem Ruffinum Præfectum Prætorio rescribens^b:

Statuimus, nullum ad fanum, vel quodlibet templum habere quempiam licentiam accedendi, vel abominanda sacrificia celebrandi quolibet loco vel tempore. Igitur vniuersi, qui a Catholicæ religionis dogmate deuiare contendunt, ea quæ nuper decreui properent custodire, & quæ olim constituta sunt vel de hæreticis vel de Paganis non audeant præterire: Scituri, quicquid diui genitoris nostri legibus est in ipsos vel supplicij vel dispendij constitutum, nunc acrius exequendum. Sciant autem Moderatores prouinciarum, & his Apparitio obsecundans, Primates etiam ciuitatum, Defensores, necnon & Curiales Procuratores possessionum nostrarum, in quibus sine timore dispendij cœtus illicitos hæreticos inire comperimus: eo quod fisco sociari non possunt, quippe ad eius dominium pertinentes: si quid aduersus scita nostra tentatum, non fuerit vindicatum, atque in vestigio ipso punitum: omnibus se detrimentis & supplicijs subiugandos, quæ scitis sunt veteribus constituta. Speciatim vero hac lege in Moderatores austeriora sancimus & decernimus: namque his non custoditis omni industria atque cautela, non solum hanc mulctam quæ in ipsos constituta est exerceri, verum etiam quæ in eos præfinita est, qui commixti videntur auctores: nec his tamen remissa, quibus ob contumaciam suam iuste est irrogata: insuper capitali supplicio iudicamus Officia coercenda, quæ statuta neglexerint. Dat. VII. Idus Augusti, Constantinop. Olybrio & Probino Conss.] Huius plane legis S. Augustinus visus est meminisse,

D dum ait^c: Quis enim nostrum, quis vestrum non laudat leges ab Imperatoribus datas aduersus sacrificia Paganorum? et certe longe ibi pœna seuerior constituta est: illius quippe impietatis capitale supplicium est.]

Vides autem inter hæc Ruffinum profundi consilij hominem pacifice tranquilleq. agere Constantinopoli, accipere data ab Imperatore rescripta, & quæ erant muneris Prætoriae Præfecturæ gnauiter exercere; cum tamen interea totum Romanum misceret Imperium, atque ad eius inuasionem barbaris quibuscumque ostia patefaceret, immo & inuitaret, vocaret, atque etiam promissione compelleret, iniens cum eorum ducibus secreta fœdera, Quenam vero essent hæc gentes, quibuscum Ruffinus inhians Imperio conspirasset, recenset Claudianus his versibus^d:

*Iam gentes, Istrumq. mouet, Scythiamq. receptat
Auxilio: traditq. suas hostilibus armis
Reliquias: mixtis descendit Sarmata Dacis,
Et qui cornipedes in pocula vulnerat audax
Massagetes, patriumq. bibens Maotium Alanus,
Membraq. qui ferro gaudet pinxisse Gelonus,
Ruffino collecta manus, &c.]*

Addit his Zosimus^e, Ruffinum hac quoque arte Romanum Imperium prodidisse. Cum enim (vt dictum est) Præfecturam Prætorij summum magistratum administraret, cuius esset, quos vellent prouincijs Præsides dare, coniuatos sibi creauit prouinciarum retores, & inter alios Græciæ Proconsulem designauit Antiochum, & Hermophilorum angustias custodiendas Gerontio tradidit, vt eas ambo cederent aduenientibus Gothicis subduce Alarico militantibus: quod sane isti egregie præstiterunt. Ad Asiæ vero cladem

RUFFINI CRV DELITAS.

a Zosimus ibid. lib. 4.

b Claud. in Ruff. lib. 1.

ARCADIVS PIETATE CONCILIANVS SIBI NYMENVITAT INSIDIAS.

c l. 26. de hæret. Cod. Theod.

LEGES ARCADII ADVERSUS HAERETICOS.

d l. 26. de hæret. Cod. Theod.

e l. 28. de hæret. Cod. Theod.

395.

a l. 29. de hæret. C. Theod.

b l. 13. de Theod. gan. C. Theod.

ARCADII EDICTVM ADVERSVS GENTILES.

c Aug. ad Vinc. cent. epist. 48.

d Claudian. aduersus Ruffinum lib. 1.

RUFFINVS BARBAROS IN ROMANVM IMPERIVM IMMITTIT.

e Zosim. lib. 5.

QVOD CONSILII CVM PRAEFECTIS RUFFINVS INIIT ADVERSVS ROM. IMPERIVM.

Hunnos vocatos esse, Claudianus affirmat. Sane quidem & Sozomenus quoque testatur, hoc ipso tempore Hunnos in Armeniam irruisse, ac nonnullas alias Orientalis Imperij regiones deuitasse. Qui itidem peruenerunt in Syriam, obsederunt Antiochiam: quin & Hierosolymam timebatur, quando S. Fabiola clarissima femina (de qua multa superiori tomo) qua concesserat Hierosolymam, vt ibi reliquum vitae ageret, horum grassatione perterrita, vna cum alijs nauem conscendere, & in Italiam remeare compulsata est. tradit haec S. Hieronymus, qui & eiusmodi eruptionem palationemq. timendam recenset his verbis b:

HVNORVM GRASSATIONE FABIOLA FUGIT ROMAM. b Hieron. epist. 30.

c Ammian. lib. 31.

d Hieron. epist. 3. SYRIA INVASA AB HVNNIS, ALIAEQ. PROVINCIAE AB ILLIS EXTERRITAE.

e Claud. in Rufin. lib. 2.

ARMON VE... TITTIM

ARMON VE... TITTIM

Quarentibus nobis dignum tantae feminae habitaculum: cum illa ita solitudinem cupe- ret, & diuersorio Mariae carere nollet: ecce subito, discurrentibus nuncijs, Oriens totus intremuit, ab vltima Maotide inter glaciale Tanain & Massagetarum immanes populos, vbi Caucasi rupibus feras gentes Alexandri claustra cohibent, erupisse Hunnorum examina, quae perniciousis equis huc illucq. volitantia, caedis pariter ac terroris cuncta comple- rent. Aberat tunc Romanus exercitus, & bellis ciuilibus in Italia tenebatur.] quem enim secum Theodosius in Occidentem aduersus Eugenium tyrannum Orientis exercitum du- xerat, Stilico Theodosij defuncti voluntate in Italia detinebat. Sed de iisdem Hunnis idem S. Hieronymus subdit: Hanc gentem Herodotus refert sub Dario Rege Medorum vi- ginti annos Orientem tenuisse captiuum, & ab Aegyptijs atque Aethiopibus annum ex- gisse vectigal. Abigat Iesus ab orbe Romano tales vltra bestias. Insperati vbique aderant; & famam celeritate vincentes, non religioni, non dignitatibus, non aetati parcebant, non vagientis miserabantur infantiae: cogebantur mori qui nondum viuere coeperant; & ne- scientes malum suum, inter hostium manus ac tela ridebant. Consonus inter omnes ru- mor, petere eos Hierosolymam, & ob nimiam auri cupiditatem ad hanc urbem percurrere.] cupidissimum sane omnium mortalium hoc genus hominum esse, Ammianus cum eorumdem mores pluribus scribit, affirmat. Sed de Hierosolymis Hieronymus: Muri, inquit, neglecti pacis incuria, sarciebantur: Antiochia obsidebatur: Tyrus se volens a terra abrumperet, insulam quaerebat aliquam. Tunc & nos compulsi sumus parare naues, esse in littore, aduentum hostium praecauere, & fauentibus ventis, magis barbaros me- tuere quam naufragium, non tam propriae salutis, quam virginum castimoniae prouidentes. Erat in illo tempore quaedam apud nos dissensio, & barbarorum pugnam domestica. bella superabant. Nos in Oriente tenuerunt iam fixa sedes & inueteratum locorum sanctorum desiderium. Illa, quia tota in sarcinis erat & in omni vrbe peregrina, reuersa est ad pa- triam; vt ibi pauper viueret, vbi diues fuerat; manens in alieno, quae multos prius hospites habuit.] haec Hieronymus de Hunnis. At quanam essent dissensiones illae, quibus in Palaestina inter se inuicem Fideles altercabantur studio indefesso, superiori dicta sunt tomo; fuisse nimirum Origenistarum improbitate constatas, quibus Ioannes Episcopus Hierosoly- morum, Euagrius Ponticus, Palladius Galata, Isidorus Alexandrinus, & Rufinus Aquileiensis in primis studebant, de quibus & paulo post acturi sumus.

Rursum vero de eadem Hunnica grassatione, haec idem Hieronymus ad Heliodorum: Ecce tibi, inquit, anno praeterito ex vltimis Caucasi rupibus immissi in nos non iam Ara- biae, sed Septentrionis lupi tantas breui prouincias percusserunt: quot monasteria capta? quantae fluuiorum aquae humano cruore mutatae sunt? Obsessa Antiochia, & vrbes reliquae, quas Halys, Cydnus, Orontes, Euphratesq. praeterfluunt: tracti greges captiuorum: Ara- bia, Phoenice, Palaestina, Aegyptus timore captiuarum.] His quidem consentientia de iisdem Hunnis Claudianus istis cecinit versibus, dum in Rufinum horum omnium malorum inuentorem inuectiuum carmen conscripsit:

Alij per Caspia claustra Armeniasq. niues inopino tramite ducti Inuadunt Orientis opes. iam pascua fumant Cappadocum, volucrumq. parens Argaeus equorum. Jam rubet altus Alys: nec se defendit iniquo Monte Cilix: Syriae tractus vastantur amoeni: Asuetumq. choris, & leta plebe canorum Proterit imbellem sonipes hostilis Orontem. Hinc planctus Asia, &c.]

Subdit & de clade Europae a Gothis illata, qua iisdem palabundi discurrentes ad Hadria- ticum vsque mare venerunt, confederuntq. in Graecia: de qua haec sunt querelae Hiero- nymi

nymi in eadem ad Heliodorum epistola: Quid putas nunc animi habere Corinthios, Athe- nenses, Lacedaemonios, Arcadas, cunctamq. Graeciam, quibus imperant barbari? & cer- te paucas vrbes nominaui, in quibus olim fuere regna non modica.] haec ipse. Sed de iis- dem Claudianus:

a Hieron. epist. 3. GOTHI VA- STANT GRAE- CIAS.

Geticis Europa cateruis Ludibrio praedatq. datur: frondentis ad vsque Dalmatiae fines, omnis quae mobile ponti Aequor & Hadriacas tellus interioret undas, Squallet inops pecudum, nullis habitata colonis, Instar anhelantis Libyae, quae torrida semper Solibus, humano nescit mansuescere cultu. Thessalus ardet ager: reticet pastore fugato Pelion: Aemathias ignis populatur aristas. Iam plaga Pannoniae, miserandaq. maenia Thracum, Aruaq. Mysorum, iam nulli flebile damnum, Sed cursus sollempnis erat, campusq. furori Expositus, &c.]

vt merito illud, idem dolens Claudianus exclamet: Heu quam breuibus pereunt ingentia caulis. Imperium tanto quaesitum sanguine, tanto Seruatum: quod mille ducum peperere labores: Quod tantis Romana manus contexit annis: Proditor vnus iners angusto tempore vertit.]

RUFFINVS PRODITOR ET INCEN- SOR ROMA- NI IMPERII.

Subditq. eo progressum esse Gothorum furorem, vt deuastrans Thracias, ausus quoque fuerit Constantinopolim obsidere: cum interea e celsa velut turri Rufinus cuncta laetus inspiceret, non hostes sibi eos esse sciens, sed conductos stipendio milites, qui ipsum pro- ueherent in Imperium. Cum vero ipse interea sub specie ineundi cum barbaris publici foederis, re vera tamen priuati commodi gratia, se ad hostium castra conferret, summo ab illis afficiebatur honore: quam ob causam iustam apud populum inuidiam ac suspicionem de proditione & cum barbaris coniuventia concitauit.

b Zosimus lib. 5. ZOSIMI PA- TENS ET E- NORME MEN- DACIVM DE- TEGITVR.

Quod autem rursus ad Graeciae cladem attinet: cum de eadem Zosimus agat, in eo mendacissimus comprobatur, dum Athenas tunc permanisse tradit intactas tum benefi- cio armatae Mineruae, tum Achillis ad proelium parati ibidem apparentis. Hisce plane fa- bulis Ethnicus auctor quos coluit deos, Christianorum Imperatorum legibus vbique pro- scriptos, in inuidiam Christianae religionis reliquisse voluit honoratos. Sed audi ipsum haec delirantem: Cum ad urbem, Atheniensem scilicet, Alaricus vniuersis cum copijs ac- cederet: in muro quidem obambulantem videbat propugnatricem Mineruam ea specie, qua inter simulacra conspicitur, armatam scilicet, quasiq. iam adeuntes inuasuram: An- te moenia vero stantem Achillem heroa, talem omnino, qualem Troianis Homerus exhibuit, cum ira concitante, Patrocli mortem vlturus, ad pugnam se conferret. Hoc spe- ctum non ferens Alaricus, omnino aduersus urbem conatum omittebat, & pacem per le- gatos ciuibus offerebat: quorum illi cum orationem probassent, sacramentis vltro citroq. praestitis, cum paucis Athenas Alaricus ingressus est, exceptus omni cum beneuolentia. posteaquam & lauisset, & cum selectissimis in vrbe viris fuisset epulatus, & praeterea mu- neribus affectus, vrbe pariter & Attica tota citra detrimentum omne relicta discessit.] hac- tenus Zosimus. sed quam mendaciter! Hieronymi enim in primis testificatione, citata nuper sententia, vidimus aequae Athenas cum alijs Graeciae ciuitatibus tunc afflictatas fuisse, paremque cum Corintho, Lacedaemonijs, atque Arcadibus sententiam subiisse. Rursum ve- ro ne domesticis inniti testibus videamur, Claudianus poeta Ethnicus, dum eandem Graeciae illatam cladem describit, hos de his habet versus, cum agit de Stilicone duce; cui, ne cum Gothis in Graecia decerneret armis, Rufinus impedimento fuit:

c Claudian. in Rufin. lib. 2.

Si tunc his animis acies collata fuisset, Prodit non tantas vidisset Graecia clades, Oppida semoto Pelopeia mare vigerent, Starent Arcadia, starent Lacedaemonis arces, Non mare fumasset geminum flagrantem Corintho,

Nec

Nec fera Cecropias traxissent vincula matres.]

ATHENAE A Per Cecropias debere intelligi Athenienses, nec pueri quidem poeticis assueti cantio-
GOTHIS EX- nibus ignorant; nimirum Cecropem fuisse primum Regem Atheniensem, & Cecro-
CISAE. pia^a ab eo conditum est oppidum, quod conuersum est in arcem Atheniensem.

Sed & aduersus Zosimum, alium item Ethnicum adhibeamus testem: quo tantum ab-
fuisse monstrabimus, vt Alaricus Mineruæ vel cuiusuis effecti Gentilium numinis intui-
tu Athenis pepercerit, vt etiam ipse vltor impietatis, quæ hætenus in ea prouincia spre-
tis Imperatorum Christianorum legibus, vigeat, diuinitus missus esse probari possit: nam
præstitit ipse gladijs, quod tot Christiani Principes datis sæpe rescriptis frustra tenta-
sent. Audiamus igitur Eunapium^b Sardianum Gentilem auctorem, istæc de ijs, quæ de
hac ventura Græciæ clade ab Eleusinarum Antistite sub Iuliano prænunciata fuissent, scri-
bentē: Ad id vero, inquit, perspicentia venerat ille, quod templa & sacrorum ritus sua æta-
te euersum profligatumq. iri prædixerat, eumq. viuum huiusce cladis inspectorem fore, sed
contemptum, ignominiaq. affectum propter nimiam obstinationem: eorumq. religionem
ante ipsum desitutam; ac sacerdotij munere priuatum, Antistitis nomen non habiturum,
vti neque longam senectutem. Atque ea ita se habuerunt. Simulatque enim hæc fatidi-
co ore ille Mithriacorum sacrorum parens & institutor prædixerat, infinitæ & inexplica-
biles clades non ita multo post exundarunt (quas in historia spatiosis campis diffusius nar-
rauimus, nonnullæ etiam hic volente Deo dicentur) quando Alaricus cum barbaris per
Thermophilorum fauces peruasit, non secus quam per apertum stadium, aut campum li-
berum & equorum decursui patentem eas Græciæ angustias illi prodidit impia natio fuscis
vtens vestibus: qui, nullo prohibente, simul cum eo irruerunt, rescissa iam pontifica-
lium lege atque vinculo.] hæc Eunapius de Eleusinarum Antistite, tunc in ordinem re-
ducto, & tunc cessare penitus iussit: vnde ergo Zosimo Athenarum & totius Atticæ im-
munitas ab Alarico Gothorum Rege concessa?

Sed quod idem Eunapius queritur barbaros per fauces Thermophilas introductos a vi-
ris pullis indutis vestibus, Christianos fugillare, non dubium est: at quinam hi fuerint pro-
ditores a Ruffino præfecti Thermophilis, ex ipso Zosimo superius diximus. Vides, lector,
Dei consilium tradentis Græcias Gothis; nimirum vt sacrorum cultores & cultum, tot
legibus frustra coercitos, iidem penitus abolerent. Intueris & patentem Zosimi stropham,
eam in historia attextentis visionem; quam ipse solus vidit, sed imaginatione vana menda-
ciorum concinna trice confictam. Ex quibus etiam intelligere satis vales, cuius sint fidei
quæ idem auctor^c sub Valentiniano Maiore refert: nimirum ex terræmotu collabente to-
ta Græcia, ipsas Athenas tantum cum Attica regione absque iactura aliqua, deorum bene-
ficio, incolumes fuisse relictas: cum alioqui alijs etiam illa possint certis rationibus confu-
tari; sed in his modo non immorandum. cœptam iam historiam prosequamur.

Cum ijs tam diris atque funestis Orientale exagitaretur Imperium, Stilico gemino pol-
lēs exercitu, quam citissime (vt Claudianus docet) subuenire satagit: sed Ruffinum alia de-
cernentem apud Arcadium, & pro barbaris negotium agentem, semper expertus est aduer-
santem, & cunctatione saltem salutē Imperij prodigentem. nam in primis hæc de his ipse^d

*Vetat ille domari,
Innectitq. moras, & congrua tempora differt.
Nam tua cum Geticas strauisset dextera turmas,
Vltæ Ducis socij letum, parsq. vna maneres
Debilior, facilisq. capi: tunc proditor ille
Impius Imperij, coniuratusq. Getarum
Distulit instantes elusa Principe pugnas
Hunnorum laturus opem: quos affore bello
Norat, & inuisis mox se coniungere castris.]*

Describit idem auctor Romani exercitus mirificum apparatus: sed cum de signis milita-
ribus agit, nulla prorsus de Labaro consignato Christi nomine mentio: de Draconibus tan-
tum his^e versibus:

*Lateq. videres
Surgere purpureis undantes anguibus hastas,
Serpentumq. vago calum sauire volatu.]*

At vbi Labarum Christi nomine insignitum, quod Christianorum Imperatorum exerci-
tus præ-

ATHENAS A
GOTHIS EX-
CISAE.
a Plin. lib. 7.
cap. 56.
ATHENIS AD
HVC VIGE-
BAT IMPIE-
TAS.
b Eunap. in Ma-
ximo.
OB IMPIETA-
TEM GRAE-
CIA DATA
BARBARIS.
c Zosimus lib. 4.
STILICO SO-
LICITVS PRO
SALVTE IM-
PERII, QVAM
RVFFINVS
IMPEDIT.
d Claudian. in
Ruffin. lib. 1.
e Claud. in Ruf.
lib. 1.

A tus præcedere consuevit? Numquid eo præcipuo signo carebat in hac expeditione Roma-
nus exercitus? minime gentium. Sed exhorruit Ethnicus poeta nomen Christi. Nemo
enim potest dicere, Dominus Iesus, nisi in Spiritu sancto: quo cum iste omnino careret, af-
fatus Apolline, penitus prætermisit. Præcedere namque consueuisse Stiliconis ducis
exercitus Christiani, cum & ipse esset Christianus, & sub Christiano Imperatore, Labarum,
Christianus poeta Prudentius^a fidem facit, qui & ipse agens de alia expeditione eiusdem
Stiliconis, quæ postea contigit sub eodem Honorio Imperatore, ista versibus cecinit:

*Dux agminis, Imperijq.
Christi potens nobis iuuenis fuit, & Comes eius
Atque parens Stilico: Deus vnus Christus vtrique,
Huius adoratis altaribus, & Cruce fronti
Inscripta, cecinere tubæ. Prima hasta Dracones
Præcurrit, quæ Christi apicem ✠ sublimior effert.]*

Vides igitur ante signa Draconum præcessisse Labarum Christi nomine consuetis caracte-
ribus insignitum. Sic itaque Stilico magnis animis sumptis, vtrumque ducens exercitum,
in Græcia apud Thessaliam agentes Gothos inuenit: cunctisq. scite fortiterq. paratis,
vt cum eis bello decerneret, incensisq. ad hoc ipsum militibus, arte iterum Ruffini præri-
pitur certa victoria: cum ille timens sibi, ne Gothis deuictis, Stilico in ipsum arma con-
uerteret, egit apud Arcadium mille suadendi modis; quibus persuasit adolescenti, vt
Orientalem exercitum Constantinopolim reuocaret: quod ab Imperatore tandem extor-
tum, celeri nuncio idem Ruffinus exercitui in præcinctu auspicandi belli posito nuncian-
dum curauit. Id cum ægro indignoq. animo ab ipso Stilicone atque vtroque simul exer-
citu acceptum esset, quod quasi e manibus erepta vincendi gloria, vniusq. hominis inui-
dia, fugax elaberetur de exercitu Gothorum victoria, sinerenturq. sub iugo captæ prouin-
ciæ, & barbaricæ insolentia daretur audaciora præsumere, atque maiora tentare: qui in
hostes incensi militum animi erant, omnes in Ruffinum ex æquo vt auctorem Arcadio
exercitus dissoluendi, concitati mouentur, in ipsumq. vnum exerta incassum aduersus
barbaros arma conuertunt. Cum igitur pariter omnes Ruffini sitirent sanguinem, &
vindictæ ardore flagrarent; quonam modo agendum id esset, res inter paucos ductores
exercitus consilio versatur. Re vero composita, coguntur inter se diuidi duo illi victores
exercitus, qui iunctis in vnum armis & animis Eugenium tyrannum vicerant, & Occiden-
tale Imperium liberauerant. sicq. tristibus inter se diuulsis non sine mutuo luctu copiarum
victoriam ducibus, Stilico cum Occidentali exercitu in Italiam mærens redijt; Gainas
vero præfectus militibus Orientis, vna cum illis Constantinopolim versus, quo vocabatur,
ira æstuans, carpit iter.

Cum autem eidem iam vrbi appropinquasset, data suis tessera de his quæ in Ruffinum
acturi essent; de aduentu exercitus certior reddit Imperatorem; exigens ab eo, quod
moris esset, obuiam procedere exercitui, atque eum pariter salutare. Cum Ruffinus hæc
audiens, lætitia summa gestiens, quod eo modo Stiliconem æmulum exarmasset, sibi ve-
ro cui imperaret, talem tantumq. comparasset exercitum; coniurationis consortibus ad
consilium sollicitè conuocatis, de parando militibus donatiuo, eoq. deuinciendo muneri-
bus simul statuunt; vtq. totius exercitus voce, die sequenti, eo occursum, Imperator acclama-
retur ipse Ruffinus, decernunt. Sic igitur compositis rebus, parata est in crastinum sumen-
da purpura & diadema, aulæq. regio apparatu disposita, quæ nouum exceptura esset Impe-
ratorē: epulisq. adhiberi iussis splendidioribus, insuper & quibus donarentur numismati-
bus post mensam aureis ex more conuiuæ, vultus Ruffini imagine cufis; in campū vna cum
Arcadio conuenturus opperientem exercitum, stipatus Ruffinus turma suorum procedit.

Cum igitur ad exercitum peruentum esset, salutat primus ex more signa Cruce deco-
ra Arcadius Imp, ac subinde Ruffinus, faustisq. vocibus duces pariter salutant ac laudant.
Cū mox ab iisdem ducibus data condita tessera, qui denso agmine coagmentatus in vnum
erat exercitus, in longum quam cito distentus, atque reflexus in orbem, Ruffinum cingit,
includitq. medium. Cum ille rei ignarus, tempus adesse ratus, quo acclamaretur a militi-
bus Imperator, vrget Arcadiū, vt ipse prius eum consortem declaret Imperij. Cum ex in-
sperato appetitur infelix gladio militis, Stiliconis nomine ictū vibrantis, vultusq. letale in-
fertur: moxq. alijs atque alijs confoditur mille vindicibus gladijs, mille crucatur ictibus,
discerpitur, ac secatur in frustra, Vnius totius exercitus efferata rabies in vnum conuersa
hominem,

LABARVM SI-
GNVM PRÆ-
CEDEBAT
CHRISTIA-
NVM EXERCIT-
VM.
a Prudent. ad-
uers. Sym. lib. 2.
RVFFINVS
PRODITORIS
AGENS. EXER-
CITVM REVO-
CARI SV-
DET ARCA-
DIO.
CONSPIRAT
EXERCITVS
IN NECEM
RVFFINI.
RVFFINVS AB
EXERCITV
CIRCUMDA-
TVS OCCIDI-
TVR.

hominem, conceptum ante, diuq. retentum in stomacho euomens repente odium, quæ tunc fecerit, quemquam meditari posse, quis putet, nedum pro dignitate describere?

Claudianus^a autem casum illum ita his cecinit versibus:

*Mox omnes fodiunt hastis: artusq. trementes
Dilaniant. Vno tot corpore pila tepescunt,
Et non infecta puduit mucrone reuerti.
Hi vultus auidos, & adhuc spirantia vellunt
Lumina: truncatos alij rapuere lacertos.
Amputat ille pedes: humerum quatit ille solutus
Nexibus. Hic fracti reserat curuamina dorsi:
Hic iecur, hic cordis fibras: hic pandit anhelas
Pulmonis latebras, spatium non inuenit ira,
Nec locus est odijs. Consumpto funere, vix tum
Describitur, sparsumq. cadit pertela cadauer.]*

At nec caruit digno triumpho tanta de expugnata proditione victoria. Membra siquidem Ruffini inter milites partita, singula singulis distributa, pro trophæis cum pompa ab exercitu referebantur in urbem: eminebat vero inter ea caput impositum pilo. sed & iucundum afflicto populo spectaculum Ruffini dextra præbuit: quæ a milite secta, cum ex ipsa sectione nerui qui mouent articulos prominerent, iisdem vel attractis, vel remissis, manus ipsa claudi poterat & aperiri, ludusq. militi facta est, conuersaq. in ludibrium Ruffini rapacitatis; cum miles eandem pansam tendendo, mendicare Ruffinum obolum dicitaret; oblatoq. palmæ obolo, tractis mox neruis, attractis strictisq. digitis, eum a Ruffino auide acceptum significaret. Describit istum ludum idem Claudianus^b his versibus, ac primum de capite:

*Prodigiale caput, quod iam de cuspide summa
Nutabat, digna rediens ad mœnia pompa.
Dextera quinetiam ludo concessa vagatur
Aera petens: pœnasq. animi persoluit avari
Terribili lucro: viuosq. imitata retemptus
Cogitur adductis digitos inflectere neruis.]*

Eadem ferme Zosimus^c, & ex nostris S. Hieronymus^d ad Hesiodorum: Ruffini, inquit, caput pilo Constantinopolim gestatum est: & abscissa manus dexterâ, ad dedecus infatiabilis auaritiæ, ostiatim stipem mendicauit.] eadem Marcellinus in Chronico, atque alij plures.

Vere terribilis^e Deus in consilijs super filios hominum. Qui innocentium (vt dictum est) sanguinem sparserat, & in Theſſalonicensium necem exercitum in Circum immiserat: ipse ab exercitu circumdatus, militum omnium confossus est armis: quiq. infatiabili cupidine auri prouinciarum exhauserat facultates, obolos mendicat mortuus: ambiensq. iniustam homo purpuram, proprio statim sanguine apparuit purpuratus: ac denique super omnes exaltatum caput, diademate exornandum, ceteris omnibus eminentius in urbem euehitur super pilum. Vnde & Gentilis ille auctor^f ex huiusmodi Ruffini supplicio didicit esse superis prouidentiam, quam interdum negabat, cum malos impune aliquando cernerit deliquisse. Quamobrem merito ista versibus clamat:

*Abstulit hunc tandem Ruffini pœna tumultum,
Absoluitq. deos. Iam non ad culmina rerum
Iniustos creuisse queror. Tolluntur in altum,
Vt lapsu grauiore ruant, &c.]*

Porro facta sunt hæc omnia (vt docent Marcellinus^g & Socrates^h) hoc ipso anno iisdem Conf. Olybrio atque Probino, V. Kalend. Decembris. Cum vero haud pridem, nempe sexto Idus Nouembris, Magni Theodosij corpus ex Italia delatum fuisset Constantinopolim: rediisse quidem visus est rediuius ipse in Orientem, vt de iniquissimo proditore pœnas sumeret, filiumq. obsessum factione sceleratorum eriperet, atque in Imperio stabiliret. Hoc fortasse numismata illa Arcadij declarant, cum eidem Imperatori ætate iuniori cælitus corona hominis manu demissa porrigitur: vt ex ipsis vnum formis hic redditum vides: quo quidem summo Deo curæ fuisse Arcadij Imperium, diademate de-

Reperimus & aliud huic simile numisma, sed cum additamento Crucis egregie sculptæ, vt vides ex formis hic tibi redditis:

Sed cur Crux addita? historiam accipe. Persæ enim, qui Theodosio viuentē nequicquam moliri aduersus Romanum Imperium ausi sunt, eo mortuo, & Christianis apud eos agentibus faceſſere negotium, & bellum agere aduersus Romanos aggressi sunt: sed quàm celerime Dei beneficio compressi fuerunt, Quo tempore, ob rei bene gestæ Crucis virtute memoriam, Crucem (vt vides) suis voluit Arcadius addi nummis. Porro de nummis historiam a S. Prospero descriptam^e habes his verbis: Sane nostris temporibus apud Persas persecutionem factam nouimus, imperante Arcadio religioso & Christiano Principe. Qui, ne traderet ad se confugientes Armenos, bellum cum Persis confecit. Eo signo, antequam positus victoria, iam coeuntibus proelium militibus, aeris Cruces in vestibus paruere. Vnde etiam victor auream monetam cum eodem signo Crucis fieri præcepit, quæ in vsu totius Orbis, & maxime Asiæ, hodieq. persistit.] hæc Prosper. Quod vero in vtriusque nummi Labaro, X, elementum expressum vides, Christi nomen significare, testificatione Iuliani Imp. satis perspicue superiori tomō demonstratum est. Ceterum quod ad victoriam spectat, partam virtute Crucis: illud quoque bonū Romano conciliauit Imperio, quod Isidgerdes Rex Persarum, semel Crucis potentia victus, non solum per annos viginti bellū non mouit aduersus Arcadium, sed etiam factus est post eius obitum Imperij Romani defensor, cum Theodosius infans imbellis successit eiusdem heres Imperij. Sed ad res Ruffini, vnde occasione numismatum digressa est, oratio reuertatur.

Eo autem adeo miserando interitu sublato de medio: quid in eius propinquos actum sit, Marcellinus^d ita describit: Ruffini vxor & filia exulant. Eutropius sacri Palatij cubicularius omnes opes abripuit, &c.] De his autē hæc & Zosimus^e: Eutropius autem in omnibus opera Stiliconis nauata, quæ contra Ruffinum ab illo deliberata fuerant, eorum iam quæ agerentur in aula penes se potestatem omnem habebat, ac Ruffini quidem facultates sibi maiori ex parte vendicabat, cum alijs quoque permisisset vt ex ijs ea sumerent quæ possideri ab illis posse quoquo modo viderentur. Vxore vero filiaq. Ruffini ad Ecclesiam Christianorum metu confugientibus, ne cum illo perirent: Eutropius eis fide data concessit, vt ad Hierosolymorum urbem nauigarent.] hæc de his ipse: Porro sororem quoque Ruffini magni nominis virginem vixisse Hierosolymis, & peregrinatam esse in Aegyptum, paulo post dicturi sumus.

Mox autem subdit idem Zosimus de Timasio Consulari, qui cum Promoto gesserat Consulatum

^a Claud. in Ruf. lib. 2.

LUDIBRIUM DE RUFFINI MANV.

^b Claud. in Ruf. lib. 6.

^c Zosimus lib. 5. ^d Hieron. epist. 3.

^e Psal. 65. DIVINA PROVIDENTIA PERSPICVA CUNCTIS FACTA NECE RUFFINI.

^f Claud. in Ruf. lib. 1.

^g Marcellin. in Chron. ^h Socrat. lib. 6. cap. 1. THEODOSII CORPVS RELATVM CONSTANTINOPOLIM.

^a Rom. apud Le. lium Pasqualini Canonio. S. Mariæ Maioris.

^b Dono accepimus a Hieron. Martilio Canonico S. Mariæ Maioris.

^c Prosp. de Prædict. lib. 3. c. 34.

^d Marcellin. in Chron. ^e Zosimus lib. 5. QUID ACTVM DE RUFFINI PROPINQVIS.

* Hieron. epist. 3.
TIMASIVS
DEPORTA-
TUR IN OASIS
S. 1. N.

* recreatio-
nem

b Zosim. lib. 5.

c Hieron. epist. 3.

d Pallad. in Lau-
siac. c. 33.
DE RVFFINI
SORORE VIR-
GINE DEO DI-
CATA.

e Hieron. ad
Ruffin. ad 33.

* BARBARI IN-
SOLENTIO-
RES EFFECTI.

e Chrysof. ad vi-
quam iunior.

fulatum, Eutropij arte deportato a militum satellitio in Oasim teterrimum omnium exi-
lij locum. de quo post cladem Ruffini hæc quoque Hieronymus^a: Timasius præcipitatus
repente de altissimo dignitatis gradu, euasisse se putat, quod Oasi (*sic legendum est pro Af-
se*) viuuit inglorius.] Erat autem hic quidem Timasius vnus ex Ruffini comitibus ad omne
scelus paratissimus administer, de quo ista Suidas; Is homo insolens, & in re militari ver-
fatus, summum rerum humanarum, honorem, opes abundantes, & suo arbitratu viuendi li-
centiam existimans, cum propter ebrietatem & diem & noctem ignoraret, neque orientem
neque occidentem Solem inspiceret, reuocationem * illam immortalitati parem ratus,
ab exercitationibus voluptuarijs & dissoluta viuendi ratione auulsus, animo ad gloriæ cupi-
ditatem intento, ex Pamphilia grauis surrexit; in Lydiam reuersus est Regis instar, aut eius
qui Imperatorem & eunuchum obiter pro delectamento habiturus esset, si vellet.] hæc
Suidas de Timasio, qui (vt diximus) miserrima omnium deportatione in Oasim aman-
datus est. Qui quidem locus a Zosimo^b ita describitur: Terra in medio arenosa, vasta
prorsus & inhabitata, notitiam tendentibus huc omnem adimit; partim quod venti are-
na vestigia compleant & aboleant; partim quod nec arbor vlla nec domicilium sit, quæ in-
diciū aliquod iter facientibus ad coniecturam relinquere possint.] hæc ipse. At de Oasi in
Notis actum pluribus, subdit his idem auctor de Abundantio item Consule ordinario no-
bilissimo tunc temporis relegato Sydona Phœnicia oppido. Verum S. Hieronymus^c de
eiusdem relegatione agens, apud Pithyuntem exulare iussum tradit.

Quod verò ad Ruffini sororem spectat, fuit hæc virgo Christo dicata, egregia sanctitate
atque eruditione conspicua. de qua hæc pauca Palladius^d: Euenit autem vt postea simul
ad Aegyptum ex Aelia proficiscerentur, *Melania scilicet alumna Romana femine*, sanctam
Siluiam deducentes virginem Dei, Ruffini autem Expræfæti sororem. Erat etiam nobiscum
Iouinius tunc diaconus, nunc vero ciuitatis Acalonenfium Episcopus, vir admodum san-
ctus, & amator & lector studiosissimus litterarum. Cum ergo in itinere nos æstus vehe-
mentissimus occupasset, & Pelusium oppidum fuisset ingressi, S. Iouinius æstu nimio fa-
tigatus cœperat manus ac pedes proprios frigidissimæ aquæ refouere infusione. Quo ita vt
desiderauerat facta, super pellitam se atque in solo stratum proiecerat plumam. Ad quem
sancta illa Siluia veluti filium verum sapiens mater accessit, & mollicie ipsius deliciasq. re-
prehendens, ista dicebat: Quemadmodum ausus es, hanc ætatem agens, in qua adhuc san-
guis tuus viuuit, sic lauare ac fouere corpus tuum? Non intelligis quæ ex hoc nasci soleant
animæ læsiones? Crede igitur mihi confidenter loquenti, quod sexagesimum ipsa æui an-
num agens, excepta summitate digitorum meorum, non ora, non pedes, non partem ali-
quam membrorum aqua lauis; & hoc cum varijs, semper ægritudinibus laborarem, & ab ipsis
quoque cogerer medicis vt lauacro: numquam tamen volui antiquum corporis mei mo-
rem palpare: non in lecto quicui, non in lectica recumbens iter feci. Hæc ipsa eloquentissi-
ma fuit, magnumque amorem habuit litterarum, ita vt legendo noctes in dies verteret,
omnes antiquorum interpretum libros notissimos habens, inter quos tricies centena mil-
lia versuum legendo transferat: Gregorij, Pierij quoque, & Stephani, Basilijq. & aliorum
studiosissimorum virorum vices centena millia: quæ tamen non quasi perfunctorie trans-
currebat, sed vnumquemque septies auctorem reuoluens, vnde mendacij scientia nomi-
num atque sectarum penitus liberata, cælestibus peninis per gratiam litterarum (*sic loqui-
tur Origenista*) ad æternam spem Saluatoris, gallina spiritualis effecta, potuit euolare, im-
mortales a Deo vicissitudines receptura.] hucusque Palladius de sorore Ruffini Præfæ-
ti, ter plane felicitis, si sororis exemplo, cælestibus potius quam terrenis inhiare diuitijs
didicisset.

At licet nece Ruffini tyrannidem affectantis, res hæc ex parte in tutum repositæ fuerint:
haud tamen summoti sunt barbari, iam ab ipso in diuersas prouincias Imperij Orientalis
immisi: qui enim vt hostes palabundi eas ingressi fuerunt, iam vt indigenæ coluerunt; adeo
vt Romanas vires contemptui habere cœperint, immo & illis insolentius exprobrarent.
Nam audi, rogo, quæ de ijs temporibus S. Ioannes Chrysofomus^e tradat: dum enim suæ
ætatis mala illata deplorat, hæc post multa alia id genus habet: Ceterum ad ipsorum etiam
qui nunc regnant, vxores animum aduerte. Alterâ videbis ex pristinis calamitatibus respi-
rantem, magnæ voluptati magnum habere dolorem admixtum; eo quod qui potitur, ni-
mis iuuenis ac nullius vsus est, multoq. habet vndique insidiantes] de Honorio ista. Alte-
ram vero (subdit) timore examinatum, & ijs qui capite damnati sunt miseriorem vitam
ducentem

A ducentem, eo quod vir ipsius, ab eo tēpore quo diadema suscepit, vsque ad hodiernū diem
in bello prælijsq. versatur; verecundiaq. pudore, & probris quibus vndique afficitur, magis
quam ex calamitatibus tabescit. Quod enim antea numquam, nunc cuenit, vt barbari pro-
prium relinquentes regionem, multa stadiorum millia regionis nostræ percurrerint: & agris
incensis, captijsq. vrbibus, domum redeundi omnem cogitationem abiecerunt. Ac perinde
quasi choreas ducerent, non bellum gererent, ita nostros omnes irident. Et quemdam ex
illorum Regibus dixisse ferunt, mirari se impudentiā nostrorum militum, qui cum facilius
quam oues soleant iugulari, adhuc victoriam sperent, neque ex ipsorum regione velint ex-
cedere. Nam ipse quidem dixit, sese illis cædendis satietate captum esse. Quo igitur animo
& Imperatorem & ipsius vxorem ista verba audientem existimas esse?] hæc Chrysofomus.

Et S. Hieronymus hæc ipsa deplorans^a: Nostros, inquit, peccatis barbari fortes sunt,
nostros vitijs Romanus superatur exercitus: & quasi non hæc sufficerent cladibus, plus pene
bella ciuilia, quam hostilis mucro consumpsit. Miseri Israelitæ, ad quorum comparatio-
nem Nabuchodonosor seruus Dei dicitur. Infelices nos, qui tantum displicemus Deo, vt
per rabiem barbarorum illius in nos ira defæuiat.] & paulo post: Proh pudor, & stolidi
vsque ad incredulitatē mens! Romanus exercitus, victor Orbis & dominus, ab his vincitur,
hos pauet, horum terretur aspectu, qui ingredi non valent, qui si terrā tetigerint, se mortuos
arbitrantur. Et non intelligimus Prophetarum^b voces: Fugient mille, vno persequente? et
non amputamus causas morbi, vt morbus pariter auferatur, statimq. cernamus sagittas pi-
lis, tiaras galeis, cabalios equis cedere.] At de his modo haec tenus. Iā ad reliqua pergamus.

Hoc eodem anno, eodemq. die (inquit Socrates^c) quo Ruffinus interfectus est, Marcia-
nus Nouatianorum Episcopus excessit e vita: in cuius Episcopatum Sifinnius, de quo su-
pra fecimus mentionem, successit.] hæc ipse.

Quod autem ad res spectat Occidentales, Honorius Imp.^d lege sancita confirmat priui-
legia omnia a prædecessoribus Imp. Catholicæ Ecclesiæ collata, ad Hierium ita rescribens:

Quæcumque a parentibus nostris diuersis sunt statuta temporibus, manere inuiolata at-
que incorrupta circa sacrosanctas Ecclesias præcipimus. Nihil igitur a priuilegijs immute-
tur, omnibusq. qui Ecclesijs seruiunt ius deferatur: quia temporibus nostris addi potius
reuerentiæ cupimus, quam ex his quæ olim præstita sunt, immutari. Dat. X. Kal. Apriles,
Mediolani Olybrio & Probino Coss.] His quidem pietatis officijs Honorius Augustus pri-
mordia sui Imperij consecrans, eiusmodi iecit futuri regiminis fundamenta; nec quidē fru-
stra: nā ipse licet imbellis, haud tamen a tyrannis barbarisve comprimi valuit. Quod si cla-
dē immensam sub eo Romanum est passum Imperiū, adscribenda est illa potius Gentilibus
superstitiosum cultū instaurare conantibus, vt suo loco hæc dicenda pluribus declarabunt.

Hoc item anno, iisdem nempe Consulibus Olybrio atque Probino, Augustinus (inquit
Prosper in Chronico) beati Ambrosij discipulus, multa facundia doctrinaq. excellens, Hip-
pone Regio Africa Episcopus ordinatur] cum ageret annū suæ ætatis quadragesimum pri-
mum, vt ex supputatione superius inita annorum eius certa ratione colligitur. Quod autem
adhuc viuente Valerio eiusdem ciuitatis Episcopo, ipse Augustinus idem munus Episco-
pale suscepit, Possidius eiusmodi causam affert, dum rem gestam ita describit^e: Ille vero
beatus senex Valerius ceteris ex hoc amplius exultans (*videlicet de eminenti Augustini do-
ctrina*) & Deo gratias agens de concessio sibi speciali beneficio: metuere cœpit, vt est hu-
manus animus, ne ab aliqua Ecclesia sacerdos probatus ad Episcopatum quæreretur, & sibi
auferretur. Nam & id prouenisset, nisi hoc idem Episcopus cognito, ad locum secretum

E eum transire curasset, occultatumq. a quærentibus minime inueniri fecisset.] hæc Possi-
dus. Sed de sollicita cura populi Hipponensis, ne sibi Augustinus raperetur, habes ab ipso
met Augustino scribente ad Aurelium Episcopum Carthaginensem declaratum his verbis,
cum se excusat quod non liceat venire Carthaginem^f: Absentiam enim meam, inquit,
tantum longe Hipponenses vehementer nimisq. formidant, neque vilo modo mihi sic vo-
lunt credere, vt ego vobis.] hæc ipse. Si enim ad Primatem totius Africa Carthaginensem
Episcopum diu cupitus proficisci non sineretur; quanto custodiretur studio, intelligere fa-
tis potes. Nam subdit Possidius: Vnde amplius formidans idem venerabilis senex, & sciens
se corpore & ætate infirmissimū, egit secretis litteris apud Primatem Episcopum sedis Car-
thaginensis, allegans imbecillitatem corporis sui, ætatisq. grauitatem, & obsecrans, vt
Hipponensi Ecclesiæ ordinaretur Episcopus, qui suæ cathedræ non iam succederet, sed
consacerdos accederet Augustinus. Quæ igitur beatus Valerius optauit & rogauit, sata-
gens

a Hieron. epist. 3.
NOSTRIS PEC-
CATIS BAR-
BARI FOR-
TIORES RED-
DITI.

b Isai. 30.

c Socras. lib. 6.
c. 1.

d l. 29. de Epi-
scop. & cler. Cod.
Theod.
HONORIUS
IMP. FAVET
REBUS EC-
CLESIASTI-
CIS.

5. AVGVSTI-
NVS CREA-
TUR HIPPO-
NENSIS EPI-
SCOPVS.

e Possid. in Vita
S. August. c. 8.

f Aug. ad Au-
rel. epist. 64.

gens rescripto impetrauit. Post quam petitionem, ad visitandum adueniente ad Ecclesiam Hipponensem tunc Primate Numidiæ Megalio Calamensi Episcopo, Valerius Antistes Episcopis qui forte tunc aderant & vniuersæ plebi inopinatam cunctis suam insinuat tunc voluntatem: omnibusq. audientibus, & gratulantibus, atque id fieri perficiq. ingenti desiderio clamantibus, Episcopatum suscipere contra morem Ecclesiæ, suo viuente Episcopo, presbyter Augustinus recusabat. Dumq. illi fieri solere, ab omnibus suaderetur, atque id ignaro transmarinis & Africanis Ecclesiæ exemplis probaretur, compulsus atque coactus succubuit, & Episcopatus curam & maioris loci ordinationem suscepit.]

Requisitus autem aliquando a Donatistis Augustinus, a quonam fuisset ordinatus; gloriatus est, se a Catholice Ecclesiæ Episcopo Primate Numidiæ ordinatum fuisse: id enim ipse testatur^a in Breuiculo collationis decimæ tertie. Subdit autem Possidius: Quod in se ipso postea fieri non debuisset, vt viuo Episcopo suo ordinaretur, & dixit & scripsit, propter Concilij vniuersalis, nempe Nicani, vetitum, quod iam ordinatus didicit: nec quod sibi factum esse doluit, alijs fieri voluit.] hæc Possidius. Quæ autem ipse de his citat eiusdem Augustini factum detestantia dicta, extant ipsa in Actis publicis designati Heraclij presbyteri sui futuri successoris, his nempe verbis: Adhuc, inquit, in corpore posito beatæ memoriæ patre & Episcopo meo sene Valerio, Episcopus ordinatus sum, & sedi cum illo: quod Concilio Nicæno prohibitum esse nesciebam, nec ipse sciebat. Quod ergo reprehensum est in me, nolo reprehendi in filio meo.] At vero quæ citat Nicænum canonicum, ille fuisse creditur, in cuius fine, cum actum est in eo de Nouatianis ad Ecclesiam redeuntibus, hæc verba leguntur: Ne in vna ciuitate duo Episcopi esse probentur.] sic ibi octauo canone: quamuis alij velint specialem ea de re constitutionem esse editam, quæ non extet.

Quod vero de S. Augustino Possidius^b agens, de eius ordinatione hæc ad finem apponit: Vnde etiam fategit, vt Concilij constitueretur Episcoporum, ab ordinatoribus debere ordinandis vel ordinatis omnium statuta sacerdotum in notitiam esse deferenda] constat plane de his actum post sequentem annu in Concilio Carthaginensi celebrato Cæsario & Attico Consulibus; in quo hæc tertio canone ex suggestione S. Augustini (vt Possidius monet) decreta esse leguntur^c: Item placuit, vt ordinandis Episcopis vel clericis prius ab ordinatoribus suis decreta Conciliorum auribus eorum inculcentur: ne se quid contra statuta Concilij fecisse poeniteat.] hæc ibi: sicq. sollicitè cauendū putauit ab alijs, quod ipse nescius deliquisset. Solemnis autem remansit Hipponensibus more maiorum dies illa, qua talem tantumq. ordinatum meruerunt Episcopum obtinere; anniuersariaq. celebritate eandem colere curauerunt; qua ipse Augustinus de eadem sua ordinatione homilias habere solebat ad populum: extant adhuc ex ipsis duæ eodem argumento conscriptæ^d.

Idem insuper Augustinus litteris scriptis ad Paulinum^e & Therasiam, qui in agro Nolano vitam monasticam excolentes, iam (vt dictum est) annum exegissent, de sua ordinatione obiter tunc facta hæc ait: Qua Ecclesiæ cura teneat, ex hoc vestra charitas oportet attendat, quod beatissimus pater Valerius (qui vos nobiscum quantum saluret, quantum sitiat, audietis ex fratribus) nec presbyterum me esse suum passus est, nisi maiorem mihi coepiscopatus sarcinam imponeret. Quod quidem, quia tanta eius charitate, tantoq. populi studio Dominum id velle credidi, nonnullis iam exemplis præcedentibus, quibus mihi omnis excusatio claudebatur, vehementer timui excusare.] ita ipse, & quidem hoc anno mox post suam ordinationem: nam aliam ad eosdem epistolam haud pridem ab ipso datam, cum adhuc presbyter esset, scriptam fuisse liquet.

Porro ipse Paulinus, his acceptis de Augustini ordinatione litteris, miro exultans gaudio (quantus enim ille esset, ex eius scriptis aduersus Manichæos ab Alypio missis satis nouerat) die sequenti post acceptas dictas Augustini litteras, ad Romanianum scribens^f, hæc habet: Non autem tantum hoc scribimus, gratulandum quod Episcopatum Augustinus acceperit; sed quod hanc Dei curam meruerint Africanæ Ecclesiæ, vt verba cælestia Augustini ore perciperent, qui ad maiorem Dominici muneris gratiam nouo more prouectus, ita consecratus est, non vt succederet in cathedra Episcopo, sed accederet: nam incolumi Valerio Hipponensis Ecclesiæ Episcopo, coepiscopus Augustinus est: Et ille beatus senex, cui purissimam mentem nulla vniquam liuentis inuidiæ macula suffudit, dignos sui cordis pace nunc ab Altissimo fructus capit, vt quem successorem sacerdotij sui suppliciter optabat, hunc mereretur tenere collegam. Credi ne hoc potuit, antequam fieret? Sed in hoc quoque Omnipotentis opere dici Euangelicum illud potest: Homi-
nibus hæc ardua, apud

AVGVSTI-
NVS A QVO
ORDINATVS
EPISCOPVS.
a Aug. in Bre-
uicul. collat. dici
viii. c. 7.

b Possid. n. Vita
August. c. 8.
CANONVM
SCIENTIAM
IN ORDI-
NANDO RE-
QVIRI.
c Concil. Carthag.
3. c. 3.

d Aug. hom. 24.
e Aug. epist. 34.
AVGVSTI-
NVS DE
SVA ORDI-
NATIONE
SCRIBIT
AD PAULI-
NVM.

ORDINATIO-
NIS S. AVGV-
STINI PRÆ-
CONIVM EX
PAVLINO.
f Apud August.
epist. 36.

g Luc. 18.

apud Deum autem omnia possibilis. Exultemus itaque & lætemur in eo, qui facit mirabilia solus, & qui facit vnanimis habitare in domo: quoniam ipse respexit humilitatem nostram, & visitauit in bono plebem suam: Qui erexit cornu in domo Dauid pueri sui, & nunc exaltauit cornu Ecclesiæ suæ in electis suis, vt cornua peccatorum (sicut per Prophetam spondet) hoc est, Donatistarum, Manichæorumq. confringat. Vtinam hæc nunc Domini tuba, quæ per Augustinum intonat, filij nostri Licentij pulset auditus, &c.]

Verum eiusmodi litterarum consuetudo, quæ inter sanctos Dei viros Paulinum & Augustinum intercessit, hoc ipso anno cœpta est, cū prioribus^a Paulinus litteris Augustinum salutatur adhuc presbyterum, cuius acceperat quinque libros contra Manichæos scriptos dono Alypij Episcopi Tagastensis: ex quibus quidem quantus Augustinus esset, leonem (vt ait) ex vnguibus intellexit. vnde in ea litteris illis præconia mox erupit: O vere sal ter-
ra, quo præcordia nostra, ne possint sæculi vanescere errore, conduntur. O lucerna digne super candelabrum Ecclesiæ posita, quæ late Catholicis vrbibus de septiformi lychno pastum oleo latitiæ lumen effundens, densas licet hæreticorum caligines discutis, & lucem veritatis e confusione tenebrarū splendore clarifici sermonis enubilas.] Scripsit hæc Paulinus ad Augustini litteras (vt profitetur) annum iā habens in conuersione monastica, abdicato iam sæculo. Adiecit prioribus his eodem hoc anno Paulinus^b ad eundem Augustinum posteriores litteras, cum nondū sciret an priores accepisset, quas dedit per necessarios ipsius Romano & Agili in Africam nauigantibus: cum interea nondum his acceptis, prioribus autem redditis, Augustinus ad Paulinum iam litteras officiosissimas rescripsisset adhuc presbyter^c. Sed inter hæc priorum litterarum commercia creatus (vt dictum est) Episcopus Hipponensis, de sua ipsius tunc facta ordinatione, posterioribus litteris posteriores red-
dens, ea quæ diximus significauit; misitq. ad eum tres a se editos libros de Libero arbitrio; exposcens vicissim ab eo libros a S. Ambrosio aduersus Academicos scriptos; exigens pariter, vt quem scriberet aduersus Paganos, commentarium ad se mitteret.

Vt autem adeo arcto amicitia vinculo Paulinus & Augustinus mutuo necerentur, sequenter in primis Alypius Tagastensis Episcopus intercessit, vt litteræ amborum significant. Sed & laudauit mirifice quidem ob egregiæ vitæ sanctitatem Paulinus Alypium; vsque adeo, vt vitæ ipsius historiam ab eo ad se scribi rogarit^d. Cum ille Christianæ modestiæ consulens, totum illud refudit negotium Augustino: qui id se præstiturū prioribus suis ad Paulinum^e redditis litteris pollicitus est: quod & a Paulino exactum, & ab Augustino (vt erat pollicitus) persolutum non dubitamus. Sed exciderunt hæc litteræ, sicut & aliæ plurimæ vltro citroq. datæ quoad superstites extiterunt: cuius adeo longioris tēporis spatij non nisi duæ ab alterutris datæ hoc anno litteræ extant, & commentarius ille ad eundem Paulinum ab ipso Augustino de Cura agenda pro mortuis scripto. Verum hoc exemplo & de Paulino in eam adducor sententiam, vt opiner, ipso rogante & sollicitius exposcente, scriptos ab ipso Augustino iam facto Episcopo libros Confessionum: licet id ipse reticuerit Augustinus, ne non tam diuinorum donorum a se perceptorum prædicator, quam sui ipsius videri potuisset esse laudator: cum magna animi summissione illud, confitendo peccata sua, Dei vero munera accepta recensendo, arripuerit dicendi genus. Vt autem id Paulinum ab Augustino exegisse opiner, illud magnopere persuadet, quod qui Alypij res gestas adeo exoptauit & expetiit scripta historia memoriæ commendari; idem ipse Augustino semel atque iterū degustato, eidemq. penitus addictus exquisisse videtur auidius, & exegisse importunius, vitæ ipsius Augustini ab ipso commentariū scribi: quod ea modestia atque cautela prudenter ipse quidem exhibuit, dum suæ recensendo & defendendo peccata, vitam suam a tenera ætate contextiit.

Sed ad Alypium redeamus. Magna quidem illud me admiratione afficit, desideratū fuisse in Africa hæctenus, quod ipse Alypius expetiit a Paulino, Eusebij Chronicon; quo vno in Ecclesia Dei vsque ad tēpora Constantini res gestæ ab origine mundi dispositæ haberentur. Sed & magis miror, quod Paulino haud adeo exploratus liber ille fuisset, cuius nec nomen auctoris perspectum haberet, dum nominat illum Eusebium Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopū, loco Cæsariensis: nam illius, qui eius nominis primo præfuit Nicomediæ, inde vero Constantinopoli, impietate notissimi, nulla vniquā fuit eius argumenti aliqua post obitum lucubratiō, sed tantum (quod omnes norunt) Eusebij Cæsariensis. Quamobrē ipsi quidem de his obiter inter scribendū agenti, lapsam memoriæ potius, quam rei adeo aperte inscitiam adscribendam, æquius esse ducimus. cum alioquin in Ecclesiasticis historijs se minime versatum esse, ad Seuerum scribens^f ipse Paulinus ingenue profiteatur his verbis:

a Apud August.
epist. 31.
CONSVETV-
DO LITTE-
RARVM IN-
TER AVGV-
STINVM ET
PAVLINVM.

b Paulin. epist.
Aug. epist. 33.

c August. epist.
32.

ALYPIVS
CONCILIAT-
OR AMICI-
TIÆ INTER
AVGVSTI-
NVM ET PAULI-
NVM.
d Apud August.
epist. 32.
e August. e. 32.

f Paulin. epist.
32.

EUSEBIJ
CHRONICON
EXP. III. M.

f Paulin. epist. 32.

Præterea autem iussisti, nimium opulenter tibi de paupere tuo blandiens, ut quæ te de Annalibus non vnus gentis, sed generis humani fugerent, ego videlicet quasi peritior edocerem. Sed sibi imputet famem, qui pauperis amici fores pulsat, & promptuarium inane scrutatur. Numquam enim in hæc inuestiganda & colligenda mihi commodum studium fuit. Nam etiam in tempore veteri, quo videbar legerè nec legenda, ab historicis scriptoribus peregrinatus sum.] Significat his sane verbis Paulinus, se haud ad peregrinas res gestas peruestigandas aliquam adhibuisse diligentiam, Romanarum rerum historiae tantum intentum. Etenim tradit Ausonius, ab ipso Paulino Suetonium in compendium redactum, atque diserto carmine decantatum: quod opus mirifice quidem laudat, cū ait: His longe iucundissimum poema subdideras, quod de tribus Suetonij libris, quos ille de Regibus dedit, in epitomen coegisti tanta elegantia, solus ut mihi videre affectus, quod contra rerum naturam est, breuitas ut obscura non esset.] hæc ipse.

a. Auson. epist. 19.

b. Paulin. ead. epist. 9. RVFFINI A-QVIL. STVDIVM REQVISITVM IN HISTORIA CONSCRIBENDA.

Ceterum ut Seuerus satisfaceret, quodnam consilium inierit, ipse mox subdit: Attamen nunc operis tui curâ gerens, quo te pro vtilitate fidei nostræ inspiciendis & conferendis præteritorum temporum rationibus occupatum indicasti: quod de meo non habui, de fratris vnanimi opulentiore thesauro petiui; & ipsam adnotationem, quam commonitorij vice miseris, litteris meis inditam direxi ad Ruffinum presbyterum S. Melaniæ spiritali via comitem, vere sanctum, & pie doctum, & ob hoc mihi intima affectione coniunctum.] Agebat autem adhuc Hierosolymis cum Melania Ruffinus, Paulino quidem tantummodo fama notus, haud tamen in omnibus satis perspectus: nondum enim ipse Ruffinus, nisi postquam inde remeans, Romam Periarchon intulit Origenis, quos foueret errores detectus est. sed de his agendum suo tempore. Subdit autem, de eo quod requirebatur, ista Paulinus: Si ille has, quæ merito te permouent de annorum siue regnorum non congruente cal-

RVFFINI HISTORIA.

culo hiantis historiae, causas non ediderit, qui & scholasticis & salutaribus litteris Græce iuxta ac Latine diues est: vereor ne apud alium in his regionibus frustra requiramus. Quod si præsumptioni de se meæ satisfecerit; prima occasione, si Dominus fauerit, transmittam vnanimi tuæ, vtcumque mihi super hac ratione rescripserit.] hæc Paulinus. At num præstitit diligens opus, quod Paulinus petijt, & Seuerus expetijt a Paulino, Ruffinus? minime gentium, mea quidem sententia: nam in Eusebij historia, cum eam Latinitate donauit (vt recentior bene oculatus interpretes inspexit) multa quidem prætermisit, deq. suo nonnulla miscuit, atque complura quasi non recte collocata mutauit; vt eandem reddiderit propemodum alteram: duobus vero libris quos addidit, quibus res gestas a tempore Nicæni Concilij vsque ad obitum Theodosij persecutus est, quam ieiune & haud in omnibus tuta fide cuncta percurrerit, quæ recensita sunt superius facile monstrant. Sed S. Hieronymus perutile opus exhibuit, cum per singulos annos res diuersorum Regum pro temporis ratione collectas ab Eusebio in Latinum vertit, atque a tempore Constantini vsque ad sextum Consulatum (vt ipse testatur) Valentis & Valentiniani Iunioris secundum eodẽ ordine reliqua persecutus est: res gestas vero Gratiani atque Theodosij latiori se historiae stylo reseruasse testatur: Non (inquit) quod de viuentibus timuerim libere ac vere scribere: Timor enim Dei timorem hominum expellit. Sed quoniam debacchantibus adhuc in terra nostra barbaris, incerta sunt omnia.] verum haud ea persecutus videtur.

HIERONYMI CHRONICON.

f. Hieron. in præfat. ad Eusebij Chron.

Perfecit tamen nihilominus ipse Seuerus duos sacrae historiae libros, ab origine mundi exordians, ad sua vsque tempora eos producens. Scripsit ille quidem eo anno quo gesserunt Consulatum Stilico & Aurelianus, nimirum Domini quadringentesimo, vt ex eius scriptis colligitur, dū a Consulatu Arbetionis & Lolliani numerauit annos quadragintaquinque: cum constet hos creatos Consules esse anno Domini trecentesimo quinquagesimo quinto. Sed & diximus Dexterum Præfectum Prætorij, tempore Theodosij, eiusdem quoque argumenti lucubrationem elaborasse. Externorum autem, nempe Gentilium, Aurelius Victor de Vita & moribus Romanorū historiam edidit, incipiēs ab Octauiano Augusto vsque ad Theodosij Imp. obitum, ad quem viuentem opus inscripsit, a quo & decoratus est Urbana Præfectura, necnon Comitatu sacrarum largitionum. Paulo autem ante ipsum Eutropius ad Valentem Imperatorem scripserat breue compendium Romanorum historiae. Secutus est hos Zosimus sub Honorio, sed minori fide, maiori vero impietate. Rursum ex nostris Paulus Orosius id ipsum præstitit sub eodem Imperatore: verum de eo inferius.

HISTORICI HVIVS TEMPORIS QVI ET QVALES.

At licet tot historicis hæc ætas abundasse videatur; tamen adhuc inops harū facultatum remansit & in nonnullis obscura; quod ex his alij res multas breuitate nimia contraxerint,

alij

alij intactas penitus reliquerint; desideretur autē in alijs ordo, in alijs vero temporum exactior indagatio; periclitenturq. alij veritate, ac pariter pietate; affectuq. priuato ducti, pro arbitrio mendacia veris attextuerint. Porro hos omnes audire, & in medio sedere arbitrum, & æqua lance cuncta probare, diiungere singula & iudicare, prætermittaq. indagare, abstrusa abditaq. refodere, itemq. cuncta in veritatis conflatorio examinare atque purgare, aurumq. e terra seligere, haud leue negotium, tenuisq. laboris est opus. Hinc videas vertices oratorum hoc genus scribendi attingere inuasisse: Tullium interea se excusare, quod istæ digno stylo prosequi, hominis in primis sit soluti omni negotio: & cum tandem istud scribendi genus attingit, citra omnium expectationem opus edidit, publica contentione derisum, nec dignum habitum quod posteris traderetur, sed perpetuo silentio obruendum. Et Plinius, cui (vt ipse testatur) fuit cum Cicerone æmulatio, negauit Capitoni suo id exposcenti, se scripturum historias, dum ageret oratorem; quod opus præ sui magnitudine totum requireret hominem, & plane diuersa esset vtriusque ratio descriptionis. Sed quorsum nos occasio Eusebij Chronici ab Alypio expetiti & a Paulino perquisiti pertraxit? Attamen aliquantisper licet vagata, haud tamen ad extranea deflexit oratio, cum huius ætatis historicos numerauit, & scabra, per quæ assidue ipsa duceretur, semel ostendit. Sed iam ad ipsum, a quo deflexit, Paulinum, quæ de eo anni huius sunt reliqua, breuiter prosecutura dictio reuocetur.

a. Cicero de legib. lib. 1.

b. Dio hist. Rom. lib. 46.

c. Plin. lib. 1. epist. 5.

Quod autem Paulini nomen claritudine generis & amplissimorum magistratum functione vbique notum atque conspicuum, abdicatione rerum temporalium longe clarius atque celebrius esset vbique redditum; non Alypij tantum & Augustini, sed & aliorum in Africa Catholicae Ecclesiae Episcoporum permouit animos, & excitauit affectus: adeo vt iidem ipsum litteris, legatione ad eum missa, salutauerint; quarum ipse meminit scribens ad Romanianum his verbis: Optatissime (inquit) sanctorum & carissimorum virorum inde epistolas receperamus, id est, Aurelij, Alypij, Augustini, Profuturi, Seueri iam omnium pariter Episcoporum.] erat Seuerus iste Ecclesiae Mileuitanae in Numidia Præsul, vt ipse Augustinus affirmat: Profuturus autem Calamensis Ecclesiae Episcopus, ad quem extat Augustini epistola centesima nonagesima. Porro de eiusmodi legatione Afrorum idem Paulinus meminit ad Seuerum scribens, cum ait: Afri quoque ad nos Episcopi reuifendos prima ætate miserunt.]

LEGATIO AB AFRICANIS EPISCOPIS AD PAVLINVM. d. Apud August. epist. 36.

e. Aug. epist. 34.

f. Paulin. epist. 1.

Quanto nam tenerentur illi videndi eundem desiderio, ipse S. Augustinus ad eum scribens, & inuitans in Africam, declarat his verbis: Quare non impudenter ego rogo vos, & postulo, & flagito, vt in Africam, maiore talium hominum siti quam siccitatis mobilitate laborantem, venire dignemini. Scit Deus, quia non solum propter desiderium meum, neque solum propter eos, qui vel per nos vestrum propositum, vel vndecumque fama prædicante didicerunt: sed etiam propter ceteros, qui partim non audiunt, partim audita non credunt, tamen possunt comperta diligere: vos istis terris etiam corporaliter adesse cupimus. Quamuis enim sedulo atque misericorditer id agitis, tamen etiam coram hominibus regionum nostrarum luceant opera vestra, vt videant bona facta vestra, & glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est.] hæc & alia plura id genus Augustinus ad Paulinum, percupidus vt tali tantaq. accensa in Ecclesia Catholica face illuminaretur Ecclesia Africana; quod adeo magna esse viderentur quæ de ipsius supereminenti Christiana philosophia diuulgata essent, vt quod auditus humanus vix caperet, ipse eius aspectus oculis certiori fide repræsentaret.

g. Aug. epist. 34. AFRICANI CVPIDI VIDENTI PAVLINVM.

Hæc eadem Afrorum Episcoporum legatione S. Augustinus dedit litteras ad Licentium Alypij Episcopi fratrem Romæ agentem, iuuenem ab ipso olim Mediolani philosophicis disciplinis alijsq. scientijs apprime imbutum; quem detentum Urbis illecebris, Paulini exemplo admonet, vt nuncium remittat sæculo, atque ad exultioris vitæ se conferat institutum. et inter alia: Vade (inquit) in Campaniam, discere Paulinum egregium & sanctum Dei seruum, quàm grandem factum huius sæculi tanto generosiore quanto humiliore ceruice inçunctanter excusserit, vt eam subderet Christi iugo, sicut subdidit, & nunc illo moderatore itineris sui quietus & modestus exultat. Vade, discere, &c.] Vides ex his Paulinum (quod diximus) iam relicta Vrbe incolere cœpisse agrum Campanum prope Nolam. Sed & ipse Paulinus, quem sciret Licentium poeticis facultatibus egregie cultum, versibus ad eum profaq. mixtam scripsit epistolam, qua ad mundi contemptum vehementer eum cohortatus est: escam illam nimirum apponens hamo, quæ sciebat iu-

h. Aug. epist. 39.

AUGVSTINVS SOLICITVS DE SALVTE LICENTII.

i. Paulin. epist. 36. apud August.

uenem illum magnopere delectari, poetis nimirum numeris concinnatam, atque potentem ad persuadendum metricam texens orationem.

Exhibuerat Licentius iste, Mediolani cum esset, tale tantumq. vitæ bene compositæ specimen, vt eum patri ipsius Romano Augustinus in libro contra Academicos elaborato proposuerit imitandum. Nam ipse ibi: In hac, inquit, mecum studiosissime viuit noster Licentius, ad eam totus a iuuenilibus illecebris voluptatibusq. conuersus est: ita vt eum non temere patri audeam imitandum proponere.] hæc ipse, cum Romanianum parentem eius, scribens cōtra Academicos librum, ad veram capeffendam philosophiam hortatur: ex quo quidem commentario, qualis quantusq. fuerit Licentius ipse, poteris facile intelligere, necnon ex libris ab eodem Augustino de Ordine scriptis, & de Vita beata. Accidit autem postea vice versa, vt qui Romanianum parentem, quem multa negotia Mediolanum^b adduxerant, filij exemplo studuit ad veram philosophiam perducere; modo ipse Augustinus Licentium ipsum Romæ cum patre agentem, mundi q. honoribus inhiantem, per Paulinum^c; & Paulinus^d per eundem Romanianum, ad eum scribens, ad meliorem frugem restituere conarentur.

Laborauit in hoc magnopere Augustinus: tum quod eundem Licentium liberalibus scientijs olim excolens, æque eruditum atque probū adolescentem reddiderat: tum etiam quod Romano eius parenti plurimum se debere sentiret. Quantum vero idem nobilissimus Tagastensis conciuis, homo prædiues, de ipso Augustino benemeritus fuerit, cui eam ob causam non ipsum tantum, sed vniuersam Catholicam Ecclesiā magnopere deuinctam esse, necesse sit profiteri: ex ipsomet Augustino intelliges, cum hæc ait, aduersus Academicos disputans: Ergo ne tibi gratiam non repensabo? An fortasse paululum debeo? Tu me adolescentulum pauperem ad peregrina studia pergentem, & domo, & sumptu, & (quod plus est) animo excepisti. Tu patre orbatum, amicitia consolatus es, hortatione animasti, ope adiuiuisti. Tu in nostro ipso municipio fauore, familiaritate, communicatione domus tuæ pene tecum clarum primatemq. me fecisti. Tu Carthaginem illustrioris professionis gratia remeantem, cum tibi soli & meorum nulli consilium meum spemq. aperuiffem, quamuis aliquantum illo tibi insito, quia ibi iam docebam, patriæ amore cunctatus es: tamen vbi euincere adolescentis cupiditatem ad ea quæ videbantur meliora tendentis nequisti, ex dehortatore in adiutorem mira benevolentia moderatione conuersus es. Tu necessarijs omnibus iter adminiculaisti meum. Tu ibidem rursus, qui cunabula & quasi nidum studiorum meorum foueras, iam volare audentis sustentasti rudimenta. Tu etiam, cum te absente atque ignorantē nauigassem, nihil succensens, quod non tecum communicassem vt solerem, atque aliud quiduis quàm contumaciam suspicans, mansisti inconcusus in amicitia: nec plus ante oculos tuos liberi deserti a magistro, quam nostræ mentis penetralia puritasq. versata est. Postremo quicquid de otio meo modo gaudeo, quod a superfluarum cupiditatum vinculis euolauit, quod depositis oneribus mortuarum curarum respiro, respisco, redeo ad me, quod quæro intentissimus veritatem, quam inuenire iam ingredior, quam me ad ipsum summum bonum prouecturam esse confido, tu animasti, tu impulisti, tu fecisti.] hæc ad Romanianum Augustinus, rependens vicem in salute Licentij eius filij: nam inferius^f de eodem: Reddam tibi gratiam: filius tuus cœpit iam philosophari, &c.] Sed & vberiore rependisse constat gratiam Augustinum Romano, cum rogatus^g olim ab eo, quid de vera religione sentiret, veram plane esse docuit Christianam, eodemq. argumento librum ad ipsum conscripsit, ex quo ipse veræ pietatis didicit stabilis esse cultor, qui hætenus in diuersa ambiguus fluctuasset. Voluimus hic eiufmodi vtriusque in se inuicem collata officia & beneficia in Annalibus relinquere consignata, quod Dei Ecclesia ex iisdem vtrique plurimum debeat: Romano, qui talem tantumq. doctorem sua ope præstitit Augustinum: ipsi vero quantum Catholici omnes debeant Augustino, vna est omnium vno ore confessio.

Quod rursus ad Licentium spectat, quem diximus fuisse eiusdem filium Romaniani: eundem quoque Alypium Tagastensem habuisse fratrem, Paulinus versibus illis ad eum scriptis testari videtur, quibus ait^h:

*Frater Alypius est, Augustinusq. magister:
Sanguinis hic consors, hic sator ingenij.
Tanto fratre vales, & præceptore, Licenti:
Et dubitas pennis talibus astra sequi?] &c.*

At

A At non sic inter se fratres fuisse intelligas, vt germani eodem patre geniti fuerint; sed patruales: siquidem (vt ipse auctor est Augustinus^a) similtas quædam inter patrem Alypij & ipsum Augustinum diutius intercessit; inter patrem vero Licentij, ipsum nimirum Romanianum, & Augustinum, magna semper (vt nuper vidimus) viguit necessitudo atque concordia. At de legatione Africanorum Episcoporum ad S. Paulinum hætenus.

Porro ex eiusdem Paulini redditis ad Alypium litteris, illud quoque memoria dignum compertum habetur: monachismum in Africa, quem ex Italia Augustinus patrium solum repetens ante sex annos illuc primus inuexerat, iam longe lateq. fœcunda fuisse propagatione diffusum. Nam in fine eius epistolæ hæc verba leguntur^b: Benedictos sanctitatis tuæ comites & æmulatores, in Domino fratres (si dignatur) nostros tam in ecclesijs, quam in monasterijs Carthagini, Tagaste, Hippone Regio, & totis parochijs tuis, atque omnibus cognitis tibi per Africam locis Domino catholice seruientes, multo affectu & obsequio salutari rogamus.] hæc ipse. Sed & Possidius, quàm per totam Africam propagati fuerint clerici, Episcopi, & monasteria ex primo illo ab Augustino erecto monasterio, docet his verbis^c: Proficientes vero doctrina diuina sub sancto & cum sancto Augustino in monasterio Deo seruientes, Ecclesiæ Hipponensis clerici ordinari cœperunt: ac deinde innotescente ac clarescente de die in diem Ecclesiæ Catholice prædicationis veritate, sanctorumq. feruorum Dei proposito, continentia, & paupertate profunda, ex monasterio, quod per illum memorabilem virum & esse & crescere cœperat, magno desiderio poscere atque accipere Episcopos & clericos pax Ecclesiæ atque vnitas & cœpit primo, & postea consecuta est. Nam ferme decem, quos ipse noui, sanctos ac venerabiles viros continentes & doctissimos beatus Augustinus diuersis Ecclesijs, nonnullis quoque eminentioribus rogatus dedit. Similiterq. & ipsi ex illorum sanctorum proposito venientes, Domini Ecclesijs propagatis, & monasteria instituerunt, & studio crescente ædificationis verbi Dei, ceteris Ecclesijs promotos fratres ad suscipiendum sacerdotium præstiterunt.] hæc Possidius: vt plane videas ex vno Augustini monasterio vniuersam Catholicam Ecclesiam Africanam sanctis sacerdotibus & monasterijs (ex alijs, alijs deriuantibus) breui tempore fuisse repletam, Donatistis propterea inuidentibus, & nomen monachi^d execrantibus. Sed de his alibi.

At denique vt ad eundem Paulinum, ad quem legationem ab Africanis Episcopis missam hoc anno diximus, redeamus, & anni huius claudamus periodum: Quem his Consulibus annum absoluisse in agro Nolano diximus, constat eodem quoque anno ad Seuerum primam scripsisse epistolam, qua de his quæ transacta fuissent cum Romano Pontifice, de secessione sua & legatione Africanorum Episcoporum nuper suscepta, mentionem habet. Liqueat insuper, eodem hoc primo anno suæ commorationis in agro Nolano apud S. Felicem, secundum eius Natalitium carmine cecinisse: statuiffe quippe ipsum qualibet anniuersaria die natalis ipsius carmen in laudem eius scribere, idem ipse^e ad eundem Seuerum scribens testatur his verbis: Habes ergo libellos a me duos, vnum versibus, Natalitium, de mea solemniter ad Dominædium cantilena, cui corpore & spiritu quotidie, lingua autem quotannis pensito dulcissimum seruitutis voluntariæ tributū in die festo consecrationis eius, immolans Christo hostiam laudis, & reddens Altissimo vota mea.] hæc ipse. Porro secundum ordine positum est primum carmen de Natalitio Nolæ scriptum: nam primum constat absentem agentemq. in Hispania descripsisse. Ceterum scias Paulinum appellare consueuisse S. Felicem Dominædium, quasi Dominum ædium, quas ipse Paulinus E. in honorem illius erexerat.

IESV CHRISTI SIRICII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
ANNVS ANNVS ANNVS
396. 12. 2.

T Recentissimus nonagesimus sextus Christi annus, amborum Augustorum Consulatu, Arcadij quartum, tertium vero Honorij, Fastis adscribitur. Huius Honorij tertij Consulatus, sed primi post obitum parentis Theodosij, meminit Paulinus^f in Ambrosio; vbi & quid acciderit in editione munerum in ipso Consulatus ingressu exhiberi solita, narrat his verbis: Per idem tempus, cum Consulatus sui tempore Imperator Honorius in vrbe Mediolanensi Libycarum ferarum exhiberet munus, populo illuc concurrente, data copia

ROMANIA-
NVS LICEN-
TII PATER.
a Aug. contra A-
cadem. lib. 1. c. 1.

b Aug. Confess.
lib. 7. c. 14.

c Aug. epist. 32.
d Apud August.
epist. 36.

e August. contra
Academ. lib. 2.
c. 2.

ROMANIA-
NVS AVGV-
STINO OM-
NIA SVPPER-
DITAVIT.

f August. contra
Acad. lib. 2. c. 3.

g Aug. de vera
religione. c. 7.

h Apud August.
epist. 36.

a August. Confess.
lib. 6. c. 7.

MONACHIS-
MVS IN AFRI-
CA PROPAGA-
TIVS.
b Apud August.
epist. 35.

c Possid. in Vit.
August. cap. 11.

d Augustin. in
Ioan. tract. 97.

e August. epist. 9.

f Paulin. in Vita
S. Ambrosij.

ECCLESIAE IMMUNITATEM VIOLANTES DANT POENAS.

copia est missis militibus ab Stilicone Comite, hortatu Eusebij Praefecti, vt Cresconius de ecclesia raperetur. Quem confugientem ad altare Domini, sanctus Episcopus cum clericis, qui in tempore aderant, defendendum circumdedit. Sed multitudo militum, quae duces suos habebat de perfidia Arianorum, prauauit aduersus paucos; atque ablato Cresconio, exultantes ad amphitheatrum reuerterunt, Ecclesiae luctum non modicum relinquentes. Nam sacerdos prostratus ante altare Domini, factum diu fleuit. Sed in tempore cum reuertissent, & renunciaissent ijs a quibus fuerant destinati milites; dimissi leopardi, saltu celeri ad eundem locum, in quo sederant qui de Ecclesia triumphabant, ascendentes, grauius laniatos reliquerunt. Quod vbi vidit tunc Stilico Comes, poenitentia motus est, ita vt per multos dies satisfaceret sacerdoti. Et illaem quidem illum qui ablatu fuerat dimiserat: sed & quia grauissimorum criminum erat reus, & aliter emendari non poterat, ad exilium destinatur, non multo post indulgentia prosequente.] haec de his Paulinus; qui & de eiusdem Stiliconis seruo haec inferius subdit:

DE SERVO STILICONIS A S. AMBROSIO LIBERATO.

Superioribus autem diebus, cum Stiliconis tunc Comitibus seruus, qui damonio laborauerat, in Ambrosiana basilica iam sanatus maneret, commendatus a domino suo (ferrebat enim quod libenter ab eodem haberetur) facere falsas epistolas Tribunatus, compertum est: in tantum vt tenerentur homines, qui ad ministrandum pergebant. Sed vbi ad personam serui sui peruenit Comes Stilico, qui in seruo suo noluit vindicare: homines etiam qui decepti fuerant, interuentu sacerdotis dimisit; de ipso vero seruo sacerdoti questus est. Quem vir sanctus, cum de basilica Ambrosiana egrederetur, requiri fecit, atque ad se perducit. Quem cum interrogasset, & deprehendisset auctorem tanti flagitij, ait: Oportet illum tradi satanae in interitum carnis, ne talia aliquis in posterum audeat admittere: Quem eodem momento (cum adhuc sermo esset in ore sacerdotis sancti) spiritus immundus arreptum discerpere coepit. Quo viso, non minimo timore repleti sumus & admiratione.] haec Paulinus, qui & ista superioribus addidit de legatione Reginae Marcomannorum; quam hoc anno contigisse, ea quae dicuntur, facile declarabunt:

1. Corin. 5.

FRITIGIL REGINA MARCOMANNORVM CVM VIRO SVO ET POPVLO SEDANT ROMANIS.

Per idem tempus Fritigil quaedam Regina Marcomannorum, cum a quodam Christiano viro, qui ad illam forte de Italiae partibus aduenerat, referente sibi audiret famam viri, Christo credidit, cuius illum seruulum recognouerat: missisq. muneribus placatos ab Ecclesia postulauit, vt scriptis ipsius, qualiter credere deberet, informaretur. Ad quam ille epistolam praecalam fecit in modum catechismi, in qua etiam admonet vt suaderet viro suo Romanis pacem seruare. Qua accepta epistola, mulier suasit viro, & cum populo suo se Romanis tradidit. Quae cum aduenisset Mediolanum, plurimum doluit, quod sanctum sacerdotem, ad quem festinauerat, minime reperisset: iam enim de hac luce migrauerat.] haec Paulinus. Contigit autem (vt dicemus anno sequenti) mense Aprili eundem sanctum sacerdotem ex hac vita migrasse: vt plane intelligantur haec inter eos hoc ipso anno transigi coepisse. At perijisse dolemus adeo nobile scriptorum Ambrosij monumentum, quo vnico Spiritus telo indomitos haecenus barbaros subiugauit, eo praefertim tempore, quo aliae barbaricae nationes ipsum Orientale depascebantur Imperium. Perstitisse & in suscepta fide Christi Marcomannos, semelq. in itam cum Imperatore Romano pacem firmiter custodisse, certo argumento est, quod inter alios a S. Hieronymo diuersarum nationum nominatos barbaros, qui eruperunt in Gallias sub eodem Augusto, Marcomanni minime recensiti inueniuntur, cum ceteri nominentur, nempe Quadi, Vuandali, Sarmatae, Alani, Gipedes, Heruli, Saxones, Burgundiones, & Alemanni, de quibus acturi sumus inferius suo loco.

Hier. epist. 11.

Marcellin. in Chron. d. Prosper in Chron.

Aug. de excidio urbis. c. 6.

VRBS CONSTANTINOPOLITANA NOVO CASU PERTERRITA.

Iisdem Consulibus, tum Marcellinus, tum Prosper prodigium memorabile illud signant, quo ardente desuper caelo, atque terra tremente deorsum, Constantinopolitanae urbis conflagratio, eiusq. extremus interitus timebatur. Rei quidem memorabilis fama suos egressa fines, toto pene Orbe diffusa, cunctis innotuit: quae allata in Africam, certisq. testibus confirmata, a S. Augustino his verbis describitur: Nonne ante paucos annos, Arcadio Imperatore Constantinopoli (quod dico, audierunt nonnulli, & forsitan nouerunt, & sunt in hoc populo; qui illic praesentes fuerunt) volens Deus terrere ciuitatem, & terrendo emendare, terrendo conuertere, terrendo mundare, terrendo mutare; seruo cuidam suo fidei viro (vt dicitur) militari venit in reuelatione, & dixit ei, ciuitatem venturo de caelo igne perituram. Eumq. admonuit, vt Episcopo diceret. Dictum est. Non contempsit Episcopus, & allocutus est populum. Conuersa est ciuitas in luctum poenitentiae,

Atque, quemadmodum quondam illa antiqua Niniue. Tamen ne putarent homines, illum qui dixerat, vel falsitate deceptum, vel fallaciter decepisse: venit dies, quem Deus fuerat comminatus. Intentis omnibus & exitum cum timore magno expectantibus, noctis initio, tenebrante iam mundo, visa est ignea nubes ab Oriente, primo parua, deinde paulatim, vt accedebat supra ciuitatem, ita crescebat, donec toti vrbi ingens terribiliter immineret.

Videbatur horrenda flamma pendere, nec odor sulphuris deerat. Omnes ad ecclesiam confugiebant: non capiebat multitudinem locus. Baptismum extorquebat quisque a quo poterat: non solum in ecclesia, sed etiam per domos, per vicos ac plateas salus sacramenti exigebatur, vt fugeretur ira non praesens vtique, sed futura. Attamen post magnam illam tribulationem, vbi exhibuit Deus fidem verbis suis, & reuelationi serui sui: coepit vt creuerat, minui nubes, paulatimq. consumpta est. Populus securus paululum factus, iterum audiuit omnino esse migrandum, quod ciuitas esset proximo sabbato peritura. Migravit cum Imperatore tota ciuitas: nemo in domo remansit: nemo domum clausit, longe recedens a moenibus: & dulcia tecta respiciens, relictis carissimis sedibus, voce miserabili valefecit. Et aliquot millibus tanta illa multitudo progressa, vno tamen loco fundendis ad Deum orationibus congregata, magnum fumum subito vidit, & vocem magnam emisit ad Deum. Tandemq. tranquillitate conspecta, missis qui renunciarent, sollicita, quae praedicta fuerat hora transacta: & renunciantibus, quod salua vniuersa moenia & tecta consisterent: omnes cum ingenti gratulatione redierunt. Nemo de domo sua quicquam perdidit patente: omnis homo sicut dimisit, inuenit.

INCENDIUM ET TERRAE-MOTVS IMMINENTI CIVITATI CONSTANTINOPOLITANAE.

Quid dicemus? vtrum ista ira Dei, an potius misericordia fuit? Quis dubitat, misericordissimum Patrem corrigere voluisse terrendo, non perdendo punire; quando nihil hominum, nihil domorum, nihil moenium tanta impendens praesentia calamitatis laesit? Prorsus sicut solet manus erigi ad feriendum, & consternato illo qui feriendus erat, misericordiae reuocari: ita factum est illi ciuitati. Verumtamen si eo tempore quo illa derelicta, vniuersus populus abscessit, irrueret vastitas loco, totamq. urbem sicut Sodomam nullis saltem ruinis remanentibus perdidisset: quis etiam sic dubitaret quod Deus pepercisset illi ciuitati; qua praemonita & territa, & discedente atque migrante, locus ille consumeretur? sed haecenus de his Augustinus. Cum autem meminit eiusdem prodigij Paulus Diaconus, precibus Arcadij ac populi tribuit ciuitatis ab imminente clade salutem. ait enim: Interea ingens terrae motus Constantinopoli factus est, ita vt subitus terra tremere, & desuper fusa caelitus flamma penderet; tamdiuq. mansit, donec orationibus Arcadij

DIVINA MISERICORDIA INCUTITVR TIMOR.

Paul. Diacon. lib. 13.

Principis & populi Christiani praesentem perditionem Deus exoratus auerteret: probans se solum esse & conseruatorem humilium, & punitorem malorum. Arcadius itaque Imperator erat vir mitis & quietus, & circa finem vitae pro huiusmodi causa venerabilis aestimatus.] haec ipse de praesenti clade: quibus haec addit ad eiusdem Arcadij commendandam praestantem fidem ac pietatem:

In vrbe, inquit, Constantinopoli domus est maxima, habens cognomen Caryae, id est, nucis: est enim in eius domus vestibulo arbor nucis, in qua (vt sermo est) fuerat appensus martyr Acacius, & defunctus: ob quam rem etiam oratorium illic est aedificatum. Hanc Arcadius videre volens, ad orationem venit; votoq. completo, reuertebatur: proinde cuncti circa oratorium habitantes, volentes Imperatorem videre, currebant: & alij quidem foris domum praecesserant, vt melius aspectum Principis & ordinem viderent obsequij; alij vero sequebantur. Dumq. omnes cum mulieribus atque filijs, simulq. mancipijs extra domum fuissent egressi: repente maxima domus oratorio cohaerens, subito tota corruit: clamor cum admiratione secutus est, quomodo oratio Principis tantos ruinae imminentis periculo liberavit.] haec Paulus Diaconus, cuncta adscribens Arcadij pietati; ac merito sane: ijs enim Imperij ipsius primordijs, optimi quidem atque Christianissimi Principis specimen edidit. Vtinam non Herodias, Ioannis hostis, eius lateri inhaesisset, quae postea ipsum a recto tramite aequitatis abduxit. Sed de his inferius.

ARCADIJ PIETAS COMMENDATA EX MVLTIS.

Effulsit quidem & in his potissimum Arcadij Augusti pietas, cum nihil penes se haberet antiquius, quam fidem Catholicam ab omnibus haereticorum impietatibus munire, haeresesq. cum haereticis longe longius pellere, ac penitus profigare. Huius rei causa, simulac (vt vidimus anno superiori) liberatus est nactus habenas Imperij, pluribus eisdem haereticos exagitauit edictis. Sed & hoc anno eorundem petulantiam, cum iisdem procaciter accepta a Praefecto

ARCADIJ ITERVM EXAGITAT HAERETICOS.

Præfecto licentia, se inferrent in Urbem, cohibuit, dato ad Clearchum Urbis Præfectum A
aduersus eisdem eiusmodi rescripto^a, quo & ipse Præfectus puniendus esset:

a l. 30. de hæret. Cod. Theod.

Cuncti hæretici proculdubio nouerint omnia sibi loca huius Urbis adimenda esse, siue sub Ecclesiarum nomine teneantur, siue quæ Diaconica appellantur, vel etiam Decanica, siue in priuatis domibus, vel locis priuatis Fisco nostro adcorporandis. Præterea omnes clerici hæreticorum ex sacratissima Vrbe pellantur, neque his finibus liceat conuenire. Ad hoc interdicitur ijs omnibus ad litaniam faciendam intra ciuitatem noctu vel interdiu profanis coire conuentibus. Statuta videlicet condemnatione centum librarum auri contra officium sublimitatis tuæ, si quid huiusmodi fieri vel in publico vel in priuatis ædibus concedatur. Dat. V. Non. Martij, Constantinop. Arcadio quartum & Honorio tertium AA. Conf.] hæc quidem aduersus omnes hæreticos. Ceterum Eunomianos priuato edicto ad Præfectum Prætorio Cæsarium dato inquiri iussit. sic enim se habet^b:

ΕΥΝΟΜΙΑΝΟΥ ΠΡΑΕΦΕΚΤΟΥ

b l. 22. de hæret. Cod. Theod.

Ne Eunomianorum tanta dementia perseueret, sublimis magnificentia tua omni studio auctores doctoresq. Eunomianorum inuestigare festinet: clericiq. eorum maxime, quorum furor tantum suavitati errore, de ciuitatibus pellantur extorres, & humanis cœtibus segregentur. Dat. X. Kal. Maij, Constantinop. Arcadio III. & Honorio III. Conf.] Sed & aduersus apostatas ad eundem Cæsarium hoc eodem anno eiusdem Arcadij datum rescriptum extat^c, ac rursus aliud aduersus idololatrias^d, quos exiit omnibus priuilegijs iisdem antiquo iure concessis, quæ breuitatis causa referre desinimus.

c l. 6. de apof. Cod. Theod.

d l. 14. de Pag. Cod. Theod.

e Hieron. epist. 3.

HIERONYMVS DE OBITU NEPOTIANI AGIT AD HELIODORVM.

f Hieron. ead. epist. 3.

Hoc eodem anno, qui sequens est ab Hunnorum atque aliorum barbarorum egressu, S. Hieronymus (vt ipse^e testatur) de Nepotiano presbytero, ad quem de Vita clericorum libellum scripserat, iam vita functo, Epitaphium scripsit ad Heliodorum Altinensem Episcopum eius auunculum, qui ingenti dolore eius decessu affectus erat; quod quem a tenetate Chironis instar ad omnes perfectæ clericalis vitæ numeros composuerat, cum magna gloria tum sanctitatis tum doctrinæ nitesceret, quo tempore ipse iam senior in eum Ecclesiastica onera refundere cogitabat, sic repente e manibus (vt dici solet) abreptus esset. Porro ipse Nepotianus proxime moriturus, patris sui S. Hieronymi^f memor, sacerdotalem qua utebatur in sacris, ipsi vestem legauit: cuius charitatis officij idem Hieronymus eadem voluit epistola meminisse, cum ait: Quis crederet in tali illum tempore nostræ necessitudinis recordari, & luctante anima studiorum scire dulcedinem? Apprehensa auunculi manu: Hanc, inquit, tunicam, qua utebar in ministerio Christi, mitte dilectissimo mihi ætate patri, fratri collegio: & quicquid a te nepoti debebatur affectus, in illum transfer; quem mecum pariter diligebas. Atque in talia verba defecit, auunculi manum, mei recordatione contrectans.] hæc ipse Hieronymus, qui eadem epistola eius virtutes perpetuæ memoriae consecrauit: quem merito, ob virtutum præstantiam, tota (vt ait) luxit Italia. Probe enim cognitus omnibus, non in clericatu tantum Christi miles effulsit, sed & cum antea apud Imperatorem inter primos militans iunxit cum militia monasticam disciplinam.

g Hieron. ead. epist. 3.

h Hieron. epist. 3.

QUAE NEPOTIANVS CVM MILITARET IN PALATIO.

Verum genus illud vitæ quantumlibet summa laude dignum extiterit; tamen quod potiora præpedire videretur atque differre, haud sibi laudandum putauit ipse Hieronymus, dum hæc ait^g: Referret (inquam) alius, quod in Palatij militia sub chlamyde & candenti lino corpus eius cilicio tritum sit; quod stans ante sæculi potestates, lurida ieiunij ora portauerit; quod adhuc sub alterius indumentis alteri militauerit; & ad hoc habuerit cingulum, vt viduis, pupillis, orphanis, oppressis, miserisq. subueniret. Mihi non placent dilationes istæ imperfectæ seruitutis Dei, &c.] Quæ autem qualiave præstiterit factus clericus, qui sanctitate ita eluxit in aula; quisque mente ex his quæ de eo S. Hieronymus scribit, ex multis pauca rimari poterit, secretioraq. penetrare. At de Nepotiano hæctenus, Annalium quidem digno memoria; qui sic ex hac vita recessit, vt tamen clericalis disciplinæ semper viuentem in Ecclesia perfectam reliquerit formam expressam.

i Hieron. ead. epist. 3.

PROPAGATIO FIDEI CHRISTIANAE.

h Hieron. epist. 3.

PROPAGATIO FIDEI CHRISTIANAE.

Illud vero Hieronymi ex eadē epistola de propagato longe lateq. apud barbaros Christi nomine his attextendum putauit: vt videas potentia Crucis victos, qui diuersis in locis atque temporibus Romano bella intulerunt Imperio. Ab India (inquit^h) vsque ad Britanniam, a rigida Septentrionis plaga vsque ad feruores Atlantici Oceani iam innumerabiles populi, & tantarum gentium multitudines, quam variæ longius habitu, tam vestibibus & armis, piscium ritu ac locustarum, & velut muscæ & culices conterebantur (absque notitia enim sui creatoris omnis homo pecus est) nunc vero passionem Christi & resurrectionem

i Hieron. ead. epist. 3.

PROPAGATIO FIDEI CHRISTIANAE.

PROPAGATIO FIDEI CHRISTIANAE.

A nem eius cunctarum gentium & voces & litteræ sonant. Taceo de Hebrais, Græcis, & Latinis, quas nationes fidei suæ in Crucis titulo Dominus dedicauit. Immortalē animam, & post dissolutionem corporis subsistentem, quod Pythagoras somniauit, Democritus non creditit, in consolationem damnationis suæ Socrates disputauit in carcere, Indus, Persa, Gothus, Aegyptius philosophantur. Bessorum feritas, & peillitorum turba populorum, qui mortuorum quondam inferijs homines immolabant, stridorem suum in dulce Crucis fregerunt melos; & totius mundi vna vox, CHRISTVS, est.] hæc ibi; & in epistola ad Latam eodem ferme tempore scripta ita in eandem sententiam^a: De India,

a Hieron. epist. 7.

Perside, Aethiopia monachorum quotidie turmas suscipimus: Deposuit pharetras Armenius: Hunni discunt Psalterium: Scythiæ frigora feruent calore fidei: Getarum rutilus & flauus exercitus Ecclesiarum circumfert tentoria; & ideo forsitan contra nos æqua pugnant acie, quia pari religione confidunt.] hæc de Ecclesia vbique dilatata S. Hieronymus: vt admiratione plane dignum sit, inter alios recensitos barbaros, ceteris omnibus ferociores Hunnos, in totum Orientem agmine infesto grassantes, & quietis nescios, nullamq. certam sedem habentes, subiecisse tandem indomita colla iugo Christi, simulq. loco sistere, atque pacem colere, & Dei laudes canere didicisse: Quoniam autem prædicante, plane nescitur.

Fortasse autem idem illis accessit Apostolus magnus ille Nicetas, quem Bessas, Dacos, Getas, Scythasq. hoc tempore ad fidem Christi conuertisse, S. Paulinus^b tradit: qui de Bessis, quorum supra citato loco S. Hieronymus meminit, per S. Nicetam Dacorum Episcopum ad fidem conuersis hæc cecinit sapphicus:

BARRABAS S. NICETA CONVERSI.

b Paulin. de reditu Nicetae Episc. in Dac.

BESSI REDDITICHRISTIANI.

*Nam simul terris animisq. duri,
Et sua Bessi niue duriores,
Nunc oues facti, duce te, gregantur
Pacis in aulam.
Quasq. ceruices dare seruituti
Semper a bello indomiti negarunt,
Nunc iugo veri Domini subactas
Sternere gaudent.
Nunc magis diues pretio laboris
Bessus exultat: quod humi manuq.
Ante quarebat, modo mente calo
Colligit aurum.]*

BESSI REDDITICHRISTIANI.

SCYTHAE PER NICETAM CONVERSI AD FIDEM.

Subdit idem de iisdem Bessis iam vitam monasticam excolentibus; quæ nos superius alia occasione tertio tomo posuimus, cum egimus de propagatis vbique monasticis institutis. Porro Fideles factos & Scythas Nicetæ quoque prædicatione, idem Paulinus his versibus docet:

*Te Patrem dicit tota plaga Borea,
Ad tuos fatus Scythæ mitigatur,
Et sui discors fera te magistro
Pectora ponit.]*

SCYTHAE PER NICETAM CONVERSI AD FIDEM.

Addit & de Getis & Dacibus ab eodem ad Christi fidem conuersis, quorum sub Valentiniano superius mentio facta est. En vides tempora ista visa Romano Imperio infestissima, quam cesserint Ecclesiæ Catholicæ felicissima, dum qui Romanis imperitare barbarico furore studebant, mancipia Christi facta sunt, Crucis potentia subiugati: quos quidem & Catholica fide imbutos esse, ex eorum cultore Niceta sanctissimo Catholico Episcopo Catholicis communicante, nullus est qui reuocare possit in dubium. De eodem vero Niceta ad sancta loca lustranda iterum in Italiam peregrinante idem Paulinus^c duplici carmine cecinit: cuius quidem priorem aduentum sequenti anno contigisse, suo loco eiusdem testificatione liquido apparebit.

c Paul. natal. 9. S. Fel. & hymn. in radium Nicetae.

Quod rursus spectat ad propagatam hoc tempore Christianam religionem, his attextamus quæ de conuersis ad Oceanum Boreale positis populis per sanctum Victricium confessorem Episcopum Rhotomagensem idem S. Paulinus ad eum scripta epistola tradit his verbis^d: Notum enim nobis fecit Titius tuus carissimus frater & fidelis minister in Domino, non quidem te magis, quam in te Deum prædicans, quanta Dominus per te lumina in obscuris ante regionibus accendisset: Qui educens nubes^e ab extremo terræ, te quoque

d Paulinus epist. 26.

e Psal. 134.

quoque in lucem populi sui de extimo Orbis eduxit, & clarum fulgur in pluuiam vberem fecit. Sicut terra Zabulon quondam, & Nephtalim via maris trans Iordanem Galilææ, & qui sedebant in regione vmbrae mortis, lucem viderunt magnam: ita & nunc in terra Morinorum, situ Orbis extrema, quam barbaris fluctibus fremens tundit Oceanus, gentium populi remotarum, qui sedebant in latebris, via maris arenosa extra Iordanem, antequam pinguescerent fines deserti in ea, orta sibi per tuam sanctitatem a Domino luce gaudentes, corda aspera, Christo intrante, posuerunt. Vbi quondam deserta siluarum ac littorum pariter in tota aduenæ Barbaria, aut latrones incolæ frequentabant: nunc venerabiles & angelici sanctorum chori vrbes, oppida, insulas, siluas ecclesijs & monasterijs plebe numerosis pace consona celebrant. Quod quamquam totius Galliaë populis & vbique gentium Christus operetur, qui totum Orbem circuit, quærens dignos se, & per nationes in animas sanctas se transfert, & in vijs directionis ostendit se hilariter, & omni prouidentia occurrit amatoribus suis: tamen in remotissimo Neruici littoris tractu, quem tenui antehac spiritu fides veritatis afflauerat, te potissimum in vas electionis excerpfit, in te prima refulsit, clarius inualuit, ardentius & propitius apparuit, in quo & sanctificaret illic nomen suum, & per cuius nomen etiam Solis ab Occasu in omnem terram sonus eius exiret, assumpsit. Denique nunc Rhotomagū & vicinis ante regionibus tenui nomine peruulgatum, in longinquis etiam prouincijs nominari venerabiliter audimus, & inter vrbes sacratis locis nobiles cum diuina laude numerari; haud immerito, &c.] plura enim habet de nobilitate Ecclesiæ Rhotomagensis ex studioso cultu Christianæ obseruantia comparata. At de propagatione Fidelium huius temporis haftenus.

POPVLV AD SEPTENTRIONALEM OCEANVM POSITI CONVERSI AD FIDEM.

ORIGENIS ERRORER FERUNTUR IN VRBEM.

IESV CHRISTI SIRICII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP. C
ANNVS ANNVS ANNVS
397. 13. 3.

Qui sequitur Christi annus trecentessimus nonagesimus septimus, Consulatu Cæsarij & Attici, Fastis adscribitur: quo hæreses Origenis sub pietatis inuolucro per Ruffinum presbyterum Aquileiensem e Palæstina cum Melania Romam redeuntē inferuntur in Urbem; propinataeq. aureo calice Babylonis, antequam inebriarentur illis Fideles, detectæ atque explosæ fuerunt. Hæc autem quomodo se habuerint, dicendum per singula: sed ante omnia, quæ sunt temporis, elucidanda. Ruffinum quidem indiuiduum Melaniae comitem cum ea in Aegyptum profectum & in Palæstinam, ibiq. apud eam, vsque dum illic mansit, Hierosolymis vitam transegisse, quæ dicta sunt superius ex S. Hieronymo satis significat: at ea demum remeante Romam, eiusdem affectatum esse vestigia, Palladij atque Paulini testificatione exploratum habetur: ait enim Palladius: Erat etiam cum ea Ruffinus quidam nomine, cuius Italus ex Aquileiensi oppido, vir nobilium & in proposito singulari satis fortium morum; qui & ad presbyteratum postea meruit peruenire: quo nullus mansuetior, fortior, & placidior tamquā omnia sciens, in sexu virili potuit inueniri. Isti igitur in viginti & septem annis, omnes apud Hierosolymam sanctos atque peregrinos Episcopos, monachos, virginesq. (hoc enim vouerant Deo) suscipere suis proprijs sumptibus, &c.] agitq. paulo post de eorundem reditu Romam, de quo & nos itidē. Hæc Palladius de Ruffino; eidem in Origenis erroribus concors, vt superius pluribus demonstratum est. Sed & Paulinus comitem Melaniae Ruffinum appellat, quem & haud haftenus satis sibi compertum laudat. Sanctus Hieronymus etiam post hæc ad eundem Ruffinum Romæ agentem litteras dedit: vt plane nullum sit dubium, contigisse aduentum Ruffini Romam quando illuc etiam ipsa Melania remeavit. Sed quoto potissimum anno Domini Melaniam in Urbem redire contigit, id quidem est accuratius exquirendum.

ORIGENIS ERRORER FERUNTUR IN VRBEM.

Palladii in Lausiac. c. 33. apud Lipom. tom. 3.

Paulini ad Sever. epist. 9.

Hieron. epist. 66.

MELANIAE ET RVFFINI REDITVS ROMAM TEMPVVS.

Iam suo loco satis liquido superius demonstratum est, ipsam vna cum Ruffino in Aegyptum primo, indeq. Hierosolymam migrasse anno Domini trecentesimo septuagesimo secundo, Impp. Valentiniani atque Valentis nono. Sed quot annos in hac peregrinatione & commoratione insumperint, diuersæ sententiæ sunt eiusdem Palladij atque Paulini: siquidem ille (vt nuper vidimus) vigintiseptem numerat annos, Paulinus vero viginti quinque. Sed huius exploratior atque solidior fides est: nam accepit hæc ipse ab eadem Melania, quam redeuntē Romam (vt proxime dicturi sumus) Nolam diuertentem excepit hospitem, Verum ex eo quoque certior Paulini testificatio redditur, & Palladij assertio de annis vigin-

Anis vigintiseptem exploditur: quod cum constet hos adhuc in vita agente Siricio Papa repetijse Romam: si dixerimus, ad numerum annorum a Palladio præscriptum, ipforum esse prorogatum aduentum: vtique affirmandum esset, non sub Siricio, sed sub eius successore Anastasio eorundem reditum contigisse. Ex Paulini ergo sententia, qui numerat Melaniae ab Urbis absentia quinque lustra, dicendum est, eandem hoc ipso anno Romam quasi postliminio redijisse.

BRecessisse autem Ruffinum e Palæstina cum pace S. Hieronymi, vtriusque testificatione asseritur: recitat enim ipse S. Hieronymus eiusdem Ruffini verba in posteriori Apologia, quæ sunt huiusmodi: Vos nobis pacem proficiscentibus dedistis. Respondit ipse: Pacem dedimus, non hæresim suscepimus: iunximus dextras, abeuntes profecuti sumus, vt vos essetis Catholici, &c.] Melaniae autem ad Urbem reditus Palladius a cuiusmodi foris præsentiam assert causam: Post multum vero temporis (inquit) cum audisset, cuidam nupsisse neptem suam Melaniam (Iunio rem dictam) viro: renunciare autem post nuptias sæculo huic velle, cognouisset: metuens ne qui male vitæ homines ac malæ sectæ peruersaq. doctrinæ eidem iungerentur: ob hoc ipsum, cum iam admodum senex, hoc est, sexaginta esset annorum, de Cæsariensium ciuitate ad urbem Romam intra dierum viginti spatium nauigauit.] hæc Palladius de asserta & vulgata forinsecus reditus causa. Ceterum eiusdem cum Ruffino in Origenis erroribus (vt pluribus dictum est superius) conuenientiam causam extitisse eidem ad Urbem veniendi, oratio præmissa declarat. Erat his quidem in optatis, vt quibus fauerant & quas fouerent toto illo tempore, Origenis sententiæ (quarum complures essent defensores in Aegypto consistentes monachi, & inter eos celebriores Euagrius & Isidorus, atque inter Episcopos nobilis sedis Ioannes Hierosolymorum Antistes) eadem Romanæ sedis Episcopi, vt sic ab vniuersa reciperentur Ecclesia, probarentur assensu. Sed quanta id sit elaboratum industria, & quibus velamentis vna cum his palliata decore hæresis se in Urbem intulerit, videamus.

CAtque primum quæ S. Paulinus de Melaniae reditu, qui eam suscepit Nolæ, describat in epistola ad Seuerum, hic reddamus: Addidit (inquit) Dominus hanc gratiam de muneribus & litteris tuis: vt ad eos potissimum dies nobis frater Victor accurreret, quibus sanctam ipsam (Melaniam scilicet) ex Hierusalem post quinque lustra remeantem excepimus. At quam tandem feminam? (si feminam dici licet tam viriliter Christianam) Quid hoc loco faciam? vetat fastidij intolerabilis metus, voluminibus adhuc addere: sed personæ dignitas, immo Dei gratia, postulare videtur, vt commemorationem tantæ animæ prægressus non raptim omittam, paulisper ad eam tibi narrandam, &c.] prosequitur nobile genus eius referre, vtpote quæ habuerat Marcellinum Consulem ordinarium auum, qui vna cum Probino Consulatum gesserat anno Domini trecentesimo quadragesimoprimo; & eius in vita Christiana sectanda ardens studium, & alia plura de ipsa, quæ nos suo loco superius ordine temporis collocauimus: ac demum de eiusdem, cum redijt, appulsu Neapolim, ista subdit: Neapolim urbem breui spatio a Nolana, qua degimus, ciuitate distinctam, aduecta est. Vbi filiorum nepotumq. occurfu excepta, mox Nolam ad humilitatis nostræ hospitium festinauit: quo nobis aduenit ambitioso ditissimorum pignorum vallata comitatu.

DVidimus gioriam Domini in illo matris & filiorum itinere. In eo quidem, sed longe dispari cultu, macro illo & viliores asellis burrico sedentem, tota huius sæculi pompa, qua honorari & opulenti poterant, circumflui Senatores prosequerantur carrucis nutantibus, phaleratis equis, auratis pilentis, & carpentis pluribus, gemente Appia atque fulgente: sed splendoribus vanitatis prælucebat Christianæ humilitatis gratia. Admirabantur diuites pauperem, profani sanctam, & illos nostra pauperies ridebat. Vidimus dignam Deo huiusmodi confusionem, purpuream, sericam, auratamq. supellectilem pannis veteribus & nigris feruientem: Benediximus Dominum, qui humiles & excelsos facit sapientes, esurientes implet bonis, & diuites dimittit inanes. In istis tamen diuitibus eadem die de maternis bonis pauperem spiritum stupebamus, qui magis sanctæ matris inopia, quam sua visibili abundantia gloriabantur. Id ipsum autem gloria Domini videbatur operari, quod egenulæ nostræ diuitias in eius filijs intuebantur, vt iam hinc fructum fidei suæ caperet, cum victoriam suam de huius sæculi vanitate ipsa despectaret, cominus videns omnia quæ propter Christum reliquerat & contemnere perseverauerat, Illi sericati & pro suo quoque sexu toga aut stola soliti splendere filij, crassam illam veluti

RUFFINVS PACIFICVS RECEDIT HIEROSOLYMIS.

Palladii vbi supra, c. 33.

CAUSA REDITVS MELANIAE IN VRBEM.

Paulini ad Seuerum epist. 10.

MELANIA PERVENIT NEAPOLIM ATQVE NOLAM.

Hieronymi in Chron.

OCVSVS ROMANORVM CIVIVM MELANIAE.

Melaniae ad Nolam.

spartei staminis tunicam & vile palliolum gaudebant manu tangere, & vestimenta sua velleribus auro & arte pretiosa pedibus eius substernere, pannisq. contegere gestiebant; expiare se a diuitiarum suarum contagio iudicantes, si quam de vilissimo eius habitu aut vestigio sordem colligere mererentur.

Tugurium vero nostrum, quod a terra suspensum cœnaculo vna porticu cellulis hospitalibus interposita longius tenditur, quasi dilatatum gratia Domini, non solum sanctis qui illam plurimi comitabantur, sed etiam diuitum illorum cateruis non capaces angustias præbuit: in quo personis puerorum ac virginum choris vicina Dominæ dii nostri Felicis culmina refulgebant; neque e diuerso habitationis eiusdem, dissoni licet proposito, hospites obstrepebant, sed & in illis religiosa modestia imitabatur nostræ silentium discipline, vt si dissimularent concinere vigilantibus pigro ventre sopiti, tamen non audent pijs vocibus dissonare, fidei timore compositi, quo placitis psallentium vocibus compresso sæcularium turbarum tumultu etiam taciti concinebant. Verum vt ad perfectam Domini columbam recurram: Scito nunc istam tantum in sexu infirmitatis virtutem Dei, cui refectio in ieiunio, requies in oratione, panis in verbo, habitus in panno, lectus in sagulo & centone durus in terra fit mollis in littera, qua rigidi cubilis iniuriam mitigat lectionis voluptas; & sanctæ animæ in Domino vigilare, requiescere est.

Hanc ergo filia Sion hæcenus habuit & desiderat: nunc filia Babylonis habet & admiratur: quia iam & ipsa Vrbs in pluribus filia Sion est, quam filia Babylonis: & ideo miratur in humilitatis obscuro & veritatis luce viuentem, & fidei incitamenta diuitibus, angustiarum solatia pauperibus ministrantem: quamquam illa quietis & latebræ suæ apud Hierusalem in Romanis modo turbis æstuans clamet: Heu^a me quia incolatus meus prolongatus est: Ideo ne dilata sum, vt nunc habitem cum habitantibus Cedar? Hoc enim nomine apud Hebræos (vt comperi) significatur obscuritas. Quare ita illi gratulandū de memoratis virtutibus puto, vt de præfenti sede timeatur, vt tam insignis anima plus Romæ conferat, quam de Roma trahat, & sic sedeat supra flumina Babylonis, vt recorderetur Sion^b, & organo corporis sui suspenso ab inimicæ omnibus Babylonis insidijs & illecebris, in sui propositi tenore, velut in salicibus gemino semper humore viuentibus, constituta viuere non desinat, & permanente fidei constantia, virtutisq. gratia, folium eius non defluat: vt sicut vita eius in itinere aspectatur, ita & laus in exitu canatur.] hucusque Paulinus de aduentu Melaniæ Romam: quam quidem Urbem cum sic nominet filiam Babylonis, vt tamen in pluribus dicat eam præferre filiam Sion: facile puto intelligis, ea nominis vnus Vrbs varietate discriminatos esse Gentiles a Christianis; nimirum vt ea ex parte Roma Babylon dicatur, vbi adhuc in ea Gentilicia vigeret impietas; Sion autem in pluribus, vtpote quæ Christianis abundaret, in quibus cultus religionis veræ micaret: vt plane ex tanti viri sententia valeas intelligere, quo sensu a Ioanne in Apocalypsi Roma fit Babylon nominata. At de his satis tomo primo Annalium actum est.

Sed ad Melaniam redeamus: Quam cum sic a Paulino laudatam vides, ne mireris: his quidem ipsa atque maioribus digna præconijs videbatur nescientibus quæ paucis arbitraris in Palæstina non tam ab ipsa, quam per ipsam a suis consocijs de inducendis in Ecclesiam erroribus Origenis, refragante S. Hieronymo, ac penitus obnitente S. Epiphano, gesta essent. Quomodonam, quæso, Paulinus sciret, quæ nec qui Hierosolymis essent, nosse potuerint? vt superius est demonstratum in controuersia illa habita inter S. Epiphanium, & Ioannem Hierosolymitanum Episcopum, Origenistarum patronum, negantem tamen se Origenis errores defendere: quæ litteris S. Hieronymi vno innotuere Pammachio. Vides igitur Paulinum horum omnium penitus ignarum adeo mirifice Melaniam iure laudasse; sed & eius in via comitem immensis præconijs, alijs ad eundem Seuerum^c datis litteris, celebrasse Rufinum: in quorum celebratione omnium conuersa fuisse studia Christianorum, quis poterit dubitare? En vides, quibus, qualibusve antebulbonibus inferatur in Urbem hæresis Origenis: vt plane pro miraculo dicendum fuerit, si audito sonitu tubæ, fistulæ, & citharæ, sambucæ, & psalterij, symphonix, & omnis generis musicorum, non adorauerint omnes statuum auream^d: si, inquam, quos sanctissimorum virorum etiam audirent encomijs pene diuinis efferri, æque plausibus non exceperint, & obujs quoque manibus, quod ab illis sanctitatis titulo foris inscriptum offerretur, omnes non acceptarint.

At quonam modo ista se habuerint, & in quanto tunc periculo Romana Ecclesia yer-

fata

HOSPITIUM
SANCTVM
REDDIT HO-
SPITES MO-
DESTOS.

VIRTUTES
MELANIAE
DESCRIBVN-
TVR.

^a Psal. 119.

^b Psal. 136.

ROMA QVA
EX PARTE
DICTA BA-
BYLON.

RES MELA-
NIAE ATQVE
RVFFINI IN-
COMPETAE
PAVLINO.

^c Paulin. epist. 9.
ORIGENIS
HAERESIS
QVA POMPA
INFERATVR
IN VRBEM.
^d Daniel. 3.

A fata sit, & Deus illi ex more opportuno tempore præsto fuerit, ordine rerum gestarum & temporum, singula prosequemur. Sed antequam his vela pandat oratio, vastum pelagus ingressura, in S. Paulini hospitio, quo Melaniam cum suis excepit, paululum quiescat.

Acceptit tunc idem Paulinus a Melania perbreue segmentum ligni sanctissimæ Crucis, missum sibi a Ioanne Hierosolymorum Episcopo. Testatur id quidem ipse Paulinus, cum ex eo quid modicum sumptum, nomine Therasiæ suæ, mittit ad socrum ipsius Seueri Bassulam, dum hæc^a ait: Partem particulæ de ligno diuinæ Crucis, quod nobis donum benedicta Melania ab Hierusalem munere sancti inde Episcopi Ioannis attulit: hoc specialiter forori nostræ venerabili Bassulæ misit conserua communis. Sed quod alteri vestrum datur, vtriusque vestrum est: quia in vtroque vestrum vna ratio manet, & sexum euacuat fides, qua in virum perfectum ambo concurritis. Accipite ergo ab vna nimis fratribus, in omni bono vestrum sibi consortium cupientibus. Accipite magnum in modico munus; & in segmento pene atomo hastulæ breuis, sumite monumentum præsentis & pignus aternæ salutis. Non angustetur fides vestra carnalibus oculis parua cernentibus: sed intenta acie totam in hoc minimo vim Crucis videat. Dum videre vos cogitatis lignum illud, quo salus nostra, quo Dominus maiestatis affixus, tremante mundo, pependerit; exultetis cum tremore: recordemur & petras fissas ad huius aspectum Crucis, & saltem faxorum æmulatione præcordia nostra findamus timore diuino.]

Plura autem post hæc Paulinus in eadem subnectit epistola de Crucis inuentione, ac demum meminit de eiusdem ligni sanctissimæ Crucis erogatione Hierosolymis fieri solita ab eius ciuitatis Episcopo, qui illud Paschali tantum tempore (vt ait) exhibet populo adorandum. Cuius plane exemplo, illa in reliquis Occidentalis orbis Ecclesias consuetudo & ritus manasse putantur, vt eodem Paschali tempore lignum Crucis cum imagine Crucifixi populo adorandum aperiatur, quod ante erat velo obductum; illud Episcopo tertium præcinente præconium, ECCE LIGNVM CRVCIS, &c.] respondente & inuitante choro, VENITE ADOREMVS.] In illis quidem ecclesijs, in quibus inesse contingeret ipsum lignum sanctissimæ Crucis, illud ipsum (vt Hierosolymis agebatur) proponebatur populo adorandum: quæ autem ecclesiæ illo carerent, loco illius exhibebant (vt fit) alterius ligni Crucem, cum imagine Christi Domini crucifixi. hæc quod ad antiquos Ecclesiæ ritus pertinet.

Quod rursus ad idem lignum sanctissimæ Crucis a Melania Paulino datum spectat; ingens plane ex ipso contigit edi miraculum, cum incendio flagrante fœno referta casa, in Paulini ipsius hospitium conuersa flamma cuncta impetu violento depascente, oblato ab ipso globis igneis eodem ligno Crucis, incendium protinus resilierit, atque penitus extinctum fuerit. Quod ipsum perpetua memoria consecrandum miraculum, his ipse Paulinus^b versibus cecinit, hic in lectoris gratiam describendis; cum post descriptum ipsum cuncta vorans incendium, quomodo restinctum fuerit, ista subdit:

*Ipse domum remeans modicum, sed grande salutem
De Crucis aternæ sumptum mihi fragmine lignum
Promo, tenensq. manu aduersis procul ingero flammis,
Vt clypeum retinens pro pectore quo tegerem me,
Arceremq. hostem collato umbone relisum.
Credite: nec donate mihi, sed reddite Christo
Grates, & iustas date laudes Omnipotenti.
Nostra salus etenim Cruce Christi & nomine constat:
Inde fides nobis, & in hac Cruce nixa periclo
Profuit & nostram cognouit flamma salutem.
Nec mea vox aut dextra illum, sed vis Crucis ignem
Terruit, inq. loco de quo surrexerat, ipso
Vt circumseptam præscripto limite flammam
Sidere & extingui, fremitu moriente, coegit,
Et cinere exortam cineri remeare procellam.
Quanta Crucis virtus, vt se natura relinquat.
Omnia ligna vorans, ligno Crucis vritur ignis,
Multa manus crebris tunc illa incendia vasis*

Annal. Eccl. Tom. 5.

^a Paulin. ad Se-
uer. epist. 11.
SEGMENTVM
S. CRVCIS LI-
GNI A IOAN-
NE EPISCO-
PO HIEROSO-
LYMITANO
AD PAULI-
NUM MISSVM

VEVS CON-
SVETVDO
OSTENDEN-
DA ET ADQ-
RANDAE PA-
SCHATIS
TEMPORIS
SANCTAE
CRVCIS.

CRVCIS LI-
GNO EXTIN-
CTVS IGNIS.

^b Paulin. in Na-
talio. S. Felic.

C 2

Asper-

*Aspergens largis cupiebat vincere lymphis.
Sed licet exhaustis pensarent fontibus imbres;
Vi maiore tamen, lassis spargentibus, omnem
Vicerat ignis aquam: nos ligno extinximus ignem:
Quamq. aqua non poterat, vicit brevis hastula flammam.]*

hæc & alia plura ibi Paulinus de insigni ibidem edito virtute Crucis ligni miraculo.

Donatus est præterea idem Paulinus ab eadem Melania tunica innocuorum agnorum contexta vellere: quam idem ipse, cum accepisset a Seuerio pallium ex pilis camelorum hirsutum, eidem dono misit: de qua post alia sic ad ipsum scripsit: Nos, inquit, neque verbis, neque rebus digna pensantes, vnica tamen facultate nobis charitatis, qua vobis sola pares sumus, misimus tunicam, quam ab vsu meo, vt de stercoreis viuitate collectum pannum dignare suscipere. Nam vel hoc innocentia tuæ congruit, quod de tenero agnorum vellere contexta blanditur attractibus. Adde autem adhuc pretio eius & gratia, quod quo dignior probetur vsu tuo, de sanctæ & illustris in sanctis Dei feminae Melaniae benedictione mihi pignus est. Vnde te dignior visa est, cuius fides illi magis quam noster sanguis propinquat.] hæc Paulinus; quibus quidem postremis verbis, se Melaniae sanguine fuisse coniunctum significat.

Contigerat autem haud pridem ante aduentum Melaniae, Nolam mitti ab eodem Seuerio ad ipsum Paulinum libellum scriptum de rebus gestis S. Martini: quem Melaniae illum auide cupienti se legisse testatur, necnon ostendisse S. Nicetae Dacorum Episcopo, qui hoc eodem tempore pietatis ergo in Italiam peregrinatus fuit: ait enim ea epistola ad Seuerum reddita: Martinum enim nostrum illi (nempe Melania) studiosissimæ talium historiarum ipse recitauit. Quo genere te & venerabili Episcopo atque doctissimo Nicetae, qui ex Dacia Romanis merito admirandus aduenerat, & plurimis Deo sanctis, in veritate non magis tui prædicator, quam mei iactans, reuelauit, &c.] hoc ipso quidem anno contigisse magni illius Nicetae aduentum, ex numero Natalium S. Felicis a Paulino editorum rectam exploratamq. possumus deducere rationem. Nam cum ipse, scribens ad Seuerum, testetur quolibet anno se statuisse conscribere versibus eiusdem Felicis Natalitium: plane ex numero eorumdem annos quoque licebit suo ordine adnumerare. Sed cum in nono a Paulino edito Natalitio mentio habeatur de posteriori eiusdem Nicetae aduentu Nolam, eumq. contigisse dicat anno quarto a priori ipsius aduentu: affirmare opus est, ipsum eius priorem aduentum, tempore quo Natalitium quintum elaborauit, accidisse. De eius enim posteriori aduentu, quo meminit de priore, isti sunt versus:

*Venisti tandem quarto mihi redditus anno:
Sed grates Christo, quia te vel sero reuexit.]*

Cum igitur hac ratione priorem eius aduentum contigisse oportuerit tempore quinti editi Natalitij; in quem Domini annum illud potissimum incidit, hoc exquirendum est. Numeranda quidem esse Natalitia illa Paulini ab ultimo anno, quo adhuc detentus in Hispania Romam parabat aduentum, ex ipso satis intelligi potest. fuit ille annus Domini (vt vidimus) trecentessimus nonagesimustertius. Sequenti autem, cum iam ad natalium diem S. Felicis Nolam se contulisset, secundum ordine edidit Natalitium. Cum vero (vt eius testificatione liquet) iam annum apud eundem S. Felicem egisset in ipso agro Nolano, quando & legationem ab Episcopis Africanis suscepit, qui fuit annus Domini trecentessimus nonagesimusquintus, tertium ab eo scriptum est Natalitium; sequenti vero anno, nempe superiori, quartum. vnde hoc ipso anno Domini trecentesimo nonagesimoseptimo, ipsum quintum elucubratum fuisse Natalitium, necessario dicendum est: quo tempore & Nicetae aduentum contigisse, æque opus est affirmare, cum a quinto Natalitio vsque ad nonum numerus ille perficiatur annorum quatuor, quo Nicetas reditum in Italiam prorogauit.

Qui igitur ex Dacia veniens, Romanis (vt ait Paulinus) apparuit admirandus, æque innotuisse Romano Pontifici, atque Apostolorum limina visitasse, quis poterit dubitare? Si enim nulla alia causa, quam inuisendorum locorum sanctorum tam longam difficilemq. peregrinationem obiisse, Paulini assertionem dicitur; potuit ne præterijisse venerandas Apostolorum Memorias vniuerso antiquitus celeberrimas Orbe, & ad eas non accessisse, in salutataq. reliquisse, qui Nolam se contulit ob S. Felicis sepulchrum? Certe quidem (si coniectura interdum verisimili ex similibus comparata exemplis agere concessum est) haud

a Paulin. ad Seuer. epist. 10. INDUMENTVM A MELANIA ACCEPTVM PAVLINVS AD SEVERVM MITTIT.

b Paulin. epist. 19.

c Paulin. epist. 9. S. NICETAE PRIOR ADVENTVS IN ITALIAM.

d Paulin. in Natal. 9.

TEMPORA NATALITIORVM S. FELICIS A S. PAVLINO EDITORVM.

e Paulin. epist. 10. RATIO DIFFICILIS NICETAE PEREGRINATIONIS.

A haud par est credere, qui tantam ad barbaras gentes agebat molem Apostolatus, sub tanta rei pondere, veluti operibus omnibus feriatum, tot interiacentes, vt iterum in Italiam se conferret, peragrassè prouincias, nisi consulendi primariam Apostolicam sedem summa necessitas incubuisset. Hunc itaque Nolam aduenientem (vt dictum est) cum digne S. Paulinus excepisset; quæ a Seuerio scripta atque missa fuerat Vita S. Martini, voluit eadem fieri manifestam.

Scripserat enim eam Seuerus adhuc ipso Martino superstite: sed quando, & qua motus occasione, ipse docet his verbis: Cum olim audita fide eius, vita, atque virtutibus, desiderio illius æstuaremus: gratam nobis ad eum videndum peregrinationem suscepimus: simul quia iam ardebat animus Vitam illius scribere; partim ab ipso, in quantum ille interrogari potuit, sciscitanti sumus; partim ab ijs qui interfuerant, vel sciebant, cognouimus. Quo quidem tempore, credi non potest, qua me humilitate, qua benignitate suscepit: congratulatus plurimum, & gauisus in Domino, quod tanti esset habitus; quem peregrinatione suscepta expetissemus. Miserum me (pene non audeo confiteri) cum me sancto conuiuio suo dignatus est adhibere, aquam manibus nostris ipse obtulit, ad vesperum autem ipse nobis pedes abluit: nec reniti ad hoc, aut contraire constantia fuit: ita auctoritate illius oppressus sum, vt nefas putarem, si non acquieuissem. Sermo autem illius non alius apud nos fuit, quam mundi huius illecebras & sæculi onera relinquendi, vt Dominum Iesum liberi expeditiq. sequeremur: præstantissimumq. nobis præsentium temporum illustris viri Paulini, cuius supra mentionem fecimus, exemplum ingerebat; qui summis opibus abiectis, Christum secutus, solus pene his temporibus Euangelica præcepta compleisset. illum nobis sequendum, illum clamabat imitandum: beatumq. esse præsens sæculum, tantæ fidei virtutisq. documento, cum secundum sententiam Domini, diues & possidens multa, vendendo omnia & dando pauperibus, quod erat factum impossibile, possibile fecisset exemplo.] hæc Seuerus de suo ipsius accessu & congressu cum S. Martino, vt eius Vitam describeret, quod & tunc præstitit: adeo vt appareat, post conuersionem Paulini, ante tamen præsentem annum fuisse elucubratam.

Porro sic (vt ipse testatur) libellum ipsum de Vita sancti Martini conscripsit, vt intra parietes domesticos contineret: vni tantum valde familiari immenso desiderio eundem cupienti & valde exposcenti, pollicitatione præmissa ne cui concederet, tandem tribuit. Sed id plane accidit, quod idem Seuerus litteris ad Desiderium scriptis, se timere significat, illis verbis: Sed vereor ne tu ei ianua sis futurus, & emissus semel, non queat reuocari.] Sed quomodo editus atque vulgatus? creditus est libellus eidem ipsi qui supra Paulino, qui hæc ad Seuerum: Benedictus tu homo Domini, qui tanti sacerdotis & manifestissimi confessoris historiam, tam digno sermone, quam iusto affectu percensuisti. Beatus & ille pro meritis, qui dignum fide & vita sua meruit historicum; qui & ad diuinam gloriam suis meritis, & ad humanam memoriam tuis litteris consecratur.] hæc ipse Paulinus: qui acceptum libellum illum (vt nuper vidimus) legit Nicetae Episcopo, sicq. sanctus Martinus innotuit Borealibus barbarorum gentibus. Legit tunc & Melania, & sic idem sanctus Martinus in Urbem inuectus est, ex qua celerrime est vulgatus in Orbem. Sed quomodo? Audi Posthuvianum:

Referam tibi plane, inquit, quo liber iste penetrauerit, & quàm nullus fere Orbis terrarum locus sit, vbi non materia tam felicis historiae peruulgata teneatur. Primus eum Romane urbi vir studiosissimus tui Paulinus inuexit. Deinde cum tota certatim Vrbera pereretur, exultantes librarios vidi, quod nihil ab ijs quæstuosius haberetur; siquidem nihil illo promptius, nihil carius venderetur. Hic nauigationis meæ cursus longe ante progressus, cum ad Africam venissem, iam per totam Carthaginem legebatur: solus eum Cyrenensis ille presbyter non habebat; sed me largiente descripsit. Nam quid ego de Alexandria loquar, vbi pene omnibus magis quam tibi notus est? Hic Aegyptum, Nubiam, Thebaidam, ac tota Memphitica regna transiit: Hunc ego in eremo a quodam serone legi vidi: cui cum me familiarem tuum esse dixissem, & ab illo & a multis fratribus hæc mihi iniuncta legatio est, vt si vmquam terras istas, te incolume, contigissem, ea te supplere compellerem; quæ in illo tuo libro de virtutibus beati viri professus es præterijisse. Age ergo, &c.] Suppletus est liber a Seuerio, auctarioq. locupletatus per epistolam de eiusdem viri sancti obitu postea ab eo scriptas, adiecto insuper additamento Dialogorum.

VITA S. MARTINI A SEVERO SCRIPTA.

a Seuer. in Vita S. Martini, c. p. 11.

VITA S. MARTINI A SEVERO SCRIPTA.

ACCESSVS ET CONGRESSVS SEVERI CVM S. MARTINO.

b Seuer. epist. 9. Desider. ante libellum præfixa.

QUOMODO VITA S. MARTINI VBIQUE VULGATA.

c Paulin. ad Seuer. epist. 5.

d Seuer. Dial. 1. c. 16.

VITA S. MARTINI TOTO PENE ORBE DIFFUSA.

QVID ROMAE MELANIA ATQVE RVFFINVS.

DE ORIGENIS HAERESIBVS ROMAM IL-LATIS. a Hieron. Apolog. lib. 2.

b Hieron. ad Pammach. epist. 78.

c Hieron. in dialog. aduer. Pelag.

d Hieron. Apolog. aduers. Ruffin. APOLOGIA PROSCRIPTIS ORIGENIS VVLGATVR ROMAE A RVFFINO.

e Psal. 51. f Psal. 49.

RVFFINVS VERSYTE IN CRIMINIS SVSPICIONEM ADDVCIT S. HIERONYMVM. g Hieron. epist. 66.

Iam vero, vbi satis apud Paulinum Nolæ confedimus, Melaniam cum Ruffino redeuntē A in Vrbe prosequamur. Qui enim diu ab Vrbe absentes, Hierosolymis tamquam in spiritali quadam Academia, vt veram excolerent sapientiam, quinque (vt vidimus) lustris confederant; cum primum Romam venerunt, omnium plane oculos præ admiratione in se conuerterunt. Læti iam illi videre præsentis, quæ de iisdem absentibus summo sæpe præconio fama detulerat: sed non videre tantum, verum & audire solliciti; sicq. ab ore ipsorum tamquam a cælesti quodam illato Romam oraculo pependerunt. Cum ipsi, quam ex Origenis libris didicerant, Stoica indolentia perfectissimæ & ad omnes numeros absolutæ vitæ Christianæ specimen edentes, maxima apud Christianos omnes qui Romæ erant, perpaucis eruditis exceptis, quos antea S. Hieronymus litteris monuisset, existimatione fuerunt. Cum sic igitur animos ciuium erga se suosq. esse propensiores & optime affectos Ruffinus intellexisset: euestigio impietate referta allata secum ex Aegypto primum, inde Hierosolymis B scrinia referat, indeq. depromit pestiferas merces, sed ita fallacijs obuolutas & auro cælatas, vt bene prudentes & sapientes quoque eadem decipere potuissent.

De appulsu autem horum in Romanum Portum agens sanctus Hieronymus, hæc per antiphrasim a: O triremem locupletissimam, quæ Orientalibus & Aegyptijs mercibus Romanæ vrbis ditare venerat paupertatem. Tu Maximus ille es: Vnus qui nobis scribendo restituis rem. Ergo nisi de Oriente venisses, eruditissimus vir hæreret adhuc inter mathematicos. & paulo post: Te multo tempore Pharus docuit, quod Roma nesciuit: instruxit Aegyptus, quod Italia hucusque non habuit, &c. At ne sibi esset impedimento quod apud nonnullos Origenis nomen male audiret, idem Ruffinus Apologiam pro Origene ab Eusebio Cæsariensi scriptā, nomine tamen martyris Pamphili, a se vero Latinitate donatam mox edidit, addiditq. pro eodem recens a se item volumen elaboratum, cuius erat titulus: C De adulteratione librorū Origenis. Sed & quod magis mireris, nec quidem ipse Ruffinus erubuit Romæ iactare, tum sanctum Hieronymum, tum etiam Theophilum Alexandrinum Episcopum iisdem Origenis erroribus assentiri. Testatur id quidem ipse sanctus Hieronymus in epistola quam postea ad Pammachium scripsit b, vbi ait: Me & Papam Theophilum sui iactabat erroris; latratuq. impudentissimorum canum, ad inducendos simplices, nostrum mentiebatur assensum. hęc ipse.

Sed quod spectat ad Periarcon & Apologiam nomine Pamphili martyris pro Origene a Ruffino editam; audi Hieronymū c ab Oriente, ita vt Romæ audiretur, veuti tonitruū, vehementius obstreptentem: Ruffinus non vni Vrbi, sed Orbi blasphemias Origenis, & dē dē libros, quantum in se fuit, intulit: ita vt Eusebij quoque primum librum defensionis Origenis sub nomine Pamphili martyris ederet; & quasi ille parum dixisset, nouum pro eo volumen euomeret. & rursus in eum d: Cur, inquit, translaturus hæreticam defensionem eorum, præmittis quasi martyris librum; & id Romanis auribus ingeris, quod translatum, nempe e dē dē, totus Orbis expauit? &c. His igitur præcursoribus curauit Ruffinus purulentum Origenis e dē dē Romam inuehere, quo ab omnibus pacificis salutarum occurribus, & nescientes imaginem bestię adorarent. Neque vero hæc sibi visa sunt satis: sed & adhuc addidit ad decipiendum summa quidem arte excogitatum portentum: vt de eo merito illud Psalmistæ appareat decantatum e: Sicut nouacula acuta fecisti dolum. & illud f: Lingua tua concinnabat dolos. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris, & aduersus filium matris tuæ ponebas scandalum. cum videlicet id effecerit, vt quamuis ipse fur esset & latro, istæc ipsa fuerint tamen aduersus sanctum Hieronymum protinus clamata.

Quonam modo ista contigerint, audi. Cum ille pro Origene eiusmodi præmississet defensores, sic e dē dē ipse voluit edi, vt eidem præfationi affixæ, nomen suum silentio prætermiserit, quo & nomen interpretis haberetur incognitū. absque titulo enim auctoris præfationem illam editam esse, ex eo intelliges, quod de eadem S. Hieronymus postea ad Ruffinum s scribens ait: Præfatiuncula librorum e dē dē ad me missa est, quam ex stylo intellexi tuam esse, &c. Instar enim sepia, quæque hæresis nigredinem primum ad obcurandam veritatis claritudinem vomit; quod commune sit omnibus male agentibus, lucem odisse. Quid igitur veneni lateret in præfatione illa, quidve vitiosum esset in ea interpretatione, vt merito Ruffinus nomen suum silentio obuoluendum putauerit, in apertam iam lucem cunctis aspiciendum prodamus. Erit plane quod mireris, lector, cum intueberis filiorum tenebrarum incredibilem in male agendo versutiam.

Qui

Qui igitur tacito suo nomine, a se translatum hæresibus refertū Origenis e dē dē Romæ editurus erat, frontem operis, ipsa inquam meretricis prostibuli limina auro tecta ornata reddidit atque compra, vt ad ingressum homines ea dolosa arte pelliceret: quod præstitit, cum suspectum Origenis nomen faceret testificatione S. Hieronymi venerandum, dum quæ ab eodem adeo celebri auctore eiusdem Origenis lucubrationes essent hæcenus Latinitate donatæ recenseret, & eius de ipso elogia recitat. Ex quibus alterum de duobus euenturum præsentiret; vel vt ita Origenis e dē dē audius acceptum, ab omnibus probaretur; vel si contingeret ob blasphemias respui, in Hieronymum ipsum antiquiorem Origenis interpretem ac laudatorem infamia verteretur. Ita quidem se habuit mali operis peior interpres, pessimusq. præfator. Vnde si quis præfationem illam e dē dē Origenis appositam, putentis cadaueris dixerit pollincturam, qua graue olens corrupta caro suauissimos spiraret odores; sane quidem scopum ipsum veritatis attigerit. Vide quorsum progressæ sint versipellis hominis artes.

Sed præstat ipsum audire Ruffinum, cum ista præfatur a: Scio quamplurimos fratrum, scientiæ Scripturarum desiderio prouocatos, poposcisse ab aliquantis eruditis viris & Græcarum litterarum peritis, vt Origenem Romanum facerent; & Latinis auribus condonarent: inter quos etiam frater & collega noster Hieronymus ab Episcopo Damaso deprecatus, cum homilias duas de Cantico canticorū in Latinum translulisset ex Græco, ita in illo opere ornate magnificeq. præfatus est, vt cuius legendi Origenem & audissime perquirendi desiderium commoueret. & paulo post: Nos ergo rem ab illo quidem cœptam sequemur & probatam: sed non æquis eloquentiæ viribus tanti viri ornare possumus dicta. Vnde vereor, ne vitio meo illud accidat, vt is vir, quem ille (nempe Hieronymus) alterum post Apostolos Ecclesiæ doctorem scientiæ & sapientiæ merito comprobauit, inopia sermonis nostri longe esse inferior videatur. hęc quidem ipse & alia in commendationem Origenis ex testificatione S. Hieronymi, magni tunc in Ecclesia nominis: cuius quoque auctoritate adhibitam in idem opus interpretando fraudem voluit contexuisse, cum addit: Quantum fieri potest interpretando, sequar regulam prædecessorum, & eius præcipue viri (nempe Hieronymi) cuius superius fecimus mentionem; qui cum vltra septuaginta libellos Origenis, quos Homiliaricos appellauit, aliquantos etiam de tomis in Apostolum scriptis translulisset in Latinum, in quibus cum aliquanta offendicula inueniantur in Græco, ita elimauit omnia interpretando atque purgauit, vt nihil in illis, quod in fide nostra discreparet, Latinus lector inueniat. Hunc ergo nos etiam, licet non eloquentiæ viribus, disciplinæ tamen regulis, in quantum possumus, sequimur, &c.]

Cum igitur istæc omnia S. Hieronymi exemplum sequi, & in genere interpretandi, Origenem expurgando, se illius profiteatur affectari vestigia; quis reprehendere vel hostis auderet, quod tanto ipse tentasset exemplo? Vel quis cunctando reciperet, quæ ipse (vt profiteretur) Origenis ederet erroribus expurgata in Latinum conuersa? Sed quid insuper? dolos dolis consarciens, ne ipse mendax argueretur & proditor; cū se erroribus, exemplo S. Hieronymi, expurgatū librum editurum polliceatur, quid adiecerit, accipe: Sicubi ergo nos in libris eius aliquid contra id inuenimus, quod ab ipso in ceteris locis pie de Trinitate fuerat definitum; velut adulteratum hoc & alienum, aut prætermisimus, aut secundum eius regulam protulimus, quam ab ipso frequenter inuenimus affirmatam: hęc & alia ipse pollicitus, ad Origenis e dē dē legendum securum sic aditum voluit præparasse, vt tamen domi exceptos hospites letalibus incautos venenis latentis hæresis compotaret: nimirum cum lectorem securum redderet, dum pollicetur Origenem erroribus purgatum exhibere, præstitumq. id ab eo putaret in reliquis, sicut in maculis hæresis Arianae: sicq. tutum redditum eundem incautum in foueam Origenis errorum præcipitem ageret.

Sed vbi ista? Audi Hieronymum b ad Pammachium ita scribentem: Tuæ me, frater Pammachi, & tuorum litteræ compulerunt, dicentes illos (libros scilicet e dē dē) ab alio fraudulenter esse translatos, & interpolata nonnulla, & vel addita, vel mutata. Ac ne parum epistolis haberem fidem, misisti exemplaria eiusdem translationis cum præfatiuncula laudatrice mea. Quæ cum legissem, contulissetq. cum Græco: illico animaduerti, quæ Origenes de Patre cum Filio & Spiritu sancto impie dixerat, & quæ Romanæ aures ferre non poterant, in meliorem partem ab interprete commutata: cetera autem dogmata, de Angelorum ruina, de animarum lapsu, de resurrectionis præstigijs, de mundo vel mundis Epicuri, de restitutione omnium in æqualem statum, & multo his deteriora, quæ

DOLOS RVFFINI PRÆFATIO PERIARCHON ORIGENIS APPOSITA.

a Apud S. Hier. tom. 9.

EX HIERONYMI NOMINE CONCILIAT FIDEM HAERESIV RVFFINVS.

RVFFINVS SIMVLAT E-MENDATA VM EDI PERIARCHON.

RVFFINO

b Hieron. Apolog. 1. aduersus Ruffinum.

PVRGAT TANTVM EX PARTE RVFFINVS ORIGENIS PERIARCHON, VT INCAV-TOS DECIPI-AT.

quæ longum esset retexere, vel ita vertisse, vt in Græco inuenerat, vel de commentario-
 A lis Didymi, qui Origenis apertissimus propugnator est, exaggerata & firmiora posuisse:
 vt qui in Trinitate Catholicum legeret, in alijs hæreticum non caueret.] ita Hierony-
 mus: quibus versutias intelligas hæreticorum, instar Iudæ sic petentis Dominum oscu-
 lo, vt laqueum eius collo iniiciendum procuret, & vinculis strictum captiuum hosti-
 bus dedat.

DEI PROVI-
 DENTIA ER-
 GA ROMA-
 NAM ECCLIE-
 SIAM.

Luc. II.

Immenso tunc quidem periculo Romana fluctuauit Ecclesia, cum hæresum ille thesau-
 rus manibus clericorum circumferretur, ab imprudentibusq. laudaretur, exscriberetur,
 vipereoq. foetu multiplicaretur vbique: adeo vt, nisi Christi promissionibus firmissimo
 fundamento super firmam petram Ecclesia Romana in Petro consolidata fuisset, eius casus
 iure timeri potuisset; ipsaq. tunc naufragium expauisset nauicula Petri, nisi Chri-
 stus nauigaret in ea. Plane accidit, vt sicut cum Christus Phariseorum a exagitaretur op-
 probrijs, extollens vocem quædam mulier magnificare eum intrepide cœpit: ita Roma-
 næ feminæ confessione fides Catholica ab Origenistarum blasphemijs vindicaretur illæsa:
 dum confundens sapientiam sapientum, silentibus ijs, quorum muneris erat exurgere &
 stare pro muro domus Israel, excitauit Deus spiritum feminæ. Etenim exurgens tunc mu-
 lier, noua Debora; phalanges euertit Chananæorum. At quomodo adeo ingens faci-
 nus ediderit femina vna, audi S. Hieronymum b rem his verbis accurate scribentem:

Hieron. epist. 16.

MARCELLA
 QUID CON-
 TRA ORIGE-
 NISTAS.

In hac tranquillitate & Domini seruitute, hæretica in his prouincijs exorta tempestas
 cuncta turbauit, & in tantam rabiem concitata est, vt nec sibi, nec vlli bonorum parceret:
 & quasi parum esset, hic (in Palaestina scilicet) vniuersa mouisse; nauem plenam blasphe-
 miarum Romano intulit Portui: Inuenitq. protinus patella operculum, & Romanæ fidei
 purissimum fontem cœno lutosa permiscuere vestigia. Nec mirum, si in plateis & in foro
 rerum venalium fictus ariolus stultorum verberet nares, & obtorto fuste dentes morden-
 tium quatiat: cum venenata spurcaq. doctrina Romæ inuenerit quos induceret. Tunc li-
 brorum *ὁ ἐλ ἀρχῶν* infamis interpretatio: tunc discipulus *ὁ λ βίος*, & vere nominis sui, si in
 talem magistrum non imegisset: tunc nostrorum *διδακτικῶν* contradictio, & Phari-
 sæorum turbata est schola. Tunc sancta Marcella, quæ diu se cohibuerat, ne per æmulationem
 quippiam facere videretur: postquam sensit fidem Apostolico ore laudatam in plerisque
 violari; ita vt sacerdotes quoque & nonnullos monachorum, maximeq. sæculi homines
 in assensum sui traheret, ac simplicitati illuderet Episcopi, qui de suo ingenio ceteros æsti-
 mabat: publice resistit, malens Deo placere, quam hominibus.] hæc de S. Marcella Hiero-
 nymus, de qua nos plura superius, sed & inferius dicturi sumus. At quænam hæc sancti
 Hieronymi veluti ænigmatibus obumbrata locutio? Quid per discipulum *ὁ λ βίος*, & vere
 nominis sui, si in talem magistrum non imegisset? Alludit plane auctor ad scriptionem
 illam Ruffini ad Macarium scriptam de adulteratione librorum Origenis, Romæ editam ad-
 sternendam viam eiusdem Origenis erroribus: ad quem etiam præfationem in *ὁ ἐλ ἀρχῶν*
 inscriptit: Qui cū Macarius diceretur, vere (inquit Hieronymus) *ὁ λ βίος* iste dicendus, hoc
 est Beatus, nempe Macarius ex nomine, nisi in talem incidisset doctorem. At quisnam iste
 Macarius fuerit, consule a nobis, notata ad Romanum Martyrologium c, vt ab alijs eiusdem
 nominis sanctis viris ipsum scias discriminare.

Die 2. Ianuarii

ORIGENI-
 STAS A S.
 MARCELLA
 DETECTI.

Hieron. epist. 16.

Sed vt ad Marcellam redeamus: Quo tandem perduxerit ipsa negotium, ex paucis quæ
 idem auctor subdit, possumus intelligere: nimirum valide egisse, atque restituisse certa-
 men, insuper & hostes in fugam conuertisse: etenim ipsi ab ea palam detecti, negauerunt
 Periarchon hæresum promptuarium sua ipsorum opera in Latinum esse conuersum, & infi-
 ciati sunt pariter se ea cum Origene sentire; atque præferentes Catholicam disciplinam,
 vt Catholica Ecclesiæ communicantes, quæserunt a Romano Pontifice litteras commu-
 nicatorias, quo earum testificatione se probarent vbique esse Catholicos, ac ita his muni-
 ti litteris, ab Vrbe probati Catholici discessisse videntur. Nam de his subdit ista
 Hieronymus d; Cernentes hæretici de parua scintilla maxima incendia concitari, & suppo-
 sitam dudum flammam iam ad culmina peruenisse, nec posse latere quod multos decepe-
 rat, petunt & impetrant Ecclesiasticas epistolas, vt communicantes Ecclesiæ, discessisse
 viderentur.] Hæc q. cuncta acta ait viuentis Siricio, quem anno sequenti ex hac vita mi-
 grasse dicemus. Cetera autem quæ subdit de eorundem hæreticorum damnatione facta
 a successore Siricij Anastasio Papa, suo loco dicturi sumus.

Hieron. epist. 16.

Ceterum idem S. Hieronymus de S. Marcellæ certamine atque victoria ista subdit:

Dicas

A Dica: Quid hæc ad laudem Marcellæ? Damnationis hæreticorū hæc fuit principium: dum
 adducit testes, qui prius ab eis eruditi & postea ab hæretico fuerant errore correpti: dum
 ostendit multitudinem deceptorum: dum impia *ὁ ἐλ ἀρχῶν* ingerit volumina, quæ emen-
 data manu scorpion monstrabantur, &c.] Addit enim, eo a sancta Marcella prouectum esse
 negotium, quod cum intellexissent hæretici sese iam manifeste Romæ detectos esse, vocati
 licet ab Anastasio successore Siricij, cum venire penitus recusassent, absentes damnari
 meruerint: vt plane cunctis perspicue apparuerit, non dormire, neque dormitare, qui cus-
 todit Israel; licet interdum illi dormitent, quibus vigilandi munus incumbit.

S. MARCELLA
 PRINCIPIVM
 DAMNATIO-
 NIS HÆRE-
 TICORVM.

Sugillat tamen S. Hieronymus Siricij Papæ simplicitatem, non dolum: dū enim non ad-
 duci posset, vt crederet, in Christianis adeo fama conspicuis, hæresis occultari venenum, ex
 probitate animi sui nesciens (vt ait) mala existimare de alijs, haud confestim spiritualis gla-
 dio potestatis (vt par erat) deforme monstrū extinxit, neque citissime damnauit igni versio-
 nem illam veneno refertam *ὁ ἐλ ἀρχῶν* Origenis. Licet & aliqua saltem ex parte excusatio-
 nem illam prætexere iure potuisset, quod exemplo Euangelici patris familias vsque ad
 messem fuerit zizania crescere, ne cum eis euelleret triticum; expectans nimirum, vt qui
 vere essent hæretici, perspicue matura segete, certioribus signis fierent manifesti: etenim
 cum eiusmodi hominum genere negotium erat, qui venerant in vestimentis ouium, cum
 intrinsecus essent lupi rapaces, affectataq. sanctitate, nec ea quidem vulgari, sed quæ esset
 toto Orbe spectata, aspidum oua fouerent.

EXCVSATVR
 SIRICIVS PA-
 PA.

Ceterum quod haud velociter Siricius periclitanti occasione Origenis errorum occurrit
 Ecclesiæ: quam citius, nempe anni sequentis exordio ex hæc vita sublatus est: erectusq.
 super cathedram Petri acerrimus oppugnator Origenistarum hæreticorū Anastasius Papa.
 C Sæpe quidem atque pauendis est demonstratū exemplis, vt Pontifices illi qui causam fidei
 paulo segnus tractauerunt, ac remissius curauerunt, a Christo primario omnium pastore
 fuerint quam celeriter ex hac vita subducti: adeo vt manifeste fuerit declaratum, summo
 iugiq. studio, specialiq. diligentia semper inuigilasse super Romanam Ecclesiam diuinam
 prouidentiam, ne qua vel leui saltem suspitione hæreticæ contagionis aspergeretur.

DEI PROVI-
 DENTIA ER-
 GA ROM. EC-
 CLESIAM VI-
 GILAT.

Sed vt ad S. Marcellam iterum redeamus: Quam egregie diuini iudicij pondere certa-
 men fuit æqua lance pensatum, dum per feminam dissipari delegit, quod duce femina per
 suos diabolus fuerat machinatus! Melania (quod & superius est demonstratum) vexillum
 impietatis, pietatis tamen caractere notatū, erexit, prægrandi dispendio Catholicae veri-
 tatis: nam sub eo etiam paulo post Pelagius hæresiarcha ordines duxit. Hinc illa iusta que-
 rela S. Hieronymi a, dum totius huiusce militiæ recenset antesignanos: Quid, inquit, vo-
 lunt miseræ mulierculæ onerata peccatis, quæ b circumferuntur omni vento doctrinæ, sem-
 per discentes, & numquam ad scientiam peruenientes, & ceteri muliercularum socij pru-
 rientes auribus, & ignorantes quid audiant, quid loquantur, &c.] Subdit enim pererudi-
 te catalogum præcipuarum hæresum, quæ præuia semper aliqua cum hæresiarcha mulie-
 re, infeliciter prodierunt. Sed feminam feminæ, & Melaniæ Christus Marcellam opposuit,
 quæ & victricia erexit de damnata impietate trophæa.

S. MARCELLA
 DE IMPIETA-
 TE REVERIT
 TRIUMPHVM.

a Hieron. ad Ctesiphontem aduers. Pelag.
 b 2. Tim. 3.

Sed quod ad Ruffinum spectat: etsi profecturus Aquileiam, solum patrium, petie-
 rit & acceperit ab ipso Siricio Romano Pontifice communicatorias litteras Catholicis
 tantum (vt sapius diximus) impertiri solitas; minime cessit culpæ Siricio. Nam cum ipsa
 hæretica interpretatio Periarchon Origenis nomine careret auctoris, nec a quo præfatio il-
 la esset scripta, liqueret: nihil est, quod Ruffinum nondum detectum, immo Catholicum se
 clamantem, & ab omni hæresi se alienum extrinsecus profitentem, a Catholica communi-
 one extorrem facere deberet. Nec Romanæ sedis moris est, non conuictum quempiam con-
 demnare. Ceterum ostentare solitum fuisse Ruffinum acceptam Siricij epistolam, quo se
 Catholicum esse omnibus demonstraret, testatur S. Hieronymus in Apologia aduersus
 eum conscripta, cum ait: Siricij iam in Domino dormientis profers epistolam, & viuen-
 tis Anastasij dicta contemnis?] hæc ipse. re enim postea ab Anastasio bene comperta,
 accepit quam meruit Ruffinus ipse sententiam.

RUFFINVS
 OSTENTAT
 SIRICII PA-
 PAE LITTE-
 RAS.

Hoc eodem anno, pridie Nonas Aprilis, S. Ambrosius ætatis suæ clausa periodo, ex hac
 vita migravit: ea quippe die natalis eius & ad cælum transitus, Catholica Ecclesiæ monu-
 mentis, annis singulis publice repetendus, adscriptus habetur. Quod vero ad initam ratio-
 nem temporis spectat: his ipsis anni huius Consulibus Cæsario & Attico eius obitum con-
 tigisse, Marcellinus c affirmat, cum sanctissimum sacerdotem in Chronico, tamquam epi-
 taphio

S. AMBROSI
 OBITVS TEM-
 PVS.

c Marcellin. in Chron.

taphio sepulchrali, eiusmodi commendatum reliquit elogio: Ambrosius Mediolanensis virtutum Episcopus sanctus, arx fidei, orator Catholicus, ad Christum Dominum commigravit.] hęc ipse, paucis quidē summa complexus. Ceterum de anno eius obitus non ex Marcellino solum ista firmamus, sed & confirmamus auctoritate Paulini Viram eius scribentis, dum ait, ab obitu Theodosij vsque ad Ambrosij mortem non intercessisse triennium. Sed & cum ex Concilio Carthaginensi tertio^a missa fuerit legatio hoc anno sub dictis Consulibus mense Septembri ad Siricium Papam & Simplicianum Episcopum Mediolanensem: plane significatur, iam ante illud tempus Ambrosium ex hac vita discessisse. Nec est quod quis canonem illum alterius Concilij postea Carthagine celebrati esse; illi vero annexum Concilio, tergiuerfari possit. Nam Siricius Papa, cuius mentio illic fit, haud ad illud tempus vitam propagasse dici potest, quem constat anno sequenti, mense Februario ex hac vita migrasse. Ex quibus & colligere vales, ipsum S. Ambrosium sedisse annos viginti duos, menses quatuor minus tribus diebus: creatum enim Episcopum diximus anno Domini trecentesimo septuagesimo quarto, septimo Idus Decembris, Gratiano tertium & Equitio Consulibus. Hęc cum adeo perspicuis argumentis appareant, habes vnde redarguas Gregorium Turonensem, dum tradit ante S. Ambrosium defunctum esse sanctum Martinum, quem decessisse ait hoc anno iisdem Cæsario & Attico Coss. Sed in utroque ipsum errore lapsus, satis in Notis^b ostendimus: & de anno obitus S. Martini, exacto habito eius vitæ annorum calculo, superius tertio Annalium tomo demonstratum^c est, dum de eius die natali & a militia discessione pluribus differuimus.

His igitur de obitus tempore elucidatis, quæ mortem præcesserint & in obitu contigerint, ipsumque fuerint subsecuta, hic ex Paulino reddamus. Ipse autem (inquit^d) de sua morte ante prædixit, quod vsque ad Pascha nobiscum futurus esset: quod quidem meruit, Dominum obsecrando, quo maturius hinc liberaretur. Ingemiscebat enim vehementer, cum videret radicem omnium malorum auaritiam pullulare.] sed eo magis cruciabatur, quod personas quoque Ecclesiasticas vehementer eadem pestis inuaserat. Subdit autem post hæc: Ante paucos vero dies quam lectulo detineretur, cum quadragiesimum tertium Psalmum dictaret, me excipiente & vidente, subito in modum scuti breuis ignis caput eius cooperuit, atque paulatim per os ipsius, tamquam in domum habitator ingressus est: post quod facta est facies eius sicut nix: postea vero reuersus est vultus eius ad speciem suam. Quod cum fieret, stupore percussus, obrigui, nec potui scribere quæ ab illo dicebantur, nisi postquam visio ipsa transibat. Dicebat enim in eo tempore testimonium Scripturæ diuinæ, quod ego optime retinebam. Nam scribendi vel dictandi ipso die finem fecit: sed quidem ipsum Psalmum explere non potuit. Ego vero, id quod visum a me fuerat, honorabili viro Casto diacono, sub cuius cura degebam, statim retuli. At ille repletus gratia Dei, Spiritus sancti aduentum me in illo vidisse docuit lectione Actuum Apostolorum.] hæc de his ipse Paulinus exceptor: cuius ministerio perraro, vel non nisi necessitate cogente, vti consuevit. nam de eo idem Paulinus hæc supra: Nec, inquit, operam declinabat scribendi propria manu libros, nisi cum aliqua infirmitate corpus eius attenuaretur.] Quod & ipse Ambrosius, ad Sabinum^e Placentinum Episcopum scribens, confirmat: Non enim, inquit, dictamus omnia, & maxime noctibus, quibus alijs nolumus graues esse ac molesti: tum quia ea quæ dictantur, impetu quodam prouunt, & profuo cursu feruntur: nobis autem, quibus cura est, senilem sermonem familiari vsu ad vnguem distinguere, & lento quodam figere gradu, aptius videtur propriam manum nostro affigere stylo, vt non tam desilire aliquid videamur, quam abscondere; neque alterum scribentem erubescamus, sed ipsi nobis conscij sine vlllo arbitro, non solum auribus, sed etiam oculis ea ponderemus, quæ scribimus.] hæc ipse; qui hoc tempore passus diuina, suum exceptorem fallere minime potuit, quin videret quæ alias sæpe fortasse absque arbitro perpeffus esset.

Extat adhuc ipsa postrema S. Ambrosij lucubratio in Psalmum quadragiesimum tertium, relicta (vt Paulinus ait) inabsoluta, duobus vltimis versibus profus intactis. Cum enim in eo explicando versu totus esset^f: Quare faciem tuam auertis, obliuisceris inopiæ nostræ, & tribulationis nostræ?] testimoniumque illud diuinæ Scripturæ vltimo recenseret loco ex Prouerbis, de diuina Sapientia dictum^g: In latitudine cordis tui describe eam:] ad hæc ipse: Ideo, inquit, qui habet sapientiam, non in occulto teneat eam, sed canat eam in exitu: ybique quod sentit, cum auctoritate prædicet.] tuncque

(vt

(vt Paulinus ait) fieri cœpta est visio illa sphaeræ igneæ super caput ipsius dictantis: cum tamen dictare ipse non destitit, puto quidem, vt in officio contineret exceptorem; vt deorsum super chartam ad stylum conuersis intentisq. oculis, ipsum lateret, quod diuinitus fieret. Quam ob causam dictare prosequens, verborum illorum aliam Symmachi interpretationem addidit, sed quidem non necessariam, sicut non diuersam: vt plane appareat ipsum, quæcumque obiter memoria suggestisset, illa dictasse, vt sic occupatum iugiter redderet exceptorem, ne sursum tollendi oculos tribueret facultatem, & videndi ea, quorum neminem vellet habere conscium. quamobrem (vt dictum est) dictare pergens, illa subintulit: Symmachus autem, pro tribulatione, afflictationem posuit. Siue autem afflictatio sit, siue tribulatio: opus est vt nos maneamus in Domino, nec ab eodem recedamus. Quoniam præfule Domino & assistente nobis, omne certamen fortiter possumus sustinere. Si autem Dominum negligamus, & longe nos faciamus a Domino, facimus nobis aduersarium fortiolem.] in quibus postremis verbis dicendis Ambrosius Deo plenus subsistere numine victus cogitur: cum & frustra nouissima illa dictasset, quod exceptor ipsa apparente visione totus obriguisset: non enim potuit non vidisse & sursum leuasse oculos, quos emissi ex luce radij inuitarunt, rei nouitas prouocauit, atque ingens miraculum in se conuertit: cum tamen postea (vt ipse ait) retinens memoria quæ dictasset, postquam visio ostensa recessit, calamo reddidit cuncta quæ dixerat. Verumtamen quæ reliqua erant, dictandi nulla amplius Ambrosio cura fuit.

Sed cur ista Deus Ambrosio præstitit interpretanti diuinas Scripturas iam proxime morituro, arbitro exceptore, teste quidem fide dignissimo? numquid frustra? absit. Deus quidem (quod concedunt philosophi) & natura nihil frustra. Non enim ad ostentationem (vt homines) Deus edit ostenta, sed vt quid magnum ostendat. & quidem (quod ad hanc rem spectat) voluit eiusmodi visione, veluti sigillo apposito, consignasse, ostendisseque tantum in Ecclesia doctorem, non pro humani sensus arbitrio, sed ex ore Domini, diuino afflatum Spiritu, docuisse, differuisse, scripsisse, atque dictasse ea, quibus vel populum erudiuit, vel hæreticos confutauit, cum viua voce vel scriptis Episcopale munus expleuit, & numeros doctoris absoluit.

Quæ autem fieri contigerunt, postquam sanctus Dei sacerdos æger in lecto decubuit, idem Paulinus sic narrat: Post hos dies, ordinato sacerdote Ecclesiæ Ticinensi, incidit in infirmitatem: qua cum pluribus diebus detineretur in lectulo, Comes Stilico dixisse fertur, quod tanto viro decedente de corpore, interitus immineret Italiæ. Vnde conuocatis ad se nobilibus viris illius ciuitatis, quos diligi a sancto sacerdote cognouerat: partim interminatus est illis, partim blando sermone persuasit, vt pergerent ad sanctum sacerdotem; suaderent illi, vt sibi viuendi peteret a Domino com meatum. Quod ille vbi ab illis audiuit, respondit: Non ita inter vos vixi, vt pudeat me viuere: nec timeo mori, quoniam Dominum bonum habemus.] sententia digna quidem Ambrosio, quam a sancto Augustino laudatam, qui eam declarat, Possidius^a tradit. Ceterum haud fallum vatem Stiliconem fuisse, miserandus probauit euentus: vt plane quod de vinea Domini dictum est^b: Auferam sepem, & erit in direptionem] Italiæ acciderit posthac barbarorum furore vbique protritæ. Sane quidem quouis tempore, longæua licet senectæ, eius obitus importunus semper videri potuisset: hoc tamen migrans tempore, visus est præmature & importune nimis ex hac vita migrasse.

Quod autem ad eius ætatem spectat: cum ex litteris ipsius ad Seuerum scriptis, tempore quo Maximus tyrannus ex improviso inuasit Italiam, testetur se tunc fuisse ætatis annorum quinquagintatium, cum iam Consulibus Honorio & Euodio annus Domini volueretur trecentessimus octogesimus sextus; numerando ab eo tempore vsque ad præsentem annū eius vitæ cursum, sexagesimum quartum vix inchoatum numerari contingit: adeo vt cum eius senectus prouectior expectaretur, omnino molestissime acciderit, ipsum decessisse in ipso pene limine senectutis. Subdit his vero Paulinus: Per idem tempus, cum in extrema parte porticus, in qua iacebat, in vno positi Castus, Polemius, Venerius, & Felix tunc diaconi secum tractarent, voce ita repressa, vt vix inuicem se audirent, qui post obitum illius Episcopus ordinandus esset: atque cum de nomine sancti loquerentur Simpliciani: tamquam interesset tractatui, cum longe positus ab ipsis iaceret; approbans, exclamauit tertio: Senex, sed bonus. Erat enim Simplicianus æui maturior. Qua voce audita, expauescentes fugerunt.] & paulo post:

In eodem

^a Concil. Carth. 3. can. 48.

^b Rom. Martyrol. die 4. April. & die 11. Nouemb. ^c Annal. tom. 3. ann. Dom. 351.

^d Paul. in Vit. Ambros. VISIO PAVLINI, ET VLTIMA LVYBRATIO SANCTI AMBROSII.

^e Ambros. lib. 7. epist. 45.

IN QVIBVS VERSABATUR VERBIS PSALMI TVNC AMBROSIVS. ^f Ambr. in Psal. 43. ^g Prouerb. 3.

AMBROSIVS CELATAM CVPIIT VISIONEM EXCEPTORI.

DEVS LVCTVS SIGNO S. AMBROSII DOCTRINAM PROBAVIT.

QVOD S. AMBROSIVS ABSTULIT.

^a Possid. in Vita S. August. c. 27. ^b Isai. 5.

S. AMBROSII ABSTAS.

In eodem tamen loco in quo iacebat (sicut referente Bassiano Episcopo Laudensis Ecclesie, qui ab eodem audierat, didicimus) cum oraret vna cum supradicto sacerdote, viderat Dominum Iesum aduenisse ad se, & arridentem sibi. Nec multos post dies ablatus est. Sed eodem tempore quo a nobis migravit ad Dominum, ab hora circiter vndecima dici vsque ad illam horam qua emisit spiritum, expansis manibus in modum Crucis orauit. Nos autem labia illius moueri videbamus, vocem autem non audiebamus. Honoratus autem sacerdos Ecclesie Vercellensis, cum in superiora domus se ad quiescendum composuisset, tertio vocem vocantis se audiuit, dicentisq. sibi: Surge festina, quia modo est recessurus. Qui descendens, obtulit sancto Domini corpus: quo accepto vbi glutinuit, emisit spiritum, bonum viaticum secum ferens, vt in virtute efcæ anima refectior Angelorum nunc consortio, quorum vitam vixit in terris, & Eliæ societate lætetur: quia vt Elias numquam Regibus vel vllis potestatibus, ita nec iste pro Dei timore loqui veritus est. Atque inde ad ecclesiam maiorem, antelucana hora qua defunctus est, corpus ipsius portatum est, ibiq. eadem fuit nocte, quam vigilauimus in Pascha. Quem plurimi infantes baptizati, cum a fonte venirent, viderunt: ita vt aliqui sedentem in cathedra & tribunali dicerent, alij vero ascendentem suis parentibus digito ostenderent. Sed illi videntes videre non poterant: quia mundatos oculos non habebant. Plurimi autem stellam supra corpus eius se videre narrabant.

Tot tantisq. signis voluit Deus sacerdotem suum post obitum innotescere, vt sciretur in cælis viuere, quem in terris defunctum plorabant. Sed lucente die Dominico, cum corpus illius, peractis sacramentis diuinis, de ecclesia leuaretur, portandum ad basilicam Ambrosianam in qua positus est: ita ibi dæmonum turba clamabat se ab illo torqueri, vt eiulatus eorum ferri non posset. Quæ gratia sacerdotis non solum in illo loco, verum etiam in plurimis prouincijs vsque ad hodiernum manet. Iactabat etiam turba virorum ac mulierum oraria vel semicinctia sua, vt corpus sancti aliquatenus ab ipsis contingeretur. Erat enim exequiarum turba innumerabilis totius dignitatis, totiusq. sexus, omniumq. pene ætatum non solum Christianorum, sed etiam Iudæorum & Paganorum: maiore tamen gratia ordo præcedebat eorum qui fuerant baptizati.

Eadem vero qua obiit die (sicut textus epistolæ loquitur quæ a successore eius venerabili viro Simpliciano suscepta est de partibus Orientis, ad ipsum tamquam adhuc nobiscum viuentem directa, quæ nunc vsque Mediolani habetur in monasterio cuiusdã viri sancti) apparuit orans cum illis, & imponens illis manus. Habet enim diem epistola, quo directa est; qua lecta, inuenimus diem esse, quo ille defunctus est. Intra Tusciam vero, ciuitate Florentia, vbi nunc vir sanctus Zenobius nomine Episcopus est: quia promiserat se petentibus illis, illos sæpius visitaturum, frequenter ad altare, quod est in basilica Ambrosiana, quæ ibidem ab ipso constituta est, visus est orare; sicut ipso sancto viro sacerdote Zenobio referente didicimus.] Subdit post hæc Paulinus de auxilio oblectæ a Radagaiso Florentinæ ciuitati ab Ambrosio post aliquot annos impertito, deq. Gildone tyranno in Africa eiusdem Ambrosij ope extincto; quæ omnia nos suo tempore dicturi sumus, sicut & de alijs postea eiusdem apparitione obtentis aduersus impios tyrannos victorijs: vt plane eidem sancto a Deo concessum singulari prærogatiua videatur, vt qui viuens principes atque tyrannos corripere numquam destitit, post mortem quoque perseuerauerit vindex sceleratorum Regum, & vltor persecutorum Ecclesie.

Sed & quæ Deus ostenderit signa aduersus eos qui in sanctissimum sacerdotem post obitum obloqui non sunt veriti, idem Paulinus narrat his verbis: Donatus quidam, natione Afer, presbyter tamen Ecclesie Mediolanensis, cum in conuiuio positus, in quo erant nonnulli militares religiosi, detraheret memoriæ sacerdotis, aspernantibus illis & deserentibus linguam nequam, subito vulnere percussus graui, de eodem loco in quo iacebat, alienis manibus subleuatus, in lectulum positus est, atque inde ad sepulchrum vsque perductus. In vrbe etiam Carthaginensi, cum apud Fortunatum diaconum, fratrem venerabilis viri Aurelij Episcopi, ad conuiuium conuenissem vna cum Vincentio Cassolitano Episcopo, Maurano etiam Episcopo Bolitano, sed & alijs Episcopis, & diaconibus: tunc Maurano Episcopo detrahenti sancto viro, retuli exitum presbyteri superius memorati: quod ille de alio dictum, de se oraculum maturo sui exitu comprobauit. Nam de eodem loco, in quo iacebat, cum subito vulnere ingenti esset percussus, alienis manibus ad lectum portatus est, atque deinde ad domum in qua hospitabatur reductus, diem clausit. Is finis virorum detra-

S. AMBROSII
EX HAC VI-
TA MIGRA-
TIO.

DAEMONES
CERCIATI
PRÆSEN-
TIA CORPO-
RIS S. AM-
BROSII.

S. AMBROSII
VISVS IN LON-
GE POSITIS
ECCLESIIS.

DETRAHEN-
TES AMBRO-
SIO QV AE
PASSI.

A detrahentium fuit; quem videntes qui tum aderant, admirati sunt.] hæc Paulinus.

En quot quantisq. Deus cum viuentem tum mortuum persecutus est præconem veritatis muneribus, sicut & alios omnes qui in Ecclesia Catholica enituerunt veræ fidei defensores: vt tot tantisq. apertissimis signis eorumdem memoria diuinitus consecrata ac posteris commendata, omnes certo scirent, atque perspicue intelligerent, veritatem ab illorum partibus stare, qui his ipsis qui Dei amicissimi claruere, eandem quam ipsi prædicarunt, atque aduersus hæreticos tutati sunt, intrepide confitentes, adherent: cum e contra nec vel vmbra quidem vnus saltem veri miraculi sit inuenire apud eos qui diuersam ab his doctrinam quouis tempore annunciarint. Quod autem ad eiusdem Ambrosij lucubrationes pertinet: desiderari quamplura, certum est; nonnulla vero eius supposita, quibusque prudens intelligit. Sed de his alias.

B Qui vero res ab eo gestas conscripsit Paulinus, longe alius a Paulino Nolano Episcopo fuisse, manifestissime declaratur sua ipsius assertione: Quod enim hoc tempore testetur se clericum minoris ordinis militasse in Ecclesia Mediolanensi sub cura (vt ait) Casti diaconi, Ambrosio autem fuisse a manu: quis non videat hunc esse diuersum a Paulino Nolano, iam ante quadriennium (vt vidimus) initiato presbyteratu, & hoc tempore in agro Nolano agente iam triennium, ibiq. firmiter subsistente? Decepit complures nomen: sed & quod ambo viri ita Augustino familiaritate coniuncti fuisse noscantur, existimarunt ijdem, hunc ipsum qui res gestas Ambrosij memoriæ commendauit, fuisse Paulinum Nolanum; a quo, etsi alia deessent firmissima argumenta, certe quidem ipsa longe dissimilis dicendi phrasis discriminat. Ceterum præter S. Paulinum Nolæ agentem, complures alij Paulini inueniuntur eidem Augustino pernecessarij, quorum primum locum obtinet is de quo est sermo, qui rogatus ab ipso, sanctissimi viri Vitam conscripsit, vt ipse eius exordio testatur, cum hæc ait: Hortaris, venerabilis pater Augustine, vt sicut beati viri Athanasius Episcopus & Hieronymus presbyter stylo persecuti sunt vitas sanctorum Pauli & Antonij in eremo positorum, sicut etiam Martini venerabilis Episcopi Turonensis Ecclesie Seuerus seruus Dei sermone contexit: sic etiam ego beatissimi Ambrosij Episcopi Mediolanensis Ecclesie meo persequar stylo, &c.] Idemq. ad eius Vitæ finem, se in Africa Carthagine esse versatum affirmat, cum agit de irrogato diuinitus supplicio in Mauranum Episcopum Ambrosio detrahentem: vt non mirum sit quod innotuerit Augustino, qui & cum antea nouisse potuit cum Mediolani vitam ageret.

Quamobrem hunc ipsum interdum existimaui esse Paulinum illū, qui auctus postea diaconatu, acerrimus insurrexit impugnator hæresis Pelagianæ, dum Carthagine primum aduersus Cælestium in Episcoporum Concilio strenue egit: extant enim Acta illa a S. Augustino recitata^a, quibus significatur, eius opera factum, vt Cælestius primum^b Carthagini damnaretur, ac postea Romæ, oblato aduersus eum Zosimo Papæ libello, vt inferius hæc omnia pro tempore pluribus patefient. Sed præter hunc, alios adhuc habes vixisse Paulinos Augustino notissimos: extat enim eiusdem Augustini epistola quinquagesimanona ad Paulinum Episcopum, in cuius fine duos alios rogat apud ipsum manentes salutari Paulinos, quorum alterum nominat filium, alterum vero compresbyterum. Isidorus in libello quem texuit de Viris illustribus, hunc ipsum scriptorem Vitæ Ambrosij presbyterum nominat: sed & alias ab eodem editas lucubrationes ita recenset^c: Paulinus presbyter explicuit in benedictionibus Patriarcharum triplici intelligentiæ genere libellum satis succinctâ breuitate compositum. Idem etiam, petente Augustino, conscripsit Ambrosij vitam signis florentem atque doctrinis, & meritis Apostolorum non impari; siquidem * & Constantius Episcopus Germani vitam contexit, obitumq. Paulini Vranii edidit.] hæc ipse; quibus perspicuum est, eius quoque sententia, Paulinum Nolanum, cuius obitum scriptum ab Vranio tradit, nequaquam auctorem fuisse Vitæ S. Ambrosij: quam quidem sententiam omnino retinemus: Vranium vero memoriæ tradidisse obitum Paulini Nolani Episcopi, omnes intelligunt, quos libellum illum legisse contigit: cum alioqui illum de quo agit Isidorus, presbyterum fuisse tradat.

Ceterum quod spectat ad libellum de S. Ambrosij Vita conscriptum: summa fide illum consignatum esse, quisque intelligere potest; dum vel quæ ipse vidit, vel a S. Marcellina de Ambrosio didicit, vel ex epistolis diuersorum post obitum datis de ijs qui in diuersis prouincijs ipsum vidisse narrarunt, se scripsisse testatur. At tamen breuius quam par erat, & non leui iactura posterorum, quamplurima ab eo prætermissa noscuntur; quibus quidem

DOCTORES
ECCLESIAE
MIRACVLIS
ILLVSTRA-
TI.

DE PAULINO
AVCTORE VI-
TAE S. AM-
BROSII.

REMONS
PROBVS
MAYE
I. J. J. J. J.

PAVLINVS
DIACONVS.

a Augusti. contra
Pelag. & Cælest.
lib. 2. c. 3. 4. 7.

PAVLINI PLV
RES EODEM
TEMPORE.
b Epist. Concil.
Carthag. ad Lu-
nocen. Papam.
apud Aug. epist.
9. & Aug. contra
Pelag. lib. 2. c. 7.
c Isidor. de Vir.
illust. lib. 4.

* sicuti

TVTA PAU-
LINI FIDES
PROBE TE-
STATV.

auctam eiusdem sanctissimi Patris Vitam a nobis conscriptam, Sixtus Pontifex Maximus, cuius iussu eam suscepi prouinciam, suae editioni eiusdem S. Ambrosij operum praefixam edendam curauit: quam ad scripta de eodem in Annalibus, cum quid diuersum in ea inuenies (quod posteriores cogitationes meliores esse soleant) conformandam intelliges. Sed ab eodem Paulino illud desideratum est, quod Possidius praestitit in Augustino; nimirum, ut rebus ab eo gestis memoriae proditis, artexuisset scriptorum eius catalogum: etenim consolatio aliqua saltem ista fuisset, post illorum deploratam iacturam inestimabilem, in indicis ferre ea legere, ac in his veluti dulcibus exuuijs delectari. Ignoratum plane esset, scriptum ab eo catechismum ad Fritigildem Reginam Marcomannorum, nisi ipse Paulinus vel obiter meminisset: nec sciretur ab eodem S. Ambrosio editum de puerilis aetatis institutione libellum ad Panophium puerulum Florentiae ab eo reuocatum a mortuis, nisi alia occasione idem recoluisse: praeterissent quoque omnes ab eodem S. Ambrosio editi commentarij aduersus imperitissimos & superbissimos quosdam, qui de Platonis libris Dominum profecisse iactarunt; nisi apud S. Augustinum de iisdem nobilibus memoria esset. Nec quis etiam scisset ab eo elucubratis elucidationes in Prophetas, & homilias in Sapientiam Salomonis, nisi vnus haec docuisset Cassiodorus; cuius quoque testificatione tantum noscitur, ab eodem Ambrosio relictum codicem, in quo eiusdem suauissima (vt ait) inerat expositio super omnes Pauli epistolas: quod quidem volumen iam eiusdem Cassiodori tempore desiderari coeptum est: sed plane deperdito, in locum eius, alterius auctoris, eiusdem facultatis opus, Ambrosij nomine apparet fuisse suppositum.

Sed & quamplurimos sermones eiusdem sancti constat esse deperditos. Quotnam, rogo, ab eo ad populum dictas homilias oportuit, quem constat singulis diebus Dominicis & celebritatibus martyrum conciones ad populum habuisse? Porro eiusdem Cassiodori auctoritate, sermonis illius tantum titulus innotescit, de Iudicio Salomonis: & alios plurimos certum est desiderari: cum alioqui complures S. Maximi Episcopi Taurinensis, Ambrosij nomine habeantur inscripti, sicut & alia aliorum nonnulla, vt S. Prosperi, & aliorum, vtinam & non Pelagij etiam, cuius epistolam ad Demetriadem scriptam Ambrosij nomine haecenus lectam fuisse constat: vt praetermittam alia nonnulla alienissima ab eo, quae eius tamen titulo cusa leguntur. Sed in his non immoremur: a quibus omnibus Paulinus nos liberasset, si (vt par erat) singula ab Ambrosio scripta opera, posteris, edito eorum indice, credidisset.

Sed nec quemquam alium antiquorum reperimus, qui eiusdem Ambrosij scripta recensuerit: verum haec tantum a S. Hieronymo ante annos quinque in catalogo Ecclesiasticorum scriptorum prodita leguntur: Ambrosius Mediolanensis Episcopus vsque ad praesentem diem scribit: de quo, quia superest, meum iudicium subtraham, ne in alterutram partem aut adlatio in me reprehendatur, aut veritas.] haec tantum ipse. Sed vnde (dicit aliquis) reprehendenda veritas? Numquid fuit aliquid, quo in his quae spectant ad Catholica dogmata Ambrosius a Hieronymo sigillandus esset? minime gentium; sed quod e Graecis scisset mutuatum esse quamplurima. Qui enim e secretario Iudicum ad sacrum euestigio translatus esset, haud mirum si alterius interdum indigeret ad volatum peninis: quod obiectu tacito nomine in eundem Ambrosium a Hieronymo, Ruffinus exaggrat, ex secretis (vt ait) inter se litteris de Ambrosio illum suppresso nomine locutum esse, se probare posse testificans. Sed Ruffini ipsius malam mentem, malumque animum ex pluribus superius reddidimus saepe testatum. Ceterum hic non praetermittendum, vixisse his temporibus alium item Ambrosium nomine scriptorem Ecclesiasticum, de quo sic ipse Hieronymus: Ambrosius Alexandrinus, auditor Didymi, scripsit aduersus Apollinarianum volumen multorum versuum de dogmatibus, & (vt ad me nuper, quodam narrante, perlatum est) commentarios in Iob: qui vsque hodie superest.] haec ipse. Sed iam quae sunt reliqua anni huius, ordine prosequamur.

Relato ad superos sanctissimo sacerdote, communi totius Mediolanensis Ecclesiae consensu successor S. Simplicianus eligitur, antiqua morum probitate, probataq. diu doctrina toti orbi Occidentali conspicuus, sed longaeua nimis aetate grauatus; de quo saepe superius quarto Annalium tomo, pluribusq. mentionem haberi contigit. Ex eadem quoque Mediolanensi Ecclesia, quae cultura magni illius agricolae egregijs erat clericorum fecundata palmitibus, assumptus paulo post fuit Felix diaconus in Episcopum Bononiensis Ecclesiae

Ecclesiae, dignus S. Eusebij successor.] haec ex Paulino. Sed haud diu post ab eodem S. Simpliciano ordinatus est Nouariensis Ecclesiae S. Gaudentius Episcopus, egregia pollens vitae sanctitate, utpote qui sub disciplina institutus fuerat S. Laurentij eiusdem Ecclesiae presbyteri & martyris (improvisa enim Gentilium grassatione, vna cum pueris quos erudiebat, est interfectus) quiq. postea S. Martino inhæsit, inde vero adiunxit se comitem S. Eusebio Vercellensi Episcopo in Orientem exulanti: sed & S. Ambrosio bene notus, de futuro Episcopatu praedictionem accepit, vt vitae eius Acta declarant.

Hoc itidem anno, paulo post S. Ambrosij obitum, celebratum apparet Concilium Taurinense, in quo lectae sunt tum Romani Pontificis, tum etiam ipsius Ambrosij litterae haud pridem ad Synodum datae in causa communicationis Felicis in Gallia Episcopi, prout eiusdem Synodi quintus canon his verbis significat: Illud decreuit praeterea S. Synodus: vt quoniam legatos Episcopi Galliarum, qui Felici non communicant, destinarunt: si quis ab eius communionem se voluerit separare, in nostrae sanctae pacis consortium suscipiatur, iuxta litteras venerabilis memoriae Ambrosij Episcopi, vel Romanae Ecclesiae Sacerdotis dudum latas, quae in Concilio legatis per scribas recitatae sunt.] Quisnam fuerit iste Felix, cui Galliarum Episcopi non communicarent, & causa cur vitaretur, consule quae superius dicta sunt tertio Annalium tomo, dum de Maximo neci dante Priscillianistas actum est.

Sedatae sunt in eadem Synodo altercationes inter Arelatensem & Viennensem Episcopos de primatu certantes: illiq. ciuitati dignitas illa decreta, quae se eius prouinciae metropolim ostenderet. Sed & Narbonensis prouinciae primam esse sedem Massiliensem Ecclesiam, pariter declaratum est, eiuq. tunc sedis Episcopum Proculum Metropolitanum esse habendum Antistitem. hic ille Proculus insignis nomine, quem interfuisse vidimus Concilio Aquileiensi vna cum S. Ambrosio, vt eiusdem Synodi Acta testantur; quem & S. Hieronymus, ad Rusticum scribens, magnopere commendauit.

Iisdem huius anni Consulibus, Kalendis Septembris celebrata habetur Synodus Carthaginensis, tertia dicta, in Secretario basilicae Restitutae, loco solito, in quo alia quoque nonnulla Carthaginensia Concilia acta esse leguntur. Sed vnde nomen loco, vt basilica Restituta dicatur? Num (vt haec obiter attingamus) sic dicta a Restituta martyre Carthagine passa? Vel a S. Restituto Episcopo Carthaginensi, in cuius die natali S. Augustinus homiliam ad populum habuit? Aut fortasse (vt de alia basilica in Africa exemplum est) sic nominata fuerit Restituta, quod possessa diu a Donatistis, fuerit restituta Catholicis? quod & magis arridet; cum in alio Carthaginensi Concilio celebrato Valentiniano Augusto quartum & Theodosio Conf. eadem basilica nominata habeatur Perpetua Restituta. Fuisse quidem Carthagine maiorem basilicam, vbi corpora sanctorum martyrum Perpetuae & Felicis sepulta erant, auctor est Victor Episcopus Vticensis. Sic igitur primaria basilica, quae a primaria martyre nomen acceperat vt Perpetua diceretur, occupata olim & possessa diutius a Donatistis, quod tempore Constantini vel Constantij eius filij reddita sit Catholicis, Restitutae aucta est nomine.

Quod autem tertium hoc dicatur Carthaginense Concilium: non inde quidem accidit, quod in ea ciuitate tria tantum in hanc diem fuerint celebrata Concilia, cum longe plura ibidem habita numerari contingat: sed quod Conciliorum collector ab illis numerare exorsus, quae post tempora Constantini potuit reperisse, hoc ordine tertium numerauit; sed errore quidem lapsus, dum antè illud existimauit celebratum Carthagine, quod Consulatu Valentiniani quarto & Theodosij reperitur inscriptum, existimans de Valentiniano Secundo & Theodosio Seniore esse intelligendum, cum de Tertio potius Valentiniano & Theodosio Iuniore sit accipiendum: contigit enim eundem nouissimum Valentinianum gerere Consulatum quartum cum Theodosio Iuniore anno Domini quadringentesimo trigesimo quinto, vt Fasti apertissime docent: cum alioqui nullus sit reperiri in illis Consulatus Valentiniani quartus cum Theodosij Consulatu coniunctus, sed cum Neoterio. Qua ratione, secunda potius quam tertia haec Synodus Carthaginensis dicenda erit: quam, si attendas quae de ea in Concilio Africano posita leguntur, longe ante praescriptam diem Kalendarum Septembrium coeptam inuenies: nam de non nauigando absque Formata sancitus canon ibi legitur his Consulibus sexto Kalendas Iulias.

Rursum vero de recensitis sub eodem Concilio quinquaginta canonibus, haud omnes in hac Synodo sanciti probantur, sed diuersis alijs Concilijs Carthaginensibus: vt inter alios ille, quo sacrorum librorum certus numerus definitur. nam ex eiusdem canonis verbis

AMBROSII PLURA SCRIPTA DESIDERATA.

Aug. epist. 34. in fine. b. Cassiod. Instit. diuin. lect. lib. 1. c. 3. 5.

SERMONES S. AMBROSII IACTURAM PASSI. c. Cassiod. lib. 1. c. 2.

CVR HIERONYMVS DE AMBROSIO TACUIT.

Hieron. praefat. in Didym. de Spiritu sancto. Ruffin. inuect. aduers. Hieron.

Hier. de Scrip. Eccles. prope fin.

DE S. FELICE BONONIENSI ET GAUDENTIO NOVAR. EPISCOPIS.

Paulin. in Vita S. Ambrosij

CONCILIVM TAURINENSE

b. Concil. Taurin. c. 5.

DE METROPOLIS GALLIAE NARBONENSIS ET VIENNENSIS.

Hieron. epist. 4.

d. Exat. tom. 1. Concil.

CONCILIVM CARTHAGINENSE TERTIVM IN BASILICA RESTITVTA.

e. Rom. Martyrol. die 17. May. ibi Not. 6.

f. Enod. Exalenf. Epist. lib. 1. c. 7. in fin. apud August. tom. 10.

g. Vict. de Persecut. Vandal. lib. 1.

SECUNDA HAEC SYNODVS, ET NON TERTIA DICENDA.

b. Concil. Afic. circa princip.

c. Concil. Carth. c. 47.

exploratum satis redditur, decretum illud esse in Concilio Carthaginensi tempore Bonifatij Papae habito. Sed & canones illos spectantes ad continentiam clericorum, quoniam ea esse statuta apparent ex admonitione Siricij Romani Pontificis ea de re scriptionis ante decennium ad Episcopos Africanos post Consulatum Arcadij atque Bautonis, (qui est annus Domini trecentessimus octogessimus sextus) dignum est existimare fuisse alicuius alterius Concilij Carthaginensis eo tempore post acceptas eiusdem Siricij Papae litteras celebrati. Idemque dicendum putamus de canone illo, ne in ecclesia conuiuia celebrentur: quandoquidem ex suggestione sancti Augustini id scribentis ad Aurelium Episcopum Carthaginensem ante plures annos, cum creatus presbyter esset, a Patribus definitum fuisse, nos superius, cum de eiusdem Augustini sacri presbyteratus ordinis initiatione egimus, dixisse meminimus. Haud enim verisimile est, cum alia post acceptas a Siricio Papa & ab Augustino presbytero litteras Concilia in Africa ab Aurelio Carthaginensi Episcopo celebrata esse sciantur, de his agi post decennium esse dilatatum. Ceterum quod ad canonem illum pertinet, quo decernitur Siricium Summum Pontificem consulendum esse necnon Simplicianum Mediolanensem Episcopum: quod nec sit inuenire ad illud frequentis anni tempus Siricium peruenisse, neque ante praesentem annum Simplicianum sedere coepisse; necessitate temporis cogimur affirmare, hoc anno, in hoc ipso Carthaginensi Concilio ea esse decreta, sicut & alia complura.

Inter alia autem in eodem statuta Concilio, quae ad ritum antiquum pertinent, elucidanda est canonis quinti sententia, quo ista decreta leguntur: Item placuit, ut per solemniissimos Paschales dies sacramentum catechumenis non detur, nisi solitum sal. Quia si Fideles per illos dies sacramenta non mutant, nec catechumenis oportet mutare.] haec ibi. Non est quod quis errore labatur, ut dictum id existimet de sacramento Eucharistiae: nulla enim de his lex fancienda fuisset; nam ne cogitatione quidem quis concipere potuisset, ut nondum baptizatis Eucharistia impertiri deberet. Quamobrem per sacramentum nequaquam sacra intelligenda est Eucharistia: nam & sequenti canone cum de ea agitur, non alio ipsa nomine quam Eucharistiae exprimitur. Sed ea voce Sacramenti, generali significatione, quicquid mysticum est, accipitur, ut superius demonstratum est, cum de fermenti sacramento ad elucidationem complurium locorum tertio tomo pluribus egimus.

Quam ob causam existimo idem esse quod ibi dicitur, non dandum sacramentum catechumenis eo tempore quod Paschalia festa sint: ac si dixisset, Non fiant qui catechumeni inferioris sunt ordinis, Competentes; ut sacramentum detur eis, hoc est, symbolum illud, quod quidem ab Africanis appellari consuevit fidei sacramentum: Sed tal tantum catechumenis inferioris ordinis impertiri solitum accipiant: Nam & ipsi Fideles, baptizati scilicet, per dies illos Paschales sacramenta non mutant, nempe signa in baptisate suscepta, ut plane doceat, non esse tunc tempus mutationis. S. Augustinus enim vocat saepe ipsum symbolum, sacramentum; quod eo fidei sacramentum, hoc est fides ipsa, contineatur. Porro catechumeni, ipso exordio catechizati, saepe ad salutem condiebantur, ut qui ritus tractant Ecclesiasticos satis docent; & ipse de se S. Augustinus, cum puer esset, ait: Signabar iam signo Crucis eius, & condiebar eius sale.] At de his satis.

Sed quid illud, quod in eodem Concilio his verbis a Patribus definitum esse legitur? Ut primae sedis Episcopus non appelletur Princeps sacerdotum, aut Summus Sacerdos, aut aliquid huiusmodi, sed tantum Primae sedis Episcopus.] Ita in omnibus antiquis scriptis exemplaribus legitur: verum & in Graece redditis eiusdem Concilij Carthaginensis canonibus eadem tantummodo esse verba canonis, Theodorus fidem facit: ut non dubites, quae mox sequuntur in Decretorum libro his verbis: Vniuersalis autem nec etiam Romanus Pontifex appelletur] esse Gratiani. Quod schola imperitorum ignorans, magno canonem praerogatio extulit, quo sancitum dixerunt, ne Romanus Pontifex Vniuersalis appellaretur: quasi Africanae Ecclesiae iuris fuerit, de Romana Ecclesia sancire leges; & non magis Romanae Ecclesiae facultatis & vsus, leges praescribere Ecclesiae Africanae. Quod ne longius petito demonstraretur exemplo; habes a Siricio Papa epistolam ad Africanos conscriptam Consulatu Arcadij & Bautonis, qua custodiri praecipit quae tunc in Romano Concilio fuerant constituta, apposito ad finem epistolae anathemate, his scilicet verbis: Si quis sane inflatus mente carnis suae, ab hac canonis ratione voluerit euagari; sciat se a nostra communione seclusum, &c.]

Sic igitur, sicut liquet ea non esse verba canonis, sed Gratiani; ita etiam patens est non esse

A esse eadem a Gratiano inditam ad canonem illum veluti declarationem appendicem, sed apposita ad sequentium rerum tractandarum epigraphum. At vero cur Romani Pontifices, Vniuersales interdum dici renuerint, opportunius suo loco dicendum: nunc autem in reddendo canonis huius germano sensu versetur. Ac primum quod pertinet ad voces ipsas: haud enim ipsae ab Ecclesia abiiciendae fuerunt ut exoticae atque profanae, quae ex innumeris diuinae Scripturae locis sibi vendicant auctoritatem: passim enim in utroque reperis Testamento, Princeps sacerdotum, & Summus Sacerdos, idemque Maximus Pontifex. Nec quidem eadem, ut mendaces tituli, explodendae, vel ut quae in Ecclesia Catholica non essent vsu receptae: siquidem ut Episcopi qui alijs praesunt Episcopis, dicerentur Principes sacerdotum, Theodorus in testimonium adducit oecumenica Concilia Sardicense & Chalcedonense: quae (inquit) Exarchos prouinciarum appellant Metropolitanos Episcopos.] Quod vero ad Summi Sacerdotis, vel etiam Summi Pontificis vocem pertinet: communes fuisse eiusmodi titulos etiam Episcopis illis, quos nullos sub se Episcopos contingeret habere subiectos, sanctorum Patrum & sacrorum Conciliorum exemplis in Notis ad Romanum Martyrologium pluribus demonstrauius; quae hic repetere (quod rei argumentum exposcat) haud fastidio erit.

Fuit (ut diximus) olim vetus ille vsus in Ecclesia, ut Episcopi omnes non Pontifices tantum dicerentur, sed Summi Pontifices, vel Summi Sacerdotes, eo quod Episcopatus summum sacerdotium diceretur. Vnde S. Ambrosius ad Felicem Comensem Episcopum: Suscepisti, inquit, gubernacula summi sacerdotij.] & Zosimus Papa in epistola ad Helychium Episcopum Salonitanum, de clerico per gradus singulos ad summum vsque promouendo, ait: Iure inde summi Pontificatus locum sperare debet.] Et Gelasius in epistola ad Episcopos Lucaniae, absque Summo Pontifice, nempe suo Episcopo, vetat acolythum vel diaconum quicquam facere. Firmant haec ipsa suis scriptis Gaudentius Episcopus Brixianus in sermone habito de sua ordinatione, Sidonius Apollinaris, & alij, sed & sacra Concilia: Nam in Concilio Aurelianensi primo haec verba: Cum auctore Deo in Aurelianensi vrbe fuerit Concilium Summorum Antistitum congregatum, &c.] & in Agathensi ita: De Episcopis omnibus in summo sacerdotio constitutis.] & Synodi Tolentanae exordio: Conuenientibus nobis Hispaniarum, Galliciaeque Summis Pontificibus.] Sunt & alia complura de his exempla: sed haec plus satis. Verum quod & desiderare potuisses, & ipsum sufficere solum poterat ad declarandum etiam cur iure Episcopi Summi Sacerdotes dicendi essent: accipe de his ipsis S. Augustini, qui huic de qua agimus Synodo reperitur interfuisse, ac pariter subscripsisse, auctoritatem summa fide testatam: Quid, inquit, est Episcopus, nisi primus presbyter, hoc est Summus Sacerdos? denique non aliter quam compresbyteros hic vocat & confacerdotes suos.] haec ipse: quibus perspicue satis intelligas, non sic prohibuisse Synodum Carthaginensem dici Episcopos, Summos Sacerdotes, quasi tales non essent. Sed cur hoc? dices. Audi quae Theodorus eodem in loco notat: Prohibita autem (inquit) sunt haec nomina ad tollendam arrogantiam: & propterea plures Patriarchae & Antistites seipfos viles & humiles appellant in suis inscriptionibus.] haec ipse, ac iure quidem: quae cum quis non considerat, in quamplurimos errores praecipitem ferri necesse sit.

Sic igitur Africanos Episcopos in hoc Concilio vitare voluisse tantummodo nominum arrogantiam, non autem potestatis & decentis tituli pati eosdem voluisse iacturam: ex eo facile poteris intelligere, dum qui primae sedis essent Episcopi, iidem noluerunt dici Principes Episcoporum, vel Summi Sacerdotes; cum vox illa prior communis esset omnibus Metropolitanis cuiusuis sedis Episcopis, posterior vero communis esset illis etiam Episcopis, qui Metropolitanis subditi essent Antistiti. Ceterum quod his omnibus maius est, summum illum voluerunt titulum retineri, quo suprema omniumque maxima potestas significaretur, nempe ut primarum sedium Episcopi, iidem Primates, appellarentur: hoc quidem nomine siue Episcopum Carthaginensem Primatem Africae, siue Episcopum Primatem Mauritaniae, itemque Primatem Numidiae ab eis appellari consueuisse, innumera exempla suppetunt. quem quidem titulum longe praestare illi, quo dicerentur Principes Episcoporum, quove nominarentur Summi Sacerdotes, quis non intelligit? Maiorem quidem hoc titulo non inueniri, quam ut quis Primas diceretur; accipe exemplum ex verbis Siricij Papae in eadem epistola ad ipsos Africae Episcopos scripta, quibus ait: Ut extra conscientiam sedis Apostolicae, hoc est Primatis, nemo audeat

Concil. Carthag. 3. c. 19. CANONES DIVERSORVM CONCILIORVM SVB VNO CONCILIO RECENSITI. b Concil. 3. Carthag. c. 30.

Concil. Carthag. 3. c. 48.

Concil. Carthag. 3. c. 3.

DE CATECHUMENIS SALE EXPRIGANDIS.

Aug. de Symb. ad Catechum. lib. 2. 3. 4. c. de tempor. serm. 2. f Aug. epist. 23. in fin. g Aug. Confess. lib. 1. c. 11. h Concil. Carthag. 3. c. 26.

Centuriat. cent. 5. c. 9. col. 368. REDARGVTOR INSCRIPTIA CENTURIATORVM.

DE TITVLIS EPISCOPORVM.

Theodor. in Concil. Carthag. c. 43.

Notat. in Rom. Martyrolog. die 19. April. l.

TITVLI EPISCOPORVM IN ECCLESIA VSV RECEPTI.

Sidon. lib. 5. epist. 14. lib. 6. epist. 10. lib. 9. epist. 15. d Concil. 1. Aurel. c. 3. e Concil. Agath. c. 6. f Concil. Tolent. 6. exord. g Aug. lib. quest. ex vnoque mix. q. 10.

TITVLI QVOS RESPVERVNT EPISCOPI AFRICANI.

audeat ordinare, &c.] Si igitur Apostolicarum sedium Episcoporum titulus est, ut Primates dicantur; quis maior hoc titulo dari potest Episcopis, praesertim illis, qui Apostolicis Ecclesijs minime praesunt, ut Carthaginensi, & alijs diuersarum prouinciarum primae sedis Episcopis?

Sed cur nomen (inquit) Principis Episcoporum exhorruerunt, qui illo maius retinuerunt? Puto quidem ea ex causa, quod cum inter discipulos de primatu contentio facta est, Dominus eos redarguens haec inculcauit: Principes a Gentium dominantur eorum: non sic erit inter vos] visum est in Christiana praefectura nimis arrogans nomen Principis. Sed & quod addiderit: Qui vult inter vos maior fieri, sit vester minister] vocem illam veluti fastuosam respuendam esse censuerunt: Cum alioqui certum sit, Dominum noluisse his sententijs confundi Ecclesiasticam hierarchiam, sed potius mentis curare tumorem, & Praesidium amputare superbiam. Quam enim studiose curauerint Apostoli & Apostolici viri ex Christi instituto factum rectumque custodiri in Ecclesia hierarchicum ordinem, primo tomo Annalium & alias saepius pluribus demonstraui. At de his modo haecenus: haud tamen praeter institutum in his immorari aliquando contingit: his enim elucidandis, exordio Annalium tibi nostrum studium obligasse, puto, memineris.

Quod rursus ad id Concilium spectat: memoria quidem dignum illud tunc a Patribus sancitum est; ut quae Episcopus vel quis clericus ex paupere ditior factus emisset ex bonis Ecclesiae, eadem Ecclesiae cederent, nec illa in quemlibet quouis titulo transferendi eidem facultas esset. Cum enim reddita pace, Ecclesia vbique bonis afflueret, complures ex ijs qui eidem ministrabant, pietatem conuertentes in quaelum, tepescente in eis sanctitatis vitae studio, vel cura pauperum frigescente, colligendi diuitias tantummodo ardore flagrabant, agrum agro iungentes, & domum domui copulantes: hos plane fugillat S. Hieronymus, hos ut caueat admonet Nepotianum, cum ait: Obsecro itaque te, & repetens iterumque iterumque monebo, ne officium clericatus genus antiquae militiae putes; id est, ne lucra saeculi in Christi quaeras militia, nec plus habeas quam quando clericus esse coepisti: & dicatur tibi: Clerici eorum non proderunt eis. Nonnulli enim sunt ditiores monachi, quam fuerant saeculares: & clerici qui possident opes sub Christo paupere, quas sub iocuplete & fallaci diabolo non habuerant: ut suspiret eos Ecclesia diuites, quos mundus tenuit ante mendicos,] & paulo post: Negotiatorem clericum, & ex inope diuitem, ex ignobili gloriosum, quasi quamdam pestem fuge, &c.] Haec igitur (ut ait) ingemiscente Ecclesia, optime a sanctis Patribus eiusmodi sanctione canonis statutum est, ut Ecclesia ipsa sibi vendicat, quae clericus ex rebus Ecclesiae bona quaesierit.

Sed & ad eiusmodi negotiatorum potius dicendorum quam clericorum auaritiam compescendam, cum seigniores essent Episcopi legis vindices, & ipsi interdum eodem morbo languerent: iure meritoque Catholicae Ecclesiae Episcopus Romanus Antistes, ad vendicandas eiusmodi ex bonis Ecclesiae partas ac male congestas opes, per prouincias consuevit mittere exactores, quos nominant Collectores. De quorum importuna exactioe cum multi querantur: hos facile vitabunt, & prudenter arte deludent, qui bona Ecclesiae, quae supersunt, non congregarint, sed in pauperes erogarint: Habitantes enim in terra saesuginis, pauperes scilicet, clamorem non audient exactoris. At de eiuudem Carthaginensis Concilij decretis hic satis; cum tamen complura alia ad disciplinam Ecclesiasticam rite componendam ibidem a Patribus reperiuntur esse decreta; de quorum nonnullis, alijs in locis, alijs oblati occasionibus, mentionem haberi contingeret.

Missa est ab hac etiam Synodo ad Siricium Romanum Pontificem, necnon ad S. Simplicianum de baptizatis in infantia, de his quae ambigua videbantur, consultatio: ad illum quidem, quod scirent Catholicae Ecclesiae praesidere Episcopum atque doctorem: ad hunc autem ob egregiam totoque Christiano orbe spectatam scientiam, cuius nos ante meminisse sufficiat. Ceterum Simplicianus bene conscius quantus doctor esset in Africa Augustinus, datis ad eum litteris de quibusdam perdifficilibus diuinae Scripturae quaestionibus hominem pulsat: cum ille duos his de rebus conscriptos libros sic ad eum mittit, ut tamen eosdem eius censurae voluerit subijcere, dum ad calcem haec habet: Sententiam de hoc opere tuam breuissimam, sed grauissimam flagito, & dum sit verissima, seuerissimam non recuso.] Sed de his satis.

Quod rursus ad res gestas Occidentalis Ecclesiae pertinet: Honorius Imperator, hoc anno, mense Ianuarij ad Theodorum PP. rescriptum dedit, quo cunctis Ecclesiae priuilegijs

METROPOL. EPISCOPI AFRICANIPRI MVM SIBI VENDICARVNT TITVLVM.

Matth. 20. Marc. 10. Luc. 22.

Concil. Carth. 3. c. 49. ADVERSUS CONGERENTES DIVITIAS EX BONIS ECCLESIASTICIS.

Hieron. epist. 2.

Hierem. 12.

EXACTORES SEV COLLECTORES BENE INSTITVTI.

Iob 39.

Concil. Carth. 3. c. 48. CONSULTATIO AD SIRICIVM ET SIMPLICIANVM.

Aug. ad Simplician. lib. 2.

A legijs a maioribus datis voluit bene esse consultum, illa iterum sua auctoritate confirmans his verbis: Non nouum aliquid praesenti sanctione praecipimus, quam illa quae olim videntur indulta firmamus. Priuilegia igitur, quae olim reuerentia religionis obtinuit, mutuari sub poenae etiam interminatione prohibemus: ita ut ij quoque, qui Ecclesiae obtemperant, his quibus Ecclesia, beneficijs perfruantur. Datum prid. Kalend. Februarij, Mediolani, Caesario & Attico Consulibus.] Ex his videas, datis omnibus Ecclesiae priuilegijs voluisse Imperatorem excludi schismaticos, Donatistas, & alios omnes extra Ecclesiae septa vagantes.

Quod vero pertinet ad res Ecclesiasticas Orientalis Ecclesiae anni huius: Arcadius Imperator aduersus Apollinaris haeresis doctores Constantinopoli agentes, quo pellerentur ab vrbe, ad Eutythianum Praefectum Praet. rescriptum dedit. Mira quadam procacia, iam a tempore quo creatus est Nectarius Constantinopolitanus Episcopus, cum iam discessisset inde S. Gregorius Nazianzenus, intruserant se in eam urbem eiusmodi haeretici, reclamante licet a longe aduersus eos eodem Gregorio Nazianzeno. Et quamuis Theodosij edicto abire iussi fuerint, & alijs denuo rescriptis exagitati: in eadem tamen vrbe agere sunt inuenti: aduersus quos hoc ipso anno Arcadius ista sanxit:

Doctores Apollinariorum tota maturitate praecipimus ex aedibus carae nobis abscedere ciuitatis: Ita ut si obumbrati latebris abire neglexerint, occultos coetus (ut aestimant) habituri: ea loca vel domus, quae praedictos congregauerint, Fiscis ratione nectantur. Dat. Kal. April. Constantinop. Caesario & Attico Consulibus.]

Dederat haud pridem, iisdem Consulibus, aduersus magistratus ambientes, idem Arcadius Imp. eiusmodi summa laude dignum rescriptum:

C Si quis ad illustrem Palatij nostri ambierit dignitatem, atque ad eos honores ascendere ambitione tentauerit, qui non nisi probatis nobis viris nostro iudicio deferuntur: cuiuslibet ille sit loci, ordinis, dignitatis, amissis bonis, & Fisco nostro protinus vindicatis, deportationis mulctetur exilio: neque aliud inter coeptum ambitum, atque perfectum, esse arbitretur: cum pari sorte leges scelus quam sceleris puniant voluntatem. Dat. XIV. Kalend. Martij, Constantinop. Caesario & Attico Consulibus.]

Sed vnde adeo seuerae sanciendae legis aduersus magistratus ambientes occasio? Cum occiso Ruffino, summa rerum esse videretur apud Eutropium eunuchum, qui in eius locum successerat, cuius opera & complures e magistratu deiectione essent: alij sese in eorum loca malis quoque artibus ingesserunt: inter quos Bargas quidam fuit Laodicensis, qui ex venditore sarciminum, prodicionis arte eo progressus est, ut inter primos in Palatio militaret: sed prodicionem & ipse passus a coniuge, meritis poenas dedit, haec apud Zosimum: Ne igitur id genus hominum ex hoc inde in Imperatoris aulam irrepere, Arcadius eiusmodi edictum aduersus ambitus crimen sanxisse videtur.

Sed & aduersus Iudaeos, qui, ut Christianorum gauderent immunitate, se fore Christianos simulabant, ad Archelaum Praefectum Praetorio ita idem Arcadius Imp. rescripsit:

Iudaei, qui reatu aliquo vel debitis fatigati simulant se Christianae legi velle coniungi, ut ad Ecclesias confugientes vitare possent crimina, vel pondera debitorum: arceantur, nec ante suscipiantur, quam debita vniuersa reddiderint, vel fuerint innocentia demonstrata purgati. Dat. XV. Kal. Iul. Constantinop. Caesario & Attico Consulibus.] Qualis namque esset horum temporum Iudaeorum status a prioribus haud felicior, accipe a S. Ioanne Chrysoftomo: Hoc, inquit, tempore Deus omnino vos repulit: paterque vester, idemque Propheta & Patriarcha verum praedixit. Iura vestra omnia conciderunt: ex Iudaea patria vestra excessistis, & in diuersa loca dispersi estis, atque in orbe terrarum ab Oriente ad extremum terrae vos omnes & contemnunt & rident. At res nostrae Christianorum in dies magis florent, crescunt, & corroborantur, atque per omnes mundi angulos religiosae fidei nostrae praedicatio peruasit: nos Christus regit, & in nobis regnat, eiusque pretiosam atque vitalem Crucem adoramus, & pro thesauro magni pretij tenemus.] haec ipse.

Iisdem Consulibus (inquit Socrates) quinto Kal. Octobris Nectarius Episcopus Constantinopolitanus diem obiit. Itaque statim de Episcopo eligendo vehementer laboratum est. (Eius namque rei causa celebratum esse Concilium, & ex more conuenisse Episcopos Constantinopolim, tradit Sozomenus) Itaque cum alij alium ad id muneris quaererent, de eaq. re saepe consilium iniretur: tandem visum est, Ioannem Antiochiae presbyterum Antiochia accersere. Nam de eo fama percrebuit, quod & ad docendum aptus, & in dicendi facultate valde peritus

HONORIVS CONFIRMAT ECCLESIA-RVM PRIVILEGIA. a l. 30. de Episcop. & cleric. Cod. Theod.

ARCADIVS PELLIT CONSTANTINOPOLI APOLLINARISTAS

b l. 33. de heret. Cod. Theod.

c l. 1. ad l. Iuliam de amb. Cod. Theod.

AMBIENTES MAGISTRATVS LEGE COERCENTVR.

DE BARGA SORDIDO HOMINE AD AMPLOS MAGISTRATVS ERECTO. d Zosim. lib. 5.

e l. 2. de his qui ad Eccles. confugiunt.

IVDAEORVM PRAESENTITEMPORIS STATUS. f Chrysof. hom. de Cruce.

g Socrat. lib. 6. cap. 2. NECTARII EPISCOPI CONSTANTINOP. ORBITVS. h Sozom. lib. 8. cap. 2.

peritus erat. Quamobrem haud diu post Arcadius Imperator communibus omnium suffragijs, id est, cleri & populi, illum accersit. Et quo eius ordinatio plus haberet auctoritatis, aderant de Imperatoris mandato cum alij complures Episcopi, tum Theophilus Episcopus Alexandrinus, qui omni studio eo incubuit, ut Ioannis famam læderet, & Isidorum suæ ipsius Ecclesiæ presbyterum ad illum Episcopatum eucheret. Hunc Isidorum Theophilus propterea carum habuit, quod ipsius causâ prouinciam valde periculosam aliquando suscepisset. sed quidnam id fuerit, superius relatum est. Subdit his Socrates:

Verum qui erant ex aula Imperatoris, Ioannem prætulere. & posteaquam multi crimina Theophilo intendebant, & libellos contra illum alius ob aliam causam Episcopis, qui tum aderant, offerebant: Eutropius, qui cubiculo Imperatoris præfuit, criminationes aduersus Theophilum illatas, scriptisq. proditas nactus, Theophilo ostendit; docuitq. liberam optionem illi esse datam, vel Ioannem Episcopum ordinandi, vel iudicium de criminibus ei obiectis subeundi. quibus perterritus Theophilus Ioannem designat Episcopum. haec Socrates. Porro hæc in sequentis anni mensẽ Februarij varijs altercationibus producta sunt, cuius mensis vigesima sexta die Ioannes Chrysofomus Episcopus Constantinopolitanus creatus est.

Verum quod ad Theophilum spectat: Isidorum, quem proposuit ordinandum, haud penitus exploratum habuit, fuisse Origenis errorum labe conspersum: quod cum postea comperisset, æque ipsum ac eius sectarios maxime auersatus est. Quod autem idem Episcopus Alexandrinus ius sibi vendicaret in electione Episcopi Constantinopolitani (quod & superius vidimus a Perro eiusdem Ecclesiæ Episcopo usurpatum, cum conaretur Maximum eius sedis creare Episcopum) probe si attendas, intelliges primam sedem post Romanam, Alexandrinam Ecclesiam tenuisse in Oriente; spretoq. fuisse canones, si qui Constantinopoli in Synodo facti sunt, quibus derogaretur Alexandrinæ Ecclesiæ priuilegijs. Nam aliàs quid Alexandrino Episcopo de electione Constantinopolitani Antistitis? Porro idem ius sæpe tentatum ab eodem Theophilo penitus vindicatum in controuersijs eiusdem Ioannis Chrysofomi, postquam sedit Episcopus, suo loco dicturi sumus.

IESV CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
ANNVS ANNVS ANNVS
398. 1. 4.

A Peritur nouus annus Consulatu quarto Honorij Imperatoris & Eutychiani, idemq. numeratus Domini trecentesimo nonagesimo octauus: quo, octauo Kalendas Martij, Siricius Papa cum sedisset annos tredecim, mensẽ vnum, & dies quatuordecim, ex hac vita migrans, sepultus est in cœmeterio Priscillæ Via Salaria. ita apud indices omnes, licet apud Bedam a sexto Kalend. Decembris Siricij ponatur obitus. Extat Siricij decretum de fermento; de cuius elucidatione, alia occasione tertio tomo pluribus actum. Alia quoque aduersus Manichæos, seuera (ut par erat) censura, statuta habentur, nempe exilio deportandos, pœnitentes vero in monasteria detrudendos, & non nisi in fine vitæ sacris mysterijs participandos. Secreta collegia sua Manichæos habuisse in Vrbe, sed cum Siricij Papæ studio, tum Principum legibus exagitados, atque vndique pulsos esse, superiori tomo sapius contigit demonstrari. Quod autem spectat ad cleri propagationem; in libro de Romanis Pontificibus habetur, quinquies suæ sedis tempore ordinationes fecisse mense Decembri, creasseq. presbyteros triginta & vnum, diaconos sexdecim, & Episcopos per diuersa loca trigintaduos.

De scriptis ab eo epistolis decretalibus mentio est apud Isidorum^b, nempe dedisse epistolam ad Himerium Episcopum Tarracensem, de recipiendo baptismate hæreticorum, & de alijs aduersus Iouinianum & collegas hæreticos. sed errare plane videtur auctor, dum eum sub Theodosio & Valentiniano Impp. vita functum affirmat. Vacasse sedem post Siricij obitum dies viginti, habent indices Vaticanæ, necnon liber de Romanis Pontificibus. qua ratione dicendum est, in locum eius subrogatum successorem pridie Idus Martias. Hic fuit Anastasius Maximi filius, Romanus: de cuius sedis tempore, quot scilicet annis Ecclesiæ præfuit, in eius obitu ex more dicendum.

Inuenit hic Apostolicam sedem, ipsam Petri nauiculam, cuius sumpsit regendum clauum, turbinibus agitatum hæreticorum: cum (ut dictum est pluribus anno superiori) Ruffinus

DE IOANNIS CHRYSOSTOMI ELECTIO-NE.

ALEXANDR. EPISCOPVS CVR SE IMMISERET IN ELECTIO-NE EPISCOPI CONSTAN-TINOP.

SIRICII PA-PÆ OBITVS. a Bed. Martyrolog. 22 die.

MANICHAEI AB VRBE PVLSI.

b Isidor. de Viris Illust. c. 3. SIRICII PA-PÆ SCRIP-TA.

A N A S T A S I U S P A P A C R E A T V R.

A Ruffinus cum Melania inferens se in Urbem, in eam inuexit hæreses Origenis, edito a se Latine reddito eiusdem auctoris Periarchon, nouo equo Troiano, hostibus intus referto, sed religione velato, hæresumq. dicendo theca, ex qua expositæ sunt in Romana Ecclesia dolosæ merces: quarum mercatores etiã eo dementiae prolapsi sunt, ut in Apostolicum vsque thronum eas inferre tentauerint, vna reclamante Marcella, extollenteq. vocem cum muliere Euangelica^a. Tali quidem statu fluctuantem Romanam Ecclesiam Anastasium reperisse, sanctus Hieronymus in epistola ad Principiam^b indicat, vbi post exnarratũ egregium fortis & sapientis mulieris tunc exhibitum de fide Catholica Marcellæ specimen, subdit: Non multum tempus in medio, succedit in Pontificatum vir insignis Anastasius. Huius autem quæ partes fuerint, idem sanctus Hieronymus ad Demetriadem ita scribit^c: Dum esses paruula, & sanctæ ac beatæ memoriæ Anastasii Episcopi Romanam regeret Ecclesiam; de Orientis partibus hæreticorum sæua tempestas simplicitatem fidei, quæ Apostoli^d voce laudata est, polluere & labefactare conata est. Sed vir ditissimæ paupertatis, & Apostolicæ solitudinis, statim noxium percutit caput, & sibilantia hydræ ora compescuit. hæc Hieronymus.

Quid autem actum sit cum Anastasius Papa sedere cœpit, rem breui summa ita ad Principiam scribens^e sanctus Hieronymus amplexus est, cum ostendit S. Marcellam in causa fuisse, ut Origenis hæresis Romæ damnaretur; aitq. postquam de ingressu Anastasij meminit: Dicas, quid hæc ad laudem Marcellæ? Damnationis hæreticorum hæc fuit principium: dum adducit testes, qui prius ab eis (nempe Origenistis) eruditi, & postea ab hæretico fuerant errore correpti: dum ostendit multitudinem deceptorum: dum impia Periarchon ingerit volumina, quæ emendata manu scorpionum monstrabantur: dum acciti frequentibus litteris hæretici, ut se defenderent, venire non sunt ausi: tantaq. vis conscientia fuit, ut absentes damnari quam præsentem coargui maluerint. Huius tam gloriosæ victoriae origo Marcella est. Tuq. caput horum & causa bonorum scis me vera narrare, quem nosti vix de multis pauca dicere, ne legenti fastidium faciat otiosa replicatio, & videar apud maleuolos sub occasione laudis alterius, stomachum meum digerere. hæc Hieronymus, breui compendio haud breuem complexus historiam; quam lentiori gradu, quo cuncta exacte disquirere lector valeas, nos pro rerum gestarum temporis ordine prosequemur.

Quod igitur in primis ad S. Marcellam, decus Romanæ Ecclesiæ, pertinet: Ruffinus cum se ab ea proditum sensit, in eam vehementer commotus est, accusans simul ipsam, & se excusans; quod illa scilicet inemendatas chartas a se per alium subripuisset, edidissetque: in hanc enim ipsam quidem, & non in aliam, Ruffinus agens aduersus S. Hieronymum^f, iacula intorquet, vbi de eodem Eusebio agit, quem mentiebatur inemendatas chartas subripuisse, atque edidisse: dum sic ait: Hoc si in foro positus, vel negotijs sæcularibus commississet iste, qui de monasterio Romam, quasi calumniandi peritissimus, missus est: norunt omnes quid consequeretur ex legibus publicis eiusmodi criminis reus. Nunc vero quia sæcularem vitam reliquit, & a tergiuersione illa actuum publicorum ad monasterium conuersus est, & adhæsit magistro nobili: ab ipso edocetur iterum pro modestia, furere, insanire; pro quiete, seditiones mouere; pro pace, mouere bellum; pro concordia, mouere dissidia; perfidus esse, pro fide; pro veritate, falsarius: Crede mihi, quod huius sceleris nequitia etiam verum fuisset exemplar; nisi Iezabel tibi illa occurrisset. Illa est enim, quæ hoc crimen aduersus Nabuthæum Iezrahelitem vineæ causâ composuit, & mandauit presbyteris iniquitatis falsis eum conscriptionibus perurgere, quasi qui benedixisset, id est, blasphemasset Deum & Regem. Sed quis in hoc infelicio? illa quæ mandat, aut hi qui mandato iniquitatis obtemperant? Grauius hæc, & (ut opinor) in Ecclesia pene eiusmodi facinus inauditum est. hæc Ruffinus, dum se excusare conatur, quod per Marcellam, quam impie nominat Iezabelam, ab Eusebio acceptæ fuerint chartæ translationis Periarchon Origenis hæresibus scatentes; excusans quod inemendatæ illæ fuissent. Sed redarguit ista deliramenta Hieronymus, vbi rescuit, conuicitq. ad excusationem sceleris mendacia ista impudenter obtendi.

Ceterum quod ad Eusebij Romam aduentum pertinet: hoc ipso anno contigisse Pauliniani profectionem in Urbem vna cū eodem Eusebio patria Cremonensi, ipse S. Hieronymus in Apologia aduersus Ruffinũ declarat his verbis^h: Vincentius, Paulinianus, Eusebius, Ruffinus presbyteri, quorum Vincentius multo tempore ante vos Romam venit, Paulinianus

a Luc. 11. STATUS ROMANAE ECCLESIAE SVB ANASTASIO. b Hier. epist. 16. c Idem epist. 8.

d Rom. 12.

e Hier. epist. 16. BREVE COMPENDIVM REPERIVM GESTARVM ADVERSVS ORIGENISTAS.

f Ruffin. inuelt. lib. 1. apud Hieron. tom. 9. RVFFINVS IN EYSEBIVM ET S. MARCELLAM EXCLAMAT.

g 3. Reg. 21.

h Hier. Apolog. aduers. Ruffin.

PAULINIANI
ET EVSEBII
LEGATIO IN
OCCIDENTEM.

a Hieron. epist.
26.

CVR PAULI-
NIANVS VE-
NERIT IN
OCCIDENTEM.

b Luc. 14.

c Apud Hieron.
Apolog. 2.

TVRPI ALIO-
RVN ACCV-
SATIONE
RVFFINVS
SE IPSVM
EXCVSAT.

REQUIRITVR
OFFICIUM
S. HIERONY-
MI ADVER-
SVS RVFFINI
IMPOSTV-
RAM.
d Apud S. Hieron.
epist. 64.
PAMMACHII
ET OCEANI
EPISTOLA
AD S. HIERONYMVM.

nianus & Eusebius post annum vestrae navigationis profecti sunt: Ruffinus in causa Claudi post biennium missus, omnes vel pro re familiari, vel pro periculo capitis alieni.] hæc ipse: quibus intelligas, hoc anno contigisse Pauliniani profectionem in Italiam vna cum collega Eusebio: nam anno superiori (vt vidimus) aduentus Ruffini cum Melania accidit. Quem autem hic Ruffinum presbyterum nominat, longe diuersum a Ruffino Aquileiensi, in quem scribitur, esse non dubites.

Quodnam vero fuerit rei familiaris negotium, cuius causa missum Paulinianum affirmat, in epistola ad Pammachium his verbis aperit: Nos in ista prouincia ædificato monasterio, & diuersorio propter extracto, ne forte & modo Ioseph cum Maria in Bethlehem veniens, non inueniat hospitium, tantis de toto Orbe confluentibus tui bis obruimur monachorum, vt nec cœptum opus deferere, nec supra vires ferre valeamus. Vnde quia pene nobis illud de Euangelio contigit, vt futurae turris non ante computarem expensas: compulsi sumus fratrem Paulinianum ad patriam mittere, vt semirutas villulas, quæ barbarorum effugerunt manus, & parentum communium census venderet; ne cœptum sanctorum ministerium deserentes, risum maledicis & æmulis præbeamus.] hæc de germani in Occidentem legatione Hieronymus.

Fuit autem suspicio vel pretextus Ruffini, ex quo etiam querelam inuectiuamq. conscripsit, hos post se tamquam exploratores missos esse, sed præcipue Eusebium, vt suas chartas subriperet. Etenim quod Ruffinus nullam inueniret excusationem, cur versionem virulentam Origenis Periarchon Romæ in plurimorum exitium edidisset, aperuissetq. thecam serpentibus plenam; eo miser quæsiuit effugium, vt mendaciter affirmaret, Eusebium pecunia redemisse notarium, a quo lucubrationem illam inemendatam acceperit, atque vulgauerit: fuerunt enim hæc ob eam causam verba Ruffini, epistola postea ad Hieronymum scripta: Noli multo auro redimere notarium meum; sicut amici tui de meis schedulis nondum emendatis, nondum ad purum digestis fecerunt; vt facilius falsare possent, quod aut nullus haberet, aut admodum pauci.] & inferius: Vociferare & clamita per compita, per plateas. Non est, non est meus liber: & si meus est, schedulas inemendatas Eusebius furto abstulit: aliter ego edidi, immo nec edidi: nulli eas dedi; aut certe paucis: & tam sceleratus inimicus, & tam negligentes amici fuerunt, vt omnium codices ab eo pariter falsarentur. Hæc, frater carissime, facere debueras, & non illi tergum obuertens, in me transmarinas maledictorum tuorum sagittas dirigere.] hæc de his ipse. Sed quam facillime in Apologia sua idem S. Hieronymus omnia ista refellit, quæ ad impietatis excusationem Ruffinus detrectans iactabat in vulgus.

Sic igitur Romæ edito Origenis Periarchon, quod emendatum in sua præfatione Ruffinus professus erat: vt conuinceretur ipsa perperam atque dolose facta esse translatio, opus erant vt germana eiusdem operis versio curaretur: quo tum Origenis, tum etiam eius hæresum sectatorum prauitas manifeste probari posset; vt sic his recte dispositis ad futurum ea de re habendum Romæ iudicium, ex certis manifestisq. probationibus sententia ferri posset. Susceptum est ergo eiusmodi negotium a clarissimis viris atque doctissimis Pammachio & Oceano, qui totum id operis S. Hieronymo credendum esse putarunt, ea præsertim ex causa, quod ex præfatione Ruffini ipse tacite in crimen socius videretur adduci. Scripserunt ergo eo argumento iidem ad ipsum Hieronymum eiusmodi perbreues litteras d:

Sanctus aliquis ex fratribus schedulas ad nos cuiusdam detulit, quæ Origenis volumen, quod *θεοι ἀρχων* inscribitur, in Latinum sermonem versum tenerent. Et quoniam in his multa sunt, quæ tenuitatem nostri ingenij permouent, quæq. minus catholice dicta existimamus: suspicamur etiam ad excusationem auctoris multa de libris eius esse subtracta, quæ apertam impietatem eiusdem monstrare potuissent: Quæsumus præstantiam tuam, vt hoc specialiter non tam nobis, quam vniuersis qui in Vrbe habitant, profuturum opus digneris impendere, vt supradictum librum Origenis, quemadmodum a supradicto auctore editum est, ad fidem tuo sermone manifestes; & quæ a defensore eius interpolata sunt, prodas; & quæ etiam in his schedulis, quas ad sanctitatem tuam direximus, vel contra Catholicam regulam, vel imperite edita sunt, redarguas atque conuincas. Sane subtiliter in præfatione operis sui, tacito nomine tuæ sanctitatis expressit, quod a te promissum opus ipse compleuit: illud oblique agens, etiam te simili ratione sentire. Purga ergo suspiciones hominum, & conuince criminantem: ne, si dissimulaueris, consentire videaris.] hæc de his ipse ad S. Hieronymum.

A His acceptis litteris, ipse nauiter laborauit, vt quam exacte, quæ Origenes dixerat in Periarchon, in Latinum quam purissime verteret. Incumbit in opus, quod absolutum anno sequenti Romam ad eosdem misit, apposita præfatione, qua omnes qui in eo libro sparsi sunt Origenis errores, redderet omnibus manifestos; ac dolum pariter eius, qui male versum ediderat, aperiret. Quæ autem acciderint cum hæc Romæ cognita sunt, suo loco, sequenti nempe anno dicturi sumus.

Inter hæc autem Anastasius Papa, hoc ipso suæ sedis exordio, quæ tempore prædecessoris perperam facta scisset, magna sollicitudine emendare quamprimum curauit. Quod enim (vt suo loco dictum est) non ignoraret paulo illiberaliter cum S. Paulino viro clarissimo, qui vna cum Therasia coniuge monasticam amplexus vitam in Nolanum agrum secessit, Siricium, cui successit, egisse: ipse, simulac in thronum Pontificium euectus est, officiosissimas litteras ad Episcopos pro ipso Paulino dedit; quem & omni officiorum genere postea frequentandi nullam penitus occasionem prætermisit. Meminit harum litterarum ipse Paulinus, cum ad Delphinum scribens, hæc ait: Sciat veneratio tua, sanctum fratrem tuum Papam Vrbe Anastasium amantissimum esse humilitatis nostræ. Nam vbi primum potestatem charitatis suæ nobis offerendæ habere cœpit; non solum suscipere eam a nobis, sed ingerere nobis, piissima affectione properauit. Nam breui post ordinationem suam epistolas de nomine nostro plenas & religionis & pietatis & pacis ad Episcopos Campaniæ misit, quibus & suum declararet affectum, & alijs benignitatis suæ præberet exemplum. Deinde nos ipsos Romæ, cum solemnem consuetudinem ad beatorum Apostolorum natalem venissemus, tam blande, tam honorifice accepit.] hæc ipse.

Ex his quidem demonstrat S. Paulinus, solemnem fuisse consuetudinem, ad natalem diem Apostolorum Romam, nulla habita æstiuorum calorum ratione, religiosissimam celebritatem concurrendi. Sunt & de his aliæ antiquæ testificationes, vt inter alias illa nobilis Gallæ Placidie Augustæ ad Pulcheriam æque Augustam scribens his verbis, cum sui Romam aduentus rationem reddit: Vt Romam frequentibus concursibus adæque desideremus inspicere, causa nobis est amplectendæ religionis, vt terminis sanctorum nostram exhiberemus præsentiam; quos certum est pro sua virtute in cælestibus constitutos, neque inferiora despiciere. Nos itaque sacrilegum esse credimus, si solemnium ordinem denegemus.] hæc illa. Sed & Valentinianus Aug. ad Theodosium Iuniorum Imp. Cum aduenissem (inquit) in urbem Romam ad diuinitatem placandam, sequenti die ad basilicam Apostoli Petri processi.] Et ad Seuerum idem qui supra Paulinus: Romam (inquit) ad venerabilem solemnitatem Apostolicam diem profecti sumus.] & inferius: Rescribendi tamen ex Vrbe facultas non fuit, ipsum tempus ante meridiem in votis nostris, quorum cura veneramus, per Apostolorum & Martyrum sacras Memorias consumentes.] hæc Paulinus.

At ne digrediamur ab Vrbe, vnde rerum gestarum anni huius exordium auspici sumus. Hoc ipso anno, cum Paulina, S. Paulæ filia, Pammachij vxor, ex hac vita iam ante migrasset, S. Hieronymus ad eius virum consolatoriam epistolam dedit. Sed quod, ex more, in primis rationem temporis quæris: inde licet eiusdem auctoritate Hieronymi certum deducere argumentum, ex his inquam quæ nuper de Pauliniano eiusdem Hieronymi germano dicta sunt, ipsum nimirum hoc anno, nempe sequenti a profectione Ruffini, in Italiam aduenisse. Sed & cum in fine eius epistolæ ad Pammachium de consolatione Paulinæ obitus a Hieronymo datæ mentio habeatur de eodem Pauliniano tunc a se in Italiam misso: plane assentiri necesse est, hoc eodem anno, quo Paulinianus venit, de consolatione Paulinæ obitus a S. Hieronymo eam esse scriptam epistolam. Et vt hæc clariora reddantur; his accedit, quod idem S. Hieronymus ad Oceanum scribens Fabiolæ epitaphium, hoc tradat: Quartæ ætatis circulus voluitur, ex quo ad Heliodorum Episcopum Nepotiani scribens epitaphium, quicquid habere potui virium, in illo tunc dolore consumpsi. Ante hoc ferme biennium Pammachio meo pro subita peregrinatione Paulinæ breuem epistolam dedi, &c.] sic videas S. Hieronymum quadriennij spatium numerare inter epitaphium Nepotiani & illud scriptum ad Oceanum de obitu Fabiolæ, biennium vero ex quo ad Pammachium de migratione Paulinæ consolationem scripsit: Sed cum expresse demonstratum sit, anno Domini trecentesimo nonagesimosexto elaboratum a S. Hieronymo epitaphium Nepotiani: æque affirmare necesse est, elucubratam hoc anno, nempe duos post annos ab eo tempore, epistolam consolatoriam de Paulinæ obitu ad Pamma-

HIERONYMVS
IN LATINVM
VERTIT ORI-
GENIS PERI-
ARCHON.

ANASTASIVS
PAPA
S. PAULINVM
AMPLECTITVR.

a Paulin. epist.
16.

VETVS CON-
SVETVDO
CONCURREN-
DI AD NATALEM
DIEM
APOSTOLORVM.
b Extrat rom. 1.
Concil. ante Conc.
Chalcedonense
vet. edit.
c Extrat in præib.
Conc. Chalced.

d Paulin ad Seuer. epist. 13.

e Hieron. epist.
26.

HIERONYMVS
LA VDES
PAULINAE
AD PAMMACHIVM
SCRIBIT.

f Hieron. epist.
30.

A Pammachium, post quatuor vero de obitu Fabiolæ ad Oceanum scriptionem. Ceterū illud monendum: nequaquam hoc anno, quo eam lucubrationem S. Hieronymus ad Pammachium scripsit, Paulinam mortuā esse, sed ante biennium; testatur id quidem ipse in eiusdem epistolæ exordio, cum ait: Qui importune per biennium tacui, vereor ne nunc importunius loquar, & attrectans vulnus pectoris tui, quod tempore & ratione curatum est, commemoratione exulcerem.]

PAMMACHII
PRAECLA-
RAERES GE-
STAE.

His de tempore satis perspicue elucidatis, de Pammachio dicendum modo est, quod ab eo iam soluto vinculo coniugali egregium Christianæ virtutis specimen de contemptu sæculi editum fuit: quod quidem nonnisi S. Hieronymi verbis recensendum erit. Sed primum illud de Pammachij genere hic præmittendum; prognatum nimirum ex Camillorum antiquo stemmate Furiano, ipsum inter primos Senatores emicuisse (vt idem Hieronymus ait) Consulū pronepotem. Cuius & si eruditionem spectes, a cunabulis bonis litteris vna cum ipso S. Hieronymo affuevit, eminebatq. inter ceteros Senatorij ordinis Christianos facile princeps. Hic vxore priuatus sanctissima femina filia S. Paulæ, bona sua erogauit in pauperes, atque monasticum amplexus institutum, vna cum vestibus vitæ quoque genus mutans, summum Christianæ philosophiæ verticem attigit. Sed audi S. Hieronymum: Nobis post dormitionem, somnumq. Paulinæ, Pammachium monachum Ecclesia peperit posthumum, & patris & coniugis nobilitate patricium, eleemosynis diuitem, humilitate sublimem.] & paulo post: Nostri temporibus Roma possidet quod mundus ante nesciuit. Tunc rari sapientes, potentes, nobiles, Christiani: nunc multi monachi sapientes, potentes, nobiles, quibus cunctis Pammachius meus sapientior, potentior, nobilior, magnus in magnis, primus in primis *ἀρχηγός* monachorum.]

Hieron. epist. 26.

Sed & de erogatis ab eo in pauperes coniugis ornamentis ista subiungit: Ardentes gemmæ, quibus antea collum & facies ornabantur, egentium ventres saturant. Vestes fericæ, & aurum in fila lentescens, in mollia lanarum vestimenta mutata sunt, quibus repellatur frigus, non quibus nudetur ambitio: deliciarum quondam supellectilem virtus infumit. Ille cæcus extendens manum, & sæpe vbi nemo est clamitans, heres Paulinæ, coheres Pammachij est. Illum truncum pedibus, & toto corpore se trahentem, teneræ puellæ sustentat manus. Fores, quæ prius salutantium turbas vomebant, nunc a miseris obsidentur: alius tumentis aqualiculo mortem parturit: alius elinguis & mutus, & ne hoc quidem habens vnde roget, magis rogat dum rogare non potest: hic debilitatus a paruo, non sibi mendicat stipem: ille putrescens morbo regio, superuiuit cadaveri suo.

ORNAMENTA
PAULINAE
EROGATA IN
PAUPERES.

Virg. Aeneid. 6.

*Non si mihi lingua centum sint, oraq. centum,
Omnia paenarum percurrere nomina possum.*

D Hoc exercitu comitatus incedit, in his Christum confouet, horum sordibus dealbatur, Munerarius pauperum, & egentium Candidatus sic festinat ad cælum.] & post multa id genus & alia, hæc de erecta ab eo domo hospitali in Portu Romano subiungit:

Genes. 18.
XENODOCHII
VM A PAM-
MACHIO IN
PORTU ROMA
NO ERRECTVM.

Audio te xenodochium in Portu fecisse Romano, & virgam de arbore Abrahæ in Ausonio plantasse littore. Quasi Aeneas noua castra metaris, & super vndam Tiberis, vbi ille, cogente quondam penuria, crustis fatalibus & quadris patulis non pepercit, tu viculū nostrum, id est domum panis ædificas, & diuturnam famem repentina saturitate compensas. Euge, nostra initia transgredieris, statum summum tenes: de radice peruenis ad cacumen: primus inter monachos, in prima Vrbe, primum sequeris Patriarcham.] & inferiorius post nonnulla de suscepto hospitalitatis ministerio, hæc salubri consilio monita iungit: Quod patricij generis primus inter primos monachus esse coepisti; non tibi sit tumoris, sed humilitatis occasio, scienti filium Dei factum filium hominis. Quantumq. te deieceris, humilior Christo non eris: Esto incedas nudis pedibus, fusca tunica vestiarijs, æqueris pauperibus, inopum cellulas dignanter introeas, cæcorum oculus sis, manus debiliū, pes claudorum, ipse aquam portes, ligna concidas, focum extruas: vbi vincula? vbi alapæ? vbi sputa? vbi flagella? vbi patibulum? vbi mors? & cum omnia quæ dixi feceris, ab Eustochio tua Paula. vinceris, & si non opere, certe sexu.]

Genes. 13.

Hæc cum S. Hieronymus scribat, tantum abest vt veris maiora describeret, quin potius etiam grandia prætermiserit. Etenim inter alia Pammachius sanctis martyribus Paulo atque Ioanni, qui hoc sæculo, tempore Iuliani Apostatæ, Romæ (vt meminimus) passi sunt, prope Cluium Scauri contra Palatinum nobilem Memoriam excitauit, in titulumq. crexit, qui vsque hodie nomine dictorum martyrum dictus Pammachij titulus perseuerat. Ipse

TITVLVS
PAMMACHII.

A Ipse vero in dies magis magisq. arreptum vitæ institutum clarioribus illustrans meritis, sancto exitu vitæ huius periodum claudens, promissa suis a Christo præmia consecutus, cum in cælis inter sanctos, tum in terris in Ecclesia adscripto nomine eius in tabulis publicis, anniuersaria commemoratione iugiter superstes viuuit. Quando autem id contigerit, suo loco dicturi sumus, & varijs occasionibus inferius sæpe de illo.

MYSTICIS
DE MYSTICIS
A ZEPHYRO
ANASTASIO

Sed iam ad res Africanas anni huius se conuertat oratio, atque in primis ad ea quæ S. Augustinus scripta reliquit de falsis Gentilium in vulgus frustra iactatis oraculis, quibus illi huius anni termino finem accepturam Christianam religionem, quo idolorum cultores in officio continerent, quasi ex diuinis affirmabant responsis. sunt hæc eius verba: Sed hæc quia Euangelica sententia est: mirum non est, non ea repressos fuisse deorum multorum falsorumq. cultores, quo minus fingerent dæmonum responsis, quos tamquam deos colunt, definitum esse quanto tempore mansura esset religio Christiana. Cum enim viderent, nec tot tantisq. persecutionibus eam potuisse consumi, sed his potius mira incrementa sumpsisse: excogitauerunt nescio quos versus Græcos, tamquam consulenti cuidam diuino oraculo effusos, vbi Christum quidem ab huius tamquam sacrilegij crimine faciunt innocentem, Petrum autem maleficia fecisse subiungunt, vt coleretur Christi nomen per trecentos sexagintaquinque annos; deinde completo memorato numero annorum, sine mora sumeret finem. O hominum corda doctorum, o ingenia litteratorum digna credere ista de Christo, quæ credere non vultis in Christum,] atque post nonnulla de Petro, hæc de his subdit:

FALSI ORACULI TERMINVS CHRISTIANAE RELIGIONI PRÆSCRIPTVS.

Aug. de Ciuit. Dei lib. 18. c. 53.

Per hoc colligitur etiam dies ex quo annus ipse sumpsit initium, scilicet quando missus est Spiritus sanctus, id est, per Idus Maias: numeratis proinde Consulibus, trecenti sexagintaquinque anni reperiuntur impleti per easdem Idus Maias Consulatus Honorij & Eutythiani] præsentis scilicet anno. Quam quidem Augustini supputationem nostræ chronographiæ optime consentire cognoscis: siquidem quem nos numerauimus Domini annum trigessimumquartum, ipse a die Pentecostes numerat primum. Porro numero trecentorum sexagintaquinque annorum si addas trigintatres, vtique reperies a nascente Domino vsque ad dictos anni huius Consules Honorium & Eutythianum recte numerari annos trecentos nonaginta octo. Hæc ad exacte a nobis innotam in Annalibus chronographiam, alijq. superius stabilitam testificationibus, satis.

Aug. de Ciuit. Dei lib. 18. c. 54.

Ceterum stultæ prædictioni contraria prorsus obuennisse contigit: & tantum absuit religionem Christianam defecisse, & deorum cultum in pristinum restitutum fuisse; vt (quod plane Dei nutu factum apparet) quæ reliqua essent templa Gentilium, sequenti anno diruta fuerint: quod ipse Augustinus demonstrat: sed de his suo loco nobis agendum. Porro de iisdem falsis oraculis ad consolationem suorum ab Ethnicis in Africa excogitari & iactari solitis, idem S. Augustinus hæc alibi: Sedent Pagani, & computant sibi annos; audiunt fanaticos suos dicentes: Aliquando Christiani non erunt: & idola illa coli habent, quemadmodum antea colebantur. Adhuc dicunt: Quando morietur & peribit nomen eius? & alibi eisdem eadem replicantes verba: Quando, inquit, morietur, & peribit nomen eius? Id est, ecce veniet tempus, vt finiantur & non sint Christiani. Sicut coeperunt ex aliquo tempore, ita vsque ad certum tempus erunt. Sed cum ista dicunt, & sine fine moriuntur, & permanet Ecclesia prædicans brachium Domini omni generationi superuenturæ.] hæc de his Augustinus: cetera autem reijcimus in sequentem annum.

RECTE INSTITUTA TEMPORVM CHRONOGRAPHIA.

Aug. in Psal. 40.

Psal. 40.

Aug. serm. 2. in Psal. 70.

E Rursum vero quod ad res Africanæ Ecclesiæ pertinet; Honorius Imperator, ad comprimendam sceleratorum audaciam, rescriptum illud dedit, quod a S. Gregorio Papa citatur & recitatur his verbis in epistola ad Ioannem: Impp. Arcadius & Honorius Augusti Theodoro Præfecto Præt. Si quis in hoc genus sacrilegij proruperit, vt in Ecclesijs Catholicas irruens, sacerdotibus & ministris, vel cultoribus ipsis, vel cultui ipsi, locoq. aliquid importet iniuriæ: quod geritur, a prouinciæ rectoribus animaduertatur: atque ita prouinciæ moderator sacerdotum & clericorum & Catholicæ Ecclesiæ ministrorum, loci quoque ipsius, & diuini cultus iniuriam capitali in conuictos seu confessos reos sententia noverit vindicandam. Et post pauca: Sitq. cunctis laudabile, factas atroces sacerdotibus aut ministris iniurias, veluti publicum crimen insequi, atque de talibus reis ultionem mereri, &c. Dat. VI. Kalend. Maij, Mediolani, Honorio Aug. quater & Eutythiano ter Consulibus.] ita apud Gregorium. In Codice vero Theodosiano hæc amplius, quibus & declaratur pro Ecclesia Africana hæc ab eo fuisse rescripta:

Gregor. lib. 11. epist. 53.

DE LEGE HONORII IMP. ADVERSUS INFERNES INIURIAM IN PERSONAS ET LOCA SACRA.

l. 31. de Episcop. & cler. C. Theod.

RESIPTVM EDITVM PRO ECCLESIA AFRICANA.

Aug. cont. list. Petil. lib. 2. c. 20.

Aug. contr. list. Petil. lib. 2. c. 51.

Aug. eodem lib. c. 83. DONATISTARVM IMMUNITAS DEBITA CAVSAM EDITO. & tamen Aug. epist. 68.

Aug. contra Crescon. lib. 3. c. 48. DE RESTITVTO PRESBYTERO HIPPO-NENSI. Aug. epist. 159.

Quod si multitudo violenta ciuilibus apparitionis executione, & admitticulo ordinum, possessorumve potuerit presentari, quod se armis, aut locorum difficultate taceatur: Iudices Africani, armata apparitionis praesidium, datis ad virum spectabilem Comitem Africae litteris, praelato legis istius tenore, deposcant, vt rei talium criminum non euadant. Dat. VII. Kalendas Maij, Mediolani, Honorio IV. & Eutychemo Consulibus.] Quod autem capitali supplicio Imperator praecipiat iniuriam vindicandam; nondum lata haec erat lex, quando S. Augustinus scripsit commentarios contra litteras Petiliani, in quibus sunt haec verba eius in Donatistas: Querimus a vobis, quos vestrum a nostris probetis occisos. Nullam quidem legem ab Imperatoribus datam, vt occideremini, recolo, &c.] Quamobrem fateri necesse est, eos ab Augustino commentarios esse elaboratos ante eius legis promulgationem, hoc tamen ipso anno, sed post Anastasij Papae electionem: nam de eo Pontifice tunc sedente illa sententia ipse meminit haud pridem recitata, qua ait: Verumtamen si omnes per totum Orbem tales essent, quales vanissime criminari: cathedra quid tibi fecit Ecclesiae Romanae, in qua Petrus sedit, & in qua hodie Anastasius sedet? &c.] Sed quaenam praecessit huius legis faciendae causa, cum haec non nisi decem librarum auri poena (vt idem Augustinus testatur) facinorosissimi Donatistarum mulctandi Imperatorum lege fuissent? ab eodem S. Augustino illam accipiamus, qui nomine clericorum Hipponensium scribens ad Ianuarium Donatistarum Episcopum, his sane verbis inculcat: De nobis ergo quod queramini, non habetis: etenim Ecclesiae Catholicae mansuetudo etiam ab his Imperatorum iussionibus omnino conqueuerat, nisi vestri clerici & Circumcelliones per suas immanissimas improbitates, furiosasque violentias quietem nostram perturbantes, atque vastantes, haec in vos recoli & moueri coegissent. Nam priusquam recentiores leges istae, de quibus modo querimini, venissent in Africam, insidias in itineribus nostris Episcopis tetenderunt, conclericos nostros plagis immanissimis quassaerunt, laicis quoque & plagas grauissimas inflixerunt, & intulerunt eorum aedificijs incendia: presbyterum etiam quemdam, quia propria & libera voluntate vnitatem nostrae communionis elegit; de domo sua raptum, & pro arbitrio immaniter caesum, in gurgite etiam coenoso volutatum, burda vestitum, cum quibusdam dolendum, quibusdam ridendum in pompa sui facinoris ostentassent, abductum inde quo voluerunt, vix post dies duodecim dimiserunt. Vnde conuentus municipalibus gestis a nostro Episcopo Proculianus (Hipponensis hic erat Donatistarum Episcopus) cum ab inquirenda causa dissimulasset, & iterum continuo conuentus esset, nihil se dicturum amplius, gestis expressit. Et hodie illi qui hoc fecerunt, presbyteri vestri sunt adhuc, nos insuper territantes, & sicut potuerunt persequentes.] haec ipse: quae autem his subdit, dicentur inferius suo loco.

Eadem ipsa S. Augustinus ingerit aduersus Cresconium grammaticum agens; presbyterumque illum Hipponensem ad dies duodecim verberibus ludibrioque affectum, Restitutum nominatum fuisse tradit: quem postea vna cum Innocentio item presbytero ab iisdem Donatistis occisum fuisse constat. Est de his S. Augustini epistola ad Marcellinum in Africa magistratum agentem, qua illis qui eos occiderant, ignosci rogat, his verbis: Circumcelliones illos & clericos partis Donati, quos de Hipponensi Ecclesia ad iudicium profectis eorum publicae disciplinae cura deduxerat, a tua nobilitate comperi auditos, & plurimos eorum de homicidio, quod in Restitutum Catholicum presbyterum commiserunt, & de caede Innocentij alterius Catholici presbyteri, atque de oculo eius effosso, & digito praeciso fuisse confessos: vnde mihi sollicitudo maxima incussa est, ne forte sublimitas tua censeat eos tanta legum seueritate plectendos, vt qualia fecerunt, talia patiantur. Ideoque his litteris obtestor fidem tuam, quam habes in Christo, per ipsius Domini Christi misericordiam, vt hoc nec facias, nec fieri omnino permittas. Quamuis enim ab eorum interitu dissimulare possemus, qui non accusantibus nostris, sed illorum notoria ad quos tuendae publicae pacis vigilantia pertinebat, praesentati videantur examini: nolumus tamen passiones seruorum Dei, quasi vice talionis, paribus supplicijs vindicari.] & post multa id genus, quanta haec inculcarit & expetierit energia, ex his accipe: Quoniam Christiano loquor, maxime in tali causa, non arroganter dixerim: audire te Episcopum conuenit iubentem, domine eximie, & merito insignis atque carissime fili.] haec ipse quidem, quo Christiana mansuetudo omnibus innotesceret; sperans ita faciens, atque carbones charitatis incensos super aduersariorum capita congerens, ad meliorem eos frugem perducere: sed frustra omnia, in deterius iisdem prolabantibus.

At non

At non ad Marcellinum tantum, sed (vt in eadem tradit epistola) ad Proconsulem ea de causa se litteras dedisse testatur: extat quidem eodem argumento conscripta epistola ad Donatum Proconsulem Africae; ad quem inter alia: Quaesumus igitur, vt cum Ecclesiae causas audis, quamlibet nefarijs iniurijs appetitam vel afflictam esse cognoueris; potestatem occidendi te habere, obliuiscaris, & petitionem nostram non obliuiscaris.] haec & alia ad Proconsulem, sed post decennium, vt suo loco dicemus: hic autem recitata ad insinuandam Augustini & aliorum Episcoporum Catholicorum mansuetudinem, qui talia tantaque passi, tunc tamen datam hoc anno legem de capitali supplicio in Donatistas mauerunt. Cum alioqui postmodum exemplis rerum, sero licet, edoctus ipse Augustinus sceleratissimos omnium hominum abuti Catholicorum modestia, atque deteriores euadere, sequi nihil profecisse, cum toties apud Africanam prouinciam magistratus pro illis detentis in vinculis vltimo supplicio condemnandis intercessisset: quasi facti poenitens, recantans palinodiam, praecalam eodem argumento ad Vincentium epistolam dedit, qua disseruit, per magistratus cogi debere haereticos, & illorum pertinaciam saeculari potentia retundendam, coercendamque esse ipsorum audaciam legibus Imperatorum. Eiusdem quoque argumenti duos se scripsisse libros, quorum est titulus, Contra partem Donati, ipse testatur.

At quae iisdem addiderint praeteritis malis, postquam ea lex promulgata est: praeter illa superius recensita, profecutus est idem S. Augustinus eorundem scelera cum pluribus scriptis, tum praesertim epistola illa, quam dedit ad Bonifacium Comitem, in qua & ea refricat quae sunt recensita, addens haec ipsa: Episcopi maxime & clerici horrenda & dura profecsi sunt, quae commemorare longum est: quando quorundam & oculi extincti sunt, & cuiusdam Episcopi & manus & lingua praecisa est: nonnulli etiam trucidati sunt. Taceo crudelissimas caedes, & domorum depradationes per nocturnas aggressiones, & incendia non solum priuatorum habitaculorum, verum etiam ecclesiarum; in quas flammis non desuerunt qui & codices Dominicos mitterent.] haec & alia ad Bonifacium, de quibus suo loco pluribus.

Quamdiu autem spes aliqua fuit, eiusmodi genus hominum rationibus posse conuinci, indefessam Augustinus nauauit operam cum verbis tum scriptis, vt eos ad Ecclesiae Catholicae vnitatem perduceret: cuius sane labores ea in re impensi, nec quemquam puto fore qui sermone satis digne persequi valeat. Possidius ipse quidem immensa rerum copia victus, cuncta paucis hisce perstrinxit: Ita factum est, vt Augustinus Episcopus multo instantius & feruentius maiori auctoritate, non adhuc in vna tantum regione, sed vbicumque rogatus venisset, verbum salutis aeternae alacriter ac suauiter, pullulante atque crescente Domini Ecclesia, praedicaret, paratus semper poscentibus reddere rationem de fide & spe quae in Deum est. Et eius dicta excepta maxime Donatistae in eadem Hipponensi vel vicina manentes ciuitate, ad suos Episcopos deferebant. Quae cum audissent, & contra forte aliquid dicerent, aut a suis refellebantur, aut eadem responsa ad S. Augustinum deferebantur, eisque compertis patienter ac leniter (vt scriptum est) cum timore & tremore salutem omnium operabatur, ostendens quam nihil illi refellere voluerint ac valuerint, quamque verum manifestumque sit quod Ecclesiae Dei fides tenet & docet. Et haec diebus ac noctibus ab eodem iugiter agebantur. nam & epistolas priuatas ad quosque eiusdem erroris Episcopos, & eminentes scilicet laicos dedit, ratione reddita admonens atque exhortans, vt vel ab illa se prauitate corrigerent, vel certe ad disputationes venirent. Illi autem causa dissidentiae ne quidem vmquam rescribere voluerunt, sed irati furiosa loquebantur, atque seductorem deceptoremque animarum Augustinum esse & priuatim & publice condemnabant: & vt lupum, occidendum esse, in defensionem gregis sui dicebant, & tractabant; omniaque peccata a Deo indubitanter esse credendum posse dimitti ijs qui hoc facere ac perficere potuissent, nec Deum timentes, nec homines erubescerent.] haec Possidius.

Idemque inferius ita de ijs quae Donatistae in Augustinum machinati sunt: Aliquoties vero etiam vias armati iisdem Circumcelliones contra famulum Dei Augustinum obsederunt, dum forte iret rogatus ad visitandas, instruendas, & cohortandas Catholicas plebes, quod ipse frequentissime faciebat. Et aliquando contigit vt illi succenturiati haecenus perderent captiorem. Euenit quidem Dei prouidentia, vt ductoris hominis errore, per aliam viam cum suis comitibus sacerdos quo tendebat venisset; atque per hunc quem postea cognouit errorem, manus impias euasisset: & cum in omnibus liberatori Deo gratias egisset,

Aug. epist. 127. AVGVSTINVS PREGATVR VENIAM PRO FACINOROSIS DONATISTIS.

Aug. epist. 48.

Aug. retract. lib. 2. c. 5.

Aug. epist. 50. NE PANDA SCELERA DONATISTARVM ADVERSVS CATHOLICOS.

LABORES AVGVSTINI ADVERSVS DONATISTAS. Possid. in Vit. Aug. c. 9.

Philip. 2.

Possid. in Vit. Aug. c. 12.

illi omnino suo more nec laicis nec clericis pepercerunt, sicut publica contestantur Gesta.] A haecenus de his ipse.

PETILIANVS DONATISTA RVM EPISCO- PVS IMPV- GNATOR CA- THOLICAE VNITATIS.

a Aug. contra Petil. c. 1. b Aug. retract. lib. 2. c. 25.

c Aug. retract. lib. 2. c. 34.

PETILIANVS EPISC. CON- STANTINIA- NENSIS.

d Aug. lib. 2. contr. li. Petil. c. 99.

GENEOSVS A DONATI- STA DECIPI- TENTATVR.

e Aug. epist. 165.

f Aug. contra epist. Parmen. lib. 2. c. 2.

QVINTA SY- NODVS CAR- THAGINEN- SIS.

g Concil. Carthag. 5. can. 3.

h Concil. Carthag. 5. can. 6.

Sed cum innumeri ferme labores Augustini aduersus Donatistas, quousque sedit Episcopus, fuerint, & lucubrationes quamplurimae diuersis sedis suae temporibus elaboratae: hoc potissimum anno, postquam Anastasius creatus est Romanus Pontifex, ante tamen quam recitata superius lex promulgata esset, aduersus Petiliani litteras ipsum commentarios elaborasse, iam satis est demonstratum: sed causa nunc aperienda eiusmodi ab eo hoc potissimum tempore suscepti laboris. Erat Petilianus partis Donatistarum in Numidia Episcopus, suae sectae hominum huius temporis eloquentia facile princeps, quod Augustinus affirmat: porro ille ad suos presbyteros scripsit aduersus Catholicos epistolam; quam simulac ipse Augustinus accepit, reuocans manum (vt ait b) a scriptione illa, quam elucubrabat de Trinitate, & ab eis, quos praemanibus habebat, commentarijs de Genesi ad litteram, ad contradictorios scribendos libros illos stylum c admouit. Cur autem tres oportuerit ea de re edere diuerso tempore libros, affert ipse in Retractionibus rationem.

Sed admonemus lectorem, quod si titulum sedis spectet, duos opus esset asserere Petilianos: quorum alter apud ipsum Augustinum in inscriptione commentariorum in eius litteras editorum, dictus inuenitur Cirtensis Episcopus; qui & libri primi exordio contra Cresconium, idem Cirtensis quoque nominatur Episcopus: Alter vero ab eodem Augustino Constantinianensis Episcopus nominatus habetur, idemque scriptor, qui de vnico baptismo librum ediderit, aduersus quem eodem nomine & argumento ipse Augustinus commentarium scripsit. Sed putatur irrepsisse error in titulum commentariorum contra litteras Petiliani, vt loco Constantinianensis, Cirtensis sit positus. Nam primi libri exordio, Constantinianensis Ecclesiae mentio ibi habetur; & in titulo libri tertij, idem Petilianus non Cirtensis, sed Constantinianensis Episcopus inscriptus reperitur. Erat Constantina ciuitas in Numidia, de qua idem Augustinus d: Inter Constantinam (inquit) vbi tu es, & Hipponem, vbi ego sum, Calama, vbi ille est, vicinior quidem nobis, sed tamen interposita est.] ita ipse.

Porro in eadem quoque Constantinianensi Ecclesia, & ab eius Episcopo Petiliano aequae factum apparet, vt agentem ibidem hominem nomine Generosum, Catholicum, decipere sit conatus presbyter quidam Donatista; quasi Angeli (vt aiebat) monitu suaderet ei, ad Donatistas, relictis Catholicis, se conferre. At ille prudens, Augustinum admonuit: qui quamprimum occurrit fraudi, ad eum scribens epistolam: in qua cum e series descripta sit Romanorum Pontificum, & extremo loco Anastasius Papa collocetur, plane Anastasij Papae tempore scriptam esse oportuit: Docet autem, ex sedis Petri communicatione dignosci Catholicam Ecclesiam, in eaq. legitimam Apostolicam successionem perseuerare; vtq. omnis prorsus explodenda sit nouitas, firmis iisdemque perspicuis significat argumentis, ostendens Constantinianensis ciuitatis Episcopum non habere quam numeret feriem successorum Orthodoxorum. At de scriptis Augustini haecenus: pro ordine & tempore rerum gestarum reliqua inferius recensemus. Scripsisse vero post haec Augustinum libros contra epistolam Parmeniani Episcopi Carthaginensis partium Donatistarum, argumento est quod in ea mentio habetur f de persecutione decenniali Oprati Gildoniani, de quo proxime dicturi sumus. Illud modo lectorem monendum putamus, non eodem ordine, quo enumerat Augustinus suorum seriem scriptorum, ea elaborata fuisse: nam complura praepone, quae, si tempus spectes, alijs compluribus postponenda fuissent; quod non paucis declarari potest exemplis, si quis ea curiosius perscrutetur.

Quod insuper ad rerum statum Ecclesiae Africanae attinet; hoc anno, nimirum post Consulatum Caesarij & Attici (vt ex scripto addimus codice) VI. Kalend. Iunij habita est Carthagine Synodus septuaginta Episcoporum, quae quinta dicta reperitur, dicenda autem ordine temporum quarta: nam quae quarta numeratur, celebrata est hoc eodem anno, mense Nouembri; dicemus autem de ea inferius. mendosus enim numerus ibi inhaesit notae Aerae trigesima octauae, sicut & in alijs plerisque locis: nam & noscitur habita anno ante editum Imperatoris de reliquijs idololatriae tollendis, quod constat datum anno sequenti. Inculcatum est g autem in hac ipsa priori anni huius Synodo inter alia ad Ecclesiasticam spectantia disciplinam, de diaconorum, presbyterorum, & Episcoporum continentia, iteratum saepe praepceptum. Insuper de baptizandis infantibus canon h sancitus est. Sed & decreta hac Synodo reperitur legatio ad Imperatores pro petendis afflictatis pauperibus

Defensori-

A Defensoribus: decretum enim hac de re sancitum sic se habet a: Ab Imperatoribus vniuersis visum est postulandum, propter afflictionem pauperum, quorum molestijs sine intermissione fatigatur Ecclesia, vt Defensores eis aduersus potentias diuitum cum prouisione Episcoporum delegentur.] haec quidem Patres, quae & obtinuisse videntur: nam de magistratu in Africa qui dicebatur Defensor Ecclesiae, Possidius b in Augustino meminit. Perseuerasse in posterum eiusmodi in Ecclesia Defensores, S. Gregorius pluribus epistolis fidem facit.

a Eod. Concil. c. 9. DEFENSORES PETITI.

b Possid. in Vit. S. August. c. 12.

Quid praeterea iisdem ad Imperatores legatis ab eodem Patrum conuentu iniunctum fuerit, postremus omnium canon appositus his verbis aperit c: Item placuit ab Imperatoribus gloriosissimis peti, vt reliquiae (idololatriae scilicet) non solum in simulacris, sed in quibuscumque locis, vel lucis, vel arboribus omnimodo deleantur.] ita Patres: quae ab Honorio Imperatore ipsos obtinuisse, rescriptum ipsius ea de re datum anno sequenti declarat: agemus vero de his suo loco.

c Concil. Carthag. c. vlt. DE TOLLENDIS RELIQUIIIS IDOLOLATRIAE.

BELLVM GILDONIANVM QVANDO CONFECTVM.

Sed age iam res hoc anno ab Honorio Imperatore aduersus Gildonem tyrannum feliciter gestas, ordine prosequamur. Hoc quidem anno bellum Gildonianum confectum esse, auctor est Marcellinus in Chronico; & non antea, satis ex Claudiano intelligi potest, dum tradit statim post nuptias Honorij cum Maria, de Gildone in Africa superato fuisse gaudia geminata: ita enim cecinit d ipso exordio libri de laudibus Stiliconis:

d Claudian. de laud. Stilic. lib. 1.

Continuant superi pleno Romana fauore Gaudia, successusq. nouis successibus augent. Coniugij necdum festiuos regia cantus Sopierat: cecinit fuso Gildone triumphos, Et calidis thalami successit laurea fertis, Sumeret vt pariter Princeps nomenq. mariti, Victorisq. decus.] haec ipse.

C Hoc namque anno, & non ante, Maria filia Stiliconis coniuncta est Honorio foedere nuptiarum. Nam anni huius exordio, cum adiit quartum Consulatum, Honorium coniugij expertem fuisse, idem Claudianus in fine Panegyrici in eodem quarto eius Consulatu dicto satis illis verbis significasse videtur, quibus ait e:

NVPTIAE HONORII CVM MARIA. e Claudian. de Honorij Consul.

Cum tibi protulerit festas mox pronuba tadas: Qua tali deuosa toro? que mirrice fulgens Ibit in amplexus tanti Regina mariti? & paulo post: O mihi si liceat thalamis intendere carmen Connubiale tuis? &c.]

D Hoc igitur anno ante bellum Gildonianum Honorius Augustus inchoaturus annum aetatis decimumquartum, mense Septembris, Mariam coniugem duxit, genitam ex Serena fratris Theodosij filia: hasq. contractas nuptias mandato Theodosij, idem Claudianus affirmat, cum Honorium ita loquentem reddit f:

f Claud. in nupt. Honorij.

Non rapio praepcept aliena foedera tada, Sed qua sponsa mihi pridem, patrisq. relicta Mandatis.]

Sed quod ad bellum spectat Gildonianum, praestat hic ipse Gildonis originem ex Ammiano g praefari; qui ait, Nubelem potentissimum fuisse inter nationes Mauricas Regulum, natosq. ex eo filios, inter quos enituerunt Firmus, Gildo, atque Mascezel *, de quibus erit sermo. Horum Firmus, occiso fratre suo nomine Zamnac, Romanis in Africa magistratibus acceptus, tyrannus in Africa in Romanum Imperium insurrexit: aduersus quem Theodosius Senior, Theodosij Imperatoris pater, Magister equitum bello egit, cui & Gildo aduersus germanum inhaesit. Sed extincto Firmo tyranno, in Imperatorem euectus Theodosius, de homine barbaro benemeritus est: quem enim haecenus fidum expertus erat, creauit Comitem, & in Africa consistentis Magistrum vtriusque militiae: tali enim titulo decoratum Gildonis nomen reperitur in dato ad eum ab eodem Imperatore rescripto h sub eiusdem Theodosij tertio Consulatu & eius collega i:

GILDONIANVM GENVS. g Ammian. lib. 29. * Mascezel

quo tempore adhuc Gildonem Theodosio paruiffe, eadem lex certum exploratumq. reddit. est ille annus Domini trecentesimus nonagesimustertius, quinquennio ante praesentem annum. Haec autem cum liquido consent; quonam pacto verum erit quod Claudianus tradit, Gildonem per annos duodecim Africam tyrannide infestasse? nam ait i:

h l. 9. ad legem. Iul. de adult. c. Theod. GILDONIANAE TYRANNIDIS TEMPV. i Claud. de bello Gild.

iam Solis habena

Bissenas torquent hiemes, cecruicibus ex quo
Hæret triste iugum: nostris iam luctibus ille
Consenuit, regnumq. sibi tot vendicat annis.]

Hæc cum dicat ipse, oportuit eo annorum numero, etiam Firmi fratris coniunxisse tyrannidem: nam a dicto Consulatu Theodosij tertio vsque ad præsentem annum, anni tantum quinque medij numerantur: nisi magis æquū sit dicere, duodenum annorum numerum tyrannidis Gildonis interpolatum fuisse aliquo medio foedere, cuius tempore ille a cœpta tyrannide temperarit: siquidem auctor est S. Hieronymus^a, Saluinam huius Gildonis filiam Nebridio ex sorore Augustæ genito, ob pacis vincula arctius constringenda, esse nuptam: ait enim ipse ad Saluinam iam viro viduatam hæc verba^b: Alius fortasse laudet Nebridium, qui de sorore generatus Augustæ, & in materteræ nutritus sinu, inuictissimo Principi ita carus fuit, vt ei coniugem nobilissimam quæreret; & bellis ciuilibus Africam dissidentem, hac velut obfide, sibi fidam redderet.] hæc ipse: quibus intelligas, aliquando nuptiarum vinculis obstrictam inter Theodosium & Gildonem fuisse concordiam, pacemq. firmatam.

Porro eum sequenti anno a dato rescripto, nimirum tempore belli Eugeniani, desciiuisse ab Imperio Romano, cum vocatus ab eodem Theodosio ad bellum venire renuit, alibi idem Claudianus affirmat his versibus^c de Gildone loquens:

Alter præcepta vocantis
Respuit; auxilijsq. ad proxima bella negatis,
Abiurata palam Libyæ possederat arua.]

Scimus tamen Zosimum^d dicere, sollicitatum ab Eutropio Gildonem, vt Africam in ditionem transferret Arcadij, idq. ab eo præstitum: sed non probatur: nam inter Arcadium & Honorium nulla his temporibus simultas Africæ prouinciæ ablata occasione reperitur intercessisse, sed bellum videtur cœptū esse aduersus Gildonem, iam (vt ait Claudianus) a Theodosio tunc temporis resilientem, cum vocatus venire cum auxiliarijs copijs prætermisit, conscientia verberibus vulneratus; vtpote quod homo Ethnicus sibi subditis militibus ad omnes exercendas libidines abuteretur. Nam præter illa quæ de his a Claudiano scribuntur, ad id ipsum respexisse Theodosij ad eum datum rescriptum videtur, his verbis^e: Si quis adulterij reus factus, accusatoris mariti forum declinare tentauerit: in hoc non possit eludere, nec prærogatiua militari defensetur: ibi confestim audiendus, vbi fuerit accusatus. Dat. III. Kal. Ianuar. Constantinopoli, Theodosio Aug. III. & Abundantio Coss.] Haud quidem absque magna causa Imperator noluit militibus crimine adulterij iudicio postulatis fori esse exceptionem.

Quod si haud temere ex Duce mores ipsorum militum æstimare licet; audi quæ de impurissimo Gildone habeat Claudianus^f:

Instat terribilis viuis, morientibus heres,
Virginibus raptor, thalamis obscænis adulter:
Nulla quies oritur, præda cessante, libido,
Diuitibusq. dies, & nox metuenda maritis.
Quisquis vel locuples, pulchra vel coniuge notus,
Crimine pulsatur falso: si crimina desunt,
Accitus conuiuia perit, mors nulla refugit
Artificem, &c.]

Pluribus enim probrosos mores Gildonis tyranni recenset, eo magis detestandos, quod exemplis sanctæ sororis perpetuam virginitatem Deo dicantis, & vxoris æque sanctissimæ feminæ, ille nihilo melior sit effectus: harum enim meminit S. Hieronymus in epistola ad Saluinam eiusdem Gildonis filiam, cum ait^g: Certe cum tecum sancta sit mater, & lateri tuo amita hæreat virgo perpetua, non debes periculose externorum consortia quærere, de tuorū societate secura.] At quid dico, vitam impuram Gildonē non correxisse harū exemplis, cum perfidus moribus, & Gētilitate impius, cultor deorum semper animo obstinato permanserit? Ethnicum quidē fuisse, Marcellinus^h est auctor. Sed quantum afflicta sit Catholica Ecclesia Africana eiusmodi Gildoniana tyrannide, S. Augustinus pluribus in locis meminit, lugetque: etenim Optatus quidam schismaticorum Donatistarum Episcopus (cuius autem ciuitatis fuerit, nos hæcenus latet) eidem Gildoni tyranno sæuissimus aduersus Catholicos satelles accessit, atque ad decennij temporis spa-

Hieron. epist. 9. & 11. DE SALVINA FILIA GILDONIS. Hieron. epist. 9.

GILDONIS TYRANNIDIS CAUSA. Claud. in sexto Consul. Honorij.

Zosim. lib. 5.

GILDO TYRANNIDIS CAUSA.

l. 9. ad leg. Iul. de adult. Cod. Theod.

Claud. de bello Gildon. GILDONIS SCELERA.

vxor, soror, et filia GILDONIS RELIGIOSISSIMAE FEMINAE.

Hieron. epist. 9. h. Marcellin. in Chron.

AFRICANA ECCLESIA AFFLICTA A GILDONIANA TYRANNIDE.

tium perdurauit. nam S. Augustinus^a hæc de eo: Vestros autem fructus si consideremus: omitto tyrannicas in ciuitatibus, & maxime in fundis alienis dominationes: omitto furorem Circumcellionum, & præcipitatorum vltro cadauerum cultus sacrilegos & profanos, bacchationes ebrietatum, & sub vno Optato Gildoniano decennalem totius Africæ gemitum.] hæc aduersus litteras Petilianus: contra vero epistolam Parmeniani^b: Hoc ergo (inquit) modo, quod iustum est, iniustum iudicarunt; cum Optatum Gildonianum decennalem totius Africæ gemitum, tamquam sacerdotem atque collegam (Donatistæ scilicet) honorantes, in communionem tenuerunt.] Quod enim Episcopus esset, in ipso prociectu expeditionis tyrannicæ baptizare, pariterq. conferre chrisma consuevit: nam inferius^c: Non habent (inquit) Spiritum sanctum videlicet, quos baptizauit manifestus satelles Gildonis Optatus.] ac contra Petilianum^d: Numquid forte Ioannes & Optatus æquales sunt? Ridiculum videtur. Et tamen puto, quod non eos æquales, sed maiorem credatis Optatum. Post Ioannē quippe Apostolus baptizauit, vos baptizare post Optatum neminem audeatis, &c.] hæc ipse, pluribus conuincens Optatum fuisse in eorum cummunionem: quod quidam illorum præ rubore dicere non audebant: adeo fuerant abominanda facinora hominis scelestissimi; de quo idem inferius^e: Possent & ego dicere: Vos vestro contagio Optatum induitis proditorem, oppressorem, separatorem] nempe per baptismum.

Sed & de sceleribus perditissimi hominis, hæc idem Augustinus in eisdem Petilianum^f: Ad te non pertinet, qui recentioribus temporibus, cum intolerabili potentatu, etiam militibus ibi comitantibus, non quia timebat aliquem, sed vt ab omnibus timeretur, viduas oppressit, pupillos euertit, aliena patrimonia prodidit, aliena matrimonia separauit, res vendendas innocentium procurauit, venditarum pretia cum dominis plangentibus diuisit.] hæc de Optato Gildoniano, tacito nomine, atque subdit: Illum commemoro, qui vobiscum vixit, cuius natalitia tanta celebratione frequentabatis, cui pacis osculum inter sacramenta copulabatis, in cuius manibus Eucharistiam ponebatis, cui vicissim danti manus porrigebatis (erant hæc symbola Catholica communicationis) cuius aures inter tantos Africæ gemitus surdas libera voce offendere timebatis: quem nescio quis vestrum, quia vel ex obliquo, vrbaniissime tetigit, vt ei diceret, quod comitem haberet Deum, ingenti laude ferebatur] alludens nimirum ad Comitum Gildonem, quem sequebatur, in quo Deum comitem, pro Gildone Comite, mira adulatione ludendo mutauit.

Ceterum quod Optatus tempore Gildonis præstitit, hoc ipsum alij Donatistæ exhibuerunt temporibus prædecessoris Firmi tyranni aduersus Catholicos. At nec quidem Catholici tantum, verum etiam & illi Donatistæ, qui cum istis non communicabant, Maximianistæ a Maximiano nominati (vt suo loco superius dictum est) grauiter afflicti sunt: verum præcipuum ipsorum odium aduersus Catholicos incendebatur. Tunc enim accidit, vt populi Donatistæ, fauore tyrannorum, penes quos sui militabant Episcopi, omnia auri sint aduersus Catholicos, etiam si adhuc sub Imperij Romani magistratibus tenerentur. Cum horum insolentis Catholici fatigati, magistratus aduersus eos adire coacti sunt. De his enim omnibus idem Augustinus agit his verbis^g: Quis commemorare sufficiat, bello Firmiano quæ a nobis Rogatus Maurus pertulerit? Ipsa Mauritania Cæsariensis interrogetur, & tempora Gildoniana, quia vnus collega vester (nempe Optatus) familiarissimus eius amicus fuit. Viderint Maximianistæ quæ senserint. Nam Felicianum ipsum, qui modo vobiscum est, si ad iusiurandum liceret prouocare, vtrum ad communionem vestram non inuitum Optatus redire compulerit; mouere labia non auderet, præsertim si eius faciem populus Mustitanus intueretur, quo teste illa tunc facta sunt. Sed isti (vt dixi) viderint quæ passim fuerint ab eis, cum quibus Rogato talia fecerunt. Ipsa Catholica Ecclesia solidata Principibus Catholicis imperantibus, terra mariq. armatis turbis ab Optato atrociter & hostiliter oppugnata est. Quæ res coegit tunc primo aduersus vos allegari apud Vicarium Seranum legem illam de decem libris auri, quas vestrum adhuc nullus pendit: & nos crudelitatis arguitis? Quid autem mansuetius sit, quam vt coercitione damnorum tanta vestra scelera mulcarentur? Quis autem possit enarrare omnia, quæ nulla amicitia iudicum, aut aliquarum potestatum, quisque vbi potuerit, in locis vestris propria dominatione committatis? Quis vestrum in plebibus vestris non aliquid tale vel a prioribus comperit, vel ipse expertus est? Nonne apud Hipponem, vbi ego sum, non desunt qui meminerint, Faustinum vestrum regni sui tempore præcepisse, quoniam Catholicorum ibi paucitas erat, vt nullus eis panem coqueret? ita vt cuiusdam diaconi no-

August. contra lit. Petil. lib. 1. cap. 24. DE OPTATO GILDONIANO. August. aduers. epist. Parm. lib. 2. cap. 2.

Eod. lib. c. 15.

August. contra lit. Petil. lib. 2. c. 37.

Eod. lib. 2. c. 44.

Aug. eod. lib. 2. cap. 23. SCELERA OPTATI GILDONIANI.

MAXIMIANISTAE A GILDONIANO OPTATO AFFLICTI.

August. contra lit. Petil. lib. 2. cap. 83.

stri

fri furnarius inquilinus domini sui panem incoctum abiecerit, eiq. nulla exilij lege dam- A nato, communicationem non solum in ciuitate Romana, sed etiam in patria sua, nec solum in patria sua, sed etiam in domo sua negauerit?

Quid nuper (quod ipse adhuc lugeo) nonne Crispinus vester Calamensis cum emisset possessionem, & hanc emphyteuticam, non dubitauit in fundo Catholicorum Imperatorum, quorum legibus nec in ciuitatibus esse iussi estis, vno terroris impetu octoginta ferme animas miserabili gemitu mustitantes rebaptizando submergere? Quibus autem, nisi talibus factis, etiam ipsas, de quibus conquerimini, leges, longe quidem infra meritum sceleris vestri (sed tamen qualecumque ferri coegistis) an vero violentis incurfibus Circumcellionum vestrorum, qui sub vestro principatu furiosis agminibus militant, non ex agris vndique pelleremur, nisi vos obsides in ciuitatibus teneremus? &c.] hæc idcirco, quod (vt nuper ait) legibus Imperatorum ciuitatibus abire iussi essent Donatistæ, si B Circumcelliones Catholicis molestiam inferrent. Hæc plane temporibus Firmianæ atque Gildonianæ tyrannidis.

Porro ipse Optatus Gildonianus, de quo sunt huiusmodi Augustini & omnium Catholicorum querelæ, meritas poenas dedit: siquidem ante biennium, nempe anno decimo Gildonianæ tyrannidis extinctus est. Nam ipse Augustinus cum de Optato agit, eius persecutionem cum Gildoniana tyrannide iunctam decennalem appellat: cum tamen auctore Claudiano (vt dictum est) constet eam annis duodecim perdurasse. Sub Imperatoris autem Honorij magistratibus cum poenas luisset, hæc apud Augustinum a leguntur: Optatus namque de satellitio Gildonis accusatus, tali genere mortis extinctus est.] At de rebus gestis ab Optato Gildoniano satis. Iam vero expeditionem in ipsum Gildonem paratam recensere aggrediamur.

Qui hæctenus toleratus fuerat Gildo tyrannus in Africa, haud vltius perferendus visus, cum impedire aggressus est frumentum-ne ex Africa perferretur in Vrbe[m]. Nam Claudianus b:

*Exitum iam Roma timens, & fessa negatis
Frugibus, ad rapidi limen tendebat Olympi.]*

Frumenta vero e Libya Romam exportari solita, præter innumera de ijs antiquorum testimonia, accipe quid de his Prudentius c hoc sæculo dicat:

*Respice num Libycis desistat raris arator
Frumentis onerare rates, & ad ostia Tiberis
Mittere triticeos in pastum plebis aceruos.] Et Rutilius d:
Quin & fecundas tibi conferat Africa messes.]*

Tam erat ea abundans frumenti copia, vt si eo careret Vrbs, magna laboraret inopia: quod docet his versibus Claudianus e, cum sic loquentem Romam inducit:

*Heu prospera fata,
Quid mihi septenos montes turbamq. dedistis,
Quæ paruo non possit ali? felicior essem
Augustis opibus.]*

Extat Symmachi ad Stiliconem epistola de Senatusconsulto in causa Gildoniana, deq. metu famis Vrbi imminentis, his verbis f:

Quid de Afrorum dolore, & militarium virorum querelis consultus præcepto sacro amplissimus ordo censuerit, plene atque apte Gestorum curialium inspectione cognosces. Sed quia me quoque familiariter iudicem gestæ rei esse iussisti: summam quæ decreta E sunt non tacebo. Lectis Domini nostri Honorij Augusti litteris atque sententijs, decursisq. omnibus paginis, quæ Gildonis crimina continebant, par bonorum motus erupit. Consulti igitur in Senatu, more maiorum (neque enim sine legitimo ordine iudicij auctoritas stare potuisset) ingenti causæ deuotis sententijs satisfacimus. Adiecta est post rei damnationem pro alimentis populi Romani supplicatio. In metu enim sumus, ne obfit commeatibus annonarijs medijs temporis mora, & perturbatio plebis oriatur. Veniet in manus tuas quid pronunciauerim; reperies & facti huius me adseruisse iustitiam, & apud Dominum nostrum Arcadium causam publicæ egisse concordia.] hæctenus Symmachus.

Decreto itaque bello aduersus Gildonem tyrannum, placuit præfici legionibus Masce- zilem ipsius Gildonis germanum, sed hostem eidem infensissimum ob necatos ab eo crudeliter filios. Porro rem gestam ab Orosio eiusdem temporis scriptore accipiamus, qui sic exordi-

QVID CRISPINVS CALAMENSIS DONATISTA IN CATHOLICOS.

OPTATVS GILDONIANVS EXTINCTVS.

a Augusti. contra lit. Petll. lib. 2. p. 29.

b Claud. de bello Gild. in princ.

c Prudent. aduersus Symmachum.

d Rutil. lib. 1. Itinerar. FRUMENTVM A GILDONE RETENTVM. e Claud. de bello Gild.

f Symmach. lib. 4. epist. 4.

DECERNITVREX S. C. BELLVM ADVERSVS GILDONEM.

DISSIDIA INTER GILDONEM ET MASCEZILEM.

A exorditur: Interea Gildo Comes, qui in initio regni eorum (Imperatorum scilicet Arcadij & Honorij) Africa præerat, simul vt defunctum Theodosium comperit, siue (vt quidam ferunt) quadã permotus inuidia, Africam Orientalis Imperij partibus iungere molitus est, siue (vt alia tradit opinio) minimam in paruulis spem fore arbitratus, præsertim cū absque his non facile antea quisquam pusillus in Imperio relictus, ad maturitatem virilis ætatis euaserit; istiq. propemodum soli inueniantur, quos ob egregiam patris ac suã fidem, & diuinos & destitutos, Christi tutela prouexerit. Africam excerptam a societate Reipub. vsurpare ausus est, Gentili magis licentia contentus, quam ambitu regiæ affectationis inflatus. Huic Mascezil frater fuit, qui nouarum rerum molitiones in fratre perhorrescens, relictis apud Africanam militiam duobus filijs adolescentibus; in Italiam redijt. Gildo & absentiam fratris & præsentiam filiorum eius suspectam habens, adolescentes dolo circumuentos interfecit.

B Ad hunc iam vt hostem bello insequendum Mascezil frater missus est, quem idoneum procurandæ Reipub. fore propriæ orbitatis recens dolor pollicebatur. Igitur Mascezil iam inde a Theodosio sciens quantum in rebus desperatissimis oratio hominis per fidem Christi a clementia Dei impetraret, Caprariam insulam adijt, vnde secum sanctos seruos Dei aliquot permotos precibus suis sumpsit. Cum his orationibus, ieiunijs, psalmis, dies & noctes continuans, sine bello victoriam meruit, ac sine cæde vindictam.] At quomodo id factum sit, dicemus postea. Inter hæc autem cum sanctorum monachorum choris in Capraria insula agentibus paululum quiescamus.

C Mirabile dictu, cum haud pridem (vt quarto tomo declaratum est) monachalis institutio ex Aegypto in Vrbe[m] inuecta esset, quam longe lateq. fuerit propagata, adeo vt insulas quoque repleuerint sancta monachorum examina. Etenim Rutilius Numatianus, Ethnicus homo, cum sui itineris relegit stationes, meminit Caprariæ insulæ monachorum: licet ipse impius Christianæ religionis detractor, haud (vt par erat) sublimem sectantes philosophiam homines laudet, sed carpat. At reddamus hic versus b, quos de his malo afflatus dæmone, suo nimirum Apolline, cecinit:

*Processu pelagi iam se Capraria tollit,
Squallet lucifugis insula plena viris:
Ipsi se monachos Graio cognomine dicunt,
Quod soli, nullo viuere teste volunt.
Munera Fortune metuunt, dum damnauerentur:
Quisquam sponte miser, ne miser esse queat.
Quenam peruersi rabies tam stulta cerebri,
Dum mala formides, nec bona posse pati?
Siue suas repetunt ex fato ergastula pœnas,
Tristia seu nigro viscera felle tument.
Sic nimia bilis morbum assignauit Homerus
Bellerophontæis sollicitudinibus.]*

Sed de Gorgonia etiam insula illi proxima, iisdem referta sanctis, ista deorum cultor addit carmina c:

*Assurgit ponti medio circumflua Gorgon
Inter Pisanum, Cyrniacumq. latus.
Aduersus scopulos damni monumenta recentis
Perditus hic vino funere ciuis erat.
Noster enim nuper iuuenis marmoribus amplis,
Nec censu inferior, coniugiove minor,
Impulsus furijs, homines diuosq. reliquit,
Et turpem latebram credulus exul agit.
Infelix putat illuue caelestia pasci,
Seq. premit lapsis sauior ipse deis.
Num, rogo, deterior Circæis secta venenis?
Tunc mutabantur corpora, nunc animi.]*

Hæctenus Paganus poeta: Ita plane carnalis homo, qui non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei. Quisnam autem fuerit iste nobilissimus adolescens, exul mundi, & cæli ciuis, incola Gorgoniæ insulæ, haud exploratum haberi potest, cum plures hoc tempore eiusmodi

a Oros. lib. 7. c. 36.

MASCEZIL DVX ADVERSVS GILDONEM OPEM QVAERIT A DEO.

DE MONACHIS INSVLAE CAPRARIAE.

b Rutil. in Itinerar. lib. 1.

c Fed. lib. 1. DE MONACHIS INSVLAE GORGONIAE.

IVVENIS NOBILIS MONACHVS IN GORGONIA INSVLA.

modi sublimioris philosophiæ studia consecrati fuerint: vt inter alios Bonofus ille clarus, **A** qui eodem tempore quo S. Hieronymus Syriæ cretum incolere cœpit, illius æqualis, & studio liberalium artium condiscipulus, immo & collactaneus, idem præstitit; de quo ista tunc ad Ruffinum ipse^a:

^a Hieron. epist. 41.

BONOSVS E-
REMITA IN
INSVLA.

^b Math. 17.

^c 1. Thessal. 4.

^d Ephes. 6.

^e Aug. epist. 81.
MONACHI
INSIGNIO-
RES CAPRA-
RIAE INSV-
LAE.

^f Hieron. epist. 30.
ETRURIÆ
LITTORAE
FERTA MO-
NACHIS.

^g Greg. lib. 1.
epist. 48.

^h Oro. lib. 7. c. 36.
* Ammederam

VICTORIA
INSPERATA
DIVINA OPE
OBTENTA.

Cedant huic veritati tam Græco quam Romano stylo mendacijs ficta miracula. Ecce puer honestis sæculi nobiscum artibus institutus, cui opes affatim, dignitas apprime inter æquales erat; contempta matre, sororibus, & carissimo sibi germano, insulam pelago circumsonante naufragam, cui asperæ cautes, & nuda saxa, & solitudo terrori est, quasi quidam nouus Paradisi colonus infedit: nullus ibi agricolarum, nullus monachorum, ne parvulus quidem, quem nosti, Onesimus, quo velut fratre in osculo fruebatur, in tanta vastitate adhæret lateri comes. Solus ibi, immo Christo iam comitante, non solus, videt gloriam Dei, quam etiam Apostoli nisi in deserto non viderant. Non quidem conspicit turritas vrbes, sed in nouæ ciuitatis censu dedit nomen suum. Horrent sacco membra deformia: sed sic melius obuiam Christo rapietur in nubibus. Nulla euriporum amœnitate perfruitur, sed de latere Domini aquam vitæ bibit. Propone tibi ante oculos, amice dulcissime, & in præsentiam rei torus animo ac mente conuertere: tunc poteris laudare victoriam, cum laborem præliantis agnoueris. Totam circum insulam fremit insanum mare, & sinuosus montium illisum scopulis æquor reclamat: nullo terra gramine vi- ret, nullis vernans campus densatur umbraculis; abruptæ rupes quasi quemdam horrore carcerem claudunt. Ille securus, intrepidus, & totus de Apostolo armatus^d, nunc Deum audit, dum diuina relegit: nunc cum Deo loquitur, cum Dominum rogat; & fortasse ad exemplum Ioannis aliquid videt, dum in insula commoratur, &c.] hæc de Bonoso: vt per hunc, cuius nomen scimus, discamus pariter a Rutilio descriptum, ignotum nomine, quod minime sit scriptum in terra, sed exaratum habeatur in cælis.

Præerat his temporibus Caprariæ insulæ monachis Eudoxius abbas, ad quem extat epistola a sancto Augustino conscripta^e, digna tanto viro, in cuius fine meminit de duobus monachis inde in Africam missis, Eustathio & Andrea, fortasse illis ipsis, quos secum in eam expeditionem dux Romani exercitus Mascezil in eam prouinciam vexit; quorum Eustathius ibi defunctus est. De his enim hæc Augustinus: Nam & ante iam fama, & nunc fratres, qui venerunt a vobis, Eustathius & Andreas bonum Christi odorem de vestra sancta conuersatione ad nos attulerunt. Quorum Eustathius in eam requiem præcessit, quæ nullis fluctibus sicut insula tunditur; nec Caprariam desiderat, quia nec cilicio iam quærit indui.] hæc & alia plura superius de monachorum Caprariæ insulæ sanctitate Augustinus, quos cultor idolorum Rutilius nominat Lucifugas: cuius diæria cum nostri temporis vsurpant hæretici Nouatores; plane intelligis, a quorum hi partibus stent, num a dæmonum cultoribus Paganis hominibus, an a sanctis Patribus & doctrina & sanctitate præclaris.

Sed & S. Hieronymus^f ad Oceanum Fabiolæ epitaphium scribens, tradit insulas Etrusci maris, & reconditos (vt ait) curuorum littorum sinus choris monachorum fuisse repletos; quos Fabiola sua præsentia, vel suorum ministerio famulorum inuisens, suis eleemosynis recreabat. Ex quibus plane intelligis, quam breui tempore ex Aegypti vinea plantatæ in Romano solo propagines extēderint vsque ad mare; & intra mare in insulis palmites suos. Propagatos autem ad posteros etiam, qui erant in Tyrrheni maris oris & insulis, monachos; & ipsam Gorgoniam insulam, vbi vnum tantum fuisse Rutilius tradit, pluribus esse monachorum germinibus auctam, ex litteris S. Gregorij Papæ^g possumus perspicue intelligere, dum de Palmaræ & aliarum insularum monachis meminit, necnon de pluribus monasterijs in insula Gorgonia congregatis, & postea ad meliorem formam per ipsum Gregorium restitutis.

Sed iam de Capraria insula soluens in Africam vela pandat oratio, & licet hiemis importuno tempore, soluentem classem sequatur Romani ducem exercitus; & quæ ibi diuina operante virtute a Mascezile aduersus Gildonem facta sint, Orofio auctore quæramus, qui & locum, vbi tyrannus est superatus, ita describit^h: Ardalis fluminis nomen est, quod fuit inter Thebastem & Metrideram^{*} ciuitates: vbi Mascezil cum parua manu, hoc est, cum quinque millibus (vt aiunt) militum, contra septuaginta millia hostium castrametatus, cum interiecta mora excedere e loco, oppositasq. præiacentis vallis angustias transgredi vellet, incurrente nocte, beatum Ambrosium Episcopum Mediolani paulo ante de-

fun-

functum per somnium sibi videre visus est, significantem manu, & impacto ad humum ter baculo, dicentem: Hic, hic, hic. Quod ille prudenti coniectura intellexit, merito annunciantis fidem victoriæ, verbo locum, numero diem significari. Substitit, ac tertio demum die, post noctem orationibus hymnisq. peruigilem ab ipsis cælestium sacramentorum mysterijs in hostem circumfusum processit: & cum ad eos, qui primi occurrerunt, pia pacis verba iactaret, signiferum quemdam insolenter obfistentem, & iam iamq. pugnam excitantem, gladio percussit in brachio, eumq. manu debilem ipso vulnere coegit prouum inclinare vexillum.

Quo viso, reliquæ cohortes deditionem iam fieri priorum existimantes, certatim sese ad Mascezilem signis tradidere conuersis. Barbari, quorum magnam multitudinem Gildo ad bellum deduxerat, defectu militum destituti, in diuersa fugerunt: Gildo & ipse fugam molitus, arrepta nauis, vt in altum prouectus, ac deinde reuocatus in Africam est, post aliquot dies strangulatus interiit. Periclitaremur sub tantorum miraculorum relatu, quasi præsumpta mentiendi impudentia, nisi adhuc vocem nostram conscientia eorum qui interfuere præcurreret. Nullæ aguntur insidiæ, nulla corruptio: septuaginta millia hostium vincuntur penè sine pugna. Fugit victus ad tempus, ne plus audeat victor iratus. Transportatur in diuersum locum, vt nesciat frater occidi, quo vindicatur occiso.] hætenus Orofius, ex quo eadem ferme descripsit auctor qui falso dicitur Paulus^a Diaconus.

Ecce quantum valeant Lucifugæ tui, o Rutili, & apud Deum intercessio opportuna sanctorum. Eadem namque de S. Ambrosio in rebus ab eo gestis Paulinus recitat, atque ita addit: ^b Nos tamen ea Mediolani positi, ipso Mascezile referente, cognouimus. Nam & in hac prouincia, in qua nunc positi describimus, plurimis hoc ipsum retulit sacerdotibus; quibus etiam referentibus seuerius ante nobis cognita huic libro adiungere arbitrati sumus.] hæc Paulinus. At quid de tanta victoria Claudianus, sentiens & profitens tantum ipse miraculum? audi ex carminis eius exordio^c:

*Horret adhuc animus, manifesta q. gaudia differt,
Dum stupet, & tanto cunctatur credere voto.
Necdum Cinyphias exercitus attingit oras;
Iam domitus Gildo. Nullis victoria nodis
Hæsit; non spatio terra, non obice ponti,
Congressum, profugum, captum, vox nunciat una,
Rumoremq. suum præuenit laurea belli.
Quo, precor, hæc effecta Deo? Robusta vetusq.
Tempore tam paruo potuit dementia vinci?*

D *Quem veniens induxit hiems, ver percutit hostem.]* hæc Claudianus, qui & optime scire potuit, quo tanta hæc sint facta Deo: & quia sciuit, ob id fortasse Deo, & non dijs hæc dixerit tribuenda.

Idemq. in poematis præfatione^d Gildonem in Sicilia obruncatum tradit his verbis:

*Agnouitq. nouos absens Arethusa triumphos,
Gildonis sensit teste cruore necem.]*

Retentam fuisse Gildonis nauigationem a ventis, idem alibi significat, dicens:

*Aut idem cupiant pelago te mergere venti,
Gildonis nuper qui tenuere fugam.]*

E Tradit vero Zosimus, Gildonem, ne veniret in manus hostium, sibi iniecto laqueo, fracta gula, spontaneo exitu finem viuendi fecisse.

Extat huius victoriæ illustis memoria in basi equestris statuæ his verbis insculpta^e:

IMPERATORIBVS. INVICTISSIMIS. FELICISSIMISQVE
D.D. N.N. ARCADIO. ET HONORIO. FRATRIBVS
SENATVS. POPVLVSQVE. ROMANVS
VINDICATA. REBELLIONE
ET. AFRICAE. RESTITVTIONE. LAETVS.

Merito quidem hæc Imperatoribus, quorum exercitus erant, adscribenda fuerunt, & iure Mascezili toleranda; verum quod ipsius gloria Stilichoni fuerit attributa, sicut adulatione non caruit, ita & inuidiæ fomitem ministravit. Accipe titulum tunc in basi statuæ Stilichoni dicatæ conscriptum:

FL. STI-

GILDO VIN-
CITVR ET
STRANGV-
LATVR.

^a Paul. Diacon.
lib. 13.

^b Paulin. in Vi-
ta S. Ambr. ad
fin.

^c Claud. de bello
Gildon.

DEO TRIBV-
TA ETIAM
AB ETHNI-
CIS VICTO-
RIA.

^d Claud. lib. 1.
præfat.

GILDO FV-
GIENS A
VENTIS RE-
IBCTVS.

^e Apud Smet.
pag. 59. num. 3.

DE VICTO-
RIA BELLII
GILDONIA-
NI MONV-
MENTA.

FL. a STILICHONI. V. C

FL. STILICHONI. INLVSTRISSIMO. VIRO
MAGISTRO. EQVITVM. PEDITVMQVE
COMITI. DOMESTICORVM. TRIBVNO. PRAETORIANO
ET. AB. INEVNTE. AETATE. PER. GRADVS. CLARIS
SIMAE. MILITIAE. AD. COLVMEN. GLORIAE
SEMPITERNAE. ET. REGIAE. ADFINITATIS. EVECTO
PROGENERI. DIVI. THEODOSI. COMITI. DIVI
THEODOSI. AVGVSTI. IN. OMNIBVS. BELLIS
ADQVE. VICTORIIS. ET. AB. EO. IN. ADFINITATEM
REGIAM. COOPTATO. ITEMQVE. SOCERO. D. N
HONORI. AVGVSTI. AFRICA. CONSILIIS. EIVS
ET. PROVISIONE. LIBERATA. EX. S. C

Hæc quidem Senatus nomine: vt non mireris, si Claudianus poeta æque omnes victorias acceptas fert Stilichoni.

Sic igitur extincto Gildone, bona ipsius, quæ quidē erant amplissima, Fisco sunt adiudicata; superq. eis nouus institutus est magistratus, dictus Comes Gildoniaci Patrimonij, cuius est mentio in Notitia prouinciarū; de quibus bonis extat rescriptum^b ad Pompeianum Proconsulem Africæ, necnon aliud ad Sapidianum^c, & alia alijs temporibus ad Africæ magistratus^d. Sed quod mirum est, viguit ad decem saltem annos persecutio vindictæ aduersus eos qui Gildonem consecrati fuerant: nam sub Consulatu Philippi & Bassi, anno nimirum Domini quadringentesimo octauo, eiusmodi ab iisdem Imperatoribus reperitur datum esse rescriptum ad Donatum regentem Africam^e:

Satellites Gildonis custodijs mancipentur, & proscriptione damnentur. Dat. III. Idus Nouemb. Basso & Philippo Coss.]

Sed age iam ad Gildonis filiam Saluinam se conuertat oratio, de impuro ad puram sanctamq. feminam, & de Ethnico ad summum Christianæ religionis decus & ornamentum. Quod autem Saluina illa clarissima femina, ad quam S. Hieronymus libellum scripsit^f de Viduitate seruanda, Gildonis huius Africam occupantis filia fuerit, idem ipse testatur in epistola eodem argumento conscripta ad Ageruchiam^g in fine. Porro hanc nuptam fuisse Nebridio ex sorore Augustæ nato, eidemq. Arcadij & Honorij consobriño, idem affirmat.

Verum præter generis summam claritudinem, fuisse Nebridium adolescentem vita religiosissimū, idem S. Hieronymus illis verbis ostendit^h: Sic religiosus fuit, & amator pudicitiae, vt virgo sortiretur vxorem; sic timens Deum cum omni domo sua, vt oblitus dignitatis, omne consortium cum monachis haberet & clericis; tantaq. elemosynas faceret populis, vt fores eius pauperum ac debiliū obsiderent examina. Certe sic semper orans Deum, vt illi quod optimum esset, eueniret: Raptusⁱ est, ne malitia mutaret mentem eius.] & rursus post nonnulla:

Mirum dictu est, nutritus in Palatio, contubernalis & condiscipulus Augustorum, quorum mensæ ministrat Orbis, & terræ ac maria seruiunt, inter rerum omnium abundantiam, in primo ætatis flore, tantæ verecundiæ fuit, vt virginalem pudorem vinceret, & ne leuem quidem obsceni rumoris in se fabulam daret, Deinde purpuratorum propinquus, focus, consobrinus, iisdem cum ambobus studijs eruditus (quæ res etiam externorum mentes sibi conciliat) non est inflatus superbia, nec ceteros homines obducta fronte contempsit: sed cunctis amabilis, ipsos Principes amabat vt fratres, venerabatur vt dominos, & in illorum salute suam salutem positam fatebatur: ministros autem eorum, & vniuersum ordinem Palatij, quo regalis frequentatur ambitio, sic sibi charitate sociarat, vt qui merito inferiores erant, officijs se pares arbitrarentur. Difficile factu est, gloriam virtute superare, & ab ijs diligi quos præcedas. Quæ vidua non huius auxilio sustentata est? Quis pupillus in eo non reperit patrem? Totius Orientis Episcopi ad hunc miserorū preces & laborantium desideria conferebant, Quicquid ab Imperatore poscebat, elemosyna in pauperes, pretiū captiuorum, misericordia in afflictos erat: vnde & ipsi Principes libentes præstabant, quod sciebant non vni sed pluribus indulgeri.] hæc & alia Hieronymus in laudem adolescentis; qui ex dicta Gildonis filia Saluina duos reliquit liberos, masculum sui nominis, & infantulam: vxorem vero, licet adolescentulam nimis, tamen ad viduitatem seruandam, idem

S. Hie-

A S. Hieronymus hortatus est, sic sententiæ Pauli Apostoli satisfaciens, qui dixerat^a: Volo adolescentulas nubere, &c.] quod de illis nimirum intellexisset, qui abierunt retro post fatanam: sic germane verba Pauli ex eiusdem verbis Apostoli interpretatus.

Cum autem apud S. Hieronymum lego Saluinam viduam adolescentiorem, memoriaq. teneo eam vixisse Constantinopoli, & studiosissimam fuisse S. Ioannis Chrysofomi; cuius Palladius meminit verbis illis, de eodem Ioanne sermonem habens^b: Ingressus autem baptisterium, Olympiadem vocat, quæ ab ecclesia non discedebat, vna & Pentadiam, & Proculam diaconissas, Saluinamq. beati Nebridij coniugem, quæ viduitatem suam præcipua virtute & honestate decorabat: dicitq. eis, &c.] Ista (inquam) cum memoria repeto, Saluinam scilicet clarissimam feminam adolescentulam viduam, degentem Constantinopoli, S. Ioannem Chrysofomum colentem & officijs frequentantem, mente

B verfor num eadem ipsa sit, ad quam idem Chrysofomus de Viduitate seruanda epistolam dedit, quam titulo, Ad viduam iuniorem, inscripsit, eodem argumento, quo S. Hieronymus scripsit libellum siue epistolam illam: dicerem sane, cum ex eiusdem Ioannis assertionem constet, virum illius fuisse clarissimū, qui eo peruenerat apud Arcadium Imp. gratiæ & dignitatis, vt breui Consul futurus expectaretur; nisi æque eiusdem testificatione certum esset, virū illius alio nomine fuisse nuncupatum, nempe Tharasium. Porro hoc eodem serme tempore ad viduam iuniorem ea a Chrysofomo scripta esse, quæ de coniugio recenti Honorij cum Maria idem ibi in exemplum adducit, satis significare videntur, vbi ait: Ceterum ad ipsorum etiam, qui nunc regnant, vxores animum aduerte. Alteram videbis ex pristinis calamitatibus respirantem, magnæ voluptati magnum habere dolorem admixtum; eo quod qui potitur, nimis iuuenis ac nullius vsus est, multosq. habet vndique

C insidiantes.] hæc nempe de Maria nupta Honorio puero sunt intelligenda. Moxq. de Arcadij coniuge ista addit: Alteram vero timore exanimatam, & ijs qui capite damnati sunt miseriorem vitam ducentem, eo quod vir ipsius ab eo tempore quo diadema suscepit, vsque ad hodiernum diem, in bello & proelijs versatur; verecundiæq. & probris, quibus vndique afficitur, magis quam ex calamitatibus tabescit.] hæc ipse. His autem occasione Saluinæ Gildonis filiæ recensitis, iam de fratre atque eius expugnatore Mascezile quæ sunt reliqua prosequamur.

Felix plane, si quæ Christianæ religionis opera consecutus est bona, eadem pietate seruasset, auxissetque: sed cum ingratus resiliit, & sibi nimium temere quæ Dei erant dona calitus impertita arrogauit, omnium dispendium passus, vitæ quoque iacturam misere fecit. Sed quo modo hæc? Orosium^c audi: Sane (inquit) idem Mascezil elatus rerum secundarum insolentia, posthabito sanctorum consortio, cum quibus antea Deo militans vicerat, etiam Ecclesiam temerare ausus est, atque ex ea quosdam non dubitauit extrahere. Secura est pœna sacrilegium. Nam iisdem superstitibus, atque insultantibus, quos ab Ecclesia ad pœnam protraxerat, post aliquantum tempus solus & ipse punitus est. Probauit in se vno, ad vtrumque semper diuinum vigilare numen; quando & cum sperauit, adiutus, & cum contempsit, occisus est.] hæc tenus Orosius: recitat hæc ipsa Paulus Diaconus^d. Zosimus^e autem ait, Stiliconis inuidia iussum Mascezilem a militibus per pontem in flumen præcipitari. Dedit & violatæ Ecclesiasticæ immunitatis pœnas Eutropius Constantinopoli: cuius tragœdiæ actus sequenti anno reddetur in scena.

Quid insuper hoc anno? Collatam ab Apostolo iudicandi inter laicos Episcopis auctoritatem, ex Constantini legibus confirmatam, nescio qua occasione interceptam Honorius Imperator restituit, cum iisdem anni huius Consulibus ita ad Eutyichianum P. P. rescripsit^f:

Si qui ex consensu apud sacre legis Antistitem litigare voluerint; non vetabuntur; sed experientur illius in ciuili dumtaxat negotio more arbitri sponte residentis iudicium. Quod his obesse non poterit, nec debet, quos ad prædicti cognitoris examen conuentos potius abfuisse, quam sponte venisse constiterit. Dat. VI. Kalend. Aug. Mediolani, Honorio Aug. quartum & Eutyichiano Coss.] hæc ipse, nihil omnino tribuens iuris Episcopis; sed Apostolica auctoritate collatum, voluit esse liberum. Non quidem Honorij legibus, sed Apostoli, id sibi vendicat Augustinus^g, dum nimirum se Christianorum litibus queritur fatigatum, hæc dicens: Dominum Iesum, in cuius nomine securus hæc ago, testem inuoco super animam meam, quoniam quantum attinet ad meum commodum, multo mallem per singulos dies certis horis, quantum in bene moderatis monasterijs

Annal. Eccl. Tom. 5.

F

nasterijs

Apud Smet.
pag. 68. num. 3.
STILICHONI
TRIBVTA
TANTA VI:
CTORIA:

OMN
TE RYT
AVAR
VTI

l. 7. de metat.
C. Theod.
c. 1.9. eod. tit.
d. l. 16. & 19.
Cod. Theod. de
bonis proscrip.
e. l. 19. de panis.
Cod. Theod.

SALVINAE
CONIVGIS
NEBRIDII
VIRTUTES.
f. Hieron. epist. 9.

g. Hier. epist. 11.

h. Hieron. epist. 9.

i. Sapien. 4.

DE NEBRIDIO
CLARISSIMO
ADOLESCEN-
TE.

a. 1. Tim. 3.

b. Pallad. dia-
log. de Vit. Ioan.
Chrysof.
SALVINA
STYDIOSA
IOANNIS
CHRYSOST.

VIDVA IUNI-
OR AD QVAM
CHRYSOSTO-
MVS SCRIB-
VSIT.

MASCEZILIS
INTERITVS
OB VIOLA-
TAM ECCLE-
SIAM.
c. Oros. lib. 7.
c. 36.

d. Paul. Diacon.
lib. 13.
e. Zosim. lib. 5.

f. l. 7. de Epi-
scopal. audien.
C. Iustin.
HONORIVS
RESTITVIT
EPISCOPIS
IUDICANDI
AVCTORI-
TATEM.

g. Aug. de opere
monach. c. 29.

nafterijs constitutum est, a liquid manibus operari, & certas horas habere ad legendum & orandum, aut aliquid de diuinis litteris agendum liberas, quam tumultuosissimas perplexitates causarum alienarum pati de negotijs secularibus vel iudicando dirimendis, vel interueniendo praecidendis: quibus nos molestijs idem affixit A; ostolus, non utique suo, sed eius qui in eo loquebatur arbitrio, &c.] Sic itaque vides, non Honorij legibus, sed Apostoli Pauli sancitis decretis eiusmodi iudicio praefectos fuisse Episcopos. Sed quae ad hanc rem spectant, consule quae dicta sunt primo Annalium tomo.

Rursum vero quod ad S. Augustinum pertinet, de litium ingruentia & litigantium pertinacia alibi ita queritur: Suis vitiosis & negotiosis cupiditatibus adiuuandis vt occupemur, & eis nostra tempora impendamus, efflagitant; aut certe infirmos premunt, vt causas suas ad nos deferre compellant. Quibus dicere non audemus: Dic homo, quis me constituit iudicem, aut diuisorem inter vos? Constituit enim talibus causis Ecclesiasticos Apostolus b cognitores, in foro prohibens iurgare Christianos. Ne illis quidem qui non aliena rapiunt, sed sua cupide repetunt, dicimus: Cauete ab omni cupiditate: constituentis eis ante oculos hominem, cui dictum est c: Stulte, hac nocte auferetur a te anima tua: quae praeparasti cuius erunt? Quia & quando dicimus, non recedunt, nec declinant a nobis, sed instant, vrgent, precantur, tumultuantur, extorquent, vt ipsis potius ad ista quae diligunt, quam scrutandis Dei mandatis, quae diligimus, occupemur. O quanto tadio turbarum turbulentarum, & quanto desiderio diuinorum eloquiorum dictum est: Declinate a me maligni, & scrutabor mandata Dei mei! Ignoscant obedientes Fideles, qui pro suis secularibus causis raro nos quaerunt, & iudicijs nostris facillime acquiescunt, nec nos conterunt litigando, sed obtemperando potius consolantur. Certe propter eos, qui & inter se pertinaciter agunt, & quando bonos premunt, nostra iudicata contemnunt, faciunt. nobis perire tempora rebus eroganda diuinis: certe, inquam, propter istos & nobis liceat exclamare in hac voce corporis Christi: Declinate a me maligni, & scrutabor mandata Dei mei.]

Sed quid de his Possidius? accipe d. Interpellatus ergo beatus Augustinus a Christianis, vel a cuiuscumque sectae hominibus, causas audiebat diligenter ac pie, cuiusdam sententiam ante oculos habens, dicentis, se malle inter incognitos quam inter amicos causas audire: eo quod de incognitis, pro quo arbitrata aequitate iudicaretur, amicum posset acquirere: de amicis vero vnum esset, contra quem sententia proferretur, perditurus. Et eas (lites scilicet) aliquando vsque ad horam refectionis, aliquando autem tota die ieiunans, semper tamen noscebat & dirimebat, intendens in eis Christianorum momenta animorum, quantum quisque vel in fide bonisque operibus proficeret, vel ab ijs deficeret: atque compertis rerum opportunitatibus, diuinam legis veritatem partes docebat, eamque illis inculcabat; & eos, quo adipiscerentur viam aeternam, edocebat & admoenebat; nihil aliud quaerens ab ijs quibus ob hoc vacabat, nisi tantum obedientiam, & deuotionem Christianam, quae & Deo e debetur & hominibus.] & inferius: Rogatus quoque a nonnullis in eorum temporalibus causis, epistolas ad diuersos dabat: sed hanc suam a melioribus rebus occupationem, tamquam angariam deputabat, &c.]

At licet Episcopi (vt vidimus) causas inter laicos iudicarent: Proconsules tamen Praefectique prouinciarum nullatenus prorsus immiscebant se causis clericorum; licet aliquando pro eisdem ad Episcopos litteras scriberent commendatitias: vt de Macedonio Proconsule in Africa S. Augustinus ad ipsum scribens testatur his verbis f: Scio ego te ipsum cum alijs amicis tuis in Ecclesia Carthagenensi intercessisse pro clerico, cui merito succensebat Episcopus: & utique nullum ibi discrimen sanguinis sub incruenta disciplina timebatur; nec, cum id, quod etiam vobis displicebat, inultum inesse velletis, tamquam delicti approbatores vos iudicabamus, sed tamquam humanissimos intercessores audiebamus.] At de his haec tenus.

Antequam autem ad res Orientalis Ecclesiae orationem penitus conuertamus, quae reliqua sunt anni huius rerum gestarum in Africa, ordine persequamur. Hoc siquidem anno celebrata est quinta Synodus Carthagenensis, posita ordine quarta, Coss. Honorio quartum & Eutychem, VI. Idus Nouembris: sublato enim Gildone tyranno, qui Africam perturbabat, pacatisque cunctis, data est facultas copiosiori numero Episcoporum, nempe ducentorum & quatuordecim, Carthaginem ad sacra conueniendi comitia, in quibus summa diligentia de restituenda in integrum Ecclesiastica disciplina laboratum est: cum a Patribus

Aug. in Psal. 118. S. AVGVSTINVS OCCVPATVS IN CAVSIS IVDICANDIS. b 1. Cor. 6. c Luc. 12.

Possid. in Vir. S. August. c. 19. AVGVSTINVS FREQUENTIA LITIVM ANGVSTIATVS.

1. Tim. 5.

PROCONSULES NON IMMISCEBANT SE IN CAVSIS CLERICORVM. f Aug. epist. 54.

CONCILIVM CARTHAG. QVINTVM.

primo quae essent Episcopis, ac deinde quae alijs inferioris ordinis clericis obseruanda, fuerunt summo consilio saluberrime instituta, seu potius restituta, centum & quatuor sancitis regulis, quarum exempla tum reliquae Occidentales Ecclesiae, tum Orientis Episcopi mutuati esse noscuntur.

Extitit enim huiusmodi Carthagenense Concilium veluti Ecclesiasticae promptuarium disciplinae, non quidem recens inuenta, sed ab antiquioribus vsu receptae, atque ad pristinam consuetudinem reuocatae, nisi in quibus noua emergente causa, nouae sanciendae legis necessitas illis incubuit: vt quod in primo canone, vbi de Episcoporum ordinatione agitur, ob emergentes nouas haereses Origenistarum, in fidei professione, quam publice emittere solerent Episcopi ordinandi, haec a Synodo addita: Quarendum etiam ab eo, si credat huius quam gestamus, & non alterius carnis resurrectionem.] & paulo post: Si secunda matrimonia non damnet: Si carniu perceptionem non culpet: Si poenitentibus reconciliatis communicet: Si in baptismo omnia peccata, id est tam illud originale contractum, quam illa quae voluntarie admissa sunt, dimittantur: Si extra Ecclesiam Catholicam nullus saluetur, &c.] De his igitur peculiaris professio atque scientia exigebatur, quod eiusmodi errores auribus Catholicorum recentes infusurrarent haeretici; de quibus, praeter illa quae dicta sunt, agemus inferius, cum de Caestio sermo erit, qui in Africa primo pestiferas merces venales exhibuit. Hoc igitur examine probandi erant, qui ordinandi forent Episcopi; quod qui ad alios docendos deligerentur, probatae spectataque deberent esse scientiae.

Quem quidem pristinum morem a Sanctissimo D.N. CLEMENTE VIII. esse in Ecclesia restitutum, gauisi sumus; dum quos est creaturus Episcopus, vna cum aliquot delectis ad hoc Cardinalibus, adhibitis simul qui in Vrbe sunt doctissimis Theologis & Canonici Iuris consultissimis, diligenti primum atque improviso, cuius peritiae sint, probat examine; quos & ipsemet interdum soleat interrogare: vt plane nisi bene diserto nullus ad Episcopatum aditus patere sciatur: vnde ambitiosus lugeat imperitus. Sed ad reliquas res gestas in eodem Concilio redeamus.

Piacuit igitur Patribus Apostolicam institutionem in obseruationem reuocare, praescribereque clericis opus manuum, quo sibi victum & vestitum acquirerent, his ea de re sancitis regulis b:

Clericus quantumlibet verbo Dei eruditus, artificio victum quaerat.] ac rursum: Clericus victum & vestimentum sibi artificio, vel agricultura, absque officij sui dumtaxat detrimento praeparat.] ac deinde: Omnes clerici, qui ad operandum validi sunt, & artificiosa & literas discant.] Sed vnde iura sancienda & enixius inculcandi manauit recens occasio? Attende quae ab Augustino dicuntur c: Vt de Opere monachorum librum conscriberem, illa me necessitas compulit: quod cum apud Carthaginem monasteria esse coepissent: alij se suis manibus transgebant, obtemperantes Apostolo: alij vero ita ex oblationibus religiosorum viuere volebant, vt nihil operantes, vnde necessaria vel haberent, vel supplerent, se potius implere praecipuum Euangelicum existimarent, atque imitarentur, vbi Dominus ait d: Respicite volatilia caeli, & lilia agri. Vnde etiam inter laicos inferioris propositi, sed tamen studio feruentes, existere coeperant tumultuosa certamina, quibus Ecclesia turbaretur, alijs hoc, alijs aliud defendentibus. Huc accedebat, quod criniti erant quidam eorum, qui operandum non esse dicebant. Vnde contentiones hinc reprehendentium, inde quasi pugnantium pro partium studijs augebantur. Propter hoc venerabilis senex Aurelius, Ecclesiae ipsius ciuitatis Episcopus, vt hinc aliquid describerem iussit, & feci.] haec ipse.

Sed quis non videat ex habitu atque doctrina, hos talia Carthagine iurgia disseminantes, germina fuisse Euchaitarum & Massalianorum haeticorum, qui deprauate apud Augustinum e nominantur Pfalliani? Hi inconsti, proluxa incedentes coma, negabant esse manibus operandum; de quibus ad calcem tertij Annalium tomi vberius actum est. In Oriente hi erant haeretici, & Occidentalibus regionibus vix quidem nomine cogniti, sed doctrina suspecti: in quos cum multa commentario de Opere monachorum Augustinus differuisset, ad finem haec f habet ad Aurelium ipsum Carthagenensem Episcopum: Haec, mihi carissime, & in Christi visceribus venerandae frater Aureli, quantum donauit vt possem, qui per te iussit vt facerem, de opere monachorum non distuli scribere; id maxime curans, ne boni fratres Apostolicis praecipis obedientes a pigris & inobedientibus etiam prauaricatores Euangelij dicerentur; vt qui non operantur, saltem illos qui operantur, sibi anteposendos esse

QVAM COPIOSA QVINTA SYNODVS CARTHAGENENSIS.

a Concilio Carth. 40.

b Eodem Concil. c. 51. 52. 53.

OPVS MANVA LE PRAESCRIPTVM CLERICIS.

c August. de op. monach. lib. 2. c. 21. & lib. de opere monach.

d Matth. 6.

e Aug. de heres. c. 57. MASSALIANI IRREPVT IN AFRICAM. f Aug. de op. monach. c. 50. AVGVSTINVS VNDE ORTA OCCASIO SCRIBENDI DE OPERE MONACHORVM.

non dubitent. Ceterum quis ferat, homines contumaces saluberrimis Apostoli monitis...

Aug. ad. lib. 28.

Cantic. 1. DETEGITVR IMPOSTURA PRAYORVM MONACHORVM.

Concil. Carthag. 4. c. 44.

Epiph. heres. 80.

Aug. de opere monach. c. 31. DE TONSURA CAPITLORVM ET BARBAE.

MONACHI IN AFRICA COOPTATI IN CLERVM.

l. 32. de Episc. & cler. C. Theod.

Concil. Carthag. 4. c. 42. 43. CONFESSORIBVS PRAESTANDA ALIMENTA.

Concil. Carthag. 4. c. 84.

Sed & ad eosdem illa cum agit apostrophe, quales eiusmodi esse solent, denudat velatam illorum hypocrisim...

Horum quoque causa canon ille a sancta Synodo editus esse videtur, quo prohibentur clerici nutrire comam ac barbam...

Sed dicet aliquis: Cur in Synodo de clericis, & non de monachis mentio habetur? quod scilicet in Ecclesia Africana monachismus iam ascitus in clerum...

Si quos forte Episcopi deesse sibi clericos arbitrantur, ex monachorum numero rectius ordinabunt, non obnoxios publicis priuatifq. rationibus...

Rursum vero iugis illa, quam vidimus, persecutio a Donatistis aduersus Catholicos in Africa vicens, qua accideret ut complures Catholici ab iisdem grauissima paterentur...

Rursum quod ad eiusdem decreta Concilij pertinet; minime praetereundum est, illud quoque statutum fuisse: Ut Episcopus nullum prohibeat ingredi ecclesiam...

verbum Dei, siue Gentilem, siue haereticum, siue Iudaeum, vsque ad Missam catechumenorum.] ex quibus plane intelligas, S. Augustinum inter concionandum ad populum...

OMNES AD AVDIENDVM DEI VERBVM ADMITTANTVR.

IOANNES CHRYSOSTOMVS ELIGITVR EPISCOPVS CONSTANTINOP.

Pallad. in Vita Chryso.

IOANNES ABVCITVR ANTIOCHIA CONSTANTINOPOLIN.

Leo & Metaphrast. in Vita Ioan. Chryso.

Socrat. lib. 6. c. 2. Sozom. lib. 8. c. 2.

CHRYSOSTOMVS AGGREGITARE HAERETICOS.

LEX ADVERSVS HAERETICOS DATA.

IOANNES CHRYSOSTOMVS EPISCOPVS.

Sozom. lib. 8. c. 3.

IOANNES CHRYSOSTOMVS EPISCOPVS.

Iam vero ad res Ecclesiasticas Orientis, quae huius anni exordio gesta sunt, stylum aduocat dignitas argumenti. Post Nectarij Episcopi Constantinopolitani obitum...

fore, fraude quadam excogitata, Antiochenos ciues eludere per eius ciuitatis Praefectum conati sunt. Ut autem res gesta sit, a Palladio in dialogo his ferme verbis exacte describitur:

Agebat in rebus Eutropius spado Praefectus cubiculi regij. Cupiens igitur Ioannem Praefulem fieri, cuius illi virtus erat notissima, cuiusq. tunc periculum fecerat...

Addunt alij, innotuisse tunc etiam ex litteris Imperatoris ad Flavianum Antiochenum Episcopum datis, electionem factam Chrysofomi populo Antiocheno...

Simulac igitur Ioannes Constantinopolim perductus est, ordinatur eius ciuitatis Episcopus; quod hoc anno fieri contigit, die vicefimafexta mensis Februarij...

Eunomianarum superstitionis clerici seu Montanistae consortio vel conuersatione ciuitatum vniuersarum atque urbium expellantur. Qui si forte in rure degentes...

congregare, aut aliquos probabuntur inire conuentus: perpetuo deportentur, procuratore possessionis vitima animaduersione punito, domino possessione priuando...

Haereticis igitur in hunc modum Imperatoris lege compressis ac procul expulsis, ad pacem in Ecclesia inter disidentes Episcopos conciliandam Chrysofomum animum adiecisse, Sozomenus tradit his verbis: Quamprimum enim ad Episcopatum peruenisset...

Angl. Eccl. Tom. 5. F 3 tione

tione pro votis functi, in Aegyptum adnauigabant. Et hinc porro in Syriam peruenit Acacius, Flauiano litteras pacificas ab Aegyptijs & Occidentibus sacerdotibus afferens. Ceterum Ecclesiae quamquam hac dissensione in hunc modum liberatae essent, pristinam tamen concordiam inter sese numquam recuperarunt: Antiochiae vero eorum multitudo, qui Eustathiani dicebantur, ad tempus aliquod inter sese, etiam sine Episcopo conueniebant. Etenim cum exiguum tempus superuixisset, defunctus est (vt cognouimus) Euagrius Paulini successor. Hinc enim (vt opinor) extiterunt Episcopis delectus faciles, cum nemo sese his opponeret. Populus igitur, prout vulgus consuevit, paulatim & identidem his accessit qui sub Flauiano conueniebant, atque ita maxima eius pars vnita fuit.] haec Sozomenus.

Ceterum perfectam concordiam, pacemque redditam Ecclesiae Antiochenae post annos decem, cum ibi creatus esset post Porphyrium Alexander Episcopus, Theodoretus auctor est: & quidem tunc temporis Innocentium Romanum Pontificem fuisse eiusmodi ineundae concordiae sequestrem, suo loco dicemus. Verum ante contigisse tradit legationem Acacii Episcopi Bercoensis ad Romanum Pontificem, tumque etiam iunctos pacis foedere ait Flavianum & Romanum Pontificem. Sed cum id accidisse dicat post annos decem & septem a conflata inter eos seditione, longe quidem ante haec tempora id oportuit contigisse; cum tempore Iuliani Apostatae ob Paulini electionem ea dissidia inchoata fuisse, superius sit demonstratum: a quo tempore, si decem & septem numeres annos, in annum Domini trecentesium septuagesimumnonum, quo Theodosius imperare coepit, rem rediges. sed quae transacta in ea causa fuerint inter Occidentales Episcopos, consule dicta quarto Analium tomo. Palladius c autem, post viginti annos initam concordiam inter Flavianum & Theophilum per eisdem Acacium Episcopum Bercoensem & Isidorum, affirmat, cum ait de Isidoro: Nosti & ipse virum, quando cum Acacio profectus Flauiani ad Theophilum communionem detulit, quae viginti annis segregata fuerat beati Euagrii gratia, qui multa certamina in laboribus Ecclesiasticis pertulit.] Quicquid sit, quo tempore Acacii & Isidori ea legatio acciderit; illud exploratum est, vsque ad Innocentij tempora agitatam esse Ecclesiam Antiochenam dissensionum procellis. Sed ad Chrysostrum redeamus.

Ipsa primo in Constantinopolitanum thronum ingressu, ad circumstantes clericos conuertens oculos, quales essent cuiuscumque eorum vitae mores exquirens, probe cognitos habuit: atque confestim ad praua quae essent amputanda, falcem correctionis immisit. Quae namque ista fuerint, ex Palladio d in primis accipe, qui haec ait: Ordinatus itaque Ioannes, pastoris officium diligenter exequitur, rationali fistula experimentum ouium facere aggressus. Raro autem, sed tamen necessario, virga correctionis vtens, sermonem exacuit aduersus fictam & non fraternam (vt eam appellant) sed plane foedam atque inhonestam vitam eorum sacerdotum, qui mulieres, quas subintroductas vocant, secum habere vellent: afferens, comparatione mali, tolerabiliores esse lenones: Illi enim longe a medicinae taberna separati, seorsum habent qui sua sponte infirmi esse delegerunt; hi autem intra salutis officinam habitantes, sanos ad morbum euocant. Hinc iam pars impia cleri eo pressa morbo, eaque febre correpta, aegre ferebat.] At quisnam prauus in nonnullos Ecclesiastici ordinis viros vsus irrepsit? Lugendus plane, & omnibus lamentis dignus; quippe qui & meliorem Ecclesiae partem non in Oriente solum, sed etiam in Occidente corruperit.

Et vt ab his inchoetur oratio, accipe quid S. Hieronymus e de virginibus, quae a charitate, ἀγάπη, nomen trahentes, quasi spiritali amore coniunctae, dicebantur Agapetae ab illis penes quos habitabant: Habeant, inquit, istae huiusmodi laudatores suos, & sub virginali nomine lucrosius pereant: libenter talibus non placemus. Pudet dicere, pro nefas! triste, sed verum est. Vnde in Ecclesiasticis Agapetarum pestis introijt? Vnde sine nuptijs aliud nomen vxorum? Immo vnde nouum concubinarum genus? plus inferam: Vnde meretrices vniuirae? eadem domo, vno cubiculo, saepe vno tenentur & lectulo: & suspiciosos nos vocant, si aliquid extimemus. Frater sororem virginem deserit, caelibem spernit virgo germanum, fratrem quaerit extraneum, & cum in eodem proposito esse se simulent, quaerunt aliorum spirituale solatium, vt domi habeant carnale commercium. Huiusmodi homines Salomon in Prouerbijs spernit, dicens f: Alligabit quis in sinu ignem, & vestimenta eius non comburentur? aut ambulabit super carbones ignis, & pedes illius non ardebunt?] haec ad Eustochium: sed & ad Oceanum siue ipse, siue alius, dum de vita differit clericorum g: Cum ergo, inquit, hoc genus a te non amputatur: dasi

A reprehendentibus te locum: ipse te detrahentium moribus tradidisti, si Agapetarum consortium non dimiseris. Benignus es, gaudeo: pudicus, falsum est. Si aliquis senserit clericos habitare cum feminis, non credit eum esse castum.] haec & alia id genus ibi.

Sed ad Chrysostrum redeamus: qui creatus Episcopus Constantinopolitanus, cum sacras virgines inuenisset, quodam pietatis intuitu, habitare cum clericis alijsque viris, quam multus fuerit in his corrigendis, consule duos libellos eodem argumento conscriptos a, quorum prioris hic est titulus, Quod regulares feminae cum viris cohabitent.] posterioris vero, Aduersus eos, qui apud se fouent sorores adoptiuas.] sic enim eas illi nominabant, quas pietatis intuitu se domi custodire iactabant; de quibus ipse prioris exordio: Sunt enim nonnulli, qui puellas nuptiarum inexpertes domum ducant, & vsque ad extremam senectutem inclusas tenent ac fouent, non procreandorum puerorum gratia; negant enim se cum illis rem habere: neque libidinis causa; aiunt enim quod illas & integras & incorruptas seruent. Sed si quis ab eis causam rogauerit; dicunt sibi multas esse, sed fingunt. Ego enim nullam eos habere crediderim, quae vel honesta, vel idonea sit, &c.] Haec, inquam, cum vehementer Chrysostrum inuectiuis & acerrimis obiurgationibus exagitaret, infensos sibi prorsus reddidit atque molestos clericos, sese iam ab aduersariorum partibus statuentes.

At quid insuper hoc primo eius in sedem ingressu Chrysostrum? subdit Palladius b: Post haec (inquit) victum quoque castigat cleri diligenter, orans & exhortans, vt contenti stipendijs suis, nidores diuitum non sequerentur; ne fumum huiusce insequentes libidinis, flammam traderentur, assentatorum & parasitorum instituto viuentes. Hinc lurcones plurimi pulsati, atque irritati, auctoribus calumniae se coniungunt.] erant namque hi, qui

Præfectos aliosque magistratus officijs frequentabant, a quibus lautis quoque mensis solebant excipi: quem prauum indecorumque clericis vsus Chrysostrum abolendum curauit. De his quoque agens Socrates c ait: Itaque statim in initio Episcopatus, cum aduersus clerum paulo videretur acerbior, ab illo propterea odio habitus est, ac complures erga eum animo offensiore esse, & tamquam nimis iracundum vitare coeperunt. Serapion illius Ecclesiae diaconus, cur in omnium offensionem incurreret, auctor profecto fuit; qui, praesente vniuerso clero, contenta voce sic illum affatus est: Numquam, o Episcope, istos pro arbitrio gerere poteris, nisi vna eademque virga omnes coerceas. Quod eius dictum grauem odij flammam contra Episcopum incendit. Episcopus non multo post complures ab Ecclesia, alium ob aliam causam, eiecit. Illi autem, vti in tam violento dominantium impetu vsu solet venire, contra eum conspirare, & ad populum falso criminari coeperunt.] haec Socrates. Sed rursus Palladius de rebus ab eo hoc Episcopatus exordio gestis:

Post haec (inquit) Dispensatoris Ecclesiastici scripta relegens, inutilesque Ecclesiae sumptus deprehendens, amputari hos protinus iubet. Accessit & ad solemnes Episcopi sumptus inspiciendos, inueniensque immodicam profusionem, transferri hanc magnificentiam ad infirmorum solatia praecipit: Et cum superessent pecuniae, noua quoque infirmorum receptacula construit, praeficiens his duos ex sacerdotum numero religionis summam viros; & medicos & coquos & ministros, qui sine vxoribus essent, eis ad obsequium statuens, vt aduentantes hospites, morbo deprehensi & eo maxime qui sacer appellatur, curarentur, & ob ipsum bonum, & pro gloria Redemptoris.] haec agens Chrysostrum, maluit ex praedecessoribus suis Gregorij Nazianzeni potius quam Nectarij sectari vestigia, illius in victu reuocans simplicitatem, huius vero, qui ex Praefecto fuerat creatus Episcopus, luxum ablegans.

Deinde (subdit auctor) viduarum aduocat agmen, solerte explorans, quae non recte conuersarentur inter illas: inueniensque nonnullas carni deditas, admonebat, aut ieiunijs studerent, balneisque & exquisitis abstinerent vestimentis, aut repetere maturato conuibia: ne diuina lex & nomen Domini per illarum intemperantiam blasphemaretur. Ad haec Fideles quoque laicos hortabatur, vigilijs nocturnis in ecclesia insistere: vxores autem eorum domi manere interdium orantes, ideo quod viris die otium non esset. Haec omnia quosque negligentiores de clero contristabant totis noctibus dormire consuetos. Post haec autem aduersus diuites linguam exacuens gladium, animi pustulas scindere aggreditur, fastum eos turgidum ponere admonens, &c.] hoc est enim bellum quod aduersus magistratus nimis solute viuentes & sublime sapientes aggressus est, ex quo magnum sibi ipsorum quod concitauit.

DISSIDIA AN
TIOCHENAE
ECCLESIAE
QUANDO CON
CILIATA.
a Theodoret. lib.
5. c. 35.
b Theodor. lib. 5.
c. 23.

c Pallad. in dial.
Viu. Chrysostr.

CLERI CON-
STANTINOP.
MORES COR-
RIGVNTVR.
d Pallad. ibidem.

e Hieron. epist. 22.
DE AGAPE-
TIS VIRGINI-
BUS PRAVVS
VVS.

f Prouerb. 6.

g Apud Hieron.
som. 9. edis. viii.

a Extran. tom. 5.
VELATA
CONTVBER-
NIA VIRGI-
NVM CVM
VIRIS CHRYS-
OSTOMVS
ABSTVLIT.

b Pallad. dialog.
de Vita Chrysostr.
CHRYSOSTO-
MVS RESTI-
TVIT DISCI-
PLINAM
COLLAPSAM.

c Socrat. lib. 6.
cap. 4.

SERAPION
REFRACTA-
RIVS.

CHRYSOSTO-
MVS SVPER-
FLVOS SVM-
PTVS RESE-
CAT.

VIDVAE
CHRISTIA-
NAE IN VI-
TAB INTE-
GRITATEM
RESTITV-
TAE.

CHRYSOSTOMUS EUTROPIUM QBIVRGAT.

Chryst. in Eutrop.

EUTROPIVS QVID IN ECCLIAE IVS PECCAT.

l. 3. de his qui con.ug. ad Ecclef. C. d. Theod. LEGE ARCADII ECCLIAE IMMUNITAS VIOLATA.

EUTROPIVS COGITVR CONFVGERE AD ECCLIAE.

LEGIS SANCTIENDAE OCCASIO PENITADIA. d. Socron. lib. 8. c. 7. & Socron. lib. 6. c. 5. & alij in Vita Io. Chrystostomi.

Inter alios autem, qui cum Constantinopolim Antiochia accersendum curauit, principemq. inter aulicos vendicarat sibi locum, Eutropium per insensum sibi penitus reddidit, dum publicis concionibus (vt dictum est) factum potentium insectari coepit, & priuatis quoque sermonibus redarguere eorundem in munerum editione profusas expensas; prout ex oratione in eum anno sequenti habita, dum confugientem ad Ecclesiam excepit, satis apparet verbis illis: Ecclesia a te hostiliter habita, expanso sinu te suscepit: theatra autem magnis obsequijs a te culta, quorum causa saepius nobis intentus fuisti, & prodiderant te, & perdidit. Attamen nunquam desistimus his te verbis alloqui: Cur ita facis? in Ecclesiam debaccharis, & te ipsum in exitium praecipitem agis. Et tu haec omnia monita neglectim praetercurrebas. Et Circaenis quidem multitudo, exhaustis in se tuis facultatibus, gladium in te acuit: Ecclesia vero tuo furore exagitata, vltro citroq. cursitat, si quo pacto te ex his casibus implicitum extricare queat.]

Sed quoniam ista, de quibus queritur Chrysofomus ab Eutropio in Ecclesiam fuisse commissa? violatum nempe fuit ab eo intemperatum haecenus sacrum Ecclesiae asyllum, dum non solum ad eam confugientes violenter abstraxit, sed & malus auctor extitit Arcadio sanctionis sacrilegae conscribenda, qua iuberentur confugientes ad Ecclesiam extrahi: haecq. hoc anno Constantinopoli contigisse, dies & Conules durae legis significant, quae sic se habet:

Si quis in posterum seruus, ancilla, curialis, debitor, publicus procurator, murilegulus, quilibet postremo publicis priuatisve rationibus inuolutus ad Ecclesiam confugiens, vel clericus ordinatus, vel quocumque modo a clericis fuerit defensatus; nec statim, conuentione praemissa, pristinae conditioni reddatur: Decuriones quidem, & omnes quos sola ad debitum munus functio vocat, vigore & solertia iudicantium, ad pristinam fortem, velut manu mox iniecta, reuocentur. Quibus vltius legem prodesse non patimur, quae cessione patrimonij subsecuta, Decuriones esse clericos non vetabat. Sed etiam ij quos oconomos vocant, hoc est, eos qui Ecclesiasticas consueuerunt tractare rationes, ad eam debiti vel publici vel priuati redhibitionem, remota dilatione cogantur, in qua eos obnoxios esse constiterit, quos clerici defensandos receperint, nec mox crediderint exhibendos, &c. Dat. VI. Kalend. August. Maizo, Honorio Augusto quartum & Eutychniano Coniulibus.]

Porro qui huius sanciendae legis auctor fuit Eutropius, magna diuinae prouidentiae lance pensata iustitia factum est, vt idem anno sequenti ad Ecclesiam confugere necessitate coactus, in se primum saeuientem experiri legem diuina indignatione compulsus sit: de eo enim ita Chrysofomus: Praeluit huius loci refugium, legibus scriptis, quibus hoc irritum facere conatus est. At nunc re ipsa didicit, quale sit quod fecit, & suomet facto legem suam primus abrogauit, factus Orbis totius spectaculum: & fileat licet, omnes tamen admonet: Nolite haec facere, ne qualia ego, patiamini. sua calamitate alios docet: & altare hoc ipso illustrem ex se splendorem emittit, ac venerationem sibi comparat, quod leonem vincitum continet.] haec & alia de miserando Eutropij casu Chrysofomus, cuius diligenti opera, eodem ferme tempore, quo promulgata lex, abrogata pariter fuit. Nam in dicta homilia aduersus Eutropium, quam sequenti anno ipse Chrysofomus habuit, saluum custoditumq. ius Ecclesiasticae immunitatis omnibus ad Ecclesiam confugientibus tradit, vt nullus inde quempiam auderet violenter extrahere.

Quod rursus ad huius ferenda legis occasionem pertinet: ea quidem, Eutropio Principem interpellante, sancita reperitur, occasione Pentadiae feminae Consularis: de qua ista Sozomenus: Sed quia neque praesentis potentiae impendentia, neque contingentes humanarum rerum vicissitudines considerabat, Eutropius scilicet: eos extrahere templis aggrediebatur, qui propter ipsum in his ad Deum confugae supplices habebant; in primis vero Pentadiam Timasij coniugem, quem quidem potentem ac strenuum ducem ille tyrannidis affectatae condemnatum perpetuo apud Oasim Aegypti exilio multarar. Sed ille quidem, siue quod sibi defecerit, sicut a quodam accepti; siue quod veritus sit, ne quid sibi grauius accideret, ac enis illic inuolutus repertus est mortuus. Eutropij vero cura sancitur lex praecipiens ne quis omnino ad Ecclesiam confugeret, & vt expellerentur etiam illi, qui ad eam iam confugerant. Non multo post autem ipse, quasi Imperatoris coniugem contumeliose tractasset, ex insidijs impetitus, primus ipse legem suam praeruaricatus est, & ex Palatio profugus ad Ecclesiam supplex accurrit, &c.] quae enim reliqua sunt de Eutropij

tragedia

A tragedia dicetur anno sequenti, quo ea contigisse probantur. hic satis egisse de lege & eius auctore, & occasione ipsius hoc anno ferenda; agemus ibidem de eiusdem legis abrogatione. Porro Pentadia ista Timasij Exconsulis vxor allecta fuit inter Ecclesiae Constantinopolitanae diaconissas, vixitq. digno Christianae virtutis exemplo: ad quam extant eiusdem Ioannis Chrysofomi epistolae, de quibus inferius.

Rursum vero eodem ipso die & loco, quo aduersus Ecclesiae immunitatem datum est ab Arcadio Imperatore ad Eutychnianum rescriptum; ad eundem quoque, ad coercendam insolentiam clericorum & monachorum, qui quasi vi publica ab apparitoribus raperent reos cum ad supplicium ducerentur, ista rescripsit:

Adductos supplicio, & pro criminum immanitate damnatos, nulli clericorum, vel monachorum, eorum etiam, quos coenobitas vocant, per vim atque vsurpationem vindicare liceat, aut tenere. Quibus in causa criminali, humanitatis consideratione, si tempora suffragantur, interponendae prouocationis copiam non negamus; vt ibi diligentius examinetur, vbi contra hominis salutem vel errore vel gratia cognitoris oppressa putatur esse iustitia: ea conditione, vt si Proconsul Comes Orientis, Praefectus Augustalis, Vicarij fuerint cognitores; non tam ad clementiam nostram, quam ad amplissimas potestates sciant esse referendum. Eorum enim de his plenum volumus esse iudicium: qui si ita res est, & crimen exegerit, rectius possint punire damnatos. Reos etiam, tempore prouocationis emenso, ad locum poenae sub prosecutione pergentes, nullus aut teneat, aut defendat. Sed sciat se cognitor triginta librarum auri multa, primates Officij capitali esse sententia feriendos, nisi vsurpatio ista aut protinus vindicetur, aut si tanta clericorum & monachorum audacia est, vt bellum potius quam iudicium futurum esse existimetur, ad clementiam nostram commissa referantur, vt nostro mox seuerior vltio procedat arbitrio. Ad Episcoporum sane culpam, vt cetera, redundabit, si quid forte in ea parte regionis, in qua ipsi populo Christianae religionis doctrinae insinuatione moderantur, ex his quae fieri hac lege prohibemus, a monachis perpetratum esse cognouerint, nec vindicauerint. Ex quorum numero rectius, si quos forte sibi deesse arbitrantur, clericos ordinabunt, &c.]

Dat. VI. Kal. Aug. Mnizo, Honorio A. IIII. & Eutychniano Coss.]

Tantam vero licentiam abripiendi ab Officio damnatos capite, ex Episcopis in clericos atque monachos, quorum ad hoc illi opera vterentur, fluxisse diximus occasione Constantini Magni edicti, quo iuberetur, iniquas sententias Praesidum ab Episcopis posse rescindi. Ceterum sanctos Episcopos haud nouimus abusos esse huiusmodi impertita sibi Constantini legibus auctoritate. Nam scimus S. Ambrosium Mediolanensem Episcopum, & Flavianum Antiochenum, non violentia clericorum & monachorum, sed supplicibus precibus pro huiusmodi reis sub Praesidum gladio periclitantibus egisse apud Imperatores; sicut & monachos Syriae eadem ex causa Antiochiam concessisse, eodemq. modo pro ducendis ad supplicium apud Praesides intercessisse; sic & Gregorium Nazianzenum pro Nazianzenis suis apud Praefectum Cappadociae, S. Martinum quoque pro damnatis apud Auitianum Galliarum Praefectum; S. Hieronymum etiam pro periculo capitis Claudij, vt eum eximeret, legatione Ruffini apud Honorium Mediolani agentem fecisse; & S. Augustinum apud Macedonium, Marcellinum, Donatum, & alios in Africa magistratus egisse.

Vnde autem huius sanciendae legis Arcadio Imperatori manarit occasio: ignoratur ipsa quidem; verum coniectura assequi possumus, id etiam ex magna Eutropij vna cum iniquitate atque crudelitate potentia factum, vt cum aliquis manifeste innocens duceretur, idem a clericis atque monachis tamquam vindicibus laesae veritatis eriperetur: eiusmodi enim casibus, cum quid a Praesidibus tyrannice ageretur, sacerdotes infracto vigore eisdem restitisse, res gesta S. Nicolai Mirensis Episcopi in Eustathium Proconsulem Asiae, S. Ambrosij aduersus Theodosium, sancti Basilij aduersus Modestum Praesidem, Chrysofomi in Eudoxiam, Synesij Episcopi in Libya Praesides, & aliorum plurimorum sanctorum Acta testantur.

Quam autem efficaces esse solerent apud Praesides preces Episcoporum, ex Augustino disce, qui ad Marcellinum magistratum in Africae gerentem scribens, illud inculcat, magna filius sacerdotij auctoritate: Quoniam, inquit, Christiano loquor, maxime in tali causa, non arroganter dixerim: Audire te Episcopum conuenit iubentem, domine eximie & merito insignis atque carissime filii.] Quod si haec pro reis damnatisq. Circumcellionibus

Augusti-

a Pallad. in dialog. de Vita Ioan. Chrysof. b Ioan. Chrysof. epist. 14. & 94.

c l. 16. de penit. Cod. Theod. & l. 16. de Episcopali audien. Cod. Iust. NEDAMNATI AD SUPPLICIUM BRIPENTVR PIETATIS INTVITV.

DVD. OGLIO. 2111111111

2111111111

d Annal. tom. 3. anno Dom. 324.

e Vide de his tom. 4. Annal. EPISCOPI LEGITIMI VINDICES PRAESIDVM INIVSTITIAE.

f Hieron. in Apolog. aduer. Rufin.

2111111111

g Aug. epist. 159. QVANTA AVCTORITATE MAGISTRATIBVS IMPERARENT EPISCOPI.

Aug. epist. 3.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

ib. 1. 1. 1.

Augustinus præstitit, quæ putas cum etiam egisse pro infantibus apud Præsides? Agit A de ipdem in litteris ad Macedonium Proconsulem^a datis: quibus & significat, non ita posci ab Episcopis delinquentiū veniam, vt impuniti permaneant, sed vt ad delictorum pœnitentiam referentur: Nam quosdam (inquit) quorum crimina manifesta sunt, a vestra seueritate liberatos, a societate tamen remouemus altaris; vt pœnitendo placare possint, quem peccando contempserant, seq. ipsos puniendo. Nam nihil aliud agit, quem veraciter pœnitet, nisi, vt id quod mali fecerit, impunitum esse non sinat.] hæc ipse. Sed ad Eutropium, cuius occasione in hæc defleximus, redeamus.

Quo magis res eius vndiquaque florentissimæ, nemine aduersante, maioribus progressibus iurgerent, adco vt ipse videretur in omnibus imperare Imperatori: co amplius cum aulicorum omnium indigne ferentium eunuchum ceteris anteferri, tum præcipue Gainæ ducis exercitus inuidiæ id stimulos acuit: secum versantis, opera sua Ruffinum Imperium inuadentem extinctum, & Arcadium iam sub gladio periclitantem ereptum, & in Imperio stabilitum; sed tamen totius rei gestæ gloriam atque commodum in Eutropium, ea ipso sibi vendicante, translata. Quamobrem in eum inuidia atque odio excruciatum, quibus de medio ipsum tolleret, machinari aggressus est dolos. Egit verò in primis cum Tribigildo barbarorum duce, sanguine sibi coniuncto, vt Asiæ regiones molestijs infestaret: dum ipse in eum profectus, turpi collusione pugnare detrectat, cum eum obtinere facile potuisset, prætextum illum obtexens, nimirū, haud vnico proelio totius Romani Imperij aleam committendam. Sicq. colludens, neque dissimulans, egit vt barbarus magnæ cœperit esse formidini. Sed post tandem, cum sibi visum est opportunum, detegi & ipse voluit perduellis Imperij: cum eo desperationis res Arcadij Imperatoris redactæ sunt, vt quibus Gainas vellet, conditionibus pacem redimere cogere. Sed quomodo pacta conuenta C primum in Eutropij interitum conuersa sint, dicemus anno sequenti, quo ea omnia contigerunt. Porro Gainæ & Trigibildi clades hoc anno illatas in Asiam, cum Sozomenus^b & Socrates^c, tum etiam Zosimus^d pluribus profecti sunt. Ex quibus intelliges, quam opportune, collabenti & periclitanti Constantinopolitanæ ciuitati, vna cum vniuerso Orientali Imperio consuluit Deus^e, præficiendo illi Ecclesiæ hoc anno S. Ioannem Chryostomum, qui melius quam Simon Oniæ filius deorsum iam labentem suffulsiit domum, & ruinam minans corroborauit templum.

Hoc item anno contigit legatio Marci diaconi a S. Porphyrio Gazæ Episcopo ad Arcadium Imperatorem aduersus Gentiles Gazenses negotium facessentes in ea ciuitate Fidelibus. Quod enim ad tempus spectat: cum per Eutropium Imperatoris cubiculo Præfectum negotium curatum sit, penes quem erat summa rerum, quem anno sequenti creatum Consulem constat cito nece sublatum: & certum sit, a Ioanne Chryostomo Constantinopolitano Episcopo idem negotium esse susceptum, qui hoc anno creatus est eius sedis Antistes: dicere opus est, nec ante præsentem annum, nec postea eiusmodi legationem contigisse, sed hoc ipso anno: nam nec ante præsentem annum fuit Chryostomus Episcopus, nec post fuit superstes Eutropius cubicularius. Qui vero hac ipsa functus est legatione, ipse scripsit historiam quam fidelissime Marcus^f diaconus Gazensis Ecclesiæ, quam intexuit Actis rerum gestarum eiusdem S. Porphyrij Gazæ Episcopi.

Sed antequam rem aggrediamur, hic meminisse oportet, quæ superius sub Constantino, tertio Annalium tomo, & sub Iuliano, quarto eorumdem volumine dicta sunt, Gazenses additissimos Gentiliæ superstitioni fuisse, eosdemq. semper dire infectatos esse Christianos, qui apud illos versabantur, temporeq. Iuliani tum Episcopum Asclepam, tum etiam S. Hilarionem præstantissimum monachorum implacabili odio persecutos. Qui vero in ea ciuitate Fideles erant perpauca, extincto Iuliano, sub Christianis Principibus, petierunt sibi Episcopū a Cæsariensi Metropolitano, sub cuius metropoli Gaza erat. Acceperunt autem post Asclepam Irenionem, & post eum Acneam, viros plane sanctissimos, ac demum sub Arcadio Porphyrium, de quo agimus, ordinatum a Ioanne Episcopo Cæsariensi. Qui rogatus a Fidelibus Gazensibus dari sibi Episcopum; probe sciens Apostolico homine potenti opere atque sermone illam Ecclesiam indigere, qui iuges Gentilium persecutiones tolerare, & vincere eos ad Christi fidem conuertendo valeret, eisdem præfecit eundem sanctum Porphyrium patriæ Theffalonicensem, qui in Aegypto apud Scethim in adolescentia vitam monasticam exercuerat annis quinque, totidem vero annos in Palæstina, quo visendorum locorum sanctorum amore profectus erat: vbi tandem post multa edita

b Sozom. lib. 3.

c. 4.

c Socras. lib. 6.

c. 6.

d Zosim. lib. 5.

e Eccl. 50.

TEMPVS LEGATIONIS MARCI DIACONI.

CONI.

f. Apud Metaph. die 26. Febr. & Sur. tom. 1.

GAZENSES EPISCOPI.

GAZENSES EPISCOPI.

GAZENSES EPISCOPI.

GAZENSES EPISCOPI.

GAZENSES EPISCOPI.

GAZENSES EPISCOPI.

GAZENSES EPISCOPI.

GAZENSES EPISCOPI.

GAZENSES EPISCOPI.

GAZENSES EPISCOPI.

GAZENSES EPISCOPI.

GAZENSES EPISCOPI.

GAZENSES EPISCOPI.

GAZENSES EPISCOPI.

GAZENSES EPISCOPI.

GAZENSES EPISCOPI.

GAZENSES EPISCOPI.

GAZENSES EPISCOPI.

GAZENSES EPISCOPI.

A edita vitæ sanctissimæ exempla, a Cyrillo (licet errore Prailius scribatur) eius Ecclesiæ Episcopo inuitus creatus presbyter, custosq. ligni sanctissimæ Crucis factus erat. hunc igitur diuino monitu accersitum, reluctanter diu, idem Ioannes Cæsariensis Antistes creauit Gazensem Episcopum, annum ætatis agentem quadragesimum tertium.

Quid autem hic a Gentilibus passus sit, eius (vt dixi) diaconus Marcus, qui ipsi, iam cum monachus esset, discipulus atque minister inhæserat, memoriæ commendauit, simplici quidem stylo, sed veritatis candore præclaro, quo & cunctas res ab eodem Porphyrio gestas ad obitum vsque profectus est. Nos vero omissis reliquis, ea tantum quæ a tempore Episcopatus a Gentilibus Gazensibus passus est, quorum occasione opus fuit legationem ad Arcadium mittere, persequemur. Atque in primis quæ in eum impij Idololatæ pagorum Gazensium, cum primo Gazam aduenit ordinatus Episcopus, perpetrarunt: Prope Gazam B (inquit) pagi sunt in via, qui dediti sunt cultui simulacrorum. Eorum vero incolæ consulto totam viam strauerant spinis, & vallis impediunt, vt non possent aliqui transire: effuderunt autem cœnum, & alijs male olentibus fumis vaporarunt, vt nos foetore suffocaremur, & veniremus in periculum ne vitam amitteremus. Vix tandem autem conseruati, circa horam nocturnam ingressi sumus ciuitatem.] & postea:

Accidit autem vt illo anno esset siccitas & defectus pluuia. Ciues vero omnes id adscribebant ingressui beati Porphyrij, dicentes: Nobis responsum dedit Marna, fore vt Porphyrius esset auctor malorum ciuitati.] vetus hoc erat Gazensium idolum, cui augustissimum templum antiquitus ædificatum, sub Theodosio Imperatore (vt suo loco diximus) clausum tantum, numquam autem ob præstantiam molis dirutum fuerat: illud vero rursum Præfectorum indulgentia apertum Gazenses ingrediebantur. Cum autem (inquit Marcus) pergeret Deus non pluere primo mense, qui ab eis vocatur Dios, deinde etiam secundo, qui dicitur Epilleos; omnes affligebantur. Congregati autem Idololatæ in Marnæo, multa sacrificia & multas preces faciebant ea de causa. Dicebant enim Marnam esse dominum imbrium (Marnam vero dicunt esse Iouem) Cum autem perseuerassent septem dies, hymnos dicentes, & egredientes extra ciuitatem in locum qui vocatur Orationis, animum despondentes, reuersi sunt ad sua opera, nulla re effecta.

His sic factis, congregati Christiani cum viris & feminis & pueris numero ducentis & octoginta, rogarunt sanctum Porphyrium, vt cum eis egrederetur, & precaretur, vt demitteretur pluuia: iam enim erat fames: eoq. magis, quod Beati ingressui adscriberent siccitatem. Persuasus autem sanctus, cum indixisset ieiunium, iussit omnes vespere congregari in sancta ecclesia, vt illic vigilias perageremus. Fecimus autem tota nocte triginta preces, & totidem genuflexiones, præter choros & lectiones. Cum autem esset mane, accepto signo venerandæ Crucis, quod nos præcedebat, egressi sumus cum hymnis ad antiquam ecclesiam, quæ est a parte Occidentali ciuitatis, quam aiunt ædificasse sanctissimum ac beatissimum Asclepam Episcopum, qui multas sustinuit afflictiones pro fide Orthodoxa, cuius vita & facta scripta sunt in paradiso deliciarum. Cum ergo fuisset in dicta ecclesia, illic quoque fudimus totidem preces: & illinc egressi, iuimus in sanctum Martyrium gloriosi martyris Timothei, in quo repositæ sunt etiam aliæ reliquiæ Mæuris martyris, & Thees, quæ relata est in numerum confessorum. Cumq. illuc fecissemus totidem preces & genuflexiones, reuersi sumus in ciuitatem, factis tribus precibus & tribus genuflexionibus.] Sed antequam reliqua prosequamur, obserua tu in his omnibus veteris Ecclesiæ ritus, nempe vsum processionis præuio signo Crucis, vigilias, & genuflexiones. Subdit vero ipse:

E Cum autem fuisset circa ciuitatem, inuenimus eam clausam (erat vero hora nona) Idololatæ enim hoc fecerunt, volentes dissipare populum, ne perficeremus supplicationes. Cum autem mansissemus duas horas ante portam, & nemo esset qui aperiret: videns Deus populi patientiam, fletusq. & ineffabiles lacrymas, maxime sancti viri: motus misericordia, quomodo tempore magni Eliæ Prophetæ, mouet ventum Austrum, & nubi- bus tegitur cælum, & incipiunt fieri fulgura & tonitrua, simulatque Sol occidisset, & decidit multus imber, vt existimarentur non guttæ, sed grando de cælo deiici. Nos autem præ magno gaudio propemodum non sensimus: Nos enim eramus inuicem complexi. Quidam vero Gentiles cum aspexissent miracula, quæ Deus nobis fecerat, & credidissent, nobis portam aperuerunt: commixti sunt nobiscum, clamantes, CHRISTVS SOLVS DEVS, IPSE SOLVS VICIT. Conuenerunt autem nobiscum in sanctam ecclesiam; & illinc Beatus eos dimisit in pace, Christi signatos signaculo. Erant autem numero viri centum

PORPHYRIUS GAZENSIS EPISCOPVS QV AB A GENTILIBVS PASSVS.

PORPHYRIUS GAZENSIS EPISCOPVS QV AB A GENTILIBVS PASSVS.

GAZENSES FRVSTRA SV PPLICANT MARNÆ.

PROCESSIO A PORPHYRIO INSTITVTA.

CHRISTIANI EXCLVSI AB VRBE PLVVIAM IMPETRANT.

GENTILES AD CHRISTVM CONVERS.

centum vigintiseptem, & feminæ trigintaquinque, & infantes quatuordecim, ex quibus erant puellæ quinque. Nos autem cum fecissemus perfectam gratiarum actionem, recessimus vnusquisque domum cum gaudio & pace.

Tanta quippe pluuia descendit illa nocte & altera die, vt omnes timerent ne domus corruerent, ex quibus plurimæ erant constructæ ex lateribus. Pluit ergo Dominus noster Iesus Christus assidue ab octauo Lydenæi vsque ad decimum. est autem apud eos Lydenæus, qui apud Romanos Ianuarius: præcedunt autem quinque diebus eorum menses, Romanos. Vndecimo vero die peregrinamus Theophaniorum diem Domini Iesu Christi cum gaudio, laudantes & gratias agentes propter omnia quæ nobis fecit eius benignitas. Accesserunt autem gregi Christi eodem anno, præter illos centum vigintiseptem, alij quoque centum quinque.] hæc de his Marcus diaconus. Quod vero ad siccitatem pertinet: non sicut nostræ regiones, hieme lætatur serena Palæstinum solum, illud præsertim quod Aegypto proximum est, vt Gaza confinis eiusdem: penes quos hibernalis siccitas certam parit frugum sterilitatem; vnde & diuina benedictio existimatur, cum abundantes imbres terram proluunt. hinc illud Isaia: a: Beati qui seminatis super omnes aquas, immittentes pedem bouis & asini.]

Quæ autem post hæc secuta fuerint, vt opus esset aduersus Gazenses Gentiles per legatos exoptulare apud Imperatorem, idem auctor narrare pergit his verbis: Alij vero Idololatræ non cessabant insidiari Beato & alijs Christianis. Quando enim eis Præses obtingebat Gentilis, eum vel pecunijs corruptum, vel etiam per impiam eorum religionem persuasum, inducebant vt vexaret Christianos: & ab eo tempore beato Porphyrio non leuis veniebat afflictio. Assidue ergo noctu & die rogabat benignum & clementem Deum, vt eos ab errore conuerteret ad suam veritatem.] Quid vero post hæc admiserint in famulum eius Barocham nomine, virum maxime pium, idem tradit, cum subdit: Cum autem iuiset Barochas ipse aliquando in vicum propter canonem Ecclesiasticum, non procul a ciuitate; erat autem is qui canonem debebat, Idololatra: cum vero ab eo canon exigere-
tur, isq. vellèt rem protrahere & differre, & ex eo nata esset inter eos contentio: accersit impius agricolas quosdam eius pagi ei similes, & incipiunt verberare clauis beatum Barocham; & exportantes eum semimortuum proiecerunt extra pagum in solitudinem: illic vero iacebat mutus & nullo sensu præditus. Alio autem die, Dei benignitate, transit per illum locum Cornelius diaconus cum alijs duobus Christianis: et cum inuenissent ipsum Barocham, & eum cognouissent, importarunt in ciuitatem. Cum vero Idololatræ eum vidissent portari, arbitrati esse mortuum, conuersi sunt in furorem, propterea quod existimabant esse abominandum, mortuum ferre in ciuitatem. & cum eum vi eripuissent ab humeris eorum qui ipsum portabant, incipiunt verberare pium Cornelium diaconum, & duos Christianos; & ligato pede beati Barochæ, trahebant eum.

Interim autem renunciant quidam fratres beato Episcopo. Is vero conturbatus me accersit, & alios tres fratres qui inuenti sunt apud ipsum, & dicit nobis: Confidentes concurrite, o fratres: est enim tempus martyrij. Postquam autem peruenimus ad locum vbi ligarant Beatum: concurrunt populus: & alij quidem sanctissimum Episcopum afficiebant contumelijs: alij vero videntes eius tolerantiam, & quod cum contumelijs afficeretur, non irascebatur, sed rogabat vnumquemque, dicens, ne sic probris & contumelijs afficerent corpus quod est obnoxium iisdem affectionibus; fiunt nostrarum partium, & in se inuicem conuertuntur ad plagas vsque. Nos autem cum multam vidissemus confusionem, portantes pium Barocham, discessimus in sanctam ecclesiam. Postquam vero vidimus eum adhuc spirantem, eius curam egimus. Pro eo autem fundebantur per totam vesperam & noctem intensæ preces: omnes enim fratres conuenerant. Sanctus vero Episcopus non cessabat lacrymari, & Deum pro ipso rogare: sciebat enim qualis esset eius diuinus zelus. Cum autem vidisset Deus lacrymas sancti Pontificis & preces populi (eum enim existimabant vt alium Phinees aduersus Idololatræ) accelerauit ei suam misericordiam, & illa nocte aperit oculos eius; & incipit loqui, & petere dari sibi potum.

Ego autem qui ei assidebam, statim cucurri, vt renunciarem beato Episcopo. Præ magno enim gaudio oblitus sum dare ei potum: & mihi id accidit quod ancillæ^b tempore beati Petri, quando audita voce eius, præ gaudio non aperuit ostium, sed eum dimittens, primum annunciauit his qui erant domi: tale quid ego quoque passus sum. Cum id autem beatus audisset Episcopus, non fuit victus ab animi affectione, sed perseuerabat in precibus.

A bus. Nos autem cum intellexissemus eius firmitatem atque constantiam, eum mittentes, recessimus ego & pius Cornelius diaconus; assidebat enim mecum beato Barochæ. Postquam autem impleuit preces & omnem consequentiam sanctissimus Episcopus, ipse quoque nobiscum sedens interrogauit pium Barocham, quemadmodum id esset passus ab initio. ipse vero narrauit nobis omnia. Dum nos autem consultarem quid esset faciendum, fit mane. Et ecce Defensor populi cum Irenarchis, & duobus primoribus Timotheo & Epiphanio, & alijs multis venientes, incipiunt clamare & tumultuari, dicentes: Cur intulistis mortuum in ciuitatem, cum patriæ leges hoc prohibeant? Putarant enim Barocham illatum fuisse mortuum. Interim autem contumelia quoque afficiebant beatum Episcopum. Nos vero cum tumultum audiuissemus, egressi sumus: & cum nos vidissent, cœperunt me verberare & pium Cornelium diaconum. Cum autem eos qui erant ex populo vocassemus in testimonium, sanctissimus Episcopus os nobis obstruebat, vnumquemque rogans & admonens ne irascerentur tam inconsiderate. Illi vero impij, quo magis rogabantur, eo magis furebant, & virum sanctum afficiebant contumelia.]

At plane mirandum post hæc accidit, cum pro defensione suorum Deus armavit infirmo-rem, nempe Barocham, quem paucas ante horas pene extinctum deplorant: etenim ex his quæ præcesserunt & subsequuta sunt, ea omnia diuino adscribenda miraculo, nemo negarit. Quid autem id fuerit, accipe:

Cum igitur impij pergerent tumultuari, confirmatur & roboratur pius Barochas, & impletur diuino zelo: surgitq. & arripit fustem, & incipit verberare eos qui in eum incidebant. Tantus vero illos inuasit metus, vt inciperent cadere vnus super alium, fugientes: eosq. est persecutus vsque ad id quod tunc erat Maræum: reuertiturq. cum magna victoria nouus noster Sampson, stratis mille alienigenis. Ab illo ergo tempore ipsum timebant Idololatræ, & nec eius quidem nomen audire poterant.] At hic maius illud consideratur miraculum, quomodo non in eum magistratus etiam in fugam conuertentem vniuersa ciuitas insurrexerit: vt plane nihil sit quod dici possit, nisi illud occinere: Tunc obriguerunt omnes habitatores Canaham, robustos Moab obtinuit tremor.] visum est enim illis, mortuum aduersus ipsos pugnare, atque plusquam humanis viribus armasse dexteram: sibi vero consultius esse putarunt fugere, quam luctari cum Iaruis. Porphyrius igitur contemplatus rem tantam diuini Spiritus robore perpetrata, memor Phineem^b vna cum eius posteris a Deo ob zelum mercedem perpetui sacerdotij consecutum, ipsum Barocham ad ordinem diaconatus prouexit, ordinato cum eo simul & Marco huius scriptionis auctore, qui hæc de his subdit: Breui autem post tempore dignati sumus ordine diaconatus ego & pius Barochas: ego quidem plane indignus qui eum assequer, ille vero meritissimo iure id assecutus.]

Hæc quidem omnia præcesserunt legationem, cum S. Porphyrius venturis quoque malis, ne euenirent, solcite prospecturus, eundem Marcum diaconum ad Imperatorem Constantinopolim legat. Sed præstat audire ipsum hæc omnia exactissime describentem: Videns (inquit) sanctus Pater noster Porphyrius nefaria quæ quotidie fiebant ab Idololatræ, statuit me mittere Byzantium, vt peterem ab Imperatoribus, vt diruerentur templa simulacrorum: Gazæ enim adhuc maxime celebrabatur quod vocatur Maræum. Et scriptis litteris ad Episcopum Constantinopolitanum (cuius laus & gloria memoratur ab omnibus) nauigauimus, & spatio viginti dierum eo peruenimus: & redditis litteris beato Ioanni, ore eum omnia docui. Cum primum autem audiuisset, id significauit Eutropio cubiculario, qui tunc erat assiduus apud Imperatorem Arcadium. Cumq. ei legisset epistolas beati Episcopi, & petisset ab eo vt concurreret cum litteris: acceptis ab eo promissis, exijt, & dixit mihi: Quietus animo esto, o fili: spero enim in Dominum Christum, quod suam, sicuti solet, sit facturus misericordiam. Ego vero non cessabam quotidie eundem admonere Ioannem. Ille autem mittebat, & instabat Eutropio.

Septem vero post diebus pronunciatum edictum Imperatoris, vt clauderentur simulacra Gazæorum ciuitatis, & ne consulerentur amplius. Traditur autem hoc iussum in manus cuiusdam Hilarij hominis Coadiutoris Magistræ Officiorum. Ego vero tribus post diebus egressus sum Byzantio, & spatio decem dierum peruenio in ciuitatem Gazæorum, septem diebus præueniens Hilarium. Inueni autem sanctissimum Porphyrium ægrotantem.

Postquam vero ei tradidi responsum beatissimi Ioannis Episcopi Constantinopolitani, & id legit: lætitia affectus, conualuit a febre. Dicebat autem se in morbum incidisse ex

DE PLUVIA
OBTENTA
PRECIBVS
CHRISTIA-
NORVM.

Isai. 32.

BAROCHAS
MALE HABITVS
A GENTILIBVS.

BAROCHAS
PRECIIBVS
PORPHYRII
CVRATUR.

Act. 12.

GENILES
IRRVNT IN
PORPHYRIVM

BAROCHAS
QVID IN GEN-
TILES.

a Exod. 15.

b Num. 25.

LEGATIO
MARCO DE-
CERNITVR.

ARCADIVS
IMP. RESCRI-
BIT ADVER-
SVS IDOLA.

HILARI
AVARITIA
IRRITVM
REDDIT EDI-
CTVM PRIN-
CIPIS.

GENTILES
CHRISTI VIR
TYE CON-
VERSI AD FI-
DEM.

multa afflictione Idololatrarum. Septem vero post diebus venit dictus Hilarius habens duos Commentarienses Consulatus, & multos auditores ex Azoto & Alcalone, & omnes ministros publicos. Statim autem comprehendit tres primores, & accepta ab eis satisfatione, ostendit eis diuinum edictum, quod iubebat vt clauderentur idolorum templa Gazæ ciuitatis: & euerfis omnibus quæ erant in eis simulacris, ea clausit: Marnæ vero simulacrum fuit latenter consuli, pro eo plurimis acceptis pecunijs. Rursum autem faciebant vt solebant Idololatræ nefaria. Hic finis Marci legationis, pia Imperatoris mente effectum, qui quærebatur, optimum consecuta, sed ministri auaritia omnino frustrata. Quomodo autem, Christianos iterum laceffentibus Ethnicis, ipse Porphyrius post annos tres contulit se ad Imperatorem pro demolitione Marnæ delubri, suo loco dicturi sumus. Quod vero spectat ad S. Ioannis Chrysofomi officium aduersus idololatriam Gazensium impensum; plurimum ipsum laborasse, vt & in Phœnicia eam extirparet, suo loco dicemus.

Ceterum quantumlibet cupiditate Hilarij cassa prorsus reddita fuerit Marci legatio: haud tamen Dei virtus euacuari potuit, quin de conuersione Gentilium trophæa sæpe referret. Nam subdit ibidem Marcus diaconus de Aelia nobilissima femina pariente, quæ cum foetum non posset emittere, nec vlla medicorum arte vel deorum Gentilium ope iuuaretur, per nutricem Fidelem, a Porphyrio accepta potestate eam curandi, liberata est: Cum ei (inquit) nutrix voce magna coram omnibus ait: Dicit magnus sacerdos Porphyrius: Iesus Christus filius Dei viui te sanat. Crede in eum, & viues. Statim mulier, cum valde eiulasset, edidit foetum viuum. Omnes autem qui illic sunt inuenti, obtupescati, exclamauerunt: Magnus est Deus Christianorum: magnus est sacerdos Porphyrius. Die autem sequenti parentes mulieris, & maritus & cognati & omnes necessarij euntes ad beatum Porphyrium, prociderunt ad eius pedes, petentes Christi signaculum. Beatus vero cum eos signasset, & fecisset catechumenos, dimisit illos in pace, præcipiens eis, vt vacarent sanctæ Ecclesiæ: & paulo post cum omnes catechesi instituisset, baptizauit eos, necnon etiam infantem cum muliere: vocauit autem nomen eius Porphyrium. Qui vero fuerunt illuminati propter occasionem mulieris, erant numero sexagintaquatuor. Sicq. hoc modo tum Christus de Ethnicis triumphauit hoc ipso anno; post triennium vero demolitione Marnæ perfectam fuit victoriam consecutus. quomodo autem id acciderit, suo loco dicemus.

Anno, qui sequitur, Christi trecentesimo nonagesimonono, Consulatus Manlij Theodori & Flauij Eutropij eunuchi nomen dedit. Verum alterum Consulatum tantum, nempe Theodorum, expuncto Eutropio, vetera retinent monumenta.

Sed ad limen anni huius paululum confidens remoretur oratio, antequam vltiora scrutetur. Quod enim ad Theodorum, cognomento Manlium, spectat: Christianus hic erat, & adeo eruditus, vt eloquentia inter omnes eius ætatis celebres oratores eniteret facile princeps. Quantum autem huic S. Augustinus tribuerit, & sibi eum prætulit, ipsum audi: His (inquit) temporibus (vt omittam ceteros) vir & ingenio, & eloquentia, & ipsis insignibus muneribus fortunæ, & quod ante omnia est, mente præstantissimus Theodorus, quem bene ipsa nosti (matrem enim suam alloquitur) id agit, vt & nunc & apud posteros nullum genus hominum de litteris nostrorum temporum iure conqueratur. Mei autem libri, si quorum forte manus tetigerunt, lectoq. meo nomine, non dixerint, Iste quis est? codicemq. proiecerint: sed vel curiosi, vel nimium studiosi, contempta vilitate liminis, intrare perreperunt, me tecum philosophantem non moleste ferent. Hæc Augustinus, qui ad hunc ipsum Theodorum, apud Mediolanum ruri dum ageret, librum scripsit de Beata vita: de quo in Retractionum commentario, dum eiusdem Theodori meminit: Displicet autem illic (inquit) quod Manlio Theodoro, ad quem librum ipsum scripsi, quamuis docto & Christiano viro, plus tribui quam deberem. qui & alibi eiusdem meminit Consulatus.

Sed & Claudianus, quamuis Ethnicus, cum tamen Panegyrim de eiusdem Theodori Consulatu

DE MANLIO
THEODORO
CONSVLE.

a Aug. de ordin.
lib. 1. c. 21.

b Aug. retract.
lib. 1. c. 2.

c Aug. de Ciuit.
Dei lib. 18. c. 11.
d Claud. de Con-
sul. Theod.

A Consulatu cecinit, dum hominem ex diuersorum magistratuum functione commendat, celebratq. virum omnibus scientijs eruditum & eloquentissimum omnium; virtutem eius animi præ ceteris extulit; a cuius præconio auspicatus carmen, ita præcinit:

*Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaq. late
Fortuna secuta nitet, nec fascibus vllis
Erigitur, plausuue petit clarescere vulgi.]*

Et post multa de eodem virtutis merito ab Honorio inordinarium Consulatum euecto, deq. Honorio Imperatore, qui cum creauit Consulem, hæc addit:

*Quem quater ipse gerit, perfecto detulit anno
Deposuitq. suas, te succedente, curules.
Crescite virtutes, sæcundaq. floreat atas.*

*Ingenijs patuit campus: certusq. merenti
Stat fauor: ornatur proprijs industria donis.
Surgite sopita, quas obruit ambitus, artes.
Nil licet inuidiæ, &c.]*

Fuisse autem Theodori lucubrationes excultissimas, idem Claudianus affirmat, & inter alia de Genesi & partibus animæ; de quibus ipsius lucubrationibus idem ipse paulo superius:

*Vel quis non sitiens sermonis mella politi,
Deserat Orphæos blanda testudine cantus?
Qualem te legimus teneri primordia mundi
Scribentem, aut partes animæ, per singula talem
Cernimus, & similes agnoscit pagina mores.]*

hæc & alia plurima de ipso Claudianus, ad quem lectorem reijcimus. Tali tantoq. Manlia prisca gens, Christo coniuncta, illustrata creuit honore, cum eum tum nostri, tum exterius in Theodoro plurimum commendarint. Sed dolemus clarissimi viri scriptorum monumenta esse deperdita. Hactenus vero de altero Consulatu Romæ creato.

Porro qui in Oriente ab Arcadio Consul collega creatur Eutropius, quod eunuchus, seruilisq. generis, & perditis moribus esset, minime dignus habitus est vt Latinis Consulatus Fastis adscriberetur. Ad ipsum enim alludens hæc Claudianus:

*Non hic violata curulis,
Turpia non Latios incestant nomina Fastos.
Fortibus hæc concessa viris, solisq. gerenda
Patribus, & Romæ numquam latura pudorem.]*

Videas enim in antiquis marmoribus incisis inscriptionibus hunc annum nonnisi Theodori Consulatu signari, sicut etiam & Honorij Imperatoris rescripta, atque alia vetera monumenta. Sed nec penes Orientales Consulatus eius memoria reliqua fuit: nam eo damnato, ipsius quoque e Fastis expunctum est nomen, vt idem Claudianus, necnon Socrates atque Sozo menus affirmant, relictum tradentes nomen tantum Manlij Theodori. Ceterum claudicans altero pede annus, felicior tamen ope diuina cucurrit.

Certe quidem pro monstro habitum est, vt eunuchus assuetus gynecæis, summum attigerit apicem dignitatum, ac tanto præsertim iunctus collegæ Consul eligeretur. vnde & merito idem vates:

*Omnia cesserunt eunucho Consule monstra.
Heu terræ caliq. pudor: Trabeata per vrbes
Ostentatur anus, titulumq. effeminat anni.]*

Ante Consulatum autem, cum & pro arbitrio habenas moderaretur Imperij, adæo eminebat Eutropius summæ potentiæ splendore coruscus, vt in ipsum potius quam in Arcadium conuersi essent omnium simul cum oculis animi honorum cupidi. De his enim Suidas, post recitatos improbos eunuchorum mores ex Cyrillo, hæc subdit: Sub Eutropio eunucho tutore Arcadij Imperatoris, genus eunuchorum propter illius auctoritatem & potentiam adeo creuit atque auctum est, vt nonnulli iam barbati cum eunuchi fieri velent, & se Eutropios fore sperarent, vita priuati sint vna cum testibus, etiam Eutropio amisso. Auræ statuarum ipsi passim collocabantur, & ædificia extruebantur, & ab eo illustrabantur splendidiora tota vrbe. hæc ipse.

Quod enim in sacris Prouerbijs est: Contremiscere terram per seruum cum regnauerit: ita plane accidit Eutropio eunucho ad turpem vsum sæpius vendito, ac tandem dominum

LAUDES MAN-
LII THEODO-
RI

SCRIPTA
THEODORI.

DE EUTROPII
CONSULATV
PROBROSO.
a Claud. de Con-
sulatu Theodori.

b Claud. in Eu-
trop. lib. 2.

c Claud. in Eu-
trop. lib. 1. in
princ.

POTENTIA
EUTROPII.

d Suidas verbo
σνάδων.
* Theodosij

e Prouerb. 30.

nium affecuto : sed & diuinæ quoque Scripturæ consentientia de eo Claudianus his A
versibus a :

*Asperius nihil est humili, cum surgit in altum:
Cuncta ferit, dum cuncta timet: desouit in omnes,
Ut se posse putent. Nec bellua tetrior ulla est,
Quam serui rabies in libera colla furentis, &c.]*

Addita vero potentia cum sæuitia, incensa semper ardens in eo fax, totum plane Ori-
entale pessumdedit Imperium. Tolerauit tamen omnia ista Deus, quousque profanus sacra
non tetigit: cum vero & ad altare miseros confugientes crudelitas & impietas eius inuasit,
protinus diuinam in se vindictam sensit armatam. At quomodo id acciderit, iam ag-
gredimur enarrare.

Cum Eutropius multa arte quæsitum & induitria aucupatum tandem Consulatum ade- B
ptus esset; mox infelix nesciens in summo honore summam sibi ignominiam comparauit.
Etenim (quod Zosimus & alij testantur) etsi antehac Gainas in Arcadium parum a quo
esset animo, quam ob causam tot tumultus per Tribigildum excitarat in Asia: audito
autem Eutropium sibi infensissimum hoc anno ad Consulatum usque prouectum, maiori
æstuans ira, furore barbarico debacchatus in Asiam potentia Tribigildi foedere sibi
coniuncti, eo tandem desperationis res Imperij Orientalis adegit, ut coegerit Arca-
dium Imperatorem, quas ipse vellet pacis condiciones subire. Cum barbarus ferox ani-
mo, fretus viribus Tribigildi, quem suo moderabatur arbitrio, inter alias pacis condi-
tiones illam licet indignam Imperatore, iustam tamen Eutropio, præscripsit Arcadio,
nempe ut sibi ille dederetur Eutropius Consul. Zosimus enim rem gestam sic narrat b :

Postulata vero a Gaina, ab Imperatore scilicet, hæc continebant, ut malorum omnium C
auctor Eutropius sibi dederetur, in quem ipse statueret quicquid vellet. His auditis Ar-
cadius, & accersit Eutropium, & abrogata dignitate dimittit. Eutropius cursu ad Chri-
stianorum Ecclesiam pergit, quæ ab illo tempore ius asyli consecuta retinet.] Opus ha-
buit confugere ad Ecclesiam, qui haud pridem (ut vidimus anno superiori) ius Eccle-
siæ superba licentia violauerat. Aderat tunc temporis ibi Ioannes Chrysostronus, qui
miserrimum altaris presantem basim protexit: nec fuit inde a satellitibus abstrahi ho-
minem, nisi apposito ab Imperatore iureiurando, non dandum fore ad necem Gainæ
ipsum Eutropium. Acta sunt hæc paulo post Paschatis dies, cum Imperator, milites,
atque populus communibus votis ac vocibus necem Eutropij conclamassent. Sed cum
Imperator audisset ipsum ad Ecclesiam confugisse, religione repressus, veluti diuinitatis
quibusdam fulgoribus percussus, continuit se; immo & furentes adhuc milites, ha- D
bita oratione, compescuit, ne in Ecclesiam ad necem hominis auderent irrumperere.

Populus tantum, cui patebat Ecclesia, & timebatur, ne odio quo in Eutropium fla-
grabat, in eum infesto agmine insiliret, ut compesceretur, esse reliquum videbatur.
Sed quomodo quis exundantem torrentem aquarum imbris momento temporis exic-
care, vel retrorsum flectere humanis viribus valuisset? Præstitit id tamen diuina virtu-
te Chrysostronus, pollens viribus eloquentiæ: suggestumq. conscendens, silentium ma-
nu indicens, concionaturus ad populum, mira dicendi arte, in eo primum versatus est, ut
in Eutropium inuectus, cum omnium miserrimum populo ostentaret; ut sic illud, quod
conabatur, efficeret, nempe ut eum ad eius commiserationem inflecteret, ageretq. ut pro
eius vita rogaret, qui in ipsius caput inclamans, nuper in Ecclesiam ingressus erat. Porro
Socrates, siue alij qui animi Chrysostroni consilium minime perpenderunt, sane impu- E
denter arrogantia sancto Episcopo notam inurunt, quasi superbe nimis in miserum humi
prostratum Eutropium insultarit. Ut igitur ab hac calumnia tantum vindicemus Anti-
stitem: hic recitanda est ipsa tunc obiter dicta concio; ex qua prudens lector intelliget,
quam miro usus est eloquentiæ artificio, ut in Eutropium concitatum populum miti-
garet. Quod & egregie præstitit: usque adeo, ut furore deposito, pro miserando Eutro-
pio populus lacrymas etiam funderet, & ne daretur neci, precibus apud Deum atque Re-
gem pariter expetierit. Sed hic ipsam admiratione maxime dignam reddamus oratio-
nem, ab exceptoribus tunc, ut se habet, ex more conscriptam. est autem huiusmodi:

Si umquam antea, nunc maxime licet dicere: Vanitas vanitatum, omnia vanitas.
Vbi nunc inclytus ille Consulatus splendor? Vbi illustres illi fasces? Vbi applausus il-
li ac choreæ, epulæq. & festi conuentus? Vbi coronæ & aulea? Vbi strepitus vrbis,
& illæ

A & illæ Circensium spectatorum fausta acclamationes & adulationes? Omnia illa præ-
terierunt: procella vehemens folia deiecit, arborem spoliata reddidit, iam radicitus
vacillantem: tantaq. vis venti impacta est, ut cum nervos eius vniuersos concusserit, tum
ipsam funditus prostrare minetur. Vbi nunc fucati illi amici? Vbi computationes & cœ-
næ? Vbi parasitorum examen, & merum per totam diem exhaustum, variæq. coquorum
artes, & potentatus cultores illi ad gratiam omnia dicere ac facere assueti? Omnia illa ni-
hil nisi nocturnum somnium fuerunt, appetente die, euanescentes: flores fuerunt verni:
vere exacto, marcuerunt omnia: umbra erant, & præterierunt: fumus erant, & soluta
sunt: bulla erant, & dirupta sunt: aranæ erant, & lacerata sunt. Quapropter spirituale
hoc dictum occinamus, indefinenter dicentes: Vanitas vanitatum, omnia vanitas. Hoc
enim dictum in parietibus, in vestibulis, in foro, in adibus, in vijs, in fenestris, in ianuis,
B sed potissimum in vniuscuiusque conscientia continenter inscriptum esse oportet, omniq.
tempore cogitationi obuersari: quandoquidem negotia fraudulenta, & personata ac ini-
mica veritatis opinionem apud plerosque sibi parauerunt. Hoc dicto in prandio, in cœna,
in cœtu hominum, quemque proximum suum compellere oportebat, idemq. ab illo vi-
cissim audire, nempe, Quod vanitas vanitatum, & omnia vanitas.

An non assidue tibi dicebam, fugitiuas esse diuitias? tu vero nos non ferebas. An non
dicebam, fugitiui serui eas naturam habere? tu vero credere volebas. Ecce experientia
docuit, quod non solum fugitiuæ & ingrata, sed homicidæ etiam sunt, ut quæ in metum
te nunc conijciunt. Nonne dicebam tibi, cum me indefinenter obiurgares vera mo-
nentem, quod ego tibi potius amicus essem, quam adultores, ego redargutor maiorem
tui curam gererem, quam qui tibi omnia obsequerentur? Nonne & hoc addebam, fide di-
gniora esse vulnera ab amicis, quam vltro se ingerentia oscula inimicorum? Si mea vul-
nera tulisses, haudquaquam tibi illorum oscula hoc exitium attulissent: mea enim vul-
nera sanitate afferunt; illorum oscula morbum immedicabilem tibi conciliauerunt. Vbi
nunc pocillatores tui? Vbi qui in foro populum de via decedere cogebant, tuasq. laudes
passim apud omnes deprædicabant? transfugerunt, deseruerunt tuam amicitiam, suam
securitatem tuis periculis quærunt. At non tales nos: sed & tunc, quamuis ægre ferentem,
non destituimus, & nunc collapsum protegimus, & curamus. Ecclesia a te hostiliter ha-
bita, expanso sinu te suscipit: Theatra autem magnis obsequijs a te culta, quorum causa
sæpius nobis infensus fuisti, & prodiderunt te & perdidit. Attamen numquam destiti-
mus hisce verbis alloqui: Cur ista facis? In Ecclesiam debaccharis, & te ipsum in exitium
præcipitem agis? Et tu hæc omnia monita neglectim prætercurrebas: & Circensis quidem
D multitudo, exhaustis in se tuis facultatibus, gladium in te acuit: Ecclesia vero tuo furo-
re exagitata, vltro citroque cursitat, si quo pacto te ex his casibus implicitum extrica-
re queat.

Et hæc nunc dico, non quo prostrato insultem, sed quod eos qui adhuc stant, tutio-
res reddere cupiam: nec ut plagam vulnerati refricem, sed ut nondum vulneratos in sa-
nitate conseruem: non ut iactatum fluctibus demergam; sed ut eos qui secundis auris
nauigant, erudiam, ne forte cum ipso nauigio in profundum deferantur. Quo autem mo-
do caueri possit? nimirum si rerum humanarum mutabilitates consideremus. Si enim iste
mutationem timuisset, nunc eam non pateretur. Sed quoniam iste nec domesticis nec
alienis consilijs corrigi potuit: vos saltem, qui diuitijs extollimini, huius calamitatem in
vestrum profectum conuertite. Nihil enim est humanis rebus infirmius: quapropter quo-
E cumque nomine earum vilitatem significaueris, minus quam pro rei veritate dixeris; vel
si fumum cas, vel foenum, vel somnium, vel flores vernos, vel quodlibet aliud nomina-
ueris: usque adeo sunt fragiles, & magis nihili, quam nihil ipsum. Quod autem non so-
lum nihil sint, sed & in præcipiti stent, vel hinc apparet.

Quis hoc homine fuit excelsior? Nonne in toto Orbe diuitijs præcallebat? Nonne ad
ista fastigia honorum conscendit? Nonne omnes eum formidabant ac verebantur? Sed
ecce factus est & victis inferior, & seruis miserabilior, & mendicis fame tabescentibus in-
digentior, per singulos dies præ oculis habens gladios in se exactos, & præcipitia, &
carnifices, & viam quæ ad supplicium ducit. Ac neque memoria præteritarum volu-
ptatum fruitur, immo ne luce quidem communi; sed meridie quoque tamquam in den-
sissima nocte, angustijs parietum inclusus, oculorum usu priuatur. Et quorsum hæc com-
memorare attinet; cum quantumuis adnitar, nullis verbis exprimere valeam, quis illi
Annal. Eccl. Tom. 5.

*Clau. in Eu-
rop. lib. 1.
EUTROPIVS
EX IMO AD
SVMVM E-
VECTVS.*

*GAINAS IN
ARCADIVM
ARMATVR.*

*QVID GAI-
NAS IN EY-
TROIIVM.*

Zosim. lib. 5.

*EUTROPIVS
CONFVGIT
AD ECCLE-
SIAM.*

*CHRYSOSTO-
MVS COHI-
BET POPV-
LVM NE IN-
SILIAT IN
EVTROIIVM.*

*ORATIO
CHRYSOSTO-
MI IN EY-
TROIIVM.*

*INVECTIVA
IN EY-
TROIIVM.*

*EXCVSATIO
DE INVECTI-
VA IN EY-
TROIIVM
FACTA.*

*EVTROIIVM
OLIM SPLEN-
DOR ET PRÆ-
SENS CALA-
MITAS.*

animus sit, per singulas horas capitis supplicium expectanti? Aut quid nostris verbis opus est, cum ipsius calamitatis imago ob oculos nostros versetur? Nuper namque missis ad eum a Rege qui vel per vim hominem pertraherent, cum ad sacra confugisset, buxo pallidior factus, nunc quoque nihilo meliorem quam mortui colorem obtinet. Accedit huc dentium arietatio, tremor totius corporis, vox singultiens, & lingua titubans, in summa talis habitus, qualem oportebat habere animam, quæ iam metu obriguisset.

JOANNES
CHRYSOSTO-
MVS APERIT
ANIMI SVI
CONSILIVM.

HOSTIS HV-
MILIATIO
ECCLESIAE
TRIVMPHVS
EST.

Hæc dico, non exprobrandi causa, neque insultans eius infortunio, sed ut animum vestrum molliam, & ad commiserationem pertraham, eoq. inducam, ut præsentis hominis poena sit contentus. Quoniam enim multi sunt e nostris adeo inhumani, ut nos etiam incusent qui eum susceperimus: illorum duritiam nostris sermonibus mollire volens, miseras istius traduco. Quid enim est, quæso, dilecte, quod indigne fers? Dices, Quia in Ecclesiam confugit, qui eam indefinenter oppugnabat. Atqui hoc potissimum nomine glorificandus erat Deus, quod permisit eum in tanta constituta necessitate, ut & potentiam Ecclesiae, & clementiam disceret: potentiam, eo quod in tantam inciderit mutationem ob simultatem, quam cum illa habebat: clementiam vero, quod infestatorem suum obiecto nunc scuto protegat, & alarum obtentu tueatur, præteritarumq. iniuriarum oblita, sinus ei amantissime pandat. Hoc enim quouis trophæo splendidius, quavis victoria illustrius: hoc Ethnicos, hoc Iudæos pudefacit: hoc placiditatem vultus eius ostentat, quod hosti captiuo parcat, & ab omnibus desertum ac contemptum, ut amantissima mater suis velamentis occultet, Regis simul iræ & intolerabili populi furori ac odio se opponens: hoc ipsum est eximium altaris ornamentum.

Dices, Hoccine ornamentum, hominem scelestum, auarum, rapacem altaria contingere? Caue talia dixeris. quandoquidem & meretrix pedes ipsius Christi contigit, incesta illa & impurata: nec tamen hoc in crimen Domino Iesu cessit, sed in laudem magnam & admirationem. Neque enim purum impura offendit; sed scelestam meretricem purus & inculpabilis suo contactu purificauit. Caue iniuriarum memineris, o homo. Crucifixi illius serui sumus, dicentis: Dimitte illis: non enim sciunt quid faciunt. Dices, At præclusit huius loci refugium legibus scriptis, quibus hoc irritum facere conatus est. At nunc re ipsa didicit, quale sit quod fecit, & suomet facto legem suam primus abrogauit, factus Orbis totius spectaculum. & sileat licet, omnes tamen admonet: Nolite hæc facere; ne qualia ego, patiamini. sua calamitate alios docet: & altare hoc ipso illustrem ex se splendorem emittit, ac venerationem sibi comparat, quod leonem vincitum contineat. Quandoquidem & regiae effigiei non tantum ornatus ex eo contingat, si solio Rex sublimis sedeat purpuratus & diademate redimitus, quantum si sub pedibus quoque regijs barbari manibus post terga reuinctis proni iaceant.

FREQVENS
POPVLI CON-
CVRSVS AD
VIDENDVM
EV TROPIVM.

Et quod non verba modo sint ad persuadendum parata, vosmet festinatione vestra ac concursu attestamini. Etenim præclarum hoc vobis spectaculum, & hilaris conuentus contigit: nec minorem nunc video populi frequentiam, quam in proxima sacrata Paschæ celebritate. Adeo exciti estis istius silentio, quod in præsentiarum quavis tuba clariorem sonum emittit. Et virgines penetralibus, & mulieres gynæceis, & viri foro vacuo relicto, vniuersi huc concurrunt, ut humanam naturam traduci viderent, & sæcularium negotiorum momentaneam mutabilitatem detegi, illamq. in Republica versantium speciem, heri ac nudiustertius præclarissime splendentem. Talis enim est ex alienis iniurijs felicitas quavis aniculæ rugosa deformior demonstrata, mutatione Reipublicæ, ac si spongia, eius tectoria fucosq. abolente. Tanta nempe est huius infortunij vis, quæ virum felicem conspicuumq. nunc omnium abiectissimum reddidit.

MAGNYM RE-
RVM INCON-
STANTIAE
EXEMPLVM.

a Isai. 40.
b Psal. 91.

Introeat diues aliquis, & magnam vtilitatem percipiet: videns enim a tam excelso fastigio delapsus eum qui totum Orbem nutu concutiebat, ac formidine contractum, quavis rana aut lepore timidior, & absque vinculis columnæ huic hærentem, & vice catenæ timore affixum, trementemque; deprimet fastum suum; & consideratis quæ in humanis casibus consideranda sunt, discedet re ipsa doctus, quæ verba Scripturæ nos docent: quale est illud^a: Omnis caro fœnum, & omnis gloria hominis vt flos fœni: aruit fœnum, & flos eius decidit. Item illud^b: Sicut fœnum cito arefcit, & sicut olera virentia cito decident: quoniam sicut fumus dies eorum sunt; & reliqua similia.

Contra

Contra pauper introgressus, & spectaculum hoc animaduertens, non displicet sibi ipse, neque sortem suam deplorat; sed gratias insuper paupertati habet, quæ sibi & asyli vice sit tutissimi, & portus tranquillissimi, & arcis munitissimæ: & his visis, si detur optio, mallet præsentis conditione contentus esse, quam omnium facultatibus paulisper occupatis, mox in proprii sanguinis periculum venire. Vides quod non parua vtilitas diuitibus & pauperibus, celsis & humilibus, seruis & ingenuis ex hoc istius refugio enata est? Vides vt cum remedio quisque hinc abit, huius rei spectaculo affectus suos curaturus?

Num igitur molliui vestros animos, aut indignationem expuli? Num inhumanitatem extinxi? Num ad commiserationem adduxi? Equidem adduxisse me opinor: idq. ex vultibus vestris & lacrymis colligo. Quandoquidem igitur terra cordis vestri in pinguem & fertilem agrum versa est: age iam fructum quoque misericordiae proferentes, flauenteq. commiserationis spicas præferentes procumbamus Regi ad genua, vel potius deprecemur benignissimum Deum, vt emolliat iram Regis, & cor illi tenerum dare dignetur, quo hanc gratiam integram ab ipso auferre possimus. Iam enim ex illo die, quo huc confugit iste, non parua est facta mutatio. Postquam enim cognouit Rex eum ad asylum hoc se recepisse, affluente milite, & concitato ob eius crimina, deposcenteq. hominem ad supplicium, longam habuit orationem, qua militarem indignationem compesteret, postulans vt non culparum modo, sed etiam recte factorum rationem haberent: vt qui pro illis gratiam deberet; & si quid humanum secus accidisset, ignoscendum duceret. Cum autem illi de integro vrgerent ad vindictam læsi Regis, clamantes, exilientes, ad mortem deposcentes, hastas vibrantes; tum vero ne a lacrymis quidem clementissimis suis oculis temperans, & sacrosanctæ mensæ, ad quam per fugerat, religionem illis incutiens, ægre tandem iram eorum sedauit.

POPVLI
CLMEN-
TIO IN
EV TROPIVM
REDDITVS.

Admoueamus igitur nos quoque, quæ a nobis adhiberi par est. Qua enim ipsi venia digni essetis, si Rege propriam iniuriam condonante & oblito, vos nihil tale passi in ira obstinate pergatis? Aut quomodo hoc coetu soluto, sacramenta contrectabitis, & precationem illam dicetis, qua rogare iubemur, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: si a debitore vestro poenas exigatis? Iniurijs vos forte magnis affecti ac contumelijs? ne nos quidem istud inficias ibimus. Sed non tribunalis est præsens tempus, sed misericordiae potius; non repetundarum, sed clementiae; non examinationis, sed condonationis; non suffragiorum ac calculorum, sed miserationis & gratiae. Ne igitur quis vestrum accendatur, neve ægre ferat; sed potius mitissimum Deum deprecemur, vt reo vitam proroget, eumq. ex impendente cæde eripiat, vt ipse errata sua corrigat: & communi opera interpellemus clementissimum Regem pro Ecclesia & altari, vnum hominem sacrosanctæ mensæ donari obsecrantes. Quod si fecerimus; & Regi gratum faciemus; & Deus, vel magis quam Rex, factum nostrum approbabit, magnamq. nobis huius humanitatis mercedem retribuet: sicut enim crudelem & inhumanum auersatur & odit; ita misericordem & humanum amplectitur & amat; eiq. siue iustus sit, splendidiore plectit coronas; siue peccator, peccata eius dissimulat, commiserationis erga conseruum talionem illi retribuens. Misericordiam volo (inquit^a) & non sacrificium, & per vniuersam Scripturam vides eum semper hoc requirere, atque hanc peccatorum medelam adhibere. Proinde nos quoque ad hunc modum illum propitiemus. Sic enim peccata nostra redimemus: sic Ecclesiam ornabimus: sic & Regem clementissimum (vt dixi) demeribimur: ita fiet, vt vniuersus populus nobis applaudat, & vsque ad fines orbis terræ humanitatis & clementiae nostræ rumor celebretur, mercedemq. simus vbique terrarum laudem nostri facti recepturi. Vt igitur talibus bonis frui contingat, accedamus ad genua, obtestemur, deprecemur, eripiamus a periculis captiuum, profugum, supplicem: vt & ipsi futura bona consequamur, gratia & benignitate Domini nostri Iesu Christi, cum quo Patri gloria simul & Spiritui sancto in sæcula sæculorum. Amen.]

EXHORTA-
TIO AD IN-
TERVENIEN-
DVM PRO EV-
TROPIO.

VIRGINES
EV TROPIVM
a Matthe.

Cum hæc autem in hunc modum sanctus Episcopus magna dicendi efficacia perorasset, populumq. in Eutropium exasperatum non mitigasset tantum, sed pro eo supplicem apud Deum & Imperatorem reddidisset: illud plane admiratione dignum effectum est, vt Ecclesiae immunitate integra illibataq. conseruata, Ioannes Chrysostomus obtinuerit tandem, vt Eutropij capiti parceretur, in quod iam post Gainam & rebellem exercitum Imperator primum, mox milites, inde populus ardentissimis studijs conclamasset. Qui igitur omnium studijs atque vocibus petebatur ad necem; permittitur vivere, exilij poena multa-

LIBERTVS
A MORTE EV-
TROPIVS.

mulctatur, relegandus in insulam Cypri. Sed nec a sancto Antistite sic deditur Eutropius Imperatori, nisi iuramento magistratus exhibito vita illi secura reddita esset; quod tamen postea barbari ducis fuit voluntate delusum. Nam Zosimus a: Vrgente (inquit) Gaina, & ad caedem eius Arcadium impellente; qui Principis negotia tractabant, iusiurandum Eutropio praestitum cum extraheretur ex Ecclesia, per cauillationem eludentes, eum e Cypro reuocant, quasi qui iurassent, non se morte mulctaturos ipsum quamdiu Constantinopoli foret, Chalcedonem missum interficiunt.] ista Zosimus. Deportatum illum quidem fuisse in Cyprum, etiam Claudianus b affirmat: securi vero percussum, Socrates c, atque Sozomenus d.

Simulq. tradunt, tunc abrafum Eutropij Consulis nomen e Fastis; quod euenit, cum damnatus est exilio, vt cecinit Claudianus his versibus:

Scindere nunc alia meditatur ligna securi,
Fascibus & tandem vapulat ipse suis.
Illicitas Consul pœnas, se Consule, soluit:
Annus qui trabecis, hic dedit exilium.
Infaustum populis in se quoque vertitur omen:
Savit in auctorem prodigiosus honor.
Ablato penitus respirant nomine Fasti,
Maturamq. lucem sanior aula vomit.]

Quod vero Ioannes Chrysofostomus ea oratione testetur, milites in Eutropium concitatos esse ob offensam Imperatoris, nihilq. de Gainæ petitione, pactisq. conuentis cum Arcadio meminerit: hic reddenda est causa, quam quidem insensum reddidisse Eutropium ipsi Imperatori, Nicephorus e affert his verbis, incipiens ab iniuria in Eudoxiam Augustam ab eo illata: Super alia enim conuicia, & illud minabundus adiecit, breui fore, vt ex Imperiali aula abductam, ipse domum remittat. Illa autem vehementi feruens ira, filiolum vtramque (nempe Pulcheriam & Arcadium) in vtrisque vlnis ferens, ad virum accessit, queritans atque lamentans: liberos etiam commiserationis gratia protendens, prolixè collacrymauit: alia insuper fecit, quæ mulierem indignatione flagrantem, & virum ad condolentiam pertrahere volentem, facere par est. Atque Arcadius coniugem & liberos miseratus, ad iram ipse quoque accensus est, ardentiq. iracundia & verborum potissimum grauitate Imperatorem verum se praestitit. Proinde Eutropium dignitate omni & opibus cunctis spoliatum in Cyprum insulam exulatum misit. Breui vero post, quod eo tempore, cum Consulatum iniijt, ornamentis præter dignitatem vsus esset, quæ soli Imperatori gestare liceret, accusatus, atque inde abductus, & apud Pantychium, vbi iudicium concilium confederat, Aureliano Præfecto, alijsq. illustribus viris causam eius cognoscantibus, grauium criminum reus pertractus, capitis supplicium subiijt. Res Eutropij ita se habere.] hæc tunc Nicephorus.

Sed nec tacendum de Eutropio, quod magni momenti est scisse (ne quid excidat) fuisse ipsum Ethnicum, a religione Christiana penitus abhorrentem. vnde ex his amplius habes, quo efferas Christi præconia, dum Christianorum & Ecclesie hostem, vt necem effugeret, ad Christi altare profugum compulit, inuitum licet, confiteri vel factò saltem Christi potentiam. Quod enim Gentilis fuerit Eutropius (licet id alij dicere prætermiserint) auctor est S. Prosper, qui res gestas sui temporis scripsit: de ipso enim post Symmachum æque Ethnicum hæc ait f: Eutropius quoque præpotens plurimum, anima & mente Paganus, cum in contumeliam Ecclesie edictum obreptit ab Arcadio Christiano Imp. surriperet, vt si quis ad eam confugeret, etiam ab altari sublatus, pœnas lueret ampliores; diuino iudicio, suæ sententiæ prior propinatus est: offensam quippe prædicti Regis incurrens, ad eius refugium, quam oderat, conuolauit. Quem sancta mater pietatis gremio suo suscepit inimicum: cui per venerabilem sacerdotem Ioannem impetrans veniam, osori & superbo vitam contulit & salutem: eius exemplo cunctos admonens inimicos, vanum esse eis contra s stimulum calcitrare.] hæc Prosper.

Ad postremum autem recitanda hic nobis est sententia exilij in Eutropium ab Arcadio lata, publicisq. locis affixa: retinent adhuc eam indelebili memoria tabulæ Theodosianæ ita describam:

Arcadius & Honorius AA. Aureliano Præfecto Prætorio. Omnes res Eutropij, qui quondam Præpositus sacri cubiculi fuit, Aerarij nostri calculis adiunximus, erepto splendore

dore eius, & Consulatu a tetra illiuit & commemoratione nominis eius & cœnolis foribus vindicato: vt eiusdem vniuersis actibus antiquatis, omnia mutescant tempora, nec eius enumeratione sæculi nostri labes appareat, nec ingemiscat, aut qui sua virtute ac vulneribus Romanos fines propagant, vel qui eisdem seruandi iuris æquitate custodiunt: quod diuinum præmium Consulatus lutulentum prodigium contagione scœlauit. Patriciatus etiam dignitate atque omnibus inferioribus spoliatum se esse cognoscat, quos morum polluit scœuitate. Omnes statuas, omnia simulacra, tam ex ære, quam ex marmore, seu ex fucis *, quam ex quacumque materia quæ apta est effingendis, ab omnibus ciuitatibus, oppidis, locisq. priuatis ac publicis præcipimus aboleri, ne tamquam nota nostri sæculi obtutus polluat intuentium. Adhibitis itaque fidis custodibus, ad Cyprum insulam perducatur, in qua tua sublimitas relegatum esse cognoscat, vt ibidem peruigili cura vallatus, nequeat suarum cogitationum rabie cuncta miscere. Dat. XVI. Kal. Febr. Constantinop. Theodoro V. C. Consule.] sed quod ad diem dati rescripti pertinet, plane error irrepsit, cum ex S. Ioannis Chrysofostomi homilia in Eutropium superius recitata appareat prope Paschale tempus confugium Eutropij in Ecclesiam contigisse.

Sed animaduersione dignum existimo, extare aliam eiusdem Ioannis Chrysofostomi homiliam a in verba illa Psalmi quadragesimi quarti, Altitit Regina a dextris tuis, &c.] cui præfixa est inscriptio, qua significatur eam habitam, cum Eutropius extra Ecclesiam deprehensus est. Verum alium ab Eutropij casum ibi existimo esse descriptum: multa enim ibi sunt, quæ ei aptari minime posse videntur: vt quod in primis ibi dicitur, eum deserentem Ecclesiam captum esse, qui intus tutus agebat; quod quidem de Eutropio nequaquam dici posse videbatur. sunt enim hæc ibi verba Chrysofostomi: Ne mihi dicas, quia qui proditus est, proditione Ecclesie est abreptus. Nisi deseruisset Ecclesiam, non esset proditus. Ne dixeris: Quia eo confugit, proditus est. Non deseruit eum Ecclesia, sed ipse Ecclesiam: non in intimis Ecclesie est proditus, sed extra Ecclesiam; quoniam se subduxit ab Ecclesia.] Sed & quæ subduntur inferius, his temporibus minime conuenire posse videntur, cum ait: Cum milites cogentur, ac distringerentur enses; cum ciuitas flamma furoris esset accensa; cum Imperiale diadema nullis iam viribus polleret, simul & vulgi conuicijs pateret purpura; cum plena insanie essent omnia: quo in loco conditæ erant diuitiæ & c.] Vides ex his in ipsum Imperatorem commotas turbas, & populi concitatum esse furorem: quæ quidem in causa Eutropij facta minime reperiuntur. Rursum vero, quod post nonnulla ista adijciat: Quot & quantæ mutationes contigerunt, ex quo ciuitati huic præfui?] ex his plane intelligas haud hoc tempore eam esse habitam concionem, quo vix annum sedis ipsius Chrysofostomi numerari contingat; cum interea nihil prorsus mutationis, quàm quod de Eutropio est enarratum, Constantinopoli euenisse, quisquam valeat ex scriptis historijs demonstrare. Quod si hæc tamen omnia rebus Eutropij (vt se habet inscriptio) aliquis omnino existimauerit assuenda: tunc, quæ a nullo alio auctore ea in causa scripta esse reperiuntur, multa componat compingatq. simul necesse est, fingatq. pariter, vt eadem quoquo modo sibi cohæreant. Sed de rebus Eutropij hæc tunc.

At quid post hæc Gainas perfidus barbarus? haud quod pollicitus videbatur, Arcadio se subijcit Imperatori, hostiliaq. arma deponit; sed insolentior factus, fretus copijs Tribigildi, Chalcedonem veniens, iurata pacis nullam ducens penitus rationem, contumelioso animo imperare aggreditur Imperatori: Postulabat enim (inquit Zosimus b) vt Princeps ipse eum conueniret: nec enim se cum alio quoquam, præter hunc, allocuturum dicebat.] Ita quidem nouas meditatur cædes. Neque enim exaturatus barbaricus animus miserando Consulatu casu, qui ceteris Eutropij hostibus lacrymas quoque eliciuisset inuitis: aliorum insuper, qui primarios gererent magistratus, nêpe Aureliani Præfecti Prætorio, & Saturnini viri clarissimi, fera Gethica sanguinem sitiebat. Iamq. & conceperat animo, Gentilibus suis, quibus ecclesia (vt ait S. Hieronymus c) esse soleret in tentorijs, templum aperire Constantinopoli. Sed ignorabat infelix, negotium sibi futurum cum robustissimo omnium duce, concertaturumq. i.e. cū eius vrbs Antistite, infracti pectoris sacerdote, a Deo d. dato populo illi in ciuitatem munitam atque columnam ferream, ac murum æreum, Deiq. promissionibus solidius confirmato. Sed quod nobis suo quæque, ex instituto, reddenda sunt anno, hæc q. testificatione Zosimi sub Consulatu Aureliani facta esse noscuntur: in sequentem annum tantæ rei gestæ spectaculum, cupido licet hæc scire, differre cogimur: cum

a Zosim. lib. 5.
b Claud. in pref. lib. 2. in Eutrop. & Socrat. lib. 6. cap. 5.
c Socrat. lib. 8. cap. 7.

EXPVNGTVM
E FASTIS
NOMEN EV-
TROPII.

e Nicoph. lib. 13. c. 4.
NOVA CAUSA
SARAB IMP.
IN EVTRO-
PIVM.

EVTROPIVS
ETHNICVS
FVIT.

f Prosper de præ-
d. par. 3. c. 38.

g. 17. 14.

IMP. SEN-
TENTIA IN
EVTROPIVM.
h. 17. de pœnis.
Cod. Theod.

* fuisse

a Chrysofostom. in
Psalm. 44.
NOVA ACTIO
SIMILIS EV-
TROPII CAU-
SAE.

g. 17. 14.
b Gainæ re-
crescit
sævitia.
c Zosim. lib. 5.

e Hieron. epist. 7.

d Hieron. 1.

cum tamen sciamus aliquos cuncta simul admixta, & absque temporum ratione, sub hoc anno confusa miscere; vt inter alios Marcellinum in Chronico, qui & Arcadium auctum filia nomine Pulcheria presentis anno, sub eodemq. Consulatu, testatur. Sed res gestas a S. Ioanne Chrysofomo hoc anno Constantinopoli prosequamur.

Ex miserando itaque Eutropij casu (vt vidimus) satis opportunum ei suppeditatum est argumentum concionibus insectandi mundi huius illecebras cunctas, tum potissimum turpia illa populo solita exhiberi spectacula; vimq. addidere dicendi facundia anni huius minae caelestes, nimirum cum lingua ignea, mala portendere caelum visum est, iuxta illud Lucani:

Terris minitantem regna cometen.]

De quo Socrates: Tam graue (inquit) etiam imminere periculum ciuitati, vt cometa maximus a caelo ad terram vsque peruadens (similem vero ante nemo unquam aspexerat) illud ipsum portenderet.] quod dicemus anno sequenti: eademq. de admirando prodigio Sozomenus habet. His accessit ingens aeris siccitas, vt caelum aereum esse redditum videretur. His (inquam) omnibus rerum accidentibus Chrysofomus bene vsus, validius aduersus spectacula declamauit, terrorem incutiens, vt inter alia illis verbis: Quotidie contremiscite, ne irascatur Deus, & pereatis de via iusta. Vel ipsa signa agnoscite: quia aereum factum est caelum, & terra ferrea. Iracundiam Dei ipsa elementa loquuntur: Filij hominum quousque graues corde? Vt quid diligitis vanitatem in spectaculis, & quaeritis mendacium in histrionibus? Scitote quoniam mirificauit Deus omnem animam non recedentem de Ecclesia, &c.]

At quid tandem effecit praedicans verbum opportune & importune? Illud plane magni momenti opus, vt spectaculum illud obscenum, Maiuma dictum, penitus aboleretur: quod ante sublatum, deinde ante triennium, sic fuerat restitutum, vt quae turpia essent & inhonesta in eo cessarent, dato tunc his verbis Imperatoris rescripto:

Clementiae nostrae placuit, vt Maiumae prouincialibus laetitia redderetur: ita tamen, vt seruetur honestas, & verecundia castis moribus perseueret. Dat. VII. Kal. Maij, Constantinopoli, Arcadio quartum & Honorio tertium AA. Conf.] Sed vt procliuè est ad deteriora humanum genus, vt facilius sit a voluptate penitus abstinere, quam, ea concessa, intra honesti limites contineri: aduersus eiusmodi obscenitates iterum erupentes fuit Ioanni Chrysofomo iterum atque iterum declamandum: quamobrem effecit tandem, vt eadem penitus vetarentur, dato aduersus eas eiusmodi ab Arcadio Imperatore rescripto:

Ludicras artes concedimus agitari, ne ex nimia harum restrictione tristitia generetur. Illud vero quod sibi nomen procax licentia vindicauit, Maiumam foedum atque indecorum spectaculum denegamus. Datum VI. Non. Octobris, Constantinopoli, Theodoro V. C. Consule.] Ista quidem sanxit Arcadius, haud dubium impulsore Chrysofomo.

Quam autem foeda haec spectacula fuerint, inde licet capere argumentum, quod Iulianus Apostata in Misopogone Antiochenis probro obijcit, quod in Maiumae ferias pecuniam effunderent, & a sacrificiorum impensis se penitus continerent. Sed qualia haec ipsa essent, ex parte saltem assequi licet, nimirum ex ijs, quae idem Ioannes Chrysofomus, eadem acerrimis inuectiuis insectando, sic inter alia habet: Non metuis, non expauescis, dum oculis, quibus illic lectum, qui est in Orchestra, spectas, vbi detestandae adulterij fabulae peraguntur, iisdem hanc sacram mensam intueris, vbi tremenda peraguntur mysteria? dum iisdem auribus audis & scortum obscene loquens, & Prophetam, Apostolumq. ad arcana Scripturae introducentem? dum eodem corde & letalia sumis venena, & hanc hostiam sanctam ac tremendam? An non sunt haec vitae subuersio, coniugiorum corruptelae, bella, pugnaeq. & rixae in domibus? Cum enim spectaculis illis dissolutior, ac mollior, lasciuiorq. omnifq. pudicitiae hostis factus, domum redieris, vxoris aspectus minus erit iucundus, qualiscumque etiam illa fuerit. Siquidem inflammatus illa concupiscentia, quam in spectaculis hausisti, & ab illa noua spectatione, quae te dementauit, captus, sobriam & modestam vxorem, victuq. plebeio contentam despicias, contumelia afficis, innumerisq. probris operis; non quod quicquam habeas quod in illa culpes; sed quod erubescas confiteri morbum; quod pudet vulnus ostendere, quo in spectaculis sauciatus redisti domum, &c.] haec & alia ad eos, qui impudicarum obscenitatum spectaculo suos antea commaculassent obtutus, ac postea illotis (vt aiunt) manibus ad sancta pergerent, cum diuini sermonis audiendi causa ad ecclesiam se conferrent: in quos haec paulo superius: Quapropter equidem hortor, rogoq. vt prius confessione ac

poeniten-

A poenitentia, alijsq. remedijs omnibus sese a peccato ex theatricis spectaculis contracto purgant, atque ita diuinos audiant sermones.] haec ipse, plane insinuans Ecclesiasticam in expiandis peccatorum fordibus disciplinam.

Ceterum quod attinet ad eiusmodi spectaculorum foeditatem, habes eandem expressam ab ipso Chrysofomo paulo apertius (quantum tamen purae concionantis Ecclesiastici linguae licuit, & castis audientium auribus inferre fas erat) in homilia sexta in Matthaei Euangelium prope finem, quam habuisse cum adhuc esset Antiochia, vbi Maiumae impudens vigeat spectaculum, ex sequenti homilia septima ordine posita, vbi de cognominatis ibidem primo discipulis Christianis, discere quidem potes. Sed vnde (dices) Maiumae nomen? Refellimus in Notis tum Suidae, tum aliorum sententiam illam, qua dicunt, fuisse Maiuma, festum agitari solitum Romae ad Ostia Tiberina mense Maij, vt inde & Maiumae nomen fuerit consecutum. Nulla quippe eius nominis festa antiqua Gentilium continent Kalendaria, neque festorum eius mensis solemnium Romanis vllum erat, in quo aliquid (quod prohibet Imperator) acitaretur foedum & indecorum. Inde in eam sententiam pedibus iuimus, vt opinaremur Maiumae spectaculum esse dictum a ciuitate maritima Maiuma nomine, in littore Palaestino, vbi erat nauale Gazae: constat enim eo in loco coli consueuisse Venerem, cuius simulacrum impudicum adhuc integrum extabat hoc tempore, vt auctor est Marcus diaconus in rebus gestis S. Porphyrij Gazensis Episcopi. Quonam autem modo illud, haud post multos annos, deiectum fuerit, suo loco dicturi sumus. Quod igitur aduersus eiusmodi obscena spectacula saepius videas Chrysofomum inclamasse, inde iure ducimus argumentum, ipsum Arcadio auctorem fuisse dictae sancitae hoc anno legis, qua impurum Maiumae spectaculum penitus tolleretur. At de rebus hoc anno gestis in Oriente, haec tenus.

Sed iniuriam iam res Occidentalis Ecclesiae. Quae ex Origenis Periarchon translatione a Rufino perperam facta, haud mediocre passa fuerat Romana Ecclesia detrimentum; ad postea missam in Urbem ad Pammachium & Oceanum, eorum precibus elucubratam a S. Hieronymo germanam eiusdem commentarij versionem vna cum praefatione ad eisdem, qua Origenis manifestatae sunt haereses, respirauit. Sed vt & in his exacta temporis ratio habeatur: haec omnia ab ipso S. Hieronymo elaborata esse hoc ipso anno Domini trecentesimo nonagesimonono, inde ex iisdem scriptis ipsius euidenter deducimus argumentum; dum in eadem ad ipsos scripta epistola, se tractationem illam de Seraphim atque Trifagio in Isaiae sextum caput ad Damasum scriptam, ante annos viginti confecisse, testatur: quam constat ex his, quae suo loco superius sunt enarrata, ab eo editam Constantinopoli, cum esset apud Gregorium Nazianzenum, anno Domini trecentesimo septuagesimonono. Qua firmata ab eo exacta temporis ratione, haud curandum, si idem inferius obiter dicat iam post quadringentos Domini annos non esse admittenda in Ecclesiam noua dogmata: Cur (inquiens) post quadringentos annos docere nos niteris, quod ante nesciuimus? vel cum idem dicat, ab obitu Origenis ad illud vsque tempus centum & quinquaginta annos elapsos, cum contingat sex amplius numerari: nam haud in eo tunc fuit ipse Hieronymus, vt tempora ad minutos reduceret calculos. alioqui inconstantiae & artis eius imperitiae redarguendus esset, qui vnus temporis diuersas subduxerit numeri rationes: quarum tamen illa est certior retinenda, quae magis consentiens reperitur ceteris rebus in eadem Origenistarum causa annis sequentibus gestis. Adiecit quoque eidem a se translato Origenis Periarchon Hieronymum epistolam ad Rufinum nouissime scriptam, ipsemet testatur in Apologia.

Porro haec omnia eo consilio S. Hieronymus se fecisse profiteretur, vt qui in suspicionem criminis ex Origenis erroribus a Rufino in praefatione in Periarchon ab ipso translato vocatus erat, ex quo quamplures Romae scandalum passos audierat: ea se lae purgaret, Fidelesq. ne Origenis latentibus deciperentur erroribus, admoneret, id ipsum ab eo exigentibus (vt dictum est) Pammachio & Oceano. quod ipse in Apologia priori his sane verbis significat: Tu me, frater Pammachi, & tuorum litterae compulerunt, dicentes illos (Origenis scilicet libros) ab alio fraudulenter esse translatos, & interpolata nonnulla, & vel addita, vel mutata. Ac ne parum epistolis haberem fidem, misisti exemplaria eiusdem translationis cum praefatiuncula laudatrice mea. Quae cum legissem, contulissimq. cum Graeco: illico animaduerti, quae Origenes de Patre, Filio, & Spiritu sancto impie dixerat, & quae Romanae aures ferre non poterant, in me-

3. IOANNES CHRYSOSTOMVS DECLAMAT A DVERSVS SPECTACVLA.

a Lucan. lib. 1. b Sacrat. lib. 6. cap. 6.

c Sozomen. lib. 8. cap. 4.

d Chrysof. homil. in Psal. 118.

e Psal. 4.

MAIUMA SPECTACVLVM SVBLATVM.

fl. 1. de Maiuma. Cod. Theod.

g l. 2. de Maiuma. Cod. Theod.

QVALE IMPVDICVM SPECTACVLVM, IN QVOD DECLAMAT CHRYSOST. b Chrysof. homil. de Dauid & Saule.

MAIUMA SPECTACVLVM VNDE SIC DICTVM.

HIERONYMI TRANSLATIO PERIARCHON ORIGENIS.

a Hieron. epist. 65.

b Apud Hieron. epist. 66.

CVR S. HIERONYMVS DETEGIT ET DAMNAT ORIGENIS ERRORES.

c Hieron. Apolog. 1. aduersus Rufinum.

meliozem partem ab interprete commutata: cetera autem dogmata, de Angelorum ruina, A de animarum lapsu, de resurrectionis prestigijs, de mundo vel mundis Epicuri, de restitutione omnium in æqualem statum, & multo his deteriora, quæ longum esset retexere; vel ita vertisse, vt in Græco inuenerat; vel de commentariolis Didymi, qui Origenis apertissimus propugnator est, exaggerata & firmitiora posuisse: vt qui in Trinitate Catholicum legerat, in alijs hæreticum non caueret.] & paulo inferius: Duplex in opere meo utilitas fuit: dum & hæreticus auctor proditur, & non verus interpretis arguitur. Ac ne quis me putaret ijs consentire quæ verteram: interpretationis necessitatem præfatione munivi, & docui quibus lector non deberet credere.] Sed & ad Ruffinum expostulantem hæc ait: Tantis spatijs terrarum separatus, quid peccavi in te? quid commerui? An quia Origenisten me non esse respondi? Numquid defensio mea, accusatio tua est? Et tu si non es Origenistes, vel non fuisti, credo iuranti: si fuisti, suscipio poenitentem. Quid doles, si id B sum, quod esse te dicis? An quia *ὡς ἐξ ὀρίγον* Origenis libros post te transferre ausus sum, & interpretatio mea fugillatio putatur operis tui? Quid poteram facere? Missa mihi est laudatio tua, id est, accusatio mea. Tam fortiter me prolixèq. laudaueras, vt si tuis laudibus acquieuissem, omnes hæreticum me putarent. Vide quid Romanæ ad me epistolæ clausula teneat: Purga suspiciones hominum, & conuince criminantem; ne, si dissimularis, consentire videaris. Tali constrictus articulo, interpretatus sum eisdem libros, &c.]

a Hieron. Apolog. I. aduers. Ruffin. RUFFINVS CVM SVIS IN HIERONYMVM CONCITATVS:

Hæc idcirco S. Hieronymus, quod cum eius translatio atque epistola illi præfixa Romæ editæ essent, mox a Ruffini atque Melaniæ sectatoribus in ipsum Hieronymum conclamatum est: adeo vt rumores ac turbas iisdem haud mediocres excitarint. de quibus rursus idem S. Hieronymus b ad Pammachium & Marcellinū: Et vestris (inquit) & multorū litteris didici, obijci mihi in schola tyrannica: Lingua canum c meorū ex inimicis ab ipso: cur *ὡς ἐξ ὀρίγον* libros in Latinum verterim. O impudentiam singularem! accusant medicum qui venenā prodiderit, vt scilicet *φάρμακον θανάσιμον* suum non innocentia merito, sed criminis communiōne tueantur; quasi culpam numerus peccantium minuat, & in personis non in rebus sit accusatio.] hæc ipse. Quomodo autem tunc Ruffinus, quæ diu meditatus in sanctum Hieronymum fuerat, quem aduersantem Origenis erroribus aduersus Ioannem Hierosolymitanum, Palladium, & alios expertus fuerat, tribus accusationum libris in eum editis ex stomachi nausea euomuerit, dicemus anno sequenti.

b Hieron. Apolog. aduers. Ruffin. ad Pammach. c Psal. 67.

Porro hoc eodem anno scripsisse reperitur S. Hieronymus breuem illam epistolam ad Ruffinum: nam in Apologia sua, quam elaborasse dicitur anno Domini quadringentesimo secundo, triennio ante exacto eam esse Romanam allatam, testatur, dum ait d: Multi D Romæ eius exemplaria habent ante hoc circiter triennium, qui tibi eum mittere voluerunt, scientes quæ de meo nomine iactitares, & quam indigna proposito Christiano ac nefanda confingeres: ego scripsi nesciens quasi ad amicum, illi non reddiderunt ei, quem inimicum nouerant, parentes & meo errori, & tuæ conscientia.] hæc ipse. Epistola autem sic se habet e:

QVANDO HIERONYM. AD RUFFINVM SCRIPSERIT. a Hier. Apolog. 2.

a Hieron. epist. 66.

EPISTOLA HIERONYMI AD RUFFINVM:

Diu te Romæ moratum, sermo proprius indicauit. Nec dubito spiritualium parentum ad patriam reuocatum desiderio, quem matris luctus ire prohibebat, ne magis coram doleres, quod absens vix ferre poteras. Quod quereris stomacho suo vnumquemque seruire, & nostro non acquiescere iudicio: conscientia nostræ testis est Dominus, post reconciliatas amicitias, nullum intercessisse rancorem, quo quempiam læderemus: quin potius cum omni cautione prouidimus ne saltem casus in maleuolentiam verteretur. Sed quid possum facere, si vnusquisque iuste putat se facere quod facit, & videtur sibi remorderi potius, quam mordere? Vera amicitia quod sentit, dissimulare non debet. Præfatiuncula librorum *ὡς ἐξ ὀρίγον* ad me missa est, quam ex stylo intellexi tuam esse; in qua oblique, immo aperte ego petor. Qua mente sit scripta, tu videris: qua intelligatur, & stultis patet. Poteram & ego, qui sapissime figuratas controuersias declamaui, aliquid de vetere artificio repetere, & tuo te more laudare. Sed absit a me, vt quod reprehendo in te, imiter: quin potius ita sententiam temperaui, vt & obiectum crimen effugerem, & amicum (quantum in me est) nec læsus læderem. Sed obsecro te, vt si deinceps aliquem sequi volueris, tuo tantum iudicio sis contentus. Aut enim bona sunt, quæ appetimus, aut mala: si bona, non indigent alterius auxilio: si mala, peccantium multitudo non parit errori patrocinium. Hæc apud te amice potius expostulare volui, quam laceffitus publice defæ-

A defæuire; vt animaduertas, me reconciliatas amicitias pure colere, & non iuxta Plautinam sententiam, altera manu lapidem tenere, panem offerre altera. Frater meus Paulinianus nondum de Pauia reuerfus est: & puto quod eum Aquileiæ apud sanctum Papam Chromatium videris. Sanctum quoque presbyterum Ruffinum ob quamdam causam per Romam Mediolanum misimus, & orauimus vt nostro animo & obsequio vos videret: ceterisq. amicis eadem significauimus; ne mordentes a inuicem, consumamur ab inuicem. Iam tuæ moderationis est & tuorum, nullam occasionem impatientibus dare; ne non omnes similes mei inuenias, qui possint figuratis laudibus delectari.] hucusque Hieronymus ad Ruffinum; ad quem, cum discessisset ab Vrbe Aquileiam, qui hanc acceperunt epistolam, mittere noluerunt, quod scirent eum in ipsum Hieronymum (vt dictum est) vehementer fuisse commotum ob auditam nouam ab eo elaboratam translationem Periarcon. Hoc enim anno, antequam peruenissent litteræ Hieronymi Romam, fuisse scriptam ab ipso Ruffino Apologiam ad Anastasium Papam, ea quæ dicuntur inferius declarabunt.

a Gal. 5.

Dum hæc inter S. Hieronymum & Ruffinum aguntur, Theophilus Alexandrinæ sedis Episcopus, collecta Synodo, de erroribus Origenis in medium differendum proponit. Itum est ab omnibus in eam sententiam, vt hæresibus cognitis, notatis, atque explosis, eiusdem Origenis & sectatorum eius condemnatio omnium ore conclamaretur. Quibus sic firmiter stabilitis, de omnibus in ea assensu omnium definitis scripta Synodica, eadem ad Anastasium Romanum Pontificem missa est. Hæc quidem hoc anno facta esse, inde colligimus, quod ante annum, quam prima Paschalis epistola a Theophilo scriberetur, Generalem hanc ex Synodo fuisse scriptam epistolam, S. Hieronymus b tradit scribens ad

SYNODVS ALEXANDRIANA DE ERRORIBVS ORIGENIS.

b Hier. epist. 78.

C Pammachium & Marcellam. Cum interea qui in Aegypto erant Origenis errorum studiosi, diligenter perquisiti, expulsi fuerunt. Cum & Theophilus ad S. Hieronymum de his perbreues litteras dedit his verbis c: Sanctus Episcopus Agatho cum dilectissimo diacono Athanasio in Ecclesiastica directus est causa: quam cum didiceris, non ambigo quin nostrum studium probes, & in Ecclesiæ victoria gloriaris. Namque Origenis hæresim in monasterijs Nitriæ quidam nequam & furiosi homines ferere & fundere cupientes, prophetica falce succifi sunt. Quia recordati sumus commonentis Apostoli d: Argue eos seuerè. Festina igitur & tu partem huius præmij recepturus, deceptos quoque emendare sermonibus. Optamus, si fieri potest, in diebus nostris Catholicam fidem, & Ecclesiæ regulas cum subiectis nobis populis custodire, & omnes nouas sopire doctrinas.] hæc Theophilus ad S. Hieronymum. Misisse insuper eundem Theophilum legatos in Palæstinam, qui & inde Origenistas expellerent, litteræ S. Hieronymi redditæ ad ipsum declarant his verbis e:

c Hier. epist. 69. LITTERAE THEOPHILI AD HIERON. DE EXPLYSIONE ORIGENISTARVM. d Tit. 2.

Nuper tuæ beatitudinis percepi scripta emendantia vetus silentium, & me ad solitum officium prouocantia. Vnde licet per sanctos fratres Priscum & Eubulum tuus ad nos sermo cessauerit: tamen quia vidimus, illos zelo fidei concitados, raptim Palæstinæ iustissime regiones, & dispersos regulos vsque ad suas latebras persecutos: breuiter scribimus, quod totus mundus exultet, & in tuis victorijs gloriatur; erectumq. Alexandria vexillum Crucis, & aduersus hæresim trophæa fulgentia, gaudens populorum turba prospectet. Maeste virtute, maeste zelo fidei, ostendisti quod hucusque taciturnitas dispensatio fuit, non consensus. Libere enim reuerentiæ tuæ loquor. Dolebamus te nimium esse patientem; & ignorantes magistri gubernacula, gestiebamus in interitum perditorum. Sed (vt video) exaltasti manum diu, & suspendisti plagam, vt ferires fortius. Super susceptione cuiusdam non debes contra vrbis huius dolere Pontificem: quia nihil tuis litteris præcepisti; & temerarium fuit, de eo quod nesciebat, ferre sententiam: tamen reor illum nec audere, nec velle te aliquando lædere.] hæc ad Theophilum S. Hieronymus, excusans Ioannem Hierosolymorum Episcopum de communicatione ante cum Origenistis inita, deq. eius animi consilio inhærendi ipsi Theophilo. Quod enim ita de viro Hieronymus sentiat, quem antea eadem ex causa acriter impugnaverat, atque scriptis exagitarat; ad meliorem illum frugem restitutum fuisse, par est existimare, immo & necessario credere & affirmare. Nam de ipsius sede, vt de Catholice fidei egregij professoris, hæc habet S. Augustinus f scribens aduersus litteras Petri- liani: Cathedra tibi quid fecit Romanæ Ecclesiæ, in qua Petrus sedet, & in qua hodie Ana-

e Hier. epist. 70.

HIERONYMI EPIST. AD THEOPHILVM.

EXCVSATVR IOANNES EPISC. HIERSOLYMITANVS. f August. contra lit. Peuil. lib. 2. c. 51.

stius sedet; vel Ecclesie Hierosolymitane, in qua Iacobus sedet, & in qua hodie Ioannes sedet; quibus nos in Catholica unitate connectimur, & a quibus vos necessario furore separatis? hanc ipse, plane declarans eius Antistitem Ioannem Catholicis concessisse: sed in sententia minime perstitisse usque ad finem, quae dicentur interius, declarabunt.

Accidit autem, cum librorum Origenis causa tot tantaeque turbae concitatae essent Alexandriae atque in universa Aegypto per Theophilum eius civitatis Antistitem aliosque Episcopos adversus monachos scriptorum Origenis fautores, Posthuvianum illum, qui apud Severum cum Gallo dialogum agit, Alexandriam appulisse, compluraque eorum, quae inter ambas adversas partes transacta fuerunt, praesentem conspexisse. Solvens enim Narbona in Africam, ad tumulum S. Cypriani martyris inuisendum perrexit: inde vero Cyrenensium legens ora, in Aegyptum peruenit, Hierosolymam profecturus visendorum causa locorum sanctorum. Ipse ergo apud Severum de rebus Alexandrinis, quarum hic est sermo, ista loquitur: Prospero cursu, septimo die Alexandriam peruenimus; ubi foeda inter Episcopos & monachos certamina gerebantur, ex ea occasione, quia congregati in unum saepius sacerdotes frequentibus deuenisse Synodis videbantur, ne quis Origenis libros legeret, aut haberet, qui tractator sacrarum Scripturarum peritissimus habebatur. Sed Episcopi quaedam in libris ipsius infanias scripta memorabant: quae adsertores eius defendere non ausi, ab haereticis potius fraudulenter inserta dicebant; & ideo non propter illa quae in reprehensionem merito vocarentur, etiam reliqua esse damnanda; cum legentium fides facile possit habere discrimen ne falsata sequeretur, & tamen catholice disputata retineret. Non esse autem mirum, si in libris neotericis & recens scriptis fraus haeretica fuisset operata, quae in quibusdam locis non timuisset incidere Euangelicam veritatem.

Adversum haec Episcopi obstinatius renitentes, pro potestate cogebant recta etiam universa cum pravis & cum ipso auctore damnare: quia satis superque sufficerent libri, quos Ecclesia recepisset; respuendam esse penitus lectionem, quae plus esset nocitura insipientibus, quam profutura sapientibus. Mihi autem ex his illius libris quaedam curiosius indaganti, admodum multa placuerunt: sed nonnulla reprehendi. In quibusdam illum prava sensisse, non dubium est, quae defensores eius falsata contendunt. Ego miror unum eundemque hominem tam diuersum a se esse potuisse, ut in ea parte qua probatur; neminem post Apostolos habeat aequalem: in ea vero qua iure reprehenditur, nemo deformius doceatur errasse. Nam cum ab Episcopis excerpta in libris illius multa legerentur, quae contra Catholicam fidem scripta constaret: locus ille vel maximam parabat invidiam, in quo editum legebatur, quia Dominus Iesus, sicut pro redemptione hominum in carne venisset, & Crucem pro hominis salute perpassus, mortem pro hominis aeternitate gustasset, ita esset eodem ordine passionis etiam diabolus redempturus: quia hoc bonitati illius, pietatique congrueret, ut qui perditum hominem reformasset, prolapsum quoque angelum liberaret. Cum haec atque alia istiusmodi ab Episcopis proderentur, ex studiis partium orta est seditio. Quae cum reprimi sacerdotum auctoritate non posset, saevo exemplo ad regendam Ecclesiae disciplinam Praefectus assumitur. Cuius terrore dispersi fratres, ac per diuersas oras monachi sunt fugati: ita ut propositis edictis, in nulla consistere sede sinerentur.

Illud me admodum permouebat, quod Hieronymus vir maxime Catholicus, & factus legis peritissimus, Origenem secutus primo tempore putabatur; quem nunc idem praecipue vel omnia illius scripta damnaret. Nec vero ausus sum de quoquam temere iudicare: praestantissimi tamen viri & doctissimi ferebantur in hoc certamine dissidere. Sed tamen siue illud error est, ut ego sentio, siue haeresis, ut putatur: non solum reprimi non potuit multis animaduersionibus sacerdotum, sed nequaquam tam late se potuisset effundere, nisi contentione creuisset. Istiusmodi ergo turbatione, cum veni, Alexandria fluctuabat. Me quidem Episcopus illius civitatis benigne admodum, & melius quam opinabar, excepit, & secum tenere tentauit. Sed non putauimus ibi consistere, ubi recens fraternae cladis feruebat invidia. Nam etsi fortasse videantur parere Episcopis debuisse; non ob hanc tamen causam multitudinem tantam sub Christi confessione uiuentem, praesertim ab Episcopis, oportuisset affligi. Igitur inde digressus, Bethlehem oppidum veni.] & post nonnullas

A Ego (ut dicere institueram) apud Hieronymum sex mensibus fui: cui iugis aduersus malos pugna, perpetuumque certamen concitauit odia perditorum. Oderunt eum haeretici, quia eos impugnare non desinit: oderunt clerici, quia vitam eorum infectatur & crimina. Sed plane eum boni omnes admirantur & diligunt. Nam qui eum haeticum esse arbitrantur, infantiunt. Vere dixerim: Catholica hominis scientia, sana doctrina est: totus semper in lectione, totus in libris est: non die, non nocte requiescit: aut legit aliquid semper, aut scribit. Quod nisi mihi fuisset fixum animo, & promissum, Deo teste, propositam eremum adire; vel exigui temporis punctum a tanto viro discedere noluissem. Huic ergo traditis & commissis omnibus meis, omnique familia quae me contra voluntatem animi mei secuta tenebat implicitum, exoneratus quodammodo graui fasce penitus ac liber regressus Alexandriam, visitatis ibi fratribus, ad superiorem inde Thebaida, id est Aegypti extrema, contendi: ibi enim vastae patentis eremi solitudines plurimum ferebantur habere monachorum.] haecenus Posthuvianus: cuius in Aegyptum, Hierosolymamque peregrinatio, etsi non hoc anno, haud tamen multo post contigisse potuit. Quod autem ait auctor, Aegypti monachos a Theophilo Episcopo Alexandrino, aliisque Aegypti Episcopis passos esse pressuram: coercenda est freno veritatis hyperbole. Nam quod ad monachos spectat, non nisi Origenistas, ut turbarum auctores, expulsos esse, litterae eiusdem Theophili hoc tempore ad S. Hieronymum datae significant, quae sic se habent:

Didici quod & sanctitas tua nouerit Theodorum monachum, eiusque studium comprobauit: quia cum a nobis Romam nauigaturus exiret, noluit ante proficisci, nisi te & sanctos fratres qui tecum sunt in monasterio, quasi sua viscera amplexaretur & inuiseret. Quem cum susceperis, pro Ecclesiae tranquillitate laetare. Vidit enim cuncta Nitriae monasteria, & referre potest continentiam & mansuetudinem monachorum: quomodo extinctis & fugatis Origenis sectatoribus, pax Ecclesiae reddita sit, & disciplina Domini conseruetur. Atque utinam apud vos quoque deponerent hypocrisim, qui occulte dicuntur subruere veritatem: de quibus non bene sentientes in his regionibus fratres haec me scribere prouocauerunt. Quamobrem cauete & fugite huiusmodi homines, iuxta quod scriptum est: Si quis non afferit ad vos Ecclesiasticam fidem, huic ne Aue dixeritis. Quamquam ex superfluo faciam haec tibi scribere, qui errantes potes ab errore reuocare: tamen nihil nocet, & prudentes & eruditos viros pro sollicitudine fidei commoueri. Omnes fratres, qui tecum sunt, nomine meo saluari volo.] haecenus Theophilus. Ad hos plane monachos a Theophilo pulsos alludit Posthuvianus, ubi ait: Recens fraternae cladis feruebat invidia.] quam auxilium ab eodem expulsus est Paulus Episcopus, idemque confessor; cui apud Imperatorem S. Hieronymum fauisset, Rufinus loco criminis dat Hieronymo; & ducit in argumentum, non communicasse cum Theophilo ipsum Hieronymum, quia Paulum ab eo expulsum recepisset.

Refert autem haec ipse S. Hieronymus, sic dicens: Porro quod interrogas, quando Papae Theophili sententiam sequi coeperim, eius fidei comunione sociatus sum: & ipse tibi respondes: Tunc credo, quando Paulum, quem ille damnauerat, summo nisu & omnibus studiis defendebas: quando eum per Imperiale scriptum recipere sacerdotium, quod Episcopali iudicio amiserat, instigabas.] subdit autem haec pro sua defensione Hieronymus: Non prius (inquit) pro me respondebo, quam de aliorum iniurijs loquar: Cuius est humanitatis, cuius clementiae insultare aliorum miserijs? & inferius, cur ipsum Paulum a Theophilo condemnatum receperit hospitem, ista subdit: Recordare, frater, confessionis eius & pectoris, quod flagella secuerunt: memento carceris, tenebrarum, exilij, metallorum; & non indignaberis hospitio transeuntem esse susceptum. An ideo tibi rebelles videmur, quia calicem aquae frigidae in nomine Christi sitientibus porrigimus? Vis scire unde illum & nos plus amare, & tu odisse plus debeas? Haereticorum factio nuper fugata de Aegypto & Alexandria se Hierosolymam contulit, & huic voluit copulari, ut quorum vnus esset dolor, vna fieret & accusatio: quos ille repulit, spreuit, abiecit, dicens, se non esse inimicum fidei, nec contra Ecclesiam bella suscipere: quod prius tentauit, doloris fuisse, non perfidiae; nec alterius appetuisse innocentiam, sed suam probare voluisse. Impium putas, post sententias sacerdotum, Imperiale rescriptum: quod quale sit, nouerit ille qui meruit.] haec de eo S. Hieronymus, subdens haud ea de causa sibi destituisse communicare Theophilum, qui crebris postea eundem Hieronymum litteris frequentauit.

Quisnam autem fuerit ille Paulus, haud satis liquet: scimus tamen, hoc tempore vixisse in Aegypto fama celebrem Paulum discipulum S. Petri martyris, cuius meminit Rufinus

RES GESTAE ALEXANDRIAE A POSTHUVIANO RELATAE.

a Sever. dialog. lib. 1.

DISSIDIA IN AEGypto OCCASIONE SCRIPTORVM ORIGENIS.

TURBAE INTER MONACHOS ET EPISCOPOS.

POSTHUVIANVS VENIT IN PALAESTINAM AD S. HIERONYMVM.

THEOPHILI LITTERAE AD S. HIERON.

a Apud Hieron. epist. 72.

THEOPHILI LITTERAE AD S. HIERON.

b Ioan. 2.

c Hieron. Apolog. 2. aduers. Ruffin.

d Marc. 9.

PAVLVS DISCIP. PETRI MARTYRIS.

a Ruffin. inuect. in Hieron.

nus^a in posteriori parte inuectiue aduersus S. Hieronymum. sunt hæc eius verba: Vbi, **A** nempe in Aegypto, inter clarissimos viros Paulus senex Petri martyris discipulus.] Ceterum quod ad rescripta Imperatorum pertinet de restituendis in sedem damnatis: sane quidem id fieri non debere, sanctio Imperatorum lata anno sequenti, & suo loco inferius recitanda decreuit. Porro eiusmodi Imperatorum rescripta non nisi commendatitia fuisse, inde certum ducimus argumentum, quod iam Conciliorum canonibus, nempe Antiocheni & aliorum (vt superius saepe dictum est) fuerit definitum, depositum a Concilio Episcopum, non nisi a maiori Episcoporum numero esse restituendum: quam legem etiam Ariani factam tectam conseruatamq. contra Athanasium voluerunt. Sed ad res gestas hoc anno **a** Theophilo in causa Origenistarum oratio reuocetur.

LEGATIONES THEOPHILI AD DIVERSOS EPISCOPOS.

Ex epistola eiusdem Theophili ad Hieronymum nuper recitata intelligi potest, qui a Theophilo ad Anastasium Papam missus est Romam, fuisse Theodorum monachum, eundemq. **B** antè S. Hieronymum inuississe. Huic enim Theophilum ad eundem Romanum Pontificem legatione fungenti Synodicas dedisse litteras de Origenistis Alexandriae condemnatis; par est credere; quibus res in Synodo gestas aduersus eisdem ipsum Anastasium fecerit certiore. At qui Theodorum monachum Romam sibi legauit Theophilus, Constantinopolim etiam & ad alias quoque prouincias alios sanctissimos Nitriae monachos legatos ad diuersos Episcopos misit, eisdemq. dedit easdem Synodicas litteras, alio nomine Generales nominatas, utpote quæ ad omnes Catholicæ Ecclesiæ Episcopos scriptæ essent. Testatur id quidem idem ipse Theophilus in epistola ad S. Epiphanium Constantiæ in Cypro Episcopum, cui præter Generalem illam priuatim aliam addidit, reddiditq. certiore de rebus gestis aduersus Origenistas, deq. monachis qui ex Aegypto pulsi nauigassent Constantinopolim. porro ipsam, quod haud prolixa sit, & rerum gestarum seriem **C** referat, hic integram describemus: sic enim se habet:

b Apud Hieron. epist. 67. Hierem. 6. THEOPHILI EPISTOLA AD EPIPHANIVM. d Epist. 5.

Dominus^c qui locutus est ad Prophetam: Ecce constitui te hodie super sedes & regna eradicare, & suffodere, & disperdere, & rursus ædificare, ac plantare: singulis temporibus eandem Ecclesiæ suæ largitur gratiam, vt integrum corpus conseruetur, & in nullo hæreticorum dogmata præualeant. Quod quidem nunc videmus expletum. Nam Ecclesia Christi, quæ non habet^d maculam neque rugam, aut aliquid istiusmodi, egredientes de cauernis suis Origenis colubros Euangelico enie truncavit, & foecundum Nitriae monachorum agmen contagione pestifera liberavit. Pauca ergo ex ijs quæ gesta sunt, in generali epistola, quam ad omnes in commune direxi, prout patiebatur angustia temporis, comprehendendi. Dignationis tuæ est, quæ in huiusmodi certaminibus saepe ante nos pugnavit, & positos in prælio consolari, & congregare totius insula Episcopos, ac Synodicas litteras tã ad nos, quam ad Constantinopolitanæ vrbis Episcopum, & si quos alios putaueris, mittere: vt consensu omnium & ipse Origenes nominatim & hæresis nefaria condemnentur. Didici enim, quod calumniatores veræ fidei Ammonius, Eusebius, & Euthymius nouo pro hæresi fauore bacchantes, Constantinopolim nauigarint; vt & novos, si quos valuerint, decipiant, & veteribus suæ impietatis socijs coniungantur. Cura igitur tuæ sit, vt cunctis Episcopis per Isauriam atque Pamphiliam, & ceterarum prouinciarum, quæ in vicino sunt, rei ordinem pandas; & nostram, si dignum putas, epistolam subijcias: vt omnes vno spiritu congregati, cum virtute Domini nostri Iesu Christi tradamus eos satanæ in interitum impietatis, quæ possidet eos. Et vt celerius nostra Constantinopolim scripta perueniant, mitte industrium virum, & aliquem de clericis, sicut & nos de ipsis Nitriae monasterijs patres monachorum cum alijs sanctis & continentissimis viris misimus, qui **E** possint cunctos in præsentia docere quæ gesta sunt. Et super omnia quæsumus, vt impensas ad Dominum fundas preces, quo possimus etiam in isto certamine victoriam consequi. Non enim parua latitia & in Alexandria & per totam Aegyptum populorum corda peruasit, ex quo pauci homines eieci sunt, vt purum corpus Ecclesiæ permaneret. Saluto fratres qui tecum sunt. Te plebs, quæ nobiscum est, in Domino salutat.] hætenus Theophili litteræ ad Epiphanium.

e Apud Hieron. epist. 73. EPIPHANII EPISTOLA AD HIERONYMUM.

Ipse autem Epiphanius, accepta Generali a Theophilo epistola, mittens eam ad S. Hieronymum, illi & coniunxit suas ad eum has perbreues litteras:

Generalis epistola, quæ ad omnes Catholicos scripta est, ad te proprie pertinet, qui zelum fidei aduersus cunctas hæreses habes, & Origenis proprie & Apollinarij discipulis aduersaris: quorum venenatas radices & in altum defixam impietatem omnipotens Deus

A Deus protraxit in medium, vt in Alexandria prodita, in toto Orbe arefcerent. Scito enim, fili carissime, Amalech vsque ad stirpem esse deletum^a, & in monte Raphidim erectum trophæum Crucis. Etenim quomodo, porrectis in altum Moyfi manibus, vincebat Israel; sic Dominus confortauit famulum suum Theophilum, vt super altare Ecclesiæ Alexandrinæ contra Origenem vexillum poneret, & impleretur in eo quod dicitur: Scribe signum hoc, quia delebo funditus Origenis hæresim a facie terræ cum ipso Amalech. Et ne videar eadem rursus iterare, & prolixiorē epistolam texere: ipsam ad vos scriptam direxi, vt scire possitis, quæ nobis scripserit, & quantum boni vltimæ ætati meæ concesserit Dominus, vt quod semper clamabam, tanti Pontificis testimonio probaretur. Iam autem puto & te aliquid operis edidisse, & iuxta priorem epistolam, qua te super hac re fueram cohortatus, elimasse librum, quem tuæ linguæ homines legant. Audio enim & ad Occidentem quorundam hominum naufragia peruenisse, qui non contenti prodicione sua, volunt plures mortis habere participes; quasi multitudo peccantium scelus minuatur, & non numerositate lignorum maior gehennæ flamma succrescat. Sanctos fratres, qui tecum sunt in monasterio Domino seruiētes, & tecum & per te plurimum salutamus.] hæc ad Hieronymum Epiphanius: quibus intelligas, nondum vulgatam fuisse in Oriente damnationem Origenis & Origenistarum Romæ ab Anastasio factam, cum iam Theophili ibidem legeretur Generalis epistola.

Porro non Synodicam tantum epistolam, sed etiam Paschalem datas esse a Theophilo, certum est, alteram in Synodo scriptam, alteram vero priuatim ad indicandum Paschale tempus (ex more) ad Ecclesias datam: sed eam anno sequenti (vt ostendetur) qua pariter Origenis damnatio proclamaretur, S. Hieronymus Latinitate donauit: sicq. vna cum **C** Græco textu a Romana Ecclesia eas a se missas Hieronymus accipi voluit; idemq. præstitit de alia Paschali eiusdem Theophili post annum sequentem data. Testatur id ipse quidem in Ruffinum^b agens, cum ait: Duas, Synodicam & Paschalem eius epistolas contra Origenem illiusq. discipulos, & alias aduersus Apollinarium & Origenem per hoc ferme biennium interpretatus sum, & in ædificationem Ecclesiæ legendas nostræ linguæ hominibus dedi.] Idem scribens ad Pammachium atque Marcellam post annum sequentem, cum posteriores Paschales Theophili litteras mittit, has a se translatis, Romanamq. esse a se missas, his verbis ostendit^c: Rursus Orientalibus vos locupletis mercibus, & Alexandrinis opes primo Romam vere transmittito.] Sed cur in his tantam Hieronymus exhibuit diligentiam? Vt tum Theophili epistolis, tum earum a se facta translatione, Orbi vniuerso innotesceret damnatio Origenis. Audi enim quæ ibi ipse ad Pammachium atque Marcellam ait: Vbi hæresis, quæ sibilabat in mundo, & me & Papam Theophilum sui iactabat erroris; latratuq. impudentissimorum canum ad inducendos simplices, nostrum mentiebatur assensum? Oppressa est eius auctoritate & eloquentia, &c.]

Sed pro harum differentia litterarum, quæ prius, quæve posterius datæ sint, ex earum argumento quas idem Hieronymus eadem ipsa epistola ad Pammachium atque Marcellam dedit, poterimus intelligere, vbi ait: Vos Christiani Senatus lumina, accipite & Græcam & Latinam etiam hoc anno epistolam, ne rursus hæretici mentiantur a nobis pleraque vel addita, vel mutata: in qua laborasse me fateor, vt verborum elegantiam pari interpretationis venustate seruarem, & intra definitas lineas currens, nec in quoquam excedens loco, eloquentiæ eius fluentia non perderem, easdemq. res eodem sermone transferrem: quod vtrum consecutus sum, nec ne, vestro iudicio relinquo. Quam sciatis in **E** quatuor partes esse diuisam. In primo credentes hortatur ad Dominicum Pascha celebrandum. In secundo & tertio loco Apollinarium & Origenem iugulat. In quarto, id est extremo, hæreticos ad poenitentiam cohortatur. Si quid autem hic minus aduersus Origenem dictum est, in præteriti anni epistola continetur: & hæc, quam modo vertimus, breuitati studens, dicere plura non debuit. Porro contra Apollinarium succincta fides & pura professio non caret subtilitate dialectica, quæ aduersarium suum, extorto de manibus eius pugione, confodit. Orate Dominum, vt quod in Græco placet, in Latino non displiceat; & quod totus Oriens miratur & prædicat, lato sinu Roma suscipiat; prædicationem quoque cathedræ Marci Euangelistæ cathedra Petri Apostoli sua prædicatione confirmet: quamquam celebri sermone vulgatum sit, beatum quoque Papam Anastasium eodem seruire, quia eodem spiritu est, latitantes in foueis suis hæreticos persecutum: eiusq. litteræ doceant, damnatum in Occidente, quod in Oriente damnatum est:

a Exod. 17.

HIERONYMVS VERTIT IN LATINVM EPISTOLAS THEOPHILI.

b Hier. Apolog. aduers. Ruffin.

c Hier. epist. 78.

DIFFERENTIA EPISTOLARVM THEOPHILI.

tum est: cui multos imprecamur annos; ut hæreseos rediua plantaria, per illius studium longo tempore arefacta, moriantur.] hæc de litteris a Theophilo scriptis sanctus Hieronymus, nempe vna Synodica, ac duabus Paschalibus duorum annorum spatio intercurrente datis.

DE EPISTOLIS A THEOPHILO SCRIPTIS RATIO TEMPORIS.

Quod vero ad Synodicam spectat; eadem (ut ipse testatus est) ab ipso Hieronymo Latinitati tradita, desideratur: nam licet tres extiterint Theophili epistolæ, nulla earum Synodalis est: sed eadem omnes Paschales esse intelliguntur, utpote quibus indicatur venturus Paschalis ex ipsiusmet Theophili calculis dies; Synodica vero nulla, quæ ex Synodo aliqua data possit intelligi. Porro quinque a Theophilo datas esse generales epistolas, quarum est memoria apud sanctum Hieronymum, eiusdem auctoris testificatione exploratum habetur: quarum omnium si tempus, quibus singulæ datæ sunt, inspiciatur, ipsa quoque rerum gestarum series concinno ordine disponetur. Earum igitur omnium prima est illa hoc anno ex Synodo data, eaq. ex causa appellata Synodica: secunda Paschalis dicta aduersus Origenem & eius discipulos peculiariter scripta, quæ etiam desideratur: hæc illa est, de qua ipse Hieronymus in epistola ad Pammachium & Marcellam scribit^a, cum ait: Si quid autem hic minus aduersus Origenem dictum est, in præteriti anni epistola continetur.] de ambabus his idem Hieronymus ubi supra aduersus Ruffinum agens^b meminit, atque de tertia aduersus Apollinarium & Origenem scripta, cum ait: Duas, Synodicam & Paschalem eius epistolas contra Origenem illiusq. discipulos, & aliam aduersus Apollinarium & eundem Origenem per hoc ferme biennium interpretatus sum.] Porro tertiam hanc epistolam illâ esse certum est, cuius argumentum in quatuor partes diuisum ab eodem Hieronymo in dicta epistola ad Pammachium atque Marcellam data describitur^c. Habes iam tres a Theophilo datas epistolas, vnam Synodicam, duas Paschales: quarum posterior extat, estq. eius exordium: Primum^d solemnitatis augustæ sermo, &c.] Rursus vero post hanc alia sequitur ordine secunda in codice, dicenda tamen Theophili quarta, Paschalis vero tertia; quæ sic incipit: Christum Iesum Dominum gloriæ, &c.] Post hanc additur alia, dicenda Paschalis quarta, sed quinta ordine collocanda (ut patet ex ordine præcedentium) quæ ita exorditur: Nunc quoque Dei viua Sapientia, &c.] cuius argumentum describitur a sancto Hieronymo in epistola ad Theophilum^e, quam ipse in Latinum se vertisse ait, cum haud pridem S. Paula ex hac vita migrasset, cuius transitum ad Deum contigisse certum est Honorio Aug. VI. & Aristencto Coss. anno Domini quadringentesimo quarto. cuius temporis certa hæbita ratione, dicendum est, vltimam Paschalem, earum scilicet quarum mentio est apud S. Hieronymum, ordine quartam, datam a Theophilo esse anno Domini quadringentesimo tertio.

^a Hieron. epist. 78.

^b Hieron. aduers. Ruffin.

^c Hieron. epist. 78.

^d Extat tom. 1. Bibl. sanctæ.

^e Ibidem.

^f Ibidem.

^g Hieron. epist. 31.

QVO ORDINE TEMPORIS SCRIPTAE SINT EPIST. PASCHALES THEOPHILI.

Cum enim Paschalis epistola primo consueuerit mitti Romam ad Romanum Pontificem, a quo reliquæ accepturæ essent Ecclesiæ, in die Epiphaniæ Domini diaconorum præconio inter sacra peruulganda (prout dictum est suo loco pluribus tertio Annalium tomo, ubi de Concilio Nicæno sermonem habuimus) utique non eodem anno, cuius Pascha indicebatur, sed superiori ab eo Paschalem scribi epistolam oportuit atque mitti. Qua quidem hæbita ratione, certo temporis ordine ita omnes a Theophilo datæ illæ quinque epistolæ disponuntur, ut hoc anno (prout demonstratum est) ex Synodo Alexandrina scripta a Theophilo Synodica fuerit de condemnatione Origenis & eius doctrinæ inhærentium Origenistarum: sequenti autem anno data fuerit prima Paschalis pro eo qui sequitur anno, nempe quadringentesimo primo: quo item anno quadringentesimo primo edita fuerit secunda Paschalis pro anno quadringentesimo secundo: tertia vero promulgata fuerit ipso anno Domini quadringentesimo secundo pro sequenti anno quadringentesimo tertio: quarta vero Paschalis (ut memorauimus) scripta sit ipso anno quadringentesimo tertio pro quadringentesimo quarto, quo eam in Latinum vertit S. Hieronymus, defuncta iam paulo ante S. Paula eodem anno, mense Ianuarij. Hæc conuenire cum editis ab ipso Theophilo Paschalibus Cyclis, curiosus explorator inueniet. Porro successiuo ordine, annis singulis singulas eodem argumento aduersus Origenis hæresim & eius sectatores esse datas dictas epistolas liquet: cum alioqui alijs quoque annis (ut ante diximus) singulis singulas dare solet Paschales. At scrupulosam hanc Theophili epistolarum disquisitionem ad exactam temporum rationem minime prætermisisse oportuit.

Quænam autem post scriptas hoc anno ab Anastasio Papa Origenis & Origenistarum damnationis litteras fuerint subsecuta: quidve Ruffinus a communione Catholica alienus

A nus post hæc in S. Hieronymum molitus sit: rursus vero quid egerint aduersus Theophilum Alexandrinum Episcopum monachi Origenistæ ab eodem in Aegypto damnati atque expulsi, cum peruenerunt profugi Constantinopolim: sequenti anno dicturi sumus, quo res ab eis gestæ contigisse noscuntur. Hoc autem anno id confectum est, ut vno eodemq. tempore & Alexandria in Synodo a Theophilo Origenes cum Origenistis penitus damnarentur, & Romæ ab Anastasio Papa id ipsum publica sententia prætaretur. Quam bene accidit, ut in Occidente quam citissime pullulans hæresis conuulsa penitus exaruerit: in Oriente vero sic compressa licet ad tempus siluerit, in nonnullorum tamen monachorum cordibus altioribus fixa radicibus, ad posteriora tempora infaustis propagata germinibus pullulauerit. De extincta autem statim in Occidente Origenis hæresi testatur S. Hieronymus in epistola ad Theophilum data, qua in primis hæc ait^a: Nequam amplius antiquus serpens sibilat; sed contortus & euisceratus, in cauernarum tenebris delitescens, Solem clarum ferre non sustinet. Qui quidem super hac re, antequam scriberes, ad Occidentem epistolam miseram, ex parte hæreticorum strophas meæ linguæ hominibus indicans. Ex dispensatione Dei factum puto, ut eo in tempore tu quoque ad Anastasium Papam scriberes, & nostram, dum ignoras, sententiam roborares. Verum a te nunc admoniti, magis studium accommodabimus, ut hic & procul simplices ab errore reuocemus.] et post alia, hæc subdit: Vincentius presbyter ante biduum, quam hanc epistolam darem, de Vrbe venit, & suppliciter te salutat, crebroq. sermone concelebrat, Romam & totam Italiam tuis post Christum epistolis liberatam.] hæc Hieronymus. Atque de anni huius causa Origenistarum hætenus: iam vero ad reliquas huius temporis res gestas Ecclesiæ Africanæ orationem flectamus haud inuitam.

C Hoc eodem anno, sequenti scilicet ab eo, qui Gentilium deorum responsis fatalis prædictus erat, ut Christiana religio penitus excisa deficeret: Dei prouidentia factum est, ut deorum templorum & in eis consistentium idolorum facta fuerit vbique prostratio ac demolitio, contra vero Christianæ religionis res magna cœuerint accessione. Id quidem disertis verbis sanctus Augustinus affirmat, dum ait^b: Sequenti anno, Consule Manlio Theodoro, quando iam secundum illud oraculum dæmonum, aut figmentum hominum, nulla esse debuit Christiana religio; quid per alias terrarum partes forsitan factum sit, non fuit necesse perquirere. Interim, quod scimus, in ciuitate notissima & eminentissima Carthagine Africæ, Gaudentius & Iouius Comites Imperatoris Honorij, quartodecimo Kalendarum Aprilis, falsorum deorum templa euerterunt, & simulacra fregerunt. Ex quo vsque ad hoc tempus per triginta ferme annos, quis non videat quantum creuerit cultus nominis Christi, præsertim posteaquam multi eorum Christiani facti sunt, qui tamquam vera illa diuinatione reuocabantur a fide, eamq. completo eodem annorum numero inanem irridendamq. viderunt?] hæc Augustinus post Consulatum Honorij quartum cum Eutylichiano, Consule Manlio. Ex quibus alijsq. superius dictis corrigendum est inuersum Chronicon Prosperi, ubi post Consulatum Manlij ponitur Consulatus Honorij cum Eutylichiano, ordine quidem præpostero. De quo ne aliqua remaneat vllatenus dubitatio: ecce tibi Claudianus in Panegyrico eiusdem Theodori Consulatus, quem præcessit quartus Honorij, ista cecinit^c:

*Quem quater ipse gerit, perfecto detulit anno;
Deposuitq. suas, te succedente, curules.]*

E Ceterum cum de templis diruendis manarint anni huius exordio ab Honorio Imperatore rescripta: cum populus Christianus conferto agmine impetum faceret in celsa & augusta quæque templorum ædificia, non sine urbium (ut videbatur) immensa deformitate: placuit eidem Honorio Imp. posterioribus rescriptis iubere, ut vbique populus a diruendis publicis ædificijs abstineret: itemq. alio edicto promulgato, ut spectacula minime haberi prohiberentur, quæ tamen essent ab omni sacrificio & Gentilicia superstitione pura. Sed age iam, quo hæc ipsa notiora fiant, eadem hic describamus edicta, atque illud in primis mense Ianuarij datum his verbis^d:

Sicut sacrificia prohibemus, ita volumus publicorum operum ornamenta seruari: ac ne sibi aliqua auctoritate blandiantur, qui ea conantur euertere; si quod scriptum, si qua lex forte prætenditur; eruta huiusmodi chartæ ex eorum manibus, ad nostram scientiam deferantur, &c. Dat. III. Kalend. Februar. Rau. Theodoro V. C. Consule.] hæc ad Marcrobium P.P. Hispaniarum, & ad Proclianum Vicarium Quinque prouinciarum Honorij, Idemq.

ORIGENIS ERRORES DAMNATI ALEXANDRIÆ ET ROMÆ EODEM TEMPORE.

OCCIDENS. LIBER AB HAERESI ORIGENIS.

^a Hieron. epist. 71.

DIRUTA IDOLORUM TEMPLA.

^b S. August. de Civ. Dei lib. 18. cap. vlc.

^c Claud. in Cons. Theod.

LEGES HOC ANNO LAETAE ADVERSUS IDOLA.

^d l. 15. de Pagan. Cod. Theod. & Cod. Iustin. cod. iii. l. 3.

Idemque hoc eodem anno ad Apollodorum Proconsulem Africae his verbis rescripsit: Aedes illicitis rebus vacuas nostrarum beneficio sanctionum ne quis conetur euertere. Decernimus enim, ut aedificiorum quidem sit integer status. Si quis vero cum sacrificio fuerit deprehensus, in eum legibus vindicetur, depositis sub Officio idolis, disceptatione habita, quibus etiam nunc patuerit cultum vanae superstitionis impendi. Dat. III. Kalend. Septembris, Patauio, Theodoro V. C. Conf.]

Quod autem spectat ad ludos, ad eundem Proconsulem Africae idem Honorius Imperator ista rescripsit: Ut profanos ritus iam salubri lege submouimus; ita festos conuentus ciuium, & communem omnium laetitiam non patimur submoueri. Vnde absque villo sacrificio, atque vlla superstitione damnabili, exhibere populo voluptates, secundum veterem consuetudinem, inire etiam festa conuiuia, si quando exigunt publica vota, decernimus. Dat. XIII. Kal. Septemb. Patauio, Theodoro V. C. Conf.]

In Oriente etiam Arcadius Imperator ad Eutyichianum P.P. rescripsit, ut illa templa idolorum diruerentur, quae essent in agris. Sunt autem haec verba rescripti:

Si qua in agris templa sunt, sine turba ac tumultu diruantur. His enim deiectis atque sublatis, omnis superstitionis materia consumetur. Dat. III. Idus Iulij, Damasco, Theodoro V. C. Conf.] Verum quae reliqua erant templa in ciuitatibus, ut Gazae Marnaeum, ad biennium integra perseuerarunt.

Sed quod ad templa in urbibus posita pertinet; etsi ab eorum demolitione vetiti sunt Christiani, ipsidem tamen potiri concessum est. Magna quidem gloria Christianae religionis effulsit, cum arbitrio ipsius Antistiti clausis diu deorum templis, nunc referatis, vexilloque illuc Crucis illato, comitantibus clero atque fidei populo, idola frangerentur, & simul cuncta, quae superstitionis signa referrent, penitus tollerentur. Quid autem acciderit tunc Carthagine de templo Caestis omnium famosissimo, S. Prosper narrat his verbis:

Apud Africam Carthagini Caestis inesse ferebant templum, nimis amplum, omnium deorum suorum aedibus vallatum, cuius platea lithostrata pavimento ac pretiosis columnis & moenibus decorata, prope in duobus fere millibus passuum protendebatur. Cum diutius clausum, incuria, spinosa virgulta circumseptum obruerint, velletque populus Christianus vsui verae religionis vindicare: dracones, aspidesque illic esse ob custodiam templi, Gentilis populus clamitabat. Quo magis Christiani feruore succensi, ea facilitate omnia amouerunt illaesi, quo templum suo vero caelesti Regi & Domino consecrarent. Nam cum sancta Paschae solemnis ageretur festiuitas, collecta illic & vndique omni curiositate etiam adueniens multitudo, sacerdotum multorum pater & dignae memoriae nominandus Antistes Aurelius, caelestis iam patriae ciuis, cathedram illic loco Caestis & habuit & sedit. Ipse tunc aderam cum socijs & amicis, atque (ut se adolescentium aetas impatiens circumquaerere vertebat) dum curiosi singula quaeque pro magnitudine inspiciamus, mirum quoddam & incredibile nostro se ingessit aspectui, titulus aeneis grandioribusque litteris in frontispicio templi conscriptus, AVRELIVS PONTIFEX DEDICAVIT. hunc legentes populi, mirabantur, praesago tunc spiritu acta, quae praescius Dei ordo certo isto fine concluderat.

Cumque a quodam Pagano falsum vaticinium, velut eiusdem Caestis, proferretur, quo rursus & via & templa prisco sacrorum ritui redderentur: ille, ille (inquam) verus Deus, cuius prophetica vaticinia nesciunt omnino mentiri, nec fallere, sub Constantio & Augusta Placidia, quorum nunc filius Valentianus pius & Christianus imperat, verso insistente Tribuno, omnia illa templa ad solum vsque perducta, agrum reliquit, in sepulturam scilicet mortuorum: ipsamque viam sine memoria sui nunc Vuandalica manus euertit. haec ipse: ex his quoque & vides, quibus ex causis creuerit Fidelium aemulatio in templis deorum demoliendis; quae clausa penitus, esse despectui, illi patiebantur inuiti. Cum enim Gentilium pertinacia impatiens dedecoris & contumeliae, deorum templa penitus inaccessa manere, falsis oraculis in vulgus sparsis, forte iactabat, ut abolita Christiana religione, idololatria iam compressa maiori resurgeret gloria; templaque rursus aperienda, & numerosiori multitudine frequentanda: quo haec inanis praedictio cassa penitus redderetur, ante eorum oculos ipsorum templa Fideles e fundamentis solo prosternere conabantur: ut sic tandem Gentilitas desperata fatiscens, victa daret victoribus manus, nomenque Christianae militiae. Quod quidem

l. 17. cod. tit. Cod. Justin. cod. tit. l. 4. LVDI PERMISSI AGI IN CIVITATI BVS. * licentiam

l. 16. de Pagan. Cod. Theod. QUID ARCA DIVS ADVERSUS DEORVM TEMPLA.

d. Prosp. de praedict. lib. 3. c. 38.

QUID CARTHAGINE IN TEMPLO CAELESTIS IDOLI.

VATICINIA GENTILIVM CONTRA IPSOS CONVERSA.

dem ex sententia euenisse, ea quae nuper sunt ex sancto Augustino recitata, testantur. Hic tandem finis fuit famosissimi idoli Caestis Carthaginensis, eiusque templi omnium in Africa celeberrimi. Adhuc vero ut Christi gloria ex eius demolitionis idoli victoria parta magis magisque omnibus innotescat, hic paululum immorandum, deque eodem idolo & eius origine & nomine est pluribus differendum: omnia enim haec conducunt ad Christi de peruerissimo demone expugnato triumphum. Primum enim sciendum est, eiusmodi Caestis Carthaginensis idolum etiam Romanis maxime venerandum fuisse: quod ex eo quisque poterit intelligere, dum ex Senatusconsulto atque Principum placitis istud ipsum paucis concessum assecutum fuerit privilegium, ut posset heres initiui. Nam Vlpianus I. C. haec de his habet:

Deos heredes instituere non possumus, praeter eos quos Senatusconsulto, constitutionibus Principum instituere concessum est, sicut Iouem Tarpeium, Apollinem Didymaeum, sicuti Martem in Gallia, Mineruam Melientem, Herculem Gaditanum, Dianam Ephesiam, Matrem Deorum Cybelem, quae Smyrnae colitur, & Caestem Salinensem Carthaginis.] haec Vlpianus.

Sed quodnam numen Caestis nomine declaratur? Prima quidem fronte dixeris, esse Saturnum: nam cum Lactantij, tum aliorum plurium testificatione expressum habetur, peculiarem Deum Afris fuisse Saturnum, cui humanas hostias immolarent. Cum igitur constet Caestem fuisse summo apud eos honore habitum; eundem fuisse Saturnum cum Caeste, certum videri potest. His accedit Tertulliani Carthaginensis hominis summatu-ctoritas, dum primum haec ait in Apologetico: Vnicuique provinciae & ciuitati suus Deus est, ut Africae Caestis.] Idemque postea in Scorpiaco ista subdit: Afrorum Deum Saturnum placari victimis hominum.] Quibus accedit, quod a Graecis Saturnus Σάβωος (quod & Phornutus ait) Caelus est appellatus, seu Caestis. His adiungitur, quod Saluianus Caestem, non Deam, sed Deum appellat.

Verum Caestem, non Dei, sed Deae fuisse nomen, ex eodem Tertulliano in primis accipimus, ubi ait: Ista ipsa virgo Caestis pluuiarum pollicitatrix, &c.] Ista ipsa, nempe, quae Carthagine colitur. Sed S. Augustinus, eius gentilis, utpote Afer, virginem Caestem nominat. Deam quidem, & non Deum fuisse apud Ethnicos existimatum, declarat etiam praesens inscriptio incisa basi, super quam Caestis simulacrum collocatum erat:

INVICTAE CAELESTI AVRONESI MVS. DD

Et Apuleius, idemque ipse Africanus, eandem virginem appellat, Iunonemque fuisse ait, cum ita eam compellat: Magna Iouis germana & coniuga, siue tu Sami querulo partu, vagituque & alimonia tua gloriaris; siue celsae Carthaginis, quae te virginem vectura leonis caelo comitantem percolit, beatas sedes frequentas, &c.] Cuius quidem imaginem in antiquis nummis expressam hic reddendam putauimus. Consiste hic parum, quaeso, lector: haud enim otiose tibi hoc exhibitum fuisse spectaculum senties. Vides hic duorum formas numismatum editas, alterius Seueri Imperatoris, alterius vero eius filij Antonini; atque in ambobus, a tergo ipsorum, Carthaginensium Deae Caestis inesse signa. Meminisse autem debes, dictum esse secundo Annalium tomo, effigiata eiusmodi fuisse numismata cum inscriptione, INDVLGENTIA AVGG. quod Seuerus Imp. vna cum filio plurima Carthaginensibus contulerit beneficia.

a. Aug. in Luc. serm. 29.

ROMANIS ETIAM VENERANDVM CAELESTIS IDOLVM. b. Vlpian. tit. de his qui hered. instit. post. Cod. Theod. * Illicentem * Caestem

DE CAELESTIS DEAE CARTHAGINENSIVM ORIGINE. c. Lact. de fals. relig. c. 21. d. Sil. Italic. & alij. e. Tertul. Apolog. cap. 24. f. Tertul. in Scorpiac. c. 7.

g. Saluian. de praedict. Dei. lib. 8. h. Tertul. Apolog. cap. 23.

i. Aug. de Ciuit. Dei. lib. 2. c. 4. CAELESTIS DEAE CARTHAGINENSIVM PECVLIARIS. k. Rome apud Alexandr. Borgianum. l. Apul. de asin. lib. 6.

ovisura *

m. Extat apud Leuon Pasqualium num. argent.

a Extat apud
Angel. Breuent.
vnm. arens.

2

A

IMAGINIBVS
VARIIS RED-
DITA CAE-
LESTIS DEAE.
b Lucian. de Dea
Syria

Cum autem vtraque numismata hæc Carthaginensium Deæ typum expriment & imaginem, altera tamen ipsarum in eo tantum differt ab altera parua differentia, cum in posteriori Cælestis Deæ dextera armata sit fulgure, in priori vero tympanum dextera Cælestis teneat; cuius effigiem^b a Luciano habes magna ex parte descriptam. Dum enim agit de Dea Syria, hæc inter alia: Leones ipsam ferunt, & tympanum habet, & coronam in capite turritam gestat.] vt Cybelem haud dubium intelligas significari, quæ ad luctus ex Attidis morte suscepti consolationem, tympanum sumpsisse fertur. Porro eiusdem Deæ signa diuersis gestaminibus fingi, illud declarat, quod idem Lucianus inferius habet de eiusdem imagine in templo Hierapolitano ad totius Syriæ cultum posita, dum ait eiusdem simulacrum altera quidem manu colum, altera vero sceptrum gestasse; quod & in nummis exprimitur: licet interdum alios pro colo reddidisse inuenerimus fulgur.

a Apul. lib. 11.
in princ.

CAELESTIS
DIVERSIS
NOMINIBVS
APPELLATA

Ceterum eiusdem Apulei constat auctoritate, idem simulacrū non vnus tantum, sed diuersorum numinum nomina continuisse. sunt hæc eius verba^c: In vniuersum quidem (quod vere dixeris) Iuno est. Ceterum habet quippiam & Mineruæ, & Veneris, & Lunæ, & Rhexæ, & Nemesis, & Parcarum: & altera quidem manu sceptrum tenet, altera autem colum, & in capite radios gerit, & turrim, & cæstum habet, quo solam Venerem cognomento Cælestem exornant.] hæc ipse. Similiter autem ex Cælesti Carthaginensi exprimi plura numina, siue vnum diuersis nominibus nuncupatum, non tantum quæ nuper ex Apuleio sunt recitata declarant, sed & quæ idem enucleatius habet inferius hisce verbis, cum precatur: Regina Cæli, siue tu Ceres alma frugum parens originalis, quæ repertu lætata filia, vetustæ glandis ferino remoto pabulo, miti commonstrato cibo, nunc Eleusinam glebam percolis: Seu tu Cælestis Venus, quæ primis rerum exordijs sexuum diuersitatem, generato amore, sociasti, & æterna sobole humano genere propagato, nunc circum suo Paphi sacrario coleris: Seu Phœbi foror, quæ partu ferarum medelis lenientibus recreato, populos tantos educaisti, præclarisq. nunc veneraris delubris Ephesi: Seu nocturnis vlulatus horrenda Proserpina, triformi facie laruales impetus comprimens.] ac paulo post, sic respondens ipsa ad Lucium: En adsum tuis commota, Luci, precibus rerum Natura parens, elementorum omnium domina, sæculorum progenies initialis, summa numinum, Regina manium, prima cælitum, deorum dearumq. facies vniformis, quæ cæli luminosa culmina, maris salubria flamma, inferum deplorata silentia nutibus meis dispenso. Cuius numen vniciū, multiforme specie, ritu vario, nomine multiuigo* totus veneratur Orbis. Inde primigenij Phryges Pessinunticam nominant Deum matrem: hinc autochthones Attici Cecropeiam Mineruam: illinc fluctuantes Cyprij Paphiam Venerem; Cretes sagittiferi Diætynam Dianam; Siculi trilingues Stygiam Proserpinam; Eleusini vetustam deam Ceres: Iunonem alij, alij Bellonam, alij Hecaten, Rhamnufiam alij: & qui nascentis diei Solis inchoantibus illustrantur radijs Aethiopes, Arijq. priscaq. doctrina pollentes Aegyptij carimonijs me proprijs percolentes, appellant vero nomine Reginam Isidem, &c.]

* multiuoco

a Ambros. ad
uers. Symmach.
CAELESTIS
EADEM DIA-
NA AB ALIIS
DICTA.
e S. Hieron. in
præf. in epist.
Pauli ad Ephes.
lib. 1.

Attigit hæc etiam ex parte noster S. Ambrosius, dum de ea hæc ait expresse^d: Quam Cælestem Afri, Mitram Persæ, plerique Venerem colunt pro diuersitate nominis, non pro numinis varietate.] At quod idem Apuleius citatis in locis, eandem Cælestem, Dianam nominatam fuisse tradit: hic cum S. Hieronymo^e dicimus, non intelligi Dianam illam venatricem, quæ arcum tenet, & succincta est: sed illam (vt ait) Multimaniam, quam Græci πολυμῆδος vocant; vt scilicet ex ipsa quoque effigie mentirentur, omnium eam bestiarum & viuentium esse nutricem.] quale fuisse simulacrum Dianæ Ephesiæ, anti-

quæ

A. antiqua monumenta docent. Certe quidem & Dianam Cælestis nomine nuncupatam, antiqua inscripta lapidibus monumenta produnt, vt quæ subijcimus^a.

DIANAÆ. CAELESTI
SACRVM
Q. CORNELIVS
THEOPHILVS
CVM. QVINTIA. M. F
LVPERCA

Sed vnde id Carthaginensibus numen? Audi Herodianum^b, dum describit Heliogabali portentosa deliria, cum quæreret deo suo Heliogabalo vxorem fociare: spretoq. Palladis simulacro, quod cerneret galeatum: Negans (inquit) belligeram vxorem atque armatam cordi esse deo suo, simulacrum Vranix (Cælestis scilicet Dea) iussit afferri: quod scilicet Carthaginensibus, omniq. Africæ venerabile, positum fuisse a Phœnissa Didone creditur, quo tempore antiquam Carthaginem dissecto corio ædificauit. Hanc Afrivraniam, Cælestem videlicet, vocant; Phœnices Astroarchen, Lunam esse affirmantes: Congruere igitur aiebat Antoninus matrimonium Solis & Lunæ.] hæc Herodianus. Verumtamen quod est apud Herodianum, Astroarchen, astrorum Principem, Reginam cæli Iudæi, Phœnices vero nominabant Astarthen, notissimum apud eos idolum, cuius genealogiam ab Eusebio^c ex antiquissimis Phœnicum monumentis descriptam inuenies.

Sic & Lucianus de Dea Syria agens, Sidoniorum idolum maximo apud eos honore habitum, Astarthen pariter nominat; quam deam Lunam esse, sic dictam, ipse se existimare testatur. Estq. eius mentio in diuinis Scripturis^d: nam de Salomone traditur, quod inter alias idolorum abominationes colebat Astarthen deam Sidoniorum. quam cum Apuleius (vt vidimus) nominet Reginam cæli, intelligere potes eam ipsam fuisse, quam temporibus Hieremiæ apostatantes Hebræos coluisse, conqueritur ipse Hieremias, cum ait^e: Filij colligunt ligna, & patres incendunt ignem, & mulieres conspergunt adipem, vt faciant placentas Reginæ cæli.] & alibi ex eorum verbis: Ex eo autem tempore, quo cessauimus sacrificare Reginæ cæli, & libare libamina, omnibus indigemus, & gladio & furore consumpti sumus.] quam Reginam cæli S. Hieronymus Lunam interpretatur: Paraphrasis vero Chaldaica habet, pro Regina cæli, Sidera cæli. Sentit & Philastrius^f, idem esse idolum, quod Sidonij & illis propinqui seducti Iudæi coluerunt Reginam cæli, quam Carthaginenses appellarunt Cælestem Virginem. nam ait: Alia est hæresis in Iudæis, qui Reginam, quam & Fortunam cæli nuncupant, & Cælestem vocant in Africa, colunt, eiq. sacrificia offerre non dubitant.]

Ceterum illud contigit, quod etsi vnum idemq. commune iisdem erat idolum: tamen cum pro diuersitate regionum (quod Theodoretus ait^g) mutari consueuerint deorum imagines: inde accidit, vt alijs signis eadem dea expressa esset apud Sidonios, alijs apud Carthaginenses. Apud Sidonios enim eadem obequitans taurum (vt Lucianus ait) exprimebatur in nummis: nam & caput tauri Astarthen insigne fuisse, Eusebius docet^h: cumq. & Cæli filiam extitisse dicit, inde quoque accidit dictam esse Cælestem, quo nomine eandem colerent Africani, non tamen tauro, sed leonis dorso virginem insidentem, vt in nummis eam vides expressam.

At quorsum, dices, tota hæc de Cælesti Carthaginense proluxa tractatio? ea nimirum ex causa, quod singula hæc sint præclarissima trophæa victoriæ Crucis Christi. Non enim (vt videbatur) in demolitione Cælestis Carthaginensis vnum tantum fuit prostratum idolum, sed omnia illa Gentiliæ superstitionis sunt numina debellata, quæ ex Luciano & Apuleio superius sunt recensita. Et quod maioris fuit gloriæ Christi, de illo tunc potentissimo triumphatum est demone, qui Salomonem sapientissimum Regum omnium vicisset, Hebræumq. Dei populum sub iugo duxisset impietatis, ipsa Astarthe, nuncupata Regina cæli, dea Sidoniorum, a Carthaginensibus dicta Virgo Cælestis. Quod tunc exhibitum putas spectaculum cælitibus dignum, cum quæ vecta Leone Cælestis, cælestia scandens, vni ex illis sternitur pedibus, qui instar ouisⁱ a Christo missus est inter lupos? Quænam vnquam de victoria hostium tam gloriosa est erecta columna, vel ingens eleuatus est obeliscus, aut victorijs exculptus militum fornix fuit triumphalis extractus, sicut cum sedes Christianæ legis Antistitis (vt ait Prosper) in loco Cælestis est collocata, in qua & ipse Christi sacer-

a Roma apud S.
Mariam M. ior.
descripsit S. e.
pag. 22. num. 11.

b Herod. lib. 5.

SIDONIO-
RVM THEO-
LOGIA AD
CARTHAGI-
NENSES AL-
LATA.

c Euseb. de præ-
par. Euang. lib.
1. c. 7.

IVDAEI APO-
STATAE
CVLTORES
CAELESTIS
DEAE.
d 3. Reg. 11.

e Hierem. 7.
44.

f Philastr. c. 16.

g Theodor. in E-
zech. sect. 9.

h Euseb. de præ-
par. Euang. lib.
1. c. 7.

MAGNVS
CHRISTI
TRIVMPHVS
IN DEMOLITIONE
CAELESTIS.

i Matth. 11.
Luc. 10.

dos

dos stante populo fedit? Aurelius (inquit ille) caelestis patriae ciuis, cathedram illic loco A
 Caelestis habuit & fedit.] Etenim cathedrae Episcopali leo ille Caelestis succubuit; quod in
 Ecclesia moris esset, thronos Pontificis sculptorum leonum tergis imponi, mysticum il-
 lud referans, superbiae saeculi aduersariam Christi, daemoneq. potentia Crucis virtute sub-
 actas. Equidem innumera de his cernuntur exempla, vt de ea qua proxime ob oculos
 fuit, sede Pontificia in apside veteris basilicae Vaticanae. Magna plane Christi victoria
 factum est, vt vbi Caelestis idolum (quod ait Capitolinus in Pertinace) reddebat oracula,
 illic audiretur ab Episcopo praedicari Euangelium veritatis. Sed de his haecenus.

Nunc autem reliqua prosequamur, quae his item temporibus in Africa contigisse, idem
 Prosper narrat his verbis^a: Noui quoque ipse, in quadam parte Mauritaniae prouinciae de
 spelaeis & cauernis ita antiqua producta simulacra, quae fuerant absconsa, vt omnis illa
 cum clericis in sacrilegio periurij ciuitas teneretur. Quid vero per ceteras prouincias in B
 re hac actum sit, & omnibus notum est, & exitus ipsi demonstrant. Doluit haec futura Her-
 mes Trimegistus; & mærens inter cetera scripsit, dicens: Tunc terra ista sanctissima se-
 des delubrorum atque templorum, mortuorum erit cadauerumq. plenissima futura.] hac-
 tenus Prosper.

Rursum vero quod ad res Africanas pertinet; S. Augustinus cum de his agit, ante-
 quam scilicet Imperatoris rescriptis licentia data esset Christianis aduersus idola aliasq.
 omnes ad ea spectantes superstitiones agendi, commendat Christianorum modestiam, dum
 nonnisi magna charitate cum ipsis agere consueuerint. Ipse enim concionatus ad populum,
 vbi explicat illa Deuteronomij verba^b: Cum data vobis fuerit terra in potestatem, aras
 eorum destruetis, lucos eorum comminuetis, & omnes titulos eorum confringetis: Cum
 acceperitis potestatem, haec facite] Vbi nobis, inquit^c, non est data potestas, non faci- C
 mus: vbi data est, non praetermittimus. Multi Pagani habent istas abominationes in fun-
 dis suis: numquid accedimus, & confringimus? Prius enim agimus, vt idola in eorum
 cordibus confringamus. Quando Christiani & ipsi facti fuerint, aut inuitant nos ad tam
 bonum opus, aut praeniunt nos. Modo orandum est pro illis, non irascendum illis.] At
 haec Augustinus ante rescripta illa aduersus idola edita: quid autem post ipsa promulgata
 a suis voluit ipse praestari Christianis, haec ab eodem commonente accipe^d Augustino:
 Cum, inquit, templa, idola, luci, & si quid huiusmodi, data potestate, euertuntur:
 quamuis manifestum est, cum id agimus, non ea nos honorare, sed potius detestari: ideo
 tamen in vsus nostros priuatos dumtaxat & proprios non debemus inde aliquid vsurpare,
 vt appareat nos pietate ista destruere, non auaritia. Cum vero in vsus communes, non
 proprios ac priuatos, vel in honorem Dei veri conuertuntur; hoc de illis fit, quod de illis D
 hominibus, cum ex sacrilegis & impijs in veram religionem mutantur.] haec ipse. ex qui-
 bus intelligis quam a suis exegerit Augustinus in Gentilium superstitione abolenda hoc
 tempore moderationem. haud tamen ab omnibus id praestitum est, vt ipsa materia, ex qua
 idola confecta essent, Gentilibus ipsis fuerit restituta: quis enim illam a militum manibus
 rapacissimis extorsisset?

Accidit autem tunc temporis illud lugubre in Colonia Suffectana, vt Gentiles simulacri
 sui Herculis iacturam passi, aduersus Christianos arma corripientes, ex eis trucidauerint se-
 xaginta. ad quos tunc S. Augustinus exprobrans ista breuiter scripsit^e:

Immanitatis vestrae famosissimum scelus & inopinata crudelitas terram concutit, &
 percutit caelum, vt in plateis ac delubris vestris eluceat sanguis, & resonet homicidium.
 Apud vos Romanae sepultae sunt leges, iudiciorum rectorum calcatus est tenor, Imperato- E
 rum certe nulla veneratio nec timor. Apud vos sexaginta numero fratrum innocens effusus
 est sanguis: & si quis plures occidit, functus est laudibus, & in vestram curiam tenuit
 principatum. Age nunc principalem veniamus ad causam. Si Herculem vestrum dixerit-
 tis: porro reddemus. Adsunt metalla, saxa nec desunt: accedunt marmorum genera,
 suppeditat artificum copia. Ceterum Deus vester cum diligentia sculpsit, tornatur &
 ornatur: addimus & rubricam, quae pingit ruborem, quo possint vota vestra sacra sonare.
 Nam si vestrum Herculem dixeritis, collatis singulis nummis, ab artifice vestro vobis emi-
 mus Deum. Reddite igitur animas, quas manus vestra contorsit, & sicuti a nobis vester
 Hercules redhibetur, sic etiam a vobis tantorum animae reddantur.] haecenus ad eos Au-
 gustinus, ironia ista exprobrans immane facinus, deorumq. Gentilium inanem cultum ob-
 oculos representans; ostendens facilius esse, mille denuo Hercules & omnes deos Genti-
 lium

^a Prosp. de praedict. lib. 3. c. 38. SIMVLACRA ABSCONSA PROPALATA

CHRISTIANA MODESTIA COMMENDATA. ^b Deut. 7. 12.

^c Aug. in Math. serm. 6.

^d Aug. epist. 54.

SUFFECTANI TRUCIDANT CHRISTIANOS. ^e Aug. epist. 267. AVGVSTINI EPIST. AD SUFFECTANOS.

lium efformare, quam vnum necatum hominem vitalibus restituere; declarans pariter
 quanto inferioris conditionis existeret Hercules, quem fractum reficere artifex posset,
 quam homo, qui semel extinctus, ab Hercule excitari non valeat.

At quid hoc item tempore Gentiles Coloniae Calamensis in opprobrium promulgata-
 rum in deos Gentilium legum egerint, ab ipso etiam accipe Augustino haec de his ad
 Nectarium conscribente^a: Contra rectissimas leges, Kalendis Iunijs, festo Paganorum,
 sacrilega solemnitas agitata est, nemine prohibente tam insolentia vsu, vt, quod nec Iulia-
 ni temporibus factum est, petulantissima turba saltantium in eodem profus vico ante fo-
 res transfret ecclesiae. Quam rem illicitissimam atque indignissimam clericis prohibere
 tentantibus, ecclesia lapidata est. Deinde post dies ferme octo, cum leges notissimas Epi-
 scopus Ordini replicasset, & dum ea quae iussa sunt, velut implere disponunt, iterum ec-
 clesia lapidata est. Postridie nostris ad imponendum perditis metum, quod videbatur,
 apud Aeta dicere volentibus, publica iura negata sunt. Eodemq. ipso die, vt vel diuini-
 tus terrerentur, grando lapidationibus reddita est: qua transacta, continuo tertiam lapi-
 dationem, & postremo ignem ecclesiasticis testis atque hominibus intulerunt; vnum
 feruorum Dei, qui oberrans occurrere potuit, occiderunt, ceteris partim vbi potuerunt la-
 titantibus, partim quo potuerant fugientibus: cum interea contrusus atque coarctatus
 quodam loco se occultaret Episcopus; vbi se ad mortem quaerentium voces audiebat, si-
 biq. increpantium, quod eo non inuento, gratis tantum perpetrassent scelus. Gesta sunt
 haec ab hora ferme decima vsque ad noctis partem non minimam. Nemo compescere,
 nemo subuenire tentauit illorum, quorum esse grauis posset auctoritas, praeter vnum pe-
 regrinum, per quem & plurimi serui Dei de manibus interficere conantium liberati sunt,
 & multa extorta praedantibus: per quem clarum factum est, quam facile illa vel omnino
 non fierent, vel coepta desisterent, si ciues maximeq. primates ea fieri perficere, vetuis-
 sent.] haec Augustinus de his quae diebus istis Calamae facta sunt, cuius Ecclesia sub dioe-
 cesi Hipponensi constituta erat, adeo vt eius visitatio ipsi incumberet Augustino, vt Possi-
 dius eiusdem Ecclesiae Episcopus docet^b.

Veniens igitur, his auditis, Calamam Augustinus, vt mærentem subleuaret Ecclesiam:
 quid tunc egerit, idem ipse eadem epistola ita narrat: Modo cum apud Calamam essemus,
 vt nostri in tam graui dolore vel consolarentur afflicti, vel sedarentur accensi: quantum
 potuimus, quod in tempore oportuisse existimamus, cum Christianis egimus: deinde
 etiam ipsos Paganos mali tanti caput & causam, petentes vt ab eis videremur, admisimus;
 vt hac occasione admoneremus eos, quid facere deberent, si scirent; non tantum pro re-
 mouenda praesenti sollicitudine, verum etiam pro inquirenda salute perpetua, multa a no-
 bis audierunt, multum etiam ipsi rogauerunt. Sed absit vt tales serui simus, quos ab eis ro-
 gari delectet, a quibus noster Dominus non rogatur.] Discessit tandem ab eis Augustinus
 haud placatus, quod oblatam veniae spem etiam lucro aeternae salutis minime suscepissent.

Quamobrem qui inter Ethnicos ibi consistentes grandior natu ac sapientior videba-
 tur, Nectarius suis gentilibus consulturus Idololatris, ad eundem Augustinum reuersum
 Hipponem litteras dedit, quae haecenus extant^c, in quibus inter alia munus ab eo Christia-
 ni Episcopi exigens, ista subdit: Sed Episcopum fas non est, nisi salutem hominibus imper-
 tire, & pro statu meliore causis adesse, & apud omnipotentem Deum veniam aliorum me-
 reri delictis, &c.] Augustinus vero ad ipsum rescribens, ista pollicetur, nimirum acturum vt
 respicientibus parcat, cum nocentibus vero mitius agatur; ita tamen, ne veniae facilita-
 te rursus alia his similia impiorum praesumat audacia, attemperandam fore clementiam
 seueritate: Ad hoc (inquiens) nitendum, seruata mansuetudine & moderatione Chri-
 stiana, vt aut ceteros deterreamus eorum imitari perversitatem, aut ceteros optemus eo-
 rum imitari correctionem. Damna quae illata sunt, vel tolerantur a Christianis, vel resar-
 ciuntur per Christianos: animarum vero lucra, quibus acquirendis cum periculo etiam
 sanguinis inhiamus, & in illo loco quaestuosius prouenire, & alijs locis illo exemplo non
 impediri desideramus.] haec ipse, plane docens qua ratione debeat Episcopus attempera-
 re cum indulgentiae remissione seueritatis rigorem.

Quenam autem ista fuerint consecuta, nihil praeterea inuenimus, nisi quod Possidius
 Calamae Episcopus, exostulaturus aduersus Gentiles incediarios & homicidas, nauigauit
 ad Honorium Imperatorem: cuius cum seuerum ad Proconsulem rescriptum timeretur
 elicatum, rursus idem qui supra Nectarius Calamensis, homo Gentilis, ad eundem S. Au-
 gustinum

^a Aug. epist. 202. CALAMENSIS QUID IN CHRISTIANOS.

^b Possid. in Vita S. Aug. c. 17. QUID AVGVSTINVS CALAMAE CVM GENTILIBVS

NECTARIVS INTERCEDIT APVD S. AVGVSTINVM PRO SVIS PAGANIS. ^c Apud Aug. epist. 201.

LEGATIO POSSIDI AD IMPERATOREM ADVERSVS GENTILES.

apud Aug. epist. 253. b. Aug. epist. 254.

gustinum pro salute suorum litteras dedit: extant a ipsa, & quas ad ipsum reddidit idem Augustinus b, ubi & de Possidio apud Imperatorem causam prosequente meminit. Cum igitur tam in Oriente, quam etiam in Occidente (vt vidimus) aduersus idola hoc anno fuissent promulgata rescripta: sicubi vehemens reliquorum facta est prostratio idolorum, Romae certe ardentioribus studijs eorundem conclamata est demolitio, cum (sententia S. Hieronymi c alias repetita) nullibi vehementius quam Romae, frequentiori q. populo, vacua idolorum templa quaterentur. Sed ex quo ea quae in aperto erant, iam fuerant disiecta atque contrita, secretos aditus, ipsa penetralia, specusq. subterraneos Fideles sunt curiosius perscrutati; adeo vt inueniri latibula minime vsquam potuerint, quae solerti, pietate duce, sagacitati fuerint inaccessa. Tunc plane accidit, quod S. Prosper d vna cum alijs suorum temporum rebus memoriae prodidit de efficti draconis in specu latentis per monachum Christianum impostura detecta: cuius rei gestae historiam tertio tomo, B alia exposcente occasione, retulimus. Testatur etiam idem Prosper, templa deorum omnia cum suis adiacentibus spatijs fuisse tunc Ecclesijs ab Honorio Imperatore collata.

Hieron. pref. in epist. ad Galatas. ROMAE RELIQUIAE IDOLOLARIAE SVBLATAE. d. Prosp. de praedict. lib. 3. c. 28.

CARMINA SIBYLLINA COMBUSTA. e. Rutilius Itiner. lib. 2.

Referata tunc pariter sunt Apollinis Palatini absconsa, repertaq. carmina Sibyllina, quae a Stilichone in opus incumbente succensa fuere: in quem Rutilius Numatianus haec proclamauit e:

Nec tantum Geticis grassatus proditor armis, Ante Sibyllina fata cremanit opis. Odimus Altheam consumpti funere torris, Nisaeum crinem flere putantur aues. At Stilicho aeterni fatalia pignora regni, Et plenas voluit praecipitare colos.]

ita ipse, quod in Sibyllinis libris crederentur fatalia Urbis inesse praescripta. Quenam autem aduersus ea quae reliqua essent signa idololatriae, vbique locorum sub Romano Imperio a Christianis hoc anno gesta fuerint, scriptorum inopia silent.

f. 14. de Iudaeis C. Theod. HONORIVS COLLECTAS IVDAEORVM VATAT.

Qui igitur hoc anno ex recitatis edictis Gentilicium superstitione exagitauit Honorius Imperator, Iudaeos quoque sibi nimium arrogantes nouo edicto compressit, dum collectas ab eis ex more faciendas inhibuit, ita rescribens f ad Messalam Praefectum Praetorio:

Superstitionis indigna est, vt Archisynagogi, siue presbyteri Iudaeorum, vel quos ipsi Apostolos vocant, qui ad exigendum aurum atque argentum a Patriarcha certo tempore diriguntur, a singulis synagogis exactam summam atque susceptam ad eundem reportent. Qua de re, omne quicquid considerata temporis ratione confidimus esse collectum, fideliter ad nostrum dirigatur Aerarium. De cetero autem nihil praedicto decernimus esse mittendum. Nouerint igitur populi Iudaeorum, remouisse nos praedationis huiusmodi functionem. Quod si qui ab illo depopulatore Iudaeorum ad hoc officium exactionis fuerint directi: iudicibus offerantur; ita vt tamquam in legum nostrarum violatores sententia proferatur. Dat. III. Id. April. Mediol. Theodoro V. C. Conf.]

DE IVDAEIS COLLECTORIBVS PECUNIARVM.

Vetus haec querela in Iudaeos etiam ante Christi aduentum. Quod enim vbique terrarum dispersi per omnes prouincias ipsi essent; exigendo a suis uectigales pecunias Iudaeorum primates, videbantur quodammodo ab vniuerso Imperio Romano tributum colligere: nam sicut ipsi a suis, ita illi ab hominibus eius prouinciae in qua agerent, mille inuentis modis, pecunias corradebant: fiebatq. vt vniuersi propemodum Imperio subditi in Iudaeorum aerarium aes conferrent. Haec enim in Iudaeos Cicero exaggerat in oratione pro L. Flacco, qui iussus est causam dicere, quod vetuisset Iudaeos collectam in Asia pecuniam Hierosolymam deferre. Sed & ad haec spectare videtur recens huius temporis querela Rutilij, cum ista luget his versibus g, alijs ante alia occasione citatis:

g. Rutil. Itiner. lib. 1. IVDAEI VBIQUE INFESTI.

Atque utinam numquam Iudaea subacta fuisset Pompeij bellis, Imperioq. Titi. Latius excisa pestis contagia serpunt, Victoresq. suos natio victa premit.]

De eiusmodi collectione pecuniarum per prouincias ab ipsorum Patriarcha fieri solita, & de quaestoribus ab eodem legari consuetis, quos illi Apostolos nuncupabant, ex Epiphanio tertio Annalium tomo diximus. Sed & S. Hieronymus de eiusmodi praescripta ab eis consuetudine, in Vigilantium ista ait h: Hac in Iudaea perseverante consuetudine, non solum apud nos, sed & apud Hebraeos, vt qui in lege Domini meditantur die ac nocte, &

h. Hier. in Vigil. in fin.

partem

A partem non habent in terra, nisi solum Deum, synagogarum & totius Orbis foueantur ministerijs.] haec ipse. Verum quod hoc anno Honorius Imperator Iudaeis ademptum voluit, haud post diu, nempe sub eius sexto Consulatu cum Aristeneto, pro iisdem datis rescriptis a restituendum putauit, anno videlicet Domini quadringentesimo quarto. Extat tamen de eadem re Theodosij Iunioris rescriptum, quo sibi vendicat quae ab Occidentalibus Patriarchis a Iudaeis exigi consueuerant b. At de Iudaeis haec tenus.

a. l. 15. & 17. de Ind. Cod. Theod.

b. l. vlt. de Ind. Cod. Theod. & l. 16. Cod. Inst. eod. tit. c. l. 35. de haeres. Cod. Theod.

Qui vero Gentiles atque Iudaeos censura legum coercuit, haereticis quoque bellum rescriptis suis Honorius Imperator indixit. Nam aduersus Manichaeos Africanam Ecclesiam perturbantes, ad Dominatorem Vicarium ista rescripsit c:

HONORIVS QUID IN MANICHAEOS. * detestati

* defendant, vel defendunt

d. Aug. de nat. bon. c. 47.

Noxios Manichaeos, execrabilesq. eorum conuentus, dudum iusta animaduersione damnatos, etiam speciali praecipione cohiberi decernimus. Quapropter quaesiti adducantur in publicum, ac detestiti * criminosi congrua & seuerissima emendatione rescentur. In eos etiam auctoritatis aculei dirigantur, qui eos domibus suis damnanda prouisione detentant *. Dat. XVI. Kal. Iunij, Mediolani, Theodoro V. C. Consule.] Sed vnde id acciderit, ex sancto Augustino facile intelligere potes, dum de Natura boni agens aduersus Manichaeos, de iisdem nefaria operantibus haec ait d: Hoc se facere, quidam confessi esse in publico iudicio perhibentur, non tantum in Paphlagonia, sed etiam in Gallia, sicut a quodam Romae Christiano Catholico audiui.] haec ipse. Cum ergo in Actis publicis eiusmodi illorum fordes fuerint propalatae; eorundem testificatione redditas manifestas, Imperator legibus insecutus est. sed de iisdem Manichaeis in Africa Proconsulari iudicio detestis & condemnatis, agemus suo loco inferius. Quid vero hoc ipso anno Honorius Imperator ad Sapidianum Vicarium Africae pro Africana Ecclesia rescripsit e, videamus:

e. l. 34. de Episc. & cler. C. Theod.

C Si Ecclesiae venerabilis priuilegia cuiusquam fuerint vel temeritate violata, vel dissimulatione neglecta; commissum quinque librarum auri (sicut etiam prius constitutum est) condemnatione plectatur. Si quid igitur contra Ecclesias vel clericos per obreptionem, vel ab haereticis, vel ab huiuscemodi hominibus fuerit contra leges impetratum; huius sanctionis auctoritate vacuamus. Dat. VII. Kal. Iul. Brixiae, Theodoro V. C. Consule.] Vt haec autem sancirentur ab Honorio Imperatore, praecessit legatio Africanorum Episcoporum, mense Aprilis, ex Concilio Carthagenensi hoc anno celebrato; de quo haec tantum reperiuntur posteris commendata f: Post Consulatum gloriosissimi Imperatoris Honorij Aug. IV. & Eutyhiani V. C. quinto Kalendas Maias, Carthagine, in Secretario basilicae Restitutae. In hoc Concilio legationem susceperunt Epigonius & Vincentius Episcopi, vt pro confugientibus ad Ecclesiam quocumque reatu inuolutis legem de gloriosissimis Principibus mereantur, ne quis eos audeat abstrahere.] haec ibi: meminisse namque debemus quae anno superiori dicta sunt de Mascezile Africano Duce fratre Gildonis, ipsum nimirum violasse immunitatem Ecclesiarum abstrahendo aliquos violenter ex eis; quorum sacrilegiorum causa diram Dei vindictam in se prouocans infelix expertus est.

f. Tom. 1. Concil.

IESV CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS ANNVS ANNVS 400. 3. 6.

Q Vadringentesimus Christi annus ingreditur, adnotatus Fastis Consulatu Stilichonis & Aureliani. Mirabuntur fortasse aliqui, socerum Imperatoris Stilichonem, plurimum (vt videbatur) atque optime de Imperio Romano meritum, tam diu vixisse ordinarij Consulatus expertem. Sed quod ipse renuerit, id accidisse, Claudianus exaggerat, cum his primum versibus merita eius inculcat g:

DE CONSVLATV STILICHONIS.

g. Claud. de laudib. Stilich. lib. 2.

Qui mihi Germanos solus, Francofq. subegit, Cur nondum legitur Fastis? cur pagina tantum Nescit adhuc nomen, quod iam numerare decebat?] & paulo post: Sperabam nullas trabeis, Gildone perempto, Nasci posse moras. etiam nunc ille repugnat?]

At ille pacandum antea in omnibus esse Occidentale Imperium, quam supremae dignitatis honorem attingeret, praetexebat morarum causam. Bellis itaque consopitis, compressiq. barbaris, summa pace Imperio parta, hoc tandem anno creari se Consulatum passus est. Vnde idem Claudianus:

Annal. Eccl. Tom. 5.

I 2

Nullus

Nullus Borea metus: omnis & Austri
Ora flet: cecidit Maurus, Germania cecidit:
Et Iarum pax alta ligat, te Consule, &c.]

Felicissimus plane Stilicho in hanc diem, cum ob fortitudinem animi in rebus bellis, tum ob eiusdem moderationem in tanta rerum prosperitate seruatam: sed infelicissimus omnium redditus, cum quaerit adhuc altiora fastigia.

Eiusdem Stilichonis Consulatu consignata inuenimus Acta sanctorum martyrum Anaunensium, Sisinnij, Martyrij, & Alexandri. extat de his epistola Vigilij Praefulsi Tridentini ad S. Simplicianum Mediolanensem Episcopum, cuius Gennadius meminit, ubi ait: Vigilij Episcopus Tridentinus conscripsit ad quemdam Simplicianum in laudem libellum & epistolam continentem gesta sui temporis apud barbaros martyrum. ita Gennadius. Sed cum mentionem habens Simpliciani, non dicat eum Mediolanensis Ecclesiae fuisse Episcopum, sed quemdam, quasi incertum eius nominis virum; reuocari posse videtur in dubium, num hic ille sit Simplicianus Antistes successor S. Ambrosij: cum praesertim praecedenti capitulo idem de eodem Mediolanensi Episcopo auctor agat, recensens edita ab eo scripta. Certe quidem id ipsi inexploratum fuisse videtur, alijs tamen omnibus compertissimum, cum Vigilij epistola in codicibus omnibus inscriptionem habeat, Ad Simplicianum Episcopum: & licet cuius Ecclesiae Antistes fuerit, minime exprimat; tamen quod eum Patrem appellet, cum Episcopi collegas Fratres consueuerint nominare; non alium quam Simplicianum longo senio venerandum, esse potuisse, facile suademur. Nam & S. Augustinus iam Episcopus scribens ad eundem libros Quaestionum, eum licet tunc tantum presbyterum, aequae Patrem appellat. Porro non alium quidem hunc ab eo Simpliciano fuisse, inde quoque elicimus coniecturam, quod constat auctoritate Paulini, horum martyrum reliquias mox Mediolanum esse translatas; de quibus paulo post dicturi sumus.

Ceterum tempus sedis Simpliciani haud anni huius excessisse terminum, inde certum ducimus argumentum, dum constat legationem Afrorum Episcoporum anno sequenti, nimirum post Stilichonis Consulatum, in Italiam missam esse ad Venerium Simpliciani successorem, ut suo loco dicemus. Immo quod & Anastasius Papa (ut dictum est) ad eundem Venerium in causa Origenis Periarcho & Origenistarum litteras dedisse liquet, & ut conijci potest, hoc anno: inde adducimur, ut opinemur, hoc eodem anno potius quam sequenti, Simplicianum diem obiisse, & subrogatum esse Venerium.

Sed unde (dicet aliquis) sub Christiano Imperatore, in summa agente pace Imperio Occidentali, compressis & oppressis vndique barbaris, potuit locus esse martyrij? Memoria repete quae de Honorij Imperatoris edicto aduersus idola, & quae in Africa a Gentilibus Suffectanis & Calamensibus in Christianos diximus perpetrata: Cum scilicet iussu Imperatoris edicto simulacris deorum, alijsq. superstitionis Gentiliciae signis vbique prosternti; vbi contingeret copiam numerosiorem esse Gentilium, Christianorum vero numerum minorem, longeque abessent Praefectorum appariturae; compluribus in locis idolorum cultores, quasi pro pietate patrijsq. dijs certantes, vehementi furore animorum incensos, in Christianos eorumq. ecclesias esse crudeliter debacchatos: id quidem dictos populos Suffectanos & Calamenses, Ethnicos in Africa praesumpsisse, quae ad calcem fere anni superioris sunt dicta, declarant. Quod igitur vel in Africa, vel alibi furens gens Idololatra patrauit: istud ipsum, nondum anni vnus elapso termino, Gentiles rustici vallis Anauniae, a Tridentina ciuitate spatio viginti quinque milliarium (ut produnt Acta martyrum) diffiti accolae, in Dei ministros Sisinnium, Martyrium, & Alexandrum crudeliter commiserunt. Commiserati enim isti rusticos illos, post tantam Christiani nominis lucem toto Orbe diffusam, adhuc obstinatis animis tenebris superstitionis offundi; ut eos e faucibus daemones vindicatos aggregarent Ecclesiae, e patrijs sedibus facti volentes extores, ad eos peregrinati, in medio nationis prauae fixere tentoria, & Crucis erexere vexillum.

Inter hos primarius Sisinnius eminebat, genere Cappadox, diaconatus officio facer, in Christianae militiae stipendijs veneranda senectute decorus. Martyrius vero lectoris ordine initiatus, ostiarij autem auctus erat munere Alexander. Primus Sisinnius suo sumptu in vico Gentilium erexit ecclesiam, cui duo posteriores comministri voluntarij milites inhaeserunt. Instabat ille verbo, ex quo femine vberem referret pietatis prouentum: isti messis socij accessere. Sed irriganda erat terra sterilis sanguine martyrum, ut ad Euangelicam mensuram reddere posset fructum centuplum cum vitae aeternae completiori additamento.

A B C D E

a Apud Mombrin.
b Genad. de Vir. illi. c. 37.
ANAVNENSIS MARTYRES HOC ANNO PASSI.

c Genad. ibid. c. 36.

d Paulin. in Vita S. Ambrosij. in fin.

DE OBITU S. SIMPLICIANI, ET VENERIO SVCCESORE.

CVR GENTILES INSVRRENERINT IN CHRISTIANOS.

SISINNII, MARTYRII, ET ALEXANDRI CERTAMEN.

A Sed quomodo id acciderit, videamus. Ad finem iam vergebat hoc anno mensis Maij, cuius vigesimotertio die Gentiles ex antiquis ipsorum ritibus auspicari consueuerant Lustrationes segetum, ut ex Calendario ab antiquis monumentis formis Plantinianis a Smetio edito, cuique perspicuum fit. Quod autem huiusmodi Idololatrae, collecta ingenti rusticorum manu, cum hostia lustrare solerent agros: eiusmodi lustrationes, Ambarualia, quasi ab ambiendo rura, maiores dicere consueuerunt: de quibus ritibus Virgilius in Georgicis:

Et cum lustrabimus agros,
Terq. nouas circum felix eat hostia fruges, &c.]

Porro eorumdem martyrum Acta habent, rusticos illos Ethnicos vallis Anauniae id temporis ad hoc in vnum collectos esse tubarum signis, ut agros circumeundo lustrarent. cum vero cogere contribulem quemdam suum, nuper per Dei ministros redditum Christianum, ut ad sacrificium victimam daret: & pro eius patrocinio assurrexissent viri Dei, redarguentes ipsorum impietatem: omnis mox illorum furor in ipsos conuersus est. Cum qui primum inter eos locum tenebat, Sisinnius tuba percussus, securibusq. confusus, in lecto exanimis pene decubuit. Verum sequentis diei mane diluculo rursum rustici in ecclesiam irruerunt, ut eam penitus demolirentur, aggressiq. sunt Martyrium intentum cura Sisinnij iam proxime Deo spiritum reddituri: quem fugam arripientem, tentum, pluribus affectum vulneribus, ducendum ad idolum quod colebant Saturni, vinculis ligant, vna cum Alexandro ab ipsidem comprehenso latebras frustra captante. Trahunt & Sisinnium, & eius collo appendunt ludibrij causa velut iumento rusticum tintinnabulum: cum ille eos admonens, inter salutaria verba frustra iactata, in via deficiens, martyrio coronatus, caelum conscendit: cui & Martyrius, ex vulneribus factus exanguis, eadem corona auctus accessit collega martyrij. Alexander vero vincus pedibus, raptatus per vepres saxaque, viuis peruenit ad templum: vbi accensa pira, iniectis in eam sanctorum martyrum cadaueribus, optio data est, si vellet ignem euadere, vna cum ipsis sacra faceret. Qui penitus abnuens, in ignem iniectus, summa constantia in Christi confessione gloriose martyrium consummauit, pariq. cum socijs corona decorus de impietate Ethnica & rusticana proterua triumphauit. Sed diuinam mox impij sensere vindictam, cum euestigio atra nube ad terram vsque caelo contesto, vibrantibus hinc inde fulminibus, conterriti, se primum in sanguinem innoxium peccasse sensere. Effecitq. tandem sanctorum martyrum sanguis, quem daemones exhorrescebant, ut aliquo intercedente temporis spatio, idololatria ex ea regione penitus extincta fuerit, eorumdemq. Memoriae ibidem erectae frequentati coetu Fidelium frequentarentur. Haec ex eorumdem martyrum Actis collecta sunt.

C At lectorem venerandae antiquitatis cupidum, epistola illa Vigilij ad sanctum Simplicianum, minime fraudandum putamus; cum praesertim ipsa haud prolixa admodum sit, sed mendis nonnihil aspersa, non minimo tamen labore ex diuersis diuersorum codicum lectionibus, quantum fas fuit, emaculata. Reddendam hic, inquam, eam putauimus, quod hoc vnum certum sit reperiri vetus monumentum Actorum eorumdem sanctorum martyrum, cum eiusdem auctoris libellus eo argumento fusius scriptus omnino perierit, & istud ipsum sit vetustate corrosus. Epistola autem sic se habet:

D At lectorem venerandae antiquitatis cupidum, epistola illa Vigilij ad sanctum Simplicianum, minime fraudandum putamus; cum praesertim ipsa haud prolixa admodum sit, sed mendis nonnihil aspersa, non minimo tamen labore ex diuersis diuersorum codicum lectionibus, quantum fas fuit, emaculata. Reddendam hic, inquam, eam putauimus, quod hoc vnum certum sit reperiri vetus monumentum Actorum eorumdem sanctorum martyrum, cum eiusdem auctoris libellus eo argumento fusius scriptus omnino perierit, & istud ipsum sit vetustate corrosus. Epistola autem sic se habet:
Domino sancto ac venerabili Patri, bonis omnibus praefereudo, Simpliciano, Vigilij Tridentinae Ecclesiae Episcopus S.

E Quamuis facta martyrum mentione, non verbis merita, sed verba meritis commendentur; potiusq. sit constantiae silentio praeterire, quibus est probata virtus: tamen quia me suggerere causas, loca, pugnaeque martyrij, pietas impulit, admonuit debitum, coegit officium: trepidantem mærore linguam paginae non negavi; quia nec abscondi poterat lucerna sub modio, nec vox pij sanguinis reticere. Post multos namque patientiae gradus & sedulas pugnas, recens perfidiae accessit iniquitas, quibus ministri in Ecclesijs, quae nuper fundatae fuerant, lacesciti sunt, ac martyrij titulos comparauerunt, parati ad omnia, libenter omnia sustinentes, nulli dantes occasionem, occasione gloriae, gloriam meruerunt. Quorum vita (ut summa rerum fastigia referam) propter scientiae notitiam fuit tam sollicitudinis, quam propositi singularis. Nam omnes liberi nexu coniugij, Deo immaculatas animas ut sanctas hostias praestiterunt. Denique primus, vocabulo Sisinnius, nouam Christiani nominis pacem intulit barbarae nationi; quam per annorum seriem, quod in se fuit, iugiter custodiuit, nullum consortium pollutae hospitalitatis agnoscens, velut Loth Sodomis, stupendo timore reuerentiam seruauit. Sed quis, tota quamuis in luporum medio

LVSTRATIONES AGRO-RVM.
a Smet. Inscript. pag. 36. num. 4. & 37. num. 1.
b Ex Festo apud Macrobi. lib. 3. c. 5.
c Virgil. Georgic. 2.

d Apud Lipom. tom. 2. & Sur. tom. 3. sub 29. Maij, & manuscrip.

d Apud Lipom. tom. 2. & Sur. tom. 3. sub 29. Maij, & manuscrip.

EPISTOLA VIGILII AD SIMPLICIANVM.

Unusquisque in seipso...

e Genes. 19. * religionem

constituta, ouile quæsiuit, quod, impensis pusillæ fidei votis, munificus primus in illa regione fundauit: cuius minister (si me eum recensere dignaris) per hoc velut ex debito esse promeruit, senex vt auo, ita merito præcesserit.

DE MARTYRIO LECTORE

Lector quoque Martyrius eius adminiculo sociatus, iam nominis pignore commendante, eum religiosæ professionis exordia post militiam temporalem catechumenus induit. Nam proiecto a se cingulo, reiectoq. parentum vel fratrum carnalium cœtu, intelligens sese veræ lucis auctore Deo, gratiam consecutum, inter lectoris officia sociatus, diuinæ laudis canticum auribus primus surdæ regionis intonuit, attentus operibus iugiter spiritalibus, lassatus ieiunijs continuis, lectioni suæ pædagogus, in lucrandis animabus anxius, quàm breuis temporis impendio tantum fœnus ante præmisit, vt illi corona merito crederetur. Quid liberatas animas referam, in sinum Abrahæ plena luce profectas, quas superstio perfida dierum obseruantia, alienato iure naturæ, crudeli morte damnabat? Verum ille, subductis maternis vberibus lacte turgentibus, peregrinus natiuitate condecentem semper matri quærebat affectum, resurrectionem exemplis prædicatam videntibus oculis dicaturus. Hæc sunt pauca de multis.

DE ALEXANDRO OSTIARIO.

Alexander quoque Martyrij consanguinitate germanus, tertius Trinitatis hostiam complens, parem confessionis ianuam reseruit. Nam patriam, inquam, deinde peregrinus, parentesq. deseruit, comes in probationibus fidus, fide magnanimus, miseratione propensus. Et, si testimonio meo vtcumque creditur, non sunt nisi ipsi sibi altrinsecus præferendi: quos commendari non opus fuit, nisi forte, quod decuit. At vero hæcenus sunt alleuata fastidia, si adhuc auribus libenter admittitis. Nam fumosa Gentilitas contra vaporem fidei zelo diaboli flamma furoris incaluit, & inde iam lento fomite serpens, quod opibus (vt dixi) fidei, paupertate deuota, primus id loci diaconus Ecclesiæ tabernaculum posuisset.

* incitata CERTAMEN SANCTORVM MARTYRYM.

Accessit quoque iustæ ad titulos causæ, quod quondam hostias diabolo Christiana domus diaconi fideli ministerio prohiberet, vt lustris feralis vexillo præferri vexillum meruerit passionis. Nam inuitata* sub vno proelio manus, ad sanguinem conuolauit, ac matutinis horis nimium antecedentis diei vulneribus fatigatum, nec aliter lectulo deprehensum emerita quiete sepeliuit. Lector quoque haud vniquam impigre Deo ad ministerium antelucanum seruiebat, qui diacono in sacrificio famulabatur; tunc medicinam vulneribus memoratus Martyrius exhibebat, antequam opera, qua deprehensi sunt, compleretur. Siquidem secedens ad hortum lector, qui ecclesiæ cohærebat, captus, vitæ suæ arborem a radice plantauit. Ostiarius etiam passioni adiunctus est, in hospitio deprehensus, animam suam, vt non obtulit, ita non negauit. Verum omnes in vnum collecti, per aliquot spatia tracti, Deo animas expirarunt. Et duorum quidem ductum est corpus exanime. Tertio vero vt tenacior vita, ita fuit pœna magis sensibilis: nam viuus suas spectauit exequias, cum præparatus est de sacris ecclesiæ culminibus seu trabibus rogas: hæc flamma martyres velauit. Reuerenti autem voto cogitamus nobiscum, vt id loci basilica construatur, vbi primum fidei gloriosæ testimonium meruerunt. Nunc me immeritum in vtroque consortem paterno amore consolare, & cum iisdem sanctus apud ipsos exorator accede, quatenus possim die illa fimbriam aut sacerdotum aut martyrum, iam omnibus sepositis, peccator attingere. Salutamus speciali seruitio sanctitatem tuam. Quæso vt memorem* me tui Domino commendare digneris. *Item alia manu de reliquijs martyrum missis: Dene-gare non potui, vt quod tuum in nobis erat, gloriosius fieret suscipientis merito, non gratia largientis. Dies autem passionis sanctorum, quarto Kalendas Iunias, sexta feria, luce nascente.] hucusque Vigilij epistola, a mendis (vt licuit) vindicata: desideratur autem libellus ab eo fufius scriptus de eorumdem martyrio.*

* merorem meum

* Paulin. in Vit. S. Ambros. in fin. RELIQUIAE MARTYRYM MEDIOLANVM ALLATAE CAECVM ILLVMINANT.

Quid vero mirandum acciderit, cum eiusmodi sanctorum martyrum venerandæ reliquiæ per Vigilium ad Simplicianum missæ, Mediolanum allatæ sunt; audi Paulinum rem gestam probe testatam ita scribentem: Sifinnij etiam, Martyrij, & Alexandri martyrum, qui nostris temporibus, hoc est post obitum sancti Ambrosij, in Anauniæ partibus, persequentibus Gentilibus viris, martyrij coronam adepti sunt, cum reliquias Mediolanenses summa cum deuotione susceperunt, adueniente quodam cæco & referente, cognouimus, qui eodem tacto lectulo, in quo sanctorum reliquiæ portabantur, lumen recepit: eo quod per visum noctis vidisset nauem appropinquare littori, in qua erat multitudo alienatorum. Quibus descendens ad terram, cum vnum de turba precaretur, vt sciret qui essent

essent ij viri: audierit, Ambrosium, eiusq. consortes. Quo audito nomine, cum precaretur vt lumen reciperet; audiuit ab eo: Perge Mediolanum, & occurre fratribus meis, qui illo venturi sunt (designans diem) & recipies lumen. Erat enim vir (vt ipse differebat) de littore Dalmateno: nec se ante venisse in ciuitatem assererat, priusquam recto itinere reliquijs sanctorum occurrisset, nondum videns; sed tacto loculo, videre cœpisse.] hæc Paulinus. Porro eadem ipsæ sacre reliquiæ sub Episcopatu sanctæ memoriæ Caroli Borromæi Cardinalis, eiusdē Ecclesiæ Mediolanensis Episcopi, repertæ, ab eodem celebri pompa translatae sunt, vna cum sacris pignoribus sanctissimi Patris Simpliciani Mediolanensis Episcopi, quem hoc etiam anno ex hac vita in cælum migrasse, nuper diximus, necnon Geruntij, atque Benigni. In quorum quidē translationem, immo repetitum nobis post tot sæcula sacrum sanctorum triumphum, P. Franciscus Bencius e Societate IESV, vir maxime pius & insigniter eruditus, qui & Musas reddidit Christianas, & suauiore concentu canoras, cecinit sacrum hymnum^a, cuius est exordium:

*Sancti piorum spiritus
Non parua pars caelestium,
Quorum beatis ossibus
Triumphat alma Insubria, &c.]*

^a Fr. Meiss. Eneid. Carm. lib. 2. Hymn. 7.

At quid tunc actum est de Gentilibus, qui necem sanctis martyribus intulerunt? Missi a prouinciæ Præfide militibus, tenti sunt omnes: iamq. seuro supplicio damnandi, pro iisdem intercedentibus apud Honorium Imperatorem Episcopis, liberati tandem sacerdotum precibus sunt, ne admissi immanissimi sceleris pœnas darent; quod non decere dicerent martyrum sanguinem clamantem veniam non audiri. De horum tunc ab Imp. concessa liberatione S. Augustinus ad Marcellinum scribens, his verbis^b meminit: Scio enim in causa clericorum Anaunensium, qui occisi a Gentilibus nunc martyres honorantur, Imperatorem rogatum, facile concessisse, ne illi qui eos occiderant, & capti iam tenebantur, pœna simili punirentur.] hæc ipse. Quod autem ipse S. Augustinus ait, eosdem sic necatos honores martyrum consecutos: hæc ea quidem de causa dicit, quod non Mediolani tantum, sed & in alijs ecclesijs translatae ipsorum reliquiæ colerentur: nam de iisdem hæc S. Gaudentius Brixianus Episcopus^c: Recepimus etiam sanctos cineres Sifinnij, Martyrij, & Alexandri, quos nuper in ara Anauni vnâ venerandæ religionis cultui attentius inhærentes Gens interfecit sacrilega, flammisq. adhibitis concremauit, vt holocaustum Deo ipsi fierent, qui Christianos suos victimas dæmonis ministrare increpatione iustissima vetuissent.] hæc Gaudentius.

OCCISORES MARTYRYM LIBERATI.

^b August. epist. 158.

^c Gaudent. tractatu de Concil. sancti. dedic.

At de Vigilio Tridentino Episcopo, eodemq. martyre, vt dicamus, & ratio temporis & necessitas postulat argumenti. Nam Vsuardus, cuius ex veteribus monumentis & antiquioribus Martyrologijs facta in dies singulos sanctorum collectio haud mediocris auctoritatis est, hæc de eodem S. Vigilio habet sexto Kalendas Iulij: Apud Tridentinam urbem S. Vigilij Episcopi, qui sub Stilichone Consule pro Christi nomine magno imbre lapidum percussus, martyrium impleuit.] ita ipse: quæ si referas ad primum Stilichonis Consulatum; vtique nondum mense exacto a nece dictorum trium sanctorum martyrum, dicendum esset ipsius Vigilij martyrium contigisse. si vero ad secundum eiusdem Consulatum reijcias; post annos quinque id factum oportuit. Quicquid sit; redargui quidem huiusmodi auctoritate certum est illorum sententiam, qui dixerunt martyrium Vigilij Tridentini Episcopi contigisse post annū ferme centesimum ab hoc tempore, nempe sub Anastasio Imperatore; ea quidem persuasione adducti, quod eundem Vigilium Tridentinum Episcopum existimauerunt vnum eundemq. esse cum illo, qui aduersus hæreticos scriptorum monumenta reliquit. Sed cum Vigilij Acta habeant^d, eius tempore passos dictos martyres Sifinnij, Martyrium, & Alexandrū; constatq. testificatione SS. Augustini atque Gaudentij horum temporum scriptorum (vt alios prætermittamus) his Honorij temporibus eosdem consecutos esse martyrium; iam illa de tempore Anastasij ex incerto auctore allata testificatio penitus euanescit. Sed & firmissima illa accedit ratio: Quonam modo, quæso, Vigilij simulacri Saturni causa a rusticis lapidibus obrutus esse dicitur post tot annorum decadas a nece dictorum martyrum, cum & Honorij Imperatoris lato nuper edicto id præcipiente, & nece martyrum exigente, haud potuerit idolum illud post hæc tempora esse reliquum; cum præsertim militaris manus, qua & capti sunt rustici delinquentes, ad comminuendum Saturni simulacrum minime defuisset?

VIGILIVS EPISCOPVS ET MARTYR.

^d Vita S. Vigilij, extat, ac eius opera edita contra Eutych. a Chur. tercio.

h. a. l. h. o.

Sed quomodo describatur Vigilij martyrium, ex antiquioribus tabulis Churterius redidit, consentientia his referens, quæ ex Vfuardo nuper sunt recitata: nempe post trium nominatorum martyrum trophæa, ipsum ad comminuendum idolum impulsus, eo confraeto, lapidum imbribus a Gentilibus rusticis appetitum, martyrium consummasse. Consentit & idem auctor, hunc ipsum esse Vigilium, ad quem, cum creatus Episcopus fuit, S. Ambrosius^a de Institutione Episcopi expetitam ab eo epistolam scripsit, qua in eo potissimum argumento versatur, vt doceat suos Christianos non iungere cum Gentilibus matrimonia. Cum vero ex multis, quibus admonendus ille erat, hoc vnum ab Ambrosio proluxa ea epistola inculcetur: plane significatur, Gentilibus hominibus eius confertam fuisse diœcesim: ad quorum conuersionem Vigilij neruos omnes extensos esse, ipse tum suorum scripto martyrio, tum etiam suo sanguine declarauit.

^a Ambros. epist. 70. vet. edit.

VIGILII ACTA CORRUPTA.

DE VIGILIO SCRIPTORE ECCLESIASTICO.

^b Vita Vigilij ante eius opera. tom. 5. Biblioth. sancti. & apud Sur. tom. 7. & Galefm. in Neg.

VIGILII THESSAL.

VIGILII PLURES EODEM SAECULO. ^c Casiod. Instit. diuin. Script. c. 9. d. Gennad. de Script. Eccles. c. 51.

^e l. 1. vtrum vi. Cod. Theod.

Sed magna scias passa esse Acta Vigilij detrimenta, scriptorum incuria. Dum enim hunc ipsum esse, ad quem S. Ambrosius epistolam illâ scripsit, & eundem qui de martyrio Sifinij & sociorum ad Simplicianum Mediolanensem Episcopum litteras dedit, quem & sub Consule Stilichone antiquæ tabulæ in Vfuardo testantur martyrium subiisse: dum (inquam) hunc ipsum martyrem volunt auctorem fuisse lucubrationum in Eutychem hæresiarcham, delirantia quidem de eo scripsere, in primis vero idem qui supra Churterius, dum vult hunc, ad quem ait scripsisse S. Ambrosium, natum esse sub Theodosio (vt ait) & Honorio Imperatoribus: dum insuper, cuius ponit annos viginti Episcopatus, putat potuisse scribere contra Eutychem. Vtinam, sicuti inuenit, Acta nobis Vigilij reliquisset: nam quæ martyrem esse reperit, & eius martyrij res gestas exscripsit, dum eundem quoque vult esse scriptorem, deformes simul coniunxit errores, magno dispendio veritatis. Quos alij vt cauerent, vt nihilominus eundem exhiberent Vigilium Tridentinum martyrem atque scriptorem aduersus Eutychem, eum post editas lucubrationes aduersus hæreticos, sub

Anastasio Imp. a Gentilibus ob fractum Saturni simulacrum lapidibus obrutum tradunt^b.

Sed quid præstitit auctor ille, qui Acta Vigilij in compendium redegit? illud quidem (ipse parcat) vt inofficose nimis, quæcumque essent in prioribus Actis, quibus declararetur passus Vigilius his temporibus Honorij Imperatoris, omnino submouerit, atque prorsus abolenda censuerit, ne quid esse posset impedimento, quo minus vnus idemq. Vigilius dici possit, qui contra hæreticos scripsit, cū eo qui martyrium passus est. Sed delere minime potuit, quod fuit relatum in tabulas Ecclesiasticas, passum Vigilium Consule Stilichone. nec etiam cauit, obliteranda esse, quæ ex prioribus Actis in Vita Vigilij ipse intulit, nimirum eundem Vigilium liberales artes Athenis didicisse. Etenim ex his perspicue demonstratur, quo tempore Vigilius vixerit: nam a temporibus Arcadij Imperatoris, cuius regni exordio Gothi Græcias sub Alarico inuasere (vt constat ex his quæ superius dicta sunt) Athenarum gymnasia prorsus occlusa, penitusq. deserta mansere. Sed optime congruit, vt Vigilius Athenis adolescens litteris operam dederit, qui temporibus S. Ambrosij sedit Episcopus: atque qui ad S. Simplicianum de passis eo tempore martyribus (quod testatur Gennadius) in laudem eorundem & narrationem rerum gestarum epistolam vna cum libello conscripserit, idem hoc tempore martyrio vita functus decesserit.

Cum igitur ex his quæ diximus, duo inter se diuersi sint statuendi Vigilij, quorum alter his ferme diebus martyr obierit, alter vero qui post centum ferme annos inter scriptores Ecclesiasticos celebris exitit: licet vterque dici possit Tridentinus Episcopus, titulus tamen martyrij ex asserta superius causa, non nisi priori (vt diximus) conuenit. Posteriolem quoque Vigilium dicere Tridentinum Episcopum fuisse, non refragamur; quod minime impossibile videatur, centum ferme annorum spatio, duos eiusdem nominis fuisse ciuitatis vnus Episcopos: cum alioqui sciamus huius centenarij spatio plures memoria celebres vixisse Vigilios; nempe Vigilium Africanum, cuius commentarij in Apocalypsim Cassiodorus^c meminit; Vigilium alium diaconum, quem tradit Gennadius^d scripsisse regulas monachorum: rursum vero sanctitate insignem Vigilium habes Episcopum, Brixianum, qui a sancto Philastrio eiusdem ciuitatis Episcopo septimus ordine sedit: Concilio præterea Agathensi inter alios Episcopos Vigilius nomine Antistes subscriptus habetur: vt non desit Vigilius, qui scriptorum illorum auctor asseri possit. Sed de his hætenus.

Gerebat hoc anno sub eodem Stilichone Consule Vincentius Prætorij Præfecturam in Gallijs, vt rescriptum Honorij Imperatoris^e ad eundem datum significat. huius summa cum laude Seuerus meminit, de eius cum S. Martino adhuc superstite necessitudine ita scri-

A scribens^a: Memini Vincentium Præfectum, virum egregium, & quo nullus sit inter Gallias omni virtutum genere præstantior, dum Turonos præteriret, a Martino sapius poposcisse, vt ei conuiuium in suo monasterio daret. In quo quidem exemplū beati Ambrosij Episcopi præfererat, qui eo tempore Consules & Præfectos subinde pacere ferebatur. Sed virum altioris ingenij, ne qua ex hoc vanitas atque inflatio obreperet, noluisse. Ita Seuerus. Sicq. videas in Ecclesia Dei sanctorum virorum alios sic, alios sic ambulasse, diuersisq. itineribus ad vnum eundemq. tendisse terminum, Dei voluntatem. Factus^b ille, instar Pauli, omnia omnibus, vt omnes lucrifaceret. Iste vero etsi hæc omnia sibi licere, non tamen æque omnia expedire, cognoscens, intra monasticæ obseruantia septa se ma-

^a Seuer. dialog. lib. 1.

QVID VINCENTIVS CVM S. MARTINO.

^b 1. Cor. 9.

Eodem Stilichonis Consulatu, mense Februarij, Honorius Imperator sanctionē edidit, qua iudicio Episcoporum voluit bene esse prospectum, pœnis exagitans eos, qui in Concilio sacerdotum depositi Episcopi turbas cierint, & sæculare præsidium putauerint exquirendum. Aduersus quos ad Hadrianum Præfectum Prætorio ita dictauit^c:

IUDICIA EPI SCOPORVM SVBSISTERE VOLVIT IMPERATOR.

^c l. 35. de Epist. & cler. G. Theod.

Quicumque residentibus sacerdotibus fuerit Episcopali loco detrusus & nomine: si aliquid vel contra custodiam, vel contra quietem publicam moliri fuerit deprehensus, rursumq. sacerdotium petere, a quo videtur expulsus: procul ab ea vrbe quam infecit (secundum legem diuæ memoriæ Gratiani) centum millibus vitam agat. Sit ab eorum cœtibus separatus, a quorum est societate discretus. Sitq. huiusmodi personis tenore huius legis illicitum, sacra nostra adire secreta, & impetrare rescripta. Omnibus abiectis per culpam sacerdotio personis, quæ impetrata sunt, infecta permaneant. Scituris his quorum defensione nituntur, absque sui reprehensione non futurum, si hoc eis pollicentur suffragium, qui diuinum non videntur metuisse iudicium. Dat. prid. Non. Febr. Rauennæ, Stilichone & Aureliano Coss.] Eodem quoque mense Februarij aduersus Donatistas, ad eorum perfidiam retundendam, idem Imperator Honorius ad eundem Hadrianum Præfectum Prætorio ista edixit^d:

^d l. 37. de heres. Cod. Theod.

Rescriptum quod Donatistæ a Iuliano tunc Principe impetrasse dicuntur, proposito programma, celeberrimis in locis volumus anteferi, & Gestis quibus est huiusmodi allegatio inserta, subnecti. Quo omnibus innotescat & Catholicæ confidentiæ stabilita constantia, & Donatistarum desperatio fucata * perfidia. Dat. V. Kalend. Mart. Rauennæ. Stilichone & Aureliano Coss.] Qualenam autem eiusmodi rescriptum fuerit, quive libellus Donatistarum ad Iulianum præcesserit, repete quæ quarto tomo Annalium dicta sunt. Sed quænam occasio exorta fuerit, vt Honorius Imperator post tot annos elapsos ea ex Actis Proconsularibus voluerit in lucem edi, atque omnibus innotescere, modo dicendum. Peruenisse putatur ad Honorij Imperatoris aures per legatos Episcopos Africanos, vel ipsum Possidium Calamensem Episcopum, cuius legationis anno superiori meminimus, inter alia Donatistarum siue factis siue scriptis aduersus Catholicos edita scelera, inuictiua illa, & quidem acerrima, Petiliani Episcopi Constantinæ in Numidia ciuitatis, qua in illa sua publica epistola aduersus Catholicos commotus, eosdē vehementer exagitauit, quod a Principibus Christianis iisdemq. Catholicis aduersus improbos ipsorū conatus (vt vidimus) sæpe expetissent auxilium. rem quidem hæc vt sacrilegam ille, qui ex foro, vbi causas orabat, in ecclesiam venerat Donatistarum, Petilianus his verbis aggressus est exaggerare^e:

DONATISTAS IMP. EXAGITAT. * fugata

Quid autem vobis est cum Regibus sæculi, quos numquam Christianitas nisi in inuidos sensit: &c.] prolixiorē enim de his in sua epistola orationem intexuit. Quibus commotus Honorius, in eorundem Donatistarum opprobrium, qui absque eo quod Constantinum sæpe sæpius aduersus Catholicos (vt vidimus) interpellassent, eo quoque procaciæ peruenerunt, vt aduersus eosdē indignissimū hominibus Christianis libellum Iuliano Imperatori Apostata obtulerint: illum ipsum in publicis quibusque locis perspicuum omnibus vna cum rescripto ab ipso Imperatore Iuliano obtento affigi voluit, simul cum Proconsularibus Gestis ea tunc in causa conscriptis; quo (vt ait Imperator) omnibus innotesceret & Catholicorum vna cum pietate constantia, & Donatistarum desperatio fucata perfidia. Quibusnam verbis conceptus fuerit ille ad Iulianum Donatistarum libellus, quive illorum Episcopi apud eum ea legatione perfuncti sint, & alia quæ ad eam causam spectare videbantur, dicta sunt a nobis superius eiusdem Iuliani tempore, quo eadem perfici contigerunt. Sed quid tunc synagoga peccantium, ipsi nimirum cæcorum duces, cæci & ipsi Donatistarum Episcopi? Plane accidit quod de eorum similibus Hieremias occinuit^f: Confusi sunt,

^e Apud August. cont. lit. Peccil. lib. 2. c. 92.

IULIANI PRO DONATISTIS RESCRIPTVM CVR PVBLICE EXPOSITVM.

^f Hierem. 6. qui

quia abominationem fecerunt: quin potius confusione non sunt confusi, & erubescere nefecerunt. quamobrem cadent inter ruentes: in tempore visitationis suae corruent, dicit Dominus.] Siquidem cum ad eorum curandam amentiam frustra omne adhibitum fuerit medicamentum, tandem tradi barbaris meruerunt. Quae autem a Catholicae Ecclesiae Episcopis pro eorum salute fuerint sedulo studio procurata, inferius annis ferme singulis dicturi sumus.

Hoc quidem anno de cognoscendis Origenis erroribus paratur Romae ab Anastasio Papa iudicium, haecenus dilatum, quod legitima eiusdem Origenis Periarchon versio a S. Hieronymo elaborata Hierosolymis mittenda, fuerit expectata, dum interea alia ad causam pertinentia pararentur. Quod enim res magni momenti esset, ac minime contemnenda, cum non de viuento aliquo per se causam dicente, sed de homine iam ante centum & quinquaginta ferme annos vita functo, eodemq. celeberrimi nominis tractaretur: quamuis aduersarij instantius agerent, utpote exhorrescentes Romam ex Oriente eius errores inuectos: Anastasius tamen summa vsus maturitate consilij, iam tandem tempus adesse videt, quo ad succidendos adulterinos palmites securim Apostolicam paret. Quid autem inter haec Ruffinus? Astute quidem se gessit: dissimulans enim haec omnia, quasi cum Anastasio Papa in fide consentiret, affirmansq. Theophilum Alexandrinum sibi communicatione coniunctum, atque Epiphanijs magni nominis Episcopi pacis communicatione munitum, in vnum tantum Hieronymum stylum exeruit. Sed qua calliditate, quibusve fallacijs, audi.

DE ORIGENIS PARATYR IUDICIUM AB ANASTASIO PAPA. a Hieron. Apolog. lib. 2.

RUFFINVS IN SE CONVERTIT DICTA IN ORIGENISTAS. b Apud Hieron. epist. 64. c Hieron. epist. 65. d Apud Hieron. epist. 66. e Hieron. Apolog. lib. 1.

Quod enim S. Hieronymus anno superiori, Pammachij atque Oceani, qui doctrina pollentes erant, & natalium claritudine Romanorum nobilissimi, rogatu (ut constat ex eorum litteris) Origenis Periarchon germana sinceraq. translatione Latinitate donatum Romam misisset, addita ad opus praefatione, nempe epistola ad eosdem, qua omnes Origenis palam fecisset errores: iisdemq. addidisset epistolam haud pridem ad Ruffinum scriptam (ut ipse in Apologia testatur) quibus significaret, nihil sibi esse pugnarum aduersus quempiam, sed dumtaxat haereses cum haereticis insectari: Cum haec inquam omnia, quibus Origenistae telis appeterentur, in se vnum conuersa Ruffinus, ex praecordijs male affectis cuncta dijudicans, existimaret, trium annorum spatium tres aduersus eundem S. Hieronymum libros elucubrauit. Sed & quod sciret cum potentissimo aduersario sibi esse certamen, eosdem tres libros a se conscriptos sic edidit, ut tamen magna cautela curarit, ne in manus eiusdem S. Hieronymi peruenirent; sed tantummodo amicis illi crediti, sic per amicorum manus per Italiam vulgarentur, ut non quidem scripto, sed sermone multorum ferrentur.

f Hieron. Apolog. lib. 1. LIBRI TRES A RUFFINO IN HIERONYMVM EDITI. g Hieron. Apolog. 2.

h Hieron. Apolog. 2.

Quod autem ij ab eo scripti tres libri fuerint, accipe id tertium ab ipso Hieronymo repetitum, ut cum primum ait: Nunc quoque quia renui laudatorem, & verso stylo docui me non esse quod meus necessarius praedicauit; dicitur furere, & tres contra me libros venustate Attica texuisse.] & inferius: Nec lassisse contentus, quasi aduersus elinguem, semperq. taciturnum, tres elaborauit libros.] ac rursus in fine de iisdem tribus contra se scriptis voluminibus meminit: quae Ruffinus (ut idem ait S. Hieronymus) Apologiam vno nomine voluit nuncupari, cum tamen (ut ait) accusationes continerent & inuectiuas. Triennij vero spatium temporis in iisdem tribus elaborandis scriptis voluminibus, immo telis exacueendis, insumptum, idem S. Hieronymus tradit. Ex quo enim illi innotuerunt quae S. Hieronymus ad Pammachium & Oceanum scripserat, & de germana Origenis Periarchon versione ipse Ruffinus acceperat, ad defensionem parans arma, in offensionem primum illa conuertit, ut non tam Apologiam quam inuectiuam conscripserit.

RUFFINVS CELAT HIERONYMO LIBROS IN EVM SCRIPTOS. i Hieron. Apolog. lib. 1.

k Hieron. Apolog. 2.

Sed magna adhibita cautela tres accusationum libros in Hieronymum elaboratos Ruffinus edendos esse curauit; nimirum ut (quod dictum est) sic omnibus innotescerent, ut tamen eorum exemplaria scrinijs amicorum clausa detinerentur, nec eos legendi facultas Hieronymo impertiretur. Vnde quam iustae de his illae sunt S. Hieronymi iteratae querelae: Scribuntur (inquit) contra me libri, ingeruntur omnibus audiendi, & tamen non eduntur, ut simplicium corda percutiant, & mihi facultatem pro me auferant respondendi. Nouum malitiae genus, accusare quod prodi timeas, scribere quod occultes.] & in posteriori Apologia haec idem de simulato Ruffini praetextu: Dicis te accusationem meam ad eos tantum misisse, qui meis verbis laesi fuerant, & non ad plures: quia non ad ostentationem, sed ad aedificationem Christianis loquendum est. Et vnde, oro te, librorum tuorum ad me fama peruenit? Quis eos Romae, quis in Italia, quis in Dalmatia disseminauit? Si in scrinijs tuis & amicorum tuorum latebant, ad me quomodo mea crimina

minia peruenierunt? Et audes dicere, te non ad ostentationem, sed ad aedificationem, quasi Christianum loqui, qui de sene senex tanta confingis, quanta non diceret de latrone homicida, de scorto meretrix, scurra de mimo? qui parturis mihi montes criminum, & gladios, quos defigas in iugulum meum, tanto ante tempore exacuis? Idcirco ne Cereales & Anabasis tui per diuersas prouincias cucurrerunt, ut laudes meas legerent? ut panegyricum tuum per angulos & plateas ac muliercularum textrinas recitarent? Haec est tua illa sancta verecundia, &c.]

Aequa lance, quaeso, lector, iura vtriusque perpende, cum adhuc in vestibulo eiusmodi altercationis subsistis: reuocaq. ad stateram, quae superius dicta sunt: nimirum rogatum, prouocatum, impulsuq. S. Hieronymum precibus amicorum, cum in crimen conuiuentiae Origenis errorum inductus esset, tum ad suam innocentiam insinuandam, tum ad haereses detegendas, necessario quidem editione germana Origenis Periarchon facta, in eius tantum errores (ut par erat) inuectum fuisse: & licet eius sectatores Origenistas pariter fuerit insectatus, Ruffini tamen nomen numquam ab eo fuit expressum, quem potius per breui eademq. familiari epistola secreto admonendum putauit. Quid hoc aequius & sanctius? quid Christiano homine dignius, & Catholicae Ecclesiae opportunius, vtiliusve, hoc potissimum tempore, praestari valuit? Quid hoc sibi magis necessario faciendum fuit? cum id quidem praetermississe, vel dissimulasse tantum, id ipsum fuisset Origenis erroribus turpiter conuiuere. Praestitit igitur quod Catholici doctoris erat, numerosq. expleuit hominis Christiani, sed & iura amicitiae (quantum in se fuit) illibata seruaui.

Sed quid? Sicut bonus homo de bono thesauro suo profert bona; ita malus (ex sententia Domini) de malo thesauro suo profert mala. Praestitit enim Ruffinus, quod peculiare est omnium haereticorum, cum animi furore coniunctum mentis habere torporem; dum quem amice amplecti debuerat, refractarius conuicijs insectatur & iurgijs, atque ad salutem capeffendam focors, stupidus, atque penitus redditur obstinatus. Ita plane de haereticis omnibus David occinuit, duas istas ipsorum praecipuas proprietates accommodata similitudine exprimens, vbi de priori sic ait: Furor illis in similitudinem serpentis] de posteriori vero quod sequitur: Et sicut apidis surdae obturantis aures suas, ne exaudiat vocem incantantium.] Sic igitur Ruffinus admonitionem contemnens, in monitorio conuersus, furore percitus, tribus eum libris illis conscriptis aggressus est, secundum poeticum illud:

Linguis micat ore trifurcis.]

Quoniam autem animo ad haec S. Hieronymus compositus esset, quamq. aegre, nolens, reluctans, & (quod dicitur) obtorto collo pertraheretur inuitus: audi ipsius cum attestatone etiam numinis scriptam ad eundem Ruffinum (ut iurato saltem crederet) contestationem: Testor (inquit) mediatorem Iesum, inuitum me & repugnantem in haec verba descendere: & nisi tu prouocares, semper taciturnum fuisse. Denique noli accusare, & ego cessabo defendere. Quae enim est audientium aedificatio, duos senes inter se propter haereticos digladiari, praesertim cum ambo Catholicos se videri velint? Omittamus haereticorum patrocinium; & nulla erit inter nos contentio. Eodem feruore, quo Origenem ante laudauimus, nunc damnatum toto Orbe damnemus: iungamus dexteras, animos copulemus; & duos Orientis & Occidentis Θεοφιλου Αλεξανδρινου, nempe Theophilum Alexandrinum, & Anastasium Romanum Pontificem, alacres sequamur incesflu: errauimus iuuenes, emendemur senes, &c.] rursus vero illa: Depone gladium, & ego scutum abijciam. In vno tibi consentire non possum, ut parcam haereticis: ut me Catholicum non probem. Si ista est causa discordiae, mori possum, tacere non possum.] & in fine: Sit inter nos vna fides, & illico pax sequetur.] haec ipse ad suum ipsius animum insinuandum.

Contra vero, videas Ruffinum, qui vno verbo ista omnia consopisset, damnando nempe cum Origene omnes eius errores, Episcopis acquiescens, eisdemq. communionem se iungens, cum eisdem aduersus eos pariter dimicans: his omissis, falsas excusationes obtexere, quo tempore Apologiam ad Anastasium Papam dedit, atque in S. Hieronymum virulentos tres illos omnium discordiarum seminarium libros scripsit. Sed quod iuxta diuinum oraculum: Iudicia Domini pondus & statera] secundum illud Dauidicum: Mentita est iniquitas sibi] haec omnia in maiorem Ruffini ignominiam cessere, atque fidei Catholicae profecere.

Sed illud plane dolendum, fuisse Romae tunc temporis in duas partes scissa Christiani populi studia, aliorum scilicet Ruffino fauentium, sanioris vero partis S. Hieronymo inhaerentium. Ruffino quidem studebant Melania, & qui cum ea necessitudine iungebantur: Apro-

IUDICIUM DE CAUSA RUFFINI ATQUE HIERONYMI.

a Luc. 6. RUFFINVS HAERETICORVM MOREM INDVIT.

b Psal. 17.

c Virgil. 3. Georg.

HIERONYMI ANIMVS AD PACEM COMPOSITVS. d Hieron. Apolog. 2.

e Hieron. Apolog. 2.

f Prover. 16. g Psal. 20. ROMANORVM ALII S. HIERONYMO, ALII RUFFINO FAVEBANT.

a Ruffin. inucl. lib. 1.
b Hieron. Apolog. 1. in fin.
c Hieron. epist. 44.

QVO TEMPORE RUFFINVS SCRIPSIT, ET HIERONYMVS RESPONDIT.
d Hieron. Apolog. 1. lib. 2.

ANASTASIVS PAPA DAMNAT ORIGENIS ERRORES.

e Hieron. epist. 78.

Apronianus quoque, nobilis genere, Ruffini partes tuebatur, itemq. Macarius, ad quē prae-
fationem in versionē Periarcho inſcripſerat; quem maritū fuiſſe nobiliſſimae Romanae fe-
minae, idē ipſe Ruffinus tradit^a. nominatus habetur & Chryſogonus quidā^b eius ſtudioſus,
quē puto illum eſſe monachum Aquileienſem, ad quem eiufdē Hieronymi extat epiſtola^c;
necnon alij, qui ſe Ruffini eſſe diſcipulos profitebantur: quorum omniū (vt ipſe Hieronymus
tradit) erat in coaceruandis quaecūque, quauis occaſione quaerita, in ipſum S. Hieronymum
crimina, cura propenſior: ſed omnes hi vel Origenis erroribus maculati, vel Origeniſtarum
conſortio in hæreſis ſuſpicionem adducti. S. Hieronymo vero longe maior atque potior
pars in Vrbe fauebat, vt inter alios nobiliſſimos Romanorum Pammachius, Oceanus, Mar-
cellinus, S. Marcella, atque alij denique non pauci ordinis Senatorij, fidei Catholicae tena-
ciſſimi: qui cum alijs omnibus Orthodoxis, arbitrio Anaſtaſij Romani Pontificis damnan-
tis Origeniſtas, non priuata affectione animi ferebantur. Sed omittimus recensere diuerſa
rum prouinciarum Antitiſtes S. Hieronymo fauentes, & inter alios ipſum Chromatium
Episcopum Aquileiae, execrantes omnes deteſtabiles Origeniſtas.

Qui igitur triennij temporis ſpatium (vt dictū eſt) in tribus libris ſcribendis inſumpſit,
eos iam abſolutos hoc anno Ruffinus amicis ſuis communicauit: iam enim biennio Aquileiae
confederat (vt S. Hieronymus^d tradit) qui annum antea Romae manſerat. Porro hæc, quod
hauē publice omnibus edidiſſet, ſed per amicorum manus ferrentur, nequaquam niſi in-
certo rumore in Palaſtinam ad S. Hieronymum peruenerunt: qui continuit ſtylum ad tem-
pus, expectans nimirum libros ab eo conſcriptos ad ſe perferri: quod minime conſequi li-
cuit. Accidit tamen, vt poſt ferme biennium, cum germanus eius Paulinianus in Occi-
dentem ad diſtrahendum patrimonium miſſus, Hieroſolymam reuerteretur, & capita qua-
dam auditione percepta de accuſationibus Ruffini aduerſus ipſum S. Hieronymū eidem pa-
lā feciſſet, ipſe tunc inuitus licet ad ſcribendam ſuam deſenſionē manum admouerit: Eam
quidem ſcriptam fuiſſe poſt biennium, anno ſcilicet Domini quadringenteſimo ſecundo,
ex certo illo elicitur argumento, dum in ſua tum ſcripta a ſe Apologia teſtatur decennium
interueniſſe, ex quo ad Dexterum Praefectum Praetorio librum ſcripſiſſet de ſcriptoribus
Eccleſiaſticis, quem ex Conſulibus & annis Imperatoris, duplici chronologia, editum fuiſ-
ſe anno Domini trecenteſimo nonageſimoſecundo, monſtrauimus. Agemus igitur de ca-
dem Hieronymi deſenſione ſuo loco. Sed quænam in libris Ruffini coaceruata fuerint in
S. Hieronymum crimina: quoniam ex eius reſponſione manifeſta redduntur, agemus de
his inferius.

Hoc itidem anno Domini quadringenteſimo, quo a Theophilo Epifcopo Alexandrino
primam Paſchalem epiſtolam ſcriptam fuiſſe monſtrauimus, ſequenti ſcilicet anno poſt Sy-
nodum Alexandrinam, in qua hæreſes Origenis damnatae ſunt: cum iam pluribus ac ma-
nifeſtis probationibus, atque potiffimum S. Hieronymi ſcriptis Romam miſſis, germa-
na Origenis Periarcho translatione facta, eiufdem errores ſinguli aperta luce cunctis in-
ſpiciendi fuiſſent expoſiti; Anaſtaſius Papa Apoſtolica auctoritate eaſdem Origenis hære-
ſes damnat. Id enim ſignificat S. Hieronymus epiſtola hoc anno ad Pammachium atque
Marcellam data^e, cuius eſt exordium: Rurſum Orientalibus vos locupletis mercibus, &
Alexandrinis opes primo Romam vere tranſmitto.] & poſt nonnulla, quænam hæ ſint
merces, ſubdit his verbis: Vos Chriſtiani Senatus lumina, accipite & Græcam & Latinam
etiam hoc anno epiſtolam, Theophili ſcilicet, ne rurſum hæreſis mentiantur a nobis ple-
raque vel addita, vel mutata: in qua laboraſſe me fateor, vt verborū elegantiam pari inter-
pretationis venuſtate ſeruarem, &c.] hæc de prima Paſchali Theophili epiſtola S. Hiero-
nymus, qui anno ſuperiori datam ex Synodo Alexandrina Synodicam miſerat eodem fer-
me argumento conſcriptam. Sed & quod ad finem eiufdem habet epiſtolæ, plane declarat
Anaſtaſium Papam hoc eodem ferme tempore decretum de damnatione hæreſum Ori-
genis Romae promulgaffe: nam ait: Prædicationem quoque cathedræ Marci Euangeliftæ
cathedra Petri Apoſtoli ſua prædicatione confirmet. Quamquam celebri ſermone vulga-
tum ſit, beatum quoque Papam Anaſtaſium eodem ſeruore, quia eodem ſpiritu eſt, lati-
tantes in foueis ſuis hæreſicos perſecutum: eiufq. litteræ doceant, damnatum in Occiden-
te, quod in Oriente damnatum eſt.] hæc S. Hieronymus; qui licet rumore tantum quod
Romae ab Anaſtaſio Papa factum eſſet de damnatione Origenis errorum accepiffet, cum eo
modo ad Pammachium atque Marcellam ſcripſit; re vera tamen ab eodem Romano Pon-
tifici id factum fuiſſe, certum eſt.

Damna-

Damnatis igitur ab Anaſtaſio Romae erroribus Origenis, ſcribuntur per orbem Catho-
licum ab ipſo litteræ; vt quæ cauenda forent, omnes ſcirent. de quibus ſanctus Hiero-
nymus^a: Quid (inquit) facient epiſtolæ Theophili Epifcopi? quid Papæ Anaſtaſij in
toto Orbe hæreſicum perſequentes?] Quibus ſane factum eſt, vt accipientes præcipua-
rum Eccleſiarum Epifcopi litteras Romani Pontificis, iidem collectis ſuis ſibi ſubiectis
Epifcopis, æque damnarent quæ Romae ab Anaſtaſio Papa ſcirent eſſe reiecta: præſti-
tiſſeq. inter alios id ipſum Chromatium Epifcopum Aquileiae, necnon Venerium ſedis
Mediolanenſis Antitiſtem, fidem facit idem S. Hieronymus illis verbis^b in Ruffinum in-
uectus: Ergo beati Epifcopi Anaſtaſius & Theophilus & Venerius & Chromatius, &
omnis tam Orientis quam Occidentis Catholicorum Synodus, qui pari ſententia, quia &
pari ſpiritu, illum (nempe Origenem) hæreſicum denunciant populis, fures librorum illius
iudicandi ſunt? &c.]

Quinetiam ſanctionem Imperatorum ſecutam eſſe exinde Epifcoporum iudicium, idem
S. Hieronymus illis verbis ſignificat, quibus Ruffini querelis ita reſpondet^c: Si quid con-
tra Origenem & ſectatores eius dicitur, in te dictum putas. Ergo & epiſtolæ Papæ
Theophili, & Epiphaniij, & aliorum Epifcoporum, quas nuper ipſis iubentibus tranſtuli,
te petunt, te lacerant: Imperatorum quoque ſcripta, quæ de Alexandria & de Aegypto
Origeniſtas pelli iubent, me ſuggerente, dictata ſunt: Vt Romanæ vrbs Pontifex miro
eos odio deteſtetur, meum conſilium fuit: Vt totus Orbis poſt translationem tuam in Ori-
genis odium exarſerit, quem antea ſimpliciter lectitabat, meus operatus eſt ſtylus. Si
tantum poſſum, miror cur me non metuas.] hæc in Ruffinum S. Hieronymus; quod ille,
quæcumque contra Origenem in Eccleſia acta eſſent, ipſi Hieronymo accepta ferret: cum
re vera in hoc ſacro bello ipſum magno animi vigore clariſſimum ceciniffe, non dubium ſit.
At hæc quidem Romae hoc anno de condemnatione Origenis errorum. Quid autem pecu-
liariter actum ſit in Ruffinum, qui has Romam merces inuexerat, dicendum anno ſequenti,
quo conſtat ad eum litteras dediſſe Anaſtaſiū, vt ſe Romam ad dicendam cauſam conferret.

Antequam autem recedamus ab Vrbe, clariſſimæ feminæ perſoluamus extrema. Hoc
enim anno deſunctæ S. Fabiolæ, ſpectatæ egregiaq. ſanctitudinis, & generis claritudi-
ne celebris viduæ, S. Hieronymus rogatus ab Oceano epitaphium ſcripſit; cuius exordio
cum ita diuerſa tempora numeret, quo potiffimum anno id acciderit, circumſcribit, dum
ait^d: Plures anni ſunt, quod ſuper dormitione Bleſillæ Paulam venerabilem feminam re-
centi adhuc vulnere conſolatus ſum: quartæ æſtatis circulus voluitur, ex quo ad Heliodo-
rum Epifcopum Nepotiani ſcribens epitaphium, quicquid habere potui virium, in illo

tunc dolore conſumpſi: & ante ferme biennium Pammachio meo pro ſubita peregrinatio-
ne Paulinæ breuem epiſtolam dedi, erubeſcens ad diſertiffimum virum plura loqui, &c.]
paulo vero poſt: In præſentiarum tradis mihi Fabiolam, laudem Chriſtianorum, mira-
culum Gentilium, luctum pauperum, ſolatium monachorum, &c.] Cum igitur ipſe S. Hiero-
nymus quatuor annos numeret ab obitu Nepotiani, duos vero a dormitione Pauli-
næ: præſentem annum Fabiolæ funeri ipſum adſcribere, ex ijs quæ ſuperius dicta ſunt;
ſatis manifeſtum apparet; vt de his nec vel leuis quidem dubitandi relinqui poſſit occa-
ſio. Niſi quod, cum reperias in litteris S. Hieronymi poſt decem annos, nempe poſt Vr-
bis excidium, ſcriptis^e ad Marcellinum & Anapſichiam, de Fabiola tamquam viuente
mentionem haberi (ad quam idem S. Hieronymus duos in Ezechielem libros a ſe con-
ſcriptos miſiſſe teſtatur, quos nonniſi poſt excidium Vrbs ipſum elucubrante liquet^f) af-

firmare neceſſe eſt, aliam illam ab hac fuiſſe Fabiolam, minoremq. dicendam: nec quidem
mirum, cum & duas Paulas, totidemq. Melanias, ſeniores ac iuniores, eodem tempore li-
ceat numerare. Sed quæ iſtius maioris Fabiolæ fuerint ornamenta virtutum, ab eodem
Hieronymo paucis complexa, ſcriptaq. ad Oceanum, relegamus. Poſt enim alia, quæ
nos ſuperius pro temporis ratione narrauimus, iſta ſubdit^g:

Prima omnium *υποκομιών* inſtituit, in quo ægrotantes colligeret de plateis, & con-
ſumpta languoribus atque inedia miſerorum membra foueret. Deſcribam ego nunc di-
uerſas hominum calamitates, truncas nares, effoſſos oculos, ſemiuſtos pedes, luridas
manus, tumentes aluos, exile femur, crura turgentia, & de exciſis ac putridis carnibus
vermiculos bullientes? Quoties morbo regio & pædore conſectos humeris ſuis ipſa porta-
uit? Quoties lauit purulentam vulnerum faniem, quam alius aſpicere non valebat? Præbe-
bat cibos propria manu, & ſpirans cadauer ſorbitiunculis irrigabat. Scio multos diuites &
religioſos

Annal. Eccl. Tom. 5.

K

ORIGENIS
ERRORES ET
ORIGENI-
STAE VBIQ-
DAMNATI.
a Hier. Apolog.
lib. 1.

b Hier. Apolog.
lib. 2.

c Hieron. Apolog.
lib. 1.
OMNES ET
VBIQUE DAM-
NANT ORIG-
ENIS ERRO-
RES.

FABIOLAE
OBITU.

d Hier. epist. 30.

FABIOLAE
DVAE.
e Hier. epist. 82.

f Hieron. pref. in
lib. 1. in Ezechie-
lem.

g Hier. epist. 30.

FABIOLA
PRIMA RO-
MAE INFIR-
MORVM HO-
SPITALE E-
REXIT.

religiosos ob stomachi angustia exercere huiusmodi misericordiam per aliena ministeria, & clementes esse pecunia, non manu: quos equidem non reprobis, & teneritudinem animi nequaquam interpretor infidelitatem: sed sicut imbecillitati stomachi veniam tribuo, sic perfectae mentis ardorem in caelum laudibus fero: magna fides ista contemnit.] & paulo post, poeticum illud vsurpans:

Virgil. Aeneid. Non a mihi si lingua centum sint, ora q. centum, Ferrea vox:

Omnia morborum percurrere nomina possim. Quae Fabiola in tanta misero-

rum refrigeria commutavit, ut multi pauperum sani languentibus inuiderent. Quamquam illa simili liberalitate erga clericos & monachos & virgines fuerit. Quod monasterium non illius opibus sustentatum est? Quem nudum & clinicum non Fabiolae vestimenta texerunt? In quorum se indigentiam non effudit praecipuus & festina largitio? B Angusta misericordiae eius Roma fuit. Peragrabat ergo insulas, & totum Etruscum mare, Volscorumq. prouinciam, & reconditos curuorum littorum sinus, in quibus monachorum consistunt chori, vel proprio corpore, vel transmissa per viros sanctos ac fideles munificentia circuibat, &c.] subdit de eiusdem Hierosolymam peregrinatione; sed de ea suo loco a nobis mentio facta est. Atque post multa haec tandem in fine de funere: Quantum (inquit) haberet viuentis Fabiolae Roma miraculum, in mortua demonstravit. Necdum spiritum exhalauerat, necdum debitam Christo reddiderat animam: & iam fama volans tanti praenuncia luctus, totius Urbis populum ad exequias congregabat: sonabant psalmi, & aurata tecta templorum reboans in sublime quatiebat Alleluia: hic iuuenum chorus, ille senum, qui carmine laudes femineas & facta ferant, &c.] Atque de S. Fabiola haec tenus. Iam vero ad res Orientalis Ecclesiae se oratio conferat. C

SVNERIS-FABIOLAE CELEBRITAS.

Immanis barbarus, truculentusq. tyrannus, omnium scelestissimus proditorum, Gainas haud exatiatus adhuc sanguine totius ferme Minoris Asiae populorum, neque placatus Eutropij Consulis nece, potens Gothorum exercitu, in angustum iterum redigens Arcadium Imperatorem, nouas illi arroganter easdemq. duras pacis condiciones praescribit, petens nimirum Aureliani Consulis ac Saturnini viri Consularis, necnon Ioannis qui erat Arcadio Augusto a secretis, capita sibi dari: Audet & maiora, nempe templum sibi suisq. Arianae sectae militibus Constantinopoli aperiri. Sed haec praemissa praeludia potius erant ad futuram quam totius Imperij tyrannidem affectabat. Ac plane res ex sententia accidisset, nisi diuinum praesidium tum periclitantibus Imperatori ac ciuibus opportuno tempore caelitus affulisset. Sed quomodo haec se habuerint, per singula oratio distincte narrabit. Ac primum quod ad tempus spectat: cum sub Consulatu Aureliani haec gesta esse, ipsa rerum series indicet, erroris arguitur Marcellini Chronicon, quo id anno superiori factum describitur sub Eutropij Consulatu. Sed quid de his in primis scribat Zosimus^b, audiamus: D

GAINAS TYRANNVS RVRSVM CONSPIRAT IN IMPERATOREM.

b Zosim. lib. 5.

Gainas cum peruenisset Chalcedonem, postulabat ut se Arcadius Princeps ipse conueniret: nec enim se cum alio quoquam praeter hunc allocuturum dicebat. Cum Princeps in hoc quoque fuisset assensus, coitum est in quodam ante Chalcedonem loco, ubi Euphemiae religiosae martyris aedes extructa stabat, quae propter cultum Christo praestitum honore afficitur. Placuit Gainam & Tribigildum ex Asia in Europam transfuehi, eisq. ad mortem viros in Republica eminentissimos dedi. Hi erant Aurelianus, qui eius anni Consulatum gerebat, & Saturninus Consularis, & praeter hos Ioannes, cui Princeps omnia sua arcana crediderat, & quem plerique perhibebant eius filij, quem Arcadius habebat, patrem esse.] sed calumnia haec Zosimi manifesta: nam nondum adhuc natus erat vnicus Arcadij filius Theodosius. Huic quoque postulato (subdit ipse Zosimus) Princeps, licet tyrannico, satisfaciebat. Cumq. viros illos Gainas accepisset, eisq. gladium admouisset, eatenus tamen, ut cutem tantummodo stringeret; satis habuit eos dumtaxat exilio poenas luere.] haec Zosimus.

CONGRESSVS ARCADII CVM GAINA.

Commendata admodum fuit amplissimorum virorum virtus, cum pro redimenda salute Imperij sese ferocissimo barbaro dedi magna animi constantia passi sunt: nam de eis haec Socrates^c rem gestam narrans: Cum postulare Gainas, ut Imperator Saturninum & Aurelianium, duos Consulares viros, ordinis Senatorij facile principes, quos ipsius conatus retardaturos suspicabatur, ad eum mitteret: Imperator, etsi animo inuito, necessitati tamen parens temporis, concessit. Illi, utpote pro Republica mortem oppetere admodum

AURELIANVS ET SATURNINVS DECVNT SE PRO REPVB. BARBARO. c Secret. lib. 6. c. 6.

A modum cupientes, excelsis & erecto animo Imperatoris mandato obtemperarunt. Proinde in planicie, in qua equos ad cursum exercere solent, longe a Chalcedone Barbaro obuiam facti sunt, ad quemcumque cruciatum subeundum parati. Verum isti ab illo nihil perpeffi sunt mali: atque ille rem cupitam dissimulans, Chalcedonem contendit: ibi Arcadius ei fit obuiam. At cum Imperator & Barbarus simul in templo essent, in quo corpus Euphemiae martyris conditum & sepultum est; iururandum mutuo dant, se re vera alterum alteri non facturos aliquando insidias.] Sicq. (subdit Sozomenus^a) Gainas arma deposuit, & Constantinopolim traiecit, impetrata ab Imperatore tum equitum tum pedum Praefectura.] At cum hi hos nihil mali passos affirmant, non solum Zosimi, sed & Ioannis Chrysofostomi refelluntur auctoritate, quorum sententia constat irrogatam illis fuisse exilij poenam. Sed de his inferius.

a Soz. lib. 8. c. 4.

B Ingressus autem Barbarus Constantinopolim, pacis larua contectus, quae sunt pietatis atque quietis sibi praecipuae curae esse simulans, ecclesiam Arianis, quibuscum ipse posset sacros celebrare conuentus, ab Arcadio postulauit. Quid tum ipse Imperator, quidve Chrysofostomus eius ciuitatis Antistes Ariano Duci resistens egerit, a Theodoro rem gestam exacte describente audiamus^b: Iste (inquit) labe aspersus Ariana, postulat ab Imperatore, vnum ex sacris sibi templis dari. Imperator autem respondet, se de ea re capturum consilium, & vnum ei curaturum promittit. Itaque diuino illo Ioanne accersito, Episcopo scilicet Constantinopolitano, ei postulatum Gainae exponit; commemorat eius potentiam, moliri tyrannidem indicat; orat, ut templo donato, furentem eius animum placet. Cui nobilis ille vir: Ne (inquit) istud ei pollicere; neque sanctum Dei canibus mandes. Nam numquam equidem patiar, ut qui Deum Verbum sancte & auguste laudibus & hymnis celebrant, expellantur a sacro templo; idemq. tribuatur ijs, qui contra eum loquuntur blasphemias. Atque ne Barbarum illum omnino metuas, Imperator: sed me & illum in vnum locum conuoca, tuq. silentio vtriusque nostrum sermonem ausculta. Ego certe me hominis linguam refrenaturum spero, persuasurumq. ne postulet quod ei concedi non debeat.

GAINAS CONSTANTINOPOLI VENIENS POSTVLAT ECCLESIAM ARIANIS DARI. b Theod. lib. 5. c. p. 32.

Quibus auditis Imperator, vehementer laetatur, & postridie eius dici vtrumque accersit. Gainas quidem promissum exposcit. Magnus autem Ioannes respondet illi ex aduerso: Non licere Imperatori, qui pietatem colere instituat, aliquid contra res sacras temere moliri. Cui quidem dicenti, templum sibi dari oportere: respondet Ioannes, templum sacrum apertum esse, neminemq. eum prohibere, quo minus in eo, si libeat, preces Deo fundat. Tum Gainas: At ego (inquit) alterius sectae sum, & cum hominibus eius sectae vnum sanctum templum habere postulo: atque istud quidem non immerito D peto, quippe qui multa bellica certamina pro Romanis confecerim. At praemia (inquit Ioannes) tibi propterea tributa labores tuos longe superant: nam Dux es, & honore Consulari dignatus. Quinetiam tecum debes considerare, quis fueris olim, & quis iam sis; quae etiam praeterita tua inopia, & in qua iam abundantia vitam degas; quibus quoque vestimentis indutus esses cum Istrum traieceris, & quibus iam opertus. Complectere igitur animo, quam pauci sint labores, & quam ampla praemia: atque noli erga eos, qui tibi honorem hunc detulerint, ingratus esse.

Hac oratione habita, Ioannes celebris totius orbis terrarum doctor, os obturauit Gainae, atque adeo obmutescere coegit.] haec tenus de congressu Ioannis Chrysofostomi cum Gaina Theodoretus. Quibus videas oculis, manibusq. contingas illud Apostoli^c: Arma militiae nostrae non carnalia sunt, sed potentia Deo ad destructionem munitionum.] Etenim qui E iniquas atque indignas, immo & turpes coegerat Arcadium Imperatorem pacis condiciones accipere, ut tamen velamento pacis tyrannidem violentus arriperet: idem ipse ab inermi vincitur sacerdote, cogiturque a coeptis desistere, quae instigatione Arianorum magnis spiritibus petere aggressus erat: vsque adeo, ut in ea ciuitate, ubi ipse praesidio militari summam rerum sibi vendicabat, cogatur, ut haereticus a sacris extorris, carere basilica. Vnde tibi, Chrysofostome, tanta fiducia, ut quem paucant Praesides atque Reges, tu nullo pene negotio, ut puerum, virga compescas? Illud utique modo dictum Apostolicum nobis occines: Arma militiae nostrae non sunt carnalia, sed potentia Deo.] quibus non iura tantum Ecclesiae seruantur illaesa, sed ipsum Imperium, & leges publicae defensionae, custoditaeq. subsistant a barbarorum ac tyrannorum insultibus. Nam audi, quae a Theodoro omissa, Sozomenus addat^d: Exprobrouit tunc Ioannes Gainae, & quod Imperatoris patri (nempe Theodosio) tum seruatus iureiurando

CONGRESSVS IOANNIS CHRYSOSTOMI CVM GAINA. c 2. Cor. 10.

d Soz. lib. 8. c. 4.

promiserit, se benevolentiam erga Romanos perpetuo ratam, erga ipsum denique, erga ipsius filios, erga leges esse conseruaturum; quas tamen iam irritas facere conarentur. Simulq. cum hac diceret, legem ostendebat, quam Theodosius sancierat, cum sectarios omnes arceret, ne intra moenia conuentus agerent. Deinde conuersa ad Imperatorem oratione, cum hortabatur, vt latam aduersus ceteras haereses legem conseruaret: simulq. consulebat, fatius esse Imperio cedere, quam prodere domum Dei, & a religione deficere. Atque is quidem ad hunc modum vtiliter vsus loquendi libertate, nihil innouari passus est in ecclesijs sibi concreditis.] hac ipse: quibus videas, lector, quam male consulant impij illi, qui regnandi studio, religionis omnem rationem posthabendam esse, scriptis aequè impijs prodidere.

Quae autem hac fuerint consecuta, idem Sozomenus ita narrat: Gainas igitur iam infringere iusurandum, & ciuitatem euertere cogitabat. Quo tempore & cometa has infidias portendebat, qui supra ciuitatem maximus apparuit, ad ipsam vsque terram ferme pertingens, & qualis antea numquam fuisse dicitur. Tentarat autem primum argentariorum tabernas inuadere, quod se hinc pecuniarum acruos conuasaturum esse ipe- raret. Rumore sparso quod ista decreuisset, & argentarijs proinde praesentes maxime opes abscondentibus, neque pecuniam in mensis (vt solebant) publice amplius proponentibus: noctu turba barbarorum immissa, praeeperat succendi Palatium. Illi autem percussis, re infecta, reuersi sunt. Nam cum prope accessissent, videre sibi visi sunt multitudinem armatorum vastis corporibus formidabilium. Suspicati ergo nouitium esse exercitum, nunciauerunt Gainae. Ille vero (sciebat enim nihilo plures solitis milites in vrbe degere) dictis fidem adhibere volebat. Ceterum cum & in sequenti quoque nocte missi alij idem annuiciasent quod priores illi: ipse progressus, oculatus testis fuit admirandi spectaculi. Ratus igitur sua gratia conuenisse ex alijs vrbibus milites, ac noctu custodire vrbem atque Palatium, interdum vero latitare.] hos quidem Angelos custodes vrbis fuisse, cum praeter milites Praetorianos, nullos alios ciuitas contineret, cunctis redditum exploratum fuit; quod Socrates quoque testatur. Inter hac (subdit Sozomenus) Gainas simulat se daemone vexari; & quasi oraturus, ecclesiam occupat eam, quam in honorem Ioannis Baptistae Imperatoris pater in Hebdoma construxerat, ad septimum videlicet ab vrbe distantem lapidem. Ex barbaris autem alij in ciuitate manserunt, alij vna cum Gaina egressi sunt. Clanculum vero arma & telorum pharetras femineis vehiculis impositas secum eduxerunt. At cum deprehensi essent, portarum vigilantes interfecerunt, quod hi armorum exportationem prohibere conarentur. Qua ex re ciuitas motu ac tumultu repleta fuit, haud secus ac si iam capienda esset.] At decedendi ab vrbe Gainae aliud consilium fuisse, Zosimus tradit, nempe vt Romanos milites, quibus ipse recens Praefectus creatus erat, inde abduceret, atque per diuersa loca dispergeret, ne vrbi inuadendae a barbaris praesidio essent; relictis ibi tantum Gothis militibus, qui opportuno tempore, data tessera, vrbem inuaderent. Sed rem sic compositam interuertit diuinum auxilium. Nam (vt idem ait Zosimus) Gainas, anticipato tempore datae tesserae, impedimento fuit, quo minus barbari vrbem in suam potestatem redigerent. Excitato enim tumultu a custodibus murorum, ob Gainae inuasionem; cum qui intus erant Gothi, imparati essent offensi, a ciuibus occisi sunt.

Sed inchoatam semel rem gestam, a Sozomeno paulo diuerse narratam, iam profequamur; cum subdit post caedem portarum custodum, & egressum Gainae: Praesentibus (inquit) malis remedio fuit consilium sanum. Imperator enim nihil cunctatus, Gainam declarat hostem; & relictos in vrbe barbaros interfici praecipit: Hos itaque milites adorti, plerisque occidunt: appellatam vero Gothorum ecclesiam incendunt: hic enim veluti in templo consueto congregati erant; quibus iam effugere non dabatur, oclusis foribus.] Porro ecclesiae incendium a Zosimo aliter ita describitur: In hunc modum vrbe periculo liberata, intercepti ab vrbanis barbari, numero plures quam septies mille, Christianorum ecclesiam aulae proximam ingressi sunt, asylum hoc salutis suae tuendam quaerentes. Hos Imperator hoc ipso in loco interfici iubebat, quem eis ad uitandam facinorum admissorum iustissimam poenam non satis idoneum esse volebat. Hac praecipiente Principe, nemo tamen eis inferre manum audebat, & ex asyulis ipsos extrahere, quod vererentur ne barbari defensionem pararent. Quapropter visum est demoliri teatrum, quod mensa sacrarum (sic enim vocant) impositum est; vt eo per dispositos

GAINAS PARAT INCENDIUM AVLAE ET SVBIIGERE VRBEM.

GOTHI CVM ECCLESIA SVCCENSI.

a Zosim. eod. lib. 5.

A ad id homines occupato, tignis illis succensis, barbaros peterent; idq. continuo factitantes, ad internecionem omnes exurerent. Hoc vbi factum fuisset, barbari quidem interempti sunt: sed visum est ijs qui valde Christianissabant, magnum in vrbe media piaculum esse commissum.] haecenus de his Zosimus.

Post hac autem Gainas maiori aestuans ira, quod se hostem Reipublicae declaratum, successiq. proditionis stamina quae texuerat, atque suos in vrbe occisos esse cognouit; infesto exercitu oppida peruadit Thraciae, omnia caede atque incendio miscens. Cum ad huiusmodi auertendam populorum cladem, legatum missum fuisse S. Ioannem Chryso- stomum, Theodoretus affirmat, ac narrat his verbis: Id temporis, alijs omnibus velut metu percussis relictis, itum est ad Ioannem inuictissimum illum Christi bellatorem: suadetur ei, vt legatus ad Gainam proficiscatur. Ille vero, nulla habita ratione vel disceptationis contra Gainam ante susceptae, vel simultatis inde ortae, prompto animo in Thraciam contendit. Quare Gainas, cognito legati aduentu, & animi eius alacritate pro pietatis defensione considerata, longo interuallo ei lubens procedit obuiam: atque prensans illius dexteram oculis suis apposuit, liberofq. sacra eius genua complecti cogit. Sic quidem virtus vel infestissimos afficere pudore & obstupescere solet.] hac Theodoretus. Sed quid hac legatione actum fuerit, silentio praetermisit: nec quemquam alium hac attigisse scimus, nisi vnum Metaphrastem; qui ex antiquioribus monumentis ait, tunc suasionem Chryso- stomi, pacem Gainam cum Arcadio contraxisse. Certe quidem ad liberandos oppressos & malis exagitados eum profectum esse, & inter alia, vt Aurelianum Consulem & Saturninum exilio solueret, eiusdem Chryso- stomi homilia fidem facere videtur, cuius est huiusmodi titulus: Beati Ioannis Chryso- stomi homilia, cum Saturninus & Aurelianus acti essent in exilium, & Gainas egressus esset a ciuitate.]

Regressus namque Constantinopolim ipse Chryso- stomus, negotio, cuius causa legatione functus erat, bene confecto, eam ad populum habuit concionem; cuius hic exordium intexere, pro rerum gestarum assequenda veritate, dignum existimamus: sic enim se habet: Multo tempore silui, & post longum temporis spatium ad charitatem vestra reuersus sum. Quamquam id non accidit vlla vel animi locordia, vel corporis desidia. Sed abfui tumultus componens, fluctus sedans, tempestatem corrigens; eosq. qui iam demergi coeperant, ad portum & in tranquillū, porrecta manu, deducere studens. Sum enim communis omnium pater: eoq. necesse est curam agere non tantum eorum qui stant, sed eorum quoque qui collapsi sunt: non illorum modo qui secundis nauigant ventis, sed & illorum qui tempestate iactantur: non eorum modo qui in tuto sunt, sed illorum qui periclitantur. Harum sane rerum gratia reliqui vos ad temporis spatium, obambulans, exhortans, obtestans, supplicans, vt a Domino ea calamitas dissolueretur. Posteaquam autem in amoenis illis ac tristibus finis est impositus: denuo me ad vos recepi; ad vos qui in tuto estis, qui multa cum tranquillitate nauigatis. Ad illos profectus eram, vt tempestatem sedarem: ad vos reuersus sum, ne qua tempestas exoriat. Ad illos discesseram, vt eos a molestijs liberarem: ad vos redij, ne in similes molestias incidatis, &c.] Post hac enim aduersus incertum statum diuitiarum (vt fecerat cum inuectus est in Eutropium) vehementi disserit oratione: quod recens exemplum opportunum argumentum suppeditaret; dum qui praecipuas in Republica dignitates fuerant consecuti, iidem in miserimum mox statum prolapsi fuissent, vt arbitrio furentis barbari eorum vita penderet.

Sed quae reliqua sunt rerum gestarum Gainae, Socrates ita describit: Cum Cherrone sum aduentaret, inde trajicere & Lampfacum proficisci maturat, vt partes versus Orientem vsque ex eo loco suae ditioni subijceret. Vbi vero Imperator copias per terram, per mare ante eius aduentum illo miserat, miraculum plane insigne diuina prouidentia illic denuo editum fuit. Nam cum barbari nauigijs carerent, rates fabricari, inq. illis transmittere coeperunt: Romanorum classis eodem ferme momento adnauigare, Zepyhrus grauius spirare. & vt Romani nauibus facile traiecerunt; sic barbarorum maxima pars pariter cum equis in ratibus tempestatis violentia huc illucq. agitata, ab se mutuo disiecta fuit, marisq. fluctibus obruta periit; nonnulli autem a Romanis demersi interierunt. Ad hunc modum itaque ingens barbarorum multitudo illo tempore e medio sublata est. Gainas vero inde digressus, & per Thracias fugam faciens, in alias Romanorum copias forte incidit, a quibus ipse simul cum barbaris, qui cum eo erant, peremptus est. Atque ista quidem obiter de Gaina sint a nobis commemorata. Quod si cuiquam

LEGATIO CHRYSOSTOMI AD GAINAM.

a Theod. lib. 5. c. 33.

IOANNES CHRYSOSTOMVS EX OCCASIONE ORATA CONCIATIONVR. b Chryso. hom. eodem titul. de Ananias.

c Socrat. lib. 6. c. 6.

GAINAS SVPERATVR ET OCCIDITVR.

quam placet res in eo bello gestas accurate cognoscere, legat Gainam Eusebii Scholasticum, qui eodem tempore Troili sophistae discipulus fuit. Ille illius belli spectator factus, res in eo gestas quatuor libris heroico carmine conscriptis narravit. Et quoniam recens erat rerum gestarum memoria, ideo ob illud poema magno in honore habitus fuit. Nuper etiam Ammonius poeta idem argumentum carmine contexuit, & ad vndecimum Consulatum Theodosij Junioris, quem cum Fausto gessit, coram illo ipso Imperatore recitavit, indeque summam laudem esse consecutus. Bellum hoc finem habuit Stilichone & Aureliano Consulibus. Proximo anno Consulatum gessit Frauitus, Gothus quidem genere, sed cum populo Romano magna benevolentia coniunctus; qui in hoc eodem bello adeo strenue & fortiter dimicauerat, ut propterea Consulatus dignitatem sit assecutus.] hucusque Socrates de rebus Gainae. Scribit his consentientia Sozomenus^a: qui & ad stipulatores habet, quos Socrates citavit, Eusebium & Ammonium. Ex his igitur redarguas quae a Zosimo eisdem haud congruentia narrantur; qui, utpote Ethnicus, tanta a Deo praestita beneficia, dijs Gentium, quos coluisse Frauitum dicit, tulit accepta. Scimus Marcellinum in sequentem annum Gainae necem referre, cum caput eius Constantinopolim missum est.

At non praetermittimus dicere, haec omnia adeo dira, quae Constantinopoli hoc anno contigerunt, ad profectum Euangelij prouenisse. Etenim viso in aere tam ingenti atque prodigioso comete, imminenteque super ceruicem ciuium barbarico gladio, consuebant ad baptismum Gentiles, & alij conuersi sunt, suae ipsorum salutis haecenus obliti. Meminit quidem horum Ioannes Chrysostomus in homilia in Acta Apostolorum, quam sequenti anno habuisse, suo loco dicturi sumus: ait enim^b: Nonne superiori anno concussit Deus ciuitatem totam? Quid igitur? Nonne omnes ad illuminationem currebant? Nonne scortatores & molles & effeminati, dimissis possessionibus & locis, in quibus conuersabantur, conuersi sunt & facti religiosi? & inferius: Quid oportet referre vetera? Superiore anno (dixi vobis) quanta res accidit, & nullus attendit, sed iterum paulatim defluerunt, & collapsi sunt? Aut semper caelum clamans, quod Dominum habeat, &c.] redarguit enim pluribus eos, qui post elapsum periculum ad eadem sint reuersi peccata.

Contigit hoc ipso quoque anno, monachos Origenistas pulsos a Theophilo ex Nitriac monasterijs, necnon de Palaestina, quo abierant, eiectiones, peruenisse Constantinopolim, & apud S. Ioannem Chrysostomum exclamasse contra ipsum Theophilum Episcopum Alexandrinum, aduersus eum omnia commouentes: quorum occasione, magno turbine Orientalis Ecclesiae exagitata est. Qualisnam autem ea tempestas atque procella fuerit, breui compendio a S. Hieronymo paucis istis perstringitur^c post enarratas praclaras res gestas in hac causa a S. Marcella, cuius opera factum fuit, ut Origenistae Romae detecti, sententia sedis Apostolicae damnarentur: De Occidentis (inquit) partibus ad Orientem turbo transfessus minitabatur plurimis magna naufragia. Tunc impletum est^d: Putas veniens filius hominis fidem inueniet super terram? Refrigerata charitate multorum, pauci qui amabant fidei veritatem, nostro lateri iungebantur, quorum publice petebatur caput, contra quos opes omnes parabantur: ita ut Barnabas^e quoque duceretur in illam simulationem, immo apertum parricidium, quod non viribus, sed voluntate commisit.] haec Hieronymus: quemnam autem per Barnabam intellexerit, ex his quae dicuntur inferius, poteris fortasse conijcere. Haecque summa rerum, sed singula ordine temporum sunt inferius disponenda.

Magnam sane ac luctuosam narrationem aggredimur, qua non Gentilium aduersus Christianos, vel haereticorum aduersus Catholicos, iniquorumve aduersus probos ac iustos, sed sanctorum aduersus sanctos (quod pro monstro habitum est atque portento) conflictatio & dira persecutio describitur. Ac primum quod ad exquisitam temporis rationem spectat. Quos constat ex litteris superius recitatis Theophili ad^f Epiphanium, Aegypti monachos post Concilium Alexandrinum anno superiori habitum, vulgatamque ex eo Synodicam, ex Aegypto primo, & Palaestina deinde fugatos, Constantinopolim nauigasse: illuc iam hoc anno peruenisse, S. Hieronymus epistola ad Pammachium & Marcellam data hoc itidem anno, cum prima Theophili Paschalis epistola scripta est, anno nimirum sequenti a Synodica missa, aperte significat; ubi haec in ipsos^g: Quid opus est obsidere Propontidem, mutare loca, diuersas lustrare regiones, & clarissimum Pontificem Christi, eiusque discipulos rabido ore discerpere? Si vera loquimini, pristinum erroris ardorem ardore fidei

commutate, &c.] haec S. Hieronymus in eos qui accusationum plaustra in Theophilum Constantinopolim intulerunt, ut inferius dicemus. cum vero de prima Paschali eiusdem Theophili meminit hoc anno (ut demonstratum est) data, de Synodica ante vulgata ita ait: Si quid autem hic minus aduersus Origenem dictum est, in praeteriti anni epistola continetur] plane significans ex Synodo scriptam, de qua mentio facta est.

Quinam autem hi fuerint, qui ex Aegypto primum, inde vero e Palaestina fugati, Constantinopolim se contulerunt, Theophilus^a ad S. Epiphanium scribens, antesignanorum nomina referat, nempe Ammonium, Eusebium, & Euthymium: sed & Dioscorum addit Socrates^b. Hi ergo in Theophilum exacerbati, accusationibus nauem onustam Constantinopolim ad Imperatorem Arcadium intulerunt. Ut ex his intelligas mores haereticorum, atque schismaticorum; nimirum cum damnati sunt, iudicio Episcoporum non tantum non acquiescere, vel prouocare ad sublimius Catholicae Ecclesiae tribunal, sed ad saeculare mox iudicium, ad Imperatorum rescripta, si quae possint quauis occasione subripere fauore potentium, aduolare. Isti igitur quod scirent Theophilum per se suosque familiares Episcopos, & inter alios Epiphanium, ad diuersas prouincias misisse legatos vna cum epistolis, quibus ipsorum damnatio iudicio Episcoporum significabatur esse decreta, anteuertere conati eos, Constantinopolim ad Arcadium nauigarunt. Quenam autem fuerint quae isti in Theophilum obiecerunt, tum Socrates, tum etiam Sozomenus enarrant. Sed quod ijdem auctores erga Origenistas in hoc procliuiore sese esse declarent; equidem ab aliquo Origenistarum, vel alio qui faueret causae Chrysostomi aduersus Theophilum, ab eis accepta esse, facile possumus intelligere. Sed mendacia ipsa aperti arguemus erroris. Sozomenus^c igitur rem gestam sic exorditur:

Interea temporis, haud multo antea, exorta quaestio per Aegyptum mouebatur, oporteat ne Deum *ἀνθρωπόμορον*, hoc est, humana forma praeditum, credere? Huius autem sententiae plurimi erant ex monachis illic commorantibus, qui praesimplicitate sine examine Scripturam sacram accipiebant, & in ea Dei oculos, & faciem, & manus, & quaecumque alia huiusmodi audire consueuerant. Illi vero qui reconditum in verbis sensum considerabant, diuersum sentiebant; eosque qui talia dicerent, aduersus Deum simpliciter blasphemos asseriebant. Ac Theophilus etiam in Ecclesia hanc sententiam amplectendam esse docebat; & in epistola, quam ex consuetudine de festo Paschali scripsit, & incorporeum cogitari oportere Deum admonuit, & humanae formae exortem. Quod quidem ubi Aegyptiorum monachis innotuisset, Alexandriam sese conferunt, & in vnum congregati seditionem mouent, & Theophilum ceu impium de medio tollere cogitant. Ceterum ille euestigio etiamnum tumultuantibus apparens: Perinde (inquit) vos aspexi, ac faciem Dei. Hoc dicto, homines abunde comescuit, adeo ut etiam iram ponerent. Itaque (inquit) si sic re vera sentis, etiam libros Origenis damnato, cum illi suos lectores in istam sententiam inducant. Atqui mihi (inquit ille) iam pridem illa sententia stetit, ac faciam, ut videtur vobis. Nam & ipse non minus quam vos illis succenseo, qui Origenis opinionem sectantur. Atque ille quidem fraterculos istos ita mitigatos dimisit, ac seditionem soluit.] haec ipse.

Sed antequam ulterius scripta a Sozomeno prosequamur, hic sistendum; ut assertum a Sozomeno atque Socrate commentum, & ab alijs eorum fidem secutis acceptum, manifesti mendacij conuincamus. Scito igitur, illud in primis peculiare fuisse omnibus Origenistis, impingere cunctis Catholicis haeresim Anthropomorphitarum. Id quidem satis intelleges, si in memoriam reuoces, quae a S. Hieronymo aduersus Ioannem Hierosolymitanum fauentem tunc Origenistis in epistola^d ad Pammachium scripta sunt, & quae idem S. Hieronymus ad eundem scribit aduersus Origenis errores: meminerasque S. Epiphanium, quod Origenistas insectaretur, a Ioanne Hierosolymitano eiusdem Anthropomorphitarum haeresis in crimen adductum, cum contra eum publice pro concione inuectus esset, ut ipse S. Hieronymus in eum scribens tradit his verbis^e: Recordare, quaeso, illius diei, quando ad horam septimam inuitatus populus, spe sola quasi postea auditorus Epiphanius esset, detinebatur; quid tum concionatus sis, nempe contra Anthropomorphitas, qui simplicitate rustica Deum habere membra, quae in diuinis libris scripta sunt, arbitrantur: furens & indignans loquebaris, oculos & manus & totius corporis truncum in senem dirigebas, volens illum suspectum facere stultissimae haereseos.] haec ibi, superius suo loco alia occasione iam dicta, hic vero necessario repetita; ut intelligas quae peculiariter erant Origenistarum

OTY...
OED...
-TRO...
MA...
SHA...
a Ser. lib. 7. c. 4.

GENTILES
PLVRES AD
FIDEM CON-
VERSI.

b Chrysoft. hom.
41. in Act. Apof.

MONACHI O-
RIGENISTAE
PERVENIUNT
CONSTANTI-
NOPOLIM.

c Hieron. epist. 16.

d Luc. 18.

e Galat. 2.

TVRPIS CON-
TENTIO IN
ECCLESIA.

f Apud Hieron.
epist. 67.

g Hieron. epist. 78.

a Apud Hieron.
epist. 67.
b Socrat. lib. 6.
cap. 7.
ORIGENI-
STAE QVAE
IN THEOPHI-
LVM.

c Sozom. lib. 8.
cap. 11.

H AERESIS
ANTHROPO-
MORPHITA-
RYM AB ORI-
GENISTIS
IMPINGI-
TVR CATHO-
LICIS.

HAERESIS
ANTHROPO-
MORPHITA-
RYM AB ORI-
GENISTIS
IMPINGI-
TVR CATHO-
LICIS.

DE ANTHRO-
POMORPHI-
TARVM CA-
LVMNIA.

d Hieron. epist.
61.

e Hieron. epist.
65.

rum; atque mirari desinas, si Theophilum illi eius hæresis astruerent defensores, Aegypti vero monachos auctores; qui in tantum virum, quem etiam præ egregia sanctitate, atque doctrina (vt vidimus) venerarentur hæretici Ariani, tanta obijcere non sunt veriti.

a Ruffin. inuect.
lib. 1. tom. 9.
edit. Victor.
CALYMNIA
ORIGENI-
STARVM IN
ORTHODOX-
XOQ.

Sed quod Ioannes tunc in Epiphanium, Ruffinus nunc in Hieronymum obijciens, ait: Cum in quodam supradicti operis loco, quem interpretati sumus, quæstio haberetur aduersum eos, qui Deum corporeum dicunt, & humanis eum membris habituq. describunt; quod asserere præcipue Valentinianorum & Anthropomorphitarum hæresis solet, cui isti accusatores nostri nimis (vt video) dextras dederunt, &c.] proculdubio S. Hieronymum, aduersus quem scripsit, ista dicens, eius hæresis infamauit: a qua blasphemia quam procul abhorruerit, omnes sciunt.

FALSVS
PRAETEX-
TVS ORIGE-
NISTARVM.

Sed vnde (inquis) hæc Origenistis, vt eiusmodi notam hæresis inurerent Catholicis omnibus recte sentientibus? Ex eo vtique, quod cum ipsi Origenis sectantes errores, eodementiæ peruenissent, vt nec corporibus nostris post resurrectionem membra tribuerent, sed transformanda illa in lucidos aereos globos, ex Platonis sententia ab Origene accepta assererent: si nostri diuinæ Scripturæ auctoritate, instar Christi resurgentis, in resurrectione singulis corporibus membra singula fore dicerent; illi mox astuta tergiuersatione dicebant, esse ea intelligenda, sicuti cetera eiusdem diuinæ Scripturæ loca, & quidem innumera, quibus Deo per allusionem membra tribuuntur. Qui vero diuersa sentirent, eosdem crassioris mineræ homines ac rudes ridebant, ac dicerijs illis insectabantur, cum eos (vt suo loco dictum est) Pilosotas, a pilis, quasi ipsi non membra tantum, sed & pilos tribuerent corporibus resuscitatis, appellabant. At hæc ipse pluribus S. Hieronymus in epistolis ad Pammachium scriptis tum aduersus Ioannem Hierosolymitanum, tum etiã aduersus Ori-

b Hieron. epist.
61. & 65.

genis errores confutat. Ceterum eiusmodi hæresim Anthropomorphitarum fuisse hoc tempore apud nonnullos Aegypti monachos, si credimus Cassiano Origenistarum olim affini (nam & Pelagianis fauit) satis apparet: inter alios enim Serapionem abbatem eius fuisse sententiæ, idem affirmat: cum alioqui ipsum Theophilum epistolis suis insectatum esse Anthropomorphitas monachos, tradat, sicut & Gennadius, & ipse Pelagianorum affinis. Ceterum in ipsis Theophili Paschalibus, quæ extant, epistolis his temporibus datis, nulla mentio penitus habetur de Anthropomorphitis hæreticis, aduersus quos longa disputatione disseruisse, citati nuper auctores tradunt: neque S. Hieronymus, qui de eisdem sæpe meminit, quicquam aduersus eos ipsum posuisse in illis, commemorat. Sed cœptam Sozomeni narrationem prosequamur, qui ait:

c Cassian. col. 10.
c. 2. 3. 4.
d Gennad. de
Vir. illust. c. 33.

Fortasse tunc temporis sublata omnino fuisset ista quæstio, nisi consopitam iam ob inimicitiam priuatam suscitasset ipse Theophilus, insidiatus Ammonio, & Dioscoro, & Eusebio, & Euthymio, qui cognominabantur Longi: quos quidem, cum fratres essent, celebres euasisse inter eos qui apud Scetin philosophabantur, ex præcedentibus cognouimus. Atque hi quidem inter omnes Aegypti monachos illi carissimi erant, quos & congregones plerumque sibi & familiares adiungebat, ac Dioscorum etiam Hermopoleos Episcopum constituit. In odium autem horum venit ex inimicitia aduersus Isidorum suscepta; quem, defuncto Nectario Episcopo Constantinopolis, in Episcopatum sufficere studuerat. Sunt enim qui dicant mulierem quampiam ex Manichæorum secta ad Ecclesiam Catholicam fuisse conuersam: Theophilus autem, quasi hanc inconsiderate mysterijs communicare passus esset, antequam priorem sectam abnegasset, presbyterum accusabat. At Petrus (hoc illi nomen erat) & ex Ecclesiæ præscripto, & ex mandato Theophili se mulierculam in communionem admisisse, asseuerabat; eiusq. rei testem aiebat esse Isidorum. Atque is quidem vti tunc temporis Romam forte missus erat, ita demum reuersus, Petrum vera dixisse testatus est. Theophilus igitur indignatus, quasi calumnijs circumactus esset, vtrumque Ecclesia expulit. Atque hæc quidem nonnulli sic referunt,

e Sozom. lib. 8.
c. 12.

FALSAS O-
RIGENISTA-
RVM CAUSA-
TIONES.

Ceterum ego ex viro fide digno, qui cum hisce monachis conuersatus fuerat, duplicem cognoui causam extitisse Theophilo inimicitia aduersus Isidorum susceptæ: alteram communem illi cum presbytero Petro, quod hi ipsum a sorore sua heredem fuisse scriptum, testari detrectassent; priuatam alteram, quod Theophilo tamquam in ecclesiarum structuram capere volenti insumendas non concessisset pecunias eas, quæ sibi, vt pauperum dispensatori, multæ afferebantur: sed præstabilius esse diceret, ægrotorum corpora, quæ verius templa Dei cogitare possumus, & ob quæ pecuniæ ipsæ quærebantur, conuenienti cura reficiendo recreare, quam parietes ædificare.] Probe intelligis, pu-

ALIAS CAU-
SAE DISSEN-
SIONVM
PRAETEN-
SAR.

to, le-

to, lector, ex Origenistarum officina esse depromptam historiam, qua causæ huiuscemodi indignationis Theophili in dictos monachos obtexerentur: cum auctoritate S. Hieronymi & aliorum liqueat, hos studentes erroribus Origenis, iuste pieq. indignationem Theophili meruisse. Quomodo autem Isidorus iste fuerit Origenistarum antesignanus, quæ de eo superius dicta sunt, consule. Sed subdit Sozomenus:

Verum siue ob hanc, siue ob aliam causam a Theophilo excommunicatus Isidorus, Scetin venit ad monachos ibi commorantes, velut ad sodales. Assumptis igitur quibusdam secum, Ammonius ad Theophilum profectus, orabat vt Isidorum in communionem reciperet. Atque ille tum quidem, se id facturum, prompte pollicitus esse dicitur. Sed elapso aliquo tempore, cum nihilo plus ipsis succederet, ac manifestum iam esset quod Theophilus ipsos falleret; maiori quodam cum apparatu reuersi, postularunt vt promissa præstaret. Ibi ille ex monachis vnum publicæ custodia tradidit, vt reliquis metum incuteret. Sed ea spe frustratus est. Siquidem Ammonius, eiusq. socij, quia Custodiæ præfecto ad suppeditanda captiuis necessaria aduenire videbantur, facile intromissi sunt: ingressi autem rursus exire noluerunt. Qua re intellecta, Theophilus indicat, se istos homines ad se vocare. Verum illi primum, vt ipse eos educturus veniret, postularunt: Neque enim æquum esse, eos, qui contumelia publice affecti essent, clanculum e custodia emitti. Sed concedentes tandem ad illum venerunt: quos ille tum deprecatus, quasi non vltius offensurus, dimittebat; secum interim frendens ac stomachans, rationem meditabatur, qua illos posset lædere. Cumq. sollicitus esset quidnam his facere posset mali, qui possessiones nullas haberent, qui omnia præter sapientiam contemnerent; decreuit eorum tranquillitatem perturbare.

QVOD DE ISIDORO ET ALIIS COMMENTENTI SINT ORIGENISTARVM.

ATQVE
PRAETEX-
TVS
ORIGENI-
STARVM.

Itaque cum ex ijs quæ præsentibus cum ipso disputarunt, eos his infensos esse sciret, qui Deum humana forma præditum esse docent, quoniam Origenis erant sectatores: ipse quamquam aliter sentiret, cum vulgo monachorum conspirauit. Exhinc igitur mira quædam contentio inter monachos inualuit: neque enim disputationibus ad formam compositis sese in mutuam sententiam inducere dignati sunt: sed ad conuicia se semet conuerterunt: atque illi eos qui Deum incorporeum esse statuebant, Origenistas appellabant; hi vero Anthropomorphitas, eos qui contrarium sentiebant.] hæc ipse. Sed vides quam futilis afferatur prætextus pro Origenistarum excusatione, cum mendaciter ea minus digna asseratur causa, quasi Origenistæ sint nominati, cum alioqui ea in re iisdem sentirent eadem cum Ecclesia Catholica: cum tamen taceantur omnino multiplices Origenis errores, iisdemq. turpissimi, quorum causa illi vere Origenistæ fuerint nuncupati. Vides, inquam, historiam ab ipsis Origenistis confictam, dum commenti sunt remotissimas causas indignationis Theophili; a quo non vocatos illos Alexandriam ad pacem, sed quæritos in eremo fugatos ab eo fuisse, nec ab Aegypto tantum, sed & e Palæstina, epistolaris historia omnium fidelissima superius recitata declarat. Sed subdit idem auctor:

ORIGENI-
STARVM TRANS-
FERVNT SE
IN PALAESTINAM.

a Soz. lib. 8. c. 12.

Ammonius autem ac Dioscorus, intellectis insidijs, Hierosolymam secesserunt, & inde Scythopolim venerunt, quod eam habitationem sibi accommodatam esse ducerent ob frequentiam palmarum, quarum folijs utebantur ad consueta monachorum opera. Sectabantur enim ipsos viri plus minus octoginta. Interea temporis Theophilus quosdam Constantinopolim emisit, tum vt iam antea in tempore calumnias quasdam fererent aduersus illos, tum vt obsisterent, si qua in re illi Imperatoris opem implorarent. Ea re cognita, Ammonius Constantinopolim traiecit, & cum eo Isidorus, qui communi studio id agebant, vt coram Imperatore iudice & Ioanne Episcopo detegerentur insidiæ, quæ ipsis erant intentatæ. Arbitrabantur enim, illum legitimæ libertatis in loquendo studiosum, sibi opem legitime posse ferre.] Hæc dicta a Sozomeno pluribus vides conferta esse mendacijs: ante enim monachos hos expulsos a Palæstina, Constantinopolim profectos esse, sed nec cum eis Isidorum fuisse, litteræ ipsius Theophili ad Epiphanium datæ declarant: quibus & significatur, ab Epiphanio ipso, non autem a Theophilo Constantinopolim tunc missum esse legatum, qui hos iam esse in Synodo condemnatos, Ecclesiam illam redderet certiore. Ipse autem Theophilus in alias regiones misit legatos ex monachis Nitriæ cum litteris, quibus alias Ecclesias de iisdem cauendis commonefaceret, vt suo loco superius dictum est. Sed a quo Sozomenus eiusmodi est mutuatus historiam? Inuenies plane eadem ferme & alia a Palladio, & ipso iam dudum Origenista, esse conscripta: quantum autem ipse eiusdem sectæ hominibus fauerit, consule ipsius Lausiaca, vbi totus verfa-

REDARGV-
TVR FALSIT-
TATIS HI-
STORIA DE
ORIGENI-
STIS.
b Apud Hieron.
epist. 67.

versatur in laude Isidori ac consodalium monachorum: sed de ipso reuoca in memoriam A dicta superius tomo quarto. Vidisti igitur ipsum obuolucere diuersis prætextibus veritatem, aliasq. adducere causas, cur hi a Theophilo ex Aegypto & Palæstina expulsi traiecerint Constantinopolim: cum tamen non recitata tantum superius ea de re epistolæ vltro citroque data id asseuerent; sed & Potthumiani testificatione, quem tunc contigit adesse Alexandria, atque cuncta spectare oculis, nonnisi occasione librorum Origenis hos omnes fugatos esse, certum appareat.

Quod igitur a suspectis auctoribus tota historia de expulsis ab Aegypto monachis Origenistis esse accepta noscatur; quodq. insuper ex vtraque parte stare videas sanctissimos viros: necesse est vt magna cautela attendat oratio, ne priuato quodam affectu incedens, declinet in dexteram, vel sinistram: quod hætenus a nobis factum esse, puto, lector intelligis: sed præstandum id ipsum maiori studio in futurum, sollicitiusq. curandum, B ne vel in minimo veritas læsa iacturam sentiat, instituti ratio non suadet tantum, sed imperat. Res quidem hætenus gesta est inter Catholicos & Origenistas: nunc vero cum pro ipsis, licet non cum ipsis, stare videas sanctissimum atque doctissimum virum Ioannem Chrysoctomum Constantinopolitanum Episcopum, mutata iam rerum facie, oratio ipsa in aliud argumentum se transferat, opus est. De quo quidem illud in primis admonendum putamus esse lectorem; cum sæpe contingat sapientissimi mos quoque falli, eisdem tamen a sapientia & insita probitate non excidere, cum nimirum ad ea, quæ agunt, recto sinceroq. mentis feruntur intuitu. Quis enim adeo ingenio perspicax, industria solers, atque rerum vsus experimento probatus, vt falsis subreptionibus, illorum maxime, qui omnem extrinsecus sanctitatis speciem præferunt, non decipi interdum contingat? cum & ipsos etiam Prophetas ad futura noscenda Spiritu Dei imbutos, quod non semper eodem numine affari detur, acciderit sæpe aliqua ignorasse præsentia, eosq. præterisse ob oculos posita. Quamobrem Euangelica illa norma sunt actiones hominum metiendæ: Si a oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit, & sicut lucerna fulgoris illuminabit te.] vt dum videris aliquem recta mente, puroq. animo aliquid operari, etsi quid perperam inde oboriri contigerit, ad suum reuocans principium opus, inuenias vnde auctorem excuses. Cum igitur de sanctissimorum virorum Epiphaniij, Hieronymi (vt de Theophilo dicere prætermittamus) atque Ioannis Chrysoctomi optima mente dubitare, religio sit; quæcumque ab eis acta sunt, in meliorem partem accipias necesse est. At iam de rebus Constantinopoli gestis narrationem inchoemus, & quæ a diuersis eo argumento sunt scripta, in medium adducamus.

Porro eiusmodi historia ab Origenistis primum descripta, eorundem stylo (vt vidimus) D lancinata potius quã exarata cognoscitur: vt de illis illud Ezechielis b iure dici possit: Delinierunt parietem absque temperatura.] dum causam obortã occasione Origenis errorum, in criminationes Theophili conuerterunt; cū nulla ferme apud eos sit mentio de damnatis in Concilio Alexandrino iisdem hæresibus Origenis, neque de iudicio Episcoporum in eadem sententiam conspirantium, duce S. Epiphano in Cypri insula; aut (quod dissimulandum non erat) de sententia Anastasij Romani Pontificis, eiusdemq. litteris datis ad diuersarum prouinciarum Episcopos, vel Synodis ea de causa diuersis in locis in Occidente habitis, vt a Venerio Episcopo Mediolanensi, a Chromatio Episcopo Aquileiensi, & alijs. Sed rebus tantis silentio sepultis, de obiectis ab excommunicatis illis in Theophilum criminibus, hi quos diximus, historiam texuere, atque in primis Palladius, cum hæc ait: Ingenti illi necessitate, loca in dies mutare compulsi, tandem regiam ad urbem peruenerunt, in qua erat diuina manu ad curã indigentium Ioannes ordinatus Episcopus: procumbentesq. ad eius genua, orabant vt opem ferret animabus calumniam passis, atque vastatis horum studio, qui hoc potius quam benefacere consueuissent.] hæc ipse. adeo namque fuit horum monachorum, ad commiserationem inducendam, cum verbis ipse quoque corporis habitus accommodatus, vt quantumlibet Ioannes sciret hos ab Epiphano Synodicis Theophili litteris prædamnatos, audire tamen eos minime denegarit. Vnde idem subdit Palladius:

Stetit Ioannes, & vidit quinquaginta electorum hominum caniciem venerandam, facris sudoribus infectam: punctusq. iuxta Ioseph, pro fraternitatis studio in lacrymas soluitur; percunctatus ab eis, quisnam aper de silua, aut singularis fera huic foecundissima & lætissima viti inuidisset. Ad hæc illi: Sede (inquiunt) Pater, nosq. vtrumque vulneratos

FACTA HO-
MINVM QVA-
LITER ME-
TIENDA.

LUC. 11.

HISTORIA
DE ORIGENI-
STIS AB O-
RIGENISTIS
DESCRIPTA.
b Ezech. 13.

Palladius in dia-
log. de Vit. Chry-
soctomi.

MONACHI
APVD IOAN-
NEM AGVNT
ADVERSVS
THEOPHI-
LYM.

A vulneratos Theophili Papæ vetania, curare stude, si tamen volueris nostrorum tumoribus vulnerum obducere cicatrices. Nam si ipse quoque nos despicias, aut reuerentia, aut metu Theophili, iuxta Episcopos reliquos; nihil iam superest nobis, nisi vt profecti ad Imperatorem, ipsius opera pessima ad iniuriam Ecclesiæ publicemus. Itaque si opinionis Ecclesiasticæ tibi cura est, persuade illi, vt nobis permittat in Aegypto remorari. Nihil enim peccauimus, neque in Dei leges, neque in illum ipsum.] Vides hæreticos non solum Catholicorum, sed sanctissimorum quoque virorum ad decipiendum compositam formam, mentita larua, sibi superinducere? At quid tunc Ioannes Chrysoctomus ad hæc verba? subdit Palladius:

His Ioannes auditis, ratus facile Theophili aduersus illos iram in gratiam transferri posse, libenter hoc negotium sumit: admonensq. viros, vt aduentus sui causam silentio B tegerent, donec ipse ad Theophilum scriberet: & mansiones illis in ecclesia, quæ Anastasia dicitur, ad requiem tribuens; ipse quidem necessaria victui non suppeditabat; sed eis religiosæ mulieres ministrabant, ipsis quoque ex opere manuum necessitates suas ex parte suppliantibus.] Hæc cum de pijs mulieribus dicat Palladius, inferius a eodẽ dialogo ipse habet eisdem monachos fuisse susceptos ab Olympiade vidua, olim Nebridij sponsa, nunc vero diaconissa Ecclesiæ Constantinopolitanæ, de qua nos plura superius: cuius rei causa tradit Theophilum eam maledictis incessisse. Sed quam frigide eandem ipse excuset, quam ea de causa reprehendendam existimauerit Theodorus; accipe quæ tum ab ipso Palladio per dialogismum in medium afferuntur. nam PALLADIUS: Constat (inquit) Theophilum iracundiæ nimis obsecutum, illos abiecisse. Quicumque illi fuerint, siue hæretici, siue Catholici, non tamen eos Olympias recipere debuit. THEODORVS. Bene illa, an male fecisse videtur? THEOD. Male, vt dixi. PALLAD. Vmquam ne beneficentia culpatur? THEOD. Et sæpe, cum scilicet in malos & non merentes emanarit. PALLAD. Quinam igitur erant illi quinque millia, quos ex quinque ordeaceis panibus Saluator b pavit, boni, an mali? THEOD. Boni scilicet: quippe qui a Salvatore pasci meruerunt. PALLAD. Cur ergo ordeaceis pasti sunt, si boni fuerint? THEOD. Forte quia triticeï non aderant, fame dominante.] vides rem ineptam: sed illud bene paulo post, cum Palladius subdit Olympiadem eos suscepisse, existimans bonos, vbi ait: Rite tu quidem sentis. hoc itaque modo monachi etiam boni & mali erant: at fidelissima mulier suscepit eos vt bonos.] & inferius: Quid ergo mali fecit Olympias imitata Dominum suum, qui pluit super bonos & malos, & super iustos & iniustos Solem suum oriri facit?]

O sententia præpostera nimis, omnem prorsus Ecclesiasticam dissoluens œconomiam! Nã si excõmunicati ab Ecclesia, a priuatis quibuscumque, exemplo Domini, qui Solem suũ oriri facit super bonos & malos, recipiuntur: iam resoluitur omnis vigor Ecclesiasticæ disciplinæ, omnisq. mox canonica cœiura languescens extinguitur. Quod si Olympias excusanda suscipitur: quanto æquius illud fuerat pro eius defensione dicendum: domũ eius patuisse Constantinopoli omnibus monachis, clericis, & Episcopis: adeo vt etiam qui Ioanni ipsi infensi erant Episcopi ab ea hospitio excepti fuerint, nempe (vt inferius Palladius docet) Seuerianus, Antiochus, & Acutius, qui præ ceteris operati sunt vt Ioannes in exiliũ deportaretur. hos, inquam, Olympias excepit hospitio, Christi loco: vt appareat non humanæ gratiæ causa, sed Christi tantum amore, ipsam eiusmodi ministerium opulentã feminam peregrinis omnibus exhibere solitam. Et quod ad istiusmodi Aegypti monachos spectat: cur non ipsa susciperet, quos sciret ab eius ciuitatis Episcopo non esse reiectos? haud enim eius facultatis erat, scire an excommunicati a Theophilo isti fuissent, & iuste ne, an iniuste essent expulsi. Quos enim sciret a tanto Episcopo, quantus Ioannes erat, peregrina communione susceptos, cur non eos vt peregrinos excipere in domum debuit?

Peregrina quidem tantũ communione eos a Ioanne Chrysoctomo dignatos esse, qua sacrarum precum communicatio impartitur, non autem vsus sacramentorum, Sozomenus c tradit his verbis: Ille vero (nempe Chrysoctomus) ipsos viros, postquã venissent, comiter excepit, & in honore habuit, & in ecclesia preces fundere non prohibuit: ad mysteriorum vero communionem admittendos non censuit; quod id ante causam cognitam fieri, non fas esset.] hæc ipse. Vigebat namque illa verus in Ecclesia consuetudo, de qua superius actum est; vt peregrini aduenientes, seq. Christianos esse profitentes, ad communes tantum Ecclesiæ preces admitterentur; tunc vero & sacramenta illis impertirentur, cum se esse Catholicos, fide certa docuissent. Porro præstitit his ipsis monachis Ioannes Chrysoctomus,

QVOMODO
IOANNE EX-
CEPTI MO-
NACHI.

a Pallad. dia-
log.

DE OLYM-
PIADE EXCI-
PIENTE MO-
NACHOS.

a Ioan. 6.

QVOMODO
EXCVSANDA
OLYMPIAS.

a Sozom. lib. 8.
cap. 13.
MONACHI
PEREGRINI
TANTVM
ACCEPTI.

fofomus, vt communicatione illa peregrina dignos efficeret, plena nequaquam; quod A Formatas litteras ab Episcopo, vnde discesserant, minime attulissent. Ceterū nec peregrina quidem hi communione dignandi fuissent, si litteræ scriptæ in Concilio Alexandrino de eorumdem damnatione Constantinopolim peruenissent: quas illuc perferendas & ad alias Orientis Ecclesias, solcite Theophilus per S. Epiphanium, datis ad eum litteris sæpius ante citatis, curauerat. At quomodo persuasione ministrorum Theophili, Ioannes abstiniuit cum illis communicare, Palladius ^a narrat his verbis:

^a Pallad. in dialog. vii. Chrysof. LEGATI THEOPHILI MISI CONSTANTINOPOLIM.

^b Apud Hieron. epist. 67.

Contigit etiam per idem tempus, quo dicti monachi Constantinopolim ad Ioannem venire, Theophili clericos in ea vrbe esse; magistratuū, qui ad Aegypti prouinciam mittendi erant, beneuolentiam Theophilo comparantes, in eorum perniciem, qui illic versati essent,] hæc cum dicat ipse Palladius, vide quam calumniose id asserit: nam missos a se Constantinopolim sanctissimos ad hoc viros, qui Origenistarum monachorum conatum B anteuertent, ipse Theophilus litteris ad Epiphanium scriptis declarat his verbis ^b: Et tu (inquit) vt celerius nostra Constantinopolim scripta perueniant, mitte industriū virum & aliquem de clericis; sicut & nos de ipsis Nitriæ monasterijs patres monachorum cum alijs sanctis & continentissimis viris misimus, qui possint cunctos in præfenti docere quæ gesta sunt.] hæc Theophilus. Sed pergit item calumniose Palladius: His itaque Ioannes euocatis, interrogat, an præfentes monachos nossent. Illi verum testimonium perhibere viris, dicentes, se & viros nosse, & magnam illos iniuriam perpeffos esse. Si placet (inquiunt) domine, spiritualis communionis nondum illis consortium trade, ne Papam (Theophilum scilicet) contristes: ceterum in alijs omnia in eos officia humanitatis exerce: id enim tibi Episcopo conuenit. Ita illos Ioannes ad communionem minime admisit.] hæc Palladius: quæ si vera sunt, dicendum erit legatos huiusmodi a Theophilo ad hoc C missos, vt excommunicati Origenistæ vndique pellerentur, præuaricatores extitisse mandati.

IOANNES CHRYSOST. AGIT DE PACE APUD THEOPHILUM.

Quid vero post hæc egerit ipse Chrysofomus, idem tradit sic dicens: Scripsit autem Theophilo supplicans, & hanc sibi vt filio ac fratri postulans gratiam, vt viros illos pacifice ad se reuocaret. Ad hæc Theophilus, gratiam quidem Ioanni denegauit, misitq. quosdam ad huiusmodi certamina exercitatos, de quibus superius diximus; libellos vt porrigerent, admonens, quos more solito ipse dictauerat, aptum quidem & expressum mendacium continentes, varijs calumnijs opertum & obumbratum; & cum non posset illorum vitæ derogare, facit vt intra Palatium quasi magi digito notarentur. Monachi vero vbi aduertunt se nihil profecisse, verum & in maioris iræ præcipitium illum declinasse: plerosque in dignitatibus constitutos adducunt secū; omnesq. anathematizantes hæresim, D libellos Ioanni tradunt, in quibus viri iam tyrannidem notant; quibusdam capitulis adiectis, quæ referre coram infirmioribus piget & pudet, ne ab ipsius fidei eos limitibus arceam. mihi certe ea recitanti perfectior quidem fides fortassis haberetur.

THEOPHILI EPISTOLA AD IOANNEM.

Rursum & per se ipsum & per Episcopos alios Ioannes hortatur viros, vt ab huiusmodi accusatione desisterent, Theophilo iterum ista scribens: In tantum maioris impulsus sunt viri isti, vt te datis etiam libellis accusent, iam quid tibi videtur, rescribe: non enim me audiunt, vt hac intentione discedant. Ad hæc Theophilus maiore inflammatus ira, monachorum fratrem Dioscorum Episcopum, qui in Ecclesiasticis rebus consenuerat, ab ipsa Ecclesia prohibet.] hæc ipse. sed id quidem factum antequam discederent Alexandria, quæ dicta sunt superius docent. Quid autem ad hæc responderit Theophilus, idem Palladius recitans eius epistolam, palam facit. ipsa autem ita se habet: E

^c Nicen. Concil. 6. 67.

Arbitror te non ignorare, quid præcipiant Nicæni Concilij canones, sancientes ^c Episcopum non iudicare causam extra terminos suos. Si autem ignoras, disce, & libellos contra me suscipere desine. Nam & si iudicari me opus sit: ab Aegyptijs magis, quam abs te id fieri oportet, qui septuagintaquinque dierum itinere a nobis separatus es.] hæc tunc Theophili ad Ioannem epistola. Quæ autem post hæc secuta sunt, habita temporis ratione, in sequentes reijcimus annos, Videas igitur ex his quæ hæc tunc gesta commemorauimus, iustam causam Theophilum fouisse, cui in expellendis Origenistis totus ferme Oriens & Occidens consentiret. Ceterum quod negarent monachi illi se hæreticos esse, obiecerentq. non fidei causa, sed priuata inimicitia gratia Theophilum in ipsos esse commotum; S. Ioannes Chrysofomus ea ita se habere ratus, operæpretium facturum existimauit, si inter eos ita dissidentes sequester accederet, ipsosq. monachos redderet Theophilo obsequen-

IVSTA EXCVSATIO DE IOANNIS CHRYSOST. AGENTE DE PACE.

A quentes, eiusq. gratiam adeo abalienatam eisdem conciliaret: probe sciens in totius Ecclesiæ vertere detrimentum, si qui magni nominis erant monachi, ab omnibus exclusi per Orbem vagarentur extorres: vnde & fieret, vt si iidem re vera essent hæretici, grauiori fidei rectæ iactura, vndique ad sectam mentita sanctitate adsciscerent sibi sodales: Sin autem (quod profitebantur) pij essent atque moribus integri, inde accideret, vt quæ ipsi in Theophilum crimina iactare solerent, magno Fidelium scandalo diffamarentur in omnes, eademq. aspergerentur infamiae labe vniuersi Orientales & Occidentales Episcopi, qui Theophili aduersus eos latam sententiam confirmassent. Quisnam igitur eiusmodi adeo sanctum inter dissidentes conciliandæ pacis officium in Chrysofomo reprehendere valeat, cum testificatione diuini illud constet oraculi ^a: Quam speciosi pedes euangelizantium pacem & annunciantium bona? Sed plane præter intentionem accidit, iuxta vaticinium Isaia ^b, Et angeli pacis amare stebunt] vt magnus iste pacis conciliator Ecclesiasticum bellum in se conuerterit. Quonam autem modo id acciderit, suo loco dicemus.

^a Rom. 10.

^b Isai. 54.

Pergamus autem reliqua recensere, quæ hoc anno ab eodem Ioanne Chrysofomo gesta sunt in causa Asianorum Episcoporum. Atque primum quod ad tempus pertinet: hoc quidem anno sex ab eo damnatos esse in Asia Episcopos, ex his quæ de eis Palladius ^c narrat, intelligere possumus. Dum enim ait, depositos a Ioanne Asia Episcopos, moxq. post ipsius Ioannis exilium in pristinas esse restitutos Ecclesias, a quibus ante quadriennium ob ipsorum crimina eiekti erant: cumq. Ioannis exilium postremum, quando hi receperunt Ecclesias, contigisse constet (vt suo loco patebit) anno Domini quadringentesimo quarto: depositionem eorum in hunc ipsum annum quadringentesimum conijcere cogimur. Sed & quod idem Palladius dicat, ad biennij temporis spatium eiusmodi causam Asianorum Episcoporum ventilatam esse; constetq. adhuc ingruente Gainæ tyrannide cœptam fuisse: vtique ab anno superiori deducendum est eius causæ principium, quo & decimatertia currit Indictio, sub qua Palladius tradit venisse Constantinopolim Asianos Episcopos ad Synodum conuocatos, præfenti autem anno eos esse damnatos. Nos vero describemus hæc omnia ex ipso Palladio, qui omnibus præfens fuit. Rogatus enim sic a Theodoro ^d: Ipse interfuisti, an ab alijs ea didicisti? Ad hæc Palladius: Atqui ne punctum quidem temporis in omni hac causæ prosecutione illum deserui.] Ipse igitur sic rem exorditur ^e:

CAUSA ASIÆ NORVM EPISCOPORVM.

^c Pallad. in dialog.

^d Pallad. ibid.

^e Pallad. ibid.

Tertiadecima distributione (hoc quoque nomine Indictio dicta reperitur) venerunt Constantinopolim Asia Episcopi necessitatum Ecclesiasticarum gratia: nobiscum remorati sunt, præfentibus & alijs Episcopis, ex Scythia quidem Theotimo (celebris est hic inter sanctos) ex Thracia vero Ammone Aegypto, & ex Galatia Arabiano, Metropolitibus omnibus ac senibus, qui vigintiduorum implebant numerum. Conuenientibus autem omnibus & communicantibus: obseruato Eusebius quidam Valentiniopolitanus Episcopus congregato Concilio, vna sabbati astitit, libellosq. tradidit Synodo præposito (vt decuit) Ioannis nomine, contra Antoninum Episcopū Ephesi septem capitula continentes: Vnum quidem, quod fufis sacris vasis, argentum in nomine filij deposuerat: Secundum, quod sumptum de ingressu Baptisteryj marmor in suo balneo posuit: Deinde columnas ecclesiæ plures annos iacentes intra suum erexit triclinium: Quartum, quod puer eius homicidium perpetravit, quem habet in ministerio irreprehensum: Quintum, quod prædia relicta Ecclesiæ a Basilissa Imperatoris Iuliani matre vendidit, sibiq. detinuit pretium: Sextum, quod cum vxori propriæ abrenunciasset, rursus illi congressus est, filiosq. ex ea procreauit.] Vides, lector, dari crimini Episcopo, qui vxore dimissa, eadem iterum assumpta suscepisset ex ea filios: vt certior fias eorum quæ superius inculcata sunt, etiam in Orientali Ecclesia coniugatos electos Episcopos, non nisi vxore dimissa, ordinari solitos, nec amplius ea vti. Sed addit idem Palladius: Septimum vero accusationis caput, quod pro lege atque decreto habet, ordinationes Episcoporum vendere pro modo reddituum: adfuntq. & qui dederunt & ordinati sunt, & ipse qui accepit. Eorumq. omnium probationes se habere asserbat.] Quidnam ad hæc Ioannes Chrysofomus tunc præfatus Synodo dixerit, ita subdit:

SYNODVS CONSTANTINOPOLITANA XXII. EPISCOP.

ACCVSATIONVM CAPITA.

NOTA

Ioannes interim zelo mitigato, dixit Eusebio: Frater Eusebi, quoniam sæpe fit, vt accusationes quæ sunt perturbato animo, probationibus idoneis careant: desine, quæso, Antoninum fratrem accusare. Nobis curæ erit, tristitiæ causas amouere. Ad hæc ille exasperatus

EUSEBIVS ACCVSATOR VRGET IVDICIUM.

speratus, durioribus utebatur verbis, aduersus Antoninum totus efferuens, atque in ac-
cusatione persistens. Hortatur itaque Ioannes Paulum Heracliae Episcopum, qui Anto-
nino studere videbatur, vt eos in amicitiam copulare contenderet. Surgensq. ecclesiam
ingressus est vna cum Episcopis: erat enim sacrificij tempus. Pacem vero populo ex more
imprecatus, sedit cum Episcopis reliquis. Clam autem introgressus accusator Eusebius
coram populo omni & Episcopis libellum alium porrigit eadem continentem, adiurans
Ioannem sacramentis horrendis, quibus salutem quoque Principum addidit, tanto cum tu-
multu, vt putarent populi, eius impudentia territi, eum a Ioanne petere vt vitam sibi a
Rege impetraret. Ioannes vbi viri aduertit instantiam, ne in populo perturbatio vlla orire-
tur, libellum sumpsit: lectisq. diuinis eloquijs, Pansophium orat Pafidia Episcopum, diui-
na offerret vt munera: ipse cum Episcopis reliquis exijt: cauebat enim, animo turbido, iux-
ta Euangelium^a, sacrificia offerre: Si obtuleris (inquit) munus tuum ad altare. & reliqua. B

^a Matth. 5.

ADMONITIO
ANTE CAU-
SAE COGNI-
TIONEM.

Vbi vero dimissus est populus, sedens in Baptisterio cum Episcopis reliquis, accusa-
torem coram omnibus aduocat, dicens ei: Rursus tibi eadem dico: Plurimi tristitia vel
ira compulsi, multa & dicunt & scribunt, quae probare non possunt. Si igitur aperte nosti
de quibus illum accusare vis (neque enim valentem repellimus, neque trahimus non va-
lentem) antequam legatur libellus, elige quod expedit tibi. Postquam enim fuerit lectus,
& in aures omnium venerit, confectis commentarijs, non iam licebit tibi, cum sis Epi-
scopus, absolutionem flagitare. Ad haec ille in proposito durat. Iubent itaque libellum re-
citari, lectaq. sunt memorata capitula. Postea dicunt Ioanni seniores Episcopi: Etsi vnum-
quodque capitulum per se impium est, & vndique sacris legibus interdictum: ne tamen vi-
deamur in his quae suggesta sunt nobis omne studium ponere; ab eo quod est horribilius,
fiet inquisitionis initium. Si enim illud inuentum fuerit verum, nulla de capitulis reli-
quis erit controuersia; cum capitalis illius radix omnem praeseruat speciem iniquitatis, C
iuxta illud^b: Radix omnium malorum est cupiditas. Qui enim super innocentem acci-
pit munera, & sancti Spiritus largitionem pecunia se vendere putat: quo pacto iam parcat
ornamentis, aut lapidibus, aut fundis Ecclesiae?

^b 1. Tim. 6.

AGITUR CAU-
SA ANTONI-
NI EPISCOPI
EPHESINI.

Tunc Ioannes examen inchoans, Antonino ait: Quid ad haec dicis, Antonine fra-
ter? Negauit ille necessario: quando enim ab his ipsis inijs confusionem confiteretur
suam? Interrogati qui dederant, negarunt & ipsi. Cum hoc examen ad horam vsque
octauam diligentius agitur, ex argumentis quibus iudicium formabatur. Postremo ve-
nitur ad testes, quibus astantibus & illi dederant, & ille susceperat. Non aderant te-
stes, qui necessario citandi erant. Difficultatem rei intuens Ioannes, pro Ecclesiae pur-
gatione, & vt testes facilius adhiberentur, per se in Asiam ire comenit perficiendi D
examinis gratia. Antoninus vbi vidit Ioannem impigre exequi paratum quod insti-
tuerat, neque corrumpi posse iudicium; mali sibi conscius, adiit quemdam ex Princi-
pibus, cuius praedia, quae habebat in Asia, sibi curae erant: orans vt Ioanni impedimento
esset ne abiret in Asiam, promittens se adhibiturum testes. Protinus ex Palatio man-
datur Ioanni in haec verba: Indignum est, te, cum sis Episcopus & nostrarum animarum
pater, in tanta tumultus expectatione, dimissa ciuitate, peregrinationem in Asiam sub-
ire velle, cum facile testes adhibere possint. Erat autem tumultus causa Gainas barbarus.
Quid multis immorer? Manere illi persuasum est: ita tamen, vt iudicij non commit-
teret curam, testesq. mature adesse mandaret.

MITTUNTUR
EPISCOPI
CAVSAB CO-
GNITORES.

Optata fuit accusato ipsa dilatio vel modica testium, quos aut pecunia, aut poten-
tia fugare posse consideret. Prauidit ista Ioannes, consilioq. Synodi praesentis habito, E
quosdam ex praesentibus Episcopis in Asiam mittit ad testes interrogandos. Tres enim
ex omnibus electi sunt, Syncretius Metropolitanus, Hesychnus Opariensis, & Palladius
Helenopolitanus. His dederat Synodus in mandatis, vt qui intra duos menses non oc-
currisset Hypaeis Asiae ciuitati ad sua tuenda iura, quod vicini essent & qui argue-
bantur, & Episcopi reliqui a Syncretio socijsq. iudicandi, excommunicatus esset. De-
scenderunt igitur Smyrnam praenominati Episcopi Syncretius & Palladius: Hesychnus
enim, quod faueret Antonino, finxit se valetudinarium. Significaueruntq. continuo per
litteras vtrisque partibus aduentum suum, vt concurrentes in memoratam ciuitatem, im-
plerent quae polliciti fuerant.

COLLVSIO
ACTORIS
CVM REO.

Illi ante iudicium aduentum amicitias inierant, partim persuasi auro, partim iureiu-
rando constricti. Congregati igitur in ipsa ciuitate, Iudices ludere se posse putabant
dilatione

A dilatione testium, quasi peregre profecti essent ob varias causas. Ad haec Iudices accu-
satores rogant, intra quos dies adducturus esset testes; se expectaturos pollicentes. Ra-
tus ille eos acris inclementiam ferre grauitur, ac per id velle discedere (erat enim fer-
uor aestiui Solis) intra quadraginta dies producturum promittit testes; alias poenae cano-
num sua se sponte subijcit. Expectauere Iudices quadraginta dies: cum ille ad inquiren-
dum dimissus testes, omisit hoc interim, & Constantinopolim venit, illicq. deliquit. Vbi
vero nusquam comparuit: scripsere Iudices omnibus Asiae Episcopis, denunciantes ex-
communicatum, siue vt desertorem, siue vt detractorem. Post haec alios quadraginta
dies persistentes, cum ille minime appareret, Constantinopolim rediere. Illic inuento Eu-
sebio, ei, quae gesserat, exprobrant. Rursus ille infirmitatem corporis allegans, pollicetur
testes exhibiturum.

B Per hanc temporis moram Antoninus moritur, cum quo erat Eusebio controuersia. Con-
tinuo ex Asia partim a clero ciuitatis Ephesinae, partim ab Episcopis decretum ad Ioan-
nem venit, omnibus pauendo cum iuramento orantibus, vt periclitanti Ecclesiae opem
ferret. Erat autem hic textus:

Quoniam priori tempore confuse & contra iura & statuta Patrum gubernati sumus:
oramus venerationem tuam, vt descendas, & formam aliquam Ephesinae imponas Ecclesiae
diutissime afflictatae: hinc Arianis instantibus, inde nostris cupiditati auaritiaq. studentibus.
Permulti enim infidantur vt lupi graues, sacerdotalem sedem rapere pecunijs festi-
nantes.] haec illi. sed pergit Palladius:

Itaque Ioannes, licet corporis mala valetudine teneretur, & inclementia obstaret ae-
ris, erat enim hiems; nihil huiuscemodi incommodis territus, vt negotia Ecclesiae Asiae
componeret, rebusq. nutantibus vel absentia vel imperitia pastoris opem ferret; insti-
tuit pergere, spirituq. roboratus ingressus nauim, vrbe decessit. Irruentibus autem sauis
Aquilonibus, metuentes nauae ne in Proconesum eijcerentur, positis velis, Triconis
montem praeteruehantur, ibique iactis anchoris, manserunt, Austrum expectantes, vt
Apameae applicarent. Cum igitur biduum ieiuni in naui perstitissent, laceffiti fluctibus,
tertia demum die memoratae vrbi appulerunt. Illic enim expectabant aduentum eius
Palladius, Cyrinus, & Paulus Episcopi Ioannis socij. Pedibus itaque iter agentes, Ephe-
sum veniunt.

Congregatis Lydiae & Asiae & Cariae Episcopis, ad septuaginta viros pertingentibus,
ordinationem faciunt. Complures sua sponte concurrerunt, maxime ex Phrygia, vt oris
illius facundia & sapientiae suauitate fruerentur.] & paulo post: Dum haec aguntur, ac-
cessit ille, qui nobis proluxa huius narrationis auctor est Eusebius, ad omnes Episcopos,
reliquorum sex Episcoporum accusator, qui scilicet per pecuniam ab Antonino Ephesino Epi-
scopo fuerant ordinati: orans vt ad communionem admitteretur. Obstant ex ipsis quidam:
non oportere admitti; quippe calumniae reum asserentes. Adiecit ille preces, & ait: Quo-
niam causa biennium iam magna ex parte ventilata est, solaq. dilatio testium obstitit: ob-
secro pietatem vestram, vt testes (nam modo praesto sunt) examinare dignemini. Etsi
enim Antoninus diem obiit, qui accepto auro ordinauit: viuunt tamen, qui dato pretio
sunt ordinati. Placuit Synodo, rem diligentius discuti. Recitantur omnia quae prius ge-
sta fuerant, ex commentarijs.

Ingressi sunt testes: ingressi & qui dato auro fuerant ordinati. Negare primum. Per-
sistentibus tamen testibus partim laicis, partim presbyteris, quibus antea confidere vide-
bantur, mulieribusq. quibusdam, & munerum species & loca & tempora qualitatemq. re-
centibus; cum eos conscientia quoque criminis vrgeret, sua sponte, non vsque adeo
coacti confitentur. Dedimus (aiebant) hanc esse consuetudinem existimantes, vt vi-
deremur a curia liberari. At nunc, si quidem honestum est, oramus vt in ministerio Ec-
clesiae simus: sin autem, vel aurum quod dedimus, recipiamus. Quidam enim ex nobis
vxorum nostrarum aurum & variam supellectilem dedimus. Ad haec Ioannes Syno-
do pollicitus est: Ego, inquiens, instabo apud Regem, vt absoluamini: vos autem
mandate, illos ab Antonini heredibus recipere quod dederunt. Praecipit itaque Sy-
nodus ab Antonini heredibus eis aurum restitui, eos vero intra altare communicantes
& sacerdotibus fieri; ne si ista passim permittentur, consuetudo Iudaica vel Aegy-
ptia fieret, vendendi sacerdotium, & emendi.] & inferius: In eorum autem locum
substituti sunt alij virtute clari, & vita simul & gratia diuini sermonis armati.] ad-

IOANNES
CHRYSOST.
PERGIT IN
ASIAM.

CONCILIVM
EPHESINVM
LXX. EPISCO-
PORVM.

TRACTATVS
CAUSA SI-
MONIACO-
RVM EPISCO-
PORVM.

VTI
VAT
MIB
S. M
S. M
S. M

dit autem post hæc, hos ipsos, damnato iam S. Ioanne Chrysofomo in exilium, post A quadriennium fuisse ab eius aduersarijs eiectos, & depositos illos in priorem statum restitutos. sed de his suo tempore inferius. In locum autem Antonini defuncti Episcopi, ex consulta Synodo, communi consensu subrogatus fuit eiusdem Episcopi diaconus Heraclides nomine: testantur id Socrates^a & Sozomenus^b.

Quod autem Palladius indigne fert scriptum postea a Theophilo in libro aduersus Ioannem conscripto, sexdecim Episcopos hoc tempore ab eo fuisse depositos, cum nonnisi sex fuerint: tamen Sozomenus tredecim numerat ab eodem tunc temporis exauctoratos. Sed & ipsum Ioannem in ordinem redegeffe Nicomediensem Episcopum Gerontium nomine, idem affirmat; quem antea clericum Mediolanensis Ecclesie a S. Ambrosio magis conuictum, & eiectum, suo loco dictum est. Hoc igitur e gradu deposito, in eius locum Chrysofomus Panophium quemdam subrogauit Episcopum, qui pedagogus fuerat Eudoxie Auguste. Sed hunc a Nicomediensibus indigno susceptum fuisse animo, idem Sozomenus tradit, vbi ait: Hic quidem tametsi pius & moribus compositis ac placidis esset, acceptus tamen Nicomediensibus non fuit. Ac proinde mota sæpenu-mero seditione, non modo beneficia tum publice tum priuatim per Gerontium in ipsos collata, verum etiam ex arte medica inexhaustam vtilitatem, & erga omnes tam pauperes quam diuites ex æquo declaratam sinceritatem ac sedulitatem eius recensebant: his & alias virtutes accumulabant, quas eos æquum erat qui illum diligebant: & haud secus atque terræmotum, aut siccitatem, aut aliud aliquod diuinitus exhibitum ostentum deprecaturi, per plateas tum patrie suæ, tum vrbs Constantinopolitanæ circumeuntes cantillabant, ac Deo supplicabant, vt illum retinerent Episcopum. Ad extremum autem vi compulsi, illum dimiserunt cum luctu ac lamentatione, & hunc cum metu & odio receperunt. Exhinc ergo tum illi qui exauctorati erant, tum illorum amici Ioannem accusabant, quod is rerum nouandarum primus auctor extitisset in Ecclesijs, & ordinationum consuetudinem præter leges patrias inuertisset. hæc Sozomenus de Gerontij depositione, recensita ab eo post exauctorationem Asianorum Episcoporum.

Quid autem aduersus Ioannem Chrysofomum hæc negotijs Ecclesiasticis detentum in Asia proditorie moliti sint qui eius studiosissimi esse videbantur, Sozomenus^c narrat his verbis: Suborta autem illi quædam odij causa fuit etiam apud coniugem Imperatoris ob Seuerianum Gabalorum Syriæ Episcopum. Etenim & hic ipse, & Antiochus Episcopus Ptolemaidis (ea ciuitas est Phœnicie) eadem memoria clari, & ad docendum Ecclesiam idonei extiterunt. Sed hic expedite & perquam clare dicebat, sic vt a nonnullis Chrysofomos, hoc est, aurei oris homo, nominaretur. Seuerianus vero tametsi sententij & Scripturarum testimonijs præstantior habitus, asperitatem tamen Syrorum lingua repræsentabat. Antiochus igitur cum prior Constantinopolim venisset, dicendo, laudem consecutus est: ac pecunijs collectis, ad ciuitatem suam redijt. Ad huius imitationem & Seuerianus postea veniens, & beneuolum forte Ioannem nactus, cum frequenter in Ecclesia concionaretur, in admiratione & honore erat, & auctoritate pollebat, ipsiq. Imperatori atque Imperatrici innotuit. Itaque cum Ioannes in Asiam proficisceretur, Ecclesiam illi commendauit: illum enim qui palpum sibi obrussisset, amicum sincerum esse arbitrabatur. Ille igitur impensius auditoribus gratificari, & populum verbis demulcere studebat. Quo cognito, Ioannes suspectum habuit, Serapione (vt aiunt) eum huc instigante. erat hic diaconus^d Ecclesie Constantinopolitanæ, qui Ioanni suggererat, significabatq. Ecclesiam a Seueriano admodum perturbari. Quo factum est, vt Ioannes hæc tenus detentus in Asia tum ob Episcoporum depositionem, tum ob Nouatianos & Quartadecimanos hæreticos, quibus & multas ademitt Ecclesias, Constantinopolim quanto cyus reuerti curarit.

Ceterum siue quod dissimulandum putarit, siue quod re vera qualem optasset sui studiosissimum populum nactus esset: vbi Constantinopolim redijt, homiliam habuit^e, qua populum ipsum laudauit haud mutatum, sed erga pastorem suum propensio-rem inuentum: nam quibus ab eo acceptus sit faustis acclamationibus, eadem oratione verbis illis significauit: Quid (inquit) dicam desiderio vestro & fauori, quem hesternò ostendistis die? quomodo voces vestræ cum gaudio cælum penetrant? ipsum sanctificantes aerem, ciuitatem fecistis ecclesiam: honorabar ego, & Deus glorificabatur: hæretici confundebantur, Ecclesia vero coronabatur, &c.] Sequenti enim a reditu die illam ad

^a Socrat. lib. 6.

c. 10.

^b Sozom. lib. 8.

c. 6.

EPISCOPI DEPOSITI A IOANNE CHRYSOSTOMO.

^c Sozom. lib. 8.

c. 10.

SEVERIANVS QVID MOLIRETUR CONSTANTINO-POLI.

^d Sozom. lib. 6.

c. 10.

REDITVS IOANNIS CONSTANTINOPOLIM. e Chrysof. hom. de regress. suo Constantinop.

A lam ad populum habuit orationem, laudans eos, quod ipsos inuenisset, quales reliquerat, pietati deditos; indeq. argumenti fumens exordium, eleganti de Hebræorum populo habita collatione, qui absente Moysæ diebus tantum quadraginta, grauer deliquisset: cum contra ipse suos post diuturniorem pastoris sui moram in fide perstantes reperisset. vbi inter alia hæc de suæ absentie tempore: Ego autem (inquit) non quadraginta dies tantum, sed & quinquaginta & centum & amplius, absens fui, & inueni vos lætantes, & philosophantes, & in Dei timore perseverantes, &c.] Contigisse autem eius ex Asia reditum post Pascha, idem ea oratione significat: qua & ex eo etiam populum laudat, quod aduersus hæreticos strenue decertasset; vbi ait: Veni ad gaudia virtutum vestrarum: audiui quia cum hæreticis colluctati estis, & quia inique egerunt in baptismo, redarguistis. Numquid incassum dicebam, quoniam casta vxor absente viro repellit adulteros, absente pastore exagitat lupos; sine gubernatore nauæ saluauerunt nauem, sine duce milites victoriam reportarunt, &c.]

Cum enim referta admodum esset hæreticis atque potissimum Arianis ciuitas illa, iugis viguit aduersus eos contentio, cum procaces illi nihil præmitterent negotij facessendi Fidelibus: quod enim conuentus in vrbe cogere fuissent Imperatorum legibus interdicti; ira æstuantibus in Orthodoxos, etsi non alias (quod cohiberentur potentia Principis) a verbis tamen minime abstinerebant; sed audentius illud, quod a Socrate ita describitur^a: Ariani extra urbem (vt diximus) conuentus fecerunt. Itaque cum festa cuiusque septimanæ occurrerent, videlicet sabbatum & dies Dominicus, in quibus conuentus in ecclesijs fieri solent; illi intra portas ciuitatis circiter porticus in vnum congregati, cantus apte ad opinionem Arianam respondentes, quos ipsi composuerant, alternatim canunt, hocq. per maiorem noctis partem faciunt. Primo diluculo, tales cantilenas alternis per mediam urbem recitantes, e portis egrediuntur; & ad loca, vbi agunt conuentus, contendunt. Verum quia aduersus fidei Consubstantialis fautores verba contumeliosa, quibus eorum animos irritarent, dicere non desinebant, (nam sæpe hanc quasi cantilenam in eos cecinere: Vbi sunt hi, qui tria vnam dicant esse potentiam?) Ioannes veritus ne aliquis ex simplicioribus eiusmodi cantibus ab Ecclesia abduceretur, quosdam ex suo populo illis contra comparauit, qui nocturnis hymnis decantandis similiter operam darent, Arianorumq. in ea re studium eo pacto reprimerent, denique suos in ipsorum fide admodum confirmarent.

At quamuis hoc Ioannis institutum valde commodum videretur: tamen illius euentus tumultu atque etiam periculo non caruit. Nam vbi hymni in Consubstantialis laudem decantati propter concentum illum nocturnum multo plus dignitatis sunt consecuti (erant enim Cruces argenteæ excogitæ, quibus lucernæ cereæ imponebantur, sumptu Eudoxie Imperatricis suppeditatæ) turba Arianorum coacta, & æmulationis ardore succensa, se vlscisci, & cum aduersarijs configere instituit. Etenim principatu illo, quem pridem obtinuerant, elati, erant ad pugnam multo ardentiores, defensoresq. fidei Consubstantialis prorsus contemnebant. Quare, nulla interposita mora, nocte quadam tumultum faciunt. Briso Imperatoris eunuchus, qui partes cantantium hymnos ad commendationem fidei Consubstantialis tuebatur, lapide in fronte percutitur. Interierunt etiam vtriusque partis nonnulli de populo. Quibus rebus Imperator admodum commotus, Arianis interdixit, ne hymnos in publico canerent. Atque hæc quidem hoc modo gesta sunt.] Addit ad hæc Sozomenus^b, perseverasse in posterum eiusmodi hymnorum cantionem tunc a S. Chrysofomo institutam in Ecclesia Constantinopolitana feliciter.

Quod vero ad legem, quam ab Arcadio aduersus Arianos tunc sancitam Socrates tradit: quod ipsa data reperiatur^c sub Consulatu tertio eiusdem Arcadij & Honorij, anno videlicet Domini trecentesimo nonagesimosexto, biennio ante quam eius Ecclesie ipse Ioannes eligeretur Episcopus: reuocatur in dubium, num sub Nectario potius eius prædecessore ea acciderint, vel sub ipso Ioanne: nam hæc in ea leguntur in fine: Ad hoc interdicator his omnibus ad Litaniam faciendam intra ciuitatem noctu vel interdium profanis coire conuentibus: statuta videlicet condemnatione centum librarum auri contra officium sublimitatis tuæ, si quid huiusmodi fieri vel in publico, vel in priuatjs ædibus concedatur.] hæc ibi. Ceterum quod sæpe ijdem, licet repressi legibus, iterum (vt superius vidimus) eadem impie actarent, vt crebro necesse fuerit iterum sancitis

ARIANI NOVA MOLIVNTVR.

ARIANI NOVA MOLIVNTVR.

^a Socrat. lib. 6. c. 8.

ARIANI ADORIVNTVR CATHOLICOS.

^b Sozom. lib. 8. c. 8.

^c De hæret. L. 30. c. Theod. DE LEGE ARCADII CONTRA ARIANOS.

edictis reprimere: nihil prohibet, quo minus dicatur, eosdem ante sub Nectario dicta sanctione cohibitos, & sub Chrysofomo ipsos inuidia percitos acriori, rursus illa tentasse.

Porro haud potuit quiescere Chrysofomus, quoadusque iisdem haeretici Imperatoris mandato ab vrbe penitus pellerentur. Quod hac ratione consecutus est. ^a Opportunum enim ipse tempus nactus, quando Imperator venit ad sacrum, festo eum ad id vocante, (erat enim dies Epiphaniarum) cum sic ipsum compellauit his verbis: Dic mihi, o Imperator, si quis huic pulchrae & pretiosae (ostendens coronam quam habebat in capite) quosdam abiectos & obscuros lapides inseruisset: videretur hoc tibi esse tolerandum; & non tamquam vniuersa per illos afficeretur contumelia, aegre tulisses? Cum is autem veritatis sermone annuisset: Quid vero (inquit) non existimas vniuersorum Regem irasci, si in pia ciuitate quae omnino recte se habet, pars quae male sentit, sinatur habitare: cum oporteat vel ab illis exigere vt conuertantur, vel si perseverant, protinus expellere? Haec cum audisset Imperator, non distulit, nec est cunctatus: sed primos eorum statim accersit; & ex eis scire voluit, num in animum inducerent a fugienda desistere opinione; minatus exilium & bonorum suorum priuationem ijs qui non parent. Cum autem vidisset eos esse immedicabiles, minas deduxit ad effectum, & iussit eos expelli a ciuitate. Hoc effecit, vt nonnulli errorem dediscentes, se rectae adiungerent opinioni.] hac ita se habuerunt; licet ante rixas obortas perperam (mea sententia) collocet Metaphrastes. Addit autem ad haec Marcus diaconus ^b, Arcadium Imperatorem, cum intellexisset complures suorum vel in aula militantium, vel magistratibus fungentium esse haeticos, sed extrinsecus speciem praetulisse Catholicorum, eosdem e magistratibus pulsos, pecuniaque multatos penitus reiecit.

Cum autem haud absque piaculo supplicioque quispiam non Catholicus Constantino poli morari posset: accidit vt nonnulli inter Orthodoxos se miscuerint, & vt Fideles, cuncta agerent, quae a Catholicis essent solita facitari. At quodnam prodigium tunc acciderit, Sozomenus ^c enarrat his verbis: Vir quidam sectator haereseos Macedonianae eiusdem sectae uxorem habebat. Hic cum Ioannem de sincera Dei religione differentem forte audisset, doctrinam amplexus, & uxorem quoque vt sibi consentiret, hortatus est. At quoniam illa notarum mulierum solita consuetudine captiua teneretur, vt maritus quamuis admonuisset, saepe nihil tamen proficeret: Nisi (inquit ille) in religione mihi confors fueris, nec in vitae quidem communione posthac eris. Ibi mulier, data fide se id facturam, cum ancilla quadam, quam fidam arbitrabatur, de hac re communicat: eamque sibi ad fraudem faciendam marito sociam adiungit. Itaque tempore communicationis (intelligunt autem qui Christo sunt initiati, quid dicam) illa quod acceperat, continens, velut oratura procubuit. Famula autem interim astans furtim porrigit id quod manibus adueniens ferebat: quod quidem simulatque dentibus admotum fuit, in lapidem induruit. Tum mulier timore consternata, ne quid sibi grauius eueniret ob tantum miraculum in se diuinitus editum, cum festinatione ad Episcopum accurrit, se ipsam indicat, ac lapidem ostendit, qui manifesta vestigia morsus, sed materiam ignotam & inusitatum quemdam colorem referebat. Cumque profusis lacrymis veniam impetrasset, cum marito deinceps concors vixit. Si cui autem haec verisimilia esse non videntur; testis est ipse lapis, qui etiam nunc hodie inter Constantinopolitanam vrbis Cimelia conseruatur.] hac Sozomenus, & alij post eum id ipsum affirmant.

Quod autem in castris inter alios Scythae militarent, iisdemque labe Arianae haereseos inquinati: vt hos ad meliorem frugem Ioannes Chrysofomus restitueret, quid operatus sit, Theodoretus ^d docet his verbis: Cum videret praeterea gentem Scythicam doctrinae Arianae laqueis irretitam teneri: molitus est sedulo inde eam eripere. Ad quam praedam capiendam, hanc viam excogitauit. Complures qui eadem lingua loquebantur, presbyteros, diaconos, & lectores ordinauit, illisque vnam tribuit ecclesiam: quorum opera multos errore lapsos Ecclesiae reconciliauit. Nam ille ipse plerumque ad eam ecclesiam profectus, cum illis locutus est, interprete vtriusque linguae perito vsus; aliosque dicendi facultate instructos ad idem ipsum faciendum induxit. Ita quidem in illa vrbe praestitit; compluresque errore imbutos, veritate doctrinae Apostolicae explanata, reduxit.

Itemque cum accepisset Scythas, qui Nomadae vocantur, quique propter Istrum incolebant

A lebant, sitienter quidem salutem appetere, sed habere neminem, qui sitim suam salutaris doctrinae fluentis restingeret: viros laborum Apostolicorum imitatores conquisiuit, eosque illis erudiendis praefecit. Litteras autem eius ad Leontium Ancyrae Episcopum perscriptas, quibus cum Scythas ad fidem conuersos esse significabat, tum orabat vt viros idoneos ad rectam salutis viam illis monstrandam mitteret, ipse quidem legi. Porro autem vbi intellexit pestiferam Marcionis haereseos nonnullos in nostra regione pagos occupasse, scripsit ad eum qui id temporis Episcopus illius Ecclesiae fuit, hortatus vt haereseos illam expelleret: atque quo ipse in eo negotio exequendo adiumento esset, edicta Imperatoris ad illum mittenda curauit.] haec Theodoretus. Reliquos autem pro fide Catholica labores ab eo susceptos inferius suo loco dicturi sumus. Iam vero ad res gestas anni sequentis transeamus.

B IESV CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.

A N N V S

A N N V S

A N N V S

401.

4.

7.

Q Vadringentesimus primus Domini annus, Vincentio atque Frauita * Consulibus, describitur Fastis: quo Anastasius Papa, qui anno superiori Origenis haereseos condemnarat, audiens grauius scriptis suis aduersus S. Hieronymum ea ex causa obstrepere Ruffinum, eundem scriptis publicis litteris Romam vocat. Cum ille dissimulans, praetextensque quasi non Anastasij essent litterae, sed ab alio aliquo nomine eius confictae, venire neglexit: excusans se tamen, ad ipsum Anastasium scripsit Apologiam. At ipse Romanus Pontifex in absentem, saepe vocatum, atque adesse contemnentem, damnationis sententiam iure tulit. Haec autem summatim complexa, quomodo se habuerint, diligentiori sunt tractatione, fidelique testificatione narranda. Atque primum quod ad rationem temporis spectat: hoc quidem anno vocatum esse litteris Anastasij Papae Ruffinum, ex S. Hieronymi Apologia aduersus eum conscripta deducitur. Cum enim ea scriptione (quam confectam esse sequenti anno, suo loco aperiemus) dum meminit Anastasij litterarum, anno superiori datas dicat; ad praesentem vtique annum eas referre necesse est. Sunt enim haec eius verba, dum redarguit ipsum, quod Anastasij Papae iudicium subterfugerit ^a: Siricij iam in Domino dormientis profers epistolam, & viuentis Anastasij dicta contemnis? Quid enim tibi (vt ais) officere potest, quod te ignorante aut scripsit, aut forte non scripsit? Et si scripsit, sufficit tibi totius Orbis testimonium: Quod nulli verum videtur, vt tanta Vrbs sacerdos vel innocenti iniuriam facere potuerit, vel absenti. Innocentem te vocas, ad cuius interpretationem Roma contremuit? Absentem, qui accusatus respondere non audes; & tantum Romanae Vrbs iudicium fugis, vt magis obsidionem barbaricam, quam pacatae Vrbs velis sententiam sustinere? Esto praeteriti anni ego epistolam finxerim, nempe Anastasij Papae: recentia ad Orientem scripta quis misit? in quibus Anastasius tantis te ornat floribus, &c.] intelligit enim de eiusdem Pontificis epistola scripta de Ruffino ad Ioannem Hierosolymitanum Episcopum anno sequenti. Quam igitur anno praeterito datam dicit ab eodem Pontifice epistolam ad Ruffinum, qua ipsum Romam vocauit, ad hunc ipsum annum eam referre necesse est. haec de tempore.

Cum autem dictas Anastasij Papae litteras, quibus accersebatur in Urbem, causam dicturus, Ruffinus accepisset: propriae conscientiae percussus examine, sciens se ibi fore damnandum, tergiuersatus venire destitit, in dubium (vt dictum est) reuocans, num ab ipso Romano Pontifice eadem litterae scriptae fuissent necne; necessitatem quoque obtinens Aquileiae commorandi, parentum vel affinium gratia, a quibus triginta annorum spatium abfuisset. Vt tamen pro se ipse Anastasio facisfaceret, ad eundem scripsit Apologiam, cui fidei suae Catholicae professionem adiunxit, quo se Catholicum esse monstraret. Extat ipsa, cuius est exordium ^b: Audiui quosdam, &c.] de qua S. Hieronymus, ferro iam vlticus aperiens: In epistola (inquit) sancti Papae Anastasij lubricus extitisti & turbatus: in quo figas gradum, non reperis. Modo enim dicis a me esse compositam: nunc ab eo ad te debuisse transmitti, cui missa est. Rursus iniustitiam scribentis arguis: etiam si scripta sit ab illo, siue non scripta, ad te nil pertinere testaris, qui praedecessoris eius habeas testimonium, & rogantem Romam, vt illam illustrares praesentia tua, oppiduli tui amore contempseris. Si a me fictam epistolam suspicaris, cur eam in Romanae Ecclesiae Chartario non

NOMADES AD RECTAM FIDEM CONVERSI.

* Frauito Flabito AGITVR ROMAE CAUSA RUFFINI AB ANAST. PAPA.

^a Hieron. Apolog. in Ruffin.

COMPELLAT RUFFINVM S. HIERONYMVS.

RUFFINVS SVBTEREVGIT IVDICIVM.

^b Extat apud S. Hieron. tom. 9.

ARIANI PEL- LVNTVR CON STANTINOP. a Metaphrast. in Vit. Chrysof. apud Chrysofom. tom. I.

b Marc. diac. in A.S. Porphyrij Episc. Gazenf.

c Sozom. lib. 8. cap. 5. MIRACVLVM DE EVCHARI STIA.

CHRYSOST. ARIANOS SCYTHAS AD FIDEM CATHOLICAM RESTITVIT. d Theod. lib. 5. c. 30.

non requiris? ut cum deprehenderis ab Episcopo non datam, manifestissime criminis reum teneas, & nequaquam araneorum mihi opponas cassulas, sed fortissimo me & solidissimo constringas rete. Si autem Romani Episcopi est; stulte facis ab eo exemplar epistolae petere, cui missa non est; & non ab illo qui miserit, de Oriente expectare testimonium, cuius auctorem & testem habeas in vicino. Vade potius Romam, & praesens apud eum expositula, cur tibi & absentem & innocenti fecerit contumeliam: primum ut non reciperet expositionem fidei tuae, quam omnis (ut scribis) Italia comprobavit, & baculo tuarum uti noluerit litterarum contra canes tuos: deinde ut epistolas contra te ad Orientem mitteret, &c.] sed id anno sequenti, quo ad Ioannem Hierosolymorum Episcopum scripsit epistolam.

RUFFINVS
AB ANASTASIO
PAPA DAMNATVS.
Hieron. Apolog. lib. 2. in principio.

Ex his probe intelligis, lector, Apologiam Ruffini cum professione fidei ab Anastasio Papa minime fuisse receptam: utpote quod in ea nulla mentio fieret de Origenis haesibus, quarum vehementer accusabatur, prout S. Hieronymus docet. Habito igitur hoc anno de Ruffino Romae iudicio, quod venire vocatus neglexerit, quodque de obiectis criminibus minime satisfecerit, iure meritoque sententiam damnationis accepit, prout iam dicta data ab eodem Pontifice anno sequenti litterae ad Ioannem Hierosolymorum Episcopum docent. Quae autem aduersus inuectiuas eius in S. Hieronymum ipse rescripserit, anno sequenti, suo loco pluribus dicturi sumus. Scripta quoque est hoc anno a Theophilo Episcopo Alexandrino secunda Paschalis epistola (ut superius exacte vidimus) qua idem Antistes Origenis errores cum eorum auctore maiori exagitauit efficacia, dicendique potentia; quam postea S. Hieronymus Latine redditam misit in Occidentem.

CONCILIUM
CARTHAGINENSE
PROVINCIALE.

Quod rursus ad res Occidentalis Ecclesiae pertinet: hoc anno mense Iunii habita est Synodus prouincialis Carthagine, qua decretum est de legatione mittenda Romam ad Anastasium Romanum Pontificem, atque Mediolanum ad Venerium eius sedis Episcopum, ut Africanae Ecclesiae sacris ministris maxime indigenti consulerent. Quod enim ad temporis rationem pertinet; cum haec Synodus (ut eius Acta significant) celebrata dicatur post Consulatum Flauij Stilichonis, utique ad praesentem annum referenda est, qui primus sequitur post eiusdem Stilichonis Consulatum priorem: nec est quod ad posteriorem eius Consulatum referri possit, qui post annos sex contigit, quando iam Anastasius Papa, cuius est in Synodo mentio, ex hac vita migrarat. Quanta autem Africana Ecclesia laboraret penuria clericorum, ex verbis Aurelij Episcopi Carthaginensis accipe, quibus sic allocutus est Patres:

Extat som. 1. Conc.

LEGATIO AB
ECCLESIA
AFRICANA
AD ANASTASIVM
ET VENERIVM.

Ecclesiarum Dei per Africam constitutarum necessitates mecum optime nouit charitas vestra, sanctissimi fratres. Et quoniam praestitit Dominus, ut ex aliqua parte sancti coetus vestri esset congregata praesentia: videtur mihi, ut has easdem necessitates, quas pro solitudine nostra indagare potuimus, in medium proferamus. Quas cum approbauerit vestra sinceritas; sit consequens, eligendum esse vnum ex nostro numero confacerdotem, qui, auxiliante Domino & orationibus vestris, & has ipsas necessitates suscipere possit, & gnauiter peragenda implere, perrecturus ad transmarinas Italiae partes, ut tam sanctis fratribus & confacerdotibus nostris venerabili sancto fratri Anastasio sedis Apostolicae Episcopo, quam etiam sancto fratri Venerio facerdoti Mediolanensis Ecclesiae necessitatem ipsam atque dolorem atque inopiam nostram valeat intimare. Ex his enim sedibus hoc fuerat prohibitum: quo nouerint communi periculo prouidendum; maxime quia tanta indigentia est clericorum, multaque ecclesiae ita desertae sunt, ut ne vnum quidem diaconum vel illiteratum* habere reperiantur. Nam de ceteris superioribus gradibus & officijs tacendum arbitror: quia (ut dixi) si ministerium diaconi facile non inuenitur, multo magis superiorum honorum inueniri non posse, certissimum est. Et quotidianos planctus diuersarum pene emortuarum plebium iam non sustinemus: quibus nisi fuerit aliquando subuentum, grauis nobis & inexcusabilis innumerabilium animarum pereuntium causa apud Dominum mansura est.] haecenus Aurelius.

ANAST. LABORAT PRO
RESTITVENDA
ECCLESIA
AFRICANA.

Cui autem Episcoporum eiusmodi fuerit decreta legatio, haud exploratum satis haberi potest. Annuisse Synodi petitioni Anastasium Papam, ministros ecclesiae in Africam mittendo, argumento est, quod & his maiora curauit. Scribens enim ad Africanos Episcopos, de reducendis in Ecclesiam Donatistis, prouinciam perdifficilem aggrediendam, admonuit; quod opus sollicitius impleri mandauit: dicemus de hac re, cum paulo post sermo erit de vniuersali Synodo Carthaginensi hoc eodem anno eadem ex causa mense Septembris

bris magna celeritate atque celebritate congregata, iussu (ut ex ea colligitur) eiusdem Pontificis Anastasij. Sed & Venerium Mediolanensem Episcopum fauisse votis Africanorum Episcoporum, ex eo existimamus, quod peculiaris ille auctor Vitae S. Ambrosij Paulinus, eiusdem Ecclesiae quondam lector, in Africam amandatus apparet; confedissequ. Carthagine apud Fortunatum diaconum, ipse testatur; & quidem S. Augustini petitione se scripsisse eiusdem S. Ambrosij res gestas, in eadem ipse scriptione confirmat. Quem quidem & eundem illum putamus esse Paulinum, qui in eadem Ecclesia Africana aduersus haesim Pelagianam primus omnium strenue Caestium exagitans decertauit, de quo suo loco pluribus agendum erit.

In hac ipsa igitur priori Synodo Carthaginensi trigintaduo canones editi leguntur ex recitato Breuiario canonum Hipponensis Concilij, de quo superius mentio facta est; inter quos & canon ille reperitur insertus, quo in ecclesia etiam passiones martyrum in eorum anniuersaria die legi conceduntur. Porro Aurelius Episcopus Carthaginensis sollicitus fuit, ut hoc eodem anno ex omnibus Africanae Ecclesiae prouincijs ad Synodum colligerentur Episcopi; indixitque Synodum generalem ad mensem Septembris, ut omnium sententia summi ponderis res tractaretur, nimirum pax vniuersalis cum omnibus Donatistis; sciens in hanc rem ineundam sua admonitione incumbere Romanum Pontificem, & vota simul concurrere Imperatorum.

Concil. Carthag. c. 13.

Quod igitur hoc anno Anastasius Papa de Ecclesia vniuersali curam gerens, sciens ipsam Ecclesiam Africanam ex Donatistarum schismate magnopere laceratam, de vnitate ardentiori studio procuranda litteras dedisset ad Aurelium Episcopum Carthaginensem aliosque aliarum in Africa prouinciarum Episcopos: ijdem plurimi facientes admonitionem Romani Pontificis, indixerunt generale Concilium Carthagine; quo ex omnibus prouincijs Africanis hoc anno ad Idus Septembris de his acturi conuenerunt Episcopi. Haec quidem omnia ex ijs quae idem Aurelius Carthaginensis Episcopus in eadem Synodo praefatus est, satis explorata redduntur. Primum vero eiusmodi Concilio praeficiuntur iste titulus & praefatio: Vincentio & Flabito viris clarissimis Consulibus, Idibus Septembris, Carthagine in Secretario basilicae Restitutae, cum in Concilio congregati in Ecclesia Carthaginensi confedissemus ex Africanis omnibus prouincijs Episcopi, id est Aurelius eiusdem sedis Episcopus cum collegis suis, quos eorum subscriptio manifestat: ait idem Aurelius Episcopus: Recitatis epistolis beatissimi fratris & confacerdotis nostri Anastasij Ecclesiae Romanae Episcopi, quibus nos paternae & fraternae charitatis sollicitudine ac sinceritate adhortatus est, ut de haereticorum & schismaticorum Donatistarum insidijs & improbitatibus, quibus Africanam Catholicam Ecclesiam grauius vexant, nullo modo dissimulemus. Grati-
as agimus Domino nostro, quod illi optimo & sancto Antistiti suo tam piam curam pro membris Christi, quamuis in diuersitate terrarum, sed in vna compage corporis constitutis, inspirare dignatus est.] ista ipse coram Patribus Aurelius praelocutus est: quibus intelligas Romani Pontificis vniuersale in Ecclesia regimen: sciasque pariter, sic Aurelium appellare Anastasium collegam, fratrem, & confacerdotem, ut tamen eundem recognoscat & patrem, cum commendat eius paternam & fraternam erga omnes charitatis sollicitudinem.

CONCILIUM
GENERALE
CARTHAGINENSE.

Quod autem spectaret ad conciliandos Ecclesiae Catholicae Donatistas; in negotio plane difficillimo, ac saepe frustra tentato, visum omnibus lenitate potius, quam seueritate agendum fore. Sed & quod turpe censeretur Orthodoxae fidei professoribus, aliter quam ratione aduersarios superare; illud in primis Patres excogitarunt, ut in vniuersas Africanas prouincias, ad ipsarum Praefectos ac Iudices, penes quos Acta publica seruarentur, litteras darent; quibus significarent, ut ab iisdem curarentur exquiri omnibus in locis, in quibus Maximianistae a primioribus Donatistis auulsi, haberent ecclesias, res gestae in publica monumenta relatae. haec idcirco, ut ex actis ipsis Donatistarum cum Maximianistis, manifesti iisdem (ut dictum est superius) conuinci possent erroris: frustra ipsos obijcere in Catholicos, quae ipsi sapius perpetrassent contra Maximianistas: ut S. Augustinus frequenter inuolucans exprobrat, suismet ipsorum factis illos omnino conuincens.

Extat insertum
Concil. African. c. 33. som. 1. Concil.

Sed & illud decretum, quod ad pacem & vnitatem ineundam conducere visum est, ut ad ipsum in primis Apostolicae sedis Antistitem Anastasium aliosque transmarinos Episcopos scriberetur, ut Donatistis redire volentibus ad Ecclesiam Catholicam indulgeretur, in iisdem ordinibus apud suos ante susceptis (si hoc recipiens Episcopus conducere existimaret) posse perseverare: quod quidem olim Melchiadis Papae tempore in Romano Concilio cum

DE PERQVIRENDIS ACTIS DONATISTARVM.

QVOD AB ANASTASIO PAPA PETENDVM.

lio cum eisdem Donatistis fuisse transactum, diximus: licet postea in transmarina Synodo A illud de Donatistis sancitum fuerit, ne redeuntes ad Ecclesiam cum honoribus ante obten-

ris recipere possent, quod vniuersali paci Ecclesiae id maxime profuturum intelligerent. Quid vero acturi essent post accepta a prouinciarum Iudicibus Acta publica Donatistarum cum Maximianistis, postq. indultam ab Anastasio Papa facultatem recipiendi eos ad Catholicam Ecclesiam redeuntes, si expediret, etiam cum honoribus: Patres ita in eadem sessione decernunt: Deinde placuit, vt his peractis, legati etiam praedicandae pacis & vnitatis gratia, sine qua salus Christiana non potest obtineri, e numero nostro ad ipsorum Donatistarum, siue quos habent Episcopos, siue ad plebes mittantur: per quos omnibus in notitiam perferatur, quam nihil habeant, quod aduersus Ecclesiam Catholicam iuste possint dicere. maxime vt manifestum fiat omnibus per Gesta etiam municipalia, propter documentorum firmitatem, quid ipsi de Maximianistis schismaticis suis egerint: vbi eis diuinitus demonstratur, si attendere velint, tam inique tunc illos ab Ecclesiae vnitae praecisos, quam inique nunc clamant a se Maximianistas schisma fecisse: ex quorum tamen numero, quos iam plenarij Concilij sui auctoritate damnauerant, in suis honoribus de- nuo receperunt; & baptismum, quem damnati & exclusi dederant, acceptauerunt. Vt videant quam stulto corde resistent paci Ecclesiae toto Orbe diffusae, cum ista faciant pro parte Donati; neque se istorum, quos ita receperunt, communionem propter intuitum pacis contaminari dicant: & nos condemnent, id est, Ecclesiam Catholicam etiam in extremis terrarum partibus constitutam, per eorum communionem inquinatam, quos tunc accusantes conuincere nequiverunt.] haec summa fuit legationis pro conciliatione Donatistarum mittendae, & quidem (vt arbitror) sancti Augustini suggestione; qui agens contra Petilianum, Cresconium, atque alios Donatistarum Episcopos, eo irrefragabili ad conuincendos ipsos vtitur argumento; nimirum nihil esse, quod eos retardare posset ab in- eunda cum Catholicis concordia, etiam si lapsorum communicatione olim inquina- ti fuissent: nec respuendum ab eis horum baptisma. Nam si ob bonum pacis illi id praestare Maximianistis decreto vniuersalis Concilij decreuissent: quomodo non magis ob totius Christiani Orbis cum eis coniunctionem & pacem id ipsum praestare sollicitius debuissent?

His in Concilio, Patribus consultis, firmiter stabilitis, quatuordecim reperiuntur sta- tuti canones ad disciplinam Ecclesiasticam recte instituendam, restituendamq. ex anti- quioribus regulis, vt de caelibatu diaconorum, presbyterorum, & Episcoporum, deq. non transferendis Episcopis de sede in sedem, de baptizandis infantibus, & alijs, quorum D nonnulla in alijs Concilijs ante habitis reperiuntur fuisse decreta, quae relinquimus dis- quirenda lectori. Ad postremum vero illud additum est decretum, vt litterae legatorum, qui mittendi essent ad Donatistas, scriberentur omnium nomine ab Episcopo Carthagi- nensi; quod & postea factum est, cum eadem legationes mittendae fuerunt.

Quid autem post actum sit, accurate peruestigemus. Missis a Concilio litteris ad Ana- stasium Romanum Pontificem & alios Italiae Episcopos pro indulgentia redeuntium Do- natistarum ad Ecclesiam, nimirum vt si Episcopo eos recipienti expediens visum sit, ij- dem cum honoribus ordinibusq. recipere: Indulisse id ipsum Anastasium Papam, & qui cum eo congregati erant Episcopi, certum illud est argumetum; quod constat Afri- canos Episcopos ea vfos esse concessa auctoritate. Nam S. Augustinus haec aduersus Cre- sconium b habet: De Episcopis quidem vel clericis recipiendis alia quaestio est. Quamuis E enim cum apud vos ordinantur, non super eos inuocetur nomen Donati, sed Dei: tamen ita suscipiuntur, vt videtur paci & vtilitati Ecclesiae conuenire.] et paulo inferius: Proinde ve- stri Episcopi, seu quilibet clerici, quantum ad illa Ecclesiastica officia pertinet, sic in Catho- licam suscepti sunt vnitatem, quemadmodum expedire videbatur ijs, quorum saluti per eorum consulebatur officium, vel exercendum, vel omittendum, &c.] haec ex decreto Ana- stasij Romani Pontificis & eorum qui cum eo conuenerunt Episcoporum: desiderantur ta- men epistolae, quas Pontifex de his reddidit ad Episcopos Africanos. Quomodo au- tem, cum haec omnia Africani Episcopi ab Anastasio Romano Pontifice accepissent, ite- rum Carthagine conuocato Concilio, de his omnibus per legatos Romae redeuntes red- diti certiores, de conueniendis Donatistis edidit decretum, suo loco dicemus. Iam vero quae Africanae Ecclesiae reliqua sunt anni huius, ordine prosequamur.

a Concil. Afric. 36. DE MITTEN- DIS LEGA- TIS AD DO- NATISTAS.

DECRETA IN SYNODO CARTHAGI- NENSI.

ANASTA- SIUS PAPA CONCESSIT QVAE PETIE- RYNT EPISC. AFRICANI.

b August. contra Crescon. lib. 2. 51. 12.

A SA CIVO OIRA T...

Hoc

A Hoc item anno Honorius Imperator pro clericis ista rescripsit ad Pompeianum Pro- consulem Africae a:

Quicumque Catholicae religionis clerici intra eum modum, vnde victus emendi, ven- dendiq. vsum lege praefinitum exercent: ab auraria pensione habeantur immunes. Ab his quoque, quos a publico laboris actu & gradu clericatus, & (quod non minus est) sanctior vita defendit, praecipimus temperari. Nec enim vllum eorum, qui excepti legibus proba- buntur, subiaccere pacimur iniuriae, &c. Dat. prid. Id. Iul. Mediol. post Consulatum Stilichonis & Aureliani VV. CC.] haec rescribens pro Catholicis tantum Africanae Ecclesiae Imperator, tacite admonitos voluit, Donatistas, vt alienos ab Ecclesia, ab Imperatore re- icctitios haberi; vt ita ea vexatione tributorum ad mentem integram redire deberent. Quod vero iisdem, quibus clericos, priuilegijs frui voluit eos, quos, inquit, sanctior vita B defendit: per hos esse monachos intelligendos, omnes puto consentient.

His autem de rebus hoc anno gestis in Occidente narratis, iam in Orientem, in ipsam regiam ciuitatem Constantinopolim commigret oratio, ibi diutius rerum gestarum copia detinenda. Hoc igitur anno, quinto Idus Aprilis (vt auctores sunt Socrates, Sozomenus, Marcellinus, & alij) Arcadius Imperator auctus est filio, quem patris nomine Theodo- sium nominauit. At quae praecesserunt natale ipsius, quae mox fuerint subsequuta, nem- pe baptismus & alia, ex fidelissimo auctore, qui interfuit, nempe Marco Gazensi diacono, verbis ipsius hic describamus. Ad haec enim ipse narranda incidit, cum profectioem Ioannis Caesareae Palaestinae atque S. Porphyrij Gazensis Episcoporum Constantino- polim ob rem grauissimam, nempe ob demolitionem famosissimi Marnae idoli templi, ad Imperatorem Arcadium, pluribus narrat. Quam quidem historiam, vt rem dignissimam C ad institutumq. spectantem, reddemus. Sed antequam eam aggrediamur; debet lector meminisse, quae ante biennium recitata sunt ex eodem auctore de sua ipsius eadem ex cau- sa suscepta legatione ad eundem Imperatorem; quam ministri illius, cui negotium man- datum fuit, auaritia, irritam prorsus redditam esse diximus. Cum vero Ecclesia ibi posita grauioribus in dies a Gentilibus illic agentibus vexationibus ageretur; ipse eius Ecclesiae sanctissimus Praesul profectioem ad Imperatorem instituit. Sed quomodo haec singula se habuerint, auctorem ipsum Marcum diaconum audiamus: multa enim scitu digna, om- niq. fide testata posteris commendauit; licet iudiori stylo & versione scrupulosa ad ver- bum reddita, appareant minus compta: Sed ad ornatum satis ipsa sibi veritas est, cuius fulgore obscura quaeque nitescunt. Sic igitur rem auctor aggreditur:

Quo magis autem videbant Idololatram Gazenses multiplicari Christianos, eo magis D efferebantur, & non sinebant eos obire officia ciuilia, sed eis vtiebantur tamquam malis fa- mulis. Videns autem rursus beatus Porphyrius magnam iniuriam, quae fiebat Christia- nis, & non ferens; aspiciens vero probris & contumelijs appetitos, proficiscitur Caesa- ream ad beatum Ioannem Archiepiscopum; & rogat eum cum lacrymis, vt praebet ei quietem. Dicebat enim se non posse pati amplius graua & absurda, quae fiebant a Ga- zais. Beatus autem Ioannes cum audiisset, rogabat eum vt aequo & forti animo pate- retur, & retineret Episcopatum. Respondens vero sanctissimus Porphyrius, dixit ei: Te attestor coram Deo, qui non est visibilis, & spem nostram Iesum Christum Dominum omnis creaturae, & adorandum & viuificum sanctum Spiritum, ne despicias petiti- onem meam, ne requiratur a nobis interitus animarum innumerabilium. Sed rogo te Pa- ter, vt mecum nauiges ad urbem regiam, vt rogemus Imperatores, Rege caelesti annuen- te, vt euertant templa idolorum. Respondens autem beatus Ioannes, dixit ei: Fili, iusta quidem est petitio, sed non est aptum tempus: iam enim imminet conuersio hiemalis. Respondit beatus Porphyrius: Si vult nos Deus esse, & Gazae populum conuertere, po- test etiam seruare in hieme. Tu vero Pater, eius fidens clementiae & misericordiae, id ve- lis, & iter nobis succedet feliciter. Dicit ei beatus Ioannes: Fiat voluntas Christi.

Postquam autem beatus Ioannes est ei pollicitus, scribit ad me, vt quamprimum veni- rem Caesaream, & afferrem mecum tres libros, & quadragintatres nummos, qui ei resta- bant ex reddito sanctae Ecclesiae. Ego vero acceptis litteris, cum sumpsissem libros & num- mos, protinus sum egressus: & cum venissem Caesaream, inueni sanctissimos Episcopos pa- ratos ad nauigandum. Et cum post duos dies soluisset, nauigauimus vigesimotertio men- sis *. Et cum Dei benignitate fuisset nobis secunda nauigatio, spatio decem dierum ap- pulimus ad Rhodum insulam. Erat autem tunc in insula in aduersa eius parte quidam monachus

a 136. de Episc. & clericis. Cod. Theod. HONORIVS IMMUNITATEM CONCE- DIT CATHO- LICIS CLERI- CIS ET MO- NACHIS.

b Socrat. lib. 6. cap. 6. c Sozom. lib. 8. c. 4. d Marcellinus in Chronico. THEODOSIVS IUNIOR NA- SCITVR.

THEODOSIVS IUNIOR NA- SCITVR.

PORPHYRII EPISCOPI GAZAE PRO- FECTIO AD IMP. ARCA- DIVM.

MITRAS NILON

PROFICI- SCVNTVR IOANNES ET PORPHYRIVS CONSTAN- TINOP.

* Februarij

DE PROCO-
PIO SAN-
CTISSIMO
MONACHO.

DE REBYR A-
GENDIS EPI-
SCOPOS IN-
STRVIT.

PROCOPIVS
DE REBYR A-
GENDIS EPI-
SCOPOS IN-
STRVIT.

EPISCOPI
PERVENI-
VNT CON-
SANTINO-
POLIM.

AMANTIUS
CVBICVLA-
RIVS CVRAT
NEGOTIVM
EPISCOPO-
RYM.

monachus nomine Procopius, qui nunc est relatus in numerum angelorum: dormiuit enim quinque abhinc annis, cum vixisset vitam nulli culpæ affinem, in ieiunijs & vigilijs & summa paupertate. Habebat vero donum quoque prophetiæ, & virtutem expellendi dæmones. Cum nos autem (vt dictum est) Rhodum appuliffemus, & audiiffemus de vita sancti viri, necessarium duximus eum non præterire, sed eius angelica frui consuetudine. Et cum rogauiffemus vbinam haberet monasterium, ad eum profecti sumus nauigantes in cymba. Et cum perueniffemus, pulsauimus ostium: statim autem egressus, per se aperuit nobis, etiam si haberet apud se alium discipulum. Cum autem aspexiffet sanctiffimos Episcopos, procidens in terram eos adorauit. Deinde surgens, me quoque est deosculatus, & pium Eusebium diaconum, quem secum ducebat S. Ioannes Archiepiscopus.] Vidisti, lector, quali honore a sanctis monachis accipi solerent Episcopi? Sed pergit ipse:

Cum nos introduxiffet in oratorium, retrocessit, dans priorem locum beatiffimis Episcopis, dicens: Decet vos sacerdotes habere priorem locum; me autem humilem & abiectum, & qui ordinationem non sum affecutus, posteriorem. Tunc cognouimus sanctiffimum Procopium esse perspiciendi occulta præditum potestate. Cum enim nos numquam aspexiffet, neque de nobis audiiffet, cognouit per spiritum eos esse Episcopos, beatiffimos inquam Ioannem & Porphyrium; & ideo eos honore affecit dicendi preces priori loco. Et inde post preces sedimus: & cum esset nobis locutus multa animæ vtilia, rogauit causam suscepti itineris molestiæ. Beatus vero Porphyrius omnia ei narrauit de Gazæis, quantus sit eorum furor in colendis simulacris, & quam multa malâ ab eis paterentur Christiani; & quod ea de causâ ascendunt, vt rogent Imperatores vt euertantur templa idolorum. Cum autem audiffet S. Procopius anachoreta, dixit: Domine Iesu Christe conuertere famulos tuos a fraude diabolica, ad fidem illumina. Deinde dicit sanctiffimis Episcopis: Ne sitis animo anxij, o Patres: Deus enim, qui nouit zelum vestræ fidei, iter vobis diriget, & dabit omnia quæ sunt vobis cordi. Agite ergo, ea vobis dabo monita, quæ Deus reuelauit humilitati meæ. Primum enim conuenite sanctiffimum Episcopum Ioannem, & cum eo preces ad Deum fundite, & ei rem exponite. Et ipse est vobis consulturus ea, quæ ipsi reuelauit Dominus. Non enim potest loqui in Palatio, quoniam irascitur ei Imperatrix Eudoxia. Ipse vero vos commendabit Amantio cubiculario Domine, viro pio, qui & habet in honore sacerdotes. Ipse vos introducet ad Imperatricem: & quando ad eam ingressi fueritis, vos est benigne exceptura: exponite ergo ei rem vniuersam, & iubete eam valere, & exite. In secundo autem ad eam ingressu, postquam vos eam huius rei admonueritis, dicite ei: Speramus in Christum Filium Dei, quod si rei præsentis studueris, est tibi daturus filium masculum. Cum hoc autem audierit, est lætatura: est enim prægnans, & hic est mēsis nonus ex quo concepit. & est factura omnia, vt rem vobis reddat effectam, Deo annuente.

Nos autem cum audiiffemus quæ dixerat vir sanctus, & credidiffemus ei quæ fuerat locutus, & ipse nos Deo commendasset; egressi sumus, & soluentes illo die nauigauimus, & post alios decem dies peruenimus Byzantium: & accepto hospitio, sequenti die iuimus ad sanctiffimum Archiepiscopum Ioannem. Cum vero cognouiffet quinam essemus, nos accepit magno honore & obseruantia. Nos autem rogauit, quam de causa hunc viam laborem sustinuimus: & ei narrauimus. Et cum cognouiffet, recordatus est nos longo ante tempore hoc rogasse litteris: & cum me agnouiffet, benigne est complexus. Rogat vero nos, ne angamur animo, sed spem habeamus in Dei misericordia. Dixit autem nobis: Ego quidem non possum loqui cum Imperatore; cum enim in me irritauit Imperatrix, quoniam eam reprehendi propter possessionem, quam cum concupiffet, eripuit. Et mihi quidem non est hoc curæ, quod irascantur: se ipsos enim læserunt, non me: nam etsi lædant meum corpus, animæ multo magis proderunt. hoc tamen relinquamus Dei misericordiæ. De nostro autem edicto, si videatur Domino, cras accersam eunuchum Amantium, qui est eunuchus Imperatricis, & multum potest apud eam, & est vere Dei seruus: eiq. rem exponam; & magnum adhibiturus est, Deo annuente, studium. Nos vero, cum sic ille nobis promiffisset, & nos Deo commendasset, iuimus in nostrum hospitium.

Die autem sequenti iuimus ad sanctum, & inuenimus apud eum cubicularium Amantium: rei enim nostræ curam gesserat, & eo accersito, de re nostra eum docuerat. Postquam autem ingressi sumus, & cognouit Amantius nos esse eos, de quibus cum ipso fuerat locutus; surgens adorauit sanctiffimos Episcopos, facie inclinata in terram. Illi vero cum

cogno-

A cognouiffent quisnam esset, cum sunt amplexi & osculati. Porro autem eis quoque iussit sanctiffimus Episcopus Ioannes ore proprio cubicularium edocere de re sua. Sanctiffimus autem Porphyrius ei omnia narrauit de Idololatrijs, quemadmodum libere & confidenter faciunt res nefarias, & quemadmodum affligunt & vexant Christianos. Ille vero audiens, fleuit, & impletur zelo diuino, atque dicit eis: Ne sitis anxij, Patres: Dominus enim Christus defensusus est suam religionem. orate ergo vos, & ego loquar cum Augusta: & spero in Deum vniuersorum, fore vt consuetam suam faciat misericordiam. Die autem crastino vos ad eam introducam; & ipsa ore vestro a vobis docebitur quæ vultis: inuenietis vero eam a me prius instructam. Cum hæc autem dixisset, nobis valere iussis recessit. Nos quoque cum multa spiritalia locuti essemus cum sanctiffimo Archiepiscopo Ioanne, ipseque nos Deo commendasset, recessimus.

B Die vero sequenti nos accersit cubicularius Amantius per duos Decanos, vt iremus in Palatium. Et surgentes propece iuimus: inuenimus autem ipsum nos expectantē. Qui accepit duos Episcopos, & eos introduxit ad Augustam Eudoxiā. Postquam vero eos aspexit, prior eos salutauit, dicens: Benedicite Patres. Illi autem eam venerati sunt. Sedebat autem super aureum lectum, & dicit eis: Ignoscite mihi, sacerdotes Christi: propter ventris, quæ me premit, necessitatem, non occurri: debebam enim in vestibulo occurrere vestræ sanctitati. Sed propter Dominum orate pro me, vt quod est in vtero, in lucem edam cum Dei benignitate. Sanctiffimi autem Episcopi admirati tantam eius demissionem, dixerunt: Qui benedixit vterum Saræ, Rebeckæ, & Elizabeth, benedicat & viuificet id quod est in tuo ventre. Postquam vero locuti sunt alia quoque verba spiritalia, dicit: Scio cur hunc viam laborem susceperitis: me enim prius docuit Amantius eunuchus. Quod si vos quoque me vultis docere, iubete Patres. Iussi autem docuerunt omnia quæ pertinebant ad Idololatrias, quemadmodum secure agerent res impias, & sua potentia opprimebant Christianos, non sinentes eos obire vllum officium publicum, neque sua prædia colere, ex quibus vectigalia publica pendunt Imperatoriæ potentia. Cū hæc audiffet Imperatrix, dixit: Ne sitis anxij, Patres: spero enim in Dominum Iesum Christum Filium Dei, fore vt persuadeam Imperatori ea facere quæ decent vestram sanctam fidem, & vos hinc dimittat compotes desiderij. Abite ergo, & vos reficite: estis enim defatigati. & orate vt Deus opem ferat meæ petitioni. Hæc cum dixisset, iussit afferri pecunias: & cum accepisset circa tres pugillos, dedit sanctiffimis Episcopis, dicens: Hæc interim accipite ad expensas. Episcopi vero his acceptis, cum multum ei benedixissent, exierunt. Euntes autem magnæ pecuniæ partem distribuerunt Decanis, qui prærant portis; adeo vt pauca apud eos remanerent.

D Imperatrix vero, cum Imperator esset ad eam ingressus, docuit eum negotium Episcoporum. Petijt autem vt euertentur templa Gazæ. Imperator autem cum audiffet, ægre tulit, dicens: Scio illam ciuitatem esse deditam cultui simulacrorum, sed est erga nos grato animo in pensandis vectigalibus publicis, quæ quidem confert plurima. Si ergo eorum templa repente diruamus, metu se in fugam conijcient, & perdemus tantum canonem. Sed si videtur, eos paulatim affligamus, Idololatrijs adimentes dignitates, & alia ciuilia officia; & iubeamus templa eorum claudi, & non amplius celebrari. Cum enim afflicti fuerint, ad omnes redacti angustias, agnoscent veritatem. Nam quod exuperat, si id sit repentinum, graue est ijs qui sunt subiecti. Imperatrix autem cum id audiffet, fuit magno dolore affecta: erat enim acris & feruens in fide. Imperatori vero hoc solum respondit: Dominus est opem laturus seruis suis Christianis, siue nos velimus, siue nolimus. Hæc nobis narrauit pius Amantius cubicularius.

E Die autem sequenti accersit nos Augusta: & cum de more prior salutasset sanctos Episcopos, iussit eos sedere. Postquam vero locuti essent multa verba spiritalia, dicit eis: Locuta sum cum Imperatore, & aliquantū ægre tulit. Sed ne animo angamini. Deo enim volente, non sum cessatura, donec vobis satisfaciatur, & egrediamini affecuti vestrum, qui est ex Deo, scopus. Episcopi autem his auditis, adorauerunt. Stimulatus vero sanctus noster Porphyrius, recordatus eius quod dixerat beatiffimus Procopius anachoreta, dixit Imperatrici: Labora propter Christum: & ipse pro tuo labore est tibi daturus filiū, qui viuet, & imperabit, te vidente, & cum eo fruente multos annos. Cum hoc audiffet Imperatrix, repleta est lætitia, & ruber euasit eius vultus, & ei accedit maior ea quā habebat pulchritudo: ea enim quæ apparēt, ostendunt ea quæ latent. Dicit itaque sanctiffimis Episcopis: Orate Patres, vt quomodo dixistis, Deo volente, pariamus masculum: & si hoc factū fuerit, polli-

EPISCOPI
CVM EVD-
OXIA AVGV-
STA AGVNT.

EVDOXIA A-
GIT CVM IM-
PERATORE.

EPISCOPI
VOCATI AB
EVDOXIA DE
PVERO PA-
RIENDO
PRAENUN-
CIANT.

ceor vobis me facturā omnia quæ petitis. Quinetiam aliud quoque quod non petistis, sum A
factura, Christo annuente. Sanctam enim ecclesiam ædificabo Gazæ in medio ciuitatis.
Abite ergo in pace, & quiescite, assidue pro me rogantes, vt cum Dei benignitate pariam;
& paulo post id implebo. Cum autem valedixissent Episcopi, & eam Deo commendaf-
sent, egressi sunt ex Palatio. Precabamur autem vt pareret masculum: credebamus enim
ei quod dixerat sanctus Procopius anachoreta. & ibamus quotidie ad sanctissimum Ioan-
nem Archiepiscopum, & fruebamur sanctissimis eius alloquijs dulcioribus super mel &
fauum. Veniebat vero ad nos Amantius cubicularius, aliquando quidem ferens responsa
Imperatricis, aliquando etiam vt nos conueniret.

NASCITVR
THEODOSIVS
MINOR.

Paucis autem post diebus parit Imperatrix masculū, & imponunt ei nomen Theodosiū,
quod erat nomen eius aui Theodosij Hispani, qui imperauit simul cum Gratiano. Natus B
vero Iunior Theodosius, fuit in lucem editus in purpura. Vnde etiam cum primum fuisset
natus, fuit renunciatus Imperator.] ita quidem acclamatus tunc & purpura tectus: cete-
rum solemnem institutio, qua collatum ei nomen Imperatoris, facta habetur anno sequenti,
ita Marcellino & alijs testantibus. Sed pergit reliqua narrare Marcus: Facta est (inquit)
magna lætitia in ciuitate, & fuerunt quidam missi per ciuitates qui hæc renunciarent,
donaq. & munera erogarent. Domina autem cum primum peperisset, & surrexisset e
fella puerperij, misit ad nos Amantium, dicens nobis per ipsum: Ago Christo gratias,
quod per vestras sanctas preces Deus donauit mihi filium. Precemini ergo, Patres, illi vi-
tam, & mihi humili & abiectæ, vt impleam ea quæ vobis sum pollicita rursus, ipso vo-
lente Christo, per sanctas preces vestras. Cum autem impleri essent septem dies a puerpe-
rio, nos accersit, & nobis occurrit in porta cubiculi, portans infantem in purpura. Inclina-
uit vero caput, dicens: Benedicite Patres mihi, & filio quem donauit Dominus per sanctas C
vestras preces. Infantem quoque tradidit, vt ipsum signarent. Sancti autem Episcopi &
ipsam & infantem signarunt signo Crucis: & cum precati essent, federunt.

VISIO OSTEN-
SA PORPHY-
RIO EPISCO-
PO.

Matth. 16.

Postquam autem ipsi locuti essent multa verba plena compunctione, dicit eis Domi-
na: Scitis, Patres, quid de re vestra statui facere? Dominus vero meus Porphyrius res-
pondens, dixit: Quæcumque statuisti, ex Deo statuisti. Etenim in hac nocte reuelatum
fuit meæ humilitati per visionem, me esse Gazæ, & stare in delubro quod illic vocatur
Marnium, & tuam pietatem mihi tradere Euangelium, & dicere: Accipe, lege. Ego au-
tem cum aperuissem, inueni locum illum, in quo dicit Dominus Christus Petro: Tu es D
Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; & portæ inferi non præualebunt
aduersus eam. Tu vero Domina respondens dixisti: Pax tibi: esto fortis & strenuus. Post
hæc autem sum excitatus. Et ex hoc persuasum habeo, fore vt Dei Filius tui animi insti-
tuto opem ferat. Dic vero nobis, Domina, quid statueris.

EVDOKIA DO-
CET QUID
AGERE DE-
BEANT.

Imperatrix respondens, dixit: Si Christo placuerit, paucis post diebus, dignabitur in-
fans sancto baptisate. Ite ergo, facite supplicationem, & petite in ea quæcumque volue-
ritis: & quando egressus fuerit infans ex venerando baptisate, tradite supplicationem ei
qui ipsum portabit. Ego autem docebo eum, quid facere oporteat: & spero in Dei Filium,
eum rem totam esse dispensaturum e voluntate suæ clementiæ. Nos autem his promissis
ab ea acceptis, cum ei & infanti multum benedixissemus, egressi sumus; & euntes fecimus
supplicationem, in charta multa ponentes, non solum euerisionem templorum simula-
crorum, sed etiam priuilegia dari sanctæ Ecclesiæ & Christianis, & præberi redditum:
erat enim pauper sancta Ecclesia.

SOLEMNIS
POMPA IN
BAPTISMO
THEODOSII.

Cum autem dies præterissent, venit dies in quo erat illuminandus nouus Imperator E
Theodosius. Erat vero coronata & ornata vniuersa ciuitas oloferico & auro & omni alio
ornamento: adeo vt non posset quispiam explicare ornatum ciuitatis: quinetiam inundan-
tem habitatorum multitudinem licebat intueri variatam multiplici & diuerso genere ve-
stium. Non est autem mearum virium dicere splendorem illius ornatus, sed illorum qui
sunt in dicendo exercitati. Ego autem transibo ad præsentem veram conscriptionem. Ba-
ptizato Iuniori Theodosio, & ab ecclesia egresso in Palatium, licebat rursus intueri deco-
rem eorum qui præerant multitudini, & vestem eorū refulgentem: crant enim omnes can-
didati, vt existimaretur multitudo esse niue repleta. Præcedebant autem Patricij, Illus-
tres, & omnis dignitas cum ordinibus militaribus, omnes portantes cereos, vt putaren-
tur alstra cerni in terra. Erat vero prope infantem, qui portabatur, ipse quoque Imperator
Arcadius, vultum habens hilarem & nitidum magis, quam ea quàm gestabat, purpura.

Vnus

A Vnus autem ex proceribus portabat puerū in splendida veste. Nos vero admirati sumus, vi-
dentes tantam gloriam. Dicit autem nobis S. Porphyrius: Si ea quæ paulo post euanescent,
tantam habent gloriam: quanto magis cælestia, quæ sunt parata sanctis, quæ nec a oculus
vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt? Stetimus autem nos in vestibulo
sanctæ ecclesiæ, habentes etiam chartam supplicationis.

a Isai. 64.

Postquam vero fuit egressus e baptisate, exclamauimus, dicentes: Rogamus tuam pie-
tatem, chartam quoque porrigentes. Cum autem aspexisset is qui portabat puerum, & co-
gnoscebat rem nostram (eam enim prius didicerat a Domina) iussit chartam ei dari: & cum
accepisset, constitit. Iussit autem fieri silentium: & cum soluisset, legit partem: & cum inuol-
uisset, subiecit manū capiti infantis; & cum illud inclinasset, clamauit coram omnibus: Ius-
sit eius potentia ea fieri quæ sunt in libello supplici. Omnes autem cum aspexissent, sunt ad-
mirati; & adorabant Imperatorem, eum beatum pronunciantes, quod dignus esset habitus,
qui videret in vita filium imperantem. Exultabat autem ipse audiens. Imperatrici quoque
Eudoxiæ fuit annunciatum quod factum fuerat propter suum filium: lætata est autem, &
genibus flexis, Deo egit gratias. Ingresso vero infante in Palatium, ei occurrit Domina,
& eum accepit & osculata est. Et eum portans, ipsum quoque salutauit Imperatorem, di-
cens: Beatus es, Domine, propter ea quæ viderunt oculi tui in vita tua. Et Imperator læ-
tabatur audiens. Cum autem Imperatrix eum vidisset hilarem, dixit: Si videtur, scia-
mus quidnam continet supplicatio, vt omnino fiant quæ in ea continentur. Imperator ve-
ro iussit legi chartam: & postquam lecta fuit, dixit: Grauis quidem est petitio, sed gra-
uior est recusatio; quoniam hæc est prima iussio filij nostri. Dicit autem ei Domina: Non
solum prima iussio, sed etiam in hoc sancto habitu & pietatis gratia supplicatio, & petita a
C viris sanctis. Vix tandem annuit Imperator, cum Domina valde ei instaret. Hæc autem
omnia renunciauit pius Amantius.

EPISCOPI OB-
FERVNT LI-
BELLVM SVP-
PLICEM THE-
ODOSIO IN-
FANTI.

Die autem sequenti nos accersit Imperatrix: & cum de more prior salutasset sanctos
Episcopos, iussit sedere, & dixit eis: Vestris precibus concessit mihi Deus rem vestram:
idq. factum fuit eius auxilio. Vidistis autem quam via & ratione sum vsa. Sed, si videtur,
crastina die accersam Quæstorem, & coram vobis iubebo, vt conuenienter ei quod conti-
net supplicatio, fiat rescriptum diuinum ex nomine duorum Imperatorum; & vt semel di-
cam, faciat omnia quæ consequuntur. Episcopi autem, his auditis, ei multum benedixe-
runt & eius filio & Imperatori. Cumq. multa alia differuissent animæ vtilia, postquam va-
ledixissent, exierunt. Die vero sequenti accersit Quæstorem & nos: dicit autem ei: Acci-
pe hanc chartam, & conuenienter ei quod in ea continetur, diuinum rescriptum manda lit-
teris. Quæstor autem, accepta charta, diuinum rescriptum dictauit celeriter, nobis præsen-
tibus. Ei autem suggestimus, vt Duces & Consulares & res eorum deputaret ad ferendam
nobis opem. Postquam vero perfectum fuit diuinum rescriptum, & subscriptum; rogauim-
us Dominam, vt hoc negotium mandaretur alicui viro illustri. Iussit autem Amantio
quærere virum bono zelo præditum Christianū, cui hoc negotium deberet committi. Mul-
ti enim ex ijs qui tunc erant in dignitatibus, simulate habebant fidem: de quibus sumpsit
pœnas diuina iustitia. Cum enim rescuissent Imperatores eos non recte se habere circa fi-
dem intemeratam, priuarunt suis dignitatibus, cosq. in corpore punierunt, & multarunt
pecunijs: hæc autem facta fuerunt antea. Quocirca iussit Augusta negotium nostrum com-
mitti viro Orthodoxo.

EPISCOPI
OBTINENT
QUAE PETI-
RANT.

ΠΡΕΤΕΡ
ΤΟΥΤΟ
ΕΥΔΟΧΙΑ
ΑΥΓΑΣΤΑ

Commisum vero fuit negotium cuidam nomine Cynegio ex consistorio, qui fuit vir ad-
mirabilis & fide feruens. Eo autem accersito, iussit Augusta, vt omnia idola vsque ad solum
euerteret & igni traderet. Porro ei quoque manu sua dedit pecunias, dicens: Accipe ad
sumptus, & nihil capias a sanctissimis Episcopis. Cum talia autem mandata accepisset a
Domina, egressus est promptior & alacrior.] Erat plane Cynegius vir clarissimus, ad quem
postea creatum Præfectum Prætorio extant data rescripta^b. Subdit porro Marcus: Cum
vero transegissemus reliquum hiemis, & fecissemus sanctos festos Paschales & diem Re-
surrectionis, parabamus nos ad nauigandum. Rogauimus autem admirabilem Amantium,
vt id significaret Domina, vt eam iuberemus valere. Ille autem cum hoc audisset, fuit ma-
gno dolore affectus, quod essemus nauigaturi. Nos enim tantum dilexit, vt ipse rogarit
Dominam, vt eum dimitteret ad orandum ad sancta & veneranda loca, nempe Hieru-
solyman. Timebat autem Domina eum dimittere, ne, si illuc iret, fieret monachus, & ibi
maneret. Sciebat enim viri vitam. Erat autem re vera nulli culpæ affinis, multas præ-

CYNEGIVS
V. C. CVRAT
MANDATVM
IMPERATO-
RIS.

b l. 2. de resuris.
Cod. Theod. &
alijs.

bens eleemosynas, & perpetuo ieiunans, & multos hospitio accipiens, & concurrans ad A
pios vsus. Hactenus quidem de pio Amantio.

Dominæ vero de nobis significauit, & ingressi sumus de eam: & dicit sanctissimis Epi-
scopis: Quando Deo volente nauigabitis? Illi autem dixerunt: Propterea sumus ingres-
si, vt iuberemus tuam valere potentiam. Illa autem dixit: Recordamini semper mei, &
mei filij. Iussit vero protinus afferri pecunias. Quæ cum fuissent allatæ, dixit domino meo
Episcopo Porphyrio: Accipe Pater hæc ducenta * . . . & ædifica quam sum pollicitus
ecclesiam in medio Gazæ: & significa mihi, si opus habueris pluribus pecunijs, & eas sta-
tim mittam. Construe etiam xenodochium, vt excipias fratres qui veniunt in tuam ci-
uitatem, & tribus diebus eis sumptum præbeas. Dedit autem sanctissimo quoque Ioanni
aureos mille, & vasa pretiosa vtrisque. Ad sumptus vero dedit vtrique ad centum aureos.
Obtinuit autem prædictus sanctissimus Ioannes Episcopus Cæsareæ quæcumque voluit B
priuilegia ratione suæ Ecclesiæ. Cumq. precati fuissent, & multum benedixissent Dominæ
& eius filio & Imperatori, exierunt. Rogauerunt etiam, vt ingrederentur ad Imperato-
rem. Imperator autem eos interrogauit, an essent omnino expediti, & an Augusta eis ali-
qua donasset. Ipsi vero dixerunt: Sumus omnino expediti a sospite vestra pietate, & pia
vestra coniuge, & a filio vestro, quem Deus custodiat: fueruntq. nobis multa & magna
donata. Statim autem iussit etiam Imperator Præfectis, eis dari ex publicis vectigalibus
Palæstinæ circa viginti libras auri. Dedit autem ipse quoque pro sumptibus circiter vnum
pugillum, qui inuentus est continere circiter nummos aureos quinquaginta. Cum vero
ei quoque multa benedixissent, sunt egressi.

Egimus autem in ciuitate alios tres dies, donec accepimus legationem quadraginta li-
brarum: & post dies tres nauem ascendentes, nauigauimus Gazam versus, vigesimotertio C
Xantici, qui est apud Romanos octauusdecimus * Aprilis dies. Præclarissimus vero post nos
egressus est Cynegius, vsus publico nauigio. Peruenimus autem Rhodum spatio quinque
dierum. Valde vero studebamus ire ad sanctum Procopium anachoretam. Cumq. nos valde
rogassemus nauclerum, vt nobis concederet tres horas; non concessit, dicens: Non pos-
sum ventum inuenire tam secundum. Nos autem ei dicebamus: Possunt preces sancti viri
nos seruare, & dare nobis ventum secundum. Nauclerus autem indignatus, non admisit
nostram petitionem: sed cum aquati fuisset, soluius. Valde vero cruciabamur, quod
non licuisset nobis eum conuenire. Precibus ergo ab eo petimus, vt nobis ignosceret, & pro
nobis oraret, vt salui essemus, & absolutum redderemus opus quod fuerat nobis commissum.

Cum ergo Rhodo nauigassemus, & duos dies in maris tranquillitate & serenitate felix
fuisset nobis nauigatio: repente oritur tempestas, venti. & fulgura & tonitrua; & in al- D
tum tollebantur fluctus, instar montium; & attollebatur nauis, vt nos existimaremus eam
nubes tangere. Erant autem clamores, & lacrymæ, & oratio ad Deum: implorabamus
quoque preces sancti Procopij anachoretæ. Cumq. fuisset vespera, & tempestas non
cessaret, permansimus vigilantes totam illam noctem. Circa matutinum autem, ex
multa afflictione, parum dormitarunt sanctissimi Episcopi: & videt in somnis dominus
meus Porphyrius sanctum Procopium anachoretam, dicentem eis: Nauclerum cate-
chismo instituite, & obsignate (est enim ex Arij hæretici execranda secta) & efficite vt ipse
anathemate notet Arium & malam eius fidem, & statim cessabit tanta tempestas: pro-
pterea enim quod sit ipse ex dicta hæresi, non concessit vobis vt ad me veniretis. eum tamen
catechesi instituite: est enim rectam doctrinam a vobis accepturus. Hæc cum audisset san-
ctus noster Porphyrius, fuit excitatus: & nobis accersitis, narravit quæ viderat in somnis. E

Statim vero, vocato nauclero, ei diximus: Vis nauem tuam esse saluam, & nos omnes,
& ante omnia tuam animam? Ille autem dixit: Non est hoc rogandum. Ei vero dixe-
runt Episcopi: Abnega malam tuam fidem, & crede in rectam fidem, & saluus eris & tu, &
nauis, & nos omnes. Dicit ei nauclerus: Quoniam video vos habere præscientiam (com-
prehendistis enim quæ erant in corde meo, cum nemo id vobis nunciauerit) Ecce dico vo-
bis: Credo, vt creditis: Abnego hæresim Arij. Rogo autem vos, vt per otium me ex san-
ctis Scripturis illuminetis in recta fide. Sancti vero Episcopi eum acceperunt, & obfi-
gnarunt, super eum fuis precibus, & eum quoque impertierunt diuinis sacramentis]
nempe Eucharistia: etenim nauigantes Fideles secum ferre solitos ipsam sacratissimam Eu-
charistiam, ex his quæ habet S. Ambrosius in oratione in funere Saryri fratris, & S. Gre-
gorius, cum de Maximiano agit, atque alij, absque aliqua dubitatione docemur. Sed

subdit

A subdit Marcus: Interim autem cessarunt fluctus, & vespere mutatus fuit ventus, & felici-
ter nauigauimus: & cum fuisset in pelago alios quatuor dies, quinto mane ad nauiga-
uimus in maritimam partem Gazæorum, quam vocant Maiumam.

Postquam autem descendimus, nos cognoscentes qui illic erant Christiani, exceperunt
cum psalmodia. Similiter vero ex ciuitate quoque cum audiuissemus, occurrerunt nobis ha-
bentes signum venerandæ Crucis, & ipsi psallentes. Commixti sunt autem qui erant ex
duobus locis, & facti sunt non paruus populus: erant enim plures, qui erant ex maritima,
propterea quod haberent multos Aegyptios vini mercatores. Idolorum vero cultores vi-
dentes ea quæ fiebant, diffecabantur; sed nihil audebant facere, quoniam audierant quan-
to honore fuissent habiti sanctissimi Episcopi apud Imperatores, & quod essent euertenda
simulacra; & magna angebantur cura & animi ægritudine. Postquam autem fuimus in-
gressi ciuitatem, in loco qui vocatur Tetramphodos, id est quadriuium, stabat statua mar-
morea, & dicebant eam esse Veneris, erat autem supra aram marmoream: statuæ vero ef-
figies erat nudæ mulieris, quæ habebat aperta tota sua pudenda: statuam autem in hono-
re habebant omnes ciues, maxime vero mulieres, lucernas accendentes, & thure suf-
fientes. Dicebant enim eam in somnis respondere ijs quæ volunt inire matrimonium. De-
cipiebant autem se inuicem mentientes. Sæpe vero iussi a dæmone contrahere matrimo-
nium, tantum absuit vt id recte eis procederet, vt inter eos fierent diuortia, aut male co-
habitarent. Hæc cognouimus ab his qui fuerant auersi ab errore, & veritatem agnoue-
rant. Quinetiam nonnulli Idololatræ, non ferentes calamitates grauium coniugiorum
quæ iussi fuerant contrahere a dæmone Venere, succensentes, confessi sunt deceptionem.
Tales enim sunt dæmones, vt qui decipiant, & nihil vquam veri dicant: neque enim
C possunt aliquid certo præscire, sed ex verisimilibus præferunt se præscire apud eos qui
eis seruiant. Quomodo enim possunt verum dicere, qui exciderunt a veritate? Quod si in
aliquibus contingit eos diuinare, hoc fit ex eo quod euenit: quomodo etiã accidit in homi-
nibus, vt sæpe quædam prædicant futura de re quæ est euentura. Ea ergo quæ ex ijs quæ acci-
dunt successerunt (quod quidem raro fit) admiramur: quæ autem coniectura non assequimur
(quod quidem fit assidue) filemus. At de dæmonibus & de eorum deceptione hactenus.

Cum nos ergo (vt dictum est) nauigassemus in ciuitatem, & venissemus ad locum, in
quo erat simulacrum Veneris; portarent autem Christiani venerandum lignum Christi,
hoc est figuram Crucis: videns dæmon qui habitabat in statua, nec videre sustinens si-
gnum quod ferebatur; turpiter egressus ex marmore, deiecit ipsam statuam, & confregit
eam in multa fragmenta. Accidit vero, vt duo Idololatræ starent prope aram, in qua sta-
bat statua; & corruens, vnus quidem caput fregit in duas partes, alterius autem hume-
rum & brachiale: stabant enim ambo sanctum populum subsannantes. Multi autem ex
Gentilibus, cum vidissent signum quod factum fuerat, crediderunt: & commixti cum
laicis, vna cum eis sunt ingressi in sanctam ecclesiam nomine Irenem. Fuit autem illo die
magnum gaudium inter Christianos tribus de causis: primum quidem, quod sacrum rece-
pissent sacerdotem, quodq. ea fecisset quæ desiderabant: secundo, quod contriti essent dij
Gentium, & facti essent tamquam puluis, qui dispergitur ab aura æstiuæ: quinetiam simili-
ter atque ipsi, contracti sunt qui confidebant in eis. Tertio autem & maxime, quod conser-
uata sunt animæ quæ errabant, & accesserunt gregi Christi. Cum eos vero obsignasset
Episcopus, dimisit in pace, iubens vt vacarent sanctis Scripturis. Erant vero viri trigin-
tadu, & septem mulieres. Cum duos autem alios dies fuisset Gazæ Ioannes Archiepi-
scopus, profectus est Cæsaream: quem Christiani omnes & sanctus Episcopus deduxe-
runt vsque ad duo miliaria.

Post decimum autem diem venit admirandus Cynegius, habens secum Consularem, &
Ducem, & magnam manum militarem & ciuilem. Præsciuerunt vero multi ex Idolola-
tris, & exierunt e ciuitate, alij quidem in vicis, alij autem in alias ciuitates: erant vero hi
complures ex diuitibus ciuitatis. Eorum autem ædes qui fugerant, annotauit, quem dixi-
mus, Cynegius. Die autem sequenti, accersitis ciuibus, præsentibus Duce & Consulari,
aperuit eis litteras Imperatoris, quæ iuebant vt euertentur simulacra & delubra, & igni
traderentur. Cum primum vero id audiuissemus Idololatræ, eiularunt magna voce: adeo vt
id ægre tulerint magistratus: & in eos cum minis miserunt milites, qui eos virgis & clauis
verberabant. Christiani autem cum magno gaudio laudibus Imperatores & magistratus
prosequerantur.

Annal. Eccl. Tom. 5.

M 3

Statim

DONATI RE-
CEDVNT EPI-
SCOPI AB IM-
PERATRICE.
* auri libra-
rum pondera

NY OIBUS
378A

EPISCOPI RE-
CEDVNT CON-
STANTINO-
POLI.
* XXIII.

TEMPESTAS
GRAVIS OB
NAUCLERVM
ARIANVM.

EVIDEM
VAVV.

NAUCLERO
ABIVRANTE
HÆRESIM
TRANQVIL-
LITAS RED-
DITVR.

PROCESSIO
SOLEMNIS IN
OCCVRSVM
EPISCOPO-
RVH.

IDOLVM VE-
NERIS.

CRUCIS VIR-
TYTE COR-
RVIT SIMV-
LACRYM.

CYNEGII AD-
VENTVS GA-
ZAM.

TEMPLA DEO
RVM GAZAE.

DIRVTA MI-
NORA TEM-
PLA IDOLO-
RYM.

DE MARNIO
DIRVENDO
CAPTATVR
CONSILIVM.

DE PVERO DI
VINITYS AP
FLATO.

PER PVEROS
DEVS MAXI-
MA OPERA-
TVS.

a Psal. 8.

b Math. 11.

Statim vero iidem cum magistratibus & cohortibus militaribus impetum fecerunt, & A
euerterunt delubra. Erant autem in ciuitate simulacrorum publica templa octo, nempe
Solis, & Veneris, & Apollinis, & Proserpinæ, & Hecates, & quod dicebatur Hierion,
seu Sacerdotum, & Fortunæ ciuitatis, quod vocabant Tycheon, & Marnion, quod di-
cebant Critæ generis Iouis, quod existimabant esse gloriosius omnibus templis quæ sunt
vbique. Erant autem alia quoque plurima simulacra in ædibus & pagis, quæ nemo posset
numero subijcere. Dæmones enim cum Gazæorum animum vt ductilem apprehen-
dissent, errore impleuerunt vniuersam ciuitatem, & quæ circum circa sita erat regionem:
hoc autem eis accidit ex nimia simplicitate. quamobrem traducti ad sanctam fidem, fiunt
magno zelo incitati Christiani. Hactenus quidem de Gazæis.

Iussi ergo milites cum Christianis ciuitatis & maritima eius parte impetum fecerunt in
simulacra. Et primum cum voluissent euertere simulacra & Marnium, repulsi sunt. B
Illis enim idoli sacerdotes, cum prius de eo audiuissent, portas interioris templi intrinse-
cus magnis lapidibus obstruxerunt: & cum exportassent in ea quæ dicuntur adyta, quæ-
cumque erant vasa in templo pretiosa, quinetiam ipsa deorum ipsorum animalia illic oc-
cultauerunt, & per ipsa adyta tugerunt per alias vias: dicebantur enim ipsa adyta multas
habere vias in diuersa loca. Repulsi ergo (sicut prius dixi) conuersi sunt ad alia simulacra;
& alia quidem euerterunt, alia vero igni tradiderunt. Cum ergo rapuissent omnia quæ in
eis erant vasa pretiosa; sanctus vero Porphyrius anathemati subiecisset in ecclesia quem-
libet ciuem Christianum, qui ex delubris aliquid accepit in proprium lucrum: nullus ex Fi-
delibus ciuibus aliquid accepit, nisi milites, & qui illic inuenti sunt aduenæ.] His qui-
dem similia ex sancto Augustino superius diximus, eandem prohibitionem factam in A-
frica, cum rescripto Honorij Imperatoris illic etiam simulacra demolirentur: idq. ca de C
causa ab Episcopis decretum, ne scilicet ardore auaritiæ potius quam zelo pietatis videren-
tur Christiani in idola insurgere. Sed pergit Marcus: Abibant ergo cum laicis & clero viri
pij, & ipse S. Porphyrius Episcopus, reprimentes eos, ne aliquid acciperent. Fuerunt au-
tem decem dies euercentes templa simulacrorum.

Post dictos autem dies consilium ceperunt, quonam modo vterentur Marnio, & quid
ei facerent. Alij enim dicebant, id debere effodi, alij autem comburi, alij locum purifi-
cari, & sanctificari ad Dei ecclesiam. et erat de ea re magna deliberatio. Tandem san-
ctus Episcopus edicit populo ieiunium & orationem, vt eis reuelaret Dominus, quidnam
eos facere oporteat. Cumque illo die ieiunassent, & Deum de hac re precati essent, vespe-
re pergunt ad sanctam Synaxim. Cum pergeretur autem, puer circiter septem annos na-
tus, stans cum matre propria, repente exclamauit dicens: Comburent intus templum vs- D
que ad solum: facta sunt enim in eo multa graua scelera, & maxime hominum sacrificia. Id
vero hoc modo comburite: Afferte picem humidam, sulphur, & seuum porcinum, & hæc
tria commiscete, & vngite portas æneas, & ignem in eas iniicite, & sic totum templum
comburetur: non potest enim aliter fieri. Id autem quod est exterius, finite cum ambitu: &
postquam fuerit combustum, purgantes locum, ædificate illic sanctam ecclesiam. Dice-
bat autem hoc quoque: Testificor vobis coram Deo, ne fiat aliter: neque enim ego sum qui
loquor, sed Christus, qui in me loquitur. Hæc autem dixit lingua Syriaca. Postquam ve-
ro audierunt, omnes admirabantur, & Deum glorificabant.]

Vide quomodo ex sententia Hieremiæ, noua bella elegit Dominus. Templū illud, cui pe-
percissent tot qui præcesserunt Christiani Imperatores, & non ausi attingere tot prouin-
ciarum Præsides & magistratus, vixq. aliquando (vt dictū est) clausum: aduersus quod tot E
sanctissimi Episcopi atque martyres, & vsque adeo ipse S. Hilarion apud Gazā agens præ-
ualere minime valuissent: ecce ad maiorem Christi gloriā, infanti annuente, atque demum
puerulo edocenti, de superbo dæmone reseruata est victoria atque triūphus. Etenim infan-
tulo Theodosio, antequam sciret vocare patrem, datum est annuere de templorum & idolo-
rū demolitione oblato sibi libello supplici; puerulus vero septennis de conflagratione Mar-
nij diuino afflatus Spiritu sententiam profert: vt plane acciderit impleri diuinum illud ora-
culum: Ex ore infantū & lactentium Deus perfecisti laudē tuam.] Sed post hæc Marcus:

Venit autem hoc miraculum etiam ad aures sancti Episcopi: & cum manus suas ad cæ-
lum extendisset, Deum glorificauit, & dixit: Gloria tibi Pater sancte, quoniam b abscon-
disti hæc a doctis & sapientibus, & reuelasti ea paruulis. Iussit autem puer suam quoque
matrem, postquam dimissa esset Ecclesia, inueniri in Episcopi ædibus. Separato itaque
puero,

HABETVR
QVAESTIO
DE PVERO
FATIDICO.

PVER MAIO-
RI MIRACV-
LO GRÆCE
LOQUITVR.

COMBURI-
TVR MAR-
NIVM.

QVID PAS-
SVS TRIBV-
NVS IDOLO-
LATRA.

GENTILES
PLVRES CON-
VERSI AD FI-
DEM.

b Math. 7.
c Philip. 1.

A puero, dixit Episcopus mulieri: Adiuro te per Filiū Dei viui, vt dicas, an suggestione tua,
aut alicuius alterius, te sciante, filius tuus illa est locutus, quæ dixit de Marnio. Mulier
autem cum hæc audiuisset, dixit: Trado me ipsam terribili & tremendo Christi tribuna-
li, si vnquam præsciui aliquid ex his quæ filius meus hodie est locutus. Sed si videtur
tibi: ecce, accipe puerum, & cum minis de eo habe quæstionem. Quod si dixit alicuius
suggestione, metu confitebitur. Sin vero nihil aliud dicet; est euidens, quod a Spiritu
sancto fuit inspiratus. Cum hoc audisset Episcopus, quod dixerat mulier, & laudauisset;
iussit eam paululum secedere, & introduci puerum. Cumq. adductus esset puer, dixit ei:
Quis tibi suggestit, vt loquereris in ecclesia illa, quæ es locutus de Marnio? Puer autem
tacebat. Iussit vero sanctissimus Episcopus afferri flagellum, & extendi puerum ad hoc,
vt ab eo terreretur. Ille autem tenens flagellum, alta voce clamabat, dicens: Quis tibi

B dixit vt loquereris? dic, ne flagello cædaris. Puer autem stabat mutus, nihil loquens.
Tunc nos, qui eramus circa ipsum, hæc ei cum minis diximus. ille autem erat immobilis.
Tandem postquam omnes cessassent; os suum aperiens, dixit puer lingua Græca: Vri-
te templum, quod est intus, vsque ad solum: multa enim graua in eo facta sunt, & maxi-
me hominum sacrificia. Hoc autem modo id adurite: Afferte picem humidam, & sulphur,
& seuum suillum, & miscete hæc tria, & vngite portas æneas, & ignem eis immitte, &
sic templum comburetur: alias enim non potest fieri. Quod est exterius autem, finite cum
ambitu: & postquam fuerit combustum, expurgato loco, statuete illic sanctam ecclesiam.
Testificor enim vobis coram Deo, non posse aliter fieri. Non enim sum ego qui loquor,
sed qui est in me Christus. Admiratus est autem sanctissimus Episcopus Porphyrius, &
omnes qui cum eo erant, audito puero libera loquentem fiducia, & quod partite & di-
stincte esset locutus. Accersita vero matre, eam interrogauit, an ipsa, aut filius eius sci-
ret Græcam linguam. Illa autem iureiurando affirmabat, neque se, neque filium eius scire
Græce. Cum hoc rursus audisset sanctissimus Episcopus, rursus laudauit Dominum: & affe-
rens tria numismata, ea dedit mulieri. Puer autem cum vidisset numismata in manu ma-
tris suæ, exclamauit dicens lingua Syriaca: Ne accipias mater, ne tu quoque auro vendas
donum Christi. Rursus autem cum id audiuissemus, summe mirati sumus. Mulier autem
reddidit tria numismata, dicens Episcopo: Ora pro me & filio, & commenda nos Deo.
Sanctus vero Episcopus eos dimisit in pace.

Mane vero congregatis religiosis clericis, & Christi amante populo, & præterea admi-
rabili quoque Cynegio, & magistratibus, dixit eis, quomodo locutus est puer de Marnio.
Cum autem audiuisent, mirati sunt, & communi consensu dixerunt, vt sicut dixerat puer,
D sic combureretur. Allata ergo pice humida, & sulphure, & seuo suillo, & his tribus
mixtis, vnixerunt portas interiores, & fusis precibus ignem admouerunt, & statim vniuer-
sum templum illud arripuit, & fuit exustum. Quotquot autem milites & hospites pote-
rant, rapiebant ex igne quæ inueniebant, seu aurum, seu argentum, aut ferrum, aut
plumbum. Erat vero illic quidam ex Præfctis militaribus, quos vocant Tribunos, qui
aderant combustioni templi: erat autem, vt foris apparebat, Christianus, in occulto ve-
ro erat Idololatra. Hic ergo cum interesset, & videret conflagrationem & direptionem,
quæ fiebat a militibus, dissecabatur: & sub prætextu quod curaret vt seruarent ordines,
flagellis crudeliter cædebat quem inueniebat ferentem aliquod spoliū. Cum hæc fie-
rent, & ab igne corrupti essent parietes, repente lignum ardens cecidit in Tribunalum, & ei
duplicem affert mortem: perfracto enim capite eius, vsit reliquum corpus. et statim Fide-
les milites, & Christianus populus, scientes eum esse propensum ad simulacra, Deum
glorificarunt, & dixerunt illum psalmum, qui incipit: Quid gloriaris in malitia potens
iniquitate? Tota die iniustitiam cogitauit lingua tua: tamquam nouacula acuta fecisti do-
lum. & quæ deinceps sequuntur in psalmo. Dies vero plurimos perpetuo arsit templum.

Postea autem facta est domorum persecutio: erant enim multa simulacra in plurimis
atrijs: & quæ inueniebantur, partim quidem igni tradebantur, partim autem in cœnum
iaciebantur. Inueniebantur quoque libri pleni præstigijs & incantationibus, quos qui-
dem dicebant sacros, ex quibus sua faciebant mysteria & alia nefaria Idololatræ. Ipsi
quoque eadem passi sunt, quæ dij sui. Accurrebant autem multi ad sanctam fidem, alij
quidem metu, alij vero condemnantes priorem suam viuendi rationem. Omnibus vero
portas aperiebat sancta Ecclesia: meminerat enim sacræ Scripturæ, quæ dicit: Pulsanti
aperietur; & qui quærit, inuenit. & rursus: Siue prætextu, siue veritate Christus annun-
ciatur.

cietur. Dicebant autem quidam ex Fidelibus sancto Episcopo: Non oportere eos accipere, qui accedunt propter metum; sed eos, qui bono proposito. Sanctus vero Episcopus dicebat eis qui hæc dicebant: Sunt etiam virtutes, quæ casu & calamitate accidunt hominibus, &c.] docuit enim pluribus, accidere sæpe vt homines ex inflictis a Deo flagellis resipiscant. At post hæc Marcus: Acceperunt ergo illo anno gregi Christi circiter trecenta nomina, & ab illo tempore augmentum accipiebant singulis annis res Christianorum.

Marnio autem omnino exusto, & ordinata ciuitate, statuit beatus Episcopus cum religioso clero & Christi amante populo sanctam ecclesiam condere in loco exusto, quomodo ei reuelatum fuerat, quando erat Constantinopoli; propter quod etiam acceperat pecunias a religiosissima Imperatrice Eudoxia. Dimissis ergo magistratibus & Christi amante populo, retinuit partem auxiliij, ne fieret aliqua nouitas post eorum exitum: non propter hoc autem solum, sed etiam vt opem ferrent ad congregandam materiam ædificij dictæ sanctæ ecclesiæ.

Quidam autem consulebant, vt ædificaretur, sicut positum fuerat idoli templum. Erat enim formæ rotundæ, circumdatum duabus porticibus se inuicem interius subeuntibus; eius vero medium erat ad emittendos vapores constitutum, Septemtrionaleq. & extensum in altum. habebat autem quædam etiam alia, quæ decebant simulacra apta ad execranda illa & nefaria, quæ fiebant ab Idololatriis. In hac ergo forma & positura dicebant quidam ædificandam esse sanctam ecclesiam: alij vero contradicebant, dicentes ipsam quoque posituræ memoriam esse delendam. Qui autem hoc dicebant, persuadebant omnibus, vt qui recte dixissent. Dixit vero sanctissimus Episcopus: Hoc quoque relinquemus consilio.

Interim autem dum purgaretur locus, venit Magistrianus epistolas afferens Imperatorias semper memorandæ Eudoxiæ. Continebant vero litteræ salutationem, & precum petitionem pro suo marito & filio. Erat autem in alia charta intra litteras descripta forma sanctæ ecclesiæ in figurâ Crucis, quomodo nunc quoque, Deo volente, cernitur: & continebant litteræ, vt conuenienter dictæ figuræ sancta conderetur ecclesia. Latatus est autem sanctus Porphyrius, cum legisset & vidisset formam descriptam. sciebat enim hoc quoque factum fuisse ex diuina reuelatione, & meminit Scripturæ quæ dicit: Cor Regis in manu Dei. Continebant autem litteræ, pretiosas quoque columnas esse mittendas, & marmora, Eiecto autem cinere, & ablatis omnibus abominationibus, relicta rudera marmorum Marnij, quæ dicebant esse sacra, & in loco inaccessio maxime mulieribus, ea censuit sanctus Episcopus incrustari in platea ante templum, vt conculcarentur non solum a viris, sed etiam a feminis, canibus, & porcis, & bestiis. Hoc vero Idololatriis fuit magis molestum, quam templi conflagratio. Quamobrem quamplures ex ijs, maxime autem mulieres, vsque ad hodiernum diem marmora non ascendunt.

Breui autem post tempore, indicit ieiunium vno die: & cum dimissæ fuissent preces matutinae, iussit prius Episcopus quemlibet virum Christi amantem afferre ligones & rastra & alia huiusmodi instrumenta. Hoc vero vespere prius edixerat, vt omnes mane inuenirentur parati: quod etiam factum est. Congregato autem populo cum dictis instrumentis in sancta ecclesia, quæ appellabatur Irene, iussit omnes psallentes simul proficisci in Marnium, quod olim fuerat. Ipse vero sequebatur portans sanctum Euangelium, & circa se habens pium clerum, re vera imitans Christum cum discipulis. Præcedebat autem populum semper memorandus Barochas, venerandæ Crucis portans effigiem: ab vtrisque vero partibus populi erant milites, qui relicti fuerant ad continendam in officio ciuitatem. Eunt autem psallebant, & in versiculorum psalmi intercisione dicebant, Alleluia. Erat autem psalmus, quem dicebant: Venite exultemus Domino, iubilemus Deo salutari nostro, &c. vsque ad finem. Dicebant alios quoque psalmos, donec ingressi sunt in Marnium. Hortatus est autem sanctus Porphyrius Episcopus Ruffinum quemdam architectum Antiochenum, virum fidelem & scientem, per quem etiam fuit perfectum totum ædificium. Is accepto gypso designauit posituram sanctæ ecclesiæ conuenientem formæ quæ missa fuerat in primis a pia Augusta Eudoxia. Cumque precatus esset sanctissimus Episcopus, & genua flexisset; iussit populum fodere. Statim autem omnes vno animo & eadem alacritate fodiebant, clamantes: CHRISTVS VICIT. Non licebat vero videre differentiam inter virum & mulierem, aut senem aut puerum: sed promptus & alacer animus vires præbebat omnibus. Et alij quidem fodiebant, alij autem terram exportabant; adeo vt paucis diebus fuerint

DE ECCLESIA
CONSTRVENDAM
CONSVLITVR.

MARNIO
QVALE.

FORMA HEC
ECCLESIAE
CONSTRVENDAM
DAB.

Prover. 21.

SOLEMNIS
APPARATVS
AD ECCLESIA
CONSTRVENDAM

PROCESSIONIS
ORDO.

Psal. 94.

fuerint & omnia loca effossa, & terra egesta. Prius itaque præparata materia, & ingentibus lapidibus ex tumulo, qui dicitur Aldioma, a parte Orientali ciuitatis, & alia materia:

Sanctus rursus congregato Christi amante populo, multisq. precibus & psalmodijs dictis in loco, ipse primus se succingens, coepit portare lapides, & iacere fundamenta: deinde pij quoque clerici, & omnes laici lætantes, & magna voce psallentes, adeo vt audirentur a tribus milliarijs a ciuitate. Factum est autem illo die magnum miraculum nempe de tribus pueris in puteum delapsis, sed Dei ope seruatis, signoq. Crucis diuinitus impressis. Subdit vero hæc auctor de Eudoxia: Anno autem sequenti mittit Eudoxia Imperatrix columnas, quas erat pollicita, quæ quidem erant magnæ & admirabiles, numero triginta. Duæ vero vocabantur Carostia: quæ quidem sunt in sancta ecclesia lucentes tamquam smaragdi, &c.] subdit de ædificatione ipsius ecclesiæ ad quinquennium propagata. Reliqua vero quæ contigerunt anno sequenti, suo loco reddaturi sumus, obseruatione quidem dignissima.

Ecce tandem contractus est Bel, contritus est Nabo: contractum, inquam, est idolum Marna, Marniumq. prostratum; quod fieri per Hilarionem optauit clarissima illa Aristeneta Helpidij Præfecti Prætorio vxor, cum eum sic inuocabat, dicens: Ingredietur seruus Dei Gazam, & Marnas corruat.] Qui ergo quondam (vt sanctus Hieronymus ait) sub Theodosio lugebat inclusus, euersionem templi iugiter pertimescens, iam extinctus penitus iacet: immo ob Christi Domini maiorem gloriam factum est, quod idem sanctus Hieronymus ait in commentarijs in Isaiam: Hoc nostris temporibus videmus esse completum: Serapium Alexandriæ, & Marnæ templum Gazæ in ecclesias Domini surrexerunt.] hæc ipse.

Qui fuit horum omnium fidelis coadiutor sanctus Ioannes Chrysostomus, idem sedulo curauit apud Imperatorem, vt quæ in Phoenicia essent residua idolorum cultura, penitus tollerentur. Testatur id quidem Theodoretus his verbis: Porro cum certior factus Ioannes esset, Phoeniciam etiam ad nefaria dæmonum mysteria celebranda cæco furore ferri: monachos diuino pietatis studio inflammatos in vnum cogit, eosq. cum edictis Imperatoris ad simulacrorum fana demolienda mittit. Opificibus autem eorum ministris, qui ista deturbarent, mercedem non ex Imperatoris deprompsit ærario; sed feminas tum diuitijs circumfluentes, tum fide præclare instructas induxit, vti sumptus in eam rem (docuit namque quanta laus ex tali largitione colligi soleat) affatim & liberaliter suppeditarent. Itaque reliqua dæmonum delubra hoc pacto solo æquanda curauit.] hæc Theodoretus. Verum ipse, quæ postea secuta sunt, reticuit, aut fortasse ignorauit, nempe Gentiles Phoenices morum iuorum tenacissimos cultores (quippe qui ipsorum cultum in diuersas Orbis prouincias propagasse gloriarentur) molestissime ferentes templorum suorum se passos esse iacturam, in ipsos monachos impetum fecisse: quod quidem testificatione eiusdem S. Ioannis Chrysostomi liquet; qui & ait, ex eis quamplures occisos esse, alios vero nonnullos vulneribus confectos. Acciderunt autem hæc post bienniū, cum ipse Ioannes Chrysostomus in Armenia exularet: vnde scribens ad Ruffinum presbyterum in primis hæc habet:

Phoeniciæ mala rursus exarsisse, ac Gentilium furorem auctum esse, accepi: compluresq. monachos partim vulneribus affectos esse, partim etiam mortem obiisse. Ac propterea maiorem in modum te vrgeo, vt quamcelerrime te ad iter accingas, atque in acie stes. Certum enim habeo, fore, vt si preces, lenitatem, & mansuetudinem, & tolerantiam, & patientiam, eamq. quam soles animi fortitudinem adhibueris; vel aspectu solo aduersarios in fugam conijcias, ipsorumq. furorem extinguas; atque eorum qui nostras partes tuentur, animos recrees, ac denique multa bona efficias, &c.] pluribus enim ad id eum hortatur: polliceturq. ad finem epistolæ, se ad ipsum missurum reliquias martyrum, vbi ait: Quin de reliquijs sanctorum sine cura esto. Confestim enim ad religiosissimum meum presbyterum Terentium, itemq. ad dominum meum religionis laude præstantem Treium Arabissi Episcopum scripsi. Nā ipse & multas & minime dubias habet, quas paucis diebus in Phoeniciam ad te mittemus. Quare da operam, ne officio tuo vlla ex parte desis: nam quæ nostri muneris sunt, quanta cum promptitudine animi præstemus, vides.] hæc ipse. At non deerant in Phoenicia martyres: sed dictum est superius, Gentiles tempore Iuliani, omnia quæ in Phoenicia erant Christianæ religionis monumenta, demolitos esse. Magnam in reliquijs sanctorum martyrum Ruffinus iste fiduciam collocauit: etenim illos in suis reliquijs quasi rediuuos Christianæ militiæ duces sibi adsciuit ad destruenda quæ reliqua

RITVS
CONSTRVENDAM
ECCLESIAE.

DE STRATO
MARNIO VI
CTORIA.

a Isai. 46.
b Hieron. in Vit.
S. Hilarionis.
c Hieron. epist. 7.
d Hieron. in Isai.
lib. 7.

Theodor. lib. 5.
cap. 29.
TEMPLA IDOLORVM IN
PHOENICIA
DESTRVNTVR.

f Chrysost. epist.
126.
MONACHI A
GENTILIBVS
MALE HABITI.

IOANNIS
CHRYSOST.
ZELVS IN
IDOLA.

reliqua erant in Phœnicia idololatriæ vestigia. Quod & affectum esse vna cum alijs, qui A superfuerunt a cæde, monachis, certum illud est argumentum, quod de Phœnicum idololatria nulla penitus posthac mentio reliqua habeatur. Extat eiusdem S. Ioannis Chrysofomi ad ipsos monachos antea ab eo missos, sed ita postea persecutione exagitados, insignis epistola^a, quam breuitatis causa prætermittimus recensere: misit & ad eos roborandos, non solum quem diximus, Ruffinum presbyterum, sed ex Armenia, vbi agebat, Ioannem item presbyterum. Quam autem solícite, quantoq. zelo pietatis istud ipsum negotium ipse Chrysofomus curarit, dictæ ab ipso ad eos tunc scriptæ epistolæ declarant.

a Chrysof. epist. 123.

TEMPLA IN PHOENICIA DIRUTA QUAE.

b Lucian. de Dea Syria.

Equidem quod semel ipse, de quo egimus, S. Porphyrius Gazensis Episcopus viam aperuisset ad egregia idolorum delubra sternenda; pari æmulatione incitatos fuisse Phœnicia Episcopos, vt id ipsum ab Arcadio postularint, obtinuerintq. eodẽ patrocinate Chrysofomo, par est credere. Sane quidem etsi constat a Constantino Imp. demolitum fuisse quod erat ibi delubrum in monte Libano situm, promptuarium turpitudinum; cetera tamen integra remanserunt. At quænam hæc & qualia? Erat apud Sidonios in Phœnicia magnum templum Astartæ; aliud insuper ingens templum, quod Aegyptium nominat Lucianus; sed & illud insuper augustum Bybli dicatum Veneri. Extabant hæc omnia in Phœnicia temporibus Luciani^b magna frequentia celebrata: quod autem antehac fuerint diruta, nemo, quod viderim, prodidit. Sed ad Eudoxiam exædificantem Gazæ nobilem ecclesiam redeamus.

Felix plane, quaterq. felix ipsa, nisi ædificans manu altera, altera destrueret. Iam memoria repete, quæ ex Marco diacono nuper sunt enarrata; nimirum abalienatam ipsam fuisse ab amicitia S. Ioannis Chrysofomi, quod eam arguisset ob agrum viduæ ademptum. Quonam autem modo res hæc se habuerit, iam enarremus: atque in primis ex Marco diacono erroris arguamus eos, qui rem gestam ad tempus illud referunt, cum aduersus eundem Chrysofomum Synodus Constantinopoli cogeretur: longe enim ante ea contigisse, dicta superius ex eodem auctore declarant. Qui vero res Ioannis Chrysofomi oratione profecutus est Leo Augustus^c, eiusmodi narrationem aggreditur: Theognostus pius ille & fidelis, erat quoque ipse vnus ex ijs qui erant familiares Imperatori Arcadio. Inuidia autem diaboli, & Gaij, qui morbo laborabat Arii, apud Imperatorem accusatur Theognostus, & iniusta bonorum publicatione cum relegatione damnatur, simul cum vxore & liberis: & vt paucis absolvam, priusquam peruenisset ad locum, in quem erat relegatus, in itinere via vitæ peracta migravit ad Deum. Huius vxor reuersa accedit ad diuinum virum, & de se omnia docuit. Hic autem misericors, & Christi imitator, corde dolorem concipit ob ea quæ acciderant, & ob feminæ viduitatem: & pulchre quidem consolatur; & quæ par erat, ei suadet. Rursum vero considerat, quemadmodum viduæ sua restituantur.

EVD OXIA AVVERT AGRVM VIDVÆ.

c. Leo August. orat. de Vita Ioan. Chrysof.

Cum is autem de eo esset solícitus, aliud malum excitavit malignus aduersus mulierem viduam. Erat enim tempus vindemiæ, propter quam Imperatrix egressa erat ex vrbe: & nescio quomodo prius ingressa fuit in vineam viduæ, & sua manu exectum botrum comedit. Deinde docetur, vineam esse alterius. Inducunt legis quod est in rebus huiusmodi auxilium, quæ vineam Imperatrici adiudicat, si quid tale contigerit, & domino aliquod pretium vel aliquid aliud iubet reddi: & iussu Imperatricis refertur vinea in numerum suburbanorum suorum. Hoc autem non temere & simpliciter iubebat: sed duo hæc meditata: vnum quidem, propterea quod irasceretur viduæ, vt eam magis affligeret: alterum vero, & cuius maiori studio mouebatur, vt acciperet occasionem vexandi Pontificis, cogitante illa, fore vt resisteret, & in legem incideret, & offenderet Imperium. Sed illa quidem ita se habebat. Pontifex autem quomodo? suadebat, supplicabat, vt deceret eius philosophiam. Quid illa contra? ea dabat responsa, quæ erant plena impudentia, Romanæ legis auxilium, & quæuis alia, quæ ex aduerso objiciebat vana phantasia suæ arrogantia.

EVD OXIA THEOGNOSTI RELICTAE VINEAM ABSTVLIT.

CHRYSOSTOMVS AGIT IN EVD OXIAM PRO VINEA VIDVÆ.

Rursum ergo temperat medicus medicamenta salutis: quod enim laborabat, curari non poterat. Alia est præterea species curationis, soluens causas, per quas videbatur id quod male erat affectum, laborare grauius; soluens iniustos prætextus, nempe quod hæc lex quidem lata esset ab Imperatoribus, sed qui forte erant a fide alieni: Tu autem es (aiebat) lex, & tibi obtigit vt imperes, & tibi est conscientia quæ cogit, & quæ rem optime nouit & intelligit. Ne permittas vt multi coacti te nouam vocent Iezabel, & quæ de Nabuthe scripta sunt in veteri Testamento. Hæc sapientis medici, quæ perpetuo adhibebat, medica-

A medicamenta, male affectam feminam magis inflammabant; adeo vt nec medicum quidem admitteret, immo vero repelleret, & quam nefarie conceptam celabat bilem, aperte in lucem proderet. Sic quidem repellitur medicus. Quid vero quæ deinceps sequuntur? Aderat dies festus & celebris Crucis in altum elationis, & iusserat Pontifex vt portæ ecclesiæ clauderentur soli Imperatrici. Ecce ergo primus Imperator ingreditur, & fidelissimi populi vniuersa multitudo cum eo & circa ipsum. Cum autem cœpisset sanctus de more concionari, vis sanctissimi quæ eum illuminaret Spiritus reddidit elegantiore verborum pulchritudinem, cum eoq. loquebatur. Et quid opus est dicere, ad quantam admirationem veniens multitudo applausit exultationibus sacræ dilectionis?

Cum hæc autem fierent intra templum: ecce etiam Imperatrix cum reliquo, qui eam stipabat, comitatu. Et alijs quidem omnibus ingressum seruabant ostiarij liberum: ipsam vero prohibebant. Ira adhuc inconsideratam possidebat Imperatricem. Mitto dicere, quantum in diuinum Pontificem (idem autem est dicere in Deum) contumelijs inuecta est & infremuit. Deinde cogitabat quidam ex ijs qui cum ipsa erant, & tentat portam gladio percutere: eius autem manus statim arefcit. Timet ergo Imperatrix, & statim reuertitur. Ille autem, cuius manus exaruerat, accedit ad sanctum, pœnitentia ductus, & supplicans statim curatur, & Deus per seruum suum magnificatur & glorificatur.] hæc de his Leo Imperator, ipsiq. tradunt consentientia ceteri: quæ quidem ante aduentum Palæstinorum Episcoporum Ioannis atque Porphyrij accidisse monstrauius. Verum antehac quid huic simile præcesserit, idem auctor docet his verbis^a:

EVD OXIA PROHIBETVR AB INGRESSV ECCLESIAE.

a Leo August. in Vita Chrysof.

Deinde Paulacij in Aegypto Præsidis sequitur a quadam vidua apud Imperatorem accusatio. Largiamur vero non nihil narrationi. Continebat autem accusatio, quod debitor esset circiter quingentorum aureorum. Eum cogit Imperatrix, nec prius eum remisit, quam ab eo exegisset quantitatem centum librarum auri: reddidit autem accusatrici solum trigintasex aureos nummos. Quid ergo facit, quæ accusabat mulier? Confugit ad communem defensorem. Ille vero producendum curauit eum qui accusabatur, & ab eo exigebat id quod reliquum erat debiti. Hoc quoque rescuit Imperatrix: quæ significauit Pontifici, vt eum dimitteret, cum ipsa ab illo exegisset pecuniam. De hac re inter vtrumque vehemens exoritur contentio; & postremo res eo deducitur, vt per impudentiam procedatur aduersus sanctum. Mittit enim duos Centuriones cum suis cohortibus, vt eum qui accusabatur, a sancti manibus abstraherent. Hæc auara mens Imperatricis.] Hic velim, lector, consideres Episcopum omnium miserabilium personarum esse iudicem competentem, suiq. iuris esse male ab alio iudicata rescindere, etiam si Princeps esset, qui iniustam sententiam protulisset. Vides insuper Episcopos carcerem penes se habere, in quem detrudant, qui iniuste miserabilium bona detinent. Vides (inquam) Ioannem iure agere aduersus viduæ debitorem, eundemq. carceri mancipare, nec velle dimittere. Sed licet adhibita vi turpiter per Centuriones abstractum, vindex Deus haud fuit inultum, neque passus est in hoc conflictu Episcopum posteriores referre. Nam quid post hæc accidit? Audi rem quidem admirandam, tum ab eodem auctore, tum ab alijs enarratam, cunctisq. certa fide patentem: Accidisse nimirum, vt Centuriones, qui conati erant vi abstrahere creditorem, absterriti fuerint horribili aspectu Angeli, romphæa dire minantis. Sicq. perterrefactos, rediisse ad Imperatricem: illam vero reliquum persoluisse pecuniæ.

IOANNES CHRYSOSTOMVS CAVSAM AGIT VIDVÆ ALEXANDRIANÆ.

Addunt^b alij, viduam hanc Alexandrinam fuisse, nominatam Callitropen; Paulacium vero Ducem fuisse Augustalem in Aegypto, quem vidua, iam absoluta illius magistratus E functione, Constantinopoli apud Præfectum Prætorio conuenerat: sed illo contemne ius dicere, Eudoxiam, penes quam vidua quæsta fuerat, eam ratione pœnæ multam irrogasse librarum centum; viduam vero, datis illi tantum trigintasex nummis, abire iussisse. Addit auctor, excusasse se Chrysofomum cum Frumentio ab Eudoxia ad eum tunc misso; se id minime agere, vt Imperatricis maiestatem contemneret, sed tum vt viduæ omni destitutæ præsidio, ex diuinarum legum præscripto præsto esset, tum etiam vt animæ ipsius Augustæ bene consulere; quod præcipuum esset Episcopalis dignitatis officium, curæ prospicere animarum. Certe quidem non nostri dumtaxat, sed & externi Eudoxiam auaritiæ infamant: Zosimus enim hæc de ipsa ait^c: Coniunx Arcadij Eudoxia super sexum arrogans, & insatiabili auaritiæ tum eunuchorum, tum familiarium sibi muliercularum, quæ maxime huic imperabant, vndique addicta, vitam omnibus acerbam reddebat; adeo quidem, vt modestis hominibus morte nihil esset oprabilius.] hæc ipse. Cuius

b Apud Metaph. in Vita Chrysof.

c Zosim. lib. 5.

Cuius quidem rei cum recensiti superius casus fidem faciant; demonstrant id ipsum expres-
sus, quæ modo dicturi sumus.

* Theodoricus * ille (inquit Leo³ Augustus) qui tunc erat Patricius, cum esset ditissi-
mus, ab Imperatrice appetitur insidijs. Quid ergo facit vir ille? Confugit ad communem
portum, & seruatur quidem ab ijs, quæ ei parabantur, insidijs: seruatur autem meliori
quoque, & permanente salute, modo alio: Disperfit, dedit omnia pauperibus. Quomodo?
Magistri nempe Ioannis consilijs & suasionibus. Qua ex re quid lucratur? Thesaurum cæ-
lestem; cum esset ei persuasum, Cornelij^b elemosynæ, eius quoque esse exæquandam elec-
mosynam. Hæc cum rescuisset Imperatrix, non potuit amplius contineri. Impuden-
tiam autem illam & temeritatem suam absque vilo rubore sancto indicat: eum namque bo-
na Patricij lucratum esse, nugabatur & obijciebat: eius enim, qui erat mundus, propter
benignitatem admonitio, erat Eudoxiæ inquinatæ sordida existimatio.] hæc ipse: sed alij
eadem^c pluribus. Ex his quoque additamentum haud exiguum ad odium ante conceptum
Eudoxiæ accessisse aduersus Ioannem, omnes affirmant.

Quæ autem subsecuta est dissensio Ioannis Chrysofomi cum Seueriano Gabalensi in
Syria Episcopo, concitata per Serapionem diaconum, hoc anno post natum Theodosium,
Eudoxiæ animum haud mediocriter exacerbauit. Hæc autem quomodo se habuerint, licet
Socrates^d narret, haud tamen ipsa in omnibus inuenta sunt consentientia veritati. ait igi-
tur ipse: Cum insolens Serapionis fastidium & arrogantiam nemo ferre posset (erat hic
diaconus Ecclesiæ Constantinopolitanæ) Ioannis namque Episcopi fretus gratia, adeo magnos
animos sumpsit, vt extra modum omnes contumeliose insectaretur: ob eam causam odium
contra Episcopum inflammatum magis magisque exarsit. Quinetiam cum Seuerianus quo-
dam tempore ad locum, vbi Serapion erat, accederet: Serapion honorem Episcopo de-
bitum illi non tribuit, neque ei assurrexit: vnde Seueriani præsentiam se parui facere decla-
rauit. Hunc Serapionis contemptum Seuerianus non tulit: immo vero etiam in eum vehe-
menter vociferatus est, his ferme verbis: Si Serapion moriatur Christianus, Christus cer-
te numquam homo factus est. Serapion hac arrepta occasione, Seuerianum Ioanni aperte
fecit inimicum, dum prius sententiæ membrum supprimeret, nimirum, Si Serapion moria-
tur Christianus: posterius, nempe, Christus certe numquam homo factus est, Seuerianum
dixisse affirmaret. Itaque sui loci atque ordinis homines testes adducit, illud a Seueriano
dictum esse. Quapropter Ioannes, abiecta omni cunctatione, Seuerianum a ciuitate exigit.
De quibus rebus Eudoxia Augusta certior facta, & Ioannem incusat, & Seuerianum Chal-
cedone Bithyniæ propere accersendum curat.

Ille quamprimum redit; Ioannes se ab eius amicitia remouet; nec cuiquam illum, vt D
cum Seueriano rediret in gratiam, cohortanti, morem gerere voluit. Tandem vbi Impera-
trix Eudoxia in ecclesia, quæ Apostolorum nomine nuncupata est, filium suum Theodo-
sium iam tum Imperij statum, quamquam admodum adulescens erat, prospere & feliciter
gubernantem, ad genua Ioannis abiecit, & sancte illum obtestata est: vix adduci po-
terat, vt Seueriani amicitiam amplexaretur.] Ita quidem sic Socrates: nisi male ita ea
vertit interpret. Nicephorus^e vero ex emendatiori fortasse codice feliciter veritatem as-
secutus, ita habet: Eudoxia Theodosium infantem, quem Ioannes per baptismum sibi fi-
lium arrogauerat, ad genua eius admouens, multumque deprecans & adiurans, vix tandem
persuasit, &c.] Subdit his vero Socrates: Verumtamen etsi hoc pacto amicitia inter eos
specie quadam externa videbatur reconciliata: nihilominus tamen animum alter aduersus
alterum exulceratum retinuerunt. Causa vera itaque cur Ioannes Seueriano succenseret, E
eius generis fuit.] hucusque Socrates: eadem quoque Sozomenus^f atque alij.

Sed vnde Socrati, vt Ioannis animum numquam prorsus erga Seuerianum reconcilia-
tum affirmet; cum ex homilij ob concordiam inter vtrumque initam tunc publice in eccle-
sia dictis, constet inter eos pacem firmiter consolidatam? Excant enim duæ eius argumenti
orationes apud ipsum Ioannem Chrysofomum: prior, qua Ioannes studuit in Ecclesiam
ipsum recipere Seuerianum, eidemque pace firma coniungi: tantum enim aberat vt ipse in
eum indigno animo esset, vt populum nonnihil in ipsum infensum, emolliendo, delinire,
glutinoque pacis vnire, omni adhibito studio laborarit: in qua hæc post alia plura incul-
cata de pace: Multa (inquit) dudum tristitia gesta sunt in Ecclesia. Deum confiteor, sed non
laudo perturbationes, seditiones non amplector. Sed omittamus hæc. Definite, conque-
scite, cohibete animos, refrenate iracundiã. Sufficit iam quod laborauit Ecclesia, finis sit,
definat

POPVLVS
CONCITA-
TVS IN SE-
VERIANVM.

g Chrysof. homil.
de recip. Seuer.

CONCORDIA
INITA IN-
TER IOAN-
NEM ET SE-
VERIANVM.

e Niceph. lib. 13.
c. 9.

f Soz. lib. 3. c. 10.

DISSIDIA IN-
TER SEVERI-
ANVM ET IO-
ANNEM OB-
ORTA.

d Soz. lib. 6. c. 10.

c Metaphr. in Vi-
ta Chrysof.

* Theodorici
* Leo Imp. de Vi-
ta Chrysofomi.
THEODORI-
CVS PATRI-
CVS ILLV-
DIT AVARI-
TIAE EVDOK-
XIAE.
b Act. 10.

A desinat turbatio: hoc enim & Deo placitum, & pijsimo Principi acceptum est. Oportet enim
& Regibus obedire, maxime cum & ipsi obtemperent Ecclesiasticis legibus. Dicit Apосто-
lus^a: Principibus & potestatibus subditi estote: Quæto magis Principi religioso, & pro Ec-
clesia laboranti? Si ergo præparauimus animos vestros ad suscipiendam legationem meam, re-
cipite fratrem nostrum Seuerianum Episcopum.] hæc ipse, quibus videas populum potius
quam Ioannem ipsum aduersus Seuerianum commotum fuisse; quem sequester pacis acce-
des placare studuit. Adeo enim populus ille pastorem sui tenebatur vinculis amoris astrictus,
vt vel leuiter tangi, haud æquo animo pati posset, sed quam maxime commoueretur, & im-
placabilis omnino persisteret, nisi ab eo, vt parceret, admoneretur. Porro ita suadente Chry-
sofomo, populum persuasum, acclamasse tunc pacifica atque fausta, quibus se assensum
præbere significaret, quæ mox Chrysofomus subdit, ostendunt: Habeo (inquit) gratiam,
B quod sermonem meum laudibus profecuti estis: dedistis mihi fructus obedientiæ: nunc me
femen bonum gratulor feminasse: ecce enim statim frumenti manipulos colligam. Retri-
buat vobis Dominus præmium benignitatis, & obedienciæ mercedem. Nunc enim verã ho-
stiam pacis obtulistis Deo: quia nemo turbatus est, audito hoc nomine, sed cum charita-
te suscepistis; simul vt sermone locuti sumus, omnem ex animo fugastis iracundiam, &c.]

Sic igitur conciliato populo cum Seueriano, die sequenti ipse Seuerianus ad eundem
populum de bono pacis pariter habuit eadem occasione concionem; vbi inter alia illud
præclare cum laude Ioannis eiusdem pacis auctore^b: Sicut frequenter fieri vidimus, vbi Re-
gum vel fratrum tabulæ pinguntur, vt in vtrisque vnanimittatis declarentur insignia, arti-
fex picto femineo habitu post tergum vtriusque Concordiam statuit brachijs suis vtrum-
que complectentem, indicans quod hi qui videntur corporibus separati, sententijs & vo-
luntate conueniant: ita nunc pax Domini media assistens, & vtrumque nostrum gremio
palpante connectens, discreta corpora in vnum conuenire animum, vlnis iungentibus do-
cet: in qua sine dubio complectitur sermo propheticus, qui ait: Et erit consilium pacificum
inter vtriosque. Et hesterno quidem die Pater noster Euangelico pacem sermone præfatus
est: hodie vero nos pacis verba exponamus. Ipse nos hesterno die resupinis manibus in
verbo pacis excepit; & nos hodie dilatato pectore, vlnisq. patentibus, ad Dominum pacis
cum muneribus occurramus, &c.] Quod autem Socrates dicat, etiã reconciliata inter eos
amicitia, rubiginem tamen odij minime fuisse prorsus extersam; id quidem ex parte tan-
tum Seueriani contigisse liquet: nam in his quæ post hæc aduersus Ioannem concitatae sunt
turbæ, & conuocatae sunt Synodi, eum aduersus Ioannem stetisse, Palladius tradit^c.

Equidem magna admiratione capior, dum considero ipsum Ioannem Chrysofomum non-
nisi triennium in sede agentem (hoc enim anno eius Episcopatus expleto triennio, quartus
inchoatur) adeo breui temporis spatio, tot tantisque vallatum ærumnis, atque molestijs cir-
cumseptum, cui aduersus hæreticos, aduersusq. Catholicos Episcopos, tyrannos, barbaros,
ipsamque demum Imperatricem Eudoxiã fuerint adeo crebra atque aspera ineunda certami-
na: cum tamen interea totus in officio functionis Episcopalis esset, atque perinde ac si summo
otio pacem coleret, creberrime conciones haberet ad populũ, quem quotidie ferme doceret.
Testatur quidem hæc ipse, cum hoc eodem anno Actus Apostolorum in ecclesia explicaret;
vbi inter alia^d: Ecce enim (inquit) per gratiã Dei, & nos triennium iam habemus, noctesq.
& dies. Nonne per tres dies, sæpe etiam per septem exhortamur? Quid amplius assequimur,
quam quod reprehendimus, increpamus, lacrymas fundimus, dolemus, etsi non foris, sed
in corde?] et paulo post: Nisi quis iudicaret me supra modum honoris cupidum, vidissetis
E quotidie me fontes lacrymarum emittere, quarum consciæ sunt domicilium & solitudo.
Credite enim mihi: de salute quidem mea desperaui, hoc est, curam prætermisi, & res vestras
deploraui. Non vacat mea mala deplorare, adeo totus deditus sum vobis. Et si sentio vos
obtemperantes, præ gaudio non sentio mala mea. Et si video vos minus obtemperantes,
præ dolore iterum intermitto mea.] hæc & alia plura id genus Chrysofomus hoc ipso (vt
vidimus) anno, reddens in omnibus veri patris ac pastorem imaginem.

IESV CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
ANNVS ANNVS ANNVS
402. 5. 8.

E Voluto iam anno, nouus aperitur nouis Consulibus, ambobus Augustis, Arcadio &
Honorio quintum, inchoante pariter Domini anno quadringentesimo secundo; quo
Annal. Eccl. Tom. 5. N recru-

a Tit. 3.

SEVERIANVS
CONCIONEM
HABET AD
POPVLVM.
b Apud Ioan.
Chrysof. tom. 5.

c Palladius Dia-
log. apud Chry-
sof. tom. 1.
STVDIUM
CHRYSOSTO-
MI ERGA
SVOS.

d Chrysofom. in
Act. Apostol.
hom. 44.

CONFLICTVS
ORIGENI-
STARVM CON-
STANTINO-
POLI.

recrudescunt odia Constantinopoli Origenistarum causa suscepta. Meminisse debes, lector, ante annum aduersus monachos Origenistas, qui confugerant Constantinopolim, missos fuisse a Theophilo Episcopo Alexandrino & S. Epiphano Episcopo Constantiæ in Cypro legatos ad eos exturbandos: S. vero Ioannem Chrysostomum medium intercessisse sequestrem, vt eos in concordiam reuocaret. eaq. de causa litteris vtro citroq. datis, vnus ferme anni spatio in his pertractandis infumto, cum frustra omnia tentata fuissent; qui haftenus ab eodem Chrysostomo cohibiti erant monachi offerre aduersus Theophilum libellum Imperatori, desperata concordia, id vehementiori studio aggressi sunt.

LIBELLVS
AB ORIGENI-
STIS OFFER-
TVR IMP.
CONTRA
THEOPHI-
LVM.

a Galat. 2.
b Hier. epist. 16.
c Luc. 18.

Libellum igitur monachi illi aduersus Theophilum dederunt Arcadio Imperatori, & quidē grauibus refertum criminibus, adeo vt Theophili caput in discrimen videretur adduci. Creditum quidem fuit eos ista haud absque sententia Ioannis tentasse. quamobrē, ea dissipata longe lateq. fama, tacito proprio ob tanti viri reuerentiam Ioannis nomine, Hieronymus sub Barnabæ voce, ex Pauli^a sententia, ipsum sugillauit in epistola^b ad Principiā illis verbis superius redditis, hic vero necessario repetendis: De Occidentis partibus ad Orientem turbo transgressus, minitabatur plurimis magna naufragia. Tunc impletum est^c: Putas, veniens Filius hominis fidem inueniet super terram? Refrigerata charitate multorum, pauci qui amabant fidei veritatem, nostro lateri iungebantur, quorum publice petebatur caput, *accusationibus scilicet Origenistarum*. contra quos opes omnes parabatur: ita vt Barnabas^d quoque duceretur in illam simulationem, immo apertum parricidium, quod non viribus, sed voluntate commisit.] hæc ipse; nimirum quod (vt dictum est) fama vulgatum esset, licet magna calumnia, libellum accusationum aduersus Theophilum capitalibus criminibus plenum, oblatum Arcadio fuisse, impellente Chrysostomo. sed cum longe aliter res se haberet; quod tamen illis patrociniatus Chrysostomus visus esset, hæc suspicandi ansam captantibus præbuere. Ad hæc plane spectat, quod idem S. Hieronymus in epistola ad Pammachium & Marcellam ait^e: Quid necesse est obsidere Propontidem, mutare loca, & diuersas lustrare regiones, & clarissimum Pontificem Christi eiusq. discipulos rabido ore discerpere? Si vera loquimini, pristinum erroris ardorem ardore fidei commutate. Quid maledictorum pannos hinc inde consuitis, & eorum carpitis vitam, quorum fidei resistere non valetis? Num idcirco non estis vos hæretici, si nos quidam assertione vestra crediderint peccatores? &c.]

d Galat. 2.

e Hier. epist. 78.

f Pallad. in Dia-
log.

Inter hæc autem & monachos olim legatos a Theophilo missos dedisse aduersus illos monachos Origenistas Imperatori libellos ipsorum criminibus plenos, auctor est Palladius, qui fauens (vt dictum est) Origenistis, eos calumniarum refertos fuisse tradit: de ambarum enim partium libellis hæc habet^f: Profesti dehinc monachi partis violata, libellos multorum versuum scribunt, monachos quidem accusantes calumniæ, Theophilo vero impingentes, ne aliter dicam, quæ Theophili erant, talia & tanta, qualia & quanta quisque nouit. Augustumq. primum congressi, Reginam deinde adeunt in ecclesia S. Ioannis, orantes vt aduersantium monachorum libelli contra se apud Præfectos vrbis examinarentur; tum vt Theophilus vel inuitus adductus, Ioannis iudicio subijceretur; tum denum vt Theophili monachi aut probarent crimina, quæ sanctis senioribus obiecerant, aut poenæ talionis subderentur. Sic itaque Alaphius, qui modo est, a Principibus Alexandriam mittitur, vt Theophilum ducat. Sententiam reliquam Præfecti exequuntur. Cum vero ventilaretur causa, reis deprehensis instabant leges, gladium ad vindictam exerentes. Infelices autem illi metuentes, omnia in Theophilum referunt, qui illos subornasset, libellosq. calumniæ dictasset. Ita rationis ordo illos carceri mancipat vsque ad Theophili aduentum reseruandos. Ex his alij moriuntur in custodia, diutius remorante Theophilo: alij post ipsius aduentum (pecunijs enim Iudicum seueritatem emollierat) Proconessum ire in exilium iussi.] haftenus Palladius, qui subdit de aduentu Theophili Constantinopolim, de quo nos anno sequenti.

LEGATI
THEOPHILI
DETRVSI IN
CARCEREM
MALE PERIE-
RE.

DISSIDIA IN-
TER CHRYSO-
STOMVM ET
EPIPHANIVM

Hoc insuper anno concertationes haud leues inter S. Ioannem Chrysostomum, atque S. Epiphanium Episcopum Constantiæ Cypri, Constantinopoli intercesserunt. Qui enim (vt suo loco superius dictum est) mittendo Synodale decretum Concilij Alexandrini de anathemate Origenis & eius hæresum, simulq. sectatorum earum Origenistarum, in Synodo habita in Cypro firmatum: vbi se nihil profecisse, sed eos Constantinopoli foueri cognouit; ipse Epiphanius, qui primus omnium aduersus Origenistas vexillum Catholicæ pietatis erexerat, consensu nauigio Constantinopolim se contulit; afferens simul

A simul secum & decretum Concilij, quod collegerat in insula Cypri. Hæc enim tum ex superius recitata Theophili ad eum scripta epistola, tum ex Sozomeno^a colliguntur. Ceterum quod inter Syrtes oratio nauigare cogatur, cum passim vera falsis admixta inueniantur (nam alij vel fauentes Chrysostomo, vel studentes Origenistis, vt dictum est, in odium Theophili, complura in Epiphanium falsa coaceruarunt) ne in has impingat oratio, magna adhibenda est diligentia. Nos igitur quæ scripta sunt a Sozomeno recensentes, in quibus veritas periclitetur, commonefaciemus lectorem. Ipse enim rem sic aggreditur enarrare:

a Sozom. lib. 8.
cap. 14.

THEOPHILVS
QVID CVM
EPIPHANIO.

Considerans Theophilus plurimum sibi profuturum, si studij sui socium nactus esset Epiphanium Salaminæ in Cypro Episcopum, virum ea ætate ob integritatem vitæ clarissimum: ipsum sibi amicū reddidit. Hunc enim cum antea reprehendisset, quod Deū humana forma præditum censeret: iam velut ex poenitentia rectam sententiam doctus, se cum illo consentire scripsit; & aduersus libros Origenis, qui huiusmodi dogmatum auctor extitisset, calumniam instituit.] hæc cū audis, lector, prouoco te ad ea quæ superius dicta sunt de calumnia, qua Ioannes Hierosolymitanus Episcopus & alij Origenistæ exagitarunt veteratorie nimis tum Epiphanium, tum Theophilum, & alios omnes qui Origenis impugnant errores. Ceterum & illud etiam in Sozomeno corrigendum, quod ait, per Theophilum excitatum esse aduersus Origenem Epiphanium. Contrarium plane accidit: nam primo (quod dictum est) ipse S. Epiphanius atque S. Hieronymus aduersus Origenistas concertare cœperunt, vltimo vero loco Theophilus. est enim de his querela Hieronymi^b, quod vix tandem ipse Theophilus aduersus eosdem hæreticos fuerit excitatus. Sed verum illud est, Theophilum tandem aduersus eos commotum, litteris sollicitasse tum Epiphanium, tum Hieronymum; quod eiusdem ad eos datæ litteræ^c produnt.

MVLTA IN SO-
ZOMENOCOR-
RIGENDA.

b Hieron. epist. 70.

c Apud Hieron.
epist. 67. 69. 72.

His igitur emendatis in Sozomeno, iam reliqua ab eo scripta audiamus: Epiphanius (inquit) iam olim auersatus Origenis scripta, libenter assentitur epistolæ Theophili: & conuocato Episcoporum Cypriorum Concilio, lectionem librorum Origenis damnat: & per scripto eorum ipsorum decreto, tum alijs, tum Constantinopolitano Episcopo suadet, vt Synodum conuocent, & eadem decernant.] Quod vero post hæc subdit Sozomenus, a Theophilo coactum ea de causa Concilium Alexandria: id antea factum esse, litteræ^d eiusdem Theophili ad Epiphanium scriptæ declarant; sed posthac laborasse pro cogenda Synodo Constantinopoli, cuius causa scripserit Epiphano, reliquisq. per Orientem Episcopis: Cum primus omnium non multo post (inquit Sozomenus) Epiphanius ex Cypro trajiciens, in locum Constantinopoli vicinum appulit, quem Hebdomon appellant; & precibus in ecclesia ibi fuis, postea in ciuitatem venit.]

THEOPHILVS
QVID CVM
EPIPHANIO.

d Apud Hieron.
epist. 67.

Addunt alij, illic ab Epiphano ordinatum fuisse quemdam diaconum; quod non licebat in diocesi non sua facere. At cum de re tanta ne verbum quidem Sozomenus habeat, id commentum fuisse non dubites: sed vnde error acceptus, audi. Loco Ioannis Episcopi Hierosolymorum, scias acceptum Ioannē Constantinopolitanum Antistitem; ab illo enim, non ab isto de ordinatione diaconi controuersia mota est. Etenim ab ipso Epiphano, nesciente Ioanē Episcopo Hierosolymitano, in suo monasterio Eleutheropoli in Palæstina sub eiusdem Ioannis diocesi diaconus ordinatus est; cuius rei causa idem Ioannes haud leue ei negotium faceffuit, cum idē Epiphanius S. Hieronymum (vt suo loco dictum est quarto Annalium tomo) habuit defensore. Quod ergo sub diocesi Ioannis illius factum fuit, id rerum ignari sub Ioannis Chrysostomi diocesi accidisse scripsere. Sed minime vir sanctissimus bis in id ipsum: nec quidem verisimilis vlla accedit causa, vt qui nuper e Cypro soluerat, necessitas impulerit in suburbio Constantinopolis ordinare diaconum. Faceffat igitur de ordinato in Hebdomo diacono inanis assertio, quam Sozomenus Socrate longe accuratior (vt Photius multis ostendit) non agnouit; licet ipse, vt ille & alij, fauerit Origenistis, & sugillauerit cum alijs Epiphanium, vt cum mox ista subdit:

EPIPHANIVS
FALSO ARGV-
ITVR ORDI-
NASSE DIA-
CONVM.

Ioannes ingredientem Epiphanium totius cleri processione veneratus est: ceterum Epiphanius manifeste prætulit, quod calumnijs aduersus illum structis consensisset. Nam inuitatus, vt in domibus Ecclesiasticis diuersaretur, non acquieuit.] hæc ipse. Ceterum vitandi communionem Chrysostomi causa illa intercesserat, quod ante litteris (vt dictum est) monitus de damnando Origene atque Origenistis Ioannes ab Epiphano, minime ex causis superius dictis acquieuisset; nimirum quod Origenistæ illi se passos esse calumniam conclamassent; & de damnatione operum Origenis, quæ Patres sanctissimi haftenus

EPIPHANIVS
VITAT COM-
MUNICATIO-
NEM CHRYSO-
STOMI.

fufcepiffent, confultius agendum effer. Quæ autem ab Epiphano Constantinopoli ge-
fta fuerint, Sozomenus^a ita fubdit: Et quia confortium habere cum Ioanne Epiphano
fugeret, conuocatis priuatis Epifcopis ijs qui Constantinopoli morabantur, ostendebat
ea quæ aduerfus libros Origenis decreta erant: ac nonnullos induxit, vt cum his ipsis suum
fuffragium quoque adijcerent: quod tamen plurimi facere detrectabant. Quin Theoti-
mus Scythiæ Epifcopus Epiphanium in os perstrinxit. Aiebat enim, nequaquam esse fas,
eum qui iam pridem effer mortuus, afficere contumelia: neque extra blasphemiam esse,
maiorum cenfuram calumniari, & quæ ab illis decreta sunt, reprobare. Hæc vbi dixiffet,
librum quemdam Origenis in medium profert ac recitat: & recitata Ecclesijs vtilia esse
demonftrans: Ineptum quiddam (inquit) his accedit, qui ista vituperant: periculum enim
est, ne ea ipsa damnent, de quibus hi libri conscripti sunt.

Porro Ioannes etiamnum venerabatur Epiphanium; eumq. rogabat, vt & vna ecclesia,
& vna domo fecum vteretur. Sed ille neque eadem domo vsurum esse, neque vna preca-
turum cum illo, renunciabat, nisi damnaret libros Origenis, & Dioscorum vna cum socijs
expelleret. Verum cum ille id ante causam in iudicio cognitam facere, iustum non esse di-
ceret, ac proinde differret: Quoniam in templo Apostolorum communio celebranda insta-
bat, Epiphanium subornant inimici Ioannis, vt is prodiret, ac publice coram populo li-
bros Origenis damnaret, & vna Dioscorum eiusq. socios, vt qui eandem cum Origene opi-
nionem fouerent; & interim Epifcopum quoque ciuitatis taxaret, qui huc faueret. At-
que hi quidem id studebant: putabant enim, se eum hac ratione in odium populi coniec-
turos. Itaque postridie in hoc egressus Epiphanius, iam prope ad ecclesiam peruenerat: cum
obuiam illi veniens Serapion diaconus ab Ioanne missus (perceperat enim ea quæ pridie
fuerant constituta) protestabatur eum neque æquum facere, neque quod ipsi expediret;
cum quidem & ipse in periculum venturus sit, si forte tumultus aliquis in populo aut sedi-
tio moueatur, cuius auctor ipse extiterit. Atque ea quidem oratione ille ab impetu isto
auerfus fuit.] hucusque Sozomenus.

Sed antequam ulterius progrediatur oratio, qualis quantusve fuerit Theotimus iste, de
quo mentio facta est, fauiffe Chrysoftomo, ex eodem auctore Sozomeno^b accipe: Eadem
(inquit) memoria Tomiensium & reliquæ Scythiæ Ecclesiam gubernabat Theotimus Scy-
tha, vir in philosophia enutritus; quem ob virtutem admirati Hunni, Istri accolæ bar-
bari, Deum Romanorum appellabant: nam sane diuinas in eo virtutes experti fuerant.
Fertur enim, quod aliquando iter per hanc barbarorum terram facienti, eadem via ob-
uij facti sunt, qui ad deprædationem adequitabant. Lamentantibus igitur eius socijs,
perinde ac iam iam essent perituri: ille descendens ab equo, orabat. Quo factò, bar-
bari neque eo, neque comitibus eius, neque equis quibus infidebant, conspectis, præ-
terierunt.

Cum autem crebris incursionibus Scythas infestarent Hunni, quamuis natura essent feri,
tamen ad mansuetudinem conuertit, tum conuiujs, tum muneribus eos libenter excipiens.
Qua quidem ex re vir quidam barbarus suspicatus eum esse opulentum, dolo capere stæ-
tuerat. Parato igitur ad hoc laqueo ad scutum alligato, sicut in hostes consueuerat, illi
dum colloquitur, sublata dextera, funem immiffurus erat, tamquam cum ad se & ad
contribules attracturus. At vero manus in ipso conatu eleuata, in aere remansit: nec an-
tea barbarus ex inuisibilibus istis vinculis liberatus est, quam, alijs pro ipso interceden-
tibus, Theotimus Deum exorasset. Aiunt porro quod hic in coma nutrienda (*philosophi-
co nempe habitu*) & philosophiæ studium, vti cœperat, profecutus, ac tenui victu vsus sit,
sumendiq. nutrimenti non semper idem, sed in fame atque siti tempus determinauerit.
Philosophi enim erat, opinor, his quoque pro necessitate, & non pro otio locum da-
re.] hæc ipse. Putamus equidem eodem sanctissimo viro auctore factum, vt Hunni illi,
quos S. Hieronymus Christo iam credidisse tradit, ad fidem conuersi fuerint: etenim vt
eos lucraretur Theotimus, omni officiorum genere eos demereri curasse, ex Sozomeno
vidimus. Porro eius memoriam ex tabulis Ecclesiasticis duodecimo Kal. Maij anniuersa-
ria die Catholica Ecclesia celebrat. Hæc ingerimus, vt cum tantum virum pro Ioanne
Chrysoftomo stetisse audis; intelligas, etsi non iustam causam, iustos saltem causæ prætex-
tus iouisse Chrysoftomum.

Ceterum ab eius defensoribus falsa complura aduersus eius aduersarios afferri, tum
quæ superius adducta sunt manifeste declarant, tum etiam quæ proxime dicturi sumus.
Prædicant

Sozom. lib. 8.
6. 14.

DISCEPTATIO
THEOTIMI CVM E-
PIPHANIO.

Sozom. lib. 7.
6. 27.
THEOTIMVS
SANCTITATE
CELEBRIS.

THEOTIMVS
PLVRES HVN-
NOS CON-
VERTIT.

Prædicant enim defensores S. Ioannis Chrysoftomi, & qui causam pro Origenistis agunt,
vno ferme ore, contendisse Epiphanium, vt damnarentur libri Origenis: id namque ipsum
conatum esse in Synodo Cypria, idq. litteris olim Ioanni significasse, atque etiam Con-
stantinopoli elaborasse tradunt: quod quidem quam procul a veritate abhorreat, osten-
demus ex eiusdem Epiphanijs assertionem, ex litteris inquæ ipse a S. Hieronymo recitatis.
Siquidem haud aliud contendisse sanctissimum senem constat, quam vt Origenis damnaren-
tur errores; quos curiosi nouatores complures (vt vidimus) in Palæstina disseminare cœ-
perunt; adeo vt & Ioannem Epifcopum Hierosolymitanum in eadem hæreses pellexif-
sent: quem vt curaret, atque ad saniozem mentem restitueret, ipse Epiphanius ad eum epi-
stolam scripsit, quam magna ex parte S. Hieronymus^a in epistola ad Pammachium ad-
uersus errores eiusdem Ioannis Hierosolymitani contexit; vbi declarat, magno studio
S. Epiphanium curasse, vt Ioannem ipsum auocaret ab erroribus Origenis, non autem a
lectione librorum eiusdem. Quin & hæreses singulas Origenis octo distinctas capitibus, ab
Epiphano in Ioannem obiectas, idem Hieronymus in dicta recenset epistola: neque præ-
terea quicquam vltra ab eo expetisse, nisi vt illos damnaret errores: vt cum ita eum sua
epistola compellauit^b: Præsta mihi & tibi, vt salueris (sicut scriptum est^c) a generatione
peruerfa: & recede ab hæresi Origenis, & a cunctis hæresibus, dilectissime, &c.]

Sed & Hierosolymis cum in ecclesia post Ioannem idem Epiphanius loqueretur, hoc ipsum
contendisse, idem tradit S. Hieronymus, nimirum vt Origenis peruerfa dogmata damnaren-
tur; cuius hæc recitat verba: Aequum est, vt quomodo hanc hæresim condemnamus, etiam
Origenis peruerfa dogmata condemnemus.] Sed & in epistolis vltro citroque datis inter
ipsum atque Theophilum simulq. Hieronymum, nihil præterea actum, nisi vt Origenis hæ-
reses damnarentur, ac simul cum eis, qui eiusdem Origenis eosdem confectarentur errores.

Nec aliud quidem accepit a Theophilo Epiphanius, nisi vt errores Origenis cum auctore
ac sectatoribus condemnaret: de libris autem ne verbum quidem. Nam ad ipsum^d scribens
de celebrando in Cypro Concilio, & litteris Constantinopolim mittendis, vt hoc agat,
admonet, nimirum vt consensu omnium ipse Origenes nominatim atque hæreses ipsius pa-
riter damnarentur: nec quicquam præterea in suis Paschalibus Theophilus professus est,
qui non octo tantum, sed multo plures Origenis collegit errores: nam de eo hæc Cas-
siodorus habet^e: Theophilus Alexandriæ Ecclesiæ Pontifex trigintaquinque sensus
Origenis hæretica prauitate distortos Catholica veritate conuicit.] hæc ipse. Sed nec
etiam S. Hieronymus, de iisdem frequentius agens, de damnatione librorum omnium
Origenis sermonem aliquando miscuit: immo ad Tranquillum scribens, eos absque crimi-
ne legi posse, his verbis significat^f:

Quod dicis Origenis multos errore deceptos, & sanctum filium meum Oceanum illorum
infantiæ repugnare: & doleo simul, & gaudeo, dum aut supplantati sunt simplices, aut ab
erudito viro errantibus subuenitur. Et quia meæ paruitatis quæris sententiam, vtrum se-
cundum fratrem Faustinum penitus respuendus sit, an secundum quosdam legendus ex
parte: Ego Origenem propter eruditionem sic interdum legendum arbitror, quomodo
Tertullianum, Nouatum, Arnobium, Apollinarium, & nonnullos Ecclesiasticos scripto-
res Græcos pariter & Latinos, vt bona eorum diligamus, vitemusq. contraria, iuxta Apo-
stolum dicentem^g: Omnia probate; quod bonum est, tenete. Ceterum qui vel in amorem
eius nimium, vel in odium stomachi sui prauitate ducuntur; videntur mihi illi maledicto
prophético subiaceret^h: Væ his qui dicunt bonum malum, & malum bonum: qui faciunt
amarum dulce, & dulce amarum. Nec enim propter doctrinam eius praua suscipienda sunt
dogmata; nec propter dogmatum prauitatem, si quos commentarios in Scripturas sanctas
vtilis edidit, penitus respuendi sunt.] Hæc est igitur Hieronymi sententia, qui & subdit ista
ad finem: Quod si contentiosum inter se amatores eius & obrectatores funem duxerint,
vt nihil medium appetant, nec seruent modum, sed totum aut probent, aut improbent:
libentius piam rusticitatem, quam doctam blasphemiam eligam.] idq. iure; ne probantes in
omnibus Origenem, eius quisque simplex nesciens, dum cibum se putat sumere, venena
deglutiat. Ceterum vt quis libros Origenis omnino damnandos esse senserit, neminem
præter Faustinum inuenimus, cuius ipse Hieronymus meminit. Verum non hæreses tan-
tum Origenis, sed ipsarum auctorem Origenem habendum hæreticum, & ab Ecclesia
explodendum, S. Hieronymus absque vlla dubitatione consentit: nam in Rufinum post
alia multa hæc habetⁱ ex sententia Epiphanijs: Si enim propter vnum verbum aut duo, quæ

contraria

EPIPHANIVS
ERRORES
TANTVM O-
RIGENIS EX-
PLODENDOS
DICEBAT.
a Hier. epist. 67.

b Apud Hieron.
dict. epist. 61.
c Act. 2.

d Apud Hieron.
epist. 67.

e Cassiod. de Di-
uin. lect. c. 1.

f Hier. epist. 76.

S. HIERONY-
MI REGVLA
DE ORIGENIS
LIBRIS LE-
GENDIS.

g 2. Theff. 5.

h Isai. 5.

i Hieron. aduers.
Ruffin. Apol. 2.

contraria fidei sunt, multæ hæreses abiecitæ sunt ab Ecclesia: quanto magis hic inter hæreticos habebitur, qui tantas peruersitates & tam mala dogmata contra fidem adinuenit, & Dei Ecclesiæ hostis extitit? Sed Anastasium Romanum Pontificem, aliosq. Episcopos Occidentis damnasse hæreses Origenis cum sectatoribus eius, S. Hieronymus haud obscure significat^a.

^a Hieron. epist. 78.

QVID CAPTI-
OSE ORIGENI-
STAE DE LI-
BRIS ORIGE-
NIS.

Iam intelligis, puto, lector, quam calumniose historici illi Origenistarum fautores, vel Ioannis causæ acerrimi defensores, ad inuidiam commouendam in eorundem aduersarios Epiphanium, Theophilum, atque alios, dixerint ab his libros Origenis esse damnatos; introducuntq. veteratorie pro libris Origenis legendis sanctissimum Episcopum Theotimum disputantem, & Epiphanium redarguentem: nam nulla inter eos ea de causa contentio intercessit: cum S. Epiphanius (vt dictum est) in errores Origenis, eorumq. auctorem & sectatores, non autem in omnia eius scripta quam æquissime conclamaret; neque tunc pri-
mum, sed plurimos ante annos ea de causa aduersus eam impietatem antesignanus in Pala-
estina conflixerit. Ex his pariter errore lapsus videas Seuerum, vbi in dialogo ait^b (quæ superius recensuimus) in Synodo Alexandrina vetitum, ne quis legeret Origenis libros, vel eos penes se haberet.

^b Seuer. dialog. lib. 1.

PERIAR-
CHON TAN-
TVM LECTIO
VETITA.

Quod vero apud Anastasij Papæ epistolam ad Ioannem Hierosolymitanum habeatur, damnatam Imperatorum rescripto Origenis lectionem: ea vtique intelligenda est libri Periarchon, de quo totus est ille sermo Anastasij cum Ioanne; cuius operis editionem Latine redditam a Ruffino, Romæ vulgatam magno Fidelium detrimento, Anastasius ipse quoque proscripsit vna cum eius auctore Ruffino. De eodem quoque Origenis Periarchon, errorum fonte, puto intelligendum, quod reperitur in rebus gestis S. Pachomij: ipsum execratum esse monachos legentes libros Origenis. Circumferebantur enim libri illi Periarchon per Aegypti monasteria, qui auctoritate Didymi eos notationibus illustrantis apud nonnullos magno erant in pretio. Vnde & factum est, vt idem Pachomius ex hac vita migraturus, quasi testamento Origenis errores damnatos reliquerit. His vero consentiens ad postremum accessit de scriptis Origenis Gelasij^c Papæ censura, quæ ita se habet: Origenis nonnulla opuscula, quæ vir beatissimus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus; reliqua autem omnia cum auctore suo dicimus esse renuenda.]

^c Gelas. in Rom. Concil. c. 1. de lib. apoc. tom. 1. Concil.

QVID GRAE-
CI ANTIQVI
PATRES DE
ORIGENIS LE-
CTIONE.
^d Socras. lib. 6. c. 12.

His quoque consentaneam fuisse Græcorum Patrum sententiam, eorum inquam qui Origenem impugnarunt, vt præter errores cetera eiusdem auctoris scripta retinerentur, testatur Socrates^d, cum agit de reprehensoribus Origenis Methodio, Eustathio, Apollinari, atque Theophilo, quorum alij alia de re Origeni crimen intenderent: Vnde (inquit) singuli separatim omnibus perspicue declararunt, se illa omnia omnino in eo approbare, quæ ipsi non nominatim coarguissent. Nam quoniam alius aliud dogma sigillatim reprehendebat: perspicuum est, singulos illud tacitos secum omnino habuisse pro vero, quod minime insectati sunt; & id ipsum re ipsa approbasse, quod non verbis exagitassent.] hæc ipse. Sed illud perperam, dum sigillat sanctissimos viros Methodium & Eustathium (vt prætercamus modo Apollinarem atque Theophilum) quasi ambitiose captare conatos laudem ex Origenis vituperatione. Verum & illud omnino falsum, quod de Methodio his verbis subdit: Methodius etsi sæpe multumq. initio in Origenem inuectus erat: postea tamen quasi ad palinodiam se reuocans, illum in dialogo, quem Zenonem inscripsit, summis laudibus extulit.] hæc Socrates: quæ quidem confecti mendacij facile arguuntur ex his quæ de Methodio apud S. Hieronymum ex Eusebio leguntur; quibus plane conuincitur, contrarium penitus accidisse, nempe quod Methodius ante bene exploratum Origenem, ipsum laudavit, postea vero diuturniori vsu probe cognitum criminis hærescos incusavit. idque probatur (quod fortius est) ex Eusebij defensoris Origenis testificatione, dum ait^e: Eusebius Cæsariensis Episcopus, cuius supra memini, in sexto libro τῆς ἀπολογίας Origenis, hoc idem obijcit Methodio Episcopo & martyri, quod tu in meis laudibus criminaris, & dicit: Quomodo ausus est Methodius contra Origenem scribere, qui hæc & hæc de Origenis locutus est dogmatibus? quasi ille turpiter postea accusarit, quem ante laudasset.

^e Hieron. Apolog. 1. lib. 1. in Ruffi.

SOCRATES
ORIGENISTA
ET IMPO-
STOR.

^f Hier. de Script. Eccl. in Method. Epiph. lib. 64.

Ex his videas, quam patentis mendacij Socrates conuincatur, dum ait Methodium ante vituperasse Origenem, postea vero commentario edito prædicasse: cum, auctore Eusebio eiusdem Origenis patrono, contrarium prorsus acciderit, nempe, vt cū eum ante laudasset, postea contra ipsum librum elaborarit; cuius lucubrationis Methodij S. Hieronymus^f meminuit, dū ab eo edita recenset scripta: ex quo libro quamplurima citat S. Epiphanius^g, dum

errores

errores confutat Origenis: sed id quidem facere erubuisset, si scisset ab eodem auctore aduersarium illis scriptum fuisse postea commentarium. Et vnde Socrati nouum hoc & inauditū, recantasse palinodiam Methodium, atque eam in dialogo Zenone dicto pœnitentē exarasse; quam omnes Origenis defensores, Eusebius, Ruffinus, & alij penitus ignorarunt? quod si nouissent, certe quidem exscripsissent aureis litteris, & citassent, si vel nomine tenus inscriptum Methodij eo argumento commentarium, quamuis commentitium, inuenire potuissent hi, qui & falsam Apologiam Pamphili martyris nomine ediderunt. Ex his plane intelligis, lector, Socratem Nouatianum æque fuisse etiam Origenistam, & haud quidem remissum, vel segnem, sed audacissimum, vt pote nouæ inuentorem Apologiæ Methodij nomine exornatæ. Hæc ingerimus, quod plurimi interest in veritate historica disquirenda, affectus auctoris expendere. His igitur elucidatis, & S. Epiphania a calumnia vindicato, atque ab ea inuidia liberato, iam quæ sunt reliqua rerum gestarum eius Constantinopoli prosequamur.

Intercessisse quoque inter Epiphanium & Eudoxiam Augustam altercationem quamdam, Sozomenus tradit, qui eam ita describit^a: Interea temporis accidit, vt morbo corripere filiolus Imperatoris. Mater ergo sollicita ne quid illi grauius accideret, misso nuncio, Epiphanium rogabat, vt pro eo oraret. Ille pollicetur, ægrotum esse victurum, si quidem illa Dioscorum, eiusq. socios hæreticos (*fugatos ante Alexandria monachos Origenistas*) auerfaretur. Imperatrix vero: Atqui (inquit) meum filium, si Deo repetere placuerit, ita fiat. Dominus idem est; qui dedit, rursum auferet. Tu vero si mortuos excitare posses, mortuus vtique non esset archidiaconus tuus. Erat enim non multo antea mortuus Crispion, quem fratrem existentem Phisconis & Salamini monachorum, quorum sub Valente mentionem fecimus, cum familiarem haberet, archidiaconum constituerat. Iam vero Ammonius eiusq. socij ad Epiphanium veniunt: ita ipsi Imperatrici visum fuit. Et sciscitanti ei, quinam essent: respondens Ammonius: Longi (inquit) sumus, o Pater: (*ita enim cognomento dicti erant Origenistæ illi*) Ac num quando vel in discipulos, vel in libros nostros incideris, libens equidem cognoscerem. Illo negante, iterum rogauit: Vnde ergo eos hæreticos esse censuisti, qui illorum scientiæ probationem nullam habes? Et cum se id ex auditu habere, ille respondisset: Atqui nos (inquit) plane diuersum fecimus. Nam & in discipulos tuos frequenter incidimus, & in libros, ex quibus ille est, qui ex anchora titulum præfert: & cum multi te conuicij profcindere, atque velut hæreticum calumniari vellent; nos, vt patrem æquum erat, defendimus, & responso tutati sumus. Quocirca nec tu, indicta causa, ex solo auditu damnare debebas, quæ certo ipse non cognoueras; neque eiusmodi vicem rependere illi, qui de te loquitur bene. Epiphanius itaque deinceps moderatius locutus, viros istos a se dimisit. Ac non multo post ab nauigauit in Cyprum; siue quod eum Constantinopolitanæ profectionis pœnitentia cœpisset; siue quod eum oraculo admonuisset Deus, ac mortem ipsi (vt consentaneum est) prænuiciasset. si quidem inter nauigandum, priusquam in Cyprum peruenisset, est mortuus.] hucusque Sozomenus.

^a Sozom. lib. 8. cap. 15. INTER EUDOXIAM ET EPIPHANIVM CONFLICTVS.

Iam inter legendum, puto te, lector, ex plurimis, quæ superius dicta sunt, absque aliqua recenti admonitione sensisse ab Origenistarum fautore eam esse ad eorum defensionem institutam narrationem, qua illi innocentissimi demonstrantur, & S. Epiphanius leuissimus fugilletur, qui vano auditu percitus, tantum in eius prosecutione causæ laborem insumpisset. Sed quam hæc captiosa sint atque penitus falsa, veritatis expensa lance, citius apparebit. Ac primū illud quam procul aberrat a vero, vt Eudoxia perinfecta Chrysofostomo, fauerit monachis illis Origenistis, & Epiphanium fuerit auersata? Quam autem ab his diuersa sit, quæ ab alijs de rebus gestis Epiphaniij cum Eudoxia narratur historia, ex Leone Augusto accipe: Ipsa autem (inquit^b) Eudoxia Epiphanium celerrime trahit ad suas partes, ea docens & suggerens, quæ eius iniquam explebant libidinem, & quæ sanctum deponebant, adijciens etiā arcanum (o hominum audaciam! o diuinam lenitatem!) hæreticum esse Dei seruum & famulum. Quid autem contra sapiens dixerit Epiphanius, audiamus. Si est tibi quidem (inquit) ratio, o Imperatrix, cur hæresim ei impingas: adfit & causam suam agat Ioannes in pœnitentia. Sin autem hæc verba profers causa contumeliæ: tibi minime assentitur Epiphanius. Tunc commota illa hostis, erupit in hanc execrandam vocem: Si, o Epiphani, sis impedimento quo minus Ioannes mittatur in exilium: ecce aperiam templa idolorum, & contendam vt ea adorentur. Non amplius ergo

DE EPIPHANIO ET EUDOXIA DIVERSA NARRATIO.

^b Leo Imp. in orat. de rebus Chrysof.

ergo ferens Epiphanius aures suas pollui coeno inimicæ feminæ, totus perfusus fuit lacrymis; & se eorum innocentem esse pronuncians, fugam omnino arripuit.] ista Leo, quæ & fufius apud Metaphrastem narrata habentur: quibus videas, quam disparia hæc sint ab historia nuper ex Sozomeno recitata.

Sed quid ad illud, quod Ammonium Origenistam idem Sozomenus ponit coram Epiphano expositulantem, quod leui tantum auditu aduersus ipsum ac socios monachos certamen iniisset? Leue ne argumentum existimandum erat, quod Theophilus non priuatis tantum litteris, sed Synodalibus ex Concilio Alexandrino scriptis, hos hæresis conuictos atque damnatos esse conscripserat? Et cuius rei maior in Ecclesia fides adhiberi solet, quâ Synodalibus sanctionibus, quæ præsertim diuulgatæ scirentur in Orbem, atque receptæ ab Anastasio Romano Pontifice, quibus tum Origenis & errorum eius, necnon ipsorum Origenistarum nominatim damnatio contineretur? Vides ergo, quam procul abhorret, vt ista in Epiphanium Ammonius iactare potuerit, & his conuictum Epiphanium pœnituerit susceptæ prouinciæ, & sic discesserit Constantinopoli. Sed & quæ ad postremum de exitu Epiphaniij idem Sozomenus habeat, hic reddamus, vt vna cum alijs apertis mendacijs fortius confutemus.

Cum autem (inquit^a) nauim iam conscensurus Epiphanius esset, Episcopis illum ad mare comitantibus, dixisse fertur: Ego vobis relinquo urbem & Palatium & actionem: ipse autem decedo: festino enim, & quidem admodum festino.] hæc tunc ipse; moxq. ista subdit Sozomenus: Atque equidem ex multis cognoui, adhuc durare rumorem, quod Ioannes Epiphano mortem in mari futuram prædixerit, & ille vicissim huic Episcopatus amissionem. Nam quo tempore inter se litigarent; ille Ioanni protestatus est: Spero te non moriturum Episcopum. Et Ioannes illi vicissim protestatus est: Et ego spero nec te quidem ingressurum esse ciuitatem tuam.] hæc tunc Sozomenus. Sed & hæc exacta veritatis sunt examinanda censura. Scimus eadem a Socrate^b narrari, incerto tamen auctore. Iactata autem hæc externorum sermonibus, Leo^c Aug. tradit. Apud Metaphrastem vero hæc de discessione Epiphaniij habetur^d post consiliū ipsius cum Eudoxia vrgente Chrysofomi damnationem: Diuinus autem Epiphanius percussus absurditate eorum quæ dicebantur ab ea, cum dixisset: Ego iudicij, quod sic habet, sum insons: protinus est egressus. Quædam autem falsa fama, quæ ex hoc ad omnium aures peruasit, quod ipse quoque Epiphanius huic depositioni Patriarchæ sit assensus, ad magnum vsque Ioannem peruadit. Ille vero aut veritatem ignorauit, fortasse quod Deus eum celasset diuina quadam prouidentia, vt aliquo modo efficeret ambos, quæ vtrisque euenerunt, prædicere: aut sciuit Ioannes quidem non esse verum quod fama ferebatur: lubens autem assensus est multorum existimationi, vt sic Epiphano futurum prædiceret. Fertur ergo Patriarcha sic post hæc scripsisse ad Epiphanium (scripsit autem simpliciter & familiariter) Frater Epiphani, audiui te consensisse meæ relegationi: Scias autem nec te ipsum tuam sedem visurum amplius. Ad hæc sacrosanctus Epiphanius simplicibus rursus verbis rescripsit, quibus quoque ipse vtar: Athleta Ioannes, feri, & vince: sed nec ipse peruenies ad videndum locum exilij. Vera autem fuerunt quæ dicta sunt ab vtrisque. Nam & Epiphanius cum statuisset nauigare in Cyprum, decedit in nauigatione: & admirabilis Ioannes priusquam perueniret ad locum exilij, migravit ad Dominum.] hæc tunc ipse.

Sed vnde hæc querela Chrysofomo, vt vel opinione saltem concipere potuerit & existimare Epiphanium suæ relegationi consensisse? cum nullum penitus fuerit in causa ipsius Ioannis agitatam iudicium, nisi postquam iam Epiphanius recessisset, quando contigit (vt dicturi sumus anno sequenti) aduentasse Theophilum Constantinopolim. Cum igitur nulla præcesserit eiusmodi de Ioanis exilio lata sententia, cui Epiphanius assensum præbuerit, quod nondum causa agi cœpta fuerit: iure ea de prophetijs inuicem pronunciatas, commentum esse putamus. Rursum vero quomodo dici potest Epiphanius hoc anno nauigans in Cyprum insulam esse defunctus, qui adhuc anno sequenti probatur vixisse? Etenim S. Hieronymus in posteriori Apologia, quam aduersus Ruffinum sequenti anno scripsisse perspicue demonstrabitur, de Epiphano cum meminit, ita ait: Papa Epiphanius *ἁγίου* *ἰσχυροῦ*, quia quinque linguis contra te & amasium tuum (nempe Origenem) loquitur.] ita ipse. quod si paulo ante (vt volunt isti) Epiphanium defunctum esse contigisset, alio atque plane diuerso titulo nominasset, vt alias in commentarijs in Isaiam post annos quatuor scriptis, vbi ita de ipso^e: Virum sanctæ & venerabilis memoriæ Episcopum Epiphani-

IVSTE DEFEN
DITVR EPI-
PHANIVS A
CALVMNIA
SOZOMENI.

^a Sozom. lib. 8.
c. 15. 16.
IOANNIS ET
EPIPHANII
PROPHETI-
CAE PRAE-
DICTIONES.

^b Socrat. lib. 6.
c. 13.
^c Leo Aug. orat.
de Io. Chrysof.
^d Metaph. in Vi-
ta Chrysof.

REFELLITVR
COMMENTVM
DE PROPHETIIS.

^e Hieron. in Isai.
lib. 15. cap. 54.

A phanium, qui insigne nobilis ingenij & eruditionis suæ reliquit opus, &c.] meminit de libro ab ipso de Lapidibus scripto, quem præfens (vt ait) eidem Hieronymo tradidit. Quo pariter titulo nominatus ab eo proculdubio fuisset in nuper citata Apologia, cum eiusdem meminit, si proxime defunctus iam esset: vel cum in superiori Apologia anno item sequenti scripta in eodem argumento versatus, cum tamen aduersus oblatrantem Ruffinum defendit, post alia plura ista habet^a: Crimini ei dandum est, quare Græcam, Syrâ, & Hebræam, & Aegyptiacam linguam, ex parte & Latinam nouerit? Ergo & Apostolus & Apostolici viri, qui linguis loquebantur, in crimine sunt, & me trilinguem bilinguis ipse ridebis?]]

B Cur autem ante aduentum Theophili Epiphanius recesserit Constantinopoli, illam quidem existimo causam, quod quæstio illa de Origene & Origenis erroribus iam translata videbatur in mutuas criminum accusationes, quorum causa Theophilus ab Imperatore iustus esset Constantinopolim se conferre; cuius agitando iudicio non interesset voluerit. Vel potius dixerimus, quod sciret ex aduerso Theophilum ad deponendum e sede Chrysofomum iam parare iudicium; ne & ipse in eum cogeret calculum ferre, antea mature discessisse. Quoto autem Domini anno obierit, equidem ignoratur: quadriennium vero eum non excessisse constat. Ceterum iam decrepitem ætate ipsum obiisse, certum est: nam ante ferme decennium de eo Hieronymus^b: In extrema (inquit) senectute, varia cudit opera.] Eum autem Palladius tradit^c sedisse Episcopum annos triginta sex, sub Damaso atque Siricio: qua ratione si etiam numeres primum annum sedis eius ab ipso Damasi sedis exordio, nempe ab anno Domini trecentesimo sexagesimoseptimo, vtique ex sententia eiusdem Palladij affirmare necesse esset, peruenisse saltem ad annum Domini quadringentesimum tertium. quibus videas totum illud commentum euanescere de reciprocis illis iactatis in se inuicem prophetijs. Prudentior quidem ceteris in hoc ipso visus est esse Palladius, qui licet fauerit (vt dictum est) Origenistis, ipse tamen sciens volensq. res gestas Epiphaniij Constantinopoli prætermisit: qui & licet non ignoraret aduersatum fuisse Ioanni Epiphanium, ipsum tamen ob excellentiam meritorum non potuit non laudasse, cum alioqui in reliquos omnes eidem Ioanni aduersantes stylum maledictiæ exacuerit.

C At qui celebris in Ecclesia vixit virtutibus clarus, atque spectatus vbique scientia, zeloq. potissimum fidei Catholicæ commendatus, post obitum quoque clarissimum Epiphaniij nomen extitit, relatum illud tum a Græcis tum etiam a Latinis inter sanctos, anniuersaria memoria celebrandum. Eius vultus imago a Cyprijs suis expressa cum alijs sacris imaginibus in ecclesia in eius perpetuum honoris monumentum erecta, custodita, & veneratione digna habita fuit. Est de his egregia testificatio recentioris Epiphaniij in posteriori D Nicæno Concilio his verbis^d: Illius discipuli templum in Cypro, quod eiusdem Patris nomine appellarunt, ædificarunt, & cum multis alijs picturis illius quoque imaginem collocarunt.] hæc ipse. Ad postremum vero, quod ex instituto suscepimus, dum veritatem excolimus, cunctas pro viribus verrere quisquillas, admonendum putamus lectorem, Vitam illam Epiphaniij, quam recitat Metaphrastes, scateri erroribus: inter quos ille, qui ad hæc tempora spectat, adnumerandus, cum dicitur Epiphanius accersitus Romam ab Arcadio & Honorio Impp. vt forori ægrotanti suppetias ferret, atque eam curasse, filiumq. ipsius extinctum ad vitam reuocasse. Etenim nec Arcadius Imp. Romæ cum Honorio vquam degit, neque quis probare poterit Epiphanium vquam Romam venisse, nisi ipso Theodosij Senioris Imp. exordio, vt quarto tomo superius dictum est. Sunt & alia ibi plane delira, quæ prudens lector versatus in his quæ de eo superius sunt enarrata, facile dignoscere poterit. Quod vero ad eius scripta pertinet; præter Panarium & eiusdem Epitomen, & Anchoratum, & de Gemmis libros, & Res gestas sancti Hilarionis, quorū est certa mentio apud sanctum Hieronymum & alios, eiusdem quoque nomine ac titulo notantur libri de Mensuris atque ponderibus, necnon de Vita & obitu sanctorum Prophetarum. Meminit Cassiodorus^e editum a sancto Epiphano commentariū in Cantica canticorum. Scimus eiusdem nominis clarissimos viros alijs diuersis temporibus claruisse in Oriente & Occidente, de quibus agatur inferius pro ratione temporis opportunius. At de rebus inter ambas partes Theophili atque Ioannis hoc anno tractatis hic finis esto. Præcesserunt hæc omnia Synodum sequenti anno ad Quercum collectā, in qua idem S. Ioannes a sede, factioforum odijs, adnitente Eudoxia Augusta, depositus est.

Hoc eodem anno Anastasius Papa interpellatus litteris Ioannis Hierosolymorum Episcopi de causa Ruffini Aquileiensis presbyteri ita rescripsit^f:

Probata

^a Hieron. Apolog.
1. lib. 2.

DE TEMPORE
OBITVS EPI-
PHANII.
^b Hier. de Script.
Ecl. in Epiph.
^c Pallad. dialog.

EPIPHANIVS
SACRITATE
CELEBRIS.

^d Concil. Nicæn.
2. act. 6. tom. 2.
Concil.

^e Cassiod. de Di-
uin. lect. c. 5.

^f Extrat. tom. 1.
epist. Rom. Pont.
Et apud Hieron.
tom. 9.

EPISTOLA ANASTASII PAPAE AD IOANNEM HIEROSOL. EPISCOPUM.

PROFUM

DE CAUSA RUFFINI QUID ANASTASII PAPAE

AVIMAN

ERRORS ORIGENIS ROMAE DISSEMINATI REJECTI.

RUFFINI COMMUNICATIO REJECTA AB ANASTASIO.

1. Reg. 16.

Probata quidem affectionis est hoc, vt laudabiliter de sacerdote sacerdos loquaris. Pro tanto igitur praconio, quod in merita mea effusissime contulisti, vt amor tuo gratias ago, ita splendorem tuae sanctitatis, & eas quas in Domino habes virtutes, subinde quodammodo paruitatis nostrae fauorabilis sermo prosequitur: tam eminenter, vir omnium praestantissime, laudum tuarum fulges nitore conspicuus, vt par esse meritis sermo non possit. Porro autem tanto titularum tuorum raptor incitamento, vt etiam quod impetrare nequeo, audere non desinam. Iam hoc de laudibus est tuis, quod me tantum de caelestis animi istius serenitate laudasti. Tui enim Episcopatus ordo perspicuus, per diuersum Orbem velut radians, etiam ad nos splendoris sui detulit claritatem. In me quippe totum amicitiae tribuis, examini nihil relinquis. Aut si iure me laudas: tu quoque similiter relaudandus non es? Obsecro igitur ob vtrumque, vt memetipsum laudare iam desinas. Duplex enim causa me hoc poscere constringit, ne confacerdotis tui sensibus aut dolorem falsa laus ingerat, aut pudorem vera succendat.] Ista quidem praefatus est Anastasius: quae haud otiose putes nos referre voluisse; sed vt declaretur ex his etiam, sicut ex alijs superius enarratis, Ioannem Hierosolymorum Episcopum abeuntem post Origenis errores, iam meliori frugi redditum, fide vbique Catholica his temporibus saltem exterius nituisse. At prosequamur reliqua eius epistolae, quae spectant ad Ruffini causam: Subdit enim ipse mox ista:

Sed ad causam reuertor. Ruffinus, de quo me consulere dignatus es, conscientiae suae habet arbitrum diuinam maiestatem: apud quam se integro deuotionis officio ipse viderit qualiter debeat approbare. Origenes autem, cuius in nostram linguam composita deriuauit, ante quis fuerit, in qua processerit verba, nostrum propositum nesciuit. Quod vero sit animi mei studium, cum tua paulisper hoc conferam sanctitate. Hoc igitur mente concepi, quod qui Urbis nostrae populis de translata Origenis lectione patefecit, quamdam puris mentibus velut nebulam excitans iniectam, fidem Apostolorum maiorum traditione firmatam velut deuijs anfractibus illum voluisse dissoluere. Discere hoc loco libet quid agat in Romanam linguam ista translatio. Approbo, si accusat auctorem, & execrandum factum populis prodit: vt iustis tandem odijs teneatur, quem iam dudum fama constringerat. Si vero interpret tantorum malorum erroribus consensum praestat, & legenda impia dogmata prodit in populos: nihil aliud sui opera laboris extruxit, nisi vt propriae veluti mentis arbitrio, hanc quae sola, & quae prima apud Catholicos Christianos vera fides iam ab Apostolis exinde vsque ad tempus praesens tenetur, inopinatae titulo assertio- nis euertetur.

Ab sit haec ab Ecclesia Romana nequaquam Catholica disciplina. Numquam profecto eueniet, vt aliqua hoc admittamus ratione, quod iure meritoque damnamus. Quapropter in toto Orbe Christi Dei nostri diffusa prouidentia probare dignabitur, accipere nos omnino non posse, quae Ecclesiam maculent, probatos mores euertant, aures circumstantium vulnerent, iurgia, iras, dissensionesq. disponant. Quare nosce qualem epistolam ad fratrem & Coepiscopum nostrum Venerium diligentiori cura perscriptam paruitas nostra transmiserit: sibiq. hanc conscientiam fecerim, quod non superflua laborum formidine, neque vano timore solliciter. Mihi certe cura non deerit Euangelij fidem circa meos custodire populos; partesq. populi mei per quaeque spatia diuersa terrarum diffusas, quantum possim, litteris conuenire: ne qua profanae interpretationis origo subrepat, quae deuotas mentes immissa sui caligine labefactare conetur.

Illud quoque, quod euenisse gaudeo, tacere non potui, beatissimorum Principum manasse responsa, quibus vnusquisque Deo seruiens ab Origenis lectione reuocetur; damnandumq. sententia Principum, quem lectio rerum profana prodiderit. Haec tamen sententiae meae forma processerit. Quod te vero vulgi de Ruffino querela sollicitat, vt quosdam malis suspicionibus persequare: hanc etiam opinionem constringam diuinam lectionis exemplo, sicut scriptum est: Non sicut videt homo, ita & Deus. Nam Deus videt in corde, homo autem in facie. Itaque, frater carissime, omni suspitione seposita, Ruffinum scito, quod propria mente Origenis dicta in Latinum transtulit ac probauit: nec dissimilis ab eo est, qui alienis vitijs praestat assensum. Illud tamen scire cupio, ita haberi a nostris partibus alienum, vt quid agat, vbi sit, nescire cupiamus. Ipse denique viderit vbi possit absolui.] haec tamen epistola Anastasij Papae ad Ioannem hoc anno (vt diximus) data; quod & testificatione S. Hieronymi exploratum reddemus.

Meminit enim frequenter huius Anastasij epistolae idem S. Hieronymus in Apologia in Ruffinum

A Ruffinum scripta, cui eandem ipsam epistolam adfuit, vt ipse testatur, cum Ruffinum ipsum ita redarguit: Cur translaturus haeretica, in defensionem eorum praemittis quasi martyris librum, & id Romanis auribus ingeris, quod translatum totus Orbis expauit? Aut certe si ideo interpretaris, vt eum haeticum arguas: nihil de Graeco mutes, & hoc ipsum praefatione testare: quod prudentissime Papa Anastasius in epistola, quam contra te scribit ad Episcopum Ioannem, suo sermone complexus est, me liberans, qui id feci, & te arguens, qui facere nolui- sti. Ac ne forsitan hoc quoque neges, subieci exemplum eius, vt si non vis audire fratrem monentem, audias Episcopum condemnantem.] haec ibi. ac rursum in posteriori Apologia, cuius est exordium: Lectis litteris prudentiae tuae, &c.] haec habet: Vade potius Romam, & praesens apud eum exostula, cur tibi & absenti & innocenti fecerit contumeliam: primum vt non reciperet expositionem fidei tuae, quam omnis (vt scribis) Italia comprobauit, & baculo tuarum vti noluerit litterarum contra canes tuos: deinde vt epistolae contra te ad Orientem mitteret, & cauterium tibi haerefeos, dum nescis, inureret, &c.] paulo vero post: Esto (inquit) praeteriti anni ego epistolam finxerim: recentia ad Orientem scripta quis misit? in quibus Papa Anastasius tantis te ornat floribus, vt cum ea legeris, magis te velle defendere incipias, quam nos accusare.] ita ipse, quibus & insinuat hoc anno eam ab Anastasio Papa epistolam esse datam, nempe sequenti anno ab eo quo idem Ruffinus ab Anastasio Romam vocatus est ad iudicium. Sed & inferius, eodem anno, quo ipse eam scribebat Apologiam, datam esse ab Anastasio in Ruffinum epistolam, declarat his verbis: Vt nostram epistolam non probes, Papae quoque Anastasij simili dicis fraude subnixam, de qua tibi ante respondi: quam si suspicaris ipsius non esse, habes vbi apud eum nos arguas falsitatis. Sin autem eius est, vt huius quoque anni contra te epistolae probant; frustra & falso falsam arguere niteris, cum ex illius vera epistola nostram veram esse doceamus.]

Cum igitur S. Hieronymus, quo anno scribebat Apologiam illam posteriorem, ab Anastasio scriptam epistolam in Ruffinum affirmet; constetq. simul eandem Apologiam ab eodem hoc anno elaboratam: exploratum quoque redditur (quod dictum est) datam esse hoc eodem anno ab Anastasio Papa eandem in Ruffinum epistolam. Quod vero hoc ipso anno ea Apologia a S. Hieronymo scripta sit, praeter alias adductas superius rationes, inde quoque certum licet sumere argumentum; dum scilicet triennium ibidem numerat ab eo tempore, quo ipse ad Ruffinum epistolam dederat. Sed & posteriori libro prioris Apologiae, dum numerat annos (vt ait) ferme decem, ex quo ad Dexterum Praefectum Praetorio librum scripserat de Scriptoribus Ecclesiasticis (quod accidit, vt vidimus testificatione ipsius, anno decimoquarto Theodosij Imperatoris, anno autem Domini trecentesimo nonagesimosecundo) plane declarat hoc eodem quoque anno priorem etiam in Ruffinum eam scriptam esse Apologiam, in qua (vt vidimus) eiusdem meminit epistolae Anastasij Papae in Ruffinum ad Ioannem Hierosolymorum Episcopum datae. Cum igitur satis sit demonstratum, hoc ipso anno quo Anastasius ad Ioannem, eodem quoque Hieronymum tum priorem tum posteriorem Apologiam aduersus Ruffinum elucubrasset; age iam modo de ambabus hoc itidem agamus anno.

Memuisse interea debes, lector, dictum esse superius, Ruffinum ante biennium, nempe anno Domini quadringentesimo, tres libros aduersus S. Hieronymum conscripsisse, quos Apologiae titulo honestauit, cum tamen acerrimae fuerint inuectivae: quos haud omnibus voluit esse vulgatos, sed sic editos vbique locorum, vt ipsos tantum suis carissimis crederet, magna cautela agens, ne in manus S. Hieronymi deferrentur; probe sciens, omnes illas in eum iactatas accusationes atque calumnias, in se ipsum grauiori impetu ab illo repul- sas, fore validius conuertendas: quod plane accidit. Etenim etsi numquam, quamuis diligenter peruestigatos, in se a Ruffino conscriptos libros Hieronymo videre licuit: tamen ex ijs quae a Ruffini familiaribus, quibus libri crediti erant, in odium S. Hieronymi & inuidiam in eum concitandam passim iactabantur, frater eius Paulinianus (quem ad distrahendum patrimonium miserat, vt vidimus, in Occidentem) capita quaedam Ruffini accusationum in ipsum sanctum Hieronymum collegit, rediensq. Hierosolymam (vt dictum est) eidem patefecit. sed & alij eiusdem Hieronymi familiares, praecipue vero Pammachius & Marcellinus, ex eis nonnulla suis litteris significarunt. Quibus ipse acceptis, duas scripsit Apologias, quarum prior duobus est partita libris, estq. prioris eorum exordium: Et vestris & multorum litteris didici, &c.] posterior vero Apologia ita incipit: Lectis

Hieron. Apo- log. 1. lib. 2. DE TEMPORIS SCRIPTAE EPISTOLAE AD IOANNEM EPISCOPUM AB ANAST.

Hieron. Apo- log. 2.

Hieron. Apo- log. 2.

QUO ANNO HIERONYMVS APOLOGIAS SCRIPSIT.

Hieron. Apo- log. 1. lib. 2.

SCRIPTA RUFFINI IN S. HIERONYMVM.

Lectis litteris prudentiæ tuæ, &c.] quibus omnibus omnia in se iacula iactata retorquet in aduersarium. Testatur id quidem in posteriori quam scripsit Apologia, ubi ait^a: Postquam repuli crimina, id est laudes tuas, & absque inuidia tui nominis respondi criminibus, non criminatori; atque ut me Catholicum a te infamatus probarem, inuectus sum in hæreticos: irasceris, furis, & luculentissimos libros contra me cudis, quos cum legendos & cantandos omnibus tradidisses, certatim ad me de Italia & vrbe Roma atque Dalmatia scripta venerunt, quibus me laudator pristinus ornasses præconijs. Fateor, illico ad obiecta respondi, &c.]

Sed ut hæc exploratiora reddantur, in primis de Ruffini inuectiuas in sanctum Hieronymum scriptis agendum, atque in memoriam reuocandū, ipsum acceptis ab Aproniano litteris S. Hieronymi ad Pammachium datis (est enim epistola sexagesimaquinta) duos^b libros, qui habentur præ manibus, aduersus Hieronymum inuectiuarum libros Ruffinum conscripsisse; quorum priori, ea quæ ab eodem S. Hieronymo dicta epistola ad Pammachium scripta erant, refellere conatus est; posteriore vero, tamquam scopa, verrens cuncta, quæ in omnibus ipsius Hieronymi scriptis corrigenda putauit, leuissima licet, spectanda & exprobranda cunctis adduxit in medium. Sed & adiecit his Ruffinus tertium librum eodem argumento conscriptum, qui penitus excidisse videtur: tres namque simul a Ruffino tunc in S. Hieronymum libros elaboratos fuisse, ipse S. Hieronymus auctor est, ubi in sua defensione hæc ait^c: Nunc quoque quia renui laudatorem, & verso stylo docui me non esse quod meus necessarius prædicauit; dicitur furere, & tres contra me libros venustate Attica texuisse, eadem accusans quæ ante laudauerat, &c.] Porro hos tres commentarios Ruffinus non Inuectiuas (sicuti diximus) ut modo præferebat eorum inscriptio, sed honestiori titulo Apologiam nominauit. vnde in eum S. Hieronymus^d: Non te pudet accusationem tuam Apologiam tuam vocare?]

Verum cum non integros ipsos libros, sed auditu tantum percepta Paulinianus ad Hieronymum agentem Bethlehem detulisset; eadem ipse, Apologia scripta duobus partita libris, acerrime confutauit, potiora pollicitus ac vberiora, cum in manus suas tres illi a Ruffino conscripti inuectiuarum libri integri redderentur: nam in fine posterioris libri hæc habet^e: Excessi epistolæ modum (ad Pammachium enim & Marcellinum, velut epistola una, ijdem inscripti libri habentur) & qui contra nefariam hæresim iam stylum fixeram, pro me respondere compulsus sum, expectans tria amici volumina, & ad congeriem criminum eius tota mente suspensus: nisi quod leuius est, professum inimicum cauere, quam hostem latentem sub amici nomine sustinere.] hæc ibi; sed & superius^f: Sed aduersus illos libros, qui per angulos garrunt, & furtiua accusatione me mordent, cum editi fuerint, & de tenebris ad lucem processerint, atque ad nos vel studio fratrum, vel temeritate amulorum potuerint peruenire, respondere conabor: neque enim magnopere formidandi sunt, quos metuit auctor suus prodere, & tantum confœderatis legendos esse decreuit.] hæc ipse: ut non mireris, lector, si complura legis in Ruffini inuectiuas, quæ haud inuenis in aduersarijs Hieronymi responsionibus confutata.

Sed & illud diligenter attende, quomodo vno ictu potens ac solers veritatis propugnator S. Hieronymus aduersarium folia sibi ficus pro armatura consuentem prosternat, dum ostendit frustra blandiri sibi de fide Catholica, si vel in minimo a Romana Ecclesia discrepet. ait enim in eum^g: Fidem suam quam vocat? Eam ne, qua Romana pollet Ecclesia? an illam, quæ in Origenis voluminibus continetur? Si Romanam responderit: ergo Catholicus sumus.] Vides maiorum omnium ore versatū illud firmissimum axioma, & necessarium enthymema; nempe, dicere tantum, aliquem sequi Romanam fidem, mox ex necessitate deduci esse Catholicum. Ob idq. nullum in eum sanctus Hieronymus validius telum intorquet, cum prouocat ipsum ad sententiam de eo ab Anastasio Romano Pontifice latam; plane significans a nullo quemquam aliquo modo probari posse Catholicum, quem Romanus Pontifex hæreseos condemnarit. In his enim multus est idem S. Hieronymus, cum posteriori libro suæ prioris Apologiæ in eo versatur, ut scriptam antea ab eo ad Anastasium Romanum Pontificem Apologiam validissime confutet: cui & intexuit (ut nuper dictum est) eiusdem Pontificis epistolam de reprobatione & damnatione ipsius Ruffini ad Ioannem Hierosolymitanum Episcopum datā, tamquam fortissimum arietem, quo omnes erectæ ab aduersario defensionum turres solo tenus sternerentur. Scriptos igitur a se Hieronymus duos hos prioris Apologiæ libros, ad eos misit, ad quos sciebat inuectiuas suas dedisse Ruffinum.

a Hier. Apolog. 2.

RUFFINI
TRES LIBRI
INVECTIUA-
RVM.
b Extant apud
S. Hier. tom. 9.c Hier. Apolog. 1.
lib. 1.

d Hier. Apolog. 2.

e Hieron. Apolog.
1. lib. 2.f Idem Apolog.
1. lib. 1.CATHOLICVS
QVO CER
TO SIGNO DI
GNOSCI POS
SIT.g Hieron. Apolog.
1. lib. 1.

A finum. Testatur id ipse in posteriori Apologia, ubi ait^a: Misi hos ipsos Apologiæ meæ libros ad eos quos tu vulneraueras; ut venena tua, nostra sequeretur antidotus.] hæc ipse. Quam autem inuitus ad hæc Hieronymus traheretur, iam superius, eiusmodi ferme exordio controuersia, ipsius testificatione optime testatum redditum est. Sed quæ post hæc his audaciora Ruffinus stylo armatus aggressus sit, audi.

Cum accepisset in se editos duos a sancto Hieronymo Apologiæ libros, immenso furore percitus, tunc ad eum scriptos a se libros misit, & epistolam acerbissimam addidit, qua eo vsque infaniæ prolapsus est, ut eadem ipsi Hieronymo, nisi taceret, mortem fuerit comminatus, simulq. tribunal sæcularium Iudicum, acturus saltem in eum actione iniuriarum. Testatur hæc quidem ipse S. Hieronymus in posteriori Apologia, ubi ait^b: Ob hanc culpam mittis mihi & priores libros & recentem epistolam plenam iniuriarum & criminum. Quid me vis facere, bone amice? Taceam? videbor crimen agnoscere? Loquar? terres me gladijs tuis, & accusationem non iam Ecclesiasticam, sed tribunalium comminaris.] hæc ibi. Quod enim Ruffinus male sibi conscius sciret grauissime a se Hieronymum exagitatam, nosceretq. ipsum in redarguendo valentissimum esse: ad imminentem tantam grandinem auertendam, obstruere Hieronymi os sublimet tonans, minis illatis, existimauit. Scribens igitur ad Hieronymum ipsum epistolam (ut dictum est) comminatus est mortem, si quid ultra in se asperum durumve proferret. Tradit id quidem iterum ipse Hieronymus in eadem quam in ipsius epistolam edidit Apologiam, ubi ait^c: Quid enim necesse fuit, accusationis volumina mittere, & maledicta proferre in medium, si tu in vltima parte epistolæ denunciata morte, me deterres, ne audeam respondere criminibus, immo laudibus tuis?] & inferius: Mortem minaris, quam & serpentes inferre possunt. Mors omnium est: homicidium pessimorum. Quid enim, nisi tu me occideris, ego immortalis ero? Quin potius ago gratias, quod facis de necessitate virtutem.] & ad postremum hæc eadem refricans, ait^d: Talibus institutus es disciplinis, ut cui respondere non potueris, caput auferas; & linguam quæ tacere non potest, feces? Nec magnopere glorieris, si facias quod scorpiones possunt facere & cantharides. Fecerunt hoc & Fulvia in Ciceronem, & Herodias^e in Ioannem: quia veritatem non poterant audire, & linguam veriloquam discriminali acu confoderunt, &c.]

At tantum abfuit ut minis Ruffini S. Hieronymus coercitus fuerit, ne criminationibus responderet, ut qui ante monitus a Chromatio Aquileiæ Episcopo (puto eiusdem Ruffini opera) iam tacere penitus decreuisset, ea Ruffini epistola expergetactus, in eum iterum clamare compulsus fuerit. affirmat id quidem ipse suæ ipsius Apologiæ exordio, ubi ait^f: Testem inuoco Iesum conscientia meæ, qui & has litteras & tuam epistolam iudicaturus est, me ad commonitionem sancti Papæ Chromatij voluisse reticere, & finem facere simultatum, & vincere in bono malum. Sed quia minaris interitum, nisi tacero: respondere compellor, ne videar tacendo crimen agnoscere, & lenitatem meam malæ conscientia signum interpreteris. Hoc est verum dilemma tuum, non ex dialectica arte, quam nescis, sed ex carnificum officina & meditatione prolatum: Si tacero, criminofus ero: Si respondero, maledicus. Tu ergo me cohibes, & cogis ad respondendum, &c.]

Quantum enim sancti Hieronymi ex ipsius scriptis tamquam ex facie animum intueri datur; sic plane comparatum nouimus sanctissimum virum, ut cum aduersus hæreticos agendum esset, magnis semper atque vehementibus spiritibus insurrexerit. Ad hoc namque spectat, quod ad finem eiusmodi posterioris Apologiæ habet verbis istis: Canes latrant pro dominis suis: tu non vis me latrare pro Christo?] Ad hoc insuper illud pertinet, quod in priori Apologia sic de se ait^g: Hoc vnum denuncio, & repetens iterum iterumq. monebo. Cornutam bestiam petis. & nisi cauerem illud Apostoli^h: Maledicti regnum Dei non possidebunt; & Mordentesⁱ inuicem, consumpti estis ab inuicem: iam nunc sentires de paruula subdolaq. concordia magnam tibi in mundo ortam esse discordiam.] sed & cum disserit aduersus Iouinianum, eiusq. garrulum defensorem, hæc item^k: De nobis quoque dici potest, Foenum habet in cornu, longe fuge. Sed magis volumus esse discipuli eius, qui ait^l: Dorsum meum posui ad flagella, &c.] sic quidem compositus ille fuit aduersus hæreticos, vel cum calumniose hæresis insimularetur: vnde & ad eundem Ruffinum^m: In vno tibi consentire non potero, ut parcam hæreticis, vel ut

a Hier. Apolog. 2.

b Hier. Apolog. 2.

c Hier. Apolog. 2.

d Hier. Apolog. 2.

e Luc. 3.

HIERONYMVS
RUFFINI EX
CITATVR MI
NIS.

f Hier. Apolog. 2.

QUALIS HIE
RONYMVS
ADVERSVS
HÆRETI
COS.g Hier. Apolog. 1.
lib. 1.

h 1. Cor. 6.

i Galat. 3.

k Hier. epist. 51.

l Isai. 50.

m Hier. Apolog. 2.

me Catholicum non probem. [Si ista est causa discordiæ, mori possum, tacere non possum.] A atque ad postremum hæc vltima ab eo apponitur contestatio: Sit inter nos vna fides, & illico pax sequetur.]

Hæc autem ex scriptis ipsius deprompsimus, ne quis miretur, si cum ita erecta ac plane inflexibili vides stare ceruice, cum differit aduersus Ruffinum, cum eum summa eloquentiæ vi exagitat, deprimit, deridet interdum, subfannat, scommatibus vrget, dieterijs deludit, accommodatisq. ad mores hominis nominibus appellat, nominans eum sæpe Grunnum, alludens nimirum ad illum Grunnum Caracottam, cuius testamentum Porcelli solerent cachinnantes pueri in scholis ludibrio risuq. prosequi: idcirco id ipse, quod Ruffinus scriberet res nullius pretij. sicut & cum Aleæto b nominat ob furorem, Luciumq. Lauium aliquando, & Asinium Pollionem, ob æmulationem, quod alter ipsorum Terentium, Ciceronem alter fuerit æmulatus: itidemq. cum aliquando c Calphurnium lanarium ob dolos & fraudes. Sed cur hæc? cur inquam Ruffinum ipsum d interdum, tacito proprio, alienis nominibus nuncupauit? idem ipse S. Hieronymus proposisti sui eiusmodi rationem affert, cum de Pelagianis agit erroribus, ex Origenistarum palmitibus propagatis, deq. eodem Ruffino Grunnij nomine nuncupato: Cui (inquit e) respondere diu tacens, & dolorem silentio deuorans, crebra fratrum exostulatione compallus sum: nec tamen hucusque prorupi vt auctorum nomina ponerem, malens eos corrigi, quam infamari: nec enim hominum, sed errorum inimicus sum, &c.] Sic vides animi eius consilium fuisse, non detegendi, sed potius contegendi causa eius crimina, alieno nomine sæpe siue Ruffinum, siue alios nominasse.

Ceterum etsi in hunc modum S. Hieronymus sæpe videatur celso animo erectus aduersus hæreticos: tamen quantum præ ceteris virtutibus præditus fuerit animi demissione, quam vfitatori vocabulo dicimus humilitatem, tum res ab eo gestæ, tum etiam scripta manifeste declarant. Accipe in primis quæ ipse scribat in epistola f ad Abigaum: Quamuis (inquit) mihi multorum sim conscius peccatorum, & quotidie in oratione flexis genibus loquar g: Delicta iuuentutis meæ & ignorantias meas ne memineris: tamen sciens scriptum esse ab Apostolo h: Ne inflatus superbia incidat in iudicium diaboli. & in alio loco scriptum i: Superbis Deus resistit, humilibus autem dat gratiam. nihil ita a pueritia conatus sum vitare, quam tumentem animum, & ceruicem erectam, Dei contra se odium prouocantem. Noui enim magistrum & Dominum & Deum meum in carnis humilitate dixisse k: Discite a me, quia mitis sum & humilis corde, &c.] Habes eius animi institutum, & quidem haud inanibus verbis iactanter proditum, sed opere peregre impletum. Etenim cum magnos quoque viros soleat inflare scientia; indeq. mentis tumor D obortus ceteros spernere, se solum vero aspicere doceat, perq. aliena gradiri vestigia dedignari faciat, & nouitates excogitare suadeat: quantum ab his ipse sanctus Hieronymus abhorrerit, vel vna illa sententia accipe, qua animum suam testatum ita reliquit l: Fateor enim (inquit) mi Domnion & Rogatiane carissimi, numquam me in diuinis voluminibus proprijs viribus credidisse, nec habuisse opinionem meam, sed ea etiam de quibus scire me arbitrabar, interrogare me solitum; quanto magis de ipsis in quibus anceps eram? &c.] Videntur ne hæc tibi, lector, celsæ mentis elatique animi, vel erectæ ceruicis indicia, & non potius veri Ecclesiæ doctoris summam animi summissionem præferentis? quem vtinam imitati essent, qui ipsum fastus atque superbiæ, inflato animo, summa arrogantia, atque incomparabili temeritate redarguunt.

Quod vero ad Ruffinum pertinet: tantum absuit vt parato a S. Hieronymo antidoto E curaretur, quin potius post Origenis errores, quos fouit, Pelagianæ hæresis aspides ex eis obortos, percaram sibi sobolem enutriuerit: quod proprium est hæreticorum, semper in deterius ferri, quousque in inum impietatis prolabantur, iusto Dei iudicio condemnati, vt ipsi sibi malum inferant, quod nec ab hostibus passuri essent. Quomodo autem hæc acciderint, suo loco patebit. Stabilis igitur de Ruffini damnatione sententia Anastasij Papæ permansit, quam nemo successorum Romanorum Pontificum aboleuit. cuius quoque scripta iurè quidē censuræ S. Hieronymi Gelasius Papa subiecit: appositeq. diuino arbitrio factū, vt qui viuens canino dente eiusdem S. Hieronymi scripta corrosit, eundem post obitum quoque mereretur experiri censorem. Ista enim in Romano Concilio de Ruffini commentarijs ipse Gelasius definita reliquit: Ruffinus vir religiosus plurimos Ecclesiastici operis edidit libros: nonnullas etiam Scripturas interpretatus est. Sed quoniam beatus

a Hieron. procm. lib. 11. in Isai.

b Hier. in Age. c. 3.

c Hieron. Apolog. 1. c. 2.

d Hier. epist. 51.

e Hieron. pr. ef. in Hierem. lib. 4.

HIERONYMI HUMILITAS.

f Hier. epist. 32.

g Psal. 24.

h 1. Tim. 3.

i 1. Petr. 5.

k Matth. 11.

l Hier. epist. 108.

RUFFINVS IN DETERIORA LAPSVS VBI QVÆ DAMNATVS.

RUFFINVS IN DETERIORA LAPSVS VBI QVÆ DAMNATVS.

12. Aug. viii.

12. Aug. viii.

12. Aug. viii.

A Hieronymus eum in aliquibus de arbitrij libertate notauit: illa sentimus, quæ prædictum beatum Hieronymum sentire cognouimus: & non solum de Ruffino, sed etiam de diuersis, quos vir sapius memoratus zelo Dei & fidei religione reprehendit.] hæc Gelasius; cuius ne mouearis nomenclatura, dum Ruffinum ipsum iudicio Ecclesiastico prædamnatum, virum religiosum appellat: eo enim titulo ipsum monachum voluit demonstrasse. Quomodo autem post hæc factum sit, vt recisa vlcera Origenis errorum, eadem recrudescencia, in grauiora apostemata Pelagianæ hæresis intumuerint, dicturi sumus inferius.

Hoc anno Anastasius Romanus Pontifex ex hac vita migravit, vt & Marcellinus Comes in Chronico docet, dum sub huius anni Consulibus Innocentium eidem suffectum ponit. Sed & Prosper cum sub eodem Consulatu Arcadij & Honorij quinto ingressum Innocentij referat, eadem quæ ex Marcellino sunt dicta, confirmat. Quæ etiam nuper ex S. Hieronymo de Anastasio Papa sunt recitata, ad hunc saltem ipsum vixisse annum, perspicue demonstrant, necnon Concilium Carthaginense anno superiori Idibus Septembris celebratum, vbi de viuente adhuc Anastasio mentio habetur, a quo litteras acceperunt. Et cum omnium sententia constet, defunctum ipsum esse in fine mensis Aprilis, certe quidem non ante præsentem annum eius obitus referri potest. Ex quibus arguendi erroris sunt, qui anno superiori Anastasium decessisse tradunt, quive eum annos tantum tres sedisse dicunt. Habita enim ratione temporis quo sedere cœpit, nimirum anno Domini trecentesimo nonagesimo octauo, pridie Idus Martij; & obitus eius, quem hoc anno contigisse ponimus V. Kal. Maij; dicendum est eum sedisse annos quatuor, mensum vnum, & dies tredecim.

C De eodem Anastasio hæc in libro de Romanis Pontificibus scripta leguntur a: Hic constituit, vt quotiescumque sancta Euangelica recitarentur, sacerdotes non sederent, sed curui starent. Hic fecit constitutum de Ecclesia. Hic fecit basilicam quæ dicitur Crescentiana in regione secunda, via Mamurtina in vrbe Roma (fortasse via Mamurrina, sic dicta ab ædibus Mamurri in secunda regione locatis b.) Et hoc constituit, nulla ratione transmarinum hominem in clericatus honorem suscipi, nisi quinque Episcoporum designaret chirographum: quia & eodem tempore Manichæi inuenti sunt in vrbe Roma. Hic fecit ordinationes duas in vrbe Roma per mensem Decembrem, ordinauit presbyteros octo, diaconos quinque, Episcopos per diuersa loca decem. Qui sepultus est in cœmeterio suo ad Vrsam Pileatum, quinto Kalendas Maij.] hæc ibi. Decessit plane titulo sanctitatis insignis, relatusq. in sanctorum catalogum, anniuersaria memoria celebrandus, quem

D huiusmodi elogio commendat sanctus Hieronymus c: Non post multum tempus in medio, succedit in Pontificatum vir insignis Anastasius, quem diu Roma habere non meruit, ne Orbis caput sub tali Episcopo truncaretur: immo idcirco raptus atque translatus est, ne semel latam sententiam precibus suis flectere conaretur, dicente Domino ad Hieremiam d: Ne oraueris pro populo isto, neque depreceris in bonum: quia si ieiunauerint, non exaudiam preces eorum: & si holocausta & victimas obtulerint, non suscipiam eas. in gladio enim & fame & pestilentia consumam eos.] Sed hæc de Urbis excidio post annos octo contigerunt.

Quod autem dicitur, ab Anastasio statutum fuisse, vt dum per diaconum, cuius id muneris est, Euangelium in Ecclesia caneretur, sacerdotes non sederent, sed starent curui: vnde eiusmodi fanciendi decreti occasio fluxerit, historiam pertexendam esse E putamus. Grauis Romæ his temporibus inter presbyteros & diaconos est oborta contentio: hi enim administrantes res Ecclesiæ, supercilio elati, spernebant presbyteros; presbyteri autem in eisdem insurrexere, atque ex consuetudinis Romanæ Ecclesiæ præscripto, ipsis sedentibus, eos stare debere, contendebant. Sed eo vsque contentio pertinax progressa est, vt etiam cum stantes diaconi coram populo legerent Euangelium, presbyteri tamen minime e sessione consurgerent: quod vt enorme factum Anastasius Papa emendandum sancito eiusmodi decreto putauit. Quisnam autem huius contentionis primus auctor extiterit, proditur ex veteri quæstionis tractatione apud S. Augustinum posita hisce verbis e: Quomodo contra Leuitas Romanos disceptandum sit, qui contendunt Leuitas sacerdotibus, & diaconos presbyteris cœquare.] hic est titulus quæstionis, ac paulo post: Quidam igitur qui nomen habet Falcidij, duce stultitia, & ciuitatis Romanæ iactantia, Leuitas sacerdotibus, & diaconos presbyteris æquare contendit; non dicam præferre; quia

ANASTASII PAPAE OBITUVS ET ACTA.

a Tom. 1. Concil. RES AB ANASTASIO PAPAE GESTAE. b Panuin. in Urb. Rom. region. 2.

c Hieron. epist. 6.

d Hierem. 14.

DIACONORVM AC PRESBYTERORVM DISSIDIA.

e Apud August. Quest. ex vitro que mixt. q. 101.

Ecclesiasticis, anniuersaria commemoratione solemniter celebrata recurrit. Ex quibus omnibus erroris arguuntur, qui Casario & Attico Consulibus, suæ ætatis anno octogesimoprimo S. Martinum mortuum esse tradunt.

Præter illa autem quæ superius in medium allata sunt de propagata S. Martini vita usque in præsentem annum; Franci veteres scriptores, qui numerare consueverunt annos ab obitu S. Martini, huius sententiæ adstipulatores esse conuincuntur, dum ab hoc anno quadringentesimo secundo annorum numerum deduxisse noscuntur: atque (vt præmittamus alios) Gregorius Turonensis Episcopus, licet sub Consulatu Casarij & Attici Martini obitum referat, tamen dū Clodouæi Francorum Regis mortem contigisse dicit ab obitu S. Martini anno centesimo duodecimo, plane ab hoc tempore numeri exordium ducit; cum constet ipsum Clodouæum peruenisse ad Pontificatum Hormisdæ Papæ, ad quem ipse coronam dono misit: nam & ipse quoque Hormisdas Papa in litteris ad Remigium Rhemensem Episcopum de Clodouæo adhuc superstite mentionem habet. Putatur quidem irrepsisse mendum apud ipsum Gregorium Turonensem, dum perperam apud eum legitur^a decessisse S. Martinum anno quadringentesimo duodecimo a passione Domini, cum numerandi fuissent (vt dictum est) a natali Domini anni quatuorcentum & duo. Rursum vero hoc Domini anno quadringentesimo secundo contigisse S. Martini ad Deum transitum, ex S. Prospero etiam sibi vendicat Sigebertus in Chronico: verum errore labitur, dum pro quinto Arcadij Consulatu, quo obiit, quintum eiusdem Imperatoris ponit Imperij annum; sicut & cum ætatis Martini numerat annos octoginta & vnum, sedis vero vigintifex. Sed & cum ante obitum S. Ambrosij decessisse refert S. Martinum, prorsus hallucinatus conuincitur; cum luce clarius superius sit demonstratum, ante annos quinque, Casario & Attico Coss. Domini anno trecentesimo nonagesimo septimo S. Ambrosium ex humanis desisse. Ex quibus omnibus, quæ ipse Gregorius tradidit, interfuisse per visum S. Ambrosium S. Martini funeri, euanescere prorsus intelligis. Sed de his in Notis pluribus actum est.

Sulpitius Seuerus, qui S. Martini viuentis res gestas conscripsit, de eius ad cælum conscensu per visum certior redditus, ad Aurelium diaconum epistolam scripsit: itidemque de obitu atque funere extant ipsius ad Bassulam socrum litteræ. Porro haud pridem ante Martini obitum, Clarum eius discipulum præcessisse, sanctitate clarissimum, idem Seuerus in dicta epistola ad Aurelium tradit: de quo, ipso Seuero exposcente, S. Paulinus^b Nolanus Episcopus duo epitaphia versibus scripsit. Edidit postea idem Seuerus de rebus gestis S. Martini simulque de Aegypti monachis nonnullis tres dialogorum libros; sed haud eo accepti sunt plausu, quo Vita ipsius ab eo scripta: plura enim habent emendatione digna. A S. Hieronymo idem Seuerus in eodem commentario arguitur erroris Millenariorum, cum in Ezechielem^c post enumeratos eius erroris sectatores, addit: Et nuper Seuerus noster in dialogo, cui Gallo nomen imposuit, &c.] Quoto insuper Domini anno Seuerus dialogum illum scripserit, ex his pariter intelligi potest. Nam cum idem dicat S. Hieronymus eos nuper a Seuero scriptos; constetque commentarios in Ezechielem, ubi de his agit, anno quo a Gothis capta est Vrbs, esse conscriptos (vt ex eius in libris illis affixis præfationibus apparet) nempe post octo ab hoc tempore annos: utique fatendum est, longe post obitum S. Martini eam a Seuero scriptionem elucubratam esse; licet profectio illa Posthumiani in Orientem, a qua sumit dialogorum exordium, contigerit viuentis S. Martino, anno videlicet quo ob Origenistas (vt dictum est) contigit Alexandrinam Ecclesiam turbis exagitari. Porro Gelafius^d eisdem Seueri dialogos sub nomine Posthumiani & Galli recensuit ob errores in eis inuentos inter apocrypha.

Quod insuper pertinet ad lucubrations ab alijs editas de vita S. Martini: testatur quidem Gregorius^e Turonensis, res ab eo gestas scriptas esse versibus a S. Paulino Nolano Episcopo quinque partitas libris; adiecisseque eundem ait sextum librum de miraculis ab eo post obitum editis. Id sane ab eodem Paulino visus est expetiisse Seuerus, his verbis ad calcem dialogorum appositis de Paulino post alia^f: Ille (inquit) Martini non inuidus gloriarum, sanctarumque in Christo virtutum pijsissimus æstimator, non abnuet Præsulem nostrum cum suo Felice componere.] hæc ipse. Sed & Venantius Fortunatus de Paulino id ipsum affirmasse videtur illis versibus^g:

*Stemmata, corde, fide, pollens Paulinus, & arte
Versibus explicuit Martini dogma magistri.]* & inferius^h:

Cuius

TEMPVS OBITVS S. MARTINI ET ÆTAS.

Gregor. histor. lib. 1. c. 48.

SEVERVS SCRIPTOR RERV SANCTI MARTINI.
b Paulin. epist. 12.

c Hier. in Ezech. c. 36. lib. 11.

d Gelaf. Concil. Rom. can. de lib. auth. & apocr.

SCRIPTORES ALII RERV S. MARTINI.
e Greg. Turon. de mirac. S. Martini cap. 2.
f Seuer. dialog. lib. 3. in fin.

g Venant. in Vit. S. Martini lib. 1.
h Idem lib. 2. prope finem.

A *Cuius profaicus cecinit prius Acta Seuerus, Versibus intonuit Paulinus deinde beatus.]* hæc ipse, intelligens de S. Paulino Nolano Episcopo: sed plane decipitur, vt paulo inferius apparebit. Ipse vero Venantius quatuor libris heroico carmine Acta eiusdem S. Martini cecinit: deuinctus plane miraculo, cum eius beneficio extinctum pene lumen oculorum recepit, vngens eos oleo, quod in lychno ad imaginem eius ardebat; quod ipse haud ingratus ad finem operis versibus profitetur.

B Si verum est quod ait Gregorius^a, Paulinum mutuatum esse a Perpetuo Turonensi Episcopo, quæ libro sexto de miraculis S. Martini conscripsit; plane asserendum erit, alium istum esse Paulinum ab illo Nolano Episcopo: nam ab obitu S. Martini usque ad sedem Perpetui anni numerantur sexaginta quatuor, nimirum ex sententia eiusdem Gregorij quadraginta septem sedis Bricij successoris S. Martini, & decem & septem illius qui post sedem Eustochij: ad quod tempus minime peruenisse Paulinum constat, quem anno Domini quadringentesimo trigessimoprimo sub Consulatu Bassi & Antiochi obiisse liquet, testificatione Vranij, qui interfuit. Sed & Paulini ipsius auctoris euidenti assertionem fati superque exploratum habetur, ipsum, etsi idem sit nomine, alium tamen diuersumque esse a S. Paulino illo mirifico Nolano Episcopo; dum his versibus libro secundo scriptæ Vitæ S. Martini, se etiam exemplo illius maioris Paulini curatum a S. Martino lumine oculorum; tradit:

*Quin & Paulino similis medicina salutem
Reddidit, insignis fidei quem gloria late
Extulit, &c.]* Subdit præterea:
*Atque vitam nostri tenebras contingere cordis
Tali luce velit sancti medicina patroni,
Reddat vt antiqui rursus mysteria facti:
Nomen idem, medicus idem, par causa medendi.]*

C De seniori enim Paulino Nolano Episcopo a S. Martino oculo infirmo curato testatur Seuerus paucis his: Paulinus vero, vir magni postmodum futurus exempli, cum oculum grauius dolere cœpisset, & iam pupillam eius crassior nubes superinducta texisset, oculum eius Martinus peniculo contigit, pristinamque sanitatem sublato omni dolore restituit.] hæc Seuerus, ad quæ minor Paulinus alludit. Sed & sicut Paulinus iste iunior, instar illius senioris, æger oculis curatus miraculo S. Martini, pro gratiarum actione rependit de eius Vita & miraculis carmen heroicum sex libris distinctum; ita & Venantius Fortunatus pariter sanatus oculis iam caligine penitus obductis, scribendi itidem S. Martini Vitam quatuor libris carminum consilium iniit: de accepto enim virtute sancti Martini munere hæc habet D ad finem operis^b:

*Hic paries retinet sancti sub imagine formam,
Amplectenda ipso dulci pictura colore:
Sub pedibus iusti paries habet arte fenestram;
Lychnus adest, cuius vitrea natat ignis in vrna.
Huc ego dum propero, valido torquente dolore,
Diffugiente gemens oculorum luce fenestris:
Quo procul vt tetigi benedicto lumen oliuo,
Igneus ille vapor marcenti fronte recessit, &c.]* Vides morem pristinum, sanctorum nimirum imagines pingi in ecclesijs, insuper & easdem solitas coli incensarum lampadum lumine: quod pium Fidelium obsequium esse Deo gratissimum, ipsa miracula edi solita vnctione olei dictarum lampadum, plusquam millies perspicue demonstrarunt. Sed quod de his susus actum est primo Annalium tomo, modo satis.

E Quod rursus ad res pertinet Occidentales, hoc eodem anno, sexto Kalendas Septembris, Mileui in Numidia celebratum est ab Episcopis totius Africae generale Concilium Mileuitanum dictum: quod Mileuitanum primum dicendum est, cum aliud inueniatur celebratum post annos quatuordecim, vt ex litteris Innocentij Papæ ad eandem Synodum missis intelligi potest in notatis ibi Consulibus. Sciendum tamen hoc cum illo librariorum vitio esse confusum: quod enim vnum idemque putarunt Mileuitanum Concilium, factum est vt quod alterius esset, alteri adscribendo coniungerent. Sed hæc omnia discriminando, singula singulis reddere curabimus; laborabimusque simul, vt Acta nobilissimæ Synodi hinc inde ex diuersis S. Augustini scriptis multo sudore collecta, magna ex parte reddamus. Verum ante hæc, quæ inter se communia ambæ hæc Synodi habeant, ex quibus vna eademque.

a Gregor. Turon. de miraculis S. Martini c. 3.

b Fortunat. lib. 4. Vit. S. Martini in fine.

CONCILIVM MILEVITANVM PRIMUM.

CONFUSAE
SIMVL DVAE
SYNOBI MI-
LEVITANAÆ.

Tom. 1. Concil.
in Concil. A-
fric. c. 52.
b Concil. Milevit.
pres.

e Concil. Afric.
c. 52.
DE APPOSI-
TIS CONSV-
LIBVS TEM-
PORIS RA-
TIO.

ACTA CON-
CILII MILE-
VITANI.

demq. credita fuerit, dicenda sunt. Ex cōmuni nomine in primis, a loco vbi celebrata com-
parato, factum est vt vtrumque vnum Mileuitanum Conciliū diceretur. Rursum id ipsum
ex eo, quod vtrumque generale Concilium fuerit, quibus & vnus idemq. Aurelius Car-
thaginensis Episcopus præsuit: tertio vero loco, quod sub vno eodemq. Romano Pontifi-
ce Innocentio ambæ Synodi noscantur esse collectæ. Quæ autem has adeo similes in-
ter se discriminant, multa sunt. In primis tempus: hanc enim sub quinto Arcadij & Hono-
rij Consulatu hoc anno habitâ esse constat, illam vero Theodosio septimum Consule cum
Palladio. Rursum etiam hæc sub Xantipo Numidiæ Primate, illa vero sub Siluano ce-
lebrata cognoscitur. Insuper quod alia in ea, alia vero in ista tractata esse reperiuntur, ob
id iure ab inuicem distinguendæ videntur. Sed & quod illa habita intelligitur post damna-
tam in Synodo Carthaginensi Pelagianam hæresim, cum hoc tempore nondum ea hæresis
cognita esset; plane nulla remanet dubitatio, duo esse Mileuitana Concilia inter se diuersa:
oborta tamen est inter se vtriusque confusio ex eo nimirum, quod præfatio prioris Synodi
Mileuitanæ^a præfixa inuenitur in posteriori Mileuitano Concilio^b. Sed reddamus hic
ipsam, vt ratio temporis manifestior habeatur. Ista enim præfixa habentur priori Mile-
uitano Concilio, cuius & propria sunt:

Gloriosissimis Imperatoribus Arcadio & Honorio Augustis quinto Consulibus, sexto
Kalendas Septembris, in ciuitate Mileuitana, in Secretario basilicæ, cum Aurelius Episco-
pus Carthaginensis in Concilio vniuersali confedisset, astantibus diaconibus, Aurelius Epi-
scopus dixit: Quoniam Ecclesiæ sanctæ vnum est corpus, omniumq. membrorum caput
est vnum: factum est, volente Deo, & nostram infirmitatem iuuante, vt ad hanc Ecclesiam
veniremus, dilectionis & fraternitatis gratia inuitati. Vnde quæso charitatem vestram,
quia ita credendum est, quia noster accessus ad vos nec superfluous nec insuauis est cunctis,
&c.] quæ ipsa inueni descripta esse etiam in posteriori Mileuitano Concilio, in ordine
Conciliorum primo loco posito; cuius rei causa confusio vtriusque Synodi facta est. men-
tio habetur ibi de alia Synodo Mileuitana, quæ primo fuerat congregata, vbi idem Aure-
lius ait: Quæso charitatem vestram, quia ita credendum est, quod noster accessus ad vos
nec superfluous nec insuauis est cunctis, vt consensus omnium vestrum manifestetur con-
cordare complacitis decretorum, quæ iam dudum vel in Hipponensi Synodo firmata sunt,
vel postmodum meliore Concilio apud Carthaginem definita; nunc quoque a nobis ex
ordine recitentur.]

Admonendum tamen hic putamus esse lectorem, apud Concilium Africanum sic habe-
ri in texta Acta quædam huius Mileuitani Concilij, vt tamen cum amborū^c Imperatorum
ponitur Consulatus, quorū ille fuerit minime exprimat, sed sic tantum positi legantur: D
Gloriosissimis Imperatoribus Arcadio & Honorio Augustis viris clarissimis Consulibus.]
sed scito factum errore imperitorum librariorum, vt loco V.C. numeri notæ, qua exprimi-
tur quintus eorundem Consulatus, reddiderint illi, Viris clarissimis. Ceterum abhor-
ret eiusmodi nomenclatura ab Imperatoribus, solita tantum poni, vbi alij sub Imperatori-
bus constituti nobilissimi viri eadem Consulatus dignitate donantur. Sed & in dicto Con-
cilio Africano, ex ordine posito exploratissime demonstratur, quantum eorundem Augu-
storum illum debere esse Consulatum. nam cum, quod ipsum præcedit superius Cōcilium,
habitu reperitur sub Cōsulibus anni superioris Vincentio & Flauito; & quod post Con-
cilium Mileuitanum, de quo est sermo, ponatur Carthaginense Concilium sub anni se-
quentis Consulibus habitum; plane perspicue significatur, quod medium est Concilium,
hoc anno sub quinto ipsorum Consulatu celebratum esse. Sed quod superius id constet E
plana expressione quinti ipsorum Consulatus, non est in his amplius immorandum.

Quod autem ad eiusdem Synodi Acta pertinet: post confirmata Synodalia decreta, di-
uersorum Episcoporum causæ in medium sunt allatæ, vt Cresconij Episcopi Villaregien-
sis; cuius causa delata ad Concilium Carthaginense anno superiori celebratum, ad huius
anni generale Concilium coram suo Primate Xantippo tractanda fuerat referuata. Quæ-
nam autem hæc causa fuerit, quidve decretum, nihil apparet. Tractata post hæc fuit causa
Quoduultdei Episcopi Centuriensis: de qua illud a Patribus definitum, quod canon editus,
& sub titulo de Iudicijs in Decretalium libro secundo descriptus habet his verbis: De
Quoduultdeo Centuriensi Episcopo, quem cum aduersarius ipsius compulisset ad Conci-
lium introduci: interrogatus, an cum eo vellet experiri; primo id promiserat, & altera
die respondit hoc sibi non placere, atque discessit: placuit vt nullus eidem communicet,
donec

A donec satisfactioe præmissa fuerit absolutus. Nam adimi sibi Episcopatum ante causæ
eius exitum, nulli Christiano videri iure potuisset.] hæc de eo. Post hæc autem libellus
lectus est Maximiani Vagiensis Episcopi, quo se suæ renunciare sedi significabat, vt paci Ec-
clesiasticæ bene consultum esset, alium subrogari in locum suum petens. Causa igitur di-
ligenter a Patribus examinata, eidem annuere visum est; deq. ea re eiusmodi edidit de-
cretum:

De Maximiano autem Vaginensi*, & ad eum, & ipsam plebem placuit de Concilio lit-
teras dari, vt & ipse ab Episcopatu discedat, & illi sibi alium requirant.] hæc Synodus.
Porro sciendum, hanc depositionem Maximiani honorificam fuisse, non autem probrosam.
Etenim ob pacem Ecclesiæ ipse loco cedendum existimauit, deq. ea re litteras ad Syno-
dum miserat: quibus S. Synodus voluit annuisse. Hic enim, qui ex Donatistarum schismate
ad Ecclesiam Catholicam conuersus, haud pacifice reciperetur a populo; bono pacis con-
sulens, sedi renunciavit. Sed quid per S. Synodum actum sit, discas ex S. Augustini litteris:
nimirum ita Patres spontaneam admisisse illius abdicationem, vt tamen in eius locum ab
eis fuerit subrogatus Castorius frater ipsius, ad quem hoc eodem anno extant datæ lit-
teræ S. Augustini atque Aypij; quæ quod non nihil ad Acta Synodi spectare noscantur,
& laudes contineant abdicantis se Maximiani, eas hic describendas esse putamus. Sic enim
se habent^a:

Molitus est quidem aduersarius Christianorum per carissimum atque dulcissimum fi-
lium nostrum, fratrem tuum, Catholicæ matri, quæ vos in hereditatem Christi ab exhere-
data præcisione fugientes pio sinu suscepit, periculosissimum scandalum commouere: cu-
piens videlicet serenitatem gaudij nostri, quæ nobis de bono vestræ conuersationis obor-
ta est, fœda innubillare tristitia.] ostenditur his germanos hos ex Donatistarum schismate
transisse ad Catholicam Ecclesiam. Subdit vero: Sed Dominus Deus noster misericors
& miserator, consolans afflictos, nutriens paruulos, curans infirmos, ad hoc eum aliquid
posse permisit, vt rem correctam multo amplius lætaremur, quam dolebamus afflictam.
Longe est quippe gloriosius, Episcopatus sarcinam propter Ecclesiæ vitanda pericula de-
posuisse, quam propter regenda gubernacula suscepisse. Ille quippe se honorem, si pacis
ratio pateretur, digne accipere potuisse demonstrat, qui acceptum non defendit indigne.
Voluit ergo Deus etiam per fratrem tuum filium nostrum Maximianum ostendere inimi-
cis Ecclesiæ, esse in visceribus Christi eius, qui non sua^b quærant, sed quæ Iesu Christi.
Neque enim illud ministerium dispensationis mysteriorum Dei victus aliqua sæculari
cupiditate deseruit, sed pacifica permotus pietate deposuit, ne propter eius honorem fœ-
da & periculosa, aut fortasse etiam perniciofa in membris Christi: dissensio nasceretur.
D Quid enim esset cæcius & omni excæcatione dignius, quã propter Ecclesiæ Catholicæ pa-
cem schisma deserere, & ipsam pacem Catholicam honoris sui quæstione turbare? Quid
enim laudabilius, & Christianæ charitati commodatius, quam de relicta Donatistarum
vesana superbia ita hereditati Christi coherere, vt testimonium vnitatis amore probare-
tur? Itaque quantum ad ipsam attinet, sicut eum gaudemus talem inuentum, vt quod in
eius corde diuinus sermo ædificauit, nequaquam tempestas huius tentationis euerteret; sic
optamus & deprecamur a Domino, vt consequenti vita & moribus suis magis magisq.
declaret quam bene gesturus fuisset, quod profecto gereret, si hoc oportuisset. Retri-
buatur ei pax æterna, quæ promissa est Ecclesiæ, qui intellexit sibi non expedire, quod
paci non expediat Ecclesiæ.

E Tu vero, fili carissime, non mediocre gaudium nostrum, qui nulla tali necessitate a su-
scipiendo Episcopatu impediris: decet indolem tuam in Christo, in te dicare quod dedit.
Ingenium quippe tuum, prudentia, eloquentia, grauitas, sobrietas, & cetera, quibus or-
nantur mores tui, dona sunt Dei. Cui melius seruiunt, quam ei a quo tributa sunt, vt &
custodiantur, & augeantur, & perficiantur, & remunerentur? Non seruiant huic sæcu-
lo, ne vanescant cum illo atque dispereant. Nam diu tecum in hoc agendum nouimus,
quanta facilitate consideres spes inanium hominum, & inhabiles cupiditates, & incertam
vitam. Abijce igitur ex animo, quicquid terrenæ & falsæ felicitatis expectatione concepe-
rat: Operare in agro Dei, vbi certus est fructus, vbi tam multa tanto ante completa sunt
promissa, vt ea quæ restant, inanissime desperentur. Obsecramus te per Christi diuini-
tatem & humanitatem, per pacem cælestis illius ciuitatis, vnde peregrinantes labore
temporali æternam requiem comparamus, vt in Episcopatu Vaginensi* Ecclesiæ fratri
TUO

* Bagaiensi
Vagiensi
DE MAXIMI-
ANO ABDI-
CANTE SE
AB EPISCO-
PA TV.

a Arg. epif. 238.

DE MAXI-
MIANO QUI
SPONTE SE
DICESSIT, E-
PISTOLA AV-
GVSTINI.

b Philip. 2.

LAVDES CA-
STORII EPI-
SCOPUS SUB-
ROGATI.

* Vagiensis
Bagaiensis

tuo non ignominiose cadenti vel gloriose cedenti succedas. Plebs illa, cui per tuam mentem & linguam donis Dei fecundatam & ornatam vberissima incrementa speramus, in te intelligat fratrem tuum non pro sua desidia, sed pro eius pace fecisse quod fecit. Hæc epistola mandauimus vt tibi non legeretur, nisi cum te iam tenerent, quibus es necessarius: nos enim te spiritualis amoris vinculo tenemus; quia & nostro collegio multum es necessarius. Cur autem etiam corporalem præsentiam non exhibuerimus, postea scies.] hæc tenus Augustinus atque Alypius ad Castorium.

MAXIMIANI
DYO.

Similitudine nominum decepti aliquando, putauimus Maximianum Bagaiensem Episcopum, eundem esse cum hoc de quo agitur, qui in Synodi canone Bagaiensis itidem nominatur, sed Vagiensis dicendus potius ex epistola Augustini. Nam de Maximiano Bagaiensi Episcopo diuersa ratio est. Ille enim diu Ecclesiæ illi præfuit, nec se abdicasse dicitur ab Augustino, qui de eodem sæpe agit: hic autem post electionem sedi nuncium B remisisse, ex eiusdem litteris Augustini probe intelligi potest: licet Bagaiensis Maximiani non eadem sit apud S. Augustinum lectio: nam in epistola ad Bonifacium^a Vagiensis Ecclesiæ Antistes nominatur, apud Cresconium vero Episcopus Bagaiensis^b.

^a August. epist.
59.

^b August. cont.
Crescon. lib. 3.

^c August. epist.
168.

Quod rursus ad Synodum Mileuitanam pertinet; meminisse eius visus est Augustinus^c in epistola ad Eusebium, dum negat sui muneris esse, afferre ad Synodum res gestas in aliena diocesi, quæ ob imminens periculum detulisset ad magistratus: habet enim hæc verba: Nam illud quod rursus eum dixisse nonnulli ad me pertulerunt, cur non ierim Constantinam, quando ibi plures ipsi erant: vel me debere ire Mileum, quod illic (sicut perhibent) Concilium proxime habituri sunt. Ridiculum est dicere, quasi ad me pertineat cura propria, nisi Hipponensis Ecclesiæ.] hæc ipse contra Proculianum apud Eusebium, quem interpellat. Sed qua de re: expedit vt totum id prodatur in medium; quo innotescat exemplo, quales esse soleant homines, qui deficiunt a Catholica vnitatem. Describit enim rem gestam idem Augustinus his verbis: Corripitur ab Episcopo suo iuuenis, crebris cædibus matris infans, & impias manus nec illis diebus, cum etiam seueritas legum sceleratissimis parceret, a visceribus vnde natus est, reuocans. Minatur eidem matri, se in partem Donati transiturum, & eam, quam incredibili furore solet cedere, perempturum. Minatur ei: transit ad partem Donati, rebaptizatur furens, & in maternum sanguinem fremens albis vestibus candidatur. Constituitur intra cancellos eminent atque conspicuus, & omnium gementium oculis matricidij mediator, tamquam renouatus opponitur. Hæc tandem tibi placent, vir grauissime? Nequaquam hoc de te crediderim.] & paulo post: Quid aliud expectamus, vir honorabilis Eusebi, nisi vt in miseram mulierem senectute decrepitam, viduitate destitutam, a cuius cædibus in Catholica prohibebatur, iam Donatista D securus armetur? &c.] Voluit autem istæ apud publica Acta deferri Augustinus, vt a magistratu imminente obuiaretur malo: quæ ad Synodum Episcoporum a se minime deferenda fuisse ait, quod in alterius hæc acta essent Ecclesia. Vides, lector, quales esse soleant castrorum Ecclesiæ Catholicæ desertores. O si liceret omnium apostatarum nostri sæculi scelera in vnum cogere, qui ab Ecclesia Catholica ad hæreticos defecerunt: eis profecto replendæ latrinæ decies centies superarent Augiæ stabuli sordes: vt plane nec vnus sit reperiri, qui antequam ab Ecclesia Catholica migret, non ea sæpius perpetrarit, quæ si ad Ecclesiastica tribunalia perlata fuissent, recta sententia ab Ecclesia eiiciendi fuissent.

IMMANE SCÈ
LVS IUVENIS
AD DONATI-
STAS TRAN-
SEVNTIS.

Ad hanc quoque Synodum Mileuitanam sub Xantippo Primate Numidiæ celebratam spectare videtur, quod cum priuatus officio quidam presbyter delinquens ab Augustino appellasset Synodum, ab ea sex Episcopi iudices dati fuerunt. At quænam esset presbyteri huius causa, ipse S. Augustinus ad Xantippum ipsum scribens ita narrat^d: Primo comperi eum pecuniam cuiusdam rustici diuino apud se commendato interuertisse, ita vt nullam inde posset probabilem reddere rationem. Deinde conuictus atque confessus est, die ieiunij Natalis Domini, quo etiam Gippitana Ecclesia, sicut ceteræ, ieiunabat, cum tamquam perreiturus ad ecclesiam suam, valescisset collegæ suo presbytero Gippitano, hora ferme quinta, & cum secum nullum clericum haberet, in eodem fundo restitisse, & apud quamdam malæ famæ mulierem & prandisse, & cœnasse, & in vna domo mansisse.] subdit de confessione ipsius, & quomodo eum remouerit ab officio presbyteratus, atque demum hæc ad eundem Xantippum de Concilij decretis: Hæc autem præcipue prudentiæ tuæ intimare oportebat, ne aliqua tibi fallacia subreperet: audiui enim causam eius, cū centum dies essent ante Dominicum Paschæ, qui futurus est VIII. Id. Aprilis, Hoc propter

DE LATI AD
XANTIPPVM
CLERICI
CRIMINA.
^d August. epist.
236.

Con-

A Concilium insinuare curavi venerabilitati tuæ: quod etiam ipsi non celauit, sed ei fideliter quid institutum esset, aperui.] & in fine: Ego certe presbyterum, & qui die ieiunij, quo eiusdem loci etiam Ecclesia ieiunabat, valescens collegæ suo eiusdem loci presbytero, apud famosam mulierem nullum secum clericum habens, remanere & prandere & cœnare ausus est, & in vna domo dormire, remouendum ab officio presbyterij arbitratus sum, timens ei deinceps Ecclesiam Dei committere. Quod si forte Iudicibus Ecclesiasticis aliud videtur, quia sex Episcopis causam presbyteri terminare, a Concilio statutum est: committat illi qui vult Ecclesiam suæ curæ commissam: ego talibus, fateor, quamlibet plebem committere timeo, præsertim quos nulla bona fama defendit, vt hoc eis possit ignosci: ne, si quid perniciosus eruperit, languens imputem mihi.] hæc S. Augustinus de his quæ ad Synodum Mileuitanam sub Xantippo spectare visa sunt: quæ hic voluimus inseruisse; tum vt, deperditis Synodi Actis, resarciam, restituamq. ea, quantum fas est, pristinae antiquitati; tum etiam ad insinuandam censuram sanctorum Patrum adhibitam in conseruanda facta testata Ecclesiastica disciplina; intelligasq. ieiunia non fuisse apud maiores in Ecclesia eius æstimationis, vt pro arbitrio quis ea seruanda duceret; sed vt quæ ex præcepto indicta, vel ex consuetudine introducta essent, visa fuisse legitima, vt eorum transgressores, rei maximi criminis haberentur. Sed quæ reliqua sunt huius Synodi absoluamus: ibi enim eiusmodi decretum sancitum fuit^a:

Deinde placuit omnibus Episcopis, qui in hoc Concilio subscripserunt, vt Matricula & Archiuus Numidiæ & apud primam sedem sit, & in metropoli, id est Constantina.] hæc quidem constitutione Patres definiisse voluerunt altercationem duarum sedium in Numidia positarum, quænam potior habenda esset. In duas prouincias diuidebatur Numidia, eademq. duæ dictæ Numidiæ, vt Acta^b sextæ Synodi Carthaginensis demonstrant: ob idq. altercatio oborta inter Xantippum Episcopum Constantinae Numidiæq. Primatem, & Victorinum Episcopum alterius ciuitatis, primatum eiusdem vniuersæ prouinciæ sibi vendicantem. De eiusmodi altercatione mentio habetur in epistola ad eundem Victorinum a S. Augustino scripta, cum ab ipso ad Synodum per tractorias vocaretur. Erant tractoriæ (vt suo loco diximus) litteræ ab Episcopo priuatim scriptæ ad instar litterarum Imperatorum, quibus imperabatur commeatus in quibuscumque locis a Fidelibus in itinere præstandus: in quarum similitudinem, cum Primates sibi subiectos Episcopos vocarent ad Synodum, tractorias dare solebant, quibus in singulis Ecclesijs iuberentur excipi, & Christiana charitate foueri. Sed reddamus hic perbreuem Augustini epistolam, ex qua antiqui moris Ecclesiastici monumenta referantur: sic enim ad Victorinum agentem Numidiæ Primatem scripsit^c:

Tractoria ad me quinto Idus Nouembris venit, iam finito die, & me valde indispositum inuenit, vt occurrere omnino non possem. Verumtamen siue imperitiam meam mouerit, siue iuste motus sim, tuæ sanctitatis & grauitatis est arbitrari. Legi in eadem tractoria etiã ad Mauritaniae esse scriptum, quas prouincias scimus suos habere Primates. Quod si & ex eis ad Numidiam conuocandum esset Concilium: oportuit vtique, vt aliquorum Maurorum Episcoporum, qui illic priores sunt, nomina in tractoria ponerentur. Quod in ista tractoria non reperiens, multum miratus sum. Deinde ad ipsos Numidas ita perturbato & neglecto ordine scriptum, vt nomen meum tertio loco inuenerim, qui noui quam post multos Episcopos factus sim. Quæ res & alijs iniuriosa est satis, & mihi inuidiosa. Præterea venerabilis frater & collega noster Xantippus Tagastensis^{*} dicit, quod eum primatus ipse contingat, & erga plurimos sic habetur, & tales misit epistolas. Qui etiã error si facile inter vestram sanctitatem cognosci & corrigi potest; non debuit tamen in tractoria, quam misit venerabilitas tua, nomen eius prætermitti. Quod si in medijs locis conscriberetur, & non in primo poneretur, multum mirarer: quanto magis mirandum est, quod nulla tibi eius admemoratio facta est, qui maxime ad Concilium venire debuit, vt de ipso primatus ordine causa omnium Numidarum Episcopis Ecclesiarum primitus ageretur?

His de causis etiam venire dubitarem, ne forte falsa esset tractoria, qua tanta peruersitas appareret: quamquam & angustia temporis, & aliæ graues necessitates me multipliciter impedirent. Vnde peto beatitudinem tuam, vt mihi ignoscas, & primo instare digneris, vt inter tuam sanctimoniam & senem Xantippum concorditer constet, quis vestrum debeat conuocare Concilium: aut certe (quod salubrius arbitror) sine cuiusquam præiudicio ambo conuocare collegas vestros, eos maxime qui vobis Episcopatus ætate vicini sunt,

^a Apud Conc.
Afric. c. 53.

CONSTANTINA
PRIMA
SEDES NUMIDIÆ
DECRETA.
^b Conc. Carth. 6.
in præf.

^c August. epist.
217.

AVGVSTINI
EPISTOLA
AD VICTORIVM.

* Constantiniensis
DE PRIMATV
NUMIDIÆ
CONTROVERSIÆ.

funt, qui facile quis vestrum verum dicat agnoscant: vt inter vos paucos eadem præ ceteris quæstio dirimatur; & errore sublato, minores a ceteris conuocentur, qui nec possunt nec debent nisi vobis in hac re tamquam prioribus credere; & nunc ignorant, cui vestrum potissimum credant. Hanc epistolam signatam misi annulo, qui exprimit faciem hominis attendentis in latus.] hæc tenus epistola Augustini. Porro hanc controuersiam de primatu Numidiæ in hoc Concilio Mileuitano adiudicatam Xantippo, fediq. Constantinae, quæ dicta sunt, aperte declarant. Nouit & Iustinianus Imperator^a, primam sedem Numidiæ esse Constantinam ciuitatem, in prouincia vero Mauritanæ Cæsaream, in Bizacena Capfam, in Tripolitana Leptim. At de Mileuitana Synodo hoc anno habita hæc satis funto.

^a l. 2. Cod. de off. Præf. præf. Afric.

IES V CHRISTI INNOCENTII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS ANNVS ANNVS

Christi annus quadringentesimus tertius nouis Consulibus Theodosio Augusto atque Rumorodio Fastis adscribitur: quo funestum illud accidit, vt a Conciliabulo Ioannes Chrysostomus deponeretur. Ante autem quam hæc aggrediamur, meminisse lector debet, res S. Ioannis Chrysostomi anno superiori eo nos statu reliquisse, vt qui ipsi fauerent Aegyptij monachi, aduersus Theophilum accusationes proposuerint; quarum causa Theophilus Alexandria iussus esset Constantinopolim proficisci: cum interea S. Epiphanius Constantinopolim sponte veniens pugnaturus aduersus Origenistas, cum alias innumeras turbas inter Episcopos concitatas reperisset, re infecta, ad suam est reuersus Ecclesiam. His vero in memoriam reuocatis, iam reliquum est, vt quæ hæc secuta sunt, ordine rerum C gestarum pro temporis ratione narremus. Ac primum de aduentu agamus Theophili Constantinopolim, vbi diutius immoratus est; qui in itinere positus complures collegit Episcopos, secumq. duxit Constantinopolim; habens in animo, quod postea expleuit, aduersus Ioannem apud Constantinopolim Synodum celebrare. Erat inter alios Episcopos Theophilo fauentes, qui tamen ante Theophilum Constantinopolim venerat, Acacius Berœensis fama notissimus tum ob monasticam ante actam vitam in Syriae solitudine, tum etiam sacrarum peritia litterarum; de quo ista Palladius^b in dialogo:

THEOPHILI ALEX. SYV- DIA IN IOAN- NEM CHRYSO- STOMVM.

^b Pallad. dialog. verum gest. Ioan. Chryso. ACACIVS CVM SEVERI ANO ET AN- TIOCHO CON- SPIRAT.

Per idem tempus contigit, vt Acacius Episcopus Berœæ adueniens, honesto (vt dicebat) careret diuerforio. Qua ex re indignatus ira excandescerebat, quasi fuisset a Ioanne contemptus. Victus autem cogitationibus improbis, ex abundantia cordis verbum plenum stultitiæ protulit, dignum ipsius animo, præsentibus quibusdam Ioannis clericis dicens: Ego D ipsi ollam condio. Et ex eo Seueriano coniunctus Episcopo Gabalensi, & Antiocho Episcopo Ptolemaidis (erant hi amuli in dicendo Ioannis Chrysostomi eloquentia) & Isaac Syrulo circumforaneo falsorum monachorum duci, qui omne tempus contriuerat in maledictis, linguam semper aduersus Episcopos instruens, quo pacto aduersus Ioannem, immo aduersus Saluatorem armare se queant. Mittunt primum Antiochiam, adolescentiæ illius (nempe Ioannis) crimina studiose inquirentes. Vbi autem defecerunt scrutates scrutationes, nihilq. inuenirent, quo illius fucarent gloriam, Alexandriam ad Theophilum mittunt, cuius noverant versatile ingenium ad huiusmodi sapienter vicissim machinanda. Ille postquam litteras iuxta cor suum legit, oblatam sibi malignandi materiam amplexus perlibenter, horrido silentio scrutabatur inquirens occasionem aliquam non leuem contra Ioannem.] hæc Palladius.

VT AM- BROSIVS

^c 3. Reg. 18.

Sed inter hæc oborta est occasio, vt Eudoxia Augusta in Ioannem alioqui ante perin- fensa, in ipsum acerbius excandesceret: quamobrem Theophili accelerauit aduentum, quo eo ad deponendum ipsum Ioannem artifice vteretur. Quidnam id fuerit, explicabi- mus paucis. Accidit vt Ioannes pro concione, opportuna data occasione, ab illo Regum^c exordium sumeret: Congregate ad me sacerdotes dedecoris, qui comedunt mensam Ieza- bel, vt dicam eis, sicut dixit Elias: Quousque claudicatis vtrisque poplitibus? Si Baal est Deus, ambulate post ipsum. Si autem Iezabel quoque mensa ipsa est Deus, comeden- tes euomite.] Istæc autem ipsa, vt dicta aduersus Eudoxiam Augustam interpretati aduersarij, eadem ipsi retulerunt. quibus illa acceptis, in Ioannem acrius commota est, & de eius depositione per Theophilum machinanda indefesso consilio animo vertere sedulo, & opere implere non destitit. Etenim quæ Ioannes dixerat de sacerdotibus comedenti- bus de

Abus de mensa Iezabel, ad Seuerianum, Antiochum, & Acacium amuli referebant, quod hi ab ipsa Augusta Constantinopoli alerentur, aptantes ob id Iezabel nomen Eudoxiæ. Hæc quidem Socrates^a atque Sozomenus^b ante Theophili aduentum acta volunt; ceterum Leo^c & Metaphrastes post aduentum Theophili ista referunt: quod si verum est, cerre qui- dem inter sacerdotes Iezabel Theophilum adnumeratum oportuit. Sed & accidebat, vt quoties inuestiua aliqua Ioannes malas feminas infectaretur, ea mox delatores in Eu- doxiam esse dicta referrent. Sed iam de ipso Theophili aduentu agamus.

^a Socrat. lib. 6. c. 14. ^b Sozom. lib. 8. c. 16. ^c Leo Imp. in Encom. & Me- taph. in Vita Chryso.

Visum est quasi plane prodigium, vt Theophilus ad dicendam causam vocatus reus & iudicandus, idem quasi triumphum agens aduenerit Constantinopolim, plures habens se comitantes Episcopos; & ingressus urbem quodam miraculo ex reo conuersus sit in actorem, aduersus Ioannem Chrysostomum iudicium parans. Sed vnde id portentum acciderit, in

QVI THEO- PHILO AD- VERSVS IO- ANNEM FA- VERINT.

Bmedium afferamus, iam enim auditi eloquentissimos illius temporis Episcoporum Seue- rianum, Antiochum, & Acacium Ioannis aduersarios Constantinopoli diutius commo- ratos, ac dicendi facundia haud paucos in ipsum concitasse, & in partes Theophili perdu- xisse. His accessit, quod maioris efficaciam videri poterat, Eudoxiæ (vt vidimus) in Ioan- nem animus concitatus. Porro quantarum virium sit femina iracunda, cui sit coniuncta potentia, puto neminem ignorare: rursus vero quam pronum sit genus mulierum sectari studia, & in quam partem semel inhæserint obstinato animo immobile inhærescere, æque exploratum omnibus esse. Quam ob causam accidit, vt Eudoxia Augusta, & aliæ clarissi- mæ feminae in Ioannem Chrysostomum furore succensæ, partes Theophili tuendas arden- tissimo animo susceperint: quamnam autem ista fuerint, Palladius^d recenset his verbis: Mu- lieres præterea quæ celebres sunt, tres viduæ quidem, sed opulentæ, in perniciem salutis

^d Pallad. Dia- log. de reb. gest. Ioan. Chryso.

Csua pecuniam ex rapina possidentes, quæ virorum quoque constantiam perturbare possunt atque concutere, Marfa^e Promoti vxor, Castritia Saturnini, & Eugraphia quædam nimia infania feruens: cetera eloqui verecundia prohibet. Istæ, atque isti (nempe tres Duces manu militari parati subsidium ferre Theophilo, necnon tres recensiti Episcopi pro eodem stantes) cum haud infideli corde sint fegnes, velut phalanx furore ebria in vnam sententiam odio- sam concurrentes, aduersus Ecclesiasticam pacem torrentem prodicionis per summam infan- tiam concitarunt.] hæc Palladius. Adiunge his Episcopos naufragos, quos a Ioanne de- positos superius diximus, qui in cum nihil prætermiserunt consilio opeq. moliri. Adde insuper clericos Constantinopolitanos maiori ex parte ob duras reprehensiones in suum ipsorum Antistitem concitatos. Appone ad hos etiam studia Episcoporum Orientalium & Occidentalium, ob susceptos Constantinopoli Origenistas, a Ioanne ipso nonnihil auer- sa, erga vero Theophilum propensiora. His, inquam, omnibus simul in vnum concurren- tibus, Theophiloq. fauentibus, factum est, vt reus veniens, causam dicturus, mox in actorem conuersus fuerit, immo & in iudicem transformatus.

^e Martia

QVINAM STARENT CONTRA CHRYSOSTO- MVM.

Sed quid de Theophili aduentu Constantinopolim idem Palladius^e scribit, hic redda- mus; quem hoc anno contigisse, quæ superiori anno & præsentem haud pridem sunt dicta significant: Appulit vel secundo Theophilus (primo, enim illuc aduenerat quo tempore Ioan- nes est creatus Episcopus) adstans veluti Thebanus fimo oneratus, eis quos ex Aegypto & India ipsa conduxerat, & pro foetida inuidia flagrantiam spirans, Constantinopolim in- greditur sexta hora, quinta sabbati, a nautico comitatus agmine, turpem referens glo- riam, de qua dicit Apostolus^f: Quorum gloria in confusione eorum, subinferens, qui ter- rena sapiunt. Hospitaturq. non in tabernaculis iustorum, ecclesiæ mansionem fugitans,

^e Pallad. ibid. ADVENTVS THEOPHILI CONSTANTINO- POLIM.

^f Philip. 3.

Eoblitusq. Dauidici illius^g: Elegi abiectus esse in domo Dei mei, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Sed profecto arebat hunc ab ecclesia conscientia crudelis.] in Palatio enim apud Imperatorem paratum fuisse Theophilo diuerforium, tradit Sozome- nus^h. Ceterum ipse S. Ioannes Chrysostomus in epistola ad Innocentium Papam, in sub- urbio Theophilum mansisse tradit, nec ciuitatem ingredi voluisse. Subdit vero Palladius: Remoratus illic tres hebdomadas dierum, neque cum Episcopo Ioanne congressus est (vt solent Episcopi) neque omnino propinquauit ecclesiæ: sed perstitit certans nocte ac die, no- uumq. odiū veteri copulans, vt Episcopum Ioannem omnimodo pelleret, sed vita quoque ipsa priuaret, partim profusione auri contra veritatem superstitionem potentium redimens, partim lautioribus epulis gulæ deditos quosque sub iugum mittens, partim assentatione & spe maioris dignitatis fallaces ex clericis quoslibet inducens. Hos igitur omnes absque fu- niculo voluptatibus vinciens, veluti blandus quispiam dæmon, animarum excantato in-

^g Psal. 23.

^h Sozom. lib. 8. c. 17.

dicio, ad scenæ ministerium personam dæmoniacā inquirebat, quam etiam est affecutus. A

Pulsi a Ioanne fuerant duo, & pro sceleribus suis separati ab Ecclesia: horum ille ab-
usus leuitate, hortatur vt aduersus Ioannem libellos darent, pollicitus eos restituere in
ministerij sui locum (erant autem hæc illorum scelera, alterius quidem homicidium, al-
terius vero adulterium) quod & fecit: eos enim post Ioannis exilium locis restituit suis,
datis scilicet libellis, quos ipse ille dictauerat, nihil veri continentes, præter id solum,
quod monere ille consueuerat, vt post communionem, aut aquam, aut pastillum degu-
starent, ne contra voluntatem vna cum salina siue pituita quicquam sacramenti excrea-
rent, ipse prius id faciens, religionemq. pie sentientibus augens.] hæc ipse. certe quidem
in Occidentali Ecclesia antiquo vsu in more receptum est, vt post sumptam sacram Eu-
charistiam ea de causa vinum aqua mixtum Fideles accipiant, vel aquam puram arbi-
tratu cuiusque; vt ex hoc minime reprehendendus Ioannes esset. Ceterum haud vnam B
hanc rem tantum oblatis continebant libelli, sed plane vigintinoam formata sunt aduer-
sus cum accusationum capita, quæ singula Photius in Bibliotheca sua recenset, nosq. de
his inferius suo loco.

Quod ad hanc causam spectat; accidit plane Theophilo, vt bene currenti pedibus in via
lapso, cū in decliuum præceps adactus ruina alterius, casu grauiore corruerit. Etenim lau-
dandus eius impetus ille fuit, quo aduersus Origenistas commotus est; commendandusq.
zelus eius in eorumdem propulsionem latebras captantium vbique serpentium: id quidem
pleno ore S. Hieronymus, S. Epiphanius, sanctus itidem Anastasius Papa, ac denique Occi-
dentales omnes summis laudibus prædicarunt. Verum cum in Ioannem Chrysostomum,
causa publica prætermissa, inimicitias priuatas exercuit: aperuit calumniantibus ianuas ob-
trestandi, & optimos quosque animo a se abalienauit, vnde & perpetuam suo nomini igno-
miniam irrogauit, redditus posteris eo nomine odiosus; cum tantum virum, Ioannem dico,
quæ innocens imbuta litteris adolescentia illustrarat, monasticisq. institutis exculta iuuen-
tus nobilitarat, necnon disciplina atque exercitatio clericalis Antiochiæ mirifice sublima-
rat, ac denique ipsa pontificalis functio, nullo præpedita terrenarum rerum affectu, Deo,
Angelis, & hominibus commendarat: talem (inquam) tantumq. virum, columnam Ec-
clesiæ conatus sit Theophilus comparatis vndique machinis deorsum in terram prosterne-
re, penitusq. contere. Sed longe aliter ac concepit animo, accidit, ac plane contra-
rius est consecutus euentus: siquidem ille persecutione clarior, calumnijs illustrior, ac de-
nique morte toto Orbi radijs immortalitatis effulfit.

Sed prosequamur res tunc gestas a Palladio^a Episcopo, qui interfuit, ita descriptas:
Cum vero (inquit) Theophilus libellos suscepisset, conuersatur apud Eugraphiam, vna D
cum Seueriano, & Antiocho, & Acacio, ac reliquis Ioanni propter eius castissima monita
inensis. Mos enim erat illi, iuxta Paulum, publice & per domos honestatem edocere, &
eas huiusmodi maxime verborum castigatione compescere, quæ cum iam anus per ata-
tem essent, iuuenes tamen apparere vellent: Quid, inquiens, cogitis corpus rursus iuue-
nescere, cincinnos in fronte ferentes instar meretricum, ad deceptionem intuentium, &
congregientium vobis, idq. cum sitis vidua?] extant quidem eiusmodi obiurgationes sæ-
pius repetitæ in eiusdem Ioannis Chrysostomi homilijs. Sed pergit Palladius:

Congregari autem requirebant quo pacto iudicium inchoarent. Vnus vero ex assisten-
tibus monuit, porrectis vt libellis Imperatori, ipsum etiam inuitum ad Concilium trahe-
rent. Factum est igitur hoc, sicuti sub Iudæis quondam, auro illis per omnia suffragan-
te. Eramus cum Ioanne quadraginta Episcopi tunc in Episcopatus triclinio sedentes, ad E
mirantescq. quomodo qui solus venire iussus erat, ac pro nefarijs respondere criminibus,
tot sociatus Episcopis venerat: quo item modo sententias Principum immutarat, & com-
plures de clero peruerterat. Sic autem sermocinātibus nobis, afflatus Spiritu sancto Ioan-
nes repente omnibus ait: Orate fratres: ac si quidem diligitis Christū, mei gratia suam nul-
lus Ecclesiā deserat. Ego enim iam delibor, & tempus resolutionis meæ instat, iuxta senten-
tiam Pauli^b. Multas (vt video) pressuras primum patiar, atque ita demum excedam e vita.
Scio enim versutiam fatanæ, quod non ferat se meis quotidie sermonibus laceffiri. Atque
ita demum mihi præstate miserationis affectum, vt in orationibus vestris memineritis mei.

Mærore igitur ineffabili detenti, alij quidem effundebamus maximā vim lacrymarum:
alij vero e Concilio egrediebatur, oculos eius sacrumq. caput, vna & os illud pretiosum &
beatissimum exosculantes, neque se a fletu & singultibus cōtinere valentes. Hortatus redi-
re ad

CONATVS
THEOPHILI
ADVERSUS
IOANNEM
CHRYSOSTO-
MYM.

THEOPHILVS
MVTATVS IN
DETERIYS.

^a Pallad. dia-
log. de reb. gestis
Chrysostom.
QVID IN VI-
DVAS LASCI-
VIENTES
CHRYSOSTO-
MVS.

IOANNES
QUADRAGIN-
TA COLLE-
GIT EPISCO-
POS.

^b 2. Tim. 4.

LVCTVS EPI-
SCOPORVM
QVI CVM
IOANNE ER-
RANT.

re ad confessum huc atque illuc in morem apum circum alueare crebro murmure perstre-
pentiū: Sedete (inquit) fratres, & flere desinite; ne me amplius affligatis: mihi enim^a viuere
Christus est, & mori lucrum (Iam enim fama vulgauerat, ob fiducia illius magnitudi-
nem capite truncandum esse) Et si tenetis (ait) memoria, reminiscimini quomodo sem-
per dixerim vobis: Via est vita præsens, cuius & tristitia & læta pertranseunt. Nundinæ
sunt, quæ cernimus omnia; vendimus, emimus, modo diuertimus. Num Patriarchis
meliores sumus, Prophetisq. & Apostolis antecellimus, vt immortalis hic nobis perma-
neat vita? Ad hæc ingemiscens quidam ex præsentibus, dixit: At vices lugemus nostras;
nostramq. desolationem, qui pupilli relinquimur, Ecclesiæ viduitatem, confusionem le-
gum, ambitionem non timentium Dominum, & gubernaculis Ecclesiæ sese importune in-
gerentium, destitutos pauperes, desertamq. doctrinam. His ille auditis, indice dextera
B manus læuæ nodum sapius pulsans (consueuerat enim vir Dei inter animi curas atque æ-
stus hoc facere) ita se alloquenti ait: Sufficit, frater, noli plura prosequi. Verum (vt dixi)
vestras Ecclesias non dimittatis. Neque enim a me doctrina Christi cœpit initium, neque
item in me desitura est. Nonne Moses mortuus est? numquid Iesus inuentus post illum
non est? Nonne Samuel obiit? nonne Dauid vnctus est? Excessit vita Hieremias: non
ne reliquit Baruch? Assumptus est Elias: nonne prophetauit Elisæus? Capite cæsus est
Paulus: nonne post se reliquit Timotheum, Titum, Apollo, & innumeros alios? His di-
ctis, Eulisius Apameæ Bithyniæ Episcopus ait: Necessario, si Ecclesias tenuerimus, com-
municare cogemur atque subscribere. Ad hæc sanctus Ioannes: Communicate quidem,
ait, ne scindatis Ecclesiam: verum nolite subscribere: nihil enim mihi conscius sum, pro-
pter quod deponi aut deijci merear.

Cum inter eos ista referuntur, nunciati sunt astare pro foribus hi, quos Theophilus mi-
serat. Iubet eos protinus ingredi. Ingressos, cuiusnam essent gradus, interrogat. Episco-
pos esse vbi didicit, orat, vt sedentes, quam ob causam aduenerint, dicant. Illi autem,
Breue tantum habemus, inquiunt. Iubete illud legi. Quod ille vbi annuit; mandant
Theophili puero, vt legeret. legit. Erat autem hic textus: Sancta Synodus ad Quercum
congregata (erat autem locus trans mare sic vocatus, Ruffini suburbium, in quo illi conue-
nerant) Ioanni, neque addentes id quod profecto erat, Episcopo (solet enim ferme obcæ-
catus animus non rite aspicere, sed ea voluere & conspiciari, quæ passio dicitur) Libellos con-
tra te accepimus, mala continentes innumera. Occurre igitur, Serapionem & Tigrim
presbyteros assumens tecum: est enim illis opus.] hætenus Breue missum. Erant vero qui
missi sunt, Dioscorus & Paulus & Libya iuuenes admodum.

Quod autem ad locum Synodi, ad Quercum dictum: Fuit (inquit Sozomenus^b) id sub-
urbium Chalcedonis, quod a Ruffino Consulari iam cognomen habet, in quo & regia
est & ampla ecclesia, quam ipse Ruffinus in honorem Apostolorum Petri & Pauli extru-
xit, & Apostolæum ex his appellauit, monachos etiam in vicino collocauit, qui clerum
ecclesiæ supplerent.] hæc Sozomenus. Post hæc Palladius addit: Postquam lecta est
pagina, contradicunt hi qui cum Ioanne erant Episcopi: & Theophilo per Episcopos
tres, Lupicinum, Demetrium, & Eulisius, & presbyteros duos Germanum & Seue-
rum hæc rescribentes: Noli Ecclesiæ negotia soluere: noli confundere ordinem, & ne
scindas Ecclesiam, propter quam Christus descendit ad terras. Quod si impatiens soluis
Nicæni Concilij canones, causasq. citra terminos tuos cognoscere vis; ipse ad nos transi
in bene institutam ciuitatem: neque instar Caim Abel in campum prouoces: vt nos te pri-
mum audiamus. Habemus enim contra te libellos capitum septuaginta, apertas & nefarias
actiones continentes. Pluresq. per Dei gratiam sumus, quam Synodus tua, congrega-
ti non ad euerfionem Ecclesiæ, sed pacem. Nam tua quidem Synodus triginta & sex ha-
bet Episcopos ex vna prouincia: nos autem quadraginta sumus ex prouincijs varijs, in
quibus & septem sunt Metropolitæ: & necessario conuenit pauciores a pluribus ac præ-
stantioribus secundum canones iudicari. Habemus enim & epistolam tuam, per quam
admones Coepiscopum nostrum Ioannem, non oportere citra terminos suos Episcopos iu-
dicare. Quocirca Ecclesiasticis obtemperans legibus, accusatores tuos ora, vt a tua accu-
satione desistant. Ad hæc motus Ioannes, Episcopis suis ait: Vos quidem, quod vobis vi-
detur, scribite: me autem conuenit, ad ea quæ mihi sunt scripta, rescribere.

Sic itaque Theophilo mandauit, dicens: Ego, an aliquis dicere contra me quippiā possit,
hætenus nescio. Porro si quis proposuit contra me, vultisq. veniam; manifestos inimicos
meos,

^a Philip. 2.

OTARUM
VBI
ERANT
PATERE

SYNODVS A
THEOPHILO
CONGREGA-
TVR, AD
QUAM CITA-
TVR IOAN-
NES.

^b Soz. lib. 8. c. 17.

SYNODVS
QVAE NVN-
CIANDA THE-
OPHILO MAN-
DET.

THEOPHILO
RE-
NVNCIANDA
ESSENT.

QVAE THEO-
PHILO RE-
NVNCIANDA
ESSENT.

meos, quos mihi negligentia sua facit infeltoſos, conuentu veſtro primum abijcite: neque iam de loco contendam, vbi me oporteat iudicari, etſi id maxime in ciuitate fieri oportuit. Sunt autem, quos vt ſuſpectos renuo, Theophilus, quem & in Alexandria & Lycia dixiſſe certum eſt: In Comitatum proficiſcor, vt Ioannem deponam. Id ex eo verum probatur, quod adueniens neque congreſſus eſt mihi, neque communicauit. Qui ergo ante audientiam inimicus comprobatus eſt, quid poſt in iudicio facturum putatur? Acacium itidem abijci poſtulo, qui dixit: Ego ipſi ollam condio. Quid autem de Seueriano & Antiocho dicam, quorum facinora ſæculi quoque theatra canunt? Itaque ſi me re vera venire vultis; hos quatuor, ſi quidem iudices ſunt, Concilio pellite: ſi autem accuſatores, eos ad iudicium ſiſtite, vt ſciam quo mihi ordine certandum ſit, vtrū quaſi contra aduerſarios, an aduerſus iudices ſtandum. omninoq. non ſolum ad charitatem veſtram, verum & ad omnem quoque vniuerſalem Synodum venire paratus ſum. Scitote igitur, quod ſi millies miſeritis ad me, nullum aliud reſponſum a me reportabitis.

Illis exeuntibus, Notarius edictum habens regium, per quod iuxta illorum poſtulata inuitò traheretur ad iudicium, euſtigio ingreſſus vrgebat. Vbi Notario reſponſum fuerat, nunciantur duo Ioannis preſbyteri, Eugenius quidam, qui factionis contra Episcopum Ioannem mercedem accepit Heraclæ Episcopatum, & Iſaac monachus (ne aliter dicam) ita nunciantes: Mandat tibi Synodus, vt tranſeas ad nos, reſponſurus ad crimina. Contra vero Ioannes per Episcopos alios ita reſpondit: Quanam, oro, conſequentia, quo ordine iudicatis, qui neque inimicos meos vultis abijcere, & me per clericos meos accerſitis? Iſta Palladius. Socrates^a vero atque Sozomenus^b addunt, iam quarto a Synodo Quercus ad iudicium Episcoporum vocatum ipſum fuiſſe Ioannem Chryſoſtomum, eundemq. demum poſt alia prouocaffe ad Synodum œcumenicam. Clerum quoque Constantinopolitanum ad eandem Synodum eſſe vocatum comminatione deſiſtionis, ſi venire detrectaret, idem Sozomenus tradit.

Cum autem tum ab Episcopis qui cum Ioanne erant, tum ab ipſo Ioanne plures cauſæ fuerint allatæ, cur minime teneretur ſe Synodali illi ſiſtere iudicio: certe quidem minime prætermiſſum fuiſſet, cum & tempus peropportunum & vrgeſ neceſſitas imperaſſet, Constantinopolitanæ œcumenicæ Synodi illum citare canonem (ſi re vera id ibi decretum fuiſſet, & non per impoſturam annexum) quo decernebatur, ſedem Constantinopolitanam primum poſt Romanam tenere debere locum; ac proinde nihil iuris ſibi Theophilium vendicare potuiſſe, vt in Ioannem ipſum Synodum congregaret, ſi inferior Theophilus Ioanne fuiſſet. Sed quod alia iura noua deſicerent, ipſe Ioannes ad antiquum canonem Nicæni Concilij prouocat, quo limites Eccleſiarum fuerant deſiniti: vt plane intelligas, nullam penitus penes Ioannem Chryſoſtomum fuiſſe canonis illius cognitionem, ſed per impoſturam additum.

Antequam autem reliquas in ea Synodo res geſtas in medium adducamus, dicendum cur locum illum tranſpontum ad Synodum celebrandam delegerint Episcopos aduerſarij. In promptu quidem ratio illa eſt, ob euitandas ſcilicet Constantinopolitani populi turbas. Probe enim ſciebant, illum ſuo Episcopo addiſtiſſimum, nec vlllo pacto laturum Ioannem e ſede deponi: qui nec tamdiu tardaret tumultuari, niſi ab exercitu Imperatoris in officio contineretur. Sed haud his valuit omnino cohiberi, cum quæ in Ioannem in Synodo decreta eſſent, certo poſtea nuncio accepiſſent. At de his ſuo loco dicendum. Dum autem Synodus in Quercu ab Episcopis ageretur, populus pro ſuo Episcopo die noctuq. vigilans ſolicite agit excubias: plures enim illud inſumpſit dies iudiciū Synodale. Cum inter hæc ipſe S. Ioannes Chryſoſtomus ex more haud deſiſteret ad populum concionari, quem cernebat frequentiſſimum confluxiſſe. Tunc enim egregiam illā habuit orationem, qua ſummam in rebus aduerſis conſtantiam præferens, ita eſt exorditus: Multi quidem fluctus, & vndæ immanes: ſed ſubmergi non vereor; quia ſuper petram ſto. Inſaniat licet mare, petram non poteſt commouere: inſurgant quantumlibet fluctus, nauis Ieſu obrui non poteſt, &c.] par eſſet illam integram hic deſcribere, ac ne apicem quidem vnum prætermittere; immo & eandem ſæpius lectitare, atque memoriæ commendare; vtpote quæ non ſolum iniuicti roboris animi, infractiq. ſacerdotalis vigoris conſtantiam repræſentet, ſed quæ omnibus perſecutionem patientibus habeat paratum antidotum: vt nemo ſit inueniri adeo oppreſſus animo ac mærore penitus conſternatus; quin vna eius inſpectione non erigatur. ſed quod præ manibus inter alia eius ſcripta habeatur, nimis prolixitatis

IMPERATORIS EDICTO NON PARET IOANNES.

^a Socrat. lib. 6. c. 14. ^b Sozom. lib. 8. c. 17.

ASCITIVS CANON ARGVITVR.

AVTO...
VVM E...
EHT AGI...
HEA DDI

IOANNES CONCIONATOR AD POPVLVM IN ECCLIESIA. c. Chryſoſt. hom. de expulſione ſui ipſius. tom. 5.

AVTO...
VVM E...
EHT AGI...
HEA DDI

A tatis cauſa vitandæ deſiſtimus. Reddemus hic tantum quæ de populi totius erga eum affectione & ſtudijs ad finem ſic habet: Ecce quot dies ſunt quod vigilatis, & nullum veſtrum ſomnus inclinavit, nec temporis ſpatium frangit: nullum timor, nullum minæ deterrent; ſed terror eorum fortiores vos reddit. Video enim vos, quod ſemper optaui: ideo quod contempſiſtis mundi negotia, renunciaſtis omnibus: nihil iam de terra, neque de terrenis actionibus cogitatis. Ad cæleſtia vos migrariſſe iam cerno: abſoluti eſtis vinculis corporis, ad beatam illam & cæleſtem contenditis philoſophiam. Hoc mihi ſufficit vidiffiſſe de vobis; hæc mea conſolatio; iſta me in agonibus meis velut vnguenta quædam corroborant, & fortiorem me agonibus reddunt.] hæc ipſe Chryſoſtomus, quod videret populum paſtori ſuo poſthabere bona omnia, relinquere opifices officinas, ruſticos deſerere agros, nauigia nautas, lucrum exiſtimantes temporalium rerum iacturam, & mori viuere, ſi daretur pro ſacro Antiſtite caroq. parente vitam quoque profundere.

Sed iam Acta Synodi, quæ licuit reperire, reddamus: ac primum calumniarum in Ioannem Chryſoſtomum congeſtarum aceruum hic reuoluamus, quas eius aduerſarij mentitis coloribus veriſimiles reddiderunt. Extant apud Photium in Bibliotheca, a meo autem Federico Merio intimo amico tranſlata: a quo integrum ipſum Photium Latinitati iam redditum, magno deſiderio expeſtamus edendum. ſunt autem hæc verba Photij: Legimus Conciliabulum, in quo aduerſus ſanctum Ioannem Chryſoſtomum conuenerunt Theophilus Alexandrinus, Acacius Berœenſis, Antiochus Ptolemaidis, Seuerianus Gabalorum, Cyrinus Chalcedonenſis Episcopi, & alij. In quo accuſatores ijdem teſtes & iudices erant. Hæc autem commentarijs tredecim geſta ſunt, duodecim aduerſus S. Ioannem, tertiusdecimus vero eſt contra Heraclidem ab ipſo in Ephęſorum Episcopum ordinatum, cuius condemnationem & priuationem neque perficere potuerunt: nam alij quidam obſtiterunt. Accuſator quidem Heraclidis fuit Macarius Episcopus Magnęſiorum: Ioannis vero Chryſoſtomi fuit apertus inimicus & primus eius accuſator Ioannes eius diaconus. Accuſabat autem primo Chryſoſtomum, quod ipſum iniuria affecit, cum excommunicando, quia filium ſuum Eulalium verberauit.

Secundo, quod Ioannes quidam monachus mandato Chryſoſtomi fuit verberatus, & protractus, & inſtar obſeſſi a dæmone, ferrea catena vincus.

Tertio, quod margaritas multas vendidit.

Quarto, quod marmora S. Anaſtaſiæ, quæ Neſtarius ad exornandam eccleſiam reliquerat, ipſe vendiderit.

D Quinto, quod clericos dicebat nullo honore dignos, corruptos, inutiles, vel qui abuſibus delectabantur, & alijs præterea contumelijs afficiebat.

Sexto, quod ſanctum Epiphanium nugacem & dæmoniicum diſtatabat.

Septimo, quod aduerſus Seuerianum commenta & inſidias ſtruxit, irritans aduerſus eum Decanos.

Oſtauo, quod aduerſus clericum ſycophantijs & calumnijs plenum librum condidit.

Nono, quod cum congregaſſet Conciliū totius cleri, tres diaconos ſiſtit, Acacium, Edaphium, Ioannem, accuſans eos, quod ſuum pallium furati eſſent, dicens: Quis nouit an ad alium vſum aliquo pacto illud acceperint?

Decimo, quod Antonium, qui conuictus eſſet ſepulchrorum effoſſor, Episcopum ordinauerat.

E Vndecimo, quod Ioannem Comitum in ſeditione militum ipſe denunciauit.

Duodecimo, quod neque procedens in eccleſiam, neque exiens orabat.

Decimotertio, quod non in eccleſia, vt par eſt, ordinauit diaconos & preſbyteros.

Decimoquarto, quod in vna ordinatione quatuor Episcopos ordinauit.

Decimoquinto, quod recepit mulieres, ſolus cum ſolis agendo, omnes alios reiſciendo foras.

Decimofexto, quod hereditatem a Thecla relictam emit per Theodolum.

Decimofeptimo, quod de redditibus Eccleſiæ quid agatur, ſciat nemo.

Decimooſtauo, quod Serapionem accuſatum, preſbyterum ordinauit.

Decimonono, quod communionem amantes totius vniuerſi, vt illi lubet clauſos, & in carcere mortuos neglexit, & neque deducere & proſequi eos ad eorum tentoria & tabernacula dignatus eſt.

ACTA SYNO-
DI AD QVER-
CVM HABI-
TAE.

ACCUSATIO-
NES XXIX.
CONTRA
IOANNEM
CHRYSOST.

Vigesimo, quod sanctissimum Acacium iniuria affecit, neque illum loqui fuit, vel red-
dere rationem.

Vigesimo primo, quod Venerium presbyterum tractauit cum multa contumelia.

Vigesimo secundo, quod Porphyrium presbyterum tradidit Eutropio, vt eijceretur in
exilium.

Vigesimo tertio, quod illi soli praesto esset balneum; & postquam lotus fuerit, Serapion
prohiberet introitum, vt nullus alius lauaretur.

Vigesimo quarto, quod multos absque testibus ordinauit.

Vigesimo quinto, quod solus comedit, agens vitam Cyclopi turpiter & voluptuose.

Vigesimo sexto, quod ipse accusat, ipseque testimonium perhibet, & ipse iudicat: idque
patere dicunt ex ijs quae aduersus Martyrium protodiaconum & Proeresium Lyciae Episco-
pum patrauit.

Vigesimo septimo, quod pugno percussit Memnonem in ecclesia Apostolorum; & pro-
fluente sanguine ex ore eius, nihilominus obtulit sacra mysteria & Eucharistiam.

Vigesimo octauo, quod in throno exiit, & induitur, & pastillum comedit.

Vigesimo nono, quod pecuniam etiam largitur Episcopis ab ipso ordinatis, vt clero
suppeditet. Capita quidem haec sunt. Ipse vero quatuor vicibus vocatus non accessit,
respondens illis qui conuocabant: Si apertos hostes ab ordine iudicum segregetis, praesto
sum accedere, & causam tueri meam: sin minus id vultis facere, quoties mittetis, nihil
minus fiet.

Examinarunt & perpenderunt primum & secundum caput istorum. Deinde coeperunt
de Heraclide & Palladio Helenopolis Episcopis agere. Et iterum dedit libellum Ioannes
monachus, cuius diaconus Ioannes in accusationibus aduersus Chrysostrum mentio-
nem facit, accusans Heraclidem, quod sit Origenista, & quod fur sit deprehensus in Ca-
sarea Palaestinae, vestes diaconi Aquilini furatus; & quod quamuis talem, Ioannes tamen
Episcopum in Episcopatu Ephesi ordinauit. Accusabat etiam Chrysostrum, quod mul-
ta mala passus a Serapione propter Origenistas, illum nihilominus lubenti animo dimisit.

Deinde his examinatis, nouum caput fuit perpensum & discussum accusationum viginti
nouem. Deinde iterum accusauit Acacius Episcopum Heraclidem, vt Origenistam, &
qui abstinit a sanctissimo Epiphano Episcopo, neque in oratione communicauit illi, ne-
que in conuictu. Dedit etiam idem Acacius libellum aduersus Chrysostrum talia con-
tinentem:

Primo de saepe dicto Ioanne monacho, quod vapulauit propter Origenistas, & quod
ferreis catenis fuit obstrictus.

Secundo, quod B. Epiphanius propter Origenistas Ammonium, Eutychium, Euse-
bium, & Heraclidem, & Palladium, noluit cum Chrysostrum communicare.

Tertio, quod hospitalitatem deseruit, solus studens comedere.

Quarto, quod aduersus Ecclesiam loquitur, illius altare furiarum plenum appellans.

Quinto, quod gloriatur aduersus Ecclesiam, dicens: Amore pereo, & insanio. Et quod
debet declarare, quanam sint furiae, & quid significet, Amore pereo, & insanio. Ecclesia
enim haud nouit talia.

Sexto, quod aditum aperit peccatoribus, dicens: Si iterum pecces, iterum poenitentiam
facito: & quoties peccaueris, accede ad me, & ego te curabo.

Septimo, quod blasphemias conuersus ad Ecclesiam profert, dicens quod Christus
orans non fuit exauditus, quod non bene orauit.

Octauo, quod populum seducit, vt seditio fiat aduersus Synodum.

Nono, quod Ethnicos, qui Christianos male tractauerint, suscipit, & habet in ecclesia,
& illis praest.

Decimo, quod inuadit alienas parochias, & Episcopos ordinat.

Vndecimo, quod clericos inauditos iniurijs affecit & contumelijs.

Duodecimo, quod depositum alienum vi rapuit.

Decimotertio, quod absque confesso & Synodo, & inconsulto clero, praeter mentem cle-
ri ordinationem facit.

Decimoquarto, quod Origenistas suscipit: & eos qui cum Ecclesia communicant, &
venerunt cum litteris commendatitijs, in carcerem detrusos non curauit, sed in ipso mor-
tuos, neque omnino respexit.

Decimo-

A Decimoquinto, quod alienos seruos nondum libertate donatos, sed delictis obnoxios &
accusatos, Episcopos ordinauit.

Decimosexto, quod Isacium contigit multa mala pati ab huiusmodi facinorosis ho-
minibus.

Arfacius archipresbyter, qui ipsi successit, & Atticus presbyter testimonium dixe-
runt contra Chrysostrum. Sententiam primo dixit Gymnadius Episcopus, postremo
Theophilus Alexandrinus, omnes numero quadragintaquinque. Scriptae sunt Synodi-
ca ad clerum Constantinopolitanum de facta depositione Chrysostrum. Missa quoque
est relatio ad Reges. Traditi illis etiam libelli tres a Gerontio, Faustino, & Eunomio, qui-
bus querebantur, se iniuste a Ioanne depositos. Facta etiam fuit responsio Imperatoris ad
Synodum. Sunt ibidem actiones de Heraclide Episcopo.] hucusque Photius de Synodo

B habita apud Quercum.

Sed subiit interdum animum meum haud leuis suspicio de Actis istis, quod spuria sint, &
ab aduersarijs S. Ioannis Chrysostrum post eius obitum conficta. Quandoquidem in eis
desiderari videntur (licet tam multa habeant) quae in se ab illis obiecta fuisse, ipsemet
Chrysostrum tradit. Nam ad Cyriacum Episcopum scribens, cum a sede deiectus est,
haec habet: Multa quidem aduersus me confinxerunt, & dixerunt quod ad communionem
non ieiunos receperim. Et si quidem hoc feci, expungatur nomen meum ex albo Episco-
porum, & non scribatur in libro Orthodoxae fidei: Quoniam ecce si tale quid admisi, abij-
ciat me etiam Christus a regno suo. Sin autem pergunt hoc mihi obijcere & contendere; de-
ponant & Paulum, qui postquam coenauit, totam domum baptizauit: deponant & Chri-
stum ipsum, qui postquam coenatum est, Apostolis communionem dedit. Dicunt, quod
cum muliere dormierim. Exuite me, & inuenietis membrorum meorum mortificationem.
Sed haec omnia per inuidiam excogitarunt.] haecenus de his Chrysostrum. Quod igitur
quae hic recenset maxima omnium esse videbantur accusationum capita, cum inter
quadraginta illa sex enumerata minime reperiantur; vt de fide Actorum illorum dubitem,
iusta ratio persuadet; cum & ab alijs alia eiusdem Synodi Actorum addantur capita, quae
in eisdem Photij Actis minime sit reperire.

Sed quanam haec sint, adijciamus. Ait enim Sozomenus: Hoc loco Theophilus
vna cum ceteris Episcopis conueniens, de libris Origenis nullam quidem mentionem fe-
cit: sed Scetenses istos monachos ad poenitentiam inuitauit, pollicitus se neque iniuriam
acceptam fore memorem, neque mali quicquam esse facturum. Cum igitur suis clamori-
bus illos vrgerent fautores Theophili, vt veniam peterent, & interim simularent Synodum
pro ipsis supplicare: monachi perturbati, atque hoc plane fieri oportere rati, multis Epi-
scopis praesidentibus, illud scilicet quod illis dicere solemne est: Etiam si iniuriam feceri-
mus, ignosce, inquirunt. Theophilo igitur illos prompte in gratiam simul & in commu-
nionem recipiente, soluta est cognitio, quae aduersus Scetenses istos instituta fuerat. Quod
opinor non ita successisset, si vna cum reliquis monachis Dioscorus & Ammonius affuis-
sent. Nam Dioscorus iam ante mortuus, in templo Mocij martyris est sepultus: Ammo-
nius autem modo, cum Synodus conuocaretur, corpore languere coepit; & postquam ad
Quercum traiecisset, morbo grauius correptus fuit, & non multo post finiuit vitam, & apud
vicinos monachos, vbi etiam iacet, splendidam sepulturam sortitus fuit.] haec Sozomenus.

At cum de his agit Palladius, tantum tribuit suis Origenistis, vt sanctitatis culmen eos atti-
gisse, atque etiam miracula edidisse, falso testetur: Testis domesticus, satis est. Sed pergit So-
zomenus: Theophilus tandem, vbi id intellexisset, illacrymasse fertur, ac dixisse, quod
inter vniuersos monachos suos talis non esset, qualis fuisset Ammonius, etiam si ipse tur-
barum extitisset auctor. Processerat interim illi & hoc ex sententia.] haecenus ipse. Sed
in his nihil prorsus apud Acta a Photio summatim collecta, quorum tamen primo loco fue-
rat mentio habenda: nulla praeterea memoria de his quae sunt ab eadem Synodo acta ad-
uersus Episcopos a Ioanne missos suae defensionis causa, de quibus ista Palladius: Ad haec
illis Episcopis captis, alium caeciderunt, alium consciderunt; alij ferrum collo imposue-
runt, quod sancto viro preparauerant; vt ita iniectus in nauim, in loca mitteretur ignota;
dum illos, leonum instar, in ferociam excitante.] haec de his quae spectant ad Synodum,

Subdit vero Palladius: Comperta illorum immani impudentia, sanctus se ipsum co-
hibuit. Fortissimi autem illi viri, contextis commentariolis, quae araneorum telis infir-
miora ad probationem erant, contra sanctum sententiam proferunt, cuius neque faciem
viderant

SUSPICIONE
IMPOSTURA.

a Sozom. lib. 8.
c. 18.
MONACHI O-
RIGENISTAE
POENITEN-
TES RECE-
PTI.

PALLADIUS
PLVS SATIS
SVIS FAVIT.

b Pallad. dia-
log.

SENTENTIA
FERTVR COM-
TRA IOAN-
NEM CHRYSO-
STOMVM.

Falsus est.

viderant, neque audierant vocem, die vna conficientes nequitiam, quam longe ante te- xuerant. Neque enim cohiberi potest diabolicus impetus, consilij semper & morarum im- patiens. Missaq. relatio est ad Imperatorem ita exordiens:

RELATIO AD ARCADIVM DE DAMNATO IOANNE CHRYSOST.

¶ DAN. 6.

IOANNES CHRYSOSTOMVS PELLITVR IN EXILIYM. b Sacrat. lib. 6. c. 14.

¶ O ICHIAE MATRIZ METIR

QVID SEVERIANVS IN IOANNEM CHRYSOST.

TERRAEMQ. TV AGITATVR CIVI- TAS POST DESERTVM IOANNIS. c Palladii dia- log. d Agg. 1. e Theod. lib. 5. c. 33.

AITVT. VCO HVIC. HODI. f Sacrat. lib. 6. c. 14.

Quoniam accusatus Ioannes quorundam criminum, consciusq. ad ea diluenda occur- rere noluit: huiusmodi vero deponunt leges; id quod & passus est. Continent autē libelli & laesae maiestatis crimen. Iubeat hunc pietas vestra expelli, vel inuitum daturū tanti cri- minis poenas: nobis enim ista non licet inquirere.] haecenus relatio. sed exclamat Palla- dius: O infelicissimi, quae sentitis & facitis, ea erubescitis facere: non Deum plane, sed ho- mines reueremini, siue metuitis. Erat autem id crimen maledictum in Regiam, quam (vt illi detulerunt) Iezabel appellauerat. At boni viri illi, ferro caedi sanctum videre cupien- tes, ita detulere. Deus autem & eorum penitus insitam nequitiam patefecit, & Princi- pum corda molliuit, sicuti Danieli^a dudum in Babylone contigerat. Illic enim leones in B mansuetudinem conuersi, homines vero efferati sunt, non parentes Prophetæ; corripuitq. Deus eos qui præter naturam efferati erant, his contra naturam in mansuetudinem versis. In hunc modum Ioannes Ecclesia pellitur, missio ad id Comite cum auxilio militum, non secus quam ad barbaricum proelium. Pulsus autem, agellos ad Bithyniæ Pretenum oc- cupat.] ista de Ioannis expulsionem Palladius.

Porro exturbationem Ioannis Chrysostomi profundo iam vespere factam, per militesq. perductum ad nauim, secutumq. immensum totius populi lamentum, idem ipse Ioannes docet epistola, quam sequenti anno ad Innocentium Papam scripsit; eam suam loco red- demus. Arguendus ex his, qui id meridie esse factum, Socrates^b narrat, dum ait: Ioan- nes triduo post eius abdicationem, circiter meridiem, aduersariorum manibus clam mul- titudine se ipsum vitro obtulit: cauebat enim ne propter ipsum tumultus concitaretur. Sic C igitur abducitur. In populo autem immensa seditionis flamma incenditur: atque vt in hu- iusmodi tumultibus visu euenire solet, complures qui erga illum ante infensio & inimi- co animo fuerant, tum quasi mutata sententia, eum commiserari coeperunt: & qui paulo ante eum abdicatum videre cupiebant, tum falsis criminibus circumuentum prædicarunt. Itaque complures tum contra Imperatorem, tum contra Concilium Episcoporum voci- ferati sunt, contraq. Theophilum potissimum, quem criminationis in Ioannem confictæ auctorem existimarunt: nam insidias, quas Ioanni parauerant, amplius in obscuro late- re non poterant. Et quamquam multis alijs argumentis perspicue deprehendebantur, ta- men vel maxime ex eo, quod cum Dioscoro & eius fratribus, qui Longi dicebantur, statim post Ioannis abdicationem communicauit.] Sed iam antea factum diximus ex Sozo- menio. Subdit vero Socrates quæ sequuntur: D

Tum Seuerianus in ecclesia docens, tempus sibi oblatum putauit, quo in Ioannem op- portune inueheretur; & ob eam causam palam dixit, illum, licet nullius alterius criminis esset conuictus, iure tamen propter insolentes & superbos mores abdicatum esse: Omnia enim peccata hominibus condonari; sed Deum (vt sacra Scripturæ docent) superbis resi- stere. Quæ cum dixisset, multitudo fuit ad grauiorem seditionem concitata. Qua de causa sine mora Imperator Ioannem Chrysostomum reuocandum curauit. Idcirco Bri- so Imperatricis eunuchus, eam ob causam missus, in Preteno (est hoc quidem emporium e regione Nicomediæ situm) eum offendit, reducitq. Constantinopolim.] hæc Socrates. Porro quod ipse ait, commotione illa populi adductum esse Imperatorem, vt eum Con- stantinopolim postliminio reuocarit; terræmotum quoque factum esse, quo cubilis Imp- ratoris pars collapsa est, Leo Imperator in encomio de Chrysostomo asseuerat. Sed de eo B hæc tantum Palladius^c: Media vero transferat dies, cum motum quemdam fieri in subur- bio contigit. Perterriti ex hoc, Ioannem, missio Notario, reuocant: vt plane acciderit pro- pter iustum suum^d Dominum commouisse tetra.] At Theodoretus^e eius veritatis firmior atque certior adstipulator hæc ait: Cum vero noctu terræmotus factus esset, & terror inde Imperatrici incussus, Constantinopoli vrbi Mariæ (sic dicta, quod dicata illi fuisset) præmittuntur prima luce legati ad Ioannem exulem, oratum, vt quamprimum ad urbem redeat, periculumq. ei impendens depellat. Post quos alij mittuntur legati: post illos etiam alij: adeo vt Bosphorus refertus esset legatorum turba. Vbi vero fidelissimus popu- lus illud intellexit, ostium Propontidis nauigijs operuere: omnes namque cum cereis ac- censis ei obuiam fiunt. Atque pro eo quidem tempore hostium illius coniurata manus dis- sipata est.] haecenus de his Theodoretus. Addit autem hæc Socrates^f:

Verum

Verum quamuis hoc modo esset reuocatus; non tamen prius in urbem ingredi, quam coram maioribus iudicibus innocens probatus esset; sed in suburbio, quod Mariana dicitur, ad tempus permanere constituit. Cum autem moram faceret, nec ad ciuitatem vel- let redire: multitudo indigne & grauius ferens, protinus eos, penes quos imperium erat, maledictis vexauit. Quapropter necessitate adductus, ad urbem reuertitur. Multitudo prodit illi obuiam, cumq. summa reuerentia ad ecclesiam recta deducit: orat vt sedem Episcopalem capeffat, moreq. consueto populo pacem precetur. Cum ille recusasset, di- ceretq. hoc non ante faciendum esse, quam tum causa eius esset iudicio disceptata; tum hi qui ipsum condemnarant, mutata sententia, absoluerent: magis incendi coepit. tanta enim cupiditas eum cum in sede collocatum videndi, tum de integro concionantem au- diendi illam incesferat. Itaque populi impulsu res sic confecta est. Cum Ioannes esset in B sede Episcopali locatus, & de more pacem populo precaus fuisset, coactus etiam neces- sitate concionatus est. Quæ res aduersarijs alterius criminationis materiam suppeditauit; verum ad tempus illam consopitam iacere passi sunt.] haecenus Socrates. sed adiungit ista Sozomenus^a: Coactus itaque extemporalem quamdam orationem habuit; & ex venu- stissima similitudine argumento sumpto, subindicauit, Theophilum ocepisse contume- liam facere Ecclesiæ sibi commissæ, vt & Regem Aegyptium vxori Abrahami^b Patriarchæ, quemadmodum referunt libri Hebræorum. Cumq. populum (vti par erat) ob propen- sum animum, Imperatores ob beneuolentiam erga se collaudasset: in multos applausus ac benedictiones Imperatoris eiusq. coniugis vulgus excitauit, adeo vt femiplenam ora- tionem abrumpere cogeretur.] hucusque Sozomenus.

IO. CHRYSOSTOMVS INTRODVCTVR IN CIUITATEM.

a Soz. lib. 8. c. 18.

b Genes. 12.

At non extat ipsa quidem oratio, neglecta fortasse, quod imperfecta relicta fuerit; vel C perijt vna cum alijs multis. Sed adhuc alia reliqua est, habita eodē quoque tempore, cum ab hoc priori exilio reuersus est, cuius est exordium^c: Quid dicam? quid loquar? Benedi- ctus Deus. Hunc egrediens dixi sermonem: hunc iteravi reuertens: & illic constitutus hunc in ore voluebam, &c.] Sed & de frequentia populi eiusq. incomparabili lætitia hæc post multa subiicit: Ante hoc quidem ecclesia replebatur: sed & nunc in plateis ecclesiæ fa- ctæ sunt. Et vnanimes & coniuncti psallentes Dei in vos prouocatis aspectum: voces ve- stræ cæli secreta penetrarunt, vt omnis ætas vestras psalmodias miraretur attenda. Cursus equorum hodie, & pauci illuc, immo cuncti in ecclesia, quasi torrens quidam ac fluuius vestra facta est multitudo. Voces vestrae eleuantur ad cælum, amorem qui ad patrem est, ostendentes: orationes vestrae meum coronauerunt caput, &c.] Deinde vero de immen- so, quo erga pastorem suum flagrabant studio, ista subdit: O rem inauditam! Pastor quie- D scit, & oues luporum rabiem abegerunt, insidias vulpium opprefferunt. O ouium sapien- tia! o filiorum affectus! o discipulorum charitas! o pulchritudo sponsæ! absente viro abe- git adulteros: ostensæ sunt eius diuitiæ, apparuit pulchritudo: latrones confusi abierunt, & aufugerunt. Dicite mihi, quomodo persecuti estis lupos? quomodo pepulistis latro- nes? Frequenti (inquit) oratione ad Deum. Quomodo despexistis adulteros? Continuis (inquit) lacrymis, & desiderio viri. Non accepi arma, non sumpsi lanceas, non arripui scutum: solummodo ostendi eis pulchritudinem meam; qua perspecta, vulnerati fugerunt. Vbi nunc illi? proculdubio in confusione. Vbi nos? in lætitia. Vbi nunc illi? conscientiaæ suæ malo tabescunt. Vbi vero nos? in magna exultatione glorificamus Deum, &c.] hæc & alia plura Chrysostomus in commendatione populi erga suum Episcopum charitatis.

QUANTA LAETITIA EXCEPTVS IOANNES A POPULO. c Extat tom. 5.

Restituto in Episcopatum suum Ioanne Chrysostomo, Imperator, qui ab aduersarijs in E ecclesijs fuerant subrogati, clericos abire iussit, & pristinos ante pulsos sua loca recipere voluit; idemq. fecit de Episcopis, qui eiusdem Ioannis causa a persequentibus facti erant extorres, quos ad proprias sedes voluit remeasse. Ipse vero Ioannes adiens Imperatorem, petijt ab eo suam causam tractari in legitima Synodo; cuius rei agenda causa ab ipso implo- rauerat auxilium. hæc omnia habet ipse Chrysostomus in epistola ad Innocentium Roma- num Pontificem suo loco reddenda. Ad hæc autem Sozomenus^d ista addit: Porro Ioan- nes Constantinopolim reuersus, magis etiamnum gratus populo apparuit. Et cum eo tem- pore conuenissent Constantinopolim circiter sexaginta Episcopi, decretum per eos est, vt & irrita haberentur ea quæ ad Quercum acta fuerant, & vt Ioannes Episcopatum retine- ret.] ista ipse. At vero hæc ex his quæ Palladius scribit, improbantur, dum ait, Theo- philum canone Antiochenæ Synodi egisse aduersus Ioannem, quo iuebatur, vt a Synodo depositus Episcopus, non alio modo nisi ab alia Synodo maiori Episcoporum numero pos- set re-

CLERICI ET EPISCOPI RESTITVTI.

d Soz. lib. 8. c. 19.

set restitui. Quod si verum esset, restitutum fuisse Ioannem a Synodo sexaginta Episcoporum; nullus poterat esse locus obiectioni a Theophilo factæ. Ceterum ipse Ioannes in dicta epistola ad Innocentium, de his agens, tradit expetitam a se Synodum, quæsitamq; magno studio ab Imperatore: quam futuram timens Theophilus, fugam cum suis arripuit, rediens Alexandriam: qui licet vocatus litteris Imperatoris, venire contempsit, plebis furor, quam timeret, prætexens excusationis loco. Et quamuis ipse Ioannes laborauerit de parando legitimo Synodali iudicio; numquam tamen voti compos effici valuit, ut ipse testatur iisdem ad Innocentium litteris; quibus pariter declaratur, ipsum restitutum in Ecclesiam sedisse vsque ad anni sequentis magnum sabbatum, qua die iterum expelli contigit; quamam vero occasione, suo loco dicendū. hæc quidē gesta sunt hoc anno; ipsam autem Synodum ad Quercum habitam circa mensem Iulij, Palladij^a testificatione, qui tunc cū Ioanne aderat Constantinopoli, affirmari posse videtur. Etenim cū dicat, nouem vel decem mensium spatium interfluxisse a dicta Synodo celebrata hoc anno ad Quercum, vsque ad sequentis anni Quadragesimæ tempus, in cuius fine tunc (vt idem etiam tradit Ioannes) ipso magno sabbato iterum expelli contigit: plane opus est dicere, hoc anno circa Iulij mensem Synodum illam a Theophilo esse habitam, Ioannemq; a sede expulsum.

Ad postremum vero ad res hoc anno per Theophilum Constantinopoli gestas Socrates^b eiusmodi addidit appendicem: His (inquit) rebus gestis, Theophilus in omnem offensionem incurrit. Odium contra illum inde etiam creuit, quod libros Origenis studiose legere non vereretur. Rogatus igitur a quodam, cur libros, quos damnauerat, de integro amplexaretur? respondit, libros Origenis similes esse prato omnibus florum generibus referto: Idcirco (inquit) si quid reperio in illis boni, illud decerpo; sin spinosi quicquam, hoc utpote aculeis pungens, missum facio. Hoc respondit Theophilus, non complexus animo illud Salomonis^c; quod verba sapientum sint tamquam stimuli; & qui præceptis in illis comprehensis punguntur, non debent ex aduerso calcitrare. hæc Socrates, sed qui plane haud affectus sit sensa verborum Theophili; vel quod qui semel in eum dicere cœperat, omnia ab ipso dicta vel facta æque redarguere profecutus est.

Ceterum Theophili dicto nihil sapientius, utpote qui ostenderit errores tantū Origenis sibi displicuisse, atque damnasse, nec reiecit ob aliquot in eis aspersas hæreses omnia eius scripta, quæ legere consuevit, atque laudare. Id quidē Theophilus plane ex totius Ecclesiæ Catholicæ sententia, quæ (vt pluribus dictum est) ita legit Origenis commentarios, vt ab eius erroribus esse cauendū admoneat: eandemq; fuisse S. Hieronymi quoque sententiam, demonstrauius superius ex eius epistola ad Tranquillum. Porro & diffamata ea tunc fuit calumnia in Theophilum, quod Origenis quos damnasset antea libros, recepisset; quodq; cum iam damnatos a se antea monachos in amicitiam reuocasset, quasi ipse Origenis sectator effectus esset. Ceterum & hos recepit pœnitentes (vt vidimus) & libros sic legendos accepit Origenis, vt tamen abstinendum diceret ab aspersis in eis hæresibus. Quod autem eodem quo a principio fuit animo, in damnandis Origenis erroribus ipse Theophilus perseverarit, duæ reliquæ Paschales epistolæ, quarum alteram hoc anno, alteram vero sequenti datam diximus, apertissimam fidem faciunt. Felix ipse (iterum dicam) Theophilus, si in prosequendo causam aduersus Origenistas, dignum plane opus tanto Episcopo, non admisisset illis priuatas affectiones, in Ioannem Chrysostrum ab exordio eius sedis iam male conceptas.

Quid autem acciderit eidem Theophilo hoc anno Alexandriam redeunti, Sozomenus^d ita narrat: Theophilus etiam statim nihil cunctatus (quamquam iam hiems ingrueret) fugiens vna cum Isacio monacho, Alexandriam abnauigauit. Sed cum tempestas maris vrgeret, appulit Geras, quæ est ciuitas pusilla, plus minus quinquaginta stadijs a Pelusio distans. Huius vrbs Episcopo tum vita defuncto, ciues (vt accepi) elegerunt Ecclesiæ suæ Antistitem Nilammonem, virum bonum, & qui ad monasticæ vitæ fastigium conscendisset. Is habitabat ante ciuitatem in domuncula, in quam se ipse conluserat, ianua lapidibus obturata, eo proposito, vt sacerdotium auersaretur. Theophilus itaque veniens, hortabatur, vt ordinationem a se oblatam acciperet. Apud quem ille quamuis frequenter se excusans, nihil obtinuit. Tandem instanti: Cras (inquit) ita facias, si placeat, o Pater, vt ego hodie res meas ante disponam. At cum Theophilus postridie ex condito venisset, atque cum fores aperire iussisset: Age vero (inquit Nilammon) oramus primum, Quo laudato, Theophilus quidem orauit, sed Nilammon inter orandum

A dum hanc vitam reliquit. Hoc autem & Theophilo primum, & ijs etiam qui cum illo foris stabant, ignotum erat. Verum cum paulatim tereretur dies, quia sæpenumero intentius euocantes non audiret, deiectis qui ad ianuam erant, lapidibus, repperunt hominem mortuum. Inuolutum igitur quibus oportebat, publica sepultura dignati sunt; ac templum etiam supra illius sepulchrum indigenæ construxerunt, & summa cum solemnitate adhuc diem mortis eius celebrant. At Nilammon quidem ad hunc modum mortuus est: si tamen mortem dicere oportet, quam ille subire maluit, quam Episcopatum suscipere, quo se indignum esse ob ingenij modestiam censuit. hucusque Sozomenus. Porro non apud Geras tantum, sed in vniuersa Catholica Ecclesia natalis Nilammonis publicis consignatus monumentis viridi memoria perseverat. Voluit Deus eiusmodi exemplo tum omnibus significare, quam periculosa esset Episcopalis præfectura, vt præstet interdum mori, quam in maximum discrimen adduci: tum etiam Theophilum magis sobrium reddi, vt animo volueret quod viderat; consideraretq; si parua ciuitatula præficiendus Episcopus, a Deo expetierit ante mori, quam munus suscipere; quanti esset periculi, præesse Alexandriæ Ecclesiæ Orientalium omnium maximæ, omnibusq; simul Aegypti prouincijs, atque alijs adiacentibus regionibus. Sed nihil penitus eo exemplo profecisse ipsam quidem, quæ anno sequenti de ipso dicenda erunt, ostendent.

Hoc eodem tempore (post annum videlicet a demolitione famosissimi templi Gazensis, in cuius locum ecclesiam Eudoxia Augusta ædificandam curauit) contigit Gazæ publica disputatio inter S. Porphyrium Gazensis ciuitatis Episcopum, & Iuliam Antiochenam clarissimam feminam, quæ illuc aduenerat, vt Gentiles, quos audierat ad Christi fidem conuersos, ad sectam Manichæorum pelliceret. At quoniam in ea prodigium memoria dignum accidit, dignum putamus, vt rei gestæ narratio a Marco Gazensi diacono litteris quam fidelissime commendata hic describatur. Sic enim se habet^a: Illo autem tempore (nempe anno sequenti a ruina Marnei templi) venit in ciuitatem mulier quædam Antiochena, quæ vocabatur Iulia: erat vero ex execranda hæresi eorum qui dicuntur Manichæi. Cumq; cognouisset aliquos esse recens illuminatos, & in sancta fide nondum stabilitos, in eorum irrumpens animos, eos corrumpebat per doctrinam suam, oculos perstringentem & incantantem, sed multo magis per pecuniæ erogationem. & post nonnulla de impijs Manichæorum erroribus, rursus inchoatam profecutus orationem: Cum (inquit) illic versaretur pestifera mulier, quidam fallaci illius doctrina sunt seducti. Post aliquot vero dies cum id cognouisset a quibusdam Fidelibus S. Porphyrius Gazensis Episcopus, eam accersitam interrogauit, quænam & vnde esset, & quamnam haberet opinionem. Illa autem & patriam, & se Manichæam esse, confessa est. Ijs autem qui erant apud ipsum, ira motis (erant enim quidam pij) eos rogabat beatus, ne irascerentur, sed patienter eam admoneant & semel & bis, seruans id quod dictum est a S. Apostolo^b. Deinde dicit mulieri: Abstine, o soror, ab hac mala opinione: est enim satanica. Illa autem respondit: Dic, & audi: & aut persuadebis, aut perstradeberis. Sanctus vero dixit: Para te in crastinum diem, & veni huc. Illa autem eum valere cum iussisset, est egressa.

Beatus vero cum ieiunasset, & Christum multum rogasset vt diabolium pudore afficeret, paratus fuit in diem sequentem. Aduocauit autem quosdam ex pijs clericis & laicis ad disputationem suam & mulieris. Die autem sequenti accedit mulier, habens secum duos viros, & totidem mulieres, quæ erant iuniores & formosæ, omnes vero pallidæ: Iulia autem erat prouecta ætate. Ducebatur autem tota eorum disputatio a scriptis & orationibus mundanæ disciplinæ, multo vero magis Iuliæ. Erat autem humilis eorum habitus, & modesti mores, & (quod dicitur^c) extrinsecus oues, intrinsecus vero lupi rapaces, & venenata animalia: omnia enim dicunt & faciunt cum simulatione. Deinde iussi sedere, disputabant, & inquirebant. Sanctus autem Porphyrius ferens sancta Euangelia, cum fecisset signum Crucis in ore suo, cœpit eam rogare, vt diceret suam opinionem. Illa vero cœpit. Frater autem Cornelius diaconus, qui fuit paulo ante nominatus, sciens notis scribere, quibus vtuntur in iure, iussus a beatissimo Episcopo, notabat omnia quæ dicebantur & opponebantur, me & fratre Barocha admonentibus. Disputationem autem non scripsi in hoc libro, propterea quod sit magna, vt qui velim compendio hoc scriptum mandare litteris: eam vero in alio libro exposui ijs qui volunt scire sapientiam a Deo datam sanctissimo Porphyrio, & aniles fabulas quas effutijt prodigiosa loquens & venefica Iulia. Quam quidem cito est persecuta diuina iustitia. Postquam enim multa pluribus horis

ECCLESIA
ERECTA NI-
LAMMONI
ET DIES FE-
STVS STA-
TVTVS.

IULIA MA-
NICHÆA
SEDVCI GA-
ZENSES.

^a Apud Meta-
phrast. die 26.
Febr. recitat Li-
pomp. & Sur. ea
die.

^b Tit. 3.

DISPUTATIO
PORPHYRII
CVM IULIA
MANICHÆA

^c Matth. 3.

OSTENDIT
EXI
STAT

TEMPVS ST-
NODI AD
QUERCUM
HABITAE.
a Palladij in dia-
log.

h Socras. lib. 6.
p. 15.
THEOPHI-
LVS IN QVO
COMMEN-
DANDVS.

Eccl. 12.

h Sozom. lib. 8.
p. 19.
NILAMMON
POTIVS DE-
LEGIT MORI
QVAM FIERI
EPISCOPVS.

IULIA MANI
CHAEA DIVI
NITVS PER-
CVSSA OBI-
IT.

a Isai. 5.

horis esset fabulata, & consuetas dixisset blasphemias in Dominum & Deum vniuerso- A
rum: motus diuino zelo sanctus Porphyrius, videns eum qui omnes fines continet, tam
qui cadunt sub aspectum, quam qui non cadunt, blasphemis & maledictis incessi a mu-
liere, in qua operabatur diabolus, & quæ se submittebat illius voluntati; in eam tulit sen-
tentiam, dicens: Deus qui fecit omnia, qui est solus æternus, nec habens principium ne-
que finem, qui glorificatur in Trinitate, tuam percutiat linguam, & obstruat os tuum, ne
loquatur blasphema. Sententiæ autem prolationem consecutum statim fuit supplicium. Cœpit enim tremere Iulia, & mutari vultu, & manens in extasi longum tempus non lo-
quebatur, sed erat muta & immobilis, habens apertos oculos, & intuentes sanctissimum
Episcopum. Qui vero cum ea erant, cum aspexissent ea quæ sustinebat, magno timore
affecti sunt. Eam autem consolabantur, & carmina cantabant ad eius aures; sed non erat
vox, neque auditus. Cum longo autem tempore mansisset muta, emisit animam, profes- B
ta ad tenebras, quas in honore habuerat (secundum Manicheorum disciplinam) eam lucem
esse arbitrans, conuenienter Scripturæ, quæ dicit: Væ ijs qui faciunt id quod est dulce
amarum, & quod amarum dulce, & ponunt tenebras lucem, & lucem tenebras. Iussit au-
tem sanctus componi eius corpus, & tradi sepulturæ, misertus humanæ naturæ; erat enim
summe clemens & misericors. Quicumque vero audierunt id quod factum fuerat, valde
sunt admirati, non solum qui erant nostræ fidei, sed etiam alienigenæ. Qui autem cum ea
erant duo viri ac mulieres, & quicumque ab ea corrupti fuerant, currentes prociderunt
ad pedes beatissimi Episcopi, dicentes: Errauimus. & petebant poenitentiam. Beatus vero
fecit omnes anathematizare Manetem auctorem coram hæresis, ex quo etiam appellati
sunt Manichæi: & cum plurimos dies eos instituisset catechesi, adduxit ad sanctam Ca-
tholicam Ecclesiam. Occasione autem illorum, & alij quoque ex alijs gentibus poeniten- C
tia ducti, fuerunt illuminati.] hætenus de his Marcus diaconus. At iam res Occidenta-
les inuisamus.

CONCILIVM
GENERALE
CARTHAGI-
NENSE.

b Tom. 1. Concil.
de in Concil. A-
fric. c. 57. 58.
c August. contra
Crescon. lib. 3.
c. 46.
DE TYRONI-
BUS TYMVL-
TYANTIBVS.

d l. 11. 12. 13.
14. de desertorib.
Cod. Theod.

Hoc eodem anno, iisdemq. Consulibus, octauo Kalendas Septembris, celebratum est
in Africa Concilium Carthaginense, Generale dictum, quod ex omnibus Africæ provin-
cijs legationes in eo assuerint, nimirum ex prouincia Bizacena, Mauritania Sitifensi, &
Mauritania Cæsariensi: ex Numidia vero legati mitti minime potuerunt ob tumultuantes
tyrones, vt excusauit Alypius Episcopus Tagastensis, qui interfuit cum Augustino Hip-
ponensi Episcopo, atque Possidio Calamensi. sed ex prouincia Tripolitana missa est lega-
tio, prout eiusdem Concilij quæ extant Acta b declarant.

Quid est autem quod Alypius sic excusat, legatione ex Numidia ob tyrones mitti minime
potuisse? ait enim c: Nos quidem de Numidia venimus, ego & sancti fratres Augustinus & D.
Possidius; sed de Numidia legati mitti non potuerant, quod adhuc tumultu tyronum Epi-
scopi proprijs necessitatibus in ciuitatibus suis aut impediti, aut occupati sunt, &c.] &
rursum inferius iterum de impedimento tyronum meminit. Quantum enim ex quatuor re-
scriptis datis hoc anno sub iisdem Consulibus Theodosio & Rumorodio colligi posse vi-
detur: tyrones in Africa desertores militiæ facti, longe lateq. per prouincias grassati sunt.
more prædonum: quos Imperator, quatuor illis hoc anno datis rescriptis ad Hadrianum
Præfectum Prætorio, compescendos curauit. nam sexto Nonas Octobris hæc post alia
antea edita ita statuit d: Opprimendorum desertorum facultatem prouincialibus iure
permittimus: qui si resistere ausi fuerint, velox ubicumque iubemus esse supplicium.
Cuncti etenim aduersus latrones publicos desertoresq. militiæ ius sibi sciant pro quie-
te communi exercendæ publicæ vltionis indultum. Hac tamen conditione seruata, vt ab E
his iunioribus, qui proxima indictione præsentis tempore conferuntur, supplicio temperetur,
quo per prouinciales intra præscriptum legibus tempus ad ea signa, quibus destinati
fuerant, redhibendi sunt; ne possessores redhibitionis damna percellant, propter eos qui
necdum pene auspiciati militiam fugerunt. Sed vt in his patientiam tenemus, ita om-
nes qui vltra memoratam indictionem & nostra beneficia sanctionis castra & militiam de-
seruere, condemnationibus obnoxios esse præcipimus, &c.] plane hos sollicita cura com-
pressos fuisse, quod de his nulla amplius mentio habeatur, possumus existimare. Sed
ad res Concilij reuertamur.

Huius autem totius Africæ Generalis celebrandi conuentus digna illa causa intercessit,
vt in eo ageretur de inuitando ad vnitatem Catholicæ Ecclesiæ Donatistas in Africa consi-
stentes. Meminisse debemus, iam elapso anno, cum Anastasius Romanus Pontifex Ro-
manæ

A manæ Ecclesiæ præfesset, hæc actitari cœpta, dum idem Pontifex (vt suo loco dictum est
superius) ad hoc suis litteris excitauit Episcopos Africanos: quibus (vt vidimus) in vnum
cocuntibus, quid facto opus esset, vt quem optarent omnes, res consecutura esset effectum;
decreta inter alia in eo Concilio fuit legatio ad ipsum Romanum Pontificem pro indul-
gentia assequenda, qua liceret Donatistis ad Catholicam Ecclesiam reuertentibus, eam-
dem quam apud suos accepissent, dignitatem retinere.

Concessit hoc ipse Romanus Pontifex: sed paulo post ex hac vita sublato, & nouo subro-
gato Episcopo Innocentio, in præsentem annum dilatatum est ipsum hac de re congregan-
dum Carthagine Generale Concilium, in quo legati Roma reuersi, quæ ab ipso Romano
Pontifice obtinuissent, coram omnibus significarunt: id enim ex verbis Aurelij Carthagi-
nensis Episcopi satis accipi potest, vbi inter alia quæ in Synodo præfatus est, hæc habet a: *a Concil. Carth.
sub Innocentio
præfatus. & Con-
cil. Afric. c. 57.*
B Iam dudum enim (sicut vestra sanctitas recordatur) habito Concilio, destinauimus fratres
nostros ad transmarina legatos, quos oportuit in cœtu sanctitatis vestræ perfundæ lega-
tionis cursum narrare.] ita ipse.

Pro vnitatem vero Ecclesiæ componenda, Donatistisq. pacis foedere conciliandis, quid
in hoc ipso Concilio decretum fuerit, idem Aurelius docet his verbis b: Professio vestrum
omnium hoc deprompsit, debere vnumquemque nostrum in ciuitate sua per se conuenire
Donatistarum Præpositos, aut adiungere sibi vicinum vnum collegam; vt pariter eos in
singulis quibusque ciuitatibus vel locis per magistratus vel seniores locorum conueniant.]
decretum post hæc, vt de his ex Synodo ad Iudices litteræ scriberentur: necnon tunc exa-
rata est forma conuentionis, qua iisdem Donatistæ cum Catholicis conuenirent, ab omni-
bus seruanda, ibi in Synodo recitanda. Quod & factum est, lectis in primis litteris missis ab
C amplissima (vt ibi dicitur) sede, nempe Apostolica vrbe Romæ, quibus quæ ab ea fuerant
impetrata, nota fierent. Recitata pariter & iussione, qua quid singuli acturi essent innotes-
ceret, ipsa demum conuentionis forma præscripta ibidem publicata est, qua ipsi conueni-
re deberent Donatistas: quæ in hunc modum se habet c:

Conuenimus vos ex Concilij nostri Catholica auctoritate missi, de vestra correctione
gaudere cupientes, considerantes Domini charitatem, qui dixit d: Beati pacifici, quoniam
filij Dei vocabuntur. et admonuit per Prophetam e etiam; his qui dicunt se fratres no-
stros non esse; dicere nos debere, Fratres nostri estis. Hanc ergo pacificam ex charitate ve-
nientem communionem nostram contemnere non debetis; vt si quid veritatis habere vos
arbitramini, non dubitetis asserere: Id est, vt congregato vestro Concilio, deligatis ex vo-
bis quibus causam assertionis vestræ committatis, vt nos possimus hoc facere; vt etiam
D de nostro Concilio deligantur, qui cum eis quos delegeritis, constituto loco & tempo-
re, quicquid quæstionis est, quod vestram a nobis separat communionem, cum pace
discutiant: vt tandem aliquando, adiuuante Deo nostro, finem veterinosus error acci-
piat: ne propter animositatem hominum infirmi nostri & ignari populi sacrilega diffensio-
ne dispercant. Si enim hoc fraterne acceperitis, veritas facile dilucescet. Si autem hoc
facere nolueritis, diffidentia vestra facile innotescet.] hætenus forma, quam dicunt,
conuentionis.

Huius plane Concilij, & decreti in eo de conuentione statuti, visus est meminisse
S. Augustinus qui interfuit, vbi agens contra Cresconium hæc ait f: Et quia multi erroris
eorum laqueis implicati, cum quibus, vt inde liberarentur, agebamus, respondebant no-
bis, hoc nos cum Episcopis suis agere debere, collationemq. nostram se vehementer op-
E tare, vbi possent videre, quibus asserentibus superaret veritas falsitatem: in Carthagi-
nensi totius Africæ Concilio nobis placuit, vt adhibita etiam publicorum testificatione
Gestorum, quo possemus eis qui hoc flagitabant, probare desiderio eorum nos mini-
me defuisse; vestri pacifice conuenirentur Episcopi, quisquis ab eo nostrum, qui eo-
dem loco, in quo ille, consisteret: vt per collationem nostram errore sublato, Christia-
na & fraterna societate, vnitatem, charitate, pace frueremur: id intuentes, quia si hoc fie-
ri vellent, adiuuante misericordia Dei, facillime poterat, quicquid in causa nostra es-
set, agnosci: si autem recusarent, saltem diffidentia eorum, non frustra illis qui hoc a
nobis poposcerant, appareret.] hæc ipse. Sed quæ consecuta hæc fuerint, mox subdit
his verbis:

Factum est; conuenti sunt; recusarunt: quibus verbis, quo dolo, maledictione, ama-
ritudine plenis, nunc longum est demonstrare.] Verum quid acciderit Possidio con-
uenienti

a Concil. Carth.
sub Innocentio
præfatus. & Con-
cil. Afric. c. 57.

b Apud Concil.
Afric. c. 58.
DE VNITATE
PROVRAN-
DA CVM DO-
NATISTIS.

c Ibidem. c. 59.

d Matth. 5.
FORMA CON-
VENIENDI
DONATI-
STAS.
e Isai. 66.
secundum lxx.

f August. contra
Crescon. lib. 3.
c. 45.

CONVENTVS A POSSIDIO CRISPINVS QVID DIXERIT.
a Aug. contra Crescon. lib. 3. c. 46.
b Matth. 2.
c Prover. 13.

uenienti Crispinum eiusdem ciuitatis, cuius ipse erat, partis tamen Donatistarum Episcopum, ex quo pariter quid reliquis Catholicis responsum a Donatistis Episcopis fuerit possumus intelligere, a S. Augustino accipe. Ait igitur: Interea Crispinus Calamensis vester Episcopus a Possidio collega meo in eadem ciuitate apud Acta conuentus, ad Concilium vestrum primo distulerat, pollicens cum collegis suis ibi se visurum, quid respondere deberet. Deinde post non paruum tempus, repetita conuentione, rursus apud Acta respondit, *ista scilicet*: Verba viri^b peccatoris ne timueris. Et iterum: In aures imprudentis caue ne quicquam dixeris: ne, cum audierit, irideat sensatos sermones tuos. Postremo hanc responsionem meam Patriarchali sermone definitio^c: Recedant a me impij: vias eorum nosse nolo.] haec tenus recitata ab Augustino verba Crispini, apud Acta Proconsularia scripta; quam vero turgida, & quam inflato corde, animoq. tumentis prolata? Vnde idem S. Augustinus: Hanc (inquit) eius responsionem cum docti indoctiq. riderent, quippe hominis dicentis verba viri peccatoris se non timere, cui respondere minime auderet, &c.] expendit eius responsionis sententias singulas, quas in omnibus ostendit prorsus fatuo esse homine dignas.

d Aug. contra Crescon. lib. 3. c. 46.
QVID POSSIDIVS A CRISPINO PASVS.

Sed qui verbis causam agere diffideret Crispinus Episcopus Donatista, armis eam prosequi satius iudicauit. Sed quonam modo per alios id perfecit, ita subdit Augustinus^d: Cum ergo ista responsio a multis intelligeretur, multis etiam demonstraretur quantum inanis esset, quantum attinebat ad causam; quam vero amara & maledica, quod non pertinebat ad causam: atque ita eius, sicut apud vos habetur, doctissima annositas, hesternino contra stante tyrone, nihil aduersum veritatem posse videretur: subito post paucos dies iter agenti Possidio, alius Crispinus eius presbyter, & (vt perhibetur) propinquus, tetendit insidias armatorum: in quos pene iam noster incidit, nisi eis prospectis atque nunciatis, ad quemdam fundum fugiens, diuertisset; vbi ille nihil auderet, vel non praualeret; vel si quid etiam fecisset, negare non posset. Quo comperto, continuo consecutus est tanta caecus infania, vt iam latere, turpe arbitretur. Tunc domum, in qua cum suis se Possidius incluserat, sepere armatis, lapidibus circumtundere, ambire flammis, aditum ex omni parte moliri. Quae vero aderat incolentium multitudo, memor periculi sui, si in eo loco aggressum tantum facinus impleteretur: partim illum deprecabatur, vt parceret, quem resistendo non audebat offendere; partim vero ignes suppositos extinguebat: cum ille nihilo segnius coeptis feruidus atque inexoratus instaret. Cessit aliquando istibus ianua: ingressi sunt, fauciatifq. caede iumentis quae in inferiore domus parte compererant, de superioribus Episcopum deposuerunt, afficientes plagis & contumelijs. Vbi ne grauius sauirent, intercessit ipse Crispinus, velut alijs rogantibus flexus, quorum non tam videbatur in ira sua curare deprecationem, quam in facinore testimonium formidare.

DAMNATVS CRISPINVS APPELLAT IMPP.

Haec postquam nota facta sunt in oppido Calamensi, expectabatur Crispinus Episcopus vester, quemadmodum in suum presbyterum vindicaret. Accessit etiam protestatio municipalibus Gestis expressa, cuius vel timore vel pudore cogeretur exercere Ecclesiasticam vindictam. Quod cum omnino contemneret, tantusq. fieret vestrorum tumultus, vt quia veritati praedicandae respondere non poterant, itinera clausuri putarentur, immo vero etiam cernerentur: leges, quae non deerant, sed quasi deessent, in nostris manibus quiescebant, aduersus Crispinum Episcopum vestrum commotae sunt, magis vt nostra mansuetudo demonstraretur, quam vt illorum puniretur audacia. Neque enim aliter innotesceret, quid adiutorio Christi Ecclesia in suos inimicos posset, & nollet; non secundum haereticam praesumptionem priuato fauore Circumcellionibus sauientibus, sed secundum prophetica veritatem iugo Domini Dei subditis Regibus. Exhibitus igitur Crispinus, & quod se esse Proconsuli quaerenti negauerat, facillime conuictus haereticus, decem tamen libras auri, quam multam in omnes haereticos Imp. Maior Theodosius constituerat, intercedente Possidio, non est compulsus exoluere. Qua mitissima sententia non contentus, nescio quo consilio, quod displicuisse vestris omnibus dicebatur, ad eiusdem Theodosij filios prouocandum putauit. Acceptatum est: Rescriptum est: quid aliud, nisi quod pars Donati iam sciret se ad illam poenam aurariam cum ceteris haereticis pertinere? cum quibus propter communionem talis persecutionis aut communem se deputet habere iustitiam; aut si non deputat, non se ideo iactet iustam, quae ea poena coeretur, qua coerceri & cas haereses videt, quas concedit iniustas.] haec Augustinus, qui subdit de alijs ab Imperatoribus datis in eisdem legibus, de quibus suo loco agemus.

Vides-

A Vides ex his omnibus, quam praeter expectationem acciderit, vt Donatistae, qui publicis Actis ad ineundam pacem atque concordiam per Catholicos Episcopos vocarentur, non tantum non consenserint, sed acerbius exasperati longius resisterint. Verum neque propterea pro ipsorum salute agere praetermisere Catholici: sed ad mutuam collationem legibus Imperatoris compelli eos, apud eosdem Principes procurarunt, impetraruntque. quando autem id factum sit, suo tempore dicturi sumus. Agit de iisdem iussionibus S. Augustinus^a in epistola ad eundem Crispinum data, cum ille iactaret, se velle de summa quaestione cum ipso Augustino differere: idemq. haec eadem de Possidio recenset^b in epistola ad Donatistas. Narrat eadem & ipse Possidius^c in Vita S. Augustini, vbi & subdit de habitata cum Crispino publica disputatione ad conuincendum eum esse haereticum. ait enim: Memorabili Augustino Antistite omnimodis instante, ad controuersiam ambo ipsi Calamenses Episcopi venerunt, & de ipsa diuersa communionem tertio conflictu secum egerunt, magna populorum Christianorum multitudine causa exitum apud Carthaginem & per totam Africam expectante. Atque ille Crispinus Proconsulari & libellari sententia est pronunciatus haereticus. Proq. illo apud Cognitorem Catholicus Episcopus intercessit ne auraria multa exigeretur: ei est beneficium impetratum. Vnde cum ingratus ad piffimum Principem prouocasset: ab Imperatore relationi debitum est responsum solutum, & consecutum praecipuum, nullo prorsus loco Donatistas haereticos esse debere, & eos ad iura legum omnium contra haereticos latorum vbique teneri debere. Ex quo & Iudex propter Officium, & idem Crispinus, quod minime fuerat exactus, praecipui sunt denas auri libras Fisci iuribus inferre. Sed protinus opera data est per Catholicos Episcopos, praecipue per sanctae memoriae Augustinum, vt illa omnium condemnatio, Principis dimitteretur indulgentia: & Domino adiuuante, perfectum est. qua diligentia & sancto studio multum creuit sancta Ecclesia.] hucusque Possidius: in quibus quidem enarrandis, summae animi moderationis & Christianae modestiae specimen edidit; tum quidem primo cum de molitionibus Donatistarum in Augustinum, deq. ipso Crispino Calamensi Episcopo sermonem texens; de his quae ipse ab eo passus sit, cum rem gestam recenset, nomen tamen suum silentio penitus (ne sua facta praedicare videretur) obuolutum reliquit: tum etiam quod agens de publica disputatione triduana, qua Crispinus est conuictus haereticus, nomen suum pariter prorsus reticet; adeo quod nisi S. Augustinus suis scriptis aperuisset, id praestitum a Possidio, penitus remansisset obscurum.

C De Crispino rursus illa est Augustini^d querela, quod in fundo ad Imperatores pertinente rebaptizasset inuitas octoginta ad fundum ipsum spectantes personas Catholicae communionis. Porro causam istam Crispini ad annum post sequentem perductam esse, certo argumento est rescriptum aduersus ipsum Crispinum & alios Donatistas vt haereticos auraria multa obstrictos: quod datum habetur sub Consulatu secundo Stilichonis cum Anthemio, sicq. se habet^e:

D Donatistae superstitionis haereticos quocumque loci vel fatentes vel conuictos, legis tenore seruato, poenam debitam absque dilatione persoluere decernimus. Dat. VI. Idus Decembris, Rauen. Stilich. II. & Anthemio Coss.] Quid praeterea humanitatis a Catholicis Episcopis per publicam legationem tunc declaratum fuerit, S. Augustinus in epistola ad Ianuarium post recensita haec de Crispino & multam in Donatistas tamquam haereticos ab Imperatore decretam, ad postremum addit^f: Ex Concilio autem nostri Episcopi legatos ad Comitatum miserunt, qui impetrarent, vt non omnes Episcopi & clerici partis vestrae ad eandem condemnationem decem librarum auri, quae in omnes haereticos constituta est, tenerentur; sed hi soli, in quorum locis aliquas a vestris violentias Ecclesia Catholica pateret. Sed cum legati Romam venerunt, iam cicatrices Episcopi Catholici Vagitani* horrendae & recentissimae Imperatorem commouerant, vt leges tales mitterentur, quales miserunt, &c.] Sed quoniam post sequentem annum haec contigisse probantur; quomodo se habuerint, suo loco dicturi sumus; haec modo satis de his quae spectant ad Crispini causam, qui a Possidio huius auctoritate Concilij conuentus est.

E Sed & tunc qui Hippone regio erat Proculianus Donatistarum Episcopus, eadem item ex causa a S. Augustino conuentus est, vt ipse testatur epistola clericorum Hipponensium ad Ianuarium, cum de eodem hoc ipso Concilio his verbis agit: Nec tamen de his iniurijs & persecutionibus, quas Ecclesia Catholica in regione nostra tunc pertulit (quas superius recensimus) Imperatoribus conquestus est Episcopus noster. Sed facta Concilio, placuit vt pacifice

Annal. Eccl. Tom. 5.

Q 2 con-

*a Aug. epist. 172.**b Aug. epist. 68.**c Possid. in Vita**Aug. c. 12.*

DISPUTATIO

POSSIDII

CVM CRISPINO

NO.

POSSIDII MO

DESTIA.

*d Aug. contra**lit. Petr. lib. 2.**cap. 88. & epist.**173.**e l. 39. de haer.**Cod. Theod.*

EPISCOPI

CATHOLICI

INTERCE-

BUNT PRO

DONATISTIS

f Aug. epist. 68.

* Bagitani

DE PROCV-

LIANO CON-

VENTO AB

AVGVSTINO.

g Aug. epist. 68.

conueniremini; quo, si fieri posset, haberetis inter nos collationem, & errore sublato, fraterna charitas pacis in vinculo lætaretur. Et in ipsa conuentione quid Proculianus primo responderit, quod Concilium facturi essetis, & aliàs, & illic visuri quid respondere deberetis: deinde quid postea, cum propter suam promissionē denuo conuentus esset, Actis expresserit, resutans pacificam collationem, ipsa Gesta instruant grauitatem tuam.] hæc clerici Hipponenses. Extat epistola a ipsius Augustini ad eundem Proculianum ad eandem pacificam collationem pluribus inuitantis: quàm vero blandis ad durissimum quoque cor emolliendum compositis verbis vsus fuerit, ipsa epistola indicat, cui huiusmodi titulum affixit: Domino honorabili & dilectissimo Proculiano.]

CONVENTI ALII DONATISTAE RESILIERUNT. b Augusti. epist. 166.

At quid de ceteris? Sane quidē sicut Crispinus Possidium, & Augustinum Proculianus, ita reliqui Donatistarum Episcopi inuitantes ad mutuam collationem pacificamque conuentionem Catholicos Episcopos contempserunt. Nam ad eos scribens ipse, hæc in eodem exprobat: Vestri Episcopi conuenti a nobis, numquam nobiscum pacifice conferre voluerunt, quasi fugientes cum peccatoribus loqui. Quis ferat istam superbiam? quasi Paulus Apostolus non contulerit cum peccatoribus & cū valde sacrilegis.] sed & eodem addidisse minas, idem ibi superius tradit, vbi ait: Mandauerunt nobis quidam presbyteri partis vestræ, dicentes: Recedite a plebibus nostris, si non vultis vt interficiamus vos.] cauebant enim ne Catholici Episcopi miscerent cum plebe sermones, quam sciebant eiusmodi collationem vehementer exoptare. De his enim illa sunt eiusdem Augustini verba: Quam multi vestrum, & forte omnes, aut pene omnes dicere soletis: O si in vnum locum conuenirent, vt illis disputationibus veritas appareret, &c.] Sed quod ad eos conuertendos ad Ecclesiæ veritatem via hæc interclusa esset, litteris tum priuatis tum publicis ad eos allucandos Augustinus egit, quæ hætenus extant c. At de his modo fatis.

a Aug. epist. 166. & 171.

BELLVM ADVERSVS ALARICVM.

Iam postremum ad res Romanas oculos conuertamus. Hoc ipso anno, qui præcessit sextum Honorij Consulatum, Alaricus Rex Gothorum magno comparato exercitu descendens in Italiam, apud Pollentiam vincitur a Stilichone: id quidem hoc anno accidisse colligitur ex Claudiano & alijs, vt inferius patebit. Ex quibus corrigendum sit Cassiodori Chronicon, vbi anno superiori ponitur, & inuersa sententia, Stilicho habetur a Gothis fuisse superatus. Aestuabat Alaricus desiderio potiundæ Vrbs, semper id animo & ore versans. Quamobrem iusto timore perculsi Honorius & qui in Vrbe erant Senatores, ad auertendam imminentem cladem, nouis mœniji Romam circumdant: de quibus Claudianus his versibus d:

a Claud. de sexto Honor. Consulatu. MVRI VRBIS INSTAVRANTVR.

Addebant pulchrum noua mœnia vultum,
Audito perfecta recens rumore Getarum.
Perfecitq. opifex decori timor; & vice mira
Quam pax intulerat, bello discussa senectus.
Erexit subitas turres, cinctosq. coegit
Septem continuo montes inuenescere muro.]

e Apud Smet. pag. 8. m. 1.

Extat de eiusmodi erectione murorum vetus inscriptio super Portuensem portam Transiberim, quæ sic se habet e:

S. P. Q. R.
IMPP. CAESS. DD. NN. INVICTISSIMIS. PRINCIPIBVS. ARCADIO. ET.
HONORIO. VICTORIBVS. ET. TRIUMPHATORIBVS. SEMPER. AVGG.
OB. INSTAVRATOS. VRBI. AETERNÆ. MVROS. PORTAS. AC. TVRRES.
EGESTIS. IMMENSIS. RVDERIBVS. EX. SVGGESTIONE. V. C. ET.
INLVSTRIS
MILITIS. ET. MAGISTRI. VTRIVSQ. MILITIAE. STILICHONIS. AD. PERPETVITATEM. NOMINIS. EORVM. SIMVLACRA. CONSTITVIT
CVRANTE. FL. MACROBIO. LONGINIANO. V. C. PRAEF. VRBIS
D. N. M. Q. EORVM

Nomina vero Stilichonis & Fl. Macrobij abrafa extant, ita tamen vt legi possint: cur autem id acciderit, dicemus suo loco.

Ad huiusmodi quidē murorum Vrbs constructionem alluisse videtur S. Paulinus Nolanus in Natali octauo S. Felicis, quod hoc anno ex more cecinit: vbi imminens vniuersæ Italiae

A Italiae ex barbaris periculū inuocatione eiusdem sancti anteuertere conatus, ita de muris:

Fidant legionibus illi,
Persugioq. parent reparatis mœnia muris,
Nulla salutiferi quibus est fiducia Christi.
Nos Crucis innicta signum & confessio munit.] & paulo post:
Nunc opus adiutore Deo; solusq. timendus,
Quo sine & arma cadunt, per quem firmantur & arma.
Ipse intra muros turris tibi, qui sine muris
Murus erit, &c.] subditq. exemplum de Hierico ciuitate, quæ licet fortissimis vndique cincta muris esset, sonitu tantum tubarum absque alijs armis ipsi solo tenus prostrati sunt. Quod igitur reliquæ ciuitates Italiae, ac potissimum quæ vicinæ Vrbi essent

AD NOVOS VRBIS MVROS PAVLINI ALLVSIO.

B in Campania, & inter alias Nola, viderent ipsam Vrbe timore concussam, cum noua mœnia fabricaret, vehementiori formidine tenebantur. Quamobrem idem S. Paulinus illud occinens in Natali S. Felicis carmen, in Deo habendam esse fiduciam (sic erigens ciuium animos) hortatus est, dum illi mæsto vultu festum agerent diem: cum alioqui doceat, nec quidem si captiui a barbaris tenerentur, cessandum esse a sanctorum martyrum celebratione festorum. nam ait:

Hunc ego, si Geticis agerem male subditus armis,
Inter & immites celebrarem letus Alanos.
Et si multiiuga premerent mœna colla catenæ,
Captiuis animum membris non iungeret hostis.] paulo vero post:
Nunc igitur quamuis varias vaga fama per oras
Terrificis pauidas feriat rumoribus aures:
Nos tamen in Domino stabilis fiducia Christo
Roboret, & recto fixis pede mentibus armet:
Nec pavor ater in hanc obducatur nubila lucem,
Quam Deus aetherio Felicis honore serenat.]

C sed hæc ipse pluribus: tu eum consule, vt discas quanta sancti essent alacritate ad celebrandos festos dies sanctorum martyrum ex antiquo Catholicæ Ecclesiæ instituto, quamq. iidem fiduciam in imminentibus periculis concipere solerent de sanctorum auxilio. Sed iam cœptam prosequamur historiam.

Qui autem tanti huius belli historiam fuerit profecutus, præter Claudianū, inuenimus neminem: ipse enim quarto libro de Bello Getico victoriam Stilichonis contra Alaricum hoc anno partam egregie profecutus est. Obtinuit eam Stilicho in agro Pollentino, cum ille formidoloso exercitu aggressurus Vrbe, se immitteret in Italiā. Iam trigessimus agebatur annus, ex quo idem Alaricus cū Gothis suis transierat Istrum, ac post diuersarum prouinciarum clades inuaserat Græcias, & ad Illyricū vsque descenderat: sed audens maiora, inhiabat in Vrbe ipsam. De tempore idem Claudianus ex ipsius verbis his versibus a:

Si numero non fallor, ait, trigesima currit
Bruma fere, rapidum postquam transnauiimus Istrum,
Romanamq. manum tantis elidimus annis.]

Sane quidem sub Consulatu Valentiniani & Valentis quarto, qui præcessit Consulatum Gratiani & Equitij, Gothos transinisse Istro inuasisse Thracias*, auctor est Ammianus b. Cum igitur eorumdem Augustorum quartus Consulatus inciderit in annum Domini trecentessimum septuagesimum tertium: si triginta addas, quibus Gothi dicuntur vsque ad bellum Pollentinum cum Romanis certasse; plenum hunc ipsum annorum numerum inuenies a Claudiano signatum.

TEMPVS BELLI POLLENTINI.

a Claud. de bello Getic. lib. 4.

* Græcias b Ammian. lib. 30.

At quod ad Alaricum spectat, diu multumq. barbarus Romam inuadere conceperat animo: nam & apud eundem idem Alaricus c:

Quid mihi nescio quam proprio cum Tibride Romano
Semper in ore geris? & inferius idem:
Rumpe omnes, Alarice, moras: hæc impiger anno
Alpibus Italiae ruptis penetrabis ad Vrbe[m.]

c Claud. de Bello Getic. lib. 4. ALARICVS INHIABAT VRBI.

Occurrente autem illi cum Romano exercitu Stilichone, certatum apud Pollentiam in Liguria ciuitatem, vbi Gothorum exercitus a Romanis victus est, fuga lapsus cum suis Comitibus Alarico: de qua victoria idem Claudianus his versibus:

Annal. Eccl. Tom. 5.

Q 3

unoq.

VICTORIA APVD POLLENTIAM.

unoq. die Romana rependit, Quicquid terdenis acies amissimus annis. O celebranda mihi cunctis Pollentia sacris: O meritum nomen felicibus apta triumphis.]

Ceterum praeiis Crucum signis tantam partam fuisse Christi ope victoriam, Prudentius aduersus Symmachum agens, ita cecinit:

a Prudent. lib. 2. aduer. Symmach.

Dux agminis, Imperijq. Christi potens nobis iuuenis fuit, & Comes eius Atque parens Stilicho: Deus vnus Christus utriusque. Huius adoratis altaribus, & Cruce fronti Inscripta, cecinere tubae: prima hasta draconis Praecurrit, qua Christi apicem sublimior effert. Illic terdenis gens exitiabilis annis Pannoniae pœnas tandem delata rependit. Corpora famosis olim ditata rapinis In cumulos congesta iacent. mirabere seris Posteritas sacris inhumata cadauera late, Quae Pollentinos texerunt osibus agros.]

* sublimiter offert

* pendit

hæc Prudentius, quem post hæc libros illos aduersus Symmachum elaborasse, exploratum omnino redditur.

INGENS PRO DITIO STILICHONIS.

Sed plane iusta post detectos dolos & insidias Stilichonis fuit omnium illius temporis scriptorum querela; nimirum prodicione ipsius, Alaricum Romano vallatum exercitu, permissum tunc abire liberum, resumere vires, & iterum aduersus Romanos pugnare, & vincere. At qui Christi nomine inuictus erat exercitus, præposito postea illi Duce Ethnico, turpiter est paulo post superatus, vt Orosius his verbis insinuauit: Taceo (inquit) de Alarico Rege cum Gothis suis sæpe victo, sæpeq. concluso, semperq. dimisso: taceo de infelicibus illis apud Pollentiam gestis. Cum barbaro & Pagano duci, hoc est, Sauli summa belli commissa est, cuius improbitate reuerendissimi dies & sanctum Pascha violatum est; cedentiq. hosti propter religionem, vt pugnaret extortum est. Cum quidem ostendente in breui iudicio Dei, & quid fauor eius posset, & quid ultio exigeret, pugnant vicimus, victores victi sumus.] & inferius de Stilichone proditore iterum: Alaricum, cunctamq. Gothorum gentem pro pace optima & quibuscumque sedibus suppliciter & simpliciter orantem, occulto foedere fouens, publice autem & belli & pacis copia negata, ad terendam terendamq. Rempublicam referuauit.] hæc Orosius. Sed iam sequentis anni res gestas prosequamur.

b Oros. lib. 7. cap. 37.

c Idem Oros. lib. 7. cap. 38.

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.

A N N V S

A N N V S

A N N V S

LVDI SACCVLARES RESTITVTI.

Quadragesimus quartus sequitur Christi annus, titulo Consulatus sexti Honorij Imperatoris & Aristeneti publicis Fastis adscriptus: quo pariter Sæculares ludi a superstitione introducti Gentilium, Constantini vero religione neglecti atque penitus prætermitti, non sine dedecore Christiani nominis editi sunt: de quibus Claudianus in carmine de eodem sexto Honorij Consulatu hos habet versus:

d Claud. de sext. Consul. Honor.

Iam flauescencia centum Messibus astiua detondent Gargara falces, Spectatosq. iterum nulli celebrantia ludos Circumflexa rapit centenus sacula Consul, &c.]

Male persuasus Honorius, quod hos fatales esse perpetuitatis Urbis, & felices eius status conciliatores Gentiles dicerent, eorumdem consilio & suasionem inductus & seductus est, vt quos despexerat Constantinus ille Magnus, ipse imprudens restitueret. Accidisse enim videtur, vt recentis aduersus Alaricum apud Pollentiam obtentæ victoriæ, & decreti sibi a Senatu triumpho elatus gloria, quid peteretur, quidve concefferit, minime cogitaret. Gentiles itaque quod in his putarent Urbis æternitatē faustis auspicijs consecrari; qui nuper timore descendens in Italiam Alarici perterrefacti, nouis cinxerant Urbem mœnij, eam patria quoque putarunt religione fore muniendam: cum perinde ac Zosimus, licentius

e Zosim. lib. 2.

tius effutirent, ob neglectos superioris sæculi ludos in hæc mala incidisse, vt a barbaris deuastaretur Romanū Imperium, & ipsa Roma in discrimine posita esset. quibus inductus Honorius, eidem summa Imperij iactura assensum præbuit: nam eo scelere ad excidium Urbis Deum sollicitauit. Cum alioqui satis experimento esse debuisset, omnia hæc inaniter fieri: quod sub Constantino, qui eos prætermisit ludos, Romanum Imperium, extinctis tyrannibus, & debellatis barbaris, omni ex parte florentissimum visum est. Sed damno suo atque iactura ipsius Urbis, cuius æternitati male superstitione consulebatur, expertus est, quantum ex perperam facta iustam Dei vindictam commouerit; qui paucos post annos, eam quam præuio Christi nomine liberauerat, eidem Gothis, eodem Alarico duce, dederit capiendam atque prædandam.

GRAVI IACTURA DEVS FACINVS VINDICAVIT

Scimus Honorium excusari, quod etsi Romanis Gentilibus concessit Sæculares celebrari ludos; voluisse tamen haud ritibus illis Gentilicij ipsos agi: sed indulgisse tantum, vt Theatrales atque Circenses ludi exhiberentur. At quæ sine superstitione spectacula? aut quis putat occini prætermittos a pueris & puellis Sibyllina illa carmina in his edendis ludis solemnia? Certe quidem reuocata tot Christianorum Imperatorum legibus vetita gladiatorum munera his temporibus sub Honorio rursus exhibita, locuples testis est Prudentius, qui post decantatam Pollentinam victoriam haud pridem Christi virtute partam, ad finem hæc habet, cum hortatur vt gladiatorios ludos penitus vetet:

a Prudent. aduers. Symmach. lib. 2.

Arripe dilatam tua Dux in tempora famam: Quodq. patris superest, successor laudis habeto. Ille Urbem vetuit taurorum sanguine tingi: Tu mortes miserorum hominum prohibeto litari: Nullus in Vrbe cadat, cuius sit pœna voluptas, &c.]

Grande sane piaculum, vt quæ tot legibus Christianorum Principū prohibita erant cruenta gladiatorum spectacula, & quæ (vt vidimus) ne fierent, redempta fuerant sanguine martyris, essent iterum restituta ab ipsis Gentilibus, & quidem solemnibus ritu, ad quæ spectanda prodirent (vt Prudentius ait) cum pompa virgines Vestales. Quæ facinora, digna Dei vindicta, Romano sanguine per Gothorum gladium Deus voluit expiari: sed de his suo loco. Iam vero Ecclesiam Orientis perturbatam inuisamus.

LVDS GLADIATORIVS RESTITVTVS

Hoc eodem anno, iisdem Consulibus Honorio sextū & Aristeneto, S. Ioannes Chryostomus factioe seditiosorum Episcoporum, vrgente Eudoxia Augusta, a sede pellitur, atque exul relegatur in Cuculum. Quænam autem causæ turbarum præcesserint, vt qui iubente Arcadio Imperatore, annuentibus quoque Episcopis, tanta gloria fuerat restitutus, fugamq. arripientibus aduersarijs, summa tranquillitate sederit, tandem post spatium decem ferme mensum iterum in eum Principum animi adeo commoti fuerint, vt a quibus deponendus esset, magna celeritate Episcopos Constantinopolim accersuerint, dicendum per singula quam exactissime. Accidit nãque (vt auctor est Marcellinus) vt his Consulibus Eudoxiæ Augustæ statua argentea erigeretur super columnã porphyreticam apud ecclesiam: de qua Socrates: Hæc in edita basi, neque valde prope ecclesiam, quæ Sapientia dicitur, neque longe admodum collocata: sed inter ecclesiam & statuam platea solum media interiecta fuit. Ibi ludi populares (vt moris est) celebrari cœpti sunt.] de quibus Sozomenus: Applausus ob id ac publica saltatorum & histrionum spectacula ibi edebantur, sicut moris fuit in regiarum imaginum dedicatione.] hæc ipse.

MACI

DEDICATIO ARGENTEA STATVABVDIOXIAE. b Marcellin. in Chron. hoc anno. c Socrat. lib. 6. c. 16. d Soz. lib. 8. c. 20.

At qui legitimus esset cultus adhibendus in Imperatorum simulacrorū erectione, Theodosius Imperator eiusmodi edita sanctione antea definierat, ad Actium Præfectum Prætorio ita rescribens:

IOANNES DECLAMAT IN PROFANOS RITVS. e l. 1. de imag. Imperial. Theod.

Si quando nostræ statuæ vel imagines eriguntur, seu diebus (vt assolet) festis, siue communibus: adfit Iudex sine adorationis ambitioso fastigio: vt ornamentum dici, vel loco, & nostræ recordationi sui probet accessisse præsentiam. Ludis quoque simulacra proposita, tantum in animis concurrentum, mentisq. secretis nostrum nomen & laudes vigere demonstrant. Excedens cultura hominum dignitatem superno numini referuetur. Dat. &c.] hæc Theodosius. Cum vero S. Ioannes Chryostomus dicatur factam dedicationem statuæ Eudoxiæ, habita ad populum concione, reprehendisse (tradunt enim id Socrates, Sozomenus, & alij) aliquid in ea admissum putatur, quod & modestæ pij Principis legi & religioni Christianæ aduersaretur: perfacile enim est in huiusmodi rebus in idololatriæ scelus incurrere, cum effrenis populi adulatio nesciat æqui limitibus coerceri; cuius causa opus

f Socrat. lib. 6. c. 16. g Sozom. lib. 8. c. 20.

opus fuerit pietatis acerrimo vindici ad populū declamare. Siue quod prætexunt alij, quod A
 ludii præ ecclesiæ foribus agerentur non sine magna ecclesiæ contumelia, quæ clamoribus
 theatricis confusa resonans, haud concinnum psallentium cantum, vocemq. concionan-
 tis Episcopi facile admittebat: iuste commotus S. Ioannes, vehementi inuectiua iure eius-
 modi fuit spectacula insectatus: cum alioqui sciamus ipsum, absque alia recens accedente
 occasione, aduersus spectacula ac spectatores acerrime inuehi ac vehementer declamare
 consueuisse. Sed illa verior atque iustior causa intercessit, vt Ioannes Chrysostomus in Eu-
 doxiam commoueretur, qua etiam scimus perturbatum nonnihil fuisse Honorium Imp.
 cum audiuit: quo nomine etiam reprehendit fratrem Arcadium, qui adco nefanda æquo
 animo pertulisset, dum scilicet non modo Constantinopoli venerationi simulacrum Eudo-
 xiæ expositum esset, sed idem per prouincias quoque deferretur, non secus ac olim Cybeles
 circumferre solerent Ethnici simulacrum, vt apparet ex Luciano, Apuleio, & alijs. At lit- B
 teras de his Honorij expositantis secundo datas suo loco inferius recitabimus. Quam iu-
 stissima igitur impulit causa Chrysostomum aduersus huiusmodi impium idololatriæ scelus
 vehementius declamandi.

Hæc autem in deteriore partem accepta ab ijs qui sagaci studio quamlibet venaban-
 tur occasionem, qua sancto iterum negotium facefferent, & in crimen adducerent, defe-
 runt Eudoxiæ, eam nimirum verborum iaculis a Ioanne iterum acrius appeti, atque pro
 concione profcindi. Cum illa, quæ pristinum in eum conflatum odium perterrefacta vi
 numinis remisisset potius quam dimisisset omnino; veluti cæstro percita, atque furij agi-
 tata, minatur non depositionem tantum, sed necem, appetens caput viri, cuius lingua
 grauius quam lancea feriretur. At nec ista quidem verbis tantum more debacchantium fe-
 minarum iactabat inani studio, sed opere vt impleverentur, totis contendit neruis, litteras ad C
 Episcopos scribens per veredarios, vt quam citissime perferrentur; sollicitè curans, vt
 quamprimum omnes Constantinopolim veniant, ante omnes autem Theophilus Alexan-
 drinus Episcopus, quem experta erat in huiusmodi rebus curandis solertissimum.

Cum autem hæc haud secretis nuncijs agerentur, sed horum causa susdeq. omnia misce-
 rentur, iactarenturq. ore multorū dissipata semel in vulgus; S. Ioannes eadem qua semper in
 aduersis infracta constantia intrepidus steterat, populo ex more in ecclesiā conuocato, gra-
 uissimam illam orationem habuit, qua ita exorsus est: Rursum Herbdias furit, rursum
 turbatur, rursum ab Herode caput Ioannis iniuria petit abscindi, rursum Iezabel Nabuthe
 vineā eripere pertentat, ac sanctum Eliam ad montes persequendo compellere, &c.] extat
 ipsa quidem integra oratio, quam ex vetustissimo codice erutam nostrum Antonium Agel-
 lium clericum regularem, his diebus digne creatum Episcopum Acernensem, vna cum alijs D
 pluribus eiusdem sanctissimi Patris ex scrinijs Vaticanis depromptis, atque Latinitati a se
 redditis, quamprimum editurum speramus. Porro eadem ipsa est ex illis, quæ ex varijs
 Matthæi locis eiusdem Chrysostomi editæ sunt, excusæ Parisijs, homilia decimaquinta:
 quæ tamen (nescimus quomodo) veluti capite detruncata, eiusmodi dicto caret exor-
 dio, cuius loco illa habentur præposita verba: Heu me, quid agam? vnde sermonis exor-
 dium faciam? quid dicam? & quid taceam?] reliqua vero eadem profus, nisi quod illa
 translata ab Agellio ad finem amplius habet viginti circiter versus in commendationem
 sanctarum feminarum noui Testamenti.

His autem, veluti flagranti igneis globis incendio vehementiori addito vento, Eudoxiæ
 magis magisq. animus concitatur: adeo vt de conuocandis aduersus Ioannem Episcopis
 quælibet sollicita festinatio, & omni arte procurata celeritas, longiores illi visæ sint moræ, E
 atque sera cunctatio. Pertraxit illa ad sua vota Imp. Arcadium, quem reddidit suis votis
 in omnibus annuentem: qui magna cautela primum omnium cauendum duxit, ne cum
 populo Ioanni studente magistratus iungerentur vna cum his qui ipsis magistratibus appa-
 rebant; ne viribus populus pollens, Episcoporum dissensiones in bellum ciuile conuerteret.
 quamobrem Arcadius anni huius exordio, nempe mense Ianuarij, ad Anthemium Magi-
 strum Officiorum ista rescripsit:

Cuncta Officia moneantur a tumultuosis se cōuenticulis, abstinere: & qui sacrilego ani-
 mo auctoritatem nostri numinis ausi fuerint expugnare, priuati cingulo, bonorum proscrit-
 ptione mulcentur. Dat. III. Kalend. Febr. Constantinop. Honorio VI. & Aristeneto
 Conf.] Quæ autem mox fuerint consecuta antequam dicamus, de tempore rerum gesta-
 rum ratio ineunda est. Veritati quidem est consonum, quod Metaphrastes ait^b, integrum
 fluxisse

EUDOXIA FV
RIT IN IOAN-
NEM.

IOANNES
QVID IN EV-
DOXIAM
CONCIONA-
TVR.

QVAD
HABITVS
CAVIT
HABITVS

SYMMA CE-
LERITAS IN
COLLIGEN-
DO CONCI-
LIO IN IOAN-
NEM.

a l. 4. de his qui
pro religione con-
tendunt.

b Metaphrast. in
Vita S. Ioan.
Chryso.

A fluxisse annum ab expulsionione Ioannis vsque ad posteriorem ipsius condemnationem: nec
 aliter videtur sensisse Palladius, dum nouem vel decem menses interlapsos esse testatur
 a priori restitutione vsque ad Quadragesimæ tempus; vt sic annus ferme integer con-
 ficiatur vsque ad Pascha, quo tempore secundo ipsum expelli contigit: cum tamen totius
 huius temporis duos tantum menses Ioannem pacifice egisse tradat, qui rem gestam, cui
 præfens fuit, ita describit: Post duos iterum a plaga inflictâ modice respirantes, secundo
 aduersus Ioannem fremant: initiumq. probabile minime inuenientes, Alexandriam ad hu-
 iusmodi rerum peritissimum sophistam mittunt, ita suggerentes, Theophilo scilicet: Aut ite-
 rum veni dux noster aduersus Ioannem futurus; aut si hoc populi causa vereris, modum
 aliquem suggere, ex quo sumamus initium.

Acceptis Theophilus litteris, ipse quidem venire noluit, sciens quo pacto effugisset.
 B Misit autem tres illos Episcopos Paulum, & Remenem, & alium nuper ordinatum; mittens
 vna & canones quosdam ab Arianis contra beatissimum Athanasium factos, quibus vten-
 tes Ioanni calumniam struerent: quod scilicet post depositionem suam sine Episcopali de-
 creto redire ausus esset.] actum est superius de eiusmodi canone re vera ab Arianis in Con-
 cilio Antiocheno in Encænijs celebrato. Subdit vero Palladius: Faciunt illi quod ad-
 moniti fuerant, illius consuetudinem non ignorantes. accersitisq. ex Syria, & Cappado-
 cia, & Ponto, & Phrygia Metropolitibus & Episcopis omnibus, Constantinopolim con-
 uenere: aduenientes autem, iuxta canonis seriem Ioanni communicarunt, ne eadem quæ
 prius incurrerent] ad hoc scilicet, quod ea ex causa ipse Ioannes excusarat, nolle adesse
 iudicio, in quo præfideret Theophilus inimicus ex eo declaratus, quod veniens Constan-
 tinopolim, secū noluerat communicare. Sed pergit Palladius: Ea re vero comperta, Prin-
 C cipes ægre tulerunt: & Theodorus quidem Tyanæus vir summæ grauitatis, vbi ex his quæ
 venerant ad aures eius, quid ageretur, aduertit, ne Theophili temeritatem sequeretur, re-
 lictis omnibus, ad suam remeauit Ecclesiam, valefaciens Comitatu, suamq. prouinciam
 vallans pietatis muro, & ad finem vsque in communionem persistens fidelium Romanorum,
 de quibus Paulus^b testatur & dicit: Fides vestra annunciatur in vniuerso mundo. Faretrius
 vero Cæsareæ, quæ Argeo adiacet, Præsul, nimium formidans, non secus atque infantes
 laruas, neque vrbe egressus sua, per litteras consensit aduersarijs, & quidem non vocatus
 in medium, imperite omnino, quippe qui esset omnino rusticus ac stultus.]

Addit his Socrates^c: Paulo post Episcopi aduentarunt, Leontius* Episcopus Ancyrae,
 quæ est in Parua Galatia, Ammonius Laodiceæ, quæ est in Pisidia, Briso Philipporum,
 quæ ciuitas est in Thracia, & Acacius Berceæ, quæ est in Syria, & alij nonnulli. Coram
 D istis accusatores, qui dudum Ioannem in iudicium vocauerant, de integro producuntur.
 Ioannes istorum Episcoporum æquitate fretus, postulat vt de criminibus quæretur. Cum
 iam Natalis dies Saluatoris celebraretur, Imperator (vt assolet) ad ecclesiam non acces-
 sit; sed Ioanni significauit, se non prius cum eo communicaturum, quam crimina ei illata
 diluisset. Cumque accusatores propter Ioannis animi confidentiam animis cadere vide-
 rentur: Episcopi qui aderant, non de alio crimine quæri, sed hoc solum in iudicium addu-
 ci oportere, dixerunt, nimirum quod post abdicationem, absque Concilij sententia, se
 ipse in sede Episcopali collocauerat. Vbi Ioannes respondit, quinquaginta* Episcopos qui
 cum ipso communicauerant, ei in ea re suffragatos fuisse. Leontius contra: At plures (in-
 quit) tibi in Concilio refragati sunt.] sed mendaciter id quidem, cum narrent in Synodo
 ad Quercum habita S. Ioannem non amplius quam a trigintasex condemnatum, quod ha-
 bet Theodorus in Actis Innocentij Papæ, vt inferius dicemus. Porro Leontiu ac collegas,
 de quibus ante aliquid boni ob initam communicationem sperare posse videbatur, &
 ipsos quoque promissionibus aduersariorum in transuersum actos testatur Palladius, qui
 aliorum Episcoporum naufragia recensens, hos illis adnumerans subdit: Leontius autem
 Ancyrae Galatiæ, Ammonio Laodiceæ Adustra adiunctus, adustringam fecerunt Ecclesiam,
 non modo victi Principum minis, sed contra spe munerum seducti regalium, in sancta Sy-
 nodo sententiam nequissimam vna cum Acacio & Antiocho ferunt, obtinere sancientes
 Theophili indiscretum iudicium, vt locus purgandi se Ioanni nullus omnino daretur, vi-
 gore scilicet canonum eorum, quos Theophilus miserat a quadraginta complicibus Arij
 editos, atque ista continentes:

Si quis Episcopus, aut presbyter, iniuste siue iuste depositus, ex se ipso absque Synodo
 in Ecclesiam redierit: hic iam excusationis non habeat locum, sed omnino expellatur.]
 est hæc

a Palladius dia-
log.

THEOPHILVS
QVID MOLIA-
TVR CON-
TRA IOAN-
NEM.

STVDIA DI-
VERSA EPI-
SCOPORVM.

b Rom. 1.

c Socrat. lib. 6.
c. 16.
* Leontinus

IOANNES SE-
PVRGARE IV-
BETVR.

* quadraginta

Concil. Antioch. c. 12.

Concil. Sardin.

Concil. Sardin. c. 3.

QVAESTIO DE CANONE CONCILII ANTIQCHENI.

EPISCOPI DILEMMATE ARCTATI.

ARCADIVS AGIT VT EXPELLATUR CHRYSOST.

ADVERSARI IOANNIS INCITANT ARCADIVM.

est hæc quidem sententia canonis Antiocheni a Concilio, quæ ab Arianis in Athanasij odiu A fancitum esse, suo loco diximus. Et ista quidem regula (subdit Palladius) vt nequam & a nequissimis edita, in Sardicensi Concilio a Romanis & Italis, Illyrijsq. & Macedonibus & Græcis (vt ipse melius nosti, optime Theodore) eliminata est, quando Liberius aut Iulius sub Constantis Imperio Athanasium & Marcellum Galatam admisit ad communionem, quorum causa canon ille fuerat editus.] hæc ipse, At quomodo a Synodo Sardicensi derogatum est canoni illi? cum videlicet in ea decretum b fuit, vt si damnatus appellauerit ad Romanum Pontificem, id obseruandum esset, quod ipsi libuisset. Pergit vero Palladius:

Duo illi quidem Ammonius & Leontius cõiuncti Acacio & Antiocho & Cyrino Chalcedonenfi ac Seueriano, ingressi ad Regem, dicebant, decem Episcopos ex parte Ioannis euocandos (erant enim plures quadraginta) pro canonum auctoritate statuenda; alijs B asserentibus eos a Catholicis editos, alijs contra dicentibus ab Arianis fuisse compositos. Ingressus autem Elpidius Laodiceæ Syriæ Episcopus, vir vitæ merito & canicie ipsa venerandus, vna cum Tranquillo suadebant Regi, non oportere Ioannem irrationabiliter eijci: neque enim prius depositus, sed pulsus a Comite fuerat; neque a se ipso remearat, sed ex præcepto pietatis suæ, Notario ad hoc misso. Præterea quos proferrent canones, hæreticorum esse; quod apertis indicijs ostendi posset. Cum vero persisterent Ioannis aduersarij indiscipline contendere, & alijs quidem clamorosa voce perstreperent, alijs vero improbis gestibus, præsentate Imperatore, tumido pectore & spiritu turgido insanire viderentur: Elpidius canonum scientissimus, modeste modico impetrato silentio, sic Regem alloquitur: Non diutius mansuetudinem tuam vexemus, Imperator: sed istud fiat: Subscribant fratres nostri Acacius & Antiochus & ceteri, se illorum esse fidei, qui illos exposuerunt canones, quos ipsi obtendunt; & soluta controuersia est.

Imperator vbi simplicitatem propositionis aduertit, subridens dixit Antiocho: Nihil afferri vtilius potest. Erat autem in omnibus quæ fiebant, Imperator innocens, alijs quæ bene fuerant instituta mutantibus. Anxij igitur atque ancipites Seuerianus & focij, & in se ipsos instar aquæ inconstantes, remeantes ad id quod fuerat prudenter obiectum, & ad Regis iudicium nihil respondere poterant, facie tota in liuorem transcunte; loci tamen angustijs deprehensi, inuiti licet, se subscribere pollicentur. Ita egressi, promissionem quidem vtpote inconsulte factam implere detrectant, conuinci metuentes. Consultabant autem, quomodo Ioannes expelleretur. Dum hæc aguntur, & alijs sic & alijs aliter sentiunt, nouem aut decem fluxere menses, cum Episcopus Ioannes adiunctis sibi quadragintaduobus Episcopis ageret in dies quæ Dei sunt, & populi magna cum iucunditate ipsius D doctrina fruerentur. Solet enim animus a vanitate gloriæ remotus, inter casus varios gratius atque potentius Dei verba profundere.

Interea aduenit Quadragesimale ieiunium, quod annis singulis instar Veris effloret. Ingressi rursus Antiochus & focij seorsum ad Regem, persuadebant, vt Ioannem quasi conuictum, imminente Pascha, iuberet expelli. Imperator eorum improbitate fatigatus, veluti Episcopis credidit: qui enim veraciter aut presbyter aut Episcopus est, mendacium nescit: hæc quippe nomina de supernis deriuantur.] sed ista quidem ad excusationem Imperatoris Palladius modeste affert, qui & subdit: Mandat itaque Ioanni, vt Ecclesia exeat. Et Ioannes ita respondit: Ego a Deo Salvatore nostro hanc suscepi Ecclesiam, vt salutem populi curem diligenter: neque illam deserere possum. Quod si fieri id omnino vis, quia ciuitas dissentit a me: vi mecum age, vt excusationem habeam, quod auctoritate E tua pulsus reliquerim ordinem meum. Ita cum quadam verecundia mittentes ex Palatio depulerunt illum, mandantes, vt interim in Episcopatus habitatione moraretur; expectantes simul aliquod diuinæ indignationis iudicium; vt si quid illius aduersarijs, aut sibi triste contingeret; maturato illum in Ecclesiam reducentes, Deum reconciliarent sibi; alioqui illi rursus insidiarētur vt Pharaon Moyfi.

Inter hæc aduenit magni sabbati dies, in qua crucifixus Saluator spoliavit infernum. Rursus illi mandant, vt Ecclesia exeat. Quibus ille iusta respondit. Veritus itaque Rex diei sanctitatem & commotionem ciuitatis, accitos Acacium & Antiochum alloquitur, dicens: Quid facimus? Videte ne forte non recte consulueritis. Tunc fortissimi illi & nimium magnanimi dixerunt Regi: Super caput nostrum sit, Imperator, Ioannis depositio. Quod reliquum erat auxilij, hi qui cum Ioanne aderant Episcopi, sacri ieiunij numero aqua-

A ro æquales (nempe quadraginta) Regem & Reginam adeunt in Martyrijs, orantes cum lacrymis, vt Christi Ecclesiæ parcerent, maxime propter imminens Pascha, & eos qui regenerandi erant iam plene eruditos, eiq. redderent sacerdotem. Sed auditi illi non sunt: ita vt S. Paulus Episcopus imperterritus, plenusq. fiducia Eudoxiæ diceret: Deum time, filijsq. tuis miserere, neque sanguinis effusione sanctam Christi vires solemnitatem.

Reuersi autem Episcopi, vigilias intra sua diuersoria celebrarunt, alijs fundentes perpetuas lacrymas, alijs dolore detenti, atque alijs mente ferme in stuporem versi, prout singulis passio dictabat. Ioannis autem presbyteri, quibus Dei aderat timor, in publico Baptisterio, quod Constantinianum appellatur, coactis populis, vigilias inchoarunt, partim diuina eloquia legentes, partim eos, qui instructi erant in fide, baptizantes, vt est moris in Pascha. Hæc ipsa Antiochus, Seuerianus, & Acacius perditæ mentis homines, & B antiqui seductores suis præceptoribus referunt, orantes vt populi impedirentur, nec in eo loco fierent Collectæ. Repulit eos qui tunc erat Magister militum, & ait: Nox est, & turbæ multæ conuenerunt: ne quid impedimenti oriatur, caute prouidendum est. Illi ad hæc respondent: Nemo in ecclesijs remansit, veremurq. ne ingressus ecclesiam Imperator, & neminem inueniens, consideret populi erga Ioannem beneuolentiam, nosq. iam inuidiæ denotet, & fraudis accuset; maxime cum illi dixerimus, neminem omnino superesse, qui illum diligit, vtpote seductorem.

Ita Magister militum contestatus eis quæ ventura erant, tradit illis Lucium quemdam Tribunum militum Gentilem (vt dicebant) mandans, vt honeste pergens, populum in ecclesiam reuocaret. Profectus ille, cum minime auditus esset, ad Acacium redit, vires ac frequentiam populi nuncios. Post hæc illum suppliciter orant, aureis verbis deprecantes, & spe ac promissione maioris gradus prouocantes, vt impediret Domini gloriam; mandantes ei, vt vel oratione persuasos abduceret in ecclesiam populos, aut ira & vi militum perturbaret, & Collectæ tantæ celebritatis imponeret finem. Qui cuestigio sumptis secum partis Acacij clericis, secunda vigilia noctis, pergit exequi quod ei fuerat iniunctum (excubat enim populus in partibus nostris ad primum vsque galli cantum) secum habens nuper ad militiam electos districtis gladijs Thraces, instar Esau, quadringentos omnino impudentes. Insilijtq. noctu, subitoq. vna cum Acacij clericis & militibus in Dominicum gregem, velat lupus, fulgente ferro sibi iter faciens, ac populos dirimens. Concessit autem intra beatas aquas (nempe baptismales) vt eos qui initiabantur, prohiberet: ac diacono quidem procaciter imminens, veneranda mysteria, quæ ille tenebat, manibus fudit: presbyteros vero iam & ætate & ordine, æqualesq. suos fustibus in capite feriens, la- D uacrum cruore perfudit.

Videre erat tunc illam angelicam noctem, in qua etiam demones corruerunt supplices, in labyrinthum fuisse conuersam, nempe maximam confusionem. Nudæ enim mulieres vna cum viris fugæ sese committebant, metu cædis, aut inhonestæ foeditatis, foedum hunc cursum captantes. Alius manu vulneratus abibat plorans, alius virginem conscissam vulneribus trahebat. Omnes ad prædandum conuersi, ornamenta & recondita omnia sibi applicabant. Ita presbyteri quidam ac diaconi, qui fuissent comprehensi, in carcerem conijciebantur: qui autem ex populo alicuius erant dignitatis, vrbe pellebantur. Edicta repetitis vicibus per loca ponebantur varias minas continentia, nisi quis Ioannis communionem abnegasset. Cum tamen ista fierent, & plura etiam hi qui dicebantur Episcopi molirentur, Collecta tamen doctrinæ cælestis immo diuinæ gratiæ studiosis non euacuabatur: sed iuxta illud Exodi a: Quanto illos occidebant, tanto plures fiebant.

In crastinum autem ingressus Imperator in adiacentem campum, exercitij gratia, videt humum non satam ad quintum ferme lapidem candore vestitam (illorum nempe hominum repeletam, qui ea nocte baptizati candida acceperant indumenta) Stupefactus ad speciem & gratiam floris nuperrime baptizatorum (erant enim ad tria millia) satellites interrogat, quænam esset acies illuc concurrentium. Illi gratis mentiti, vt furorem Regis excitarent, dicunt esse alterius sectæ homines. Ea re cognita auctores negotij & inuidiæ præceptores, atrociores quosque ex sequentibus mittunt, vt auditores dissiparent, doctores comprehenderent. Profecti illi, paucos ex clericis, plures ex laicis tenent.] & paulo post subdit: Cum his igitur clericis & laicis qui detenti fuere, comprehensæ sunt & virorum nobilium coniuges. Quibusdam ex his maphoria (est genus veli) quoque abstulerunt, alijs inaures cum aurium extremitate detraxere. Ea re conspecta, Eleutheri cuiusdam vxor opulentissima,

ADVERSARI IOANNIS CVRANT EXTVRBARI FIDELIS PER MILITES.

GRASSATIO MILITVM IN COLLECTOS AD VIGILIAS FIDELIS.

SACRILEGIA SCELERATORVM.

a Exod. 1.

MILITES IRRVNT IN NEOPHYTOS

tissima, pallio relicto, ancillæq. habitu assumpto, cursu ciuitatem ingressa est, vt pudorem seruare inuiolatum posset: erat enim in flore ætatis formosa nimium, & incredibili decore vestita. Hunc igitur in modum impleti magistratuum ferme omnium carceres, in ecclesiæ faciem transiere. Et hymni quidem & oblationes mysteriorum in custodijs agebantur; flagra vero & tormenta & iuramenta terribilia in ecclesijs resonabant, cum ad execrationem Ioannis singuli impellerentur, qui vsque ad mortem nequitia diaboli aduersatus obstiterat.] hæc Palladius.

APPELLAT
IOANNES IN
NOCENTIUM
PAPAM.

Cum autem hæc accepisset S. Ioannes Chrysostomus, nullamq. spem reliquam esse cognosceret, vt meliori statu res collocarentur, sed certo iam intelligeret omnia in deterius prolapsura; haud diutius dissimulandum ratus, ad vnicum sibi relictum confugium conuolat, nimirum ad Romanam Ecclesiam, Apostolicam sedem, quam sciret omnibus esse prælatam, & perperam facta Pontificum posse corrigere. Sic igitur datis ad eius Episcopum Innocentium litteris, ipsum aduersus tot nefaria Orientalium & Aegyptiorum Episcoporum appellat. Id quidem hoc ipso anno, immo & statim post Pascha factum esse, Ioannis ipsius ad eundem Innocentium datæ litteræ, perspicuæ indices sunt. Dum enim cunctas res gestas ordine temporis dispositas narrat, orationemq. ad ea quæ in magno sabbato acta sunt perducit; sed de alijs quæ postea grauissima contigerunt, nequicquam scribat; plane declarat, eo tempore illam se dedisse epistolam, quo contigerunt ea quæ nouissime in ipsa litteris commendauit.

THEOPHI-
LVS ANTE-
VERTIT LE-
GATIONEM
CHRYSOST.

Veritus autem Theophilus, ne in caput suum contra Ioannem talia tantaq. præsumpisset; ad idem supremum Ecclesiæ Catholicæ tribunal, ipsam Apostolicam sedem, Romanam Ecclesiam, legationem mittit, scribens litteras ad eundem Innocentium Romanum Pontificem, de his quæ a Synodo in Ioannem facta essent. Sed & ipse Ioannes tanta calumnie iniuste, passus, ad eundem Romanum Pontificem legatos misit, ipsum (vt dictum est) appellans aduersus iudicium Theophili & aliorum Episcoporum contra se latum. Haud hæc quidem absque Dei prouidentia gesta sunt. Siuit enim Deus hæc inter tantos Episcopos agitari, vt certo exploratoq. indicio significaretur, reddereturq. exploratum posteris, quinam in Ecclesia Catholica principem locum teneat, quemq. tam Iudices iudicantes, quam rei damnati pariter inspicere debeant; illi quod scirent maius & eminentius supra se stare tribunal, quod omnia præiudicata iterum iudicaret; isti magno solatio intelligerent, aliquod reliquum esse confugium, quod iniquam sententiã passi securi peterent, nempe iudicium querere & implorare auctoritatẽ Romani Pontificis. De huiusmodi autem legationibus tum a Theophilo, tum a S. Ioanne Chrysostomo Romam ad Innocentium missis, locuples testis est Theodorus tunc temporis Romanæ Ecclesiæ diaconus, qui eadem præsens cuncta cognouit, atque plus satis perspecta habuit; cuius hæc sunt verba:

Apud Pallad.
dialog.

LEGATI THE-
OPHILI ET
CHRYSOST.
ROMAM VE-
NIUNT.

Primus omnium (inquit) profectus est ad nos Alexandrinæ Ecclesiæ lector cum Papæ Theophili litteris, quibus indicabat, Ioannem a se fuisse depositum. Eas litteras cum legisset beatissimus Innocentius Romanæ sedis Antistes, inhorruit temeritatem factumq. Theophili; ægre ferens, & quod solus scripserat, & quod rei totius seriem referre omiserat; cuius scilicet rei gratia, quibusve adiunctis sibi socijs, illum deponere ausus fuisset. Inter hæc mansit admirans, nihilq. rescribere voluit, rei indignitate commotus. Dum Eusebius quidam diaconus Constantinopolitanæ Ecclesiæ, qui tunc Romæ erat Ecclesiastica vtilitatis gratia, Innocentium adiit, libellisq. traditis adiurauit, sustineret vt modicum temporis: fore enim breui, vt sibi totius scenæ facies patefceret. Post triduum aduenerunt Episcopi quatuor a Ioanne missi, reuerendissimi profecto viri, Pansophius Pisidiæ, Pappus Syriæ, Demetrius Galatiæ Secundæ, Eugenius Phrygiæ, tres epistolas Innocentio deferentes, vnam quidem Ioannis Episcopi, secundam vero Episcoporum quadraginta de communione Ioannis, reliquam scripserat Ioannis clerus, omnes indisciplinatum tumultum & seditionem pariter significantes. Erat autem epistolæ Ioannis huiusmodi series:

1. 30

SI 237
1. 17
20 7749

Domino venerabili ac beatissimo Episcopo Innocentio Ioannes in Domino salutem.] Vides ipsius Chrysostomi verecundiam, animiq. demissionem laude dignam, cum etsi sciret se iniuste depositum, tamen abstinet a titulo sedis suæ, quousque causã legitime cognita, sedem cum titulo reciperet suam, sed quæ sequitur epistola, sic se habet, vt cunctarum rerum gestarum, quæ superius sunt enarrata, breue compendium reddat his verbis:

Et ante litteras nostras ad aures pietatis vestræ peruenisse putamus præsumptum hic facinus. Quippe magnitudo sceleris fecit, vt nulla Orbis pars reliqua sit, quam non huius horrendæ

A horrendæ cladis rumor impleuerit*: immo ad ipsa quoque extrema terræ gestorum fama pertingens, ingentẽ vbique gemitum luctumq. excitauit. Verum quia ista non modo lugere & planctibus prosequi, sed emendare pro viribus conuenit, & caute prospicere quomodo hæc sæuissima Ecclesiæ procella sopiatur: necessarium existimauimus, dominos meos honoratissimos ac reuerendissimos Præsules, Demetrium, Pansophiium, Pappum, & Eugenium hortari, dimissis vt Ecclesijs suis, sese pelago traderent, & emensa peregrinatione longinqua, ad vestram currerent charitatem; omnibusq. lucide exposcis, mature tantæ cladi remedium dari salubre postulerent. Quibus etiam carissimos diaconos Paulum & Cyriacum itineris comites dedimus, qui & ipsi vice epistolæ charitatem vestram, quæ hic gesta fuere, docebant.

* Impulerit
EPISTOLA
IOANNIS
CHRYSOSTO-
MI AD INNO-
CENTIUM.

Theophilus enim Alexandrinæ Ecclesiæ Præsul, cum a quibusdam apud piissimum Imperatorem insimularetur, solus ad crimina diluenda venire iussus, magna Aegyptiorum multitudine sociatus aduenit, id ferme initio docere volens, ad bellum se ac prælium instructum aduenisse. Inde regiam ingressus urbem, non ad ecclesiam ex more & antiqua consuetudine venit, non congressus est nobis, non verbum nobiscum fecit, non simul orauit, non communicauit: sed vbi naui descenderat, valuis ecclesiæ prætermisissis, extra urbem morabatur: & cum multis precibus ageremus vt apud nos tam ipse, quam hi qui cum eo aduenerant, hospitarentur (omnia enim præparata erant & diuerforia, & quæcumque necessaria) neque ipse, neque illi acquieuerunt. Nos vbi ista comperimus, magna admiratione tenebamur, nullam huiusce similitatis causam probabilem inuenientes. Nostrarum tamen partium munus implere curabamus, id facere instituentes, quod esset conueniens nobis; ipsumq. iugiter orantes, vt nobiscum colloqui vellet; & cuius rei causa ab ipsis exordijs tam apertas inimicitias præferret, tantamq. urbem scandalizaret, exponere.

Cum vero ne sic quidem causam eloqui vellet, accusatoresq. illius vehementer instarent; accersitis nobis piissimus Imperator iussit, vbi ille morabatur, ire, atque illic quæ contra illum dicerentur, audire: nam & seditiones & cædes & alia illi obijciebantur innumera. Verum nos & Patrum decreta reueriti, & virum honorare cupientes, cum ipsius quoque litteras teneremus, quibus cauetur non oportere iudicia extra terminos fieri, sed in suis quæque prouincijs iudicari; nequaquam acquieuius, sed vehementer obstimus. At vero ille, quasi aliqua priora nostra crimina præcessissent, aduocato archidiacono meo, nimia cum auctoritate, veluti iam profecto Ecclesia vidua esset, neque haberet Episcopum, per illum ad se omnem clerum transfudit. Desertæ in dies fiebant ecclesiæ, dum vniuscuiusque clerici abducerentur, & libellos aduersus nos dare, & in accusationem nostri nominis conspirare inducerentur.

His itaque gestis, mittit, & nos ad iudicium aduocat, qui necdum proposita contra se crimina diluisset: quod contra canones & præter omnes leges fieri, nullus ignorat. Enimvero nos rebus certis admoniti quod non ad Iudicem euocaremur (alioquin millies iuissemus) sed ad inimicum atque hostem, sicut priora & posteriora testantur: misimus ad illum Demetrium Pisinuntis, Eleusium Apameæ, Lupicianum Apiariæ Episcopos, presbyteros vero Germanum & Seuerum; respondimusq. modeste ex nostro instituto, dicentes, nos non declinare iudicium, sed apertum hostem & inimicum manifestum. Qui enim libellis nondum susceptis initio statim talia gessisset, & se ipsum ab Ecclesia & communione segregasset, accusatores parans, & clerum ad se transfereus, ecclesiæq. desertas constituens, hic qua ratione Iudicis sedem nihil ad se pertinentem ascendere dignus censeatur? Neque enim consentaneum rationi esse, vt Aegypto præfectus Thraciæ causas cognosceret, ipse criminibus obnoxius, & inimicus & hostis. His ille nihil mitior factus, nihilq. veritus, & quod instituerat perficere cupiens; nobis asserentibus, paratos esse præsentibus & centum & mille Episcopis crimina obiecta refellere, munditiamq. nostrã asserere, sicuti sumus profecto mundi; passus non est. Sed absentibus nobis, & Synodum conuocare volentibus, iudiciumq. flagitantibus, neque cognitionem causæ fugientibus, sed inimicitias manifestas: accusatores tamen admittebat; & quos ipse ligaueram, soluebat; quiq. crimina sibi obiecta necdum diluisset, eorum libellos accipiens, commentaria scribebat. Quæ præter ius fasq. omne in iniuriam sanctorum canonum fiebant.

Et quid me multis immorari necesse est? Non destitit omnia & facere & moliri, quoad nos per summã vim, nimia auctoritate, & vrbe & Ecclesia deturbauit. Et profundo iã ve-

spere, cū plebs omnis nos lamentatione miserabili prosequeretur; tractus in medio ciuitatis, & violenter abductus, iniectusq. in nauim, noctu nauigabam, quia Synodum ad istud iudicium vocare volueram. Quis ista sine lacrymis audire possit, quantumlibet sit lapidei cordis? Sed enim quia (vt diximus) ista non modo deslere, verum & corrigere oportet: charitatem vestram precor, vt excitetur, atque condoleat, & omnia faciat, vt huiusmodi calamitatibus tandem sit finis. Non haecenus perit iniquitas, sed prioribus quoque noua succedunt. Nam vbi pijsimus Imperator iniuste & imprudenter ingressos ecclesia expulit; plurimiq. Episcoporum iniquitate illorum cognita, ad Ecclesias suas redierunt, furorē illorum atque impetum veluti flammam cuncta vastantem fugientes: nos in urbem rursus euocati sumus, Ecclesiamq. restituti, de qua iniuste fueramus eieci. Cum vero triginta nos Episcopi, & clementissimi Imperatoris Notarius ad hoc missus rediissent; ingressi ad Regem, orauimus, vt ad vlciscenda facinora Synodum cogeret. Quod ille (nempe Theophilus) vbi comperit, fugae praesidium sumpsit: veriusq. iudicium, cum iam regiae litterae vbiq. disseminatae, omnes omnibus ex partibus euocarent, noctis medio fragili se cymbae commisit; atque ita fugiens, suos omnes secum duxit.

Nos conscientiae nostrae fiducia nihilo segnius institimus apud pijsimum Imperatorem, vt Concilium congregaret. Qui suae pietati consilia faciens, rursus ad illum misit, mandans vti ad se tam ipse, quam omnes qui cum illo fuerant, ex Aegypto ascendere maturarent, rationem facti sui reddituri: neque arbitrarentur, quae adeo nequiter ex vna tantum parte & absentibus nobis praeter Patrum canones gesta fuissent, sibi ad excusationem quicquam suffragari posse. At vero ille sic quoque regis conuentus litteris, obtemperare non ausus, se continuit domi, seditionem plebis allegans. Agebat id de quorundam sibi fauentium consilio, & certe cum hic ipse populus ante has Imperatoris litteras innumeris eum maledictis aspergeret. Sed non ista modo discutimus. Haec tantum idcirco diximus, vt ostendamus quae esset viri modestia.

Verum nos ne postea quidem quieuius, sed instabamus iugiter orantes iudicium fieri, in quo audiri iudicariq. possemus. Parati enim eramus nos ipsos docere infontes, illos e contra nocentissimos, & magni in nos sceleris reos. Erant autem & ex Syria quidam, qui illi tunc semper astiterant, & cum illo communiter omnia gesserant. Aduerius istos quoque parati eramus subire iudicium: saepiusq. importune rogauimus, aut commentaria, aut accusatorum libellos nobis tradi, aut criminum naturas aperiri nobis, aut certe accusatores ipsos in conspectu dari. Nihilq. ex his consequi meruimus, sed rursus pulsi Ecclesia sumus.

Quomodo iam quae sequuntur exponam omnem excedentia tragœdiam? quis sermo ad ea explicanda sufficiet? quænam auris absque horrore percipiet? Nobis enim hæc ipsa, quæ antea dixi, præsentibus, repente multitudo militum ipso magno sabbato, cum iam in vesperam vergeret dies, ecclesias ingressi, clerum omnem qui nobiscum erat per vim eiecerunt, armisq. veneranda obfidebantur altaria. Mulieres, quæ intra ecclesiam, vt baptizarentur, sese veste nudauerant, per id temporis nudæ fugiebant, metu huius acerbissimæ commotionis impulsæ, neque sexus verecundiæ, neque honestati permittebantur præ pauore consulere: plurimæ tunc acceptis vulneribus eieciæ. Ita cruore Baptistarium replebatur, atque ex huiusmodi vulneribus sacri latices colore immutato in ruborem transibant. Neque haecenus steterē clades: sed vbi sancta condita seruabantur, ingressi milites, ex quibus (vt postea didicimus) quidam necdum initiati erant, omnia spectabant intus recondita; sanctissimusq. Christi sanguis in tanto tumultu in militum vestimenta fusus est; omniaq. non secus quam in captiuitate, barbarica facinora passim admissa.]

Sed hic, lector, considera, quàm procul abhorreant a Patrum traditione, vsuq. Catholicæ Ecclesiæ, qui nostro tempore hæretici negant asseruandam esse sacratissimam Eucharistiam, quam videmus non sub specie panis tantum, sed etiam sub specie vini olim consueuisse recondi. Habes id quoque probatum auctoritate S. Gregorij Romani Pontificis, dum ait^a in naui portasse nauigantes Christi corpus & sanguinem. Ceterum eadem ratione qua Ecclesia Catholica laicis vsu ademit calicis, eadem quoque ex causa Eucharistiam non nisi sub vna tantum specie, nempe panis, asseruare consuevit. Sed quæ reliqua sunt epistolæ Chrysostomi, recitemus: Populus in solitudinem migrare, plebsq. omnis extra urbem excubare cogebatur: vacuæ Fidelibus ecclesiæ in tanta solemnitate relictæ: plures quam

DE GRASSA-
TIONE MILI-
TVM IN EC-
CLESIA.

EUCCHARI-
STIA SVB
VTRAQUE
SPECIE OLIM
ASSERVARI
SOLITA.
^a Greg. Dialog.
lib. 3. c. 36.

A quadraginta Episcopi communionis nostræ cū populo frustra & sine causa pulsi. Vlulatus & gemitus, eiulatus item & lamenta & lacrymarum fontes plateas & domos & deserta ipsa compleuerant, & planctu cuncta resonabant; nullaq. vrbis pars huiusce calamitatis vacua relinquebatur.

Fecerat enim calamitatis magnitudo, vt non modo qui patiebantur, verum ipsi quoque qui nihil huiusmodi perpeffi erant, vna nobiscum lamentarentur: neque Catholici modo, sed ipsi quoque hæretici & Iudæi ac Gentiles vices dolerent nostras. Et vti ciuitas per vim in deditioem hostium venisset, ita tumultu ac perturbatione & eiulatu plena erant omnia. Porro ista, ignorante pijsimo Imperatore, noctis initio, Episcoporum factione gerebantur: qui exercitus duces, diaconorum vice, secum habere præuios non erubescabant. Vbi vero illuxerat dies, ciuitas omnis extra vrbis moenia migrarat, sub arboribus & frondibus, veluti dispersæ oues, festiuitatem (nempe Paschatis) celebrantes. Hinc iam potestis cetera aestimare. Neque enim fas est omnia prosequi (vt ante iam dixi) neque per singula contingere. Nempe id acerbissimum est, quod tanta incommoda, tot clades finem necdum acceperunt, nullaq. spes quietis superest. Verum in dies augetur pestis; factiq. sumus in derisum multis: immo ridet quidem nullus, quantumlibet perditus sit moribus, sed ploratu prosequuntur (vt dixi) malorum omnium culmen, nouam hanc iniquitatem & facinus execrandum.

Quis vero reliquarum Ecclesiarum perturbationes ac pressuras eloqui possit? Neque enim hic modo inualuit lues, verum ad Orientalem quoque peruenit Ecclesiam. Quemadmodum enim a capite dum noxius humor effunditur, reliqua membra læduntur: ita nunc quoque postquam ex hac vrbe magnifica, velut ex fonte quodam, incommoda fluxere, coeperunt turbæ, ac tumultus occupant omnia, & vbiq. dominantur; omnibusq. ferme in locis clerici contra Episcopos insurgunt; populi passim abscissi sunt ab Ecclesiæ corpore, partim præcidendi expectantur. Vbiq. pestis hæc pullulat, & Orbis vniuersus euertitur. Hæc igitur omnia cogitantes, domini beatissimi ac reuerendissimi, dignum vestrae constantiae & congruum robur ac studium sumite; & hanc perniciem, quæ inuasit Ecclesias, oramus, auertite. Nam si hæc inualuerit consuetudo, & licitum fuerit cuique ex adeo remotis partibus alienas prouincias, prout voluerit, ingredi, & eicere quoscumque libuerit, & pro voluntate omnia gerere: non ignoratis mature cuncta peritura, bellumq. sæuissimum occupaturum Orbem vniuersum, omnibus lacepsentibus inuicem.

Ne igitur immanis ista confusio cuncta percurrat, & vbiq. dominetur: scribite, precor, & auctoritate vestra decernite huiusmodi iniqua gesta, nobis absentibus & iudicium non declinantibus, nullius esse roboris, sicut per suam naturam sunt profecto & irrita & nulla. Porro qui talia gessere, eos Ecclesiæ censuræ subijcite: nos autem infontes, neque conuictos, neque deprehensos, neque vllius criminis reos comprobatos, Ecclesijs nostris iubete restitui, vt charitate frui & pace cum fratribus nostris consueta possimus. Quod si modo quoque voluerint auctores sceleris aperire crimina, quorum gratia nos iniuste eiecerunt: dentur nobis commentaria, libelli proferantur in medium, veniant accusatores mei, sedeat incorruptum intemperatumq. iudicium: non recuso, non renuo, immo & constanter hoc expeto. Iudicemur: crimina profecto diluemus, nosq. ostendemus innocentes, neque criminibus vllis obiectis obnoxios. Nam quæ ab eis modo gesta sunt, omni prorsus ratione carent; extra omnem ordinem, omnemq. legem & regulam Ecclesiasticam sunt: numquam id facinus, ne extremis quidem iudicijs, immo neque apud barbaros ipsos admissum est. Non Scythæ, non Sarmatæ vniquam vna ex parte iudicarunt, absente reo, neque iudicium, sed odium & apertam simultatem declinante, ac mille appellante iudices, & se ipsum innocentem asseuerante, & paratum, præsentem Orbe vniuerso, quæque obiecta diluere, ac se omnibus infontem declarare. Hæc ergo cuncta cogitantes, & a dominis meis reuerendis Episcopis manifestius planiusq. cuncta discentes: quod est partium vestrarum munus, studium vestrum & operam & diligentiam, quæso, inferre dignemini. Ita enim non nobis tantum, sed Ecclesijs quoque vniuersis gratificabimini, & a Deo mercedem accipietis, qui ob Ecclesiarum pacem semper omnia facit. Scripsimus ista & ad Venerium Mediolanensem, & ad Chromatium Aquileiensem Episcopum, Vale in Domino.] haecenus Chrysostomi ad Innocentium Papam litteræ.

Subdit autem his hæc Theodorus Romanus diaconus^a: Ad hæc rescripsit beatus Innocentius Papa; communiq. vtriusque partis admissa, Theophili iudicium cassum atque

INNOCENTIVS PAPA
QVID IN CAUSA
IOANNIS.

irritum esse decreuit, dicens oportere conlari aliam irreprehensibilem Synodum Occidentalium & Orientalium sacerdotum, cedentibus Concilio amicis primum, deinde inimicis: neutrarum quippe partium vt plurimum rectum esse iudicium. Paucis post diebus aduenit Petrus quidam Theophili presbyter vna cum Martyrio Ecclesie Constantinopolitane diacono, ipsius epistolas deferens, & quaedam simul commentariola, in quibus apparebat Ioannem a triginta sex damnatum Episcopis, ex quibus vigintinoem Aegyptij, septem reliqui ex alijs regionibus erant. Ea commentaria cum legisset Papa Innocentius, comperissetque neque culpas esse graues, neque presentem Ioannem fuisse, neque in faciem reprehensum; insaniam Theophili magis ac magis exhorruit, quod contra absentem adeo saeuam immitemque sententiam euouisset. His igitur a se dimissis cum litteris grauibus temeritatem illius laceffentibus, sese ad orationis studium contulit; indistinctoq. Ecclesie ieiunio, cum lacrymis diuinam precabatur clementiam, vt huiusmodi seditiones & scandala scissuraq. tollerentur, & pacis ac fraternitatis amor integra membrorum compage redderetur. Fuit autem epistolae ista sententia:

QVID INNOCENT. PAPA
AD THEOPHILUM.

Frater Theophile, nos & te & fratrem nostrum Ioannem communionis nostrae esse decreuimus, sicuti & in prioribus litteris aperte satis expressimus: & nunc in nostra sententia & voluntate perdurantes, rursus eadem scribimus. Et quotiescumque scripseris, nisi debitum sequatur conueniensque iudicium, propter ea quae magno cum dedecore sunt gesta, possibile non est nos a Ioannis communionem discedere. Itaque si conscientiae confidis, tu quoque iudicio accurre ad Synodum proxime in Christo celebrandam, & illic iuxta Niceni Concilij canones & decreta contende: alios (*ab his scilicet diuersos*) Romana non admittit Ecclesia. Quod si obtinueris, euidens & irrefragabilis erit ratio tua.] hucusque ad Theophilum Innocentius: quas autem ad Ioannem Chrysostomum dedit litteras, non extant. Ipse quidem affirmat Palladius^a, Demetrium Episcopum, vnum ex legatis a Chrysostomo missis, litteras ab Innocentio scriptas vniuersis magno praconio per Orientales Ecclesias. sunt haec verba Palladij, cum agit de eiusdem Demetrii secundo aduentu Romam: Post istos venit secundo Demetrius Episcopus Paphlagonis, qui peragrato Oriente praedicauerat communionem Ecclesiae Romanae cum Episcopo Ioanne, testibus Papae Innocentij litteris, &c.] Vides quanti momenti habita fuerit communicatio cum Romana Ecclesia, & quantae auctoritatis litterae essent ipsius Romani Pontificis: adeo vt plane significaretur omnibus, illis esse communicandum, quibuscum Romana communicaret Ecclesia, ac proinde Ioanni Chrysostomo inharendum: id iure quidem; sed vis tyrannica in omne ius fasque insurrexit armata.

a Pallad. in dialog.
SICARII IN
S. IOANN. CHRYSOSTOMVM
IMMITTENTVR.

Quid vero interea acciderit ipsi Ioanni Chrysostomo Constantinopoli commoranti, in diesque ad expulsionem suam satellites expectanti, iam videamus. Qui canones haereticorum in ipsum primum omnium adduxere, quiq. Imperatorem in eundem concitauerunt, impulerunt Augustam, atque milites immiserunt; nefas aggrediuntur horrendum, dum & in necem ipsius sanctissimi viri Ioannis sicarios mercede conducunt. Quomodo autem id factum sit, Sozomenus ita describit^b: Eadem tempestate, vir quidam daemone agitatus, seu agitari creditus, gladiolum habens, & velut ad caedem Ioannis instructus, sed facinus nondum aggressus, deprehenditur; & a multitudine, tamquam pretio ad faciendas insidias ductus esset, captus ad Hyparchum adducitur: quem tamen Ioannes, missis aliquot Episcopis secum versantibus, liberauit, antequam supplicio afficeretur.

b Sozom. lib. 8.
c. 21.

Postea vero & Elpidij presbyteri (qui quidem diaconi manifestus hostis erat) seruus in Episcopales aedes effuso cursu irrupit. Eum agnitum quidam ex ijs qui forte aderant, e cursu remoratus est, & causam cursus inquisiuit. Ille vero nihil respondens, confestim cultello hominem pungit, & post eum etiam alterum, qui ad huius caedem exclamauerat; quinetiam praeter hos tertium vulnerat. Tumultuantibus igitur cum clamore his qui aderant, conuersus aufugit. et cum hi qui eum persequerentur, eos qui procul erant, adhortarentur vt fugientem comprehenderent: ex balneo quidam accurrens, ex quo recens lotus progrediebatur, illum apprehendit, ac letaliter ab illo percussus mortuus extenditur. Tandem vero cum a multitudine vndique cinctus, ac vix demum comprehensus esset, adducunt eum ad Palatium; & ibi tum hostium Ioannis insidias, tum hunc ipsum homicidam, tum & huius facinoris instigatores contestati, supplicio afficiendos esse, vociferantur. Itaque Hyparchus, vt iram populi mitigaret, illum tantum supplicio affecturus accepit.] ceterum ab aduersarijs Ioannis fuisse liberatum, testatur Palladius, dum ita ait^c: Elpidij

DE SICARIO
ELPIDII FAMILIO.

c Pallad. in dialog.

Apidij presbyteri famulus, quinquaginta (vt aiunt) numismatibus, vt Ioannem dolo interficeret, mercede conductus, deprehensusque. qui tres haberet gladios, eos qui se deprehenderent, septem singulatim percussit: ex his quatuor continuo sepulti sunt; tres diutissime curati, sanati sunt, homicida illo absoluto.] haec Palladius. subdit vero Sozomenus^a: Ex eo tempore Ioannem custodierunt qui in populo feruentiores erant, noctu iuxta & interdum vicissim domum Episcopalem circumfidentes.] haec ipse. At quae ista paulo post secuta sint, Palladius ita narrat^b:

a Sozom. lib. 8.
c. 21.

b Pallad. in dialog.

Completa vero Quinquagesima, post diuinum diem ingressi Acacius & Seuerianus Antiochusque, atque Cyrinus ad Imperatorem Arcadium, dicunt ei: Rex tu a Deo nobis datus es, nemini subditus, omnibus dominans: licet tibi, quodcumque vis, facere. Noli esse presbyteris mitior, & Episcopis sanctior. Diximus tibi, praesentibus omnibus: Super caput nostrum sit Ioannis depositio: Noli igitur vni hominum parcere in perniciem omnium nostrum. Iudaicis sane & verbis & rebus persuadentes Regi. Misso itaque Rex Patricio Notario suo, ista Ioanni mandat: Acacius & Antiochus & Seuerianus atque Cyrinus damnationem tuam super caput suum posuerunt. Te ipsum ergo commendans Deo, ecclesia egredere. Ita Episcopus Ioannes post apertam nihilque obumbratam iussionem Episcopo discedens vna cum Episcopis, dixit omnibus: Venite oremus, & in angulo ecclesiae congregiamur. latus quidem de se, sed de populi maerore & afflictione subtristis. Protinus quidam ex primarijs ciuitatis vir fidelis Ioanni significat: Quoniam Lucius vir audax, & facie impudens, paratus est in lauacro publico cum militibus suis, si forte contradicas aut differas, etiam inuitum trahere & expellere. Fit autem magna in plebe commotio: Festina clam egredi, ne in tuum auxilium confluens populus bellum cum militibus conferat.

IOANNES INTREPIDVS RECDERE.

Cum vero Ioannes osculatus cum lacrymis ex Episcopis quosdam (ceteros enim osculari non sinebat ingens miserationis affectus) orauit: reliquis qui erant intus in Sacrario, dicens: Manete hic interim, vt profectus modicum requiescam. Ingressus autem Baptistrium, Olympiadem vocat, quae ab ecclesia non discedebat, vna cum Pentadia & Procula diaconissis, Siluinam quoque beati Nebridij coniugem, quae viduitatem suam praecipua virtute & honestate decorabat (*clarissima erant haec femina nobilitate & virtute praestantissima, de quibus superius pluribus dictum est*) dixitque eis: Venite huc filiae, audite me. Quae de me sunt (vt video) finem habent: cursum meum consummaui, neque ultra forte videbitis faciem meam. hoc vnum rogo, hoc deprecor, ne qua ex vobis solitam beneuolentiam deserat: & quicumque non sponte fuerit ordinatus, neque id villo quaesierit ambitu, de consensu omnium, ei caput vestrum inclinate, vt Ioanni, per omnia: non enim esse Ecclesia sine Episcopo potest. Atque ita miseremini mei, & in orationibus vestris semper memneritis mei. Ad haec illae profusae cum gemitu & eiulatu ante sacra eius vestigia volutabantur. Tunc ille cuidam ex honestioribus presbyteris annuens: Tollite (inquit) eas hinc, ne multitudinem perturbent. Sic ergo impeditae modicum, locum illi dedere abeundi.

SALVAT SVOS IOANNES DISCES SVRVS.

Ita demum egressus est ad Orientalem partem (nihil enim apud illum occidentale erat) iumentum, cui sedere consueuerat, stare ante Occidentalem portam iubens, vbi atrium erat; vt ita ab se amoueret populos, ea ex parte eum profecturum praestolantes. Egressus est cum illo Angelus quoque ecclesiae, ipsius solitudinem non ferens, quam principatus mali atque potestates effecerant, theatri facie profecto rebus imposita. Erat enim theatri in morem clamor & impiorum lasciuientium sibilus, dum eos culparent omnes, & Iudaei ipsi atque Gentiles exhorrescerent. Nam velut in carcere, plagae illic ac viscerum cruciatus a militibus inferebantur, deficientibus omnibus animae viribus, tum ob magistri amissionem, tum ob blasphemiam in Deum. Vbi enim peccatorum solet esse remissio, ibi sanguinis erat effusio.] Quam autem celfo animo fuerit ista perferens Ioannes, testis quidem est epistola ab ipso paulo post ad Cyriacum^c data, qua etiam quae hoc tempore suae fuerint cogitationes, his verbis significat: Etenim ego cum e ciuitate fugarer, nihil horum curabam, sed dicebam intra memetipsum: Si quidem vult me Regina exulem; agat in exilium: Domini est terra, & plenitudo eius. Et si vult secare; secet: idem passus est Isaias, subscribat illi. Si vult in pelagus mittere; Ionae recordabor. Si vult in caminum iniicere: idem passi sunt tres illi pueri. Si me feris vult obijcere; obijciat: Danielis in lacum leonibus obiecti recordabor. Si me lapidare vult; lapidet me: Stephanum habeo primum martyrem socium. Si & caput tollere vult; tollat: habeo socium Ioannem Baptistam. Et si substantiam auferre; auferat: Nudus^d exiui de vtero matris meae, & nudus re-

IO. CHRYSOSTOMVS RECDIT AB ECCLESIA.

c Chrysof. epist. 3. ad Cyriac. tom. 5.

IOANNES INTREPIDVS ANIMVS.

d Iob 1.

A *Prorog.* 28. dus reuertar illuc, &c.] ita plane contigit ei iuxta illud diuinum oraculum^a: Iustus confidit vt leo.] Quid autem post Ioannis egressum acciderit Constantinopoli de basilica incendio, Palladius ita subdit:

CONFLAGRATIO ECCLESIAE.

Post ineffabiles illas tenebras, immensamq. caliginem, flamma de medio throno, in quo Ioannes sedere consueuerat, & velut medio in corpore positum cor, eloquium Domini ceteris membris exponere; repente profiliens verbi Dei doctorem requirebat: quem vbi non inuenit, sedem totam depalcebatur, ac speciem arboris praeferebat, & per carinas in sublime se porrigens, ad tectum vsque serpebat, atque viperam in morem, ventre exeso, in dorso tectorum ecclesiae ferebatur, Deo mercedem iniustitiae iam hinc veluti destinata huius auctoribus sceleris poenam reddente; ad eorum correptionem esse emendationem, qui ex huiusmodi prodigiorum facie corripisci nesciunt: neque ob id solum, verum vt esset feralis illius Synodi perpetuum monumentum. Nec mirum de ecclesia, cum Senatus quoque ipsius sedem e regione licet ecclesiae sitam, multis tamen disunctam passibus, die media, ignis ille interiectam populi multitudinem, pontis instar, per medium innoxie transiliens, attigerit, atque violauerit, non prius partem ecclesiae propinquam, ne huiusmodi casum propinquitati adscribamus, sed partem aulae regiae proximam, vt miraculum diuinitus illatum per id ambigeret nemo. Vidisses inter duos ignium montes vulgus innocuum ad sua ministeria pertransire. In hunc modum ignis ille circumuolans, & tamquam mare inundans Austrinis flatibus concitatum, veluti condito quodam pergebat, adiacentia tecta demolitus; soliq. pepercit aedulae, in qua sacrorum vasorum multitudo fuerat condita, non auri & argenti materiam reueritus, sed ne obrectatoribus praerberet mendacij locum, vt sanctum insimulare virum possent, quod pretiosae suppellectilis aliquid asportasset. Ita ignis impetu in anteriora cohibito, retro redire incepit; eorum ferme inuidiam inquirens, qui id scelus admiserant, ad insaniam Theophili perpetuo dedecore notandam, qui illum, ob asportata pretiosa quaeque, ecclesia eiecitur autumat. Nulla ignis illo impetu animae amissio contigit, non hominum, non brutorum: ceterum sordes illic scelerate conuersantium vis illa incendij diluebat; ab hora sexta vsque ad nonam igne dominante, ita tribus horis tanti operis moles absumpta est.] haecenus de incendio ex Palladio, cunctarum rerum praesente inspectore.

Contigit autem eiusmodi incendium eodem plane tempore, quo egressus est Ioannes ab ecclesia in exilium deportandus: prodigiosum quidem fuisse & haud humana opera excitatum, post Palladium Marcellinus & complures^b alij affirmarunt. Porro ea de re conflictatum est inter vtramque partem, altera alteri illud contentiose impingente. De quibus controuersijs ita Sozomenus^c: Huius (inquit) rei causam sibi vicissim ac mutuo impingebant. Atque hostes quidem Ioannis, eius fautores insimulabant, ideo hoc fecisse, quod ob Synodi suffragium indignarentur. Hi vero, se calumnijs illorum circumueniri, aiebant, & ab illis ipso facta sibi imputari, qui se vna cum ecclesia ipsa exurere voluerint.] quippe quod (vt idem ait) qui intus erant, clausis ianuis, diu obnisi fuerant, ne aduersarij ingrederentur. Tribuit id ipsum Socrates^d Ioannis fautoribus: credidit hoc itidem Zosimus publica quadam fama sparsum ex habitis de Ioannis sectatoribus publicis quaestionibus, cum de incendiarijs exactissima quaestio haberetur. Sed quod nemo inuentus sit, qui de perpetrato scelere vel leuissimam suspicionem fecerit: plane ad alios prorsus, si non ad miraculum ob numen offensum, pertinere perpetratum facinus docuere. At cum in eodem incendio plura sit considerare miracula; de primo dubitandum non esse videtur. Quomodo enim incendium in thronum in medio ecclesiae situm, vbi concionari Ioannes solebat, vbi frequentissimus populus aderat, secreto absque multis arbitris immitti potuit? Vel quonam pacto, vno deorsum in terra sito ambone, in quo Ioannes concionari consueuerat, conflagrante, tam cito in sublime, vt nemo prohibere valuerit, elati sunt flammarum globi, vt altissimae basilicae tectum peruaserint? Vel rursus (quod omnes admirati sunt) quonam tanta potentia, vt intersitio plateae sepositas Senatus aedes, idem pertingendi & absumendi habuerit incendium facultatem? Haec quidem quisque considerans priuatis affectibus liber, non puto hominis studio, sed diuino illud adscripturum esse prodigio. At Zosimus^e Ethnicus sicut deplorat tunc in Senatoria domo incensa simulacra Musarum, quae Helicone illuc translata sub Constantino fuerant; ita mirifice exultauit de simulacris Iouis atque Mineruae pro foribus positis absque laesione repertis, multa delirans. De quaestionibus autem a Praefectis eiusdem incendij causa dire habitis, paulo inferius dicturi sumus.

Sic igitur

A Sic igitur abducto S. Ioanne, plane illud accidit, quod Dominus dixerat^a: Percutiam partem a Marc. 14. storem, & dispergentur oves.] ad mare alijs (vt ait Sozomenus^b) properantibus, profecurum b Sozom. lib. 8. c. 22. ris Ioannis vestigia, tamquam cum intercepturis; alijs fugam ex timore ingruentis militiae arripientibus. De Episcopis vero eidem Ioanni fauentibus ista Palladius^c: Episcopi partim quidem inclusi tenebantur, partim trahebantur ad custodias, partim etiam delitescabant. Ioannes autem vna cum Cyriaco & Eulifio a Praefecto militibus vincti in Bithyniam ducebantur, non sine cominatione supplicij, quod ecclesia fuisset incensa. Postea vero Cyriacus & Eulifius cum reliquis clericis vincti adducti, atque innocentes comprobati dimissi sunt. Ioannes vero beatissimus ad reliquam fiduciam postremum hoc addidit constantiae documentum, scribens illis in hunc modum: Etsi in alijs locus respondendi mihi datus non est: vel saltem in facto ecclesiae audiam, si quid (vt dicitis) auctor incendij fui. Ne in hoc quidem auditus, a militibus in Armeniae oppidum remotissimum ducitur, vt ab Isauris, qui noctu & interdum illud obsidebant, necaretur: Cucufus id appellatur.] sed de migratione Cucufum postea.

Haec quidem gesta esse hoc anno sub Consulatu sexto Honorij Augusti & Aristeneti, Socrates^d auctor est. Sed quoniam haec omnia a Marcellino sub anni superioris Consulibus referri videntur: ad omnem tollendam de hoc dubitationem, ex eo etiam id exploratissimum redditur, quod de Arfacio Ioannis successore iam creato habetur mentio in rescripto Imperatoris Arcadij dato^e hoc anno sub huius anni Consulibus, decimoquarto Kal. Decembris; adeo vt non potuerit subrogatus esse anno superiori: nam cum Palladius^f eum sedisse dicat annum vnum & menses tantum duos, ad dictum tempus anni huius minime potuit peruenisse. vnde & dicimus, affirmare necesse esse, hoc anno depositum S. Ioannem **C** Chrysofomum, in locumq. eius subrogatum esse Arfacium. Magno quidem & occulto Dei iudicio & incomprehensibili plane accidit, vt in locum eloquentissimi viri succederet homo penitus infantissimus, decrepatus senex, & spiritualis exercitationis ignarus: talem plane fuisse ferunt Arfacium. Accidit nunc idem, quod ante sub Theodosio Maiore itidem Constantinopoli euenisse vidimus, nempe in sedem Magni Gregorij cognomato Theologi successum fuisse hominem catechumenum, sacrorum dogmatum penitus imperitum, eundemq. eiusdem Arfacij germanum. Sicq. duos amplissimos viros, quorum numquam patres visa est Catholica Ecclesia habuisse, tales post se & ab se longe dissimiles consecutos esse Episcopos successores.

At quod ad Arfacij electionem pertinet; mature quidem Ioannis aduersarij eam perficere conati sunt, quo omnem spem auferrent eidem Ioanni, atque eius sectatoribus, denuo fore **D** amplius in sedem restituendum, longeque aliter euenturum sciret atque antea contigisset. Sicq. cum de substituendo aliquem in locum eius ab aduersarijs solerti studio agitur; itur in eam sententiam, vt Arfacius eius Ecclesiae presbyter eligeretur Constantinopolitanae sedis Antistes: de quo ista Palladius^g: Arfacius autem beati Nectarij frater, Ioannis viri per omnia probati disertiq. substituitur loco: homo, quem pisces facundia, & cantu^h ranae superarent (interdum enim & actio loquitur, maxime cum bona & honesta fuerit) * actu qui cum anno vno & duobus mensibus vixisset, mortuus est: ipsa Dei Evangelia in fine vitae contestatus, se fratri Nectario sub iureiurando fuisse pollicitum, numquam ordinationem Episcopatus admissurum, cum illi exprobraret quod noluisset Tarfensi Ecclesiae praefici. Fuit illi periurij causa primum quidem vanitas sua, per quam despondebat sibi, vt sic dicam, uxorem fratris sui: deinde confusio quoque, cum frater suus hac de re quodammodo propheticè illum arguisset.] haec de Arfacio Palladius.

Vix credi potest, quanto maerore affecti sint pij omnes veritatis amantes, Ioannis Chrysofomi studiosi, cum viderent adeo disparem in sede eius sedere Antistitem: quod quidem intolerabile plane visum est cum ceteris omnibus, tum magnae illi Olympiadi; cuius consolandi causa binas illas prolixiores Ioannes ad eam epistolas dedit, in quarum **E** priori inter alia (quod ad haec spectat) sic aitⁱ: Quid autem eo nomine perturbatione afficeris, animumq. deijcis, quod ille eiecitur sit, ille contra introductus? Christus in Cruce agebatur^j, ac Barrabas latro poscebatur; atque corruptum vulgus sicarium potius, quam salutis vindicem, ac tot beneficiorum auctorem, conseruandum esse clamabat, &c.] agit de his quidem pluribus: & posteriori epistola^k eadem refricans, addit: Cum ad te (inquit) allatum fuerit, Ecclesiarum aliam pessumijisse, aliam tempestate iactari, aliam sauis fluctibus obrui, alias etiam grauissimis cladibus affici, quippe quae vel partim lupum pro pastore, vel

^a Leo in encomio de reb. Ioan. Chrysof. Metaphr. in Vit. Ioan. & alij. ^b Soz. lib. 8. c. 22. DE CAUSA INCENDII DIUERSORVM SENTENTIAE. ^c Socrat. lib. 6. cap. 16.

^e Zosim. lib. 9.

^d Socrat. lib. 6. c. 16.

DE TEMPORE POSTERIORIS EXILII

IOANNIS CHRYSOST.

^e l. 16. de his qui pro relig. contend. Cod. Theod. ^f Pallad. dialog.

ARSACIUS CREATVR EPISCOPVS CONSTANTINOP.

^g Pallad. in dialog.

^h actus

MAERORIORVM OB ARSACIUM SUBSTITVTVM.

ⁱ Chrysof. epist. 1.

^j Matth. 27.

^k Chrysof. epist. 2.

re, vel prædonem pro gubernatore, vel carnificem pro medico acceperint; doleas quidem licet (neque enim hæc sine doloris sensu ferre oportet) verum ita doleas, vt dolori modum imponas.] hæc ipse,

LYCTVS CIVIVM CONSTANTINOPOLITANORVM.

Porro ordinato Arfacio, videre erat pastorem, seu dicā mercenarium, immo æquius futuram ascendente aliunde in ouile ouium, ab omnibus deferri, agere solitarium, ac sine populo non audiente vocem alienorum. Et licet interdum Augusti & Augustæ satellites, alijq. pauci ex clero vel populo Ioannis aduersarij in ecclesia cum illo coirent; scenæ potius ac fictæ fabulæ reddebat ea res speciem, quam Fidelium cœtus diuino afflante Spiritu congregati. Quod si interdum magno fastu, cum sæculari apparitura antambulonibus præcuntibus, Arfacius per vrbis vias perambulet; auerso vultu alij cum inspicere, terga vertere alij, ne conspicerent, voce vero omnes eum execrari, atque penitus abominari, Ioannis vero nomen commemorare, gemitibusq. inuocare non cessabant. Ioannes vnus in ore, B in votis & expectatione cunctis erat: hunc suspirijs ac fletibus compellabant. Iugis & dulcis memoria eius charitatis, qua oues sibi creditas diuino iugiter pascebat eloquio. Et qui peritiores & diuinarum Scripturarum scientia aliqua imbuti essent, ex Hieremiæ Threnis opportune aliquid lugubre oecinerere non desinebant, atque illud frequentius ingeminare gementes^a: Cecidit corona capitis nostri: propterea mæstum factum est cor nostrum: ideo contenebrati sunt oculi nostri.]

Thren. 5.

IOANNIS NOMEN AB OMNIBVS FIIS INVITA EVDOKIA PRAEDICATVR.

Sed hæc haud diu permessa sunt publice ferri, & ore libero iactitari. Fecit enim sæuitia magistratum, vt grassantibus per vrbem vbique militibus, hos cædentibus, illos in carcerem trahentibus, omnibus vero minas acerbissimas inferentibus; iam vel nomine tenus recoluisse Ioannem, loco magni criminis esset. Videre erat miserabile vbique spectaculum, duci ad tribunal Episcopos atque clericos, trahi perinde ac ab hostibus captas clarissimas feminas, opificesq. quos sciebant Ioannis esse studiosos, & communionem Arfacij execrari: facies vrbis mærens, omniq. ex parte lugubris, non secus ac si dedita esset in manus hostium. Nam cum non communicantes cum Arfacio, perduelles haberentur Imperij: hi omnes veluti maiestatis criminis rei deferebantur. Haud enim exatiari potuit Eudoxiæ animus Ioannis expulsionem & exilio: astuabat furore, fremebat spiritu: cum quem Cucufum relegari mandarant, audiret in animis ciuium iugiter viuere, ac maiori gloria ferri per vrbem ceu coronatum athletam ac iam martyrij candidatum, qui post se triumphantem exercitum duceret, illorum nimirum qui gloriarentur ob iustitiam persecutionem pati, sponteq. ac magna alacritate ad carceres pergerent, trahentes a quibus vincti perducebantur, summam in his singulis præferentes animi constantiam; redijisse dicentes, magna inuidia persecutorum, fertile tempus captandi martyrium, comparandi coronas, ad quas lucrandas tam opportuna bene vtendum esse dicebant occasione, quam maiores magno pretio redemissent. Quidnam faceret debilis, languens, & enervata malitia, iam non habet: arctatur atque comprimitur inter angustias. Si feriat, perpetua feritur infamia, indelebiliq. macula persecutionis aspergitur: quod sæuire in Christianos, idem sit atque Neronem repræsentare. Si parcat, victam se ab aduersarijs erubescat, quos iam vicisse putabat. Sed quod animus, quem semel praua infecit affectio, in id quod deterius est, propensior esse soleat: solutis omnibus immo ruptis rationis habenis, furore percitus fertur in præceps: nihil non agit, nec quicquam prætermittit intactum, quo omnes ad communicandum Arfacio vi metuq. perducatur, abstrahatq. omnes a communicatione Ioannis, quos opprobrij causa, non Christianos, sed Ioannitas nuncupat; quos veluti sacrilegos, notatos infamia, perinde ac monstrum exhorrescit.

QUID PASSI EXTERNI EPISCOPI IN SVIS ECCLESIIIS.

Pallad. dialog.

At nequaquam angustia vnus vrbis, licet amplissima, finibus tâta crudelitas arctabatur, sed longe lateq. per totum Orientem furentius grassabatur. Quidnam autem inhumanitatis in alios absentes Episcopos Ioanni communicantes, qui erant ex Theophilo, exercuerint, Palladius subdit his verbis^b: In tantam vero acerbissimam infamiam Episcopi omnes de communione Theophili per totum Orientem (sicut monachus rediens retulit) deuenerunt, vt ex his plerique non modo debitam humanitatem non exhiberent; verum milites, datis muneribus, inducerent, vt eos ocyus ciuitatibus pellerent. Sunt autem qui ista gessere, Tarsensis, & Antiochenus, & Cæsariensis, & ante omnes Ancyranus, & Pelusiensis Episcopi, partim donis, partim etiã minis militum animos contra eos ita efferrantes, vt ne laicos quidem eos hospitio excipere cupientes permitterent, sicut in epistolis canonicis Caio contra Episcopum quemdam scribit beatus Ioannes,] & post hæc Laudabat

A Laudabat autem atque mirabatur Secundæ Cappadociæ Episcopos, vt qui actis in exilium Episcopis magnum ostendissent miserationis affectum; & in primis Theodorum Tyanaum mitissimum virum, Bosphoriumq. Colonia, qui quadragesimum in Episcopatu agebat annum (ad quem extant epistola Gregorij Nazianzenij officij plenæ) & Serapionem Ostracinae quadragesimum & quintum annum in pastoralis officio prætergressum.] Sic vides, paucis exceptis, a reliquis improbum esse conflatum schisma, vt ne ad laicam quidem communionem acciperent eos, quos scirent Ioannis Chrysostomi, tanti Patris studiosos: hos enim quasi a Catholica Ecclesia alienos, Ioannitas improprij causa dictos, execrabantur; vt per eos non steterit, quo minus vniuersa toto Orbe diffusa Ecclesia fuerit nefario schismate vbique conscissa.

IN SVTA QD. TB A B A T T

At parum fuit ipsos horum exhorruisse consortium; quinetiam ad mortem vsque, cum B licuit, ijdem eos fuerunt insecuti: declararunt id quidem Constantinopoli, vbi pro arbitrio magistratum Officijs, annuente Principe & vxore eius Eudoxia, vterentur. Quænam autem aduersus eos qui Ioannis partis dicerentur, exhibitæ fuerint prætextu incendij quæstiones, iam dicere aggrediamur. Miraberis plane, lector, sub Christiano, eodemq. Catholico Imperatore, pristina aduersus pios esse reuocata martyria. Præterijisse hæc silentio Socrates^a voluit, vbi post incendium recensitum, hæc addit: Quibus autem incommodis Optatus vrbis Constantinopolis Præfectus, religionis professione Gentilis, & propterea Christianis infestus, Ioannis amicos affecerit, & quam graua supplicia quampluribus illorum irrogarit, silentio prætereundum censeo.] exhorruit plane homo quantumlibet Nouatianæ sectæ errore a nobis diuisus, adeo crudelia in Catholicos per magistratus exhibitæ cruciamenta recensere. Sozomenus vero vnus Eutropij tantum meminit, atque paucis quidem his verbis^b:

DIRAE QUAE STIONES OB INCENDIVM HABITAE.

Socras. lib. 6. cap. 16.

b Sozom. lib. 8. c. 24.

EVTROPII MARTYRIVM

c Pallad. in dialog.

Eodem tempore & Eutropius quidam lector productus, vt eos indicaret, qui templo ignem iniecissent: quamuis illi & loris & fustibus & vngulis latera genæq. discerperentur; quamuis insuper faces ardentes corpore sustineret, & quidem iuuenis & tenellæ cutis existens: nihil tamen se scire confessus est. Qui quidem post ea tormenta includitur in carcerem, in quo non multo post moritur.] hæc ipse, multa de eo præteriens, quæ ex Palladio^c reddenda putamus. ait enim: Eutropius beatissimus, virgo purus, cantor, cæsus, & latera & frontem vsque adeo sectus, vt supercilia quoque vellerentur; lapidibus postremo ad latera, ossibus iam nudatis, vtrinque admotis, in ligno moritur. Media quoque nocte, clam ab his qui hoc egerat, sacerdotalis ordinis viris sepelitur, Deo illius morti dignum testimonium perhibente, quod passionem Redemptoris esset imitatus: audita enim D plallentium cælitum vox Angelicas patefecit excubias.] hæc Palladius. Huius dies natalis, reddita Ecclesiæ pace, non Constantinopolitanæ tantum Ecclesiæ, sed toto Christiano Orbi anniuersaria memoria celebrandus, publicis Ecclesiæ adnotatus est tabulis^d, vna cum Tigrio presbytero eodem tempore martyrio coronato: de quo ista^e Sozomenus: Eadem occasione etiam Tigrius presbyter vestibus exutus, flagris in tergum cæsus, manibus ac pedibus vinctus, & extensus, membris dissolutus fuit. Erat hic natione barbarus & eunuchus, sed non a natiuitate.] Ceterum adeo vehemens ista fuit de incendiarijs inquisitio, vt etiam clarissimæ feminæ ea de causa adductæ fuerint in quæstionem, vt inter alias nobilissimæ Olympias & Pentadia diaconissæ, de quibus paulo post dicturi sumus.

d Martyr. Rom. 12. Ianuar. e Soz. lib. 8. c. 24. TIGRII PRESBYTERI MARTYRIVM.

Ne autem quæstiones ob incendium vltius grassarentur, Studij Præfectus Prætorio intercessisse videtur apud Imperatorem, vt ab ipso datum ad eum rescriptum significare videtur, quod sic se habet^f:

INQUISITIO INCENDIARIORVM COHIBITA. f l 37. de Episc. & cler. C. Theod.

Quoniam personæ ad inquisitionem perpetrati incendij (vt tui culminis suggestio patefecit) nequeunt inueniri: clericos custodia relaxamus; ita vt nauibus impositi, ad lares proprios reuertantur. Nec proscriptionis periculo domus careant, quas Episcopos vel clericos peregrinos post publicationem edictorum & nostræ serenitatis affatus probabitur suscepisse. Pari forma seruanda, si quæ domus ciues clericos noua & tumultuosa conuenticula extra ecclesiam celebrantes suscepissent. Ad obseruandos * siquidem seditionis aditus, id nostro sedit arbitrio, vt omnes Episcopi & clerici peregrini ab hac sacratissima vrbe pellantur. Dat. quarto Kalend. Septembris, Constantinopoli, Honorio sextum & Aristeneto Consulibus.] Paulo post autem, nempe sequenti mense, idem Imperator ad eundem Præfectum Prætorio pro stabilienda quoque pace (vt sibi videbatur) de cohibendis seruis a conuenticulis ista rescriptit^g:

g l. 5. de his qui pro relig. cõstend. Cod. Theod.

Siquis

Si quis seruos in hac sacratissima vrbe possideat, eos a tumultuosis conuenticulis faciat A temperare: sciens se pro singulis seruis, qui interesse conuentibus interdictis fuerint comprehensi, trium librarum auri dispendio ferendum, seruis videlicet puniendis.] subdit & de collegijs opificum, quæ Corpora nominabant, eadem prohibitio his verbis: Quam formam in numularijs, ceterisque huius almæ vrbis Corporibus volumus sub pœna grauiore seruari: vt vnumquodque Corpus pro his qui de suo numero cœuentus celebrare illicitos detegerentur, ad quinquaginta pondo auri solutionem multæ nomine adstringatur. Dat. tertio Idus Septembris, Constantinopoli, Honorio A. sextum & Aristeneto Conf.] Sed mense Nouembris huius quoque anni idem Arcadius ad Eutychianum rescripsit a de his quæ foris agenda essent. Quod enim qui prohibiti erant seorsum conuenire Constantinopoli, ijdem extra urbem in prouincijs, eos qui Theophili communicationis erant & Arfacij auersantes, in vnum conuenire cœperunt, vitantes omnes Ioannis Chryso- B stomi aduersarios: aduersus eos hæc idem Arcadius Imperator rescripsit:

Rectores prouinciarum moneantur, vt conuentus eorum arceantur illiciti, qui Orthodoxorum religione suffulti, spretis sacrosanctis ecclesijs, alio conuenire conantur: His qui ab Arfacij, Theophili, Porphyrij reuerendissimorum sacræ legis Anustitum communione dissentiunt, ab Ecclesia proculdubio repellendis. Dat. XIII. Kal. Decembris, Constantinopoli, Honorio A. VI. & Aristeneto Conf.]

Quisnam autem fuerit Porphyrius iste, cuius communicatio commendatur, iam dicendum est. Fuit iste Antiochenus Episcopus, hoc anno, quo Ioannes Chrysostomus in Armeniam deportatur, in locum Flauiani subrogatus. Hoc nempe anno defunctum esse Flauianum, cum sedisset annos vigintitres, auctor est Palladius b, dum agit de subrogatione Porphyrij. At qualis hic fuerit, suis idem auctor pingit coloribus, cum hæc ait: Porphyrius iste in Ecclesia diutius versatus, & diaconi & sacerdotis perfunctus officio est: sed plane nihil habuit in moribus grauitatis, & in nullo vnumquam Ecclesiæ spiritaliter contulit. Ceterum vicinis & religiosis Episcopis infestus iugiter, quod ex maxima esset ciuitate, & amicos haberet Principes, iudicia intrabat, honestisq. ordinationibus insidias tendens, morum astu, versutiaq. tempestiue Episcopis subrepebat, inuitos quoque (vt ita dixerim) ad leues ordinationes ac nouas trahens.] & paulo post: Castimonie itaque & aduersus carnis voluptates continentia inimicus est, non secus ac vultur vnguentis; adeo vt etiam Sodomitico crimini obnoxium fama vulgauerit.] & inferius: Magorum & aurigarum, & eorum qui veteres fabulas inhonesto motu & obuerso crure præferrent, principem ac socium esse. Magis namque opem ferre, atque amice congregari, vsque adeo non declinauit, vt etiam in commentarijs variorum magistratum hoc illi crimini datum sit.] ac D deinde: Aiunt illum præter cetera scelera, sacra quoque vasa post ordinationem suam confasse, Principibusq. largitum aurum: vt plane perspicuum sit, eum non ratione, sed tyrannide obtinuisse eos, qui infelici sorte sibi sunt subditi.

Nam quo tempore Ioannes in Armeniam extorris actus, Flauianus quoque Antiochenus Episcopus migravit ad Christum: animaduertit Porphyrius populum omnem in Constantium diaconum coniecisse oculos, virosq. & mulieres ex eo pendere, qui a teneris (vt aiunt) vnguculis seruierat Ecclesiæ, vir (iuxta historiam Iudicum) ambidexter; quippe quæ putabatur illius læua, dexteram aliorum facile superabat. Fuerat enim is primum ab epistolis: quo munere perfunctus absque turpis lucri suspitione vlla, lector deinde, ac postmodum diaconus est ordinatus.] ac rursus inferius: Est quippe Constantius ipse supra ceteros mitis actu, ac contemplatione singularis, celeriter conspiciatur omnia, magna E cum grauitate exercet, sapiens, strenuus, misericors, cupiditatis inimicus, in iudicio iustus, ad iniurias patiens, in persuadendo potens: qui vt afflictos liberet, ieiunijs sapius ad vesperam vsque persistit, honestatem ipsa facie præferens, seuerus aspectu, maturus incessu, virgo purissimus, & qui florem & gratiam vultus in ipsis quoque infirmitatibus seruet. Hunc igitur tanti meriti virum pecunijs hoc modo fugandum curat.

Scriptis ad Principes: eumq. vt nouarum rerum & seditionis auctorem, obtinuit in Casum * exilio relegari. Hoc ille vbi didicit, amicorum auxilio Cyprum contendit, ibiq. seruatus est. Ipse vero Porphyrius Cyriacum & Diophantum presbyteros & clericos ceteros vexans, obseruabat tempus, in quo ciuitas omnis ad suburbana procederet. (erant secum Acacius, Seuerianus, & Antiochus, & eorum complices, in abdito tamen) Agebatur tunc celebritas Gentilium, insignis certaminibus Herculis, quæ Olympia appellat,

ADVERSVS
ET COLLE-
GIA SANCTI-
TAE POE-
NAE.

¶ l. 6. de his qui
pro relig. contēd.
Cod. Theod.

QVORVM
COMMVNIO
COMPROBE-
TVR.

¶ Pallad. in
dialog.

PORPHYRII
PRESBYTERI
ANTIOCHE-
NI PROBR-
SA VITA.

CONSTAN-
TII DIACO-
NI ANTIO-
CHENI VITA
LAVDATA.

* Casium
PORPHYRIVS
INVADIT SE-
DEM ANTIO-
CHENAM.

A pellant, in qua mulieres quoque cum turbis populorum Daphnem ad certamina spectanda properabant. In hac solitudine ciuitatis ecclesiam Porphyrius vna cum memoratis Episcopis & clericis paucis irrumpens, ordinatur clam, ianuis clausis, adeo raptim, vt metu ne deprehenderentur, nec orationem quidem perficere quiverint. Huiusmodi quippe adulterij natura gignit & facit. Porro Seuerianus & socij, accepto pretio, per montes & inuia fugere, humanum quidem effugientes metum, sed diuinam plane indignationem diuini timoris ignari incurrentes.

Vbi vero soluto spectaculo, populisq. in urbem regressis, quid factum fuisset, annunciatum est: summo dolore concitati, die illa (quod iam in vesperam declinasset) quieverunt. In crastinum vero, accepta tam immani clade, confluxere simul omnes, ignem ac stipulam ferentes, vt Porphyrium vna cum domo eius incenderent. At vero Porphyrius non ignorans quam esset exosus omnibus, relicto Deo, sese ad ducem exercitus contulit: implensq. illi manus, contra Saluatoris discipulos in aciem ducit auersum ab Isauricis bellis. Atque Isauri quidem ferocissimi Rœssum Seleuciamq. vastabant: Porphyrius vero & Valentinianus Comes cum exercitu Ecclesiam Catholicam prædabantur, Crucis signum venerabile, quod illi ferentes in humeris, Litanias in campo agebant, pedibus suis conculcantes. Modicum fluxerat tempus, cum ille ad exercitum solite mittit, agitq. apud ducem, vt suus quidem senex atrox peruersisq. moribus nocturnis præficeretur excubijs, vt licentius bonos quosque ac fideles vexans caperet ciuitatem, alius profecto Nero, cuius & mores imitari studebat. Non enim nouit ille persuadere dictione, sed summa vi & iniquitate vexare: qui Deo minime placere intendens, non errantes ad illum animas reuocare, sed serpentis implere ventrem supra pectus gradientis curat. Pergunt igitur vel inuiti populi, metuq. verberum videntur ad ecclesiam, re autem vera vitam suam execrantes, a Deo patientiæ suæ præmia se percepturos sperant.] & inferius: Clerus itaque Antiochena Ecclesiæ insignior occulte conueniens, ne ipsis quidem ecclesiæ parietibus propinquat: vna & illustrium matronarum multitudo clam conuenit, &c.] Porro huic adulterino nec legitime electo Episcopo Innocentium Romanum Pontificem nunquam communicare voluisse, Theodorus diaconus apud eundem Palladium fidem facit.

Sed (proh pudor!) sic a prauis hominibus & dierum malorum inueteratis Episcopis seducitur Arcadius Imperator, vt cui nec sanior pars cleri Antiocheni, nec nobiliores matronæ communicarent, quem nec Romanus Pontifex recepisset, adeo scœdatum moribus, corruptum turpitudinibus, omniq. ex parte inquinatum senem, hunc ipsum, tamquam Orientalis columnam Ecclesiæ, publica edita sanctione, quam nuper retulimus, celebrarit. Sed & aliam superaddidit legem, quam Theodorus Romanæ Ecclesiæ diaconus apud Palladium recitat, quæ sic se habet a:

Si quis non communicat Theophilo, Arfacio, & Porphyrio: hic Episcopatu quidem arceatur: amittat vero, si quam videtur habere substantiam pecuniarum, siue prædiorum.] ita edictum, cuius exemplar Romam allatum est a Cyriaco Episcopo, vt paulo post dicturi sumus. Quarum vigore legum in Orientali Ecclesia vbique gentium Episcoporum proscriptio facta est. Testatur & idem Theodorus, edictum insuper promulgatum fuisse aduersus eos qui clericum vel Episcopum occultassent; quod suo loco descripsimus.

Quot autem quantaq. harum vigore legum fuerint immania scelera perpetrata, quis digne oratione assequi se posse confidat? Præter illa enim quæ superius enarrata sunt, quænam passi sint Constantinopoli, qui cum Arfacio communicare renuerunt, Sozomenus E ita docet b: Etenim cum vel cum illo, vel cum familiaribus illius communicare ac precari, tutum non esse arbitrarentur; ob id quod his intermixti semper essent Ioannis hostes, ac proinde (vt dictum est) seorsum in extremis vrbis recessibus congregarentur: ad Imperatorem rei cognitio refertur. Iustus igitur cohortium dux vna cum militibus in congregatos impetum facere, multitudinem ipsam fustibus ac saxis feriens, in fugam vertit: at eos qui manifestius ac propensius Ioannis partes agebant, in vincula coniecit. Hic autem (vt fieri consuevit, vbi militibus ferocire permittitur) mulierculas ornatu suo per vim spoliant: & alij monilia, zonas aureas, collaria ac fibulas deprædantur: alij cum ipsis auriculis in aures detrahunt.] contigerunt hæc post creationem Arfacij, haud plane dissimilia illis, quæ, sedente adhuc Ioanne, ijdem milites perpetrarunt aduersus neophytos in albis adhuc agentes. Sed subdit Sozomenus:

Et quamquam tumultus ac luctus maximus per urbem accidisset: tamen ne sic quidem de

PORPHYRIVS
ARMIS DE-
FENDIT AR-
REPTAM SE-
DEM.

a Pallad. dia-
log. & l. 6. de his
qui pro relig. con-
tēd. Cod. Theod.

PORPHYRII
COMMVNIO
IMP. EDICTO
COMMENDA-
TA.

GRASSATIO
FACTA A
MILITIBVS
IN IOANNIS
STVDIOSOS.
b Sozom. lib. 8.
c. 23.

dem de amore erga Ioannem concepto remiserunt. Itaque ad ecclesiam publicam non amplius conueniebant; ac multi ne in forum quidem, neque in balnea ventitabant. Immo quibusdam ne domi quidem manere, tutum fuit: quare & exilio sibi ipsis iniuncto, ciuitate excesserunt, cum alij multi viri honesti ac mulieres probæ, tum etiam Nicerate * Bithyna apud Nicomedienfes inter nobiles genere illustres, ac perenni virginitate præstantiaq. vitæ celebris. Modestissimam inter laudatas feminas, quas nos meminimus, hanc cognoui, cum & moribus & verbis & vitæ genere concinna fuerit, ac res diuinas vsque ad mortem humanis præposuerit, ac tum fortitudine, tum prudentia aduersus impendentes aduersarum rerum casus sustinendos sese corroborarit: adeo vt neque ampliffimis bonis iniuste spoliata stomacharetur: & ex paucis quæ reliqua erant, prudentissima dispensationis ratione, & quidem ad senium prouecta, tum ipsa cum familiaribus ea quæ necessaria erant haberet, tum alijs largiter suppeditaret. Quin & pro humanitatis alacritate rerum honestarum studiosa existens, omnis generis remedia præparabat in pauperum ægrotantium vsûm, quibus ex amicis suis sanè multis frequenter opem tulit, nihil adiuantibus eos medicis consuetis: nam diuino quodam nutu, quicquid inceperat, ad felicem exitum perducebat. Atque vt summam dicam, inter nostræ memoriæ feminas laude dignas aliam nullam cognoui, quæ ad tantam probitatem ac grauitatem & reliquam virtutem conscenderit. Sed hæc quidem tametsi talis esset, vulgus tamen latuit: siquidem ob modestiam ingenij ac sapientiæ studium perpetuo late-re voluit: ita vt neque ipsa studeret ad ministræ dignitatem ascendere; neque Ioanne sapius exhortante, vniquam virginum Ecclesiasticarum primatum susceperit.] hætenus Sozomenus. Meminisse eiusdem Nicerates ipse Ioannes Chrysofomus a visus est in epistola ad Olympiadem scripta ex Arabisso posterioris exilij loco, cū ait, se misso ab ea pharmaco a morbo stomachi liberatum, his verbis: Paucis ante diebus cum ob aeris statum procliuus nobis ad vomitus stomachus esset, atque & alijs curationis generibus, & pharmaco eo, quod a domina mea lectissima & ornacissima Senatrice missum est, vsi essemus, vt nec ultra tres dies illud adhibere nobis necesse fuisset, ipsius imbecillitatem correximus. Itaque te quoque hortor atque oro vt his vtaris, desq. operam, vt huiusmodi medicamentum ad nos rursum mittatur.] hæc Chrysofomus, plane consentientia ijs quæ ex Sozomeno recitauimus. Porro ob egregium specimē sanctitatis, quod viuens edidisset, factum est vt post mortem inter sanctas virgines relata habeatur, cuius diei natalis celebritas VI. Kal. Ianuarij annis singulis repetitur b.

* Nicerate NICERATE VIRGO SANCTISSIMA QUAE PASSA OB IOANNIS COMMVNIO-NEM

Toan. Chrysof. ep. 4.

Rom. Martyr. die 27. Decembr.

OLYMPIADIS DIACONIS-SAE PRAE-CLARVM CER-TAMEN. c. Soz. lib. 8. c. 24.

OLYMPIADIS DIACONIS-SAE PRAE-CLARVM CER-TAMEN.

Sed prosequamur post Niceraten, quæ aliæ clarissimæ feminæ & pietate præstantissimæ, hoc eodem tempore, causa Ioannis Chrysofomi, cui addictissimæ erant, passæ sint, incipientes ab illa magna Olympiade, de qua sæpe superius honestissima mentio facta est. Qualis namque quantaq. illa fuerit, ex epistolis eiusdem Chrysofomi ad eam scriptis pensare licet: sed quibus ab hoc turbine fuerit exagitata procellis, Sozomenus ita narrat: Iam & Olympias illa ecclesiæ diaconissa harum calamitatum perferendarum fortitudine sese conspicuam reddidit. Nam cum ob eandem hanc causam ad tribunal esset pertracta: quærenti Præfecto, Vt quid ecclesiam succendisset? Illa respondit: Non hoc est institutum vitæ meæ: Quin ego facultates meas, quæ amplæ fuerunt, in reparationem Dei templorum expendi. Illo tum se vitam eius exploratam habere dicente, subiecit: Itaque tu in accusatorum locum transito, & alius de nobis iudicet. Et cum accusatio testibus careret: Præfectus nihil habens quod iure culparet, paulo moderatius ad aliud crimen sese conuertit, ac veluti consultando, tum huic ipsi, tum ceteris mulieribus stultitiam exprobrat, quod Episcopi communionem (nempe Arfacij) auersarentur, cum respicere atque illis molestijs extricari possent. Ac ceteræ quidem Præfecto hæc præcipienti propter metum cedunt. Olympias vero: Non est æquum (inquit) me, quæ in multitudine per calumniam capta sum, & in foro nullius obiecti criminis conuicta sum, ad defensionem trahi expostulationum eiusmodi, quæ in iudicium non veniunt. Concede igitur mihi, vt ad priorem actionem defensores adhibeam. Quamuis enim præter leges illi communicare cogar, cui non oportet: non faciam tamen id quod pijs facere nefas est. Ille itaque cum non posset illam inducere vt Arfacio communicaret, in præsentem dimittit, quasi aduocatos instructurâ. Altero vero die rursus adductam magna vi auri multauit: putabat enim se illâ ea ratione a sententia sua deducturum. Sed illa pecuniam negligēs, nihil cessit: ac relicta Constantinopoli, Cyzici (in Helleponto ciuitate) habitauit.] hætenus de Olympiade Sozomenus.

Porro

A Porro cum S. Ioannes Chrysofomus ipsam istæc magna gloria passam accepisset, scripta ad eam epistola, consolatus est, atque inter alia multa hæc habuit: At minime propterea commoueri ac perturbari debetis, verum hoc ipso potissimum nomine lætari & exultare, coronisq. caput redimere, ac choros agitare. Nam nisi mortiferas prius diabolo plagas intulissetis, non vsque adeo fureret hæc bellua, vt ultra progredi auderet. Quamobrem tum vestræ fortitudinis & victoriæ, tum ingentis illius cladis hoc est argumentum, quod ille acrius nunc in vos imperum facit atque insultat, maiorisq. impudentiæ documentū edit, ac profusus venenum effundit.] & post multa: Tum tibi ipsi, tum ijs quæ tecum hoc præclarum certamen obeunt, occinens, da operam, vt omnium animos erigas, tuamq. aciem instruas, quo tibi duplex & triplex & multo etiam copiosior virtutis corona comparetur, tam per ea quæ ipsa perpeteris, quam quia alios ad eadem subeunda impellis, eosq. adducis vt leniter ac placide omnia ferant, & vmbras contemnant, atque insomniorum imposturam aspernentur, ac lutum proculcent, nullamq. fumi rationem habeant, nec araneorum telas molestiæ quicquam nobis afferre existiment, fœnumq. putredini obnoxium prætereant.] hæc & alia Chrysofomus ad Olympiadem.

a Chrysof. epist. 5. CHRYSOSTOMVS HORTATVR OLYMPIADEM.

B Præstitit ipsa quidem quæ præstari ab ea Chrysofomus litteris admonuerat; dum ad tribunal rursus adducta, egregio summæ constantiæ specimine edito, exilio damnata est: cum tanta hæc passa, nihilominus se nullius frugi esse, ad eū scribens significasset, ad quam ipsam idem Ioannes eam dedit epistolam, cuius tantum hic intexemus exordium: Quid ais? Trophæum non erexisti, nec præclaram victoriâ obtinuisti, nec perpetuo virentem coronam adeptus es? An non hoc vniuersus Orbis affirmat, qui vbique terrarū tua recte facta decantat? Quamquam enim & palæstræ & certamina in vno loco sita sunt, & cursuum tuorum spatia, & concertationis tuæ, sudoris loco, sanguine refertæ illic extiterunt: at earum tamen rerum gloria & commendatio extremos terræ fines occupauit. Tu vero ea auctiora reddere, ac palmas amplificare studens, eas quoque, quas animi submissio parit, coronas ipsis adiunxisti, dum te tantum ab hisce trophæis abesse asseris, quantum mortui a viuis remoti sunt. Nam quod hæc verba ab animi submissione profecta sint, ex ijs ipsis potius quæ contigerunt, planum facere conabor. Patriâ pulsa es, domo, amicis, cognatis: in exilium missa es: quouis die mori non desisti, &c.] totus deinde in eo est, vt doceat, eos lugendos potius esse qui persecutionem inferunt, lætandum vero de his qui illatam cello animo perferunt.

OLYMPIAS EXILIUM CONSTANTER PASSA, b Chrysof. epist. 7.

C Sed de pugna Olympiadis transeamus ad certamen Pentadiæ æque diaconissæ, æque nobilis, vt pote quæ Timasij Consulis vxor fuit, & vidua relicta, sese Ecclesiæ ministerio D mancipauit; de qua & superius dictum est. Quæ autem ista passa fuerit, & quanta animi constantia aduersus improbos Iudices steterit, cum eiusdem incendij causa in quæstionem esset adducta, etsi ab huius temporis scriptoribus nequicquam memoriæ commendatum accipere liceat; ex litteris tamen ipsius Ioannis Chrysofomi ad eam scriptis, titulos saltem gloriosæ ipsius confessionis licet inspicere. In priori enim ad eam data epistola hæc leguntur: Gaudeo & exulto, maximamq. etiam in tam deserto loco degenst consolationem mihi positam esse duco in ea, quam in omnibus rebus adhibes, fortitudine, constanti sententia, ingenti prudentia, linguæ libertate, ac sublimi fiducia, per quam & aduersarios ignominia perfudisti, & mortiferam diabolo plagam infixisti; & eos qui pro veritate decertabant, tamquam vnguento delibutos, paratiores ad dimicandum reddidisti; ac fortissimi militis instar, præclarū in bello trophæum erexisti, luculentamq. victoriam adeptus es: meq. etiam tanta voluptate compleuisti, vt ne in aliena quidem & peregrina regione, nec in solitudine, verum istic vobiscum me esse existimem, summamq. ex animi tui virtute voluptatem capiam. Quamobrem gaude & lætare, quod huiusmodi victoriam affecta sis, atque huiusmodi belluarum ora facili negotio compresseris, impudentesq. eorum linguas & rabida ora obstruxeris. Veritas enim, cum qua pugnasti, & pro qua iugulata es, hanc vim habet, vt paucis sæpe verbis de sycophantis triumphet: quemadmodum contra mendacium etiam si infinitis sermonum artificijs obuoluatur, facile tamen diffuit & collabitur, araneæq. telam imbecillitate superat. Gaude igitur & lætare (neque enim hæc verba subinde repetere desinam) viriliter age & confortare, omnesq. ab ipsis tibi comparatas insidias irride.] at quænam ista? ostendit his verbis inferius:

PENTADIÆ DIACONIS-SAE CERTAMEN ET VICTORIA.

c Chrysof. epist. 94.

E Et quodnam (inquit) insidiarum genus prætermiserunt? & quod machinarum genus non mouerunt, dum solidæ tuæ ac Deo fideli generosæq. ac fortissimæ animæ insidias Annal. Eccl. Tom. 5. S dias

QUAE PASSA PENTADIÆ.

dias struere conantur? In forum te; quæ præter ecclesiam & cubiculum nihil noras, A pertraxerunt, a foro ad tribunalia, a tribunalibus ad carcerem. Falsorum testimonium linguas acuerunt, calumnias concinnarunt, cædes perpetrarunt, cruoris torrentes profuderunt, igni ac ferro iuuenum corpora consumpserunt, multis ac præclaris viris innumeras plagas & cruciatus intulerunt; nullum denique lapidem non mouerunt, quo te metu perterritam huc adigerent, vt ijs quæ videras, contraria diceres. At tu instar aquilæ sublimis volantis, eorum retibus fractis, ad libertatis fastigium virtuti tuæ conientaneum ascendisti, sic videlicet te comparans, vt ab ipsis minime circumferibereris: immo etiam quantum ad huius incendij crimen attinebat, cuius nomine miseri atque infelices homines præsertim gloriari videbantur, eos calumniæ conuinceret, &c.]

Rursum vero ipsam cogitantem recedere Constantinopoli, ne id faceret, idem Chrysofomus datis ad eam litteris anteuertit, quibus plane qualis quantaq. hæc esset femina B declaratur. Est enim eius epistolæ eiusmodi exordium^a:

Coronarum nomine, quas tibi conciliaſti, beatam te duco.] & paulo post: Quoniam autem intellexi te de discessu cogitare, atque istinc migrare velle accepi: peto abs te ne quicquam huiusmodi cogites, atque ob animum proponas. Primum ob hoc ipsum, quod ciuibus tuis subsidium es, amplissimūq. portus, & adminiculum, ac tutus murus ijs, qui laboribus & ærumnis conficiuntur. Quare noli committere, vt tantum quæstum de manibus eicias: noli inquam committere, vt tantum lucrum abijcias, cum tantos quotidie thesauros ex tua præsentia colligas: nam qui tua præclara facinora cernunt, vel auditione accipiunt, non parum hinc lucri consequuntur, &c.] Porro tum Pentadiæ, tum etiam Olympiadis & aliarum clarissimarum feminarum coram Præfecto (erat is Optatus Gentilis homo) causæ prosecutio relata in Acta publica fuit; quibus declaratur, non ob incendij causam tantum, sed etiam quod Arsacio communicare nollent, tam grauias passas esse. Meminit eorundem Actorum Theodorus Romanus diaconus, dum Romani Pontificis studium ad hos omnes liberandos recenset, vbi ait^b:

Post hos omnes venit Romam ad Innocentium Papam Domitianus sacerdos, Constantinopolitanae Dispensator Ecclesie, & Vallagas quidam Nisibius.* presbyter, exponens monasteriorum Mesopotamiæ gemitum & eiulatum. Simul & commentaria Optati cuiusdam Præfecti reddiderunt: vbi honestæ mulieres ex genere Consulari publice ad eum adductæ memorantur, Constantinopolitanae Ecclesie diaconissæ; ita vt cogerentur aut Arsacio communicare, aut Fisco ducentas auri libras applicare.] hæc ipse. O si femel illata huiusmodi publica commentaria in archiua Romanæ Ecclesie, hætenus asseruata fuissent: quàm in his versans delicijs stylus noster afflueret! non quidem nobis D opus fuisset in summa paupertate hinc inde mendicare fragmenta.

Subdit ex eorum testificatione idem Theodorus: Quid autem de monachis & virginibus dicere oportet? ostendebat secta in ligno latera, terga cæde conscissa, &c.] Testatur quidem Zosimus^c, ingentem monachorum numerum & alios id genus homines captos, & dira eandem ob causam passos esse. Quomodo autem his omnibus acceptis Romæ Innocentius Papa, quamprimum valuit, his occurrere conatus est, idem Theodorus enarrat, qui etiam singulas legationes tum ab ipso Ioanne, tum a clero Constantinopolitano & alijs ad ipsum Romam hoc anno post expulsam Ioannem missas recenset, nosq. eodem quoque ordine referemus. Post primam illam legationem ab ipso Chrysofomo missam hoc anno post Pascha, cum adhuc ipse in sede ageret; postq. epistolam ipsam ad eundem Innocentium Papam datam, quam suo loco superius recitauimus: E post ipsum exturbatum; qui ex quadraginta illis Episcopis circiter viginti quinque tantum supererant, conuenientes in vnum, decernunt legationem ad Innocentium Romanum Pontificem, quam & aliæ postea secutæ fuerunt: de quibus omnibus ita Theodorus diaconus apud Palladium^d:

Modicum temporis fluxerat, cum Theodectenus Constantinopolitanus presbyter Romam venit, litteras Concilij Ioannis viginti quinque Episcoporum aut paulo plurium ferens: quibus dicebant, Ioannem militum vi vrbe expulsam, & Cucufum in exilium missum, ecclesiamq. incensam fuisse. Cui & ipsi communionis litteras & ad Episcopum Ioannem & ad omnes communicantes sibi Episcopos tradens, orabat cum lacrymis, vt patienter tolerarent, cum opem ipse ferre non posset, eo quod nonnulli obsisterent potentes aduersarij Ecclesiasticæ pacis inimici.

Post

Post paululum rursus applicuit homunculus aspectu foedus, animo perditus, Paternus nomine, Constantinopolitanae Ecclesie se presbyterum dicens: qui & ipse totus elatus, & fastu turgidus, & ipso gestu inimicitias præferens, plurima contra Ioannem Episcopum maledicta vomebat. Hic litteras paucorum Episcoporum, Acacij, Pauli, Antiochij, Cytini, Seueriani, & aliorum quorundam Innocentio reddidit: quibus Ioannem calumniabantur, quasi incendisset ecclesiam. Mendacium aperte deprehensum est; cum eius rei, quippe quæ non fuisset obiecta, mentionem in Synodo nullam fecisset Ioannes. Eum Innocentius cum indignatione abijciens, nec rescribere quidem voluit.]

Quidnam est, rogo, quod Ioannis aduersarij post ipsum damnatum legationem mittunt ad Romanum Pontificem: nisi vt ab eis in ipsum lata sententia, rata ab Ecclesia Romana Præfule habeatur, cuius esse arbitrij optime scirent, eandem irritam cassamq. reddere? Et quid contraria legatione a parte Ioannis missa actitatum est; nisi vt sententia iniuste lata, ab eodem Apostolicæ sedis Antistite reuocaretur? Sed secundæ addidit Ioannis amici tertiam legationem, de qua mox idem Theodorus dicitur hæc præmittit de Cyriaco Episcopo fuga lapsa Romam adueniente:

Paucis post diebus aduenit Episcopus Cyriacus, nullas quidem habens litteras; sed is plane, cui fides merito habenda videbatur; eadem prosequens quæ ab Episcopis de Synodo Ioannis fuerant scripta. Aiebat enim se fugisse propter comminationem regalis edicti (quod haud pridem a nobis est recitatum). Cauebatur enim eo, vt Episcopus non communicans cum Arsacio, ab Episcopatu arceretur. Post Cyriacum venit Eulissius Apameæ Bithyniæ Episcopus, afferens litteras a quindecim Episcopis de Ioannis Concilio, & a præclaro sene Anyſio Theſſalonicenſi Episcopo: in quibus illi quidem & præcedentem, & quæ tum erat, Constantinopoleos torius deprædationem vastitatemq. signabant: Anyſius vero se Romanæ Ecclesie iudicium sequi fatebatur. Porro Eulissius ipse conſona Cyriaco per omnia dixit.

Vix mensis effluxerat, cum Palladius quoque Episcopus Helénopoleos absque litteris venit, qui & ipse dicebat se fugisse vesaniam Principum, expressius autem ac signantius enarrauit omnia, ipsumq. edictum protulit in hanc sententiam: Quicumque occultasset Episcopum ac clericum, siue in sua domo susciperet, qui Ioanni communicaret; eius domum publicandam.] At quid, rogo, extorres Episcopi & fuga lapsi non ad aliam se conferunt Ecclesiam, quam ad Romanam sedem? utique (si verum fateri libeat) tamquam ad matrem omnium Ecclesiam, maiorum exemplis admoniti, cum regnantem persecutore Constantio (vt antiquiora tempora prætermittamus) Catholici Episcopi ab Oriente fugati, omnes ad Iulium Romanum Pontificem (vt vidimus latè superius) se contulerunt. Veniens Romam Palladius vna cum pluribus alijs, susceptum se fuisse hospitio a Piniano marito sanctæ Melaniæ Iunioris, genero autem Melaniæ Senioris, testatur ipse scribens ad Lausum de ijsdem his verbis: Nec nobis quidem, & certe cum plurimi essemus, qui Romam propter beatum Episcopum Ioannem perrexeramus, exigua præstitit; sed cum in illis partibus degeremus, officiosissimo nos susceperunt hospitio; largissimisq. sumptibus, cum exinde proficisceremur, honorauerunt.] hæc ipse Palladius: Sed quæ post hæc secuta est alia publicæ legatio, Theodorus narrat his verbis:

Post Palladium Germanus presbyter, Cassianusq. diaconus Ioannis, viri magnæ religionis, litteras ab omni clero Ioannis attulerunt, continentes Ecclesiam suam tyrannidem perpeſſam fuisse, Episcopo per vim militum eiecto, & in exilium misso, agentibus id Acacio Berœenſi, Antiocho Ptolemaidis, Seueriano Gabalensi, Theophilo Alexandrino. Ostenderunt & Breuiculum memorati viri, vbi ornamenta sub Iudicibus & testibus tradunt, subscriptum manu Studij Præfecti Urbis, Eutychiani Prætoris, Ioannis Comitæ Thesaurorum, & Eustachij Quæstoris ac Tabularij in auro & argento & vasis, vt Ioannis Episcopi calumniam diluerent.] Sed antequam ad sequentem legationem enarrandam progrediamur, vt de legatorum altero, Cassiano diacono nuncupato, agamus, argumentum exposcit. Est mentio de eodem Cassiano in litteris Innocentij Papæ ad clericos Constantinopolitanos: quem quidem Cassianum illum putamus, cuius sunt Collationes Patrum: nam & Gennadius hunc eundem a Ioanne Chryſostomo diaconum ordinatum tradit: adeo vt qui negare velit hunc Cassianum diuersum ab illo esse, duos necesse habeat vt affirmet Ioannis Chryſostomi eiusdem nominis & muneris fuisse discipulos, nomine Cassianos, eisdemq. diaconos: porro hic, de quo

Chrysof. epist. 104. QVALIS PENTADIA.

Chrysof. epist. 104. QVALIS PENTADIA.

Apud Pallad. dialog.

Nisibenus

Zosim. lib. 5.

SECUNDA LEGATIO CONSTANTINOPOLI AD INNOCENTIVM.

Apud Pallad. dialog.

LEGATIONES ADVERSUS IOANNEM

ROM. PONT. AVCTORITAS IN ECCLESIA

PALLADIUS EPISCOPIVS

QUARTA LEGATIO CONSTANTINOPOLI MISSA

DE CASSIANO LEGATO.

Apud Sozom. lib. 8. c. 26.

a Genad. de vir. illust. c. 63. b Cassiod. de Inst. anim. l. 1. c. 1. c Prosp. in Chronico. d Tribem. in Catalog. vir. illust. et alij post eum.

IOANNES CASSIANVS SEMPER ADICTVS CHRYSOSTOMO. g Cassian. de Incarnatione aduersus Nestorium lib. 7. in fin.

f Sorom. lib. 8. c. 26.

DEMETRII SECUNDVS ROMANVS ADVENTVS.

g Ex cod. Vasic. epist. Rom. Pöis. extat cosa tom. 1. epist. Rom. Pöis. EPISTOLA HONORII IMP. AD ARCADIVM.

* scuz

agitur, vfitatius cognomine quã nomine a maioribus vocitari solitus fuit: nam idem Genadius^a, necnon Cassiodorus^b nonnisi Cassianum eum nominant: cum tamen, auctore Prospero^c, sciamus appellatum esse Ioannem, cognomento vero Cassianum, Sed hic aduertete, errore quidẽ, mea sententia, lapsos, qui tradunt^d, hunc ipsum a Ioanne Chryso- stomo diaconum ordinatum, atque post aliquot annos ab eodem expulsum, Massiliam pro- fecum, illic ordinatum esse presbyterum. Sed dicant, velim, quando hũc expelli ab eo conti- git, qui etiam post eius exilium in ipsius Ioannis obsequio perseuerasse cognoscitur, & pro eo functus legatione ad Innocentium? Sed puto occasionem errandi inde manasse, vt qui pro Ioanne Chryso stomo, sicut alij eius Ecclesiã clegici, esse reperitur expulsus, eũdem per Ioannem ipsum eiectum existimarint: nam non ab ipso, sed eius causa tunc contigit cum reliquis extorrem fieri. Ceterum antiquorum nullus huiusmodi notam Cassiano inuisse legitur. Verum ipse Cassianus in libris quos de Christi Incarnatione conscripsit, erga B memoriam eiusdem Ioannis Chryso stomi satis videtur esse propensus & gratus; vtpote qui sæpe eum laudibus haud vulgaribus celebrat: & quod maius videri debet, quicquid ipse sciret, liberaliter eidem acceptum refert. nam inter alia^e: Ille (inquit) denique ipse vobis etiam hæc quæ a me scripta sunt commendet; quia hæc quæ ego scripsi, ille me docuit; ac per hoc non tam meum hoc quam illius esse credite: quia riuus ex fonte constat; & quicquid putatur esse discipuli, totum ad honorem referri conuenit magistri.] hæc & alia ad Constantinopolitanos de Ioanne summa cum laude Cassianus; sicq. compellans eos, specimen in omnibus edidit amantissimi Ioannis discipuli, de quo & post exilium, im- mo & post mortem adeo benemereri studuerit, vt nec vel tenuis nãuus in ipso penitus dignosci possit alicuius similitatis assertæ. Ceterum post hæc Cassianus profectus in Aegyptum, ibi monasticam vitam excolere cœpit, indeq. scribendi Collationes Patrum C hausit argumentum. Extat Isidori Pelusiota^f ad Cassianum epistola, cum aggressus esset vitam monasticam profiteri, qua cum in primis sibi coercendam esse linguam admonuit. Sed iam ad nuncios Romam ad Innocentium Papam missos, vel sponte se illuc conferen- tes, redeamus.

Post legationem Germani & Cassiani, de aduentu Demetrii Episcopi Romam Theodo- rus hæc subdit: Post istos venit, secundo Demetrius Episcopus Pisinuntis; qui, peragrato Oriente, prædicauerat communionem Ecclesiæ Romanæ cum Episcopo Ioanne, testi- bus Papæ Innocentij litteris; afferens epistolas ab Episcopis Cariæ, in quibus Ioannis am- plectuntur communionem: ab Antiochenã itidem Ecclesiæ presbyteris, vbi Romano- rum sequuntur disciplinam, laudantes integritatem iudicij, & ordinationem apud se fa- ctam de Porphyrio vt illicitam ac nefariam execrantes.] hæc Theodorus. Constat qui- dem, his acceptis legationibus, Innocentium Romanum Pontificem statuisse vna cum Episcopis Italiæ, communicandum cum Ioanne Chryso stomo, non autem cum Arfacio & Porphyrio intrusis; donec ea de causa, congregatis vtriusque partis Episcopis, Syno- dus haberetur, in qua quæ essent alterutrius potiora iura, iudicium agitaretur: Interea autem iure cum Ioanne communicandum, quod violenter esset ciectus. Hæc quidem omnia ex epistola Honorij Imperatoris ad Arcadium satis explorata redduntur, qua omnia quæ hæcenus impie gesta essent, exprobrans, commemorat. est autem huiusmodi eius inscriptio:

Exemplum s Sacræ Honorij Aug. missæ ad Principem Orientis Arcadium. Quamuis super imagine muliebri, nouo exemplo per prouincias circumlata, & diffusa per vniuersum mundum obtrectantium fama litteris alijs commonuerim; vt talis facti E poenitentia & intermissione propositi rumor æmulus consenescat; & quod in moribus temporum carpat, publica lingua non habeat. Quamuis etiam super excidio pereuntis Illyrici pio apud vos prodiderimus affectu, esse nobis dolori, cur ista vos detrimenta Rei- publicæ nolueritis agnoscere, & alijs potius indicibus quam pietatis vestræ litteris fuerint nunciata: Tamen ne illud quidem apud serenitatem vestram dissimulare nos fas est, quod in rebus diuinis non sine publici discriminis metu nuperrime contigisse, cita semperq. malorum annunciatrix fama non tacuit: & vt natura fert hominum, quæ ad obtrectandum nouis semper casibus excitatur, oblata occasione carpendi, malitiam suam in temporã studio sæuã* loquacitatis exercet.

Est enim nuper proditum, apud Constantinopolim, sacratissimo Paschæ venerabilis die, cum omnes pene in eundem locum vicinarum vrbiũ populos religio castigatore sub

A sub præsentia Principum ritu celebranda collegerat, clausas subito Catholicas ecclesias, rufos in custodiam sacerdotes: scilicet, vt eo potissimum tempore, quo, indulgentia Prin- cipali, tristia noxiorum claustra referantur, piæ legis & pacis ministros sæuus carcer in- cluderet: omniaq. bellicum in modum turbata mysteria, nonnullos in ipsis ecclesiæ sa- crarijs interemptos, tantamq. circa altaria vim fauisse, vt & venerabiles Episcopi in exilium truderentur, & sanguis humanus (quod dictu nefas est) cælestia sacramenta per- funderet.

His repente compertis, turbatos esse nos fateor. Quis enim in facinore tam cruen- to Dei omnipotentis non timeret offensam? aut quo pacto extra summum Romani or- bis omniumq. mortalium putaret esse discrimen? cum ipse auctor nostri Imperij, & Rei- publicæ, quam nobis credit, gubernator omnipotens Deus funestis admodum execra- bilibusq. commissis crederetur irasci, domini sancti, frater, neposq. Augusti venerabi- les: cum & si quid de causa religionis inter Antistites ageretur, Episcopale oportuerit esse iudicium: ad illos enim diuinarum rerum interpretatio, ad nos religionis spectat obse- quium. Sed esto sibi de mysticis & Catholicis quæstionibus amplius aliquid Principalis cura præsumpserit: ita ne vsque ad exilia sacerdotum, vsque ad hominum cædes debuit indignatio concitata procedere, vt vbi castæ preces, vbi vota sincera, vbi sacrificia illi- bata soluuntur, illic se gladius haud facile etiam in iugulum noxiorum distringendus exer- eret? Rebus denique ipsis docetur, quid super his senserit diuina maiestas. Primum qui- dem hoc præsentis commotionis iudicium* fuit, atque vtinam solum. Facit enim huma- na trepidatio tanti sibi conscia perpetrati, vt grauius aliquid (quod auertat omnipotens Deus) post terribilis vltionis experimenta metuamus.

C Audio ecclesiam sacrosanctam tot Imperatorum opibus expositam, pretiosis cultibus nobilem, tanta supplicantium Principum oratione augustissimam flagrasse; & illud Con- stantinopolitanæ vrbis Ecclesiæ vnicum lumen in fauillas dilapsum, Deo non vetante, su- mmasse (execrari enim videtur inquinata mysteria, & auertisse oculos ab eo loco, quem iam sanguis infecerat, ne obsecrare quis pietatem cælestem sub cruentis posset altaribus) ædificia quoque diuina non minore splendore nobilia ex concitatione fauientis incendij, flamma se latius effundente, consumpta; & quæ publicam faciem elaborata a maiori- bus nostris ornamenta decorabant, velut quodam vrbis funere concremata. Hæc ergo quamuis crebrius iniurijs laceffitus tacere debuerim, nec coniunctissimum fratrem, re- gniq. consortem tam fideliter admonere; tamen necessitudinem sanguinis stimulo taciti doloris anteferens, hortor atque suadeo, vt hæc (si fieri potest) emendatis in posterum D moribus corrigantur; ac diuina iracundia, quantum re proditur, excitata, votorum sedu- litate placetur.

Accipite a me summum simplicitatis indicium. Idcirco hoc clementiæ vestræ insinuan- dum putavi, ne me velut gratulatione occulsa faceret apud quemque taciturnitas ipsa su- spectum: neve quis crederet, me talibus factis præbere consensum; & qui sæpe ne acci- derent, commonuerim; posteaquam commissa sunt, non dolerem. Nam quis posset ex- pers doloris, qui se meminit Christianum, tantam subito perturbationem religionis in- ductam, vt omnem Catholicæ fidei statum necesse sit fluctuare? Erat inter Episcopos causa, quæ collato contractoq. Concilio, deberet absolui: missis ad sacerdotes vrbis æternæ atque Italiæ vtraque ex parte legatis, expectabatur ex omnium auctoritate sen- tentia, informatura regulam disciplinæ: integrum nempe esse debuerat, neque quic- E quam nouari, dum definitio deliberata procederet: cum interea mirum quoddam præ- cipitium festinationis exarsit; vt non expectatis litteris sacerdotum, qui fuerant mutua par- tium legatione consulti, non examinatis rebus, in exilium truderentur Antistites, ani- maduersioni prius addicti, quam sententiam iudicij Episcopalis experti. Denique quam immatura illa damnatio fuerit, res probauit. Namque ij quorum expectabatur auctori- tas, pacifica Ioanni Episcopo communionem præmissa, sancendam concordiam censue- runt, nec quemquam putarunt ante iudicium consortio repellendum.

Quid nunc aliud superest, quam vt Catholicam fidem schismata in diuersum disso- ciata dilacerent? quam vt hæreses communioni semper inimicæ ex tanta gestarum rerum varietate nascantur? vt iam populo non debeat imputari, si forte in dissonas partes fe- ctarum diuersitate discedat: cum ex auctoritate publica discordiarum materies sit præmis- sa, & fomes quidam nutriendæ seditionis animatus. Quod ne in magnam aliquam gene- ris hu- Annal. Eccl. Tom. 5. S 3 ris hu-

SCELERA PA TRATA CON- STANTINOP.

IVSTAE HO- NORII QVE- RELAE IN ARCADIVM.

* Indicium.

DE INCEN- DIO BASILI- CAE.

PIA ADMO- NITIO HO- NORII IMP.

DIGNA COR- RECTIO HO- NORII IMP.

ris humani perniciem recrudescat, vota facienda sunt, vt ad humanas prolapsiones patiens A
Deus rem male gestam prosperet ac secundet. Nam quantum in nobis est, possumus ti-
mere quod gestum est: quantum ad pietatem semper placabilis Dei, non erit meriti im-
punitas indulta, sed veniæ.] haec Honorij epistola ad Arcadium ex bibliotheca Va-
ticana descripta, atque vna cum Romanorum Pontificum litteris iam excusa. quo autem
animo haec Arcadius Imperator acceperit, licet nemo prodat, tamen ex his quæ postea
subsecuta sunt, infensum plane haec legisse, satis intelligi potest. Nam tantum ab-
est vt male facta correxerit, vt etiam his deteriora (si peiora excogitari possunt) ad-
diderit.

At quænam ipse Innocentius Papa tum ad clerum Constantinopolitanum partis Ioan-
nis, tum ad ipsum Ioannem hoc tempore scripserit, videamus: in his enim percensendis
epistolis animus plurimum voluptatis capere potest, tum ex historiae epistolaris sincera B
veritate testata, tum etiam quod ex eisdem animi quoque affectus intrinsecus contempla-
ri posse conceditur. Prior igitur ad clerum data epistola sic se habet^a:

*a. Epist. Roman.
Pontif. Innocent.
15.*

Innocentius Episcopus presbyteris ac diaconis, vniuersoq. clero ac populo Ecclesie
Constantinopolitane, qui subditi sunt Episcopo Ioanni, dilectis fratribus salutem.

INNOCENTII
PAPAE EPI-
STOLA AD
CLERUM CON-
STANTINOP.

Et litteris charitatis vestrae, quas per Germanum presbyterum & Cassianum diaco-
num misistis, tragœdiam malorum, quam ob oculos posuistis, anxia solitudine cognoui;
quantisq. miseris ac difficultatibus istic laboret fides, lectione sæpius repetita, perpexi:
quam quidem rem vnica patientiæ consolatio sanat. Dabit enim breui Deus noster tantis
tribulationibus finem, & haec olim meminisse iuuabit. At vero vos quidem vt necessariam
consolationem istam, quam in exordio epistolæ vestrae proponitis, approbamus; ita & in-
telligentiam charitatis vestrae agnouimus, quæ multa patientiæ testimonia complectitur. C

INNOCENTII
PAPAE EPI-
STOLA AD
CLERUM CON-
STANTINOP.

Etenim nostram consolationem, quam litteris afferre vobis debebamus, scriptis vestris
vos ipsi præuenistis. Hanc autem tolerantiam Dominus noster laborantibus præstare solet,
vt etiam in ipsis tribulationibus constituti serui Christi se ipsos consolentur, reputantes se-
cum, & antea sanctis accidisse eadem, quæ nunc patiuntur ipsi.

INNOCENTII
PAPAE EPI-
STOLA AD
CLERUM CON-
STANTINOP.

Itaque nos iam vel ex litteris vestris depromere consolationem possumus: neque enim
tam alieni sumus a vobis, vt non condoleamus, cum & nos in vobis cruciemur. Etenim
quis ferre poterit eorum delicta, quos vel præcipuos esse fautores tranquillitatis ac pacis
& concordiae decebat? Atqui nunc præpostero modo de primatu Ecclesiarum suarum
deturbantur sacerdotes infontes: quo quidem primus, frater noster, & in Ecclesiastico
munere socius, Ioannes Episcopus vester iniuste oppressus est; cui ne id quidem contigit,
vt se defensurus audiretur: nullum crimen obijcitur, nullum auditur. Quod igitur hoc D
commentum est vel deploratum, vt ne vel suppetat, vel quaratur occasio iudicij, in locum
sacerdotum viuentiũ alij substituatur? quasi illi qui per huiusmodi peruersitatẽ irrepunt,
vel habere ipsi, vel gerere quicquam recti, a quoquam iudicari possint. Neque enim vm-
quam a patribus nostris talia fuisse patrata cognouimus; sed interdictum potius fuisse de-
creto, quo cauebatur, ne cui fieret copia, quo in viuentis locum inauktoraretur. Nec enim
reproba ordinatio sacerdotis dignitatem auferre potest: quando nec Episcopus quidem
potest esse ille, qui iniuste subrogatur. Nos enim, quantum ad canonum obseruantiam atti-
net, illis obsequendum esse scribimus, qui Nicææ determinati sunt; quibus solis obtempe-
rare, & suum suffragium addere, Ecclesia Catholica debet.

INNOCENTII
PAPAE EPI-
STOLA AD
CLERUM CON-
STANTINOP.

Si qui vero & alij quibusdam proferuntur, qui a canonibus Nicænis discrepant, & ab hæ-
reticis compositi deprehenduntur; hi vero ab Episcopis Catholicis rescinduntur: hæreti-
corum enim commenta Catholicis canonibus assuere nõ licet: semper enim vel per contra-
ria, vel per illicita labefactare voluntatem student Concilij Nicæni. Non solum igitur
his non obtemperandum esse dicimus, sed ipsa potius vna cum hæreticis & schismaticis
dogmatibus esse condemnanda: quomodo & antea in Sardicensi Synodo ab Episcopis
prædecessoribus nostris factum est. Nam sane longe præstiterit, vel ea condemnari (fra-
tres carissimi) quæ recte facta sunt, quam ea robur vllum fortiri, quæ aduersus ipsos cano-
nes acta sunt. Sed quodnam remedium hisce rebus in præsentia afferemus? Necessaria erit
Synodalis cognitio, quam etiam multo iam antea congregandam diximus: ea quippe
sola est, quæ huiusmodi procellarum impetus retundere potest. Quam quidem donec
consequamur, expedit medelam calamitatis huius committere voluntati magni Dei &
Christi eius Domini nostri. Illa vniuersis, quæ nunc per inuidiam diaboli ad examen Fide-
lium

lium perturbata sunt, tranquillitatem dabit. Nihil autem desperare debemus, freti no-
stra in Deum fide. Ac nos quidem multum deliberamus, quonam modo Synodus œcu-
menica congregari possit, per quam diuina voluntate turbulentissimi motus confopiri pos-
sint. Expectemus itaque tantisper, ac vallo patientiæ communiti, speremus auxilio Dei
cuncta nobis esse restituenda. Vniuersa vero quæ eos ibi sufferre dixistis, iam antea a Co-
episcopis vestris, qui Romam, licet diuersis temporibus, conuenerunt, Demetrio videli-
cet, Cyriaco, Eulifio, & Palladio, qui nobiscum sunt, diligenti inquisitione habita, co-
gnouimus.] haec Honorij epistola ad clerum Constantinopolitanum. Qui
autem post Demetrium Constantinopoli Romam venerunt (vt reddamus temporibus tem-
pora) dicemus anno sequenti: cum alioqui & Demetrii aduentum sequenti potius anno ac-
cidisse, dicendum sit; quippe qui post Paschale tempus, hoc anno, primo cum collegis le-
gatis Episcopis Romam aduenerit, & inde rediens cum litteris Innocentij communicato-
rijs ad Ioannem, per Orientis Ecclesias prædicauerit Romanum Pontificem Ioannis com-
munionem amplecti, & post hæc rursus Romam sese contulerit: adeo vt cum ad talia tan-
taq. perficienda vnus anni terminus videretur angustus, in annum sequentem posterior
fit reiiciendus aduentus.

Quæ autem post primam illam legationem Orientalium Innocentius ad Ioannem Chry-
sostomum scripserit, incertum est, quod litteræ ipsæ non extant: sed eodem argumento,
quo ad Constantinopolitanam Ecclesiam clericos scripsit, ad Ioannem itidem dedisse litte-
ras, par est existimare, nempe de futura indicenda ob eam causam Synodo œcumenica.
Extat autem per breuis tantum eiusdem Innocentij epistola ad Chrysostrum, quam re-
citatur Sozomenus, datamq. refert post alias litteras Cyriaco diacono ad eundem in Orien-
tem missas. ea vero sic se habet^a:

Quamquam infontem omnia expectare bona, & a Deo misericordiam petere conueniat:
sunt tamen & a nobis, qui patientiam suademus, competentes litteræ per Cyriacum diaco-
num missæ, vt contumelia plus posse non debeat in bona conscientia proterenda, quam
spes in eadem erigenda. Neque enim tu docendus es, tot populorum doctor & pastor,
optimos quosque semper & continue probari, velint ne in vigore tolerantiae persistere, ac
nulla afflictionis molestitia succubere. Etenim conscientia bona firmum re vera munimen-
tum est aduersus omnes casus immeritos: quos quidem qui tolerantia non superat, is ve-
re sinistrae suspicionis argumentum de se ipse præbet. Omnia enim sufferre debet, quisquis
primum Deo, deinde conscientia sua nititur. Siquidem ad patientiam exerceri potest, vt
quam maxime vir bonus & honestus: vinci tamen non potest: quandoquidem conseruant
D eius animum Scripturæ diuinæ, & exemplis eumdẽ communiunt lectiones sacræ, quas po-
pulo proponimus, quæ quidem vniuersos pene sanctos varijs modis & continenter exer-
citos, ac veluti in examine quodam exploratos fuisse, atque ita ad patientiæ coronam
peruenisse docent. Hæc igitur ipsa conscientia charitatem tuam consoletur, honorandis-
sime frater: quo pacto in tribulationibus ex virtute consolationem habebis. In spectante
enim Domino nostro Iesu Christo, in tranquillitatis portum conscientia mundata sistetur.]
haec Honorij epistola ad Ioannem Innocentij epistola.

Porro ipse hoc anno laborasse videtur pro Synodo vniuersali cogenda; quod grauissima
causa esset, timendumq. admodum, ne, si absque omnium consensu Episcoporum rescin-
deretur Theophili & collegarum Orientalium Episcoporum in Ioannem prolata senten-
tia, schisma constaretur; quod per facile accidere potuisset, cum & aduersarijs Chryso-
stomi fauerent Arcadius Imperator vna cum omnibus magistratibus, ac maior pars Orienta-
lium Episcoporum. Quæ autem hæc secuta sunt, dicemus anno sequenti. Consentiunt his
quæ narrat Theodorus apud Palladiũ, dum ait (vt superius diximus) quod cum ad Inno-
centium Papam venisset Romam Domitianus Oeconomus Ecclesie Constantinopolitane
vna cum Vallago presbytero Nisibeno, secumq. tulisset Acta publica redempta magna
vi auri, quibus carnificinæ exhibitæ superius recensitæ aduersus Ioannis communicatores
continebantur: his acceptis Innocentius Papa, indignatione (inquit) summa permotus,
scripsit ad Honorium Imperatorem: cum motus ille litteris Innocentij, præcepit Synodum
Occidentalium Episcoporum cogi.] hæc quidem Theodorus. porro de Synodo agendum
suo loco. Inter hæc autem ipse Honorius ad Arcadium fratrem pro Ioanne dedit litteras,
aliasq. postea adiunxit: tertias vero (vt dicemus) adiecit anno sequenti.

Sed iam ad ipsum S. Ioannem Chrysostrum reuertamur, quem reliquimus a militibus
ab ec-

*a. Apud Sozom.
lib. 8. c. 26.*

EPISTOLA
INNOCENTII
AD IOAN-
NEM CHRYS-
OSTOMVM.

AGITVR AB
INNOCEN-
TIO PAPA
ET HONORIO
IMP. DE CO-
GENDA OE-
CVMENICA
SYNODO.

EVGVSVM OP
PIDVM LO-
CVS EXILII
I O A N N I S
CHRYSOST.

a Chrysof. epist.
3. vet. edit. &
epist. 125. nov.
edit. Nibel.

b Chrysof. epist.
115.

c Chrysof. epist.
10.

d Chrysof. epist. 3.

POPVLI OC-
CVRRVNT
CHRYSOSTO-
MO LACRY-
MANTES.

e Chrysof. epist. 9.

f Chrysof. epist.
125.

CHRYSOSTO-
MVS GRAVI-
BVS IN VIA
LABORAT
MORBIS.
g Chrysof. epist.
120.

h Chrysof. epist.
14.

ab ecclesia diuisum in exilium deportandum. Affectemur igitur eius iter, & quæ in eo dirissima a militibus passus sit, recenscamus, socijque nos compassione saltem exulanti ipsi iungamur. Sunt quidem hæc eius generis, quæ vix siccis oculis commemorari vel audiri queant. Cucussum namque oppidum in Armenia fuisse ab Eudoxia præscriptum illi locum exilij, ipse testatur. erat plane omnium asperrimus, nobilitatus tamen ante exilio sanctissimi viri Pauli Episcopi Constantinopolitani & martyris sub Constantio. Ceterum quod omnes ferme in Armenia locum illum constituent; Chrysofomus tamen ipse in epistola ad Cyriacum^a in Cilicia situm ponit; vbi ait: Atque hæc tibi e Cucuso, quod Ciliciæ oppidum est, scripsi: quo videlicet Imperatrix ablegari me iussit. Multæ porro mihi in via calamitates contigerunt: verum nihil huiusmodi mihi curæ fuit.] Qui vero eum ducendi Cucussum suscepit prouinciam, Theodorus fuit Præfectus militum, vt ipse Ioannes testatur^b: a quo quidem benigne habitum & humaniter se pertractatum, fatetur in epistola ad Olympiadem; qua etiam, quo mense & die Nicæa Bithyniæ recesserit, docet, dum de his ita scribit^c: Ij, a quibus in exilium auhimur, curam omnem, & studium etiam supra quam volumus, adhibent, vt nos recreent & reficiant, pene vt nihil aliud operæ habere videantur. Cum autem Nicæa discessurus essem, hanc epistolam ad te dedi, tertia die Iulij.] hæc ad Olympiadem.

Proficiscenti igitur Ioanni in exilium, ex diuersis prouincijs agmina piorum virorum eidem in occursum properant, lacrymarum imbres præ dolore fundentes. de quibus idem his verbis ad eandem Olympiadem^d: Scilicet hoc fato eram, vt ne tum quidem cum ab vrbe secessissem, ijs qui animum nostrum frangunt ac debilitant, liberarer. Nam qui mihi in via obuiam fiunt, partim ab Oriente, partim ab Armenia, partim ex alia quadam Orbis parte, lacrymarum fontes profundunt, cum nos intuentur, & gemitus edunt, ac toto itinere lamentis nos prosequuntur. Hæc autem a me idcirco commemorata sunt, vt intelligatis nos multos habere, qui in eodem quo vos dolore versentur. Hoc enim ad leniendum dolorem non parum momenti affert.] & alia rursus ad eandem epistola^e: Cum viros ac feminas magno agmine per vias, per vicos, per vrbes sese effundentes, atque ad nostri aspectum collacrymantes intueor, quo in statu ipsi sitis, animaduerto. Nam cum ij qui primum nos viderunt, mærore ita frangantur ac debilitentur, vt ne emergere quidem facile possint; verum cum eos rogamus & obsecramus & admonemus, calentes lacrymarum fontes profundunt: dubium profecto non est, quin apud vos grauior tempestas grassetur.] adde his itidem quæ in epistola ad Cyriacum his verbis explicatius habet^f: Vt autem in Capadociam, atque etiam in Taurociliciam venimus, magno agmine sancti Patres & monachi & virgines obuiam nobis prodibant, infinitam lacrymarum vim profundentes. D Cumq. nos in exiliū abeuntes cernerent, in fletus prorumpabant, hisq. inter se verbis utebantur: Satiū fuisset Solem radios suos subtrahere, quam Ioannis os conticere. Hæc me perturbabant ac premebant; quoniam omnes mea causa plorantes intuebar. Nam cetera omnia quæ mihi oborta fuerunt, nulla me cura affecerunt.] at quænam istæ? dicemus.

Cum enim in exilium a militibus deportaretur Ioannes, ægra valetudine toto itinere laborauit, continuis febribus, & stomachi solutione. testatur id ipse in primis ad Theodorum scribens, vbi ait^g: Confecti atque consumpti fumus, sexcenta mortis genera oppetimus. Idq. accuratius ac certius narrare poterunt, qui has litteras tibi reddent, quamuis alioqui perexiguo temporis puncto mecum fuerint: quibuscum etiam ne tantillum quidem colloqui potui, continuis nimirum febribus deiectus & consternatus: quibus cum tenerer, dies noctesq. iter facere cogebat: sic videlicet, vt & æstu opprimerer, & vigilijs conficerer, & rerum necessariorum penuria, eorumq. qui mei curam agere possent, inopia perditæ conflictarer. Siquidem ijs qui ad metalla damnati sunt, & in vinculis tenentur, grauiora atrocioraq. pertulimus, atque etiamnum perferimus. Tandem autem aliquando & ægre Cæsaream perueni, perinde atque a tempestate ad littus appulsus.] & ad ipsam Olympiadem^h: Triginta enim propemodum dies, aut etiam amplius, cum acerbissimis febribus colluctari non destiti, atque ita longum ac molestum iter agebam, alijsq. etiam stomachi grauissimis morbis obsessus. Iam quæ sequuntur, considera, nempe cum nec medici præsto essent, nec balnea, nec res necessariae, nec aliæ animi leuationes, atque præterea metus Isaurorum nos vndique premeret, aliaq. mala quæ ex itinerum difficultate nasci consueverunt, &c.] Post tot tantaq. afflictiones cum Cæsaream peruenit, recreari aliquantulum visus est, nam in eadem epistola ad Theodorum sic habet: Cæsaream ingressus, animum

A animum aliquantulum resumpsi: quoniam puram aquam bibi, panemq. minime foetidum ac prædurum comedi: quoniam in doliolum fragmentis minime corpus laui, verum balneum qualecumque tandem nactus sum: quoniam denique potestas mihi lecto inhærendi facta est.] hæc ibi. Ceterum maiores postea molestiæ successerunt.

At quænam hæc fuerint, quæ Ioanni Chrysofomo Cæsareæ contigerunt, idem ipse pluribus ad Olympiadem epistola ita narrat^a: Postquam autem tandem aliquando Cæsaream ingressus sum, labore ac macie confectus, in ipso febris ardore positus languens, atque extremos dolores perpetuens, hospitium in vltimo vrbs recessu situm nactus sum. Dabamq. operam, vt medicos conuenirem, ac fornacem illam extinguerem: eram enim in ipsa febris tertianæ flamma: quo etiam accedebat itineris ærumna & fatigatio, corporis contritio, eorum a quibus curarer inopia, rerum necessariorum penuria; illudq. item, B quod nullum medicum præsto haberem, quodq. & labore & lassitudine & caloris æstu & vigilijs diu vexarer, ac denique pene exanimis in vrbe ingressus essem. Tum vero mihi clerici omnes, monachi, monachæ, medici affuerunt, a quibus perquam officiosè atque humaniter acceptus sum, omnibus omnia mihi subministrantibus. Nihilominus tamen ingenti flammæ ardore deflagrans, in extremo periculo versabar. Ad extremum autem paulatim remittere ac sedari morbus coepit. At interim nusquam Pharetrius Episcopus illius ciuitatis: verum discessum nostrum expectabat: quod quamobrem ipsi ita visum fuerit, haud scio.] hic namque ille Pharetrius Cæsareæ Episcopus, de quo ex Palladio superius dictum est; qui timore aduersariorum ignauus homo percussus, aduersus Ioannem scriptis calculum dedit. Fefellit plane opinionem populi Cæsariensis & finitimorum hominum eius illiberalitas; cum omnes animo concepissent, diffamassentq. fore vt Pharetrius ipse successor Basilij indignissimus obuiam proditurus esset Ioanni. sed se continuit, ac ne verbo quidem voluit communicare cum eo; cum ex ea causa clerici Chrysofomo communicantes, ab aduersariorum communionem discesserunt; quod idem sanctus Ioannes eadē ad eandem^b epistola attestatur, cum ista ait: Significauit mihi dominus meus Pæ- C nius, ipsius quoque Pharetrij presbyteros illic adesse, qui affirmarint se nobiscum communicare, nec cum aduersarijs commune quicquam habere, nec cum illis versari, nec commercium vllum inijsse. Ne igitur eos conturbemus, caue ne quisquam hæc sciat.] hæc ipse.

Sed pergit suum iter relegere idem Chrysofomus^c: Cum igitur morbum sensim remissum & sedatum esse vidissem, iam de discessu mecum ipse agitabam, vt Cucussum peruenirem, atque ab itineris calamitatibus nonnihil conuiescerem. Cum hoc statu res nostra essent; subito ad nos affertur, Isauros cum infinita hominum manu Cæsariensem regionem populari, ac ingens quoddam oppidum incendisse, atque omni belli clade peruastasse. Qua re audita, Tribunus acceptis his militibus, quos habebat, ex vrbe excessit. Timebant enim ne vrbe quoque adorirentur: atque omnes in metu & trepidatione erant, de ipso quoque patrio solo periclitantes, adeo vt fenestras etiam ipsi murorum custodiam susciperent. Cum res eo loco essent; repente sub aurora monachorum torrens (liceat enim mihi ad eorum furorem exprimendum hoc vocabulo vti) ad hanc domum, in qua eram, accesserunt; eam incensuros, nobisq. extrema quæque mala illaturos minitantes, nisi abscederemus. At nec Isaurorum metus, nec morbus tam vehementer nos premens, nec aliud quicquam humaniores eos ac moderatiores effecit. Verum instabant, atque vrgebant, tantum furorem spirantes, vt etiam ipsi Prætores metu afficerentur: nam ipsi plagas denuntiabant, eoque nomine gloriabantur, quod multos Prætores foede verberassent. His verbis auditis, Prætores ad nos confugerunt; meq. rogarunt, atque obsecrarunt, vt etiam si in Isaurorum manus nobis veniendum esset, tamen eos his bellis liberarem. Quod cum ad vrbs Præfectum allatum esset; ipse quoque domum, vt nobis opitularetur, accurrit. Verum ne ipsius quidem precibus monachi permoti sunt: verum ipse quoque elanguit.

Cum igitur nullum rei exitum perspiceret, nec nobis ad perspicuam eadem exeundi auctor esset; nec rursus ob tantum illorum furorem, intra vrbe vt maneremus, suadere auderet: ad Pharetrium eius ciuitatis Episcopum misit, precibus ab eo contendens, vt tum ob morbum quo conflictabar, tum ob impendens periculum paucos aliquot dies nobis concederet. Nec tamen hinc quicquam profectum est: immo acriori etiam postea impetu affuerunt, nec presbyterorum vllus opem nobis atque auxilium ferre audebat; verum rubore

CHRYSOST.
CAESAREAM
PERVENIT.

a Chrysof. epist.
14.

CHRYSOST.
RI
DENZ
RE
ALAM
TIG

Idem ead. epist.
14.

14.

c Chrysof. epist.
14.

MONACHI
SCHELESTIS-
SIMI PEL-
LVNT CHRY-
SOSTOMVM
A CIVITATE

PHARETRI-
VS ARCHIE-
PTVS MALQ-
RYM OMNI-
VM.

rubore suffusi ac pudore affecti (nam hæc de Pharetrij voluntate ac sententia fieri dicebant) sese abdebant & occultabant; nec, cum a nobis accesserent, obtemperabant. Quid longa oratione opus est? Quamvis tot terrores imminerent, moriq. pene certa & ante oculos posita esset, febrisq. me conficeret (necdum enim his malis liberatus sum) hora ipsa meridiana in lecticam me coniciens, illinc excessi, vniuersa plebe lamentante & iulante, harum rerum auctorem execrante, ac diris deuouente, omnibusq. plorantibus ac lugentibus.

Posteaquam autem ex vrbe excessi, quidam etiam clerici venientes, lento gradu, ac maesto & lugenti animo nos prosequerantur: Cumq. nonnulli dicerent: Quoniam eum ad perspicuam mortem abducitis? alter ex ijs qui nos plurimum amabant, ad me dicebat: Abi, obsecro: in Isauros etiam me de modo nobis defungaris. Nam quocumque incidaris, tuto incidis; dummodo manus nostras effugias. Hæc audiens ac perspicuens egregia matrona Seleucia, domini mei Rufini vxor (nam ea perquam studiose atque officiose nos coluit) precibus mecum egit, vt in ipsius villam, quæ quinque passuum millibus ab vrbe distabat, hospitij causa me conferrem: certosq. homines nobiscum misit, cum quibus illuc profecti sumus. At ne illic quidem hæc aduersum nos comparata insidie finem habitura erant. Vbi enim Pharetrius hæc rescitit, multas ipsi (vt dicebat) insidias intentauit. Cum autem me in villam suam exceperet, nihil quidem ipse harum rerum sciebat: nam ipsa ad nos egressa, de his nos celauit: procuratori autem suo, qui illic erat, ea exposuit, ipsiq. mandauit, vt nobis omne officij genus impertiret, ac si qui monachi venirent vt nos contumelijs inceserent, aut vulneribus afficerent, ex alijs villis suis agricolas cogeret, atque ita cum monachis manum confereret. Quin me quoque rogabat, vt in domum suam, quæ arcem habebat, nec vllis viribus expugnari poterat, confugerem, vt ex Episcopi & monachorum manibus elaberer. At vt id facerem, adduci non potui: verum in villa eram, horum omnium ignarus, quæ postea in me comparabantur. Ne hoc quidem ipsis ad comprimendum suum aduersum nos furorem satis fuit. Postea enim media nocte, me nihil horum sciente (acriter enim instabat Pharetrius, graues in eam, vt ait, minas iactans, eamq. cogens atque impellens, vt me etiam e villa eiceret) hominis importunitatem non ferens mulier, insciente me, barbaros adesse significauit, quod scilicet vim eam, quam pateretur, dicere præ pudore minime sustineret. Atque intempesta nocte ingressus Eue-thius presbyter, meq. somno excitans, magno cum clamore hæc dicebat: Surge, obsecro: aduentant barbari, nec longe abunt. Hic tecum repures velim, quoniam animo eram, eum hæc audirem. Cuius autem ex ipso, quidnam factu opus esset, quaesuissem, neque enim nos in urbem confugere posse, ne grauiora illic perpetueremus, quam quæ nobis D Isauri illaturi essent; exire nos coegit. Nox illius erat; nox media, caliginosa, terra: id quod etiam nos in summam consilij inopiam coniecebat. Nec quisquam nobis præsto erat qui opem ferret: omnes enim nos reliquerant. Metu tamen compulsus, ac iam iam mortem expectans, ærumnis confectus surrexi, ac lucernas accendi iussi. Verum has quoque presbyter extingui iussit; hac videlicet de causa (vt ipse inquebat) ne barbari lucis splendore excitati, in nos impetum facerent.

Extinctis itaque lucernis, equus qui lecticam nostram gestabat (aspera enim admodum & ardua ac petrosa via erat) in genu lapsus, me, qui lectica inclusus eram, humi prostrauit, parumq. abfuit quin interiret. Deinde exurgens, tractim ambulabam, Eue-thio presbytero, qui etiam ipse ex equo desilierat, manibus me tenente: atque ita manu ductus, vel (vt rectius loquar) pertractus, reptabam: neque enim in tanta loci difficultate, periculosiq. montibus, media nocte, incedere poteram. Cogita, quaeso, quid hic mihi animi esset, cum tantis malis constrictus tenerer; ac febris vrgeret; nec eorum, quæ in me structa fuerant, quicquam nossem; verum barbaros timerem ac perhorrescerem, nihilq. aliud expectarem, quam vt in eorum manus inciderem. An non existimas, vel has solas calamitates, etsi nihil aliud accidisset, multa nobis peccata obliterare, atque ingentem mihi gloriae materiam suppeditare posse?

Harum autem calamitatum (ni me opinio fallit) hæc causa exitit: Cum primum Cæsaream ingressus sum, omnes qui magistratu fungebantur, Legati, Praefecti, sophistæ, philosophi, plebei omnes, singulis diebus me visabant, colebant, in oculis ferebant. Hæc credo, Pharetriu pupugerunt: nec inuidia ea, quæ nos Constantinopoli pepulit, hic quoque a nobis abscessit, vt quidem opinione assequor: neque enim affirmo & asseuero, sed conicio.]

IOANNES CHRYSOSTOMVS RECE- DENS CAESAREAM IN QUAE MALA INCIDIT.

IOANNES CHRYSOSTOMVS IN VILLAM RVFFINI AB INVIDIIS BARBARIS DIVER- TENS FUGERE COGITAV.

IOANNES CHRYSOSTOMVS IN VILLAM RVFFINI AB INVIDIIS BARBARIS DIVER- TENS FUGERE COGITAV.

IOANNES CHRYSOSTOMVS RECE- DENS CAESAREAM IN QUAE MALA INCIDIT.

A cio.] hæc tibi. Sed & alia epistola ad eandem scribens, quanta ei præstiterint viri quique præclarissimi, ostendit his verbis: Ex ipsa Cæsarea hæc ad te scripsi, in qua multis mihi adhibitis remedijs, melius habui, celeberrimos præstantissimosq. medicos nactus, a quibus non tam artis subsidijs, quam commiseratione ac beneuolentia curabar: quorū etiam vnus nobiscum vna simul se profecturum spondit, atque etiam alij complures ex ijs qui dignitatibus præditi sunt.] hæc plane fuere, quæ aduersariorum animos exulcerarunt, vt non potuerint pati eum diutius commorari Cæsareæ. Sed rursus ipse in superiori epistola ad Olympiadem cetera ita profequitur:

B Et quis tandem alia, quæ nobis in via perferenda fuerunt, oratione complecti queat & mortes, pericula? Quæ quidem ipse quoque recordans, animoq. circumferens, præ lætitia volito & exulto, velut ingentem thesaurum reconditum habens. Nam hoc animo atque hoc affectu præditus sum: ob idq. te obsecro, vt hoc nomine lateris, gaudeas, exultes; Deumq. cuius beneficio hoc consecutus sum, vt tanta perpetueremur, laudes ac celebres. Atque apud te velim hæc contineas, nec cuiquam enuncies: etiam si alioqui Prætores potissimum harum rerum fama vniuersam urbem implere possunt, vt qui etiam ipsi in summum vitæ periculum venerint. Ceterum ex te nemo id resciscat: immo etiam eos qui id narrabunt, comprime, &c.] hæc ipse: ex quibus magnam intueris eius animi celsitudinem tum in difficillima quæque alacriter patiendo, tum etiam in contemnendo illam, quam ex rebus præclare gestis solent homines captare gloriolam. Facta sunt hæc isto anno, mense Augusti, vt ex eius scriptis datur colligere: qui enim tertia Iulij Nicæa recessit, & triginta diebus in itinere positus febre laborans, Cæsaream peruenit, ibiq. morbi curandi causa aliquantisper substitit, utique dicto mense hæc a Pharetrio esse passum oportuit.

C Accidit autem, vt cum etiam adhuc Cæsareæ Chrysostronus moraretur, a Dioscoro quodam Cucusi agente viro præclaro, & ab alijs legationes acceperit, quibus ipsum quifque rogabat, vt Cucusum cum peruenisset, non apud alium quam apud se, commorari dignaretur. Quænam autem quantaq. ipse, cum peruenisset Cucusum, piorum parata officia nactus fuerit, alia epistola ad Olympiadem tunc scripta declarat his verbis:

D Tandem aliquando respirauimus, cum Cucusum venimus, vnde etiam has litteras scribimus. Tandem aliquando a fumo, & varijs malorum eorum, quæ nos in via inuaserunt, nebulis, lucem conspeximus. Nunc enim, posteaquam ea quæ dolorem nobis afferebant, effluerunt, iam tibi ea exponimus.] & paulo post: Vt enim Cucusum venimus, tum morbum vna cum reliquijs abiecimus, integerrimaq. valetudine fruimur: tum Isaurorum metu defuncti sumus; quippe cum multi hic milites sint, & quidem paratissimo animo vt cum ipsis configant. Quin rerum quoque necessariorum copia nobis vndique affluit, omnibus nimirum summa cum beneuolentia nos excipientibus: etiam si alioqui defertissimus omnino hic locus sit. At casu quodam dominus meus Dioscorus hic erat, qui etiam famulum dedita opera Cæsaream misit, rogatum atque obsecratum, ne domi suæ alteram anteferrem. alijq. etiam plures idem fecerunt. Verum hanc alijs præferendam necessario mihi existimaui. Itaque apud eum diuertimus, atque ipse nobis quiduis est: ita vt ob ingentem ipsius liberalitatem & largitatem, qua erga nos uti cupit, perpetuo cum eo exoptulemus. Quippe nostra causa etiam ex ædibus suis alio migravit, vt nos omni officij genere complecteretur. Atque insuper domum nobis ad tolerandam hiemem idoneam extruit, pro eaq. re nihil non agit ac molitur. Denique nullum omnino officij erga nos genus ab eo prætermisum est.] hæc quidem de Dioscoro. De Episcopo vero loci illius hæc idem ad Cyriacum Episcopum scribit ad finem epistolæ ad eum scriptæ:

E Episcopus autem loci huiusce me quam humaniter excepit, multamq. in nos declarauit charitatem; atque adeo, si licuisset, sede sua nobis cessisset, ni nos a Patribus præscriptam legem obseruassemus.] hæc ad Cyriacum. Sed & ad Olympiadem eadem qua supra epistola de ambobus hæc ait: Quamquam enim nec forū nec venale quicquam hæc vrbs habeat: nihil tamen istud mea interest. mihi quippe omnia tamquam e fonte affluunt: siquidem & dominum meum huius loci Episcopum, & dominum meum Dioscorum habeo, qui nihil aliud muneris & operæ videntur habere, quam vt me recreent atque reficiant.] Ex his habes quod corrigas in his qui scribere Vitam S. Ioannis Chrysostroni, dum tradunt, ipsum Cucusi mansisse apud Episcopum loci illius, nomine Adelphium, seu Philadelphium: cum se apud Dioscorum mansisse iugiter, ipse testetur. Rursus vero idem

Επιστολὴ ἰσαυροῦ πρὸς τὸν Ἰωάννην Χρυσόστομον

ΜΑΓΝΑ ΙΟΑΝΝΙΣ ΑΝΙΜΙ ΔΕΜΙΣΣΙΟ ΙΝ ΓΛΟΡΙΑ ΚΟΝΤΕΜΝΕΝΔΑ.

b Chrysostr. epist. 13.

QUANTA CUCUSI EXHIBITA IOANNI OFFICIA.

c Chrysostr. epist. 125.

d Chrysostr. epist. 14.

Chrysof. epist. 33. 15. 7
Ioannes, item ad Olympiadem scribens, superiori^a epistola de aliorum erga se exhibitis A officijs ista habet:

Ad hæc plerique alij procuratores, & rerum administratores, dominis id ipsum illis per litteras imperantibus, subinde huc accedunt, parati quavis ratione nos reficere & recreare. Hæc autem omnia idcirco commemoravi, atque alia quidem (hoc est priora) deservui, alia autem (hoc est læta & iucunda) tibi exposui, ut ne quis temere nos hinc amoveat. Nam si ij, qui nos beneficio afficere cupiunt, arbitrij hoc nostri faciant, ut quo loco velimus, nobis esse liceat, nec rursus nobis alterum locum arbitratu libituq. suo assignaturi sint; hoc beneficium accipe. sin autem non hinc amotos in alterum locum ablegaturi sunt, nobisq. iterum iter subire ac peregrinari necesse est; mihi sane longe hoc grauius acerbiusq. fuerit. Primum enim illud metuendum est, ne nos in longinquorem, aut in asperiore locum ducant. Deinde itineris molestiam sexcentis exilijs grauiorem esse duco. Si quidem peregrinationis huiusce difficultas ad ipsas portas mortis nos detulit: nuncq. Cucusi degentes, perpetua sessione ac quiete nosmet recreamus, atque cohortæ nobis in tam diuturno tempore ærumnæ, confractisq. nostris ossibus & fatigatæ carni quietis ope ac subsidio medemur.] hæc idcirco de Cucusi commoratione adeo Ioannes inculcat, quod Olympias plurimum laborauerat apud Imperatorem, ut exilium Cucusi in aliam mansionem transferretur, ut eius epistolæ exordio ipse testatur, At quid post hæc de clarissima femina Sabiniana his addat, accipe:

Affuit etiam domina mea Sabiniana diaconissa eodem ipso die quo venimus, fracta quidem ipsa & abiecta, ærumnisq. affecta, utpote ea iam ætate in qua moueri quoque difficile est; ceterum iuuenili animi promptitudine atque alacritate prædita, nihilq. aduersarum rerum persentiens. Paratam enim se esse dixit, etiam in Scythiam proficisci: quandoquidem constans hic rumor erat, fore ut illuc deportarer. Certum est autem ei (ut ait) non iam ad suos reuerti; verum illic, ubi fuerimus, commorari. Atque hanc etiam perquam humane ac studiose magnaq. cum benevolentia Ecclesiæ alumni exceperunt.] mirus plane in femina animi vigor, ut exilium spontaneum, sanctum Ioannem exulem sequendo, elegerit, cum iam effætæ etiam senectutis esset; vnde & ipsi aucta est confidentia, quod eius ætatis esset, cuius causa nec aduersarijs aliqua vel leuis de ea potuisset oboriri suspicio.

Cum igitur iam de loco certo, fedeq. firma exilij Ioannis innotuisset: confluere ad eum coeperunt, quibus hoc concessum erat, amici; absentes vero eumdem legationibus ac litteris frequentare. sed hos omnes præuenerat, immo ipsum Ioannis aduentum anteuerterat Constantius presbyter, de quo eadem epistola hæc ipse Ioannes: Quin dominus quoque meus Constantius religiosissimus presbyter iam pridem hic erat. Nam & mecum per litteras egerat, ut ipsi huc veniendi potestatem facerem: neque enim se citra voluntatem meam atque sententiam id facere audere, quamuis alioqui magna huius rei cupiditate flagrantem. Addebat etiam, se nec illic quidem manere posse: tantis enim malis premi atque vrgeri, ut latebras quærere ac se occultare cogatur.] hæc de Constantio, cui & coniunctus est alius presbyter nomine Euethius, ut in epistola ad Elpidium^b docet. Sed & Seleucum quoque Episcopum itidem Cucusum profectum esse ut inuiseret ipsum S. Ioannem Chrysoptomum, idem ipse ita testatur in epistola^c ad Tranquillinum*: Seleucum, ut relicta domo huc se conferret, nostri desiderium ad nos excitauit.] Domnum vero Episcopum misisse ad eum inuisendum suum presbyterum, idem affirmat in epistola ad ipsum Domnum conscripta. Accesserunt illuc & alij, alij vero suos ad eum legatos miserunt, de quibus dicemus anno sequenti. Anno enim eum commoratum esse Cucusi, Palladius tradit.

Quod autem ad Isaurorum incurfiones spectat, eorumq. grassationes in Pamphiliam atque Ciliciam, Zosimus^d meminit ac Marcellinus^e. At quamuis duces cum exercitu ad eos conficiendos missi fuerint; quoniam iisdem recessus habebant in locis ferme penitus inaccessis, annis pluribus eadem dira clades in perniciem adiacentium prouinciarum perdurauit: cuius quidem rei index est rescriptum Theodosij Iunioris ad Anthemium datum post annos quatuor, ubi ista leguntur^f:

Prouinciarum Iudices moneantur, ut in Isaurorum latronum quæstionibus nullum Quadragesimæ vel venerabilem Pascharum diem existiment excipiendum; ne differatur sceleratorum proditio consiliorum, quæ per latronum tormenta quæranda est. Cum facillime in hoc

^d Zosim. lib. 5.
^e Marcellin. in Chron.
ISAVRORVM INCYRSIO FORMIDOLOSA.

^f L. vi. de quæstion. Cad. Theod.

SABINIANA DIACONISSA ASSECTATVR IOANNIS CHRYSOSTOMI VESTIGIA.

CONSTANTIVS PRAEVENIT ADVENTVM IOANNIS CHRYSOSTOMI.

^b Epist. 114.

^c Epist. 37.
* Tranquillinus

A in hoc summi numinis speratur venia, per quod multorum salus & incolumitas procuratur. Datum quinto Kalen. Maij, Constantinopoli, Basso & Philippo Consulibus.] est is annus Domini quadringentesimus octauus. De eadem quoque grassatione mentio est apud Theodoretum^a, ubi agit de sancto Iacobo anachoreta, cum Isaurorum mentita specie demones illum perterrefacere conati sunt: rem enim gestam sic narrat:

Dicebat autem, se etiam tempore perniciosorum illorum latronum, quando ex Isauria profecti, maximam partem Orientis vrentes, prædas egerunt, valde extimuisse, non ne occideretur (neque enim tenebatur tanto amore corporis) sed ne raperetur in seruitutem, & captiuus fieret, impietatisq. & iniquitatis videret spectaculum. Hunc metum cum sensisset diabolus (sæpe enim audierat, cum hoc notis suis aperiret) imitatur noctu vlulatum mulierum: Ego autem (inquit) videbar audire quod venirent hostes, quodq. vicis ignem iniiceret.

B Statim ergo cum capillos in duas partes discriminaffem, & partim quidem a dextris, partim a sinistris ad pectus transtuliffem, parabam collum, ut id ensis amputaret facilius, & breui plaga accepta, ab illo abominando liberarer spectaculo. Cum sic totam illam noctem transegiffem, & assidue incurfionem illorum expectarem: cum fuisset dies, & quidam venissent, rogavi quidnam audissent de Isauris. Illi autem dixerunt, se nihil nosse illis diebus. Et sic agnoui (inquit) diabolicam illam fuisse visionem.] hæc de illo Theodoretus: ut non mireris, si hos ingruentes latrones pertimuerit etiam ipse Ioannes Chrysoptomus.

Atque satis ad insinuandum quam formidolosa esset sanctis quoque viris, magnoq. animo præditis, horum incurfio. Equidem Cucusus, ubi Ioannes agebat, si qui locus alius, eiusmodi Isaurorum periculo subiacebat: nam ad Diogenem ipse scribens, ita ait^b: Desertus quidem locus est Cucusus, atque etiam alioqui ad habitandum periculofus, ut qui perpetuo latronum metu infestus sit.] Sed vnde ipsi modo securitas? audi quid scribat ad Olympiadem^c: De Isauris omni metu te libero. Etenim recefferunt, orta q. hieme, domi se incluserunt, nescio an post Pentecosten egressuri.] hæc ipse.

Porro ab eo tempore quo abductus a sua Ecclesia Ioannes in exilium ducebatur, semper cum facultas daretur, ad suos scribere consuevit epistolas; suos inquam, qui eius causa plurima passi essent. Et ut quam breuiter agamus de singulis datis ab eo litteris: in primis illæ tres primæ scriptæ videntur epistolæ ad Olympiadem clarissimam feminam, de qua superius; quæ nimio quodam ob expulsionem Chrysoptomi aborta mærore erat; quibus ipse eam mirifice consolatus est. In quo genere versatus, cum nihil intactum reliquerit, vnde argumentum deduceret eius animi erigendi, illud non prætermisit ex spe concepta: fore namque ut perbreui ipsa eum redeuntem visura esset; quod his verbis inculcat^d: Quod si doctrinam nostram viuua voce etiam audire cupis: fortasse hoc quoque contiget: ac nos rursus, permittente Deo, visura es: immo vero non fortasse, sed certo: caue ne dubites.] hæc quidem ipse, quod ita speraret: nec vero leuitatis ob id arguendus, si minime euenerit quod prædixerat: excusandusque, sicut & se Paulus excusat, cum iuum Corinthijs spondidisset aduentum, quem non præstitit; ubi ait^e: Cum hoc voluiffem, numquid leuitate vsus sum? aut quæ cogito, secundum carnem cogito, ut sit apud me, est, & non? quibus sane & legitime Chrysoptomus sit excusandus. Adiecit idem quintam ad eam eodem argumento conscriptam, cum eadem ex causa ipsam ægrotasse percepisset: addidit vero septimam, cum eam exilio pulsam audisset. Nicæa autem prope discessurus, decimam ordine collocatam ad eandem dedit epistolam; atque in itinere, antequam Cæsaream perueniret, octauam & nonam, præpostero ordine positas.

E magna sane opus est diligentia, ut quæque suo reddantur, quo scriptæ sunt, tempori. Cum vero Cæsaream peruenisset, ad eandem Olympiadem vndecimam dedit, ac duodecimam: ad Theodorum vero aliam^f. Rursus idem Chrysoptomus, Cucusum cum peruenisset, ad eandem Olympiadem duas^g dedisse reperitur epistolas ante hiemem: quæ quam sint efficacissimæ, ipsæ declarant litteræ, vere Chrysoptomo dignæ. habent autem eam energiam, ut quisque periegens, non tantum ingentem vim illam dicendi admiretur, sed obstupescat ad eius celsitudinem animi; dum, innumeris licet atque adeo immensis vallaretur, immo obrueretur angustijs, ipse tamen omnibus superior, tantum absuit ut aliena indigeret consolatione; ut potius omnes diuersis attritos molestijs, & iam pene mersos persecutionis vndis, eleuet in sublime, & in portu consolationis collocet; cum hos mærore depressos, illos proscriptos, exulantes alios & extorres, ita consoletur, ut maiora subeundi tormenta immensum iniiceret desiderium. eiusdem plane generis

Annal. Eccl. Tom. 5.

^a Theodor. lib. sanct. Patrum c. 21.
SVB SPECIBUS ISAVRORVM. DAEMONES PERTERRENT S. IACOBYM.

^b Chrysof. epist. 144.

^c Chrysof. epist. 14.

QVAS IOANNES EPISTOLAS HOC ANNO EXVLCRISCONSRIPTASIT.

^d Chrysof. epist. 2.

^e 2. Cor. 1.

^f Chrysof. epist. 120.
^g Epist. 13. 14.
CHRYSOSTOMI CELSVS ANIMVS IN ADVERSIS.

illa, cuius est inscriptio ad Cyriacum Episcopum exulem; sed rectius ipsius exulis ad Cyriacum; nam nihil de Cyriaci exilio in ea epistola, sed tantum de suo Ioannes meminit: Cyriaci vero exilium longe post contigit, ut suo loco dicemus. Sed agedum, vnam saltem ex his, illam videlicet quam ad Episcopos & presbyteros detentos in carcere dedit, hic reddamus; unde intelligatur qua fuerint & ipsi animi præstantia præditi in patiando, & aduersariorum in persequendo crudelitas innotescat. Est vero huiusmodi^a:

^a Chrysof. epist. 4. ex septem.

EPISTOLA 5.
IOAN. CHRYSOST. AD EPISCOPOS DETENTOS IN CARCERE.

Beati vos ob carcerem, ob catenas, ob iniecta vincula: beati inquam, & ter beati, imo sæpius. Totum Orbem vobis conciliastis: etiam longe absentes, amicos vobis fecistis: vbique terrarum & marium canuntur vestra præclara facinora, fortitudo, constans sententia, animusq. minime seruilis. Nihil quod alijs videtur graue, vos deseruit; non tribunal, non carnifex, non tormentorum coaceruationes; non minæ, quæ innumeras mortes nunciabant; non Iudex, qui ignem ab ore flabat; non aduersarij, qui fredebant dentibus, & innumeris alijs insultandi modis gestiebant; non tantæ calumniæ, non impudentissimæ accusationes, non mors ante oculos quotidie proposita: sed hæc omnia vobis vberem potius ac sufficientem consolationis materiam præstitere. Et idcirco clari quidem vos; & celebrat & prædicant vos omnes, non amici solum, sed & inimici ipsi, qui hæc effecerunt. Eorum si quis introspiciat conscientiam, licet non manifeste fateantur, inueniet etiam apud ipsos vestrum miraculum magnificari. Tanta res est virtus, ut etiam illam impugnantes admirentur. Tanta res est malitia, ut etiam ij qui eam operantur, condemnent. Et ita in hac vita res vestræ se habent. Quæ autem in cælis sunt, quis sermo digne explicabit? Inscripta sunt nomina vestra in libro vitæ: cum sanctis martyribus connumerati estis. Scio hæc ego certo; non quod in cælum transcenderim; sed e diuinis oraculis didici.

Nam si Ioannes ille infœcundæ fructus, & eremi ciuis, nuptijs, in quas peccabatur, patrocinatus est; & cum præuaricationem corrigere non posset, arguit tamen; & propterea in carcerem coniectus & decollatus, martyr, & martyrum primus est: Vos, qui legibus & constitutionibus Patrum, quas transgrediuntur aliqui; & sacerdotio, quod inuadunt & contaminant, patrocinamini, & propter veritatem hæc patimini, ut cessent impudentes calumniæ: cogitate qualem accepturi sitis mercedem. Non licet tibi habere uxorem Philippi fratris tui: dixit fortis & sublimis ille, satisq. ei fuit ad recentem arguendi libertatem. Locuti estis & vos: exposita sunt etiam corpora vestra pœnis, supplicijs, tormentis: nondum decapitati estis, sed longe acerbiora tulistis. Non enim idem est breui temporis momento caput amittere, & tanto tempore cum talibus luctari doloribus, terroribus, minis, vinculis, abductionibus ad tribunal, carnificum manibus, sycophantarum impudentissimis linguis, conuicijs, salibus & dicacitatibus. Nam & hoc maximum certaminis genus, poniturq. a beato Paulo in magnorum certaminum ordine, cum sic ait^b: Recordamini dies pristinos, in quibus illuminati, magnum certamen afflictionum sustinuitis. Deinde certamen narrans, ipsum ponit, sic dicendo: Partim opprobrijs & afflictionibus spectaculo estis, partim communicantes his qui sic affliguntur. Si ergo qui communicant, certant: multo magis qui sustinent.

^b Hebr. 10.

Non enim vnam, aut duas, aut tres, sed longe plures sustinuitis mortes; & si non experientia, certum tamen quod animo. Gaudete igitur & plaudite. Dominus calor iussit, non solum non dolere, vel frangi animo, vel decidere, sed gaudere & exultare, quando nomen vestrum tamquam malum eijscient. Quod si in sycophantijs gaudendum: quando his accedunt calumniæ, verbera, tormenta, gladij acuti, vincula, catenæ, abductiones, traductiones, inimicorum atroces cateruæ, cogitate qualis merces, quam coaceruatæ erunt retributiones. Gaudete igitur & exultate, viriles estote, corroboramini: cogitate quot vestro exemplo ad certamina armatis, quantos fluctuabundos confirmatis, quantos spiritus resuscitatis. Nam afflictionibus vestris multum profuturi estis non solum præsentibus, sed & absentibus, nec his solum qui vident, sed & his qui audiunt. Continue versetur in ore vestro illud Apostolicum dictum^c: Non sunt condignæ passionibus huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Expectate: breui tentationum finis erit, liberatioq. perfecta. Et orate etiã iugiter pro nobis. Nam etsi viarum prolixitate longe diuersis locis habitamus, multoq. tempore a vobis segregati sumus: attamen vos ut præsentibus & conuiuentibus nobis amamus, vestrum amicum caput exosculamur, coronatos vos expansis manibus excipimus. Expectate etiam vos ex mutua erga nos charitate lucrum vestrum maximum. Nam si magnam mercedem

^c Rom. 8.

expectare

A expectare licet his qui vos amant: cogitate, quales vos, qui tantis claretis virtutibus, maneat retributiones.] hæc Ioannes, & alia plura id genus ad illos; perinde ac si certantibus athleticis, in theatri ipse fedilibus securus spectans, acclamationibus faueret, atque in bello pugnantes alios tubæ sonitu seorsum positus vehementius excitaret: cum alioqui ipse ceteris laboriosius dimicaret. Sunt & aliæ plures ad diuersos datæ eodem argumento litteræ, quas singulas perlegendo, magnam lector capiet cum lucro animi voluptatem.

Scriptit & tunc temporis ad diuersos Episcopos, commendans Dei Ecclesiam aduersariorum factione conscissam, & inter alios (ut vidimus) ad Romanum Pontificem Innocentium, necnon ad^a Ioannem Hierosolymorum Episcopum, & ad alios plurimos, qui adhuc suis liberi agerent in Ecclesijs: Cum interea & ad Episcopos illos, quibus, B quòd manifeste auerfarentur Arfacij communionem, & Chrysofotomo firmiter inhærescerent, carcer aestuabat, scripsit etiam ista Chrysofotomus^b: Carcerem incolitis, & catena vincti estis, & cum squallidis & sordidis inclusi. Ecquid tandem hoc nomine beatius vobis fingi queat? Quid enim tale habet aurea corona caput cingens, quale catena manum propter Deum circumdans? Quid tale ingentes & splendida domus, quale carcer caliginis ac sordium atque ingentis fœtoris & calamitatis plenus Dei causa? Quæ cum ita sint, gaudete & exultate, coronis caput cingite, tripudiate, quod molestitiæ, in quas incidistis, magnam vobis commodorum materiam comparent. Hoc nimirum semen est, messem omni sermone sublimiorem prænuncians: hoc luctæ, victoriam & palmas afferentes: hoc nauigatio, amplum & vberem quæstum concilians. Hæc igitur omnia cum animis vestris repetentes, præstantissimi ac religiosissimi domini mei, C gaudete & lætamini, nec tempus vllum intermittite, quin Deum in omnibus rebus collaudetis, ac mortiferas diabolo plagas inferatis, ingentemq. vobis ipsis in cælis mercedem recondatis. Non enim sunt condignæ passionibus huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Ad nos autem quam sapissime scribite. A vobis enim, qui Dei causa vincti estis, litteras, quæ afflictiones vestras exponant, magnopere accipere cupimus; hincq. ingentem, etiam in extrema terra degentes, consolationem capiemus.] hæc ad Episcopos & presbyteros in vincula agentes Chrysofotomus, aliaque plura ipso digna, quæ breuitatis causa prætermittimus.

^a Chrysof. epist. 118.
^b Idem ibidem.
IOANNES CHRYSOST. CONSOLATOR EPISCOPOS IN CARCERE POSITOS.

At respexit tandem Dominus super castra Philistinorum, & intonuit fragore magno super eos, cum Ioannis aduersarios, calumniarum ministros, schismaticosq. architectos diuersis eisdemq. prodigiosis exagitauit ærumnis: ut palam omnibus fieret, vindicta diuina eos esse percussos, qui tot innoxios per sæculi Iudices adeo afflixissent; intelligerentq. omnes iram Dei, præiudicium futurorum malorum, in vltionem sceleratorum haud sero excitatam fuisse. At quinam isti fuerint, quæve perpeffi, Palladius hisce verbis enarrat^c: Hinc enim quorundam corpora Episcoporum & laicorum morbus assumens, varijs cruciatibus agitatur, lenta febre intestina depascens, pruritusq. intolerabilis totam superficiem vnguibus lanians, longi quoque intestini perpetui dolores, & colica passio. Cuiusdam pedes, intercutanei morbi instar, nimia inflatione turgescunt. Alteri nimia humoris redundantia ad manus vsque deriuans, eos qui male subscribere, digitos mixto frigori incendio cruciat. Alium aqualiculi tumor & putredo ex secretiore parte corporis in longum se extendens, & vermes gignens, acriter vexat. Ad hoc respirandi difficultas, omnium intentio membrorum, imagineq. nocturnæ in canes rabiosos, & districtis gladijs barbaros, & vocem horrendam transeuntes, infomnem somnum plerisque faciunt. Alius equo lapsus, dextero fracto crure, continuo moritur. Alius amissa voce, octo mensibus iam marcescit in lecto, qui nec manus ad os apponere potest. Alius viuens crura sensim vsque ad genua per triennium vritur, chrysipeli molesta fatigatus. Alius inflata (ut aiunt) lingua cum febre vehementi, nec valens eam intra præstitutum a natura locum continere, in pugillari scribens, confitebatur scelus suum. Erat itaque videre diuinitus illatam iram varijs in auctores mali sæuire modis. Qui enim animarum medicum irritauerant, eiusq. discipulum de salutis officina proiecerant, corporum medicis ad incendendum ac cædem tradebantur: qui dolorem quidem solemnibus medicamentis acuebant, salutem vero nullam penitus præstare poterant. Et merito sane. Quis enim eum sanabit, qui a Deo cruciatur? sicut Propheta ait^d: Numquid medici resuscitabunt, & confitebuntur tibi? In hunc modum omnes Ec-

^c Pallad. dialog. PERSECUTORES IOANNIS CHRYSOST. MALE PEREUNT.

^d Psal. 87.

clesiastica pacis aduersarij peribant.] hucusque de his Palladius, a quo & casus Cyrini Episcopi Chalcedonensis, inter antesignanos aduersariorum Ioannis adnumerandi, prætermisus videtur: de quo ista Socrates ^a:

^a Socrat. lib. 6. c. 14.

Maruthas Episcopus Mesopotamiæ, inuito sane animo, pedem Cyrini, presso forte vestigio, oblatit. Vnde Cyrinus acerbè ex cruciatus, cum ceteris Episcopis Constantinopolim proficisci non potuit, sed mansit Chalcedoni.] & post multa ^b: Adeo eo infortunio male affectus afflictusq. fuit, vt pes eius putresceret, & propterea necessitate adductus, eum a corpore abscinderet: neque sectionem semel passus est, sed sæpius: nam mali contagio per vniuersum corpus serpsit: adeo vt alter pes ea infectus similiter amputaretur. Huius rei propterea feci mentionem, quòd erat multis in ore, Cyrinum ista perpeffum, quòd Ioannem conuicijs exagitauerat, atque eum contumacem (vt a me dictum est ante) sæpius vocauerat.] hæc Socrates, eadem quoque Sozomenus ^c.

^c Sozom. lib. 8. c. 16.

^d Socrat. lib. 6. c. 17.

GRANDI DIVINITVS IMMISSA OBSCELVS PATRATVM.

^e Prosp. in Chron. f. Marcellin. in Chron. Zonar. Annal. 3. parte. g. Cedrenus in Compend. EUDOXIAE INFELIX EXITVS.

* Flacillam

^h Niceph. lib. 13. c. 36. DE SEPVLCHRO EUDOXIAE.

ⁱ Matth. 18. Marc. 9. & Luc. 17.

DE TEMPORIBUS EUDOXIAE.

Sed maiora his accipe prodigia de cælo sursum, & offensi numinis signa in terra deorsum. At quænam ista? Audi Socratem ^d res ingentes paucis tamen complectentem: Porro cum grandis magnitudine inusitata in suburbij Constantinopoli forte decideret, (accidit hoc quidem pridie Kalendas Octobris, eisdem Consulibus paulo ante citatis, nempe Honorio & Aristeneto) percrebuit sermo, istud, Deo irato, propter Ioannem indicta causa abdicatum contigisse. Hunc sermonem Imperatricis mors, quæ illico infecta est, vehementer auxit: nam quatrinduo post delapsam grandinem e vita decessit.] hæc Socrates, cui æque assentitur S. Prosper ^e, dum affirmat, hoc eodem anno, sub dictis nimirum Consulibus, Eudoxiam Augustam extremum clausisse diem, quod tradit etiam Marcellinus ^f. Cedrenus ^g autem genus mortis eius ita describit: Cum (inquit) vterum ferret, iamq. partui esset vicina, foetus in vtero extinctus est: ac cum eum vellet eniti, id frustra fuit: totosq. dies quatuor mortuus foetus in vtero retentus computruit, atque vteri quoque abscissam effecit. Cumq. neque exiret foetus, & dolorum finis non esset: quidam ei litteras magicas superposuit: quare & statim eiecit mortuum foetum, & simul animam miserrime efflauit.] hæc Cedrenus, qui & enumerat editos ante filios, Pulcheriam, Placillam *, Arcadium, Marinam, ac Theodosium vltimo loco natum: ceterum Marcellinus nouissime editam tradit Marinam. De Eudoxiæ vero sepulchro hæc Nicephorus ^h:

Vnam, cui imposta est, moueri cernere erat, Deo videlicet eum, qui per illam concitatus fuerat, in Ecclesia motum ostendente.] Porro nec Arcadius, quamuis iunioris esset ætatis, diu superstes fuit, vixq. ad quadriennium vitam propagauit: vt plane vicescente numine, palam factum sit, quanto periculo Principes eos insequantur, de quibus illata terribilis præcessit comminatio Christi ⁱ: Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei.] et: Qui sandalizauerit vnum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei, vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.] Hæc autem omnia diuinitus immissa in Eudoxiam ob patratorum in S. Ioannem Chrysofostomum scelerum vltionem, nemo est qui iure dubitare possit.

Quod autem in controuersiam adduci potest, illud est, num re vera hoc anno (vt citati auctores testantur) contigerit Eudoxiæ obitus: siquidem superuixisse etiã post biennium, a Græcis omnibus qui vitam conscripserunt S. Ioannis Chrysofostomi, ac pariter recentioribus item Græcis historicis affirmatur: ita quidem Leo Augustus, Metaphrastes, Nicephorus, Cedrenus, Zonaras, Glicas, & alij absque dubitatione testantur. et quod maius omnibus his testimonium, immo testimonia videri debent; cum Innocentij Papæ litteræ ad Arcadium Imp. post obitum Ioannis Chrysofostomi datæ, tum Arcadij ad eum redditæ, adhuc eo tempore Eudoxiam superstitem fuisse significant, quam iisdem qui supra auctores, vt Zonaras, & alij eum secuti, tres menses ab obitu Ioannis superuixisse tradunt. His adde: Si verum est, eam hoc anno adeo prodigioso interitu extremum clausisse diem: quomodo Palladius, vnus ex Ioannis fautoribus, cum recenset feriatim omnes qui ob persecutionem illatam Chrysofostomo a Deo male mulctati sunt, de malis illatis Eudoxiæ ne verbum quidem, quæ ante omnia fuerant recensenda? plane significans ea nondum hoc tempore facta esse. sed de his modo hæc acciderunt, sequenti anno dicturi sumus.

At res Occidentales iam ad se euocant orationem. Hoc enim anno, iisdem Consulibus Honorio sextum & Aristeneto, VI. Kalendas Iulias, habita est Carthagini Synodus, ex qua

CONCILIUM CARTHAGINENSE.

A qua ^a decreta est legatio ad Honorium Imperatorem contra Donatistas, vt Imperatoria cogerentur auctoritate pacifice agere, qui fraterna conuentione, qua ad pacem & concordiam fuerant inuitati, contempta, in eos conuenientes Episcopos armata manu (vt pluribus diximus) grassati essent. Porro eiusmodi ab Imperatore exigendæ petitionis quæ causa præcesserit, diximus anno superiori. Sic itaque delecti sunt ad hæc peragenda duo legati Episcopi Theasius & Euodius; quibus, quid agendum esset, scriptis data est admonitio, in hæc verba:

^a Apud Concil. Afric. c. 60. LEGATIO EX CONCILIO CARTHAGIN. AD HONORIVM IMPERATOREM.

Commonitorium fratribus Theasio & Euodio legatis ex Carthaginensi Concilio ad gloriosissimos religiosissimosq. Principes missis.

Cum Domini auxilio piissimos Imperatores adierint; eis insinuent, quemadmodum plena fiducia, secundum superioris anni Concilium, Donatistarum præpositi Actis municipalibus sunt conuenti; vt si considerent de assertionibus suis, electis ex suo numero aliquibus idoneis, nobiscum pacifice conferrent, & mansuetudine Christiana, si quid veritatis tenerent, non ambigerent demonstrare; quo ita sinceritas Catholica, quæ iam pridem superioribus temporibus claruit, nunc quoque per imperitiam vel pertinaciam resistentibus innotesceret. Sed quia diffidentia premebantur, nihil pene ausi sunt respondere. Vnde quia impletum est erga eos Episcopale ac pacificum officium; & illi qui veritati respondere nequiuerunt, ad immanes violentias sunt conuersi, ita vt multos Episcopos, multosq. clericos (vt de laicis taceamus) insidijs oppresserint, ecclesias etiam aliquas inuaserint, aliquas inuadere pertentarint: ipsorum iam clementiæ est consulere, vt Ecclesia Catholica, quæ eos religioso vtero genuit, & fidei firmitate nutriuit, eorum etiã prospectione muniatur: ne temerarij homines religiosi temporibus, infirmos populos terrendo, præualeant; quoniam secundum leges deprauare non possunt. Nota est enim, & sæpe legibus conclamata Circumcellionum, qua furiant, detestabilis manus: quæ etiam ipsorum religiosissimorum supra Principum sequentibus sanctionibus condemnata est: aduersus quorum furorem possimus non insolita, nec a Scripturis sanctis aliena impetrare subsidia; quando Apostolus Paulus (sicut in Apostolorum Actibus fidelibus notum est) factiosorum conspiracy militari etiam submouit auxilio. Sed nos illud poscimus, vt Catholicis Ecclesijs ordinem per ciuitates singulas, & vicinorum quorumque possessorum, per diuersa loca sine vlla dissimulatione tutio præbeatur.

QUAE AB IMPERAT. HONORIO PETITURI ESSENT LEGATI EPISCOPI.

Simul etiam petendum, vt illam legem, quæ a religiosa memoria, eorum patre Theodosio, de auri libris decem in ordinatores vel ordinatos hæreticos, seu etiam in possessores (vbi eorum congregatio deprehenditur) promulgata est: ita deinceps confirmari præcipiant, vt in eos valeat, contra quos propter eorum insidias Catholici prouocati, contestationem deposuerunt; vt hoc saltem tenore a schismatica vel hæretica prauitate desistant, qui consideratione æterni supplicij emendari corrigiq. dissimulant.

LEX DE AVARARIA MULTA RESTITVENDA.

Petendum etiam, vt lex, quæ hæreticis vel ex donationibus vel ex testamentis aliquid capiendi vel relinquendi denegat facultatem, ab eorum quoque pietate hæcenus repetatur, vt eis relinquendi vel sumendi ius adimant, qui pertinaciæ furore cæcati in Donatistarum errore perseuerare voluerint: ceterum illis, qui consideratione vnitatis & pacis se corrigere voluerint, absque interdicto huius legis capiendæ hereditatis aditus pateat, si adhuc in errore hæretico constituti aliquid ante donationis vel hereditatis obuenit: his sane exceptis, qui lite pulsati, putauerint ad Catholicam transeundum: quia de talibus credibile est, non metu cælestis iudicij potius, quam terreni commodi auiditate, vnitatem Catholicam præoprasse.

Ad hæc autem omnia præsidio opus est potestatum suarum quarumcumque prouinciarum. Sane pro vtilitatibus Ecclesiæ quicquid intellexerint prodesse, agendi & impetrandi liberam decernimus legationem.] hæc sunt quæ per legatos decreuit S. Synodus ab Honorio petenda esse.

Interea vero, vt, dum iisdem redirent legati, consultum esset Catholicorum securitati, ex eadem Synodo litteræ datæ sunt ad Iudices, vt patrocinium susciperent Catholicorum: additaq. legatis litteræ commendatiæ ad Romanum Pontificem, vel alios Episcopos in locis illis, vbi Imperatorem morari contigisset. Annuit his omnibus Imperator Honorius, vt ex eius rescriptis anno sequenti datis intelligi potest: ad illud enim vsque tempus eiusmodi negotium perductum est. Meminit huius ex Concilio decretæ legationis S. Augustinus in epistola ad Bonifacium ^b, & alijs in locis anno superiori recensitis, vbi occasione

^b Aug. epist. 50.

Generalis Concilij huiuscemodi historia tractationem fufius profecuti fumus: reliqua vero anno fequenti.

Quod rurfum ad Africanæ Ecclefiæ res geflas pertinet: hoc ipfo anno, sub iisdem Consulibus (vt Acta publica a Notarijs excepta docent) S. Auguftinus Hippone regio in ecclefiâ coram populo cum Felice Manichæo, qui ad hoc ipfum (vt idem Auguftinus teftatur) illuc venerat, vt errores Manichæorum difseminaret, biduo difputauit: cuius quidem difceptationis Poffidius^a meminit. Feliciffimum fane eiuſdem Felicis conuerſione ad Catholicam veritatem naçta eſt hæc difputatio finem; cum alioqui hic verſus Fortunato fuiſſet hæreticus, & plane audaciſſimus auſus fit in eccleſia ſua ſanctum Auguſtinum agentem appetere. Sed reddamus hic ad finem diei ſecundæ difputatio- nis poſitam, a Notarijs exceptam, ipſius Felicis damnationem hæreſis, ac veræ fidei confeſſionem. ſic enim ſe habet: Cum eandem chartam Auguſtinus Felici dediſſet, etiam ille manu ſua hæc verba ſcripſit^b: Ego Felix, qui Manichæo credideram, nunc anathe- matizo eum, & doctrinam ipſius, & ſpiritum ſeduc-torem, qui in illo fuit: qui dixit, Deum partem ſuam genti tenebrarum miſcuiffe, & eam tam turpiter liberare, vt virtutes ſuas tranſfiguraret in feminas contra masculina, & ipſas iterum in masculos contra feminina dæmonia, ita vt poſtea reliquias ipſius ſuæ partis conſigat in æternum globo tenebrarum. Has omnes & ceteras blaſphemias Manichæi anathematizo.] et ad poſtremum appoſita eſt iſdem Actis vtriuſque ſuſcriptio in hæc verba:

Auguſtinus Epiſcopus his in eccleſia coram populo geſtis ſuſcripti.
Felix his geſtis ſuſcripti.]

Felice igitur ad Catholicam fidem conuerſo, iam hæreſis ipſa Manichæorum, etſi non profuſus extincta, fane quidem eneruata atque debilitata penitus fuit; vt nullus poſthac inuentus fit, qui publice eius patrocinium ſuſcipere auſus fuerit, iam ante Fauſto inde ſub- moto. Nam cum Imperatorum legibus Manichæi in Africa exagitati fuerint; ipſe erro- ris conuictus in iudicio, a Præſide fuerat in inſulam relegatus, vt idem ſanctus Augu- ſtinus^c teſtatur, qui aduerſus eum commentarios elaborauit, vbi ait: Fauſtus autem conuictus, vel confeſſus quod Manichæus eſſet, cum alijs nonnullis ſecum ad iudicium Proconſulare perductis, eis ipſis Chriſtianis, a quibus perducti ſunt, intercedentibus, le- uiſſima pœna (ſi tamen pœna dicenda eſt) in inſulam relegatus eſt: quod ſua ſponte quo- tidie ſerui Dei faciunt, ſe a turbulento ſtrepitu populorum remouere cupientes, & vnde publica terrenorum Principum vota per indulgentiam ſolent relaxare damnatos. Deni- que non multo poſt inde omnes eadem ſolemni forte dimiſſi ſunt.] hæc Auguſtinus de Fauſto Manichæorum Epiſcopo, commendans in his manſuetudinem Catholicorum. Porro aduerſus eius ſcripta idem Auguſtinus triginta libris quam fortiffime difputauit.

Hoc item anno, iſdem Conſulibus, Innocentius Papa decretalem epiſtolam dedit ad S. Viçtricium Rothomagenſem Epiſcopum, quam ipſe expetiſſet, vt in his quæ ſpectant ad Ec- cleſiaſticam diſciplinam, normam ab ipſa Apoſtolica ſede acciperet. Hic namque ille ma- gnus Viçtricius ætate longæuius, iam olim Iuliani Apoſtata temporibus miles, Chriſti con- feſſor, miraculis egregie nobilitatus; cuius præclarum certamen ex S. Paulino Nolano Epi- ſcopo, ſuo loco, quarto tomo a nobis recitatum eſt. Vides pios & doctrina ſpectatos ſanctiſ- ſimos Epiſcopos, quantumlibet ſatis ipſi ſibi ad informandam plebē fidelem Eccleſiaſticis inſtitutis eſſe videri poſſent, ex fonte tamen ſolitos originario haurire aquas; quod nimirū maioris ſcirent roboris eſſe, & maiori ſuſcipi reuerentia, quod ab Apoſtolica ſede conſta- ret eſſe petitum. Porro quod hoc anno Viçtricius egit, id ipſum præſtitit ſequenti anno S. Exuperius Epiſcopus Toſolanus, & alij alijs temporibus ſemper: vt appareat, ſanctos quosque Dei amicitia coniunctos, gratiaque miraculorum pollentes, ad ſedis Apoſtolicae doctrinam, tamquam ad diuinum ſemper in Petro loquens oraculum, conuenire ſolitos; illud firmum ſolidumque exiſtimantes, quod tantæ ſedis auctoritate intelligerent com- probatum. Vt plane perſpicias, quales habendi ſint, qui eius refugiant diſciplinam, ac po- teſtatem diuinitus in Petro a Chriſto impertitam contemnant.

Iſdem huius anni Conſulibus, Honorio ſextum & Ariſteneto, S. Hieronymus obitum ſanctæ Paulæ conſignat, vbi ait^d: Dormiuit ſancta & beata Paula ſeptimo Kalendas Fe- bruarij, tertia ſabbati, poſt Solis occubitum, ſepulta eſt quinto Kalend. earumdem, Honorio Auguſto ſexies & Ariſteneto (ſic reſtituendum pro Ariſtenio) Conſulibus. Vixit in ſancto propoſito Romæ annos quinque, Bethlehem annos viginti: omne vitæ tempus imple-

DISPUTATIO FELICIS MANICHÆI CVM S. AVG. a Poffid. in Pua Auguſt. c. 16.

Auguſt. contra Felicem Manich. lib. 2. in fine. FELIX MANICHÆVS A S. AVGVSTINO CONVERSVS AD FIDEM CATHOLICAM.

Auguſt. contra Fauſt. lib. 5. c. 8. FAVSTVS MANICHÆVS DAMNATVS ET RESTITVTVS.

SANCTISSIMI EPISCOPI SOLITI CONSYLERE APOSTOLICAM SEDEM.

OBTIVS PAVLAE. d Hieron. epiſt. 27.

A impleuit annis quinquagintaſex, menſibus octo, diebus viginti & vno.] hæc ipſe ad fi- nem epiſtolæ ad Euftochium, qua eiuſdem clariffimæ atque ſanctiſſimæ feminæ res geflas profecutus eſt. Sed cuius nos hic obitum ex ratione temporis ponimus, eiuſdem profe- quamur & funus; quo veteres pariter mores Eccleſiæ referentur. Ait enim S. Hieronymus:

Exhinc non vlulatus, non planctus, vt inter ſæculi homines fieri ſolet; ſed pſalmorum ſinguis diuerſis examina concrepabant. Tranſlataque Epiſcoporum manibus, & ceruicem feretro ſubiicientibus.] ita quidem more maiorum, quo transferri conſueuiſſe ſacras ſan-ctorum reliquias, alibi adnotauimus. Sed pergit: Cum alij Pontifices lampades ce- reoſque præferrent, alij choros pſallentium ducerent, in media eccleſia ſpeluncæ Saluatoris eſt poſita. Tota ad funus eius Palæſtinarum vrbiū turba conuenit. Quem monachorum latentium in cremo cellula ſua tenuit? Quam virginum cubiculorum ſecreta texerunt?

B Sacrilægum putabant, qui non tali feminæ vltimum reddidiſſet officium. Viduæ & paupe- res, in exemplum Dorcadis^a, veſtes ab ea præbitas oſtendebant: omnis inopum multitudo matrem & nutriciam ſe perdiſſe clamabat. Quodque mirum ſit, nihil pallor mutauerat faciem: ſed ita dignitas quædam & grauitas ora compleuerat, vt eam putares non mor- tuam, ſed dormientem. Hebræo, Græco, Latino, Syroque ſermone pſalmi in ordine perfo- nabant, non ſolum triduo, donec ſubter eccleſiam & iuxta ſpecum Domini conderetur, ſed per omnem hebdomadam, cunctis qui venerant, ſuum funus & proprias credentibus lacrymas.] hæc de funere. pergit iam dicere de Euftochio matri cariſſimæ extrema per- ſoluenti: cui nec nummum quidem tradit a matre eſſe relicto, ſed magnum æs alienum, & curam fratrum ac ſorum, nempe monachorum & monacharum, quorum illa conſtru- xerat monaſteria. Hæc vero vna cum Paula nepte, Toxotij fratris filia, ibidem ad obitum vſque digno ſanctitatis perfeuerauit exemplo. ſed de ea rurfum inferius.

C Hoc anno idem S. Hieronymus editam a Theophilo nouiſſimam Paſchalem epiſtolam, ſicut de alijs antea fecerat, in Latinum tranſtulit. Teſtatur id quidem ipſe in epiſtola hoc ipſo anno ad eundem Theophilum ſcripta, in qua de S. Paulæ obitu meminit, deque affli- ctione quam ipſe ob Eccleſiæ turbines pateretur, ſignificans plane turbas Eccleſiæ Con- ſtantinopolitanae ob expulſum a ſede Chryſoſtomum eius Epiſcopum. ait enim^b: Ex eo tempore, quo beatitudinis tuæ accepi epiſtolas iuncto Paſchali libro, vſque ad præſentem diem, ita mærore, luctu, & ſolicitudine, ac diuerſis ſuper ſtatu Eccleſiæ hinc inde rumori- bus exagitatus ſum, vt vix volumen tuum potuerim in Latinum ſermonem vertere.] & ad poſtremum hæc de S. Paula: Ita enim ſanctæ & venerabilis Paulæ conſectus ſum dormi- tione, vt abſque translatione huius libri vſque in præſentiarum nihil aliud diuini operis ſcripſerim. Perdiſimus enim (vt ipſe noſti) repente ſolatium, quod (vt conſcientiæ no- ſtræ teſtis eſt Dominus) non ad proprias ducimus neceſſitates, ſed ad ſanctorum refrige- ria, quibus illa ſolicite ſeruebat.] Sic igitur videas, hoc anno, quo S. Paula obiit, ſan- ctum Hieronymum laboraſſe in reddenda Latinitati vltima Theophili epiſtola: quam il- lam ipſam eſſe, quæ tertio loco ponitur, ex argumento eius ab eodem Hieronymo eadem epiſtola ſummatim complexo, ſatis intelligi poteſt, cuius eſt exordium: Nunc quoque Dei viui Sapientia.] in qua ex more, poſt nonnulla de ieiunio & Quadrageſima, in Origenis errores inuehitur.

E Iunctus quippe erat S. Hieronymus Theophilo in diſſipandis Origeniſtis, deſtruendiſque erroribus Origenis, non autem in perfecutione ab eo aduerſus Ioannem Chryſoſtomum excitata, quod deteſtandum videbatur: laude quidem dignum illud, Origeniſtis atque erroribus Origenis reſiſtere: quibus ad perdendam Catholicam veritatem a nonnullis ianua iam aperta erat. Ceterum ipſum Hieronymum Chryſoſtomi cauſa maximo fuiſſe dolore affectum, adeo vt etiam in febrem inciderit, ipſe ſuæ epiſtolæ exordium tradit, licet eum non nomet: nam de alijs Eccleſiarum turbis nihil eſt quod poſſit intelligi, cum non eſſent alibi alia de re tunc concitati tumultus. Si enim in his conſpirafſet S. Hiero- nymus cum Theophilo; certe quidem ſibi gaudendum, illique gratulandum fuiſſet, quod ſcilicet res ex ſententia eueniſſet. Rurfum vero eodem Paulæ obitus tempore, ſe quoque in Latinum vertiſſe Regulas monachorum a S. Pachomio, Oriſio, & Theodoro ſcriptas, ipſe in præſatione illis affixa teſtatur. extant ipſæ in appendice ad Caſſianum Romæ cu- ſum, & doctis notis viri inſigniter eruditi Petri Ciacconi Toletani egregie illuſtratum. Meminit ſcriptorum Pachomij, Oriſij, atque Theodori Gennadius^c agens de Viris il- luſtribus. Vides quanta reuerentia profecuti ſint ſanctiſſimi ac doctiſſimi Patres inſtituta mona-

FVNVS EIVS- DEM.

a Act. 9.

b Hieron. epiſt. 31.

HIERONY- MVS IN QUI- BVVS IVNGE- RETVR THEO- PHILO.

HIERONYMVS VERTIT IN LATINVM PACHOMII REGVLAS. c Gennad. de Vir. illuſtr. c. 7. 8. 9.

monachorum; quæ S. Hieronymus, hac ex parte etiam commendandus, profuturus (vt ipse testatur) Latinis suis, in Latinum conuertit. Sed iam ad res gestas sequentis anni progrediamur.

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
ANNVS ANNVS ANNVS

405.

4.

II.

QVinto supra quadringentesimum anno, Stilicho secundum & Anthemius Consules creati sunt, in Occidente ille, iste autem in Oriente. Porro Anthemij insignis pietas a Patribus dignis elogijs prædicatur. Ad eum enim, simulac auditum est Consulem creatum esse, S. Ioannes Chrysofomus Cucuso ista scripsit^a:

Alij tibi Consulatus atque Imperij nomine gratulantur: ego autem magnificentia tua causa ipsis quoque maiestatis Imperijsq. gratulor: neque enim te ornarunt, verum abs te ornata sunt: quandoquidem etiam ea virtutis natura est, vt honores non aliunde mutetur, verum ipsa eos in sese circumferat, nimirum hisce dignitatibus honorem præbens, non autem ipsa ab illis accipiens. Ea q. de causa ne amor quidem erga te nostro quicquam nunc adiunximus: nihil enim tibi amplius accessit: nec nos Præfectum atque Consulem amamus, sed dominum meum suauissimum Anthemium cum magna prudentia atque ingenij acumine, tum etiam ingenti philosophia refertum. Ac proinde te quoque beatum prædicamus; non quod ad hunc thronum euectus sis; sed quia vberiore prudentia tua atque humanitatis demonstranda materiam accepisti. Atque ijs omnibus, quibus iniuria fit, gratulamur: latum scilicet animæ tuæ portum intuentes, eam vim habentem, vt innumera naufragia depellere queas, atque eicere, vt ij qui in atrocissimam tempestatem inciderunt, ex animi sententia nauigent. Ac propterea exultamus, & lætitia diffundimur; Imperium tuum, commune eorum qui iniuria afficiuntur, factum esse existimantes: quo etiam nunc ipsi fruimur, vt qui ex virtutum tuarum magnitudine propriam nobis voluptatem fingamus.] hætenus ad Anthemium nouum huius anni Consulem Chrysofomus. Addamus & his quæ inter ipsum Anthemium & S. Aphraatem transacta sunt.

Coluisse hunc quidem viros pios sanctosq. monachos, argumento sunt, quæ de eodem Anthemio Theodoretus in Aphraate (de quo nos plura superius) ita scribit^b: Aiunt autem, Anthemium, qui postea fuit & Præfectus & Consul, cum electus Legatus profectus est ad Persas, ad eum (necnon Aphraatem) attulisse tunicam apud Persas contextam, & dixisse: Cum scirem vnicuique suam dilectam esse patriam, & qui illic nascuntur fructus esse iucundissimos; hanc ex patria ad te attuli tunicam, rogoq. vt eam accipias, ego vero sim tuæ benedictionis particeps. Is autem eam quidem primum iussit poni in subsellio. Deinde cum multi fuissent interiecti sermones, dixit se angere animo, vt pote quod sit in duas partes diuisa cogitatio. Illo autem rogante causam: Semper (inquit) constitui habere vnum solum qui mecum habitaret: mihiq. ipsi hanc legem præscripsi, vt mihi omnino denegetur duorum simul habitatio. Cum ergo vnus mecum iam sexdecim annis habitasset, & esset mihi cordi: accessit quidam meus contribulis, volens mecum habitare, & rogans vt hoc sibi liceat. hoc mihi mentem distrahit: duos enim simul habere non patiar: contribulem enim amplector vt contribulem: priorem autem, vt qui mihi cordi fuerit, expellere, & graue & iniquum existimo. Anthemius vero: Merito (inquit) o Pater: neque enim fas est, vt eum, qui tibi plurimo tempore inseruijt, amandes, tamquam non aptum; eum autem, cuius morum nondum fecisti periculum, propter solam admittas patriam. Ad hæc diuinus Aphraates: Non accipiam ergo (inquit) o vir admirande, hanc tunicam: duas enim habere non patiar. Est enim hæc mea quidem sententia iucundior, tua autem melior ea quæ mihi tanto tempore inseruijt.] sic ergo sanctus euitauit, quod instituto suo obstare sciret munus Anthemij.

Qui quidem pietatis ac fidelitatis eximium postea specimen edidit, cum defuncto Arcadio Imperatore, pro Theodosio puero regimen suscipiens totius Imperij, eidem ipsum integrum illibatamq. seruauit. Sic igitur eximijs illustribus virtutibus Anthemius, haud maiorum suorum voluit offundi tenebris, & perperam gestis infamari; cum illius Philippi nepos fuisse dicatur, qui Arianorum nequissimus S. Paulum Episcopum Constantinopolitanum a throno expulit, & strangulandum curauit^c. At de Consule hætenus, nec nos purpura diutius detineat: inuisamus potius exulê Ioannem Chrysofomum Cucusi commorantem.

Qui

ANTHEMI
CONSVLIS
PIETAS
EGREGIA.
a Chrysof. epist.
147.

b Theodor. hist.
sanct. Patr. c. 8.

QVAE TRANS
ACTA IN
TER AN-
THEMIUM ET
APHRATEM.

THEODOR.
HIST.
SANCT. PATR.
C. 8.

ANTHEMI
FIDELITAS.

c Socrat. lib. 7.
69.

A Qui quidem rigore asperrimæ hiemis ita morbo confectus est, vt pene ex hac vita decesserit. testatur id ipse quidem in epistola ad Olympiadem scripta, cum iam conualuisset, veris tempore: vbi ait^a:

Ab ipsis mortis ianuis reuocatus, hæc ad te scribo.] & paulo post: Hiems enim grauior quam solebat, exorta, grauiorem quoque nobis stomachi hiemem inuexit: nihiloq. melius ac commodius, quam qui mortem obierunt, immo etiam grauius hos duos menses confeci. Hætenus enim lucis huius vsura fruebar, vt malorum, quibus vndique cingebar, sensu afficerer. Omniaq. mihi noctis instar erant, hoc est tam dies, quam diluculum atque ipsa meridies: totosq. dies lecto affixus exigebam. Cumq. innumeras rationes comminiscer, contractum tamen ex acerrimo frigore detrimentum haudquaquam excurere poteram. Quamuis enim ignem etiam accenderem, & grauissimum fumum perferrem, & cubiculo inclusus tenerer, sexcentisq. vestibus memet obuoluerem, ac ne limine quidem pedem efferre auderem: nihilominus tamen extremos cruciatus patiebar: quippe cum vomitus subinde orirentur, capitis dolores, cibi fastidia, perpetuaq. vigilia: siquidem noctis pelagus vsque adeo longum infomnis exigebam.] hæc quidem se perpeffum esse ad veris vsque tempus, ibidem tradit; eademq. rursus ad eandem ipse conscripsit^b: quibus & addit: Hic enim non modo necessariorum medicamentorum penuria est, ceterarumq. rerum quibus ægrum ac dolore confectum corpus releuari potest; verum etiam fames & pestis imminet. Atque hæc omnia mala perpetuus latronum impetus iam parturit, qui quam longissime grassantes, atque omnes vndique vias intercludentes, hinc quoque non paruum ijs qui iter faciunt periculum creant.] hæc ipse. Adueniente enim vere, solutaq. hieme, Isauri hætenus inclusi domibus, audaciori furore progressi, cuncta deprædatione atque strage miscebant. de quibus frequens est eiusdem Chrysofomi querela ad suos diuersos amicos scribentis.

Quam autem celso animo ista ipse perferret, & mente superior his omnibus esset, audi ipsum inter alia ad Antiochenos presbyteros ista scribentem^c: Hoc habetote, nos stomachi imbecillitate liberatos esse, commodeq. valere, ac nec obsidione, nec latronum incursionibus, nec loci solitudine, nec sexcentorum aduersorum casuum turba, nec denique vilo alio huiusmodi incommodo deijci ac conturbari, verum ingenti securitate otio & quiete frui, ac singulis diebus de rerum vestrarum statu in cura esse, &c.] Verum cum adeo in dies magis magisq. increbrescerent Isaurorum incurfus: factum est, vt quibus custodia Ioannis mandata erat, rati minus tutum locum esse Cucusum: cum exegisset (vt ait Palladius^d) ibi annum, in Arabissum magis munitum Armenia oppidum, ipsum non sine magno periculo transferrent. cuius quidem peregrinationis periodum ex verbis eiusdem Chrysofomi hæc ipsa scribentis ad Elpidium^e Episcopum hic reddamus:

Neque enim (inquit) certo vilo loco defixi sumus; verum nunc Cucusum, nunc Arabissum, nunc voragine, atque deserta loca circumimus. Vsque adeo cuncta tumultibus ac perturbatione plena sunt, flammaq. & ferrum tam corpora quam ædificia omnia conficit. Ac iam etiam vrbes vna cum viris omnibus funditus excisæ atque euersæ sunt; nouisq. quotidie rumoribus percussis, sedes mutamus; graue quoddam ac nouum exilij genus perpetientes, mortemq. in dies expectantes. Nam ne castello quidem perinde atque carcere nunc inclusi, fidenti animo esse possumus; propterea quod Isauri huiusmodi arces obsidere non dubitent. Ad quas molestias etiam grauis morbus accessit: cuius nunc ægre acerbitate depulsa, reliquias adhuc circumferimus.] hæc ad Elpidium. Quibus coniunge quæ ad Theodorum diaconum idem in hæc verba conscripsit^f: Obsidio nostra in dies ingrauescit; atque in hac arce, tamquam in laqueo, desidemus. Quippe iam etiam intempesta nocte, præter spem omnem & expectationem, trecentorum Isaurorum agmen oppidum percursauit, peneq. nos cœpit. Verum Dei manus confestim eos, nobis etiam nihil tale sentientibus, hinc auertit: ita vt non modo periculo, sed periculi metu vacui essemus: ortaq. die, tum denique quod contigerat, rescuerimus.] hæc ibi: sed & ad Nicolaum presbyterum, quæ Arabissi pateretur, pluribus narrat^g. Scripsit inde & ad alios amicos, prolixiorem vero epistolam^h ad Olympiadem, vbi & ad finem hæc de Pelagio recens emergente hæresiarcha:

De Pelagio monacho magno dolore affectus sum. Cogita igitur, quot quantisq. coronis digni sint qui forti animo in acie steterunt; cum viros tam pie ac sancte, tantaq. cum tolerantia viuentes, abripi, atque in fraudem impelli videamus.] Ex his quidem probe intelligen-

a Chrysof. epist.

6.

QVAE IN HIB
ME PASSVS
S. IOANNES
CHRYSOST.

b Chrysof. epist.

15.

IOANNIS
CHRYSOST.
EXCELSVS
ANIMVS.
c Chrysof. epist.
130.

d Pallad. dialog.
de reb. Io. Chry-
sofomi.

e Chrysof. epist.
131.

PEREGRINA-
TIO IOAN-
CHRYSOSTO-
MI.

f Idem epist. 135.

g Chrysof. epist.
69.

h Idem epist. 4.

PELAGIVS
MONACHVS
HÆRESIAR-
CHA DETEG-
TVR.

telligere possumus, hoc potissimum anno Pelagium in Oriente diu in vestitu ouinæ pellis delitescens, velatumq. hypocrisis, iam qualis intus erat, ab aliquibus lupum fuisse detectum: cum tamen ipse versipellis, instar Protei, ne qualis esset, impius deprehendi posset, diuersas sæpe ex pietate formas compositas superinduceret. Innotuit autem in primis nonnullis Aegypti monachis, penes quos diutius versatus est. Ad hunc Isidorus^a Pelusiota iam factum instabilem, & instar Cain vagum super terram, ista conscripsit:

Canis^b effusi sunt in Ephraim, & ipse ignorauit: vitiosis nimirum affectionibus iuuenescens. Eodem modo tibi quoque ingens annorum turba caniciem inuexit: & tamen rigidum atque inflexum animum habes, ex alio monasterio ad aliud subinde migrans, atque omnium mensas perscrutans & explorans. Quamobrem si tibi carniū nidus, atque obsoniorum condimentum curæ est: ijs qui magistratus gerunt, potius blandire, atque urbium caminos vestiga. Neque enim homines eremitæ facultates eas habent, vt te, quemadmodum tibi gratum est, excipere valeant.] hæc ad Pelagium monachum vagum Isidorus. At vagationis Pelagij haud putamus causam fuisse popinas absumendi, sed pateram venenatæ hæresis propinandi. sed de eo suo loco pluribus: hæc autem occasione Chrysostomi epistolæ hoc anno Arabissî datæ, obiter meminisse satis. Iam vero ad ipsum Ioannem ibidem agentem exulem redeamus.

Scribens ad Olympiadem, mittere se ait lucubrationem a se elaboratam Chrysostomus; quòd ipse in afflictione positus animus non obruatur molestijs, sed desuper tamquam pennis quibusdam extollatur, & optimum inde sibi ipsa remedium parare queat. ait enim^c: Mitto ad te, id quod nunc litteris mandauit, nempe, Eum qui se ipsum non læserit, a nemine alio lædi posse. Hoc quippe contendit, atque in eo versatur ea oratio, quam nunc ad te mitto. quare fac eam assidue peruoluas, immo etiam, si per valetudinem licet, recites. Id enim pharmacum (si quidem volueris) tibi sufficit.] hæc ipse. Est autem ea scriptio, tractatus ille Chrysostomi, cuius est titulus^d: Quòd nemo læditur, nisi a se ipso] cui inconsulte præfigitur inscriptio Homiliæ: cum nequaquam ea tractatio in ecclesia ad populum habita sit, sed opus in cubiculo elaboratum, ac posteris scriptorum monumentis traditum: & quidem huiusmodi, vt ipsum solum satis esse possit ad absolutissimum philosophum efformandum: nouissimas sane tanti Patris partus, quem dolore conceptum, morte etiam nobili consecrauit: vnde eum iure quis appellet Benoni^e, filium nempe doloris; sed ipse Benjamin magis proprie dicendum putauit, videlicet dexteræ filium; vtpote qui efficacissimus sit, quemlibet afflictionum abyssu summersum, consolatione erigere, atque spiritali lætitia super calos efferre; ac proinde dignissimus qui semper præ manibus habeatur, vtpote dulcissima tanti Patris vltima verba.

Qui igitur pro ratione scriptorum, quibus alios ad sublimem philosophiæ verticem eleuauit, se ipsum ad numeros eosdem composuit, licet innumeris premi videretur angustijs: his omnibus eminentius euolans, aliorum longe licet absentium prospiciebat incommodis. Hinc enim Arabisso contemplatur eam, quæ in Phœnicia erat Ecclesia, ex Gentilibus ad fidem haud pridem collecta, de qua superius mentio facta est. Ei enim ministris indigenti ac sumptibus, datis ad amicos litteris, consulere in omnibus, quibus opus haberet, non prætermisit. Ad hæc namque spectant diuersæ ipsius epistolæ^f ad diuersos datæ, quas hic tantum tibi notasse satis: si velis, perlegere ipse poteris. ea quidem curat (vt ipse testatur^h) cum Cucusi moraretur, & cum postea Arabissum translatus est. Sed & Gothorum Ecclesiæ viduatæ pastore propensiorē tunc curam gerebat: de qua inter alia ad Olympiadem ista habetⁱ: Narrauerunt mihi Marfi & Gothi monachi, apud quos Serapion Episcopus perpetuo delitescens, Moduarium diaconum venisse, illud afferentem, eximium illum virum Vuilam, quem non ita pridem Episcopum creauit, atque in Gothiam misi, multis ac magnis rebus gestis, diem suum extremum clausisse: ac Regis Gothorum litteras attulisse, quibus, vt ad eos Episcopus mittatur, petit, &c.] rogat ipse vt curet differri negotium, ne per aduersarios id fieret, quos sciret illis fore præfecturos immeritum penitus hominem, & multorum criminum reum; sperans, si liberaretur, opportunitati illorum se optime consulturum. Vides plane (non vt plerique tradunt, aduersus quos superius disseruimus) nequaquam Gothorum Ecclesiam omnem Arianorum esse labe fœdatam. Constat sane Gothos illos extitisse Catholicos, qui a Ioanne Chrysostomo & peterent & acciperent sacros Antistites.

Sed & prospexisse ipsum indigenarum egestati, quamuis exul esset & peregrinus, auctor est

A est Sozomenus, dum ait^a: Ioannes porro postquam in exilium eiectus fuit, etiamnum clarior euasit. Nam cum pecuniarum haberet copiam, quas & alij multi afferebant, & Olympias illa ministra mittebat; multos captiuos ab Isauris redimebat, ac suis restituebat; multisq. egenis necessaria suppeditabat. Quibus autem pecunijs opus non erat, eos oratione sibi conciliabat: eratq. perquam carus Armenis, apud quos agebat, & eorum finitimis: ac multi tum Antiochia, tum ex reliqua Syria ad ipsum frequentabant.] hæc Sozomenus.

At quid Romæ hoc anno in causâ ipsius Ioannis actum sit, hæc tantum habes ex Theodoro Romanæ Ecclesiæ diacono^b: Congregati Italiæ Episcopi Imperatorem orant, vt scriberet Arcadio fratri suo, vt iuberet Thessalonica Concilium fieri, quo facilius possent vna vtræque partes Orientis Occidentisq. concurrere: addentes, perfectam Synodum non numeri quantitate, sed qualitate certam & irrefragabilem laturam fore sententiam. His inflammatus Imperator, Episcopo quidem Romano scribit, vt mittat Episcopos quinque, presbyteros duos Romanæ Ecclesiæ, diaconum vnum, qui ipsius ad fratrem Arcadium epistolas ferrent. Erat autem hic tenor epistola:

Tertio iam scribo ad mansuetudinem tuam, orans vt quæ contra Ioannem Episcopum Constantinopolitanum maligne gesta essent, corrigeret. Verum id hæcenus (vt video) factum non est. Quocirca rursus per sanctos Episcopos & presbyteros scribo, pacis Ecclesiasticæ auidus, & ingenti cura sollicitus (pacatis enim Ecclesijs, Imperio quoque nostro pax prouenit) vt Episcopos Orientales iubeas Thessalonica conuenire. Nosti quippe, quod Occidentales Episcopi electos viros miserunt seueræ constantiæ, & qui neutram in partem inclinentur amore vel odio, Episcopos quinque, presbyteros Romanæ Ecclesiæ duos, vnumq. diaconum. Quos vt cum omni honore suscipias, quæso. Vt, si quidem illis persuasum fuerit, Ioannem iuste fuisse expulsam; doceant me ab eius communione discedere. Sin autem deprehenderit, sponte malignatos Orientis Episcopos; ab illorum te itidem communione secernant. Quænam vero sit Occidentalium de Episcopo Ioanne sententia, ex omnibus ferme epistolis constat, quas ad me frequentes dederunt. Ex his duas, idem continentes quod reliquæ, subdidi, scilicet Romani, & Aquileiensis Episcopi. Hoc autem ante omnia de tua mansuetudine postulo, vt Theophilum Alexandrinum, inuitum etiam adesse præcipias; per hunc enim mala omnia emerfisse memorantur: vt aduentium Episcoporum Synodus, in nullo impedita, congruam temporibus nostris afferat pacem.] hæcenus epistola Honorij ad Arcadium. Subdit his vero Theodorus:

Acceptis igitur sancti viri Aemilius & Cythegius & Gaudentius Episcopi vna cum Valeriano Bonifacioq. presbyteris, Imperatoris Honorij, & Papæ Innocentij, & Italiæ Episcoporum Chromatij Aquileiensis, & Venerij Mediolanensis, ac reliquorum Episcoporum epistolis, vna & cōmonitorio Concilij totius Occidentis, conditionibus publicis Constantinopolim concessere. Erat autem cōmonitorium huiusmodi: Non oportere Ioannem iudicium aggredi, nisi illi prius Ecclesia communiq. redderetur: vt omni dilationis occasione sublata, sua sponte Concilium ingredi posset.] hæc Theodorus. Quid autem acciderit legatis his post hæc in via, vel cum Constantinopolim peruenerunt: quoniam aduentus illorum contigit, postquam Arfacio pseudoepiscopo defuncto, susceptus est in locū ipsius Atticus; de eo suo loco dicturi sumus. Quarumnam autem ciuitatum legati missi Episcopi fuerint, non exprimitur; verum apud Metaphrastem Aemilius dicitur Beneuentanus Antistes. Ceterum etsi hoc anno, ex consulto Patrum, legatio ad Orientem decreta est: haud tamen missa, nisi transacta hieme, cum iam (vt diximus) non amplius Arfacium, sed Atticum eius successorem inuenerunt eidem substitutum.

Quod vero Theodorus affirmat, eosdem legatos a Romano Concilio missos, non solum Innocentij Papæ & Honorij Imperatoris, sed aliarum sedium in Italia Episcoporum secum litteras attulisse: constat quidem eosdem omnes non pacificis tantū litteris, sed etiam cōmunicatorijs, vel formatis, cū Ioanne Chrysostomo cōmunicasse. quæ quidem litteræ minime reperiuntur: sed id intelligitur ex his, quæ ad hos ipsos datæ extant, epistolis S. Ioannis Chrysostomi, vt inter alios ad Chromatiū Episcopum^c Aquileiæ, quibus gratias agit pro sedulo ac diuturno in causa sua ipsius impenso officio. Desiderabatur vero inter Chrysostomi epistolas ea tunc temporis ab ipso ad Venerium Mediolanensem Episcopum scripta: quam nos ex codice Vaticano acceptam a piæ memoriæ Guiglielmo Syrleto Cardinali Bibliothecario (quod nondum typis tradita habeatur) hic tibi reddendam curauimus. sic vero se habet ipsius titulus:

P. 226.

a Isid. lib. 1. epist. 314.

b Osee 7. PELAGIUS SENEX ET YAGVS MONACHVS.

VLTIMA LV- CVBRATIO IOANNIS CHRYSOSTOMI.

c Chrysost. epist. 4.

d Extat tom. 5.

e Genes. 35.

IOANNES CHRYSOSTOMVS CVRAM GERIT PHOENICVM ET GOTHORVM

f Chrysost. epist. 51. 53. 54. 55. 69. 123. 126.

g Chrysost. epist. 123.

h Chrysost. epist. 69.

DE GOTHORVM ECCLESIA.

i Chrysost. epist. 57.

14.

a Sozom. lib. 8. c. 27. IOANNES CHRYSOSTOMVS REDIMIT CAPTI- VOS, ET PAVPERES ALIT.

b Apud Pallad. dialog. ROMANVM CONCILIVM.

EPISTOLA HONORII AD ARCADIVM.

LEGATIO EX ROMANO CONCILIO CONSTANTINOPOLIM.

c Chrysost. epist. 155.

Sancti Patris nostri Ioannis Archiepiscopi Constantinopolis Chrysofomi epistola ad A
Venerium Episcopum Mediolanensem.

IOANNIS
CHRYSOST.
EPISTOLA
AD VENERI-
VM EPISCO-
PVM MEDIO-
LANENSEM.

Fortem vestrum & virilem animum, itemq. & veritatis vindicandæ fiduciam, & præ-
dicandæ libertatem, tametsi vel antea cuncti cognouerant: fecit tamen temporum con-
ditio, vt ipsa quoque appareat summa fraterna beneuolentia, & charitas, & pietas, ac
frequens commiseratio, & diligens denique procuratio vestra Ecclesiarum. Nimirum vti
vel in mari gubernatorem, qui sit optimus, magnæ tempestates, vel in corporibus peritifi-
simum medicum morbi difficillimi ostendunt: ita qui ad studium pietatis vitam omnem
compararit, quiq. animi magnitudine præcellat, facile rerum declarant asperitates &
temporum. Quod sane cum accidit iam vobis, tum vero pro parte vestra probe omnia
directa, nec quicquam prætermisum. Sed quoniam homines, qui istas & pariunt pertur-
bationes & pepererunt, eo peruenerunt prauitatis, vt non modo non defungi prioribus, B
sed certare etiam cum ijs contentur: moneo vos atque hortor vniuersos, vt prompte ani-
mum valentissimum adhibeatis, neque istud dissolui tantum studium patiamini. Quin in-
tendite magis, etiam si mille accidant difficultates. Etenim qui sudoribus atque ærumnis
pluribus magnum aliquid & homine generoso dignum obierint, maiora ij præmia conse-
quentur, quam qui facile & nullo negotio idem confecerint. Siquidem vnusquisque
(quod beatus inquit Paulus) tantum mercedis accipiet, quantum laboris exantlarit.
Quamobrem minime ista vobis diutina fatigatio causam afferat desperandi; verum po-
tius ipsum decus excitet. Nam quo grauior ad tentationem fit accessio, eo auctior erit
ad coronas adiunctio, affluentq. amplius vobis debita certaminum præmia honestorum.]
hactenus Chrysofomi epistola ad Venerium. Extant & aliæ complures ad Occidentales
Episcopos datæ a Ioanne litteræ, quinetiam & ad Aurelium Episcopum Carthaginensem, C
cui cum Catholica Ecclesia communicationis fœdere iungebatur: sunt illæ quidem per-
breues, & memoria vtriusque dignæ quæ hic describantur:

a Chrysof. epist.
149.

IOANNIS
CHRYSOST.
EPISTOLA
AD AURELI-
VM EPISCO-
PVM CAR-
THAGIN.

Papæ, quanta res est generosus animus, atque charitatis ac pietatis fructibus abundans!
Quippe cum ipse tanto itineris interuallo a nobis distitus, tamquam præsens ac nobiscum
degens, nos ceperis, tibiq. deuinxeris. Siquidem charitatis tuæ ardor, eaque odoris
suauitas, quæ ex tua loquendi libertate ac pietate manat, ad nos vsque, qui in extre-
mo Orbis recessu collocati sumus, penetrauit. Ac propterea ingentes tibi gratias agimus.
Propterea, inquam, te beatum prædicamus, quod cum magnum laborem ac sudorem
pro omnibus orbis terræ Ecclesijs susceperis, maximas tibi apud benignum Deum coro-
nas condidisti. Teq. hortamur atque obsecramus, vt in hoc præclaro certamine perse-
ueres. Neque enim te fugit, quænam hinc præmia oriantur. Nam si quispiam vnus D
aliquem iniuria affectum, ac præter ius læsum subleuans, mercedem sermone præstantio-
rem a Deo obtinet: cogites velim, quantum ipse præmium accepturus sis, qui tot Eccle-
sias perturbatas per egregium huiusmodi studium ac diligentiam tumultibus ac pertur-
batione liberet, atque in tranquillum pacis portum appellere studeas.] hucusque episto-
la ad Aurelium: omittimus referre alias eiusdem ferme argumenti ad alios Occidentales
Episcopos ab ipso Ioanne conscriptas.

IMMINENS
PERICVLVM
VNIVERSA-
LIS SCHIS-
MATIS.

b Chrysof. epist.
121.

Ex his perspicuum est, vna cum Romano Pontifice Occidentalis Ecclesiæ Episcopos
omnes, etiam transmarinos, pro restitutione Ioannis Chrysofomi laborasse; Orientales
vero, exceptis illis qui erant communicationis Ioannis, contrario plane studio obnifos esse:
adeo vt in magno periculo Catholica Ecclesia versaretur, ne schismate Oriens dirimeretur
ab Occidente. Id quidem est, quod ipse scribit Chrysofomus ad Arabium^b: Scitis enim E
(perspicue inquam scitis) omnia tumultibus ac perturbatione plena esse, nec pro Con-
stantinopolitana tantum vrbe, sed pro vniuerso terrarum orbe preces fundendas esse: quan-
doquidem malum, initio hinc ducto, pestiferi cuiusdam profluuij instar effusum, per vni-
uersum terrarum orbem Ecclesias peruaftat.] hæc ipse. Inter Orientales autem qui Ioan-
nis causam amplexati essent, Anysius erat Thessalonicensis Episcopus, & alij Antistites Ma-
cedoniæ, qui Occidentalibus ad patrocinium ipsius Chrysofomi se coniunxerunt: ad quos
extat eiusdem Ioannis epistola^c. His quoque pro eodem Ioanne iunctus erat Alexander
Corinthiorum Episcopus, vt ad eum eiusdem Chrysofomi datæ litteræ^d fidem faciunt.

c Chrysof. epist.
163.

d Chrysof. epist.
164.

ARSACII
OBITVS.
e Socrat. lib. 6.
p. 18.

Dum hæc igitur agerentur, contigit intrusum pseudoepiscopum, inueteratum dierum
malorum, Arfacium hac vita defungi. mortuum quidem illum hoc anno, tertio Idus No-
uembriis, cum annos vitæ exegisset octoginta & vnum, auctor est Socrates^e, cum hæc ait:
Arfa-

A Arfacius non diu illum gessit Episcopatu: nam sequenti anno ad secundum Consulatum Sti-
lichonis & Anthemij (est hic præsens annus) tertio Idus Nouemb. mortem obiit.] Vacauit
autem ea sedes vsque ad sequentem annum, cum creatus est Atticus, de quo suo loco dicendum.

Iam vero ad res Africanæ Ecclesiæ hoc anno gestas stylum admoueamus. Vidimus
anno superiori legationem ad Honorium Imperatorem ex Concilio Carthaginensi fuisse
decretam, qua rogarunt, legibus a Theodosio ante sancitis coliberi debere perfidos Do-
natistas, qui publicis conuentionibus a Catholicis Episcopis inuitati ad conferendum de
rebus inter se olim antiquis quæstionibus agitatis, non tantum resiliunt, sed diuersas cla-
des aduersus plerisque Catholicos Episcopos atque eorum Ecclesias intulissent. Porro in
præsentem annum legatorum ad Comitatum profectio dilata est: sed antequam ijdem
Imperatorem adierint, priuatæ Episcoporum querelæ præcurrerant, & inter alias Maxi-
miani Bagaiensis Episcopi Catholicæ communicationis. quænam hæ fuerint, S. Augusti-
nus in epistola ad Bonifacium declarat his verbis^a:

a Aug. epist. 50.

Iam enim nos præuenerant ex alijs locis quædam Episcoporum querelæ grauissimæ, qui
mala fuerant ab ipsis multa perpessi, & a suis sedibus exturbati: præcipue horrenda & in-
credibilis cædes Maximiani Episcopi Catholici Ecclesiæ Vagiensis* effecit, vt nostra lega-
tio iam quid ageret, non haberet. Iam enim lex fuerat promulgata, vt tantæ immanitatis
hæresis Donatistarum, cui crudelius parci videbatur, quàm ipsa sæuiebat, non tantum vio-
lenta esse, sed omnino esse non sineretur impune: non tamen supplicio capitali, propter ser-
uandam etiam circa indignos mansuetudinem Christianam, sed pecuniarijs damnis propo-
sitis, & in Episcopos vel ministros eorū exilio constituto. Supradictum quippe Episcopum
Vagiensem*, quoniam apud ordinarium Iudicem, dicta inter partes sententia, obtinuerat
basilicam, quam illi, cum Catholica esset, inuasit; stantem ad altare, irruentes horren-
do impetu & furore crudeli, fustibus & huiuscemodi telis, lignis denique eiusdem altaris
effractis, immaniter ceciderunt; pugione etiam percusserunt in inguine: quo vulnere san-
guis effluens eum exanimem redderet, nisi ei ad vitam maior sæuitia eorum profuisset.

MAXIMIA-
NVS VAGIEN-
SIS EPISCO-
PVS QVANTA
PASSVS A DO-
NATISTIS.
* Bagaiensis

* Bagaiensem

Nam cum grauius fauciatum per terram insuper traherent, exundanti venæ puluis ob-
strusus sanguinem obtinuit, cuius effusione ibat in mortem. Deinde cum ab eis tandem reli-
ctum nostri cum psalmis auferre tentarent: illi ira ardentiore succensi, eum deportantium
manibus abstererunt, male mulctatis fugatisq. Catholicis, quos ingenti multitudine su-
perabant, & facile sæuendo terrebant. Inde in quamdam turrem leuatum, iam defecisse
arbitrantes, cum ille adhuc viueret, abiecerunt. Sed quodam molli aggere exceptus, &
a quibusdam nocte transeuntibus per lucernam conspectus, agnitus, atque collectus, & ad
D religiosum domum apportatus, adhibita magna cura, post multos dies, cum ab illa despe-
ratione recreatus esset, occisum eum tamen fama scelere Donatistarum etiam trans mare
nunciauerat. Quo postquam venit, & vita eius inopinatissima apparuit, cicatricibus suis
tam multis tamq. ingentibus, tam recentibus, non frustra fama mortuū se nunciassse mon-
strauit. Auxilium ergo petiuit ab Imperatore Christiano, non tam sui vlscendi causa,
quam tuendæ Ecclesiæ sibi creditæ. Quod si prætermisisset, non eius fuisset laudanda pa-
tientia, sed negligentia merito culpanda.] hactenus de Maximiano Augustinus ad Boni-
facium. agit de his etiā alibi sæpius: nam & in Collatione diei tertiæ^b dixisse tunc Catholi-
cos tradit, in eadem Bagaiensi ciuitate basilicam a Donatistis incensam fuisse, & in ignem
inictos esse sacros codices. Eadem quoque de Maximiano reficit idem Augustinus, cum
contra Cresconium agit, vbi & in memoriam reuocat aliud facinus Donatistarum: quibus
E omnibus Honorium noua edita sanctione ipsos Donatistas exagitasse tradit, dum ait^c:

MAXIMIA-
NVS AD HO-
NORIVM IMP.
SE CONFERT.

b Aug. in Breui-
collat. diei, 3.
c. 11.

c Aug. contr. Cre-
scen. lib. 3. c. 43.
SERVVS E-
PISCOPVS
QVAB PAS-
SVS A DO-
NATISTIS.

Omitto, ante quanta commiserunt, quibus eandem leges aduersus errorem vestrum con-
stitui coegerunt, magis Christiana mansuetudine temperatas, quam in tam magna scelera
vi congrui vigoris exertas. Episcopus Catholicus a Thuburcubure, Seruus nomine, cum
inuasum a vestris locum repeteret, & vtriusque partis procuratores Proconsulare præsto-
larentur examen: repente sibi in oppido memorato, vestris armatis irruentibus, vix viuus
aufugit. A quibus pater eius presbyter, ætate & moribus grauis, ea cæde, qua vehementer
afflictus est, post dies paucos excessit e vita.] hæc Augustinus. Ista autem omnia perlata sunt
ad Imperatorem, antequam legati a Concilio missi ad ipsum Honorium peruenirent, vt idem
S. Augustinus in dicta epistola ad Bonifacium tradit, testaturq. in litteris ad Ianuariū his ver-
bis^d: Ex Concilio autem nostri Episcopi legatos ad Comitatum miserunt, qui impetrarēt,
vt non omnes Episcopi & clerici partis vestræ eadem condemnatione decem librarū auri,

d Aug. epist. 68.

quæ in omnes hæreticos constituta est, tenerentur; sed hi soli, quorū in locis aliquas a vestris violentias Ecclesia Catholica pateretur. Sed cum legati Romam venerūt, iam cicatrice Episcopi Catholici Vagitani * horrendæ ac recentissimæ Imperatorem commouerant, vt leges tales mitterentur, quales & missæ sunt.] at quænam istæ? Illud in primis accipe, secundū diuersa libelli accusationis capita diuersas ab eodē Imperatore editas sanctiones.

Quoniam vero (vti vidimus ante superiorem annū) datum crimini Crispino Donatistarum Calamensi Episcopo fuit, quod rebaptizasset, vi adhibita, colonos agri Fiscalis: aduersus huiusmodi scelus Imperator generalem eiusmodi edidit sanctionem, quam mendosam nonnihil habet Codex Theodosianus, datam hoc anno, die duodecima Februarij, quæ sic se habet ad Hadrianum P. P. ^a

^a l. 4. ne sanct. bapt. reuer. Cod. Theod.

DIVERSAS LEGES LA-TAE AB HONOR. IMP. CONTRA DONATISTAS.

Aduersarios Catholicæ fidei extirpare huius decreti auctoritate prospeximus: ideoq. interdicendam specialiter eam sectam, noua constitutione censuimus, quæ cū hæresis vocaretur, appellationes schismatis præferbat. In tantum enim sceleris progressi dicuntur ij, quos Donatistas vocant; vt baptisma sacrosanctum, mysterijs recalcatis, temeritate noxia iterent; & homines semel (vt traditum est) munere diuinitatis ablutos, contagione profanæ repetitionis infecerint. Ita contigit vt hæresis ex schismate nasceretur. Inde male credulas mentes ad spem secundæ indulgentiæ blandus error inuitat. Facile est enim persuadere peccantibus veniā prius præstitam denuo posse præstari: quæ si concedi iterum eodem modo potest, non intelligimus cur tertio denegetur. Hi vero & seruos, vel homines iuri proprio subditos iterati baptismatis polluunt sacrilegio. Quare hac lege sancimus, vt quisquis post hæc fuerit rebaptizasse detectus, Iudici, qui prouinciæ præsidet, offeratur; vt facultatum omnium publicatione mulctatus, inopiæ pœnam, qua in perpetuum afficiatur, expendat. Ita vt filijs eorum, si a paternæ societatis prauitate dissentiant, ea quæ fuerint paterna, non pereant; vt si ipsos forsitan seuitas paternæ prauitatis in iudicantis ac reuerentiæ * ad Catholicam religionē malunt *, adipiscendorum his bonorū copia non negetur.

Ea præterea loca, seu prædia, quæ feralibus sacrilegijs deinceps constiterit præbuisse secretum, Fisci viribus applicentur; si tamen dominus aut domina aut præfens forte fuisse, aut consensum præstitisse probetur, quos quidem iusta * etiam præsentiam notauit infamia. Si vero his nescijs, per conductorem procuratoremve eorum in domo agitatum huiusmodi facinus comprobatur; præiudicio a prædiorū publicatione suspensio, impliciti sceleris auctores coerciti plumbo, exilium, in quo omnis vitæ suæ tempore afficiantur, accipient. Ac ne forsitan sit liberum, conscientiam piacularis perpetrati intra domesticos parietes silentio celare secreto: his qui forsitan ad rebaptizandū cogentur, refugiendi ad Ecclesiam Catholicam sit facultas: vt eius præsidio aduersus huius criminis & societatis auctores attributæ libertatis præsidio defendantur: liceatq. his sub hac cōditione fidem tueri, quam extorquere ab inuitis domini tentauerint. nec adsertores dogmatis Catholici, ea qua ceteros qui in potestate sunt positi, oportet ad facinus lege constringi; & maxime conuenit, omnes homines sine vllō discrimine conditionis aut status infusæ calitatis sanctitatis esse custodes. Sciant ij vero qui a supradiētis iterare baptisma non timeant, aut qui consentiendo hoc facinus propria huius societatis permixtione damnauerint, non solum testandi sibi, verum adipiscendi aliquid sub specie donationis vel agitandorum contractuum in perpetuum copiam denegatam, nisi prauæ mentis errorem reuerendo aduersus fidē consilio emendatio correxerit. Illos quoque par nihilominus pœna constringet, qui memoratorum interdictis cœtibus, seu ministerijs præbuerint cōhibentiam: ita vt Moderatores prouinciarum, si in contemptum sanctionis huiusmodi consensum putauerint commodandum, sciant se viginti libris auri mulctandos: Officia etiā sua simili condemnatione subiuganda: Principales vel Defensores ciuitatum, nisi id quod præcipimus, fuerint executi, vel his præsentibus Ecclesiæ Catholicæ vis fuerit illata, eadem multa se nouerint adtinendos. Dat. prid. Idus Febr. Rauennæ, Stilichone II. & Anthemio Conf.] hæc tunc sanctio ad prohibendū scelus a Crispino Calamensi perpetratū (vt vidimus) in colonos.

Qua die hæc etiam tam aduersus Manichæos, quàm Donatistas, ab eodem Imp. sancita habentur ^b: Nemo Manichæum, nemo Donatistam, qui præcipue (vt comperimus) furere non desistunt, in memoriam reuocet. Vna sit Catholica veneratio: vna salus sit: Trinitatis par sibi cōgruens sanctitas expetatur. Quod si quis audeat interdictis sese illicitisq. miscere; & præteritorum innumerabilium constitutorum, & legis nuper a mansuetudine nostra prolatae laqueos non euadat. Et si turbæ forte conuenerint; seditionis cōcitatos aculeos acris com-

^b l. 38. de heret. Cod. Theod.

Aris cōmotionis non dubitet exerendos. Dat. prid. Idus Febr. Rauennæ, Stilichone II. & Anthemio Conf.] præcessisse hanc putamus illā speciatim de auraria multa inferendæ, de qua superius S. Augustinus meminit. Existimamus, ante has omnes, de iudicio Episcoporum Christiano Imperatore dignam eundem Honorium edidisse sanctionem, qua vetuit ne iudicio Episcoporum damnati Episcopi turbas misceant: hæc namque ipse prid. Non. Februarij. mense vero Martij hæc rescripsisse hoc anno ad Diotimum Proconsulē Africæ reperitur ^a:

^a l. 2. de relig. an. Cod. Theod.

Edictum, quod de vnitatem per Africanas regiones clementia nostra direxit, per diuersa proponi volumus: vt omnibus innotescat, Dei omnipotentis vnam & veram fidem Catholicam, quam recta credulitas confitetur, esse retinendam. Dat. III. Non. Martij, Rauennæ, Stilichone II. & Anthemio Conf.] Rursum vero ad eundem Proconsulem hæc mense Decembris ^b:

^b l. 39. de heret. Cod. Theod.

Donatistæ superstitionis hæreticos, quocumque loci, vel fatentes, vel conuictos, legis tenore seruato, pœnam debitam absque dilatione persoluere decernimus. Dat. VI. Idus Decēb. Rauennæ, Stilichone & Anthemio Conf.] Porro illa sanctio de expressa multa auraria decem librarum persoluenda desideratur. Certe quidem his legibus (vt videmus) vetitum fuisse Donatistas testamento vel donatione accipere, contractusq. emptionis & venditionis celebrare, atque exilium eisdem fuisse indictum, S. Augustinus in epistola ad Vincetium Donatistam ostendit, cum ait:

DONATISTAE QUI INCORRIGIBILES.

Ita sane huic prouisioni contradicere debui, ne res, quas dicitis vestras, perderetis, & securi Christum prosciberetis: vt iure Romano testamenta conderetis; & iure diuino patribus conditum testamentum, vbi scriptum est ^c, In semine tuo benedicentur omnes Gentes, calumniosis criminationibus rumperetis: Vt in emptionibus & venditionibus liberos contractus haberetis, & vobis diuidere quod Christus emit venditus, auderetis: Vt quod quisque vestrum cuiquam donasset, & quod donauit Deus deorum a Solis ortu vsque ad occasum, vocatis filijs non valeret: Vt de terra corporis vestri in exiliū non mitteremini, &c.] hæc de legibus Augustinus, vtilitatem earum exprobrans illis.

QVERELA AVGVSTINI DE LEGIBVS IMPP. A DONATISTIS SPRETIS.

^c Genes. 29.

Secuta quidem est ex sententiā vnitatis; non ita tamen, vt Donatistæ omnes ad Catholicam sint reuersi Ecclesiam, remanentibus eorum aliquibus obstinatoribus, quos nec ratio, nec metus correxit; de quibus merito illud dicendum fuit ^d: Nemo corrigit, quem Deus despexit.] reliquis tamen ad Catholicam communionem legum timore se conferentibus. Quantum autem emolumentum Catholicæ vnitati istarum seueritas legum attulerit, ex S. Augustini diuersis locis satis compertum redditur, potissimū vero in epistola ad Vincetium ^e, vbi pluribus disputat, bene consuli schismaticis & hæreticis, si legum seueritate ad Catholicam Ecclesiam redire compellantur. atque in primis hæc ait: De multorum iam correctione gaudemus, qui tam veraciter vnitatem Catholicam tenent atque defendunt, & a pristino errore se liberatos esse lætantur; vt eos cum magna gratulatione miremur, qui tamen, nescio qua vi consuetudinis, nullo modo mutari in melius cogitent; nisi hoc terrore perculsi, sollicitam mentem ad considerationem veritatis intenderent.] & inferius:

VNITAS EX LEGIBVS SECVTA.

^d Eccles. 7.

O si possem tibi ostendere ex ipsis Circumcellionibus quam multos iam Catholicos manifestos habeamus, damnantes suam pristinam vitam & miserabilem errorem, quo se arbitrabantur pro Ecclesia Dei facere quicquid inquieta temeritate faciebant: qui tamen ad hanc sanitatem non perducerentur, nisi legum istarum, quæ sibi displicent, vinculis tamquam phrenetici ligarentur. Quid illud alterum genus morbi grauissimi eorum, qui turbulentam quidem audaciam non habebant, sed quadam vetusta socordia premebantur, dicentes nobis: Verum quidem dicitis: non est quod respondeatur: sed durum est nobis, traditionem parentum relinquere. Nonne salubriter regula temporali molestiarum excutienti erant, vt tamquam de somno letargico emergerent, & in salutem vnitatis euigilarent? Quam multi ex ipsis nunc nobiscum gaudentes, pristinum pondus perniciosi sui operis acculant, & fatentur nos sibi molestos esse debuisse; ne tamquam mortifero somno, ita morbo veterinosæ consuetudinis interirent.] & post nonnulla ^f, quæ Catholicorum Episcoporum fuerit sententia, dum de his in Synodo ageretur, subdit his verbis:

^e Aug. epist. 48.

QVAM VTI-LITER HÆRETICI ET SCHISMATICI LEGIBVS IMP. COERCANTVR.

^f August. ibid.

His ego exemplis a collegis meis mihi propositis cessi. Nam mea quidem primitus sententia erat, neminem ad vnitatem Christi esse cogendum; verbo esse agendum, disputatione pugnandum, ratione vincendum; ne fictos Catholicos haberemus, quos apertos hæreticos noueramus. Sed hæc opinio mea non contradicentium verbis, sed demonstrantium superabatur exēplis. Nam primo mihi opponebatur ciuitas mea, quæ cum tota esset in parte Donati, ad vnitatem Catholicam timore legum Imperialium conuersa est; quæ nunc videmus

a Prouer. 9.
 QVIBVS DE-
 TINEBAN-
 TVR DONA-
 TISTAE
 PRAETEXTI-
 BVS.

DONATI-
 STAE RE-
 DEVNTES
 AD ECCLE-
 SIAM GRA-
 TIAS AGVNT

ALIVD CON-
 CILIVM CAR-
 THAGINEN-
 SE TEMPORE
 VNITATIS.

c Concil. Afric.
 c. 61.

QVID ACTVM
 IN SYNODO
 CARTHAGI-
 NENSI.

VNITAS PLV-
 RIMORVM DO-
 NATISTA-
 RVN AD CA-
 THOLICAM
 ECCLESIAM.
 d. Aug. epist. 50.

demus ita huius vestrae animositatis perniciem detestari, ut in ea numquam fuisse credatur: ita alia multa, quae mihi nominatim commemorabantur, ut ipsis rebus agnoscerem etiam in hac causa recte intelligi posse, quod scriptum est: Da sapienti occasionem, & sapientior erit. Quam multi enim (quod certo scimus) iam volebant esse Catholici, manifestissima veritate commoti; & offensionem suorum reuerendo, quotidie differebant. Quam multos non veritas (in qua numquam praesumpstis) sed obduratae consuetudinis graue vinculum colligabat; ut in eis compleretur diuina illa sententia: Verbis non emendabitur feruus durus: si enim & intellexerit, non obediens. Quam multi propterea veram putabant Ecclesiam esse partem Donati, quia eos ad cognoscendam Catholicam veritatem securitas torpidos, fastidiosos, pigrosque faciebat. Quam multis aditum intrandi obserabant rumores maledictorum, qui nescio quid aliud nos in altare Dei ponere iactabant. Quam multi nihil interesse credentes in qua quisque parte Christianus sit, ideo permanebant in parte Donati, quia ibi nati erant, & eos inde discedere, atque ad Catholicam nemo transire cogebat.

His omnibus harum legum terror (quibus promulgandis Reges seruiunt Domino in timore) ita profuit, ut nunc alij dicant: Iam hoc volebamus: Sed Deo gratias, qui nobis occasionem praebuit, iamque faciendi & dilationum morulas amputauit. Alij dicant: Hoc esse verum iam sciebamus, sed nescio qua consuetudine tenebamur: Gratias Domino, qui vincula nostra dirupit, & nos ad pacis vincula transtulit. Alij dicant: Nesciebamus hic esse veritatem, nec eam discere volebamus; sed nos ad eam cognoscendam metus fecit intentos, quo timuimus, ne forte sine vllis rerum aeternarum lucris damno rerum temporalium feriremur: Gratias Domino, qui negligentiam nostram stimulo terroris excussit; ut saltem solliciti quaereremus, quod securi numquam nosse curauimus. Alij dicant: Nos falsis rumoribus terrebamur intrare, quos falsos esse nesciremus, si non intraremus; nec intraremus, nisi cogermur: Gratias Domino, qui trepidationem nostram flagello abstulit, expertos docuit quam vana & inania de Ecclesia sua mendax fama iactauerit. Hinc iam credimus & illa falsa esse, quae auctores huius haeresis criminati sunt: quando posterorum tam falsa & peiora finxerunt. Alij dicant: Putabamus quidem nihil interesse, vbi sedem Christi teneremus: Sed gratias Domino, qui nos a diuisione collegit; & hoc vni Deo congruere, ut in vnitatem colatur, ostendit.] haec Augustinus.

Qualis autem quantaque facta fuerit ex Donatistis accessio ad Catholicam vnitatem, ex ipsis Actis Carthaginensis Synodi hoc anno habitae possumus intelligere. Iisdem enim Consulibus Stilichone secundum & Anthemio, decimo Kal. Septemb. habita est Synodus Carthaginensis, in qua nihil praeterea actum reperitur, nisi ut quae reliqua essent ad perfectam vnitatem pertinentia, per legatos quamprimum perficerentur; agereturque publica legatione gratiarum actio de illis, qui relicto schismate ad Catholicam Ecclesiam rediissent. haec enim habent eius Acta reposita in Concilio Africano c. his verbis:

Ut libera legatio ab omnibus prouincijs ad Concilium dirigatur: ad Myzonium legati, & litterae propter liberam dirigendam legationem, destinari praecipiti sunt. Ut quia apud Carthaginem tantum vnitatem facta est: dentur etiam litterae ad Iudices, ut & in alijs prouincijs & ciuitatibus operam impendi iubeant vnitati: ut gratiarum actiones de Carthaginensi Ecclesia pro vniuersa Africa de exclusione Donatistarum cum Episcoporum litteris ad Comitatum mittantur.] Ista quidem cum in Synodo actantur; Recitatae sunt (inquiunt Acta) litterae Papae Innocentij, ut Episcopi ad transmarina pergere facile non debeant: quod hoc ipsum Episcoporum sententij confirmatur.] haec ibi. Vides ne, quantum detulerit Synodus Carthaginensis Romano Pontifici, ut statim reuocarint, quod de Episcopis ad Comitatum legandis statutum erat, generali vna admonitione ex Innocentij Papae litteris? Quamobrem priori reuocato decreto, haec statuunt: Ut propter gratiarum actionem, & exclusionem Donatistarum, duo clerici Ecclesiae Carthaginensis ad Comitatum mittantur.] Quanta autem Deus contulerit Honorio Imperatori, qui tam pia sollicitudine, quae ad Ecclesiae vnitatem spectabant, curauit, dicemus anno sequenti.

Magni quidem momenti vnitatem ista fuit, cuius causa ad Imperatorem pro gratiarum actione in Synodo decreta legatio est. De qua etiam quae S. Augustinus scribat ad Bonifacium, audiamus: Iam vero (inquit) cum ipsae leges venissent in Africam, praecipue illi qui quaerebant occasionem, aut saeuitiam furentium metuebant, aut suos verecundabantur offendere, ad Ecclesiam continuo transferunt. Multi etiam, qui sola illic a parentibus tradita

A tradita consuetudine tenebantur; qualem vero causam ipsa haeresis haberet, numquam antea cogitauerant, numquam quaerere & considerare voluerant: mox vbi coeperunt aduertere, & nihil in ea dignum inuenire, propter quod tanta damna paterentur, sine vlla difficultate Catholici facti sunt. Docuit enim eos sollicitudo, quos negligentes securitas fecerat. Istorum autem omnium praecedentium auctoritatem & persuasionem secuti sunt multi, qui minus idonei erant per se ipsos intelligere quid distaret inter Donatistarum errorem & Catholicam veritatem. Ita cum magna agmina populorum vera mater in sinum gaudens reciperet; remanserunt turbae durae, & in illa peste infelici animositate sistentes. Ex his quoque plurimi simulando communicauerant, alij paucitate latuerunt. Sed illi qui simulabant, paulatim assuescendo, & praedicationem veritatis audiendo, maxime post collationem & disputationem, quae inter nos & Episcopos eorum apud Carthaginem fuit, ex magna parte correcti sunt. In quibusdam vero locis, vbi pertinacior & impacatior praualuit multitudo, cui resistere non poterant pauciores, quorum erat melior de communionem sententia, aut turbae auctoritati paucorum potentiorum subditae in malam partem obtemperarunt; aliquanto diutius laboratum est.

Ex his sunt in quibus adhuc laboratur: in quo labore multi Catholici, & maxime Episcopi & clerici, horrenda & dura perpeffi sunt, quae commemorare longum est: quando quorundam & oculi extincti sunt, & cuiusdam Episcopi manus & lingua praecisa est, nonnulli etiam trucidati sunt. Taceo crudelissimas caedes, & domorum depraedationes per nocturnas aggressiones, & incendia non solum priuatorum habitaculorum, verum etiam ecclesiarum: in quas flammis non defuerunt qui & codices Dominicos mitterent. Sed nos huiusmodi afflictos malis consequens consolatus est fructus. Nam vbi cumque a perditis ista commissa sunt, ibi feruentius atque perfectius vnitatem Christiana profecit, & vberius laudatur Dominus, qui donare dignatus est, ut serui eius passionibus suis lucrarentur fratres suos, & oves eius, mortifero errore dispersas, in pace salutis aeternae suo sanguine congregarent.] haec Augustinus de vnitatem hoc anno coepit, & maioribus in dies incrementis propagata. De crudelitate autem illorum Donatistarum, qui respicere noluerunt, agit idem Augustinus in epistola ad Ianuariam, & alijs in locis; nos vero de illis suo loco inferius.

Enituit in huiusmodi vnitatem faciendam etiam studium Pammachij Romani ciuis ac Senatoris amplissimi, qui possidens in Numidia latifundium, in quo cum essent coloni omnes Donatistae, ijdemque pertinacissimi; ita operatus est, ut cunctos reddiderit, relicto schismate, Orthodoxos. cuius magni lucra causa S. Augustinus illi gratulans, egregiam scripsit epistolam, in qua haec inter alia: In cuius charitate (Christi nimirum) nisi radicatus esses, non tibi tam dilecta Catholica vnitatem foret; nec colonos tuos Afros, eo terrarum, vnde Donatistarum furor exortus est, hoc est in media Consulari Numidia constitutos, tali admoneres alloquio, tanto feruore spiritus animares, ut deuotione promptissima ad sequendum eligerent, quod te tale. & tantum virum non nisi agnita veritate sequi cogitarent; & tam longe a te locorum interuallis remoti, irent sub idem caput, atque in eius membris in aeternum secum deputarentur, cuius praecipiti tibi temporaliter seruiunt. In hoc ergo tuo facto te cognitum amplectens, exultaui, ut gratularer tibi in Christo Iesu Domino nostro, tibi que has gratulatorias litteras mitterem.] & post haec: O quam multorum tecum pariter Senatorum, pariterque sanctae Ecclesiae filiorum tale opus desideramus in Africa, de quali tuo laetamur! Sed illos periculosum est exhortari, tibi securum est gratulari.] haec & alia Augustinus ad Pammachium in epistola (ut in fine ait) fratribus Romam legatis data. Porro hunc illum esse Pammachium clarissimum Senatorem putamus, cui cum S. Hieronymo a prima aetate magna familiaritas ac necessitudo & amicitiae vsus intercessit, de quo plura superius.

Qui autem ad vnitatem vocati resilierunt, eorum alij armis in Catholicos desperatione adacti (ut dictum est) grassari coeperunt; alij vero, qui modestiores esse viderentur, scriptis egere, exostulantes nimirum aduersus Catholicos, quod egerint legibus Imperatorum, ut nolentes licet, pertraherentur ad vnitatem. Inter alios autem qui ista iactarent, fuit Vincentius Donatista, qui eo argumento ad S. Augustinum epistolam scripsit. Sed fortior ipse Augustinus reddidit Apologiam, egitque de his ad diuersos scribens, & inter alios ad Ianuariam, & Bonifacium; ad quem post multa eo argumento disputata, calumniam illam confutat, qua ijdem Donatistae more suo proscindebant optimam famam Orthodoxorum, dicentes inhiare ipsos bonis eorum. Sed in illos haec Augustinus argute quidem: Quod autem nobis obijciunt, quod res eorum concupiscamus & auferamus:

DONATISTA-
 RVN QVORVM
 DAM SAEVI-
 TIA.

PAMMACHI
 STVDIVM
 PRO CON-
 VERSIONE
 DONATISTA-
 RVN.

a Aug. epist. 134.

DONATI-
 STAE CON-
 TRA CATHO-
 LICOS AR-
 MIST ET SCR-
 PTIS AGVNT

b Aug. epist. 48.
 c Aug. epist. 68.
 d Aug. epist. 50.

e Aug. epist. 50.

Vtinam Catholici fiant, & non solum quæ dicunt sua, sed etiam nostra in pace nobiscum & A charitate possideant. Usque adeo autem calumniandi cupiditate cæcantur, vt non attendant quam sint inter se contraria quæ loquuntur. Ipsi certe dicunt, & inuidiosissime sibi conqueri videntur, quod eos in nostram communionem violento legum imperio coarctamus. Hoc vtique nullo modo faceremus, si res eorum possidere vellemus. Quis avarus quærit compossessorem? Quis dominandi cupiditate inflammatus, vel fastu dominationis elatus desiderat habere consortem?] hæc idcirco, quod ex indulgentia (vt dictum est) Romani Pontificis, Donatistarum Episcopi, qui redire vellent, sinerentur Episcopi perseverare, bonisq. suis & Ecclesiæ Catholicæ perfrui.

Sed & haud post multum temporis eundem sanctum Augustinum compulsus esse scribere aduersus Cresconium grammaticum, Donatistarum acerrimum defensorem, indicat illis verbis, quibus de Crispino Episcopo Calamensi Donatistarum agens addit^a: Et B nunc inter ipsas etiam recentissimas leges proscriptionem vestris Episcopis comminantes in re propria securus sedeat, &c.] De Cresconio autem sic ipse^b: Grammaticus etiam quidam Donatista Cresconius, cum inuenisset epistolam meam, qua primas partes, quæ in manus nostras tunc venerant, epistolæ Petiliani redargui: putauit mihi esse respondendum, & hoc ipsum scripsit ad me. Cui operi eius libris quatuor respondi, ita sane, vt tribus peragerem quod vniuersa responsio flagitabat. Sed cum viderem de sola Maximianensium causa, quod suos schismaticos damnauerunt, & eorum aliquos rursus in suis honoribus receperunt, baptismumq. ab eis extra suam communionem datum non repetuerunt; responderi posse ad cuncta quæ scripsit: etiam quartum librum addidi, in quo id ipsum (quantum potui) diligenter atque euidenter ostendi. Hos autem quatuor libros quando scripsi, iam contra Donatistas leges dederat Honorius Imperator.] hæc tunc Augustinus: quibus plane intelligas, id ipsum quarto potissimum libro contra Cresconium S. Augustinum conatum esse, quod sua Honorius sanctione; nimirum omnibus reddere exploratum, ipsos Donatistas suis ipsorum tum factis tum scriptis prorsus conuinci, dum quod in alijs, nempe Catholicis, ipsi redarguissent, idem ipsi vehementiori studio perpetrassent.

Quod autem ex Catholicorum profectu Cresconius ipse tabesceret, indigne ferens complures Donatistarum tum ex prædicatione, tum etiam ex Augustini scriptis in dies respicere; inde ille hæc in eum mira temeritate scriptis effutijt, quæ Augustinus^c refert his verbis: Dicis, quod intoleranda arrogancia credam, me solum terminare posse, quod alijs velut inexpugnabile visum, atque iudici Deo dimissum est: cum paulo superius dixeris, hoc me velle finire post tot annos, post tot iudices & arbitros, quod apud Principes, tot disceptantibus litteratis, ab vtriusque partis Episcopis finiri non potuit.] Ad hæc Augustinus respondet inter alia, iam ante causam definitam fuisse iudicio Ecclesiastico, Episcoporum vero Orthodoxorum esse studiose inuigilare, quo ad rectam viam deus perducantur: quantum autem ipsi prædicatione profecerint, declarat his verbis^d: Neque (inquit) hoc fit sine fructu, vt existimas. Nam si posses videre quam longe lateq. per Africam error ille peruaserit, & quam pauca eius remanserint, quæq. nondum in pacem Catholicam correctam transferunt: nullo modo assertorum Christianæ pacis & vnitatis infructuosam & inanem arbitrareris instantiam.] hæc ipse.

Cum igitur haud ignoraret Cresconius, Augustini opera, impium schisma graue in dies magis in suis dispendium pati: quod non esset quid in eiusdem Augustini scriptis ea de re per uulgatis iure carpere potuisset: dum idem ipse haud animo indagandæ veritatis, sed aduersandi prurigne contrarijs scriptis altercari niteretur; eo se miser conuertit (quod risu dignum est) homo grammaticus, vt de grammaticalibus regulis Augustino faceret quæstionem. sed quænam hæc fuerit, ipsum attēde ista dicentem^e: Audi ergo, Cresconi, dum breuiter & hoc demonstro, nihil te dixisse per totā epistolam tuam, quo refelleres meā: nisi forte quod me nomina deriuare vel declinare docuisti; vt a Donato, Donatianos, potius quam Donatistas dicerem: quam tamen Græcam saltem declinationem esse concedis, videlicet, quod ita Donatistæ a Donato, vt Euangelistæ ab Euangelio, nominentur. quo te delectari dicis; vt vestris Euangelium prædicantibus, a simili murata sit vocabuli declinatio.] hæc inter alia in suum Orbiliū infligentem pueris verbera Augustinus: cum grauiora ipsi infligi a Demosthene doceat, dum addit: Si enim Demosthenes clarissimus oratorum, quibus verborum tanta fuit cura, quanta rerū auctoribus nostris: cum tamen ei nonnullā locutionis insolentiam obiecisset Æschines; negauit ille, in eo positas esse fortuitas Græciæ, illo ne an illo

AVGVSTINO
DATA OCCASIO
SCRIBENDI
CONTRA
CRESCONIVM
a Augusti. contra
Cresc. lib. 3. c. 47.
b Aug. retractif.
lib. 2. c. 26.

PRAEDICATIONE
AVGVSTINI
DONATISTARUM
COMPLURES
CONVERSIS
c Augusti. contra
Cresc. lib. 1. c. 3.

d Ibidem c. 5.

CRESCONIVS
GRAMMATICVS
ALTERCANS
DE NOMINIS
DECLINATIONE
e Augusti. contra
Cresc. lib. 2. c. 1.

A illo verbo vsus fuerit, & an huc an illuc manus porrexit: quanto minus nos laborare debemus de regulis deriuandorum nominum, quando siue hoc siue illud dicatur, intelligitur sine ambiguitate quod dicimus, quorum non in expolitione sermonis, sed in demonstratione veritatis est maior intentio?] hæc ipse, intorquenda in sciolos nostri temporis, a quibus hæreses manauere, nimirum a collegis Cresconij, verborum vitia sugillantibus, Nouatoribus hæreticis, sine Scriptura diuina Theologis, Apostolis sine miraculis, absque vera fide religiosis, ex grammaticis factis statim Euangelij interpretibus, ministris Ecclesiam destruentibus, censoribus Orbis, orbatis mentis oculis. Sed missis his, ad reliquas huius anni res gestas reuocemus orationem.

Hoc anno celebrata est prima Synodus Toletana, cui eiusmodi titulus præfixus habetur^a: Concilium Toletanum primum nouemdecim Episcoporum, tempore Honorij & B Arcadij, Stilichone Consule, Patrono Episcopo præfidente, sub die septimo Idus Septembris.] Quod vero ad posteriorem potius Consulatum Stilichonis, quam ad priorem, atque sub hoc anno eandem Synodum celebratam esse dicamus: illud magnopere persuadet, quod si sub priore Stilichonis Consulatu hanc habitam esse dixerimus, ad tempora vsque Anastasij Papæ referenda ipsa esset; quam tamen constat coactam esse sub Innocentio Romano Pontifice, cuius ad Synodum Toletanam data adhuc extat epistola^b. Nec alia quidem sub ipso Innocentio acta Toleti Synodus reperitur, ad quam idem Romanus Pontifex eam epistolam dedisse potuerit. Erat Hispaniarum Ecclesia (vt ipse testatur Innocentius) adhuc agitata schismate, atque foedata Episcoporum ordinationibus perperam factis; quas tamen tolerandas esse putauit, ne grauiorem pati ipsa scissurā cogeretur. Porro eandem etiam Priscilliana hæresis non nihil vexabat, vt quæ dicemus sub Leone Romano Pontifice perspicue declarabunt. Quod autem ad schisma pertinet; id obortum esse propter diuersos diuersarum Ecclesiarum mores, Patronus Episcopus præfando testatur: cum alioqui ante non in Hispania tantum, sed & in Gallijs (vt vidimus) occasione Idacij atque Ithacij Episcoporum, qui a Maximo necem expetierant Priscilliani & sociorū, schisma conflatum fuerit.

At de hac Synodo Toletana, illud minime prætereundum est, reperiri ei subscriptum cum alijs Episcopis Olympium, fama celebrē, & clarum inter scriptores Ecclesiasticos huius temporis; licet cuius Ecclesiæ Episcopus fuerit, non dicatur, sicut alij ibidem nominati Antistites. De Olympio enim Episcopo his temporibus in Hispania florente, hæc Gennadius^c: Olympius, natione Hispanus, Episcopus, scripsit librum Fidei aduersus eos qui naturam & non arbitrium in culpam vocant, ostendens non creatione, sed inobedientia insertum naturæ malum.] hæc ipse. illud quidem opus ab eo scriptum patet aduersus Manichæos, dicentes carnem a malo esse principem tenebrarum. Citat eiusdem scripta S. Augustinus^d, sed vide quanto præconio: Olympius Hispanus Episcopus, vir magnæ in Ecclesia & in Christo gloriæ, in quodam sermone Ecclesiastico: Si fides, inquit, &c.] & inferius: S. Olympius dicit.] adducit enim in testimonium aduersus Pelagianos, originale peccatum negantes, cuius Olympius esset constans assertor. Sed reuocari in dubium posset, num idem sit ille, quem Augustinus citat Olympium, cum eo de quo Gennadius, qui & in Concilio Toletano subscriptus habetur: siquidem ipsum quater citans S. Augustinus simul cum alijs sanctissimis Patribus, semper S. Hilario illum præponit, hoc ordine dicens^e: Cyprianus, Rheticius, Olympius, Hilarius, Ambrosius, Gregorius, Innocentius, Ioannes, Basilii, quibus addo presbyterum (velis, nolis) Hieronymum.] Verū cum de opere ipso constet, atque recenseat eum Gennadius inter huius temporis scriptores, nequaquam putamus E ætate Hilariū præcessisse, sicut nec fuisse post Ioannem Basilium patet.

Quod rursus ad Toletanā Synodum spectat: qui in eius appendice habetur canon vigesimus primus, haud huius Synodi est dicendus; quippe pertinere cognoscitur ad tempora S. Leonis: agemus de eo suo tempore. Porro ipsum Toletanum Conciliū multa habet ad recte componendam Ecclesiasticam disciplinam accommodata, viginti regulis definita: in quarum decima septima quod ponitur de concubina, intellige secundum ea quæ S. Augustinus habet libro de Bono coniugali, capite quinto.

Quod autem pertinet ad Innocentij dictam epistolam: ipse irritam reddit sententiam illam, qua dicebatur, coniugium ante baptismum initum, sic per baptismum quod ad bigamiam constituendam obliterari, vt ducens aliam post baptismum, bigamus minime efficeretur. Quod sensit aliquando S. Hieronymus in epistola ad Oceanū^f in causa Charterij Episcopi in Hispania, defendens eam opinionem Romæ cum esset, qui postea in dicta epistola id ipsum

a Extat tom. 1. Concil. CONCILIVM TOLETANVM PRIMVM.

b Tom. 1. Conc. epist. 24.

c Gennad. de Vir. illustr. c. 24. DE OLYMPIO HISPANO EPISCOPO.

d Augusti. contra Iulian. lib. 1. c. 3. c. 7.

e Augusti. contra Iulian. lib. 2. c. 10. ser. et lib. 3. c. 17.

f Hieron. epist. 83.

a Hieron. Apo- log. lib. 1. in fin.

id ipsum præstitit cumulatius: licet in Apologia contra Ruffinum, cum ea de re a Chryso- gono in crimen vocaretur, se excuset his verbis: Hæc dicimus, non quod ipsi propitio Christo hac quæstione teneamur. Sed interrogati a fratribus, quid nobis videretur, respon- dimus, nulli præiudicantes sequi quod velit, nec alterius decretum nostra sententia sub- uertentes.] hæc ipse: quibus intelligas Ecclesiæ doctoris modestiam, cum sententiæ, quam defendit atque corroborat, fulcitq. irrefragabilibus propemodum rationibus, ne- minem cogit inuitum adstipulari.

DE EPISTO- LA INNOCEN- TII AD EXU- PERIUM.

b Paulin. epist. 20.

c Hieron. epist. 4.

d 3. Reg. 17.

LAVDES EXU- PERII EX S. HIERONYMO.

e Matth. 21.

f Hieron. epist. 11.

g Hieron. epist. 10.

Scripsit & hoc ipso anno idem Innocentius Romanus Episcopus de nonnullis Ecclesia- sticis rebus ad S. Exuperium Episcopum Tolosanum, cum ille consulisset de dubijs qui- busdam ipsum Romanum Pontificem. hunc autem Exuperium eundem fuisse, quem Au- sonius Burdigalensem dicit, & clarum inter eius temporis oratores adnumerat, in Notis diximus. eundem namque post Præfecturam Hispaniarum ad tranquillitatis portum secessisse, idem Ausonius tradit, constatq. in Ecclesia Burdigalensi meruisse presbyterum, vt ex Pauli- no potest intelligi in epistola ad Amantium. At vero factus Episcopus, qualis quantuf- ve extiterit, egregia vitæ sanctitate conspicuus, ex S. Hieronymo audi, dum hæc de ipso in primis habet, scribens ad Rusticum; Sanctus Exuperius Tolosæ Episcopus, viduæ Sa- reptensis imitator, esuriens pascit alios, & ore pallente ieiunij, fame torquetur aliena, omnemq. substantiam Christi visceribus erogauit. Nihil illo ditius, qui corpus Domini canistro vimineo, sanguinem portat in vitro: qui auaritiam eiecit e templo: qui absque funiculo & increpatione cathedras vendentium columbas, id est dona sancti Spiritus, men- safq. subuertit mammonæ, & numulariorum ara disperfit; vt domus Dei, domus voce- tur orationis, & non latronum spelunca. Huius tu e vicino sectare vestigia.] hæc ipse. Et ad Ageruchiam: Non possum (inquit) absque lacrymis Tolosæ facere mentionem, quæ vt hucusque non rueret, sancti Episcopi Exuperij merita præstitit.] Et ad Furiam: Habes (inquit) sanctum Exuperium probatæ ætatis & fidei, qui te monitis suis frequen- ter instituat.] Sed de ipso modo hæcenus, dicturi de eo alia occasione anno sequenti. Iam vero ad dictam ab Innocentio Papa ad ipsum scriptam epistolam redeamus.

DE SERIE LI- BRORVM SA- CRORVM TVM A LATINIS TVM A GRAE- CIS SCRIPTA

Inter alia autem, quæ S. Exuperius ab Innocentio Romano Pontifice exquisierat, de continentia clericorum, & poenitentij quibus delinquentes coercerentur, atque alijs, do- ceteri quoque perijt sacrorum librorum catalogum. quod idem Innocentius præstitit ad finem suæ decretalis epistolæ, canonicorum librorum seriem texens: quam & in Romano Con- cilio (vt dictum est) Damasus promulgarat. præstitit id ipsam Gelasius Pontifex, sed antea S. Augustinus, atque Ruffinus, postea vero Alcimus Auitus heroico carmine, Cassiodorus, & Isidorus, vt taceamus de recentioribus: Græcorum autem, Concilij Nicani canon qui excidit, & si altius repetendum putes, canon qui dicitur Apostolorum, Concilium Lao- dicenum, S. Athanasius, Gregorius Nazianzenus, Amphilocheus, Cyrillus Hierosolymi- tanus, postea Ioannes Damascenus, & alij recentiores in aliquibus inter se diuersi. Subiecit autem Innocentius & quæ Exuperius cauere deberet apocrypha. Sed de his nos supe- rius fusius egimus primo tomo.

RHADAGAY- SVS BELLVM PARAT AD- VERSVS HO- NORIVM IMP. * Saurus

Christo nato iam annus agitur quadringentesimus sextus auspicijs nouorum Consu- lum Arcadij Aug. sextum & Anicij Probi: Quo (inquit Marcellinus) Theodosius Iunior Quinquennalia edidit: & Rhadagayfus Paganus, natione Scythia, cum ducentis millibus suorum totam Italiam inundauit. Cum Huldin & Saurus* Hunnorum Gotho- rumq. Reges Rhadagaysum continuo confecerunt, ipsius capite amputato, captiuos eius singulis aureis distrahentes.] hæc ipse, & quidem paucis & obscure. At res tanta digna qui- dem est, quæ omni ex parte elucidetur, ac fusius explicetur. Atque in primis quod ad rei gestæ tempus spectat: scimus S. Prosperum in Chronico, hæc accidisse affirmare anno superiori, sub Consulatu Stilichonis secundo & Anthemij. Vt autem Marcellino potius assentiamur, Honorij Imperatoris rescripta hoc anno ad Prouinciales data persuadent. Etenim ob ingruens tanti belli periculum iubet etiam armari seruos. Sed & iterato rur- sum edicto, ingenuis militantibus stipendium auxit, cum ita ad Prouinciales rescripsit: Prouin-

h l. 16. de ty- ron. Cod. Theod. i l. 17. de ty- ron. Cod. Theod.

Prouinciales pro imminentibus necessitatibus omnes inuitamus edicto, quos erigit ad militiam innata libertas. Ingenui igitur, qui militia obtentu arma capiunt amore pacis & pa- triæ, sciant se denos solidos paratis* rebus de nostro percepturos ærario; quibus tamen ter- nos ex summa supradicta iam nunc solidos præberi mandauimus. Nam optimos futuros confidimus, quos virtus & vtilitas publica necessitatibus obtulit. Dat. XIII. Kalend. Maij, Rauennæ, Arcadio A. VI. & Probo Coss.] Cum igitur tanta necessitas hoc anno Imperato- rem coegerit armare seruitia, atque triplicare stipendia militantibus; nec alia præter illam Rhadagayfi his temporibus contigisse legatur barbarorum irruptio, cuius causa tanta oportuerit in expeditione præstari: plane affirmandum esse videtur, hoc ipso anno, quo edi- cta illa promulgata sunt, formidolosum Rhadagayfi in Italiam aduentum accidisse. Hæc in his quæ ad tempus spectant. At rem gestam ab Orosio huius temporis scriptore petamus; quem tamen hæc summatim strictimq. scribendo, præterijisse multa oportuit. Ait igitur:

HONORIVS AD BELLVM FVTVRVM STIPENDIVM AVGET. * pacatis

a Oros. lib. 7. cap. 37.

Taceo de ipsorum inter se barbarorum crebris dilacerationibus, cum se inuicem Gotho- rum cunei duo, deinde Alani atque Hunni varijs cædibus populabantur. Radagayfus omnium antiquorum præsentiumq. hostium longe immanissimus, repentino impetu totam inundauit Italiam: nam fuisse in populo eius plus quam ducenta millia Gothorum, ferunt. Hic supra hanc incredibilem multitudinem indomitamq. virtutem Paganus & Scythia erat. Qui (vt mos est barbaris huiusmodi gentibus) omnem Romani generis san- guinem dijs suis propinare deuouerat. Hoc igitur Romanis arcibus imminente, fit omnium Paganorum in Vrbe concursus: Hostem esse cum vtique virium copia, tum maxime præsi- dio deorum potentem: Urbem autem ideo destitutam, & mature perituram, quia deos & sacra perdiderit. Magnis querelis vbique agitur; & continuo de repetendis sacris cele- brandisq. tractatur. Feruent tota Vrbe blasphemix: vulgo nomen Christi tamquam lues aliqua præsentium temporum probris ingrauat.] Cum hæc scribat Orosius, puto qui- dem tunc vsurpasse sibi Gentiles annonam illam quæ perfoluebatur antea deorum tem- plis, ablatam (vt vidimus) ab Imperatore Gratiano: quam iterum post sequentem annum ab ijs vendicari, & dari militibus, Honorius Imperator iussit, vt suo loco dicemus. Sed pergit rem gestam Orosius:

GENTILES IN CHRISTVM PREMUNT.

b l. 19. de Pagan. Cod. Theod.

Itaque inuitabili iudicio Dei factum est, vti quoniam in permixto populo pijs gratia, impijs poena debebatur; oportebatq. permitti hostes, qui insuadibilem in plurimis & con- tradicentem ciuitatem feuerioribus solito flagris coarguerent; non tamen eos, qui indis- crete cunctos intemperata cæde delerent: duo tunc populi Gothorum cum duobus poten- tissimis Regibus suis per Romanas prouincias bacchantur: quorum vnus Christianus, & vere Scythia: qui non tantum gloriam aut prædam, quantum inexaturabili crudelitate ipsam cædem amaret in cæde. Et hic iam receptus sinu Italiæ, Romam e proximo tremen- tem terrore quassabat. Itaque si huic vltionis potestas permetteretur, quem Romani ob hoc præcipue tremendum arbitrabantur, quia fauorem deorum sacrificiorum obsequijs inuitaret; & immoderatio cæde sine fructu emendationis arfisset, & error nouissimus pe- ior priore creuisset. Quandoquidem in Pagani & Idololatæ manus incidisse, non solum Paganis residuis de instaurando cultu idolorum esset indubitata persuasio, sed etiam Chri- stianis periculosa confusio, cum & hi terrerentur præiudicio, & illi confirmarentur exem- plo. Quamobrem iustus dispensator humani generis Deus perire Paganum hostem voluit, & Christianum præualere permisit; vt Pagani, blasphemantesq. Romani & illo confun- derentur perditio, & hoc punirentur immisso: maxime cum Imperatoris Honorij admiran- da in Rege continentia & sanctissima fides non parum diuinæ misericordiæ mereretur.] hæc Orosius, demonstrans, in ignominiam atque detrimentum Gentilium deos colen- tium factum a Deo esse, ne Rex Scythia Paganus Romam inuaderet, eandem vero po- stea in horum vltionem caperet Christianus. Sed de bello inito subdit:

CVR NON EX- PVGNATA ROMA A RHA- DAGAYSO PAGANO RE- GE.

INGENS VI- CTORIA DE RHADAGAY- SO.

Conceduntur quidem aduersus immanissimum illum hostem Rhadagaysum, aliorum ho- stium cum copijs suis inclinati ad auxilium animi. Adfunt Huldin & Saurus Hunnorum & Gothorum duces præsidio Romanorum. Sed non finit Deus rem potentia suæ virtutem hominum & maxime hostium videri. Conterritum diuinitus Rhadagaysum in Fesulanos montes cogit: eiusq. (secundum eos qui parcissime referunt) ducenta millia hominum, inopum consilij & cibi, in arido & aspero montis iugo, vrgente vndique timore, concludit: agmina que, quibus dudum angusta videbatur Italia, latendi spe in vnum ac paruum verti- cem

cem trudit. Quid multis morer? Non disposita in bellum acies fuit, non furor timorq. A incerta pugnae praetulit; non caedes acta, non sanguis effusus est; non postremo (quod felicitatis loco deputari solet) damna pugnae euentu compeniata victoria: edentibus, bibentibus, ludentibusq. nostris, tanti illi, tamq. immanes hostes esurientes & sitientes languentesq. confecti sunt. Parum hoc est, nisi captum & catenatum ac subiugatum sciant, quem timere Romani: illumq. Idololatram suam, cuius sacrificia se magis pertimescere quam arma fingeant, sine proelio victum ac victum sub iugo catenisq. despiciant. Igitur Rex Rhadagayfus, solus spem fugae sumens, clam suos deseruit, atque in nostros incidit; a quibus captus, ac paulisper retentus, deinde interfectus est.

Tanta vero multitudo captiuorum Gothorum fuisse fertur, vt vilissimarum pecudum modo, singulis aureis passim greges hominum venderentur. Sed nihil superesse Deus de eodem populo fuit. Nam illico cunctis qui emebantur morientibus, quod improbi em- B ptores eorum non impenderunt turpiter pretijs, expenderunt misericorditer sepulturis. Igitur ingrata Roma, quae sicut nunc sentit, non ad remittendam, sed ad reprimendam idololatriae praesumptionem, iudicis Dei aliquam misericordiam, ita continuo propter viuorum mortuorumq. sanctorum piam recordationem, Dei iram passura non plenam, si forte confusa poeniteat, vt per experientiam fidem discat, ab incurfu Alarici Regis & hostis, sed Christiani, aliquantulo ad tempus spatium differtur.] hucusque Orosius.

At res tanta nihil est vt humanis quiuerit perfici viribus. quod cum omnes intellexerint diuina id factum esse virtute: haud tamen omnes aequae nouerunt, quis apud Deum rem tantam promeruerit obtinere. Fuit enim ista operans, ille magnus tyrannorum vindex & debellator S. Ambrosius, qui rem tantam haud obscuris signis declarauit suis hospitibus Florentinis. quod Paulinus^a his verbis significat: Tempore quo Rhadagayfus supra dictam C Florentinam ciuitatem obsidebat; cum iam de se penitus desperassent viri ciuitatis, per visum S. Ambrosius cuidam apparuit, & promisit alio die salutem illis affuturam. Quo referente, ciuium animi sunt erecti. Nam altero die, adueniente Stilichone tunc Comite cum exercitu, facta est de hoste victoria. Haec Panfophia religiosa femina, matre pueri Panfophij, referente, cognouimus.] haec Paulinus.

Sed de tanta victoria diuinitus impartita, S. Augustini audiamus elogia, qui pro concione haec ad populum obiter^b: Mementote, fratres, mementote: non est longum, pauci anni sunt; recordamini. Eueris in vrbe Roma omnibus simulacris, Rhadagayfus Rex Gothorum cum ingenti exercitu, multo numerosiore quam Alarici fuit, venit. Paganus homo erat Rhadagayfus, Ioui sacrificabat quotidie: nunciabatur vbique, quod a sacrificijs non desisteret Rhadagayfus. Tunc omnes isti (*Pagani scilicet*) Ecce nos non sacrificamus, ille sacrificat: vinci habeamus a sacrificante, quibus non licet sacrificare. Deus ostendens, quia non in istis sacrificijs est ipsa temporalis salus, ipsa regna terrena: victus est Rhadagayfus, adiuuante Domino, miro modo. Postea venerunt Gothi, &c.] & in libris de Ciuitate Dei^c: Quod tamen (inquit) nostra memoria, recentissimo tempore, Deus mirabiliter & misericorditer fecit, non cum gratiarum actione commemorant, *Gentiles scilicet*; sed quantum in ipsis est, omnium (si fieri potest) hominum obliuione sepelire conantur: quod a nobis, si tacebitur, similiter erimus ingrati. Cum Rhadagayfus Rex Gothorum agmine ingenti & immani, iam in Urbis vicinia constitutus, Romanis ceruicibus immineret, vna die tanta celeritate sic victus est, vt ne vno quidem non dicam extincto, sed nec vulnerato Romanorum, multo amplius quam centum millium prosterneretur eius exercitus, atque ipse cum filijs mox captus poena debita necaretur. Nam si ille tam impius, cum tantis & tam impijs copijs Romam fuisset ingressus; cui pepercisset? quibus honorem locis martyrum detulisset? in qua persona Deum timeret? cuius non sanguinem effusum, cuius pudicitiam vellet intactam? Quas autem isti pro dijs suis voces haberent? quanta insultatione iactarent, quod ideo ille vicisset, ideo tanta potuisset, quia quotidianis sacrificijs placabat atque inuitabat deos? quod Romanos facere, Christiana religio non sinebat. Nam appropinquante iam illo his locis, vbi nutu summæ maiestatis oppressus est; cum eius fama vbique crebresceret, nobis apud Carthaginem dicebatur, hoc credere, spargere, iactare Paganos, quod ille dijs amicis protegentibus & opitulantibus, quibus immolare quotidie ferebatur, vinci omnino non posset ab eis, qui talia dijs Romanis sacra non facerent, nec fieri a quoquam permetterent. Et non agunt miseri gratias tantae misericordiae Dei, qui cum statuisset irruptione barbarica grauiore dignos mores hominum

VILI PRETIO
VENDITI
BARBARI,
IDEMQ. CI-
TO DEFYN-
TI.

S. AMBROSII
VIRTYTE
RHADAGAY-
SVS VINCI-
TYR.
^a Paulin. in Vi-
ta S. Ambrosii in
fin.

^b August. serm.
29. in Luc.
QVAE GEN-
TILES EFFV-
TIRENT IN
CHRISTIA-
NIS.

^c August. de Ci-
uit. Dei lib. 5.
c. 23.

MAGNA DEI
PROVIDEN-
TIA RHADA-
GAYSVS VI-
CTVS.

A num castigare, indignationem suam tamen mansuetudine temperauit, vt illum primo faceret mirabiliter vinci; ne ad infirmorum animos euertendos, gloria daretur daemionibus, quibus eum supplicare constabat.] haec S. Augustinus.

Quod vero ad numerum exercitus Rhadagayfi diuinitus superati pertinet, modestius agere visus est Augustinus, ne fidem minime posteris facturum loqui videretur hyperboles, dum ait multo amplius quam centum millium fuisse numerum barbarorum: quos tamen Orosius ad minus ducentos mille fuisse tradit: pariterq. Zosimus historicus & quidam Paganus (ne quis inuidiose Orosium mentitum putet) quadringenta barbarorum millia fuisse testatur, qui hoc in bello sub Rhadagayfo militauerunt, collecti omnes (vt ait) ex trans-Istranis, trans-Rhenanis, Celticis, & Germanicis nationibus. Sed plane, vt Paganus, rem tantam perfide obscurare conatus, ait, trans Istrum, antequam cum copijs in regiones Romani Imperij subditas Rhadagayfus se inferret, a Stilichone imparatum offensum, ac superatum: cum, testibus Prospero & Cassiodoro, iam ante quinque annos sub Consulatu primo Stilichonis & Aureliani iidem descenderint in Italiam; & Paulino, Orosio, Augustino, atque Prospero auctoribus, idem Rhadagayfus fuerit diuina virtute in Tuscia superatus, captus, atque necatus. Haec autem cum omnes vna sententia testentur tot tantiq. grauissimi scriptores, rerum sui temporis singuli assertores: portentosi plane mendacij Zosimus redarguitur.

Sed iam ad Constantinopolitanam Ecclesiam huius anni res gestas conuertamus orationem. Hoc namque anno (inquit Socrates^a) Arcadio sextum Consule & Probo primum, Atticus vir pietate eximius, ex Sebastia Armenia oriundus, monasticum vitae genus ab ineunte adolescentia excolens, doctrina sane mediocri, sed prudentia naturaliter insita magis valens, C Episcopus Constantinopolitanus creatus est.] de quo cum Sozomenus^b dicat quartum post mensem ab obitu Arfacij creatum esse, quem diximus diem obiisse tertio Idus Nouembris; aequae dicendum est, tertio Idus Martias esse in locum Arfacij Atticum substitutum. Ait autem de eo Sozomenus: Quarto post obitum illius mense, ordinatur Atticus Constantinopolitani cleri presbyter, vnus ex insidiatoribus Ioannis. Hic quidem natione erat ex Sebastia Armenia, sed a puero ad religionem institutus per monachos haereseos Macedonianae sectatores, qui tum temporis Sebastiae in huius sapientiae studio clarebant ex schola Eustathij progressi.] sed & paulo post: Hic autem cum ad virilem aetatem peruenisset, ad Catholicam Ecclesiam transijt. Et quoniam natura magis quam doctrina prudens erat, rerum agendarum insidiator fuit, vt qui ad astruendas insidias, & ad easdem euitandas sufficeret, ingenio pellaci, ita vt multis gratus esset. In concionibus Ecclesiasticis mediocri, vt haec neque scripto dignae viderentur auditoribus, neque eruditionis prorsus expertes. Nam cum affectatus esset; si quando occasionem nactus erat, praecipuos quoque Graecos scriptores lectitabat: & eo ipso quod indoctus haberetur, dum de hisce differeret, etiam doctos saepe numero latebat. Ferebatur autem erga suae opinionis homines industrius, aduersus diuersa sentientes formidabilis, & facile his ipsis, quoties vellet, incutere metum, & mox mutatus apparere mansuetus. Atque hunc quidem talem fuisse aiunt illi qui hominem norant.] haec de Attico Sozomenus, modoq. satis de eius electione haec dicta sunt.

Interea autem, cum Roma in Orientem legati missi, Constantinopolim properant: ea de re certior redditus S. Ioannes Chrysostomus, his eos putauit praeueniendos esse litteris^c:

E Pristinam quidem vestram animi promptitudinem, atque studium, quod pro Ecclesiarum commodis praevobis tulistis, admirati sumus. Postquam autem tam longam peregrinationem insuper adieciistis, omniq. cunctatione abiecta, forti, vt vos decebat, animo tam longum iter suscepistis; non vulgariter hoc quoque nomine vos suspicimus, nec vobis tum nunc per litteras, tum citra litteras gratias agere definimus. Nec vero nos dumtaxat, sed etiam Orientales omnes admiratione afficiuntur, vestraeq. firmitatis atque constantiae, feruentisq. charitatis, & immotae sententiae praecones se praebent. Ac iam nec itineris longinquitatem, nec peregrinationis arumnam villo modo grauem & molestam esse ducunt, vt ad eos excurrant, ac tot vestra praecleara facta conspiciant. Eoq. etiam nomine carissimus & insigni pietate praeditus dominus meus presbyter, etiam si alioqui parum firmo corpore praeditus, nihil non sibi perferendum putauit, vt ad vos se conferret, vestroq. conspectu atque congressu frueretur. Posteaquam igitur ipsum (vt vestra charitas postulat) exceperitis: illud a vobis petimus, vt etiam si mala ingrauescant, vos

DE NUMERO
HOSTIVM ET
ERRORE ZO-
SIMI.

T A D

^a Socrat. lib. 6.
c. 18.

^b Sozom. lib. 8.
c. 27.

A T T I C V S
E P I S C O P V S
C O N S T A N T I -
N O P O L I T A -
N V S C R E A -
T V R .

^c Chrysof. epist.
165.

E P I S T O L A
S . I O A N N I S
C H R Y S O S T O -
M I A D L E G A -
T O S .

vos tamen ijs medicinam afferre ne grauemini, verum parem initijs finem imponatis: A
scitis enim quantam vobis Deus pro sua benignitate mercedem relaturus sit, si pro tot
Ecclesijs perturbatis laboretis, nihilq. omittatis, quo eos ad tranquillum portum appel-
latis.] hucusque ad legatos Chrysofomi litteræ: immo & duplices dedit, alias nimirum
ad eos eodem argumento conscriptas^a.

^a Chrysof. epist.
166.

Sed quid meditata est scelerata perfidia? Quod enim aduersarij Ioannis scirent, si ijdem
legati Constantinopolim se conferrent, fore, vt populus pro Ioanne sollicitus cum eisdem
legatis pro ipsius Ioannis restitutione conspiraturus esset, & turbas quoque, si res ex sen-
tentia non eueniret, excitaturus: consilium illud inierunt scelestum admodum, nimirum
ne legatos sinerent ingredi Constantinopolim. quomodo autem id moliti sint, iam dictu-
ri sumus.

Ac primum omnium, quod ad tempus spectat; decretam in Synodo Romæ habita an- B
no superiori legationem, hoc vero anno missam, non peruenisse Constantinopolim, nisi
postquam Atticus suffectus Arsacio, hoc anno (vt dictum est) sedere cœpit: ipsæ res gesta
declarant. Contigit itaque legatos talia tantaq. pati, quæ neque perpeti contigisset apud
feros barbaros, & quasuis agrestes ac rationis penitus expertes immanes gentes; siquidem
non Christianæ pietatis tantum leges sunt ignominiosissime proculcatæ, sed ipsum ius gen-
tium scelestissime violatum. At quænam fuerint ista, ijdem ipsi legati cum re infecta re-
uerfi sunt, palam fecere, Accepit ab ipsis rem cunctis notissimam ipse qui refert Theo-
dorus Ecclesiæ Romanæ diaconus, qui apud Palladium singula verbis ipforum legatorum re-
censet, atque ait^b:

LEGATI
QVAE IN VIA
PASSI CON-
TRA IVS GEN-
TIVM.

^b Apud Pallad.
dialog.

Profecti igitur legati Constantinopolim, post quatuor menses redierunt, narrantes no-
bis Babylonias res. Cum autem (aiebant ipsi) præternavigaremus Græcias, detenti sumus C
Athenis ab infesto quodam Tribuno militum; qui idem nobis Centurionem adiecit vnum,
qui Thessalonicae appropinquare minime permetteret. Illic enim intendebamus primum
Anyfio Episcopo Thessalonicae litteras reddere.] iungebatur hic vna cū alijs Macedoniae
Episcopis religionis foedere cū Occidentalibus pro Ioanne, vt superius dictum est. Vetuit
ergo Tribunus ne ij simul aduersus Ioannis impugnatores vnirétur. Sed pergit Theodorus
relationem reddere legatorum: Iniectos igitur nos Tribunus in duo nauigia misit. Irruen-
te autem Austro vehementi, tribus diebus absque cibo Aegeum pelagus & Angusta tra-
iecimus. Tertia tandem die, hora duodecima, ante urbem applicuimus prope Victoris
suburbana. Quo in loco detenti ab his qui obseruabant portus, retro repulsi sumus; cuius
id iussione pateremur, ignorantes. Conclufiq. intra castellum Thraciæ maritimum, quod
Athyræ vocant; illicq. cruciati, atque ab inuicem diuisi, Romani quidem in cellula vna, D
Cyriacus vero & qui cum illo erant, in pluribus morabantur, ne vno quidem puero nobis
in ministerio relicto.

Cumq. vt litteras daremus, exigeretur a nobis; non acquieuimus, dicentes minime ef-
se conueniens; sed vt qui senes eramus, ipsi Imperatori Imperatoris itidem litteras Epi-
scoporumq. redderemus. Cum igitur obstinate recusarem, neque aduenienti ad nos Pa-
tricio Notario, neque alijs quibusdam, qui ad hoc venerant, eas dare vellemus: postre-
mo accessit ex Cappadocia quidam Tribunus militum, Valerianus nomine; perfractoque E-
piscopi Mariani pollice, per vim abstulit signatam Regis epistolam cum litteris reliquis,
Postridie vero miserunt ad nos siue Regis aulici, siue Atticus, nescimus (ipse enim fereba-
tur Ecclesiæ inuasisse thronum) qui tria millia numismatum darent, orantes, vt commu-
nicarem cum Attico, & de Ioannis iudicio omnino taceremus. quibus minime obtem- E
perare volumus. Permansimus igitur orantes, vt quandoquidem nihil pacificum perage-
re possemus, tuto saltem redire ad Ecclesias nostras permetteremur. Mouebat enim nos ni-
mia immanitas hominum.

Hoc & Saluator noster varijs reuelationibus nobis ante monstrauerat: adeo vt & dia-
cono sancti Emmelij Paulo viro mitissimo & pudicissimo in nauî apparuerit Apostolus
Paulus, dicens illi^c: Videte quomodo caute ambuletis, non quasi insipientes, sed vt sa-
pientes, quoniam dies mali sunt. Significante somnio multiplicem fallaciam, quæ ad
euerfionem veritatis nobis insidiaretur donis atque blanditijs. Assistens igitur idem ipse
Tribunus Valerianus iniecit nos in nauim vetustam & putrem: datoq. (vt ferebatur) pre-
tio nauclero, vt perderet nauigantes, & simul adiectis militibus viginti ex ordinibus
varijs, continuo Athyræ expulit. Emensis igitur stadijs plurimis, cum iam perituri vi-
dere-

LITTERAE
PER VIM EX-
FORTAE A
LEGATIS MA-
LE HABITIS.

LEGATI AN-
TE DIVINI-
TVS PRAEMO-
NITI.
^c Ephef. 5.

A deremur, applicuimus Lamplaco. Inde mutata nauî, vigesima tandē die ad Calabriae Hy-
druntem peruenimus. Neque nobis vitra dicere potuerunt de beato Ioanne aliquid cer-
tius, neque vbi modo sint Demetrius, Cyriacus, Eulifius, & Palladius, qui cum nostris epi-
stolis legati fuerant missi, & Athyræ (vt ante iam diximus) detenti.] hætenus ex relatio-
ne legatorum Theodorus. Quæ eadem omnia, qui res Ioannis Chrysofomi profecuti sunt,
cum dicant facta esse ante Eudoxiæ Augustæ obitum, diuersam secuti sunt sententiam
ab ijs qui dixerunt eam anno superiori defunctam.

Ad ipsos autem legatos hac legatione perfunctos S. Ioannes Chrysofomus has litte-
ras dedit^a:

^a Chrysof. epist.
167.

Amplissimas vobis ob tantam animi firmitatem, ac studiū, & curam, laboresq. & sudo-
res, ac denique ob longam hanc peregrinationem, quam vtilitatis Ecclesiarū causa suscepi-
B stis, gratias agimus. Etenim quanto grauius eos, qui omnia perturbant, iudiciū manet, tan-
to quoque maius vberiusq. vobis præmium expectandū est, qui ad ea quæ ab alijs scelerate
ac nefarie admissa sunt, corrigenda, tantum patientiæ studijq. adhibuistis. Atque vtinā co-
ram quoque vobiscum congregari possemus. Quod quoniam nobis exilij necessitas ademit:
tandē aliquando atque ægre ornatissimum ac religiosissimum dominū meum presbyterum
ad vos proficiscentem nacti, has litteras misimus, quibus debitum vobis salutationis mu-
nus pendimus; ac tum pro præsentibus vestris officijs, tum pro eo, quo flagratis, sarciendo-
rum incommodorū zelo gratias agimus. Nam etsi nihilo meliore statu res est: tamen ipsi,
quod muneris vestri erat, præstitistis: eoq. nomine plena, numerisq. omnibus absoluta mer-
ces a benigno Deo vobis constituta est; vt qui ad medicinam admissis sceleribus afferendā
tanto studio, tantaq. animi alacritate perpetuo vsi sitis.] hæc ad legatos Chrysofomus.

IOANNIS
CHRYSOST.-
PISTOLA AD
LEGATOS.

C At quid post hæc actum sit de Episcopis Orientalibus, quos primum legatos Romā mis-
sos diximus, deinde e Concilio Roma in Orientem cū eodē munere redditos, quos & secu-
tos legatos in Athyra castello seorsum singulos inclusos reliquimus; iam dicendū est. Pal-
ladius enim, quid de illis atque alijs factum sit, ita describit^b: Episcopi (vt initio quidem fa-
ma vulgavit) in mare præcipitati; vt autē veritas continet, in exilium ad remotiora & bar-
bara loca ducti sunt; ibiq. a satellitibus nunc vsque seruātur. Reuersus enim diaconus qui-
dam, itineris ipforum comes, retulit, Cyriacum quidem Emisenum Episcopum octingen-
tis millibus passuum Palmyram Persarum oppidum adductum esse; Eulifium vero Bostræ
Arabum, in castellum quod Nupsas appellatur, Saracenis adiacens, relegatum; Palladium
Blemmiorum siue Aethiopum Episcopum seruari prope locum, qui Syene vocatur, in Ae-
gypti regione; Demetrium intus in Oasim Mazicis proximam: sunt enim & aliæ Oases.]
D hi sunt quatuor illi legati ab Oriente Romam Episcopi, reuersiq. cum legatis Roma missis
in Orientem, & Athyræ in carcere custoditi.

LEGATI O-
RIENTALES
QVAM MALE
MVLTATI.
^b Pallad. in dia-
log.

Ad hos autem quatuor Episcopos Cyriacum, Demetrium, Palladium, & Eulifium exu-
les extat S. Ioannis Chrysofomi epistola scripta tunc quidem, cum exilio eos esse damna-
tos accepisset: digna sane quæ istiusmodi Actis interferatur; est vero huiusmodi^c:

^c Chrysof. epist.
148.
LITTERAE
IOAN. CHRYS-
OSTOMI AD
EPISCOPOS
ROMAE A-
GENTES.

Beati vos, ac ter beati, sæpiusq. beati ob præclaros hos sudores & certamina & ærumnas
ac labores & pericula, quæ pro omnibus orbis terræ Ecclesijs subiistis. Hincq. tum in terra,
tum in mari, tum in cælis gloriam & splendorē consecuti estis. Siquidem homines omnes,
qui quidem mentis compotes sunt, vos prædicant, ac coronis cingunt, animi vestri robur,
fortitudinem, tolerantiam, atque constantiam ad stuporem vsque mirantes. Benignus au-
tem Deus, qui laboribus longe ampliora præmia semper constituit, tot tantaq. bona vobis
E rependet, quot quantaq. ijs a Deo rependi par est, qui pro vniuersi Orbis pace tam strenue
ac fortiter dimicant. Ac propterea nos quoque beatos vos prædicare non desinimus, incre-
dibilem quamdam voluptatem ex vestri recordatione perpetuo capientes, vosq. etiam si
alioqui longo itineris interuallo a vobis disiuncti simus, animo circumferentes. Ac quidem
Cerecus carissimus diaconus nunc nauigare minime potuit, propterea quod multo labore
confectus erat. At vero domini mei, religiosissimus presbyter Ioannes, & carissimus diaco-
nus Paulus, cum vndique exagitarentur ac vexarentur, nec vsquam consistendi ac deli-
tescendi potestas esset, hoc sibi necessario faciendum existimarunt, vt ad charitatem ve-
stram sese conferrent, istiq. vobiscum essent. Quamobrem ipsos cum charitate excipite;
eamque, quam par est, benevolentiam ipsis exhibete.] hucusque epistola. Sed quæ de alijs
exulibus & extorribus Palladius subdit, hic reddamus:

Serapionē autem post innumeras absque vlla probatione calumnias, cum atrocitate iudi-
cium

IOANNI COM
MUNICAN-
TES QUAN-
TA PASSI.

cium violassent, in patriā (vt fama est) propriā relegarunt. Hilarius vir sanctus & senex, post plagas non a Iudicibus sibi, sed Acro impositas, in interiorem Pontum missus est: qui decem & octo annis panem non gustauit, solaq. olera vel legumina ad cibum habuit. Antonius intra Palaestinae speluncas se inclusit: Timotheus Maroniae & Ioannes Lydiae Episcopi in Macedonia esse memorantur: Rhodon Asiaticus Mitylenem profectus est: Gregorius Lydius esse in Phrygia dicitur: Brisso Palladij frater, Ecclesia sua sponte derelicta, in agello suo degit, terram proprijs manibus fodiens: Lampetius vero (vt aiunt) in agro Lydiae a quodam fouetur Eleutherio, lectionibus vacans: Eugenius in patria est: Elpidius magnus ille Laodiceae Syriae Episcopus vna cum Pappo, tres anni sunt, ex quo gradus domus numquam descenderunt, orationibus insistentes: Heraclidas Ephesus quadriennium iam Nicomediae carceri inclusus est.

DIVERSORVM
DIVERSAE
AERVMNAE.

Reliqui de communionē Ioannis partim quidem Attico cōmunicarunt necessitate compulsi, & in alias regiones Thraciae translati, partim nescimus vbi sint. Aiunt Anatolium in Gallias concessisse. Presbyteri vero in Arabiam & Palaestinam exularunt: Tigrius in Mesopotamiam relegatus est: Philippus fugiens in Ponto diem obiit: Theophilus in Paphlagonia versatur: Ioannes Aethrius Caesareae contruxit monasterium: Stephanū in Arabiam relegatum, a carnificibus Isauri abstractum, in Taurū dimisere: Sallustium Cretae immorari fama est: Philippum monachum atque presbyterum Scholarum audiui infirmari in Campania: Sophronius diaconus Thebaidae seruatur in custodia: Paulus diaconus Dispersatoris adiutor in Africam profectus memoratur: alius Paulus Hierosolymis est: Elladius Palatij presbyter Bithyniae in agello proprio degit. Plurimi Constantinopoli delitescunt: alij vero in sua quisque discessere. Siluanus autem sanctus Episcopus Troade piscatu sibi victū quaerit.] pergit dicere de Stephano monacho, Eutropio, & alijs, de quibus superius mētio facta est. Sed quid ipsis Episcopis contigerit, cum in exilium deportarentur, Palladius ista subdit:

QVAE IN ITI-
NERE PASSI
SVNT EXV-
LES.

Retulit autem is qui ab Episcopis redierat diaconus, eos a ductoribus suis, immiffione quorundam, in tantum vexatos, vt taderet etiam viuere, mortemq. sibi imprecarentur omnes. Nam pecunias in sumptus necessarias eis auferentes, inter se partiti sunt; nudisq. imponentes iumentis, bidui iter vna conficiebant die, profunda iam nocte diuertentes, & nocturnis item tenebris ad iter exurgentes, vt neque infelices escas continere stomachus posset. Turpibus praeterea obscenisq. sermonibus impetere illos non desistebant. Palladio autem etiam seruum tulerunt, cogentes ipsum litteras quoque dare quas habebat. Demetrius vnus ex militibus adeo affixit, vt profunda iam vespera illum etiā percuteret vomere: qui continuo corruens expirauit, multis doloribus maceratus. Praedixerat enim Palladius (vt ex cōmilitone veniente didicimus) Aliud iter non conficies, sed miserabiliter morieris. Ecclesiae namque omnino appropinquare non sinebant, hospitantes aut in stabulis, vbi scortorum erat multitudo, aut in Samaritanorum vel Iudaeorum synagogis. quibus illi angustijs pressi, noua semper animo versare cogebantur. Dixit autē vnus ex Episcopis: Quid de diuersorij querimus? Num enim in nobis est, morari vsq. vt voluntate propria & electione lasciuientes poenas expendamus? An ignoratis haec omnia & contigisse prius, & futura etiam postmodum, per quae omnia glorificatur Deus? Quam multae istiusmodi meretrices, quae vel obliuionem Dei coeperant, vel illum semper ignorauerant, conspectis nobis, in timorem Dei cognitionemq. venerunt, fortassis in melius conuertendae, siue certe ad deteriora non prolapsurae. Non parum autem est rationali animae, quae a perturbatione vexatur, respirare vel modicum, quod est pudoris fomentum: adeo vt dixerit, qui haec sustinuit magister Gentium Paulus: Christi bonus odor sumus his qui saluantur, & his qui pereunt; eo quod b spectaculum facti sumus Angelis & hominibus.

a 2. Cor. 2.
b 1. Cor. 4.

PERSECUTO-
RES ACER-
BIQRES NY-
MERANTVR.

c Ioan. 3.
A QVIBVS BE-
NE HABITI
EPISCOPI
EXVLES.

In tantam vero acerbitatis insaniam Episcopi omnes de communicatione Theophili per totum Orientem (sicuti monachus rediens retulit) deuenerunt, vt ex his plerique non modo debitam humanitatem non exhiberent; verum milites, datis muneribus, inducerent, vt eos ocys e ciuitatibus expellerent. Sunt autem qui ista gessere, Tarsensis, & Antiochenus, & Caesariensis, atque ante omnes Ancyranus, & Pelusiensis Episcopi, partim donis, partim etiam minis militum animos contra eos ita efferantes, vt ne laicos quidem eos excipere hospitio cupientes permitterent, sicut in epistolis canonicis Caio contra Episcopum quemdā scribit beatus Ioannes c.] & post aliqua: Laudabat autem idē monachus, atque admirabatur Secūda Cappadociae Episcopos, vt qui actis in exilio Episcopis magnū ostendissent miserationis affectum; & in primis Theodorū Tyanæum mitissimum virum, Bosphoriumq. Coloniae

A Coloniae, qui quadagesimū in Episcopatu agebat annum, & Serapionē Ostracinae quadagesimum & quintum annū in Episcopali officio supergressum.] haec Palladius de exulibus Episcopis, & eorum peregrinatione. Quod ad Bosphorium spectat; hic sane ille (vt suo loco dictū est) qui ante annos quadraginta, nempe a Christo nato trecentesimo sexagesimo sexto, S. Gregorio Nazianzeno suauit ac pene coegit suscipere munus Ecclesiae Nazianzenae.

Sed iam tandem ipsum S. Ioannem Chrysoptomum in exilio Arabissi agentem inuisamus. Hoc quidem ipso anno, absolutis exilij annorum duorum periodis, tertiu inchoauit mense Iulij; quando mittens Romā Ioannem presbyterum & Paulum diaconum, has ad Innocentium Romanum Pontificē litteras dedit, quibus in primis pro sedulo & indefesso in sua causa exhibito studio ingentes gratias agit: inde vero pro persecutoribus rogat, suadens mitius agere aduersus canonū proculcatores, ne eos excommunicet, ob periculū vniuersalis in vniuerso Orbe cōstandi schismatis; sed vt expectet orat, si forte respiscant. Sic enim ipsa se habēt nouissimē ad Innocentiū scripta littera tāti viri memoria suauissimae atque dulcissimae:

Corpus quidem nostrum vno eodemq. loco tenetur & stabilitum est; animus autem charitatis ala in vniuerso Orbe circumuolitat. Proinde licet tanta itineris intercapedine separati simus, a pietate tamen vestra non absumus, sed quotidie vobis praesentes sumus. Animi enim oculis videmus vestram illam fortitudinem & sinceram affectionem, constantiamq. non mutabilem, & quod vos consolari nos plurimum & perpetuo cupiatis. Quanto enim fluctus extolluntur sublimius, & plures latent scopuli, vehementioresq. venti sunt, & tempestates: tanto & vigilantia vestra augetur: neque vos tantae viae prolixitas, neque tantum temporis interuallum, neque causarum difficultates segniores reddidit; sed perseveranter imitami optimos gubernatores, qui tunc maxime vigilantes sunt, quando eleuari fluctus, & mare intumescere, & multas aquas in nauim inundare, grauissimamq. interdiu noctem ingruere vident. Ea propter & gratias vobis habemus multas, & desideramus quidem ad vos dare crebras litteras: id quod nobis maximo foret solatio. Verum quia solitudo huius loci in tantum vos a nobis separat, neque facile ad vos peruenire valent hi qui nobiscū agunt, vel etiam qui in vicino habitant, tum quod in extremis finibus locus ille situs est, tum quod latrones vias illas vndique obsident: precamur vt diuturnum nostrum silentium efficiat, quod magis condoleatis, quam quod nos reos putetis negligentiae: neque enim contemptus est in causa, quod tacuimus.

Nunc enim multo tempore venerabilem & dilectum Ioannem presbyterum & Paulum diaconum in hoc tenuimus, vt scriberemus. Perpetuas enim vobis gratias agimus, quod paternam erga nos benevolentiam declarastis. Nam quantum in vestra pietate situm fuit; iam res omnes sedatae & emendatae, atque sublata omnia scandala fuissent, gauderētq. Ecclesiae tranquilla ac sincera pace, & essent plane secunda omnia, neque contemptae leges, neque violatae Patrum constitutiones forent. At illi in suis impijs operibus pergunt; & quasi antea nihil attentarint, ita priora malefacta recentibus vincere certant. Nolo autem omnia quae interim gesta sunt, singillatim recensere: quandoquidem non solum epistolae, sed & historiae modum transcenderet narratio.

Ceterum vestram oro vigilantiam, quod licet illi omnia tumultibus repleuerint, laborauerintq. morbis incurabilibus & poenitentiae non capacibus; si tamen curari morbos voluerint, ne affligantur, neque a coetu abijciantur, considerata tanti operis magnitudine. Certamen enim illud ferme totius Orbis est; Ecclesiae vsque ad genua humiliatae sunt; populi dispersi; clerus diuexatus; Episcopi exules; constitutiones Patrum violatae. Et idcirco iterum atque iterum & saepius vestram oro diligentiam, vt quanto maior est tempestas, tanto maius adhibeatur studium. Expecto quidem futurū, vt aliquanto amplius corrigantur. Quod si minus fiet: vos vestram coronam paratam apud misericordē Deum habetis; & hi qui iniuria afficiuntur, consolationem ex incremento charitatis vestrae non mediocrem accipient. Nam & nos tertium nunc annum in exilio versamur, expositi pesti, fami, bello, continuis obfidionibus, solitudini indicibili, quotidianae morti, & Isauricis gladijs: & non mediocriter nos consolantur solida vestra fides & charitas, quae se in me tam tenui ac simplici oblectant: Hic noster murus, haec securitas, hic portus abique fluctibus, hic multorum bonorū thesaurus, haec laetitiae mirificaeq. voluptatis causa est. Et si in desolatiore quam iste est, locum iterū abigemur; non paruam hinc habentes nostrarum afflictionum consolationē, abimus.] hactenus Ioannis Chrysoptomi epistola Romae missa per Ioannem & Paulum: quos apud sanctas feminas, easdēq. genere clarissimas Romae voluit hospitari, sicuti alios qui ab Oriente a se

a Chrysopt. epist.
2. ex septem.
EPISTOLA
VLTIMA
CHRYSOST.
AD INNOCENTIVM
PAPAM.

IOANNES ET
PAVLVS LE-
GATI AD IN-
NOCENTIVM
PAPAM.

missi erant: haud enim hos apud Innocentiū, qui interpellabatur Iudex, decebat defensores A
causæ Chrysothomi hospitari; ne idem qui Iudex, æque esse patronus censeretur. Extant
Ioannis ipsius ad eas datæ litteræ. Quales autem quantaq. essent istæ extorriū ac profugo-
rū legatorumq. hospitiæ Proba ac Iuliana: memoria repete quæ de vtriusque a nobis dicta
sunt supra ad finem quarti Annalium tomi. Quarum commendandi studij causa, hic per-
breues binas scriptas ad eas epistolas ipsius Ioannis opportune reddemus. Ad Probā enim
data epistola sic se habet, cum eosdem missos legatos commendat Ioannem & Paulum^a:

^a Chrysoth. epist.
168.

IOANNIS
CHRYSOSTO-
MI EPISTO-
LA AD PRO-
BAM.

Etsi longo itineris spatio abs te disunctus sum; tamen sinceram ac feruentem tuam cha-
ritatem, non secus ac si coram essem, tuaq. omnia cernerem, certo expertus sum: ijs ni-
mirum, qui istinc ad nos veniunt, ea de te afferentibus, quæ audire cupiebam. Ea q. de cau-
sa multas atque ingentes tibi gratias habeo, atque ob istum tuum animum glorior, meq.
effero: virosq. mihi carissimos, religiosissimumq. presbyterum Ioannem, & ornatissimum B
diaconum Paulum tibi commendo; atque ad tuas manus, velut ad portum transmitto.
Abs te igitur, lectissima ac nobilissima domina mea, peto, vt, quemadmodum humanitas
tua poscit, ipsos videas: nec enim te fallit, quantam huiusce comitatis mercedem relatu-
ra sis. Ac quam sæpissime licebit, de tua valetudine, de qua vt nobis vehementer cara,
aliquid intelligere, vehementer aueo, fac me certiolem.] hætenus ad Probam. Ad Iu-
lianam vero sanctissimam æque viduam eius filiam ista habet^b:

^b Chrysoth. epist.
169.

EIVSDEM E-
PISTOLA AD
IULIANAM.

Quo grauiore pœna mulctari sunt, qui tot scelera perpetrarunt: eo quoque vobis, qui
tot scelera tollere ac delere studuistis, tantumq. laboris & ærumnæ suscepistis, amplior
merces futura est. Neque enim nobis obscura fuit ea beneficentia, idq. studium, quod & in
negotio de quo agitur, & in excipiendis benigneq. cõplectendis ijs quos istuc misimus, præ-
buisistis. Eoq. nomine gratias vobis habemus; vosq. rogamus & obsecramus, vt in eodem C
studio & alacritate permanetis, ac firmiter etiam ac valentius animi robur ac fortitudi-
nem adhibeat. Neque enim vos fugit, quanta huiusce præclari facti magnitudo sit, quan-
tamq. mercedem percepturæ sitis; tantos motus ac tam sæuos fluctus, quantum in vobis
est, compescentes; eamq. quam par est, acceptis incommodis, medicinam afferentes.] hæc
ad Iulianam, non solum (vt vides) hospitem legatorum, sed & causæ Ioannis diligen-
tissimam patronam. Extat eiusdem Ioannis eodem argumento alia epistola ad Italicam^c
æque clarissimam feminam, ad quam etiam datæ S. Augustini duæ epistolæ habentur^d.

^c Chrysoth. epist.
153.
^d Aug. epist. 6.
c. 133.

CONSILIVM
ADVERSA-
RIORVM DE
NEGANDO
IOANNE.

Cum autem ad calcem recitata nuper epistola ad Innocentium Papam Ioannes dicat, in
alium se forte locū ablegandum fore; odoratus esse videtur, quod aduersarij in ipsum mo-
lirentur; conantes sic eum frequentibus atterere peregrinationibus per loca aspera & diffi-
cillima, quousque nimia ex itineribus afflicta molestia, cogeretur ad postremum etiam D
ex hac vita migrare. Quod enim eius causa totum scirent aduersarij esse Occidentem com-
motū, Romanumq. Pontificem etiam & alios eiusdem orbis Episcopos exasperatos, quin
& ipsum Honorium Imperatorem, ob violatum in contumelijs legatorū ius gentium, haud
mediocriter perturbatum, concitatumq. ad facinoris vltionem: nihil consultius agi sibi vi-
sum, quam si ipse Ioannes de medio tolleretur; sic rati omnem cum illo finem consecutu-
rum esse quod seruebat Ecclesiasticum bellum. Sed quod perficere istud gladio, nimis ty-
rannicum haberetur & inuidiosum: id quod diximus, excogitarunt, ita nimirum cum æ-
rumnis conficere, vt penitus deficere & exhalare animam cogeretur; quod quidem & im-
pie perpetratum & expletum est; vt quæ paulo inferius de eius ad Deum migratione di-
cturi sumus, facile demonstrabunt.

^e Pallad. in dia-
log.

ATTICVS
PERSEQUI-
TVR IOAN-
NIS PARTI-
CIPES.

At licet (vt vidimus) Ioannes Chrysothomus suis litteris rogasset Innocentiū Romanum E
Pontificem, ne a cœtu Fidelium excommunicatione eos eiiceret, qui legatos Apostolicos
adeo turpiter eiecissent, maleq. habuissent: constat tamen tū ipsum Innocentiū, tum reli-
quos Occidentalis Ecclesiæ Episcopos Atticum pseudoepiscopum, veluti tanti sceleris ar-
chitectum, a cõmunionem Fidelium extorré penitus declarasse: cum ipse Atticus, ne Oriētis
populi a se dilaberentur, eiusmodi (vt ait Palladius^e) edictum elicit ab Arcadio, quo ci-
ues & peregrinos, siue prouinciales sibi cogeret cõmunicare. edictum autem sic se habuit:
Si quis Episcopo Theophilo, & Porphyrio, & Attico non communicat; ecclesia pellatur,
& a suis facultatibus prorsus proijciatur.] hæc summa edicti, potius quam ipsum integrum.
Hinc iā alij (subdit Palladius) plus æquo grauati pondere, inuiti quoque communicant.
At vero pauperiores quique & in fide sana imbecilliores muneribus quibusdam ad cõmu-
nicandū attrahuntur. Qui vero genus & patriā, & corruptibilem gloriā, corporumq. pressu-
ram

A ram contempserunt, fuga ingenuitatē animi seruauere, Euangelicum illud crebra memo-
ria repetentes: Si vos in vna ciuitate persecuti fuerint, fugite in aliā. & Prouerbiorum^b il-
lud sibimet dicentes: Non proderunt substantiæ in die iræ. Profecti autem sunt alij quidem
Romam, alij ad montes, alij in monasterijs seruorum Dei a Iudaica iniquitate seruabantur.
Continebat autē rescriptum contra laicos, qui in dignitate erant cõstituti, vt magistratu &
dignitate omni priuarētur; milites vt balthcum amitterent; populares & artifices reliqui,
persoluto graui auri pondere, subijcerentur exilio. Verum dum ista geruntur, preces a fi-
delioribus quibusque sub dio magna cum afflictione sua quotidie fiebant.] hæc Palladius.

^a Mat. 10.
^b Prouer. 11.

Quid autem offensus Innocentius Romanus Pontifex, necnon Honorius Imperator in
Arcadium post huiusmodi scelus plane execrandum aduersus legatos perpetratum ege-
rint; ignoratur quidem: tamen ex alijs litteris Honorij superius recitatis, quæ hoc tempo-
re Honorius scripserit, satis conijci potest. Res namque iam eo perducta videri poterat, vt
B ipsi Honorio nihil reliquū esset, nisi cum Arcadio armis decernere: sed barbarorū assidui
rumores, & detecta infidelitas Stilichonis (vt dicemus) animum eius auertit. Innocentius
autem haud potuit rem tantā dissimulare, atque adeo execrandum facinus inultum relin-
quere; licet aliquid seueritatis Ecclesiasticæ cõsura remittere, ne maior in Ecclesia scissura
fieret, ratio temporis persuaserit. Quamobrem ab Ecclesiastica Romanæ Ecclesiæ cõmunio-
ne abstinuit tum Atticum Constantinopolitanum intrusum Episcopū, tum etiam Theophi-
lum Alexandrinum, vt ex ijs quæ dicentur inferius perspicue apparebit. hucusque in eos
progressa est censura Ecclesiastica, coniunctaq. cum miseratione seueritas disciplinæ.

Porro autem ipse Ioannes Chrysothomus, qui primo anno Cucusi (vt diximus ex Palla-
dio) & sequenti vsque in præsens Arabissi Armeniæ ciuitatis exulauit, vbi (vt ipse testatur^c)
C erat Episcopus vir sanctissimus Treius: in hoc vsque tempus haud priuatus est commercio
litterarum, quas mucuo acciperet atque redderet. Sed quod nullæ amplius litteræ datæ le-
gantur, perpetuumq. appareat ad obitum vsque seruatum esse silentium; aduersariorum
inuidia interceptus creditur comitatus; ipseq. ne quid scriberet, custoditus; obstructumq.
penitus creditur os illud aureum, gemmeusq. stylus e manu eius abstractus, atque perfra-
ctus ingenti iactura totius Ecclesiæ.

^c Chrysoth. epist.
126.

Sed ne penitus consistere videamur absque sanctorum virorum consortio solitarij: age
modo conueniamus S. Hieronymum in Ecclesia operosum; qui hoc anno in Zachariam,
Oseam, Ioelem, Amos, & Malachiam Prophetas commentarios disertos elaborauit. audi
vero ipsum ad Pammachium ista scribentem^d: Præfenti anno, qui sexti Consulatus Arca-
dij Augusti & Anicij Probi Fastis nomen imposuit, Exuperio Tolosana Ecclesiæ Pontifi-
ci Zachariam, & eiusdem vrbs Minerio & Alexandro monachis Malachiam Prophetam
D interpretatus sum; statimq. recurrens ad principium voluminis Osee & Joel & Amos, tibi
negare non potui.] hæc quidem ipse (vt ibi ait) cum de grauissima conualuisset infirmitate,
ac trementibus digitorum articulis, iam scribere non valeret, vtpote senex; qui & de com-
modis & incommodis senectutis ad eundem Pammachium^e tunc differuit. Sed vnde scri-
bendi commentarios in Zachariam ad S. Exuperium Episcopum Tolosanum occasio data
est, præstat hic recensere. Hoc enim anno idem vir maxime pius, erga pauperes largitioni-
bus effusissimus, quod tantæ eius liberalitati angustæ Galliæ viderentur, legauit Sifinnium
monachum integerrimis vitæ moribus præditum in Orientem cum ingenti pecunia, vt Pa-
læstinæ monachis ad vitam subsidia ministraret, inde vero se in Aegyptum conferret, idem
muneris Aegyptijs monachis expleturus. Cum autem idem S. Hieronymus ex eodem Si-
E finnio, qualis quantusq. esset vir eximius Exuperius didicisset: eidem, ob eius egregiam
sanctitudinem, libros in Zachariam Prophetam, quos elucubrabat, dedicandos existima-
uit, a quo litteras per eundem monachum accepisset, necnon ad alendos monachos ele-
mosynam, prout in præfatione ipse testatur his verbis^f:

S. HIERONY-
MI LVCVBRA-
TIONES AN-
NI HVIVS.
^d Hieron. præf. in
lib. 3. in Amos.

^e Hieron. præf. in
lib. 3. in Amos.

S. HIERONY-
MVS EXVPE-
RIO DICAT
LIBROS.

^f Hieron. præf. in
lib. 1. in Zachar.

Vltimo iam autumnii tempore frater noster, filius tuus Sifinnius monachus tuæ
mihi dignationis epistolam reddidit: qua lecta, gauisus sum, esse te hospitem & memo-
rem mei, omniumq. fratrum qui in sanctis locis Domino seruiunt, in quorum refrigerijs
facis tibi amicos de iniquo mammona.] & paulo inferius de ipso etiam. Exuperio: Audio
te in valle lacrymarum, in loco quem Deus posuit ad certamen, vt vincantibus coronam
daret, ascensiones in tuo corde disponere, & ire de virtute in virtutem, & imitari Domini
paupertatem, vt cum illo diues fias, & in te reclinet caput, & per singulos dies suscipia-
tur, visitetur, alatur, vestiatur; & præcipue in sanctarū Scripturarum lectione seruere, &c.]

SISINNII PROPECTIO IN AEGYPTVM. Hieron. epist. 152.

Hieron. prefat. comment. in Zachar. lib. 2.

Idem prefat. comment. in Zachar. lib. 3.

Mineruij CREBRAE CONSULTATIONES EX GALLIIS AD S. HIERONYMVM.

Hier. epist. 152.

QUANDO SCRIPSIT S. HIERONYMVS CONTRA VIGILANTIUM. Hieron. aduers. Vigilantium.

Hieron. ibid.

Hieron. epist. 53.

VIGILANTII PRIMORDEA. h. Gennad. de Scrip. Ecclesiast. 6-35.

Paulin. epist. 1.

socio

Hieron. epist. 13.

Quod vero festinaret Sisinnius eleemosynas ferre ad Aegyptios monachos, impolita se mittere excusat; nam est ad Epiphaniorem vsque diem in Palaestina permansurum esse putat: qui quo minus id praestiterit, sed profectio accelerarit, ut perferret eleemosynas ad monachos in Aegypto agentes; causa praecessit, quod auditum esset, eius prouinciae monachos ob penuriam anni huius alimentorum, alimonia admodum laborare. Vnde ait ipse Hieronymus: Cumque cum rogarem, ut differret iter, libere mihi coepit famem obtendere monasteriorum, Aegypti necessitates, Nili non plenas aquas, multorum incediam: ut prope esset in Dominum offensa, illum ultra velle retinere.] ac rursus b: Frater Sisinnius in Aegyptum ire festinat, ut odor bonae fragrantiae, qui a te missus est fratribus, illuc quoque perferat; & nequaquam Aethiopiae flumine, sed Galliarum largissimis aquis rigentur arua sitientia.] ac iterum de eodem c: Ipse tua festinat sanctis aera diuidere, & nos non paritur nostra tibi aera numerare.] Equidem puto, diuino Spiritu S. Exuperium praenouisse proxime venturum Galliarum excidium, dedendamque tandem Tolosam barbaris; ob idque magna celeritate festinasse conferre in sanctos, quod auferrent paulo post barbari, nisi ante caueret. Vltimo siquidem huius anni die (ut proxime dicturi sumus) Vuandali & Alani cum alijs barbaris, trans Rhenum copias ad Gallias depopulandas perduxere; ac post excidium plurimarum ciuitatum, & ipsa Tolosa capta est, ut suo loco narrabimus.

Sed ad eandem legationem Sisinnij redeamus. Non Exuperij vnus, sed & Minerij * & Alexandri litteras detulit, quibus illi eundem S. Hieronymum varijs pulsarunt quaestionibus; sed & litteras aliorum plurimum tum virorum tum feminarum de diuersis Scripturae locis eundem interrogantium dedit: Multas enim (ait ipse) sanctorum fratrum ac sororum de vestra prouincia ad me detulit quaestiones.] quanam fuerint, nihil praeterea compertum habetur, quam quod S. Hieronymus ad redditam per eundem Sisinnium epistolam ad Minerium d & Alexandrum rescribens pertractat; ad quos etiam destinauit dictum elucubratum a se hoc anno commentarium in Malachiam.

Quo item anno, per eundem Sisinnium monachum in Aegyptum properantem, idem S. Hieronymus, quanta valuit celeritate, aduersus Vigilantium haereticum nuper obortum, commentarium scripsit; eundemque eidem Sisinnio perferendum in Gallias, vbi virus suum serpens euomuerat, paratum antidotum dedit. Testatur id quidem ad finem eiusdem commentarii idem S. Hieronymus hisce verbis e: Hac (ut dixi) sanctorum presbyterorum rogatu, vnus noctis lucubratione dictaui, festinante admodum fratre Sisinnio, & propter sanctorum refrigeria ad Aegyptum ire properante, &c.] Quinam autem fuerint hi presbyteri, idem superius docet, vbi ait f: Auctores sunt huius dictatiunculae meae sancti presbyteri Riparius & Desiderius, qui parochias suas vicinia istius scribunt esse maculatas; miseruntque libros per fratrem Sisinnium, quos inter crapulam stertens euomuit.] Sed non nunc primum idem Riparius reddidit de his S. Hieronymum certiore, verum ante triennium: nam idem Hieronymus eodem commentario fatetur se ante biennium a Ripario de eodem Vigilantio horrendas blasphemias eruente accepisse: ad quem eiusdem Hieronymi extant s redditae litterae: adeo ut dici possit, Vigilantium, qui haecenus inter sanctos perfidus latuisset, iam palam quas diu in pectore occultasset haereses, eodem tempore, nempe ante annos duos, propalare coepisse. Sed antequam de eiusdem haeresibus insanis agamus, praestat de homine altius petere narrationem.

Fuit ipse natione Hispanus, patria Calaguritanus, ut idem S. Hieronymus tradit. ex quo Gennadius h redarguitur, qui quod sciret hominem versatum in Gallia, Gallum utique fuisse existimauit; de quo ait: Vigilantius presbyter, natione Gallus, Hispaniae Barchinonensis parochiae ecclesiam tenuit.] aduersus hunc scripsisse S. Hieronymum tradit; ne putet istum Gennadij Vigilantium alium ab eo esse, quem S. Hieronymus scriptis, de quibus agimus, confutat. Vsu igitur & consuetudine Barchinonensis Ecclesiae, idem Vigilantius S. Paulino, qui ibidem ordinatus est presbyter, pernecessarius aliquando fuit; quem ut virum pium probumque laudauit, & apud se aegrotantem fouit: nam de eo haec ad Seuerum i: Vigilantius quoque noster in Campania, & antequam ad nos veniret, & postquam peruenit, vi febrium laborauit; & aegritudini nostrae; quia & ipse sociale membrum erat, solatio * dolore compassus est.] Profectus cum est inde Vigilantius Hierosolymam, eundem datis ad S. Hieronymum litteris Paulinus ipse plurimum commendauit, ut reddita ad eundem Paulinum S. Hieronymi epistola significare videtur, vbi haec habet k ad finem: S. Vigilantium presbyterum (sic scribit, ut a S. Paulino commendatum acceperat) qua auiditate susce-

A susceperim, melius est ut ipsius verbis, quam meis discas litteris.] haec ipse.

Et ne putes hunc alium ab illo Vigilantio fuisse, qui postea in haereticum erupit: habes quae de hoc ipse S. Hieronymus aduersus ipsum scribens, exprobrat, quid egerit, cum Hierosolymis esset, & terra ingenti motu quateretur, cum ipse nudus perspicuus omnibus in publicum prodijt: qua impudentia indicium aliquod edidit futurae scriptis etiam detegendae omnibus turpitudinis. Quomodo autem res se habuerit, diximus suo loco illius tempore terrae motus. Sed & epistola in ipsum Vigilantium scripta, hunc eundem esse cum illo Paulini Vigilantio, expresse declarat a, de qua modo dicturi sumus. Quod enim addit S. Hieronymus in ea epistola ad Paulinum: Cur tam cito a nobis profectus sit, & nos reliquerit, non possum dicere, ne laedere quempiam videar] suspicionem haud leuiter duxit? Certe quidem in causa fuisse Ruffinum Hierosolymis tunc agentem, ut Vigilantius redderetur Hieronymi gloriae aemulus, perspicue possumus intelligere ex ijs quae idem S. Hieronymus aduersus Ruffinum scribit b, nimirum ipsum de Hieronymo aliquid in eius aures insufurrasse. Sensit S. Hieronymus stropham, obseruauitque hominem haud recto pede incedere in Euangelio: sed & manifestius detectus est, cum idem Vigilantius ab eo recedens, coepit in sanctum Hieronymum plaustra exonerare blasphemiarum, appellans eum haereticum, quod Origenis opera assidue legens, eiusdem pariter fuerit confectatus errores. Sed audiamus S. Hieronymum in epistola aduersus eum scripta istae omnia recensentem c: Quid (inquit) tibi faciam? credidi sancti presbyteri Paulini epistolis, & illius super nomine tuo non putavi errare iudicium. Et licet statim accepta epistola, δουλεύτητον sermonem tuum intelligerem: tamen rusticitatem & simplicitatem magis in te arbitrabar, quam vecordiam. Nec reprehendo sanctum virum: maluit enim apud me dissimulare quod nouerat, quam portitorem clientulum suis litteris accusare. Sed memetipsum arguo, qui alterius potius acquieui quam meo iudicio; & oculis aliud cernentibus, aliud schedulae credidi, quam videbam.] & inferius: Inter ceteras quippe blasphemias, quas ore sacrilego protulisti, ausus es dicere, montem, de quo abscissus est in Daniele d lapis sine manibus, esse diabolium, & lapidem Christum, &c.] haec sunt enim quae Gennadius de Vigilantio tantum sibi nota describit, vbi ait e: Exposuit prauo ingenio secundam visionem Danielis, & alia locutus est friuola, quae in catalogo haereticorum necessario ponuntur. huic & beatus Hieronymus presbyter respondit.] haec ipse.

Recedens vero a Palaestina (ut dictum est) Vigilantius, in Aegyptum descendit, aliasque prouincias peragrauit, semper quid in S. Hieronymum insufurrans. nam ipse f: Dimisisti (inquit) Aegyptum, & cunctas prouincias reliquisti, in quibus sectam tuam libera plebique fronte defendunt: & elegisti me ad insectandum, qui omnia contra Ecclesiam dogmata reprehendo, & publica voce condemno.] At non haec illae erant haereses Vigilantij, quas postea audacissime praedicauit: nam (ut dictum est) nouissimae istae Vigilantij haereses haud ante biennium innotuere. Porro tanta vbique pollebat opinione sanctitatis hypocrita, ut idem S. Hieronymus ista diu de ipso tacuerit, nec propalauerit. Vnde aduersus Ruffinum, illum in se concitantem, ipsemet Hieronymus haec ait g: In Vigilantij nomine quid somnies, nescio. Vbi enim eum scripsi haeretica apud Alexandriam communiione maculatum? Da librum, profer epistolam; nusquam omnino reperies.] & inferius: Ego in Vigilantio tibi respondi. Eadem enim accusabat, quae tu postea & amicus laudas, & inimicus accusas] nimirum quod ille diceret S. Hieronymum Origenis errores sectari; nam subdit: Scio a quo illius contra me rabies concitata sit, noui cuniculos tuos.] haec S. Hieronymus. Agebat enim id astute Ruffinus, ut esset qui Origenis haeresis accusaret Hieronymum, qui ipsum Ruffinum & alios omnes Origenistas eiusdem Origenis errorum insimularet; ipsumque talionis poenam subire cogeret; ut quem in Origenistas ipse gladium exacerat, in sua se praecordia conuertisse non ignoraret. Fuerunt haec Vigilantij haereticorum praeludia, Ruffino illi ad omnes saltationis motus modos musicos at-

temperante. Quid tandem? Quas multo tempore congefferat Vigilantius haeresum sordes, & pallio obvoluerat sanctitatis, impetu vno profudit, cum reuersus ex hypocrisis nundinis, falsis mercibus sanctitatis onustus, in Gallia eas primum venum exposuit; sed non quidem ante biennium: nam S. Hieronymus citata h nuper epistola, nequaquam de his, quos postea eius patefecit & confutauit errores, cum Vigilantium haeresis arguit, vel leuiter meminit.

Hieron. epist. 75.

Hieron. Apolog. 2.

Hieron. epist. 75. VIGILANTIVS QUANDO IN S. HIERONYMVM OBLATRARE COEPIT.

Dan. 2.

Gennadius de Vir. illustr. c. 35.

Hieron. epist. 75. VIGILANTIVS VBIQUE OBLATRAT IN S. HIERONYMVM.

Hieron. Apolog. 2.

VIGILANTIVS VBIQUE OBLATRAT IN S. HIERONYMVM.

VIGILANTIVS VBIQUE OBLATRAT IN S. HIERONYMVM. HIERON. EPIST. 75.

nit. Sed & quod idem S. Hieronymus in commentarijs, quos post triennium in Isaiam elaboravit, dicat^a Vigilantij hæresim nuper exortam; eiusdem hæresis tempus consignasse videtur, ubi ait; Quales (*nempe hæretici*) nuper sub magistro cerebroso in Gallia pullularunt, qui basilicas martyrum declinantes, nos qui ibi orationes ex more celebramus, quasi immundos fugiunt. Hoc autem non tam illi faciunt, quam habitantes in eis demones, fortitudinem & flagella sancti cineris non ferentes. Quis autem hæreticorum non requiescit in memorijs, non dormit in specubus magistrorum? qualis fuit Marcion, & Valentinus, & nuper Eunomius mentis immunditiam leprosa carne contestans, &c.] quem quidem Eunomium alibi tradit eiusdem hæresis fuisse auctorem^b. At de tempore Vigilantij hæresis emergentis iam satis.

Sed quasnam primum blasphemias impius & impurus effutijt? Audi S. Hieronymum ad Riparium ita rescribentem^c: Acceptis primum litteris tuis non respondere, superbia est; respondere, temeritatis. De his enim rebus interrogas, quas & proferre & audire, sacrilegium est. Ais Vigilantium, qui κατ' ἀντίφρασιν hoc vocatur nomine (nam Dormitantius rectius diceretur) os foetidum rursus aperire, & putorem spurcissimum contra sanctorum martyrum proferre reliquias; & nos qui eas suscipimus, appellare cinerarios & Idololatrias, qui mortuorum hominum ossa veneramur. O infelicem hominem, & omni lacrymarum fonte plangendum: qui hæc dicens, non se intelligat esse Samaritanum & Iudæum, &c.] Vides quanto horrore bestia cornuta compareas, cuius vel aspectus intolerabilis reputetur; ut qui eam erroris funiculis introducit, appareat extrema demencia laborare. de quo idem S. Hieronymus^d: Ego vidi hoc aliquando portentum. et testimonijs Scripturarum, quasi vinculis Hippocratis, volui ligare furiosum: sed abiit, excessit, euasit, erupit, & inter Hadriae fluctus, Cotijq. Regis Alpes in nos declamando clamavit: quicquid enim amens loquitur, vociferatio & clamor est appellandus.] hæc ipse.

Confidera, quæso, lector, præsentis sæculi statum Ecclesiæ. Prædicavit Gregorius Nazianzenus aduersus Iulianum Apostatam & alijs mille locis cultum sacrarum reliquiarum sanctorum martyrum; præstitit hoc ipsum pluribus homilijs S. Basilii, eiusq. germanus S. Gregorius Nyssenus; Chrysostomus contra Gentiles & aliàs sæpe huius obseruantia extitit mirificus prædicator: in Occidente vero S. Ambrosius in his totus fuit, inuestigare, inuenire, atque transferre sanctorum martyrum reliquias: S. Hieronymus id ipsum modo agit, ut quam potentissime contraria asserentem Vigilantiũ stylo iugulet: S. Augustinus quoque in conscribendis miraculis ex reliquijs protomartyris Stephani & aliorũ quam diligentissimus extiterit, omnes sciunt: atque demum per quatuor Orbis latera Catholicam Ecclesiam vbique diffusam, certum est id ipsum antiqua traditione acceptum, miraculis confirmatum, Patrumq. testimonijs roboratum, religione recepisse, vsu tenuisse, atque demum iugi obseruantia coluisse. Id cum ita sit, quis putet, hominem adeo posse reperiri vecordem, fatuum, mente captum, delirumq. vel furiosum, qui eo infaniae atque furoris se præcipitem ferri sinat, ut sanctis Patribus omnibus posthabitis atque spretis, in vno putarit Vigilantio inesse veram Ecclesiam, & quam sequatur, Catholicam veritatem? Certe quidem quam paucissimos Vigilantius habuit sectatores, eosdemq. absque propagatione posteritatis vna cū hæresiarcha simul extinctos; siue potius iisdem sic male seducti, iam facti mentis compotes respuerint. At quid de illis dicendum sit, quis mente concipiat, qui post duodecim ferme decursa sæcula, morem Ecclesiæ, Patrum traditione & doctrina semper assertum ac propagatum, explodendum esse; damnatam vero ac improbatam, illusam, derisam, atque proscriptam hæresim Vigilantij putauerint esse recipiendam, tuendam, atque in omnibus amplexandam? Tales plane phreneticos atque phanaticos Ecclesia nostri temporis patitur: quos ita cognitos sequi, quid aliud est, quam se a Deo penitus derelictos esse, & in erroris operationem prorsus esse traditos intelligere? Sed ad Vigilantium redeamus.

Ingemuit S. Hieronymus huius temporis infelicem Gallia statum, quo cœpit prouincia Christianissima portenta conspiceri, quæ hætenus ignorasset: cuius sincera fides ab Apostolorum temporibus illibata pureq. seruata (ut ostendimus superius testificatione S. Hilarij) numquam vel nauum quidẽ contraxisset hæreticæ prauitatis; nunc primum stuprator Vigilantio tentaretur. Hinc dolor & gemitus. Etenim cum post recensita diuersa, quæ diuersis temporibus & regionibus in orbe terrarũ visa sunt monstra: Sola (inquit ipse Hieronymus^e) Gallia monstra non habuit, sed viris semper fortissimis & eloquentissimis abundauit.

^a Hieron. in Isa. c. 65.

^b Hieron. aduersus Vigilantium.

^c Hieron. epist. 53. VIGILANTIVS IMPVGNATOR CAELIBATVS CLERICORVM.

^d Hieron. epist. 13.

CATHOLICA ASSERTIO CVLTVS SANCTORVM.

GALLICANAE ECCLESIAE INTEGRITAS TEMPERATA.

^e Hieron. aduersus Vigilantium in principio.

A dauit. Exortus est subito Vigilantius, seu verius Dormitantius, qui immundo spiritu pugnet contra Christi Spiritum, & martyrum neget sepulchra veneranda, &c.] Sed vnde exorta bestia, & ex quibus putrefactis omnium turpitudinum aquis reptile monstrum creatum apparuit? Audi eundem S. Hieronymum: Quomodo Euphorbus in Pythagora renatus esse perhibetur; sic in isto Iouiniani mens praua surrexit: ut in illo & in hoc diaboli respondere cogamur insidijs: cui iure dicitur^a: Semen pessimum, para filios tuos occisioni peccatis patris tui. Ille Romanæ Ecclesiæ auctoritate damnatus, inter phasides aues & carnes fuillas non tam emisit spiritum, quam eruclauit: iste caupo Calaguritanus, & in peruersum propter nomen viculi, mutus Quintilianus, miscet aquam vino, & de artificio pristino sua venena perfidia Catholicae fidei sociare conatur, impugnare virginitatem, odisse pudicitiam, in conuiuio sæcularium contra sanctorum ieiunia proclamare.] & paulo post: Proh nefas! Episcopos sui sceleris dicitur habere consortes: si tamen Episcopi nominandi sunt, qui non ordinant diaconos, nisi prius vxores duxerint; nulli cælibi credentes pudicitiam; immo ostendentes quam sancte viuant, qui male de omnibus suspicantur: & nisi pragnantes vxores viderint clericorum, infantesq. de vlnis matrum vagientes, Christi sacramenta non tribuunt. Quid facient Orientis Ecclesiæ? quid Aegypti & sedis Apostolicæ, quæ aut virgines clericos accipiunt, aut continentes, aut si vxores habuerint, mariti esse desistunt? Hæc docuit Dormitantius, &c.]

Ad id omnino respicere intelligas, lector, quæ Innocentius Papa duobus proxime elapsis annis, quibus (ut dictum est) innotuit in Gallia hæresis Vigilantij, primo scripsit ad S. Victricium Rothomagensis Episcopum, anno videlicet quadringentesimoquarto, & sequenti ad S. Exuperium Tolosanum Episcopum, respondens ad eorum litteras, quibus aduersus nouam emergentem hæresim primum omnium putarunt sedem Apostolicam consulendam: ea nimirum ex causa, quod scirent, absque aliqua dubitatione esse in Ecclesia Catholica vbique seruandum, quod ab Apostolica sede nosceretur esse seruatum & custoditum; a cuius desciscere velle decretis, & communionem seiungi, idem plane esset quod in castris schismaticorum aut hæreticorum profiteri. Sic igitur iisdem sanctissimi atque doctissimi Galliarum Episcopi, licet optime ipsi nossent (ut Innocentius ipse in redditis ad eos epistolis testatur) ea quæ Romanum Pontificem rogarent: tamen quod certo scirent ipsam Apostolicam sedem esse turrim David^b, in qua sunt mille clypei, & omnis armatura fortiũ: ab ipso præcipuo Catholicae Ecclesiæ vertice sibi arma cõparanda duxerunt, quorum vel vno ictu conficerent reptantẽ ventre bestiam super terram; quod nefas esse, omnes intelligerent, Apostolicæ sedis decretis obniti: sicq. eo modo sartam tectam conseruarent in Gallijs a maioribus acceptam fidem & Ecclesiasticam disciplinam, quam ex veteribus traditionibus proditam Romani Pontificis recentia decreta munirent. Obserua & hic, quæso, lector, antiquum sanctorum Patrum pugnandi genus; nimirum cum aduersus hæreticos ineundum sibi scirent esse certamen, primum omnium conciliare sibi consortio fidei sedis Apostolicæ communionem. id quidem mille ferme exemplis superius est demonstratum: quam eandem artem hæreticos quoque frustra sæpe æmulari conatos esse, nempe ut Formatarum communicatione cum Romano Pontifice, se esse Catholicos mentiri possent. Ad hæc inquam spectant, quæ Innocentius Papa ab ijs rogatus rescripsit^c de clericorum cælibatu seruando, eademq. (ut iisdem suis ipse litteris profitetur) haud recens sancita, sed quæ eadem Romana Ecclesia accepisset a Petro, & per temporum successiones inuiolabili disciplina ad illam vsque diem custodita fuissent: quæ tu ipse (ne queraris longiori detineri mora) legere poteris.

Ex his igitur conuenio & te (spondi enim & tibi omne meum officium) qui hætenus relicta Romana Ecclesia inhærendum putasti discipulis Vigilantij; amiceq. compello, rogoque: Dic, amabo te, quibus putas diuinum Spiritum esse creditum, & reuelatam a Deo Catholicam veritatem, Vigilantio ne, an admirandis illis sanctissimisq. viris Victricio Rothomagensi atque Exuperio Tolosano? ut omittamus modo dicere de alijs nominatis superius Patribus eandem cum ipsis fidem custodientibus. Repete enarrata ante ex fide digno teste Paulino Victricij primordia, nimirum egregiam tempore Iuliani confessionem, & edita instar Apostolorum ab illo miracula; recoleq. etiam præconia de sanctitate Exuperij, nuper ex Hieronymo recensita: contra vero tibi statue Vigilantium turpem, inconstantem, animo duplicem, blasphemum, ac demum hæreticum (teste Gennadio, si non credis sancto Hieronymo) ab vniuersa Ecclesia declaratum, in Iouiniano iam antea

^a Isai. 14.

VIGILANTIVS IMPVGNATOR CAELIBATVS CLERICORVM.

SS. VICTRICIVS ET EXUPERIVS QVID IN VIGILANTIVM APVD ROM. PONT.

^b Cantic. 4.

^c Epist. 1. ad Victricium c. 9. & epist. 2. ad Exuperium c. 1. tom. 1. epist. Rom. Pontific.

AVCTOR VRGET RECENTIORES HÆRETICOS.

antea præiudicatum, & condemnatum. Tu, inquam, te medium inter hos sponte constituas, parcensq. priuatis affectibus, libera mente (quod est ingenui animi) examina, disquire, discute, & iudica cuiam vtrius partium inhærendum sit, Vigilantio ne, an Victicio & Exuperio? Audio, audio, silente te licet, & quamuis nolis, tuæ clamorem conscientia ad optima deprecantis, & quæ velit, abs te etiam cruciamenti affiduis exigentis. Tu igitur domestico etiam teste conuictus, dum es in via, esto consentiens aduersario tuo. mihi certe Dauidicum illud semper in ore: Confitebor tibi Domine in toto corde meo in concilio iustorum & congregatione. Sed quæ sunt reliqua Vigilantij fordium (licet non sine nausea) reuoluamus.

Psalm. 111.

Damnauit præterea infelix, diei tempore cereos ac lâpades in ecclesia incendi solitos: iteq. ex quibusdam apocryphis, quos sibi finxerat, libris, post mortem nullum pro alio deprecandi facultatem habere dixit. In quem S. Hieronymus b: Tu (inquit) vigilans dormis, & dormiens scribis, & proponis mihi librum apocryphum, qui sub nomine Esdræ a similibus tui legitur, vbi scriptum est, quod post mortem nullus pro alijs audeat deprecari. quem ego librum numquã legi: quid enim necesse est in manus sumere, quod Ecclesia non recipit? &c.] Addidit rursus Vigilantius improbare vigilias in S. Ecclesia celebrari solitas nocte cuiuslibet præcedentis Dominicæ; asserens, præter solemnnes sancti Paschatis vigilias (quas tantum retinendas esse dicebat) reliquas omnes obtentu publicæ honestatis, ne tenebrarum occasionem captantibus, ad delinquendum via aperiri videretur, esse abolendas. In quem ita Hieronymus c: Error autem & culpa iuuenum, vilissimarumq. mulierum, qui per noctem sæpe deprehenditur, non est religiosus hominibus imputandus: quia & in vigilijs Paschæ tale quid fieri plerumque conuincitur, & tamen paucorum culpa non præiudicat religioni, qui & absque vigilijs possunt errare vel in suis vel in alienis domibus. C. Apostolorum fidem Iudæ proditio non destruxit.] Vides igitur manifeste, non S. Ambrosium (vt in Notis etiam nos demonstrasse meminimus) sed impium Vigilantium potius, honestatis causa prætexta, de abrogandis sacris vigilijs promulgasse sententiam; cum tamen Patres, eas firmiter esse retinendas, aduersus Vigilantium disputarint. Sed qui non nisi in Paschate vigilias celebrandas esse dicebat, idem censor Ecclesiæ illud addebat, non nisi in Paschate Alleluia canendum.

Hieron. aduers. Vigilant.

VIGILIAS DAMNAT VIGILANTIVS

Hieron. aduers. Vigilant.

CARPI SIGNA EX MAR TYRVM RELI QUIIS EDI SOLITA VIGILANTIVS.

Hieron. aduers. Vigilant.

CARPIT SIGNA EX MAR TYRVM RELI QUIIS EDI SOLITA VIGILANTIVS.

Hieron. aduers. Vigilant.

ELEEMOSYNAS SOLITAS MITTI AD LOCA SANCTA VIGILANTIVS DAMNAT.

Hieron. aduers. Vigilant.

Matth. 19.

At quod idem nebulo respuens sanctorum reliquias, addebat illud horrendum dictu; signa apud eas fieri solita, dæmonū esse præstigias, easq. inutiles omnino esse, quod signa non fidelium sed infidelium causa fieri debeant: hæc scite redarguens S. Hieronymus, vere arreptitium, a dæmoneq. possessum omnino Vigilantium fuisse demonstrat, vbi ait d: Nolo mihi dicas: Signa infidelium sunt. Sed responde, quomodo in vilissimo puluere, & fauilla nescio qua, tanta sit signorum virtutumq. præsentia? Sentio, sentio, infelicissime mortalium, quid doleas, quid timeas. Spiritus iste immundus, qui hæc cogit scribere, sæpe hoc vilissimo tortus est puluere; immo hodieq. torquetur; & qui in te plagas dissimulat, in ceteris confitetur. Nisi forte in morem Gentilium, impiorumq. Porphyrij & Eunomij, has præstigias dæmonum esse coningas, & non vere clamare dæmones, sed sua simulare tormenta. Do consilium: ingrediere basilicas martyrum, & aliquando purgaberis, &c.] De se ipso vero, quanto scilicet honore profæqui & reuereri solet reliquias martyrum (quod non prætereundum putamus) hæc postea subdit: Ego confiteor timorem meum, ne forte de superstitione descendat (nimia videlicet scrupulositate) quando iratus fuero, & aliquid mali in meo animo cogitauero, & me nocturnum phantasma deluserit; basilicas martyrum intrare non audeo: ita totus & corpore & animo pertremisco.] hæc & alia de se ipse.

Detrahebat præterea cœpto antiquitus vsui collectarum in Ecclesia tempore Apostolorum, & Pauli exemplo firmato, qui collectas agebat pro pauperibus Hierosolymis degentibus: cum adhuc consuetudo vigeret, vt ex diuersis Orbis regionibus ad vsu pauperum eleemosynæ Hierosolymam mitterentur. At sicut hæc vesanus homo effutiebatur contra doctrinam & exemplum Apostolorum, ita etiam contra Euangelium ipsum & Domini verba fatuus delirabat: quæ S. Hieronymus ita refert e: Quod autem asseris, eos melius facere, qui vtuntur rebus suis, & paulatim fructus possessionum suarum pauperibus diuidunt, quàm illos, qui possessionibus venumdatis, semel omnia largiuntur: non a me eis, sed a Domino respondebitur f: Si vis perfectus esse, &c.] Sed ista quidem improbus ille, vt vno ictu vniuersum prosterneret monasticum ordinem, classemq. renunciantium dissiparet; quos & alijs prætextibus auocare conabatur a solitudine, hæc enim omnia, araneorum

A araneorum filorum instar, nullo negotio idem S. Hieronymus dissecit ac rupit; atque adeo vt os impia loquentis obstruxerit, extinxeritq. penitus ante propemodum quam nasceretur infamis hæresis: ita vt nullus labor incubuerit sanctis Episcopis Concilia cogendi ad condemnandas hæreses; quæ semel audita, talem horrorem audientibus incusserunt, vt pij omnes ad earum sonitum aures obstruxerint; vtpote quod tales essent, quæ omnem penitus dissoluerent Ecclesiæ disciplinam, auferentes sacrum cælibatum, succidentes germina virginum & continentiam monachorum, pariterq. destruentes Ecclesiæ traditiones, sacrosq. ritus pessumdantes, atque sanctorum cultum penitus prohibentes, eosdemq. collatis diuinitus gratijs spoliantes: adeo vt non mirandum sit, si non parcens verbis (quod notauit S. Gregorius) vehementiori impetu ipse Hieronymus in Vigilantium visus sit infurrexisset. Sensit & hoc ipse de se; sed excusat his verbis, scribens ad Riparium a: Fatebor tibi dolorem meum: sacrilegium tantum patienter audire non possum: legi enim Syromasten b Phinees, austeritatem Eliæ, zelum Simonis Chananæi, Petri seueritatem Ananiam & Sapphiram trucidantis, Pauliq. constantiam, qui Elymam magum vijs Domini resistentem æterna cæcitate damnauit. Non est crudelitas, pro Deo pietas, &c.]

B Porro quod posthac siluerit infamis hæresis, nec amplius ad multa sæcula audita fuerit: haud scias breuem illam Hieronymi scriptionem esse veritam, vt caput tollere amplius ausa non fuerit. Nō enim ea est natura hæreticorū, vt victi cedere sciant, & dent manus ratione cōuicti: sed prostrati licet, pertinaciori audacia surgant, restituantq. acriora certamina. Sed vnde accidit vt fileret? audi: Terribilis c Deus in consilijs super filios hominum, vocauit gentes ab extremis terræ: immisitq. in Gallias, in eamq. potissimum partem grassari fuit, in qua hæresis nefanda plantata est: adeo vt sub barbarico gladio magis de vita tuenda contendere, quam de dogmatibus licuerit disputare. Creduntur autem a barbaris illi esse sublatis, quorum nulla vmquam fuit postea vox audita. Ecce tibi quid soleant vehere secum, vel post se ducere hæreses, clades nimirum prouinciarum; quod multis exemplis sæpe omnibus sæculis, & hoc ipso infelicius contigit demonstrari.

C Hoc ipso namque anno, iisdem Consulibus Arcadio sextum ac Probo, Vuandalos & Alanos, transito Rheno, Gallias inuasisse, ac deprædatos esse, S. Prosper horum malorum inspector tradit in Chronico: quod confirmat itidē in Chronico Cassiodorus, atque etiam Zosimus d, qui iisdem Consulibus horum barbarorum in nationes Transalpinas incursus consignat; quibus & permixtos fuisse Sueuos tradit. Porro omnes has barbaras gentes prodicione Stilichonis ex Vuandalis ducentis originem, mariti Serenæ Theodosij sororis fatagentis Romanum Imperium in Eucherium filium transferre, accitas esse, & immifas in Gallias, Orosius e horum temporum scriptor disertis verbis affirmat, nosq. dicemus inferius, cum de nece ipsius Stilichonis agemus. Ceterum non annum tantum, sed & diem notat Prosper horum infelicis progressionis in Gallias, vbi ait: Arcadio sextum & Probo Cons. Vuandali & Alani Gallias, traiecto Rheno, pridie Kalendas Ianuarij ingressi.] hæc ipse. quamobrem cladem ipsam, qua Galliæ sunt deuastatæ, anno sequenti cœptam esse apparet: quare de illa anno sequenti agemus; vt ex instituto, quicquid scripturi sumus, suo proprio gaudeat lector redditum esse tempori.

D Quam vero soluta esset in Gallijs magna ex parte Ecclesiastica disciplina, corruptisq. moribus, exundantibus vbique vitijs, eadem prouinciæ meruerint tradi barbaris deuastandæ, Saluianus f Massiliensis Episcopus pluribus docet: viuebat ipse temporibus his, ob oculos habens, quæ ab oculis excuterent iugiter lacrymas; nouus plane sui temporis Hieremias. nam hæc de suis Aquitanis in primis: In omnibus quippe Gallijs (inquit) sicut diuitijs Aquitani primi fuere, sic vitijs. Nusquam enim improbior voluptas, nusquam inquinatior vita, nusquam corruptior disciplina. Hanc pro muneribus sacris dederunt Domino retributionem, vt in quantum eos beneficijs suis ille ad se illexerat ad propitiandum, in tantum illi flagitijs suis laborauerint ad exacerbandum.] & paulo post: Exceptis tamen perpauca ferme sanctis atque insignibus viris, qui (vt quidam de numero ipsorum ait)

E — sparsis redemerunt crimina nummis.] Et post alia deplorata, subdit: Apud Aquitanos vero quæ ciuitas in locupletissima ac nobilissima sui parte non quasi lupanar fuit? Quis potentum ac diuitum non in luto libidinis vixit? Quis non se barathro fordidissimæ colluionis immerisit? &c.] vide tu reliqua: nam cuncta profæqui, esset ipsum integrum hic librum reddere. Sed hæc tibi satis ad insinuandum horum temporum statum.

a Hieron. epist.

b Num. 25.

3. Reg. 18.

Matth. 10.

Act. 5. 13.

Deuter. 14.

QVOMODO COMPRESSA PENITVS HABRESIS VIGILANTIVS

c Psalm. 95.

BARBARI IMMISSI IN GALLIAS A STILICHONE

d Zosim. lib. 6.

e Oros. lib. 7.

c. 38.

CORRUPTAE MORIBVS GALLIÆ.

f Saluian. de re- esto ind. lib. 6. 7.

TRANSLATIO SAMVELIS PROPHETAE.

Hoc ipso anno, quo illa aduersus Vigilantium S. Hieronymus scripsit, contigit translatas esse ex Palaestina Constantinopolim reliquias Samuelis Prophetæ: vt plane voluerit Deus, tunc maiori honore frequentari sanctorum reliquias, quando ab impuro Vigilantio eadem essent grauiori affecta dedecore. Quod enim ad tempus spectat: id quidem ex eo deducimus argumento: quod cum factam eiusmodi translationem dicat sub Arcadio Imperatore, sedente Attico Constantinopolitano Episcopo: sane quidem non ante hunc annum id potuit contigisse, cum non ante presentem annum Atticum eius Ecclesie fuisse ordinatum Episcopum constet: nec etiam post presentem annum: nam S. Hieronymus, qui hoc anno sub dictis Consulibus (vt ipsius testificatione monstrauius) scripsit contra Vigilantium librū, iam factum affirmat; adeo vt necesse sit affirmare, id hoc ipso potissimum anno contigisse post inchoatam sedem Attici, ante tamen quam ea S. Hieronymus scripserit in Vigilantium. Quod autem eadem translatio sub Attico facta sit, hæc in primis Theodor

Theodor. Lect. lib. 2. Collect.

Niceph. lib. 14. cap. 11.

Hieron. aduers. Vigilant.

dorus Lector habet, cum de Arcadio agit: Sub Imperio illius & Patriarcha Attico Constantinopolim allatae sunt reliquiae sancti Samuelis, & in Prophetico ipsius loco iuxta Hebdomum XII. Kal. Iulij collocatae. hæc Theodorus, eadem etiam Nicephorus affirmat. Sed de ipsa S. Hieronymus, quam proxime factam translationem presenti anno contigit, hæc ait: Sacrilegus dicendus est & nunc Augustus Arcadius, qui ossa beati Samuelis longo post tempore de Iudæa transtulit in Thraciam? Omnes Episcopi non solum sacrilegi, sed & fatui iudicandi, qui rem vilissimam & cineres dissolutos in serico & vase aureo portauerunt? Stulti omnium Ecclesiarum populi, qui occurrerunt sanctis reliquijs, & tanta lætitia, quasi presentem viuentemq. Prophetam cernerent, susceperunt, vt de Palaestina vsque Chalcedonem iungerentur populorum examina, & in Christi laudem vna voce resonarent? hæc ipse. Meminit de templo Samuelis Prophetæ Constantinopoli erecto non solum Theodorus Lector, sed & Procopius. Ante vero iampridem, viuentem adhuc Theodosio Imperatore Seniore, reperta fuisse itidem in Palaestina veneranda corpora sanctorum Prophetarum Habacuc & Michææ, auctor est Sozomenus; reuelataq. eadem diuinitus Sebenno Episcopo Eleutheropolis tradit.

Procop. de edif. Iustin. Imp. lib. 2. in fin.

Soz. lib. 6. c. vlt.

IESV CHRISTI ANNVS 407. INNOCENTII PAP. ANNVS 6. ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS 13.

Quadragesimo septimo anno a Christo nato, Honorio septimum & Theodosio secundum Augustis Consulibus, mense Februarij, Honorius Imp. accepti beneficij de insperata aduersus Rhadagaysum obtenta victoria memor; quod nihil Diuinitati gratius esse sciret, quam si illius hostes hæreticos debellaret, cuius ope barbaros ipse vicisset; nouis rursus edictis hæreticos Occidentalem infestantes Ecclesiam vrget. Hoc enim anno, mense Februarij, ad Senatorem Præfectum Prætorio ita rescripsit, damnans eosdem pœnis illis, quibus coercendos haud pridem sanxerat Donatistas:

l. 40. de heret. Cod. Theod.

Quid de Donatistis sentiremus, nuper ostendimus: præcipue tamen Manichæos, vel Phrygas, siue Priscillianistas meritissima seueritate persequimur. Huic itaque hominum generi nihil ex moribus, nihil ex legibus sit commune cum ceteris. Ac primum quidem volumus esse publicum crimen: quia quod in religione diuina committitur, in omnium fertur iniuriam. Quos bonorum etiam publicatione persequimur: quæ tamen cedere iubemus proximis quibusque personis; ita vt ascendentium, vel descendentium, vel venientium ex latere cognatorum vsque ad secundum gradum, velut in successione, ordo seruetur. Quibus ita demum ad capiendas facultates esse ius patimur, si non & ipsi pari conscientia polluuntur. Ipsos quoque volumus amoueri ab omni liberalitatis, & successione quolibet titulo venientis. Præterea non donandi, non emendi, non postremo contrahendi cuique conuicto relinquimus facultatem.

HONORIVS HAERETICIS NOVO EDICTO EXAGITAT.

In mortem quoque inquisitio tendit. Nam si in criminibus maiestatis licet memoriam accusare defuncti, non immerito & hic debet subire iudicium. Ergo & suprema illius scriptura irrita sit, siue testamento, siue codicillo, siue epistola, siue quolibet genere reliquerit voluntatis, qui aut Manichæus, aut Phryga, aut Priscillianista fuisse conuincitur. Hoc quoque casu eadem illa circa gradus superius comprehensos conditione seruata: alioquin nec filios existere, aut adire permittimus, nisi a paterna prauitate discesserint: delicti enim

CRIMEN HABERIS GENSE TVR MAESTATIS DELICTVM.

veniam

veniam parentibus damus. Seruos etiam extra noxam esse volumus, si dominum sacrilegum reuelantes, ad Ecclesiam Catholicam seruitio fideliore transferint: perferri huiusmodi hominum cœtus domino, etsi non communionem criminis implicato, sciente tamen nec prohibente contraxit, patrimonio nostro societur. Ac si dominus ignorabit, actor vel procurator possessionis coercitus plumbo, perpetuo metallorum operi deputetur: conductor si idoneus est, deportabitur. Rector prouinciæ si hæc crimina dissimulatione vel gratia delata distulerit, aut conuicta neglexerit, sciat se multa viginti librarum auri feriendum. Defensores quoque & principales vrbium singularum, necnon & Officia prouincilia decem librarum auri pœna constringet; nisi in his quæ a Iudicibus super hoc præcepta fuerint, exequendis, & sagacissimam curam & solertissimam operam commodarint. Dat. VIII. Kal. Martij, Romæ, Honorio septimum & Theodosio secundum AA. Conf.] eandem

habet legem a Iustinianus Codex, qua & comprehensi sunt Donatistæ. Ex his vero pij Imperatoris obsequijs haud imparia prioribus consecutus est a Deo Honorius beneficia: siquidem domestico appetitus bello diu meditato, nempe insidijs Stilichonis pro filio Imperium aucupantis, eripitur. quomodo autem hæc se habuerint, suo loco dicturi sumus anno sequenti.

l. 4. C. de hereticis.

Hoc item anno celebratum est ab Episcopis Africae Concilium Carthaginense Id. Iunij: vbi inter alia decreta est legatio ad Honorium Imp. pro defensione rerum Ecclesiasticarum aduersus Donatistas atque Paganos: sancitumq. ab eisdem, vt ad Comitatum euntes, Formata acciperent ad Romanum Pontificem, a quo aliam quærerent Formata ad Imperatorem. hæc idcirco, ne hæretici Catholico nomine velarentur: nam illi tantum manifesti Catholici haberentur, quos communicare cum Romano Pontifice, Formata ab eo accepta litteræ significarent, vt ex Optato & alijs sæpe superius demonstratum est. Illud vero in hac Synodo ipsis Formatis addi præceptum est, vt in eis dies Paschæ illius anni apponeretur: qui si nondum definitus sciretur, quod litteras dari contingeret ante eius diei promulgationem; tunc decretum est apponi ad Formata diem anni præteriti, post diem Paschæ scilicet; vt euenire solet, cum in publicis scriptis, post Consulatum, factum quid scribitur. Accidere enim consuevit, vt (quod dictum est) Occidentales Ecclesie discerent ab Ecclesia Romana diem celebrandi Pascha cuiuslibet anni: ipsum vero Romanum Pontificem ante annum significare illum consueuisse, ea adhibita modestia, vt si quis quid contra obijcere vellet, audiretur; litteræ Innocentij Papæ ad Aurelium Carthaginensem Episcopum datae significant.

In Concil. Africano c. 62. CONCILIVM CARTHAGINENSE.

Rom. Pontif. epist. 10. tom. 1.

Sed & illud magnopere considerandum est, quod eisdem ab hoc Concilio legatis Romam missis publico decreto in mandatis hoc datum est: Item placuit, vt de dissensione Romanæ atque Alexandrinæ Ecclesie ad S. Papam Innocentium scribatur; quo vtraque Ecclesia intra se pacem, quam præcepit Dominus, teneat. hæc ibi: quibus plane significatur, ipsum Romanum Pontificem Ioannis Chrysoctomi causa aduersus Theophilum mirum in modum fuisse commotum, & in omnes alios Episcopos qui cum illo aduersus eum conspirassent; noluisseq. missas ab eis recipere litteras: quod quidem epistola eiusdem Innocentij Papæ ad Alexandrum Antiochenum Episcopum postea data de Acacio eius functionis antesignano demonstrat. Sed & Theodorus diaconus hæc expresse apud Palladium: Est autem hæc Romanæ Ecclesie sententia, non communicare in finem vsque Orientalibus Episcopis, maximeq. Theophilo, donec Dominus vniuersalis Synodi tribuat locum, ac per eam curet putrida membra eorum qui ista gesserunt. hæc Theodorus. Ex his quoque videas, Theophilum annis singulis (vt dictum est) dare solitum Paschales litteras, ex hoc tempore conticuisse; vtpote quod nullus Catholicus eas recepturus esset, quas Romana Ecclesia non reciperet. At de Concilio Carthaginensi & legatione ab eo Romam missa hæc tenus.

Concil. Afric. c. 68.

THEOPHILVS SVSPENSVS A COMMVNIONE ROMANI PONTIFICIS.

Innocent. epist. 18.

Pallad. in dialog.

Inuisamus iam S. Ioannem Chrysoctomum, extremaq. ei officia persoluamus: quæ hoc anno ærumnis confectum ex hac vita ad caelestem coronam vocatum constat. ait enim Sozocrates: Honorio septimum & Theodosio secundum Consulibus, XVIII. Kal. Decembris, S. Ioannes Chrysoctomus Comanis apud Pontum Euxinum ex hac vita migravit. hæc ipse, sed in mense error euident: nam decimaquarta die Septembris eum diem obiisse, omnes affirmant, & tabulæ Ecclesiasticæ fidem faciunt.

Sozocr. lib. 6. c. 19.

Quænam autem obitum eius præcesserint, hic describamus. Atque in primis in memoriam reuocandum, ipsum anno præterito, absoluto iam biennio sui exilij, inchoato anno tertio, ex sententia Palladij, Arabisso Pityuntem esse translatum, eo nimirum consilio, vt ægra valetudine laborantem, longissimis difficillimisq. peregrinationibus fatigatum exhalare animam

CHRYSOSTOMVS TRANSFERTVR PITYVNTEM.

cogerent, ante vero litterarum commercio & ipsa scriptioe priuatum. Hæc quidem (vt ait A Sozomenus) quod eius aduersarij tabescerent inuidia, dū viderent vniuersam Occidentalem Ecclesiā pro ipso esse sollicitam. Sed & pertasos æmulos frequentē hinc inde ad Ioannem accessum, illud consiliū iniisse, vt eundem (vt dictū est) Pityuntem transferrent, Palladius tradit, dum ait: Inspicientes enim Seuerianus & Porphyrius Antiochenā Ecclesiam in Armeniam commigrasse, & inde rursus Antiochiæ Ioannis gratissimam philosophiam prædicari, disrumpebantur, vitæq. illos iam tædebat, huiuscemodi rumoribus non secus quam flagris cruciatis: est enim ea inuidiæ natura, vt eos quos inuaserit, semper exagitet. Eo miraculo percussī plerique clerici aduersæ factionis, aiebant: Videte mortuum terribilem viuos victoresq. perterrefacientem, non secus ac paruulos laruæ deterrent. Papæ, sæculares potestates, Ecclesiasticasq. opes amitti cū ipsa potestate sua & principatu; sacerdotem solum, ciuitate priuatum, infirmum carne, exulem trepidantes, metū pallore testantur. B

Non iam igitur ferentes in scena occultare serpentem, ad exercitum mittunt, ad ipsum Arcadium Imperatorem: rescriptumq. aliud vehementius cum adiectione pœnæ procurantes, transferri scilicet eum intra loci cuiusdam angustias, vnde non liceret progredi. In Pityuntem locum penitus desertum extorrem agunt, ripæ Pontici maris imminentem. Porro milites Præfecti Prætorij, qui illum ducebant, maxime eum per viam urgebant: id se habere in mandatis, aperte asserentes, maiori se gradu promouendos, si per viam ille moreretur. Atque vnus quidem ex ipsis, præsentis militiæ negligens, non nihil humanitatis clam erga eum ostendebat; alius adeo insectus erat & atrox, vt blanditias, quæ illi ab occurrentibus (vt sancto par erat) fiebant, iniurias existimaret; id solum curans, vt Ioannes moreretur. Denique cum imber esset vehemens, adeo vt dorsum ac pectus inundatio illa percelleret, nihil curans egrediebatur: ingentem rursus Solis æstum pro delicijs habebat, C sciens hoc affligi sancti viri caput, instar Elisæi caluum. In vrbe vero aut castello, vbi lauari esset vllum refrigerium, ne punctum quidem temporis remorari, infelix ille tolerabat.

Cum inter hæc omnia trimestris temporis spatium difficillimū illud conficiens iter, sanctus velut sidus iubilans peritabat, corpusculum habens instar mali summis in ramis, Solis feruore rubicundum. Vbi vero Comanæ appropinquarunt: ipsam veluti pontem transeuntes, in templo quodam quinque aut sex millibus passuum remoto manserunt. Ipsa nocte martyr ipsius loci, Basiliscus nomine, qui Nicomediæ sub Maximiano passus cum Luciano Antiochiæ presbytero fuerat, dum esset Comanensis Episcopus, apparuit ei dicens: Confide, frater Ioānes: cras enim simul erimus. Aiunt presbytero quoque ecclesiæ prius apparuisse martyrem, atque dixisse: Præpara Ioanni fratri locum: venturus est enim. Ille nihil de eo oraculo dubitans, in crastinum orabat milites, vt illic vsque ad quintam horā permanerent: qui minime acquiescentes, perurgebant. Profecti vero quasi stadios triginta, rursus ad memoratum templum, vnde exierant, redierunt, ipso iam febribus laborante. Illuc vbi redijt, vitæ suæ digna candida vestimenta quæsiuit: exutusq. prioribus, ea se induit, omnibus vsque ad calceamenta mutatis, reliqua præsentibus ipse distribuit: sumptisq. cælestibus sacramentis, coram astantibus, extremam orationem fudit, dicens more suo: Gloria sit Deo omnium causæ. Consignansq. se in fine orationis, extendit speciosos illos pedes, qui concurrerent ad salutem eorum qui elegere pœnitentiam, & in illorū probrum qui peccata abunde messuerunt. Quod si nihil malis probra profuere, hoc non imbecillitas constantissimi viri, sed illorum impudentia fecit, qui ea tolerare noluerunt. Adiectus est ad patres suos, excusso puluere mortalis vitæ, atque migravit ad Christum.] hætenus de obitu sanctissimi Patris Palladius. Vixisseq. eum annos ætatis suæ quinquagintaduos & menses octo, Leo Aug. habet in Encomio: de quinquagintaduobus reliqui omnes, qui de his egerunt, sunt assertores. Eius vero Episcopatus in hanc vsque diem decimam quartam Septembris, qua obiit, numerantur anni nouem, menses septem, & dies octo.

De funere autem ista Palladius: Tanta vero multitudo virginum, tantumq. monachorum, & honestioris vitæ testimonio insignium ex Syria & Cilicia & Ponto & Armenia agmen accurrit, vt putarent plurimi ex condicō eos aduenisse. Ita sepultus, laudibusq. velut athleta victor honoratus est, corpusculo vna cū Basilisco in eadem ecclesia condito.] hæc Palladius: qui & paulo post de vitæ instituto & moribus eius, quorum causa quidam offensi erant, hæc addit: Ipse (inquit) solus edebat, vt ex parte noui, ob istiusmodi causas. Primo quidem ob calorem capitis abstemius erat; nisi quod in æstu eo, quod Diarhodon appellatur, utebatur, vino scilicet. Secundo, quoniam infirmitatis cuiusdam gratia eius ordinem

a Pallad. in dia-
log.

MILITES MA-
LE HABENT
IOAN. CHRYS-
SOSTOMVM.

LABORES IN
VIA, ET OBI-
TVS IOAN.
CHRYSOSTO-
MI.

b Pallad. in dia-
log.
FVNVS IOAN.
CHRYSOSTO-
MI.

IOANNES
CHRYSOST.
CVR SOLVS
COMEDERE
SOLERET.

A ordinem desiderabat; adeo vt sæpius quæ fuerant parata, ingrata viderentur; & quæ non a-
derant, inquiri oporteret. Deinde plerumque cibi oblitus, ad vesperā vsque ieiunabat, par-
tim occupatus Ecclesiasticis curis, partim spiritualibus intelligendis abstractus: contēdebat
enim vt eum nihil sacrarum litterarū præteriret, &c.] Sane quidē in omnibus diuinæ Scri-
pturæ libris, eos explicando, appime esse versatum, testatur Cassiodorus, vbi ait: Ferunt
itaque diuinas Scripturas veteris nouiq. Testamenti ab ipso principio vsque ad finē Græco
sermone declarasse Clementem Alexandrinum cognomento Stromateum, & Cyrillū eius-
dem ciuitatis Episcopum, & Ioannem Chrysostrum, Gregorium, & Basilium.] quod si
verum est, vide quā pauca ex ingentibus thesauris nobis sint reliqua: cum alioqui nonnul-
la spuria eius nomine edita hætenus habeantur. In Cassiodori quoque sententiā Suidas hæc
habet: Vniuersam Iudaicam Christianamq. Scripturam ille cōmentarijs sic illustrauit, vt
B alius ante ipsum nemo.] & paulo post: Ceterū opera ab eo conscripta, non est hominis per-
censere numerando, sed solius Dei, cui nota sunt omnia.] hæc Suidas. sed & de eius scriptis
ac moribus ista Sophronius: Iuste & dignissime Ioānes pro puritate doctrinæ & splendore
venustissimi eloquij Chrysostrum cognominatus est: qui ex quo salutare baptismū acce-
pisset, nūquam omnino iuravit, neque aliquem iurare compulit, neque mentitus est, neque
alicui vnquam maledixit, neque scurrilia locutus est, nec iocos admisit.] ita Sophronius.

Sed quod ad eius post se relicta scriptorum monumenta pertinet: haud æquo animo pa-
ti possumus, adscriptas fuisse sanctissimo viro, eius titulo hætenus cōsignatas, quinquaginta
quatuor homilias, quas opus imperfectum in Matthæum nominant, vt distinguant a con-
summato in eundem Euangelistā commentario nonaginta & vnā homilias cōplectente.

Quis enim non iure commouetur, cum videt adscribi sanctissimo viro, ab incerto aucto-
re, sed certo hæretico, hæreticorumq. deterrimo compositas homilias illas purulētas, hæ-
resum scatentes verminibus, quæ ne pilū quidē Chrysostrum vel in dictione, vel in senten-
tijs, vel in dogmatibus habent, sed sparsas hæreses Manichæorum, Montanistarum, Ariano-
rū, ac Donatistarum continent; atque plane in omnibus se prodat auctor longe longius ab
Ecclesia Catholica alienū, qui Catholice Ecclesiæ toto Orbe diffusæ sæpe detrahat, & vix
in paucis veritatem reperiri contēdat? Porro extitisse auctorem illū alicuius hæresis secta-
torem, penes quæ præter diuinas Scripturas nulla esset ratio Catholice communicationis,
nec traditionum atque Ecclesiasticarum sanctionum; haud obscure ipse, inter alia, homilia
quadragessimana significat, illis verbis: In tēpore hoc, ex quo obtinuit hæresis illas Ec-
clesias, nulla probatio potest esse veræ Christianitatis, neque refugium potest esse Christiano-
rum aliud volentium cognoscere fidei veritatem, nisi Scripturæ diuinæ. Antea enim multis
modis ostēdebat quæ esset Ecclesia Christi, & quæ Gentilitas: nunc autē nullo modo co-
gnosci datur volentibus cognoscere quæ sit vera Ecclesia Christi, nisi tantūmodo per Scri-
pturas. Quare? quia omnia hæc quæ sunt proprie Christi in veritate, habent & hæreses il-
læ in schismate similiter Ecclesias, &c.] plura suggerit, atque ingerit diuinæ tantum stan-
dum esse Scripturæ, nulla habita Catholice communicationis ratione, qua in vnum corpus
vniuersa Catholica Ecclesia toto Orbe Christiano coagmentata cognoscitur. Porro argu-
mentum hoc commune est omnium hæreticorum: qui cum conuinci sciant se esse ab Ec-
clesia alienos, vel vno illo saltem argumento, quod secus sentiant, quàm vniuersa Ecclesia
doceat: ad solam diuinam Scripturam confugium sibi parant, sed suo ipsorum prauo sensu
intellectam, in quos disputat S. Augustinus, aduersus Cresconium agens. Sed in his modo
non immorandum, quod alio tendat oratio: neque in disquirendis quæ alia sint eiusdem
E Ioannis scriptis supposita (quod longioris inspectionis sit opus) nunc incumbendum.

Illud vero, quod ad eiusdem Ioannis scripta pertinet, haud ignorandum; habuisse
ipsum in sacris litteris peculiarem doctorem sanctum Paulum Apostolum, cuius immen-
so tenebatur amore. fidem facit huius rei S. Proclus, qui postea Constantinopolitane Ec-
clesiæ fuit creatus Episcopus, rem gestam sic narrans: Cum diuinas Pauli Apostoli epi-
stolas earum interpres & expositor percurreret: erat (vt est verisimile) dubia & suspensa co-
gitatione, dicens, Quis scit an Deo grata mea sit interpretatio? Hæc cogitans, rogabat vt de
ea re a Deo fieret certior. Quod etiam cito hoc modo factum est. Quidam ex his qui Im-
peratori erant familiarissimi, offendit Imperatorem: qui mortem minatur. Et mittitur qui
apud diuinum Pontificē intercederet, vt noctu ad eum veniret propter metū Imperatoris,
& sua ei exponeret. Quibus assentiens sanctus, per Proclū iubet vt veniat. Nox erat, & simul
etiam aderat is qui erat supplex. Vt eum admoneat, dat operam Proclus. Deinde primum
aspicit

a Cassiod. in præ-
fat. lib. Diuin.
lect.
SCRIPTA A
S. IOANNE
CHRYSOST.

b Suid. in Ioan.
Chrysostr.

c Sophron. Præ-
spir. c. 191.

QUAE FALSO
SINT IOAN-
NI SCRIPTA
SVPPOSITA.

d Chrysostr. hom.
49.

e Aug. contra
Cresc. lib. 2. c. vlt.

f Leo Aug. in Vita
Chrysostr. Meta-
phrast. & alij.

PROCLI VI-
SIG DE PRAE
SENTIA PAV
LI.

aspicit per quoddam foramen, & videt Pontificem, vt consueuerat, in sede sedentem, & A scribentem (ca autem erat interpretatio diuinarum epistolarum.) Tunc autem ille terribili illo dignus habetur spectaculo. Videt enim Proclus diuinum Apostolum Paulum incli- natum post sedem ad caput Pontificis, & os admouentem auri eius dexteram, & cum eo col- loquentem. Proclum incessit stupor & admiratio, quam ingressus esset quem cernebat. Ignorabat enim quis esset: & rogat hominem, vt parum expectet. Rursum paulo post aspe- xit & semel & bis, & erat idem spectaculum. Reprehenditur Proclus ab illo optimato; qui dixit: Non oportebat te, cum videres mortem, quae mihi expectatur, alium ad sanctum adducere. Ille autem ei affirmat, se de eo nihil cogitasse. His adhuc dubitantibus, praeco ad matutina cantica excitat ligni pulsibus. Homo itaque reuertitur, in secundam noctem spem reiiciens. Accessit secunda nox & tertia; & erat rursus simile spectaculum. His ob- stupefactus, vix tandem sensit Proclus, nemine vidente, a Deo missum esse cum qui loque- batur. Dicit itaque illi optimati: O optime, Deo resistente studijs omnibus, labor est inutilis. roga ergo Deum vt tibi opem ferat. Dies aderat, & cum supplicis recordatus es- set Pontifex, rogauit an accersisset. De eo ergo significat ei Proclus, qui haec etiam dixit: Cum tu praeteritis noctibus seorsum esses cum alio, statui non temere accedere.

Cum sanctus autem rogasset, quisnam is esset: incipiens Proclus, verbis quidem totum profequitur miraculum: digito autem per imaginem euidentissime probans eum fuisse Apo- stolum, totam narrat seriem miraculi. Quibus cum adhibuisset mentem hic vir diuinus, aper- te intellexit spectaculum; & factus certior, se suam accepisse petitionem, Deo gratias egit. Deinde sic rursus accersit supplicem, & eum conuenit, & pro eo intercedit apud Impera- torem, & priori restituit magistratui: impletq. promptius & alacrius quae restabant ex diui- nis epistolis.] haecenus de his Leo Augustus, cui consentiunt ceteri, & praecipue ex anti- quioribus Actis vitae eius, quae citantur a Ioanne Damasceno. Etenim de S. Pauli effigie, quam apud se habere soleret idem S. Ioannes Chrysofostomus, haec ipse Damascenus:

IMAGO S.
PAVLI APVD
IOANNEM
CHRYSOSTO-
MVM.
a Damasc. de
Imag. orat. 1.
IOANNES
CHRYSOSTO-
MVS CVLTOR
SACRARVM
IMAGINVM.

Habebat autem effigiem Apostoli Pauli in imagine, in loco vbi propter corporis imbecil- litatem parumper quiescebat: erat enim supra quam natura patiatur vigilans. In hanc ille effigiem, quando perlegebat illius epistolas, oculorum aciem intendebat; in eaq. non se- cus ac si Paulus ipse viuus esset, obtutu defixus inharebat, beatum ipsum appellans, to- tamq. animi cogitationem ad illum dirigens, & cum eo versans, & loquens contem- plando.] & post alia: Cum autem Proculus (inquit) loquendi finem fecisset: oculis in Pauli effigiem defixis, & figuram eius, quem viderat, similem conspicatus, Ioanni desiderium iniiciens, sic eum (digito demonstrans imaginem) allocutus est: Ignosceito mihi Pater: ille quem vidi loquentem tibi, huic similis est; atque adeo, si recte memoria teneo, ipse D est.] haecenus Ioannes Damascenus ex Vita ipsius S. Ioannis Chrysofostomi, quae desideratur.

Certe quidem, quod pertinet ad eundem Ioannis Chrysofostomi studium & amorem er- ga Paulum; non est scriptio eius quae non id exprimat manifeste; cum alioqui peculiare eo argumento scripserit homilias. Quod autem ad doctrinam spectat, se quidem tanto vti magistro ingenue profitecur his verbis in praefatione ad homilias in epistolas Pauli: Neque (inquit) nos quae scimus, si quae scimus, ab ingenij bonitate atque acumine sci- mus: sed illi nos viro impense affecti, ab illius lectione numquam discedimus.] Contigisse autem visionem illam, cum epistolam Pauli ad Galatas interpretaretur, in qua se ipsum superasse cognoscitur; haud improbanda opinio est. Ceterum fuisse S. Ioannem Chryso- stomum pium cultorem sanctarum imaginum, non haec tantum quae narrata sunt, manifestant, sed & quod de eo Gregorius^b Papa scribit ad Germanum Patriarcham Constantinopoli- tanum, qui verba ipsius recitat, dum ita ait: Si quis alius, ego certe, inquit, ex cera fusilem picturam pietate plenam amaui.] Rogo te, lector: si optio daretur, in quorum classem post obitum velis adscribi, & quorum fortis particeps fieri, Iconoclastarum ne, an S. Ioannis Chrysofostomi cultoris sacrarum imaginum? Haec considerans, tu tibi ipsi responde. Nos certo scimus, Dei amicum fuisse Chrysofostomum: eumq. aeternam esse beatitudinem con- secutum, & complura miracula testata sunt, & vniuersalis consensus Ecclesiae declarauit.

b Exstat apud
Nican. Concil. 2.
act. 6.

Sed quod in his sumus, vt praetermissa ab alijs, qui res gestas tanti Patris profecuti sunt, hic tamquam epitaphia sepulchralia affigamus; audi quid S. Nilus in epistola ad Anasta- sium de eodem Chrysofostomo omni fide digna scriptis mandauit: Ioannes (inquit) sacerdos admirandus Ecclesiae Constantinopolitanae, immo vero totius Orbis splendor, vir animi perspicacis, omni fere tempore videbat domum Domini refertam Angelorum coetu, & tunc in primis

VISIONES
S. IOANNIS
CHRYSOST.

A primis, cum diuinum & incruentum sacrificium offerebatur: quo quidem tempore, stupore & laetitia plenus, rem praecipuis amicis spiritualibus priuatim enarrauit. Cum coepisset (in- quit) sacerdos sanctum sacrificium seu oblationem facere, plurimae statim ex illis Virtutibus e caelo descendentes stolis indutae splendidissimis, nudis pedibus, intentis oculis pronae altari magno cum silentio & reuerentia, quoad venerandum illud mysterium expletum fuit, circumsteterunt. Deinde huc illuc singulae per totam domum diffusae, Episcopis, presby- teris, & diaconibus distributionem corporis & pretiosi sanguinis ministrantibus adhaere- runt, satagentes, & sedulo adiuuantes. Haec autem scribo, vt diuini sacrificij dignitate cog- noscentes, caueatis ne illud negligenter, diuino timore abiecto, administretis: nec permit- tatis vt aliqui inter se contendant, & cum tumultu ad ipsum accedant, aut audacter annuant, & e loco suo profiliant, aut huc & illuc circumspiciant, & ignaue & petulanter se gerant.]

B haecenus Nilus, quem spectata eruditio atque conspicua sanctitas fecerunt illustrem. Cessit & illud magnae laudi Chrysofostomo, quod cum concionem habens frequenti popu- lo vallaretur, opus illi fuit suggestum in medio ecclesiae collocare. certe quidem magnus ille Gregorius Nazianzenus, cum esset eiusdem Ecclesiae Episcopus, intra cancellos con- cionabatur, vt ex ipsius testificatione^a possumus intelligere, cum de multitudine auditorum ad cancellos se protrudente vt orationem audiret, saepe meminit. Romae vero anti- quitus ea vigeat consuetudo, vt ab eminenti suggestu ipse Pontifex concionaretur ad po- pulum. nam in Hippolyto Prudentius^b:

*Fronte sub aduersa gradibus sublime tribunal
Tollitur, Antistes praedicat vnde Deum.]*

Omittimus hic innumera sanctorum Patrum de S. Ioanne Chrysofostomo elogia. satis ad laudem, quod post eius obitum, paucis exceptis, quos liuor infecit, tam Oriens quam Occidens & vniuersus Catholicus orbis ipsum sanctissimum praedicauit; vsque adeo, vt & in Aegypto, habito contemptui Theophilo, licet haberetur vita sanctissimus, eundem Chry- sofostomum praedicarent, Theophilum vero insectarentur contumelijs, merito neglectum a suis, quem a se Ecclesiae Romanae Pontifex abiecisset. Sed audi perbreue Isidori Pelusiotae de vtroque iudicium, ad Symmachum ita scribentis^c:

CONCIONA-
TVR IOAN-
NES IN ME-
DIO ECCLIE-
STIAE.
a Gregor. Naz.
orat. ad centum
quingenta E-
piscopos.
b Pruden. Peri-
stroph. hym. 11.
de S. Hippolyt.

Petis a me, vt diuini viri Ioannis tragoediam tibi exponam. At eam explicare nequeo: mentem enim res ista superat. Verum pauca quaedam audi. Vicina Aegyptus hoc semper in more habuit, vt inique ac perditae se gereret; Mosen videlicet repudians, & Pharaonem ad discens; humiles ac demissos flagris lacerans, laborantes opprimens; vrbes extruere iu- bens, & mercedem negans, atque ad hoc vsque tempus in iisdem studijs inherens; siqui- dem infano lapillorum amore flagrantem, atque aurum pro numine habentem Theophi- lum, quatuor socijs, immo coapostatis, septum ac munitum in medio proferens, pium vi- rum ac diuinarum rerum doctrina praeditum expugnauit, odium videlicet atque inimici- tiam, quam aduersus eum qui eodem quo ego nomine appellatur, improbitatis atque im- portunitatis suae velut propugnaculum nactus. At Davidis^d tamen domus inualefcit; do- mus autem Saulis (vt cernis) debilitatur: tametsi vir ille, superata vitae tempestate, ad caelestem tranquillitatem migrauerit.] haecenus Isidorus, eiusdem Ioannis Chrysofostomi disci- pulus. Porro quod pertinet ad quatuor illos quos nominat coapostatas; fuisse quidem il- los Acacium Beroensem, Seuerianum Gabalensem, Antiochum Ptolemaidis, & Cyri- num Chalcedonis Episcopos, quae superius dicta sunt ex Palladio, fidem faciunt.

c Isidor. lib. 1.
epist. 252.

ISIDORI IV-
DICIVM DE
THEOPHILO.

E Quo quidem nomine non prudentiores tantum Aegyptij, sed ipsi haeretici (cum alio- qui in Ioannem in his quae ad dogmata spectant, infensi essent) omnes erga eum propensio- res erant, vt ex Palladio possumus intelligere atque alijs. Est de his patens exemplum de Socrate Nouatiano: qui cum in ceteris erga eum se obseruantissimum praeserferat; quod tamen Nouatiani eum experti essent sibi maxime aduersarium, de hoc, ex quo magis com- mendandus habetur, ipsum carpit, sic dicens: Equidem demiror, quid causae esset, cur cum tam ardenti studio duceretur temperantiae, in quibusdam concionibus doceret temperan- tiam quodammodo contemnendam esse. Nam cum a Concilio Episcoporum, illis qui se- mel dumtaxat per baptismum lapsi fuerant, locus poenitentiae concederetur: ille non du- bitauit dicere: Si millies lapsus poenitentiam egeris, in ecclesiam ingredi. Ob quam do- ctrinam et si aliorum multorum, etiam qui ei familiares erant, offensionem incurrit; ta- men a Sifinnio in primis Nouatianorum Episcopo, qui librum contra hoc eius dictum con- scripsit, grauius exagitatus est. ceterum ista iam pridem acciderant.] ita Nouatianus. sed

d 2. Reg. 3.

e Socrat. lib. 6.
c. 19.
NOVATIANI
IN QVO IOAN-
NES CHRYSO-
STOMVM RE-
PREHENDE-
RVNT.

hoc nomine maiorem sibi conciliauit Chrysoftomus laudem, dum eo modo Nouatianos **A** exagitans, apertam voluit semper poenitentibus Ecclesiae ianuam, ex Catholica Ecclesiae instituto. sed de his fusius suo loco superius. Post haec vero Socrates totum se effundit in laudes Sisinnij, quem reprehensum dicit ab Acacio Episcopo, quod vestimenta candida indueret, cum nigris vestibus uti solerent Episcopi. sic plane illudebat eis diabolus vafro consilio, ut corporis munditiam affectarent, balnea frequentando, & vestibus candidis vestiendo, ut sibi viderentur animae quoque esse munditiam assecuti, spernentes Ecclesiae a Christo relicta ad diluenda peccata remedium poenitentiae. Sed alia subdit de Sisinnio Socrates; quae ut inepta, consulto praeterimus: qui & sub iisdem Consulibus defunctum Sisinnium affirmat^a, & in locum eius subrogatum Chryfantum; mortuum quoque esse Dorotheum Arianum Antistitem.

^a Socrat. lib. 7. cap. 6.

INNOCENTII PAPAE QUID IN ARCADIVM ET EUDOXIAM.

Quod vero pertinet ad Innocentium Romanum Pontificem: audita ipse morte Chryso- **B** stomi, magno est affectus dolore: & qui haec ab infligendo in Imperatorem Arcadium & Eudoxiam Augustam, quam prouocarant summam Ecclesiasticam animaduersionem illam, cum quis a communicatione sacramentorum & coetu Fidelium separatur, rogatus ab ipso Ioanne Chrysostomo se continuisset; eam in eodem prouocatus, & violentia quadam adactus, inflinxit: extorsisse enim visi sunt illi e manibus Innocentij iuste iudicantis vindictam, quam haecenus apud se longa patientia continuerat.

Porro idem Pontifex ipsi Ioanni, defuncto licet, consultum voluit, nimirum ut etsi non ipse, nomen saltim eius in Constantinopolitanam restitueretur Ecclesiam; persistitque in sententia, ut numquam, nisi id fieret, communicare vellet cum Orientalibus Ioannis aduersariis Episcopis; quos ob iniquam sententiam in S. Ioannem latam iudicauerat a communione Catholica alienos; illud ab eis enixe contendens, ut eiusdem Ioannis nomen in tabulas **C** referretur Ecclesiasticas, e quibus fuerat sententia aduersariorum expunctum. testatur id Theodoretus, qui ait^b: Isto excellenti totius orbis terrae doctore mortuo, Episcopi Occidentis non prius cum Episcopis Aegypti & Orientis & Bosphori atque Thraciae communicare voluerunt, quam nomen illius sanctissimi viri in tabulas, in quibus nomina Episcoporum mortuorum continebantur, retulissent: atque Arfacium eius successorem ne salutare quidem dignati sunt. Atticum autem, qui succedebat Arfacio, quiq. saepe legatos ad Occidentales Episcopos miserat, saepeq. pacem postulauerat, postea tandem, cum Ioannis nomen in tabulis scripisset, receperunt.] at quando id contigit, inferius dicendum erit.

^b Theodor. lib. 5. cap. 34.

Ceterum ad Arcadium Imperatorem idem Innocentius Papa, audita Ioannis Chryso- stomi morte, grauissima acrimonia asperfas, anathemateq. terrificas, quibus tum ipsum, tum Augustam, tum denique Episcopos sceleris complices excommunicat, litteras dedit. **D** sunt ipsae quidem Graecis notissimae, quas Gennadius, Nicephorus, atque Glicas recitant, sed & codex Vaticanus Graece continet exaratas, Latine his verbis redditas:

Vox sanguinis fratris mei Ioannis clamat ad Deum contra te, o Imperator, sicuti quondam Abel iusti contra parricidam Caim; & is modis omnibus vindicabitur. Nec id modo admisisti, sed etiam pacis tempore persecutionem magnam aduersus Deum & Ecclesiam eius concitasti. Eiecisti e throno suo, re non iudicata, magnum totius Orbis doctorem, & vna cum eo Christum persecutus es. Neque de illo ita queror (fortem enim seu hereditatem cum sanctis Apostolis in Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi regno consecutus est) quamuis intolerabilis iactura ea sit: sed affligor, propterea quod primum de animarum vestrarum salute, deinde de eis, qui sapientissima spirituali & diuina doctrina & institutione eius orbat, fame verbi Dei conficiuntur, sum sollicitus. Non enim Ecclesia tantum **E** Constantinopolitana mellitae illius linguae iacturam fecit, sed Orbis sub Sole totus ad orbitatem redactus est, viro tam diuino amisso, persuasione vnius mulieris fabulam hanc & spectaculum exhibentis. Verum excipiet & praesentem hic poenam non post multos dies ei aduenientem.

Tamet si enim beatus Ioannes vitam reliquit, fide seruata, & fluctuantibus confirmatis; in aeterna tamen saecula sempiternam deliciarum & immortalis vitae hereditatem est consecutus. Noua autem Dalila, Eudoxia, quae paulatim te erroris seu seductionis nauacula totondit; execrationem ex multorum ore sibi ipsi introduxit, graue & quod gestari nequeat peccatorum pondus colligans, atque id prioribus peccatis suis superaddens. Itaque ego minimus & peccator, cui thronus magni Apostoli Petri creditus est, segrego & reijcio te & illam a perceptione immaculatum mysterium Christi Dei nostri. Episcopum etiam

EPISTOLA INNOCENTII PAPAE AD ARCADIVM IMPERATOREM.

A etiam omnem, aut clericum ordinis sanctae Dei Ecclesiae, qui administrare aut exhibere ea vobis ausus fuerit; ab ea hora qua praesentes vinculi mei legeritis litteras, dignitate sua excidisse decerno. Quod si ut homines potentes quemquam ad id vi adegeritis, & canones nobis a Salvatore per sanctos Apostolos traditos transgressi fueritis: scitote id vobis non paruum peccatum fore in horrenda illa iudicij die, cum neminem huius vitae honor & dignitas adiuuare poterit, arcana autem & abdita cordium sub oculos omnium effundentur atque exhibebuntur. Arfacium, quem pro magno Ioanne in thronum Episcopalem produxistis, etiam post obitum exauctoramus, vna cum omnibus qui consulto cum eo communicarunt Episcopi: cuius etiam nomen sacro Episcoporum albo non inscribatur. Indignus eo honore est, qui Episcopatum quasi adulterio polluerit. Omnis^a siquidem planta, quae a Patre nostro in caelis plantata non est, eradicabitur. Ad Theophili anathematismum **B** addimus abrogationem, & absolutam a Christianismo alienationem.] haecenus epistola Innocentij, cui Glicas eiusmodi subiicit Arcadij responsum^b:

^a Matth. 15.

^b Glic. Annal. par. 4.

Norunt omnes homines mentis compotes, commissa per ignorationem nec diuinitus nec per leges puniri, neque adeo quemquam alterius nomine supplicium luere. Quod quidem propterea scripsi, ut mansuetudinem tuam certam redderem, nos nihil eorum cognitum habuisse, quae nostris Antistitibus & clericis acciderunt: cuius rei testem benignum illum Deum imploramus. Nimirum purus & innocens sum, quod ad ipsorum condemnationem attinet: quippe cum eorum communione sim usus, causae nihil erat, quamobrem eos affligeremus. Quod autem attinet ad filiam tuam Eudoxiam: scito me illi parum moderate pro ratione delicti mercedem retulisse: quo sane factum est, ut ex eo maerore & angustia, difficili grauissimaque correpta aegritudine decumbat. Igitur quod superest, enixe te obsecro, ut nos a segregatione liberes, nec multipliciter punias: non enim ipse Dominus idem ob delictum bis hominem percutit.] hucusque apud Glicam litterae Arcadij ad Innocentium: quibus has idem auctor subdit Innocentij ad ipsum redditas:

EPISTOLA ARCADII AD INNOCENTIVM.

Studium, diligentiamque vestram Dei praescripto & voluntati consentaneam, quam propter ipsius nomen declarastis, accepimus & probauimus. Quapropter sacris a vinculis soluti, ad signa Dominica confirmatis animis accedite.] hucusque apud eundem auctorem. Praeter has autem recitatas a Glica Arcadij ad Innocentium Papam litteras, aliae extant in citato codice Vaticano ab eodem Imperatore ad eundem Pontificem datae, quae sic se habent:

Omnino, o Pontifex Dei, nequicquam eorum quae in legatos audacter perpetrata sunt, sciente me factum est: idque ex eo perspici potest, quod eos a quibus illa orta sunt, **D** seuerè vltus sum. Neque quod magnus ille Ioannes depositus sit, vlla in me culpa eius rei haeret, sed infelicibus Episcopis; quod scilicet cum sacros canones praetenderent, iudicium depositionis illius in sua ipsorum profana capita conuerterunt: quorum sermone nescio quomodo inductus, etiam ipse eorum sententiae (quod utinam numquam fecissem) assensus sum. Quo fit ut ipsi magis in culpa sint, quam nos. Ex quibus & qui adhuc hic extant, Acacium, & Seuerianum, & eos qui sceleratum Theophilum secuti sunt, ut quanta maxima celeritate, comprehendi iussimus, & eos qui illic sunt, ut poenas dent ausibus suis debitas. Nobis autem placetur paterna humanitas tua, neque deseras nos expertes mysterium incontaminatum. Tunc etiam filiam tuam Eudoxiam, quae peccauerit, vltus sum, quae etiam ex his grauissimo morbo correpta in lectulo decumbit. Ne igitur sapienter poenas sumas, o reuerendissime Pater: neque enim Dominus in eadem bis poenas sumit, ut scriptum est. Vbi autem erit poenitentiae bonum, nisi ijs quos poeniteat, venia tribuatur? Igitur si nos quidem ex poenitentibus non essemus, merito aditum ad veniam clauderetur: & si accusauimus & condemnauimus nos ipsos ab his quae male egimus; ne bono quidem poenitentiae, quod quidem venia est, excidamus.] hucusque epistola Arcadij ad Innocentium Papam ex codice Vaticano.

ALIA EPISTOLA ARCADII AD INNOCENTIVM.

Subiiciebatur autem apud codicem dignae memoriae Cardinalis Guiglielmi Sirleti Bibliothecarij Apostolici, dictis epistolis eodem argumento scriptis, epistola Honorij Imperatoris ad Arcadium fratrem Augustum, fide quidem explorata, germana, in omnibusque sincera; quae sic se habet:

Nescio qualisnam potens & a daemone immissa impulsio persuasit tibi, o frater, feminae committere te ipsum, & patrare talia, qualia nemo alius pius Christianorum Regum patrauit. Etenim qui istic sunt sanctissimi Episcopi, clamant aduersus Imperium nostrum, quod

EPISTOLA HONORII AD ARCADIVM.

quod magnum Dei Antifitem Ioannem neque legitime, neque ex præscripto canonum, & ab Episcopali sede depulistis, & acerbissimis exilijs & intolerandis iniurijs eicientes, per vim vita ipoliastis. Locum tenentes autem Romanæ Ecclesiæ, ob vestrum honorem & legitimi iudicij stabilimentum missos, qui afferbant hinc litteras, vt omnia integre definirentur, tenuistis: quibuscum nihil humani egistis; amplius & custodijs diuersis conclusistis, ac fame prope necastis; ac simul quas secum ferebant pecunias ad viatici necessitates corporeas, has auferri ab ipsis mandastis: clamantesq. contra vos ad Deum & ingemiscientes, nullo sunt habiti loco. Adhæc Apostolica mandata nihili facta a vobis sunt: Episcopos sanctos iniuste priuastis, ac sexcentis iniurijs & exilijs maxime longinquis iniuste adiudicastis, aliosq. pro his indignos indigne intrusistis. Contende igitur frater, non verbo, sed re & Deum & homines de correctione eorum quæ non sunt recte acta, certiores facere: certus & ipsum Imperium nostrum & ruere & stare precibus sacerdotum.] hæc tenus epistola Honorij ad Arcadium, prioribus scriptis per omnia consentanea; quam ex Græco textu Latinitati fideliter redditam exhibuimus, eamq. cum ea, quam in dicto codice Vaticano Latine scriptam reperimus, contulimus, fideliterq. reddidimus.

Ceterum post obitum Ioannis nondum tribus mensibus elapsis, contigisse prodigiosum ac plane miserandum interitum Eudoxiæ Augustæ, eo modo, quo superius dictum est, tum Zonaras, tum alij testantur. Verum quod ad Honorium spectat, haudquaquam his datis litteris conceptum ob indignum facinus immensum dolorem exhaurire penitus valuit. Siquidem & bello decernere aduersus eum, qui persecutus esset ecclesiam, ac ius gentium in legatis violasset, & sancte pieq. vlcisci in animum duxit. Cum vero ad hæc peragenda Rauennæ expeditio pararetur, duo intercessere impedimenta, quæ eandem retardarent, sed & subsequens mors Arcadij anno sequenti penitus aboleuit. Quænam autem præfenti anno contigerint, quibus a bello in Arcadium inferendo Honorius abstraheretur, Zosimus ita narrat^a: Apud Rauennam igitur Stilichoni (*hic erat præcipuus militiae Dux*) iam parato ad Illyricas vrbes cum exercitu aduendas, & Alarici auxilio ab Arcadio quidem abstrahendas, Honorij vero regno adijciendas: impedimenta duo contigit accidere, famam scilicet hinc inde de Alarici morte sparsam, & litteras Honorij Principis allatas Roma: quibus in litteris præscriptum erat, Constantinum iam perduellem ex insula Britannia transfuectum ad Transalpinas gentes accessisse, Principisq. munus in oppidis vsurpare.]

Hæc quidem de tyrannide Constantini, quæ alij Constantium nominant, hoc anno contigisse, idem Zosimus non obscure significat, dū ait, exacto huius anni autumno, designatos fuisse Consules Bassum atque Philippum, quorū nomina sequenti anno adiecta fuisse Fastis, omnes affirmant, sub quibus Conf. Prosper etiam in Chronico eiusdem Constantini tyrannidem contigisse refert. Sed ante Constantinum qui præcesserunt hoc ipso anno in Britannia tyranni, Zosimus infra narrat his verbis^b: Quo tempore adhuc Arcadius imperabat, Honorio septimum & Theodosio iterū Consulibus, milites Britannici seditione concitata Marcum in regio solio collocabant, eiq. tamquam rerum in ijs locis potenti parebant. Eb deinde necato veluti moribus illorum non respondente, Gratianum in medium producunt, & purpura coronaq. cinctum, ceu Principem obseruantes, comitabantur. Verum & huic improbato post menses quatuor Imperium abrogant, & vitam eripiunt, Constantino rerum summa tradita.] hæc Zosimus. Porro Constantinum ait Prosper infimæ militiæ militem fuisse, sed ob solam speciem nominis acclamatum fuisse sub iisdem Consulibus Imperatorem. Sozomenus^c etiam eadem quæ supra de Marco & Gratiano tyrannis tradit; & de Constantino sic subdit:

Rursum Constantinum eligunt, quod putarent eum ex nominis sui præfagio Imperium constanter obtenturum.] hæc ipse. Quod enim Constantinus Magnus Britannus fuisset, & vniuersum Romanum Imperium adeo feliciter administrasset; putarunt illi, ad barbaros innumeros, qui Gallias atque Italiam, necnon Orientis non paucas regiones peruaserant, expellendos, strenuo nouo Duce opus esse & Imperatore: sic igitur duobus, quos elegerant, e medio sublatis, ex felici nomine Constantini felicitatem ominati sunt Imperij. Sed & ad spem augendam illud accidit, quod æque ac Constantino Magno, huic quoque adscititio nouo Constantino filius esset Constans* appellatus; quem & (sicuti idem Sozomenus affirmat) Cæsarem nominauit, simulac ad Alpes Cotias peruenisset, eumq. ad Hispanias obtinendas misit. At de Constantino hæc tenus.

Sed ad Arcadium redeamus: cui quidem non sic prospexit Deus ab exercitu fratris Honorij

A norij liberans, vt parceret; sed quo ipsa Diuinitas potius, in quam in primis peccatum esset, fumeret de perpetratis sceleribus pœnas; quod anno sequenti præstitit, cum eidem vna cum Imperio vitam ademit; Honorium vero non ad cladem, sed ad salutem inferendam Orientali Imperio reseruauit: cum interea Arcadius rebus pie gestis impietatem, quam ex persecutione Ioannis contraxerat, abstergere conaretur; cuius rei gratia anno superiori ex Palæstina transfulisse Constantinopolim vidimus sacras reliquias Samuelis; & hoc anno Martyrium Acacij martyris inuississe, atque ibi Deum orasse, Socrates meminit, vbi ait^a:

Est quidem Constantinopoli domus amplissima, quæ Carya dicitur, in cuius atrio est castanea arbor (*sed alij nucem fuisse tradunt*) in qua fertur Acacium martyrem suspensum occubuisse; qua de causa parua ecclesia apud illam arborem ædificata fuit: quam B Imperator Arcadius videre cupiens, in eam ingreditur: cumq. preces ibi peregisset, discessit. Omnes qui circiter illam ecclesiam habitabant, ad Imperatorem conspiciendum confluunt; ac nonnulli extra ædes egressi, transitus platearum ante occupare contendunt, vnde putabant se & Imperatoris vultum & totam stipatorum turbam planius videre posse. Alij Imperatorem ab ecclesia vsque eo prosequabantur, quoad omnes viri cum mulieribus & pueris extra illam domum exiissent. Quo facto, illico domus illa, quæ ecclesiæ adiuncta erat, corruit. Vnde fama cum omnium summa admiratione consecuta est, Imperatoris precibus tantam hominum multitudinem ab intereptione fuisse liberatam.] hæc tenus Socrates.

Ad postremum autem, redditis iam de Ioanne Chrysofomo, quæ vera certaq. reperimus: his addenda putamus, quæ fide carentia inter reiectitia ducimus feligenda, ac respicienda, vt eadem confutemus.

C Habet enim Sophronij qui inscribitur liber, Pratum^b Spirituale, Adelphij, qui de gloria Chrysofomi apud Dei thronum euecti visionem accepit, eiusmodi narrationem: Dicebat frater meus Adelphius: Cum in exilio mortuus esset beatissimus Ioannes, dolorem pertuli incredibilem, quod talis tantusq. vir, Orbisq. magister lætificans Ecclesiam Dei, e throno suo exul defunctus est: Deprecabar ergo (inquit) Deum cum multis lacrymis, vt ostendere mihi dignaretur, in quo statu esset, & an cum Patriarchis adnumeratus esset. Cum ergo diutius orassem, in extasi factus sum, aspexiq. virum nimis speciosum: qui tenens manum dexteram meam, adduxit me ad locū quemdam illustrem & gloriosissimum, ostendebatq. mihi Ecclesiæ doctores. Ego vero circumspiciebam, videre quærens, quem cupiebam, magnum Ioannem dilectissimum meum. Cum ergo ostendisset mihi omnes, & vniuscuiusque nomen proprium expressisset; rursum tenens me per manū, eduxit me foras. Ego autem sequebar illum tristis, quod non vidissem cum Patribus & Ecclesiæ magistris beatum Ioannem. Cum itaque egrederer, is qui præerat ianuæ apprehendens me, dixit mihi: Quid habes cur tristis es? Nemo vniquam huc ingressus, tristis exiit. Tunc dixi illi: Hæc mihi causa mæroris est, quod amantissimum meum Ioannem Episcopum Constantinopolitanum vna cum ceteris doctoribus non vidi. Rursum dixit mihi: Ioannem dicis pœnitentiæ ducem? Aio ego: Illum sane. Respondens autem dixit mihi: Ipsum homo in carne viuens videre non potest. Illic enim assistit, vbi thronus est Domini.] hæc tenus auctor, mutuatus hæc (vt ipse testatur) ex relatione a femina ad Athanasium abbate facta, eademq. sorore ipsius Adelphij, quem dicit fuisse tunc tēporis Episcopum Arabissim.

Sunt autem hæc parum fide tuta, vtpote quæ in primis eiusdem Ioannis Chrysofomi testimonio^c mendacij arguantur, dum ab eo ponitur Treius Episcopus Arabissi, & non Adelphius. Sed & cum tradat auctor, in domo Adelphij hospitatum esse Ioannem, cum Cucufsum in exilium missus esset; plane erroris arguitur: nam licet id ipsum de hospitio Cucufsi dicant Leo & Metaphrastes; tamen ipse Chrysofomus disertis verbis narrat^d, a Dioscuro se susceptum hospitio, & non ab alijs, licet id complures expetierint. Cum autem hæc cōpingat ea narratione mendacia; quæ fides in reliquis? Sane quidem & illa inuidiosa nimis assertio est; omnes qui vniquā fuerunt in Ecclesia doctores, in inferiori ponere gradu, & super omnes Chrysofomum collocare: cum præsertim ex eis complures martyrio fuerint coronati, vt inter alios Hippolytus & Methodius; vt taceam de reliquis absque sanguine vita functis sanctis, nempe Basilio, duobus Gregorijs, Thaumaturgo atque Theologo, itemq. omnibus sine inuidia præferendo Magno Athanasio. Sed & quæ illa absque ratione distinctio, vt omnes doctores fuerint oculis ea videntis perspicui, solus autem Ioannes ob

ARCADIUS
STVDET EX-
PIARE DELI-
CTVM.

a Socrat. lib. 6.
cap. 21.

b Prat. Spirit.
cap. 128.
DE ADELPHI
VISIONE
NARRATIO,
ET CONFV-
TATIO.

c Chrysof. epist.
126.

REDARGVI-
TVR IMPO-
STVRAE COM-
MENTVM.
d Chrysof. epist.
13.

HONORIVS
COGITAT
DE INFEREN-
DO BELLO
ARCADIO.

a Zosim. lib. 5.

-197 A
ADHÆC

b Zosim. lib. 6.
in princip.
TYRANNI IN
BRITANNIA
EXORTI.

c Sozom. lib. 9.
cap. 17.

* Constantius

nes ob excellentem gloriam inuisibilis? perinde ac si solus inter doctores ipse Chryso-
stomus fuerit perfectam gloriam consecutus. Sed facebant iam istæ: non enim indigent
sancti nostris illustrari mendacijs, qui proprijs virtutibus decorantur. Quod vero ad res
gestas post Ioannis migrationem pertinet, hic prosequamur.

THEOPHI-
LVS EXVLES
RESTITVEN-
DOS CVRAT.

Post obitum sanctissimi Patris Ioannis Chryso-
stomi, visum est Theophilo Episcopo Ale-
xandrino, ijs qui ob initam cum Ioanne communicationem diuersis sententijs damna-
ti atque proscripsi essent, vel voluntario exilio contigisset esse factos extorres, omnibus
ad propria redeundi licentiam impertiri, cunctasq. præteritas obortas dissensiones obli-
uione deleri, & omnes in vnitatem Ecclesiæ, a qua scissi essent, debere recipi: ob idq. li-
bellum idem Theophilus scripsit ad Atticum Constantinopolitanum Episcopum. Te-
stantur id quidem litteræ Synesij Episcopi Ptolemaidis in Aegypto, cum de Alexandro
Episcopo communionis Ioannis ipsum consuluit: quæ sic se habent:

SYNESII EPI-
STOLA PRO
ALEXAN-
DRQ.

Cum quæstionem quamdam ad te referre decreuerim; rem de qua percunctabor, antea
exponere volo. Alexander patricius Cyrenæus, cum adhuc adolescentulus esset, mona-
stica vita initiatus est. Cum ætate vero simul progrediente, monastica in vita intentiore,
Ecclesiastico ministerio dignus iudicatus est, & quidem vt presbyter esset. Cum autem
ex necessitate quadam in exercitu esset, & Ioanni beato coniunctus (colatur autem a no-
bis memoria defuncti, quia omnis inimicitia simul cum vita deponitur) huic adhaerens
priusquam in seditionem venirent Ecclesiæ, ab illius manibus Episcopus Bisanopolis Bi-
thynorum factus est. Orta vero dissensione, permansit ei, qui ipsum elegit, amicus; & in
numero fuit eorum, qui ab illius parte seditionem agerent. Postquam vero Concilij sen-
tentia præualeret, ad tempus quoddam seditio perduravit. Quid vero recensuerim ei qui
nouit, immo qui ipse ea quæ ad conciliationem facerent, ministravit? nam & libellum
quemdam sapientia præditum legi, quem ad beatum (vt mihi videtur) Atticum scripsisti,
inducens ipsum ad eos suscipiendos. Et hæcenus quidem Alexandro res communes cum
coniunctis desertoribus fuerunt: proprium autem cum paucis hoc, quod tertius est an-
nus post inductam obliuionem & reconciliationes, ipse vero non adiit recta Bithyniam,
neque adeptam sedem occupauit: manet autem apud nos, velut nihil ipsius interfit, si
quis etiam velut cum priuato agat.

SYNESII
VS BENEHA-
BVI A LE-
XANDRYM.

Ego igitur neque eminens in sacris legibus enutritus sum, neque iam mihi conuenit
multa didicisse, qui superiore anno nondum in numero fui. Cum autem sentiam senes
quosdam neque ipsos sibi sumere certam aliquam cognitionem, sed vereri ne ex ignorantia
ad aliquam Ecclesiæ regulam offendant, & ob id omnino inhumanus ipsum Alexandrum
tractare, & de incerta suspicione manifestam ignominiam hospitis dispergere, vt qui nec
sub communi tecto ipsum tolerarint: neque reprehendi, neque imitatus sum ipsos. Nosti
igitur quomodo feci, reuerende Pater. In ecclesiam quidē ipsum non suscepi, neque sacra-
menti participem feci; domi vero æqualiter cum infontibus honorauit, qui meus etiam in
indignis mos est: vbi quis ex his ædes meas accesserit amicus, cuius in quouis opere & ser-
mone honorem exhibendum existimo: delirare eos ducens, qui ægre ferunt, quod mater-
na ciuitatis iura deijcio. Quamquam propter hoc omnium curas in humeros meos subla-
tas fero, & solus pro omnium otio occupatus sum. Verum bene mihi positum erit apud
Deum, quod plus laboris, minus honoris habeo.

Sed & Alexandrum hunc, cum quidem ad ecclesiam progredior, vellem me nusquam
in foro videre: vbi enim contingit vt videam, alio verto oculos, & statim rubor per genas
efflorescit: at ingressum atrium meum, & sub eodem tecto versantem, omnibus quibus par
est, honoro. Quid igitur tantum discors sum a me ipso priuatim & publice, in neutro tem-
pore faciens ea quæ mihi videntur? immo in altero concedo legi, in altero gratificor na-
turæ vrgenti ad humanitatem: quamquam fere violarem naturam, si quid clare de lege
nossem. Hæc sane ipsa est quæstio, ad quam oportet Apostolicæ successionis auctori-
tatem respondere simpliciter & clare, & hoc ipsum quod in omnibus, Alexandrum conue-
nit censere Episcopum, an non?] hæcenus ad Theophilum de Alexandro Episcopo Synes-
ius, cuius^a ad eundem Theophilum eadem rogantis iterata petitio extat. Quod vero hanc
se dedisse epistolam tradit ad Theophilum scriptam post triennium a reconciliatione cum
Episcopis qui erant ex parte Ioannis: plane colligitur, ab eo hanc esse datam epistolam an-
no Domini decimo post quadringentesimum. Cumque de se fateatur in iisdem litteris,
cum eas scripsit, nondum annum habere in Episcopatu: eius electionem accidisse oportuit

^a Synes. epist. 67.

A tuit post biennium ab hoc tempore. agemus de ea suo loco, deq. rebus ab eodem Syne-
sio in Episcopatu præclare gestis.

Habes & hic, lector, symbola quædam communicationis illius, quæ peregrinam dixere
Patres, de qua superius, in recitata Synesij epistola satis expressa: nimirum quod cum illis, in
ijs quæ sunt naturæ, exhiberetur humanitas; in ijs autem quæ sunt diuinorum sacramento-
rum, seueritas seruaretur, comunicatis hospiti quæ ad victum sunt necessaria, negatis vero
quæ ad vsum pertinent sacramentorum. Porro communicatio peregrina inde nomen ac-
cepit, quod ea impertiri solet illis peregrinis, qui commendatitias litteras, quas antiqui
canones^a decreuissent, secum minime ferrent: quibus si muniti peregrinarentur, ab om-
nibus æque in omnibus & sacramentorum participatione recipi consueuerunt. At licet ista
curarit Theophilus, vt exules libere abire sinerentur; non tamen propterea meruit com-
munionem Romani Pontificis, a qua priuatus erat: nam ipse ab eo etiam illud requirebat,
vt nomen Ioannis in Diptycha restitueret: quod facere numquam consensit, vt suo loco
pluribus dicendum erit.

COMMUNI-
CATIO PE-
REGRINA.

^a Apost. can. 34.
Concil. Amioch.
c. 7.

Hoc eodem anno Honorius Imperator, qui seueris edictis hæreticos in Africa constitu-
tos Manichæos & Donatistas^b exagitarat, nouo dato rescripto ad Porphyrium Procon-
sulem Africa, liberos illos pœnis omnibus esse decernit, qui relicta hæresi, ad fidem Ca-
tholicam se conuerterent. Alia insuper ad eundem data lege^c, priuilegia concessa Ca-
tholicis Ecclesijs stabilivit. Sed & sub eodē suo ipsius Consulatu septimo, aduersus eos qui
abstrahunt fugientes ad Ecclesiam, vt maiestatis criminis rei haberentur, ad Iouinum Præ-
fectum Prætorio rescripsit, vt ex sancti Gregorij Papæ epistola ad Ioannem Defensorem
data apparet, vbi eadem sanctio recitatur his verbis^d: Fidei ac deuota præceptione san-
ctus, nemini licere ad sacrosanctas Ecclesias confugientes abducere. Sub hac videlicet
definitione, vt si quisquam contra hanc legem venire tentauerit, sciat se maiestatis crimi-
ne esse retinendum. Data Kalendis Aprilis, Honorio septies cum Theodosio tertio Cons[ul].
hæc apud Gregorium: ex quibus habes quod emendes in Codice Iustiniano, vbi^e eadem
sanctio sub duobus Constantijs Consulibus, seu Constantino & Constantio, data legitur:
qui quidem Consules nequaquam reperiuntur sub Imperio Honorij, a quo idem datum es-
se rescriptum, inscriptus titulus docet.

LEGES HO-
NORII CON-
TRA HAERE-
TICOS.

bl. 41. de he-
ret. Cod. Theod.

c. l. 38. de Epist.
& cleric. Cod.

Theod.

d Greg. lib. II.
epist. 54.

CRIMEN MA-
IESTATIS,

INFRINGERE

IVRA ECCLE-
SIÆ.

e. l. 2. c. de his
qui confug. ad

Eccles.

Hoc eodem anno Vuandali & Alani alijs coniuncti barbaris, qui (vt dictum est) anno
superiori pridie Kalendas Ianuarij, transito Rheno, in Gallias irrupere, eandem infelici-
ter incurfantes depasti sunt. Cuius anni clades a S. Hieronymo in epistola hoc anno ad
Ageruchiam data, ita recensetur his verbis^f: Præsentium miseriarum pauca percurram.

IRRUPITIO
BARBARO-
RVM IN GAL-
LIAS.

f Hieron. epist.
II.

D Quod rari hucusque residemus, non nostri meriti, sed Domini misericordiæ est. Innume-
rabiles & ferocissimæ nationes vniuersas Gallias occuparunt. Quicquid inter Alpes & Py-
renæum est, quod Oceano & Rheno includitur, Quadus, Vuandalus, Sarmata, Alani,
Gipedes, Herculii, Saxones, Burgundiones, Alemanni, & (o lugenda Respublica!) hostes
Pannonij vastarunt. Etenim Assur^g venit cum illis. Maguntiacum nobilis quondam ci-
uitas capta atque subuersa est, & in ecclesia multa hominum millia trucidata. Vangiones
longa obsidione deleti. Rhemorum vrbs præpotens, Ambiani, Attrebatæ, extremiq. ho-
minum Morini, Tornacus, Nemetes, Argentoratus, translati in Germaniam. Aquita-
niæ, nouemq. populorum Lugdunensis & Narbonensis prouinciæ, præter paucas vrbes, po-
pulata sunt cuncta: quas & ipsas foris gladius, & intus vastat fames. Non possum absque
lacrymis Tolosæ facere mentionem; quæ vt hucusque non rueret, sancti Episcopi Exu-
perij merita præstiterunt. Ipsæ Hispaniæ iam iamq. perituræ quotidie contremiscunt, re-
cordantes irruptionis Cymbricæ; & quicquid alij semel passi sunt, illæ semper timore pa-
tiuntur. Cetera taceo, ne videar de Dei desperare clementia.] hæc Hieronymus. Quod
autem inter alias Galliarum vrbiū clades Rhemos a Vuandalis referat deuastatos; in
eam sententiam me magis trahit, vt existimem, S. Nicasium eius ciuitatis Episcopum vna
cum sorore Eutropia & socijs esse martyrio coronatos, licet aliqui ad Hunnorum id refe-
rant tempora. quorum Acta passionis æque sub Vuandalis ipsos esse passos habet; sed plane
corrigenda in eo, dum Vuandalos Paganos fuisse tradunt, quos liquet fuisse Christianos.

g Psal. 82.

Quod autem ita afflictatas memorat Gallias, & eadem mala extimescentes Hispanias
S. Hieronymus tradat: plane hoc ipso anno se eam scripsisse epistolam, haud obscure de-
monstrat. Siquidem hic ipse est annus, quo, ex sententia Zosimi & aliorum, quæ dicta
sunt, in Gallijs acciderunt; quando & Vuandali cum Alanis iam cogitabant Hispanias.

DE TEMPO-
RE ILLATAE
CLADIS IN
GALLIAS.

Quod

Quod etiam confirmatur ex ijs quæ idem Hieronymus subdit his verbis: Olim a mari Pontico vsque ad Alpes Iulias non erant nostra quæ nostra sunt : & per annos triginta, fracto Danubij limite , in medijs Romani Imperij regionibus pugnabatur . Aruerunt præ vetustate lacrymæ : præter paucos senes , omnes in captiuitate & obsidione generati , non desiderabant , quam non nouerant , libertatem .] Cum igitur ita S. Hieronymus triginta numeret annos ex barbarorum irruptione , facta (vt suo loco ex Ammiano ^a superius dictum est) Valente quintum Consule cum Valentiniano Iuniore , anno Domini trecentesimo septuagesimo sexto , vsque ad tempus eius ab ipso scriptæ epistolæ ; plane hoc anno eam datam fuisse , apparet .

^a Ammian. lib. 31.

STILICHO ROMANI IMPERII PRODITOR.

Sed & hæc cuncta facta esse Stilichonis prodicione , præter illa quæ dicta sunt , hæc ex eodem S. Hieronymo auctore accipe : Quis (inquit) hoc credet ? quæ digno sermone historiarum comprehendent ? Romam in gremio suo , non pro gloria , sed pro salute pugnare ? Immo ne pugnare quidem , sed auro , & cuncta suppellectile vitam redimere ?] alludit ista dicens S. Hieronymus ad summam auri a Romanis opera Stilichonis Alarico perfolutam , sed pergit : Quod non vitio Principum , qui vel religiosissimi sunt , sed scelere semibarbari accidit proditoris , nempe Stilichonis , qui nostris contra nos opibus armauit inimicos] dum scilicet suavitati dari barbaris (vt dicemus anno sequenti) a Romanis stipendium . Et inferius idem post deploratum præsentem Imperij statum , ista ad eundem Stilichonem alludens , subdit : Et hæc ipsa quæ dixi , periculosa sunt tam loquentibus , quam audientibus , vt ne gemitus quidem liber sit : nolentibus , immo nec audentibus nobis flere quæ patimur .] hæc ipse , plane significans minime licuisse , timore Stilichonis habenas Imperij moderantis , publicas lugere miserias . Sed quomodo vindex tandem sequenti anno Olympius vir maxime pius insurrexerit , ipsumque Stilichonem occidendum curarit , dicemus anno sequenti .

Ne putes autem alium aliquem , quam Stilichonem , S. Hieronymum illis verbis insinulasse ; audi quid de eodem Rutilius ^b cecinit :

^b Rutil. Itiner. lib. 2.

*Quo magis est facinus diri Stilichonis acerbum ,
Proditor arcani qui fuit Imperij .
Romano generi dum nititur esse superstes ,
Cruelis summis miscuit ima furor .
Dumque timet quicquid se fecerat ipse timeri ,
Immisit Latia barbara tela neci .
Visceribus nudis armatum condidit hostem ,
Illata cladis liberiore dolo .
Ipsa satellitibus pellitis Roma patebat :
Et captiua , priusquam caperetur , erat .]*

hæc Rutilius , & alia quæ subdit aperte absque verborum inuolucro de Stilichone proditore ; de quo adhuc viuente hoc anno , quo S. Hieronymus eam scribebat epistolam , ne secreto quidem fari absque metu licebat .

^c Saluian. de re- ro iudicio lib. 6.

Sed quod ad Galliarum cladem pertinet , consentit utique S. Hieronymo Saluianus ^c , ubi ait : Non enim hoc agitur iam in Maguntiacensium ciuitate , quæ iam excisa & deleta est : non enim Agrippinæ ; sed quia hostibus plena : non agitur Treuirorum vrbe excellentissima ; sed quia quadruplici euerfione est prostrata , &c .] Quin & ipsam quoque tandem Tolosam captam a barbaris , deplorat Rutilius , ubi agit de suo Victorino Tolosano ^d :

^d Rutil. Itiner. lib. 1.

*Victorinus enim , nostræ pars maxima mentis ,
Congressu expleuit mutua vota suo :
Errantem Tuscis considerare compulit agris ,
Excolere externos capta Tolosa lares .]*

hæc Rutilius : qui & ipse iisdem barbaricis bellis coactus e Gallia patrio solo fugere , reuerfurus tandem per mare nauigans , Itinerarium illud suum metro cecinit . Eiectos autem fuisse Romanos magistratus a Gallis ipsis in barbaros arma fumentibus , testatur Zosimus ^e . Sed Saluianus luget suos Gallos (quod deterius est) hisce flagellis haud moribus emendatos , verum deteriores redditos esse : hæc autem ipsum fufius scribentem tu ipse consule . Nos vero iam ad anni sequentis res gestas enarrandas progrediamur ,

^e Zosim. lib. 6.

A Nno a Christo nato quadringentesimo octauo , Basso & Philippo Conf. Kalendis Maij , Arcadius Imperator offensi numinis indignationem ob Ioannis Chrysofomi persecutionem expertus , ex hac vita morbo subripitur , præmature quidem , annum tantum ætatis agens trigessimoprimum , cum imperasset vna cum patre annos duodecim , post obitum vero patris tredecim , menses tres , & dies quindecim . testantur hæc quidem de tempore obitus Prosper & Marcellinus in Chronicis , necnon Socrates ^a . Reliquit autem post se filios Theodosium , Pulcheriam , Arcadium , & Marinam .

ARCADIJ IMP. OBIVS.

^a Socrat. lib. 6. c. 21.

B Quod vero sciret Arcadius , Honorium fratrem sibi esse perinensum ; timens ne insidias post suum obitum Theodosio puerulo moliturus esset , eundem Regi Persarum , quocum foedus inierat , commendatum reliquit : de quo apud Ioannem diaconum , qui Paulus falso inscribitur , ex Theophane hæc habentur ^b : Arcadius itaque cum se mori cerneret , videns Theodosium filium paruulum esse (erat enim annorum octo) consideransque ne a quoquã insidijs appeteretur (hunc Imperatorem appellat *) ei curatorem per testamentum fore statuit Isdegerdem Regem Persarum . Isdegerdes autem Arcadij testamento suscepto , paceque sine inuidia erga Romanos vsus , Theodosio Imperium conseruauit ; & Antiochum quemdam mirabilem ac rationabilem virum ei tutorem & pædagogum mittens , hæc Romano Senatui scribit :

^b Paul. diacon. lib. 13.

* appellauit etiam

C Arcadio dormiente , meque curatorem filij constituite , qui suppleat locum meum direxi . Ne quis ergo insidias puero conetur ; ne proeliũ intolerabile cõtra Romanos exurgat .] hætenus epistola . subdit his auctor : Antiochus vero cum Constantinopolim venisset , ab Honorio * Imperatore libenter susceptus est .] legatus hic ad Honorium Romã a Rege Persarum etiam missus creditur ad eum cum Theodosio conciliandum , quem sciebat iustis de causis fuisse in Arcadiũ valde commotum . Postquam vero (inquit Sozomenus ^c) Arcadius esset mortuus , Honorius commiseratione ductus , qua fratris filium prosequeretur , Constantinopolim reuerti properabat , vt fidos Præfectos constitueret ipsius tum saluti , tum Imperio : nam cum eum filij loco haberet , verebatur ne quid illi accideret , qui propter iuuentutem insidijs esset expositus . At vero iam tum itineri accinctum Honorium Stilicho hortatur , vt in Italia maneret ; id plane necessarium esse asserens , quandoquidem tũ Arelati Constantinus quidam tyrannidem inuasisset .] hæc Sozomenus : qui addit , destinatum fuisse Stilichonem cum exercitu mitti in Orientem ; sed detectis eius insidijs , quibus filio Eucherio parabat Imperium , fuisse retentum . Sic igitur factum est , vt cum ope Regis Persarum , tum Honorij Imperatoris , res Orientalis Imperij in tuto fuerint collocatæ . Theodosio puero insuper (vt Socrates ^d tradit) accessit Imperij curator Anthemius Præfectus . huius autem quantæ essent vna cum pura religione virtutes , superius dictum est , cũ de ipsius egimus Consulatu . Accessit postea ad regimen Imperij maior natu soror Pulcheria , cum grandioris ætatis effecta est ; quam tempore obitus patris Arcadij nonnisi annorum fuisse ætatis decem , Marcellino auctore liquet .

REGIS PERSARVM LIT- TERARVM PRO THEODOSIO.

* Theodosio

^c Sozom. lib. 9. c. 4.

D fuisse Stilichonem cum exercitu mitti in Orientem ; sed detectis eius insidijs , quibus filio Eucherio parabat Imperium , fuisse retentum . Sic igitur factum est , vt cum ope Regis Persarum , tum Honorij Imperatoris , res Orientalis Imperij in tuto fuerint collocatæ . Theodosio puero insuper (vt Socrates ^d tradit) accessit Imperij curator Anthemius Præfectus . huius autem quantæ essent vna cum pura religione virtutes , superius dictum est , cũ de ipsius egimus Consulatu . Accessit postea ad regimen Imperij maior natu soror Pulcheria , cum grandioris ætatis effecta est ; quam tempore obitus patris Arcadij nonnisi annorum fuisse ætatis decem , Marcellino auctore liquet .

CVRATORES ORIENTALIS IMPERII. d Socrat. lib. 7. c. 1.

E Quod vero ad Persarum Regem pertinet Isdegerdem : ad centum annorum spatium sanctum fuisse foedus inter ipsum atque Romanos , Sozomenus ^e tradit . Ex quo quidem non id tantum factum est , vt securitati Imperij bene prospectum esset , sed & propagandæ in Perside fidei ianua aperta fuerit . Nã Socrates ^f : Eodem (inquit) tẽpore Christiana religio forte in Perside vehementer amplificata est tali de causa . Inter Romanos & Persas crebri legati mittuntur , variæque incidunt causæ , cur tam frequentes alteri ad alteros obeant legationes . Itaque id temporis necessitas postulabat , vt Maruthas Episcopus Mesopotamiæ , de quo paulo ante facta est mentio , ab Imperatore Romano ad Regem Persarũ mitteretur . Rex quoniam eum virum pietate singulari præditũ esse animaduertebat , in magno honore habuit , & tamquam homini re vera diuino animum cõpit attendere .] hæc Socrates . Sed de Marutha in memoriam reuoca , hunc ipsum fuisse Constantinopoli , cum conuentus ille ad Quercũ contra Chrysofomum habitus est ; qui quod nouus esset homo , ab aduersarijs Ioannis Chrysofomi in eandem Synodum , quæ speciem habebat pietatis , abductus est , sed damno sane ipsorum : nã Cyrini pedem nesciens calcans , ex eo miser ille (vt dictum est) infeliciter cõsumptus obiit . Hunc postea pro S. Ioãne Chrysofomo stetit , eius litteræ ad

FOEDVS CEN- TVM ANNO- RVN ICTVM CVM PERSIS. c Sozom. lib. 9. c. 4.

^f Socrat. lib. 7. c. 8.

DE MARTH- A EPISCO- PO LEGATO AD PERSAS.

a Chrysof. epist.
14.

Olympiadem haud obscure significant: per quē ipsum Chrysoftomum, licet exul esset, Persarū conuersionem tentasse, certum est. nam in epistola ad Olympiadem ita de eo^a: Marutham Episcopū, quantum in te fuerit, curare atque omnibus officijs complecti ne desinas, ut eum e barathro extrahas (*passus fortasse carcerem fuit ob communicationem cum ipso Chrysoftomo*) nam eius opera ob Persidis negotia magnopere egeo. Atque si a te fieri potest, ex eo intellige, quidnam illic ipsius studio atque opera perfectum sit: & cur istuc profectus sit, fac sciam: & num ei duas epistolas, quas ad eum misi, reddideris, fac me velim certior. Quod si rescribere grauetur: saltem quid illic profectum sit, tibi exponat; & numquid rursus eodem proficiscens, praestiturus sit. nam ego hac de causa ipsum conuenire studebam.] hęc Chrysoftomus de Marutha: quibus intelligas, per eum conuersionem Persarum ipsum Chrysoftomum iam procurare cœpisse. quomodo autem res bene cesserit, Socrates superioribus ista subdit^b: Quæ res (*nempe Studium Regis Persarum erga Marutham*) animos Magorum, qui apud Regem multum valere solent, admodum irritauit. Nam metuerunt non nihil, ne Maruthæ suasu Rex Christi fidem acciperet. Etenim diuturnum capitis illius dolorem, quem Magi curare non poterant, Maruthas precum subsidio curauit. Proinde Magi fallaciam, qua Regem ludificentur, excogitant. Ac quoniam Persæ ignem pro Deo colunt, & Rex quidem ipse ignem perpetuo ardentem in domo quadam venerari solet; subter terram hominem abdunt; eumque tempore quo Rex preces facere consueuerat, has voces emittere faciunt: Regem e regno extirbandum esse; impie enim propterea agere, quod sacerdotem Christianorum diuinum existimabat. Quæ cum Isdegerdes adiuisset (hoc enim Regi nomen fuit) tametsi Marutham reuereretur, tamen ob eam causam ab se amandare constituit.

b Socr. lib. 7.
c. 8.
CHRISTIANA RELIGIO IN PERSIDE PROPAGATA.

A MARUTHA MAGORVM IMPOSTVRAE DETECTAE.

Tum Maruthas, homo vere diuinus, in precibus se penitus defixit: unde fallaciam & dolum Magorum plane deprehendit. Itaque sic Regem alloquitur: Ne illudaris, o Rex: sed domum ingredi: ac cum vocem audieris, terra defossa, dolum facile deprehendes: nam ignis non loquitur, sed hoc fit machina quadam ab hominibus ad eam rem comparata. Maruthæ Rex morem gerit: in domum, ubi ignis perpetuo ardebat, denuo ingreditur. simulatque vocem iterum audit, terram iubet defodi. Ita qui vocem illam, quæ a Deo edi putabatur, emiserat, deprehensus est. Quocirca Rex ira admodum excandescens, decimum quemque ex genere Magorum capite obtruncari mandat. Quo facto; dixit Maruthæ, ut ubi vellet, ecclesias ædificandas curaret. Hac de causa religio Christiana apud Persas vehementer creuit. Tum Maruthas decedens ex Perside, Constantinopolim venit. Exiguo tempore post in Persidem legationis obeundæ causa reuertitur. Magi alias de integro fallacias excogitant, quibus Regis animum ab eo amplexando auerterent. Malum quemdam odorem, dedita opera comparatum, in loco quodam ad quem Rex solet accedere, diffundi curant; eumque diffusum esse a Christianis, falso criminantur.

Verum Rex, qui Magos iam dudum habuerat suspectos, ubi illius facinoris auctores diligenter peruestigasset, perspicue deprehendit eos ipsos Magos illum malum odorem de industria rursus effecisse: quapropter complures illorum iterum graui multauit supplicio; Marutham permagna obseruantia coluit; ac Romanos amare plurimum, eorumque amicitiam magnopere amplecti cœpit: parumque abfuit, quin, cum Maruthas vna cum Ablato Persidis Episcopo aliud etiam specimen fidei Christianæ palam edidisset (vigilijs enim & precibus ambo sedulo vacantes, dæmonem, quo Regis filius agitabatur, expulerunt) Christianus factus fuisset: verum mors ante eum oppressit, quam plene Christianus euaderet. quo mortuo, filius eius Bararanes regno potitus est, cuius temporibus (sicut a me dicitur paulo inferius) fœdera inter Romanos & Persas violata fuere.] hætenus Socrates. Porro Maruthas magnæ sanctitudinis nomine gloriosus ex hac tandem vita ad Deum, de perfunctis honeste laboribus præmia recepturus, abscessit: cuius quidem insignis redditum nomen tam Græcis quam Latinis publicis notis^c inter sanctos receptum anniuersaria memoria in Ecclesia perseuerat. Sic se habuere res Orientis.

c Martyrol. Rom. die 4. Decembris.

Ceterum res Occidentalis Imperij Stilichonis insidijs admodum turbatae sunt: qui enim pluribus annis occultarat in animo prodicionem Imperij, & aliquibus interdum signis patefecisset; iam aperta luce, totoque (ut dicitur) cælo, proditor Honorij Imperatoris apparuit, atque meritas pœnas luit. Hęc autem quomodo se habuerint, antiquorum scriptorum sunt testificatione prodenda. Atque primum illud, prodigiose nimis prodicionem Stilichonis bruta quoque elementa testari, immo & clamare viva esse: etenim Marcel-

OCCIDENTALIS IMPERII ABRVMNAE.

A linus in Chronico sub huius anni Consulibus hæc ait: Romæ in Foro Pacis per dies septem terra mugitum dedit.] Sed iam prodicionis Stilichonis reuoluamus inuolucra. Insuper uiebat Alaricus Gothorum Rex studijs Stilichonis, quocum pluribus prælijs sæpe coluferat: nam cum eum obtinere facillime potuisset, & iam (ut dictum est superius) obtinuisset, eundem apud Pollentiam liberum abire sinit; eundemque quasi pro Romano militaturum Imperio, publicis stipendijs aluit, ea specie, quasi eo usus iam esset ad inuadendam ditonem Arcadij Imperatoris. At quid tandem accidit? dicemus summatim in primis ex Paulo Orosio, qui sui temporis res gestas sincere perstrinxit, cum illatam cladem per Stilichonem in Romanum Imperium ita breuiter narrat^a:

a Oros. lib. 7. c. 38.

Interea Comes Stilicho, Vuandalorum imbellis, auaræ, perfidæ & dolosæ gentis genere editus, paruipendens quod sub Imperatore imperabat, Eucherium filium suum, sicut a plerisque traditur, iam inde Christianorum persecutionem a puero priuatoque meditantem, in Imperio quoquomodo substituere nitentur. Quamobrem Alaricum, cunctamque Gothorum gentem pro pace optima & quibuscumque sedibus suppliciter ac simpliciter orantem, occulto fœdere fouens, publice autem & belli & pacis copia negata, ad terendam terendamque Rempubicam referuauit. Præterea gentes alias copijs viribusque intolerabiles, quibus nunc Galliarum Hispaniarumque prouinciæ premuntur, hoc est, Alanorum, Sueduorum, Vuandalorum, ipsoque simul motu impulsorum Burgundionum ultro in arma sollicitans, deterso semel Romani nominis metu, suscitauit eas interim ripas Rheni quater, & pulsare Gallias voluit; sperans miser sub hac necessitatis circumstantia, qua & extorquere Imperium a genero posset in filium, & gentes barbaræ tam facile comprimi quam commoueri valerent.

MOLITIONES STILICHONIS ADVERSUS ROM. IMPERIVM.

C Itaque ubi Imperatori Honorio, exercituique Romano hæc tantorum scelerum scena patefacta est, commoto iustissime exercitu occisus est Stilicho, qui ut vnum puerum purpuram indueret, totius generis humani sanguinem dedit. Occisus est & Eucherius, qui ad conciliandum sibi fauorem Paganorum, restitutione templorum, & euersione ecclesiarum imbuturum se regni primordia minabatur. paucique cum ipsdem satellites tantorum molitionum puniti sunt. Ita minimo negotio, paucorum pœna, ecclesiæ Christi cum Imperatore religioso & liberatae sunt, & vindicatae.] hucusque Orosius, rem gestam breui compendio perstringens potius quam historico more describens.

At nos quæ hinc inde a diuersis mutuati sumus antiquis auctoribus, suo ordine recensebimus: atque illud in primis, quod habet Zosimus, Alaricum legatos misisse ad Stilichonem, quibus stipendia suis militibus petijt ob moras in Epiro contractas, cum expectaret mitti in Orientem. Cum Stilicho consulturus ea de re Honorium Imp. Romam concessit. Honorius vero in Palatium conuocato Senatu, quid agendum, rogat Patrum sententias, num pecunia illi danda, vel bello aduersus eundem Alaricum decernendum. Egit Stilicho in Senatu pro Alarico: ex cuius sententia eidem decreta sunt pro redemptione pacis quatuor milia librarum auri, resistente tamen Lampadio V. C. qui patria libertate illud in faciem Stilichoni obiecit, dicens: Non est ista pax, sed pactio seruitutis. Qui, simulac Senatus dimissus est, veritus eius potentiam, in proximam ecclesiam Christianorum confugit. Cum postea, nonnullis inter hæc agitatis, Olympius in Stilichonem, ceu proditorem Imperij, animum Honorij Imperatoris commouit: eiusque opera factum est, ut socij in magistratus Stilichoni studiosos comoti, in singulos insurgentes, eos occiderent. Sed & Stilicho, cuius præcipue vita appetebatur, cum se Rauennam vna cum suis barbaris satellitibus contulisset: rebellante Saro barbarorum duce, occisusque ab eo satellitibus Stilichonis; ipse sibi timens, intempesta nocte ad ecclesiam confugit. Hic obserua quantum delatum fuerit Ecclesiasticæ immunitati; cū licet perduellis Imperij & proditor Imperatoris ac proditor Orbis in ecclesia sibi confugium parauisset, nullus tamen eum inde vi abstrahere ausus est. Vigebat recens lata lex Honorij pro Ecclesiastica immunitate, anno superiori (ut vidimus) data, qua reum fecerat maiestatis, si quis fugientem ad ecclesiam abstraxisset. Sed & accidit quidem congrue (sicut de Eutropio dictum est) ut qui violare ius Ecclesiæ tempore S. Ambrosij Stilicho non est veritus, idem ipse necessitate compulsus confugerit ad ecclesiam, & ius pariter Ecclesiæ implorarit. Ita Deus superbos in res sacras cornua erigentes deprimere consuevit.

AVRO PAX REDEMPTA.

Sed quomodo qui non vi est ab ecclesia auulsus, dolo tamen passus est sponte se inde deduci, accipe. Vbi autem illuxisset dies (subdit his Zosimus^b) ingressi sunt milites ecclesiam; & Episcopo præsentem, sacramentis ei fide facta, non imperatum esse sibi a Principe ut eum neca-

b Zosim. lib. 5.

STILICHO
RAVENNAE
OCCIDITVR

a Zosim. lib. 5.

OLYMPIVS
DVX INIQVE
CARPITVR A
ZOSIMO.b Aug. epist. 124.
129.STILICHO-
NIS MORTE
BENE CON-
SVLTVM EG-
LESIAE.c l. 20. de panis
c. Theod.SANCTIONES
HONORII IN
CAUSA STI-
LICHONIS.d l. 20. de bonis
proscr. c. Theod.e l. 21. de bonis
proscr. c. Theod.f l. 22. de bonis
proscr. c. Theod.g l. 1. de Lit. &
iuner. custodia.
c. Theod.

rent, sed tantum vt custodirent: quam primum egressus ex ecclesia sub custodia militū esse coepisset, altera ex Honorio Imperatore reddebantur ab eo qui priores attulerat littera, quibus in litteris Stilichonis in Rempublicam delictis poena capitis irrogabatur.] Sic itaque ductus Stilicho, capite truncatus est ab Heracliano, hoc anno sub Consulatu Bassi atque Philippi, decimo Kalendas Septembris: cum inter haec Eucherius Stilichonis filius fuga lapsus, Romam se contulit; cuius occiso, necnon Serenae matris & aliorum anno sequenti contigit, quo nos de iisdem acturi sumus. Haec omnia ex Zosimo^a, quod ex alijs, qui ita prolixè res gestas fuerint profecuti, accipere minime licuerit: quem scimus priuatis studentem affectibus, pro animi sententia res interuertere, dum quem omnes perduellem ac proditorem Imperij Stilichonem fugillant ac damnant, ipse laudibus praedicat; contra vero Olympium pietate insignem virum, vindicem diuturnae proditiois & proditoris, hypocrisis infamat, dum de eo sic orsus est dicere: Olympius oriundus e Ponto Euxino, splendida quadam in praetorio militia donatus; qui sub specie Christianae religionis magnam intra se malitiam tegeret; atque hominem se frugi simulans, cum Principe colloqui frequenter soleret, &c.] sed quid boni de quoniam Christiano vniquam locutus est Zosimus? Ceterum scimus Olympium hunc a S. Augustino^b duabus ad eum datis epistolis (de quibus proxime dicturi sumus) mirifice praedicari, cum & ipse eundem Augustinum vt parentem coleret, quem longe positum litterarum internuncio saluaret.

At de his summam agens Marcellinus Comes in Chronico, eiusmodi elogio Stilichoni extrema perfoluit: Stilicho Comes (cuius duae filiae Maria & Thermuntia singulae uxores Honorij Principis fuere, vtraque tamen virgo defuncta) spreto Honorij regno, regnum inhians, Alanorum, Sueuorum, Vuandalorumq. gentes donis pecunijsq. illectas contra Honorij Imperium excitauit: Eucherium filium suum Paganum, & aduersus Christianos insidias molientem cupiens Caesarem ordinare, cum eodem Eucherio, dolo suo detecto, occisus est.] haec ipse: id etiam & post Orosium nuper recensitum reliqui omnes. Optime igitur consultum est Christi Ecclesiae nece Stilichonis, cuius proditioe, in Ethnicum hominem, persecutionem iam adornantem, Imperium Romanum deferendum esset: quod ne quando fieret, opportune anteuertere conatus est dux Christianus Olympius, zelo astuans pietatis.

Sublatis iam de medio Stilichone atque eius satellitibus magistratibus insignitis, Honorius Imperator complures ad haec spectantes hoc anno contra ipsos proscriptos perduelles Imperij edidit sanctiones, quas singulas ad rerum gestarum cognitionem spectantes nos hic seruato ordine temporum describemus. earum prima est illa data vigesima quinta Septembris, his verbis^c:

Si quis ex proscriptorum numero Comitatum nostrae serenitatis, siue moenia aeternae Urbis intrauerit; deportatione plectetur. Dat. X. Kal. Octobris, Basso & Philippo Consf.] Post biduum vero ita de bonis proscriptorum ad Theodorum Praefectum Praetorio^d:

Proscriptorum, satellitumq. fortunas Aerario nostro iubemus accedere. Idemq. per agros, per cuncta domicilia titulos nostrae serenitatis affigi praecipimus. Quicquid sane ab eorum procuratoribus ex praediorum fructibus congregatum est, largitionibus nostris protinus copuletur: ne, si iussa nostra aut dissimulatione neglexerint, aut colludio praetermiserint, supplicium exilij pariter & proscriptionis sustineant. Dat. VIII. Kal. Octob. Mediol. Basso & Philippo Consf.] Mense autem Octobris ad eundem Praefectum Praetorio Theodorum haec de bonis Stilichonis^e:

Qui in facultates Stilichonis & actus videntur esse versati, vel ex iisdem facultatibus aliquid subtraxisse, vel aliquid rapuisse; omnifariam reddant. Dat. VIII. Kal. Nouembris, Basso & Philippo Consf.] Mense vero Nouembris ita ad eundem de fautoribus Stilichonis^f:

Qui suas opes praedoni publico, vel eius filio, ceterisq. satellitibus dederunt vel iure, vel corpore, quibus ille usus est ad omnem ditandam inquietandamq. barbariem: his omnem repetendi viam iubemus esse praclusam. Dat. X. Kal. Decembr. Rau. Basso & Philippo Consf.] Mense vero Decembris ita ad eundem Theodorū Praefectum Praetorio^g:

Hostis publicus Stilicho nouum atque insolitum repererat, vt littora & portus crebris vallaret excubijs, ne cuiquam ex Oriente ad hanc Imperij partem pateret accessus. Huius iniquitate rei moti, & ne rarior sit diuersarum mercium commeatus, praecipimus hac sanctione, vt littorum desinat ac portuum perniciofa custodia, & eundi ac redeundi libera sit facultas. Dat. IV. Idus Decembris, Rauennae, Basso & Philippo Consf.]

Fuit

A Fuit quidem illud in his agendis propositum Stilichonis, vt occuparet milites in littorum ac portuum custodia, atque penuria graui affligeret Romanum Occidentis Imperium; vt sic vndique languescens viribus, sibi cum suis barbaris foederatis illud inuadendi ac potiundi facilius aditus pateret. Sed & illud quoque ex Senatusconsulto factum in Stilichonem, quod aduersus alios tyrannos fieri consuevit; nimirum, vt publica quaeque atque priuata monumenta, quae in eius honorem fuissent erecta, penitus disijcerentur; vnde eidem dicatis statuis exturbatis, titulis appositum eius nomen abrafum fuit: quod quidem pluribus exemplis antiquae eiusdem Stilichonis docent inscriptiones, quae adhuc extant, & expuncto leguntur nomine Stilichonis.

Qui haec omnia in odium Stilichonis & Eucherij filij statuit Honorius Imperator, idem eos qui ipsos tyrannos insecuti essent, beneficijs afficiendos curauit. Etenim interfectorem Stilichonis Heraclianum Praefectura Africae prouinciae donauit; & Olympium, quem diximus totius operis architectum, Magistrum Officiorum creauit. haec quidem omnia Zosimus. Porro idem Honorius Imp. Palatium repurgauit ex ijs, quos fidei Catholicae aduersarios in eo Stilicho posuerat aulicos; ita ad eundem Olympium ea dignitate praeditum, necnon ad Valentem Comitem Domesticorum rescribens hoc anno mense Nouembris^a:

Eos qui Catholicae sectae sunt inimici, intra Palatium militare prohibemus. Nullus nobis sit aliqua ratione coniunctus, qui a nobis fide & religione discordat. Dat. XVIII. Kal. Decembris, Rauennae, Basso & Philippo Consf.]

Adgautus est S. Augustinus de noua dignitate collata Olympio, duabus ad eum hoc anno datis epistolis^b, cum de eius magistratu nuncium perlatum esset in Numidiam: quibus eidem Bonifacij Episcopi Cataquensis causam comendat. At ad posteriores scribendas litteras longe grauior impulit eum causa: illa nimirum, quod post obitum Stilichonis in Africa Gentiles & Donatistae falso rumore iactarent, latas contra se leges nequaquam ex voluntate extitisse Honorij Imperatoris, sed opera Stilichonis: & quasi earundem auctoritas vna cum ipso Stilichone esset extincta, in Catholicos insurrexerint, atque nonnullos etiam Episcopos necauerint. Cuius enormis sceleris causa conuenientes Episcopi Carthagine mense Octobris, legationem aduersus Paganos atque haereticos ad Honorium Imperatorem decreuere. cuius quidem Concilij atque decreti eiusmodi tantummodo extat monumentum intextum Concilio Africano his verbis^c:

C Basso & Philippo viris clarissimis Consf. tertio Idus Octobris, Carthagine. In hoc Concilio susceperunt legationem Restitutus & Florentius Episcopi contra Paganos & haereticos, eo tempore quo Seuerus & Macarius occisi sunt, & propter eorum causam Eudius & Theasius & Victor Episcopi caesi sunt.] haec ibi, cum alias antea ibidem mense Iunij sub iisdem Consulibus item Carthagine congregati Episcopi eadem ex causa contra eosdem tumultuantes ad Imperatorem legatum misissent Fortunatianum Episcopum. At reddendae hic sunt litterae Augustini ad eundem Olympium, quae de turbis ijs concitatis hoc anno in Africa, & legatis missis ad Imperatorem, narrationem habent intextam, & alia quae Annalibus plurimum conferunt. sunt huiusmodi^d:

Domino eximio & merito praestantissimo, multumq. in Christi charitate honorando filio Olympio Augustinus in Domino S. Quauis mox vt audiuimus te merito sublimatum, cum ipsa fama nondum nobis certissima esset, nihil aliud de animo tuo credidimus erga Ecclesiam Dei, cuius te veraciter filium esse gaudemus, quam quod tuis litteris mox aperuisti: tamen illis lectis, quibus vltro dignatus es, etiam si pigri & cunctantes essemus, exhortationem beneuolentissimam mittere, vt instruente humilitate nostra, per religiosam obedientiam tuam Dominus, cuius munere talis es, Ecclesiae suae iam iamque subueniat; maiore fiducia tibi scribimus, domine eximie, & merito praestantissime, multumq. in Christi charitate honorande filio. Et fratres quidem multi sancti collegae mei, grauius Ecclesia perturbata, profecti sunt pene fugientes ad gloriosissimum Comitatum: quos siue iam videris, siue litteras eorum ab vrbe Romana opportunitatis cuiusdam occasione acceperis: ego tamen licet nullum consilium cum eis communicare potuerim; non potui praetermittere per hunc fratrem & compresbyterum meum, qui vrgente necessitate pro salute ciuis sui, etiam media hieme, quomodocumque ad illas partes venire compulsus est; & salutare, & admonere charitatem tuam, quam habes in Christo Iesu Domino nostro, vt opus tuum bonum diligentissima acceleretur instantia: quo nouerint inimici Ecclesiae, leges illas, quae de idolis con-

CONSILIVM
STILICHO-
NIS.VLTORES OF-
FENSAB MA-
IESTATIS
PRAEMIO
DONATI.a l. 42. de haereti.
Cod. Theod.b Aug. epist. 124.
129.S. AVGVSTI-
NVS AD O-
LYMPIVM
SCRIBIT.c Concil. Afric.
sub c. 73.CONCILIVM
CARTHAGI-
NENSE AD
REPRIMEN-
DOS TYMVL-
TVANTES
HAERETICOSd August. epist.
129.S. AVGVSTI-
NI EPISTO-
LA AD OLYM-
PIVM.

fringendis, & hæreticis corrigendis, viuo Stilichone, in Africam missæ sunt, ex voluntate Imperatoris pijsissimi & fidelissimi constitutas: quo nesciente vel nolente factum, siue dolose iactant, siue libenter putant: atque hinc animos imperitorum turbulentissimos reddunt, nobisq. periculose ac vehementer infectos.

PRAETEXTVS
GENTILIVM
ET HAERETI
CORVM CON-
TRA CATHO-
LICOS.

Hoc autem quod petendo vel suggerendo admoneo præstantiam tuam, non dubito omnium per Africam collegarum meorum fieri voluntate: arbitrariq. quacumque primitus exorta occasione, facillime posse ac debere maturari: vt nouerint (sicut dixi) homines vni, quorum & aduersantium salutem requirimus, leges quæ pro Christi Ecclesia missæ sunt, magis Theodosij filium, quam Stilichonem curasse mittendas. Propterea quippe memoratus presbyter harum perlator, cum de regione sit Mileuitana, ab Episcopo suo, venerabili fratre meo Seuero, qui tuam mecum sincerissimam dilectionem multum salutat, per Hipponem regium, vbi ego sum, transire iussus est: quia cum forte simul essemus in magnis Ecclesiæ tribulationibus & perturbationibus, quærebamus occasionem scribendi ad eximietatem tuam, & non inueniebamus.

Iam quidem vnam epistolam miseram in negotio sancti fratris & collegæ mei Bonifacii Episcopi Cataquensis: sed nondum ad vos peruenerant grauiora, quæ nos vehementius agitent: quibus comprimendis, vel corrigendis, quemadmodum meliore secundum Christi viam consilio succurratur, commodius Episcopi, qui propterea nauigauerunt, cum tanta benignitate tui cordis acturi sunt; qui potuerunt communi consilio diligentius deliberatum aliquid ferre, quantum temporis permittebat angustia. Illud tamen, quo animus clementissimi & religiosissimi Principis erga Ecclesiam prouincia nouerit, nullo modo esse differendum; sed etiam antequam Episcopos, qui profecti sunt, videas, quàm primum tua præstantissima pro Christi membris in tribulatione maxima constitutis vigilantia potuerit, accelerandum suggero, peto, obsecro, flagito. Neque enim paruum in his malis solatium Dominus obtulit, quod te voluit multo amplius posse, quam poterat; quando iam de tuis multis & magnis operibus bonis gaudebamus.

Multum sane de quorundam neque paucorum fide firma & stabili gratulamur, qui ex occasione legum ipsarum ad Christianam religionem vel Catholicam pacem cõuersi sunt; pro quorum salute sempiterna nos in hac temporali vita etiam periclitari delectat. Propterea enim maxime ab hominibus nimium dureq. peruersis nunc inimicitiarum grauiores impetus sustinemus, quos nonnulli eorum nobiscum patientissime sustinent: sed plurimum infirmitati metuemus, donec discant, & valeant, adiuuante misericordissima gratia Domini, sæculum præsens & hominum diem robore cordis valentiore contemnere. Commitorium, quod misi fratribus Episcopis, si (vt puto) nondum ibi sunt, ab eximietate tua illis tradatur, cum venerint. Tantã quippe tui sincerissimi pectoris habemus fiduciam, vt, adiuuante Domino Deo nostro, non solum impertitorem auxilij te velimus, verum etiam consilij participem.] hætenus Augustini epistola ad Olympium Magistrum Officiorum, qua miserrimus Africanæ Ecclesiæ status anni huius exprimitur.

Nauauit quidem quàm diligenter operam Olympius, vt aduersus Donatistas in Africam Honorius Imperator rescriberet; quo significaret, quæcumque aduersus Donatistas & alios hæreticos, necnon Gentiles statuta essent, id ex sua sententia factum, firmum ratumq. in omnibus esse velle. sunt enim hæc rescripti verba ad Curtium Præfectum Prætorio:

Omnia quæ in Donatistas (qui & Montenses vocantur) Manichæos, siue Priscillianistas, vel in Gentiles a nobis generalium legum auctoritate decreta sunt, non solum manere decernimus, verum in executionem plenissimam effectumq. deduci. Ita vt ædificia quæque vel horum, vel Cælicolarum etiam, quæ nescio cuius dogmatis noui conuentus habent, Ecclesijs vindicentur. Pœna vero, lege proposita, veluti conuictos tenere debent eos, qui Donatistas se confessi fuerint, vel Catholicorum communionem refugerint scæuæ religionis obtentu, quamuis Christianos esse se simulent, &c. Dat. XVII. Kalend. Decemb. Romæ, Basso & Philippo Coss.] qua etiam die speciatim aduersus Gentiles eadem ex causa ita rescripsit idem Honorius Imperator ad eundem Curtium Præfectum Prætorio, prohibens etiam quæ Stilicho & eius filius Eucherus homo Paganus cultoribus idolorum indulserant. sic enim sanctio ipsa se habet:

Templorum detrahantur annonæ, & rem annonariam * iubente, expensis deuotissimorum militum profuturæ. Simulacra, si qua etiam nunc in templis fanisq. consistunt, & quæ alicubi ritu vel acceperint vel accipiunt Paganorum, suis sedibus euellantur: cum

hoc

A hoc repetita sciamus sapienter sanctione decretum. Aedificia ipsa templorum, quæ in ciuitatibus, vel in oppidis, vel extra oppida sunt, ad vsus publicum vindicentur. Aræ locis omnibus destruantur: omniaq. templa in possessionibus nostris ad vsus accomodos transferantur; domini destruere cogantur. Non liceat omnino in honorem sacrilegi ritus inferantibus locis exercere conuiuia, vel quicquam solemnitatis agitare. Episcopis quoque locorum hæc ipsa prohibendi Ecclesiastica manus tribuimus facultatem. Iudices autem viginti librarum auri pœna constringimus, & pari forma Officia eorum, si hæc eorum fuerint dissimulatione neglecta. Dat. XVII. Kal. Decemb. Romæ, Basso & Philippo Coss.] Quo etiam anno idem Imperator de Iudicio Episcoporum rescriptum a dedit; vt ratum firmumq. haberetur, quod ex consensu partium Episcopi iudicassent; a quorum sententia appellare minime liceret.

B Sed non prætereat, quod superiori lege vidimus Honorium cum Donatistis voluisse exagitari suo rescripto Cælicolas. quinam autem hi fuerint, est exquirendum. Mentio de Cælicolis est apud S. Augustinum in epistola ad Eleusium & alios, vbi hæc ad finem habet: Iam enim miseramus ad Maiorem Cælicolarum, quem audieramus noui apud eos baptisimi institutorem instituisse, & multos illo sacrilegio seduxisse; vt cum illo, quantum ipsius temporis patiebantur angustia, aliquid loqueremur.] hæc ipse ibi: an autem alibi de iisdem Cælicolis agat, non memini. Existimaui aliquando hos fuisse Gentiles in Africa, sic dictos a cultu Cælestis idoli Carthagine positi, de quo pluribus superius actum est. Sed quod (ex sententia Augustini) iisdem etiam baptizarentur, Christianitatem prætulisse visi sunt. Verum & quod vult alia eiusdem Imperatoris sanctio, hos cogendos ad Christianitatem seruandã; argumento plane est, fuisse Christianos, apostatarum tamen nomine

C censendos potius, quam hæreticorum. Quod itẽ tam in Codice Theodosiano, quã Iustiniano, nõ sub titulo de Hæreticis, sed de Iudæis ponantur Cælicolæ; cõstat eos minime fuisse ex Christianis hæreticos, sed apostatas. Igitur quantum colligere fas est ex dicta Honorij sanctione ad Iouinum Præfectum Prætorio data, illos apparet appellatos esse Cælicolas, qui ex Christiana fide transirent ad Iudaismum; ita tamen, quod cum scirent Iudaicum nomen abominabile cunctis esse, non Iudæi, sed Cælicolæ dici potius voluerint, nec sub Iudæorum degerent Patriarchis, sed alijs sibi propositis magistratibus, quos Maiores nominabant, vt ex S. Augustino apparet, necnon rescripto Constantini ad Euagrium, vbi ait: Hæc verba Iudæis & Cælicolis, & Maioribus eorum & Patriarchis volumus intimari, &c.] Patriarchæ enim ibi ad Iudæos, ad Cælicolas vero Maiores spectant, prout iisdem etiam a S. Augustino nominantur. Insuper quod idem S. Augustinus in commentario ad Quod-

D uult deum de hæresibus, relegens omnes quæ ab exordio Christi Ecclesiæ hæreses extitere, vsque ad hæresim Pelagianorum quæ post hoc tempus innotuit, nec ibi de hæreticis Cælicolis aliquam mentionem habeat: intelligi ex eo potest, hos apostatas fuisse potius quam hæreticos, eosdemq. in Iudæorum selectam classem esse reiectos. Qui præterea alius de Cælicolis sermonem habeat, ex veteribus inuenimus neminem. Sed ad eos spectat, quod post dies nouem a rescripto dato aduersus hæreticos atque Cælicolas, idem Honorius Imperator aduersus eosdem eiusmodi promulgauit edictum, quo Donatistas pariter & Iudæos noua tentantes, nempe Cælicolarum sectam introducentes, exagitaui, his verbis:

Donatistarum hæreticorum, Iudæorum noua atque inusitata detexit audacia, quod Catholicæ fidei velint sacramenta turbare: quæ pestis atque cõtagionis * ne latius emanet ac profluat, cauendum. In eos igitur, qui aliquid quod sit Catholicæ sectæ contrarium aduersumq. temptauerint, supplicium iustæ animaduersionis expromi præcipimus. Dat. VIII. Kal. Decemb. Basso & Philippo Coss.]

Porro cū hoc ipsam rescriptum ad Donatum datum legatur: illum hunc esse scias Donatū, qui hoc anno reperitur gessisse Proconsulatū in Africa: etenim sub huius itidẽ anni Consulibus aliud quod datum reperitur ad Donatū rescriptum, titulum habet appositū Proconsulatus Africae. Hæc idcirco voluimus adnotasse, vt intelligas hunc ipsum esse Donatū Proconsulẽ Africae, ad quem duæ extant S. Augustini epistolæ, cum rogat eū sic coercere debere Donatistas, vt tamen a gladio absteat: huncq. illum esse Proconsulem, cuius meminit in epistola ad Marcellinum. Dumq. hunc ipsum rogat idem Augustinus, vt obseruantia legum aduersus Donatistas latarum inuigilet, quas illi dicerent iam antiquatas esse; certum est respectum habuisse ad obitum Stilichonis, cum quo simul Imperatoris esse extinctas

IDOLOLA-
TRIA RESTI-
TUTA ABO-
LERI IVBE-
TUR.

a l. 9. de Episc.
audient.

b Aug. epist. 163.
IYDAEI ET
CAELICO-
LAR E DICTO
EXAGITATI.

c l. 12. C. de Ind.
& Cælic.

d l. 18. de Iudæis
& Cælic. C. Theod.

e l. 3. C. de Ind. &
Cælic.

f Aug. epist. 284.

g l. 44. de hæret.
Cod. Theod.
LEGES IN
HAERETICOS
*

h l. 19. de panis.
Cod. Theod.
i August. epist.
127. 128.

OLYMPII PI-
VM AC SEDV-
LYM OFFI-
CIUM.

a l. 43. de hæret.
Cod. Theod.

HONORIVS
RVRSVM EXA-
GITAT HÆ-
RETICOS ET
GENTILES.

b l. 19. de Pa-
gan. Cod. Theod.
*

tinctas leges Donatistæ iactabant, quod scilicet eas non voluntate Honorij, sed conatu A
Stilichonis latas esse ferrent. Huius Donati pietas plurimum ab Augustino laudatur^a.

Quod rursus ad latas ab Honorio hoc anno leges pertinet: post triduum a superiori edita lege, aduersus eosdem aliud rescriptum dedit^b, quo prohibet eos de religione disferere, proscriptione & exilij pœna condemnans qui secus fecerint. Tot autem simul paucorum dierum interstitio data rescripta aduersus Gentiles, Donatistas, atque Cælicolas, commendant officium egregie præstitum ab Olympio, curante summa celeritate perfici ea, quæ a S. Augustino litteris commendata acceperat, atque commonitorio certior factus fuerat.

At non in Occidente solum, ubi regnabat Honorius, sed & in Oriente Theodosius Imperator Iudæos pariter ritus Christianorum adulterantes eiusmodi data lege compescuit^c:

Iudæos quodam festiuitatis suæ solemnium Aman ad pœnæ quondam recordationem incendere, & sanctæ Crucis assimilatam speciem in contemptum Christianæ fidei sacrilega mente exurere, prouinciarum Rectores prohibeant, ne locis suis fidei nostræ signum immisceant, sed ritus suos infra contemptum Christianæ legis retineant: amissuri sine dubio permessa hæctenus, nisi ab illicitis temperauerint. Dat. III. Kal. Iun. * Basilio & Philippo Cons.] Intelligere puto te, lector, quid præsumpserint scæces hominum, Iudæi scelestissimi, nimirum crucifixum vna cum cruce incendere: & ne sacrilegi conuinci possent, illud prætexere consueuisse, se non Christum crucifixum, sed Aman^d Iudæorum hostem tali supplicio affectum, ob Dei gloriam repræsentare. Sed quod huiusmodi facinus Christianæ religionis verteretur ignominia; ne id viterius fieret, Imperator prohibuit. At quid admirandum Deus ostenderit his temporibus Constantinopoli de Iudæo paralytico per sanctum baptismum sanitati restituto, Socrates narrat his verbis^e:

Iudæus, qui a multis iam annis paralyti confictatus, in lecto decubuerat, cum omnia curationum & medendi genera, omneq. Iudaicas preces ac vota expertus, nihil plane inueniret remedij, tandem ad baptismum Christianorum confugit, pro certo persuasus huius tamquam veri medici adiumento se ad integram valetudinem restitutum fore: quæ res erat quamprimum Attico Episcopo Constantinopolitano significata. Ille igitur Iudæum articulis fidei instituens, & spem in Christum ei annuncians, iubet ad Baptisterium in lecto apportari. Iudæus paralyti oppressus, simulac baptismum sincere fide receperat, & ex lauacro baptismatis est elatus, confestim morbo liberatus est, & ad sanitatem restitutus. Hæc curatio diuina Christi virtute nostris temporibus hominibus declarata fuit: qua quidem re ex Gentibus quamplures ad credendum inducti baptismum receperunt: Iudæi autem quamuis signa & miracula quærent, signis tamen ad credendum induci non poterant.] hucusque Socrates; qui his de Sabbatio ex Iudæis oriundo, facto Nouatiano, sed schismate ob Episcopatum non adeptum resiliente, subiicit narrationem, & de nece Nouatianorum sese ex visione Sifinnij inuicem protrudentium. Porro ex Sabbatio Sabbatianos nominatos Nouatianos ab alijs schismate diuisos, rescripta Principum^f docent. Toleratos autem diximus Nouatianos, tamquam qui in reliquis de fide eadem cum Orthodoxis sentirent: sed Romæ ab Innocentio Papa primum expulsos esse, idem auctor affirmat^g.

Contigit inter hæc mori Porphyrium illum scelestissimum, qui post Flavianum (vt dictum est) sedem inuasit Antiochenam; cui, vt nefario intruso, numquam Romanus Episcopus communicare voluit. Quo defuncto, affulsit primus pacis radius post tot procellas Ecclesiæ Antiochenæ. Etenim communi omnium consensu eligitur Alexander, qui vno vinculo communicationis in vnum coniunxit qui erant ex parte Paulini iam a tempore (vt diximus) Concilij Alexandrini sub Iuliano Apostata (cum contra Meletium ipse Paulinus est creatus Episcopus) vna cum alijs qui erant ex parte Meletij, separatos ab inuicem quadragintaquinque iam annis: tot enim numerant ab eo Concilio vsque in præsentem annum. Si quis autem numeret a tempore resipiscentiæ Meletij, quando ex Ariano Catholicum se publice professus est, quocum (vtpote ab Arianis ordinato) communicare noluerunt Catholici, qui ab illo Magno Eustathio denominati erant Eustathiani (quod contigisse diximus anno a Christo nato trecentesimo sexagesimo) plane ad hunc vsque annum numerabit schismatis temporis annos quadraginta & octo. Quamobrem manifestum redditur, illapsum esse errorem apud Theodoretum, dum anni numerantur eiusdem diffidij octogintaquinque; quod quidem annorum spatium longe transgreditur tempora eiusdem

A eiusdem Alexandri Episcopi Antiocheni, & Innocentij Romani Pontificis, quorum sedium tempore ea contigisse omnes affirmant. Sed reddamus hic verba Theodoret^a: Durauit discordia octogintaquinque annos, ad Præfulatum videlicet Alexandri, omnibus laudis insignibus merito exornandi; qui Ecclesiæ Antiochenæ clauum obtinens, omnes indagare vias, & omne studium alacritatemq. animi conferre non destitit, quo concordiam constitueret, & membrum segregatum cum reliquo Ecclesiæ corpore conglutinet.] & alibi de eiusdem vitæ disciplina hæc habet^b:

Ecclesiam Antiochenam administravit Alexander, cuius piæ vitæ ratio pulchre cum Episcopatu consentiebat. Nam toto vitæ tempore ante susceptū Episcopatum in palæstra monastica contrito, cum plurimum se exercuisset, generosum athletam se plane declarauit: quippe tum oratione docuit alios, tum vitæ consuetudine orationem confirmauit.] hæc de eius vitæ instituto ante Episcopatum Theodoretus; qui quod subdit in laudem Porphyrij eius prædecessoris, a veritatis scopo longius aberrasse, sententia omnium eius temporis in Oriente scriptorum, maxime redarguitur. Subdit insuper hæc de eodem Alexandro: Diuinus autem Alexander seueræ vitæ disciplina, studio sapientiæ, egestate voluntaria, eloquentia, alijsq. denique Spiritus sancti donis admodum excelluit. Idemq. factionem Magni Eustathij causa inchoatam (quæ quo minus iam pridem esset cum reliqua Ecclesia denuo sociata, Paulinus impedimento fuit, & post eum Euagrius) sua persuasione & consilio cetero Ecclesiæ corpori adiunxit: & talem diem festum, qualem nemo aliquando viderat, ex insperato celebrandum curauit. Nam omnibus eadem fide consentientibus, in vnum collectis, tam sacris initiatis quam laicis, ad illorum conuentum accedit. Atque assumptis sibi qui cantare nouerant, vnoq. hymnorum concentu contexto, & porta quadam paruula ad Occidentem spectante, vsque ad maximum templum totam plateam compleuit hominibus: & fluuium rationis participem, similitudinem fluuij præterlabentis mire adumbrantem, effecit. Quæ cum Iudæi, Ariani, & Gentilium reliquiæ, quæ perpauca erant, viderent; gemere & lamentari cœperunt, quod alios iam fluuios in ipsam Ecclesiam quasi mare illabi cernebant. Iste præterea primum Magni Ioannis nomen in tabulis Ecclesiæ inscribendum curauit.] hæc ipse. probe quidem. Sed quod ad Porphyrium, quem adeo laudat; rogo eum, quisnam e sacris tabulis nomen S. Ioannis Chrysoptomi oblitterauit? vt plane sua ipsius assertione conuincatur, ipsum quidem Porphyrium vt Ioannis persecutorem, non laudibus, sed ignominia fuisse dignum.

Quod autem Alexander Antiochenus Episcopus primus fuerit, qui in Ecclesiæ tabulis nomen Ioannis Chrysoptomi restituerit, quodq. in vnū coniunxerit Fideles omnes qui ex parte Paulini erant: fuit illi auctor Innocentius Romanus Pontifex. Etenim creatus Alexander Episcopus Antiochenæ Ecclesiæ, cum legatione ex more vna cum litteris mitteret ad Apostolicam sedem, quibus de sua ipsius electione Innocentium admoneret, peteretq. Catholicam communionem: ita postulatis ipsius annuit ipse Innocentius Papa, si tamen hæc quæ ab eo requirebat perfici, ipse Alexander impleret: ac primo quidem, vt qui a successore Paulini Euagrio ordinati erant, ipse reciperet cum ordinibus & honoribus: inde vero etiam nomen Ioannis Episcopi Constantinopolitani e tabulis sacris expunctū, cum honore (vt par erat) restitueret. Quæ omnia statim ex sententia Romani Pontificis quam studiosè Alexander impleuit, quo mereretur Apostolicæ sedis ac cum ea totius Catholicæ Ecclesiæ communicationem accipere. Declarat hæc quidem eiusdem Innocentij Papæ epistola ad Bonifacium scripta, quæ hæc primum habet de Ecclesia Antiochena & eius Episcopo^c:

E Innocentius Bonifacio presbytero. Ecclesia Antiochena, quam, priusquam ad urbem perueniret Romam, beatus Apostolus Petrus sua præsentia illustravit, velut germana Ecclesiæ Romanæ diu se ab eadem alienam esse non passa est. Nam missis legatis, ita pacem postulauit & meruit, vt & Euagrianos suis ordinibus ac locis intemerata ordinatione, quam acceperant a memorato, susciperet, & Ioannis sanctæ memoriæ vel clericos vel laicos in vnum colligeret atque congregaret. Promittens ipsius ciuitatis Episcopus frater meus Alexander, etiam si quis forte vel a nobis vel aliunde posterioris ordinationis ad eos venerit, se sine controuersia recepturum, ac nomen Episcopi memorati inter quiescentes Episcopos recitaturum. Cui rei nos noueris tradidisse manus, frater carissime, & eos in nostra viscera recepisse; ne diu membra, quæ requisierant sanitatem, ab vnitatem corporis haberentur aliena. Omnia vero quæ per ordinem gesta sunt, filius meus diaconus Paulus, harum scilicet portitor litterarum, dilectioni tuæ poterit enarrare; vt & gaudium

^a August. epist. 119.

^b l. 45. de hæret. Cod. Theod.

^c l. 18. de Iudæis Cod. Theod.

IYDAEORVM VEL ATVM SACRILEGIUM. * Ian.

^d Esther. 7.

^e Socrat. lib. 7. c. 4.

IYDAEVS PARALYSI PER BAPTISMVM CVRATVS.

^f l. 49. de hæret. Cod. Theod.

^g Socrat. lib. 7. c. 9. ALEXANDER SVCGEDIT PORPHYRIO.

^a Theodoret. lib. 3. c. 5.

^b Theodoret. lib. 5. c. 35.

LAVDÉS ALEXANDRI EPISCOPI ANTIOCHENI.

DE RESTITVENDO NOMINE IOANNIS CHRYSOSTOMI.

INNOCENTIVS AVCTOR PACIS ECCLESIAE ANTIOCHENAE.

^c Innocent. epist. 22. tom. 1. epist. Rom. Pont.

EPISTOLA INNOCENTII AD BONIFACIUM.

dium commune nobiscum habeas, & eos informes, qui pro Attici partibus interuenire consueuerunt.] hæc Innocentius ad Bonifacium legatione fungentem apud Theodosium Constantinopoli: quem illum putamus Romanæ Ecclesiæ presbyterum, qui post Innocentium secundus creatus est Romanæ Ecclesiæ Pontifex.

Innoc. epist. 18.

EPISTOLA
INNOCENTII
AD ALEXAN-
DRUM.

Ad ipsum vero Alexandrum Antiochenum Episcopum, qui scripserat de pace consecuta Ecclesiæ Antiochenæ, deq. Episcopis exulibus ad propria restitutis, & alijs ad perfectam in omnibus pacem conducentibus stabilitis, Innocentius ipse congratulatus ista rescripsit^a:

Apostolici fauoris gratia magno pacis vsque ad nos decore resplenduit, tantumq. lucis gaudiorumq. infulsit Fidelibus, vt dicentes Deo maximas laudes, maiores debere nos fateamur. Plurq. a Deo iucundati sumus, quod discussis omnibus lateribus actionum tuæ fraternitatis, ita totum pietate & patientia gestum cognouimus, vt in omnibus Dominum laudaremus: successumq. ipsum ideo præstitum tuis laboribus videamus, quod tota virtute pacis amator existens, eam requisitam inueneris, & repertam summa charitate tenueris, tum erga omnes, tum præcipue circa illos qui quondam Paulini atque Euagrij Episcoporum censiti fuerant nomine. Habeo summam votorum meorum, quod antiqui næui purgatio tuis temporibus, tuisq. meritis prorogatur: quorum etiam illos eiusdem nominis, qui in Italia meritum clericatus acceperunt, censui bono quietis gratiam retinere susceptam. Et quia noster compresbyter Cassianus gratum dixit tuæ fore dignationi, si meo consilio in ciuitate vestra clericatus ordinem ducere censerentur: statui propter beneuolentiam tuam, promissaq. memorati, vt inter ceteros sacerdotes, ministrosq. qui in ciuitate sunt, annumerentur, frater carissime.

Libenter præterea de Episcopis Helpidio atque Pappo cognoui, quod sine questione suas Ecclesias recuperauerint. Et multum in Gestis (vt subscripta testantur) sollicitus inquisiui, vtrum omnibus esset conditionibus satisfactum in causa beati & vere Deo digni sacerdotis Ioannis. Et cum per singula assertio legatorum ex voto completa esse fateretur: gratias agens Domino, communionem Ecclesiæ vestræ ita recepi, vt præ me feram, Apostolicæ sedis condiscipulos primos dedisse ceteris viam pacis, in qua firmatos vos nosq. Domini Christi ita benignitas amplexabitur atque communiet, vt nullo de cetero titillamento, vel leui cuiusquam contentiōnis pudore pulsetur.

DE CAUSA
ACACII EPI-
SCOPI BE-
ROEENSIS.

Scripta autem Acacij Episcopi, quoniam cum vestris sunt porrecta, suscepimus: ne per vestram iniuriam ille, qui olim a nobis suspensus fuerat, repudiaretur. Et tamen satis abunde, quæ in Actis statuimus, sicut dignanter relegere procurabis, quid in eius persona debeat custodiri: vt si per omnia vestris consilijs actibusq. tam sanctis se rogauerit esse communem, præstetur seni favore vestro, vestroq. iudicio communionis atque litterarum a nobis gratia prorogata. Subscripserunt Episcopi vigintiquatuor.] hætenus ibi. Acacius iste, ille est Berœensis Episcopus, haud pridem de S. Ioanne Chrysofomo (vt supra vidimus) pessime meritis: qui quod postularet Catholicam ab Innocentio Papa communicationem diu ob causam Chrysofomi interceptam; sic eam spondit ipse Pontifex, vt quæ seruanda imposuisset, impleret. ad quem hæc Innocentius^b ipse tunc scripsit:

Innoc. epist. 22.

EPISTOLA
INNOCENTII
AD ACACI-
VM.

Adgaudere litteris fraternitatem tuam de receptis Paulini & Euagrij Episcoporum clericis populisq. & de restitutis Helpidio atque Pappo coepiscopis percensuimus; & vel ferro receptæ pacis gratiam te fouere, postposita omni contentione, peruidimus. Vnde has ad præstantissimum fratrem & coepiscopum nostrum Alexandrum reddendas tuæ transmissimus vnanimitati: videlicet, vt si omnis inimicitia, omnis æmulatio tam de nomine sancti Ioannis mirandi Episcopi, quam de omnibus eiusdem communionis participibus a tua animositate discessit; has nostræ societatis recipias litteras, frater carissime, modo vt omnia quæ hic Actis firmata sunt, apud mediatorem nostrum amabilem Alexandrum, ore proprio (vt communicantem conuenit) fatearis. Vt enim nobis hæc vnanimittatis charitatisq. causa venerabilis est, sic inhæret sollicita, ne quid obliquum, aut successuum in quoquam residere cognoscat.] hæc ad Acacium. Vides, lector, apud vnum Innocentium agi, vt reconciliarentur per pœnitentiam qui in Ioannem deliquissent Orientales Episcopi; cuius & auctoritate iubentur relaxari, qui exilio mulctati erant Ioannis defensores Antistites: ipsoq. decernente, omnia ab aduersarijs irrita habentur. aduersus Ioannem Chrysofomum acta, quibus damnatus & abusus ex ordine fuerat eius Ecclesiæ Episcoporum.

Quod rursus ad Acacium spectat, constat in omnibus ipsum Innocentio paruissse, ac proinde

A inde Catholicam Romanæ Ecclesiæ communionem meruisse: quem apud Atticum Constantinopolitanum Episcopum laborasse liquet, vt ab eo redderetur Ioannis nomen in Diptycha, vt suo loco dicturi sumus. sed infelix, oborta postea Nestorij hæresi, aduersus Cyrillum & alios Orthodoxos fortiter dimicans, labem abolitam, quam ex persecutione in Ioannem agitata fœde contraxerat, duplo auxit.

At quid Atticus Constantinopolitanus, quidve Theophilus Episcopus Alexandrinus? parum sibi visi Ioannem viuentem ad obitum vsque hostiliter persecuti, etiam post eius obitum, in nomen eius iurato bello, obstinato animo confixere; adeo vt acciderit infeliciter Theophilum segregatum ab Ecclesiæ Romanæ communicatione nonnisi vltima hora respuisse, Atticum vero vix tandem post Theophili obitum consensisse ab Acacio stimulatam Ioannis nomen referre in catalogum eius Ecclesiæ Episcoporum, idq. post quadriennium, vt suo loco dicturi sumus. Inter hæc autem contigit, vt Maximianus Episcopus, pacis studiosus, apud Innocentium Papam litteris egerit, vt communicatorias litteras ad Atticum Constantinopolitanum Episcopum daret. At renuit id Innocentius facere, donec Atticus conditiones missas ad Alexandrum Episcopum Antiochenum impleret; atque ad eundem Maximianum Episcopum litteras reddidit^a. Porro hunc existimamus esse Maximianum Episcopum in Macedonia, ad quem vna cum alijs extat S. Ioannis Chrysofomi^b, cum exulasset, epistola. est eius quoque mentio in epistolis Innocentij ad Episcopos itidem Macedonia sub Consulatu Constantij, atque alia item data in causa Bubalij & Tauriani, cum ipse Maximianus Romæ fungeretur legatione. At Innocentij ad eum hoc tempore in causa Attici data litteræ sic se habent^c:

DE CAUSA
ATTICI EPI-
SCOPI CON-
STANTINO-
POLITANI.

Innoc. epist. 23.

Chrysof. epist. 163.

*Innoc. epist. 27.
et sup. epist. 6.*

Miramur prudentiam tuam, scripta ad Atticum Episcopum Constantinopolitanæ vrbis a nobis & prosecutione propria, & dato libello, qui subter annexus est, postulare: a quo nec missas vllas saltem epistolas ad nos, vel ad vestram Synodum vtique pertulisti. Idq. non petenti tribuendum existimes, quod vides deprecantibus, discussa ratione, concessum. Communio enim suspensa restituitur demonstranti causas, quibus id acciderat, iam esse deterfas, & proficenti conditiones pacis impletas. Quod neque apud vos, neque apud nos (vt prædixi) Atticus missis aliquibus suorum, vel dicere voluit, vel demonstrare completum, quemadmodum Antiochenæ Ecclesiæ frater & coepiscopus noster Alexander digna legatione & persecutus est, & probauit. Quibus omnibus vtique interesse dignatus, cognouisti quemadmodum singulatim omnia scriptorum nostrorum antehac de causa beatissimi Ioannis quondam Episcopi nostri discussim, vt quæ illi in omnibus satis euidenter ostenderint, vniuersa quæ apud Antiochiam fieri debuerint, fuisse completa. Quorum amplexati pacem, vtique fidem facimus, & magno tramite omnem eadem postulaturis ostendimus; si modo quæ discussa sunt atque completa, etiam ipsi se pro suo loco fecisse, vel compleffe, aliquando monstrauerint; communionemq. vt isti, legatione solemniter destinata, sibi rogauerint adhiberi. Expectamus ergo & professionem memorati de completis omnibus conditionibus, quas diuersis temporibus prædiximus, & petitionem communionis: vt recte & petenti & probanti se eadem mereri, reddamus, frater carissime. Nam de omnibus plenissimas ad sanctam nostrorum fratrum Synodum dudum litteras percepisti.] hætenus Innocentij litteræ de Attico: ex quibus intelligis, communionem suspensam, ac proinde multo magis excommunicatis, haud solere Romanum Pontificem reddere communicationem, nisi propositis ante impletis conditionibus, & emendatis erroribus illis, quorum causa communicatione interdici meruerant.

EPISTOLA
INNOCENTII
AD MAXIMI-
ANVM.

QUALITER
COMMUNIO
IMPERTIEN-
DA SIT.

E Ceterum non destitit post hæc Atticus crebras mittere legationes pro communionem Romani Pontificis promerenda; quam tamen numquam assequi meruit, quousque nomen Ioannis in sacrum indicem non restituit: quod tamen viuente Theophilo ipse præstare destitit, postea autem (vt dicemus) confestim impleuit. De qua quidem necessario præstanda conditione hæc habet Theodoretus^d: Quinetiam isto excellenti totius orbis terræ doctore mortuo, Episcopi Occidentis non prius cum Episcopis Aegypti & Orientis & Bosphori & Thraciæ communicare voluerunt, quam nomen illius sanctissimi viri in tabulas, quibus nomina Episcoporum mortuorum continebantur, retulissent. Atque Arsacium eius successorem ne salutare quidem dignati sunt. Atticum autem, qui succedebat Arsacio, quiq. sæpe legatos ad eos miserat, sæpeq. pacem postulauerat, postea tandem, cum Ioannis nomen in tabulis scripsisset, receperunt.] hæc ipse. Atque de his modo hætenus.

Theodoret. lib. 5. c. 34.

Hoc item anno, qui Vrbs obsidionem præcessit, Melania Romana vidua, de qua sæpe

supe-

MELANIA
RECEdit AB
VRBE.Pallad. in Lau-
fac. c. 33.MELANIAE
PROGENIES.b Pallad. in
Laufac. c. 33.c August. epist.
227.

superius mentio facta est, antiqui vaticinij ante annos quadringentos (vt ait Palladius) A editi memor, distractis prædijs, vna cum Melania nepte, Pinianoq. eiusdem Melaniæ viro, & Albina nuru, euasura cum illis imminentem Urbis cladem, Roma recedens, Hierosoly- mam se iterum contulit, vbi post dies quadraginta ex hac vita migravit. hæc ex Palla- dio^a, qui & tradit, eiusmodi prophetico oraculo ab ea Romæ euulgato, atque sapius in- eulcato, complures Romanorum ciuium Christianorum ad rerum temporalium contem- ptum inductos esse: consultius existimantes, amore Christi, spe supernæ retributionis pro- digere in pauperes suas diuitias, quam eas ad barbarorum prædam relinquere: quo nomi- ne, cum rei euentus verum probasset oraculum, immensas Deo gratias egere. Maior quo- que vis inerat ad hæc suadenda Melaniæ orationi, quod dicitaret (vt existimabat) vna cum Vrbe Orbem pariter ruiturum.

Quod autem idem Palladius ait, vna cum Melania recessisse Roma Melaniam Iuniolem B ipsius neptem, & virum eius Pinianum, necnon nurum Melaniæ Albinam: cognationem Melaniæ sic accipias. Filius eius vnicus illi relictus duxit vxorem Albinam, ex qua Palla- dius^b ait genitam esse Melaniam Iuniolem, Senioris Melaniæ neptem, quæ in matri- monium collocata est Piniano, cuius socrus Albina fuit: quod vero ei inhæreret lo- co matris, S. Augustinus^c ad ipsam scribens, Pinianum eius filium nominat, & frequen- ter his vti nominibus consuevit. Hic rursus attende, diuersam profus hanc Albi- nam nurum Melaniæ ab illa fuisse Albina matre S. Marcellæ, de qua sæpe S. Hierony- mus; quam ante plures annos ex hac vita migrasse, eiusdem S. Hieronymi testificatione didicimus. Quæ autem acciderint, cum hi, quos hoc anno ab Vrbe diximus recessisse, in Africam traiecerunt, sequenti anno pro ratione temporis dicturi sumus. Sed hic Pal- ladium corrige, dum ait Melaniæ filium valde iuuenem comitatum esse proficiscentem C Melaniam in Siciliam vsque: nam quomodo valde iuuenis, cum constet ante annos circi- ter quadraginta Melaniam Seniolem viduam esse relictam? vel quomodo in Siciliam vsque eam tantum comitatus, qui cum illis nauigauit in Africam, vbi & defunctus est? id constat ex litteris Augustini, atque Paulini, de quibus anno sequenti dicturi sumus: ex quibus longe verior de rebus gestis Melaniæ ac Piniani & sociorum historia accipitur, quam ex Palladio, qui nullam penitus de Africa habuit mentionem, quo hos omnes anno sequenti esse profectos liquet, atque ibi diutius commoratos.

IESV CHRISTI

ANNVS

409.

INNOCENTII PAP.

ANNVS

8.

HONORII 15. IMPP.

THEODOSII 2.

D

d Zosim. lib. 5.
VRBE AB A-
LARICO OB-
SIDETVR.EUCHERIUS
ET SERENA
OGCIDVN-
TVR.

e Oros. lib. 7. c. 8.

Quadringentesimus nonus Domini annus Consulatu Honorij octauo & Theodosij tertio inchoatur, quo ab Alarico Gothorum Rege Roma obsidetur^d: qui enim Sti- lichoni addictissimus erat, cuius & occultis & interdum etiam manifestis studijs foueba- tur, ob necem eius & ipsi fauentium magistratuum nonnihil commotus in Imperatorem, exercitum in Urbem mouit, quam diu ante sitiuerat. Cum interea Eucherius filius Sti- lichonis detentus captiuus ab Arfacio atque Terentio eunuchis, mandato Honorij interfi- citur: itemq. Thermantia eiusdem Stilichonis filia, vxor Honorij post Mariam, restituitur Se- renæ matri Romæ agenti. Horum vero Eucherij interfectorum priori tradidit cubiculi præfe- cturam, posteriori vero proximum locum idem Imperator tribuit. Quam iusto Dei iudicio, vindice Imperatoris gladio, Eucherius occisus sit, præter ea quæ superius dicta sunt, accipe E ex his quæ Orosius ait^e: Occisus est & Eucherius, qui ad conciliandum sibi fauorem Paga- norum, restitutione templorum, & euersione ecclesiarum imbuturum se regni primordia minabatur. hæc Orosius. Sed & illud accessit ad absolutam internecionem Stilichonis propinquorum, quod Serena eius coniux, Theodosij quondam soror, ex Senatusconsul- to iubetur interfici, adnitente Placidia Honorij Augusti germana, eo nimirum prætex- tu, quod in suspicionem adducta esset, eius nutu barbaros ad Urbis obsidionem se con- tulisse: ratis nimirum Senatoribus, postquam Serena foret e medio sublata, illos pariter so- luturos obsidionem, ablata spe de prodicione Urbis ab ipsa parata. Sic igitur, laqueo fra- cta ceruice, Serena perempta est; sed Alaricus tamen minime ab Urbis obsidione discessit. Dedit autem meritas Serenæ pœnas, quod eodem quo Stilicho infano ardens amore crean- di filij Imperatoris, eisdem cum illo stueret Imperio fratris infidias, omnes affirmant, licet

Zosimus

A Zosimus Ethnicus ad iustam numinis vindictam Serenæ necem accommodet, id scilicet passam esse, quod aliquando e Rheæ simulacri collo mundum pretiosum abstraxisset, suæq. ceruici colligasset; de quibus nos superius suo loco.

Cum autem obsidio arctior perduraret, fame pesteq. populo Romano vexato, interclu- sis omnibus comitatibus, vi adacti sunt Romani intus obfessi, vt auro pacē redimere qua- ritarent: factumq. tandem, vt persolutis quinquies mille libris auri, & tricies mille libris argenti, quater mille tunicis sericis, ter mille pellibus coccineis, piperis pondere, quod ter mille libras æquaret, Alaricus his acceptis, abscerit. Porro quod Aerarium esset exhaustum, & priuatorum opes haud in promptu essent ad dictam summam præscriptam auri & argenti perficiendam; decretum est spoliari deorum simulacra auro & gemmis, quibus recens fuerant exornata. Deplorat hæc scribens Zosimus, vbi ait^a: Quod deerat ad

B conficiendum præfinitum auri librarum numerum, mundo supplere statuebant, quo erant exornata deorum simulacra: quod sane nihil aliud significabat, quam simulacra sacris ritibus atque cærimonijs dedicata, mundoq. decenti exornata propterea, quod Urbis fe- licitatem perpetuam conseruassent, his ipsis cærimonijs nonnihil abolitis, esse inania pro- fusus & inefficacia. Quod denique cuncta quæ tenderent ad Urbis interitum, oporteret vn- dique concurrere: non ornamenta dumtaxat sua simulacris ademerant, verum etiam nonnulla auro & argento facta conflant: quorum erat in numero Fortitudinis quoque simulacrum, quam Romani Virtutem vocant; quo sane corrupto, quicquid fortitu- dinis atque virtutis apud Romanos superabat, extinctum fuit: id quod ex eo tempore fu- turum homines rebus diuinis & ritibus patrijs exerciti prædixerunt.] hæc Zosimus in Christianorum inuidiam exaggerans, quæ in idololatrarum obstinatissimam pertinaciam fuerant conuertenda.

C Tu vero lector, quam iusto & æqua lance librato diuino iudicio id acciderit, in mentem reuoca. Quid enim profuit Christianorum Imp. sanctionibus, & sæpe promulgatis edictis, iteratisq. crebro rescriptis, claudi templa, aras disijci, atque simulacra confringi iussa fuisse: cū tamen omnibus his contemptis, ac pro nihilo habitis, tantum abfuit vt a simulacrorum cultu se abstinerent, quod perfractis idolis, alia pretiosiora suffecerint, atque omni gene- re ornamentorum nobilitarint, insuper & ipsa deorum simulacra haberent auro & argen- to conflata? Quorum obdurata ad impietatem mentis non est opus e longe petita exem- pla accersere. Nam ante ferme quam editum, antiquatum fuit eiusdem Imperatoris edi- ctum, & inefficax profus redditum, quod anno superiori (vt vidimus) ad Theodorum^b Præfectum Prætorio datum est XVII. Kal. Decembris, quo iubebantur annonæ e tem- plis deorum auferri, simulacra conuelli, destrui aræ, Fiscoq. ipsa adscribi templa: quæ omnia, fauente Gentilibus Eucherio, derisa atque delusa, cassaq. penitus reddita sunt.

D At non est humanarum virium, diuinum consilium irritum reddere, & imperium cui- tare; vel Deum falli, & diuina decreta eludi posse, putare. Vt cum ad hoc Christus Domi- nus noster venisset in mundum, vt dissolueret opera diaboli^c, & quod a sacris vatibus crebrius fuerat decantatum, idololatriam penitus aboleret: hi crediderint Dei consi- lium posse dissolui: Quid, rogo, cum Romanis idolorum cultoribus faciendum fuit, vt inuiti licet diuinæ obtemperarent voluntati, qui iam Imperatorum edicta contempserat? nisi eo necessitatis illos adigere, vt a barbaris coarctati, ipsi præstarent, quod rogati vel iussi a Christianis Principibus ac diuinæ legis Antistitibus facere contempserant? Quam par fuit, vt qui Christianis Imperatoribus parere renuissent, cogentur a Regibus barbarisq. iussa capeffere & implere? Vt plane quilibet recto mentis obtutu ista considerans, perspi- cue illud intelligat, ad hoc barbaros immisos in Urbem vindices, vt altis fixam radicibus idololatriam funditus extirparent: indeq. factum (quod dictum est superius) vt non siue- rit Deus alios barbaros, quam Christianos, ista perficere, obtrito penitus diuino miracu- lo Radagayso deorum cultore; qui, si in Urbem aditus sibi patuisset, abolito Christiano no- mine, deorum tantummodo cultum in eam penitus restituere, iam in animum induisset.

E Sed & illud expende, quanta Dei prouidentia factū sit, ne in odium & inuidiā Catholicæ fidei verteretur clades Urbis, cū non per Catholicos pioq. Fideles id patrari voluerit, sed per barbaros & impios Christianos, eosdemq. reiectitios & a cōmunicatione Fidelium discre- tos perfidos Arianos, qui a Deo ad hoc delecti sunt, vt quæ suæ volūtatis essent, ceu lictores parêtes Principi, exequerentur. Quibus sane aptari iure possit, quod olim Dominus aduer- sus idololatrias exprobrans per Hieremiam^d ita fuerat comminatus: Misit Dominus ad vos

ROMANI AU-
RO OBSIDIO-
NEM SOL-
VUNT.a Zosim. lib. 5.
COLLATA
DIIS ORNA-
MENTA SVB-
LATA.DEI CONSTI-
LIVM DE BAR-
BARIS IN VR-
BEM IMMIS-
SIS.b l. 49. de Pa-
gan. C. Theod.

c i. Ioan. 3.

IN GENTILI-
TATIS EXCI-
DIUM VRBS
OBSIDERI ET
CAPI PER-
MISSA.IVSTA DEI
DISPENSA-
TIO IN PLE-
CTENDIS RO-
MANIS.

d Hier. 25.

omnes seruos suos Prophetas, confurgens diluculo, mittensque: & nō audistis, nec inclinastis aures vestras vt audiretis, cum diceret: Reuertimini vnusquisque a via sua mala: & nolite ire post deos alienos, vt seruiatis eis & adoretis eos. Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Pro eo quod non audistis verba mea: Ecce ego mittam & assumā vniuersas cognationes Aquilonis (ait Dominus) & Nabuchodonosor Regem Babylonis seruum meum, & adducam eos super terram istam, &c.] Quanta enim diuini nominis ignominia, in Vrbe illa, vbi Principes Apostolorum vna cum Euangelio sanguinem effudissent, & destruendæ idololatriæ causa innumeræ myriades martyrum vitam pariter profudissent, vbi & tot tantaq. miracula edita essent, tot sanctissimi Urbis Episcopi docuissent, & innumera sanctorum agmina tot sæculis coaluissent: ibi adhuc sub Christianis Regibus abominationem illam idolorum cultus vigere, & amplissimis honoribus frequentari? Frustra igitur fugillat Zosimus, siue alij Ethnici, ob cladem Urbis, Honorij Imp. ignauiam: cum Deus diu toleratam Romanorum idololatrarum impietatem vlturus, iuxta Isaia^a vaticinium, immittat soporem in Principes. An non hic ille Honorius, qui eundem Alaricum gloriosa victoria apud Pollentiam vicit; qui nec incolumis aufugisset, nisi (quod fuit in ore multorum) Stilicho viam ad fugam aperuisset? An non idem hic est Honorius ille, qui antea Gildonē tremendum in Africa tyrannum longe inferioribus copijs expugnauit? Et quis alius ab Honorio, qui haud pridem inundantem innumeris barbarorum copijs Rhadagaysum in montibus Fesulanis absque cæde suorum obtinuit? prætermittimus alia ab eo prælia per duces suos, vt i solebat, feliciter gesta. vt plane manu tangere liceat, ad Gentilium delendam penitus idololatriam omnia ista Deum esse summo consilio operatum.

Sed illatā a Zosimo illam etiam calumniam in Romanum Pontificem Innocentium refellamus, quam his voluit pinxisse coloribus, cū agit de tempore Urbis obsidionis^b: Dum (inquit) hæc ipsi secum expendunt, Pompeianus Præfectus Urbis forte in quosdam incidit, qui Romam e Tuscia venerant; & oppidum quoddam aiebant, cui nomen Neuia, periculis vrgentibus, sese liberasse; perq. preces ad numen factas, & cultum patrino more præstitum, exortis ingentibus tonitruis atque fulgetris, hostes sibi iam imminentes abegisse. Cum his collocutus, quæcumque de disciplina sacrorū essent exquirenda, percunctatus est. Et quoniam ad animum accidebat ei quæ tunc inualuerat opinio: quo tutius id perageret, quod in votis habebat, omnia cū Urbis Episcopo communicat: is erat Innocentius, qui quidem opinioni suæ salutem Urbis anteponens, clam permittebat eis vt facerent quæcumque scirent. Cum illi non aliter hæc Vrbi conductura dicerent, nisi publice consueta sacrificia fierent: Senatu in Capitolium ascendente, atque tū ibi tum in foris Urbanis sacra peragente, nemo particeps esse instituti patrio more ritus ausus fuit: sed hominibus illis e Tuscia valere iussis, ad demulcendū omni studio barbarum sese conuertebant.] hæc Zosimus: qui cum factum esse affirmet, vt Senatus tum in Capitolio, tum etiam in foris Urbis sacrificia peragens, nihil ex sententia, eorum quæ sperabat, fuerit consecutus: erubescens ipse Zosimus infirmitatem deorum fateri, excusat illos ex eo quod nemo ausus fuerat participare de sacrificijs, ac propterea re irrita reddita, aruspices iussi essent in Tusciam redire; fugillans inter hæc Innocentium Romanū Pontificem nota impietatis, quod secreta sacra permiserit.

Porro eandem historiam describens Sozomenus, æque ac Zosimus Græcus scriptor, & ipse sui temporis res profecutus, licet secta Nouatianus esset, & aduersus Innocentiū, quod primus omnium (vt tradit Socrates^c) Nouatianos eiecisset ab Vrbe, non nihil commotus; tamen dum exacte eandem obsidionem enarrat, & de Innocentio mentionem habet, nequicquam huiusmodi, quod Zosimus obijcit, accidisse refert. Sed ipsum audiamus, rem aliter atque Zosimum, fideliter enarrantem^d: Cum autem (inquit) diuturna esset obsidio, & pestis simul ac fames Urbem affligerent; atque interim serui multi, ac maxime quotquot natione barbari erant, ad Alaricum transfugerent: necessarium videbatur ijs qui in Senatu adhuc Pagani erant, vt & in Capitolio & in reliquis templis sacrificaretur. Nam Tusci quidam ad hoc acciti ab Urbis Præfecto, promiserant se fulminibus ac tonitruis abacturos esse barbaros: gloriabantur enim ab se huiusmodi quippiam esse factum in conseruationem Larinæ ciuitatis Tusciæ, quam Alaricus, dum Romam contenderet, prætergrediens non cepisset. Ceterum istorum nullum fuisse profuturum vsum, euentus ipse declarauit.] hæc de his Sozomenus: quæ autem de Innocentio habet, paulo post dicturi sumus. Verum tantum abfuit vt Innocentius annuendo Gentilibus eiusmodi scelus admiserit; quod cum innocentissimus esset, ne periret cum noxijs, tamquam Loth a Sodomis, subtra-

A subtractus fuerit: quando vero id acciderit, & qua occasione, suo loco dicemus.

Sed quid in huiusmodi genus hominum Romæ agentium, anni huius principijs, nempe mense Februarij, Honorius Imperator statuerit, hic reddamus: ad Cæcilianum enim Præfectum Prætorio ita rescripsit^a: Mathematicos, nisi parati sint, codicibus erroris proprii sub oculis Episcoporum incendio concrematis, Catholicæ religionis cultui fidem tradere, numquam ad errorem præteritum redituri: non solum vrbe Roma, sed etiam omnibus ciuitatibus pelli decernimus. Quod si hoc non fecerint, & contra clementiæ nostræ salubre constitutum in ciuitatibus fuerint deprehensi, vel secreta erroris sui & professionis insinauerint; deportationis pœnam accipiant. Dat. VIII. Id. Febr. Rau. Honorio octauum & Theodosio tertium AA. Coss.] At tantum abfuit vt qui Romæ erant malis artibus nauantes operam expellerentur, vt etiam ex Tuscia vocarentur malefici, qui elementa turbare posse crederentur. Ex quibus intelligere valeas, obstinatos plane fuisse Gentilium animos, qui cum tot legibus superius recitatis ab eiusmodi excantationibus magicis reuocarentur, & quamplurimi nobilium sub Valentiniano Seniore eiusmodi facinus capite luerint, nihilominus iisdem magis magisq. fuisse reperiuntur addicti; quibus sane iustam in se Dei vindictam concitarunt, quam & experiri vel inuiti coacti sunt.

Sed ipse Alaricus de his etiam, cum Urbem obsideret, fidem fecit, nimirum se numine impellente, nolentem licet & inuitum, ad interitum Urbis ferri. Audi ergo Sozomenum ista accurate scribentē^b: Fertur itaque (inquit) probus aliquis monachus ex his qui in Italia erant, Romam cum festinatione profectus Alarico consuluisse, vt Vrbi parceret, nec se tantorum malorum auctorem constitueret. Cui & Alaricus respondisse dicitur, se non volentem hoc tentare, sed esse quemdam, qui se obtundendo vrgeat, ac præcipiat vt Romam euertat.] hæc Sozomenus, eademq. Socrates^c. At nec id quidem recens, sed multos ante annos id ipsum agitasse animo, & conatibus omnibus perficere studuisse, quæ sunt ex Claudiano superius recitata demonstrant. Sed quid post hæc acciderit, videamus.

Licet autē obsidionem redemptā auro soluisset Alaricus; haud tamen pax cum Honorio stabilita est. impedimento nāque fuere, primum (vt Zosimus^d ait) quod Imperator nec obfides dedisset, nec postulatis omnibus satisfecisset. Sed & alias postea adiecit Alaricus conditiones, quas paulo post recensēbimus. Cum inter hæc a Senatu pro pace inter Alaricum & Honorium fancienda legati missi sunt Cæcilianus, Attalus, & Maximianus. Sed re infecta, rursus alij legati mittuntur, cum quibus (inquit Zosimus) & Romanus Antistes proficisceretur.] Diuino quidē consilio factū tradit Orosius, vt sic Innocētius subduceretur a venturo Urbis excidio: ait enim^e: Accidit quoque, quo magna illa Vrbi irruptio indignatione Dei acta, quam hostis fortitudine probaretur; vt beatus Innocentius Romanæ Ecclesiæ Episcopus, tamquam iustus Loth subtractus e Sodomis, occulta prouidentia Dei apud Rauennam tunc positus, peccatoris populi non videret excidium.] hæc Orosius. Meminit & huiusce legationis Innocentij Papæ quoque Sozomenus^f.

Inter hæc autem accitus est Alaricus litteris Honorij Imperatoris Ariminum pro fœdere fanciendo, locum accommodatum. Propositæ sunt ab Alarico pacis condiciones huiusmodi a Zosimo recitatæ: Vt in annos singulos auri certa summa daretur, & annonæ mensura quædam suppeditaretur: Vtq. ipse cum suis omnibus vtramque Venetiam & Noricos & Dalmatiam incoletet. Additumq. litteris Iouij hæc tractantis, vt Alaricus vtriusque militiæ copijs Honorij Imperatoris dux præficeretur. Respondente autem Honorio per litteras ad Iouium, numquam acquieturum vt Romani exercitus Alaricus sumeret præfecturam: cum imprudentia Iouij id rescisset Alaricus, ira percitus, barbaricoq. furore æstuans, ad Urbis obsidionem suos iterum festinare iussit. Verum (inquit Zosimus^g) Alaricus, quod susceptæ aduersus Romam expeditionis eum pœnituisset, Episcopos vrbium ablegabat, qui simul & legatione fungerentur, & auctores Honorio essent, ne culpa sua sineret eam Urbem, quæ iam a pluribus quam mille annis magnæ parti Orbis imperasset, barbaris vastandam dedi, nec tantas ædificiorum moles hostili flamma deleri, sed potius moderatis admodum conditionibus pacem componeret.] Ceterum quod magistratus iurassent, numquam se de ineunda cum Alarico pace acturos, ad quod ipsum iurandum Imperatorem quoque adegissent, dum paulo ante Alaricus resiliisset: re infecta Episcopi rediere. cum Alaricus cœptum iter Romam versus profecutus, Urbem secunda cinxit obsidione: ista nāque pluribus Zosimus^h atque Sozomenusⁱ. Hæc est illa obsidio, de qua S. Hieronymus ad Principiam scribit his verbis^k: Terribilis de Occidente ru-

HONORIVS
EXAGITAT
MATHEMATI-
COS.
a L. 12. de Male-
fic. C. Theod. &
Instin. l. 10. de
Episc. audient.

7. d. m. 205.

REG. PAI
I. R. O. M.

ALARICVS
IMPVLVS A
NUMINE AD
CLADEM VR-
BIS.
b Soz. lib. 9. c. 6.

c Socr. lib. 7. c. 10.

d Zosim. lib. 5.

AGITVR DE
PACE INTER
ALARICVM
ET HONORI-
VM.
e Oros. lib. 7.
c. 39.

f Soz. lib. 9. c. 7.

DE POSTE-
RIORI VRBIS
OBSIDIONE.

7. d. m. 205.

g Zosim. lib. 5. in
fine.

ALARICVS
LEGAT EPI-
SCOPOS PRO
PACE.

h Zosim. lib. 9. c. 7.
i Soz. lib. 9. c. 7. 8.
k Hier. epist. 16.

INIVSTE
CARPITVR
HONORIVS
AB ETHNI-
CIS.
a Isai. 29.

b Zosim. lib. 5.
INNOCEN-
TIVS PAPA
DEFENDITVR
A CALVM-
NIA ZOSIMI.

GENTILES
REPETVNT
SACRA.

c Socrat. lib. 7.
c. 9.

d Sozom. lib. 9.
c. 7.

e Oros. lib. 7.
c. 39.

mor affertur, obsideri Romam, & auro salutem ciuium redimi, spoliatosq. rursus circumdari, vt post substantiam vitam quoque perderent.] hæc ipse. Quæ autem post hæc secuta sunt, anno sequenti dicemus.

HONORII
RECTE
FACTVM.

a Zosim. lib. 5.

PIÆ LEGES
HONORII
HOC ANNO
LATAE.
b l. 46. de heret.
Cod. Theod. &
l. 19. de Iud. &
Cælic. C. Theod.
c l. 7. de denun-
ciat. C. Theod.
d l. 7. de custod.
reor. C. Theod.

e l. 11. de Episc.
audiem. C. Iustit.

Factum quidem esse videtur, vt Honorius ab aulicis prauo consilio deceptus, nonnulla perperam egerit: nam qui ad magistratum illum primarium euexerat Olympium adeo primum virum, de quo plura superius diximus ex Augustino, eumdem in ordinem ab eius aduersarijs persuasus redegit; qui se contulit in Dalmatiam. Insuper illud adiecit, vt latam legem, ne qui Gentiles essent, militiæ cingulo honestarentur: quo Generidum quemdam ducem barbarum, qui ea causa militare desierat, ad militiam reuocaret, legem illam abrogauit; omnibusq. simul Ethnicis ad militiam, antiquata iam lege, viam aperuit, inuitus licet, vt Zosimus a ipse testatur. Sed & id quidem Dei voluntate peractum est; ne duci Christiano inuidiæ verteretur, si sub ipso Urbē capi contigisset, neve proditiōis & conuenticæ cum barbaris itidem Christianis inuicem dux Christianus argui a Gentilibus posset.

Ceterum in reliquis Honorius Imperator inter tot tantasq. perturbationes constitutus, Catholica Ecclesiæ necessitatibus consulere minime prætermisit. Nam aduersus Donatistas, Paganos, Iudæos, & Cælicolas, consentientes ijs quas superiori anno promulgasse vidimus, edidit sanctiones b: sed & de expediendis quam citissime Ecclesiæ causis rescripsit ad Iouium c. Itemque pro carceratis maxime pijs promulgauit edictum d: nempe, vt omnibus Dominicis diebus Iudices sub fida custodia de carceribus reos educerent; vtq. eis a Christianis laicis vel sacerdotibus substantia præberetur, & ad balneum prædictis diebus sub fida custodia, religionis contemplatione, ducerentur: qui vero Iudices hæc implere neglexissent, poenam perfoluerent auri triginta librarum. hæc quidem Imperator hoc anno sanciuit, Rauennæ cum esset, VIII. Kal. Februarij. Sed & in fine anni huius de captiuis ita ad Theodorum PP. rescripsit e:

Christianos proximorum locorum volumus sollicitudinem gerere, vt Romanos captiuos, qui reuerſi fuerint, nemo teneat, nemo iniurijs aut damnis afficiat. Dat. III. Id. Decēbris, Honor. VIII. & Theodosio III. AA. Conſ.] adeo namque viluisse videbatur nomen Romanum, & nomen barbaricum inualuisse, vt pro illorum libertate vindicanda oportuerit constituere vindices Christianos. At de sancitis hoc anno ab Honorio legibus hæctenus. Sane quidem admiratione dignū est, vt Honorius in tot tantisq. perturbationibus constitutus, ad hæc decernēda animū applicuerit: vnde plane appareat ex S. Hieronymi sententia, non eius peccatis exigentibus, sed Gentiliū obstinata perfidia deditā Urbem barbaris.

f Hieron. præf. in
lib. 13. in Ezech.

HIERONYMVS
VRBIS PERI-
CVLA AVDIT
ATQVE TER-
RETVR.

g Matth. 8.

h Rom. 2.

i Psal. 43.

k Hier. in Isai.

c. 3.

l Hieron. præf. in
Isai.

m Hieron. in Da-
niel. lib. 1. c. 23.
S. HIERONY-
MVS CALVM-
NIAM PAS-
SVS OB GER-
MANAM IN
DANIELIS
LOCVM IN-
TERPRETA-
TIONEM.

Porro cum obsidionis Urbis fama peruasisset Orientem, audiuit ista S. Hieronymus f, dum haberet præ manibus Isaiam commentarijs illustrandum. Etenim in decimitertij libri præfatione ad Eustochium hæc habet: Hoc mihi in Isaiæ pelago nauiganti accidere video: dum enim inoffenso cursu vela tenduntur, & securis nautarum manibus fulcans æquoris campos carina delabatur; subito clangoris turbo confurgens, tantis vndarum motibus & collisorum inter se fluctuum fragore resonante, pauida amicorum corda perterrituit, vt dicere cogentur s: Magister saluos nos fac, perimus. Quamobrem Eustochium in toto orbe terrarum vnicum nobilitatis & virginitatis exēplum, non sileat pupilla oculi tui; clamaq. in corde h: Abba Pater. & cum Psalmista loquere i: Exurge, quouique dormis Domine? &c.] Hæc plane ipsum signasse tēpora, tempora ab ipso numerata consentiunt, dū in eodem in Isaiam commentario, agens de admirabili illa Isaiæ ostensa visione, hæc ait k: De hac visione, ante annos circiter triginta, cū essem Constantinopoli, & apud virum eloquentissimum Gregorium Nazianzenum, tunc eiusdem Urbis Episcopum, sanctarum Scripturarum studijs erudire, scio me breuem dictasse subitumq. tractatum, &c.]

Sed illud de eodem Hieronymo obseruatione dignū, quod cum ante Isaiam (vt tradit l) iam Daniele Prophetā esset interpretatus, in explicatione magnæ illius statuæ, quam per visum Nabuchodonosor Rex viderat, cum illud de pedibus ferro, testaq. ex luto compositis mysterium exponens, ostendit Romanum in eo esse significatum Imperium, ista addit m: Sicut enim in principio nihil Romano Imperio fortius & durius fuit, ita in fine rerum nihil imbecillius: quando & in bellis ciuilibus, & aduersum diuersas nationes, aliarū gentium barbararum indigemus auxilio.] hoc, inquam, cum ita diuino Spiritu, quo & allata fuerat prophetia, esset illud Scripturæ arcanū, S. Hieronymus interpretatus ante præsentem annum: ab æmulis carpere quæritantibus eius scripta, pressuram passus est, ex eo videlicet, quod Romanum Imperium præsentis temporis testæ ex luto assimilasset. Quod ipse

A ipse accipiens, in iisdem quos hoc anno elucubraste diximus commentarios in Isaiam, sic excusat a: Quod (inquit) in expositione statuæ pedumq. eius, & digitorum discrepantia, ferrum & testam super Romano regno interpretatus sum: quod primum forte, dein imbecillum Scriptura portendit: non mihi imputent, sed Prophetæ. Neque enim sic adulandum est Principibus, vt sacrarum Scripturarum veritas negligatur. Nec generalis disputatio vnus personæ iniuria est: quæ cum benigno meorum studio caueretur, Dei iudicio repente sublata est, calumnia scilicet, vt & amicorum in me studia, & æmulorum infidiæ monstrarentur] cum scilicet perspicuo esset declaratum exemplo, quam imbecille redditum esset Romanum Imperium, cum Vrbs a barbaris obsideretur, quæ paulo ante libertatem redimere coacta esset. Qui autem hoc anno (vt diximus) Isaiam Hieronymus est interpretatus, sequenti Ezechielem elucidandum suscepit: cuius lucubrationis exordio, captam a barbaris Romam aggressus est lamentari, vt suo loco dicemus: ante enim Ezechielis, exposuisse Isaiæ vaticinia, ipse testatur, idq. (vt ait) exigente ab eo Pammachio b.

Hoc ipso anno Pinianus V.C. vna cum Melania Seniore, & Melania Iuniore coniuge, atque focu Albina Iunioris matre Melaniæ, cum anno superiori distractis bonis, quæ Romæ & in Italia habebat, ad nauigasset Carthaginem, ibi ex congestis pecunijs locupletans eius Ecclesiæ pauperes: inde ad S. Alypium Tagastam profectus est. Ad quos omnes S. Augustinus, cum primum eorum aduentum audisset, litteras dedit, quibus se excusat, quod propter ingruentem duram hiemem, & statum Hipponensis Ecclesiæ titubantem, ad eos inuisendos minime currere valuisset. extat ipsa epistola, cuius est titulus d ad Albinum, Pinianum, & Melaniam: sed pro Albino, Albinam, restituendum puto; quod eius nominis femina eiusdem Piniani focrus vna cum ipsis profecta est in Africam, vt tum ex Palladio, tum ex eiusdem Augustini testificatione satis apparet. Tagastæ autem cum esset Pinianus, effusa munificentia adeo Ecclesiam illam locupletauit, vt nonnullorum in eius Episcopum Alypium inuidiam mouerit, prout S. Augustinus in epistola e ad eum scripta testatur, & ipsa Acta S. Melaniæ his verbis fidem faciunt f: Ciuitas autem, in qua versabantur, appellabatur Tagasta; in qua erat sacrum templum & sacerdos dicendi peritus, & qui oratione multos poterat inducere ad salutem, nomine Alypius: cum quo versantes, sacra meditabantur eloquia. Templum vero, in quo agebat Alypius, admodum munifice & aureis ornamentis & lucidis gemmis & plurimis ditarent agrorum prouentibus. Ab eis quoque sunt ædificata duo monasteria, quibus satis dedit opum atque prouentuum; quorum alterum quidem habebat chorū virorum numero octoginta, alterum autem D habebat virgines quæ erant numero centum & triginta.] hæc de collatis Ecclesiæ Tagastensi a Piniano muneribus.

Placuit autem Piniano vna cum Melania Hipponem proficisci ad inuisendum S. Augustinum ibi agentem Episcopum. Comitatus est eos Alypius: qui & timentem Pinianum ne cogeretur ab Augustino presbyter ordinari; numquam id euenturum fore, securum reddidit: nam de ea re fidem Augustini id promittentis acceperat. Accidere namque consuevit (quod & superius, de Paulino cum egimus, dixisse meminimus) vt cum aliquis religione insignis ceteris emineret Christianis, is licet coniugatus esset, soleret interdum in ecclesia a Fidelibus rapi, & tradi Episcopo ordinandus, coniuge quoque pari cum viro voto cōtinentiam profitente: vt inter alia, quod de S. Paulino atque Tharasia præcessit, enarratum exemplum ostendit. Pinianus itaque id fortasse subodoratus, retardabat accessum; sed Alypij promissione securus Hipponem ad eundem S. Augustinum se contulit. Vbi cum esset, atque id minus expectaretur, factum est, vt dum Synaxis in ecclesia haberetur, antequam catechumeni ex more dimitterentur, fidelis populus, facto impetu, Pinianum ne effugeret obsiderent, postulantem eum ordinari debere presbyterum. Quæ res Alypio fidei iussori admodum displicuit; ipseq. Pinianus & Albina focrus id perindigno tulerunt animo, id totum ex sententia Augustini factum existimantes: quamobrem non nihil in eum iisdem commoti sunt, atque in primis Alypius. Quomodo autem res se habuerit, S. Augustinus datis ad eos litteris, cum statim recessissent Hipponem, Tagastamq. reuerſi essent, significauit, cum se excusauit, atque nihil se conscio factum pluribus declarauit.

Scribens enim ad Albinam Piniani focrum, quam tamen appellare consuevit eius matrem, ad sui defensionem, prolixam satis dedit epistolam s, eius querelis & suspicionibus male conceptis in omnibus satisfaciens, cum in hæc verba exorditur:

a Hieron. in Isai.
lib. 11. præf.
APPOSITE S.
HIERONYMVS
DE ROM. IM-
PERII IMBE-
CILLITATE.

b Hieron. in Isai.
lib. 10. præf.
c Palladius in
Lausiac. c. 9.
PINIANVS
CVM SVIS
VENIT IN
AFRICAM.

d Aug. epist. 227.

e Epist. 224.
f Metaphr. die
31. Ianuar.

PINIANVS
QVOD PAS-
SVS HIPPO-
NE.

ITTE...
EVG...
MARI...
MARI...

g August. epist.
225.

S. AVGVSTI-
NVS SE PVR-
GAT APVD
ALBINAM.

Dolorē animi tui, quem te scribis explicare non posse, consolari æquum est, non augere: **A** vt, si fieri potest, sanemus suspiciones tuas, non vt eis pro nostra causa succedendo, venerandū cor tuū & Deo dicatum amplius perturbemus. Sancto fratri nostro, filio tuo Piniano nullus ab Hipponensibus mortis metus ingestus est, etiam si forte ipse tale aliquid timuit. Nam & nos metuebamus, ne ab aliquibus perditis, qui sæpe multitudini occulta conspiratione miscerentur, in violentam prorumperetur audaciam, occasione seditionis inuenta, quam velut iusta indignatione concitaret. Sed sicut postea audire potuimus, nihil tale a quoquam dictum est, vel molitum: sed vere in fratrem meum Alypium multa contumeliosa & indigna clamabant: a quo tam ingenti reatu vtinam per illius orationes mereantur absolui. Ego autem post primos eorum clamores, cum eis dixissem de illo inuito non ordinando, qua iam promissione detinerer; atque adiecissem, quod si mea fide violata, illum haberent presbyterum, me Episcopum non haberent: ad nostra subsellia, relicta turba, redieram. **B** Tum illi aliquantulum inopinata mea responsione cunctati atque turbati, velut flamma vento paululum pressa, deinde cœperunt multo ardentius excitari, existimantes fieri posse, vt vel mihi extorqueretur illud non seruare promissum, vel me tenente promissi fidem, ab alio Episcopo ordinaretur. Dicebam ego quibus poterā, qui ad nos in apsidem honoratiorēs & grauiorēs ascenderant: Nec a promissi fide me posse dimoueri, nec ab alio Episcopo in Ecclesia mihi tradita, nisi me interrogato ac permittente, posse ordinari. Quod si permitterem, a fide nihilominus deuiarem. Addebam etiam, nihil eos velle, si ordinaretur inuitus, nisi vt ordinatus abscederet. Illi hoc posse fieri non credebant.

PINIANVS
VRGETVR VT
FIAT PRE-
SBYTER.

Multitudo vero pro gradibus constituta, horrendo & perseverantissimo clamorum fremitu, in eadem voluntate persistens, incertos animi consilijq. faciebat. Tunc illa in fratrem meum (*Alypium scilicet*) indigna clamabantur: tunc a nobis grauiora timebantur. Sed **C** quamuis tanto motu populi, & tanta perturbatione Ecclesiæ permouerer, nec aliud constipationi illi dixissem, nisi eum me inuitum ordinare non posse: nec sic tamen adductus sum, quia & hoc promiseram non me fuisse facturum, vt aliquid ei de suscipiendo presbyterio suaderem. Quod si persuadere potuissem, non iam ordinaretur inuitus. Seruavi vtriusque promissionis fidem, non solum illius quam iam populo patefeceram, verum etiam illius in qua vno teste, quantum ad homines attinet, detinebar. Seruavi, inquam, fidem promissionis, non iurationis in tanto periculo: quod licet falso, sicut postea comperimus, metuebatur; omnibus tamen, si quid esset, communiter impendebat, & erat metus ipse communis; ac per ecclesiam in qua eramus, maxime metuens abscedere cogitabam. Sed metuendum fuit, ne magis, me absente, tale aliquid facerent & reuerentia minor & dolor ardentior. Deinde si cum fratre Alypio discederem per populum **D** constipatum; cauendum fuit, ne quisquam in eum manum mittere auderet. Si autem sine illo; quæ frons esset existimationis, si quid ei fortassis accideret, & viderer eum propterea deseruisse, vt furenti populo traderetur?

Inter hos ætus meos, grauemq. mærorem & nullius consilij respirationem: ecce repente atque inopinate sanctus filius noster Pinianus mittit ad me seruum Dei, qui mihi diceret, cum se velle populo iurare, quod si esset ordinatus inuitus, ex Africa discederet: omnino credo existimans eos, quandoquidem peierare non posset, non iam vltius instructuosa perseverantia clamatuos, ad expellendum hinc hominem, quem saltem habere deberemus vicinum. Mihi autem, quia videbatur vehementiorem eorum dolorem post hanc iurationem fuisse metuendum, apud me tacitus habui: & quia simul petierat vt ad eum venirem, non distuli. Cum mihi dixisset hoc ipsum; continuo & illud adiunxit eidem iurationi, quod mihi, dum ad eum pergo, per alium Dei seruum mandauerat, de præsentia scilicet sua, si ei clericatus sarcinam nolenti nullus imponeret, *nimirum non discessurum Hipponē, si sic liber absque nexu clericatus esse sineretur.* **E**

S. AVGVSTI-
NVS SEQUE-
STER INTER
PINIANVM
ET POPVLVM

Hic ego in tantis angustijs, quasi aura respirante, recreatus, nihil ei respondi; sed ad fratrem Alypium gradu concitatiore perrexi; eiq. quod dixerit, dixi. At ille (vt existimo) deuitans, ne quid se auctore fieret, vnde vos putabat offendi: Hinc me (inquit) nemo consulat. Quo audito, ad populum tumultuantem perrexi: factoque silentio, quid promissum esset, cum promissione etiam iurationis aperui. Illi vero, qui solum eius presbyterium cogitabant atque cupiebant, non ita, vt putabam, quod oblatum fuerat, acceperunt; sed inter se aliquantulum mussitantes, petiuerunt vt adderetur eidem promissioni atque iurationi, vt si quando illi ad suscipiendum clericatum consentire placuis-

set,

A set, non nisi in ipsa Hipponensi Ecclesia consentiret. Retuli ad eum: sine dubitatione annuit. Renunciaui illis: lætati sunt, & mox iurationem pollicitam poposcerunt. Reuertenti ad filium nostrum Pinianum, eumque inueni fluctuantem, quibusnam verbis comprehendi posset illa cum iuratione promissio, propter necessitates irruentes, quæ possent eum, vt abscederet, cogere. Simul etiam quid timeret, ostendit; ne quis irruisset hostilis incursus, qui esset discessione vitandus. Volebat addi sancta Melania & aeris morbidi causationem; sed illius responsione reprehensa est. Ego autem dixi, grauem ab illa & non contemnendam causam necessitatis ingestam, quæ ciues etiam emigrare compelleret: sed si hæc populo dicerentur, timendum esse, ne male nos ominari videremur: si autem sub necessitatis nomine fieret excusatio, non nisi fraudulentam necessitatem putari.

Placuit tamen, vt de hac re populi animum experiremur: & nihil aliud, quam quod **B** putaueramus, inuenimus. Nam cum eius verba a diacono recitarentur, & omnia placuissent: vbi nomen interpositæ necessitatis insonuit, continuo reclamatum est, promissioque displicuit, tumultu recrudescente, & nihil aliud quam fraude secum agi, populo existimante. Quod cum sanctus filius noster Pinianus vidisset, iussit inde auferri nomen necessitatis; rursumque ad lætitiā populus remeavit. Et cum lassitudinem excusarem: sine me ad plebem accedere noluit: simul accessimus. Dixit ei, quæ a diacono audita erant, se mandasse, se iurasse, eaque se esse facturum; continuoque omnia eo tenore quo dictauerat, profecutus est. Respondit: Deo gratias. Et petitum, vt totum scriptum subscriberetur. Dimisimus catechumenos; continuoque scriptum subscripsit. Deinde peti cœpimus nos Episcopi non vocibus populi, sed tamen a populo per honestos fideles, vt nos quoque subscriberemus. At vbi cœpi subscribere, sancta Melania contradixit. Miratus sum **C** quare tam sero; quasi promissionem illam & iurationem nos non subscribendo, facere possemus infectam. Sed tamen obtemperavi: ac sic remansit mea non plena subscriptio: nec vltra nobis quisquam, vt subscriberemus, putauit instandum.] hæc S. Augustinus.

Pinianus autem, quod quæ per vim & metum pollicitus esset, se obligatum minime teneri probe sciret, sequenti die clam vna cum suis Tagastam reuersus est. Quid autem tum populus Hipponensis, cum rescisset? Augustinus refert in eadem epistola ad Albinam alio scripto se significasse: nam ait: Qui autem alio die, postquam ipsum discessisse didicerunt, fuerint motus, vel linguæ hominum: quantum satis arbitratus sum, sanctitati vestræ per commonitorium intimare curavi. Quisquis itaque vobis contraria his quæ narraui, forte narravit; aut mentitur, aut fallitur.] hæc ipse.

Quod autē Albina litteris conquesta esset primum aduersus Augustinum, quod ad iurandum Pinianum induxisset; quodque etiam illa sugillaret populum Hipponensem amore illicitum pecuniæ virum prædiuitem sibi vendicare satigisse: cum ex ijs ex obliquo Augustini fama impeteretur; idem Augustinus cum pro se tum pro populo eadem epistola excusationem attexuit. et inter alia illud inculcat, se olim ciuem Tagastensem eandem vim ab Hipponensi populo passum esse, non alia quidem ex causa illis ad id agendum impulsis, quam pietatis: vt quem virum frugi putarent, eundem presbyterum sibi præficerent. Sed iam ipsum audiamus: Quomodo ergo (inquit) dicis hoc eos fecisse turpissimo appetitu pecuniæ? Primo quia ad plebem, quæ clamabat, omnino non pertinet. Sicut enim plebs Tagastensis, de his quæ consuluitis Ecclesiæ Tagastensi, non habet nisi gaudium boni operis vestri: sic & Hipponensis, & cuiuslibet alterius loci, vbi de mammona iniquitatis Domini præcepta fecistis, vel estis vbiicumque facturi. Non ergo populus, vt de tanto viro Ecclesiæ consuleret suæ, ardentissime flagitans, suum pecuniarium quæsiuit commodum a vobis, sed vestrum pecuniæ contemptum dilexit in vobis. Nam si in me dilexerunt, quod audierant, paucis agellulis paternis contemptis, ad Dei liberam seruitutem me fuisse conuersum: neque in hoc inuiderunt Ecclesiæ Tagastensi, quæ carnalis patria mea est: sed cum illa clericatum mihi non imposuisset, quando potuerunt, habendum inuaserunt: quanto flagrantius in nostro Piniano amare potuerunt, tantam mundi huius cupiditatem, tantas opes, tantam spem, tanta conuersione superatam atque calcatam?

Ego quippe secundum multorum sensum comparantium semetipsum sibi metipsum, non diuitias dimisisse, sed ad diuitias videor venisse. Vix enim vigesima particula res mea paterna existimari potest in comparatione prædiorum Ecclesiæ, quæ nunc vt dominus existimor possidere.] cum e contra qui in Ecclesia Africana ad presbyteratum adsciti essent, fuerint prædiuites: vnde subdit: In qualibet autem maxime Africanarum Ecclesiarum

hic no-

PROMISSIO
IURATA A
PINIANO.

VTIBO IN
ADLISA NI

ADLISA NI

PINIANVS
AB HIPPONE
RECEDENS
VENIT TA-
GASTAM.
a August. eadem
epist. 225.

S. AVGVSTI-
NVS SVOS
HIPPONEN-
SES EXCV-
SAT.

hic noster, non dico presbyter, sed Episcopus sit, comparatus pristinis opibus suis, etiam A si animo dominantis egerit, pauperrimus erit. Multo ergo liquidius & securius in hoc amatur Christiana paupertas, in quo nulla rerum ampliorum potest putari cupiditas. Hoc accendit animos populi, hoc in illam violentiam perseverantissimi clamoris erexit. Non eos turpis cupiditatis insuper accusemus: sed magis bonum, quod ipsi non habent, saltem in alijs diligere sine crimine permittamus.] hæc & alia plura ad excusationem ingerit Augustinus.

INTER ALY-
PIVM ET AV-
GVSTINVM
CONTENTIO.
a August. epist.
124.

Sed & quod Alypius, sicut Albina, idem sentiret de Hipponensibus, eosdem nimirum amore pecuniæ vim inferre conatos esse Piniano; quodq. ambo eiusdem sententiæ essent, nullius esse vigoris præstitum iuramentum vi atque metu extortum: idem S. Augustinus sicut ad ipsam, ita etiam ad Alypium^a aduersus hæc ipsa litteras dedit, quibus sane apparet hæc inter eos non sine mutua offensione fuisse transacta: sed cito charitas omnem B absterfit obductam ex eiusmodi altercatione rubiginem.

MELANIAE
SENIORIS FI-
LII OBITVS
IN AFRICA.

Accidit autem, dum ijdem in Africa morarentur, filium Senioris Melaniæ vita fungi: quod vnicum amissum pignus ita mater modeste fleuit, vt magno exemplo fuerit Christianæ constantiæ. De qua summa cum laude rei spectator S. Augustinus ad Paulinum Nolanum Episcopum scripsit. non extat quidem epistola ipsa; sed ex redditis ad eum eiusdem Paulini litteris, hæc omnia, ab alijs silentio obruta, perspicua fatis fiunt. Ait enim Paulinus^b: Quia docuisti me in spiritu veritatis saluare * moderandi in occiduis mortalibus animi temperamentum; quo & illam beatam matrem & auiam Melaniam fleuisse carnalem obitum vnici filij, taciturno quidem luctu, non tamen sicco a maternis lacrymis dolore vidisti.] appellat Melaniam matrem & auiam, matrem quidem respectu defuncti filij, auiam respectu Melaniæ neptis. sed pergit Paulinus: Cuius quidem modestas & gra- C ues lacrymas sicut propior & æqualior animæ eius spiritus altius intellexisti, & perfectæ in Christo femine, salua virilis animæ fortitudine, cor maternum de cordis tui similitudine melius ex æquo statu contemplatus es, vt eam primum pro naturali affectione permotam, deinde causa potiore compunctam fleuisse perspiceres, non tam illud humanum, quod vnicum filium conditione mortali defunctum in præsentis sæculo amisisset, quam quod propemodum in sæculari vanitate præuentum, quia necdum illum deseruerat Senatoriæ dignitatis ambitio, non iuxta sanctam votorum suorum auaritiam cogitaret assumptum, vt de conuersionis gloria transisset ad gloriam resurrectionis, communem cum matre requiem coronamq. capturus, si in huius sæculi vita matris exemplo saccum togæ, & monasterium Senatui prætulisset. Verumtamen idem vir (vt & antea retuli) ex voto sanctitatis tuæ his operibus locupletatus abcessit, vt maternæ humilitatis nobilitatem si veste D non gesserit, tamen mente prætulerit.

b Apud August.
epist. 249.
* seruare

AVGVSTINVS
IN EPISTOLA
AD ALYPIVM
DE VITIA
VITAE
ET DE
VITAE
VITAE

e Matth. 11.
MELANIAE
SENIORIS FI-
LII LAVDES.
d Rom. 12.

e Psal. 36.
f Psal. 46.
g Psal. 111.

MELANIVS
PATER ME-
LANIAE SE-
NIORIS.

Ita enim, secundum verbum Domini^e, mitis moribus fuit & humilis corde, vt non immerito credatur introiisse in requiem Domini: Quoniam sunt reliquiæ homini pacifico, & mansueti possidebunt terram, placentes Deo in regione viuorum. Nam certe & illud Apostoli^d non solum tacito mentis affectu, sed & conspicuis religiosis impleuit officijs: & cum esset aliorum huius sæculi in ordine & honore collega, non tamen vt gloriosus terræ alta saperet; sed & Christi perfectus imitator, humilibus consentiret, & tota etiam die misereri^e & commodare persisteret. Vnde & semen eius potens in terra factum est inter eos qui terræ^f fortes nimium eleuati sunt: vt etiam de beatissima familiæ ac domus eius visitatione sanctum hominis meritum reueletur. Generatio (inquit^g) rectorum benedicetur: gloria non caduca, & diuitiæ non labentes in domo eius: domus quæ ædificatur in E cælis non labore manuum, sed operum sanctitate. Sed cesso plura de memoria tam dilecti mihi, quam deuoti Christo hominis enarrare; cum & præstitis litteris non pauca super eo narraffe me repetam; & nihil possim de beata huius filij matre & sanctorum patre radice ramorum Melanio melius aut sanctius prædicare, quam sanctitas tua in eam profari & disputare dignata est: vt quia ego peccator immunda labia habens, nihil dignum loqui potueram, vt longinquus a meritis fidei eius, animæq. virtutibus; tu ille vir Christi doctor in Ecclesia veritatis, procurante in melius Dei gratia, parareris dignior tam virilis in Christo animæ prædicator, qui & mentem eius diuina virtute firmatam (vt dixi) spiritu propiore conspiceres, & mixtam cum virtute pietatem eloquio digniore laudares.] hæc tenus Paulinus de Melania orbata filio.

Quod vero ad Senioris Melaniæ filios reliquos spectat: iam diximus duos ex eis vno ferme tem-

A me tempore cum patre esse sepultos, vnicum autem masculinum tantum ei relictum fuisse, quem Hierosolymam petitura Romæ reliquisse, S. Hieronymus^a auctor est, huncq. ipsum esse quem in Africa vita functum diximus. Ceterum & filias illi fuisse superstites cum Hierosolymis Romam redijt, S. Paulinus^b testatur, dum de iisdem magna pompa matri occurrentibus sermonem habet. Porro Melaniæ huic filio, de quo agimus, vxorem fuisse Albinam nomine, Palladius^c tradit: quod & nos superius diximus. Sed in eo omnino Palladium iure correximus ex Paulino & Augustino, dum ait filium hunc Senioris Melaniæ valde iuuenem secutum matrem fuisse in Siciliam vsque, cum regressa illa est Hierosolymam: nam ex his quæ dicta sunt, satis liquet ipsum matrem secutum in Africam, ibiq. diem clausisse extremum. Sed & illud (quod maioris momenti est) cuius causa hæc notissima ex Paulino de obitu filij Melaniæ recensuisse volumus; quod cum ipsa hoc tem- B pore S. Augustini atque Paulini præconio extollatur, argumento esse, ipsam maculas illas, quæ ei ex patrocinio Origenis errorum inhæserant, penitus diluisse, postquam iam illos Romæ ab Anastasio Papa & Italiæ Episcoporum Concilio damnari comperijt. Ceterum cum (vt dictum est) ipsa Melania Senior quam citius orbata filio nauigauerit Hierosolymam; qui remanserunt Pinianus & socij, esse morati in Africa, in Actis Melaniæ Iunioris traduntur. Inde vero eosdem profectos esse Alexandriam, ac postea Hierosolymam concessisse, liquet. Melania autem Senior (inquit Palladius) cum Hierosolymam peruenisset, intra quadraginta dies ex hac vita migravit, & (vt par est credere) iam ante reconciliata S. Hieronymo: qui ibi & peregrinationis eius socijs & consanguineis familiarissime vsus esse videtur, vt ex eius ad Augustinum epistola^d intelligi potest.

DE FILIISS-
NIORIS ME-
LANIAE, E-
IVSQUE OP-
TIMO FINE.
a Hieron. epist.
25.
b Paulin ad Se-
ner. epist. 10.
c Pallad. in
Lansiac.

MELANIA
SENIOR CA-
THOLICA
REDDITA.

d Hieron. epist.
79.

Ex his omnibus, quæ de horum ab Vrbe discessione, bonorumq. ipsorum quæ in Ita- C lia erant distractione, & in pauperes erogatione dicta sunt; quæve de Paulino, Pam- machio, Paula, Fabiola, & alijs, quos constat locupletissima erogasse in pauperes patrimonia, superius sunt enarrata: plane diuino impellente Spiritu id fecisse, accidisseq. videri est, non secus ac Hierosolymis primis illis Christi fidem sectantibus contigit, qui antevertentes iacturam illam bonorum ineuitabile venturi excidij ciuitatis, vendentes omnia sua bona, illorum pretium ad pedes Apostolorum magna alacritate spontanei afferebant. vt plane illud Dauidicū de iustis occinere digne licuerit: Dedisti^e metuentibus te significationē, vt fugiant a facie arcus, vt liberentur dilecti tui.] nam ad fugam præmaturam cū bonis diuini Spiritus compulsi: cum tamen quos cinxit obsidio, licet Dei protegente manu, expugnata Vrbe, barbaricus furor illæfos abire fuerit, omnium bonorum sint passi iacturam.

ROMANI FI-
DELES EXCI-
DIUM VRBIS
ANTEVERT-
VNT.

e Psal. 59.

Sed iam ad Augustinum recurram oratio, quem pecuniæ cupiditatis vna cū suis a sanctis D etiam in suspicionem adductum, marentem reliquimus. Præter illa enim, quæ ipse tum ad Albinam, tum etiam ad Alypium in sui suorumq. excusationem pluribus scripsit; quam procul abhorruerit, vt locupletare Ecclesiam suam vel leui scandalo exoprarit; accipe quæ idem ipse alia occasione eidem Alypio litteris^f significauit, dum pluribus agit de non accipiendis bonis illorum, qui ex sæculo ad religionem vitamq. monasticam conuertuntur; ne obtrectandi daretur occasio, nihil præter lucrum in receptione conuersorum viros Ecclesiasticos aucupari. qua quidem ex parte antecelluisse Augustinum Alypio apparet, quod dimidium bonorum iste suaderet accipiendum. Sed videamus quæ de eodem S. Augustino ad hæc spectantia Possidius habeat: Pauperum (inquit) semper memor erat, eisq. inde erogabat, vnde & sibi suisq. omnibus secum habitantibus erogabatur, hoc est, vel ex redditibus possessionum Ecclesiæ, vel etiam ex oblationibus Fidelium. Et dum forte (vt assolet) de possessionibus ipsis inuidia clericis fieret, alloquebatur plebem Dei, mal- E le se ex collationibus plebis Dei viuere, quam illarum possessionum curam vel gubernationem pati: & paratum se illis cedere; vt eo modo omnes Dei serui & ministri viuerent, quo in veteri Testamento legantur, altari deseruientes, de eodem^h comparticipari. Sed numquam id laici suscipere voluerunt.

AVGVSTI-
NVS CON-
TEMPTOR
PECVNIAE.

f August. epist.
239.

g Possid. in Visa
August. c. 23.
24.

h 2. Corin. 9.

Domus Ecclesiæ curam, omnemq. substantiam ad vices valentioribus clericis delegabat & credebatur: numquam clauem, numquam annulum in manu habens: sed ab eisdem domus præpositis cuncta & accepta & erogata notabantur: quæ anno completo eidem recitabantur, quo sciretur quantum acceptum, quantumq. dispensatum fuisset, vel quicquid indispensatum, vel dispensandum remansisset: & in multis titulis magis illius præpositi domus fidem sequens, quam probatum manifestatumq. cognoscens. Domum vero vel agrum seu villam numquam emere voluit. Verum si forte Ecclesiæ a quoquam spon- te tale

AVGVSTI-
NVS QVALIS
IN OBONO-
MIA.

te tale aliquid vel donaretur, vel titulo legati dimitteretur, non respuebat, sed suscipi iubebat. Nam & aliquas eum hereditates recusasse nouimus, non quia pauperibus inutiles esse possent; sed quoniam iustum & æquum esse videbat, vt a mortuorum vel filijs vel parentibus vel affinibus magis possiderentur, quibus ab eis deficientes dimittere noluerunt. Quidam etiam ex honoratis Hipponensium, apud Carthaginem viuens, Ecclesiæ Hipponensium possessionem donare voluit; & consecratis tabulas, sibi usufructu retento, vltro eidem sanctæ memoriæ Augustino misit: cuius ille oblationem libenter accepit, congratulans ei, quod æternæ suæ memor esset salutis. Verum post aliquot annos, nobis forte cum eodem cominus constitutis, ecce ille donator litteras per filium suum mittens, rogauit vt illæ donationum tabulæ suo filio redderentur, pauperibus vero erogandos direxit solidos centum. Quo ille sanctus cognito, ingemuit hominem vel finxisse donationem, vel eum de bono opere poenituisse; & quanta potuit, Deo suggerente cordi eius, condolenti animo ex eadem refragatione dixit, in illius scilicet increpatione & correctionem. Et tabulas quas ille sponte miserat, nec desideratas, nec exactas, confestim reddidit: pecuniamq. illam respuit; atque rescriptis eundem, sicut oportuit, & arguit, & corripuit, admonens vt de sua simulatione vel iniquitate cum poenitiæ humilitate Deo satisfaceret, ne cum tam graui delicto de sæculo exiret.] hæc Possidius.

Ceterum tantum absuit vt in hanc ipsam diem Augustinus suspitione saltem in crimen adductus esset amoris pecuniæ nomine: vt contra potius aduersus eum fuerit declamatum, quod defunctorum hereditates minime susciperet; quod dicerent inde euenire, vt Fideles retraherentur, quo minus Ecclesiam heredem instituerent; idq. in detrimentum pauperum verti. cuius rei causa opus eidem fuit suam pro concione palam parare defensionem, cum hæc inter alia locutus est: Quicumque vult, exheredato filio, heredem facere Ecclesiam; quærat alterum qui suscipiat, non Augustinum: immo Deo propitio, neminem inueniat.] cum & ad sui etiam excusationem exemplum adducit, id se agere Aurelij Carthaginensis Episcopi imitatione, quod & a ceteris Episcopis ageretur. Subdit enim:

Quam laudabile factum sancti & venerandi Episcopi Aurelij Carthaginensis: quomodo impleuit eos omnes qui sciunt, laudibus Dei? Quidam enim cum filios non haberet, neque speraret, res suas omnes, retento sibi usufructu, donauit Ecclesiæ. nati sunt ei filij: & reddidit Episcopus nec opinanti, quæ ille donauerat. In potestate habebat Episcopus non reddere: sed iure fori, non iure poli. Sane etiam hoc nouerit charitas vestra, dixisse me fratribus meis qui mecum manent, vt quicumque habet aliquid, aut vendat & croget, aut donet & commune illud faciat, &c.] hæc ipse de his qui a se recepti essent in confortium fratrum, quo quidē sermone, & sequenti eodem argumento conscripto, quam remotissimus esset S. Augustinus a philargia, perspicuis certisq. demonstrat exemplis: vt appareat, quam iniuste ob Pinianum retentum inuidiam atque calumniam passus fuerit. Ista quidem in his quæ spectant ad bonorum acquisitionem. Quod vero ad erogationem pertinet, ita munificus atque profusus fuit, vt cum deessent erogandæ pecuniæ, Ecclesiæ vasa frangi atque conuari iuberet; pretiumq. eorum in usum distraheret indigentium: quod Possidius certa fide confirmat, qui & quomodo erga suos sanguine coniunctos se gesserit, ita narrat: Nec suos consanguineos, vel in proposito vel extra constitutos, in sua vita & morte vulgi more tractauit. Quibus, dum adhuc supereffet, id si opus fuit, quod & ceteris, erogauit; non vt diuitias haberent, sed vt aut non aut minus egerent.] Ceterum audi auream de auro, tanto magistro dignam sententiam: Non est (inquit) Episcopi seruare aurum, & reuocare a se mendicantis manum.] huicq. par illa S. Ambrosij, qua dicit: Aurum Ecclēsia habet, non vt seruet, sed vt eroget.]

Ad postremum autem, vt ad totam hanc pro excusatione & laudatione Augustini narrationem, corollarium apponamus, accipe eiusdem de auri continentia dignum exemplum s. Leporius quidam fuit nobilitate sæculari conspicuus & prædiues, comparandus in pluribus Piniano. Hic sua omnia dimittere cupiens, & pauper cum Christi pauperibus Augustini fratribus Deo seruire; non ante eum recepit Augustinus, quam erogatis omnibus bonis, egenū prorsus redditum viderit: cui & suaserat, vt de diuitijs erigeret monasterium, necnon xenodochium, & basilicam martyrum. Sed audi ipsum: Ego (inquit) illi iniunxi ego iussi, nempe vt monasterium erigeret & xenodochium. obtemperauit mihi libentissime; & sicut videtis, operatus est. quomodo etiam meo iussu basilicam ad Octo martyres fabricauit.] sunt hi illi martyres passi Tarfi, quorum corpora a mercatoribus redempta atque

Hippo-

A Hipponem translata fuerant, quorum memoria in tabulis Ecclesiæ Catholice viget. Sed quod ad hunc opulentum & nobilem Leporium spectat cooptatum inter clericos Augustini; hunc illum putamus, qui ob claritudinem nominis cum sanctitate cōiunctam post Aurelium assumptus est ad præfecturam Ecclesiæ Carthaginensis: de quo suo loco dicturi sumus. Sed ad corollarium appendicem adiungamus, quæ & temporis huic, quo interitus Romani timebatur Imperij, valde congruit.

Etenim absens Augustinus, cum audisset suos Hipponenses ob ingruentium malorum metum in erogatione eleemosynarum refriguisse, scripta epistola eos ita redarguit: Nunciatum est mihi, quod morem vestrum de vestiendis pauperibus fueritis obliui: ad quam misericordiam, cum præsens essem, vos exhortatus sum, & nunc exhortor, ne vos vincat & pigros faciat contritio huius mundi, cui talia videtis accidere, qualia Dominus & Redemptor noster, qui mentiri non potest, ventura prædixit. Non solum ergo non debetis minus facere opera misericordiæ, sed etiam debetis amplius quam soletis. Sicut enim ad loca munitiora festinantius migrant, qui ruinam domus vident contritis parietibus imminere: sic corda Christiana quanto magis sentiunt mundi huius ruinam crebrescentibus tribulationibus propinquare, tanto magis debent bona, quæ in terra recondere disponebant, in thesaurum cælestem impigra celeritate transferre: vt si aliquis humanus casus acciderit, gaudeat qui de loco ruinoso emigravit: si autem nihil tale fuerit subsecutum, non contristetur, qui quandoque moriturus, immortalis Domino, ad quem venturus est, bona propria commendauit.] hæc Augustinus, his quidem temporibus, quibus Urbis & Orbis excidium timeretur, accommodata scribebat ad suos.

Hoc eodem anno, ipsdem Consulibus, tradit Cassiodorus, Vuandalos Hispanias occupasse: quod & S. Prosper æque confirmat. Hos enim introductos esse in Hispanias a Constantino tyranno per Constantem filium aduersus Didymum & Verinianum fratres, cognatos Honorij Imperatoris, qui Hispanias tutabantur, Orosius tradit. Quibus occisis, in præmium data sunt barbaris Hispaniæ deprædandæ. Per quos barbaros patefacta fuisse claustra Pyrenæi reliquis barbaris qui in Gallijs erant, idem Orosius testatur, homo Hispanus, res patrias non ignorans. Præter Vuandalos, Alanos quoque, necnon Sueuos in Hispanias ingressos esse, Isidorus affirmat. Hi vero sic inter se Hispanias partiti sunt: Alani Lusitaniam & Carthaginensem prouincias: Vuandali autem, cognominati Silingi, Beticam fortiuntur. Hispani vero per ciuitates & castella residua barbaris dominantibus se subiungunt. In Hispania Gundericus primus Rex Vuandalorum successit, regnans in Galiciæ partibus annis sexdecim. Quomodo vero idem ob violatas ecclesias miserabili obitu diem clausit extremum, suo loco dicemus.

Quam autem graue dispendium passæ sint Hispaniarum Ecclesiæ ex huiusmodi incurisionibus, accipe ex verbis illis S. Augustini ad Honoratum consulentem, num Episcopo harum persecutionum tempore fugiendum esset; vbi post alia: Non enim quisquam est, qui dicat, ministros manere oportere, vbi iam non fuerint quibus necesse sit ministrare. Ita quidam sancti Episcopi de Hispania profugerunt, prius plebibus partim fuga lapsis, partim peremptis, partim obsidione consumptis, partim captiuitate dispersis. Sed multo plures, illic manentibus propter quos manerent, sub eorumdem periculis densitate manserunt. Et si aliqui deseruerunt plebes suas: hoc est quod dicimus fieri non debere: neque enim tales docti auctoritate diuina, sed humano vel errore decepti, vel timore sunt victi.] hæc Augustinus.

E Sed vnde de calice iræ Dei Hispani infelicissime potari meruerunt? audi Saluianum Massiliensem, eiusdem ætatis, hæc q. præ oculis habentem, Episcopum. Ipse enim pluribus profecutus Gallorum scelera, quibus diuinam in se concitarunt indignationem, mox hæc de Hispaniis: Quid Hispanias? nonne vel eadē, vel maiora forsitan vitia perdiderunt? quas quidem cælestis ira etiam si alijs quibuslibet barbaris tradidisset, digna tamen flagitiorum tormenta tolerauerunt puritatis inimici. Sed accessit hoc ad manifestandum illis impudentiæ damnationem, vt Vuandalis potissimum, id est pudicis barbaris, traderentur. Dupliciter in illa Hispanorum captiuitate Deus ostendere voluit, quantum & odisset carnis libidinem, & diligeret castitatem, cum & Vuandalos ob solam maxime pudicitiam illis superponeret, & Hispanos ob solam vel maxime impudiciam subiugaret. Quid enim? Numquid non erant in omni orbe terrarum barbari fortiores, quibus Hispaniæ traderentur? multi absque dubio, immo (ni fallor) omnes: sed ideo infirmis hostibus cuncta tradidit

RECUSAT
AVGVSTINVS
OBLATAS
HEREDITA-
TES.

a Aug. serm. 49.
de dispers.

AVRELIJ EPI
SCOPI CAR-
THAG. DI-
GNVM EXEM-
PLVM.

b Aug. serm. 50.
de dispers.

c Possid. in Vita
Aug. c. 24.
d Possid. ibidem
c. vlt.
ERGA CON-
SANGVINE-
OS QUALI-
TER SE GERE-
RE DEBENT
EPISCOPI.

e Aug. serm. 49.
c. 4. de dispers.
f Ambros. de offi.
lib. 2. c. 28.

g Aug. serm. 50.
de dispers.
DE LEPORIO
VIRO NOBILI
88. DIVITE.

a August. epist.
138.
QVID AD
SVOS AB-
SENS AVGV-
STINVS DE
ELEEMOSY-
NIS.

b Cassiod. in
Chron.
c Prosper in
Chron.
BARBARI
INVADVNT
HISPANIAS.
d Oros. lib. 7.
c. 40.

e August. epist.
130.
HISPANIAE
ECCLESIAE
DEVASTA-
TAE.

f Saluian. de
provid. Dei lib. 7.
CVR TRADI-
TI VVANDA-
LIS HISPANI

tradidit; vt ostenderet scilicet, non vires valere, sed causam, neque nos tunc ignauissi- A
morum quorundam hostium fortitudine obrui, sed sola vitiorum nostrorum impuritate
superari: vt vere in nos venerit dictum illud, quo ait: Secundum immundicias suas, & se-
cundum iniquitates suas feci illis, & auerti faciem meam ab eis, &c.] inferius vero: Quid
(inquit) prodesse nobis prerogatiua illa religiosi nominis potest, quod nos Catholicos esse
dicimus, quod Fideles esse iactamus, quod Gothos ac Vuandalos haeretici nominis cōpro-
batione despiciamus, cum ipsi haeretica prauitate viuamus? Itaque rectissime nobis dicitur
illud, quod Iudæis in lege fidentibus dixit sermo diuinus: Quomodo dicitis, Sapientes
sumus, & lex Domini nobiscum est? Nolite (inquit) confidere in verbis mendacij, dicen-
tes: Templum Domini, templum Domini, templum Domini. Quoniam si benefeceritis
vias vestras & studia vestra, & aduenæ & pupillo & viduæ non feceritis calumniam,
neque sanguinem innocentem effuderitis, in loco hoc habitabo vobiscum, in loco isto a sæ- B
culo vsque in sæculū. Quo vtique ostenditur, quod si ista non facimus, superflua nobis Ca-
tholici nominis præsumptione plaudamus.] hæc Saluianus, qui prosequitur ista pluribus.

Hier. 7. 8.
-C A B
-VOVA
-AG
-YR

Christi annus quadringentesimus decimus, funestissimus Vrbi, vnus tantū Varanes *
legitimo Cōsulatu in Oriēte creati, Fastis adscriptus habetur. Romæ enim obsidio re-
petita, imminensq. eidem excidiū, ab alterius Consulis creatione Honorij Imperatorem
dimouerunt, licet tyrannus Tertullum spurium creauerit Consulem. Iuste quidē Deus hac C
quoque ex parte superstitionem exuscitatam in Romanū populū vindicauit, qui in auspi-
cando nouis Consulibus anno reuocassent superstitionem maiorum: nā de his Saluianus b:
Quid enim? Numquid non Consulibus & pulli adhuc Gentilium sacrilegiorum more pā-
scuntur, & volantis pennæ auguria quærentur; ac pene omnia fiunt, quæ etiam quondam
Pagani veteres friuola atque irridenda duxerunt? vt inter alios Tullius de Diuinatione. Et
cum hæc omnia ipsi agant, qui annis nomina tribuunt, & a quibus & anni ipsi exordium
sumunt: credimus nobis bene annos posse procedere, qui a rebus talibus ordiuntur? At-
que vtinam sicut hæc propter Conules tantum fiunt, ita illos tantum incesserent, pro-
pter quos fiunt. Illud est feralissimum & grauissimum, quod dum consensu publico agun-
tur, honor paucissimorum fit crimen omnium; ac si ex singulis bini inaugurentur, pro-
pe est vt in omni mundo nullus euadat.] hæc Saluianus. Quibus plane profanis ritibus D
haud caruit præfens annus, cum Attalus arripiens sibi nomen Augusti, mox Consulem
creauit Tertullum Gentilem hominem, cuius ineminit Zosimus c. Porro Tertulli Consu-
lis nomen est a Fastis abiectum, quod a tyranno esset Consulatus spurie illi collatus. Qua-
lis autem hic nouus Consul, quantove tumore processerit, Orosium audi d: Vmbratilis
(inquit) Consul Tertullus ausus est in Curia dicere: Loquar vobis, Patres conscripti, Con-
sul & Pontifex, quorum alterum teneo, alterum spero. Sperans ab eo qui non habe-
bat spem; & maledictus vtique, quia spem suam posuerat in homine.] id enim ipsi male
passi pulli, vel alites sunt auguratæ volantes. Vides ergo vel ex his huius temporis sta-
tum Vrbi.

* Varari
Varani
Varronis
CONSULES
ANNI HVIVS
ABOLITI.
b Saluian. de re-
cto iudicio lib. 6.

TERTULLI
CONSULA-
TUS SPUR-
RIVS.
c Zosim. lib. 6.
d Oros. lib. 7.
c. 42.

Sed magno plane Dei consilio permissum est, vt summa rerum proditorie ad Gentiles
iterum deferretur, quibus & iam victor barbarus ipse faueret, necnon in omnibus patrocini- E
naretur Alaricus: vt ex hoc magis vanæ superstitionis imbecillitas, inanisq. ac falsus prorsus
deorum cultus argueretur. Nam cum aduenisse videretur tempus, quo idololatria in
integrū restituenda foret, & ipsa Christiana religio obruenda, conspirantibus barbaris at-
que Gentilibus, ipsorumq. dijs coeptis fauentibus, atque responsis maxima pollicenti-
bus: resistente vnico Deo, vt fumus a vento, omne ipsorum consilium dissipatum est, vi-
res irritæ, cassaq. penitus vana deorum promissa reddita sunt: quin & barbaros ipsos, quos
sibi Gentilitas conciliarat, sui mox ultores sceleris sensit.

CONSPIRA-
TIO GENTI-
LIVM CVM
ALARICO.

At rei gestæ seriem ex huius temporis scriptoribus iā reddamus. Ait enim in primis So-
zomenus c: Cum igitur Alaricus Rex Gothorum, legatione per Episcopos quosdam, facta
huius rei petitione (de qua anno superiori dictum) frustratus esset: Romam reuersus, ciui-
tatem oppugnat; & Portu ex altera parte occupato, cogit Romanos, vt Priscum Attalum
Vrbis

c Sozom. lib. 9.
c. 8.

A Vrbi tunc temporis Præfectū, secta Arianum, crearent Imperatorem.] Gentiliū factio id
perfecit idolorum cultorū: in quorū manu cum Præfectura Urbana esset, haud tantum fuit
virium ipsis Christianis qui Romæ erant, vt intus tyrannum e medio tollerent, & obsiden-
tē Urbem Gothorū exercitū superarent. Sed quid post hæc subdit Sozomenus, referamus:

ATTALVS
CREATVS
IMPERATOR
AB ALARI-
CO.

Romanis igitur ad aliud Imperium translatis, constituitur vtriusque exercitus Dux Ala-
ricus, & sororis eius maritus Ataulphus Præfectus equitum, quos Domesticos appellant.]
de alijs vero magistratibus ita dispositum est: nam præter Consulatū (vt diximus) Tertullo
collatū, Valenti (inquit Zosimus a) qui præfuerat Dalmaticis legionibus, tradita est etiam
militū post Alaricum præfectura: Lampadius autem creatus Præfectus Prætorio, supersti-
tioni, si quis alius, addictissimus, ad quem extat de Fato atque fortuna S. Augustini b epi-
stola, qua eum a mathematicorum ineptijs studuit dimouere. His vero delectis primori-

a Zosim. lib. 5.
b Aug. epis. 243.

B bus magistratibus, subdit Sozomenus: Attalus porro Senatu conuocato, orationem ha-
buit prolixam & splendide elaboratam, qua Senatui promittebat, se patria omnia illi con-
seruaturum, & Aegyptum insuper & vniuersum Orientis Imperium Italis subiecturum.]
Addit his vero Zosimus c, & ipse Gentilis: Ciues Romani magna lætitia fruebantur, qui &
alios magistratus Reipublicæ recte gerendæ peritos nacti fuissent, & insignem ex Tertulli
Consulis honore voluptatem caperent. Solam illorū familiam, qui Anicij dicuntur, mor-
debant ea quæ publice vniuersis conducere videbantur: quod soli omnium, prope dixe-
rim, diuitias possidentes, felicitatem publicam permolestè ferrent.] ita quidem Zosimus
Ethnicus de Christianis omnium nobilissimis, erga Deum atque Imperium fidelissimis, de
quibus sæpe superius mentio facta est. Auerfatos quidem hos fuisse præsumptum scelus,
maximæ ipsorum laudi cedit, quod crimini eisdem Zosimus deorum cultor conatur ad-
scribere. Quæ vero hæc fuerint consecuta, sic idem Zosimus narrat d:

VANAE AT-
TALI PRAE-
SYMPTIO-
NES.

c Zosim. lib. 6.

ANICIORVM
FAMILIA
LAVDATA.

d Zosim. lib. 6.

C Cum autem Alaricus Attalo recte consuluisse, vt mediocres copias in Africam & Car-
thaginem mitteret, earumq. opera Heracliano abrogaret Imperium, ne per illum quoque
partes Honorij sectantem aliquod impedimentum rebus institutis accideret: Attalus eius-
modi admonitiones nihili facere, sed eas spes amplecti, quas ei vates facerent. Itaque per-
suasus citra pugnam se Carthagine totaq. potiturum Africa, non Drumam mittit, qui
cum barbarorum copijs, quas ducebat, facillime potuisset Heraclianum imperio deicere;
sed Alarici consilio posthabito, Constantino in Africanos milites imperium tradit, nullis
idoneis cum eo copijs ablegatis] qui ab exercitu Heracliani mox cum suis interfectus est:
quod etiam idem auctor inferius subdit, stultitiæ Attalum incusans, quod monitis Alarici
minime paruisset. At quid peccauit Attalus (appello te ipsum) si responsis deorū standum

FALSIS DEO-
RVM RESPON-
SIS DECIPI-
TVR ATTA-
LVS.

D potius quam barbari consilijs existimauit? quis, eorū quæ datur hominibus, non ducat hu-
manis omnibus, præferenda esse diuina? Sed plane, inuitus licet, cogeris Zosime succumbe-
re veritatis imperio, atque fateri, nonnisi fallacias, atque ad decipiendū miseros mortales
deorum fuisse responsa. Porro eadem quæ Zosimus, habet quoque Sozomenus de Attalo
deluso responsionibus vatum: sed quem Zosimus Constantinum missum in Africam, Con-
stantem ipse nominat, de quo ista subdit e: Cum itaque Constans ex vatum sententia Car-
thaginem adnauigasset: Attalus vsque adeo mente captus fuit, vt ne dubitare quidem di-
gnaretur; sed plane sibi persuaderet, se Afros iam secundum prædictiones vatum habere
subditos. Itaque Rauennam versus (vbi erat Honorius) expeditionem mouet.

e Sozom. lib. 9.
c. 8.

Simulatque igitur Ariminum vna cum Romanorum ac barbarorū exercitu peruenisse
nunciaretur; scribit ad illum ceu ad Imperatorem Honorius, & legatis missis, ijs qui sub
ipso maximis dignitatibus fungebantur, declarat se illum libenter in regni consortiū esse
recepturum. Attalus vero se Imperij consortem admitturum esse negat; sed indicat Hono-
rio, vt vel insulam, vel locum eligat quem vellet, in quo priuatus degat omni Imperij cul-
tu deposito. In eo cardine cum res versaretur, vt & naues iam haberet paratas, si forte ne-
cessitas eum abnauigare cogeret ad fratris filium: ex improviso sub sex signis circiter qua-
tuor millia militum ex Oriente noctu Rauennam appulerunt, quibus ille mœnium excu-
bias commisit, quod indigenarum militum procliuatatem ad prodicionem metueret.] hæc
ipse: eadem quoque omnia Zosimus æque refert; nisi quod in numero missorum ex Oriente
militum a Sozomeno multū discrepat, dum ait sex militum legiones ad Honorium missas,
militesq. in eis numero quadraginta millia. Cuius rei causa Honorius Rauennæ consistere
decreuit, quousque rerum Africanarum status nunciaretur. de quibus idem Sozomenus f:

ZOSIMVS
DE ATTA-
LO

ATTALVS
DEDIGNA-
TVR HABERE
HONORIVM
CONSORTIVM
IMPERII.

f Sozom. lib. 9.
c. 8.

Interea temporis Heraclianus, interfecto Constante, vigiles constituit in portibus &
Annal. Eccl. Tom. 5. B b littoribus

DIRA FAMES
VEXAT VR-
BEM.

a Zosim. lib. 5.

b Hier. epist. 16.

c Zosim. lib. 5.
LAETA LAV-
DATA A ZO-
SIMO.

d Ammian. lib.
21. prope finem.

e Hier. epist. 7.

f Zosim. lib. 5.

PESTIS CVM
FAME VR-
BEM VA-
STAT.

*quinque mil-
le

ATTALVS
PRIVATVR
IMPERIO.

g Zosim. lib. 6.
prope finem.

h Oros. lib. 7.
c. 42.
FINIS AT-
TALI.

littoribus Africae, & mercatorum naues Romam proficisci vetuit. Ex quo cum fames Ro-
manos inuaderet, illi hac de re legatos mittunt ad Attalum. Ille vero cum huic rei nul-
lum videret remedium, Romam reuersus est, quasi cum Senatu de hac re consulturus: fa-
me interim in tantum inualecente, vt castaneis pro frumento vterentur, & nonnullos
etiam carnes humanas gustasse suspicarentur.] hanc de dira fame Sozomenus. Addit ad
hanc Zosimus^a, tunc temporis Romae in Circensibus exhibitis ex more spectaculis, populo
fame tabescente, illud conclamatum fuisse ad nouum Imperatorem: Pretium pone carni hu-
manae.] & quidem his consentientia scribit S. Hieronymus ad Principiam de Roma, vbi
ait^b: Fame perit, antequam gladio: & vix pauci, qui caperentur, inuenti sunt. ad nefandos
cibos erupit esurientium rabies, & sua inuicem membra laniant: dum mater non parcat
lactenti infanti, & suo recipit vtero, quem paulo ante effuderat.] hanc Hieronymus.

Huius quidem famis tempore egregiam enituisse virtutem Laetae clarissimae feminae, quae B
cum praediues esset, de bonis suis alebat pauperes, ait Zosimus, cuius haec sunt verba^c: Com-
pluribus autem cibum suppeditabat Laeta, Gratiani quondam Principis coniunx, eiusque ma-
ter Pissamena: quippe quod Fiscus eis apparatus regiae mensae praebere, a Theodosio munus
hoc consecutus, non pauci, quae earum mulierum erat humanitas, ex earum domo famem
solabantur.] hanc Zosimus. Sed non nihil reuocari potest in dubium, quod de nomine ha-
bet feminae alentis pauperes. Etenim si, quae tanta esurientibus praestitit, vere fuit Gratiani
olim vxor: cum non nisi semel eum coniugio obligatum constet; nomen quidem vxoris eius-
demque Augustae, non fuit Laeta, sed (vt habet Ammianus^d) Flauia Constantia dicta, filia posthu-
ma Constantij Imperatoris. Quod si Laeta nomine Romana femina tanta praestitit: vixit qui-
dem his temporibus Romae generis claritudine nulli secunda, & opum abundantia, sed magis
religione Christiana conspicua Laeta filia Albinii clarissimi viri, de qua superius dictum est C
nurum fuisse S. Paulae, vxorem eius filij Toxotij, ad quam extat S. Hieronymi epistola^e de
institutione filiae, nempe Paulae Iunioris ex repromissione martyris natae, & Deo dicatae;
quam, fortasse praescia sancta mater venturi Urbis excidij, ad amitam S. Eustochium vir-
ginem in Palaestinam ante transmisit. Cui, in tuto filia collocata, quid reliquum fuit, ni-
si vt paternas diuitias a maioribus longa serie successionis auctas atque reconditas, ne fie-
rent praeda barbaris, per pauperes in caelum transferret? Post famem vero pestem secuta esse,
Zosimus^f tradit his verbis: Et quoniam nullum aderat mali sanandi remedium, iamque cuncta
ventris inedia succurrentia defecerant; famem (ceu consentaneum erat) pestis comitaba-
tur; omniaque plena cadaueribus erant. Cumque non possent extra Urbem sepeliri cadauera,
quod omnem exitum hostes obseruarent: Urbs ipsa mortuorum sepulchrum erat: adeo qui-
dem, vt alioqui etiam solitudo in Urbe foret, si quae nulla fuisset alimentorum penuria, vel D
exhalas e cadaueribus odor ad inficienda corrumpendaque corpora suffecisset.] hanc Zosimus.

At quis, rogo, in has redegit angustias Urbem, nisi Gentiliu factio scelerata? vt plane
desipuisse arguantur qui cladem Urbis adferberent Christianis: cum ex deorum falsis re-
sponsis haec omnia factitata, ipse (vt vidimus) deorum cultor Zosimus compulsus fuerit
confiteri. Subdit vero post ista Sozomenus: Alaricus quidem suadebat, vt quingentos* bar-
baros aduersus Heraclianum mitterent: sed Senatui & Attalo videbatur non oportere
concredi barbaris Africam.] Alaricus igitur, qui haecenus cum exercitu laborasset, vt ciui-
tates Italiae subditas Attalo redderet; ob contrarium rerum euentum, Deo sic disponente,
in Attalum commotus, eum ab Imperio abdicandum curat. rem gestam ita Zosimus nar-
rat^g: Itaque Alaricus reapse consilium suum exequens, extra urbem Ariminum, in qua
tunc morabatur, productum Attalum diademate spoliatur, & exiit purpura; atque his ad E
Honorium Principem missis, Attalum in omnium oculis ad priuatam vitae conditionem re-
digat, apud se tamen vna cum Ampelio filio retentum, donec pace cum Honorio constitu-
ta, vitae securitatem eis impetrasset. Placidia quoque soror Imperatoris apud Alaricum
manebat, vicem illa quidem obsidis modo quodam implens, ita tamen, vt omni honore
cultuque regali frueretur.] hanc eadem de abrogatione Imperij Attali Sozomenus habet.

At quid post haec Attalo exauctorato acciderit, Orosius docet, vbi primum ista in eum^h:
Quid de infelicissimo Attalo loquar, cui occidi inter tyrannos honor, & mori lucrum fuit?
In hoc Alaricus Imperatore facto, infecto, resecto ac defecto, citius his omnibus actis
pene quam dictis, mimum risit, & ludum spectauit Imperij.] & paulo post: Attalus ita-
que, tamquam inane Imperij simulacrum; cum Gothis vsque in Hispanias portatus est:
vnde descendens nauis, incerta moliens, in mari captus, & ad Constantium Comitem du-
ctus

A ctus, deinde Imperatori Honorio exhibitus, truncata manu, vitae relictus est.] hanc Orosius:
sed ista post annos plures accidisse, suo loco dicemus. Subdenda his modo sunt sanctiones,
hoc anno, de illis qui relicto tyranno rediissent ad castra, ab Honorio Augusto promulga-
tae, atque in primis quam Februarij mense sanciuit his verbis^a:

De his qui tyrannicae praesumptionis sacramenta sectati, ad nostrum Imperium redierunt,
hanc volumus esse sententiam: Vt quos inter incendia tyrannidis assumptae fidelis poenitu-
do reuocauit, ordinem & fructum militiae non amittant. Eos vero quibus laetum regres-
sum necessitas desperationis indixit, soluto cingulo, matricula conuenit aboleri: ita vt
illud quoque par reuerentiae forma custodiat, ne redire ei ad pristinam militiam liceat, qui
aliud militandi genus elegerit. Dat. prid. Id. Febr. Rauennae. Varane Consule.] Mense vero
Augusti sic de iisdem:

B Liberata Republica tyrannidis iniuria, omnium criminum reos relaxari praecipimus.
Dat. VIII. Id. Aug. Rauennae. Varane V. C. Conf.] Ex his & rerum gestarum tempus per-
spicue intueri datur, quoniam scilicet tempore Attalus in ordinem redactus fuerit.

Quod autem idem Honorius Imperator expertus esset populos Africanos de Republica
optime meritos in repellendo & infectando eos qui ab Attalo missi fuerant; de iisdem be-
nemereri, dignum existimauit: quamobrem ad Macrobius in Africa Proconsulem pro
eisdem ita rescripsit^b:

Considerantes Africae deuotionem, vsque in initium fusionis quintae vniuersa reliqua
quae tam ad Arcam sublimium potestatum, quam ad largitiones pertinent, relaxari praeci-
pimus. Priuatae quoque rei debita similiter relaxamus, chartis abolitis, quibus debita pu-
blica continentur. Dat. VII. Kal. Iul. Rauennae, Varane Conf.]

C Inter haec autem, cum tot tantisque turbis ageretur Occidentale Imperium; Theodo-
sius Imperator, ne in Orientem furor barbaricus infunderetur, iussit portus & littora omni
vigilantia custodiri. Extat ea de re eius rescriptum ad Anthemium Praefectum Praetorio,
Curatorem Imperij, cuius arbitrio cuncta disponebantur, his verbis editum^c:

Omnes stationes nauium, portus, littora, omnes abcessus prouinciarum, abdita quin-
etiam loca, & insulae, tuae magnificentiae dispositione, solerti custodiantur indagine: vt nul-
lus vel vi, vel clam, vel aperto, vel etiam occulto nostri possit Imperij regiones irrepere,
qui non aut interiectis prohibeatur obicibus: aut cum accesserit, illico teneatur, nisi fa-
cros apices a domino patruo meo Honorio ad me perferre, apertissima ratione monstra-
uerit. cum eadem diligentia obseruando, vt si ad alium quemquam a memorato Principe
dixerit habere affatus, petitor* detento, sacrae litterae cum omnibus chartis signatae ad
meam clementiam transmittantur. Hoc enim & tyrannici furoris, & barbaricae feritatis
occasio persuadet, & inter me dominumque & patruum meum Honorium vicissim recurren-
te admonitione conuenit. Dat. VIII. Kal. Maij, Constantinopoli, Varane V. C. Conf.] hanc
Theodosius. Sed iam quae reliqua sunt, prosequamur.

Consternati plane sunt animo deorum cultores Romae, cum res Attali Imperatoris sui col-
lapsas penitus intuerentur, qui falsis oraculis adeo magna de eo conceperant. Par quidem
fuisse, qui se a dijs intelligerent esse deceptos, eisdem omnino remittere nuncium, atque ab
impietate ad verae religionis se cultum transferre. Sed licet sic humiliati, non sunt compun-
cti: factumque vt qui admissi sceleris nulla affecti sunt poenitudine; eundem Alaricum,
quem in patrocinium aduocarant, perpetrati quoque facinoris saeuum experirentur vl-
torem. sed quomodo id acciderit, Sozomenus narrat his verbis^d: Haec res huiusmodi

E euentum fuisse sortitas, haud mediocriter doluerunt tum Pagani, tum illi Christiani qui
Arianam sectabantur haeresim. Illi enim, ducta coniectura ex Attali tum proposito & prio-
ri educatione, prorsus existimabant, illum palam paganismum amplexurum, & ipsis tem-
pla patria restitutum & ferias & victimas. Hi vero se primatum in ecclesijs, sicuti tem-
pore Constantij ac Valentis, rursus consecuturos arbitrabantur, si quidem ille firmatum
contineret Imperium: propterea quod a Sigefario Gothorum Episcopo baptizatus, & ob id
cum ipsis vniuersis, tum maxime Alarico carissimus esset. Non multo post autem Alaricus
cum venisset ad Alpes (locus hic est plus minus sexaginta stadijs Rauenna distans) cum
Imperatore de pace communicat.

Sarus autem quidam, natione barbarus, sed in rebus bellicis egregie exercitatus, qui cir-
citer trecentos solos, omnes tamen strenuos ac fideles, secum habebat: cum Alarico ob
priorem similitudinem suspectus esset; considerabat, sibi nequaquam vtilia fore inter Go-
thos

a l. 11. de in-
dulg. crim. Cod.
Theod.

QVID HONO-
RIVS DE PER-
DVELLIBVS
STATVIT.

b l. 6. de indulg.
deber. Cod. Theod.
HONORIVS
RELAXAT A-
FRICANIS
TRIBVTA.

c l. 2. de lit. &
iiner. cassod.
Cod. Theod.
THEODOSIVS
ORIENTIS O-
RAS OBSER-
VARI IVBET.

* portitore

GENTILES
ET ARIANI
CONSTERNA-
TI OB CASVM
ATTALI.

d Soz. lib. 9. c. 9.

thos ac Romanos percussa fœdera: ideoq. repente cum suis irruens, nonnullos ex barbaris interfecit. Hinc igitur & metu simul & ira percitus Alaricus, eadem via reuertitur] ad obsidionem videlicet Urbis. eadem quoque de Saro Zosimus, cuius historia sine carens hic desinit. Subdit vero Sozomenus: Reuersus Alaricus, Romam obsidione cinctam per prodicionem capit.]

At quænam hæc, & a quibus ista proditio? Egnatius ex Procopio rei gestæ seriem acceptam se referre testatur, cum ait^a: Astu autem barbarico capta Vrbs traditur in hunc ferme modum, quem Procopius solus ex omnibus, quos legi, tradat: vt mirer ab interprete vel rem totam dissimulatam, vel cum in mutilum Græcum codicem incidisset, non animaduersam. Ille igitur in hanc sententiam: Obsederat Romam Alaricus iam biennium; nec Honorius, qui Rauennæ desidebat, aut ferre suppetias poterat, aut audebat. Nam cum nihil minus quam de Urbis salute sollicitus esset, Stilichone interfecto, ducem exercitui minime præfecerat, qui rem aduersus Gothos ministraret. Vnde Gothis obsidenda Urbis cogitatio, Romano milite aut dilapso, aut segniter rem agente. Verum eam frustra obsessam cum vi expugnare non possent, ad dolum hostis barbarus vertitur. Profectio- nem in patriam simulat, trecentos iuuenes corporis & animi vi præstantes deligit, quos Romanis Principibus dono det, instructos prius, vt omni obsequio dominos suos promereri studeant, & ad certam diem circa meridiem, cum Romani Principes somno vel otio vacarent, ad Asinariam portam aduolent, interfectisq. improviso insultu custodibus, portam sibi præsto futuro aperiant. Interea Gothi cum reditum, alia atque alia deesse sibi simulantes, differrent: trecenti illi iuuenes occasione egregie vsi, portam stato die suis aperiunt; & intromissus Gothus maiore ignominia quam damno urbem omnem populatur.] hæc ex prætermisso fragmento Procopij Egnatius sibi vendicat, qui indigno ferens

animo rem tantam relictam a maioribus silentio obuolutam (vt profitetur) illustrandam suscepit: vtinam non maioribus tenebris offudisset, cum falsa narrans, quæ ad elucidationem historiæ pertinent, incuria prætermisit; remq. tantam vix quadraginta versuum dictione, quamuis curiose studiosq. se elaborasse demonstrat, absoluit.

Sed excipiat ictus Procopij nomen, quod ipse clypeum obijcit, liberans fidem suã; nec obijciamus de veritate codicis sibi tantummodo noti, qui præterijt Procopij accuratum interpretem. Est quod mireris, lector, tam breui narratione, tanta esse coagmentata mendacia. Vbi primum, rogo, auctori innotuit, biennio perdurasse Urbis obsidionem, antequam caperetur? Nonne libera fuit toto tempore quo Attalus imperauit, quem Alaricus in Imperij fastigiũ extulit? Nonne & prior est soluta obsidio, teste Zosimo & alijs omnibus huius ætatis scriptoribus, simulac fuit a Romanis pax auro redẽpta? Et quomodo illud subdit, post necem Stilichonis, vsque ad Urbis expugnationem per biennium illud sine duce Romanum exercitum perseuerasse; cum ex Zosimo^b constet electos plures, atque sæpe mutatos, nempe Turpilionem, Varanem, Vigilantium, inde Generidum, postea vero Constantium, vt prætermittamus dicere de his qui extra Italiam exercitibus duces præerant, vt de Heracliano in Africa, Saro qui Hunnos ducebat, & alijs aduersus Constantinum tyrannum & barbaros in Gallijs & in Hispanijs militantibus? Et quid, quæso, opus fuit trecentos donare Romanis Gothos, quorum ope porta illis pateret Urbis: cum negatum numquam fuerit iisdem qui vellent Gothi in Vrbe degere, semperq. moris fuerit, frequentes illic esse Gothos inquilinos? ob id nãque est illud Rutilij^c de Vrbe a Gothis habitari solita:

Et captiua, priusquam caperetur, erat.]

Rursum vero vnde illud auctori, meridiem, cum Romani somno torpescerent, ingressos per portam Asinariam Gothos, cum S. Hieronymus^d noctu captam esse significet? Siue igitur Procopius qui post centum annos hæc scripsit, siue auctor qui eum citat, hæc penitus ipse confinxit; nulla (quod non asserimus) hæc fide subsistunt, sicut nec quæ dicturi sumus.

Scimus enim alios iactasse, Urbem Alarico traditam prodicione Probæ Faltoniæ vxoris Adelphij Senatoris, commiseratæ Romanos longa obsidione vallatos fame & peste perire. Sed nulla quidem alia huius nominis femina hoc tempore Romæ vixisse reperitur, nisi illa de qua sæpe superius, Proba Faltonia Probi Præfecti Prætorio coniux, mater Iulianæ, auiaq. S. Demetriadis, de quibus sanctissimis feminis multa superius, pluraq. proxime dicturi sumus. At quomodo id fieri contigisse potuit longioris obsidionis obtentu, cum (vt apparet) nouissima obsidio ista perpaucis tantum diebus perdurauerit? Et quod ipsi ex prodicione compendium, cum bonorum iacturam sit passa, vixq. temulentorũ barbarorum

A barbarorum manus euaserit? Explofis igitur figmentis his pro arbitrio absque antiquorum testificatione vulgatis, cuncta ferius & accuratius expendamus, ac primum quæ spectant ad diem ab Alarico captæ Urbis, vt ex temporum elucidatione reliqua apertam vindicentur in lucem.

Ingressum quidem fuisse hoc anno in Urbem Alaricum nono Kalendas Septembris, qui Paulus diaconus falso dicitur, auctor Miscellæ, scriptis prodidit: quem sequi potius quam recentiores quosdam asserentes Urbem a Gothis captam Kalendis Aprilis, iuste decernimus: siquidem id recitata nuper Honorij Imperatoris rescripta suadent, & in primis illud hoc anno datum octauo Idus Augusti^a, quo ob extinctam tyrannidem, liberatamq. penitus Rempubicam, omnes criminum reos a meritis pœnis absoluit, eos videlicet qui tyrannum Attalum secuti essent. nam cum ipse Imperator dicat, liberatam Rempubicam a tyrannica iniuria; plane significare voluit, ipsam liberatam ab Attalo, vere tyranno; cum alioqui Alaricus non tyrannus, qui sibi assumpserit nomen Imperatoris, sed hostis potius dictus ab omnibus reperitur. De Attalo quidem accipienda esse verba rescripti, nulla est penitus dubitatio. Siquidem cum plures Romanorum inuenti sint esse secuti Attalum, & in eius castris militasse; nullus legitur transisse ad castra Gothorum, quorum causa eiusmodi fuerit lex sancienda. Porro cum consentiant omnes, captam Urbem post pulsum Attalum: non potuit Kalendis Aprilis id euenisse.

Rursus vero & illo etiã adducimur argumento, quod cõstet testificatione S. Hieronymi^b, per fugos ab Vrbe ex Occidente in Orientem ex hac barbarorũ inuasionem peruenisse Hierosolymam hieme propinquante: quod si talem fugam capeffissent mense Aprilis, cuius Kalendis Urbem captam volunt, certe quidem æstiuo saltem tempore eorum aduentus Hierosolymam contigisset. Sed bene congruit, vt qui expugnata Vrbe mense Augusti, fuga sibi consulentes, Hierosolymam petierunt^c, peruenerint illuc appropinquante iam hieme. Sed hæc de tempore manifestiora reddentur ex his quæ hoc eodem anno inferius dicturi sumus, cum agemus de Concilio Carthaginensi, quod hoc anno ante Urbis excidium celebratum est. Sic igitur quod ad tempus pertinet, cum antiquioribus affirmamus, hoc anno Domini quadringentesimo decimo, sub Consulatu Varanes, Alaricum Urbem cepisse, a tempore postquam ipsa fuit condita, secundum Varronianam supputationem, anno millesimo centesimo sexagesimo secundo.

His igitur de tempore captæ ab Alarico Urbis elucidatis, iam ad reliqua, quæ obscura videri poterant, facilius erit ingressus; vt quod ait Sozomenus, Alaricum ob iniuriam acceptam a Saro, ad expugnandam Urbem quantocyus esse reuersum, & cinctam obsidione Romam prodicione cœpisse. ex quibus appareat hæc omnia confecta esse mense Augusti, post datum illud rescriptum Honorij octauo Idus eiusdem mensis Augusti. Quintiam si insumpti in itinere temporis ratio habeatur, dicendum sit, eandem Urbem vt accessit, Alaricum ex improviso cepisse: sed quorumnã prodicione, nisi amicorum, nimirum eorum qui cum Attalo conspirarant? Hinc videas S. Prosperum in Chronico dicere, Attalum priuatum regno, illud cessisse Gothis. Hinc & illud intelligas, quod ob inopinatum ex improviso Alarici in Urbem reditum & in eam ingressum contigisse dicitur de Honorio, quod cum accepisset repentino nuncio, Romam perditam; nihil eiusmodi vel cogitantem, putasse hoc ipsum de gallo gallinaceo, Roma nominato, esse renunciatum. Sane quidem si quis ea in mentem reuocet, quæ ex Claudiano superius dicta sunt de immensa Alarici ante concepta fame potiundæ Urbis, & nihil aliud animo die noctuq. versantis, præterquam Romam capere: in eam plane sententiã veniet, cuncta quæ antehac ab eo acta sunt de Attalo ignauo homine in Imperium prouehendo, eodemq. priuando, & cū Honorio pacẽ fanciendo, ea omnia ab ipso prodicione molita esse, vt voti diu concepti compos fieret; atque pacis inuolucro, Honorio securo iam reddito & incauto, ita prodicionem perfidus occultaret: cum captata quauis leui occasione ad excusationis prætextum, ad Urbem inuadendam quàm festine redierit, ipso Honorio nihil eiusmodi vel leuiter suspicante.

Ceterum quod sui Imperij tempore post tot Urbis regnantis sæcula contigerit illam a barbaris turpiter capi, Honorius grauissimam inuidiam passus est, a Gentilibus præsertim, qui eo magis ipsum Honorium impiũ esse dicerent, quo in Christiano cultu religiosior appareret. Verum rem accuratius ex euentis considerantes, nonnisi in Gentilium iacturam idololatriæq. dispendium Urbis cessisse cladem, omnes intelligent; ipsi vero Honorio, illis abolitis, pietatẽ, qua sibi Deum conciliauerat, magnopere profuisse, rerũ euenta perspicue

^a Bapiff. Egnat.
Rom. Princip.
lib. 1.
VRBS PRODI-
TIONE CA-
PTA.

^b Hieron. præf. in
lib. 7. in Ezechiel.

PROCOPII
ASSERTIO
VEL EGNA-
TII DE VRBIS
PRODITIO
REFELLITVR.

^b Zosim. lib. 5.

^c Rutil. Itiner.
lib. 2.

^d Hier. epist. 16.

DE PROBA
FALTONIA
COMMENTVM
REFELLITVR.

TEMPVS AC
DIBS CA-
PTAE VRBIS.

^a L. 12. de indul.
crim. C. Theod.

^b Hieron. præf. in
lib. 7. in Ezechiel.

IVSTRAJA
VRBEM
AB ALARICO
CAPTA
REPERITVR.

QUANTVM
ALARICVS
VRBEM IN-
VASIT.

QUANTA CE-
LERITATE
ALARICVS
VRBEM IN-
VASIT.

HONORIVS
INVIDIAM
PATITVR
OB VRBEM
A BARBA-
RIS CAPTAM

demonstrarunt; cum ipse summus qui cuncta moderatur omnipotens Deus, & Alaricum a medio sustulit, & tyrannos in ipsum Imperium insurgentes deleuit, pacemque quam ne sperare quidem fas erat, ex inopinato restituit. Ut plane miraculo adscribendum sit, ipsum Honorium Imperatorem in Hispania, Britannia, Gallia, Italia, ac demum Africa a barbaris atque tyrannis impetuum & obrutum, emeruisse tandem, atque superiorem his omnibus extitisse. At ne hæc vana assertione ostentata putes; quæ dicturi sumus, te reddent in omnibus facile certiores.

Iam vero de his quæ contigerunt cum Alaricus in Urbem ingressus est, aggrediamur historiam: ac primum tradita ab Orofio^a hic reddamus, qui his verbis rem gestam proficitur: Adest Alaricus, trepidam Romam obsidet, turbat, irrumpit: dato tamen præcepto prius, Ut si qui in sancta loca, præcipueque ad sanctorum Apostolorum Petri & Pauli basilicas confugissent, hos in primis inuiolatos securosque esse sineret: Tum deinde in quantum possent, prædæ inhiantes, a sanguine temperarent. Accidit quoque, quo magis illa Urbis irruptio indignatione Dei acta, quam hostis fortitudine, probaretur: ut beatus Innocentius Romanæ Ecclesiæ Episcopus, tamquam iustus Lothi subtractus fuerit a Sodomis, occulta prouidentia Dei, apud Rauennam tunc positus, peccatoris populi non videret excidium. Discurrentibus per Urbem barbaris, forte vnus Gothorum idemque potens & Christianus sacram Deo virginem iam ætate prouectam in quadam Ecclesiastica domo reperit. Cumque ab ea aurum, argentumque honeste exposceret: illa fideli constantia esse apud se plurimum, & mox proferendum ipopondit ac protulit (*erant hæc vasa sacra in custodiam accepta, quæ haud absque instinctu Spiritus sancti barbaro reuelanda putantur*) Dumque expositis opibus, attonitum barbarum magnitudine & pondere ac pulchritudine, ignota etiam vasorum qualitate, intelligeret: virgo Christi ad barbarum ait: Hæc Petri Apostoli sacra ministeria sunt. Præsume, si audes: de facto tu videris. Ego quia defendere non valeo, neque tenere audeo.

4. Orof. lib. 7.
cap. 39.

ALARICVS
REVERITVS
VASA SA-
CRA REPO-
TARI IVBET.

SOLEMNIS
PROCESSIO
AD S. PETRI
BASILICAM.

Barbarus ad reuerentiam religionis timore Dei & fide virginis motus, ad Alaricum hæc per nuncium retulit. Qui continuo reportari ad Apostoli basilicam vniuersa, ut erant, vasa imperavit: virginem etiam, simulque omnes qui se adiungerent Christianos, eodem cum defensione deduci. Ea domus a sanctis sedibus longo (ut ferunt) & medio interiectu Urbis aberat. Itaque magno spectaculo omnium, disposita per singulos singula, & super capita elata palam aurea atque argentea vasa portantur: exertis vndique ad defensionem gladijs pia pompa munitur: hymnis Deo Romanis barbarisque concinentibus, publice canitur: personat late in excidio Urbis salutis tuba, omnesque etiam in abditis latentes inuitat ac pulsat: concurrunt vndique ad vasa Petri vasa Christi. Plurimi etiam Pagani Christianis professione, si non fide, admiscuntur: & per hoc tamen ad tempus, quo magis confundantur, euadunt, *Christiani videlicet*. Quanto copiosius aggregantur Romani confugientes, tanto auidius circumfunduntur barbari defensores.

O sacra & ineffabilis iudicij diuini discretio! O sanctum istud & salutare flumen, quod parua exortum domo, dum beato alueo in sanctorum sedes tendit, oberrantes periclitantesque animas in salutis sinum pia rapacitate peruexit! O præclara illa Christianæ militiæ tuba, quæ generaliter cunctos dulcissimo ad vitam modulamine inuitans, quos ad salutem inobedientes non suscitauit, inexcusabiles reliquit ad mortem! Mysterium hoc, quod in transferendis vasis, dicendis hymnis, ducendis populis fuit, tamquam magnum cribrum fuisse arbitror, per quod ex congregatione populi Romani, tamquam ex magna massa frumenti, per omnia ex vniuerso ambitu ciuitatis latebrarum foramina effluxere grana viua, siue occasione, siue veritate commota; omnia tamen de præfenti salute credentia, ex horreo Dominicæ præparationis recepta sunt. Reliqua vero sicut stercora & velut paleæ, ipsa vel incredulitate, vel inobedientia præiudicata, ad exterminium atque incendium remanserunt. Quis hæc perpendere plenis miraculis, quis prædicare dignis laudibus queat? Tertia die barbari, quam ingressi Urbem fuerant, sponte discedunt, facto quidem aliquantularum ædium incendio, sed ne tanto quidem, quanto septingentesimo conditionis eius anno casus effecerat. Nam si exhibitam Neronis Imperatoris sui spectaculis inflammationem recenseam; proculdubio nulla comparatione æquiparabitur, secundum id quod excitauerat lasciua Principis, hoc quod nunc intulit ira victoris. Neque vero Gallorum meminisse in huiusmodi collatione debeo: qui continuo pene anni spatio incensæ euerseque Urbis attritos cineres possederunt. Et ne quisquam forte dubitaret ad correctionem su-

ΒΥΤΑΝ
ΝΑΙΓΗ
ΑΥΤΩ
ΜΑΡΤΥ
ΑΕΝΑ
ΜΑΤΙΑ

perbæ

A perbæ lasciuia & blasphemæ ciuitatis hostibus fuisse permittum: eodem tempore clarissima Urbis loca fulminibus diruta sunt, quæ inflammari ab hostibus nequuerant.] hæc modo Orofius: eadem quoque, de quæ vasis ad basilicam sancti Petri deferri iussis Cassiodorus^a enarrat.

Quis, rogo, ista alta mente considerans, non intelligat haud aliam ob causam a Deo ingredi permittum in Urbem Alaricum, quam ut in ignominiam idololatriarum pararet nobilæ religionis Christianæ de Gentilitate victa atque prostrata triumphum? Sic Deus voce sua intercedens, secundum illud Dauidicum^b, flammam ignis: & quod in ea lucis est atque splendoris, ab incendio illatae cladis segregans, Christianis illuxit: incendium autem in impios fuit impetu barbarici furoris longe lateque grassari: ut non secus ac olim, percutiente Deo^c Aegyptios, planctus eorum in aures omnium increbresceret, contra vero in terra Gessen pij immunes essent, cantantes in vijs Domini, adeo ut vox exultationis & salutis in iustorum tabernaculis audiretur, in ipsis inquam Christianorum ecclesijs, in quas edicto Regis tutum pateret effugium: ut numquam plane nobiliorem viderit Roma triumphum, vbi vno momento ad libertatem atque salutem tot asyla libertatis ac securitatis sedes fuerint referata, quot erant in Urbe Christianorum ecclesiæ. Non defuit tanto triumpho pompa, longo itineris ductu procedentibus, ac præcinentibus Deo laudes innumeris Christianis, ex victis vno momento magno miraculo victoribus redditis; & qui cum alijs nuper barbarorum videbantur esse captiui, ipsos barbaros præda onustos ducentibus in triumphum: ut plane Propheticum^d illud impletum fuerit: Et erunt capientes eos qui se ceperant, & subijcient exactores suos.] Qui enim ceperant illos Gothi, quique aurum barbarico exigebant imperio, ijdem ipsi reuerentia subacti numinis, sacris vasis humilem exhibent famulatum, asseruant, portant, atque ad basilicam Apostolorum Principis fida custodia exertis gladijs comitantur armati. ut plane apparuerit, diuina potentia, impellente numine, vincentes barbaros ceu captiuos consecutos esse victores, quos ceperant Christianos.

Quanta hæc admiratione atque stupore digna, in ipso grassationis impetu furentes barbaros, mites esse redditos & obsequentes? Sed (quod omnem excedit humanum captum) ijdem ipsi Gothi Ariana imbuti perfidia, Orthodoxorum implacabiles hostes, & (quod præterita tempora docuerunt) hæreticorum omnium crudelissimi; cum iam liberum nacti essent imperium in sedem illam, a qua scirent sæpe se fuisse damnatos, atque hæcenus condemnari, omnem exercendi sæuitiam: tanto honore ex insperato eius ecclesijs cumularunt, ut non ipsas tantum illæfas esse voluerint, sed omnes ad eas confugientes esse securos; quinetiam & vasa sacra inuenta, quantumlibet rabida fame inhiarent auro, illæsa tamen illa reliquerint, & custodita, religioseque seruata voluerint, exhibentes illis quod religioni deberetur obsequium, veritati seruitium, numini cultum, & principatum famulatum, dum quæ clandestine fuerant e basilica Vaticana sublata, & cum timore translata, summa curarunt gloria vehi, publicoque apparatu reduci, atque secure deduci. Quam superarunt tam egregio facto Philistæos Gothi? Sublatam illi Arcam^e Domini, diuque retentam, non nisi plagis affecti, malis compulsi, coacti flagellis, eius restituendæ tandem consilium inierunt, atque demum ignobili impositam plaustro, bestiarum indomitaram eam trahentium arbitrio reliquerunt. Inuenta vero isti, non vi sublata vasa, nec lignea, sed aurea, dona munifica & mirifica religiosissimi Constantini, non auferre tantum, sed nec tangere ea ausi; haud passi sunt, vbi erant, inhonorata relinqui; sed omni curarunt celebritatis pompa transferri, facti ijdem ipsi animati currus, atque simul ipsorum aurigæ. Addidisset & sua Alaricus, puto, munera; sed sciebat a Catholicis respui Arianorum oblationes.

Vidit ne vnquam Roma tale triumphum? Spectauit illa sæpius victores duces suos trahere victos hostes, & superatos barbaros victos duci a militibus captiuos: numquam tamen intuita est victos Romanos ad Iouem Capitolinum vincentes barbaros redditos obsequentes cum pompa perducere. Sed vidit hoc tempore in triumpho Christi tantum Roma miraculum, victores Gothos, Arianos hæreticos, hostes Ecclesiæ, Imperij perduelles, truces barbaros, spontaneo obsequio, longissimo itineris tractu sequi victos, non in Capitolium, vbi idololatriæ sedes erat, sed in Vaticanum, vbi veræ religionis super firmam petram, titulo Petri, solida iacta fuerant fundamenta. Vidit (quod maioris gloriæ erat) Romanos illos idololatrias, hostes licet implacabiles Christi, volentes sed inuitos, refractarios sed sponte currentes, salutis cupidos concito gradu ferri ad eum qui Saluator est omnium nominatus: ut iam certo experirentur exemplo, de Christo intelligendum esse decantatum olim ora-

^a Cassiod. Var.
lib. 12. epist. 20.

CHRISTI TRI-
UMPHVSTEM-
PORE CLA-
DIS VRBIS.
^b Psal. 28.

^c Exod. 3.9.

^d Isai. 14.

VIS CHRI-
STIANÆ
RELIGIONIS.

^e 1. Reg. 6.

SALVS VI-
CTIS IN
CHRISTO.

culum

*a Cicero de Dini-
nat. lib. 2.* culum Sibyllinum^a de Rege venturo, ad quem confugerent, qui salui esse cuperent: cum
vnam hanc tantum scirent victis parere ad vitam viam, in reliquo autem non ignora-
rent quod

Vna salus victis nullam sperare salutem.]

*b Isid. lib. de
Mundo.*

Sicq. pertinaces atque rebelles facti profiteri coacti sunt, quod verbis obstinate negarent.
Vides igitur Imperium Christi vincentibus barbaris imperare, & Romanos deorum cultores
inuitos licet ad spontaneum obsequium cogi. Addit ad pompam triumphi hæc Isidorus^b:
Qui extra loca martyrum erant, & nomen Christi vel sanctorum nominabant, & ipsis
simili misericordia hostilis furor pepercit. sic euaserunt multa millia Romanorum, quibus
Gothi propter Christum misericorditer pepercerunt.] hæc ipse. At de Christianæ religio-
nis triumpho in captiuitate satis.

*DE CAPTA
VRBE HIERO-
NYMVS.
c Hieron. epist.
16.
d Isai. 15.
e Psal. 78.
f Virg. Aeneid. 2.*

Ceterum antequam qui vere Christiani essent, a Gothis explorati penitus haberentur: B
cōtigit ex ijs aliquos, veluti Gentiles religionem simulantes, male haberi; vt accidit sanctæ
Marcellæ, insigni illi atque clarissimæ feminæ, de qua plura superius: quæ vna cum Princi-
pia filia, incognitæ quænam essent, a barbaris tentæ fuere, cognitæ vero dimissæ, vt S. Hiero-
nymus narrat^c: qui ita exorsus de Vrbe capta ab Isaiæ^d vaticinio: Moab nocte capta est,
nocte cecidit murus eius] & vsurpans illud Psalmistæ^e: Deus venerunt Gentes in here-
ditatem tuam, &c.] atque illos poetæ versus^f:

*Quis cladem illius noctis, quis funera fando
Explicet, aut possit lacrymis aquare dolorem?
Vrbs antiqua ruit, multos dominata per annos:
Plurima perq. vias sparguntur inertia passim
Corpora, perq. domos, & plurima mortis imago.*

*g Hieron. epist.
154.*

Cum interim (inquit) in tanta confusione rerum Marcellæ quoque domum (quæ erat in
Auentino^g) cruentus victor aggreditur. Sit mihi fas audita loqui, immo a sanctis viris visa
narrare, qui interfuerunt præsentibus; qui te dicunt in periculo quoque ei fuisse sociatam.
Intrepido vultu excepisse dicitur introgressos; cumq. posceretur aurum, & defossas opes
vili excusaret tunica, non tamen fecit fidem voluntariæ paupertatis. Cæsam fustibus fla-
gellisq. aiunt non sensisse tormenta: sed hoc lacrymis, hoc pedibus eorum prostratam
egisse, ne te (Principiam filiam scilicet, ad quam scribit) a suo confortio separarent; ne susti-
neret adolescentia, quod senilis ætas timere non poterat. Christus dura corda molliuit, &
inter cruentos gladios inuenit locum pietas. Cumq. & illam & te ad beati Apostoli Pauli ba-
silicam barbari deduxissent, vt vel salutem vobis ostenderent, vel sepulchrum: in tantam læ-
titudinem dicitur erupisse, vt gratias ageret Deo, quod te integram sibi referuasset; quod pau-
perem illam non fecisset captiuitas, sed inuenisset; quod egeret quotidiano cibo; quod fa-
tura Christo non sentiret esuriam; quod & voce & opere loqueretur^h: Nuda exiui de vte-
ro matris meæ, nuda & redeam.] Qui ergo inuenta sacra vasa barbari, vt illæsa seruarent,
attulerunt ea in basilicam S. Petri: ijdem Gothi inuentas sanctissimas feminas atque cog-
nitas, viua pretiosiora Christi vasa, ad Apostoli Pauli basilicam via Ostiensi positam
perdulerunt, quo (vt euentus docuit) custodirentur intactæ.

*MARCELLA
ET PRINCI-
PIA DVCTAE
AD BASILI-
CAM S. PAV-
LI.
h Iob. 1.*

Ceterum paucos post dies eandem S. Marcellam ex hac vita migrasse, idem S. Hiero-
nymus docet, cum subditⁱ: Post aliquos dies, sano, integro, vegetoq. corpusculo, ob-
dormiuit in Domino, & te paupertatula suæ, immo per te pauperes reliquit heredes,
claudens oculos in manibus tuis, reddens spiritum in tuis osculis, dum inter lacrymas
tuas illa rideret conscientia vitæ bona, & præmijs futurorum.] hæc S. Hieronymus; qui hoc
tempore cum elucubraret commentarios super Ezechielem, vno eodemq. nuncio obsidio-
nem Urbis, eandemq. captam audiuit, simulq. sanctæ Marcellæ atque cari Pamma-
chij ad Deum transitum: nam ibi ista ipse præfatur^k:

*i Hieron. epist.
16.
DE MARCEL-
LAE ET PAM-
MACHII OB-
ITTY:*

*k Hieron. præf. in
lib. 1. comment.
in Ezech.*

Transire (inquit) cupiebam, post interpretationem scilicet elaboratam in Isaiam, & extre-
mam (vt dicitur) manum operi imponere Prophetali. Et ecce subito mors mihi Pam-
machij atque Marcellæ, Romanæ urbis obsidio, multorumq. fratrum & fororum dormi-
tio nunciata est. Atque ita consternatus obstupui, vt nihil aliud diebus ac noctibus, nisi de
salute omnium cogitarem, meque in captiuitate sanctorum putarem esse captiuum; nec
possem prius ora referare, nisi aliquid certius discerem, dum inter spem & desperationem
solicitus pendeo, aliorumq. malis me crucio. Postquam vero clarissimum terrarum om-
nium lumen extinctum est, immo Romani Imperij truncatum caput, & (vt verius dicam) in

vna

A vna Vrbe totus Orbis interiit; obmutui^a & humiliatus sum, & filii de bonis, &c.] hæc
Hieronymus: quibus significat, paulo post expugnatam Urbem S. Marcellam diem clausis-
se extremum, cuius memoriam reddunt Ecclesiastica tabulæ anniuersaria die, sed non qua
ipsa obiit, verum qua decentiori sepultura donata, translata est, pridie Kalend. Februarij;
cum Pammachij, qui eodem tempore obiit, dies natalis agatur tertio Kalend. Septembris.
Qui igitur sanguine coniuncti erant, & vitæ sanctæ instituto collegæ (ambo enim mona-
sticam excoluerant disciplinam) ijdem obierunt hoc eodem anno. De his post tot tantaq. su-
perius dicta, illud satis ad vtriusque laudem, quod S. Hieronymus in præfatione ad eisdem
in Daniele: Obsecro (inquit) vos, Pammachi φιλομαθέστε, & Marcella vnicum Roma-
næ sanctitatis exemplar, iunctos fide & sanguine, vt conatus meos vestris orationibus ad-
iuuetis, &c.] hæc quidem ad eos scripsit anno superiori Hieronymus, antequam in Eze-
chielem commentaria elaboraret.

B Porro quæ diximus ipsos barbaros exhibuisse S. Marcellæ atque Principiæ filia pietatis
& humanitatis officia, cum, ne quid pati ab alijs barbaris cogentur, eas securitatis causa
perdulerunt in dictam basilicam S. Pauli: accipe quid in hanc sententiam S. Augustinus^b af-
firmet in ipsos ingratos atque obstinatos Gentiles, scribens ad Marcellinum: An non etiam
illi Romani Christi nomini infesti sunt, quibus propter Christum barbari pepercerunt?
Testantur hoc martyrum loca, & basilicæ Apostolorum, quæ in illa vastatione Urbis ad se
confugientes suos alienosq. receperunt. Hucusque cruentus sæuiebat inimicus, ibi acci-
piebat limitem trucidatoris furor: illo deducebantur a miserantibus hostibus, quibus etiam
extra ipsa loca pepercerant; ne in eos incurrerent, qui similem misericordiam non habe-
bant. Qui tamen etiam ipsi alibi truces atque hostili more sæuientes, posteaquam ad lo-
ca illa veniebant, vbi fuerat interdictum quod alibi iure belli licuisset, tota ferendi re-
frenabatur immanitas, & captiuandi cupiditas frangebatur. Sic euaserunt multi (Genti-
les scilicet) qui nunc Christianis temporibus detrahunt; & mala, quæ illa ciuitas pertulit,
Christo imputant, &c.] eadem quoque aduersus eosdem inculcat inferius.

C Est & aliud exemplum perductæ ad S. Petri basilicam Christianæ mulieris, vt viro suo
conseruaretur intacta; quod Sozomenus^c describit his verbis: Ego (inquit) quod mihi tum
Ecclesiastica dignum historia contigisse visum est, litteris commendabo: declarat enim vi-
ri barbari factum pium, & fortitudinem mulieris Romanæ in conseruanda castitate, vtrius-
que autem Christiani, sed non eiusdem sectæ: quandoquidem ille Arianam, hæc Nicæ-
nam doctrinam sectabatur. Hanc igitur perquam formosam conspicatus iuuenis quidam
Alarici miles, pulchritudine captus, ad concubitum trahebat: reluctantem vero, ac vi-
duerfantem ne quid obscœni pateretur, ille stricto gladio se interfectorum minabatur,
& interim summam illi cutem in collo, quasi qui ob amorem parceret, perstringebat. Tum
illa multo perfusa sanguine, collum gladio subiecit: optabilius sibi rata mori cum castita-
te, quam viuere expertam virum alium, quam illum cui legitimo matrimonio iuncta erat.
Barbarus igitur cum etiamnum maiore cum terrore illam adortus, nihil adhuc perfice-
ret; admiratus eam ob castitatem, duxit in ecclesiam Apostoli Petri; & traditam custodi-
bus, & expensis in eius sustentationem sex aureis, iussit vt custodirent marito suo.] hæc
Sozomenus.

D Insuper & illud tunc quidem accidit, vt cum barbari Urbem ingressi essent, quotquot
fugam arripere valuerunt, eam protinus capesserent. Est de his locuples testis S. Hiero-
nymus, cum ab Vrbe profugos Hierosolymam nauigantes, Bethlehem excepit hospiti-
o. Audi ipsum, cum expositionis in Ezechielem iam tertium librum inchoaturus,
dolens ac lugens ista præfatur, stupens ad nouum casum^d: Vera sententia est, Omnia
orta occidunt, & aucta senescunt. & alibi: Nihil est enim opere & manu factum, quod non
conficiat & consumat vetustas. Quis crederet, vt totius Orbis extructa victorijs Roma
corrueret, vt ipsa suis populis & mater fieret & sepulchrum? vt tota Orientis, Aegypti,
Africa littora olim dominatricis Urbis seruarum & ancillarum numero complerentur? vt
quotidie sancta Bethlehem nobiles quondam vtriusque sexus, atque omnibus diuitijs af-
fluentes, susciperet mendicantes? Quibus quoniã opem ferre non possumus, condolemus, &
lacrymas lacrymis iungimus: occupatiq. sancti operis sarcina, dum sine gemitu confluen-
tes videre non patimur, explanationes in Ezechielem & pene omne studium omisimus, Scri-
pturarumq. cupimus verba in opera vertere, & non dicere sancta, sed facere.] ac rursus in-
ferius^e: Nec (inquit) iactamus, vt quidam forsitan suspicantur, fratrum susceptionem: sed
morum

a Psal. 38.

*b August. de Ci-
uit. Dei lib. 11.
c. 1. & 7.
GOTHI HO-
NORE PRO-
SECUTI EC-
CLESIAS.*

*c Sozom. lib. 9.
c. 10.*

*FEMINAE
CHRISTIA-
NAE CON-
STANTIA.*

*d Hieron. præf. in
Ezech. lib. 3.
CAPTA VR-
BE FUGAM
ARRIPIUNT
PLVRIMI
HIEROSOLY-
MAM.*

*e Hieron. præf.
in lib. 7. in Ezech.*

morarum causas simpliciter confitemur : præsertim cum Occidentalium fuga, & sanctorum A
 locorum constipatio, nuditate atque vulneribus indigentium, rabiem præferat barbarorum:
 quos absque lacrymis & gemitu videre non possumus. Illam quondam potentiam & igno-
 rationem diuitiarum ad tantam inopiam peruenisse, vt tecto & cibo & vestimento indi-
 geat: & tamen nequaquam duri quorundam atque crudeles animi emolliuntur, dum
 pannos eorum ac sarcinulas discutunt, aurum in captiuitate quærentes.] hæc ipse de pro-
 fugis. sed subdit hæc de sua ipsius ætate: Accedit (inquit) ad hanc dictandi difficultatem,
 quod caligantibus oculis senectute, & aliquid sustinentibus beati Isaac^a, ad nocturnum
 lumen nequaquam valeamus Hebræorum volumina relegere; qui etiam ad Solis dieiq. ful-
 gorem, litterarum nobis paruitate cæcantur. Sed & Græcorum commentarios fratrum
 tantum voce cognoscimus.] hæc ibi de se ipse. Qui quidem tantæ Urbis casu Orbem pa-
 riter ruiturum existimauit; vnde in sequentis commentarij præfatione hæc ingerit^b: Pa-
 scitur his animus, & obliuiscitur sæculi calamitatum, quod in extremo fine iam positum
 congemiscit ac parturit; donec qui timet^c, de medio fiat; & pedes statuæ^d quondam fer-
 rei fragilitate digitorum fictiliū conterantur. Cadit mundus, & ceruix nostra non
 flectitur, &c.]

^a Genes. 27.

^b Hieron. præf. in
lib. 8. comment.
in Ezech.

^c 2. Theff. 2.

^d Dan. 2.

At quod ad profugos spectat ab Vrbe recedentes: Romani diuersa loca adiere. In Orien-
 tem enim alij (vt vidimus) abeuntes, Hierosolymam petiere: alij vero ad proxima loca,
 nempe in insulas Tyrreni pelagi confugere. Nam Rutilius hæc de Igiliij insula^e:

^e Rutil. Iuiner.
lib. 1.

IGILIVM IN-
SVLA PERFU-
GIVM ROMA-
NORVM.

*Eminus Igiliij siluosa cacumina miror,
 Quam fraudare nefas laudis honore sua.
 Hac proprios nuper tutata est insula saltus
 Siue loci ingenio, siue domini genio:
 Gurgite cum modico victricibus obstitit armis,
 Tamquam longinquo dissociata mari.
 Hac multos lacera suscepit ab Vrbe fugatos:
 Hic fessis posito certa timore salus.
 Plurima terreno populauerat æquora bello
 Contra naturam classe timendus eques.
 Vnum, mira fides, vario discrimine portum
 Tam prope Romanis, tam procul esse Getis.]*

hæc ipse. Porro sicut complu-
 res Romanorum in Igiliū insulam adiere, ita etiam alios ipsorum in alias eiusdem ponti
 insulas tunc nauigio transmigrasse, quis dubitat?

DE PROBA
CVM SVIS PV
GIENTIBVS
IN AFRICAM.

^f Amos 6.

Sed & alij trans mare etiam in Africam confugerunt; inter quos fuere clarissimæ femi- D
 næ, de quibus superius sæpe mentio facta est, nempe Proba, & ipsius filia Iuliana, ambæ
 viduæ, atque neptis Demetrias, eiusdem filia Iulianæ; quibus haud feliciter ad fugam
 Africa patuit: ibi enim Heraclianum Comitem inuenerunt, qui sub specie tutandi Honorij
 Imperium aduersus barbaros ingruentes, tyrannide sibi Africam vendicarat. Vt plane his
 acciderit quod est apud Prophetā^f: Quomodo si fugiat vir a facie leonis, & occurrat ei vr-
 sus, & ingrediatur domum, & innitatur manu sua super parietem, & mordeat eum coluber.]

^g Hieron. epist. 8.

Sed videamus primum, quæ de eadem Proba sanctus Hieronymus aggreditur enar-
 rare^g: Quis (inquit) hoc credat? Proba illa omnium dignitatum & cunctæ nobilita-
 tis in orbe Romano nomen illustrius; cuius sanctitas & in vniuersos effusa bonitas etiam
 apud barbaros venerabilis fuit; quam trium liberorum, Probini, Olybrij, & Probi non fa-
 tigarunt ordinarij Consulatus: & cum incensis direptisq. domibus in Vrbe captiuitas sit, E
 nunc habitas venumdare dicitur possessiones, & facere sibi amicos de iniquo mammona^h,
 qui se recipiant in æterna tabernacula: vt erubescant omnes Ecclesiastici ministerij gradus,
 & casta nomina monachorum, emere prædia, tanta nobilitate vendente. Vix barbarorum
 effugerat manus, & auulsas de complexu suo virgines fleuerat: cum subito intolerabili
 (quod numquam timuerat) amantissimi filij orbitate percutitur; & quasi futura virginis
 Christi auia, spe futurorum mortiferum vulnus excepit; probans in se verum esse, quod in
 lyrico carmine super iusti præconio diciturⁱ:

^h Luc. 16.

ⁱ Horat. lib. 3.
ode 3.

*Si fractus illabatur Orbis,
 Impavidum ferient ruina.]* & post multa de iustorum fiducia ex diuinis ora-

culis petita, hæc subdit:

Cur ista replicauerim, sequens sermo monstrabit. Quæ de medio mare fumantem vide-
 rat

A rat patriam, & fragili cymbæ salutem suam suorumq. commiserat; crudeliora inuenit in
 Africæ littora. Excipitur enim ab eo, quem nescias vtrum auarior, an crudelior fuerit:
 cui nihil dulce præter vinum & pretium (erat hic Heraclianus ab Honorio illuc post necem Sti-
 lichonis missus, quem aduersus Attalum inuadentem Africam strenue se gefsisse vidimus) & qui
 sub occasione partium clementissimi Principis, sæuissimus omnium extitit tyrannorum:
 & vt aliquid loquar de fabulis poetarum, quasi Orcus in tartaro non tricipitem, sed mul-
 torum capitum habuit Cerberum, qui cuncta traheret ac laceraret. Hic matrum gremijs
 abducere pæctas; negotiatoribus & auidissimis mortalium Syris nobilium puellarum nu-
 ptias vendere; non pupillorum, non viduarum, non virginum Christi inopiæ parcere; ma-
 gisq. manus rogantium spectare, quam vultus. Hanc feram Charybdim, Scyllamq. succin-
 ctam multis canibus, fugiens barbaros, matrona sustinuit, qui nec naufragijs parcerent,
 nec captiuitatibus flecterentur. Imitare, crudelis, saltem hostem Romani Imperij. Bren-
 nus nostri temporis (nempe Alaricus) tantū quod inuenerat tulit: tu quæris quod non inue-
 nis. Et mirantur æmuli (virtus enim semper inuidiæ patet) cur tantarum secum pudicitiam
 tacita proscriptione mercata sit: cum & ille partem dignatus sit accipere, qui totum potuit
 auferre; & hæc quasi Comiti negare non ausa sit, quæ se intelligebat sub nomine priuatæ
 dignitatis tyranno seruientem?] hæc S. Hieronymus de Heracliano: cuius vigente tyran-
 nide, nonnisi redempta magno pretio pace, licuit Probæ cum suis in Africa habitare.

QVAE PASSA
PROBA CVM
SVIS IN AFRI
CA AB HERA-
CLIANO

DE PROBA
CVM SVIS PV
GIENTIBVS
IN AFRICAM.

Qui autem hic dicitur a S. Hieronymo defunctus Probæ filius cum barbarorum manus
 effugisset, vnde id accidisse pateat capta Vrbe: superius vero cū idem dicat, ante eius filium
 decessisse, quam Vrbs caperetur: ne putes hic ipsum hallucinatum esse S. Hieronymum;
 sed memoria repete, quod superius diximus, fuisse eidem sanctissimæ feminæ duos filios,
 quorum prior ante Urbis excidium ex hac vita subductus est, de quo hæc ipse superius^a:
 C Pius filius, vir amabilis, clemens dominus, cuius affabilis, Consul quidem in pueritia, sed
 morum bonitate Senator illustrior: felix morte sua, qui non vidit patriam corruentem;
 immo felicior sobole, qui Demetriadis proauia nobilitatem insigniorem reddidit Deme-
 triadis filia perpetua castitate.] hæc ipse. Sed quonam pacto Demetrias filia dicitur filij
 S. Probæ, cum eandem constet esse natam ex matre Iuliana filia Probæ, testante id etiam
 Augustino^b, & veteribus monumentis? etenim Iulianam filiam fuisse eiusdem Probæ, an-
 tiquæ inscriptiones positæ ad finem tertij tomi declarant. Equidem subuereor in auctore
 memoriæ lapsus, vt filio Probæ natam dixerit, quam liquet natam ex filia Probæ nomi-
 ne Iuliana, non autem nuru. Quomodo autem eadem Probæ neptis Demetrias post an-
 num, contemptis nuptijs, se Deo dicauit, suo loco dicturi sumus.

DE FILIO
S. PROBÆ
OBITU.

^a Hieron. eadem
epist. 8.

^b August. epist.
143. in fine.

D Hic vero tantum de ea referam, quæ Romæ hoc anno passa est, dum Aniciorum insignio-
 res illæ ædes Gothus inuasit, ex ipsius verbis, quibus se ipsam compellat dicens^c: Dudū in-
 ter barbaras tremuisti manus: auia & matris sinu & pallijs tegebaris: Vidisti te captiuam, &
 pudicitiam tuā non tuæ potestatis: Horruisti truces hostiū vultus: raptas virgines Dei gemitu
 tacito conspexisti.] hæc ipsa apud S. Hieronymū. Accidit namque, quod cum Alaricus
 Gothorū Rex publica testatione parcendum tantum Christianis edixerit, & qui in ecclesijs
 Urbis inuenirentur: qui tunc extra illas reperti essent, loco hostiū habiti, nec cogniti Chri-
 stiani, a barbaris male mulctati fuerint; quos compertos postea esse Fideles, barbaricus fu-
 ror venia dignos existimauit. Sic namque contigit, Marcellam cum Principia filia, & Pro-
 bam cum Iuliana filia & Demetriade nepte a barbaris esse tentas, postea vero esse dimissas.
 Ceterum quod non omnium Gothorum eadem esset humanitas atque religio, vel metus

DEMETRIAS
CAPTA A
GOTHIS
^c Hieron. eadem
epist. 8.

E Alarici, vt eius edicto parerent; non omnibus in tot miserijs ea felicitas obtigit, vt appre-
 hensæ feminæ dimitterentur a barbaris: nam complures extra ecclesias repertas sacras vir-
 gines iidem secum duxerunt, quas a Proba ac Demetriade deploratas S. Hieronymus tra-
 dit. Ex his & Gentilibus detrahendi Christianis, comparatum est inter alia argumentum.
 de quibus S. Augustinus^d: Magnum (inquit) sane crimen se putant obijcere Christianis,
 cum eorum exaggerantes captiuitatem, addunt etiam supra commissa, non solum in alie-
 na matrimonia, virginesq. complures, sed etiam in quasdam sanctimoniales, &c.] Sed haud
 quidem per vim illatam dispendium pati posse virginitatem, ipse pluribus docet. Qui igitur
 in Christianos erant infensi Romani Gentiles, in ipsorum inuidiam mala omnia, quæ
 in hac Urbis clade acciderant, mirum in modum exaggerabant: cum tamen S. Augustinus
 pluribus doceat, longe grauiora Romanum populū a suis ipsius ciuibus accepisse detrimen-
 ta, quam modo Gothus intulerit: adeo vt post multa illud fidenter inculcare non dubi-
 tet,

DE PROBA
CVM SVIS PV
GIENTIBVS
IN AFRICAM.

^d August. de Ci-
uit. Dei lib. 1. c.
16.

GENTILIVM
IN CHRIS-
TIANOS
OBTRACTA-
TIO.

a August. de Ciuit. Dei lib. 3. c. 23. b August. de Ciuit. Dei lib. 1. c. 10. 11. 12.

c August. tract. de excid. Urbis f. 2. QVAM MVLTITI GOTHICA CLADE NON TACTI. d August. de Ciuit. Dei lib. 1. c. 7. REDARGVNTVR GENTILIVM QVE-RELAE.

e August. de Ciuit. Dei lib. 1. c. 31. 32. 33. 34.

f August. de Ciuit. Dei lib. 1. c. 23.

g August. de excidio Urb. tract. 11. h August. Retract. lib. 2. c. 43. AVGVSTINVS CVR DE CIVITATE DEI LIBROS SCRIPSIT. i August. epist. 102.

k August. de Ciuit. Dei lib. 18. c. 16.

l Oros. lib. 7. c. 42.

TRIDVVM VRBIS GLADIS.

m Oros. lib. 7. c. 39. n Paul. diac. hist. Miscel. lib. 13. o Marcellin. in Chron. hoc huius an. Consulatus. p Oros. lib. 1. c. 6.

tet^a, vna postrema Syllana tabula plures esse iugulatos Senatores, quam Gothi exponere potuerint. Improperabant multos Christianorum amisisse substantias, fame necatos, mortalitate extinctos, caruisse etiam sepulchro. Sed omnia electis bene cedere, & ex malis omnibus lucrum contrahere, idem pluribus monstrat^b: cum alioqui calumniose ea omnia Gentiles amplificarent.

Etenim non omnes eadem subiisse mala, sed plurimos euasisse, idem Augustinus de his agens perspicue satis ostendit, atque ait^c: Ab vrbe autem Roma quam multi exierunt, & redituri sunt? quam multi manserunt, & euaserunt? quam multi in locis sanctis nec tangi potuerunt? idemq. alibi sic rem totam paucis absoluit^d: Quicquid igitur vastationis, trucidationis, deprædationis, concremationis, afflictionis in ista recentissima Romana clade commissum est: fecit hoc consuetudo bellorum. Quod autem more nouo factum est, quod inusitata rerum facie immanitas barbara tam miris apparuit, vt amplissima basilica implenda populo, cui parceretur, eligerentur & decernerentur, vbi nemo feriretur, vnde nemo raperetur, quo liberandi multi a miserantibus hostibus ducerentur, vnde capti- uandi nulli, nec a crudelibus hostibus abducerentur: hoc Christi nomini, hoc Christiano tempore tribuendum, quisquis non videt, cæcus: quisquis videt, nec laudat, ingratus: quisquis laudanti reluctatur, insanus est. Absit vt prudens quisquam hoc feritati imputet barbarorum. Truculentissimas & sauiissimas mentes ille (Christus videlicet) teruit, ille refrenauit, ille mirabiliter temperauit, &c.] Sed quid amplius? Idem Augustinus^e satis euidenti demonstratione palam facit, impietate Gentilium talia pati commeruisse Urbem, cultu vero Christianæ religionis factum ne penitus interiret. Idq. pro concione populum contestatus, publice professus est, illa refricans quæ dicta sunt de Rhadagayso: nimirum non datum illi Urbem capere, qui maiori venerat apparatu, quod Gentilis esset, deorum cultor: sed concessum id Alarico Christiano, deorum hosti, in ipsorum desolationem: quæ etiam alibi, vt patentia omnibus, ob oculos ponit^f. sed nos qui hæc superius pertractauimus, hic omittimus recensere.

Quod igitur de capta Vrbe (vt dictum est) inuidia summa aduersus Christianos a Gentilibus vbique locorum ac iugi querela ipsorum omnium constaretur: necessitas compulit aduersus hæc Christianos Episcopos pro concione differere, atque calumniose obiecta refellere: inter quos S. Augustinus in his multis fuit, qui eo argumento peculiarem tractatum habuit^g. Sed quam locupletissime de his agit, libris vigintiduo de Ciuitate Dei contra Paganos, scribens ad Marcellinum. Hoc quidem opus plurimorum annorum spatio ab eo elucubratum, ex eodem apparet: siquidem de eo scribit: Quod opus (inquit^h) per aliquot annos me tenuit; eo quod alia multa intererent, quæ diserte non oporteret, & de me prius ad soluendum occupabant, &c.] Inchoatum igitur opus anno sequenti esse ab Urbis excidio, idem affirmat; vt ex his quæ ad Enochium scripsitⁱ, potest intelligi; tresq. primum scripsisse libros, deinde vero edidisse duos alios; reliquos vero vsque ad decimum octauum, longo elapso temporis intervallo, perfecit: Sed quoto Domini anno? quadragesimo vndetrigesimo: quod ex ipsius verbis facile colligi potest, dum in ipso libro decimo octauo numerat^k a Consulatu Theodori annos ferme triginta: cumq. cõstet ipsum Theodorum Consulem fuisse creatum anno a Christo nato trecentesimo nonagesimonono; dicere opus est, circiter annum Domini quadragesimum vigesimum nonum dictum librum decimum nonum Augustinum habuisse præmagis. Marcellinus autem, ad quem opus inscripsit, ille est, quem postea in Africam misit Honorius ad componendam illam Ecclesiam, & Donatistas schismaticos Catholica vnitati compaginandos, cuius Orosius^l meminit, atque sæpissime ipse Augustinus, nosq. frequenter de eo inferius.

Quantum vero temporis ipsum Urbis excidium perdurare: si audis, lector, erit quod ex hoc magnopere admireris. Etenim cum in perquirendis, exhaustisq. amplissimis omnium diuitijs, nec triennij spatium satis esse sufficiens videretur: triduana illi deprædatione contenti, protinus discessere. Fidem quidem non inueniret veritas, nisi illius temporis scriptor Orosius^m affirmaret, confirmaretq. Paulus diaconusⁿ. Vnus est tantum qui discrepat Marcellinus^o, dum ait, sexto die ex quo Urbem Alaricus est ingressus, protinus discessisse. Dicit quidem potuit hæc comminatio potius quam illatum flagellum, qua Romani sint conterriti, non prostrati. Etenim id professus est post discessionem Alarici populus: Qui (inquit^p Orosius) adeo paruo quodam & leui motu hæsitasse erga se parumper consuetudinem voluptatum indubitatissime contestatus est, vt libere concla-

A conclamaret, si reciperet Circum, nihil esse sibi factum: hoc est, nihil egisse Romæ Gothorum enses, si concedatur Romanis spectare Circenses.] adeo vt illud propheticum de his fuerit occinendū^a: Percussi eos, & non doluerunt.] Nam & in hæc sententiã hæc S. Hieronymus in epistola ad S. Augustinum, agens de excidio Urbis sub nomine Hierusalem^b: Capta Hierusalem tenetur a Nabuchodonosor: nec Hieremiæ^c vult audire consilia: quin potius Aegyptum desiderat, vt moriatur in Taphnes, & ibi seruitute pereat sempiterna.] hæc ipse, alludens ad Gentiles Romanos non audientes Innocentium Papam veram illis religionem annunciantem, sed obstinato corde in Aegyptiaca superstitione fenescere & mori statuentes. Sed vestigia Alarici Regis egredientis ab Vrbe prosequamur.

Quam opportunum esse, videri poterat, qui totius Romani Imperij capite, ipsa Vrbe positus esset; ad totum ipsum vendicandum sibi Imperium, victorem barbarum exercitum, vitricas copias præmouere, ipsumq. Honorium Imperatorem imparatū appetere, eoq. e medio sublato, summa rerū potiri. Sed qui facit^d pondus ventis (vt apposite ex diuinis oraculis id vsurpem) alio vertit barbari Regis impetum, ad ipsius interitum: quo perspicue demonstraret (quod sæpe superius inculcatum est) non delictis Christianorum Principum, sed prouocante impietate Gentilium, eiusmodi a Deo attemperatum esse flagellum. Barbarus Gothus igitur quadam veluti percussus amentia, nec Urbem quam ceperat tenuit, vel recedens custoditam sibi, præsidio in ea relicto, curauit, neque in Honorium exercitum mouit: sed ab Vrbe, numine cogente, exire compulsus potius, quam sponte progressus, palabundo milite magis quam ordine compositis turmis, Capaniam, Lucaniam, Brutiosq. peruenit^e. Quid autem cum Nolam in Capania ciuitatem iidem barbari inuasissent, S. Paulinus in ea degens Episcopus captus a Gothis dixerit, a S. Augustino^f relatum audi: Paulinus noster Nolensis Episcopus, ex opulentissimo diuite, voluntate pauperrimus, & copiosissime sanctus; quando & ipsam Nolam barbari vastauerunt, cum ab eis teneretur, sic in corde suo (vt ab eo postea cognouimus) precabatur: Domine non excrucier propter aurum & argentū: vbi enim sint omnia mea, tu scis. Ibi enim habebat omnia sua, vbi eum condere & thesaurizare ille monuerat, qui hæc mala mundo vctura prædixit.] hæc Augustinus.

Qui autem putant hoc ipsum tempus fuisse cum idem S. Paulinus a barbaris captiuus est ductus in Africam pro viduæ filij redemptione captiuus, errore labuntur: siquidem nulli hoc tempore in Africa barbari; sed longe post Vuandali ea sunt potiti prouincia, quorum Regi Paulinus spontanea suscepta seruitute (vt suo loco dicemus) seruiuit. At tantum abfuit vt hac barbarica incursione Paulinus abductus fuerit; vt, protegente eum S. Felice patrono suo, nec ipse, nec populus Nolanus quicquam mali passus fuerit: vt ex his quæ idem S. Augustinus conscripsit, possumus intelligere, vbi ait^g: Non enim solis beneficiorum effectibus, verum etiam ipsis hominum aspectibus confessorem apparuisse Felicem ciuibus vel inquilinis pie a se dilectis, cum a barbaris Nola oppugnaretur, audiui- mus non incertis rumoribus, sed testibus certis.] hæc Augustinus, qui vtinã omnia illa litteris commendata posteris tradidisset. Porro ad eundem Paulinum adhuc Nolæ agentē post Gothorū inuasionem S. Augustinus commentarium illum (vbi de his agit) de Cura agenda pro mortuis scripsit: cum iam (vt ipse Augustinus^h tradit) primum librum de Ciuitate Dei scripsisset, quem citat, atque nuper contigisse Urbis cladem affirmat. Quomodo autem Alaricus sequenti anno, in Siciliam exercitū transmissurus, ex hac vita sublatus est, suo loco dicemus. iam vero quæ sunt reliqua anni huius, rerum gestarum ordine prosequamur.

Cum Italia in hunc modū Gothorum esset tumultibus agitata, Africana vero Ecclesia pace frueretur: hoc anno congregatum est Concilium Carthaginense mense Iunij, ex quo decreta est legatio Episcoporum ad Honorium Imperatorem: quid autem hi acturi cum eo forent, eiusdem Synodi præfatio declarat, nempe eosdē legatos Episcopos missos esse contra Donatistas. hæc enim habetⁱ: Post Consulatum gloriosissimorum Imp. Honorij octauum & Theodosij tertium Augustorum, decimo octauo Kal. Iulias, Carthagine in basilica Regionis secundæ. In hoc Concilio legationē susceperunt contra Donatistas Florentius, Possidius, Præsidius, & Benenatus Episcopi, eo tempore, quo lex data est, vt libera voluntate quis cultum Christianitatis acciperet.] hæc ibi, ac nihil præterea aliud huius Synodi reperitur: sed & hæc obscura valde, nisi alijs huius temporis rebus gestis elucidentur: constat enim in primis, horum legatorum apud Honorium res agentium S. Augustinum mentionem facere in epistola^k ad Italicam, vbi queritur, quod cum litteris eius acceperit omnia in Italia barbarorum inuasionem suscepi, atque ingenti motu turbari, ipsi legati nihil his

a Hierem. 5. b Apud August. Hier. epist. 26. c Hierem. 43.

ALARICVS IMPROVDENTER AGIT. d Iob. 28.

ALARICE PROGRESSVS IN CAMPANIAM. e Pallad. dialog. lib. 13. f Aug. de Ciuit. Dei lib. 1. c. 10.

g August. de cura agenda pro mort. c. 16.

h August. eod. lib. c. 2.

CONCILIUM CARTHAGIN. VNDE LEGATIO AD IMP.

i Concil. Afric. c. 75.

k Aug. epist. 133.

hil his de rebus scripserint in Africā: quibus plane insinuare S. Augustinus videtur, illas literas esse scriptas hoc anno, sed antequā Vrbs a barbaris caperetur, re tamē in ultimo collocata discrimine. Sed de occasione huius mittendæ legationis iam aggredimur enarrare.

Accidisse vidimus anni huius exordio, cum Attalus tyrannus inuassisset Imperium, & iam Africam esset tentaturus; vt Heracliani in Africa Comitris, vel Macrobij in ea Proconsulis consilio leges aduersus Donatistas datæ silerent: etenim in discrimine posita videbatur vniuersa Africana prouincia, si tot legibus exagitati & exasperati Donatistæ pro partibus Attali dimicarent. Quamobrem elicitum fuit ab Honorio Imperatore rescriptū, quo ijdem sinerentur eam quam vellent religionem amplecti: sicq. transacta res est. Cum autem periculum illud cessasset, Attalo exauctorato; Episcopi Africani, quod viderent Honorij rescriptum in magnum Christianæ religionis dispendiū vertere, collecto Carthagine Episcoporum conuentu, vna omnium sententia decreuere, mittendam esse ad Imperatorem Honorium legationem, quam ornarent quatuor Episcopi ad hoc munus electi: qui rogarent Imperatorem, vt pro Donatistis datum reuocaret edictum. Et hoc est, quod in huius Synodi præfatione sic habetur: Lex data est, vt libero cultu quis Christianitatem acciperet.] At vnde, dices, ista adeo concinne disposita tibi vendicas? ex diuinatione, an coniectura? immo ex certa testificatione deducimus, nimirum ex rescripto Honorij Imperatoris, quo ipse annuisse comperitur petitioni eorundem legatorum Episcoporum. Etenim hoc anno de his ita rescripsisse apparet ad Heraclianum in Africa Comitem^a:

DE LEGATIONE AFRICANORUM EPISCOPORVM.

a l. 1. de heres. c. Theod.

NOVO RESCRIPTO HONORIVS REVOCAT LATAM PRO DONATISTIS LEGEM.

b Possid. in Visa S. Aug. c. 13. c. l. 3. de Relig. c. 2 head.

MARCELLINVS IN AFRICAM MITTITVR OB CAVSAM DONATISTARVM. d Balduin. Not. ad Oprat. de Donatist. pag. 125. 126.

CAVSA EXPETENDÆ COLLATIONIS. e Aug. corra Inl. Pelag. lib. 3. c. 1. f Possid. in Visa S. Aug. c. 13.

Oraculo penitus remoto, quo ad ritus suos hæreticæ superstitiones obreperant: sciant omnes sanctæ legis inimici, plecēdos se pœna & proscriptionis & sanguinis, si vltra conuenire per publicū execranda sceleris sui temeritate temptauerint. Dat. VIII. Kal. Septemb. Varane V.C. Conf.] En vides hac lege irritari præcedens edictum, quo ad ritus suos redierant palam compressæ ante legibus hæreses. Sed & illud velim obserues, lector, postridie eius diei, quo Vrbs capta est, eiusmodi datum esse ad Heraclianum, iuxta petitionem Episcoporum, rescriptum; quo imminentem Vrbi extremam cladem Deus propitiatus auerteret. Præsentissimum fuit sane remedium; quo factum est, vt Alaricus Urbem captam post triduum quasi fugatus reliquerit, & in sui interitum concitus festinarit.

Sed parum visum est Honorio legē lege conuellere: verū & adiecit animū, vt Donatistas omnimode ad Catholicam concordiam restitueret; id fieri posse ratus, si ad publicā eos Collationē cogeret. Ad eiusmodi autem prouinciam obeundā (vt Possidius^b tradit) misit Marcellinum Tribunū & Notarium, ad quē eiusmodi hoc anno datum reperitur esse rescriptū^c:

Ea quæ circa Catholicā fidem vel olim ordinauit antiquitas, vel parentum nostrorū auctoritas religiosā constituit, vel nostra serenitas roborauit, nouella superstitione summtota, integra & inuiolata custodire præcipimus. Dat. IV. Id. Octob. Rauēnæ, Varane V.C. Conf.] Sunt hæc quidem, quibus Honorij pietas mirifice commendetur, cum profligando hæreticos, barbaros a Deo propulsari speraret: quod quidem magno miraculo ipse sine armis Deus impleuit. Quod vero ad Marcellinū spectat, quē hoc anno ab Honorio Imp. in Africā missum diximus: cōsentiant huic nostræ assertioni, quæ Balduinus^d summa fide testatur, se in Actis antiquitus scriptis legisse, Collationem ab Honorio indictam, celebratam esse anno sequenti a Consulatu Varanes; itemq. hoc anno datum prid. Id. Octobris rescriptū eiusdem Honorij Imperatoris, quo in sequentē annum Collationem indixit, habendā Carthagine inter Catholicos & Donatistas: ad quod opus curandum idem (vt dixi) missus est Marcellinus. At quanta hæc admiratione digna, tot distentum occupationibus & angustijs obrutum Honorium Imp. tanta solertia, tamquam in summo otio constitutum, ista curasse?

Expetisse autem istud ipsum Catholicos in Africa Episcopos per eisdē legatos hoc anno missos ad Honorium Aug. vt ad publicam Collationem Donatistæ compellerentur: haud obscure S. Augustinus significat, vbi ait^e: Donatistas ad Collationem nobiscum venire per Imperialia iusta compulimus.] Porro id per Augustinum ipsum fuisse procuratū, perspicue Possidius^f tradit. Cur autē hanc curam Augustinus subiecit, vbi supra mox subdit: Illorum enim furor occupauerat Africā totam, nec prædicari a Catholicis veritatē contra suum patiebantur errorem, violentis aggressionibus, latrocinationibus, itinerū obsidionibus, rapinis, ignibus, cædibus multa vastantes, cuncta terrentes. Cum quibus apud Episcopos, quos cōmunes non habebamus, nihil agere poteramus. quod vero ante centū ferme annos maiores nostri cū ijs egerant, iā populorum memoria non tenebat. Hæc igitur necessitas cōpulit, vt saltem Gestis nostra Collatione confectis, eorum contunderemus inuercundiā, & re-

A primeremus audaciam.] hæc de causa procurandæ ab Imperatore Collationis Augustinus. At sicut summa curatum fuit industria, vt ijdem Donatistæ, licet renuentes, ad mutuam cum Catholicis Collationem compellerentur: ita eadem Collationem expetentes Maximianistæ, ramus præcisus a reliquis Donatistis, sua paucitate contemnendi, ab Episcopis Catholicis repulsi sunt: cur ita? ab eodem accipe Augustino, cum ista subdit compellans Pelagianos: Similes (inquit) estis Maximianistis, qui cupientes exiguitatem suam nomine saltem certaminis consolari, & ideo videri aliquid apud eos, quibus contemptibiles erant, quia inire nobiscum sinerentur examen: interpellantes eos, & libellum dantes, prouocantesq. contempsimus. Magis enim de certamine nominari desiderabant, quam formidabant in certamine superari: nec sperabant victoriæ gloriam, sed famam requirebant Collationis, quia multitudinis non habebant.] hæc Augustinus.

MAXIMIANISTARUM RELECTI A COLLATIONE.

B Sed missis his: quænam essent Donatistarum, quorū idem meminit, ingentia mala illa, ad quæ euertenda & comprimenda quatuor illorum Episcoporum oportuerit mitti legationem, atque decerni Collationem, legariq. ab Honorio certum hominem Marcellinum ad ista tractandā: nota fiunt ex epistola eiusdem S. Augustini ad Victorianum^a hoc ipso tempore (vt indicabimus) scripta, vbi ait: Ecce in regione nostra Hipponensi, quoniam eam barbari non attigerunt, clericorum Donatistarum & Circumcellionum latrocina sic vastant ecclesias, vt barbarorum fortasse facta mitiora sint. Quis enim barbarus excogitasse potuit, quod isti, vt in oculos clericorum nostrorum calcem & acetum mitteret, quorum membra etiam cetera plagis horrendis, vulneribusq. fauciarunt? deprædantur etiam domos aliquas & incendunt, fructus aridos diripiunt, humidos fundunt, & talia ceteris comminando, multos etiam rebaptizari compellunt. Pridie quam ista ad te dictarem, ex

DONATISTARVM SÆVI-TIA IN CATHOLICOS HIPPONEN. a Aug. epist. 122.

C vno loco per huiusmodi terrores quadraginta octo animæ mihi rebaptizatae nunciatae sunt. Plangenda sunt hæc, &c.] ista sanctus Augustinus ad Victorianum scribit, & quidem hoc anno, vt ostendemus. Modo vero de suis clericis Hipponensibus calce & aceto a Donatistis excæcatis, ex eodem ipso Augustino rem alibi fusius profecuto, historiam intexemus. ait enim scribens ad Ianuarium^b:

... b Aug. epist. 68.

Venite, inquit, aut mittite nobiscum in regionem Hipponensium, qui videant armatum exercitum vestrum: quamuis nullus miles numero armorū suorum calcem & acetum adhibuit ad oculos barbarorum. Si neque hoc vultis, saltē scribite ad illos, vt iam ista non faciant, vt iam se a cædibus nostris, a rapinis, ab excæcatione comescant.] hæc ad Ianuarium. Quid autem sceleris ab eisdem perpetratum sit aduersus Restitutum in eadē diocesi Hipponensi, ita alibi idem Augustinus^c: Restitutus quidam in regione Hipponensi vester

DONATISTARVM IMMANNIA SCELERATA.

D presbyter fuit: qui cum ad Catholicā pacem, antequā istis Imperialibus legibus iuberetur, veritatis ratione permotus, manifesta voluntate transisset; de domo sua raptus est a clericis & Circumcellionibus vestris, luce palam in castellum proximum ductus, & multitudine spectante, nihilq. resistere audente, ad furem arbitriū fustibus cesus, in lacuna lutulenta volutatus, amictu iunco dehonestatus. Posteaquam satis excruciauit oculos dolentium, ridentiumq. satiauit, inde ductus est ad locum, quo nemo nostrū audebat accedere; duodecimo die vix dimissus est.] hæc ipse: qui de eodem Restituto atque alijs meminit in epistola ad Donatistas^d. Sed occisum postea Restitutum presbyterum a Donatistis, & Innocentio ab eisdem oculum effossum & digitum præcisum fuisse, litteræ eiusdem Augustini^e ad ipsum Marcellinum, eiusmodi scelera legum gladio vindicare paratum, significant.

c Aug. corra Cresc. lib. 3. c. 48.

d Aug. epist. 166.

e Aug. epist. 159.

E Sed iam ad eiusmodi Augustini ad Victorianum datas hoc tempore litteras redeamus, in quibus totius ferme Orbis clades a barbaris illatas ita recenset^f: Totus quippe mundus tantis affligitur cladibus, vt pene pars nulla terrarum sit, vbi non talia, qualia scripsisti, cōmittantur atque plangantur. Nam ante paruum tempus etiam in illis solitudinibus Aegypti, vbi monasteria separata ab omni strepitu, quasi secunda degebant; a barbaris interfecti sunt fratres. Iam vero quæ modo in regionibus Italiæ, quæ in Gallijs nefaria perpetrata sint, etiam vos latere non arbitror: de Hispanijs quoque tot prouincijs, quæ ab his malis diu videbantur intactæ, cœperunt iam talia nunciari.] subdit his de Donatistis quæ diximus. Sed & ad finem epistolæ, neque Mauritaniam Sitifensem expertem fuisse barbarorum incurfionum, exemplo recitato neptis Seueri Episcopi, demonstrat^g: cuius rei gestæ perbreuem his eius verbis reddemus historiam, quæ sic se habet:

CLADES ORBIS HVIVS TEMPORIS. f Aug. epist. 122.

g Idem ibidem.

Sitifensis ante paucos annos Seueri Episcopi neptis sanctimonialis a barbaris ducta est: & per mirabilem Dei misericordiam cum honore magno suis parentibus restituta est. Domus

SANCTIMO-
NIALIS CAP-
ITA CVM HO-
NORE RESTI-
TUTVR.

enim illa barbarorum, vbi captiua ingressa est, subita coepit dominorum infirmitate iactari; ita vt omnes ipsi barbari, tres, nisi fallor, vel amplius fratres periculossima infirmitate laborarent: quorum mater animaduertit puellam Deo deditam, & credidit quod eius orationibus sui filij possent ab imminenti iam mortis periculo liberari. Petiuit vt oraret pro eis; pollicens, quod si salui facti essent, eam suis parentibus redderent. Ieiunauit illa, & orauit: & exaudita continuo est. Ad hoc enim hoc factum erat, quantum exitus docuit. Ita illi tam repentino Dei beneficio salute percepta, mirantes eam & honorantes, quod eorum mater promiserat, impleuerunt.] hæc S. Augustinus; quibus & alijs pluribus docet, Dei seruos, vbicumque sint, sub Dei manu existere, cunctaq. eius prouidentia recte disponi.

At quod de Sitifensi Episcopo & Dei prouidentia mentio facta est: quid mirandum de iuuenē, qui raptam feminam timore correptus ad eum duxerit, idem S. Augustinus ad Dulcitium^a breuiter scribat, his iungamus: Dicam (inquit) quod factum est in Mauritania Sitifensi: neque enim Deus sanctorum non ipse est etiam & nunc Deus. Viduā in proposito continentia constitutā Celtichius quidam catechumenus iuuenis rapuit, vt haberet vxorem. Antequam concumberet, pressus somno & territus somnio, Sitifensi Episcopo eandem vehementissime requirenti reuocauit intactam. Viuunt adhuc de quibus loquor. Ille baptizatus, & ipso in se facto miraculo conuersus ad Dominum, ad Episcopatum mirabili probitate peruenit. Illa in sancta viduitate persistit.] hæc ipse ad Dulcitium. Sed de eiusdem citata nuper epistola ad Victorianum inchoatam semel prosequamur orationem: nam quæ ex ea de huius temporis rebus gestis produntur, S. Hieronymi quoque testificatione firmantur, nimirum de his quæ Aegypti monachi a barbaris passi sunt.

Quod enim S. Augustinus in ipsa ad Victorianum data epistola tradit, nuper accidisse vt barbari irruerint in Aegypti monasteria; idem hoc tempore contigisse, S. Hieronymus in epistola ad Marcellinum docet his verbis^b: Hoc autem anno, cum tres explicassem libros, *Ezechielis videlicet*, subitus impetus barbarorum, de quibus tuus dicit Virgilius, Lateq. vagantes Barchæi: & sancta Scriptura de Ismael^c, Contra faciem omnium fratrum suorum habitabit: sic Aegypti litem, Palaestina, Phoenices, Syria percurrit, & instar torrentis cuncta secum trahens, vt vix manus eorum misericordia Christi potuerimus euadere.] hæc Hieronymus: qui cum tres se tunc in Ezechielem libros absoluisse tradat, plane hunc annum, vel sequentis exordium signat: nam (vt nuper vidimus) dum præ manibus illos haberet, de capta Vrbe a Gothis certior factus fuit, vt in eorumdem librorum præfationibus ipsum testatum esse apparet. Quo item anno (vt profiteretur) eū constat scripsisse epistolam ad Marcellinum & Anapsychiam: quem quidem Marcellinum vnum eundemq. esse cum eo Marcellino, de quo dictum est, hoc anno ab Honorio Imperatore legatum fuisse in Africam, ex eo deducimus coniecturam, quod hic ipse vir apprime disertus illis ipsis eundem Hieronymum de statu animæ pulsauerit quæstionibus, quibus & Augustinum interpellauit: immo & ex eo id certum affirmari posse videtur, dum vt consulat de illis Augustinum, his verbis admonet: Certe habes ibi virum sanctum & eruditum Augustinum Episcopum, qui viua (vt aiunt) voce docere te poterit, & suam, immo per se nostram explicare sententiam.] hæc ipse: quibus patet, sequenti potius anno quam præsentem a S. Hieronymo esse scriptam epistolam; cum iam certior redditus esset, eundem Marcellinum in Africam peruenisse, quod hoc anno ab Honorio missum fuisse vidimus.

At quod spectat ad barbarorum incurfionem: non in Aegyptum tantum (quod deplorat Augustinus) sed & in Palaestinam & alias vicinas prouincias grassatam esse, atque occisos esse quamplures sanctos monachos, cum (vt ipse testatur) vix S. Hieronymus euasit, Cassianus narrat his verbis: In Palaestina partibus, iuxta Thecæ vicum, qui Amos^d Prophetam meruit procreare, solitudo vastissima est, vsque Arabiam & Mare mortuū (quo ingressa deficiunt fluuenta Iordanis, & cineres Sodomorū) amplissima extensione porrecta. In hac summæ vitæ ac sanctitatis monachi diutissime cōmorantes, repente sunt a discurrentibus Saracenorum latrunculis interempti. Quorum corpora licet sciremus tā a Pontificibus regionis illius, quā ab vniuersa plebe Arabū tanta veneratione percepta, & inter reliquias martyrum condita, vt innumeri populi e duobus oppidis concurrētes grauissimū sibi certamen indixerint, & vsque ad gladiatorū confictum pro sancta rapina sit eorum progressa contentio, dum pia inter se deuotione decertant, quam iustius eorū sepulchra ac reliquias possiderent; alijs scilicet de vicinia commorationis ipsorū, alijs de originis propinquitate gloriantibus: nos tamen vel nostra, vel quorumdā non mediocriter ex hac parte scādalan-
tium

^a Aug. ad Dul-
cit. de off. quæst.

c. 7.
MIRA DE IV-
VENE RA-
PTORE.

BARBARI
GRASSAN-
TES IN O-
RIENTE.
^b Hier. epist. 82.
^c Genes. 16.

MARCELLI-
NVS HIERO-
NYMI ET AV-
GVSTINI PER-
NECESSA-
RIVS.

^d Amos 1.

DE MONA-
CHIS OCCI-
SIS A BAR-
BARIS.

STVDIVM DE
PRABOCCV-
PANDIS SAN-
CTORVM RE-
LIQVIIS.

atium fratrum offensione permoti, inquirentesq. cur tanti meriti & tantarum virtutum viri ita sint a latrunculis interfecti, tantumq. Dominus passus fuerit erga suos famulos facinus perpetrari, vt viros cunctis mirabiles in manus traderet impiorum; mæsti ad S. Theodorum singularem in conuersatione actuali perreximus virum, &c.] hæc Cassianus, qui integra collatione sexta in eo argumento versatur, vt doceat, cur Deus sanctos viros ab impijs necari permittat. Erat plane quæstio ista versata ore omnium his temporibus ob ingruentia vbique mala & barbaros longe lateq. grassantes. De ea enim non Cassianus tantum egit, sed eadem occasione etiam S. Augustinus in dicta epistola ad Victorianum, quod ille inter alia interpellasset: Quare & serui Dei barbarorum ferro perempti sunt, & ancillæ Dei captiua ductæ?] quæ itidem pluribus tractat ad Marcellinum in commentarijs de Ciuitate Dei: illa consulat, qui ea cupit: nobis satis historiam pertigisse.

Hoc eodem anno, quo vidimus S. Hieronymum aggressum esse interpretationem Ezechielis Prophetæ, Ruffinus Aquileiensis presbyter in Sicilia agens ex hac vita decessit: profugus extra patriam ob cladem Aquileiensibus illatam, profectus est in Siciliam, Melania (vt opinor) nauigationem consecutus. Peruenisse quidem ad Alarici tempora Ruffinum, eius præfatio ad Chromatium Aquileiensem Episcopum, quam præfixit suæ translationi historia Eusebij Cæsariensis, plane demonstrat: cum ille mærorem ob eiusmodi in suos Gothorum per Alaricum grassationem conceptum, aliqua lectione leuare studens, id ipsum exquisierat a Ruffino. Agit itaque de ipsius Ruffini obitu S. Hieronymus in præfatione libri primi commentariorum in Ezechielem: sed quod in illa perfidia, ob quam ab Anastasio Papa meruerat condemnari, ipse Ruffinus adhuc perseuerasset, Scorpij nomine eū notat: eo quidem vocabulo sugillare S. Hieronymus Ruffinum consuevit, vt in epistola ad Auitum^a in fine: eo nomine etiam ante vocarat ipsum in epistola ad Principiam^b, vbi agit de Periarcho Origenis, manu (ait) Scorpij, nempe Ruffini, emendato. De obitu vero eius ita S. Hieronymus in dicta præfatione hoc anno (vt vidimus) scripta^c: Scorpius inter Enceladum & Porphyrium Trinacriæ humo premitur: & hydra multorum capitum contra nos aliquando sibilare cessauit: datumq. tempus, quo nō hæreticorum respondere insidijs, sed Scripturarum expositioni incumbere debeamus.] hæc ipse. Ceterum dies isti Alcyonij, feriat a bello hæreticorum perpauca fuere: nam idem ipse in eiusdem commentarij libri sexti præfatione hæc de ipsius Ruffini in impietate successoribus: Putabam (inquit^d) quod medio serpente confosso, non reuiuiscerent hydræ nouella plantaria, & iuxta fabulas poetarum, Scylla mortua, nequaquam in me Scyllæ sæuirent canes, qui latrare non cessant.] at quinam isti? dicemus.

Atque illud in primis significandum est, S. Hieronymum hisce confictis nominibus, Ruffini posteros nominare, quod iisdem forinsecus profiterentur se esse fidei Catholice professores: quamobrem non nisi cum ad Ecclesiasticum iudicium ipsorum causa delata esset, de eis palam locutus est. Ipse autem S. Hieronymus, iam absolutis commentarijs in Ezechielem, cum mox (vt ipse testatur^e) ad explicationem Prophetæ Hieremias se cōtulit, in eius primi libri præfatione eadem quæ supra versans, de iisdem innouatoribus hæc habet^f: Nuper indoctus calumniator erupit, qui commentarios meos in epistolam Pauli ad Ephesios reprehendendos putat.] & ne existimes ipsum voluisse demonstrare Ruffinum, de illo sub consueto Grunnij nomine ista subdit: Quod non videns præcursor eius Grunnus olim visus est carpere: cui duobus respondi libris.] & paulo post de eodem nouo censore hæc addit: Nec recordatur stolidissimus Scotorum pultibus prægrauatus, &c.] quibus plane signis videas descriptum esse Pelagium, natione Britannum, voluptuosum tunc monachum, vt ex Isidoro Pelusiota superius demonstratum est; cuius plane præcursorem S. Hieronymus dicit fuisse Ruffinum. Et ne hæreas ab eodem S. Hieronymo describi Pelagium, accipe quæ idem in eiusdem cōmentarij prosecutione subdit^g: Hic tacet, alibi criminatur; mittit in vniuersum Orbē epistolas biblinas, prius auriferas, nunc maledicas; & patientiam nostram de Christi humilitate venientem malæ conscientia signū interpretatur: ipseq. mutus latrat per Alpinum canem grandem & corpulentum, & qui calibus magis possit sæuire, quam dentibus. Habet enim progeniem Scoticæ gentis de Britannorum vicinia: qui iuxta fabulas poetarum, instar Cerberi, spirituali percutiendus est claua, vt æterno cum suo magistro Plutone silentio conticescat.] hæc ipse: quibus ænigmaticis formulis describi Pelagium atque Cælestium, quæ inferius dicentur, ostendent.

Sed ante de Ruffino agendum; quem hoc anno defunctum, subobscurè S. Hieronymus

PELAGIUS
EXEMPLE
RVFFINI
CARPIT SCRI-
PTA S. HIE-
RONYMI.
^e Hieron. in pr. sc.
lib. 6. in Ezech.
& in pr. sc. lib. 1.
in Hieron.
^f Hieron. præf. in
lib. 1. in Hieron.

^g Hieron. præf. in
lib. 3. in Hieron.

SYNESEIUS
INSEQUITUR
EUNOMIA-
NOS.

g Synes. epist. 50.

NE EUNO-
MIANORVM
BONIS INHI-
ENT ORTHO-
DOXI

h 1. Reg. 15.

DE SYNESIO
EX PHILOSO-
PHO EPISCO-
PO.

c Synes. epist. 18.
d Euagr. lib. 1.
cap. 15.

Episcopi declaratum est) hoc prudentior quidem factus est Synesius, qui sic suos iubet hoc A tempore magno animi zelo eisdem Eunomianos insectari, vt tamen a rapina ipsorum bonorum abstineant. Quæ igitur aduersus eosdem Eunomianos in Aegypto agentes Synesius ex philosopho Episcopus Ptolemaidis scripserit, temporibus quidem & argumento, de quo agitur, congrua hic reddamus. Qui enim (vt ostendimus) ad sedem illam administrandam inuitus nolensq. assumptus est: ea potitus (vt decuit) summo studio ac vigilantia administravit, vt eius litteræ in Episcopatu conscriptæ docent, inter quas hæc sunt aduersus Eunomianos datæ ad suos presbyteros, his scilicet verbis a:

Ex impij Eunomij secta, audio, Quintianum, per eos qui celeberrimæ ipsius potestatis in exercitu præfecti sunt, adulterare rursum Ecclesiam, & falsos quosdâ doctores constituere, laqueum animis simpliciorum, per eos qui nuper a Quintiano missi sunt ad hoc ipsum, iniici. Hi igitur spurij presbyteri, & recentes aduenæ, & Apostoli diaboli & Quintiani, ne B lateât vos, quod insultum in gregem, quem vos pascitis, fecerunt; nec lateant vos, quod zizania inter triticum conseminant. Nota sunt omnibus horum refugia: scitis qui agri eos suscipiunt: scitis quæ domus prædonibus apertæ sint. Inuadite fures, naribus inuestigantes: sitis æmulatores benedictionis Mosaicæ, qua benedixit viris, qui contra impios in castris & mentem & manus mouerunt. Illud autem ad vos, fratres, dictu dignum est: Bona bene fiant: lis pro lucro tollatur: omnia propter Deum tractentur. Non eandem oportet esse virtutis & improbitatis causam. Pro pietate cursus est: pro animabus decertandum est, ne aliquos ab Ecclesia deprædentur, quod iam consueto more faciunt.

Qui vero Ecclesiæ præfectus auxerit crumenam, & per hoc quod vtile esse videtur, id temporibus exigentibus, asperitatem & potentiam sibi conficit: hic est quem nos ex conuentu Christianorum reijcimus. Non fecit Deus virtutem imperfectam: non opus habet C auxiliaria improbitate: nec deficient milites Deum docentes Ecclesijs: reperiet auxilios hic quidem sine mercede, in cælo vero perfectam mercedem habituros. Vos hi fiat. Bonum est enim etiam recta facientibus comprecari; bonum etiam transgredientes execrari. Quisquis igitur pigrescit, & destituerit: & quisquis aggredietur quidem, verum rapuerit quid de alienis, non insons fuerit apud Deum. Vnum hoc solum in medium trahite; & monetarios istos prauos, qui diuinam doctrinam velut numisma adulterant, circumferte: qui sint, omnibus manifestum facite: deinde hoc modo cum ignominia e Ptolemaidis finibus expellantur; quicquid cum ipsis venit & omnem rem ad sacrificium inutilem auferentes. Qui vero præter hæc facit, maledictus Deo. Quisquis impium conuentum conspiciat, neglexit; aut vbi audiuit, contempfit; aut luto ab ipsis inquinatus est: hos nos Amalechitas esse statuimus, a quibus spoliū auferre non licet. De eo vero qui accepit, dicit Deus: D Pœnitent me, quod Saulem Regem feci. At vestri nullam ob rem ipsum pœniteat. Sed vestri quidem cura sit Deo; Dei vero cura sit vobis.] hætenus ad suos Synesius. Qui quidem his & alijs recte sancitis suæ sedis Episcopatus primordia consecrauit. hoc enim anno ipsum creatum esse Episcopum Ptolemaidis, nempe anno tertio a reuocatis exulibus Episcopis Ioannis fautoribus, superius dictum est: hoc namque anno epistolam dedisse diximus ad Theophilum Alexandrinum Episcopum pro Alexandro Episcopo Basianopolis in Bithynia, quam alia occasione superius recensuimus.

At dignum quidem putamus, omnium celeberrimi huius temporis philosophi Synesij, hoc anno Episcopatu initiati, primordia hic repetere. Fuit ille patria Cyrenensis, Alexandriæq. versatus, vbi vxorem duxit & filios genuit: ex quo autem genere ortus sit, & institutum vitæ eius probe compositum, ipse c hæc omnia pluribus; haud enim in his licet E alio properanti moras necere. Reddamus hic modo quæ de eo Euagrius d litteris comendauit; ait enim: Iste Synesius fuit cum in alijs rebus disertus, tum in philosophia egregie excolenda adeo præ ceteris eximius, vt etiam a Christianis, qui neque amore, neque odio adducti, de eo iudicium fecerunt, in magna haberetur admiratione. Itaque illi persuadent, vt licet nondum doctrinam de resurrectione carnis admisisset, neque ira censere vellet, saluari regenerationis lauacro tingeretur, & iugum susciperet sacerdotij: recte admodum de eo augurantes, quod res alias eius virtutes sequerentur, diuinaq. gratia nihil pateretur in eo desiderari. Quæ spes illos minime frustrata est. Nam qualis & quam eximius vir euaserit, argumento sunt tum epistolæ ab eo post sacerdotij susceptionem eleganter & ornate compositæ, tum liber ille, quem dedicauit Theodosio, tum aliæ præclaræ illius quæ extant lucubrationes.] hæc Euagrius. Habetur excusa ipsius Synesij epistola, vnde ipse

SYNESEIUS
PHILOSOPHVS
ELECTVS
EPISCO-
PVS.

A ipse Euagrius ea omnia haussisse visus est de contestationibus ab eo factis, antequam fieret Christianus, atque ordinaretur Episcopus: cum a clero electus, & populo postulatus Episcopus, ille publica contestatione innotescendum curauit; nimirum se haud calibatum, vt alij sacerdotes, seruaturum; sed cum coniuge permanfurum, suscepturumq. ex ea liberos; nec adduci posse vt contra philosophiæ præscriptum, ex fide Christiana ipse crediturus sit, fore aliquando mundi occasum, corporumq. resurrectionem, vel ante corpora formari, quam animas. hæc quidem ab ipso iactata, certum est.

Sed errore maxime labitur, qui putant hæc serio fuisse a Synesio inculcata. Etenim quomodo Theophilus adduci aliquando valuisset, vt credere obstinata contradictione nolentem, atque adeo refragantem baptizandum fore consenserit, nedum summo sacerdotio imbuendum, contra Euangelicam Apostolicamq. doctrinam, ipsis Ecclesiæ legibus reclamantibus, quarum Theophilus minime ignarus, sed consultissimus erat? At quomodo hæc gesta sint, paulo post dicturi sumus. modo autem ipsius Synesij de his datam ad Euoptium fratrem epistolam hic recitemus, quam excrispsit Nicephorus a, ex quo eam hic nos reddemus. sic enim se habet:

a Nicephor. lib. 14. c. 55. Synesius epist. 105.

Inconsideratus sane essem, nisi multam haberem Ptolemaidis ciuibus gratiam, qui me honore eo, quo me ipsum indignum puto, honestum esse volunt. Verum non an illi magna tribuant, sed potius an ea a me recipienda sint, deliberare conuenit. Quod si enim homo diuino prope fruatur honore, si quidem iustus sit, dulcissimum percipiat fructum: sin dignitate ea longe sit indignior, acerbam futuræ pœnæ sustineat expectationem. Porro non nouus hic, sed vetustus admodum est metus, ne quid in Deum committam, honorem ab hominibus ferens. Ego sane, qui me ipsum noui, ineptiorem omnino comperio, C quam vt sacerdotali dignitati gerendæ idoneus sim. Proinde apud te de animi mei motibus & cogitationibus agam: non enim alium habeo, apud quem id rectius faciam, quam te percarum mihi, mecumq. educatum caput. Te namque æquum est participem esse curarum mearum, ac noctu vigilantem deliberare, & interdiu cogitantem considerare, vt & boni mihi aliquid contingat, & mali quicquam effugiam. Accipe igitur, quo loco res meæ sint, quæ tibi etiam maiore ex parte cognitæ sunt.

SYNESEI
EPISTOLA
AD
EUOPTIUM.

Fasce exiguo sublato, pulchre mihi videor hucusque philosophiam ipsam pertulisse: quam vero ab hominibus non prorsus perperam in ea versatus esse censear, laudatum a quibusdam, ampliore nunc honore me ornatum esse volunt, qui de idoneis animi mei viribus iudicare non possunt. Vereor autem, ne si per ineptam ambitionem dignitatem oblatam recipiam, neutrum consequar, videlicet neque laudem ex honore contempto, neque D gloriam ex dignitate minus recte gesta. Rem ipsam sic mecum considera: Rebus duabus semper tempus omne tribuo, studijs, & ludo: litteris vacans, & præcipue diuinis, solus sum: ludo operam dans, quamplurimos admitto. Nosti enim, cum a libris exurgo, totum me in ludis esse, a ciuilibus autem curis & natura & animi destinatione abhorrere. Sacerdotem autem oportet esse virum diuinum, & ad ludum omnem perinde atque Deum difficilem ac durum; qui vt propositum institutumq. suum teneat, innumeros plurimorum conuersos in se habet oculos. Ad quos nulla aut certe parua peruenit vtilitas, nisi aliquis probe instructus & cordatus sit, & a suauitate animi omni alienus. Rem diuinam faciens, non priuatim solus esse potest, sed in communi conuentu inter plurimos versatur; cum legis doctus sit, & nihil aliud quam quod legitimum sit, sonet. Negotia eum gerere oportet, quæ simul omnes tangunt. Quæ enim communia omnium sunt, vnum ipsum curare opus est, nisi criminibus omniū obnoxius esse velit. Quomodo igitur non maximi, fortissimiq. animi sit, tantam curarum molem ita ferre, vt mens non obruatur, & extincta in anima particula diuina non negligatur; si quis tot studijs & varijs actionibus distineatur?

SACERDOTALIS
VITAE
EMINENTIA.

Neque ignoro esse quosdam qui hoc præstare possint: & felicem eorum naturam atque beatam, ipsosq. vere diuinos viros esse censeo, qui cum in multis humanis versentur negotijs, non tamen diuini numinis cura excidant. Ego vero me ipsum, qui in urbem descendere, & per urbem deambulare soleam, rebus inuolutum quæ ad terrenas curas trahunt, atque iniquationibus repletum esse, quarum non facile quisquam magnitudinem dixerit, scio. Nam quæ ad natiua & propria aliunde adueniunt piacula, in accessionis rationem conferuntur. Corporis robur mihi non est: interiora animi bona non recte se habent: ab externis etiam aliqua ex parte destitutor: tum autem conscientia mærorem ferre nequeo. & quotiescumque me quispiam rogat, disertis verbis statim dico, sacerdotem

dotem in rebus omnibus maxime a probis debere esse alienum; quippe qui aliorum quas A que sordes expiet.

Verum enimvero illud quoque litteris ad fratrem datis inferere conuenit: permulti enim hanc epistolam legent; & ea gratia illam potissimum dictavi, ut cum res ipsa nota omnibus fiat, tū utcumque ea procedat, & apud Deum & apud homines, nec minus apud ipsum patrem Theophilum culpa caream. Siquidem cum res meas in medium protulerim, & potestati eius, quicquid velit, de me statuendi permiserim; quomodo crimini alicui obnoxius sim? Mihi & Deus ipse, & leges, ipsaq. sacra Theophili manus uxorem dedit. Quapropter omnibus prædico, testatumq. esse volo, me illam prorsus deserturum non esse; neque cum illa, veluti mœchum, clandestinam consuetudinem habiturum: alterum enim minime pium, alterum minime legitimum est. quin potius & volo & opto, plures mihi & probos nasci liberos: hoc ipsum electionis auctorem & principem ignorare B non oportet. Sciant id amici nostri Paulus & Dionysius, quos legatos hanc ob causam a populo lectos esse audio. Illam vero rem Theophilo non significari, sed in memoriam tantum reuocare opus est: de ea autem pluribus dicam, cum qua quidem vna quisquam alia omnia collata parua esse iudicet. Difficile est, atque adeo fieri omnino non potest, ut animus dogmata, quæ per eruditionem & scientiam in certam necessariamq. persuasionem euaserint, fluctuare & in dubium vocari sinat. Nosti porro, philosophiam admodum diuulgatis istis Christianorum aduersari opinionibus. Itaque haud vnumquam adducar, ut posterior animam quam corpus gigni credam. Neque mundum ipsum & partes eius aliquando interituras esse dicam. Resurrectionem deprædicatam sacrum quiddam & minime vulgandum esse duco. Neque conceptis vulgi opinionibus assentiri possum. Mens philosophia exulta verum perspicit. Ea interdum necessitate adducta, mendacium per C mittit. Et habet rationem, seu proportionem suam lumen ad veritatem, & oculus ad mentem. Quatenus ergo oculus lumine copiosiore in deterius abutatur, aut lippis tenebræ commodiores sint, hætenus mendacium quoque populo vtile esse, & veritatem noxiam eis puto, qui aciem mentis in euidentem rerum claritatem intendere nequeunt.

Quod si sacerdotes nostri hæc mihi permittunt; poterò sane ego quoque sacerdotis munere fungi, qui domi quidem philosophiæ incumbo, in publicum autem progressus, sermonibus & colloquijs hominum delector, neque docens, neque dedocens, sed in anticipata opinione quemque persistere permittens. Sin illi sacerdotem ita animatum & opinionibus manifestum esse oportere dicant; omnibus me palam ostendere intermiserim. Quid enim rei est populo cum philosophia? Rerum quippe diuinarum veritatem minime vulgari oportet: populus autem more & assuetudine alia indiget. Rursum igitur & sæpius D repetens dicam, nulla cogente necessitate, neque arguere, neque argui sapientis esse. In sacerdotum autem ordinem cooptatus, non committam ut dogmata præter animi sententiam assimulem. De his Deum, de his homines testes inuoco. Veritas Dei propria est, apud quem in rebus omnibus inculpatus esse volo. Hoc vnum tantum non dissimulo: quandoquidem ioci & ludorum studiosus sum; ita ut iam inde a puero crimen istud sustinuerim, plusquam deceret, armis me & equis delectatum esse; quibus si caruero, tristis quidem ero. Quid enim cum carissimos canes feras nullas prosequi, & sagittas a teredinibus excas esse videro, faciam aliud? Sed tamen constantiam, si Deus voluerit, obtinebo: atque quamuis a curis alienus, macerabor; causarumq. & negotiorum quantumuis graue ministerium hoc, Deo confusus, sustinebo. Dogmata autem per dissimulationem non tegam; neque mihi mens a lingua dissentiet. Hoc sic cum & sentiam & dicam, Deo placere puto: E neque sermonis illius de me occasionem relinquere volo, me, quod qui fuerim, ignoratus sim, electionis suffragia rapuisse.

Ceterum Dei amantissimus pater Theophilus, cum me norit, postquam mihi id se scire significauerit, sic tandem de me consilium, quid statuatur, capiat. Tum enim aut in instituto meo viuere me & philosophari patietur; aut postea ut me in iudicium vocet, vel sacerdotum ordine moueat, sibi ipsi potestatem non relinquet. Aliæ insuper opiniones & sententiæ omnes nugæ fuerint: veritatem enim satis scio Deo esse gratissimam. Sed enim sacrum caput tuum, atque in primis veritatis tutorem & inspectorem Deum testor, ægre mihi esse. Quomodo enim non sit, cum quodammodo ex vita solita in vitam aliam transfundendum mihi sit? Quod si rebus his in publicum prolatis (latere enim eas & premi nolo) is cui potestatem hæc concessit Deus, in ordinem sacerdotum me elegerit: subito eam necessi-

SYNESII CON
STANTINOSYNESII SIN
CERITAS.QUOMODO
SACERDOTI
UM SVSCI
PIENDUM.

A necessitatem, & veluti diuinum decretum suscipiam. Sic enim existimo, si vel Imperatore, vel infelici, Deoq. inuiso Augustali quopiam iubente, imperata non facerem, inobedientiæ poenas me daturum esse: Deo autem ipsi volentes nos parere conuenit. Sin me ad sacrum obeundum ministerium non admittit Deus, ab ipso statim initio in me rem diuinissimam, veritatem ipsam complecti, neque per id quod illi maxime repugnat, mendacium scilicet, functionem ipsius suscipere decet. Fac igitur ut Scholastici hæc sciant, & ad illum referant.] hætenus epistola Synesij ex Nicephoro accepta.

Porro si quis contestationes ita ut se habent intelligat, prout a nonnullis intellectæ noscuntur; habet profecto vnde miretur, immo & indignetur, hominem talia protestantem, talesq. condiciones præponentem, sic esse ordinatum a Theophilo Episcopum Ptolemaidis. verum mentem Synesij hos minime affectos esse, palam faciemus. Vnde, rogo, Synesij mentem melius quam ex his quæ postea idem ipse scripsit, quo sensu, quoque animo ista iactarit, possumus intelligere? Simulac enim diu reluctatus, creatus fuit Episcopus, scribens ad suæ Ecclesiæ presbyteros, plane de se testatur, omnem ornatum, insuper & omnem adhibuisse artem ut Episcopatus onus effugeret. Et quam artem? nisi ut simulate agens, & illa inculcans adeo Christianæ fidei & disciplinæ aduersantia, reijceretur omnino a munere Episcopatus? Et ut sentio, haud aliud præstitit Synesius verbis, quam quod S. Ambrosius factis exhibuit, dum ne Episcopus ordinaretur, se adulterum & sanguinarium publica professione ab omnibus credi voluit. Sed audiamus eius breuem de his epistolam ad suos presbyteros scriptam:

Neque ego prius vobis superior eram, cum omni robore & arte sacerdotium effugerim: neque nunc vos me superatis: sed diuinum profecto erat, & quod tunc nondum, & quod nunc iam. Ego enim sæpius mori pro hac rerum sacrarum administratione maluissem, C ne scilicet susciperem illam. Non enim mearum virium esse iudicabam huius rei gubernationem. Cum autem Deus induxerit, non quod ego petebam, sed quod ipse volebat: precor eum qui vitæ largitor est, ut etiam quam tribuit, perfecturus sit. Qui enim iuuentutem in otio philosophico consumpsi & in speculatione a rerum actione aliena, & tantum in curis versatus sum, quantum defunctorie per actum reprehendi non potest in hac cum corpore vita, & in hoc quod ciuis ciuitatum fuerim: quomodo sufficiam curis nullam habentibus intermissionem? Aut quomodo vbi me ipsum turbæ negotiorum tradidero, adhuc ad mentis pulchritudines accedam, quibus solum beatum otium frui potest? sine quo mihi & meis similibus omnis vita, nulla vita est. Ego quidem non noui: Deo vero (aiunt) omnia possibilia sunt, etiam quæ impossibilia sunt. Et vos ipsi igitur pro me supplices manus ad Deum eleuate, & tum populo in vrbe, tū his qui in agris aut villaticis ecclesijs commorantur, preces pro nobis & in communi & singulatim omnibus committite. Si enim non desertus a Deo relictus fuero: tunc cognoscam, sacerdotium non discessum esse a philosophia, sed ampliorem accessum.] ista ad suos, cum creatus est Episcopus, Synesius^b.

Scribens postea contra Andronicum; quam expetierit mori potius quam Episcopus fieri, aperta testificatione declarat, vbi primum de suo ante Episcopatum vitæ instituto ista præmittit: Viuebam cum bona spe in mundo, velut in sacro septo animal liberum ac solutum, prece & libro & venatione vitam diuidens: ut enim sana sit anima & corpus; hoc quidem laborare oportet, illam autem rogare Deum. Cum huiusmodi facilitate traxi annos illos vsque ad electionem Episcopatus: ad quem ego, si quis vnumquam, timidissimus fui. Testor omnibus Deum, cuius per vos ego arcana mysteria gestavi, absque humanis circuitibus ac studijs, ipsum Deum solitarie in multis temporibus & locis accessi, & pronus & in genua inclinatus, supplex mortem pro Episcopatu eligebam.] hæc & alia de reluctatione sua, ne susciperet Episcopatum Synesius, cuius quidem argumenti multa præterimus breuitatis causa: cum ut fugeret, ea vsus est arte, ut portentosis contestationibus illis Theophilum posset eludere. At insaniam simulatam Vlysses prudens consilium Palamedis irritum reddidit; & impietatem affectans Synesius Theophilum latere non potuit.

Cum vero e quietis tranquillo portu in turbatum vastumq. pelagus inuitus nolensq. soluisset: multiplicium mole negotiorum oppressus, iam cum vix septem menses Episcopatu perfunctus esset, de abdicatione agere coepit: sed frustra quidem. agit enim de his ipse in epistola ad Olympium^c. Delegabat illi Theophilus prouinciæ illius negotia & lites vertentes inter Episcopos, & causarum cognitiones: cui quidem cum parere, se necessitate astringi cogno-

SYNESII ARS
IN EVGIEN-
DO EPISCO-
PATVM.a Synesij epist. 11.
SYNESII EPI-
STOLA AD
SVOS.b Synesius epist.
57.c Synesius epist.
96.
SYNESIUS
EPISCOPVS
CAVSAS IV-
DICAT MAN-
DATO THEO-
PHILI.

cognosceret, & reluctari penitus nefas; ad ipsum hoc primo anno scribens, hæc ait: Ego A & volo, & necessitas mihi diuina est, vt legem putem quicquid thronus ille vaticinabitur.] & inferius: Quicquid statuerit, hoc multitudini iustum sit: obedientia enim vita est, & mors inobedientia.] Tanti quidem æstimatus est recens Episcopus, vt iudex fieret seniorum Episcoporum.

CAUSA PAV-
LI CVM DIO-
SCORO.

Vertebat enim tunc inter vicinos Episcopos Paulum atque Dioscorum eiusmodi controuersia. Irruentibus barbaris in Cyrenem cum suis, Paulus collem occupat natura munitum; illicq. vbi ageret, domunculam ibi sitam in ecclesiam consecrat, inferens illuc altare, & in eo celebrans sacrificium: quo actu locum illum sibi vendicare putauit, contradicente Dioscoro, sub cuius diœcesi locus positus erat. Sed Synesius in Paulum sententiam tulit, non existimans eam ob causam locum Deo esse dicatum, vt ad profanum vsum redire non posset. Nam hoc (inquit) locum non sanctificat: alioqui omnes montes & omnes valles ecclesiæ essent, & nullum monumentum effugeret vt non publicum esset, in quibus omnibus, cum hostes prædantur, preces & mysteria fiunt. Quot vero domus per impia Arianorum tempora preces & mysteria susceperunt, & nihilominus sunt priuata? &c.] hæc & alia plura Synesius in Paulum pro Dioscoro.

CAVS RE-
SERVATI
PRIMAE SE-
DIS EPISCO-
PI.

In causa vero Lamponiani, qui ob illatas in Iasonē iniurias excommunicatus fuit; cum idem iudicat, illud insinuat Ecclesiæ antiqui moris, quosdā atrociores casus Episcopos minores non absoluere, sed referuare illos primæ sedis Antistiti. nā audi de ipso Lamponiano: Quamquam (inquit) & lacrymas ex poenitentia effuderit, & populus supplex illum excusarit: at ego in his quæ visa essent, perscueravi: soluendi vero potestatem ad sacram sedem remisit. Tantum igitur mihi ipsi permisi, si appropinquaret Lamponiano debitum fatale, ipse vitæ exitus, vti tunc sane dies constituta adesse videretur: omnibus permisi tum affuturis presbyteris, vt cum ipso communionem participarent. Nemo enim ligatus mihi moriatur. Verum sanitati restitutus, rursus ob eadem reus sit, & a diuina ac benigna anima tua veniæ assensum expectet.] hæc Synesius ad Theophilum Alexandrinum Episcopum, a nobis hic posita ad antiquos ritus in iudicijs Ecclesiasticis referandos. Ipse vero Synesius de se ad ipsum Theophilum hæc in fine: Postremum ora pro me; orabis enim pro derelicto & omnibus deserto & egente eiusmodi cooperatione: ita ipse vereor pro me ipso loqui ad Deum. Omnia enim mihi in contrarium cedunt propter temerariam & periculis obijcentem se audaciam, quod homo in peccatis, seorsum ab Ecclesia peregrinus educatus, alieno vitæ ductu institutus altaria Dei contigi.] hæc Synesius: quibus videas quanta animi demissione polleret.

SYNESII QVE-
RELAE DE CV-
RIS LITIVM
SÆCVLA-
RIVM.

Obibat autē ipse nauiter Ecclesiastica negotia: in quibus curis feliciter sibi actum existimabat, si non & sæcularibus negotijs obrueretur. Hinc illæ aureæ ipsius in querelis sententiæ: Ciuilem virtutem cum sacerdotio coniungere, est versare ea quæ simul versari non possunt. Priscum sæculum tulit eosdem sacerdotes & iudices. Nam & Aegyptij & Hebræorum gens multo tempore sacerdotes Reges habuerunt. Deinde (vt mihi videtur) cum diuinum opus humano more perageretur, seiunxit Deus vitæ conditiones, & alius sacerdos & alius dux effectus est. Alios enim ad materiam direxit, alios sibi ipsi collocavit. Ordinatum autem est, vt illi quidem in rerum negotijs, nos autem in precibus versaremur. Quod vero bonum est, ab ambobus exigit Deus. Quid igitur reducis? Quid separata a Deo, coniungere conaris; qui neque vt gubernemus, sed vt falso gubernemus expetis? Qua re quid fieri miserius possit? Opus est tibi Præfecto? ito ad procuratorem legum Reipublicæ. Opus habes aliqua in re Deo? ito ad sacerdotem ciuitatis.] E & paulo post: Non condemno Episcopos, qui in rerum negotijs versantur: sed ignarus me ipsum vix in theatrum peruenire, admiror eos qui vtrumque possunt. Mea facultas non est duobus dominis seruire. Si vero sunt aliqui, qui neque a conscientia lædantur; poterint sane & sacerdotio fungi, & ciuitatum Præfecti esse. Radius Solis etiam si cum stercore conuersabitur, purus manet, & non coinquinatur: ego vero si idem hoc fecero, fontibus & mari opus habeo.] hæc & alia plura ad sui excusationem in Synodo Synesius, cum ab Episcopatu missionem peteret, quam in annum sequentem reijcimus. hæc vero satis hic de Synesij ordinatione & administratione prægustasse.

SEquitur ordine temporis annus Domini vndecimus post quadringentesimū, nullo Occidentalis Imperij signatus Consule, quod afflictata nouis esset Gothorum cladibus & aliorum in diuersas prouincias grassationibus barbarorum Romana Respublica: in Oriente vero, vbi tranquillior esset rerum status, ipse Theodosius Imp. quartum adiit Consulatum: Quo Alaricus Gothorum Rex iam trajcere in Siciliam exercitum frustra tentans, re-
pentina morte occupatur apud Cosentiam: de cuius obitu & sepultura hæc apud Ioannem Diaconum, ab alijs non suo nomine Paulum nuncupatū: Inter hæc Alaricus dum deliberaret quid ageret, apud Cosentiam subita morte defunctus est. Gothi Basentiū annem de alueo suo captiuorum labore deriuantes, Alaricum in medio alueo cum multis opibus sepeliunt; annemq. meatui proprio reddentes, ne quis locum scire posset, captiuos qui interfuerant extinguunt.] hæc ipse. Sozomenus^b autem de Alarico ait, cum ante obitum inita cum Honorio pace, ab eo declaratum fuisse totius ducem exercitus; subditque: Cum pro consuetudine Principum ex processu quopiam tum reuerteretur Imperator, audita morte Alarici, statimq. descendens, publice gratias Deo nuncupatis precibus egit, quod esset insidiatore manifesto liberatus.] Addit hæc his idem auctor Miscellæ^c:

A LARICE
OBITVS.

^a Paulus Diaconus
lib. 13. histor.
Miscel.

^b Sozom. lib. 9.
^c 12.

^c Paul. Diaconus
lib. 13.

Regem deinceps Athaulphum Alarici affinem Gothi constituentes, Romam redeunt: si quid residuum fuit, more locustarū eradunt, auferentes exinde Gallam Placidiam Theodosij Principis filiam, sororem Honorij, quam sibi Athaulphus apud Forum Cornelij coniugio sociavit: quæ multo post Reipublicæ commodo fuit: nam ad hoc mariti animū acerrimo ingenio, subtilibus blandimentis inflexit, vt vltro a Romanis pacem expeteret.] hæc ipse. at de posteriori hac Vrbis inuasionem apud nullum alium me legisse memini. Orosius autem tradit^d, in ipsa Vrbis inuasionem sub Alarico Gallam Placidiam ab Athaulpho captam: Zosimus & alij ipsam ante sub Alarico custoditam ferunt. Ceterum diuina id factum dispensatione, quo extremam Imperij cladem auerteret, idem auctor affirmat. Nulla igitur, defuncto Alarico, clades ab Athaulpho Alarici successore Vrbi illata penitus reperitur: immo ei in optatis fuisse, Gothorum exercitu Romanum Imperium in splendorem pristinum restituere, idem Orosius testatur his verbis^e: Is (vt sæpe auditum, atque vltimo exitu eius probatum est) fatis studiose sectator pacis, militare fideliter Honorio Imperatori, ac pro defendenda Romana Republica impendere vires Gothorū præoptauit. Nam ego quoque ipse virum quemdam Narbonensem, illustris sub Theodosio militiæ, etiam religiosum prudentemq. & graue apud Bethlehem oppidū Palæstinæ, beatissimo Hieronymo presbytero referente, audiui, se familiarissimū Athaulpho apud Narbonā fuisse; ac de eo sæpe sub testificatione didicisse, quod ille cum esset animo, viribus, ingenioq. nimius, referre solitus esset, se in primis ardentem inhiasse, vt oblitterato Romano nomine, Romanū omne solum, Gothorū Imperium & faceret & vocaret; essetq. (vt vulgariter loquar) Gothia, quod Romania fuisset; fieretq. nunc Athaulphus, quod quondā Cæsar Augustus. At vbi multa experientia probauisset, neque Gothos villo modo parere legibus posse propter effrenatam barbariem, neque Reipublicæ interdici leges oportere, sine quibus Respublica non est Respublica: elegisse se saltem, vt gloriam sibi de restituendo in integrum, augendoq. Romano nomine, Gothorum viribus quæreret; habereturq. apud posteros Romanæ restitutionis auctor, postquam esse non poterat immutator. Ob hoc abstinere a bello, ob hoc inhiare pacem nitebatur, præcipue Placidia vxoris suæ feminae sane ingenio acerrimæ, religionis satis probatæ, ad omnia bonarum ordinationum opera persuasum & consilio tēperatus.] Quomodo autē dolo suorum, idem Athaulphus hæc meditatus, interfectus fuerit, suo loco dicemus.

A THAVLPHVS
REX
GOTHORVM.

^d Oros. lib. 7.
^e 40.

^e Oros. lib. 7.
^c 43.

A THAVLPHVS
REGIS CON-
SILIIVM.

Hoc eodem anno Carthagine in Africa celebrata est famosissima illa Collatio inter Catholicos & Donatistas diu expetita, sæpe tentata, numquam autē, resilientibus illis, effectu consummata, nisi hoc anno, postquam ad hoc ipsum perficiendū ab Honorio Imp. missus est in Africam anno (vt dictū est) superiori Marcellinus. Post Consulatum quidē Varanes, nempe hoc anno, ex scripto antiquo Codice Balduinus tradit habitā fuisse huiusmodi Collatione. Quod autem conuentus iste appellatus inuenitur Collatio, non Conciliū; inde accidit, quod in vnico confesso non vocati sunt hæretici vel schismatici tamquā rei ab Ecclesia iudicandi, sed vt fratres ad vnitatem Ecclesiæ, cognitis causæ meritis, attrahēdi. At quomodo

DONATISTARUM
EDICTIS VOCATI
AD COLLATIONEM.

ista se habuerint, & quo temporum ordine cuncta sint facta, iam aggrediamur. Quem diximus missum esse anno superiori ab Imperatore insignem virum Marcellinum in Africam ad conciliandos cum Catholicis Donatistas: idem ipse Imperatoris a rescriptum, quo iuberentur Donatistae cum Catholicis ad conferendum de controversiis inter eos diu versatis in locum unum convenire debere, promulgavit. Sed & dato post quatuor menses edicto decimoquarto Kal. Martias, ut Collatio haberetur decimoquarto Kalendas Junias definiuit b; idque ex Imperatoris rescripto, quo iubebatur eo temporis spatio eos ad causam agendam impelli: licet alijs edictis, ne subterfugium aliquod ex temporis angustia obtendi posset, alios duos menses ipse superaddidit. Ceterum ut ad Kalend. Junias conveniretur, pars utraque consensit. haec ex Actis ipsius Collationis sunt accepta.

a Aug. in Brevic. Collat. di. 1. c. 5.
TEMPVS COLLATIONIS.
b Aug. in Brevic. di. 1. c. 8.

MARCELLINVS INDVLGENTISSIMVS DONATISTIS.

e Aug. ad Donatistas post Collat. c. 24.
d August. eod. lib. c. 25.

DONATISTAE EPISCOPI CARTHAGINEM VENIUNT.
e Aug. eod. lib. c. 24.
f Aug. in Brevic. Collat. di. 1. c. 14.

g Aug. in Brevic. c. 11.

IACANTIA DONATISTARVM.
h August. ibid. c. 14.

i Aug. in Brevic. Col. di. 1. c. 14.

k Aug. in Brevic. di. 1. c. 3.
LOCVS DELECTVS AD COLLATIONEM.
l Aug. eod. lib. c. 14.

Constat insuper Marcellinum, quo demulceret refractarios Donatistas, suo edicto, quo eos vocavit, sine iussione Imperatoris reddidisse basilicas Donatistis, qui se pollicerentur esse venturos. Insuper & illud indulgendum putavit, ut eodem edicto illis concederet, ut quem vellent eligerent sibi Iudicem, qui cum ipso praesiceretur ad iudicandum: sed & iuramento pollicitus est, se iudicaturum quod veritas suavisset; aliaque complura adiecit, quibus eodem edicto eos est exhortatus ad mutuo cum Catholicis conferendum. haec ex Actis. Praestitum quoque ab eo & illud fuit humanitatis officium, ut per Tractorias eosdem convocaverit litteras, quibus (ut alibi fusius explicavimus) sic vocatis publicae concederentur vecturae, atque omnia necessaria ad comitatum abunde satis impenderentur. Per Tractorias namque ad eorum Primates missas, a quibus singuli acciperent, eos fuisse vocatos, S. Augustinus testatur c.

Sic igitur convocati (inquit ipse d) congregantur ex universa Africa tot Episcopi Donatistae, ingrediunturque Carthaginem cum tanta speciosi agminis pompa, ut tam magnae civitatis oculos in se, intentionemque convertant. Ex parte vero Catholicorum omnes numero ducenti & octoginta sex, cum ferme centum e in suis Ecclesijs senectute & morbis praepediti remansissent, immo centum viginti, ut habent f Acta Collationis. Donatistarum autem numerus minor fuit: nomina enim eorum in subscriptionibus litterarum numerata sunt ducenta septuagintanovem; sed falsitas deprehensa est, cum pro absentibus aliqui subscripsissent. At ne hac etiam ex parte Catholicis censerentur inferiores, se plures quam quadringentos esse numero, falso iactabant, detentos vero illos domi diversis corporis infirmitatibus: sed inanem profus hanc fuisse illorum gloriationem, S. Augustinus ostendit.

Cum autem superiores Catholicici numero essent; ad evitandam tamen ostentationem, non vna simul, ut Donatistae, sed seorsum singuli Carthaginem ingressi sunt, ut idem S. Augustinus affirmat s. Quod vero non ea popa qua ipsi fuissent ingressi, pauciores numero eos esse, Donatistae putarunt: porro illi inveniuntur adiecit subscriptioni litterarum numerum itidem centum viginti Episcoporum, quos oppressos morbis domi relictos causati sunt. Sic igitur qui subscriptione ostentabant numerum ducentorum septuagintanovem Episcoporum, non nisi centum quinquagintanovem sunt numerati. id quidem aperte demonstrat S. Augustinus h, qui de suis Catholicis affirmat, praeter numeratos superius centum octoginta sex, qui se Carthaginem contulerunt, recensitos esse qui diversis necessitatibus detenti domi remanserant centum viginti; quodque adhuc eo Collationis tempore sexaginta sedes Episcopales in Africa orbatas erant pastoribus; adeo ut numeratae fuerint sedes Episcopales in Africa Catholicorum quadringentae & sexaginta sex. Donatistas vero numero sedium valde imminutos ex eo intelliges, dum qui anno Christi trecentesimo nonagesimoquarto Bagai in Numidia adversus Maximianistas convenerunt, numerati sunt quadringenti, sex minus Episcopi, exceptis Maximianistis, qui & ipsi Donatistae erant, sed ab illis schismate separati: in hac vero Collatione, quamvis suorum multitudinem affectauerint, non nisi centum quinquagintanovem colligi valuerunt: nam falso iactasse centum viginti aegrotos remansisse domi, conuicti sunt ex suis ipsorum verbis i. Ex quibus intelligas quantum profecerint in Donatistarum conversione Episcopi Orthodoxi, atque praecipue Augustinus.

Cum igitur utraque pars Carthaginem convenisset; antequam vno confesso colligerentur, Marcellinus aliud ipsis praesentibus promulgavit edictum k, quo inter alia, qui locus habendo conventui deligendus esset, pars utraque decerneret, eos admonuit. De loco itum est in eam sententiam, ut in Thermis Gargilianis comitia haberentur l. Sed cur non in basilica Fausti, vel basilica Restitutae, in quibus complures Synodi Carthaginenses habitae esse leguntur, conventum est? nulla alia quidem ex causa, nisi quod horrerent Donatistae Catholicorum ecclesias, quas dicerent esse Satanae synagogas: unde etiam accide-

re con-

re consuevit, ut, cum ipsis potituri eas invaderent, non nisi eisdem lotis, purgatisque ac demolitis altaribus, & alijs more suo adhibitis lustrationibus illas vendicarent, ut ex Optato superius recensuimus. Sic igitur communi consensu electae sunt Thermas Gargilianas, locus amplus, lucidus, ac refrigerans calores aestivos, ut a sancto Augustino describitur: erat autem in ipsius Carthaginensis urbis mediterraneo constitutus. Eodem quoque b edicto cavuit Marcellinus, ut ad tumultum ex numerositate oboriri solitum antevertendum, ex vnaquaque parte decem & octo deligerentur, omnes numero triginta sex, qui sessionis locum ingrederentur: quorum officia ita inter se partita essent, ut ex illo cuiusque partis numero decem & octo Episcoporum, septem deputarentur ad disputandum; totidem, cum opus esset, ad consulendum; quatuor reliqui, qui Actis conscribendis atque custodiendis praesentent. Renuerunt autem primo loco id se facturos Donatistae, petentes suis omnibus locum Synodi patere debere. Catholici vero, se in omnibus Marcellino parituros, litteris professi sunt.

a Aug. lib. post Collat. ar. in fi.
b Aug. in Brevic. c. 3. & 4.

Cum enim eodem edicto Marcellinus eos omnes admonuisset, ut pars utraque scriptis proderet, vtrum placerent quae edicto continebantur: Catholici non solum edicto parituros se esse rescripserunt, sed & ipsidem suis ipsorum litteris ad omnem praestandam gratiam Donatistis se ipsos obligauere. Nam Augustinus: In ipsidem (inquit) litteris etiam se obstrinxerunt, & polliciti sunt, quod si in parte Donati veritas eis demonstraretur Ecclesiae, non se illic Episcopalem honorem quaesituros, sed consilium eorum secuturos pro salute Christiana. Si autem in sua communione potius veritas ostenderetur Ecclesiae, honores Episcopales eis non se negaturos: & hoc a se fieri bono pacis; ut intelligerent ij, quibus hoc praestaretur, quod in eis Catholici non Christianam consecrationem, sed humanum detestarentur errorem. Quod si plebs duos in vna Ecclesia Episcopos ferre non posset; vtrisque de medio recedentibus, singuli constituerentur Episcopi, ab eis Episcopis ordinandi, qui in suis plebibus singuli inveniuntur. haec quidem magna prudentia Orthodoxi, quo ipso ingressu ijs delinirent efferatos illorum animos, atque sic ad pie sanctaeque causam tractandam inducerent.

CATHOLICORVM EPISCOPORVM PROMISSIO.
c Aug. ibid. c. 4.

Porro separatas alias ab his dederunt ad Marcellinum d Catholici litteras, quibus significarunt, se acquiescere in hoc etiam Donatistis, ut ipsi omnes in locum conventui praestitutum ingrederentur; cum se tamen mandatis eius parere paratos dicerent, ut non amplius quam decem & octo in locum sint ingressuri. Rursus etiam ipsidem litteris causam ipsam insinuarunt, nempe (ne forte ex persona Principis Collatione indicentis & cogentis Episcopos suboriri posset invidia) ostendentes ex divinae Scripturae praescripto id sanctae pieque usurpari. Extant adhuc priores litterae ad Marcellinum datae, ab ipso S. Augustino in Gestis cum Emerito recitatae, hic autem repetendae ad declarandam Catholicorum in omnibus exhibitam ad dispersos colligendos clementiam, contra vero fuisse haereticorum atque schismaticorum corda ferrea & obstinatum in omnibus pernicitiam. Sed priusquam hic eas e reddamus litteras; quae fuerit ibi omnium Catholicorum Episcoporum pro concilianda pace sententia, hic enarrandum est.

d Aug. Brevic. di. 1. c. 7.
CATHOLICORVM HVMANITAS ERGADONATISTAS.

Antequam enim mutuae Collationis comitia inirentur, cum Marcellinus (ut dictum est) edicto vtrique parti significasset, ut quae ad futuram Collationem pacifice agendam conducerent, scriptis proderent: qui ex parte Catholicorum erant Antistites, in unum convenientes, quid facto opus esset, inter se priuata coitione decernunt. Quid autem inter eos transactum sit, S. Augustinus ita describit f: Dicam charitati vestrae & commemorem rem dulcissimam, quam Domino adiuuante sumus experti. Cum ante ipsam Collationem inter nos aliqui fratres de hac re colloqueremur, Quia pro pace Christi Episcopi debent esse, aut debent non esse, quod vobis fatendum est: circumspicientes omnes fratres & coepiscopos nostros, non facile nobis occurrebant, qui hoc vellent suscipere, & de hac humilitate Deo sacrificare. Dicebamus, ut fieri solet: Ille potest, ille non potest: ille consentit, hoc ille non tolerat: loquentes magis pro suspicionibus nostris, qui corda illorum videre minime poteramus. Quando autem ventum est ut hoc palam fieret in Concilio vniuersorum tam frequenti pene trecentorum Episcoporum; sic placuit omnibus, sic exarserunt omnes, ut parati essent Episcopatum pro Christi vnitatem deponere, & non perdere, sed Deo tutius commendare. Duo ibi vix inveniuntur, quibus displiceret: vnus annosus senex, qui hoc etiam dicere liberius ausus est: alter voluntatem suam tacito vultu significavit. Sed postea quam illum senem liberius hoc dicentem obruit omnium fraterna correctio; illo mutante sententiam,

e Apud August. de Gestis cum Emerito.

f August. ibidem. CATHOLICORVM OBLATIO LIBERALIS.

g August. ibidem. CATHOLICORVM OBLATIO LIBERALIS.

tiam, vultum etiam ille mutauit.] hæc Augustinus. sed litteræ tunc ex eo conuentu reddi-
tæ ad Marcellinum sic se habent^a:

Honorabili ac dilectissimo filio, viro clarissimo ac spectabili Tribuno & Notario Mar-
cellino Aurelius, Siluanus, & vniuersi Episcopi Catholici. Edicto spectabilitatis tuæ, quo
nostræ Collationis tranquillitati, quietiq. seruandæ, & veritati manifestandæ ac munien-
dæ consultum est, in omnibus nos consentire, sicut admonere dignatus es, per has intima-
mus. Illa etiam veritate confisi, nos vinculo conditionis obstringimus, vt si nobis hoc, cum
quibus agimus, demonstrare potuerint, cum secundum Dei promissa populi Christiani
vsquequaque crescendo, iam magnam partem Orbis impleuissent, & in cetera dilataren-
tur implendam, subito Ecclesiam Christi, nescio quorum quos isti accusant, peccatorum
perijisse contagione, & in sola remansisse parte Donati. Si hoc (vt dictum est) demonstare
potuerint, nullos apud eos honores Episcopatus requiremus, sed eorum sequemur pro so-
la salute consilium, quibus tanti gratiam beneficij pro cognita veritate debebimus. Si au-
tem nos potius valuerimus ostendere, Ecclesiam Christi, omnium non solum Africanarum,
verum etiam transmarinarum prouinciarum, multarum gentium spatia, feracissima populorum
copia iam tenentem, & (sicut scriptum est^b) toto mundo fructificantem, atque crescentem,
nullorum hominum sibi commixtorum peccatis perire potuisse. Si denique ipsorum, qui tunc
accusare voluerunt, potius quam conuincere valuerunt, quæstionem definitam, quamuis
non in eis Ecclesia consistat, & Cæcilianum innocentem, illos autem violentos & calumnio-
sos esse iudicatos ab eo Imperatore, ad cuius examen criminationes suas vltro accusando
miserunt. Postremo si quid de peccatis quorumlibet hominum dixerint, vel humanis do-
cumentis, vel diuinis probauerimus, aut eorum innocentiam falsis criminibus appetitam,
aut Christi Ecclesiam, cuius comunione cohæremus, nullis eorum delictis esse destructam: C
Sic eius nobiscum teneant vnitatem, vt non solum viam salutis inueniant, sed nec hono-
rem Episcopatus amittant. Neque enim in eis diuina sacramenta veritatis, sed commenta
humani detestamur erroris. Quibus sublatis, fraternum pectus complectemur Christiana
nobis charitate coniunctum, quod nunc dolemus discissione diabolica separatum.

Poterit quippe vnusquisque nostrum, honoris sibi socio copulato, vicissim sedere eminenti-
us; sicut peregrino Episcopo, iuxta confidentem collegam, hoc cum alternis basilicis vtrūque
conceditur, vtroque alterum cum honore mutuo præueniente: quia vbi præceptio chari-
tatis dilauerit corda, possessio pacis non fit angusta: Vt vno eorum defuncto, deinceps iam
singulis singuli pristino more succedant. Nec nouum aliquid fiet: nam hoc ex ipsius se-
parationis exordio, in eis qui damnato nefariæ discissione errore, vnitatis dulcedinem vel
sero sapuerunt, Catholica dilectio custodiuit. Aut si forte populi Christiani singulis dele-
ctantur Episcopis, & duorum consortium inuitata rerum facie tolerare non possunt; vtrique
de medio discedamus; & Ecclesijs singulis, damnata schismatis causa, in vnitatem pacifica
constitutis, ab his singulis in Ecclesijs singulis annuentibus vnitati factæ per loca necessa-
ria singuli constituentur Episcopi.

Quid enim dubitemus Redemptori nostro sacrificium istius humilitatis offerre? An vero
ille de cælis in humana membra descendit, vt membra eius essemus: & nos, ne ipsa eius
membra crudeli diuisione lanientur, de cathedris descendere formidamus? Propter nos
nihil sufficientius, quam Christiani fideles & obediens simus. Hoc ergo semper sumus,
Episcopi autem propter Christianos populos ordinamur. Quod ergo Christianis populis
ad Christianam pacem prodest, hoc de nostro Episcopatu faciamus. Si serui vtilis sumus^c,
cur Domini æternis lucris pro nostris temporalibus sublimitatibus inuidemus? Episcopalis E
dignitas fructuosior nobis erit, si gregem Christi deposita magis collegerit, quam retenta
disperferit. Nam qua fronte in futuro sæculo promissum a Christo sperabimus honorem,
si Christianam in hoc sæculo noster honor impedit vnitatem?

Hæc propterea præstantiæ tuæ scribenda curauimus, & vt per te innotescant omnibus,
postulamus; vt in adiutorio Domini Dei nostri, quo admonente ista promittimus, &
quo adiuuante implere posse confidimus, etiam ante Collationem (si fieri potest) corda
hominum vel infirma vel dura pia charitas aut fanet, aut edomet: ac sic iam pacifi-
cis mentibus non resistamus manifestissimæ veritati, & disputationem nostram vel præ-
cedamus concordia, vel sequamur. Neque enim desperare debemus, si recolunt es-
se pacificos beatos, quoniam ipsi filij Dei vocabuntur, multo dignius & facilius eos velle
vt pars Donati vniuerso orbi Christiano reconcilietur, quam vniuersus orbis Christianus
a parte

A a parte Donati rebaptizetur: cum præsertim de Maximiani sacrilego & damnato schismate
venientes, quos etiam terrenarum potestatum iussionibus insectando emendare curarunt,
tanta diligentia quaesierunt, vt nec baptismum ab eis datum rescindere auderent; & quos-
dam eorum damnatos, sine vlla honoris diminutione susciperent; quosdam vero in illius
discissione societate impollutos esse censerent: quorum inter se concordia non inuidemus;
sed eos oportet aduertere, quam pie ramum a se fractum tanto studio radix Catholica in-
quirat, si ramus ipse similiter a se paruum fragmen incisum sic colligere laborauit. Et alia
manu: Optamus te, fili, in Domino bene valere.] hæc quidem Catholici ex priuata ipsorum
inter se Collatione Carthagine habita, quam nominauerunt Concilium; ex quo etiam
mandatum scriptum est, quod seruarent septem illi, qui causam publicam acturi essent^a.

Post hæc vero^b acceptis a Catholicis hisce & alijs litteris Marcellinus, necnon quæ re-
B sponderant Donatistæ; nouo rursus promulgato edicto, ea omnia quæ pars vtraque rescrip-
serat, populo significanda curauit: eo nimirum consilio, quo sequens populus Donatistas,
probe sciret quas honestas & minime recusandas Catholici conditiones pacis obtulissent:
ne, si illi dura obstinatione resilerent, ipsi in transuersum cum eis penitus agerentur. hæc-
tenus vero quæ Collationem præcesserunt.

Die autem ad Collationem habendam constituta adueniente, omnes in locum conuen-
tus, in ipsas Thermas Gargilianas ingressi sunt Episcopi Donatistæ, inter quos primū locum
tenuit Primianus Episcopus Carthaginensis partis Donatistarum. At qualis hic, quamq.
ad inuendam concordiam male paratus acceperit, ex illis accipe, quod cum conuentus
primum a Catholicis fuit de Collatione faciendâ, ista protulit ore rotundo verba turgi-
da^c: Indignum est, vt in vnum conueniant filij martyrum, & progenies Traditorum.]

C hæc tunc ipse. primum namque hic locum inter septem illos ad disputandum delectos te-
nuit prærogatiua sedis: inter quos etiam nominatus habetur Emeritus^d Episcopus Cæsa-
ræ Mauritaniæ eiusdem partis Donatistarum: tertius fuit Gaudentius Episcopus Tamu-
gadenfis, vt S. Augustinus^e in scriptis quibus eum exagitauit, affirmat. duas iste aduersus
Catholicos postea dedit epistolas, de quibus suo loco dicendum. Quartus adnumeratus
Petilianus, Donatistarum disertissimus: quem superuixisse Collationi, quæ aduersus Gauden-
tium Augustinus^f scripsit, fidem faciunt. sed & Acta Collationis, quæ manu scripta Baldui-
nus citat, plures continent a Petiliano in Collatione dictas sententias. Quinam autem fue-
runt tres reliqui Donatistæ ad implendum numerum septenarium ad disputandum electi,
mihi hætenus incompertum; sicut & incogniti sunt septem Episcopi ad disceptandam cau-
sam a Catholicis designati præter Aurelium Carthaginensem Episcopum, Alypium Ta-

D gastensem, & Augustinum Hipponensem. Sed ex Actis eiusdem Collationis, quæ antiqui-
tus scripta recenset Balduinus, illud proditur, huic Collationi inter Episcopos Donatistas
sedisse Felicem quemdam Romanum dictum Episcopum. Et quomodo hoc? Ex Optato
namque superius tertio tomo dictum est, consueuisse Donatistas qui erant in Africa, ad suos
itidem Donatistas qui in Vrbe agerent, mittere ordinatum Episcopum, qui illorum curam
gereret, quem Romanum Episcopum appellabant, sicq. captiose gloriarentur Romanum
Episcopum suæ ipsorum esse communionis ac sectæ. Sed reliqua quæ spectant ad Colla-
tionem prosequamur.

Locum ingressi, sic ad confessum dispositi sunt, secundum ea quæ a S. Augustino narran-
tur his verbis^g: Electi sunt ex nobis & ex ipsis, septem hinc & septem inde, qui pro causa
omnium loquerentur. Electi sunt alij septem hinc & septem inde, cum quibus, vbi opus erat,
E consilium pertractarent. Electi sunt quatuor hinc & quatuor inde, qui Gestis conscriben-
dis custodes essent, ne infalsatum aliquid ab aliquo diceretur. Dati sunt etiam a nobis &
ab ipsis Notarij quatuor hinc & quatuor inde, vt bini cum exceptoribus Iudicis alterna-
rent; ne aliquis nostrum se dixisse aliquid causaretur, quod non fuisset exceptum. Huic
tantæ diligentia & illud additum est, vt nos & ipsi, quemadmodum & ipse Iudex, verbis
nostris subscriberemus; ne quisquam diceret, in illis Gestis aliquid vel postea fuisse cor-
ruptum.] hæc S. Augustinus, qui habet eadem in epistola^h ex Concilio Cirtenfi ad Dona-
tistas. Sed & additum tunc etiam est, vt Collationis signati Actorum codices custodiren-
tur, ne quid addi ab aliquo posset: id quidem ipsa Collationis Actaⁱ restantur.

Ingressus itaq. est Marcellinus Tribunus & Notarius in locum ad Collationem paratum. Hunc
quidem anno superiori in Africam ab Honorio missum diximus. erat autem magistratu Tribu-
nus; militarem namque hæc fuisse dignitatē, etiā S. Augustinus tradit, dum de Dulcitio agit

^a Aug. de Gestis
sui Emeriti.

LITTERAE
CATHOLICORUM
AD
MARCELLI-
NUM.

^b Colof. 1.

QUANTA CA-
THOLICI
SPONDEANT.

MIRA PROM-
PTITUDO CA-
THOLICO-
RUM IN PA-
CE SANCIENTIA.

^c Luc. 17.

EX FACTO
SVO CONVIN-
CENDI DO-
NATISTAE.

Aug. de Gestis
sui Emeriti.

^a Aug. Breuic.
col. di. 1. c. 9. 10.
11.
^b Aug. Breuic.
collat. di. 1. c. 6.
MARCELLI-
NI NOVVM
EDICTVM.

DE PRIMIA-
NO EPISCOPO
DONATISTA
CARTHAG.

^c Aug. in Breuic.
collat. di. 3. c. 4.

^d Aug. Reuic.
lib. 2. c. 31.

^e Aug. Reuic.
lib. 2. c. 59. &
lib. contra duas
Gaudentij epist.

^f August. contra
duas epistolas
Gaudentij lib. 1.
c. 37.

Aug. de Gestis
sui Emeriti.

^g Aug. epist. ad
Donatistas post
collat. in princip.
DISPOSITIO
CONSENSVS
ET GEREN-
DARVM RE-
RVM ORDO.

^h Aug. epist. 152.

ⁱ Aug. in Breuic.
collat. di. 2. c. 3.

æque Tribuno atque Notario nominato. Quod insuper itē Marcellinus, non Tribunus tantū, sed Notarius diceretur: Erant quidē Notarij, Principi a secretis, vt declarat in Formulæ Cassiodorus^a: inerat eidē muneris Senatoria dignitas, necnon Spectabilitatis honor: tali enim titulo suis litteris eum Catholici Episcopi venerati sunt. quis autem idem esset honor & titulus Spectabilitatis, Cassiodorus^b etiam apposita formula declarauit. Sed & illud aduerte, eundem Marcellinum in Collatione illa non simpliciter Iudicis, sed Cognitoris nomen prætulisse: laicis enim haud concessum fuit, in causis Ecclesiasticis Iudicem agere. Quænam vero hæc esset functio Cognitoris, nos alibi diximus, & ipsa Acta Collationis declarant: nempe agere quæ ad pacem ac quietū congressum pertinent, curareq; ne quid tumultuarie vel inordinate inter conferentes mutuo Episcopos ageretur, neve quid per vim dolumve malum ab altera partium moliretur, vtq; in omnibus pacta conuenta facta recta conseruarentur: in quibus rite disponendis eidem interloquendi facultas esset, nec quidem pro animi arbitrio, sed quod ipsa iustitia postulasset: Atque demum cuius alterutrius partis potiora iura essent, pronunciare.

Sed quid Collationis diebus singulis actum sit, ex rebus gestis a Notarijs exceptis S. Augustinus summa breuitate compendium scripsit, quod Breuiculū nominauit: nos vero breuiorem ex Breuiculo summam collectam hic describemus, ac primum illud ex eodē Augustino, quo animo iisdem congressuri fuerint Donatistæ. ait enim^c: Qui causam bonam non se habere sciebant, id egerunt primum quantum potuerunt, vt ne ipsa Collatio fieret, & vt prorsus causa ipsa non ageretur. Sed quia hoc obtinere minime potuerunt; id effecerunt multiplicitate Gestorum, vt quod actum est, non facile legeretur. Ingressis igitur locum Collationis Kalendis Iunijs, primo loco recitatum est Honorij Imperatoris rescriptum, quo fieri Collatio iuberetur: deinde suo ordine alia edicta ea de causa lata a Marcellino Cognitore iussa sunt recitari, quorum omnium nuper mentio facta est: lectaq; simul sunt litteræ Catholicorum ad Marcellinum redditæ, necnon quas Donatistæ eidem dedissent.

Post hæc autem quæsitum est a Cognitore de electis septem illis ad disputandum. Ceterum ne ad disceptandum de causa veniretur, Donatistæ subterfugia posuere, dicentes, agendum primo de tempore, de mandato, de persona, de causa, ac tunc demum ad causæ merita perscrutanda patere accessum. Obiecerunt enim primo de tempore, quod iam præterisset illud; nam vocati erant ad conferendum quartodecimo Kalendas Iunij: quod igitur tempus illud ab Imperatore præscriptum iam elapsum esset; se amplius non teneri, impudenti audacia contenderunt. Sed elusa est inanis tergiuersatio, cum a Marcellino ostensum est, ex partis vtriusque consensu ad Kalendas Iunias rem dilatam. Vides ex his nocturnas bestias latibula captantes, in lucem prodire timere.

Inde^d vero quod Donatistæ in Cognitorem objecerent, causam illam non agendam ex præscripto Forensis iudicij, sed diuinæ Scripturæ: non aliud quidem optare Catholicos, ostensum mandatū Concilij ad eos qui causam acturi essent, olim datum, facile declarauit. Quo quidem mandato, inuitis licet & contradicentibus Donatistis, recitato; interlocutus Marcellinus, illud consentiens esse diuinæ Scripturæ potius quā Forensibus iudicij, declarauit. Recitato igitur Concilij mandato, & subscriptionibus omnium qui tunc aderant Episcoporum numero ducentorum octoginta sex; calumniati sunt Donatistæ, Catholicos adiecisse suppositos homines, qui cum non essent, apponerentur tamen ad numerum augendum Episcoporum; petentes admitti & cognosci qui subscripsissent Episcopi. factum est: omnesq; ingressi, de suo quisque nomine & Episcopatu docuit. Post hæc^e Marcellinus omnibus qui illic causa conuentus collecti erant, obtulit vt federent; sicq; causam agerent potius, quam stantes. quod facere renuerunt penitus Donatistæ: versabant enim ore submurmurantes illud Psalmistæ^f: Odiui ecclesiam malignantium, & cum impijs non sedebo. & illud^g: Concilium malignantium obsedit me. Ceterum ipsum Marcellinum nec sedere voluisse, donec Episcopi ipsi Catholici consedissent, ex Actis citatis idem qui supra auctor affirmat^h.

Inde vero a Cognitore iussum est recitari Donatistarum mandatū, quo iuberentur a suis causam agere. erat illud quidem refertum contumelijs, dum in eo ab illis Catholici Episcopi Traditores & persecutores nominarentur. Iussaq; sunt apposita illi recitari nomina Episcoporum Donatistarū, in quibus complures pro absentibus inuenirentur esse subscripti: & cum ex eis vnus recitato nomine non inueniretur, causati sunt, esse defunctum in itinere

^a Cassiod. Var. lib. 6. form. 16.
^b Cassiod. lib. 7. form. 37.
FVNCTIO MARCELLINI.

^c Aug. Breuic. di. 1. c. 1.

COLLATIO DIEI PRIMAE.

^d Aug. Breuic. di. 1. c. 9. 10. 11.
MANDATVM CONCILII RECITATVM.

^e Aug. ibid. c. 13.

^f Psal. 25.
^g Psal. 21.

^h Aug. ibid. c. 14.

DONATISTARVM RECITATVM MANDATVM.

itinere. sed cum iisdem ipsi Donatistæ antea professi essent, mandatū illud & scriptum & subscriptum fuisse Carthagine; manifestæ falsitatis & imposturæ conuicti sunt. Verum & ex eo quoque mendacij redarguti, quod cum antea professi essent coram Marcellino, suos omnes Episcopos venisse Carthaginem; postea vero cum a Catholicis diceretur, quamplurimos ex suis domi remansisse diuersis detentos impedimentis; obliti eorum quæ dixerant, illi iactarunt, ex suis multo plures non venisse, morbo impediēte, Carthaginem. In his igitur consumpto die, duplici notati sunt Donatistæ falsitate. eius vero diei Collatione absoluta, secunda in diem perendinum indicta fuit.

Sed quid amplius? Cum Catholici Episcopi differentes cum iisdem Donatistis, ex Christianæ charitatis præscripto, aduersantes ipsos Donatistas, fratres appellarent, eo quod non spernerent vt hostes, sed honorarent atque amarent vt fratres: illi indignantes, nomen fraternitatis penitus respuerunt. Testatur id quidem S. Augustinus agens aduersus Gaudentium^a Donatistam, & in libro post Collationem edito, vbi hæc verba^b: Illi enim cum hoc nomen a nobis audirent; iniuriam sibi fieri, apud Acta dixerunt: nec mandato nostro admoniti, vbi hoc ex Propheta^c testimonium positum est, recolere potuerunt, Deum præcepisse: Dicite, Fratres nostri estis, his qui vos oderunt, & qui vos detestantur: vt nomen Domini honorificetur, & appareat illis in iucunditate, ipsi autem erubescant.] hæc ibi: quibus videas hominum arrogantiam atque duritiem inflexibilem.

Intermisso autem diei vnus spatio, rursus ibidem iisdem conuenere. oblatoq; a Cognitore Marcellino Donatistis confessu, immo rogante vt federent: illi pertinacius renuerunt; quod non liceret, diuina prohibente Scriptura^d, sedere cum impijs. Cum autem Catholici Episcopi consedissent: petierunt scriptum dari sibi Catholicorum mandatū, vt ad constitutam diem parati ad causæ defensionem occurrerent: quod exhiberi iussum est. Cū autem de subscribendis Actis Cognitor rogationem proponeret, & tergiuersarentur illi, dilationem petentes: quam frustratoriā minime concedi debere diceret Marcellinus: diu multumq; altercati sunt, rursus de elapso & præscripto Collationis tempore exceptionem præteritam refricantes: agentibus vero Catholicis, sex dierum eisdem dilatio data est.

Quibus^e elapsis, sexto Id. Iunias iterum conuenere. Cognitis autē cautionibus de Actis ab vtraque parte acceptis, cum Marcellinus instaret, vt causa principalis tractaretur: subterfugia lucifugæ illi Donatistæ captantes, de personis primum quæstionem habendam esse dixerunt, quinam petissent ab Imperatore Collationem haberi: de hisq; diutius magna pertinacia sunt altercati: sed lecto Imperatoris rescripto, constitit, Catholicos fuisse Episcopos qui petissent ab Honorio Collationem. At rursus ad necendas moras, legatorum scire velle personas, & petitionis libellum ab eisdem oblatum Imperatori exhibendum expetere: verum reiecti quidem sunt, quod nihil id ad causam spectaret. In eo vero quod dictum esset, a Catholicis fuisse oblatum libellum: contenderunt e contra illi, dicentes se esse Catholicos: tunc dixit interloquendo Marcellinus, ea significatione nomen illud tunc esse, vt sonaret, accipiendum, qua ab Imperatore in rescripto inueniretur expressum, quo & significarentur Catholici esse nominati aduersarij Donatistis.

Illi vero hac exclusi, alia vsi sunt tergiuersatione: nempe cum de Catholica Ecclesia quæstio verteretur; non esse audiendos dicebant Episcopos Catholicos Africanos, qui totius Orbis communionem Catholica gloriarentur, sine transmarinorum Episcoporum assensu, cum communis causa ageretur; ne videlicet illi passos se esse præiudicium quererentur, & irrita facerent iudicata. His alias addiderunt tergiuersationes, priores ingestas iterum atque iterum refricantes. Tandem eo ventū est, vt Cognitor recitari iuberet, quæ sub Anulino Proconsule gesta erant ipso exordio schismatis^f. Tunc exclamarunt illi dolentes: Sensim inducimur in causam.] quippe qui animo statuissent fatigare tergiuersationibus Iudicem Cognitorem, & nouis semper obiectionibus & assertionibus terere tempus: vnde & querentes illa Marcellino dixere: Potestas tua sensim nos in causæ interna deducit.]

Lectæ vero, ex mandato Marcellini^g, relatione Anulini Proconsulis ad Constantinū: Vnde ea esset accepta, rogarunt: rursusq; & aliæ leuissimæ obiectiones ab eis factæ sunt, & extra omne propositum de Augustini ordinatoribus quæstionem immiscuerunt. Sed cum a Megalio Primate Numidiæ se esse ordinatum respondisset; illi non habentes quid objecerent, ad alia diuertere; iusseruntq; legi litteras, quas aduersus mandatū editum a Catholicis conscripsissent, quibus probare nisi sunt, penes se esse Catholicam; vtpote quod eorum assertionem negaretur Catholica esse Ecclesia, quæ ex malorum hominum admixtione constaret:

DONATISTARVM FALSITATIS CONVICTI.

^a August. contra Gaudent. lib. 2. c. 11.
^b Aug. post Collat. c. 35.
^c Isai. 66.

SECUNDA COLLATIO.

^d Psal. 25.

^e Aug. Collat. di. 3. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6.
TERTIA COLLATIO.

^f Aug. post Collat. c. 24. in fin.

^g Aug. Breuic. di. 3. c. 17.
DE ECCLESIA CATHOLICA DISPVTATIO.

staret: sed ista petulanter affirmantes, confutati sunt tum diuinæ Scripturæ oraculis; tum A sententia Cypriani, necnon etiam suo ipsorum exemplo, cum Maximianistas ante damnatos in communionem recepissent. Porro suis litteris Donatistæ complura a Catholicis in mandato proposita intacta reliquere.

Ex his quidem Actis mutuati sunt Patres fragmentum illud in Quinta Synodo recitatum his verbis: Ex Gestis quæ apud Marcellinum V.C. Tribunalium & Notarium acta sunt, capite CLXXXVII. Augustinus Episcopus Ecclesiæ Catholicæ dixit: Neque si mali sint, iudicanda est Dei Ecclesia perijisse. Sed tamen ipsorum causam tamquam fratrum nostrorum suscipimus: & si nobis ostendi poterint criminosi, hodie illos anathematizamus: non tamen propter illos Ecclesiam a Deo promissam & exhibitam deserimus & relinquimus.] hæc ibi, eademq. pluribus^a contra Petilianum agens Augustinus sæpe refricat; quod totius quæstionis cardo in eo verteretur, num ex peccatis hominum Ecclesia Catholica illud detrimentum patiatur, vt ipsa sancta atque Catholica esse desinat. Peculiare quidem illis fuit, vt confutati ad crimina quæ sita calumnijs se conuerterent differentes, & sic ab eis Catholicum auferre nomen ex prauis vitæ meritis conarentur: sicuti & Petilianus^b, & alij in Augustinum fecisse videntur. Sed & id cum reliquis hæreticis commune his fuit, vt ex criminatione Episcoporum studebant demonstrare, apud eos Ecclesiam perijisse: de quibus exempla plurima suppetunt: vt cum S. Hieronymus id sæpe redarguit in Ruffino, qui ex criminibus in eum obiectis se defendere conabatur non esse Origenistam. Ad quod quidem penitus explodendum, præter sententiam illam Cypriani in hac a Patribus Collatione citatam, hic illa repetenda est aurea Tertulliani sententia^c: Soli enim (inquit) Dei Filio seruabatur sine delicto permanere. Quid ergo si Episcopus, si diaconus, si vidua, si virgo, si doctor, si etiam martyr lapsus a regula fuerit: ideo hæreses veritatem videbuntur obtinere? Ex personis probamus fidem, an ex fide personas?] hæc Tertullianus. sed de his superius pluribus actum est.

Quod vero ad Collationis Acta pertinet: confiteri tunc tandem coactos esse Donatistas, vnam esse Ecclesiam toto Orbe diffusam, a qua sui interitus iactura quisque separaretur, Augustinus in epistola ad ipsos postea scripta testatur^d: eamq. haud infici posse hominum vita noxia, alijs in locis idem docet pluribus Augustinus^e, & contra Gaudentium^f vnum ex septem illis ad differendum electis; vbi ad finem: Valde (inquit) stultum est, vt Ecclesiæ causam, diuinis testimonijs sustam atque munitam, in hominum causis ratione exorbitante ponamus, &c.] de quo etiam Gaudentio illud proditur, quod cum hac ipsa Collatione conuinceretur ab Augustino, eo indignans blasphemiam adactus est, vt exclamarit, Catholicam Ecclesiam humanum esse figmentum. Sed & vna probata Catholica D in Orbe Ecclesia, cum eam in vnum conuenire caput necesse esse ostenderetur, atque ipsum primum Ecclesiæ caput ex successione Romanorum Pontificum in Petri cathedra demonstraretur: his illi conuicti, more suo, ad ipsos Romanos Episcopos infamandos conuersi sunt, prout citata superius Acta declarant, & ex his quæ in superioribus tomis ex Augustino recitata sunt, demonstratur.

Cum igitur de his esset omnis in Collatione disceptatio, & post lectas a Donatistis editas litteras, Cognitoris mandato iussa essent legi scripta a Catholicis prodita: intercesserunt Donatistæ, petentes ab eisdem lectis nuper litteris responderi. Sed cum illorum se responsione intelligerent perurgeri, crebrius obstrependo, responsionem illorum interruperunt^g: vixq. crebrius Cognitore interloquente, ipsiq. Catholicis rogantibus, obtentum est vt silerent: licet ad responsiones Catholicorum aliquid semper obijcerent, quod E ab illis fortius refelleretur. Cum vero a causæ defensione penitus defecissent, Marcellinus^h Cognitor ad causam schismatis iussit conuerti debere sermonem. Sed negantes illi, obiecerunt rursus Catholicis, quod sæculi hominem Iudicem expetijissent: verum id ab illis alias sæpius factitatum, Catholici probauerunt. At illud plane ridiculum, quod cum Catholici incusarent Donatistarum sæuitiam ex eo quod nuperrime calce & aceto Fidelium oculos excæcassent, in quo & superassent crudelitate diabolium, qui cum a Deo in Iob potestatem accepisset, numquam quid huiusmodi pertentasset: illi mox obiecere Catholicis, quod diabolium defendissent, quia dixissent cum sancti Iob oculis percussisse: sed & alia in eos inculcantes, persecutionis arguerunt.

Acta post hæc Proconsularia, olim in causa Cæciliani collecta, sunt recitari cœptaⁱ, quibus eius absolutio probaretur; seriem ordinis interpollantibus Donatistis, ne Cæciliani absolu-

ECCLESIAM CATHOLICAM EX PRAVIS MORIBVS NON PERIRE.
a August. contra lit. Petil. lib. 3. c. 28.

b August. contra lit. Petil. lib. 3. c. 1.

c Tertul. de Præscript. aduersus hæret. c. 2.

d August. epist. 152.
e Augustinus de Agone Christian. & de Vni. Eccl. f August. contra Gauden. lib. 2. in fin.

g August. Brevic. di. 3. c. 9.

h August. ibidem c. 11.
OBIECTIONES RIDICULAE DONATISTARVM.

i August. Brevic. di. 3. c. 12. 13. 14

A absolutio penitus appareret: obtinuerunt tamen, vt antequam Acta illa absoluerentur, scripta ab ipsis prolata recitarentur, quibus continebantur Acta Mensurij Episcopi Carthaginensis Cæciliani prædecessoris, quem traditionis accusabant: addideruntq. Acta Concilij Carthaginensis contra Cæcilianum a schismaticis celebrati; quæ omnia nos superius suo loco posuimus. Post hæc vero a Catholicis edita sunt Acta Cirtensia, quibus auctores schismatis traditionis arguebantur. His lectis, ad intermissa Acta in causa Cæciliani lectio, Cognitoris iussu, recurrit: sed ipsi Donatistæ suis ipsorum verbis & Actis contra Maximianistas ab ipsis diuinos conuicti sunt. Cum inter hæc illi ad friuolas se conuercentes obiectiones, falsitatis arguere conati sunt Cirtensia illa Acta, quod diem haberent ac Consules; cum ex his potius illa esse certa veraq. conuincerentur. Incubuit autem B poris notis eas relinquere consignatas: opusq. fuit Catholicis, ex Actis sanctorum martyrum probare, etiam persecutionis tempore consueuisse Fideles in domibus priuatorum conuentus colligere; quod negarent illi colligi potuisse Cirtensem illum conuentum, vbi Episcopi auctores schismatis se tradidisse libros comburendos confessi erant.

Cum vero ex recitatis^a Actis in causa Cæciliani demonstratum esset, iudicatam iam eius causam in Concilio Romæ habito sub Melchiade, absolutumq. Cæcilianum, damnatum vero fuisse Donatum: id vt effugerent Donatistæ, aduersus Melchiadæ traditionis crimen (quod non probarent) obijcere conati sunt: sed & ipsi falsitatis conuicti, & ostensa fuit rursus innocentia Cæciliani ex Concilio Arelatensi ac litteris Constantini. Post hæc illi ex Optato Mileuitano labantem causam reparare conati sunt, quasi Optato teste damnatio probaretur Cæciliani. Sed cum ex eodem Optato Cæciliani absolutio disertis C verbis conscripta legeretur, risum mouerunt immensum Catholicis audientibus. Inde vero legendas protulerunt ijdem Donatistæ quasdam Constantini epistolas ad magistratus in ea causa conscriptas: sed nihil penitus quod contra Cæcilianum esset, ex eis deduci poterat, immo plura quæ illius fauerent innocentia. Cumq. adhuc pro Cæciliani absolute Acta sub Proconsule Aeliano ad postremum Catholici ederent, nec quid responderent aduersarij haberent, nisi eadem quæ superius repetere & iterare: tandem^b placuit Cognitori, quæ ea Collatione facta essent, scriptis mandata, rectaq. testificatione probata relinquere, pronuncians omnium documentorum manifestatione a Catholicis Donatistas confutatos.

Sic igitur absoluta Collatione, Donatistæ a Marcellino Iudice Cognitore, vt Actis eius diei subscriberent, iussi sunt. Recusauerunt illi, vt haberent vnde calumniam struerent, D negarentq. se dixisse quæ dixerant, & corrupta illa Acta a Cognitore fuisse, causari aliquando possent: sed rubore suffusi, quod ita ab initio conuentum esset, vt ab vtraque parte Acta subscriberentur, subscriperunt tandem, vt S. Augustinus^c affirmat, vbi ad eos: Hæc (inquit) verba negarent se forte dixisse, nisi sua possent subscriptione conuinci. Ecce quam diligenter actum est pro salute vestra, vt verbis nostris subscriberemus: quod fieri omnino nolebant; & vt facerent, tandem aliquando pudore compulsi sunt. Nam extant verba eorum, vbi hoc facere recusarunt; & rursus alia verba, vbi hoc facere consenserunt, quod primo negauerant. Omnia scripta sunt: omnibus subscriptum est. Ideo enim vibebantur nolle subscribere, vt negare se possent dixisse quod dixerant, & de Gestis corruptis Iudici calumniari.] hæc ipse. In hunc itaque modum confecta atque perfecta Acta Collationis, omni fide munita in publicis iussa sunt conferuari archiuis ad perpetuam E rerum memoriam, fidem factura posteris, quid inter vtramque partem fuisset eiusmodi congressu transactum.

Sed qui sic omni probatione & ratione destituti, conuicti, ac condemnati fuere: haud acquievere iudicio Marcellini, sed ab eius sententia appellauere; calumniantes ipsum a Catholicis fuisse corruptum^d; nullamq. eius sententiam esse dicentes, quam ipse noctu pronunciaffet. consumpserant enim in dicendo diem, & vsque ad noctem Collatio illa producta fuit, cum Marcellinus in eos pronunciarat. In quos Augustinus plura, & inter alia de more Iudicum, vt ad noctem iudicium sæpe protrahant, hæc subdit: Quis enim ferat victos homines conqueri, quod nocte contra eos est prolata sententia; quasi non sæpe Iudices audiendi necessitas teneat, & vsque ad multam partem noctis sedere cogantur?] ostenditq. pluribus, diei tempore Acta confecta esse, sed per eos inanibus tergiversationibus, vt diem in dicendo consumerent, factum esse vt nox extremam partem causæ tandem ex- ceperit.

EDITA CONTRA DONATISTAS.

a Aug. Brevic. di. 3. c. 17. 18. 19. 20.
DONATISTARVM SVIS PROBATIONIBVS CONVICTI.

b August. Brevic. di. 3. c. 16.

SVBSCRIBUNT ACTIS DONATISTARVM.

c August. post Collat. c. 11.

DONATISTARVM APPELLANT, ET CALUMNIANTVR IUDICIVM.

d August. post Collat. c. 11.

*g. Aug. post Col-
lat. c. 19.*

*b. Aug. post Col-
lat. c. 17.*

VIM SE PAS-
SOS FALSO IA
CTANT DO-
NATISTAE.

*g. Possid. in Vit.
Aug. 614.*

DONATISTA-
RYM MAGNA
PARS RESI-
PVIT.
*g. August. contra
Gaudentium lib.
1. c. 29.*

*g. Aug. in Gestis
cum Emerito.*

IT A

Deo A
11.

g. Oros. lib. 7. c. 24.

RELIGIONIS
DEFENSIO
ROBYR IMPE-
RII:

ceperit. Vnde post multa: O ferream frontem! o furoris tenebras nocturnam sententiam iudicij obijcientes, & in sui cordis nocte palpantes, offendentes, cadentes, contra nos rabide litigantes, & pro nobis tanta dicentes!] atque demum: Nocte causa finita est; sed vt nox finiretur erroris. Nocte dicta est sententia, sed fulgens lumine veritatis.] Sed quod ijdem vim sibi causarentur illatam, ex eo quod vno conclavi inuiti conclusi essent: mox ad eos redarguendos sic subdit: Inclusos & tamquam in carcere se fuisse, conquesti sunt. Ibi & nos eramus. Aut vtrisque facta est iniuria, aut vtrisque adhibita diligentia. Sed quomodo dicemus iniuriam, quando in tam spatioso & lucido & refrigeranti loco nos fuisse recolimus? Aut quomodo erat carcer, vbi erat & Iudex? Postremo clausos fuisse nos nesciebamus, qui simul intus eramus. Vnde ipsi sciunt, nisi quia fugere fortasse voluerunt? Sed quis non videat, quod ista inania & ridenda potius quam refellenda de tali Cognitore non dicerent, si pro sua causa possent validum aliquid inuenire quod dicerent?] hęc Augustinus. Insuper & in eo ipsos calumniatos esse Iudicem, Possidius tradit, quod scilicet ab eo non fuissent permitti dicere omnia quę volebant. Quomodo autem hęc omnia contrarijs scriptis confutare Augustino opus fuit, dicemus anno sequenti.

Ceterum etsi perditissimis istis nebulonibus Collatio nihil attulit emolumenti, immo dispendium, cum ex ea ijdem redditi sint duriores: certe ex plebe, & ex eis qui Circumcelliones dicebantur, quamplurimos ad meliorem frugem redditos esse, idem S. Augustinus contra Gaudentium post Collationem scribens testatur his verbis: Quantum existimas nos habere consolationis, quod a tanta dementia partis Donati (vbi non solum nefarię diuisionis error, verum etiam furoris lex facta est) longe atque incomparabiliter plura millia liberantur? Neque enim isti qui pereunt, illorum saluti numero æquantur, qui ex ipso genere nunc iam tenentur ordine disciplinę; colendisq. agris, amisso Circumcellionum & opere & nomine, inseruiunt, seruant castitatem, tenent vnitatem: quanto minus cœquantur isti perditis numero vtriusque sexus non solum puerorum & puellarum, iuuenum & virginum, verum etiam coniugatorum & senum, quorum innumerabiles ex Donatistarum nefaria dissensione in pacem Christi veram & Catholicam transeunt.] hęc Augustinus; qui & agens de Donatistis qui erant Cæsareę in Mauritania, ista de illis habet: Quos Donatistas in nomine Christi in gremium Catholicum iam magna ex parte suscepimus: ita vt pene omnes communioni Catholice sociatos esse gaudeamus, &c.] hęc ipse in Gestis cum Emerito post Collationem.

His igitur Carthagine per Marcellinum toto labore atque studio ad finem tandem perductis: ipse Cognitor, cui tantum opus ab Imperatore fuerat delegatum, de omnibus rebus gestis eundem reddidit certiore, quę vero ipse Honorius Augustus rescripserit, quęve fuerint eiusdem Marcellini conatus, quęve S. Augustini solertia, vt ex Collatione fructum colligerent quę sperarant, anno sequenti pro temporis ratione dicturi sumus. Sed & in his illud maxime obseruandũ, quod Orosius considerat: Honorij Imperatorem ob exitium religionis exemplũ, quod hoc anno exhibuit, dum vallatus licet atque vndique obrutus bellis, & a tyrannis oppressus, nihil tamen antiquius habuit, quam Ecclesię Catholice consulere opportunitatibus; mirifica ob id esse beneficia consecutum, cum ipse Deus Optimus Maximus eodem ferme tempore crudelissimos tyrannos Imperij inuasores Alaricum, Constantinum, Constantem, Maximum, Iouinum, Sebastianum, Sarum, & alios cum eis simul extinxit. Merito sane tãta largitus est Deus (ait Orosius) quia in his diebus, præcipiente Honorio, & adiuuante Constantio, pax & vnitas per vniuersam Africam Ecclesię Catholice reddita est: & corpus Christi, quod nos sumus, redintegrata discissione, sanatum est, imposita executione sancti præcepti Marcellino Tribuno, viro in primis prudenti & industrio, omniumq. studiorum bonorum appetentissimo.] hęc Orosius.

Apparuit sane quàm verissimum atque certissimum sit, tunc Deũ curare atque tueri Principum regna, cum ipsi Principes pro religione laborant: contra vero cum id negligitur, vel humana prudentia (quę, ex Apostoli sententia, Deo inimica est) in religionem peccatur, ipsa Imperia in deterius prolabi, penitusq. consumi. quę omnia (vt vidimus) in eodẽ Honorio breui tẽporis spatio apparere perspicua. Etenim cũ primum pressus angustijs indulsit hæreticis atque Gentilibus Dei hostibus, vt secure absque timore legum, quam quisque vellet religionem & in fidẽ sectaretur opinionem: maxima hanc legem secuta sunt mala, nempe clades Urbis & alię funesta, vt vidimus anno superiori. Rursum vero cum idem Imperator

A tor facti poenitens eam reuocat legem, laborat pro fide & vnitate Catholica; quàm subito mutata rerum simul est facies, & quanta hęc subsecuta sunt bona? Absque armis perit inuasor Urbis Alaricus; & qui post eum Gothorum capisset regnum, pro Romano Imperio pugnaturus in hostes conuertit hostiles acies: hæc q. omnia hoc ipso anno, dum pro religione tanta curat Honorius: Quo eodem anno (ait S. Prosper in Chronico) Constantinus per Honorij duces Constantium & Vlphilam apud Arelatense oppidum victus & captus est: cuius filium Constantem in Hispania regnare orsum, Gerontius Comes, in Maximum quemdam tyrannidem transferens, interemerat.] hęc Prosper hoc anno, Marcellinus vero anno superiori: sed præstat audire Prosperum, res sui temporis, & locorum vbi versatus est, nempe in Gallijs, scriptorem, quem veritatis assertorem ratio certa comprobatur: etenim cum constet superatum ac victum Constantinum cum filio post Alarici obitum, quem hoc anno ex hac sublatum vita narrauimus; nequaquam anno superiori illud potuit contigisse.

At quàm opportune collabenti penitus atque ruenti supposuit Deus manum Imperio? Fretus enim auxilio Alarici Constantinus tyrannus (vt tradit Sozomenus) ad inuadendam Italiam se iam accinxerat: sed audita morte Alarici consternatus, Arelatum se recepit. At quomodo dominans Gallijs, Britannijs, & Hispanijs, pollensq. auxilio barbarorum Constantinus tyrannus cum Imperio vitam amisit? Accidit plane secundum factum illud vaticinium Isaie: Concurrere faciam Aegyptios aduersus Aegyptios] cum tyranni armarentur contra tyrannos, quos mutuo inter se confectos Honorij dux Constantius adorsus prorsus extinxit. Sed cunctas tunc res gestas ipse Sozomenus diligenti narratione profecutus est: præstat igitur ipsum audire, neque tot tamq. diuinitus hoc anno impertita Honorio beneficia silentio obuoluta relinquere. Ait enim hęc ipse:

Interea tẽporis Gerontius, inter duces Constantini præcipuus, hostis illi factus est; & Maximum familiarem suum, quem ad tyrannidem accommodatũ iudicabat, Imperij ornatu induit, ac Tarracone morari permisit: ipse vero aduersus Constantinum exercitum duxit eo proposito, vt in transitu eius filium Viennę commorantem conficeret. Constantinus igitur cum intellexisset id quod de Maximo actum erat, Ebodichum ducẽ suum (quem fuisse Regem Francorum tradunt) ad vltiores Rheni partes misit, vt Francos & Alemannos in nostrum auxilium vocaret: Constanti autem filio suo Viennę ac ceterarum ibi ciuitatum custodiam commisit. Ac Gerontius quidem cum Arelatum castra mouisset, ciuitatem oppugnauit. Non multo autem post, exercitu Honorij aduersus tyrannum aduentante, cui præerat Constantius Imperatoris Valentiniani tertij huius nominis pater; statim fugit cum paucis quibusdam militibus: nam eorum plurimi se Constantio coniunxere.

Milites igitur in Hispania Gerontium ob fugam factã contemptu dignum rati, interficere statuerunt; & concursu facto, domum eius circumuallant. Ille vero cũ Alano, vno necessario suo, paucisq. seruis, eiaculatis desuper sagittis, vltra trecetos milites interfecit. Sagittis tandem deficientibus, serui aufugiunt, & clã sese de domo illa demittentes euadunt. At Gerontius quidem quamuis & ipse eodem modo saluari potuerit; tamen Nonnichie vxoris amore detentus, noluit. Itaque cum milites ignem domo mane immisissent, nullam habens deinceps spem salutis, Alano familiari suo volenti caput amputat, & deinde proprię vxori quoque lamentanti, & se ipsam cum lacrymis in gladium ingerenti, ne potius quam in alterius potestatem perueniat, vna cum marito perire cupienti, & munus hoc vltimum ab eo impetrare flagitanti. Atque hęc quidem mulier satis viriliter & vt illius religione dignum fuit (erat enim Christiana) mortua est, sui memoriam stabiliorem posteritati relinquens, quàm quę obliuione obscurari posset. Gerontius porro cum se tertio percussisset, nec tamen vulnus letale accepisse sensisset, euaginato gladiolo quem femori obligatum habebat, sibi ipsi cor transfixit.

Constantinus autem, circumfidente adhuc Honorij exercitu, obsidionem tamen sustinebat, quod illi nunciatum esset Ebodichum cum maximis suppetijs aduenturum: quę quidem res & Honorij quoque duces non modice terrebat, ita vt in Italiam reuerti, & illic bellum experiri vellent. Atque vbi hoc statuissent, quia appropinquare iam nunciabatur Ebodichus, Rhodanum fluuium traiciunt, & Constantius secum pedites retinens aduentantem expectat hostem. sed Vlphilam Constantij Præfectus haud procul istinc in insidijs cum equitibus latitat. Postquam igitur hostes cum exercitu Vlphilam prætergressi, nec tamen vulnus letale accepisse sensisset, euaginato gladiolo quem femori obligatum habebat, sibi ipsi cor transfixit.

TYRANNI
EXTINGIT.

*a Sozom. lib. 9.
cap. 12.*

b Isai. 19.

*c Sozom. ibidem
cap. 13.*

DE CON-
STANTINO
ET MAXIMO
TYRANNIS.

CONSTAN-
TIVS DVX
HONORII
QVAE IN
BARBAROS.

philas hostem a tergo inuadit. Et facta statim ordinum perturbatione, alij diffugiunt, alij A occiduntur, plurimi autem positis armis, veniam precantur & misericordiam consequuntur. Ebodichus autem, equo conscenso, fugit in agrum quemdam ad Ecdicium, qui plurimum fuerat ab ipso consecutus olim, quemq. Ebodichus sibi ob accepta beneficia amicis arbitrabatur. Atque is caput eius amputatum ducibus Honorij attulit, spe magnorum munerum ac dignitatum. Constantius autem caput quidem accipi iussit, & gratias Ecdicio agi Reipublicæ nomine, qui Viphilæ officio functus esset. Sed cum in exercitu remanere vellet, eum excedere iussit, nequaquam vel sibi, vel exercitui faustam fore ratus hospitis tam ingrati præsentiam. Atque is quidem hominis amici ac hospitis in calamitatem delapsi impijssimam cædem ausus, in vanum (vt dici solet) hians recessit.

CONSTANTINI TYRANNI EXITVS.

Post victoriam rursus traiciente Honorij exercitu ad ciuitatem: certior factus Constantinus Ebodichum esse sublatum, ipse sibi purpuram & Imperij insignia detrahit, & ad ecclesiam confugiens ordinatur presbyter. Tum accepto prius iureiurando, qui intra mœnia erant, portas aperiunt, ac veniam consequuntur omnes. Itaque ex eo tempore prouincia ista rursus ad Honorij Imperium reuersa est, ac ducibus ab illo constitutis paruit. Constantinus autem vna cum Iuliano filio in Italiam transmissus, antequam eo perueniret, in itinere occiditur. Nec multo post, præter expectationem interimuntur Iouinus & Maximus tyranni prædicti, tum etiam Sarus & alij plurimi cum his qui Imperio Honorij fuerant infidiati. haecenus Sozomenus. Erat autem ex his quos non nominat Imperij perduelles tyrannos, Sebastianus Iouini tyranni frater: qui (inquit Orosius^a) hoc solum, vt tyrannus moreretur, elegit. Sed & in his expende quam terribilis Deus in consilijs super filios hominum. Constantinus enim, qui Constantem filium iam professione monachum (vt ait Orosius^b) vt crearet Casarem, eduxit e monasterio: ipse, ne occideretur, compellitur confugere ad ecclesiam, & initiari presbyteratu: sed male vterque perijt, qui Deum posthabuerunt Imperio.

a Oros. lib. 7. c. 42.

b Oros. lib. 7. c. 40.

QUANDO S. HIERONYMVS SCRIPPSIT AD CTESIPHONTEM.

At migremus iam in Orientem, & S. Hieronymum pro Catholica Ecclesia aduersus Pelagianos hæreticos laborantem inuuiamus. Hoc namque anno, cum nondum auctoris nomine Pelagiana hæresis vulgaretur, sed eius praua dogmata quæstionū velamentis spargerentur, ipse S. Hieronymus rogatus est per epistolam a Ctesiphonte, vt quæstioni responderet, quam huius promulgatores hæresis de animi impassibilitate proponere consueuerat, posse in homine affirmantes non ipsa tantum vitia, sed affectus vitiorum, omnemq. radicem peccati conuelli, vt ne minimum quidem fomitis in eo reliquū esset. Quod autem hoc anno ad eum S. Hieronymus epistolam illam contra Pelagianos rescripserit, argumentum illud euidens est, dum ita Pelagium ac Pelagianos est infectatus hæreticos, vt tamen nullius ipsorum nomen exprefferit; quod scilicet nondum eius se hæresis defensores palam profiterentur; quod sequenti anno (vt suo loco dicemus) cœptū est agi. Sed & neque ante præsentem annum eandem ad Ctesiphontem a S. Hieronymo fuisse editam scriptionem, quæ superiori anno eodem argumento sunt recensita, demonstrant, dum egimus de Ruffini obitu & eadem hæresi promulgari tacitis auctoribus cœpta; cum scilicet S. Hieronymus præ manibus habens lucubrationes in Ezechielem, in præfationibus ad Eustochium de his agens, nihil hætenus aduersus eos se scripsisse demonstrat: meminisset utique more suo, si adeo nobilem aduersus eos tractationem epistolarem scripsisset.

PELAGIANI VNDE PRODIERINT.

Cum hoc igitur anno interpellatus esset a Ctesiphonte ea de impassibilitate quæstione Hieronymus: etsi nomina taceat Pelagij atque Cælestij; auctores tamen, vnde ipsa hæresis dimanaret, in medium profert, dum hæc de schola Stoicorum deducta fuisse demonstrat, atque primum introducta per Origenem, Euagrium Ponticū, Ruffinum, & alios Origenistas monachos iudicio Theophili (vt suo loco diximus) condemnatos: in quos hæc ibi Hieronymus^c: Pudeat ergo eos principum & sociorum suorum, qui aiunt, posse hominem sine peccato esse, si velit. quod Græci dicunt ἀναλπιστον. Et quia hoc Ecclesiarum per Orientē aures ferre non possunt: simulant se, sine peccato, quidem dicere, sed ἀναλπιστον dicere non audere; quasi aliud sit, sine peccato, aliud ἀναλπιστον, &c.] Sed & hæc ipsa a Manichæis etiam esse accepta, & a Priscillianistis, quibuscum communicationis hæresis foedere & amicitia iungerentur, itemq. cum Iouiniano hæresiarcha commune aliquid intercessisse, aperte demonstrat: nam ait^d: Iouiniani secunda quæstio, tui ingenij disciplina est.] Et quænam ista? audi eundem aduersus ipsum Iouinianum disputantem: Nititur secundo loco approbare, eos qui plena fide in baptisate renati sunt, a diabolo non posse subuerti.]

c Hieron. ad Ctesiphontem.

d Hieron. ibid.

ostensis

A ostensis autem hæresis huius antesignanis auctoribus, quos cõmilitones ijdem hos sectâtes nacti fuerint, docet, nepe miseris oneratas peccatis, leuissimi cordis feminas, quibus stiparata, ex more omnium hæreticorum, eadem hæresis gloriose procedat; quarū principes Pelagius & Cælestius cognoscatur: quos licet non nominet, patriæ tamen nomine, quos intelligat, exprimit, dum Britannia tyrannorum fertilis, & Scoticæ gentis meminit. Quorū vna recitata sententia, in quæ hæresis barathra conijciat sectatores, declarat his verbis^a:

a Hier. ad Ctesiphon. aduersus Pelag. HAERESIS PELAGIANARUM CAPVT.

Istiusmodi homines tollunt orationem: & per liberum arbitrium, non homines propriae voluntatis, sed Dei potentia factos se esse iactant, qui nullius ope indigent. Tollantur & ieiunia, omnisq. continētia. Quid enim mihi prodest laborare, vt accipiam per industriam, quod semel meæ factum est potestatis? Hoc quod dico, non meum est argumentum. Vnus discipulorum eius (nempe Cælestius) immo iam magister & totius duxor exercitus, & contra B Apostolum^b vas perditionis, per solœcismorum, & non vt sui iactant, syllogismorum spine-ta decurrens, sic philosophatur & disputat: Si nihil ago absque Dei auxilio; & per singula opera eius est quod gesserō: ergo non ego qui laboro, sed Dei in me coronabitur auxiliium; frustra q. dedit arbitrij potestatem, quam implere non possum, nisi me semper adiuuerit: destruitur enim voluntas, quæ alterius ope indiget. Sed liberū dedit arbitriū Deus; quod aliter liberum non erit, nisi fecero quod voluero. Ac per hoc ait: Aut vtor semel potestate, quæ mihi data est, vt liberum seruetur arbitrium: aut si alterius ope indigeo, libertas arbitrij in me destruitur. Qui hæc dicit, quam non excedit blasphemiam? quæ hæreticorum venena non superat? &c.] confutatur ab eo ac soluitur dilemma.

b Rom. 9.

Quod vero hæc Pelagius per Cælestium, & ille per quæstiones, quid alij de his sentirent rogans, eo modo per cuniculos in Ecclesiam hæresim intromitterent: hinc in auctorem C S. Hieronymus^c: Loquere quod credis: publice prædica. Quid secreto discipulis loqueris? Qui dicis te habere arbitrij libertatem, quare non libere quod sentis loqueris? & paulo post: Necdum scripsi, & comminari mihi scriptorum tuorum fulmina; vt scilicet hoc timore perterritus, non audeam ora referare. & non animaduertis, idcirco nos scribere, vt vos respondere cogamini, & aperte aliquando dicere, quod pro tempore, personis & locis, vel loquimini, vel tacetis? nolo vobis liberum esse negare quod semel scripseritis.] hæc ipse; qui & quod tentauit, est affectus: siquidem Pelagius atque Cælestius iam palam hæresim promulgauerunt, factiq. sunt eius aperti propugnatores, vt ex his quæ sequenti anno dicemus manifestius apparebit.

c Hieron. ibid.

Consulto quidem prudenterq. S. Hieronymus studuit, vt viscera Ecclesiæ depascens morbus, foris, quo curari posset, appareret in cute: sed & consultius scripta hæc ad Ctesiphontem præmittens, sic parauit antidotum. Pestem enim monstrare, hoc ipsum est curare ne alij eadem lue & morbi contagione lædantur. Vnde subdit: Ecclesiæ victoria est, vos aperte dicere quod sentitis. Aut enim idem responsuri estis quod & nos loquimur; & nequaquam eritis aduersarij, sed amici. Aut si contraria nostro dogmati dixeritis; in eo vincemus, quod omnes cognoscent Ecclesiæ quid sentiatis. Sententias vestras prodidisse, superasse est. Patet prima fronte blasphemiam: non necesse habet conuinci, quod sua statim professione blasphemum est.] hæc & alia S. Hieronymus, in publicum deducens latentem & sibilantem in angulo bicipitem anguem, Pelagij scilicet & Cælestij faucibus in Ecclesiam hæresim inhiantem: vt de eodem S. Hieronymo illud merito occini possit^d: Obstetricante manu eius, eductus est de cauerna coluber tortuosus.] quem semel progressum in medium, horrendum visu sui deformitate serpentem, mox Apostolici viri E Apostolicæ doctrinæ iaculis penitus confecere. sed de his anno sequenti.

HIERONYMVS LATENTEM HAERESIM PRODUCIT IN MEDIUM.

d Job 26.

At non vna hæc tantum pestis lento inficiebat tabo Fideles in Occidente, sed & Chiliarum vetus error complurium mentes inuaserat. Etenim S. Hieronymus, quem diximus ante annum superiore interpretatū esse Isaiam Prophetam, in præfatione ad librum decimum octauum hæc de his habet, cum aduersus eos stylum exacuit: Dionysio Alexandrino aduersus Millenarios scriptori duobus voluminibus respondet Apollinaris, quem non solum suæ sectæ homines, sed & nostrorum in hac parte dumtaxat plurima sequitur multitudo: vt præfaga mente iam cernam, quantorum in me rabies concitanda sit. Quibus non inuideo, si tantum amant terram, vt in regno Christi terram desiderent, & post ciborum abundantiam, gulæq. ac ventris ingluuiem, ea quæ sub ventre sunt, quærant, &c.] At quinam ex recentioribus Millenariorum sententiæ assertores fuerint, vnum ex eis in explanatione super Ezechielem^e detegit Seuerum, qui eā scriptis prodiderit (vt ait) in dia-

MILLENARIUM PLVRES HOC TEMPORE.

e Hier. in Ezech. c. 36.

logo, cui, Gallo, nomen imposuit: vt plane admiratione dignum, sit, hominem S. Martini A discipulum, sanctiq. Paulini amicum intimum, in deliramentis his insanisse; cum præfer- tim haud ea sententia toleranda amplius videretur, quam doctissimi viri respuerent, vt sanctus Hieronymus, & illi consentiens Damasus, Gregorius Nazianzenus, atque Basilius, dum eam Apollinaris sententiam vt ridiculam & sacro Euangelio aduersantē reijcit in epi- stola ad Occidentales a. Quod autem repugnarent & aduersarentur Millenarij Origenistis, qui nec cum humanis membris resurrectionem futuram dicebant: cautius (vt ipse testatur) fuit incedendum S. Hieronymo, vt media incedens via non declinaret ad dexteram, neque ad sinistram; ne, cum astrueret in resurrectione omnia in corpore fore membra, etiam vsum illorum, more Millenariorum, videretur asserere; & dum negaret assertum a Millenarijs membrorum vsum, videretur cum Origenistis inijsse concordiam: id ipse in præfatione ad Eustochium b profitetur.

b Hic. præf. in lib. 18. in Ezech.

Porro eiusmodi Millenariorum insanix cum vbique iam reijcerentur, & sibilis atque ca- chinnis a disertis deriderentur, ac pariter damnarentur: exaruerunt penitus; quod non nisi insanus atque delirus prorsus haberetur, qui huiuscemodi fabulis traduceretur. At nõ sic quidem Pelagij hæresis, quæ fœcundo vbique cæspite coalescere atque multiplicari cœpit: etenim dū in eius sectatores agit S. Hieronymus in Oriēte, S. Augustinus in Occiden- te in istud ipsum opus incumbit. Nā sicut Ctesiphon epistola ad ea scribēda ipsum Hierony- mū excitauit; ita & eiusdē argumenti datis ad Augustinū litteris, Hilarius ab ipso aduersus eosdem errores, Syracusis in Sicilia diuulgatos, responderi petijt. nam de illis c: Rogo (in- quit) vt mei memor in sanctis orationibus tuis esse digneris; atque imperitiā nostram infor- mare de eo quod quidam Christiani apud Syracusas exponunt, dicentes, posse esse homi- nem sine peccato, & mandata Dei facile custodire, si velit (absque scilicet auxilio diuinae gra- tiæ) Infantem non baptizatum, morte præuentum non posse perire merito, quoniā sine pec- cato nascitur: Diuitem manentem in diuitijs suis, regnum Dei non posse ingredi, nisi om- nia sua vendiderit; nec prodesse eidem posse, si forte ex ipsis diuitijs fecerit Dei mandata: Non debere iurare d omnino: & de Ecclesia: Quæ sit, de qua scriptum est e non habere ru- gam neque maculam, &c.] His pulsauit Augustinum Hilarius e Sicilia quæstionibus ex Pe- lagij deductis erroribus. Præstitit id quidē impigre Augustinus f; ac copiose quæstionibus omnibus accurateq. respondens, nullam tamen de Pelagio habuit mentionem, vt pote sub inuolucro Catholici nominis hætenus latitante: vnde & nos argumentum iure deduci- mus, hoc anno ab ipso eam ad Hilarium esse conscriptam epistolam.

c Apud August. epist. 98. HILARIUS CONTRA HÆRESIM PELAG. AV- GUSTINUM EXCITAT.

d Matth. 5. e Ephes. 5.

f Aug. epist. 99.

Quo etiam tempore aduersus eosdem errores, antequam tamen eam ad Hilarium episto- lam dedisset, eodem argumento tres libros scripsit, quorum est titulus, De Peccatorum me- ritis & remissione, deq. Baptismo paruulorum: ipse enim in Retractionibus s eam se pri- mam scriptionem aduersus Pelagianos edidisse testatur, cum antehac sermonibus (vt ait) & colloctionibus res acta esset. Sed & quod ipsi auctores blasphemiarū adhuc latere cu- perent; noluisse eos propalasse, testatur, immo & non sine honore Pelagij meminisse: nam ait: In his autem libris tacenda adhuc arbitratus sum nomina eorum, sic eos facilius posse corrigi sperans: immo etiam in tertio libro, quæ est epistola, sed in libris habita, propter duos, quibus eam connectendam putauit, Pelagij ipsius nomen non sine laude aliqua posui, quia vita eius a multis prædicabatur: & eius illa redargui, quæ in suis scriptis non ex perso- na sua posuit, sed quid ab alijs diceretur exposuit; quæ tamen postea iam hæreticus perti- nacissima animositate defendit.] hæc Augustinus: quibus intelligis & illam Pelagij in disse- minando hæresim artem, dum ita hæreses per quæstiones poneret, quasi ab alio aliquo il- læ essent propositæ. Porro tertium librum, qui est epistola ad Marcellinum, ad illum ipsum inscriptum esse, qui Collationi hoc anno Cognitor præfuit, non dubium est: disertus plane vir & discendi adhuc cupidissimus, qui non S. Augustinum tantum, sed & S. Hieronymum (vt superiore anno dictum est) ijsdem de Pelagianis erroribus pulsauerit quæstionibus.

Sed vnde Augustino, vt aliquando tamquam virum probū Pelagium laudauerit? equi- dem id ipse ex sanctissimi viri Paulini Nolani Episcopi testificatione: latens enim sub mo- nastico habitu lupus rapax, nouus Proteus pro loco & tempore atque personis sermo- nem mutans, cum sanctis sanctus æque apparere conatus est. Et sicut de Vigilantio eidem Paulino accidisse diximus, vt eum, dum adhuc tegeter pietate blasphemias, litteris ad Hie- ronymum datis, laudibus celebraret: ita plane de Pelagio ad S. Augustinum scribens, eum extulit præconijs sanctitatis. Quamobrem idem S. Augustinus, cum iam Pelagius qualis

PELAGIUS ALIQUANDO AVGVSTINI AD- VERSVS PE- LAGIANOS.

esset,

A esset, perspicue ob oculos omnium fuerit demonstratus; quid iam de ipso Paulinus sentiat, litteris interpellat his verbis a: Pelagium, quem credimus (vt ab illo distingueretur qui Pelagius Tarenti dicitur) Britonem fuisse cognominatum, quod vt seruum Dei dilexeris, nouimus: nunc autem quemadmodum diligas, ignoramus. Nam & nos non solum dilexi- mus, verum etiam diligimus eum: sed aliter nunc diligimus, aliter aliquando dilexi- mus. Tunc enim, quia nobis rectæ fidei videbatur: nunc autem, vt ab ijs quæ inimica & ad- uersa gratiæ Dei sentire dicitur, illius misericordia liberetur.] hæc Augustinus.

Quod vero ad loca spectat, vbi Pelagius docuit: dictum est superius, ipsum in Aegypto versatum inter monachos, quem ante omnes deploratum a Chrysostomo & Isidoro vidi- mus. In Occidentē vero se conferentem, in Vrbe primum quarumdam quæstionum prætex- tu hæresum venena sparsisse, S. Augustinus affirmat b, vbi ait, eum diutissime Romæ vixisse, ibiq. in disputationibus contentionibusq. versatum, captantem vndique occasionem hære- sis propagandæ & propugnandæ. Nam idem de eo S. Augustinus c: In eis, nempe libris Con- fessionis, certe dixi Deo nostro (& sæpe dixi) Da quod iubes, & iube quoduis. Quæ mea verba Pelagius Romæ, cum a quodam fratre coepiscopo meo fuissent eo præfente com- memorata, ferre non potuit; & contradicens aliquanto commotus, pene cum eo qui illa com- memorauerat, litigauit.] hæc Augustinus de Pelagio; qui Roma pulsus, in Siciliam pro- fectus est: vnde Hilarius de eius erroribus hoc anno (vt diximus) S. Augustinum reddidit certiore. At de Pelagio hætenus; cetera eius acta annis singulis pro temporis ratione disposita inferius referemus.

Hoc item anno, cum Synesius Episcopus Ptolemaidis nondum in Episcopatu annum exegisset (vt ex ipsius scriptis constat) celebrata est Synodus ibidem Ptolemaide in Penta- poli Aegypti. Cuius quidem cogendi Episcoporum conuentus, causa illa potissimum in- tercessit, quod Andronicus prouinciæ Præfectus multa crudelia in subditos, atque irreligi- osa & impia aduersus Ecclesiam perpetrasset: quibus in Synodo propositis atque pro- batis, communi omnium sententia, dira excommunicationis poena mulctatur. Extat ipsa a Patribus in eum prolata sententia, qua & eius crimina enarrantur. Apparuit ex hoc quidem iudicio, Episcoporum iuris fuisse, præsidere Præsidibus, & perperam ab eis facta corripere Ecclesiastica auctoritate, ex impertita sibi a Deo omnium Domino potestate. Sed reddamus hic (vt apud ipsum Synesium legitur) ipsam in Synodo ab Episcopis in An- dronicum sententiam dictam:

Concilium ad Episcopos d. Andronicum Berenicensem mala Pentapolis sorte & natum & educatum & auctum, & qui principatum eius quæ ipsum protulit emit, neque putet quis, & neque vocet Christianum; sed velut quem execratur Deus, ab omni ecclesia, ab omni- bus locis & laribus expellatur. Non quod fuerit Pentapolis extrema plaga, post terræmo- tum, post locustam, post pestem, post ignem, post bellum; reliquias illorum diligenter per- secutus, absurdis generibus & figuris instrumentorum per ipsum primum in regionem illa- tis, immo (vt rectius dicam) per ipsum solum vsurpatis, nimirum digitali & pedali tor- mento, prælo, nasi forcipe, auribus apprehendendis & labijs obtorquendis parato instru- mento (quorum quod maiores nostri & experientiam & conspectum bello amiserunt, a male seruatis beati prædicati sunt) Non ob hoc (inquam) expellatur: sed quod primus apud nos & solus & re ipsa & verbis in Christum conuicia iactauit. Re ipsa quidem & facto, quod foribus ecclesiæ sua edicta affixit; his quidem qui ab ipso iniuria affecti sunt, ad tutam mensam excludens supplicationem; sacerdotibus autem Dei ea minatus, quæ etiam Phalaris Agrigentinus, & Caphron Aegyptius, & Sennacherib Babylonius veritus fuisset, qui misit Hierusalem improperare Ezchix & Deo.

Illam ego diem secundam Dei crucem tulisse sentio. Nam in opprobrium Christi libel- lus ille conuicijs plenus de sacris foribus pepedit: & hæc inspexit Sol, & legerunt homines, non Tiberio Claudio Rempublicam administrante, a quo Pilatus ad Iudæorum principa- tum missus est, sed pia Theodosij sobole Romanorum sceptra tenente, a qua sibi ipsi prin- cipatum comparasse Andronicum ex Pilati astutia, animaduersum est. Risum mouebant prætereuntibus, qui ex alia secta essent, illæ litteræ, quemadmodū Iudæis ea quæ cruci Chri- sti adscripta fuerant: quamquā crucis inscriptio non ex pia voluntate profecta, angusta esset indictione, per quam Christus Rex denunciabatur. At hic lingua sententiæ consentiebat.

Verū quæ post hæc designauit, grauiora sunt his quæ publice affixis litteris notauit. Cū enim quamdam contra inimicum occasionem reperisset (inimicitia enim erat ipsis, quod

Annal. Eccl. Tom. 5.

E e 2 ille

a Aug. epist. 105.

PELAGIUS ET ROMAE PRO HÆRESI LABORAT. b Aug. de peccato origin. c. 21. c Aug. de dono perseverat. lib. 2. c. 20.

SYNODVS PTOLEMEN- SIS IN LIBYA

d Apud Synes. epist. 58. SENTENTIA EXCOMMVNI- CATIONIS IN ANDRO- NICVM.

ANDRONI- CVS SCELE- STISSIMVS.

ille quidem nuptias parabat, hic autem prohibebat) tam horrendis ipsum tormentorū instrumentis torquebat, ut optarem ea ad posteritatem non tradi, sed cum ipso sicuti coeperunt, definere: quo hæc principatus Andronici commenta narratione solum ad posteros perferantur. Postquam igitur vir generosus, non iniurius, sed infelix per illa torqueretur, & hæc in clarissima meridie fierent, ut solis licitoribus testibus periret: & nosset, fore ut Ecclesia condoleret: ob nullam sane aliam causam, sed quod re cognita, statim ita ut parati essemus, excurrebamus, quo assideremus, & calamitatem simul perferremus: rabie corripitur in hanc famam, si quis Episcopus misereri auderet hominis ipsi infesti: & multis ac iniquis temere iactatis, audacissimo ex ministris Tonante * ipsum instigante, quo vitur ad publicas calamitates instrumento, finem insaniam posuit, maxime impiam vocem prolocutus: Quod frustra in Ecclesia sperasset, & nullus Andronici manus effugere posset, etiam si ipse Christi pedem teneret. Hanc vocem ter inerudita mente pronunciauit.

Postquam non amplius admonendus est homo, sed velut insanabile membrum, a nobis refecandus; ut ne societate, etiam id quod sanum est, simul corrumpatur (nam inquinamentum facile distribuitur; & qui tangit scelestum, particeps fit reatus ipsius: oportet autem & mente & corpore puro Deo esse) Propter hæc Ptolemaidis Ecclesia ad omnes ubique terrarum sorores suas hæc mandat. Andronico & suis, Tonanti & suis nullum templum Dei aperiatur: omnis sacer coetus, omne sacrum templum conclusum sit. Non est diabolo portio in Paradiso. Qui etiam si clandestine ingressus fuerit; expellatur. Admoneo igitur & priuatū quemque & Principem, ut neque sub eodem tecto cum ipso habitet, neque eadem mensa participet. Sacerdotes autem præcipue, *admoneo scilicet*: qui neque viuentes ipsos alloquantur, neque mortuos simul deducant. Si vero quis velut parvæ civitatis Ecclesiam reprobarit, & excommunicatos ab ipsa susceperit, veluti necesse non sit pauperi obedire: is sciat, se scindere Ecclesiam, quam vnam Christus esse vult. Talis autem siue Leuita est, siue presbyter, siue Episcopus, a nobis in Andronici sorte locabitur, & neque porrigemus ipsi dexteram, neque unquam de eadem mensa cum ipso cibum capiemus. Multum autem abest, ut in arcano mysterio communionem habituri simus cum his, qui cum Andronico & Tonante sortem habere voluerint.] hæc tenus verba sententiæ excommunicationis ab Episcopis in eos prolata; inter quos Synesius principem locum tenebat, ipsi Ecclesiæ metropolitanæ præfectus Antistes, totius huius operis sapientissimus architectus: qui simul atque Episcopus factus est, super philosophicam constantiam sacerdotalem induens vigorem ac robur, se ad iura danda Principibus, & ad subiiciendos Ecclesiasticæ eos censuræ, a Deo electum esse cognovit, instar Hieremiæ, ad quem Dominus: Constitui te super Reges & Principes: bellabunt aduersum te, & non præualebunt.] Est epistola eiusdem Synesij Episcopi ad Anastasium^b de eiusdem Andronici sceleribus, quam breuitatis causa his attexere prætermittimus.

At quid post hæc Andronicus, homo arrogans, crudelis in homines, in Ecclesiam contumeliosus, & in ipsum quoque Deum blasphemus? Quid, inquam, post acceptam excommunicationis sententiam, qua a personis, locis & rebus sacris esset exclusus, & infamis effectus? Contempsit ne, risitve istæc mens tumens, arrogans animus, durum ingenium, a recto semper reflexa & ad bonum numquam flexa voluntas: Num & crudelius sæuijt, ac ferocius (ut appetitus iaculis leo) insilijt, & crudelius debacchatus est in damnâtes eum Episcopos, & fores effregit ecclesiæ? minime gentium. sed (o mirandum!) simulac sensit se Apostolica censura in interitum carnis datum Satanæ: vnde letale vulnus accepit, inde quoque expetijt medicinam: redditur fera bestia cicuris, lambit vestigia domini sui, tamque festine, ut datas præueniens litteras, conuenerit Episcopos, qui pro se peterent veniam a Synesio: Qui cum nosset hominem, timeretq. ne hæc foris tantum specie tenus Andronicus præferret; infictam non ante relaxauit poenam, quam ipse plene satisfacturum fore polliceretur. Vides huiusmodi exemplo, lector, quo statu habendi, & loco collocandi sint, & quam longe post Andronicum statuendi, qui anathematis sententia ob patrata scelera ab Episcopis ad salutem percussi, negligunt illam atque contemnunt. Sed reddamus hic eiusdem Synesij ad Episcopos litteras, quibus & Andronici poenitentia tunc saltem foris exhibita demonstratur. sic enim se habent:

Synesius Episcopus^c. Andronicus Ecclesiam mentitus, ipsam vera loquentem experiauit. Nuper, nondum valde nuper peccauit in Deum, violauit homines: quapropter conclusa ipsi apud nos ecclesia, litteras ad fraternitatē vestrā dictauimus, sententiā de ipso significantes.

A ficantes. At ille epistolam præuenit supplicatione simulata, & poenitentia promissa, quam omnes me suscipere petebant, præter me. Ego enim videbar mihi clare cognouisse hominem ad omnia dicenda & facienda facilem. Et expectabam & prædicebam, quod ex vulgari causa ad naturam reuersurus esset: quem sane par erat timidior fore, ubi coram Ecclesijs inclinatus fuisset, multo magis quam si nihil suspectum ipsi relinqueretur. Propter hæc equidem in sententia perseuerare proposueram, velut qui simul & erga Deum magis pius & erga ciues magis vtile consiliū inuissim. At enim impudens est resistere vnū multis, senioribus iuniorem, his qui in sacerdotio vitam consumpserunt, eum qui superiore anno nondum rem attigit. Cessi rogantibus, ut nondum litteras circummitterem, sed certis conditionibus susciperem, ut non amplius insaniret contra æquales, ut mentem ac intelligentiam præ affectione vitæ præficeret. Si quidem (inquam) intra terminos manebis, quos posuisti: & nunc pro peccato tuo precabimur, & de cetero comprecabimur. Si vero pactas condiciones recusaueris: poena te manet, & ad omnes publicabitur, in tantum tempus producta, quantum ad incemendabiles mores tuos redarguendos sufficit.

Hæc ita placuerunt: & ipse experimentum se daturū dixit, & nos idem sumpturos esse. Dedit, & sumpsimus: largius insuper expleuit excommunicationis causas: nondū tunc ausus erat bonorum proscriptionem, nondum adhuc eadem aggressus erat. Quot per hæc oberrant? Quot ex his qui nuper opulenti erāt, per hæc inopes degunt? Sed pauca hæc ad bene ac illustri loco natum, sed male perditum Magnum. Iacet filius viri illustrissimi, qui omnibus suis bonis inseruiuit ciuitati. Verum iuuentute illius, matris senecta miserabilior est: eo quod ex duobus filijs alter fuga lapsus est propter Andronicum, & neque nouit ubi terrarum sit: alterum ubi in terram condidit, nouit. Heu leges quæ simul iniuria afficiuntur, propter quas imperium obtinent suæ ipsorum ciuitatis, præter quas ob principatum pecunias ad vsuram accipiunt. Horum igitur alios curatores Deus esse vult: nobis autem satis est, puros esse inter puros, si modo possumus intra cancellos sacros manere, & ab impuris purissima occludere.] hæc tenus ad Episcopos Synesius.

At quamnam Andronico iniunxit Synesius poenitentiam, & ab homine ob delicta perpetrata satisfactionem exegit? inter alia illud quidem, quod maximum omnium æstimari debet, dum eum a tribunali deposuit, in quo in Deum & homines multa deliquerat. Quanta hæc auctoritas Episcoporum, ut male iudicantes Præsides cessare imperet? Id enim affirmat ipse Synesius in breui epistola de eo data ad Theophilum Episcopum Alexandrinum, hoc ipso anno; nam sequenti contigit ipsum Theophilum non amplius in humanis esse. Epistola autem sic se habet, cum Andronicum eidem ipse commendat:

D Perijt iustitia ex hominibus. Andronicus & prius iniuria affecit, & nunc iniuria afficitur. Ecclesiæ vero mos est, exaltare quidem humilem, humiliare vero sublimem. Hunc itaque Andronicum odisti quidem ob ea quæ fecit; quare etiam progressus est, ut ad hæc deueniret. Miserere autem nunc ob id, quod cū his qui in execratione sunt, conuersatus est: nam & eos qui nunc in potestate sunt, propter ipsum offendimus. At horrendum est, si numquam in felicibus consistemus, sed cum flentibus semper lacrymabimur. Nos igitur hic ipsum tribunali exemimus, & de cetero multo pauciores calamitates ipsi fecimus. Et si pietas tua ipsum cura dignum ducet; hoc ego maximum signum suscipiam, quod non penitus homo ille reprobatus sit a Deo.] huc utque ad Theophilum Synesius, cuius Episcopalis functio antiquorum sententijs commendatur: inter alios enim Euagrius^a hæc de eo: Qualis autem & quam eximius vir euaserit, argumento sunt tum epistolæ ab eo post sacerdotij susceptionem eleganter & ornate compositæ, tum liber ille quem dedicauit Theodosio, tum alia præclaræ illius quæ extant lucubrationes.] hæc Euagrius. Apparet enim ex his, Synesium philosophum ad Ecclesiam venientem, non tantum (quod aiunt) barbam & pallium intulisse, sed sacerdotali constantia & vigilantia ita sibi creditam Ecclesiam gubernasse, ut neophytus licet, tamen seniores exemplo docuerit.

Quæ vero de eo Sophronius^b Hierosolymitanus Episcopus scribat, dignā memoria historiam hic reddamus, quam ipse omni fide bene signatam posteris tradidit, his scilicet verbis: Cum Alexandriae essemus, Leontius Apamiensis, vir religiosus & fidelissimus, venit ex Pentapoli; multis enim iam annis Cyrene moratus fuerat. Venit autē diebus Eulogij sancti Alexandrini Patriarchæ, eiusdem Cyrenensis vrbis futurus Episcopus. Cumq. familiari colloquio essemus vsi, narrauit nobis, dicens: Fuit temporibus Theophili beatissimi Patriarchæ Alexandrini Cyrene Episcopus Synesius philosophus: qui cū venisset Cyrenē, re-

ANDRONICVS
BLASPHE-
MVS.

* Thoante

EXCOMMUNICATIO
ANDRONICI.^a Hierem. 1.^b Synes. epist. 79.ANDRONICI
POENITEN-
TIA.* Thoante
* Hierem.
* Synes.^c Synes. epist. 72.
SYNESII EPI-
STOLA DE
ANDRONICI
POENITEN-
TIA.SYNESII EPI-
STOLA AD
THEOPHI-
LVM DE AN-
DRONICO.^a Euagr. lib. 1.
c. 15.^b Sophron. Præf.
spirit. c. 195.DE EVAGRIO
PHILOSOPHO
AD FIDEM
PERDVCTO.

perit illic philosophum quemdā, Euagriū nomine, qui sodalis suus in studijs liberalibus fuerat, amicum sibi carissimū, sed religione Gentilem, & culturæ idolorum maxime deditū. Eum Episcopus Synesius ab idololatria trāsferre ad culturā Christi satagebat, curamq. ingentem eius rei sibi assumpserat pro charitate, quam erga ipsum a principio habuerat. Ille vero minime id patiebatur, neque illius doctrinam admittere volebat. Episcopus tamen præ nimio ad illum amore, nec sic quidem tædio victus desistebat diebus illum singulis hortari & instruere, ac inducere vt Christo crederet, ipsiusq. sacramenta susciperet. Cumq. ille quotidie ista monita dare persisteret, dixit ad eum semel philosophus: Vere mi domine Episcope, cum ceteris quæ mihi displicent in Christianis, hoc est, quod consummationem huius sæculi futuram dicunt; & post consummationem, omnes qui ab initio sæculi fuerunt homines, in isto corpore resurrecturos, carnemq. hanc incorruptibilem recepturos & immortalem, atque ita in perpetuum victuros; sicq. eorum quæ in corpore gesserunt, præmia percepturos: eum etiam qui miseretur pauperi, scenerari Deo; & qui disperfit in pauperes & inopes, in cælo sibi thesauros reponere, & centuplicata quæ erogauerit, in regeneratione cum æterna vita a Christo esse reddenda. Quæ omnia cum dicuntur, deceptio & irrisio & fabula mihi videntur.

Episcopus autem Synesius asseuerabat omnia Christianorum vera esse, nihilq. omnino habere falsum, vel veritati contrarium; idq. multis documentis asseuerabat, & persuadere illi nitebatur. Post multum vero temporis, cum illum induxisset Christianum fieri, baptizauit ipsum & filios eius, cunctosq. domesticos illius. Ceterum non multo postea quam baptizatus fuerat, dedit Episcopo auri tria centenaria in vsum pauperum, dicens: Accipe aurum istud, & distribue illud pauperibus, & fac mihi cautionem manu tua, quod Christus mihi ipsum reddet in futuro saculo. Qui suscepto auro, prompte illi, vt petebat, cautionem fecit. Vixit itaque post baptismum annos aliquot philosophus; ac tandem infirmatus est ad mortem. Cum vero morti proximus esset, dixit filijs suis: Quando curabitur funus meum, chartā istam in manibus meis ponite, & me cum illa sepelite. Mortuo autem illo, fecerunt filij, sicut eis ipse præceperat, sepelieruntq. eum cum chirographo.

Tertia autem post sepulturam die apparuit Episcopo Synesio nocte quiescenti, dicens: Veni ad sepulchrum, vbi iaceo, & accipe chirographum tuum. Accepi enim debitum, & satisfactum mihi est. Atque vt certior eius rei fias, propria me subscripsi manu. Ignorabat enim Episcopus quod chirographum illud consepelissent ei. Mane autem facto, accersitis filijs eius, dixit: Num aliquid cum patre vestro in monumento posuistis? Illi putantes quod eos de pecunijs interrogaret, dixerunt ei: Nihil, domine, præter pannos consuetos. Quid igitur? numquid vel chartam aliquam consepelivisti ei? Tunc recordati filij (ignorabant enim quod de chirographo diceret) dixerunt ei: Ita sane, domine. chartam enim quamdam moriens dedit nobis, & ait: Quando sepelietis me, chartam istam mihi in manibus date, nullo penitus sciente. Tunc dixit illis Episcopus somnium, quod nocte illa viderat. Sumensq. illos cum clericis ac primarijs ciuitatis, accessit ad philosophi tumulum. Quo aperto, inuenerunt iacentem philosophum, chirographumq. manu Episcopi conscriptum suis manibus tenentem. Accipientes autem chirographum ex eius manibus, aperuerunt, inueneruntq. in eo nouiter manu philosophi subscriptum ita:

EGO EVAGRIVS PHILOSOPHVS TIBI SANCTISSIMO DOMINO SYNESIO EPISCOPO SALVTEM. ACCEPI DEBITVM IN HIS LITTERIS MANV TVA CONSCRIPTVM. SATISFACTVMQ. MIHI EST. ET NVLLVM CONTRA TE HABEO IVS PROPTER AVRVM QVOD DEDI TIBI ET PER TE CHRISTO DEO ET SALVATORI NOSTRO.

Qui vero conuenerant, hoc videntes, obstupuerunt, & per multas horas clamauerunt, Kyrie eleison, glorificantes Deum, qui facit mirabilia, & talem tantamq. promissionum suarum euidentiam dat seruis suis. Asserebat & hoc idem dominus Leontius, cautionem illam manu philosophi subscriptā seruari vsque hodie, atque in sacrario sanctæ Cyrenensis ecclesiæ custodiri: & quicumque sacrarij custos ingrederetur, hanc illi cū ceteris vasis sacris assignari custodiendam cum omni diligentia, atque eum deinceps successori suo integram illam inuiolatamq. reassignare.] hætenus Sophronius ex Leontio de Synesio & Euagrio.

Hic autem memoria repetenda sunt, quæ secundo Annalium tomo ex Clemente Alexandrino, S. Augustino, & alijs dicta sunt: philosophiam, licet in multis aduersari videatur Christianæ religioni, conducere tamen plurimum ad eandem capeffendam: quod

qua m-

A quamplurimis exemplis quæque tempora demonstrarunt, quibus singulis celeberrimi philosophorū Christo nomen dedere: ex eis vero illos tantū refilijisse constat, quos magia, vel vitæ turpitudine, ingensve mentis tumor, vel alij perditī mores labefactassent. Quos enim veri amantes philosophia sursum e vulgo abreptos alius subleuasset, vitaq. sapientiæ consona comprobasset, non despexit Deus, sed cælesti desuper lumine, quo fidei sacramenta perciperent, illustrauit; vt modo de Synesio & Euagrio vidimus: quibus accedat, quæ & hoc eodem tempore de Gennadio rerum naturalium scientia apprime imbuto, de immortalitate tamen animæ dubitante, S. Augustinus^a accidisse testatur his verbis, ad Euodiū scribens:

Frater noster Gennadius, notissimus fere omnibus, nobisq. carissimus medicus, qui nunc apud Carthaginem degit, & Romæ suæ artis exercitatione præpolluit; vt hominem religiosum nosti, atque erga pauperum curam impigra misericordia, facillimoq. animo benignissimum; dubitabat tamen aliquando (vt modo nobis retulit) cū adhuc esset adolescens & in his eleemosynis feruentissimus, vtrum esset vlla vita post mortem. Huius igitur mentem & opera misericordiæ quoniam Deus nullo modo desereret; apparuit illi in somnis conspicuus iuuenis & dignus intendi; eiq. dixit: Sequere me. Quem dum sequeretur, venit ad quamdam ciuitatem, vbi audire cœpit a dextera parte sonos suauissimæ cantilenæ vltra solitam notamq. suauitatem. Tunc intento quidnam esset; ait, hymnos esse beatorum atque sanctorum. Sinistra autem parte quid se vidisse retulit, non satis memini. Euigilauit, & somnium fugit; tantumq. de illo, quantū de somnio cogitauit. Alia vero nocte ecce idem ipse iuuenis eidem rursus apparuit; atque ab illo vtrū cognosceretur, interrogauit. Respondit iste, quod cum bene planeq. cognosceret. Tunc ille quæsiuit, vbi se nosset. Nec memoriæ defuit quid iste identidem responderet: totumq. visum illud, hymnosq. sanctorum, ad quos audiendos eo duce venerat, qua recentissimos recordabatur, facilitate narrauit. Hic ille percontatus est: Vtrumnam id quod narrauerat, in somnis vidisset, an vigilans? Respondit: In somnis. At ille: Bene (inquit) recolis: Verum est, in somnis illa vidisti: sed nunc etiam in somnis te videre scias. Hæc cū audisset iste, ita esse credidit, atque id responsione firmavit. Tunc qui hominem docebat, adiecit, & ait: Vbi est modo corpus tuum? Ille respondit: In cubiculo meo. Scis ne (inquit ille) in eodem corpusculo nunc illigatos esse & clausos & otiosos oculos tuos, nihilq. illis oculis te videre? Respondit: Scio. Tunc ille: Qui sunt ergo (inquit) isti oculi, quibus me vides? Ad hoc iste non inueniens quid responderet, obticuit. Cui hæsitanti, ille quod his interrogationibus docere moliebatur, aperuit: & continuo: Sicut (inquit) illi oculi carnis tuæ vtique in dormiente atque in lectulo iacente nunc vacant, nec aliquid operantur; & tamen sunt isti, quibus me intueris, & ista vteris visione: ita cum defunctus fueris, nihil agentibus oculis carnis tuæ, vita tibi inerit qua viuas, sensusq. quo sentias. Caue deinceps ne dubites vitam manere post mortem. Ita sibi homo fidelis ablatam dicit huius rei dubitationem: Quo docente, nisi prouidentia & misericordia Dei?] vtpote qui sic naturali exemplo instructus est, vt mente cælestis fulgore gratiæ illuminatus, a claritate in claritatem transformatus sit (vt ait Apostolus^b) tanquam a Spiritu Domini.

Sed quod in his versetur oratio, patere, quæso, lector, vt exemplo Euangelici^c patrisfamilias qui profert de thesauro suo noua & vetera, veteribus recentia coniugamus: erit enim vt ex his quæ breuiter dicturi sumus, magnam capias animi voluptatem. Haud namque inexplorata referam, sed quæ compluriū eruditorum virorum scimus assertionem firmata, immo & a religiosi viris ad populum pro concione sæpe narrata. Ego vero a quo accepi, auctorem proferam, nempe integerrimæ fidei virum, Michaelē Mercatum Miniatensem S. R. E. Protonotarium, probitate morum atque doctrina spectatum: ipse enim narrauit de auo suo, eodem quo ipse nomine nuncupato, Michaelē Mercato Seniore, cui cum Marsilio Ficino nobilissimi ingenij viro summa intercedebat amicitia consuetudo, parta & aucta philosophicis facultatibus, in quibus Platonem ambo affectabantur auctorem. Accidit autem aliquando, vt ex more, quidnam post obitum superfit homini, ex eiusdem Platonis sententia, sed non sine tamen trepidatione deducerent, quæ labantia Christianæ fidei sacramentis suffulcienda essent: eo enim argumento extat eiusdem Marsilij ad ipsum Michaelē Mercatum erudita quidem epistola de Animi & Dei immortalitate. Cū vero inter differendum eorum progressa longius fuisset disputatio; eam ad calcē perductam illo clausurunt corollario, vt iuncta simul dextera pacti fuerint, vter eorū ex hac vita prior decederet (si liceret) alterum de alterius vitæ statu redderet certiorē. Quibus

PHILOSOPHI
QUI FIDEM
CHRISTIANAM CONSE-
QUI DIGNI
HABITI.^a Aug. epist. 100.GENNADIUS
QUOMODO ANI-
MAM IMMORTALI-
TATEM EDOC-
TVS.^b 2. Cor. 3.MICHAEL
MERCATO
SENIOR ET
MARSILIO
FICINO.^c Luc. 13.DE MICHAEL
LE MERCATO
SENIOR ET
MARSILIO
FICINO.

bus inter se conuentis, ambo iurati ab inuicem discessere. Interlapso autem haud breui temporis spatio, euenit vt cum summo mane idem Michael Senior in philosophicis speculationibus vigilaret: ex inopinato strepitum velociter currentis equi, eiusdemq. ad ostium domus cursum sistentis audiret, vocemq. simul Marfilij clamantis: O Michael, o Michael, vera, vera sunt illa. Ad vocem amici Michael admiratus, assurgens, fenestramq. aperiens, quem audierat, vidit post terga, ad cursum iterum acto equo candido, candidatum: profecutus est eum voce, Marfilium, Marfilium inuocans; profecutus & oculis: sed ab eis euauit. Sic ipse noui casus stupore affectus, quid de Marfilio Ficino esset, sollicitius perquirendum curauit (degebat ille Florentiae, vbi diem clausit extremum) inuenitq. eundem illa ipsa hora defunctum, qua eo modo auditus & visus est sibi. Quid tum ipse? licet enim antiquae probitatis vir esset, innoxiamq. & proficuum omnibus vitam haecenus excoluisset (prout decebat vere philosophum) ex eo tamen tempore, vale dicens philosophicis disciplinis, solius Christianae philosophiae ceteris eminentioris propensior cultor effectus, quod reliquum fuit temporis, mundo defunctus, soli vitae futurae vixit, specimen edens absolutissimi omnibus numeris Christiani, qui inter philosophos sui temporis magna cum laude claruerat nulli secundus. Ad haec autem, Synesij, Euagrii, & Gennadii occasione digressi sumus, ad declarandum non a Deo despectos vere philosophos.

a Suid. in Synes. Numerat Suidas^a Synesij lucubrations, sed quas ante Episcopatum elaborauit, ad grammaticam & philosophiam spectantes, necnon Panegyricas orationes, inter quas in laudem Theodosij dictam Euagrius recenset orationem, de Regno ad Arcadium, de Studiorum suorum ratione, de Prouidentia, de Infomnijs, de Caluitie, & alia plura quae non extant. Scripsisse praeterea libros venatorios, ipse de se testatur^b, necnon commentarium de Instrumento Astronomiae, vt ad Orum ipse scribens affirmat^c. Quamdiu autem sederit, ignoratur. Porro post eius obitum in Ecclesiam Ptolemaidis Pentapolis reperitur subrogatus eius germanus Euoptius, ad quem eiusdem Synesij extant litterae, quarum ante suo loco meminimus. Ad quem quidem Euoptium, virum pereruditum, extat scriptio illa S. Cyrilli contra reprehensiones Theodoretii. At de Synesio haecenus. Iam vero quae sunt anni huius reliqua, prosequamur.

THEODOTYS
EPISCOPVS
ANTIOCHENVS.

d Theodoret. lib. 1. c. 37.

Hoc item anno, defuncto Alexandro Episcopo Antiocheno, cum sedisset annos ferme quatuor, in locum eius subrogatus est Theodotus. Id vt affirmemus, in primis admonent litterae Attici Constantinopolitani Episcopi datae anno sequenti ad Cyrillum Episcopum Alexandrinum, cum successit in locum Theophili anno sequenti vita functi: in quibus de ipso Theodoto iam Episcopo Antiocheno mentio habetur. Vnde intelligas, eos errare, qui ad Bonifacij Papae tempora Alexandri vitam perducunt. Porro de Theodoto haec Theodoretus^d: S. Alexandro vita defuncto, Theodotus continentiae velut margarita, Ecclesiae praesulatum obtinuit, vir mansuetudine insignis, & accurata vitae institutione egregie exornatus: qui sectam Apollinarianam, oratam vt se cum reliquo Christi grege iungeret, ceteris Ecclesijs omnibus aggregauit.] haec de Theodoto Theodoretus, satisq. ad eius laudem.

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP.
ANNVS ANNVS

HONORII 18. IMPP. THEODOSII 5.

Quadragesimus duodecimus annus, duobus Augustis Consulibus, Honorio primo & Theodosio quinto, deletis ope diuina tyrannis, feliciter inchoatur. Cuius primo mense idem Honorius, quod primum ad Christianam religionem spectare sciebat, qua nihil antiquius habuit, obstinatos animo Donatistas illos, qui post euectam in proxima Collatione a Catholicis causam adhuc in schismate pertinaciter remanent, diuersis poenis, dato rescripto, multauit: atque primum ecclesias, ac cetera earum bona illis indulgentia Principis anno superiori ante Collationem ad demulcendum eorum animos reddita, Catholicis restituenda esse praecipit: laicos insuper pecuniarijs poenis pro conditione cuiusque puniuit; clericis vero exilium irrogauit; illisq. legata, Catholicae Ecclesiae debere praecipit. Sed reddamus hic ipsum rescriptum ad Seleucum Praefectum Praetorio datum, nonnihil tamen antiquitatis carie deprauatum: sic enim se habet^e:

e L. 2. de haeret. Cod. Theod.

Cassatis quae pragmatici, vel adnotatione manus nostrae potuerint impetrari; & manentibus

Atibus his quae etiam dudum super hoc definita sunt, & veterum Principum sanctione feruata: Nisi ex die prolatae legis omnes Donatistae tam sacerdotes, quam clerici, laiciq. Catholicis ea, quae sacrilege desciuere, reddiderint: tum Inlustres singillatim poenae nomine Fisco nostro auri pondo quinquaginta cogantur inferre, Spectabiles auri podo quadraginta, Senatores auri pondo triginta, Clarissimi pondo viginti, Sacerdotales auri pondo triginta, Principales auri pondo viginti, Decuriones auri pondo quinque, Negiatores auri pondo quinque, Plebeij auri pondo quinque, Circumcelliones argenti pondo decem: Qui nisi a conductoribus, sub quibus commanent, vel procuratoribus executori exigendi fuerint praesentati, ipsi teneantur ad poenam: ita vt nec domus nostrae homines ab huiusmodi censura habeantur immunes. Vxores quoque eorum maritalis segregatim multa constringat. Eos enim quos nequaquam illata damna correxerint, facultatum omnium publicatio subsequetur. Seruos etiam dominorum admonitio, vel colonos verberum crebrior ictus a praua religione reuocabit, ni malint ipsi ad praedicta dispendia (etiam si sint Catholici) retineri. Clerici vero, ministriq. eorum, ac perniciosissimi Sacerdotales ablati de Africano solo, quod ritu sacrilego polluerunt, in exilium viritum ad singulas quasque regiones sub idonea prosecutione mittantur: ecclesijs eorum, vel conuentibus, praedijq. (si qua in eorum ecclesias haereticorum largitas praua contulit) proprietati, potestatiq. Catholicae (sicut iam dudum statuimus) vindicatis. Dat. III. Kalend. Febr. Rauennae, Honorio VIII. & Theodosio V. AA. Conf.] haecenus verba rescripti.

Cuius quidem Honorij sanctionis pluribus in locis S. Augustinus meminisse videtur. Nam quod ad caput illud spectat de irrogato exilio clericis Donatistis, haec habet contra Gaudentium^a: Mitiora in vos constituit Imperator propter mansuetudinem Christianam: **C**exilium vobis voluit inferre, non mortem: sed vos homines docti considerantes quid debeat merito, & quid minus sit in supplicio, non de iudicio illius, sed de vestro additis mortem] cum scilicet voluntarie ipsi more suo eam oppeterent. Ad hanc quoque legem idem S. Augustinus visus est alludere voluisse, cu scribens ad Bonifacium inter alia haec ait^b: Quicquid ergo nomine ecclesiarum partis Donati possidebatur, Christiani Imperatores legibus religiosi cum ipsis ecclesijs ad Catholicam transire iusserunt.] & quam id aequissime, subdit: Cum ergo nobiscum sint plebes earumdem ecclesiarum, nobiscum pauperes, qui ab eisdem possessiunculis alebantur: ipsi potius foris positi desinant concupiscere aliena: sed intrent in vnitatis societatem, vt pariter gubernemus non illa tantum quae dicunt sua, verum etiam quae dicuntur & nostra. Scriptum est enim^c: Omnia vestra sunt, vos autem Christi.] & alibi pro concione ad populum^d: Leguntur (inquit) manifestae leges, **D**vbi praeeperunt Imperatores, vt qui praeter Ecclesiae Catholicae communionem vsurpant sibi nomen Christianum, nec volunt in pace colere pacis auctorem, nihil nomine Ecclesiae audeant possidere.] & in fine: Veniant ad Catholicam, & nobiscum habebunt non solum terram, sed etiam illum qui fecit caelum & terram.] Quod etiam ex huius legis praescripto, relicta ex testamento Donatistis deberent accipi a Catholicis; hinc ipse superius ex persona ipsorum: Modo deficientes vbique, quid nobis proponunt, non inuenientes quid dicant? Villas nostras tulerunt, fundos nostros tulerunt: proferunt testamenta hominum. Ecce vbi Gaius eis donauit fundum Ecclesiae, cui praerat Faustinus. Cui Episcopus praerat Faustinus? Ecclesiae. Quid est, Ecclesiae? Ecclesiae dixi, cui praerat Faustinus. Sed non Ecclesiae praerat Faustinus, sed parti praerat. Columba autem Ecclesia est, &c.] ostendens iure negari bona Ecclesiae ijs qui non sunt in Ecclesia.

ECeterum qui resilierant post Collationem ab ineunda cum Catholicis vnitatem proterui, tantum abfuit vt his poenis adigi potuerint e schismate redire ad Ecclesiam, vt maiori obduruerint obstinatione, & crudeliore furore saeuierint. Docent haec quidem S. Augustini litterae^e hoc ipso anno (vt dicemus) ad eundem Marcellinum Cognitorem datae, quibus mala perpetrata ab eis aduersus Restitutum & Innocentium significantur; cum ne in eos captos atque confessos poenam mortis irroget, ipse S. Augustinus rogat; vbi haec de ipsorum delictis, quorum ante alia occasione fecimus mentionem: Circumcelliones illos & clericos partis Donati, quos de Hipponensi Ecclesia ad iudicium pro factis eorum publicae disciplinae cura deduxerat, a tua nobilitate comperi auditos, & plurimos eorum de homicidio quod in Restitutum Catholicum presbyterum commiserunt, & de caede Innocentij alterius Catholici presbyteri, atque de oculo eius effosso, & de digito praeciso fuisse confessos. Vnde mihi sollicitudo maxima incussa est, ne forte sublimitas tua censeat eos tanta

RESCRIPTVM
CONTRA DONATISTAS.

DE HONORII
RESCRIPTO.

a August. contra Gaudent. lib. 1. c. 19.

b August. epist. 50.

c 1. Corin. 3. d August. in Ioan. tr. act. 6. in fin.

VITIOSAM
EVANGELICAM
TESTAMENTO
CATHOLICIS
RESTITUTIS

DONATISTAE
SCRIVIS
SERVIUNT.

e August. epist. 169.

EVTICIS
-ON AR
-ATA.

tanta legum seueritate plectendos, vt qualia fecerunt, talia patiantur. Ideoq. his litteris A
obtestor fidem tuam, quam habes in Christo, per ipsius Domini Christi misericordiam,
vt hoc nec facias, nec fieri omnino permittas, &c.] pluribus enim argumentis id ab eo ex-
torquere conatus est. Sed & commendat eiusdem in quaestionibus exhibitam mansuetu-
dinem, vbi ait: Noli perdere paternam diligentiam, quam in ipsa inquisitione seruasti,
quando tantorum scelerum confessionem, non extendente equuleo, non salientibus vngu-
lis, non vrentibus flammis, sed virgarum verberibus eruisti: qui modus coercionis ita magi-
stris artium liberalium, & ab ipsis parentibus, & saepe etiam in iudicijs solet ab Episcopis
adhiberi.] atque demum ad persuadendum huiusmodi vtitur argumento: Postremo (in-
quit) pro Ecclesiae vtilitate missus es: hoc Ecclesiae Catholicae, aut (vt modū dispensationis
meae non supergredi videar) hoc Ecclesiae ad Hipponensium regionum dioecesium pertinenti
prodesse, hoc expedire contestor. Si non audis amicum petentem, audi Episcopum consu-
lentem: quamuis quoniam Christiano loquor, maxime in tali causa non arroganter dixe-
rim, audire te Episcopū conuenit iubentem.] Hæc cum audis, lector, in mentē reuoca quæ
dicta sunt anno superiori de Synesio Episcopo & Andronico Libyæ Pétapolis Præfecto; ni-
mirum verbis & exemplis declaratū in eadem causa, iisdemq. personis demonstratum, Epi-
scoporum esse, Præfectis quæ pia, quæ sancta & Christianæ sunt legi consentanea, imperare.
Præfecti erant ambo, iusq. habentes gladij, Andronicus & Marcellinus: ambo Episcopi,
Synesius & Augustinus: eadem causa de fontium quaestionibus atque supplicijs, in qua in
vtroque ipsorum ius Episcoporum in præcipiendo Præfectis ostenditur: verum & in pu-
niendis etiam eisdem & anathemate percellendis, in Synesio vidimus declaratum.

EPISCOPI IM
PERANT
PRAEFECTISEVTICIS
-ON AR
-ATA.ACTA DE
SCELERIBVS
DONATISTA-
RVM PVBLI-
CANDA.
a. Aug. epist. 158.

Sed & illud a Marcellino S. Augustinus exigit, vt confecta Acta publicā de Donatista-
rum confessis criminibus & criminosis conuictis publice exponerentur, ad ipsorum om-
nium Donatistarum ignominiam, vt sic manifestatione ipsorum scelerum erubescerent: C
nam alijs litteris hoc eodem anno in eadem causa datis: hæc habet: Gesta quæ promisit
præstantia tua, vehementer expecto, & in Ecclesia Hipponensi iam iam cupio recitari, ac si
fieri potest, per omnes ecclesias etiam in nostra dioecesi constitutas: vt audiant homines,
pleneq. cognoscant confessores iniquitatis, non Dei timore extorquente poenitentiam, sed
iudiciaria diligentia crudelissimorum pectorum aperiente duritiam, siue illorum qui de
homicidio, & de excæcato ac debilitato presbyteri corpore confessi.] & paulo post de pu-
blicatione eorumdem Actorum in loco iudicij faciendā, subdit: Quod autem scripsit exi-
mietas tua, dubitare te, vtrum in Theopropia debeas eadem Gesta iubere proponi: fiat, si
potest illuc frequens confluere multitudo: alioquin alius locus celebrior prouidendus est;
non tamen villo modo prætermittendum.]

MACROBIVS
EPISCOPVS
DONATISTA
DVX CIRCVM
CELLIONVM.

b. Aug. epist. 127.

c. Aug. epist. 178.

-ATA
-ATA
-ATA

d. Aug. epist. 158.

159. 127.

e. Aug. epist. 160.

f. Aug. epist. 128.

Quibus ipsis litteris idem S. Augustinus, quomodo pergerent iisdem efferati Donatista
sæuire, narrat his verbis: Modo Macrobius Episcopus eorum stipatus cuneis perditorum
vtriusque sexus, hac atque illac circumit, aperuitq. sibi basilicas, quas possessorum quantu-
luscumque timor clauserat.] & paulo post: Cum ipso etiam est ille Donatus diaconus re-
baptizatus, qui cum fuerit colonus Ecclesiae, versatus est in illa cæde præcipuus. Qui tales
non cū eo sunt, quando & ille cum ipso est? &c.] At tantū abest vt nouis his Donatistarum
facinoribus S. Augustinus a rogando pro eis qui vincti detinebantur in carcere feriendi, re-
traheretur; vt etiā cumulatori mansuetudinis mensura gratiam pro sceleribus penderet. Et-
enim pro eisdem etiam ad Proconsulem litteras dedit, quibus cum abstinere a gladij poena
pluribus exorauit. Sed quid his amplius addidit? Audi quid in dicta ad Marcellinum epi-
stola de Proconsule scribat: Si autem nec litteris meis ad hoc consenserit: hoc saltem E
præstet, vt in custodiam recipiantur; atque hoc de clementia Imperatoris impetrare cura-
bimus, ne passiones seruorum Dei, quæ debent esse in Ecclesia gloriosæ, inimicorū sangui-
ne dehonestentur. Scio enim in causa clericorum Anaunensium, qui occisi a Gentilibus
nunc martyres honorantur, Imperatorem rogatum facile concessisse, ne illi qui eos occi-
derant, & capti iam tenebantur, poena simili punirentur.] hæc Augustinus pro perditis
Donatistis: idemq. contestatur, quod si ne sic quidem a Proconsule audiatur, saltem id ob-
tineret, vt tres eiusmodi epistolæ pro illis a se datæ, Actis Proconsularibus ad futuram me-
moriā iungerentur; licet quatuor eodem argumento in eadem causa extent Augustini
epistolæ, duæ ad Marcellinum, ad Proconsulem vna, ad Apringium Iudicem vna. Age-
bat Proconsulem in Africa hoc anno Donatus, vir quidem ob vitam integram magni nomi-
nis, vt alia ad eum ab Augustino data epistola docet.

Cum

A Cum vero non vnus Augustinus tantum, sed alij quoque Catholicae Ecclesiae Episcopi
solerent apud Iudices pro condemnatis facinorosis intercedere: Macedonius & ipse Iu-
dex, ius gladij habens, eundem Augustinum litteris interpellauit, num acquiescen-
dum esset precibus Episcoporum, reis poenam dimitti postulantium; præsertim si proba-
bilis sit coniectura, eosdem in deterius prolapsuros. Extant ipsæ Macedonij litteræ ad
Augustinum, cuius etiam ad illum reddita epistola legitur eo argumento diserte conscri-
pta: quas tu ipse, si lubet, consule, simulq. S. Ambrosij eadem tractantis epistolam ad
Studium scriptam. Commendat autem idem Augustinus eiusdem Macedonij Præfecti
in promulgandis aduersus Donatistas edictis exhibitam lenitatem, dum hæc recitat, & lau-
dat ipsum in edicto esse præfatū: Pro vobis hoc agitur; pro vobis sacerdotes incorruptæ fi-
dei, pro vobis Imperator Augustus, pro vobis nos quoque eius Iudices laboramus: & alia
B multa in eodem edicto ita posuisti, vt te appareat in terreni Iudicis cingulo non parua ex
parte caelestem Rempubicam cogitare.] Exhibebantur eiusmodi mansuetudinis officia
a Iudicibus, tum in primis ab Episcopis, vt quos scirent seueritate legum obstinatius
obrigescere, facilitate, comitate & benignitate, omni denique studio eos demerere pro
viribus laborarent. Prædicata est autem ab ipsis etiam Donatistis Genethlij Episcopi Ca-
tholici animi mansuetudo, & gratia illis exhibita: de quo Augustinus: Inde nescio quo-
modo ventum est ad commemorationem beatæ memoriæ Genethlij Episcopi, quod ne-
scio quam constitutionem datam contra illos compresserit, & effectum habere non siue-
rit.] At de his satis.

DE MACEDO-
NII CONSUL-
TATIONE.a. Apud August.
epist. 53.

b. August. epist.

54.

c. Ambros. epist.

76.

d. August. epist.

52. in fine.

MANSVETV-
DO CHRIS-
TIANORVM
PRAESVLVM

Quid præterea in eadem Donatistarum causa actum sit, accipe. Vt de his iugis memo-
ria penes Catholicos perseueraret, eademq. semper recens dimanaret in aures schismati-
corum; illud factum est, vt in quibusdam Ecclesijs Africanis eadem Acta publice in ec-
clesia Quadragesimæ tempore recitarentur: testatur id quidem S. Augustinus, dum id
C ipsum vt faciat, a Deuterio Episcopo exigit, vbi ait: Præsentibus vobis, fratrem & co-
episcopum meum Deuterium obstringo, vt quemadmodum fit apud Carthaginem, apud
Tagastam, apud Constantinam, apud Hipponem, apud omnes diligentes Ecclesias, sic
etiam deinceps facere non pigrescat: Vt annis omnibus, per ieiuniorum dies, id est Qua-
dragesima ante Pascha, quando vobis maxime ieiunantibus plus vacat audire, eadem Ge-
sta Collationis per annos singulos, vniuersa a capite in finem ex ordine recitentur.] hæc
Augustinus; qui & in eo laborauit, vt eandem Collationem, quo ab omnibus sine tædio
legeretur, redigeret in epitomen, quam Breuiculum nominauit, vt ipse testatur, abso-
lutam hoc anno, vt tradit in dicta epistola ad Marcellinum; vbi de suis huius temporis
D lucubrationibus agens, hæc ait: Cum enim ab eorum hominum necessitatibus aliquantu-
lum vaco, qui me sic angariant, vt eos nullo modo liceat euitare, nec contemnere oport-
eat: non desunt quæ dictanda propono, sic in articulis temporum constituta, vt dila-
tionem non ferant. Sicuti mihi fuit breuiatio Gestorum Collationis nostræ satis operosæ;
cum viderem neminem se velle tanto aggeri litterarum legendo committere. Sicut mihi
fuit etiam epistola ad ipsos laicos Donatistas de hac eadem Collatione nostra, quam mo-
do aliquot lucubrationibus terminaui.] Intelligit enim S. Augustinus de libro, cuius est ti-
tulus, Ad Donatistas post Collationem. Quanam autem occasione ille scriptus fuerit, mo-
do dicendum.

ACTA COLLATIO-
NIS DONA-
TISTARVM PV-
BLICARIIVS-
SA.e. August. de Ge-
stis cum Emeritof. Augustin. Re-
tract. lib. 2. c. 39.
g. August. epist.
158.CONCILIVM
CIRTENSE
INDICTVM.CONCILIVM
CIRTENSE
INDICTVM

Quod enim Donatistæ Episcopi in eadem Collatione anno superiori victi penitus &
confutati, non tantum non acquieuisent, sed obstinatiores atque pugnaciores abscessis-
sent, & publica vi alij grassati essent, alij vero verbis & scriptis complura sparsissent menda-
cia, nempe corruptum a nostris fuisse Iudicem, se vero ab eodem compressos, neque lo-
qui permittos, & alia id genus complura fingentes, quibus populus Donatista reuocare-
tur, ne relicto schismate, ad Ecclesiam Catholicam se transferret, sed contineretur in
impietatis officio: res tanta haud dissimulanda, contemnendaq. Patribus visa est. Quam-
obrem hoc ipso anno, mense Iunij, ea de causa prouinciale Episcoporum Concilium Cirtæ
in Numidia celebrare decernunt, cui interfuerunt Siluanus, qui eius prouinciæ Primatem
agebat, Augustinus & alij eius prouinciæ Episcopi, vt ex Actis eius conuentus & episto-
la inde scripta apparet. Sed quid accidit? Cum Numidæ Episcopi ad Synodum vocaren-
tur, & inter alios idem S. Augustinus Episcopus Hipponensis: ipse in itinere constitutus,
cum Tuburicum peruenisset, nactus est ibi Fortunium eius ciuitatis Episcopum partis Do-
natistarum, cum quo sibi congregandum fuit, publice disputando de his quæ spectarent ad
commu-

-DONS
a. August. epist.
163.

COLLATIO
AVGVSTINI
QVM FORTV-
NIO.

AVG.

AVG.

COLLATIO
INTEGRA A
NOTARIIS
SCRIBI NON
VALVIT.

AVG.

b. August. contra
Crescon. lib. 3.
634.

ROM. PONTI-
FICIS AV-
CTORITAS
COGNITA.
c. August. epist.
162.

communem causam inter Donatistas atque Catholicos. quid autem ea Collatione in via A
obiter habita actum sit, ex eiusdem S. Augustini scriptis intelligemus: eius extant ea de re
datæ litteræ ad Donatistas, in quarum exordio hæc leguntur^a:

Fortunium, quem Tuburicum habetis Episcopum, per eandem ciuitatem, quamquam
festinantissime, cum ad Cirtensem Ecclesiam pergeremus, experti sumus, ita omnino, vt
de illo soletis benignissime polliceri. Eam ipsam quippe vestram de illo nobis fermocina-
tionem cum ei renunciarem, volentes eum videre, non abnuat. Venimus itaque ad
eum: quia ætati eius id a nobis deferendum videbatur potius, quam exigendum vt ipse ad
nos veniret prior. Perreximus ergo, comitantibus non paucis, quos forte aggregatos no-
bis illud tempus inuenerat. Cum autem apud eum confedissemus, rumore disperso, non
parua præterea turba confluit. Sed in tota illa multitudine perpauci apparebant, qui uti-
liter ac salubriter agi causam illam, & tantâ, rei, tantâ quæstionem prudenter & pie dis- B
cuti cuperent. Ceteri vero magis ad spectaculû, quasi altercationis nostræ prope theatri-
ca consuetudine, quam ad instructionem salutis, Christiana deuotione conuenerant. Qua-
propter nec silentium nobis præbere, nec intente nobiscum atque modeste saltem & or-
dinate colloqui potuerunt, exceptis (vt dixi) paucis, quorum religiosa & simplex appare-
bat intentio. Itaque libere pro sui cuiusque animi motu immoderate loquentium, omnia
strepitu turbabantur; nec euincere siue nos, siue ipse rogando, interdum etiam obiurgan-
do potuimus, vt nobis modestum silentium præberetur.

Res tamen vt cumque agi cœpta est, & aliquot horas in alterno sermone protraximus,
quantum vocibus interquiescentibus varie tumultuantium sinebamur. Sed in ipso dispu-
tationis exordio, cum videremus ea quæ dicebantur, subinde labi de memoria vel nostra,
vel eorum, quorum salutem maxime curabamus: & vt esset nobis cautior, modestiorq. C
tractatio, simul vt & vos atque alij fratres qui absentes erant, quid inter nos actum esset,
legendo cognosceretis; postulauimus, vt a Notarijs verba nostra exciperentur. Vbi diu
ab illo, vel ei consentientibus reluctatum est; postea tamen ipse concessit. Sed Notarij qui
aderant, atque id strenue facere poterant, nescio qua causa excipere noluerunt. Egimus
saltem, vt fratres qui nobiscum erant, quamquam in hac re tardius possent; exciperent;
pollicētes nos ibi easdem tabulas relicturos. Consensum est. Cœperunt verba nostra exci-
pi, & aliqua ab inuicem ad tabulas dicta sunt. Postea inordinatas obstrepentium interpel-
lationes. Et propterea nostram quoque turbulentiore disputationem Notarij non valen-
tes sustinere, cesserunt, nobis sane non desistentibus, & vt cuique facultas dabatur, mul-
ta dicentibus. Ex quibus omnibus verbis nostris quantum recordari potui causæ totius
actionem, dilectionem vestram fraudare nolui. Potestis enim ei litteras meas legere; vt D
vel approbet, vera me scripsisse; vel ipse vobis, si quid melius recolat, incunctanter in-
finuet.] hæc præfatus Augustinus, summam initæ inter eos Collationis eadem ad eos epi-
stola complexus est, quâ maiori otio tu lector consulere potes. Quæ enim ibi posita est con-
trouersia de spurio Concilio Sardicensi, nos cum de eo suo loco egimus, pluribus pertra-
ctauimus.

Sed in his hic non prætermittendum, tum ea epistola, tum etiam dum contra^b Crescon-
ium agit, duobus potissimum argumentis coarguisse S. Augustinum Concilium illud ab
aduersario citatum, non fuisse Catholicorum Episcoporum: Primo quidem, quod in eo Iu-
lius Romanus Episcopus legeretur esse damnatus: & secundo, quod litteræ Synodales ab
eo datæ legerentur scriptæ ad Episcopum Carthaginensem, non autem (vt moris erat)
ad Romanum Pontificem. quibus intelligas, male audisse apud antiquos, quicquid contra E
Romanum Pontificem dictum, factumve editum legeretur.

Sed quo loco habitus, & quantæ æstimationis esse deberet ipse Romanæ Ecclesiæ Pon-
tifax: idem S. Augustinus ad eosdem ad quos scripsit dictam de Collatione cum Fortunio
epistolam, nempe ad Eleusium, Glorium, Felicem, & alios, cum eodem argumento, de
causa nimirum Donatistarum litteras dedit, hæc habet inter alia^c: Cum (inquit de Cæ-
ciliano) se videret & Romanæ Ecclesiæ, in qua semper Apostolicæ cathedræ viguit prin-
cipatus, & ceteris terris, vnde Euangelium ad ipsam Africam venit, per communicatorias
litteras esse coniunctum, &c.] arguens ob id Catholicum Cæcilianum esse cognitum &
probatum, quod Romano Pontifici communicatorijs litteris (vt dictum est superius) iun-
geretur. Porro erant illæ pacis, concordiæ, & vnitatis symbolum, & longe diuersi gene-
ris ab ijs quæ ad Gentiles vel hæreticos a Catholicis scriberentur; de quibus in hac ipsa
epistola

A epistola Augustinus eius exordio ait: Factum est, vt etiam ad nonnullos Donatistarū pri-
marios scriberemus non communicatorias litteras, quas iam olim propter suam peruersi-
tatem ab vnitate Catholica, quæ toto Orbe diffusa est, non accipiunt, sed tales priuatas;
qualibus nobis vt etiam ad Paganos licet.] Sed iter iam Augustini Cirtam versus cum
Alypio, qui præsens fuit Collationi cum Fortunio, prosequamur.

Conuenerunt (vt diximus) Numidæ Episcopi Cirtæ ciuitatis, non alia ex causa, quàm
vt consilium inirent, decernerentq. quonam pacto occurrendum esset calumniantibus Do-
natistis, & conantibus mendacijs irritam reddere Collationem anni superioris. Quid au-
tem inter eos transactum sit, & communi sententia decreuerint; licet Acta ipsa perierint,
Synodalis tamen epistola inde scripta extat ad Donatistas. De qua quidem illud in primis
admonendum putamus, vbi in fine ipsius sic legitur^a: Hæc ad vos scripsimus decimo octa-
uo Kalendas Iulias, pijsimo Honorio VIII. Conf.] manifeste in numerum errorem ir-
repisisse, cum octauus pro nono Consulatus sit positus: quod quidem mendum ex eadem
ipsa epistola redarguimus. Dum enim in ea mentio habetur Collationis habitæ anno su-
periori Carthagine sub Marcellino; quomodo adnotari epistola illa potuit sub octauo
Honorij Consulatu, qui incidit in annum ante Urbis excidium? Quod vero paulo post
Collationem eandem Cirtensem Synodum esse habitam, ex litteris ad Marcellinum
datis apparet; nonus Consulatus pro octauo, & non alius restituendus erit. Porro in epi-
stola illa Synodali ad laicos Donatistas data, causa huius cogendi Concilij aperitur
his verbis:

Cum in auribus nostris fama erebresceret, hoc vobis vestros Episcopos dicere, Cogni-
torem præmio fuisse corruptum, vt contra eos sententia proferretur: vos autem ista faci-
C le credere, ac propterea multos vestrum adhuc nolle acquiescere veritati: placuit nobis,
cogente Domini charitate, ex Concilio nostro hæc ad vos scripta dirigere, quibus primi-
tus admoneremini, illos vobis victos atque conuictos hæc mendacia iactare. Qui etiam
in suo mandato, quod pro illa Collatione fecerunt, & suis nominibus atque subscriptio-
nibus firmauerunt, nos illic Traditores & persecutores suos esse dicentes, in falsitate at-
que mendacio manifestissimo detesti atque conuicti sunt, &c.] plura enim, certa q. subdit,
quibus ipsi Episcopi Donatistæ apertissimi essent redarguendi mendacij. Hæc quidem
Patres ex Synodo. Priuatim autem S. Augustinus Breuiculum scripsit, sed ante dictam
epistolam datam ad Marcellinum^b, in qua (vt vidimus) mentio habetur de epistola ad lai-
cos Donatistas, necnon de Breuiculo. Postea vero elucubrauit eadem ex causa S. Au-
gustinus commentarium ad eosdem laicos Donatistas, Post Collationem, inscriptum;
D cuius est exordium: Quid adhuc Donatistæ seducimini ab Episcopis vestris, &c.] Quæ
omnia simulatque absoluisset, se scripsisse dictam ad Marcellinum epistolam, Augustinus
ipse testatur.

Sed & subdit, dedisse se tunc duas epistolas, alteram ad ipsum Marcellinum, ad Vo-
lufianum vero alteram: extant ambæ^c, atque dignæ vt in eis aliquantisper oratio immo-
retur: etenim pro dignitate argumenti ipsæ ad Volufianum datæ litteræ primum locum
inter multiplices eiusdem Augustini epistolas meruerunt. Erat Volufianus Gentilis homo,
inter Romanos nobilitate nulli secundus, & philosophicis disciplinis imbutus, inter primos
philosophos adnumerandus. cuius mater Christiana femina religiosissima erat: quæ occa-
sionem naçta profectionis Marcellini in Africam, apud ipsum sollicitè egit, vt ageret cum
Augustino (quem fama sciret omnium disertissimum) vt scriptis suis Volufianum filij ad
E fidem Christianam amplexandâ, omni studio adhibito, conaretur adducere. Quænam au-
tem fuerit mater Volufiani, nobis hæctenus incompertum est. Scimus tamen, Volufianum
vsque ad obitum in Ethnicismo inflexo animo perseuerantem, patrum fuisse Melaniæ Iu-
nioris; per quam ad fidem Christi capeffendam iam diem obiturus tandem persuasus est, vt
suo loco dicturi sumus. Putamus quidem fuisse Volufianum fratrem matris Melaniæ Iu-
nioris, quam Albinam nomine dictam fuisse meminimus; patris verò nomen ignoratum,
qui filius fuit Melaniæ Senioris: sæpe enim patruus inuenitur pro auunculo vsurpatus; vt
nihil obstat quin matris eius potius fratrem fuisse dixerimus.

Quod autem ad genus & familiam Volufiani pertinet: extant quidem de his me-
moriarum in veteribus inscriptionibus^d, vt de Volufiano Præfecto Urbis sub Valentinia-
no Imperatore, in quibus & nomen eius inscribitur, Caius Cœonius Rufus Volufia-
nus. Vt autem hunc eundem cum illo fuisse dicamus, tempora non repugnant; vtpote

CIRTENSE
CONCILIVM.

a. Apud August.
epist. 152.

LVCVRATI-
ONES AVGV-
STINI POST
COLLATIO-
NEM CONTRA
DONATISTAS

b. August. epist. 158.

c. Apud August.
epist. 1. & 3.

VOLVSEANI
MATER LA-
BORAT PRO
FILII CON-
VERSIONE.

GENVS VO-
LVSIANI ET
ACTA

d. Smet. antiquar.
Inscrip. pag. 58.
nu. 9. 11. 12.

qui sub Valentiniano iuuenis erat, sub Honorio & Theodosio senex vixerit & obierit. Hunc enim Proconsulatum in Africa gessisse puerum, Rutilius Numatianus, intima illi coniunctus amicitia, docet his versibus:

Iamq. alijs Romam redeuntibus haeret eunti

Rufius Albini gloria viua patris:

Qui Volusi antiquo deriuat stemmate nomen,

Et Reges Rutulos, teste Marone, refert.

Huius facundæ commissa Palatia lingua

Primauius meruit Principis ore loqui.

Rexerat ante puer populos pro Consule Pænos:

Ac qualis Tyrijs, terror, amorq. fuit.

Sedula promisit summos imitatio fasces:

Si fas est meritis fidere, Consul erit.]

B hæc ipse. Erant Rutilius & Volusianus ambo Gentiles, & tum rei litterariæ, tum etiam religionis arctis vinculis amicitia mutuo fœderati. Porro alium Rufium Volusianum, præter hunc de quo agitur, æque eruditione ac nobilitate pollentem, huius temporis inuenimus neminem: vt plane fateri quodammodo cogamur, vnum eundemq. esse cum eo de quo agimus; quem quidẽ disertissimum fuisse, ex Augustini atque Marcellini litteris satis perspectum habetur. Quæ autem hoc anno inter ipsum Volusianum & Augustinum mutuis scriptis transacta sint, videamus.

C Interpellatur igitur S. Augustinus litteris Marcellini, & ipse matris Volusiani precibus fatigatur, qui & ad eius conuersionem addixit animum: cum alioqui præsens eum ipse Marcellinus, vt cum eo differeret, & Christianum faceret, conuenire soleret. Nam ipse in litteris ad Augustinum: Est (inquit) nobis cum eodem Volusiano quotidiana pro viribus nostris & pro ingenij paupertate disputatio: sanctæ siquidẽ matris eius precatione compulsus, cura mihi est eum frequenter salutandi gratia conuenire: licet vicem in hac parte reddere etiã ipse dignetur.] Degebat (vt apparet) Volusianus Carthagine, vbi & Marcellinus manebat. Prouocauit, aperuitq. Augustinus illi viam, vt de Christianæ fidei veritate sollicitius inquireret. Vnde ad eum primis litteris: De salute tua (inquit) quam & in hoc sæculo & in Christo esse cupio, sanctæ matris tuæ votis sum fortasse etiam ipse non impar.] hortatur enim eum diuinas Scripturas legere, & si quid in illis oboriatur quæstionis, ad se scribere. His acceptis litteris Volusianus, initi ante congressus mentionem faciens, ex alterius persona, quæ in fide Christiana sibi viderentur absurda, declarat, eademq. soluenda proponit: nimirũ, videri sibi Deo indignum, carnem suscepisse humanam, aliaq. ad hæc spectantia operatum. Atque ad postremũ de ipso Augustino, magnæ etiam apud Gentiles famæ, Volusianus hæc subdit: Interest famæ tuæ, vt quæsitæ nouerimus. Vt cumque absque detrimento cultus diuini in alijs sacerdotibus toleratur incertitia: at cum ad Antistitem Augustinum venitur, legi deest, quicquid contigit ignorari.] hæc ipse.

D Quæ autẽ ad hæc humanarũ rerũ sapiētissimo Augustinus rescripserit, ipsa quæ extat tanto auctore digna epistola patefacit: ex qua ipsum vehementer Augustinum esse admiratũ, Marcellinus testatus est: ad quem vt rursus Augustinus scribat, idẽ rursus hortatur: qui & nouas illi soluendas quæstiones ab eo expetitas proponens, significat Volusianũ Apollonij Tyanæi & Apuleij magorũ studiosum fuisse: vt non mirum sit, si tardius, & non nisi in extremo vitæ spiritu contigerit ipsum fieri Christianum. Sed expetijt rursus ab eodem sancto Augustino Marcellinus, vt illi quoque obiectioni respondeat: Cur sub Christianis Principibus tot tantaq. mala inuaserint Romanum Imperium? Præstitit hæc quidem (vt dictum est) disertissime Augustinus, qui & ad mensuram addidit culmen, dum hanc Gentilium calumniam garrula loquacitate vbique iactatam, egregio commentario illo (vt diximus) de Ciuitate Dei, statuit confutandã. Quod igitur ad Volusianum pertinet: vt sic in cultu deorum ad obitum vsque manserit, praua mens eius ob cultum magorum in transfuersum acta, in causa fuit: quod vero tandem diuinæ gratiæ in credendo compos fieri, & fidei sigillo per baptismum muniri in fine meruerit, matris eius pro salute ipsius ardentissimæ ad Deum preces feliciter impetrarunt: sed quomodo id acciderit, suo loco dicendum erit.

E Hæc vero de litteris ad Volusianũ & Marcellinum hoc anno esse transacta, ex alia illa post Collationẽ data præsentis anni ad eundẽ Marcellinũ epistola (vt diximus) demonstratur: vbi & de alia anni huius lucubratione, quam tunc elaborabat, ista subdit: Nũc in manibus habeo librum ad Honoratum nostrum de quæstionibus quibusdã quinque, quas mihi proposuit

AVGVSTINVS LABORAT IN CONVERSIONE VOLVSIANI. a. Apud August. epist. 4.

b. Aug. epist. 1. VOLVSIANI MATER PRO FILII SALUTE SOLICITATA. c. Aug. epist. 2.

Aug. d. Aug. epist. 3. e. Apud August. epist. 4.

AVGVSTINVS RESPONDET QUÆSTIONIBVS VOLVSIANI.

f. Aug. epist. 158. AVGVSTINI HVIVS ANNI SCRIPTA.

A posuit, & per litteras intimauit.] Eo ipso tempore (idem ait Augustinus) quo contra Donatistas vehementer exercebamur, & contra Pelagianos exerceri iam cœperamus: amicus quidam mihi misit quinque a Carthagine quæstiones, &c.] extat de his epistola ad Honoratum, immo (vt ait in fine ipsius) prolixus liber. Ex quinque autẽ illis quæstionibus vna erat spectans ad hæresim Pelagianam de Gratia noui Testamenti. Carthaginem enim eiusmodi quæstiones per Cælestium primarium Pelagij discipulũ sunt allatæ hoc ipso anno, atque pugnaciter defensæ, sed cum auctore etiam iudicio Ecclesiastico condemnatæ. Quomodo autem ista se habuerint, enarremus: sed primum temporis certa ratio demonstratur.

B Cum enim Synodus Carthaginensis celebrata anno Domini quadringentesimo decimosexto sub Theodosij septimo Consulatu cum collega Palladio (vt suo loco dicitur) anno ab hinc ferme quinto, epistolam habeat Synodalem datam ad Innocentium Romanum Pontificem, in eaq. dicatur ante annos ferme quinque iudicium super Cælestio Pelagiano agitatum: ad hunc ipsum annum illud referendum esse, nemo non videt. Sunt hæc verba epistolæ Concilij Carthaginensis: Factum est, vt recensendum peteremus, quid ante ferme quinquennium super Cælestij nomine hic apud Ecclesiam Carthaginensem fuerit agitatum.] hæc ibi. Nec est etiam quod huiusmodi terminus ferme quinquennij ab anno superiori numerari debeat. Nam (vt diximus) adhuc, quod auctores minime proderentur, sine auctorum nomine hæresis impugnabatur. Præterea nulla penitus memoria est, vt eo anno, quo ab Episcopis totius Africæ celebrata est magna illa Collatio, ibidem, eodemq. anno exercitatum fuerit iudicium contra Cælestium. Merito ergo ex assertionem Carthaginensis Concilij, hoc anno Cælestij causam ponimus. Hæc ad tempus insinuandum satis.

C Sed quid aduersus Cælestium hoc anno actũ est Carthagine, inuestigemus. Periere Acta ipsa hoc anno in Episcopali iudicio Carthagine habita, ex quibus tantummodo superest fragmentum a S. Augustino contra Pelagium & Cælestium recitatum de Peccato originali, quod nos hic reddendum putauimus. Sed ante sciendum, aduersus Cælestium disputasse Paulinum diaconum; quod eadem Acta produnt, quæ sic se habent, præmissis his quæ S. Augustinus ea recitaturus ita præfatur:

Cælestius quidem in hoc extitit errore liberior, vsque adeo, vt neque in Episcopali iudicio apud Carthaginem damnare voluerit eos qui dicunt quod peccatum Adæ ipsum solum læserit, & non genus humanum: & quod infantes qui nascuntur, in eo statu sint, in quo Adam fuit ante præuaricationem.] & paulo post ita describit Acta iudicij Carthagine habiti: De Gestis enim Ecclesiasticis Carthaginensibus hic eius verba descripsimus.

D Aurelius Episcopus dixit: Sequentia recitentur, libelli videlicet Cælestij. Et recitatum est: Quod peccatum Adæ ipsi soli obfuerit, & non generi humano. Et cum recitatum esset, Cælestius dixit: Dixi de traduce peccati me dubium esse, ita tamen, vt cui donauit Deus gratiam peritiæ, consentiam: quia diuersa ab eis audiui, qui utique in Ecclesia Catholica constituti sunt presbyteri. Paulinus diaconus dixit: Dic nobis nomina ipsorum. Cælestius dixit: Sanctus presbyter Ruffinus, Romæ qui mansit cum sancto Pammachio. Ego autem audiui illum dicentem quod tradux peccati non sit.] Ecce tibi, qui latere diu conatus est Ruffinus, a suo discipulo publice proditur: vt hæc ex parte Cælestio plurimum debeamus, quod qualis Ruffinus visus esset, reiecta facie, eiecta superimposita larua, iusto Dei iudicio, omnibus notum fecerit: vt hoc vno teste satis possit intelligi, quam iuste S. Hieronymus in hominem sæpe commotus sit, quamq. vera certa q. essent quæ de ipsius dolosis artibus scriptis prodidit. At obserua & illud, citari a Cælestio non Pelagium ipsum, ex quo hæresis nomen accepit, sed Ruffinum, vt coryphæum, atque sectæ antesignanum. Disce & Ruffini in occultanda impietate dexteritatem: quippe qui cum talia sentiret, atque suis intimis communicaret, tamen ad conciliandum sibi nomen absque vlla suspitione Catholicum, Romæ apud S. Pammachium virum maxime pium atque disertum habitare aliquando delegit. Sed reddamus pauca quæ reliqua sunt publicorum Actorum:

E Paulinus diaconus dixit: Est aliquis alius? Cælestius dixit: Audiui & plures dicere. Paulinus diaconus dixit: Dic nomina ipsorum (talia cum Ruffino sentientium.) Cælestius dixit: Non tibi sufficit vnus sacerdos? Et post aliqua, alio loco: Aurelius Episcopus dixit: Reliqua libelli legantur. Et recitatum est: Quod infantes qui nascuntur, in eo statu sint, in quo Adam ante transgressionem. vsque ad finem libelli minoris superius inserti. Aurelius Episcopus dixit: Docuisti, Cælesti, aliquando (vt dixit diaconus Paulinus) quod infantes qui nascuntur, in eo statu sint, in quo Adam ante transgressionem? Cælestius di-

a. Aug. Retract. lib. 2. c. 36. b. Aug. epist. 120. QVANDO CAELESTIVS CARTHAGINEM VENIT.

c. Aug. epist. 90.

d. Aug. de Peccato origin. contra Pelag. lib. 2. c. 2. 3.

ACTA IVDICII EPISCOPALIS CONTRA CAELESTIVM.

RUFFINVS DETECTVS DVX PELAGIANORVM.

ACTA IVDICII CARTHAGINENSIS CONTRA CAELESTIVM.

xit: Exponat quid dixit, ante transgressionem. Paulinus diaconus dixit: Tu nega hoc te docuisse. Vnū est ex duobus: aut neget se docuisse: aut iam damnet istud. Cælestius dixit: Iam dixi, exponat quomodo dixit, ante transgressionem. Paulinus diaconus dixit: Ne ga te illa docuisse. Aurelius Episcopus dixit: Rogo quid collegerim ego ex huiusmodi obiectione, dico, Adam constitutus in Paradiso, quod ante dicatur interminabilis factus, postea per transgressionem præcepti factus est corruptibilis. Hoc dicis, frater Pauline? Paulinus diaconus dixit: Hoc, domine. Aurelius Episcopus dixit: Status certe infantum hodie baptizandorum vtrum talis sit, qualis fuit ante transgressionem Adæ; an certe de eadem origine peccati, de qua nascitur, transgressionis culpam trahat? Hoc vult diaconus Paulinus audire. Paulinus diaconus dixit: Vtrum docuit hoc, an non, neget. Cælestius dixit: Iam de traduce peccati dixi, quia intra Catholicam constitutos plures audiui destruere, necnon & alios astruere; licet quæstionis res sit ista, non hæresis. Infantes semper dixi egere baptismo, ac debere baptizari. Quid quæris aliud?] hætenus Acta iudicij Carthaginensis ex Augustino.

Sed quid est quod Cælestius ait, hæreses a se editas, assertiones fuisse quæstionis, & non hæreses? Attende vafsum consilium. Vt enim suas ipsius prauas sententias, aduersantiaq. fidei Christianæ hæresum capita promulgaret, ita ea libello tractauit, quasi per quæstiones veritatem inquireret: idq. ea fecit arte, vt ab hæresis crimine se excusare posset. Extant ipsæ quidem quæstiones, ad S. Augustinum ab Eutropio & Paulo in Gallijs Episcopis, quas acceperant in Sicilia, missæ; quibus singulis ipse respondet, ac confutat. Ex his etiam cum illud proditur, noluisse Cælestium damnare eos qui dicerent peccatum Adæ ipsum solum læsisse, nec transfusum in posteros; cumq. ex dictis ipsius manifeste innotuerit, Ruffinum illius fuisse erroris præcipuum assertorem: vtique affirmandum est, eodem Episcopali iudicio vna cum Cælestio condemnatum quoque fuisse Ruffinum. Damnatus autem eodem iudicio Cælestius quid agit? subterfugia captans, appellandum putauit Innocentium Romanum Pontificem: sed hæc specie tenuis, ne illo iudicio stringeretur. ceterum quod sciret Innocentium æque sibi aduersantem fore experturum, appellationem minime profecutus est: sed eo defuncto, ad eius successorem Zosimum Romam se contulit, vt ex eiusdem Paulini libello Zosimo Papæ oblato constat, quem suo loco reddemus. At de rebus contra Cælestium hoc anno Carthagine gestis, satis.

Quod audis de Cælestij Carthagine primo iudicio; haud velim existimes ipsam Pelagianam hæresim in Synodo Carthaginensi primum fuisse damnatam. Etenim S. Prosper hæc spectans oculis, constanter affirmat, primitus contigisse Romæ damnari. cecinit enim hoc ipsum his versibus:

*Adfuit, exhortante Deo, prouisa per Orbem
Sanctorum pia cura Patrum, non dispare motu
Conficiens diros iaculis caelestibus hostes.
Hisdem namque simul decretis Spiritus vnus
Intonuit. Pestem subeuntem prima * recidit
Sedes Roma Petri: qua pastoralis honoris
Facta caput mundo, quicquid non possidet armis,
Religione tenet.] hæc Prosper.*

More maiorum igitur factum est, vt noua emergens hæresis primum omnium a prima sede examinaretur, atque pariter damnaretur: de qua antiqua in Ecclesia consuetudine consule quæ a nobis suo loco superius dicta sunt. Sed quando damnata? non quidem in Pelagio, sed in Iouiniano primario hæresiarcha: Pelagius enim sub pallio latebat Catholico, sub quo diu Romæ delituit: detectus vero abiit in Siciliam; indeq. (vt diximus) nauigauit in Palæstinam. Ceterum ante hæc tempora eas hæreses fuisse Romæ damnatas, non autem auctores ipsos, intelligas; quòd illi (vt vidimus) nondum se prodidissent, latentes adhuc sub tegmine ouis lupi. In Iouiniano enim hæresiarcha olim damnatam fuisse Pelagij hæresim Romæ, S. Hieronymus c testatur, vbi alloquens Pelagium ipsum sub persona Critoboli, ait: Non erubescis explosam atque damnatam Iouiniani sententiã sequi? Et ille enim his testimonijs, tuisq. nititur argumentis: immo tu illius inuenta sectaris; in Oriente docere desiderans, quæ olim Romæ, dudum in Africa condemnata sunt.] hæc ipse. Quod igitur inuenti sunt errores Cælestij atque Pelagij in Iouiniano hæresiarcha fixas habere radices, in ipsum conuersa est iusta Imperatoris vindicta. Etenim sub huius anni Consulibus

CÆLESTII
HÆRESIAR-
CHAE FRAV-
DES.

a Aug. de per-
fict. inst.

PELAGII
HÆRESIS
PRIMO DAM-
NATA RO-
MÆ.
b Prosper de In-
grauis.

* primò

c Hieron. contra
Pelag. lib. 2. in
princ.

IOVINIANVS
RELEGATVS
IN INSULAM.

A fulibus datū ipsius Honorij reperitur scriptum a aduersus Iouinianū hæresiarcham, de eius relegatione in insulam Boam, quod alia occasione a nobis superius recitatū est a. Ad hæc vsque tempora, magno Ecclesiæ detrimento, licet sæpe reiectus, permansit tamen in Italia dogmatistes impurus. Postea autem in insulam deportatus, numquam amplius auditus est. De cuius obitu ex Paulo presbytero Gennadius b hæc habet: Meminit Iouiniani hæretici, & voluptatum & libidinum prædicatoris; cui in tantum continentis vitæ & castæ institutio contraria fuit, vt inter luxuriosas epistolas * animam eructaret.] hæc ipse.

Curæ fuit præterea Honorio Imperatori, vt reliqui in Africa existentes hæretici pœnis grauissimis afficerentur, ita aduersus eos ad Heraclianum Comitem Africæ rescribendo c:

Sciant cuncti, qui ad ritus suos hæresis superstitionibus obrepsere sacrosanctæ legis inimici, plectendos se pœna & proscriptionis & sanguinis, si vltra conuenire per publicum exercendi sceleris sui temeritate temptauerint: neque vera diuinaq. reuerentia contagione temeretur. Dat. VIII. Kal. Septembris, Honorio X. * & Theodosio VI. * AA. Coss.]

Hic vero admonendum putamus lectorem, irrepsisse mendum in numerum horum Consulatus, vt loco decimi, nonus, & pro sexto quintus Consulatus restituendus sit: ratio enim euidens est. nam ante decimum Honorij & Theodosij sextum Consulatum, qui post triennium contigit, Heraclianus (vt suo loco dicitur) iam tyrannus factus, e medio sublatus erat. Contra vero accidisse videmus, vt rescriptum d illud Honorij de nece Heracliano inferenda, datum inueniatur sub huius anni Consulibus: cum constet eius tyrannidem nequaquam hoc anno cœptam, sed post ipsius Consulatum (quem gessisse liquet anno sequenti) vt tradit Orosius e. sicq. videas inuersum prorsus esse numerum Consulatus, & restituendum esse, vt in margine positus est. hæc quidem ex ijs quæ de eodem dicentur inferius, manifestiora reddentur. restituenda sunt igitur sub suis data rescripta Consulibus; ne ex illapsis erroribus, rerum gestarum veritas confundatur.

Adiecit pius Imperator pro rebus & personis Ecclesiasticis dare rescripta f, ne scilicet bona Ecclesiastica diuersis alijs præter canonicam pensionem teneantur obligata muneribus, neve clerici apud alios iudices quam Episcopos iudicio postulentur. Voluit enim Honorius Ecclesiasticum iudicium Episcopis in omnibus illibatum seruari, & vt sacrosanctū inuolatum custodiri. Porro non clerici tantū, sed & laici, & qui inter eos magistratibus fungerentur, si quid in Deū peccassent, vel iura Ecclesiastica violassent, habebāt Episcopos iudices, qui Ecclesiasticorum confectione Actorū, ipsorum causas iudicabant. Quorum iudicium tanti ponderis æstimabatur, vt licet iniustam excommunicationis sententiam reos aliquando subire contigisset; haud tamen contemnendā putarent; sed ad alios talia passi Episcopos recurrerent, agentes supplicibus votis, vt iniuste lata sententia, ab eo qui eā tulerat, scinderetur. Est de his exemplum egregium apud S. Augustinū in epistola s ad Auxilium.

Sed quod in his versatur: illud huius temporis Ecclesiastici iudicij moris insinuantum putamus. Cum criminis accusatus, haud adeo plene, vt damnari posset, conuinceretur, neque eius innocentia ita perspicua appareret, vt absolui reus penitus posset; consueuisset huiusmodi tum reum, tum actorem, per iuramentum purgandos, ad sepulchra sanctorum martyrum mitti, illorum præsertim, quorum virtus in miraculorum edicione omnibus nota esset. Habes de his in primis exemplum ab eodem S. Augustino descriptum ad suos Hipponenses h de iudicio Bonifacij presbyteri, Quid autem in ambiguitate iudicij ipse decreuerit, audi: Elegi (inquit) aliquid medium, vt certo placito se ambo constringerent, ad locum sanctum se peregrinatuos, vbi terribiliora opera Dei non sanam cuiusque conscientiam multo facilius aperirent, & ad confessionem vel pœna vel timore compellerent. Vbique quidem Deus est, & nullo continetur vel includitur loco, qui condidit omnia, & eum a veris adoratoribus in spiritu & veritate oportet adorari; vt in occulto audiens, in occulto etiam iustificet & coronet. Verumtamen ad ista quæ hominibus visibiliter nota fiunt, quis potest eius consilium perferuari, quare in alijs locis hæc miracula fiant, in alijs non fiant? Multis enim notissima est sanctitas loci, vbi beati Felicis Nolensis corpus conditum est: quo volui vt pergerent, quia inde nobis facilius fideliusq. scribi potest, quicquid in eorum aliquo diuinitus fuerit propalatum.] hæc Augustinus, Nolam ad S. Felicis ablegans reum & accusatorem.

Mediolani quoque eam viguisse consuetudinem iurandi super loculum sanctorum martyrum, idem S. Augustinus subdit his verbis: Nos nouimus, Mediolani apud Memoriam sanctorum, vbi mirabiliter & terribiliter dæmones confitentur; furem quemdam, quia ad

a l. 53. de hæ-
ret. Cod. Theod.

b Gennad. de Vir.
illust. c. 75.

* epulas

c l. 56. de hæret.
C. Theod.

* IX.
* V.

d l. 21. de penis
C. Theod.

e Oros. lib. 7.
c. 42.

f l. 40. 41. de
Episc. & cleric.
C. Theod.
IUDICIA E-
PISCOPORVM
ADVERSVS
OMNES IN
DEVM DE-
LINQVENS-
TES.

g Aug. epist. 75.

PVRGATIO
IVRAMEN-
TVM AD RE-
LIQVIA S
MARTYRVM.

h Aug. epist. 137.

MARTYRVM
RELIQVIAE
VINDICES
VERITATIS.

eius locum venerat, vt falsum iurando deciperet, compulsus fuisse confiteri furtum, & A
quod abstulerat, reddere.] hæc ipse.

Fuisse Romæ etiam eandem consuetudinem, & perdurasse adhuc temporibus Gregorij
Papæ, ipse suis scriptis sæpius fidem facit. nam de basilica sanctorum martyrum Processi
& Martiniani, vbi eorundem condita erant corpora, hæc habet ^a: Ad extincta namque
eorum corpora viuentes ægri veniunt, & sanantur: periuri veniunt, & a dæmonio vexan-
tur: dæmonioci veniunt, & liberantur.] hæc ipse. Confirmat id exemplo de S. Pancra-
tio Romæ in periuros acerrimo vltore Gregorius Turonensis ^b. sunt etiam de his alia in-
numera exempla; sed hæc modo satis. Iam vero quæ reliquæ sunt anni huius res gestæ, pro-
sequamur.

Hoc eodem anno, iisdem Consulibus, Prosper ^c Aquitanus hæc præfens spectans ocu-
lis, tradit, Gothos ab Italia penitus recedentes, sub Athaulpho Rege Gallias inuasisse: con-
firmat id ipsum Cassiodorus. Magna quidem Dei vindicta, contigit hoc sæculo vniuersum
ferme Romanū Imperium dedi barbaris incursum, deprædandum, ac cæde hominū de-
uastandum. cuius quidem diuini iudicij pondus etsi graue videri possit; si tamen vbique
delinquentium scelera in alteram libræ lancem conijcias, nihil est quod mireris, sed
potius cum Propheta occinas ^d: Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum.] Hæc au-
tem vt aperte percipias, prouoco te ad octo libros hoc argumento, hoc ipso tempore, hac
etiam ex causa a Saluiano Episcopo Massiliensi conscriptos: a quo in primis sicut genera-
tim, ita ista summarim accipe ^e: Ipsa (inquit) Dei Ecclesia, quæ in omnibus debet esse
placatrix Dei, quid est aliud quam exacerbatrix Dei? Aut præter paucissimos quosdam
qui mala fugiunt, quid est aliud omnis cœtus Christianorum, quam sentina vitiorum?
Quotum enim quemque inuenies in Ecclesia aut non ebriosum, aut non helluonem, aut
adulterum, aut fornicatorem, aut raptorem, aut ganeonem, aut latronem, aut homici-
dam? & quod his omnibus peius est, præter hæc, cuncta sine fine. Interrogo enim Chri-
stianorum omnium conscientiam: ex his vel flagitijs vel sceleribus, quæ nunc diximus,
quotus quisque hominum non aliquid est eorum? at quotus quisque non totum?

Facilius quippe inuenies, qui totum sit, quam qui nihil. Et quod diximus, nihil, nimis
fortasse grauius videatur esse censuræ. plus multo dicam. Facilius inuenias reos malo-
rum omnium, quam non omnium; facilius maiorum criminum, quam minorum, id est,
facilius qui & maiora crimina cum minoribus, quam qui minora tantum sine maioribus
perpetrarit. In hanc enim probrositatem morum prope omnis Ecclesiæ plebs redacta est,
vt in cuncto populo Christiano genus quoddam sanctitatis sit, minus esse vitiosum.] addit
his alia plurima, in quibus diutius immorari, instituti ratio haud finit. Sed non prætermi-
tendum quod firmiter asseuerat, adeo excreuisse magistratuū iniquitate pauperum oppres-
sionem in Romano Imperio, vt optabiles visi sint barbari venientes, immo & complures
eos præuenerint ad ipsos confugiendo. nam ait ^f: Interea vastantur pauperes, viduæ ge-
munt, orphani proculcantur; in tantum, vt multi eorum & non obscuris natalibus orti &
liberaliter instituti ad hostes fugiant, ne persecutionis publicæ afflictione moriantur, quæ-
rentes scilicet apud barbaros Romanam humanitatē, qui apud Romanos barbaram imma-
nitatem ferre non possunt.] hæc & alia plura Saluianus: qui & paruo negotio palam facit &
definit, longe præstantioribus moribus enituisse his temporibus barbaros, quam Romanos.

Sed hæc generatim ad omnes (vt diximus) spectant, quæ huius temporis inspector
& scriptor vir sanctissimus posteris tradidit. Verum quod peculiariter ad Gallias perti-
net, quas hoc anno Gothus, inde Burgundio, Vuandalus, Francus, Hunnus, & reli-
qua barbarorum colluies ad radices vsque depasta est: quales Gallorum horum tempo-
rum mores fuerint, idem auctor Galliarum accola pluribus profecutus est, atque in primis
suorum Aquitanorum, in quos primo barbaricus furor irrupit; de quibus ipse: In omnibus
quippe Gallijs sicut diuitijs primi fuere, sic & vitijs. Nusquam enim improbius voluptas,
nusquam improbius vita, nusquam corruptior disciplina. Hanc pro muneribus sacris de-
derunt Domino retributionem, vt in quantum beneficijs suis ille ad se illexerat ad propi-
tandum, in tantum illi flagitijs suis laborauerint ad exacerbandum. An forte falsum est,
& odiose potius quam vere ista dicuntur? Non oratoria probatione, qua vti alij in causis so-
lent, vtat, vt producam quoscumque ad probandum, aut paucos, aut extraneos, aut minus
idoneos testes: ipsos interrogemus, a quibus acta sunt. falsum sit quod diximus, si negarint:
fatentur enim, & quidem (quod est grauius) sic fatentur, vt in ipsa confessione non do-
leant

A leant: idem enim nunc est animus in fatentibus, qui in agentibus fuit: sicut tunc non pu-
duit flagitia committere, sic nunc omnino non poenitet flagitiosa fecisse. Exceptis tamen
perpaucis ferme sanctis, atque insignibus viris, qui (vt quidam de numero ipsorum ait)
— *sparsis redemerunt crimina nummis.*] intelligit enim Eucherium Lug-
dunensem, Salonium Viennensem, ad quem scribit, Hilarium Arelatensem, & eius præ-
decessorem Honoratum, Prosperum Regiensem cognomento Aquitanum, & alios alum-
nos monasterij Lerinensis ^a. Exceptis, inquam, his (subdit ipse) quos loquor, vtique etiam
in illa tunc generali admodum colluione vitiorum, recte minorum criminum reos fuis-
se credimus qui corrigi a Diuinitate meruerunt: non enim penitus Dominus lædit suum, cui
propinatio seruatur. Et quid plura? puto quod semper Deum & in ipso errore respexerit, a
quo obtinere potuit ne diutius erraret.

B Ceteri autem, & plurimi ferme ac nobilissimi, prope idem omnes, pene vnus gurges om-
nium gula, pene vnum lupanar omniū vita. Et quid dicam de lupanaribus? minoris etiam
criminis lupanar puto: meretrices enim quæ illic sunt, foedus connubiale non norunt, ac
per hoc non maculant quod ignorant: impudicitia enim piaculo sunt obnoxia, sed reatu
tamen adulterij non tenentur. Adde huic, quod & pauca ferme sunt lupanaria, & pauca
quæ in his vitam infelicissimam damnauere meretrices. Apud Aquitanos vero quæ ciui-
tas in locupletissima ac nobilissima sui parte non quasi lupanar fuit? quis potentum ac di-
uitum non in luto libidinis vixit? quis non se barathro fordida colluione immerfit? quis
coniugij fidem reddidit? immo quantum ad passiuitatem libidinis pertinet, quis non con-
iugem in numerum ancillarum rededit, & ad hoc venerabilis connubij sacramenta de-
iecit, vt nulla in domo eius vilior videretur in maritali despectione, quam quæ erat prin-
ceps matrimonij dignitate?] & de viris: Quis autem Aquitanorum diuitum non hoc fuit,
quem non sibi ancillæ impudicissimæ aut adulterum aut maritum iure dixerunt? Equi
enim emissarij (vt Scriptura ait ^b) in feminas facti sunt: vnusquisque ad vxorem proximi sui
inhiabat.] addit & plura alia. At exhorrescit stylus iam, ac refilit, atque refugit vterius
in turpitudinum cloacam intingi.

Sed attendamus lacrymas Aquitanici viri sanctissimi Aquitanix stragem lugentis, Pro-
speri inquam, qui eodem argumento carmen lugubre cecinit, cum inter alia de Aquita-
nicis suis ^c:

*Cumq. animum patriæ subijt fumantis imago,
Et stetit ante oculos quicquid vbique perit:
Frangimur immodicis, & pluribus ora rigamus:*

D *Dumq. pios agimus, vertimur in querulos.]* lugebat ista ipse decem annorum
spatijs: nam inferius:

*Heu cæde decenni
Vuandalicis gladijs sternitur & Geticis.
Non castella petris, non oppida montibus altis
Imposita, aut vrbes amnibus equoreis
Barbarici superare dolos atque arma furoris
Eualuere omnes: vltima pertulimus.]* hæc & alia plura de patriæ clade. Huic

iunge alium nobilissimum Aquitanum, qui priuatus est profecutus suas calamitates notis
quidem lugubribus & carminibus luctuosis, dum incensa patria ex ditissimo euasit pau-
perimus, necessarijs egens, & profugus cum suis Vasatas concessit.

E Ceterum sciendum est, eodem quoque auctore, haud hanc fuisse improuisam Gothorum
inuasione: sed cum iuncti foedere essent Attalo, vt amici & auxiliares excepti sunt: cum
continuo, illo spreto, in rapinas & incendia vrbium conuersi sunt. vnde ipse de se Pauli-
nus Consularis agens:

*Pars ego magna fui, quorum priuatus & ipse
Cunctis quippe bonis proprijs, patriæq. superstes.
Namque profecturi Regis præcepto Athaulphi,
Nostra ex vrbe Gothi fuerant in pace recepti,
Non aliter nobis quam belli iure subactis*

Aspera quæque, omni vrbe, irrogauere, cremata, &c.] hæc Paulinus Consularis
in carmine Eucharistico, cui titulus falso habetur inscriptus nomine S. Paulini Nolani
Episcopi.

DE PAVLINO IVNIORRE.

a Aufon. Parent. 24. PAVLINVS AVSONII PRONEPOS.

b Paulinus in carm. Eucharist. extat tom. 9. Biblioth. sanct.

c Paulin. ibid. † nempe Burdigala

d Aufon. Parent. 13.

PAVLINI PATRIS AETAS.

e Paulinus in carm. Eucharist.

f Paulinus in carm. Eucharist.

PAVLINVS REDIT AD ECCLESIAM EX HAERESI.

At quisnam iste Paulinus fuerit auctor carminis Eucharistici; ex notis quibusdam, quas A ibi de suo genere & aetate reliquit impressas, aliquid saltē possumus opinari. Explosio igitur illorum errore, qui hunc ipsum putarunt esse Pontium Paulinum, postea Nolanum Episcopum, eo quod nomine & patria conuenire videantur, nempe quod Paulini nomine & ipse appellatus, & Burdigalæ educatus, diuq. versatus sit; cum re vera compluribus differentijs discriminentur ab inuicem: nostra hac de re opinatio illa est, vt existimemus, hunc de quo agimus Paulinum, natum esse Paulino illo parente, de quo extat in eius obitu Parentale carmen Aufonij^a: qui fuit maritus filiae sororis eiusdem Aufonij, vt ipse in eo testatur: quippe qui loco generis (vt idem ibi ait) ipsi Aufonio fuerit, vnde & auus Aufonius dictus filiorum eius, inter quos Paulinus, de quo agitur, adnumeratur; cum tamen potius proauus dicendus fuisset, Paulinus vero pronepos nominandus. Consentiant quidem plura, vt istud ipsum dicamus. Nam quod ad genus spectat, hæc de eo Aufonius: B

Stirps Aquitaniæ mater tibi: nam genitori Cossio Vasatum municipale genus.]

Sed audi Paulinum filium in dicto carmine Eucharistico^b:

Exacto laribus patris, testisq. crematis, Obsidio hostilis vicina excepti in Vrbe Vasatis, patria maiorum & ipsa meorum.]

Sed & quod se auum habuisse Consulem dicit, cum trium esset annorum, vbi ait^c:

Tunc & auus primum illic † sit mihi cognitus anni Eiusdem Consul, nostra trieteride prima.]

his ipsum Aufonium Consulem intelligere, temporis quoque certa ratio manifestat. Dum enim subdit post multa, annorum se fuisse aetatis triginta, cum barbari, rupto cum Romanis foedere, sese in Italiam infudere; plane numerando ab anno tertio ante Consulatum Aufonij, quo se natum dicit, vsque ad eius aetatis trigessimum, inuenies hunc esse annum Domini quadringentesimum sextum, vel septimum, quibus vidimus Alaricum Italiam tentare cœpisse. quo pariter anno cum se patre orbatum dicat, relicta adhuc superstite matre; vtique consentiunt quæ de eodem patre Paulino Aufonius habet, dum ait, defunctum esse, cum annum suæ aetatis septuagesimum secundum impleffet, nimirum decem & octo Olympiadas, vt ait his versibus:

Inter concordēs vixisti fidus amicos Duodeuiginti functus Olympiadas.]

ex quibus etiam licet Aufonij Consulis æstimare longæuam aetatem, qui superstes vixit marito filiae sororis, licet aetate pares fuisse superius dicat his versibus: D

Aequæuus Paulinus mihi: natamq. sororis Indeptus thalamo, sit mihi pene gener.]

ex qua cum quatuor liberos idem Aufonius Paulinum suscepisse dicat^d, recensatq. duorum nomina defunctorum, Paulini & Dryadiæ, dicatq. duos matri remansisse superstites; æque hæc conueniunt nostro Paulino: qui se, defuncto patre, relictum ait cum fratre parum liberali homine, quocum fuit paterna hereditas litiganda. Tot igitur in vnum conuenientibus signis, nemo me, puto, vanum coniectorem fuisse redarguet.

Porro huic Paulino, cuius est carmen Eucharisticum, duo incidere parum digna nobilitate sua, quorum alterum excusat, alterum purgavit poenitentia. Etenim conspirationis cum Attalo tyranno suspitione laborauit, quod ab eo, cum imperaret, creatus fuerit Comes Priuatarum largitionum: quod sic ipse excusat^e:

Attalus absentem cassa honorarat honoris Nomine, Priuata Comituum largitionis

Dans mihi, quam sciret nullo subsistere censu.] & paulo post:

Vnde ego non partes infirmi omnino tyranni, Sed Gothicam fateor pacem me esse secutum.]

hoc sic ipse primum excusat. Alterum vero deterius, quod perperam factum diluit per poenitentiam, illud fuit, quod ad improbata fidei dogmata Christianus homo diuerterat. nam de se ait:

Sed tua magna manus, diuina & prouida virtus

Consilio sanctorum cuncta operanda peregit,

Suadentum mihi tum morem seruare vetustum,

Quem semel inuictum maiorum traditione,

Nunc

A

Nunc etiam seruans Ecclesia nostra teneres. Confessusq. igitur Proposita studii constrictus viuere lege, Non digno fortasse pians commissa labore: Sed rectam seruare fidem non inscius ipse, Errorum discendo vias per dogmata praua, Quæ reprobans sociata alijs nunc respuo culpis. Post autem exacta iam trieteride quinta, Ritae recurrente statuto tempore Pascha, Ad tua, Christe Deus, altaria sacra reuersus, Te miserante, tua gaudens sacramenta recepi.] &c.

Sed quibusnam hic hæresis vinculis tamdiu obstrictus permansit? Quod ipse dicat errores illos sociatos fuisse cum alijs culpis: equidem facit vt existimem, hunc Priscillianistarum fuisse turpibus hæresibus implicitum. Etenim testificatione Seueri & aliorum vidimus, in ea prouincia clarissimos viros ac feminas a Priscilliano & eius sectatoribus fuisse seductos: quos merito diuina secuta est ultio, vt per barbaros bonis fuerint spoliati, ac complures ipsorum & vita priuati. Considerasti ne, lector, prouinciarum clades suboriri solitas post emergentes hæreses; & quod vbi Gallia a Priscillianistis & a Vigilantio hæresiar-chis infecta est nefandis hæresibus, mox ipsam deprædandâ traditam esse barbaris? Quid ergo miraris, si nostro tempore Gallias pessumdari videas? Sed reliqua prosequamur.

Erat his temporibus ad expellendos per Constantinum immisos in Gallias barbaros (vt vidimus anno superiori) Constantius dux exercitus Honorij Imperatoris, cuius primordia Deus præclaris victorijs illustrauit: felix plane, felicioribusq. progressionibus exaltandus, si tantâ molem solidis pietatis fundamentis consolidasset. Sed dum aduersus sanctos Episcopos aggressus est inire certamen, expertus est pariter Deum ad postremum suis conatibus aduersarium. Sed quid hoc eodem anno in sanctissimū Episcopum egerit, audiamus Prosperum rem gestam paucis narrantem: Eodem tempore (inquit) nempe sub his Consulibus, Heros vir sanctus & beati Martini discipulus, cum Arelateni oppido Episcopus præsideret, a populo ipsius ciuitatis insons & nullis insimulationibus obnoxius pulsus est, inq. eius locum Patroclus ordinatur amicus & familiaris Constantis * Magistrum militum, cuius per ipsum gratia quærebatur. Ea q. res inter Episcopos regionis illius magnarum discordiarum causa fuit.] hæc S. Prosper. Quomodo autem in his diu laborandum fuit Romanis Pontificibus Bonifacio atque Leoni, suo loco dicturi sumus. Iam vero res Orientalis Ecclesiæ inuisamus.

D

Hoc eodem anno ipsdem Conf. Theophilus Alexandrinus Episcopus ex hac vita migravit, cum sedisset annos vigintiseptem. De eius ex hac vita transitu mira hæc ex Isidoro diacono Ioannes Damascenus recenset^a: Theophilus ob illud peccatum (quod scilicet numquam Ioannis Chrysoptomi nomen passus esset in ecclesia recitari) non poterat animâ agere, donec allata ei fuit imago Chrysoptomi: quam ille cum adorasset, spiritum emisit.] Sic quidem Deus magna suæ dispensatione misericordiæ operatus est, vt tantus vir de Catholica Ecclesia (vt vidimus) ob expulsionem Origenistarum & alia benemeritus, non decederet ex hac vita absque eius delicti poenitentia, cuius causa (vt vidimus) indignationem quoque Romani Pontificis incurrisset. Sed & apud Vitas Patrum hæc de eodem^b: Sanctæ memoriæ Theophilus Archiepiscopus, cum moriturus esset, dixit: Beatus es Abba Arseni, quia semper hanc horam ante oculos habuisti.] Reliquit sui ingenij monumenta post se Theophilus, quæ Gennadius numerat, vbi ait^c: Scripsit aduersum Origenem vnum & grande volumen, in quo omnia pene eius dicta & ipsum pariter damnat; similiter docens, non a se eum primum, sed ab antiquis Patribus & maxime Heracla fuisse & a presbyterio eiectum, & de ecclesia pulsum, & de ciuitate fugatum. Sed & Anthropomorphitas hæreticos, qui dicunt Deum humana figura & membris constare, disputatione longissima confutans, & diuinarū Scripturarum testimonijs arguens, & conuincens eos, ostendit Deum incorruptibilem & incorporeum iuxta Patrum fidem credendum.] & post alia: Paschalem etiâ recursum, quem Magna apud Nicæam Synodus post nonaginta & quinque annos agi in tempore & die & Luna, secundum suum statum inuenerat, additis quibusdam ipsius festiuitatis rationibus & expositionibus, Theodosio obtulit. Legi & tres de Fide libros sub nomine eius titulos: sed quia lingua incōsonans est, nō valde credidi.] hæc Gennadius.

E

HEROS ARELATENSIS EPISCOPVS PELLITVR.

HEROS ARELATENSIS EPISCOPVS PELLITVR.

* Constantij

THEOPHILUS EPISCOPI ALEXANDRINI OBITU. a Damascen. de Imagin. lib. 3. circa fin.

b Vitis. sanctorum Patrum. de compunct.

c Gemad. de Vir. illustr. c. 10. THEOPHILUS SCRIPTA.

His

THEOPHILI
LIBER DE SA
CRIS SVPEL-
LECTILIBVS.

a Extat in Hæ-
refologia.

b Meminit Tri-
them. de Vir. il-
lustr.

c Extat in Biblio-
thec. sanct. tom. 1.
d Synes. epist. 9.

PASCHALES
THEOPHILI.

RYT

RYT

e Leo epist. 64.

f Leo epist. 52.

CYRILLVS E-
LECTVS EPI-
SCOPVS ALE-
XANDRIÆ.
g Sacr. lib. 7, c. 7.

h Socrat. ibid.

His addimus, scripsisse Theophilum de Sacris mysterijs, vel de Sacris supellecilibus Ec-
clesiæ Dei: quem quidem librum Ecclesiæ vtilissimum fuisse, intelligere potes ex frag-
mento epistolæ S. Hieronymi ad ipsum Theophilum datæ, cum cõmentarium illum Latini-
tate ab ipso rogatus donauit: quod in Collectione veteri diuerforum auctorum legitur ver-
bis istis^a: In opere tuo vtilitatem spectauimus Ecclesiarum, eruditi testimonijs Scriptura-
rum, qua debeant veneratione sancta suscipere, & altaris ministerio deseruire; sacrosq.
calices & sancta velamina, & cetera quæ ad cultum Dominicæ pertinent passionis, non
quasi inanima & sensu carentia, sanctimoniam non habere; sed ex consortio corporis &
sanguinis Domini, eadem qua corpus eius & sanguis, maiestate veneranda. Suscipe igitur
librum tuum, immo meum, & vt verius dicam, nostrum: cumq. mihi faueris, tuus fau-
tor eris. Tibi enim meum sudauit ingenium, & facundiam Græcam Latinæ linguæ no-
lui paupertate pensare. Neque vero, vt disertis interpretes faciunt, verbum verbo reddidi;
nec adnumeravi pecuniam, quam mihi per partes dederas; sed pariter attendi, vt nihil de-
sit ex sensibus, cum aliquid desit ex verbis. Epistolam autem tuam idcirco in Latinum ver-
ti, & huic volumini præposui; vt omnes qui legerint, sciant, me non temeritate ac ia-
ctantia, sed præceptis beatitudinis tuæ suscepisse onus ultra vires meas. Quod an conse-
cutus sim, tuo iudicio derelinquo: certe si imbecillitatem reprehenderis, voluntati ve-
niam commodabis. Vale.] hæc tibi sint, lector, pro libro Theophili, qui excidit vna
cum integra Hieronymi epistola; qua maiori ex parte temporis edacitate corrola, vix pau-
ca hæc ab eius faucibus eruta, posteritati facta testata relinquimus.

Scripsisse fertur librum de Hæresibus in Epiphanium^b, extant etiam complures eiusdem
Ecclesiastici canones^c, tres præterea Paschales epistolæ, a S. Hieronymo Latinitati reddi-
tæ: cum alioqui per singulos annos singulas dare soleret, vt ex breui hac ad eum Synesij
epistola possumus intelligere, quæ sic se habet^d:

Vtinam profunda & plena senectæ te expectet, sanctissime & sapientissime Theophile:
nam & in alijs vitæ commodus fueris, si serueris; & maximum additamentum contingit
Scholæ Christi ex Panegyricorum librorum numero, qui in annos tecum augetur. Sic
fane quæ hoc anno dimissa est oratio, & iocunde affecit ciuitates, & profuit partim ma-
gnitudine sententiarum, partim gratia verborum.] hæc Synesij epistola, qua Pane-
gyricas orationes non dubium est vocare Paschales illos tractatus, quorum tres tantum
habemus a S. Hieronymo in Latinum versos, illos scilicet aduersus Origenem editos. Sed
& in his obserua S. Hieronymi prudentiam, abstinnisse ipsum a singulorum post editorum
tractatum, quam cõperat, versione, postquam Theophilus Romano Pontifici de resti-
tuendo in Diptycha Ioannis Chrysostomi nomine obniti cõcepit.

Ad postremum autem hæc de eodem Theophilo minime prætermittenda sunt: quod
licet ei ob Ioannis Chrysostomi causam a Romano Pontifice (vt vidimus) fuerit commu-
nio denegata; tamen quod constiterit in obitu emendasse, quod viuens pertinax deliquisset;
commemoratione rerum ab eo bene gestarum aduersus Origenistas, recepta est post
obitum eius memoria in Ecclesia Catholica cum honore. etenim S. Leo Papa in epistola
ad Marcianum Imperatorem ita de eo^e: Sanctæ memoriæ Theophilus Alexandrinæ Ec-
clesiæ vrbis Episcopus, &c.] Idemq. in epistola ad Episcopos Galliarum hæc de Eccle-
sia Alexandrina: Postea (inquit) recentioribus a nostra ætate temporibus, Athanasium,
Theophilum, & proxime Cyrillum probatissimos Præfules habuit.] Sed & Paulus Emese-
nus Episcopus, sequester pacis inter Ioannem Antiochenum & Cyrillum Alexandrinum
Episcopos tempore Nestorij hæresis, hæc inter alia pro concione ad populum Alexandri-
num: Est (inquit) patris vestri hæc doctrina: est vobis hic thesaurus auitus, beati Atha-
nasij dogmata, magni Theophili doctrina, columnarum videlicet rectæ doctrinæ.] ista il-
le: vt plane videas Theophili nomen post obitum magna æstimatione retentum. Sed de
Theophilo hæc.

Post triduum autem ab ipsius Theophili obitu subrogatus est in locum eius Cyrillus
ipsius fratris filius, non sine controuersia, cum alij peterent Timotheum archidiaconum,
cui fauebat studebatq. Abundantius Præfectus militum. hæc ex Socrate^g. Simulac autē
Cyrillus Alexandrinus Episcopus creatus est, ad eam Ecclesiam ab omnibus hæresibus ex-
purgandam adiecit animum; atque qui hæc Alexandriæ tolerati fuerant, Nouatianos
ab ipsorum ecclesijs expulit. Meminit horum omnium subinfense Socrates & ipse quidem
secta Nouatianus, cum ait^h: Post mortem Theophili Cyrillus in sede Episcopali collo-
catus

A catus, Episcopatu potitus est, maioremq. principatum, quàm vquam Theophilus ha-
buisset, pariter sibi assumpsit. Etenim ex illo tempore Episcopus Alexandrinus, præter fa-
cri cleri dominatum, rerum præterea sæcularium principatum acquisiuit. Quapropter
Cyrillus statim cum Nouatianorum ecclesias, quæ erant Alexandriæ, oculiffet, non mo-
do omnem sacrum thesaurum, qui in illis fuit, penitus abstulit, verum etiam Theopem-
prum illorum Episcopum omnibus suis fortunis priuauit.] hæc Socrates, sed ob eius sectæ
patrocinium fide suspectus.

Cum autem, viuente Theophilo, cuius quodammodo vinculis tenebatur obstrictus
Atticus Episcopus Constantinopolitanus, ne in tabulas Ecclesiasticas nomen Chrysosto-
mi restitueret, ob id seclusus a communicatione Romani Pontificis (vt dictum est superius)
permaneret, sicut & ipse Theophilus vsque dum vixit: eo ex hac vita sublato, idem Atti-
cus faciliorem se præbuit, admonitus nouo Theophili casu, & periculo concitati in ipsum
populi: qui insuper ad eadem quoque vota Cyrillum nuper creatum Episcopum Alexan-
drinum, quantumlibet renitentem, pertraxit tamen; factumq. est, vt ab vtroque Chryso-
stomi nomen sacris Diptychis, totius Orientis & Occidentis consensu, magna gloria redde-
retur, sed & ipsæ pariter totius Orbis Ecclesiæ mutuo inter se pacis fœdere iungeretur: li-
cet obtorto (vt dicitur) collo ad id Atticus perductus fuerit, obtemperans Imperatori id
cupienti, & populo expetenti. At præstat audire, quibus progressibus res tam longo tem-
poris spatio pertractata, optimum ex sententia finem fuerit consecuta. Quomodo autem
hæc se habuerint, referant nobis atque omni fide significant litteræ Attici atque Cyrilli
hac de causa vltro citroq. datæ, quas hic tibi integras describemus: habent enim horum
temporum rerum gestarum historiam, multaq. alia notatu digna. Sed primum quam ad
Cyrillum Atticus epistolam dedit, sic se habet^a:

Atticus Cyrillo felicitatem. Incidimus eo quo non putaueramus, & acquiescimus
necessitate in eo quod minus ex nostra sententia processit, vtilitatem iustitiæ præponentes.
Etenim cognitionibus nostris ad populi concordiam inclinati, canonibus quidem Patrum
detrimentum nullum afferimus, exactæ autē verborum obseruationi vniuersi Orbis pacem
præferimus. Non ignoro equidem & beatum Paulinum, cum Ecclesiasticas ederet consti-
tutiones, sapienter occasionibus prouida dispensatione vsu esse. Scio etiam, qui in sancto-
rum numero censetur, patrem tuum Apostolicum Theophilum, in confusione & turba a
Græcæ superstitionis studiosis excitata, exactâ ad breue tempus obseruationem paci post-
habuisse. Maximæ enim quæque vrbes pelago fluctibus exagitato persimiles, ex senten-
tia ciuium non tam summa legum & constitutionum obseruatione, quàm expeditissimis
consilijs atque iudicijs ad pacem & concordiam facientibus, regi atque administrari solent.
Qua vero de causa litteras hæc scribam, accipe. Nouit sanctitas tua, ac potius illis ipsis
oculis, quibus, qui in sanctis est, pater noster Theophilus conspexit, qualis & quam ingens
turba magnam hanc inuaserit urbem; atque in ea vt sanctior fides & pietas. (ne funditus
erueretur) periclitata sit: adeo etiã, vt populus maiore ex parte per factionem scissus, extra
muros conuentus egerit: & plerique sacerdotes & collegæ nostri Episcopi a mutua com-
munionem desciscentes, bonam plantationem Domini Iesu Christi, parum abest, quin euul-
serint, pacis commoditate scilicet aliquantulum distracta. Sed enim multo sane labore,
multo sudore, & periculis multis desperationis plenis, plurima & maxima quæque com-
munium Patrum nostrorum atque etiam pietatis tuæ precibus & conspiratione sopita sunt
mala; & turba quidem illa conqueuit, concordia vero & serena tranquillitas in Orbis
vniuersi Ecclesijs obtinet.

Cum vero nonnulli nomen tantum beati Ioannis in mysticis tabulis inscribi vellent:
beatus Episcopus Alexander, Antiochenum istum dico, Constantinopolim venit, & mul-
ta ore confidenti verba fecit, vehementerq. excitare populum voluit, vt vel nobis inuitis,
necessario eius quem diximus, nomen ita inscriberetur. Quam rem accurate profus pie-
tati tuæ ministri Dei, religiosissimi diaconi, Petrus & Aedesius exposuerunt. Præterijt lon-
gum tempus; & nos necessitate ea, quæ a populari rerum administratione prouenit, pre-
mi inspiciebamus, neque tamen quicquam schismatis & dissidij reliquias curabamus: cum
ad nos ex Oriente Dei amantissimus Acacius litteras dedit, religiosissimum Antistitem An-
tiochiæ Theodotum a populo, vt nomen Ioannis in Fastos referret, coactum esse; vt ve-
niam rei, quam necessitate ille adductus fecisset, daremus, petens. Et tum bonus ille
qui litteras ad nos pertulit presbyter, causam aduentus sui indicans, rem hanc in vulgus
magnæ

ATTICVS RE-
STITVIT NO-
MEN CHRYS-
OST. IN DI-
PTYCHA.

a Apud Niceph.
lib. 14. c. 26.

EPISTOLA
ATTICI AD
CYRILLVM DE
RESTITVEN-
DO IOANNIS
NOMINE.

THEODOTVS
EPISCOPVS
ANTIOCH.
COACTVS RE-
CITARE NO-
MEN IOAN.

magnæ urbis propalauit, & sententiam datæ ad nos epistolæ populo vulgavit: adeo ut parum abfuerit, quin tumultu plebis vniuersæ repleta vrbs sit. Ibi vero ego ibi demum perturbatus, & de rebus maximis discrimen summum veritus, pijsimum Imperatorem adij; & cum eo de pace & tranquillo rerum statu egi. Atque ille, nihil esse periculi aut incommodi, respondit, si defuncti viri nomen, tranquillitatis, pacis, & populi concordia gratia inscriberetur.

ATTICVS CO
GITVR RE-
STITVERE
NOMEN IO-
ANNIS.

Itaque ego ea re persuasus (quomodo enim necessitate præuentus id non facerem?) ne religionis nostræ res ex multitudinis arbitrio, exemplo vno permisso, penderent, neve urbem ipsam populari administrationi assuefaceremus; nomen id in Album referri iussi. Quare (vt quidem puto) neque in sacros canones commisi, neque iudicio Patrum fraudem feci. Mentio namque eius fit cum defunctis non solum Episcopis, sed & presbyteris, diaconis, & laicis ipsis, mulieribusque, cū quibus omnibus nobis sacerdotij communio, aut earum rerū quæ in sacra mensa mystice percipiuntur, participatio non est. Magna enim est inter defunctos & superstites differentia: ita vt etiā libri propter differentem corū, quorum memoria conseruatur, statum, discreti sint. Nihil enim Dauidi obfuit honorifica Saulis sepultura, neque Apostolis Arii impietatis sectator Eudoxius sub eadem sacrificij sanctiore ara positus, neque Paulinus & Euagrius Ecclesiæ, qui schismatis & dissidij duces in Ecclesia Antiochena fuere, quod post obitum non paucis hinc ab annis propter populi pacem & concordiam mysticis tabulis sunt inscripti.

Quamobrem ipse quoque Aegypti Ecclesijs, Ecclesiarum Orbis totius pacificandarum gratia, vt mortui illius nomen inscribant, præcipe. Ita enim cum Patrū canones non transgredi, tum Ecclesiarum simul omnium concordiam plurimi facies. Te vero ea nobis, quæ conuenit, rescripturum esse ad communem consensum & fraternitatem respicientem, persuasum habeo. Fraternitatem quæ tecum est, omnem ego, quiq. mecum sunt, saluere iubeo.] hæcenus Attici ad Cyrillum epistola: qua quidē vides ipsum eruere adhuc amaritudinem, nondum purgato pectore concepto semel odio in Ioannem; inuitumq. ac renitentem adactum, vt quem fuerat acriter persecutus, eius nomen in tabulas referri iuberet. Quod vero in Romanam Ecclesiam, a cuius iamdiu communione reiectus fuerat, esset perinensus; Paulinum & Euagrium defunctos Episcopos, qui illi communicarant, schismaticos nominat. Quæ autem inter hæc idem Atticus scripserit ad Petrum & Aedesium diaconos, accipe^a:

a. Apud Niceph.
lib. 14. c. 26.

ALIA ATTICI
EPISTOLA
DE IIS-
DEM.

Ad Dei amantissimum Cyrillum Episcopum fratrem nostrum, vt decuit, per epistolam scripsimus ea quæ nomine Ioannis in Ecclesiasticas tabulas relato acta sunt. Nihil vero minus & ad pietatem vestram scribimus, quæ melius quàm alij res nostras nouit: ad pacem videlicet & ad tranquillitatē eas euasisse de sententia pijsimum Principum, & omnium deinde Orientalium Episcoporum, ipsorumq. adeo Occidentalium quoque de Ioanne saceris tabulis non vt Episcopo, sed qui aliquando Episcopus fuerit, inserto, vt memoria eius propter communem vniuersi Orbis pacem coleretur. Scribimus autem, ne concordia (vt ita dicam) vbique obtinente, solis nobis ei non adstipulantibus, simul & pijsimis Principibus aduersari videamur, & summe necessarijs rebus nostris, ventis aliquibus aduersis obortis, & Ecclesiæ Christi noceamus. De his hæcenus.] Quid vero Cyrillus rem auersatus ad Atticum rescripserit, litteræ ipsius declarant, quæ sic se habent^b:

b. Apud Niceph.
lib. 14. c. 27.

CYRILLI EPI-
STOLA DE
NON RESTI-
TUENDO IO-
ANNIS NO-
MINE.

Lectis, quæ a pietate tua ad me missæ sunt, litteris: Ioannis nomen sanctis inscriptū esse tabulis, intellexi. Vbi vero eos qui inde ad nos venere, interrogavi; non in laicorum, sed Episcoporum catalogo adscriptum esse audiui. Porro dispicienti mihi, atque animo repetenti, an qui hoc fecere, Nicænorum Patrum decretum sequantur, & aliquantulum mentis luminibus in magnam illam Synodum intendenti, vniuersum sanctorum illorum Patrum collegium quibusdam veluti oculis renuerē, & viribus omnibus, quo minus ad rem eam comprobendam occurrā, obistere videtur. Quomodo namque inter sacerdotes Dei censebitur, illorumve feret sortem, cui sacerdotalis dignitas abrogata est? Quomodo vero in catalogo sacrorum ministrorum erit, qui Ecclesiasticis mœnijs eiectus est? Aut enim professione nostra indignum est, vt sacerdotij nomen nihil esse, & rem ipsam communem omnibus esse, quæ tamen eis solis qui ad eam vocati sunt, asseruata est, dicamus: aut si magnum quiddam est, quod sacerdotalem functionem a populi multitudine dirimit; non miscenda quæ misceri non possunt; sed eorum quæ diximus, quoduis in ordine suo conseruandum, & honore debito cohonestandum nobis erit. Quomodo igitur aut inter Episco-

A Episcopus laicus, aut inter germanos & legitimos, qui talis non est, consistet? Honora, te hortor, eos qui magnarum & splendorum recteq. astrarum rerum tulere testimonium, ne contumelia sanctum Patrum chorū afficias.

Confidera eos qui superstites adhuc in vita manēt, quomodo rem hanc acceperint. An non illi dolore se omni repletos esse, recte dicant, si in eundem cum eis ordinem is cui dignitas adempta est, referatur? Verum id pietati quoque tuæ persuasum esse puto. Quamobrem & illis & nobis mæroris abole causam, tolle omnem tristitiæ occasionem. Nam facile & expedite ea quæ præter opinionem accidunt, disponere & administrare, boni & sapientis esse dixerim: sed tum demum, cum nihil detrimenti afferant. Non enim, quamuis gregem Christi propagare, frequentioremq. efficere studeamus, examina hæresum, si errorem suum non repudiant, recipimus: & proinde non omnino prompta quadam dispensatione facilem cum eis amplecti pacem debemus, aduersus quos pugnare præstet. Dispensationis sane laudatæ opus fuerit, si quandoque ita a debita ratione deflectere videamur, vt in rebus vtilibus & commodis detrimentum euitemus. Sic & beatus Paulus omnibus factus est omnia, non vt exiguum quicquam lucrifaceret, partem autem quampiam damno afficeret, sed vt omnes lucraretur. Videamus ergo eiusmodi rerum inuestigationi insistentes, an non plus huic causæ insit mali, quam illa videatur habere boni. Tot iam præterierit anni, ex quo pietas tua thronum suum tenuit; neque quisquam est, qui conuentus in ecclesia tuos vitet: Quin etiam si ab initio nonnulli dissidendi amore se ipsos ab illis segregarunt: tamen & illi per vim & gratiam Christi reuocati sunt. Ex magistratibus vero quis non pietatis tuæ dictis audiens est? quis ob hanc ipsam causam est, qui extra Ecclesiam maneat? nemo mehercule est: non enim hoc dat Deus.

C Itaque quemnā ad salutem reuocans, aut ad legitimos in Ecclesia conuentus reducens, quin omnem potius Ecclesiæ mœnibus eiiciens, Aegyptum, regionem etiam Augustalem, & Arcadiam, & Thebaidem, & Libyam, & Pentapolim, & tot Ecclesias dolore afficis? non vt quemquam lucrifacias: omnes namque lucrificet gratia Saluatoris. Remitto te hac in re ad ipsam pietatis tuæ doctrinam. Ne contra te ipsum celebres & illustres eos, qui aduersandi studio in partes discessere, neque vmquam iustum de scriptis iudicium accipiunt. An ita connuere & cessare nos pietas tua suspicatur, vt non diligenter de præclara fama tua, & quomodo Saluatoris grege regantur, atque manu ducantur, inquiramus? Vna namque hæc, etiam si locorum intercapedine disuncti sint, Episcoporum est cura. Sed enim ne in hoc prolixior esse, & pietati tuæ contraria sentire videar: esto vt pauci admodum adhuc sint seditiosi, qui se pro illius malignitate periculo exponunt: apud nos autem tot sunt Ecclesiæ, quæ de Ioanne decreta obtinere debere contendunt. Quibus igitur suffragari æquum est? Quinam vt latentur, Deo placitum est? illi ne qui Ioanni patrocinantur, cum tanta designauerit, an qui pœnam homini irrogarunt ei, qui cum alios dolore afficeret, pro nihilo duxit?

Quod si concordiam Ecclesiarum conseruare, minime contemnendum videtur: solue id, rogo, quod eam scindit: mitte gladium in vaginam suam: iube ex Episcoporum nomenclatura Ioannis nomen eximi. Nam si parui id facimus, & dicimus, Non affert dolorem Apostolorum choro Iudas proditor in eodem cum illis ordine census: Iudæ autem nomine in eorum numerum relato, quo deinde loco Matthias nobis ponetur? Cum igitur nemo, Matthia eiecto, Apostolorum choro Iudam adscripserit: maneat & seruetur, hortor, post celebris memoriæ Nectarium, secundus laudatissimi Arfacij gradus; ne quid per vim perperam & illegitime inductum, memoriam beati viri explodat. Sed pauci fortasse hoc ægre ferunt (permittite autem mihi, vt libere quæ volo, dicam) omnes equidem saluos fieri optem. Si quis vero imperitia sua ab Ecclesia secedit, & illius constitutionibus refragatur; quæ eiusmodi hominis est iactura? An non ipse quoque Saluator nos id ipsum docens, & formam in omnibus proponens, conducibilia quidem ad eos qui eum acceperunt locutus est, inobedientes autem & renuentes discedere permisit? Atque tantum abest vt aliquam talium hominum rationem habuerit, vt etiam ad ipsos dixerit discipulos: An & vos vultis abire?

Obsequentibus sane multam nos impendere curam, æquum est. Aduersarius autem & inobediens malevolentiam ipse suam accuset, medicinā odio habens. Audiet vero ille iustum Iudicem dicentem: Quandoquidem locutus sum, & non obediistis mihi; & extendi sermones, & animū non aduertistis: & quæ sequuntur. Nos quidē, qui docemus quibusnam

rebus quis laudē sibi apud Deum paret, studiose admodū id facere atque instituire decet, A atque cum Paulo resistentibus dicere: Obsecramus per Christum, reconciliamini Deo. Inobedientes vero potestati Dei condemnare, illud vsūrpantes: Curauimus Babylonem, & non est sanata: relinquamus eam, quoniam peruenit in cælum iudicium eius. Consequens igitur non est, propter aduersos quorundam sermones (si quidē prorsus aliqui sunt) funditus Ecclesiasticas sanctiones conuelli, vt laicus sacerdotali dignitate enitentibus adnumeretur, & honorem eundem consequatur. Neque enim communem Orbis vniuersi pacem, sed concisionem potius quidam vocent. Ego quidem tum demum obtinere debere & nomen & rem ipsam pacis censeo, cum sanctorum sententijs non aduersemur, neque illorum decretis repugnemus. Quod si enim beatus Alexander, confidentis prorsus oris vir, iuxta pietatis tuæ verba aliquos ex religiosissimis fratribus & collegis nostris Orientalibus Episcopis inani dictorum fūco decepit, & ad huius rei comprobationem raptos B pertraxit: non propterea morbus hic prorsus obtinere, & animos omnium depascere; sed potius veluti quædam lippitudo Ecclesiæ oculum infestans, a vobis repurgari debet: vt illa rursus directe ad Patrū decreta respiciens, merito a Christo audiat: Oculi tui colūbarum.

Accepi & ego a Dei amantissimo, qui ad extremam feliciter peruenit senectutem, Aca- cio litteras: in quibus religiosissimum Antiochiæ Antistitem vi coactum a quibusdam esse, vt Ioannis memoriam celebraret, asseuerat: atque illud aperte commemorat, valde cum virum ea in re dolore affectum fuisse, viamq. qua tam præfracta audacia liberaretur, quæsiuisse; & litteras hac de causa a nobis & pietate tua, ne simul cum quibusdam in eundem errorem duceretur, neve huiuscemodi consilia agitantes cederet, impetrare voluisse. At nos, qui ad curam & medicinam faciendam vocati sumus (da enim hoc mihi vt pro animi mei dolore libere dicere possim) ne accessio vulnerum fiamus; sed potius opi- C nionem eam, qua temeritatem aliorum secuti esse videri possimus, fugiamus.

Demiror vero hoc quoque, si Alexander quem diximus, ad dicendum promptus & copiosus, & qui non paruo tempore istic vobiscum versatus sit, aliquos ad hanc rem sua- sione sua adducere non potuisse visus est, quam tabellarius vnus efficere tantum (sicuti rumoribus fertur) potuit, vt populum commoueret, causamq. tempore longiore sopitam denuo excitaret; quod omnino est incredibile. Verum sit hoc quoque, & ita factū esse credatur: Sed noui pietatem tuam, præclaram in eloquentia esse: docebit ea prorsus quæ opus est homines ad tumultum excitatos: vberem habes sacrarum doctrinarum gratiam: persuadebis, scio, pijsimīs etiā Principibus, vt more suo in canonum decretis acquiescant. Quod enim veræ pietatis studiosi & Christi amantes sunt, constitutionibus suis Ecclesias administrari permittent; paternæq. virtutis amulatores, maiorum exempla imitabuntur. D Ne igitur Iechonias reiectus, cum Dauide & Samuele Prophetis censeatur: neque si quibusdam inique placitum est, vt Eudoxij reliquias in eo quo scripsistis reponerent loco, propterea nos quoque profanum, vt sacrum, in Album referamus. Oportuit namque a nobis res illius corrigi, non illum nobis præscribere, & quæ post eum acta sunt constituere.

Atque hæc dicimus, non quod iacenti & mortuo illi insultemus; non enim hoc deus: neque quod alienis (sicuti scriptum est) lætemur malis; non enim Christianorum hoc est consilium & institutum: sed qui id quod homini condolemus, ad vtilitatem Ecclesiæ conferimus, canonibus illius nihil præstabilius esse ducentes. Si namque illos fartos tectos conseruare, atque exauctoratum inter Episcopos censere liceret: recte profecto, qui id quo minus fieret, impedirent, feri atque immites dicerentur. Quandoquidem vero altero obtinente, alterum consistere non posse, necesse sit: sanctiones Ecclesiæ vincant, & ex sacro catalogo, qui sacrorum minister non est, moueatur: hoc enim Ecclesias ad pacem seruandam coniungit; hoc animorum consensum omnem perficit. Itaque illud nobis dato, vt pure nos conuentus agere & communicare cum pietate tua possimus: atque tu vnus, eiusq. defuncti amorem post eorum qui adhuc viuunt, dilectionem, ac potius post Ecclesiæ sanctiones habeas.] hucusque Cyrilli ad Atticum epistola.

Consideres hic velim, lector, quam infensissimo animo Cyrillus in Ioannem Chryso- stomum fuerit, qui nec defuncto pepercerit, & acre bellum iam ornaret aduersus eos qui pro restitutione ipsius nominis laborarent; in quos hæc epistola inuectus est: sed cum hoc animo compositus esset, haud tamen præ reuerentia ausus est aperte quicquam loqui aduersus Innocentium Romanum Pontificem, quem superius suo loco diximus de restituendo Ioannis nomine fuisse præcipuum architectum, auctorem, & in renitentes vl- torem

VI 271
IM 714
37703

CYRILLVS
REVERITVS
ROMANVM
PONTIFI-
CEM.

atorem; ob quam causam sedis Apostolicæ communionis Theophilum eius prædecesso- rem expertem fecerat. Sed non permisit Deus, cum qui recti quadam specie deceptus fuit, in eodem diutius errore versari; quin eum cælitus per visum admonuit. Quomodo id acciderit; recitatis his litteris nuper redditus, subdit ista Nicephorus a:

Hæc quidem Cyrillus de sacro Chrysofomo & scripsit & sensit, præsumptæ opinioni inferuiens, quam dudum patruum suum Theophilum secutus conceperat. Quoniam vero diffidium hoc quidem ex zelo, quamuis non secundum scientiam, non autem ex inuidia, neque diabolica contentione manauit: non oportere virum & doctrina & virtute præstantem, hac vna in re claudicare, quo minus ad summam perfectionem perueniret, Deo visum est. Homines enim illi erant, & humanis affectionibus obnoxij. Quapropter aliquanto post Cyrillus cū magno illo viro etiam post eius mortem in gratiam redijt, erroreque suum correxit, eum tum multis alijs concitantibus, tum maxime Isidoro Pelusiota, nunc reprehensione, nunc admonitione eum cohortante.] extant ipsius Isidori ad Cyrillū eo argumento conscriptæ litteræ, scitæ quidem & periucundæ, quæ sic se habent b:

Terrent me diuinarum Scripturarum exempla: & tamen quæ necessaria sunt, compellor dicere, & scribere. Siue enim pater sum, vt ipse dicis; Heli c condemnationem metuo, quia peccantes filios non coercuit. Siue filius tuus sum, sicut magis scio: pœnam Ionathæ d formido, qui patrem non prohibuit ventri loquam requirentem; & prior illo qui peccauerat, quia non prohibuit quod potuerat, in bello defunctus est. Vt ergo & ego non iudicer, ipseque non iudicaris a Deo: depone contentiones ob iniuriæ propriæ vltionē, quam tibi a mortuo deberi putas; ne viuentē Ecclesiam dissipēs, vt æternam dissensionē ei sub pietatis prætextu concinnes.] recitat eandem Nicephorus e, estq. inter alias Isidori f epistolas nuper cufas.

Quomodo autem per visum idem Cyrillus ad meliorem frugem fuerit restitutus, hæc ab eodem accipe s: Non solum enim litteris Isidori, sed & diuina etiam & secretiore quadam reuelatione accedente, correxit. Videre namque (inquit) visus est, se ipsum sacris ædibus expulsum a Ioanne, comitatu, & diuino quod circa eum erat satellitio maxime freto, & Matrem Domini pro ipso deprecantem; atque cum multa etiam alia, tum illud præcipue, quod pro ipsius gloria plurimum ille decertarit, sicuti diceretur, referentem, vt in sacra templa reciperetur, orare. Hanc visionem cum S. Cyrillus cogitabundus animo secum volueret, se ipsum, quod in sanctum virum inuestus esset, damnauit: & deinde ipse quoque, re cognita, Ecclesiæ Chrysofomi addictus, virum eum admiratus est; valdeq. ipsum, quod contra illum imprudens prorsus irritatus fuerit, pœnituit. Proinde diuersum omnino a priore consilio faciens, Synodum prouincialem coegit, & Ioannis nomen simul & ipse & reliqui magnarum sedium Antistites in sacro Albo proposuerunt.] hæc de reddito per Cyrillum Ioannis nomine in Diptycha ex Niceta Nicephorus.

Haud dubium diuina eum oportuit visione admonitum, qui adeo se ea in re hætenus refractarium exhibuerat. Subdit vero ex eodē auctore ista Nicephorus: Illi vero minus vere dicere videntur, qui Cyrillum libros alios magni Patris aboleuisse perhibent. Nam si qua scripta eius abolenda erant; hæc quæ adhuc extant, quod consilium institutumq. eius in eis maxime expressum est, abolita oportuisset: nisi Deus vtilitatis hominum curam gerens ea cōseruasset.] sed potuit fortasse Cyrillus, quæ apud se essent scripta Chrysofomi, incendio damnasse; quæ vero penes alios plures plura reperirentur exemplaria, haud valuit. Subdit Nicephorus: Hoc cum in arcana Nicetæ philosophi (qui & David dictus est) historia & apud alios item inuenerim, operi huic meo inferendum esse quoque duxi: ne cui ambigere in mentem veniat, quomodo tanta luminaria inimicitias mutuas exercentia, ambo ad summam sanctitatem peruenirent, & Ecclesiæ columnæ existerint, inimicitijs huiusmodi nullū illorum gloriæ detrimentū afferentibus.] hætenus auctor. Hæc quidem hoc anno ipsius Cyrilli sedis exordio cœpta, in sequentem quoque annum esse propagata videntur.

E Vi sequitur annus Christi decimustertius supra quadringentesimum, vnus tantum Lucij Consulatu in Fastis reperitur adscriptus, necnon in rescriptis Imperatorum: Quod quidem accidisse scias, non quod præter consuetum morem vnus dumtaxat Consul

HERACLIIANVS CONSVLTVS ET TYRANNIS.

Niceph. lib. 14. c. 28.

In Append. ad Liberat. diacon. ISIDORVS AD CYRILLVM. c. 1. Reg. 2. d. 1. Reg. 28.

Niceph. lib. 14. c. 53. f. Isidor. lib. 1. epist. 370. g. Niceph. lib. 14. c. 28.

VISIO CYRILLO DIVINITVS OSTENSA.

CYRILLVS CONCILIATVS CHRYSOSTOMO.

VI 271
IM 714
37703

HERACLIIANVS
CONSVLTVS
ET TYRANNIS.

creatus fuerit; sed quod eius collega, qui fuit Heraclianus Comes in Africa, tyrannus euasit: cuius rei gratia expunctum est ipsius nomen e publicis monumentis; quod vidimus superius aliàs factum, cum abolito eadem ob causam Ruffini nomine, solus sine collega relictus est Theodorus.

De Consulatu enim Heracliani assertores sunt Orosius atque Prosper, suorum temporum ambo scriptores: nam hic in Chronico sic habet: Huius collega (*nempe Lucij*) in Consulatu fuit Heraclianus (*non Herodianus, ut plerique codices legunt*) qui nouarum in Africa rerum reus, & honorem amisit & vitam. Orosius item hæc de ipso habet: Heraclianus interea Africæ Comes missus (*eo magistratu ab Honorio donatus, quod Stilichonem interfecisset*) cum idem Attalus vmbra gestaret Imperij, Africam strenue aduersum Duces* ab eo missos tutatus, Consulatum assecutus est: quo elatus supercilio, Sabinū domesticum suum, virum ingenio callidū, industriaq. solertem, & sapientem nominandum, si animi vires tranquillibus studijs accommodauisset, generum allegit: cum quo quorundam periculorum suspensiones cum patitur, fecit. Atque aliquandiu Africana annona extra ordinem retenta: ipse tandem cum immensa, certe temporibus nostris satis incredibili classe nauium Romam contendit: nam habuisse tunc tria millia septingentas naues dicitur; quem numerum ne apud Xersem quidem præclarum illum Persarum Regem, nec Alexandrum Magnum, vel quemquam alium Regum fuisse, historiæ ferunt. Is simul vt agmine militum ad Urbem pergens, littore egressus est, occursum Comitis Marini territus, & in fugam versus, arrepta nauis, solus Carthaginem redijt, atque ibi continuo militari manu interfectus est. Sabinus gener eius Constantinopolim fugit; vnde post aliquantum temporis retractus, exilioq. damnatus est.] hæc Orosius. porro Heracliani interitum anno sequenti contigisse sub Consulatu Constantij & Constantis, Marcellinus tradit in Chronico.

Extat Honorij Imperatoris aduersus Heraclianum tyrannum huiusmodi rescriptum^b:

Heraclianum hostem publicum iudicantes, digna censuimus auctoritate puniri, vt eius resercentur infausta ceruices. Eius quoque satellites pari intentione persequimur. Sed hanc omnibus priuatis atque militantibus licentiam damus, vt omnes prodendi in medium habeant liberam facultatem. Nec inuidiam metuat, qui ad publicum deduxerit criminofum: cum illud specialiter caueamus, ne vllus aliquem eorum aut subtrahendum iudicet, aut celandum: neve ex eorum facultatibus vel deposita deneget, vel accepta non prodat. Dat. III. Non. Iulij, Rauennæ, post Consulatum Honorij nonum & Theodosij quintum.] ita quidem restituendum pro Consulatu decimo Honorij & Theodosij sexto, qui contigit post sequentem annum. datum enim esse huiusmodi ab Honorio rescriptū hoc anno post fugam Heracliani, satis potest intelligi ex his quæ tum anno superiori, quo rescriptorum Consulatus inuersos diximus, tum etiam ex his quæ ex Orosio & Marcellino nuper hoc anno sunt dicta: sed id certius demonstrat sequens ab eodem Honorio Imperatore datum de abolendo nomine Consulatus Heracliani rescriptum ad Adrianum Præfectum Prætorio:

Heracliani vocabulū nec priuatim nec publice vlla memoria teneat: ideoq. submouēda esse censemus, quæcumque sub eo gesta esse dicuntur. Libertates quoque (quoniā certum est scelere eius solemnitate Consulatus esse pollutā) in melius reuocamus: sciatq. dominorum voluntas, iterandum esse, quod illo auctore aduertit stare non posse. Semel tamen mutata conditionis beneficium implendum esse, præcipimus; & ita repeti manumissionum consuetudines nunc iubemus, vt nullus sub hac occasione incipiat nolle quod voluit. Dat. III. Non. Aug. Rom. post Conf. Honorij IX. & Theodosij V. AA. Conf.]

Sed quid lugubre accidit post cladem Heraclianam? illud dolendum, quod Marinus Dux exercitus trajiciens in Africam, peruelles Imperij persecuturus, Marcellinum illum Tribunum & Notarium, Cognitorem missum & sequestrem conciliationis inter Donatistas atque Catholicos, virum eruditione spectatum & pietate insignem, prodicione Donatistarum, calumniam passum studuisse parti Heraclianæ, occidi iusserit. hoc quidem est quod S. Hieronymus de eo ait: Marcellinus sub inuidia tyrannidis Heraclianæ ab hæreticis innocens cæsus est.] Sed quoniam hi hæretici in Africa, nisi Donatistæ in ipsum infensissimi? Ob id igitur titulo martyrij in Ecclesiasticas tabulas referri meruit, & anniuersaria memoria honestari: de eo enim ita in Romano Martyrologio VIII. Id. Aprilis: Carthaginæ S. Marcellini martyris, qui ob Catholicæ fidei defensionem ab hæreticis occisus est.]

De eo etiam hæc Orosius: Marcellinum Marinus Comes apud Carthaginem (incertum est, zelo stimulatus, an auro corruptus) occidit. Qui continuo reuocatus ex Africa, factusq.

* Oros. lib. 7. c. 42.

* Iudices

APPARATVS
HERACLIANIHERACLIA-
NVS FUGA-
TVS ET OC-
CISVS.b l. 21. de pan.
c. Theod.RESRIPTA
IN HERA-
CLIANVM.c l. 13. de infirm.
his que sub ty-
ran. c. Theod.MARCELLI-
NVS INNO-
CENS OCCI-
DITVR.d Hieron. contra
Pelag. lib. 3.e Oros. lib. 7.
c. 42.

A ctusq. priuatus, vel ad poenam, vel ad poenitentiam conscientia suæ dimissus est.] hæc Orosius. Putauerunt enim Donatistæ, vna cum Marcellino se extinguere & abolere potuisse, quæ eo præsentem confecta essent aduersus ipsos Acta publica. sed Honorius voluit eadem facta recta atque firmiter in perpetuum custodita, cum anno sequenti ad Iulianum in Africa Proconsulem aduersus eos ita rescripsit:

Notione & solitudine Marcellini spectabilis memoria viri contra Donatistas gesta sunt ea, quæ translata in publica monumenta habere volumus perpetim firmitatem. Neque enim morte Cognitoris perire debet publica fides. Dat. III. Kalend. Septembr. Constantio & Costante Conf.] Quantum vero Honorio Imperatori, Christianoq. Senatui displicuerit obitus Marcellini; inde accipere potes, quod Marinus ipse Dux, qui ob ingentem sine sanguine partam victoriam, atque Africam Romano Imperio restitutam, ipsamq. B Rempub. a sæuissimo tyranno liberatam, nobilem fuisset iure consecuturus triumphum; Romam reuersus, non solum eo priuatus est, sed exutus militia, in ordinem redactus, ad poenitentiam pro expiando graui scelere dumtaxat fuit in vita relictus; sed & fuisset vindice legum gladio truncatus capite, nisi indecens visum esset, sanguine fontis, in fontis martyris vlscisci sanguinem. Sed de Marcellino hæc tenus.

Quod rursus ad Heracliani tyrannidem pertinet: ad hanc plane referenda sunt, quæ S. Hieronymus, tacito nomine, de eodē scribit in epistola ad Demetriadem; quam quidem hoc ipso tempore datam esse, inde certum deduces argumentum, quod idem S. Hieronymus in eadem epistola testatur, se ante annos circiter triginta scripsisse epistolam ad Eustochium de Virginitate, quam ab ipso elaboratam fuisse anno Domini trecentesimo octogesimo tertio, superius suo loco demonstratum est. De Heracliani enim enormibus vitijs ex

C S. Hieronymo superius diximus, cū de Probæ, Iulianæ, & Demetriadis in Africam ex Vrbe appulsi egimus. Porro hoc tempore contigit ab eadē Demetriade edi egregium Christianæ pudicitia specimen, cum ipsa virgo oppignerata iam sponso, ex inopinato cum habitu mutans vitæ statum, monastico habitu est professa vitam monasticam. Quam autem admirandi id fuerit exempli, haud intelliges, nisi in memoriam reuoces quæ de horū nobilissimo genere ad calcem tomi quarti superius dicta sunt. Didicit hæc S. Hieronymus a clarissimis feminis Gallicanis, quæ fugientes barbaros anno superiori (vt vidimus) grassantes in Gallias, nauigaturæ in Palæstinam ad loca sancta, vi ventorum in Africam iactata fuerunt. Factum vero egregium a S. Hieronymo ita describitur:

Aiunt sanctæ & nobiles feminæ, quæ eam (*nempe Demetriadem*) viderunt, quæ norunt, quas de littore Galliarum ad habitationem sanctorum locorum, hostium per Africā compulsa sæua tempestas: noctibus & secreto, conscijs tantum virginibus Dei, quæ in matris & auia comitatu erant, numquam eam linteaminum, numquam plumarum vsam mollicie, sed cilicolum in nuda humo habuisse pro stratu, iugibus faciem rigasse lacrymis, Saluatoris mente genibus aduolutam, vt suum reciperet propositum, vt impleret desiderium, vt auia animum matrisq. molliret. Quid ultra differo? Cum iam nuptiarum appropinquaret dies, & futuro matrimonio thalamus pararetur: secreto & absque arbitris, noctemq. habens pro solatio, talibus se fertur armasse cōsilijs: Quid agis Demetrias? cur pudicitiam tanto pauore defendis? libertate opus est & audacia. Quæ sic in pace metuis, quid faceres in martyrio perpetiando? Quæ tuorum vultum ferre non potes, quomodo sustineres tribunalia persecutorum? Si te virorum exempla non prouocant; hortetur, faciatq. securam beata martyr Agnes, quæ & iratam vicit & tyrannum, & titulum castitatis martyrio consecrauit. Nescis, misera, nescis cui virginatatem tuam debeas?

Dudum inter barbaras tremuisti manus: auia matrisq. sinu & pallijs tegebaris: vidisti te captiuam, & pudicitiam tuam non tuæ potestatis: horruisti truces hostiū vultus: raptas virgines Dei gemitu tacito conspexisti. Vrbs tua, quondam Orbis caput, Romani populi sepulchrum est: & tu in Libyco littore exulem virum exul ipsa accipies? quam habitura pronubam? quo ducenda comitatu? stridor Punicæ linguæ procacia tibi Fescennia cantabit. Rumpere moras omnes: Perfecta Dei dilectio foras mittit timorem. Assume scutum fidei, loricam iustitiæ, galeam salutis: procede ad prælium. Habet & pudicitia seruata martyrium suum. Quid metuis auiam? quid formidas parentem? forsitan & ipsæ velint, quod te velle non credunt. His & alijs compluribus inflammata stimulis, omnem corporis cultum, & habitum sæcularem, quasi propositi sui impedimenta proiecit: pretiosa monilia & graues censibus vniones, ardentisq. gemmæ redduntur scrinijs: vili tunica induitur, vi-

a l. 55. de hæ-
ret. c. Theod.
RES GESTAE
SVB MARCEL-
LINO SERVA-
TAE INTE-
GRAB.-ATIA
-HERONIA
-COSA
-MARTYRIS
-VIRGINISEGREGIVM
FACTVM DE-
METRIADIS
VIRGINIS.

b Hier. epist. 8.

CLARISSI-
MAE FEMI-
NAE EX GAL-
LIA EXTOR-
RES OB BAR-
BAROS.c l. Ioan. 4.
d Ephes. 6.DEMETRIAS
VESTES MO-
NASTICAS
INDVIT.

liori tegitur pallio, & insperata auia genibus repente prouoluitur: fletu tantum & planctu, A
quæ esset, ostendit.

Obstupuit sancta & grauis femina, Proba auia, alienum habitum in nepte conspiciens: mater gaudio stabat attonita: vtraque verum non credere, quod verum esse cupiebat. hæsit vox faucibus, & inter ruborem & pallorem, metumq. atque lætitiæ cogitationes variæ nutabant. Succumbendum est huic loco; neque narrare aggrediar, quod dicendo minus faciam. Ad explicandam incredibilis gaudij magnitudinem, & Tulliani fluius siccaretur ingenij, & contortæ Demosthenis vibratæq. sententiæ tardius languidiusq. ferrentur. Quicquid potest cogitare animus, quicquid sermo potest explicare, illo in tempore factum est. Certatim in oscula neptis & filia mater & auia ruunt: vbertim flere præ gaudio, iacentem manu attollere, amplexariq. trepidantem: agnoscere in illius proposito mentem suam, & gratulari, quod nobilem familiam virgo virginitate sua nobiliorem faceret: inuenisse eam quod præstaret generi, quod Romanæ vrbs cineres mitigaret. B

Iesu bone, quid illud in tota domo exultationis fuit? Quasi ex radice fœcunda multæ simul virgines pullularunt: exemplum patronæ & dominæ secuta est clientum turba ac famularum. Per omnes domos feruebat virginitatis professio, quarum cum impar esset in carne conditio, vnum erat præmium castitatis. Parum loquor. Cunctæ per Africam Ecclesiæ quodam exultauere tripudio: non solum ad vrbes, oppida, viculosque, sed ad ipsa quoque magalia celebris fama penetrauit: omnes inter Africam, Italiamq. insulæ hoc rumore repletæ sunt, & inoffenso pede longius gaudia cucurrere. Tunc lugubres vestes Italia mutauit, & semiruta vrbs Romæ mœnia pristinum ex parte recepere fulgorem, propitium sibi existimantes Deum in alumnae conuersione perfecta. Putares extinctam Gothorum manum, & colluuiem perfugarum atque feruorum, Domini desuper intonantis fulmine, concidisse. C] & paulo post: Penetrauit hic rumor Orientis littora, & mediterraneis quoque vrribus Christianæ gloriæ triumphus auditus est. Quæ virginum Christi non huius se societate iactauit? Quæ mater non tuum, Iuliana, beatum clamauit vterum?] hæc & alia Hieronymus, qui & de virginis dote summa Christo sponso collata subdit:

Fertur (inquit) & omnium Christianorum laude celebratur: quicquid fuerat nuptijs præparatum a sancta Christi synoride (Proba scilicet ac Iuliana) virgini traditum; ne sponso fieret iniuria; immo vt dotata pristinis opibus veniret ad sponsum, & quod in rebus mundi perituum erat, domesticorum Dei sustentaret inopiam.] post hæc autem S. Hieronymus de eiusdem generis nobilitate plura, quæ nos alia occasione superius. Quod vero maxime omnium profuturum virgini existimauit, idem S. Hieronymus ea epistola ipsam admonuit, vt Origenianæ hæresis venena vitaret: cur autem hoc, dicemus postea. D
Cum vero exordia repetit delatæ ex Oriente Romam hæresis, dum sub Anastasio Papa per Ruffinum aduectum est Romam Periarchon Origenis, hæc adijcit: Et quia vereor, immo rumore cognoui, in quibusdã adhuc viuere & pullulare venenata plantaria: illud te pio charitatis affectu præmonendam puto, vt S. Innocentij, qui Apostolicæ cathedræ & supradicti viri successor & filius est (nempe Anastasij Papæ) teneas fidem, nec peregrinam (quamuis tibi prudens, callidaq. videaris) doctrinam recipias. Solent enim huiuscemodi per angulos mussitare, & quasi iustitiam Dei quærere: Cur illa anima in illa est nata prouincia? Quid causæ extitit, vt alij de Christianis nascantur parentibus, alij inter feras & fœuissimas nationes, vbi nulla Dei notitia est? &c.] monet vehementer vt caueat Origenistas, eodemq. in Pelagianos nomine commutatos. Sed in his illud considera: Quid est quod scribens ad virginem in Africa agentem, vbi adest S. Augustinus tantoperè ipsius Hieronymi litteris commendatus, vt Innocentij Papæ fidem teneat & sequatur, nec meminit Augustini? nisi quod sciret, illibatam eam in sede Petri certius custodiri; sicq. e fonte ipso puro potius quam ex riuis aquam salutis petendam esse demonstrans: quod ipse exemplo & verbis docuit, cum de fidei veritate Damasum Papam sæpe consuluit. Sed ad Demetriadem. E

Hæc igitur professæ domi S. Demetrias, solemniter palam postea in ecclesia ex præscripto Ecclesiastico more perfecit. de quibus ista idem S. Hieronymus habet: Scio quod ad imprecationem Pontificis flammæum virginale sanctum operuerit caput, & illud Apostolicæ vocis insigne celebratum sit: Volo autem vos omnes virginem castam exhibere Christo. Quando astitit Regina a dextris eius, in vestitu deaurato, circumdata varietate. qua veste polymita & multarum virtutum diuersitate contexta indutus fuit & Ioseph, & Regum quondam utebantur filia. Vnde & ipsa sponsa lætatur, ac dicit (ipsa

videlicet

DEMETRIADIS EXEMPLUM AVCTVS VIRGINVM NYMERVS.

DEMETRIADIS DOS INGENS COLLATA PAVPERIBVS.

a Hieron. eadem epist. 8.

b 2. Cor. 12.

c Psal. 44.

SOLEMNES

RITVS CON-

SECRATIONIS

VIRGINIS.

d Genf. 37.

A videlicet quæ Deo dicatur virgo) Introduxit me Rex in cubiculum suum. Sodaliumq. respondet chorus: Omnis gloria filia Regis intrinsecus.] hæc pauca referat ex antiquis in velandis virginibus Ecclesiæ carimonij S. Hieronymus. a Cant. 1. b Psal. 44.

Sed vnde tanta hæc Demetriadi? Exquirendus quidem est tantæ molis sapientissimus architectus. Fuit hic S. Augustinus, qui de sancta virginitate cum illa sermonem habuit, puto ante annum, cum occasione publicæ cum Donatistis Collationis Carthaginæ se contulisset: ipse enim Augustinus in epistola, quam postea dedit ad Iulianam eius matrem, hæc habet: Ministerij nostri, adiuuante gratia & misericordia Saluatoris, in domo nostra tantus fructus exortus est, vt humanis nuptijs iam paratis, sancta Demetrias spiritualem sponsi illius præferret amplexum, cui specioso præ filijs hominum ad habendam Spiritus vberiore fœcunditatem, nec ad amittendam carnis integritatem virgines nubunt. Nesciremus autem quemadmodum nostra illa tunc exhortatio a fidei & nobili virgine fuisset accepta, nisi nobis profectis, cum post paululum professæ fuisset sanctimoniam virginalem, hoc ingens Dei donum, quod per seruos quidem suos plantat & rigat, sed per se ipsum dat incrementum, nobis operarijs prouenisse, vestrarum litterarum lætissimo nuncio & veraci testimonio disceremus.] hæc Augustinus. Ipsæ namque Proba & Iuliana reddiderunt de his omnibus certiore quam primum S. Augustinum, quem scirent magnopere adgausurum: donumq. ad eundem nuptiale miserunt: quo ipse accepto, gratulatorias has perbreues litteras reddidit: c

Implestis gaudio cor nostrum, tanto iucundius, quanto carius; tanto gratius, quanto citius. Vestra namque stirpis sanctimoniam virginalem, quam, quacumque innotuistis, ac per hoc vbiq. fama celeberrima prædicat, velocissimum volatum eius fidiore atque certiore litterarum nuncio præuenistis; & prius nos fecistis exultare de cognito tam excellenti bono, quam dubitare de audito. Quis verbis explicet? quis digno præconio profequatur, quantum incomparabiliter gloriosius ac fructuosius habeat ex vestro sanguine feminas virgines Christus, quam viros Consules mundus? Nam volumina temporum si magnum atque præclarum est nominis dignitate signare; quanto est maius atque præclarior, cordis, corporis integritate transcendere? Magis itaque gaudeat puella nobilis genere, nobilior sanctitate, quod sit per diuinum consortium præcipuam in cælis consecutura sublimitatem, quam si esset per humanum connubium prolem propagatura sublimem. Generosius quippe elegit Aniciana posteritas tam illustrem familiam beare, nuptias nesciendo, quam multiplicare pariendo, & in carne iam imitari vitam Angelorum, quam ex carne adhuc numerum augere mortalium. Hæc est vberior fœcundiorq. felicitas, non ventre grauescere, sed mente grandescere; non lactescere pectore, sed corde candescere; non visceribus terram, sed cælum orationibus parturire. Dominarum honore dignissima filia, perfruamini in illa quod defuit vobis: perseueret vsque in finem, adhærens coniugio quod non habet finem. Imitentur eam multæ feminae dominam, ignobiles nobilem, fragiliter excelsæ excelsius humilem. Virgines quæ sibi optant Aniciorum claritatem, eligant sanctitatem: illud enim quantalibet cupiditate quando assequuntur? hoc autem si plene cupierint, mox habebunt. Protegat vos incolumes & feliciores dextera Altissimi, dominæ honore dignissima, & præstantissima filia. Pignora sanctitatis vestrae, præcipue ipsam sanctitatem præcipuam debito vestris meritis officio dilectione Domini salutamus. Velationis apophoretum gratissime accepimus.] hæc tenus Augustinus.

Sed & S. Prosper quo celebravit elogio Deo dicatam virginem Demetriadem? accipe: E Valde (inquit) mirabile erat, & inter præcipua diuinæ gratiæ exempla adnumerandum, quod virgo Anicia super omnes ad fastigium beatæ nobilitatis euecta, de cuius fœcunditate auis atque atavis responsura posteritas & familia votis expectabatur & patriæ, conuerso repente animo, desiderio cælestium nuptiarum, declinasti mortale coniugium: & vt omnem profapiam tuam etiam huius virtutis titulo consecrasses, primam stirpis tuæ perpetuam & virginem filio virginis spondidisti.] hæc & alia S. Prosper in epistola quam ad ipsam scripsit Demetriadem Deo sacratam virginem. Vides quot quantisq. sanctorum Patrum præconijs, spiritualium nuptiarum epithalamijs, Demetriadis dicata Deo virginitas fuerit celebrata: vt intelligas quo pretio semper in Ecclesia fuerit sancta virginitas, ex qua sublimis quæque nobilitas decorem accipit & ornamentum.

Sed quid accidit? crocitare importune graculus voluit inter canentes olores, & in tanta cælestium nuptiarum festiua solatia conatus est inter lilia serpens latentem lubricus anguis

a Cant. 1.

b Psal. 44.

c Epist. 143.

d 1. Cor. 3.

e Aug. epist. 179.

AVGVSTINI DE CONSECRATIONE DEMETRIADIS EPIST.

f Apud Ambrosij epist. 84.

S. PROSPER

LAVDES TE-

XVIT DEMETRIADIS.

g Hieron. eadem epist. 8.

h Hieron. eadem epist. 8.

i Hieron. eadem epist. 8.

PELAGIVS
SCRIBIT AD
DEMETRIAD-
EM.

guis irrepere. Pelagius enim etsi per præconem suum Cælestium propositis quæstioni- A
bus (vt vidimus anno superiori) hæresis venena spargeret; ipse tamen sub sanctitatis pal-
lio adhuc latebat occultus: qui congratulaturus nouæ Christi sponsæ, quasi sponsale mu-
nus eidem exhibiturus, epistolam paræneticam, seu dixerimus potius librum (ita enim no-
minat Augustinus) ad ipsam misit, quæ hætenus extat: sed cum apud sanctos Hierony-
mum & Augustinum inter eorum opera edita reperiretur, a simplicioribus eadem vel
Hieronymi, vel Augustini credita est. verum licet eorum non esse, sed hæretici potius ho-
minis scriptio cognita fuerit: sub incerti tamen adhuc auctoris titulo in reiectaneam ap-
pendicem ad eorumdem Patrum opera relata, tamq. quisquilæ & sordes, in angulo ma-
net^a. Ceterum vere Pelagij esse, non solum Pelagij errores in ea positi Pelagianis omni-
bus communes indicant, sed testificatione S. Augustini, immo & ipsius Pelagij, habetur
expressum. Est autem epistolæ seu libri ad Demetriadem (vtrouque nomine eam vocatam B
inuenimus) eiusmodi exordium: Si summo ingenio, pariq. fretus scientia, &c.]

Quod autem proprium est hæreticorum, clandestinis, instar colubri, spiris irrepere; in
eodem quem ad Demetriadem librum scripsit, suum tacuit nomen: sed voluit Deus, vt
per aliam ab eo scriptam epistolam, tum suum, tum & Iulianæ virginis matris nomen ex-
presserit: id enim S. Augustinus in epistola ad ipsam Iulianam scripta docet, dum de eodem
libro agit his verbis^b: In quo (inquit) quamuis nec ipse, nec tuæ reuerentiæ nomen ex-
presserit; tamen a matre virginis, vt ad eam scriberet, a se postulatum esse, commemorat.
In quadam vero epistola sua idem Pelagius, vbi & nomen suū apertissime ponit, nec nomen
facræ virginis tacet, dicit ad eam se scripsisse; & eiusdem sui operis testimonio probare nititur,
se gratiam Dei, quā vel tacere vel negare asseritur, apertissime confiteri. Sed vtrum ipse
fit liber, in quo de spiritalibus diuitijs illa verba posuit, vel vtrum ad vestrā peruenerit san- C
ctitatem, rescriptis vestris petimus nos dignemini facere certiores.] hæc ipse: cum alioqui
scriptum librum esse Pelagij, cum confutat positas in eo blasphemias sententias, in libris de
Gratia Christi Augustinus sæpe affirmet, sicut fecit in dicta epistola ad Iulianam, in qua po-
nit verba Pelagij eadem atque refellit, vt inter alia cum in libro illo hæc leguntur: Scribi-
mus enim, petente sancta matre eius, immo iubente.] quæ quidem verba magnopere ipsius
Augustini animum perculerunt, veriti, ne tum mater tum filia Babylonis aureo calice po-
tarentur. At num id verum esset (quod haud ita exploratum haberetur, cum hæretici
multa eiusmodi fingere consueverint) id discere ab eis ipse studuit Augustinus.

Sed esto, rogarit ac iusserit, vt ea ad Demetriadem scriberet, Iuliana Pelagiū: haud ta-
men in suspitionē adducenda est hæresis Pelagiana. Quod enim hætenus Pelagij nomen,
vtpote monachi, bene audisset etiam apud sanctos viros, & inter alios apud ipsum quoque D
S. Paulinum Nolanum Episcopum (vt suo loco superius diximus) haud crimine hæresis
ipsa infamanda est Iuliana, si quid ab eo ad virginem scribi, litteris postulauit: nam de
facris filia nuptijs (vt vidimus) ad S. Augustinum quoque litteras dedit, & ad alios etiam
(vt puto) magni nominis viros. Ceterum ipse S. Augustinus vt hæc accepit, ne haustum
ex epistolæ illius lectione venenum mortem eidem afferret, cuestigio parauit atque
propinavit antidotum, scribens ad Iulianam, quæ ab ipsius Augustini ore pendeat, epi-
stolam^c; qua sparsas in illo Pelagij libro hæreses spongia terfit.

Nec id sibi satis esse Augustinus existimauit, vna epistola confutasse Pelagij in eo libro
conscriptas hæreses: sed addidit alia, multusq. fuit in his: nam libro postea scripto aduer-
sus Pelagium & Cælestium de Gratia Christi, eadem scripta sæpe refellit, vbi eiusdem
epistolæ seu libri sæpe meminit. Demum eo procaciæ ventum est, vt nec ipse Pelagius ne- E
garit illum esse suum, sed gloriaretur: nam ita de eo Augustinus^d: Sicut de gratia Dei
sentit in eo libro, quem ad facram virginem scripsit, cuius etiam commemorationem fa-
cit in litteris, quas Romam misit.] citabat ipsum suum librum Pelagius, his scilicet ver-
bis ab eodem Augustino^e redditus: Legant etiam (inquit) quam ad facram Christi virgi-
nem Demetriadem in Oriente cōscripsimus epistolam, & inuenient nos ita hominis lauda-
re naturam, vt Dei semper gratiæ addamus auxilium.] Sed quam perperam abuteretur
ille nomine patriæ, pluribus docet. Hæc & alia perlegens Beda^f, absque controuersia epi-
stolam illam ad Demetriadem, nouit Pelagij esse foetum: sicut & intellexit S. Prosperi es-
se epistolam illam ad eandem virginem Demetriadem, quæ hætenus scripta in codici-
bus epistolarum S. Ambrosij, ipsi tributa est S. Ambrosio, cuius est exordium^g: Cum splen-
didissimæ sanctimonix tuæ propositum. &c.] qua quidem nihil aliud vir sanctissimus & fidei
Catho-

^a Apud S. Hieron. & August. som. 2. in appēd. epist. 7. edit. Plantin.

PELAGIVS
CLANDESTI-
NA INFVN-
DIT VENENA
^b August. epist. 143.

AVGVSTI-
NVS INSVR-
GIT CONTRA
SCRIPTA PE-
LAGII.

^c August. epist. 143.
CONFVTA-
TVR VBIQVE
AB AVGVSTI
NO PELAG.

^d August. de Gra-
tia Christi lib. 1.
c. 22.

^e Eod. lib. c. 37.

^f Bed. in præf. in
Cantic.

^g Apud Ambrosij
epist. 84.

A Catholicæ propugnator acerrimus conatus est, quam Pelagij assertionibus aduersariam
stabilire doctrinam, & confirmare solidam veritatem.

Quod rursus ad Iulianā Demetriadis matrem spectat: quā procul abfuerit ab omni hæ-
resis suspitione, qua videri poterat ex Pelagij litteris aspersa fuisse; ipsa his verbis ad Au-
gustinum antea scribens professa fuit^a: Nouerit (inquit) sacerdotium vestrum, longe me
ac domunculam meam ab huiusmodi personis esse discretam: omnisq. familia nostra adeo
Catholicam sequitur fidem, vt in nullam hæresim aliquando deuiauerit, nec vquam la-
psa sit, non dico in eas sectas quæ vix expiantur, sed nec in eas quæ paruos habere videntur
errores.] hæc ipsa, plane significans caruisse penitus domum suam hæresibus illis, qui-
bus Dei ipsius labefactaretur natura atque potentia, vt Arianorum, Macedonianorum,
& horum similibus, vel Manichæorum, quorum comparatione reliquæ hæreses parui cen-
seri viderentur erroris: licet S. Augustinus ipsam postea docuerit, haud fuisse Pelagij le-
ues errores. Quæ igitur hætenus vna cum suis integra, puraq. ab omni hæresis vel leuissi-
ma tinctura vixerat, ab Augustino admonita, eodem candore reliquū vitæ tempus exegit.

Quod enim post hæc tēpora plurimis annorum curriculis eadem Pelagiana hæresis cum
eius sectatoribus, Patrum scriptis, sacrisq. sæpe Concilijs tum in Oriente, tum in Occiden-
te, Romæ, atque Carthagine & in Palæstina celebratis, sub Innocentio & successoribus
Vrbis Pontificibus fuerit ventilata, confutata, damnata, atque proscripta; neque posthac
de eadem Iuliana sit aliqua querela: eadem qua antea, semper perseuerasse integritate,
iure meritoq. censenda est: sicut & sancta Proba, quæ cum hoc tempore esset in Africa,
ea bene vsa occasione, ab eodem S. Augustino, quem sciret eximium in Ecclesia fulgere
doctorem, de orando Deo ab ipso commentarium petijt, quem & consecuta est^b: itemq.

C ipsa Iuliana eundem Augustinum interpellans, de bono viduitatis ab eo tractationem
accepit. id quidem post hæc tēpora factum esse, quæ in fine eiusdem commentarij
idem S. Augustinus habet, declarant his verbis^c: Ordinatissime quippe prouenit, vt
matri vestræ iam grandæuæ de oratione epistolam scriberem; ad ipsam quippe maxi-
me pertinet orando concertare pro vobis, quæ de se minus est sollicita quam de vo-
bis. et vt ad te potius quam ad illam hoc de continentia viduali opusculum facerem; quia
tibi superare adhuc restat, quod iam ætas illius superauit. Virgo autem sancta proles ve-
stra, si aliquid de sua professione desiderat, ex laboribus nostris habet grandem librum de
sancta virginitate, quem legat.] hæc ad Iulianam Augustinus, quam & litteris Innocen-
tij Papæ magnopere scias esse laudatam: quas ipsas eadem ex causa, qua S. Augustinus ad
eam scripserat, esse datas intelligas. sunt huiusmodi, perbreues ipsæ quidem^d:

D Singulare membrum Ecclesiæ, tuæ religionis amplitudinem existere, & a nobis reue-
rentissime coli, satis est omnibus manifestum. In ipso enim apice nobilitatis multo nobi-
liorem Ecclesiæ deuotionem impendis, & magis læta Christi agnitione, præceptis eius
obtemperas, & de fide potius exultas, quam tanti generis flore iactaris. Summæ virtutis
est, vicisse gloriam carnis; & magnæ est Christi gratiæ, nobilitatem moribus superasse, do-
mina filia merito illustris. Certa igitur & ista huius vitæ (quæcumque sunt) spatia æter-
nis diuinisq. officijs illustrare contende; vt qui insignem te præstitit, reddat sibi per sæcu-
la clariorem.] hætenus Innocentij Papæ ad Iulianam epistola.

Odoraris ne, lector, cur hanc Innocentius epistolam scripserit, ac percipis quo eiusdem
argumentum tendat? intelligis in ea, tamquam in pharetra, abscondi sagittam, ad ferien-
dum Pelagium? Quidnam virus ille in epistola ad Demetriadem, quod tantopere dis-
plicuit Augustino? accipe^e: Spirituales vero (inquit) diuitias nullus tibi, præter te, confer-
re poterit. In his ergo iure laudanda, in his merito ceteris præferenda es, quæ nisi ex te
& in te esse non possunt.] hæc Pelagius. in quem Augustinus: Cernis nempe, quan-
ta in his verbis sit cauenda pernicies. Nam vtrique quod dictum est, Non possunt esse ista
bona nisi in te; optime & verissime dictum est: iste plane cibus est. Quod vero ait, Non
nisi ex te: hoc omnino virus est, &c.] Innocentius igitur Romanus Pontifex, cum sibi in-
notuisset vulgata illa Pelagij ad Demetriadem epistola: & ipse occurrit antidoto, &
quàm mira arte compositum propinavit illud, cum vno ductu calami, quid sentiendum
esset, quid sancte pieq. Romana custodiret Ecclesia, verbis illis significauit: Magnæ est
Christi gratiæ, nobilitatem moribus superasse, domina filia.] vidisti verborum antithesin?
& tantæ vocis tonitrum considerasti, quo illam redditam cautiorem in pietatis officio con-
tineret, & insipientem lupum sub ouina pelle conficeret? Sic igitur tum litteris Augustini
& Prosperi,

^a Apud August. epist. 143.
IULIANAB
FIDES SIN-
CERA.

AVGVSTI-
NVS QVAB
SCRIPSIT AD
IULIANAM
ET PROBAM.
^b August. epist. 121.
^c August. de bo-
no viduitatis in
fin.

^d Epist. Rom.
Pontif. epist. 11.
INNOCEN-
TIVS PAPA
SCRIBIT AD
IULIANAM.

* existens

^e Apud August.
epist. 143.

& Prosperi, tum breui illa Innocentij Papæ epistola factum est, vt sancta familia ab irre-
pente clanculo hæresiarcha fuerit custodita, atque in omnibus illæsa seruata. Inde etiã eue-
nisse scias, vt scribens postea S. Hieronymus ad eandem virginem Demetriadem, illa de
inhærendo doctrinæ Innocentij Papæ magnopere inculcarit, quæ dicta sunt superius, hic
autem (quod rerum exigat argumentum) vtiliter repetenda: Illud (inquit) te pio cha-
ritatis affectu præmonendam puto, vt sancti Innocentij, qui Apostolicæ cathedræ & supra-
dicti viri successor & filius est, teneas fidem, nec peregrinam (quamuis tibi prudens & calli-
da videaris) doctrinam recipias, &c.]

Præterea autem scripsit & idem Pelagius ad viduam quamdam, blanditijs eã atque adu-
latione demulcens, ex qua epistola hæc S. Hieronymus recitat, atque subfannat^a: Eidem
adulans viduæ, non erubescis dicere, pietatem quæ nusquam reperitur in terra, & verita-
tem quæ vbiq; peregrina sit, in illa potissimum commorari. & paulo post: Docere est
hoc, an occidere? leuare de terra, an præcipitare de cælo? id mulierculæ tribuere, quod
Angeli non audeant vsurpare? Si autem pietas, veritas, atque iustitia non inueniuntur in
terris nisi in vna muliere; vbi erunt iusti tui, quos absque peccato in terris esse iactabas?
Quod igitur hoc anno Pelagius, qui hæcenus per Cælestium, Scelestum dicendum potius,
hæresim (vt vidimus) aggressus fuerat promulgare; iam quid sentiret, vulgata ea ad De-
metriadem epistola, penitus innotuerit: inde accidit, vt sub anni huius Lucio Consule
idem qui supra S. Prosper in Chronico tradat, Pelagij hæresim hoc anno innotuisse,
quam tamen in Cælestio scimus Carthagine fuisse damnatam. Reliqua autem de Pelagij
dicemus anno sequenti, & alijs, vt ratio temporis exiget.

Hoc eodem anno Burgundiones partem Galliæ Rheno proximam obtinuisse, idem
Prosper testatur in Chronico, necnon Cassiodorus. Hos olim a Valentiniano Imperato-
re sollicitatos aduersus Scotos inuadentes Romanum Imperium anno Domini trecenti-
tesimo septuagesimo, sub Consulatu Valentiniani atque Valentis tertium, auctor est
Ammianus^b; qui ait, Burgundios^c fuisse populos in Germania confines Alemannis, eos-
demq; inter se mutuo pro finibus certare consueuisse^d, gloriariq; solitos se sobolem Roma-
nam, quemadmodum Bataui & Edui se Romanorum fratres dixere quadam ostentatione
barbarica. Quomodo vero sint dicti Burgundiones a Burgis, Orosium^e consule, licet di-
cta ab eo haud omnibus placeant. De ipsorum vero Burgundionum Christianitatis ori-
gine ac tempore Socrates^f agit, atque Orosius; sed minime inter se consentiunt: etenim
quod ad tempus pertinet, alter sub Honorio, alter sub eius successore Valentiniano Augu-
sto, eius nominis tertio, refert. sed præstat, mea sententia, audire Orosium, qui Honorij Imp-
res gestas cum prosequitur, de Burgundionibus iam ad Christi fidem conuersis meminit,
vbi hæc ait de ijsdem iam in Gallijs sedē habentibus: Prouidentia Dei, omnes Burgundio-
nes Christiani modo facti, Catholica fide, nostris clericis quibus obedirent, receptis, blan-
de, mansuete, innocenterq; viuunt, non quasi cum subiectis Gallis, sed vere cum fratribus
Christianis. hæc Orosius. Ex quibus intelligas, errore lapsum Socratem^g, qui eorum ad
Christi fidem conuersionem refert (vt diximus) ad tempora Valentiniani Tertij Imperato-
ris, qui successit Honorio: nam ista scripsit Orosius (vt ipse testatur^h) viuente adhuc Hono-
rio, ante octo annos quam Valentinianus imperaret, anno Domini quadringentesimo de-
cimo septimo: quod ex eo perspicue colligitur, dum ibi in fine operis numerat ab origine
mundi quinquies mille sexcentos decem & octo annos, & Christum natum tradit anno
quinquiesmillesimo centesimo nonagesimonono.

Quomodo vero contigerit Burgundionum ad Christianam religionem conuersio, ab
ipso Socrate ita describiturⁱ: Rem plane memorabilem, eodem ferme tempore gestam, hoc
loco commemorabo. Est gens quædam barbara, locum trans Rhenum fluuium incolens,
quos vulgo Burgundiones vocant. Isti vitam a Republica gerenda remotam perpetuo de-
gunt, sunt autem fabri lignarij omnes, & ex ea arte mercedem, qua sustentant vitam, ac-
quirunt. Hunnorum gens crebro in eorum fines inuasionem faciens, agros depopulata est,
& complures illorum non raro trucidauit. Itaque illi non ad hominem vllum auxilij pe-
tendi causa confugiunt; sed Dei alicuius potestati se totos permittere, in animos inducunt.
Ac cum mente complecterentur, Romanorum Deum illis qui eum metunt & reueren-
tur, firmum asserre præsidium: omnes communi consensu ad credendum in Christum se
contulerunt: atque ad ciuitatem quamdam Galliæ profecti, postulant ab Episcopo, vt
Christianorum baptismo donentur. Is cum illis septem dies præscripsisset ad ieiunandum,
eosq;

A eosq; in fide erudijisset, octauo die lauacro baptismatis tinxit, & cum pace dimisit. Illi
vero animo fidenti contra tyrannos gradiuntur: nec spes eos fefellit. Quippe Vptaro Hun-
norum Rege nocte, cum se cibo nimio ingurgitasset, medio disrupto, Burgundiones Hun-
nos duce carentes adorti, pauci cum permultis (tria enim millia contra decem impetum
faciunt) commisso prælio, victoriam consequuntur. Ex illo tempore gens ea Christia-
nam religionem ardenti studio excoluit. hæcenus Socrates. Ceterum bellicosissimos
fuisse Burgundiones, & multitudine ac viribus præstasse, tradit Ammianus^a. Quod ve-
ro ad tempus huiusmodi ipsorum conuersionis ad fidem spectat: ante Anastasium Papam
dicenda esset contigisse Burgundionum Christianitatem, si in omnibus legitima demon-
strari posset quæ extat eius nomine epistola ad Episcopos Germaniæ & Burgundiæ.

Hoc eodem anno in Oriente Theodosius Imp. Eunomianos sæpe damnatos, nouo rescri-
pto^b exagitauit, simulq; Anabaptistas vltimo supplicio afficiendos. Idemq; aduersus Noua-
tianos illos, qui ab alijs Nouatianis diuisi schismate, Pascha alio modo quã Nouatiani reli-
qui, cum Ecclesia Catholica celebrandū suscepissent, ob idq; Protopaschitarum sibi nomen
imposuerant, proscriptione & deportatione damnauit^c. Porro horum Nouatianorum inter
se his temporibus conflitantium schismatis Socrates^d meminit, nosq; suo loco superius di-
ximus, nimirum quod ij Pascha alio modo celebrandum dicebant, nempe in azymis: quo-
rum auctor Sabbatius erat, a quo Sabbatiani ijdem sunt appellati. Accidit namque, vt hoc
tẽpore (sicuti vidimus) Nouatiani ipsi a Cyrillo Alexandrino Episcopo, & ab Innocentio
Romano Pontifice exagitarentur, pellerenturq; ex ecclesijs, quas in hanc vsque diem to-
lerati in pace possederant. Sed & diuino quoque iudicio ijdem ostensi sunt esse repulsi, mi-
raculo nempe illo, quod a S. Paulino describitur in carmine ad Cytherium, vbi agit de
C Martiniano naufrago, vecto naue Nouatiani hominis, cum ipsa naus absque aliqua maris
tempestate soluta compagibus, ebibens vndam, deglutitur a mari, Nouatianis omnibus at-
que ceteris infidelibus, qui in ea erant, pereuntibus, Catholicis fidelibus tantummodo li-
beratis, & qui illis inhæserunt credentes: ita vt magno prodigio casus ipse omnes discreue-
rit, qui pij, quive impij essent. de his enim S. Paulinus hæc inter alia cecinit^e:

Et ecce varijs diuiduntur casibus

Ad mortem, & ad vitam dati.

Quod ne putaretur forte permixtum bonis

Simul tributum, vel malis:

Constat perijisse Christianum neminem,

Et interijisse perfidos.

Namque aut malignus corde Iudaus perit,

Reus aut superbi schismatis.

Quemcumque Christi recta signauit fides,

Hunc vita cognouit suum.] &c. At de Nouatianis hæcenus.

IESV CHRISTI

ANNVS

414.

INNOCENTII PAP.

ANNVS

13.

HONORII 20. IMPP.

THEODOSII 7.

43.

Q Vadringentesimus decimusquartus Christi annus, Constantij & Constantis, pa-
tris & filij, Consulatu adscribitur Fastis: ob res enim in bello aduersus tyrannos &
E barbaros feliciter gestas, ijdem Consulatu promeruere, necnon adsciri ab Honorio in col-
legas Imperij: sed hæc postea. Constantij vero virtus hoc anno in expellendis e Gallia Go-
this enituit. Hoc enim anno, qui quartus a capta ab ijsdem Gothis Vrbe numeratur (in-
quit Orosius^f) Constantius Comes apud Arelatū Galliæ vrbem consistens, magna rerum
gerendarū industria Gothos Narbona expulit, atque abire in Hispaniam coegit, interdicto
præcipue atque intercluso omni cõmeatu nauium, & peregrinorum vsu commerciorum.]
hæc Orosius, male tamen numerans ab Vrbe condita annos mille centum sexaginta octo,
cum numerandus esset sexagesimus sextus: sicuti perperam agit numerans sexagesimum-
quartum post millesimum centesimum, cum ab Alarico capta est Vrbs; cum sexagesi-
mus secundus sit numerandus ab ipso, qui Christum natū habet anno ab Vrbe septingente-
simo quinquagesimo secundo. Subdit autem idē Orosius hæc de Gothorum ipsorum Rege
Athaulpho: Cumq; eidem paci petendæ atque offerendæ studiosissime insisteret, apud Bar-
cinonem

^a Hieron. contra
Pelag. lib. 3.

PELAGII
HÆRESIS
HOC ANNO
PENITVS PA-
TEFACTA.

^b Ammian. lib.
28.
^c Idem lib. 18.
^d Idem lib. 28.
^e Oros. lib. 7. c. 32

^f Socr. lib. 7. c. 71.

^g Socr. lib. 7. c. 30.

^h Oros. lib. 7. c. 71.
ⁱ lib. 1. c. 1.

ⁱ Socr. lib. 7. c. 30.
DE CONVER-
SIONE BUR-
GUNDIONVM.

^a Ammian. lib.
28.

^b l. 7. ne sanct.
baptism. iter. Cod.
Theod. & Cod.
Iustin. eod. tit.

^c l. 6. ne sanct.
baptism. iter. Cod.
Theod.
^d Socrat. lib. 7.
c. 9.

NOVATIANI
RECTI TER-
RA MARIQ;

^e Paulin. ad Cy-
ther. epist. 42.

GOTHI PEL-
LVNTVR B
GALLIIS.
^f Oros. lib. 7.
c. 43.

cinonem Hispaniæ urbem dolo suorum (vt fertur) occisus est.] sed id anno sequenti accidisse, Prosper affirmat. Quod autem Romani in Gothos, quos pacis studiosos & auxiliarios habere cœperant, copias mouerint, illa præcessisse causa videtur, quod Attalus ille tyrannus, qui ab eisdem Gothis Imperium deponere coactus est, hoc anno (vt idem Prosper ait) eorundem Gothorum consilio tyrannidem resumit in Gallijs; sed anno sequenti relictus a Gothis, captus Constantio viuis traditus est.

Vt vero Gothi hoc anno expugnaretur atque fugarentur e Gallijs, tyrannusq. Attalus rediuius opprimeretur, Honorius Imp. præstitit: dū enim pro religione certans in Africa expugnat hæreticos, Romanus exercitus in Gallijs superat barbaros: vt plane visi sint beneficijs mutuo certasse Deus optimus maximus, & Honorius Imperator, iste hæreticos exagitando, ille barbaros atque tyrannos debellando. Sed reddamus hic datum ab eodem Honorio aduersus Donatistas hoc anno rescriptum: cuius quidem sancienti, atque accelerandi, recentem præbuere causam ijdē diuissime tolerati impij Donatistæ, quorum arte (vt vidimus) sanctissimus vir Marcellinus a Duce Romani exercitus anno superiori fuit occisus. Porro cum putarent vna cum eius morte perijsse pariter Acta aduersus eos in publica Collatione confecta: ea perpetuo in suo robore conseruanda, idem Imp. hoc anno dato ob eam causam rescripto sancit: recitauimus illud opportuniori occasione superius: Quod vero hoc eodem anno aduersus eosdem rescripsit, ita se habet b:

Donatistas atque hæreticos, quos patientia clementiæ nostræ nunc vsque seruauit, competentem constituimus auctoritate percelli, quatenus euidenti præceptione se agnoscant & intestabiles, & nullā potestatem alicuius hereditatem ineundi habere, sed perpetua inuitos infamia a cœtibus honestis & a cœuentu publico segregandos. Ea vero loca, in quibus dira superstitione nūc vsque seruata est, Catholica venerabili Ecclesiæ societur: ita vt Episcopi, presbyteri, omnesq. Antistites eorum & ministri spoliati omnibus facultatibus, ad singulas quasque insulas atque prouincias exulandi gratia dirigantur. Quisquis autem hos fugientes propositam vltionem, occultandi causa, susceperit; sciat & patrimonium suum Filii nostri compendijs adgregandum, & se pœnam, quæ his proposita est, subiturum.] hæc aduersus Antistites eorum, reliquosq. ministros: aduersus vero reliquas personas ista decreuit:

Damna quoque patrimonij, pœnasq. pecuniarias euidenter imponimus viris, mulieribus, personis singulis, & dignitatibus pro qualitate sui quæ debeant irrogari. Igitur Proconsulari, aut Vicariano, vel Comitum primi ordinis quisquis fuerit honore succinctus, nisi ad obseruantiam Catholicam mentem propositamq. conuerterit, ducentas argenti libras cogetur exoluere Filii nostri utilitatibus adgregandas. At ne id solum putetur ad rescandam intentionem posse sufficere: quotiescumque ad communionem talem accessisse fuerit confutatus*, toties multa exigatur. Et si quinquies eundem constituerit nec damnis ab errore reuocari: tunc ad nostram clementiam referatur, vt de solida eius substantia ac de statu acerbius iudicemus, &c.] addit de pœna pecuniaria ceteris inferioris ordinis pro conditione cuiusque infligenda, deq. seruis & colonis verberibus coercendis. Dataq. ponitur Rauennæ X. Kalend. Iulij, Constantio & Constante Consil. Misit huius legis executorem in Africam Honorius Imperator Dulcitium Tribunum & Notarium (vt testatur Augustinus c) de quo paulo post dicturi sumus.

Cum autem huiusmodi Honorij Imperatoris rescriptum in Africa promulgatum fuisset: Donatistæ Episcopi, quid agendum sibi esset mutuo consulturi, quam celerrime conuentum congregant vicinorum Episcoporum. Conuenerunt ad hanc ipsorum Synodum plusquā triginta Donatistarum Episcopi. Vbi apud eos tractata causa, nullū aliud apparet ipsos firmasse decretū, quam de non deserendis ecclesijs, nec patiendi in insulas externasve regiones exules deportari; sed cū vis Præfectorū ingrueret (o portentum!) anteuertere debere eorū conatus voluntaria morte: sic ratos, fore, vt vel si manus sibi violentas inferre contingeret, a suis colerentur vt martyres; vel Iudicum commiseratione, talia ab eis fieri exhortentiū, sinerentur in suis ipsorum ecclesijs permanere. ista sunt quæ callidissimi illi in ipsorum Concilio statuere. Hæc autē omnia ex Augustino perspicua fiunt, quem contigit eiusdem legis sapius meminisse. nam quod ad eam pertinet partem rescripti, qua Imperator eadem prosequitur pœna qui eos occultarent, hæc ipse contra Gennadium d: Cum vos hoc tempore talem persecutionem perpeti dixistis, qualis numquam fuit; id est vt loca desint, quo confugere atque vbi latere possitis.] hæc de vetita eorum occultatione.

A De Concilio autem ab eis celebrato subdit mox ista: Tamen Concilia faciatis; ordinatis Episcopos, etiam in eorum locum qui suis ignibus perierunt, iterum tales qui suis ignibus perire parati sunt. In Concilium autē, tantæ (vt putatis & iactatis) persecutionis tempore, amplius etiam quam triginta conuenire potuistis, vbi & Petilianus fuit, qui persecutionis tempore nec duodecim conuenire potuisse clamabat.] De vno autem Donatistarum Episcopo, Donato nomine, sese, ne duceretur in exilium, occidere sæpe tentante, meminit idem Augustinus in epistola ad ipsum data, vt ab huiusmodi furore impium reuocaret. nam ait a: Si posses videre dolorem cordis mei, & sollicitudinem pro salute tua; fortassis misereris animæ tuæ, placens Deo in audiēdo verbo.] & paulo post: Quid enim volumus, nisi te comprehendi, & præsentari, & seruari, ne pereas? Quod autem in corpore læsus es: ipse tibi fecisti, qui iumento tibi mox admoto vti noluisti, & te in terrā grauitur collidisti.]

B & post multa: Modo quod te in puteum, vt morereris, misisti, vtique libera voluntate fecisti. Sed quam crudeles essent serui Dei, si huic malæ tuæ voluntati te permitterent, & non te de illa morte liberaret? Quis eos non merito culparet? quis non impios recte iudicaret? Et tamen tu te volens in aquam misisti, vt morereris: illi te nolentē de aqua leuauerunt, ne morereris, &c.] contigisse quidem hæc his temporibus, ipse Augustinus eadem epistola haud obscure significat, dum hæc post Collationem illam magnam euenisse declarat, & post editas leges aduersus ipsos, quibus ij teneri, & ad exilium duci iuberentur. Fuisse alios ex ipsis Episcopos qui se ignibus tradidere, quæ ex eodem Augustino aduersus Petilianum sunt dicta, declarant, cum ait, susceptos ab eis alios Episcopos in locum eorum qui se in ignem conijcientes periere.

Cum autem frequentia essent eiusmodi infausta Donatistarum funera; hæc omnia in inuidiam Catholicorum redundabant, perinde ac si ipsi eos in mortem adigerent. aduersus vero hæc sic ipse item Augustinus contra Gaudentium b: Mitiora (inquit) in vos constituit Imperator propter mansuetudinem Christianam: exiliū vobis voluit inferre, non mortem. Sed vos homines docti, considerantes quid debeat merito, & quid minus sit in supplicio, non de iudicio illius, sed de vestro additis mortem.] Rursum vero de iisdem hæc ad Bonifacium Comitem c: Qui autem (inquit) nesciunt consuetudinem illorū, putant eos modo se ipsos occidere, quando ab eorum insanissima dominatione per occasionem legū istarum, quæ pro vnitatem sunt constitutæ, tanti populi liberantur. Qui autē sciunt & ante ipsas leges quid facere soleant, non eorum mirantur mortes, sed recordantur mores, &c.] Quod vero spectat ad pecuniariā pœnam ex eodem rescripto laicis infligendam: sic illa exigebatur, vt tamen eisdem reddenda seruaretur, reddereturque, si ad Catholicam Ecclesiam redire vellent. hinc idem Augustinus hæc ait aduersus Gaudentium d: Verum de his pecuniarijs laboribus facilior causa est. Ecce quotidie, si quis ad nos transitū facit, cum etiam illi quorum erant, ad pacem Catholicam transeunt, reddimus pecuniam, vestem, fructus, vasa, rura, tecta vestrorum.] hæc Augustinus.

Quid autem eodem tempore transactum sit inter Gaudentium Donatistarum Episcopum & Dulcitium Tribunum & Notarium missum in Africam ab Imperatore Executorem eiusdem aduersus Donatistas rescripti, S. Augustinus declarat his verbis e: Per idem tempus Dulcitius Tribunus & Notarius hic erat in Africa Executor Imperialium iussionum contra Donatistas datarum. Qui cum dedisset litteras ad Gaudentium Thamugadensem Donatistarum Episcopum, vnum illorum septem, quos in nostra Collatione auctores suæ defensionis elegerant, exhortans eum ad vnitatem Catholicam, & dissuadens incendium, quo se ac suos cum ipsa in qua erat ecclesia, consumere minabatur; addens etiam, si se iustos putarent, fugerent potius secundum præceptum Domini Christi, quam nefandis se ignibus concremarent. Ille rescripsit epistolas duas; vnam breuem, festinante (vt asseruit) perlatore; aliam prolixam, quasi plenius diligentiusq. respondens: has mihi supra memoratus Tribunus existimauit mittendas, vt eas potius ipse refellerem: quas ambas vno libro redargui.] Extant ipsæ ambæ epistolæ ab eodem Augustino eidem suo aduersario libro intextæ. Si legeris, miraberis insanire hominem de mente concepta inani martyrij gloria ex nece voluntaria comparati. Addidit autem Augustinus etiam secundum librum aduersus eiusdem Gaudentij responsonem.

Anceps vero Dulcitius, cui executio dati in Donatistas rescripti mandata fuerat, territus voluntarijs mortibus Donatistarū; quid sibi agendū esset, litteris consuluit Augustinū eodē tempore, quo aduersus Gaudentium vt scriberet, eum rogasset. Quid autē ad ipsum

DONATI-
STAE SE-
IPSO NE-
CANT.

a Aug. epist. 204.

INSANIA DO-
NATI PRE-
SBYTERI DO-
NATISTAE.

b August. contra
Gauden. lib. 1.
c. 19.

MANSVETV-
DO CHRIS-
TIANORVM
CVM HAERE-
TICIS.

c Aug. epist. 50.

d August. contra
Gauden. lib. 1.
c. 38.

e Aug. Retract.
lib. 2. c. 59.

GAUDEN-
TIVS DO-
NATISTA
PARATVS
SE CVM SVIS
INCENDERE.

DULCITIUS
CONSVLT
AVGVSTI-
NUM.

HONORIUS
EXAGITAT
DONATI-
STAS.

a l. 55. de heret.
Cod. Theod.
b l. 54. de heret.
Cod. Theod.

EPISCOPI ET
ALII ECCLIE-
STIAE MINI-
STRI DONA-
TISTAE QUI-
BVS POENIS
MVLTANDI.

LAICI DO-
NATISTAE
QUIBVS POE-
NIS MVLT-
CTANDI.

* computatus

c Augustin. Re-
tract. lib. 2. c. 59.

SYNOVVS
DONATISTA-
RYM.

d August. contra
Gauden. lib. 1.
c. 37.

* Aug. epist. 61.
QVID AD DVL
CITIVM AV-
GVSTINVS.

hæc rogantem responderit, epistola ad eundem Dulcitiū scripta, suo ipsius exordio, decla- A
rat his verbis: Non debui contemnere petitionem tuam, qua desiderasti a me institui,
quemadmodū te oportet hæreticis respondere, quorum salus in Domini misericordia in-
stantia quoque tuæ strenuitatis inquiritur. Quāuis enim ingentes eorū multitudines (vnde
plurimum gratulamur) quid sibi beneficij conferatur, intelligant; quidam tamen eorum
& Deo & hominibus miserabili instinctu furoris ingrati, nisi suis cædibus nos vastare non
possunt, suo nos exitio terrere se credunt; aut læticiam suam quærentes de mortibus no-
stris, aut tristitiam nostram de mortibus suis. Sed non debet tot tantorumq. populorum
salutem furiosus error hominum impedire paucorum. Quid eis velimus, non solum Deus
& prudentes homines, verum etiam ipsi, cum sint nobis inimicissimi, sentiunt: cum enim
sua pernicie terrendos putant, non dubitant nos timere ne pereant. Sed quid faciamus,
videntes quod multi, adiuuante Domino, per occasionem vestram, viam pacis inueniant? B
Numquid prohibere nos possumus, vel debemus ab hac vnitatis instantia, dum metuimus
ne quidam durissimi & in se ipsos crudelissimi, non nostra, sed propria voluntate se per-
dant?] & paulo post: Proculdubio melius incomparabili numerositate plurimis ab illa
pestifera diuisione & dispersione redintegratis atque collectis quidam suis ignibus per-
eant, quam pariter vniuersi sempiternis ignibus gehennarum merito sacrilegæ dissensionis
ardebunt, &c.] hæc Augustinus, qui eundem admonet, leuiterq. obiurgat, quod ad Gau-
dentium Donatistam scribens, honorificis verbis nimis egisset cum hæretico. Sed quid
post hæc? Equidem apparet mitius cum eis esse tractatum, quod non omnes Donatista-
rum Episcopi solum vertere iussi sunt: plures enim eorum in Africa remansisse, quæ infe-
rius dicenda erunt, demonstrabunt. At de his modo satis. Sane quidem quod ad Dul-
citiū pertinet; virum ipsum fuisse disertum, intelligere potes ex libro ad eum scripto de C
octo quæstionibus, vbi idem Augustinus meminit se ante ea tempora scripsisse Enchiri-
dion ad Laurentium.

HAERESIS
IGLATAE IN
HISPANIAS.
A DVOBVS
AVITIS.

b Apud August.
ante eius librum
aduers. Priscil-
lian.

Hoc eodē anno contigit Pauli Orosij legatio ex Eutropio & Paulo in Hispania Episcopis
ad S. Augustinum in Africam. Huius autem decernendæ legationis in causa fuere hæreses,
quæ tunc temporis dire Hispanias infestabant. nam præter Priscillianistarum errores, quos
singulos idem Orosius in libello consultationis Augustino oblato enumerat; nouas addit,
hæreses nuper inuentas, ex Origene & Victorino prognatas, allatas vero in Hispanias a
duobus Auitis Hierosolymis atque Roma profectis. Extat ipse Orosij consultationis libel-
lus ad S. Augustinum, in quo post recensitos dictos Priscillianistarum errores Hispaniæ Ec-
clesias labefactantes, hæc subdit: Tunc duo ciues mei, Auitus, & alius Auitus, cum iam D
tam turpem confusionē & per se ipsam veritas sola nudaret, peregrina petierūt: nam vnus
Hierosolymam, alius Romam profectus est. Reuersi, vnus retulit Origenem, alius Victo-
rinum: ex his duobus alter alteri cessit; Priscillianum tamen ambo damnarunt. Victori-
num parum nouimus, quia adhuc pene ante editiones suas Victorini sectator cessit Orige-
ni. Cœperunt ergo ex Origene magnifica plura proponi, quæ ex modica occasione veritas
ipsa præcederet. Didicimus enim de Trinitate doctrinam satis sanam; omnia quæ facta ef-
sent, a Deo facta esse, & omnia bona valde, & facta de nihilo: tunc deinde Scripturarum so-
lutiones satis sobrias. Omnia hæc statim a sapientibus fideli pristinorum expurgatione su-
scepta sunt. Remansit sola offensa de Nihilo. Credere enim persuasum erat, esse animam;
non tamen persuaderi poterat, factam esse de nihilo: argumentantes, quia voluntas de ni-
hilo esse non possit. Hoc pene vsque ad nunc manet. Isti vero Auiti duo, & cum his S. Ba-
silius Græcus, qui hæc, beatissime, docebant, quædam ex libris ipsius Origenis non recta, vt E
nunc perintelligunt, tradiderunt, &c.] recenset enim Origenis errores ex eius Periarcon
redditos, & alios superadditos: nimirum antequam Verbum carnem assumeret, omnium
ordinum Angelorum sumpsisse formam, cum in cælo singulis prædicaret.

Quisnā nominatus superius Victorinus fuerit, quisve Græcus iste Basilius, qui in Hispaniam
ueniens, Origenis hæreses cū Auitis ambobus docere cœpit, nobis hæcenus incōper-
tū est. De altero autem Auitorū ex S. Hieronymi litteris illud innotescit: ipsum expetijisse
a S. Hieronymo, vt Origenis Periarcon ab ipso pure translatum ad se mitteret: quod per-
libenter Hieronymus fecisse demonstrat in epistola ad eum scripta, qua etiam illud addi-
dit, vt moneret eum, quos cauere deberet Origenis errores. & in fine eiusmodi conte-
stationem adiecit: Quisquis igitur hos voluerit legere libros (nempe Origenis Periarcon) &
calceatis pedibus ad terram repromissionis pergere, necubi a serpentibus mordeatur, &
arcuato

c Hier. epist. 59.
AVITVS PRO-
MVLGATOR
HAERESIS
ORIGENIS.

A arcuato scorpion vulnere verberetur, legat prius hunc librum (nempe ipsam epistolam ad Aui-
tum datam, qua erroribus Origenis præfixit antidotum) & antequam ingrediatur viam, quæ
sibi cauenda sint, nouerit.] hæc S. Hieronymus. Quonam autem tempore ista ad Aui-
tum scripserit, colligi potest ex eiusdem epistolæ exordio, cum ait: Ante annos circiter
decem sanctus vir Pammachius ad me cuiusdam schedulas misit, quæ Origenis Periarcon
interpretata volumina continerent, &c.] Cum igitur decennium interlapsum dicat ab eo
tempore, quo Pammachius ab ipso Hieronymo petijt sincera reddi fide Latinæ linguæ
quæ Græce in Periarcon scripserat Origenes (quod factum esse superius diximus anno
Domini trecentesimo nonagesimonono) affirmare opus est, dictam ad Auitum epistolā da-
tam esse ante quinquenniū, nimirum a Christo nato quadringentesimonono. Intelligis ex
his, lector, quanto periculo libri legantur hæreses continentes; cum non satis sit ad cau-
endum venenum, antidotum prægustasse. Etenim Auitus quamuis vna cum Origenis Periar-
con accepisset ex Hieronymi epistola securum remedium; tamen euomuit pharmacum,
& potatum venenum visceribus inclusum retinuit ad sui certum miser interitum.

Quod autem ad S. Augustinum pertinet: non defuit officio, sed accepto ab Orosio con-
sultationis libello, breuissime quidem, at plane disertissime aduersus Priscilliani atque
Origenis errores magna fiducia disputauit, edito commentario ad eundem Orosium (vt in-
scriptio præfert) aduersus Priscillianistas & Origenistas. Extat eodem quoque argumen-
to, nempe contra Priscillianam hæresim, eiusdem Augustini epistola ad Ceretium. Mem-
ninit & ipse sanctus Augustinus dictæ nuper lucubrationis aduersus Priscillianistas; deq.
ipso Orosio ad Euodium scribens Episcopum Vzalem, qui hoc tempore in Africa
claruit, hæc habet: Occasionem quippe cuiusdam sanctissimi & studiosissimi iuuenis pre-
sbyteri Orosij, qui ad nos ab vltima Hispania, id est ab Oceani littore, solo sanctarum Scri-
pturarum ardore inflammatus aduenit, amittere nolui: cui vt ad illum quoque pergeret
(nempe Hierosolymam ad S. Hieronymum) persuasi. Huic etiam ipsi Orosio ad quædam interro-
gata, quæ illum de Priscillianistarum hæresi & Origenis quibusdam opinionibus, quas
non recipit Ecclesia, permouebant, vno libro non grandi, quanta potui breuitate & perspi-
cuitate, respondi, &c.] addit de libris a se tunc scriptis aduersus Pelagianos, & alijs lucu-
brationibus antea editis.

Quod vero ad Priscillianistas spectat: illud non omittendum, S. Augustinum repressisse
Catholicos illos homines, qui ad inquirendos Priscillianistas mendaciorum atque periu-
riorum inuolucris delitescentes, dicebant artem contraria arte deludendam esse; atque ob
eam causam, ne magno fidei detrimento ijdē Priscillianistæ occulti manerent, licere men-
dacijs mendacia prodere, nempe mentiri se quoque esse Priscillianistas; vt qui vere essent
Priscillianistæ, detegerent, sicq. ab huiusmodi prauis fruticibus expurgare possent Eccle-
siam. Hæc vero cum S. Augustinus accepisset, execratus est facinus, quod Christiano ho-
mini nec in leuibus mentiri liceat: quamobrem aduersus ea asserentes ad Consentium li-
brum scripsit contra mendacium.

Permansit autem hoc anno Orosius apud S. Augustinum cupiditate discendi, sequenti
vero (vt suo loco dicemus) nauigauit Hierosolymam. Porro eidem Orosio ipse S. Augusti-
nus iniunxit opus, vt historiā scriberet aduersus Paganos; quod ille officiosissime præstitit,
vt eiusdem Orosij præfatio libris affixa docet. de quo ista Gennadius: Hic est Orosius, qui
ab Augustino pro discenda animæ ratione ad Hieronymum missus, rediens reliquias B. Ste-
phani primi martyris tunc nuper inuentas primus intulit Occidenti. Claruit extremo pene
E Honorij Imp. tempore.] Quando autem Orosius absoluerit opus, quod, rogante S. Augusti-
no, elaborandum suscepit, ipse his verbis in fine declarat, vbi ait: Explicui, adiuuante
Christo, secundum tuum præceptum, beatissime pater Augustine, ab initio mundi vsque in
præsentē diem, hoc est, per annos quinque mille sexcentos decem & octo, &c.] hic est annus
Domini secundum initam ab eo numeri rationem quadringentesimus decimus septimus.

Habebat præ manibus hoc tempore S. Augustinus (vt ipse in dicta ad Euodiū epistola tra-
dit) libros de Ciuitate Dei, & ex eis quinque absoluerat, necnon de Trinitate cōmentarios,
longo tempore (vt ait) elaboratos: sed & se absoluisse ait Expositiones in tres psalmos, sexa-
gesimumseptimum, septuagesimum primum, & septuagesimumseptimū. Insuper in fine eius-
dem epistolæ ad Euodium habet, se mittere Orosium ad S. Hieronymum, rogaturum de
origine animarum quæ ipsius ea de re esset firma sententia. occasione enim quæstionum,
quæ per eius libellum ad Augustinum de hæresibus Priscilliani & erroribus Origenis ressi-

THEOD. 7.
IMPP. 20.
HONOR. 20.

AVGVSTINVS
CONTRA PRI-
SCILLIANI
ET ORIGENIS
HAERESIS
PVGNAT.
a Aug. epist. 253.

b Aug. epist. 102.

c Aug. Retract.
lib. 2. c. 60.

OROSII HI-
STORIA.
d Gennad. de
Vir. illust. c. 39.

e Oros. lib. 7. c. vii.

f Aug. epist. 102.

QVAESTIO-
NEM DE ANI-
MARVM ORI-
GINE HIERO-
NYMO SOL-
VENDAM MIT-
TIT AVGV-
STINVS.

g Oros. lib. 7. c. vii.

caræ sunt; cum quid de eo sentiret, vt in re magni momenti, ipse Augustinus suam sententiam suspendisset (quod profiteretur in fine libri ad eundem Orosium aduersus Priscillianum & Origenem conscripti) Hieronymo refudit tantæ quæstionis sententiam, quem & Marcellinus antea (vt vidimus) eadem interrogatione pullauerat. Vide plane & admirare tantæ Patris modestiâ in non definiendo quæstionē quæ tanti ponderis videretur, & eius animi demissionem atque candorem cū obseruantia erga S. Hieronymū, vt nec vel leuis puluis offensionis in eius corde resederit penitus ex præteritis multorum annorum dissensionibus.

Sed quid post hæc accidit? illud quidem, vt cum prominens pessimæ plantæ truncus, ex Origenis Periarchon productus, scriptis sanctorum Patrum & decretis sacrorum Conciliorū (vt vidimus) succisus esset; pullulauerint tamen ex eo hinc inde virgulta, S. Augustini falce postea succidenda. Etenim quod ait Orosius in dicto consultationis libello, ex Origene de damnatorum ad æternum ignem saluatione post aliquā purgationem, deq. etiam ipsius diaboli restitutione per Auitos in Hispania prædicatis: licet in his quæ ad saluationem dæmonum spectant, minime assensum fuisset: apparet quidem, quod quæ de damnatis venia impertienda dicta essent, haud reiecta fuere, sed accepta a pluribus, ita tamen, vt pro diuersitate animi cuiusque sententiæ, diuersæ fuerint eorundem assertiones, quas omnes recitauit atque confutauit idem postea Augustinus, qui post primam reiectam eorum sententiam, qui crederent damnatos fore omnino saluandos, ista subdit: Sunt etiam, quales in colloctionibus nostris ipse sum expertus, qui cum venerari videantur Scripturas sanctas, moribus improbandi sunt; & agendo causam suam, multo maiorem quam isti misericordiam Deo tribuunt erga humanum genus. Dicunt enim de malis & infidelibus hominibus diuinitus quidem verum prædictum esse, quod digni sunt poena: sed cum ad iudicium ventum fuerit, misericordiam esse superaturam. Donabit enim eos (inquiunt) misericors Deus precibus & intercessionibus sanctorum suorum] cum in die Iudicij pro illis rogaturi sunt Deum. & post multa recensita quæ illi dicerent, vt hæc probarent, subdit alia ab alijs iactari solita, his verbis:

Item sunt alij, ab æterno supplicio liberationem nec ipsis saltem omnibus hominibus promittentes, sed tantummodo Christi baptismate ablutis, qui participes fiunt corporis eius, quomodolibet vixerint, in quacūque hæresi vel impietate fuerint; propter illud quod ait Iesus: Hic est panis qui de celo descendit, vt si quis ex ipso manducauerit, non moriatur, &c.] addit ad hæc & de alia horum classe: Item sunt qui hoc nec omnibus habentibus baptismatis Christi & eius corporis sacramentum, sed solis Catholicis, quamuis male viuentibus, pollicentur; quia non solo sacramento, sed re ipsa manducauerunt corpus Christi, in ipso eius corpore constituti.] Iesus & de alijs addit: Sunt autē qui propter id quod scriptum est: Qui perseuerauit vsque ad finem, hic saluus erit: non nisi in Ecclesia Catholica perseuerantibus, quamuis in ea male viuentibus, hoc promittunt.] atque demum: Comperi etiam quosdam putare eos tantummodo arduos illius æternitate supplicij, qui pro peccatis suis facere dignas elemosynas negligūt, iuxta illud Apostoli Iacobi: Iudicium autem sine misericordia illi, qui non fecit misericordiam. Qui ergo fecerit (inquiunt) quamuis mores in melius non mutauerit, sed inter ipsas suas elemosynas nefarie ac nequiter vixerit, iudicium illi cum misericordia futurum est, vt aut nulla damnatione plectatur, aut post aliquod tempus, siue paruum, siue prolixum, ab illa damnatione liberetur.] Hi sunt qui his temporibus ex scisso vtero Origenianæ viperæ progressi sunt colubri, quos omnes S. Augustinus verbi Dei virtute confecit, aduersus eosdem accurate differens in libris de Ciuitate Dei, quos (vt diximus) his diebus ipse scribebat.

Hoc eodem tempore idem S. Augustinus (vt ipse testatur in eadem dicta superius epistola ad Euodium) aduersus Pelagianos edidit commentarium illum, cuius est titulus: De Natura & gratia, ad Timasium & Iacobum, quos ex Pelagij discipulis reddidit Catholicæ Ecclesiæ filios. At quomodo hæc se habuerint, ex eiusdem Augustini scriptis dicendum erit. Ac primum quid de eo commentario in dicta ad Euodium epistola dicat, cum de Orosio & alijs huius anni scriptis recensitis mentionem habuit: Scripsi (inquit) etiam grandem quemdam librum aduersus Pelagij hæresim, cogentibus nonnullis fratribus, quibus contra gratiam Christi opinionem perniciosissimam ille persuaferat.] ex his namque fuisse Timasium & Iacobum, idem Augustinus in epistola ad Innocentium Romanum Pontificem tradit, vbi ait: Misimus reuerentiæ tuæ librum, quem dederunt quidam religiosi & honesti adolecentes, serui Dei, quorum etiam nomina non tacemus; nam Timasius

EX ERRORIBVS ORIGENIS PVLLVLANTES RANMI.

Aug. de Ciuit. Dei lib. 21. c. 17. Aug. ibid. c. 18.

Aug. ibid. c. 19.

DE SALVATIONE DAMNATORVM ERRORES. d. Ioan. 6.

Aug. de Ciuit. Dei lib. 21. c. 21. f. Matth. 24.

Aug. ibidem. b. Iacob. 2.

Aug. de Ciuit. Dei lib. 23. c. 23. 24. 25. 26. 27. Aug. epist. 102. TIMASIVS ET IACOBVS DISCIPVLI PELAGII REDDITI CATHOLICI.

Aug. epist. 95. TIMASIVS ET IACOBVS.

Timasius & Iacobus vocantur: qui (sicut audiimus, & iam nosse dignaris) ipsius Pelagij exhortatione spem quam habebant in sæculo, reliquerunt, & nunc continenter Deo seruiunt. Qui cum eodem errore tandem aliquando per qualemcumque operam nostram, Domino inspirante, caruissent, protulerunt eundem librum, Pelagij esse dicentes: & vt ei responderetur, impendio rogauerunt. Factum est. Ad eosdem rescripta est ipsa responsio. Agentes gratias rescripserunt. Vtrumque misimus, & cui responsum est, & quod responsum est.] hæc ad Innocentium. De eodem quoque commentario inter alios libros intellexisse putamus Hieronymum ad finem commentarij contra Pelagianos, dum de S. Augustini scriptis aduersus eosdem, post alios nominatim recensitos, hæc habet: Alios quoque specialiter tuo nomini (nempe contra Pelagianos expresse) cudere dicitur.] Meminit eiusdem quoque commentarij idem Augustinus in epistola ad Ioannem, vbi de amborum illorum Pelagij discipulorum Timasij atque Iacobi conuersione agit: misitq. vna cum epistola dictum Pelagij librum cum responsione & confutatione ad eosdem. Perlibenter enim eiusmodi scriptionem suam idem S. Augustinus euulgandam curauit: nam eam tum Romam, tum Hierosolymam misit: quod ipsidem in locis idem Pelagius mentita larua se Catholicum exhibuerat, effugiens eo modo Ecclesiæ, quam vt hæresiarcha commerebatur, sententiam anathematis. At de his modo satis: sequenti autem anno pro temporis ratione de eodem Pelagio prolixior erit prosequenda narratio.

Hoc eodem anno collecta est prouincialis Synodus in Macedonia, ex qua pro cõfirmatione rerum gestarum missa est legatio ad Innocentium Papam per Vitalem archidiaconum. Constant quidem hæc ex litteris eiusdem Romani Pontificis ad eos redditus, quibus ipse eos non nihil reprehendit, & ab eis haud recte facta rescidit: in cuius exordio ista habet: Aduerti, sedi Apostolicæ, ad quam relatio quasi ad caput Ecclesiarū missa currebat, fieri iniuriam, cuius adhuc in ambiguum sententia duceretur. Vnde de quibus iamdudum scripsisse me memini, nunc iterare formam argumentis euidentibus relationis vestræ geminata percontatio compellit, &c.] Vides ex his, quanta effulgeret in sede Apostolica cum auctoritate maiestas, vt loco iniuriæ duceretur, si oporteret eadem semel impertita iterare mandata.

Hoc itē anno, qui Cyrilli Episcopi Alexandrini sedis primus numeratur, die vigesima octaua Iulij ab eodem facta est translatio partis reliquiarum sanctorum martyrum, nempe S. Marci Euangelistæ, Cyri atque Ioannis, in Canopum, vbi iam sedes vigeat idololatriæ. Licet enim destructum fuisset quod illic famosissimum erat idoli fanum, & a Theophilo ecclesia supererecta: dæmones tamen adhuc ibidem permanisse, infestatio ipsorum satis significabat. Cessauit autem, penitusq. extinctus est eorū conatus & vis euauit, vbi eadem sunt translata reliquiæ; quibus illi victi, sedes antiquas prorsus relinquere coacti sunt. Hæc habentur satis aperta ex Actis eorundem sanctorum martyrum Cyri atque Ioannis, in posteriore Concilio Nicæno cognitis, & a S. Ioanne Damasceno & alijs comprobatis.

Christi annus quadringentesimus decimus quintus, duobus Augustis, Honorio decimum & Theodosio sextum Consulibus, feliciter illuxit Ecclesiæ: quo magnus ille protomartyr Stephanus rursus in miraculis rediuius apparuit, faciens signa atque prodigia magna in populo, cum eius venerandum corpus (quod olim magno planctu humanatum fuit) diuinitus facta reuelatione detectum, inuentum, atque translatum est. Quod autem in primis ad tempus spectat: irrepsisse mendum in Bedam, & errasse alios cum secutos, apparet, dum anno septimo Honorij Imp. id factum, apud eosdem legitur: cum extent eiusdem inuentionis Acta a Luciano presbytero scripta, in quibus expresse ponuntur dies & Consules, quibus id accidisse hoc ipso anno, apertissime declaratur; quod & Marcellinus in Chronico absque aliqua dubitatione confirmat. Ex quibus etiā corrigendus est Niceta philosophus, qui eandem inuentionem refert ad tempora Constantini.

His itaque de tēpore cognitis, de Luciani epistolæ, qua cuncta narrantur, fide agendum est. Adstipulantur quidem ipsi ex Græcis idē qui supra Marcellinus, Nicephorus, & alij recentiores auctores, Latinorū vero plurimi, sed qui instar omnium est, Gennadius, cum

Hieron. contra Pelag. lib. 3. in fin.

SYNODVS IN MACEDONIA. b. Innoc. epist. 27.

TRANSLATIO RELIQUIARVM.

SAINTS OF THE BIBLE.

INVENTIO RELIQUIARVM S. STEPHANI PROTOMARTYRIS. c. Bed. lib. de sex atar. Sigebert. & alij.

d. Niceet. de martyrio & inuent. S. Stephani. e. Marcellin. in Chron.

f. Niceph. lib. 14. c. 9. g. Gennad. de Vir. illustr. c. 46.

hæc sua ætate facta potuerit certius cognouisse, qui ita de ipso: Lucianus presbyter, vir sanctus, cui reuelauit Deus temporibus Honorij & Theodosij Augg. locum sepulchri & reliquiarum corporis S. Stephani martyris primi, scripsit ipsam reuelationem ad omnium Ecclesiarum personas Græco sermone.] hæc ipse. subdit autē hæc de eius in Latinum translatione facta per Auitum, & in Hispaniam missa: Auitus presbyter, homo Hispanus genere, ante relatam Luciani presbyteri scripturam in Latinum transtulit sermonem, & addita epistola sua, per Orosium Occidentalibus edidit.] Quinam fuerit Auitus iste, num alter duorum qui male audit in epistola Orosij ad Augustinum, quem vt hæreticum Origenistam Orosius ipse vitasset omnino, haud penitus dixerim. Rem gestam aggressuri, ab ipsius Auiti epistola ad Balchonium Bracharensem Episcopum sumamus exordium, a quo Latinis & Occidentalibus omnibus Luciani scriptio illa impertita est, digna quidem huius contextu historiae, quod & ex ipsa quoque huiusce temporis status Hispaniæ afflictatæ a barbaris referetur:

Gennad. de
Virillust. c. 47.

AVITI EPI-
STOLA AD
BALCHON-
NIUM.

RELIQUIAE
S. STEPHANI
MISSAE IN
HISPANIAM.

PAULI OROSII
IN PALAE-
STINAM AD-
VENTVS ET
PROFECTIO.

Beatissimo, dilectissimoq. semper in Domino Papæ Balchonio, atque vniuerso clero & plebi Ecclesiæ Bracharensis, Auitus presbyter salutem in Domino æternam.

Memores mei esse vos cupio & deprecor; sicut & ego, in quantum valeo, memoriam vestri habere non cesso, tribulationibus vestris meo dolore compatiens, & pro dissidio patriæ nostræ in locis sanctis incessabiles lacrymas fundens, vt aut vobis Dominus restituat libertatem, quos admonere voluit, aut illis tribuat mansuetudinem, quos præualere permittit. Et ego quidem, beatissimi fratres (teste Domino nostro Iesu Christo loquor) frequenter volui venire ad vos, vt vobiscum vel mala tolerarem, vel bonis fruerer: sed impeditum est desiderium meum, per totas iam Hispanias hoste diffuso. Veritus enim sum, ne & sancta loca relinquens, & ad vos forte non perueniens, vbicumque interceptus, irrationabilis audaciæ poenas luerem. Sed quoniam misericors Deus, meo voto, vestroq. merito procurante, dignatus est indulgentiæ suæ gratiam, primum vt dilectissimus filius & compresbyter meus Orosius vsque ad has partes ab Africanis Episcopis mitteretur, cuius mihi charitas & consolatio vestrum omnium præsentiam reddidit. Deinde vt in diebus ipsis, quibus iam ipse reditum incredibili desiderio parabat, beatus & vere sanctus, corona gloriæ nostræ in Christo Iesu primus martyr Stephanus se reuelare & manifestare signis & virtutibus euidentissime sequentibus dignaretur: quem ego tantarum rerum ordinato- ris Dei occasione perceptum, dignius duxi charitati vestræ præmittere, vt ipse præiens aduocatus & patronus obsequentium sibi petitionibus dignaretur assistere, qui cum pate- retur, etiam pro inimicis orare dignatus est.

Itaque beatissimi & dilectissimi fratres, memoriam vestri incessabiliter agens, & tam congruentem ordinantis Dei dispositionem videns, promptus fui de presbytero, cui reuelatum fuerat, partem aliquam inuenti corporis promereri; quam festinato expetitam, secretoq. perceptam, ad vos dirigere non distuli. Quamobrem nisi vobis per sanctum filium & compresbyterum meum Orosium reliquias de corpore beati Stephani primi martyris, hoc est, puluerem carnis atque neruorum, & quod fidelius certiusq. credendum est, ossa solida atque manifesta sui sanctitate nouis pigmentis vel odoribus pinguiora. Vt autem nulla possit esse dubitatio; ipsam ad vos subditam scriptis meis sancti presbyteri, cui hæc reuelata sunt, epistolam conscriptionemq. transtuli, quam, me pro fide veritatis plenius cognoscendæ rogante & expetente, dictauit Græco primum ipse sermone, sed per me postea in Latinum versa est. Quæ & vos sancti & beati fratres, quam veraciter gesta sunt, tam fideliter suscepta habeatis, imploro. Certus sum enim, quia sicut ipse beatus martyr dignatus est nunciare, & pro salute mundi periclitantis se manifestare, auxilio & præsentia tanti patroni, si vos tale pignus digno studio diligatis, tuti ex hoc, quietiq. viuatis. Gratia Domini nostri Iesu Christi & sancti Spiritus vobiscum, dilectissimi in Domino. Amen.] hæc Auitus Senior.

Ex qua quidem epistola in primis intelligas, recolasq. memoria quæ anno superiori de Paulo Orosio dicta sunt, de eius nempe in Africam aduentu, & eiusdem hoc anno Hierosolymam profectio: reditū vero in patriam post inuentas & acceptas sancti protomartyris reliquias anno sequenti suo loco dicemus. Quæ vero spectant ad ea quæ S. Augustinus per eumdem Orosium rogauit S. Hieronymum doceri de altissima quæstione originis animarū, post institutam de inuentione reliquiarum S. Stephani narrationem dicturi sumus. Hic modo reddamus ipsius Luciani libellum, seu epistolam eo argumento conscriptam, qua to- tius

A tius rei gestæ series exacte descripta recolitur: quam cum quatuor libris Vaticanis collatam, & fideliter, quantum licuit, emendatam cudimus. Ne fastidias tu, velim, styli simplicitatem, & simpliciorum ex Græco factam translationem; cum maxima quæque fidei sacramenta Deus eiusmodi simplici dicendi genere voluerit hominibus nota fieri. Sed rem sic habet:

Lucianus misericordia Dei indigens, & omnium hominum minimus, presbyter ecclesiæ Dei quæ est in villa Caphargamala, in territorio Hierosolymorum, sanctæ Ecclesiæ, & omnibus sanctis qui sunt in Christo Iesu in vniuerso mundo, in Domino salutem.] Considera hic, lector, in inscriptione prima illa verba consultissime posita: Lucianus misericordia Dei indigens.] ita quidem, vt aduersarium se demonstret hæresi Pelagianæ, quæ tunc ibi grassabatur: degebat enim hoc tempore Pelagius ipse Hierosolymis; quocum nullam se habere participationem vt omnibus ostenderet auctor, prima illa verborum suorum sententia iugulat ipsam hæresim Pelagianam. Sed reddamus epistolam:

Visio quæ apparuit meæ pusillitati a Deo ter de reuelatione reliquiarum beati & gloriosi protomartyris Stephani & primi diaconi Christi, & Nicodemi qui in Euāgelio scriptus est, & Gamalielis, qui in Actibus Apostolorum nominatur: necessarium duxi pandere vestræ in Christo dilectioni, imploratus ac magis iussus a sancto Dei cultore patre Auito presbytero, vt secundum fidem consummatam interroganti quasi filius obediens, sicut cognoui, cum omni simplicitate impiger integre indicarem omnem veritatem.

Die igitur parasceue, hoc est, feria sexta, tertio Nonas Decembris, Consulatu Honorij decies & Theodosij sexies Augustorum, adueniente nocte, dormiente me in cubili meo, in loco sancti Baptistery, in quo consuetudo mihi erat dormire, & custodire Ecclesiastica quæ erant in ministerio; hora tertia noctis, quæ est prima custodia vigiliarum, quasi in extasi semiuigilans, vidi virum senem, longum, dignum sacerdotem, canum, barbam prolixam habentem, palliatum alba stola, cui inerant gemmule aureæ habentes intrinsecus sanctæ Crucis signū, & virgam auream in manu tenentem. Venit & stetit ad dexteram meam, & aurea virga pulsauit me, ter vocans me nomine meo, dicens, Luciane, Luciane, Luciane: & dixit mihi Græco sermone: Vade in ciuitatem quæ dicitur Aelia (quæ est Hierusalem) & dic Ioanni qui est in ea Episcopus: Quamdiu clausi sumus, & non aperis nobis? & maxime quod in temporibus tui sacerdotij oportet nos reuelari? Aperi nobis festinanter monumentum, vbi in negligentia positæ sunt reliquie nostræ; vt per nos aperiat Deus & Christus eius & Spiritus sanctus ostium clementiæ suæ in hoc mundo. Periclitatur enim sæculum ex multis casibus, qui fiunt in eo quotidie. Et non tantum sollicitus sum pro me, quantum pro his qui sunt mecum positi sancti, & multi honoris digni.

Et respondi ei, dicens: Quis es tu, domine, & hi qui tecum sunt? Et respondit mihi: Ego sum Gamaliel, qui Paulum Apostolum Christi nutriui, & legem docui in Hierusalem. Et qui mecum in Orientali parte monumenti iacet, ipse est dominus Stephanus, qui lapidatus est a Iudæis & principibus sacerdotum in Hierusalem pro Christi fide, foris portam quæ est ad Aquilonem, quæ dicitur, Ad Cedar: vbi die ac nocte iacuit proiectus, vt sepulturæ non daretur, secundum mandatum impiorum principum, vt a feris consumeretur corpus eius. Ex Domini autem voluntate non tetigit eum vnum ex his, non fera bestia, non auis, non canis. Ego Gamaliel compatiens Christi ministro, festinaui habere mercedem in Domino, & partem cum sancto viro fidei. Misi per noctem quantos poteram religiosos Christianos & in Christo Iesu fideliter credentes, habitantes Hierusalem in medio Iudæorum, & hortatus sum eos, & necessarias substantias ministraui, & persuasi illis ire occulte, vt portarent corpus eius meo vehiculo in villam meam, hoc est, Caphargamala, quod interpretatur, Villa Gamalielis, viginti millia habens a ciuitate: & ibi feci illi planctum fieri diebus septuaginta, & poni eum in meo monumento nouo, in Orientali theca: & præcepi meis, vt quæcumque necessaria erant pro eius planctu, de meo darent.

Ipse autem dominus Nicodemus in alia theca positus est: qui venit ad Saluatorem Iesum noctu, & catechizatus est, ab eo audiens: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest intrare in regnum cælorum. Et abiens baptizatus est a Christi discipulis. Et cognoscentes Iudæi, amouerunt eum a principatu suo, & anathematizauerunt eum, & de ciuitate exulare fecerunt. Hunc ego Gamaliel, quasi persecutionem pro Christo passum, sustuli eum in agrum meum, & alui & vestiui vsque ad finem vitæ eius, & defunctum sepeliui iuxta dominum Stephanum. Similiter Abibus filius meus dilectissimus, qui

Apud Sur.
10m. 4.
LVCIANI EPI
STOLA CIR-
CVLARIS.

Per Luciano visio app.
Fecit de reuelat.
b Ioan. 3. reliquiar. S. Steph.
c Act. 3. 22. tri. 6. Sabdu
medi. dia
parat. vna.

L. visio
VISIO PRIMA
QUAE APPA-
RUIT LVGIA-
NO.

GAMALIEL
APPARET LV
CIANO.

* absens De Soc. lant. Th. dici
tur Act. 22. 3. 2. & fa-
ciunt planctum mag
nū super eu. i. est
diebus septuaginta.

d Ioan. 3.
REVELATIO
RELIQUIA-
RVM SAN-
CTORVM.

qui mecum baptismum Christi accepit ab eius discipulis, & viginti annorum existens, ante me mortuus est, in tertia theca excellentiori iacet, in qua & ego ipse postea defunctus sum applicitus. Mea vero vxor Ethna * habens nomen, & Ledemias primogenitus meus, quia noluerunt esse Christi fidei cultores, in alia villa matris suae sepulti sunt, haec est in Capharsemelia.] Hic, lector, vt cuncta facilius assequaris, mente recole quae suo loco superius dicta sunt, Iudaeos in speluncis, ibiq. excauatis in lateribus loculis, instar thecarum (vt contigit videre in coemeterijs Romae positus) corpora defunctorum condere consueuiffe. Pergit vero Lucianus:

* Anna
* Ethnica

LUCIANI
CONTESTA-
TIO.

2
SECUNDA VI-
SIO LUCIA-
NO OSTENSA

Ioannes sanctus
appellatur a Sa-
maliele

Interrogauit autem ego Lucianus humilis presbyter, dicens: Vbi vos quaeremus? Qui dixit: In medio Proastio, quod potest intelligi, agro suburbano; qui est proximus villae ager, qui dicitur Delagabri, id est, Virorum Dei. Et euigilaui, & deprecatus sum Dominum, dicens: Domine Iesu Christe, si haec visio ex te, & non est illusio; fac vt iterum ac tertio appareat mihi, quando vis & quomodo vis. Coepi ergo ieiunare, & ficas escas sumere vsque ad aliam parasceuen. Et iterum dominus Gamaliel eadem similitudine, eodemq. schemate apparuit mihi, sicuti in prima visione, dicens: Quare neglexisti ire, & dicere sancto Episcopo Ioanni? Et ego respondi: Timui, domine, mox ire a prima visione, & haec renunciare, ne viderer seductor esse. Deprecatus sum autem, vt si a domino missus fuisset ad me, denuo ac tertio appareres mihi. Dixit autem ad me: Acquiesce, acquiesce mihi. Et iterum ait mihi: Quoniam requisisti de reliquijs singulorum, quomodo & vbi positae sint, appone sensum, & vide diligenter quae ostendentur tibi. Et dixi: Etiam domine. Et statim attulit quatuor calathos, tres aureos, & vnum argenteum: tres eorum pleni erant rosas; duo albas rosas, tertius rubicundas habebat coloris sanguinei: quartus vero calathus, qui erat argenteus, plenus erat croco bene olente. & posuit eos ante me. Et ego dixi ei: Qui sunt isti, domine? Et dixit mihi: Lipsana nostra sunt. Qui rubeas habet rosas, ipse est dominus Stephanus, qui a dextris positus est ad Orientem ab introitu monumenti: secundus calathus, dominus Nicodemus est, positus contra ostium: tertius vero calathus ipse est meus: quartus vero calathus ille argenteus, Abibus filius est meus, qui immaculatus ex utero matris suae excessit e mundo: propterea in similitudinem argenti mundissimi apparuit: numquid non vides crocum, qui in ipso est, suauissimi esse odoris? & ipse coniunctus est meo calatho in excelsio loco, vbi ambo positi sumus, quasi gemini. Et cum haec dixisset, denuo ex oculis meis euauit.

3
TERTIA VI-
SIO FACTA
LUCIANO.

* sine

Cumq. expergefactus fuisset, gratias egi Deo omnipotenti, & consuetis ieiunijs operam dedi vsque ad tertiam reuelationem. In tertia igitur septimana, eadem die & hora, venit supradictus vir, comminans & fremebundus, & dixit mihi: Quare vsque nunc distimulasti, & noluisti pergere, & dicere Episcopo Ioanni, quae tibi dicta sunt & ostensa? Quam excusationem habebis apud Deum, aut quam veniam pro hoc contemptu sperabis in die Iudicij? Numquid non vides quanta siccitas est & tribulatio in toto mundo, & tu negligenter agis? Numquid non consideras, quia multi meliores te sint per eremum sancti viri, quos praetereuntes, per te voluimus innotescere? Ideo namque te ex alia in hac villa voluimus esse sacerdotem, vt per te manifestaremur. Exurge igitur, & vade, & dic illi, vt aperiat nobis, & faciat locum orationis, vt intercessione nostra misereatur Dominus populo suo. Et cum ad eius verba intremuissem, dixi: Non negligens fui, domine mi, sed praestolabar tertium aduentum tuum. Nunc vero hinc * craftina die pergam, omnia quae mandasti mihi, dicturus. Et cum indignans aduersum me staret, videbar mihi quasi in altero mentis excessu deuenisse Hierosolymas, & quasi in conspectu astarem Episcopo Ioanni, narrans ei omnem visionem. A quo videbar audire: Si haec sic se habent, vt dicis, carissime, & Dominus tibi reuelauit haec temporibus nostris: oportet me colligere de possessione illa bouem illum maximum aratorem, qui & carro & aratro aptus sit; & dimittere tibi possessionem cum omnibus ceteris. Ad quem aio: Vt quid mihi possessio, domine mi, si non habeo bouem, per quem regatur & aretur possessio? Et dixit mihi Episcopus: Ita placuit, carissime; quoniam ciuitas nostra vehiculis ministratur, & vnum bouem illum maximum ad carrum minus habemus, quem tu diceris in possessione tua celare: oportet namque vt in ciuitate celeberrima sit magis, quam in paruula possessione. Numquid non tibi sufficiunt duo residui boues minores ad excolendam terram vehiculo tuo? Cum haec, lector, de bobus intelligis dicta esse de sanctis, in mentem reuoca a diuina Scriptura eiusmodi factam esse collationem, & ab Apostolo Paulo elucidatam interpretationem

Ioannes alle-
gorice loquitur
per illum in te
Iligens S. Regis
m

A tationem, cum illud declarat *: Non alligabis os boui trituranti.] Subdit vero haec Lucianus:

a Dent. 25.
1. Corinth. 9.

Cum hoc in extasi, hoc est in excessu mentis audissem; statim expergefactus, benedixi Dominum: & perrexi ad ciuitatem ad sanctum Ioannem Episcopum. Et cum illi omnia quae videram renunciaissem: reticui de visione bouis, expectans quid audirem ab eo. Intellexeram enim, quia S. Stephanus ipse esset bos maximus: quia carri illi, de quibus dicebat, sanctae essent ecclesiae; & Sion prima ecclesia, ipsa esset carrus maior; & quia sanctus Episcopus habebat a me petere benedicti Stephani reliquias: ideo de visione bouis Episcopo dicere nolui. Cumq. haec audisset Ioannes Episcopus, lacrymatus est praegaudio, & dixit: Benedictus Dominus Deus Filius Dei viui. Si haec (vt dicis, carissime) & audisti, & Deus tibi reuelauit: oportet me inde transferre B. Stephanum primum martyrem & archidiaconum Christi b: qui primus aduersus Iudaeos Dominica bella bellauit, & Deum in sua maiestate, in terris positus, in caelo vidit stantem, & tamquam Angelus in concione hominum apparuit. Haec autem omnia, vt vidi, ita euenerunt, & consona sibi apparent vniuersa. Dixit autem mihi sanctus Episcopus: Vade, fode in aceruo, qui est in ipso agro; & si inueneris, nuncia mihi. Et ego dixi ei: Perambulauit agrum, & vidi aceruum minutorum lapidum in medio, vbi arbitratus sum eos esse. Et dixit mihi Papa: Iam dixi tibi: Vade & fode; & si inueneris, sedens, custodi locum, & manda mihi per diaconum, vt veniam ad locum. Et ita me dimisit.] Hic attende, lector, non ex diuina reuelatione haec de aceruo lapidum locutum esse Ioannem, & opinatum esse Lucianum subter eum esse recondita sanctorum corpora, vbi non erant: sed ex consuetudine Hebraeorum, qui aceruo lapidum consueuissent consignatas memorias posteris tradere: cuius antiqui vsus plura in diuina etiam Scriptura exempla suppetunt. Sed pergat Lucianus:

LUCIANVS
CONVENIT
IOANNEM
EPISCOPVM.
Ioannes 3us papa
Liber. 1.
Episcopus appellat
Sanctum. 2.

b Act. 6. 7.

Sacerdos iherosol
appellatur Ioannes.

Et cum venissem ad villam, misi praecoones, vt omnes habitatores villae diluculo confurgerent, & foderent in aceruo. Eadem vero nocte apparuit ipse dominus Gamaliel cuidam monacho, nomine Nygetio *, innocenti & simplici viro, eadem similitudine, qua mihi apparuit: & dixit ad eum: Vade, dic Luciano presbytero: Vane laboras in aceruo illo: modo ibi non sumus: sed tunc ibi positi fuimus, cum lamentarentur nos secundum consuetudinem antiquorum: propter quod ibi aceruus in testimonium planctus factus est. Sed quaere nos in alia parte, quae est Boran, & loco qui dicitur Syra lingua Dabatalia, quod interpretatur in Graeco Ανδρων ἀγαθων, quod nos possumus dicere, Virorum fortium. Diluculo vero confurgens ad hymnos, inueni monachum praedicantem omnibus fratribus. Hymnis deinde dictis, coepi dicere: Eamus ad aceruum illum, & fodiamus in illo. Tum quidam dixerunt mihi: Audi primum quid dicat monachus Nygetius. Et aduocato monacho Nygetio, exquisiui ab eo, quid esset quod vidisset. Ille autem vniuersa signa, quae videram, domini Gamalielis, dixit mihi: & quemadmodum vidisset contra Austrum agrum firum, & monumentum in eo quasi neglectum & ruinosum, ibi vidisset tres lectos aureos, stratos, & vnum ex eis altiore ceteris, in quo erant duo iacentes, vnus senex, & vnus iuuenis: & in alijs duobus lectis erant singuli. Et respondit qui erat in excelsiori lecto, & dixit mihi: Vade, dic presbytero Luciano: Quoniam nos domini loci fuimus: Si vis magnum & iustum inuenire; ipse ab Orientali plaga positus est. Et haec audiens a monacho, glorificaui Deum, quoniam inuentus est alius testis in reuelatione.

LUCIANVS
CVRAT IN-
VENTIONEM
RELIQVIA-
RVM.
* Nygetio

ALIA VISIO
OSTENSA
NYGETIO.

Nos igitur iuimus ad aceruum, & fodientes nihil inuenimus. Conuertimus autem nos ad monumentum illud, vbi monacho ipsa nocte apparuerat: & fodientes inuenimus tres thecas, secundum quod apparuerat mihi in typo calathorum. Inuenimus igitur altissimis litteris scriptum lapidem obrutum, habentem, Celiel, quod interpretatur, Seruus Dei; & Apaan, Dardan, quod interpretatur Nicodemus, & Gamaliel. hoc interpretatus est Papa Ioannes, sicut audiui ab ipso sancto Episcopo.

VOCATVR
IOANNES EX
SYNODO AD
RELIQVIAS.

* Euthonium

Statim ergo renunciaui Episcopo, cum esset in Lidda, quae est Diospolis, Synodum agens.] Haec est, lector, illa Synodus Diospolitana, cuius meminerunt sancti Hieronymus, Augustinus, & Prosper, in fine anni huius (vt ex libello Luciani intelligis) celebrata, in qua coactus est Pelagius suas haereses condemnare: dicemus nos de ea pluribus post recensita haec de inuentione Stephani protomartyris & sociorum. Ad haec Lucianus: Qui assumpsit secum (Ioannes videlicet Episcopus Hierosolymorum) duos alios Episcopos, Eleutherium de Sebaste, & Eleutherium * de Hiericho: & venerunt ad locum. Qui cum aperuissent Domini Stephani thecam: statim terrae motus factus est, & tanta suauitas & fragrantia

Ioannes sanctum
appellatur. 4.

fragrantia odoris inde egressa est, quantum nullus hominum se meminit vel audisse, vel A
sensisse: ita ut putarem nos in amoenitate paradisi esse positos. Multitudo namque po-
puli aderat nobiscum; inter quos erant plurimi infirmi varijs languoribus. Et ipsa hora
mox de odore suauitatis eius septuagintatres animæ curatæ sunt: ab alijs fugati dæmones:
aliorum fons restinctus est sanguinis: alij strumis & furunculis liberati: alij a stringio * fa-
nati, alij a tertianis & quartanis: alios febris reliquit, alios morbus regius: alij a cepha-
lea curati & emicranea: nonnulli a viscerum occulto dolore liberati: & multas alias cura-
tiones senserunt homines, quas enumerare longum est.

Et exosculantes sanctas reliquias, iterum clausurunt. Et tunc cum psalmis & hymnis
portauerunt reliquias beati Stephani in sanctam ecclesiam Sion, vbi & archidiaconus fue-
rat ordinatus; derelinquentes nobis de membris eius paruos articulos, immo maximas re-
liquias, terram cum puluere, vbi omnis caro eius consumpta est: cetera asportauerunt. B
Ex his ergo reliquijs transmissi beatitudini vestræ. Quas cum susceperitis, orate pro exi-
guitate mea, ut dignus inueniar in conspectu Domini, sultus beatissimi martyris Stephani
meritis, & vestris orationibus. Translatæ sunt autem reliquiæ ipsius martyris VII. * Ka-
lendas Ianuarij: & tunc in tempore iugis & infinita siccitas erat. Sed eadem hora pluuia
magna descendit, & abundanter inebriata est terra; & homines glorificabant ibi Domi-
num propter sanctum eius Stephanum, & propter caelestem eius thesaurum misericordiæ &
pietatis, quem periclitanti sæculo aperire dignatus est Iesus Christus Dominus noster, qui
cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.] hæcenus Lucia-
ni epistola, siue libellus: ex quo in nonnullis Nicetas est corrigendus, cum eandem histo-
riam narrat. Meminit earundem reliquiarum inuentionis S. Augustinus, cum ait^b: Latuit
tanto tempore corpus eius: processit, quando Deus voluit: illuminauit terras, tanta mira-
cula fecit: mortuus viuos facit mortuos, quia nec mortuus, &c.] C

Vidisti, lector, quot testibus primi Christi sanguine testis Stephani meruerit inuentione con-
signari? Apparuit Gamaliel, non vni tantum Luciano, sed & S. Nygetio monacho. satis
hoc quidem, quod in ore duorum vel trium stet omne verbum: sed terra tremore testata
id ipsum est, & cælum insperatam diuq. frustra expetitam dans pluuiam: fidemq. fece-
runt septuaginta illi tres e diuersis languoribus sanitati pristina restituti: sed & dæmones
ipsi ex aliquorum illorum corporibus fugati, inuiti licet, virtutem martyris profiteri coacti
sunt. At hæc adeo multa, magna & insignia, pauca & perexigua esse intelliges, si con-
feras cum illis quæ in orbe Occidentali per eiusdem protomartyris reliquias voluit edi mi-
racula, de quibus sequenti anno dicturi sumus. Ut plane magno Dei consilio factum appa-
reat, quod tepescere in nonnullis Christiana fide, quæ hisce (ut vidimus) præsertim tem-
poribus, Gentilium esset exagitata blasphemijs, quod tempore Christianæ religionis Vrbs
a barbaris capta esset, quæ tempore cultus deorum secunda consistens fuerat ipsis barbaris
dominata: hoc, inquam, tempore Christiani vnus ante quadringentos ferme annos vita fun-
cti tenuis puluis & ossa tot tantaq. præstarent, ut ea sola satis efficacia esse potuissent (etsi
cetera ad fidei confirmationem edita miracula desuissent) non tantum ad titubantes consoli-
dandos, sed & Ethnicos omnes ad Christianam religionem, reluctantes licet, dummodo non
obstinatos, omnino pertrahendos. At hæc anno sequenti suo loco manifestius apparebunt.

Noua hæc & plane admiranda bella elegit Dominus ad expugnandos & confundendos
aduersarios suos. Expugnauit impietatem Iuliani Apostatæ Imperatoris reliquijs S. Babylæ
martyris: vicit & prostravit Arianam impietatem reliquijs Geruasij & Protasij, Mediolani
(ut vidimus) tempore S. Ambrosij apparentium. Sed & sanctorum martyrum reliquijs E
extinctam fuisse in Aegypto idololatriam, anno superiori vidimus. Quibus etiam armis
modo vsus est Dominus ad Ethnicos & hæreticos atque schismaticos expugnandos. Ec-
ce tibi quam felicissimis auspicijs progressus est Stephanus; cum videlicet coactus est im-
pius Pelagius hæresiarcha in Concilio Liddæ habito, quas hæcenus docuisset hærefes, con-
demnare. Quomodo autem hæc se habuerint, iam aggredimur enarrare.

Diospoli (ipsa est Lidda antiquiori nomine dicta, ciuitas in Palæstina) collecta est pro-
uincialis Synodus Episcoporum eius regionis. Huius Synodi meminit S. Augustinus, vbi
ait^c: Per idem tempus in Oriente, hoc est in Syria Palæstina, Pelagius a quibusdam Ca-
tholicis fratribus ad Episcopalia Gesta perductus: eisq. absentibus qui de illo libellum de-
derant, quoniam ad diem Synodi non potuerunt occurrere, ab Episcopis quatuordecim
auditus est: vbi cum dogmata ipsa damnantem, quæ inimica gratiæ Dei aduersus eum de
libello

A libello legebatur, Catholicum pronunciauerunt.] hæc Augustinus. Idemq. alibi eisdem
Episcopos, qui Synodo interfuerunt, nominat, vbi ait^a: Habemus alios Orientales Episco-
pos quatuordecim, Eulogium, Ioannem, Ammonianum, Porphyrium, Euthonium, Por-
phyrium, Fidum, Zosimum, Zebænum, Nymphidium, Chromatium, Iouinum, Eleuthe-
rium, Clematium, quos vno loco simul inuentos in istum confessum introducere valea-
mus, illos ipsos, qui Pelagio Iudices præsiderunt: eumq. ut homines, nullo ex altera par-
te vrgente aduersario, putantes Catholicum, tamquam Catholicum pronunciarunt.] hæc
ipse. Porro qui primus ordine recensetur Eulogius, hic fuit totius prouinciæ Palæstinae Me-
tropolitanus Episcopus Cæsariensis, qui successit in locum Gelasij, de quo superius quarto
tomo Annalium mentio facta est. Secundus ordine Ioannes, hic est ille Episcopus Hiero-
solymorum, cuius mentio in recitatis nuper Luciani litteris habetur; penes quas etiam qui
B fuerint Eleutherius, & Euthonius, alias Eleutherius itidem dictus, innotescunt, nempe
priorem Episcopum Sebastia (ipsa est Samaria) posteriorem vero Hierichuntinae ciuitatis
Antistitem fuisse. Itidem alterum duorum Porphyriorum existimamus fuisse Gazensem
illum Episcopum sanctitate celebrem, de quo plura superius. Zebænus & ipse titulo san-
ctitatis clarus, Episcopus fuit Eleutheropolis, cuius mentio est apud Sozomenum^b; ei enim
reuelata diuinitus fuisse veneranda corpora sanctorum Prophetarum Habacuc atque Mi-
chææ, testatur. Qui vero Iouinus hic nominatus habetur, Palladius^c auctor est, ipsum fuisse
Episcopum Acalonis. reliquorum autem obscura memoria est.

De rebus vero gestis in Synodo, iam breuiter accepimus ab Augustino, nimirum ibi Pe-
lagium damnantem suas hærefes, & fidem Catholicam profitentem, fuisse absolutum, Ca-
tholicaq. communicatione dignatum. Sed quod id dolose egerit, hanc ob causam S. Hiero-
nymus, cum huius conuentus meminit, miserabilem Synodum appellat: ad Alypium
enim & Augustinum scribens, hæc ait^d: Quicquid enim in illa miserabili Synodo Diospo-
litana dixisse se denegat, in hoc opere confitetur.] sed Pelagio quidem ipsi miserabilis
fuit, utpote in qua suam ipsius coactus est hæresim condemnare, cuius intrinsecus erat ob-
stinatus assertor. Ceterum utcumque res acciderit, constat quidem in eo Concilio tunc
erectum esse trophæum de hæresis Pelagiana prostrata victoria. Hinc igitur S. Prosper
de eadem Synodo ista cecinit^e:

Non segnior inde Orientis
Rektorum cura emicuit: captumq. nefandi
Dogmatis auctorem constrinxit lege benigna
Commentum damnare suum: nisi corpore Christi
Abiungi, & sancto mallet grege dissociari.
Lene quidem hoc, nimiumq. malos tolerasse videtur
Iudicium: sed sancta fides examine in illo
Vicit aborturam diro de semine prolem.
Prospectum namque est, diuino & munere cautum,
Ut licet instantem declinans bestia pœnam,
Perfidia secum sensus tenuisset eosdem,
Ipsa tamen proprium germen damnando necaret,
Ore malam extinguens sobolem, quam protulit ore.]

hæc S. Prosper de Synodo Palæstina, in qua licet dolo effugerit pœnam ipse Pelagius, hæ-
refes tamen eius sunt penitus ab ipso etiam auctore damnata. Rursus vero de eadem Sy-
nodo Diospolitana idem Prosper agens, ita Pelagianos compellat^f: Errauerunt Orienta-
les Episcopi, in quorum iudicio Pelagius eos qui dicunt gratiam Dei secundum merita no-
stra dari, ut Catholicus possit videri, anathematizare compulsus est? Ceterum postquam
eiusmodi Acta Synodi de purgatione Pelagij Innocentio Romano Pontifici innotuerunt,
nequaquam ipse probare ac confirmare voluit, ut S. Augustinus testatur, cum ait^g: Fefel-
lit enim iudicium Palæstinum ipse Pelagius; propterea ibi videtur esse purgatus. Roma-
nam vero Ecclesiam, vbi cum esse notissimum scitis, fallere vsquequaque non potuit,
quamuis & hoc fuerit vtrumque conatus: sed (ut dixi) minime valuit.] Et inferius reci-
tat verba epistolæ Innocentij Papæ ad hæc spectantia, quæ sic se habent: Vnde non pos-
sumus illorum Episcoporum (qui scilicet eidem Synodo interfuerunt) nec probare, nec cul-
pare iudicium: cum nesciamus vtrum vera sint Gesta; aut si vera sunt, constet magis sub-
terfugisse, quam se tota veritate purgasse.] subdit Augustinus: Videtis certe in his ver-
bis,

^a August. contra
Iulian. lib. 1. c. 5.

EPI SC OPI
QVI SYNODO
INTERVY-
RVNT.

^b Sozom. lib. 7.
c. 28.

^c Pallad. in Lan-
siac. c. 42.

PELAGIUS
DAMNANS
SVAS HÆ-
RESES AB-
SOLVITVR.
d Hieron. epist.
79.

QUALIS SY-
NODVS DIO-
SPOLITANA.
e Prosper lib. de
Ingratis.

SYNODVS
DIOSPOLIT-
DAMNAT
HÆRESES
PELAGII.
f Prosper aduer-
sus Collas.
g August. de pec-
cato orig. lib. 2.
c. 8. 9.
INNOCENT.
PAPA NO-
LVIT PRO-
BARE SYNO-
DVM PALÆ-
STINAM.

* stringio

TRANSLA-
TIO RELI-
QVIARVM S.
STEPHANI.

* VIII.

^a Exstat apud
Metaphr. die 2.
Aug. & Lipom.
som. 6.

^b Aug. de diuers.
serm. 51.

DEI CONSI-
LIVM IN RE-
VELATIONE
RELIQVIAR-
VM S. STE-
PHANI.

CONCILIVM
DIOSPOLITA-
NVM.
c Aug. Retract.
lib. 2. c. 47.

bis, quemadmodum Papa beatissimus Innocentius non tamquam de incognito loqui videatur. Videtis qualem tulerit de illius purgatione sententiam.] haecenus ipse : qui postquam tandem accepit Acta eiusdem Synodi Palæstinae, scripsit de illis librum ad Aurelium Episcopum Carthaginensem, ut ipse testatur, eundem librum citans^a : de quo etiam cum in Retractionibus meminit, ita ait^b : Sed cum in manus nostras eadem Gesta venissent, scripsi de his librum ; ne illo velut absoluto, eadem quoque dogmata putarentur Iudices approbasse, quæ ille nisi damnasset, nullo modo ab eis nisi damnatus exiisset.] hæc Augustinus. verum perijt ipse liber.

Sed videamus singula capita proposita in eadem Synodo, ex libello aduersariorum recitata, quæ Pelagius damnare, ne ipse damnaretur, compulsus est. Inuenimus ea in Collectione Cresconij recitata post epistolâ Aurelij Episcopi Carthaginensis ad Episcopos provincie Bizacenæ, quam suo loco reddemus. Inscriptio autem capitibus istis prænotata legitur, adiecta ab Africanis Episcopis perbreui præfatione :

Incipiunt capitula excerpta ex Gestis habitis contra Pelagium hæreticum, & alia de libellis eius, quæ in Palæstina Synodo sibi obiecta damnare compulsus est.

Quod ad Hierusalem volentem colligere filios suos Dominus clamat : hoc nos clamamus aduersus eos, qui filios volentes Ecclesiæ colligi, nolunt ; nec saltem post iudicium, quod de ipso Pelagio factum est, collegerunt : de quo damnatus exiisset, nisi obiecta contra Dei gratiam dicta, quæ obscurare non potuit, ipse damnasset. Præter illa enim, quæ quoquo modo potuit, ausus est qualicumque ratione defendere, obiecta sunt quædam, quæ nisi remota omni tergiuersatione anathematizaret, ipse anathema sit factus.

Primo obiectum est enim, cum diceret, Adam mortalem factum ; qui siue peccasset, siue non, mortuus esset.

Secundo, quod peccatum ipsius ipsum solum læserit, & non genus humanum.

Tertio, & quod infantes nuper nati, in illo statu sint, in quo Adam fuit ante præuariationem.

Quarto, & quod per mortem, vel præuariationem Adæ, non omne genus humanum moriatur : & quod non per resurrectionem Christi omne genus humanum resurgat.

Quinto, infantes, etiam si non baptizentur, vitam æternam habere possunt.

Sexto, & diuites baptizatos, nisi omnibus abrenuncient, si quid boni visi fuerint facere, non reputari illis, nec eos habere posse regnum Dei.

Septimo, & gratiam Dei atque adiutorium non ad singulos actus donari, sed de libero arbitrio esse, vel in lege atque doctrina.

Octauo, & gratiam Dei secundum merita nostra dari.

Nono, & filios Dei nõ posse vocari, nisi omni modo absque omni peccato fuerint effecti.

Decimo, & non esse liberum arbitrium, si Dei indigeat auxilio : quoniam in propria voluntate habet vnusquisque facere aliquid, vel non facere.

Vndecimo, & victoriam nostram non esse ex Dei adiutorio, sed ex libero arbitrio.

Duodecimo, & quod petentibus veniam, non detur secundum gratiam & misericordiam Dei, sed secundum merita & laborem corû qui per pœnitentiã digni fuerint misericordia.

Hæc omnia Pelagius sic anathematizauit (quod satis Gesta ipsa testantur) vt nihil ad ea quoquo modo defendenda disputationis attulerit. Vnde fit consequens, vt quisquis sequitur Episcopalis auctoritatem iudicij, & in ipsius Pelagij confessione tenere debeat, quæ tenuit Catholica Ecclesia.] Sequitur Catholica Pelagij confessio post recensita ex libello aduersariorum capita in eum obiecta, quæ omnia confutauit.

Primo, quod Adam, nisi peccasset, non fuisset moriturus.

Secundo, quod peccatum eius non ipsum solum læserit, sed & genus humanum.

Tertio, quod infantes nuper nati, non sint in illo statu, in quo Adam fuit ante præuariationem.

Quarto, vt ad ipsos etiam pertineat quod breuiter ait Apostolus^c : Per vnum hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum : & sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur.

Quinto, quod infantes non baptizati, non solum regnum cælorum, verum etiam vitam æternam habere non possint.

Sexto, vt confiteatur, diuites baptizatos, etiam si diuitijs suis non careant, & sint tales quales ad Timotheum describit Apostolus, dicens^d : Præcipe diuitibus huius mundi non superbe

^a August. lib. 2. c. 14. de peccato origin.
^b August. in Retract. lib. 2. c. 47.

ERRORES PELAGII AB IPSO IN CONCILIO CONDAMNATI.

CATHOLICAE ASSERTIONES ADVERSUS PELAGIANOS.

c 1. Cor. 15,

d 1. Tim. 6.

A superbe sapere, neque sperare in incerto diuitiarum suarum, sed in Deo viuo, qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum : diuites sint in operibus bonis, facile tribuant, communicent, thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum, vt apprehendant vitam æternam : non eos a regno Dei posse priuari.

Septimo, vt fateatur gratiam Dei & adiutorium etiam ad singulos actus dari, eamque non dari secundum merita nostra.

Octauo, vt re vera sit gratia, id est, gratis data per eius misericordiam, qui dixit^a : Misereor cuius misertus ero, & misericordiam præstabo cui misertus fuero.

Nono, vt fateatur filios Dei vocari posse illos, qui quotidie dicunt^b : Dimitte nobis debita nostra. quod vtique non veraciter dicent, si essent omnino absque peccato.

Decimo, vt fateatur esse liberum arbitrium, etiam si diuino indigeat adiutorio.

B Vndecimo, vt fateatur, quando contra tentationes, concupiscentiasque illicitas dimicamus, non ex propria voluntate, sed ex adiutorio Dei prouenire victoriam : non enim aliter verum est quod Apostolus ait^c : Non volentis, non currentis, sed miserentis est Dei.

Duodecimo, vt fateatur secundum gratiam & misericordiam Dei veniam pœnitentibus dari non secundum merita eorum : quemadmodum etiam ipsam pœnitentiam, donum Dei dixit Apostolus, vbi ait^d : Ne forte det illis Deus pœnitentiam. Hæc omnia simpliciter sine vllis fateatur ambagibus.

Si quis contra auctoritatem Catholicam & ipsius Pelagij expressa Ecclesiasticis Gestis verba consentit, atque in illa quæ his sunt contraria veraciter credit ; anathema esse tenendum est ; nisi quæ illis contraria sunt, fido corde teneantur, & aperta confessione promantur.] haecenus ibi ex Actis Synodi Diospolitanae. Recitat istas assertiones ex Actis eiusdem

C Synodi S. Augustinus agens de peccato originali^e, necnon in epistola^f ad Paulinũ. Porro alij errores Pelagij redduntur. ab eodem Augustino in eodem libro de peccato originali his verbis^g : Quoniam lex sic mittat ad regnũ, quemadmodum & Euangelium. Quoniã fuerint homines ante aduentũ Christi sine peccato.] Desideratur hic aliud caput eiusdem hæresis corollariũ, cuius idem S. Augustinus^h sic meminit : Destruunt orationes quas facit Ecclesia siue pro infidelibus & doctrinæ Dei resistentibus, vt conuertantur ad Deum ; siue pro Fidelibus, vt augeatur in eis fides, & perseueret in ea. hæc quippe non ab ipso accipere, sed a se ipsis homines habere contendunt, gratiã Dei, qua liberamur ab impietate, dicentes secundũ merita nostra dari. Quod quidem Pelagius in Episcopali iudicio Palæstino, damnari metuens, damnare cõpulsus est : sed in posterioribus suis scriptis hoc inuenitur docere.] hæc Augustinus. Erant & aliæ blasphemie Pelagij scriptis insertæ, quæ non sunt ad publicum

D illud examen productæ : recitat vero eas S. Hieronymus in tribus illis dialogorũ libris, quos contra Pelagianos conscripsit post dictam Synodum Diospoli celebratã, vt S. Prosperⁱ testatur, qui postquam eiusdem Synodi meminisset, mox ista subinfert de ipso S. Hieronymo :

*Tunc etiam Bethleï præclari nominis hospes,
Hebræo simul & Graio, Latioque venustus
Eloquio, morum exemplum, mundi magister,
Hieronymus libris valde excellentibus hostem
Differuit; nosciq. dedit, quo turbine veram
Vellent exorta lucem obscurare tenebra.]*

hæc S. Prosper, & quidem scite aperit eiusdem Hieronymi in scribendo consilium.

E Etenim cum vidisset ipse Hieronymus versutum Pelagium captiosis artibus Synodũ decepisse, & tamquã in scena, mentita larua, personatũ hitrionem Catholici hominis specie superinducta luisse, sicq. veritatem offusis tenebris obscurasse : prudens illud excogitauit inuentũ, vt dialogos scriberet, & sub Critoboli nomine Pelagiũ significaret, quem Catholicus homo, Attici nomine, exquisitissimis interrogationibus cogeret latens intus venenũ in mediũ perspicuum cunctis proferre ; sicq. palam omnibus demonstraret, qualis ille esset, qui errores damnas, videri voluisset ab omnibus in Synodo probatus omnino Catholicus. nouum ergo illud per dialogos scribendi genus arripuit, a se hætenus intentatũ ; quod id res & tempus exposceret. Etenim inuidiosum nimis ac odiosum, & forte etiã temerarium videri poterat, in hominem ex aduerso concitatum insurgere, qui damnatis omnibus præpositis dãnandis hæresibus, iã fuisset in ipsa Synodo consensu omnium absolutus. Hinc etiã & prudentissime illud egit, vt numquã ea scriptione eiusdem Synodi expresse voluerit meminisse : ne si ab illa acta probasset, Pelagium in ea absolutum probasse pariter videretur ;

a Rom. 9.

b Matih. 6.

c Rom. 9.

d 2. Tim. 2.

e Aug. de peccat. orig. lib. 2. c. 11.
f Aug. epist. 106.
g Aug. de peccat. origin. lib. 2. c. 11.

h Aug. lib. de heres. ad Quodvult. deum c. 88.

i Prosper. de In. grat.

HIERONYMI CONSILIVM IN SCRIBENDO DIALOGOS CONTRA PELAG.

vel si damnasset, ipse potius hæresis redarguendus esset, qui damnantē hæreses Synodum A arguisset. Sic igitur generatim rem agens, non vnum absolutū Pelagium insectari videtur, sed Pelagianos, dum vnus Pelagij caliginis densitate repletas latebras aperit, cunctisq. easdē proponit aspiciendas, dialogos illos edens, in quibus inter alia ista præfatur Hieronymo sane digna^a: Aduersus eos autem qui me dicunt hoc opus inflammatū inuidiæ facibus scribere: breuiter respondebo, numquam me hæreticis pepercisse, & omni egisse studio, vt hostes Ecclesiæ, mei quoque hostes fierent.] hæc ipse. Sed vnde inuidiæ calumniam aduersarij impegunt, nisi quod ante faciem eius fuisset ipse Pelagius absolutus?

^a Hier. aduers. Pelag. in præf.

^b Hieron. contra Pelag. lib. 1. FEMINIS IN ECCLESIA NON PSALLENDEM. c. 1. Tim. 2.

Quæ autē ex eiusdē Pelagij scriptis eruta, idē Hieronymus^b foris expansa omnibus intuēda proponat, audi. Quod enim ille ad impeccantiam asserbat opus esse diuinæ legis scientia, eademq. esse mulieres imbuendas; hinc in eum hæc ipse Hieronymus: Verum tu tantæ liberalitatis, vt fauorem tibi apud Amazonas tuas concilies, vt in alio loco scripseris, scientiā legis etiam feminas habere debere; cum Apostolus^c doceat esse tacendū mulieribus in ecclesia, & si quid ignorant, domi viros suos debere cōsulere. Nec sufficit tibi dedisse agmini tuo scientiā Scripturarum, nisi earū voce & canticis delecteris. Iungis enim & ponis in titulo, quod & femina Deo psallere debeant. Quis enim ignorat, psallendum esse feminis in cubiculis suis, & absque virorū frequentia & congregatione turbarū?] hæc ipse.

^d Hieron. contra Pelag. lib. 2.

^e Zachar. 9.

^f Hier. in Hieroniam lib. 4. c. 23.

Porro quod in eam dementiam superbus iste elatus fuerit, vt assereret esse hominis, vi liberi arbitrij non tantum non peccare, sed etiam non tentari: hinc ipse Hieronymus ex persona Pelagij, eiusq. verbis hæc ait^d: Alij clausi cellulis, & feminas non videntes, quia miseri sunt, & verba mea non audiunt, torquentur desiderijs: ego etiā si mulierum vallor agminibus, nullam habeo concupiscentiam. de me enim dictum est^e: Lapidem sancti voluuntur super terram, & ideo non sentio, quia liberi arbitrij potestate Christi trophæum circumfero.] Huiusmodi plane hæreticos visus est idem S. Hieronymus alibi fugillasse, dum ait^f: Si nota fecissent verba mea populo meo, non blandientes eis, & adulatione peridentes, vt dicerent, Non habetis peccata, perfectam iustitiam possidetis, sanctitas & pudicitia atque iustitia in vobis tantummodo reperiuntur: & ego non tradidissim eos in immunditiam & ignominiam, vt facerent quæ non conueniunt, & sequerentur cogitationes suas pessimas. Contemplemur hæreticos, quomodo semel desperantes salutem, gulæ se tradant & delicijs: vescantur carnibus, frequentes adeant balneas, musco fragrent, vnguentis varijs delibuti, quærant corporis pulchritudinem, &c.]

^g Hieron. contra Pelag. lib. 1. VESTIMENTORVM ORNATVS PRO DIGNITATE PERSONAE.

HIERONYMVS GLORIATVR CONSORTIO AVGVSTINI.

^h Aug. epist. 102.

Rursum vero de iisdem prodigijs Pelagij inuentis, dum omnes homines crassioribus, vt monachos, vti vestibus vellet, hæc ait^g: Vnde adiungis, gloriam vestitū & ornamentorum Deo esse contrariam? Quæ sunt, rogo, inimicitia contra Deum, si tunicam habuero mundiore, si Episcopus, presbyter, & diaconus, & reliquus ordo Ecclesiasticus in administratione sacrificiorum cum candida veste processerint? Cauete clerici, caute monachi: viduæ & virgines periclitamini, nisi sordidas vos atque pannosas vulgus aspexerit. Taceo de hominibus sæculi, quibus aperte bellū indicitur, & inimicitia contra Deum, si pretiosis atque nitentibus vtantur exuijs.] hæc ipse: qui quidem post multa ex Pelagij scriptis in medium allata & confutata, postremo ad exterrendos aduersarios, validissimum plane commilitonem, qui iam ante aduersus eandem grassantē impietatem gladium spiritus exeruisset, ostentat, ipsum nimirum sanctissimum atque doctissimum Augustinum; dum recenset ab eo aduersus Pelagianos scriptos commentarios ad Marcellinum tres numero, quartū vero ad Hilariū; atque subdit: Alios quoque specialiter tuo nomini cudere dicitur, qui necdū in nostras venere manus. Vnde supersedendū huic labori censeo, ne dicatur mihi illud Horatij: In siluam ne ligna feras. Aut enim eadem diceremus ex superfluo: aut si noua voluerimus dicere, a clarissimo ingenio occupata sunt meliora.] hæc Hieronymus, plurimū (vt vides) deferens Augustino. At quænam essent quæ audisset ab eo cudi peculiariter cōtra ipsum Pelagiū: certe inter alia librum illū, cuius ipsum meminisse diximus in epistola ad Euodiū^h, fuisse scimus, cuius est titulus, De Natura & gratia, de quo paulo ante pluribus egimus. Sed non hic finis S. Hieronymi aduersus Pelagianos certaminū: pugnantū enim sibi fuit aduersus Anianum diaconū Pelagianū, qui contra epistolā ipsius Hieronymi ad Ctesiphontē aduersarios libros cōscripserat. At de his inferius suo loco dicendū erit.

Sed ad Pelagium redeamus: Quem cum hoc anno in Palæstina Synodo suas damnasse hæreses, & Catholicas aduersus eas assertions professum fuisse, dixerimus: quomodo, iniquies, rursus ausus est in mediū prodire, & eadem virulenta dogmata prædicare? Audi ex S. Augu-

A S. Augustino, quibus se spiris serpens inuoluens alia captauerit diuerticula: de ipso enim atque Cælestio primario eius discipulo agens ipse Augustinus, hæc ait^a: In tantum inimici sunt, gratia Dei scilicet, vt sine hac posse hominem credant facere omnia diuina mandata. Cum si hoc verum esset, frustra Dominus dixisse videretur^b: Sine me nihil potestis facere. Denique Pelagius a fratribus increpatus (nempe in Concilio, quod diximus, Palæstino) quod nihil tribueret gratiæ Dei ad eius mandata faciendā, correctioni eorum hætenus cessit, vt non eam libero arbitrio præponeret, sed infideli calliditate supponeret, dicens ad hoc eam dari hominibus, vt quæ facere per liberum iubentur arbitrium, facilius possint implere per gratiam: dicendo vtique, Vt facilius possint; voluit credi, etiam si difficilius, tamen posse homines sine diuina gratia facere iussa diuina. Illam vero gratiam Dei, sine qua nihil boni possumus facere, non esse dicunt nisi in libero arbitrio, quod nullis suis præcedentibus meritis ab illo accepit nostra natura; ad hoc tantum existimantes ipsum adiuuantem per suam legem atque doctrinam, vt discamus quæ facere & quæ sperare debeamus.] hæc & alia Augustinus, affirmans inferius eundem Pelagium contrarijs scriptis ijs quæ in hac Synodo Palæstina damnasset, quæ ibi professus fuerat, destruxisse.

PELAGIVS QVAS DAMNAVIT, REPERTIT HAERESSES. a. Aug. ad Quod. n. de hæres. c. 88. b. Ioan. 15.

Accidit autem, vt cum hoc anno (vt vidimus) Pelagius in dicta Synodo Palæstina suas, quibus infamabatur, hæreses condemnasset; atque ob eam causam ab Episcopis qui illi conuentui interfuerant, ad communionem acceptus esset: ipse Ioannes Hierosolymitanus Episcopus, quod diceretur amicus Pelagij factus esse, apud Occidentales male audire cœperit: hinc S. Augustino postea suppeditatum est argumentum, ad eundem Ioannem scribendi^c, exposcendiq. ab eodem eiusdem Synodi Palæstina Acta. extat quidem ipsa epistola: & licet ad quemnam Ioannem Episcopū scribat, in titulo desideretur; tamen ad Ioannem Hierosolymitanum eam esse datam, quæ in ea habentur, per facile docent. Doluit vehementer S. Augustinus, subdolum hominem Pelagium tectum ouina pelle, lupum qui intus latebat, occultasse, & sic inter oues lupum allectum a pastoribus id nescientibus confoueri: quamobrem, vt ipsum caueret, eundem Ioannem certiore reddendum putauit: ad quē etiam ipsius Pelagij secretum librum illum, quem ab eius discipulis Timasio atque Iacobo haud pridem ad fidem conuersis acceperat, misit cum aduersaria responsione a se edita; vt ex his Pelagius Orientalibus plenius innotesceret, detectumq. omnes cauerent.

c. Aug. epist. 252. IOANNES EPISCOPVS HIEROSOLYMITANVS ADMONETVR A S. AVGVSTINO.

Habet autē hæc in primis Augustinus ad eundem Ioannē de ipso^d: Pelagium vero fratrem nostrū, filium tuum, quem audio quod multum diligis: hanc illi, suggero, exhibeas dilectionē, vt homines qui cum nouerunt & diligenter audierunt, non ab eo tuam sanctitatem existiment falli. Nam quidam ex discipulis eius adolentes honestissime nati, & institutis liberalibus eruditi, quam habebant in sæculo exhortationem dimiserunt, & se ad Dei seruitium contulerunt. In quibus tamen cum apparuissent quædam sanæ doctrinæ aduersantia, quæ Saluatoris Euangelio continetur, & Apostolicis sermonibus declaratur; id est, cum inuenirentur contra Dei gratiam disputari, propter quam Christiani sumus, & in qua spiritu ex fide spem iustitiæ expectamus; & admonitionibus nostris inciperent emendari: dederunt mihi librum, quem eiusdem Pelagij esse dixerunt, rogantes vt ei potius responderem, &c.] inferius rursus de eodem Pelagio: Si diligitis Pelagium: diligit etiam vos ipse, immo magis se ipsum, vt non vos fallat. Cum enim auditis eum confiteri gratiam Dei & adiutorium Dei, putatis hoc eum dicere, quod & vos qui Catholicam regulam sapitis; quo ei respondi.] & post nonnulla: Peto etiam nobis transmittere, quibus perhibetur esse purgatus, Ecclesiastica ea Gesta, digneris: quod ex multorum Episcoporum desiderio peto, quos mecum de hac re fama incerta perturbat.] hæc ipse de Actis huius anni Concilij Diospolitani. Petierat & id ante alijs litteris Augustinus, & non accepisse doluit, vbi paulo inferius ait: Pro quibus Gestis iam nobis misit non vllam quidem partem Gestorum, sed quamdam a se conscriptam veluti defensionem suam, qua se dixit obiectis respondisse Gallorum.] Sed quando ea tandem Synodi Acta Augustinus acceperit, suo loco dicemus.

d. Aug. epist. 252.

Aug. epist. 252. ad Ioh. Hierosolymitanum.

AVGVSTINVS PETIT ACTA DIOSPOLITANA.

Iam vero ad Orosiū, cui credita sunt ab Auito sacra protomartyris pignora in Occidentem deferenda (vt polliciti sumus) se conuertat oratio, vt intelligamus quid per eū hoc anno venientem Hierosolymā S. Augustinus cū S. Hieronymo litterarū internuncio pertractarit. Atque primum illud in memoriam reuocandum, agitatum esse his temporibus in Ecclesia perdifficilem quæstionem de animarum origine, de qua Marcellinum vidimus per litteras consuluisse Hieronymū & Augustinū. Porro eiusmodi quæstio ea occasione oborta est, quod

QVOD S. AVGVSTINVS PER OROSIVM CVM S. HIERONYMO.

PRIMA
PRIMA
PRIMA

a Aug. epist. 102.

b Aug. epist. 28.

c 1. Theff. 2.

PER ORO-
SIVM S. AV-
GVSTINVS
CONSVLIT
S. HIERONY-
MVM.

d Aug. epist. 29.
et epist. 102.
Retract. lib. 2.
c. 45.

e Iacob. 2.

f Aug. Retract. lib. 2. c. 45.

g Hier. epist. 92.
apud Aug. epist.
30.

HIERONYMI
RERVVM STA-
TVS.

Origenes in ea admodū delirasset, cū dixisset animas sicut Angelos in cælo peccasse, in cor-
pora vero ad luendum supplicium tamquam in carcerē quemdam esse demissas. quod cum
veluti ingentem blasphemiam Ecclesia Catholica condemnasset, inde de inquirenda ani-
marum origine occasio dimanavit. Augustinus igitur Christiana modestia, licet de eadem
quæstione pluribus differuisset, tamen (vt testatur in epistola ad Euodium^a) de hoc ipso
per Orosium presbyterum consulendum putavit S. Hieronymum. Extat quidem ipsa epi-
stola^b, in cuius exordio ista habet, quæ declarant quanta obseruantia ipse S. Augustinus
coluerit S. Hieronymum: ait enim: Deum nostrum, qui nos vocauit in suum regnum
& gloriam, & rogauit & rogo, vt hoc quod ad te scribo, sancte frater Hieronyme, consu-
lens te de his quæ nescio, fructuosum esse nobis velis. Quamquam enim te multo quā ego
sum ætate maiorem, tamen etiam ipse iam senex consulo. Sed ad discendū quod opus est,
nulla mihi ætas sera videri potest: quia etsi senem magis decet docere quam discere; ma-
gis tamen discere, quam quid doceat, ignorare. Nihil quidē molestius fero in omnibus an-
gustijs meis, quas patior in difficillimis quæstionibus, quā in tam longinqua tuæ charita-
tis absentia, vt vix possim meas dare, vel recipere litteras tuas per interualla non dierum,
non mensium, sed aliquot annorum: cum, si fieri posset, quotidie præsentem te habere vel-
lem, cum quo loquerer quicquid vellem. Nec ideo tamen non debui facere quod potui,
si non potui totum quod volui. Ecce venit ad me religiosus iuuenis, Catholica pace fra-
ter, ætate filius, honore compresbyter noster Orosius, vigil ingenio, paratus eloquio, fla-
grans studio, vtile vas in domo Dei esse desiderans, ad refellendas falsas perniciosasq. do-
ctrinas, quæ animas Hispanorum multo infelicius, quam corpora barbaricus gladius, tru-
cidarunt. Nā inde ad nos vsque ab Oceani littore properauit, fama excitus, quod apud me
posset de his quæ scire vellet, quicquid vellet, audire. Neque nullum cœpit aduentus sui
fructum: primo ne de me multū famæ crederet. Deinde docui hominē, quod potui: quod
autem non potui, vnde discere posset admonui, atque vt ad te iret, hortatus sum. Qua in
re consilium vel præceptum meum cū libenter acciperet, rogauit eum, abs te veniens, vt per
nos ad propria remearet. quam eius pollicitationem tenens, occasione mihi credidī a Do-
mino esse concessam, qua tibi scriberem de his quæ per te scire cupio, &c.] hæc de profe-
ctione Orosij & petitione sua qua Hieronymum de animarum origine Augustinus rogauit.

Contigisse autem hoc anno profectionem ipsius Orosij in Palæstinā ad S. Hieronymum,
quæ recitata sunt ex epistola Auiti perspicue satis docent. Porro ea epistola S. Augustinus
quamuis disertissime multa de quæstione illa disputet; ad finem tamen, se nescire profite-
tur, atque addit: Multa enim alia similiter nescio, quæ connumerare non possum.] Vides
verecundiam Ecclesiastici tractatoris longe longius ab hæreticorum arrogantia cuncta
se scire profitentium abhorrentis. Quinetiam (vt idem ipse alibi^d testatur) per eundem
Orosium alia scriptione consuluit ipsum S. Hieronymum de sensu illorum verborum epi-
stolæ Iacobi^e: Qui in vno offendit, factus est omnium reus.]

At quid S. Hieronymus, cum missa ab Augustino scripta perlegit? Eadem quoque ipse
modestia, ne doctorem docere videretur, voluit tacuisse; excusans, quod impedito alijs re-
bus, in enodationē quæstionis minime sibi incumbere licuisset; cū alioqui (vt ipse testatur)
timeret, ne si diuersa inter se sentirent, hæreticis inde daretur occasio detrahendi: sic vitans
scopulos, in quos olim irapingens pene fracta fuerat amicitia. Sed Augustinus modestiam
modestiam rependit, & verecundiam verecundia compensauit, dum viuente S. Hieronymo
noluit quicquam amplius de ea quæstione scriptis mandare, expectans fore aliquando vt
tātus Ecclesiæ magister suæ petitioni per Orosiū litteris semel factæ satisfaceret. Id enim in
Retractionibus ipse professus est, vbi ait^f: Scripsi etiā duos libros ad Hieronymū presby-
terum sedentem in Bethlehem, vnū de origine animæ hominis.] & inferius: Rescripsit au-
tem laudans eandem consultationem meam: sibi tamen ad rescribendum otium non esse,
respondit. Ego vero, quousque esset in corpore, hos libros edere nolui; ne forte responde-
ret aliquando, & cum ipsa responsione eius potius ederentur. Illo autem defuncto, ad hoc
edidi priorem, &c.] Extat vero ipsa S. Hieronymi^g epistola, quam ad eundem S. Augu-
stinum per ipsum Orosium reddidit, cuius exordium hic describemus; vt ex eo, quæ di-
cta sunt, firmiter comprobentur. sic enim se habet:

Virum honorabilem fratrem meum, filium dignationis tuæ, Orosium presbyterū, & sui
merito, & te iubente, suscepi. sed incidit in tempus difficillimum, quando mihi tacere me-
lius sit, quam loqui; ita vt nostra studia cessarent, & iuxta Appium, canina exerceretur fa-
cundia

A cundia.] hæc namque scripsisse videtur S. Hieronymus, cum in Synodo Diospolitana scisset
iam Pelagium absolutum, & Episcoporum in se odium conuertisset, quod quem illi fidem
Catholicam profitentem absoluissent, ipse scriptis aduersarijs laceraret: etenim ante datas
has ad Augustinum litteras, aduersus Pelagianos se dialogum scripsisse testatur, vbi hæc
primum de sua ipsius erga Augustinum obseruantia: Mihi autem decretum est, te amare,
te suscipere*, colere, mirari, tuaq. dicta quasi mea defendere. Certe & in dialogo, quem
nuper edidi, tuæ beatitudinis (vt dignum erat) recordatus sum, &c.] hæc enim sequenti
anno ipsum Hieronymum scripsisse oportuit. nam cū constet reliquias protomartyris Ste-
phani ad finem anni huius inuentas, quas ab Auito accepit Orosius reuersurus in Occiden-
tem: eius e Palæstina discessionem non ante opportunum nauigationis tempus sequentis
anni contigisse, certum est. Eadem quoque epistola ipse Hieronymus eidem Augustino, no-
mine Eustochij atque Paulæ, nempe Iunioris, Senioris vero neptis, salutem impertijt his
verbis: Sanctæ ac venerabiles filiæ tuæ Eustochium & Paula & genere suo & exhortatio-
ne tua digne gradiuntur, specialiterq. salutant beatitudinem tuam.] Quid autem eadem
Eustochium & Paula ab aduersarijs passæ sint, sequenti anno dicturi sumus.

Quod vero ad propositam pertinet de animarum origine quæstionem: non Augustino
tantum atque Hieronymo visa est eadem perdifficilis, sed ante eos Gregorius Theo-
logus^a eam eiusmodi esse existimauit, quam non satis sint humanæ vires vt assequi vale-
rent; cum quid definiret de eadem quæstione totus ambiguus, rem integram Deo com-
mittendam tradit, qui ipsas creauit animas. Sed quod magis mireris; cum per tot sæcu-
la, totq. doctissimorum Patrum ore versata ea quæstio fuerit; tamen adhuc temporibus
Gregorij Magni Romani Pontificis indecisa remanserat; nec quid de ea esset definiendū,
ipse ausus est proferre sententiā: ad Secundinum enim scribens hæc ait^b: De origine ani-
mæ inter sanctos Patres requisitio non parua versata est: sed vtrū ipsa ab Adam (per tradu-
cem scilicet) descenderit, an certe singulis detur, incertum remansit.] hæc ipse. Ceterum in
S. Hieronymi sententiam S. Ecclesia visa est esse propensior, qua dicitur eandem recens a
Deo creari, atque infundi corporibus; quod professus est ipse in epistola ad Marcellinū, de
qua superius dictum est: quam tamen sententiam haud affirmare se audere, ipse in epistola
ad Hieronymum scripta testatus est Augustinus^c, cum petit ab ipso id dilucidius explica-
ri, vbi ait: Quid si ideo adhuc ista nescimus, & ea neque orando, neque legendo, neque
cogitando & ratiocinando inuenire potuimus: vt probemur, non solum indoctos quanta
charitate doceamus, verum a doctis etiam quanta humilitate discamus? Doce ergo, quæ-
so, quod doceam: doce quod teneam, &c.] hæc ipse ad S. Hieronymum. Verum & ipsum
D Augustinum postea in Hieronymi sententiam abiisse constat; quam & aduersus ei aduer-
santes doctissime propugnauit, scriptis eodem argumento quatuor libris^d.

Iam vero ex Palæstina in Aegyptum oratio migret; & quæ hoc anno res gestæ fuerint a
Cyrillo Alexandrino Episcopo, disquiramus. Hoc igitur anno, iisdem Consulibus, hæc
Alexandriæ contigisse, Socrates auctor^e est, qui rem gestam descripsit: ad cuius ingressum
monendus es, lector, historiam a Nouatiano homine, in Cyrillum parum æquo ob pulsos
(vt dictum est) Alexandria Nouatianos, scriptis perinfecto animo traditam esse: vt non
mireris, si ab eodem auctore audias Cyrillum sæpe perstringi, & in crimen vocari scelerum
patratorum. caute igitur a Socrate scripta perlege, cum de Cyrillo indigna profus offen-
dis: sic enim se habet^f: Eodem tempore Iudæorum gens a Cyrillo Episcopo Alexandriæ
hanc ob causam ciecta est. Populus Alexandrinus præter ceteros seditionibus delectatur,
in quibus si quando sit oblata illarum constandarum occasio, scelera eduntur prope into-
lerabilia: quippe sine sanguine numquam populi impetus sedatur. Id temporis tumultus,
non de causâ aliqua necessaria, sed de studio saltatores spectandi (quod malum per om-
nes ciuitates serpit) in ipsâ multitudine forte ciebatur. Nam die sabbati ingens turba ad
quemdam saltatorem spectandum confluxit. Et quoniam Iudæi, qui illo die feriantur,
non legi audiendæ, sed spectaculis & ludis scenicis contemplandis totos se dedebant; dies
ille populi factionibus inter se mutuo dimicandi causa extitit. Ac quamquam populi dis-
cordia a Præfecto Alexandriæ quodammodo tum pacificata fuit: nihilominus tamen Iu-
dæi, alteri populi factioni aduersarij esse non destiterunt. Atque tametsi Iudæi Chri-
stianis erāt semper infensi; tum tamen propter saltatores multo in eos infensiores facti sunt.

Itaque cum Orcstes Præfectus Alexandriæ πολιτῶν (sic enim publica Præfecti edicta
appellant Alexandrini) in theatro proponendā curaret, aderant etiam Cyrilli Episcopi ne-
cessarij,

* suspicere

II THADY
-AITERPO
THOR 200
1201124

DIFFICILLI-
MA QVAE-
STIO DE ORI-
GINE ANI-
MARVM.
a Gregor. Naz.
in carn. de ani-
m. edit. Laucl

b Gregor. lib. 7.
epist. 53.

c Aug. epist. 28.

d Aug. Retract.
lib. 2. c. 56. et
de origin. anim.

e Socrat. lib. 7.
c. 13.

f Socrat. lib. 7.
c. 13.
RES GESTAE
ALEXANDRIAE.

BYRONIA
AKROPO
1201124

cessarij, vt edicta a Praefecto publicata considerarent. **A** Inter quos erat vir quidam, nomine Hierax, humilioris litteraturae magister, qui attentissimus auditor Episcopi Cyrilli fuit, & in concionibus eius plausum diligentissime excitare consuevit. Hunc igitur Hieracem vt primum multitudo Iudaeorum in theatro conspicata est, extemplo vociferari coepit, cum ob nullam aliam causam ad theatrum accessisse, quam vt populum ad seditionem concitaret. Orestes autem, etsi ante Episcoporum potestas illi odio propterea fuerat, quod per eos nonnihil de auctoritate eorum, qui ab Imperatore ad magistratus gerendos designati erant, admodum detractum fuit: tamen tum vel maxime, quod Cyrillus videbatur in eius edicta curiose inquirere. Proinde Hieracem palam in theatro comprehensum, grauius diuexauit supplicijs. Qua re intellecta Cyrillus Iudaeorum primarios accersit: illis, si contra Christianos tumultus ciere non desistant, debitas poenas se irrogaturum minatur. **B** At multitudo Iudaeorum, cognitis Episcopi minis, multo maiore iracundiae aestu exardescere, machinasq. ad Christianis nocendum exagitare coepit: quas quidem praecipuam causam Iudaeos Alexandria exturbandi fuisse, iam ostendam.

Iudaei cum tesseram ipsi sibi dedissent, nimirum vt quisque anulum ex cortice palmae confectum gestaret, nocturnam pugnam contra Christianos instituunt. Itaque nocte quadam per vniuersas vrbes regiones a quibusdam conclamandum curant, totam ecclesiam Alexandri nomine nuncupatam igni conflagrare. Quo audito, Christiani, alius aliunde concurrunt, vt ecclesiam ab incendio liberent. Tum Iudaei protinus, impetu in Christianos facto, eos trucidant. Atque vt a suis, annulis demonstratis, manus abstinebant; sic Christianos, qui ipsis forte obuiam facti erant, e medio tollebant. Vbi autem illuxit dies, sceleris auctores minime obscuri & incogniti fuerunt. Qua de re Cyrillus grauius commotus, cum ingenti manu ad Iudaeorum synagogas (sic enim eorum templa vocantur) **C** recta pergit, & ex Iudaeis nonnullos neci dat, alios expellit e ciuitate, eorumq. fortunas a multitudine diripi permittit. Itaque Iudaei, qui vsque ab Alexandri Macedonis temporibus illam urbem incoluerant, tum vniuersi inde eieci, alij in alia loca dispersi vixerunt.

Adamantius ex numero Iudaeorum, qui medicinam docebat, Constantinopolim profectus, ad Atticum Episcopum se contulit. Qui postquam Christianam religionem professus erat, Alexandriae denuo habitauit. Orestes illius vrbes Praefectus illud Cyrilli facinus valde iniquo animo tulit, magnumq. coepit dolorem, tam praeclearam ciuitatem tanta hominum multitudine profus orbatam esse. Quamobrem ad Imperatorem de rebus ibi gestis refert. Cyrillus etiam Imperatori Iudaeorum scelera per litteras significat: & nihilominus tamen de amicitia concilianda (ad illud namque faciendum populus Alexandrinus illum impulerat) cum Oreste agit. Verum vbi Orestes de amicitia ne **D** audire quidem voluit: Cyrillus librum Euangeliorum (hunc enim illum reueriturum putauit) ei manu porrexit. At cum Orestis animus ne hoc modo quidem deliniri posset, sed inter eum & Cyrillum capitales inimicitiae semper intercederent; haec clades, quam deinceps commemorabo, inde consecuta est.

Nonnulli ex monachis qui Nitriae montem incolebant, ingenio feruentiore praediti, sicur iam pridem idem ipsum declararunt, exorsi a Theophili temporibus, quando erant ab illo contra Dioscorum & eius fratres inique armati: sic ad id temporis quoque aemulationis ardore inflammati, prompto & alacri animo pro Cyrillo dimicare constituerunt. Itaque viri ad quingentos numero ex monasterijs egressi, urbem Alexandrinam contendere, Praefectum rheda circumuectum obseruare, eum adire, sacrificum, Gentilem, & alijs pluribus contumeliosis nominibus appellare coeperunt. Ille suspicatus sibi a Cyrillo insidias **E** collocatas esse: exclamare, se Christianum esse, & ab Attico Episcopo Constantinopoli baptizatum. Verum vbi monachi eius verba videbantur contemnere; vnus forte ex illorum numero, nomine Ammonius, caput Praefecti lapide percussit. Praefectus illo vulnere inflicto, totus sanguine manare. Quapropter Praefecti apparitores, exceptis paucis, omnes se clam inde subduxere, alius alio se in multitudinem abdere, praecautentes ne lapidum iactu interimantur.

Interim populus Alexandrinus frequens eo confluere, monachos Praefecti causa animo prompto vlcisci: quos omnes praeter Ammonium in fugam vertunt: istum ad Praefectum deduxere. Praefectus palam (vti leges postulant) de eo quaestiones exercuit, tormentis tantisper afflictauit, dum extremum spiritum edidit. Quae res non diu post ad Imperatorum aures perlata est. Quinetiam Cyrillus eandem rem illis, sed secus expositam, omnino per litteras

IYDAEI IN CHRISTIANOS CONTUMELIOSI.

IYDAEI GRASANTVR IN CHRISTIANOS.

ORESTES PRAEF. IN CYRILLVM IN FENSVS.

PSEYDOMONACHORVM AVDAX FACINVS.

AMMONIVS DAT POENAS SCELERIS.

A litteras significauit. Corpus quoque Ammonij capit, inq. ecclesia quadam recondit, at non Ammonij, sed Tamnasilij nomine nuncupauit: & cum in ecclesia magnitudinem animi illius, vtpote graue certamen pro pietate perpassi, laude & praedicatione extulisset, iussit Martyrem appellari. Verum qui modestiores erant, etiam ex ipsis Christianis, Cyrilli studium erga Ammonium minime approbarunt: nam exploratum habebant, Ammonium non in tormentis interijisse, ne Christum denegare cogeretur, sed temeritatis suae poenas dedisse. Quocirca Cyrillus ipse illud ipsius facinus silentio in obliuionem pedetentim venire passus est.

At ne adhuc quidem acerba illa inter Cyrillum & Orestem suscepta contentio sedata est: quippe alia clades huic non dissimilis, quam sum iam narraturus, eam renouat. Mulier quaedam Alexandriae, Hypatia vocata, filia Theonis philosophi, haec tantos in **B** litteris fecit progressus, vt omnes philosophos sui temporis longe superaret: ac non modo in scholam Platoniam a Plotino deductam succederet; verum etiam omnes philosophorum omnium praedicationes & disciplinas, omnibus qui eam audire volebant, explicaret. Quapropter quotquot philosophiae studio incendebantur, vndique ad illam confluebant. Quinetiam propter grauem animi fidentiam, quam ex doctrinae fontibus hauserat, etiam in conspectum Principum summa cum modestia venire non dubitauit. Neque illam pudebat in mediam hominum frequentiam prodire: omnes enim eam ob singulariorem animi moderationem cum reuerentia quadam & verebantur, & suspiciebant.

Itaque inuidiae flamma tum contra eam incensa est. Etenim cum crebrius cum Oreste in colloquium veniret: populus Ecclesiae illam coepit insimulare, quod Episcopo ad amicitiam Orestis reconciliandam aditum penitus intercludebat. Proinde certi homines, qui erant natura paulo feruentiores, quibus Petrus lector in illa Ecclesia duce se praebuit, vno consensu **C** mulierem domum alicunde redeuntem obseruant; de curru quo vehebatur, deturbant; ad ecclesiam, quae Caesareum dicitur, rapiunt: exutamq. vestibus, testis acutis ad necem vsque dilacerant, eius membra discerpunt, discerptaq. in locum qui Cinaron dicitur, comportant, atque igni comburunt. Hoc facinus cum Cyrillo, tum Ecclesiae Alexandriae non exiguam labem aspergit infamiae. Nam qui religionem Christianam profitebantur, a caede, pugnis, & id genus alijs omnino alieni esse debent. Haec res gestae sunt quarto anno Episcopatus Cyrilli ad decimum Consulatum Honorij & Theodosij septimum, mense Martij, cum obseruabantur ieiunia.] haec Socrates: in quo primum quod ad consignatum tempus spectat, errore ponitur septimus Consulatus Theodosij cum Consulatu decimo Honorij: nam sextus ponendus est; siquidem septimus eius Consulatus non cum Honorij decimo contigit, sed sequenti anno, cum solus absque collega eo munere functus legitur. Quod vero quartum Cyrilli hunc numerat sedis annum, ipsum intelligas tantummodo attigisse: siquidem idem ipse a testatur, sub nono Honorij Consulatu & Theodosij quinto, XV. Kalend. Nouemb. defunctum esse Theophilum, ac triduo post creatum esse Cyrillum: qua ratione dicendum est, eundem Cyrillum hoc anno, dicta die Octobris, absoluisse sedis suae annum tertium, & inchoasse quartum.

Quod vero ad Hypatiam ipsam pertinet: celeberrimam quidem omnium huius saeculi philosophorum claruisse, ex Synesio ^b philosopho, de quo plura superius, possumus intelligere, cuius ad eandem plures extant epistolae, in quibus ipsam saepe magistram & dominam vocat. Plura de eadem Suidas, quam virginem aequae castissimam praedicat; qua & amantem discipulum nouo inuento ab amore retraxisse tradit. Quid autem aduersus huiusmodi factiosos Theodosius Imperator rescripserit, dicemus anno sequenti, quo idem datum reperitur esse rescriptum. hic autem quae rursus de Iudaeis hoc eodem anno Socrates ^c narrat, ordine describamus. ait enim:

Breui tempore post Iudaei pro scelere nefario rursus contra Christianos ab ipsis admisso poenas perfoluerunt in loco quodam Chalcidem & Antiochiam interiacente, qui Inmestiar dicitur. Iudaei cum more suo ludos facerent, & inter ludendum multa absurda admitterent: tandem praebrietate e mentis potestate egressi, non Christianos solum, verum etiam ipsum Christum in suis ludis contumelia afficere coeperunt: Crucem etiam, eosq. qui in crucifixo spem ponunt, habere ludibrio, & propterea tale quoddam facinus moliri. Puerum scilicet Christianum comprehendere, cruci alligare, in sublime suspendere. Quo facto, primum irrisione illudere, cachinnos in eum tollere: post paulo insania correpti, illum vsque eo verberibus caedere aggrediuntur, quoad praecruciatu vitam amittat. **Hac**

HYPATIA PHILOSOPHORVM CELEBERRIMA NECATVR.

HYPATIA PHILOSOPHORVM CELEBERRIMA NECATVR.

SYNESES

Socr. lib. 2. c. 7.

Socr. lib. 2. c. 7.

Socr. lib. 7. cap. 16.

Socr. lib. 7. cap. 16.

QVID IYDAEI IN CHRISTIANOS AVSL.

Hac de causa grauis inter eos & Christianos concertatio oritur. Quinetiam Imperatores A de facinore certiores fiunt. Qui per litteras prouinciae illius magistratibus significant, ut facinoris auctores & conquirendos curarent, & debitis supplicijs coercendos. Itaque Iudaei qui ibi habitabant, pro scelere quod ioco consciuerant, serio poenas luerunt.] haec Socrates. At licet Theodosij rescriptum hac de re datum non appareat; extat tamen aliud hoc anno ad Aurelianum Praefectum Praetorio missum, quo iussit praefecturam honorariam abrogari Gamalieli. Etenim quod Christiani Principes de perfido hominum genere curassent bene mereri, Iudaei fastu elati talia tantaq. adeo nefanda aggredi ausi sunt. Ipsum autem rescriptum sic se habet^a:

d. l. 22. de In-
deis Cod. Theod.

DE GAMA-
LIELE IV-
DAEORVM
PRAEFECTO.

Quoniam Gamalielus existimauit se posse impune delinquere, quod magis est erectus fastigio dignitatum: illustris auctoritas tua sciat nostram serenitatem ad virum illustrem Magistrum Officiorum direxisse praecipua, ut ab eo codicilli demantur honorariae praefecturae: ita ut in eo sit honore, in quo ante praefecturam fuerat constitutus; ac deinceps nullas condi faciat synagogas: & si quae sint in solitudine, si sine seditione possint deponi, perficiat: & ut in Christianos nullam habeat copiam iudicandi. Et si qua inter eos ac Iudaeos sit contentio, a Rectoribus prouinciae dirimatur. Si Christianum, vel cuiuslibet sectae hominem, ingenuum, seruumve Iudaica nota sedare tentauerit vel ipse, vel quisque Iudaeorum, legum seueritati subdatur. Mancipia quoque Christianae sanctitatis, si qua apud se retinet, secundum Constantinianam legem Ecclesiae mancipientur. Dat. XIII. Kalend. . . . Constantinop. Honorio X. & Theodosio AA. Conf.] Hunc autem illum existimo Gamalielium Patriarcham Iudaeum, cuius est mentio apud S. Hieronymum^b.

h. Hieron. epist.
101.

c. l. 57. de haeret.
Cod. Theod.
d. l. 58. de haeret.
Cod. Theod.

e Marcellin. in
Chron.

PVLCHERIA
CREATR
AVGVSTA.

Qui igitur Iudaeos audaces compescendos curauit Theodosius Imperator, haereticos quoque nouis infrenauit edictis. Extat enim eiusdem rescriptum^c hoc anno datum aduersus iterum emergentes Montanistas, dictos haereticos Cataphrygas. Eunomianos praeterea magna pertinacia baptisimum iterantes, alia edita^d sanctione compescuit. Quo pariter anno (ut Marcellinus^e est auctor) idem Theodosius Imperator nouo facto haecenus intentato nobilitauit Imperium, cum maiorem natu sanctam sororem in Imperij confortium allegens, creauit Augustam, virginem sane prudentissimam, sicut nobilitate, ita & religione ceteris praefendam, aetatem sapientia superantem, agentem annos sexdecim: nam sub Consulatu Theodori & Eutropij (est is annus Domini trecentessimus nonagesimus-nonus) natam esse, idem auctor affirmat: licet Sozomenus ei tribuat quatuordecim tantum annos, cum habenas cepisset Imperij; qui haec de ipsa habet^f: Diuina potentia vniuersi conditrix, tum ipsius Theodosij, tum Imperij procuratricem constituit Pulcheriam sororem: quae quidem nondum annum decimumquintum agens, super aetatem sapientissima, ac diuinum spiritum accepit. Ac primum Deo virginitatem suam deuouit: deinde & sorores suas ad idem vitae institutum educauit; ne forte virum quemquam alium Imperio subinduceret, sed potius omnem inuidiae & insidiarum occasionem praecideret. Ut igitur ea quae constituerat, consignaret, ac Deum ipsum & sacerdotes, omnesq. subditos testes faceret voluntatis suae; ex auro gemmisq. pretiosis admirabile quoddam donarium & spectaculum omnium pulcherrimum pro virginitate sua & Imperio fratris, sacram mensam Ecclesiae Constantinopolitanae dicauit: idq. ipsum ut cunctis esset conspicuum, in frontae eiusdem mensae litteris expressit.

f Sozom. lib. 9.
c. 1.

PVLCHERIA
VOVIT VIR-
GINITATEM.

PVLCHERIA
QUALITER
THEODO-
SIVM IN-
STITVIT.

Postquam autem principatus curam suscepisset, rectissime & magno cum decore Romanum Imperium gubernauit, cum & bene consulere, & consulta expedite perageret ac scriberet: diligentem enim operam impenderat, ut Romana, Graecaq. lingua proprie loqueretur ac scriberet. Rerum porro gerendarum dispositionem fratris auctoritate fulciebat, atque id curabat, ut is pro aetate disciplinis idoneis ex Imperatoriae maiestatis dignitate quam maxime institueretur. Itaque equestris quidem pugnae, ac reliquam in armis ac litteris scientiam ab earum rerum professoribus discebat: ut vero in processu ornate se ac regulariter gereret, a sorore erudiebatur; de qua videlicet hoc discebat, quid in vestitu, quid in sedendo, quid in ingressu decorum esset; quomodo exhibere risum; & pro re nata tum amabilis, tum formidabilis esse; & eos qui petrent, apposite audire deberet. Haud minime autem cum ad pietatem instituebat; assuescens, ut & continenter oraret, & ecclesias frequenter accederet, & donarijs & ac cymelijs templa honoraret, & in pretio haberet sacerdotes ac ceteros viros bonos, & eos qui sapientiam Christianorum legibus approbatam sectarentur. Quinetiam cum per doctrinas adulterinas videretur esse turbanda

A turbanda religio, studiose ac prudenter obstitit: nam quod nostra memoria nouae haereses non insurrexerint, ipsam potissimum in causa fuisse comperiemus, sicut in consequentibus videbimus. Et sane quam magna reuerentia Deum coleret, dicere longum foret. At quae & quor. templa magnifice illa construxerit; quotque pauperum diuersoria & conuentus monasticos instituerit, perennes his ipsis largita sumptus ad suppeditandum incolentibus alimentum: si quis de harum rerum veritate experientiae suae credere malit, quam verbis meis: comperiet me neque false, neque ad gratiam haec scribere; si modo apud eius Curiae Praefectos conscriptam perlegerit harum rerum historiam, & ex Actis publicis aestimet, an scriptis nostris res gestae consonent.] haec Sozomenus, reliqua vero ab eodem de ipsa memoriae commendata dicemus inferius, reddentes singula singulis annis.

B Sed quantum profecerit ipse Theodosius consuetudine & cura atque exemplo, educationeq. ipsius maioris natu sororis Pulcheriae, ex Socrate^a ista accipe: Primum, tamen si in ipsa Regia natus, educatusq. erat; nihil tamen ex illa educatione omnino cotraxit molliciei, tarditatisve: sed adeo solers & prudens fuit, ut illis qui cum eo sermones conferebant, multarum rerum experientiam consecutus videretur. Deinde tanta corporis & animi tolerantia fuit, ut tum algorem, aestumq. forti & virili animo sustineret, tum crebro ieiunaret, & maxime diebus Mercurij & Veneris, quas Graeci τετράδας καὶ παρασχευαὶ ἡμέρας vocant. Atque hoc ab eo factitatum fuit, dum Christianam viuendi rationem cumulatifime explere contenderet. Eius Regia non dissimilis fuit monasterio. Nam primo diluculo ille ipse cum sororibus suis hymnos alternatim decantatos recitauit. Quinetiam sacras litteras memoriter pronunciauit. Nam cum Episcopis, perinde ac si sacerdos iam olim designatus esset, de iisdem differuit. Libros etiam, tum qui sacra Dei eloquia complectebantur, tum qui ab eorumdem interpretibus conscripti erant, multo diligentius quam Ptolemaeus Philadelphus olim, in vnum colligendos curauit. Porro autem patientia & mansuetudine omnes longe superauit. Nam Imperator Iulianus quamquam studium philosophiae profitebatur: tamen odium contra eos, qui Antiochiae eius nomen perstrinxerant, minime compressit, sed Theodoro vno ex illorum numero grauissima tormenta imposuit. At Theodosius, subtilitate ratiocinationum Aristotelicarum penitus derelicta, philosophiae studium rectis vitae officijs sedulo excoluit.

a Socrat. lib. 7.
c. 22.
THEODOSII
IUNIORIS
IMMENSARE
LIGIO.

C Iram cohibere didicit, dolorem toleranter ferre; neminem qui eum iniuria affecerat, vlcisci: immo vero nemo vmquam illum ira incensum aspexit. Itemq. cuidam ex necessarijs aliquando sciscitanti, cur neminem qui intulisset iniuriam, morte aliquando mulctasset, sic respondit: Vtinam potius mihi potestas esset, eos qui mortui sunt, ad vitam denuo reuocandi.] sed haec alij tribuunt auo, Maiori nempe Theodosio, a quo probe dictum nepos didicit & imitatione perfecit. subdit vero Socrates: Alteri etiam de eadem re interroganti dixit: Non magna res est, neque ardua, ut qui homo sit, mortem oppetat: sed eum qui semel obicit, nemo omnino, licet se de eius morte maxime poeniteat, nisi solus Deus possit ad vitam reuocare. Adeo firme istud ipsum ab eo obseruatum fuit, ut si quisquam crimen, quod esset capitis supplicio mulctandum, aliquando commississet, ne ad portas vsque ciuitatis versus locum ubi mortis subiret supplicium, abduci passus est; quin misericordia commotus, illum reuocauerit. Accedit eo, quod cum Constantinopoli in amphitheatro pugnas cum bestijs quodam tempore pro spectaculo ederet, popululq. sublato clamore postularet, ut aliquis ex eorum numero, quorum insigniter eminebat audacia, cum fera bestia decertaret; respondit: An non explore cognitum habetis, nos ita assuescitos esse, ut nulla crudelia spectacula contemplari possimus? Quae cum populus ex eius ore audiisset, de reliquo a crudelitatis spectaculis abstinere didicit. Quinetiam adeo pius fuit, ut omnes Dei sacerdotes honorifice coleret, eosq. potissimum, quos intellexerat pietate in primis excellere.

THEODOSII
VIRTUTES.

THEODOSII
VIRTUTES.

E Fertur praeterea saccum, quo Episcopus Chebrorum, qui Constantinopoli mortem obiit, indurus erat, quaesiuisset; eumq. quantumuis sordidatum, induisse; persuasum nimium, se aliquid ex mortui sanctimonia inde percepturum. Quodam anni tempore procelloso admodum & turbido, consueta statutaq. spectacula, populo ea flagitante, in Circo edidit. Vbi autem Circus hominibus refertus fuit, tempestas coepit esse vehementior. ac cum magna vis niuis praecipue delaberetur, tum Imperator praecipue declarauit quo animo erga Deum affectus esset: sic enim populum per praecones compellauit: Quin multo factius

THEODOSII
PIETAS.

le perijsse, profusq. deletos esse. sed & cladem Borbonicam, quæ hoc nostro sæculo accidit, in exemplum adducere possemus: verum quod prolixiorum requirant ista sermonem, suis locis relinquimus pertractanda.

Quod vero ex Orosio vidimus successisse Athaulpho Segericum; quod breuissimo tempore regnum tenuerit, videtur a Prospero prætermisus. Etenim quod a Vuallia dicit redditam Gallam Placidiam Honorio: id quidem sequenti anno factum tradit ipse Prosper in Chronico: vt ex his intelligas, hoc anno occiso Athaulpho, & Segerico successore cito e medio sublato, Vualliam sequenti anno iam adeptum administrasse regnum, eodemq. anno tentasse in Africam transitum, atque passum esse naufragium. Nam quod ait, id accidisse superiore anno a tempore quo illa scribebat: cum constet eius assertionem, opus illud explese (vt ait) anno ab origine mundi quinque millesimo sexcentesimo decimo octauo: plane intelligis, secundum initam prius ab ipso rationem supputationis, illa absoluisse anno Domini quadringentesimo decimo septimo, & quem ait annum ante illud tempus, perspicue significare sequentem annum Domini quadringentesimum decimum sextum. Subdit hæc autem de eiusdem Vuallia studio erga Romanum Imperium: Romanæ securitati periculum suum obtulit, vt aduersus ceteras gentes, quæ per Hispanias confedissent, sibi pugnaret, & Romanis vinceret. Quamuis & ceteri Alanorum, Vuandalorum, Sueuorumq. Reges eodem nobiscum placito depacti forent, mandantes Imperatori Honorio: Tu cum omnibus pacem habe, omniumq. obsides accipe: nos nobiscum configimus, nobis perimus, tibi vincimus: immortalis vero quæstus erit Reipublicæ tuæ, si vtrique pereamus. Quis hæc crederet, nisi res doceret? Itaque nunc quotidie apud Hispanias geri bella gentium, & agi strages ex alterutro barbarorum, crebris certisq. nuncijs discimus: præcipue vero Vualliam Gothorum Regem insistere patrandæ paci ferunt.] hæc Orosius: vt plane ex his videas quam abundantem mensura Deus Honorij Imp. religionem sæpius compensauerit.

Hoc enim anno Honorius Imp. quos sciret in Africa esse Gentiles, ab eis omnes sumptus abstulit, quibus illos superstitioni hæctenus inseruisse sciuit. extat de his rescriptum eiusdem Imperatoris his Consulibus datum.

Quadringentesimo decimo quinto Christi anno Theodosius Augustus septimum adiit Consulatum, collegam nactus Palladium: Quo aduersus Pelagianos celebratum est Concilium Carthaginense, vbi Pelagius atque Cælestius hæretici damnati sunt. Itemq. aliud eodem anno Mileui in Numidia aduersus eosdem Concilium habitum est. Ex ambabus Synodis ad Innocentium Romanum Pontificem litteræ Synodales scriptæ sunt.

Dicitur cū simus de vtroque Concilio hoc eodē anno, eadem quoque ex causa celebratis, primum omnium, ex instituto, temporis ratio firmanda est, cū hac in re plerosque sciamus errasse. Vt igitur absque ambiguitate certo certius asseramus, hoc anno vtramque Synodum in Africa habitam, alteram Carthagine, Mileui alteram, illam prius, hanc vero posterius; ex dictis litteris ad Innocentium Papam scriptis, & alijs eiusdem Pontificis ad eas redditis possumus perspicue intelligere. Atque illud primum: paulo ante celebratam esse Synodū illam Carthagine, postea vero istam Mileui, inde affirmari posse videtur, dum in litteris Mileuitani Concilij ad Innocentium hæc habentur expressa in sine: Hæc ad sanctitatem tuam de Concilio Numidia scripta direximus, imitantes Carthaginensis prouinciæ coepiscopos nostros, quos ad sedem Apostolicam, quam beatus illustras, de hac causa scripsisse comperimus.] hæc ibi. Et ne putes, quas citant Patres litteras Carthaginensis Concilij, alias voluisse intelligere ex alio Concilio iam diu ante præsentem annum datas, ac proinde non hoc anno illud celebratum fuisse, sed eodem ferme tempore: accipe quod Innocentius Papa ad eos rescribens affirmat, nimirum per eundem legatum Episcopum ab vtraque Synodo, Carthaginensi scilicet & Mileuitana, se litteras accepisse. ait enim: Frater & coepiscopus noster Iulius dilectionis vestræ litteras, quas ex Mileuitano Concilio cura fidei propensiore misistis, mihi inopinanter ingessit, Carthaginensis etiam Synodi quærelæ parilis scripta subiungens, &c.] Factum namque esse videtur, vt Aurelius

Aurelius Carthaginensis Episcopus de his quæ decreta essent in Concilio Carthaginensi litteras scripserit ad Romanum Pontificem, iusseritq. Iulium, quem ad eas perferendas legauit Episcopum, in Numidiam proficisci, & e Concilio etiam Mileuitano, quod eadem ex causa collectum sciebat, alias accipere ad eundem Innocentium Papam litteras.

Cum igitur ex his appareat, eodē ferme tempore, eodemq. anno duo hæc fuisse in Africa Concilia celebrata, paulo tamen ante Mileuitanū Carthaginense: vt hoc ipso anno sub dicto Consulatu Theodosij atque Palladij eadem esse habita affirmemus, inde euidēs suppetit argumentum, quod Innocentius Papa, his acceptis litteris Synodalibus, ad eosdem qui dederant rescribens Episcopos mense Ianuarij anni sequentis sub Consulatu Honorij atque Constantij, demonstrat hoc anno dictas Synodos esse habitas, ex quibus hoc anno eam legationem acceperit. monstrant id enim quæ redditæ sunt ab ipso Innocentio ad Concilium Mileuitanum, cum datæ habeantur sexto Kalendas Februarij, dictis Honorio & Constantio Consulibus, quos constat sequenti anno eo munere insignitos. Vnde ex his affirmari posse videtur, vtrumque Concilium, primum Carthagine, deinde Mileui autumnali tempore celebratum: ex quibus ante hiemem legatio missa, ad Innocentium peruenerit hiemis tempore. quod enim mense Ianuarij anno sequenti mox ad eos rescripsit Innocentius, haud pridem se eas accepisse demonstrat, quibus etiam significat Iulium ipsum legatum ex Carthaginesi & Mileuitano Concilijs eas litteras attulisse.

Hæc cum adeo euidenti ratione subsistant, ex his primum corrige qui dixerunt Mileuitanum Concilium contra Pelagium atque Cælestium celebratum esse a Arcadio & Honorio Augustis Consulibus, anno Christi quadringentesimo secundo. Nam Mileuitanum illud Concilium longe diuersum ab isto, de quo agitur, est, vt suo loco superius demonstrauimus: siquidem eo tempore nulla erat Pelagij vel Cælestij in Africanis Ecclesijs mentio: constatq. illud præterea habitum a Xantippo Numidia Primatē; præfens autem, de quo est sermo, nulla de Xantippo habita mentione, primo loco positum habet Siluanum, vtpote eiusdem prouinciæ Primatem. sed accidit vitio librariorum, seu potius Collectorum incuria, vt duo hæc Mileuitana Concilia vnū idemq. esse rati, simul in vnum conflauerint, effecerintq. ex duobus vnū, quod apparet typis excusum, in cuius exordio præfixa habetur nota diei & Consulibus, quæ est prioris Mileuitani Concilij, cui interfuit (vt vidimus) Aurelius Carthaginensis Episcopus, & cetera quæ habentur, vsque ad illa verba: Ideoq. pariter.] quæ vero hæc sequuntur Acta, huius de quo agimus, sunt Mileuitani Concilij, vsque ad octauum canonem: reliqui vero qui sequuntur ad finem vsque, diuersorum esse apparēt Conciliorum Africanorum canones: ipsamq. ad finem appositam subscriptionem longe diuersam ab hoc Concilio Mileuitano, qui nomina legerit Episcoporum qui huic Synodo interfuerunt, intelliget: adeo vt vnum videas corpus ex diuersis membris esse compactum, cuius caput, pedes & reliqua membra sint ex alijs diuersis corporibus compaginata: quæ nisi quis accurate perspexerit, in ambages inextricabiles & nodos insolubiles incidat necesse est.

His igitur elucidatis, iam de ipsis agamus Concilijs, ac primum de Carthaginensi: cuius quidem celebrandi ea occasio ante suppeditata fuisse videtur; quod Orosius presbyter, qui anno superiori (vt vidimus) profectus in Palæstinam ad S. Hieronymum, cum ibi esset, mense Decembris celebratam viderit Synodum Diospolitana, in qua scisset Pelagium, cum decepisset inuolucro verborum Episcopos, ab eisdem fuisse absolutum, & in communicationem acceptum, aduersus quem pariter scisset S. Hieronymum scriptis editis reclamasse: ipse, inquam, Orosius hoc ipso anno, veris tempore soluens e Palæstina, in Africam ex condicto rediens, & cuncta referens, excitauit Africanos Episcopos ad hæresim penitus debellandam, quam ipsi ante in Cælestio Carthagine (vt vidimus) condemnassent. Facile id fuit illis omnibus persuadere, tum exemplo & cohortatione S. Hieronymi litteris ab eo redditis ad Augustinum, tum ex imminente periculo, quod libere sciret agere vt Catholicum, iā absolutum Pelagium in Concilio Palæstino, cuius decreto rescindi viderentur, quæ ipsi Episcopi Africani iam ante aduersus Cælestium statuissent. Adiecit ad hæc Orosius, vt quas secum haberet datas ad se litteras Episcoporum Herotis & Lazari, eas Africanis Episcopis dederit inspiciendas, scriptas haud dubium aduersus Pelagium atque Cælestiū. fuisse autē Herotem & Lazarū in Gallia Episcopos, magnoq. animi ardore

DE TEMPORIBUS
VTRIVSQUE
CONCILII.

a Extrat. tom. 1.
Concil. vet. edit.
pag. 481.

MILEUITANUM
CONCILIUM
POSTERIORIS
CVM
PRIORE
CONCILIO.

b Item tom. 1.
Concil.

OCCASIO
COGENDAE
SYNO
DI CAR
THAGINENSIS.

RAI
ET

Oros. lib. 7.
c. 43.

VL. 20. de Pag.
Cod. Theod.

CONCILIA
CARTHAGI
NENSE ET
MILEVITA
NUM.

e Apud August.
epist. 82. et tom.
1. epist. Rom. Pon
tif. inter epist.
Innocen.

d Innocen. epist.
32. Apud Aug.
epist. 93.

re infectatos esse ambos hæresiarchas, quæ inferius dicturi sumus, perspicue declarabunt. A Porro Gallorum animos aduersus Pelagianos incensos fuisse, S. Augustinus saepe testatur.

Hæc quidem haud a nobis inani intelliges esse imaginatione conficta, si Africanorum Episcoporum hoc anno datas ad Innocentium Papam litteras exacte perlegeris. Nam ab soluto a Synodo Palæstina Pelagio, iisdem Africanis Episcopis sunt conquesti litteris illis, quæ Aurelij, Alympij, Augustini, & aliorum nomine hoc anno (vt dicemus) sunt redditæ ad Innocentium^a, & alijs^b ad eundem a Mileuitana Synodo datis contra eisdem Pelagianos, quibus & aduersus eisdem S. Hieronymi studium commendatur, sed & Pelagij libertas ex fraude comparata pariter nunciatur, his scilicet verbis: Pelagius vero (sicut a quibusdam fratribus nostris missæ loquuntur epistolæ) Hierosolymis constitutus nonnullos fallere asseritur. Verumtamen multo plures, qui eius sensus diligentius indagare potuerunt, aduersus eum pro Christi gratia & Catholicæ fidei veritate configunt, sed præcipue sanctus filius tuus & frater & compresbyter noster Hieronymus.] hæc ibi. Et de editis ab Orosio Gallorum Episcoporum epistolis, Synodales litteræ Carthaginensis Concilij aperte docent his verbis in earum exordio^c: Cum ex more ad Carthaginensem Ecclesiâ solem niter veniremus, atque ex diuersis causis congregata ex nobis Synodus haberetur: compresbyter noster Orosius nobis litteras sanctorum fratrum & confacerdotum nostrorum dedit Herotis & Lazari, quarum formam his constituimus esse subdendam, &c.] Qui autem conuenerunt Carthagine Episcopi, numerati habentur septuagintaseptem.

Cum igitur allatæ per Orosium dictæ Gallorum Episcoporum litteræ Synodo exhibitæ essent, & causa Pelagij atque Cælestij tractanda proposita esset in ipso Concilio Carthaginensi: ad plenioris causæ cognitionem, iussa sunt edi in Synodo Acta Ecclesiastica ante quinquennium (vt dictum est) aduersus Cælestium Pelagij antesignanum Carthagine quoque confecta. quibus diligentius inspectis atque examinatis, conclamata est ibidem vtriusque damnatio, nisi iisdem parati essent suas ipsorum hæreses condemnare. Testantur id quidem litteræ ad Innocentium ab eadem Synodo datæ, quibus dicitur^d: His ergo lectis, Pelagium & Cælestium auctores nefarii prorsus & ab omnibus nobis anathematizandi erroris aduertimus. Vnde factum est, vt recensendum peteremus quid ante ferme quinquennium super Cælestij nomine hic apud Ecclesiam Carthaginensem fuerit agitatum.] & paulo post, quid statutum sit, subdunt: Nisi hæc apertissime anathematizauerint, ipsos anathematizari oportere. Vt si ipsorum non potuerit, saltem eorum qui decepti sunt ab eis, vel decipi possunt, cognita sententia quæ in eos lata est, sanitas procuretur.] hæc acta sunt aduersus Pelagium & Cælestium in Concilio Carthaginensi: quæ per Iulium Episcopum, datis ad eum litteris, significanda curarunt Episcopi eiusdem Concilij Carthaginensis Innocentio Romano Pontifici, ab eodem iisdem litteris postulantes, quicquid ea de re fuisset decretum in Synodo, confirmari: expetierunt enim id ipsi verbis hæc: Hoc itaque gestum, domine frater, sanctæ charitati tuæ intimandum duximus, vt statutis nostræ mediocritatis etiam Apostolicæ sedis adhibeatur auctoritas, pro tuenda salute multorum, & quorundam etiam peruersitate corrigenda.] hæc ipsi.

Quod insuper timerent, ne ab eodem Romano Pontifice Acta Synodi Diospolitane in Palæstina, quibus Pelagius, quasi damnasset errores, fuerat absolutus, confirmarentur: in sua ipsorum ad eundem Innocentium Papam scripta epistola Synodali addiderunt, vt si adduci ipse non posset vt damnaret hominem, quem probatum Catholicum Synodus absoluisset, hæreses saltem eius damnare minime recusaret. nam subdunt: Si ergo Pelagius Episcopalis Gestis, quæ in Oriente confecta dicuntur, etiam tuæ venerationi iuste visus fuerit absolutus: error tamen ipse, & impietas quæ tam multos assertores habet per diuersa dispersos, etiâ Apostolicæ sedis auctoritate anathematizanda est. Consideret enim sanctitas tua, & pastoralibus nobis compatiatur visceribus, quam sit pestiferum & exitiale ouibus Christi, quod istorum sacrilegas disputationes necessario sequitur, vt nec orare debeamus ne intremus in tentationem, &c.] Hæc sunt quæ in Synodo Carthaginensi aduersus Pelagium atque Cælestium, eorundemque hæreses decreta fuerunt, quæ per Iulium Episcopum (vt dictum est) ad hoc legatum per litteras eidem Romano Pontifici significanda curarunt.

De huiusmodi Africanorum Episcoporum aduersus recens emergentem impietatem accenso præ ceteris incomparabili zelo S. Prosper his agit carminibus^e:

*Tu causam fidei flagrantius Africa nostræ
Exequeris: tecumq. suum iungente vigorem*

Juris

AFRICANI
EPISCOPI
EXCITATI
CONTRA PE-
LAGIUM.
a Apud August.
epist. 95. & tom.
1. epist. Rom.
Pontif.
b Apud August.
epist. 92. & tom.
1. epist. Rom.
Pontif.

c Apud August.
epist. 90. & tom.
1. epist. Rom.
Pontif.

QVAE ACTA
SINT IN CON-
CILIO CAR-
THAGINEN-
SI CONTRA
PELAGIUM.

d Ead. epist. 90.

TIMOR OR-
THODOXO-
RVM NE SY-
NODVS PA-
LAESTINA
CONFIRMA-
RETVR A PA-
PA.

e Prosper. de Ingra-
AFRICANO-
RVM EPISCO-
PORVM ZE-
LVS ADVER-
SVS PELA-
GIANOS.

A *Iuris Apostolici solio, fera viscera belli
Conficis, & lato prosternis limite victos.] & quod non vno Concilio, sed duo-
bus eadem in hæresiarchas decreta fuerint, nempe Carthaginensi atque Mileuitano,
ista mox subiicit:*

*Conuenerunt tui de cunctis urbibus almi
Pontifices, geminoq. senum celeberrima cætu
Decernis quod Roma probet, quod regna sequantur.] nisi magis hæc intelli-
genda sint de gemino Concilio Carthaginensi, nempe præfenti, & alio sub Zosimo Papa,
de quo suo loco dicendum erit. Quod insuper eadem Synodi non præcipiendo tantum,
damnandoq. hæreses cum hæreticis, sacerdotalem exercuerint auctoritatem; sed etiam in
docendo exhibuerint magisterium, cunctas latebras captantium tenebras hæreticorum
aperiendo, ac sinuosos omnes illorum gressus cunctis palam faciendo, ne quis ab illis deci-
peretur: idcirco subdit hæc Prosper:*

*Nec sola est illic Synodorum exerta potestas,
Ceu quos non possent ratione euincere nostri,
Vi premerent: Discusse artes, virusq. reiectum est
Hæretici sensus: nullumq. omnino relictum,
Docta fides quod non dissolueret argumentum.
Conditæ sunt & scripta manent, quæ de cataractis
Aeterni fontis fluxere, undante meatu,
Et trecentenis procerum sunt edita linguis.
Sic moderante suam legem bonitate seuera,
Vt qui damnato vellent de errore reuerti,
Acciperent pacem, pulsus quæ praua tenerent.] hæc S. Prosper, proculdubio
alludens ad canones, qui in iisdem Concilijs sunt constituti, sed desiderantur.*

C Atque demum in laudem Aurelij, qui præfuit Concilio Carthaginensi, & Augustini, qui magna pars fuit Concilij Mileuitani, hæc addit:

*An alium in finem posset procedere sanctum
Concilium, cui dux Aurelius, ingeniumq.
Augustinus erat: quem Christi gratia cornu
Vberiore rigans, nostro lumen dedit auro,
Accensum vero de lumine? Nam cibus illi,
Et vita & requies Deus est: omnisq. voluptas
Vnus amor Christi est: vnus Christi est honor illi.
Et dum nulla sibi tribuit bona, fit Deus illi
Omnia, & in sancto regnat sapientia templo.] hæc de Augustino & alia
quæ inferius opportuniori occasione reddituri sumus. Sed transeamus ad Mileuitanum
Concilium.*

D Conuenerunt igitur Mileui in Numidia sexaginta & vnus Episcopi (tot enim numerati habentur in ipsorum epistola ad Innocentium Papam) sed fortasse tum in Mileuitano, tum in Carthaginensi non omnes recensiti reperiuntur, cum sanctus Prosper a trecentenis Episcopis dicat ea definita fuisse. Porro qui Mileui conuenerunt Patres, de damnanda hæresi Pelagiana (vt factum sciebant in Carthaginensi Concilio) vnanimes in eandem conspirauere sententiam. Extant eo argumento canones octo, perperam (vt dictum est) relati ad aliud Concilium Mileuitanum antea celebratum sub Consulatu Arcadij & Honorij, omnesq. aduersus eandem Pelagianam hæresim editi^a. Dederunt præterea litteras ex eadem Mileuitana Synodo ad ipsum Innocentium Romanum Pontificem, quæ extant^b, eodem plane argumento quo scripta fuit epistola Synodalis a Concilio Carthaginensi: quibus primum illud ingerunt, moris esse in Ecclesia Catholica, grauis ponderis causas deferre ad Romanum Pontificem; sic enim exordiuntur epistolam: Quia te Dominus gratiæ suæ præcipuo munere in sede Apostolica collocavit, talemque nostris temporibus præstitit, vt nobis potius ad culpam negligentiae valeat, si apud tuam venerationem, quæ pro Ecclesia sunt suggerenda, tacuerimus, quam ea tu possis vel fastidiose vel negligenter accipere: magnis periculis infirmorum membrorum Christi pastoralis diligentiam, quæsumus, adhibere digneris.] hæc ibi.

E Missæ sunt eadem litteræ Concilij Mileuitani per eundem Iulium legatum, qui missus fuerat

Annal. Eccl. Tom. 5.

Kk 2 fuerat

QVAE DECRE-
TA IN CON-
CILII AFRICANI
ADVERSUS PE-
LAGIANOS.

COMMENDAN-
TVR AVRE-
LIVS ET AV-
GVSTINVS.

CONCILIVM
MILEVITANVM.

a Concil. Mileu. 1.

b Apud August.
epist. 92. & tom.
1. epist. Roman.
Pontif.

a Innoc. epist. 32. fuerat a Concilio Carthaginensi, vt litteræ Innocentij ad eos reddita docent^a. Porro de duorum Conciliorum litteris ad Innocentium simul datis hæc habet S. Augustinus in epistola ad Bonifacium^b: Missæ sunt itaque de hac re ex duobus Concilijs, Carthaginensi & Mileuitano, relationes ad Apostolicam sedē, antequā Gesta Ecclesiastica, quibus apud Episcopos prouinciæ Palæstinæ Pelagius perhibetur esse purgatus, vel in manus nostras, vel in Africam peruenissent.] hæc ipse. Sed obserua antiquum loquendi vsum, per Apostolicam sedem, præ dignitate & sui excellentia, intelligi semper Romanam Ecclesiam. Subdit vero idem Augustinus: Scripsimus etiam ad beatæ memoriæ Papam Innocentium, præter Conciliorum relationes, litteras familiares, vbi de ipsa causa aliquanto diutius egimus.] ita ipse. At quænam sunt istæ familiares litteræ? & quid opus post Synodicas adijcere familiares? Considera morem pristinum. Quod enim quantumuis magnarum sedi Episcopi cum alijs suffraganeis maximo honore prosequerentur Romanum Pontificem, Apostolicæ sedis primarium Antistitem: si quæ essent scribenda, quæ quoquo modo pertingerent atque quauis ex causa perfringerent ipsum Romanū Antistitem: ne verenda patris retere viderentur, non publicis illa credebant Synodicis, sed priuatis ipsiq. familiaribus litteris, quasi amici ad aures sermone loquentis: quod modo videmus factū per Augustinum, vt ipse testatur. sunt illæ quidem ab Augustino scriptæ, nomine tamen quinque magnæ existimationis Episcoporum, Aurelij, Alypij, ipsius Augustini, Euodij, atque Possidij.

ALIAE LIT-
TERAE AD
INNOCEN-
TIUM.

c Aug. epist. 95.
& tom. 1. epist.
Rom. Pontif.

DE HAERETI-
CIS ROMAE
CONSISTEN-
TIBVS QUID
INNOCEN-
TIVS.
d Innoc. epist. 33.
tom. 1. epist. Rom.
Pontif.

QUID INNO-
CENTIUS DE
IUDICIO PA-
LÆSTINO.

EXIUDICI-
M

INNO. 32.

INNO. 32.

INNO. 32.

INNO. 32.

INNO. 32.

Quæ autem illa essent, de quibus Innocentius secreto admonendus erat, ex eorumdem familiaribus litteris accipe^c: Audiuimus (inquiunt) esse in vrbe Roma, vbi ille (Pelagius videlicet) diu vixit, nonnullos, qui diuersis causis ei faueant: quidam scilicet, quia vos talia persuasisse perhibent: plures vero, qui cum talia sentire non credunt: præsertim quia in Oriente, vbi degit, Gesta Ecclesiastica facta esse iactantur, quibus putatur esse purgatus, &c.] At non parua quidem calumnia hæc, qua Innocentius Papa vocaretur in crimen tacitæ cum Pelagio conuentionis. sed calumniose ista, ex more suo, sperterant in vulgus hæretici, quo gloriarentur se primæ sedis Episcopi communionem fulciri: quod ab alijs sæpe factum vidimus. Ceterum quod Pelagiani Romæ versari dicerentur, id se nesciente accidere potuisse, ipse Innocentius ad eos rescribens, excusat his verbis^d: Seu hac illi in vrbe fiat; quod nescientes, nec manifestare possumus, nec negare; cum etsi sunt, lateant, nec aliquando audeant vel illum prædicantem ista defendere, vel talia aliquo nostrum præsentem iactare; & in tanta populi multitudine deprehendi aliquis facile, nec alicubi possit agnosci: siue in quouis terrarum loco degant, &c.] Quod vero pertinet ad iudicium Palæstinum, quæ sua ipsius sit de eo sententia, ista subdit:

Nobis tamen nec persuaderi potest eum esse purgatum: quamuis ad nos a nescio quibus laicis sint Gesta perlata, quibus ille auditum se crederet, & absolutum. Quæ vtrum vera sint, dubitamus; quod sub nulla illius Concilij prosecutione venerunt, nec eorum aliquas accepimus de hac re litteras, apud quos istius rei iste præstitit causas. Quod si de sua ille potuisset purgatione confidere; hoc magis credimus quod egisset, quod multo verius esse poterat, vt illos cogeret epistolis suis, quid iudicauerant, indicare. Verum cum sint aliqua in ipsis posita Gestis, quæ obiecta partim ille vitando suppressit, partim multa in se verba retorquendo, tota obscuritate confudit; aliqua magis falsis argumentis, quàm vera ratione (vt ad tempus videri poterat) purgavit, alia negando, alia falsa interpretatione vertendo. Sed vtinam (quod magis optandum est) etiam ille se ad veram Catholicæ fidei viam ab illo sui tramitis errore conuertat, vt cupiat velitq. purgari, considerans quotidianā Dei gratiam, adiutoriumq. cognoscens; vt videatur vere & approbetur ab omnibus manifesta ratione correctus non Gestorum iudicio, sed ad Catholicam fidem corde conuerso. Vnde non possumus illorum nec approbare, nec culpam iudicium, cum nesciamus vtrum vera sint Gesta: aut si vera sunt, illum constat magis subterfugisse, quàm se tota veritate purgasse. Qui si confidit, nouitq. nostra dignum esse damnatione, quod dicat iam hoc totum se refutasse quod dixerat: non a nobis accersiri, sed ipse debet potius festinare, vt possit absolui, &c.] iam enim prædamnatum Pelagium fuisse Romæ ante iudicium Palæstinum, auctoritate S. Prosperi superius dictum est.

In hanc ferme sententiam idem Innocentius Papa rescripsit duas epistolas per eundem Iulium legatum, alteram ad Concilium Carthaginense, ad Mileuitanum vero alteram, quas vitandæ nimis prolixitatis gratia hic describere prætermittimus. Insuper priuatas dedit ad quinque Episcopos, a quibus item priuatas acceperat, necnon quartam ad Au-

A ad Aurelium Episcopum Carthaginensem, respondens priuatis ab eo acceptis litteris, deditq. eandem eidem Iulio: extant^a ipsæ perspicuæ omnibus, quibus plane omnis e cordibus Africanorum Episcoporum suspicio penitus sublata fuit. Nam S. Augustinus de ipsdem agens in epistola ad Bonifacium hæc ait^b: Ad omnia nobis ille rescripsit eodem modo, quo fas erat, atque oportebat Apostolicæ sedis Antistitem.] hæc ipse; eademq. sæpe testatur^c. Et vt in re non ambigua, quam acerrimus insectator Pelagianorum fuerit Innocentius, intelligere potes testificatione S. Hieronymi in epistola ad Demetriadem (de qua superius) cum eam Pelagij epistola pulsata admonet, ne sibi sapiens videatur, sed fidem sectetur quam Innocentius Romanæ Ecclesiæ Pontifex profiteretur. Laudat æque ac prædicat S. Prosper^d eiusdem Papæ integritatem in fide incorrupta seruanda: cuius quoque assertionem liquet, eiusdem Innocentij sententia damnatum fuisse Pelagium, & eandem a successoribus comprobata: nam aduersus Collatorem hæc ex verbis Zosimi Papæ refert: Constituimus in Pelagium atque Cælestium per venerabilem Episcopum Innocentium de beatissimi Apostoli sede prolatam manere sententiam, donec apertissima confessione fateantur gratiam Dei, &c.] sane quidem Gennadius^e testatur, ab Innocentio scriptum esse decretum aduersus Pelagium, illudq. post eius obitum a Zosimo promulgatum.

Quod autem spectat ad Africanos Episcopos: adeo vehementi studio ad expugnandam Pelagianam hæresim incubuerunt, vt post duo hæc Concilia eodem hoc anno Carthagine & Mileui in Numidia congregata, S. Augustino delegauerint opus, vt suis scriptis nefandam hæresim penitus insectaretur. testatur id quidem ipse Augustinus (cum de populo suo conqueritur, quod non sinerent eum a negotijs feriatum, vt iniunctæ posset insudare prouinciæ) in Actis Ecclesiasticis de institutione Eradij^f successoris. ait enim: Nostis ante aliquot annos quid facere voluerim, & non permisistis. Placuit mihi & vobis propter curam Scripturarum, quam mihi patres & fratres mei coepiscopi duobus Concilijs Numidiæ & Carthaginis imponere dignati sunt, vt per quinque dies nemo mihi molestus esset. Gesta confecta sunt: placuit, acclamatis: recitatur placitum vestrum, & acclamatio vestra. Paruo tempore seruatum est circa me: & postea violenter irruptum est, & non permitto ad quod volo, vacare. Ante meridiem & post meridiem occupationibus hominum teneor.] hæc Augustinus, quibus intelligas ingruentia negotia sanctissimi Patris. Porro iniunctum sibi ab Episcopis duorum Conciliorum opus quam nauiter atque accurate impleuerit, sua ipsius scripta eo argumento edita fidem faciunt: vt nihil vberius, doctiusve & eloquentius dici potuerit; appareatq. cum in alijs scriptis alios superet, in tractatibus **D** contra Pelagianos se ipsum penitus superasse. Ad hæc plane S. Augustini scripta S. Prosperi alius sit, vbi post recensita duo hæc aduersus Pelagianos Concilia in Africa celebrata, de ipso Augustino ista pergit verbis dicere^g:

*Istius ergo inter cunctos, qui de grege sancto
Insanus pepulere feras, industria maior,
Maius opus, totum præstantius imbuit Orbem.
Nam quocumque gradum conuertit callidus hostis,
Quaq. per ambages anceps iter egit operas,
Huius ab occursum est præuentus, mille viarum
Insidijs aditum non reperientibus vllum.
Cumq. foris rabies auidorum exclusa luporum
Frenderet, inq. omnes mendacia verteret artes:
Ne mentes vllarum ouium corrumpere posset,
Neu dubia obliquis turbaret corda querelis,
Istius ore viri fecit Deus, istius ore
Flumina librorum mundum effluxere per omnem:
Quæ mites, humilesq. bibunt, campisq. animorum
Certant vitalis doctrinæ immittere riuos.] hæc S. Prosper de S. Augustino; cuius, cum ista ex duobus dictis Concilijs tractarentur, extat de his ipsis tunc gestis data epistola ad Hilarium^h.*

Sed iam ad Orosium redeamus, quem hoc anno cum reliquijs Protomartyris Stephani venturum in Hispaniam, acceptis ab Auito litteris ad Balchonium Bracharensem Episcopum, Hierosolymis recessisse diximus, & vnde postremo soluerat, in Africam diuertisse. Id

INNOCENTII
PAPAE VI-
DES IMPOL-
LYTA.

a Innocent. epist.
31. 32. 33. 34.
tom. 1. epist. Rom.
Pontif.

b Aug. epist. 106.
c Aug. epist. 47.
Contra Iulian.
lib. 1. c. 4. Repra-
sentat. lib. 2. c. 50.
De peccat. origin.
lib. 2. c. 8.

d Prosp. aduers.
Collat.

e Gennad. de Vir.
illust.

AVGVSTINVS
A DVOBVS
CONCILIIS
PRAEFICITVR
SCRIPTI-
PTIONI.
f Aug. epist.
110.

g Prosp. de In-
grat.
QVANTA AV-
GVSTINVS
ADVERSVS
PELAGIA-
NOS PRAE-
STITERIT.

h Aug. epist. 94.

OROSIVS PRI-
MVS RELI-
QVIAS S. STE-
PHANI IN OC-
CIDENTEM
TVLIT.

*a Aug. de divers.
serm. 32.*

*b Aug. de divers.
serm. 31.*

A QVIBVS PRI-
MVM IN AFRI-
CA ACCE-
PTAE RELI-
QVIAS S. STE-
PHANI.

*c Aug. de Civit.
Dei lib. 22. c. 8.*

MVLTAE ME-
MORIAE S.
STEPHANI
IN AFRICA.

*d Aug. cod. lib.
c. 8.
e Aug. ibid.*

DE MEMORIA
VZALENSI E-
RECTA S. STE-
PHANO.

*f Euod. de Mi-
rac. S. Steph. lib.
1. c. 2. apud Aug.
tom. 10.*

quidem tum quæ superius dicta sunt, manifeste declarant, tum etiam Marcellinus in **A** Chronico, cum de eo hæc affirmat sub anni huius Consulibus: Orosius presbyter, Hispanus genere, septem libros historiarum descripsit. Missus ab Augustino Episcopo idem Orosius pro discenda animæ ratione ad Hieronymum presbyterum, reliquias beati Stephani nuper inventas, rediens, primus intulit Occidenti.] hæc ipse. Primus quidem ipse tulit: nam & testificatione quoque sancti Augustini^a certum est, ante hæc tempora numquam visas, nec auditas sancti Stephani reliquias in Occidentalibus oris, nisi unum ex lapidibus illis, quibus idem sanctus percussus martyrium consummavit, a nau-ta allatum Anconam, ad mare Hadriaticum sitam Italiae civitatem; ut suo loco, cum de eius martyrio actum est, dixisse meminimus. Quo in loco multa miracula edi solita, haurientibus Fidelibus mel de petra, oleumq. de saxo durissimo, idem S. Augustinus memo-riæ prodidit^b.

Acceperunt ex iisdem reliquijs partem ab Orosio traditam, qui ex Palaestina attulit, inter alios sanctus Augustinus Episcopus Hipponensis, Possidius Episcopus Calamensis, & Euodius Episcopus Vzalenis, a quibus in Protomartyris memoriam erectæ fuerunt ecclesie, in iisdemq. eadem sacræ reliquiæ collocatæ, ab Euodio primum, inde a Possidio, ac postea ab Augustino, ut ipse testatur his verbis^c: Nondum est autem bien-nium, ex quo apud Hipponem Regium cœpit esse ista Memoria, *Stephani Protomarty-ris scilicet*: & multis (quod nobis certissimum est) non datis libellis de ijs quæ mirabili-ter facta sunt; illi ipsi qui dati sunt, ad septuaginta ferme numerum peruenierunt, quando ista conscripsi.] erant libelli ipsa facti miraculi certa scriptis mandata testificatio. subdit autem: Calamæ vero, ubi & ipsa Memoria prius esse cœpit, & crebrius dantur, & incredibili multitudine superant. Vzali etiam, quæ colonia Vticæ vicina est, multa præ- clara per eundem martyrem facta cognouimus; cuius ibi Memoria, longe prius quam apud nos, ab Episcopo Euodio constituta est.] fuit hic clarus inter Africæ Episcopos, ad quem extant litteræ S. Augustini; vnusq. ex quinque illis Episcopis, quorum habentur priuatæ litteræ ad Innocentium Romanum Pontificem, quarum nuper mentio facta est.

At non hi tres tantum Episcopi ex reliquijs Protomartyris acceperunt, nec ab his solum erectæ sunt Memoriae S. Stephano, sed ab alijs pluribus. Accepit enim & eas Proie-ctus Episcopus, detulitq. ad Aquas Tibilitanas, ibiq. Memoriam extruxit eidem: itemq. Lucillus Episcopus, qui itidem in castello Sicinensi eiusdem Protomartyris nomine Me-moriam pariter excitauit, quarum idem meminit S. Augustinus^d. Est mentio apud eum-dem Augustinum alterius eiusdem S. Stephani Memoriae in Africa in agro Audaritano^e. Vides, lector, sanctorum Patrum de sacrarum reliquiarum religiosissimo cultu antiquum **D** vsu, ut cum reliquijs martyrum nacti essent, in eorum honorem ecclesias, siue intra ecclesias altaria erigerent, ubi conderent sacra pignora, eisdemq. Memorias Deo dica-rent. Fecerunt hæc quidem inter alios qui tunc erant in Africa sanctissimi atque doctissi-mi Episcopi, ne quis eos superstitiosos inelamet, & simplicitatis nomine sugillare valeat: sed profecto non id ipsi recens in Ecclesiam inuexerunt; verum quæ a maioribus tradi-ta inuenerunt, ut pia sanctaq. sectati, etiam opere impleuerunt: quæ Deus innumero-rum operatione miraculorum, ad Gentilium retundendam impietatem, & Hagiomacho-rum hæreticorum perfidiam conuincendam, atque obstinati animi duritiam infringendam, voluit notis amplissimis perspicua cunctis reddi, eademq. ab iisdem, qui præsentibus fue-rant, religiosissimis Antistitibus omni fide testata relinqui.

Sed age mecum, lector, has lustrare Memorias ne te pigeat; & quo ordine eadem **E** dicuntur esse constructæ, easdem inuisamus. Adeundaq. nobis erit in primis Memoria, quam primam omnium ab Euodio Vzalensi Episcopo esse erectam, sancti Augustini asser-tione didicimus. Non sic quidem ab Vzalensi Memoria inchoamus, quod prior ceteris eius Episcopus Euodius acceperit reliquias Protomartyris; sed quod licet tardius na-ctus esset, ipse tamen primus Memoriam eandem erexit. Etenim post biennium ab hoc tempore perlata ad eum a presbytero eandem reliquias Hierosolymis, prior liber de Miraculis illic editis fidem facit, ubi dicitur^f, tunc perlata eas in ecclesiam fuisse, cum recitarentur publice litteræ Seueri Episcopi Minoricensis insulæ: quas ex Con-sulibus in eis signatis scriptas fuisse post annum sequentem apparet, de quibus suo loco acturi sumus.

Quæ autem illuc sunt perlatae reliquiæ, fuisse in ampulla sanguinem cum tenuissimis, ari-
starum

A starum instar, fragmentis ossi, visio ibi descripta declarat. quæ postea tempore Vuandali-
ci belli per S. Gaudiosum Episcopum, facta migratione, est translata Neapolim, ubi ad hanc
quoque diem conspicitur coruscare miraculis: egimus de his in Notis ad Romanum Mar-
tyrologium^a. Extant duo libri de Miraculis in dicta Vzalensi Memoria ad reliquias eiusdē
Stephani editis, tunc cum agerentur, descriptis: qui quidē licet inscribantur nomine Euo-
dij Episcopi Vzalenis, & ita citari consueuerint, sicut & nos citasse meminimus; tamen
non ab ipso, sed ad ipsum potius scriptos, accuratus lector inueniet^b. ceterum scriptos fuisse
constat ab aliquo eiusdem Ecclesie clerico, atque ad omnes veritatis numeros elucu-
bratos. Testatur & S. Augustinus de miraculis in eadem Memoria fieri solitis, ubi primum
ait^c: Apud Vzalem, ubi est Episcopus frater meus Euodius, quanta miracula ibi fiunt,
quarite & inuenietis, &c.] recitat ibi de matre rogante Protomartyrem pro filio absque
B baptismo defuncto, ad gratiam baptismi suscipiendam resuscitato. Et in libris de Cui-
tate Dei^d egregiam narrat historiam de clarissima femina, Petronia nomine, ab incurabi-
li vlcere protinus libera reddita. Sed multo plura duobus illis libris complexus est au-
ctor: in quibus quidem voluminibus præter recensita ibi miracula, multa suppetunt me-
moriam digna vetera monumenta; nempe inter alia illud, afferri & incendi solitos ad Me-
morias martyrum cereos^e.

Insuper & illud quidem agit obseruatione dignum: cum sub altari sacræ recondentur
reliquiæ, fenestellam (ita enim nominat auctor^f) in eo fieri solitam ad hunc vsu, ut per
eam dimitterentur velamina, quæ admouerentur capsulæ in qua sacra pignora clauderen-
tur, quibus Deus ex virtute sacrarum reliquiarum multa soleret operari miracula. Quod
enim hic habet auctor, Fenestella, in litteris Hormisdæ Romani Pontificis (de quibus
C suo loco agemus inferius) Foramen appellatur, ubi agitur de altare S. Petri Apostoli, in
quo non vnū Foramen inerat, sed duo, superius & inferius; illudq. extrinsecus positum, ad
illud quod erat interius, peruium: paucis autem, & non nisi pro magno munere atque gratia,
ad secundum Foramen concedebatur demitti ad sanctificationem hauriendam velamina.
cuius quidem vsus plurima exempla suppetunt: sed de illis dicendum suis temporibus.
Audi modo, quid de muto ex paralyti facto idem ibi auctor enarret: Exuens (inquit) sibi
manicam tunicæ suæ, eo quod orarium non haberet, per fenestellam Memoriae ad inte-
riora loca sanctarum reliquiarum manu iniecta mittebat, atque exinde rursus dexteram
reducens ori suo admouebat, & linguam contingendo paulatim nodos loquendi gratia fi-
dei persoluebat, &c.] Illud etiam non prætereatur, quod ibidem recensetur, solitum fuisse
puluerem colligi qui adiaceret loco ubi sacræ reliquiæ conderentur, eodemq. curatos esse
D languores. Itidem & de oleo^h sanctificato ad curationem morborum testimonium ha-
bes, necnon vsu sacrarum imaginum diuinitus comprobaturⁱ.

Quod autem in eodem commentario, dum recensentur diuina miracula in Megetia cla-
rissima femina per reliquias Protomartyris impetrata, mentio fit^k de Auitiano eiusdem
Megetiæ socero, homine idololatra: in mentē venit Auitianus ille æque impius, cuius cru-
delitas nota facta est scriptis Seueri in rebus gestis^l S. Martini; nū idem ille sit, cū nomine,
moribus, & professione consentiant: qui etiam tunc in Gallijs ageret Præfecturam, accidere
tamen potuit ut inuadētibus barbaris illas prouincias (sicut de alijs pluribus vidimus) vna
cū suis ipse in Africam transmigrauerit. certe quidem id asserere, nihil est quod repugnet.

Sed non prætereatur, quod cum in eadem tractatione auctor ipso exordio hæc profi-
teatur: Ipsorum quoque hominum verba, sicut ab eis dicta sunt, simpliciter ponere non
E debemus erubescere:] obseruatione dignum esse, quod vox, Domnus, & Domna, ab
eodem aliorum verbis frequentius repetitur, eademq. tributa clarissimis viris ac feminis,
necnon etiam sanctis, ut ipsi sancto Protomartyri Stephano; nam ibi sæpe, Domna Me-
getia, sæpius, Domnus Stephanus, & illud, Domnus meus Vzalenis, primum virum loci
illius intelligens: cum vero de Deo dicendum est, ipse non Domnus, sed Dominus poni-
tur: ut appareat, vsu loquendi, vocem Dominum tribui solitam Deo tantum, Dominum ve-
ro communem sanctis, vel clarissimis viris ac mulieribus, non Episcopis solum, vel ceteris
inferioris ordinis clericis, ut alij putauerunt. ceterum non id ipsum semper vbique & ab
omnibus obseruatum. At hæc modo obiter obseruasse & attigisse satis.

Sed quod iam diutius te detinui in Memoria Vzalensi, transeamus iam ad Calamensem
secundam ordine temporis ædificatam, ac etiam ad Hipponensem; non quidem (quod
nec de Vzalensi præstitimus) ut cuncta in eis miracula edita, victi eorum multitudine, recen-
sere

a Die 2. August.

*b Euod. lib. 1. c. 1.
& 7.*

*c Aug. de divers.
serm. 32. 33.*

*d Aug. de Civit.
Dei lib. 22. c. 8.*

*e Euod. lib. 1. c. 2.
& lib. 2. c. 1.*

f Eod. lib. 1. c. 12.

DE FENE-
STELLA ET
FORAMINE:
IN SEPVL-
CHRIS MAR-
TYRVM.

*g Ibid. lib. 1. c. 12.
h Ibid. lib. 2. c. 2.
i Ibid. lib. 2. c. 4.*

k Ibid. lib. 2. c. 2.

*l Seuer. dialog.
lib. 3.*

DOMNVS ET
DOMNA.

a *August. de Ciuit. Dei lib. 22. c. 8.*

DE ALIIS MEMORIIIS ET MULTITVDINE MIRACV-LORVM S. STEPHANI.

fere velimus, quod non valemus: nam S. Augustinus id sibi visus implere non posse, de ipsdem Memorijis ista prafatur^a: Non hic possum omnia commemorare quae scio: & proculdubio plerique nostrorum cum haec legent, dolebunt me tam multa praetermississe, quae utique mecum sciunt. Quos iam nunc, vt ignoscant, rogo, & cogitent quam prolixus laboris sit facere, quod me hic non facere, suscepti operis necessitas cogit. Si enim miracula sanitarum (vt alia taceam) ea tantummodo velim scribere, quae per hunc martyrem, id est, gloriosissimum Stephanum, facta sunt in Colonia Calamensi & in nostra; plurimi conficiendi sunt libri, nec tamen omnia colligi poterunt, sed tantum de quibus libelli dati sunt.] & paulo post de Calamensi Memoria: Crebrius dantur, *libelli scilicet miraculorum, incredibili multitudine superant*] eos scilicet, quos datos sciret libellos de Memoria Hipponensi, numero ferme septuaginta, absque alijs ibi editis miraculis, de quibus nullus scriptus libellus esset. De Memoria eiusdem Protomartyris ad Aquas Tibiitanas agens, magna populi multitudine dicit frequentatam fuisse; de qua haec obiter tantum: Ibi caeca mulier, vt ad Episcopum portantem sacra pignora duceretur, orauit: flores quos ferebat, dedit, recepit, oculis admouit, protinus vidit: stupentibus qui aderant, praebat exultans, viam carpens, & viae ducem ulterius non requirens.] De Memoria vero Auduritanam ista subiicit: Puerum quemdam paruulum, cum in area luderet, exorbitantes boues, qui vehiculum trahebant, rota obtriuerunt, & confestim palpauit expirans: hunc mater arreptum ad eandem Memoriam posuit, & non solum reuixit, verum etiam illaesus apparuit.] Subdit de quatuor alijs defunctis virtute eiusdem S. Stephani reliquiarum reuocatis ad vitam: quae tantum miracula, ommissis ceteris, hic describere sat erit. ait enim:

DE SEX DEFUNCTIS REVOCATIS AD VITAM.

Sanctimoniales quaedam in vicina possessione, quae Cappaliana dicitur, cum aegritudine laboraret ac desperaretur, ad eandem Memoriam tunica eius allata est: quae antequam reuocaretur, illa defuncta est. hac tamen tunica operuerunt cadauer eius parentes: & recepto spiritu, salua facta est. Apud Hipponem Bassus quidam Syrus ad Memoriam eiusdem martyris orabat pro aegrotante & periclitante filia, atque secum vestem eius detulerat. Cum ecce pueri de domo cucurrerunt, qui ei mortuam nunciarent. Sed cum, orante illo, ab amicis eius exciperentur, prohibuerunt eos illi dicere, ne per publicum plangeret. Qui cum domum rediisset, iam suorum ciulatibus personantem; & vestem filiae, quam ferebat, super eam proiecisset; reddita est vita. Rursum ibidem apud nos Irenaei cuiusdam Collectarij filius aegritudine extinctus est. cumq. corpus iaceret exanime, atque a gementibus & plangentibus exequiae pararentur: amicorum eius quidam inter aliorum consolantium verba suggestit, vt eiusdem martyris oleo corpus perungeretur: factum est, & reuixit. Itemq. apud nos vir Tribunitius Eleusinus super Memoriam martyris, quae in suburbano eius est, aegritudine exanimatum posuit infantulum filium suum: & post orationem, quam cum multis lacrymis ibi fudit, viuentem leuauit.] isto ibi de quinque mortuis reuocatis ad vitam: de alio vero in dicta Calamensi Memoria reddito item vita, idem superius agit; cui addit de alio ex morte animae (quod maius videri potest) reuocato ad vitam, & relato in gloriam sempiternam. reddamus hic ipsum:

DE MARTIALI EX ETHNICO REDDITO CHRISTIANO.

Fuit (inquit) ibi vir in ordine suo primarius, nomine Martialis, a quo iam grauis, & multum a religione abhorrens Christiana. Habebat sane fidelem filiam, & generum eodem anno baptizatum. Qui cum eum aegrotantem multis & magnis precibus & lacrymis rogarent, vt Christianus fieret: prorsus abnuuit, eosq. a se turbida indignatione submouit. Visum est genero eius, vt iret ad Memoriam S. Stephani, vt illic pro eo, quantum posset, oraret, vt Deus illi daret mentem bonam, qua credere non differret in Christum. Fecit hoc ingenti gemitu & fletu & sinceriter, ardente pietatis affectu. Deinde abscedens, aliquid de altari florum, quod occurrit, tulit; eiq. cum iam nox esset, ad caput posuit. Tunc dormitum est: & ecce ante diluculum clamat, vt ad Episcopum curreretur, qui mecum forte tunc erat apud Hipponem. Cum ergo audisset eum absentem, venire presbyteros postulauit. Venerunt, & statim se credere dixit. Admirantibus atque gaudentibus omnibus, baptizatus est. Hic quamdiu vixit, in ore habebat, CHRISTE ACCIPE SPIRITVM MEVM: cum haec verba beatissimi Stephani^b, quando lapidatus est a Iudaeis, vltima fuisse nesciret; quae huic quoque vltima fuerunt: nam non multo post etiam ipse defunctus est.] praetermittimus (quod alio tendimus) alia tunc temporis miracula edita, ab eodem Augustino tum in libris de Ciuitate Dei, tum in sermonibus^c recensita, in quibus de alio mortuo catechumeno ad vitam reuocato agitur: vt plane numeres ex Augustino

b *Act. 7.*

c *August. de diuers. ser. 32. 33.*

A gustino tunc temporis septem mortuos Stephani reliquiarum virtute reuocatos ad vitam. Huc accedant rebelles lumini, perfricta fronte Hagiomachi aduersus sanctorum reliquias bella gerentes: Quid habet quod his iuste possint obijcere, quae a tanto viro conscripta, non in angulo, sed nota omnibus palam facta miracula, tum ad Gentiles confutandos habentur, tum pro concione populo praedicata? quae nec ex S. Augustino edita tantum habes, sed & ex duobus libris ad Euodium Episcopum Vzalensem conscriptis, quin & a Seuro Minoricensis Ecclesiae Episcopo, publica epistola eodem argumento toto Orbe vulgata, quam suo loco inferius prodituri sumus: adeo vt de veritate certa fide testata, omniq. testificatione firmissime roborata, nulla vel leuis quidem possit de mendacio suboriri suspicio. Plane videre tunc fuit Stephanum primarium Ecclesiae sanctae diaconum, more maiorum, ex eminentiori suggestu Euangelium, quod omnes crederent, populo decantare, fideiq. Catholicam & Apostolicam praeconeio nunciare, eandemq. sequentibus signis reddere obsignatam.

B Sed quid? Edete rursus Stephano^a prodigia & signa magna in populo: renouatur rursus aduersus eum ab impijs antiqua certamina: rursus insurgunt synagogae perfidorum, blasphemiae eum arguunt: iterum falsos subintroducunt testes: rapiunt iterum qui dissecantur cordibus aduarij, strident dentibus, continent aures, impetum faciunt, eiciunt extra ciuitatem, atque tandem blasphemiarum lapidibus obruunt: sed occidi non potest, qui regnare se virtute miraculorum ostendit in caelis. Cum semel impij occiderint corpus, non habent amplius quid faciant: iacent licet furentes odio in caelum lapides, eosdem in suum ipsi caput excipient; quod scriptum sit^b: Qui in altum mittit lapidem, super eius caput cadet.]

C Rogo te, lector, perpende, quanto Hagiomachi isti etiam aeternis mancipatis supplicijs, a Deo reiectis, inferno addictis hominibus sint nequiores. Dixit vnus ex illis^c: Si quis ex mortuis ierit ad eos, poenitentiam agent] vnum mortuum reuocatum ad vitam fide certam facturum viuentibus putans: istis vero nec satis sunt septem e mortuis excitati virtute reliquiarum Stephani Protomartyris. Sed roget Deum iterum pro deploratis his miseris Stephanus^d: Domine, ne statuas illis hoc peccatum: (siquidem^e aquae multae non valent extinguere charitatem, nec flumina obruunt illam) vt potentissimis eius precibus omnes ex Saulo^f conuertantur in Paulum.

D Sed missis his, iam reliqua prosequamur. Diuisit namque ipse sanctus, quas ab Orosio accepit Augustinus reliquias Protomartyris Stephani, eisdemq. alias ecclesias impertiuuit: extat enim eius epistola^g ad Quintianum Episcopum, qua significat easdem ad ipsum reliquias mittere. de alijs autem alio missis, praeter ea quae dicta sunt superius, ignoramus. Ceterum qui perlaturus eas in Hispaniam Orosius accepit; cum licuit in eas reuerti prouincias, munus expleffe suum, certum est: de quo constat, nauigatione appulisse in Minoricam insulam, eiusdemq. loci Episcopo Seuro ex eis partem aliquam reliquisse. Sed de his suo loco inferius dicturi sumus.

E Iam vero ad res Innocentij Romani Pontificis hoc anno gestas reuocemus orationem. Cum enim scisset, in Africa ab Episcopis quibusdam immeritos ordinari: his occurrens, scribens ad Primatem totius Africae Aurelium Episcopum Carthaginensem litteris^h conquestus est, datis hoc anno, quarto Nonas Iunij. Certe quidem magnam fuisse penuriam clericorum in Africa, quae ex litteris eiusdem Aurelij superius dicta sunt, dum petijt vel a Romana, vel Mediolanensi Ecclesia mitti in Africam sacrorum ministros, satis ostendunt. Emendanda autem epistola ipsa est in alterius Consulium nomine, dum alius quam Theodosius Palladij collega ponitur. Elucet vero in ea epistola Romani Pontificis erga omnes Ecclesias cura propensior, cum & erga transmarinas quoque prouincias pastoralis sollicitudine vigilat. Quo etiam anno idem Romanus Pontifex ad consultationes Decentij Episcopi Eugubini responditⁱ, de quibus a nobis superius alia occasione tractatum est.

Quod igitur summi munere Pontificij vniuersum circumspicaret Catholicum orbem, idem Innocentius Papa Ioannem Hierosolymitanum Episcopum, epistola ad eum scripta, redarguit de his quae in familiam sanctarum virginum Eustochij atque Paulae Iunioris ab impijs impie fuissent admessa. quanam ista fuerint, ipsae litterae Innocentij ad ipsum Ioannem scriptae declarant, quae sic se habent^k:

Dilectissimo fratri Ioanni Innocentius. Direptiones, caedes, incendia, omne facinus extremae dementiae*, generosissimae sanctae virginis Eustochium & Paula deplorauerunt, in locis Ecclesiae tuae perpetraste diabolium: nomen enim hominis, causamq. reticuerunt. Quod etsi ambiguum non sit, & a quo commissum: oportuit tamen custodire germanitatem

ADVERSUS HAGIOMACHOS IVRE INVEHITVR AVCTOR.

a *Act. 6. 7.*

b *Eccl. 27.*

c *Luc. 16.*

d *Act. 7.*

e *Cantic. vlt.*

f *Act. 7.*

RELIQUIAE S. STEPHANI AD DIVERSAS ECCLESIAS MISSAE.

g *August. epist. 103.*

h *Innoc. epist. 30.*

INNOC. PAP. CVM AVRELIO EXPOSTVLAT DE IMMERTIS ORDINATIS.

i *Innoc. epist. 29.*

k *Innoc. epist. 24. falsa collatione cum alio scripto codice.*

* clementia INNOC. ADMONET IOANNEM EPISCOPVM HIEROSOLYMIT.

tem tuam, & gregi illius sollicitius prouidere, ne quid huiusmodi oriretur, quod cum aliorum periculo tua laceret negligentia admittere in gregem Domini, & tales agnos, quos incendio, armis & persecutionibus nudas, debiles post suorum cædes & mortes vix viuere audiuimus. Nil mouet pietatem illam sacerdotij tui de tanta diaboli in te atque in tuos potestate admissa: in te, inquam: prorsus enim sacerdotij grauitatem condemnat, tantum nefas in Ecclesia fuisse completum. Vbi prouisiones tuæ? Vbi certe, si casus euenerant, auxilia, vel consolationes? Cum plus se adhuc metuere dicant, quam conqueruntur esse perpeffas. Altius censerem, si essent aliquid de hac re mecum apertius collocutæ. Vide, frater, antiqui hostis insidias; & spiritu boni rectoris peruigila, vt hæc quæ ad nos opinione magis, quam accusatione manifesta delata sunt, vel corrigantur, vel retundantur; ne ius Ecclesiasticum de labefactatis causis eum qui non defenderit, præstare compellat.] hæc ad Ioannem Innocentius, cum idem Ioannes suspitione conuentionis de perpetrato scelere apud ipsum vehementissime pulsaretur, quod sciret eum semper aduersatum esse Hieronymo, eidemq. sæpe ante negotium facessisse, sub cuius regimine sanctissimæ illæ feminæ erant.

Suspicio, inquam, vehemens illa erat, quod cum (vt dictum est, & ex litteris sancti Augustini superius declaratum) ipse Pelagium foueret quasi Catholicum, quem ante idem sanctus Hieronymus scripta epistola ad Ctesiphontem, & post absolutionem eiusdem Pelagij in Concilio Palæstino tribus dialogorum libris vehementer infectatus esset; vindictæ causa in Bethlehemiticum monasterium, ipsius nutu, ab impijs Pelagianis eam nefanda fuerint perpetrata, quorum gratia eadem sacræ virgines apud Innocentium Romanum Pontificem conquestæ essent. Sed prædicanda plane illarum modestia, cum sic detulerint, vt tamen delinquentium nomina tacuisse uoluerint. quod eadem quoque virtute S. Hieronymus præstitit in litteris eadem ex causa datis ad eundem Romanum Pontificem, vt idem Innocentius significat litteris eo argumento ad ipsum S. Hieronymum redditis, quæ sic se habent:

Dilectissimo filio Hieronymo presbytero Innocentius Episcopus.

Numquam boni aliquid contentionem fecisse in Ecclesia, testatur Apostolus: & ideo hæreticorum correptiones primum fieri iubet, magisq. diuturna duci collatione. Quæ regula dum negligenter accipitur*, malum non vitatur, quod cauendum est, sed augetur. Tamen quoniam dolor gemitusq. tuus ita quatit viscera nostra, vt ratio non tractandi, consulendiq. sit: primum constantiæ tuæ alloquor fidem. pro veritate quisque iniuria, aut (vt dicis) periculo percellitur, qui expectat beatitudinem, multis sæpe narrastis; & tuæ uerbis prædicationis, te bene memorem admonemus. Itaque excitati tanta malorum scena, arripere auctoritatem sedis Apostolicæ ad omne comprimendum nefas festinauimus: sed in quem insurgeremus, nec nomine appellatum legimus, nec criminis aliqua ratione taxatum. Quod ergo possumus, condolemus. Si deposueris autem apertam manifestamq. in homines aliquos accusationem: aut iudices competentes tribuam: aut si quid uigentius, sollicitiusq. a nobis fieri potest, non retardabo, filii dilectissime. Tamen Episcopo fratri meo Ioanni scripsi, vt circumspiciat: ne quid circa Ecclesiam sibi creditam adhuc tale aliquid fiat, quale præuidere & propellere ne accideret, vel ne accidat, etiam ipsi sit & postea molestissimum.] hucusque Innocentius ad sanctum Hieronymum.

Idem vero Innocentius Papa ad Aurelium (Episcopum Carthaginensem puto) cuius diligentia perlatas ipsas S. Hieronymi litteras accepisset, ista paucis rescripsit:

Dilectissimo fratri Aurelio Innocentius.

Piissimam etiam ad nos perueniendi tuam affectionem bene compresbyter noster credit Hieronymus. Compatimur gregis nostri membro: & quod faciendum duximus, vel facere potuimus, sumus uelociter executi. Germanitas tua, frater carissime, citius litteras memorato reddere festinet.] hæc Innocentius ad Aurelium, ad quem litteras superius recitatas Hierosolymam mittendas dedit. Sæpe enim accidisse uidimus vt ex Africa Fideles nauigarent in Palæstinam: his uero temporibus Innocentius item nomine presbyter (vt indicant litteræ sancti Hieronymi ad Augustinum^b, de quibus dicemus inferius) eodem se contulit.

At diuini quidem dispensatione iudicij factum est, vt inter hæc ipse Ioannes Hierosolymitanus Episcopus ad Dei tribunal rationem de omnibus redditurus, ex hac uita morte subdu-

QVÆ PAS-
SÆ EVSTO-
CHIVM ET
PAVLA.

IOANNES IV-
RE IN SVSPI-
CIONEM AD-
DYCTVS.

INNOCEN-
TIUS PAPA
CONSOLA-
TUR S. HIERO-
NYMUM.
* aspicitur

¶ Innoc. epist. 26.

INNOCENT,
EPISTOLA
AD AVRE-
LIUM.

¶ Hier. epist. 79.

A subductus, se sistere cogeretur. Hoc namque anno eundem Ioannem mortuum esse, inde perfacile intelligi potest, quod anno sequenti eius in sede successoris sunt redditæ litteræ ad Romanum Pontificem, quibus inter alia significatur, iam ipsum Ioannem haud recens esse defunctum. Tenuit ipse sedem illam annis triginta: tot enim numerantur ab obitu S. Cyrilli eius prædecessoris. Subrogatus uero in eius locum fuit Praylius; ita enim nominatus reperitur in litteris Zosimi Papæ anno sequenti recitandis, sicut pariter nominat eum Theodoretus, dum ait: Post Ioannem illum admirabilem mortuum, Praylius, qui nomi- ni suo pulchre respondebat (*ob mansuetudinem scilicet*) illius Ecclesiæ regimen capeffit.] hæc ipse. ex quibus omnibus corrigendum est Nicephori Chronicon, ubi loco Praylij, legitur Paulinus Ioannis successor: vel alij emendandi, qui pro Praylio dixerunt Cyrillum.

IOAN. EPISC.
HIEROSOL.
OBITVS ET
PRAYLI
ELECTIO.

a Theodoret. lib.
5. c. 27.

B IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. HONORII 23. IMPP.
ANNVS ANNVS THEODOSII 10.

Q Vadragesimus decimusseptimus Christi annus Honorio Augusto undecimum & Constantio secundum Consulibus aperitur: Quo Pelagius hæresarcha, cum accepisset non esse receptam ab Innocentio Romano Pontifice purgationem suam habitam in Concilio Palæstino, sed priori apud eum astrictum teneri damnatione; vt eum falleret, omnem adhibuit fallendi artem: etenim ipse ad Innocentium Papam litteras dedit, quibus profiteretur, se vere esse Catholicum. Dedit & alias de hoc ipso Praylius Hierosolymitanus, quibus legitime factam Pelagij purgationem significaret. Adiectum, vt vna cum his mitteretur Romam, qui æque esset hæresis infamatus Cælestius eius discipulus suam causam acturus, suosq. accusatores ad sedis Apostolicæ iudicium, quasi calumnijs exagitatatus, prouocaturus; quo declararet se non aliter credere, quam quod Catholica teneret Ecclesia. Quantum autem opinari licet, cum his omnibus & ad hæc omnia videtur etiã legatus fuisse Palladius Galata Episcopus Helenopolitanus, quem Pelagio fauisse, testificatione S. Hieronymi superius dictum est. Ipse enim Palladius in dialogo quem scripsit de rebus S. Ioannis Chrysostomi, ipso eius exordio de se testatur, uenisse Romam sub Zosimo Papa. Sed agamus de singulis eodem quo gesta sunt ordine, atque in primis de ipsis ad Innocentium Papam Pelagij litteris hoc ipso anno e Palæstina, ubi degebat, datis.

Quod enim ipse Pelagius Hierosolymis habitare tandem elegerit: illud animi eius confilium fuisse creditur, vt ibi moraretur, quo ex toto Orbe Christiano concurrerent gentes; vt ibi errores docens, vniuersam simul totius Orbis Ecclesiam macularet. Sed quod ad datas ab eo litteras ad Romanum Pontificem pertinet: S. Augustinus earumdem litterarum Pelagij Romam ad Innocentium Papam missarum crebrius mentionem habens, tempus quo dedit, exacte significat, dum eas scriptas ad Innocentium tradit, acceptas autem, eo tunc defuncto, ab eius successore Zosimo, hoc nempe anno, quo Innocentius (vt dicemus) ex hac uita decessit. Ipse igitur agens contra eundem Pelagium in commentario de peccato originali, hæc inter alia^b: Quomodo autem Pelagius obrepere tentauerit ad fallendum etiam Apostolicæ sedis Episcopale iudicium, in hac ipsa quæstione de Baptismate paruulorum diligenter attendite. In litteris enim, quas Romam misit ad beatæ memoriæ Papam Innocentium; quoniam eum in corpore non inuenerunt, & sancto Papæ Zosimo datæ sunt, atque ad nos inde directæ: dicit se ab hominibus infamari, quod negget paruulis baptismi sacramentum, &c.] Fuisse quidem eam Pelagij epistolam apologeticam pro sui defensione & excusatione, idem Augustinus inferius declarat illis uerbis^c:

Ista eius uerba Romæ pro magna eius purgatione transmissa, tam sunt ambigua, vt possint eorum dogmati præbere latibula.] Idemq. rursus Augustinus in libris ad Albinum & Pinianum atque Melaniam datis de Gratia Christi, earumdem Pelagij litterarum frequenter meminit: immo & alligasse eidem epistolæ fidei suæ confessionem, declarat his uerbis^d: Vt ergo hæc interim omittam: nempe ipse Pelagius & litteras nuper & libellum Romam suæ fidei misit, scribens ad beatæ memoriæ Papam Innocentium, quem defunctum esse nesciebat.] hæc ipse. Porro eundem libellum, seu confessionem Pelagij, nos tandem nacti describemus inferius opportuniore loco. Sed & ex S. Augustini etiam recitatis superius uerbis facile intelligi potest tempus ipsum, quo ad Albinum & socios libros illos conscripsit, nempe anno

PELAGIVS
DOLOSE PV-
RGARE SE SV-
DET APVD
INNOC. PAP.

PELAGIVS
SE EXCVSAT
ET DEFEN-
DIT APVD
INNOC. PAP.

b August. de pec-
cato orig. c. 17.

PELAGIVS
SE EXCVSAT
ET DEFEN-
DIT APVD
INNOC. PAP.
c August. ibid.
c. 21.

d Augustin. de
Gratia Christi
lib. 1. cap. 30.

anno sequenti, ut suo loco dicemus. reliqua autem de Praylij Episcopi Hierosolymitani A
epistola ad Innocentium Papam, & Cælestio ad eum veniente, agemus inferius, cum de
Zosimo Papa, qui Innocentio successit, erit sermo. Interea vero de ipsius Innocentij obi-
tu, qui intercessit, agamus.

DE OBITU
INNOCENTII
PAPAE.

Hoc igitur anno, quinto Kalendas Augusti idem Innocentius Papa diem obiit, cum se-
disset annos quindecim, mensē unum, & dies decem: ea enim die finem imposuisse præ-
senti vitæ, non solum liber de Romanis Pontificibus tradit, sed & Romanum Martyrolo-
gium fidem facit, dum eadem ipsa die celebrat ipsius ad Deum transitum. Quod autem
re vera hoc anno ipse Innocentius mortuus sit, aduersus assertionem eorum qui eum anno
superiori defunctum volunt: istud quidem euidenter demonstrant litteræ eius hoc anno
datae sub dictis Consulibus Honorio atque Constantio ad Concilium Mileuitanum a sexto
Kalendas Februarij, quarum ante meminimus. Accedit præterea Marcellini Comitis au- B
toritas, qui sub huius anni Consulibus collocat Zosimum Innocentio subrogatum. Por-
ro hunc minime prætergressum esse annum Innocentium, litteræ Zosimi Papæ datae hoc
anno manifeste declarant. Rationem vero temporis sedis ipsius Innocentij ex dictis supe-
rius in eiusdem ingressu facile colliges; intelligesq. omni ex parte constare, quam nuper
certo annorum, mensis, & dierum numero consignauimus.

a Innoc. epist. 32.

Antequam autem ad ingressum Zosimi deueniamus, quæ de eodem Innocentio scripta
feruntur, absque tamen temporis nota, hic ex more reddenda putauimus. In libro enim de
Romanis Pontificibus hæc in primis de eo habentur: Hic constitutum fecit de omni Eccle-
sia, & de regulis monasteriorum, & de Iudæis & Paganis. Quod hic dicitur, Constitutum
de omni Ecclesia, idem est, ac decretū ad vniuersalem Ecclesiam spectans: & illud ipsum
putamus, cuius Gennadius his verbis meminit b: Innocentius vrbis Romanæ Episcopus C
scripsit decretum Occidentalium Ecclesiarum & Orientalium aduersus Pelagianos datum:
quod postea successor eius Papa Zosimus Latinis promulgauit. hæc ipse. Porro cetera
decreta de regulis monachorum, Iudæis atque Paganis, desiderantur. Subditur vero ibi:
Multos Cataphrygas inuenit, quos in exilio Monasterij relegauit. Hic inuenit Pelagium
& Cælestium hæreticos, & damnauit eos; & hoc constituit, ut qui natus fuerit de Chri-
stiana, denuo nasci debeat per baptismum, hoc est, baptizari: quod Pelagius damnabat.]
hæc ibi: sed perperam quidem dicta esse videri possunt, si ipsum Pelagium auscultemus.
etenim suis ad Innocentium litteris conquestus est, quod de his calumniose infamaretur.
recitat eius verba S. Augustinus, quæ sunt huiusmodi c: Dicit se ab hominibus infamari,
quod neget paruulis baptismi sacramentum, & absque redemptione Christi aliquibus cæ-
lorum regna promittat. Sed non sic illis hæc obijciuntur, ut posuit: nam neque paruulis D
negant baptismi sacramentum, neque absque redemptione Christi aliquibus cælorum re-
gna promittunt. Itaque vnde se queritur infamari, eo modo proposuit, ut facile possit
crimini obiecto, saluo suo dogmate, respondere. Obijcitur autem illis, quod non baptiza-
tos paruulos nolunt damnationi primi hominis obnoxios confiteri, & in eos transfisse ori-
ginale peccatum regeneratione purgandum. hæc Augustinus, eademq. sæpe in eo li-
bro, quem ad Albinum scripsit de Gratia Christi d. Quod ergo ibidem dicitur, negasse
Pelagium baptismum infantium; sic illud accipiendum est, quod si non verbis, re ipsa ta-
men damnasse videri poterat, dum peccatum negaret originale; cuius rei gratia necessa-
rium etiam infantibus baptismum esse, Ecclesia semper tenuit, & Innocentius decre-
to firmavit.

b Gennad. de Vi-
vis illustr. c. 43.

DECRETVM
INNOC. PAP.
ADVERSVS
PELAGIVM.

c August. de pec-
cato orig. c. 17.

QUOMODO DI-
CENDVS PE-
LAGIVS NE-
GASSE BAP-
TISMVM
PARVULO-
RVM.

d August. de Gra-
tia Christi cap.
30. 31.

DE INSTITV-
TIONE TITV-
LI VESTI-
NAE.

Rursum vero de eodem Innocentio vbi supra: Eodē tempore dedicauit basilicam sancto- E
rum Geruasij & Protasij ex deuotione testamenti cuiusdam illustris feminae Vestinae, labo-
rantibus presbyteris Vrsicino & Leopardo, ac diacono Libyano. Quæ femina supra scri-
pta testamenti paginam sic ordinauit, ut basilica sanctorum martyrum ex ornamentis &
margaritis venditis iustis æstimationibus construeretur: & constructa est vsque ad perfe-
ctum. Quo in loco beatissimus Innocentius ex delegatione illustris feminae Vestinae Titu-
lum Romanum constituit, & in eadem domo obtulit patenas argenteas duas, pensantes
singulas libras viginti, &c.] pergit recensere alia sacra vasa & fundos ac domos eidem
Titulo adscriptos. Quod vero ibi subiicitur: Hic constituit sabbato ieiunium celebrari;
quia sabbato Dominus in sepulchro positus est, & discipuli ieiunarunt] non sic quidem
accipiendum est, ut huius decreti auctoritate ieiunij sabbati ipse auctor fuerit Innocen-
tius; sed quod de his rescripserit ad Decentium Episcopum Eugubium, qui ieiunij sabbati
causam

A causam edoceri, datis litteris, expetierat. De eodem hæc ibi etiam a: Hic constituit a Innocent. epist.
basilicam S. Agnetis martyris a presbyteris Leopardo & Paulino solícite ac digne gu- 29. edit. Rom.
bernari & tegi & ornari.] & paulo post: Hic fecit ordinationes quatuor in Vrbe per
mensē Decembrem, constituit presbyteros triginta, diaconos quindecim, & Episco-
pos per diuersa loca quinquagintaquatuor.] hæcenus de rebus ab eo gestis ibidem
recensitis.

Ad calcem vero illa explodenda est de Innocentio vulgata nonnullorū credulitas ex
temporum ratione non adhibita male parta, qua feruntur duæ quæ extant S. Basilij episto-
la ad Innocentium quemdam scripta, ad hunc ipsum Romanum Pontificem esse datae.
Quas quidem litteras germanas esse S. Basilij non negauerim; sed ad alium potius In-
nocentium Episcopum esse scriptas, ipsa temporis diuersa ratio palam facit: cum longe
B post obitum S. Basilij sedere cœpisse Innocentium, certum sit. Sed ut hæc cuncta facilius
innotescant, & vnde errandi occasio sumpta sit appareat, easdem hic epistolas reddere
haud otiosum putamus: prior autem sic se habet:

DE EPISTO-
LIS S. BASI-
LII AD IN-
NOCENTIVM.

Basilijus Innocentio Episcopo. Quem vero alium par erat & timidis fiduciam asserere,
& dormientes excitare, quàm tuam, qui dominus noster es, sanctitatem? Qui perfectio-
nem tuam in omnibus hac quoque in re demonstraſti, quod sustinueris submittere te nobis
qui abiecti sumus. Dignatus es enim tu quoque ministrare nobis spiritualē iucunditatem,
& præclaris litteris animos nostros recreare, & tamquam puerorum infantiam magnitudi-
nis tuæ vlnis excipere. Petimus igitur a bono animo tuo, ut preceris, ut nos quoque di-
gni simus qui percipiamus a vobis, qui magistri estis, vtilitates; accipiamus os & sapien-
tiam, ut audeamus respondere vobis, qui agimini a Spiritu sancto: cuius te amicum esse,
C & discretionem eius habere veram audientes, magnas gratias agimus de tua erga Deum
firma & constanti charitate: orantes ut pars nostra reperiatur vna cum veris adoratori-
bus, quorum e numero persuasum habemus esse perfectionem tuam. Idq. ut ita sit, ora-
mus magnum illum & verum Episcopum, qui omnem terram sui adoratione compleuit,
Dominum nostrum.] hæcenus prior epistola: quæ cum adeo submisso animo a Basilio
scripta appareat, qui erat Archiepiscopus Cappadociæ; inde oborta est opinandi occasio,
ut non ad alium quam ad Innocentium Romanum Pontificem potuerit esse data. Poste-
rior autem, quæ sequitur, his verbis concepta legitur:

BASILII PRI-
OR EPISTO-
LA AD INNO-
CENTIVM.

Innocentio Episcopo Basilio b. Quanta sum affectus læticia, postquam litteras cha-
ritatis tuæ accepi; tantam ex eo molestiam cepi, quod nobis curas graues & super vires
nostras imposueris, quomodo in tanto locorum interuallo a tanto gubernatoris munere
D salui euadere possimus. Nam dum vos Ecclesia habet, tamquam in proprijs funda-
mentis conuiescit. Sed si Dominus aliquid de vita vestra disponderet: quos vobis æqui-
parandos hinc ad fratrum curam mandare posset, id quod per litteras postulasti? Pru-
denter profecto dum viuus, eum videre cupiens, qui post te electum Domini gregem
recturus sit: quod beatus Moyses optauit & vidit. Postquam igitur & locus magnus &
fama celebris est, & opera tua nota, & tempora difficilia indigentia magno governato-
re ob continuas procellas & fluctuationes Ecclesiæ imminentes: haud tutum animæ
meæ futurum esse existimaui, si hoc munus negligenter & perfunctorie capefferem; eo-
rum præsertim quæ scripsisti, recordatus, quod scilicet coram Domino tu mihi diem
de neglectu Ecclesiarum dicens, contra me staturus es. Itaque ne tuum iudicium ingre-
diar, sed potius te defensionis meæ consortem coram Christo inueniam; totum pre-
E sbyteratus in vrbe confessum perlustrans, pretiosum vas selegi, hominem scilicet quon-
dam nepotem beati illius Hermogenis, qui in Magno Concilio egregiam & ineffabilem
fidem scriptis tradidit, Ecclesiæ multis annis presbyterum, honestis moribus compo-
situm, canonum peritum, accuratum in fide, commendatam & continentia ac exercita-
tione vsque ad hæc tempora vitam ducentem; & si quod roboris in corpore supererat,
summa vitæ duritie perdomuit: qui ita mendicus est, & omnis in terra facultatis ex-
pers, ut nec pane quidem abundet, nisi quantum eius & fratrum qui cum eo sunt, ma-
nibus cistas contexendo, sibi suppeditet. Hunc ad te mittere in animo habeo, si nunc
tali viro & tibi sit opus, & non alio quopiam iuniore, qui ad mittendum huc atque illuc,
necnon ad alios vsus vitæ necessarios exequendum aptus sit.

VDA 30
TRIG 12
VAN 02
LVA 7
02 02 1
02 02 1
02 02 1
02 02 1

b Ex codice Car-
din. Sirlesii man-
scripto.
BASILII PO-
STERIOR EPI-
STOLA AD
INNOCEN-
TIUM.

02 02 1
02 02 1
02 02 1

Propterea quamprimum dabitur occasio, mihi scribere dignaberis; & hunc virum Dei
electum muneri peragendo idoneum, conuersationibus reuerendum, cum mansuetudine

docentem ad te mittam : quem etiam statim mittere potuiffem ; sed quoniam tu præueniens, virum in alijs quidem probum & nobis carum, a prædicto autem multo differentem efflagitasti, meam opinionem tibi apertam facere volui ; vt si tali viro indigneris, aliquem vel ex fratribus, qui cum his ieiunij diebus suscipiant, mittas ; vel si non habes qui viæ vsque ad nos labores sustinere valeat, nobis scribas.] hæc Basilius ad Innocentium Episcopum.

AVCTOR EPI-
STOLARVM
BASILIIVS
CÆSARIEN-
SIS.

In primis vero, quod ad Basilium pertinet, nulla debet esse dubitatio hunc esse Basilium Cæsariensem Episcopum : nam de Hermogene mentionem habet, quem eiusdem ciuitatis Cæsariensis Episcopum fuisse, idem Basilius Cæsariensis in suis epistolis (vt quarto Annalium tomo dictum est) asseuerat. Innocentium vero aliquem puto fuisse ex Episcopis Cappadociæ eidem Basilio subditis ætate & sanctitate venerandum, qui probatum aliquem ad se mitti presbyterum rogauit eundem Basilium, vt munere Corepiscopi ipsi in functionibus Episcopalibus adiutor accederet, qui post obitum eius in sedem successor eligi posset. Cuius autem ciuitatis Innocentius iste Episcopus fuerit, haud nobis comperitum satis habetur : scimus tamen Basilij sedis tempore vixisse Innocentium, ad quem alia eiusdem S. Basilij extat epistola^a. Meminit & S. Athanasius in epistola ad Palladium de Innocentio in Cappadocia viro insigni, necnon de ipso Basilio Episcopo Cæsariensi : vt plane in eam sententiam adducar, non alium illum esse Innocentium, quam eum ad quem S. Basilius dictas scribit epistolas.

^a Basil. epist. 3.
in addit.

Hoc ipso tempore post obitum Innocentij Papæ, antequam crearetur eius successor Zosimus, vel decreta Innocentij aduersus Pelagium promulgarentur, S. Augustinus ad Paulinum Episcopum aduersus eiusdem Pelagij errores conscripsit. hunc fuisse S. Paulinum Nolanum, idem Augustinus in commentario de Bono perseuerantiæ ad Prosperum & Hilari-
C
arium expresse testatur, cum eiusdem suæ ipsius epistolæ meminit^b. id ipsum de Paulino Nolano affirmat S. Prosper^c, cum recenset eiusdem Augustini lucubrationes aduersus Pelagianos editas, & inter alia dictam ad Paulinum Nolanum epistolam. Quod autem post obitum Innocentij hoc tempore data fuerit, illud certum est argumentum, quod eiusdem Innocentij mentionem faciens, beatæ memoriæ Innocentium nominat. Sed quod nondum creato Zosimo successore id acciderit, inde perspicue etiam poteris intelligere, quod cum Apostolicæ sedis decreta aduersus Pelagium recenset, nonnisi de ipsius Innocentij litteris de Africanos Episcopos redditis meminit ; haud dubium dicturus de eiusdem Innocentij nouissimo decreto sancito & per Zosimum promulgato, si id factum sciuiisset, quod maxime ad rem, de qua ageret, necessarium esse videret. Reddam autem ipsius ad Paulinum hic verba^d : Missæ sunt itaque hac de re ex duobus Concilijs Carthaginensi & Mileuitano relationes ad Apostolicam sedem, antequam Gesta Ecclesiastica, quibus apud Episcopos prouinciæ Palæstinæ Pelagius profiteretur esse purgatus, vel ad manus nostras, vel in Africam peruenissent. Scripsimus etiam ad beatæ memoriæ Papam Innocentium, præter Conciliorum relationes, litteras familiares, vbi de ipsa causa aliquanto diutius egimus. Ad omnia nobis ille rescripsit eodem modo, quo fas est atque oportebat Apostolicæ sedis Antistitem. Quæ omnia modo legere poteris, si eorum forte ad te vel nulla vel non cuncta peruenerant : vbi videbis, seruata erga hominem moderatione quæ debuit, ne damnaretur, si praua damnaret ; ipsum tamen nouellum & perniciosum errorem sic Ecclesiastica auctoritate compressum, vt multum miremur esse adhuc quosdam, qui per quemlibet errorem gratiæ Dei conentur obfistere.] hæc ipse.

DE AVGVSTI-
NI EPISTOLA
AD PAVLI-
NUM.

^b Aug. de Bono
perseuer. lib. 2.
c. 21.

^c Prosp. contra
Collas. prope fin.

^d Aug. epist. 106.

NOLANUS
PELAGIANI
NON-
NULLI.

Quod vero de his Augustinus Paulinum putauerit esse monendum, hanc inferius sui instituti rationem offert his verbis : Quod propterea commemorauimus, quoniam quidem apud vos, vel in vestra potius ciuitate (si tamen verum est quod audiimus) tanta pro isto errore quidam obstinatione nituntur, vt dicant, facilius esse vt etiam Pelagium deserant atque contempnant, qui hæc sentientes anathematizauit, quam ab huius sententiæ, sicut eis videtur, veritate discedant.] hæc ipse. Sed vnde ista contagio serpsit in Nolanam Ecclesiam ? Inde quidem, quod antequam Pelagius palam detegeretur hæreticus, insinuauerat se in eiusdem Paulini amicitiam, a quo & vt Dei seruus, quem præferebat verbis & habitu, amabatur, vt eiusdem Augustini epistola ipsius exordio docet. Quinetiam ad ipsum Paulinum Pelagius epistolam dedit, sed qua ipse videri posset esse Catholicus, ne a tanto viro vt hæreticus reijceretur : etenim ipse Pelagius

A
lagius in libello, quem nuper ad Innocentium Papam pro sua defensione dedit, hæc inter alia scripsit : Legant (inquit) illam epistolam, quam ad sanctum virum Paulinum Episcopum ante duodecim fere annos scripsimus, quæ trecentis fere versibus nihil aliud quam Dei gratiam & auxilium confitetur, nosq. nihil omnino boni facere posse sine Deo.] hæc Pelagius, quæ recitat Augustinus^a in commentario ad Albinum & socios de Gratia Christi.

^a Aug. de Grat.
Christi lib. 1.
c. 35.

Ceterum hæc aduersus Pelagium ad Paulinum visus est Augustinus scribere voluisse, non quidem ipsius Paulini causa, tamquam illis indigeret, quem sciret probe Catholicum & veritatis Catholicæ propugnatorem ; sed ad conuincendos eos qui Pelagij errores mordicus defendendos suscepissent ; id fortasse etiam ipso Paulino poscente. Etenim de fide impolluta Paulini hæc idem sanctus Augustinus ad eum^b : Oremus ergo pro illis, sancte frater : cernis quippe nobiscum, quam malo errore teneantur. Fragment enim epistolæ tuæ odore suauissimo Christi, vbi germanissimus gratiæ ipsius dilector & confessor appares. Sed quod diu tecum de hac re loquendum putauimus : Primo, quia iucundissimum est, fecimus : quid enim debet esse iucundius vel infirmis gratia qua sanantur, vel pigris qua excitantur, vel valentibus gratia qua iuuantur ? Deinde, vt si quid nostra disputatione, Deo adiuuante, possemus, tua non fides, sed fidei contra tales adminiculetur assertio : sicut nos quoque in hanc facultatem tuæ germanitatis litteris adiuuamur, &c.] laudat insuper Paulinum idem sanctus Augustinus, quod scriptis suis aduersus Pelagianos errores sit firmus assertor Catholicæ veritatis. At de Paulino hæc.

^b Aug. epist. 106.
PAVLINVS
NOLANVS CA-
THOLICÆ
VERITATIS
ASSERTOR.

C
Inter hæc autem accidit, vt Valerianus quidam nefandissimus Pelagianus ex Occidente migrarit Alexandriam ; vt cum ibi qualis esset, minime perspectus haberetur, securius degens, insinuaret se Cyrilli Alexandrini Episcopi amicitiam. cuius rei causa Eusebius quidam (puto Cremonensem illum S. Hieronymi scriptis haud modice illustratum) vt hominem eijceret, ad ipsum Cyrillum eiusmodi epistolam dedit^c :

^c Ex cod. Card.
Sirlesii manuscr.

Domino sancto, omniq. honore colendo ac beatissimo Papæ Cyrillo Eusebius in Christo frater.

Gratias egi Deo meo, quod beatitudinis tuæ dulciora melle epistolaris officij eloquia promerui : quia percutienti retinnire dignatus es, domine sancte, omniq. honore colende beatissime Papa. Vnde quæso, vt libenter meæ paruitatis suscipere sermonem digneris ; & libertatem, quam in fide Christi habere videmur, superbiam non reputes. Alexandrina sedes, ex quo Christi nomen vniuerso Orbi innotuit, præ ceteris prouincijs, D
semper Italiæ Christi glutino cohæsisse cognoscitur. Quomodo nunc, cum beatæ memoriæ Innocentius Pelagium, Cælestiumq. cum suis capitibus condemnans, cunctis eos abijcientibus Orientalibus, Alexandrina Ecclesia in communionem receperit, quæ sola & prima inter comprouinciales suos tales refutare debuerat ? Sed ille est pestifer, de quo sanctitudini tuæ ante annum scripseram, signifer & confœderatus eorum Valerianus ventriloquus, qui gulæ operam præbens, quicquid otiosum suæ adulationis inuenierit, ibi sanctos ac fidelissimos nunciat. Sed non illum liberum putet tua beatitudo : feruus est Ariminensis possessionis illustrissimi Valerij Comitum : quem propter reuerentiam tui amoris, repetendum a te, interim fieri siluimus. Magis orare pro nobis dignare, & tales a consortio abijcere, scriptum recordatus Prophetæ sancti : Carnes ligatas in pallio * sacerdos, cum pollutum non sanctificet, a polluto ipse contaminatur : quæ lex est probatio E
sacerdotum. Sed dare veniam dignaberis meæ audaciæ & paruitati, vt supra ante rogauit. Incolumem beatitudinem tuam, meiq. memorem inuiolabilis Trinitas tueri dignetur, sancte Papa.] hæc tamen Eusebius. Ceterum quod ad Cyrillum spectat ; infectatum etiam ipsum esse Pelagianos in Concilio Ephesino, quæ de ipso suo loco dicturi sumus, satis aperte declarant.

EUSEBIVS
MONET CY-
RILLVM DE
VALERIANO
PELAGIANO.

Quod vero ad hunc ipsum Valerianum pertinet : equidem hunc illum ipsum fuisse conijcio, qui mendose apud sanctum Hieronymum, loco Valerianus, Annianus legitur in epistola ad Alypium & Augustinum^d. Adiuuat coniecturam, quod ibidem etiam de Eusebio habetur mentio, qui huius scripta ad S. Hieronymum miserat, vt aduersus ea scriberet. sunt hæc enim verba ipsius Hieronymi : Quod autem quæritis, vtrum rescripserim contra libros Anniani pseudodiaconi Celedensis, qui copiosissime pascitur, vt alienæ blasphemiarum verba friuola subministret : sciatis me ipsos libros in schedulis missos

DE ANNIANO
SEU VALE-
RIANO CELE-
DENSIS.
^d Hier. epist. 79.

missos a sancto fratre nostro Eusebio presbytero suscepisse non ante multum temporis; A & exinde vel ingrauescentibus morbis, vel dormitione sanctæ & venerabilis filiæ vestræ Eustochij ita doluisse, vt propemodum contemnendos putarem, &c.] hæc ipse ea epistola, quam post biennium esse ab eo scriptam, suo loco dicemus. Quod vero Annianum, seu potius Valerianum, S. Hieronymus dicat fuisse pseudodiaconum Celedensem; absque dubio deprauatus est textus, cum de Ecclesia Celedensi nusquam sit mentio, habet alia lectio, Arelatensis: sed propius accedit, vt legendum sit loco Celedensis, Cenetenensis. Verum missis his, iam ad successoris Innocentij institutionem Zosimi transeamus.

ZOSIMI PAP. CREATIO.

Post Innocentij obitum, interlapsis diebus vigintiduobus interregni, Zosimus natione Græcus, Abrahami filius, subrogatus est die decimanona mensis Augusti: quantum autem temporis federit, suo loco in fine ipsius dicturi sumus. Quid vero ipsius sedis exordio acciderit, primo loco narremus. Meminisse debemus, Cælestium Pelagij hæresiarchæ antesignanum, tamquam nouæ hæresis promulgatorem, iam diu ante damnatum ab Episcopis Africanis in Concilio Carthaginensi, appellasse Apostolicam sedem. Verum quod se sciret experturum Innocentium Papam sibi aduersantem, appellationem nequaquam prosequi voluit: ipso autem defuncto, ad successorem illius Zosimum se contulit, vt ab ipso audiretur, non quidem profecutus appellacionem (vt in suo libello Paulinus testatur) elapso iam appellandi tempore, sed aduersus accusatores querelas illaturus. Quod vero etiam sciret & ab ipso Zosimo fore damnandum, si qualis esset, detegeretur hæreticus; ea arte concinnauit scriptum a se libellum, vt non posset, etiam si Zosimus vellet, ab ipso reijci, sed suscipi cogeretur; vt pote qui post enarrata quæ de fide sentiret, eiusmodi ad finem apposuit verba: Si forte (vt hominibus) quispiam ignorantia error obreperit; vestra sententia corrigatur.] recitat hæc quidem S. Augustinus^a.

^a Aug. de peccato orig. c. 6. 7.

Adiecit autem prudenter Zosimus ad explorandam hominis fidem, interrogare eum quam exactissime, si assentiretur epistolæ aduersus errores Pelagij ab Innocentio prædecesfore ad vniuersam Ecclesiam datæ. cui se idem consentire professus est. Testatur id ipsum vbi supra S. Augustinus, & ad Bonifacium de Zosimo Papa ait^b: Insuper etiam Cælestium se purgare molientem, ad consentiendum supradictis sedis Apostolicæ, id est, Innocentij Papæ litteris, crebra interlocutione constrinxerit.] Qua de causa (vt idem subdit) accidit vt ipse Zosimus lenius cum Cælestio egerit, spem concipiens eum Ecclesiæ Catholice restitutum. Idemq. Augustinus paulo superius æque demonstrat, haud errasse Zosimum Papam, dum scripsit Cælestij libellum esse Catholicum. agit enim de ipsdem aduersus Iulianum Pelagianum^c, probans Zosimi factum, cum Cælestium lucrari cupiens, cum eodem benigne se gessit. Cum tamen non sic hominem suscepit, vt ad Catholicam communicationem admiserit. Immo adhuc eam adhiberi voluit, ne ab eo deciperetur, ex abundanti, cautelam, vt in Africam scriberet, vt si quid illi contra Cælestium quod proferrent haberent, Romam mitterent. Affirmat id namque idem S. Augustinus, Zosimum semper laudans & excusans, dum ait^d: A vinculis tamen excommunicationis nondum est creditus esse soluendus: sed interposito duorum mensium tempore, donec rescriberetur ex Africa, respiscendi ei locus sub quadam medicinali sententiæ lenitate concessus est.] hæc S. Augustinus. sed de his fusius agemus inferius, cum calumnias Iuliani Pelagiani in Zosimum, ex ipsius Augustini verbis parata defensione, confutabimus.

^b Augusti. contra epist. Pelag. lib. 2. c. 3.

^c Augusti. contra Iulian. Pelag. lib. 6. c. 12.

^d Aug. de peccat. orig. c. 8.

His de Zosimi rebus gestis cum Cælestio, subiicimus litteras eiusdem Romani Pontificis ad Episcopos Africanos hoc anno eadem occasione conscriptas, quas nobis Vaticanus vetus codex exhibuit: vt ex ipsis, quæ de eodem Zosimo S. Augustinus conscripsit, intelligas, pariterq. Zosimi ipsius sensum epistolæ ex eodem S. Augustino percipias, quæ sic se habet:

EPISTOLA ZOSIMI AD AFRICANOS DE CÆLESTIO.

Zosimus Aurelio & vniuersis Episcopis per Africam constitutis dilectissimis fratribus in Domino salutem.

Magnum pondus examinis magna desiderat, vt non sit rebus ipsis quæ geruntur inferior libra iudicij. His accedit Apostolicæ sedis auctoritas, cui in honorem beatissimi Petri Patrum decreta peculiarem quamdam sanxere reuerentiam. Orandum igitur, & ineffanter orandum, vt continua gratia, perenni, adiutorio Dei pax ex hoc fonte in totum Orbem fidei & Catholice societatis nullis nubibus interfusca mittatur. Charitas enim, quæ (sicut scriptum est) Deus est, perfecta plenitudinis abundantia gratulatur: cum si quid vel

A vel suspitionis habuerit fidei intentionis sollicita, vel in longum perducta contentione, aut emendatione corrigitur.

Cælestius presbyter nostro se ingessit examini, expetens ea, quæ de se Apostolicæ sedi aliter quàm oportuit, essent inculcata, purgari. Et licet multæ occupationes maioribus vinculis Ecclesiasticorum negotiorum curam nostrâ, sollicitudinemq. distraherent: tamen ne paternitatis vestræ de aduentu ac discussione prædicti diutius penderet expectatio, posthabitis omnibus, die cognitionis resedimus in sancti Clementis basilica, qui imbutus beati Petri Apostoli disciplinis, tali magistro veteres emendasset errores, ratosq. profectus habuisset, vt fidem quam didicerat & docuerat, etiam martyrio consecraret: scilicet vt ad falsam castigationem, tanti sacerdotis auctoritas præsentis cognitioni esset exemplo. Omnia igitur quæ prius fuerant acta discussimus, sicut Gestorum huic epistolæ cohærentium instructione discetis. Intromisso Cælestio, libellum eius, quem dederat, fecimus recitari. Nec hoc contenti: Vtrum hæc quæ scripsisset, corde loqueretur, an labijs, sæpenumero explorauimus, cum de occultis animorum solius Dei nostri possit esse iudicium, cui non tantum cogitata, sed cogitanda iam præsto sunt. Quid voces eius contineant, compendiosius duximus ad sanctitatem vestram legenda cognosci. Vnum sane mouet nos, vt cum in præsentis ibi Cælestium habueritis, nihil liquido iudicatum sit: Ad litteras Herotis & Lazari priori relatione destinata, equidem hoc feruore fidei præfestinatum esse, promptissimum est.

CONSISTORIUM IN S. CLEMENTIS BASILICA.

Sed cum de his interrogaretur, asseruit nullum sibi de talibus contentionibus vquam cum antedictis fuisse sermonem, nec ante sibi quàm de se scriberent, visum fuisse compertos; Lazarum sane in transitu cognitum, Herotem vero etiam satisfactione interposita, quod secus de ignoto & absente sensisset, cum gratia recessisset. Iam caduca ad nulla fundamenta criminationis ignotæ proculdubio iræ fuit, vt persona talium, quæ tam ventosa & leuis extiterat, quæreretur, si saltem illis loci sui ratio vitæq. constaret, vt fides absentibus in absentes debuerit adhiberi, tantumq. pondus in litteris eorum, vt auctoritatem testimonij mererentur. Patuit hos inobseruatis ordinationibus, plebe cleroq. contradicente; ignotos, alienigenas intra Gallias sacerdotia vendicasse, quibus se ipsi propria abdicauere sententia; nosq. licet & alia, tum eorum de se pœnitentiam secuti, sacerdotali eos loco & omni communionem submouimus. Satis vrget causam, a talibus processisse per litteras in absentes eius accusationem, qui se præfens tueretur, qui exponit fidem, qui prouocat accusantem, numquam piguit in melius retorssisse iudicium. Adolescens & sancti Spiritus executor, qui Susannam seniorum falsitate damnatam, inuenit innocentem; reducit a supplicij casta per puerum, quæ per grandæuos fingitur impudica. Non ergo omni (sicut cautum est) spiritui credendum, sed diu appensius examinandum est, præsertim de fide hominis, vbi status eius & vita perpetua est. Nec Salomonem fefellit in puerperij rixa mentis* indago: non enim duabus feminis inter se iurgantibus vnum pignus induxit, sed ibi arbiter fide cunctabundus inuenit, vbi veræ pietatis intellexit affectum. Perquam rarum sit, vt longa & castigata cunstatione ad veri cubile perueniat. Optimæ mentis indicium est, praua difficiliter credere: nam plerique, quorum de se bonæ confessionis pignus adhibetur fides, in nullius erroris abruptum necessitate coguntur, & irremediabile vulnus efficitur, quod desperatur sanari.

DE CAUSA HEROTIS ET LAZARI EPISCOPORVM GALLORVM.

* veritatis

Vnde in præsentis causa nihil præcox, immaturumq. censuimus, sed innotescere sanctitati vestræ super absoluta Cælestij fide nostrum examen; cui etiam prior libellus ab eo intra Africam testimonio apud nos esse debuisset; ne inexploratis, fama q. iactantibus tam facile crederetur. Quare intra secundum mensem aut veniant qui præsentem redarguant aliter sentire, quam libellis & confessione contexit; aut nihil post hæc tam aperta & manifesta quæ protulit, dubij sanctitas vestra resedisse cognoscat. Ipsum sane Cælestium & quoscumque qui eo tempore ex diuersis regionibus aderant sacerdotes admonui, has tendiculas quæstionum & inepta certamina, quæ non ædificant, sed magis destruunt, ex illa curiositatis contagione profluere, dum vnusquisque ingenio suo & intemperanti eloquentia superscripta abutitur: Cum in hoc etiam magnorum virorum nonnumquam cum ipsis auctoribus scripta periclitantur post permultam temporis miseriam, interpretantis arbitrio: vt diuine profectum sit^a: Ex multiloquio non vitari peccatum. Et sanctus David^b postulare circumstantiam labijs suis, oriq. custodiam. Charitatem vestram tam Apostolicæ

INSTAURATVR IVDICIUM INTER CÆLESTIVM ET ACCVSATORES.

^a Prov. 10. ^b Psal. 140.

sedis auctoritate, quam mutua amoris affectione commoneo, vt iam ingenia vestra san- ctarum omnium Scripturarum, quæ secundum traditionem Patrum atque maiorum præ- cepta sunt, præceptis, obseruationibusq. sufficiant. Quid illic non abundans? quid non Dei spiritu & vocibus plenum sit? nisi libet, vnumquemque plus sibi credere, suoq. de se vti iudicio. Data . . . Honorio Aug. XI. & Flauio Const. Coss.] hæcenus Zosimi lit- teræ ad Africanos Episcopos de causa Cælestij hoc anno datæ.

DE CAUSA HE- ROTIS ET LA- ZARI.

a Prosper in Chron.

Quibus plane intelligis Cælestium hominem versipellem, inuoluentem cuncta menda- ciji, quo Catholicus valeret existimari. Nam quod ad dogmata pertinet, qualis re vera esset, excussa larua, a Zosimo postea detectus est, ostensusq. Cælestius scelestissimus hære- ticorum. Quod vero spectat ad Lazarum & Herotem, quos adeo vehementer infamat: quam insigniter & in his idem Cælestius mentitus sit, possumus ex his intelligere, quæ de altero ipsorum Prosper a affirmat, nempe de Herote, cum ait: Heros vir sanctus beati Mar- tini discipulus, cum Arelatensi oppido Episcopus præsideret, a populo ipsius ciuitatis, in- sors & nullis insimulationibus noxius, pulsus est, inq. eius locum Patroclus ordinatur amicus & familiaris Constantij Magistri militum, cuius per ipsum gratia quærebatur: ea- res inter Episcopos regionis illius magnarum discordiarum causa fuit.] hæc Prosper in Chronico, nosq. suo loco superius, quo facta sunt anno, retulimus: hic autem ad conuin- cenda Cælestij mendacia iterum recitasse non piguit. De Lazaro remansit obscura memo- ria, sed ex Herote Lazarum disce: quos enim calumnia par inuoluit, eandem decorasse æqualem virtutem putandum, cum nonnisi bonos consueuerint odisse mali, & hæretici vexasse Catholicos. Sed ad res Pelagij hoc anno cognitatas transeamus.

PELAGIUS SE- PVRGAREVI- DERI VOLVIT APVD ZOSI- MYM.

Qui igitur eadem erant fuligine tincti, eadem ambo vsi sunt ad fallendam sedem Aposto- licam arte, Cælestius, atque Pelagius: sicut enim ille, ita iste in litteris, quas datas diximus ad Innocentium Papam, & eo defuncto acceptas a Zosimo successore, nihil præterea magis conatus est, quã ab ipso Romano Pontifice videri atque probari Catholicus: id quidem lit- teris, idq. libello fidei professionis eisdem iuncto, dolo atque fallacia præstitit: adeo vt non potuerit a Zosimo reijci vt hæreticus; vtpote qui scriptis professus sit, se in omnibus para- tũ esse eadem de fide sentire, quæ Romanus Pontifex sentienda proponeret. quibus persuasus Zosimus, sicut fecerat de Cælestio, ita etiam de Pelagio iam Catholico (vt videri pote- rat) reddito, dedit litteras ad eosdem Episcopos Africanos, quarum exemplum sumptum ex eodem Vaticano codice hic tibi quam fidelissime exscribendum putauimus, quod est huiusmodi:

EPISTOLA ZOSIMI PA- PAE DE PE- LAGIO.

Zosimus Episcopus Aurelio & vniuersis Episcopis per Africam constitutis dilectissimis fratribus in Domino salutem.

Postquam a nobis Cælestius presbyter auditus est, & quid de fide sentiret euidenter expressit; eadem quoque quæ in libello contulerat, repetitis crebro professionibus, robo- rauit: de eius nomine plenius ad dilectionem vestram scripta direximus. Ecce epistolam Hierosolymitani Episcopi Praylij, qui in locum quondam sancti Ioannis Episcopus est or- dinatus, accepimus, qui causæ Pelagij enixius adstipulator interuenit. Litteras quoque suas idem Pelagius purgationem continentis abundantissime misit: quibus & professionis suæ fidem, quid sequeretur, quidve damneret, sine aliquo fuce, vt cessarent totius inter- pretationis insidiæ, cumulauit. Harum recitatio publica fuit: omnia quidem paria, & eo- dem sensu sententijsq. formata, quæ Cælestius ante protulerat, continebant. Vtinam vl- lus vestrum, dilectissimi fratres, recitationi litterarum interesse potuisset. Quod sancto- rum virorum, qui aderant, gaudium fuit? Quæ admiratio singulorum? Vix fletu quidam se & lacrymis temperabant. Tales etiam absolutæ fidei infamari potuisse? Est ne vllus lo- cus, in quo Dei gratia vel adiutorium prætermisum sit? quod quisquis potest præter eam- dem vel mente concipere, nec illi supernæ sententiæ subiectus, quæ de sancto Spiritu lata est, quod neque hic, neque in futuro venia vel remissione donetur?

* vitia HEROS ET LA- ZARVS ACCV- SATORES PE- LAGII QVA- LES.

Video etiam hunc Pelagium, Herote & Lazaro scribentibus, infamari. Ita ne, fratres dilectissimi, ad aures vestras, qui sint isti turbines Ecclesiæ vel procellæ, nec opinione per- uenit? Ita vero vos latuit vita * horum atque damnatio? Et quamquam specialis illos Apostolicæ sedis auctoritas omni communionem submouerit: discite & in hac epistola, li- cet strictim, hominum mores. Vetus Lazaro consuetudo est innocentiam criminandi: per multa Concilia in sanctum Britium coepiscopum nostrum Turonicæ ciuitatis diaboli- cus accusator inuentus est. A Procuro Massiliensi in Synodo Taurini oppidi sententiam calum-

A calumniatoris excepit. Ab eodem Procuro fit post multos annos sacerdos, tyrannici iudi- cij defensor ciuitatis Aquensium: cum contraireret afflicto, in ipsum penetrabile * & sacer- dotale solium sanguine innocentis pene respersum irrupit: stetitq. in eo hæcenus vmbra sacerdotij, donec tyranno imago stare Imperij: quo loco post internecionem patroni, spon- te se exiit, & propria cessione damnauit.

De Herote vero omnia similia, idem tyrannus, patronus cædis, turbæ presbyterorum contradicentium, vincula & custodia, & totius ciuitatis addictio, similis pœnitentia de abdicatione sacerdotij. Mirum est si isti laicum virum ad bonam frugem longa erga Deum feruitute nitentem falsis litteris percellere noluerunt, qui in fratres & coepiscopos tanta machinati sunt, qui tot tempestates Ecclesiæ reddiderunt. Non decet Episcopalem au- ctoritatem, & præcipue prudentiam vestram, ad leuium susurrorum scripta pendere. Ecce

B Pelagius, Cælestiusq. Apostolicæ sedi in litteris suis & confessionibus suis præsto sunt: Vbi Heros? Vbi Lazarus? crubescenda facta & damnationibus nomina. Vbi illi adole- scentes Timasius & Iacobus, qui scripta quædam, vt asserbatur . . . * . . . ? Vos conijcite, si, qui talia in sede Apostolica consententur, illa quæ de iisdem a prauis ac le- uibus auctoribus ac dubio rumore iactata sunt, oporteat credi. Amate pacem, diligite charitatem, studete concordia: nam scriptum est: Diliges a proximum tuum tamquam te ipsum. Qui magis alter alteri proximi sumus, quam omnes qui in Christo vnum esse de- bemus. Non omnis qui aures vestras ventus ingreditur, nuncius est veri. Ideoq. animo præfule & in excubijs constituto semper opus est, ne totum famæ, totum testibus liceat. Recensete sacras litteras & diuina tabularia: maximam partem falsi testes occupauere, vbi sanctorum aut accusationem, aut pericula reperimus: maximam dico, immo totam, cum in ipsum Dominum nostrum Saluatorem totius mundi hostiam & Pontificem saluta- rem falsi testes infurrexerunt, qui se eius blasphemiam audisse confingerent. Aestimare quid iam possit præterire fallaciam, quæ in Deum fidei, immo in ipsam fidem ac veritatem periurijs impetum fecit.

Hæc ideo scripsimus, vt de cetero si qui absentes, minusq. noti de quolibet talia ex libi- dine mentientur, fixi sint pedes vestri aduersus arietem fraudulentia. Vnde & b lucernam pedibus suis ac lumen semitis suis vir sanctus exorat? scilicet ne inter fallaces tenebras sint cæca nobis & errabunda vestigia. Et in Euangelio: Numquid c lex nostra iudicat ho- minem, nisi ab ipso audierit prius & cogitauerit? Etiam in veteri Testamento: Non credas auditui vano, & non consenseris cum iniquo fieri testis iniustus. Et ne forte multitudini detrahentium ante examinationem iudicij crederetur, addit, dicens:

D Non eris cum pluribus in malitia, & non accipies per eos peccatum. Et iterum ali- bi: Priusquam d interrogas, ne vituperes quemquam: & cum interrogaueris, corripere iu- ste. Et iterum: Quæ viderint oculi tui, loquere. Et in Actibus Apostolorum aduersus prin- cipes sacerdotum & seniores Iudæorum postulantes absentis Pauli Apostoli damna- tionem, iustissimam sententiam Gentilis Festus Tribunus protulit, quam conuenit etiam nos in facie credentium obijcere verecundiam, dicens e: Non est consuetudo Romanis, damnare aliquem hominem, priusquam is qui accusatur, præsentem habeat accusatores, locumq. defendendi accipiat ad abluenda crimina. Si hanc igitur moderationem extra seprum fidei nostræ positus tenuit contra sacerdotalem pudorem inclinatio, credulitas de absentibus in absentes: quotus quisque immunis inuenietur a vulnere, si ad omnem serien- tis ictum credulum pectus aperitur?

E Doceat nos terrena moderatio, quæ sæcularibus arbitrijs & causis primum de ipsis iu- dicibus eligendis, repudiandisq. fit. Et quanta cunctatio, quot interpositæ dilationes? quoties adhibita comperendinatio etiam sub ipso fine certaminis ampliare iudicia cum in- nocenti reo? confugitur ad mare & extramarina documenta; vt fides, quæ in præfenti plerumque arctioribus strangulatur angustijs, saltem eminus veniat. Hæc omnia mentior, nisi in patrociniū tuendæ innocentia reperta sint. Tolerabilius est enim innocentem, quemlibet tardius inueniri, quàm cito pro nocente damnare. Graue fuit Lazaro & He- roti, litterarum suarum pedissequos esse? An nesciebant dilectionem vestram ad sedem Apostolicam relaturam? Huc certo calumniae compendio nauigassent. Vbi de Episcopa- tu abdicando agitur, maria terraq. lustrantur, nec vlla suffragia prætermittunt: vbi vero innocentium fama percellitur, otiosi & delicati, siue accusatores, siue testes (in vtroque enim fallentibus nomen infame est) in cubilibus & lectulis suis litteris abutuntur; & totam

VITA... THEOD... 270

21. 30. 1. 2

a Marc. 12.

DE IVDICIO EXHIBENDO MAGNA CAU- TELA. b Psal. 118. c Ioan. 7.

d Eccl. 11.

e Act. 25.

EXEMPLO IV- DICVM SAE- CVLARIVM C A V S A E REORVM TRA- CTANDAE.

Africam, vniuersumq. tranquillum Catholicæ serenitatis innubilant ad libidines suas duæ A pestes. Ante tribunal Christi omnes stabimus, nemo illic abesse poterit, nec Domini, cuius immensitas omnibus locis ac rebus interuenit, declinare iudicium.

Si Deo nostro cordi fuit, propter oues perditas, Verbum carnem fieri, & ex Domino formam seruiantis induere, vt diu interceptam redderet libertatem: sit vobis gaudium, eos quos falsi iudices criminabantur, agnoscere a nostro corpore & Catholica veritate numquam fuisse diuulsos. Certe hoc quod nostra expectatio desiderabat, eluxit, vt damnanda damnarent, & sequenda sequerentur. Si paterfamilias a reditu filij gratulabatur, qui mortuus fuerat & reuixit, perierat & inuentus est; & iubet in vsum eius stolam mundam, hoc est, insigne candidæ mentis afferri, & vitulum saginatum: quantum hæc vberior exultatio est fidei, non mortuos esse, nec perijisse, de quibus falsa vulgata sunt? Misimus igitur ad dilectionem vestram exemplaria scripturarum, quas Pelagius misit: quarum lectionem non ambigimus parem vobis in Domino de absoluta eius fide esse lætitiā. Dat. XI. Kalend. Octobris.] hæcenus Zosimus ad Africanos.

His subiiciendæ fuissent ipsæ Pelagij litteræ, quarum exemplaria ad eos eidem alligata epistolæ se mittere eodē nuncio profiteretur: sed eas minime integras nacti sumus; extant tamen ex eisdem a S. Augustino recitata fragmenta, quæ compaginare simul earum cupidus lector poterit. Reddemus hic tamen ipsum fidei ipsius professionis libellum, quem (vt superius dictum est) Pelagius litteris iunxit, qui hoc titulo in eo codice reperitur exscriptus:

Libellus fidei Pelagij ad Innocentium cum epistola transmissus.

Credimus in Deum Patrem omnipotentem, cunctorum visibilibus & inuisibilibus conditorem. Credimus in Dominum nostrum Iesum Christum, per quem creata sunt omnia, verum Deum vnigenitum, & verum Dei Filium, non factum, aut adoptiuum, sed genitum, C & vnus cum Patre substantiæ, quod Græci dicunt *ὁμοουσιον*, atque ita per omnia æqualem Deo Patri, vt nec tempore, nec gradu, nec potestate possit esse inferior: tantumq. confitemur esse illum qui est genitus, quantus est ille qui genuit. Non autem quia dicimus genitum a Patre Filium diuina & ineffabili generatione, aliquod ei tempus adscribimus; sed nec Patrem aliquando cœpisse, nec Filium. Nec enim aliter confiteri possumus æternum Patrem, nisi confiteamur etiam coeternum Filium: ex Filio enim Pater dicitur, & qui semper Pater fuit, semper Filium habuit.

Credimus & in Spiritum sanctum, verum Deum ex Patre procedentem, æqualem per omnia Patri & Filio, voluntate, potestate, æternitate, substantia. Nec est prorsus aliquis in Trinitate gradus; nihil quod inferius, superiusve dici possit; sed tota Deitas sui perfectione æqualis est: vt exceptis vocabulis, quæ proprietatem personarum indicant, D quicquid de vna persona dicitur, de tribus dignissime possit intelligi. Atque vt confutantes Arium, vnam eandemq. dicimus Trinitatis esse substantiam, & vnum in tribus personis confitemur Deum; ita impietatem Sabellij declinantes, distinguimus, non ipsum sibi Patrem, ipsum sibi Filium, ipsum sibi Spiritum sanctum esse dicentes; sed aliam Patris, aliam Filij, aliam Spiritus sancti esse personam: non enim nomina tantummodo, sed etiam nominum proprietates, id est, personas, velut Græci expriment *ὑποστάσεις*, hoc est, substantias, confitemur. Nec Pater Filij aut Spiritus sancti personam aliquando excludit; nec rursus Filius aut Spiritus sanctus Patris nomen personamq. suscepit: sed Pater semper Pater est, Filius semper Filius est, Spiritus sanctus semper Spiritus sanctus est. Itaque substantia vnum sunt, personis ac nominibus distinguuntur.

Ipsam autem Dei Filium, qui absque initio æternitatem cum Patre & Spiritu sancto possedit, dicimus in fine sæculorum perfectum nostræ naturæ hominem suscepisse ex Maria semper Virgine; & Verbum carnem esse factum, assumendo hominem, non permutando Deitatem: nec (vt quidam sceleratissime opinantur) Spiritum sanctum dicimus fuisse pro semine, sed potentia ac virtute creatoris operatum. Sic autem confitemur in Christo vnam Filij esse personam, vt dicamus duas esse perfectas atque integras substantias, id est, Deitatis, & humanitatis, quæ ex anima continentur & corpore. Atque vt condemnamus Photinum, qui solum & nudum in Christo hominem confitetur; ita anathematizamus Apollinarem & eius similes, qui dicunt Dei Filium minus aliquid de humana suscepisse natura, & vel in carne, vel in anima, vel in sensu assumptum hominem his, propter quos assumptus est, fuisse dissimilem: quem absque sola peccati macula, quæ naturalis non est, nobis confitemur esse conformem.

Illo-

A Illorum quoque similiter execramur blasphemiam, qui nouo sensu asserere conantur, a tempore susceptæ carnis, omnia quæ erant Deitatis in hominem demigrasse, & rursus quæ erant humanitatis in Deum esse transfusa, vt (quod nulla vniquam hæresis dicere ausa est) videatur hac confusione vtraque exinanita substantia, Deitatis scilicet & humanitatis, & a proprio statu in aliud esse mutata, qui tam Deum imperfectum in Filio, quam hominem confitentur, vt nec Deum verum, nec hominem tenere credantur. Nos autem dicimus, susceptum ita a Deo Filio passibile nostrum, vt Deitas impassibilis permaneret. Passus est enim Dei Filius non putatiue, sed vere, omnia quæ Scriptura testatur, id est, esuriem, sitim, lassitudinem, dolorem, mortem, & cetera huiusmodi. Secundum illud, passus est quod pati poterat, id est, non secundum illam substantiam quæ assumpsit, sed secundum illam quæ assumpta est. Ipse enim Dei Filius secundum Diuinitatem impassibilis est vt Pater, incomprehensibilis vt Pater, inuisibilis vt Pater, inconuertibilis vt Pater. Et quamuis propria persona Filij, id est, Dei Verbum suscepit passibilem hominem; ita tamen eius habitatione secundum suam substantiam Deitas nihil passa est, vt tota Trinitas, quam impassibilem confiteri necesse est. Mortuus est ergo Dei Filius secundum Scripturas, secundum id quod mori poterat. Resurrexit tertia die. Ascendit in cælum. Sedet ad dexteram Dei Patris, manente ea natura carnis, in qua natus & passus est, in qua etiam resurrexit: non enim exinanita est humanitatis substantia, sed glorificata, & in æternum cum Deitate mansura. Accepta ergo a Patre omnium potestate quæ in cælo sunt & in terra, venturus est ad iudicium viuorum ac mortuorum, vt & iustos remuneret, & puniat peccatores.

Resurrectionem etiam carnis confitemur & credimus: vt dicamus, nos in eadem in qua nunc sumus veritate membrorum esse reparandos; qualesq. semel post resurrectionem fuerimus affecti, in perpetuum permanuros. Vnam esse vitam sanctorum omnium, sed præmia pro labore diuersa: e contrario pro modo delictorum, peccatorum quoque esse supplicia. Baptisma vnum tenemus, quod ipsdem sacramenti verbis in infantibus, quibus etiam in maioribus, asserimus esse celebrandum. Hominem, si post baptismum lapsus fuerit, per pœnitentiam credimus posse saluari. Nouum & vetus Testamentum recipimus in eo librorum numero, quem sanctæ Catholicæ Ecclesiæ tradit auctoritas. Animas a Deo dari credimus, quas ab ipso factas dicimus; anathematizantes omnes qui animas quasi partem diuinæ dicunt esse substantiæ. Eorum quoque condemnamus errorem, qui eas ante peccasse, vel in cælis conuersatas fuisse dicunt, quam in corpora mitterentur. Execramur etiam eorum blasphemiam, qui dicunt impossibile aliquid homini a Deo præceptum esse, & mandata Dei non a singulis, sed ab omnibus in communi posse seruari: vel qui primas D nuptias cum Manichæo, vel secundas cum Cataphrygis damnant.

Anathematizamus etiam illos, qui Dei Filium necessitate carnis mētutum esse dicunt, & eum propter assumptū hominem non omnia facere potuisse quæ voluit. Iouiniani quoque damnamus hæresim, qui dicit nullam in futuro meritorum esse distantiam, nosq. eas ibi habituros esse virtutes, quas hic habere neglexerimus. Liberū sic esse confitemur arbitrium, vt dicamus nos semper Dei indigere auxilio; & tam illos errare qui cum Manichæis dicunt hominem peccatum vitare non posse, quam illos qui cum Iouiniano asserunt hominē non posse peccare. vterque enim tollit libertatem arbitrij. Nos vero dicimus, hominem semper & peccare & non peccare posse, vt semper nos liberi confiteamur esse arbitrij. Hæc est fides, Papa beatissime, quam in Ecclesia Catholica didicimus, quamq. semper tenuimus & tenemus. In qua si minus perite, aut parum caute aliquid forte positū est; emendari cupimus a te, qui Petri & fidem & sedē tenes. Sin autem hæc nostra confessio Apostolatus tui iudicio cōprobatur; quicumque me maculare voluerit, se imperitum, vel maleuolum, vel etiā non Catholicū, non me hæreticū cōprobabit.] hæcenus libellus Pelagij confessionis.

Ista mecū ipse considerans, & singula accurate perpēdens, obstupesco: quomodo impius hæresiarcha, cū se ab Innocētio Papa fore damnandū sensit, mox, vt mentiretur se non esse lupum quem gereret, & agni in omnibus speciem præferret, Catholica confessione tamquam ouinam pellem, qua totus Catholicus appareret, superinduxit; atque adeo, vt ne pilum quidem inesse videri posset hæretici. Etenim esto quod minus plene, quod ad singula capita suæ hæresis condemnanda, eiusmodi professio aduersarijs, Lynceis oculis eius errores singulos perscrutantibus, videri potuisset: in eo tamen quod sententia illa ad finem posuit coronidem totius confessionis, aduersantium ora clausit, strepitumq. compescuit: vt nullus plane, qui in eum velut hæreticum iure mutiret, inueniri posset; dum videlicet verba illa subiunxit: Si minus perite; aut parum caute aliquid forte positum est; emendari

PELAGIUS
PROBATVS
CATHOLICVS.

a Luc. 15.

LIBELLVS FI
DEI A PELA-
GIO MISSVS
AD INNOCEN-
TIVM, ACCE-
PTVS ET CO-
GNITVS A
ZOSIMO PA-
PA.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

CONDEMNATIO
ORIGENIS
ERRORVM.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

CONDEMNATIO
IOVINIANI
ERRORVM.

PELAGIUS
NON POTUIT
NON RECIPI
VT CATHOLICVS.

dari cupimus a te, qui Petri fidem & sedem tenes.] Quidnam reliquum accusatoribus vt in eum afferre possent, qui ad normam fidei perfectionem expectare se profiteatur a Catholica sedis Antistite? Vel quam Iudici in eum sententiam ferre iam liberum esset, qui se eadem velle sentire, quæ ipse sentiat, tam firmiter asseueret? Quomodo inter hæreticos relinquendus Pelagius erat, & non inter Catholicos adsciscendus, qui Catholica professione, Catholica sapere declararit, & hæreticum esse non posse, contestatione illa apposita significarit? Eiusmodi plane fuit techna Pelagij, vt non potuerit, ea confessione præmissa, vt hæreticus condemnari. vnde merito, quod de Leuiathan habet diuinus sermo^a, congrue de Pelagio dici possit: Quis reuelabit faciem indumenti eius?] certe non nisi Deus.

a Job 41.

EXPEDIT
HAERETICO-
RVM POENI-
TENTIAM
TARDE RECI-
PERE.

Vidisti, lector, vafricie versipellis hæresarchæ, ouina pelle vndique circumtecti, omniq. ex parte ouem præferentis lupi admisceri se cum grege conantis? Docuit plane rerū vsus, haud facile in Ecclesiam admittendos hæreticos, quantumlibet poenitentiam præferant; sed diu multumq. ante probandos, atque discutiendos esse; vt & interdū expediat, simulata repulsa, simulate ne agant, cautius experiri: etenim vere poenitentes quo magis se vident rejici, eo instantius pulsant fores Ecclesiæ, miserabilius ingemiscunt, lamentabilius lugent, seq. dirius cruciāt, bonis insuper operibus vrgent, ac denique inuicta perseuerantia cogunt sibi Ecclesiæ ostia referari. Sic nāque negat pia mater quæ habet præ manibus panē petentibus filioliis, vt prouocet eos secū longius ambulare: eadem quoque arte Dominus repulit Chananæam^b, & discipulis^c se finxit longius ire. Quod vero ad Pelagium spectat, iuxta illud^d: Gaudium hypocritæ ad instar puncti] quam citissime detecta vafricie impostoris, omne consilium eius euanuit. quomodo vero id acciderit, dicturi sumus anno sequenti.

b Matth. 15.

c Luc. 24.

d Job 20.

CÆLESTIVS
NON POTVIT
NON AVDIRI
ATQVE SV-
SCIPI.

Eiusmodi plane fuisse Cælestij libellum quem obtulit, vt tamquam hæreticus abijci minime valuisset, tū quæ recitata sunt de ipso epistolæ Zosimi indicant, tum etiam exemplum de Pelagio persuadet. Sed habuit illud amplius fauorabile causa Cælestij, quod de accusatoribus sceleratis, eisdemq. absentibus, qui & aduersus absentem crimen obiecerint, videret iustissimam exceptionem ingessisse, deq. eo, quod absque iudiciali ordine lata in ipsum in Concilio Carthaginensi sententia, quam iustissime videri poterat appellasse. Ceterum (quod est in sacris oraculis^e) sicut tela aranea fiducia eius.] etenim omnia eius consilia ad lucem veritatis prorsus euanuerunt. quomodo autem id actum sit, scies anno sequenti ex ijs quæ de causæ vtriusque meritis dicenda erunt; apparebitq. vnicique res attente consideranti, quam verissimum esse quod fertur sacra parœmia: Qui^f nititur mendacio, pascit ventum.] & illud Dauidicum consecutum: Perdes omnes qui loquuntur mendacium.] Iam vero quæ sunt reliqua rerum gestarum anni huius prosequamur.

e Job 8.

f Prou. 10.

g Psal. 5.

ERROR ILLA-
PSVS DE PA-
SCHATIS DIE
h Apud S. Leo-
nem epist. 65.

Hoc eodem anno, vt Pascha non suo legitimo die celebraretur in Ecclesia, errore supputationis Paschalis temporis factum est. sed quomodo diuino quoque miraculo comperitus sit error, vt non siuerit Deus quicquam in Ecclesia agi perperam, Paschasius Episcopus Lilibæi narrat his verbis in epistola ad sanctum Leonem Romanum Pontificem data^h: Non ergo (inquit) nos dies vna longius posita terreat: ne, cum hoc euitamus, incurramus errorem, sicut tempore beatæ recordationis domini mei, prædecessoris vestri Zosimi, Consulatu Honorij Augusti vndecimo & Constantij secundo. Tunc enim, cum declinaretur ne decimo Kal. Maij dies Paschæ teneretur, celebratum octauo die Kal. Aprilis, id est, pro embolismo communis est annus tentus, & error grauissimus est ortus; in tantum vt ministerio certo, quod dono sancti Spiritus ministratur, hæc veritas probaretur. Quod propterea credidi exponendum, quia locus ipse etiam sancto atque a me venerando fratri meo Libanio diacono norissimus est. Cuius mysterij miraculum tale est.

Quædam vilissima possessio Meltinas appellatur, in montibus arduis ac siluis densissime constituta. illic perparua atque vili opere constructa est ecclesia: in cuius baptisterio nocte sacrosancta Paschali, baptizandi hora, cum nullus canalis, nulla sit fistula, nec aqua omnino vicina, fons ex se repletur; paucisq. qui fuerint, consecratis, cum deductorium nullum habeat, vt aqua venerat, ex sese descendit. Tunc ergo (sicut supra diximus) cum sanctæ memoriæ domino quondam meo ac beatissimo Papa Zosimo (cum apud Occidentales error ortus fuisset) consueta lectionibus nocte sacra discussis, cum presbyter secundum morem baptizandi horam requireret, vsque ad lucem aqua non veniente, non consecrati qui baptizandi fuerant, recesserunt. Vt ergo breuiter narrem, illa nocte quæ lucebat in diem Dominicam, decimo die Kalend. Maij, fons sacer hora competenti repletus est. Euidenti ergo miraculo claruit, Occidentalium partium fuisse errorem.] hæc Paschasius.

Huic plane simile descriptum extat apud Cassiodorum miraculum, quod hic describere

re ra-

Are ratio exigit argumenti: hæc enim habet, dum agit de conuentu Leucothææ in Lucania, fontemq. ibi irriguum ita describit^a: Est enim locus ipse camporum amœnitate distensus, suburbanum quondam Cosilinatæ antiquissimæ ciuitatis, qui a conditore sanctorum fontium, Marcilianum, nomen accepit. Hic erumpit aquarum perspicua & dulcis vbertas: vbi in modum naturalis antri, apsidis fabricata concauitas sic perspicuos liquores emanat, vt vacuum putes lacum, quem non dubitas esse plenissimum. Illic perlucidus vsque ad fundum patet, vt aspectibus tuis aerem potius apparere iudices, non liquorem. Aemulatur serenam diem aqua subtilissima: nam quicquid in imo geritur, inoffensa aeris claritate monstratur.] & paulo post: Longa sunt illius fontis memoranda describere. Veniamus ad illud singulare munus, sanctumq. miraculum. Nam cum die sacratæ noctis precem baptismatis cœperit sacerdos effundere, & de ore sancto sermonum fontes emanare: mox in altum vnda profiliens, aquas suas non per meatus solitos dirigit, sed in altitudinem cumulosq. transmittit. Erigitur brutum elementum sponte sua, & quadam deuotione solemniter præparat se miraculis, vt sanctificatio maiestatis possit ostendi. Nam cum fons ipse quinque gradus tegat, eosq. tantum sub tranquillitate possideat, alijs duobus cernitur crescere, quos numquam præter illud tempus cognoscitur occupare. Magnum, stupendumq. miraculum, fluentia labentia sic ad humanos sermones vel stare, vel crescere, vt eis credas audiendi studium minime defuisse. Fiat venerabilis omnium sermone fons iste cælestis. Habet & Lucania Iordanem suam. Ille exemplum beptismatis præstitit, hic sacrum ministerium annua deuotione custodit. Quapropter & reuerentia loci & vtilitas rei dare debet populis sanctissimam pacem, &c.] hæc Cassiodorus nomine Athalarici Regis scribens epistolam ad Seuerum.

Probe ex his intueris, lector, quam insaniant deploratissimi Nouatores, dum baptismalis fontis benedictionem derident, quam tanto miraculo annis singulis repetito Deus voluit in Ecclesia Catholica, vt sibi placitam, consignari.

Sed quod in his versamur, adijciamus his aliqua alia id genus miracula ab alijs antiquis auctoribus enarrata: & in primis quæ Gregorius Turonensis eodem ferme argumento ita describit^b: Est & illud illustre miraculum de fontibus Hispaniæ, quos Lusitania prouincia profert. Piscina namque est apud Osem campum antiquitus sculpta, & ex marmore vario in modum crucis miro composita opere, sed & ædes magnæ claritatis ac celsitudinis desuper a Christianis constructa est. Igitur cum dies sacer post curriculum anni decedentis aduenerit, quo Dominus confuso proditore, mysticam discipulis præbuit cœnam; conueniunt in locum illum cum Pontifice ciues, iam odorem sacri præsentientes aromatis.

Tunc data oratione, sacerdos ostia templi iubet simul muniri signaculis, aduentum virtutis Dominicæ præstolantes. Die autem tertia (quod est sabbati) conuenientibus ad baptizandum populis, adueniens Episcopus cum ciuibus suis, inspectis signaculis, ostia referat clausa. Ac mirum dictu, piscinam quam reliquerant vacuum, reperiunt plenam, sed ita cumulo altiore refertam, vt solet super ora modiorum triticum aggregari: videasq. huc illucq. latices fluctuare, nec partem in aduersam defluere. Tunc cum exorcismo sanctificato, consperso desuper chrisimate, omnis populus pro deuotione haurit, & vas plenum domi pro saluatione reportat, agros vineasq. aspersione saluberrima tutaturus. Et cum exinde multitudo amphorarum sine collecto numero hauriatur, numquam tamen vel cumulum minuit: licet vbi infans primus intinctus fuerit, mox aqua reducitur; & baptizatis omnibus, lymphis in se reuersis, vt initio produntur nescio, ita & sine clauduntur ignaro.

Quidam vero ex hæreticis Deum non metuens, neque venerationem præstans huic loco sancto, neque credens corde miraculum, quod in eo Dominus ad corroborandam suorum fidem præstare dignatus est, non silebo: Venit cum turba equorum, solutisq. impedimentis, quæ iussit in basilicam poni, equitibusq. in ea præsepia præparari, irridens miser quæ de hoc loco narrabantur ab incolis. Igitur media nocte prætereunte, a febre corripitur, ac pene exanimis, & tardius quam debuerat poenitens, exclamat, equites ab æde expelli: erat enim ei, sub Rege licet, magna tamen in illa regione potestas. Expulsisq. e basilica sancta equitibus, ad se reuersus cœpit dentibus proprium lacerare corpusculum, nec prorsus retineri a suis ob nimiam poterat debacchationem. Tandemq. oppressus inter suorum manus spiritum exhalauit.

Denique Theodegisilus huius Rex regionis, cum vidisset hoc miraculum, quod in his sacratis

a Cassiod. Par.
lect. lib. 8. epist.
33.
DE FONTE
BAPTISMA-
TIS IN LV-
CANIA MI-
RACVLVM.

b Gregor. Turon.
de Glor. mar-
tyr. lib. 1. cap. 24.
DE FONTE
BAPTISMA-
TIS IN LV-
SITANIA MI-
RACVLVM.

DE PROFANA-
NANTE TEM-
PLVM MIRA-
CVLVM.

PERVESTI-
GATA MIRA-
CVLI VERI-
TAS.

facratis Deo fontibus gerebatur, cogitavit intra se, dicens: Quia ingenium est Romanorum A (Romanos enim vocitant homines nostrae religionis) ut ita accidat, & non est Dei virtus. Veniens vero ad annum sequentem, ostium sigillis suis cum Episcopi sigillo muniuit: posuitque custodes in circuitu templi, si forte aliquem deprehendere possit fraudis alicuius conscium, per cuius ingenium in fontibus aqua succederet. similiter & alio fecit anno. Tertio vero conuocata virorum multitudine, fossas in circuitu basilicae fieri iussit, ne forte locis occultis lymphae deducerentur in fontem: fueruntque fossae in profundo vicenum quinque pedum, in latitudine vero quindenum. Sed nihil abditum potuit reperiri. Tamen vitae finem faciens, & credo pro huius inquisitionis temeritate, anni sequentis diem, quo hoc mysterium celebrabatur, videre non meruit, eo quod arcanum virtutis divinae investigare praesumpsit. Habentur autem in ea reliquiis S. Stephani Leuitae.] haec Gregorius, qui in eodem fonte aliud editum subdit miraculum. Porro S. Stephani reliquias allatas illuc B ab Orosio presbytero, praeter illa quae superius dicta sunt, dicemus quoque anno sequenti.

a Sophron. Prae-
spir. cap. 214.
215.
MIRACULA
DE FONTI-
BUS IN LY-
CIA.

Sed nec caruit Oriens hisce adeo insignibus editis diuina virtute miraculis. Etenim Sophronius eadem de Orientalibus oris scriptis tradidit in haec verba: Soruba (inquit) vicus quidam est ad radices montis, in quo sita est Coeanensium ciuitas. In eo baptisterium est, quod in sanctis Epiphanijs sudat (baptismus enim ibi eo tempore celebrabatur) qui sudor per tres horas continuis incrementis augetur, & post baptismum peractum decretere incipit, & tribus alijs horis sensim deficit. Et in castello Cedebratis, sub monte Aenoandro ciuitatis situm est baptisterium, quod in prima Paschali sanctae resurrectionis festiuitate, cum sit lapis vnus, ex se ipso continuo impletur: duratque aqua illa vsque ad Pentecostem; moxque transacta Pentecoste, euanescit. Vtraque vero ista miracula in prouincia Lyciae fiunt. Si quis autem haec ita esse non credit; vsque ad Lyciam non grande iter est; C pergat, & rei veritas fidem illi faciet.] haecenus ipse; de hisque satis: ut intelligas esse Deum in Israel, & in Ecclesia Catholica semper viguisse miracula, quibus veluti digito Dei, quae vera sit Ecclesia, consignetur.

b Habet Adolph.
in Honor. pag.
387.

Hoc eodem anno, sub nominatis Consulibus, Honorius (inquit Prosper) triumphans Romam ingreditur, praeeunte currum eius Attalo, quem Lyparum viuere exulem iussit.] haec ipse. sed triumphus huius nullam praeterea memoriam extare scimus, nisi in nummis b quibus praesentatur Honorij Imperatoris imago, in quorum parte aduersa effigies inest militaris, sinistra Victoriam, dextera Labarum tenens, captiuum supplantans, quo Attalus designatur, qui Christi virtute ipse hostis Christianae religionis fuerit penitus debellatus. Sed in vno triumpho (si recte inspicias) de pluribus hostibus debellatis celebrantur victoriae, & gloriosa eleuantur trophaea: de Gothis in primis, qui eum (ut vidimus) in Imperium euexere; de D Gentilibus deorum cultoribus, qui omnibus fauere studijs homini restituro deorum cultum; de dijs ipsis, vanis responsis vanos homines inflammantibus; ac denique de Ariana perfidia, cuius sectae symbolis cum Gothis Attalus arcto amicitiae foedere iunctus erat. Tot igitur tantisque victoriae titulis decorari Deus voluit Christianum Principem maxime pium, paulo ante barbarorum atque Gentilium pedibus compressum, oppressum, ac pene prostratum.

IESV CHRISTI
ANNVS
418.

ZOSIMI PAP.
ANNVS
2.

HONORII 24. IMPP.
THEODOSII II.

CONCILIUM
CARTHAGI-
NENSE IN
CAUSA PE-
LAGII ET
CAELESTII.

Christi annus decimo octauus supra quadringentesimum Consulatu Honorij duodecimo & Theodosij octauo adscribitur Fastis. Quibus quidem Consulibus (inquit E Prosper in Chronico) Concilio apud Carthaginem habito ducentorum decem & septem Episcoporum, ad Pontificem Zosimum Synodalia decreta perlata sunt: quibus probatis, per totum mundum haeresis Pelagiana damnata est.] haec Prosper. Verum irrepsit error in numerum: nam idem ipse aduersus Collatorem ducentos quatuordecim Episcopos numerat. Sed quo potissimum anni huius tempore idem Carthaginense Concilium celebratum fuerit: inde certum argumentum deduci potest, hoc anno, ipso primo veris initio esse collectum, eo quod ad idem ipsum, cum haberetur, extant Zosimi Papae litterae datae quinto Kal. Aprilis. Porro propagatum illud esse vsque ad mensem Maij, sancita in eo decreta significant. At quoniam eodem tempore, quo Carthagine illud ipsum Concilium habebatur, Romae iterum cognoscebatur causa Pelagij atque Caestij: nos tum de rebus Romae hoc anno gestis, tum Carthagine in celebri illo Patrum confesso transactis, ordine temporum acturi sumus.

Cum

A Cum autem tractaretur Romae causa Caestij, placuit Zosimo Papae ex Africa vocare Paulinum, qui ei fuerat olim sub Innocentio Papa aduersatus in Concilio Carthaginensi: qui praemisit libellum aduersus Caestium. Interea vero iussus Caestius suae fidei professionem edere, libellum Zosimo obtulit: qui licet in omnibus reliquis potuisset videri Catholicus, in eo tamen reprehensione non caruit, cum originale peccatum reperiri negasset. Verum quod petisset eodem libello doceri, si quid minus rectum pronunciaisset: placuit Zosimo, spe conuersionis ipsius, cum eo mitius agere. Sed operam & impensam perdidit, ut constat ex S. Augustini scriptis, necnon ex libello Paulini, ut modo dicturi sumus.

Inter haec autem qui conuenerant Carthagine, rem nauiter agunt: & ne esset quid ab aduersarijs in eos obijci posset, professi sunt Patres se Innocentij Papae cōsectari atque amplecti decretum, quod anno superiori ab eodem diximus promulgatum: quo vno ictu valido satis iisdem sibi visi sunt Patres Pelagium, Caestiumque posse confodere, eorumque errores prorsus extinguere. Hoc igitur communi decreto suffragio, dederunt litteras ad ipsum Zosimum Romanum Pontificem; de quibus quidem S. Prosper his verbis meminit, cum agit de Concilij Africanis: Errauerunt ducenti quatuordecim sacerdotes, qui in epistola qua suis constitutionibus protulerunt, ita Apostolicae sedis Antistitem B. Zosimum sunt allocuti: Constituimus in Pelagium atque Caestium per venerabilem Episcopum Innocentium de beatissimi Apostoli Petri sede prolatam manere sententiam, donec apertissima confessione fateantur gratiam Dei per Iesum Christum, &c.] Non extant ipsae quidem litterae Synodi Carthaginensis, sed nec quae a Zosimo ad eandem tunc redditae fuere, verum tantum illae de causa prosequenda conscriptae.

C Etenim qui conuenerunt Patres Carthagine, subinfecto tulere animo, admisisse Zosimum Papam ad audientiam Caestium, quem etsi non alia, certe quidem haeresis infamabat: de quibus alias dedere litteras, quibus apud eundem Zosimum querebantur; sed nec ipsae quidem extant. Certe litteras plurimas cucurrisse & recurrisse inter Zosimum Papam & Episcopos Africanos, S. Augustinus b testatur: idque ex redditis a Zosimo ad eos litteris probe possumus intelligere; describemus nos hic eas ex codice Vaticano deproptas, quae sic se habent: Zosimus Aurelio ac ceteris, qui in Concilio Carthaginensi affuerunt, dilectissimis fratribus in Domino salutem.

D Quamuis Patrum traditio Apostolicae sedi auctoritatem tantam tribuerit, ut de eius iudicio disceptare nullus auderet, idque per canones semper regulasque seruauerit; & currens adhuc suis legibus Ecclesiastica disciplina Petri nomine, a quo ipsa quoque descendit, reuerentiam quam debet, exoluat: tantam enim huic Apostolo canonica antiquitas per sententias omnium voluit esse potentiam, ex ipsa quoque Christi Dei nostri promissione, ut & ligata solueret, & soluta vinceret; par potestatis data conditio in eos, qui sedis hereditatem, ipso annuente, meruissent. Habet enim ipse cum omnium Ecclesiarum, tum huius maxime, ubi federat, curam; nec patitur aliquid priuilegij aut aliqua titubare aura sententiae, cui ipsa sui nominis firma & nullis hebetata motibus constituit fundamenta, & quae sine suo periculo temere nullus incesset. Cum ergo tantae auctoritatis Petrus caput sit, & sequentia omnium maiorum studia firmauerit, ut tam humanis diuinisque legibus & disciplinis omnibus firmetur Romana Ecclesia, cuius locum nos regere & potestatem nominis obtinere non latet vos, sed nostis, fratres carissimi, & quemadmodum sacerdotes, scire debetis: Tamen cum tantum nobis esset auctoritatis, ut nullus de nostra possit retractare sententia; nihil egimus, quod non ad vestram notitiam nostris vltro litteris referremus, dantes haec fraternitati, ut in commune consulentes, non quia quid deberet fieri nesciremus, aut faceremus aliquid quod contra vtilitatem Ecclesiae veniens displiceret; sed pariter vobiscum volumus habere tractatum de illo qui apud vos (sicut ipsi per litteras dicitis) fuerit accusatus, & ad nostram qui se affereret innocentem, non refugiens iudicium ex appellatione pristina, venerit sedem, accusatores suos vltro deposcens, & quae in se crimina per rumorem falso dicebat illata condemnans: omnem eius petitionem prioribus litteris, quas vobis misimus, putauimus ac nouimus explicatam; satisque illis scriptis, quae ad illa rescripseratis, credimus esse responsum.

E Sed post missae per Marcellinum subdiaconum vestrum epistolae omne volumen volumus: quo aliquando perlecto, ita totum litterarum comprehendistis textum, quasi nos Caestio commodauerimus in omnibus fide, verbisque eius non discussis, ad omnem (ut ita dicam) syllabam praebuerimus assensum. Numquam temere, quae sunt diu tractanda, sinuntur; nec sine magna deliberatione statuendum est, quod summo debet disceptari iudicio. Id-

Annal. Eccl. Tom. 5.

M m circo

CONCILIUM
CARTHAGI-
NENSE SEQUITUR
INNOCENTII
PAPAE DECRE-
TUM.
a Prosp. aduers.
Collas.

VERBA
AFRICANO-
RVM DE AP-
PELLATIONE
CAELESTII
ADMISSA.
b Aug. contra
duas epist. Pelag.
lib. 2. c. 3.

ZOSIMI PAPAE
EPISTOLA
AD CONCILII
CARTHAGI-
NENSE.

SEDIS APO-
STOLICAE
ET ROMANO-
RVM PONTIF.
SUMMA AV-
TORITAS.

DE LITTERIS
CARTHAGI-
NENSIS CON-
CILII AD ZO-
SIMVM RED-
DITIS.

circo nouerit uestra fraternitas, nihil nos post illas quas superius vel litteras uestras accepimus, immutasse, sed in eodem cuncta reliquisse statu, in quo dudum fuerant, cum hoc nostris litteris uestrae indicauimus sanctitati, ut illa quae a uobis ad nos missa erat obtestatio, remaneret. Subscripsi. Bene ualete. Dat. XII. Kalend. Aprilis, Honorio Aug. XII. Conf. Accepta tertio Kalendas Maias.] haecenus litterae Zosimi.

Quod uero litteris anni superioris (ut uidimus) idem Zosimus Papa Africanis Episcopis significauerat, instaurandum fore Romae iudicium in causa Caestij, qui ab illis olim damnatus recurrebat ad Apostolicam sedem; pariterque admonuerat, ut si quae contra ipsum aduersarij haberet, proferreret: quauis ipse Caestius (quod testatur S. Augustinus^a) libello suo professus esset, se correcturum, si quid corrigendum in eo uisum fuisset ipsi Zosimo Romano Pontifici: insuper & contestatus fuisset, se qui se uelle quod ab Innocentio Papa sua epistola definitum esset: Tamen (inquit idem Augustinus^b) hoc ut plenius & manifestius in illo fieret, expectabatur ex uenturis ab Africa litteris, in qua prouincia eius aliquanto calliditas euidentius innotuerat. Quae Romae litterae posteaquam uenerunt, id continent, non sufficere hominibus tardioribus & sollicitioribus, quod se generaliter Innocentij Episcopi litteris consentire fatebatur; sed aperte eum debere anathematizare quae in suo libello praua posuerat: ne, si id non fecisset, multi parum intelligentes, magis in libello eius illa fidei uenena a sede Apostolica crederent approbata, propterea quod ab illa dictum erat, eum libellum esse Catholicum; quam emendata, propter illud quod se Papae Innocentij litteris consentire ipse responderat. Tunc ergo cum eius praesentia posceretur, ut certis ac dilucidis responsionibus uel astutia hominis, uel correctio dilucesceret, & nulli ambigua remaneret: se subtraxit & negauit examini.] haec ipse. uerum postea coactus est, quid sentiret, publice interrogati Zosimo respondere: sed de quibus, in primis accipe. Illi quidem ipsi Africani Episcopi, qui conuenerunt Carthaginem, non solum litteras ad Zosimum Papam dedere aduersus Caestium, uerum & libellum inter alia misere Paulini diaconi Carthaginensis aduersus Caestium scriptum, quo capita omnia continebantur, de quibus foret interrogandus ipse Caestius; quo apparere liquidius posset, haereticus ne, an Catholicus (quod profitebatur) omnino esset. Compulsus est etiam a Zosimo Papa de fidei suae professione Caestius, hoc anno, in hoc posteriori iudicio, dare libellum. dedit illum quidem; & licet manifestum continere uideretur errorem; tamen quoniam & his uerbis contestationem praemisit, eius exordio haec ita scribendo: Si forte, ut hominibus, quibuspiam ignorantiae error obreperit; uestra sententia corrigatur] (ista erant ipsius uerba, quae recitat S. Augustinus^c) haud liberum fuit ex errore damnare hominem, qui se, quod Apostolicae sedis displiceret, ex eius sententia emendaturum, scripto pollicitus esset. Quamobrem in eo Zosimus totus fuit, ut adhibito uulneri oleo, curaret hominem, damnantemque ea quae in libello perperam effutisset, Catholicum redditum, Catholicam compaginare posset Ecclesiam; a qua aberrans, totum fere Catholicum orbem dissensionibus miscuisset. Haec quidem ita se habuisse, nos non coniectura aliqua e longe petita proferimus, sed testificatione S. Augustini, immo ex Actis publicis, unde ipse cuncta se accepisse testatur; ut cum primo de oblato a Caestio libello, cuius fragmentum recitat, ista narrat^d:

In libello autem quem Romae edidit, qui Gestis ibi Ecclesiasticis allegatus est, ita de hac re loquitur, ut hoc se credere ostendat, unde hic dubitare se dixerat: nam uerba eius ita sunt: Infantes autem (inquit) debere baptizari in remissionem peccatorum, secundum regulam uniuersalis Ecclesiae, & secundum Euangelij sententiam, confitemur: quia Dominus statuit regnum caelorum non nisi baptizatis posse conferri: quod quia uires naturae non habent, conferre necesse est per gratiae libertatem.] subdit uero haec ad uerba Caestij Augustinus: Si nihil de hac re deinceps diceret, quis non eum crederet confiteri etiam infantibus in baptismo originalia peccata dimitti, dicendo eos in remissionem peccatorum baptizari oportere? & paulo post: Attendite itaque quid Caestius apertissime dixerit, & ibi uidebitis quid uobis Pelagius occultauerit. Caestius quippe adiungit, & dicit: In remissionem autem peccatorum baptizandos infantes, non idcirco dicimus, ut peccatum ex traduce firmare uideamur, quod longe a Catholico sensu alienum est: quia peccatum non cum homine nascitur, quod postmodum exercetur ab homine; quia non naturae delictum, sed uoluntatis esse demonstratur. Et illud ergo confiteri congruum, ne diuersa baptismatis genera facere uideamur: & hoc praemunire necessarium est, ne per myterij occasionem ad Creatoris iniuriam malum, antequam fiat ab homine, trudi dicatur

DE INSTAURATOROMAE IUDICIO ADVERSUS CAESTIUM. a. Aug. de peccat. orig. c. 7. & contra episc. Pelag. ad Bonif. lib. 2. c. 3. & instr. Iulian. lib. 6. c. 12. b. August. contra episc. Pelag. ad Bonif. lib. 2. c. 3.

c. Aug. de peccat. orig. c. 6. in fin.

d. August. ibid. e. 5. 6.

DE LIBELLO CAESTII OBLATO ZOSIMO.

A tur homini per naturam.] haec in libello Zosimo oblato Caestius, quo palam fecit se negare originale peccatum. quae recitans Augustinus, haec subdit:

Hunc sensum suum uobis aperire Pelagius uel timuit, uel erubuit, quem discipulus eius palam sine ullis obscuritatis ambagibus apud sedem Apostolicam profiteri non timuit, nec erubuit. Sed multum misericors memoratae sedis Antistes (Zosimus scilicet) ubi eum uidit ferri tanta praesumptione praecipitem, tamquam furentem, donec (si posset fieri) resipisceret, maluit eum sensim suis interrogationibus & illius responsionibus colligare, quam districta feriendo sententia, in illud abruptum, quo iam propendere uidebatur, impellere. Ideo autem non dixi, aperte ceciderat, sed propendere uidebatur; quia superius in eodem libello suo de huiusmodi quaestionibus locuturus, ante praedixerat: Si forte, ut hominibus, quibuspiam ignorantiae error obreperit; uestra sententia corrigatur. Hanc eius praelocutionem uenerabilis Papa Zosimus tenens, egit cum homine, quem falsa doctrinae uentus inflauerat, ut ea quae illi a diacono Paulino fuerant obiecta, damnaret, atque ut sedis Apostolicae litteris, quae a sanctae memoriae suo praedecessore manauerant, praerberet assensum.

At ille noluit quidem diaconi obiecta damnare: sed beati Papae Innocentij litteris non est ausus obistere; immo se omnia, quae sedes illa damnaret, damnaturum esse promisit: atque ita uelut phreneticus, ut requiesceret tamquam leniter fatus, a uinculis tamen excommunicationis nondum est creditus esse soluendus; sed interposito duorum mensium tempore, donec rescriberetur ex Africa, respiscendi ei locus sub quadam medicinali sententiae lenitate concessus est. Quoniam re uera si deposita peruicaciae uanitate, quod promiserat, uellet attendere, & easdem litteras, quibus se consensurum esse responderat, diligenter legeret, sanaretur. Sed posteaquam ex Africano Episcoporum Concilio rescripta directa sunt, quid fuerit consecutum, ut iustissime in eum sententia proferretur, cuncta legite, quia cuncta transmisiimus.] haecenus de causa Caestij Augustinus: ex quibus plane intelligis certa fide testatum, quae fuerint partes Zosimi Romani Pontificis in hoc iudicio, nempe instar medici Euangelici curare hominem qui inciderat in latrones uulneribus confectum, oleum primo infundendo, indeque uinum: ut nihil penitus omiserit, quod & pastoris esset Christianae mansuetudinis & misericordiae, & quod infracti Iudicis esset sedentis in Apostolico throno, dum adhuc indignum noluit excommunicationis uinculo soluere.

At quoniam Paulini libellum Carthagine missum coram Zosimo editum esse, ut ex eo Caestius interrogaretur, quae sunt recensita declarant: licet idem libellus non extet; tamen in alio libello qui ab eodem Paulino ad eundem Zosimum datus est extremo loco post damnatos Pelagium atque Caestium, pro gratiarum actione, nonnulla intexta sunt de examine adhibito ab ipso Pontifice, cum Caestius praesens causam dicturus sistere se iudicio cogere: quem hic reddere ex eodem Vaticano codice, operae pretium duximus. est huiusmodi: Beatitudinis tuae iustitiam obsecro, domine Zosime Papa uenerabilis. Numquam fides uera turbatur, & maxime in Ecclesia Apostolica, in qua prauae fidei doctores, ut deprehendantur facile, ita ueraciter puniuntur, ut moriantur in illis, nisi correxerint, quod deterius perpetrarant; ut in illis uera sit fides, quam Apostoli docuerunt, & Romana cum omnibus Catholicae fidei doctoribus tenet Ecclesia. Quod si, ut ceteri auctores haereseos, qui iam dudum ab Apostolica sede, uel a Patribus iudicati, & extra sinum matris Catholicae Ecclesiae effecti, perpetua morte pereunt; etiam hi qui nunc deprehensi sunt, uel deprehenduntur, in perfidia sua permanent; spirituali gladio, quo interimantur, tradantur: ut nunc Pelagius, Caestiusque, qui a beatae memoriae praecessore tuae beatitudinis Papa Innocentio (si recte respuant fidem, & in sua peruersa doctrina perdurent) damnati sunt. Cuius sententiam secuta beatitudo tua, Caestio, cum a sede Apostolica audiretur, inter cetera praecipit his uerbis: Damnas ergo illa omnia, quae in libello Paulini continentur, haec est, de quaestionibus? Et in alio loco: Cognouisti quales litteras dederit sedes Apostolica ad fratres & coepiscopos Africanae prouinciae? Et adiectum: Damnas illa omnia, quae damnauimus, & tenes quae tenemus? Et iterum: Illa omnia damnas quae iactata sunt de nomine tuo? Et iterum: Uel ea quae in libello suo exposuit Paulinus? Et cum me, diceret, posse ex his quae illi obiecta sunt, haereticum approbari: sancto repletus Spiritu, Apostolica auctoritate respuisti infamantis & calumniantis uerba, huiusmodi proferendo sententiam, qua ipse Catholicus approbarer; illum, si sanari uellet, curares: quae huiusmodi est: Nolo nos circuitu ducas: Damnas ea omnia quae tibi obiecta a Paulino, siue per famam iactata sunt? Cui non sufficit ista sententia? Quis hanc tam salubrem, tam amplectibilem, tam piam respueret alius,

ZOSIMVS REVOCARE NITI TUR CAESTIUM AB ERROR.

ZOSIMVS PASTORIS AC IUDICIS MVNERA E-GREGIE EX-PLET.

LIBELLVS PAVLINI DIAconi AD ZOSIMVM POST DAMNATOS PELAGIUM ET CAESTIUM.

IUDICIUM ZOSIMI PA-PAE DE CAESTIO.

nisi qui a fide deuus est? Et ille qui superius professus fuerat, se quæcumque illi obiecta fuerant, si contra fidem vindicares, esse damnaturum, audit; Damna. et non solum non damnat, sed ad iniuriam tantam* sedis contendit. Vnde non ignorat iam Ecclesia Romana reum suum, qui tam audaci spiritu ausus est contradicere, & non damnare, quæ beatitudo tua dambari decreuit.

Ego tamen Deo & Christo Domino gratias ago, quod Ecclesiæ suæ causam ita agi voluit, ut sedes Apostolica, a qua oportuit ore duorum Pontificum hæresim condemnari, ea damnanda præcepit, quæ a me Cælestio fuerant obiecta: cuius ego non damnationem, sed correctionem semper optavi & opto: cui nunc iam non mecum, sed cum vniuersa Dei Ecclesia causa est, sicut data ad beatitudinem tuam scripta testantur, cum contra Apostolicam sententiam venire nititur, negando originale peccatū, quod in omnes homines pertransijt, & vsque ad finem mundi tener hereditatē Adæ illius, qui primus peccauit: quod in infantibus nisi per sacramentum baptismi dimittitur, vitam æternam & regnum celorum habere non possunt. Contra quæ etiā magister suus litigat Pelagius, qui illa ipsa damnauit in iudicio Orientali, quæ iste in sedis Apostolicæ cœtu conatur adstruere. Habet aduersum se etiā veteres Ecclesiarum doctores Catholicos plurimos Orientales & Occidentales, Meridianæ partis & Septentrionalis, qui in libris suis illum de originali peccato (si sanari desiderat) possunt docere. Habet B. Cyprianum martyrem, B. Ambrosium confessorum, Gregorium Nazianzenum, B. Papam Innocentium. Habet etiā nunc qui in corpore sibi collustentur, si ille tamen hos tanto certamini habiles iudicat, aut certe qui vos sequi debeat, si vult magis recta discere, quàm praua docere. Habet (quod primum est) beatitudinem tuam, cuius illum oportuerat obedire sententiæ, cum audiret; Damna. Habet postremo ipsos lactentes, quibus misereri debeat, si sibi non vult; quibus (ut verbis C. martyris vtar) non propria, sed aliena dimittantur peccata.

Vnde oro beatum Apostolatū tuum, ut hunc meum libellum suscipi iubeas, quo gratias referam tantæ sedi, & sententijs iustissimis pro parte mea latis: quem idcirco direxi, quia me licet sermone Basiliscus subdiaconus a tua beatitudine cum Gestis sedis Apostolicæ directis, Carthagine conuenit quarto Non. Nouembris die, ut adesset ad Apostolicam sedem, & tuæ iudicio sanctitatis: ad quam me fugisse, suggestum est, nec defuturum fore, promittere, si aduersum me & non pro me fuisset lata sententia. Vbi tunc igitur nihil agere potui, quia is qui ad sedem Apostolicam prouocauerat, defuit, quem oportuerat utique merita suæ appellationis adstruere; maxime cū nihil agente appellatore, secundum etiā humanas leges, superior est semper ille qui vicit. Quid enim iam mea intererat, ut etiam apud vestram reuerentiam prauæ eius doctrinæ adstipulator existeret, de quo congaudere D possem, si damnatis his quæ illi a me obiecta fuerant, sic ea per Apostolicæ sedis iudicium roborari, meruisset absolui, nec prius se ordinari quàm purgari pateretur? Sed vulpecula fraudibus fuit semper studens, ingenium suum mutare nescit. Non se credidit posse deprehendi, quoniam confidentiā semper in foueis habuit, in quibus demersum caput conscientia suæ nititur occultare. Quod iā diutius latere non potuit; sed manifestius publicatum, spirituali per tuam beatitudinem gladio refecatur, ne amplius ferinis dentibus grex Domini secetur in partes, quem pastor bonus sollicita & peruigili cautela custodis. Hunc autem libellum direxi beatitudini tuæ per Marcellinum subdiaconū Ecclesiæ Carthaginensis. Dat. sexto Id. Nouembris . . .] hætenus Paulini libellus pro gratiarum actione missus ad Zosimū, quo res gestæ ab ipso Zosimo aduersus Cælestium magna ex parte perspicuæ redduntur. Quæ autē aduersus Pelagium Zosimus egerit, iam ex maiorū assertionem narremus. E

Certe quidem scriptorum eius temporis testificationibus laudatur eiusdem Pontificis studium aduersus etiam Pelagium hæresiarcham exhibitum: nam inter alios S. Prosper hæc per ironiam habet^a: Errauit sacrosancta benedictio sedis Petri, quæ ad vniuersum Orbem Papa Zosimus ore sic loquitur: Nos autē, tamen instinctu Dei, &c.] fuerūt eiusmodi litteræ aduersus emergentem hæresim scriptæ ab ipso Zosimo Papa ad vniuersam Ecclesiā; quas ipsi qui confidebant Carthagine Episcopi Africani, redditis ad eundem litteris, summo pere laudarunt: nam subdit paulo post ipse Prosper: Errauerūt Africani Episcopi ad eundem Papam Zosimum rescribentes, cumq. in sententiæ huius salubritate laudantes, cum aiunt: Illud vero, quod in litteris tuis, quas ad vniuersos curasti esse mittendas, posuisti dicens: Nos autē, tamen instinctu Dei (omnia enim bona ad auctore suū referenda sunt, vnde nascuntur) ad fratrum & coepiscoporum nostrorum conscientia vniuersa retulimus, &c.] & post

^a *Prosper. contra Collat.*
QVID ZOSIMVS ADVERSVS PELAGIVM.

A & post multa: Africanorum Conciliorum decretis beatæ recordationis Papa Zosimus sententiæ suæ robur adnexuit, & ad impiorum detruncationem gladio Petri dexteris omnium armauit Antistitum.] hæc Prosper.

Sed & S. Augustinus hæc ait de Pelagio^a: Fecellit enim iudicium Palæstinum, propterea ibi videtur esse purgatus: Romanam vero Ecclesiam, vbi cum esse notissimum scitis, fallere vsquequaque nō potuit: quamuis & hoc fuerit vtcumque conatus; sed (ut dixi) minime valuit. Recoluit enim beatissimus Papa Zosimus, quid imitandus præcessor eius de ipsis fenserit Gestis, *Palæstinis videlicet*. Attendit etiam, quid de illo sentiret prædicanda in Domino Romanorum fides, quorum aduersus eius errorē pro veritate Catholica studia consonantia concorditer flagrare cernebat.] & paulo post: Cum venerabili Papæ Zosimo Synodus Africana respondit, quod vestræ charitati cum ceteris instructionibus misimus.] hæc B Augustinus ad Albinum & Pinianum nobiles Romanos Hierosolymis agentes. Addit inferius^b, eundem Zosimum Papam litteris suis, quas ad vniuersas Ecclesias dedit, attexuisse eiusdem Pelagij blasphemias, quas vitarent Fideles omnes. Recitat idem Augustinus fragmentum earundē aduersus Pelagij hæresim Zosimi litterarum de peccato originali in epistola^c ad Optatum. Porro vtriusque, nempe Pelagij & Cælestij, damnationem sic constat fuisse conceptam, ut nisi correcti agerent poenitentiam, damnati toto orbe Christiano penitus censerentur. Meminit Cælestinus Papa de epistola Zosimi aduersus Pelagianos data, dum scribit ad Episcopos Galliarum, itemq. Gennadius^d Massiliensis, & Possidius.

Accidit autem & tunc illud Romæ, ut cum aduersus Pelagium atque Cælestium in sacro Patrum confesso coram Zosimo sententia lata esset, Sixtus Romanus presbyter, qui postea Pontifex Cælestino successit, primus omnium in eisdem palam inclamauerit anathema: idq. S. Augustinus ea de causa ab eo factum affirmat, quod more suo Pelagianis mentientes, de Sixto sparsissent calumniam, ipsum nimirum fauere Pelagianis, iactantes habere se Sixtum amicum atque patronum: ad quam quidem diluendam calumniam, sanctus presbyter magnis sumptis spiritibus ad debellandam eam hæresim cum auctoribus atque sectarijs insurrexit. habes hæc omnia satis expressa in epistola ad ipsum reddita a S. Augustino, vbi hæc in exordio^e: Quod enim fatendum est charitati tuæ, tristis eramus nimis, cum fama iactaret, inimicis gratiæ Christi te fauere: sed ut hæc tristitia de nostris cordibus tergeretur, primo te priorem anathema eis in populo frequentissimo pronunciasse, eadem fama non tacuit. Deinde cum litteris Apostolicæ sedis de illorum damnatione ad Africam missis tuæ quoque litteræ ad venerabilem senem Aurelium consecutæ sunt, quæ tametsi breues erant, tuū tamen vigorem aduersus eorum errorem satis indicabant. Nunc vero cū apertius & latius quid de illo dogmate contraq. sentires, in litteris tuis fides ipsa nobiscum Romanæ Ecclesiæ loqueretur; non solum illud omne tristitiæ nubilum fugit de cordibus nostris, sed etiam tantū ibi lætitiæ lumen effulsit, ut nihil egisse in nobis videretur ille mæror & timor, nisi successorum ampliorem flagrantiam gaudiorum.] hæc Augustinus ad Sixtum. Qui etiam & illud ad sui purgationem adiecit, ut aduersus eisdem Pelagianos, quibus amicus dicebatur, commentarium scripserit. Testatur id quidem ipse Augustinus^f, laudans hac de re animi ipsius consilium.

Accidit post hæc, ut quidam ex clero Romano obnitentes Zosimo Papæ, ab eodem fuerint excommunicati: qui furore perciti, ad Imperatorem Honorium de Zosimo conquesturi se contulerunt; quos idem Pontifex, datis litteris significauit, sententia excommunicationis damnatos, a nemine suscipiendos: extant ipsæ^g commonitionis Zosimi litteræ, quas ad presbyteros & diaconos Rauennā scripsit. Fuisse hos fautores Pelagij, quos idem Zosimus rebelles & perturbatores omnium vocat, possumus intelligere. Cum igitur (ut dictum est) Romæ a Zosimo Papa & sacro collegio clericorum Pelagius atque Cælestius damnati essent, ab eodemq. Zosimo ad vniuersos Catholicæ Ecclesiæ Episcopos de ipsorum condemnatione litteræ conscriptæ essent; mox eas consecutum est Honorij Imperatoris rescriptum aduersus eosdem hæreticos. Accepimus illud e latebris antiquitatis erutum a viro disertissimo piæ memoriæ Henrico Grauiio professore Louaniensi, dum Romæ ageret sub Gregorio XIV. Rom. Pontifice, iam ante vocatus a Sixto. nactus est ipse ex codice monasterij S. Vedasti Attrebatensis. Et licet mendis nonnullis abundet: meretur tamen ipsa veneranda antiquitas etiam pannis attrita cultum. Est autem ipsum huiusmodi:

Imp. Honorius & Theodosius Augg. Palladio Præfecto Prætorio.

Ad conturbandā Catholicæ simplicitatis lucē puro semper splendore radiantē, dolosæ

^a *Aug. de peccat. orig. c. 8.*

^b *Aug. de peccat. orig. c. 22.*

^c *Aug. epist. 157.*

^d *Gennad. lib. de Eccl. hist. dogm.*

SIXTVS PRESBYTER VALIDVS IN SVRGIT IN PELAGIVM.

^e *Aug. epist. 105.*

^f *Aug. epist. 104.*

^g *Zosim. epist. 2. lib. epist. Rom. Pontif.*

HONORIVS IMP. RESCRIPTIT CONTRA PELAGIVM ATQVE CÆLESTIVM.

* emerfisse
HONORII
IMP. LEX AD-
VERSUS PE-
LAGIANOS.

artis ingenio, nouam subito emicuisse * uerfufiam, peruulgata opinione cognouimus: quæ fallacis scientiæ obumbrata mendacijs, & furiofo tantum debacchata luctamine, ftabilem quietem cæleftis conatur attrahere fidei, dum noui acuminis cõmendata vento, infignem notam plebeix æftimat uilitatis, fentire cū cunētis; ac prudentiæ fingularis palmam fore, cõmuniter approbata deftruere. Cuius impiæ commentationis auctores Pelagium, Cæleftiūq. percrebuit exitiffie. Hi parenti cunētatum rerum Deo, præcipuèq. femper maieftati, & ter omnipotenti vltra omne principium tranfeunti tam trucem inclementiam fæuæ uoluntatis affignant, vt cum formandi mundi opificem curam fumeret, qualitatēq. hominis ftuendi profunda fpiritus conceptione libraret, fundati muneris * fidei anteferet exordiū, & mortē præmitteret nafcituro, non hanc infidijs uetiti fluxiffe peccati, fed exegiffe penitus legē immutabilis conftituti: ad declinandum leti exitialis incurfum nihil prodeffe abftinentiam delinquendi, cuius ita uis putatur adftrieta, vt non poffit aboleri deinceps: primitiui hominis errorem, in quem captæ mentis inops rationis cæcitas irruiffet, dilapfum ad pofteros non fuiſſe; tantumq. apud eum, quem malæ fuadæ gratiæ infelix rapuiſſet illecebra, transgreffionem interditi exitiffie & difcriminis: Cum euidens Catholicæ legis omnifaria teftetur auctoritas, illum interitus omnium fuiſſe ueftibulum, quem diuinæ præceptio- nis fedulum liqueat corrupiffie mandatum. Aliaq. quamplurima, quæ fermo refpuit, lex refutat, quæ perpetue cum fit recordari etiam ſub difpofitione plectendi: quæ maturato remedio & celeritate feftina oporteat intercipi, ne corroborato uſu nequitix adoleſcentes uix ualeant coereri. Siquidem aures manſuetudinis noſtræ recens fama perſtrinxerat, intra facratiffimam urbem noſtram, aliaq. loca hoc peſtiferum uirus quorundam inoleuiſſe pectoribus, vt interrupto directo credulitatis tramite, ſciſſis in partes ſtudijs diſſerendi, monſtra impacatæ diſſenſionis induc̄ta ſint; nouoq. ſcandali fomite concitato, beatiſſimæ Eccleſiæ hætenus nutet intentata tranquillitas, alijs iter aliud ancipiti interpreta- tione ſectantibus. At * abſoluta ſanctorum apicem claritas, ac dilucide quod ſequi uerſitas debeat, explanans, pro captu uerſipellis ingenij profanam nouorum more anferum mouentibus quæſtionem, Palladi parens cariſſime atque amantiffime.

QVÆ STA-
TVANTVR
ADVERSUS
PELAGIANOS

Ob quam rem illuſtris tua auctoritas uictura in omne æuum lege nos ſtatuiffie cognofcat, vt pulſis ex Vrbe primitus capitibus dogmatis execrandi, Cæleftio atque Pelagio: Si qui huius de cetero ſacrilegij ſectatores quibuſcumque locis potuerint reperiri, aut de prauitate damnata aliquem uerſus proferre ſermonem: a quocumque correpti, ad competentem Iudicem pertrahantur: quos, ſiue clericus ſiue laicus fuerit, deferendi habeat poteſtatem, & ſine præſcriptione aliqua perurgendi, quos relicta communis ſententiæ luce, nouæ diſputationis tenebras introferre deprehenderit, contra Apoſtolicam ſcilicet diſciplinam, Euangelicamq. claram & ſine errore ſententiam, uafra rudis ſectæ calliditate pugnantes, inuoluentefq. ſplendentem fidem ueritatis, ambagibus diſſerendo.

Hos ergo repertos ubicumque de hoc tam nefando ſcelere conferentes, a quibuſcumque iubemus corrip̄i, deductoſq. ad audientiam publicam, promiſcue ab omnibus accuſari, ita ut probationem conuicti criminis ſtylus publicus infequatur, iſſis inexorati exilij deportatione damnatis. Decet enim originem uitij a conuentu publico ſequeſtrari, nec in communi eos celebritate conſiſtere, qui non ſolum factio nefario deteſtandi, uerum etiam exemplo uenenati ſpiritus ſunt cauendi. Iuuat autem per omne pene Imperium noſtrum, qua mundus extenditur, huiusmodi promulgata diſſendi: ne ſcientiæ fortaffe diſſimulatio paſtum præſtet errori, atque impune ſe quiſque putet audire, quod condemnatum uigore publico, ſeſe finxerit ignorare. Data prid. Kalendas Maias, Rauennæ, D D. N N. Honorio XII. & Theodoſio VIII. AA. Conſ.] hætenus ſanctio Honorij Imperatoris.

a Apud Auguſt.
contra Iulian.
Pelag. lib. 3. c. 1.

Ad hoc ipſum Imperatoris reſcriptum alluſiſſie uifus eſt Iulianus Pelagianus, dum ait aduerſus Catholicos a: Si pro uobis potius ab Imperatore reſponſum eſt: cur non in medium proſilitis, & hoc publicis poteſtatibus allegatis, uos eſſe monſtrantes, quorum Chriſtianus Princeps approbauit fidem? hæc ipſe inſultans, cauillare conatus ipſum reſcriptū, ſed & exprobrans Catholicis quod ab Imperatore auxiliū petiſſent. Hunc uero ita petulanter agentē S. Auguſtinus aduerſarijs ſcriptis egregie conſutauit. Meminit eiufdē quoque Honorij Imp. edicti Poſſidij b, editumq. ab eo affirmat, poſtquā ab Apoſtolica ſede cognouit Pelagiū atque Cæleftium eſſe damnatos: ait enim: Et hoc tale de illis Eccleſiæ Dei Catholicæ prolatum iudicium etiam piſſimus Imperator Honorius audiens ac ſequens; ſuis eos legibus damnatos, inter hæreticos haberi debere, conſtituit. Vnde nonnulli ex eis ad ſanctæ

b Poſſid. in Viſ.
S. Aug. c. 18.

A ſanctæ matris Eccleſiæ gremium, unde reſilierant, redierunt, & adhuc alij redeunt, innotefcente & præualeſcente aduerſus illum deteſtabilem errorem rectæ fidei ueritate.] hæc Poſſidius, qui egregiam aduerſus eofdē a S. Auguſtino nauatam operam commendat.

Ceterum poſt damnatos Romæ a Zoſimo Pelagium atque Cæleftium, & poſt promulgatam in eofdē Honorij ſanctionem, Concilium Carthaginēſe ſequenti die errores Pelagij condemnafſe, inde patens deducitur argumentum: quod cum teſtificatione Poſſidij certum ſit, Honorij legem aduerſus eos latam fuiſſe poſtquam ijdem Romæ damnati eſſent; conſtetq. ipſum edictum Honorij datum (vt uidimus) hoc anno ſub dictis Conſulibus pridie Kal. Maias; ipſa autem editio canonum facta legatur Kalendis Maijs, ſub qua etiam die repetiti ibi habentur canones Concilij Mileuitani aduerſus Pelagianam hæreſim conſtituti: plane liquet dicta die in eo Concilio eam hæreſim eſſe damnatam.

B Cum igitur Pelagius cum ſuis Romæ a Zoſimo Papa damnationis ſententiam accepiffet, ſparſiſq. per Chriſtianum orbem eiufdē Põntificis aduerſus eofdē ſcriptis litteris, earūdem auctoritate ubique locorum Fideles populi contra Pelagianos anathema inclamarent: qui in errore obſtinatori animo remanferunt, odio tabeſcentes, exulcerati inuidia, non habentes quid iam deteſti facere poſſent, ad calumnias concinnandas ſtylū exacerunt. Præſtitit id in primis, qui poſt Pelagium atque Cæleftium ſectæ illius habebatur antefignanus, Iulianus Epifcopus Capuanus; qui patrociniū hæreſis & hæreticorum ſuſcipiens, pro ipſis aduerſus Orthodoxos quatuor libros edidit, atque duas epiſtolas, quarum alteram Romam miſit, alteram nomine decem & octo Epifcoporum ſcripfit ad Theſſalonicenſem Epifcopum. meminit horum omnium S. Auguſtinus a. At quid his inter alia? e ſtomacho concoctas odio in Zoſimum Papam, Romanum clerum, atque ipſum S. Auguſtinum calumnias uirulentas euomit: quas omnes ipſe conſutat Auguſtinus. nam in primis quod ad Zoſimum ſpectat, hæc ait b: Quale eſt autem, quod beatæ memoriæ Zoſimum Apoſtolicæ ſedis Epifcopum (vt in tua prauitate perſiſtas) præuaricationis accuſas? qui non receſſit a ſuo prædeceſſore Innocentio, quem tu nominare timuiſti, ſed maluiffi Zoſimum, quia egit primitus lenius cum Cæleftio; quoniam ſe in his ſenſibus ueſtris, ſi quid diſpliceret, paratum eſſe dixerat corrigi, & Innocentij litteris conſenſurum eſſe promiſerat.] & alibi c: Innocentij ſucceſſorem crimine præuaricationis accuſas; quia doctrinæ Apoſtolicæ & ſui deceſſoris ſententiæ noluit refragari. Sed de hoc interim taceo, ne animum tuum, quem ſanare potius cupio, laudibus tui damnatoris exulcerem.] hæc ipſe: quibus apparet cum Pelagio atque Cæleftio damnatum quoque fuiſſe a Zoſimo ipſum Iulianum Epifcopum Capuanum. At de eius calumnia in Zoſimum hætenus.

D Quid inſuper idem Iulianus cū ſuis in Romanum clerum effutierit, ipſe etiam S. Auguſtinus aibi docet his uerbis d: Quinetiam Romanos clericos arguunt, ſcribentes, eos iuſſionis terrore percuſos, non erubuiſſe præuaricationis crimen admittere, vt contra priorem ſententiam ſuam, qua Geſtis Catholico dogmati affuerant, poſtea pronunciant malam hominum eſſe naturam. Immo uero Pelagiani ſpe falſa putauerant, nouum & execrabile dogma Pelagianum uel Cæleftianum perſuaderi quorundam Romanorum Catholicis mentibus poſſe: quando illa ingenia quamuis nefando errore peruerſa, non tamen contemptibilia, cum ſtudioſe corrigenda potius quam facile damnanda uiderentur, aliquanto lenius quam ſeuerior poſtulabat Eccleſiæ diſciplina, tractata ſunt. Tot enim & tantis inter Apoſtolicam ſedem & Afros Epifcopos concurrentibus & recurrentibus ſcriptis, Eccleſiaſticis etiam Geſtis de hac cauſa apud illam ſedem Cæleftio præſente & reſpondente conſectis: quæ tandem epiſtola uenerandæ memoriæ Papæ Zoſimi, quæ interlocutio reperitur, ubi præceperit credi oportere, ſine ullo uitio peccati originalis hominem naſci? nuſquam prorſus hoc dixit, nuſquam omnino conſcripfit. Sed cum hoc Cæleftius in ſuo libello poſuiſſet, inter illa dumtaxat, de quibus ſe adhuc dubitare & inſtrui uelle conſeſſus eſt; in homine acerrimi ingenij, qui profecto ſi corrigeretur, plurimis profuiſſet, uoluntas emendationis, non falſitas dogmatis approbata eſt. Et propterea libellus eius Catholicus dictus eſt, quia & hoc Catholicæ mentis eſt, ſi qua forte aliter ſapit quam ueritas exigit, non ea certiffime definire, ſed deteſta ac demonſtrata reſpuere. Non enim hæreticis, ſed Catholicis Apoſtolus loquebatur, ubi ait e: Quotquot ergo perfe-

cti, hoc ſapiamus: & ſi quid aliter ſapitis, id quoque Deus uobis reuelabit. Hoc in illo factum eſſe putabatur, quando ſe litteris beatæ memoriæ Papæ Innocentij, quibus de hac re dubitatio tota ſublata eſt, conſentire reſpondit, &c.] quæ ſuperius dicta ſunt.

Sed

ROMÆ PRI-
MVM, INDE
CARTHAGI-
NENſE DAMNA-
TI PELAGIVS
ET CÆLE-
STIVS.

CALVMNIAE
IULIANI PE-
LAGIANI
ADVERSUS
ZOSIMVM
PAPAM.

a Aug. ad Bonif.
fac. contr. Pelag.
lib. 1. c. 1. & 5.

b Aug. contr. Iu-
lian. lib. 6. c. 12.

c Auguſt. contra
Iulian. lib. 1.
c. 4.

d Aug. ad Bonif.
contr. epiſt. Pelag.
lib. 2. c. 3.

e Philip. 3.

a *August. contra Iulian. lib. 6. c. 12*
IULIANVS
IDEM CALVMNIATVS S. AVGVSTIVM.

CONSTANTIVS QVAE PASSVS A PELAGIANIS.
b *Prosp. in Chron. his Consul.*

AVGVSTIVS SCRIBIT ADVERSUS PELAG.

c *Augustin. Re-tract. lib. 2. c. 50.*

DISSENSIONES DE GRATIA ET LIBERO ARBITRIO ADRUMETINORVM MONACHORVM.
d *Exstant tom. 7. cum duabus epistolis.*

DE TELEPTENSICONCILIO BIZACENAE PROVINCIAS.

Sed quid in Augustinum idem ipse Iulianus Pelagianorum aduocatus? Audi hæc ipsum Augustinum referentem^a: Dicis me quoque ipsum innouasse sensus meos, & initio conuersionis meæ hoc sensisse quod tu. Sed fallis, aut falleris, siue calumniando ijs quæ nunc dico, siue non intelligendo, vel potius non legendo ea quæ tunc dixi, &c.] pluribus enim aduersus se ab eo iactatas calumnias confutat. Sed de his hæcenus: reliqua enim præterimus, vt cum calumniatus est Iulianus Catholicos omnes eadem sapere quæ Manichæi, ex eo quod dicerent humanam vitiatam esse naturam.

At parum fuit Pelagianis calumnijs agere: verum quo magis & Romani Pontificis auctoritate, & lege Imperatoris sese perstringi sentirent, eo audacius correpti furore, in Catholicos insiliere. Quid enim in humilis conditionis viros admiserint, ex his quæ in Constantium virum clarissimum Vicaria Præfectura perfunctum perpetrarunt, potest intelligi; de quo pauca tantum hæc Prosper hoc anno scribit in Chronico^b: Hoc tempore Constantius seruus Christi ex Vicario, Romæ habitans, & pro gratia Dei Pelagianis resistens, factione eorumdem multa pertulit, quæ illum sanctis confessoribus sociarunt.] hæc Prosper.

Sed quæ sunt reliqua de rebus Pelagianorum prosequamur oratione. Sanctus Augustinus, qui (vt ait Possidius) decem annos aduersus Pelagianam hæresim infatigabili studio laborauit, præter alias complures lucubrationes aduersus eam editas, hoc anno, nempe post damnatam Romæ eandem hæresim, duos edidit libros, alterum de Gratia Christi, alterum vero de Peccato originali, amboq. ad Albinum, Pinianum, & Melaniam Iuniorum sibi notos Hierosolymis degentes; vt vbi Pelagius de sua purgatione securus sedem constituerat, quò maiori facilitate hæresi sua Orbem inficeret, ibi ad salutem omnium paratum aduersus venena distraheretur antidotum: illuc enim religionis ergo Christiani frequenti cœtu concurrere soliti erant. De iisdem vero libris hæc ipse Augustinus^c: Postquam Pelagiana hæresis cum suis auctoribus ab Episcopis Ecclesiæ Romanæ, prius Innocentio, deinde Zosimo, cooperantibus Conciliorum Africanorum litteris, conuicta atque damnata est; scripsi duos libros aduersus eos, vnum de Gratia Christi, alterum de Peccato originali.] hæc ipse.

Porro cui hæcenus aduersus Pelagianos pugnandum fuit: nouum iam ac plane contrarium priori certamen incubuit, nempe aduersus eos qui negarent penitus liberum arbitrium, sed omnia Dei gratiæ tribuerent. Erant hi ex monasterio Adrumetino, qui (inquit ipse Augustinus) quod grauius est, negabant in die Iudicij Deum esse redditurum præmium secundum opera hominum. Contra vero alij ibi sic defendebant liberum arbitrium, vt negarent Dei gratiam, asserentes eam secundum merita nostra dari. Scripsit igitur ipse S. Augustinus ad vtramque partem confutandam duos commentarios^d, alterum de Gratia & libero arbitrio, de Correctione vero & gratia alterum, ambo ad Valentinum & monachos Adrumetinos: ad quos etiam extant datæ duæ epistolæ, in quarum posteriori, hoc anno se eam scripsisse, significare videtur his verbis: Quod Papæ Zosimo de Africano Concilio scriptum est, cuiusq. rescriptum ad vniuersos totius Orbis Episcopos missum, & quod posteriori Concilio plenario totius Africæ contra ipsum errorem breuiter constituimus, & supra memoratum librum meum, quem modo ad vos scripsi, hæc omnia & in præsentem legimus cum ipsis, & per eos misimus vobis.] vocat posterius Concilium illud, quod hoc anno est celebratum, sic ab eo dictum respectu prioris, cuius idem meminerat, sub Innocentio Papa Carthagine celebrati. Vides, lector, simulac pullularunt infructuosi palmites negantium liberum arbitrium, continuo ab Augustino fuisse conuulsos, sicut & alios malos frutices, ex quibus recentiorum Nouatorum praua dogmata plantæ adulterinæ oborta sunt.

Hoc anno, qui primus est post Consulatum Honorij vndecimum & Constantij secundum, mense Februarij celebratum habetur Conciliū Telense: ita quidē mendose legitur, sed Teleptense restituendum est. erat Telepte prima sedes prouinciæ Bizacenæ, cui Donatianus nomine Episcopus præerat, qui huic Concilio præfuisse legitur; quæ & inuenies subscripsisse Concilio Mileuitano, eodem sedis titulo, nimirū: Donatianus Teleptensis primæ sedis subscripsit] qui item reperitur nominatus in Concilio Carthaginensi hoc anno Kalendis Maijs habito: nam ibi in fine hæc de electis iudicibus: De prouincia Bizacena cum sancto sene Donatiano Primate, Cresconius, Iocundus, & Aemilianus] quos inuenies recensitos in dicto Concilio Teleptensi, nempe Cresconium, Iocundum, & Iulianum loco Aemiliani Episcopos qui Concilio interfuerunt: vt non sit quod dubites, Telense, esse restituendum, Teleptenic.

A Teleptense. In quo quidem Concilio nihil aliud præterea factum reperitur, nisi quod ad causæ, de qua controuersa vertebat, definitionem, iussa est recitari decretalis epistola Siricij Romani Pontificis ad Africanos Episcopos data: vt plane intelligi possit, quanta esset obseruantia Africanæ Ecclesiæ erga decreta Romanorum Pontificum, cum in Concilijs primo loco datæ olim ab illis epistolæ recitari iuberentur; quod & antea factum Vincentius & Fortunatus legati testati sunt. Quid præterea ibidem actum sit, nihil apparet.

Contigit insuper hoc ipso anno, vt S. Augustino & alijs Episcopis iniungeretur legatio a Zosimo Romano Pontifice in Cæsaream Mauritaniam. Fidem sane facit huius rei ipse Augustinus in exordio epistolæ ad Optatum, in qua hæc habet^a: Illæ litteræ, quas ad Mauritaniam Cæsariensem misisti, me apud Cæsaream præsentem venerunt, quo nos iniuncta nobis a venerabili Papa Zosimo Apostolicæ sedis Episcopo Ecclesiastica necessitas traxerat.] Porro Possidius ait, non Augustino tantum, sed alijs Episcopis commissam fuisse huiusmodi legationem; quos illos puto, quorum nomina recitantur in ipso exordio Gestorum cum Emerito. Quid autem ibi agi contigerit, idem S. Augustinus his narrat verbis^b: Orta est nobis necessitas pergendi in Mauritaniam Cæsariensem. Ibi apud ipsam Cæsaream Emeritum Donatistarum Episcopum vidimus, vnum scilicet eorum septem, quos pro suæ causæ defensione delegerant (*Donatistæ videlicet tempore Collationis Carthagine olim habitæ*) & qui in eadem cauita maxime laborauerat. Quæ cum illo egerimus, præsentibus Episcopis eiusdem prouinciæ & plebe Cæsariensis Ecclesiæ, in qua ciuitate & ciuis & memoratorum hæreticorum Episcopus fuit, Ecclesiastica Gestata testantur, quæ in meis habentur opusculis. Vbi non inueniens quid responderet, totum sermonem meum, quem de solis Maximianistis in auribus eius & omnium qui aderant explicauit, tamquam mutus audiuit. Hic liber, vel hæc Gestata sic incipiunt: Gloriosissimis Imp. Honorio XII. & Theodosio octauum Conf.] est hic quidem præsens annus. Extantq. ipsa Acta^c integra, consignata iisdem Consulibus, XII. Kalend. Octobris: quorum meminit & Possidius, qui interfuit, aitque^d:

Postea in Cæsariensi Mauritaniam ciuitate constitutus venerabilis memoriæ Augustinus, quo eum venire cū alijs eius coepiscopis, sedis Apostolicæ litteræ compulerant, ob terminandas videlicet alias Ecclesiæ necessitates. Hac ergo occasione prouenit, vt Emeritum eiusdem loci Donatistarum Episcopum, quem suæ sectæ præcipuum in illa Collatione habuerunt defensorem, videret, & cum eodem publice in ecclesia, populo adstante diuersæ communionis, ex hoc ipso disputaret & prouocaret Gestis Ecclesiasticis; vt quod forte (sicut dicebat) prosequi potuit in Collatione, sed permissus non fuerat, in præsentem sine alicuius potestatis prohibitione aut potentia securus dicere minime dubitaret: & in sua ciuitate, suis omnibus præsentibus ciuibus, fiducialiter propriam defendere communionem non denegaret. Iste nec hac hortatione, nec suorum parentum & ciuium instanti petitione id facere voluit: qui ei pollicebantur, se ad eius redituros communionem, etiam cum discrimine patrimoniorum, salutisq. suæ temporalis, si modo Catholicam superaret assertionem.

At ille amplius dicere illis Gestis nihil voluit, nec valuit, nisi tantum: Iam illa (inquit) Gestata continent apud Carthaginem inter Episcopos confecta, vtrum vicerimus, an conuicti fuerimus. Et dum a Notario, alio loco, vt responderet admoneretur, & reticeret, eius cunctis manifestata dissidentia, Ecclesiæ Dei augmenta ac firmamenta prouenerunt.] hæc Possidius. Exprobrat id ipsum pluribus S. Augustinus agens aduersus Gaudentium^e, retunditq. hominis dicacitatem, cum tum ipse, tum alij Donatistæ effutirent, non licuisse in Collatione illa Carthaginensi, vel metu armatorum, vel gratia præsentis magistratus, prosequi causam: quam modo tali occasione, vbi nullus metus, omnisq. adesset securitas, in ciuitate propria, impellentibus licet suis, omnino tacuerit, causæ diuidens, quam fouebat iniquam. Quo tempore (ipse inquit Augustinus^f) scripsi etiam librum de Correctione Donatistarum, propter eos qui volebant illos legibus Imperialibus corrigi.] est hæc epistola ad Bonifacium Comitum scripta.

Quid præterea magna ciuium vtilitate idem S. Augustinus egerit, cum Cæsareæ esset, ipse alibi alia occasione narrat his verbis^g: Denique cum apud Cæsaream Mauritaniam populo dissuaderem pugnam ciuilem, vel potius plusquam ciuilem, quam Cateruam vocabant: neque enim ciues tantummodo, verum propinqui & fratres, postremo parentes ac filij

S. AVGVSTIVS LEGATVS A ZOSIMO PAPA.
a *August. epist. 157.*

b *Augustin. Re-tract. c. 51.*

c *August. lib. de Gest. cum Emerito.*
d *Possid. in Vit. S. August. c. 14.*

QVID CÆSAREAE S. AVGVSTIVS CVM EMERITO.

e *August. contra Gaudent. lib. 1. c. 14.*

f *Augustin. Re-tract. lib. 2. c. 48.*
g *August. epist. 50.*
h *Aug. de Doctr. Christ. lib. 4. c. 24*
AVGVSTIN. CORRIGIT PRAVVM CÆSARIENSIVM VIVM.

filijs lapidibus inter se, in duas partes diuisi, per aliquot dies continuos certo tempore anni solemniter dimicabant, & quisque (vt quemque poterat) occidebat. Egi quidem granditer, quantum valui, vt tam crudele atque inueteratum malum de cordibus & moribus eorum auellerem, pelleremq. dicendo. Non tamen egisse aliquid me putavi, cum eos audirem acclamantes, sed cum flentes viderem: acclamationibus quippe se doceri & delectari, flecti autem lacrymis indicabant. Quod vbi aspexi, immanem illam consuetudinem a patribus & auis, longeque a maioribus traditam, quæ pectora eorum hostiliter obsidebat, vel potius possidebat, deuictam, antequam re ipsa id ostenderetur, credidi. Moxque sermone finito, ad agendas Deo gratias corda atque ora conuerti. Et ecce iam ferme octo vel amplius anni sunt, propitio Christo, ex quo illic nihil tale tentatum est.] hætenus de his ipse.

g. Aug. de tempor. serm. 215. BALATIONES S. AVGVST. IN SECRETATVS.

Irreperant & alij ex Gentilium ritu in Africanam Ecclesiam prauis vsus, quos idem S. Augustinus verbi Dei falce succidit, vt inter alios illi de quibus sic ipse ad populū^a pro concione: Isti enim infelices & miseri homines, qui balationes & saltationes ante ipsas basilicas sanctorum exercere nec metuunt, nec erubescunt, etsi Christiani ad ecclesiam venerint, Pagani de ecclesia reuertuntur; quia ista consuetudo balandi de Paganorum obseruatione remansit. Et iam videte qualis est ille Christianus, qui ad ecclesiam venit orare, & neglecta oratione, sacrilega verba Paganorum non erubescit ex ore proferre. Videte tamen, fratres carissimi, si iustum est, vt ex ore Christianorum, vbi corpus Christi ingreditur, luxuriosum canticum quasi venenum diaboli proferatur.] hæc ipse, ex cuius quoque prædicatione balationes sublatae fuerunt, quas saltando more Gentilium exercebant: saltatio tamen remansit; sed vocem balandi, pro saltando, vulgus retinuit.

QVAS SVPERSTITIONES ABOLERE CONATVS S. AVGVSTINVS.

Rursus vero de alia ex idololatria manante, sed iam proscripita consuetudine ita ad eundem populū: Et licet credam, quod illa infelix consuetudo, quæ de Paganorum praua obseruatione remansit, iam nobis castigantibus, & de locis istis fuerit, Deo inspirante, sublata: tamen si adhuc agnoscatis aliquos illam sordidissimam turpitudinem de hinnicula vel ceruula exercere, ita durissime castigate, vt eos pœniteat rem sacrilegam commisisse. Et si quando Luna obscuratur, adhuc aliquos clamare cognoscitis; & ipsos admonete, denunciante eis, quam graue sibi peccatum faciunt, quando Lunam, quæ Deo iubente certis temporibus obscuratur, clamoribus suis a maleficijs sacrilego ausu se defendere posse confidunt. Et si adhuc videtis aliquos ad fontes, aut ad arbores vota reddere, & (sicut iam dictum est) sortilegos etiã & diuinos, vel percantatores inquirere, phylacteria etiam diabolica & characteres, aut herbas vel succos sibi aut suis appendere; durissime tantorum peccata increpantes, dicite, quia quicumque fecerit hoc malum, perdit baptismi sacramentum. Et quia audiuius, quod aliquos viros vel mulieres ita diabolus circumueniat, vt quinta feria nec viri opera faciant, nec mulieres lanificium: coram Deo & sanctis Angelis eius contestamur, quia quicumque hoc obseruare voluerint, nisi per prolixam & duram pœnitentiam tale sacrilegium emendauerint, vbi arsurus est diabolus, ibi & ipsi damnandi sunt. Isti enim infelices & miseri, qui in honore Iouis in quinta feria opera non faciunt, non dubito quod ipsa opera die Dominico facere nec erubescunt, nec metuunt. Et ideo quoscumque tales esse cognoueritis, durissime castigate. Et si se emendare noluerint, nec ad colloquium, nec ad conuiuium vestrum eos venire permittite. Si vero ad vos pertinent, etiam flagellis cædite: vt vel plagam corporis timeant, qui de animæ suæ salute non cogitant.] hæc ipse; de quo & superius diximus, ab ipso sublata fuisse in festis sanctorum martyrum vsus citharæ, conuiuia, atque choreas; de quibus amouendis adhuc eiusdem sermones extant ad populū habitū^b.

h. Aug. de diuers. serm. 115. De S. Cypr. ser. 3. Et in Psal. 12. conc. 1.

IN ABVSVS AVGVSTINVS DECLAMAT. e. Aug. de temp. serm. 251.

Insectatus est pariter abusus illos, quos ex negligentia quorumdã Christianorum sensim illabi cognouit, eosdemque ipso sui ortu conuellendos curauit; nimirum de illis qui negligenter interessere sacris Missis, quive recederent antequam absoluerentur, quique sermones in ecclesia miserent; dum Missæ dicebantur: sed & in eos qui quererentur de prolixitate Missarum: de his enim ista habet^c: Adhuc quoque (quod valde dolendū est) conquiri vobiscum volo, quia sunt aliqui, & maxime potentes huius mundi, qui cum veniunt ad ecclesiã, non sunt deuoti ad laudes Dei celebrandas, sed cogunt presbyterū, vt abbreviet Missam, & ad eorum libitum cantet: nec ei licet morem Ecclesiasticum sequi propter illorum gulam & auaritiam, &c.] Vides morem pristinum canendi omnes Missas; & considera vnde introductum sit, vt eadem etiam voce submissa dicantur; & vnde pariter euenerit, vt in ipso

A ipso introitu Missæ, dicta antiphona, qui sequitur psalmus non ipse integer ex more pristino, sed vnus tantum ipsius versus dicatur. Sed de his hætenus, in quæ diuertimus occasione ipsius Augustini legationis ad Ecclesiã Cæsariensem a Zosimo Papa ipsi ac collegis Episcopis creditæ. Quo tempore certum est eundem scripsisse epistolã ad Optatum de origine animæ, & aduersus Pelagianos: id quidem ex eius scriptionis exordio redditur manifestum^a. Vt plane mirum sit considerare res omnes ab eodem Augustino hoc anno gestas atque conscriptas, quarum facta est a nobis superius mentio. vnde idem ipse ad Albinum & socios^b: Inter occupationes nostras, multo apud Carthaginem, quam vbiicumque alibi densiores, &c.]

a. Augustin. epist. 157.

b. Aug. de Gratia Christi c. 1.

Hoc item anno Zosimus Papa ad Gallos, Hispanos, & Afros decretalem epistolam dedit aduersus eos, qui ad sacerdotium confestim prouunt absque alia præuia ministracione in singulis, qui sacerdotium præcedunt, ordinibus; definiens quantum temporis in quolibet ordine quis debeat ministrare. non extant ipsæ quidem litteræ, sed eadem repetit in epistola^c eodem argumento conscripta hoc eodem anno ad Hesygium Episcopum Salonitanum.

ZOSIMI PAPE DECRETVM DE MINISTRIS ECCLESIAE ORDINANDIS. c. Zosim. epist. 1. tom. 1. epist. Roman. Pontif.

Contigit hoc etiam anno conuersio Iudæorum insulæ Minoricensis, virtute sacrarum reliquiarum S. Stephani Protomartyris, quas Orosius (vt dictum est) acceptas Hierosolymis secum in Hispaniam vexit. Acciderunt quidem res admirandæ, toti Christiano orbi factæ perspicuæ ex litteris Circularibus Seueri eius insulæ Episcopi ad omnes Ecclesias datis, & publice vbiq. lectis; quas inter alios accepisse liquet Euodium Episcopum Vzaensem in Africa, & coram populo eas recitare fecisse: id enim inscriptus ad ipsum liber testatur his verbis^d: Eodem namque die, quo ingressæ sunt ecclesiam beati Stephani sanctæ reliquiæ, in ipso principio canonicarum lectionum, epistola quoque ad nos delata cuiusdam Episcopi, Seueri nomine, Minoricensis insulæ, de pulpito in aures Ecclesiæ cum ingenti fauore recitata est: quæ continebat gloriosi Stephani virtutes, quas in insula memorata per præsentiam reliquiarum suarum in salutem omnium illic credentium perfecerat Iudæorum. Vnde ex hac recitatione talium factorum suorum, tamquam extensione manuum suarum, acclamantibus & exultantibus Fidelibus, ipse dicere videretur: Ecce habetis martyrem.] hæc ad Euodium, cuius est apud S. Augustinum^e honorifica mentio, ad quem etiam extant datae complures eiusdem Augustini epistolæ, & ipsius ad eum scriptæ.

DE CERTA FIDE EPISCOPI LAE SEVERI DE MIRACVLIS S. STEPHANI.

d. Euod. de Mirac. S. Steph. lib. 1. c. 2. apud Augustin. tom. 10. edit. Plantin.

Datum est autem nobis eiusdem Protomartyris gratia, vt inter scribendas Vaticanæ bibliothecæ antiquitates, eandem repererimus Seueri epistolam integram in nullo detrimentum passam: quam (quod nesciamus ab alio editam) hic integram describere, vt egregium antiquitatis monumentum, dignum existimauimus. sic enim se habet:

e. August. de diuers. serm. 32. 33. Et de Civit. Dei lib. 22. c. 18.

Sanctissimis ac beatissimis dominis, Episcopis, presbyteris, diaconibus, & vniuersæ fraternitati totius orbis terrarum, Seuerus Episcopus misericordia Dei indigens & omnium vltimus, in Christo Redemptore nostro æternam salutem.] intelligis consuetum huius temporis symbolum Catholicorum, qui vt se longe abesse a Pelagiana ingruente hæresi demonstrarent, se in ipso titulo gratia & misericordia Dei indigere profitentur. Sed ipsam reddamus epistolam:

EPISTOLA SEVERI EPISCOPI.

Cum Dei opera reuelari & confiteri honorificum esse, Raphael Archangelus^f monest: profecto silere vel celare opera Christi, periculosum est: in quibus tamen adnumerandis maior est gratia, si communi & simplici sermone referantur. Celatur enim quodammodo speciosissima pulchritudo virtutis, si abundantiori eloquio circumdata fuerit atque fucata. Quapropter ego quoque magnalia, quæ apud nos Christus operatus est, non composito, sed veridico sermone referre aggredior. Insula Minorica, vna ex Balearibus insulis est, quarum nomen cunctis populis, sæcularium quoque auctorum litteris, peruulgatum est. Hæc inter Mauritaniam Cæsariensem & Hispaniam medio propemodum æquoris spatio sita, angustis admodum terminis clauditur, longitudinem triginta, latitudinem vero tria millia passuum habens. Quæ nunc idcirco commemoravi, vt agnosci possit, contemptibilia mundi a Domino non solum in hominibus, sed etiam in locis eligi. In hac itaque insula, quæ omnium terrarum paruitate, ariditate, asperitate postrema est, duo parua oppida, quibus a Pœnis indita nomina, e regione fundata sunt: Iammona ad Occasum, Magona ad Orientem spectat. In his mihi omnium mortalium vltimo nuper sacerdotalis officij pondus impositum est. Sed Iammona antiquum a Deo munus etiam nunc retinet, vt Iudæi habitare in ea nequaquam possint. Multos siquidem id temere

f. Tob. 12.

GI. COP. I. QVAE MINORICENSIS INSYLA

mere audentes, aut aegritudine praeventos, aut repulso, aut morte subitanea extinctos, aut etiam fulmine trucidatos tradit vetustas: adeo ut celebris huius rei fama ipsis quoque Iudæis, ne id ultra temere audeant, metum fecerit. Nec hoc fide indignum ducimus, cum etiam lupos, vulpesq. & omnia noxia animalia decesse videamus: cum earum quæ ad vescendum bonæ sunt, ferarum copia magna sit. Illud etiam magis mirum est, quod colubri & scorpiones sunt quamplurimi, sed amiserunt omnino nocendi violentiam. Cum igitur Iammona nullus Iudæorum, qui lupis ac vulpibus feritate atque nequitia merito comparantur, ne hospitij quidem iure accedere audeat: Magona tantum veluti colubris & scorpionibus (ut tradebatur) feruebat, ut quotidie ab his Christi Ecclesia morderetur. Sed antiquum illud beneficium carnale, nuper nobis spirituale renouatum est; ut illa (sicut scriptum est^a) generatio viperarum, quæ venenatis ictibus sauebat, subito diuina virtute compulsa, mortiferum illud virus incredulitatis abiecerit.

a Luc. 3.

DE RELI-
QUISS. STE-
PHANI IN
INSULA MI-
NORICA RE-
LICTIS.

b Luc. 12.

c Luc. 24.

Namque diebus pene istis, quibus ego tantj sacerdotij nomen, licet indignus, adeptus sum: presbyter quidam sanctitate præcipuus, a Hierosolyma veniens, Magonæ non longo tempore moratus est. qui postquã transuehi ad Hispanias, sicut desiderabat, nequirit, remeare ad Africam denuo statuit. Erat enim Hispania obsessa hoc tẽpore a Gothis, quod suo loco est demonstratum: & hic presbyter Hispanus erat Orosius. Sed pergit: Tunc beati Stephani reliquias, quæ nuper reuelatæ sunt, cum ad Hispanias portare constituisset: ipsas, sine dubio martyre inspirante, in memorati oppidi ecclesia collocavit. Quo facto, protinus ille ignis, quem Dominus^b venit mittere in terram, & quem valde ardere cupit, charitate eius accensus est. Statim siquidem tepor noster incaluit, & factum est cor nostrum (sicut scriptum est^c) ardens in via. Tunc enim ille in fide iam ardebat zelus, tunc spe saluandæ multitudinis erigebat. Denique statim intercisa sunt etiam salutationis officia, & non solum familiaritatis consuetudo diuisa, sed etiam noxia inueteratæ species charitatis ad odium temporale, sed pro æternæ salutis amore translata est. In omnibus plateis aduersus Iudæos pugnae legis, in omnibus domibus fidei prælia gerebantur.

CONFLATVM
BELLVM IN-
TER CHRIS-
TIANOS ET
IYDAEOS.

d Prover. 18.

Iudæorum populus maxime cuiusdam Theodosij auctoritate & potentia nitebatur, qui non solum inter Iudæos, verum etiam inter Christianos eiusdem oppidi & censu & honore sæculi præcipuus erat: siquidem apud illos legis doctor, & (ut ipsorum utar verbo) pater patrum fuit; in ciuitate autem cunctis Curia munij exolutus, & Defensor iam extiterat, & iam nunc patronus municipium habebat, Christiani autem ut corde, ita etiam & viribus humiles, sed veritatis robore superiores, patroni Stephani patrocinium deprecabantur: donec vtrique exercitus, cum iam diem certaminis condixissent, datis tunc inducijs discesserunt, Iudæis id magnopere expectantibus, ut scilicet Theodorus, in cuius se omnis synagoga viribus acclinabat, ex Maioricense insula reuerteretur, ad quam forte visendæ possessionis gratia perrexerat. Qui quidem, statim ut ad eum missa legatio est, remeans, auctoritate sua multos terruit, sed non extinxit, sed consopuit contentionis incendium: maiore siquidem illico exardescens violentia, etiam vicinum oppidum fidei flamma corripuit. Et ut illud Salomonis^d impleretur: Frater fratrem adiuvans exaltabitur sicut ciuitas firma & alta: statuerunt multi famuli Christi, laborem itineris minime recusantes, cunctas animi vires huic bello tradere.

IYDAEI
PROMPTI
AD BELLVM.

Pendente igitur prælio, nos quidem qualia præparauerimus arma, subditum huic epistolæ commonitorium probat; quod quidem non pro quorundam instructione edi voluimus (quippe quia ea penitus egeamus, & quam a beatitudine vestra magis speramus) sed ut animaduerti possit, non minimam nos sollicitudinem secundum modulum possibilitatis nostræ suscepti habuisse certaminis; Christum vero, cuius regnum non in sermone, sed in virtute est, nobis ne verbum quidem proferentibus, suis omnia viribus consummasse, & absque vilo sudore certaminis exercitui suo hanc, quam nemo aut optare audebat, aut sperare poterat, victoriam concessisse. Iudæi igitur exemplis se Machabæi temporis exhortantes, mortem quoque pro defendendis legitimis suis desiderabant. Itaque non solum libros reuolucere, sed etiam saxa, sudes, iacula, omniaq. telorum genera ad synagogam conferre cœpere, ut Christianorum aciem virtute sancti Spiritus munitam (si ita res posceret) etiam corporis viribus propulsarent.

Interea dum hi apparatus gererentur, magnoq. altrinsecus studio futurum instituitur bellum; vtrinque exercitus inenarrabilibus & absolutissimis somnijs commouentur: quorum si

A rum si nullam penitus facerem mentionem, non minimam videbor partem diuinæ gloriae operuisse. Sic enim S. Apostoli Pauli somnium Lucas^a sacrae historiae inseruit, dicens, vtrum Macedonem astitisse in visione noctis, orantem ut iuuaretur ab eo; & hac Apostolum visione præmonitum, itineris alio destinati cursum ad Macedoniam conuertisse. Quanto itaque Domini nostri Iesu Christi maior est gloria, quod id minimis atque indignis famulis reuelare dignatus est, quod etiam beato Apostolo demonstratum Scriptura celare noluit? Igitur breuitatis causa, ne beatitudini vestrae fastidium fortasse gignatur, duo tantum somnia inseram.

a Act. 16.

Apud nos deuota quædam religiosissima, nomine Theodora, quæ & virginitate corporis, & religione propositi, & nominis interpretatione typum portare Ecclesiæ mereretur, vidit in visione noctis viduam quamdam nobilissimam ad me, qui non pro merito, sed pro diuini muneris largitate sacerdotio fungor, insertas litteras per se misisse*, quibus mihi cunctos agros suos ad seminandum suppliciter offerret. Simili etiam somnio me quoque vltimum peccatorum ad seminandum præcingere & commonere dignatus est. Vidua enim quædam altera nobilissima, quam synagogæ speciem habuisse non dubium est, me, ut agros suos incultos susciperem, eosq. quando tempus sementis vrgeret, diligenter excolerem, deprecabatur. Quæ est autem altera nobilissima vidua, nisi illa, quæ Christum impie perimendo, semetipsam crudelissime viduauit? Hoc somnium vtriusque vnum est. Ante triginta ferme quàm impleretur dies, & vidisse nos, & licet absolutionem eius ignoraremus, tamen fratribus indicasse, manifestum est.

MISTONIA
THASIAVISIONE PER
SOMNIUM FI-
DELES AD-
MONITJ.

* præmisisse

Apud Iudæos quoque miro diuinæ dispensationis ordine, ut & nominis Theodori, & officij mei in vno homine societas conueniret, Theodorus qui summus sacerdos perfidi populi erat, somnium, quod viderat, non solum Iudæis, sed etiam propinqua cuidam matrifamilias primariæ ipsius ciuitatis, multisq. etiam alijs Christianis, ante non parum quàm adimpleretur tempus, his sermonibus propalauit: Eunti mihi (inquit) in synagogam, duodecim viri manus obuias obtulerunt, dicentes: Quo vadis? leo illic est. Cum ergo, audito leonis nomine, trepidare cœpissẽ; locum tamen, dum fugam paro, vnde introspicerem, reperi, & vidi monachos illic mira suauitate psallentes: maior mihi pauor illico adiectus est; & nisi in cuiusdam nomine Ruben ingressus fuissẽ domum, & inde ad matrem propinquam cursu præcipiti conuolassẽ, nequaquam curam mortiferi terroris euasissẽ. Illa me exanimem sinu suo confouens, a discrimine pariter & a metu eripuit. Hoc eius somnium valde clarum est, & interpretatione non indiget. Quis enim leo, nisi ille de tribu Iuda radix^b Dauid? Quæ propinqua illa, nisi de qua scriptum est^c: Vna est propinqua mea? Illud ergo solum videbatur obscurum, quod in domum Ruben Iudæi, a leone cum terreretur, ingressus est: quod quidem nobis postmodum ab ipso leone, qui terruit, ut saluaret, euidentissime expositum est: quod dehinc suo explicabimus loco. Nunc autem cœptæ rei ordinem prosequar.

VISIO THEO-
DORI IYDAEIIYDAEI
IYDAEI
IYDAEIb Apoc. 5.
c Cant. 6.

Ex Iammonensi ciuitate ad professionem famulorum Christi multitudo conuenit, quæ in ipso oppido putabatur consistere: tantaq. difficillimi itineris laborem alacritate confecit, ut triginta millia passuum iucundius transuolaret, quàm si ad suburbanum aliquod amoenissimum ad conuiuia epulaturi vocarentur. Igitur Magonam peruenimus. Statim ego, missis clericis, aduentum meum Iudæis nunciaui, & ut ad ecclesiam sanctam accedere dignarentur, poposci. Illi autem inopinatum nobis nuntium remittentes, mandauerunt, ecclesiam sibi (ne, credo, polluerentur) ingredi die eadem non oportere: esse enim diem sabbati, cuius festiuitatem suis illi actibus corrupissent. Rursum ego expetiui, ut me ad synagogam, si mallent, opperirentur, quandoquidem ingressus ecclesiæ pollutio videretur: non utique eos a nobis in die festi sabbati ad opus seruire compelli; futurum autem honestissimum de lege consuetum, nec excitandas lites & fabulas esse miscendas: aut, si non astute certamen fugerent, & simplicem afferrent excusationem, ostenderent præceptum, quod in eo die sermonem conferre, prohibitum sit. Ad hæc cum illi in omnibus contradictionem obstinatissimam retulissent, tandem illius leonis terrore compulsi, ad domum, in quam hospitio accesseram, confluxerunt. Ibi ego: Quæso (inquam) fratres, quare quasi aduersus latrones, præsertim in ciuitate Romanis legibus subdita, acruos saxorum, omniaq. armorum genera congregastis? Nos

SEVERVS
PROVOCAT
IYDAEOS.

acquirere cupimus, vos perdere desideratis? Non est (quantum arbitror) æquum, ut A
tam varia lite alterutrum laboremus; vos vero (ut video) sititis nostrum sanguinem, nos
vero vestram salutem.

Ad hæc illi paululum territi, negauere factum: nostris affirmantibus ita se habere,
etiam cum iureiurando renitebantur. Tunc ego, ut nodum cœptæ contentionis absce-
derem: Vbi res (inquam) oculis probari potest, iuratione quid opus est? eamus igitur ad sy-
nagogam, & vtrum pro vitio an veritate vestra nitatur assertio, vobismetipsis testanti-
bus, comprobabitur. Pergere igitur ad synagogam cœpimus, & hymnum Christo per pla-
team ex multitudine lætitiæ canebamus: psalmus autem, quem mira iucunditate etiam a
Iudæorum populis decantabatur, hic fuit: Perijt memoria eorum cum strepitu, & Do-
minus in æternum permanet. Sed antequam ad synagogam perueniremus, quædam Iu-
dææ mulieres (ordinatione credo Dei) audaciam præsumentes, ut scilicet nostrorum le-
nitas incitaretur, lapides in nos ex superiori loco immanissimos iactare cœperunt: qui
(mirum dictu) cum super confertissimam multitudinem, grandinis instar, descenderent,
neminem nostrorum non solum ictu, sed nec tactu quidem vexauere. hic agnis suis leo il-
le terribilis mansuetudinem paululum abstulit: omnes siquidem, reclamantibus nobis, fa-
xa corripiunt, & pastoris commonitione posthabita, cum vnum potius consilium cun-
ctis zelus potius Christi quàm ira suggereret, lupos cornibus impetendos censuerunt;
quamuis hoc illius, qui solus bonus pastor est, nutu factum esse, nulli dubium sit. Deni-
que ne cruentam gregi suo videretur præstitisse victoriam, nemo Iudæorum se con-
tactum saltem fuisse, ne pro inuidia quidem (ut mos est) simulauit. Sane quoniam
omnimodis debemus vitare mendacium, vnus ex omni Christianorum numero inuen-
tus est, qui cum Acham^b illi similis esse vellet, qui sub Iesu Naue de anathemate C
spolia concupiuit: nam feruus cuiusdam Christiani, solus, dum aliquid a synagoga diri-
pere concupiscit, in lapidem offensionis incurrit. Quidam vero nostrorum, quasi ad-
uersus Iudæum, lapidem iniicit: qui capiti eius illisus, ut capitis sui, id est, Christi, me-
minisset, admonuit: quod vulnus licet periculosum non fuerit, tamen & illum rapinæ
suæ confiteri concupiscentiam compulit; & cunctos, ne similiter laberentur, præsentem ter-
ruit vltione.

Igitur postquam Iudæis cedentibus, synagoga potiti sumus, nullus ex ea quicquam
non dico abstulit, sed nec cogitauit diripere: omnia eius ornamenta, exceptis libris at-
que argento, cum ipso pariete ignis absumpsit: libros sanctos, ne apud Iudæos iniuriam
paterentur, sustulimus: argentum vero, ne vel de præda nostra, vel de suo dispendio que-
rerentur, ipsis reddidimus. Euerfa itaque, cunctis Iudæis stupentibus, synagoga, ad ec-
clesiam cum hymnis perreximus: & auctori victoriæ nostræ gratias referentes, eifusis præ-
cibus poscebamus ut vera perfidiæ antra Dominus expugnaret, & tenebroforum pectorum
infidelitas coargueretur a lumine.

Ruben quidam Iudæus a Domino, ut primogenitus omnium constitueretur, est ele-
ctus: nam clamore sanctissimo lætificans corda multorum, absolui se a vinculis Iu-
daicæ superstitionis deprecabatur: statimq. primitiuus Iacob factus, signum salutare sus-
cepit; & inde nostris lateribus atque consilijs inhærens, obstinatissimam cunctorum du-
ritiam nobiscum increpat. Triduum (ni fallor) emensum est, ex quo nostri in oratio-
ne, & Iudæi in perfidia perstitere. Post hæc venit Theodorus, multitudinis suæ agmine
circumseptus, ad locum, in quo soli synagogæ parietes (qui post hæc credentibus Iu-
dæis sunt subuersi) superesse videbantur: ad quem locum Christianorum pariter mul-
tudo conuenit. Ibi Theodorus cum audacter de lege differens, omnia quæ obijcie-
bantur, irrideret, atque peruerteret: populus Christianus videns quod verbis supera-
ri non posset humanis, auxilium de cælo implorauit. Omnes itaque pariter claman-
tes, cum summo vnitæ vocis fragore dixerunt: Theodore crede in Christum. Mi-
ra indulgentissimi Domini misericordia, adhuc parua petebantur, & maiora concessit.
Immo non mirum est de omnipotente miraculum. Ipse etenim virtutem clamo-
ris huius in auribus Iudæorum commutauit, qui olim effecit, ut quatuor leprosi^c Re-
gis Syriæ, qui Samariam obsederat, castris potirentur, & qui per Gedeon Madiani-
tarum agmina conturbauit, deditq. trecentis^d eius viris ingentem sine labore victo-
riam, efficiens per terrorem, ut mutuis hostium multitudo vulneribus prosterneretur.

Ita &

A Ita & nunc ista vox longe aliter a circumstantibus Iudæis suscepta est, quam a nostris im-
mittebatur: omnes enim putauerunt dictum: Theodorus credidit. Itaque existiman-
tes principem perfidiæ suæ ad Christi fidem fuisse conuersum; cuncti pariter trepidi,
vbi timor non erat, terrebantur: mulieres eorum, sparsis crinibus, occurrentes cum fe-
rali vlulatu nomen Theodori, repetitis vocibus, accusabant, dicentes: O Theodore
quid fecisti? Viri autem, alij ad deuos saltus & fixuras montium confugere: alij
per ipsius oppidi angiportus discurrebant, locum in quo delitescerent, inuenire cu-
pientes.

Ipse Theodorus stupore percussus, diuinam sententiam in plebe sua cernebat im-
pleri. Fugit impius^a, nemine persequente: sed tamen non nemine: persequatur enim
eos ille leo terribilis, qui de synagogæ loco (sicut Theodoro fuerat reuelatum) per
monachos rugitum emiserat, quo resistentes tremefecit inimicos. Stabat igitur Theo-
dorus in loco profusus eodem, quo ei pridem per somnium terror fuerat leonis inie-
ctus: & cum causam tantæ trepidationis inquireret, & nomen solummodo nostri leo-
nis audiret, nullam illic (sicut ferebatur) feritatem videns, tantum psallentes mo-
nachos intuebatur; & ab omni suorum multitudine destitutus, atque elabi parans,
etiam ipse pedum viam prospiciebat: quem cum horribili formidine apprehensum, non
solum colore vultus, verum etiam vocis officio destitutum Ruben ille sanctissimus as-
spexisset, propere accedit, & trementem blando sermone compellans, ad Christi
fidem cohortabatur; atque ingerens ei pro suffragio metus suæ credulitatis exem-
plum, domus figuræ, ad quam pauore leonis confugeret, quodammodo satisfacere
videbatur.

C Verum, ut & nos fideliter vniuersa narremus; & vos, qui non eloquij ornatum,
sed veritatem quæritis, libentius audiatis: ipsius Ruben verba inferens, nihil ex simpli-
citate dictorum eius subtraham. Aiebat enim: Quid times, domine Theodore? si vis
certe securus & honoratus & diues esse, in Christum crede, sicut & ego credidi.
Modo tu stas, & ego cum Episcopis sedeo. si tu credideris, & tu sedebis, & ego ante
te stabo. Hos sermones Theodorus alta mente suscipiens, ad nos ait: Faciam quod
vultis: tenete (inquit) promissionem hanc. Sed permittite mihi, ut prius alloquar
plebem meam, ut maiorem conuersionis meæ etiam ex reliquis possim habere mercedem.
Hæc eius sponso cum inexistenti cunctorum exultatione suscepta est: alij in
eum amabiliter irruentes, os ipsius & colla mulcebant; alij eum vnus mollibus am-
plectebantur; alij autem dexteram dexteræ adiungere, & sermonem conferere ge-
stiebant.

Perrexit igitur Theodorus ad atrium suum quolibet officio nostrorum lætus, tamen
anxietate non penitus carens. Nam licet in domum Ruben per promissionem suam
veniretur, ingressus tamen & tunc trepidus erat, quia nondum ad propinquam
venerat, quæ cum post triduum materno suscepit sinu, & ab omni perturbatione tre-
pidationis absoluit. Nos autem ad ecclesiam cum hymnis ex more perreximus. Be-
nedictus est pater misericordiarum, & Deus totius consolationis^b, qui dedit capiti
nostro aquam, & oculis nostris fontem lacrymarum, ut ploraremus vulneratos po-
puli nostri.

Peractis siquidem mysterijs, ecclesiam egressi, non minimam in occursum nostrum
Iudæorum multitudinem conuenisse inspeximus. Omnes vnanimiter deprecabantur, ut
E Christi characterem a me, licet indigno pastore, susciperent. Reuersi itaque ad eccle-
siam, & toto corde Domino gratias referentes, illico in frontibus eorum signum sa-
lutis impinximus. Quæ autem cum his qui ad siluas siue ad antra confugerant, Chri-
sti virtute gesta sint, quæ lingua effabatur? præsertim cum vnusquisque eorum propriam
conuersionis suæ habeat historiam. Sicut itaque impossibile nobis est, omnia dicere; sic
ingratum, cuncta præterire. Quapropter vnum Christi miraculum, quod tum a Fide-
libus probatissimisq. viris comperimus, precibus vestris adiutus euoluam.

Duo quidam primarij Iudæorum, Meletius Theodori frater, & Innocentius, qui Hi-
spaniarum cladem nuper effugiens, cum famulis suis ad hanc insulam venerat (sicut nunc
ipsetiam cum sacramentorum terribili interpositione confirmant) ad vnâ speluncam
vel potius rupem conuenerunt, associando se duobus quibusdam Iudæis humili loco ortis,
qui istos communis fugæ principes legerant. Igitur cum in loco eorum trepidi, anhelan-
tesq.

PROCESSIO
CVM CANTV.

a Psal. 9.

IYDAEORVM
FEMINAE IA
CIUNT LAPID-
ES IN CHRIS-
TIANOS.

b Ios. 7.

IYDAEORVM
SYNAGOGA
INCENSA.CONVERTI-
TVR RUBEN.IYDAEORVM
MIRACVLO-
SA DISPERSIO.

c 4. Reg. 7.

d Iud. 7.

a Prover. 28.

THEODORVS
ASSENTITVR
FIERI CHRIS-
TIANVS.b Hierem.
Thren. 1.CREDENTES
IYDAEI CRV-
CE SIGNAN-
TVR.

NOMEN CHRIS-
TI NOLEN-
TI INGERI-
TUR DIVINI-
TVS.

tesq. paululum resedissent, duos illos, qui arate alacres & audaces erant, explorandi gratia A
ad oppidum remittentes, soli derelicti sunt ibi. Tunc prior Meletius: Quid est (inquit)
frater, quod verbum (sicut docet religio nostra) blasphemum auellere a corde meo ne-
queo? Ex quo enim fratrem meum conuersum fuisse Christianorum populus inclamauit,
nihil aliud mihi in corde suggeritur, nisi hoc verbum, mihi vsque ad hunc diem penitus
ignotum, CHRISTE IN NOMINE TVO. Quanto magis pulsare hoc ab animo meo
nitor, tanto violentius tenaciusq. inhærescit. Ad hæc Innocentius: Non (inquit) fru-
stra hic sermo, quem cor tuum (vt apud cunctos probatissimum est) antea nec cogitauit,
nec vnquam protulit, hic præsertim menti tuæ (vt asseris) tam violenter insertus est. hoc
ex Deo esse arbitror. Verumtamen elabora, obsecro, & fabulis his declinatis, interpella-
tionem molestæ cogitationis espelle. Tunc Meletius ita obstrepere, & confusis clamori-
bus personare cœpit, vt eum cum sua mente luctari, non solum nutibus vultus, sed etiam B
totius corporis indicio Innocentius cerneret. quod posteaquam ne parum quidem profi-
cere intellexit, & adiecit etiam illud, vt verba quædam profana & turpia loqueretur,
& nunc naribus corrugatis, acrem sorbens inhonestos strepitus promeret, nunc fœ-
tidis risibus cachinnaretur: sed hæc ab animo eius nomen Christi extinguere nequi-
uit insania, quia iam cunctas eius medullas sanitatis ignis peruaserat. Quid ergo (in-
quit) Innocenti frater? in contrarium verba ista vertuntur: abolitionem mihi nomi-
nis Christi nec scurrilitate verborum, nec ipsis possum obscœni sonitus extorquere bla-
sphemijs: aliud siquidem mihi reddi * sentio, quod cordis mei auribus, quas frustra ob-
struere nitor, Christi nomen ingerere, incessabili clamore non desinit. His Meletij ver-
bis talia Innocentius retulit: Fratrem tuum Theodorum, doctrina, honore, & arate ma-
iorem, ad Christi fidem conuersum, his auribus audientibus, plebs Christiana testata C
est: poterit ne fieri, vt etiam tu germani constrictus exemplo religionem Iudaicam de-
feras? Quid ergo in hac terribili solitudine diutius tempus terimus? quamdiu etiam in-
opia victus laborare poterimus? Quid causæ est, vt fame tabescamus, arescamus siti, ob-
rigescamus algore? ad postremum (quod iam patimur) nostræ huius solitudinis horri-
bili teneamur silentio? Numquid latronum vincula, numquid barbarorum gladios fugi-
mus? numquid sanguinem nostrum plebs tanta misericors, quam pro nobis flere con-
speximus, concupiscit? recordemur, obsecro, quem vnquam laeserit vi nostrorum, vel
saltem irrogauerit iniuriam. reuertamur ad innoxios, quos in nullo læsimus inimicos; &
quod Deo placuerit, fiat.

* (mihi crede)

a Ezech. 12.

MELETIVS
RELUCTA-
TVS.

Ad hæc Meletius: Ego te (inquit) Innocenti frater, quem non solum Latinis, sed etiam D
Græcis litteris eruditum scio, & legem iugiter meditari, oblitum recor, quod per Eze-
chielem Prophetam Dominus ait: Anima quæ peccauerit, ipsa morietur. Si enim legi-
sti hoc, cur me fratris mei Theodori exemplo attrahi posse ad fidem Christi exillimas?
Habet ille animam suam, ita & peccatum suum: quod quidem peccatum mihi, si Domi-
num Deum non relinquo, non nocebit. Testor autem illum, qui eduxit patres nostros
de terra Aegypti, me, si hiciniis violentia non obefier, abrepto quocumque nauigio, ad
quaslibet terras solum velle migrare: nec me possessionum amor, nec affectuum chari-
tas detineret, quorum facilis mihi iactura est, tantum ne Deum patrum meorum nega-
re compellar. Quod autem consilio inutili ad ciuitatem remeandum decernis: miror
te prudentissimum virum non animo præuidere, quid de nobis futurum censeas, si Theo-
dorus columna synagoge nostræ, in quo omnem fiduciam reponebamus, apostatare E
compulsus est. Hoc ergo sanias est, vt eamus ad agrum meum, nec nos vltra Christia-
norum oculis ingeramus: possumus enim illic interim delitescere, donec opportuno tem-
pore ad peregrina emigrems: quandoquidem in hac insula ita apud cunctos odium no-
stræ religionis increuit, vt qui patriam non reliquerit, fidem patrum tenere non possit.
Cur itaque non voluntarium suscipiamus exilium, ad quod (sicut res indicat) odijs ci-
uium, etiam si nolimus, destinandi sumus? Hoc igitur consilio vtriusque sententia con-
firmata, laborem destinati itineris arripiunt.

Sed dum per angustissimum ingrediuntur callem, cogitationum tenebris lucē occæcan-
tibus oculorum: ipsum quem incij sequebantur tramitē, perdidit, & in locis desertis
atque inuijs remansere. Cum autem scinderentur sentibus, aut rupibus * arcerentur, post-
quam corpus suum longis foedauere vulneribus, ad tantam primo quidē anxietatem, dein-
de etiam ad desperationem atque formidinem venere, vt cōpellerentur fateri, se ea iudicio

* vepribus la-
celacantur

Dei

418.

2.

A Dei iusto ob incredulitatem perpeti. Igitur nomen Christi, quod ante se vltro ingerens re-
pellebant, laceratis iam cruribus, inuocantes, semitam, quæ eos contra voluntatem ac pro-
positum suum ad oppidum retraxit, corripuerunt: sed cum ad ciuitatem inuiti ac trepidi
peruenissent, curiosius omnia percunctantes, audierunt Theodorum etiam nunc Iu-
dæum esse, nec vllam, sicut existimauerant, populi Christiani pertulisse violentiam. Stu-
pentes autem, & quod ipsis acciderat, non credentes, ad domum Theodori iter dirigunt:
vbi cum eos, iam pene exacto prandio, ille excepisset, illico inquit causam, cur a se & a
ciuitate abcessissent; vniuersumq. ordinem gestæ rei, magis cum risu, quàm cum admira-
tione cognoscit.

Post triduum Theodorus cum concionari ad plebem suam, eosq. ad fidem Christi
prouocare disponderet: vltro se offerentium ad confessionem Iudæorum etiam seditionem
B pertulit. Nemo enim eorum ferme erat, qui non se palam sensisse Christi potentiam con-
testaretur. Nam primo in concilio eorum adolescens quidam ipsius Theodori consobri-
nus, nomine Galilæus, vt congruum (sicut dictum est) nominibus mysterium gestæ rei
vsque ad finem deduceretur, cum ingenti inuidia proclamare hoc cœpit: Contestor (in-
quit) vos omnes, me Iudæorum esse non posse in possessione; siquidem in ea Christianos
confortes habeo, quorum odijs, si in Iudaismo perseuerare voluero, forsitan perimen-
dus sum. Ego igitur vitæ meæ periculo consulens, ad ecclesiam iam pergam, vt necem,
quæ mihi paratur, effugiam. Hæc Galilæus, cum ad tempus fugæ se pararet, quasi vt
causas conuersionis suæ reddidisse videretur, de futuri sæculi morte tunc nihil cogitans,
veritatem inscius loquebatur. Huic sermoni, pene præteriens vir honestus, & non solum
inter Iudæos, verum etiam in ciuitate vsque adeo præcipuus, vt etiam nunc Defensor ciui-
tatis electus sit, Cæcilianus, vera Galilæum dicere, seq. similem habere causam, similia for-
midare attestabatur: quibus verbis tantam supramemorato iuueni adiecit confidentiam,
vt in conspectu omnium cursu rapidissimo ad percipiendum fidei brauium ad Galilæi no-
stri contolaret auxilium, & ab humilitate nostra, vt eiusdem inde nomine censeretur,
expetere.

Cæcilianus autem cum esset Iudæorum pater, habito cum Florino fratre suo æque Iu-
dæorum patre seniore consilio, huiusmodi (sicut agnouimus) verbis synagogam adorsus
est: Ego (inquit) cum sim in honore synagoge post Theodorum primus, non sicut iuue-
nis Galilæus, cunctos quasi trepidus consulo, contestorque; sed potius adhortor atque
commoneo, denunciando, vt errore prauitineris derelicto (si fieri potest) omnes pariter ad
fidem Ecclesiasticam concurramus. Quod si vos ad Christum tanta virtus non attrahit;
D ego certe & Fiorinus frater meus, sicut recusantibus vobis tantam salutem vim inferre
non possumus, ita nos cum vniuersa domo nostra religionis huius, quam astruere non va-
lemus, ludibria deferentes, Christianorum numero fideiq. sociabimur; qui numquam
vtrique innumerabilibus Scripturarum testimonijs non solum te, frater Theodore, qui pe-
ritior reliquis videris, sed etiam cunctos conuincerent, nisi veritatem, quæ vinci non po-
test, sectarentur. Tali Cæcilianum sensu plebem suam affatum comperimus, multosq. Iu-
dæorum eadem die ad fidem Christi cum ipso concurrentes cum ineffabili exultatione
suscepimus.

Prodigia sane, quæ de cælo tunc facta sunt, sicut eloqui digne non adeam *, filere non
audeo. Hora circiter septima Missam Dominicam solemniter cœpimus celebrare: nam
dum nos aduenientes ad Christi fidem Iudæos vel exhortamur, vel adnotamus (siquidem
E nomina eorum scripsimus) populus autem tanti gaudij epulis faginatus carnalium non
meminisset escarum, pars dici maior excurrerat. Cum igitur in ecclesia, quæ paululum a
ciuitate sequestri in loco sita est, in qua S. martyris Stephani nuper reconditæ reliquæ
conquiescunt, nobiscum pariter plebs vniuersa Missam opperiebatur; duo quidem mo-
nachi, quos Dominus testes suorum miraculorum prælegit, in campo qui ante fores
ecclesiæ protenditur, in herbis accubabant. Vir autem honoratus, Iulius nomine,
cum alio quodam de ciuitate ecclesiam petens, cum per ipsos præterire cœpisset, respon-
dente * vno ex monachis (visio mirabili signo) conturbatus, confusum emisit clamorem;
conuersusq. ad se, protensa manu, quæ verbo explicare non poterat, quid videret osten-
dit. Erat globus quidam candidissimi luminis, proceritate sui staturam quasi hominis
adæquans, instar vasculorum quæ vulgo Oræ appellantur, tantæ vero claritatis & ful-
goris, vt visum fuit, quod fratri qui id prior notauit (sicut ipso ref. rente cognouimus)

CHRISTI NO-
MEN COGN-
TVR PERFI-
DI INVOCA-
RE.

GALILÆI
CONVERSIO.

CONVERSIO
CÆCILIA-
NI, FLORINI,
ET ALIORVM.

* addam

MIRABILIS
VISIO.

* respiciente

Sol decidere videretur, hoc sicut istis visum est, quasi trans basilicam, in qua vniuersus nobiscum populus confederat, lento lapsu demittebatur; verum ita propinquum putauere, vt se idem frater stupore percitus cursu præriperet, existimans id post basilicam decidisse: sed ab illo retractus fratre, gressum inhibuit: ille enim ita quidem etiam sibi visum, tamen longius fuisse non quasi certus, sed vt æstimans, astruebat. Mulieres autem quædam tunc Iudææ, inter quas matrona Meletij illius, cuius supra mentio habitata est, de cœnaculo perspicientes, ita sibi id ipsum visum affirmabant, quasi supra basilicam decidisset. Verum hoc, vtrum Angelus, an ipse Stephanus, quod visum est, fuerit, incertum est.

Eadem diei hora circiter quarta, id est, paulo antequam hoc signum demonstraretur, grando minutissima, quam incolæ insulæ illius gentili sermone Abgistinum vocant, non vsquequaque copiosa defluxit: hæc, cum odor ex ea mellis fragrare cœpisset, a multis quos per viam verberauerat, degustata, dulcior melle comperta est. Multi itaque sapientes, cum eadem die filios a Israel ab Aegypto perfidiæ suæ atque a seruitute egressos viderent, hæc quæ facta sunt, signis illis quæ in Exodo legimus, comparabant huic populo, qui Deum credulo corde intuens, verum etiam Israelis nomen meruit, manna crederent innouari: columnam quoque ignis, qua patres in eremo præcedebat, vt etiam filijs a vera Aegypto atque fornace (sicut scriptum est^b) ferrea egressis, ducatum præberet ad vitam, ostensam fuisse existimant. Et re vera (sicut lectione Exodi attestatur) similitudo signorum minime discrepat. Nam & illud quod niuem fuisse credidimus, semen coriandri minuti adæquabat, mellis saporem ferebat: & hoc quod apparuit, columnæ igneæ speciem habuisse, manifestum est. Vtrumque autem signum etiam Iammonæ consistentibus fratribus reuelatum fuisse cognoscimus: nam & pluuiam mellis multi, quibus intellectus requirendi & per gustus agnoscendi datus est, probauere: & columna candidissimi illius luminis multorum, quos dignos Dominus iudicauit, se ingessit aspectibus. Vnde intelligi datur, Iudæos per vniuersum Orbem fidei lumine visitandos: quoniam quidem nobis, qui in hac insula, atque in hoc paruulo (vt ita dixerim) Orbe consistimus, tantus cælestis gratiæ splendor illuxit, vt vsque ad extremos terræ vestræ terminos signorum visio perueniret.

Sequenti igitur die summa omnium expectatio, vt Theodorus sponsioni suæ satisfaceret, admonere: qui cum iustis (quantum videbatur) allegationibus cunctorum vota crederet differenda, dicens matronam prius suam, quam in Maioricensi reliquisset insula, huc se velle deducere; ne forte si absque consensu suo virum suum conuersum fuisse agnouisset, (sicut solet) pertinax perfidia esset, persuasione matris præcipue suæ, quæ adhuc supererat, & consilijs dementata, & a coniugio viri religione discederet. Cum hæc Theodorus Christianis iam acquiescentibus propalasset: Iudæis, qui conuersi fuerant, acerrima commotione resistentibus, amputata dilationis mora, ad matris propinquæ sinum festinus ipse, vt in somnis viderat, conuolauit. Post quem omnis, tamquam remoto obice, ad Ecclesiam synagoga confluit. Mirum dictu, inueterati illius legis doctores sine vlla altercatione verborum, sine vilo Scripturarum certamine crediderunt, tantum percunctari, an vellent fidem Christi suscipere: credere se in Christo, & Christianos fieri cupere profitebantur. Centum quidam & duos (vt asserunt) ætatis atque perfidiæ suæ habens annos, sine trium commutatione verborum, spe futuræ vitæ alacer, decrepitus, optare se vt in fine temporum suorum per fidem Christi ad spiritualem reuerteretur infantiam; nobisq. putrefacta iam senio membra, vt quantocyus per baptismum regeneraretur, ingessit.

Fuerunt quidam Iudæi, qui prætereuntes, illuc impulsus, opportunitatem temporis atque ventorum aucupabantur: qui, nauigandi concessa opportunitate, credere maluerunt. Tres igitur tantum feminas, sed nobilissimas Iudæorum, ad virtutis suæ gloriam dilatandam, in duritie perfidiæ suæ Christus permanere aliquantulum passus est. Arthemisia siquidem Lectorij*, qui nuper hanc prouinciam rexerat, & nunc Comes esse dicitur, filia, coniugis Meletij conuersione commota, cum vna ferme amica & nutrice & paucis ancillis domum viri sui deserens, ad quamdam speluncam, licet in vinea, tamen remotiore paululum loco sita, oblita femineæ infirmitatis euasit. Erat in ea paruum nouumq. torcular, lacusq. nouus factus figuram quodammodo gerere credentis populi videbatur: non enim istos sicut vtres veteres, sed sicut nouos lacus mustum noui Testamenti recepisse, & credimus

dimus, & videmus. In eo igitur loco cum per biduum matrona a viro suo offensa inexorabilis permanisset; vt primum tertia dies illuxit, famulæ aquam haurire imperauit: quam cum odore & sapore mellis dulcedinem referre sensisset, primo quidem ministræ succensere cœpit; & cur in eodem vrceo mel iniecisset, indignans, inquirebat: postquam autem, vt quasi negantem conuinceret, ad lacum pergit, de quo paululum concavis manibus hauriens, reperit aquam, qua per biduum vsa fuerat, in mellis suauissimi versam dulcedinem, aduocans itaque cunctas quæ aderant, vt gustarent rogat, ne forte fallax sapor in faucibus tantum ipsius suauitatem mentiretur. Omnes gustantes, mira oblectatione affectæ sunt, vt non aquam mellis sapore delibutam, sed mel sincerissimum, solum aquæ similitudinem censerent. Stupore igitur percitæ, dum ad ciuitatem reuerti parantur, curiosius agentes, etiam rorem qui in herbis plurimis erat, degustatum similem reppererunt. Pergens itaque ad ciuitatem matrona memorata, hæc marito retulit, & per eum omnibus indicauit; statimq. ad Christi fidem sine relictatione consensit.

Verum eadem die, qua Meletij vxor amaritudinem incredulitatis abijcere ex melle compulsa est, eadem inquam die, qua memorata filia Israel, quasi in deserto posita, illum antiquum a Mara lacum, iniecto Crucis ligno, obdulcere persensit: ita mirifico vereq. cælesti omnis Ecclesia odore fragrauit, vt præsentiam Spiritus sancti, quam & ante iam aliquoties, sed paucissimi senseramus, fraternitas pene vniuersa sentiret: & mirum cunctis illud fuit, quod per eosdem dies serena propemodum iugiter permanente, creberrimi imbres demittebantur, & paulatim venientes ad fidem Christi Iudæos pluuiæ præcedebat: ita vt hoc animaduertentes, vulgo inter nos & quasi ioculariter diceremus: Ecce iam pluuit, scitote quoscumque Iudæos ad Christi fidem accessuros. Mirum dictu, frequenter, dum adhuc talia loqueremur, a quibusdam Iudæis fidei ianua pulsabatur: nec immerito, sicut scriptum est^b: Pluuiam voluntariam segregabit hereditati suæ Dominus. Desuper erant femineæ, quæ in odorem vnguentorum Christi currere recusabant.

Innocentij illius, cuius supra fecimus mentionem, matrona cum prole sua, venerabilis (sicut fama est) vidua, illico vt Innocentium sororis coniugem conuersum esse conspexit, nauim conscendit, non solum permittentibus, sed etiam suadentibus nobis; quia ad fidem Christi nec verbis, nec miraculis flecterentur. Vxor autem Innocentij per quatuor fere dies verbum salutis, quod ingerebamus, obduratis auribus recipiebat. Hæc cum omnem respuens medicinam, insanabili incredulitatis valetudine opprimeretur, nullisq. Innocentij coniugis vel minis, vel precibus, vel lacrymis moueri posset; vniuersa, Innocentio rogante, ad domum in qua habitabat, fraternitatis multitudo conuenit, habens magnum dolorem animi, quod tantæ lætitiæ plenitudini vna mulier obsisteret, quia iam soror eius manifeste putabatur. Cum igitur diu cassa verba surdis auribus ingerentes, nihil profecissemus; ad cognitum orationis præsidium conuolauimus; precesq. quas humana repellebat impietas, ad cælestem misericordiam vertimus. Itaque vsque in horam tertiam ferme hymnorum & orationum prælijs aduersus Amalech^c hostem Iesu ducis nostri sudauit exercitus. Inde cum iam pene (quod fatendum est) desperantes, abscissionem moliremur; resumptis rursus viribus, orationem cunctis indiximus; soloq. strati, diu fleuimus: & cum in consummatione orationis, Amen, populus acclamasset; & illa credere se, & Christianam fieri velle, subiunxit. Nos itaque, hac etiam a diaboli laqueis eruta, læti ad habitacula nostra perreximus.

Sequenti, id est, octaua demum die, qua veneramus Iammona, remeare statuimus, optima præclaræ victoriæ gaudia reportantes: sed cum iam in procinctu itineris constituti, ciuitate digrederemur, Dominus populo suo, quasi pro viatico, gaudium, quod solum deesse videbatur, adiecit. Affinis siquidem Innocentij illa vidua de pelago reducta est: quæ subito se meis genibus aduoluens, fidei nostræ auxilium cum lacrymis deprecabatur. Cui ego: Cur (inquam) mulier tanta animi leuitate fratres tuos deserere voluisti? Ad hæc illa: Et Iona^d (inquit) Propheta a facie Domini fugere voluit, & tamen voluntatem Dei, licet inuitus, impleuit. Suscipe ergo tu non solum me, sed & istas orphanas, & Christo eas nutri. Et hoc miserabiliter acclamans, duas filias suas paruulas mihi cum stertibus ingerebat. Quis non præ gaudio fleuit? Cui non extorsit lacrymas lætitiæ magnitudo? Suscepi plane ouem, quam ex omni numero solam errasse putabamus; eamq. cum gemino foetu ad Christi ouilia reuocaui.

Sane

GRANDO IN
STAR MAN-
NAE.

a Exod. 16.

b Exod. 13.

THEODORO
AD ECCL-
SIAM VENI-
ENTE, ALII
EVM SECVTI.* Lectorij
MIRA DEI O-
PERA IN CON-
VERSIONE
ARTHEMI-
SIÆ.

a Exod. 15.

MYSTICA
PLUVIA
QVID PRÆ-
SEFERRET.

b Psal. 67.

CONVERSIO
VXORIS IN-
NOCENTII.

c Exod. 17.

CONVERSIO
MATRONÆ
CVM FILIA-
BVS.

d Ioan. 1.

QUINGENTI
ET QUADRA-
GINTA IV-
DAE AD FI-
DEM CON-
VERSIS.

Sane per hos octo, quibus hæc gesta sunt, dies, ante initium Quadragesimæ, Paschæ a nobis celebrata est festiuitas: quingentas siquidem & quadraginta animas ad Ecclesiam constat adiectas. Inane autem & superuacaneum non reor, ut cum multa propter infinitam copiam prætermisero, in fine commemorem, neminem ex tanta Iammonensis populi multitudinis, qui per triginta millia passuum ante tot dies venerat, aut curam domus suæ, aut prouisionem substantiæ, aut desiderij affectum huic operi prætulisse. Illud magis mirum, magisq. gaudendum est, quod ipsam Iudaicæ plebis terram diu inertem, nunc autem recisis incredulitatis uepribus, & recepto uerbi semine, multiplicem fructum iustitiæ germinare conspiciamus: ita ut nobis in spe tantorum noualium gaudeamus, unde insignem perfidiæ eruiamus siluam, illic fertilissima fidei opera pullulare. Primum enim ipsa synagogæ fundamenta euertere, deinde ad nouam basilicam construendam non solum impendia conferunt, sed etiam humeris saxa comportant. Hæc beatitudo uestra die quarto Nonarum Februalium uirtute Domini nostri Iesu Christi arrepta, octo diebus ab eodem consummata esse cognoscat, post Consulatum domini Honorij undecimum, & Constantio iterum victore. Quamobrem si indigni & peccatoris uerbum dignanter admittitis, zelum Christi aduersum Iudæos, sed propter Deum, eorumdemq. perpetuam salutem, suscipite. Forsitan enim iam illud prædictum ab Apostolo uenit tempus, ut plenitudine Gentium ingressa, omnis Israel saluus fiat. Et fortasse hanc ab extremo terræ scintillam uoluit Dominus excitari, ut uniuersus orbis terrarum charitatis flagret incendio.] hæcenus Seueri Episcopi epistola: missa enim (ut diximus) hæc ad cunctos Christi fideles, inter alia loca, etiam Vzali in Africa, ubi Euodius Episcopus erat, lecta est, ut ante meminimus.

l. 24. de Iudæis
Cod. Theod.

His autem quam citissime per uniuersum Christianum orbem uulgatis, Honorius Imperator legem tulit, qua Iudæos uetuit honoribus & magistratibus fungi, militariq. cingulo, si qui acceperint, exui: ratus nimirum, exemplo Minoricensium Iudæorum, conuersionem ipsorum eiusmodi vexatione esse tentandam. Sed & illud accidit, ut cum eadem Seueri Episcopi litteræ per omnes Ecclesias legerentur, Christianorum pariter omnium incenderentur animi ad conuersionem Iudæorum aggrediendam, iisdemq. iniitijs auspiciandam, qua cœpisse scirent Minoricenses, nempe incensione synagogarum ipsorum. Tolerabilis uisa est magistratibus eiusmodi ex pietate proueniens uis illata. Sed cum nec ob eam causam Iudæi conuerterentur, iisdemq. apud Imperatorem queri minime desisterent, opus fuit tandem consulere illis; factumq. est, ut post annos demum quatuor, Imperatores sancirent edictum, quo eiusmodi synagogarum prohiberent incensionem, & bonorum deprædationem. Sed quod nec sic desisterent, qui semel sumpta licentia hoc aggressi fuerant Christiani, alijs eodem anno editis sanctionibus oportuit cohiberi. Extant ipsa edicta, primumq. sic se habet:

l. 25. 26. 27.
de Iudæis. Cod.
Theod.

l. 25. de Iudæis.
Cod. Theod.

Placet in posterum nullas omnino synagogas Iudæorum uel auferri passim, uel flammis exuri. Et si quæ sunt post legem recenti molimine uel ereptæ synagogæ, uel ecclesijs uindicatæ, aut certe uenerandis mysterijs consecratæ, pro his loca eis, in quibus possint extruere, ad mensuram uidelicet sublatarum præberi. Sed & donaria, si qua sunt sublata, eisdem, si necdum sacris mysterijs sunt dedicata, reddantur: sin redhibitionem consecratio ueneranda nõ finit, pro his eiusdem quantitatis pretium tribuatur. Synagogæ de cetero nullæ protinus extruantur, ueteres in sua forma permaneant.] hæc Imp. XV. Kal. Mart. Asclepiodoto & Mariniano Conss. Sequuntur duæ leges eodem argumento sub iisdem Consulibus datæ: quas, ne nimis prolixi uideamur, prætermittimus recensere. Ceterum, quod non idem est consecutus euentus, plane notum factum est, non synagogæ conflagratione, sed Protomartyris uirtute in ostensione signorum Minoricenses Iudæos ad fidem esse conuersos, ut ex dicta epistola satis exploratum habetur.

ZOSIMI PA-
PÆ OBITIYS.

Ad calcem uero anni huius, nempe septimo Kalendas Ianuarij, iisdem Conss. Honorio XII. & Theodosio VIII. Zosimus Papa diem obiit, cum sedisset annum unum, menses quatuor, & dies septem: hæc enim de tempore sedis Zosimi certissima supputatione colliguntur. Etenim cum non ante annum superiorem sedere cœpisset, ex Consulibus, quibus notata sunt litteræ Innocentij Papæ datæ anno superiori ad Concilium Mileuitanum, satis perspicue demonstratum est: eundemq. nec post præsentem annum fuisse superstitem, tum Acta Concilij sexti Carthaginensis sequenti celebrato sub Bonifacio Zosimi successore, tum etiam eiusdem Bonifacij Papæ epistola data anno pariter sequenti sub Consulatu Monaxij ad

A xij ad Episcopos Galliæ, satis manifeste declarant. quamobrem certum est, errare eos, qui Zosimi sedi tribuunt tres annos, eumq. non ante annum decessisse uolunt; cum & in libro de Romanis Pontificibus ipsum nonnisi annu sedisse & menses duos ac dies undecim legatur: licet ibi de numero mensium & dierum errorem inesse, quæ dicta sunt de tempore obitus Innocentij doceant. Mortuus igitur dicta Decembris die Zosimus, sepultus est uia Tiburtina apud corpus S. Laurentij martyris, ut apparet ex eodem libro de Romanis Pontificibus, in quo & de rebus ab eo gestis hæc leguntur:

Concil. rom. 2. in
Zosimo.

Hic constituit multa in Ecclesia: Ut diacones leuas testas de pallis linostimis haberent. Et per parochias concessit licentiam benedicendi cereum Paschalem. Et præcepit ut nullis poculum in publico propinaretur, nisi tantum in cellis fidelium maxime clericorum. Hic fecit ordinationem unam per mensem Decembrem, ordinauit presbyteros decem, & diaconos tres, & Episcopos per diuersa loca numero octo.] hæc ibi.

B Constat etiam eundem Zosimum hoc anno tres Legatos a Latere misisse Carthaginem, Faustinum Episcopum Potentinum in Picæno, & Afellum atque Philippum presbyteros ob dissensionem quamdam Africanorum Episcoporum cum Romano Pontifice obortam de prosecutione appellationum ad Apostolicam sedem. Quoniã uero inter hæc ipsum Zosimum contigit mori, remq. deuolui ad Bonifacium Zosimi successorem: quid in hac causa gestum sit, dicemus anno sequenti, quo simul perdifficilem pertractabimus controuersiam ad quinquennium inter utramque partem ardenti studio agitatam.

ZOSIMI PA-
PÆ RES GE-
STÆ.

C Mortuo itaque Zosimo, non amplius una die sedes uacauit, non autem undecim, ut aliqui dixerunt: nam litteræ Symmachi Præfecti ad Honorium Imperatorem datæ hoc anno, quarto Kalendas Ianuarij, de Bonifacij Papæ electione id satis euidenter demonstrant. reddemus eas ex codice Vaticano una cum alijs secundum ordinem temporis ultro citroq. datis de sedanda dissensione in clero oborta; cuius pars minor, facto schismate, elegit Eulaliu archidiaconum contra Bonifacium presbyterum. Porro uiuente adhuc Zosimo, fluctuatum esse in Ecclesia Romana, & ob eam causam excommunicatos nonnullos ex clericis fuisse, ipsos uero profectos Rauennam ad Honorium Imperatorem, iam superius ex litteris eiusdem Zosimi ad Rauennates clericos datis, enarratum est. Quomodo autem huiusmodi schisma conflatum sit, audiamus ex Symmachi relatione ad Honorium Imperatorem, & alijs litteris Romanæ Ecclesiæ presbyterorum ad eundem Augustum datis, suo ioco inferius ordine temporum recitandis. Modo uero reddamus litteras Symmachi primo loco conscriptas:

DE ELECTIO-
NE BONIFA-
CII, BT EVLA-
LII SCHIS-
MATE CON-
FLATO.

D Exemplum relationis Symmachi Præfecti Urbis ad Honorium Augustum Rauennæ constitutum.

b Habes has &
alias inferius red-
dendas codex Vati-
canus.

Quæcumque in Vrbe geruntur, me tacere non conuenit pro debito famulatus, quæ maiestati uestræ semper exhibeo. Cum diu Episcopus Zosimus graui incommodo laboraret, usque adeo ut frequenter mortuus iactaretur: accidit ut secundo die post ingressum meum uita decederet. Statim (ut conuenerat) populum alloquendo comonui, ut cum quieto clericorum tractatu omnia finirentur, nec se rebus disponendis misceret turbatio popularis: siquidem certum esset, in eligendo Episcopo Dei omnipotentis expectandum esse iudicium, Domini Imperatores Honori & Theodosi pij, felices, & inclyti uictores semper Augusti. Admonui, & Corporatos Officij quoque interminatus sum, ac Maiores deterrui regionis, ne quis quietem Urbis uestræ turbare tentaret: quod ita custoditum est, ut sine strepitu omnia finirentur.

RELATIO
SYMMACHI
AD HONO-
RIVM IMP.

E Verum cum uir sanctus Eulalius ad ecclesiam Lateranensem de exequijs prioris Episcopi a populo & a clericis fuisset adductus: ibi per biduum cum maxima multitudine & cum pluribus sacerdotibus remoratus est, ut expectaretur dies consuetus, quo posset solemniter ordinari. Cum hic ita essent, subito aliquanti presbyteri cum Bonifacio eiusdem ordinis ad Theodoræ ecclesiam, collecto populo, properarunt: ibiq. habito tractatu, ipsum ordinare Episcopum uelle cœperunt. Quod ubi comperi; omnes qui pariter erant, ad me ut uenirent, presbyteros depoposci: ac residens cum clarissimo uiro Tribuno Sereniano, eos admonui, ne quid temere fieri paterentur, aut contra sacra legis ordinem uenirent, aut contra consuetudinis rationem. Sed tanta pertinacia restiterunt, ut quicquid minatum fuerit, facere minime dubitarent. Nam etiam presbyterum Bonifacium in ecclesia Marcelli ordinandum esse duxerunt, atque cum eo ad sancti Petri basilicam processerunt. Et quoniam pietatis uestræ est, de hac parte ferre iudicium: statim pro com-
petenti

petenti sollicitudine, vestram maiestatem credidi consulendam: ut quod de hac parte pietas vestra decernat, præcepto vestri numinis euidenter informet, &c. Dat. quarto Kalend. Ianuarij.]

Ex his autem litteris, & alijs, quas idem Symmachus eodem argumento ad Honorium Imperatorem dedit, satis manifeste apparet, ipsum fouisse Eulalij causam aduersus Bonifacium: dum non solum potiora iura fuisse Eulalij quam Bonifacij, sed tamquam res in aperto esset, ut nulla posset dubitatione præpediri, eundem Eulalium legitimum esse Romanum Pontificem, Bonifacium vero spurium, litteris significauit. ut non mireris, si idem Symmachus recitata nuper epistola sententiam illam addiderit: Quoniam pietatis vestrae est, de hac parte ferre iudicium, &c.] quod scilicet Imperatoris esset munus, cum constat de legitime electo Romano Pontifice, cum qui se postea tyrannice intrusisset, expellere, sicq. paci consulere, & Ecclesiastica disciplina prospicere. Quapropter ipse Honorius, dum putauit esse verum quod Symmachus relatione suggestit, pro tuendo in sede Eulalio, & expellendo Bonifacio, rescriptum dedit, quod nos suo loco reddituri sumus.

Vbi vero Imperator, litteris pro Bonifacio datis a Romanis presbyteris, rem se aliter habere cognouit; tunc quod Imperatoris erat munus persoluit, & iudicium (ut decebat) exercuit. Sed num pro arbitrio ipse ex duobus electis Episcopis, quem vellet, sedere iussit? minime gentium. Verum potius conuocatis Episcopis, rem voluit ab illis cognosci, atque eorum sententijs definiri; nempe ut causa perspecte cognita, qui potiora iura foueret, legitimum Romanæ Ecclesiæ esse Pontificem, ijdem declararent. Quomodo autem id egregie idem Imperator curarit, dicemus ex ordine temporis anno sequenti.

Hoc eodem anno, iisdem Coff. VI. Nonas Iulias, natus est Placidius Valentinianus ex Galla Placidia & Constantio Cæsare viro eius. hæc Marcellinus^a atque Sozomenus^b.

Quæ sequitur Christi annus quadringentesimus vndeicesimus, Consulatu Monaxij atque Plintæ notatur: qui quidem, ob conflatum inter clericos Romanos schisma, ærumnosus admodum Romanæ Ecclesiæ fuit. Etenim conculcata iustitia, fauore Symmachi extollebatur Eulalius: vnde Bonifacius vehementer depressus est, coactusq. deferre S. Petri basilicam, atque cum suis extra Urbem in basilicam S. Pauli secedere. Inter hæc autem Honorius Imperator mendaci relatione eiusdem Symmachi Urbis Præfecti non nihil in Bonifacium commouetur, quasi post electionem Eulalij in sedem se tyrannice intrusisset, arripuissetq. violenter quod alienum esse constaret. Quamobrem veritus ne his turbis ipsa ciuitas contrarijs discissa studijs, in contrarias scinderetur factiones, bellumq. ciuile conflaretur; quantocyus in tanto discrimine Urbis positæ occurrere studuit. Vige- bat namque adhuc memoria cædium tempore schismatis Vrsicini aduersus Damasum patratum; & quot annis fuerit laboratum, ut audacia schismaticorum penitus coerceretur; quantumq. in his insudandū fuerit prædecessoribus Imperatoribus. Ne igitur Urbs rursus talia pateretur, neve Romana Ecclesia tanta iterum clade cum dedecore afficeretur: simulac legit Symmachi relationem, qua certior reddebatur Eulalium iuxta canones, seruat- ritibus omnibus, legitime electum, Bonifacium contra intrusum esse; ut in re certa, quæ nullo indigeret examine, vel Episcoporum consultatione, aduersus Bonifacium, qui significabatur inuasor, & contra omne ius fasq. ordinatus, rescriptū dedit ad eundem Symmachū. Extant quidē ipsæ Honorij Imperatoris litteræ datæ Rauennæ tertio Nonas Ianuarij, quibus decernit ordinationem Eulalij esse legitimam, monetq. Bonifacium esse coercendum, utq. si acquiescere nolit, ex Urbe pellatur. misit ad hoc ipsum Romam cum his litteris Aphrodisium Tribunalum & Notarium. Litteræ autem Honorij sunt huiusmodi:

Gestis omnibus recensitis, laudanda sublimitatis tuæ relatione perclaruit in ordina- tione venerabilis sacerdotij, quietem veterem paucorum insolentia attemperare voluisse. Nam cum post abscessum venerabilis viri Zosimi, circa meritum Eulalij ordine subrogan- di communi iudicio conueniens multitudo sonuisset, ac plena erga se omnia, quæ regula Catholicæ posceret disciplinæ, successoris confirmatio custodiret: vehementer mira-

QVÆ IVRA IMPERATO- RIS TEMPO- RE SCHISMA- TIS.

Marcellin. in Chron. hoc anno. b Soz. lib. 9. c. 16.

BONIFACIUS EXAGITA- TUR A SCHIS- MATICIS.

HONORIUS IMP. DECE- PTVS RELA- TIONE SYM- MACHI RE- SCRIBIT PRO EULALIO.

mur aliquos extitisse, qui solemnitate contempta, circa ordinationem alterius festinarent. In quorum castigandum factum mansuetudinem nostram rite oporteret insurgere, nisi hoc tantum gerere decerneremus, eos ad veniam pertinere, quod lapsum cito proprium con- tuentes, ad deprecandi suffragium sunt relapsi, ignosci sibi super id quod vim perpeffi con- questi sunt, postulantes. Conuenire ergo votum & studium nostrum circa Eulalium sacrae legis Antistitem, sublimitas tua clementiæ nostræ auctoritate præsentis cognoscat; cui com- petens numerus ordinantium legitimus, solemnitas temporis, lociq. qualitas recte ve- nerandum nominis apicem contulerunt.

Cum autem Bonifacio constet omnia defuisse, superflue expectatam sententiam no- stram esse sensimus: cum factum suum ipsi, qui præsumperant, admotis damnasse preci- bus videantur. Absoluta itaque decernimus iussione, extraordinaria præsumptione sum- mota, Bonifacium interdicta confestim Vrbe prohiberi (erit verecundiæ eius, ut morem gerens cælestibus constitutis, sponte discedat) Pertinacius resistentem, inuitum præcipi- mus expelli. Plebeia sane seditionis auctores cum socijs suis sublimitas tua, Symma- che parens carissime atque amantissime, statuatur attineri, atque in eos congrue vindica- ri, ut res temere præsumpta non transeat impunita. In qua re Aphrodisium Vicarium Tribunalum & Notarium dirigi a nostra mansuetudine placuit, ut præsentem eo, quæ statui- mus, celerius impleantur, quatenus quies populi nulla perturbatione vexetur, & pacata eum veneretur vniuersitas, quem secundum veterem consuetudinem obseruata sacrae le- gis mysteria susceperunt. Dat. III. Non. Ianuarij, Rauennæ.] hæc enim (ut dictum est) scripsisse Honorium Imperatorem, satis apparet, quod falsis præuentus relationibus, Eulalium esse legitimum Romanum Pontificem, Bonifacium vero inuasorem alienæ sedis, & quietis publicæ per- turbatorem esse, Symmachi litteris percepisset. Verum re deinde (ut se re vera haberet) optime nota atque comperta, in contrariam mox sententiam abiit; & aduersus Eulalium rescribens, Bonifacio fauit. Sed de his agemus inferius: modo contextum rerum gesta- rum prosequamur.

His Romam allatis litteris, Symmachus Præfectus Urbis hæc omnia nunciaturus Bo- nifacio, eum per ministrum suum accersit; qui vna cum suis continebat se in basilica S. Pau- li extra Urbem. ad quem accessurus Symmachi minister, a populo verberatur. Hæc cum Symmachus accepisset, publicari primum iussit litteras Imperatoris pro Eulalio aduer- sus Bonifacium datas, inde Urbis ostia claudi, ne Bonifacius in Urbem redire posset; qui interim ab apparitoribus seruetur illæsus. Inter hæc autem Eulalius agens in Vrbe, ad sancti Petri basilicam accedens, ibi sacra egit, suorumq. immensa lætitia susceptus est. Hæc omnia ex litteris Symmachi, quas ad Honorium postea scripsit, accipiuntur. Sunt vero huiusmodi:

Exemplum relationis Symmachi ad Principem.

Vbi primum facer sermo pietatis vestrae expectationem populi celeritate præuenit: om- ne quod sibi diuersitas voluntatum vsurpauerat de Episcoporum electione summouit, ac diuina prouisione inter initia rescacuit, quod tarditate imperitæ multitudinis, crescētibus studijs, difficiliter potuisset auferri, Domini Imperatores. Ob quam re statim debito famula- tu implere, quæ fuerant imperata, properaui; eo quod felicitati clementiæ vestrae adscri- bendum est, res noui exempli, & maximæ contentionis, magniq. certaminis, ut sine com- motione populi cœpta fuerat, ita salua clementia vestra cum totius multitudinis quiete finita est. Nam cum eo tempore ad me sacra perlata esset auctoritas, quo sancti diei erat celebranda solemnitas; statim (ut oportebat) misso Primiscriinio, Bonifacium ad me ve- nire admonui, quod præceptum fuerat, agiturum, ac se a processione, quam sibi inhibi- tam didicerat, abstineret. qui conuentione contempta, processit, atque eum quem dixe- ram, dedit populo verberandum.

Quod ubi nunciatum est, habito cum Vicario Tribuno Sereniano tractatu, ad S. Pau- lum, quo conuenerat, & sacra exemplaria pro cautela direxi, ne quid in iniuriam publi- cam de præceptis immissa multitudo temptaret; & partem Officij pariter destinaui. Sed neutrum fieri passus, cum ad Urbem vellet pariter cum populo remeare; statim ad por- tas, tam contubernales, quam apparitores occurrerunt, qui eum (ut statutum fuerat) Urbem vestram ingredi prohiberent. Verum ipsos quoque contemnendos credidit, at- que violenter ingressus, a certa Urbis parte pluribus occurrentibus, est repulsus, nec per- missus

RELATIO SYMMACHI DE REBUS PROXIME GE- STIS.

VRBSVM FAL- SA REFERT SYMMACHVS

missus quod cogitabat implere. Quod ubi turba, quæ comitabatur, aspexit, sine aliquo tumultu dispersa est. Ipse vero extra murum deductus, non longe ab Vrbe remoratur: qui ne occulte per noctem ingressus Urbem, ad ecclesiam conuolaret, & rursus populi studia commoueret, communi tractatu pro competenti sollicitudine, contubernales & apparitores quatuor illic sine iniuria eius obseruare disposui, expectans quid pietas vestra decernat, vt quies possit, quæ hætenus seruata est, perdurare. Circa partem vero Eulalij Episcopi venerabilis viri, qui eo die pene cum omni multitudine ad S. Apostoli Petri basilicam solemnia celebrabat, ubi primum pietatis vestræ præcepta sunt publicata, fuit totius lætitiæ ciuitatis. Vnde ea quæ populus Romanus publico gaudio diuersis acclamationibus, agens gratias maiestati vestræ*, credidi publicanda, & relationi meæ vniuersa subieci: vt agnosceret pietas vestra, & quanta quiete Urbis totius correctæ sint, quæ male fuerant admittæ temeritate paucorum; & quanta gratia suscepta sint, quæ clementia vestra diuino iudicio & perseverandæ religionis reuerentia decernenda credidit, & pro quiete Romani populi in perpetuum seruanda constituit. Dat. sexto Id. Ianuarij.]

Inter hæc autem, qui erant ex Bonifacij parte presbyteri, quod scirent Imperatorem Honorium mendaci esse deceptum relatione Urbis Præfecti Symmachi: student, vt quanto citius fieri possit, idem Imperator de veritate certior redderetur: quamobrem ad eum dant litteras, quibus res gestas, quomodo re vera se habuerint, certa fide narrarunt.

Extant in eodem codice Vaticano ipsæ litteræ, siue preces Romanorum presbyterorum ad Honorium Imperatorem pro Bonifacio in hunc modum conscriptæ:

Petimus clementiã vestram, pijsimi & clementissimi Imp. Honori & Theodosi semper AA. Post abscissum S. Zosimi Papæ Ecclesiæ Catholice vrbis Romæ (vt fieri mos volebat, atque ipsa religionis disciplina dictabat) plures in vnũ conuenimus sacerdotes, vt de constitutendo successore communi iudicio tractarem. Sed quoniam Lateranensem ecclesiam, obstructis pene omnibus ingressibus, archidiaconus Eulalius, contemptis impie summi sacerdotis exequijs, diaconibus & paucissimis presbyteris ac multitudine turbatæ plebis obsederat: altero die ad eandem ecclesiam, ubi prius ab omnibus fuerat constitutum, habita omnium collatione properauimus: ibiq. participato cum Christiana plebe consilio, quem Deus iussit, elegimus. Nam venerabilem virum Bonifacium, veterem presbyterum, in lege doctissimum, ac bonis moribus comprobatum, & (quod eum magis ornabat) inuitum, acclamatione totius populi ac consensu meliorum ciuitatis afferuimus, diuinæ institutionis ordine consecratum. Nam subscribentibus plus minus septuaginta presbyteris, astantibus nouem diuersarum prouinciarum Episcopis, benedictionem* competenti tempore constat fuisse celebratam; ac prius omnia quæ solemnitas exigebat, celebrata sunt.

Sed cum prædictus Eulalius, qui antea per tres sacerdotes nostros fuerat ex multorum auctoritate conuentus, ne quid sibi temere præter conscientiam cleri maioris assumeret, circumuentis paucissimis presbyteris, male acceptis his, ac diuersæ custodiæ mancipatis, qui ad prohibendum cum litteris venerant, exhibito etiam cum alijs Cæsiensi Episcopo, quem prope mortuum constat accitum (nam tractum esse nolentem, senis ægritudo testatur) in locum sibi non debitum, incustodito religionis ordine, per ambitum prouisset: cœpit factum suum per homines disciplinæ inscios ac religionis ignaros indecenter tueri; æstimans humanis perturbationibus se cõfundere sententiam posse diuinam. Et quoniam clementiam vestram constat falsidica relatione deceptam, vt nescio quid in iniuriam diuini numinis sanciretis (nam diuinum est, quicquid tantorum firmat electio) Petimus pietatem vestram, vt remoueri priora constituta iubeatis, atque Eulalium, qui in locum surrepsit alienum, ad Comitatum serenitatis vestræ cum auctoribus suis debere adduci. Nos enim profitemur S. Papam Bonifacium nostris cum sacerdotibus affuturum: relictis singulis Titulis, presbyteri omnes aderunt, qui voluntatem suam, hoc est, Dei iudicium proloquantur. Iubeat etiam vestra clementia, omnes adesse, quos causa constringit; eijci etiam ciuitate nolentes, qui se non patientur adduci. Inuenietis, cum cœperit agitari interna discussio, quod omnibus diuinis legibus abhorreat, verum etiam displicere possit humanis: quod hoc consecuti agamus æternò Imperio vestro maximas atque vberes gratias.] hucusque preces presbyterorũ ad Honorium Imp. Qui prudenter quidem (quod viderent Symmachum Præfectum studere Eulalio, ipsumq. Bonifaciũ ab eo pulsum ex Vrbe) causam ipsam rogant ad ipsum Imperatorem perferri, quod aliter non liceret in libertatem

LIBELLVS
SYPPLEX
PRESBYTE-
RORVM ROM.
AD HONORI-
VM IMP.

BONIFACI-
VS QVALIS
ET QVALI-
TER ELE-
CTVS.

* bene electio-
nem

EVLALII TE-
MERITAS ET
TYRANNIS.

BRON-
VIRI
PAPAE

A tatem vindicare Bonifacium oppressum fauore potentium: fore sperantes, vt iussu Imperatoris (quod postea factum est) delecti Episcopi causam electionis cognoscerent.

His acceptis supplicibus litteris a Romanis presbyteris, Honorius Imp. rescribens ad Symmachum Urbis Præfectum, monet, vt agat tam cum Bonifacij quam etiã cum Eulalij parte, vt ambo se Rauennam conferant ad sextum Id. Februarij. Præter hæc etiam scripsit idem Honorius ad sacerdotes diuersarum prouinciarum, vt omnes Rauennæ præsto essent, quo de tanta controuersia disceptarent. Rescriptum autem ad Symmachum per Aphthonium datum XVIII. Kal. Februarij est huiusmodi:

Post relationem sublimitatis tuæ delatam mäsuetudinis nostræ auribus, presbyterorum allegatio causam nobis non superuacua deliberationis iniecit. Ideo decet, ambiguitate seposita, fidelem rerum ordinem cominus experiri; quamq. partem prætermittis gestæ rei ordo arguat, quam seruatis adiuuet, multis corã censentibus, approbari: vt vtriusque facti simul qualitate perpensa, & circa vnam rite definita consistat, & circa aliam temere assumpta non maneat, Symmache parens carissime & amantissime. Ob quam rem illustris & præcellsa magnitudo tua, suspensis omnibus quæ superius sunt decreta, nulliq. interim præiudicio comparato, auctoritate præsentis oraculi, vt vtrũque, hoc est, Bonifacium & Eulalium religiosissimos viros instantia digna conueniret, vt intra diem sextum Iduum Februarij Rauennatum ciuitatem præsentiam suam maturare non differant: omnibus atque* admonitis, qui auctores vtriusque ordinationis existunt, vt amota excusatione, non desint, vt factò quisque erga alterum proprio prolatis Ecclesiasticæ institutionis exemplis, defensor existat; seq. purgato, alium magis in legem Catholicam deliquisse, præsumpta inmeriti electione conuincat; iudicium de statu suo quisque, si adesse neglexerit, fortiturus, nimirum intelligi improuide, immo illicite se fecisse, quod coram non audeat defendere. Nos quoque ex diuersis prouincijs competentem numerum sacerdotum scriptis nostræ serenitatis accimus: vt rem deductam in dubium absoluat nobis coram disceptatio plurimorum. Cum autem omnia futuro integra sunt iudicio reseruata, de tractatis sibi blandiri neminem decet: præsentis etiam iudicij docebit exemplum, quod in eiusmodi negotijs obseruari debeat in futurum. Dat. XVIII. Kal. Februarij per Aphthonium.] Quæ autem Romæ acta sint per eundem Aphthonium, relatio Symmachi ad eundem Honorium data declarat his verbis:

Cum vir clarissimus Aphthonius Decurio sacri Palatij vestri cum cælesti præceptione ad Urbem venerabilem conuenisset, omni genere festinaui, quatenus præceptis nominis vestri obedientiam cõmodarem. Nam statim conuētis proceribus sacra iussio publicata, & ad religiosos viros Bonifacium & Eulalium missa conuentio est, Domini Imperatores. Clericos quoque eorum præcepi pariter admoneri, vt nihil futuro, cognoscente pietate vestra, deesset examini. Vnde hæc omnia Gestorum serie comprehensa, ad plenam instructionem, subter annexui. Verum postquam pars vtraque populi diuersis seditionibus exagitaretur, singulos admonitione missa conueni, ne ad vnam ecclesiam conuenirent, & quod fieri non licebat, inter se multitudo confingeret. Sed hoc illis visum est, credo, suspectum, quo quietem suadendam credidi hominibus perturbare volentibus ciuitatem: ob quam rem ambæ partes calumniosissime crediderunt contestationibus appetendum, vt errorem suum compositis mendacijs excusarent. Quod ne in aliquo clementiam vestram lateat, eadem quæ obtulerunt, Actis inserta transmisi; ne quicquam suppressum esse quererentur. Superest, vt apud clementiam vestram nullius partis studijs famuli vestri appetantur absentia, qui semper maiestati vestræ puris seruitijs approbati, ne ab impugnatione † & fauore ambarum partium, vt decebat, credidisse putandum. Dat. VIII. Kal. Februarij.]

Sic igitur (vt dictum est) Honorius Imp. tum Eulalium, tum etiam Bonifacium ad se Rauennam accersit, quo studia partium conuiescerent, dũ quid de alterutrius electione legitima decernendũ esset, scirent alieno arbitrio terminandũ. Ceterum quod nosset Imperator maxime pius res Ecclesiasticas Ecclesiastice atque a iudicibus Ecclesiasticis esse tractandas, mox datis litteris, Rauennam conuenire iubet Episcopos. Quibus, ubi illuc conuenissent, Honorius scripta commonitione, eis significauit, ne cum ipsis sederent Iudices, qui Bonifacij electioni præsto fuissent; ne ijdẽ fautores alterius partis, Iudices etiã esse viderentur. Porro ipsa Honorij admonitio, quã Cõmonitorium appellare consueuerũt, sic se habet:

Omnia quidem clementia nostra in præsentis beatitudini vestræ congrua ordinatione mandauit, vt sequestratis omnibus, vestro iudicio quid obseruari propter quietem populi deceat,

HONORIUS
IMP. AD SE
ADVOCAT
VTRAMQUE
PARTEM.

RESRIPTVM
HONORII AD
SYMMACHVM
P. V.

* equo

SYMMACHI
P. VRB. LIT-
TERAE DE
APHTONIO
MISSO.

† locus obscurus.

* expectabat
ADMONITIO
HONORII
IMP. AD ST-
NODVM.

deceat, sineretur. Meminimus quoque hoc a nobis in primis, quod æquitas expectabat*, A esse mandatum: Vt hi Episcopi, quos interfuisse eorum ordinationibus constat, & postea subscripsisse, sine iniuria sui, & manente reuerentia, Iudices non sederent, nec vllum præstare testimonium possent; ne non tam nouam prolaturi sententiam, quam seruaturi factum præteritum viderentur. Hi ergo (sicut superius diximus) ab ea disceptatione se abstinere debebunt. Illud quoque similiter custodiendum beatitudo vestra cognoscat: nulli parti præiudicium comparatum, quod a nobis antea claruerat constitutum. Cum & celeriter destinata iussa propter quietem populi, pietatis nostræ secuta auctoritate, summtota sint: nihil hinc aut vindicare pars altera poterit, aut altera formidare. Attendentes ergo iudicium Dei, quod in tali causa vobiscum simul residere manifestum est, examinatis omnibus, id vos custodire decet, quod, infundente cælesti Spiritu, habere Christianæ legis integram reuerentiam possit.] quæ sequuntur, sunt exarata alio caractere: B

ACHILLEVS
EPISC. SPO-
LETINVS IV-
BETVR LOCO
PONTIFICIS
SACRA AGE-
RE.

Hæc Synodus inter se dissentiens præsentem causam terminare non potuit. Vnde venerabilis Imp. Honorius ad Maias Kalendas hoc credidit negotium differendum: & interim propter dies qui imminebant sanctæ Paschæ, vtrosque, Bonifacium scilicet & Eulalium ab Vrbe iussit abscedere, & Spoletinum Episcopum Achilleum Romæ sacra mysteria celebrare: Symmachoq. Præfecto Vrbi hoc idem suis scriptis insinuat:

RESRIPTVM
HONORII DE
ACHILLEO
EPISC. SPO-
LETINO.

Magnarum deliberationum non debet citum esse iudicium; nec temere proferenda sunt, quæ seruanda in perpetuum sanciantur. Sæpe de Episcopis Urbis æternæ altercatione partium sub examine sacerdotum concessa cognitio est: sed ne quod festinum celeritate iudicij proferatur, id clementiæ nostræ sedit arbitrio. At quoniam vicinitas sanctorum dierum Episcopi præsentiam postularet, nec in Vrbe sacratissima fas est Pascharum præsertim dies sine sacerdote celebrare: idcirco, Symmache parens carissime atque amantissime, illustri magnificentia tua Achilleum nos elegisse cognoscat, quem a fauore partium constat esse alienum, qui mysteria sacra obseruationis impleat. Transactis vero festis diebus, ex iudicio sacerdotum, quæ debeant custodiri, consilio maturiore tractabimus. Monemus sane, vt regionum primatibus euocatis, disciplinæ publicæ, quietiq. prospicias: quibus decretorum nostrorum præcepta iubeas aperiri: Ne quis scilicet vllum tumultum, neque seditionem audeat commouere: quam si quis insana persuasionem conquiret, non in eos tantum qui in perturbatione fuerint deprehensi, sed in regionum quoque Priores* . . . vindicandum. Nouimus enim quietem publicam facile custodiri, si inceptorum cupiditates & fomenta cessauerint.] hæc tamen ibi, quibus subijciuntur litteræ eiusdem Imp. ad dictum Achilleum Episcopum Spoletinum his verbis: C

* noueris

Quoniam de Romano sacerdotio propter angustiam temporis, quam dierum solemnitas fecit, quæ abesse Episcopos a suis Ecclesijs non sinebat, dilatum constat esse iudicium: recte nostra serenitas credidit ordinandum, vt beatitudo tua ad venerabilem Urbem congrua deuotione festinet, quatenus S. Paschæ dies, ea quæ conuenit quiete, cum solemnitate consueta, populis repræsentet: nec consuetudini obstat, quod differri Synodum multiplex necessitas fecit. Illud sane in primis ac præcipue commonemus, ne vniquam vlla illorum mentio fiat, de quibus constat suspensos esse iudicio.] hæc tamen Honorius ad Achilleum. D

HONORII
IMP. EPI-
STOLA AD A-
CHILLEVM.

Dedit tunc idem Honorius Aug. ad Senatam quoque de recipiendo Achilleo eiusmodi litteras:

EPISTOLA
HONORII
IMP. AD SE-
NATVM.

Scimus, Patres Conscripti, a vobis cunctationem nostram non posse reprehendi, quibus semper in re omni probatur Conciliorum iudicijq. maturitas. Nec sane de summis citata debuit & potuit esse sententia; quam vt æternam, ita probabilem ex omni parte decet esse perfectam. Inter Episcopos, quos in Vrbe sacratissima fauentium studia & partium voluntas elegerat, ab omnibus qui aderant sacerdotibus iusseramus audiri: & aliquoties iterata cognitio est. Verum cum longiores moras examinatio tantæ cognitionis afferret, & plura inquisitio Iudicij diligens inueniret, quibus finis citus non posset imponi, & festorum dierum celebritas celeritatem definitionis exposceret: ne quid temerarium promeremus, rem omnem credidimus differendam. Missus itaque est Achilleus vir religiosus Episcopus Spoletinæ ciuitatis, per quem sanctorum dierum celebritas impleretur. Amplitudinis vestræ est, popularium mentes ad quietem consilij salubriter retinere, cum probabilem ac necessariam dilationem nostram dubitare nequeatis. Dat. Idibus Martij.] Ad populum vero ita scripsit idem Augustus: E

A Fidei curam, Quirites optimi, maximam iudicantes, nihil festinum aut immaturum credidimus proferendum. Ea enim in causa religionis decerni censemus, quæ sine errore ac reprehensione sententiæ ab omnibus comprobentur. Itaque cum in cognitione, quam de Episcopis, qui in Vrbe fuerant constituti, sub iudicio sacerdotum intentionis hæreret ambiguum, nec, nascentibus subinde causis, finis certantibus studijs posset imponi, ac diu de rebus varijs deliberatio nostra penderet; futuram cognitionem ad integrum sacerdotum numero pleniore consilium*, omne negotium constituimus differendum; vt causa ex omni parte librata, transactis Paschæ diebus, terminum, quem æquitas & religio poscebat, acciperet. Simul, quia de sacerdote nihil poterat definiri, temporarie elegimus qui reuerenda sacris diebus mysteria celebraret; vt ibi, Quirites, ad honorem sacre Urbis præsto esset solemnitas sacerdotis. Quare imitati patientiam vestram, placidis animis quæ pro pace publica suademus, accipite: sanctorum cultus dierum debita tranquillitate transcurrat: quietem publicam seditio nulla perturbet: fauor proprius circa nullum, qui notetur, appareat. Decet enim, suspensis sensibus, omnia nostro integra referuare iudicio; nec furore quodam, sed debita probitate expectare potius quam poscere sacerdotem. Quod si prauos inceptores secuti, turbarum tumultus potius quam quietem ac modestiam legeritis, quibus fauetis, monstrabit: non solum vobis, sed & auctoribus vestris, quorum consilij inhæretis, periculum salutis, ad quod nos compellitis, imminet. Neque enim venia dignus est, qui ab improbitate humanitatis nostræ monitis non potest retineri. Dat. Idibus Martij.]

HONORII
IMP. AD PO-
PVLVM EPI-
STOLA.

* Concilium

Dum ista agerentur in Vrbe; quo ad dirimendam tantam causam plenior Synodus haberetur, Honorius Imperator studiosissimus Christianæ concordie, Episcopus alios hinc inde ad dilatam Synodum statuit congregare: qua de re ad diuersos sanctissimos Episcopos litteras dedit; inter alios vero scripsit etiam ad S. Paulinum Nolanum Episcopum, quem ob egregiam sanctitatem doctrinamq. plurimi faciebat: eum enim & ante ob eandem causam litteris ad Synodum accerserat; sed morbo ille detentus minime accedere valuit: modo vero, vt omnino veniat, his rogat litteris, quibus quantæ esset Paulinus æstimationis, probe intelligere possumus. Epistola autem Honorij ad eum data sic se habet ex eodem petita codice:

HONORII
IMP. ALIOS
VOCAT EPI-
SCOPOS AD
SYNODVM.

Sancto ac venerabili Patri Paulino Episcopo. Tantum fuit apud nos certa sententia, nihil ab his sacerdotibus, qui ad Synodum conuenerant, posse definiri, cum beatitudo tua de corporis inæqualitate causata, itineris non potuit iniuriam sustinere. Et propter absentiam sancti viri non quidem obtentura, interim tamen vitia gratulantur, cum praua & D vetus ambitio & cum benedicto viro sanctæq. vitæ diu velit habere certamen, vt contra hæc Apostolicæ institutionis bona, de præsumptis per vim parietibus existimet confidentum. O vere digna causa, quam non nisi coronæ tuæ beata vita designat. Dilatum itaque iudicium nunciamus, vt diuina præcepta ex venerationis tuæ ore promantur, qui ea secutus implesti: nec potest alius eorum præceptorum lator existere, quam qui dignus Apostolicis disciplinis est approbatus. Specialiter itaque, domine sancte, merito venerabilis pater, iustus Dei famulus, diuinum opus, contempto labore, tributum hoc nobis visitationis tuæ (si ita dicendum est) munus indulge: vt postpositis omnibus, quantum temperantia & his tranquillitas suffragantur, Synodo profuturus, sine intermissione etiam desiderijs nostris & benedictioni, quam cupimus, te præstare digneris.] hæc ad Paulinum Honorius. Idemq. ad Africanos Episcopos eadem ex causa has litteras dedit, quibus eos vocauit ad Synodum Idibus Iunij Spoleti habendam:

EPISTOLA
HONORII
IMP. AD PAULINVM
NOLANVM EPI-
SCOPVM.

EPISTOLA
HONORII
IMP. AD AFRICANOS
EPI-
SCOPOS AD
SYNODVM.

Serenitas nostra in omnibus causis, tamen præcipue in his quæ ad venerabilem religionem pertinent, propensum cupit habere iudicium. De sacerdotio Urbis æternæ exorta contentione, etiam trans maria credimus esse nunciatum, quod a paucis non potuit terminari. Ideo multorum constat necessarium esse iudicium. Quapropter sanctitas vestra, quos vitæ bonum & legis doctrina commendat, intra diem Id. Iuniarum ad Spoletinam ciuitatem, amputatis excusationibus, properare dignetur: vt id quod veritas & religionis norma dictauerit, Deo pariter cunctorum mentibus inspirante, sententia iudicetur; ne diutius Apostolicæ sedis sacerdotium differatur.] hæc ad Episcopos Africa. Priuatas vero idem Imperator ad Aurelium Episcopum Carthaginensem his verbis scriptas litteras dedit:

HONORII
EPISTOLA AD
EPI-
SCOPOS AFRICANOS
DE SY-
NODO SPOLE-
TI COGENDA

Aliam quidē veniendi causam optaueramus euenisse, vt desiderato benedictionis tuæ Annal. Eccl. Tom. 5. O o a frue-

EPISTOLA HONORII AD AVRELIUM EPISC. CARTHAGINENSEM.

* proderunt potuerunt locus obiectus.

LITTERAE HONORII AD DIVERSOS EPISCOPOS AFRICANOS. * vita † locus obscurus.

LITTERAE HONORII AD DIVERSOS EPISCOPOS AFRICANOS. * vita † locus obscurus.

CUR SYNODVS CELEBRARI DESIIT.

RELATIO SYMMACHI AD CONSTANTIVM.

EVLALII TEMERITAS.

frucemur aspectu. Sed quia aduersus Papam vrbis Romae ambitio reprehendenda certamen indixit, & sanctam vitam in Episcopo aestimat non requirendam; ceptum super hac discussione iudicium non minor numerus sacerdotum, quam Synodi consuetudo deposcit, in plures doctissimosq. viros, quorum sanctitas tua princeps est, prorogauit. Neque enim premia castitatis & meriti, summotis vitijs, quae respuit diuinae religionis sacrosancta praecipio, per alios quam tales viros oportuit reuelari. Et quamuis iusticerent domini germani mei Aug. Principis scripta: poterunt* etiam in ea tantum, quibus aduentum sanctitatis tuae pariter adiunxi. Quae itaque, domine sancte pater merito venerabilis, ut duplex beneficium tribuatis, & desideratae nobis benedictionis tuae, & necessarii pro habitudine iudicij proferendi, intermissis omnibus (Dominum intuens) de eius sacerdote firmando labor veniendi non debet recusari, praestare dignetur.] haec ad Aurelium Imperator: qui & alias addidit ad celebriores Africae Episcopos, nempe ad S. Augustinum & alios hic descriptos, ea de re singulas singulis litteras dans, iisdem tamen verbis conscriptas: nomina autem omnium, ad quos Honorius scripsit, haec ibi recitata leguntur, Augustinus, Alypius, Euodius, Donatianus, Siluanus, Novatus, & Venerius. litterae vero iura huiusmodi:

Peruenisse ad venerationem tuam, certa est pietas nostra, certamen aduersus Papam vrbis Romae, vitia cum castitate pugnare, & huiusce rei tam diuturnum esse conflictum, ut inter tot sacerdotes, qui ad Synodum conuenerunt, quibusdam dissensionibus nondum potuerit, Apostolica praecipione firmata, ita* praeferrere, quam tantum se interdum bene scire † astipulanti quoque ea parte, quae disceptat, sine dubitatione consensisset: ut plane fuerit manifestum, expectari tuae iudicium sanctitatis, in cuius praesentia promenda sententia differretur, qui merito vitae praecedens, recte etiam ex transmarinis regionibus, ut iudicare possis, expecteris. Sed quamuis sacra domini germani mei Augusti Principis ad Italiae Synodum euocans auctoritas non negligenda prouenit, socianda specialiter etiam serenitatis nostrae scripta iudicamus: quibus precor, ut desiderabilia aspectum benedictionis tuae sine excusatione concedens, omnipotenti Deo gratiam iudices hunc laborem, & pro proximo sacerdote, & pro sanctae vitae meritis sententiam prolaturus, remunerationem vexationis huius in premio diuino intelligas constitutam. Dat. III. Kal. Aprilis, Ra-uennae.] haec ipse.

Quod autem ait, alias ante litteras esse datas ad ipsos Episcopos per germanum suum, Honorius Imperator Constantium intelligit, cui ob praeciaras res gestas aduersus tyrannos sororem suam Gallam Placidiam dedit uxorem; eundemq. in collegam Imperij cooptatum, germani habuit loco. Ceterum non Africanos tantum, sed & Gallos Episcopos Honorium praesentes Synodo esse voluisse, ipse testatur alijs literis inferius recitandis.

Quod autem indicta Synodus fuerit intermissa, nec ad effectum perducta, Eulalij temeritas causa fuit; iustoq. Dei iudicio factum est, ut suis operibus, absque alio nouo iudicio & tot sanctorum Patrum fatigatione, in semetipsum sententiam suae repulsionis, licet nolens, ipse proferret: quomodo autem id acciderit, Symmachi Praefecti Urbis relatio ea de re ad Constantium missa declarat, quam decimo Kal. Aprilis scripsit his verbis:

Quaecumque subito, nullo opinante, proueniunt: nec ad culpam iudicis referri possunt, & populum rationis ignarum insperata nouitate perturbant. Vir namque religiosus Eulalius quintodecimo Kalend. Aprilis Urbem, me nesciente, meridiana hora ingressus est: quem credidi aliquod secum pertulisse praecipium. Verum eodem die circa vesperum Spoletinus Episcopus, missis litteris, me credidit admonendum, quod sacra ad se manantia in Vrbe die sancto Paschae iussus sit celebrare. Quod praecipium ante penitus ignorauit, domine semper illustris & in cunctis magnifice, meritoq. sublimis ac praecellae patrone. Quod cum mihi prius S. Eulalij innotuisset aduentus; statim parendum credidi inuictissimi Principis imperatis. Verum cum interdicto die Urbem S. Achilleus esset ingressus, commotio extitit populorum: ut ab vna parte multitudo armata ferro & telis ad forum militari habitu conueniret. Et cum, conuocatis proceribus, processissem, ut habito tractatu pro quiete Urbis, populum alloquendo compescerem; primo ad conuentum venerunt, deinde cum expectaretur S. Achillei praesentia, ut quae iussa fuerant publicaret; multitudine resistente, venire non potuit.

Et cum ad forum Vespasiani tam ego, quam vir spectabilis Vicarius, perurgente populo, fuisset ingressus; ut quietem vtriusque partis multitudini suaderemus: subito armati serui

telis

telis & saxis, aliquanti etiam ferro, populū partis Eulalij aggressi sunt, qui inermes conueniant, ut quod praecipium de Episcopo Spoletino esset, agnoscerent: quosq. ita fauciauerunt qui parati aduersus imparatos venerant, ut me quoque & virum spectabilem Vicarium crederent appetendos, dum seditioso furore nullam admittunt penitus rationem; nisi ad liberandum nos Diuinitas affuisset, egressiq. per secretiorem partem istum saxorum & impetum conspirantis multitudinis vitaremus, minime potuissemus euadere: quorum maiorē partem in seruis constat fuisse, ex quibus aliquanti agniti atque tenti sunt audiendi. Vnde quid partium mearum fuit, excellentiae vestrae suggerere properaui: ut certum finem, rebus cognitis quae gesta sunt, magnitudo vestra decernat.

Cum ita S. Eulalius fuisset ingressus, & tertia die secutus esset Episcopus Spoletinus, nec aliqua ad me data virtutum vestrarum, quae sequeretur, praecipia venissent; perturbatio totius plebis, quae in se & in periculum Iudicij saeuiret, exorta est: & in celeri responso ante diem venerabilem Paschae quid fieri debeat, iusseritis; minantur se populi inuicem pugnuros, dum de Lateranensi basilica alterutrum se existimant excludendos. Ne quid igitur aduersi, quod sublimitatis vestrae felicitas auertat, eueniat: peto ut euidenti praecipio excludi furiosae contentionis periculosam pertinaciam censeatis. Data decimo Kalend. Aprilis.] Eulalius itaque, qui contra decretum Imperatoris ante definitum iudicium per Episcopos ad Synodum cogendos ausus est ingredi Urbem, & publicae seditionis occasionem praebere, se ipsum ea inuasiōe effecit indignū (ut dicitur inferius) Romanae Ecclesiae Potificatu.

His perceptis, Constantius in hunc modum rescripsit ad Symmachum: Ut certa possimus quaeque cognoscere, & factionum auctores fideli nuncio & inspectore non lateant, Cancellarium nostrum Vitulum direximus, ut domini inuictissimi Principis affatus atque iudicium ad eximietatem tuam & ad populum celeri festinatione deferret. Illudq. monemus, ut quicquid sacris auctoritatibus continetur, nulla temeritate violetur; & quae praecipia sunt, effectui celeri mandetur instantia: ne Augusti clementia, quod nunc agnoscit distulisse, comoto maiestatis suae vigore emendare non differat.] haec Constantius.

Cum itaque ipsius Constantij opera, de his singulis quae in Vrbe per Eulalium gesta essent, Honorius Imp. certior factus esset: rescribens ipse Imperator ad Symmachum Urbis Praefectum, mandat Eulalium pelli ex Vrbe, ac in ceteros delinquentes iuxta conditionem cuiusque status animaduerti. In hunc enim modum de his Honorius Imperator VII. Kal. Aprilis scripsit ad Symmachum:

Cum ad sanandum primae perturbationis errorem, hoc genus consilij clementia nostra reparandae pacis cupida reperisset; ut donec de confirmatione Urbani sacerdotij sententia procederet absoluta, vterque eorum, quorum causa tumultus antea concreuisset, a sacratissima Vrbe conuersione seiunctus, futuri iudicij expectatione penderet, & spatio, quo contineretur alteruter, euidenter expresso: aequo animo dissimulare non possumus, praecipis clementiae nostrae publicum pene bellum, quo calcarentur, indictum: mouendi eius caput Eulalium, qui iussa transcendit, extitisse, secundum ordinem praecipiorum paulisper abesse non passam, Symmache parens carissime. Vnde sublimitas tua hoc nos statuisset cognoscat, ut & salubris superior ordo praecipii, & moderata Synodi ordinatio deberet custodiri: quod aliter fieri non posse censemus, nisi Eulalius omnimode vrgeatur: ut omni celeritate ab Vrbe discedens, insolenti populo praesens incitamenta non praebet, nec innocentibus causa mortis existat: cui esse dubium non debebat, si in hac praesumptionis obstinatione durauerit, non solum de statu suo iudicium iam prolatum, verum etiam de salutis discrimine proferendum: culpae enim nullam veniam iam meretur, quam, cum praedicitur, non cauetur: Nihil ex hoc excusationis habiturū, quod eo inuito, a plebe asserat retentari. Si qui autem ex numero clericorum communicandum Eulalio, iudicio pendente, censuerit; pari se sciat sententia esse damnandum: Laicos vero, qui post interdictam mansuetudinis nostrae communionem Eulalio putauerint expetendū, honestioris loci poenam proscriptionis, seruos vero capitis esse subituros, nec ab hoc periculo dominos exuendos: primates vero regionum, nisi spiritum plebis inconditae domuerint ac frenarint, sciant se raptos, vltimo iudicio esse subdendos. Spoletinus autem Episcopus (sicut dudum fuerat definitum) sanctis Paschae diebus ordinem festae solemnitatis implebit, cui ad celebranda mysteria Lateranensem ecclesiam soli patere decernimus, reliquis, qui hoc praesumere voluerint, propulsatis. Sane ut praedictus sacerdos Spoletinae ciuitatis in loco eius sanctorum mysteriorum ordinem completurus suscipi debeat, admonemus. Per omnes vero

Annal. Eccl. Tom. 5. Oo 3 Titulos

Titulos & loca, quæ conuentu celebri frequentantur, hæc quæ statuimus, proponuntur: vt vniuersis liqueat, & noluisse nos tui bidum aliquid perpetrare, & ad hoc vt turbata componi debeant, opperiri. Sciat sane sublimitas tua, Primiserinium, & reliquum Officium, quod tuis actibus obscundat, non solum grauissimæ multæ dispendijs affligendum, sed & supplicium capitis fortiturum, nisi enixa opera commodata, statutis clementiæ nostræ præbere maturarit effectum. Dat. VIII. Kal. Aprilis, Rauennæ.] hæcenus rescriptum Honorij.

De his autē hæc in libro de Romanis Pontificibus in Bonifacio: Eulalius eo quod ordinatus fuisset in basilicâ Constantiniana, & introiuit in Urbē, & baptizauit, & celebrauit Pascha in basilicâ Constantiniana: Bonifacius vero (sicut consuetudo erat) celebrauit baptismum Paschæ in basilicâ sanctæ martyris Agnetis. Hoc audito Augusti vtrique miserunt, & eiecerunt Eulaliū; & missa auctoritate, reuocauerunt Bonifaciū, & constituerunt Episcopum: Eulaliū vero miserunt foras in Campaniam.] hæc ibi. De rebus vero per Eulaliū perperam gestis relatio Symmachi habet, quæ his verbis describitur in eodē codice Vaticano:

Domino semper illustri & per cuncta magnifico, meritoq. sublimi ac præcelso Constantio Symmachus.

Vbi primum sacra Domini nostri inuictissimi Principis præcepta perlata sunt, statim (vt conuenerat) debitum tribui famulatum. Sed Eulalius ea obstinatione, qua sine præcepto sacro Urbem ingressus est, etiam egredi constrictus per omnes potestates, pari pertinacia detrectauit. Nam vespertinis horis per Officium Vrbanum, id quod præceperat inuictissimus Imperator, ea die, qua perlatum est, ei innotuisse agnoscitur, domine semper illustrissime & sacratissime, magnifice, meritoq. sublimis, ac præcelse patrone. Quo lecto, mandauit se diligentius tractaturum: nec tamen instanter admonitus exire curauit. Alia vero die rursum per omnem apparitionem etiam nocturnis horis admonitus, collecta multitudine, Lateranensem basilicam ausu temerario credidit inuadendam. Verum habito tractatu cum proceribus, omnibus Officijs destinatis, vt pelleretur, iniunctum est. Nam & vir spectabilis Vicarius ad eandem basilicam ire decreuerat; sed primo accedere præ nimio terrore non potuit. Ego autem tam Corporatis directis, quam omni Officio, ideo illuc ire non potui, ne quis mihi æmulus faceret religionis inuidiam. Tamen salua excellentia vestra, irruentibus pluribus Corporatis & Maioribus regionum, qui præceptis Imperialibus seruiunt, de eadem ecclesia fugatus Eulalius, de Vrbe expulsus est, atque adiunctis apparitoribus, illuc directus, vbi iussus fuerat residere. Mandatum etiam, vt vir religiosus, sanctus Achilleus Episcopus cum quiete quæ iussa sunt, illo eiecto, sine strepitu populi, pro sanctorum dierum reuerentia celebraret. Nam ad custodiam basilicæ Lateranensis apparitores apposui, ne cui alij redderetur. Partis quoque Eulaliij aliquanti capti clerici seditionis auctores: de quibus quid iubeatur, expecto. Et quoniam de his interim quæ gesta sunt, vniuersa virtutibus vestris credidi suggerenda: quicquid sequentibus diebus pro quiete Urbis, quam vestra felicitas regit, suggestum fuerit, sigillatim pro rerum fide & ordine melioribus indicijs nunciabo.] hæcenus relatio Symmachi ad Constantium, qui de iisdem certiorum facere Honorium Imperatorem minime cunctatus est. Cum vero omnia quæ temeritate Eulaliij in Vrbe gesta essent, Honorius Imperator satis aperte percepisset, ad Symmachum huiusmodi litteras dedit:

Moderatione præcipua egit nostra serenitas, ne locum posset inuenire præsumptio. Dei enim iudicio venerabilium sacerdotum est dilata cognitio: vt quicquid religio, quicquid veritas postulabat, absque vlla perturbatione hoc disceptatio trāquilla decerneret. Sed per Eulaliū vsurpatione contra sententiam venerabilis Synodi multa illicite commissa fuisse, relationis textus edocuit: qui præsentia sua causam furoris populo sumministrans, totum perire voluit, quicquid moderatio nostra conseruat. Nam cum ordinatione nostra, & sententia Episcoporum, quorum in Synodo maior se multitudo collegerat, consensu etiam partium & professione id fieri definitum esset; vt sciret se specialiter esse damnatum, quicumque ad incitandum populum Urbem fuisset ingressus: oblitus sui, probauit ex præsentis facto, quale videatur habuisse principium. Quoniam ergo recte hunc, post tot admissa, Vrbe constat esse depulsum; ad quam eum accedere non debere, clementiæ nostræ & Episcoporum videretur statuisset iudicium: Bonifacium venerabilem virum Episcopum, ad cuius moderationem auctoritatem nostram recte censuimus iungendam, Symmache parens carissime & amantissime, sublimitas tua Urbem ingredi debere, nos statuisset cognoscat:

vt sub

vt sub eius gubernaculis religiosa legis reuerentia moderatione solita compleatur. Data III. Nonas Aprilis. Accepta sexto Idus Aprilis.]

Post hæc autem Bonifacius pacifice in Urbem redijt; de cuius ingressu hæc habet relatio Symmachi Præfæcti ad Imperatorem his verbis:

Quæcumque Deo auctore firmantur, merito diuino pietatis vestræ iudicio firmantur. Nuper namque, cum ad me famulum vestrum sacra clementiæ vestræ emanasset auctoritas, quasi ambiguitate summoti, venerabilis viri Bonifacij Episcopi maiestas vestra sacerdotium roborauit. Tam grata vniuersis, quæ iussa sunt, extitere, vt hoc & ordo amplissimus & Romanus populus comprobaret, Domini Imperatores Honorij & Theodosij, pij, felices, inuicti, triumphatores semper Augusti. Nam cum statuta cælestia per me essent recitata populis, & edictis ex more positis publicata, tantus feruor & lætitia totius extitit ciuitatis, vt scilicet & religionem redditam, & præstitam quietis securitatem omnes gratulatione congrua testarentur. Interiecto itaque biduo, Urbem supramemoratus venerabilis Episcopus, omni accurrente plebe, ingressus est, sicut serenitas vestra constituit: Officij quoque mei obsequia minime defuerunt; nec iam aliqua dissensio remanet populorum; & omnes diuino iudicio, & maiestatis vestræ acquieuerunt voluntati. Cessantibus ergo studijs, omnes quod præcepto Dei admoniti statuistis, sentire cœperunt; atque acclamantibus quæ subiecta sunt, gaudij sui causas plebs Romana testata est, ac serenitati vestræ gratias in dies singulos agere non desistit; quorum prouisio sicut pacem Urbis tuetur, ita quietem Urbis restituit, populoq. concordiam.] hæc Symmachus. Ceterum licet ista iusserit Honorius Imperator; tamen ex Synodo ducentorum & quinquagintaduorum Episcoporum Eulaliū esse depositum, habet liber de Romanis Pontificibus, verum non ex transmarinis Ecclesijs, vt litteræ paulo post describendæ declarant.

En habes, lector, de schismate Eulaliij, ab eius ortu vsque ad exitum ex epistolis vltro citroq. datis compaginatam historiam. sed quæ post hæc secuta fuerint, ex alijs rursum epistolis idem codex Vaticanus certam cognitionem exhibet: quibus in primis significatur, quod inter hæc Honorius Imperator cum pacata cuncta sedataq. comperisset; confestim, ne Episcopi transmarini in Italiam nauigare fatigarentur, primum ad Largum Proconsulem Africæ scripsit septimo Idus Aprilis his verbis:

Victor Honorius inclytus Imperator semper Augustus Largo Proconsuli.

Inter omnes curas, nec illa nos minus sollicitat, quam pertinere ad sacerdotium iudicamus. Cum enim de confirmando Episcopo Urbis æternæ controuersia tractaretur; atque hi qui in vnum positi erant Episcopi de tanto negotio, paucos se existimauerint ad sententiam proferendam: placuerat (sicut sacri apices cucurrerunt) vt ex Africanis & Gallicanis prouincijs plures Episcopi commearent. Ea videlicet ratione, ne medio tempore quicquam præsumeretur: id quod nostra sententia ordinauerat, & quod statuisset Synodi sententia videbatur. Sed his omnibus despectis, Eulalius sola vsurpatione moram credidit occupandam: quem (sicut decebat) nostra auctoritate constat expulsus, ac sanctum Bonifacium Episcopum roboratum. Et quoniam consumptum negotium est, incongruum nostra clementia iudicauit, si Episcopi nauigationis & itineris iniuriam paterentur. Vnde sciat spectabilitas tua Synodum fuisse solutam. Admone igitur, præmissis sacris affatibus, auctoritate tua singulos sacerdotes, vt sciant hanc ordinationem esse seruandam, quæ continet, vt quisque in Ecclesia sua orationibus vacet, vt conuenit; propterea quod causa optimo iudicio iam terminata videatur. Data sub die VII. Idus Aprilis.] hæc Imperator ad Largum Proconsulem: qui mox ad Aurelium Carthaginensem Episcopum scripsit his verbis, eadem significans, quæ acceperat litteris Imperatoris:

Domino parenti honorabili Aurelio Episcopo Largus. De merito sacerdotis, quem suis Dominus idoneum probauit, scias sublatum esse certamen. Sanctum igitur ac venerabilem virum Bonifacium Urbis Romæ Episcopum firmavit clementia Principalis, cuius electione dudum sanctitatem tuam præcepit acciri, sicut sacri testantur affatus sui cum veneratione prolati. Oportet igitur populos Ecclesiarum tuas festinanter inuisas, cui nauigationis est dempta necessitas. *et alia manu*: Incolumem te Domini fauor præstet annis compluribus, domine pater merito honorabilis.] hæc Largus Proconsul ad Aurelium Episcopum Carthaginensem: qui in eandem sententiam (vt acceperat ex Honorij Imp. litteris) ad ceteros absentes Episcopos antea conuocatos ad Synodum scripsit epistolas: ne videlicet, re iam absoluta, peregrinationis fatigarentur itinere.

Bonifa-

RELATIO
SYMMACHI
AD CONSTAN-
TIUM.

RELATIO
SYMMACHI
AD CONSTAN-
TIUM.

PELLITUR
AB ECCLIE-
SIA ATQUE
VRBE, EVLA-
LIUS.

HONORII EPI-
STOLA AD
SYMMACHUM
VRBIS PRÆ-
FECTUM.

DE BONIFA-
CIO IN VR-
BEM RESTI-
TUENDO.

RELATIO DE
BONIFACIO
IN SEDEM RE-
STITUTO.

RELATIO DE
BONIFACIO
IN SEDEM RE-
STITUTO.

RELATIO DE
BONIFACIO
IN SEDEM RE-
STITUTO.

RELATIO DE
BONIFACIO
IN SEDEM RE-
STITUTO.

RESCRIPTUM
HONORII AD
LARGUM PRO-
CONSULEM.

RESCRIPTUM
HONORII AD
LARGUM PRO-
CONSULEM.

RESCRIPTUM
HONORII AD
LARGUM PRO-
CONSULEM.

LARGI PRO-
CONSULIS
AD AURELI-
VM EPISCO-
PVM.

BONIFACIUS
CONSULTVS
RVS FVTVRIS
MALIS SCRIP-
SIT AD IMP.

Bonifacius itaque regressus in Urbem, quæ suarum partium erant, obire sollicita cura non destitit; atque illud in primis, vt schismate conscissam Ecclesiam consolidaret, ciuesq. in mutuam concordiam restitueret atque firmaret. Cum vero in his plurimum laborasset, in morbum incidit grauem, adeo vt nonnihil periculi obitus immineret, Sed Dei ope aliquantulum conualescens, cum didicisset experimento male esse consolidatam Ecclesiam Romanam concordiam; eam quibus posset adminiculis fulcire curauit: & consulens in futurum, ne post suum obitum grauiori scissura eadem distraheretur Ecclesia, de his sollicitus in hunc modum scripsit ad Honorium Imperatorem:

Bonifacius Episcopus Honorio Imperatori:

Ecclesiam me, cui Deus noster meum sacerdotium, vobis res humanas regentibus, deputauit, cura constringit, ne causas eius, quamuis adhuc corporis incommoditate detinear, propter conuentus, qui a sacerdotibus vniuersis, & clericis, & Christianam plebis perturbationibus agitantur, apud aures Christianissimi Principis desim. Siquidem secus quam oporteat, eueniat, non vos id facere, qui cuncta æqua moderatione componitis: sed nos per nostram tacentem desidiam videbimur, quod ciuitatis quietem, Ecclesiam pacem peruertere valeat, admisisse. Cum enim humanis rebus diuinæ cultor religionis, Domino fauente, præfideas: nostra culpa erit, si non id sub vestra gloria (quam certum est diuinis semper rebus animo promptiore fauisse) firmo ac stabili iure custodiatur, quod per tot annorum ferriem, & sub illis etiam Principibus obtinuit, quos nulla nostræ religionis cura constrinxit, id est (vt fidens vtar licitis) vt sub vestra Imperio clementiæ minime quæ sunt illicita formidentur. Ipsa enim Ecclesia deuotionem tuam (Christianissime Imperator) meo quidem sermone, sed suo venerabili appellat affectu, quam Christus Deus noster vestri fidus victor & gubernator Imperij vni desponsatam sibi & intactam virginem seruat; ne in eam aliquos patiamini insidiantium procellarum fluctus iniidi, & quietam faciem tempestatis insolitæ rumore turbari, gloriosissime & tranquillissime Imperator Auguste.

Ipsa ergo (quæ vni desponsata, vestra tamen mater est) Ecclesia, hac pietatem vestram legatione, quam suis sacerdotibus commisit, appellat; præterita, præsentiaq. repetit: Vobis (inquit) gloriose imperantibus, creuit meus, qui modo tuus est populus, tam fidus Deo, quam tibi, qui es Princeps Christianus. Ecce enim inter ipsa mysteria, inter preces suas, quas pro vestri felicitate dependet Imperij, teste (apud quem & de cuius sede agitur) S. Petro, sollicitis pro religionis obseruantia vocibus clamat: cum sollicita petitione miscetur oratio, ne hos in varias res semel euulsa distrahat a cultu solito, tentatore sollicitante, discordia. Angeretur pluribus, Princeps Christianissime, mater Ecclesia, nisi apud te suarum esset secura causarum; & nisi in oppressiõibus idolorum, in hæreticorum correctionibus, fide tua, diuino cultu pariter cum Imperio semper florente, vicisset. Habet refugium, pium tuæ mansuetudinis animum, cum suæ religionis veneratione coniunctum; cum quicquid huic proficiat, vos agatis, & conferatis fratribus & sacerdotibus meis probatissimis viris, a me & ab omnibus, qui Ecclesiam faciunt, huiusmodi legatis: quibus precamur, sacræ causam religionis prosequentes, in Vrbe vestra mansuetudinis hoc animo, quo postulatis annuitis, in perpetuum statum vniuersalis Ecclesie consulatis. Dat. Kalendis Iulij.]

His Bonifacii litteris perceptis, Honorius Imperator ad eundem in hunc modum rescripsit:

Victor Honorius inclytus triumphator semper Augustus, sancto ac venerabili Bonifacio Papæ Urbis æternæ. Scripta beatitudinis tuæ debita reuerentiæ gratulatione suscepimus: quibus recensitis, egimus omnipotenti Deo maximas gratias, quod sanctimoniam tuam post longum incommodum operatæ redditam didicimus sanitati. Et ideo reuertentibus venerabilibus viris, gaudium nostrum sacrorum apicum attestatone signamus, ac petimus, vti quotidianis orationibus Apostolatus tuus studium ac votum suum circa salutem atque Imperium nostrum dignetur impendere. Illud autem pietati nostræ satis placitum esse cognosce, quod sanctimonia tua de Ecclesiarum aut populi perturbatione sollicita est: quæ vt ne aliqua ratione possit euenire, satis clementia nostra credit esse prouisum. Denique beatitudine tua prædicante, id ad cunctorum clericorum notitiam volumus peruenire, vt si quid forte religioni tuæ (quod non optamus) humana sorte contigerit, sciant omnes ab ambitione esse cessandum. At si duo contra fas temeritate certantes, fuerint ordinati; nullum ex his futurum penitus sacerdotem: sed illum solum in sede Apostolica perman-
rum,

BONIFACII
EPISTOLA
AD HONOR-
IUM IMP.

BONIFACIUS
PAP. HONORIO
COM-
MENDAT
ECCLESIAM.

EVANGELIUM
S. IERONIMO
C. 11. V. 11.

QUAE RE-
SCRIPSI
HONORII
AD BONIFACIUM.

A rum, quem ex numero clericorum noua ordinatione diuinum iudicium & vniuersitatis consensu elegerit. Vnde id obseruandum est, vt omnes tranquillam mentem & pacificos animos ex serenitatis nostræ admonitione custodiant, nec aliquid, seditiosis conspirantibus, tentare conentur: cum certum sit, nulli partium sua studia profutura.] hæc Honorius Imperator ad Bonifacium de futura sede vacante sollicitus. Etenim Eulalius vna cum suis apud Antium non longe ab Vrbe exul agebat in ecclesia S. Hermetis, opperens obitum Bonifacii longa ætate & mala valetudine fracti ac debilitati. Verum ipsum Eulalium Nepefinæ Ecclesie postmodum factum fuisse Episcopum, habetur in Pontificalli volumine.

Hæc autem omnia de causa Eulalij & Bonifacii hætenus scriptis epistolis & rescriptis Imperatorum certa atque adeo explorata fide reddita memoria repetens, rursus continet, lector, dum audis, quod qui inter Nouatores profitetur a historia patre, ait, Eulalium a maiori parte cleri & populi electum, tantæ fuisse modestiæ, vt sponte cederet, licet ipse sciret ad se Pontificatum iure pertinere: Bonifacium vero superbum & impium, alienam sedem inuasisse. Vides quem sectentur infelices ab Ecclesia deuiantes historicum, sed finimus, sententia Domini, cæcum & ducem cæcorum in his & alijs innumeris in qualibet ferme pagina delirantem: nos cœpta prosequamur.

Hanc ipsam quidem dissensionem Romani cleri in nouo creando Episcopo post Zosimum, Pelagiani hæretici, atque in primis Iulianus Episcopus Capuanus in Catholicos obiectare consueuerunt: ad quem hæc respondens S. Augustinus, eiusmodi illud dilemmate: Memento sane quædam modum de constituendo Episcopo dissensionem populi Romani insultabundus obiectas: quod abs te quero vtrum homines sua fecerint voluntate. Quod si negas, quomodo liberum defendis arbitrium? Si autem fateris, quomodo eam vocas vltionem Dei, atque a vestro dogmate exorbitas, dum putari diuinitus vindicatum affectas? An tandem aliquando concedis, quod obstinatissima contentione negaueras, occulto Dei iudicio fieri, vt in ipsius hominum voluntatibus inueniatur aliquid, quod & peccatum sit, & pœna peccati? Hoc autem nisi in ista tua sententia sapuisses; nullo modo factum hominum, vltionem Dei esse dixisses. Sed quando ante annos plurimos tale tibi quiddam de beato Damaso & Ursicino contigit, nondum Pelagianos Ecclesia Romana damnauerat.] hæc Augustinus: ex quibus plane colligitur, in his Romanæ Ecclesie perturbationibus, cum dire exagitaretur Eulalij schismate, eundem Iulianum Episcopum, Pelagianorum patronum, ea pro hæresi stabilienda habuisse scripta præ manibus, quorum ante, cum de Zosimo ab eo calumniam passo egimus, anno superiore meminimus. Sed quod ratio temporis exigit, hic modo de eo pluribus agendum est.

Diximus superius, duas ab eodem Iuliano epistolas esse scriptas, easdemq. cū hæresibus etiam calumnijs refertas, quibus cum Orthodoxos omnes, tum præsertim Ecclesiam Romanam profecidit: quarum alteram Romam, Thessalonicam vero alteram misit. In ea vero Romam allata portentosis Catholicam Ecclesiam calumnijs infamauit, dum in primis diceret, Catholicos omnes afferentes ex Adæ peccato naturam esse corruptam, sapere cum Manichæis: insuper dicere eosdem, mentitus est, nuptias non esse ex Deo; quod & S. Augustinum sentisse, calumniatus est; necnon etiam eosdem affirmare, prolis generationem ex diabolo esse; itidem eos afferere; Patres veteris Testamenti numquam, a peccato fuisse per emendationem liberatos; quodq. dicerent, Apostolos immoderata libidine pollutos, immo & Christum Dominum nostrum non fuisse immunem a peccato, itemq. E baptisimum non dare omnem indulgentiam peccatorum. Hæc & alia, quæ dicemus, ille canis impudens non est veritus calumniose impingere Ecclesie Orthodoxæ.

Quidnam amplius? In epistola ad Thessalonicenses data ipse Iulianus vna cum decem & octo tuæ sectæ Episcopis excitare conatus est omnes Orientales Episcopos, vt aduersus Manichæos (ita namque Catholicos nominabat) insurgerent: ad quod vt eos magis magisq. pelliceret, tum Zosimum Papam, tum Romanum clerum præuaricationis redarguit. Sed hæc ex S. Augustino satis diuuta sunt in Zosimo anno superiori. Adiecit insuper mendacissime impudenter, negare Catholicos liberum hominis arbitriū post Adæ peccatum, afferere insuper fatuam sub nomine gratiæ; atque eosdem dicere, Deum acceptatorem esse personarum, legem vero datam non ad hominis institutionem, sed ad maiorem damnationem; tradere etiam ipsos, Spiritum sanctum auctorem virtutis in veteri Testamento non fuisse; itemq. Prophetas & Apostolos minime sanctos, sed comparatione aliorum mi-
nus

DELIRAMEN-
TA CENTV-
RIATORVM.
a Illyrici in sua
historia ista deli-
rantem fugillat
auctor.

DE IULIANO
PELAGIANO
IN ROM. EC-
CLESIAM IN-
SULTANTE.
b August. lib. 6.
contra Iulianum
Pelag. c. 12.

CALUMNIAE
QVIBVS IV-
LIANVS SV-
GILLARET
ECCLESIAM
CATHOLI-
CAM.
c August. contra
epist. Pelag. ad
Bonif. lib. 1.

d August. contra
epistolam Pelag.
ad Bonif. lib. 2.
QVAE ORIEN-
TALIBVS AD-
VERSVS CA-
THOLICOS
PELAGIANI
INSINVA-
RVNT.

nus malos extitisse, & in futura resurrectione homines Dei mandata incepturos implere. A hæc & alia in Orthodoxos vaniloquus ille congeffit, vt colligitur ex commentarijs a S. Augustino aduersus eum conscriptis. Ad postremum vero questus est nomine coepiscoporum suorum, Pelagij dogmata a simplicibus quibusdam Episcopis proprijs in locis absque conuentu Synodali esse damnata: querere vero se, vt tum Orientales, tum Occidentales ad hæc exacte inspicienda in vnam vniuersalem Synodum conuenirent.

Accidit autem opportune, vt cum eiusmodi blasphemias atque mendaces Iuliani epistolas Romam allatas Bonifacius Papa in manibus haberet; Alypius Episcopus Romam veniens, S. Pontificem conueniret: qui ea bene vsus occasione, per eundem misit in Africam easdem Iuliani epistolas ad Augustinum, vt contrarijs eas scriptis confutaret: quod ipse nauiter impleuit, scribens aduersus eas libros quatuor disertissimos, quos ad ipsum Bonifacium Papam Romam misit, vt eius probarentur auctoritate. Profitetur id ipse quidem B suis ad Bonifacium scriptis Augustinus^a, & in primis cum hæc habet de Alypij Romam aduentu, & de Bonifacij Papæ erga eum fraterna exhibita charitate: Noueram (inquit) te quidem, fama celeberrima prædicante; & frequentissimis atque veracissimis nuncijs, quanta esses Dei gratia plenus, acceperam, beatissime atque venerande Papa Bonifaci. Sed postquam te etiam præsentia corporali frater meus vidit Alypius, acceptusq. a te benignissime & sincerissime, mutua miscuit, dictante dilectione, colloquia; tecumq. conuiuens, & paruulo licet tempore, magno tamen tibi iunctus affectu, se simul & me refudit animo tuo, teq. mihi reportauit in suo: tanto maior in me tuæ sanctitatis est facta notitia, quanto certior amicitia. Neque enim dedignaris qui non alta sapis, quamuis altius præsideas, esse amicus humilium, & amorem rependere impensum.] & paulo post de eminentia Romanæ Ecclesiæ Pontificij; cum commune esse dicat omnibus, illis quibus præsent, bene fungi Episcopatus officio: ipsum tamen præminentem celsiori fastigio speculæ pastoralis pro omnibus inuigilare affirmat, vt plane declaretur, quod si interdum contigerit tum ipsum Augustinum, tum alios nominatim Romanos Pontifices, collegas & fratres, nihil tamen imminutum, quin in eisdem asserenda sit summa super alios in munere pastoralis potestas. Quod vero ad Alypium spectat: per transitum ad Bonifacium ipsum venisse, ex his possumus intelligere, quæ scribit S. Augustinus ad Valerium Comitem, dum ait^b, Alypium perrexisse Rauennam, vbi morabatur Honorius Imperator.

De ea vero lucubratione aduersus duas illas Iuliani epistolas elaborata, & ad ipsum Bonifacium missa, ita S. Augustinus subiungit: Hæc ergo, quæ istis (vt dixi) duabus epistolis illorum ista disputatione respondeo, ad tuam potissimum dirigere sanctitatem, non tam discenda, quam examinanda, & vbi forsitan aliquid displicuerit, emendanda, constitui. D Indicauit enim mihi frater meus (Alypius videlicet) quod eos illi dare ipse dignatus es; quæ in tuas manus, nisi vigilantissima diligentia fratrum nostrorum, filiorum tuorum, venire non possent. Ago autem gratias sincerissimæ in nos benevolentia tuæ, quod eas me latere noluit litteras inimicorum gratia Dei, in quibus reperisti nomen meum calumniosè atque euidenter expressum.] hæc Augustinus: qui ad calcem quarti voluminis de eorum conatu, vt ipsorum Synodus œcumenica cogeretur, hæc addit^c: Verum istorum superbia, quæ tantum se extollit aduersus Deum, vt non in illo velit, sed potius in libero arbitrio gloriari, hanc etiam gloriam captare intelligitur, vt propter illos Orientis & Occidentis Synodus congregetur. Orbem quippe Catholicum, quoniam, Domino eis resistente, peruertere nequeunt, saltem commouere conantur. Cum potius vigilantia & diligentia pastoralis post factum illis competens sufficiensq. iudicium, vbiicumque isti lupi apparuerint, E conterendi sint, siue vt sanentur atque mutantur, siue vt ab aliorum salute atque integritate vitentur.] hæc ipse: quibus plane intelligas, lector, quam deterioris conditionis sint Nouatores Pelagianis; illis petentibus vniuersale Concilium, istis cõtra refugientibus, & omni licet humanitate & securitate vocatis, interesse penitus renuentibus: quippe qui non sicut Pelagiani fucatas saltem habeant quas prætendant rationes, sed omni impudentia ea iactent, quæ sciant ab Apostolorum temporibus in hanc diem & decretis Conciliorum & maiorum traditionibus & Patrum omnium sententia esse damnata. Sed quod ad Pelagianos pertinet, vtique haud post multos annos congregatum est Concilium œcumenicum Ephesinum, in quo pariter constat ipsos fuisse damnatos. At iam ad Bonifacium redeamus,

Quanta ipse inuigilauerit diligentia, ne damnata semel Romæ hæresis Pelagiana, eademq.

A demq. instar hydræ pluribus aucta caputibus sibilans, grauiori damno in Ecclesiam Catholicam serperet, S. Prosper his docet verbis^a:

Sanctæ memoriæ Bonifacius pijsimorum Imperatorum Catholica deuotione gaudebat, & contra inimicos gratia Dei non solû Apostolicis, sed etiam regijs utebatur edictis. Et quando idem, cû esset doctissimus, aduersus libros tamen Pelagianorum beati Augustini Episcopi responsa poscebat.] hæc ipse. Sed obserua obiter: quem clarissimi, doctissimi, atque sanctissimi viri Augustinus & Prosper Bonifacium æque sanctissimum atque doctissimum prædicant, quem & Romani cleri sanioris partis litteræ ad Imperatorem datæ commendant, & quem tandem ipsi Imperatores suis scriptis adeo celebrant; muscæ^b mortuæ tum imperitia & rerû gestarum ignoratione, tum obstinata malitia, atque iurata ad detrahendum semper Romanis Pontificibus inimicitia, eundem carpunt, subsannant, dieterijsq. B perurgent, sicut & alios frigida inuersione nominum deridentes, cum S. Bonifacium Malefacium, Innocentium prædecessorem Nocentium, successorem vero Bonifacij Cælestinum Infernalem (vt de alijs modo taceamus) appellant. O prudentes historici, qui sic conuerterunt historiam in Philippicas, atque graue sedatumq. dicendi genus in inuectiuas atque furentium declamationes, vel potius insulas fatuasq. derisiones; ac denique ex historia, quæ modesta esse debet & verecunda, impudentissimas atque mordacissimas fatyras reddiderunt! Sed sinamus eos ad libitum furere, commiseratione potius deplorandos, quam styli acumine perurgendos.

Iam vero ad certamen initum inter Iulianum Capuanum Episcopum & S. Augustinum redeamus. Iuuenis quidē ille erat & audax, licet esset honesto loco natus, patre Memore^{*}, cui cum ipso Augustino magna intercesserat necessitudo: de eo enim hæc ipse^c: Ego certe beatæ memoriæ Memorij patris tui non immemor, qui mecum non paruam inierat amicitiam colloquio litterarum, teq. ipsum mihi carissimum fecerat; cum te viderem in libris tuis non antelucano conuiuio temulentum, sed infano conuicio turbulentum, introduxi te sedandum atque sanandum non in alicuius philosophi auditorium, sed in sanctorum Patrum pacificum honorandumq. conuentum, &c.]

Sed ex quorum schola prodierit nouus hic dogmatistes, insultans Romanæ Ecclesiæ, Augustino, & omnibus alijs Catholicis tractatoribus contumeliosus iuuenis, dignum est vt percrutemur. Extat quidem S. Augustini epistola^d ad ipsum Memorium Episcopum (ita namque, pro Memore, Memorium, eius epistolæ auctoritate reddendum putamus) in qua & de ipso Iuliano iam tunc diacono habetur mentio, quem filium communem appellat. Videtur vero ipse Memorius fuisse Capuanus Episcopus, atque filium suum eidem Ecclesiæ mancipatum diaconum ordinasse, quem non sacris (vt par erat) sed sæcularibus induendum curauerit disciplinis, quas vetus loquendi vsus liberales appellat. Hinc videas eundem Augustinum in eadem epistola ad Memorium data differere pluribus, liberales disciplinas non esse eas, quæ vulgo ita dici consueuerunt, sed tantum quas docuit Christus suos in primis Apostolos. Petierat enim Memorius pro Iuliano sex libros ab eodem Augustino scriptos olim de Rhythmo. Ad finem epistolæ, de eodem Iuliano cum meminit, hæc habet: Quem quidem, non audeo dicere, plus amo quam te: quia nec veraciter dico: sed tamen audeo dicere, plus desidero quam te. Mirum videri potest, quemadmodum quem pariter amo, amplius desiderè: sed hoc mihi facit spes amplior videndi eum. Puto enim, quod si ad nos, te iubente vel mittente, venerit, & hoc faciet quod adolescentem decet, maxime quia nondum curis maioribus detinetur, & te ipsum mihi expectitius apportabit.] hæc Augustinus de charitate, qua adolescentem prosequeretur Iulianum. Qui adhuc iuuenis sede auctus nobili, nempe Capuana (vt tradit Gennadius) fastu tumidus, litterarumq. sæcularium inflatus superbia, erumpens in maledicta, eo modo sanctissimum senem Augustinum ipsius amantissimum scriptis exagitauit. Quæ contrarijs ipse Augustinus redarguit scriptis, sic exorsus^e: Contumelias tuas & verba maledica, Iuliane, quæ ardens iracundia libris quatuor anhelasti, si me contemnere dixeris, mentiar.] Post vero recensitas sanctorum Latinorum Patrum de propositis quæstionibus scriptas sententias, ad coercendam penitus hominis effrenem audaciam, ista post multa subiunxit de præstantia cathedræ Petri^f: An ideo contemnendos putas (recensitos scilicet Patres) quia Occidentalis Ecclesiæ sunt omnes, nec vllus est in eis commemoratus a nobis Orientis Episcopus? Quid ergo faciemus, cû illi Græci sint, nos Latini? Puto tibi eam partem Orbis sufficere debere, in qua primum Apostolorum suorum voluit Dominus glorioso mar-

^a Prosper. aduers. Collas. prope fin.

BONIFACIUS
LABORAT
ADVERSVS
PELAGIANOS.

^b Illyrici in sua historia fugillas auctor.

* Memorio

^c August. contra Iulian. lib. 1. c. 4.

DE IULIANI
INSTITVTIO-
NE.

^d Augustin. epist. 131.

^e August. contra Iulian. lib. 1. c. 1.

^f August. contra Iulian. lib. 1. c. 4.
DE IULIANI
EPISCOPI CA-
PVANI PELA-
GIANI AV-
DACIA.

^a August. contra duas epist. Pelag. f. 1.

BONIFACIUS
EXCEPIT A-
LYPIVM EPI-
SCOPVM TA-
GASTENSEM
BENIGNE SA-
TIS.

^b Aug. de nupt. & concupiscen. lib. 2. c. 1.

AUGVSTINVS
MITTIT LI-
BROS A SE
SCRIPTOS
AD BONIFA-
CIVM PAP.

^c August. contra duas epist. Pelag. lib. 4. c. 12.

AVRILLI EPISCOPI CARTHAGINENSIS IN CAUSA APOSTOLICI PRESBYTERI.

Dilectissimis ac desiderabilissimis fratribus ac sacerdotibus Donatiano primæ sedis, Ianuario, Felici, Palatino, Primiano, Gaiano, & alijs Gaiano, Ianuario, Victorino, & ceteris per tractum provincie Bizacene & Azuritanæ constitutis, Aurelius Episcopus.

Super Cælestij & Pelagij damnatione, eorumq. dogmatibus participem sanctæ Dei dilectionem vestram in plenario Concilio fuisse cõmemini, dilectissimi ac desiderabiles fratres. Sed quoniã pro honore Dei, in cuius manu cor Regis est constitutũ, gloriosissimorum Principũ Christianorum fidem rectã & Catholicam custodientiũ accessit auctoritas, quam per humilitatem meam vniuersis coepiscopis meis voluit intimari: idcirco honorabilẽ fraternitatem vestram, missis exemplaribus, instruere festinaui, ne quid mali in aliqua parte provincie ex supradictorũ serpentina persuasione ab vniuersali Ecclesia totius Orbis exclusã, fortasse subrepat. Ob hoc ergo tã necessaria concertatio * Christianorũ Principum charitatem vestram latere non debuit, * & ad me ab his datæ litteræ: quarum simul exemplaribus lectis, quemadmodũ subscribere vnusquisque vestrum debeat, dilectio vestra cognoscat, siue quorum Synodalibus Gestis subscriptio iam tenetur, siue qui non potuistis eidem plenario totius Africæ interesse Concilio. Quo cum in supradictorum hæreticorũ damnatione omnium vestrum fuerit integra subscriptio: nihil omnino sit, vnde vllius dissimulationis, vel negligentie, vel occultæ forsitan prauitatis aliqua videatur merito remansisse suspicio. Et alia manu. Opto, fratres, bene viuatis mei memores. Data Kalend. Augusti Carthagine, Monaxio & Plinta Consil.]

* contestatio * de qua

CONCILIUM CARTHAGINENSE IN CAUSA APOSTOLICI PRESBYTERI.

Hoc eodem anno, mense Maij habita legitur Synodus Carthagenensis, quæ ordine quinta recensetur, cui vna cum Aurelio & Apostolicæ sedis legatis interfuerunt ex provincijs Africanæ Ecclesiæ delecti Iudices, siue legati, omnes numero vigintiduo: quod vero habetur in fine, subscripsisse eidem Synodo Episcopos ducentos decẽ & septem, sic intelligendum est, quod vnusquisque ex illis postea subscripsit in sua Ecclesia eisdẽ decretis, quibus suos legatos ab ea provincia missos subscripsisse sciret. Quod autem huic Concilio interfuisse legatur Apostolici legati Faustinus Episcopus Ecclesiæ Potentinae in Picceno, Philippus & Acellus presbyteri: hi quidẽ anno superiori a Zosimo missi fuerunt; quo defuncto, in Africa vsque ad successoris electionẽ permãlere; creato vero Bonifacio, causam prosecuti sunt.

Vnde vero oborta sit causa Zosimo, vt hos Carthaginẽ legatos mitteret, exquirendũ in primis est: quæ quidem ex Commonitorio (ita enim appellabant mandata legatis scriptis prodita) quod in hac Synodo recitatum fuit, possumus intelligere, quod continetur in Synodali epistola ab alio Concilio anno sequenti celebrato ad Bonifacium Papam scripta, in qua de rebus gestis in hac Synodo ita scribitur: Quia rogatio ipsa poscebat, vt apud Acta Ecclesiastica a fratribus nostris Faustino coepiscopo & Philippo atque Acello cõpresbyteris quæreremus, vt promerent quicquid eis nobiscum fuisset iniunctum agendum: nonnulla quidem sine vllõ scripto prosecuti sunt verbis: sed cum id potius flagitarem, quod in litteris ferrent, Commonitorium protulerunt: quod recitatum nobis, etiam Gestis qui secum ad nos deferunt, est allegatum. In eis quatuor quidem nobiscum agenda mandata sunt: Vnum de appellationibus Episcoporum ad Romanæ Ecclesiæ sacerdotem: Alterum ne ad Comitatum Episcopi importune nauigent: Tertium de tractandis presbyterorum & diaconorum causis apud finitimos Episcopos, si a suis excommunicati perperam fuerint: Quartum de Urbano Episcopo excommunicando, vel etiam Romam euocando, nisi ea quæ videbantur corrigenda, corrigeret.] hætenus de mandatis a Zosimo Papa legatis dicto Commonitorio impertitis.

a Extat in Concilio Africano c. 101. tom. I. Concil.

MANDATA A ZOSIMO PP. LEGATIS DATA.

Sed describenda sunt hic ipsa Commonitorij verba, quo cuncta facilius possint intelligi: extant quidem ipsius duo præcipua capita, de quibus vertitur controuersia, recitata in Concilio Carthagenensi hoc anno habito. ibi enim hæc leguntur b:

b Concil. 6. Carth. c. 3.

Fratri Faustino, & filijs Philippo & Acello presbyteris Zosimus.

Vobis cõmissa negotia non latent. Vos ita vt nostra, immo quia nostra ibi in vobis presentia est, cuncta peragite; maxime cum & hoc nostrum possitis habere mandatum: verba canonum, quæ in pleniorẽ firmitatẽ huic Commonitorio inseruimus. Ita enim dixerunt dilectissimi fratres in Concilio Nicæno, cum de Episcoporum appellatione decernerent: Placuit autẽ, vt si Episcopus accusatus fuerit, & iudicauerint congregati Episcopi regionis ipsius, & de gradu suo deiecerint eũ; & appellasse Episcopus videatur, & confugerit ad beatissimũ Ecclesiæ Romanæ Episcopũ, & voluerit audiri, & iustum putauerit vt renouetur examen: scribere his Episcopis dignetur, qui in finitima & propinqua provincia sunt; vt ipsi

c Apud Concil. Sardin. c. 7.

A ipsi diligenter omnia requirant, & iuxta fidem veritatis definiant. Quod si is qui rogat causam suam iterum audiri, deprecatione sua mouerit Romanum Episcopum, vt e latere suo presbyterum mittat: erit in potestate Episcopi Romani, quid velit, & quid existimet. Et si decreuerit, mittendos esse qui presentes cum Episcopis iudicent, habentes auctoritatem eius a quo destinati sunt: erit in suo arbitrio. Si vero crediderit sufficere Episcopos, vt negotio terminum imponant: faciet quod sapientissimo consilio suo iudicauerit.] hæc canon. satisq. ad primum Commonitorij caput.

De secundo autem capite, ne ad Comitatum Episcopi importune nauigent; nihil præterea, quam quod summatim haberi in epistola Carthagenensis Concilij ad Bonifacium diximus, ibi recitatum legitur, cum illud recitari petatum est a Nouato legato Mauritanie Sitifensis, dum dixit: Nunc meminimus, in hoc presenti Commonitorio lecto, etiam de presbyteris, siue diaconibus contineri, qualiter ab Episcopis suis vel finitimis audiri debeant; quod in Nicæno Concilio minime legimus. Vnde hoc ipsum iubeat sanctitas vestra nobis recitari. Aurelius Episcopus dixit: Recitetur ad locum etiam hoc quod deposcitur. Daniel Notarius recitauit:

De appellationibus autem clericorum, id est, minoris loci, restat ipsius Synodi certa responsio. De qua re quid acturi sitis, credimus inferendum, quod taliter dictum est in Sardinensi Concilio. Osus Episcopus dixit: Quid me adhuc moueat, reticere non debeo. Si Episcopus forte iracundus (quod esse non debet) cito aut aspere commouetur aduersus presbyterum, siue diaconum suum, & exterminare eum de Ecclesia voluerit: prouidendum est, ne innocens damnetur, aut perdat communionem. Et ideo habeat potestatem eiectus, vt finitimos interpellat Episcopos, vt causam suam audiant & diligenter tractent: quia non oportet negari audientiam roganti. Et ille Episcopus, qui aut iuste, aut iniuste eum eiecit, patiẽter accipiat vt negotiũ discutatur, aut probetur, aut emendetur sententia, &c.] hæc in Commonitorio Zosimi ad legatos ex canone decimoseptimo Concilij Sardinensis.

Cũ hæc autẽ recitarentur in dicto Concilio Carthagenensi hoc anno celebrato: accidit, vt cũ de fide citati Nicæni canonis de appellatione ad Apostolicam sedẽ contentio oborta esset; non in Africanis tantum exemplaribus, sed nec in alijs ab Oriente petitis, citatus canon inter decreta Nicæna potuerit reperiri: cuius rei causa apud Zosimi successores Bonifacium & Cælestinum iidem Africani Episcopi litteris conquesti sunt, vt ad ipsos datæ Africanorum litteræ Episcoporum significant. Huius rei gratia totum exagitatum est vespærum examen, Nouatorum a inquam diuersarum hæresum sectatorum incredibilis strepitus, summa omnium commotio in ipsum Zosimum excitata, & in Romanam Ecclesiam instar ingruentis grandinis contumeliarum vibrata iacula & maledicta: dum simul inclamant, ipsum Zosimum summo scelere subripere tentasse Romanæ primatum Ecclesiæ, & quidem malis artibus, nempe mendacio & falsatione Nicænorum canonũ: vt plane omnes hi simul iuncti dicant ipsum gessisse speciem Antichristi. His adde quæ impietatis defensor exaggerat, dicens, hoc vno facto causam Episcopi Romani funditus euersam esse.

a Magdeburg. Cent. tom. 5. col. 1238. & Defensor Molinæ. QUAE NOVA TORES IN ZOSIMVM.

Hæc & alia isti, more suo, magna temeritate effutientes, quasi deformi superinducta larua, perterrent pueros, rudes inquam ac simplices: Tibi vero, lector, puto, risum mouebunt, cum videris tumentes montium instar fluctus in gracilem deficere spumam, & robustos hos pugnatore ex Cadmea victoria de sua ipsorum nece captare triumphum: Te ipsum velim interea patienter finem æquo animo præstolari, & veri amantem, perlectis omnibus, iudicium facere, & iustam sententiam ferre.

E Hæc autem vt facilius assequaris, cunctæ res gestæ ob oculos tibi primum ponendæ sunt ordine temporum. Quoniam vero vnum idemq. iudicium cœptum sub Zosimo Papa anno superiori, etiam ad eius successorũ tempora Bonifacij & Cælestini est propagatum: necessario hic nos, quænam sub Zosimo, quæve sub eius successore Bonifacio, ac demũ Cælestino Pontifice acta sunt, cuncta exacte referemus, paululũ ab instituto deflectentes, quo soliti sumus annis singulis singulas in eis res gestas reddere: rei enim magnitudo a nobis extorquet, vt quæ in vna eadẽq. causa sub tribus Romanis Pontificibus gesta sunt annis pluribus, eadẽ eo quo transacta sunt ordine referamus hoc ipso anno, quo Carthagenensẽ Conciliũ ea de causa habitum est: vt ita ipsa historia exacte simul perspecta reddita, sit facile reliqua consequi. Ignoratio enim historica veritatis plane egit, vt pugnantem aduersarij acerbè verberarent: quos & loquentes quæ ad rẽ non pertinent, omnino sentias delirasse, atque in eo desipuisse penitus, dũ sic in hoc vno laborant, perinde ac si vniuersa Catholica Ecclesiæ moles

super hoc vno lapide innitatur, quo euulso, vniuersa sit prorsus machina collapsura: nō considerantes, in huius tēpli structura sibi inuicē inhaerentes prægrādes lapides, omnes æque in nixos esse super immobile fundamentū Christū Iesum. Sed age res gestas ordine profequamur, atque primum quæ præcesserint, vt opus fuerit Zosimo tres legatos in Africā mittere.

QVAE PRAE-
CESSERVNT
LEGATIO-
NEM.

a Apud Concil.
African. c. 105.

Non vnam quidem tantum præcessisse causam illam de restituēdo presbytero Apiario, ipsa mandata impertita a Zosimo legatis suis, expressa in Commonitorio, plane declarant: nam cum de Episcopis appellantis ad Apostolicam sedem sit primum mandatum, plane intelligi posse videtur, Africanos Episcopos ad Zosimū appellasse: quod quidem Episcopi Africani litteris suis datis ad Cælestinum Papā his verbis insinuare videntur: Præfatio itaque debita salutationis officio, impendio deprecamur, vt ad vestras aures hinc venientes non facilius admittatis, nec a nobis excommunicatos in communionem vltra velitis excipere, &c.] hæc eos de Episcopis dicere, inferior qui sequitur sermo declarat. Præcesserat nuper causa Cælestij, de quo anno superiori dictū est: hic enim damnatus in Concilio Carthaginensi (vt vidimus) prouocauerat ad Romanum Pontificem, & postea a Zosimo est auditus. Accessit ad eundem causa Apiarij presbyteri, qui ab Episcopo suo Urbano excommunicatus, apud Romanum Pontificem se purgans, ab eodem fuerat redditus cōmunioni; qui & in eundem Urbanum accusationes grauissimas intulit. Appellasse insuper aliquos Episcopos sedem Apostolica, quæ nuper dicta sunt, satis ostendunt. Hæc quidē omnia præcessisse legationē a Zosimo missam, litteræ Africanorum Episcoporum ad Bonifacium^b & ad Cælestinum^c datae significant. Sed & aliquid aliud præcessisse oportuit, secundū ea quæ in mandatis habentur expressa, cum dicitur: Ne ad Comitatum Episcopi importune nauigēt.]

b Apud Concil.
Afric. c. 101.
c Ibid. c. 105.

Secundum igitur illas, quæ tunc inter vtramque partem controuersia vertebantur, dicendum est mandata a Zosimo Papa impertita esse legatis, eademq. canonum auctoritate firmata, qui reperiuntur esse Concilij œcumenici Sardicensis: vt quod ad primum spectat caput de appellatione Episcoporum ad Romanam Ecclesiam, seu potius appellationis prosecutione, de quo insertus est Commonitorio^d canon septimus Concilij Sardicensis, sub titulo tamen Nicæni Concilij. Secundū item mādatum, quod in eodem Commonitorio sequitur, de non adeundo importune Comitatum: sed qua id auctoritate mandetur, expressum ibi non legitur; quod nulla ea de re mota fuerit cōtrouersia: cū tamen liqueat id ipsum eiusdem Concilij Sardicensis auctoritate roboratum^e. Etenim suggesta in dicto Sardicensi Concilio querela a Grato Episcopo Carthaginensi de Africanis Episcopis crebro nimis ad Comitatum nauigantibus, & quidem non pro miserabilibus personis oppressis subleuādis, sed pro dignitatibus sæcularibus cognatis vel amicis impetrandis: decretū tunc fuit, vt cum Episcopi Africani adituri Comitatum Romam peruenirent, ibi Romano Episcopo causas exponerent; qui eas examineret, nū dignæ sint quæ perferantur ad Comitatum; & si tales ipsi visæ fuerint, eius quoque impertito auxilio, ad Imperatorem deferrentur. Sed cur nihil aduersus hæc, sicut in alijs, obiectum fuerit ab eisdem Episcopis Concilij Carthaginensis, eam quidem puto fuisse causam, quod iidem Episcopi Africani haud pridem, sub septimo Honorij Consulatu, eadem nouo canone visi sunt penitus confirmasse, dum statuerunt^f, vt ad Comitatum ituri, Formatam acciperent a Romano Pontifice, nec nisi ipsius arbitrio liceret illuc proficisci.

d Apud Concil.
Carthag. 6. c. 3.

e Concil. Sard.
c. 8. 9. 10.
QVIBVS CA-
NONIBVS
CONFIRMA-
TA MANDA-
TA LEGATIS
DATA.

f Apud Concil.
Afric. c. 73.

Quod vero ad tertium & quartum ordine posita in Commonitorio mandata spectat de appellationibus clericorū aduersus suos Episcopos (quod pertinebat causam Apiarij presbyteri contra suum ipsius Episcopum Urbanum Siccensem) positus est pro mādati confirmatione in Commonitorio canon itidem Concilij Sardicensis, idemq. recitatus ex scripto in eodem Concilio Carthaginensi^g. Sed cū de hoc, sicut & de primo, obiectū fuerit, non reperiri in Nicæno Concilio; coniectura est non leuis, vt loco Nicæni in textu (vt nūc legitur) fuerit emendatū Sardicensis, quod sciretur esse canonē vere Concilij Sardicensis. Sed quid est quod ijdē Africani Episcopi Carthagine cōgregati, recitato eodē canone ex Commonitorio, eidem refragari vīsi sunt, tamquā incerti num esset ex Concilij Nicæni decretis, cum ex eodem canone Zosimus videretur confirmare iura ipsorum, quibus ante statuerant in Concilio Mileuitano^h, & renouauerant in Concilio Carthaginensiⁱ, ne presbyteris, diaconis, & alijs inferioris ordinis clericis appellare liceret ad transmarina iudicia; sed questi de suis Episcopis, vicinos adirēt Episcopos; & si ab eis quoque prouocandū putarent, Africana adirent Concilia, vel Primates, non autē quærent iudicia trāsmarina? Hæc inquam cum ipsi statuissent, quidnā aduersus hæc præcepisse visus est Zosimus, cū ex canone Con-

g Concil. Carthag.
6. c. 6.

QVAE DE CLB-
RICIS APPEL-
LANTIBVS IN
COMMONITO-
RIO POSITA
SVNT.

h Concil. Mileuit.
c. 22.

i Apud Concil.
Afric. c. 92.

A cilij Sardicensis voluit, eiectis presbyteris vel diaconis a suo ipsorum Episcopo, potestatem impertiri, vt finitimos adire possent Episcopos? Hæc quidem quomodo sibi cohæreāt, non satis video. Vnde non integra in ea Synodo Acta recitata haberi, opinari cogor; cum præsertim in praxi contrarium obseruatū appareat. Etenim perspicuum est, tum anno superiori (vt vidimus) audisse Zosimum Cælestium damnatū a Carthaginensi Concilio, tū hoc ipso anno audisse Apiariū ab Urbano suo Episcopo excommunicatū. vt plane liqueat, Zosimū minime probasse, quod ab Africanis Episcopis fuerat definitū, ne presbyteri, diaconi, & subdiaconi appellarent iudicia transmarina. Plus sane apud me valet quod scitur iterū factum, quam quod fertur semel dictū: etenim certū est, multa in hoc desiderari, quæ non inueniuntur expressa; cū præsertim litteris ad Cælestinū ijdem Episcopi Africani id ab eo contenderint, vbi aiunt^a: Presbyterorum quoque & sequentium clericorū improba re-

RES GESTAE
DE VLTRO-
NEA CONFES-
SIONE APIA-
RII.

a Apud Concil.
Carthag. c. 105.

B fugia (sicuti te dignum est) repellat sanctitas tua: quia & nulla Patrum definitione hoc derogatum est Ecclesiae Africanæ.] hæc ibi, & cetera quæ sequuntur de sententia Nicænorum canonum. Ista autem inculcasse volumus, vt nonnulla in illis Actis desiderari quisque cognoscat; quæ si extarent, consona factis dicta ab illis esse facile intelligi possent.

His visis, iam quid in singulis conuentibus, præsentibus Apostolicæ sedis legatis, actum sit, peruestigemus, & num aliquid fuerit imminutū Romanæ Ecclesiae auctoritatis. Quidnam autem in eo ipso Concilio hoc anno Carthagine celebrato decretum sit; ipsi Africani Episcopi in epistola, quam, de functo hoc anno Zosimo, dederunt ad eius successorē Bonifacium Papam, declarant his verbis^b: Litteris nostris ad eundē venerabilis memoriæ Zosimum Episcopū datis insinuari curauimus, vt ea seruare sine vlla eius iniuria paulisper sine-remus, vsque ad inquisitionem statutorum Concilij Nicæni.] hæc de potiori causa, nimirum de appellationis prosecutione. In causa autem Apiarij presbyteri quid gestum sit, ijdem superius ibi docent, dum aiunt: Ille (nempe Zosimus) si adhuc esset in corpore, hoc acciperet gratius, quod videret pacatius terminatum, domine frater. Apiarius presbyter (de cuius & ordinatione & excommunicatione fuerat exortum non solum Siccensi, verum etiam toti Africanæ Ecclesiae non leue scandalum) de omnibus erratis suis veniam petens, communioni est restitutus. Prior autem coepiscopus noster Siccensis Urbanus, quod in eo corrigendum visum est, sine vlla dubitatione correxit. Quia vero paci & quieti Ecclesiae non tantum ad præsens, sed etiam in posterum prospiciendum fuit; quoniam talia multa præcesserant, vt vel similia, vel etiam grauiora deinceps præcaueri oporteret: placuit nobis, vt de Siccensi Ecclesia, retento scilicet honore gradus sui, presbyter remoueretur Apiarius; & accepto epistolio, vbicumque alibi vellet & posset, presbyterij munere fungeretur: quod eidem ipsi per litteras proprias postulanti sine difficultate concessimus.] hæc Patres ad Bonifacium.

b Apud Concil.
Afric. c. 101.
RES GESTAE
IN SYNODO
CARTHAG.
HOC ANNO
SVB ZOSIMO.

Sed quod hic tantummodo attingunt de confessione Apiarij; ijdem hæc paulo apertius atque latius sunt prosecuti in litteris postea ad successorē Bonifacij Cælestinum, his verbis^c: Triduo tamen laboriosissimo agitato iudicio, cum diuersa eidem obiecta afflictissimi quæreremus, vel moras coepiscopi nostri Faustini, vel tergiuersationes ipsius Apiarij, qui nefandas turpitudines oculere conabatur: Deus iudex iustus, fortis & longanimis, magno impendio rescauit. Tetriore quippe ac putidior obstinatione compressa, qua tantum liuidum* cœnum impudentia negationis volebat obruere, Deo nostro eius conscientiam coarctante, & occulta quæ in illius corde tamquam in volutabro criminum iam damnabat, etiam hominibus publicante; repente in confessione cunctorum obiectorum flagitiorum dolosus negator erupit. Et tandem de omnibus incredibilibus opprobrijs vitroneus se ipse conuicit; atque ipsam quoque nostram spem, qua eum & credebamus & optabamus de tam pudendis maculis posse purgari, conuertit in gemitus: nisi quoniam istam nostram mæstitiam vno tantum solatio mitigauit, quod & nos labore diuturnioris quæstionis absoluit, & suis vulneribus qualemcumque medelā (etsi inuita ac sua conscientia reluctante) confessione prouidit.] ista autem de Apiario quare ipsi tam explicite ad Cælestinum Papam Patres scripserint, paulo post dicturi sumus. Hæc sunt quæ hoc anno reperiuntur in Concilio Carthaginensi coram Apostolicæ sedis legatis acta.

c Apud Concil.
Afric. c. 105.
DE VLTRO-
NEA CONFES-
SIONE APIA-
RII.
* luridum

Zosimo vero inter hæc morte sublato, eodem pendente Concilio, Episcopi Africani (vt diximus) de his omnibus dedere litteras ad Bonifacium, quæ acceperunt fuisse Zosimo subrogatum: quibus cum de singulis eum redderēt certiore, addiderunt id ipsum repetere, quod ad Zosimum scripserant, nempe omnia iura secundum mandata se integra seruatu-

DE EADEM
CAUSA AGI-
TATA SVB
BONIFACIO.

ros, quousque de Nicænis canonibus fieret exactior exploratio. Rebus sic stantibus, mis-
si sunt legati in Orientem, nempe Constantinopolim ad Atticum eius ciuitatis Episco-
pum, itemq. Antiochiam, necnon Alexandriam ad Cyrillum pro fidelissimis exempla-
ribus Nicæni Concilij canonum. Antequam autem legati redirent, contigit Bonifa-
cium mori, & in eius locum suffici Cælestinum. Quid vero Episcopi Africani post explorata
Græcorum exemplaria, non inuentis in eis citatis a Zosimo Papa canonibus, egerint: ij-
dem ipsi litteris datis ad Cælestinum insinuant. Non quidem (vt hodie Nouatores) ar-
guerunt Zosimum imposturæ, dolumve malum atque fallaciam proclamauerunt, neque
ob eam causam derogandum putarunt Ecclesiæ Romanæ iuribus. Sed quid? summissis ani-
mo rogauerunt, vt maiori cautela Romani Pontifices ex Africa querelas ingerentes susci-
perent, atque maturiori iudicio causas tractarent, ne sic iudicia rite ac probe facta peri-
rent. At præstat ipsorum audire verba, quæ sic se habent in epistola ad Cælestinum^a: Præ-
fato igitur debita salutationis officio, impendio deprecamur, vt deinceps ad vestras au-
res hinc venientes non facilius admittatis, nec a nobis excommunicatos in communio-
nem vltra velitis excipere: quia hoc etiam Nicæno Concilio definitum, facile aduertet
venerabilitas tua. Nam si de inferioribus clericis vel laicis videtur ibi præcaueri; quan-
to magis hoc de Episcopis voluit obseruari, ne in sua prouincia a communione suspensi,
a tua sanctitate vti festinato, vel præpropere, vel indebite videantur communioni restitui?]
hæc ipsi: quibus vides eos non prohibere appellationes ad Romanam sedem, sed tan-
tum admonere ipsum Romanum Pontificem, ne (vt aiunt) facilius quam par est, nec
festinato vel præpropere aut indebite agat: nam maturum quidem exposcunt iudicium,
non autem reculant.

DE EADEM
CAUSA AGI-
TATA SVB
CAELESTI-
NO.

^a Apud Concil.
Afric. c. 105.

EPISCOPI A-
FRI NON DE-
ROGANT IV-
RI APPELLA-
TIONIS.

Cum ergo manifeste videas eos non refragari appellationibus ad Romanam Ecclesiam,
sed tantum exigere, quod æquum iustumq. videretur, vt maturiori causæ tractarentur
examine: Proinde quod subdunt, vt vbi sunt exorta, ibi sint finienda negotia ob dif-
ficultatem prosecutionis iudicij transmarini, sed & quod ingerunt de non mittendis Lega-
tis de Latere in Africam & executoribus cum Potentibus: haud ante dictis aduersari putes,
vt appellationis iuri voluerint penitus derogatum. Nam nequaquam illum recularunt
prosecutionis causæ modum, qui eo canone ponitur primo loco, nimirum vt ipse Roma-
nus Pontifex causam ipsam propinquis Episcopis per litteras delegaret. Hæc autem quæ
dicta sunt, licet perspicua satis haberi possint, clariora tamen reddentur ex his quæ dicturi
sumus: vt etiam manu quisque tangat, quam quærit in quæstione difficillima veritatem;
quam non possit quisque non fateri, nisi obstinate procaciterq. resiliat.

Primum igitur quod ad appellandi ius pertinet: id quidem haud recens institutum est,
sed simul cum ipsa Ecclesia Romana connatum. Etenim cum, Orthodoxorum omnium
sententia, ipsa in orbe Christiano (vt superius latissime demonstratum est) obtineat princi-
patum; minores omnes ad maiores, cum læsi sunt, posse habere recursum, & maiores
minoribus præsto esse debere, cum ius naturale, tum gentium, atque ius scriptum confir-
mat. Sed quod modo ad Africanam Ecclesiam spectat, de qua nobis in præsentiarum ser-
mo: Cum qui apud eos claruere præstantissimi Patres, ijdemq. Catholici & Catholicæ ve-
ritatis acerrimi vindices, vt sanctissimi atque doctissimi viri Cyprianus, Opratus Mileuita-
nus, & Augustinus, pari sententia absque aliqua dubitatione vel discrepantia tradant, con-
firmantque, ac pluribus prædicent primatum Romanæ Ecclesiæ; æque & ius ad eam pro-
uocandi, ex quadam necessaria assumptione, visi sunt esse professi. Quod vero ad vsum
pertinet: nisi id antiquitus seruari solitum esset, haud S. Augustinus in causa Cæciliani ista
diceret^b: Erat Ecclesia (*Carthagenensis scilicet*) etiam transmarinis vicina regionibus, & fa-
ma celeberrima nobilis: vnde non mediocris vtique auctoritatis habebat Episcopum, qui
posset non curare conspirantem multitudinem inimicorum: cum se videret & Romanæ
Ecclesiæ, in qua semper Apostolicæ cathedræ viguit principatus, & ceteris terris, vnde
Euangelium in Africam venit, per communicatorias litteras esse coniunctum; vbi para-
tus esset causam suam dicere, si aduersarij eius ab eo illas Ecclesias alienare conarentur.]
hæc cum ipse dicat, nonne fatetur, appellare illi licuisse ad Romanam Ecclesiam, si illud
ei damnum & iniuria inferretur? nam quomodo fieri valuit, vt Africanus Episcopus a
coepiscopis læsus in Africa, causam suam prosequeretur apud Romanam Ecclesiam, nisi
iure appellationis?

^b Aug. epist. 162.

Sed quid vetera exempla quærimus? suppetunt quidem noua, quæ sedente ipso S. Au-
gustino.

A gustino in Numidia contigerunt, ac quidem minime dubia: haud enim horum est leuis as-
fertio, quæ eodem tanto Patre atque doctore testante, inculcante, in pluribus compro-
bante, adducemus in medium. O mira Dei prouidentia in rebus Catholicæ Ecclesiæ mo-
derandis! Eo ipso tempore, quo de Nicæno canone ea inter Africanos Episcopos contro-
uersia agitabatur, casum contigisse voluit, cuius occasione ipsemet S. Augustinus, quem di-
ctis Concilijs Carthagenensibus interfuisse diximus, compulsus sit exempla adducere,
quibus demonstraret Africanorum Episcoporum recursus & appellationes ad Romanam
Ecclesiam, cū agit de Antonio Episcopo Fussalensis; qui, relicto illi Episcopatus honore, fun-
ctionibus tamen fuerat interdictus Episcopi, sic damnatus ab Africanis Episcopis, vt mini-
stratione cessaret Episcopatus. cum iste sic priuatus, apud sedem Apostolicam appellans,
reclamans dixit: Aut in mea cathedra sedere debui, aut Episcopus esse non debui.]

B Aduersus hunc igitur S. Augustinus, qui vnus ex Episcopis fuit, qui cum ea sententia con-
demnauerant, respondens ostendit, sepius accidisse, vt Episcopis Africanis priuatis admini-
stratione Episcopatus, honor tamen cum nomine Episcopi eisdem relictus fuerit; quod
demonstrat his verbis^a: Existat exemplo, ipsa sede Apostolica iudicante, vel aliorum
iudicia firmante, quosdam pro culpis quibusdam nec Episcopali spoliatos honore, nec re-
lictos omnimodis impunitos: quæ, vt a nostris temporibus remotissima non requiram, re-
centia memorabo. Clamet Priscus prouinciæ Cæsariensis Episcopus: Aut ad primatum
locus, sicut ceteris, & mihi patere debuit; aut Episcopatus mihi remanere non debuit.
Clamet alius eiusdem prouinciæ Victor Episcopus, cui relicto in eadem pœna, in qua &
Priscus fuit, nusquam nisi in dioecesi eius ab alio communicabatur Episcopo: clamet, in-
quam: Aut vbiq. communicare debui, aut etiam in meis locis communicare non debui.

^a Aug. epist. 261.
edit. Plat. tom. 2.

C Clamet tertius eiusdem prouinciæ Laurentius Episcopus, & prorsus huius vocibus cla-
met: Aut in cathedra, cui ordinatus sum, sedere debui; aut Episcopus esse non debui.
Sed quis ista vituperet, nisi qui parum attendit, nec inulta omnia relinquenda, nec vno
modo omnia vindicanda?] hæc S. Augustinus, in his (vt ait) ipsa sede Apostolica iudican-
te, vel aliorum iudicia firmante. Sed & cum vnus generis casus & vnus tantum prouinciæ
recenter sedis Apostolicæ de Africanis Episcopis exhibita iudiciorum exempla, eademq.
ipsa recentia: plane potest quisque ex his intelligere, quam crebra atque adeo frequen-
tissima esse contigerit in alijs varijs atque diuersis multiplicibusq. casibus, tum in ea pro-
uincia cuius meminit, tum in alijs eiusdem Africanæ Ecclesiæ, Apostolicæ sedis iudicia:
quæ quidem haud ab ipsa Romana Ecclesia exerceri potuerunt, nisi cum qui in Africa sen-
tentia Episcoporum damnati essent Episcopi, Romanum Pontificem appellassent, qui (vt
idem dicit S. Augustinus) aut aliter iudicaret, vel ab alijs iudicata firmaret.

DE CAUSA
ANTONII
EPISCOPI
FUSALENSIS.

MVLTIPLI-
CES CAUSAE
EX AFRICA-
NA ECCLE-
SIA AD SE-
DEM APOST.
DELATAE.

En vides frequentiam Africanorum Episcoporum sedem Apostolicam appellantium.
Sed cur modo resiliisse visi sint: vt cuncta probe intelligas, præstat hic audire causam An-
tonij Episcopi Fussalensis, de qua S. Augustinus eam ad Cælestinum Papam scribit episto-
lam: extat enim ipsa, quam consulere cuique liberum erit. fiet plane, vt ex ea tum morem
illum iam inolitum appellandi ad sedem Apostolicam, eiusq. sedis auctoritatem intelligas,
tum etiam interpreteris quæ subduriuscula visi sint scripsisse Patres Concilij Carthagenen-
sis in ea quam citauimus ad Cælestinum Papam epistola, de non mittendo de Latere Lega-
tum in Africam: vt maxime mireris, quam concinno ordine cuncta sibi respondeant; &
(quod diximus) admirabili Dei factum sit prouidentia, vt casus contingeret, quem &
S. Augustinus scriberet, vt nulla possit obscuritate velari, vel perplexitate inuolui, atque
dubitatione confundi, sed cuncta dilucida atque clara sinceraq. ob oculos posita contem-
pleris: adeo vt tu ipse, lector, quouis affectus sis animo, atque etiam si ab Ecclesiæ Catho-
licæ recto tramite procul aberres, non possis non fateri, quæ vera certa ex epistolari hi-
storia deducta esse perspexeris. Accipe igitur rei gestæ summarium.

DE CAUSA
ANTONII
EPISCOPI
FUSALENSIS.

Antonius Episcopus Fussalensis ob enormia quædam scelera, agente contra eum S. Au-
gustino, qui ei sedi ipsum præficiendum curauerat, ab Episcopis eius prouinciæ depositus
fuit ab Episcopatus administratione, relicto illi tantum sedis titulo. Appellat hic ad Bo-
nitacium Romanum Pontificem Zosimi successorem: simulq. vaser homo ex Africa pro-
ficiscens, elicit in sui commendationem litteras a Primare Numidiæ ad ipsum Romanum
Pontificem, quibus ille ipsum veluti innocentem excusaret. His acceptis Bonifacius Papa
a Primare in Antonij Episcopi commendationem litteris, magna cautela (quod ipse S. Au-
gustinus laudat) pro Antonio rescripsit, eo adhibito temperamento, si nulla videlicet sur-
reptio

DE CAUSA
ANTONII
EPISCOPI
FUSALENSIS.

reptio intercessisset: nam in litteris hæc appositum: Si ordinem rerum nobis fideliter indicavit, &c.] Sed contigit inter hæc Bonifacium mori, & relinqui causam integram eius successori Cælestino Pontifici; apud quem contra suum Episcopum Fussalenses causam prosequentes, querelas pariter eidem Cælestino Papæ ingesserunt aduersus ipsum Augustinum, quod perditissimum hominem dedisset ipsis Episcopum. Hoc ipso rerum statu, cum ab aduersario iactaretur fore missurum Cælestinum Papam executores, qui in sedem suam, in ipsam videlicet Episcopatus administrationem Antonium restitueret: ipse Augustinus ad eundem Pontificem supplices litteras dedit, in quibus post alia hæc ad finem a:

August. epist.
261. edit. Plans.

Accipe (inquit) nunc quæ post eius sanctæ memoriæ viri (nempe Bonifacii Papæ) in Africa litteras gesta sunt, & subueni hominibus opem tuam in Christi misericordia multo audius quam ille poscentibus, a cuius inquietudine desiderant liberari. Iudicia quippe illis, & publicas potestates, & militares impetus, tamquam executuros Apostolicæ sedis sententiam, siue ipse, siue rumores creberrimi comminantur: ut miseri homines Christiani Catholici grauiora formident a Catholico Episcopo, quam cum essent hæretici a Catholicorum Imperatorum legibus formidabant. Non sinas ista fieri, obsecro te per Christi sanguinem, per Apostoli Petri memoriam, qui Christianorum præpositos populorum monuit, ne violenter dominantur inter fratres.] hæc Augustinus: quibus pariter intelligas, quidnam ex Concilio Carthaginensi ad eundem Cælestinum Pontificem Episcopi scribentes sibi voluerint verbis illis b: Executores etiã clericos vestros quibusque petentibus * nolite mittere, nolite concedere; ne fumosum typhum sæculi in Ecclesiam Christi, quæ lucē simplicitatis & humilitatis diem Deum videre cupientibus præfert, videamur inducere.] hæc ipsi. Ex quibus simul omnibus perspicue satis, puto, intelligis, sicut Augustinū, ita & reliquos Africanos Episcopos non refugisse Apostolicæ sedis iudicium, quod implorabant pro confirmandis a se latis sententijs, defendendisq. ab eas impugnantibus; nec rursus executionem refugisse iudicij; sed questos esse de modo exequendi: exhorruisse nimirum mitti clericos cum militibus & magistratum apparitura. Quod quidem illud primum ostendit, inferuisse Præsides prouinciarum, & qui illis parebant milites, Romanis Pontificibus, in exequendis Apostolicæ sedis sententijs: tantum abest ut eas impedirent, vel remorarentur, vel, ut Apostolicis ipsis litteris, Placet, subscriberent, arrogarent.

Apud Concil.
Afric. c. 105.
* Potentibus

EXECUTIONI
SENTENTIAE
APOST. SEDIS
PRAESTANT
MAGISTRATVS
AVXILIVM.

Ceterum reprehensione vere dignus ne fuerit modus ille cum apparitura militari exequendi Apostolicæ sedis sententias: licet sanctissimi viri de eo videantur esse conquesti: haud tamen, quod ad præsentem causam pertinet, quis dixerit improbandum, si exacte cuncta consideret. Etenim Antonium calumniam esse passum, atque iniuste damnatum, verisimile fieri potuit, immo reddi propemodum certum, scribente pro eodem ad sedem Apostolicam ipso prouinciæ totius Primæ, qui primus omnium in eum tulerat damnationis sententiam. Dato igitur, ut ex Actis iudicialibus iure riteq. confectis iste per Apostolicam sedem foret in statum pristinum reuocandus: certe secundum ea quæ ibidem S. Augustinus c scribit de Fussalensibus, id non nisi manu militari expleri potuisse videbatur, quod Romanus Pontifex sua sententia definiisset. Etenim ciues in eum adeo exacerbatos fuisse tradit, ut minime passuri essent ipsum amplius sibi Episcopum præfuturum, immo in aliquod etiam forent vi publica facinus prorupturi, si ipsis inuitis Antonius redderetur Episcopus. testatur quidē id ipsum Augustinus, his verbis agens de plebe Fussalensi: Dolore iusto, eum sibi præesse, ferre omnino non possent; & cum suo illiusq. periculo in aliquod scelus forsitan erupturam impatientiam sui doloris ostenderent.] hæc ipse. Certe quidem non nisi ex casibus huiuscemodi emergentibus introductum oportuit, ut ubi non audiretur Apostolicæ sedis præceptum simplicibus litteris significatum, ad illud exequendum a Romana Ecclesia clerici legarentur cum apparituris, ut cogerent, quod iuste videri poterat definitum, impleri. Porro rite, iuste, pieq. pro exequendis aduersus refractarios & repugnantes iustis sententijs & Ecclesiasticis institutis, implorare licere ab Imperatoribus eorumq. Præfectis auxilium: non alium quempiam auctorem cito, sed ipsum S. Augustinum appello, qui huius sententiæ firmum assertorem atque defensorem se præbuit pluribus in locis, & inter alia in epistola ad Vincentium d. Ceterum quod ad Augustinum supplici epistola aduersus Antonium apud Cælestinum agentem pertinet: factum quidem fuisse ipsum Augustinum voti compotem, ipsiusq. petitioni Romanum Pontificem annuisse, suo loco dicemus.

Augustin. di-
ctæ epist. 261.

Augustin. epist.
48.

Vidisti ne adeo aperta ac perspicua luce, lector, quã procul ab sit (quod insultantes iactant hære-

A hæretici) conatum esse Zosimū Papam appellandi ius ab Africana Ecclesia suffurari; cum, teste ipso Augustino, id iam antiquo atque recenti vsu receptum, pluribusq. in Africa frequentatum exemplis, præscriptum fuisse constet? Sed cur (inquires) eiusmodi de appellatione oborta est controuersia? Haud quidem vere a quopiam dici potest, appellandi ius aliquando denegatum, quod tot constat exemplis ante & postea comprobatum: sed potius perspicue cernere est, de modo prosequendæ appellationis obortum esse diffidium: quod satis euidenter possumus intelligere ex ipsius Zosimi Papæ Commonitorio, in quo ubi agitur de primo mandato, non de iure appellandi citatus est canon Concilij Sardicenis, sed de prosequendæ appellationis modo, nempe ut habet idem recitatus canon Concilij Sardicenis septimus, quo cauetur, ut ipse Romanus Pontifex duplici via possit, si velit, appellantis subuenire iustitiæ, nimirum vel per litteras, scribendo Episcopis finitimæ regionis, ut diligenter de causa inquirent atque definiant, vel mittendo Legatos a Latere in Africam, qui præsentibus cum Episcopis causam appellantium audiant atque iudicent: quorum posteriorem modum refugisse vidimus Episcopos Africanos, non autem denegasse penitus ius appellandi ad Romanum Pontificem. Etenim ratio in promptu est: nam si ius appellandi denegatum ab eis penitus esset, non ille quidem septimus canon, sed quartus & quintus eiusdem Concilij Zosimo citandus fuisset, quo potissimum de appellandi iure agitur, his scilicet verbis:

DE QVO AL-
TERCATVM
SIT INTER
EPISCOPOS
AFRICANOS
ET SEDEM
APOST.

Quod si aliquis Episcopus adiudicatus fuerit in aliqua causa, & putauerit se bonam causam habere, ut iterum iudicium renouetur: si placet, S. Petri Apostoli memoriam honoremus, ut scribatur ab his qui examinauerunt, vel etiam ab alijs Episcopis qui in propinquo morantur. Et si iudicaret renouandum esse iudicium, det Iudices, &c.] sequenti item canone sic:

CANONES
DE APPEL-
LATIONE.

C Addendum est (si placet) huic sententiæ, quam plenam sanctitate protulistis, ut cum aliquis Episcopus depositus fuerit eorum Episcoporum iudicio, qui in vicinis commorantur locis, & proclamauerit agendum sibi negotium in vrbe Roma: alter Episcopus in eadem cathedra, post appellationem eius qui videtur esse depositus, omnino non ordinetur, nisi causa fuerit in iudicio Romani Episcopi terminata.]

D Vides igitur qui fuerant citandi canones eiusdem Concilij, si de appellandi iure fuisset inter Africæ Episcopos & Romanum Pontificem oborta controuersia, & non potius de modo prosequendæ appellationis. Sed & elicere id quoque potes ex ipsis litteris eorūdem Africanorum Episcoporum ad Cælestinū, datis illis quidem (ut vidimus) post acceptos ab Oriente Nicænos canones; dum ipsi non negant appellationem, cum prosecutionem accipient, nempe si velit Romanus Pontifex per litteras eam delegare causam ipsis Africanis Episcopis, secundum videlicet priorem prosequendæ causæ modum: sed ægre ferre se dicunt prosecutionis modos, nempe vel cum Romæ summa difficultate producendi essent testes, vel in Africa per Legatos a Latere foret agenda causa: cui posteriori modo valde obnitebantur; sicut & iniquo ferebant animo executores clericos cum apparitura in Africam mitti, ut ex S. Augustino vidisti: cum illud magis optarent, ut cum quis appellaret Apostolicam sedem, ab illa delegaretur causa Episcopis illius prouinciæ; ut de Zosimo Papa vidimus delegante Ecclesiæ Cæsariensis causam S. Augustino atque collegis.

E Quod vero legati & clerici executores proterue nimis re agere viderentur: hos a Romano Pontifice mitti, moleste se ferre ijdem significarunt Episcopi Africani. Certe quidem de his agendi apud Cælestinum tum publicis litteris Africanorū Episcoporum, tum priuatis ipsius Augustini, occasionem dedisse noscitur legatorum nimia in causa prosequenda asperitas & insolentia. Nam in præsentī causa de Faustino legato ijdem conquesti sunt litteris ad Cælestinum, ipsum non iam egisse Iudicem, sed patronum scelestissimi Apiarij; & eo proteruix progressum esse, ut diuersas coepiscopis Africanis (ut aiunt) inferret iniurias. de quo antea conquesti litteris ad Bonifacium a scripserunt, quod non essent typhum istum (ut aiunt) passuri: & in litteris ad Cælestinum b rogant, ne fumosum sæculi typhum in Ecclesiam introduci permittat. Est namque typhus, idem quod fastus & arrogantia: unde & Plutarchus c nomen quoque Typhonis ab eadem Græca voce deducit. vsurpata est eadem vox ab Augustino d etiam; licet alicubi mendose, typhus loco, plus, legatur: a S. Ambrosio etiam, frequentius vero a S. Gregorio.

FAUSTINI
LEGATI CVM
AFRIC. EPI-
SCOPIS A-
SPERITAS.
a Apud Concil.
Afric. c. 101.
b Apud Concil.
Afric. c. 105.
c Plutarchus de
Iside.
d August. epist.
162.

Cum igitur ex his omnibus, quæ dicta sunt, satis superq. liqueat, Zosimum Papam optimam souisse causam, nec quicquam alieni iuris vsurpare conatum esse, quo & prædecessores

DE CANONE
SARDICENSI
CITATO A
ZOSIMO SVB
TITULO NI-
CAENI CON-
CILII.

fores omnes absque vlla controuersia potiti essent, dum Africanorum Episcoporum appellationibus ad Apostolicam sedem detulerint, eisdemq. ius dixerint, atque causas ipsas, de quibus contentiones oborta essent, absoluerint: quænam, rogo, subesse potuit ratio doli mali & imposturæ, vt supposuerit Nicæno Concilio canonem Sardicensem? cum præfertim qui ab eo citatus est canon, non minoris esset auctoritatis atque præstantiæ, ac si esset Concilij Nicæni. Vbi igitur nulla inesse potuit vel leuis fingendi ratio, nefas est præsumere fictionem. Quis enim ignorat paris auctoritatis fuisse Concilium Sardicense atque Nicænum, cum ambo fuerint œcumenica, immo hoc amplius ab illo istud habuerit, quod illi ex Africanis Episcopis vnus tantum Cæcilianus interfuisse reperitur, Sardicensi autem cum Grato Episcopo Carthaginensi triginta eiusdem prouinciæ Episcopi præsto fuere; adeo vt, salua pace Catholica, nequaquam potuissent Sardicensis Concilij canones non recipere? Si ergo dolus malus subesse minime potuit, alia plane exquirenda causa est, cur a Zosimo sub titulo Nicæni Concilij citatus fuerit canon Concilij Sardicensis. Coniecturæ locus patens esse debet, vbi cessat omnis de impostura suspicio. Vnde licet opinari, vel quod canon ille Nicæni Concilij fuerit cum alijs translatus in Sardicense; vel quod, cum id celebratum sit pro corroboracione Nicæni Concilij, idem reputatum cum illo fuerit: quod apud veteres adeo constans fuit, vt cum recenserent Concilia generalia, post Nicænum ponerent Constantinopolitanum, prætermisso penitus Sardicense, quod tamen fuisse œcumenicum liquet.

Sed nec mirum est, quod nec nouum sit, si vnus idemq. canon, vel plures sub diuersis Concilijs censeantur. Nam ne longe petita quæramus exempla; in promptu est, quod in Concilio Carthaginensi anno superiori celebrato inserti habentur canones Concilij Mileuitani. insuper & canones Concilij Hipponensis (vt diximus) translati sunt in posteriora Concilia Carthaginensia. Quid ergo imposturæ erit, si canones, qui positi reperiuntur sub titulo Conciliorum Carthaginensium, quis citauerit nomine Conciliorum Mileuitani, vel Hipponensis? Num qui id faceret, exclamaueris impostorem? non puto, immo potius exactum canonum cognitorem, qui nouerit proprios fontes vnde manarint. Certe quidem plura de Concilio Nicæno sunt exempla, aliquot eiusdem Concilij canones translatos fuisse in Concilium Sardicense, nimirum quintum, decimumquintum, decimumsextum, & decimumseptimum, quos exscriptos inuenies in Concilio Sardicensi sub numeris primo, decimonono, & decimosexto.

Quod si neges ea de appellationibus statuta fuisse in Nicæno Concilio; vnde negationem hanc probare vales? Num illud vnum satis esse potest argumentum, quod codices Africani & aliqui Ecclesiarum Orientalium illis carent? Ego contra, Romanæ Ecclesiæ codices illos habuisse, testificatione Zosimi, asseram. Modo æqua lance perpende, quibusnam codicibus maior adhibenda sit fides: simul considerans, quæ longo tempore sit passa naufragia Ecclesia Africana factione Donatistarum, qui cum Arianiis fœdus inierant: quorum nequitia & illud quoque factum esse iam diximus, vt ipsum Concilium Sardicense, idemq. œcumenicum, cui & cum Primate Episcopo Carthaginensi triginta Episcopi Africani interfuerunt, posteris Africanis penitus interceptum fuerit, vt omnino perierit, immo & nomen ipsum male apud eos audiens, respiceretur, tamquam Conciliabulum hæreticorum^a. Conuerte rursus oculos ad Orientis Ecclesias, & quibus per plurimos annos fluctibus iactatæ fuerunt, considera, Arianiis Episcopis præsentibus, expulsis penitus Catholicae communionis Episcopis: quibus omnibus malis caruisse Romanam Ecclesiam, iam superius ex rebus gestis singulorum annorum satis perspicue demonstratum est. Ex quibus plane iure argumentari liceat, fideiiores habendos esse codices in Romanæ Ecclesiæ archiuo diligenti custodia asseruatos, quam quoslibet alios diuersarum prouinciarum. Haud enim recens est eiusmodi argumentatio, sed iam vetus, a maioribus vsurpata & solida fide recepta, cum contigit in disceptationem venire fidem codicum Romanorum & Orientalium; quando ex integritate Romanæ Ecclesiæ chartarum fuit perspicue demonstratum, ipsas sacrosanctas Synodos œcumenicas apud Orientales ab hæreticis esse corruptas, labefactatas, ac penitus in falsum sensum mutatas & deprauatas: quas & ex Romanis codicibus oportuit in pristinum veritatis candorem restituisse. Facit de his omnibus certam fidem S. Gregorius^b Papa, quem consulas. Si igitur ea de Concilijs Ephésino & Chalcedonensi acciderunt, cum Ecclesiæ Orientales a Catholicis regerentur Episcopis: quid censendum est, cum Ariani, in quorū manibus erant omnium Ecclesiarum codices & omnes ybique locorum constructæ bibliothecæ, Orientalibus præerant

QUIBUS CODI-
CIBUS MA-
IOR ADHI-
BENDA SIT
FIDES.

^a Aug. epist. 165.
ad Fortunatum,
& contra Cresc.
lib. 3. c. 34.

^b Gregor. lib. 5.
epist. 14.

A præerant Ecclesijs? nū quis negabit talia accidere potuisse, immo & accidisse non facilius existimabit? Sed ne hic eadem repetere cogamur, consule quæ dicta sunt superius tertio tomo de causa, cur nomine Concilij Nicæni citati fuerint canones Concilij Sardicensis.

His denique & alijs persuasi Episcopi Africani, longe absuit vt citatos a Zosimo canones non repertos inter canones Nicæni Concilij, sed sub Concilio Sardicensi, vt adulterinos reiecerint, & vt ascitios spuriosq. damnauerint; sed eos potius vt legitimos ac fide dignos (vt par erat) habuerunt. Cuius quidem rei locuples testis accedit Ferrandus diaconus Carthaginensis Ecclesiæ, qui in huius sæculi fine magno splendore claruit non Carthagine tantum, sed in vniuersa Ecclesia Africana. Hic quidem in suo Breuiario, seu Concordantia canonum, quam diligenter elucubratam trecentis distinxit capitibus, eorundem^a canonum mentionem habet, recensens eos sub titulo Concilij Sardicensis: immo ipse recte interpretatus, alteri eorum huiusmodi præfixit titulum^b: De prouinciali Synodo retractanda per vicarios Episcopi vrbis Romæ, si ipse decreuerit. Ita ibi: vt plane intelligas, nequicquam ab ipsis appellationis iuri, sed nec executioni ipsius per vicarios, nempe Legatos de Latere, faciendæ, esse derogatum, vel imminutum; cum modum dumtaxat illis displicuisse, quæ dicta sunt superius, doceant.

Considera igitur, lector, cuncta quæ a nobis allata sunt pro defensione Zosimi Papæ & iurium Apostolicæ sedis (quod sincere sine fuco & fallacijs rem agamus) non aliunde deprompta esse, quam ex testificatione ipsorum Africanorum virorum, ac potissimum S. Augustini, & aliorū qui huic Synodo interfuerunt, aduersantiū Episcoporum, ex scriptis ab ipsis epistolis & alijs: quibus perspicue intelligere possis, omnia rite, sine dolo & impostura, omniaq. fideliter a Zosimo & successoribus Romanis Pontificibus esse tractata. Si ergo hæc ex aduersantium domo petita rem adeo perspicuam reddunt: quid si extarent ipsorum Romanorum Pontificum Zosimi, Bonifacij, & Cælestini ad eorum litteras redditæ responsiones, cū & sine ipsis penitus euincatur causa? Cum igitur iam ex his quæ dicta sunt, plena fide probatum habeas ius antiquum appellandi ab Africanis Episcopis ad Romanam Ecclesiam, illudq. frequentibus & antiquis & recentioribus firmatū exemplis, perspicuumq. redditum non rem nouam tentasse Zosimum & successores, nec suffuratos esse (quod aiunt) ius appellandi, vsque adeo manifestum sit: ipsæ certe (si possent) plane erubescerent chartæ, quæ a Nouatoribus Zosimum & Bonifacium stylo lancinantibus sunt contumelijs exarata. Sint iidem ipsi iudices, si quod tamen veri cognoscendi studium, quod conatum est omnibus, eorum insidet animis: simulq. discant omnes, quam offusa semel mente densa caligine, & in transuersum acta odio atque liuore, feratur in præceps, dum iidem ipsi quædamque ignorant, blasphemant, & dente canino corrodunt.

Sed nec parcendum illi, qui ignoracione rerum gestarum, ex turbis his actus in fugam, quæsiuit (quod pijs nō licet) in mendacijs latebras. Falso enim existimans postremis Africanorum Episcoporum litteris ad Cælestinum Pontificem datis esse conflatum schisma, diuisamq. penitus Africanam Ecclesiam a communione Romanæ: quid improbe improbus finxit impostor? (vehementius enim commoueor in eos, qui mendacijs labefactant, quam se putant suffulsiisse Dei Ecclesiam, columnā & firmamentum veritatis) quid inquam ille? Qui igitur semel errore ductus sibi persuasit hoc tempore scissam penitus fuisse Africanam Ecclesiam a Romana (proh nefas!) quam enorme excogitauit commentū? Finxit Bonifacij Secundi Papæ nomine epistolam ad Eulalium Episcopum Alexandrinum de reconciliacione Ecclesiæ Carthaginensis cum Romana, iā ante (vt sibi videbatur) schismate discissa ab his temporibus Bonifacij ac Cælestini prædecessorum Romanorum Pontificum. Addit etiam ea de re ab alio Eulalio Episcopo Carthaginensi libellum ad ipsum Bonifacium pro reconciliacione datum; necnon intercessisse ad rem perficiendam tradit litteras Iustini Imperatoris. Hæc quidem & alia mendaciorum frigidus concinnator, sed callidus veterator, ibi habet. Patienter audi, & scies meæ commotionis paulo post iustissimam causam.

Agendum iam pridem alias nobis fuit in Notationibus ad Romanum Martyrologium aduersus eundem impostorem; cuius quidem epistola commenticia adeo immensa clades ea ex parte insertæ Ecclesiæ, vt nisi falsa omnino ea esse conuinci posset, plane ex Ecclesiæ Catholicae albo expungenda fuissent sanctorum Africanorum martyrum agmina, qui in persecutione Vandalica pro fide Catholica magna gloria certantes, atque agonem summa patientia consummantes, affecuti sunt martyrij palmam; delendiq. pariter forent ex Ecclesiasticis tabulis præclarissimi confessores, qui per illud spatium annorum centum in Africa-
na Ec-

^a Breuiar. Ferrand. c. 149-153
apud Cresconiu.
^b Conc. Sard. c. 7.

EX SVIS SCRIP-
TIS AFRI-
CANI CON-
VICTI.

DE EPISTO-
LA CONFES-
SATA BONIFACII
PAPAE
NOMINE.

REDARGVI-
TUR FALSI-
TATIS EPI-
STOLA NO-
MINE BONI-
FACII PAPAE
SCRIPTA.

na Ecclesia clarere doctrina atque vitæ sanctitate conspicui. Etenim si integro sæculo hoc, nempe a Bonifacio Primo vsque ad Bonifaciū Secundum, Africana Ecclesia perseueravit in schismate; nihil est vt aliquis potuerit interea legitima impertiri corona martyrij, vel in aliquo confessionis præmio munerari; cum & sententia Cypriani & ipsis Augustini Africanorum Antistitum atque doctorū, certum exploratumq. sit, nullam esse posse schismaticorum coronam & præmium, quæ non nisi dentur in Ecclesia Catholica elargiri. Vide, rogo, in quod discrimen ille, quisquis fuerit, adduxerit Ecclesiam: cum si eius stare posset epistola, corruere necesse esset ea ex parte Dei illam structuram, quæ tot sanctorum martyrum & confessorum viuis est aucta lapidibus.

Ceterū toto celo (vt dicitur) palā fecimus, & demonstrauius clarissima omnino luce ab homine vafro elaboratū esse commentum, dum ostendimus, nec hoc tēpore sub Bonifacio, Cælestinove, vel eorum successoribus Romanis Pontificibus intercisam fuisse vel ad vnius diei tantum spatium, vel horæ momentum, Africanæ cū Romana Ecclesia communionem: quod & tibi notius fiet ex his quæ inferius singulis ferme annis dicturi sumus: vt nulla prorsus dubitatio hac de re animum tuum pulsare possit. Vnde plane intelligas epistolam illam esse falsissimā, siue eius spectes argumentū, siue explores quæ in ea auctor congeffit alia aperta mendacia. His addas, quod dum finxit Bonifacium Secundum eam scribere epistolam ad Eulalium Episcopum Alexandrinum, plane de Eulalio tum Episcopo Alexandrino manifestæ id redarguitur falsitatis, cum constet tempore Bonifacij Secundi præfuisse Ecclesiæ Alexandrinæ Timotheum eius nominis tertium, siue quartum potius dicendum, eundemq. hæreticum, & a Romana Ecclesia alienum. Sed nec est quod fingi possit aliquis alius Eulalius nomine præfuisse Ecclesiæ Carthaginensi; cum tempore eiusdem Bonifacij, regnante Gelimere Vuandalorum Rege, nec vnus esset reperiri in Africa Catholice communionis Episcopus. Insuper dum inconcinne effictor in eadem epistola meminit Iustini tunc regnantis Imperatoris, quam aperte se mentitū esse significat? etenim eo tempore Bonifacij non Iustinus, sed Iustinianus regnabat in Oriente. Vides, lector, quot quantiq. certis demonstrationibus res tibi facta sit nota, cum vel vna tantum ex adductis hic rationibus plusquam satis esse potuerit ad arguendam epistolæ falsitatem: & intelligis quanto periculo recipiantur indiscussa quæque Romanorum Pontificum nomine edita. At de his hæcenus.

Iam vero elucidatis, quæ in maximam controuersia ab aduersarijs deducta erant atque defensa: reliqua eiusdem sexti Concilij Carthaginensis absoluamus. In Concilio Carthaginensi, siue hoc, siue alio sub eodem Bonifacio celebrato, editus est canon de libris canonicis diuinæ Scripturæ: extat adhuc, sed nescio quomodo relatus sub Cōcilio tertio Carthaginensi sub numero quadragesimoseptimo, vbi ad finē de confirmatione canonis per Romanum Pontificē Bonifacium ista subiiciuntur: Hoc etiam fratri & confacerdoti nostro Bonifacio, vel * alijs earum partiū Episcopis pro confirmando isto canone innotescat, quia a Patribus ista accepimus in Ecclesia legenda. Liceat etiam legi Passiones martyrum, cum anniuersarij dies eorum celebrantur.] hæc canon. Ex quibus vides, lector, quantum deferrent Africani Episcopi Romanæ Ecclesiæ, dum eodem tempore, quo ea agitabatur controuersia, nihil remiserunt summisionis & reuerentiæ erga Romanum Pontificem. Sed & illud considera, quod si in hagiographis suscipiendis confirmationem requirunt illi ab Apostolica sede, quantum abest vt ob causam aliorum canonum ab ea voluerint separari? Quamobrem & illud accidisse diximus, quod licet canones illos citatos nomine Concilij Nicæni inter alios Nicænos canones minime reperiri cōtigerit; nihilominus eodem, ac si Nicæni fuissent, custodiendos acceperunt. Porro canonem istum de sacris libris fuisse (quod postularant) a Bonifacio Romano Pontifice confirmatum, inde certum ducimus argumentum, quod S. Augustinus scribens ad Quintianum hæc ait: Vos ipsi prius nolite in scandalum mittere Ecclesiam, legendo in populis scripturas, quas canon Ecclesiasticus non recepit.] & paulo post: Non memineris in Concilio institutum, quæ sint Scripturæ canonicæ, quæ in populo Dei legi debeant? Recense ergo Conciliū; & omnia quæ ibi legeris, commenda memoriæ, &c.] hæc ipse, vt de confirmatis ab Ecclesia sacris libris.

Quod insuper ad legendas Passiones martyrum in Ecclesia anniuersaria die canon fanciuisse videtur: id quidē haud improbauit Rom. Pontifex, licet minime Ecclesia Romana vsu receperit, quod scilicet (vt testatur Gelasius) ex eis aliqua ab idiotis, aliqua etiā ab hæreticis probarentur fuisse composita. Sed hæc intellige de prolixioribus Actis sanctorum martyrum

1877

1877

Concil. Carth.
3. c. 47.
* &
CANONEM
SCRIPTURÆ
DIVI-
NÆ CONFIR-
MAT ROMANVS
PONT.

August. epist.
235.

ACTA MARTYRUM
QUAE
EXPLOSA.

A tyrum, quorum vix pauca reperiri contingit suo pristino, quo sunt scripta, candore atque simplicitate nitescere, de quibus hæc habet & sextæ Synodi canon: Quæ a veritatis hostibus confictæ sunt martyrum historiae, vt sic martyres ignominia afficerent, & qui eas audituri essent in infidelitatē deducerent, in Ecclesia non publicari iubemus, sed eas igni tradi: qui eas autem admittunt, vel tamquam veris eis mentem adhibent, anathematizamus.] hæc ibi. Ceterum compendiosæ illæ Passiones martyrum, quas continent Martyrologia, anniuersaria quaque die, qua ijdem passi sunt martyres, tam apud Latinos quam Græcos antiquo vsu semper in Ecclesia recitari consueuerunt. Sed redeamus ad Synodum.

Decreta iam in eadem Synodo (vt dictum est) magna celeritate legatione in Orientem ad perquirendos Nicænos canones, duo inuenti delectiq. sunt qui idem munus obirent, Innocentius presbyter, & Marcellus subdiaconus Ecclesiæ Carthaginensis: quorum prior Innocentius presbyter missus est Alexandriam ad Cyrillum eius Ecclesiæ Episcopum, Marcellus vero ad Atticū Constantinopolitanum Episcopū. hæc quidem ex reddenis ab eis ad Synodum litteris perspicua sunt, quibus Cyrillus diē Paschatis anni sequentis ad XVII. Kal. Maias annunciauit: constat quidem etiam ipsum (vt agebat Theophilus) annis singulis singulas scripsisse Paschales epistolas. Extant ipsæ in Vaticana bibliotheca numero trigintaduæ, quas exscribendas curauimus, & Latinitate donandas per Federicum Merium diligenter in opus incumbentem.

Quod rursus ad Innocentium presbyterum ad Cyrillum Alexandriā missum pertinet: ipsum inde profectum esse Hierosolymam, reddidisseq. S. Hieronymo litteras S. Augustini & Alypij, ex eiusdem ad eos responsione perspicue possumus intelligere. Inter alia autem ijdem Augustinus & Alypius suis litteris reddiderunt S. Hieronymum certiorē de damnatione facta hæresis Pelagianæ. Qua de re magna ipse Hieronymus lætitia affectus est: vnde ad eos: Mihi (inquit) omnis occasio gratissima est, per quam scribo vestræ reuerentiæ, testem inuocans Deum, quod (si fieri possit) assumptis alis columbæ, vestris amplexibus implicarer, semper quidem pro merito virtutum vestrarum, sed nunc maxime, quia cooperatores & auctores vobis hæresis Cælestiana iugulata est: quæ ita infecit corda multorum, vt eū superatos damnatosq. esse se sentiant, tamen venena mentiū non omittant; & quod solū possunt, non oderint per quos putat libertatē docendæ hæreseos perdidisse.] hæc ipse. Meminit in eadē ipse epistola de S. Eustochio proxime defuncta, & quidē (vt videtur) hoc anno: nam anno sequenti ab aduentu Innocentij presbyteri se eam epistolā scripsisse testatur, qui hoc anno (vt dictū est) illuc ab Africanis Episcopis missus fuit. Sicq. & sequenti anno eam ab ipso epistolam scriptam apparet, ante quam haud pridem (vt ibi ait) S. Eustochiū defuncta erat. fuisse quidem videtur illa nouissima omniū epistolarum ipsius: nam anno sequenti (vt dicemus) eundem S. Hieronymum ex hac vita migrasse, Prosper affirmat.

Ex his igitur (vt vides) consignatū habes tempus migrationis clarissimæ genere & sanctitate celeberrimæ Eustochij virginis, S. Paulæ filia, agentis Bethlehem vna cum matre annis viginti, post illius vero obitum annis quindecim, vt ex litteris eiusdem Hieronymi ad eam in matris transitu ex hac vita scriptis intelligi potest, dum sub Consulatu Honorij sexto & Aristeneti (qui est annus Domini quadringentesimus quartus) numerat cōmorationis eiusdē Paulæ matris Bethlehem annos viginti, a tēpore videlicet quo vna cū filia Eustochio illuc profecta erat: a quo quidē tempore vsque in præsentem annū incolatus monasterij Bethlehemitici superstitis Eustochij filia anni intercurrunt quindecim. sicq. anni sēt trigintaquinque monastica obseruantia eiusdē Eustochij in Bethlehemitica mansione, actis iam ante Romæ in sancto proposito vna cum matre annis quinque. hæc omnia liquent ex testificatione S. Hieronymi, castissimæ virginis cū cælesti sponso nuptiarū spiritualium pronubi, morū excultoris, & fidissimi eius integritatis ad obitū vsque custodis: cuius quidē scriptis, quæ, qualis, quantaq. S. Eustochium fuerit, sexcentis ferme locis, haud obscuris notis declaratū inuenies. Extitit ipsa plane terra bona & optima, quæ tanto cultore digna fructū reddidit centuplū, & quidē in patientia: cuius specimen insigne edidit illud nouissime, quod grassatores passa, cædes & incēdia, bonorumq. deprædationē, & his omnibus acerbiores minas, conquesta de his apud Romanū Pontificem, noluit nomina recēdere sceleratorum tanta sacrilegia perpetrantium, nec eorū ad facinus impulsoris edisserere voluit accusatrix; sed signaculo Christianæ mansuetudinis ac patientiæ illibatā virginitatem, & custoditam quam exactissime disciplinam monasticam cōsignauit, sic nēpe summa integritate & sanctitate totius vitæ trāfactæ periodū quā honestissime atque sanctissime claudēs.

Apud Theod.
Balsam. sext. Synod. c. 63.

DE INNOCENTII LEGATIONE IN ORIENTEM.

Hier. epist. 79.

Hier. epist. 27.
TEMPVS EUSTOCHII MONASTICAE OBSERVANTIAE.

MARTYRUM
ACTA
EXPLOSA.

DE S. EUSTOCHII AD DEVM TRAN- SIV.

a Hier. epist. 22. in fin. b Isai. 64.

c Exod. 15.

d Cant. 3.

e Cant. 9.

EUSTOCHII AETAS.

f Hier. epist. 25.

g Hier. epist. 27.

DE S. PAULA IUNIORE.

h Hier. epist. 79.

DE MELANIA IUNIORE ET SOCIIS.

k Hier. epist. 79.

* Albina * Pinianus l Exat. apud Me- saphr. die 31. Ia- mar. & Sur. tom. 1.

Hic finis Iuliae Eustochij, immo principiu vite, cu exoptatu diu nuptiaru tepus aduenit, ia longe ante plurimos annos ab ipso S. Hieronymo ei iugiter contemplandu ob oculos positum, cu in nobili illa de institutione virginis scriptione in ipsius sublimi professione virginitatis tyrociniio elucubrata, ad finem ista de eius sine philosophatus, vel potius vaticinatus, habet: Egredere, quaso, paulisper de carcere, & presentis laboris ante oculos tibi pinge mercedem, qua nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Qualis erit illa dies, cum tibi Maria mater Domini choris occurret comitata virginis, cum post Rubrum mare, submerso cum suo exercitu Pharaone, tympanum tenens praecinet responsuris: Cantemus Domino: gloriose enim honorificatus est: equum & ascensorem proiecit in mare. Tunc Thecla in tuos lata volabit amplexus. Tunc & ipse spofus occurret, & dicet: Surge veni sponsa mea, veni proxima mea, speciosa mea, columba mea: quia ecce hiems transiit, pluuia abiit sibi. Tunc Angeli mirabuntur, & dicent: Quae est ista prospiciens quasi diluculum, speciosa vt Luna, electa vt Sol? Videbunt te filia, & laudabunt Reginae, & concubinae praedicabunt. Hinc & alius castitatis chorus occurret: Sara cum nuptis veniet, filia Phanaelis Anna cum viduis. Erunt in diuersis gregibus carnis & spiritus matres tuae. Laetabitur illa, quod genuit: exultabit ista, quod docuit, &c.] haec Hieronymus de futuro ia diu ante descripto Eustochij ad Deu transitu: tale namque ante triginta & amplius annos de venturis cu sponso caelesti eius nuptijs dulce praecinuit epithalamiu, quod nos hic epitaphij loco posuimus. No enim lacrymis, sed gaudijs, nec funeris, sed triumphij pompa prosequi decet tanta virginem migrantem ad Christum virginu sponsum.

Quot autem annos nata sanctissima virgo decesserit, haud excessisse putamus aetatis annum quinquagesimum: vtpote quam tempore S. Blefillae sororis obitus (cuius suo loco & tempore quarto tomo meminimus) haud prouecta satis aetatis fuisse, idem S. Hieronymus testari videtur, vbi in consolatione Paulae matris de eiusdem Blefillae obitu ait: Parce saltu Eustochio tuae, cuius parua adhuc aetas & rudis pene infantia.] Fuit autem ipsa inter quinque S. Paulae filios tertio loco genita. Erat Blefilla omnium primogenita, secunda Paulina, tertia Eustochiu, quarta Rufina, quinto vero loco & vltimo Toxotius natus, vt ex testificatione eiusdem Hieronymi satis liquet. Cum igitur tempore profectiois S. Paulae ex Vrbe Hierosolymam ante annos (vt diximus) trigintaquinque, vt idem testatur, esset Rufina quarto loco nata iam nubilis; quae diximus de aetate Eustochij, confirmari posse videntur, vt quae ante ipsam orta Eustochium haud minor annis tunc quindecim fuisse dicatur. qua quidem inita de annis Eustochij ratione, ipsam quinquagenariam decessisse dicendum erit. Porro dies natalis sanctissimae virginis Eustochij relatus reperitur a Romana Ecclesia in tabulas Ecclesiasticas quarto Kal. Octobris hoc elogio: Eodem die S. Eustochij virginis filiae B. Paulae; quae ad Praesepe Domini cum alijs virginibus enutrita, praclaris meritis fulgens, migravit ad Dominum.] haec ibi publica testatione, cum alioqui priuatis obsequijs omnes ferme sacrae virgines eam consueuerint frequentare.

Sic igitur cu ex humanis Eustochiu decessisset, solatio amitae remansit Paula Iunior destituta. Haec (vt dictu est) nata est ex matre Lara atque Toxotio filio S. Paulae, de cuius educatione ad eius matrem S. Hieronymus epistolam scripsit. dicta quoque est ad discriminationem Paulae Senioris eiusdem aetate ista Paula neptis. de qua idem S. Hieronymus in dicta epistola ad Augustinu & Alypium in fine his verbis: Paula vestra neptis] sed melius ita in aliquibus scriptis codicibus: Paula neptis, vestra] & quod sequitur: miserabiliter deprecatur, vt memores eius sitis, & multu vos salutet.] haec de ipsa: quae in eodem relicta monasterio, quando diem extremum clauserit, nobis est haec tenus incompertum. Par est autem credere, vt quae (quod suo loco dictu est superius) nata est ex repromissione martyris, & ab ipsis incunabulis Deo dicata, tantarumque feminarum sancta educatione nutrita, ac S. Hieronymi scriptis ab infantia ad summum virtutum exemplar instituta, finem egregia pariter clauserit sanctitate.

Sed & illud ex eadem S. Hieronymi epistola velim obserues, ipsum non Paulae neptis tantum nomine eiusdem Augustino atque Alypio Episcopis salutem impertire, sed nomine etiam Albinae, Piniani, atque Melaniae, quos ante septem annos diximus versatos in Africa, & postea vna simul venisse Hierosolymam. ait enim: Sancti filij communes Albinus, Apinianus, & Melania plurimum vos salutant.] haec ibi. Verum pro Albinus, Albina, & pro Apinianus, Pinianus restituendi sunt; nisi praeter Albina matrem fuerit illic Albinus filius. Sed quando (inquires) hi Hierosolymam peruenerunt? ante triennium. Et ne putes nos agere coniectura, vel diuinare; habes id ipsum expresse demonstratum in rebus gestis leuldem

dem Melaniae Iunioris: vbi cum dicatur eadem annis septem in Africa commorata; si repetas tempus eius Roma illuc profectiois, quam accidisse diximus anno qui praecessit Urbis cladem, nempe quadringentesimonono; & ab eo tempore numeres septem illos annos, inuenies vtique ante triennium (vt dictum est) ipsam ac eius socios Hierosolymam peruenisse, & vna cum ea Albinam matrem Melaniae Iunioris, vt eius Acta testantur: fuisse namque hanc Albinam nomine coniugem filij Melaniae Senioris, Palladius docet.

Ab ipso autem Hierosolymam aduentu post dies quadraginta defunctam esse Melaniam Seniore, Palladius tradit, licet de alijs nullam habeat mentionem: quos dum ait inferius vitam duxisse in Campania & in Sicilia; plane ignorasse visus est, ex Augustino certum reddi eosdem in Africa degisse; necesse pariter, ex S. Hieronymo palam fieri eosdem Hierosolymam profectos esse: quae omnia pluribus testantur Acta S. Melaniae Iunioris.

Quinetiam ex eodem S. Augustino constat, hos, cum Hierosolymam peruenissent, & Pelagium ibi agentem inuenissent, ipsum admonuisse, vt ea omnino damnaret, quae ab Orthodoxis aduersus eum obijcerentur: ipsum autem, veluti eis obtemperantem, scripsisse anathematismum aduersus illos errores, qui ab Occidentalibus in eum obieci essent: sed quam dolose, quamque veteratorie, S. Augustinus aperuit. Sed accipe modo quid ipse de his cum Pelagio agentibus scriptis tradat: Scripsistis mihi, cum Pelagio vos egisse, vt quaecumque aduersus eu dicerentur, scripto damnaret: eumque dixisse, audientibus vobis: Anathemo, &c.] Miserunt autem dicta a Pelagio eidem Albinus, Pinianus, atque Melania ad ipsum Augustinum: qui postea sub Zosimo Papa contrarijs scriptis ostendit impij haereticarum fallacias. Sed de his alias.

De rebus autem gestis Melaniae Iunioris, ac Piniani viri eius, ac sociorum, eiusdem Melaniae Acta declarant; nimirum peregrinatos esse in Aegyptum ad visendos sanctos monachos eremi accolas, relicta Albina matre ob ingrauescentem senectutem Hierosolymis: inde vero redeuntes Hierosolymam, seorsum a coniuge Pinianum vitam excoluisse monasticam, Melaniam vero ad annos quatuordecim apud montem Oliueti clausam in cella perseuerasse, duxissetque ibi in angusto loco vitam Angelis similem. Mira quidem haec videntur: sed si quis legat, quae de eiusdem Melaniae vitae instituto, antequam Hierosolymam proficisceretur, cum adhuc in Italia ac Romae potissimum versaretur, idem qui supra Palladius scripsit, atque ea quae de eiusdem viuendi ratione cum esset in Africa, eadem Acta habent; summum huiuscemodi monasticae vitae genus tum ipsam, tum virum eius attigisse, haud valde mirabitur, cum se ab initio penitissime Deo ambo addixissent.

Sed quid hoc item anno mirandum acciderit in Palaestina, Marcellinus in Chronico, sub eiusdem Consulibus Monaxio & Plinta, docet his verbis: Multae Palaestinae ciuitates, vltraque terramotu collapsae sunt. Dominus noster Iesus Christus, semper vbique totus, super montem Oliueti Hierosolymae vicinu sese de nube manifestauit. Multae & tunc vtriusque sexus vicinarum Gentium nationes tam visu quam auditu perterritae, atque credulae sacro Christi fonte ablatae sunt: omniumque baptizatorum in tunicis crux Christi Salvatoris Diuinitatis nutu extemplo pressa resulsit.] haec Marcellinus, & alij. Cuius quidem rei adeo admirabilis occasione, de tempore aduentus Domini ad iudicandum coepti sunt vbique misceri sermones; quod ex Danielis Prophetae vaticinio iam praenunciatus esset aduentus Filij hominis in nubibus, & Zachariae de ipso loco eius aduentus super montem Oliueti praedixerat. His insuper accedebat etiam, quod memoria omnium retinerentur, quae ab Angelis dicta, a Luca vero Euangelista conscripta sunt verba illa in eodem monte Oliueti, vbi Christus ascendisset in caelum, & de ipso Domino Iesu ita praenunciata: Quem admodum vidistis eum euntem in caelum, ita veniet.] His, inquam, diuinis praedictionibus, & caelitus ea facta apparitione, de venturi Domini ad iudicandum tempore inter disertos viros disceptari coeptum. Cuius occasione scripsisse videtur Hefychius ad S. Augustinum de nouissima die; quae, cum praecessissent (vt ait) tot signa, iam videretur instare. Cum & ipse S. Augustinus prolixa disputatione, epistola ad eundem Hefychium reddita, itidem egit de nouissimi dici tempore: quam quidem hoc ab ipso scriptam esse anno, ex eo redditur exploratum, dum numerans Domini annos ita ait: A natiuitate Domini computantur anni ferme quadringenti viginti, a resurrectione autem vel ascensione eius anni plus minus trecenti nonaginta. Ceterum ipse redarguit de his curiosum nimis exploratorem; cum tamen ipse contra, diem illum haud instare demonstrat ex signis; cum longe abesset, vt impletum dici posset, quod apud Matthaeum ait Dominus: Praedicabitur hoc Euangelium

Annal. Eccl. Tom. 5. Qq 2 Regni

1325

a Pallad. in Lausiac. c. 33.

b Pallad. in Lausiac. c. 47. c Idem c. 49.

ALBINVS ET PINIANVS ADMONENT PELAGIVM.

d Aug. de Christi gratia lib. 1. c. 1.

* Albina

MELANIAE ET PINIANI VITAE IN STI TVTVM.

e Pallad. in Lausiac. c. 49.

CHRISTI APPARITIO MIRIFICA SUPER MONTEM OLIVETI.

f Dan. 7. g Zach. 14.

b Act. 1.

i Apud August. epist. 79.

k Aug. epist. 80.

l Matth. 24.

a Aug. ead. epist.
80.
EVANGELIUM NON-
DVM TOTO
ORBE DIFFV-
SYM.

b Victor de per-
secut. Vuand.
lib. 1.

c Socrat. lib. 7.
c. 17.
DE IYDAEO
SAEPIVS BA-
PTIZATO.

DE CERTA
RATIONE
MIRACVLI
EDITI.

Regni in vniuerso Orbe, in testimonium omnibus gentibus: & tunc veniet consummatio.] A
nam subdit: Sunt enim apud nos, hoc est, in Africa barbaræ innumerabiles gentes, in qui-
bus nondum prædicatum esse Euangelium, ex ijs qui ducuntur inde captiui, & Romano-
rum seruitijs iam miscentur, quotidie nobis edificere, in promptu est. Pauci tamen anni
sunt, ex quo quidam eorum rarissimi atque paucissimi, qui pacati Romanis sinibus adhæ-
rent, ita vt non habeant Reges suos, sed super eos Præfecti a Romano constituantur Impe-
rio, & illi & ipsi eorum Præfecti Christiani esse cœperunt. Interiores autem, qui sub nulla
sunt potestate Romana, prorsus nec religione Christiana in suorum aliquibus detinentur.]
hæc Augustinus, cum de his agit. Sane quidem temporibus Genserici Vuandalorum Regis
in Africa, in interiori Mauritaniæ parte, in regno Capsur cœptum fuisse Euangelium præ-
dicari, occasione confessorum illuc relegatorum, Victor^b affirmat.

Cum vero serperet venenum hæresis Manichæorum in Gallijs hoc eodem tempore, B
Bonifacius Papa hoc anno interpellatus libello accusationis a clericis Ecclesiæ Valenti-
næ aduersus Maximum Episcopum Manichæorum sectatorem, delegauit causam cogno-
scendam Episcopis septem prouinciarum. Extat ipsa de his epistola Bonifacij data hoc
anno Idibus Iunijs sub Consulatu Monaxij. Vides igitur accusationes Episcoporum de-
ferri solere ad Romanos Pontifices. Quomodo autem Manichæi in Africa detecti fuerint,
dicemus anno sequenti.

Hoc ite anno, iisdem Consulibus, defuncto Chryfantio Episcopo Nouatiano Constan-
tinopoli, in locum eius successum esse Paulum, Socrates suorum Nouatianorum texens suc-
cessionem Episcoporum affirmat: sub quo de Iudæo hæc contigisse narrat: Iudæus qui-
dam veterator, Christianam fidem simulans, sæpius baptizatus fuit: per quam fallaciam
multas corrasit pecunias. Postquam autem multos ex varijs sectis homines (Arianorum C
enim & Macedonianorum baptismum receperat) dolo Indificatus, non habebat amplius
quibus imponeret, tandem ad Paulum Nouatianum Episcopum venit: ait se magna cupi-
ditate baptismi recipiendi flagrare; per eius manum vt illud assequatur, orat. Paulus eius
probat institutum: verum se non prius illi baptismum daturum ait, quam sit fidei articulis
institutus, diesq. quamplures ieiunijs vacauerit. Iudæus contra voluntatem ieiunare co-
actus, acriter instare, vt baptismum donetur. Paulus quoniam illum tam obnixè baptismum
petentem mora nolebat offendere, parat res ad baptismum necessarias. Cumq. vestem
candidam pro illo emisisset, & alucum baptisterij aqua impleri iussisset, Iudæum eo deduxit,
vt illi baptismum impertiret. Verum aqua vniuersa, diuina quadam virtute, quæ oculis
cerni præcipue non poterat, subito exhausta est. At cū neque Episcopus, neque alij qui
aderant, accurate considerarent qua ratione id accidisset, sed aquam per foramen, quod D
in imo alueo fuit, per quod etiam alias aquam solebant educere, effluxisse existimarent;
alueū baptismi de integro, foraminibus vndique in eo firme obturatis, diligenter implent.
At cum Iudæus esset secundo in alueum baptisterij deductus, aqua rursus penitus euanuit.
Itaque Paulus: O homo (inquit) aut veteratoris partes agis, aut baptismum ignorans re-
cepisti. Quare vbi ob miraculum a multis eo concursus erat, forte quidam Iudæum de fa-
cie nouit, cumq. ab Attico Episcopo baptizatum viderat. Hoc miraculum per Paulum
Nouatianum Episcopum editum fuit.] hætenus Socrates, & ipse Nouatianus. Sed hæc
diligentiori sunt examine discutienda: extra enim Catholicam Ecclesiam nulli dari posse
miraculum, apud omnes in confesso est.

Demus Socratem nihil esse mentitum (cum alioqui suspecta sit omnis de suis dogma-
tistis hæreticorum narratio) nihil est tamen quod ipse tribuere iure possit Episcopo No-
uatiano miraculum, quod potius tribuendum fuerat sacramento, sicut nec prophetia Cai-
phæ, sed cum Pontifex esset anni illius: verum namque reperiri apud hæreticos bap-
tismum, iam totius Catholicæ Ecclesiæ sententia longe ante definitum fuisse liquet. Porro
Nouatiani cum verissimi assertores essent sanctissimæ Trinitatis, cuius rei causa (vt di-
ctum est) passi sunt Christiani Imperatores eos in ciuitatibus commorari: æque proba-
tum fuisse illorum baptismum ab Ecclesia Catholica, nulla est dubitatio vel controuersia.
Non sic quidem de Arianorum atque Macedonianorum baptismum accidit. Nam cū Ariani
additamento Eudoxij, ijdē facti ibi in Thracia sunt Eudoxiani, eorū baptisma, sicut & Ma-
cedonianorū, Catholica Ecclesia penitus respuit, in quo nulla esset assertio Trinitatis, sub
qua conferri debere baptismū, Dominus suis mandauit Apostolis. Sed cur (inquires) cū ba-
ptizatus est ab Attico Episcopo Constantinopolitano, non euanuit aqua, sicut cum inician-
dus ille

ASCLEPIA-
DES EPISCO-
PVS AGIT
PRO DAMNA-
TIS.
a l. vlt. de panis.
c. Theod.

CONSTAN-
TIVS CREA-
TVS AVGY-
STVS.

CONSTANTII
EDICTVM
CONTRA PE-
LAGIANOS.

EDICTVM
VOLVSIANI
PRAEF. VRB.

* Aduersus
* suis
PRAEFECTI
PRAET. QVID
EDIXERINT.
* consortio

A dus ille erat a Paulo? Ea nimirum ex causa, quod tunc nulla fieret per reiterationem ini-
uria sacramento, cum ante collatum siue per Arianos, siue per Macedonianos, nullius ef-
set momenti: nec ante quidem Iudæus ille baptismum est consecutus, quam cum ab Atti-
co eo initiatus est sacramento. Stetit tunc aqua, quia tunc primum verum baptismum col-
latum fuit. fluxit, cum in prioris iniuriam secundum baptismum, licet ignorans, Paulus
præparasset. Cessit igitur miraculum illud in confirmationem potius Catholicæ veritatis,
quam ad Pauli merita illustranda, quem Socrates laudibus ornat.

Contigit hoc ipso anno itidem Constantinopoli, vt cum quamplurimi pœnam luituri
essent, eo quod opifices conficiendarum nauium ad barbaros transmisissent; agente pro eis
apud Imperatorem Theodosium Asclepiade Episcopo Chersonensi, omnes liberati sint;
cum idem Augustus eiusmodi rescriptum dedit:

B His qui conficiendi naues incognitam ante peritiam barbaris tradiderunt, propter peti-
tionem viri reuerendissimi Asclepiadis Chersonitanæ ciuitatis Episcopi, imminente pœna
& carcere liberatis: capitale tam ipsis, quam ceteris supplicium proponi decernimus, si
quid simile fuerit in posterum perpetratum. Dat. Constantinopoli, Monaxio & Plinta
Confl.] Hoc quidem tempore ruptum fœdus inter Romanos & Persas fuit: cuius rei causa
Christianos, qui apud Persas agebant, grauiter vexatos esse, anno sequenti pro ratione
temporis dicturi sumus.

C Q Vadringentesimo vigesimo Christi anno, Theodosio Aug. nonum & Constantio
Cæsare tertium Consulibus, idem Constantius auctus Imperio ab Honorio ex Cæ-
sare Augustus est nominatus. id S. Prosper in Chronico profitetur. Quo tempore Cæle-
stius Honorij rescriptis vna cum hæresi iam antea (vt vidimus) exagitatus, cum iterum se-
se audax inferret in Urbem, iterum cum suis pelli Constantij Imperatoris rescripto iube-
tur: quod acceptum ex vetusto codice ab Henrico Grauiro diserto viro Louaniensi, vna
cum alijs superius redditis, hic edendum curauimus. sic enim se habet:

Imperator Constantius Volusiano Præfecto Vrbi. Cum tum præteritæ superstitionis,
tum recentis plena vanitatis iam dudum corrigi iusserimus, quotidianis insinuationibus ma-
ior fieri nunciatur. Et quoniam discordia animos commouet populorum: ea quæ iamdu-
dum iusseramus, præcepimus iterari. Vnde his lectis, eximietas tua, omnes qui Dei inui-
dent pietati, diligenter inquirat, & eos faciat statim e muris Urbis expelli; ita tamen, vt
ne intra centesimum quidem lapidem habeant licentiam consistendi. Cælestium quoque
magis ac magis ex Vrbe expelli mandamus. Constat enim, iisdem ex medio sublatis, gra-
tiam & concordiam tenere veterem firmitatem. Sane deinceps si tale quippiam fuerit
nunciatum, Officium præstantiæ tuæ capitali sententiæ subdendum esse cognoscat. Non
enim patimur impunitum esse, præcepta nostra executionis negligentia protelari. Vale
parens carissime & amantissime. Et adiecta subscriptio. Impletur quod iussimus; quia hoc
famæ tuæ expedit.] Post hæc vero, ista quæ sequuntur, in eodem codice legebantur:

Exemplar edicti propositi a Volusiano Præfecto Vrbi.
Volusianus Præf. V. dixit: Hætenus Cælestium diuinæ fidei & quietis publicæ turbato-
rem iudicijs amica reis secreta subduxerunt. Iam leges etiam edicti persequuntur absen-
tem. Cui, quod primum est, æternæ Urbis negatur habitatio; vt si vel in proximis fuerit
diuersatus, debitum non euadat exitium. Pro merito etiam temeritatis atque ausus sui
cunctos huius edicti cautione præmonemus, ne quis iniquus noxio latebram putet esse
præbendam: ne cum huiusmodi sit posita pœna, supplicium ac stylum necesse sit proscri-
ptionis incurrere, quisquis reum diuinis humanisq. legibus apud se putauerit occultan-
dum.] ita ibi, ac post hæc:

Exemplar edicti Præfectorum Prætorio.
Iunius, Quartus, Palladius, Monaxius, & Agricola iterum Præfecti Prætorio dixerunt: *
... Pelagium atque Cælestium Catholici dogmatis fidem sæuis * tractatibus destruen-
tes, sententia Principalis inualuit, vt venerabili Vrbe summoti bonorum concilio * mul-
ctarenur. Hoc igitur omnes admoneri oportet edicto, ne quis sinistra persuasionis errori-
bus credulum præster assensum. Et si ille sit plebeius, ac clericus, qui in caliginis huius
obscoena reciderit: a quocumque tractus ad Iudicem, sine accusatrici discretionem personæ,
facultatum

faculratum publicatione nudatus, irrevocabile patietur exilium: nam superna maiestas ut A colligit ex secreti ignoratione reuerentiam, ita & ineptæ disputationis iniuriam eximit per edictum.] hæcenus ibi. Compressi nonnihil hisce edictis Pelagiani, haud palam (ut antea fecerant) ausi sunt prædicare blasphemias. Meminit huiusmodi contra Pelagium edictorum Photius in sua Bibliotheca his verbis: Scripsit etiam Constantius Placidia vir, Valentiniani pueri pater, ut exilio mulctaretur Cælestius hæreticus. Scripsit aduersus eum sententiam Volusianus Præfectus Urbis. Hic vero Volusianus auunculus fuit S. Melanæ, Ethnicorum errores sectatus, colens deos; in morte vero conuertitur, & a S. Proclo baptizatur Constantinopoli.] hucusque Photius. sed de his pluribus suo loco.

Hoc item anno, ad fugillandam Gentilium imposturam, pro animi arbitrio oracula falsa fingentium, accidit quod S. Prosper scribit^a in libro de Prædictionibus, & nos superius attigimus, de Cælestis templi demolitione facta Carthagine: Cum (inquit) a quodam B Pagano falsum vaticinium velut eiusdem Cælestis proferretur, quo rursus & via & templa prisco sacrorum ritui redderentur: ille, ille inquam verus Deus, cuius prophetica vaticinia nesciunt omnino mentiri, nec fallere, sub Constantio & Augusta Placidia, quorū nunc filius Valentinianus pius & Christianus imperat, Vrso insistente Tribuno, omnia illa templa ad solum vsque perducta, agrum reliquit, in sepulturam scilicet mortuorum, ipsamque viam sine memoria sui Vuandalica nunc manus evertit.] hæc Prosper: qui cum ista dicat contigisse sub Constantio Imperatore marito Gallæ Placidia, quæ constat hoc anno imperare cœpisse, & sequenti finem viuendi fecisse, ad hæc plane tempora pertinere noscuntur.

Quod autem ex eodem Prospero certum tempus habetur, quo nominatus ab eo Vrso Tribunus Ecclesiæ negotia iussione Imperatoris Carthagine curabat: hic referenda sunt quæ sub eodem ibidem contigisse de Manichæis Possidius narrat his verbis^b: Apud Carthaginem quoque, dum per quemdam domus regia procuratorem, nomine Vrsum, fidei Catholicæ hominem, ad quosdam Manichæorum, quos Electos vel Electas dicunt, præsentibus perueniretur, atque ad ecclesiam ab eodem deducerentur, & perducerentur, ab Episcopis ad tabulas auditi sunt. Inter quos etiam sanctæ memoriæ Augustinus fuit, qui præceteris illam execrabilem sectam nouerat, & eorum prodens eiusmodi damnabiles blasphemias, ex locis librorum quos illi accipiunt Manichæi, vsque ad confessionem earundem blasphemiarum eos produxit: & quæ inter se illi suo more malo indigna & turpia facere consueuerunt, a feminis illarum, velut Electarum prodicione, illis Ecclesiasticis Gestis declaratum est. Atque ita pastorum diligentia Dominico gregi & augmentum accessit, & aduersus fures & latrones defensio competens procurata est.] hæc Possidius.

Sed istæ Manichæorum turpitudines in publica Acta relatæ, quænam fuerint, licet Possidius minime referat, narrat tamen ipse Augustinus in libro de Hæresibus ad Quoduultideum: quæ quidem cum obscœnissimæ sint, styly promere erubesceret, nisi eisdem contingeret ab Augustino accipere, a quo mundo omnia munda, & per quem cum fluunt immunda, pura redduntur. Reddamus hic igitur eius verba^c: Detecti (inquit) sunt tamen iidem Manichæi in ecclesia (sicut scis) apud Carthaginem, iam te ibi diacono constituto. Quando instante Vrso Tribuno, qui tunc Domini Regiæ præfuit, aliqui adducti sunt; ubi puella illa nomine Margarita istam nefariam turpitudinem prodidit: quæ cum esset annorū nondum duodecim; propter hoc scelestum mysterium se dicebat esse violatam. Tunc Eusebiam quamdam Manichæam, quasi sanctimoniam, id ipsum propter hoc ipsum passam, vix compulit confiteri, cum primum illa se afferuisset integram, atque ab obstetrici inspicci postulasset. Quæ inspecta, & quid esset inuenta, totum illud turpissimum scelus, ubi ad excipiendum & commiscendum concumbentium semen farina substernitur (quod Margarita indicante absens non audierat) similiter indicauit. Et recenti tempore nonnulli eorum reperti, & ad ecclesiam ducti (sicut Gestæ Episcopalia, quæ nobis misisti, ostendunt) hoc non sacramentum, sed execrumentum sub diligenti interrogatione confessi sunt. Quorum vnus nomine Viator, eos qui ista faciunt, proprie Catharistas, id est, Mundatores, vel Purgatores, vocari dicens, cum alias eiusdem Manichææ sectæ partes in Macarios & specialiter Manichæos distribui perhiberet, omnes tamen has tres formas sub vno auctore propagatas, & omnes generaliter Manichæos esse negare non potuit.] hæcenus Augustinus.

Eodem tempore in Africa noui erroris assertor emerfit Vincentius Victor, qui de animarū origine noua commenta excogitauit, nempe eas non ex nihilo, sed ex diuina creatas esse substantia. At in primis per quos ista cuniculos impius deriuarit, dicendum est. Et quod ad tempus spectat: post damnatam Pelagianam hæresim ista ab homine prodita, S. Augustinus

stinus testatur, dum aduersus eum agens, de Pelagianis hæc ait^a: Nouellos hæreticos Pelagianos iustissime Concilium Catholicorum, & sedis Apostolicæ damnauit auctoritas.] Quod vero ad Vincentium Victorem pertinet: quid de eo ad ipsum scribens idem Augustinus tradat^b, videamus: Cum enim (inquit) quis esset Vincentius Victor, ab eis qui te noverant, & forte aderant, requisissem; audiui te fuisse Donatistam, vel potius Rogatistam, nuper autem communicasse Catholicæ. Et cum gauderem tantum, quantum de his solemus quos ab illo errore liberatos esse cognoscimus, immo vero multo amplius, quod ingenium tuum, quo delectabar in litteris tuis, videbam non remansisse apud aduersarios veritatis: additum est a referentibus, quod me inter illa gaudia contristaret, ideo te cognominari voluisse Vincentium, quod Rogati successorem, qui hoc nomine appellatus est, adhuc tamquam magnum & sanctum virum animo teneas, & ob hoc illius nomen tuum volueris esse cognomen] imitatus nimirum S. Cyprianum, qui a sui doctoris nomine Cæcilius cognominari voluit. Sed subdit: Nec defuerunt, qui dicerent etiam hoc a te fuisse iactatum, quod ipse tibi, nescio qua visione, apparuerit, atque ad hos conficiendos libros, de quibus tecum agere isto nostro opusculo institui, sic adiuerit, ut ea tibi scribenda, quantum ad res ipsas rationesque attinet, ipse diceret.] hæc Augustinus, qui eius fictionem redarguit: quippe cum profiteretur deseruisse Rogatistas, illorum ducem adeo propenso studio coleret.

Sic igitur Vincentius vanis elusus a demone visionibus, elatus fastu & arrogantia inflatus spiritu, in docendo excellentiam æmulatus, scribendi contra S. Augustinum ansam arripuit. Quomodo autem id acciderit, ipse Augustinus sic narrat^c: Vincentius Victor in Mauritania Cæsariensi inuenit apud Hispanum quædam presbyterum Petrum nonnullum opusculum meum; ubi quodam in loco de origine animæ singulorum, vtrum ex illa vna C primi hominis ac deinde ex parentibus propagentur, an sicut illi vni, sine vlla propagatione singulæ singulis dentur, me nescire confessus sum, verumtamen scire animam non corpus esse, sed spiritum. Et contra ista omnia mea idem Vincentius Victor scripsit duos libros, &c.] Hos cum a Renato monacho missos Augustinus accepisset, mox contrarijs scriptis inflatam nubem dissoluit in aera: quatuor enim conscripsit libros aduersus emergentem ab inferis hæresim, ad Renatum primum, secundum ad Petrum, duos autem reliquos ad ipsum Vincentium Victorem. Porro ipse Petrus presbyter ab eo deceptus, illiq. adeo totus addictus est^d, ut ipse licet ætate senex, & presbyter sacramento, illius tamen, etsi iuuenis atque laici, caput exoscularetur, perinde ac si cælitus missum doctorem inuenisset.

Accidit tamen quasi miraculum (perraro enim est inuenire auctorem erroris vere recantare palinodiam) ut idem Vincentius Victor superatum se fateretur ab Augustino, atque Demendationis suæ litteras testes ad ipsum scripserit. Ita quidem, quod S. Augustinus eum primo lenitate deuinxit: nã audi ipsum^e: Quem tamen iuuenem (nempe Vincentium Victor) non præpropere detestandum, sed adhuc docendum, quanta potui lenitate tractaui: & ab eo scripta rescripta correctionis eius accepi.] Obserua S. Augustini praxim, quomodo agere consueuerit cum recens progrediente hæretico, antequam desperata obstinatione reliliret ac penitus obduresceret; nimirum ex Apostoli pharmachia propinando illud primum medicamentum: Si præoccupatus fuerit homo (ait Apostolus^f) in aliquo delicto; vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis.] ita quidem instar Euangelici Archiatri, recenti vulnere oleum infundens ante vinum. Quam autem huius disciplinæ ipse Augustinus fuerit tenacissimus custos, ex eo etiam tu ipse poteris facile intelligere, quod cum aliquando recens lapsus in Anthropomorphitarum hæresim Episcopum quemdam E paulo seuerius reprehendisset, epistola postea ad eum scripta, ab eo per Fortunatianum veniam petijt: ad quem scribens, hæc de ipso habet eius exordios: Sicut præsens rogauit, & nunc commoneo, ut fratrem nostrum, de quo collocuti sumus, videre & rogare digneris, ut ignoscat mihi, si quid durius & asperius in se dictum accepit in epistola quam me illo modo scripsisse non pœnitet, quia dixi ipsius corporis oculos nec videre Deum, nec esse visuros, &c.] Ceterum haud contemnenda visa est ea opinio ex Anthropomorphitarum vanitate progressa: nam complures eam habuisse tunc defensores, idem Augustinus docet tum in epistola ad Paulinam^h eodem argumento conscripta, tum alia ad Italicamⁱ data,

Sed quod pertinet ad propositam S. Augustini de agendo cum hæreticis disciplinam: ut plenior ex eodem auctore ea de re institutionem assequaris, de eodem Augustino dicta sæpe superius in mentem reuoca; nimirum, quod etsi cum illis, qui prima tinctura errore imbuti sunt, mansuetudine ac animi demissione agendum putauit: idem ipse tamen cum alijs in erroris fouea diutius immorantibus, nec inde educi facile patientibus, sed ex

maculis

^a Prosp. de Præd. par. 3. c. 38. DE VRSO TRIBVNO DEMOLIENTE IN AFRICA TEMPLA.

^b Possid. in Vita Aug. c. 16. QUID VRVSVS ADVERSVS MANICHÆOS.

^c Aug. ad Quoduultid. de hæresib. c. 46. TVRPITVDINES MANICHÆORVM IN ACTA RELATÆ.

^d Aug. ad Quoduultid. de hæresib. c. 46. TVRPITVDINES MANICHÆORVM IN ACTA RELATÆ.

^e Aug. ad Quoduultid. de hæresib. c. 46.

VINCENTIUS VICTOR HÆRETICVS.

^a Aug. de anim. & orig. ad Petr. lib. 2. c. 12.

^b August. lib. de anim. ad Vincen. Vic. 1. c. 1.

^c Aug. Retract. lib. 2. c. 56. QUANTA SIBI VINCENTIUS VICTOR ARROGAVIT.

^d Aug. de orig. anim. lib. 2. c. 1.

VINCENTIUS VICTOR ERROREM CORRIGIT.

^e Aug. Retract. lib. 2. c. 56.

CVM QVIBVS HÆRETICIS AGENDVM LENITATE.

^f Galat. 6.

^g Aug. epist. 117.

^h Aug. epist. 112. ⁱ Aug. epist. 8.

maculis iisdem iterum atque iterum infectis, inueteratis, obstinatis, & penitus refractarijs A
& contemptoribus hæreticis seueritate agendum, vsque adeo sæpius affirmavit, vt docue-
rit etiam esse eos vi compescendos, aduersus eosdem Imperatorū quoque auxilio implora-
to. Hæc sunt quæ de S. Augustini vsu in agendo cum hæreticis hic ingessimus. Verum cum,
increfcente in dies magis malitia hominum, sæpe probarit euentus, quòd haud facile hæ-
reticus audiat suauiter admonentis veritatem, sed progredi soleat quisque recedens a fide
Catholica, Leuiathan instar^a, obstinationis compactus squammis; ergastulo primum coer-
cere bestiam errantem & in errorem mittentē, eamq. ibi curare, salubrius inuentum est: si-
cuti prudentia probe docuit medicos, a vinculis incipere curare phreneticum. Seueriori
namque censura & atrociori pœna puniendae esse delicta progressu tēporis, quæ ante corre-
cta non cessant, plane monet diuina sententia in Lamech^b lata, & delinquentis ore ita pro-
lata: Septuplū vltio dabitur de Cain, de Lamech vero septuagies septies.] At de his satis. B

a Tob 41.

b Genes. 4.

c Gennad. de Vi-
ris illustr. in Le-
porio, c. 59. &
apud Hieronym.
tom. 9. pag. 313.
LEPORII IN
ERRORS LA-
PSES.d Cassian. de In-
carn. Verb. lib. 7.e Cassian. de In-
carn. Verb. lib. 1.
LEPORII POE-
NITENTIA.

Sed attexamus aliud huic simile de resipiscentia hæresis sectatoris grande miraculum.
Eodem ferme tempore (certus autem annus ignoratur) hæreticorum omnium audacissi-
mus, dicendus & ipse hæresiarcha, Leporius, opera S. Augustini & Gallorum doctorum, ab
hæresi ad fidem Catholicam conuersus est; de quo ita Gennadius^c: Leporius adhuc mo-
nachus, postea presbyter, præsumens de puritate vitæ, quam arbitrio tantum & conatu
proprio, non Dei se adiutorio obtinuisse credebat, Pelagianum dogma cœperat sequi: sed
a Gallicanis doctoribus admonitus, & in Africa per Augustinum emendatus, scripsit emen-
dationis suæ libellum, in quo & satisfacit de errore, & gratias agit de emendatione: si-
mul & quod de incarnatione Christi male senserat, corrigens, Catholicam sententiam tu-
lit, dicens: Manentibus in Christo in sua substantia duabus naturis, vnā credendam Fi-
lij Dei personam.] hæc Gennadius. Porro hunc auctorem fuisse Nestorio suæ ipsius hæresis, C
Cassianus affirmat in commentarijs, quos aduersus eundem Nestorium de Incarnatione
conscriptit. nam & inter alia hæc habet, Nestorium alloquens^d: Ita ergo & tu Pela-
giana hæreseos spinosam fabuli fidem ostendis in germine, quod pater tuus habuisse tra-
ditur in radice? Leporius enim ille (vt Leporius discipulus suus dixit) Dominum nostrum
asserebat, Christum factum esse per baptismum: tu in baptismo templum dicis factum es-
se per Spiritum. Non quidem ad plenum eadem verba sunt, sed ad plenum vna peruersi-
tas, &c.] De eius vero tum errore, tum pœnitentia, ista superius^e:

Leporius enim tunc monachus, modo presbyter, qui ex Pelagij (vt supra diximus) in-
stitutione, vel potius prauitate descendens, apud Gallias assertor prædictæ hæreseos, aut
inter primos, aut inter maximos fuit, a nobis admonitus, adeo emendatus ita male con-
ceptam persuasionem magnifice condemnauit, vt non minus pene admiranda sit correctio D
illius, quam illæsa multorum fides: quia primum est, errorem penitus non incurrere; se-
cundum, bene repudiare. Is ergo in se reuersus, non solum in Africa, vbi tunc erat atque
nunc est, tam errorem suum cum dolore, quam sine pudore confessus est; sed etiam ad om-
nes admodum Gallia ciuitates fiebiles confessionis ac planctus sui litteras dedit: scilicet
vt vbi deuiatio eius prius cognita erat, illic etiam emendatio nosceretur; & qui testes er-
roris antea fuerunt, iisdem postea correctionis essent. Ex cuius confessione, vel potius de-
ploratione, nonnulla inferenda existimauimus duplici ex causa; vt correctiones eorum &
nobis testimonio, & his qui nutant, exemplo essent; quorumq. errorem sequi non eru-
buissent; eorum emendationem sequi non erubescerent; & sicut simili ægritudine infirma-
rentur, ita simili remedio sanarentur, Nestoriani scilicet Leporij & Pelagianorum erroris asse-
rtores. Is ergo, agnita opinionis suæ peruersitate, & inspecta fidei luce, scribens ad Epi-
scopos Gallicanos, ita exorsus est:

Quid in me primum, o domini mei venerandi & beatissimi sacerdotes, accusem, nescio:
& quid in me primum excusam, non inuenio. Sic imperitia & superbia, sic stulta simplici-
tas cum persuasionem noxia, sic feruor cum intemperantia, sic (vt verius dicam) cum sui
diminutione debilis fides, simul in me omnia recepta viguerunt, vt tot & tantis simul
sit & obedisse, confusio; & hæc eadem ab animo potuisse cedere, mihi stupenda gratula-
tio. Et post pauca subiungit: Si ergo minime percipientes hanc potentiam Dei, sensu no-
stro & propria ratione sapientes, quasi in inferiora se Deus agere videatur, ita hominem
cum Domino natum esse dicamus, vt seorsum quæ Dei sunt, soli Deo demus; & seorsum
quæ sunt hominis, soli homini reputemus: quartam manifeste introducimus in Trinitate
personam, & de vno Filio Dei non vnum, sed facere incipiamus duos Christos: quod a
nobis ipse Dominus Deus Christus auertat. Ergo confitemur Dominum ac Deum no-
strum

LEPORII EPI-
STOLA DE
SVI ERRORIS
DETESTA-
TIONE.

Astrum Iesum Christum, vnicum Filium Dei, qui sibi ante sæcula natus ex Patre est,
nobis a tempore de Spiritu sancto ex Maria semper Virgine factum hominem, natum
Deum: & consistentes vtramque substantiam carnis ac Verbi, vnum eundemq. Deum
atque hominem inseparabilem semper pia fidei credulitate suscepimus: & ex tempore
susceptæ carnis sic omnia dicimus quæ erant Dei transisse in hominem, vt omnia quæ
erant hominis in Deum venirent: & hac intelligentia Verbum factum sit caro, non vt
conuersione, aut mutabilitate cœperit esse quod non erat, sed vt potentia diuinæ dis-
pensationis Verbum Patris numquam a Patre discedens, homo proprie fieri dignaretur,
incarnatusq. sit Vnigenitus secreto illo mysterio, quo ipse nouit: nostrum namque
est credere, illius nosse, &c.] recitat quæ reliqua sunt libelli Leporij Cassianus ad per-
fectam fidem de Verbi incarnatione pertinentia: vt mirum plane sit, antequam a Ne-
storio eadem hæresis promulgaretur, inueniri eam a Leporio suo ipsius libello penitus con-
futata, assertamq. ea de re sincere Catholicam fidem, qua & sanctissima Virgo Maria Dei
genitrix iure asseratur. Ad finem vero Cassianus hæc subdit: Hanc ergo eius confessionem,
id est, Catholicorum omnium fidem, & omnes Africani Episcopi, vnde scribebat, & om-
nes Gallicani, ad quos scribebat, comprobauerunt.] at de Leporio hætenus. Magno
quidem miraculo factum est, vt ipse hæresiarcha adeo sincera, adeoq. vera confessione
damnaret, quæ pugnaci disputatione ante defendere consueuisset. Præter Leporium hunc,
alium inuenimus clarissimum genere in S. Augustini^a monasterio profitentem. At hæc de
conuersis sponte hæreticis ad pœnitentiam, vt ingentia miracula dicta sunt.

Iam vero ad res hoc anno in Oriente gestas ab Africa euocetur oratio. His quidem an-
ni huius Consulibus, persecutio aduersus Christianos in Perside sæuijt: testantur id Socra-
tes^b & Marcellinus^c: perdurasse autem vsque ad biennium, ex his quæ tradit ipse So-
crates, possumus colligere, dum ait, sub Consulatu Honorij decimotertio & Theodosij
decimo, vna cum bello cum Romanis sedato persecutionem quieuisse. Ceterum quod ad
tempus spectat, quo ea persecutio perdurauit, redarguitur a Theodoro^d Socrates, cum
ait eam propagatam esse ad annos circa triginta: quæ quidem sententia ex his quæ S. Au-
gustinus scribit, non nihil roboratur, dum in decimo octauo libro de Ciuitate Dei hæc
ait^e: Quid modo in Perside? Nonne in Christianos feruait persecutio, si tamen quieuit,
vt fugientes inde nonnulli vsque ad Romana oppida peruenerint? Hæc cum ipse tradat,
& in fine eiusdem libri se ea scribere dicat anno trigésimo a Consulatu Manlij Theodori,
qui contigit anno Domini trecentesimo nonagesimonono; plane conuincitur illa elu-
cubrasse anno Domini quadringentesimo vigesimonono, quo ea persecutio an cessasset,
D haud satis exploratum sibi fuisse tradit.

A quonam autem Persarum Rege indicta hæc persecutio fuerit, dubitatum quoque
fuit. Mortuo quidem Isdegerde, ab eius successore ac filio Bararane fuisse excitatam,
creditum est, ea potissimum ratione, quod ipse Isdegerdes amicus Arcadij, Theodosij
eius filij tutelam quodammodo suscepisse visus, de Romano Imperio atque Theodosio
optime meritus fuit. sensit id quidem Socrates^f. Theodoretus autem sub ipso Isdeger-
de id factum affirmat^g, cui & ad stipulatur Cyrillus monachus in rebus gestis^h S. Euthy-
mij. Sed cuiusnam partis sint potiora iura, relinquimus lectoris arbitrio.

Quenam autem de his Socrates scribat, ad verbum singula hic reddamus: Isdegerde
(inquit) Rege Persarum, qui Christianos Persiden incolentes minime fuerat persecutus,
mortuo, Bararanes eius filius susceptis regni gubernaculis, a Magis ad eam rem impulsus,
E Christianos acerbe exagitare, cruciatus & tormenta varia, Persarum more, illis infligere
cœpit. Itaque Christiani qui inter Persas habitabant, necessitate coacti, ad Romanos con-
fugere, orare ne illos tam misere opprimi patiantur. Articus Episcopus illos supplices be-
nigne excipere, omnem suam curam & cogitationem ad opem illis ferendam conuerte-
re, Imperatori Theodosio rem palam facere. Eodem tempore aliam etiam ob causam Ro-
mani forte aduersus Persas animo infensi fuerunt. Nam Persæ quidem & fossores, quos a
Romanis ad auri venas excidendas mercede conduxerant, noluerunt illis reddere, & mer-
ces Romanis mercatoribus abstulerunt. Quam offensionem vehementer auxit Christia-
norum ad Romanos perfugium. Nam Rex Persarum illico mittit legatos, qui illos vt
fugitiosos repetant. Romani autem eos qui auxilij causa ad ipsos confugerant, nequaquam
reddiderunt: immo vero non solum eos vt supplices conseruare, animo constituerant; ve-
rum etiam omnibus opibus viribusq. ad religionem Christianam propagandam eniti, pa-
rati

Theod. lib. 1.
31. 32.
Theod. lib. 1.
31. 32.
Theod. lib. 1.
31. 32.Theod. lib. 1.
31. 32.a August. de di-
uers. serm. 50.PERSECUTIO
IN PERSIDE.
b Socrat. lib. 2.
c. 20.
c Marcellin. in
Chron. sub his
Consulib.
d Theodoret. lib.
5. c. 38.e August. de Ci-
uit. Dei lib. 18.
c. 12.QVIS PERSA-
RVM REGVM
PERSECUTIO-
NEM
INDIXIT.
f Socrat. lib. 7.
c. 18.
g Theodoret. lib.
5. c. 38.
h Apud Metaph.
die 20. Ianuarij.
i Socrat. lib. 7.
c. 18.CAUSA PER-
SECUTIONIS
ET BELLI
PERSICÆ.

rati fuerunt. Quapropter cum Persis bellum gerere, quam pati Christianos misere perire, A maluerunt.] hæc de belli & persecutionis causis Socrates, qui res eo bello gestas prosequitur. Nos autem, quæ de persecutione & causa ipsius a Theodoro sunt posteris commendata, reddemus; qui ait^a:

^aTheodoret. lib. 5. c. 38.

PERSECVTIO REGIS PERSARVM IN CHRISTIANOS.

b. Act. 17.

c. d. Regi

Per idem tempus Isdegerdes Rex Persarum persecutionem contra Ecclesiam concitauit, occasione ex re gesta, quam sum deinceps narraturus, arrepta. Audas Episcopus, vir multis virtutis generibus ornatus, zelo non opportuno ille quidem accensus, Pyreum demolitus est: templa enim, in quibus *πῦρ*, id est ignis, eorum deus colitur, Pyrea vocant Persæ. De quo Rex per Magos certior factus, Audam accersit: ac primum placide eum coarguit, & Pyreum denuo ædificare iubet. Qui cum ei contradiceret, negaretq. se illud facturum: Rex omnes ecclesias Christianorum se diruturum minatur. Atque quod ante verbis minabatur, re ipsa perfecit. Nam vt primum Audam diuinum illum virum trucidari mandauerat, ecclesias deturbari iussit. Quod autem ad Pyrei euerfionem attinet, haud opportune quidem illud factum fuisse existimo. Nam sanctus Apostolus^b Athenas aduentans, & ciuitatem superstitioso simulacrorum cultu cæcatam videns, aram quamdam ab illis honoratam minime diruit, sed verbo eorum ignorationem redarguit, & veritatem illis patefecit. Attamen quod Audas templum simulacri deturbatum extruere rursus noluit, sed interfici potius quam illud efficere; eum magnopere admiror, & corona dignum iudico. Nam par impietas est (mea quidem sententia) ignem adorare, atque ei ædificare delubrum. Hinc igitur persecutionis tempestas orta grauissimos & turbulentissimos fluctus contra pietatis alumnos concitauit. Quæ procella triginta annos continuos a Magis, velut a quibusdam turbinibus, agitata durauit. Magos enim vocant Persæ, qui Elementa in deos referunt: de quorum commenticijs fabulis alio in opere, in quo eorum quæstiones dissoluebamus, satis enucleate discernimus. C

*Bararanes

DIRA TORMENTA IN CHRISTIANOS EXHIBITA.

Porro Gororanes * filius Isdegerdis post mortem patris, vt regni paterni, sic belli contra pietatem a patre commoti successor extitit: quippe pater moriens hæc duo coniuncta filio reliquit. Tormentorum autem genera, & noua cruciamenta pijs hominibus ab illis inflicta, vix dicendo explicari poterunt. Nam quorundam manibus, aliorum autem tergis corium detrahunt: aliorum capita a fronte exorsi ad barbam vsque cute exuunt: deinde robustis vinculis a capite vsque ad pedes circumligare, & singulos calamos vi arte constringere; vt partem cutis, ad quam motæ erant arundines, eo pacto grauiter lacerantes, acriores doloris morsus efficerent. Quinetiam lacus effodere, eos summa cum diligentia iungere, deinde ingentem foricū numerum in eos concludere: postremo pietatis athletas, eorum manibus pedibusq. constrictis, ne bestias abigant, foricibus velut alimentum obijciunt. Sorices autem fame oppressi, sensim carnes sanctorum absumunt, sicq. diuturnum & acerbum cruciatum illis afferunt. Itemque carnifices isti a scelerato illo naturæ nostræ inimico & veritatis hoste edocti, tormenta alia his quidem multo asperiora excogitare. Sed tamen ne eo quidem modo athletarum fortitudinem & constantiam retundere potuerunt: nam sua sponte accurrebant, magno desiderio mortis appetendæ, per quam aditus ad vitam immortalem patefit, inflammati: quorum duos tresve in memoriam reuocabo, quo per hos etiam aliorum fortitudo cognosci queat.

HORMISDAE NOBILIS PERSAE CERTAMEN.

Hormisdam quemdam, virum in Persis apprime nobilem, ex genere Achemenidarum oriundum, patre Præfecto, cum Rex eum Christianum esse accepisset, ad se duci, & Deum Saluatorem pernegare iubet. At Hormisda: Quod imperas Rex, neque iustum est (inquit) neque vtile. Nam quicumque didicerit Deum omnium gubernatorem facile contemnere, eumq. denegare, multo facilius Regē, quippe cum homo sit, mortalis naturæ particeps, contempturus est. Quod si tuum imperium pernegauerit, o Rex, grauissimo dignus sit supplicio: quanto magis meretur ille quidem, qui omnium rerum effectorem pernegat? Rex autem, quem oportuerat sapientissimam eius orationem admiratum esse, athletam generosum diuitijs & honore spoliavit: deditq. ei mandatum, vt omnibus vestibus, solo subligaculo excepto, exutus, camelos qui erant in exercitu duceret. Cum vero dies complures iam præterijissent, Rexq. e tabulato despiciens, videret optimum illum virum & radijs Solis exustum & conspersum vndique puluere: nobilitate ac splendore patris illius in memoriam reuocato, primum iubet eum adduci ad se, & indusio lineo vestiri. Deinde arbitratus eius animam partim cruciatu præterito, partim humanitate erga eum declarata mollitam esse: Nunc demum (inquit) obstinatione deposita, filium fabri negato. At

A to. At ille diuino zelo accensus, indusium dilacerauit: eoq. ad Regem proiecto, sic eum affatur: Si me huius causa pietatis desertorem putas, habeas tibi donum cum impietate. Hac eius fortitudine perspecta, Rex eum e Palatio nudum exturbauit.

Porro idem Rex Suenem mille seruorum dominum, qui ei contradicebat (quippe fabricatorem huius vniuersitatis pernegare haudquaquam sustinebat) primum percunctatur quis ex eius seruis amplissimus esset: deinde ei tradit reliquorum dominatum, ipsumq. dominum Suenem illi seruire iubet: quinetiam domini sui coniugem ei in matrimonium dat, ratus eo pacto se veritatis propugnatorem Suenem de sententia deducturum. Verum spes eum frustrata est: nam Suenes domum supra petram ædificatam habuit. Post hos Beniamin diaconum comprehendi, & in carcerem conijci mandat. Biennio vero post legatus Romanus venit ad Regem de alijs rebus cum eo acturus: qui de diacono certior factus, impetrat ei a Rege liberationem. Rex autem iubet, Beniamin polliceri, se doctrinam Christianam cum nullo Mago communicaturum. Legatus quidem recipit, Beniamin Regis mandata effecturum. At Beniamin cum legatum hac de re ipsum admonentem audiisset, respondit non posse fieri, vt doctrinam lucis, quam a Deo acceperat, non alijs impertiret: nam abscondere talentum, quantum mercatur supplicij, historiam Evangeliorum aperte docere. Verum Rex id temporis huius responsionis ignarus, iubet illum ex vinculis eximi. Qui quidem (vt solebat) homines ignorationis tenebris obcæcatos inde eripere, & ad lucem, quæ sola intelligentia percipitur, educere non cessauit.

Anno autem post, res ab eo gestæ Regi indicantur: qui iubet eū adduci, & Deum, quem colebat, denegare. Tum ille sciscitatus a Rege, quo supplicio mulcandus sit is, qui eius regnum deserat, & alterius ditioni se subijcere in animum inducat. Morte (inquit Rex) & poena grauissima. Cui rursus sapientissimus vir: Quo pacto igitur (inquit) coercendus est homo ille, qui effectorem & opificem omnium derelinquat, & vnū e conseruis Deum consecret, eiq. cultum vero Deo debitum tribuat? Quibus verbis Rex grauiter commotus, viginti arundines præacutas per vngues manuum ac pedum trajeci iubet. Vbi autem vidit eum hunc cruciatum habere pro ludo, aliam rursus arundinem in membrum genitale intrudi mandat; quæ sæpius extracta, insertaq. dolores ei incussit plane inexplicabiles. Post illud inflictum supplicium, impius ille & immanitate efferatus tyrannus virgam robustam, crassam, & propter ramos vndique eminentes valde asperam in imam alui sedem configi iubet. quo cruciatus genere generosus Christi athleta oppressus extremum spiritum edidit.

Infinita fere id genus scelera ab illis impijs fuere admiffa. Neque cuiquam mirum videri debet, omnium rerum administratorem Deum eorum feritatem, impietatemq. tolerasse. Etenim quotquot Imperatores ante Imperium Constantini Magni regnarunt, contra veritatis professores insana rabie furere non desierunt. Atque Diocletianus ipso salutare Passionis die cunctas ecclesias, quæ in toto Romano Imperio erant, demolitus est. Verum vix nouem iam anni intercesserant, cum & illæ ipsæ denuo florere, atque multo maiore amplitudine & splendore, quam antea, enitere cœperant, & tyrannus ille vna cum impietate extinctus est. Atque Dominus tum hæc bella contra Christianos excitanda fore, tum Ecclesiam inuictam iri prædixerat. Quinetiam ipsi rerum euentus nos docent, bellum plus commodi quam pacem solere nobis apportare: nam hæc nos molles, morosos, & timidos reddit, illud autem animos acuit, & res præsentis vitæ tamquam fluxas contemneret facit.] hæc de Persica persecutione Theodoretus.

E Addit his Nicephorus Iacobi Persæ certamen his verbis^a: Infinita vero ab audacibus & impijs illis tentata sunt: quale videlicet & illud est in Iacobo Persa patratum. Is enim cum Christianus antea fuisset, propter intercedentem sibi cum Isdegerde Rege Persarum amicitiam, paternam religionem reiecerat. Posteaquam autem per matrem & coniugem rursus ad fidem Christi admonitus reuertit, & eam rem Princeps ægre tulit: acerbam quamdam & propter nouitatem admirandam post multa supplicia subiit mortem. Nam vbi articulis & iuncturis quibusque in commoda & apta totius corporis membrorum conformatione, & manibus, brachijs, pedibus & furis ei resectis, reliquum nihil quam vna cum ventre caput solum habuit: quoniam ne tum quidem fidem in Christum abiecit, & id ipsum postremo ferro amputatum est.] hæc de Iacobo Nicephorus.

Quod autem ad res bellicas pertinet: enituisse quidem diuinam virtutem in opem ferendo Christianis aduersus Persas, quæ narrat Theodoretus^b haud obscure significant, ac

DE SVENIS INVICTA CONSTANTIA.

VIRI BENIAMIN REGIS

BENIAMIN DIACONI IMMANE MARTYRIUM.

ECCLESIA DEI INVICTA

^aNiceph. lib. 14. c. 19. 20. 21. DE IACOBI PERSAE MARTYRIO.

^bTheodoret. lib. 5. c. 36.

in primis in his quæ ipso exordio rupti fœderis contigerunt, de quibus ita ipse: Cum A
Perfæ, negotijs Romanorum, quibus districti tenebantur, cognitis, contra vicinos suos rup-
tis fœderibus bellum facerent, neque quisquam illis tum ab hostibus oppugnatis subsi-
dio veniret (Imperator enim in pace iamdudum facta confisus, duces suos & milites ad
alia bella gerenda miserat) Deus immenso imbri & maxima copia grandinis in eorum
exercitum demissa, tum eos prohibuit ab itinere ulterius faciendo, tum equorum cursum
impediuit: adeo vt viginti diebus viginti stadia vsque conficere non possent, quoad duces
Romani collectis suis in vnum militibus aduentarent.

Porro autè altero prælio commisso, istos ipsos, cū iam urbem Imperatoris nomine nun-
cupatâ obsidione cinxissent, ludibrio Deus exposuit. Nam cum Gororanes amplius quam
triginta dies cum omnibus copijs urbem hanc circumfedisset, & multa instrumenta belli-
ca ad vrbes capiendas accommodata ad murum applicasset, & infinitas tentasset machi-
nas, & alias turres extra mœnia extruxisset: solus diuinus Eunomius illius vrbs Episco-
pus ei restitit, & machinationum adiectarum impetū penitus repressit. At cum duces no-
stri præliari contra hostes renuerent, & obsessis opem ferre non auderent: iste Episcopus
se hostibus opponendo, urbem seruauit incolumem. Nam cum vnus ex Regulis barbaris
consuetam blasphemiam in Deum iaceret, & in morem Rhabfacis & Sennacherib verba
execrabilia funderet, furorq. incitatus minaretur se sacrosanctum Dei templum incendi-
o vastaturum: sanctus iste vir rabiem eius non ferens, balistam Thomæ Apostoli no-
mine inscriptam, ad pinnas muri statui, & ingentem lapidem in ea imponi, nomineq. illius
in quem barbari blasphemiam coniecerant, eum emitti iubet: qui directo in illum Regu-
lum delatus, & in nefarium eius os impactus, vultum deformauit, caput comminuit, & ce-
rebro disperfit humum. Quod cum vidisset Dux Gororanes, qui spe capiendæ vrbs exer-
citurum collegerat, inde discessit, ipsoq. rerum euentu se victum plane declarauit: atque ob
hanc causam metu percussus, fœdera cum Romanis percussit. Ad hunc modum summus
omnium rector Deus fidelissimi Imperatoris saluti consuluit, qui quidem & se famulum
eius esse ingenue agnoscit, & debitum Domino præstat obsequium.] hætenus Theodoretus.
Verum fœdus post sequentem annum initum esse (vt diximus) Socrates tradit: per-
secutionem autem noais causis recrudescens, amplioris temporis spatio propagatam
fuisse constat.

Quæ præterea de rebus ope diuina bene gestis in eo prælio Socrates narrat, his adda-
mus. Vbi enim alia nonnulla præmisit, hæc habet: Itaque simulatque Imperator Roma-
nus intellexerat Perfæ maximas copias contra ipsum comparasse; spe tota belli admini-
strandi in Deo collocata, maximum exercitum ex aduerso misit. Imperatorem autem D
summum protinus a Deo beneficium accepisse, quod eius ope confidebat, ex hoc perspi-
cuum esse poterit. Cum enim Constantinopolitani anxio & sollicito animo essent, & pro-
pter incertam belli fortunam ancipiti cura distracti: Angeli Dei in Bithynia nonnullis,
quos negotia necessaria ire cogebant, apparentes, iubent renunciare Constantinopolitanis,
vt bono animo sint, precibus se dedant, & firmam in Deo spem ponant; Romanos victo-
res fore: se enim administratores belli a Deo missos dicebant. Quo audito, non solum ci-
uitas confirmata fuit, verum etiam militum animi multo ad bellum facti alacriores.

Vbi bellum (vti docuimus) erat ex Armenia in Mesopotamiam translatum, Romani Per-
fæ in vrbe Nisibenorum conclusos obsidione cingunt; turreseq. ex ligno fabricatas, quæ
machina quadam voluebantur, mœnibus admouent: multos, qui ex mœnibus pugnare,
eaq. defendere nitebantur, trucidant. Bararanes igitur Rex Perfæ certior factus, cum E
regionem Azazenorum vastatam, tum suos milites, qui erant in vrbe Nisibenorum conclu-
si, a Romanis obsessos; ipse cum omnibus suis copijs contra Romanos ire constituit. At
quoniam Romanorum exercitum vehementer formidabat, auxilium postulat a Saracenis,
quibus id temporis præfuit Alamundarus, vir excelso animo & bellicoso: qui infinita Sa-
racenorum manu secum adducta, Regem Perfæ confidere iubet: quinetiam pollice-
tur, neque id adeo multo post, illi non solum subacturum Romanos, sed Antiochiam,
quæ est in Syria, traditurum. Verum eius promissio non successit ex sententia: nam Deus
adeo ingentem Saracenis incussit timorem, vt Romanorum copias in ipsos repente ir-
ruisse existimarent: atque cum inter ipsos tumultuarentur, & non haberent quo assu-
gerent, ipsi se armatos præcipitarunt in fluuium Euphratem, in quo homines circiter
centum millia submersi sunt. Sic cum Saracenorum copijs actum est.] hæc Socrates,
subditq.

DEVS PV-
GNAUIT PRO
THEODOSIO
ADVERSVS
PERSAS.

EUNOMIUS
EPISCOPVS
VINDEK BLA-
SPHEMIAE.

Socrates lib. 7.
c. 18.

DIVINA OPE
PERSARUM RE-
PRESSA.

SARACENI
DIVINITVS
SUPERATI.

THEODOSIUS
PERSAS
VICTOR.

A subditq. alia, sed breuitatis causa relinquimus. Vt autem Perfæ in prælijs posteriores re-
tulerint, preces quoque magni illius Simeonis Stylitæ intercessere, de quo ista Theodo-
retus: Quinetiam ei aliquando visæ sunt duæ virgæ, quæ ferebantur quidem de cælis, in
terram autem cadebant Orientalem & Occidentalem. Hanc autem Perfæ & Scythicæ
gentis in Imperium Romanorum insurrectionem significauit vir diuinus, & ijs qui aderant
effatus est visionem: multisq. lacrymis & precibus repressit plagas, quarum intentaban-
tur minæ in orbem terræ. Gens quidem certe Perfæ iam armata & parata ad Romanos
inuadendos, eis diuina aduersante voluntate, a cœpto est retardata, & intrinsecus in ma-
lis proprijs occupata.] & paulo post: Eius quoque fuit magna fama apud Regem Perfæ-
rum: vt enim narrauerunt legati qui ad ipsum venerunt, diligenter sciscitabatur, quæ esset
eius vita, & quænam miracula. Dicunt autem eius quoque coniugem & petijisse oleum di-
gnatum eius benedictione, & tamquam donum magnum accepisse. Quinetiam omnes Re-
gis affectæ & a fama commoti, & multas in eum a Magis accipientes calumnias, diligenter
rogabant; & cum intellexissent, virum diuinum nominabant.] addit his plura Theodo-
retus, & inter alia de Regina Ismaelitarum, quæ cum esset sterilis, cupida prolis, missa le-
gatione, precibus eius id impetrare rogauit: & iam facta voti compos, vna cum filio, quem
peperit, ad eum perrexit; impertitaq. ab eo benedictione infanti, reuersa est.

Tot vero tantaq. aduersus superbos Perfæ obtenta, non nisi virtute Christi opem feren-
tis Romano exercitui parata, habes hic in effigie cusi nummi satis expressum, in cuius ad-
uersa parte cernitur Imperatoris imago dextera tenens Labarum Christi nomine insigni-
tum ex gemmis intexto, in quo virtus & fortitudo insit exercitus, vt circumducta do-
cet inscriptio.

At subijciamus his aliud vincendi genus, quo Christiani non armis, sed charitate dimi-
cant, & superant hostes beneficentia. quam quidē pugnam a sanctissimo viro Acacio Epi-
scopo exhibitâ, Socrates narrat his verbis: Acacius Amidæ Episcopus, ob facinus quod-
dam præclarum per id tempus ab eo gestū, vehementer ab omnibus celebratus fuit. Cum
Romani milites illos Perfæ, quos in depopulanda Azazena captiuos ceperant, nullo mo-
do reddere Regi Perfæ in animum inducerent: captiuus qui erant numero circiter se-
ptem millia (quæ res animum Regis Perfæ non parum diuexauit) fame propemodum
consumpti sunt. Acacius igitur hanc militum miseriam minime neglexit; sed conuocatis
suis clericis, sic eos alloquitur: Deus noster neque lancibus, neque poculis eget: nam nec
comedit, nec bibit, quippe qui his rebus minime opus habeat. Quare cum Ecclesia multa
monumenta aurea argenteaq. ex propensa Fidelium in eam benignitate possideat: consen-
taneum est, hisce rebus milites captiuos e custodia liberare, & fame prope enectos refi-
cere, sustentareque. Vbi hæc aliaq. id genus oratione percurreret, monumenta Eccle-
siæ constanda curauit, vendidit, pretiaq. partim militibus pro captiuis redimendis dedit,
partim ad eorum famem subleuandam impendit: postremo, viatico illis superaddito,
ad suum ipsorum Regem remisit. Hæc res ab eximio illo viro Acacio gesta, Regi Perfæ-
rum magnam fecit mirationem, quod Romani his rebus vtrisque & bello & beneficijs
hostes vincere laborabant. Fertur præterea, tum Regem Perfærum magno desiderio Aca-
cij videndi flagrasse, quo hominis aspectu frueretur; tum Theodosium Imp. Acacio præ-
cepisse, vt Regis desiderio satisfaceret.] hæc de Acacio Socrates.

Sed quomodo ex hoc bello Persico & persecutione in Christianos concitata ma-
nauit

Theod. hist.
sancti. Paulum
c. 26.
SIMEON STY-
LITA AVER-
TIT PVRO-
RUM PERSA-
RVM.

VERBA
AD HAEC
MOR. A. 12
M. 1000

ITANA MO
HABITATI
BIBO. D. 10
M. 1000

Socrates lib. 7.
c. 21.
ACACIUS
EPISCOPVS
REDIMIT
PERSAS CA-
PTIVOS.

THEODOSIUS
PERSAS
VICTOR.

nauit occasio, vt apud Saracenos fides Christiana propagaretur; Cyrillus, qui eodem saeculo claruit, omni fide posteris tradidit, dum de Saracenorum duce agit; cui ob miserationem erga Christianos exhibitam datum est, ne apud Persas perseuerans cum ceteris gentis suae periret. Sed audiamus eum, qui rem sic aggreditur: Erat apud Persas quidam Graecus, *Gentilis scilicet*, nomine Aspebetus, qui fuerat dux Tribus Saracenorum. Cum autem circa finem Regis Isdegerdis mota esset a Magis persecutio aduersus Christianos: illi ducentes hoc sibi magno esse studio contendendum, vt omnes venarentur Christianos: omnes quotquot erant Tribuum apud se Praefectos, quinetiam illū quoque Aspebetum, vt omnes vias diligenter custodirent, constituunt, vt nullus Christianus posset clanculum confugere ad Imperium Romanorum. His itaque Aspebetus, videns tantam in Christianos incurfionem & insaniam, motus misericordia eorum calamitatis, non solum non prohibuit quo minus fugerent, sed eis quoque manum praebuit adiutricem. Qua de causa accusatus apud Isdegerdem, & illius veritus crudelitatem, acceptis protinus suis facultatibus, cognationeq. cum puero Terebone, transfugit ad Romanos.

Quos cum accepisset Anatolius (is enim tunc erat vnus ex Praefectis Orientis) eum collocat in Arabia; & quae illic Romanis suberat, Saracenorum Praefecturam tradidit in manus Aspebeti; sic aperte ostendens sinceram & omni doli expertem fuisse eius acceptationem.] hanc quidem praestitit Anatolius Praefectus Orientis, cuius etiam Procopius^b meminit, aitq. functum esse legatione ad Regem Persarum pro conciliando inter Romanos & Persas foedere. Sed prosequamur duce Saracenorum in castris Romanorum militantem. Cum ergo (subdit Cyrillus) sic ad Romanos accessisset, eiusq. filius Terebon cum esset adhuc impubes, atque adeo vere puer, percussus erat flagello daemone, vt qui dexteram partem corporis ex dimidio haberet siccam, mortuamq. similem, & qua minime operari poterat. hoc autem ei se habebat a capite vsque ad pedes: & cum pater magnam partem facultatum consumpisset in medicos, Terebon ex arte illorum nullum accepit emolumentum. Postquam vero migrarunt in Arabiam, vidit puer in somnis aliquid, & visionem expergefactus eam patri narrat. Ille autem cum statim puerum accepisset, & multos ex his qui eius imperio parebant barbaris, venit ad speluncam Euthymij & Theoctisti sanctissimorum monachorum: nam vt eo veniret, praecipiebat quae ei apparuerat visio. Atque fratres quidem cum tantam vidissent multitudinem, inuasit omnes animi angor & metus, nec sciebant quid agerent. Sed B. Theoctistus cum illum timorem eiecisset ex animo, accedit ad barbaros, & rogat cuiusnam rei opus eos huc adduxisset.

At illi: Venimus (dixerunt) ad videndum Euthymium. Beatus vero Theoctistus: At ille (inquit) nunc quiescit & silet, neque vsque sabbatum veniet in alicuius conspectum, neque ad colloquium cum aliquo. Tunc Aspebetus manus accipiens, ostendit filium, qui erat semiaridus, & cuius pars dextera erat veluti mortua: deinde etiam filio annuit supercilij. Ille autem incipiens, rem omnem ordine narrat: Cum ego (inquit) in Perside hanc plagam accepissem, multis & medicinae & magicæ artibus contritus, nihil amplius ex eis fructus percepi, nisi quod eas solum damnaui, vt in illis numquam possim magnam habere fiduciam. Deinde postquam in hanc Arabum venimus regionem, hic quoque rursus cum priori luctabar certamine, & malis vexabar similibus. Noctu autem apud me aliquando cogitans & considerans an vsquam ab hoc morbo aliquam inuenirem liberationem; quoniam ab ijs qui erant apud eos, nullam videbam mali curationem; ipse sic mecum colloquebar: O Terebon, vbi nunc sunt quae apud Graecos & Persas esse feruntur medicinae artes, & quae sunt in his nugae, & quae earum vulgo iactatur vtilitas? Vbi sunt autem praestigiae astrologorum? Sunt omnia re vera fraudes & risus manifestus, quae nihil vquam possunt efficere absque vniuersorum opifice & Domino.

Cum haec ergo apud me dixissem, ab eo petij morbi liberationem, & me ei vicissim esse relaturum vitae mutationem, & me Christianum futurum, sum pollicitus. Interea autem dum haec fierent, & Deo hoc modo essem simplex, paulatim in somnum deductus, mihi videbar videre quemdam monachum, cui barba propendebat hispida, quiq. iam senescebat & canis erat conspersus, me rogantem quisnam esset morbus, & sciscitantem quidnam mali nobis incubisset. Cum autem morbum ei ostendissem: ille: Implebis ne (inquit) quaecumque Deo es pollicitus? Deinde cum ego rursus promissem, me prompto & alacri animo omnia confecturum: Ego sum (inquit) Euthymius, qui ad Orientalem solitudinem habito in torrente, qui est prope viam quae tendit versus Hierico, decem millibus

a Cyrillus in Vita S. Euthymij apud Metaphr. die 20. Ianuarij. Et Sur. tom. 1. DE ASPEBETO DVCE SARACENORVM TRANSEVNTI AD CASTRA ROMANORVM.

DE ANATOLIO PRAEFECTO ORIENTIS. b Procop. lib. 1. de bello Persico.

S. EUTHYMIUS CONVENSUS AB ASPEBETO.

ANATOLIO PRAEFECTO ORIENTIS.

VISIO OSTENSIT BARBONEM.

millibus distans Hierosolymis. Si vis ergo inuenire mali solutionem, veni ad me, & Deus te per nos curabit. Hoc cum in somnis vidissem, & essem excitatus, patri statim narraui. Et ecce omnibus postpositis (vt iussit visio) huc nunc venimus: teq. valde & enixe rogamus, vt nobis ostendas eum, qui per visum nobis fuit indicatus, vere diuinum & admirabilem medicum.

Haec cum beatus audisset Theoctistus, & visionem & apertum gratiae Dei iudicium esset admiratus: Euthymio interrupit quietem ac silentium, & ei omnia recenset ordine, pueri morbum, defectum eius qui illum esset curaturus, eius promissa quae fecit communi Domino, somnium illud, visionem quae apparuit, & (vt semel dicam) narrat singula. Ipse autem cum sibi quoque persuasisset eam rem diuino quodam geri consilio, statim descendit ad barbaros. Cumq. vehementer orasset pro puero, & ei figuram crucis imposuisset: non aliquo opus habuit tempore, neque vt in oratione diutius perseueraret; sed eum valentem & omnino sanum statim effecit. Stupent barbari ad id quod factum fuerat; & citius quam eius qui laborabat corpus, eorum quoque curantur animae, vel potius animae communiter sanitatem accipiunt, & fiunt statim fideles. Quocirca promi humi cadentes, rogant illam sanctam animam, vt Christi obfignarentur signaculo, & partem Christianorum consequantur & nomen.

Non erat autem viri pij & Deum amantis cunctari in his rebus; neque fuit Euthymij in his rebus vlla cunctatio: sed cum vidisset eos corde potius quam ore sacrum baptismum postulantes, iubet paruam piscinam fieri in quodam angulo speluncae, quae quidem consistit vsque in hodiernum diem. Cumq. dixisset preces quae dici consueuerunt; & quae lex in his postulat, fecisset omnia: primum quidem baptizat Aspebetum, eum Petrum nominans, deinceps Marin fratrem vxoris Aspebeti, ambos claros genere, & insignes diuitijs, vel diuitias potius ordinantes prudentia & virtute, vel potius ipsis diuitijs vtentes pro causa & instrumento exercendae virtutis: deinde autem Terebonem, & post ipsos reliquos. Quos cum quadraginta dies detinisset & monuisset, pietatemq. accurate docuisset, & omnibus modis ea firma & stabilia reddidisset, quae pertinent ad salutem; eos dimisit in pace, sed non amplius Agarenos & Ismaelitas, sed a Sara oriundos, & certos heredes promissionis per diuinum baptismum.

Maris autem, qui fuit Terebonis auunculus, non amplius voluit retro respicere, neque amplius omnino sustinuit recedere a monasterio, cum ei omnes consecrasset facultates, & parui fecisset quaecumque sunt in mundo, ac generoso & excelso animo non dignum duxisset desiderium quod in ea confertur, soli Deo cohaeret, & per totam vitam sub eo viuere statuit magno duce & praefectore.] hucusque de his Cyrillus. Quomodo autem per eundem Aspebetum fides Christiana apud Saracenos propagata est, & eisdem a Iuuenali Episcopo Hierosolymitano praefectus est ipse Episcopus, idem Cyrillus paucis rem profecutus, narrat his verbis: Cum vsque adeo multiplicarentur filij Agar, & ad veram traducerentur nobilitatem, & in diuersas excrescerent copias: mittit diuinus Euthymius ad Iuuenalem Patriarcham Hierosolymitanum, postulans vt eis ordinaretur Episcopus. Ille vero mittit ad eum Petrum patrem Terebonis, vt qui esset idoneus praesse animabus, & deducere ad salutem.] quoto autem Domini anno id contigerit, suo loco dicemus. Petrus ergo (pergit ille) sic primus ordinatur Episcopus copiarum quae erant in Palaestina. Saracenorum autem multitudo non secus ac fluiorum fluentia affluebant perpetuo; & qui nunc accedebant, adiciebantur prioribus, & hi omnes signati baptismi signaculo connumerabantur cum grege Christianorum. Sed de his, quae dicta sunt, sufficiunt.] haecenus Cyrillus quam sincerissime texens res praclare gestas Euthymij.

Haec de Episcopatu Saracenorum Petro collato, postea contigere, cum plenissime Christianae fidei dogmatibus eruditus, dignus habitus est qui alios docere posset, & ex duce militiae transformaretur in sacerdotem atque pastorem. Fructus isti fuerunt Persicae persecutionis, & ex fuso martyrum sanguine copiosi prouentus. Ita namque semper in Ecclesia accidere consuevit, vt ex illata persecutione foecundioribus palmitibus propagetur, virefcat vulnere, surgat oppressione, crescat excisione, angustijs dilatetur, & ex tenebris illustretur. Et vnde ista miracula naturae ordinem excedentia, & humanum captum longius superantia? nisi quod non sit Christiana fides hominum prudens inuentum, sed Dei virtutis opus, Diuinitatis consilio stabilitum & in perpetuum confirmatum, cui cedant necesse sit omnes aduersariae potestates, in nihilum redigantur, penitusq. deficiant qui illud impugnant: ipsum

EUTHYMIUS CURAT BARBONEM.

SARACENORVM BAPTIZANTVR.

SARACENORVM PRIMVS EPISCOPVS.

EX PERSECUTIONE ECCLESIAE LVCRVM.

vero inconcussum maneat, & crebrioribus ictibus pressius solidetur, & vehementioribus motibus fundamento immobilius inhærescat. Sed iam quæ sunt reliquæ anni huius res gestæ, narrare pergamus, apponamusq. coronidem ad res superius enarratas migrationem ex hac vita ad æternam felicitatem S. Hieronymi, cuius nobilibus factis Annales nostri singulis pene annis, quibus celebris vixit, sunt illustrati.

Hoc igitur ipso anno, ipsdemq. Consulibus, S. Hieronymum e vita decessisse pridie Kal. Octobris, anno ætatis suæ nonagesimoprimo, Prosper testatur in Chronico. Ceterum quod spectat ad annos ætatis eius, dissensisse a Prospero videntur nonnulli, qui maiorem annorum numerum eidem tribuerunt, nempe nonaginta octo, vel nonaginta nouem; quos longe longius a veritatis scopo aberrare, quæ superius a nobis dicta sunt de ratione annorum ipsius, aperte significant; cum & testificatione ipsiusmet S. Hieronymi sit demonstratum, ipsum nec peruenisse ad ætatem octoginta annorum, sed natum annos septuaginta octo vel nouem ex hac vita migrasse. Ne vero hic iterum eandem retexamus de Hieronymi ætate orationem, æquius est vt tu ea pro arbitrio consulas, lector, quam vt cum fastidio eadē repetita denuo ingeramus. Fractam quidem laboribus, morbis, sollicitudinibusq. senectutem gessisse, quæ de eo annis superioribus sunt enarrata significant: vt plane longe senior creditus sit decessisse, qui duodecoginta annos ætatis tantū vixisse appareat.

Etenim longiorē eius ætatem opinandi, ipse scriptis suis S. Hieronymus occasionē præbuit: nam cum elaboraret commentarios in Amos Prophetam ante annos quatuordecim, se manu sua scribendi labores ferre iam vltra non posse testatur. Et ante annos decem, nempe eo tempore quo Vrbs capta est, dum elucubraret explanationē in Ezechielem Prophetam, de se ait: Accedit ad hanc dictandi difficultatem, quod caligantibus oculis senectute, aliquid sustinentibus beati Iaac, ad nocturnum lumen nequaquam valeamus Hebraorum volumina legere: qui etiam ad Solis diemq. fulgorem litterarum nobis paruitate cæcantur. Sed & Græcorum commentarios fratrum tantum voce cognoscimus.]

sicut & illud pariter, quod ante plures annos ad Paulinum scripsit de missio pileolo: Pileolum (inquit) textura breue, charitate latissimum, senili capiti confouendo libenter accepi, & munere & muneris auctore lætatus.] hæc inquam ipse de se ante decennium cum scribat, iam effœta senectute defunctum esse, opinandi dedit occasionem. S. Augustinus eundem senectute decrepitum, decessisse testatur libris illis contra Iulianum vltimo loco scriptis, cum & hoc eum ornat elogio: Nec S. Hieronymum, quia presbyter fuit, contemnendum arbitreris; qui Græco & Latino, insuper & Hebræo eruditus eloquio, ex Occidentali ad Orientalem transiens Ecclesiam, in locis sacris arque in litteris sacris vsque ad decrepitam vixit ætatem: cuius nobis eloquium ab Oriente vsque ad Occidentem, instar lampadis, resplenduit.] Sed & Marcellinus: Finem (inquit) vitæ fecit admodum senex, ibique (Bethlehem scilicet) sepultus est, Catholicis quidem inexpugnabilis turris, hæreticis autem infatigabilis hostis tam proposito vitæ suæ, quam librorum a se editorum assertionibus depugnans.] hæc ipse. Sed rationem ipsius annorum ex eius scriptis melius colliges superius recitatis.

Quanta præterea effulserit post obitum gloria in Ecclesia Dei, præter elogia Augustini, reuoca in memoriam illud Prosperi, quo ait:

*Hebræo simul & Graio, Latioq. venustus
Eloquio, morum exemplum, mundi q. magister.] &c.*

hoc etiam titulo magisterij exornat eundem Cassianus, cum ait: Hieronymus Catholicorum magister, cuius scripta per vniuersum mundū, quasi diuinæ lampades rutilant, &c.] In quam sententiā Cassiodorus, post præclarissimas de viro laudes, addit: In Bethlehem otiosum habitasse non arbitror, nisi, vt in terra illa miraculorum, ad instar Solis, eius quoque ab Oriente nobis lamparet eloquium.]

Quæ autem S. Hieronymus reliquerit scriptorum monumenta, haud laborabimus numerare, cum eorum catalogus extet, spuriaq. a veris diligentia Mariani Victorij Reatini Episcopi segregarit. Ceterum numerabimus nos ea tantum quæ desiderari posse videntur. Fuisse namque ab eo elucubratum librum de Hæresibus, S. Augustinus testis est, sed eum numquam inuenire valuisse doluit. Rursus etiam ab eodem scriptum fuisse librum, in quo doctissime disputarit de resurrectione carnis, eumq. per Orosium presbyterum allatum in Occidentem, ad Oceanumq. delatum, idem S. Augustinus affirmat; quem vt ad se descriptum mittat, idem ipsum Oceanum litteris rogauit. Insuper adhuc

HIERONYMI
OBITVS ET
ÆTAS.

a Bed. Martyrol.
Ado, &uard.
Sigibert. in Chro.

b Tom. 3. Annal.
anno 1. 372.
edit. Rom. pag.
329. 330.

c Hier. in Amos
lib. 3. præf.

d Hier. in Ezech.
præf. lib. 7.

e Hier. epist. 153.

f August. contra
Iulian. lib. 1. c. 7.

g Marcellin. in
Chron. Coss. Ar.
cad. & Russ.

HIERONYMVS
LAUDATVS
A MAIORI-
BVIS.

h Prosper. lib. de
Ingratiis.

i Cassian. contra
Nestorium de
Vrb. incar.
lib. 7.

k Cassiod. Instr.
diuin. lect. c. 21.

SCRIPTA
S. HIERONY-
MI QVAB
NON EX-
TANT.

l Aug. lib. de Hæ-
res. ad Quod-
vultideum in fin.
m August. epist.
261.

n Hieron. contra
Iovin. lib. 2.

A desideratur translatio vigintiocto homiliarum Origenis, quam se elucubrassse ipse testatur: sed & alia complura ex eodem Latinitati donata Cassiodorus affirmat. Perierunt eiusdem homiliæ triginta, quæ in Lucæ Euangelium se scripsisse testatur, & tractatus septem in Psalmos. Insuper Cassiodorus meminit epistolæ eiusdem S. Hieronymi ad Antium, qua obscurissimas elucidasse tradit quæstiones. Itemq. ab eo scriptam refert explanationem de iudicio Salomonis. Itemq. Notationes in omnes Prophetas propter tyrones conscripsisse asserit; postea vero copiosiores illas, quæ extant, in eisdem Prophetas explanationes elaborasse. Elucubrassse etiam volumen in quatuor Euangelistas, in quo omnia ipsorum quæ essent propria differuit: edidisse insuper expositionem Apocalypsis libri, idem Cassiodorus affirmat. Caremus quidem nos his omnibus, quæ Cassiodori tempore cum extarent, ipse in sua Bibliotheca reposuit.

B At nunc nobis de S. Hieronymo ingesta ab imperitis & impostoribus sunt explodenda mendacia, non quæ in scripta, sed quæ irrepserunt in Acta; dum nonnulli de rebus gestis S. Hieronymi complura confinxere commenta. Equidem (vt puto) sicuti fecit olim presbyter Asianus, qui amore Pauli (vt ex Tertulliano diximus) Periodos Pauli & Theclæ confinxit, ita & isti amore Hieronymi plurima commenti sunt: digni sane & ipsi, vt eidem ab Ecclesia sententiæ subijcerentur & pœnæ, quam ille tunc iuste irrogatam subire coactus est. Auerfatus namque semper est candor Ecclesiasticæ veritatis, & pudor Christianæ simplicitatis exhorruit omne quod fictum, & respuit omne quod commenticium esse conspexit; & execrata est omnino, atque acri semper infectata est odio, ac seuera coercuit disciplina omne mendacium cum eius auctore sincera fides.

C Sed vnde istis, istæc vt fingerent de S. Hieronymo, irrepfit in mentem? non aliunde quidem puto, quam cum scirent aliorum sanctorum Patrum Ecclesiæ doctorum res gestas ab eruditis viris legi conscriptas, vt Antonij, Athanasij, Basilij, Gregorij Nazianzeni, Chrysostomi, Ambrosij, & Augustini, necnon S. Gregorij Romani Pontificis: haud æquo passi sunt animo, vnus Hieronymi his omnibus haud imparis, sed in aliquibus etiam anteferendi, res gestas minime fuisse memoriæ proditas. Quamobrem diuersi pro ingenij diuersitate diuersa excogitarunt inuenta, dum vel Eusebij, vel Augustini, vel Cyrilli Hierosolymorum Episcopi nomine conscripserunt epistolas, quibus res gestas ex animi cuiusque sententia adiuuentas atque commentas conscriberent. Et ne vllus dubitandi locus esset, eas subintroduxerunt personas, quas ipsi licet errantes putarint illis vixisse temporibus. Sed ex his ipsis mēdaces detecti sunt & impostores, ex quibus conati sunt videri veraces. Quis enim (amabo te) audiens Cyrilli Episcopi Hierosolymorum nomen ad ista referri tempora, quem ante annos triginta ipsius assertionem S. Hieronymi constat esse defunctum, non statim ea indignabundus excutiat?

D Sed & quod ex ipsa inscriptione minime temporibus congruente, cuncta quæ in opere essent, arguerentur erroris; qui postea mendaciorum polinctor accessit, atque deliniens foris casurum parietem, ad temporum suffulciendum mendacium satis putauit fore consultum, si titulum sic mutaret, vt loco Damasi Papæ poneret Damasum Episcopum Portuenssem, & pro Theodosio Imperatore redderet Theodosium Senatorem, hoc modo: Patri reuerendissimo Damaso Portuensi Episcopo, & Christianissimo Theodosio Romanorum Senatori Eusebius, &c.] Quis ista non videat, & non rideat adeo inconcinne compositam fraudem? sicut & cum in multis alijs certam reperiet imposturam; vt cum ait, veste muliebri illum Roma fugatum, inde profectum esse Constantinopolim: cum quæ ex eius scriptis dicta sunt superius, te satis monere possint, eo tempore quo ipse recessit ab Vrbe, esse profectum recta Hierosolymam, & Gregorium Nazianzenum iam, antequam Romam redierit, audiuisse.

E Quid vero dicendum de epistola Augustini nomine ad eundem Cyrillū Hierosolymorum Episcopum scripta? Quoties auctor cogit ipsum loqui mendacia, vt cum præter Latinam linguam, quinque alias Hieronymus calluisse dicitur, nempe Hebræorum, Græcorum, Chaldæorum, Persarum, atque Medorum: cum id penitus contrariū sit his quæ de se ipse Hieronymus & de eodē Augustinus vere testantur, nimirum nonnisi trium linguarū ipsum habuisse peritiam, videlicet Latinæ, Græcæ, & Hebræicæ? Quid est etiam quod idem pius effector tribuit Hieronymo inter alia insignia etiam virginitatis coronam, cum ipsemet S. Hieronymus ingenue fateatur se minime virginem: ad Pammachium enim cum scribit, hæc habet: Virginitatem autem in cælum fero, non quia habeam, sed quia magis mi-

a Hier. de Scrip.
Eccles. in fin.

b Cassiod. Instr.
diuin. lect. c. 2.
3. 7. & 9. eod. lib.

VITA S. HIE-
RONYMI
MENDACIIS
CONCINNA-
TA.

DE CONFU-
CTIS EVSE-
BII, CYRILLI,
ET AVGVSTI-
NI NOMINE
LITTERIS.

DE EPISTO-
LA AVGVSTI-
NI NOMINE
AD CYRIL-
LVMI.

c Hier. epist. 50.

rer quod non habeo. Ingenua & verecunda confessio est, quo ipse carcas, in alijs prædicare, &c.] Quid alia plura ibidem asserta opus est confutare mendacia?

Addā pauca de ea quæ ordine sequitur Cyrilli nomine epistola ad Augustinum de miraculis S. Hieronymi. Inter alia quæ in ea auctor imperitus mendacia confarcuit, illud maxime præ ceteris intolerabile, cum imprudens, dum se putat eum laudare, vituperat, hæresis astipulatorem constituens, dum ait, tunc temporis vixisse Sabinianū hæresiarcham, qui duas in Christo assereret voluntates, & S. Hieronymum aduersus eum scripsisse ad S. Augustinum epistolam. At quid hoc aliud est, nisi reddere ipsum S. Hieronymum hæreticum Monothelitam, Sabinianum vero, quem clamat hæresiarcham, fuisse vere Catholicum? Quid insuper illud quod mox subditur, Siluanum fuisse Archiepiscopum Nazareth, cum diutissime post contigerit Nazareth esse Ecclesiam Episcopalem? Quis igitur tales æquo ferat animo imposturas?

Sed missis alijs confutatione dignis, quæ in dictis epistolis continentur; iam ad aliam mendaciorum aperiendam cloacam, renitens licet, inferatur oratio, ad eam inquam, quam in Vita eiusdem S. Hieronymi incertus auctor extruxit. In qua illud primum occurrit, quod admodum male consultus ait, ipsum S. Hieronymum Romæ fuisse presbyterum ordinatum; cū testificatione ipsiusmet Hieronymi (quod suo loco superius dictū est) satis certo liqueat ipsum initiatum esse presbyterio Antiochiæ a Paulino Antiochenæ sedis Episcopo. Sed cuius fidei sit quod ait, ipsum mentis & corporis custodisse virginitatem, iam diximus: vel illud quod addit, tempore Liberij Papæ multa ipsum scripsisse volumina, & emendasse Psalterium, cum eiusdem ipsius assertione S. Hieronymi constet hæc esse facta sub Damaso. Sed quæ inscitia illa, dum Iulianum Pelagianum hæreticum, aduersus quem S. Augustinus commentarios edidit, Manichæum fuisse dicit; cum ex eius scriptis constet ipsum in primis aduersatum Manichæis, quorum nomine fugillauit falso Catholicos, dum asserunt originale peccatum?

Quod vero spuria illa Acta Theclæ baptizati leonis fabula ornabatur, ita & eiusmodi indiscretus S. Hieronymi laudator noluit curati leonis carere figmento: credidit vir simplex (nisi & ista finxit) esse verum quod (vt ait) ab accolis Bethlehemiticis audiuit acceptum. Porro vel quæ audiuit, non recte percepit; vel qui narrauit, haud rem latis exploratam visus est habuisse; vt Hieronymum pro Gerasimo dixerit: nam ista ipsa de leone in Palæstina contigisse sanctissimo viro Gerasimo abbati, Sophronius Hierosolymorum Episcopus narrat^a veram historiā. Id vero rerum ignaro de Hieronymo asserendi occasionem tribuisse videtur, quod eiusdem S. Hieronymi imago vna cū leonis effigie antiquitus consueuerit in Ecclesia pingi, vtpote hieroglyphicum eius in hæreticis insectandis infracti roboris, & vehementis in eos, instar leonis rugitus, clamoris. Quisnam autem eius concinnandæ Hieronymi Vitæ auctor fuerit, latet: scimus tamen Petrum diaconum cœnobij Cassinensis auctorem prodere cuiusdam Vitæ sancti Hieronymi, dum hæc ait in libello quem edidit de Viris illustribus monasterij Cassinensis: Sebastianus beati Benedicti monachus, Hieronymi doctoris egregij Vitam describens, legendam Ecclesijs tradidit, in qua quæ a puero institutio, quale in iuuentute studium, quæ in senectute ei scientia fuerit, lucidissime satis demonstrat.] hæc ipse: num autem ea ipsa Vita sit quæ sine auctore vagatur, haud facile affirmarim. absit hæc me sentire, & de venerando monacho firmiter asseuerare.

Tu vero lector, his explosis, res gestas sancti Hieronymi non aliunde requiras, quam a docto viro Mariano Victorio Episcopo Reatino, qui eam tibi non aliunde quidem quam ex ipsius Hieronymi scriptis deprōpsit: his tamen emendatis, quæ iure emendanda superius tibi nostri suggererunt Annales. Detinuimus te, lector, longiori mora in his confutandis erroribus: sed etsi fortasse superflue tibi; necessario mihi ad cauendam inuidiam sunt ingesta; ne me temere absque aperta demonstratione, pro animi arbitrio, ab alijs scripta, & a pluribus legi solita, tumido exufflare fastu, imperitorum schola conclamet.

Hoc item anno Honorius Imperator aduersus clericos extraneorum cohabitatione infamatos ad Palladium rescriptum^b dedit. Accidit namque, vt qui sanctorum Patrum, ac ipsorum præcipue qui Nicææ congregati sunt, contemplere decreta, iuste eos Imperatorum coercendos edicto, Catholici Episcopi (vt alias sæpe vidimus accidisse) curarint. Aduersus quoque raptos sacrarum virginum ad eundem Palladium Præfectum Prætorio idem Imperator rescripsit^c.

VITA S. HIERONYMI MENDACIIS REFERTA.

PRO GERASIMO SUPPOSITVS HIERON.

a Sophron. Prat. Spirit. 4. 107.

b l. 44. de Episc. & cler. C. Theod.

c l. 3. de rapt. vel matrim. sanctim. virg. Cod. Theod.

Quadragesimus vigesimus primus qui sequitur annus, Agricola & Eustathio signatur Conf. Quo Constantius Augustus, qui anno superiori ab Honorio in collegam fuerat assumptus Imperij, ex hac vita migravit. testatur id Prosper in Chronico. Tradit Nicephorus^a, Constantium meditatū esse inferre Theodosio bellum in Oriente, quod suam imaginem, cum esset creatus Augustus, perlatam ex more Constantinopolim, recipere nolisset: sed imminens bellum, eo mortuo, prorsus euauit.

Quo etiam anno (vt auctor est Marcellinus^b) Theodosius Imperator Eudociam Atticam Leontij philosophi filiam, liberalibus disciplinis excultam, sibi in matrimonium iunxit. Hæc enim (Socrates^c tradit) Athenais antea dicta, cum ab Attico Episcopo Constantinopolitano baptizata est, ab eodem fuit Eudocia nominata; quæ in laudem Theodosij egregium poema a se conscriptum de bello Persico edidit: in quo etiam argumento plures veriatos esse scriptores, idem affirmat. Sed de Eudocia sæpe inferius.

Hoc eodem anno persuasione Attici Constantinopolitani Episcopi (vt creditur) Imperatoris animus erga pietatem propensior inductus est ad legem illam sancendam, qua iura Episcopatus Constantinopolitanæ Ecclesiæ ad Illyricum quoque extendi debere, promulgata^d sanctione constituit, quæ sic se habet:

Omni inuouatione cessante, vetustatem & canones pristinos Ecclesiasticos, qui vsque nunc tenuerunt, etiam per omnes Illyrici prouincias seruari præcipimus. Si quid dubietatis emerferit; id oporteat non absque scientia viri reuerendissimi sacrosanctæ legis Antistitis Ecclesiæ Constantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogatiua lætatur, conuentui sacerdotali, sanctoq. iudicio reseruari. Dat. prid. Idus Iulij, Eustathio & Agricola Conf.] hætenus sanctio. Sed plane commenticios suggestit Imperatori Atticus, quos dicit, pristinos Ecclesiasticos canones, ex quorum præscripto se ista sancire Theodosius profitetur. Numquam enim antea vel in aliquo definitum apparet fuisse Concilio, neque vsu rerum monstrari potest esse seruatum, vt Illyricorū Ecclesiæ subiectæ fuerint Episcopo Constantinopolitano; neque id postea obtinere potuisse permultos post annos Constantinopolitanos Episcopos, pluribus locis inferius apparebit. Vt vero veteris Romæ prærogatiuis Constantinopolis vteretur: id quidem non de his quæ ad iura Ecclesiæ, sed Imperij pertinent, nec Patrum canones, sed Imperatorum leges constituerunt. Ista autem & alia vsurpanti sibi Anatolio Constantinopolitano Episcopo tempore Concilij Chalcedonensis obstitit & penitus reiecit S. Leo Romanus Pontifex. Sed de his pro ratione temporis suo loco pluribus agendum inferius erit.

Christi annus quadragesimus vigesimus secundus Consulatu Augustorum Honorij decimotertio & Theodosij decimo aperitur: quo Bonifacius Papa Patroclum Episcopum, qui fauore Constantij (vt dictum est ex Prospero) sedem vsurpauerat Arelatensem, & adhuc alienæ Metropolis iura peruadens in Narbonensi prouincia vacantis pastore sedis ausus est Episcopū ordinare, repressit; datisq. litteris^e ad Hilarium Narbonensem Episcopū, iussit vt iure Metropolitanæ & præceptione Apostolicæ sedis ad locum accederet, & quæ agenda sunt videat, & sedi Apostolicæ referat. Vides praxim crebris firmatam exēplis de summa Romani Pontificis in omnes Ecclesias & Episcopos potestate, vtpote qui præsideat super omnes Episcopos Iudex, ne quis ius alienum vsurpet: quod & ex præscripto Nicænorum canonum^f se agere, ipsæ litteris docet, cum & verba canonis recitat, vbi ait: Nulli videtur incognita Synodi constitutio Nicænæ, quæ ita præcipit (vt eadem propria verba ponamus) Per vnāquamque prouinciam ius Metropolitanos singulos habere debere, nec cuiquam duas esse posse subiectas. Quod illi (quia aliter credendum non est) seruan-

a Niceph. lib. 14. cap. 6.

b Marcellin. in Chron. his Conf. THEODOSIUS EUDOCIAM VXOREM DVXIT. c Socr. lib. 7. c. 28

d l. 6. Cod. de sacrosanct. Eccl. & l. 45. de Episc. & cler. Cod. Theod.

e Bonif. episc. 3.

f Concil. Nicæ. 6.

seruandum, sancto Spiritu suggerente, censuerunt.] hæc ipse. Ex quibus quam perspicue A
vides, sic ex Nicæno Concilio quibuscumque Metropolitanis suas seruatas custoditaq. ef-
se prouincias, vt tamen super omnes Apostolica sedes pastoralis sollicitudine vigilaret, at-
que ius diceret. Nulla quidem verior atque certior esse potest canonum interpretatio,
quam quæ vsu rerum, iugi obseruatione probata cognoscitur. Ex quibus manifeste intelli-
gis, quam perperam & imperite nimis ex Nicænis canonibus angustare Nouatores velint
Apostolicæ sedis terminos intra vnius prouinciæ limites. sed de his suo loco superius plu-
ribus actum est, hic autem occasione eiusdem Nicæni citati a Bonifacio canonis. Hæc qui-
dem acta, scriptaq. ab ipso Bonifacio Papa sunt hoc anno, quinto Idus Februarij, iisdem
Consulibus. Quomodo vero tandem suæ temeritatis idem Patroclus pœnas dederit, suo
loco dicturi sumus.

Sub iisdem quoque Consf. hæc habet Prosper in Chronico: Exercitus ad Hispaniam B
contra Vuandalos missus est, cui Castinus * Dux fuit: qui Bonifacium, virum bellicis ar-
tibus præclarum, inepto & iniurioso imperio ab expeditionis suæ societate auertit. Nam
ille periculosum sibi atque indignum ratus, sequi quem discordem, superbientemq. exper-
tus esset, celeriter se ad portum Vrbs, atque inde ad Africam proripuit: idq. Reipublicæ
multorum malorum causa fuit.] hæc Prosper. Quomodo autem dispensatione diuina po-
stea factum sit, vt qui Bonifacium spreuit, ipse Castinus profugus ad eum sese receperit in
Africam, supplex ab eo auxilium petens, suo loco inferius narrabimus. Porro res præcla-
re gestas a Bonifacio aduersus Vuandalos cum Tribunum ageret, S. Augustinus prædicat,
vbi ait^a: Quis crederet, quis timeret, Bonifacio Domesticorum & Africæ Comite, in
Africa constituto tam magno exercitu & potestate, qui Tribunus cum paucis fœderatis
omnes ipsas gentes expugnando & terrendo pacauerat, &c.] Sed res hoc anno bene gesta C
est, dextereq. pugnatum aduersus tyrannos, licet dissenserint inter se Duces. Hoc namque
anno sub iisdem Consf. Maximum & Iouinum tyrannos in bello victos & captos, indeq.
abductos, occisos esse, Marcellinus affirmat in Chronico. Tantis Deus muneribus deco-
rasset voluit religionem Honorij Imperatoris. Sed redeamus ad Bonifacium, se ab exer-
citu ablegantem.

Erat Bonifacius genere Thrax, vt ex eiusdem ad S. Augustinum litteris^b constat, quas
suo loco ostendemus esse germanas. Hic Sebastiano Comiti & confessione postea claro
(cuius multa cum laude Victor^c meminit) filiam suam matrimonio coniunxit. Fuisse au-
tem Bonifacium insignem pietate virum, ex litteris S. Augustini ad eum redditis fa-
cile potest intelligi. Cum enim ipse, relicto exercitu, ablegans se a Castino superbissi-
mo Duce, in Africam se protinus contulisset, nihil antiquius habuit, quam vt insinuaret D
se in Augustini amicitiam; a quo & humanissime acceptus est; enutrita vero & aucta ea-
dem est amicitia consuetudine litterarum. Extat quidem eiusdem Augustini ad Bonifa-
cium data epistola parænetica^d: qua cum vitam Christianam breui compendio stringat, li-
cere tradit homini Christiano, pro publica pace tuenda, arma tractare; monet pariter
qualiter in bello gerere se debeat; sed & de castitate seruanda saluberrimam admonitio-
nem ingessit, qua inter alia: Valde (inquit) turpe est, vt quem non vincit homo, vin-
cat libido, & obruatur vino qui non vincitur ferro.] digna plane tanto magistro sententia.

Dum vero moraretur ibidem in Africa Bonifacius, & verbis ac litteris tum Augustini,
tum Aлып maxime foueretur, vitam plane Christiano Duce dignam duxit: sacris quoque
dedisse operam litteris, ex consultationibus, quibus laceffere consuevit ipsum sanctum
Augustinum, ostenditur. Porro eidem cupienti edoceri de Arianis & Donatistis hæreticis, E
cum abunde satisfaceret Augustinus, statum præsentis temporis Ecclesiæ Africanæ lon-
ge melioris fuisse conditionis, quam antea, ostendit his verbis^e: Gratias ago Domino, qui
apud nos, non quidem in omnibus, sed valde in pluribus locis, & per alias Africæ partes
sine vllis istorum insanorum mortibus pax Catholica cucurrit & currit, &c.] pluribus
enim disputare pergit, quam salubris sit moderata coertio hæreticorum per Imperato-
rias leges adhibita. De rebus alijs, quæ in Africa inter Augustinum & Bonifacium trans-
actæ sunt, extant perbreues vtriusque epistolæ vltro citroq. datæ, sed in appendi-
ce collocatæ, quas germanas esse (cuiusuis fuerint) rerum gestarum illorum temporum
argumenta declarant: stylo tamen visæ sunt Augustini dissimiles ob Laconismos,
quibus in illis scribendis auctor est vsus. Verum etsi Augustini non esse, quis certo pro-
bare posset: sane quidem haud asseret commenticias, sed potius alicuius alterius ma-
gni ho-

* Castinus
DE BONIFA-
CIO ABDI-
CANTE SE
AB EXERCI-
TV.

^a Aug. epist. 70.

^b Apud Aug. epist. 10. in ap-
pend. tom. 2. edit.
Plan.
^c V. de perse-
cut. Vuand. lib. 2.
BONIFACII
CVM AVGV-
STINO AMI-
CITIA.

^d Aug. epist. 205.

RES GESTAE
INTER BONI-
FACIUM ET
AVGVSTI-
NUM.

^e Aug. epist. 50.

Agni nominis Africanorum Episcoporum litteras esse, puta Aurelij Carthaginensis, vel Aly-
pij Tagastensis Episcoporum, iure censebit, quod esse germanæ certo certius cognoscantur. ^a
sed citentur nomine Augustini, cuius inscriptione notantur. Quid autem nefandi acciderit
in Africa, cum idem Bonifacius Gothis præfesset militibus, S. Augustini ad eum scripta
epistola declarat his verbis^a:

Ornet mores tuos pudicitia coniugalis, ornet sobrietas & frugalitas. Bene enim agere,
& illicita non prohibere, consensus erroris est. Quædam de ecclesia egreditur Chri-
sti virgo sacrata, ebriam Gothi Herpe mentem & corpus incurrit. Habeat, quæso, miles
sub Comite positus disciplinam. Graue est enim, vt quem non vincit homo, vincat libi-
do, aut volutetur vino qui nec vincitur ferro.] hæc ad Bonifacium, vtens eadem plane
sententia superius recitata in alijs ad eundem Bonifacium litteris^b. Quibus acceptis Bo-
nifacius, facinus gladio vindicare, redditis his breuioribus litteris, pollicetur:

Tuæ^c sanctitatis epistolam admonitu me terrificante suscepi. Etenim, venerabilis Pa-
pa, si thorax ille legitimus pauidos habet accessus; quo debet puniri supplicio, diuinas qui
temerat rationes? Arguetur ergo profecto, qui diuina atque humana neglexit; & quem
libido præuenit, gladius vltor absumet. Eumque, quem in sobriam in tantis angustijs fa-
ma veridica publicauit, carceris perituro quocumque supplicio custodia retinebit.] His
vero acceptis Augustinus litteris, quanto cyus alijs redditis, ne ille reus tanti criminis occi-
deretur, occurrit, ita ad eundem Bonifacium pari breuitate rescribens:

Ego quos diligo, arguo & castigo, non occidi desidero, nec carcere pleno squallore re-
trudi. Sola sufficit admonitio: poterit enim, si ei id diuinitus cõcedatur, tempus poeniten-
tiæ condonari, qui Domini templum ausus est violare. Sit ergo ipse qui fecit sui arbiter
voti: fas enim non est, vt reus Episcopi suggestionibus occidatur. Nam si in barbarorum
erroribus velimus (vt concedet) exercere vindictam, paucos reperiemus, nec ipsos ani-
mosos ad pugnam fore.] hæc ipse: ex quibus vide & admirare Episcopalem mansuetudi-
nem longe longius ab effusione etiam noxiorum sanguinis abhorrentem.

Accidit insuper, vt dum Gothi sub Bonifacio militarent in Africa, Ariani ibidem inua-
lescerent. Etenim cum Gothi ipsi Ariani essent, vna secum quoque ducebant, qui sacra
ipsis ministraret, Arianum Episcopum. erat hic Maximinus nomine, qui eo temeritatis pro-
gressus est, vt ausus fuerit S. Augustinum ad disputationem de fide laceffere. Prouocauit
quoque eundem Augustinum Pascentius Comes in Africa Exactor rerum Fiscalium, iti-
dem Arianus. De amborum autem procacia Possidius scribit, atque in primis de Pascen-
tio ista^d: Cum quodam etiam Pascentio Comite domus Regiæ Ariano, qui per auctori-
tatem suæ personæ Fiscus vehementissimus exactor, fidem Catholicam atrociter ac iugi-
ter oppugnabat, & quamplurimos sacerdotes Dei simpliciori fide viuentes dicacitate ac
potestate exagitabat & perturbabat: præsentibus^e honoratis & nobilibus viris, apud Car-
thaginem ab illo prouocatus, idem S. Augustinus coram contulit. Sed idem hæreticus
tabulas atque stylum, quod magister noster & ante congressum & in congressu instantissi-
me fieri volebat, ne adessent, omnino recusabat. Et dum id pernegasset, dicens quod me-
tu legum publicarum periclitari tabulis^f scriptis nollet; atque interpositis, id placere Au-
gustinus Episcopus cum suis qui aderant consacerdotibus videret, vt absque vlla scriptu-
ra priuatim disputarent; collationem suscepit, prædicens (vt postmodum contigit) quod
post solum conuentum esse cuiquam posset liberum arbitrium, forte dicere, nullo scri-
pturæ documento se dixisse quod forte non dixerit, vel non dixisse quod dixerit.

Et miscuit cum eodem sermonem, atque asseruit quid crederet, & ab illo quid teneret
audiuit: & vera ratione & auctoritate Scripturarum probata docuit & ostendit notræ fi-
dei firmamenta: illius autem asserita, nulla veritate, nulla Scripturarum sacrarum auctori-
tate suffulta docuit & frustra. Et vt a se inuicem partes digressæ sunt, ille magis ma-
gisq. iratus & furens, mendacia multa pro fide sua falsa iactabat, & victum esse a se ipso
proclamans multorum ore laudatum Augustinum. Quæ cum venerabilem virum mini-
me laterent, coactas est ad ipsum scribere Pascentium, propter illius metum omissis no-
minibus conferentium: & in eis litteris, quicquid inter partes dictum vel gestum fuerit,
fideliter intimauit; ad ea, si negarentur, probanda, magnam testium habens copiam, cla-
rissimos scilicet atque honorabiles, qui tunc aderant, viros. Atque ille ad duo sibi dire-
cta scripta vnum vix reddidit rescriptum, in quo magis iniuriam facere, quam suæ sectæ
rationem valuit declarare: quod a valentibus & volentibus legere comprobabitur.] hæc
Possidius

^a Aug. epist.
1. in appendic.
tom. 2.

DE RAPTORIBUS
SACRÆ VIR-
GINIS AVGV-
STINE QVE-
RELA.

^b Aug. epist.
205.

^c Aug. in ap-
pend. epist. 2. 3.

EXEMPLVM
MANSVETV-
DINIS SA-
CERDOTALIS

^d Possid. in Vita
August. c. 17.

* interpositis
DISPUTATIO
AVGVSTINI
CVM PAS-
SCENTIO.

* calibus.

PASCENTIUS
ARIANI VA-
NA IACTAN-
TIA.

INDICIA
AVGVSTINI
IN VOVA EM
ON

Possidius de causa Augustini cum Pascentio. Ceterum hæc fuis percipi possunt ex ipsi...

Aug. epist. 73. 74. 75. 76. 77. ...

DISPUTATIO AVGVSTINI CVM MAXIMINO EPISCO. ARIANO.

Aug. contra Maximinum libri duo. tom. 6. d. August. lib. 1. contra Maximin. in princip.

Aug. epist. 6. in append.

AVGVSTINVS QVAE DECERNANT IN BONIFACIUM VIOLANTEM ECCLESIAE IVRA.

f. Dan. 4.

Apud August. epist. 7. in append. BONIFACIUS SATISFACIT PLENISSIME AVGVSTI NO.

Quæ autem tunc acta fuerint eodem ferme tempore cum Maximino Episcopo Ari...

Iam vero ad Bonifacium Comitem agentem cum Gothis in Africa reuocemus oratio...

Miror quomodo tam subito fidei murum aries ruperit inimici. Noui enim qua reli...

Humilis saluto, quod primum est. Suscepi autem tremens sanctitatis tuæ verba verbe...

A dignissimum, quem (vt dixi) meus de ecclesie foribus furor abstraxit, vitæ tuis iuf...

IESV CHRISTI ANNVS

BONIFACII PAP. ANNVS

HONORII 29. IMPP. THEODOSII 16.

B 423. 5.

Sequitur ordine temporis Christi annus quadringentesimus vigesimustertius, descri...

... MARC. ...

... Marcell. ...

HONORII RELIGIONE POTENS.

... in Chron. ...

IOANNES TYRANNVS IN SVRGIT.

d. l. 2. de pignor. Cod. Theod. & l. 1. quod inssu. Cod. Theod. & alijs.

e. Socr. lib. 7.

Ante autem suū obitum Honorius hoc anno (vt habent Prosper & Cassiodorus) Gallam...

Quod ad ipsum Ioannem Imperium Occidentale inuadentem spectat: ipso exordio Prin...

IOANNES IV-
RA ECCLIE-
SIÆ TOL-
LENS PRIVA-
TUR IMPE-
RIO.

cipatus æque aduersus Dei Ecclesiam bellum parauit. Etenim simulac inuasit Imperium, A primum omnium, omnia simul ab ea priuilegia abstulit, quæ a Christianis Imperatoribus tum locis tum personis Ecclesiasticis collata fuerant: & inter alia omnem clericis ademittit fori secularis exemptionem, quos omnes penes seculares Iudices causam dicere, & ab eis sententiam expectare voluit. hæc quidem omnia ab eo peracta, Valentiniani sanctio, quæ ablata ab eo priuilegia reuocauit, edocet, quam suo loco reddemus. Istis sibi malis ad suum interitum viam miserum illum patefecisse, infelix exitus declarauit. His plane & alijs innumeris sæpe contigit exemplis demonstrari, religionis & Ecclesiasticorum iurium defensionem esse solidum ad sustinendam molem Imperij fundamentum: quo si careat, corruat sit necesse; vt male consultus suo damno Ioannes expertus est.

Contra vero videt Theodosium, exemplo aui, ad Occidentale Imperium tyrannorum manibus vindicandum, arma primum spiritualia Deo potentia præparare, nimirum quæ B sunt impolluta religionis propensiori cura peragere, aduersantes illi hæreticos & alios hostes profligare: id ratus ad victoriam de tyranno consequendam maxime profuturum. Sic igitur pugnaturus aduersus fortissimum tyrannum barbarorum auxilijs præpotentem, contra hæreticos primum arma conuertit, ista fanciens: a

¶ l. 59. de hæret.
Cod. Theod.

* Montanistas
THEODOSIUS
CONTRA
HÆRETICOS
LEGES SAN-
CIT.

Manichæi & Phryges (quos Pepuzitas, siue Priscillianistas*, vel alio latentiori vocabulo appellant) Ariani itidem, Macedonianiq. & Eunomiani, Nouatiani, ac Sabbatiani, ceteriq. hæretici sciunt, vniuersa sibi hac quoque constitutione denegari, quæ illis generalium sanctionum interdixit auctoritas: puniendis, qui contra generalium constitutionum interdicta venire tentauerint. Dat. V. Idus Aprilis, Constantinop. Asclepiodoto & Mariniano Conss.] hæc Imperator, & quidem Attico Episcopo Constantinopolitano hac ex parte religiosior: siquidem ille tolerandos esse Nouatianos dicebat, permittendosq. C eos Constantinopoli conuentus agere, vt Socrates^b ait, qui hanc ob causam ipsum in cælum extollit. Rursum vero idem Theodosius mense Iulij istam in omnes hæreticos edidit sanctionem, qua penitus aduersus hostes sibi numen conciliet:

¶ Socrat. lib. 7.
c. 25.

¶ l. 60. de hæret.
Cod. Theod.

De^c hæreticis omnibus, quorum & errorum execramur & nomen, hoc est, de Eunomianis, Arianis, Macedonianis, ceterisq. omnibus, quorum sectas pessimæ sanctioni tædet inferere (quibus cunctis diuersa nomina, sed vna perfidia) illa præcipimus debere seruari, quæ diuini aui, & pater nostræ clementiæ constituerant. Scituris vniuersis, quod si in eodem furore permanerint, interminatæ poenæ erunt obnoxij, &c. Dat. VI. Id. Iulij, Constantinop. Asclepiodoto & Mariniano Conss.] Mense vero Augusti hæc idem Theodosius addidit:

¶ l. 61. de hæret.
Cod. Theod.

Omnis^d dubiæ interpretationis ambages hac sententia resoluentes, publicari præcipimus, quod lex super Eunomianis militare prohibitis, ceterisq. execrabiliū religionum D & professionū ritibus promulgata cognoscitur, nihil ad eos, qui cohortalini sunt, pertinet. His enim sunt apparitoribus obligati, in quibus emensis militiæ stipendijs, veterani Primpili munus sustinere coguntur. Dat. VI. Id. Aug. Eudoxiop. Asclepiodoto & Mariniano Conss.] hæc aduersus eos, qui ex eo quod hæretici militare prohibiti essent, onera quoque militiæ, perperam facta interpretatione, vitare studebāt. Adiecit insuper, vt cum dictis legibus hæreticos omnes æque perstrinxerit, Manichæos^e tamen peculiari hoc item anno edita sanctione exagitaret, quam breuitatis causa hic describere prætermittimus.

¶ l. 21. de Pagan.
Cod. Theod.

¶ l. 27. de Iudæis.
Cod. Theod.

THEODOSIUS
IMPERATOR
PAGANOS
EXAGITAT.

¶ l. 22. de Pagan.
Cod. Theod.

Sed & Iudæos vetuit synagogas nouas ædificare^f, dato aduersus eosdem hoc itidem anno rescripto. Qui igitur in omnibus Christianæ religioni aduersus omnes eius aduersarios hæreticos, itemq. Iudæos, legibus promulgatis, ita prospexit: aduersus quoque idololatrias (si qui residui essent) bellum hoc item anno mouit, & quidem incessabili studio: etenim E Gentilium deorum cultum iteratis legibus prorsus pessumdatum voluit: siquidem in primis hoc anno, mense Aprilis in eos ista sanciuit s:

Paganos qui supersunt (quamquam iam nullos esse credamus) promulgatarum legum iam dudum præscripta compescant, &c. Dat. V. Id. April. Constantinop. Asclepiodoto & Mariniano Conss.] ac rursum mense Iunij in eosdem:

Paganos qui supersunt, si quando in execrandis dæmonum sacrificijs fuerint comprehensi, quamuis capitali poena subdi debuerint, bonorum proscriptione & exilio coerceri iubemus. Dat. VI. Idus Iunij, Asclepiodoto & Mariniano Conss.] Hoc plane est quod de eodem Theodosio Nicephorus ait^h: Adeo religiosus Theodosius fuit, vitamq. suam accuratissime ad diuinas leges composuit: quam ob causam quicquid fuit ex idolis reliquum, ita est funditus dissectum, vt posteris eius ne vestigium quidem prioris fraudis & seductionis

¶ Nicephorus lib.
14. c. 3.

A seductionis cernere sit datum: sententiam vero de his suam in constitutionem retulit.] hæc ipse. Vides igitur, quibusnam pius Imperator erga religionem obsequijs viam sibi ad futuram percipiendam inuentam de tyranno victoriam strauerit.

Hoc eodem anno, octauo Kalendas Nouembris^a, Bonifacius Papa moritur: id quidem S. Prosper^b & Marcellinus^c testari videntur, dum his Conss. ingressum referunt successoribus. ex quibus plane corrigendi sunt, qui sedi eius triennium tantum, vel paulo amplius tribuunt. Etenim quem constat sedere cœpisse (vt ex eius epistola patet) sub Consulatu Honorij duodecimo & Theodosij octauo, quinto Kalendas Ianuarij, peruenisseq. vsque ad anni huius octauum Kalendas Nouembris, sedisse oportet annos quinque, minus duobus mensibus, & tribus diebus. In libro Pontificum Romanorum, post Bonifacij obitum hæc leguntur: Perierunt clerus vel presbyteri, Eulalium reuocari: quod tamen non con-

BONIFACII
OBITVS.
a Lib. de Rom.
Pontif.
b Prosper in
Chron.
c Marcellin. in
Chron.

B sensit, Eulalium Romam scilicet reuerti: qui tandem in eo loco Campaniæ post annum mortis Bonifacij defunctus est.] hæc ibi. Post hæc vero ista sequuntur: Hic Bonifacius constituit, vt nulla mulier aut monacha pallam sacratam contingeret, aut lauaret, aut incensum poneret in ecclesia, nisi minister; nec seruum clericum fieri, nec obnoxium curiæ, vel cuiuslibet rei. Hic fecit oratorium in cœmeterio S. Felicitatis martyris, & posuit hæc, patenam argenteam pensantem libras viginti, scyphum argenteum pensantem libras decem, amam argenteam pensantem libras tredecim, calices minores duos pensantes libras quatuor, coronas argenteas tres pensantes libras quindecim. Hic fecit ordinationem vnam in vrbe Roma per mensem Decembrem, creauit presbyteros tredecim, diacones tres, Episcopos per diuersa loca triginta sex. Sepultus est via Salaria in cœmeterio S. Felicitatis martyris iuxta corpus illius, octauo Kalendas Nouembris. Cessauit Episcopatus eius dies nouem.] hæc ibi. Citat Beda^d libellum de miraculis Bonifacij Papæ; sed cuius Bonifacij, non dicit. recitat miraculum de puero Iudæo a patre in ignem iniecto, quod Eucharistiam cum Christianis accipiens, spiritus ardore succensus clamauerit se optare fieri Christianum, deq. eius matre puero opem ferente itidem in ignem iniecta, & seruatis ambo-

¶ Bed. in Collat.
Tan. in fin.

bus illæsis. Cum autem (vt dictum est) post obitum Bonifacij vacasset sedes dies nouem, tertio Nonas Nouembris creatus est Cælestinus, patria Romanus, ex patre Prisco. Fuisse quidem pacificam eius electionem, litteræ S. Augustini^e ad ipsum scriptæ declarant, cui adgratulatur, his verbis exordiens: Primum gratulationem reddo meritis tuis, quod te in illa sede Dominus noster sine vlla (sicut audiuimus) plebis suæ descissione constituit.] hæc Augustinus. Verum qui Eulalij schismatici factionis erant, in eadem scissione perseverasse, D nec vlllo pacto cum Cælestino Papa communicare voluisse, Valentiniani^f rescripta post annum sequentem data significant, nosq. de his suo loco agemus.

CÆLESTI-
NVS PAPA
CREATVR.
e Aug. epist.
261.

Hoc eodem anno Theodoretus Cyri in Syria ciuitatis est creatus Episcopus. Id plane colliges ex eius litteris^g ad sanctum Leonem Romanum Pontificem datis (vt suo loco dicitur ex certa Consulū nota) anno Domini quadringentesimo quadragésimonono: vbi cum ipse de se testetur, habere iam in sede Episcopatus annos vigintifex, vtique in hunc Christi annum necesse est reuoces sedis eius primordia. Vocatus est inuitus (vt ipse testatur) ad illius præfecturam Ecclesiæ ex monasterio, in quo ab incunabilis assuevit. Nam ipse de se in epistola^h ad Nomum Consulē, siue Consularem, hæc habet: Illud adijciam (quandoquidem calumniatores me cogunt hæc dicere) quod ante meam conceptionem genitores mei me Deo offerre polliciti sunt, & ab incunabilis iuxta suas promissiones me Deo dedicarunt, & tali cibo me educauerunt. In monasterio vero, quousque Episcopus factus sum, commoratus cum essem, inuitus Episcopus sum ordinatus.] hæc de se ipse. Creatus vero Episcopus, a Theodoto primum, deinde a Ioanne eius successore Episcopis Antiochenis Antiochiæ retentus est, vt pro concione populum edoceret. testatur id ipse. Pollebat enim mira dicendi facundia, diuinis litteris necnon externis apprime imbutus, vt eius scripta contra Gentiles satis aperte fidem faciunt; licet de homilijs, quas ad populum habuit, nec vna supersit. Porro quod ipse ait, tot annis iussu Antiochenorum Episcoporum docuisse in ecclesia populum Antiochenum, non sic accipiendum est, vt Antiochiæ semper manserit; cum constet ex suis ipsius scriptis, etiam in Ecclesia sua Cyri degisse: sed potius aliquam anni partem in eo concionandi munere Antiochiæ insumpsisse, dicendum.

¶ l. 72. 73. 74.
de hæret. Cod.
Theod.

THEODORE-
TVS CREA-
TVS EPISCO-
PVS CYRI.
g Extant apud
ipsum in fine
operum.

h Theodoret.
epist. 81.

Christi annus quadringentesimus vigesimusquartus Castini & Victoris Consulatu describitur, ipsi priori Consuli Castino funestus: etenim nescio qua ex causa profugus factus, in Africam nauigans, apud Bonifacium Comitem ibi cum copijs Gothorum agentem quæsiuit sibi salutem. Magna quidē diuini iudicij dispensatione factum est, vt ad eum coactus sit confugere, quem sub se militantem despexit, & vt ab exercitu recesserit, & in Africam venerit, compulit, vt superiori anno narratum est. Expunctū e Fastis Consularibus Castini nomen, inde possumus intelligere, quod rescripta Theodosij Imp. hoc anno data, absque Castini Consulis nomine, Victoris tantum collegæ Consulatu notata leguntur.

Extant litteræ Bonifacij Comititis de fuga Castini in Africam, datæ ad S. Augustinum; quæ cum breues sint, & de rebus tunc gestis nos admoneant, hic eas describemus: sic enim se habent:

Domino ^b venerabili sancto patri Augustino Episcopo Bonifacius.

Castinus ille, priuatus ex Consule, vitæ meæ ac nominis (omnibus vt notum est) persecutor, peiores committens ac fingens factiones, quasi mearum a me gestarum immemor donationum, Italia fugiens, meis se in Africam defensionibus tradidit committendum. Omitto, beatissime pater, olim mihi ab eodem ingestas misérias, ostensa pericula: fugiens enim nunc vsque viuo. Thrax natus, vix Scytham euasi, durauit inuido sub Consule miles. Sed diuina potentia, quæ nouit planare sublimia, & altius eleuare prostrata, fecit de superbo quod voluit; & hostem meum, me quieto, victoria mihi, qua nouit, addixit. Sufficit pro funere victi tanta deiectio, adorauit saracam clauus, timuit Senator barbarum caput, tremuit militem dux. Doloris dicuntur ista, pater sancte, cothurno. Nam veneror illustrissimum Consulem, & primum conspicio Senatorem: sed ne consueta fallacia mali erga me (vt solet) aliquid molitur, putetq. se suis fraudibus Romanis ducibus profuturum, & in meo versetur exitio; integrum de suis sensibus det tuæ beatitudini sacramentum, si nullus in eius corde vertitur dolus. Ego autem, per omnia quæ sancta sunt, iuro, quoniam si apud eum animi reperero puritatem, eum incolumem ac sublimem Italiæ Romæq. reddam, frustratis inimicis eius & domitis. Hostis autem erit suæ animæ, si aliquid in eo sinistrae partis inuenero.] hæcenus Bonifacius, ad quem eiusmodi habetur Augustini responsio:

Domino ^c insigni meritoq. sublimi filio Bonifacio Augustinus Episcopus.

Vir illustrissimus Castinus sacramento se prodidit, quod sit ab omni culpa & erroribus alienus. Quem tibi, vt dicit foederatus ille Sonia, adhuc te in Palatio posito, falsis suggestionibus concitabat. Sed ne totum quod tunc agebatur, mittatur in medium, detur prolixitati compendium. David ille opilio regnum, parcendo inimicis, obtinuit. Christus pro Iudæis, qui eum crucis patibulo confixerunt, Patrem ne irasceretur rogauit, & indignis hominibus veniam misericors condonauit. Crede igitur homini, qui mihi fidele tradidit sacramentū, & quærit, me pollicitante, tua defensione vitæ subsidium. Scio enim quod eius salutis mihi promissa complebis.] hæc Augustinus ad Bonifaciū timentem, ne sub fugæ simulatione Castinus Consul, iras tyranni in se simulans concitatus, Africani illi proditione subigeret, tentando fidem exercitus, & eum ab ipso Bonifacio auertendo. His vero huius anni exordio de Consule Castino narratis, iam ad res Ecclesiasticas stylum admoueamus.

Hoc ipso anno, qui primus numeratur Cælestini Romani Pontificis, scripsisse ad eum S. Augustinus epistolam reperitur: cui cum in primis gratuletur de ipsius electione pacifice facta, quibus ipse vrgeretur molestijs, & a quibus ab eo liberari cupiat, significat. Apostolicæ enim sedis implorat auxilium, ad quam iuste damnatus iniuste admodum appellauerat. Rem gestam autem sic ipse narrat:

In magna (inquit) tribulatione positus, hæc ad tuam beatitudinem scripta direxi. Quoniam volens prodesse quibusdam in nostra vicinitate membris Christi, magnam illis cladem improvidus & incautus ingessi. Fussala dicitur Hipponensi territorio confine castellum: antea ibi numquam Episcopus fuit, sed simul cum contigua sibi regione ad parociam Hipponensis Ecclesiæ pertinebat. Paucos habebat illa terra Catholicos; ceteras plebes illic in magna multitudine hominum constitutas Donatistarum error miserabiliter obtinebat,

A obtinebat, ita vt in eodem castello nullus esset omnino Catholicus. Actum est cum Dei misericordia, vt omnia ipsa loca in vnitatem Ecclesiæ cohærerēt; per quantos labores & pericula nostra, longum est explicare: ita vt ibi presbyteri, qui eis congregandis a nobis primitus constituti sunt, expoliarentur, debilitarentur, excæcarentur, occiderentur. Quorum tamen passiones inutiles ac steriles non fuerunt, vnitatis illic securitate perfecta. Sed quod ab Hippone memoratum castellum millibus quadraginta seiungitur, cum in eis regendis, & eorum reliquijs, licet exiguis, colligendis, quæ in vtroque sexu aberrabant, non minaces vltius, sed fugaces, me viderem latius quam oportebat extendi, nec adhibendæ sufficerem diligentia, quam certissima ratione adhiberi debere cernebam: Episcopum ibi ordinandum constituendumq. curauit. Quod vt fieret, aptum loco illi congruumq. requirebam, qui & Punica lingua esset instructus: & habebam de quo cogitabam, paratum presbyterum; propter quem ordinandum, sanctum senem, qui tunc Primatum Numidiæ gerebat, de longinquo vt veniret, rogans, litteris impetraui: quo iam præsentem, omniumq. in re tanta suspensis animis, ad horam nos ille, qui mihi paratus videbatur, omnino resistendo frustraui.

Ego autem, qui vtique (sicut exitus docuit) differre potius debui, quam periculosum præcipitare negotium; dum nolo grauissimum & sanctissimum senem ad nos vsque fatigatum, sine effectu, propter quem venerat, tam longe ad propria remeare: obtuli non petentibus quemdam adolescentem Antonium, qui mecum tunc erat, in monasterio quidem a nobis a paruua ætate nutritū, sed præter lectionis officium nullis clericatus gradibus & laboribus notum. At illi miseri, quid futurum fuerat ignorantes, offerenti eum mihi obedientissime crediderunt. Quid plura? factum est. Esse illis Episcopus coepit.

C Quid faciam? nolo apud tuam venerationem grauare, quem nutriendum collegi: nolo deserere, quos colligendos timoribus & doloribus parturiui. Et quomodo vtrumque agam, reperire non possum. Res quippe ad tantum scandalum venit, vt cum hic apud nos causas dicerent, qui de illius Episcopatu suscipiendo, tamquam bene sibi consulentibus obtemperauerant nobis: in quibus causis cum stuprorum crimina capitalia, quæ non ab ipsis quibus Episcopus erat, sed ab alijs quibusdam obiecta fuerant, probari minime potuissent, atque ab eis quæ inuidiosissime iactabantur, videretur esse purgatus: tam miserandus factus est & nobis & alijs, vt quicquid a castellanis & illius regionis hominibus de intolerabili dominatione, de rapinis & diuersis oppressionibus & constrictionibus obijciebantur, nequaquam nobis tale videretur, vt propter hoc vel simul cuncta congesta Episcopatu computarem esse priuandum, sed restituenda quæ viderentur ablata.

D Denique sententias nostras sic temperauimus, vt saluo Episcopatu, non tamen omnino impunita relinquerentur, quæ non deberent vel eidem ipsi deinceps iterumq. facienda, vel ceteris vnienda proponi. Honorem itaque integrum seruauimus iuueni corrigendo, sed corripiendo minuius potestatem, ne scilicet eis præesset vltius, cum quibus sic egerat, vt dolore iusto eum sibi præesse ferre omnino non possent, & cum suo illiusq. periculo in aliquod scelus forsitan eruptionam impatientiam sui doloris ostenderent. Quorum talis animus etiam tunc, quando cum eis de illo Episcopi egerunt, euidenter apparuit, cum iam vir spectabilis Celer, de cuius aduersum se præpotenti administratione conquestus est, nullam gerebat vel in Africa, vel vspiam potestatem.] hæc ipse. Porro Celer hic, de quo scribit Augustinus, magistrata fugebatur in Africa; ad quem ipse alias scribens, prouocat eum contra Donatistas, vt illos reprimat. De eodem quoque Celere habetur mentio in epistola

E stola ^b Augustini ad Marcellinum. Reperitur & Celer postea gessisse Proconsulatū in Africa sub Consulatu Felicis & Tauri. His igitur, quæ ad Antonij causam spectabant, enarratis, implorans Augustinus Apostolicæ sedis auxilium sic pergit:

Sed quid multis moror? Collabora, obsecro, nobiscum, pietate venerabilis domine beatissime, & debita charitate venerande sancte Papa: & iube tibi, quæ directa sunt, omnia recitari. Vide Episcopatum qualiter gesserit: quemadmodum iudicio nostro vsque adeo consenserit communionem priuatus, nisi prius Fussalensibus omnia redderentur: iam postea citra Acta æstimantibus rebus solidos seposuerit, vt ei communio redderetur. Quam versuta suasionem sanctum senem Primatem nostrum, grauissimum virum, vt ei cuncta crederet, quem velut omnimodo inculpatum venerando Papæ Bonifacio commendaret induxerit, & cetera a me quid opus est reoli, cum memoratus venerabilis senex ad tuam sanctimoniam vniuersa retulerit? In illis autem multiplicibus Gestis, quibus

a l. 36. de erog. nullis. ann. l. 14. de collat. l. 5. de donat. & alijs.

b Apud August. in append. epist. 10. edit. Plan.

c Ibid. epist. 11.

d August. epist. 261. DE ORDINATIONE ANTONII EPISCOPI FUSSALENSIS.

ANTHONY ATTHAYE

ANTONII CRIMINA.

QUID DE ANTONIO DECRETVM. * imitanda

a Aug. epist. 210.

b Aug. epist. 158.

ANTONII PE-
TYLANIA.

TIMET EXE-
CVTORES
MITTI AV-
GVSTINVS.

IN 1. COF. 12.

CAELESTI-
NVS PAPA
ANNVIT AV-
GVSTINO.

b Possid. in In-
dic. c. 7.
IOANNES
TENTAT A-
FRICAM.

a August. epist. 4.
in append.

de illo nostrum iudicium continetur, magis deberem vereri, ne tibi minus seuerere quam A oporteret, iudicasse videamur; nisi scirem vos tam propensos ad misericordiam, vt non solum nobis, quia illi pepercimus, verum etiam ipsi existimetis esse parcendum. Sed ille, quod a nobis aut benigne aut remisse factum est, in praescriptionem vertere ac vsurpare conatur. Clamat: Aut in mea cathedra sedere debui, aut Episcopus esse non debui, quasi nunc sedeat nisi in sua: propter hoc enim loca illa eidem dimissa atque permissa sunt, in quibus prius Episcopus erat, ne in aliena cathedra contra statuta Patrum translatus illicite diceretur. Aut vero quisquam ita esse debet siue seueritatis siue lenitatis exactor, vt qui non nisi fuerint Episcopatus honore priuandi, nullo modo in eis aliquid vindicetur: aut in quibus aliquid visum fuerit vindicandum, Episcopatus honore priuentur? Existat exemplo, ipsa sede Apostolica iudicante, vel aliorum iudicata firmante, quosdam pro culpis quibusdam nec Episcopatus spoliatos honore, nec relictos omnimodo impunitos, &c.] haec Augustinus, subdens & ostendens compluribus aliorum exemplis, aliquot Episcopos ita in Africa esse punitos, vt tamen honor Episcopatus ab eis non fuerit ablati. His alia addit, quibus indicat, Antonium ab Africanis Episcopis ea sententia condemnatum prouocasse ad Bonifacium Papam, qui in ea causa rescripserat pro Antonio, si tamen, sicut ipse exposuerat, res se haberet.

Quod vero vulgo ferretur, affore executores ab Apostolica sede directos in Africam, qui Antonium in sedem suam restituerent; his auditis cum illi essent penitus consternati, id ne accideret, idem Augustinus Caelestinum vehementer rogat his verbis: Non sinas ista fieri, obsecro te per Christi sanguinem, per Apostoli Petri memoriam, qui Christianorum praepositos populorum monuit, ne violenter dominantur inter fratres, &c.] Quid autem ipse Augustinus statuerit animo, si pessimum hominem contingeret in sedem restitui per Romanum Pontificem, dolens ita subdit: Me sane (quod confitendum est beatitudini tuae) in isto vtrorumque periculo tantus timor & mæror excruciat, vt ab officio cogitem gerendi Episcopatum abscedere, si per eum, cuius Episcopatu per imprudentiam suffragatus sum, vastari Ecclesiam Dei, & (quod Deus auertat) etiam cum vastantis perditione perire conspexero. Recolens enim quod ait Apostolus: Si nosmetipsos iudicauerimus, a Domino non iudicauerimus: iudicabo me ipsum, vt parcat mihi qui iudicaturus est viuos & mortuos. Si autem & membra Christi, quæ in illa regione sunt, ab exitiali timore & tristitia recreaueris, & meam senectutem hac misericordia iustitiæ fueris consolatus: retribuet tibi & in praesenti & in futura vita, qui per te nobis in ista tribulatione succurrit, & qui te in illa sede constituit.] haec Augustinus, summo (vt vides) animi angore confectus.

Annuisse quidem Augustino Caelestinum Romanum Pontificem, inde certam capimus coniecturam, quod idem Caelestinus vehementer ipsum coluit Augustinum, & laudibus mirifice celebravit (vt ex ipsius Caelestini litteris inferius dicturi sumus) eiusdemq. scripta facta recta voluit in Ecclesia esse defensa & custodita. Haud enim par est credere, Caelestinum haec rogantem & enixius expetentem Augustinum, negando, in vehementiorem mærorem conijcere, quem dilexisset, & magno in honore habuisse, certum est. Quod insuper constat post haec perseuerasse Augustinum suæ Hipponensi Ecclesiae Episcopum praesidere; æque manifestum indicium est, ex animi eius sententia Caelestinum in eadem causa rescripsisse. Vidisti, lector, Ecclesiastici iudicij praxim; & ex his, puto, in memoriam reuocasti quæ superius dicta sunt de vsu appellationis ad Romanam Ecclesiam, & sententia expectari solita ab eadem: vt nihil aduersus huiusmodi aliquando obnisi sint Episcopi Africani, sed tantum in eo refragati, quod ministri executores cum apparitura militari mitterentur. Sed & haec interdum, cum opus est, iure sancteq. fieri, ex eiusdem Augustini sententia superius est demonstratum. Meminit autem huius epistolæ Augustini ad Caelestinum Possidius in Indiculo^b.

Quod vero ad Ioannis tyranni conatum pertinet: tentasse hoc anno iungere sibi Africam, cui (vt dictum est) Bonifacius praerat, sed restitisse illum, Prosper in Chronico sub huius anni Consulibus docet his verbis: Ioannes dum Africam, quam Bonifacius obtinebat, bello reposcit, ad defensionem suam infirmior factus est.] ob id scilicet, quod milites misit in Africam, eam sibi vendicaturus iure belli prouinciam. Haec plane etiam duabus breuioribus illis Augustini & Bonifacij epistolis significantur, quarum prior Augustini ad Bonifacium sic paucis scripta se habet^c:

Africa

Africa littus (vt audio) miles attigit transmarinus. Sed cuius meriti dux, qui a Catholica veritate dissentit? Quid orem (sicut oportet) ignoro. Adest quidem Africae olim paratum in Italia bellum: sed tamen non inuideo, fili carissime, Romaniae; sed dico quod sentio. Non dabit, Diuinitate iuuante, Catholicus haeretico terga. Tui cordis intentio dirigatur ad Dominum; non militem timebis, non Gothum, non Hunnum.] haecenus ipse, quod Bonifacius valde pius pugnaturus esset aduersus milites, quos Ioannes tyrannus impius in Africam miserat. Sed quæ ad hæc Bonifacius^a, audi:

Scio quod sit tua sanctitas pro mea vita sollicita: at quæ aduersus me tyrannus ille ordinauerit ac disponat, antequam tuum sacerdotium scriberet, noui. Obuiamus, ad mortem vltro tendentibus, quos nostræ victoriae (vt credimus) faciet Christus addictos. Sed si erga me meosq. omnes aliud voluerit ordinare Diuinitas: precare vt animam liberet Deus, & dabitur cõpetens aduersario secunda vice responsio. In pugna enim vtriusque defauit furor, sed Deus inspiciet causas. Igitur ora, vt dixi; & vincet vna Trinitas nobis.] haec Bonifacius dux exercitus, cum renuisset expetitam a tyranno Africae deditioem.

Inter hæc autem aduersus eundem Ioannem tyrannum Theodosius Imperator mittit exercitum in Occidentem, sub duce selectissimo Ardaburio. sed, Deo sic disponente, militum viribus, vel prudentiæ ducis, sed diuinæ potentiae adscriberetur tyranni extinctio, factum est, vt res longe diuersum ab optato atque sperato finem fuerit consecuta. Narrat rem paucis Socrates istis verbis^b: Ardaburius cum Salonas venisset, transmisit in Aquileiam; ventoq. aduerso fiante, in manus tyranni delatus est. Qui, illo comprehenso, spem concepit, Theodosium necessitate compulsus fore, modo Ardaburium ducem suum saluum vellet, vti ipsum crearet, declararetq. Imperatorem. His auditis, & Theodosius, & exercitus etiam contra tyrannum missus, anxio & sollicito animo fuit, ne quid mali Ardaburius a tyranno perpeteretur.] haec Socrates. Quomodo autem, misso Alpare filio Ardaburij, & pater eius est liberatus, & tyrannus extinctus, dicemus suo tempore anno sequenti.

Quod ad res pertinet Orientalis Ecclesiae: Theodoretus, quem anno superiori creatum diximus Episcopum Cyri ciuitatis, octingentas (vt ipse testatur^c) sub se parocias habentis, cum regionem illam Marcionitis haereticis confertam videret, ad eos ab errore liberandos primum omnium adiecit animum, sicq. (vt ex ipsius litteris^d patet) plusquam decem milia ipsorum ad Ecclesiam Catholicam conuertit; cum vel vnum ex eis ipsum esse lucratum, quasi miraculum videri poterat: nam facilius est inuenire Marcionitam a Gentilibus olim occidi, quam a Christianis Ecclesiae redditum. Hoc plane munere persuasum habeo eundem Theodoretum adeo sibi Deum conciliaffe, vt licet in castris Nestorianorum aliquando militauerit, demum in Ecclesiam, desertor factus impietatis, redierit, atque sancto fine quieuerit. Sed age iam aliquid ex certaminibus eius aduersus Marcionitas ab eo editis referamus, ex quo reliqua plura eius certamina, quæ nos latent, cogitatione saltem assequi possumus. Ipse enim in Historia sanctorum Patrum, cum res praclare gestas a S. Iacobo anachoreta memoriae prodidit, hæc de his habet^e:

Execrandus Marcio multas spinas impietatis seminavit in regione vrbs Cyri. Eas cum conarer euellere radicitus, omnem laborem subibam, & omnibus machinis assidue utebar. Qui autem mea fruebantur cultura, cum me eo nomine deberent diligere, detrahebant mihi: ego autem orabam, & reddebant mala pro bonis & odium per dilectionem mea: & magicis vtentes prestigijs, & malignorum freti ope demonum, conabantur bellum gerere, quod sub visum non caderet. Et noctu venit quidam daemon exitialis, clamans, & lingua vtens Syriaca: Cur (inquiens) tu bellum geris cum Marcione? Cur hanc pugnam aduersus eum suscipis? Quanam iste te vmquam affecit molestia? Desine belligerare: desiste a malevolentia: aut disces experientia, quantum bonum sit quies. Scias quod te iam pridem confodissem, nisi chorum martyrum te custodientem vidissem cum Iacobo. Hæc ego audiui, & dixi cuidam ex familiaribus, qui prope me dormiebat: Audis (inquam) quæ dicuntur? Ille viro: Omnia (inquit) audiui: & cum vellem surgere & respicere, & scire quis loqueretur, tua causa quieui, quia te putarem quiescere. Ambo itaque surgentes, respeximus; neque vllum qui moueretur, vidimus, nec qui loqueretur audiui. Illa verba alij quoque, qui nobiscum habitabant, audiuerunt. Intellexi igitur, quod martyr quidem chorum dicebat lecythum olei martyr, qui cum a multis martyribus collectam haberet benedictionem, pendebat in meo lecto. Sub meo autem

AVGVSTINVS
AD BONIFACIUM.

a Apud August.
epist. 5. in append.
* et
BONIFACIUS
AD AVGVSTI
NUM.

ARDABURIUS
DVX A TYRANNO CAPTUS.
b Socrat. lib. 7.
c. 23.

c Theodoret. epist.
ad Leonem.
THEODORETUS
LABORAT ADVERSUS
MARCIONITAS.
d Theodoret. epist.
146.

e Theodoret. hist.
sanct. Patrum
c. 21.

f Psal. 108.

DIABOLVS
AEGREFFERT
TVRBARI
HAERETICOS

capite erat magni Iacobi vetus amictus, qui quouis clauistro adamantino fuit mihi A validior.

Quinetiam cum eorumdem Marcionitarum maximum vicum essem ingressurus; deinde multa essent intermedia, quæ mihi prohibebant exitum: nisi ad meum Esaiam, rogans vt diuinum consequeretur auxilium. Ille vero: Esto (inquit) bono animo. Soluta sunt omnia illa impedimenta instar telæ aranearum: idq. noctu me docuit Dominus, non in somno obumbrans, sed re vera ostendens. Vidi enim (aciebat) cum incepissem hymnodiam, in illa parte, in qua illa loca sita sunt, serpentem quemdam ignis speciem præferentem, qui ab Occidente reptabat in Orientem; & ferebatur per medium aerem. Cum orationes autem tres peregissem, rursus vidi inflexum & orbiculatam ostendentem figuram, & eius caudam capiti coniunctam. Cum rursus autem octo orationes absoluissem, aspexi eum in duas partes dissectum, & in sumum resolutum. Hæc ipse Iacobus quidem præuidit: nos B autem vidimus exitum, qui consentit eius prædictioni. Mane enim mali auctoris dæmonis imperio parentes, qui olim quidam erant sectæ Marcionis, nunc autem sunt classis Apostolicæ, ab Occidente profecti, nudos nobis enses ostendebant. Hora autem diei tertia finitæ coacti, curam gerebant suæ solum custodia, sicut serpens qui cauda caput suum contextit. Octaua autem dispersi dederunt nobis locum ingrediendi in vicum. Statim autem inuenimus serpentem factum ex aris materia, qui ab his adorabatur. Cum enim aduersus opificem & vniuersorum creatorem bellum aperte suscepissent, execrandum serpentem, tamquam illius hostem, colere intendebant. Talia ego beneficia a mihi venerando capite iam consecutus.

Quoniam autem diuinarum reuelationum narrationem ingressa est oratio: age narrabo quæ audiui ab illa lingua ab omni mendacio aliena. Narrabat non vlla gloriæ inductus cupiditate (fuit enim diuina anima illa ab eo vitio remotissima) sed cum illum quidam vitus coegit dicere quæ volebat celare. Supplex ab eo contendebam, vt oraret Deum vniuersorum, vt redderet mihi segetem mundam a zizanijs, & a seminibus hæreticis eam omnino liberaret: me enim valde angebat abominandi Marcionis error, qui plurimum inualuerat. Dixit itaque ad me oratus: Nec me, nec villo alio tibi opus est ad Deum intercessore. Habes enim Ioannem illum insignem, Verbi vocem, Domini præcursores, has pro te preces affido offerentem. Cum autem ego dicerem, me & eius credere orationibus, & aliorum sanctorum Apostolorum & Prophetarum, quorum ad nos nuper delatæ sunt reliquiæ: Esto (inquit) bono animo. Habes Ioannem Baptistam. Sed nec eum sic passus sum filere: sed multo magis vrgebam, interrogans, & scire desiderans, cur eius potius meminisset. Ille autem: Vellem (inquit) amplecti & deosculari eius amabiles reliquias. Cum autem dixissem: Non afferam eas, nisi pollicitus fueris te ea dicturum quæ videris: atque ipse quidem est pollicitus. Ego vero postridie attuli ea quæ desiderabat: & cum omnes iussisset abscedere, hæc mihi soli narrauit:

Quando hos (inquit) ciuitatis patronos, qui a Phœnicia venerant & Palæstina, cum Daudica excepisti chorea: venit mihi in mentem cogitare, num hæc essent illius insignis Ioannis reliquiæ, & non alterius martyris qui eius esset nominis. Post vnum ergo diem ego quidem stabam ad hymnos decantandos: video autem quemdam candida veste indutum, atque dicentem: Frater Iacobe, cur nobis aduenientibus non venisti obuiam? Cum autem ego rogarem, quisnam esset: respondit, dicens: Qui a Phœnicia & Palæstina nuper venimus; & cum prompto & alacri animo nos omnes excepissent & pastor & populus & ciues & rustici, tu solus eorum honoris non fuisti particeps. Innuebat autem eam quæ fuerat E dubitationem. Ad hæc ergo dicit se dixisse: Absentibus & vobis & alijs, & vos honoro, & adoro Deum vniuersorum. Rursus autem die sequenti, eodem tempore, cum ille ipse apparuisset: Vides (inquit) frater Iacobe eum illic stantem, cuius quidem vestis est colore niui similis: est autem prope illum positus ignis clibanus. Cum autem ego illuc oculos conuertissem, & illum esse Ioannem Baptistam coniecissem; nam & vestitu erat indutus, & manum habebat vt baptizans: Is est (inquit) quem tu coniecisti. Quinetiam (inquit Iacobus) cum tu aliquando noctu ad primum vicum ad seditiosos, eos docturus abires; & vt ego maiori & vehementiori studio Deo offerrem orationem mandasses: tota nocte vigilaui, rogans Dominum. Deinde audiui vocem dicentem: Ne timeas, o Iacobe: Magnus enim Ioannes Baptista tota nocte orat Deum vniuersorum. Facta enim fuisset magna cædes, nisi illius intercessione extincta fuisset diaboli audacia. Hæc cum mihi narraisset,

præce-

A præcepit vt ego solus scirem, & ne alios afflumerem confcios. Ego autem vtilitatis gratia, non solum multis narraui, sed etiam mando scriptis.] hæctenus de his Theodoretus, acceptam ferens conuersionem Marcionitarum S. Ioannis Baptistæ precibus, & Iacobi anachoretæ apud Deum pro ea causa legatione fungentis.

Porro non solum cum Marcionitis fuit Theodoretus confingendum, sed cum alijs quoque hæreticis suam ipsius Ecclesiam labefactantibus, de quibus ipse ad Nomum Consularem hæc habet^a: Vicos octo Marcionis hæresi laborantes vna cum vicinis locis ad veritatis agnitionem libenti animo duxi: alium præterea vicum Eunomianorum plenum, & alium Arianorum in lucem veritatis accedere procurauit: & diuina ope, ne vnum quidem apud nos extat hæreticorum zizanium, aut germen. Nec ista sine periculo feci, sed sanguinem sapius effudi meum, sæpe etiam ab ipsis lapidatus fui, & sæpe ad inferorum & B mortis portas perueni. Sed iam insipiens factus sum, dum glorior: hæc autem ex necessitate, non autem ex animo a me dicta sunt. hoc etiam beatissimus Paulus facere aliquando coactus est.] hæc quidem ipse, cum grauissimarum procellarum impetu quateretur, prodece compulsus est, vt suo loco dicemus. Rursus vero idem ipse eadem permotus occasione, in epistola quam scripsit ad Cultores vitæ monasticæ hæc de iisdem^b: Ego vero lugeo & suspiro, quod eas quas paulo ante illis qui labe Marcionis erant infecti, attuli demonstrationes, ex quibus plures quam decem millia, diuina gratia & opere, ad sanctissimum duxi baptismum, easdem nunc illis qui habiti sunt nobiscum Fideles, ob eam quæ orta est infirmitas & hæresis, iterum afferre me cogit] in testimonium scilicet bene administratæ Ecclesiæ. Porro ex hoc numero decem millium Marcionitarum ad Deum conuertorum, restituendus est textus eiusdem Theodoretus in epistola ad S. Leonem Papam, vbi C legitur mille, loco decem millium. Sed de Theodoretus rebus gestis, cœptis anno superiori iplo Episcopatus sui exordio, in his quæ spectant ad Marcionitarum conuersionem, modo factis. Illud vero nunc non prætereundum, ipsius quoque testificatione exploratum haberi, tempore Theodoti, & eius qui ante eum præfuit Ecclesiæ Antiochenæ, & qui postea, immo & postquam Ioanni subrogatus est Domnus Episcopus, ipsum Theodoretum perseuerasse Antiochiæ docere populum. testatur id quidem ipse in epistola^c ad Dioscorum Episcopum Alexandrinum.

IESV CHRISTI

ANNVS

425.

CAELESTINI PAP.

ANNVS

2.

THEODOSII

VALENTINIANI

18.

IMPP.

D

S Equens annus Domini quadringentesimus vigesimus quintus, Consulibus Theodosio Aug. vndecies & Valentiniano Cæsare eius consobriano, Occidentali Imperio felix illuxit: cum, extincto Ioanne tyranno, reddita pace, ipse Valentinianus a Theodosio Augustus est appellatus, vt S. Prosper^d, Socrates^e, & Marcellinus^f testantur. Id autem hoc anno contigisse, die vero decimo Kalendas Nouembris, idem Socrates tradit: qui addit, venientem ipsum Valentinianum Constantinopolim, ægritudine detentum fuisse Thessalonica, accepisseq. sibi per Helionem Patricium a Theodosio Imperij coronam. Verum hæc de morbo euenisse anno superiori, ex eo redditur exploratum, dum liquet hoc ipso anno eundem Valentinianum Augustum mense Iulij fuisse Aquileiæ, vti rescripta E ab eo ibi data declarant, de quibus agemus inferius.

Sed quomodo se habuerit Ioannis tyranni exitium, a Socrate^h descriptum ponamus: Aspar (inquit) filius Ardaburij, cum & patrem a tyranno comprehensum, & infinitas barbarorum copias ad auxilia tyranno ferenda accessisse, certior factus esset, omnino incertus animi erat, quid ageret. Itaque preces pij Imperatoris illo tempore rursus plurimum momenti habuisse, constabat. Nam Angelus Dei in habitu & forma pastoris duccem itineris Aspari se præbuit, & per stagnum Rauennæ adiacens (in ea namque ciuitate tyrannus commoratus, ducem Ardaburium tenuit) copias eius deduxit, qua via nemo vumquam iter fecisse commemoratur. Deus igitur, qua transiri non poterat, transitum Aspari patefecit. Ille tum copijs per stagnum, cuius aqua diuina ope penitus exhausta fuit, traductis; portas ciuitatis, quas apertas offendit, ingressus, tyrannum opprimit.

Quo tempore etiam Imperator sanctissimus (cui ludos Circenses peragenti significatum

VISITAE
CONVERSIO-
NE MARCIO-
NITARVM.

RELIQUIAE
SANCTORVM
PROFICVAE.

IOANNIS BA-
PTISTAE AP-
PARTITIO.

Theodoret. epist.
SI.
LABORES
THEODORETI
ADVERSUS
HAERETICOS

Theodoret. epist.
146.

THEODORE-
TUS DOCET
ANTIOCHIAE

Theodoret. epist.
83.

VALENTI-
NIANVS AV-
GVSTVS.
d) Prosper. in Chron.
e) Socrat. lib. 7.
c. 24.
f) Marcellin. in
Chron.
g) Socrat. lib. 7.
c. 25.

h) Socrat. lib. 7. c. 23
DIVINA VIR-
TVTIS SVPE-
RATUR IOAN-
NES ET OCCI-
DITVR.

PIETAS
THEODOSII
IN GRATIA-
RYM ACTIO-
NE.

catum est, tyrannum e medio sublatum esse) suam eximiam erga Deum pietatem A
perspicue declarauit. Sic enim populum affatur: Relictis his oblectamentis, hæc
potius (si videtur) nos referamus, & ad ecclesiam profecti preces Deo, quibus illi pro
tyranno ipsius manu occiso agamus gratias, pie fundamus. Quæ cum dixisset, non
modo spectaculis finis impositus fuit; verum etiam omnibus illis neglectis, per medium
Circum, vna voce gratiarum actionem pariter cum Imperatore decantantes, iuerunt, re-
staq. ad ecclesiam Dei contenderunt.] hæc Socrates: qui caute quidem atque pruden-
ter, facta hæc non Asparis ducis virtuti, sed Imperatoris religioni esse accepta ferenda, do-
cet. Etenim constat, tum Ardaburium, tum Asparem eius filium militiae magistros secta
fuisse Arianos, de quibus inferius pluribus dicendum erit. Hic finis tyranni, qui Imperij
sui primordia ab imminutione Ecclesiae iurium est auspiciatus. Vides, quomodo Spiritu
Dei flante, bulla tumens repente disrupta est. B

At non hic finis belli. siquidem post extinctum Ioannem tyrannum, configendum etiam
fuit cū Aetio fortissimo duce, sub se habente sexaginta millia barbarorū, quos fuisse Hun-
nos, Prosper^a affirmat. Sed pugnatū est, & vtrinque cæde peracta, sic res inter eos compo-
sitæ sunt, vt Aetius auctus Comitatus dignitate, ab Imperatore reciperetur; Hunni vero
auro donati, ad propria remittentur. Sic igitur Dei ope factum est, vt maximus Orbis mo-
tus breui temporis spatio sedatus fuerit, extincto nequissimo Imperij perduelle, & bar-
baris, qui vocati fuerant in Italiam, absque comprouincialium damno pacifice abire iussis,
Galla Placidia Augusta cum Valentiniano filio Augusto in Italia summa pace regnantibus.
Quorum quidem felicitatis hoc tempore prægrande cūsum aureum numisma hic tibi
formis reddendum putauimus, in cuius altera parte Valentinianum Augustum habes,
dextera volumen (vt creditur) Euangelij, sinistra super globum geminam crucē margaritis C
ornatam tenentem: altera vero parte intueris ipsam Galliam Placidiam Augustam, dexte-
ra erigentem, quæ oppressa a tyranno iacebat, Italiam; sinistra vero gemmatam crucem
gestantem, cuius potentia Occidentale Imperium, post Honorij obitum a tyranno prære-
ptum, absque vlllo ferme negotio recepisset.

Prosper. in Chron.
AETIUS PO-
TENS HVN-
NORVM EXER-
CITV.

Accepti a Hie-
ronymo Manilio
Canon. S. Maria
Maioris.

Verum hæc omnia (vt dictum est) prisca omnes historici Theodosij pietati tribue-
runt, qui ob Catholicæ religionis patrocinium tot tantaq. a Deo beneficia consequi
meruit, dum pijs sanctisq. operibus diuinum sibi numen conciliauit, vt ipsius exordio
exortæ tyrannidis ante annum superiorem abunde satis diximus: quibus plane iungen-
da sunt, quæ idem Theodosius Imperator, huius quoque anni exordio, ac deinceps pro
Christiana religione decreta fanciuit; vnde & ad prospera cuncta gerenda Diuinitatem E
reddidit sibi propitiam. Mense enim Februarij ipsis Kalendis ad Asclepiadotum PP.
ita scripsit de sacris festis diebus religiose sancteq. absque spectaculorum impuritate
seruandis^c:

Dominico, qui septimanæ totius primus est dies, & Natale, atque Epiphaniarū, Christi
Paschæ, & in Quinquagesimæ diebus, quamdiu cælestis lumen lauacri imitantia nouam
sancti baptismi lucem vestimenta testantur; quo tempore & memoratio Apostolicæ pas-
sionis totius Christianitatis magistræ a cunctis rite celebratur: omni Theatrorum atque
Circensium voluptate per vniuersas vrbes earumdē populis denegata, totæ Christianorum
ac Fidelium mentes Dei cultibus occupentur. Si qui etiam Iudæi impietatis amentia, vel
stolido Paganitatis errore & infania detinentur: aliud esse supplicationum nouerint tem-
pus, aliud voluptatum. At ne quis existimet in honorem numinis nostri, veluti maiore quo-
dam

l. 4. de spectac.
Cod. Theod.
THEODOSII
SANCTIO DE
FESTIS DIE-
BUS.

A dam Imperialis officij necessitate compelli, & nisi diuina religione interrupta, spectacu-
lis operam præstet, subeundam forsitan sibi nostræ serenitatis offensam, si minus circa nos
deuotionis ostenderit, quàm solebat: nemo ambigat, quod tunc maxime mansuetudini
nostræ ab humano genere defertur, cum virtutibus Dei omnipotentis ac meritis vniuersi
obsequium Orbis impenditur. Dat. Kalend. Februarij, Constantinopoli, Theodosio A. XI. &
Valentiniano Cæs. Coss.] hæc idcirco, quod in spectaculis coronare solent imagines
Imperatorum, & faustis eas acclamationibus prosequi; quibus quidem, ob propensorem
diuinum cultum festis diebus exhibendum, Imperator volens libensq. carere voluit.
Qui autem præcipui festi dies essent apud Christianos, & celebriori honore recepti, eadem
sanctione significantur.

Sed & Valentinianus pro acceptis adeo insignibus a Deo muneribus, pro gratiarum
B actione pijs valde hoc anno sub iisdem Consulibus edidit sanctiones: adeo vt nihil sibi an-
tiquius fuisse visum fuerit, quam vt ea quæ Ioannes tyrannus abstulerat, priuilegia Eccle-
sij concessa, illibata seruari debere, edita sanctione, cunctis redderet manifestum, ita re-
scribens ad Georgium Proconsulem Africæ^a:

Priuilegia præteritarum legum, Ecclesiae, siue clericis delata, seruentur, &c. Dat. prid.
Non. Iulij, Aquileiæ, D. N. Theod. Aug. XI. & Valentin. Cæs. Coss.] & ad Bassum Co-
mitem Rerum priuatarum idem hæc mense Octobris^b:

Priuilegia Ecclesiarum omnium, quæ sæculo nostro tyrannus inuiderat, prona deuo-
tione reuocamus: scilicet, vt quicquid a diuis Principibus constitutum est, vel quæ singu-
li quique Antistites pro causis Ecclesiasticis impetrarant, sub pœna sacrilegij, iugi solidata
æternitate seruentur. Clericos etiam, quos indiscretim ad sæculares Iudices debere de-
C duci, infaustus præsumptor edixerat, Episcopali audientiae reseruamus. Fas enim non
est, vt diuini muneris ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio, &c. Dat. VIII.
Id. Octobris, Aquileiæ, D. N. Theodosio A. XI. & Valentiniano Cæs. Coss.]

Vidisti, lector, quæ inuasor Imperij & iurium Ecclesiasticorum violator tyrannus primo
ingressu lege sancierit; ob idq. tamquam fœnum, quod velociter arefcit, quam citissime
defecisse; nec quicquam ei profuisse centum ferme millia barbarorum in Italiam aduo-
casse, cum miser pene solus ab Aspare angelico ductu imparatus offensus capitur, & iu-
gulatur: contra vero de immani tyranno, barbarorum copijs præpotente, imbellem puc-
rulum Valentinianum, instar David, insperatum retulisse triumphum: qui & pro gratia-
rum actione has, quas legis, affixit vbique locorum de restituenda libertate Ecclesiastica
sanctiones.

D Quod insuper tyranni fauore, hæretici atque schismatici, qui antea legibus Honorij re-
ligiosissimi Imperatoris compressi erant, iam subleuati, capita cœpissent erigere, palamq.
vagari, ac Romæ morari: idem Imperator hoc eodem anno, Aquileiæ cum esset, aduersus
eisdem eiusmodi promulgauit edictum^c:

Manichæos, hæreticos, schismaticos, omnemq. sectam Catholicis inimicam ab ipso
aspectu vrbs Romæ exterminari præcipimus, vt nec præsentiae criminorum contagione
foedentur. Circa hos autem maxime vrgenda commotio est, qui prauis suasionibus a ve-
nerabilis Papæ sese communionem suspendunt, quorum schismate plebs etiam reliqua vi-
tiatur. His, conuentione præmissa, viginti dierum condonauimus inducias: intra quos ni-
si ad communionem redierint vnitatem, expulsi vsque ad centesimum lapidem, solitudine
quam eligunt, macerentur. Dat. VI. Kal. August. Aquil. Theod. A. XI. & Valentin. Cæs.
E Coss.] Sequenti vero mense de iisdem ad Proconsulem Africæ eiusmodi rescriptum dedit^d:

Omnes hæreses, omnesq. perfidias, omnia schismata, superstitionesq. Gentilium, om-
nes Catholicæ legis inimicos insectamur errores. Si quos vero hæc quoque clementiæ
nostræ statuta pœna comitetur, & nouerint sacrilegæ superstitionis auctores participes
consocios proscriptione plectendos: vt ab errore perfidiæ, si ratione retrahi nequeunt, sal-
tem terrore reuocentur: & vniuerso supplicationum aditu in perpetuum denegato, crimi-
nibus debita seueritate plectantur; &c. Dat. prid. Non. August. Aquileiæ, D. N. Theod.
A. XI. & Valentiniano Cæs. Coss.] Rursus post duos dies sanctionem edidit aduersus eos-
dem, cuius hoc est exordium^e:

Manichæos, hæreticos, siue schismaticos, nisi his emendatio matura subuenerit, &c.
Dat. VIII. Id. Augustas, Aquileiæ, D. N. Theod. A. XI. & Valentiniano Cæs. Coss.] Sed
quæ pro gratiarum actione de perceptis beneficijs persoluta sunt Deo a Christianis Princi-
pibus

a l. 46. de Epist.
& cler. c. Theod.
IVRA ECCLIE-
STASTICARUM
STITVTIA.
b l. 47. c. cod.

c l. 62. de heret.
Cod. Theod.
QVIVALEN-
TIN. ADVER-
SVS HÆRE-
TICOS.

d l. 63. c. cod.

e l. 64. de heret.
Cod. Theod.

BARBARI IN
THEODOSIVM
CONSPIRAN-
TES A DEO
PVNITI.

a Socr. lib. 7. c. 41

b Socr. lib. 7. c. 42.

DVX BARBA-
RORVM FVL-
MINE ICTVS.

c Ezech. 38.

d Theodor. lib. 5.
c. 36.

e Niceph. lib. 14.
c. 4.

f Socr. lib. 7.
c. 36.

g Ibidem c. 16.

h Ibidem c. 16.

tribus munera, eadē ad maiora promerenda ab ipso beneficia ampliore illis viam aperue-
re. Accidit enim post hæc, vt præter barbaros illos, qui a Ioanne tyranno vocati sese in-
fuderant in Italiam & ad propria remearant, alij ab eodem sollicitati cum parassent ad-
uentum, audita morte ipsius, haud continere se valuerint, sed in Romani Imperij fines
grassati fuerint: quomodo autem Deus absque armis omnes illos consumpsit, desuper
fulmina iaculatus in hostes, Socrates describit, cum mansuetudinem prædicat Theodosij
istis verbis^b: Sicut libro Numerorum de Moyse loquitur diuina Scriptura: Erat Moyse
vir mitissimus super omnes homines qui morantur in terra: idem ipsum de Theodosio Im-
peratore iam dici potest. Propter quam quidem mansuetudinem Deus hostes illius sine
procliorum certaminibus subiugauit: sicut cum trophæa contra Ioannem tyrannum itatu-
ta, tum clades barbarorum quæ post consecuta est, euidenter ostendunt. Nam Deus talia
beneficia in hunc sanctissimum Imperatorē contulit, qualia in eos qui olim iustitiam in vi-
ta diligenter colebant, contulerat. Atque certe non assentandi studio compulsus hæc scri-
bo; sed re vera ita se habere, omnibus deinceps perspicuum declarabo.

Post^b tyranni necem, barbari quos ille ad auxilium sibi contra Romanos ferendum ac-
cesserant, in fines Imperij Romani incursionem facere constituerunt. Quo audito Impe-
rator, vti solebat, istarum rerum curam Deo commendauit: atque precibus se totum de-
dens, breui, quod in optatis erat, est consecutus. Quibus autem cladibus barbari oppri-
merentur, non incommodum est hoc loco recensere. Primum illorum dux, nomine Cu-
ghas, fulminis ictu interiit: deinde pestis subsecuta, maximam partem hominum qui ei pa-
rebant, e medio sustulit, Neque hoc satis esse videbatur; sed ignis etiam de cælo dela-
psus, complures eorum qui supererant, absumpsit. Quæ res barbarorum animis maxi-
mum iniecit timorem, non tam propterea quod contra bellicosam Romanorum gentem
arma ferre ausi fuissent, quam quod Romanos a Deo præpotenti adiutos animaduerte-
rent. Eo tempore Proclus Episcopus prophetiam quamdam ex Ezechiele petitam in ec-
clesia docuit, eamq. præclare ad salutem iam tum a Deo Romanis datam, non sine maxi-
ma omnium commendatione accommodauit. Prophetia autem hæc est^c: Tu fili homi-
nis vaticinare super Gog principem Rhos, Misoch, & Thobel. Iudicabo eum morte &
sanguine & pluuia inundanti & lapidibus grandinis, & ignem & sulphur pluam super
eum, & super omnes qui sunt cum eo, & in gentes multas cum eo: & magnificabor & glo-
rificabor, & notus ero in oculis multarum gentium, & scient quia ego sum Dominus.
Hac de causa Proclus (vt dixi) maximam consecutus est laudem.] hætenus Socrates,
quod prudenter appositeq. Gog nomen ex rerum euentis Cughæ barbarorum duci Pro-
clus accommodasset.

Sed hic aduerte, ne ex tempore sedis Procli Episcopi Constantinopolitani, hæc sub
eodem iam Episcopo accidisse putes; quem post abhinc ferme decennium sedere cœpisse,
eiusdem Socratis assertione certissimū est: nulla enim ratio patitur, vt cū hæc ipse euenisse
tradat mox post extinctum tyrannum Ioannem de gentibus ab eo vocatis & inuitatis ad
cladem Imperij, & iam loco motis, post nouem annos facta fuerint, & non nisi ad illud tē-
pus illi fines attigerint Romanorum. Sed de Proclo sic illa intelligenda scito, quod cum
adhuc presbyter illa perorasset in ecclesia coram populo (vt assolet in panegyricis) pro
concione laudans Theodosium, res ab eo gestas omnes retexens, ea de Cughæ & alijs
barbaris diuinitus extinctis narratione opportuna fuerit profecutus.

Porro quem Socrates Cugham appellat, Theodoretus eandem narrans historiam, Rhoi-
lam nominat, dum eandem rem gestam (ne diuersam putes) sic refert, gratias Theodo-
sio diuinitus impertitas recensens^d: Cum Rhoilas dux Scytharum, qui Nomadæ dicun-
tur, traiecto Istro, cum ingentibus copijs Thraciam populari & prædas agere inciperet; ac
Constantinopolim urbem primariam obsessurum, & momento temporis capturum, atque
adeo solo æquaturum minaretur; Deus fulminum iactu & facibus cælitus demissis cum il-
lum combussit, tum vniuersum exercitum penitus absumpsit.] hæc Theodoretus, eadem
quoque Nicephorus^e. At licet diuersitas in nomine sit (accidere namque solet eundem
hominē sæpè diuersis nominibus nominari) rem tamen non diuersam, sed eam probe te-
statam vnā eandemq. fuisse, nulla potest esse dubitatio, cum iidem in eandem senten-
tiam conueniant, remq. narrent & posteris tradant, quæ suis temporibus accidisset.

Theodoretus igitur vna cum Socrate laudibus celebrans Theodosij Imp. mansuetudinē
& pium erga Deum cultum, quorum causa tot tantaq. a Deo beneficia est consecutus, vt
tyran-

tyrannos & barbaros in Romanum Imperium grassantes absque suorum sanguinis effusio-
ne compresserit; ne rem verbis tantum agere videretur, factis eam ipsam confirmans, nar-
rata a nobis de Rege barbarorum cum suis fulmine extinctis historia ista perpetua memo-
ria digna præmisit^a: Quamquam (inquit) iste Imperator multis alijs virtutibus eximie
decoratus erat, clementia tamen, vel maxime mansuetudine, animi tranquillitate, quæ
nullis procellis agitari poterat, fide denique sincera & spectata excelluit. cuius rei cer-
tissimum argumentum ostendam.

Vir quidam vitam excolens monasticam, animo paulo audaciore præditus, ad Impe-
ratorem rei cuiusdam petendæ gratia accedit. Quod cum sæpius fecisset, Imperatori Ec-
clesiastica interdicitur communione; vinculoq. Ecclesiæ ei iniecto, decedit. Imperator au-
tem fide cum primis excellens, ad Palatium veniens, cum tempus instaret conuiuij, & om-
nes conuiuiæ adessent, dixit se non prius capturum cibum, quam Ecclesiæ vinculo solue-
retur. Proinde vnum ex familiarissimis ad Episcopum mittit, vt potestatem faciat ei, qui
ipsum ligauerat, vinculo soluendi. Cum autem Episcopus respondisset, non debere cu-
iusquā vinculum admittere, significassetq. eum solutum esse: non tamen solutione illa con-
tentus fuit, donec ille qui eum ligauerat, magno cum labore conquistus, communioni il-
lum restituisset. huiusmodi erat Imperatoris erga leges diuinas fides.] hæc Theodoretus,
itemq. Nicephorus^b, & alij: illud fortasse ex institutione sanctæ sororis Theodosiæ men-
te versans de seruis Dei dictum^c: Qui benedixerit tibi, benedictus erit: & qui male-
dixerit, erit maledictus.]

Sed tantam animi Theodosij cum religione dimissionem aliquis nimiū prudens scrupu-
lositatē seu superstitionem dixerit, & fortasse damnarit: verū scias eam odoratū esse Deum
(vt verbis diuinæ Scripturæ vtar) in odorem suauitatis: quod palam omnibus fecit, dū reli-
gionis eius intuitu præstitit, quæ omnem humanum captum excederet, rependens & re-
munerans opus illud mensura conferta, coagitata, & supereffluente, dum absque armis im-
manissimos fortissimosq. barbaros debellauit, vt (sicut suo cantico occinuit Debora^d) de
cælo pugnatum sit contra eos. Cum e contra videre sæpè contigerit, Christianos Princi-
pes parui facientes censuras Ecclesiæ, & Ecclesiastica iura calcantes, robustissimos licet
pararint exercitus, atque classibus mare replerint, aduersante illis Deo, omnium ia-
cturam fecisse, non hostibus tantum pugnantibus, sed ipsis etiam elementis in vltio-
nem violatæ religionis exurgentibus, & sacrarum legum contemptum ac Dei ministrorum
oppressionem vlciscentibus. Vtinam & sæculum nostrum istiusmodi careret exemplis. Sed
ad Theodosium rursus recurat oratio, de quo in Vitis Patrum ista scribuntur^e:

Manebat quidam monachus Aegyptius in suburbano Constantinopolitanæ ciuitatis: &
dum transfret Theodosius Iunior Imperator per illam viam, reliquit omnes qui in obsequio
eius erant, & venit solus in cellam eius; & pulsans ad ostium monachi, aperuit ei mona-
chus. Videns autem eum, cognouit quia Imperator esset; sic tamen suscepit eū, tamquam
vnum ex officio militantium. Cum ergo introisset, fecerunt orationem, & federunt. Cœ-
pit autem eum interrogare Imperator, dicens, quomodo sint Patres in Aegypto. Et ille:
Orant pro salute nostra omnes. Imperator autem circumspiciebat in cella eius, si quid ha-
beret, & nihil ibi vidit, nisi paruā sportulam habentem modicum panis, & lagenam aquæ.
Et dixit ei monachus: Gusta modicum. & infudit ei panem, & misit oleum & sal, & man-
ducauit; & dedit ei aquam bibere. Dixit autem ei Imperator: Scis quis sim ego? Et
ille dixit ei: Deus te scit, quis sis. Tunc dixit ei: Ego sum Theodosius Imperator. Ille
autem statim adorauit, salutans eum humiliter. Et dixit Imperator: Beati estis vos mo-
nachi, qui securam vitam habetis, & non cogitatis de hoc sæculo. Veritatem dico vo-
bis: quia licet in Imperio natus sim, numquam tamen delectatus sum, sicut hodie pane &
aqua: satis enim & libenter comedi. Et cœpit ex tunc honorare eum Imperator. Senex
autem egrediens fugit, & iterum venit in Aegyptum.] hætenus ibi. atque de Theo-
dosio satis.

Hoc eodem anno Atticus Constantinopolitanus Episcopus, cum ageret in Episcopatu
annos vigintiunum, sexto Idus Octobris ex hac vita migravit. hæc Socrates^f. Vacauit
Episcopatus vsque ad pridie Kalendas Martij, quibus ordinatus est Sisinnius^g. Laudatur
a Socrate Atticus, quod nomen Ioannis Chrysostomi in ecclesia recitari voluerit. sed id
factum est (vt suo loco diximus) præcipiente, immo cogente Innocentio Romano Pontifi-
ce. Laudatur & a Cyrillo Alexandrino in epistolis ab eo scriptis contra Nestorium, quod
insignis

a Theodor. lib.
5. c. 36.

THEODOSII
ADMIRANDA
ERGA RELI-
GIONEM OB-
SERVANTIA.

b Niceph. lib. 14.
c. 4.
c Num. 24.

d Iudic. 5.

e Vit. Patr. part.
2. c. 14. de humi-
litate.
THEODOSIUS
CONVENIT
ANACHORE-
TAM.

ATTICI EPI-
SCOPI CON-
STANTINOP.
OBITU.
f Socr. lib. 7.
c. 25.
g Ibidem c. 16.

insignis esset Orthodoxiæ; quo nemine etiam a Cælestino Romano Pontifice prædicatur A in suis epistolis, ut in ea quam ad Nestorium scripsit, ubi eiusmodi eum extollit elogio: Rexit (inquit) sanctæ memoriæ Atticus Christianum populum prædecessoris (nempe Ioannis Chrysostomi) exemplo, & sacrilegos persecutus est errores hæreticorum.] hæc ipse. Inter alias vero res ab Attico laudabiliter gestas, recitat Socrates^a, Sabbatianis schismaticis vetuisse, ne ipsorum auctorem Sabbatium defunctum colerent ut sanctum, sublati eius opera clanculo Sabbatij corpore e sepultura.

^a Socrat. eod. lib. 7. c. 15.

Sed & in eo Atticus maiore laude dignus habitus est, quod Pelagianorum legationem confutavit atque reiecit: quod egregium facinus S. Prosper^b his prædicat versibus:

^b Prosp. carm. de Ingratis. PELAGIANI AB ATTICO PROPYLSATI.

*Quid loquar & curam, magna quam gessit in vrbe
Constantinopoli, docto bonus ore sacerdos
Atticus, antiqua legatos hæreticorum
Confutando fide? De qua tunc impia corda
Quamuis se obducto tegerent velamine forma
Iudicij, & tacite tulerint tormenta repulse.]*

B

^c August. contra Iul. lib. 3. c. 1.

Sed & S. Augustinus^c, dum agens contra Iulianum, affirmat Pelagianam hæresim fuisse damnatam Constantinopoli, Attici Episcopi præconia celebrauit. testatur hoc ipsum etiam Cælestinus Papa in epistola ad Nestorium^d. Quoto autem anno Attici sedis hæc facta sint, cum haud satis exploratum haberi possit; hic ad finem eius vitæ quasi ornamentum sepulchrale apposuisse, fat est.

^d Cælest. epist. 5.

Prædicatur a Socrate itidem Attici erga pauperes munificentia: idemq. recitat eiusdem epistolam perbreuem ad Calliopium Ecclesiæ Nicænæ presbyterum, cum ei dedit aureos erogandos in pauperes: qua præcepit, illorum pauperum habendam esse potissimum rationem, qui mendicare erubescunt; addens, nec ab accipiendis egentibus esse excludendos hæreticos, cum videlicet opus habent naturæ necessarijs, sic enim se habet:

Calliopio Atticus in Domino salutem.

Certior quidem factus sum, infinitos in vestra vrbe fame opprimi, piorumq. egere elemosyna. Cum infinitos dico, intelligo multitudinem, cuius certum numerum ostendere nequeo. Quoniam igitur numerum pecuniæ ipse ab eo accepi, qui diuitias large & quasi plena manu ijs, qui eas probe administrant, suppeditat: vsuq. venit, ut nonnulli egestate premantur, quo alij qui opes habent, easq. istis minime largiuntur, penitus explorati sint: tu frater carissime, istos trecentos aureos a me accipe, eosq. in pauperes, uti volueris, impende. Velis autem in eos conferre, non qui ventris causa quasi mercaturam per totum vitæ tempus mendicando exercent, sed qui mendicare erubescunt. Neque in hac officij D parte ullam sectæ vel religionis cuiusquam rationem ducas; neque porro respectum ad eos, qui a nobis in fide sententia dissentiant, habeas: sed in illud vnum incumbas, ut qui fame cruciantur, eos alimentis subleues.] hæc Attici epistola. Eidem Attico tantum tribuit Socrates, ut diem obitus sui præuidisse ac prædixisse affirmet. Atque de Attico hæc tenus. Contigit autem post eius mortem sedem Constantinopolitanam vacasse vsque ad annum sequentem. Agemus suo tempore de eo qui in locum ipsius substitutus est Sisinnius pridie Kalendas Martij.

EPISTOLA ATTICI AD CALLIOPIVM.

Hoc eodem anno Theodosius Imperator adiecit animum, ut gymnasium litterarium Constantinopoli in meliorem formam restitueret: vetuitq. in primis, neminem publice docere, aliove in loco scholas litterarias aperire, quam qui probati essent, & ad hoc ipsum munus delecti; eosdemq. in Capitolij auditorijs profiteri debere. Locus iste in- E star veteris Romæ a Constantino Constantinopoli erectus fuit, & Capitolij nomine (ut suo loco dictum est) insignitus, rei litterariæ exercendæ adscriptus. Porro profitentium numerum edita sanctione ita voluit definitum^e: Habeat (inquit) auditorium specialiter nostrum, in his primum quos Romanæ eloquentiæ doctrina commendat, Oratores quidem tres numero, decem vero Grammaticos. In his etiam qui facundia Græcitatibus pollere noscuntur, quinque numero sint Sophistæ, & Grammatici æque decem. Et quoniam non his artibus tantum adolescentiam generosam optamus institui, profundioris quoque scientiæ atque doctrinæ memoratis magistris sociamus auctores. Vnum igitur adiungi ceteris volumus, qui Philosophiæ arcana rimeretur, duos quoque qui Iuris ac legum formulas pandant. Ita ut vnique loca specialiter deputata assignari faciat tua sublimitas, ne discipuli sibi inuicem possint obstrepere, &c.] hæc quidem hoc anno, tertio Kalendas

^e L. 3. de stud. lib. Cod. Theod. QUID THEOD. DE PROFESSORIBVS LITTERARIJVM.

A lendas Martij. Idibus vero eiusdem mensis alia rursus edita sanctione^a, eos qui diutius in eadem functione meruissent, Comitum ordinis primi dignitate idem Imperator honestare voluit, hos scilicet, Græcorum Grammaticorum Helladium & Syrianum, Latinorum Theophilum, Sophistarum Martinum & Maximum, Iurisperitorum Leontium: eodem quoque honore ceteros exornandos fore, cum vigintiduum annorum cursum docendo compleissent. hæc quidem hoc anno laudabiliter Theodosius editis sanctionibus statuit.

^a L. 1. de profess. Cod. Theod.

IESV CHRISTI CAELESTINI PAP. THEODOSII 19. IMPP. ANNVS ANNVS VALENTINIANI 2.

426. 3.

B

Nouo Consulatu eorundem Imperatorum, Theodosij duodecimo, & Valentiniani secundo, nouus incipit annus, quo nouus Episcopus Constantinopolitanam sedem Sisinnius suscepit administrandam; de cuius electione ita Socrates^b: Post mortem Attici de Episcopo eligendo vehementer certatum est, dum alij alium in eo honoris gradu collocare laborarent. Nam Philippum presbyterum nonnulli, alij Proclum, qui etiam presbyter fuit, cupiebant: sed populus vniversus communi consensu Sisinnium designari desiderabat: qui quidem presbyter quoque fuit, non tamen in vlla ecclesia intra urbem Constantinopolim ordinatus, sed in Elæa, suburbio eiusdem ciuitatis, quod e regione illius situm est (in quo quidem loco dies festus Ascensionis Saluatoris ab vniverso populo Constantino- C politano celebrari solet) sacerdotij dignitatem fortitus. Omnes laici desiderio illius ad Episcopatus honorem efferendi tenebantur: tum quod ob singularem pietatem percelebris fuit: tum potissimum quod pauperes, supra quam eius facultates ferebant, fouere, sustentareq. laborauit. Itaque laicorum studium tulit superiores; Sisinniusq. ordinatus est pridie Kalendas Martias, Theodosio XII. & Valentiniano Minore Augusto secundum Conf.] hæc Socrates. Commendat pariter Sisinnium Marcellinus, eumq. virum sanctæ simplicitatis & simplicis prædicat sanctitatis, quem hoc ipso anno creatum dicit. Sed quod præ ceteris æstimandum est, eundem Sisinnium summis laudibus ornat Cælestinus Romanus Pontifex in epistola ad Nestorium, de qua suo loco dicendum.

^b Socrat. lib. 7. c. 26.

SISINNIVS EPISC. CONSTANTINOP. ELIGITVR.

De Philippo autem competitore, qui repulsus est; ab eo Historiam Christianam esse scriptam, tradit verbis istis Socrates^c: Postea Philippus presbyter, quoniam Sisinnium sibi prælatum videbat, illius ordinationem grauiter perstrinxit in opere ab ipso edito, quod Historiam Christianam inscripsit: qui dum & Sisinnio, qui Episcopus ordinatus erat, & Episcopis qui eum ordinauerant, & laicis vel maxime obtrectare studet, ea dicit, quæ mihi (quoniam illum, qui tam inconsiderate eiusmodi verba litteris prode re ausus est, admodum improbo) scriptis mandare non est animus. De illo ipso tamen non erit, mea quidem sententia, alienum pauca hoc loco differere. Philippus Sydæ ortus fuit: hæc quidem est ciuitas Pamphiliæ, in qua etiam Theophilus sophista natus dicitur, cui Philippus se cognatum esse gloriatus est. Hic Philippus cum esset diaconus, Ioannis Episcopi consuetudine, qua multum vsus est, impulsus, in studijs litterarum permultum operis & laboris collocauit, multosq. & varios cuiusque generis libros in vnum collegit, atque Asiaticum dicendi genus studiose imitatus, multa conscripsit. Et quo Iuliani Imperatoris libros refelleret, E opus etiam, quod Historiam Christianam inscribebat, composuit, inq. trigintasex libros distribuit: singuli libri tomos complures continent, adeo ut omnes simul prope mille numero sint: argumentum etiam cuiusque tomi ipsum tomum fere exæquat.

^c Socrat. lib. 7. c. 26. 27. DE PHILIPPO ET EIVS HISTORIA.

Hoc opus non Historiam Ecclesiasticam, sed Christianam inscripsit: multasq. & varias in eo congeffit materias, eo quidem consilio, ut se doctrina philosophorum non expertem fuisse declararet. quapropter præceptiones grammaticas, astronomicas, arithmeticas, & musicas crebro citat: quinetiam insulas, montes, & alias res non magni momenti describit: vnde opus inflatum & plenum inanis ostentationis factum est. Quare si quid ego iudico, neque indoctis, neque doctis prodesse poterit. Quippe indocti insolentem illam & nimio artificio elaboratam dicendi rationem, quæ in eo est, animaduertere nequeunt: docti autem crebram eorundem verborum repetitionem, quæ in illo vsurpatur, condemnabunt. Ceterum quisque de libris illis pro arbitratu suo iudicium faciat: ordi-

PHILIPPI SYDÆ HISTORIA QUALIS.

nem vero temporum, quibus res gerebantur, ab eo confusum esse, audeo quidem affirmare: nam temporibus Theodosij commemoratis, ad tempora Athanasij Episcopi recurrit: quod quidem ab illo sapissime factum est. Sed de Philippo satis.] hucusque Socrates: in cuius sententiam de eius historia eruditos omnes abisse, inde certum deducimus argumentum, quod Photius in Bibliotheca sic de ea: Historia Christiana Philippi Syditæ, potius disceptatio, quam historia est. Vixit tempore Procli & Sisinnij Episcoporum Constantinopolitanorum. Incipit ab illo. In principio creauit Deus, &c.] longe diuersus ab hoc fuit Philippus ille Amphipolites historicus, qui scripsit Rhodiacos libros obsecros, cuius meminit Suidas.

PROCLUS
FRVSTRA OR-
DINATVS E-
PISCOP. CY-
ZICENVS.
a Socrat. lib. 7.
p. 28.

Accidit autem inter hæc, vt cum vacaret sedes Cyzicena, Sisinnius Episcopus Constantinopolitanus eidem præferebat Proclum presbyterum Constantinopolitanum, Cyziceni vero Dalmatium monachum, qui & eam tenuit. cur autem non potius Proclus eam obtinuerit, hanc Socrates a rationem affert: Hoc (inquit) a Cyzicenis factum est, neglecta illa lege, quæ iubet, ne quis Episcopus designetur absque sententia & auctoritate Episcopi Constantinopolis. Legem autem propterea neglexerunt, quod Attico soli (vt illi putabant) nominatim auctoritatem illam concederet. Proinde Proclus cum suæ ipsius Ecclesiæ administrationem non obiret, in ecclesijs Constantinopolis mansit, in quibus docendo permagnam laudem adeptus est.] hæc Socrates. Vides igitur, neque in ipso Helleponto ius aliquod ex aliqua Synodo œcumenica vendicasse sibi Episcopos Constantinopolitanos, sed Attico id tantum fuisse concessum, nescio cuius legis auctoritate.

Iisdem Consulibus, Theodosius Imp. Dei auxilium aduersus barbaros atque rebellantes tyrannos expertus, sicut anno superiori, ita & præsentis incessabili studio se erga Deum pro gratiarum actione piæ exhibens, rursus noua edita sanctione, si quod vestigium esset idololatriæ, penitus abolendum curauit, cum ita statuit:

b l. vlt. de Pagan.
Cod. Theod.
LEX THEODO-
SII ADERSVS
IDOLOLATA-
TRAS.

Omnibus sceleratæ mentis Paganæ execrandis hostiarum immolationibus, damnandisque sacrificijs, ceterisque antiquarum sanctionum auctoritate prohibitis, interdiximus; cunctaque eorum fana, templa, delubra, si qua etiam nunc restant integra, præcepto magistratuum destrui, collocationeque venerandæ Christianæ religionis signi expiari præcipimus. Scientibus vniuersis, si quem huic legi apud competentem Iudicem idoneis probationibus illulisse constiterit, etiam morte esse mulcendum. Dat. XVIII. Kal. Decemb. C. P. Theodosio XII. & Valentin. II. * Conf.] Penes Phœnices namque etiam tempore patris eius Arcadij Imp. inualuisse idololatrias, iam superius ex litteris S. Ioannis Chrysostomi demonstratum est. Iam vero ad res Occidentalis Ecclesiæ transeamus.

* IIII.

Huius quoque anni Consulibus consignata habentur Acta Ecclesiastica a Notarijs Ecclesiæ publice excepta de re gesta per sanctum Augustinum Hipponensem Episcopum, cum allegit sibi coadiutorem in Episcopali functione Eradium presbyterum, quem optauit etiam sibi, postquam contingeret ex hac vita migrare, in eandem sedem Episcopalem successorem: cuius quidem rei recens præcessisset exemplum de Seuerio Episcopo Mileuitano, qui sibi viuens successorem delegit Episcopum, prout eadem ipsa Acta declarant, quæ hic ad verbum ob multarum rerum cognitionem inferenda putauimus. sic enim se habent:

S. AVGVSTI-
NVS COADIV-
TOREM SIBI
ERADIYM DE
LIGIT.

c Aug. epist. IIO.

Gloriosissimo Theodosio duodecies & Valentiniano Augusto iterum Consule, sexto Kalendas Octobris, cum Augustinus Episcopus vna cum Religiano & Martiniano * coepiscopis suis confedisset in ecclesia Pacis Hipponensium Regionum *, præsentibus Saturnino, Leporio, Barnaba, Fortunatiano, Rustico, Lazaro, & Eradio presbyteris, astante clero & frequenti populo, Augustinus Episcopus dixit: Quod hesternis die promisi charitati vestræ, propter quod vos volui frequentius conuenire, & video frequentius conuenisse, mora omni postposita, hoc agendum est. Si enim aliud velim loqui, in illud suspensi, minus auditis.

* Martiano

* Regionum
ACTA DE
ERADII IN
COADIVTO-
REM ELE-
CTIONE.

Omnes in hac vita mortales sumus, & dies huius vitæ vltimus omni homini est semper incertus: verumtamen in infantia speratur pueritia, & in pueritia speratur adolescentia, & in adolescentia speratur iuuentus, & in iuuentute speratur grauitas, & in grauitate speratur senectus: vtrum contingat incertum est, est tamen quod speretur. senectus autem aliam ætatem, quam speret, non habet: incertum est enim, ipsa senectus quamdiu sit homini; illud tamen certum est, nullam remanere ætatem, quæ possit succedere senectuti. Quia voluit Deus, ad istam ciuitatem cum vigore ætatis adueni, & tamen iuuenis fui, & senui. Scio post obitus Episcoporum per ambitiosos atque contentiosos solere Ecclesias

perturbari

A perturbari; & quod sæpe expertus sum & dolui, debeo quantum ad me attinet, ne contingat, huic prospicere ciuitati. Sicut nouit charitas vestra, in Mileuitana Ecclesia modo fui: petierant enim me fratres, & maxime serui Dei qui ibi sunt, vt ventrem; quia post obitum beatæ memoriæ fratris & coepiscopi mei Seueri nonnulla ibi perturbatio populi timebatur. Veni: & quomodo voluit Dominus, adiuuit nos pro sua misericordia, vt cum pace Episcopum acciperent, quem viuus designauerat Episcopus eorum. Hoc enim eis cum innotuisset, voluntatem præcedentis & decedentis Episcopi sui libenter amplexi sunt. Minus tamen aliquid factum erat, vnde nonnulli contristabantur: quia frater Seuerus credidit posse sufficere, vt successorem suum apud clericos designaret: ad populum inde non est locutus, & erat inde aliquorum nonnulla tristitia. Quid plura? tristitia fugata est, gaudium successit; ordinatus est Episcopus, quem præcedens Episcopus designauerat.

B Ergo ne aliquis de me queratur, voluntatem meam, quam credo Dei esse, in omnium vestrum notitiam profero. Presbyterum Eradium mihi successorem volo. A populo acclamatum est: Deo gratias: Christo laudes. dictum est vicies ter. Exaudi Christe, Augustino vita. dictum est sexies decies. Te patrem, te Episcopum. dictum est octies. Cūq. reticeretur, Augustinus Episcopus dixit: Non opus est, me de laudibus eius aliquid dicere: faueo sapientiæ, & parco verecundiæ: sufficit quia nostis eum: & hoc me velle dico, quod vos velle scio: hoc vt mecum oretis, exhortor, admonco, rogo, vt omnium in pace Christi collatis & constatis mentibus, confirmet Deus quod operatus est in nobis. Qui misit mihi eum, seruet eum, seruet incolumem, seruet sine crimine: vt qui facit gaudium viuents, locum suppleat morientis. A Notarijs Ecclesiæ (sicut cernitis) excipiuntur quæ dicimus, excipiuntur quæ dicitis, & meus sermo & vestræ acclamationes in terram non cadunt. Apertius vt dicam, Ecclesiastica nunc Gesta conficimus. sic enim hoc esse (quantum ad homines attinet) confirmatum volo. A populo acclamatum est trigesies sexies: Deo gratias, Christo laudes. Exaudi Christe, Augustino vita. dictum est ter decies. Te patrem, te Episcopum. dictum est octies. Dignus est, & iustus est. dictum est vicies. Bene meritis, bene dignus. dictum est quinquies.

C Cumq. reticeretur, Augustinus Episcopus dixit: Ego (vt dicebam) voluntatem meam & voluntatem vestram Gestis Ecclesiasticis (quantum ad homines attinet) confirmatam volo. Quantum vero ad latentem Dei voluntatem: omnes (vt dixi) oremus, vt confirmet Deus quod operatus est in nobis. A populo acclamatum est: Iudicio tuo gratias agimus. dictum est sexdecies. Fiat, fiat. dictum est duodecies. Te patrem Eradium Episcopum. dictum est sexies. Cumq. reticeretur, Augustinus Episcopus dixit: Scio quod scitis & vos: D sed nolo de illo fieri, quod de me factum est: quid autem factum sit, multi scitis; illi soli nesciunt, qui tunc aut nondum nati erant, aut nondum habebant ætatem sciendi. Adhuc in corpore posito beatæ memoriæ patre & Episcopo sene Valerio, Episcopus ordinatus sum, & sedi cum illo: quod Concilio Nicæno prohibitum fuisse, nesciebam, nec ipse sciebat. Quod ergo reprehensum est in me, nolo reprehendi in filio meo. A populo acclamatum est: Deo gratias: Christo laudes. dictum est tredecies. Cumq. reticeretur, Augustinus Episcopus dixit: Erit presbyter (vt est) quando Deus voluerit, futurus Episcopus. Sed plane modo facturus sum, adiuuante misericordia Christi, quod adhuc usque non feci.

E Nostis ante aliquot annos quid facere voluerim, & non permisistis. Placuit mihi & vobis propter curam Scripturarum, quam mihi fratres & patres mei coepiscopi duobus Concilijs Numidiæ & Carthaginis imponere dignati sunt, vt per quinque dies nemo mihi molestus esset. Gesta confecta sunt. Placuit, acclamastis. Recitatur placitum vestrum & acclamatio vestra. Paruo tempore seruatum est circa me, & postea violenter irruptum est; & non permittor, ad quod volo, vacare. Ante meridiem & post meridiem occupationibus hominum teneor. Obsecro vos & obstringo per Christum, vt huic iuueni, huic presbytero Eradio, quem hodie in nomine Christi designo successorem mihi, patiamini me refundere onera occupationum mearum. A populo acclamatum est: Iudicio tuo gratias agimus. dictum est vicies sexies. Cumq. reticeretur, Augustinus Episcopus dixit: Ego charitati & beneuolentiæ vestræ apud Dominum Deum nostrum gratias ago: immo de illa gratias ago. Ergo, fratres, quicquid est quod ad me perferebatur, ad illum perferratur. Vbi necessarium habuerit consilium, meum non negabo auxilium. Absit vt me

subtraham: tamen quicquid est, quod ad me perferbatur, ad illum perferatur. Ipse me autem consulat, si forte non inuenit quid facere debeat; aut poscat adiutorem, quem no- uit patrem: ut & vobis nihil desit, & ego tandem aliquando, si quantumcumque spatium mihi huius vitæ donauerit Deus, ipsam meam quantulumcumque vitam non dem segni- tiei, neque donem inertix, sed in sanctis Scripturis, quantum ipse permittit & largitur, exerceam. hoc & ipsi proderit, & per ipsum etiam vobis. Nemo ergo inuideat otio meo, quod magnum habet negotium.

Video me de hac re, propter quam vos inuitaui, omnia vobiscum egisse, quæ debui. Hoc vltimum rogo, ut Gestis istis dignemini subscribere, qui potestis. Hic mihi respon- sione vestra opus est: teneam responsionem vestram: de hac assensione aliquid acclamate. A populo acclamatum est: Fiat, fiat. dictum est vices quinquies. Dignum est, iustum est. di- ctum est vices octies. Fiat, fiat. dictum est quater decies. Olim dignus, olim meritis. B dictum est vices quinquies. Iudicio tuo gratias agimus. dictum est tredecies. Exaudi Christe, Eradium conferua. dictum est octies decies. Cumq. reticeretur, Augustinus Epi- scopus dixit: Bene habet, ut ea quæ Dei sunt, circa sacrificium eius agere valeamus: in qua hora supplicationis nostræ, maxime commendo charitati vestræ, ut omnes vestras causas & negotia intermittatis, & pro ista Ecclesia & pro me & pro presbytero Eradio Domino precem fundatis.] hucusque eius dici & causæ Acta Ecclesiastica.

Erat autem Augustinus hoc tempore annum ætatis agens septuagesimumsecundum, Episcopatus vero trigessimussecundum, prout ex ratione eius ætatis & sedis superius ha- bita facile deduci potest. Vixit vero post hæc annos quatuor. Porro licentia ista de sub- rogando sibi successore bene vsi sunt complures sancti Episcopi, cum quos sanctissimos sci- rent, eos ad Episcopale munus deligerent. Excrescente vero hominum iniquitate, cum C successionem Antistites refunderent in propinquos, quos carnalis affectio, non meritorum excellentia commendaret; proscripta est ab Ecclesia sacris canonibus & decretis summo- rum Pontificum eiusmodi successores subrogandi facultas.

Sed illud quærendū: Quodnam adeo magnum (ut ait) negotium istud fuit, propter quod adeo enixe postulauit otium? Quænam, rogo, fuerunt post hæc S. Augustini in sacris litteris elucubrationes, quarum causa curæ Episcopali (quod hætenus numquam fecerat) nuncium remisit? Illud in primis infidebat eius menti negotium, quod iam plurimis ante annis conceperat animo, nempe, ut omnia sua scripta recognosceret, & quod minus recte dictum vi- deri posset, ingenue retractaret. Ad Marcellinum enim olim scribens, hæc ait: Si mihi Deus, quod volo, præstiterit, ut omnium librorum meorum quæcumque mihi rectissime dis- placent, opere aliquo ad hoc ipsum instituto colligam atque demonstrem: tunc videbunt D omnes homines, quod non sim acceptator personæ meæ.] hæc ipse. Porro quod diu an- te fuerat meditaturs, numquam hætenus implere valuit. sed cum nec impleturus aliquan- do foret, quamdiu negotijs detineretur Episcopatus; ut rem adeo sibi visam necessariam explere posset, eiusmodi substituendi Eradium consilium inijt, nec quidem sine Dei nutu, quod iam impenderet ipsius ad Deum transitus: datum est enim ei a Deo spatium, quo sa- luberrimum mente conceptum opus conficeret. Hoc quidem anno & sequenti duos il- los Retractationum libros a S. Augustino conscriptos esse, ex his quæ Possidius scribit, ut affirmemus, adducimur: etenim ait, illis absolutis, breui excursu temporis spatio, contigisse Vuandalorum in Africam irruptionem, quam quidem factam esse anno sequenti dicemus.

Possidius igitur de his agens, hæc ait: Ante proximū vero diem obitus sui, a se dictatos E & editos recensuit libros, siue eos quos primo tempore conuersionis suæ adhuc laicus, si- ue quos presbyter, siue quos Episcopus dictauerat; & quæcumque in his recognouit aliter quam sese haberet Ecclesiastica regula a se fuisse dictata, vel scripta, cum adhuc Ecclesia- sticum usum minus sciret, minusq. intelligeret, a semetipso & reprehensa & correctæ sunt. Vnde etiam duo scripsit volumina, quorum est titulus, De recensione librorum. Præreptos etiam sibi quosdam libros ante diligentiore emendationem a nonnullis fratri- bus conquerebatur, licet eos postmodum emendasset. Imperfecta etiam quædam libro- rum suorum, præuentus morte, reliquit, &c.] addit enim ab eodem tunc scriptum fuisse commentarium, cuius est titulus, Speculum.

Magna plane debet existimari felicitas, ut quæ quisque elucubrauit, ante obitum reco- gnoscat. Meminimus dictum superius, S. Hieronymum erubuisse senem quæ scripserat ado-lescens.

A lescens. Scimus S. Gregorium Nazianzenum doluisse hoc sibi non licere ob vrgentē iugi- ter morbū, & optasse id ipsum ab aliquo fideli amico præstari. sunt hæc eius verba, cum in morbum inuectus est: Situ carieq. libri mei obstri sunt, lucubrationes meæ rudes adhuc & inchoatæ. Quibus quis tandem amicorum vltimam manum apponet? omnia etiamnum viuenti mortua sunt.] hæc ipse dolens. Magno ergo Dei beneficio id concessum est Augu- stino: qui de iisdem Retractationibus suis, scribens ad Quoduultdeum diaconum Ecclesiæ Carthaginensis, qui ab eo scribi petierat de Hæresibus commentarium, meminit: vbi & quibus alijs detineretur hoc tempore occupatus scriptionibus, his verbis ostendit: Sed ne quidem hoc potui, nempe de Hæresibus librum scribere, talibus curis superuenientibus im- peditus, a quibus omnino dissimulare non possem: nam & me ab eo quod habebam in ma- nibus, auerterunt. Hoc autem est, vbi respondeo libris Iuliani, quos octo edidit post illos B quatuor, quibus ante respondi. Hos enim cum Romæ accepisset frater Alypius, nondum omnes descripserat, cum oblatam occasionem noluit præterire, per quam mihi quinque transiisit, promittens alios tres cito se esse missurum, & multum instans, ne respondere differrem. Cuius instantia coactus sum remissius semper agere quod agebam, ut operi vtri- que non deessem, vni diebus, alteri noctibus, quando mihi ab alijs occupationibus hinc at- que inde venire non desistentibus parceretur.] hæc ipse: quæ perseuerasse quidem in eius- modi scriptione in Iulianum vsque ad mortem, testatur Prosper in Chronico, vbi agit de Augustini obitu. Quod vero spectat ad libros Retractationum, ista ipse mox subdit:

Agebam vero rem plurimum necessariam: nam retractabam opuscula mea, & si quid in eis me offenderet, vel alios offendere posset, partim reprehendendo, partim defenden- do quod legi deberet & posset, operabar: & duo volumina iam absolueram, retractatis C omnibus libris meis, quorum numerum nesciebam, eosq. ducentos trigintaduos esse co- gnoui. Restabant epistolæ, & tractatus populares, quos Græci homilias vocant: & plu- rimas epistolarum legeram, sed adhuc nihil inde dictaueram, cum me isti Iuliani libri oc- cupare cœperant, quorum nunc quærto respondere cœpi. quando ergo id explicuero, quintoq. respondero, si tres non superuenerint, dispono (si Deus voluerit) quæ poscis, in- cipere; simul agens vtrumque, & hoc scilicet, & illud de retractatione opusculorum no- strorum, nocturnis & diurnis temporibus in singulis distributis.] hæc Augustinus ad Quod- uultdeum; qui & quæ pollicitus est, præstitit, scripsitq. de Hæresibus, qui extat, commen- tarium, & quidem certe hoc vel sequenti anno: nam si ad annum post sequentem ea scri- ptione peruenisset, quo cœpta est diuulgari Nestorij hæresis eius haud dubium mentionem habuisset. Sed tamen illud quod animo conceperat, minime præstare licuit, nimirum ut D quæ reliqua essent suorum operum recognosceret, & quæ opus haberent, retractaret; nam de alijs quæstionibus haud contentendis sibi scribendi oborta recens est occasio: quænam illæ essent, operæpretium erit hic recensere.

Sed prius dubitationi illi occurrendum: Cum constet testificatione Possidij, duos illos Retractationum libros ab Augustino absolutos esse ante Vuandaicam cladem, quam li- quet esse cœptam anno sequenti: quomodo accidit, ut idem S. Augustinus inter alia sua opera retractasse ponat b libros vigintiduos de Ciuitate Dei, cū eos vix post biennium ab- soluisse, ipsas Augustini testificatione liqueat? Etenim in fine decimioctauo libri cum di- cat, interlapso esse a Consulatu Marcij Theodori (quem contigisse vidimus anno Do- mini vndequadringentesimo) annos ferme triginta; dicendum plane esset, post biennium eos vix absolutos. Ne igitur Possidium mendacem esse velimus; dicendum est, ipsum Au- gustinum intellexisse de libris illis nobilissimi commentarij, quos iam ad illam vsque diem absoluerat; posuisse autem deinde integrum numerum vigintiduorum librorum, quos po- stea non absque censura reliquerit.

Quænam autem importune adeo in his occupatum offenderint Augustinum, ut eum ab illis euocarint, iam dicamus. Prosper Aquitanus, & Hilarius Arelatenis, ambo sancti Au- gustini studiosissimi, hoc eodem tempore scripserunt ad ipsum e Gallijs singuli singulas lit- teras, eademq. prolixiores, de quibusdam quæstionibus ab aduersarijs ipsius Augustini in medium adductis. Ad has ergo dubitationes soluendas, eidem diuertere opus fuit. Quod enim ad tempus spectat, ipse Augustinus hæc habet in primis c: Denique cum mea cuncta opuscula retractarē, eamq. retractationē stylo prosequeretur, cuius operis iam duos absolue- rā libros, antequam scripta vestra prolixiora sumpsissem, &c.] Rursum vero posteriori libro d: Propterea (inquit) nunc facio libros, in quibus opuscula mea retractanda suscepi, ut nec

a August. epist. ad Quoduultd. habetur tom. 6. ante librum de hæres. LIBRI IV- LIANI IN- TERPELLA- TVR AVG- VSTINVS AB INSTITUTE.

QVÆ AVG- VSTINVS SV- RVN OPERVM RETRA TA- VIT, QVÆVE PRÆTERMI- SIT.

b August. Re- tract. lib. 2. c. 43. LIBRI DE CI- VITATE DEI QVANDO VE- RINT ABSO- LVTI.

PROSPER AQVITANVS ET HILARIVS ARELATENSIS LABO- RANT PRO AVGVSTINO. c August. ad Pros- per. de pred. s. sancti. c. 3. d August. ad Pros- per. de bono per. c. 1. lib. 2. c. 21.

CVR AVG- STIN. OTIYM OPTET.

SUBROGAN- DI SVCCES- SORIS CVR POSTEA DEMPTA FA- CVLTAS.

AVGVSTI- NVS RECO- GNO SCIT OMNIA SVA SCRIPTA.

a Aug. epist. 7.

b Possid. Vit. Augusti. 6. 23.

me ipsum in omnibus me secutum fuisse demonstrum: sed proficienter me existimo, Deo A miserante, scripsisse, non tamen a perfectione cœpisse: quandoquidem arrogantius loquor quam verius, si vel nunc dico me ad perfectionem sine vilo errore scribendi iam ista atate venisse. Sed interest, quantum & in quibus rebus erretur, & quam facile quisque corrigat, vel quanta pertinacia suum quisque defendere conetur errorem. Bonæ quippe spei est homo, si eum sic proficientem dies vitæ huius inuenerit, vt adiciantur ei quæ proficienti defuerunt, & perficiendus quam puniendus potius iudicetur.] hæc ipse, & notatu quidem dignissima.

Qui igitur ad Augustinum ea scripserunt Prosper & Hilarius, nondum erant Episcopi: ideo eos Augustinus filios, non autem fratres appellat, sicut & Cælestinus Papa, cum de iisdem scripsit ad Episcopos Galliarum^a: quando autem contigerit creari Episcopos, suo loco dicitur. Errare ergo scias auctorem, qui in præfatione ad dictas ipsorum epistolas B affixa, eosdem Episcopos nominat; additumq. id esse superfluo in epistola Prosperi ad Augustinum. Quænam autem fuerint turbæ istæ contra S. Augustini scripta in Gallijs concitata, ex iisdem vtriusque litteris, aliorumq. scriptis perfacile intelligi potest: nimirum accidisse, vt cum peruenissent in Gallias scripta S. Augustini aduersus Pelagianos; nonnulli qui Pelagio studissent, inter quos adnumerabatur Ioannes Cassianus presbyter Ecclesiæ Massiliensis, cognomento Collator, ea carpere, acriterq. infectari cœperint. Insurrexerunt vero pro eisdem scriptis præcipui defensores viri eruditissimi (quos diximus) Prosper & Hilarius, quorum prior commercio litterarum tantum Augustino notus erat, Hilarius autem se vltimum esse Augustino magistro testatur. De se enim ita Prosper in dicta epistola ad Augustinum: Ignotus quidem facie, sed iam aliquatenus (si reminisceris) animo & sermone compertus: nam per sanctum fratrem meum Leontium diaconum misi epistolas & C recepi, &c.] qui & inferius de Hilario ista habet: Vnum eorum præcipuæ auctoritatis, & spiritualium studiorum, sanctum Hilarium Arelatensem sciat beatitudo tua admiratorem, sectatorq. in alijs omnibus tuæ esse doctrinæ.] De se vero ipse Hilarius Augustini discipulus ita in suis litteris: Nolo autem, sanctitas tua sic me arbitretur scribere, quasi de his quæ nunc edidisti, arbitretur hæc scribere, quasi de his dubitem. Sufficiat mihi pœna mea, quod a præsentia tuæ delicijs exulatus, vbi salubribus tuis vberibus nutrebar, non solum absentia tua crucior, verum etiam pernicia quorundam, qui non tantum manifesta respiciunt, sed etiam non intellecta reprehendunt, &c.]

Quænam fuerint, quæ a Pelagianis, clam sub Catholico nomine latentibus, obijcerentur, ex iisdem eorum litteris intelligere potes, ea nimirum quæ S. Augustinus scripsisset de vocatione & pœnitentia electorum, deq. gratia præueniente, quam a voluntate hominum præueniri iactabant, & alia his cognata, vt idem qui supra S. Prosper pluribus ea epistola significauit: præstitit id ipsum Hilarius Arelatensis, plura addens. Quibus omnibus acceptis, Augustinus hisce diebus ad ea elucidanda, & aduersariorum obiectiones confutandas conuersus, in altum pelagus ingenij vela pandit; inspiranteq. diuino Spiritu, duos ad eosdem conscripsit libros, alterum inscriptum de Prædestinatione sanctorum, alterum verum de Bono perseverantiæ: ad cuius finem eiusmodi contestationem apposuit: Qui legunt hæc, si intelligunt, agant Deo gratias. Qui autem non intelligunt, orent vt eorum ille sit doctor interior, a cuius facie est scientia & intellectus. Qui vero errare me existimant, etiam atque etiam quæ sunt dicta considerent, ne fortassis ipsi errent. Ego autem cum per eos qui meos labores legunt, non solum doctior, verum etiam emendatior fio, propitium mihi Deum agnosco, & hoc per Ecclesiæ doctores magis expecto, si & in ipsorum manus veniunt, dignenturq. nosse quæ scribo.] hæc ipse, digna quidem S. Augustini modestia, animiq. eius admirabili cum summisione verecundia: vt plane, nisi aliunde, ex his saltem intelligere valeas, afflatum ipsum diuino Spiritu illa scripsisse; cum non super quempiam alium, quam super humilem, quietum, & timentem sermonem Dei, diuinum affore numen, Deus per Prophetam^b fuerit contestatus, sicut & Iacobus docuit, vbi ait^c: Quæ de sursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suauis, bonis consentiens, &c.] at longe longius, dicam, & quam longissime abest, vt quid huiusmodi in aliquo reperiatur hæretico.

Sed & hic obiter attingenda quæ Hilarius Arelatensis inter alia S. Augustino voluit innotescere, adiecta ad epistolam eiusmodi appendice: Sciat sanctitas tua, fratrem meum, cuius maxime causa hinc discessimus, cum matrona sua ex consensu perfectam Deo continentiam

nentiam deuouisse. Vnde rogamus sanctitatem tuam, vt orare digneris, quo hoc ipsum in eis Dominus confirmare & custodire dignetur.] hæc Hilarius. At quisnam fuerit iste germanus eius, adhuc me latet: de sorore vero ipsius, Pimeniola nomine^a, nupta Lupo viro illustri, eadem de dicata ab eis Deo ex consensu castitate narratur historia, cum contigit eosdem pios coniuges post septennium amore perfectioris vitæ se inuicem separasse, sanctumq. coniugem Lupum sub S. Honorato abbate cœnobij Lirinensis vitam monasticam excoluisse, inde vero a Trecentibus ad Episcopatum assumptum mira sanctitate claruisse. Hic namque ille Lupus collega S. Germani in legatione Britannica aduersus Pelagianos suscepta, de qua suo loco inferius pluribus dicturi sumus.

Hic ille Lupus, quæ tot tantiq. præconijs celebrat Sidonius Apollinaris, cū ipse creatus Episcopus ad eū scribit in Episcopatu nouem iam lustra perfunctū, cuius monitis haud parū Sidonius ipse profecerat. At quantus hic (quod est admiratione dignū) euaserit ex homine cōiugato sacerdos, hæc modo obiter ex ipsius Sidonij epistolæ exordio accipe^b: Benedictus Spiritus sanctus, & Pater Dei omnipotentis, quod tu pater patrum, & Episcopus Episcoporum, & alter sæculi tui Iacobus, de quadam specula charitatis, nec de inferiore Hierusalem tota Ecclesiæ Dei nostri mēbra super inspicias.] & inferius: Post defudatas militiæ Lirinensis excubias, & in Apostolica sede nouem iam decursa quinquennia, vtriusque sanctorum ordinis te conclamatissimum primipilarem spiritualia castra venerentur, &c.] hæc de ipso, quem quidem mirifica sanctitate conspicuum omnium Galliarum Episcopi inuebantur & venerabantur, cū eum omnes (vt idem ait) scirent esse normam morum, & columnam virtutum. Sed de Lupo hæc modo satis, occasione eius coniugis S. Pimeniolæ sororis Hilarij: libuit namque ex fructibus postea editis, arboris plantationem laudibus istis a maioribus dictis profequi. Quod vero ad Hilarium, de quo agitur, pertinet: commendat ipsum inter alia vna cum S. Petronio Bononiensi S. Eucherij^c illud elogium: Hilarius nuper, & de Italia nunc Antistes Petronius, ambo ab illa plenissima (vt aiunt) mundanæ potestatis sede; vnus in religionis, alius in sacerdotij nomen ascendit.] hæc Eucherius, cum creatus est Petronius Episcopus Bononiensis, perseverante Hilario in vita monastica.

Sed redeamus ad Prosperum, qui his temporibus pro defensione scriptorum S. Augustini exurgens acerrimus propugnator, aduersus eos quoque qui clam (quod palam non auderent, damnata iam hæresi Pelagiana) in S. Augustinum adeo inuerecunde obloquerentur, vt in eum Ethnicismum necnon Manichæismum calumniose nimis impingerent: contra hos, inquam, S. Prosper iniens ipse certamen, primum omnium hos fuisse Pelagianos ostendit aperte in commentario quem ad Rufinum conscripsit, demonstrans insuper Augustini doctrinam ab vniuersa Catholica Ecclesia esse receptam, illorum vero vbiq. damnatam: de his enim hæc ait^d: Has autem versutias, quibus se filij tenebrarum in similitudinem filiorum lucis transfigurare voluerunt, cum & Orientalium Episcoporum iudicia, & Apostolicæ sedis auctoritas, & Africanorum Conciliorum vigilantia deprehenderit: beatissimus quoque Augustinus, præcipua atque hoc tempore portio Domini sacerdotum, copiose & pulchre in multis voluminum disputationibus destruxit; vtpote inter multa Dei dona, quibus illum abundantissime Spiritus veritatis impleuit, habens etiam hanc scientiæ & sapientiæ ex Dei charitate virtutem, vt non solum istam (Pelagianam hæresim scilicet) adhuc in suis detractionibus palpitantem, sed etiam multas prius hæreses victoria verbi debellaret. Cui inter tot certaminum palmas, inter tot triumphorum coronas, ad illuminationem Ecclesiæ, & ad gloriam Christi qua ipse illustratus est perfulgenti, quidam nostrorum (quod de ipsis multum dolendum est) occultis, sed non incognitis susurrantibus obloquuntur, & prout sibi obnoxias aliquorum aures, opportunaq. repererint, scripta ipsius, quibus error Pelagianorum impugnatur, infamant, dicentes eum liberum arbitrium penitus submouere, & sub gratiæ nomine necessitatem prædicare fatalem: adijcientes etiam, duas illum humani generis massas, & duas credi velle naturas, vt scilicet tantæ pietatis viro Paganorum & Manichæorum adscribatur impietas.

Quæ si vera sunt: cur ipsi tam negligentes, ne dicam tam impij sunt, vt tam abruptam perniciem ab Ecclesia repellant? tam insanis prædicationibus non resistent? nec saltem aliquibus scriptis eum, a quo talis emanat doctrina, conueniant? Magna enim gloria sua humano generi consuluerint, si Augustinum ab errore reuocauerint. Immo nouerunt, non solum Romanam, Africanamq. Ecclesiam, & per omnes mundi partes, vniuersos promissionis

^a Cælest. epist. 8.

IOANNES
CASSIANVS
IMPVGNAT
AVGVSTINI
OPERA.

HILARIVS ET
PROSPER DE
FENSORES AV
GVSTINI.

S. AVGVSTINI
MODESTIA
ET HVMI-
LITAS.

^b Isai. 46.
secundum lxx.
& Iacob. 3.

^a Acta S. Lupi.
apud Sur. die
29. Iulij.
DE PIMENIO-
LA ET LVPO.

^b Sid. lib. 6. epist. 1.

DE HILARIO
ET PETRO-
NIO.
^c Eucher. ad Va-
lerianum epist.

GRAVES CON-
TRA AVGV-
STINVM CA-
LVMNIAR.

^d Prosp. de lib.
arbitr.

AVGVSTINI
CELEBRITAS

IN ADVERSA-
RIOS AVGV-
STINVM IM-
PVGNANTES.

tionis filios cum doctrina huius viri, sicut in tota fide, ita in gratiæ confessione congruere: A sed etiam in ipsis locis, in quibus aduersus eum querimonia concitatur, esse, propitio Deo, plurimos, qui ad perceptionem Euangelicæ Apostolicæq. doctrinæ saluberrimis eius disputationibus imbuuntur, & quotidie in membris corporis Christi (in quantum ea ipse multiplicat) dilatantur. Si recte reprehendimur, cur non constanter arguimur? Si arguendi non sumus, cur occulta obtreccatione mordemur? Sed quis nescit, cur ista priuatim de stomacho garriant, & publice de consilio conticescant? Volentes enim in sua iustitia magis quam in Dei gratia gloriari, moleste ferunt, quod his, quæ aduersus excellentissimæ auctoritatis virum inter multas collationes asseruere, restitimus, &c.] hæc & alia Prosper aduersus huiusmodi susurriones. Sed de his modo hæc tenus. Quæ autem per aduersarios post obitum S. Augustini aduersus eius scripta excitata sunt prælia, suo loco dicemus. Iam vero quæ huius anni sunt reliqua prosequamur.

His ipsis Consulibus (inquit Prosper in Chronico) Patroclus Arelatensis Episcopus a Tribuno quodam barbaro vulneribus laniatus occiditur; quod facinus ad occultam iustionem Felicis Magistri militum referebatur, cuius impulsu traditur etiam Titus diaconus vir sanctus, Romæ pecunias distribuens, interfectus.] hæc ipse. Ceterum longe dispar vtriusque conditio, & causa necis. Etenim Titus vir sanctus (vt ait) inter sanctos adscriptus est martyres^a. Patroclus autem suorum scelerum, vltoræ numine, pœnas dedit; quippe qui (vt suo loco superius dictum est) pulso Herote viro digno, alienam sedem violentus inuasit, & vicinorū Episcoporum (vt patet ex epistola Bonifacij Romani Pontificis) iura turbauit. Successit autem Patroclio S. Honoratus abbas Lirinensis cœnobij, quem S. Eucherius primo Insulanum, inde vero magistrum Ecclesiarum appellat, cum ad Salonium scribit. Laudat eum etiam Sidonius Apollinaris in carmine ad Faustum. Porro res ab eo gestæ scriptis commendatæ sunt ab eius successore Hilario, sed plane perierunt: quæ enim extant tribus conscripta libris, alterius potius, quam Hilarij esse, in Notis diximus. Sed de Hilario inferius pluribus.

Verum quod ad Felicem Magistrum militiæ spectat, qui adeo nefaria scelera patrauit, haud inultus abiit; occisus enim est vna cum vxore ab Actio Magistro militum post triennium, vt auctor idem est Prosper; qui item de Felice tradit, eius opera indictum fuisse bellum in Africa aduersus Bonifacium Comitem illic cum exercitu agentem^b. Sed id anno sequenti contigisse, cum idem Prosper affirmet, de his suo loco agemus.

PATROCLUS EPISCOPVS AREL. OCCIDITVR. HONORATVS SUBSTITVTVR. a Martyr. Rom. die 15. August.

FELIX DAT POENAS SCELERVM.

b Prosper Chron.

A Duenit annus Domini quadringentesimus vigesimusseptimus, Consulatu Hierij & Ardaburij* inchoatus, Africanæ prouinciæ funestus, primū quidem ob bellum inuidia Felicis Magistri militum Bonifacio Comiti cum exercitu in Africa agenti illatum; de quo Prosper in Chronico, his Consulibus, ita habet: Bonifacio, cuius potentia gloriaq. in Africa augebatur, bellum ad arbitrium Felicis, qui ad Italiam venire annuerat, publico nomine illatum est, ducibus Mauortio, & Galbione, & Sinoce, cuius proditione Mauortius & Galbio, cum Bonifacium obsiderent, interempti sunt; moxq. ipse a Bonifacio dolo detectus, occisus est. Exinde gentibus, quæ vt nauibus nesciebant, dum a concertantibus in auxilium vocantur, mare paruum factum est: belliq. contra Bonifacium cœpti in Sigisultum Comitem cura translata est.] hæc Prosper.

Verum hæc non Felici, sed Actio apud historiam Miscellā, quæ Paulo diacono adscribitur, tribuuntur; cuiusq. traditur dolo & insidijs factum, vt Bonifacius apud Imperatorem male audiret. res autem gesta sic ibi narratur^c: Cum Bonifacius principatum Occidentalis Libyæ percepisset, & apud Africam potentia gloriaq. aueretur; inuidia inflammatus Actius accusationem facit aduersus Bonifacium, tamquam rebellionem meditantem, & obrinere Libyam satagentem. Et hæc quidem Placidia fatebatur, quæ fuit mater Valentiniiani. Ceterum Bonifacio scribit: Si accersitus fueris, accedere noli: accusatus enim es, & te dolose vocant Imperatores. Hæc suscipiens Bonifacius, & veluti proprio seruo Actio credens, accersitus accedere distulit. Tunc Imperatores Aerium quasi deuotum recipiunt, & aduersus Bonifacium Mauortius & Galbio mittuntur.] reliqua vt supra.

Porro

* Artahuris ex veteri inscript. in basilica S. Pauli Romæ. BONIFACIUS COMES CALVMNIIS PRESSVS.

ACTIUS CALVMNIATOR ET PRODIGATOR. c Paul. diac. hist. Miscel. lib. 14.

A Porro ansa Bonifacium accusandi, & in suspicionem adducendi apud Imperatorem, ea æmulis tributa est, quod cum eidem Bonifacio iussu eiusdem Imperatoris proficiscendum fuisset in Hispaniam, ibi affinem Vuandalorum Regibus vxorem duxerat, eisdemq. barbaros sibi foedere nuptiarum obstrinxerat. Vnde facile fuit, Imperatori persuadere, aliquid ipsum in Romanum Imperium machinari. Quamobrem statuit vt aduersus eum bello decerneret, distosq. duces in Africam mitteret. Quorum plane aduentu nonnihil perculsus animo Bonifacius, ad S. Augustinum has litteras dedit, de belli euentu sollicitus^a:

Domino venerabili sancto patri Augustino Episcopo Bonifacius.

B Graue nobis est bellum. Inimici mucro nostra pectora pulsat. Deo funde preces, vt solles: tua sit nobis comes oratio. Rauca buccina, terrificata tuba, puto quod & sidera terreant. Hostium clamor immanis adest: sed his non terremur. Nouimus enim ista non hostium die. Ergo, venerande Christi sacerdos, pete Deum, vt iacula in hostes dirigat nostra, ac se ipsi trucident mutua cæde.] hæc breuiter Bonifacius ad Augustinum magna fiducia: qui ad eum ista pauciora reddidit^b:

Domino & spectabili viro Bonifacio Augustinus Episcopus.

C Graui de pugna conquereris. Dubites nolo. Vtile tibi, tuisq. dabo consilium: arripe arma: oratio aures pulset auctoris: quia quando pugnatur, Deus apertis cælis prospectat, & parti quam aspicit iustam, dat palmam.] hæc Augustinus.

Cum vero res ex sententia accidisset, vt duces Mauortius & Galbio proditione Sinoce occiderentur; Bonifacius Deo hæc omnia accepta ferens, rursus ad eundem S. Augustinum hæc scripsit^c:

Domino venerabili S. patri Augustino Episcopo Bonifacius.

D Manus superba, Deo iuuante, cecidit, quæ ante paululum audax gladium erecta portabat. Multi ex aduersis ceciderunt: de nostris autem, Christo iuuante, nullus est vulneratus. Ora igitur, venerabilis Papa, vt talis de inimicis vltio sæpe præcedat.] ista ipse: ad quæ hæc Augustinus rescripsit, cum ægrotaret^d:

Domino insigni, meritoq. sublimi filio Bonifacio Augustinus Episcopus.

E Lecto me vacare, nobilitatem tuam latere non credo: vltimumq. diem mihi exopto venire. Gaudeo tuæ victoriæ. Ciuitatem, quæso, serua Romanam: tuos vt bonus reges Comes. Nihil de viribus proprijs præsumas. De auctore gloriare virtutum, & nullum curabis penitus inimicum. Vale.] Sed ad eum rursum sic Bonifacius quam religiosissime^e:

D Numquam Diuinitas preces & lacrymas despicit peccatorum. Cupis ipse quidem de hac vita securus ad cæli regna migrare: sed nobis opus es, fessis in tantis adhuc periculis constitutis. Itaque ora nobiscum, vt tua nobis salus aliquantulum temporis condonetur.] hæc tenus ad Augustinum Bonifacius.

Scimus quidem perbreues has litteras, ob Laconicum scribendi genus, præter Augustini morem, ab aliquibus non creditas ipsius esse. Sed si quis personam ad quam scripsit, & tempora exacte consideret, nempe Bonifacium perduellem Romani Imperij declaratum, ad eumq. eo tempore Augustinum scribere: certe quidem omnis adhibenda ipsi fuit industria, ne ad illum ista scripsisse sciretur: vnde non solum a consueta scribendi forma recessisse oportuit, sed (vt assolet) notis Bonifacio tantum perspicuis litteras exarasse. secus autem accidit, cum idem Bonifacius ab eo reprehendendus fuit, cum nulla Augustinus potuisset nota suspicionis inuri, quod ad rebellem Imperij scripsisset. Verum (quod diximus)

E etsi quis contentiose nimis Augustinum esse neget; haud (si prudens est) inficias ierit, eisdem epistolas esse germanas ab omni prorsus fictione remotas, ab aliquo alio Africanorum Episcoporum conscriptas, vt superius diximus, Aurelio, aut Alypio.

Sed quid post hæc accidit? Cum (vt vidimus ex Prospero) eiusdem belli cura Sigisulto Comiti legata esset, idemq. valentioribus copijs aduersus Bonifacium exercitum comparasset: proprijs diffidens viribus ipse Bonifacius quid præstiterit, apud Paulum diaconum sic res gesta narratur: Bonifacius igitur sentiens se non posse tuto Africam tenere, cernensq. sibi periculum instare in perniciem totius Reipub. efferuescens, transfretans e Libya in Hispaniam, ad Vuandalos, Alanosq. venit. Cumq. Modegisclum inuenisset mortuum, & filios eius Guntharium & Gensericum Imperium moderantes, hortatus est, vt Hispaniam, Libyamq. in tres partes diuiderent. Qui polliciti sunt, vnicuique parti se vna cum ipso principaturos, in communi tamen in quemlibet hostem vlturos. In talibus

a Apud August. in apped. epist. 12.

BONIFACIUS VALLATVS HOSTIENS AVXILIVM IMPLORAT AB AVGVST.

b August. epist. 13. in append.

c Ibidem epist. 14.

d Ibidem epist. 15.

e Ibidem epist. 16.

f Paul. diac. hist. Miscel. lib. 14. BONIFACIUS NAVIGAT IN HISPANIAM AD VVANDALOS ET ALANOS.

talibus ergo professionibus Vuandali, Alaniq. fretum transeuntes, Libyam habitauerunt; & cunctam pene Africam ferro, flamma, rapinis crudelissime deuastantes, insuper Catholicam fidem Ariana impietate subuerterunt.] hæc ibi. Ex litteris etiã postea a S. Augustino ad eum scriptis liquet ipsum Bonifacium nauigasse: ex quibus redarguas Procopium affirmantem^a, non ipsum, sed eius germanos in Hispaniam missos esse, & Vuandalos infauste nimis in Africam conuocasse: quod hoc anno, iisdem Consulibus, contigisse, Prosper notat in Chronico: nisi ytrumque accidisse dixerimus, diuersorum temporum habita ratione.

^a Procop. de bell. Vuandal. lib. 1.

BONIFACIUS IN IMMANIA LAPSVS FACI NOQA.

^b Hierem. 2.

Quo tandem (proh dolor!) desperatio virum alioqui pium adegit? Cum enim se calumnijs oppressum, caputq. suum infatigabili studio, suminaq. potentia peti cerneret: iamq. sciret omnem prorsus sibi clausam esse viam excusandi se apud Imperatores, quos magis magisq. recentioribus Romani exercitus cladibus exasperasset: adeo enormia & homine Christiano prorsus indigna & indecora patrauit, vt infelix sibi in primis, ac toti Africæ, Ecclesiæq. Catholicæ immensum parturierit malum. Sed vnde ipsi, vt vel talia cogitaret, malorum origo? Desciuerat iam miser a pristina pietate, morumq. probitate, in qua hæctenus se S. Augustini monitis continuerat, & in dies magis magisq. profecerat: sed in vitia iam prolapsus enormia, didicit miser experimento, quam malum & amarum^b esset, dereliquisse Dominum Deum, quem ante sanctis demerens operibus, expertus sapius suum fuerat protectorem & hostium appetentium fuisse vltorem.

^c Aug. epist. 70. AVGVSTINVS ADMONET BO NIFACIUM.

Ante hæc autem accidit, vt, cum ad se defendendum aduersus æmulos totis viribus Bonifacius intentus esset, bellis ciuilibus Romanis inter se exercitibus confligentibus, barbari Africani in finitimos populos Romano Imperio subditos grassarentur. Hæc miseratus Augustinus, ad ipsum Bonifaciũ in deterius prolabantem, vt cum ad meliorem frugem reuocaret, epistolam scripsit, in cuius exordio post alia ista habet^c: Scio non deesse homines, qui te secundum vitam mundi huius diligunt, & secundum ipsam tibi dant consilia, aliquando vtilia, aliquando inutilia: quia homines sunt, & sicut possunt, ad præfens sapiunt, nescientes quid contingat sequenti die. Secundum Deum, ne pereat anima tua, non facile tibi quisquam consulit: non quia desunt qui hoc faciant, sed quia difficile est inuenire, quando tecum ista possint loqui. Nam & ego semper desideravi, & numquam inueni locum vel tempus, vt agerem tecum quod me agere oportebat cum homine, quem multum diligo in Christo. Scis autem, qualem me apud Hipponem videris, quando ad me venire dignatus es, quia vix loquebar, imbecillitate corporis fatigatus. Nunc ergo, filii, audi me saltem per litteras tibi fermocinantem, quas in periculis tuis numquam tibi mittere potui, periculum cogitans perlatoris, & cauens, ne ad eos, ad quos nollem, mea epistola perueniret.] vides ex his Augustini in scribendo cautelam: vt non mireris, si in alijs^d perbreuibus ad eum datis epistolis consuetam mutauerit dictionem. Sed subdit: Vnde peto, vt ignoscas, si me putas plus timuisse, quam debui: tamen dixi quod timui. Audi ergo me, immo Dominum nostrum per ministerium infirmitatis meæ.

^d Hierem. 2.

BONIFACII SANCTVM PROPOSITVM

^e 1. Tim. 2.

Recole qualis fueris, adhuc in corpore constituta religiosæ memoriæ prioris coniuge tua, & recenti eius obitu, quomodo tibi vanitas huius sæculi horruerit, & quomodo cupieris seruitutem Dei. Nos nouimus, nos testes sumus, quid nobiscum apud Tubunas de animo & voluntate tua fueris collocutus: soli enim eramus ego & frater Alypius. Non enim existimo tantum valuisse terrenas curas, quibus impletus es, vt hæc de memoria tua penitus delere potuerint. Nempe omnes actus publicos, quibus occupatus eras, relinquere cupiebas, & te in orium sanctum conferre, atque in ea vita viuere, in qua serui Dei monachi viuunt. Vt autem non faceres, quid te reuocauit? quia considerasti, ostendentibus nobis, quantum prodesset Christi Ecclesijs quod agebas, si ea sola intentione ageres, vt defensæ ab infestationibus barbarorum quietam & tranquillam vitam agerent (sicut dicit Apostolus^e) in omni pietate & castitate: tu autem ex hoc mundo nihil quæres, nisi ea quæ necessaria essent huic vitæ sustentandæ tuæ ac tuorum, accinctus balthæo castissimæ continentiæ, & inter arma corporalia spiritualibus armis tutius ac fortius munitus.

^f Rom. 13. BONIFACII MULTIPLES ERRORES

Cum ergo te esse in hoc proposito gauderemus, nauigasti, vxoremq. duxisti: sed nauigasse, obedientiæ fuit, quam secundum Apostolum^f debebas sublimioribus potestatibus: vxorem autem non duxisses, nisi susceptam deserens continentiam, concupiscentia victus esses. Quod ego cum comperissem (fateor) miratus obstupui: dolorem autem meum ex aliqua parte consolabatur, quod audiui te illam ducere noluisse, nisi prius Catholica fuisset facta

A facta. Et tamen hæresis eorum, qui verum Filium Dei negant, tantum præualuit in domo tua, vt ab ipsis filia tua baptizaretur. Iam vero si ad nos non falsa perlata sunt (quæ vti- nam falsa sint) quod ab hæreticis etiam ancillæ Deo dicatæ rebaptizatæ sint: quantis tantum malum plangendum est fontibus lacrymarum? Ipsam quoque vxorem non tibi sufficisse, sed concubinarum nescio quarum commixtione pollutum, loquuntur homines, & forsitan mentiuntur. Ita omnibus patent & tot & tanta mala, quæ te, posteaquam coniugatus es, consecuta sunt. Quid dicam? Christianus es, cor habes, Deum times: tu ipse considera quæ volo dicere; & inuenies de quantis malis agere debeas pœnitentiam: propter quam tibi credo Dominum parcere, & a periculis omnibus liberare, vt agas eam, sicut agenda est. Sed si illud audias, quod scriptum est^a: Ne tardes conuerti ad Dominum, neque differas de die in diem.

^a Eccl. 5.

B Iustam quidem dicis habere te causam; cuius iudex ego non sum: quoniam partes ambas audire non possum. Sed qualiscumque sit causa tua (de quo modo quærere & disputare non opus est) numquid coram Deo potes negare, quod in istam necessitatem non peruenisses, nisi bona sæculi huius dilexisses: quæ tamquam seruus Dei, quem te ante noueramus, contemnere omnino & pro nihilo habere debuisti: & oblata quidem sumere, vt ea vtereris ad pietatem, non autem negata vel delegata sic quærere, vt propter illa in istam necessitatem ducereris, vbi cum amantur vana, perpetrantur mala, pauca quidem a te, sed multa propter te: & cum timentur quæ ad exiguum tempus nocent, si tamen nocent, committuntur ea quæ vere in æternum noceant? De quibus vt vnum aliquid dicam: quis non videt, quod multi homines tibi cohæreant ad tuendam tuam potentiam & salutem: qui etiam si tibi omnes fideles sint, nec ab aliquo eorum vllæ timeantur insidiæ; nempe tamen ad ea bona, quæ ipsi quoque non secundum Deum, sed secundum sæculum diligunt, per se cupiunt peruenire; ac per hoc qui refrenare & compefcere debuisti cupiditates tuas, explere cogere alienas: quod vt fiat, necesse est vt multa quæ Deo displicent fiant; nec sic tamen explentur tales cupiditates.] & paulo post: Quando ergo poteris tot hominum armatorum, quorum fouenda est cupiditas, timeretur atrocitas; quando (inquam) poteris eorum concupiscentiam, qui diligunt mundum, non dico satiare (quod fieri nullo modo potest) sed aliqua ex parte pascere, ne vniuersa plebs pereat, nisi tu facias quæ Deus prohibet, & facientibus comminatur? Propter quod vides tam multa contrita, vt iam vile aliquid quod rapiatur, vix inueniatur.

EVACVAT EXCVSATIONES BONIFACII.

Quid autem dicam de vastatione Africæ, quam faciunt Afri barbari, resistente nullo, dum tu talis tuis necessitatibus occuparis, nec aliquid ordinas, vnde ista calamitas auertatur? Quis autem crederet, quis timeret, Bonifacio Domesticorum & Africæ Comite in Africa constituto cum tam magno exercitu & potestate, qui Tribunus cum paucis fœderatis ipsas gentes expugnando & terrendo pacauerat, nunc tantum fuisse barbaros aufuros, tantum progressuros, tanta vastaturos, tanta rapturos, tanta loca, quæ plena populis fuerant, deserta facturos? Qui non dicebant, quodcumque tu Comitiam sumeres potestatem, Afros barbaros non solum domitos, sed etiam tributarios futuros Romanæ Reipublicæ? Et nunc quam in contrarium versa sit spes hominum, vides: nec diutius hic tecum loquendum est, quia plus tu potes ea cogitare, quam nos dicere. Sed forte ad ea respondes: illis hoc esse imputandum, qui te læserunt, qui tuis officiosis virtutibus non paria, sed contraria reddiderunt. quas causas ego audire & iudicare non possum. Tuam causam potius aspice & inspice, quam non cum hominibus quibuslibet, sed cum Deo habere te cognoscis, quia in Christo fideliter viuis: ipsum timere debes ne offendas. Nam ego causas superiores potius attendo: quia vt Africa tanta mala patiatur, suis debent homines imputare peccatis. Verumtamen nolim te ad eorum numerum pertinere, per quos malos & iniquos Deus flagellat pœnis temporalibus, quos voluerit.] & paulo post huiusmodi eum impugnat dilemmate:

BARBARICA CLADES IN AFRICA.

Si ergo tibi bona sunt præstita, quamuis terrena & transitoria, ab Imperio Romano, quia & ipsum terrenum est, non cæleste, nec potest præstare nisi quod habet in potestate: Si ergo bona in te collata sunt, noli reddere mala pro bonis. Si autem mala tibi irrogata sunt, noli reddere mala pro malis. Quid istorum duorum sit, nec discutere volo, nec valeo iudicare: ego Christiano loquor: Noli reddere vel mala pro bonis, vel mala pro malis. Dicis enim fortasse: In tanta necessitate quid vis vt faciam? Si consilium a me secundum hoc sæculum quæris, quomodo ista salus tua transitoria tuta sit, atque potentia & opulentia

STRINGIT AVGVSTINVS DILEMMATE BONIFACIUM.

lencia vel ista seruetur quam nunc habes, vel etiam maior addatur: quid tibi respondeam, nescio. Incerta quippe ista certum consilium habere non possunt. Si autem secundum Deum me consulis, ne anima tua pereat, & times verba veritatis dicentis: Quid prodest homini, si totum mundum lucretur, animæ autem suæ detrimentum patiatur? habeo plane quod dicam: est apud me consilium, quod a me audias. Quid autem opus est vt aliud dicam, quam illud quod supra dixi: Noli diligere mundum, nec ea quæ in mundo sunt. Si quis autem dilexerit mundum, non est charitas Patris in illo.] & subinde: Hic appareat si vir fortis es. Vince cupiditates, quibus iste diligitur mundus: Age poenitentiam de præteritis malis, quando ab eis cupiditatibus victus per desideria non bona traheris. Hoc consilium si acceperis, si tenueris atque seraueris; & ad bona illa certa peruenies, & cum salute animæ tuæ inter ista incerta versaberis.

Sed forte iterum quæris a me, quomodo ista facias in tantis mundi huius necessitatibus implicatus. Ora fortiter, & dic Deo quod habes in psalmo: In necessitatibus meis exue me. Tunc enim finiuntur istæ necessitates, quando finiuntur istæ cupiditates. Qui exaudiuit te, & nos pro te, vt liberareris de rot tantisq. periculis visibilium corporaliumq. bellorum, vbi solum ista vita quandoque finienda periclitatur, anima vero non perit, si non malignis cupiditatibus captiua teneatur: ipse exaudiet, vt interiores & inuisibiles hostes, id est, ipsas cupiditates, inuisibiliter & spiritualiter vincas.] & post nonnulla de mundi contemptu salubriter inculcata, ad postremum hæc addit: Si enim coniugem non haberes, dicerem tibi, quod & Tubunis diximus, vt in sanctitate continentia viueres: Adderem, quod tunc fieri prohibuimus, vt iam te, quantum rerum humanarum salua pace potuisses, ab istis rebus bellicis abstraheres, & ei vitæ vacares in societate sanctorum, cui tunc vacare cupiebas, vbi in silentio pugnant milites Christi, non vt occidant homines, sed vt expugnent principes & potestates & spiritalia nequitia, id est, diabolus & angelos eius: hos enim hostes sancti vincunt, quos videre non possunt: & tamen quos non vident, vincunt, ista vincendo quæ sentiunt.

Sed vt te ad istam vitam non exhorter, coniunx impedimento est, sine cuius consensione continenter tibi non licet viuere: Quia etsi tu eam post illa verba Tubunensia ducere non debebas; illa tibi tamen, nihil eorum sciens, innocenter & simpliciter nupsit. Atque vtinam posses ei persuadere continentiam, vt sine impedimento redderes Deo, quod te debere cognoscis. Sed si cum illa agere non potes, serua saltem pudicitiam coniugalem; & roga Deum, qui te de necessitatibus eruit, vt quod non potes modo, possis aliquando. Verumtamen vt Deum diligas, non diligas mundum; vt in ipsis bellis (si adhuc in eis te versari opus est) fidem teneas, pacem quæras; vt ex mundi huius bonis facias bona opera, & propter mundi bona non facias opera mala, aut non impedit coniunx, aut impedire non debet. Hæc ad te, fili dilectissime, vt scriberem, charitas iussit, qua te secundum

Deum, non secundum hoc sæculum diligo: quia & cogitans quod scriptum est: Corripe sapientem, & amabit te: corripe stultum, & adiciet odisse te: non te vtiq. stultum, sed sapientem debui cogitare.] hæc tamen Augustinus ad Bonifacium, plane beatum, si hæc eum admonentem audisset. Sed indignatione commotus (proh dolor!) veluti cæstro percussus, furenti animo (cum se cerneret potentioribus æmulorum exagitari procellis) ad auxilium Vuandalorum confugit, quos (vt diximus) in Africam traiciendos curauit: ex quo infelix (nolens licet) effecit, vt Africa in manus Vuandalorum deueniens, sic captiua ad centum annorum spatium sub barbarico iugo permaneret. Quomodo vero sero tandem ipse Bonifacius in gratiam rediens Imperatoris, ab illis deficiens, aduersus illos frustra exercitum duxerit, dicemus anno sequenti.

Quanta autem damna Catholicæ esset allatura Ecclesiæ societas ista Bonifacij ista cum Vuandalis, & amicitia nuptiarum vinculo stricta, iam ante patentia indicia præcessere, cum videlicet orta ex noua coniuge proles ab Arianis impio fuit initiata baptismate; qui & deteriora adhuc præsumentes, in eiusdem Bonifacij domo ancillas Deo dicatas virgines rebaptizarunt: de quo queritur Augustinus. Nulli plane barbari, æque ac Vuandali, obstinatiores facti sunt defensores Arianæ perfidiæ, & acerbiores aduersus Catholicos persecutores: nam vt taceamus persecutionem diram illam, quam postea intulerunt Ecclesiæ Africanæ, de qua suis locis dicturi sumus; de his quæ egerint in Hispania, antequam nauigarent in Africam, sub Trasamundo Vuandalorum Rege aduersum dicatam Deo virginem, historiam afferam, quæ a Gregorio Turonensi ita describitur:

VUANALI
ARIANORVM
OMNIUM
PERDITISSI-
MI.

Greg. Tur. Præc.
hist. lib. 2. c. 11.

Factum

Factum est (inquit) vt puella quædam religiosa, prædiues opibus, ac secundum sæculi dignitatem nobilitate Senatoria florens, & quod his omnibus est nobilior, fide Catholica pollens, Deoq. omnipotenti irreprehensibiliter seruiens, ad hanc quæstionem duceretur. Cumq. Regis fuisset oblata conspectibus: cœpit eam primum ad rebaptizandum blandis sermonibus illicere. Quæ cum venenosum eius iaculum fidei parma propelleret: præcepit Rex, eius facultates auferri, quæ iam mente possidebat regna Paradisi: deinde supplicijs applicatam sine spe præsentis vitæ torqueri. Quid plura? post multas quæstiones, post ablatis rerum terrenarum thesauros, cum adhuc frangi non posset, vt beatam rescinderet Trinitatem, ad rebaptizandum inuita deducitur. Cumq. in illud cœnosum laucrum vi cogeretur immergi, ac proclamaret: Patrem cum Filio ac Spiritum sanctum vnus credo esse substantiæ, essentiaque: digno aquas vnguine cunctas infecit, id est, fluxu ventris aspergit. Exhinc ad legitimam ducta quæstionem, post equuleos, post flammas, post vngulas, Christo Domino capitis decisione dicatur.] hæc Gregorius; qui & affirmat, per eundem Regem Arianum alios quoque in Hispania vexatos esse Catholicos, diuersisq. tormentorum generibus cruciatos, ac denique morte multatos, corona martyrij honestatos. porro fugatis vndique Catholicis, eorumdem martyrum memoria remansit obscura. Fugisse quidem nonnullos de Hispania Episcopos, eorum plebibus fuga iam lapsis, vel peremptis, vel captis, S. Augustinus affirmat in epistola ad Honoratum. Sed ad res Orientalis Ecclesiæ veniamus.

Hoc eodem anno contigit, vt S. Ioannis Chrysostomi, cuius nomen in Ecclesiasticas tabulas fuerat restitutum ab Innocentio Romano Pontifice, memoria ritu solemniter in Ecclesia anniuersaria die celebrari cœperit sexto Kalendas Octobris. Marcellinus enim id tradit in Chronico sub anni huius Consulibus.

Quibus etiam Consulibus, nono Kalendas Ianuarij (inquit Socrates) moritur Sifinnius Episcopus Constantinopolitanus, vir ob temperantiam, ob rectam & piam viuendirationem, denique ob benignitatem in pauperes, omnium sermonibus celebratus, moribus facilis, affabilisque, simplex, & veritatis amicus, ac propterea nemini quicquam exhibuit negotij: vnde curiosus, & qui alijs facessendo molestiam delectantur, offensioni fuit, atque adeo apud eos opinione venit ignauia.] hæc ipse. Cessauit Episcopatus eius sedis mensibus tribus, ac diebus quindecim. Agendum igitur de eius successore anno sequenti.

Hoc item anno, cum Christiana pietas propensiori cultu (vt par erat) sanctissimam Domini Crucem coleret, & passim vbique locorum eandem pingeret, vel sculperet: ne hac ex parte effrenis religio irreuerentiæ patefaceret aditum, Imperatores Theodosius & Valentinianus eiusmodi sanctionem ediderunt:

Cum sit nobis cura diligens, per omnia superni numinis religionem tueri: signum Saluatoris Christi nemini licere vel in solo, vel in silice, vel in marmoribus humi positis insculpere, vel pingere; sed quodcumque reperitur, tolli, grauissima poena multando eos qui contrarium statuti nostri tentauerint, specialiter imperamus. Dat. XII. Kal. Iun. Hierio & Ardaburio Conss.]

Hoc eodem etiam anno in Oriente (quo vero loco, nescimus) celebratum est Concilium aduersus Massalianos hæreticos, alias sæpe damnatos. Quod autem perdifficilis esset horum hæreticorum extinctio, ex eo accidit, quod clam sub Catholico nomine delitescerent: & inuenti, nullo negotio, pro arbitrio exigentis, se hæresim damnare simularent; quam protinus, simulac liberum esset, repetentes, eadem quæ ab Ecclesia verita essent, facerent & docerent, prout Acta sæpe aduersus eos superius recitata declarant; quibus & quænam essent eorumdem hæreticorum sententiæ, satis est demonstratum. Pertasi igitur Episcopi horum causa sæpius fatigari, illud in Synodo sanxere decretum, vt iidem, quantamlibet imaginem poenitentium præferrent, non amplius in Ecclesiam reciperentur, quam iam visi essent sæpius eluisse relapsi. Celebrem quidem huiusmodi fuisse Episcoporum conuentum, inde possumus intelligere, quod interfuisse eidem & subscripsisse reperiuntur inter alios Sifinnius Constantinopolitanus Episcopus, & Theodotus Episcopus Antiochenus; vt Photius, cum agit de eodem Theodoto, tradit. Perierunt quidem huius Acta Synodi; & tantum canon, quem Photij Bibliotheca seruauit, reliquus reperitur, cuius ita meminit ipse, cum agit de ipso Theodoto Antiocheno, & Synodali epistola data ad Baronianum,

Annal. Eccl. Tom. 5.

Vu siue

VIRGINIS
HISPANAE
NOBILE MAR
TYRIVM.

a. August. epist.
180.

MEMORIA S.
IOANNIS
CHRYSOSTO-
MI COEPTA
PVBLICE CO-
LI.
b. Socrat. lib. 7. c.
28.

c. l. i. c. nemi
licere signum.

CONCILIVM
CONTRA
MASSALIA-
NOS.

siue Beronicianum, & Amphiloichium, atque vniuersos Pamphiliæ Episcopos, aduersus eodem in illis partibus ingruentes Massalianos hæreticos; in qua huiusmodi decretum Synodi haberetur ita descriptum:

CANON DE
RELAPSI-

Si quis post anathematismum aliquando fuerit deprehensus vel verbo vel opere in suspicionem huius morbi lapsus, numquam amplius in posterum locum habeat, neque si decies millies polliceatur se esse paratum ad omnia quæ ad pœnitentes attinent.] hæc eius Synodi canon ex Photij Bibliotheca depromptus.

THEODOTI
EPISC. AN-
TIOCH. OBI-
TVS ET SE-
DIS TEMPVS.
a Theod. lib. 5. c.
76.

b Theodoret. in
prefat. lib. 1.

Post hæc autem Theodotus ipse Antiochenus Episcopus ex hac vita migravit. Ad hunc vsque annum peruenisse, eodem auctore proditur, dum declarat, eundem cum Sisinnio subscripsisse eidem epistolæ Synodali. neque hunc annum præterisse, quæ habet Theodoretus in fine suæ historiæ^a, possunt cuique reddere manifestum, dum eandem cum obitu Theodoti claudens, spatiū centum & quinque annorum se complecti testatur. cumq; profiteatur se historiam exordiri ab eo tempore quo Eusebius^b definit, ab ipso nimirum Licinij tyranni exitu, quæ occidi contigisse vidimus anno Domini trecentesimo vigesimo tertio; ab eo anno si incipias numerare annorum centum & quinque periodum, ad hunc vsque annum quadringentesimum vigesimumseptimum peruenies, quo ait defunctum fuisse Theodotum, de quo agimus, Antiochenū Episcopum. cum igitur id ipse scribat, & ad hæc tempora peruenisse, Photius ex Synodali epistola, cui cum Sisinnio subscripsit, ostendat: perspicuo plane intelligis, quam erret Nicephorus in catalogo Antiochenorum Antistitum, dum eidem Theodoto annos duntaxat quatuor in sede tribuit, quem ad annum vsque decimum sextum vixisse Episcopum, ex superius dictis cum ex Cyrilli Alexandrini litteris, tum ex Photio atque Theodoretō euidenter satis apparet.

IOANNES
CREATVS E-
PISCOPVS AN-
TIOCHENVS.

Defuncto autem Theodoto laudato satis Episcopo, subrogatus est in locum ipsius Ioannes, ex schola (vt exitus demonstrat) Theodori Mopsuesteni, sicuti & Nestorius, Theodoretus, & alij complures in Syria sacerdotes, ex quibus clades oborta est Orientalis Ecclesiæ. Occulio namque, sed plane terribili Dei iudicio factum est, vt vno eodemq; ferme tempore Theodori illius alumni, scetus viperini dicendi, damno Ecclesiæ maximo in præcipuarum sedium Episcopos fuerint cooptati, nempe Ioannes hoc anno creatus Antiochenus Episcopus, Nestorius vero anno sequenti in Constantinopolitanæ Ecclesiæ præfecturam vocatus, vt suo loco dicturi sumus.

c Theodoret. lib.
5. c. 76.
QVID THEO-
DORIVS DE
THEODORO
MOPSVESTE-
NO.

Sed audiamus Theodoretum, Theodori eiusdem laudibus historiam scriptam a se claudentem, & maxima ob id eam, omnium sententia, ignominia afficientem. hæc enim habet ad calcem^c: Per id tempus quo dictus Theodotus rexit Ecclesiam, Theodorus Episcopus Mopsuestiæ, qui totam Christi Ecclesiam sua doctrina erudierat, & contra vniuersas hæreticorum phalanges victoriam reportauerat, obiit mortem. Ille & Diodori viri excellentissimæ doctrinæ particeps factus est, & sanctissimi Ioannis socius & adiutor: nam communiter inter ipsos sapientiæ præcepta ex spiritualibus Diodori fluentis hausert. Trigintasex annis Præsulatum gessit Theodorus, neque vmquam cessauit contra Arianam & Eunomianam sectam velut in arena dimicare, tum clandestinum Apollinaris manipulum impugnare, tum optimam herbam sanctis Christi omnibus suppeditare. cuius frater Polychronius Ecclesiam Apamensem gubernauit. Isto quidem in loco finem historiæ facere, animus est: Atque omnes qui sunt eam aliquando perlecturi, vehementer oratos volo, vt precibus suis labores compensare non grauentur. Spatium quidem centum & quinque annorum ista complectitur historia, quæ initium habet ex rabie Ariana, exitum autem a morte hominum præstantissimorum Theodori atque Theodoti.] hæc ipse: qui ex inita superius ratione ad præsentem annum eandem scriptis profecutus esse, satis apparet.

d Theodoret.
epist. 82.

Sed cur hic definit? ea quidem ex causa reor, quod noluit attingere Nestorij tempora, qui anno sequenti creatus est Constantinopolitanus Episcopus: sciens namque per scabra sibi incedendum fore, prudenter quidem cessauit ab historiæ scriptione, quando in seipsum opus fuisset conuertere stylum. Certe quidem ipsius testificatione affirmari posse videtur, scriptam ab ipso fuisse huiusmodi historiam ante Ephesinum Concilium: etenim in epistola^d quam scripsit postea ad Eusebium Ancyrae Episcopum, cum sua scripta recenset, quæ post dictum Ephesinum Concilium elaborasset, nullam penitus de scripta a se historia mentionem habet: vnde dicendum est, hoc triennij spatium, quod intercedit ab hoc anno vsque ad Concilium Ephesinum, ab illo dictam historiam esse scriptam.

Verum

Verum hic considera, ipsum Theodoretum ex immensis laudibus, quibus ornat Theodorum Mopsuestenum nefandissimum hæreticum, plane se eius fuisse communionis, haud leuem suspicionem concitasse: immo adeo studiosus eius extitit, vt credendi occasionem dederit, quod ipse ab eodem Theodoro nomen deriuando dici voluerit Theodoretus.

Quo nomine S. Gregorius Papa fugillat quoque Sozomenum, eiusq; historiam, vbi de ipsa agens^a: Sed ipsam (inquit) quoque historiam sedes Apostolica recipere recusat: quoniam multa mentitur, & Theodorū Mopsuestiæ nimium laudat, atque vsque ad diem obitus sui magnum doctorem Ecclesiæ fuisse perhibet.] Hæc cum dicat S. Gregorius de Sozomeno, quæ apud Sozomenum hodie minime leguntur, putauit aliquis nimium sibi sapiens S. Gregorium errore lapsum, & quod esset apud Theodoretum, dixisse, apud Sozomenum legi. Sed qui eum erroris arguit, errauit ipse, cum non considerarit multa desiderari in historia Sozomeni, quæ exciderunt, & illa ipsa tempora, in quibus de eodem Theodoro Mopsuesteno tractandi se ingerebat occasio. Cū enim in suæ historiæ præfatione ipse testetur se eam producere vsque ad decimumseptimū Consulatum Theodosij, viginti prope annorum res gestæ in ea desiderari certum est. Sed aduersus hominem audacter nimis carpentem S. Gregorium Romanum Pontificem, in Notis^b ad Romanum Martyrologium pluribus egimus.

a Gregor. lib. 6.
epist. 95.

SOZOMENI
HISTORIA
MUTILATA.

b Not. in Rom.
Martyrolog. die
23. Decemb.

Quod vero ad Theodoretū spectat additissimum Theodoro: accipe paucis totam ipsius vitæ periodū, ex quo Deū plurimū laudes. Qui a parentibus Deo dicatus, numeros magna cum laude monasticæ institutionis absoluit, consuetudine Theodori Mopsuesteni tantam gloriam obūbrauit, obnubilauit vero ex Nestorij amicitia, obscurauitq; penitus ex suscepto aduersus S. Cyrillum eiusdem hæresiarchæ patrocinio. Sed spirante deinde Dei benignitate diuini Spiritus aura, fugatis densis nubium globis, effulgentibus rursus in cor eius diuinæ gratiæ radijs, iterum pulcher, gloriosus, ac decorus apparuit, atque in communicatione Catholice Ecclesiæ & amicitia S. Leonis Papæ diem clausit extremum. hæc autem tibi præfens & qui sequitur sextus Annalium tomus perspicue demonstrabunt.

THEODORETI
VITAE PE-
RIODVS.

Consulatu Tauri atque Felicis annus Christi quadringentesimus vigesimoseptimus illuxit, quo Africa Vuandalorum grassatione vastatur. Simulac enim anno superiori per freti Gaditani angustias sese in Africam immisere, fauente illis iam exercitu, qui eos vocauerat, Bonifacij Comitum, cum deesset omnino qui illis occurrendo resisteret, sed adesset qui incenderet, non secus ac flamma impulsu venti vehementior reddita, cuncta simul sacra atque profana deuastant. Antequam autem de singulis orationem instituiamus, quantum fas est homini ex causis occulta Dei perferuari iudicia; cur tam immani flagello ea meruerit prouincia diuexari, vt vna simul duplici hac affligeretur clade, altera ex barbaris Africanis, ex Vuandalis altera Ariana perfidia crudelius sæuiente, narrare aggrediamur: atque in primis, quæ hac de re posteris commendauit Saluianus Massiliensis Episcopus suorum temporum scriptor, inspiciamus: qui cuncta mentis acie rimatus, de malorum causa ista conscripsit^c:

AFRICA A
VVANDALIS
EXAGITA-
TVR.

c Saluian. de ve-
ro iudic. lib. 7.

Compulsus est criminibus nostris Deus, vt hostiles plagas de loco in locum, de orbe in orbem spargeret, & excitatas pene ab vltimis terræ finibus gentes etiam trans mare mitteret, quæ Afrorum scelera punirent.] testatur quidem Procopius^d, Vuandalos populos fuisse circa Meotidem paludem confidentes, eosdemq; fame pressos, in Germanos illos irrupisse qui Franci dicuntur. Pergit vero Saluianus: Quid enim? numquid abductæ a solo patrio degere intra Gallias non potuerant? aut ne degerent, cum illæ a nobis vsque ad tempus illud cuncta vastauerint? Sed esto, intra Gallias formidabant: quid in Hispania, vbi exercitus nostros etiam bellando contriuerant, numquid consistere aut permanere metuebant iam victores, iam triumphantes? quibus vsque ad hoc fortitudinis factum contingeret ascendere, & post experimenta belli diu parati intelligerent sibi Romanæ Reipub. vires etiam cum barbarorum auxilijs pares esse non posse. Poterant ergo illic sedere, nec timere. Sed illa utique cælestis manus, quæ eos ad puniendam Hispanorum flagitia illuc traxerat, etiam ad vastandam Africam transire cogebat. Ipsi denique fatebantur, non suum

d Procop. de bell.
Vuandal. lib. 1.
CVR AFRICA
MERUIT TAN-
TA PATI.

suum esse quod facerent: agi enim se diuino iussu, ac perurgeri. Ex quo intelligi potest, A
quanta sint mala nostra, ad quos vastandos atque cruciandos barbari compelluntur in-
uiti.] & paulo post:

Vnde quod Vuandali in Africam transierunt, non est diuinæ seueritati, sed Afrorum
sceleri deputandum: graui enim eos, antequam illuc pergerent, ac longa iniquitate traxe-
runt: & ideo intelligere debemus, quia pietatis diuinæ fuit, quod pœnam diu debitam dis-
tulit; piaculorum autem & criminum, quod aliquando peccator populus quæ merebatur
accepit: nisi forte hoc non meruisse credimus; cum vtique nulli magis, vtpote in quos
omnia simul improbitatum atque impuritatū genera confluerint. Ceteri enim homi-
nes etsi nonnullis flagitiorum vitijs obligati sunt, quibusdam tamen non implicantur: & si
violentiā non carent, maleuolentiā carent: & si libidine æstuant, rapacitati non feruiunt:
multos denique etsi accusat incontinentia corporum, simplicitas commendat animo-
rum. In Afris pene omnibus nihil horum est quod ad vtrumque pertineat, id est bo-
num, æque ac malum, quia totum admodum malum: adeo exclusa naturæ originali sin-
ceritate, aliam quodammodo in his naturam vitia fecerunt. Exceptis enim paucissimis
Dei seruis, quid fuit totum Africæ territorium, quam domus vna vitiorum?] ac post ali-
qua rursus:

Sicut in sentinam profundæ nauis colluiones omnium sordium, sic in mores eorum
quasi ex omni mundo vitia fluxerunt: nullam enim improbitatem scio, quæ illic non re-
dundauerit; cum vtique etiam Paganæ ac ferinæ gentes, etsi habeant specialiter mala pro-
pria, non sunt tamen in his omnia execratione digna. Gothorum gens perfida, sed pudica;
Alanorum impudica, sed minus perfida; Franci mendaces, sed hospitaes; Saxones
crudelitate efferi, sed castitate venerandi: omnes quippe gentes habent sicut peculiaria C
mala, ita etiam quædam bona. In Afris pene omnibus nescio quid non malum. Si accu-
sanda est inhumanitas, inhumani sunt; si ebrietas, ebriosi sunt; si falsitas, fallacissimi sunt;
si dolus, fraudulentissimi; si cupiditas, cupidissimi; si perfidia, perfidissimi. Impuritas eorum
atque blasphemia his omnibus admiscenda non sunt: quia illis quæ superius diximus
malis, aliarum gentium vitia, his autem etiam sua ipsorum vicerunt.

Ac primum, vt de impuritate dicamus: quis nescit, Africam totam obscœnis libidinum
tædis semper arsisse? non vt terram ac sedem hominum, sed vt Ethnam putes impudicarum
esse flammaram: nam sicut Ethna intestinis quibusdam naturæ feruentis ardoribus, sic
illa abominandis iugiter fornicationum ignibus cruciat. Nec volo hac in re assertioni-
bus meis credi; testimonium requiratur generis humani. Quis non omnes omnino Afros
impudicos generaliter sciat, nisi forte ad Deum conuersos, id est, fide & religione muta-
tos? Sed hoc tam rarum est ac nouum, quam rarum videri potest, quemlibet ganeonem D
non esse ganeonem, aut quemcumque sæuum non esse sæuum. Tam infrequens est enim
hoc & inusitatum, impudicum non esse Afrum, quam nouum & inauditum, Afrum non
esse Afrum. Ita enim generale in eis malum impuritatis est, vt quicumque ex eis impu-
dicus esse desierit, Afer non esse videatur.]

At pauca sunt hæc, & parui ferme momenti esse quis dicet, si alia nefanda Afrorum sce-
lera considerarit, quæ idem auctor narrat, dum agit de capta ab eis barbaris deinde Car-
thagine; quæ nos suo loco dicturi sumus. Quod autem ad solutam nimis Afrorum libidinē,
quam aduersus eos adeo Saluianus exaggerat: certe quidē in hoc potissimū Patres eius pro-
uinciæ incubuisse visi sunt, vt habenis eos continentia coercerent. Quantum enim eos putas
aduersus adulteros & incestuosos declamasse, cum & coniugalem torum mira coercuerint E
obseruantia? Videas (quod mireris) S. Augustinū a suadere coniugibus a tempore Quadra-
gesimæ vsque ad octauā Paschæ abstinentiā ab vsu coniugij, similiter & festiuis diebus; con-
testariq. euenire sæpe, vt si secus agerent, intemperantia coniugum nascerentur filij leprosi,
& arreptij, vel lunatici. Hinc rursus reperies ab eodem affirmari, triginta dies præscribi,
ne intrarent in ecclesiam, cum mulieres virum accipiunt: Insuper admonere, ne pollutus
nocturno phantasmate participet cum Fidelibus sacram communionem; sed, vt graue fa-
cinus, iubere id ipsum expiari debere prius cordis compunctione, eleemosyna, atque ie-
iunio. Hæc ex multis, quibus valeas considerare sanctissimos Patres non desuisse Africanos
æstuantem ardore libidinis Ecclesiastica coercere disciplina: simul & cognoscere possis (vt
dictum est) si in hæc adeo leuia ijdem Patres vehementer inueherentur, quid eos fecisse pu-
tandum aduersus adulteros & alios alias nefandas libidines admittentes: verum tamen
illos

A illos omni excusso iugo mandati, contemptaq. monitione, præcipientes sese dedisse in gurgi-
tes turpitudinum. Vnde Dei vindicta factum est, vt dedignantur sanctis obtemperare sa-
cerdotibus, iuste traditi sint barbaris enecandi, vel saltem in seruitutem redigendi.

Ceterum quod ad Saluianum spectat: ne putes eum, dum prauos mores Africanorum su-
gillat, ex paruis magna composuisse, quasi eloquentiæ arte amplificationibus rem exagge-
rans, ex paucis multa, vel ex minimis maxima reddere sit conatus: sed parcius dicas egisse,
dum his non leuiora intacta penitus prætermisit, nempe immensam multitudinem Dona-
tistarum a temporibus Constantini obstinatissima pertinacia in schismate perseuerantium,
immania in se ipsos & in alios perpetrantium, qui nullo valuerunt curari remedio, quan-
tumlibet Imperatores edictis, & Episcopi scriptis & collationibus sapissime ab ea mentis
duritie ipsos reuocare studuerint. Licet enim nonnulli vel metu pœnarū ex legibus Augu-
storū, vel aliter ad fidem & vnitatē Catholicam (vt superius ex Augustino dictum est) fue-
rint restituti: reliqui tamen in erroris obstinatione manserunt: adeo vt nec centum annorū
spatio Vuandalicæ persecutionis valuerit eorumdem ceruix ferrea perdomari: vt plane
secundum illud propheticum^a, in medio fornacis scoria argenti facti sint, non autem puri-
gati rubigine; sed tribulationis igne succensi, deteriores sint redditi. Quid memorem
Manichæos secreta in Africa habitantes latibula, sæpe detectos, sæpe eieptos, numquam
autem ad Catholicam fidē vere conuersos? Scatebat etiam Africa Arianis, quos cauendos
sæpe admonuit Augustinus. Blasphemij nominis Dei abundasse, inde colliges ex Augu-
stino^b, cum agit de morione blasphemantes lapidibus insectari solito.

Sed & idem S. Augustinus paucis his diebus, quibus, capta a Vuandalis Africa, super-
uixit, cum cladem barbaricam non nisi ob exundantem peccatorum copiam ipsos pati
C testetur; iam in profundum illud scelerum eos peruenisse demonstrat, quod a diuina Scri-
ptura^c verbis illis significatur: Impius cum in profundum venerit peccatorum, contem-
nit.] Hinc illæ lacrymæ, cum ista gemens^d: Inter tantas (inquit) angustias & in ipso fi-
ne rerum posita est vniuersa prouincia; & quotidie frequentantur spectacula. Sanguis ho-
minum quotidie funditur in mundo; & infantium voces crepitant in Circo. O planctus
omni mæstitia acceptior! O planctus omni mæstitia affligens cor! Libet flere. Plangimus,
dilectissimi, & illos & nos: quia & nos digni sumus, qui cum talibus merito flagelle-
mur, &c.] Inferius vero de idololatriam adhuc sectantibus, consentientia his quæ ex Sal-
uiano suo loco dicentur, ista subinfert: An non sacrificauit, qui imagines idolorum per no-
ctem ludentes (quod Nocturnum vocant) libentissime spectauit? Sacrificauit, prorsus
sacrificauit, & quod peius est, non tauri, vel cuiuslibet pecoris aliquam victimam, sed ipsam
D animam hominis pretiosam. In hoc tam nefando sacrificio non vnus vel pauci accusan-
tur: tota hoc ciuitas fecit, quæ tota consensit: nec ab hostibus, nec a barbaris, sed a se
ipso omnis homo in anima se occidit videndo, consentiendo, non prohibendo: omnes re-
manimus rei: & dum volumus pacem ciuitatis turbari peruersam, pacem quam desidera-
mus, non accipimus rectam. contemnimus pacem seruare bonorum morum, & perijt pax
temporum nostrorum.] hæc & alia plura Augustinus, suos Hipponenses ad pœnitentiam
cohortatus, quam & agere negligebant: nam idem ipse hæc ad eos, ipso orationis exor-
dio: Admoneo Dominus Deus noster, non nos debere negligere nostra peccata, quando
talem demonstrat iram suam: ipse quippe iuste punit nocentem, quia nullum inuenit pœ-
nitentem.] Sed de iisdem rursus cum de Hipponensis ciuitatis obsidione agemus.

Accidit plane Africæ, quod Deus per Ezechielē populo Israel fuerat comminatus: ni-
E mirum, quod impudicitij suis ipsum mirū in modum ad iracundiam prouocassent, missu-
rum se fore prædixit in eos hostes, qui cloacas ipsorum libidinum exhaurirent, cum ait^e:
Dabo te in manus eorum, & destruent lupanar tuum, & demolientur prostibulum tuum.]
Nam de Vuandalis vastantibus Africam idem qui supra Saluianus ista subiecit^f, dum li-
cet Vuandalorum detestetur superbiam, fastumq. barbaricum, eorumdem tamen prædi-
cat castitatem, quam, inuitos licet, ijdem cogere, sero saltem discere Africanos. Ait
enim: Sufficere igitur ad laudem eorum hæc possunt talia, etiam si alia non dicam. Abo-
minati enim sunt virorum impuritates: plus ad hæc addo: abominati etiam seminarum:
horruerunt lustra ac lupanaria; horruerunt concubitus, contactusq. meretricum. Num-
quid hoc credibile vllis videri potest, Romanos hæc admisisse, barbaros horruisse?] &
paulo inferius: Grande est profecto quod dicimus, grande ac supereminens. Quis cre-
dat Vuandalos in ciuitatibus Romanis ista fecisse? Remota quippe est ab illis omnis car-
nis

AFRICANO-
RVM PECCA-
TA.Aug. de peccat.
merit. & remis.
lib. 1. c. 22.Aug. de peccat.
merit. & remis.
lib. 1. c. 22.Aug. de peccat.
merit. & remis.
lib. 1. c. 22.Aug. de peccat.
merit. & remis.
lib. 1. c. 22.Aug. de peccat.
merit. & remis.
lib. 1. c. 22.Aug. de peccat.
merit. & remis.
lib. 1. c. 22.Aug. de peccat.
merit. & remis.
lib. 1. c. 22.Aug. de peccat.
merit. & remis.
lib. 1. c. 22.Aug. de peccat.
merit. & remis.
lib. 1. c. 22.Aug. de peccat.
merit. & remis.
lib. 1. c. 22.Aug. de peccat.
merit. & remis.
lib. 1. c. 22.Aug. de peccat.
merit. & remis.
lib. 1. c. 22.Aug. de peccat.
merit. & remis.
lib. 1. c. 22.Aug. de peccat.
merit. & remis.
lib. 1. c. 22.Aug. de peccat.
merit. & remis.
lib. 1. c. 22.

Ezech. 22.

Aug. de peccat.
merit. & remis.
lib. 1. c. 22.Prouer. 18.
Aug. serm. de
temp. barbar.

Ezech. 16.

Saluian. de ve-
ro iudic. lib. 7.

nis impuritas. At quomodo remota? non sicut remoueri aliqua a Romanis solet, qui statuunt non adulterandum, & primi adulterant: statuunt non furandum, & furantur, &c.] ac subinde: Non tales ergo isti, de quibus loquimur, barbari ad emendandam nostrarum turpitudinum labem extiterunt. Abstulerunt enim de omni Africa fordes virorum mollium, contagiones etiam horruere meretricum, nec horruerunt tantum, aut temporarie submouerunt, sed penitus iam non esse fecerunt. O pie Domine, o Saluator bone, quantum efficiunt per te studia disciplinæ, per quæ mutari possunt vitia disciplinæ, sicut ab illis scilicet immutata sunt.

At quomodo immutata? Interest enim, non solum effectus rerum, sed etiam effectuum causas dicere. Difficile quippe est, impudicitiam verbo aut iussione tolli, nisi fuerit ablata: & difficile est, pudicitiam verbo exigi, nisi fuerit exacta. Quod isti vti que scientes, sic impudicitiam summouerunt, quod impudicas conseruauerunt, non interficientes mulierculas infelices; ne vitiorum curam crudelitate respergerent; & dum peccata auferre cuperent, ipsi in peccatorum rescacatione peccarent. sed ita errantes emendauerunt, vt factum eorum medicina esset, pœna non esset. Iusserunt siquidem & compulerunt omnes ad maritalem torum transire meretrices: scorta in connubia conuerterunt, implentes scilicet Apostoli dictum atque mandatum: Et vt vnaquæque mulier virum habeat suum, & vnusquisque vir coniugem suam. Addiderunt quoque ad libidinem comprimendam seueras pudicitia sanctiones, decretorum gladio impudicitiam coercentes, vt puritatem scilicet vtriusque sexus & domi connubij seruari affectus, & in publico metus legum; ac sic duplici præsidio castimonia niteretur, cum & intus esset quod amaretur, & foris quod timeretur.

Leges quidem illorum nequaquam illis sunt legibus consentaneæ, quæ ita partem improbitatis remouent, vt partem obscœnitatis admittant; vt Romana illa decreta, quæ scortationes quidem ab alienis vxoribus remouerunt, ad omnes autem solitarias passim admiserunt; adulteria vetantes, lupanaria ædificantes: timuerunt videlicet, ne minus casti homines & puri essent, si ab omni eos penitus impuritate prohiberent. At non ita isti, de quibus loquimur, qui sic inhibuerunt scorta & adulteria, qui & feminas nullis voluerunt esse feminas, nisi maritis suis.] ac demum multa locutus in detestationem fornicationem probantium, ista ad finem addit: Erubescamus, quæso, & confundamur. Iam apud Gothos impudici non sunt, nisi Romani: iam apud Vuandalos nec Romani: tantum apud illos profecit studium castimonia, tantum seueritas disciplinæ, non solum quod ipsi casti sint; sed (vt rem dicamus nouam, rem incredibilem, rem pene etiam inauditam) castos etiam Romanos esse fecerunt. Si infirmitas id humana pateretur, exclamare super vires meas cuperem, vt toto Orbe resonarem: Pudeat vos, Romani vbique populi, pudeat vitæ vestræ: nullæ pene vrbes lustris, nullæ omnino impuritatibus vacant, nisi illæ tantum, in quibus barbari esse cœperunt. Et miramur si miseri, qui tam impuri sumus: miramur si ab hoste viribus vincimur, qui honestate superamur: miramur si bona nostra possident, qui mala nostra execrantur. nec illos naturale robur corporum facit vincere, nec nos naturæ infirmitas vinci: nemo sibi aliud persuadeat, nemo aliud arbitretur: sola nos morum nostrorum vitia vicerunt.] hætenus Saluianus: vt plane omnibus perspicuum esse possit Dei consilium, quo tradiderit Africanos in manus immanium barbarorum. Porro qui ista deplorauit Saluianus, magni nominis Episcopus sui temporis fuit, laudaturque ab Eucherio Episcopo Lugdunensi, simul cum Vincentio, quos sanctos viros eloquentia & doctrina eminentes fuisse tradit in præfatione ad libros de Quæstionibus veteris ac noui Testamenti, quos ad Salonium inscripsit, ad quem etiam Saluianus eosdem suos commentarios dedit. Fuit autem ipse Salonius Viennensis Episcopus. De Vuandalorum vero in Africam progressu hæc Victor habet:

Transiens igitur quantitas vniuersa, calliditate Geiserici * ducis, vt famam terribilem suæ faceret gentis, illico statuit omnem multitudinem annumerari, vsque ad illam diem, quam huic luci vterus profuderat ventris. Qui reperti sunt, senes, iuuenes, paruuli, serui, vel domini, octuaginta millia numerati. Quæ opinio diuulgata vsque ad hodiernum, a nescientibus tantus numerus æstimatur, cum sit nunc exiguus & infirmus. Inuenientes igitur pacatam quietamque prouinciam, speciositatem totius terræ florentis quaquauersum, impietatis agminibus impendebant, deuastando depopulabantur, incendio & homicidijs totum exterminantes: sed nec arbutis fructiferis omnino parcebant: ne forte quos

antra montium, aut prærupta terrarum, vel seclusa quæque occultauerant, post eorum transitum illis pabulis nutrentur: & sic eadem atque iterum tali crudelitate furentibus, ab eorum contagione nullus remansit locus immunis.] hæc Victor: quæ autem in sacra loca, sacrasque personas admiserint, ex eodem auctore inferius dicturi sumus. Erat autem Africanorum haud exiguus numerus, qui bonis expoliati ad loca munita se receperunt: quos suis Hipponensibus commendans S. Augustinus a in concione tunc habita, hæc in fine: Abundant peregrini, captiui, & spoliati. Facite b vobis amicos ex mammona iniquitatis.]

Hoc ipso tempore, quidnam pastoribus populorum faciendum esset, fugiendum ne, vel vna cum ceteris Vuandalorum opperiri catenas & gladios: cum hac de re controuersa verteretur, duo Episcopi consuluerunt S. Augustinum: quorum alter fuit Quoduult-deus Episcopus Carthaginensis, quem his temporibus post Aurelium sedisse Carthaginæ Victor c tradit: hic ille ad quem diaconum haud pridem S. Augustinus de Hæresibus librum conscripserat. Alter vero fuit Honoratus Antistes Thabennensis Ecclesiæ, cuius Possidius d meminit, necnon de consultatione Quoduultdei: ad quem quæ rescripserit, idem Augustinus e ad eundem Honoratum scribens, ita meminit: Charitati tuæ misso exemplo epistolæ, quam fratri Quoduultdeo nostro coepiscopo scripsi, putabam me hoc onere caruisse, quod mihi imposuisti, quærendo consilium, quid in his periculis, quæ tempora nostra inuenerunt, facere debeatis. Quamuis enim epistolam illam breuiter scripserim, nihil tamen me prætermisisse arbitror, quod & respondentem dicere, & quærenti audire sufficeret. Quandoquidem dixi, nec eos esse prohibendos, qui ad loca (si possunt) munita migrare desiderant; & ministerij nostri vincula, quibus nos Christi charitas alligauit, ne deterramus Ecclesias, quibus seruire debemus, non esse rumpenda. Ista sunt quidem verba, quæ in illa epistola posui.] hæc Augustinus, qui ad ipsum Honoratum de his ea epistola fufiorem habet tractationem.

Quid vero interea egerit Bonifacius, qui Vuandalos prouocarat in Africam, Procopius f narrat his verbis: Interea Romæ amici Bonifacij facinus considerantes, quem semper in officio perseuerantem cognouerant, satis admirari non poterant. Nonnulli iussu Placidia Carthaginem delati, eundem conueniunt. Vbi vero Aetij insidias ac litteras ab eo exhibitas accipiunt, statim reuersi, Placidia rem omnem deferunt, Bonifacium non sua, sed aliena culpa errasse dicunt. Illa animo perculsa, cum Aetio quidem dissimulauit, nec quicquam eorum quæ contra Imperatorem gesta erant, probro obiecit, quod exercitus rerumq. summam in potestate haberet, & res in discrimine iam esset. Verum Bonifacij amicis omnia communicauit; de Aetij fraude vehementer conqueritur. Iurat sese æquam Bonifacio fore, si illi rem animo detrectare, tum rem Romanam a barbaris perditum iri non permittere, persuadeant. Hæc vbi ille accepit, facti illico pœnitens, & initam iam societatem detestans, Vuandalos multis millibus nummum tentare cœpit, vti ex eo loco discederent. Quod cum minime auscultarent, quin probris potius insultare viderentur, necesse fuit ad manus venire. Victus Bonifacius Hipponem Regium se recepit, ciuitatem Numidia maritimam ac munitissimam. Hanc Vuandali, Genferico duce, exercitu admoto, obsederunt. Guntharius iam decesserat, a fratre (vt putatur) interfectus. Vuandali autem illum potius dicunt in Hispania a Germanis captum, paloq. infixum, iam in Africa Genferico res gerente.] Porro ille legitimus filius & regni successor erat, Genfericus autem frater nothus. Illum vero quem Procopius nominat Guntharium, Isidorus Gunderiticum appellat, fratremque Genferici: sed nequaquam a fratre interfectus, sed (vt ait Isidorus) cum capta Hispali irreuerenter in eius ciuitatis ecclesias manus extenderit, mox Dei iudicio a dæmone correptus interiit. Additque Genfericum ex Catholico esse factum apostatam. hæc ex Isidoro. Hic fuit præsentis anni in Africa rerum status: cetera autem sequenti anno pro temporis ratione dicemus. Meminit quoque Possidius de Bonifacio a Vuandalis superato, & ad Hipponensem præsidium confugiente. Quantam vero Vuandali, Bonifacio victo, intulerint Africa cladem, dicemus inferius.

Cur autem detrectauerit in Aetium malorum horum omnium auctorem vlcisci Placidia: præter illa quæ ex Procopio diximus, nempe quod vires exercitus in manu eius positæ essent; additum est, quod hoc anno agens cum exercitu in Gallijs, pugnans aduersus Francos, rem bene gessit. nam sub iisdem Conss. inquit S. Prosper in Chronico: Pars Galliarum propinqua Rheno, quam Franci possidendam acceperant, Aetij Comitibus armis

a Aug. serm. de temp. barbar. b Luc. 16.

CONSULTATIO AFRICANORVM EPISCOPORVM, AN FUGIENDVM. c Vict. de perf. Vuand. lib. 1.

d Possid. in Vit. S. August. c. 30. e August. epist. 180.

f Procop. de bel. Vuand. lib. 1. DETECTIS DOLIS AETII BONIFACIUS RECEDIT A VVANDALIS.

BONIFACIUS VINCITUR A VVANDALIS.

g Isidor. in hist. Vuand.

AETIUS VINCIT FRANCOS.

mis recepta est.] hæc ipse, eadem Cassiodorus sub iisdem Consulibus, Sidonius quoque Apollinaris in Panegyrico de Consulatu Maioriani, qui sub Aetio tunc eques aduersus eosdem Francos pugnavit ad vicum Helenam. Nam bene vsus Aetius opportunitate temporis, adortus ex improviso Francos choreas ducentes in nuptijs cuiusdam nuptæ Franco claræ puellæ, & eā cepit, & ceteros in fugā egit, nouo casu metuq. percussos. Per simili plane modo olim Fracos imparatos offensos, leui negotio, a Iuliano Apostata superatos fuisse, Ammianus affirmat^a. Præerat hoc tempore Francis Clodio. Hæc narrans Sidonius Apollinaris, describit pariter Francorum corporis cultum, sed hæc relinquimus otiosis.

Illud de Francis non prætereatur, tam a Gentilibus quam a Christianis antiquis scriptoribus ipsos dici fidifragos: nam de eis Vopiscus in Proculo: Francis familiare est, ridendo fidem frangere.] id ipsum Saluianus^b sapiens. Sed ita quidem ipsi, cum adhuc essent idololatræ, & humanas cæderent hostias, a quibus (vt Procopius auctor est^c) nec statim vt facti sunt Christiani, omnino recesserunt. Tandem vero ex cultu penitus Christianis moribus, eo religionis & fidei atque cōstantiæ prouenere, vt inter Christianos omnes & obseruantissimos fidei populos inuenti sint maxime pij atque fideles defensores Ecclesiæ, custodesq. Catholicæ veritatis & disciplinæ. At quod de Francis dicimus, de alijs quoque dicendum est nationibus, quæ antequam fidem Christianam susceperint, deprauatis constat fuisse moribus: vbi autem sacro sunt imbuti baptismo & Christiano signati caractere, nouum hominem sunt induti, qui creatus est secundum iustitiam & sanctificationem, ipsum inquam Christum Dominum nostrum, iure dicente Apostolo^d: Quicumque baptizati estis, Christum induistis.] At hæc de gentibus barbaris, ferilibus assuetis moribus, per Euangelium redditis mansuetis & pijs, pluribus agit Theodoretus in libro de Legibus: vt vel ex hoc vno cernere perspicuo liceat veritatem Catholicæ fidei; cum hoc minime sit inuenire apud hæreticos, penes quos tantum abest vt Gentiles. vnumquam ad vitam exultiolem perduxerint, vt ipsimet ex quo a vera pietate & sinceritate Catholicæ fidei defecerunt, redditi sint barbaris omnibus crudeliores, nequioresq. cunctis gentibus Deum verum ignorantibus: quantumlibet vsque ad tempus conati sint nonnulli ipsorum tegere lupum ouina pelle. Sed lupus semper lupus, cum offertur occasio, perspicuus cunctis ostenditur. Id quidem de Francis, de quibus est sermo, nostro tempore satis euidenter apparuit: dum si de vere Catholicis agitur, vix in orbe Christiano sit inuenire illis æquales probitate atque constantia: si de impietate subuersis & conuersis in hæreses, haud facile sit reperiri hæreticos his nequiores. Clamant hæc lapides. Sed reliqua prosequamur.

Quod ad statum pertinet Ecclesiarum Galliæ, Narbonensis scilicet & Viennensis: turbatum illum fuisse ab inuouatoribus, ex litteris Cælestini ad Episcopos qui illis præerant datis hoc anno, mense Iulij, potest intelligi: emeruisse nimirum nouatores quosdam, qui in vestitu clericorum nouum usum inducerent, nempe vt incederent palliati, præcincti renibus, eo quod Dominus in Euangelio suos admonuisset, dicens^e: Sint lumbi vestri præcincti, &c.] Reprehendit igitur hos Cælestinus, vetuitq. ne nouus atque diuersus ab eo qui hactenus vsui fuisset, induceretur clericorum habitus, sed illum quem a maioribus accepissent, retinerent, nec a peregrinis clericis peregrinum acciperent usum vestium; quod præstaret, moribus magis quam indumentis sacerdotalem præferre decorem. Redarguit etiam eos, quod petentibus in fine vitæ negarent poenitentiam; nec non quod ad sedem Episcopalem ab eis laici prouecti fuerint & criminosi, exprobrans factam ab illis Danielis cuiusdam ad Episcopatum contra ius fasq. promotionem. Cuiusnam facinoris iste ab Orientalibus accusatus fuisset, eadem Cælestinus epistola narrat his verbis^f:

Daniel enim, nuper missa relatione ex Orientalibus ad nos partibus, ab omni quod tenuerat virginum monasterio, nefarijs est obiectionibus accusatus: multa a multis obiecta flagitia. In quam lateret terrarum parte, quaesitus est: vt si suæ innocentiae consideret, contra se iudicium postulatum minime declinaret. Missæ sunt ad Arelatensem Episcopum per Fortunatum subdiaconum nostrum præceptiones, vt ad iudicium Episcopale destinaretur. Tantis grauatis testimonijs, tanta facinorum accusatione pulsatus, sacrarum (vt dicitur) virginum pollutus incestu, Episcopus asseritur ordinatus.] & paulo post: Sacro nomini absit iniuria: facilius est, vt hanc dignitatem tali dando ipse amiserit ordinator, quam eam ordinatus obtineat, &c.] hæc ex multis satis ad exprimendam consuetam iudiciorum praxim, quomodo maioris momenti causæ ab Orientalibus etiam deferri solerent ad Romanum Pontificem. Ad postremum autem ista subdit: Massiliensis vero Ec-

A ro Ecclesiæ sacerdotem, qui dicitur (quod dictu nefas est) in necem fratris sui taliter gratulatus, vt huic qui eius sanguine cruentatus aduenerat, portionem cum eo habiturus occurreret: vestro cum audiendum collegio delegamus.] hæc ipse, alludens plane ad Arelatensis Episcopi Patrocli necem, de qua superius ex Prospero dictum est. Sed iam de rebus Occidentalibus satis.

Quod vero ad Orientalis Ecclesiæ statum spectat: sub iisdem Consulibus Felice & Tauro, quarto Idus Aprilis, susceptum in locum Sisinnij Constantinopolis Episcopi Nestorium presbyterum Antiochenum ex monacho, Socrates tradit^a. Quod enim olim ab eadem Ecclesia Antiochena sanctissimum atque doctissimum nacta fuisset Antiochitem S. Ioannem Chrysostomum Constantinopolitana Ecclesia, inde alium illi similem acceptura post aliquot annorum spatium, mira omnium consensione, Nestorium delegit: eiusmodi enim illorum fuisse consilium, testatur Cassianus suorum temporum scriptor, cum ait hæc in Nestorium^b: Quia de Antiochena Ecclesia te sibi sumeret sacerdotem, ex qua illum (nempe Ioannem) ante præelegerat; recepturam se in te credidit, quicquid in illo habere desisset.] quod præcipue factum scias Theodosij Imperatoris impulsu. Sed quomodo, quandoque electio Nestorij facta sit, Socratem audiamus ita dicentem^c: Post mortem Sisinnij, visum est Imperatori propter homines inanium rerum appetentes, neminem ex illa Ecclesia (licet multi Philippum, complures Proclum designatum cuperent) ad Episcopatum illum eligere, sed aduenam Antiochia accersere constituit. Erat namque illic Nestorius ex Germanicia oriundus, voce in primis sonora, linguaq. diferta; & ob eam causam tamquam ad docendum populum admodum accommodatus, de illorum sententia accersitur.]

Si Nestorij maiorum genus spectes, certe quidem ab impijs impius prognatus est. Etenim testatur de eo Suidas, fuisse nepotem Pauli Samosatani nefandi hæresiarchæ: cuius errores iam penitus obliuioni mandatos ipse instaurare conatus est, tempus opportunum opperiens. Dum enim in suo monasterio S. Euprepij apud Antiochiam sito versatus est, nihil antiquius habuit, quam vt simulata sanctitate magnam sibi apud omnes conciliaret gratiam, & occuparetur inde, quem est consecutus, honorem: Nam trimestri spatio percurso (subdit Socrates) Antiochia Constantinopolim deducitur Nestorius: qui quamquam a plerisque ob temperantiam laude & prædicatione efferebatur: tamen quales præterea eius mores fuerint, primus illius doctrinæ exorsus prudentibus viris satis demonstrat.

Nam simulac Episcopus quarto Idus Aprilis ordinatus fuit, Felice & Tauro Consulibus, extemplo cum orationem apud Imperatorem haberet, hanc sententiam, quæ multis in ore est, coram vniuerso populo protulit: Mihi, o Imperator, terram hæreticis tu purgatam tribue, & ego tibi cælum tribuam. Tu mihi in profligandis hæreticis subueni, & ego tibi in profligandis Persis subueniam. Hæc verba, quamuis illi quibus odio habebantur hæretici, lubentes audierint: tamen his qui ex oratione nouerunt de interiore mentis cogitatione coniecturam facere, neque eius animi leuitas, neque inuerecundia, neque præterea inanis gloriæ cupiditas, præsertim cum ne minima quidem mora interposita eiusmodi voces tam temere profunderet, obscura esse potuit. Immo vero, etiam si illud in prouerbij consuetudinem abiit, dicere liceat, neque aquam ciuitas iam degustauerat, cum homines acerbe & grauiter persequi aggressus est.] hæc ipse.

Sed concitum contine gradum, lector, ne pedibus cito abeas in sententiam Socratis, dum ita primū inuehitur in Nestorium ob huiusmodi sibi visum temere dictum. Cur enim displicuerint ista Socrati, dicam: tu arbiter esto. Non quidem ex his reprehensibilis Nestorius videri debuit, quod de hæreticis profligandis Episcopali egerit libertate, vigoreq. sacerdotali sententiam illam dixerit; nec quod in hæreticos primo bellum indixerit, meruit reprehensionem. Quid enim in optimo quoque pastore, qui præficitur gregi, magis desiderari debet, quam vt ingruentes lupos arceat? Cur præterea temeraria, vanaq. & inflata factu sententia illa cum pollicitatione victoriæ aduersus barbaros obtinendæ, si ante ab eo fuerint Ecclesiæ perduelles expulsi, videri possit; si id a Deo præstari solere, cum talia ab Imperatore facta præcedunt, & vetera & recentia exempla clamarent? Sed quod vna cum alijs hæreticis ex ea sententia exagitandi quoque fuerint Nouatiani, quos & idem Nestorius magno petere insectatus est; inde plane accidit, vt Nouatianus ipse Socrates, eadem expertus verbera, verbis illis ipsum inceserit. Sed audi quod subdit:

Quinto die postquam erat Episcopus designatus, dum ecclesiā Arianorum, in qua clam & ex occulto preces fundebant, demoliri institueret: eos ad tantam adigit vecordiam, vt cum

^a Ammian. lib. 29.

^b Saluian. lib. 4. c. 7.
^c Procop. de bell. Goth. lib. 2.

^d Galat. 3.

^e Mat. 23. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

DE HABITU CLERICORVM NOVA INVENTIO. c. LXX. 12.

^f Cælest. epist. 1.

DE DANIELE FACINOROSO EPISCOPO ORDINATO.

^a Socras. lib. 7. c. 24. NESTORIUS CREATOR EPISCOPVS CONSTANTINOP. b Cassian. de Incarn. lib. 7.

^c Socras. lib. 7. c. 29.

DE PELLEN- DIS HAERETICIS NESTORII DICTVM.

NESTORIUS
HAERETICOR
INSECTA-
TYR.

cum ecclesiae vastationem cernerent, ipsi etiam facibus iniectis eandem succenderent. **A** Quod quidem incendium aedes vicinas depascens, penitus absumpsit. Ex qua re tumultus in ciuitate concitatus est, Arianiq. ad vliscendum parati. Verum Deus vrbis conseruator non passus est malum longius serpere. De cetero vero non haeretici modo, verum etiam eiusdem cum eo fidei fautores, Nestorium incendiarium vocauerunt. Nec hoc pacto acquieuit; sed iam contra haereticos machinas struebat, ciuitatem (quantum in eo erat) prorsus euertit. Quinetiam Nouatianos diuexare aggreditur, inde impulsus, quod Paulus eorum Episcopus ob pietatem tanta fama celebritate fuit. Verum Imperator admonitionibus conatum eius repressit. Quibus autem, incommodis eos qui festum Paschatis ad decimumquartum diem mensis celebrant, in Asia, Lydia, Caria affecerit, & quam multi Miletis & Sardis seditione propter eum conflata interierint, mihi omittendum arbitror.] haec Socrates. & hinc illae lacrymae. **B**

Porro de ordinatione Nestorij scripserunt ex more Episcopi, qui eius interfuerunt ordinationi, ad Caestinum Romanum Pontificem, multis vitam & doctrinam Nestorij praedicantes. Testantur id quidem ipsius Caestini Papae litterae ad Nestorium datae, ubi ait: Laetificauit animam nostram venientium enarratio nunciorum, quam mox firmavit eorum, qui interfuerunt ordinationi tuae, relatio collegarum: qui tibi testimonij tantum detulerunt, quantum ferri huic debuit, qui aliunde videbatur electus. Tanta ante opinione vixisti, vt tuis te aliena ciuitas inuideret.] haec Caestinus: eadem ferme Cyrillus^a Alexandrinus, cum & ipse ab iisdem Episcopis de ordinatione Nestorij litteras accepisset plenas cumulasq. immensis eius praconij. & id quidem illi haud (vt fieri solet) adulatione, sed tum ex eius vita (vt fama erat) antea bene instituta, tum ex alacritate illa quam ipso sedis initio praefertulit in hostes Ecclesiae infectando. Vtinam hisce ipse se Nestorius **C** continuisset limitibus: certe quidem omni laude ob eam causam celebrandus fuisset. Quid enim magis proprium Orthodoxi Antistitis est, quam Orthodoxam praedicare doctrinam, omnesq. haereses (si posset) penitus profligare, radicitusq. conuellere?

Theodosius igitur sua sponte currens ad insequendos haereticos (vt vidimus ex diuersis legibus, singulis ferme annis aduersus eos datis) calcaribus iam ad cursum vehementius excitatus, eiusmodi aduersus eos edidit hoc anno, mense Maij sanctionem^b, Nestorij haud dubium persuasione commotus:

Imp. Theodosius & Valentinianus AA. Florentio Praefecto Praet. Haereticorum ita est reprimenda insania, vt ante omnia, quas ab Orthodoxis acceptas tenent vbicumque ecclesias, statim Catholicae Ecclesiae tradendas esse non ambigant: quia ferri non potest, vt qui nec proprias habere debuerant, ab Orthodoxis possessas, aut conditas, suaq. temeritate inuasas ultra detineant. Dein vt si alios sibi adiungant clericos, vel (vt ipsi aestimant) sacerdotes; decem librarum auri multa per singulos ab eo qui fecerit, & qui fieri passus sit, vel si paupertatem praetendant, de communi clericorum eiusdem superstitionis corpore, vel etiam donarijs ipsis extorta, nostro inferatur aulario. Post haec, quoniam non omnes eadem austeritate plectendi sunt: Ariani quidem, Macedonianis, Apollinarianis, quorum hoc est facinus, quod nocenti meditatione decepti credunt de veritatis fonte mendacia, intra nullam ciuitatem ecclesiam habere liceat. Nouatianis autem & Sabbatianis omnis inuouationis adimatur licentia, si quam forte tentauerint. Eunomiani vero, Valentiniani, Montanistae, seu Priscillianistae (sic dicti a Priscilla, non autem a Priscilliano) Phryges, Marcianistae*, Borboriani, Massaliani, Euchitae*, siue Enthusiastae, Donatistae, Audiani, Hydroparastae, Ascodrogitae, Photiniani, Pauliani, Marcelliani, & qui ad vnam vsque scelus nequitiam peruenerunt Manichaei, nusquam in Romano solo conueniendi, orandiq. habeant facultatem, Manichaeis etiam de ciuitatibus pellendis. **E**

Quoniam nihil omnibus relinquendi loci est, in quo etiam ipsis elementis fiat iniuria: nulla his penitus praeter cohortalinam in prouincijs, & castrensem, indulgenda militia: nullo donationis faciendae inuicem, nullo testamenti, aut voluntatis, vltimae penitus iure concessio: cunctisq. legibus, quae contra hos, ceterosq. qui nostrae fidei refragantur, latae sunt, diuersisq. promulgatae temporibus, semper viridi obseruantia valituris, siue de donationibus in haereticorum factis ecclesias, siue ex vltima voluntate rebus qualitercuque relictis, siue de priuatis aedificijs, in quae domino permittente vel coniuente conueniant, venerandae nobis Catholicae vendicandis Ecclesiae; siue de procuratore, qui hoc nescentem domino fecerit, decem librarum auri multam & exilium, si sit ingenuus, subitu-

ro; me-

NESTORII
EXORDIA
LAVDATIS-
SIMA.

^a Cyril. epist. ad
Theod. tom. 5.
Concil. Ephes.
edit. Pelt.

^b l. 65. de haeret.
Cod. Theod.

LEX THEO-
DOSII AD-
VERSUS OM-
NES HAERE-
TICOS.

DIVERSIS
POENIS HAE-
RETICI EXA-
GITATI.

* Marcionitae
* Euchitae

Aro; metallum vero post verbera, si seruilis conditionis sit: ita vt nec in publico conuenire loco, nec aedificare sibi ecclesias, nec ad circumscriptionem legum quicquam meditari valeant; omni ciuili & militari, Curiarum etiam & Defensorum & Iudicum sub viginti librarum auri interminatione prohibendi auxilio. Illis etiam in sua omnibus manentibus firmitate, quae de militia, & donandi iure, & testamenti faciendi vel negandi penitus, vel in certas vix concessa personas, poeniq. varijs de diuersis sunt haereticis promulgatae: ita vt nec speciale quidem beneficium aduersus leges valeat impetratum. Nulli haereticorum danda licentia, vel ingenuos, vel seruos proprios, qui Orthodoxorum sunt initiati mysterio, ad suum rursus baptismum deducendi: nec vero illos quos emerint, vel qualitercumque habuerint, necdum suae superstitioni coniunctos, prohibendi Catholicae sequi religionem Ecclesiae. Quod qui fecerit, vel cum sit ingenuus, in se fieri passus sit, vel factum non detulerit, exilio & decem librarum auri multa damnabitur, testamenti & donationis faciendae vtrique deneganda licentia. Quae omnia ita custodiri decernimus, vt nulli Iudicum liceat delatum ad se crimen minori aut nulli coercitioni mandare, nisi ipse id pati velit, quod alijs dissimulando concesserit. Dat. III. Kalend. Iunij, Constantinopoli, Felice & Tauro Conf.] haec Theodosius, inseruiens in comprimendis haereticis noui Antistitis incenso desiderio, cuius impulsu etiam turpes personas coepit exagitare. Si quidem aduersus lenones, qui inuitas prostituerent feminas, rescriptam dedit^a. Ista quidem omnia ex sententia Nestorij, impulsuq. eius a Theodosio sancita, seu potius inuata, ea quae superius dicta sunt facile persuadent.

Sed illud diligenter obserua, in toto nuper recitato catalogo haereticorum, nullam penitus haberi mentionem Pelagianorum; qui in primis, vtpote his temporibus vigentes, & sub Attico Episcopo ante damnati Constantinopoli, fuerant nominandi, & acriori supplicio coercendi: vt ex his probe intelligas Nestorium ipsum fauisse Pelagianis. Confirmatur id quidem ex eo, quod Caestinus Papa in epistola post sequentem annum ad ipsam Nestorium data queritur de ipso, quod Pelagianos haereticos a se Roma expulsos, receperit Constantinopoli. Nestorianos quidem ex Pelagianis esse prognatos, quae dicta sunt superius ex Cassiano de Leporio, & quae dicentur inferius, satis perspicue demonstrabunt.

Quid praeterea acciderit, cum hoc tempore Nestorius totus esset in persequendis haereticis, Socrates narrat his verbis^b: Nestorius autem, quoniam multa contra Ecclesiae consuetudinem moliebatur, sibi propterea grauissimum odium peperit, sicut euentus rerum ab eo gestaru satis declarat. Germiae vrbis Hellepontis Episcopus Antonius, Nestorij ferocitati in haereticis profligandis obsecutus, Macedonianos grauiter exagitare conabatur: & quo se excusaret, mandatum a Patriarcha (Episcopo scilicet Constantinopolitano) se de ea re accepisse simulabat. Itaque Macedoniani etsi ad tempus se vexari passi sunt; postea tamen vbi Antonius eos acerbius infestabatur, non amplius illam iniuriarum molem tolerare potuerunt: sed tam caeco animorum impetu ferebantur, vt libidine vliscendi aequo & bono praelata, per viros ad eam rem missos Antonium occidendum curarent. Hoc scelus a Macedonianis patratum, tamquam materia ad incendendam Nestorij ferociam fuit. Quare Macedonianis vna ecclesia Constantinopoli extra vetera vrbis moenia sita, altera Cyzici, aliae praeterea complures, quas in agris Hellepontis tenebant, ablatae fuerunt. Unde nonnulli eorum ad Ecclesiam reuersi, fidei Consubstantialis assenserunt.] haec Socrates, eademq. Marcellinus in Chronico paucis refert.

Sed iam de Nestorio lugubrem aggrediamur enarrare tragœdiam hoc anno ordiri coeptam; de qua haec S. Prosper sub iisdem huius anni Consulibus^c: Nestorius Constantinopolitanus Episcopus nouum Ecclesiae molitur errorem inducere, praedicans Christum ex Maria hominem tantum & non Deum natum, eiq. diuinitatem collatam esse pro merito. Huic impietati praecipue Cyrilli Alexandrini Episcopi industria & Papae Caestini repugnat auctoritas.] haec Prosper. Sic videas hominem maxime impium, quo tempore alias haereses persequi aggreditur, tetriorem haeresim introducere in Ecclesiam. Liberatus^d quoque diaconus hoc anno sub dictis Consulibus ortum ponit nefandae haeresis.

Sed vnde haeresis ista profluxerit, accurate intuendum est. Deducit eam Cassianus^e & feculentis fontibus Ebionaeis, deriuatq. per lutulentos ipsorum cuniculos, qui Christi negauerunt diuinitatem: demum vero per Pelagianorum esse perductam cloacas tradit. At contra Socrates, qui se in Nestorij libris versatum dicit, contrarium affirmare videtur, dum haec ait^f: Nestorius autem apud complures venit in opinionem, quod Dominum, hominem solum

^a l. 2. de lenon.
Cod. Theod.

NESTORIUS
FACTOR PE-
LAGIANO-
RVM.

^b Socrat. lib. 7.
c. 31.

ANTONIUS
EPISCOPVS
OCCIDITVR
A MACEDO-
NIANIS.

^c Prosp. in Chron.
DE ORTV NE-
STORII HAE-
RESIS.

^d Liberat. diaconus.
Ereniar. c. 2.
^e Cassian. de In-
car. Verb. lib. 1.
NESTORIUS
QVOS SECV-
TVS HAERE-
SIARCHAS.
^f Socrat. lib. 7.
c. 32.

solum esse assereret, quodq. Pauli Samosatani & Photini opinionem in Ecclesiam introducere niteretur. Atqui de hac re tanta certatio & tumultus ciebatur, vt generali Concilio ad eum sedandum opus esse videretur. Ego vero dum libros a Nestorio editos lego, hominem reperio imperitum & doctrinæ penitus expertem: hocq. vere & ex animo dico. Nam neque odio in illum incensus, eius vitia recordatione renouare; neque vt quibusdam gratificer, pauciora quam reperi, commemorare decreui. Nestorius, meo quidem iudicio, neque Paulum Samosatenum, neque Photinum imitatur; neque denique Dominum hominem solum esse dicit; sed vocem dumtaxat, Deiparam, tamquam laruam reformidans, declinat: hocq. illi præ insigni inscitia & ignoratione contigit. Nam tametsi natura lingua erat disertata, & propterea doctus putabatur, tamen re vera imperitus fuit. Quinetiam veterum interpretum scripta perdiscere dedignatus est: linguæ enim volubilitate & elegancia insolenter se efferens, tum veteres prope neglexit, tum se ipsum omnibus antecellere existimauit, &c.] hæc Socrates; qui & subdit, vocem Deiparam ab antiquis Patribus vsurpatam, atque adeo ab ipsis etiam Arianis assertam, nempe inter alios ab Eusebio Cæsariensi, cuius citat auctoritatem. Assentimur quidem Socrati recte primum edocenti fontem, vnde omnes hæreses manare solent, ex quo & Nestorius venena hausit, nempe ex tumore mentis, neglectuq. sanctorum Patrum, atque contemptu antiquarum Ecclesiæ traditionum, cum sibi nimium sapiens, fastu inflatus eloquij, se non indigere doctore putauit.

Ceterum quod ipse negat Nestorium Pauli Samosatani vestigijs instituisse, haud res ab eo exacte videtur esse considerata; cum omnes qui de Nestorio scripserunt, secus sentiant, atque in primis sanctus Cælestinus Papa ad ipsum Nestorium scribens: insuper & S. Cyrillus Alexandrinus Episcopus demonstrat, Nestorium quindecim capitibus eadem cum Paulo hæresiarcha sentire. Certe quidem longe ante Nestorium inter Latinos Patres S. Ambrosius non alium quam Paulum Samosatenum, eiusq. sectatores sugillat, dum ait: Nonnulli etiam aliud Dei Verbum, alium verum Dei Filium crediderunt: cum ipsum, qui in principio erat Verbum apud Deum Patrem, in sua propria venisse, Euangelista testetur.] quam quidem sententiam esse a Nestorio acceptam, quis non videt? At si altiore petas originem, inuenies eandem positionem hanc Ario tribui ab Alexandro Episcopo Alexandrino apud Socratem^b. Sed vicinior attendamus canalem, ex quo in ipsum Nestorij agrum praua dogmata ista fluxerunt.

Certe quidem sententia omnium constat, Nestorium discipulum fuisse Theodori Mopsuesteni Episcopi, de cuius obitu ex Theodoro paulo superius egimus. testantur id Euagrius^c & alij. Quinta etiam œcumenica Synodus damnasse reperitur ipsum Theodorum veluti ducem Nestorij: quod ipsum affirmat S. Gregorius^e Papa scribens ad Eulogium Episcopum Alexandrinum. Iustinianus Imperator hoc idem profitetur, promulgata sanctione, cuius est exordium: Scientes quod nihil, &c.] eadem plane habet de Theodoro Mopsuesteno Liberatus^f diaconus. Sed nec ipsi etiam Nestorij fautores ierunt inficias Theodorum errore lapsum esse, verum recantasse palinodiam. testatur id quidem Ioannes Episcopus Antiochenus in epistola ad Nestorium, de qua suo loco dicemus.

Qualia vero Theodori huius primordia fuerint, suis locis annis superioribus demonstratum est, nempe desertorem monachismi extitisse, & luxuriæ sordibus non inquinatum tantum, sed obrutum, vt non valuerit ex eo cœno per S. Ioannem Chrysostomum abstrahi. Vides, lector, ex quo manarint ista principio: vt hæc tantum scisse, sit hæresim Nestorij penitus confutasse. Lege & repete quæ miro eloquentiæ fluxu scripsit S. Ioannes Chrysostomus ad Theodorum lapsum; quem istum ipsum fuisse, de quo agimus, Mopsuestiæ postea creatum Episcopum, suo loco superius dictum est.

Asseritur pariter Diodorus Tarsensis Episcopus Nestorij præceptor fuisse. Certe quidem eandem doctrinam Diodori fuisse, quæ fuit & Theodori Mopsuesteni, Theodoretus^g affirmat. Sed quænam fuerit Diodori de fide sententia, ex S. Cyrillo accipe, qui dum tradit Nestorium a Diodoro didicisse perfidiam, hæc ait^h: Diodorus quidem cum primo tempore Spiritus sancti impugnator existeret (vt aiunt) Orthodoxæ communicauit Ecclesiæ. Hic (vt putauit) Macedonianæ deponens maculam perfidiæ, in alteram recidit aegritudinis qualitatem. Sensit enim (vt scripsit) quod alter sit Filius seorsum, qui de semine Dauid & sancta Virgine natus est, & alter proprie Filius Dei Patris existat. Qui ouina pelle lupum contegens, simulat quidem vnum se Christum docere, hoc nomen tantummodo

^a Ambr. de Incarn. Verb. c. 6.

^b Socrat. lib. 1. c. 3.

DE THEODORO MOPSVES. MAGISTRO NESTORII. ^c Euagr. lib. 1. c. 2. ^d Synod. œcum. Act. 4. ^e Gregor. lib. 6. epist. 31. ^f Liberat. Breuar. c. 4.

DIODORVS TARSENSIS MAGISTER NESTORII. ^g Theodoret. lib. 5. c. 11. ^h Cyril. de Incarn. Nigen. & in epist. ad Success.

A modo vt Patris Verbo Filio vnigenito tribuens: gratiam vero & huic deputans (sicut ipse dicit) qui est ex semine Dauid, quem & Filium vocat, tamquam vnitum (inquit) ei qui secundum veritatem est Filius: vnitum autem non sicut nos asserimus, sed iuxta solam dignitatem & auctoritatem & honoris æqualitatem. Huius discipulus Nestorius fuit: & ex librorum eius eloquijs obscuratus, simulat quidem se vnum Christum etiam Filium & Dominum confiteri: verumtamen & ipse duos in vnum indiuiduumq. partitur, hominem dicens Deo Verbo æquiuoca nuncupatione & honore & æqualitate atque dignitate coniunctum.] hæc de Diodoro Cyrillus.

Admonendus hic, lector, es, vsurpari interdum Theodorum pro Diodoro, & contra, cum longe discrepent inter se, licet vterque fuerit Tarsensis Episcopus: Theodorus enim præfuit Tarsensi Ecclesiæ tempore Concilij Nicæni, cui etiam inter Orthodoxos reperitur esse subscriptus; Diodorus vero (vt suo loco quarto tomo diximus) eidem Tarsensi Ecclesiæ ex monachorum abbate a Meletio Episcopo Antiocheno ordinatus est; qui quod dum vixit prauam sententiam reticuerit, inter magni nominis Episcopos claruit, & Orthodoxæ fidei acerrimus propugnator habitus est: vnde & factum, vt cum a Basilio, tum etiam a Ioanne Chrysostomo laudaretur, qui eum in eremo nactus fuerat institutorem: quinetiam Theodosij Maioris edita sanctione^a inter coryphæos Catholicæ fidei recenseretur. Omittimus dicere de Theodoro, qui mirificis eum semper præconijs extulit. Sic quidem ille dum vixit, non latuit tantum, sed & claruit inter Catholicos. Porro post eius obitum, qualis intus latuisset, ex ipsius depromptum est scriptis. Sane quidem tum de ipso, tum de collega Theodoro Mopsuesteno ista Leontius^b habet: Extiterunt iisdem temporibus magni quidam duo viri, Diodorus Episcopus Tarsi, & Theodorus Mopsuestiæ, qui aduersus Arianos & Macedonium & Apollinarem pugnant, vniuersaq. litteras sacras commentarijs illustrabant, & in pretio habiti mortem oppetierunt: nec ipsis viuis quisquam dictum aliquod eorum reprehendebat, immo quamplures scriptis encomijs eos celebrarunt: nam & Basilius & Ioannes Chrysostomus eos prædicant. Verum post hæc, exorto dogmate Nestoriano, coactus est Cyrillus, qui & ipse pridem eos laudasset, aduersus eorum opera scribere, quod dogma suum Nestorius ex eis confirmaret.] hæc & alia Leontius.

Qui igitur hos habuit ad impietatem addiscendam magistros, Nestorius ad eam promulgandam Anastasio presbytero sectatore dogmatum Iudæorum (vt Euagrius ait^c) classico vsus est; sed & præconem adhibuit, qui eodem tempore eandem hæresim Constantinopoli maiori etiam auctoritate prædicaret, Dorotheum Episcopum; cum tamen ipse Nestorius iam totius impietatis præcentratione occinuisset, prout ex Cyrilli litteris^d ad Cælestinum apparet, in quibus hæc leguntur: Is igitur, cuius paulo ante mentionem feci, Nestorius, vbi primum Episcopus creatus est, cum pijs exhortationibus domesticos æque ac peregrinos, quorum magna vis ex omnibus ciuitatibus & regionibus ad id loci conuenire solet, instituere debuisset; ea studuit effutire, quæ absurda & rationi dissentanea, & ab Apostolica & Euangelica fide, quam maiores nostri magna semper constantia retinuerunt, nobisq. perinde ac pretiosam quamdam margaritam tradiderunt, non parum discrepantia sunt. Porro autem homilias, quas pro concione non infrequenter habuit, & hucusque habere non desinit, tamquam euidens quoddam doctrinæ illius argumentum ad tuam pietatem misi.] & post aliqua: Cum is talis modi euasisset, accidit inter cetera, vt Episcopus quidam Dorotheus nomine Constantinopoli præsto esset, eadem quæ

E Nestorius, sapiens & sentiens, vir quæstus causa adulationi impense deditus, linguaq. ad temeritatem vsque (vt scriptum est) promptus. Hic cum in Constantinopolitanæ Ecclesiæ Synaxi, præsentem Nestorio, cathedram occupasset; magna sublataq. voce inclamare ausus est: Si quis Mariam Deiparam dixerit, anathema sit. Mox ingens vniuersi populi clamor & discessio consecuta est: nolebat enim diutius cum eo communionem habere, qui temere, taliq. sententia præditus esset.] & post multa: Ad Nestorij autem conatum quod attinet, & magni illi admirabilesq. ac celebrati Patres nostri, qui sacram Virginem Deiparam esse dixerunt, & nos ipsi quoque qui adhuc superstites sumus, vna cum ipsis anathemate percussi sumus: quamuis enim id ore suo facere noluerit; attamen sedens & audiens alium, nempe supra memoratum Dorotheum, vt hoc diceret, induxit, subornauitque. Cui etiam confestim, vbi e cathedra descendisset, in diuinorum mysteriorum celebratione communicauit.] hæc S. Cyrillus ad Cælestinum Romanum Pontificem de

Nestorij erroris exordio: eadem scribit ad Acacium Beroensem & alios, de quibus suo loco inferius.

His de Dorotheo dictis: quisnam fuerit conatus Anastasij presbyteri, socijque Nestorij, de quo superius mentio facta est, Euagrius ex epistola Theoduli ita refert: Anastasius quidam presbyter, peruersa imbutus opinione, Iudaicorum dogmatum, quae tenebat Nestorius, acerrimus fautor, & ei ad Episcopatum proficiscenti comes; ubi Nestorius cum Theodoro in vrbe Mopsuestia congressus, audita illius doctrina, a vera pietate desciuit: Anastasius inquam (vt a Theodulo in epistola quadam de his rebus scriptum est) in disputatione apud populum Christum sancte colentem in ecclesia Constantinopolitana habita, palam ausus est dicere: Nemo Mariam Deiparam vocet: nam Maria (inquit) homo erat, atque ab homine Deus nasci non potest. Quae quidem verba cum populus Christo consecratus grauius & acerbè ferret, & disputationem illam non sine causa haberet pro blasphemia: Nestorius istius blasphemiae auctor & dux non solum non prohibuit illum, neque rectam sanamque doctrinam tutatus est, verum etiam verba in primis roborare contendit, & in iisdem defendendis acrius insitit: atque sua ipsius opinione hisce adiuncta, atque adeo adscripta, venenoque animi sui in Ecclesiam effuso atque eiecto, multo maiorem blasphemiam docere conatus est: adeo vt ad sui ipsius capitis perniciem hanc impiam sententiam, nimirum: Ego eum qui spatijs mensuris, hoc est, bimestri & trimestri, & ita deinceps adoleuerit, Deum certe non appellauero: proferre non dubitaret, sicut tum a Socrate, tum a priore Concilio Ephesi celebrato perspicue narratum est.] hucusque Euagrius. Sed ad Nestorium auctorem malorum omnium recurrat oratio, licet mærens in his diutius detineri cogatur.

Quibus autem ipse Nestorius progressibus ad hæc adeo execranda deuenerit, dignum est vt audiamus ab eo qui ipsi Nestorio fuit amicitia intime iunctus, ab ipso inquam Theodoro, qui & visus est eidem aliquando fauisse; qui narrat his verbis hæc omnia in epistola ad Sporadiū: Omnibus (inquit) notus ille extitit. Ex Germaniciorū ciuitate ortus homo iste, cuius exercitio initio deditus fuerit, ignoro. Ex alia vero aliam regionem peragrans, instar Aegyptiacæ plagæ ad magnam Antiochenis peruenit urbem; in qua liberalibus artibus mediocriter instructus & imbutus, & pulcherrima & maxima præditus voce, in Ecclesiam Dei cum certa eius perniciè irrepsit; & sacerdotum numero adscriptus, populi Dei regendi suscepta cura, in ipsomet principio, qualis in tota vita sua futurus esset, aperte ostendit. Non enim ingenuū illum & fructuosum dicendi characterem imitatus est qui hominum animos pascere posset: sed ad popularem auram declinando, & vanum populi applausum, vt quibus alius, aucupando, instabile & abiectum vulgus ad sui desiderium concitauit. Sordida quidem indutus veste, mæstus & tristis incedens, forenses tumultus deuigans, corporis pallore & macie abinentiam simulans, libris domi vt plurimum incumbens & intentus, & quiete sibi viuens, his artibus & simulationibus plerisque alliebat ad sui admirationem, quousque ad grauiorem prouenit aetatem, videri potius quam esse Christianus, & suam magis quam Christi gloriam quærere studens.

Quoniam vero (iuxta Domini dictum) nihil occultum quod non reueletur, & nihil absconditum quod non prodeat in lucem; & bona opera manifesta fiunt, & quæ mala sunt occultari minime possunt: imperscrutabili iudiciorum Dei abyssu Nestorius eorum calculo qui rerum potiebantur & Ecclesiam administrabant, necnon ipsius qui tunc temporis vniuersi Orbis sceptrum tenebat, Catholicæ Orthodoxorum Ecclesiæ Constantinopolitanæ sedem obtinet, quinetiam parū abest, totius Orbis. Hinc deinde secutæ sunt tragœdiæ illæ, quarum vniuersa terra & mare ipsum repletum est. Vt primum enim maximam illam sedem occupauit, ac si tyrannidem quamdam sacerdotij præfecturam rapuisset, non amplius in se ipso impietatem, quam antea mente conceperat, continere valuit; sed ex potestate licentiam quamdam stultam adeptus, in medium illam profert, & omnibus patefacit quam antea aduersus Vnigenitum Dominum conceperat blasphemiam, & contra Apostolica dogmata apertum suscipit bellū, contra etiam sanctos Patres, qui ab ipsis Euangelij cunabulis Orthodoxæ fidei duces & magistri fuerunt, eorum sententias nititur conculcare, regiæ ciuitatis Ecclesiam perturbando, & vniuersum Orbem commouendo, nihil veritus diuinum Paulum clamantem: Qui vos conturbat, iudicium portabit, quicumque est ille. sed super sacri altaris principum sacerdotum candelabrum non lucernam veritatis, sed impietatis tenebras collocat, & excogitatur ab illo primum nouitatis facinus & exordium:

Euag. lib. 1. c. 2. & Socrat. lib. 7. c. 32. DE ANASTASIO PROMVLGATORE NESTORII HÆRESIS.

DE NESTORII PRIMORDIIS.

PROGRESSVS VITAE NESTORII.

Math. 10.

QUANDO DE RECTA NESTORII HYPOCRISIS.

Exordium: quod non oporteat videlicet sanctam Virginem Dei Verbi secundum carnem genitricem, Dei matrem confiteri, sed Christi tantum matrem: licet iam diu & diutissime Orthodoxæ fidei præcones, iuxta Apostolorum traditionem, Dei genitricem illam ore confiteri & corde credere nos docuerint Domini matrem.] hæc Theodoretus.

Pergræue plane illatum est Ecclesiæ per Nestorium hoc tempore scandalum, de quo Vincentius horum temporū scriptor sic ait: Qualem fuisse nuper tentationem putamus, cum infelix ille Nestorius subito ex oue conuersus in lupum, gregem Christi lacerare cœpisset? cum hi ipsi qui rodebantur, ex magna adhuc parte ouem crederent, ideoque morsibus eius magis paterent. Nam quis eum facile errare arbitraretur, quem tanto sacerdotum studio persecutum videret? qui cum magno sanctorum amore, summo populi fauore celebraretur, quotidie palam diuina tractabat eloquia, & noxios quoque Iudæorum atque Gentilium confutabat errores. Quo tandem iusto modo non cuius fidem faceret, se recta docere, recta prædicare, recta sentire? Qui vt vni hæresi suæ aditum patefaceret, cunctarum hæreseon blasphemias infectabatur, &c.] Inferius vero dum de eiusdem Nestorij errore disputat, eum ex diametro aduersantem Apollinari fuisse dicit: nam subdit: Cum veritas dicat, ex duabus substantijs vnum esse Christum: Apollinaris contrarius veritati ex vna Christi diuinitate duas asserebat esse substantias: Nestorius autem contraria Apollinaris morbo, dum se duas in Christo substantias distinguere simulat, duas introducit repente personas, & inaudito scelere duos vult esse Filios Dei, duos Christos, vnum Deum, alterum hominem, vnum qui ex Patre, alterum qui sit generatus ex matre.] hæc Vincentius. atque de his modo satis.

Vincent. Lirin. contra hæreses. 16. MAGNUM SCANDALUM NESTORII ECCLESIAE INTVLIT.

Ibid. c. 17.

IESV CHRISTI
ANNVS
429.

CAELESTINI PAP.
ANNVS
6.

THEODOSII 22.
VALENTINIANI 5. IMPP.

Quadragesimus undetrigesimus annus adscriptus est Fastis Consulatu Florentij & Dionysij: quo Cælestinus Romanus Pontifex Britanniam Pelagiana hæresi infectam legatione Palladij diaconi liberauit. Id quidem sub his Consulibus Prosper summam complexus sic narrat: Agricola Pelagianus, Scueriani Pelagiani Episcopi filius, Ecclesiæ Britanniae dogmatis sui insimulatione corruptus: sed actione Palladij diaconi Papa Cælestinus Germanum Antisiodorensis Episcopum vice sua mittit, vt deturbatis hæreticis, Britannos ad Catholicam fidem dirigat.] hæc in Chronico Prosper; qui aduersus Collatorem agens, dum Cælestini laudes prædicat, ista subdit: Venerabilis memoriæ Pontifex Cælestinus, cui ad Ecclesiæ Catholicæ præsidium multa Dominus gratiæ suæ dona largitus est; sciens damnatis non examen iudicij, sed solum poenitiæ remedium esse præstandum, Cælestium quasi non discussio negotio audientiam postulantem totius Italiae finibus iussit extrudi: ab eo & prædecessorum suorum statuta & decreta Synodalia inuiolabiliter seruanda censebat, vt quod semel meruerat abscindi, nequaquam admitteret retractari. Nec vero segniore cura ab hoc eodem morbo Britannias liberauit, quando quosdam inimicos gratiæ solum suæ originis occupantes (Pelagius enim Britannus cum esset, ex Britannia complures allegerat sibi discipulos) etiam ab illo secreti exclusit Oceani; & ordinato Scotis Episcopo, dum Romanam insulam studet seruare Catholicam, fecit etiam barbaram Christianam.] hæc Prosper, Scotorum etiam insinuans factam hoc tempore conuersionem.

Prosper in Chron. d. Ita apud Bedæ lib. 1. c. 17.

Prosper aduersus Collat. in fin.

Dux fuerunt istæ legationes, nimirum Palladij diaconi altera, altera vero S. Germani Episcopi, sed posterior ex priore, ambæque ex vno eodèque procedentes fonte, nempe a Cælestino Romano Pontifice; vt ex Prospero, qui res gestas sui temporis scripsit, apparet; cui & præ ceteris inhærendum prærogatiua tanti auctoris, res quæ ab oculis & præ manibus habuit scribentis, omnes atque consentient. Duas præterea fuisse Palladij legationes in Britanniam, eodem auctore liquet; priorem nimirum, cum hoc anno occasione hæresis Pelagianæ ab ipso Cælestino Romano Pontifice missus est in Britanniam; posteriorem vero post sequentem annū (vt idem affirmat Prosper) cū Palladius ex diacono creatus Episcopus ad Scotos ab eodem missus est Cælestino. Agamus de singulis ex ordine rerum gestarum & temporis.

Bedæ hist. Angl. lib. 1. c. 14. & de sex etat. in Theodosio Inuere.

Primum vero quod ad Palladium diaconum spectat, ex Prospero corrigendus est Beda, dum ait, anno octauo Imperij Theodosij Iunioris missum esse Palladium a Cæ-

Iestino Romano Pontifice : nā Pontificatus ipsius Cælestini ab eo tempore post annos octo A contigit, nempe decimosexto eiusdem Theodosij Imperatoris. De Palladio autem, quifnam iste fuerit, peruestigandū est. Græcum fuisse hominem cum dicant, vane putauit aliquis ex recentioribus a hunc illum fuisse Palladium Ioannis Hierosolymitani perneccessarium : nam illum non diaconum, sed Episcopum, non expugnatorem Pelagij, sed defensorem fuisse, superius pluries demonstratum est. Vixit hoc tempore alius quoque Palladius, ad quem Cyrillus Alexandrinus scripsit commentarium de Adoratione & cultu in Spiritu sancto.

Ceterum quem fuisse putamus, constat his temporibus vixisse Palladium diaconum S. R. E. qui reperitur scripsisse haud pridem sub Zosimo Papa res gestas S. Ioannis Chrysostomi, nempe dialogum illum alterius Palladij Episcopi Helenopolis cum Theodoro iisdem Romanæ Ecclesiæ diacono : qui quidem Palladius diaconus apud Trithemium numeratur inter scriptores Ecclesiasticos ; nam præter Vitam Ioannis Chrysostomi ab ipso B scriptam per dialogismum, in quo Palladius Episcopus & Theodorus diaconus interloquuntur, librum etiam contra Pelagianos, & homiliarum librum vnum, & ad Cælestinum epistolarum librum vnum, & alia Græco sermone ab eodem edita idem tradit. Vtinam extaret liber ille Palladij epistolarum ad Cælestinum : certe quidem, cuncta quæ in hac legatione ab eo gesta essent, fuisse accurate scriptis mandata illis epistolis, opinari possumus ; cum nos illis carentes, de rebus magni ponderis memoria perpetua dignis, nihil præterea quā quæ dicta sunt ex Prospero, habeamus expressum. Scotos quidem ipsos ab eo ad Christi fidem conuersos fuisse, & ex munere Apostolico consecutum quoque fuisse nomen, vt Apostolus Scotorum fuerit nuncupatus, vna omnium cum Prospero est sententia. Nauigasse quoque ad Hibernos, & illic Euangelium prædicasse mandato eiusdem Cælestini Romani Pontificis, Probus testatur in rebus gestis sancti Patricij a se conscriptis, qui & nominat eundem Palladium, Archidiaconum Cælestini. Porro morte præuento Palladio, S. Patricius cœptum ab eo opus absoluit, de quo suo loco dicendum inferius.

At quoniam res summas & plurium annorum spatio confectas cogimur, iactura veterum monumentorū, transibire ieiuni, res inquam præclaras a Palladio in hac legatione perfunctas : age de S. Germani legatione orationē instituiamus : de qua primum (quod ad rationem temporis spectat) ex Prospero rursus corrigendus est Beda. Etenim cum Prosper sub huius anni Consulibus referat legationem Germani opera Palladij procuratam, apud Bedam b ponitur post obitū Theodosij Iunioris sub Marciano Imperatore : auscultandum autē Prosperum potius ex dictis rationibus, quā Bedam, nemo non videt. Extant Acta ipsius S. Germani Episcopi legati posteris tradita, & omni fide cōsignata, a Constantio presbytero scripta ad S. Patientem Episcopū Lugdunensem : floruerunt ambo hoc sæculo, estq. de utroque mentio apud Sidonium Apollinarem. meminit etiam eiusdem Constantij, qui Vitam S. Germani conscripsit, Isidorus c : sed cum Episcopum nominet, alij vero presbyterum, non mirū videtur vt idem postea Episcopus factus sit : sic & apud Sidoniū, & in Concilijs Gallicanis Constantius nominatus reperitur Episcopus. scripsit autē ea Constantius ad Censuriū Antifidorensem Episcopum, ad quem extat quoque Sidonij Apollinaris d epistola. Ex quibus omnibus intelligas, haud ad ignotum ab ignoto & vulgari homine ea de legatione Germani esse conscripta, sed a nobili auctore, qui inter claros illustresq. viros huius sæculi vixerit.

Cum vero auctoritate Prosperi satis liqueat, S. Germanum Episcopum in Britanniam a Cælestino missum esse legatum ; Constantius vero ac post eum Beda tradant a Synodo E Gallicana id factum : potuit quidem vtrumque facile contigisse ; vel, vt quem mittendum Synodus illa delegisset, Pontifex comprobasset ; vel quem sibi ad eam prouinciam legare deberet, ipse Cælestinus arbitrio Gallorum Episcoporum reliquisset. Certe quidem clades ipsa illata Britannorum Ecclesiæ ab ipsorum gentili Pelagio, ac eius discipulis, prius innotuit Episcopis Galliarum legatione Catholicorum Antistitum Britannorum, vt ex Constantio liquet. Qui igitur legibus Imperatorum vndique (vt dictum est) exagitati Pelagiani fuere ; in insula illa in primis, ex qua Pelagius auctor impietatis oriundus erat, latebras captare curarunt : vbi affectato ex more titulo sanctitatis, in se populi oculos conuertentes, in eos paulatim cum prædicatione Christianæ vitæ perfectionis, quam se profiteri lætabant, venena hæresis instillarunt ; quæ adeo eorum præcordijs inhaerent, vt iam me dicinam nullam admitterent, suorumq. pastorum lupos arcentium vocem contemnerent :

A temnerent : vnde opus fuit, e vicinis Gallijs, immo e longe posita Romana Ecclesia aduersus ingruentia mala auxilium implorare. Sed non vnus Germanus Episcopus tantum suscepit onus subeundū ; verum additus est illi collega vir sanctissimus Lupus Episcopus Trecentis : amboq. sicut Paulus & Barnabas, in Euangelium segregati. Sed iam rem ipsam a Constantio descriptam referre aggrediamur a :

Eodem (inquit) tempore ex Britannijs directa legatio Gallicanis Episcopis nunciauit, Pelagianam peruersitatem in locis suis late populos occupasse, & quamprimum fidei Catholicae debere succurri. Ob quam causam Synodus numerosa collecta est : omniumq. iudicio duo præclara religionis lumina vniuersorum precibus ambiuntur, Germanus ac Lupus Apostolici sacerdotes, terram corporibus, cælum mentibus possidentes. Et quanto necessitas laboriosior apparebat, tanto eam promptius heroes deuotissimi susceperunt, B celebritatem negotij fidei stimulis maturantes.] subdit post hæc auctor, quomodo in itinere apud Parisios sanctam virginem Genouefam S. Germanus præcius futurorum vocatam Deo despondit, nummumq. casu repertum cruce impressum eidem in memoriam gestandum dedit. ac de nauigatione in Britanniam mox hæc addit b :

Hi itaque Oceanum mare, Christo duce & auctore, conscendunt : qui famulos suos inter discrimina & tutos reddidit & probatos. Ac primum de sinu Gallico flabris leuibus nauis in altum prouecta ducitur, donec ad æquor medium perueniret, vbi porrectis in longum visibus nihil aliud videretur quam cælum & maria. Nec multo post occurrit in pelago legiois inimicæ vis dæmonum, qui tantos ac tales viros peruadere ad recipiendam populorum salutem liuidis iniquitatibus inuiderent. Opponunt pericula, procellas concitant, cælum diemq. nubium nocte subducunt, & tenebrarum caliginem maris atque aeris horrore congeminant. Ventorum furorem vela non sustinent, & Oceani moles fragilis cymba vix tolerat. Cedunt ministeria victa nautarum. Ferebatur nauigium oratione, non viribus. Et casu dux ipse vel Pontifex, fractus corporis lassitudine, sopore resolutus est.

Tum vero quasi repugnatore cessante, tempestas excitata conualuit, & iam nauigium perfusis fluctibus mergebatur. Tunc beatus Lupus, omnesq. turbati, excitant seniore, elementis furentibus opponendum. Qui periculi immanitate constantior, Christum inuocat, Oceanum increpat, & procellis sæuientibus causam religionis opponit : statimq. assumpto oleo, in nomine Trinitatis leui aspergine fluctus sæuientes oppremit : collegam commonet, hortatur vniuersos : oratio vno ore & clamore profunditur. adest Diuinitas, fugantur inimici, tranquillitas serena subsequitur : venti contrarij ad itineris ministeria vertuntur : nauigium famulatrix vnda subsequitur, decursisq. immensis spatijs, breui D oprati littoris quiete potiuntur. Itaque conueniens ex diuersis partibus multitudo excepit sacerdotes, quos venturos etiam vaticinatio aduersa prædixerat. Nunciabant enim sinistri spiritus quod timebant. Qui imperio sacerdotum dum ab obsessis corporibus detruduntur, & tempestatis ordinem & pericula quæ intulerant fatebantur, victosq. se eorum meritis & imperio non negabant.

Interea Britannorum insulam, quæ inter omnes est vel prima vel maxima, sacerdotes Apostolici raptim opinione, prædicatione, virtutibus impleuerunt. Et cum quotidie irruente frequentia stiparentur, diuinus sermo non solum in ecclesijs, verum etiam per triuia, per deuia fundebatur ; vt passim & fide Catholici firmarentur, & deprauati viam correctionis agnoscerent. Erat in illis Apostolorum instar gloria, & auctoritas per conscientiam, doctrina per litteras, virtutes ex meritis : accedebat præterea tantis auctoribus asserio E fertio veritatis. Itaque regionis vniuersitas in eorum sententiam prompta transierat : latebant abditi sinistrae persuasionis auctores, & more maligni spiritus gemebant perire sibi populos euadentes. Ad extremum diuturna meditatione concepta, præsumunt inire conflictum. Procedunt conspicui diuitijs, veste fulgenti, circumdati assentatione multorum : contentionisq. subire aleam maluerunt, quam in populo, quem subuerterant, pudorem taciturnitatis incurrere, ne viderentur se ipsi silentio damnauisse.

Illic plane immentæ multitudinis numerositas etiam cum coniugibus ac liberis excitata cōuenerat. Aderat populus spectator futurus & iudex. Astabant partes dispari conditione dissimiles : hinc diuina auctoritas, inde humana præsumptio : hinc fides, inde perfidia : hinc Christus, inde Pelagius auctor. Primo in loco beatissimi sacerdotes præbuerant aduersarijs copiam disputandi, quæ sola verborū nuditate diu inaniter & aures occupauit & tempora. Deinde Antistites venerandi torrentes eloquij sui cum Apostolicis & Euangelicis tonitruis

a Trithem. de
Script. Eccles.

SCRIPTA
PALLADII.

DE LEGATIO
NE GERMANI
EPISC. A CON
STANTIO
SCRIPTA.
b Bed de sex erat.
& h. ff. Angl.
lib. 1. c. 17.

c Isid. de Vir.
illust. c. 4.

d Sidon. lib. 2.
epist. 12. & lib.
3. epist. 2. & lib.
6. epist. 22.

a Constant. lib. 1.
c. 19. apud Sur.
tom. 4.
SYNODVS
GALLICANA
EX QVA GER
MANVS ET
LVPVS EPISC.
MISSI IN BRI
TANNIAM.

b Idē lib. 1. c. 22.

MARIS TEM
PESTATEM
DIVINA VIR
TVTIS SVPE
RANT.

BRITANNI
AVDIVNT
GERMANVM.

tonitruis profuderunt. Miscebatur sermo proprius cum diuino, & assertiones frequentissimas lectionum testimonia sequebantur. Conuincitur vanitas, & perfidia confutatur: ita ut ad singulas verborum obiectiones reos se, dum respondere nequiverunt, faterentur. Populus arbiter vix manus continet: iudicium cum clamore testatur. Cum subito vir Tribunitiæ potestatis cum coniuge procedit in medium, decem annorum filiam cæcam finibus ingerens sacerdotum: quam illi offerri aduersarijs præceperunt. Sed illi, conscientia puniente deterriti, iungunt cum parentibus preces, & curationem paruulæ a sacerdotibus precantur. Qui expectationem populi & inclinatos aduersarios intuentes, orationem breuiter fundunt. Ac deinde Germanus plenus Spiritu sancto sanctam inuocat Trinitatem, & protinus inhærentem lateri suo capsulam cum sanctorum reliquijs collo auullam manibus comprehendit, eamq. in conspectu omnium puellæ oculis applicauit: quos statim, euacuatæ tenebris, lumine veritatis impleuit. Exultant parentes, miraculo populus contremiscit. Postquam diem ita ex animis hominum persuasio iniqua deleta est, ut sacerdotum doctrinam sitientibus desiderijs sectarentur.

Compressa itaque peruersitate damnabili, eiusq. auctoribus confutatis, animisq. omnium fidei puritate compositis, sacerdotes ad beatum Albanum martyrem, auctori Deo per ipsum gratias acturi, properabant. Vbi Germanus, omnium Apostolorum, diuersorumq. martyrum reliquias secum habens, facta oratione, iussit reuelli sepulchrum, pretiosa ibidem munera conditurus: arbitrans opportunum, ut membra sanctorum ex diuersis regionibus collecta, quos pares meritis receperat cælum, sepulchri quoque vnus teneret hospitium. Quibus depositis, honorificeq. sociatis, de loco ipso, vbi beati martyris effusus fuerat sanguis, massam pulueris secum portaturus abstulit: in qua apparebat, cruore seruato, rubere martyrum cædem, persecutore pallente. Quibus ita gestis, innumera hominum eodem die ad Dominum conuersa est turba. hæc Constantius. Vide & considera hic oportune, lector, quænam sit putanda Catholica fides, & in sanctorum cultu pia traditio, num ea, quam sanctissimi Episcopi, sequentibus signis, Dei testificatione docebant, an quam in demolitione martyrum sepulchrorum in eadem insula (proh dolor!) sæx hæreticorum hodie vi armorum & carnificina sanctorum extorquet? Sed missis his (nam quis corriget quos Deus despexit?) sacros Antistites mira adhuc in eadem insula agentes prosequamur. subdit enim Constantius:

Inde dum redeunt, insidiator inimicus, casualibus laqueis præparatis, Germani pedem lapsus occasione contriuit, ignorans illius merita, sicut Iob beatissimi, afflictione corporis propaganda. Et dum aliquandiu vno in loco infirmitatis necessitate constringitur; in vicinia, qua manebat, casuale exarsit incendium: quod consumptis domibus, quæ illic palustri arundine tegebantur, ad habitaculum in quo idem iacebat, flabris stimulantibus, ferebatur. Concursum omnium ad Antistitem conuolauit, ut eleuatis manibus periculum quod imminere euaderet. Qui omnibus increpatis, moueri se fidei præsumptione, non passus est. Multitudo omnis desperatione perterrita obuiam occurrit incendio. Sed ut potentia Dei manifestior appareret, quicquid custodire tentauerat turba, consumitur: quod vero iacens & infirmus defenderat, reseruatur: hospitium sancti viri expauescens flamma transiliuit, ultra citraque desæuiens; & inter globos flammantis incendij incolume tabernaculum, quod habitator inclusus seruabat, emicuit. Exultat turba miraculo, & victam se diuinis virtutibus gratulatur. Excubabat diebus ac noctibus ante tugurium pauperis turba sine numero, hi animas curari cupientes, hi corpora. Referrunt nequeunt, quæ Christus operabatur in famulo, qui virtutes faciebat infirmus. Et cum debilitati suæ remedij nihil adhiberi pateretur: quadam nocte candentem niueis vestibus vidit sibi adesse personam, quæ manu extensa iacentem videretur attollere, eumq. consistere firmis vestigijs imperabat. Postquam horam ita fugatis doloribus, recepit pristinam sanitatem, ut die reddito, itineris laborem subiret intrepidus.

Interea Saxones, Pictiq. bellum aduersus Britones iunctis viribus susceperunt, quos eadem necessitas in castra constringerat; & cum trepidi partes suas pene impares iudicarent, sanctorum Antistitem auxilium petierunt. Qui promissum maturantes aduentum, tantum securitatis & fiducia contulerunt, ut accessisse maximus crederetur exercitus. Itaque Apostolicis ducibus Christus militabat in castris. Aderant etiam Quadragesimæ venerabiles dies, quos religiosiores reddebat præsentia sacerdotum, in tantum ut quotidianis prædicationibus instituti certatim ad gratiam baptismatis conuolarent, Nam ma-

MIRACULO
FIDES CA-
THOLICA
PROBATA.GERMANVS
PVLVEREM
COLLIGIT
EX LOCO
MARTYRII
S. ALBANI.GERMANVS
PATITVR PE-
DIS COLLY-
XATIONEM.GERMANVS
PRAESTO
EST BRITAN-
NIS ADVER-
SUS HOSTES.

Axima exercitus multitudo vndam lauacri salutaris expetijt. Ecclesia ad diem Resurrectionis Dominicæ frondibus contexta componitur, & in expeditione campestri instar ciuitatis aptatur. Madidus baptismate procedit exercitus, fides feruet in populo; & contempto armorum præsidio, Diuinitatis expectatur auxilium.

Interea hæc institutio vel forma castrorum hostibus nunciatur: qui victoriam quasi de inermi exercitu præsumentes, assumpta alacritate festinant: quorum tamen aduentus exploratione cognoscitur. Cumq. emensa solemnitate Paschali, recens de lauacro maior pars exercitus arma capere & bellum parare tentaret: Germanus ducom se proelij profiteatur. Eligit expeditos, circumiecta percurrit: & e regione qua hostium sperabatur aduentus, vallem circumdatam editis montibus intuetur. quo in loco nouum componit exercitum, ipse dux agminis. Et iam aderat ferox hostium multitudo, quam appropinquare intuebantur in insidijs constituti. Cum subito Germanus signifer vniuersos admonet, & prædicit, ut voci suæ vno clamore respondeant. Securisq. hostibus, qui se insperatos adesse confiderent, ALLELVIA, tertio repetitum, sacerdotes inclamant. Sequitur vna vox omnium; & eleuatum clamorem, repercusso aere, montium inclusa multiplicat. Hostile agmen terrore prosternitur: & ruisse super se non solum rupes circumdatas, verum etiam ipsam cæli machinam, contremiscunt: trepidationiq. iniectæ vix sufficere pedum pernitas credebatur. Passim fugiunt, arma proijciunt, gaudentes vel nuda corpora eripuisse discrimini. Plures etiam timore præcipites, flumen quod sensim venientes transferant, deuorauit. Vltionem suam innocens intuetur exercitus, & victoriæ præstitæ otiosus spectator efficitur. Spolia colliguntur exposita, & prædam cælestis victoriæ miles religiosus adipiscitur. Triumphant Pontifices, hostibus suis sine sanguine; triumphat victoria fide obtenta, non viribus. Composita itaque opulentissima insula securitate multiplici, superatisq. hostibus vel spiritualibus, vel carne conspicuis, quippe qui vicissent Pelagianistas & Saxones: cum totius mærore regionis reditum moliuntur. Tranquillam navigationem merita propria & intercessio Albani martyris parauerunt, quietosq. Antistites suorum desiderijs felix carina restituit.

In reditu venerabilium sacerdotum exultant Gallia, gaudent Ecclesia, dæmones contremiscunt. Certe expectatio propriæ ciuitatis beatum Germanum votis duplicibus ambiebat, quam & apud maiestatem diuinam & inter mundi procellas seruare consueuerat. Tributaria enim functio præter solitum & necessitates innumerae ciues suos quasi pupillos orbatos parente depresserat. Et pro quiete vel requie quæsiturus remedia ciuitati, post maritima discrimina labores terrenæ expeditionis ingreditur. Itaque Gallias illustraturus paruissimo comitatu & exigua euectione progreditur, qui pro largissimis thesauris Christum ferebat in pectore. adijt enim Præfectum Galliarum, rogaturus pro ciuibus suis. Post alia vero ab eodem sacro Antistite insignia opera edita, idem auctor subdit de posteriori legatione eiusdem in eandem insulam eadem quoque ex causa suscepta: sed quoniam ea contigit sub Sixto Romano Pontifice, de ea suo loco agemus.

Hoc eodem anno ipse Cælestinus Romanus Pontifex, qui in Britanniam S. Germanum legauit, & Scotos ad fidem per Palladium conuertit, pastorali functione sollicitus, vicinarum Ecclesiarum curam non negligens, ad Episcopos Apuliae & Calabriae epistolam dedit, qua admonuit, ne ex laicis assumerentur Episcopi, sed eligerentur ex clero: & quod illi ad excusationes suas studia populi & conatum afferrent, eosdem his verbis admonuit: Docendus est populus, non sequendus: nosq. (si nesciunt) eos quid liceat, quidve non liceat, commonere, non his consensum præbere debemus. Quisquis vero conatus fuerit tentare prohibita, sentiet censuram Apostolicæ sedis minime defuturam: quæ enim sola admonitionis auctoritate non corrigimus, necesse est per seueritatem congruentem regulis vindicemus.] hæc Cælestinus.

Sed iam quomodo se habuerint hoc anno res Orientalis Ecclesiæ tumultibus Nestorij perturbatæ, videamus. Nestorius igitur, quam promulgasset hæresim Constanti-nopoli, cupiens per totum Orbem amplioribus spatijs dilari, omnes quibus pollebat, vires impendit, quo ista posset implere: parum enim sibi visus in ipsa primaria vrbe nouam hæresim promulgasse, ad eam latius diffamandam sua scripta ad diuersos dedit, & inter alios ad Aegypti monachos; quos ut deciperet, se nonnisi Nicænæ fidei professorem esse ostentans, nihil se nisi ex Nicæni Concilij præscripto docere, fraudulenter suis litteris præferebat: ex quo factum est, ut nonnulli ex eisdem Aegypti monachis ipsius errori consen-

VICTORIA
SINE SAN-
GVINE DIVI-
NA VIRTUTE
PARTA.
IACENTEM
V ALLELVIA
DIEGERMANVS
REVERTI-
TVR ANTI-
SIDORVM.CAELESTI-
NVS ADMO-
NET EPISCO-
POS APVLOS
ET CALA-
BROS.

a Cyril. epist. 1. NESTORIUS LIBROS HÆRESIS SVÆ AD DIVER- SCS MITTIT. b Cælest. epist. 5. c Sophron. Prat. spirit. c. 66.

DE LIBRIS NESTORII OSTENSA VI- SIO.

SYNA- XUS XPH- A

d Cyril. de dogm. Nestor.

e Cyril. epist. 1. edit. Pelt. DISSIDIA IN- TER AEGY- PTI MONA- CHOS OB LI- BRIS NESTO- RII EXORTA.

CYRILLI MO- DESTIA IN IMPVGNAN- DO NESTO- RIVM. f Cyril. epist. 2.

consenserint. hæc quidem omnia Cyrillus ipse testatur a. Porro non litteras tantum ad A diuersos Nestorius sparfit, sed & libros eiusdem hæresis defensores dedit: quos etiam per Antiochum virum illustrem ad Cælestinum Pontificem misisse, idē qui accepit ipse Cælestinus Papa testatur b: quales autē ij essent, quæ de iisdem Nestorij libris postea per visum demonstrata fuerunt sanctissimo anachoretæ, declarāt; quæ, antequā reliqua prosequamur, hic adducamus in medium ex Sophronio, rem gestam, vt se habuit, describente his verbis c:

Accessimus ad abbatem Cyriacum presbyterum Lauræ Calamonis iuxta sanctum Iordanem: narrauitq. nobis, dicens: Die quadam vidi per somnium mulierem honesta facie, purpura indutam, & cum ea viros duos, & ipsos venerando habitu & aspectu præclaro. Arbitratus sum mulierem illam esse Dominam nostram sanctam Dei genitricem, duosq. viros qui cum ea erant, S. Ioannem Baptistam, & S. Ioannem Theologum & Euangelistam. Egressusq. de cella, rogabam illam vt ingrederetur. quæ non accessit. Perman- si ergo diutius orans & obsecrans, dicens: Ne, quæso, auertatur humilis factus confusus: & alia plurima huiusmodi. Illa igitur vt me vidit instare precibus, eandemq. postulationem iterare, seuerius mihi respondit, dicens: Habes intra cellam inimicum meum, & vis vt ingrediar? Et his dictis, abscessit. Vigilans autem affligi cœpi, & cogitabam numquid in mentem peccatum contra illam admisissim: neque enim erat aliquis alius in cella mea, nisi ego solus. Diutius igitur me ipsum discutens, nihil inueni quod in illam peccassem. Cum vero vidissem me nimio marore absorberi, surgens cœpi librum, vt legerem, quod per huiusmodi lectionem dolorem meum cogitationesq. repellerem: librum autem illum mutuo acceperam a beato Elychio presbytero Hierosolymitanæ Ecclesiæ. Euoluentiq. librum, inueni duos ipsius Nestorij libros in fine voluminis scriptos: moxq. agnouī, hunc esse inimicum illum sanctæ Domine nostræ Dei genitricis semperq. Virginis Mariæ. Tunc C surgens abij, librumq. illi, qui cum mihi accommodauerat, reddidi, dicens illi: Accipe li- brum tuum, frater; neque enim ex eo tantum utilitatis accepi, quantum detrimenti. Cum ille vero detrimenti ipsius causam sciscitaretur, omnem illi rei ordinem retuli. Qui zelo succensus, protinus duos illos Nestorij libros ex volumine præcidit, eosq. igni tradi- dit, dicens: Non manebit in cella mea Domine nostræ S. Dei genitricis semperq. Virgi- nis Mariæ inimicus.] hæc ibi.

Eiusmodi namque fuerunt libri illi, quos (vt diximus) per diuersas Orbis partes Ne- storius diulgauit, quorum blasphemias idem qui supra Cyrillus seorsum collegit d & confutauit. Horum causa magnæ inter Aegypti monachos excitata sunt turbæ; ad quas sedandas Cyrillus primam scripsit epistolam e, vbi inter alia: Audio exitiales quosdam rumores inter vos profeminatos, nonnullos quoque oberrare, qui sinceram vestram fidem D demoliri studeant, & inanum vocabulorum bullas apud rude vulgus eructantes, vtrum Θεοτόκον sacram Virginem appellare liceat, in controuersiam vocare audeant. Præstaret sane eiusmodi quæstionibus omnino superfedere, & in ea quæ abstrusioris considerationis sunt, nec aliter fere, nisi veluti in speculo & in ænigmate, etiam ab ijs qui ingenij celeritate mentisq. subtilitate pollent, perspici possunt, nequaquam inquirere (nam simpliciorum captum subtiliora theoremata excedunt.) At quoniam horum sermonum expertes non permansistis, fitq. probabile contentiosos quosdam non defuturos, qui venenum, quod se- mel hauserunt, veluti spicula quædam in imbecilliorum animos desigere conabuntur: operæ me pretium facturum putauī, si pauca quædam his de rebus ad vos differerem, &c.] docet enim ex Patrum sententia, qui Nicæno interfuerunt Concilio, & ex ipso in primis S. Athanasio, sanctissimam Virginem, Deiparam appellatam.

Cum vero in tota illa tractatione S. Cyrillus a Nestorij nomine abstinerit, qui vt bla- sphemiæ auctor in primis nominandus erat; hinc ducimus coniecturam, eandem episto- lam a Cyrillo primam omnium esse conscriptam, antequam Nestorius perfricta fronte palam se auctorem & defensorem horrendæ impietatis proderet: vel potius (quod testari videtur ipse Cyrillus f sequenti epistola) quod etsi in libris missis Nestorij nomen inditum esset, haud tamen Cyrillus facile credere voluit eos esse Nestorij: nam in epistola ad ipsum scripta hæc habet: Noster proinde hic animi dolor ex ijs natus est, quæ pietas tua dixit, aut etiam non dixit: siquidem schedis, quæ ea de re feruntur, parum fidei habeo.] hæc ipse in epistola ad Nestorium anno sequenti scripta, postquam scilicet Cælestinus ad Nestorium atque Cyrillum litteras reddidisset, quæ sequentis anni Consulibus signatæ sunt.

Dissimulauit itaque prudenter eo modo Cyrillus, ne videretur vetera instaurare certa- mina

A mina, pugnareq. rursus (vt olim Theophili tempore) Episcopum Alexandrinum contra Constantinopolitanum Antistitem. Quo igitur apparet, se contra hæresim, non contra hominem inire certamen; illud hoc ipso rerum exordio consilium iniit, vt sic ad Aegyptios monachos scribens, nomen tamen Nestorij reticeret: quod & præstitit in commen- tarijs eo argumento ad ipsos Imperatores atque ad Reginas conscriptis: vnde etiam conijcere possumus, hoc quoque tempore libros illos a Cyrillo esse conscriptos, taci- to Nestorij nomine, ne ex eo Theodosij animus offenderetur, qui Nestorium Antio- chia accersitum, reiectis ceteris, in Episcopum Constantinopolitanæ Ecclesiæ deli- gendum curarat. Quod enim vereretur Cyrillus, ne venena Nestorij in animos Augu- storum & Augustarum illaberentur, in aulamq. & in magistratus reliquos serperent; vt ad eos scriberet, antidotumq. pararet, in animum induxit. declarat namque ipse B hoc animi sui consilium ea epistola, quam post Ephesinum Concilium ad Theodo- sium dedit a.

Cum autem quæ ad Aegypti monachos scripta impij Nestorij peruenerant, eadem ab incerto homine Romam ad Cælestinum Papam perlata essent: iisdem in fratrum coepisco- porum confessu percognitis, & horrendis confertis blasphemijs adiuuentis, idem Cæle- stinus ad Cyrillum Alexandrinum Episcopum scripsit, vt diligenter perquireret, num illa re vera fuissent a Nestorio exarata: impossibile enim quodammodo videbatur, talia de Nestorio credere, de quo nuper Orientalium Episcoporum litteris præconia accepisset. te- statur id quidem Cyrillus in primis ad eundem Nestorium datis hoc anno litteris, ea oc- casione, quod audierat illum admodum exostulare ob datas a se ad monachos litteras aduersus blasphemias ad eos ab ipso Nestorio missas. Epistola autem Cyrilli ad Nesto- rium sic se habet b:

Aduenerant Alexandriam viri aliquot veneratione ac fide digni, qui pietatem tuam grauius stomachari, nullumq. mei lædendi causa lapidem non mouere, mihi renuncia- runt. Cupienti autem mihi agnoscere, vndenam pietas tua in hanc ægritudinem incidisset: Alexandrinos quosdam epistolam illam, quam ad sanctos monachos miseram, circum- ferre, eamq. rem odij molestiæq. causam esse, responderunt. Ego vero miratus sum ma- iorem in modum, pietatem tuam non perpendisse, secumq. reputasse, eas in fide turbas, antequam ego quicquam omnino scriberem, ex quibusdam pietatis tuæ sermonibus ex- citatas fuisse. An non, obsecro, priusquam vllæ penitus eiusmodi chartæ vel commenta- rij circumferrentur, dum quorundam peruersorum emendationi studemus, insignem mole- stiam pertulimus? Eo namque malum hoc paulatim serpendo peruenit, vt nonnulli D Christum, Deum appellari, ægre patiantur, sed potius Diuinitatis organum & instrumen- tum, hominemq. Deiferum, & alia his ineptiora. Noster proinde hic animi dolor ex his natus est, quæ pietas tua dixit, aut etiam non dixit: siquidem schedis, quæ ea de re feruntur, parum fidei habeo. Cum igitur fides tam insigniter læderetur, totq. passim per- uerterentur; qui tandem tacere hic licuit? An non ante tribunal Christi sistemur? An in- tempestiui silentij rationem reddituri non sumus, præsertim nos qui ea de re hunc in lo- cum ab eo euecti sumus, vt quæ oportet prædicemus?

Et quid nunc, obsecro, consilij capiam? (tuam hic namque pietatem appellare compellor) quandoquidem Cælestino religiosissimo Romanæ Ecclesiæ Episcopo iubente, ceterisq. pijs Episcopis, qui ipsi adiuere, ita postulantes, inuestigare cogor, chartulæ ne illæ & exegeses, quæ illuc ad se nescio quomodo perlatæ sunt, a tua pietate, an vero E ab alio quopiam profectæ sint: scribunt enim, vt qui grauissime videantur offensi. Quomo- do vero eos, qui ab omnibus totius Orientis Ecclesijs subinde huc ventitant, & contra hæc schedia grauissime murmurant, quandoque sedabimus? An exiguas forte turbas ex huiusmodi hominibus in Ecclesias excitatas existimat? Omnes enixe sudamus; omnes, vt eos qui nescio quo pacto, vti secus quam oportebat, saperent, persuasi sunt, ad rectum ve- ritatis tramitem reducamus, impendio elaboramus. Cum autem pietas tua hanc mur- murandi necessitatem attulerit: quo, quæso, iure me inuisat? cur odijs in me flagrat? cur temere me allatrat? cur emendata oratione sua Orbis offensionem non sanat? Nam etsi præterfluxit sermo, vt pote in populo currens; tamen seria retractatione emendetur.

Ne graueris, obsecro, ijs qui non leuiter offensi sunt, vnam hanc θεοτόκων vocem lar- giri, sacramq. Virginem Deiparam appellare: quo illis qui non leuem hinc forte mæsti- tiam cœperunt, medentes, & nostræ quoque famæ & existimationi consulentes, in po- pulorum

CYRILLVS PRVDENTER DISSIMYLAT.

a Extat. Aët. Cō- cil. Ephesin. tom. 1. c. 2. edit. Pelt. CAELESTI- NVS MAN- DAT INQVI- RI DE VERI- TATE SCRIP- TORVM NE- STORII.

b Aët. Concil. E- phes. tom. 1. c. 2.

EPISTOLA PRIMA CY- RILLI AD NE- STORIVM.

DIGNA CY- RILLI EXCV- SATIO.

CYRILLVS NESTO- RIVM EMEN- DARI.

pulorum pace, animorumque consensione Ecclesiasticos conuentus celebremus. Certo autem pietas tua persuasum habeat, nos & vincula & carceres & cetera omnia huiusmodi incommoda, quin & ipsum quoque vitæ discrimen propter Christi fidem adire paratos esse. Fateor autem, beatæ memoriæ Attico etiamnum superstiti, quemdam me de sancta & consubstantiali Trinitate libellum composuisse, in quo & de Unigeniti quoque incarnatione nonnulla ijs quæ nunc conscripsi, concinentia attexui. Verumtamen licet non ipsi solum Attico, ceterisque Episcopis & clericis, sed studiosioribus quoque popularibus eum legerim, nulli tamen per id tempus illius copiam feci. Probabile fit ergo, edito iam hoc commentariolo, non defuturos qui me accusent, huiusmodi oratiunculam me concinnasse prius quam Constantinopolitanæ Ecclesiæ Pontificatus pietati tuæ mandaretur.] hæcenus prima Cyrilli ad Nestorium epistola.

Rursum vero idem Cyrillus secundo Nestorium admonuit, alia ad eum data epistola, cuius est exordium: Intelligo quosdam meæ apud tuam pietatem æstimationi detrahere.] est quidem ipsa dogmatica, in qua cum hæresim impugnat, doctrinæ Catholicæ demonstrat & firmat assertiones. Porro huius epistolæ meminit ipse Cyrillus in litteris ad Cælestinum Romanum Pontificem datis, cum in primis causas irarum, quas aduersus ipsum Nestorius suscepisset ob scriptas aduersus promulgatam impietatem defensiones, alte repetens, de scriptis ad monachos aduersus eam impietatem meminit: quæ eo magis Nestorium ferierunt, quod complures ex eis non monachi tantum, sed Constantinopolitani quoque ciues profecerint: Nam eadem scripta (inquit^a) ad Constantinopolitanam urbem quorundam opera deportata, ibidem lecta, tanto permultis adiumento fuerunt, ut plurimi e magistratu, eius rei causa, per litteras gratias mihi egerint. Verum hoc ipsum Nestorio quasi nouum quoddam iræ contra me susceptæ fomentum subministravit. Me itaque ut capitalem hostem impugnat, aliud plane nihil de quo me incuset habens, quam vnum hoc, quod eadem quæ ille, sentire recusò, eamque quam a maioribus accepimus, necnon ex diuinis Scripturis didicimus, fidem amplectendam esse, serio persuadens, non paucos ad sanam mentem subinde reducam. Verum floccifaciens quæ is aduersum me hæcenus machinatur, Deoq. qui omnia potest & nouit, permittens; alteram rursus epistolam, quæ rectæ fidei expositionem breui compendio complecteretur, ad memoratū Nestorium exaravi, serio eundem admonens, obtestansq. ut ad modum, quem epistola præfinit, sapiat. Sed nihil omnino apud illum etiam tum effeci: nam ad hoc vsque tempus eadem illa quæ initio probarat, probare pergit, nec modum vllum peruersa docendi facit.] hæc Cyrillus.

Porro epistola, cuius hic meminit Cyrillus, fuit posterior ad eum data: quod declarat illa quoque verba, quæ in eadem continentur^b: Ego vero ad id denuo reuersus (quod me potissimum decere existimo) te velut fratrem in Domino etiamnum monere non graabor, &c.] quibus apparet, eam quam alteram epistolam dicit, debere intelligi secundam ad Nestorium datam: esse plane eandem, ex eius argumento narrato in epistola ad Cælestinum agnoscitur, cum fidei breuem expositionem contineat: nam in fine eiusdem epistolæ ad Nestorium hæc habet: Atque hæc quidem in præsentia ex charitate quæ est in Christum, scribenda existimaui, obsecrans te ut fratrem, & coram Christo sanctisque Angelis eius obtestans, ut hæc nobiscum & sentias & doceas, quo Ecclesiarum pax conseruetur, dilectionis quoque & concordie vinculum inter sacerdotes indissolubile permaneat. Saluta, quæ apud te est, fraternitatem. Te, quæ nobiscum est, salutat in Domino.] hæc Cyrillus ad Nestorium. Extant autem ad duas Cyrilli litteras totidem ad eum a Nestorio redditæ^c litteræ, ambæque refertæ arrogantia summa, atque tumore in verba mordacia erumpente, fastuq. se super omnes Antistites efferente.

Qui autem præter Cyrillum hoc tempore Nestorium execrati fuerint, idem Cyrillus in litteris^d ad Cælestinum anno qui sequitur datis declarat his verbis: Quin hoc ipso quoque tempore plebs Constantinopolitana (leuibus quibusdam vanisque hominibus, qui ipsi adulantur, dumtaxat exceptis) a Synaxi abstinet: abstinet ab eadem omnia pene monasteria, eorumque archimandritæ: abstinet & maior quoque pars Senatus, verentes ne ab illo, vel ab illis quoque, quos Antiochia discessurus inde secum abduxerat, qui & ipsi quoque quiduis peruersum euomunt, &c.] & inferius: Sciat nihilominus hoc quoque sanctitas tua, nempe commenta illius Orientales Episcopos non probare, sed offendi eos atque dolere, & præcipue Macedonia Episcopos. Et quia hoc Nestorius non ignorat, se omnibus sapien-

CYRILLVS
RESTITIT
NESTORII
IMPIETATI,

^a Apud Cælest.
epist. tom. 1. epist.
Rom. Pontif.

DE EPISTOLA
CYRILLI
AD NESTORIUM.

^b Extat in Conc.
Ephes. tom. 1.
edit. Pelt. apud
Cyrill. epist. 8.

^c Apud Cyrillum
epist. 3. & epist. 9.

^d Extant inter
epist. Cælest. Pap.
QVI AVERSA-
RENTVR NE-
STORIVM.

A sapienterem existimat, se solum diuinæ Scripturæ scopum attingisse autumat, se solum Christi mysterium cognouisse somniat. Atqui quomodo non magis secum reputat, cum omnes per terrarum orbem sparsi Orthodoxi Episcopi & laici, Christum Deum, Virginem vero quæ illum genuit, Deiparam esse confiteantur; se solum, qui istud inficiatur, errare? Verum fastu tumens, insidijsq. & sedis potentia fretus, effecturum se arbitrat, ut nos ipsi & reliqui omnes suæ sententiæ subscribamus.] hæc Cyrillus ad Cælestinum anno sequenti.

Sed vnde vis tanta Nestorio, ut aduersante licet ipsi orbe Catholico, non demitteret animum, sed magis magisque ad stabiliendam impietatem maioribus in dies conatibus erigeretur? Accidit plane dolendum illud, quod Nestorius Imperatorem fauentem sibi nactus fuit; non quidem ut eius patrocinetur impietati; sed donec controuersia illa a sancta Ecclesia dilucidata foret, ipse hominem (ut opus suum) quem Antiochia accerserat, fouendum sibi putarit. Quod enim, reiectis reliquis Constantinopolitanæ Ecclesiæ clericis, qui ad eam sedem tum a populo postulari, tum a clero eligi videbantur, ipse omnibus illis suo calculo Nestorium prætulisset: ut quod semel fecerat, recte factum esse defenderet (quod solent Principes) causæ Nestorij præsto erat. Accedebat his quoque, quod reprehensione dignum cognouit factum parentis Arcadij, cum aduersus Episcopum Constantinopolitanum studuit Theophilo Episcopo Alexandrino. Sciebat præterea, iam a tempore Theodosij Senioris sui aui, amulatos esse Episcopos Alexandrinos gloriam Constantinopolitanorum Antistitem, dum Petrus labefactandam curauit electionem magni illius Episcopi Gregorij Nazianzeni: nec latuit, Theophilum curasse deponi S. Ioannem Chrysostomum eiusdem sedis Episcopum. His igitur & alijs permotus Imperator, haud (ut par erat) continuo repressit hominem, sed potius defendendum suscepit. Hinc videas, prudenter quidem Cyrillum, cum scribit ad Cælestinum, numeratq. omnes Nestorio resistentes, nihil prorsus de Imperatore loqui, neque eum rursus accusare; sed solita modestia, quæ essent eius studia pro Nestorio, reticere; quæ quidem potius per legatum, quem misit Possidonium, ei secreto nuncianda, quam litteris credenda esse, putaret.

Imperatoris ergo fauore incalescens bestia illa, quam violenta in aduersantes sibi prosiliit? Res namque ab eo gestæ Constantinopoli hoc ipso anno, & in sequentem productæ, relatæ vero in libello Basilij archimandritæ, sunt huiusmodi^a: Accidit, ut populus vilitatam pridemque receptam fidei doctrinam requirens, publice aliquando inclaruit: REGVLVM HABEMVS, EPISCOPVM NON HABEMVS. Verum hic populi conatus neutiquam mansit impunitus: pars namque illo temporis articulo comprehensa, & in regia hac ciuitate ad tribunal abstracta, tali immanitate diuerberata, exceptaq. est, qualis ne apud barbaras quidem nationes quandoque vilitata fuit.] & inferius: Non desuerunt, qui, populo præfente & audiente, in sanctissima ecclesia coram illo reclamarent: quamuis hoc ipsum quoque non citra grauissima incommoda, quæ ea de causa pertulerunt. Denique simplex quidam monachus zelo quodam vehementi instigatus, per mediam ecclesiam progressus, impietatis præconem, quod hæreticus esset, quodq. populi Synaxis haberetur, ab ingressu prohibuit. Sed hunc ille (nempe Nestorius) egregie cæsum magnificis Præsidibus tradidit: flagrisq. denuo dissectum, publico præcone non absque clamore præeunte, miserando spectaculo in exilium expulit. Neque tragœdia hæc hisce finibus constitit: etenim quidam ex proscripti contubernio post impiam illius conationem, certissimam, nisi Deus prohibuisset, in ipsamet sacrosancta Dei ecclesia cædem edituri erant.

Porro autem quæ nos ab illo perpeffi sumus, ea omnem fidem, omnemque opinionem longe superant. Etenim quo perfecte edoceremur, vera ne ea essent, an falsa quæ de eo acceperamus, in Episcopale palatium illius iussu hortatuq. conscendimus: aliquoties autem in aliud & aliud tempus reiecti. Vix tandem prodiens: Quæ (inquit) vultis, ea paucis exponite. Postquam vero ex nobis audiuit; quæ docuerat, puta, sacram Virginem nihil aliud peperisse quam hominem sibi coessentialem; nihil rursus ex carne nasci posse, nisi carnem; ea rectæ fidei non satis consentanea videri: quamprimum Decurionibus, ut nos a turba abreptos cædant, serio mandat. Cæsi autem inde ad Ecclesiasticum tribunal abducimur; ibidemque veluti nequam, scelerati, summumque supplicium promeriti denudamur, denudatiq. indignis modis vapulamur, iactamur, calcibusq. impetimur. Quid multis? eiusmodi nos in ecclesia iniuste ab iniustis perpeffi sumus, cuiusmodi ne infamæ

THEODOSI-
VS NON RE-
PRIMIT NE-
STORIVM.

^a Extant inter
Acta Concil. E-
phesin.
NESTORIVS
FAVORE
THEODOSII
ABVSVS FU-
RIT IN OR-
THODOXIS.

DIRA A NE-
STORIO PAS-
SI SVNT MO-
NACHI OR-
THODOXI.

finæ quidem fortis homines in foro ciuili, nedum clerici & monachi & archimandritæ A
experti sunt aliquando. Ceterum diu multumq. in Episcopali Consistorio diuexati, rur-
sum fame tabescentes, inde ad supplicum ergastulum abripimur, eoq. in loco non modi-
co tempore conclusi asseruamur. Neque illius furia his contentæ quieuerunt, verum per
quamdam imposturam magnificentissimo celeberrimæ ciuitatis huius Præfecto tradi
nos curauit.

Per hunc ergo ferro onusti ad publicum reorum carcerem abstrahimur. Hinc iterum
extracti, catenisq. vt ante, impediti, Prætorio sistimur. Cumq. ibidem nullus plane, qui
nos accusaret, præsto esset, ordine rursus ad Ecclesiasticum Concilium deducimur:
hucq. reducti, denuo ab illo in faciem cædimur. Denique composita oratione, frau-
dem quamdam, vt postea patuit, commentus (alium namque Filium animo occultabat)
naturalem Dei Filium ex sacra Virgine natum dixit: eumq. in modum exceptos tandem B
dimisit.] ista monachi talia perpeffi exposuerunt in libello Theodosio dato. quorum mo-
destiam magnopere illud commendat, quod eidem Imperatori ad postremum ista subiece-
runt: Quamobrem iterum atque iterum immortalem pijsimamq. fidem vestram obte-
stamur, ne Orthodoxam Ecclesiam, Orthodoxi pijsimiq. regni vestri temporibus ab hæ-
reticis adulteratam, in posterum neglectui habeatis. Non expetimus contumeliam indigne
nobis illatam vindicari, Deus nouit: Desideramus autem Christianæ fidei fundamentum
inconcussum, immotumq. persistere. Vestra proinde maiestas sacram & œcumenicam
Synodum primo quoque tempore coire iubeat.] hæc sanctissimi illi viri. Quæ autem pas-
si sint clerici Constantinopolitani, qui Nestorij communionem auersarentur, paucis his
Cælestinus Papa explicat in epistola ad Nestorium:

Audio vim maximam Catholice sentientes, quibus nos communicamus, clericos susti- C
nere: ita vt & his etiam ciuitas interdicta dicatur, &c.] Qui autem in viros sanctos sibi
coram resistentes talia tantaq. patrare non timuit vel erubuit, idem in absentes repugnan-
tes sibi vibrare iacula totis viribus minime prætermisit. Quænam meditatus & omni dolo
aduersus Cyrillum Alexandrinum Episcopum est persecutus, suis ipse Cyrillus litteris no-
tum facit, illis præsertim quas primum hoc ipso anno ad eundem Nestorium dedit,
alijsq. ad clerum Constantinopolitanum postea datis, quibus queritur missos a Nesto-
rio tamquam præcones quosdam, qui nefanda crimina aduersus ipsum Cyrillum vbique
spargerent: sed quæ fuerint ista, ipsius Cyrilli ad eum redditæ litteræ patefaciunt. At
contra Cyrillus omni egit tolerantia, mansuetudine & modestia, prout litteræ ab eo
scriptæ ad Cælestinum Pontificem datæ demonstrant, in quibus post multa id genus hæc
habet: Fateor autem, in animo fuisse, Synodicis litteris ipsum commonescere, nos D
cum eo communionem retinere non posse, qui talia doceret ac saperet: ratus tamen la-
pis manum porrigendam, prostratosq. tamquam fratres erigendos esse, hoc ipsum in ho-
diernum vsque diem non feci: attamen ne nihil hic agerem, hortatus sum illum per litte-
ras, &c.] Sed quid est quod ait, Synodicis eum conuenire litteris, nisi aduersus eum Aegy-
ptiorum Episcoporum Synodum cogere, eumq. a sua ipsorum communione alienum pronun-
ciare? Noluit equidem Synodum cogere, vt ipse in fine testatur, absque nutu (vt postea
innotuit) Cælestini Romani Pontificis. Sed rursus idē Cyrillus in alia epistola b: Quid (in-
quit) verabat & nos quoque vocibus illius contraria scribere ac sentire: Anathema, si quis
Mariam Deiparam esse negauerit? Verum id hætenus propter illū facere nolui, ne sint qui
Episcopum Alexandrinum, Aegyptiorumve Synodum anathematis sententiam in Nesto-
rium tulisse dicant.] hæc idcirco, quod cū Nestorius anathema in omnes dixisset qui Ma-
riam Deiparam dicerent; etsi iure ipse contrariā huic sententiam ferre potuisset in omnes E
qui negarent Mariam Deiparā, tamen modestiæ & pacis causa hætenus abstinuisse voluit.

Sed accipe & illud Cyrilli mansuetudinis & animi moderationis his quoque tem-
poribus exhibitum dignum exemplum. Cum clerici Constantinopolitani aduersus Nesto-
rium formassent libellum, quem offerrent Imperatori, primum omnium miserunt il-
lum Alexandriam ad Cyrillum, vt de eo iudicaret & sententiam ferret. Ad quos ipse
rescribens, ne darent illum persuasit, ne agere viderentur Nestorij accusatores: inter alia
enim ista ad eos rescripsit: Libellum supplicem vestra opera ad me missum, quasi is citra
nostram sententiam Imperatori porrigi non debuerit, accepi & legi. Verum quod pro-
lixè in eum incurrat, qui illic agit, nempe Nestorium (siue fratris, siue alio quocumque no-
mine censeatur) hætenus suppressi; ne aduersus nos insurgens, se per nos hæreseos apud

Impe-

A Imperatorem delatum caullaretur.] hæc ipse & alia plura id genus, quibus declaratur
quam ægre & obtorto (vt dicitur) collo Cyrillus protraheretur ad pugnam, licet bellum
sanctissimum videretur & sponte appetendum ab omnibus Orthodoxis aduersus emergen-
tem impietatem.

Quam autem propensiori studio Christianæ charitatis Nestorij salutē Cyrillus summa
patientia (quod charitatis proprium est) procurauerit, testantur plane litteræ illæ ad ami-
cum Nestorij scriptæ, quibus rogat, vt ab insania illa hominem retrahat. est illarum exor-
dium: Noui dilectionis tuæ sinceritatē, &c.] & post multa, quo sit animo erga ipsum Ne-
storium, declarat his verbis: Me itaque non offendit vlla iniuria vel contumelia, nec
quamuis multa illa conuicia, quibus me petunt quidam, de quibus nihil tale suspicabar.
sed in obliuionem abeant hæc omnia; iudicabit autē eos Deus, qui talia nugati sunt. Mo-
do salua sint quæ fidem concernunt, & amicus ero & dilectus; nec cuiquam concedam,
vt me religiosissimum Episcopum Nestorium diligendo superet, quem etiam (coram Deo
loquor) in Christo celebrem esse cupio, &c.] Vidisti ne, lector, quales veri esse soleant Or-
thodoxi, filij pacis, vere Israelitæ, pacifice progredientes ad bellū? nempe consueuisse pri-
mum offerre pacem, quam & magis optent, salua fide, suscipi: præmittereq. legationes, &
dum rogant quæ pacis sunt, vibratos validos ab hoste ictus scuto excipere charitatis.

Sed quænam contra Cyrillum Nestorij arte probrosæ calumniæ sparsæ fuerint, alibi
cum scribit postea ad clericos Constantinopolitanos b, recenset: nimirum collegisse Ne-
storium circuitores & deploratos homines, qui ad hoc vagarentur, & vbique locorum ad-
uersus ipsum Cyrillum probra diffeminarent: erant isti Cheremon, Victor, Sophronius, &
alij. testatur id etiam in epistola ad Acacium c, & illis ad ipsum Nestorium datis litteris,

C quarum est exordium d: Intelligo quosdam, &c.] vbi inter alia: lætant autem voces in
me insania plenas: hic quidem, quod cæcos egenosq. per iniuriā oppresserim: alius, quod
ferrum in matrem strinxerim: nonnulli, quod ancillæ præsidio aurum alienum abstulerim:
quidam denique, quod eiusmodi improbitatis suspicione laborauerim semper, cuiusmo-
di ne infestissimos quidem hostes laborare optauerit quispiam. Verum istos, & si qui eius fa-
rinæ sunt alij, non multum moror; ne supra magistrum & Dominum, vel etiam supra ma-
iores meos tenuitatis meæ mensuram extendere videar. Fieri enim vix potest (quancum-
que demum vitæ rationem inieris) vt prauorum maledicorumq. hominum dentes eua-
das. Sed illi quidem maledicentiæ & acerbitalis os plenum habentes, coram omnium lu-
dice causam olim dicturi sunt. Ego vero ad id denuo reuersus, quod me potissimum dece-
re existimo, te veluti fratrem in Domino etiamnum admonere non grauabor, &c.] Porro
D istas omnes calumnias inania prorsus fuisse figmenta, inde perspicuo colliges, quod in iu-
dicio Ephesino, vbi eius accusatores auditi sunt omnes, nec vnus ausus est de his aduersus
Cyrillum libellum accusationis offerre.

Intueris ne vel ex his saltem (appello te iterum, lector) penes horum alterutrum, vel
Nestorium, vel Cyrillum, sit veritas, & qui Deo militet, vel diabolo? Furit ille, clamat,
fremet, dissecatur corde, stridet dētibus, infligit verbera: iste contra modeste, patienter, at-
que quiete rem agit, obtemperans diuinæ legi iubenti: Si quando accesseris ad expugnan-
dam ciuitatem, offeres ei primum pacem.] hæc plane suadet & iubet Spiritus lex: etenim
ex sententia Iacobi f: Quæ de sursum est patientia, primum quidem pudica est, deinde pa-
cifica, modesta, suavisibilis, bonis consentiens, plena misericordia & fructibus bonis, non
iudicans, sine simulatione.] His plane legibus obsecutus S. Cyrillus, charitatis & pacis
E frequēter & vbique in toto hoc progressu reliquit impressa vestigia; quod & crebro erit in-
spicere in litteris ab ipso datis ad diuersos anno sequenti: etenim præterquam ad Nesto-
rium, hoc anno ad neminem se ea de re scripsisse, idem ipse Cyrillus testatur in dicta epi-
stola ad Cælestinum sequenti anno conscripta, illis verbis: Ad nullum alium consacerdo-
tum nostrorum scripsi.] Hæc quidem satis de Orientalibus turbis Nestorij causa hoc anno
magno damno Fidelium excitatis.

Quo ipso tempore, defuncto Prailio Hierosolymorum Episcopo, in locum eius subroga-
tus est Iuuenalis. Haud quidē ad longioris temporis spatium constat Prailium propagasse
sedem, cū extent Cyrilli Alexandrini Episcopi litteræ sequenti anno ad Iuuenalem Hiero-
solymitanæ sedis Antistitem datæ: quamobrem necessario affirmandum est, irrepsisse men-
dum in Nicephori Chronicon, vbi sedē Prailij anni viginti adscribuntur; cum, habita ratio-
ne eius prædecessoris, nempe Ioannis decessus, eum nonnisi annos tredecim in sede eadem

Annal. Eccl. Tom. 5.

Yy

transigisse

MODESTIA
MONACHO-
RVM COM-
MENDATVR.

NESTORIUS
IN CYRILLVM
ARMATVR.

a Extant inter
epist. Cælestini.

b Apud Aſſa E-
pheſin, tom. 1. c. 8.
edit. Peltan.

c Cyrill. epist. 6.

b Cyrill. epist. 9.

c Cyrill. epist. 14.
d Cyrill. epist. 8.
CALVMNIAR
IN S. CYRIL-
LVM SPAR-
SAB A NE-
STORIO.

SIGNVM PA-
TENS COGNO-
SCENDI HAB-
RETICVM A
CATHOLICO.
e Deut. 20.

f Iac. 3.

IUVENALIS
EPISC. HIE-
ROSOLYM.
POST PRAILI-
LVM.

transegiſſe dicendū ſit. Quantū vero tēporis federit Iuuenalis, in fine ipſius dicendum erit. A
 Haud multum temporis interceſſit, cum hoc anno creatus Iuuenalis Episcopuſ Hieroſolymitanuſ idem ordinauit Petrum primum Episcopuſ Saracenorum, quem diximus ex duce ipſorum a S. Euthymio eſſe ad fidem Chriſtianam conuerſum. De huius in Episcopuſ promotione ſuperius dictū eſt: hic autem ad certum eius ordinationis tempuſ declarandum, oportuit iterum meminiffe: nam hoc, vel ſequenti anno id accidiffe, inde certum deducitur argumentum, quod reperiatur ipſe Petruſ (vt dicemus) interſuiſſe poſt ſequentem annuſ Ephefino Concilio: qui nec ante præſentem annuſ ordinari potuit, cum nondum creatus eſſet Iuuenalis Episcopuſ Hieroſolymæ, qui dictū Petruſ Pontificem gentis Saracenorum ordinauit. Magna quidem Dei prouidentia factū eſt, vt quo tempore Dei Eccleſia grauiſſima paſſura eſſet ab illis, qui eam propagare deberent in exterarum regiones & barbaros populoſ; tunc acciderit, vt ijdem barbari omnium immaniſſimi ad fidem Chriſtianam ſe ſponte contulerint, & ex eis vnus conſtitueretur Episcopuſ, qui cum alijs ſanctis Patribuſ Neſtoriuſ damnaturuſ eſſet in Concilio Ephefino: vt plane impletum fuerit Dominicū illud oraculum: Multi uenient ab Oriente & Occidente, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob; filij autem Regni eiſcientur in tenebras exteriores.]

a Matth. 3.

Rigeſimus ſupra quadringentefimum Chriſti annuſ amborum Auguſtoruſ Conſulatu, Theodoſij nimiruſ decimo tertio, Valentiniani uero tertio, claruſ illuxit, ſed Catholica Eccleſia ob concitatuſ per Neſtoriuſ turbas ærumnoſuſ: quo litteræ ipſiuſ Neſtorij vna cū alijs eius ſcriptis pro deſenſione hæreſis lucubratiſ, per Antiochuſ viruſ illuſtreſ Cæleſtino Romano Pontifici redditaſ ſunt. Cum paulo poſt, ante etiam quam ipſa Neſtorij ſcripta in Latinuſ translata eſſent, opportune contigit aduentuſ Romam Poſſidonij diaconi Eccleſiaſ Alexandrinaſ ad eundem Cæleſtinuſ Romanū Pontificem; cui cum litteraſ, tum etiā volumina dedit, quibuſ Neſtorij execranda impietas omni ex parte latiſſime conſutabatur. Quid autem, hiſ acceptiſ atque perlectiſ, ſtatuert Cæleſtinuſ contra Neſtoriuſ, litteræ ab ipſo tum ad eum, tum ad Cyrilluſ & alioſ eadem ex cauſa redditaſ, apertiffime indicabunt: de quibuſ omnibuſ antequam agamuſ, ex more, conſignanda eſt certa firmaq. demonſtratione ipſa veritaſ temporuſ; qua ſtabilita, reſ quæ tractandæ ſunt, clariori veritaſ nitore perſpicuæ in omnibuſ effulgebunt.

NESTORII ET CYRILLI LIT- TERAR AD CAELESTI- NYM ALLA- TAB.

POSSIDONII LEGATIONIS TEMPVS.

b Cæleſtin. epiſ. 6. tom. 1. epiſ. Rom. Ponif.

Cum ex redditiſ a Cæleſtino Rom. Pontifice ad Neſtoriuſ litteriſ ſatiſ liquido ac maniſeſte dicatur, eodem ſerme momento temporis quo ipſe litteraſ Neſtorij accepit, ſuperueniſſe Poſſidoniuſ cum litteriſ Cyrilli ac voluminibuſ ab ipſo miſſiſ, & antequam Latinitati redderentur Neſtorij ſcripta, legiſſe Cæleſtinuſ quæ per eundem Poſſidoniuſ miſſæ erant, Cyrilli chartaſ Latine ſcriptaſ: certo certiuſ affirmandum eſt, eodem anno quo contigit legatio Poſſidonij, æque eueniſſe reddi Neſtorij litteraſ Cæleſtino. Erat hic Poſſidoniuſ Eccleſiaſ Alexandrinaſ diaconuſ, vt litteræ hoc anno dataſ ab ipſo Cæleſtino ad Ioannē Episcopuſ Antiochenuſ in fine ſignificant: quem quidem hoc item ipſo anno Romam a Cyrillo ad Cæleſtinuſ veniſſe legatuſ, inde poteſt intelligi, quod litteræ^b ab ipſo Cæleſtino ad Neſtoriuſ tunc primum redditaſ, dataſ hoc anno leguntur, tertio Iduſ Auguſti, ſub dictiſ anni huiuſ Conſulibuſ Theodoſio decimo tertio & Valentiniano tertio, licet mendoſe legatur in edita nuper Cæleſtini ad Neſtoriuſ epiſtola Conſulatuſ Theodoſij decimo quartuſ cum Valentiniani tertio: nam nonniſi decimo tertio Theodoſij Conſulatuſ cum tertio Valentiniani contigiſſe, Faſti omneſ maniſeſte demonſtrant; vt ex Conſulatuſ eorundem qui præcedunt & ſubſequentur, abſque aliqua vel leui dubitatione poteſt intelligi.

c Ex codice An- ſony Auguſtini.

* vnanimiter nobiſcum obti- nete cōcordia, impugnaturi

Hiſ igitur in hunc moduſ de veritate temporis ſtabilitiſ, iam deſcribamuſ hic litteraſ ab ipſo Neſtorio ad Cæleſtinuſ Romanuſ Pontificem miſſaſ, quæ tamen nonniſi mendoſæ in veteri ſcripto codice leguntur hiſ uerbiſ:

Fraternaſ nobiſ inuicem debemuſ colloctioneſ, vt vna inter noſ ſecunduſ obti- nente cōcordia pugnaturi diabolū paciſ inimicuſ. Quorſum hoc anteloquiū? Iulianuſ quidam & Floruſ & Orontiuſ & Fabiuſ, dicenteſ ſe Occidentaliuſ partiuſ Epi- ſcopoſ

A ſcopoſ, ſæpe & piſſimuſ & prædicatiſſimuſ Imperatoreſ adierunt, ac ſuaſ cauſaſ de- fleuerunt, tamquam Orthodoxi temporibuſ Orthodoxiſ perſecutioneſ paſſi: ſæpe eadem & apud noſ lamentanteſ, ac ſæpe reiecti, eadem facere non deſierunt: ſed inſiſtunt per dieſ ſinguloſ implenteſ aureſ omnium uocibuſ lacrymoſiſ. Hiſ quidem ad eoſ ſermoni- buſ, quibuſ oportuit, uſi ſumuſ, cum negotij eorum ueram fidem neſciremuſ. Sed quo- niam apertiore nobiſ de cauſiſ eorum notitia opuſ eſt, ne piſſimuſ & Chriſtianiſſimuſ Im- perator noſter moleſtiam ſæpe ab hiſ ſuſtineat; ne noſ, ignorantē eorum cauſaſ, circa negotij deſenſioneſ diuidamur; dignare nobiſ notitiā de hiſ largiri: ne uel quidam igno- rando iuſtitiam ueritaſ, importuna miſeratione conturbentur, uel canonicā indignatio- nem beatitudiniſ tuæ, quæ cōtra eoſ pro ſectiſ religioniſ forte probata eſt, aliud quiddam quam hoc aſſiment. Nam ſectaruſ nouitaſ multuſ meretur deſenſioneſ a ueris pa- ſtoribuſ. Vnde & noſ non modicā corruptioneſ Orthodoxiaſ apud quōſdam hic repe- rienteſ, & ira & lenitate circa ægroſ quotidie uitimur.

NESTORII E- PISTOLA AD CAELESTI- NYM.

* nullam

Est enim ægritudo non parua, ſed affiniſ putrediniſ Apollinariſ & Arij: Dominicā enim in homine vnioneſ ad cuiuſdam contemperatiōniſ confuſioneſ paſſim commiſcent; adeo ut & quidam apud noſ clerici, quorum alij ex imperitiā, alij ex hæretica fraude in ſe olim celata, qua plurima & Apoſtoloruſ temporibuſ contigerunt, tamquam hæretici ægro- tent & aperte blaſphemant Deuſ, Verbuſ Patri Homouſion, tamquam originiſ initium de Chriſtoto Virgine ſumpſiſſe, & cum templo ſuo ædificatuſ eſſet, & carni conſepul- tuſ; eandemq. dicunt poſt reſurrectioneſ commiſciſſe carnem, ſed in naturā tranſiſſe Deitatiſ (vt in compendio dicam) & Deitatiſ Vnigeniti & ad originē cōiunctæ carniſ re- ferunt, & commortificant carni. Carnem uero cōiunctā Deitatiſ ad Deitateſ tranſiſ- ſe blaſphemant ipſo Verbo Deificationiſ: quod nihil eſt aliud, niſi utrumque corrumpere: ſed & Virgineſ Chriſtotocon auſi ſunt cum modo quodaſ, Theotocon dicere: hanc enim Theotocon uocanteſ (ita quidem legenduſ eſſe, perſuadet, quod in Concilio Ephefino Actiſ hac ſic reddantur: Citra horrorem ſacram Virgineſ Dei genitricem appellant) non per- horreſcunt quod ſancti illi, & ſupra omnē prædicationeſ Patreſ per Nicæam nihil ampliſ de ſanctā Virgine dixiſſent, niſi quia Dominuſ noſter Ieſuſ Chriſtuſ incarna- tuſ eſt ex Spiritu ſancto & Maria Virgine. Et taceo Scripturaſ, quæ ubique Virgineſ ma- trem Chriſti, non Dei Verbi, & per Angelos & per Apoſtoloſ prædicarunt.

a Tom. 1. Concil. edit. Nicolini.

Propter quæ quanta certamina ſuſtinuimūſ, aſſimo ſamam præcedenteſ docuiſſe beati- tudineſ tuā; hoc quoque attendenteſ, quod non fruſtra certauerimūſ: ſed emendati ſunt, gratia Domini, multi ex hiſ qui peruerſi erant diſcedenteſ a nobiſ, quia propria & parient Homouſioſ natiuitaſ, cui uiuere commiſſa eſt: illa in homine vnio creaturæ eſt hu- manitatiſ Dominicæ, Deo cōiunctæ ex Virgine per Spirituſ. Si quiſ autem hoc nomen Theotocon propter natam humanitateſ cōiunctā Deo Verbo, non propter parentem proponet; dicimūſ quidem hoc uocabuluſ in ea quæ peperit, non eſſe conuenienteſ. O- portet enim ueram matrem de eadem eſſe eſſentia ex ſe natuſ. Ferri tamen poteſt hoc uocabuluſ propter ipſam conſiderationeſ, & quod ſolum nominetur de Virgine hoc uer- buſ propter inſeparabile templuſ Dei Verbi ex ipſa, non quia ipſa mater ſit Dei Verbi: nemo enim antiquioreſ ſe parit. Hæc quidem exiſtimo præcedenteſ ſamam ſignificaſ- ſe. Exponimūſ uero etiam noſ quæ contigerunt. Rebuſ oſtendimūſ, quia fraterno ani- mo negotiuſ eorum, quos prædiximūſ, noſſe cupimūſ, non deſiderio curioſitatiſ importu- næ, cum & noſtra narramuſ tamquam fratreſ fratribuſ, ueritateſ ſectaruſ nobiſ inuicem publicanteſ, ut ſit mihi principiuſ litteraruſ ueriffimuſ. Dixi enim, cum haſ litteraſ inciperem, quia fraternāſ nobiſ debemuſ inuicem colloctioneſ. Omnem quæ tecum eſt in Chriſto fraternitateſ, & qui mecum ſunt, ſalutamūſ.] haſtenuſ Neſtorij litteræ ad Cæ- leſtinuſ ſcriptæ ab eo præteſſa cauſa Pelagianoruſ Episcoporuſ.

+ locus deprauatus.

* qua eſt

Hi quidem damnati in Occidente, & ſedibuſ expulſi, Conſtantinopolim commigrarunt, a Theodoſio Imperatore auxiliuſ imploraturi: quorū itidem occaſione aliaſ quoque poſt hæc ſe dediſſe litteraſ, idem Neſtoriuſ teſtatuſ eſt poſteriori epiſtola ad Cæleſtinuſ data: quaſ ab eodem codice acceptaſ hic tibi cudendaſ curauimūſ. Quem autem primo loco poſuit Iulianuſ, ut Pelagianoruſ ſigniferuſ, haud aliuſ eſſe putamuſ, quam illum Epi- ſcopuſ Capuanū patria Atellanenſem, ut Proſper in Chronico docet, quem S. Auguſtinuſ contrarijſ ſcriptiſ exagitauit. Poſterior uero epiſtola Neſtorij ad Cæleſtinuſ ſic ſe habet: Sæpe ſcripſi beatitudineſ tuæ propter Iulianuſ, Orontiuſ, & ceteroſ, qui ſibi uſurpant

b. Ex codice An- ſony Auguſtini.

POSTERIOR
EPISTOLA
NESTORII AD
CAELESTI-
NVM.

* partibus

Episcopalem dignitatem, & creberrimam aditionem apud pijsimum & prædicatissimū Im- A
peratorem faciunt, nosq. concidunt frequentibus lamentationibus, tamquā temporibus
Orthodoxis de Occidēte proiecti. At hucusque scripta de his a tua veneratione non susci-
pimus; quæ si haberem, possem eis respondere, daremq. compendiosum responsum lucti-
bus eorum: nunc enim ab incertis dictis eorum non habet quis ad quod se conuertat; alijs
hæreticos eos vocantibus, & ideo de Occidentalibus patribus* projectos esse dicenti-
bus; ipsis vero iurantibus calumniam se sustinuisse, & periculum pro Orthodoxa fide ex
subreptione perpeffos. Quorum vtrum certum sit, nobis grauis est ignorantia. Nam
condolere eis, si vere hæretici sunt, crimen est: & iterum non condolere, si calumniam
sustinent, durum & impium est. Dignetur igitur amantissima Dei anima tua informa-
re nos, qui ad vtrumque momentum hucusque diuidimur, id est, & ad odium, & ad
miserationem eorum. doceri autem volumus quam de his sententiam teneamus: deti- B
nemus enim eisdem viros per dies singulos diffimulantes spe & expectatione beatitudinis
tuæ. Non est enim, o venerandissime (sicut nosti) res vilis discussio piæ sectæ, nec parua est
probatio eorum qui hoc agunt. Multus enim etiam nobis labor hic celebratur, dum ela-
boramus eruere sordidissimam impietatem pessimæ opinionis Apollinaris & Arij de Ec-
clesia Dei: nescio enim quemadmodum quidam de Ecclesiasticis quamdam contempera-
tionis imaginem Deitate & humanitate Vnigeniti accipientes ægrotant ægitudine prædi-
ctorum hæreticorum, dum & corporis passiones audent superfundere Deitati Vnigeniti, &
immutabilitatem Deitatis ad naturam corporis transisse confingunt; & vtrâque naturam,
quæ per coniunctionem summâ & inconsulam in vna persona Vnigeniti adoratur, contem-
perationis mutabilitate confundunt. Cæci, qui nec sanctorum illorum Patrum expositionem
meminerunt, aperte ad eos reclamantes: Credimus in vnum Dominum Iesum Christum Fi- C
lium Dei incarnatum ex Spiritu sancto & Maria Virgine. Hæc enim vox in nomine quod
significat vtramque naturam, id est, Christus est Deitati Patris Homousius, humanitas
vero posterioribus temporibus nata est ex sancta Virgine, quæ propter coniunctionem Dei-
tatis ab Angelis & hominibus simul colitur. Eum ergo qui hic propter sectarum prauita-
tem tot laboribus fatigatur, considero quid iterum pati necesse est, si negotium prædicto-
rum virorum nesciat, timeatq. nimis ne additamentum hæreticorum per ignorantiam hic
positus faciat. Vnde rogo, vt vndique studiosum sit sanctæ animæ tuæ donare notitiam
prædictorum virorum, maxime cum litterarum sequester fidelissimus Valerius cubicula-
rius possit beatitudini tuæ per se exponere molestias eorum. Omnem in Christo fraternita-
tem quæ tecum est, ego & qui mecum sunt, plurimum salutamus.] hætenus Nestorij ad
Cælestinum litteræ pro Pelagianis primo loco scribentis. D

Sed quodnam Nestorij consilium fuerit scribendi ad Cælestinum Romanum Pontificem,
peruestigandum est. Vt autē qui iam ferme biennio tacuisset, modo ad ipsum scriberet, in-
superq. vna cum litteris & codices a se pro hæresis defensione illis adiungeret: ea quidem
ex causa id factū esse videtur, quod cum idem Nestorius in promulganda hæresi acerrime
sibi aduersantem Cyrillum Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopum inuenisset, qui tum sedis au-
ctoritate, tum excellenti doctrina Orientales Episcopos ad suas partes trahere facile pos-
set: considerans ex antiquorum vsu, in huiusmodi de fide obortis controuersijs dubia lan-
ce suspensis, in eam partem fauorabile inclinare iudicium, in quam Romani Pontificis
sententiæ calculus apponeretur: vt eum promereri posset, omnem conatum adhibuit,
curans id tractari per Antiochum virum illustrem, qui Cælestino Papæ, quæ pro defensione
hæresis hætenus ab eo essent scripta, redderet; vt illis (o summa dementia!) primario E
Catholicæ sedis Antistite persuaso, vniuersa simul cum eo Catholica Ecclesia in eandem
quoque sententiam traheretur. De huiusmodi quidem vana hominis spe hæc habet Cyril-
lus in epistola^a data hoc anno ad Iuuenalem Hierosolymorum Episcopum, verbis his: Ratus
autem quod & Romanæ Ecclesiæ sacerdotem in suâ sententiâ pertrahere queat, scripsit ad
dominum meum ac religiosissimum ac pientissimum Cælestinum, inferens epistolis dogma-
tum suorum peruersitatē: misit autē & multas expositiones; ex quibus peruersa sapere de-
prehensus, ac iam cum execratione tamquam hæreticus condemnatus est.] hæc Cyrillus.

Sed quæ sunt ista consecuta, dicamus. Iam plane fefellit inanis spes sua & cæca præsumptio
miserum, qui fieri posse stulta existimatione putauit, vt Ecclesia, quæ (vt est sententia Patrum)
hæreses omnes semper incessabili studio insectata, easdem penitus profligauit atque disci-
cit; eadē ipsa acceptura foret tale portentum, monstrumq. deforme, omniumq. teterrimum,
quod

NESTORIVS
TENTAT CAE-
LESTINVM
INDUCERE IN
SVAS PAR-
TES.

^a Apud Cyrill.
epist. 16.

A quod spiritu satanico concepisset, vanitate formasset, & horrendum visu compositum pe-
perisset superbia, aluisset maledictis, atque blasphemijs saginasset. Sed quomodo illud,
simulac Romæ visum, eodem ferme momento temporis Apostolico confossum est gladio,
iam dicamus. Primum vero de Cyrilli ad Cælestinum Papam epistola, quæ & primo lo-
co lecta est, instituamus orationem pro ordine rerum gestarum ac temporum.

Cyrillus igitur Episcopus Alexandrinus cum frustra tentasset Nestorij emendationem,
quam ex Cælestini Papæ litteris procurauerat: quo de omnibus ipsum Romanum Pontifi-
cē redderet certiore, ad ipsum legauit (vt dictū est) Possidonium Ecclesiæ Alexandrinæ
diaconum, cui ad eundem litteras dedit. Præterea vero, ne in damnationem Nestorij ex-
citaret ipsum Cælestinum ad id præstandū paratum, sed vt dilatione aliqua expectaretur
si tolerantia eiusdem hæresiarchæ morbus curari posset, ista in mandatis Possidonio dedit:

B Si (inquit) Nestorij litteras & expositionum illius codices redditos Cælestino compereris,
tu quoque illi meas redde litteras: sin secus, non reddas.] sed hæc inferius. Possidonius
autem cum comperisset, tam epistolas quam exegetes illius Cælestino fuisse exhibitas,
cōpulsus est ipse quoque quas ferebat exhibere.] hæc namque ita transacta esse, ex relatio-
ne Petri Primicerij Notariorum presbyteri Alexandrini^a intexta Ephesino Concilio habentur
expressa. Extant autem ipsæ Cyrilli litteræ ad Cælestinum Papam Possidonio datæ,
quarum est exordium^b: Si in rebus vsque adeo serijs & necessarijs, &c.] vbi inferius: Tra-
didi (inquit) & epistolas quoque a me scriptas (ad Nestorium scilicet) Possidonio, vt tuæ
sanctitati eas offerat.] fuisse autem has primas litteras a Cyrillo ad Cælestinum conscri-
ptas, id illis ipse verbis ostendit, vbi ait: Sane hætenus altū tacui. Neque enim quicquam
omnino de illo, qui Constantinopolitanam Ecclesiam hoc tempore administrat, vel ad re-
ligionem tuam, vel ad vllum alium confacerdotem nostrum scripsi: non ignorans præcipi-
tem celeritatem in eiusmodi rebus cum vitio plerumque coniunctam esse solere, &c.]

Post hæc vero narratis quæ gesserit Nestorius aduersus Catholicam fidem, quæve
ipse Cyrillus pro eiusdem defensione operatus esset: quamuis sciret, quod & alijs prædi-
carat, scriptisq. firmarat, Nestorij sententiam omni esse execratione dignam; tamen haud
suarum partium esse ratus, nouam hæresim condemnare, & quæ de fide exorirentur quæ-
stiones definire, sed id tantummodo muneris esse Romani Pontificis; ista ad finem epi-
stolæ subiicit: At quamuis res ita habeat, non prius tamen illius communionem confi-
denter deserere ausi fuimus, quam hæc ipsa pietati tuæ indicaremus. Digneris proinde,
quid hic sentias, declarare; quo liquido nobis constet, communicare ne nos cū illo oport-
teat, an vero libere eidem denunciare, neminem cum eo communicare, qui huiusmodi

D erroneam doctrinam fouet & prædicat. Porro tuæ integritatis mens ac super hac resen-
tentia non modo pijsimis Deoq. deuotissimis Macedoniæ Episcopis, sed totius quoque
Orientis Antistitibus perspicue per litteras exponi debet: nam cupientibus illis ansam da-
bimus, vt omnes vno animo in vna sententia persistant, rectæq. fidei, quæ iam impugnatur,
opem ferant.] & in fine post recensitos tomos, quos pro fide Catholica a se scriptos mit-
tit Romam ad Cælestinum, mox addit: Tradidi & epistolas quoque a me scriptas Possido-
nio, studiose illi iniungens, vt tuæ sanctitati eas offerat.] hætenus ipse. Vidisti haud ob-
scure, lector, pristinum morem ab ipso exordio Romanæ Ecclesiæ in Annalibus demonstra-
tum, nimirum solius esse cathedræ Petri, quæstiones de fide definire, & emergentes hæ-
reses cum earum auctoribus condemnare.

E Cælestinus igitur, his visis Cyrilli litteris, perlectisq. ab eo missis vna cum ipsis etiā volu-
minibus; posteaq. inspectis Nestorij litteris & reliquis ab eodē pro defensione hæresis scri-
ptis: conuocat Episcopos; habita Synodo, omnium sententia fuit tanta blasphemia condem-
nata; auctori vero ipsius decem dierum ad resipiscendum concessum est spatium, eadem
damnatione feriendus & ipse, si in asserto errore persisteret. Collectum quidem fuisse ea de
causa Romæ ex more Concilium, litteræ Cyrilli ad Nestorium postea redditæ declarant his
verbis^c: Et quid nunc, obsecro, consilij capiam? (tuam hic namque pietatē appellare com-
pellor) quandoquidem Cælestino religiosissimo Romanæ Ecclesiæ Episcopo iubente, ceterisq.
pijsimis Episcopis, qui illi adfuere, ita postulantibus, inuestigare cogor, &c.] est de ea-
dem Synodo etiam mentio in alijs litteris Cyrilli ad Ioannem Antiochenum postea datis.

Quæ igitur tūc in Romana Synodo a Cælestino Pontifice aduersus Nestorium definita fue-
runt, ab eodē Pontifice in datis ad eum litteris sunt expressa: quarum cū plura extent exem-
pla ex Græco reddita, nos eandē ex veteri Cresconiana Collectione describemus epistolā,
quam

CYRILLVS
QVAM PA-
TIENTER A-
GAT ADVER-
SVS NESTO-
RIVM.

^a Act. Concil. E-
phesin. tom. 2.
edit. Pelt.

^b Tom. 1. epist.
Rom. Pont. post
epist. 2. Cælest.

ROMANI PON-
TIFICIS SVM-
MA AVCTO-
RITAS.

SYNODVS RO-
MANA CON-
TRA NESTO-
RIVM.

^c In Act. Concil.
Ephes. edit. Pelt.
tom. 1. c. 2.

^a *Enagy. lib. 1.* quam quidem Patres Concilij Ephesini præconijs extulerunt, & Euagrius ^a Scholasticus **A** pro dignitate argumenti, & auctoritate scribentis, diuinam appellat: quæ tum ex Latino in Græcum, & rursum e Græco in Latinum reddita translatione, tum etiam scribentium vitio (vt affolet in antiquioribus, quæ sæpe sæpius descripta esse oportuit) aliqua interdum contraxisse menda cognoscitur. Sed vtcumque sit, veneranda certe antiquitate conspicua permanet; qua primum ad ea quæ spectabant ad Pelagianos, pro quibus Nestorius scriperat, respondit. est autem huiusmodi:

Dilectissimo fratri Nestorio Cælestinus.

EPISTOLA
CAELESTINI
AD NESTO-
RIUM.

DE SISINNIO
EPISC. CON-
STANTINOP.

^b *Eccles. 3.*

^c *Galat. 1.*

Aliquantis diebus vitæ nostræ post nefandum & sæpe damnatum dogma Pelagij atque Cælestij Catholica fides quietem habuit, quando eos cum suæ disputationis sequacibus telis vnitatis sententiæ Oriens Occidentq. percussit. Denique sanctæ recordationis Atticus Catholicæ magister fidei, & vere beati Ioannis etiam in ista successor, eos ita persecutus est pro re communi, vt ijs nec standi quidem illic copia præstaretur. Mansit nos post eius exitum sollicitudo vel maxima, cum successor ipsius, vtrum etiam in eius fide succederet, quæreremus: quia difficile est continuari quæ bona sunt (nam sibi sæpe alternis vicibus aduersa succedunt) habuimus tamen post hunc, a quo eram continuo deserendi, sanctum Sisinnium, celebratum simplicitate & sanctitate collegam, eam fidem quam inuenerat, prædicantem. Legerat profecto simplex sanctitas & sancta simplicitas, timendum magis, quam alte sibi esse sapiendum: & alibi ^b, altiora sectanda non esse. & iterum ^c: Si quis aliud prædicauerit, quam quod prædicauimus; anathema sit. Hoc tamen exeunte de sæculo, cum se sollicitudo nostra in tantum, in quantum ei Dominus noster permisit, extenderet; latificauit animam nostram vniuersorum enarratio nunciorum, quam mox firmavit eorum, qui interfuerunt ordinationi tuæ, relatio collegarum; qui tibi **C** testimonij tantum detulerunt, quantum ferri huic debuit, qui aliunde videbatur electus. Tanta antea opinione vixisti, vt tuis te aliena ciuitas inuideret: tanto nunc terrore vitaris, vt tui in alijs videant qualiter fuerint liberati.

DEPLORAT
AMENTIAM
NESTORII.

^d *1. Cor. 5.*

Dudum sumpsimus epistolas tuas, quibus in angusto nihil potuimus dare responsi: erat enim Græcus in Latinum sermonem vertendus: quod cum licet sero facimus, sancti fratris & coepiscopi mei Cyrilli probatissimi sacerdotis per filium meum Possidonium diaconum talia de te scripta suscepimus, quibus his qui de tua ordinatione detulerant, perijsse suum testimonium doleremus. Bonis enim principijs tuis malus (quantum videmus) successit euentus: bonis inquam principijs, quæ apud nos ita celebrata fuerant, vt responsum dantes ad relationem fratrum, vos faceremus participes gaudiorum. Sed considerantes nunc & querelam de te prædicti fratris, & interpretatas tandem epistolas apertam blasphemiam **D** continentes; illud nobis Apostolicum ^d videmus esse dicendum: Vellem mutare vocem meam, quia confundor in vobis: quinimmo mutauit, nisi de præcipitijs se reuocet impius disputator. Necessè est enim, vt malum ex vobis ipsis, sicut præcipitur, auferamus. Legimus ergo epistolarum tenorem, & eos libros, quos illustri viro filio meo Antiocho reddente, suscepimus. In his quidem à nobis inuestigatus, deprehensus & tentus es, quod multiloquio labefactaris, dum vera inuoluis obscuris rursum vtraque confundens, vel confiteris negata, vel niteris negare confessa. Sed in epistolis tuis apertam non tam de fide nostra, quam de te tulisti sententiam, volens de Deo Verbo aliter quam fides habet omnium, disputare.

* *beneficia*

^e *Rom. 5.*

^f *1. Cor. 11.*

^g *1. Tim. 6.*

^{2.} *Tim. 2.*

^h *1. Tim. 1.*

ⁱ *Hierem. 5.*

Ecce nunc in quam de te vocamur sententiam, ecce quæ tuarum sunt beneficia * nouitatum: postquam ignoratus electus es, cognitus accusaris. Iam nunc cum illo Gentium **E** doctore ^e dicendum est: Nam quid oremus, secundum quod oportet, nescimus. Nonne hæc Ecclesiæ illi verba conueniunt? quæ probatos sibi viros, non notitiam, sed famam secuta, contempsit, iam inhærens tum opinioni bene de te credentium. Quis enim intra ouile velut rapacem lupum putaret abscondi? Vox est eiusdem Apostoli ^f: Oportet hæreses esse, vt probati manifesti sint. Aperi aures, & eius ad Timotheum ^g vel Titum dictos audito sermones: quid his aliud præcipit, quam vt nouitates vitent vocum profanas? Ad impietatem enim ista proficiunt, quæ semper spinas & tribulos intulerunt. Timotheum ^h certe rogasse se dicit, vt Ephesi remanens, nunciaret quibusdam, ne qui aliter prædicaret. Ante oculos mihi Hieremiæ Prophetæ verba sunt: Horribilia (inquit ⁱ) facta sunt super terram, Prophetæ iniquitates prophetizant. Hæc, dicas volo, quasi ignota te transeunt, aut quasi nota contemnis? Si quasi ignota te transeunt; non sit pudoris rectum discere

A discere, quando timoris non fuit peruersum docere. Si quasi nota contemnis; intellige te inexcusabilem fore, cum a te commissi tibi talenti quæsierit ille rationes, qui per nos de hoc sancto scœnore suum lucrum semper expectat. Aspice quæ poena illum manet, qui abscondit ^a acceptum, qui integrum certe restituit quod accepit: vnde euidenter aduerte quod sit & quale periculum, nec hoc quod acceperis, reddidisse. An tu Domino dicturus es ^b: Quod dedisti mihi, custodiui: cum sic scindi partes eius videamus Ecclesiæ? **B**

Qua conscientia viuis, pene ab omnibus in hac ciuitate desertus? optaueram eos tunc fuisse tam cautos, quam nunc sunt, cum sibi desiderant subueniri. Vnde tibi in has quæstiones verba dirigere, quæ sit blasphemia, cogitasse? Vnde hæc in populo Episcopum prædicare, quibus virginei partus reuerentia faucietur? Non debent veteris fidei puritatem blasphema in Deum verba turbare. Qui vniquam non dignus est anathemate iudicatus, **B** vel adiciens vel detrahens fidei? Plene iterum ac manifeste tradita ab Apostolis nobis nec argumentum nec imminutionem requirunt. Legimus ^c, in libris nostris non addi debere, non detrahi: magna quidem & addentem & detrahentem poena constringit. Vnde cauterium præparamus & ferrum: quia vltra non erunt fouenda vulnera, quæ merentur abscindi. Scimus certe maiora vitia maiore semper dolore sanari. Inter multa quæ a te impie prædicata vniuersalis recusat Ecclesia, e Symbolo ab Apostolo tradito plangimus hæc verba fuisse sublata, quæ nobis totius spem vitæ salutisq. promittunt: quod quare fiat, loquuntur epistolæ tuæ, de quibus nulla dubitatio est, quia eas ipse misisti: quas in manus nostras nolueramus venire, ne de tanti cogere sceleris genere iudicare: omnium disputationum tuarum vias breuis earum sermo conclusit. Extendisti te latius, multis anfractibus circumisti, sero tandem diuerso itinere peruenisti ad impium constitutum. **C** Scimus quid ille ^d cauerit, qui præcipit contentiones vel pugnas legis esse vitandas: Sunt enim (inquit) inutiles & vanæ. Quod igitur vanum & inutile iudicatur, nemo dubitat minime profuturum.

Itaque quamuis & iam frater Cyrillus secundis te epistolis suis asserat esse conuentum, intelligas volo post primam & secundam illius & hanc correctionem nostram, quam constat esse iam tertiam, ab vniuersitate collegij & conuentu Christianorum te prorsus esse seiunctum; nisi mox, quæ maledicta sunt, corrigantur; nisi in eam viam redeas, quam se Christus esse testatur. Malè in hunc arma desperatione mouisti, qui te super familiam suam velut fidelem prudentemq. permiserat ante constitui. Perijt tibi huius vice officij beatitudo promissa: non solum non das cibum in tempore, verum etiam veneno interficis, quos ille suo sanguine & sua morte quæsiuit. Venenum namque est sub tuis labijs, **D** quæ maledictionis & amaritudinis plena videmus, cum contra eum qui suavis est, niteris disputare. Vbi est diligentia pastoralis? Pastor bonus ^e animam suam ponit pro ouibus suis: mercenarius vero est, qui eas lupis dimittit & tradit. Quid hic tu pastor acturus es, qui Dominicum gregem pro lupis ipse dispergis? Ad quænam grex Dominicus septa confugiet, si intra ouilia Ecclesiæ faucietur? Qua futurus est tuitione defensus, qui te patitur pro custode raptorem? Et alias (inquit Dominus ^f) habeo oues quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere. Ille alias se promittit adducere: tibi pereunt quas habebas. Tametsi quidem certum sit, quoties ista contingunt, non oues pastoribus, sed magis ouibus perire pastores. Et vocem meam (inquit) audient. Quare? Vt fiat vnus grex. Ad illius vocem vnus fit grex: ad tuam vocem aut inficitur, aut fugatur. Durum est, vt in te de Actibus Apostolorum beati Pauli verba conueniant ^g: Ego (inquit) scio quia introibunt post discessum meum lupi graues in vos, non parcentes gregi: & ex vobis ipsis surgent homines quærentes peruersa, vt abducant discipulos post se. Hæc a te alijs, quam dicta tibi velimus: docenda enim tibi fuerant, non discenda quæ dicimus: nam quis ferat, doceri Episcopum, qualiter debeat esse Christianus?

Diligenter aspice in quam conditionem voceris: accerferis, argueris: quid horum conuenit sacerdoti? duris dura responsio; si tamen vicissitudo est, verbis blasphemiam vindicare. An tibi a nobis existimas esse parcendum, cum animæ tuæ ita ipse non parcas, & omnibus velis & præteritis & presentibus & futuris beneficium salutis auferre? Persequar plane boni Domini mei fidelis seruus inimicos, cum Propheta ^h asserat, odio eos odisse profecto. Memor rursus, altero loquente ⁱ, ne paream: Quem hic ego respiciam? Cui hominis aliquid referuem, quando agitur vt mihi totius spem meæ causa tollatur? Ipsius in Euangelio Domini verba sunt, quibus ait ^k: Non sibi patrem, non sibi matrem, nec filios

^a *Matth. 25.*

^b *Ioan. 19.*

^c *Deut. 4. 12.*

^d *2. Tim. 6.*

Tit. 3.

ANATHEMATIS
COMMUNICATIO.

^e *Ioan. 10.*

^f *Ibidem.*

^g *Act. 20.*

^h *Psal. 138.*

ⁱ *2. Cor. 13.*

^k *Matth. 19.*

filios, nec aliquam necessitudinem debere præponi. Etenim talis frequenter est pietas, A
ex qua nascitur impietas, cum vincente carnis affectu, charitati illi, quæ Deus est, cha-
ritas præponitur corporalis, cuius intuitu aliquibus sæpe deserimus: at ubi ad eum
tenditur, qui est ipsa dilectio, necesse est nec illa seruentur, quorum auctor vocatur
in causam.

Expurgare tandè: quia non sunt istæ dicendæ vigiliæ, quas non exhibes custodiæ, sed
rapinæ. Velimus te in hoc quod prædicas dormire, & vigilare in hoc quod impugnas. Le-
uius certe ferremus, si in utroque dormires: nemo tibi perditus esset, nemo quaeritus: nul-
lo animarum dispendio mæreret Ecclesia, nullo compendio lætaretur. Satius ei esset, si
hanc sponso suo, ita ut acceperas, resignares. Sed quid multis moror? loquente archi-
tecto Paulo^a, frustra superædificatum; quid, quaeso, in quo non inuenio fundamentum?
Audio, vim maximam Catholice sentientes, quibus nos communicamus, clericos sustinere: B
ita ut his etiam ciuitas interdicta dicatur: lætamur eos præmium confessionis acquirere;
sed dolemus, quod Episcopo persequente. Beatus Paulus Apostolus persecutorem præ-
dicatore mutauit: nefas est maximum prædicatorem persecutore mutatum. Digere in
numerum retro hæreticos, qui huiusmodi quaestiones Ecclesiæ intulerunt: quis vnquam
de hoc certamine victor reuertit? Habes certe tuæ ciuitatis exemplum: Paulus ciuis Sa-
mosatenus, occupata Ecclesia Antiochiæ, cum talia prædicaret, collegit suorum semi-
num messem: reliquos inuenciores malorum, Ecclesijs occupatis, sententiæ censura sem-
per non dispar eiecit.

Hos quoque hæreticos, de quibus nos, velut eorum quæ gesta sunt nescius, consulere
voluisti; sedibus suis, iniusta dicentes, expulit iusta damnatio: quos illic inuenisse requiem,
non putamus esse mirandum: inuenerunt enim impiam prædicationem, cuius compara- C
tione se existimant innocentes. Legimus quam bene teneas originale peccatum, qualiter
ipsam naturam asseras debitricem, & eum delictum merito reddere, qui descenderit de
genere debitoris. Quid tecum faciunt, qui sunt hæc negando damnati? numquam sine
suspensione ea quæ sibi sunt aduersa conueniunt: eijcerentur denique, si tibi quoque simili-
ter displicerent. Cur tamen ea quæ in hos tunc sunt acta, quaeruntur; cum certum sit,
illinc ad nos a Catholico tunc Antistite Attico gesta directa? Cur non sanctæ memoriæ Si-
sinnius quaesuit? quia utique sub decessore suo probauerit eos iure damnatos. Desinant
infelices, spe se hominum fuisse deceptos, quibus iam potuit propter communionem sola
pœnitentia subuenire. Ecce scire de his incipis, si qua ante nescisti. Causam tuam ma-
gis modo quam aliorum Catholica & festina deliberatione curato: quia conuenienter di-
cimus^b: Medice cura te ipsum, qui alijs desideras subuenire: ægritudinis tuæ qualitas non D
recipit, aut præstare permittit inducias.

Alexandrinæ Ecclesiæ sacerdotis fidem & probauimus & probamus. Et admonitus
per eum, rursus eadem sentire te oportet, quæ nos, si nobiscum frater esse vis. Si tibi
sensus datur, damnatis omnibus quæ hucusque sensit, statim hæc volumus prædices,
quæ ipsum videas prædicare. Nos contra fas etiam nolumus sacerdotes esse correptos;
quibus sicut præmissa conuentione consulimus, ita in hos necesse est damnationis senten-
tiam, si abutuntur nostra salubri admonitione, firmemus. Hoc tamen erit post damnatio-
nem præuidi dogmatis plenum correctionis indicium, si reuocentur omnes ad Ecclesiam,
qui propter Christum caput eius videntur exclusi, reuocentur omnes. Quod nisi fiat quod
dicimus, eijciendus qui eiecit: quamuis in nostra communionem sint isti, in quos talis co-
gnosceris extitisse. Ad clerum quoque Ecclesiæ Constantinopolitanæ, vel omnes qui cen- E
sentur nomine Christiano, qualia necessitas postulauit, scripta direximus: ut si in peruer-
sæ disputationis obstinatione persistis, nec hæc quæ frater Cyrillus prædicat, nobiscum
prædicaueris; a nostro collegio, cum quibus tibi non potest esse communio, te intelli-
gant separatum; scituri exemplo iam cauti, qualiter animæ suæ decocto & maturato iudi-
cio debeant prouidere.

Aperte igitur hanc nostram scias esse sententiam, ut nisi de Domino Christo nostro ea
prædices, quæ Romana & Alexandrina & vniuersalis Ecclesia Catholica tenet, sicut &
sacro sancta Constantinopolitana vrbis Ecclesia ad te vsque optime tenuit; & hanc per-
fidam nouitatem, quæ hoc quod venerabilis Scriptura coniungit, nititur separare, intra
decimum diem a primo innotescens tibi huius conuentionis die numerandum, aperta &
scripta confessione damnaueris; ab vniuersalis te Ecclesiæ Catholice communionem deie-
ctum

EXHORTA-
TIO AD NE-
STORIUM.

1. Cor. 3.

DE PELAGI-
ANIS.

b Luc. 4.

PROBAT
CAELESTI-
NVS SCRIP-
PTA A S. CY-
RILLO.QUALIS DE-
BEAT ESSE
VERA CON-
VERSIO HÆ-
RETICORVM.TERMINVS
PRÆFIGI-
TVR PEREM-
PTORIVS.

A ctum. Quam formam nostri iudicij filium meum Possidonium diaconum cum omnibus
chartis ad sanctum confacerdotem meum memoratæ Alexandrinæ vrbis Antistitem, qui
ad nos super hoc ipso plenius retulit, destinauimus, ut agat vice nostra, quatenus statu-
tum nostrum vel tibi vel vniuersis fratribus innotescat: quia omnes debent nosse quod agi-
tur, quoties omnium causa tractatur. & alia manu: Deus te custodiat incolumem, frater
carissime. Data tertio Idus Augusti, Theodosio III. * & Valentiniano III. Aug. Conf.] * III.

Sed antequam ulterius progrediatur in his prosequendis oratio, de Nestorio (quod ad
hanc spectat epistolam) illud admonendum; ipsum nimirum non tantum fauisse Pelagianis
(ut superius demonstraui ex edicto Theodosij Imperatoris, quod modo euidetius appa-
ret ex Cælestini Papæ querelis) sed etiam in aliquibus eadem sensisse cum illis: etenim sicut
de radice truncus, ita ex Pelagiana impietate Nestorianas liquet progressas esse blasphemias:
B ut non mireris, cum vides Nestorium Pelagianos hæreticos vbique dānatos Episcopos
recepisse Constantinopoli, atque ut gentiles suos omni officiorum genere confouisse, scri-
psisseq. pro his iterum ad ipsum Romanum Pontificem Cælestinum. Symbola namque in-
tercessisse inter Pelagianā atque Nestorianam hæresim, plane detegit Cassianus secretorum
Pelagianorum optime conscius in libris ad Leonem Ecclesiæ Romanæ diaconū de Incarna-
tione Verbi, ubi primum hæc habet^a: Illud sane vnum prætereundū non arbitramur, quod
peculiare & proprium supradictæ illius hæreseos, quæ ex Pelagiano errore descenderat,
fuit; quod dicentes quidem solitarium hominem Iesum Christum sine vilo peccati conta-
gio vixisse, eo progressi sunt, ut assererent, homines, si velint, sine peccato esse posse.] & in-
ferius: Vnde aduertit nouus nunc iā non nouæ hæreseos auctor (Nestorius scilicet) qui Do-
minum Saluatoremq. nostrum solitarium hominem natum esse contendit, idem se omni-
no dicere, quod Pelagianitæ ante dixerunt, &c.] & paulo post: Nec dubium est, re ipsa
penitus declarante: hinc enim illud est, quod intercessionibus suis (Nestorius scilicet) Pela-
gianistarum querelas fouet, & scriptis suis causam illorum asserit; quod subtiliter his, ac
(ut verius dixerim) subdole patrocinator, consanguineæ sibi improbitati improbo suffra-
gatur affectu, sciens scilicet eiusdem se esse sensus, eiusdem spiritus: & ideo dolens cognitam
sibi hæresim ab Ecclesia esse disunctam, quam scit sibi utique peruersitate coniunctā.] hæc
Cassianus de protectione & cōmunionem Nestorij cum Pelagianis; idemq. inferius^b eadem
refricat & exaggerat, & acerrime (ut par est) in nefandum hæresiarcham Nestorium in-
uehitur. sed hæc omnia in Leporio Pelagiano satis perspicuo demonstrauit exemplo, ea di-
fertis sane verbis ipsum esse professum in Occidēte, quæ postea in Oriente Nestorius crea-
tus Episcopus prædicauit: licet ille pœnitens palinodiam, quam vidimus, recantari. Sed
D sicut dolosam, ita inanem prorsus esse scias excusationem illam Nestorij ad Cælestinum,
qua ut se Pelagianum minime esse doceret, de peccato originali atque de libero hominis
arbitrio demonstrauit se recte sentire: nam etsi non omnia Lernæ hydræ capita in ipso
videas, vnum saltem, illudq. ferocius in Filium Dei, eiusq. matrem extentum fuisse con-
stat. Sed de his hæcenus. Iam vero cœptam semel de litteris Cælestini per Possidonium
in Orientem ad diuersos missis prosequamur orationem.

Cælestinus igitur ad ipsum Cyrillum Alexandrinum Episcopum per eundem Possido-
nium, quem ille miserat, reddidit litteras, quibus ipsum certiore fecit de his quæ Ro-
mæ gesta essent aduersus Nestorium; quorum omnium ut sit legitimus executor, his ad
finem epistolæ mandat verbis^c: Quamobrem nostræ sedis auctoritate ascita, nostraq. vi-
ce & loco cum potestate vsus, eiusmodi non absque exquisita seueritate sententiam exe-
queris: nempe, ut nisi decem dierum interuallo ab huius nostræ admonitionis die nume-
randorum nefariam doctrinam suam conceptis verbis anathematizet, eamq. de Christi
Dei nostri generatione fidem in posterum confessurum se spondeat, quam & Romana &
tuæ sanctitatis Ecclesia & vniuersa denique religio Christiana prædicat: illico sanctitas
tua illi Ecclesiæ prospiciat.] hæc & alia Cælestinus litteris ad Cyrillum datis hoc anno
isdem Consulibus & die, nempe tertio Idus Augusti. Vides, lector, in his omnibus tum
ad Nestorium, tum ad Cyrillum datis litteris Cælestini, ipsum quidem ut primū Catholicæ
Ecclesiæ Episcopum, summū pontificium, summumq. ius præferentē, sic nempe loquen-
tem, ut potestatem habentem, dum illum damnat, huic mandat, & sententiæ suæ execu-
torem constituit, quem certum est inter Orientales Episcopos primam cathedram obtinere:
in illumq. sententiam damnationis intrepide iaculari, qui regis vrbis, nouæq. Romæ Epi-
scopus existens, fastu & arrogātia tumens, fauoreq. pollens Imperatoris, nulli concedat.

Quod

CYRILLVS
VICARIVS
CAELESTI-
NI.

* III.

a Cassian. de In-
carn. Verb. lib. 1.
HÆRESIS
NESTORII A
PELAGIO.b Cassian. de In-
carn. Verb. lib. 5.CAELESTI-
NVS SCRIBIT
AD CYRIL-
LVM.
c Cælestin. epist.
3. in fin.

a Theodor. Palf. in Nomoc. Phot. iii, 8: c. 1.

b Niceph. lib. 14. c. 34.

*CAELESTI-
NVS AD DI-
VERSOS EPI-
SCOPVS DE
NESTORIO
SCRIBIT.*

c Caelestin. epist. 4.

*d Caelestin. epist. 6.
DE LITTERIS
CAELESTINI
AD DIVERSOS*

*e Concil. Ephesin.
edis. Cont. epist. 7.*

*f Apud Caelestin.
epist. tom. 1. epist.
Rom. Pontific.*

Quod autem constet his litteris Caelestinū Cyrillo in prosequenda causa Nestorij legaf-
se vices suas: tradit Theodorus^a ad eundē ab ipso Caelestino fuisse missum phrygiū, ipsum
nempe pallium, quo significatur plena potestas, eoq. Cyrillum esse vsum in Ephelino Con-
cilio, & in sacris sollempnijs more Romani Pontificis: quod priuilegium affirmat esse propa-
gatum postea ad Alexandrinos Episcopos successores. Nicephorus^b autem mitram, qua
Romani vterentur Pontifices, a Caelestino missam affirmat, necnon nomen Papae: sed &
concessum dicit vt appellaretur vniuersi Orbis Iudex. Verum de Papae nomine aliter res
se habet: constat enim illud olim commune (vt alias dictum est) fuisse reliquis Episcopis.
sed nec de nomine Iudicis vniuersalis satis liquet. Certe quidē nihil praeterca Cyrillo con-
cessum a Caelestino, quam concedi soleat ijs, quibus creditur Vicaria praefectura, vel lega-
tio a Latere, existimatur: vt autem eadem potestas propagaretur ad posteros, non in infi-
gnibus dumtaxat, sed etiam in auctoritate, exemplum extare nescimus.

Ad quosnam insuper Orientales Episcopos de iisdem scripserit Caelestinus, in fine eius-
dē epistolae ad Cyrillum ita declarat: Eadem haec & ad sanctos fratres & coepiscopos nos-
tros Ioannem, Rufum, Iuuenalem, & Flavianum perscripsimus, quo nostra, immo diui-
na Christi Domini nostri sententia pluribus de eo manifesta sit.] haec ipse. Porro Ioan-
nes, quem nominat, erat Episcopus Antiochenus, Rufus vero Ecclesiae Thessalonicensis E-
piscopus, & Iuuenalis Hierosolymorum Antistes; & Flavianus praesidebat Ecclesiae Phi-
lippensium. Extant insuper datae per eundem legatum Possidonium ab eodem Caelesti-
no ad clerum Constantinopolitanum litterae, quibus de iisdem quae superius dicta sunt de
damnatione Nestorij, eisdē reddidit certiores. est ipsius epistolae exordium^c: Ad eos qui
faciunt Ecclesiam mihi locuturo det Apostolicus sermo principium, &c.] inter alia autem
quibus eos fortiter agere admonet, vno exēplo illo Athanasij magni fidei athletae corrobora-
rat, quod sicut ille ab Arianis, ita ipsi a Nestorio pulsi essent: nam ait: Habetis vos, qui-
cumque Ecclesia estis eieci, pene nostrorum temporum beatae recordationis Athanasij A-
lexandrinae Ecclesiae prudentissimi sacerdotis exemplum. Cui non consolationi sit illius
tolerantia? cui non spem faciat eius expectata reuersio? Eijcitur Ario persequente, sed
reuocandus Domino prosequente: passus est carcerem, passus angustias: nec mirum si vir
Apostolicus ea passus est, quibus se Apostolus gloriatur exercitatu. In his tamen omnibus
secutus est illum, qui sibi in tribulationibus placere testatur. Fugatus illinc, & in nostris
partibus roboratus est. Denique hic ei redintegratus est status, & in hac sede quiete com-
munionis inuenit, a qua semper Catholicis subuenitur.] haec idcirco Caelestinus inculcat &
in memoriam reuocat, quo eos certa spe alat, victores nimirum aduersus omnes haereti-
cos semper fore qui Apostolicae sedis munimine fulciuntur.

Extant etiā litterae ab ipso Caelestino per eundem Possidonium ad Ioannem Antioche-
num Episcopum datae, quae hoc habent exordium^d: Optaremus, vt sicut vna est Diuinitatis
essentia, ita vnam quoque apud omnes omnino homines, vbicumque tandem locorum de-
gant, rectae fidei veritatem obtinere.] ibi & de anathemate, si non corrigat errorem
suum, in Nestorium irrogato mentionem facit. Reliquae vero eodem argumento ad Iuue-
nalem & Rufum Episcopos datae litterae desiderantur, sed absque iactura: nam iisdem pla-
ne verbis eadem conceptae erant, quibus dicta epistola ad Ioannem: etenim in aliquibus
exemplaribus non ad Ioannem tantum eadem epistola reperitur inscripta, sed insuper ad
Iuuenalem Hierosolymitanum, Rufum Thessalonicensem, & Flavianum Philippensem^e.

Quae vero post haec gesta sint, ex litteris Cyrilli ad diuersos possumus intelligere: in qui-
bus quidem dignoscendis, & certa nota temporis distinguendis, meminisse oportet quae
ipse Cyrillus in epistola per Possidonium ad Caelestinum data hoc anno ait^f, se haecenus
de his quae ad Nestorium spectant, ad nullum scripsisse Episcopum, praeter quam ad ipsum
Caelestinum. quamobrem affirmare necesse est, diuersas Cyrilli epistolas ad diuersos Epi-
scopos datas, omnes post haec fuisse conscriptas. Insuper cum neque alijs scriptis ipsum
Cyrillum exagitasse Nestorium, praeter quam litteris ad Aegyptios monachos scriptis, &
duabus ad ipsum Nestorium datis, ex eadem Cyrilli ad Caelestinū epistola colligi posse vi-
deatur; inde & illud quoque infertur, reliqua aduersus Nestorium quae reperiuntur Cyrilli
scripta, in quibus nominatim Nestorianus error confutatur, post haec omnino scripta ab
ipso fuisse. Rursus vero & epistolae illae Cyrilli, quae inueniuntur ante indictum Concilium
Ephesinum esse conscriptae, & post Synodum Romanam hoc anno (vt dictum est) a Cae-
lestino habitam, eisdem hoc pariter anno ab eo esse datas, affirmare necesse est: si-
quidem

A quidem edictum Theodosij, quo in sequentem annum Synodum cogendam indicit, da-
tum apparet^a sub anni huius Consulibus Theodosio XIII. & Valentiniano III. decimoter-
tio Kalendas Decembris.

His praecognitis, quae extant Cyrilli ad diuersos epistolae hoc anno datae, ex quibus res
gestae in causa Nestorij colliguntur: quae scriptae sunt prius, quae postea, temporis ordine re-
feremus. Equidem illa primum vendicat sibi locum, quae ad Acacium Bercoensem ha-
betur inscripta, data illa quidem non antequam ipse Cyrillus scriberet ad Caelestinum:
siquidem (vt dictum est) ipse in epistola ad eum missa tradit, ad nullum haecenus con-
facerdotem se de Nestorij haeresi litteras dedisse. nec insuper post acceptas litteras a Cae-
lestino de Nestorij anathemate eandem ab ipso Cyrillo ad Acacium oportuit esse scri-
ptam: siquidem (quod primo loco ponendum erat) nihil penitus in ea de Nestorij dam-
natione legitur. Quamobrem illud vt dicamus necesse est, eodem tempore quo ea in-
ter Cyrillum ac Caelestinum de Nestorio tractabantur, ad Acacium Bercoensem illam esse
conscripam epistolam. Erat enim Acacius magnae aestimationis Episcopus ob doctrinam
& aetatem longam in sede perfunctam, ceterum inueteratus dierum malorum, malis fa-
uens, subdolos & versipellis; quippe qui primum in turbis aduersus Ioannem Chryso-
stomum olim excitatis Theophilo Alexandrino Episcopo inhæsisset, atque demum (vt dice-
tur ex Actis Concilij Ephesini) fauit Nestorio, eiusq. sectatoribus aduersus Catholicos,
inharens & ipse contra Cyrillum Ioanni Episcopo Antiocheno. Extat ipsa Cyrilli episto-
la, quae sic incipit^b: Qui vehementer contristati sunt, &c.] versatur in detestatione Ne-
storij recens emergentis haeresis.

His Acacius acceptis litteris, magnopere adgavisus esse, videri voluit, susceptum esse a
Cyrillo patrocinium Catholicæ fidei; eandemq. ipsius epistolam ostendit Ioanni Epi-
scopo Antiocheno, amboq. simul execrari visi sunt nefandam impietatem: rescribensq. ad
Cyrillum, eum hortatur vt fortiter agere pergat, & de Ioanne Antiocheno Episcopo
ista significat: Curavi (inquit^c) vt epistola pietatis tuae a sanctissimo & pientissimo Ioan-
ne Antiocheno Episcopo legeretur. Qui vbi haec audiuit, multa cum consensione & com-
passione eadem affectat, quae & nos senilem aetatem; cum ipse recens ad Episco-
patum venerit, qui per gratiam Dei in certaminibus ad Episcopatum pertinentibus ita flo-
ret, vt praclare de illo sentiant ac gloriantur quotquot per Orientalem administratio-
nem sunt Deo dilectissimi Episcopi. Is pietatem tuam, vt traditur, obsecrat, vt sanctitas
tua, prudentiam quam habet, vsa, intolerabile illud verbum quod prorupit, ita in ma-
nus sumat, vt per ea quae loqueris ac facis, Apostolicum illud, exigente ipso tempore,
ostendas, quo Apostolus dicit: Etenim si potestate vti voluero, quam Deus mihi ad ædi-
ficationem, non ad destructionem dedit, haud poenitebit.] haec & alia Acacius ad Cyril-
lum: quod si ex animo, Deus scit: certe progressus eius atque Ioannis Antiocheni ab his
longe discrepare postea inuenti sunt. Etenim qui hoc anno adeo in Nestorium infensi ap-
paruere, paulo post eidem patrocinari coeperunt. sed de his suo loco.

Inter haec autē redditis Cyrillo per Possidonium Ecclesiae Alexandrinae diaconum acce-
ptis Romae a Caelestino Romano Pontifice litteris: quas ad diuersos Episcopos superius
numeratos inscriptas legit, ad eisdē mittendas ex ipsius Caelestini admonitione curauit: sed
& dat alias Cyrillus ipse litteras ad Ioannem Antiochia Episcopū, quibus de rebus Romae
gestis aduersus Nestorium ista in fine de Romano Concilio subiicit^d: Lectis namque in
Concilio, Romae habito scilicet, tum expositionibus, tum epistolis eius, in quibus praesertim
non est sycophantiae locus, habent enim illius subscriptionem: sancta Romana Synodus,
quae manifesta sunt, notauit. Quamquam & ad tuam pietatem scripsit: quibus etiam obe-
diendum est necessario ab illis, qui vniuersae Occidentis communioni adhærent. Exem-
plaria namque rescripserant ad pientissimum Rufum Thessalonicensem Episcopum, & ad
alios quosdam pientissimorum, qui in Macedonia sunt, Episcoporum, qui & semper illius
adhæserunt sententijs. Scripserunt autem nihilominus ad Iuuenalem pientissimum Hieroso-
lymitanæ Ecclesiae Episcopum. Est enim pietatis tuae considerare quid conducat. Nos
enim illius sequemur iudicia, veriti ne a tantorum virorum communionem deficiamus;
qui nullis alijs de causis indignantur, neque ob res minutas, sed propter ipsam fidem, &
quae vbi libet sunt Ecclesias, populiq. ædificationem, motus excitarunt.] haec ad Ioan-
nem Cyrillus.

Eodem quoque argumento hoc etiam tempore scripsit ad Iuuenalem Hierosolymita-
num

*a Aet. Concil. E-
phesin. edit. Pelt.
tom. I. c. 25.*

*CYRILLVS
SCRIBIT AD
ACACIVM
BERCOEN-
SEM.*

*MAOR
C
S*

b Cyril. epist. 14.

*c Apud Cyril.
epist. 15.
ACACII ET
IOANNIS AN-
TIOCHENI E-
PISC. SIMV-
LATA STV-
DIA.*

*CYRILLVS
ADMONE
IOANNEM
EPISCOPVM
ANTIOCH.*

d Cyril. epist. 13.

a Cyril. Epist. 16.
CYRILLVS
SCRIBIT AD
IUVENALEM
EPISC. HIEROSOLYM.

num Episcopum^a, vbi post recensita quæ tum a se, tum a Cælestino aduersus Nestorium A gesta atque decreta essent, hortatus est eum vt & ipse ad vindicandam læsam Catholicam fidem arma capesseret: quodnam vero consilium sibi ineundum putarit, ita declarat: Necessarium autem erit, vt Christo amanti & religiosissimo Regi & vniuersis magistratibus scribamus, consulamusq. ne pietati hominem præponant, sed largiantur orbi terræ fidei firmitatem, ac greges Dominicos a malo pastore liberent, nisi vniuersorum consilij obtemperauerit.] Scripserit ne Cyrillus hoc tempore ad Theodosium, haud certum est.

IOANNES
EPISC. AN-
TIOCH. AGIT
CVM NESTO-
RIO DE FACE.

Inter hæc autem cum Ioannes Antiochenus Episcopus per Alexandrinos clericos litteras accepisset tum Cælestini Romani Pontificis, tum etiam Cyrilli de damnatione Nestorij: omni qua potuit celeritate præuenit, vt easdem ad Nestorium mitteret Constantino-
polim: adiecitq. suas, quibus ei suavit, pacem Ecclesiæ, recitando palinodiam, ample-
cti. Sed reddamus hic litteras ipsas Ioannis, quæ admodum conducunt historicæ veritati: sic enim se habent scriptæ pariter nomine etiam aliquot insigniorum Syriæ Episcoporum, qui simul tunc Antiochiæ aderant, quorum nomina in ea ponit:

Domino meo pijsimo sanctissimoq. Episcopo Nestorio Ioannes in Domino S.

b Act. Concil. E-
phesin. edit. Pels.
lib. 1. c. 31.

Meam de tua pietate sententiam per dominum meum magnificumq. per omnia Comitem Irenæum sincere absque vilo prorsus fuce dilectioni tuæ patefeci. Et quoniã vera expurgatione vsus, omni (vt arbitror) suspitione apud te vaco; libere candideq. sinceritati tuæ in posterum consilium dare institui. Poteris autem ex ijs quæ suafurus sum, nostri erga te candoris non leue argumentum sumere, simulq. quantæ ea charitas, quæ secundum Deum est, curæ nobis sit, perspicere: quam sane charitatem qui consecantur, illi diuinis legibus obtemperant; qui vero ea neglecta imposturis student, ij suis se telis prius
conficiunt, quam eos, quos adoriuntur. Hæc itaque opportune (vt existimo) præfatus, te etiam atque etiam rogo, vt me consultorem haud malum tibi futurum beneuole admittas; neque, si quid vile, aut diuinæ charitati cognatum in dictis meis occurrerit, id ipsum respuas.

SALVRE
CONSILIVM
IOANNIS
DATVM NE-
STORIO.

Equidem oportebat vt de rebus bonis atque vtilibus inter nos conferremus: verum quia peccata nostra perturbationibus Ecclesiasticis ingens ostium patefecerunt, ideo ea charitati tuæ explanare cogor, quæ nuperrime ex Romana & Alexandrina vrbe ad me perscripta sunt. Etenim clerici Alexandrini diuersas de tua pietate litteras magno ad nos studio pertulerunt, vnas quidem pijsimi Episcopi Cælestini, reliquas omnes sanctissimi Episcopi Cyrilli. harum autem antigrapha mittens, charitatem obnixè tuam rogatam cupio, vt ita eas legat, ne qua hinc animi perturbatio consurgat; ex qua contentiones minime leues, sed
ditionesq. admodum noxiæ sæpenumero exoriuntur. Sed neque rem hanc tantam parui quod ducas, vt contemnas: diabolus namque res initio minus recte habentes per superbiam nouit amplificare, in eamq. magnitudinem paulatim euehere, vt postea omnem curam, omnemq. medicinam respuant. Quare beneuolum ac studiosum affectum ad illarum litterarum lectionem afferas: viros quoque nonnullos cordatos ac tibi beneuolos ad propositarum rerum considerationem socios sibi adiungas; illisq. non quæ grata, sed quæ vtilia sunt, effandi potestatem facias. Omnino enim si arbitri plures, minimeq. fucati, ac liberam dicendi quod sentiunt facultatē nacti, præsentis negotij disquisitioni adhibeantur; facillime illud ea deliberatione consequemur, vt quod nunc perplexum & durum ac triste censetur, mox leue & lætum sit.

PRVDENTER
AGIT CVM
NESTORIO
IOANNES.

Enimvero licet dominus meus Cælestinus Deo deuotissimus Episcopus decem tantum
dierum interuallum ad terminum vsque responsioni præfinitum valde angustum litteris suis expresserit: tamen res ea eiusmodi est, vt non dico decem diebus, sed vno, immo vero paucis horis tota confici posse videatur. Nam quid facilius est, quam nomine commodo, multisq. sanctis Patribus vsitato, & vero nihilominus salutariq. ex Virgine ortui percongruo, in Christi omnium nostrum Regis dispensatione uti? Cum hoc ergo neque graue, neque periculosum sit, æquum non est vt sanctitas tua refutet. Neque id nunc apud se cogitet: Turpe est, si pughantia docere videar. Si enim mens tua eadem sapit & sentit quæ sancti Patres Ecclesiæq. doctores sentiunt & sapiunt (nam hoc, domine mi, & ex multis & ex communibus amicis de te accepimus) quorsum vereris pium animi tui sensum conuenienti voce publicare, præsertim cum tot tantæq. tumultuationes ac disceptationes ex te natæ ob oculos iam versentur? Eas namque (mihî crede Deo dilecte) tum
apud

A apud finitimos, tum apud longe quoque positos turbas concitasti, quæ ingentem ex insperato Ecclesijs tempestatem peperere: constat enim, Fideles circumquaque degentes huius quæstionis & controuersie causa inter se conflictari, quotidieq. a se invicem diuelli.

Verum esse quod dicimus, ex ipsismet rebus haud difficulter perspicere licet. Nam & Occidens & Aegyptus & ipsa quoque Macedonia ab ea vnione sese abrumpere decreuerunt, quam singularis Dei beneficentia per multos sanctorum Patrum, celebriumq. Episcoporum, & præcipue per sanctissimi magniq. illius patris nostri Acacij iudores molestiasq. communi Ecclesiæ vtilitati impertiuit. Quis, quæso, reprehendat, si ea quæ sentis, libere exponas? Immo vero quis laudibus non efferat, si nomen, cuius sentium pietas tua (vt cognouimus) possidet, propter publicam quietem, communemq. Orbis pacem, aliquando amplecti, in animum inducas? Quod si ita visum est, perpulchrum & ad præsentem controuersiam peropportunum exemplum tibi hoc loco in mentem reducam, cuius te quoque meminisse velim: temporis enim, ex quo illud apud nos accidit, adeo multum non intercessit, vt iam animo excidere poterit.

Memoria haud dubie tenes, cum beato Theodoro in expositione quadam excidisset quiddam, quod tibi in primis, cui per id tempus ceteris liberius agere licebat, tum ceteris quoque omnibus, ad quorum aures peruenerat, neque recte, neque satis quoque catholice dictam videbatur: quo pacto ille, posteaquam damnatum turbamq. quæ exiguus admodum lapsus pepererat, considerasset, expendissetq. nihilo secius eiusmodi tumultuationes, sectas, dissidiaq. generare posse (solent namque homines, eiusmodi arrepta occasione, vltro citroq. tumultuari, atque a se mutuo seungi) cogitasset præterea paruam offensionis scintillam magnum sæpe fomitem discordiæ subministrare (quod etiã nunc apud nos vsu venisse certimus) ac commoda tandem opportune correctionis secum reputasset; non post multos dies generose in mediam progressus, id quod a se non satis commode dictum fuerat, in gratiam Ecclesiæ nihil quicquam veritus correxerit; factaq. emendatione, omnem moleculam aduersum se excitatam penitus extinxerit: & quamuis nemo nesciret, quod ab illo dictum erat, minus recte sincereq. dictum fuisse; attamen quod prompte id retractaret quod dixerat, hominem statim complexi sunt omnes.

Equidem non ad probrosam aliquam orationis correctionem, neque ad puerilem palinodiam (vt sic loquar) pietatem tuam inuito. Sed quia multi (vt intelligo) non infrequenter ex te audierunt, quod ipsam solam vocem, non piam quoque ipsius vocis notionem auerferis; si qui vero celebrioris famæ Ecclesiastici auctores tibi fuerint, vt ipso quoque nomine admissio, sacram Virginem Mariam Deiparam appelles, te istud nequiquam recusaturum esse: Hanc ob rem te iterum atque iterum moneo hortorq. vt libera id voce depromas, quod citra errorem sapere certo dignosceris. Age, inquam, rei quam recte tenes, nomen quod a multis sæpe Patribus vsurpatum, scriptum & pronunciatum est, adiungere ne graueris: neque vocabulum, quod piam rectamq. motionem in animo gignit, refutare pergas. Etenim nomen hoc, Θεοτόκος, nullus vnquam Ecclesiasticorum doctorum repudiavit. Qui autem illo subinde vsi sunt, & multi reperiuntur & apprime celebres. Quod si qui sunt qui illud non vsurparunt, illi numquam erroris alicuius eos insimularunt, qui illo forte vsi fuissent. Sane dum superuacanea quadam ad vanas hæreticorum opiniones solum spectante curiositate incitati, nomen, cuius sententiam recte tenemus, pertinaciter respuimus; aliud nihil (vt videtur) facimus, quam quod fratrum nostrorum conscientias & temere & absque vlla vtilitate grauius offendimus, planeq. contemnimus.

E Etenim si id quod nominis significatione offertur, non recipimus, restat vt in grauissimum errorem prolabamur, immo vero vt circa inexplicabilem illam vnigeniti Filij Dei œconomiam periculosissime versetur: quandoquid hoc nomine sublato, vel huius potius nominis notione repudiata, sequitur mox illum non esse Deum, qui admirabilem illam dispensationem nostræ salutis causa suscepit; tum Dei Verbum neque se exinaniuisse, neque in serui formam sese demittens, ineffabilem quamdam benignitatis magnitudinem humano generi exhibuisse. Hanc enim Dei erga nos clementiam diuinæ Scripturæ hanc præcipue constituunt, quod vnicum illum sempiternumq. Dei Filium, ante omnia sæcula natum, impatibili modo ex sacra quoque Virgine ortum ostendunt. Huc namque diuinus tendit Apostolus, dum ita ait^a: Misit Deus Filium suum factum ex muliere. Clare hic ostendit, non alium, sed ipsummet Dei Vnigenitum in lucem prodijisse. Quod si Virgo a sanctis Patribus propter hanc generationem Deipara nominetur, vt vere hoc nomine ab illis no-

HÆRESIM
NESTORII
VOMODO
OMNES EXE-
CRENTVR.

DE THEODO-
RO MOPSVE-
STENO HI-
STORIA.

VT MARIAM
DEIPARAM
DICAT HOR-
TATVR.

PATRES ET
ECCLESIA
SEMPER CON-
FESSA DEI-
PARAM.

minatur: nescio quorsum attinuerit, vt quæstionem hanc nequaquam necessariam (bona A
venia tua dictum sit) & contra illos ipsos & contra Ecclesiasticam pacem quoque (vt
vides) agitandam susceperimus. Etenim nulli nos periculo exponimus, si ea sentimus &
loquimur, quæ doctores in Ecclesia Dei celeberrimos sensisse & docuisse, certo nouimus.
Superuacaneum autem censeo illorum nomina hoc loco percensere: nosti enim illos
æque ac nos, vt qui haud secus ac nos omnes, quod discipulus illorum aliquando exti-
teris, glorieris.

Hoc nostrum, quæso, consilium admitte: hæc per nos rogatus exequere: nullum dis-
fidijs locum, nullum gliscenti nouitati fomentum suppedites. Cogita, si priusquam vl-
læ omnino litteræ missæ forent, multi contra nos extitere infrenes, peneq. intolerabi-
les; quales nunc futuri sunt, tanta ex illatis litteris (nempe Romani Pontificis) submini-
strata fiducia, qualiq. in posterum aduersum nos audacia sunt vsuri. Hæc ego, complures B
religiosissimos, tuæq. pietatis studiosissimos Episcopos apud me habens, quos etiam tunc
præsto esse contigit, cum infaustæ illæ litteræ afferrentur, scribere volui, ratus inge-
nui amici officium, illudq. a promissione mea non alienum, me præstiturum, si fra-
terno quodam consilio existimationem tuam grauter hoc tempore laborantem nonni-
hil subleuarem.

Quocirca pietatem tuam rogo, obtestorq. vt ea quæ ob sanctæ Ecclesiæ tranquillita-
tem cum Dei timore, veraq. erga te charitate exposui, placido animo suscipias. Nam
non solus hæc dictaui, sed (vt modo aiebam) præsentibus multis Episcopis, videlicet do-
mino meo Archelao Episcopo pijsimo, Apringio, Theodoro, Heliade, Melctio, &
Macario, qui per Dei gratiam Ecclesiæ Sardicenæ præfectus est nuperrime: qui omnes &
in fidei doctrina instructissimi & tui studiosissimi vna mecum, domine mi, te rogant, vt C
animo facili litterarum illarum turbinis intar ruentium impetum sistas. Quæ, si quidem
obtinati resisterimus, molestiam afferent non modicam: sin autem obsecuti fuerimus,
neque turbare, neque aliqua ex parte confundere nos poterunt. Hæc, tua perinde ac pro-
pria cordi habentes, monere voluimus: iam tuum est, æquo beneuoloq. animo monita
nostra complecti: nisi forsitan minus nostri amans ita comparatus sis, vt cum tui & Rei-
publicæ Christianæ damno obstinate istæ aspernari decreueris. Obsecro, vt quamprimum,
quod visum fuerit, immo vero non quod visum fuerit, sed quod utile fuerit, re-
scribas.] hætenus Ioannes Antiochenus cum alijs Syriæ Episcopis nominatis, cuius epi-
stolæ mentionem habet Liberatus diaconus in Breuiario^a.

Præstitisse hætenus visus est Ioannes quod Catholicum decebat Episcopum, numerosq.
expleffe veri amici: sed contra pietatem & amicitia iura sancita deinde peccauit, cum re-
nitentem hominem salubri obedire consilio, adhuc amicum retinuit atque fouit cum ia-
ctura Catholicæ fidei & damno priuationis communionis Orthodoxorum Antistitum. Et-
enim qui hæc scripsere ad Nestorium, eidem intima coniuncti necessitudine, postea in Con-
cilio Ephesino pro ipso Nestorio steterunt, maxime vero eidem addictus qui hic nomina-
tur, Theodoretus Cyri Episcopus, laudator (vt vidimus) Theodori Mopsuesteni, ex quo
sibi haud leuem maculam superinduxit. Qui ijdem omnes ea quoque ex parte nonnihil
suspecti redduntur, non recto pede incedisse in Euangelium, dum Nestorium non vt hære-
ticum arguunt, sed vt qui recte sentiat, tamen minus caute atque prudenter voce illa vt
detrectet, recusetq. pertinaciter nimis dicere Virginem Deiparam; cum ea vtendo voce,
nihil detrimenti ipsi de fide doctrinæ inferre possit, quam sequitur rectam. Quomodo au-
tem in his delitesceret anguis, subiicienda tibi hic, lector est, epistola ipsius Theodoret
ad Irenæum Episcopum. hic quidem ille Irenæus, cuius ipse Ioannes Antiochenus in di-
cta sua epistola meminit ad Nestorium; quem licet Comitem appellet, tamen ex Comite
idem est postea ordinatus Episcopus, vt suo loco dicemus. Epistola igitur Theodoret
ad Irenæum sic se habet^b:

Non est (vt videtur) bonum, amplius expectare: non enim solum non quieuit, sed
in dies (vt ita dicam) Ecclesiæ tempestas augetur. Venerunt siquidem illi, qui Syno-
dum conuocant, & nonnullis Metropolitibus, necnon & nostro, Ecclesiæ litteras dede-
runt; quarum exemplum ad te misi, vt cognosceres, iuxta illud poetæ, malum malo
iam esse obfirmatum, & sola nobis Domini bonitate opus esse, vt tempestatem quiesce-
re faciat: illi enim tantum id facile est, nos vero huiusmodi quiete sumus indigni: satis
autem nobis erit patientiæ gratia & virtus & donum, vt per hanc hostes vincere possi-
mus.

A mus. Hoc enim diuinus Apostolus petendum esse, nos docuit: Faciet enim (inquit) cum
tentatione prouentum, vt possitis patienter sustinere.

Te autem, o Deo dilecte, in primis oro, vt detractorum ora obstruas, ac illos doceas,
quod non oportet, illos (vt aiunt) qui extra sagittas existunt, eos reprehendere, qui in-
uicem præliantur & percutiunt & percutiuntur. Quid enim interest, his armis aut illis
præliantes vti, & hostes vincere? Magnus namque Dauid neque omnibus armis indutus
alienigenarum propugnatorem conculcauit Goliath, & Samson asini mascella armatus
mille eodem tempore prostrauit: & nullus eius victoriæ detrahet, neque victorem pusil-
lanimitatis arguet, quod neque hastam vibrans, neque scutum obijciens, neque iaciens
frequentius, vel arcum tendens, hostes diuicit. Ita igitur de illis qui pro pietate sunt præ-
liaturi, sentiendum est: neque diuisiones sunt quærendæ, quæ controuersiam excitarunt,
B sed enthymemata & argumentationes, quæ veritatem aperte declarant, & eos qui aduer-
sari audent, rubore perfundunt. Quid enim interest, hominis simul & Dei genitricem ap-
pellare beatam Virginem, vel dicere ipsam geniti matrem & ancillam; & inferre, quod
mater quidem est vt hominis Domini nostri Iesu Christi, ancilla vero vt Dei: & quod
quidem sycophantiæ & captionis vel erroris causam præbet, tacere; eundem autem dice-
re sensum, aliam vsurpando nuncupationem?

Præter hæc & illud scire oportet, quod alterum commune est Virginis nomen suum,
alterum vero suum & proprium: & quod de hoc tota controuersia orta est, quæ vtinam
orta numquam fuisset; quod quamplurimi veterum sanctorum Patrum honorabilius no-
men tribuerunt Virgini: hoc etiam tua fecit pietas in duabus vel tribus orationibus; ha-
beo enim nonnullas, quas tuum mihi Deo dilectum caput misit: & dum eandem Virginem
C Dei genitricem appellas, huic nuncupationi illam minus adiecisti, vt hominis geni-
tricem appellares, sed alijs nominibus hunc sensum significasti.] Hæc de technis &
astu, vafricieq. in occultanda praua sententia sub Catholico nomine iam tibi ex his
palam facta sunt, lector. Sed quod eundem plurimum arguit, hoc ibidem de Theodoro
Mopsuesteno & Diodoro Tarsensi hæresis huius auctoribus mox subdit:

Quando vero me arguitis, quod sanctos ac beatos Patres reliquerim atque reiecerim,
Diodorum videlicet & Theodorum, e catalogo Doctorum: necessarium etiam duxi de
hoc nonnulla dicere. Primum enim, o carum caput, nullos alios insignes & illustres vi-
ros me omisisse scito. Deinde illud etiam animaduerte, quod ille qui accusatur, testes af-
ferre debet, de quibus nulla est controuersia, & quos nec ipsi accusatores arguere pos-
sent: si vero reus eorum testimonia afferret qui ab accusatoribus etiam accusantur &
D arguuntur; nec ipse Iudex ipsos facile admittere vellet. Si enim Patrum encomia &
laudes conscribendo, hosce sanctos omisissem; fateor me deliquisse, & erga Doctores
ingratus essem. sin autem dum accusor, excusationem meam attuli, & eorum vsus sum
testimonio, de quibus nulla est dubitatio: cur frustra illi qui hæc scire nolunt, nos accu-
sant? Quanto vero honore prosequar viros illos (Theodorum scilicet ac Diodorum) testatur
liber ipse, quem nos pro illis conscripsimus, in quo ea quæ illis obijciebantur, confutauimus,
nihil veriti accusatorum potentiam, nec insidias contra nos structas. Aliam igitur
quærant causam imposturæ, qui verborum vanitate delectantur & garrulitate: mihi vero
ea mens, is animus, non ad huius vel illius gratiam omnia facere & dicere, sed Dei Ec-
clesiam ædificare, & eius sponso & Domino placere: non enim corporei cultus causa, nec
honoris multarum molestiarum ac curarum pleni cupidus, quem miserum appellare
E vereor, hæc facio: testis est mihi conscientia mea: iam diu enim sponte mea illum
omisissem, nisi diuinum vererem iudicium & tribunal: & nunc certo scito, domine, quod
necessitatem & occasionem expecto: prope autem esse illam puto, vt ex ijs quæ fiunt & pa-
rantur, conijcere valeo.] hætenus epistola Theodoret ad Irenæum, quæ extat ordine
decimasexta ex centum quinquaginta septem eius epistolis, quas Græce scriptas codex
continet Vaticanus, vertit autem eas in Latinum vir cum primis disertus, mei vero stu-
diosissimus, cui plurimum debeo, Federicus Metius. porro hic eam edendam curauimus
ad inspiciendas latebras non tam Ioannis ac Theodoret ipsius, quam omnium Syrorum
Episcoporum, qui Nestorij patrocinium susceperunt.

Quod vero pertinet ad Theodorum Mopsuestenum Episcopum, quem Ioannes recan-
tasse palinodiam ait, & quem se defendisse Theodoretus asserit: nihili quidem facien-
da sunt hæc: etenim ex scriptis suis meruit ille post mortem vt impius condemnari, no-

PRAEMUNIT
NESTORIUM
AD ICTVS
ACCIPIEN-
DOS EX LIT-
TERIS CAE-
LESTINI.

EPISCOPI
SYRIAE QUI
HÆC VNA
SCRIPSERE.

a Liberat. diac.
in Breuiar. c. 4.

FAVTORES
NESTORII.
SYRI EPI-
SCOPI.

b Theodor. epist.
16. ex cod. Va-
tican.

EPISTOLA
THEODORE-
TI AD IRE-
NÆVM.

QUOMODO
THEODORE-
TVS SVADET
DIMICAN-
DVM ESSR.

DEI GENITRI-
CEM MARIAM
SVBDOLE DI-
CVNT FAV-
TORES NE-
STORII.

QVAM STV-
DIOSI FVE-
RINT DIO-
DORI ET THEO-
DORI FAVTO-
RES NESTO-
RII.

menq. eius e sacris tabulis deleri : testatur id quidem Quinta Synodus , & Iustinianus A
Imperator, dum ait ^a : Iste vsque ad mortem suam permanens in impietate, ab omni Ec-
clesia eiectus est . Itaque omnis plenitudo Mopuestenæ Ecclesiæ , in qua Episcopus
fuisse dicitur, cum inuenisset quod Paganis & Iudæis & Sodomitanis a sanctis Patribus
adnumeratus est, deleuerunt ipsi ex illo tempore e sacris Diptychis nomen eius, si-
cut Gestæ in eadem ciuitate apud Concilium Episcoporum illius prouinciæ confecta
ostendunt.] hæc Iustinianus in edicto de fide Catholica. Quænam vero essent sacra Dipty-
cha, accipe ex epistola Aegyptiorum Episcoporum ^b ad Anatolium Constantinopolita-
num Episcopum contra Timotheum inuasorem sedis Alexandrinæ, vbi hæc habentur:
Etiam in venerabili Diptycho, in quo piæ memoriæ transitum ad cælos habentium Epi-
scoporum vocabula continentur, quæ tempore sanctorum mysteriorum secundum san-
ctas regulas releguntur, posuit & Dioscori nomen, &c.] Iam vero ad Cyrilli Alexandrini B
reliquas in causa Nestorij hoc tempore res gestas reuocemus orationem.

Inter hæc autem qui iam cogere Synodum vsque ad Cælestini Romani Pontificis co-
gnitionem Cyrillus Alexandrinus Episcopus (vt ipse testatur in litteris superius memo-
ratis ad eum datis) fuerat retardatus, redeunte Possidonio diacono cum litteris ipsius Cæ-
lestini, quibus inter alia vicem suam ipsi in prosequenda causa Nestorij delegauerat, con-
festim collegit Alexandria Synodum: in qua percognitis his quæ ab eodem Cælestino
Papa aduersus Nestorium scripta fuissent, quatuor in primis decernuntur legati, qui
Constantinopolim proficiscantur reddituri litteras Cælestini ipsi Nestorio cum decreto
damnationis, nisi intra præscriptum terminum resipisceret: legatorum autem nomina
hæc sunt, Theopentus, Daniel, Potamon, atque Macarius: quorum Theopentus Epi-
scopus erat Cabaforum, & Daniel Darnensium, vt ex ipsorum relatione ^c in Ephesino C
Concilio cognita patet: reliqui duo Alexandrinæ Ecclesiæ ministri erant.

Decretum quoque in eadem Synodo fuit, vt iisdem legatis Synodalem darent episto-
lam ad Nestorium, quæ præterea fidei Orthodoxæ confessionem contineret, cum duode-
cim anathematismis ad calcem positis; quæ sic se habet ^d:

Cum Saluator noster diserte pronunciet ^e: Qui amat patrem aut matrem plus quam
me, non est me dignus: & qui amat filium aut filiam plus quam me, non est me dignus:
quid nobis fiet, a quibus tua pietas supra Christum omnium Saluatorem diligi postulat?
Quis in die iudicij nobis patrocinabitur? aut qualem tum excusationem inueniemus,
qui tanto tempore silentio vtentes, tua illa maledicta, quibus illum inuasisti, dissimu-
lauimus? Quod si dum hæc sentis & doces, te ipsum tantummodo læderes: fortasse mi-
nor nos sollicitudo teneret. At quia totam Ecclesiam grauiter offendisti, ac non ijs mo-
do qui Constantinopoli versantur, nouæ insolitæq. hæreseos fermentum, sed omnibus
vbiuis locorum degentibus obiecisti (circumferuntur enim passim tuarum exegefeon li-
belli) quæ, obsecro, oratio silentio nostro defendendo satis idonea reperietur? aut quo-
modo sermonis Christi memores esse non poterimus? Nolite (inquit ^f) arbitrari quia
pacem venerim mittere in terram: non veni pacem mittere, sed gladium: Veni enim se-
parare hominem aduersus patrem suum, & filiam aduersus matrem suam. Certe si fides
violatur, omnis omnino erga parentes reuerentia tamquam inanis & periculosa valeat.
Faceat lex illa amoris erga liberos & fratres: quia mori vtique fatius est pijs, quam vi-
uere, quo meliorem (vt scriptum est) inueniant resurrectionem.

Ecce igitur vna cum sacra Synodo, quæ in magna Romanorum ciuitate, pijsimo
Episcopo fratre ac comministro nostro Cælestino præside, conuenit, iam tertio his
te litteris contestamur & obtestamur, vt consilium nostrum secutus, stolidis illis absur-
disq. dogmatibus, quæ foris publice doces, quamprimum nuncium mittas; fidemq.
rectam, & iam inde ab initio per sacros Apostolos & Euangelistas, qui Verbi spectato-
res & ministri fuerunt, sanctis Ecclesijs traditam reuerenter suscipias. Quod sane nisi
iuxta tempus in litteris Cælestini sacratissimi reuerendissimiq. Romanorum Episcopi
expressum præfinitumq. præstiteris; certo scias nullam tibi deinceps cum Episcopis &
sacerdotibus Dei consuetudinem, nullum sermonem, nullum denique inter eos locum
futurum esse. Neque enim æquum est, vt nos Ecclesias turbatas, populos offensos, fidem
rectam labefactatam, gregem Christi misere abs te dissipatum, qui illum, si quidem per-
inde ac nos rectæ fidei doctrinam consecrari, sanctorumq. Patrum pietatem æmulari li-
buisset, conseruare alioqui debueras, diutius negligamus.

Illud

A Illud quoque latere te nolumus, nempe nos promiscue cum omnibus tum clericis,
tum laicis quoque, quos tu propter fidem excommunicasti, vel ordine mouisti, commu-
nicare. Haud enim par erat, eos qui rectam fidem tenere comperti sunt, ob iniquam
tuam sententiam detrimentum aliquod pati, ob id nimirum, quod recte sentientes,
tuæ doctrinæ assentiri noluerunt: nam & huius quoque exauctorationis & dissensionis
in epistola quam ad Cælestinum Romanorum Episcopum scripsisti, fit mentio. Ceterum
minime sat esse putamus, si reuerentia tua fidei Symbolum, quod a sacra & magna illa
Synodo, quæ per Spiritum sanctum in vrbe Nicæa quondam conuenit, expositum est,
nobiscum confiteatur: nam etsi voce tenus illud profiteri videare, attamen neque recte
intelligis, neque sincere quoque, sed peruerse plane, præpostereq. interpretaris.

B Verum præter hoc operæpretium quoque fuerit, vt ea omnia scriptis execræris, & ana-
thematizes, publiceq. abiures, quæ sceleste & profane hastenus sensisti, aliosq. do-
cuisti; & ea rursus posthac te sensurum & docturum sancte pollicere, quæ & nos & ce-
teri omnes, quotquot vel in Oriente vel in Occidente viuunt Episcopi doctorum ac po-
pulorum duces. Ad epistolas porro quod attinet, quas Alexandrina Ecclesia ad te misit:
eas tum a sacra Romana Synodo, tum a nobis omnibus quoque ab omni errore & vi-
tio immunes iudicatas esse scias. Hisce autem litteris nostris vtraque subiunximus, &
ea quæ te oportet sapere & docere, & ea rursus a quibus te conuenit abstinere.

C Porro autem Catholicæ Apostolicæq. Ecclesiæ fides, in qua vniuersi Orientis & Oc-
cidentis Orthodoxi Episcopi consentiunt, huiusmodi est: Credimus in Deum Patrem
omnipotentem, &c.] vsque ad finem, vbi scripta habentur quæ ipse profiteri de-
beat secundum Catholicæ Ecclesiæ pietatem; quæ nos breuitatis causa referre præ-
termittimus: illud insuper hic reddentes, quod dum iisdem Synodi Patres in eo ar-
gumento versantur, vt de Verbo tradant, quod semel assumpsit, proprium reddidisse &
numquam dimisisse, de sacratissima Eucharistia eiusmodi habent veram sinceramq. do-
ctrinam:

Quin illud quoque non possumus hoc loco non adijcere, nempe dum vnigeniti Filij
Dei, hoc est, Iesu Christi mortem & ex mortuis resurrectionem annunciamus, eiusdemq.
in cælum assumptionem profiteamur, incruentum in Ecclesia Dei cultum nos obire, my-
sticæq. benedictiones adire, eaq. ratione sanctificari, vtpote sacræ carnis & pretiosi
sanguinis Christi omnium nostrum Saluatoris participes effecti. Neque enim illam vt car-
nem communem suscipimus (absit hoc) neque rursus tamquam viri cuiuspiam sanctifi-
cati, aut dignitatis tantum æqualitate Verbo consociati, aut diuinam inhabitationem
D fortiti, sed tamquam vere viuificam, ipsiusq. Verbi propriam. Nam cum vita sit & Deus
secundum naturam; simulatque vnum quiddam cum ipsa sua carne effectum est, mox
viuificam diuinitatem illi contulit. Quamuis ergo ad nos dicat: Amen amen dico vo-
bis, nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, &c. neu-
tquam tamen illam communem, hoc est, hominis cuiuspiam nostræ conditionis carnem
esse, existimare debemus (quomodo enim hominis caro secundum suam ipsius natu-
ram viuifica esse queat?) sed vere illius propriam, qui nostri causa Filius hominis & fa-
ctus & appellatus est, &c.]

E Omisissis igitur reliquis, anathematismos ad calcem positos tantum his subijciemus: quot
enim illi numero sunt, tot æque numerare fuit Nestorij hæresis capita, superantia illa qui-
dem & deformitate & multiplicitate tricripitè fabulosam inferni bestiam, & Lernæam hy-
dram septè sibilantem faucibus; cū duodecim ista iugiter apertis blasphemauerit oris, quæ
ab iisdem Patribus, exemplo Danielis, eiusmodi offis iniectis, sunt oclusa. subdunt enim:

His omnibus & te quoque subscribere, & citra omnem fucum ac dolum vna nobiscum
assentiri oportet. Quæ vero tua reuerentia anathematis execratione condemnare debet,
ea nostræ huic epistolæ in hunc modum hoc loco subijciuntur.

Anathematismus primus. Si quis Emmanuelem Verbum Deum, & ob id sacram Vir-
ginem Theotocon esse non confiteatur (genuit enim illa incarnatum Dei Verbum secun-
dum carnem) anathema sit.

Secundus. Si qui sunt, qui Dei Patris Verbum carni secundum hypostasim vnitum, &
vnum tantum vna cum sua carne Christum esse, eundem nimirum Deum simul & homi-
nem non confitentur: anathema sit.

Tertius. Si quis post vnionem hypostases in Christo distinguit, eaq. dumtaxat con-
iunctio-

DE SACRA ET
CHRISTIA
SINCERA DO-
CTRINA.ANATHEMA-
TISMI EX
CONCILIO
ALEXAND.

iunctiōne eadē inter se nectit, quæ est secundum dignitatem, vel auctoritatem, vel potestatem, & non ea potius quæ est secundum naturalem vniōem: anathema sit.

Quartus. Si quis duabus personis, vel hypostasibus eas voces attribuit, quæ in Evangelicis & Apostolicis Scripturis passim occurrunt, quæve a sanctis de Christo, aut ab ipso quoque Christo de se ipso dictæ sunt, & alias quidem homini seorsum a Dei Verbo considerato adscribit, alias vero tamquam in diuinam maiestatem conuenientes soli Verbo, quod ex Deo Patre est, accommodat: anathema sit.

Quintus. Si quis dicere audeat, Christum non esse verum Deum, sed hominem tantum Deiferum, vtpote vnum naturalemq. Filium, quatenus nimirum Verbum caro factum carni & sanguini perinde ac nos communicauit: anathema sit.

Sextus. Si quis Dei Patris Verbum, Christi Deum, vel Dominum esse dixerit, neque post Verbum secundum Scripturas incarnatum, vnum eundemq. Deum simul & hominem esse confessus fuerit: anathema sit.

Septimus. Si quis Iesum Christum, hominem tantum, diuini Verbi vi actum esse dixerit, aut illustrem illam Vnigeniti gloriam illi ipsi homini, veluti alteri cuiuspiam ab ipso Verbo aduenisse commentus fuerit: anathema sit.

Octauus. Si quis hominem assumptum vna cum ipso Dei Verbo adorandum, vna cum illo glorificandum, vna cum illo tamquam alterum in altero existentem Deum appellandum esse, dicere ausus fuerit (hunc enim intellectum, particula, cum, adiecta perpetuo ac necessario afferre consuevit) & non vna potius adoratione Emmanuelem honorat, vnamq. hætenus illi glorificationem attribuit, quatenus Verbum factum est caro: anathema sit.

Nonus. Si quis vnum Dominum nostrum Iesum Christum a Spiritu sancto tamquam a virtute ab se aliena glorificatum dixerit; efficaciamq. qua contra immundos spiritus vteretur, & diuina inter homines miracula operaretur, ab ipso eodem accepisse prædicauerit, & non proprium naturalemq. illius esse Spiritum, per quem diuina signa edidit: anathema sit.

Decimus. Christum Iesum nostræ confessionis Pontificem & Apostolum extitisse, eundemq. semetipsum pro nobis in odorem suauitatis Deo Patri obtulisse, diuina Scriptura commemorat. Si quis ergo dixerit, Pontificem & Apostolum nostrum non esse ipsum Dei Verbum, posteaquam caro & homo nobis similis factum est, sed hominem illum qui ex muliere natus est, quasi alterum quempiam ab ipso diuersum: Aut si quis Christum pro se ipso quoque & non solum pro nobis sacrificium obtulisse affirmauerit (neque enim is oblatione opus habebat, qui nullum peccatum commiserat) anathema sit.

Vndecimus. Si quis ipsam Domini carnem viuificam, ipsiusq. Verbi, quod ex Patre est, propriam esse negauerit, sed alterius cuiuspiam ipsi Verbo secundum dignitatem tantum coniuncti, aut diuinam tantum inhabitationem fortiti, esse dixerit; neque vere rursus viuificam, vt modo meminimus, eo quod Verbi, quod omnia viuificat, facta sit propria, confessus fuerit: anathema sit.

Duodecimus. Si quis inficiatur Dei Verbum secundum carnem passum, secundum carnem crucifixum, mortemq. secundum carnem gustasse, & primogenitum tandem ex mortuis factum esse, quatenus videlicet vita est & viuificum, vt Deus: anathema sit.] hætenus anathematismi ex Synodo scripti, Cyrillo auctore.

Adiecerunt his litteris iisdem Patres Synodalem aliam epistolam ad clerum Constantinopolitanum, qua ex decreto Romani Pontificis damnationem Nestorij significant, & eorum qui cum illo communicant; declarantes pariter, in suam, hoc est, totius Ecclesiæ Catholicæ communionem recipi, qui ab eo fuissent causa fidei separati. est harum litterarum initium^a: Serius & vix tandem eo deuenimus, quo initio venire oportebat, &c.] His præterea adiectæ & aliæ litteræ ad patres monasteriorum Constantinopolitanæ vrbis, quæ ita exordiuntur^b: Pietatis vestræ zelum, quem pro Christo infamato, idq. in Ecclesia Orthodoxa, ostendistis, exacte cognouimus, &c.] de iisdem enim quæ facta essent aduersus Nestorium reddiderunt eosdem monachos certiores, quos & viriliter, vt coeperant, agere exhortantur.

Acceptis legati a Synodo Alexandrina litteris his, profecti Constantinopolim cū essent, quid per eos actum sit, eorundem primum locū habentes Theopentus & Daniel Episcopi ita postea coram Patribus retulerunt in magno Concilio Ephesino, cum a Synodo rogarentur:

Theopen-

A Theopentus Cabaforum Episcopus dixit: Die Dominica, cum Synaxis perageretur, ad Episcopalem basilicam ascendimus: ibidemq. toto præsentē clero, multisq. proceribus astantibus, litteras, de quibus hic sermo est, Nestorio reddidimus. Eadem profus & Daniel quoque Darnensium Episcopus affirmavit. Flavianus Philipporum Episcopus dixit: Dic, quæso, litteris ne ab eo factum sit satis. Daniel Darnensium Episcopus dixit: Tunc nihil nobis respondit: indicauit autem, vt postero die priuatim illum conueniremus. Porro sequenti die redeuntibus nobis, aditum interclusit, neque vllō nos responso dignatus fuit. Theopentus Cabaforum Episcopus dixit: Litteris, de quibus proxime dictum est, acceptis, vt postridie illius diei reuerteremur, sermonemq. seorsum cum eo misceremus, præcepit. Abiimus ergo: at postero die reuersos nos nō admisit; adeoq. vt litteris satisfaceret, nihil habuit pensi, vt publice pro concione eadem quæ ante & his quoque deteriora deprompserit. Neque enim solum ante redditas litteras peruersa effutiebatur, sed etiam postea; immo vero tunc multa peruersiora effutire cœpit, & vsque hodie effutire non cessat.] hæc ibi.

B Porro qui ita mutus & contumeliosus legatis fuit, eos vocatos non admittendo, quiq. perucax atque contumax extitit in parendo litteris Romani Pontificis & Synodi Alexandrinæ, quod peculiare hæreticorum est, illud tantū egregie præstitit, nimirū vt ad vitandum iudicium Ecclesiasticum, sententiamq. ab eo illatam eludendam, Theodosium Imperatorem adierit, interpellaueritq. eum, atque commouerit aduersus Cyrillum, veluti dirum persecutorem. De ipso enim Nestorio ita Liberatus diaconus^b: Cognoscens itaque Nestorius, quod Cyrillus non pateretur Ecclesiam sic esse in perturbationibus & populos sub scandalo, subrepsit pio Imperatori Theodosio, vt Sacram ad eum dirigeret, & a sua eum persecutione compesceret: & scripsit ad eum Sacram Imperator, arguens eum tamquam inquietum & scandala fuscitantem.] hæc Liberatus. Sed litteras Theodosij ad Cyrillum suo loco reddemus: res modò Nestorij Constantinopoli gestas ordine prosequamur.

C Acceptis Nestorius litteris Cyrilli a legatis ab eo Alexandria missis, lectisq. anathematismis illis, quibus singula suæ ipsius hæresis capita iugularentur; tantum absuit vt illis subscripserit (quod par erat, & ab eo in primis requirebatur) vt eadē potius carpere, & in erroris calumniam adducere, labemq. hæresis in Cyrillum eorum auctorem ex illis inferre omni conatu cum ipse studuerit, tum etiam ad hoc ipsum præstandum conuocaret amicos, nimirum Ioannem Episcopum Antiochenum & alios Syriæ Episcopos ad id promptos & alacres sub eiusdē Ioannis ditione positos, eiusq. voluntati obtemperantes, nempe Theodoretum Episcopum Cyri, & Andream itidem in Syria sacerdotem, de quibus hæc Liberatus^c: Exemplar epistolæ perueniens ad Ioannem Antiochenum, offensus est in ipsius Cyrilli capitulis: putauit enim eum, dum immoderate occurreret Nestorio, in seſtam Apollinaris declinare. Mandauit ergo Andreæ & Theodoro & Episcopis Concilij sui, vt in scripto responderent contra ipsa duodecim capitula, tamquam Apollinaris dogmata instaurantia.] hæc Liberatus. Audiens autē ista Cyrillus, omnem ansam arreptam ab aduersarijs eripiens, postea (vt dicitur) declarationem edidit^d duodecim illorum capitum, qua longe longius ab hæresi Apollinaris abhorre se docuit. hæc quidem ipse, antequam iisdem qui supra Theodoretus & Andreas suas conscripserunt in Cyrillum anthiteses: quæ autem secuta sint cum eadem ab Euoptio sunt allata, suo loco dicemus. Ex his igitur omnium malorū causa fluxit: Etenim a Nestorij defensoribus Syriæ Episcopis in suspicionem hæresis adductis conscriptis in Nestorium a Cyrillo anathematismis, inde factū est, & quidem astute nimis, vt sententia in Nestorium lata haud valuerit executioni mandari; cum qui eius executor a Cælestino Romano Pontifice cū amplissima potestate præpositus erat, ipse hæresis accusaretur. Quamobrem Theodosius Imperator rem eo progressam ratus, vt opus esset vniuersali Concilio (quippe quod non Nestorius tantum, sed & Cyrillus reus criminis hæresis diceretur) apud Cælestinum Romanum Pontificem egit de conuocando Ephesi in annum sequentem vniuersali Concilio. Factum id quidem Cælestini Romani Pontificis auctoritate, requirente Theodosio per virum illustrem Petronium postea creatum Bononiensis Ecclesiæ Episcopum, eius vitæ Acta testantur^e.

Quoniam vero angustia temporis haud patitur, vt post redditas hoc anno Nestorio Constantinopoli litteras Cælestini, quas scriptas fuisse vidimus Romæ tertio Idus Augusti, & Alexandriam ad Cyrillum primum perlatas, & post habitam illic Synodum eadē Constantin-

^a Aff. Concil. Ephesin. edit. Pol. tom. 2. c. 6. RES GESTAS LEGATORVM CVM NESTORIO.

CONFUGIT NESTORIVS AD IMPERATOREM.

^b Liberat. Breviar. c. 4. tom. 2. Concil.

NESTORIVS EXCITAT SVOS CONTRA CYRILLVM.

^c Liberat. Breviar. c. 4.

^d Extat apud Cyril. tom. 4. incipit: Conspicua sunt.

^e Sigonius eam refertur & edit.

DE EPISTOLIS SYNODALIBVS EX CONC. ALEX. ^a Apud Affa Concil. Ephesin. tom. 1. c. 15. edit. Pol. apud Cyril. epist. 11. ^b Apud Cyril. epist. 19.

THEODOSII
IMP. EGIP-
CVM CAELE-
STINO DE CO-
GENDA SY-
NODO EPHE-
SINA.

THEODOSII
IMP. EGIP-
CVM CAELE-
STINO DE CO-
GENDA SY-
NODO EPHE-
SINA.

THEODOSII
IMP. EGIP-
CVM CAELE-
STINO DE CO-
GENDA SY-
NODO EPHE-
SINA.

THEODOSII
IMP. EGIP-
CVM CAELE-
STINO DE CO-
GENDA SY-
NODO EPHE-
SINA.

Apud Aſſa
Ephesi. tom. I. c.
35. edit. Peli.
apud Cyril. epist.
17. edit. Con-
stantin. epist. 18.
EPISTOLA
THEODOSII
IMP. AD CY-
RILLVM ET
ALIOS.

THEODOSII
IMP. EGIP-
CVM CAELE-
STINO DE CO-
GENDA SY-
NODO EPHE-
SINA.

THEODOSII
IMP. EGIP-
CVM CAELE-
STINO DE CO-
GENDA SY-
NODO EPHE-
SINA.

Constantinopolim Nestorio allatas: haud, inquam, fert ratio temporis, vt post hæc omnia admoneri a Theodosio potuerit Cælestinus, atque accepta ab eo responsione, de conuocando in annum sequentem Concilio litteras ad Episcopos Theodosius scriberet hoc anno, tertio decimo Kalendas Decembris, quibus datæ eadem sub anni huius Consulibus reperiuntur: hæc cum ita se habeant, in eam adducimur sententiam, vt existimemus haud Theodosium expectasse Cælestini Papæ litteras Nestorio reddi, cum ipse agere cœpit apud Cælestinum de conuocanda Synodo aduersus Nestorium. Quis enim dubitare poterit, rem tantam Romæ publicis comitijs in Synodo pertractatam, non fuisse vel per Valentinianum ipsum Augustum, vel alios per litteras Theodosio significatam? Cum his percognitis, consulturus ipse paci Orientalis Ecclesiæ, ad omnesq. prorsus dissensiones dirimendas, de cogenda Ephesi Synodo remedium excogitauit, agereq. cœpit de ea re cum Cælestino Romano Pontifice: indixit vero, vbi a Cælestino litteras redditas accepisset. Hinc fortasse & prouenisse potuit illud Nestorij affectatum silentium, cum nihil prorsus legatis respondere voluit; quod videlicet expectaret fore vt cogretur vniuersale Concilium, sicq. ex lata sententia Cælestini, & executione eius infra decem dierum spatium, nullum penitus interim dispendium passurus esset.

Certe quidem non sine consensu Cælestini Papæ congregatum fuit Ephesinum Concilium, quod ipsius assensus necessario requireretur: nam professi sunt Patres in Chalcedonensi Concilio, absque auctoritate Romani Pontificis haud licuisse Synodum congregare. Id quidem de hac Synodo Ephesina professus est ipse Cælestinus in epistola ad eandem Synodum data, nimirum sua voluntate ipsam esse collectam. Quinetiam præscriptam fuisse formam Ephesini Concilij ab eodem Cælestino Romano Pontifice, Firmus Cæsareæ Cappadociæ Episcopus in ipsa Ephesina Synodo testatus est. Sunt & alia certa signa, quibus declaratur ex consensione & impertita auctoritate ab eodem Pontifice Cælestino coactum esse Ephesinum Concilium, quæ inferius ex diuersis datis epistolis certiora reddentur: cum alioqui nemo inficias ierit eandem Synodum fuisse litteris eiusdem Theodosij Imperatoris indictam. Quas enim hoc anno dicta die Nouembris eadem ex causa Theodosius ad Episcopos Ephesum conuenturos litteras dederit, describemus; quæ quidem non sic, vt habet inscriptio, ad Cyrillum datæ leguntur, vt ad eum priuatim tantum missæ fuerint, sed ad singulos Metropolitanos, eo quod hæc essent publicæ litteræ. Quasnam autem priuatim post has datas litteras ipse Cyrillus acceperit ab Imperatore, his suo loco subiiciemus. Communis vero data epistola sic se habet:

Reipublicæ nostræ constitutio ea quæ erga Deum est pietate præcipue nititur: multaq. inter hanc & illam cognatio ac familiaritas intercedere solet. Nam & ex se inuicem pendet, & vtraque prosperis alterius successibus incrementa sumit. Quandoquidem vt vera religio iusta actione perficitur, ita & Respublica vtriusque ope nixa florescit. Cum itaque Deus optimus maximus Imperij habenas nobis tradiderit, ijsq. qui Imperio nostro parent, pietatis & iustæ actionis quoddam quasi vinculum nos esse voluerit: harum inter se societatem, partim quidem priuata nostra prouidentia freti, partim quoque humano præsidio vsi, indiuisam perpetuo hætenus conseruare enixe contendimus: ad eumq. modum promouendæ pietati propter Respublicæ salutem incumbimus, vt in omnibus fere subditorum nostrorum commodo intenti, vnum hoc perpetuo vrgeamus, contendamusq. sedulo, vt pie religioseq. priuatim viuant omnes, & vt pios decet, in Republica versentur vniuersi. Denique vtrique, quam par est, curam impendere non desistimus. Fieri enim vix potest, vt qui alteri serio inuigilant, alterius curam neglectui habeant.

Ante omnia autem operam damus, vt Ecclesiasticus status eiusmodi sit, qui & Deum deceat, & temporibus nostris quam maxime congruat; idemq. ex omnium concordia & consensione suam tranquillitatem obtineat, tum per Ecclesiasticarum controuersiarum pacem a turbis & seditionibus liber existat; tum demum vt pia religio ab omni omnino nota & reprehensione immunis perseueret; eorumq. vita qui vel inter clericos censentur, vel magno quoque inter illos sacerdotio funguntur, omni prorsus nauo & culpa vacet. Quia vero intelligebamus, cum per eos qui Deum diligunt, pietatiq. addicti sunt, tum per animos rursus pietatis studiosos istæc obtineri posse: sæpenumero iam ante, ob ea quæ subinde accidunt, religiosam sanctissimorum Episcoporum vndiquaque in vnum coactorum Synodum necessariam iudicauimus. Hætenus tamen, ne eorum pietati molestiam exhiberemus, cunctantiores hac in re fuimus. At nunc vero tam Ecclesiasticarum, quam quæ

hisce

hisce coherent, publicarum rerum controuersia eam vsque adeo necessariam declarat, vt refutari nullo modo queat.

Quamobrem ne illa quæ ad præsentem rerum tantopere vtillum inquisitionem spectant, si negligentius curentur, in peius incrementa sumant (id quod a temporum nostrorum pietate alienum esse decet) tua pietas, Deo bene propitio, operam dabit, vt sacrosancto Paschate, quod iam in foribus vrget, elapso, sub sacræ Pentecostes diem ad Ephesiorum Asiæ ciuitatem accurrat, nonnullosq. quos nimirum idoneos iudicabit, sanctissimos prouinciæ suæ Episcopos simul eodem secum adducat: ita vt neque necessarij sanctissimis eiusdem prouinciæ Ecclesijs desint; neque ij rursus qui ad eam rem apti censentur, in sacra Synodo desiderentur. De indicta autem sanctissima Synodo nostra serenitas ad omnes omnino Deo dilectos Episcopos Metropolitanos litteras scripsit: quo nimirum hac tandem ratione turbæ, quæ ex multis diffidijs & concertationibus hinc inde enatæ sunt, rite secundum Ecclesiasticos canones consopiantur; & illa præterea quæ parum decenter hætenus admissa sunt, corrigantur; & pietatis denique quæ in Deum est, publicæq. vtilitatis firmitati consulatur.

Ceterum ante sanctissimam coactam Synodum, communemq. eiusdem, quæ de omnibus dabitur, sententiam, nihil quicquam in vlla prorsus re priuatim a quoquam innouetur. Omnino autem persuasum habemus, neminem ex pijsimis Deoq. deuotissimis Episcopis fore, qui simulatque rerum Ecclesiasticarum causa, atque adeo controuersiarum totius Orbis gratia nostro hoc decreto sanctissimam Synodum cogi intellexerit, non prope studioseq. occurrurus, rebusq. tantopere necessarijs ac Deo vsque adeo gratis pro virili consulturus sit. Nos quoque harum rerum curæ sedulo incumbentes, nullum impune abesse sinemus. Nec vllam ille vel apud Deum, vel apud nos quoque habiturus est excusationem, qui statim impigre secundum præfinitum tempus ad destinatum locum præsto non fuerit. Enimvero quicumque ad sacerdotalem Synodum accitus, alacriter non accurrit, is sane conscientiæ parum sinceræ se esse ostendit. Deus in multa tempora incolumem te conseruet, sanctissime pijsimeq. pater. Dat. Constantinopoli, tertio decimo Kalendas Decembris, Consulatu dominorum nostrorum semper Augustorum, Theodosij quidem decimo tertio, Valentiniani vero tertio. Lectæ sunt publice & inter Concilij Acta relata.] hætenus ibi.

Porro priuatas idem Imperator litteras ad Cyrillum ipsum dedit, perinensas eas quidem; vt pote qui verbis Nestorij fidem adhibens, fuit in eum plus æquo commotus. sunt huiusmodi:

Impp. Cæsares Theodosius & Valentinianus, Victores, Triumphatores, Maximi, semper Augusti Cyrillo Episcopo S. D.

Pietate quidem nihil nobis est antiquius; propter quam si qui forte incautius deliquerunt, venia dignos censemus. At parum interim laudabile est, illos ea indigere, qui propter summam religionem plurimum a nobis commendari, maximisq. honoribus cumulari debuerant. Oportet autem sacerdotes cum morum suauitate, fideiq. integritate in primis ornatos esse; tum maximum animi candorem ac sinceritatem per omnem vitæ cursum præferre; ac certo denique secum statuere, vniuscuiusque rei naturam, potissimum vero incorruptæ pietatis doctrinam sedulo inuestigandi studio facilius quam pertinaci animorum contentione inueniri. Etenim iam inde a primis vsque temporibus, non imperantis cuiuspiam aut certe imperium vsurpantis interminationes aut proteruiæ, sed sanctorum Patrum, sacrarumq. Synodorum decreta eam nobis constituerunt. Nam religionem prudentia & consilio magis quam cuiusquam imperio firmari, nulli, opinor, dubium esse potest.

Nunc igitur tua pietas exponat, quid ita nobis, quibus religionem tantopere curæ esse non ignorabas, contemptis, sacerdotibusq. quotquot circumquaque degunt (quos vtique in vnum locum coactos natam de religione controuersiam discutere, dirimereq. par erat) despectis, hæc turbas, discordiasq. inter Ecclesias concitaris? quasi vero impetus temerarij pietatis doctrinam magis quam sedula diligensq. veritatis inquisitio decere videantur; plusq. apud nos valeat versutia & audacia, quam cura aut industria; aut aliud quippiam huiusmodi magis nos, quam animi candor ac simplicitas, oblectet. Quamuis ergo honorem non vsque adeo magnum inde ad nos accessurum existimemus, si a tua pietate obseruemur; nec omnia rursus turbatum iri, si quod hic indignationis exemplum in te velimus edere: attamen hoc tempore nobis magis curæ est, vt sancta pax, exoptataq. tranquil-

Apud Aſſa
Concil. Ephesin.
tom. I. c. 7. edit.
Peli.
ALIA EPI-
STOLA THEO-
DOSII AD CY-
RILLVM.

tranquillitas Ecclesijs restitatur, quam vt priuatas nostras iniurias prosequamur. A

INDIGNA-
TVR THEO-
DOSIUS IN
CYRILLVM.

Scito interim magnam abs te rerum perturbationem excitatam esse. Neque mirum est fane, eum qui modum excessit, ijs conatus suos non desinuisse quæ ad Ecclesias & sacerdotes spectant, sed vltra progressum, de nobis ipsis quoque quiddam a pietate nostra prorsus indignum credidisse. Nam nisi aliquod inter nos de religione dissidium ortum esse, persuasum habuisses, aut certe aliquid huiusmodi ex litteris tuis oriturum sperasses: cur, obsecro, alia priuatim ad nos, alia rursus ad Eudociam religiosissimam coniugem meam, alia tandem ad Pulcheriam sororem meam Augustam, eandemq. pietatis studiosissimam perscripsisses? Quod profecto dissidium si inter nos forte natum fuisset, nosq. ad eum modum affectos esse contigisset: omnino tamen vituperationem effugere non poterat, cum qui tanto locorum interuallo a nobis disiungitur, curiosius in res nostras inquirere. si id autem inter nos non existit, conari vt existat; id vero cuiusuis potius quam sacerdotis fuerit. Quid enim indignius, quam vno impetu, vnoq. animi conatu Ecclesiastica & regia omnia velle confundere, ac a se inuicem diuellere? quasi vero alia omnis desit occasio, ex qua laudem & gloriam aucupere.

Ne igitur clam te sit, quoniam in statu res nostræ versentur: noris Ecclesias & regnum nostrum coniuncta esse, nostraq. accedente auctoritate & imperio, & Christi Saluatoris nostri aspirante prouidentia, magis subinde inter se coitura esse: tum tibi quoque a nobis ignotum esse, ne hinc capta occasione iure conqueri ac dicere queas, te ob pietatis doctrinam in reprehensionem incidere: quam quidem pietatis doctrinam in sacra Synodo in vtramque partem ventilatam eatenus obtinere volumus, quatenus veritati & rationi consentaneum esse iudicabitur. At vero siue illi veniam impetraturi sint qui a Patribus victi discedent, siue non: nos sane ciuitates simul & Ecclesias conturbari nequaquam sinemus: sed nec eam quoque doctrinam indiscussam manere patiemur, cui dijudicandæ eos præfici oportet, qui sacerdotijs vbiuis gentium præsent, per quos & nos quoque in veritatis sententia stabilimur, & magis magisq. identidem stabilimur. C

Omnino autem nemo qui vel aliqua ex parte ad Rempublicam pertinet, quacumque fiducia fretus, inconsultius quippiam in hoc negotio tentet, aut impedire studeat: alioqui enim certam condemnationis sententiam nequiquam euadet: quandoquidem nostra maiestate, eos qui prompte alacriterq. ad eiusmodi inquisitionem aduolare non cunctabuntur, merita laude prosequente; ceterosq. qui imperare forte malent, quam in medium consulere, aut aliorum de eiusmodi rebus consilium audire, coercente; nulli omnino, vt maxime velit, integrum istud erit. Quamobrem & tuam quoque reuerentiam, ad tempus quod alijs litteris ad vniuersos Metropolitanos Episcopos missis ediximus, præsto adesse oportet. Neque prius nostram amicitiam te recuperaturum confidas, quam omni perturbatione & animorum ægritudine sedata, ad propositarum quæstionum discussionem vltro accurreris. Hac namque ratione, quæ pro tuenda opinione acerbe inconsulteque abs te iam admissa sunt, neque priuato dolore perculsus, neque alicui præter decorum infestus admisisse videberis; & quæ adhuc reliqua sunt, legitime transigere velle censeberis. Quod si quid autem secus visum fuerit, id nequaquam sustinebimus. Vale.] D

Vides, lector, quanto periculo immisceant se Reges in his quæ sacerdotum sunt, quantoq. maiori discrimine aures præsent querelis hæreticorum. Ecce tibi Theodosius (vt ex rebus ab eo gestis sapius vidimus) religionis integritate nulli secundus, modo tamen Nestorij verbis e recto mentis sensu motus, illi fauet (quod pro monstro habendum est) aduersus vniuersam Catholicam Ecclesiam eum impugnantem; succenset vero vehementer, iraq. æstuat in Cyrillum Catholicæ fidei propugnatorem & Cælestini Papæ in ea tuenda vicariam præfecturam agentem; cunctaq. ab eo sancte pieq. gesta, in deteriore partem accipiens, in prauum semper est sensum interpretatus: excusanda tamen in ipso mens recta, sed reprehendenda nimia facilitas in adhibenda fide falsis Nestorij persuasionibus. Quod vero ad rerum gestarum ordinem pertinet, peruertunt quidem illum, qui hanc Theodosij epistolam primo loco reponunt; cum ex ipsa manifeste constet, scriptam esse post Synodum ab eodem Imperatore publicis litteris conuocatam. E

Theodosij igitur haud mens fuit, errantem sequi Nestorium, sed vt eius causa disquiretetur: hinc ipse non Orientales tantum, sed etiam Occidentales Episcopos, Metropolitanos videlicet & qui essent insignioris nominis, ad Synodum datis litteris aduocavit

uocavit, & inter alios S. Augustinum accersendum curauit: cuiusnam vero id negotij creditum fuerit, Liberatus narrat his verbis: Scripsit Imperator & beato Augustino Hipponensi Episcopo per Ebagnium Magistranum, vt ipsi Concilio præstaret suam præsentiam: qui Ebagnius veniens Carthaginem magnam, audiuit a Campolo * vrbis ipsius Antistite, beatum Augustinum ex hoc mundo migrasse ad Dominum. Acceptis ab eo ad Imperatorem litteris loquentibus de obitu beati Augustini, Constantinopolim, vnde venerat, redijt.] hæc de Augustino Liberatus; sed mendose apud eum Campolus pro Capreolo legitur: Capreolū namque his diebus sedisse Episcopum Ecclesiæ Carthaginensis, Vincentius Lirinensis haud obscure testatur. Successit hic Quoduultdeo, qui Aurelio fuerat subrogatus. Considera (vt id sæpe ingeram) ex his rectam Theodosij mentem, quod non sic fauebat Nestorio, vt patrocina-retur errori: etenim doctissimos ac sanctissimos ad Synodum conuocare Episcopos satagens, vtique sincerum de perquirenda veritate studium & animi candorem præstulit.

THEODOSIUS
ACCERSIT S.
AVGVSTIN.
AD CONCIL.
EPHESINVM.
* Capreolo
* Liberat. in Brevi-
nar. c. 5. tom. 2
Concil.

Quod autem ad S. Augustini obitum spectat, vides in primis litteris Theodosij confirmari eum ad hunc vsque annum vitam propagasse: siquidem hoc anno, mense Nouembris (vt vidimus) eius litteræ de Synodo datæ reperiuntur, quæ S. Augustinum vocantes ad Synodum mortuum inuenerunt. His plane consentiens est, quod sub huius anni Consulibus S. Prosper Augustini obseruantissimus testatur ipsum hoc anno e vita migrasse, vbi ait in Chronico: Augustinus Episcopus per omnia excellentissimus moritur quinto Kalendas Septembris, libris Iuliani inter impetum obsidentium Vuandalorum in ipso dierum suorum sine respondens, & gloriose in confessione Christianæ gratiæ perseuerans.] hæc Prosper. Quibus omnibus erroris redarguitur Marcellinus, qui anno superiori sub Consulatu Felicis & Tauri recenset in Chronico obitum Augustini. Hæc de tempore satis.

S. AVGVSTI-
NI OBITVS
TEMPVS.

Tertius^b iā tunc agebatur mensis Hipponensis a Vuandalis obsidionis: Bonifacius enim Comes a Vuandalis victus, in eadem Hipponem ciuitatem munitam se recipiens, ad eius obsidionem Vuandalos prouocarat. quatuordecim autem menses eandem perdurasse obsidionem, testatur Possidius: cuius primo tempore mori contigit Augustinum, cum eo statu res Africanæ essent, vt exceptis tribus ciuitatibus, Carthagine, Cirta, & Hipponem, reliquæ omnes a Vuandalis captæ essent; quanta vero hominum strage, & ecclesiarum clade, & diuini numinis cõtumelia, audiamus hæc a Possidio^c, qui interfuit, referente: ipse enim Calamæ Episcopus se ad Augustinum tunc recepit Hipponem: rem igitur omni luctu prosequendam sic aggreditur, haud puto absque lacrymis, enarrare, cum de obitu S. Augustini orationem instituit: Breui (inquit) consequenti tempore, diuina voluntate & potestate prouenit, vt manus ingens telis armata & bellis exercitata immanium hostium Vuandalorum & Alanorum commixta, secum habens Gothorum gentem, aliarumq. diuersarum gentiū personas, ex Hispaniæ partibus transmarinis nauibus Africæ influxisset & irruisset: vniuersaq. per loca Mauritaniarum etiam ad alias nostras transiens prouincias & regiones, omni sæuiens crudelitate & atrocitate, cuncta quæ potuit, expoliatione, cædibus, alijsq. innumerabilibus & infandis malis depopulata est, nulli sexui, nulli parcens ætati, nec ipsis Dei sacerdotibus & ministris, nec ipsis ecclesiarum ornamentis, seu instrumentis, vel ædificijs.

b Possid. in Vita
S. August. c. 29.

c Possid. c. 28.

CLADES A-
FRICANA.

Et hanc ferocissimam hostium grassationem & vastationem ille homo Dei & factam fuisse & fieri, non vt ceteri homines, sentiebat & cogitabat: sed altius & profundius eam considerans, & in his animarum præcipue vel pericula vel mortes præuidens, solito amplius (quoniam sicut scriptum est^d: Qui apponit scientiam, apponit dolorem: & cor intelligens, quasi tinea ossibus) fuerunt ei lacrymæ^e panes die ac nocte, amarissimamq. & lugubrem præ ceteris suæ senectutis iam pene ducebat & tolerabat vitam. Videbat enim ille homo Dei ciuitates excidio perditas pariter cum ædificijs, villarumq. habitatores alios hostili nece extinctos, alios effugatos atque dispersos, ecclesias sacerdotibus ac ministris destitutas, virginesq. sacras & quosque continentes vbique dissipatos, & in his alios defecisse tormentis, alios gladio interemptos esse, alios in captiuitate, perdita animi & corporis integritate ac fidei, malo more & duro hostibus deseruire. Cernebat enim hymnos & laudes de ecclesijs deperijisse, & ædificia ecclesiarum quamplurimis in locis ignibus concremata esse: solemnina quoque, quæ Deo debentur, de proprijs locis defecisse: sacrificia ac sacramenta diuina vel non quæri, vel quærenti qui tradat, non facile reperiri: in ipsas montium siluas & cauernas petrarum & speluncas confugientes, vel ad quascumque munitio-

d Eccl. 2.
e Psalm. 41.
AVGVSTINVS
OB CLADEM
VANDALICAM IN LV-
CTV VERBA-
TVR.

nitiones, alios fuisse expugnatos & interfectos, alios necessarijs sustentaculis euolutos * at-
que priuatos; vt fame contabescerent: ipsosq. ecclesiarum prepositos & clericos, qui forte
Dei beneficio vel in eos non incurrerant, vel incurrentes euaserant, rebus omnibus expolia-
tos atque nudatos, egentissimos mendicare, nec eis omnibus ad omnia, quibus fulciendi
essent, subueniri posse. Vix tres superstites videbat ex innumerabilibus ecclesijs, hoc est,
Carthaginensem, Hipponensem, & Cirtensem, quæ Dei beneficio excisæ non sunt, & ea-
rum permanent ciuitates & diuino & humano fulta præsidio: licet post eius obitum vrbs
Hipponensis incolis destituta, ab hostibus fuerit concremata. Et se inter hæc mala cuius-
dam sapientis sententia consolabatur, dicens: Non erit magnū quod cadunt ligna & lapi-
des, & moriuntur mortales. Hæc omnia ille, vt erat sapiens, quotidie vbertim flebat.
Accreuitq. mæroribus & lamentationibus eius, vt etiam adhuc in suo statu consistentem
ad eandem Hipponensem regionum ciuitatem ab ipsdem hostibus veniretur obsidendam: B
quoniam in eius tunc defensione fuerat constitutus Comes quidam Bonifacius cum Go-
thorum quondam fœderatus exercitu. quam urbem ferme quatuordecim mensibus con-
clusam obsederunt: nam & littus illi marinum interclusione abstulerunt. quo etiam nos
ipsi de vicino cum alijs nostris coepiscopis confugeramus, in eademq. omni obsidionis
tempore fuimus.

Vbi nobiscum super his infortunijs sæpissime colloquebamur, & Dei tremenda iudicia
præ oculis nostris posita considerabamus, dicentes: Iustus^a es Domine, & rectum iudicium
tuum. Pariterq. dolentes & gementes & flentes orabamus miserationum Patrem & Deum
omnis consolationis, vt de eadem nos tribulatione subleuare dignaretur. Et forte proue-
nit, vt vna cum eo ad mensam constitutis & inde confabulantibus cœperit coram nobis
dicere: Noueritis me hoc tempore nostræ calamitatis id Deum rogare, vt aut hanc ciui- C
tatem ab hostibus circumdatam liberare dignetur, aut si aliud ei videtur, suos seruos ad
perferendam suam voluntatem fortes faciat, aut certe vt me de hoc sæculo accipiat.
Quæ ille dicens, nos quoque instruens, deinceps cum eodem & nos cum nostris omni-
bus, & ipsi qui in eadem fuerant ciuitate, a summo Deo similiter petebamus.] & inferius de
eodem Augustino: Verbum Dei vsque ad ipsam extremam ægritudinem imprætermis-
sè, alacriter, & fortiter, sana mente, sanoq. consilio in ecclesia prædicauit.] hæc Possidius.
Erant conciones illæ perbreues, dolore plenæ & lacrymis; quarum vna tantum nobis reli-
qua est, quam hic describendam putauimus: nam cum lugubrem faciem Africanæ pro-
uinciæ nobis reddat; ob id ad certiores rerū gestarum cognitionem, Annalibus intexen-
dam esse, ratio instituta a nobis exigit. hæc autem concio eo tibi gratior esse debet, quod
veram scias, qui consueuisti apud Gentiles historicos confictas prolixasq. auctoris arbitrio D
compositas legere orationes: sed & ex eo eam iucundiores ac cariorem accipies, quod no-
uissimus omnium qui extant, hunc scias fuisse S. Augustini sermonem: auidius enim acci-
pi solent nouissima parentis eloquia. sic vero se habet^b:

^b August. de tem-
por. serm. 111.
SERMOS. AV-
GVSTINI
TEMPORIS
VVANDALI-
CAE OBSI-
DIONIS.
^c Rom. 3.

Quotiens, fratres carissimi, aliqua aduersitates veniunt; quotiens aut hostilitas, aut
siccitas, aut mortalitas iusto Dei iudicio nobis fuerit irrogata: non eius iniustitiæ, sed no-
stris hoc peccatis imputare debemus: quia sicut dicit Apostolus^c: Non iniquus est Deus,
qui infert iram: multorum enim malis moribus atque clamoribus exagitatus est mundus.
Et vt ex hoc omnes intelligere possint, apertius charitati vestræ insinuo. Sic sunt bo-
ni & mali, quomodo si duo vasa sint plena, & vnum habeat putredinem, & aliud aro-
mata pretiosa, cum vno ventilabro ventilata: illud vas vbi fuerint aromata, odorem
desiderabilem, aliud autem foetorem intolerabilem reddit. Ita simul boni & mali indif-
ferete quidem turbati, sed alto Dei iudicio separati. Quoties aliqua tribulatio in mun-
dum venerit: qui boni sunt, velut sancta vasa, gratias agunt Deo, qui eos castigare di-
gnatur: illi vero qui sunt superbi, luxuriosi, cupidi, blasphemant & murmurant contra
Deum, dicentes: O Deus, quid tanti mali fecimus, vt talia patiamur? Vnde fit, vt infeli-
ces isti amore huius vitæ obligati, nec istam tenere possint, & illam sempiternam, de qua
fugiet dolor & gemitus, amittant: & quod peius est, nec ista mala presentia possunt
euidere, & ad illa quæ æterna mala sunt, eorum crimina eos faciunt peruenire.

Non insultans, sed gemens & dolens hæc dico. Ecce sicut in eo qui superbo ac rebel-
li spiritu emendare se noluerit, impletur quod scriptum est^d: Qui in sordibus est, sor-
descat adhuc: iustus autem iustiora faciet, & sanctus sanctiora. Non enim spes bonorum
in isto est mundo posita: Spes enim quæ videtur (ait Apostolus^e) non est spes: quoniam &
ipsa

^d Apoc. 12.

^e Rom. 2.

A ipsa spes mundana, quæ videtur, in amaritudine vera^{*} est: amarum enim potionem mun-
dus suis dilectoribus propinat. O infelicitas generis humani! Amarum est mundus, &
diligitur: putas, si dulcis esset, qualiter amaretur? Vos alloquitur veritas, dilectores
mundi: Vbi est quod amatis? Vbi est quod pro magno tenebatis? Vbi est quod dimit-
tere volebatis? Vbi sunt tot regiones? Vbi sunt tantæ splendidissimæ ciuitates? Lugen-
do potius ista dicta sunt, quam insultando. Magno affectu ista deputarentur, si tantummo-
do audirentur.

At cum oculos nostros dira calamitas & obsidionis percusserit, & nunc tempore
mortalitatis affligat: mortuorum hominum sepeliendis corporibus vix illi qui remane-
re videbantur, occurrerent. Considerantes etiam illa mala, quæ iusto Dei iudicio illata
sunt: quando totæ prouinciæ in captiuitatem ductæ sunt? Sustinuimus matresfamilias

B abductas, prægnantes abscissas; & nutrices, euulsis e manibus paruulis, atque in vias
proiectis, nec viuos ipsos filios retinere, nec mortuos permiserunt sepelire. Cruciatum
magnus & dolor, timor & horror, tortores cordis pariter insistebant; maxime cum a ta-
libus feminis hoc impia barbarica exigebat potentia, vt quæ se sciebat multorum man-
cipiorum fuisse dominam, barbarorum se subito sine vlllo pretio lugeret ancillam. Sic
impletum est in nobis, quod dictum est per Prophetam David^a: Vendidisti populum
tuum sine pretio, & non fuit multitudo in commutationibus eorum. Dura a delica-
tis & nobilibus mulieribus seruitia sine vlla miseratione humanitatis a barbaris exacta
sunt: strepitus clamoris huius in auribus nostris vrget, dum talia audimus atque vi-
demus: Numquid ferreæ sunt carnes hominum, etiam si ferreus seruus in aliquibus
inueniatur?

C Quis ista audiens, vidensq. non doleat? Vnde cum Propheta dicere possumus: Quis
dabit^b capiti meo aquam, aut oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac no-
& interfectos filiarum populi mei? non solum mortem corporum, verum etiam anima-
rum. Christianis loquimur. Multos cognouimus in ista visitatione sine sacramento
baptismi ex hac vita fuisse ereptos, atque inter vasa iræ relictos. Quis luctus idoneor,
quis planctus celsior inueniri potest, quando sic exarsit ira omnipotentis, vt repelle-
ret etiam tabernaculum suum, in quo habitauit in hominibus? Et ille etiam qui vni-
co^c Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum; nec pretium tan-
ti sanguinis attenderit, nulli ecclesiæ, nulli clero, nulli sacratæ virgini, nulli parcere
ciuitati.

D Nos vero, fratres carissimi, quibus Dominus non pro nostris meritis parcere, sed ad-
huc ad poenitentiam reseruare dignatur, non sine grandi timore debemus considera-
re, quod hæc omnibus nobis præbeantur exempla. Et ideo illorum mors proficiat ad
nostram salutem: eorum tribulatio nostra sit correctio: de aliorum plagis faciamus me-
dicamenta vulneribus nostris: & semper timeamus quod Dominus in Euangelio dixit^d:
Putatis quod hi Galilæi præ omnibus peccatores fuerint, quoniam talia passi sunt? non,
dico vobis: sed nisi poenitentiam egeritis, omnes similiter peribitis. Et ideo qui sole-
bat esse luxuriosus, sit castus; qui superbus, sit humilis; qui erat inuidus, sit benignus;
qui per fraudem vel calumniam solebat res alienas rapere, incipiat de suis largiores
elemosynas dare. Nimis delicatum est, quod a nobis requirit Dominus noster, fratres
carissimi. Non dixit nobis: Ieiunate plusquam potestis, & plusquam vires vestræ fue-
rint, vigilate. Non nobis dixit: A vino vel a carnibus abstinete. Non a nobis requirun-
tur^{*}; sed hoc dignatur iniungere, quod omnes homines possunt cum ipsius gratia sine
grandi labore complere. Sed quod pessimum, multi sunt, qui durissimum & amarissi-
mum auaritiæ iugum cum multis laboribus volunt ferre, & dulce iugum Christi & onus
eius leue dissimulant humeris suis imponere: malunt cum multis peccatis sub sarcina
gravi succumbere, quam iugum Christi, quod potest eos in cælum eleuare, suscipere.
Vos vero, fratres, vobiscum sapienter & fideliter cogitantes, dirumpatis a ceruicibus
vestris durum & asperum auaritiæ iugum, & iugum Christi suauissimum vestris humeris
imponite, secundum Apostolum^e, conuersionem vestram leuantes in cælum: vt cum
Christus apparuerit vita vestra, & vos cum ipso appareatis in gloria, quod ipse præstabit.]
hucusque sermo. Et quidem puto in auaros ista dixisse, quod quamplurimi spoliati om-
nibus bonis confluxissent Hipponem locum munitum, nec facultates Ecclesiæ ad omnes
alendos suppeterent.

Annal. Eccl. Tom. 5.

A a a

Cum

MORTALI-
TAS CVM OB-
SIDIONE PRÆ-
MIT HIPPO-
NENSES.

^a Psalm. 43.

^b Hierem. 9.

^c Rom. 8.

^d Luc. 13.

^e Philip. 3.

TEMPVS AE-
GROTATIO-
NIS AVGV-
STINI.

a August. epist.
132.

b August. epist.
217.

c Aug. epist. 149.

d Aug. epist. 56.
in fin.

e Aug. epist. 262.

f Aug. epist. 251.

g Possid. in Vita
Aug. c. 29. 30.

AVGVSTINVS
AEGROTVM
SANAT.

AVGVSTINI
PRAEPARA-
TIO AD OBI-
TVM.

1-2-3

b Viss. de perse-
cut. Vuand. lib. 1.

i Possid. in Vit.
August. c. 31.

DE LIBRIS
S. AVGVSTI-
NI.

k Possid. c. 18.

Cum vero iā tribus mensibus eius ciuitatis perdurasset obsidio, qui haecenus verbi praedicatione, pauperum cura, precibus ac vigilijs apud Deum pro populo iugiter laborasset, aegritudine affectus, cogitur lecto decumbere: quantum autem temporis spatium intercesserit ab hoc sermone vique ad obitum, numerata: dictus hic enim reperitur feria quinta post Dominicam Passionis (vt inscriptio praefert) ipse vero defunctus inuenitur quinto Kal. Septembris. Sed quid de aegritudinis eius tempore Possidius litteris commendat, audiamus: Et ecce (inquit) tertio illius obsidionis mense decubuit lecto febribus defatigatus, & illa vltima exercebatur aegritudine.] vltimā plane Possidius dicit, quod frequenter Augustinus aegrotare consueuisset, vt ex ipsius epistolis intelligi potest: nam ad suos scribens, tradit^a quod ob minus idoneam valetudinem ab Episcopis excusaretur, quo minus, vt alijs, ipsi legationes transmarinae ex Synodis iniungerentur. Sed & in litteris ad Victorinum^b, atque alijs ad Profuturum^c, itemq. ad Dioscorum^d scribens, de suis corporis infirmitatibus meminit, necnon ad Darium epistola^e, & ea quam dedit ad Nobilem^f. Quid autem acciderit, dum vltima hac aegritudine Augustinus affligeretur, idem ita narrat Possidius^g:

Itemq. ad aegrotantem & lecto vacante, quemdam cum suo aegroto venisse, & rogauisse, vt eidem manum imponeret, quo sanus esse posset: eumq. respondisse, si aliquid in his posset, sibi hoc vtique primitus praestitisset: & illum dixisse, visitatum se fuisse, sibiq. per somnium dictum esse: Vade ad Augustinum Episcopum, vt ei manum imponat, & saluus erit. Quod dum comperisset, facere non distulit; & illum continuo sanum ab eo discedere fecit.] haec de miraculo Possidius: quod quidem extremo vitae articulo Deus per eum operari voluit, vt quodam veluti signo tum res ab eo sancte pieq. gestas, tum pia doctaq. eius scripta consignata relinqueret. Quomodo vero ad felicem ad Deum transitum se pararit, Possidius ita declarat:

Dicere autem nobis inter familiaria colloquia consueuerat, post perceptum baptismum etiam laudatos Christianos & sacerdotes absque digna & competenti poenitentia exire de corpore non debere. Quod etiam ipse fecit vltima qua defunctus est aegritudine. Nam sibi iusserat psalmos Dauidicos, qui sunt paucissimi, de poenitentia scribi; ipsosq. quaterniones iacens in lecto contra parietem positos diebus suae infirmitatis intuebatur & legebat, & iugiter ac vbertim flebat. Et ne intentio eius a quoquam impediretur; ante dies ferme decem quam exiret de corpore, a nobis postulauit praesentibus, ne quis ad eum ingrederetur, nisi ijs tantum horis, quibus medici ad inspiciendum intrarent, vel cum eius inferretur resectio. Et ira obseruatum factumq. est. Et omni illo tempore orationi vacabat.] ac paulo post: Membris omnibus sui corporis incolumis, integro aspectu atque auditu, & (vt scriptum est) nobis astantibus & videntibus, ac cum eo pariter orantibus, obdormiuit in pace cum patribus suis, enutritus in bona senectute. Et nobis coram positus, pro eius commendanda corporis depositione sacrificium Deo oblatum est, & sepultus est.] haec de obitu, & funere vna cum Missa, ex more, exhibito Possidius; qui superius eum vixisse tradit annos septuaginta sex: in Episcopali vero functione annos triginta sex habuisse, ex ijs quae a nobis de sedis eius exordio dicta sunt, satis certo colligi potest. Dies vero obitus in tabulis Ecclesiasticis scriptus fuit anniuersaria memoria repetendus, celebriq. cultu in Ecclesia transigendus quinto Kalendas Septembris.

De eius obitu etiam Victor Vticensis his verbis meminit, cum agit de clade Vuandalica: Ea (inquit^h) tempestate Hippon regionū obsessa est ciuitas, quam omni laude dignus beatus Augustinus multorum librorum confector Pontifex gubernabat. Tunc illud eloquentiae, quod per omnes campos Ecclesiae vbertim decurrebat, ipso metu siccatum est flumē, atque dulcedo suauitatis dulcius propinata in amaritudinē absynthij versa est, &c.] De his autem quos reliquit libros suis commendatos ista Possidiusⁱ: Testamentum autem nullum fecit; quia vnde faceret, pauper Christi non habuit. Ecclesiae bibliothecam & omnes codices diligenter posteris custodiendos semper iubebat. Si quid vero Ecclesia vel in sumptibus vel in ornamentis habuit, fideli presbytero, qui sub eodem domus Ecclesiae curam gerebat, dimisit. Nec suos consanguineos, vel in proposito vel extra constitutos, in sua vita & morte more vulgi tractauit: quibus, dum adhuc superesset, id, si opus fuit, quod & ceteris, erogauit; non vt diuitias haberent, sed vt aut non aut minus egerent.] haec & alia Possidius, qui (vt ipse testatur) quadraginta ferme annis cum eo vixit summa concordia, & scriptorum ipsius confecit Indiculum, de quo ipse his verbis^k:

Tanta

A Tanta autem ab eodem dictata & edita sunt, tantaq. in Ecclesia disputata, excepta, atque emendata, vel aduersus diuersos haereticos conscripta, vel ex canonicis libris exposita ad aedificationem sanctorum Ecclesiae filiorum, vt ea omnia vix quisque studiosorum nosse & perlegere sufficiat. Verumtamen ne veritatis auidissimos in aliquo fraudare videamur, statui, Deo praestante, in huius opusculi fine etiam eorumdem librorum, tractatum, & epistolarum Indiculum adiungere: quo lecto, qui magis Dei veritatem quam temporales amant diuitias, sibi quisque quod voluerit, ad legendum & cognoscendum eligat: & id ad scribendum vel de bibliotheca Hipponensis Ecclesiae petat, vbi emendatiora exemplaria forte potuerit inuenire; vel vnde voluerit, inquirat, & inuenta describat & habeat, & petenti ad scribendum sine inuidia & ipse tribuat.] haec Possidius. At plane miraculo factum esse videtur, vt concremata anno sequenti Hipponensi ciuitate a furentibus Vuandalis, iisdemq. Arianis, ipsa Hipponensis bibliotheca illaesa permaneret, angelica quidem, si non humana vallata custodia. Qui enim consideret ferocissimos barbaros longa praepeditos obsidione redditos sauios; reputetq. secum, eosdem pariter perfidos fuisse Arianos, scisseq. etiā ex recentioribus aduersus Arianos ipsos disputationibus, nempe contra Maximum atque Pascentium Comitem publice habitis, Augustinum acerrimum sibi hostem: quis, inquam, ista considerans, non miraculo ducat, vt Vuandali pepercrint Augustini scriptis? certe non ipsorum id quisquam dixerit adscribendum esse clementiae, sed Dei magnae potentiae, qua cohibuit grassantes instar fulminis barbaros, & sua coercuit disciplina, nec fuit quicquam inconcessum inuadere, vel tentare vetitum. haec quidem praestare, diuinā tantum esse potuit facultatis, secundum illud in Iob^a diuinum elogium: Numquid mittes fulgura & ibunt, & reuertentia dicent tibi: Adsumus?]

C quod scilicet furentes hominum motus diuinā tantum subiecti sint voluntati eosdem ad libitum moderanti.

Sed qui non valuit per barbaros perdere penitus sanctissimi viri scripta, per haereticos & calumniosos homines ea diabolus summis viribus labefactare conatus est: nec quidem admouit ad ea demolienda arietem vnum, sed plures; nec vnum vel alterum aduersarium, sed ipsos plures ac plurimis armis diuersis in locis armauit. Primū enim Galliarum quidam presbyteri, quod iam certamen, ipso Augustino viuentē, aggressi fuerant, eo mortuo, acrius instaurarunt, quindecim scribentes obiectiones aduersus eos quos in Pelagianos ipse sanctus Augustinus scripserat commentarios. Rursus vero Vincentius quidam rem priuatim agens, sexdecim in eosdem proposuit obiectiones. Insuper & Camillus & Theodorus presbyteri Genuenses decem dubia obiecere. Adhuc etiam & Cassianus presbyter Massiliensis, de quo superius dictum est, aduersus eiusdem Augustini doctrinam egit, aduersusq. eam aliqua intulit. Porro contra hos omnes steterunt Hilarius Arelatensis & Prosper Aquitanus. quid Hilarius in aduersarios scripserit, non apparet: Prosperi autem adhuc supersunt arma, quibus pro Augustino in hostes indefesso studio dimicauit: Aduersus siquidem Gallos liber extat Responsum, volumen etiam contra Vincentianos, tertius insuper liber contra Genuenses illos presbyteros, ac item quartus contra Collatorem, nempe ipsum Ioannem Cassianum inscriptus, quem (vt ex ipso apparet) sub Sixto Romano Pontifice edidit. Ceterum iisdem Hilarius atque Prosper sequenti anno Romam se contulerunt, atque apud Caestinum conquesti sunt, quod quae a sancto Augustino scripta essent, eadem a Romanis Pontificibus Innocentio, Zosimo, atque Bonifacio confirmata, & Concilij stabilita, a quibusdam Gallicanis presbyteris iterum reuocarentur in controuersiam. Quid autem his auditis praestiterit Caestinus, dicemus suo loco anno sequenti.

Hoc ipso autem anno Ioannes Cassianus monitu Leonis Romanae Ecclesiae archidiaconi aduersus Nestoriū de Incarnatione Verbi septē libros luculentissimos edidit. Cū enim ipsos ab eo scriptos constet, dum adhuc Nestorius sederet Constantinopoli, quem sequenti anno in Concilio Ephesino liquet fuisse e sede depositum, & Maximum in eius locum subrogatum; cumq. nulla insuper in eis de Ephesino Concilio mentio habeatur, cuius necessario meminisse oportuit: plane ante Ephesinum Concilium, damnationemq. Nestorij, eos ab ipso fuisse elucubratos; dicere necesse est, & hoc ipso quidem anno, quo (vt vidimus) haeresis Nestorij plane innotuit Occidentali Ecclesiae, ante autem susurri tantum quidam de ea pertigerant oras Occidentales. Sed cur (dixerit aliquis) per Cassianum Leo archidiaconus

DE POSSIDII
INDICULO.

AVGVSTINI
SCRIPTA AB
ADVERSARIIS
IMPVGNATA

PROSPER ET
HILARIVS PV
GNANT PRO
AVGVSTINO.

IO. CASSI-
ANVS HORTA-
TV LEONIS
SCRIBIT CON-
TRA NESTO-
RIVM.

diaconus ista præstari voluit, cum ipse Leo eruditissimus esset, & quam felicissime id exhibere valuisset; cum præsertim Cassianus de libero arbitrio haud recte sentire, sed cum Pelagianis aliquid habere commune, editis Collationum libris innotuisset? post scriptas enim Collationes ipsum hortatu Leonis elucubrasset commentarium illum contra Nestorium, ipse in operis præfatione testatur.

Ad hæc quidem illud in primis dicendum est, Cassianum & alios qui hoc tempore in nonnullis S. Augustini scripta carpebant, haud se Pelagij errores fouere professos esse: sed (vt sæpius Prosper ait, & indicant litteræ Cælestini Romani Pontificis ad Gallos, de quibus agemus anno sequenti) vt Catholici versabantur inter Catholicos, & Pelagianos se damnare errores, & in eos declamare præferrebant; quod & videmus ab eodem Cassiano factum in his ipsis libris, quos de Incarnatione Verbi aduersus Nestorium scripsit, dum frequenter exclamat Nestorium ipsum a Pelagianis esse mutuatum errorem. Leonis igitur hac ex parte illud videtur fuisse consilium, vt ne opinarentur Orientales hæresim Nestorianam ex Pelagiana prognatam defensores habere in Occidente, qui Pelagiani erroris quoquo modo suspecti redditi essent, per vnum ex illis voluerit validissime Nestorium oppugnari. Rursum vero, ne qui in Occidente articulum illum de libero arbitrio Pelagiani erroris scriptis editis hætenus defendissent, affinitate dogmatis consurrecturi essent pro defensione Nestorij; Cassianum in primis, qui omnes antecellebat, Leo diaconus prudenter quidem scripture sua eum teneri voluit obligatū, & cum eo omnes qui inter Catholicos Pelagiani erroris viderentur esse fautores. Præstitit id libentissime Cassianus, omniq. studio in opus incubuit, quo se acerrimum hostem cum Pelagiani tum Nestoriani præferret erroris, quem iam Pelagianorum omnium famosissimus Leporius, de quo superius dictum est, publicis litteris adeo fuerat detestatus.

Insuper autem potuit & illud etiam fuisse hac de re Leonis consilium, vt per Ioannem Cassianum Constantinopolitanæ olim Ecclesiæ diaconum, Constantinopolitana admoneretur Ecclesia vitare Nestorium: vt enim id etiam opinari possumus, apostrophe illa auctoris ad finem operis collocata facile persuadet, cum demum post alia eiusmodi Nestorium exagitat inuectiua: Tu o impijssime atque impudentissime, præclaræ vrbs contaminator, Catholicæ & sanctæ plebis grauis & exitiosa contagio, stare in Ecclesia Dei & loqui audes; & blasphemis ac furiosis vocibus tuis sacerdotes semper illæfæ fidei & Catholicæ confessionis infamas, magistrorum priorum vitio plebem Constantinopolitanæ vrbs errare? Tu ergo emendator priorum Antistitum, tu Gregorio excellentior, tu Nestario probatior, tu Ioanne præstantior, omnibusq. Orientalium vrbiū sacerdotibus? qui etsi non eiusdem nominis, cuius hi quos nominaui, eius tamen fidei fuerunt. quod quidem, quod ad hanc causam pertinet, sufficit: quia cum de fide agatur, omnes in eo idem sunt quod optimi, in quo consortes sunt optimorum. Vnde & ego quoque ipse humilis & obscurus nomine, sicut merito, licet mihi inter eximios Constantinopolitanæ vrbs Antistites locum magistri vsurpare non possim, studium tamen discipuli affectumq. præsumo. Adoptatus enim a beatissimæ memoriæ Ioanne Episcopo in ministerium sacrum, atque oblatas Deo; etsi corpore absūm, affectu illic sum; & illi dilectissimo mihi ac venerandissimo Dei populo etsi nunc præsentia non admisceor, tamen mente coniungor. Et hinc est, quod condolens ei atque compatiens, in vocem nunc tristitiæ ac doloris erupi: & quod vnum potui, flebilem querimoniam, quasi pro membrorum atque artuum meorum infirmitate, clamaui. Etenim si iuxta Apostolum, dolente quidem minore corporis parte, condolet maior atque compatitur; quanto magis dolente maiore, minor compati oportet? Inhumanissimum quippe est, vt in vno atque eodem corpore maiorum infirmitatem minora non sentiant, cum minorum maiora patiantur.

Vnde obsecro ac deprecor omnes vos, qui intra Constantinopolitanæ vrbs ambitum sitis, & per affectum patriæ ciues mei, & per vnitatem fidei fratres mei estis, vt separatis vos ab illo (vt scriptum est) lupo rapaci, qui deuorat Dei populum, vt cibum panis. Ne tetigeritis, neque gustaueritis quicquam illius; quia sunt omnia ad interitū. Exite de medio eius, ac separamini, & immundum ne tetigeritis. Mementote magistrorum veterum, sacerdotumq. vestrorum, Gregorij nobilis per Orbem, Nestarij sanctimonia insignis, Ioannis fide ac puritate mirabilis, Ioannis inquam, Ioannis illius, qui vere ad similitudinem

CVR LEO PER
CASSIANVM
VOLVERIT
IMPVGNARI
NESTORIVM.

a Cassian. de Incarn. Verbi lib. 7.
CASSIANI
INVECTIVA
IN NESTORIVM.

THEOPH.

b 1. Cor. 12.

CASSIANI APOSTROPHE
AD CONSTANTINOPOLITANOS.
c Math. 20.
d Psal. 13.
e Coloss. 2.
f 2. Cor. 8.

A nem Ioannis Euangelistæ & discipulus Iesu & Apostolus, quasi super peccatus Domini semper affectumq. discubuit. Illius inquam mementote, illum sequimini: illius puritatem, illius fidem, illius doctrinam ac sanctimoniam cogitate: illius mementote semper doctoris vestri ac nutritoris, in cuius quasi gremio quodammodo amplexuq. creuistis, qui communis mihi ac vobis magister fuit, cuius discipuli atque institutio sumus. Illius scripta legite, illius informationem tenete, illius fidem ac meritum amplexamini. Quod etsi affectu grande est ac difficile, sequimini tamen pulchrum & sublime: quoniam in summa rerum non adeptio tantum, sed etiam imitatio ipsa laudanda est: quia nunquam fere aliquis eius rei portione ad plenum caret, ad quam scandere ac peruenire contenderit. Ille ergo vobis in sensu semper & quasi conspectu sit, ille in animo & cogitatione versetur: ille denique ipse vobis etiā, quæ a me sunt scripta, commendet: quia hæc, propter quæ ego scripsi, ille me docuit; ac per hoc non tam mea hæc, quam illius esse credite: quia riuus ex fonte constat, & quicquid putatur esse discipuli, totum ad honorem conuenit referre magistri.]

Cum hæc scribat ad suos Constantinopolitanos Cassianus; illud obserua, quod cum de laudatis Episcopis Constantinopolis agit, nullam penitus Attici habet mentionem, vt Cyrillum, immo Cælestinum Papam & Sixtum fecisse apparet: vt plane intelligas eum nondum stomachum exhaustisse bile, quam olim ob Ioannem conceperat, & nuper auererat ob damnata ab eo omnia hæresis Pelagianæ capitula, quorum aliqua ipse cum alijs clandestinis Pelagianis aduersus Augustini scripta tuenda susceperat. Hæc igitur Cassianus scripsit, instante Leone Romanæ Ecclesiæ hoc tempore archidiacono, qui post Sixtum summus creatus est Pontifex: ita se habet vetus & recepta Gennadij lectio, vbi hæc de Cassiano: Ad extremum rogatus a Leone vrbs Romanæ archidiacono, postea Episcopo, scripsit aduersus Nestorium de Incarnatione Domini libros septem, & in his scribendi apud Massiliam & viuendi finem fecit, Theodosio & Valentiniano regnantibus.] Ante autem quam ad hæc scribenda manum admoueret, iam dudum absoluerat libros Collationum, vt ipsemet in præfatione testatur, cum ita exorditur: Absolutis dudum Collationum spiritualium libellis, &c.] ex quibus possumus intelligere, ipsum anno superiori, vel qui eum præcedit, nisi forte hoc ipso, easdem Collationes absoluisse; quæ quo anno a Prospero sunt impugnatae, suo loco dicemus.

D Sequitur annus celebris memoria œcumenicæ Synodi Ephesinæ, consignatus Consulatu Anicij Bassi & Flauij Antiochi. Hic ille Antiochus patricius ex eunucho, qui postea delatus apud ipsum Theodosium Imperatorem, priuatus bonis & redactus in ordinem, inter clericos professus est, vt Suidas testatur. est Theodoretus ad eū epistola factum illud adornantis, perinde ac ipse sponte sæculo nuncium remisisset, & non coacte vitam alienam a curia agere instituisset. Huius occasione editam sanctionē a Theodosio, idem Suidas addit, ne amplius eunuchi inter patricos militarent. Clara quoque Antiochi huius memoria est in collectione Codicis Theodosiani, cum de eo ista habeat Imp. Theodosius: Longum est memorare quid in huius consummatione negotij contulerit vigilijs suis Antiochus, cuncta sublimis ex Præfecto & Consule.] His de Antiocho Consule dictis, iam res hoc anno sub eius Consulatu gestas recensemus.

E Sed antequam de ipsa agamus Synodo Ephesina, ex more, ordine temporis, quæ ante ipsam hoc anno contigerunt, primū in medium afferamus. Cum expulsis clericis Catholicæ fidei, Nestorius sibi ecclesias omnes quæ erant Constantinopoli vendicasset, contigit vnā ipsarum cæde hominum turpissime profanari. Quomodo autem id acciderit, Socrates recenset, hæc dicens: His rebus confectis, scelus quoddam nefandum forte fortuna in ecclesia editum est. Nam cuiusdam præpotentis viri serui, genere barbari, cum immanem heri sui feritatem experti, eam ferre non possent, ad ecclesiam confugerunt, atque gladijs cincti ad altare profiliunt. Rogati igitur vt abirent, nullo modo obsequi volebant, sed sacris ministerijs obeundis erant impedimento. Quinetiam dies complures strictos tenebant gladios, paratiq. erant ad quemcumque obtruncandum, qui illos adiret. Itaque vno clerico interfecto, altero vulnerato, ad extremum sibi ipsis necem consciuerunt.

a Gennad. de Vir. illustr. c. 61.

DE CONSVLATV AN-
TIOCHI.

b Theod. epist. 95.
ex cod. Vatic.

c l. 1. de Codic.
Theod. auctor.
Nouel. tit. 1.

d Socrat. lib. 9.
c. 33.
INFVSTA
CAEDES IN
ECCLESIA
CONSTANTI-
NOPOLI PA-
TRATA.

Vnde quidam eorum qui aderant, dixit, templi profanationem aliquid mali portendere; A
duosq. poetæ cuiusdam senarios in eandem citauit sententiam:

*Nam sæpe signa talia dari solent,
Cum sacra fœdum templa polluit scelus.*

Atque eum qui ista dixerat, minime fefellit opinio; quippe & diuisionem populi (vt videtur) & auctoris diuisionis abdicationem significauit.] hæc Socrates: quæ hoc ipso anno Marcellinus contigisse tradit, sub iisdem Consulibus rem gestam referens, licet paulo diuerse, his verbis: Barbari in Augusta vrbe nutriti ad ecclesiam nostram hostili ritu confluent: ignem in ecclesiam ad comburendum altare dum infesti iaciunt, inuicem sese, resistente Deo, trucidant.] subdit, hoc eodem tempore ob tritici penuriam Theodosium Imperatorem a populo lapidibus impetum.

Quod vero ad ecclesiæ nefandam profanationem spectat; eam ante Aprilis mensem accidisse, possumus ex eo conijcere, quod idem Theodosius consulturus in posterum, hoc anno vigesimatertia mensis Martij ad Antiochum Præfectum Prætorij eundemq. Consularem ordinariū sanctionem dedit de ecclesiastica immunitate sollicitius conseruanda & latioribus terminis dilatanda; ne scilicet putarentur, qui ad eam confugiunt, minus tuti esse, nisi altare tenuerint. sic enim ipsa se habet:

Pateant summi Dei templa timentibus: nec sola altaria, & oratorium templi circumiectum; quod ecclesias quadripertito intrinsecus parietum septu concludit, ad tuitionem confugientium sancimus esse proposita: sed vsque ad extremas fores ecclesiæ, quas oratum gestiens populus primas ingreditur, confugientibus, aram salutis esse præcipimus: vt inter templi quod parietum descripsimus cinctū, & post loca publica & ianuas primas ecclesiæ, quicquid fuerit interiaccens, siue in cellulis, siue in domibus, hortulis, balneis, areis, atque porticibus, confugas interioris templi vice tueatur. Nec in extrahendo eos conetur quisquam sacrilegas manus immittere: ne qui hoc ausus sit, cum discrimen suum videat, ad experendam opem ipse quoque confugiat. Hanc autem spatij latitudinem ideo indulgemus, ne in ipso Dei templo & sacrosanctis altaribus confugientium quemquam mane vel vespere cubare vel pernoctare liceat, ipsis hoc clericis religionis causa vetantibus, ipsis qui confugiunt pietatis ratione seruantibus.

Arma quoque in quouis telo, ferro, vel specie, eos qui confugiunt, minime intra ecclesias habere præcipimus, quæ non modo a summi Dei templis ac diuinis altaribus prohibeantur, sed etiam cellulis, domibus, hortulis, balneis*, areis, atque porticibus. Proinde hi qui sine armis ad sanctissimum Dei templum, aut ad sacrosanctum altare, siue vsquam gentium, siue in hac alma vrbe confugiunt, somnum intra templum, siue ipsum altare, vel omnino cibum capere absque aliqua eorum iniuria ab ipsis clericis arceantur, designantibus spatia quæ in ecclesiasticis septis eorum tuitioni sufficiant, adducentibus capitalem poenam esse propositam, si qui eos conentur inuadere. Quibus si perfuga non anuit, neque consentit, præferenda humanitati religio est, & a diuinis ad loca quæ diximus, turbanda temeritas.

Hos vero qui templa cum armis ingredi audent, ne hoc faciant, præmonemus. Dehinc si telis cincti, quouis ecclesiæ loco, vel ad templi septa, vel circa, vel extra sint: statim eos, vt arma reponant, auctoritate Episcopi a solis clericis conueniri præcipimus, data eis fiducia, quod religionis nomine melius quam armorum præsidio muniantur. Sed si Ecclesiæ voce moniti, post tot tantorumq. denunciations noluerint arma relinquere, iam clementiæ nostræ apud Deum & Episcoporum causa purgata, armatis (si ita res exegerit) intromissis, trahendos se, abstrahendosq. esse cognoscant, & omnibus casibus esse subdendos. Sed neque Episcopo inconsulto, nec sine nostra, siue Iudicium in hac alma vrbe vel vbiicumque iussione, armatum quemquam ab ecclesijs abstrahi oportebit: ne, si multis passim hoc liceat, confusio generetur. Dat. decimo Kal. Aprilis, Constantinopoli, Antiocho V.C. & Basso Coss.] hæc Theodosij Imp. sanctio: habent eam tum codex Theodosianus^a, tum etiam Iustinianus^b, ceterum neutro ipse integra reperitur.

Inter Acta autem Ephesini Concilij hæc ipsa constitutio, vt sancita est, nullum passa mutilationis dispendium, inuenitur^c. vbi inter alia notatu digna, de se ipso, cum primum omnium ei se Imperator reddere voluit obsequentem, hæc ait: Nos qui legitimi Imperij armis numquam non circumdamur, quosq. sine armatis stipatoribus esse non conuenit, Dei templum ingressuri, foris arma relinquimus, & ipsum etiam diadema regiæ maiestatis insignis

THEODOSII
SANCTIO DE
IMMUNITATE
ECCLESIA-
RIARVM.

* baptisterijs
NE LICEAT
ARMATVM
INGREDI EC-
CLESIAM.

^a l. 4. de his qui
ad eccl. confug.
Cod. Theod.

^b l. 3. Cod. Iustin.
eod. tit.

^c Concil. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 4.
c. 21.

A signe humiliter deponimus, & sacra altaria munerum tantum offerendorum causa accedimus: quibus quoque oblati, ad extimum communeq. atrium mox nos recipimus, nec quicquam ex propinqua Diuinitate nobis arrogamus.] hæc de se Theodosius: qui sequenti anno nouis casibus hæc ex parte corrigere coactus est, dato item de limitibus ecclesiasticæ immunitatis rescripto ad Hierium^a. Sed de his satis.

Asturis iam nobis de Ephesino Cōcilio, de legationibus primū e remotioribus Orbis regionibus illuc missis dicendū erit. Constat autem, ex vniuerso plane orbe Christiano illuc legatos esse directos: siquidem hæc habentur in relatione Philippi Apostolicæ sedis legati^b: Omnes namque Orientales, vel Occidentales, vel per se, vel certe per suos legatos sacerdotali huic confessui interfuerunt.] Sed quænam istæ fuerint legationes, dicendum nobis est: atque primum de Occidentalibus illa præcipua fuit, quæ nomine omnium Occidentalium, transmarinis Africanis exceptis, decreta est a Cælestino Romano Pontifice, vt facile colligi potest ex relatione eiusdem Concilij Ephesini ad Theodosium Imperatorem. Cælestinus enim non contentus, anno superiori (vt vidimus) collecta Romæ Synodo aduersus Nestorianam hæresim, Nestorium, quam diu hæreticus esse persisteret, condemnasse, atque Cyrillo Episcopo Alexandrino delegasse vices suas, litterasq. ad ipsum, necnon ad Nestorium dedisse, & ad clerum Constantinopolitanum alias etiā addidisse: hoc insuper anno ad Ephesinum indictum Concilium ex Synodo Romæ habita legationem decernit, annuente ipso sacro Patrum confesso, cui idem præfuit Cælestinus. Id quidem Patres Ephesini Concilij in eadem ad Theodosium relatione significarunt his verbis^c: Etsi ingens itineris intercedo vniuersam illam sanctorum Episcoporum multitudinem ad nos peruenire prohibuerit; attamen illis in locis simul coacti, Cælestino sanctissimo pijsimoq. Romanæ vr-
bis Episcopo præsentem & præsidem, nostram de fide sententiam summo consensu prædicarunt.] & infra: Viri isti totius Occidentalis Ecclesiæ sententiam nostræ huic Synodo coram per litteras exposuerunt, &c.] Qui autem delecti ad obeundum legationis munus fuerunt a Cælestino Romano Pontifice, iisdem (vt dictum est) pro reliquis orbis Occidentalis prouincijs functi sunt legatione.

Porro Romanam ipsam Synodum hoc anno habitam, productam fuisse vsque ad mensem Maij, euident illa est demonstratio, quod litteræ a Cælestino ad Ephesinum Concilium ex Synodo datæ reperiuntur octauo Idus Maij: de quibus quidem Cælestini litteris in primis obseruandum est, eas scriptas fuisse, ex more, Latino sermone, inde vero reperi in Græcum translatas, & e Græco rursus Latinitati restitutas, non sine tamen magno præiudicio germanæ sinceritatis, vt ex diuersitate earum satis intelligi potest. Porro nemo non videt Latinis antiquioribus standū esse exemplaribus, quorum omnium vetustissimum nobis exhibet Cresconiana Collectio, vt nulla de impostura possit esse suspicio. Ex ea vero ad Synodum Ephesinam Cælestini epistola illud exploratum redditur, sic ab eo Romanaq. Synodo missos esse tres legatos in Orientem; non vt, redditis irritis quæ anno superiori aduersus Nestorium ab eodem Pontifice decreta essent, causa eiusdem nouo subiaceret examini; sed potius vt sententiæ in Nestorium latæ iisdem legati essent executores: vt plane appareat, nihil præterea ab ipso Pontifice tributum Synodo, nisi vt cognitis his quæ anno superiori ibidem Romæ in Nestorium decreta fuissent, eadem executioni mandari curarent; nec quicquam præter sententiam Cælestini sibi arrogasse œcumenicum tantum Concilium constat. Sed reddamus hic epistolam Cælestini ex Cresconiana Collectione depromptam^d:

E Spiritus sancti testatur præsentiam congregatio sacerdotum. Certum est enim quod legimus, quia nec potest veritas nostra mentiri, cuius in Euangelio ista sententia est^e: Vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi & ego sum in medio eorum. Quod cum ita sit, vt nec huic tam breui numero Spiritus sanctus deest; quanto magis eum nunc interesse, quando in vnum conuenit tanta turba sanctorum? Sanctum namque est pro debita veneratione Concilium*, in quo vtiq. nunc Apostolorum frequentissimæ illius, quam legimus, congregationis aspicienda reuerentia est. Numquam his defuit magister, quem acceperant prædicandum. Adfuit semper his Dominus & magister: sed nec docentes a suo doctore deserti sunt: docebat ille qui miserat, docebat ille qui dixerat quod docerent, docebat qui in Apostolis suis se confirmat audiri. Hæc ad omnes in commune Domini sacerdotes mandata prædicationis cura peruenit: hereditario namque in hanc sollicitudinem iure constringimur, quicumque per diuersa terrarum, eorum voce nomen

MODESTIA
THEODOSII
IN SERVAN-
DA LEGE A
SE EDITA.

^a l. vlt. de his qui
confug. ad eccl.
Cod. Theod.

^b Act. Ephesin.
Concil. edit. Pelt.
tom. 2. c. 16.

LEGATI MIS-
SIA CAELE-
STINO PRO
OMNIBVS OC-
CIDENTALI-
BVS.

^c Act. Ephesin.
Concil. edit. Pelt.
tom. 2. c. 17.

CAELESTIN.
AD QVID LE-
GATOS AD
SYNODV M
MITTIT.

^d Crescon. manu-
script.
EPISTOLA
CAELESTINI
AD SYNODV M
EPHESINAM.
^e Matth. 18.

* collegium

nomen Domini prædicamus, dum illis dicitur: Ite docete omnes gentes. Aduertere debet fraternitas vestra, quia accepimus generale mandatum: omnes etenim nos agere voluit, qui illis sic in commune mandauit officium.

* etiam

Neceffe est, vt competenter nostros sequamur auctores, subeamus omnes eorum labores, quibus omnes successimus in honorem: præstemus* eorum diligentiam prædicantes*, postquam monente Apostolo, nullam prædicationem iubemur adijcere. Non est enim minor tradentis officio custodia traditorum. Illi iactauerunt fidei semina, nostra hæc sollicitudo custodiat, vt incorruptum & multiplicem fructum nostri patrisfamilias aduentus inueniat, cui soli vtique Apostolorum assignatur vbertas. Loquente namque Electionis vase^a, plantare & rigare non sufficit, nisi Dominus dederit incrementum. Agendum igitur nunc est labore communi, vt credita & per Apostolicam successionem hucusque tenta seruemus. Illud enim a nobis petitur, vt secundum Apostolum^b ambulemus: nec enim nunc species, sed fides nostra vocatur ad causam: spiritualia arma sumenda sunt (quia bella sunt mentium & tela verborum) vt in nostri Regis fœdere perduremus.

* præsentemus
* conseruando

a 1. Cor. 3.

b 2. Cor. 5.

c 1. Timoth. 1.

Omnes nunc ibi positos beatus Paulus Apostolus monet, vbi Timotheo^c remanere mandauit: ipse igitur locus, eadem causa, & iam modo ipsum requirit officium: Nos quoque nunc agamus & studeamus illud, quod agendū tunc ille suscepit: Ne quis aliter sentiat; & quæstiones præstantibus maxime fabulis ne quis intendat, vt ipse præcepit: simus vnanimis, vnum (quia sic expedit) sentientes: nihil per contentionem, nihil agere per inanem gloriam gestiamus, vt vna anima cum vno corde sit cunctis; quandoquidem fides, quæ est vna, pulsatur.

CAELSTINI
EXHORTA-
TIO TANTO
DIGNA PON-
TIFICIS.

d Act. 20.

* signatur

Doleat, immo lugeat hoc nobiscum omne commune collegium; quod vocatur in iudicium, qui iudicaturus est mundum; discutitur, qui discussurus est omnes; & calumniam patitur, qui redemit. Accingatur armis Dei vestra paternitas: scitis quæ galea caput nostrum muniat, quæ lorica pectus includat: non vos nunc demum Ecclesiastica rectores castra ceperunt. Nemo dubitet, fauente Domino, qui facit vtraque vnum, depositis armis, pacem futuram, quando se ipsa causa defendit. Respiciamus rursus etiam illa nostri verba Doctoris, quibus proprie ad Episcopos vtitur, ista prædicens^d: Attendite (inquit) vobis & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Domini, quam acquisiuit sanguine suo. Inde ad hæc vocatos hos legimus, qui istud audirent, quo nunc sanctitas vestra conuenit. Ephesijs ergo, quibus est fidei nota prædicatio, sit nunc erga hanc etiam nostra nota defensio: exhibeamus his nostræ mentis illa veneratione constantiam, qua sunt digna quæ magna sunt, quæ pio sensu tranquillitas diuturna seruauit. Annuncientur vobis quæ ab Apostolis intemerata regnarunt*: quia numquam contra Regem Regum verba tyrannicæ dominationis admiffa sunt, nec opprimi per falsitatem potuit negotium veritatis.

Vos hortor, fratres carissimi, respiciatur illa sola dilectio, in qua vtique secundum vocem Ioannis Apostoli (cuius reliquias præsentis veneramini) manere debemus: sit oratio communis ad Dominum; scimus quæ vis illius præsentis sit futura, supplicante concorditer tanta multitudine sacerdotum, quando locus ille moueri potuit, in quo vnanimiter legimus duodecim supplicasse. Quenam fuit Apostolorum petitio supplicantium? nempe vt acciperent, verbum Dei loqui cum fiducia, & per eius manus virtutes agere; quarum, prædicante Christo Domino, acceperant potestatem. Et vestro nunc sancto conuentui quid aliud postulandum, quam vt cum fiducia loquamini verbum Dei, quam & seruare quæ prædicare concessit, vt repleti Spiritu sancto (sicut scriptum est) licet ore diuerso, vnum tamen, quod Spiritus sanctus docuit, proferatis?

* signatur

* signatur

* signatur

* signatur

* signatur

* signatur

* signatur

* signatur

* signatur

* signatur

* signatur

* signatur

His omnibus breuiter animati (quia, sicut ait Apostolus, scientibus legem loquor, & loquor sapientiam inter perfectos) adestote Catholicæ fidei & Ecclesiarum quieti; adestote (quia sic dicendum est) & præteritis & præsentibus & futuris, rogantes atque seruantes quæ ad pacem sunt Hierusalem. Direximus pro nostra sollicitudine sanctos fratres & confacerdotes nostros, vnanimis nobis & probatissimos viros Arcadium & Proiectum coepiscopos, & Philippum presbyterum nostrum; qui his quæ agentur, intersint; & quæ a nobis antea statuta sunt, exequentes: quibus præstandum per vestram sanctitatem non dubitamus assensum, quando id quod legitur, videatur pro vniuersalis Ecclesiæ securitate decretum. Data^e octauo Idus Maij, Basso & Antiocho Consulibus.] hætenus epistola Cælestini ad Concilium Ephesinum per legatos missa.

His

* Hæc ex edis.
Comiana.

His subijciendas putamus duas eiusdem Cælestini epistolas eodem mense Maij datas, alteram ad Theodosium Imperatorem, ad Cyrillum Alexandrinum alteram: quæ quidem cum nondum alicubi cusæ habeantur; vt vel nunc primum prodantur in lucem, ratio postulat argumenti. Accepimus ambas vna cum alijs eiusdem Cælestini inferius recitandis a viro egregio Antonio de Aquino, qui nobilis plantæ claræ familiæ, memoria S. Thomæ clarioris, nobile germen eosdem ex radice deducit & producit fructus probitatis atque doctrinæ. Vnde autem ipse acceperit, notū faciet, cum ad Decretales epistolas Romanorum Pontificum, in quibus colligendis mirum in modum laborauit, locupletissimum auctarium addet. Tu interim istis frueri, ac primum epistola per eosdem Apostolicæ sedis legatos data, quæ sic se habet:

Cælestinus Episcopus Theodosio Augusto.

Sufficiat licet, quod sollicitudo vestræ clementiæ circa fidei Catholicæ defensionem, cui pro Christi Dei nostri amore, qui vestri Imperij rector est, adesse modis omnibus festinatis, integram, immaculatamq. eam, prauorum dogmatum damnato errore, seruatis; in hoc semper munimen vestri constituentis Imperij, scientes regnum vestrum sanctæ religionis obseruantia communitum firmiter duraturum: sed huic cælesti curæ vel gloriæ vnusquisque nostrum pro sacerdotali officio operam nostram, in quantum valemus, impendimus; & huic Synodo, quam esse iussistis, nostram præsentiam in his, quos misimus, exhibemus; pietatem vestram sub diuini obsecrantes obtestatione iudicij, ne quid turbidæ nouitati licere vestra mansuetudo permittat; neve facultas aliqua his, qui diuinæ maiestatis potentiam in humanæ disputationis rationem arctare contendunt, quo perturbetur pax Ecclesiastica, tribuatur.

COMMENDATYR
PIETAS
THEODOSII.

Maior vobis fidei causa debet esse, quam regni; ampliusq. pro pace Ecclesiarum clementia vestra debet esse sollicita, quam pro omnium securitate terrarum. Subsequuntur enim omnia prospera, si primitus quæ Deo sunt cariora seruentur. Abraham fide floruit, omnemq. Orbem gloria suæ prosperitatis impleuit. Moyses populi liberator, zelum Domini contra eos, si quos a Dei cultu recessisse probarat, armavit. Dauid Regem sua præcepta seruantem, in regno, vt ille inimicos suos subderet, Dominus custodiuit: His, rogo, exemplorum vallati præsidio, fide, obseruatione, virtute, vniuersalis Ecclesiæ in Deum nostrum pijsimum cultum, ne sibi aliquid dissensio vendicet, custodite. Pro vestri enim Imperij salute geritur, quicquid pro quiete Ecclesiæ, vel sanctæ religionis reuerentia laboratur. Hæc gloriosissime & tranquillissime Imperator Auguste (quia in vestro corde esse nouimus, Deum illic inesse non dubium) Augustis etiam auribus per fratres & coepiscopos meos Arcadium & Proiectum, & compresbyterum meum Philippum, quos misimus, intimamus: hoc a pietate vestra suppliciter deposcentes, quod vos habere credamus in votis, vt quod a Deo petitis, hoc in fide ipsius causa præstetis. Dat. Idibus Maiarum, Basso & Antiocho Consl.] hætenus Cælestini ad Theodosium Imp. epistola, plane aurea: quæ quidem innotescit, tum bene disponi a Deo regnum, cum Reges pro Ecclesia solliciti sunt; contra vero corruere, atque in alias gentes transferri regna, quoties Principes iura sibi vsurpant Ecclesiastica. quod quidem in ipsomet Theodosio perspicue declaratum, quæ dicemus in eius obitu, manifestum reddent: cū alioqui ista ipsa in singulis ferme Christianis sit demonstrare Principibus; nam sicuti se ipsi gessere erga religionem, ita nacti sunt Deum protectorem ac propagatorem, vel e contrario destructorem Imperij. Vt plane videas ex ipsis rerum euentis, insanire penitus, qui moderationem regni humanæ tantum prudentiæ lance suspendunt, & quidem mendaci statera, dum Ecclesiæ iuribus maioris esse ponderis ducunt iura regnandi. sed hæc obiter.

QVAE PRÆCIPVE REGES
CVRARE DEBEANT.

Iam vero ad posteriorem Cælestini epistolam ad Cyrillum Alexandrinum Episcopum veniamus, quam hoc item anno eodem mense Maij datam fuisse apparet, & quidem ea occasione, quod ipse Cyrillus datis rursus litteris Cælestinum haud pridem consuluerat, quid agendum esset, si Nestorius respiceret, qui iam laqueo anathematis ex sententia lata aduersus eum ab ipso Romano Pontifice fuerat innodatus. Monuerat præterea Cælestinum Cyrillus de Syris Episcopis, qui suspecti admodum reddituri esse ex eo videbantur, quod Nestorij patrocinium suscepissent. His, inquam, Cælestinus acceperis; quid agendum sit in causa Nestorij, ponderato iudicio & temperato Christiana clementiæ agendum esse respondit, docens quam consulte, quam mature, quam religiose, quamq. paterne soleret Apostolica sedes agere cum delinquentibus, quibus omnes ad penitentiam

nitentiam

nitentiam vias sternere consueverit. sed describamus hic ipsam epistolam haud sane prolixam, haecenus numquam editam; quae sic se habet:

Caelestinus Episcopus Cyrillo Episcopo Alexandrino.

a *Proph. 25.*
COMMENDAVIT STUDIVM THEOD. ERGA RELIGIONEM.

Intelligo sententiam sapientissimi Salomonis^a impletam: non enim aliter quam sitiens aquam frigidam, de terra longinqua iteratum nuncium per litteras tuae dilectionis accepi, quae nos inuicem nostri consilij participatione coniungunt. Indifficiliter est Ecclesiarum & Catholicae fidei speranda tranquillitas, quando pro hac elaborare Christianissimos Principes sic videmus. Non est inefficax in diuinis maxime causis cura regalis, quae pertinet ad Deum, qui fideliter tenet corda regnantium. Itaque breuiter responsum tuae reddimus sanctitati. Etenim quaeris, vtrum sancta Synodus recipere debeat hominem a se praedicata damnantem; an quia induciarum tempus emensum est, sententia dudum lata perduret? Super hac vtrique consultatione communi communem Dominum consulamus. Nonne nobis respondet illico per Prophetam^b, mortem se nolle morientis; & per Apostolum Paulum^c, omnem hominem velle saluum fieri, & venire ad scientiam veritatis? Numquam displicet Deo accelerata in quocumque correctio. tuae sit hoc sanctitatis, cum venerando fratrum Concilio^{*}; vt orti in Ecclesia strepitus comprimantur, & finitum, Deo annuente, negotium votiua correctione discamus.

b *Exech. 33.*
c *1. Tim. 2.*

*** consilio

STVDIVM ET VIGILANTIA CAELESTINI. d *2. Cor. 10.*

e *Isai. 5.*

Conuentui autem nos deesse non dicimus: neque enim ab his absentes esse possumus, quibus nos vbicūque positos, fides tamen vna coniungit. Nolo nos corpore isto cēseri, cuius praesentia Apostolus^d adsignat infirmā: illic sumus; quicquid illic pro omnibus agitur, cogitamus; spiritualiter agimus, quod corporaliter agere nō videmur. Studeo quieti Catholicae, studeo pereuntis saluti, si tamen voluerit aegritudinem confiteri. Quod ideo dicimus, ne volenti se corrigere, forsitan deesse videamur. Nam etsi & nobis sustinentibus vnam^e, spinas sibi addiderit: impleatur, manentibus statutis prioribus, sui fructu iudicij; colligat quod sulco diabolico seminavit, non nostro consilio, sed se periturus auctore. Probet nos veloces pedes ad effundendum sanguinem non habere, quando sibi etiam se medicum cognoscat oblatum. His autem, quos erga Catholicam fidem tua fraternitas dicit se habere suspectos; si scripta direxerint, pro qualitate rerum eis nos respondere necesse est: in quo negotio nemo subrepet; quia tota cautione tractatur. Dat. Nonis Maiarum, Bassio & Antiocho VV. CC. Conf.] haec Caelestinus: atque de litteris haecenus.

DE PHILIPPO PRESBYTERO, ARCADIO ET PROIECTO EPISCOPI.

At de Apostolicae sedis legatis modo agendum est. Atque in primis quod ad Philippum S. R. E. presbyterum pertinet: hunc eundem esse putamus cum eo, qui eiusdem nominis, ordinis, atque muneris missus reperitur in Africam a Zosimo Papa vna cum Faustino Episcopo Potentino legatus a Latere Philippus Romanus presbyter, de quo superius dictum est. Quod vero ad reliquos duos legatos Episcopos Arcadium atque Proiectum: quarumnam fuerint Ecclesiarum Antistites, nusquam apud Acta Concilij Ephesini expressum reperire potuimus: fuisse quidem viros praecclaros & insignes, quibus tanta legatio credi valuit, nemini dubium esse debet: reperimus tamen in litteris Caelestini Papae ad Episcopos Galliarum, inter alios Arcadium nominari; sed nec ibi, cuius Ecclesiae Episcopus fuerit, exprimitur; eundemq. puto Arcadium, qui reperitur interfuisse post annos octo Concilio Regiensi sub Consulatu Valentini decimosextimo.

f *Petr. Chrysol. serm. 165.*

Sed quod ad Proiectum Episcopum spectat: illud sane nobis compertum est, claruisse his temporibus Proiectum Episcopum Forocorneliensem, de quo Petrus Chrysologus Rauennas Episcopus, qui his quoque temporibus claruit, honorifice meminit: in eius enim ordinatione sermonem habens^f, haec inter alia; cum de eius nomine agit: Proiectum dixi, sed non abiectum. In te proiectus sum de ventre, ex vtero matris meae Deus meus es tu. Et vere Proiectus iste ex vtero humanae matris, matris diuinae in vtero semper mansit: qui domus suae nescius, domus Dei esse persistit habitator.] haec ibi de eo Chrysologus, & alia in laudem ipsius: vt facile opinari possimus, hunc illum esse Proiectum, quem tantae legationis functio decorauit. Atque de legatis Episcopis satis.

DE CAPREOLO EPISCOPO CARTHAGINENSI NVNCIVM MITTENTE AD SYNODVM.

Quod rursus ad legationes Occidentalis Ecclesiae spectat: quo minus solemniter ex more legatio mitteretur ab Episcopis Africanis, Vandalorum grassatio fuit impedimento. Ceterum non defuit officio Capreolus Episcopus Carthaginensis, quin; etsi quod optabat praestare non licuit, miserit tamen Ephesum diaconum Ecclesiae Carthaginensis, Bassulam, seu Besulam nomine, qui & litteras ad Synodum dedit: cum alioqui, etiam si in summa tranquillitate collocatae fuissent res Ecclesiae Africanae, haud tamen pateretur angustia

A stia temporis cogi ex instituto Carthagine generale Concilium, & inde generalem loco omnium decerni legationem. Etenim anno superiori a Theodosio scriptae litterae de Synodo habenda Ephesi, non nisi hoc anno ante Paschales ferias redditae fuere ipsi Capreolo Carthaginensi Episcopo, qui in locum (vt dictum est) Quoduultdei fuerat subrogatus. Iste igitur deploratissimi temporis pressus angustijs, ne penitus deesset officio, eiusdem Ecclesiae diaconum, Bassulam^{*} nomine, cum excusationis litteris legauit Ephesum. id quidem cum ipsa Ephesina Acta^a testentur, Liberatus quoque in Breuiario^b tradit. Litterae autem ab eodem Episcopo Carthaginensi ad Synodum datae, quibus & miserimus status Africanae Ecclesiae describitur, sic se habent:

*** Besulam
a *Concil. Ephesin. edit. Pelt. tom. 2. c. 19.*
b *Liberat. diac. Breuiar. c. 5.*

Piissimis, beatissimisq. & sanctissimis confacerdotibus, qui vndique ad sacram Synodum conuenere, Capreolus Episcopus in Domino salutem.

B Optassem, piissimi fratres, venerandam vestram Synodum in eum rerum statum incidisse, quo nobis quoque, delectis communi omnium sententia aliquot ex fratribus & coepiscopis nostris, instructam potius legationem mittere licuisset, quam excusationem lamentatione dignam. Verum hunc animi impetum diuersae causae impediunt. Primo enim Domini & filij nostri religiosissimi Theodosij Imperatoris litterae ad manus nostras perlatae, eiusmodi erant, quae felicitis recordationis fratris & coepiscopi nostri Augustini praesentiam peculiari ratione flagitabant. Verum quod ea illum iam tum e viuis excessisse comperissent; ego regiam illam insinuationem, licet ad praedictum Augustinum destinata foret, excipere compulsus, missis ad vniuersas Africae prouincias congruis litteris, consuetisq. articulis Synodum cogere volui, quo nimirum ex fratrum & coepiscoporum nostrorum numero deligerentur nonnulli, qui ad venerabilem beatitudinis vestrae Synodum primo quoque tempore amandarentur. At omnis hac tempestate viae aditus praclusus est. Etenim effusa hostium multitudo, ingensq. vbique prouinciarum vastatio, quae incolis partim extinctis, partim in fugam actis, absolutam desolationis speciem, quoquouersum longe lateq. porrigitur, oculis offert, promptam illam coeundi facultatem ademit. His itaque impedimentis Episcopi, quibus propositum id erat, prohibiti, ex totius Africae ambitu simul conuenire nequuerunt. Hisce incommodis accedebat, litteras regias ad Paschales demum ferias ad nos perlatas esse, quando iam inde vsque ad indictam venerandam Synodum vix duorum mensium spatium supererat. Quod sane temporis interuallum, etsi nulla in praesentiarum ab hostibus difficultas fuisset obiecta, ad Africanam domesticamq. Synodum cogendam vix sat erat.

EPISTOLA EPISCOPI CARTHAGINENSIS AD CONCILIVM EPHESE.

Verumtamen licet solemnem aliquam legationem mittere neququam valuerimus, at tamen propter reuerentiam & obseruantiam, quae Ecclesiasticae disciplinae iure debetur, diaconum Bassulam filium meum vna cum his expurgationis nostrae litteris oratorem ad vos mittendum existimauimus. Quamobrem, venerandi fratres, vestram sanctitatem iterum atque iterum rogatam cupio (etiam si fidem Catholicam per tantam venerandorum sacerdotum Synodum Dei nostri auxilio munitam stationem suam firmiter retentura certo confidam) vt Spiritu sancto cooperante, quem cordibus vestris in omnibus quae acturi estis, praesto futurum non dubitamus, nouas doctrinas & antehac Christianis auribus inuitatas, priscae auctoritatis robore instructi, e medio profligatis, tantaq. constantia ac virtute quibuscumque nouis erroribus resistatis, ne hos quos pridem impugnauit Ecclesia, hisq. temporibus renatos Apostolicae sedis auctoritas, sacerdotumq. in vnum congruens sententia oppressit, secundae disputationis praetextu vox iam dudum perempta renouare videatur.

DE LEGATIONE TOINE BASSULAE.

Quod si quid forte nouarum controuersiarum inciderit, id tempestiuae discussioni subiiciatur oportet, vt vel recte dictum comprobetur, vel condemnatione dignum explodatur. At vero si quis ea quae iam olim dijudicata sunt, denuo inquirere tentauerit: is sane aliud nihil facere censetur, quam de fide, quae haecenus valuit, aperte dubitare. Vnde ad posteritatis exemplum, tum vt ea quoque, quae iam olim pro Catholica fide definita & constituta sunt, perpetuam firmitatem obtinere valeant: oportet ea omnia inconcussa immotaq. conseruare, quae superioribus temporibus a sanctis Patribus constituta sunt. Porro qui illa perpetuam stabilitatem retinere voluerit, quae de Catholicae fidei ratione statuerit, is non propria auctoritate, sed antiquorum Patrum iudicio sententiam suam corroborare debet; ita vt partim veterum, partim recentiorum sanctionibus & sententijs placita sua comprobans, vnam eandemq. Ecclesiae veritatem, iam inde ab initio ad praesentem

sentem vsque temporis articulum simplici puritate, inuisitaq. constantia & auctoritate de-
currentem, se docere & tenere ostendat. Hæc pro præfenti Africanorum legatione, quæ
necessitas superius memorata impediuit, venerabilibus vestris auribus suggerere placuit.
Obnixè interim rogo, vt calamitatibus rerum præsentiumq. temporum spectatis, nostram
absentiam non superbix aut negligentix, sed manifestæ tantum necessitati adscribatis.]
hactenus litteræ Episcopi Carthaginensis pro vniuersa Ecclesia Africana: ex quibus intel-
ligis, puto, lector, quo charactere veram Catholicamq. veritatem Patres nostri ab hæ-
resi distinguere solerent: nempe illam Catholicam esse fidem, atque germanâ pietatem,
securamq. religionē, quam maiores tradidissent, & emergentes aduersus eâ hæreses con-
demnassent; omniq. explosa nouitate, de antiquis semper semitis eisdem interrogasse.
quo vel vno tantum exemplo, veluti potissimo telo, conficias vno ictu omnes recentiorum
Nouatorum phalanges, cum eas reperiantur hæreses instaurasse, quas Patres suis scriptis,
Ecclesia Concilij, & vetus præscriptus vbique vsus millies execratione damnarunt.

At de legationibus Occidentalium ad Ephesinum Concilium hactenus. Iam vero ad
Orientales Episcopos ad Synodum profectos conuertamus orationem: de quibus illud
admonendum putamus, distinctionem Ecclesiarum quæ sint in Oriente vel Occiden-
te, non quidem ex situ Orbis, secundum Cosmographorum exactam descriptionem, fa-
ctam reperiri, sed pro ratione partiti Romani Imperij: qua etiam ex causa accidat, vt in-
terdum quæ in Meridie potius essent collocandæ Ecclesiæ, inter Orientales reperian-
tur adnumeratæ, vt quæ sunt Libyæ, Cyrenes, Pentapolis, atque totius Aegypti, nulla
alia quidem ratione, nisi quod partes sint Orientalis Imperij: nam præter receptum ab om-
nibus in rebus Ecclesiasticis atque ciuilibus de his vsus, habes id ipsum ex S. Augustino,
cum agit aduersus Donatistas, aitque^a: Vbi sit Cyrene, forte nescis: Libya est, Penta-
polis est, contigua est Africa. Ad Orientē magis pertinet*, vel in distributione prouincia-
rum Imperatorum cognosce. Imperator Orientalis mittit Iudicē ad Cyrenem.] hæc ipse:
quæ obiter semel attigisse, satis sit, ne quis putet Patres & nos cum illis frequenter errore
labi, cum dictarum prouinciarum Ecclesias inter Orientales legi contingat adnumeratas,
sicut & alias ad Septentrionis plagam vergentes inter Orientis Ecclesias pariter recensitas,
& Occidentales item dicere quæ spectant ad Meridiem & aduersam illi Borealem partem.

Qui igitur litteris Theodosij Imperatoris Orientales Episcopi vocati erant ad Conci-
lium Ephesi celebrandum, ad diem præstitutum adesse omni sollicitudine curauerunt, qui
scilicet ad explodendum nouum portentum & effugandum monstrum ab Inferi portis
proditum, alacri atque accenso animo essent. Inter omnes autem Cyrillus primæ post
Romanam prærogatiua sedis, & ipsius primæ sedis vicaria præfectura reliquos omnes Epi-
scopos antecellens, enituit, atque magis magisq. cum morum egregia sanctitate, tum exi-
mia diuinarum rerum scientia claruit. Inter alios etiam magni nominis ex magnis virtu-
tibus comparati, ex Armenia venit Acacius Melitinæ ciuitatis Episcopus: fuit hic institu-
tor magni illius Euthymij^b archimadritæ, qui his temporibus eximia sanctitate florebat in
Palæstina, in cuius rebus gestis a Cyrillo diacono scriptis de eodem Acacio honorifica me-
moriam est. Magni pariter nominis fuit & inter primos sanctos Episcopos Cyrus Aphrodi-
siæ Cariæ Antistes, de quo extat in constitutione^c Theodosij Imperatoris præclarum elo-
gium. Sed & inter ceteros magni meriti sanctos Episcopos recensendus est etiam Petrus
Saracenorum Antistes, egregiæ sanctitatis vir. hic nempe ille, quem idem qui supra ma-
gnus Euthymius & reddidit vna cū suis ex milite Christianum, & præ excellentia merito-
rum vt gentis suæ primus Episcopus crearetur procurauit: cui & ad Synodum profectu-
ro idem Euthymius, vt Cyrillo Alexandrino Episcopo, simulq. Acacio Melitino in omni-
bus inhæresceret, persuasit: de his enim non Cyrillus monachus tantum, sed & Nicepho-
rus^d fidem facit. De alijs autem qui egregia sanctitate pollerent, haud quid exploratum
dicere possumus, cum tamen haud defuisse putemus.

Porro Cyrillus Alexandrinus, in quem omnium Orthodoxorum oculi conuersi erant,
vtpote auctoritate pollentem Romani Pontificis, cuius gerebat vices, antesignanus in
proelio aduersus impietatem suscepto, Alexandria soluens, venturus Ephesum, in Rhodum
insulam primo appulit, vnde ad suos Alexandrinos epistolam scripsit de prospera nauiga-
tione, ipsos hortatus ad bonos conseruandos mores. est eius epistolæ exordium^e: Gratia
& benignitate Christi Saluatoris magnum illud latumq. pelagus emensi, peruenimus
Rhodum, &c.] Inde vero Ephesum soluens magna actus est maris tempestate, vt ipse te-
statur

SIGNVM DI-
GNOSCENDI
VERAM FI-
DEM AB HÆ-
RESI.

PROVINCIA-
RVM DISTIN-
CTIO EX VSU
ECCLESIA-
STICO.

August. de Pa-
strib. in fine.
* pertinere

DE EPISCO-
PIS ORIENT.
QVI VENE-
RVNT AD SY-
NODVM.

DE ACACIO
MELITINO
ET CYRO ET
PETRO EPI-
SCOPIS.
b Apud Sur. die
20. Ianuar.
c l. vlt. de ann. &
trib. c. Theod.

d Niceph. lib. 14.
c. 33.

CYRILLI AD-
VENTVS AD
SYNODVM.

e Cyril. epist. 32.

A statur in Apologia ad Theodosiū Imperatorem. Peruenit tandem Ephesum ante præstitu-
tam Imperatoris legibus diem; cum iterum ad suos eam dedit epistolam, quæ ita incipit^a:
Desideranti mihi vestram moderationem, &c.] vbi inter alia de Nestorio, quem ibi repe-
rerat (nam Socrates ait^b, ipsum statim post diem Paschatis cum magna populi multitudine
Ephesum profectum esse, & cum eo Irenæum Comitum Nestorianum hominem) hæc
habet: Circumcurfat per omnia loca peruersa illa peruigilq. bestia, Christi gloriæ insidiās:
at nihil omnino potest, inani prorsus cassaq. illius feritate & malitia permanente. Insidia-
tur autem non homini cuiquam vulgari, nobisve simili, sicut noui isti magistri arbitran-
tur, sed Deo omnipotenti. Verumtamen audiat a quouis Christum amante^c: Durum est
tibi contra stimulum calcitrare. Ferit enim miser se ipsum, vnaq. cum filijs suis ad interi-
tum ruit, &c.] hæc plane de Nestorio Cyrillus; cum ille præcucurrisset ad Synodum, vt
B singulos illuc aduentantes Episcopos pertentaret, si in suas posset partes aliqua arte pel-
licere: sed frustra cessit illi omnis conatus, cum omnes sanctorum Patrum sectari sacra ve-
stigia animo statuissent. Præoccupauit nouus Goliath campum, armorum ex patrocinio
Comitum fretus potentia, insultaturus agminibus Dei viuentis.

Sed quæ iactabat infelix? horrēdas plane voces, execrādāsque blasphemias illas sæpe re-
petens & inculcans, nempe^d: Non est dicendum, Deum factum esse hominem propter
nos] & illud addēs: Ego bimestrem & trimestrem Deum non dico.] hæc nefarius homo &
impius, os diaboli, cum quæ ab illo ipsi suggesta essent, veluti energumenus, spiritu agita-
tus satanæ, sic foris euomuit, vt intus grauiori blasphemiarum incendio æstuarer. Effutijt
ista miser, cum inter alios contulit cum Theodoto Ancyra Episcopo, & Acacio Meliteno,
qui postea hæc eadem detulerunt Patribus^e in Synodo confidentibus, vt dicemus. Porro
C hæc ipsum dicentem, omnes qui audiebant, execrabantur Episcopi, exceptis suis Pelagia-
nis^f, qui ipsi Nestorio iungebantur: isti namque (vt vidimus) Romæ a Cælestino depo-
siti, confugerant Constantinopolim, & ab ipso Nestorio obuijs manibus suscepti fuerant,
atque vt impietatis collegæ carissimi, honorifice habiti.

Inter hæc autē cum tempus adesset iam conuentus agendi, diesq. præscripta litteris Im-
peratoris aduenisset: humanitate quadā visus est omnibus expectandus Ioannes Episcopus
Antiochenus, qui vna cū alijs sibi subiectis Episcopis dolo malo moras necebat. Iam ante
deteximus hominis technas, frau desq. quas ipse Ioannes cum suo Nestorio clanculo per-
texerat. Cuius consilium illud plane fuisse inuentum est, nimirum refugere præsentiam
Ephesini Concilij; ne alterum de duobus pati compelleretur, vel inuitus ferre calculum
in damnationem Nestorij; vel si secus faceret, illumq. defendere aggrederetur, eandem
D cum illo subiret damnationis sententiam, atque e sede Episcopali depositus, sic damnatus
excederet. Porro Cyrillus s de eiusmodi cunctatione Ioannis hæc postea ad Theodo-
sium: Qui enim Antiochenæ præest Ecclesiæ, a sancta Synodo absuit, licet a vestro im-
perio ad præscriptum diem adesse iussus. Detrestauit autem aduentum suum, vt cunctan-
do, improbitati eius qui contra Christum nugatus est, nempe Nestorij, gratificaretur;
immo ob id quod (vt verisimile, vel certe verum & indubitatum est) eadem cum illo senti-
ret.] hæc ipse. Interea autem idem Ioannes in itinere moras necebat, ad Cyrillum Ephesi
consistentem suæ cunctationis excusatorias has litteras dedit^h frigidis satis:

Domino meo religiosissimo, sanctissimo, & cōministro Cyrillo Ioannes in Christo S.
Non mediocriter me cruciat, postquam sanctitas tua Ephesi præsto esse cœpit, paucis
hisce diebus. Etenim sanctitatis tuæ desiderij non minus quam res ipsa, vt iter hoc quam
citissime absoluere cupiam, me stimulat. Tandē ergo post multas exantlatas itineris mo-
lestias, sanctitatis tuæ precibus adiutus, præ foribus vrgeo: nā triginta totos dies (tot enim
spatij intercapedo postulat) iter vsque facio, nihil quicquam quietis prorsus mihi indul-
gens: multis interim religiosissimis Episcopis ob itineris insolentiam & difficultatem gra-
uiter afflictis, atque non paucis quoque iumentis ob continuū illum profectiois laborem
extinctis. Tu igitur Deū preceris, obsecro, vt hosce quinque aut sex itineris dies citra ægri-
tudinē percurrere, sacrumq. ac sanctū tuum caput nobis cōplecti & exosculari liceat. Ioan-
nes, Paulus, Macarius, ceteriq. qui apud nos sunt religiosissimi Episcopi sanctitatem tuam
salutant. Ego quoque cum meis domesticis vniuersam quæ tecum agit fraternitatē pluri-
mum saluto. Incolumis vale, & pro nobis orare perge, domine pijsime ac sanctissime.]
hactenus ad Cyrillū Ioannes, præmittens ad hæc nuncianda duos Episcopos, Alexandrum
Apameæ, & alterū Alexandrum Hierapolis Episcopū, prout ex Synodica ad Cælestinum
Annal. Eccl. Tom. 5.

a Cyril. epist. 33.
b Socrat. lib. 7.
c 27.
d 32.

e Nestorius
CVR PRAEVE-
NIT CETEROS
EPISCOPOS
EPHESVM.

f Cyril. Apolog.
tom. 4.

g Cyril. Apolog.
tom. 4.

h Cyril. Apolog.
tom. 4.

i Cyril. Apolog.
tom. 4.

j Cyril. Apolog.
tom. 4.

k Cyril. Apolog.
tom. 4.

l Cyril. Apolog.
tom. 4.

m Cyril. Apolog.
tom. 4.

n Cyril. Apolog.
tom. 4.

o Cyril. Apolog.
tom. 4.

p Cyril. Apolog.
tom. 4.

q Cyril. Apolog.
tom. 4.

r Cyril. Apolog.
tom. 4.

s Cyril. Apolog.
tom. 4.

t Cyril. Apolog.
tom. 4.

u Cyril. Apolog.
tom. 4.

v Cyril. Apolog.
tom. 4.

w Cyril. Apolog.
tom. 4.

x Cyril. Apolog.
tom. 4.

y Cyril. Apolog.
tom. 4.

z Cyril. Apolog.
tom. 4.

aa Cyril. Apolog.
tom. 4.

ab Cyril. Apolog.
tom. 4.

ac Cyril. Apolog.
tom. 4.

Papam data patet : insuper ab illis Ioannis nomine hæc nūciata fuisse verba : Præcepit nobis dominus Ioannes Episcopus , vt pietati vestræ dicamus : Si tardauero ; quod facitis , facite .] hæc apud Cyrillū in epistola ad Comariū^a . Ita plane homo Nestorio totus addictus , & a Christo prorsus relictus . Subdit autē hæc in Apologia ad Theodosiū Imp. Cyrillus^b : Cum sextusdecimus dies ageretur , vix tandem aliqui ex ijs qui cum ipso erant præcipui , & ipsi Metropolitanī venerunt , ipsiusq. nomine sanctæ Synodo annunciarunt , omnino non esse eius aduentum expectandum , sed maturandum vt decreta vestra perficerentur . Tunc tandem ægre sancta Synodus in sancta ecclesia , quæ S. MARIAE dicitur , congregata est .] hæc tenus vsque ad Synodi principium Cyrillus ad Theodosium Imperatorem .

^a Cyrill. epist. 20.
tom. 4.
^b Cyrill. Apolog.
ad Theodof.

DE NUMERO
EPISCOPO-
RVM SYNODI
EPHESINAE.
^c Act. Ephes. edit.
Cōstian. c. 32. 34.
^d Apud Act. E-
phes. edit. Cōstian.

^e Act. Ephes. edit.
Cōstian. & edit.
Pel. tom. 2. c. 1.
^f tom. 1. Concil.
in Concil. Ephes.

^f Act. Ephes. edit.
Pel. c. 32. tom. 1.

THEODOSII
EPISTOLA DE
LEGATIONE
CANDIDIANI
COMITIS.

MVNVS LEGA-
TI IMPERA-
TORIS IN SY-
NODO.

Quot autem Episcopi in ea cōuenerint , vna eademq. firmior reperitur assertio : ex ipsis namque Synodicis testificationibus , quibus magis standum esse , nemo non dixerit , constat plusquam ducentos Episcopos eidem interfuisse . ita Synodica^c ad clerum Constantinopolitanum data significat , id ipsum alia data Synodica ad Imperatores , necnon litteræ Cyrilli Episcopi Alexandrini^d ad clerum Alexandrinum : adeo vt non curandum sit , si qui hodie in eiusdem Synodi Actis subscripti inueniuntur , centum quinquagintatrium Episcoporum numerum tantum expleant : nam quamplurimos in eis desiderari , Collectio Cresconiana redarguit , in qua nominantur & numerantur Episcopi , qui Ephesinæ Synodo interfuerunt^e , centum nonaginta . ita quidem in nostro codice : fortasse in alijs exemplaribus integer ipsorum numerus , nullaq. ex parte decurtatus dabitur reperiri . Sed de sæcularibus magistratibus , qui a Nestorio delecti , ab Imperatore sunt missi Ephesum , dicamus .

Præter Irenæum Comitē , quem sibi amicissimum Nestorius secum duxit , Candidianus Comes Domesticorum idemq. Nestorianus missus est a Theodosio Imperatore , qui Synodo interesset , curaretq. vt omnia summa agerentur tranquillitate : re vera tamen qui Nestorij causam acturus , eidem in omnibus præito esset , & aduersus Orthodoxos tyrannice ageret , vt rerum euenta patefecerunt . Quas autem litteras eidem ad Synodum Imperator Theodosius dederit , hic describendas esse putamus . sic enim se habent^f :

Imp. Cæsares Theodosius & Valentinianus , Victores , Triumphatores , Maximī , semper Augusti Synodo S. D.

Cum magnam omnium , quæ e Republica sunt , curam habeamus , tum vero maximam illorum , quæ ad pietatem religionemq. conseruandam pertinere arbitramur . Per ea namque cetera quoque bona hominibus suppeditantur . Scripsimus proinde non ita multo ante de pietatis vestræ Synodo apud Ephesiorum metropolim congreganda ; eaq. Sacræ nostræ inseruimus , quæ institutæ rei quàm maxime conuenire censebamus . Quia^d vero ordinis , quietisq. quam sacræ vestræ Synodi consultationes iure deposcunt , decen-tem quoque curam adhibitam oportuit ; ne hanc quoque partem , quo vndique tranquillitas adesset , prætermittendam existimauimus . Non arbitramur autem pietatem vestram , vt alijs pacem conciliet , alterius cuiuspiam extrinsecæ opis egere : siquidem ad nostrum erga religionis studiū singularemq. prouidentiam pertineret & hanc quoque non negligere .

Igitur Candidianum præclarissimum religiosissimorum Domesticorū Comitē ad hanc sacram vestram Synodum abire iussimus , sed ea lege & conditione , vt cum quæstionibus & controuersijs quæ circa fidei dogmata incidunt , nihil quicquam commune habeat (nefas est enim , qui sanctissimorum Episcoporum catalogo adscriptus non est , illum Ecclesiasticis negotijs & consultationibus sese immiscere) verum vt monachos & sæculares ac ceteros denique omnes , qui huius spectaculi causa vel eo nunc confluerunt , vel in posterum forte confluent , ab eadem illa ciuitate omnibus modis submoueat : quandoquidem non licet illos , qui omnino necessarij non sunt , sacrorum dogmatū examen aliquo tumultu impedire , & ijs quæ cum tranquillitate a vestra sanctitate constitui definiriq. debent , obstaculum aliquod afferre : tum rursus vt diligenter prospiciat , ne qua grauior dissensio ex mutuo repugnandi studio coorta , & sæuæ tempestatis instar debacchata , sanctissimæ Synodi vestræ consultationem , exactioremq. veritatis indagatiōem quouis modo obturbet : tum denique quo operam det sedulā , vt omnibus & singulis quæ dicuntur , rite perceptis , singuli inoffense quod visum fuerit , in medium proponere , vel ab alijs propositū , si opus id fuerit , refutare queant : quo ea tandem ratione , vbi per singulas propositiones , exceptionesq. inquisitio citra vllam omnino turbam contentiōemq. habita fuerit ; quod omnibus placitū probatumq. erit , cōmuni vestræ sanctitatis sententia constitutur , decernaturque .

Ante

A Ante omnia autem seuerè eidem magnificentissimo Candidiano mandatum est , vt quam studiosissime obseruet , ne quem ex sanctissima Synodo vestra aut reditum molientem , aut iter ad exercitum nostrum affectantem , aut ad alium quemcumque locum abscedere cupientem , prius inde abire permittat , quam diligenti adhibita discussione , ea omnia decreta , definitaq. fuerint , quæ in disquisitionem venerant . Hinc , ne vllam omnino aut Ecclesiasticam , aut aliam quamcumque controuersiam vndecumque natam vel motam , quæ ad propositam sancti dogmatis considerationem non pertineat , ante moueri sinat , quam eorum omnium , quæ nunc in quæstionem vocata sunt , ambiguitate soluta , ea quæ ad veritatis inuestigationem faciunt , exactissimo iudicio discutiantur , finemq. Orthodoxæ religioni congruum fortiantur .

B Quin & huius quoque admonita sit vestra pietas , nempe serenitati nostræ visum esse , vt nulla omnino in sacra vestra Synodo , aut etiam in publico Ephesiorum iudicio pecuniaria aut criminalis causa aduersus aliquem agitur . Quod si quid huiusmodi extiterit , cuiuspiamve vsu venerit , huius integram cognitionem magnæ huic nostræ ciuitati reseruata volumus . Denique nec id quoque vobis clam sit , videlicet , magnificentissimum Comitē Irenæum neque sanctissimæ vestræ Synodi consilij , neque his quæ eximio legato nostro Candidiano a nobis demandata sunt , vllatenus communicare debere ; vt qui solius amicitia causa cum sanctissimo pijsimoq. celeberrimæ ciuitatis huius Episcopo Nestorio Ephesum profectus sit .] hæc tenus Theodosij ad Synodum epistola , quam Sacram dicunt : ea namque de causa ad verbum ipsam volumus recitasse , vt quæ sint iura & officia legati Cæsaris in Synodis , omnibus palam fiat .

C Cum igitur post terminum litteris Theodosij Imperatoris præfinitum dies adhuc quindecim Episcopi Ephesi Ioannem Antiochenū Episcopum expectassent , & de eius aduentu omnem iam spem contriuisent : vt Synodū iam inchoarent , illud etiam impulit , quod Episcoporum , qui e diuersis prouincijs æstiuis caloribus longo itinere fatigati aduenerant , ægro- tare complures cœpissent , & ex eis aliqui defuncti essent ; cum qui remanerent incolumes , similia pati timentes , opus vrgerent . Testati sunt quidē id ipsi in Synodali epistola ad Theodosium Imperatorem missa , his verbis : Interea vero alij quidem Episcopi senio confecti inusitata inter alienos viuendi cōsuetudine grauius affligebantur ; alij aduersa valetudine in vitæ periculum adducebantur ; nonnulli vero ex illis in hac ipsa vrbe diem extremum obierunt : quidam denique graui rerum penuria confictati , & ob id moræ impatientes , importune vt Synodales conuentus primo quoque tempore auspicarentur , nos vrgebant .] hæc ipsi .

D Quamobrè consensu omniū decima quinta die impensæ moræ , quæ fuit vigesima prima mensis Iunij , pridie eius diei qua Synodus haberi cœpta est , iudiciali ordine res inchoatur : missi nāque sunt a Patribus quatuor Episcopi , Hermogenes Rhinocururæ , Athanasius Paraliæ , Petrus Parentolorū , & Paulus Lampæ Episcopi , inuitare , seu potius citare Nestoriū ad diei sequentis futurum in publico omnium confessu iudicium . Qui ab illis conuentus , magno fastu spernens eos , hæc tantum est verba rotunda ac fastu plena locutus : Considerabo & videbo .] retulerunt hæc omnia iisdem missi ad eum Episcopi in prima habita sessione^a , die nimirum vigesima secunda mensis Iunij . Nestorius autem in litteris , quas postea ad Theodosium misit , testatur se misisse Episcopum , petentē expectari debere Ioannis aduentum ; nec ante cogendam Synodum , quam Candidianus Comes ipsis diem indiceret ; tunc se ad futurū pollicitum . Quatuor vero dierum dilationem Nestorium petiisse , ipsum

E iactare solitum , habent litteræ Cyrilli ad Comarium .

Collecta igitur Synodus ipsa est in ecclesia sanctissimæ Dei genitricis Mariæ , Mariana ob eam causam appellata . Dispositisq. sedibus , & pro personarum dignitate iisdem singulis distributis ; præsidere Christum Synodo , eo significauere mysterio , dum sanctosanc-ctum Dei Euangelium in conspicua sede posuere in medio collocata . Testatur id quidem S. Cyrillus in Apologia ad Theodosium his verbis^b : Sancta Synodus in sancta ecclesia , quæ Mariana vocatur , congregata est , Christumq. assessorē capitis loco adiunxit : venerandum enim Euangelium in sancto throno collocavit , veluti in aures sacerdotum inclamans : Iustum iudicium iudicate : Iudicabitis inter sanctos Euangelistas & Nestorij voces .] hæc ibi . Et in Synodali epistola ad Theodosium : Sanctum Euangelium , quod ipsum Christum ob oculos ponebat , in throno qui locum medium obtinebat , propositum fuit , &c .] id quidem ex more : quod & in Chalcedonensi quoque factum esse Concilio , argu-

EPISCOPI
GRAVIA PAS-
SI EPHESI.

SYNODVS
QUANDO AGE-
RE COEPTA .

^a Act. Synod.
Ephesin. superius
citata.

^b Cyril. Apolog.
tom. 4.
EVANGELIUM
IN THRONO
POSITUM.

a Concil. Chalced. Aff. 4. mento sunt illa verba Iudicum atque Senatus coram Patribus dicta: Quoniam Euange-
lia posita a reuerentia vestra perspicimus, &c.]

Quod vero ad reliquum sedendi ordinem spectat: Cyrillum vicem agentem Romani Pontificis primum obtinuisse locum, inde vero Arcadium legatum missum a Cælestino, postea Iuuenalem Episcopum Hierosolymitanum, atque Theodorum Ancyræ Episcopum agentes patronos Synodi, subinde vero duos alios sedis Apostolicæ legatos Proiectum Episcopum ac Philippum presbyterum, ac reliquos demum Episcopos, ex Cresconiana Collectione, vbi ponitur subscriptio omnium Episcoporum, colligi posse videtur. Quæ autem diebus singulis facta sint, sat erit hic summam reddi, cum extent ipsa Acta Concilij Ephesini, quæ singula fusius doceant: cum tamen prætermissa nolimus, quæ ad plenam rerum gestarum exactamq. cognitionem conducere posse videntur. Videamus igitur quid diebus singulis per Actiones singulas factum sit.

PRIMA ACTIONE CONCILII EPHE-
SINI.

Die itaque vigesima secunda Iunij primam sessionem haberi contigit, in qua Petrus presbyter Alexandrinus idemq. Tribunus & Notarius legit quæcumque per Cælestinum Papam & Cyrillum gesta essent contra Nestorium. Postea ex suggestione Iuuenalis Hierosolymitani Episcopi recitatae sunt litteræ Theodosij Imperatoris datæ anno superiori de Synodo indicta. Cumq. cognitum esset, iam diu interlapsum esse terminum præscriptum cogendæ Synodi, & Episcopos nonnullos moram illam ægre ferre, quod complures mala valetudine laborarent; rem aggredi omnibus visum est. Ac sic primo loco, exposcente Cyrillo, editæ sunt litteræ Theodosij hoc anno ad Synodum datæ, quas nuper reddidimus. Sed Theodoto Episcopo Ancyrano rem differri placuit vsque ad Nestorij in Synodum aduentum. Rogati sunt interea quatuor Episcopi, qui pridie huius diei ad Nestorium aduocandum ad Synodum missi erant, vt de illo referrent. Qui cum retulissent Patribus tumore plenam respon-
sionem illius; placuit Episcopis, vt rursum alij Antistites mitterentur, qui eundem Nestorium conuenirent. Qui ad hoc electi fuerunt, hi sunt, Theodulus Episcopus Eleusæ Palæstinæ, Desiderius Episcopus Chersonensis Cretæ, Theopentus Episcopus Cabasorum Aegypti, additus & Epaphroditus lector & Notarius Hellanici Episcopi Rhodiorum: quibus & hæc nuncianda Nestorio tradiderunt:

SECUNDO CITATUR NESTORIVS.

b Aff. Ephes. edit. Pel. tom. 2. c. 2.

MANDATVM
SYNODI AD
NESTORIVM.

Oportebat quidem pietatem tuam per religiosissimos piissimosq. Episcopos, vt ad sacram Synodum in sancta & Catholica Ecclesia, hac ipsa luce congregatam veniret, hesternodie admonitam, nullatenus defuisse. Quoniam vero sanctitas tua in coacta Synodo desiderata est; per Theopentum, Desiderium, & Theodulum religiosissimos sanctissimosq. Episcopos, & Epaphroditum lectorem & Notarium Rhodiorum ciuitatis, te denuo rogare cogimur, vt te nobis adiungas, & nulla ratione ab earum rerum tractatione, quæ iam præmanibus sunt, diutius abesse pergas: præsertim cum religiosissimi Deoq. addictissimi Imperatores nostri, vt ceteris omnibus posthabitis, ad fidem confirmandam summo studio incumbamus, tantopere nos urgeant.] hætenus mandatum Synodi ad Nestorium perferendum. Quid autem ad hæc Nestorius? relatio facta a Theopento Episcopo, vbi cum collegis ad Synodum reuersus est, declarat his verbis:

c Aff. Ephesin. tom. 2. c. 2. edit. Pel.
RELATIO DE
NESTORII
CONTVMACIA.

A sacra & magna hac Synodo ad religiosissimum Episcopum Nestorium missi, ad domicilium illius venimus. Visa autem non parua militum fustibus instructorum multitudine, nostrum aduentum indicari rogauimus: illi autem, ne id fieret, impediabant. Dicebant illum seorsum non nihil quiescere, seq. ne quempiam omnino conueniendi sui causa intrmitterent, iussos esse. Cum vero assereremus, fieri non posse, vt nullo accepto responso, recederemus, quod sacra Synodus publico scripto illum citaret, suoq. conuentui modis omnibus adesse cuperet; quidam ex illius clericis egressi, idem quod paulo ante milites, responderunt. At vero vbi perstatamus, responsum urgentes; Florentius deuotus Tribunus, qui cum Candidiano magnificentissimo illustrissimoq. deuotorum Domesticorum Comite vna venerat, in medium prodiens, tamquam qui responsum aliquod allaturus esset, expectare nos iubet. Paremus non grauatur. Tandem vna cum quodam Nestorij clerico foras egressus, ita nos affatur: Mihi quidem Nestorium videre non licuit, per alios autem hæc significauit: Cum omnes Episcopi simul conuenissent, tum se quoque ad futurum. atque hoc ipsum pietati vestræ renunciatum voluit.] hæc coram Synodo Theopentus Episcopus: eadem quoque & collegæ reliqui retulerunt.

Quibus acceptis, sanctæ Synodo visum est, vt iudiciario seruato ordine, Nestorius denuo etiam tertio per Episcopos citaretur: missiq. sunt Anysius Thebarum, Domnus Hel-

A ladi, Ioannes Epesti, & Daniel Darnensis Episcopi, necnon Anysius Notarius & lector Firmi Episcopi Cæsareæ Cappadociæ, dato eisdem scripto mandato, quod Nestorio offerrent, his verbis concepto: Sancta Synodus canonibus obtemperans, tamquam leni ac patienti animo hætenus ferens, en tertio ad suum confessum te inuitat. Digneris itaque vel nunc tandem te huic conuentui adiungere, eorumq. dogmatum quæ hæretice prononcione disseminasse diceris, in communi Ecclesiæ conuentu rationem reddere. Quod nisi coram de omnibus hisce, siue ex scripto contra te allato, siue citra scriptum te expurgaueris: sanctissimam Synodum necessitate compulsam iuxta sanctorum Patrum sanctiones sententiam aduersum te pronunciatam esse, nihil quicquam dubites.] ista misit Synodus ad Nestorium citatione tertia & peremptoria.

Quid autem ab eis actum sit, Ioannes vnus ex missis Episcopis cum alijs rediens hæc exposuit coram Synodo: Cum vestibulo appropinquaremus, ecce tibi non paruam militum fustibus armatorum manum intra ipsum vestibulum offendimus. Rogamus, vt ad ædium, quibus Nestorius utebatur, ianuam nos admitterent; vel saltem, vt ipsi illum, nos cum tertia iam citatione adesse, certiore faciant, a sacra Synodo ad vnum hoc destinatos, vt suam pietatem blande, omniq. cum mansuetudine inuitemus. Verum diu multumq. prætolati, nec sub vmbra quidem ab illis satellitibus consistere permisi sumus: immo vero insolenter impudenterq. huc illucq. nos impellentes, vix tantillum loci concedebant, vbi pedem quiete figeremus. Sed neque villo quoque humanitatis beneuolus. responso nos dignabantur. Porro autem cum multas horas frustra expectassemus, illud subinde repetentes: Quatuor tantum Episcopi præsto sumus, nullo conuiciandi studio incitati, neque ob id missi vt quippiam contumeliosum aut inhonestum designemus, sed vt secundum iuris ordinem, etiam nunc tertio illum, vt ad sacram hanc ecclesiam properans sacra Synodo interfuit, amice admoneamus. Tandem milites per quosdam significant, aliud nullum responsum nos esse accepturos, etiam si ad vesperam vsque in domo vestibulo opperiremur. Addunt ad hæc quoque, nempe ea de causa vestibulo se custodes adhibitos, illudq. a Nestorio in mandatis accepisse, ne vllum omnino qui a Synodo missus esset, ad ipsum ingredi permittant.] hætenus Ioannis Episcopi relatio, quam collegæ testificatione firmarunt.

His auditis, cum nulla spes amplius aduentus Nestorij esset, immo & vocandi cum denuo omnem aditum præclusum scirent: ad Synodum celebrandam conuertunt animum & impendunt officia. Lecta est per Candidianum Comitem, quam ad Synodum (vt diximus) Theodosius dedit epistolam; licet Comes se inuitum nolentemq. absque præsentia Ioannis Antiocheni id facere contestaretur, vt ipse postea affirmavit in conciliabulo a Nestorianis celebrato. Inde vero primo loco, ex more, recitato sacrosancto Nicæno fidei Symbolo, lecta est subinde Cyrilli Episcopi Alexandrini epistola ad Nestorium: qua ab omnibus Catholica comprobata, mox iussa est legi antigrapha Nestorij ad Cyrillum redita epistola, quæ vt hæretica omnium sententia improbata est, & vt impiam conclamata, pariterq. damnata, iisdemq. conclamationibus vna cum ea auctor ipse Nestorius omnium ore damnatur his vocibus: Quicumque Nestorium non anathematizat, anathema sit: Hunc recta fides anathematizat. Quicumque cum Nestorio communicat, anathema sit: Omnes Nestorij epistolas & dogmata anathematizamus: Omnes qui cum Nestorio commercium habent, anathematizamus. Quicumque hunc non anathematizat, anathema sit: Hunc recta fides anathematizat: Hunc sacra Synodus anathematizat. Qui Nestorio communicat, anathema sit.]

Post hæc autem suggestione Iuuenalis Hierosolymorum Episcopi, quem patronum Synodi egisse diximus, legi iubetur epistola Cælestini Romani Pontificis de damnatione Nestorij, insuper & epistola e Concilio Alexandrino, aliaq. Cyrilli ad ipsum Nestorium tum data de eius damnatione, nisi litteris pareat Cælestini. Quibus cognitis, & omnium sententia comprobatis, addita his est relatio Episcoporum, qui dictas litteras Constantinopolim ad Nestorium pertulerunt, quæ suo loco ante reddidimus. Post hæc vero iussi sunt sanctissimi Episcopi Acacius Melitinus & Theodotus Ancyræ coram omnibus referre, quas nuper Ephesi audissent ore Nestorij horrendas iactatas esse blasphemias. His autem pluribus recensitis, suggestione Flauiani Episcopi Philippenfis prolata sunt in medium ex diuina primum Scriptura testimonia, quibus demonstraretur, Verbi incarnationem indiuisse & inconfuse in vtero Virginis factam, duarumq. naturarum coniunctione vnam tantum redditam

NESTORIVS
TERTIO CI-
TATUR.

a Aff. Ephesin. edit. Pel. tom. 2. cap. 2.
TERTIA RE-
LATIO DE
NESTORII
INDVRATA
PERVICACIA.

IMPROBATA
A SYNODO
SCRIPTA NE-
STORII.

LECTA EPI-
STOLA CAE-
LESTINI DE
NESTORII
DAMNATIO-
NE.

esse personam, Christum Iesum, Deum & hominem: quibus additæ sunt sanctorum antiquorum Patrum de eiusmodi veritate solidæ inconcussæq. sententiæ, quas continet Cresconiana Collectio. A quibus quantum abhorrerent scripta Nestorij, ex eius Quaternionibus in Synodo iussis legi palam factum est omnibus. His igitur cum omnium detestatione & execratione auditis, iussæ sunt aliæ ad Synodum spectantes legi litteræ, proditæq. in primis quæ scriptæ fuerunt ab Episcopo Carthaginensi, quas suo loco descripsimus: quæ laudatæ atque Actis demum insertæ sunt. Verum aduersus Nestorium sententia a Patribus lata est, quæ sic se habet^a:

a. Act. Ephesin. Concil. edit. Pels. tom. 2. c. 10. DE DAMNATIONE NESTORII.

Cum inter cetera religiosissimus Nestorius neque nostræ citationi parere, neque sanctissimos rursus religiosissimosq. Episcopos nostros ad se missos admittere voluerit: non potuimus ad eorum quæ impie docuit examinationem, animum non adiungere. Edocti itaque partim ex litteris, commentarijsq. illius hic publice lectis, partim rursus e sermonibus quos in hac Ephesiorum metropoli habuit, quiq. testimonijs comperti sunt illum impie docere & sapere, per sacros canones, sanctissimiq. Romanæ Ecclesiæ Episcopi Cælestini patris nostri litteras: lacrymis suffusi & pene inuiti ad lugubrem hanc sententiam ferendam vrgemur. Igitur Dominus noster Iesus Christus, quem suis ille blasphemijs vocabusq. impetiuit, per sacram hanc Synodum eundem Nestorium omni prorsus Episcopali dignitate priuatum, & ab vniuerso nihilominus sacerdotum consortio & cœtu alienum esse decreuit. haftenus verba in Nestorium prolata sententiæ; cui omnes Episcopi subscripserunt, numero (vt habent Acta) plusquam ducenti. quam quidem, hisce additis litteris, voluit Synodus Nestorio significari^b:

SENTENTIA IN NESTORIVM LATA.

b. Act. Ephesin. Concil. edit. Pels. tom. 2. c. 11.

Sancta Synodus iuxta religiosissimorum, Christianissimorumq. Imperatorum nostrorum præscriptum in Ephesiorum metropoli per gratiam Dei coacta, Nestorio nouo Iudæ.

Agnosce, te propter impias conciones tuas, obstinatamq. aduersus sacros canones contumaciam, contumacemq. obstinationem, vigesima secunda mensis Iunij iam decurrentis, secundum Ecclesiasticarum sanctionum decreta, a sancta Synodo exauctoratum, atque adeo ab omni Ecclesiastica dignitate gradum amotum esse. haftenus sancta Synodus ad Nestorium. Secutæ sunt post damnatum Nestorium acclamationes, quibus Cælestinum Papam, qui iam ante damnasset Nestorium, mirifice laudauerunt: testantur id quidem litteræ Synodales die sequenti scriptæ ad Imperatores.

Post hæc vero ab eadem sacra Synodo Catholica fidei decretum firmatum est: repetito namque Nicæno Symbolo, sub anathemate præceptum est, ne quis aliquid præter id quod per eum definitum esset, ad fidem adijcere villo modo tentaret. Hunc itaque finem acceperunt Acta Concilij Ephesini primæ diei. Sic igitur proiectus est draco ille magnus, qui insidiabatur Virginis partui, inuidens illi diuinitatem. Et sicut in cælo magnum pertigit gaudium Angelos omnes easdem voces victoriæ iterum repetentes: Nunc facta est salus & virtus, & regnum Dei nostri & potestas Christi eius: quia proiectus est accusator fratrum nostrorum] ita & in Ecclesia Dei Fideles exultantes gloriam & laudem Deo dederunt & Christo eius cum Spiritu sancto, qui vindicasset per sanctos Patres sanctissimam Virginem Mariam Deiparam a Nestorij portentosa calumnia. Quo autem extemporaneo triumpho ipse pius, Deoq. dilectus, Virginis cliens ac subditus, eiusq. cultor populus Ephesinus exceperit progredientes e tanta victoria Patres, litteræ Cyrilli Alexandrini tunc temporis ad suos scriptæ testantur, cum de rebus tunc gestis eosdem reddidit certiores; sic enim se habent^d:

c. Apoc. 13.

d. Cyril. epist. 34. tom. 4.

EPISTOLA CYRILLI AD ALEXANDR. DE REBUS IN SYNODO GESTIS.

Et si fufius pietati vestræ quæ gesta sunt, significanda erant; vrgentibus tamen tabellaris, breuius scripsi. Scitote itaque, sanctam Synodum vigesima octaua mensis Iunij, Ephesi, in magna eius ciuitatis ecclesia, quæ Maria Deipara vocatur, celebrari cœpisse. Cum autem integrum diem consumpsissemus: tandem ipsum Nestorium sacro Concilio adesse & se conferre non sustinentem condemnauimus, depositioniq. subiecimus, & ab Episcopatu exclusimus. Sumus autem hic congregati Episcopi vltra ducentos, fere plus minus trecenti. Perdurauit autem vniuersus ciuitatis populus a mane vsque ad vesperam sanctæ Synodi iudicium expectans. Vt autem audierunt infelicem illum esse depositum, cœperunt omnes vna voce sanctam prædicare Synodum, & Deum glorificare, quod cecidisset fidei inimicus. Egredientes vero nos ab ecclesia deduxerunt cum lampadibus vsque ad diuerforium nostrum (erat enim iam vespera) & facta est multa lætitia, & luminaria in ciuitate posita, ita vt & mulieres quoque adolentes thymiamata cum thuribus nos

præ-

præcederent. Ostendit enim Saluator blasphemantibus gloriam suam, quod omnia possit. Facturi itaque sumus chartulas complectentes depositionem illius: indeque, Deo comitante, ad vos festinare. Christi gratia, omnes sumus bona animi & corporis valetudine. Oprimus vos valere in Domino, dilectissimi & desideratissimi.] hucusque Cyrillus ad suos.

TRIVMPHVS ORTHODOXORVM.

Tunc plane accidit, vt sicuti ignorantes Ephesij olim verum Deum, dæmonum ludibrijs dementati, Dianam Magnam propensiori studio colere & conclamare solebant, ita iidem ad veram per Apostolos translati religionem, bene versa rerum vice, iisdem præcinentibus, & reliquis successoribus sanctissimis Episcopis succinentibus, omnes ex æquo, Mariam Deiparam, celsioribus attollerent vocibus, præconijs exaltarent, iugiterq. repeterent, & infatigabili studio iterarent: quam & propensiori obsequio venerari, & celebriori cultu frequentare perseuerarunt. Porro per publicos præcones damnationem Nestorij Ephesi promulgatam & proclamatam fuisse, Candidianus Comes in conciliabulo postea testatus est. Sed iam ad sequentis diei Acta pergamus.

Sequenti die, vigesima tertia mensis Iunij, Cyrillus, cum in vnum conuenissent Episcopi, habuit ad populum homiliam, cuius est exordium: Alacrem video congregationem sanctorum omnium, qui hic prompte a sancta Deipara Maria vocati conuenērūt, &c.] vbi complura in laudem sanctissimæ Dei genitricis locutus, in Nestorium acerrime (vt par erat) inuectus est. Post hæc vero scriptæ sunt a Synodo litteræ ad Theodosium Imperatorem de rebus Ephesi gestis vsque ad Nestorij damnationem. est illarum exordium^a: Vestra pietas, pijsissimi, Christianissimiq. Principes, &c.] & in fine, quid ab eodē Imperatore Patres peterent, explicauerunt his verbis: Vestram autem maiestatem iterum atque iterum rogatam cupimus, vt vniuersam illam doctrinam e sanctis Ecclesijs submoueri, eiusdemq. libros vbique locorum repertos iubeat flammis absumi. Quod si quis vestras sanctiones spreuisse compertus fuerit, ille vestræ dominationis indignationem non absque formidine sentiat. Hac enim ratione fiet, vt Catholica fides per vestram pietatem munita persistat illæsa, nosq. iuges pro vestra maiestate preces fundamus, per quam & Christus glorificatur, & gloria Dei omnibus hominibus illustrior redditur. Porro autem quo istæ sint clariora, magisq. aperta, adiungere placuit Actorum monumenta. Subscripsimus omnes quotquot pijsissimi Episcopi in superioribus commentarijs fuimus ordine recensiti.] hæc Patres ad Theodosium; licet, ex more, ad vtrumque Augustum datam esse epistolam, inscriptio præferat. Qua etiam die, nempe vigesima tertia mensis Iunij, iidem qui intererant Synodo Episcopi litteras perbreues de damnatione Nestorij scripserunt ad Eucharium & clerum Constantinopolitanum his verbis^b:

SECUNDA ACTIO CONCILII, EX QVA SYNODALIS EPISTOLA AD THEOD. IMP. SCRIPTA. a. Cyril. epist. Synod. 1.

Sancta Synodus secundum religiosissimorum, pijsimorumq. Imperatorum nostrorum decretum Ephesi Dei gratia congregata, illustrissimo Eucharium, reuerendissimisque presbyteris & œconomis, ceterisque religiosissimis, Catholicissimisque Constantinopolitanæ Ecclesiæ clericis salutem.

b. Act. Ephesin. edit. Pels. tom. 2. cap. 12.

Agnoscat pietas vestra, blasphemum & nefarium illum Nestorium propter impiam suam doctrinam, præfractamq. aduersus Ecclesiasticos canones contumaciam, hesternò die, qui fuit mensis Iunij iam labentis vigesimus secundus, a sancta Synodo iuxta Ecclesiasticas sanctiones exauctoratum, & ab omni Ecclesiastico gradu & ordine amotum esse. Sedulo proinde omnia, quæ ad Dei Ecclesiam pertinent, curate & asseruate; certi exactam vos illi rationem reddituros, qui Dei voluntate, pijsimorumq. ac religiosissimorum Imperatorum nostrorum nutu, communibusq. suffragijs sanctæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopus præficietur.] haftenus Synodalis epistola. Alia insuper reperitur epistola Synodalis eodem argumento conscripta ad clerum itidem Constantinopolitanum, in qua mentio habetur de Ioanne Euangelista, quod cum Maria Dei genitrice Ephesum aliquando incoluerit. est eius initium^c: Nemo vmquam Creatori suo obsistere ausus, &c.] Scriptæ autem sunt a Cyrillo aliæ, sed priuatim, de Nestorij damnatione epistolæ, & inter alios ad clerum eiusdem vrbs, vt ex eorum ad ipsum redditis litteris^d apparet.

EPISTOLA SYNOD. AD CLERUM CONSTANTINOP.

Quæ vero funesta post hæc acciderint, ipse stylus exarare magnopere exhorrescit. Accidit plane (vt antiquis prophetijs iungamus historiam) iuxta illud Apocalypsis^e: Cum se deiectum vidisset, iratus est draco in mulierem, & abijt facere proelium cum reliquis de semine eius, qui custodiunt mandata Dei, & habent testimonium Iesu Christi: & stetit super arenam maris.] cui præsto fuit bestia e mari ascendens, aucta capitibus septem, cornibusq. decem armata, ornata vero regijs diadematis, visu horrenda ob blasphemiam nomina

c. Act. Ephesin. edit. Pels. tom. 2. c. 27. d. Extr. in Actis Concil. Ephesin. edit. Pels. tom. 2. c. 24.

e. Apoc. 12. DE NESTORIO INSTAVRANTE CERTAMEN.

mina super capita exarata. Cum videlicet Nestorius deterrimus omnium hæresiarum, A
damnatus licet, denuo instaurans bellum, nullo nisi arenae sterilis fundamento subnixus, ab emergenti bestia aucupatur auxilium; dum videlicet sæculari potestate, Comitibus ipsis, regijs armis, vi tyrannica expugnare conatur sanctos Dei & Catholicam veritatem. quibus quidem rebus symbolica illa species quam concinne aptentur, atque eius fautoribus congruant, ipsius historiae veritas plus satis significabit. Aggrediamur ergo tragœdiam omnium funestissimam; & de Synodo œcumenica Ephesina in Spiritu sancto legitime congregata, transeamus ad vespærum examen, crabronum turmam, synagogam Pharisaorum, prædonum speluncam, & conuenticulum satanæ: hæc enim non esse inania verba in pampinos luxuriantis orationis, ex improbis ipsorum factis plus satis inuenies, ubi videbis torum ab ipsis negotium peragi vi, metu, infreni audacia & soluta licentia, non more Episcoporum, sed pyratarum: vt non obscure cernere possis, omnes legiones spirituum infernorum vna cum hominibus scelestissimis ad roborandum Antichristi dominium in castris Nestorij militasse. Age igitur lugubrem exordiamur narrationem.

Candidianus Comes, cui ab Imperatore pacis publicæ cura, vt cum tranquillitate Synodus ageretur, mandata fuerat: studens Nestorio, eiusdemq. patronus effectus, primum omnium terræ marisq. vias solerti cura custodiri, asseruariq. tyrannico officio iubet; ne de his quæ in Synodo gesta essent, litteræ perferrentur ad Imperatorem vel alios: ipse vero ad eum scribit aduersus Cyrillum & reliquos, calumniatus eos, quod præpropere nimis, non expectato Ioanne Antiocheno Episcopo, conuenissent; mentitus insuper, non omnes qui Ephesi erant Episcopi, Synodo interfuisse, vocatosq. minime esse: adiecitq. illud quoque mendacium, eos qui conuenissent, discordes inter se fuisse. Hæc quidem omnia pro Nestorio aduersus vniuersam sanctam Synodum a Candidiano ad Theodosium fuisse conscripta, Cyrillus in epistola postea data ad Episcopos Comarium & Potamonem & archimandritam Dalmatium Constantinopoli commorantes affirmat. est eius exordium: Expectauimus quidem venerandissimi Nestorij aduentum, &c.] His autem Candidiani Comitibus litteris Nestorius suas ad eundem Imperatorem Theodosium addidit, in eandem quoque sententiam & argumentum, nisi quod iste plura mendacia confarciuuit, & quæ falsa erant, varijs ornata pigmentis reddidit apud rerum gestarum ignaros fide dignissima. Est Nestorij ad Imperatorem tunc data epistolæ initium:

Pietatis vestræ decreto ad Ephesiorum ciuitatem vocati, &c.] Veterator enim, quo deciperet Imperatorem, quid primū professus est suis litteris? Nicænæ se fidei non professorem tantum, sed acerrimū exhibuit defensorem, cuius causa se Ephesum venisse testatur: rerum vero gestarum seriem recensere auspicatur a mendacijs, cum negat Aegypti Episcopos expectare voluisse Ioannem Antiochenum præmittentem aliquos, qui breui fore suum nunciarent aduentum. Adiecit, aduersæ partis Antistites egisse tyrannice, intentasse minas, satellites per ciuitatem sparsisse, qui tumultu eam perturbarint, quiq. & ad domum ipsius Nestorij perstreptentes accesserint, mortemq. eidem intendant; horumq. omnium ducem fuisse Memnonem Ephesiorum Episcopum. Quid hoc? Ille obiectare est ausus in Catholicos vim & metum, cum ipse polleret duorum Comitum apparitura, & eorumdem militibus vallaretur, quorum haud exiguus numerus esse poterat: etenim Candidianus ad hoc missus ab Imperatore, bene stipatus agminibus militum Ephesum venerat. His adiecit conquestus, omnes Ephesi esse sibi occlusas ecclesias, nec patere sibi locum aliquem ad Synaxim. cum tamen negare non posset, sibi ac suis Dei genitricis basilicam, immo omnes apertas fuisse, si recte sentiens cum alijs Episcopis conuenisset. Hæc & alia effutijt calidus ille, postulans ab Imperatore (ad hoc enim cuncti eius conatus & studia tendebant) vt legitimam cogi iuberet Synodum, absque tamen Aegyptijs, in qua duo ex vnaquaque prouincia adestent Antistites.

Ad postremum vero, quasi grauissima a Catholicis pateretur, clausit epistolam ista periodo: Quod si id fieri non potest; saltem curetur, vt tuto nobis ad propria redire liceat: nam hanc ipsam vitam se nobis erepturos comminantur.] vafre quidem ista, vt qui depositus esset, in suam sedem reuocaretur Constantinopolim: sicuti & astute ad nouam infelix Synodum prouocat, a legitima condemnatus, cum sciret eam minime concedi debere: tutumq. insuper reditum petit, quam mendacissime causatus discrimen vitæ, qui ad sui custodiam sciret exercitus cum Comitibus habere paratos. Subscriperunt post ipsum huic Nestorij epistolæ, ad maiorem illi fidem conciliandam, nouem qui cum eo erant Episcopi, nempe

Fritillus

A Fritillus Heracleæ Thraciæ, Helladius Tarfi, Himerius Nicomediæ, Alexander Apameæ, Eutherius Tyanorum, Basilius Theffaliæ, Maximus Anazarbi, Alexander Hierapolis, & Dorotheus Marcianopolis Mysiæ, Nestorianæ fæces.

Antequam autem res a Ioanne Antiocheno atque collegis Episcopis schismaticis Ephesias gestas narrare aggrediamur; hic meminisse debemus, non recens & ob Nestorium fuisse Antiochenorum Antistitum disfidium aduersus Cyrillum, vel alios prædecessores, sed plane vetus, ob eam quidem causam, quod Alexandrinus Episcopus primus post Romanum in Ecclesia Catholica Antistes, iura sibi vendicabat totius Orientis Ecclesiarum, refragantibus Antiochenis Episcopis, qui illi subijci indigno ferebant animo. His igitur iactis ante & coalescentibus in dies discordiæ seminibus, factum vt odio impellente, concitus nimis Ioannes cum suis ferretur aduersus Cyrillum, & qui cum illo erant, Episcopos.

B Sed his patefactis, iam cœptam historiam prosequamur.

Die quinto a Nestorij damnatione (vt Euagrius auctor est) Ioannes Episcopus Antiochenus vna cum suis Ephesum venit, nempe vigesima septima mensis Iunij. testantur id quidē ipsa Acta Ephesina^b, & Cyrillus in Apologetico^c: ex quibus plane erroris arguuntur qui post biduum vel triduum aduenisse Ioannem affirmant^d. Quid autem Ioannes ipse egerit, simulac ingressus est Ephesum, epistola Synodalis ad Cælestinum Papam missa declarat his verbis^e: Sperabamus futurum, vt religiosissimus Ioannes Antiochenus diligentiam ac pietatem Synodi laudaret; & forsitan etiam quereretur, quod tardius depositionem Nestorij aggressi essemus. Verum enimvero omnino contrarium, contraq. quam sperabamus, degenerauit: inuentus est enim inimicus, & maximus cum sanctæ Synodi, tum rectæ Ecclesiarum fidei hostis, sicut res ipsæ declararunt. Nā simulatque Ephesum ingressus est,

C antequam puluerem ex itinere contractum abluisset, nondum deposito pallio, collectis quibusdam qui vna cum Nestorio defecerunt, & blasphema contra suum ipsorum caput loquantur, & gloriæ Christi tantum non illudunt, quos sibi ipsi veluti collegium circiter triginta hominum, nomen Episcopatum habentium collegit, quorum alij extorres vagantur, nec Ecclesias habent, alij sæpenumero grauibus de causis a Metropolitanis suis sunt depositi (sunt autem cum illis etiam Pelagiani & Cælestiani, & ex illis quidam qui e Theffalia sunt eiectioni) his inquam collectis, rem ausus est impiam, qualem nemo ante illum vnquam ausus est. quales autem hi essent, Synodica Orthodoxorum ad Imperatorem missa declarat^f, & Cyrillus insinuat in Apologetico. Verum hæc postea.

Quid vero idem Ioannes ipsa prima die per Irenæum Comitem admiserit aduersus Dei Episcopos, qui a sancta Synodo missi fuerant, vt ei in via occurrerent, litteræ Memnonis Ephesini Episcopi ad clerum Constantinopolitanum docent his verbis^g: Agnoscens autem S. Concilium proxime futurum eius aduentum, honorans & debitum sacerdotale implens, misit quosdam Deo amantissimorum Episcoporum etiam cum reuerendissimis clericis in occursum eius, vt hæc faciens, & debitum honorem adimplens: qui item manifestarent quod deberet a Nestorij colloquio abstinere, eo quod a sancto Concilio damnatus esset ob impietatem, quam fuerat meditatus. Ipse vero Ioannes non permisit, sequentibus eum militibus, in itinere se videri. Illi nihilominus secuti sunt, & domum ubi mansit occurrerunt; & plurimas obseruantes horas, & non permisi cum eo habere colloquium, manserunt nihilominus iniurias patientes. Post multas autem horas, cum hoc ei visum fuisset, euocauit Dei cultores Episcopos & clericos, introducens eos per milites. Cumq. illi quæ a sancto Concilio mandabantur, manifesta fecissent: præmisit magnificentissimum Irenæum, & qui cum eo erant, Episcopos & clericos, importabiles inferre plagas nostris comministris & clericis, vt etiam in discrimen vitæ venirent. His igitur gestis, venientes ad sacrum Conciliū qui missi fuerant Dei cultores Episcopi, & plagas ostendentes, & quæ fuerant acta narrantes sub Gestis monumentorum, sacrosancto Euangelio proposito, ad indignationem mouerunt sanctum Concilium, cū eum castigantes excommunicatum pronunciarunt: quæ quidem excommunicatio manifesta facta est.] hæc ibi: quibus pariter declaratur, tertiam hanc esse habitam a Catholicis Actionem, ex qua missi sunt Episcopi ad Ioannem; a quo male habitam, ad Patrum confessum, a quo legati fuerant, redierunt.

Talis namque præcedere debuit apparatus ad conciliabulum, cui satanas præsideret, quod collectum est per Nestorium & Ioannem excommunicatos Episcopos, cuncta Candidiano Comite procurante; cui adfuerunt Pelagiani & alij ob scelera e throno ante eiectioni Episcopi: locus etiam illi congruus, non ædes sacra, sed diuersorium fuit: non quidem in sacris

IOANNIS ADVENTVS CVM TYRANNIDE. a Euagr. lib. 1. c. 5. b Act. Ephesin. edit. Pel. tom. 4. c. 1. c Cyril. Apolog. tom. 4. d Liberat. diac. Ereniar. c. 6. N. ceph. lib. 14. c. 37. e Exstat apud Cyril. epist. Synod. 12.

f Apud Cyril. epist. Synod. 4.

g Act. Concil. Ephes. edit. Pel. tom. 4. c. 13.

EPISCOPI VERBERATI IVSSU IOANNIS.

TERTIA ACTIO.

CONCILIABULVM NESTORII ET IOANNIS EPHESI.

CANDIDIANVS TYRANNIDEM IN EPISCOPOS EXERCET.

a Cyril. epist. 20.

b Act. Ephesin. edit. Pel. tom. 3. c. 20.

NESTORIVS QVAE SCRIPSERIT AD THEODOSIVM IMP.

MONITA

ad hoc

ad hoc

ad hoc

ad hoc

ad hoc

ad hoc

ad hoc

cris ædibus, sed in caupona ea tractanda erant, in qua iutores, meretrices, ganeones, & reliqui nebulones suos soliti sunt habere & frequentare congressus. Conuenere ibi die ipsa qua aduenit Ioannes, vigesima septima mensis Iunij, nempe die quinta a damnatione Nestorij. In ipso igitur Ioanis diuersorio collectis ipsis, simul Candidianus de his quæ hæc tenus Ephesi gesta essent, ut sibi visum est, prælocutus, recitauit litteras Imperatoris: in quarum veluti sacra lectione assurrexerunt omnes Episcopi, illi turpiter adulantes contra Ecclesiam morem, cum tantus honor deberetur duntaxat diuinæ Scripturæ lectioni. Prosecutusque de rebus in Synodo gestis narrationem, nonnulla mendacia eidem simul intexuit. Tunc Ioannes suas querelas aduersus Synodum protulit, quod ab ea minime expectatus esset. His ita præmissis, perinde ac si Nestorius Catholicus esset, & eius doctrina in omnibus Orthodoxa, de eo ne verbum quidem factum est, sed accusationes propositæ sunt aduersus Memnonem Episcopum Ephesinum, & Cyrillum Alexandrinum.

CALVMNIAE
NESTORIA-
NORVM IN
PATRES CON-
CILII EPHE-
SINI.

Sed quænam erant istæ? Aduersus Memnonem quidem, quod omnes ecclesias Nestorio clausisset, atque eius clericis minas intentasset. In Cyrillum vero, quod scriptis suis ad Nestorium Constantinopolim missis hæreses admiscuisset. Demum omnes Episcopos, qui legitimæ Synodo interfuerant, turpissime infamarunt, iactantes nimirum illorum alios esse Arianos, Eunomianos alios, necnon Apollinaris errore conspersos. Ceterum in Cyrillum tantummodo atque Memnonem lata confessio ab eis depositionis sententia est; amboque ut hæretici condemnati sunt, atque sede depositi; Cyrillus quidem, quod hæreticam doctrinam suis scriptis manifestasset; Memnon vero, quod Cyrilli capitula promulgasset, multa contra canones peregrisset: reliquos autem Episcopos excommunicationi subiectos esse voluerunt, quousque Cyrilli capitula condemnarent. Ita quidem isti, nullo a canonibus præscripto iuris ordine seruato, vel specie tenus, nec illis quos damnarunt citatis saltem, tantam sententiam protulerunt, more schismaticorum & hæreticorum sacros canones subuertentium.

a. Act. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 3.
c. 1.
SENTENTIA
A NESTORIA-
NIS LATA IN
EPISCOPOS
ORTHODO-
XOS.

At describamus hic ipsam ab eis latam sententiam, quam sic prælocutus Ioannes Antiochenus instar fulminis furibundus intorsit: Ego quidem optarè, neminem ex ijs unquam qui ad sacerdotium a Deo adsciti sunt, extra Ecclesiasticum corporis communionem eijci. Sed quia vsu interdum venit, ut membra quædam immedicabili morbo corripiantur; ob totius corporis incolumitatem quædam nonnumquam resectiones adhibeantur, necesse est. Cum itaque Cyrillus & Memnon insignis illius iniquitatis, quæ accidit, auctores extiterint, & ut Ecclesiasticæ sanctiones, piaque piensissimorum Augustorum decreta pessumdarentur, occasionem præbuerint; & prædictorum capitulorum promulgatione, se hæreticos esse, plenissime significarint: æquum est, ut ipsi quidem exauctorationis sententia plectantur; reliqui vero qui in ipsorum errorem abducti sunt, excommunicationis vinculo tantisper inno- dentur, donec proprio tandem delicto agnito, hæretica Cyrilli capita anathematizent, & in fide a sanctis Patribus Nicææ quondam congregatis edita plane acquiescant: ita ut nihil prorsus extraneum aut peregrinum addi sinant, & iuxta piensissimorum nostrorum Imperatorum litteras, cœtui nostro se adiungant, & controuersarum tandem quæstionum examinatione fraterne suscepta, piam fidem vna nobiscum confirment.] hæc tenus sententia Ioannis atque aliorum Nestorianorum calumniarum Cyrilli capitula, quæ superius recensimus.

b. Act. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 3.
c. 2.
LIBELLVS
DAMNATIO-
NIS A NESTO-
RIANIS SCRIP-
TVS.

Hac ab eis lata sententia, scriptus ab eisdem est ad ipsam sanctam œcumenicam Synodum damnationis libellus, qui sic se habet:

Optassemus quidem, iuxta sanctissimorum Patrum canones, piensissimorumque ac Christi amantium Regum nostrorum litteras, Synodum pacate celebrari potuisse. Quoniam vero vos hæretico sensu mentemque vsi, non parua temeritate tumultuationemque priuatim inter vos confessum celebrastis (tametsi secundum terminum a religiosissimis Principibus nostris præfinitum præforibus iam ageremus) omni- que turbarum genere ciuitatem & sanctam hanc Synodum implestis, ne videlicet in capita, quæ cum Apollinarij, Eunomij, atque Arij improbitate & peruersitate conspirant, inquireretur: neque tandem Episcoporum vnde- cumque piensissimorum Imperatorum nostrorum opera conuocatorum aduentum expectastis; cum tamen magnificentissimus Comes Candidianus & scripto & dicto, ne quicquam istiuscemodi adoriremini, sed communem omnium Episcoporum confessum expectaretis, seuerissime vobis interminaretur: Ideo tu Cyrille Alexandrine, & tu Memnon huiusce ciuitatis Episcopo, scitote vos exauctoratos, omni- que Episcopali honore exutos, & ab omni præterea Ecclesiastico ministerio & functione penitus esse amotos: quippe qui soli, ut sanctorum Patrum canones conculcarentur, omniaque confusione & turbis miscerentur, aucto-

Auctores & duces extiteritis. At vos reliqui omnes, qui seditiose & inique contra Ecclesiasticas sanctiones, regiaque decreta Actis consensistis, tantisper anathemati subiaceret, donec agnita culpa vestra resipiscatis, fidemque a sanctis Patribus in Nicæa ciuitate congregatis expositam integre suscipiatis, nihil illi externum ac peregrinum attextentes: capita præterea hæretica a Cyrillo Alexandrino exposita, ut quæ Euangelicæ & Apostolicæ doctrinæ aperte repugnent, anathematizetis; & litteris denique piensissimorum Christi- amantium Regum nostrorum, qui fidei quæstionem quiete agitari, accurateque discuti præcipiunt, per omnia pareatis.] hæc tenus libellus damnationis: quibus omnibus quadragintatres Episcopi subscripserunt, inter quos adnumeratur Theodoretus Episcopus Cyri, & Paulus Emefenus. Observatione quidem digna res est, quot quantisque se inuoluant indumentis hæretici, ut videantur esse Catholici: in ore canones, in verbis fides, eademque Orthodoxa Nicæna, in factis zelus æstuans, & prætexta defensio pietatis: sed venenum aspidum sub labijs eorum; & cum melliti sint sermones eorum super oleum, ipsi sunt iacula. Nam aspice nouam fraudem.

Cum enim ad Synodum œcumenicam hæc appareant esse conscripta, ad eam tamen nequaquam missa fuerunt: sed clanculo rem agentes, istæcum litteris ad Imperatorem & ad clerum Constantinopolitanum miserunt: extant ipsæ litteræ. Sicque factum est, ut in remotioribus ciuitatibus ex eorum litteris Synodus œcumenica magnopere infamaretur, cum ipsi Episcopi qui erant Ephesi in Synodo congregati, nihil penitus horum scirent: hæc enim se ignorasse, testati sunt Cyrillus ac Memnon, quorum causa potissimum agebatur, in libello diu postea oblato Synodo. Tandem vero post longum temporis spatium idem Nestoriani ipsam damnationis sententiam Ephesi publice affixerunt, ut suo loco dicturi sumus.

Nec his contentus fuit cœtus ille satanicus: nam qui in gratiam Nestorij non sunt veriti adeo impudenter non Cyrillum tantum & Memnonem, sed vniuersum sacrosanctum damnare Concilium; addentes præuaricationem, in gratiam Pelagianorum, qui aderant, Episcoporum, restituunt confirmantque Pelagianam hæresim sæpius ante damnatam; illud impie statuentes, Adæ animam minime per peccatum mortuam esse, priuatamque vitæ gratia, neque peccatum originale esse propagatum in posteros. Hæc quidem sapientissimi isti sancto canone decreuere. Sed accidit siue dolo malo, siue librorum incuria, ut hæc ipsa Acta pseudosynodi Ephesinæ admixta fuerint cum legitima Synodo œcumenica ibidem celebrata, & in quibusdam codicibus inter Catholicas Synodi sanctiones spurium huiusmodi lateret decretum: ut plane pro monstro habendum fuerit, ut Synodus Ephesina, quam constat (ut dicitur) damnasse Pelagianos, haberet nihilominus constitutionem, qua hæresis Pelagiana confirmaretur.

Sensit quidem & detexit atque damnauit eiusmodi imposturam sanctus Gregorius Papa; collationemque facta cum antiquo codice Romanæ Ecclesiæ, in quo nihil tale potuit reperiri, ex eo alios codices deprauatos esse redarguit. Extant hac de re eiusdem Romani Pontificis litteræ ad Eulogium Episcopum Alexandrinum, ad Anastasium Episcopum Antiochenum, & ad Narsetem Comitem. Sic igitur Nestoriani furore perciti, nulla habita consideratione non dico Ephesini Concilij nuper habiti, sed nec aliorum tot in Africa, Romæ, Constantinopoli, & in Palæstina habitorum Conciliorum in condemnationem Pelagianæ hæresis, ad defensionem sui erroris adiunxerunt sibi collegas impietatis Pelagianos Episcopos: licet ipsorum aliqui paulo post sanioris mentis effecti, deficientes a sceleratorum militia, ad Catholicæ Ecclesiæ castra se receperint, ut restatur Synodica per Palladium ad Theodosium missa. Hinc videas, quod cum numerentur in hoc ipso primo conuentu Nestoriani Episcopi quadragintatres, postea recenseri triginta tantum & octo, indeque trigintaunum. Hic finis Concilij malignantium, synagogæ conspirantium in Christum & Ecclesiam eius, ex quo malorum omnium fluxere principia.

Post hæc autem accidit, ut duodecim diebus elapsis, nimirum decima Iulij, legati a Cælestino Pontifice missi appellerent Ephesum: qui licet antea expectati, sed varietate temporum eorum nauigatione præpedita, tardius appulerunt: cum tamen satis Synodo visum est, rem aggredi, quod loco ipsorum Cyrillus adesset, qui ex Cælestini Papæ decreto vicem gerebat Romani Pontificis. Eadem autem die qua venerant, in Synodum introducti, a Patribus digne (ut par erat) excepti sunt Arcadius & Proiectus Episcopi, atque Philippus S. R. E. presbyter, Apostolicæ sedis legati: qui litteras obrulerunt legendas a Cælestino Papa ad Synodum datas: quæ (ut scriptæ erant) Latino sunt recitatae sermone ob dignitatem Apo- stolicam

NOVA PRAVE
NESTORIA-
NORVM.

NESTORIA-
NI RESTITV-
VNT PELA-
GIANAM
HÆRESIM.

a. Gregor. lib. 6.
epist. 31.
b. Gregor. lib. 7.
epist. 47.
c. Gregor. lib. 5.
epist. 14.

d. Act. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 4.
c. 10.

e. Act. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 4.
c. 7.

f. Ibid. c. 10.
LEGATORVM
ADVENTVS.

QUARTA A-
CTIO CONCI-
LII EPHESI-
NI.

stolica sedis Latine scribentis: inde eadem Græcæ redditæ, iterum lectæ sunt, atque om-
nium sententia Catholicæ prædicatæ, & acclamationibus faustis acceptæ. Post hæc ve-
ro Firmus Episcopus Cæsareæ Cappadociæ de his quæ hætenus acta essent in Synodo,
quomodo videlicet ex præscripto litterarum Cælestini Papæ ad Cyrillum & ad Nestorium
& alios eundem Nestorium hæreticum & contumacem omniū sententia condemnassent,
eosdem legatos reddidit certiores. Excusauerunt autem iidem legati tarditatem suam &
moram ex maris tempestate productam: petieruntq. sibi legi quæ ab ipsis hætenus decre-
ta fuissent, sic in Synodo loquente Philippo legato^a:

Gratias agimus sanctæ venerandæq. huic Synodo, quod litteris Cælestini sanctissimi
beatissimiq. Papæ vobis recitatis, sanctæ Ecclesiæ membra, sanctis vestris vocibus, pijsq.
præconijs, sancto vestro capiti vos exhibueritis: non enim ignara est vestra beatitudo, to-
tius fidei, ceterorumq. Apostolorum caput beatum Petrum Apostolum extitisse. Proinde
cum nostra paruitas multis magnisq. tempestatibus iactata & impedita aliquanto serius
acceserit: rogamus vt ea nobis pateferi mandetis, quæ ante euentum nostrum in sacra hac
Synodo acta sunt; quo iuxta sanctissimi Papæ nostri, præsentisq. huius cætus sententiam,
& nos quoque illa nostro suffragio confirmemus, nostroq. calculo approbemus.] ita ipse.
Post hæc prælocutus est Theodorus Ancyræ Episcopus nonnulla in laudē Cælestini Ponti-
ficis; indeq. subsequuta Actorum lectio, & Nestorij iterata damnatio. hæc ex Actis Ephesini
Concilij. Absolutaq. eiusdem Synodi œcumenicæ quarta sessio. Vidisti, lector, & con-
siderasti, puto, in plena Synodo professum Philippum Apostolicæ sedis legatum, esse Ca-
tholicæ Ecclesiæ caput Romanum Antistitem, reliquos vero omnes Episcopos sub hoc ca-
pite membra: quod quidem est susceptum elogium absque inuidia, & faustis postea præ-
conijs acclamatum. Sed quæ die sequenti acta sint, dicere prosequamur.

Vndecima Iulij in solitum confessum, ad Dei genitricis Mariæ ecclesiam Catholici
omnes Episcopi conuenere: vbi post Iuuenalis Episcopi Hierosolymorum prælocutio-
nem, ad ea quæ hesternæ die acta essent in Synodo, legati Apostolicæ sedis in damnatio-
nem Nestorij suum calculum adiecere: quorū primo loco Philippus presbyter sententiam
suam dixit his verbis^b: Nulli dubium est, immo sæculis omnibus notum est, sanctum bea-
tissimumq. Petrum Apostolorum principem & caput, fideiq. columnam, Ecclesiæ Catho-
licæ fundamentum, a Domino Iesu Christo Salvatore nostro, humaniq. generis Redem-
ptore cælestis regni clauis accepisse; soluendiq. atque ligandi potestate, quam acceperat,
vsum fuisse; necnon per successores suos hucusque semper viuere, causasq. discernere, sem-
perq. victurū esse. Huius itaque ordinarius successor & Vicarius sanctus beatissimusq. Papa
& Episcopus noster Cælestinus nos suos pro se quasi Vicarios ad hanc sanctam Synodum
misit, &c.] Intelligis ne, quem sibi locum in Ecclesia Catholica iure vindicare semper con-
sueuerint Petri successores Romani Pontifices? & in quam frequenti auditorio, quamq.
celebri totius plane Catholici orbis theatro, cunctis spectantibus & audientibus, sit tantæ
rei veritas prædicata? quam non dico Catholici omnes qui aderant, summa consensione
pronis auribus acceperunt: sed eadem ipsa præclarioribus quoque præconijs confessus est,
qui ceteris eruditior in castris aduersarijs modo sub Ioanne militabat Theodoretus, cum
postea ab his expediens se nexibus priuatorum affectuum, liberiori voce sæpius suis episto-
lis (vt dicemus) tantam professus est veritatem. Sed cœptam iam historiam prosequamur.

Post Philippū legatum duo reliqui in eandem sententiam pedibus abiere, & in damna-
tionem Nestorij dictis ac pronunciatis sententijs subscribere, primoq. loco Philippus pre-
sbyter S.R.E. legatus subscripsit ante duos reliquos legatos Episcopos: quibus intelligas,
quod etsi præstare dignitate certum sit Episcopos presbyteris, eos tamen qui proxima
connexione capitis; Cardinales presbyteri nominantur, aliquid habuisse, quo inter-
dum præferrentur Episcopis. Actis igitur iam contra Nestorium a Synodo œcumeni-
ca, legatorum subscriptione munitis, scripta est epistola Synodalis ad Theodosium Im-
peratorem de confirmata damnatione Nestorij per legatos Apostolicam vicem agentes
non solum Cælestini Romani Pontificis, sed totius orbis Occidentalis Episcoporum. est
epistolæ principium^c: Vestram, Christianissimi Reges, erga pietatem curam & studium
vniuersorum Deus apprime gratam acceptamq. habet, &c.] Dedit eadem Synodus aliam
præterea epistolam ad clerum Constantinopolitanum eodem quoque argumento conscri-
ptam, & legatorum etiam subscriptione munitam, quæ sic incipit^d: Huc deuenimus, vt
re apprime luctuosam vobis indicare cogamur, &c.] Sed cum videas in neutris harū Syno-
dalium

a Act. Ephesin.
edit. Pels. tom. 2.
c. 15.

COGNITIS
ACTIS NE-
STORIVS ITE-
RVM DAM-
NATVR.

QVINTA A-
CTIO EPHE-
SINI
CONCILII.

b Act. Ephesin.
edit. Pels. tom. 2.
cap. 16.

DE PRIMATV
APOSTOLI-
CÆ SEDIS.

EPISTOLAE
SYNODALES
NISSAE CON-
STANTINO-
POLIM.
c Act. Ephesin.
edit. Pels. tom. 2.
c. 17.

d Act. Ephesin.
edit. Pels. tom. 2.
c. 23.

A dalium epistolarum vllam penitus mentionem haberi de rebus gestis per aduersariorum
conciliabulum, damnatisq. ab eis Cyrillo cum Memnone & vniuersa Synodo, de quibus
in primis exposulandum plurimum fuisset; euidens est argumentum (quod diximus)
omnia ab eis clanculum sub silentio actitata.

Sed quem non mouerunt illi lapidem, quamve artē & dolum intentatū prætermisere,
quibus Cyrillum, quem præ ceteris odio prosequeretur, aliqua aspergere possent infamia
& fugillare calumnia? Qui enim viderant sic in Orientē obstruxisse aditus omnes, ne quid
litterarum ad Imperatorem perferri posset: cum scissent de damnatione Nestorij scriptas
fuisse litteras Alexandriam a Cyrillo; occurrentes his, in Aegyptum dedere litteras, qui-
bus significarent Cyrillum eodem animo, quo Theophilus infecutus est Ioannem Chryso-
stomum, commotum contra Nestorium, eundem absque perendina dilatione excom-
municasse: quæ quidem res commouit animos etiam sanctissimorum virorum, & inter
alios Theodori Pelusiotæ, qui ad Cyrillum in hæc verba scripsit epistolam^a:

Præposterus fauor haud acute cernit: odium autem nihil omnino cernit. Quapropter si
ab vtraque larua purus atque immunis esse studes, noli violentas sententias ferre; verū il-
lara crimina iusto & integro iudicio committe. Quandoquidem Deus etiam, qui omnia scit
antequam oriantur, pro sua humanitate descendere ac Sodomorum clamorem perspicere
voluit, hinc videlicet nos ad res accurate perscrutandas ac proferendas erudiens. Multi
enim ex ijs qui Ephesi coacti sunt, te traducunt, vt tuas inimicitias persequentem & vici-
scentem, & non ea quæ Iesu Christi sunt, orthodoxe quærentem: Theophili (inquiunt) ex
sorore nepos est, illiusq. mentem & sententiam imitatur: Vt enim ille perspicue aduersus
diuinitus afflatum ac Deo carum virum Ioannem (Chrysoſtomum scilicet) furorem effudit;

C sic etiam iste gloriari ac se iactare expetit, etiam si latum sit inter eos qui accusantur, dis-
crimen.] hætenus Isidorus, qui & aliam eiusdem ferme argumenti ad eundem dedit epi-
stolā, quæ sic incipit^b: Terrorem mihi diuinæ Scripturæ exempla inferunt, &c.] Quod in-
super iidem calumniarentur hæretici, Cyrillum affirmantem vnam tantum in Christo esse
personam, eundem asserere vnam in Christo naturam; idem Isidorus scripsit ad ipsum epi-
stolam^c, qua significauit ex plurimis S. Athanasij sententijs liquido apparere, ex duabus
Christum constare naturis. Ceterum veritatem tandem edoctus, ipse Cyrillum, vt per-
stet in sententia immobilis, adhortatus est; aliamq. postea ad eum scripsit epistolam^d.

Quid insuper Nestoriani? De Victore quodam sanctissimo monacho in vulgus sparsere,
quod hostis Cyrilli esset, & ea ipsa saperet, quæ Nestorius impie prædicaret: sed ac-
cidit vt idem Ephesum se conferret, & veritatem vix tandem omnibus patefaceret. Porro

D rem gestam scitu dignam ipse Cyrillus in Apologia ad Theodosium Imperatorē ita descri-
bit^e: Expertus est mecum infrenatæ linguæ iacula dilectus quoque solitarius Victor. Præ-
dicarant enim de ipso quidam ex his forte qui mentiri consueuerunt, quod & ipse absurda
quædam sit contra me nugatus. Ita vt cum Ephesum ad me venisset, vehementer illū non-
nulli ex sancta Synodo accusarint; immo vniuersi, vnum esse ex impiorū numero, vocife-
rantes, auersati sint; constanterq. parricidam & homicidā, & si quæ alia sunt huiusmodi, no-
minarint. Et cum hoc senex intellexisset, multis admodum ipsum sanctis Episcopis circum-
stantibus, sublatis in cælū manibus, præter morem, per sacrosanctū baptisma & veneranda
Christi mysteria, nullius horum scelerum se conscium esse iurauit: atque ita vix tandem
offensorū animos ego & ipse pacare potuimus.] hæc Cyrillus. Cognoscis iam satis, puto,
lector, per quos mendaciorum & versutiarum anfractus serpere soleat infelix impietas;
E ipsam vero veritatem, etsi mille hostium cuneis circumuallatur, erectam sui fiducia recta
progredi, & cælū magna semper alacritate conspiciere. Sed Synodalia prosequamur Acta.

Elapsis ab hac vltima sessione diebus quinque, cum hoc interstitio temporis Catholicis
innotuissent Episcopis, quæ Nestoriani impudenter egissent aduersus Cyrillum, Memno-
nem, & omnes reliquos œcumenicæ Synodi Antistites: consulturi quid in re tāta agendum
foret, decimasexta mensis Iulij in eandem Dei genitricis basilicam conuenere. Vbi pri-
mum oblatus est querelarum libellus a Cyrillo Episcopo Alexandrino & Memnone Ephe-
sino aduersus Ioannem, quod licet sua culpa sero, longeque post præscriptum tempus adue-
nisset, sibi tamen iudicis officium vendicasset, spretisq. Patribus Synodi, Nestorio commu-
nicasset, clandestinamq. Synodū ex improbis & eiectis Episcopis collegisset, aususq. esset,
nulla seruata iudicij ratione, absque admonitione vel citatione præmissa, in ipsos senten-
tiam ferre atque gradu deponere. Recitato igitur, auditoq. a Concilio vniuerso, libello,
interlocutus magnus ille Acacius Melitenus Episcopus, nullius esse penitus iuris asseruit,
Annal. Eccl. Tom. 5. Ccc quæ a

VERSUTIAE
NESTORIA-
NORVM ET
CALVMNIAE
IN CYRIL-
LVM.

a Isidor. Pelusi.
lib. 1. epist. 310.

ISIDORVS PE-
LUSIOTA CY-
RILLVM AD-
MONET.

b Isidor. lib. 1.
epist. 370.

c Isidor. lib. 1.
epist. 323.

d Isidor. lib. 1.
epist. 324.

VICTOR MO-
NACHVS CA-
LVMNIIS
PRESSVS VIX
REPERIT FI-
DEM SVAE
INNOCEN-
TIAE.
e Cyril. Apolog.
tom. 4.

SEXTA A-
CTIO CONCI-
LII EPHE-
SINI

quæ a communicantibus cum Nestorio contra Patres œcumenicæ Synodi, omnibus legibus repugnantibus, acta essent: tamen adhuc benignitati Synodi dari locum petijt, vt Ioannes auctor omnium audiretur; eumq. iudiciali ordine ob eam causam esse citandum.

Missi sunt igitur tres Episcopi, Petrus, Paulus, & Archelaus, qui nomine Synodi conuenirent ipsum Ioannem Antiochenum Episcopum. sed a militibus vetiti sunt ad eum accedere, vixq. intra ædium admissi vestibulum: dimissi vero cum minis, iurgijs, atque blasphemijs in fidem Catholicam, ad sanctam Synodum rediere. Sed decreto Synodi per tres alios Episcopos iusso secundo citari, occurrentibus eisdem militibus euaginatijs gladijs, vix tandem eiusmodi a Ioanne per milites elicere responsum: Episcopus Ioannes ait: Nos homines per nos gradu motos & excommunicationis vinculis innodatos responso non dignamur.] His & alijs relatis per missos ad Ioannem Episcopos, etsi satis superq. ea videri poterant ad hominis proteruiam declarandam, tamen adhuc tertio esse citandum, sancta Synodus statuit. Sicq. his rebus gestis, finem accepit eius diei Actio: cum Iuuenalis Hierosolymitanus Episcopus inter alia in Ioannem Antiochenum, inculans eius refractarij animum, dixit, ob legatos saltem Apostolicæ sedis Roma missos eum parere debuisse: Cum præsertim (inquit) Apostolica ordinatione & antiqua traditione in consuetudinem abierit, vt Antiochena sedes perpetuo a Romana dirigeretur, iudicareturque.]

Postquam autem eiusmodi contumeliosum responsum Episcopis illis missis Ioannes diffidet, iamq. palam detexisset, a se Cyrillum cum vniuersa Synodo excommunicatum: adiiciens crimen crimini, confestim chartas publice iussit affigi, quibus declararetur Cyrillus Episcopus Alexandrinus esse sectæ Apollinaris hæreticus. continebat eadem scheda, omnia de Cyrilli hæresi iam nunciata esse Imperatori. Quibus Cyrillus acceptis, ad sequentis diei Synodum retulit.

Decimaseptima igitur die Iulij in eadem Deiparæ ecclesia collectis in vnum Episcopis, Cyrillus de affixa publice charta questus, petijt moneri debere Ioannē de eadē affixa charta & irrogata contumelia rationē reddere; ostendensq. quamlongissime abesse, vt aliquando Apollinarem vel aliquem hæreticorum sectatus fuerit, in eundem Apollinarem & alios omnes hæresiarchas intulit anathema. His acceptis, placuit sanctæ Synodo, Ioannē tertio per tres Episcopos citari: delectiq. sunt ad opus Daniel Episcopus Colonia in Armenia ciuitatis, Commodus Tripolis Lydiæ, & Timotheus Thermæ ciuitatis Helleponti Episcopus. Accidit autem, vt cum hi ad Ioannis habitationem se contulissent, & a clericis Ioannis male excepti essent, a militibus qui aderant commiserationis causa fuerint ex eorum manibus liberati; cognoscebant enim illi Commodū Episcopum, in cuius ciuitate aliquando versati essent. Demum archidiaconus Ioannis chartam dedit ad Synodū deferendam, quam Episcopi accipere noluerunt, quod non ipsorū id muneris esset. Adiecit postea archidiaconus Ioannis nomine eiusmodi verba: Neque vos ad nos mittatis; neque nos in posterum quicquam ad vos mittemus: siquidem postquam decreta nostra semel ad Imperatorem detulimus; quid opus sit facto, vt ipse ad nos perscribat, expectabimus.] hæc ille. Cum vero cuncta quæ accidissent missi Episcopi reuertentes Synodo exposuissent; quid decreuerint Patres, dicturi sumus, vbi primum quid contineret charta illa, quam archidiaconus deferendam Synodo obtulerat Episcopis, dixerimus. innotuit illa postea, quæ sic se habet^a:

Episcopis a nobis excommunicatis sancta Synodus hæc significat & suadet.

Graue re vera est, peccare, Deumq. & Dominum ad iracundiam prouocare: sed longe grauius est & periculosius, peccata pœnitentia non diluere. In hoc autem malū vos eo ipso manifeste incidistis, quod iniquis seditiosisq. Cyrilli Alexandrini & Memnonis Ephesini studijs & machinationibus animo pertinaci adstipulari hætenus non desinitis. Quare & hac quoque de causa excommunicationem perpeffi estis; nec iniuria. Nam cum amicitia ostium per nostram sententiam patefactum vobis cerneretis: nihili id duxistis, neque vt ab excōmunicationis vinculo absolueremini, quicquam pensi habuistis: immo vero hominum hæresi contaminatorum, sanctorumq. Patrum canones & Imperatorum decretū fœde calcantium, & sexcenta alia per iniquitatem perpetrantium (propter quæ etiam gradu moti, omniq. Episcopali dignitate exuti sunt) necessitudine & consuetudine vsque hodie libere vtimini. Scitote proinde, nisi mature quod æquum est prouideritis, & a noxio illo commercio vos femoueritis, fidemq. sanctorū Patrum Nicænorum sincere complexi fueritis, & nostro tandem consensui iuxta religiosissimorum Regum nostrorum præscriptum placide citra vllam omnino contentionem aut turbam vos adiunxeritis; fore vt vestram stultitiam iustius quam nostram sententiam accusaturi sitis.] hætenus Ioannis delirium.

Cuius

A Cum autem sancta œcumenica Catholicorū Synodus relatione Episcoporū de Ioanne audisset, quā procul abesset, vt spes aliqua esse posset Synodo illū citatum adfore, qui obstinatus persisteret, Iudicemq. omnium tamquam phrenesi correptus ageret: haud diutius dissimulandum rata, in ipsum & qui cū eo erant Episcopos anathematis sententiam tulit, nisi quamprimum ab eo recesserint. nomina autē singulorum expresse, inter quos Theodoretus reperitur, qui vt armiger Ioanni inhærescebat: erant omnes numero trigintasex. Insuper cuncta ab eis acta contra Cyrillum & Memnonem eadem œcumenica Synodus prorsus irrita esse duxit: scripsitq. de his Synodalem ad Theodosium Imperatorem epistolam, cuius est exordium^a: Quæ sanctæ sunt Synodo a dominatione vestra mandata, &c.] qua quidem inter alia Patres petierunt, ne nomen Synodi habere fineret, qui a schismaticis seorsum ab vniuersis collectus fuit schismaticorum conuentus; ageretq. ipse Constantini Magni exemplo, qui quos sciret a cœtu omnium esse diuisos, pœna mulctandos exilij censuisset: nec vlllo pacto fieri posse, vt nomen Synodi obtineret conuentus trigintasex Episcoporum schismaticorum, qui præsertim damnatos iam haberet Pelagianos admixtos, cum e contra esset vere legitima Synodus vniuersalis ducentorum & decem Episcoporum, quæ præcipue legatos secum habeat Apostolicæ sedis omnium Occidentalium vicem agentes. Iubeatq. ad postremum, rogant, vt quæ a sancta Synodo contra impium Nestorium gesta sunt, solidam obtineant firmitatem.

Scripsit insuper eadē sancta Synodus epistolam Encyclicam ad vniuersos Christi fideles, quibus omnium Episcoporum nomina, qui damnati omnium consensu fuerant, voluit innotescere. est ipsius initium^b: Cum essemus Ephesi secundum Imperatoris litteras congregati, &c.] cui adiecere sex canones, quibus sancta Synodus significauit ne quis se coniungeret cum Nestorio, vel eius partes tutantibus & inhærentibus schismaticis Ioanni ac socijs, vel sectæ Pelagianæ viris; qui vero secus fecerint, vt deijcerentur ab Episcopatu, & subiacerent anathemati, iussit. Decreuit insuper sancta Synodus, vt quicumque a Nestorio & alijs ei adhærentibus depositi essent, suum reciperent locum: addiditq. etiam, vt clerici atque populus non subiaceant ijs qui a Synodo depositi fuerunt Episcopis, nulliusq. habendam esse momenti eorum restitutionem per Nestorium & collegas schismaticos factam: ac demum deponendos pronunciauit omnes qui res gestas per sanctam Synodum œcumenicam Ephesinam conati fuerint irritare, eisdemq. anathemate feriendos eadem sancta Synodus edita sanctione decreuit. Hætenus septima Actio.

Post hæc vero per dies quinque cessatum est a sacris Comitijs: quo tempore Cyrillum putamus illam habuisse ad populum homiliam, cuius est exordium^c: Quæ dilectissimis in Christum sit virtus, &c.] cum ea vsus est ad tempus accommodata aduersus Ioannem apostrophe, digna relatu, vbi ait: Ad te namque mihi sermo nunc est, qui elatum aduersus omnes supercilium erigis, & ex Orientalibus regionibus huc venisti. Itaque hi vniuersi Saluatoris nostri omnium ministri sumus, & concreditum est nobis prædicationis istius ministerium: ob quam causam non omnes cum illo sumus, vt quæ illius sunt, velimus? Erexit (vt vides) draco ille multorum capitum caput profanum ac scelestum, vt in Ecclesiæ filios impietatis suæ venenum expuat. Occurro illi nudatum habens sancti Spiritus gladium; pugnoq. aduersus hanc bestiam propter Christum. Qua de causa non collaboras cum eo qui hoc bonum facere conatur? Quare & ipse non simul consistis in acie? Sternatur omnium manu: commune reputemus hoc certamen; & simul vincentes, gratias referamus Saluatori, dicentes: Contriuisti capita draconis.

E Sed nos quidem legitimi Saluatoris sacerdotes bellicosissimi, mysteriorum eius dispensatores, superamus eos qui contra gloriam eius nugantur: tu vero non ita. Vides nos veluti in bello certasse, & adhuc pugnae stillare sudorem, adeoq. refocillatione spiritali & consolatione opus habere, ac iam vicisse. Tu vero cum sis ordinatus inter fratres, & Christo Domino nomen dederis, debeasq. nobiscum armari ad pugnam, aduersus veritatis dogmata arma conuertis. O rem inauditam! manus cum hoste non conseruisti; cum his qui certarunt, non concertasti; tempus belli tarditate aduentus tui declinasti; a longe stetisti spectator eorum qui viriliter certauerunt; hostem prostratum, linguamq. blasphemam repressam & punitam vidisti, ac doluisti. Dic, quæso, quam ob causam? Quod Christus vicit? Quod contra aduersarios inualuit? Quod obtulit os grandiloquum? Quod sedatus est morbus, qui inter filios Ecclesiæ grassabatur? Verum satis fuerit, viriliter nobiscum agere, & illud cum Dauide^d dicere: Nomen qui oderunt te Domine, oderam; d Psal. 138.

Annal. Eccl. Tom. 5.

Ccc. 2

& super

IOANNES SECVNDO CITATVS CONTVMAX RESISTIT.

IOANNES PVBLICIS SCRIPTIS DECLARAT CYRILLVM APOLLINARISTAM.

SEPTIMA ACTIO CONCILII EPHESINI.

a. Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 3. c. 3.

EPISTOLA PSEVDOSYNODI AD SYNODVM ŒCVMENICAM.

SCHISMATICI EXCOMMUNICATI.

a. Apud Cyrill. epist. Synod. 5. SYNODALIS AD IMP. SCRIPTA.

SYNODALIS ENCYCLICA SCRIPTA AD OMNES. b. Apud Cyrill. epist. Synod. 6.

c. Cyrill. homil. 3. CYRILLI APOSTROPHE IN IOANNEM.

IVNDICTIO ANATHEMA

d Psal. 138.

& super inimicos tuos tabescebam? iusto odio oderam eos, & inimici facti sunt mihi. A

Verum horum nulla tibi prorsus est ratio; sed e contra eos qui vicerunt, iaculo petis, & invidentiæ telis vulnerare conaris, quos potius admirari debebas. At etiam si nos acerbè petas; nihil tamen veriti, dicemus: Sagittæ infantium factæ sunt plagæ eorum. Et tamen si externis armis te ipsum circumdans, bellum aduersus Ecclesiam Domini moliris; arma tamen nostra (sicut scriptum est) non sunt carnalia, sed potentia Deo ad destructionem munitionum. Inuenies autem Christi milites ijs qui tecum sunt, fortiores: scutum fidei & animi spontanei arma, id est, Christum habent, habent thoracem iustitiæ, galeam salutis, & gladium Spiritus. Itaque etiam si audax & vehemens, multoq. fastu incedas, & ad morem iactabundi Goliath barbarica contra nos arrogantia & insolentia intumescas: vincet tamen Christus, vincet per pios satellites suos, sicut Dauid, &c.] Sed quid præterea? Sciens Cyrillus publicis litteris se ab eo fugillatum Sabellianismi, ipse publica concione suam agens B

causam, in aduersarios inuectus, Pelagij hæresim, cui fauebant illi, vehementer infectatus est, habens tunc Ephesi homiliam illam, cuius est exordium a: Qui sacris litteris attendunt, &c.] Quinque autem post hæc a superiori sessione interlapsis diebus, die vigesima secunda Iulij octauus congressus in loco solito, ipsa Deiparæ Mariæ ecclesia, habitus est, ea nimirum ex causa, quod Nestoriani b decipere simpliciores solerent, exhibentes illis a se scriptam nouam fidei confessionem, veluti Nicænum symbolum: agebant autem id Anastasius & Photius Nestorij primipilares, de quibus supra, hisq. coniuncti Iacobus atque Antonius, qui quidē deceperunt Lydos Quartadecimanos, qui ex eo errore emergere cupientes, in Nestorianismum impegerunt, de calcaria (vt dici solet) ad carbonariam incidentes. Detexit fraudem Charisius œconomus Ecclesiæ Philadelphia, ab illis tamquam hæreticus, quod ipsorum nolisset recipere confessionem, damnatus; qui eam scripto libello detulit Ephe- C

sum, obtulitq. Concilio. Qua cognita a sancta Synodo atque damnata, vt cauerent in posterum, canonem addiderunt, vt nemo subscribendam offerret aliam fidei professionem, quam Nicænam absque vilo additamento, grauib. aduersus fecus faciētes statutis pœnis. Sequenti vero die, nempe vigesimatertia Iulij, actum est de damnatione hæresis Pelagianæ: lectiq. in primis commētarij Romæ conscripti sub Cælestino Romano Pontifice aduersus eosdem hæreticos, ex quorum præscripto consecuta est eiisdē hæresis & nominatorum hæreticorum damnationis conclamatio; nomina autem Romæ damnatorū & Ephesi, vbi cum schismaticis erant, sunt hæc, Iulianus, Præsidius, Florus, Marcellinus, & Orientius, qui omnes cum Pelagio & Cælestio auctoribus hæresis iterū damnati sunt. constat id sane ex Synodali epistola in hac sessione scripta ad Cælestinum Romanum Pontificē, quæ sic incipit c: Sanctitatis quidem tuæ circa pietatem, &c.] quam quidem statim post hanc absol- D

lutam Actionem fuisse conscriptam, ex eo intelligi potest, quod cū de singulis rebus Ephesigis certiolem reddiderit Cælestinum, vsque ad damnationem Pelagianorum peruenit. Prosper etiam in Chronico sub huius anni Consulibus de damnatione Pelagianorum cum Nestorio ista habet: Congregata apud Ephesum plus ducentorum Synodo sacerdotum, Nestorius cum omni hæresi nominis sui, & cum multis Pelagianis, qui cognatum sibi dogma iuuabant, damnatur.] testatur id ipsum S. Gregorius in epistola d ad Anastasium Antiochenum. Sed accipe elegans epitaphium de hæresi Pelagiana damnata & cum Nestoriana sepulta, a S. Prospero editum e:

*Nestoriana lues successi Pelagiana,
Quæ tamen est utero progenerata meo.
Infelix misera genitrix & filia nata
Prodiui ex ipso germine, quod peperit.
Nam fundare arcem meritis prior orsa superbis,
De capite ad corpus ducere opus voluit.
Sed mea dum proles in summa armatur ab imis,
Congrua bellandi tempora non habui.
Et consanguinea post tristia vulnera fraudis
Aspera conserui prælia sine pari.
Me tamen vna dedit victam sententia leto:
Illa volens surgere, bis cecidit.
Mecum oritur, mecum moritur, mecumq. sepulchrum
Intrat, & inferni carceris ima subit.*

E

Quo

A Quo nos precipites insana superbia merfit, Exutas bonis, & tumidas meritis.

Nam Christum pietate operum & mercede uolentes

Esse Deum, in capitis fœdere non stetimus:

Sperantesq. animi de libertate coronam,

Perdidimus quam dat gratia iustitiam.

Qui igitur gemina miseraris busta ruina,

Ne nostro exilio consociare caue.

Nam si quæ Domini data munera sero fatemur,

Hæc homini credis debita, noster eris.]

hactenus de sepulta cum ignominia Pelagiana hæresi vna cum Nestoriana, quod Ephesini Concilij hac nouissima Actione factum diximus.

Damnata iâ in Synodo hæresi Pelagiana, ciues Ephesij ardore fidei Catholicæ æstuant, haud pati potuerunt, eosdem Pelagianos Episcopos intra ciuitatis mœnia contineri, sed populari vi atque tumultu protinus expulerunt. Declarat id quidem idem Prosper his versibus a:

Prætereo, quanta fuerit bene mota tumultu

Clara Ephesos, non passa diu consistere rectis

Vasa iræ, & morbi status, & semina mortis.]

Sed reliqua prosequamur.

In hac item Synodo canones sex editos esse, & datam Synodalem epistolam ad vniuersos Christi fideles, alij referunt, nos diximus Actione septima. Post hæc diuersæ aliæ causæ in Synodo productæ sunt. Nam suggestione b Valeriani & Amphilocho in Pamphilia & Lycaonia Episcoporum, damnati pariter sunt in eadem Ephesina Synodo Massaliani, Euchtæ, & Enthusiastæ. Oblata est & petitio ab Eustachio Metropolitano Pamphiliæ, qui iam senio confectus, Episcopatus curæ nuncium remittens, vt nomen & honorem retineret Episcopatus, a Synodo petijt; quod obnitiuit: deq. his scripsit c Ephesina Synodus ad Synodū prouincialem in Paphilia congregatā. Oblatus d insuper fuit libellus ab Euprepio & Cyrillo Episcopis, vt secundum antiquum morem illius prouinciæ vnus Episcopus duobus iure metropolitano præffet Episcopis; quod sancta Synodus ex prisca eius regionis consuetudine ratum habuit. Ex quibus omnibus satis intelligi potest, nihil esse, vt Actionum numerus, quibus in vnum simul conuenire Patres contigit, certus definiri queat. Etenim absolutis quæ ad hæresim & hæreticos & simul cum eis schismaticos condemnandos spectare videbantur, contigit eos, emergentibus nouis rebus, dum Ephesi detinerentur, nouis semper conuentibus illis consulere, deq. rebus agendis vna decernere, ipsis præsertim temporibus, cum ab Imperatore Ephesum iterum missus est Comes legatus ad explorandas res Synodales, & conciliandas ambas contrarias inter se dissidentium partes.

Inter alia autem in hoc eodem Ephesino Concilio pertractata, fuit causa suggesta a Iuuenale Episcopo Hierosolymitano, qui primatum totius Syriæ Palæstinæ sibi & successoribus suis arrogare tentauit cum graui Cæsariensis Ecclesiæ præiudicio, cui tum ex traditione, tum ex Concilij Nicæni decreto debebatur, quem hactenus possedisset, totius Palæstinæ primatus. Quod enim ob frequentem ex toto Christiano orbe Hierosolymam peregrinationem, maiori haberetur honore & officijs dignioribus coleretur Hierosolymorū Episcopus, quam Cæsariensis; hinc sibi arrogandi super Cæsariensem Antistitē auctoritatem, suppeditata est occasio Iuuenali. Cui id ex decreto Synodi stabilire conanti, Episcopis ferme omnibus in suam ipsius sententiam perductis; qui Apostolicæ sedis locum tenebat, restitit Cyrillus Alexandrinus Episcopus, conseruans cuique illibata iura sua ex canonum Nicænorum præscripto. Huius quidem rei gestæ licet inter Ephesini Concilij Acta nulla prorsus mentio habeatur: redditur id tamen ex S. Leonis Papæ litteris manifestum, qui in epistola ad Maximum Antiochenum Episcopum data hæc narrat his verbis e:

Subrependi enim occasiones non prætermittit ambitio. Et quoties ob incurrentes causas generalis congregatio facta fuerit sacerdotum, difficile est vt cupiditas improborum non aliquid supra mensurā suam moliatur appetere. Sicut etiam in Ephesina Synodo, quæ impium Nestorium cum illo dogmate suo perculit, Iuuenalis Episcopus ad obtinendum Palæstinæ prouinciæ principatum credidit se posse sufficere, & insolentes ausus per com- menticia scripta firmare: quod sanctæ memoriæ Cyrillus Alexandrinus Episcopus me-

a Cyril. homil. 5. OCTAVA SY- NODI EPHE- S. ACTIO. b Act. Concil. Ephes. edit. Pelt. tom. 2. c. 28.

NONA SESSIO CONCILII EPHE- SINI.

c Apud Cyril. epist. Synod. 12.

d Gregor. lib. 7. epist. 47.

e Apud Prosp. ante lib. de In- grat. EPITAPHIUM PELAGIANÆ ET NESTORIANÆ HÆRESVM EX- TINCTARVM.

EXPULSI EPHE- SO PE- LAGIANI.

a Prosp. de In- grat.

PRIVATÆ RES GESTÆ IN SYNODO. b Ex Act. Concil. Ephesin. edit. Pelt. tom. 2. c. 3. c Act. Concil. Ephesin. edit. Pelt. tom. 2. c. 1. d Apud Act. Ephesin. tom. 2. c. 3.

IUVENALIS PRIMATVM QVÆ- RIT ABRIPERE.

e Leo epist. 62.

CYRILLVS AVCTORITATE APOSTOLICÆ RESTITIT IUVENALI.

IRRITAT PA
PA GESTA
IN SYNODO.

rito perhorrescens, scriptis suis mihi, quid prædicta cupiditas aua sit, indicauit, & A
folicita prece multum poposcit, vt nullus illicitis conatibus præbeatur assensus. Nam cu-
ius epistola ad nos exemplaria direxisti sanctæ memoriæ Cyrilli, eam in nostro scrinio re-
quisitam nos authenticam noueris reperisse.] hæc sanctus Leo: quibus plane demonstrat,
adeo Iuuenalem ad sua vota vniuersam pene Synodum perduxisse, vt vna cum legatis A-
postolicis renitente Cyrillo, ad ea irritanda requireretur Apostolicæ sedis auctoritas, cu-
ius vnus sit, quæ a multitudine Episcoporum iniuste decernerentur, penitus abolere, vtpo-
te qui Ecclesiæ vniuersali præsideat Iudex & vindex sacrorum canonum aduersus omnes qui
eos labefactare tentarent. Vnde in hanc sententiam hæc mox subdit idē Pontifex S. Leo:
Hoc tamen proprium definitionis meæ est, vt quantumlibet numerus sacerdotum am-
plior aliquid per quorundam subreptionem decernat, quod illis trecentorum decem &
octo Patrum constitutionibus inueniatur aduersum, id iustitiæ consideratione cassetur: B
quoniam vniuersæ pacis tranquillitas non aliter poterit custodiri, nisi sua canonibus re-
uerentia intemerata seruetur.] hæc S. Leo, ea nimirū occasione, quod idem Iuuenalis Epi-
scopus quæ tentauit in hoc Ephesino Concilio, perficere conatus est postea in Chalcedo-
nensi, cum ei aduersatus est idem tunc Pontifex S. Leo. sed de his suo loco pluribus. Hæc
fatis ad res gestas in Concilio Ephesino. Quod item ad Ecclesiarum iura pertinet, tracta-
ta est etiam in S. Synodo causa Cypriorum Antistitum expositulantium aduersus Ioannem
Antiochenum Episcopum præter ius fasq. super Cypri insulæ Ecclesias vendicantem sibi
auctoritatem. sed de ea causa agetur suo loco.

His autem omnibus, ac potissimum quæ ad Nestorij causam spectare videbantur, peni-
tus absolutis, S. Synodus ad Theodosium Imperatorem litteras dedit, quibus petijt vt Epi-
scopis iam mala valetudine & inopia laborantibus daretur ad propria remeandi licentia. C
sic enim se habent^a:

Pijssimis & Deo amantissimis Theodosio & Valentiniano Victoribus, Triumphatori-
bus semper. Augg. sancta Synodus, quæ gratia Christi & nutu vestræ potentia in Ephesina
metropoli congregata est.

Circa pietatem sollicitudinem vestram & studium, Christo amabiles Imperatores, om-
nium Deus probans, etiam sanctorum Episcoporum Occidentalium zelo animos excita-
uit ad vindictam iniuriam passi Domini nostri Iesu Christi. Nam licet plurimum itineris
spatium peruenire vsque ad nos illam multitudinem sanctorum prohibuisset Episcoporum:
sed tamen illic congregati, præsentem etiam magnæ Romæ sanctissimo & Deo amantissimo
Episcopo Cælestino, etiam hunc nostrum sensum fidei cum multa consonantia prædicau-
erunt: & qui extra hunc sensum sunt, alienos esse penitus & sacerdotio & clero & gradu de-
finituerunt. Hæc itaque etiam prius * & magnæ Romæ sanctissimus Episcopus Cælestinus, D
antequam colligeretur sanctissima Synodus, per suas litteras nunciavit, committens san-
ctissimo & Deo amantissimo Episcopo Cyrillo Alexandrinorum magnæ ciuitatis, suum
obtinere locum: & nunc rursus per alias litteras hæc ipsa sanctæ Synodo manifesta consti-
tuit, quam congregari potentia vestra præcepit in Ephesinam metropolim: quas etiam
destinauit & per sanctissimos Episcopos Arcadium & Proiectum, & Deo amantissimum pre-
sbyterum Philippum magnæ Romæ, complementem præsentiam sanctissimi & Deo amantissimi
Episcopi Cælestini. Quia ergo viri venientes voluntatem totius Occidentalis sancti Con-
cilij manifestam huic Synodo fecerunt per litteras, concordemq. nobis sensum pietatis &
fidei monstrauerunt; & nobiscum vnanimis, tam per epistolas, quam per ea quæ manda-
ta sunt, atque etiam ex scripto deposuerunt, facti sunt: cum necessario & de eorum apud E
nos concordia actum fuisset, quæ digna sunt ad potentiam vestram retulimus; vt sciat ve-
stra pietas, quia vno communiq. decreto totius orbis terrarum a nobis prolata nuper sen-
tentia est, quam edoceri & manifestam fieri zelus vester circa fidē pietatemq. procurauit.

Quia ergo negotium finem accepit, optabilem vestræ potentia & vniuersis Ecclesijs
cautelam præbentem, & fidei firmitatem; supplicamus vestræ pietati, iam nos a sollicitu-
dine requiescere & habitatione peregrina, alios quidem paupertate constrictos, alios au-
tem languore depressos, alios vero senectute grauiter incuruatos, & in peregrinatione ha-
bitaculum ferre amplius non valentes, ita vt etiam quidam ex nobis Episcopi & clerici
morerentur: vt tandem requiescentes a tali sollicitudine, curam Ecclesiæ magnæ ciuitatis
habeamus. Prohiberi quoque deprecamur, & ad Iudices locorum litteras cum terrore
transmitti, ne aliqua rursus altera difficultas imponatur Ecclesijs, aut tribulatio reuertē-
di ad

S. SYNODVS
AD THEODO-
SIVM.

* primus

MISSIONEM
PETIT S. SY-
NODVS.

MISSIONEM
PETIT S. SY-
NODVS.

A di ad suas prouincias sanctis Episcopis. Pietate namque monstrata, & omnium orbe ter-
rarum consonum decretum super ea proferente, præter paucos qui amicitias Nestorij
pietati præponunt: iustum petimus beneficium, supplicantes vestræ potentia, tandem nos
a cura quiescere, & cogitare pro ordinatione futuri, & de cetero in fidei firmitate & pie-
tate lætari, & pure atque salubriter pro vestra potentia Domino omnium Christo oratio-
nes offerre. Cyrillus Episcopus Alexandria retuli. Iuuenalis Episcopus Hierosolymo-
rum retuli. Firmus Episcopus Casarea retuli. & omnis quoque Synodus retulit.] hæc
quidem Patres. Verum interceptæ fuerunt huiusmodi quoque litteræ, sicut & aliæ a san-
cta Synodo Constantinopolim missæ, idq. factum dolo Candidiani Comitum omnia ad
nutum Nestorianorum agentis.

Cum igitur idē Candidianus Comes, cui ab Imperatore Theodosio pax & tranquillitas
B Synodi fuerat cōmendata, fauens Nestorio, inhærensq. Ioannis Antiocheni Episcopi parti-
bus, curasset ab hæreticorum & schismaticorum conuenticulo datas quas diximus litteras
ad eundem Imperatorem perferri; studuissetq. mira sollicitudine vt a sancta Synodo ad
eundem & alios Constantinopolim scriptæ litteræ interciperentur; ob idq. custodias non
Ephesi tantū posuisset ad explorandos omnes inde egredientes, atque in itinere positos, sed
id ipsum fieri Cōstantinopoli per fautores Nestorij procurasset: Imperator acceptis a Ioan-
ne & ei inhærentibus Episcopis litteris, cum miraretur nihil prorsus a Catholica Synodo
ad se scribi; nihil doli suspicatus, interpretatus est, silentium in re tanta indicem esse
culpæ; moxq. ad Synodum Ephesinam litteras dedit, quibus præcepit, acta contra ordi-
nem suumq. mandatum, siue aduersus Nestorium, siue alios, esse penitus irritanda: de ce-
tero integrandum esse iudicium, vt cuncta recte riteq. examinarentur ac promulgarentur:

C ob idq. iussit Episcopis omnibus, ne quis eorum vlllo pacto Epheso recedere auderet;
immo & in mandatis dedit prouinciarum omnium Præsidibus, ne quempiam Episcopum
in Ecclesiam suam redire permetteret. est autem eius epistolæ exordium^a: Magnificentis-
simi Candidiani deuotorum Domesticorum Comitum relatu, &c.] data autem tertio Kal.
Augusti, ita restituendum est quod alicubi legitur decimotertio Kalend. Iulij. Missus vero
est cum his litteris Ephesum Palladius Magistranus.

Hic autem cum Ephesum peruenisset, reddidissetq. litteras vtriusque partis Episcopis,
& ipse ad studia Candidiani abreptus, Ioannis atque Nestorij partibus fauit: vnde tantam
præfuit redeundi ad Imperatorem celeritatem, vt expectare noluerit litteras œcumeni-
cæ Synodi ad Theodosium scriptas subscribi ab omnibus totius Synodi Episcopis tunc a-
stantibus. Porro litteræ ipsæ ad Imperatorem tunc scriptæ eius argumenti fuerunt, vt nar-
ratione rerum gestarū palam facerent dolos, versutias, atque arrogantiam Ioannis & colle-
garum eius, necnon Candidiani atque Irenæi Comitum vim atque tyrannidem; ostenden-
tes pariter, vniuersam Synodum, triginta exceptis, omnēq. simul Ecclesiam Orientis & Oc-
cidentis in vnam eandemq. conspirare sententiam. Petierunt demum ab Imperatore, vt
quinque e Synodo accerferet Episcopos Constantinopolim, a quibus plene de cunctis re-
bus gestis in Synodo doceretur. est autem Synodalis huius epistolæ exordium^b: Vestræ
maiestas pietatem confirmatam percipiens, &c.] subiecerunt vero litteris suis nomina
omnium schismaticorum seorsum conuenientium, qui erant omnes triginta numero.

Cum vero eiusmodi a sancta Synodo scriptæ litteræ minime dari potuerint Palladio
Magistrano, nec per quem aliū tuto Constantinopolim mitterentur, obsessis a custodijs iti-
neribus, facultas vlla suppeteret; illud opportunū necessitas in re adeo deplorata consiliū
E suppeditauit: nimirū, cum ipsis plane innotuisset missas a se litteras Constantinopolim ad
Imperatorem & alios interceptas semper fuisse, idemq. fore de ceteris quas postea missuri
essent: fidum nacti hominem, eundē in mendicū ipso corporis habitu transformarunt, cui
loco baculi, quo peregrinantes vti solerent, præbuerunt arundinē, quæ intus litteras omnes
ab eis scriptas Constantinopolim ad diuersos includeret, exemplaria nimirum omniū litte-
rarum, quas ab interceptoribus ablatas acceperant: sicq. tandem hac via bene consultum
est, vt ipsorum litteræ, sero licet, peruenerint tamen ad Imperatorem, & alios qui eorum
silentium adeo agro animo pertulissent. Quid autem factum sit, cum reddita sunt Con-
stantinopoli Synodales epistolæ, suo loco paulo post dicturi sumus. Sed videamus, in
ea conatus Nestorianorum, scelera sceleribus insuentium.
Scripserunt & schismatici, more suo texentes calumnias, ac mendacia consuentes, litte-
ras ad Imperatorem, quæ sic incipiunt: Hoc, pij Reges, Orthodoxæ fidei firmamentum,
hoc

ΚΑΥΚΙΑΣ
ΕΡΕΤΙΑ
ΤΩ ΑΡΤ
ΑΡΧΕΡ

CANDIDIANI
COMITIS
FRAVDE DECH
PTVS THEO-
DOSIVS.

a Apud Aeth.
Concil. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 3.
c. 18.

PALLADIUS
MISSVS E-
PHESVM.

b Apud Aeth.
Concil. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 4.
c. 10. & apud
Cyril. epist. Sy-
nod. 4.

LITTERAE
SYNODI. QVO-
MODO ALLA-
TAE CON-
STANTINOP.

a Apud Aeth.
Concil. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 3.
c. 18.

hoc columnen, hæc basis est, &c.] Sed mira illa verfutia iuncta cum arrogantia schismaticorum fuit, dum suam paucitatē excusant, quod ipsi noluisse plures secum Episcopos conuenire; potuisse dicentes, si voluissent, & numero longe præstare aduersarijs, sed abstinuisse, ne ex multitudine tumultus & confusio oriretur. Addiderunt præterea, numerositatem illam aduersariorum constatam esse ex hæreticis & excommunicatis: inculcantes & inuidiosum illud, quo in illos prouocaretur indignatio Principis, nempe se simul perrexisse ad ecclesiam sancti Ioannis Euangelistæ, acturos Deo gratias, & rogaturos ipsum pro salute Imperatoris, sed ab aduersarijs occlusas fuisse valuas eiusdem ecclesiæ, adeo vt sibi opus fuerit foris orare: indeq. reuertentes, in via impetitos fuisse ab Ephesino populo lapidibus atque fustibus, & in fugam actos: eaq. omnia præordinata fuisse a Memnone Episcopo Ephesino calumniati sunt: quem rogant ab Imperatore Epheso esse pellendum. hæc & alia illi, quibus animum Imperatoris in aduersarios concitarent.

CALVMNIAE
ALIAE CON-
TRA ORTHO-
DOXOS.

a Apud Concil.
Ephes. edit. Pelt.
tom. 3. c. 9.
b Ibid. c. 10.

c Apud Aet. Con-
cil. Ephesin. tom.
3. c. 11. edit. Pelt.

d Procop. de bel-
lo Persic. lib. 1.
e Euagr. lib. 1.
c. 19.
f Socrat. lib. 7.
c. 8. & 18.

g Apud Cyril.
in Apolog.

h Apud Aet. E-
phesin. tom. 6.
c. 12. edit. Pelt.
i Psal. 26.

ARCHIMAN-
DRITAE PRO
SYNODO CER-
TAMEN SYB-
EVNT.

Addiderunt his alias litteras ijdem Nestoriani ad Præfectum Urbis, necnon ad Præpositū Scholasticorum: extant ipsæ, estq. illarum exordiū^a: Ad summum (vt dici solet) malum deuenimus, &c.] harum vero^b: Inter alia delicta nullū grauius, &c.] quibus omnibus ingeminantur querelæ aduersus œcumenicam Synodū. Alia præterea extat eorundem epistola eodem argumento scripta ad ipsum Imperatorem Theodosium, cui tamen alicubi præfigitur titulus, Ad Callimorem Regem Persarum: incipit^c: Pietas vestra, quæ benefaciendo Orbi & Ecclesijs Dei clarescit, iussit nos Ephesi congregari, &c.] Sed cur ad Callimorem Regem Persarum? Nullus quidem hoc tempore eius nominis Rex regnauit in Perside, sed post Isdegerdem Cadabes, & post hunc Blasēs, vt ex Procopio^d & alijs^e patet, seu (vt vult Socrates^f) post Isdegerdem Bararanes.

Verū scito emendatiora exemplaria his de Callimore carere, & loco Callimoris, habere Callinicum, nec de Rege Persarum vllam fieri mentionem: sed hæc tantummodo, quæ sequuntur, loco tituli præponuntur epistolæ: Relatio Episcoporum Orientalium ad Imperatorem Victorem.] quæ verba ita Græce in codice scripta leguntur, videlicet: ἀνατολικῶν ἐπισκόπων βασιλεῖ καλλινίκῳ.] ita vt omnino illud, Callimorem, sit explodendum. Quod si aliqui codices post Callinicum habent etiam Regem Persarum, ad eum plane sensum accommodanda sunt verba, vt dicat, Ad Theodosium Victorem Regis, siue Regum Persarum. Certum est enim Theodosium aduersus Persas bellū gessisse, curasseq. vt Christiana fides apud Persas propagaretur: hæc enim ex ijs quæ suo loco superius diximus, manifesta redduntur. Quinetiam & ijdem schismatici in libello s̄ eidem Theodosio paulo post misso de his mentionem faciunt, cum rogant, ne patiat, fidem Christianam per ipsum in Perside immisam languescere, vbi & hæc addunt: Non enim duplices in Perside, o Rex, mittas Christianismi doctrinas, &c.]

Porro cum hanc emendationem, tum alias plures, quibus vides citatos textus Actorum Concilij Ephesini discrepare ab editione Peltana, siue alia, scias haud inconsulto esse factas, sed magno studio ad hoc adhibito a Petro Morino Parisiensi viro doctissimo, qui ipsa integra Ephesina Acta contulit cum exemplaribus Vaticanis, vt ipsa Ephesina Synodus quam purissima edi possit, sicut & aliæ œcumenicæ, quas Vaticana præla modo cudere incipiunt. Sed prosequamur reliqua quæ ad rerum gestarum historiam pertinent.

Cum autem S. Cyrillus videret sanctos Episcopos ærumnis pressos adhuc Ephesi detineri; vt mærentes erigeret, egregiam habuit concionem, cuius est exordium huiusmodi^h: Beatus Propheta Dauid, qui spem suam ad Deum fixam habent, ad constantiam inflammans, aitⁱ: Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino, &c.] ita quidem ipse ducis exercitus munere fungens, ne animos despondeant Christi milites, diuinæ Scripturæ verbis hortatur. Cū hæc Ephesi gererentur, accidit vt Constantinopolim deferrentur litteræ arundini inclusæ per mendicum missæ: quas cum Orthodoxi, ad quos scriptæ erant, accepissent, lectis illis, cognitisq. tyrannicis, quas Catholici Patres Ephesi paterentur, insidijs, & proditione ac violentia pyratice, quibus a schismaticis Nestorianis fides Catholica vexaretur; tantumq. patrari nefas, quantum nec sub Ethnicis Imperatoribus vllam Synodum esse passam, memoria esset: zelo æstuantes, eo fiduciæ prouenere, vt absque metu in aulâ irrumperent, omniaq. Imperatori palam facerent, vniuersamq. ciuitatem ad fidei Catholicæ defensionem commouerent. Qui autem huiusmodi prouinciam suscepere, haud tyrones, vilesq. lixæ, segnesve qui fugam captaturi essent, milites fuere, sed centuriarum primipilares, proelia aduersus dæmones ciere as-

fucti,

A sueti, mundi contemptores, & qui non vererentur potentium vultus; quibus loco gloriæ cederent contumeliæ, & pro maximo lucro ducerent profundere pro veritate tuenda vitam; quos etiam hostes præ excellentia meritorum veneraturi essent, incutientes illis ipso aspectu terrorem. Tales plane erant ductores illi in spiritali militia ordinum militarium, patres monachorum, quos Archimandritas vocare consueuerunt: quos ipsos suarum epistolarum classico sancta Synodus per sanctum Cyrillum (vt vidimus) ad prælium excitarat. Erant horum præcipui Comarius, Potamon, atque Dalmatius. In quo quidem conferendo certamine virtus in primis enituit sancti Dalmatij spectatissimi sanctitate viri, quem eximiæ probitatis ergo conuenire Theodosius ipse aliquando consueuerat, ab eo salutis monita accepturus: hic enim, in meditullio licet celeberrimæ vrbis, montium solitudinem sibi parauerat, cum e loco numquam pedem extulerit. Quæ autem ipse vna cum collegis ac subiectis sibi monachis egerit, non nostris verbis, sed Actorum publicorum intelliges, quæ sic se habent^a:

Confestim omnes Archimandritæ monachorum cateruis stipati exurgunt, hymnosq. & psalmos decantantes ad Regiam contendunt. Erat autem inter alios Archimandritas sanctus Dalmatius, qui annis plus minus quadraginta octo pietatis studio reclusus, extra monasterij sui septa numquam pedem extulerat; nec ab vlllo vmquam, vt aliquando egrederetur, adduci potuerat, cum tamen ob frequentes terræ motus Constantinopolim concutientes, crebris pijsissimi Regis nostri precibus, qui ad illum accedebat, ad egressum communemq. aliorum supplicationem iam antea prouocatus fuisset. Ceterum dum de hac controuersia, quid factu opus esset, Deum precando consulere; vox cælitus ad eum delapsa, vt egrederetur, imperauit: noluit enim Deus gregem suum perdere in finem. Comitabatur eosdem etiam non parua Orthodoxorum turba. Cum vero intra Palatium essent, Archimandritæ ab Imperatore acciti, recta mox ad illum ingrediuntur. Plebs vero & monachorum turba antiphonarum & psalmorum modulationi intenta foris remansit.

Archimandritæ vero, æquo exoptatoq. responso ab Imperatore accepto, ad suos continuo regrediuntur. Ex Regis voluntate, vt ad sancti Mocij basilicam contendant omnes, mandatur, ibidem cum Imperatoris mentem, tum allatæ quoque epistolæ sententiam percepturi. Omnes itaque tam monachi, quam plebeij, psalmum postremum, versus postremam ciuitatis partem concinentes (erat enim via, qua incedebant, ex principalibus vna) ad sancti Mocij Martyrium abscedunt. Et hic rursus non parua monachorum multitudo cum hymnis & cereis occurrit; hominumq. multitudinem conspicati, magna omnes aduersus Christi inimicum (nempe Nestorium) voce exclamarunt. Tandem vbi omnes in beati Mocij basilicam ingressi essent, publice recitata est epistola. Populus Constantinopolitanus vna simul voce exclamat: Anathema Nestorio. Sanctus itaque Dalmatius vbi in suggestum ascendisset, dixit: Si vultis audire, quieti adeste, & discite; neque his quæ dicentur, obstrepere velitis: Adeste autem præsentis animo, quò verba exacte percipere valeatis.] recitata vero fuit ab eo epistola Synodalis, quam illam fuisse diximus datam ad Comarium, Potamonem, & Dalmatium Archimandritas, ad cuius finem apud^b Cyrillum hæc quæ referimus scripta habentur. Ea autem lecta, Dalmatius ista subdidit^c:

Quam nunc pietas vestra epistolam audiuit, eam pijsissimus Imperator quoque legit, & fidem ei habuit: Nam ego, cum mihi allata est, dixeram Imperatori eum ad sanctam Synodum scripturum: quæ autem suggereram, illa præscripta sunt, quamuis non plene: misit enim ad me, & lecta sunt: verum ne qua illum tristitia afficerem, quæ sequebantur præmissi, quæ relatores non exhibuere, sed illarum loco alias quasdam litteras subiecerunt. Erant autem quæ cum ipso sum locutus conuenientia & ad rem opportuna; quæ nunc coram vestra pietate repetere opus non est, ne vt elatus & gloriabundus apud quempiam vestrum in reprehensionem incurram. Conteret enim Deus hypocritarum ossa. Imperator omnia quæ facta narrabantur, ordine audiuit, audiendoq. gauisus est, & Deo gratias egit: neque audiuit solum, sed narrationis quoque seriei sanctæ Synodi (sicut illius maiestatem decebat) assensus est, non meis quidem verbis ad hoc inductus, sed patrum & auorum suorum fidem secutus. Scripta itaque (vt par erat) suscepit & legit; persuasusq. ait: Si res ita habet, cur Episcopi qui adfuerunt, huc non veniunt? Cui ego: Nemo eorum venire finitur. Et ille: Nemo prohibet. Rursus ego: Detinentur (inquam) & prohibentur ne veniant.] Intelligis ex his, puto, lector, nequaquam ex sententia Imperatoris scriptum esse ad Synodum, ne quis eorum discederet Epheso, etiam si ad Imperatorem

a Apud Aet. E-
phes. edit. Pelt.
tom. 2. c. 19. 20.
ARCHIMAN-
DRITAE CVM
MONACHIS
PROCEDVNT
AD REGIAM.

ARCHIMAN-
DRITAE A-
GVNT PRO-
PHESINO
CONC. OECV-
MENICO.

b Cyril. epist. 20.

c Apud Aet. E-
phesin. edit. Pelt.
tom. 2. c. 20.
PVBLICA RE-
LATIO DAL-
MATII AR-
CHIMANDRI-
TAE.

2201 TAM
1. 3. 201 h

A. h. h. h. h.
1. 3. 2. 201
1. 3. 2. 201
1. 3. 2. 201
1. 3. 2. 201
1. 3. 2. 201
1. 3. 2. 201

torem proficisci velle diceret. Pergit vero susceptam semel orationem Dalmatius:

Qui e Nestorij factione sunt, eorum plurimi eunt & redeunt libere: quæ vero a sacra Synodo acta sunt, ea nemo ad vestram pietatem referri permittit. Ceterum pro altera, hoc est, pro parte Cyrilliana, coram omnibus dixi: Sex millia ne Episcoporum audire malit, an vnum tantum hominem, eumque impium? sex millia autem eos aiebam qui sub Metropolitanorum sanctissimorum Episcoporum potestate degunt (hæc omnia autem eo spectabant, ut accerferentur & venirent, qui ea quæ facta sunt patefacerent; loquor autem de sanctissimis Episcopis, quos sacra Synodus huc destinatura est.) Et respondit: Recte quaesivisti. Rursumque adiecit, & dixit: Precemini pro me. Quid multis? Certe novi Imperatorem Deo & sacra Synodo obsecurum potius, quam peruersis hominibus. Orate igitur pro Imperatore, & pro nobis. Populus Constantinopolitanus vna simul voce exclamavit: Anathema Nestorio.] hæc Acta, ex quibus plane detegitur mens animusque Theodosij, qui videbatur ex multis erga Nestorium paulo propensior, nonnisi ad rectam, puram, sanctamque religionem fuisse addictus; licet a magistratibus ipsis, hominibus Nestorianis, ad tempus mendaciorum offusum nebula, certum sit, cum de veritate plene decernere minime licuit. Dalmatius vero, his peractis, mox dedit litteras ad Concilium de rebus Constantinopoli cum Imperatore populoque tractatis: est earum exordium: Iam inde ab ineunte ætate in Orthodoxa fide educati.]

Contigit autem paulo post, ut & litteris Isidori Pelusiota celeberrimi doctrina & sanctitate monachi, discipulique olim sancti Ioannis Chrysostomi, Imperator admoneretur: cum enim accepisset quæ tyrannice agerentur Ephesi a Comitibus Imperatoris, ad ipsum Imperatorem litteras scripsit, quibus inter alia declaravit quanto periculo res sacra secularibus magistratibus crederentur. est quidem epistola brevis, sed sublimis sensibus: reddamus hic ipsam; sic enim se habet:

Si tu tantum temporis tibi sumas, ut ijs quæ Ephesi decernenda sunt, intersis: non dubito, quin ea ita se habitura sint, ut a nemine reprehendi queant. Sin autem turbulentis odijs calculos permiseris, quisnam a cauillis & dieterijs Concilium vindicabit? Huic autem malo remedium attuleris, si ministros tuos a dogmatum præscriptione remoueas (ut qui magno hiatu ab eo distincti ac dirempti sint, ut simul & Imperatori & Deo seruire studeant) ne alioqui Imperio quoque motum ac iactationem afferant, perfidiæ suæ machinas ad Ecclesiæ petram effringentes: nam ea firmo loco defixa est, eamque causam habet, ut ne ipsi quidem inferi portæ dominantur; quemadmodum is qui eam constabiliuit, pollicitus est.] hæc Isidorus ad Theodosium, profectioem suadens Ephesum.

Theodosius igitur his persuasus, audita Nestorij damnatione legitime facta, absque vlla mora, decretis Synodi œcumenicæ acquieuit. Ad sedandas autem alias controuersias, quas ex litteris Candidiani & schismaticorum acceptis obortas sciebat inter partes Ioannis atque Cyrilli; secundum petitionem Orthodoxorum, facultatem tribuit œcumenicæ Synodi Episcopis, ut quos vellent Constantinopolim mitterent, qui sibi referrent quæ facta essent, quæve agenda pro Ecclesiæ pace forent.

Cum igitur Imperatoris voluntas œcumenicæ Synodo innotuisset, mox decreta est legatio Episcoporum ad ipsum Theodosium Augustum. Tunc enim & schismatici legauerunt Irenæum Comitem, cui & litteras perferendas ad Imperatorem dedere, quarum est exordium: Sperabamus Aegyptiacam tempestatem, quæ sanctas Dei Ecclesias grauiter hæcenus exagitauit, per pietatis vestrae litteras tandem aliquando sedatum iri. sed spe nostra frustrati sumus, &c.] multa præterea inuidiosa & calumnijs plena coaceruarunt ad concitandum Imperatoris animum in Orthodoxos. Porro has litteras non ad Irenæum missas, sed per Irenæum allatas, ipsius epistola ad Synodum schismaticorum reddita docet, & ipsæ litteræ id declarant. Quæ autem acta sint per Irenæum a Nestorianis missum, litteræ ab eo postea datæ ad illos significant, simulque insinuât res gestas ab Episcopis a Synodo œcumenica missis: continent enim epistolarem historiam, sed eam tamen quæ affectu priuato conscripta, velut nexibus præpedita, minimeque libera, haud careat calumnijs atque mendacijs. reddamus eas tamen, ex quibus complura elici possunt ad rerum gestarum cognitionem pernecessaria; sic enim se habent:

Vix mihi vel nunc tandem ad sanctitatem vestram scribere, qualemque desiderabam tabellarium inuenire, & quis susceptæ prouinciæ successus per gratiam Dei extiterit, vestrae pietati patefacere, integrum fuit. Venimus in regiam ciuitatem triduo post Aegyptiorum aduen-

THEODOSII
ANIMVS PIVS
AD TEMPVS
DECEPTVS A
NESTORIANIS.

a Apud Act. Ephes. edit. Pel. tom. 2. c. 24.

ISIDORVS PELUSIOTA
ADMONET THEODOSIVM
IMPERATOREM.

b Isidor. Pelus. lib. 1. epist. 311.

c Ibid. 11.

e Apud Act. Ephes. tom. 3. c. 17.
IRENÆI COMITIS
LEGATIO A SCHIS-
MATICIS.

d Ibid. c. 14.

e Apud Act. Ephes. edit. Pel. tom. 3. c. 14.
EPIST. IRE-
NÆI COMITIS
DE REB. CONSTAN-
TINOP. GESTIS.

A aduentum. At vero quot in ipso mox aditu pericula sim perpeffus, id nulla ratione explicari potest, nedum breui epistola. Nam optimi viri illi ante me ciuitatem ingressi, omnibusque commode & ex voluntate vsi (tantum enim dixisse sat fit) omnium fere aures præoccuparunt, alios quidem mendacijs (ut fieri solet) inescantes, alios confictis in nos calumnijs instigantes; omnes denique publice, priuatimque ea ratione in suam sententiam allicientes, ut etiam præcipui quique Principum, reliquique non pauci, qui vel auctoritate ampliori in Republica pollebant, vel diuersa in rebus bellicis munia obibant, persuasi essent, examinatione quam oportuit adhibita, iudicationeque examinationi consentanea mox consecuta, & omnibus Episcopis in vnam eandemque sententiam congruentibus, Nestorium, qui deserta causa aberat, iustam, factisque suis dignam exauctorationem perpeffum esse. Sane Scholasticum magnificentissimum, Christoque dilectissimum cubicularium inter alios ita demerant, ut ne nomen quidem Deiparæ Ephesi audire sustinuisse (Nestorium scilicet) persuasissimum haberet.

Verumtamen ob inexpugnabilem veritatis virtutem, vestrasque orationes, & immensas Dei miserationes, id sum consecutus, ut non solum pericula, quæ prima statim fronte (ut dixi) se offerebant, euaderem, verum etiam ut magnificentissimos Principes percommode conuenirem, vniuersamque rerum seriem, quantum licebat & res postulabat, explicarem. Qui simulatque nostram relationem accepissent, euestigio omnia quæ vel Aegyptij, vel Aegyptiorum fautores per tyrannidem tam in præsentem causam, quam in nos ipsos quoque commiserant, ad Imperatorum aures referri voluerunt. Et ut multa paucis complectar, cum plurima vtrinque & ab ijs qui cum Cyrillo faciebant, & ab illis rursum qui nobiscum sentiebant, essent agitata: placuit, ut vtraque pars, tam ego videlicet, quam Aegyptij, suæque causæ tuendæ gratia, illustribus Principibus præsentibus, pijsimum Imperatorem adiremus. Restitit ne id fieret, identidem repetens ac protestans, me ea de causa non adesse, nec vlla mandata huiusmodi a pietissimis Episcopis accepisse, sed tantum litterarum latorem aduenisse. Verum enimvero etsi acriter reclamarem: attamen quod semel decretum fuerat, absque vlla cunctatione obtinuit. Quare diuina prouidentia etiam tum nobis opem ferente, Augustique animum ad veritatem impellente; & re ipsa, quod cor Regis vere in manibus Dei sit, declarante; aduersarij causa ceciderunt, damnationisque sententiam in se exceperunt (oportet enim paucis rei euentum expedire) propterea quod neque Nestorij depositionem defendere, neque quæ hic per mendacium & falsitatem effugerant, vlla ratione possent constituere.

Quin & illud quoque omnibus perspicuum per me euasit: nempe etiam si recto congruoque ordine seruato Concilium conuocatum fuisset, Aegyptio tamen Nestorium condemnare nullatenus licuisset; ut qui ipse quoque condemnatorum catalogo adscriptus esset. Sed neque vllam quoque causam absque magnificentissimi Comitum Candidiani sententia tractare, vel adoriri iure potuisse. Etenim omnes illius denunciations & comminationes, Sacra præterea per eundem ad Synodum scripta, & alia similia non pauca, Rege ad maiorem rei euidentiam ita iubente, recitata sunt: neque quicquam omnino, quod iniqua illegitimaque illorum studia aliquo modo ob oculos ponere posset, vestris intercedentibus precibus, omissum est.

Denique ut veritatis hostes iustam ab omnibus sententiam retulerunt: ita vestrae pietatis iudicium ab omnibus, ut iustum, probatum & confirmatum est. Nec dubium habemus, quin pius Imperator Aegyptiorum depositionem ad sanctas Dei Ecclesias quamprimum sit perscripturus; omniaque tyrannice & illegitime Cyrillum perpetrasse, aperte denunciaturus; necnon dignas quoque in eos qui tam grauiter offenderunt, pœnas suo tempore decreturus. Huc iaque res euaserunt: hic nostræ apud Imperatorem disceptationis terminus extitit.] hæc quidem quæ ipse Irenæus ostentator gloriosus exaggerat, ut fidem industriamque suam amasio Nestorio probatam redderet, quam falsa sint, vanaque spe concepta, inanique iactantia exarata, ipsa quæ idem subdit, certum reddunt; nam pergunt: Ceterum (inquit) cum Ioannes medicus Syncellus Cyrilli (ut nostis) aduenisset, aduertimus plerosque Principum repente fuisse mutatos: ut qui iam ne audire quidem ea a nobis vellent, quæ de illis fuerant iudicata. Emerferuntque varia mox inter illos iudicia.

Quidam enim affirmabant, quæ vtrinque facta essent, vtrinque valere debere, atque adeo non duorum tantum, ut aliquando visum fuerat, sed trium depositionem confirmandam esse, nempe Nestorij, Cyrilli, atque Memnonis. Alij contra, omnes quidem exauctora-

DVRIA SEN-
TENTIA DE
REBUS A
THEODOSIO
DECERNEN-
DIS.

auctorationes ex æquo nullas decernendas esse: illustriores vero Episcopos, qui & fidei A doctrinam accurate ad veritatem adamussim examinarent, & quæ Ephesi acta essent, candidè exponerent, huc accersendos censebant. Non deerant tamen qui omnem lapidem mouerent, vt manifestis decretis instructi a pientissimo Rege Ephesum abire sinerentur, tamquam omnia istic quamdiligentissime cognituri, & quamcommodissime composituri. Quod ne fiat, qui nos amant, obnixè procurant: Non enim ignorant, cuius illi sint animi, qui hæc moliantur: neque nesciunt, quo sine id consilij ceperint. Verum hæc, vt cumque Domino visum fuerit, succedant. Interim sanctitatem vestram rogatam cupio, vt Deum pro me orare non grauetur, vt qui tot pericula iam olim perpeffus sim, & in magnis adhuc discriminibus, ob illam quæ vitæ meæ insidiatur, multitudinem verfer. Testis enim est mihi Deus, cum ad Regis cognitionem vocarer, aliud nihil me expectasse, quam vt fluctibus maris statim obijcerer. Sed Dominus (sicut scriptum est) B attitit mihi, & de ore leonis, aut mille potius leonum catulis liberatus sum.] hucusque epistola Irenæi Comitris Nestorianorum principis.

Sed quid tandem decretum est? Dum hæc considero, illud plane Domini de Leuiathan alludentis ad prauum dæmonem apud Iob in mentem venit, vbi ait^a: Huic montes herbas ferunt, & omnes bestiaæ agri ludent ibi.] siquidem vbi primû huiusmodi hæresis monstrum, draco iste egressus ex inferis est, tulerunt illi suppetias qui alios specie quadam prebitatis & potentia antecellere videbantur, Comites & Episcopi. Et hoc ipso tempore, cum Imperatoris animus in dubio esset, & in quodâ æquilibrio constitutus, huc illucve impellendus paulo momento: ecce opportune adfuit procuratum a factione schismaticorum officium Acacij Episcopi Berœensis, de quo plura superius. hic quidem natus annum centesimum decimum, cum præ ingrauescente senectâ se conferre ad Synodum Ephesi celebrandam excusaret, Paulo Episcopo Emeseno^b suas vices delegauit, quem constat aduersus Orthodoxos inhæsisse Ioanni, & loco Acacij eiusdem pseudoconcilij decretis subscripsisse. Cum igitur sic oppignoratam fidem Acacij per Vicarium Nestoriani naçti essent, eo etiam adegerunt delirum senem, vt aduersus Cyrillum & Memnonem hoc ipso tempore scriberet ad Imperatorem: qui nesciens eiusmodi coniunctionem Acacij cum Nestorianis, liberam iudicans & recti animi ac sincerissimi Orthodoxi eius esse sententiam, quem longæua ætas & prædicata doctrina præ ceteris commendabat, ratam habuit. Secundum igitur Acacij persuasionem, sententias aduersum se inuicem datas statuit esse seruandas, quousque res inter se ipsi componerent, studens ita conciliare Episcopos diffidentes. Mittenfque sequestrem pacis Ephesum Ioannem Comitem, ad vtrumque conuentum eadem litteras dedit, misitque ad eos dictam Acacij epistolam, de qua hæc habet^c:

Vt autem sanctitas vestra cognoscat, se non modo per nostræ pietatis litteras ad concordiam, communemque pij dogmatis pacem, consensionemque incitari; etiam Acacij Berœensium Antistitis epistolam, qua idem vir ille inculcat, suadetque sedulo, ad vos misimus. Hic enim cum propter extremæ senectutis imbecillitatem sanctissimo vestro Concilio adesse non posset, ea per litteras exposuit, quæ & suæ pietati conueniebant, & Orthodoxæ religioni non parum quoque prodesse posse intelligebat.] hæc de Acacio Theodosius. Porro animarunt eum contra Cyrillum Nestoriani, cum de illo iactarent, Apollinaris hæresis esse restitutorem: nam in sua epistola postea ad ipsum Theodosium data hæc habent^d, cum de Cyrilli scriptis Apollinaris hæresis infamia sugillatis, & ab Acacio tales, vt putabat, inuentis: Optime (inquiunt) scit vir ille, decem & centum annos natus, qui omnem ætatem in Apostolicos sudores insumpsit, & plurimis Synodis interfuit, & Apollinaris asseclas vicinos semper habuit, &c.] talia sunt de Acacio præconia schismaticorum, quæ illi ignominia magis cedunt quam laudi, sicut & illa quæ de eodem intexuntur a Theodoro in epistola ad Berœenses^e.

Erat autem qui missus est Ephesum ab Imperatore Ioannes ipsi Theodosio (vt aiunt) ab elemosynis, qui propriori titulo Comes dicebatur Sacrarum largitionum. Qui cum Ephesum magna celeritate peruenisset, prima die patefactis litteris Imperatoris, declarauit Nestorium, Cyrillum, atque Memnonem iure depositos: quos omnes, ne diffidia maiora concitarentur in populo, carceri quemque suo voluit mancipatos; siquidem Nestorium custodiendum tradidit Candidiano Comiti, Cyrillum vero & Memnonem Iacobo itidem Comiti. Porro hæc omnia prima die peracta, litteris statim Theodosio ipse Ioannes significauit, quarum est exordium^f: Cum sciam conducibile pietati,

A tati, &c.] quibus hæc summam complexa pluribus describuntur. Dolentes autem Episcopi Orthodoxi, defensores Catholica fidei peruersa relatione scelestium ab Imperatore ita pessime habitos, ad Theodosium conscribere epistolam, cuius exordium est^a: Christianissima regiaque vestra maiestas, &c.] queruntur deceptum Imperatorem, cum illi nunciatum esset, non Nestorium tantum, sed Cyrillum & Memnonem a Synodo œcumenica esse depositos. Addiderunt^b his alias, quibus cum de iusta damnatione Nestorij multa habeant, reddi sibi petierunt Cyrillum atque Memnonem; se ipsos vero numquam adduci posse, vt communicent cum schismaticis. Dederunt & aliam epistolam ad clerum Constantinopolitanum eodem quoque argumento, petentes adiuuari, quæ sic incipit^c: Qui in tanta rerum fluctuatione versamur, &c.] Sed & ipse Cyrillus e vinculis scripsit ad Archimandritas, iamque rebus meliorem spem affulgere declarat his verbis^d: Benedictus Saluator, qui huiusmodi nugæ contra me effutientes falsitatis redarguit. Etenim postquam dominus meus magnificentissimus, præclarissimusque Comes Sacrarum largitionum Ephesum venisset, nihilque eorum omnium quæ dicta fuerant, veritate niti comperisset, animaduertit in eos qui talia nugati fuerant. Agnouit autem sanctam Synodum vnus fidei causa contendisse, & neque mihi, neque vlli alteri gratificandi studio, sed diuino zelo incensam, quod nimirum blasphemum illum ferre non posset, Nestorium condemnasse.] hæc Cyrillus, adhuc tamen vincus in Domino: sed quam celsò animo ista perferret, ex his quæ subijcit intelligi potest, vbi ait:

Interea loci nos vincus, custoditque asseruamur, ignari prorsus quo tandem res hæc sit euasura. Verumtamen gratias agimus Christo, quod pro nomine illius digni habeamur, non solum vinculis constringi, sed cetera quoque omnia perpeti: neque enim ista præmijs suis carebunt.] subdit hæc vero de constantia Synodi: Non potuit autem sancta Synodus induci vt cum Ioanne communicaret; sed animosè restitit: En, inquit, corpora, en ecclesias, en ciuitates: in omnia hæc potestatem habetis; nos autem, vt prius cum Orientalibus communicemus, quam ea dissoluantur, quæ per illorum sycophantiam contra comministros nostros comparata sunt, illique rectam fidem confiteantur, id fieri nullo modo potest. Dignoscuntur enim Nestorij dogmata loqui, sentire, & confiteri. Totaque vniuersitas in his disposita est. Precentur pro nobis Orthodoxi omnes. Vt autem beatus Dauid ait^e: Ego in flagella paratus sum.] hæc tamen Cyrillus. Ista quidem ex parte œcumenicæ Synodi atque Cyrilli delata sunt Constantinopolim.

Quidnâ interea Concilium malignantium & synagoga potentiû? Eo quidem impudentiæ prouenere, vt non veriti sint litteris apud Theodosium agere, vt Nestorij damnationem irritam redderet, quod scilicet qui eum condemnassent, hæretici ipsi essent, mentientes Cyrilli scripta esse Apollinaris hæresis labe conspersa^f. est exordiû ipsorum epistolæ: Edocti ex sanctissimorum & pientissimorum ministrorum nostrorum litteris, &c.] Adiecerunt his alias, quibus significarunt, se vna cû Ioanne Comite testimonio Acacij Episcopi Berœensis epistolæ egisse cum aduersarijs, vt Cyrilli capitula tamquam hæretica damnarentur, sed nequicquam apud illos profecisse. Vt autem maiorem sibi apud Imperatorem fidem conciliarent, ad finem epistolæ adiecerunt Orthodoxæ fidei confessionem. recitat hæc ipse Cyrillus^g: sed in eis illi de damnatione Nestorij ne verbum quidem, quæ primo loco ponenda erat, cum scirent ipsum aduersari symbolo ab eis edito, in quo & sanctissima Maria Dei genitrix affirmatur: vt plane intelligas omnia ista haud sincero animo, sed fraudulenter ab ipsis esse tractata, quò vnum illud assequi possent, nempe scriptorum Cyrilli damnationem. est autem tota illa epistola adulatione demulcens animum Imperatoris, quæ sic incipit: Merito quis dixerit, nostri sæculi homines, quod tuo imperio gubernentur, beatiores ijs qui ante nostram ætatem fuere, &c.] Ceterum quod spectat ad ipsorum fidei professionem, ista habet Cyrillus^h: Illud autem scitote, quod cum fidei expositionem componerent, inter se contenderunt, & adhuc in contentione tenentur. Nam alij quidem admittunt, vt sancta Virgo Deipara dicatur, cum eo, vt Homipara dicatur. Alij vero prorsus hoc negant; paratosque se esse dicunt, vt manus suas amputandas præbeant potius, quam vt huiusmodi voci subscribant. Vbique autem turpiter se gerunt, hæretici declarati.] hæc Cyrillus. Ceterum obtinuisse eorum sententiam, vt Deipara diceretur, ipsa confessio docet: sed & quam dolose his ipsis vocibus vterentur, superius ex eorum assertionem demonstratum est.

Ceterum illud Catholicos vehementius perturbauit, quod Ioannes ipse Comes, qui se-

^a Tob. 40.
QVID MOLITI
SINT SCHIS-
MATICI PER
ACACIUM BE-
ROENSEM.

^b Aet. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 3.
cap. 19.

^c Apud Aet. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 3.
c. 15.

^d Apud Cyril. in
Apolog. tom. 4.

^e Cod. Vatic. epist.
Theodoret. 75.

IOANNES CO-
MES MITTI-
TUR EPHES.
AB IMP.

^f Apud Aet.
Ephesin. tom. 3.
append. 2. c. 1.

^a Apud Aet. Ephesin. Concil. edit. Pelt. tom. 4. c. 6.

^b Ibid. c. 14.

^c Ibid. c. 15.

^d Ibid. c. 18.

QVAB OR-
THODOXI
ATQVE CY-
RILLVS VIN-
CVS RESCRI-
PSERINT
CONSTANTI-
NOPOLIM.

CYRILLI ET
SYNODI IN
PATIENDO
ALACRITAS.

^e Psal. 37.

SCHISMATI-
CI LABO-
RANT PRO
RESTITV-
TIONE NE-
STORII.

^f Aet. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 3.
c. 8. append. 2.

^g Cyril. Apolog.
SCHISMATI-
CI DOLOSÈ
PROFESSI FI-
DEM CATHO-
LICAM.

^h Cyril. epist. 21.

quester pacis aduenit, vt rem se bene gessisse significaret, eaq. de causa maiorem sibi apud A Imperatorem fidem conciliaret, scribens ad eum, turpiter mentitus est vniuersam œcumenicam Synodum assensam esse in damnationem Cyrilli; adeo vt iā de loco, quo in exilium esset deportandus, consuleretur: scripsit enim de his ipse Cyrillus, vbi hæc resciuit, ad clerū populūq. Constantinopolitanū istis verbis^a: Turbata est admodum sancta Synodus, vbi magnificentissimum & gloriosissimum Comitē Ioannem non recte omnia retulisse audiuit: ita vt & de nostro exilio, qui illic sunt, consultant, quasi sancta Synodus irregularem & nefandam depositionem a Ioanne, & hæreticis qui cum eo sunt, factam acceptarit, &c.]

Quid præterea idem Ioannes Comes pertentari, quo iactare se potuisset Episcopos omnes in vnam concordiam redegisse, idem Cyrillus sic inferius subdit: Cum autem hanc rem memoratus magnificentissimus vir non esset assecutus, nempe vt Ioannes Antiochenus Episcopus ab ipsis in communionem reciperetur; etiam hoc excogitauit, & B a sancta Synodo petijt, vt sibi scripta daretur fidei expositio, vt & illos consentire & subscribere faceret, & reuersus diceret: Conciliaui eos ad amicitiam humanis inter se offensis diffidentes. Vbi hoc sancta Synodus intellexit, rursus omnino restitit, dicens: Non exponimus nos ipsos contumelia: non enim tamquam hæretici vocati sumus; sed ad hoc venimus, vt fidem rectam restituamus, quam & restitimus: nec opus est Regi vt fidem discat, cum hanc sciat, in qua ille baptizatus sit. Itaque ne hoc quidem Orientalibus processit.] hæc de his Cyrillus. quæ autem velit per eos agi, addit his verbis:

Hæc a pietate vestra doceantur omnes, præsertim pientissimi & sacratissimi Archimandritæ; ne forte prædictus Ioannes, Comes scilicet, reuersus alia pro alijs dicat, aut doceat, vt quorundam aures oblectet. Ne pigrescat vero pietas vestra, neque laborando pro nobis lassetur, sciens quod se ipsam & Deo & hominibus commendat. Et hic propter Saluatoris gratiam Deo amantissimi Episcopi, qui vos numquam viderunt, animas suas ponere pro vobis parati sunt: acceduntq. ad nos cum lacrymis, dicentes: Et ad exulandum vna, & ad commoriendum parati sumus. Versamur autem omnes in multa tribulatione; quod excubijs milicum custodimur, eos etiam ante lectos, cum dormimus, habentes, maxime vero nos. Reliqua vero vniuersa Synodus defatigata laborat, pluresq. mortui sunt: multi etiam sumptibus destituti, res suas vendunt.] hæc de his Cyrillus. At licet ipse & Memnon victi arcta custodia tenerentur: tamen reliqui omnes Episcopi haud liberi erāt, sed vtique custodiebantur a militibus. Ioannes enim Comes iam reuersurus cū esset Constantinopolim, & pacis trophæa foret ostentaturus; ne quid litterarum ab Orthodoxis scriberetur, quibus mendacij redargui possent quæ ipse Imperatori & alijs relaturus esset, reliquos omnes Orthodoxos Episcopos sedulo asservari præcepit. D

Illi tamen, Deo volente, clam scripsere epistolam, qua clerum Constantinopolitanæ Ecclesie de rerum suarum statu miserando admonuerunt: qua cum numerent trium mensium spatium, quo eiusmodi custodia vallabantur, a tempore nimirum aduentus Ioannis Episcopi Antiocheni, quo huiusmodi per Candidianū Comitē coeptæ sunt turbæ, mense Augusti datas illas ab eis ad clerum Constantinopolitanum litteras possumus intelligere, quarum est principium^b: Qui in tanta negotiorum tempestate constituti sumus.] & inferius: Sciat itaque pietas vestra, non amplius nos Ephesum, sed custodiam inhabitare; inq. illa trimestre iam tempus inclusos, neque per mare, neque per terram tuto ac secure ad pium exercitum (nempe ad Imperatorem) vel in aliquem alium locum, quempiam mittere permitti. Etenim iam sapius accidit, vt quæ a nobis sunt missa, haud sine mille periculis reddi potuerint; vt latores illorum, quo feruarentur, in alias atque alias sese formas coacti sint mutare. Quod autem ita custodimur, hinc est, quod omnia mendaciter ad pientissimum Imperatorem contra nos deferantur.] post hæc rogant ijdem plurimum, vt agant apud Theodosium Augustum reddi Synodo Cyrillum & Memnonem, vtq. detur adire posse ipsum Theodosium; sin minus, liberum sit vnicuique Episcopo in patriam reuerti. E

De his præterea quæ ijdem sanctissimi Patres Ephesi paterentur, est scheda illa cum alijs litteris missa^c, sub titulo Commonitorij breuiter quidem, quod furtim videatur esse conscripta, his verbis ad clerum Constantinopolitanum data:

Necamur æstibus, cum aeres sint graues; & pene quotidie aliquis sepelitur: ita vt omnes pueri languentes ad propria remittantur. Et alij omnes Episcopi in his sunt. Vnde consequens est, reuerentiam vestram adire Christo amabilem Principem, & dicere, quia

A re, quia opprimitur Synodus ab his qui prohibent terminum dari, vt consumpti languore necentur. Scire vero reuerentia vestra debet, quia licet in tantum nitantur vt omnes moriamur, non tamen fiet aliud præter hæc quæ decreta per nos sunt a Salvatore nostro Christo.] hæcenus Patres ad clerum Constantinopolitanæ Ecclesie. Inspicis, lector, in quot quantasve angustias cum impietas Nestoriana, tum infidelitas regionum ministrorum coniecerit sacrosanctam Synodum œcumenicam, vt ea sit passa Ephesi, quæ neque inter barbaras gentes perlatura vniquam fuisset.

Sed hic paululum consiste, intuereq. & obstupesce iudicium Dei, qui est terribilis in consilijs suis super filios hominum: nam intelliges, secundum illud Dauidicum: Non dormiet, neque dormitabit qui custodit Israel.] cum eodem tempore, haud diutius fuerit protelata vindicta. Dum enim barbarico more Catholica fides vna cum defensoribus suis B Ephesi (vt vides) vim patitur, direq. exagitur, atque adeo ignominiose tractatur, eodem quoque tempore Romanus exercitus a barbaris vincitur, trucidatur, paucis fuga lapsis, reliquis captiuis ductis. Hoc ipsum quidem tempus esse, quo Theodosius Imperator iunctis copijs Occidentalis Imperij, misso Aspare inuictissimo duce, bellum gessit aduersus Genfericum Africam occupantem, ex libello schismaticorum paulo post (vt dicemus) oblato Theodosio Imperatori, satis exploratum habetur, in quo inter alia hæc scripta leguntur^a: Cum hac fide scilicet barbaros vicistis, & tyrannos destruxistis, qua & nunc opus habetis in bello, quo Africam premitis: est enim Deus omnium commilito vester, &c.] hæc Nestoriani, profitentes se esse veræ fidei defensores, pollicentes eius fidei quam tuerentur defensione barbaros ab ipso Imperatore vincendos: cum interea iam vinceretur atque dederetur penitus in Africa Romanus exercitus; quod paulo post innotuit, cum cladis nuncium perlatum est Constantinopolim: vt plane (o mirandum!) accidisse appareat, tunc male pugnatum in Africa esse, cum fides Catholica, eiusq. defensores Patres sanctissimi adeo grauiæ & ignominiosæ tyrannica vi pati cogentur. Sed etsi tardius, tandem sapiens Theodosius, suo maximo damno didicit, Deum vindicem Catholicæ fidei insurrexisse, pro barbarisq. pugnas aduersus Romanum exercitum, cum eius Comites & legati contra Concilium œcumenicum indefesso studio laborarent.

Porro rem gestam, grandi volumine dignam, Procopius his paucis absoluit^b: Interea Constantinopoli, Romaq. exercitu adueniente cum Aspare duce, Bonifacius, Romanus, qui in Africa erant, spiritus affumentes, acriter resistere cœperunt: verum non melior prior fortuna successit. Victi ad vnum omnes, alius alio fugam arripuerunt; Aspar Constantinopolim, vnde venerat; Bonifacius Romam profectus, sese Placidie ex his quorum culpa vacabat, reconciliauit.] hæc Procopius. Bonifacij vero Romam reditum anno sequenti Prosper^c recenset. habet eadem de illata clade Paulus^d diaconus. De Marciano autem, qui post Theodosium fuit Imperator, hoc proelio ab hostibus capto, hæc subdit Procopius:

Hoc igitur modo Vuandali Africam Romanis eripuerunt: captiuos vero quos ceperant, in custodia habuere, inter quos Marcianus fuit, qui Theodosio successit. Cum igitur Genfericus forte præciperet, vt captiui in aula sub dio cogentur, vt aspectibus eorum consideratis, sane conspiceret, si quis regiam haberet indolem, ac indigna præsentente fortuna pateretur: interim ijdem inedia ac labore fessi humi obdormiscerent, aquila forte volans supra Marciani caput passis astitit alis. Genfericus igitur portentum tacite notans, non frustra hoc fore: iussit ad se venire: quinam vir esset, interrogat. Ille se Asparis arcenorum omnium socium fuisse inquit, quem Romani Domesticum Comitē vocant. Genfericus igitur meditans & aquilæ gestum, & Asparis quanta esset apud Byzantium potentia, hominem de medio tollere, ab re putauit esse, neque verisimile vt quamprimum interituro signa volatu illa ostendisset: nulla enim ratione eum interfici oportere. Nam si postremo regnatus est, morti non esset apud eum derelictus; quod ea quæ Deo sunt decreta, nullatenus prohiberi possunt. Quapropter iureiurando eum obligat, sibi amicum fore, neque vilo modo contra Vuandalos venturum.] Eiusmodi ergo pactis simul initis, dimissus est Marcianus redire Constantinopolim.

His igitur rerum Africanarum casibus Theodosius prudentior, licet sero, Phrygum instar, redditur tandē: sed id postea, cum acceptæ cladis acerbissimum nuncium accepit. Interea vero rebus eodem statu perseuerantibus, qui erant Constantinopoli Catholicæ fidei defensores, & inter eos primum locum tenentes Episcopi peregrini, qui illuc pro fidei defensione se contulerant, audientes quæ Patres Ephesi paterentur, consolationis plenam ad eosdem de-

a Cyril. e ad. epist. 22.

VERSUTVM
CONSILIVM
SCHISMATICORVM
ET
IOANNIS
COMITIS

STATVS
CYRILLI
ET
SYNODI
QUALIS

b Apud Cyril. epist. Synod. II.

c Ex codice Ansonij Augustini.

a Exstant inter Act. Ephes. edit. Pel. tom. 3. c. 44. & apud Cyril. Apolog.

b Procop. de bel. Vuandal. lib. I. CLADES ROMANI EXERCITVS IN AFRICA.

c Prosper. in Chron. d Paul. diacon. scil. lib. 14.

CATHOLICI
CONSTANTINOPOLITANI
PVGNANT
PRO SYNODO.

dere epistolam, hortantes viriliter agere, simulq. omne suum spondentes pro ipforum defensione officium & diligentiam, atque etiam profecturos se Ephesum, si iuberent. incipit epistola^a: Oportebat quidem nos in afflictionum tentationumq. uestrarum societatem receptos, non animis tantum, sed corporibus quoque vobis adesse, &c.] in fine autem apud Contianam editionem tempus ita describitur: Data mense Augusti die vigesima, Indictione decimaquinta.] ex quo plane rerum gestarum valeas metiri tempora.

Tunc etiam accidit vt sancta Synodus ad eosdē Episcopos Constantinopoli agentes eas reddiderit litteras, quarum est exordium^b: Qui ita affecti sunt, &c.] habent in inscriptione nomina eorundem Episcoporum tunc Constantinopoli commorantium & pro Synodo laborantium expressa, quæ sunt, Eulalius, Eutrechius, Chrysaſpius, Hieremias, Theodulus, & Isaias: sed quarum hi Ecclesiarum Episcopi fuerint, non exprimitur. Rogant Patres vt in sententia perſtent, & pro sancta Synodo nauiter collaborent: quod quidem illos quam diligentissime perfecisse, exitus declarauit. Porro eodem quo antea statu perseuerare adhuc res Ephesias, iisdem litteris Patres significarūt his verbis^c: Quod vero sanctitas uestra prohibeatur, quo minus ad nos peruenire queat: id ex nostrarum rerum statu proficiscitur. Ita enim terra mariq. obſidemur, vt nihil eorum quæ nobis euenerunt, uestræ sanctitudini significare potuerimus. Fuerit autem uestrarum partium, precibus & lacrymis instare, &c.]

At non Episcopi tantum agentes Constantinopoli, eas quas diximus, reddiderunt ad Synodum litteras; sed & qui in clero Constantinopolitano eminebat Alypius Candidianum diaconum legauit Ephesum ad inuisendos sanctissimos Patres fidei Catholice confessores; cum & Cyrilli vincula summis (vt par erat) honoribus profectus, has litteras ad eum dedit^d:

Beatus homo, quem Deus dignum censuerit, sanctum Deoq. dilectum caput tuum martyrij confessionis fertis redimitum dilectionis oculo contueri. Tu enim, sanctissime pater, vigilanti lumine sanctorum Patrum viam triuisti. Tu utroque poplite claudicantes, recta ad veritatem incedere docuisti. Tu fiduciam es indutus Elia. Tu solus Phinees zelum assumpsisti. Tu impium venenosi draconis os obturasti. Tu voracem Bel euertisti. Tu illius spem, hoc est, dominatum & præſidentiam ære coemptam labefactasti, aureaq. statuæ apparatus perdidisti. Et qualenam os spiritualibus charismatibus imbutum zeli tui encomia pro veritate explicare valeat, vt qui beati Theophili quondam auunculi tui studiorum æmulus, illiq. similis euaseris, necnon ad ter beati illius Athanasij martyrium proxime accesseris? Etenim vt ille precibus armatus, iniquorum hæreticorum machinationes, perinde ac periculosos quosdam scopulos deuicabat, euadebatque; sic tua quoque sanctitas iniqui illius conatus, vitæ integritate, conscientiaq. puritate, veluti infirmam quampiam procellam proſtigauit.

Sane beatus Athanasius post multas falsas criminationes, quas hæretici illi impingebāt, feliciter refutatas, exiliumq. eorū decreto, qui tunc rerum potiebantur & hoc ipsum fieri curabant, patienter toleratum, id consecutus est, vt eo semper purior illustriorq. euaderet, maioriq. patientiæ laude splenderet, quo profani illi homines plura falsioraq. ipsi crimina intentabant. His igitur victorijs, certaminibusq. martyrij coronā ille sibi necens, Homouſion statuit, peruersamq. Arii doctrinam calcauit, & Orthodoxam doctrinā pene calcitam denuo erexit, ac sancti tandem Marci Euangelistæ thronum in sublime euexit, cui tu quoque præſides, sanctis illius vestigijs impigre insistens. Precor itaque, sanctissime pater, vt dignus aliquando habear, qui te virum adeo sanctum coram cernere, tuaq. genua complecti, & tempore pacis coronati martyris aspectu frui merear. Vniuersum rerum nostrarū statum, & quomodo cum fiducia egerimus, & tuis sanctorumq. Patrum precibus freti etiamnum agamus, quantaq. hætenus certamina subierimus, id totū Candidianus dilectus diaconus, qui paruitatis meæ litteras sanctitudini tuæ defert, ordine exponet. Saluto vniuersam sanctā Synodū vna cū uestra sanctitate martyrij corona decorata. Deus nobis largiatur, vt sani lætiq. in Domino pro veritate certare pergamus.] hætenus ad Cyrillū Alypius.

Quanta rursus animi constantia cū Alypius ipse, tum reliqui Orthodoxi ex clero Constantinopolitano pro sancta Synodo apud Imperatorem indefesso studio egerint, inter alia plura indicat libellus ab ipsis nouissime illi oblatus, qui sic incipit^d: Cum non ignoremus uestram pietatem sanctas Dei Ecclesias, fidemq. piam ab illis prædicatam & a maioribus traditam maximi semper fecisse, &c.] vbi libero plane studio, quam erraret confir-

^a Act. Ephes. edit. Contian. c. 47. & edit. Pelt. tom. 4. c. 20.

^b Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 4. c. 21.

^c Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 4. c. 21.

^d Apud Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 4. c. 26. EPISTOLA EPISCOPORVM CONSTANTINOPOLI AGENTIVM AD CYRILLVM.

CYRILLI DIGNAE MERITAEQ. LAUDES.

^e Apud Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 4. c. 16. DEFERTVR LIBELLVS THEODOSIO A CLERICIS ECCLES. CONSTANTINOP.

A confirmando Cyrilli a schismaticis perperam factam exauctorationem, patefecerunt; simulq. ingens discrimen, in quod vniuersum Christianum orbem constituisset id faciendo, ob oculos posuerunt: fore namque, vt vniuersus Catholicus orbis, qui cum Cyrillo communicaret, ab ipso Imperatore & alijs qui eum damnassent, penitus separaretur, & affore vt suis temporibus martyriorum tempora instaurarentur, inducereturq. tyrannica in Ecclesia persecutio, cum omnes ex æquo parati sint etiam vitæ dispendio decretis œcumenicæ Synodi inhærescere potius, quam paucorum collegarum Nestorij impia affectari vestigia. Fuerunt plane hæc tanti apud Theodosium ponderis, vt mutato consilio, decreuerit aliquos vtriusque partis Episcopos Epheso ad se vocare Constantinopolim: quomodo autem id acciderit, paulo post dicturi sumus.

B Interea temporis Acacius ille magnus Melitensis Episcopus, longè diuersus ab illo Acacio Berœensi, vir cum doctrina tum sanctitate spectatus, his angustijs consternatam sanctam Synodum Ephesinā conspiciens, diuino afflatus Spiritu, spiritu plenam coram Patribus habuit concionem, in qua breui affore pacem vaticinatus, omnes reuiuiscere, sumere animos, erigereq. languentes vires hortatur: ita enim præco ille cælestis exorsus est^a: Cernentem me, dilecti, cœtum hunc, spiritualemq. sacrae Synodi confessum, gaudium simul & fiducia subit: gaudium quidem, quod cum omnium sim minimus, in maximo hoc amicitia pelago tenuem sermonis scapham moderari adigor: fiducia vero, quod magnos istos seditio-

C Synodus illa sessione, in qua oblatus est libellus a Regino Episcopo Constantiæ in Cypro, cuius extat inter Acta Ephesina homilia in Synodo dicta Ephesi post exauctoratum Nestorium, quo querebatur aduersus Ioannem Episcopum Antiochenum, quod sibi, præter maiorum consuetudinem, vendicare conaretur Ecclesias Cypri insulæ. Re percognita & diligenter examinata, statutum est a Synodo, vt seruato pristino vsu, nec Ioannes Cypriam, nec alij inuadant alienas Ecclesias. Celebrata est autem huiusmodi Actio pridie Kalendas Septembris, vt vetera ipsius monumenta^b declarant. Sed reuertamur ad Theodosium.

D Imperator igitur acerrimo illo Orthodoxorum libello expergefactus, & amissi in Africa exercitus nuncio perterrefactus, meliora tandem consilia inijt, nempe vt septem ab vtraque parte Epheso Constantinopolim mitterentur Episcopi, qui coram ipso Imperatore de rerum summa tractarent: scripsitq. de his ad Ioannem Comitem Epheli adhuc agentem, vt habet Synodalis epistola ad Theodosium per legatos missa^c. Missi sunt autem a Concilio œcumenico legati Episcopi septem, inter quos primum locum tenuit Arcadius Episcopus Apostolicæ sedis legatus, profectusq. cum eis est Philippus presbyter, vnus ex tribus legatis Apostolicæ sedis. His autem profecturis a sancta Synodo eiusmodi seruanda præcepta impertita sunt^d:

E Philippo religiosissimo Deoq. dilectissimo presbytero Cælestini pijsissimi Apostolicæ sedis magnæ Romæ Vicario, pijsissimis & sanctissimis Episcopis Arcadio, Iuuenali, Flauiano, Firmo, Theodoto, Acacio, Euoptio, sancta & œcumenica Synodus, quæ per gratiam Dei, gloriosissimorumq. Regum nostrorum nutum in Ephesiorum metropoli coacta est, in Domino salutem.

Pijsissimorum Christi. amantium Imperatorum nostrorum permessa legatione pro Orbis salute, qui per eos, qui vna nobiscum in Ephesiorum ciuitate congregati sunt, anxium pro recta fide certamen suscepit, ad regiam urbem missuri, eam pro recta fide, sanctisq. fratribus & patribus nostris, sanctissimo Deiq. amantissimo Cyrillo Archiepiscopo, & Dei amantissimo Episcopo Memnone legationis prouinciam vnanimi calculo uestræ pietati coram Christo iniungendam existimauimus. Vtrorumque itaque securitati, uestræ inquam & nostræ, consultum cupientes, hoc præceptorium diploma instruximus, vobisq. exhibendum duximus, vt & nos sciamus propter quæ vos miserimus, & uestra quoque pietas intelligat, nihil se præter hæc facere debere. Ante omnia autem sanctitas uestra sciat, nullam se cum Ioanne Antiocheno apostaticoq. eiusdem Concilio communionem habere posse: tum quod impietatis præconem Nestorium adeo vna nobiscum deponere non voluerint, vt vsque ad uestram quoque profectionem illi patrocinari, constanter perre-

SESSIO IN CAUSA REGINI EPISCOPI.

S. ACACIUS VATICINATOR DE PROXIMA PACE.

^a Apud Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 6. c. 11.

SESSIO IN CAUSA REGINI EPISCOPI.

^b Act. Concil. Ephesin. edit. Pelt. tom. 2. c. 4.

^c Apud Act. Ephesin. edit. Pelt. tom. 4. c. 22.

^d Apud Act. Ephesin. edit. Pelt. tom. 4. c. 19. LEGATIO ORTHODOXORVM CONSTANTINOPOLIM MISSA.

QVAE SERVA RE LEGATI DEBERENT.

rint : tum rursus quod contra omnes canones, sanctissimos Deiq. amantissimos Episcopos A
Cyrillum Alexandrinum & Memnonem Ephesinum condemnare ausi sint; potissimum
vero ad praesens vsque tempus de Nestorianis dogmatibus defendendis anxij, multiq. ex
illis tamquam Caestiani iam olim depositi sint : tum denique quod totius Orbis Synodum
haereticam appellare non dubitarint.

Quod si qua forte vis, regiave voluntatis nutus ad hoc impulerit (nam pijssimi, Christoq.
carissimi Augusti sanctioni pro viribus obediendum est) si quidem illi praedicti Nestorij de-
positioni voluerint subscribere, veniamq. supplicibus libellis a sancta Synodo de his pete-
re, quae in nostros Praesides temere admiserunt; anathematizare rursus Nestorij dogma-
ta, & auerfari illos, qui eadem cum illo aperte sapiunt, vel sapuerunt; elaborare tandem
vna nobiscum, quo sanctissimi Episcopi Cyrillus & Memnon nobis restituantur: haec, in-
quam, si bona fide praestiterint, permittimus vestrae sanctitati, vt communionem illis B
polliceatur.

At singula ad nos perscribantur, quo & nobis quoque vobiscum consentientibus, per-
fecta cum ijs pax ineatur. Cauete autem ne prius illis communionem spondeatis, quam
Praesides suos recipiat sancta Synodus: scire quoque volumus vestram sanctitatem, quod
si quid horum a vobis fuerit neglectum, neque sanctam Synodum Acta vestra habituram
rata, neque vos ad communionem suam admissuram esse.] haecenus series praceptorum,
quam Commonitorium dicere consueuere. Adiecit his sancta Synodus litteras ad Theo-
dosium Imperatorem, quarum est exordium a: Omnia, Christianissimi Imperatores, maie-
statis vestrae studia, &c.]

Qui autem a schismaticorum conuenticulo missi fuere, haec sunt eorum nomina, Ioannes
Antiochenus, Paulus Emesenus, Himerius Nicomediae, Macarius Laodicensis, Aprin- C
gius Chalcidensis, Theodoretus Cyri, & Helladius Ptolemaidis, sed octaui nomen de-
esse videtur: octo namque Episcopos legatos esse Constantinopolim, litterae eorum ad Ru-
sum datae testantur in fine b: octo pariter ab Orthodoxis missos esse constat, cum tamen de
septem tantum aliqui affirmarint. Ijs igitur consodales schismatis ista mandata dedere c:

Quoniam Ecclesiasticae causae gratia, propter quam omnes in hanc Ephesiorum urbem vo-
cati sumus, praesenti tempore vestra nouit pietas quod iuxta edictum pientissimorum Re-
gum nostrorum in celeberrimam Constantinopolim citati sumus ad suffragandum veritati,
fideiq. sanctorum Patrum & rectis dogmatibus, nos tamen omnes iussi sumus esse vo-
biscum. Operapretium autem est, vt omnium nostrum mens quasi praesentium manifesta
fiat. Vnde propria habemus, quae a vobis fiunt, & pertinent ad timorem Dei & pacifican-
dam beneq. ordinandam Ecclesiam. Quapropter hunc vobis libellum, quo mandatum D
continetur, fecimus, quo praecipimus & permittimus, perfectamq. potestatem tradimus,
quam & si nos ipsi praesentes essemus, haberemus, vt cum vos gratia Dei in praedictam
magnam ciuitatem perueneritis, siue apud pientissimum Regem opus fuerit, siue in Consi-
stitorio, siue in sancto conuentu, siue Patrum Synodo de his quae inquiruntur sermo habeatur,
hac valeatis libertate dicendi, sapientia, atque diligentia, vt vos decet afferre pro
eommuni Ecclesiarum vsu, laboremq. hunc suscipientes pro nobis omnibus scilicet ma-
nentibus & comitantibus & amantibus, & tamquam coram omnibus acta essent habenti-
bus omnia quae in hac causa agitis & acturi estis. Et istud ipsum oramus vestram sanctita-
tem; ne quod communi vsui profuturum & ad gloriam Domini Christi facere minus ala-
cris sit. Tametsi videbitur, Synodalem epistolam cum omnium subscriptione mittendam,
consitemur omnes communiter & singuli omni alacritate vos subscripturos, & ad pium E
exercitum missuros. Quippe manifestum est, quod capitula a Cyrillo Alexandrino
adiecta ad fidem Patrum qui Niceno Concilio interfuerunt, tamquam haeretica modis
omnibus & a Catholica & Apostolica Ecclesia aliena eiiciuntur.] haec illi, quibus condem-
nantes Cyrilli capitula subscripsere.

Quod vero missi Epheso ab aduersarijs essent, qui apud Imperatorem scripta eiusdem
Cyrilli redarguere conarentur haeretica, & absente ipso tanta esset causa tractanda: inde
accidit, vt iure quidem, vt de minus aequa conditione, apud Imperatorem in Apologia ad eum
data idem Cyrillus conquestus sit, cum ex parte Nestorij defensorum iussus esset adesse Con-
stantinopoli Ioannes Episcopus Antiochenus, omnium coryphaeus schismaticorum; ipse vero
inreza Ephesi sub custodia detineri: his enim iure verbis expostrar d: Praeterea cum re-
lictis Epheso ad illustrem illam ciuitatem adducerentur qui ad hoc erant a sancta Synodo
ordinati

AVTADA
-AKIDITA
OSTEQBY
EDKQ'AMI
LEGATI A
NESTORIA-
NIS MISSI.

b Extant apud
Aet. Ephesin.
edit. Peli. tom. 3.
c. 13.
c Apud Cyrill.
in Apolog. tom. 4.
d C. c. Ephes. edit.
Constant. c. 62.

AVTADA
-AKIDITA
OSTEQBY
EDKQ'AMI
LEGATI A
NESTORIA-
NIS MISSI.

AVTADA
-AKIDITA
OSTEQBY
EDKQ'AMI
LEGATI A
NESTORIA-
NIS MISSI.

A ordinati, vt ijs quae apud eum acta fuerant, patrocinaerentur; cupiebant viris illis adnumerari:
primam quidem ob eam causam, vt dominationem vestram viderem: deinde vt coram
vobis contra ipsum Antiochenum Episcopum iure agerem, ostenderemq. cum sycophan-
tam egisse, & inique insanisse, impetentibusq. furijs esse superatum, propterea quod capi-
ta blasphemiarum Nestorij anathematizauit.] haec ipse.

Relictus autem Cyrillus Ephesi haud otiose consistit: sed quid agit? Quod enim sciret duo-
decim illa capitula a se scripta contra Nestorij impietate ab aduersarijs in controuersiam
deduci & haeresis infamari; ne perperam ab eis facta ipsorum interpretatione labefactari
possent, ipse illis explanationem adiecit, cum tamen iam ante eadem cognita & Ortho-
doxa fuerint in sancta Synodo approbata. Nam in Apologia ad Theodosium ista habet a:
Fidei namque meae rectitudinis testimonium dedit Romana Ecclesia, & praeterea sancta
B Synodus ex vniuerso Orbe qui sub caelo est (vt ita dicam) congregata. Quod enim nullo
pacto alienus ab Euangelica & Apostolica traditione deprehensus sum, & quod rectam &
minime obliquam sacrorum dogmatum semitam percurram, communi sententia confessi
sunt, idq. scripto in commentarijs qui leguntur, quiq. a me scribuntur.] haec ipse.

Miserunt eandem Cyrilli explanationem qui erant Ephesi Nestoriani schismatici ad suos le-
gatos profectos Constantinopolim: sed qui semel prauum imbuissent sensum, vt in deterio-
rem partem iam ipsi a recto deuij, recta quaeque conuerterent, & ea quoque calumniari ag-
gressi sunt: nam iidem ipsi in relatione ad suos haec habent ad finem epistolae b: Demum
misimus vestrae sanctitati recens factam expositionem ab Alexandrino haereticorum capi-
tulum, euidentius etiam per illam ostendens suam impietatem.] ita ipsi. Sed & idem
Cyrillus scripsit hoc quoque tempore Apologiam ad Theodosium Imperatorem, quae in-
cipit: Diuina & incorrupta natura.] purgat enim se de omnibus a schismaticis contra se
calumnijs in hanc vsque diem illatis. Sed & tunc temporis Theodorus Episcopus Ancyrae
(vt testatur Gennadius c) cum itidem Ephesi moraretur, scripsit aduersus Nestorium librum
redargutionis & confutationis, vt ait, dialectica quidem arte ordinatum, sed auctoritate
sacrarum Scripturarum detextum: multis enim assertionibus vsus est, antequam Scriptu-
rarum testimonia poneret.] haec ipse. Iam vero quid per legatos actum sit Constantino-
poli, videamus. Sed antequam peruenirent, quid statuerit de Nestorio Imperator, dicen-
dum est.

Vbi autem legati Epheso recessissent, mandato Theodosij iussus est Nestorius recedere
Epheso, & quo vellet pergere, nulla amplius spe reuertendi ad sedem Constantinopolita-
nam, e qua iuste depositus fuit. Interea cum legati iam Constantinopolim appropinqua-
rent, idem Theodosius Imperator tranquillitati urbis consulens, quod sciret ciues in schif-
maticos Nestorij fautores infenso animo esse, iussit eorum legatos degere apud Chalce-
donem. Sed neque qui a sancta Synodo missi sunt, Constantinopolim ingredi voluit. Ve-
rum haud aequo animo haec passi sunt ipsi schismaticorum legati, vt patet ex relatione ab
ipsis ad suos Ephesi commorantes conscripta his verbis d:

Postquam Chalcedonem venimus (nam Constantinopolim neque nos, neque aduersarij
nostri intrare permisi sumus propter seditiones bonorum monachorum) fama accepimus,
quod ante octo dies, priusquam compareremus (en gloriam pientissimi Regis) domi-
nus Nestorius ab Epheso dimissus sit, vt eat quo liberet. Vnde valde doluimus: quando-
quidem vere ea quae illicite & absque iudicio facta sunt, iam robur habere videntur.] Vi-
des ne, lector, quod ante saepe mille signis demonstratum est, schismaticos illos fuisse erga
E Nestorium propensissimos; sicuti & nunc id ipsum verbis suis, sese illi addictissimos esse
declarant? Sed subdunt quae in proximo putarent fore agenda: Sciat autem vestra
sanctitas, nos promptos pro fide certamen inituros, & certare velle ad mortem vsque.
Expectamus autem hodie, hoc est, vndecimo mensis Gordiei, transiturum pientissimum no-
strum Regem ad Ruffinianam villam, & illic causam auditorum, &c.] Erat Ruffiniana villa
locus amoenissimus a Ruffino Praefecto constructus, de quo plura superius sub Arcadio Im-
peratore. Habes ex his, lector, vnde etiam rerum gestarum tempora colligas, cum testan-
tur se ea scribere vndecima mensis Gordiei; est ipse mensis Septembris apud Romanos, ea-
demq. prorsus dies vndecima mensis: nam testificatione Bedae e ex Anatolio, eandem
fuisse rationem mensum Graecorum ac Latinorum, apparet. Sicq. intelligas, circa finem
mensis Augusti legatos Epheso profectos esse; Nestorium vero tertia die Septembris ab-
sque spe sedis esse dimissum.

Postquam Chalcedonem venimus (nam Constantinopolim neque nos, neque aduersarij
nostri intrare permisi sumus propter seditiones bonorum monachorum) fama accepimus,
quod ante octo dies, priusquam compareremus (en gloriam pientissimi Regis) domi-
nus Nestorius ab Epheso dimissus sit, vt eat quo liberet. Vnde valde doluimus: quando-
quidem vere ea quae illicite & absque iudicio facta sunt, iam robur habere videntur.] Vi-
des ne, lector, quod ante saepe mille signis demonstratum est, schismaticos illos fuisse erga
E Nestorium propensissimos; sicuti & nunc id ipsum verbis suis, sese illi addictissimos esse
declarant? Sed subdunt quae in proximo putarent fore agenda: Sciat autem vestra
sanctitas, nos promptos pro fide certamen inituros, & certare velle ad mortem vsque.
Expectamus autem hodie, hoc est, vndecimo mensis Gordiei, transiturum pientissimum no-
strum Regem ad Ruffinianam villam, & illic causam auditorum, &c.] Erat Ruffiniana villa
locus amoenissimus a Ruffino Praefecto constructus, de quo plura superius sub Arcadio Im-
peratore. Habes ex his, lector, vnde etiam rerum gestarum tempora colligas, cum testan-
tur se ea scribere vndecima mensis Gordiei; est ipse mensis Septembris apud Romanos, ea-
demq. prorsus dies vndecima mensis: nam testificatione Bedae e ex Anatolio, eandem
fuisse rationem mensum Graecorum ac Latinorum, apparet. Sicq. intelligas, circa finem
mensis Augusti legatos Epheso profectos esse; Nestorium vero tertia die Septembris ab-
sque spe sedis esse dimissum.

Ceterum

LYCVBRATIO-
NES CYRILLI
CVM DETINE-
TUR EPHESI.

a Cyril. Apolog.

b Apud Cyrill.
Apolog. & Aet.
Concil. Ephesin.
edit. Peli. tom. 3.
c. 7. append. 2.

c Gennad. c. 55.

SCHISMATI-
CI APVD
CHALCEDO-
NEM MANE-
RE IVSSI.

d Apud Aet.
Concil. Ephes. edit.
Peli. tom. 3. c. 5.
append. 2.
NESTORIVS
DIMISSVS
PRIVATVS
EPISCOPA-
TV.

e Bed. de ratione
temp. c. 12.

SCHISMATI-
CI LEGATI
LIVORE TA-
BESCUNT.
a Apud Aet. E-
phesin. edit. Pelt.
tom. 3. c. 2. ap-
pend. 2.
b Ibid. c. 3. &
apud Cyril. in
Apologes.

THEODOSIUS
TANDEM FA-
VET CATHO-
LICIS.

c Apud Aet.
Concil. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 3.
c. 4. append. 2.
& apud Cyril.
in Apolog.

PULCHERIA
AVG. PRO FI-
DE CATHOL.
LABORAT.

THEODOSIUS
AVG. PRO FI-
DE CATHOL.
LABORAT.

d Leo epist. 39.

LAVDES PVL-
CHERIAE OB
DEFENSAM
CATHOLI-
CAM FIDEM.

e Leo epist. 45.

mostrar ab ho-

Ceterum non accidit vt sperabant legati schismaticorum, nimirum audiendos se fo- A
re in Ruffiniana ab Imperatore: quamobrem cum conijcerent illum erga Catholicos esse
bene affectum, exulcerati livore ad ipsum misere libellum querelarum locupletem, qui
ita exorditur: Orandum erat, &c.] quo in primis in Cyrilli capitula inuehuntur, calum-
niantes ea esse haeretica. Cum autem nullum ad libellum oblatum meruissent habere re-
sponsum; cum ex hoc viderent se habitos esse contemptui, rursus querelas ingeminant,
aliumq. rursus libellum inferunt, cuius est exordiū b: Sæpenumero pietatem vestram, &c.]
quo & illud pudendum ad finem ponunt, petentes, ne quis in locum Nestorij in sede collo-
caretur Episcopus, donec de eodem iterum foret iudicium ventilatum.

Inter hæc autem Theodosius Imperator illud addidit, quod schismaticos vehemen-
tius exacerbavit; nimirum cum legatos œcumenicæ Synodi venire intra Urbem, ad-
uersarios autem ad propria redire præcepit: sed & Acta ab eis aduersus Cyrillum atque B
Memnonem, vniuersamq. Synodum, vt vana penitus abolenda censuit. Hæc cum ad-
uersariorum schismaticorum legati accepissent, vehementer consternati sunt, & eo ma-
gis exterriti, quod veluti absoluta omnino causa, ipsi ab Imperatore inauditi, dimissi
sint. Ijdem igitur animo mirum in modum perturbato tertium ad Theodosium supplicem
addidere libellum c querelarum plenū, ex postulationumque: quod nimirum (vt dicebant)
qui tuerentur Catholicā fidem abire iussi essent, aduersarij vero defensores erroris Apollin-
aris suas recipere sedes iuberentur. est autem libelli queruli exordium: Non hunc euen-
tum sortituram vestrae pietatis vocationem expectabamus, &c.] petulanter quidem & per-
fricta fronte agebant fidei Catholicæ defensores, qui hætenus patrocinati essent Nesto-
rianæ blasphemiae omnium horrendissimæ: talis namque esse solet insitus & pene innatus ex
immenso superbia proueniens mos haeticis, vt impudentissime agentes, qui ex scelere eru- C
bescere debuissent atque confundi, insolenter atque proterue iactent se esse fidei Catho-
licæ defensores, quam produunt, prostituunt, atque penitus perdunt.

Vigilauit, quod numquā obdormiuit, pro fide Orthodoxa Pulcheriæ Augustæ studium,
quæ fratrem vallatum vndique a Nestorianis Comitibus, penitusq. obrutum fluctibus menda-
ciorū eripuit: qui in lucem tandem emerfus, quæ vera, quæve essent falsa perspicuus, lu-
cis opera iam edere coepit; doluitq. magnopere sanctam Synodū ex falsis Comitum rela-
tionibus grauissima passam esse. Industria quidē & vigilantia S. Pulcheriæ res fidei Ortho-
doxæ in meliorem statū esse positas, licet nec historici, neque Acta Synodalia tradant: fa-
tis superq. ad hæc perspicue demonstranda, S. Leonis Papæ, hoc tempore Ecclesiæ Ro-
manæ diaconi, testificatio esse debet: qui postea Pontifex, in omnibus ferme litteris ad
eamdem Pulcheriam datis, eiusdem prædicat erga fidem Orthodoxam exhibitum semper D
studium indefessum & curam propensioem, hacq. ex parte dignam prædicat totius
Catholicæ Ecclesiæ præconijs celebrari. Ipse enim S. Leo non aliunde quam ex rebus iam
antea pro Ecclesia Catholica ab ipsa præclare gestis, penitus insinuandi argumentum va-
lidum petit, vt aduersus Eutychem hæresim tempore sui Pontificatus emergentem ipsam im-
pelleret, vt cum inter alia ista scripsit d, quibus propensior Pulcheriæ animus hoc tem-
pore pro fide sollicitæ declaratur:

Quod (inquit) semper de sanctæ pietatis vestrae mēte præsumpsimus, id plenissime expe-
riendo cognoscimus, Christianam fidem, quamuis diuersis prauorū appetatur insidijs, vo-
bis tamen præsentibus, & in defensionē eius a Domino præparatis, non posse turbari: non
enim Deus aut suæ misericordiæ sacramentum, aut vestri laboris deserit meritum, quo du-
dum sanctæ religionis hostē ab ipsis visceribus Ecclesiæ depulistis, cum hæresim suam tue- E
ri impietas Nestoriana non potuit: quia non fefellit famulam Dei & discipulam veritatis,
quantū simplicibus infunderetur veneni per illa loquacis hominis colorata mendacia, &c.]
rursus vero ad eandem e: Offertur ergo pietati vestrae digna materia, qua placitam Do-
mino curam sancti cordis exercent, & præcedentium meritorum coronas etiam de præsen-
tis erroris abolitione multiplicet: sicut enim Nestoriana impietas, ita & Eutychemiana bla-
sphemia ab omnium est Catholicorum eliminanda consortio.] hæc & alia plura id genus,
quibus eius aduersus Nestorianam hæresim effugandam studium commendatur.

Imbuerat quippe ipsa animum sancta lectione librorum, quos Cyrillus Alexandrinus
ipso Nestorianæ hæresis exordio (vt dictum est superius) scripserat ad Reginas, inter quas
ipsa tunc altius eminebat. Voluit namque summæ sapientiæ suæ dispensatione diuina pro-
uidencia, vt per virginem summa Virginis dignitas, qua Dei mater est appellata, inoffensa
penitus

THEODOSIUS
PER PVLCHER-
IAM PRO-
FECIT.

SCHISMATI-
CORVM LEGA-
TI ADMIS-
SI TANDEM
AD THEODO-
SIVM.

a Apud Cyrilin
Apolog. & apud
Aet. Ephesin. edit.
Pelt. tom. 3. c. 6.
append. 2.

b Apud Cyril.
in Apologes.

c Apud Cyril. in
Apologes. & Aet.
Ephes. edit. Pelt.
tom. 3. c. 7. ap-
pend. 2.

d Apud Cyril. in
Apologes. & Aet.
Ephes. edit. Pelt.
tom. 3. c. 8.

e Apud Aet. E-
phesin. edit. Pelt.
tom. 3. c. 10. ap-
pend. 2. & apud
Cyril. in Apolog.
THEODORETI
LITTERAE
DE REBUS GE-
STIS CON-
STANTINOP.

A penitus seruaretur. Huius igitur clamoribus & alijs vocibus tandem Theodosius excita-
tus, respiscens coepit solertius euigilare, & ea curare, quæ ad fidem illibate seruandam
conducere viderentur: licet, quod natura clementissimus esset, cum fidei hostibus mitius
videretur egisse. Cedit itaque Pulcheriæ laudi, quicquid ipse ex hoc tempore pro Catho-
lica fide est visus egisse: adscribitur autem domesticorum insidijs, si interdum permitti
sunt Nestoriani liberius agere; aduersus quos quæ post hæc acta sint, continuatione oratio
depromat.

Theodosius igitur, cassis iam redditis cunctis ab eis aduersus Catholicos Ephesi consti-
tutis, annuit tandem, vt ijdem Chalcedone transmitterent Constantinopolim, & vna
cū legatis Synodi œcumenicæ confisteretur de duodecim Cyrilli capitibus, quos esse hæ-
reticos ipsi adeo proclamarent. Cum autē simul ambæ partes conuenissent, & Catholicor-
um legati contenderent accersendū esse Cyrillum, qui suā præsens causam ageret: illi rati
tergiversationem hanc esse ex dissidentia malæ causæ, quasi primas in eo congressu tulif-
sent, ad suos Ephesum scripsere iactantes: est autem exordium epistolæ a: Precibus san-
ctitatis vestrae datus est nobis accessus ad pientissimum Regem, &c.] Sed vt eisdē Ephesi
in officio continerent, etiam illud mendaciter addiderit, Acacium Orthodoxum (puto
quidem Melitenum illum sanctissimum Præsulem, de quo sæpe superius) in suis scripsisse
libris, Diuinitatem passam esse; cum tamen ille non Deitatem, sed Deum, nempe Christum
hominem factum eumq. vere Deum, crucis supplicium subiisse diceret. sed ventose ia-
ctarunt & illud, nimirum omne sacri Consistorij studium in ipsos esse conuersum, seq. a
Constantinopolitano populo frequentari, a quo monerentur viriliter pro fide agere.

Hæc quidem ad suos schismatici; qui tunc & miserunt (vt iisdē litteris tradunt) duo ex-
positionis fidei exēplaria Ephesum, vt eis illi subscriberent. Porro alterum illorum ab ijs-
dē subscriptione firmatum, Constantinopolim, qui erāt Ephesi, ad legatos dedere, quod re-
citatur Cyrillus in Apologetico. est illius exordiū b: Propter Ecclesiasticas quæstiones, &c.]
in ea tamen professione ne verbum quidem de hæresis Nestorianæ damnatione habuerunt.
Adiecerunt & litteras, quæ incipiunt c: Quoniam didicimus vestros pro religione labo-
res, &c.] Misere pariter & Cyrilli in duodecim capitula expositionem editam Ephesi.
Adiecere insuper epistolam ad Theodosiū Imperatorem, qua gratias illi agentes, quod a se
missos legatos tandem in suum conspectum admisisset, institerunt pro restitutione Nesto-
rij, quasi illegitime damnatus sit ab haeticis, necnon pro damnatione capitulorum Cy-
rilli. incipit autem ipsorum epistola d: Edocti ex sanctissimorum & pientissimorum mini-
strorum nostrorum litteris, &c.]

D Quid demum? Admisit iterum atque iterum, ac quintum vsque Theodosius Impera-
tor schismaticos legatos ad congressum cum aduersarijs coram se habitum. Cum vero
eo amplius illi detecti iam impij essent & impietatis defensores existere: Imperator ipsos
dimisit, & reuerti iussit ad propria: cum illi ad suos, desperatione victi, postremas has
dedere litteras e:

Quinto accessus nobis contigit: Et quamuis multum de haeticis capitulis disputaue-
rimus, iurauerimusq. sæpius pientissimo Regi, quod impossibile nobis sit communicare his
qui diuersa sentiunt, si nondū exploserint capitula; & quod Cyrillus etiam si reiecerit ca-
pitula, a nobis suscipiendus non sit, eo quod ipse tam impiæ hæreseos hæresiarches factus
sit: nihil tamen profecimus, eo quod & aduersarij instarent, & auditores hos tam impu-
denter oblucentes non compescerent, nec cogent eos vt ad inquisitionem & collo-
quium venirent. Hac enim via effugiunt, ne capitula examinentur, & de his disputa-
ri prorsus non sinunt. Nos autem propter vestras preces vsque ad mortem instare parati
sumus, & neque Cyrillum suscipere, neque capitula ab eo exposita, neque illis commu-
nicare, priusquam explodantur quæ fidei male adiecta sunt.

Obsecramus igitur & vestram sanctitatem, vt sapiatis eadem quæ nos, eundemq.
laborem ostendatis: certamen enim nobis pro religione est, quam solam habemus spem,
& propter quam expectamus fruituros nos benignitate Saluatoris nostri in futuro sæcu-
lo. De pientissimo autem & sanctissimo Episcopo Nestorio sciat vestra pietas, quod
studuerimus quidem de illo sermonem inferere: sed nunc non potuimus, eo quod omnes
vel ad ipsum nomen hostiliter afficiuntur. Nihilominus curæ nobis erit, tametsi res sic
habeant, per opportunitatem temporis, ac auditorum beneuolentiam, etiam hoc facere, si
quidem nostro proposito Deus cooperaturus fuerit. Porro vt vestra sanctitas etiam hos
non

non ignoret, scitote quod videntes Cyrillianos tyrannide & fraudibus & adulatione & do-
nis omnes (vt ita dicam) decepisse, non raro pientissimum Regem & magnificentissimos
Principes obsecrauimus, vt & nos ad Orientem dimitteremur, & vestra pietas ad propria
demigraret. Cognoscimus enim, quod in vanum moras necimus, & instituta non perfici-
mus, eo quod Cyrillus vbique fugit colloquium nostrum, conscius sibi blasphemias,
quas in duodecim capitulis suis edidit, manifeste redarguendas. Placuit autem pientissi-
mo Regi post multas adhortationes, vt singuli ad propria redeamus, ad hoc vt Aegyptius
& Memnon Ephesius in suis Ecclesijs maneat: sic enim poterit Aegyptius omnes excæca-
re muneribus suis, vt ille quidem cum innumera fecerit mala, ad thronum suum redeat;
iste vir innocens (*nempe Nestorius*) vix ad suam mansionem dimittatur. Omnem quæ
vobiscum est fraternitatem, & nos & qui nobiscum sunt, plurimum salutamus. Ioannes
Episcopus Antiochenus valere vos in Christo precor, domini pientissimi & sapientissimi,
Subscribere & alij similiter.] hætenus Nestorianorum legatorum ad suos epistola.

Vides, lector, quam hi Nestorium studio indefesso coluerint: vt vel ex hoc ipso intellige-
re valeas, quam inique, quamq. impie adeo contumeliose in tanti hæresiarchæ expugna-
tores inuehantur. Habentur & litteræ Theodoretæ eodē ferme tempore Chalcedone datæ
ad Alexandrum Hieropolitanum Episcopum in scelere defendendo collegam coniuratum
contra Cyrillum: quibus in primis, quam nauiter egerit pro causa tuenda, his exorditur
verbis: Nullum humanitatis, nullum asperitatis, nullum adhortationis, nullum decla-
mationis genus omisimus, quo apud pientissimum Regem & illustre Cōsistorium non simus
vsi.] & paulo post vide quid de Nestorio: De amico autem sciat tua sanctitas, quod si
quando eius faceremus mentionem vel apud pientissimum Regem, vel apud illustre Con-
sistorium, defectionis notabamur: tantæ sunt eorum qui intus sunt, in illum inimicitia. C
Et quod est molestissimum, pientissimus Rex præ omnibus alijs auerfatur nomen, manife-
ste dicens: De hoc mihi nullus loquatur; specimen enim semel ipse dedit. Attamen dum
hic sumus, non cessabimus omni opere & eius partis curam agere, scientes factam illi ab
impijs iniustitiam.] hæc cum dicat ipse, iam non solum cum Nestorio vnanimem fuisse vi-
des, sed dixerim etiam concorporeum: vnde magis mireris immensam Dei misericordiam
erga ipsum, cum postea datum est illi ex eiusmodi tandem barathro impietatis emergere.

In quo quidem quam profunde mersus modo ageret, & ex illo accipe, quod (vt ipse
ijsdem ad Alexandrum datis litteris profitetur) magno licet in periculo irruentium mona-
chorum & aliorum Orthodoxorum ad lapidationem (vt ait) vsque grassantium versa-
retur: nihilominus non prætermisit aduersus Synodum, ac potissimum contra Cyril-
li capitula concionari, Nestorianos Constantinopoli Chalcedonem ad se pertrahere, & D
illis aperte Nestorij dogmata propinare. est de his locuples testis homilia vna illa ipsius
Theodoretæ, apud Cyrilli Apologeticum hætenus asseruata, quæ incipit: Christus
nobis dux sit sermonis, &c.] vbi ad Nestorianos, qui interiacens traicerent mare, dum
Constantinopoli proficiscerentur Chalcedonem, vt ipsum Theodoretum concionantem
audirent, hæc ait: Terribiles Propontidis fluctus transire ausi estis, vt nostram audiat
vocem, quam vestri pastoris vocis effigiem putatis, *nempe Nestorij*. Desideratis enim audi-
re iucundas vestri pastoris fistulas; pastoris, quem pastores focij calamis occiderunt, vt
putant: ad quos Deus per Prophetam clamat: Pastores multi corruperunt vineam
meam, &c.] plura exaggerans in Patres œcumenicæ Synodi, qui Nestorium con-
demnarant.

Sed & quomodo Nestorianam illis manifesto absque aliquo velamento hæresim prædi-
cauerit, ex his quæ ipse subiicit, per facile senties, vbi inuehitur in Orthodoxos Deum pa-
tientem affirmantes, sic dicens: Hunc qui omnia verbo fecit, & vnica momenti inclina-
tione exhibet ea quæ non sunt, vt sint, & de his quæ non erant, vt essent, sola voluntate,
quasi oblitus horum omnium, passionibus obnoxium facis, & legem ponis vt adoretur
Deus passibilis.] & inferius: Nos autem inuisibilem Vnigenitum, incomprehensibilem, in-
excogitabilem, passibilem esse credemus? absit.] & conuersus ad Christum: Saluator no-
ster & benefactor, ne sic apostatæ simus adorationis tuæ, ne sic ignoremus tuam naturam,
ne sic ingrati simus de tuis donis, vt suspicemur passibilem nostrum liberatorem, qui nos e
passionibus ad impassibilitatem transtulit, & nobis passionibus obnoxij impassibilitatem
largitus est.] hæc ipse, quibus aperte vides duas in Christo personas constituere a se inui-
cem separatas, nullamq. factam in vna persona duarum naturarum vnitatem indiuisam, in-

THEODORE-
TVS DEFEN-
SOR NESTO-
RII.a Apud Cyril. in
Apolog. & apud
Aët. Ephes. edit.
Pel. tom. 3. c. 9.
append. 2.QVIB THEO-
DOR ETVS
CVM CONCIO
NATVR CHAL-
CEDONE.b Apud Cyril.
Apolog. ad fin.THEODORE-
TVS PALAM
INTER NE-
STORIANOS
IMPVGNAT
FIDEM CA-
THOLICAM.

A confusam, & inconuertibilem. ac proinde cum negat Deum passum, Christum non esse
Deum affirmat, separans naturam diuinam ab humana. cum e contra Catholici, vnione
indiuisibili duarum naturarum in vna persona facta, Christum Deum profiterentur passum,
vt tamen Diuinitatem negarent esse passibilem. Vides igitur hominem, cum liberos inter
suos haberet affectus, quæ effutire soleret: cū & litteris tuis calumniose asserat Catholicos
vnam tantum in Christo prædicare naturam, cum tamen hi faterentur ex duabus naturis
vnam esse personam: qua etiam calumnia profecutus est Cyrilli capitula, quasi ille, cum
Deum passum esse dixerit, Deitatem passibilem constituerit.

Sed mirum dictu quam calumniose ad suam ipsorum hæresim astruendam citare ijdem
Nestoriani consueuerint sanctos Patres, quantaq. mentiri iactantia, vniuersos ferme Or-
bis Episcopos secum sentire, & ex Orthodoxis pro libitu hæreticos reddere, vt suis lit-
teris ad Rufum^a presbyterum fecisse noscuntur, dum vt hominem pellicerent ad Ne-
storij hæresim conlectandam, Martinum quemdam finxerunt Mediolanensem Episcopum
esse Nestorianum, missisq. tractatum sancti Ambrosij de Incarnatione ad Imperatores,
quo Cyrilli impugnaretur sententia, & Nestoriana hæresis firmaretur: cum re vera nul-
lus eius nominis extiterit his temporibus Mediolanensis Episcopus; & longe procul abes-
set, vt sanctus Ambrosius suis scriptis confirmaret dogma Nestorij. hæ erant artes hære-
ticorum, pro animi sententia quod vellent, absque pudore fingere, mentiri, & subdole
atque veteratorie cuncta peragere.

Dimissi tandem ab Imperatore legati schismaticæ & hæreticæ factionis, abire iussi sunt
ad Ecclesias suas: cum Ioannes illorum dux Episcopus Antiochenus vltimum Vale pro-
nuncians, perbreuem illum sermonem ad suos Nestorianos habuit, cuius est exordium^b:
C Sancta lex est, vt patribus accepta ferantur ea quæ filiorum sunt. Meus est Galaad, meus
est Manasses, immo non mei sunt, sed Dei, eius qui vestram cum nostra congregauit Ec-
clesiam, &c.] hæc & alia arrogancia plena, vendicans sibi Nestorianos, qui erant Constan-
tinopoli, Nestorio eorum Episcopo destitutos.

Hunc tandem finem accepit hæreticorum & schismaticorum factiosa rebellio atque
violenta tyrannis, quæ ad quinque ferme mensium spatium vehementissime contrarijs flu-
ctibus exagitauit Ecclesiam. Licet igitur sancita a Patribus damnatio hæresis Nestorianæ
cū auctore suo Nestorio firmum vigorem obtinuerit: quæ tamen ab eadem Synodo statuta
fuerunt aduersus Ioannem Antiochenum atque collegas sacerdotio ac sede priuatos, haud
adeo propere visa sunt Imperatori executioni fore mandada, sed spe pacis incundæ sunt re-
tardata, ne cū Ioanne Antiocheno totius Syriæ Episcopi ab Ecclesia Catholica separaren-
tur. Sic igitur hoc prætextu permissus est Ioannes cum suis ad Ecclesias sibi creditas absque
iactura redire: quod quidem diuino consilio factum esse, exitus declarauit: nam anno se-
quenti dissidentibus ad concordiam reuocatis, composita pax, Ecclesijsq. tranquillitas
reddita est. Sed non profuerunt Nestorio istæ moræ, qui cum suis in monasterio sancti Eu-
prepij apud Antiochiam permissus est^c agere ad quadriennium, si forte ab insania respisce-
ret. Verum cum compertus esset maiori obstinatione obriguiffe, decreta est illi relegatio
Oasena omnium deterrima, de qua suo loco inferius agendum.

Antequam autē recederent legati schismaticorum, creatū fuisse loco Nestorij Constan-
tinopolitanū Episcopum Maximianum, habent Acta^d quædam, quæ minime mihi proban-
tur, cum plura simul mendacia insuta habeant; vt cum ibi dicitur, hoc anno statim Nesto-
rium in exiliū missum esse; cū ex his quæ suo loco certa testificatione dicentur, constet non-
E nisi post annos quatuor Nestorio exiliū irrogatū. Præterea si verum esset ante horum lega-
torum profecutionem Maximianum in locum Nestorij subrogatū esse; vtique Theodoretus
& alij in litteris tunc cum profecturi essent datis, eiusdem suffectionis meminissent: quam-
obrem in contrariam potius sententiam imus. Creatum quidem Maximianum in locum
Nestorij Episcopum Constantinopolitanum octaua Nouembris, Socrates^e auctor est. Sed
cum trimestre spatium interlapsum ab eiusdem depositione Nestorij vsque ad substitutio-
nem Maximiani tradit^f, plane in numero esse errorem, affirmare necesse est: nam cum su-
periori capite dicat^g, mense Iunij depositum esse Nestorium; non tres, sed quatuor men-
ses intercurrisse oportuit a Nestorij depositione vsque ad Maximiani subrogationem. Id
ipsum affirmat de quatuor mensibus Liberatus diaconus in Breuiario, cum ait^h: De ele-
ctione Episcopi rursus quæstio orta est. Multi enim Philippum quærebant presbyterum,
qui a Ioanne cognomento Chrysofomo diaconus fuerat ordinatus, multaq. scripsit vo-
lumina

a Extant apud
Aët. Ephes. edit.
Pel. tom. 3. c. 13.
THEODORE-
TVS QVAE
AD RVFVM
SCRIPSERIT.b Apud Cyril. in
Apolog. ad fin.CVR IOAN-
NESET SOCII
PERMISSI IN
SVAS ECCLIE-
SIAS REDIRE.c Euang. lib. 1.
c. 7.d Apud Aët. E-
phesim. edit. Pel.
tom. 5. c. 11.
DE MAXIMI-
ANI ELE-
CTIONE IN
ECCLIA
CONSTANTI-
NOPOL.e Socrat. lib. 7. c.
36. in fin.f Idem lib. eod.
c. 34.
g Socrat. lib. 7.
c. 33.h Liberat. diac.
Breuiar. c. 7.

lumina contra Iulianum Apostatam Imperatorem. Alij vero Proclum presbyterum quærebant, quem ad Cyzicum Sisinnius Episcopum ordinavit. Qui priusquam Cyzicum proficisceretur, procedentes ciues eiusdem ciuitatis Dalmatium monachum sibi met ordinauerunt Episcopum, quoniam Attico prædecessori Sisinnij soli hoc præstitum videbatur, nimirum ut Episcopus Constantinopolitanus daret Episcopum Cyzicenis. sed proceribus Palatij vt fieret displicuit: quod quidem factum est postea. Manebat ergo Proclus non habens Ecclesiam propriam, qui tū in Ecclesia Catholica Constantinopoli valde florebat. Cumque quatuor transissent menses post Nestorij damnationem, Maximianus ordinatur Episcopus, vita quidem monachus, ordine vero presbyter, constantis quidem fidei, idiota tamen sermone sub quiete viuere eligebat.] hæc Liberatus: eadem ferme Socrates^a, qui & catalogum textit eorum qui ex alia in aliam sedem translati sunt. Addit autem inferius^b, Cælestinum Romanum Pontificem rescripsisse, nihil esse impedimento quo minus vnus ciuitatis Episcopus in aliam possit Ecclesiam transferri: quod quidem decretum Cælestini licet post Maximiani electionem innotuisset, profuit tamen Proclo, cum defuncto Maximiano, confestim in locum eius (vt suo loco dicemus) subrogatus est. desideratur eiusmodi epistola Cælestini. De creatione vero Maximiani in reditu Cyrilli hæc habentur in alijs

^a Socrat. lib. 7.
^b 34.
^b Idem eod. lib.
c. 39.

^c Ex cod. Antonij Augustini. Actis Concilij Ephesini c:

Iussit autem his qui de sancto & magno vniuersali Concilio erant (nempe octo legatis missis) ingredi in ecclesiam, & ordinare Episcopum sanctæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ: quod etiam factum est. Ingressi autem ordinauerunt Maximianum Episcopum. Et post hæc iussit Imperator, omnes Episcopos abire vnumquemque in propriam regionem: & abierunt. Mansit hic Ioannes Antiochenus Episcopus, & qui cum eo erant, in se gregati existentes. Ingressus autem est Cyrillus Episcopus Alexandriam Athir tertia, & suscepit eum ciuitas cum multa excellentiæ gloria.] hæc tertia mensis Athir eadem dies est quæ apud Romanos tertio Kalendas Nouembris. Scripserunt & legati ad Cyrillum de Maximiani ordinatione, qui has ad eos litteras reddidit^d:

^d Ex eodem cod. Antonij Augustini.

Dominis desiderabilibus & Dei cultoribus & comministris Iuuenali, Flauiano, Arcadio, Proiecto, Firmo, Theodoto, Acacio, & Philippo presbytero, Cyrillus in Domino salutem.

Satisfactum nobis est iterum, & ipso experimento cognouimus quia veritas viuunt & vincit secundum sancti vocem: resistit autem ei omnino nihil: est autem sic validissima, vt insurgat aduersus omnes inimicos, & resistentium sibi virtutem soluat. Ecce enim, ecce falsæ quidem loquentium ora destruxit, & illicitarum blasphemiarum caligo cessauit, resplendet autem veritatis dogmatum pulchritudo, ordinato Episcopo secundum decretum Dei atque Concilium per sanctitatem vestram reuerendissimo & Dei cultore Maximiano, quem etiam & longa ætas ornauit non in desidijs & delicijs constitutum, sed in laboribus & virtute, & qui multa rerum decoratus est cura pro veritate & dogmatibus pietatis. Congaudens igitur vniuersis Ecclesijs & populis ibidem constitutis, merito proclamabo: Benedictus Dominus, quia visitauit & fecit redemptionem plebis suæ. Non enim poterat dormire sic bonus pastor, vt etiam suam animam poneret pro ouibus, & semper saluificare sciens, iam antiquam quidem bestiã a sacra & diuina aula repulit. Sapientissimum autem & totius virtutis insignem præceptorem elegit, quem etiam credimus decorari in omni bono, & venerabili atque præcipua virtute pollentem gubernare sub sua manu populum constitutum. Incolumes vos esse in Domino & nostri memores, oramus, carissimi & desideratissimi.] hæc S. Cyrillus.

* omnium

* et aliquando

Simulac autem Constantinopolitanæ Ecclesiæ thronū Maximianus conscendit, ad vere magnum sanctumque Cyrillum Alexandrinum Episcopum tanti certaminis decoratum insignibus mentis conuertens oculos, has ad eum litteras dedit^e:

^e Apud Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 4. c. 24. & apud Cyrill. epist. 24. MAXIMIANI EPISTOLA DE CYRILLI MERITIS LAUDIBVS. f 1. Cor. 4. Philip. 11. g Gal. 4. h Matth. 10.

Religiosissimo Deoq. dilectissimo comministro Cyrillo Archiepiscopo Alexandrino Maximianus in Domino salutem.

Expletum est desiderium tuum, Deo deuotissime; perfectum est quod religionis causa susceperas; ad finem perductum est pietatis tuæ votum: spectaculum factus es Angelis & hominibus, vniuersisq. Christi sacerdotibus. Neque enim solum in Christum credidisti, sed incommoda quoque pro ipso pertulisti. Solus dignus existimatus es, qui stigmata illius in corpore tuo portares. Confessus es illū coram hominibus; promeritus es vt ipse te confiteretur coram Patre in præsentia Angelorum. Redimitus es coronis, quæ pro pietate

A pietate certantibus debentur. Potuisti omnia in Christo, qui te confirmauit: humiliasti satanam per patientiam: contempsisti tormenta: conculcasti furorem Principum: famem pro nihilo duxisti: panem enim habebas, qui de cælo descendens cælestem vitam hominibus impartitur. Quia vero nos nec ab his absumimus, dum & hic sensibilibus castigamur; & vestras afflictiones, quas, dum principatibus & potestatibus, dum mundi dominis & rectoribus tenebrarum harum, dum nequitia spiritibus resistitis, tolerastis, auditione accepimus.

a Ioan. 6.

Quia vero ad magnæ huius ciuitatis Episcopatum promoti sumus: dignare, Deo dilectissime, tum precibus nos fulcire, tum consilijs quoque dirigere, tum omni denique beneuolentiæ studio proficisci, quo hac ratione illud Scripturæ dictum in nobis adimpleatur: Frater qui adiuuatur a fratre, quasi ciuitas firma. Vere etenim spiritualis dilectio munita ciuitas est, quæ neque cuniculis a diabolo suffodi, neque scalis ab eodem potest superari, neque etiam bellicis satanæ machinis cedere nouit, vt quæ a Christo Domino custodiatur, Christo vtique illo qui mundum hunc deuicit, & sempiterna bona tibi præparauit, & aliquando nihilominus dixit: Qui non accipit crucem suam & sequitur me, non est me dignus. Cum itaque Christo Domino dignus euaseris, propterea quod crucem tuam sustulisti, sectatorque illius effectus sis: Christum pro nobis deprecari ne omittas, fraternæ virtutis ornamenta proprias prærogatiuas esse ratus. Vale in Domino, & pro me Deo dilectissime & sanctissime frater ac comminister ora.] hæc tunc ad Cyrillum Maximianus: quæ recitasse volumus tanquam post victoriam triumphi carmen. Reddidit vero ad Maximianum Cyrillus litteras, quarum est exordium^d: Opportune, vt arbitror, &c.]

b Prover. 18.

c Matth. 10.

C Porro si Ducis laus cedit absque inuidia Imperatori; cuiam primæ debentur tantæ gloriæ, & Cyrilli & comministrorum laboribus partæ, nisi illi, cuius personam agebat, vicemque gerebat, Cælestino inquam Romano Pontifici? Quod non ignorantes nobiles illius temporis scriptores, gloriosum affixere æternæ memoriæ tantæ victoriæ titulum, adscripsereque Cælestino. Qui enim inter præcipuos eminebat, sanctus Prosper ita de ipso: Per hunc virum (Cælestinum videlicet) omnes Orientales Ecclesiæ gemina peste purgatæ sunt, quando Cyrillo Alexandrinæ vrbs Antistiti, gloriosissimo fidei Catholica defensori, ad execrandam Nestorianam impietatem, Apostolico auxiliatus est gladio: quo etiam Pelagiani, dum cognatis confœderantur erroribus, iterum prosternerentur.] hæc Prosper. Quæ minime ignorantes ipsi Patres qui Ephesi conuenerunt, necnon Maximianus ipse recens creatus Episcopus, atque etiam Theodosius Imperator, legationem miserunt ad ipsum Cælestinum Romanum Pontificem, eidem gratulantes de prostrata cum auctore hæresi Nestoriana. Missi ad hoc sunt Romam Ioannes presbyter & Epictetus diaconus, qui Romam peruenerunt ipso die Natalis Domini: agemus de his anno sequenti.

d Apud Act. Ephes. edit. Pelt. tom. 4. c. 25. & post Apolog. Cyrilli.

CAELESTINI PAPAE GLORIA DE DAMNATA HÆRESI NESTORIANA. c Prosper. contra Collatorem profanum.

Sed quod omne datum optimum, & omne donum perfectum descendere a Patre luminum sancta Dei Ecclesia nouit, eidem ipsi immortales gratias egit, quod vindex extitisset Filij Deitatis, & matris eius honoris, vtriusque præconia illis vocibus celebrans, quas a sanctis sciret frequentatas esse Patribus, vbique locorum MATREM DEI MARIAM omnium ore cantans, laudans, atque prædicans. Tunc & additamentum illud accepisse creditur Angelica salutatio: SANCTA MARIA MATER DEI ORA PRO NOBIS, &c.] quod omnium Fidelium ore dici, ac frequentius repeti, & tamquam prima quædam elementa a pijs parentibus vnâ ferme cum lacte infantibus propinari consuevit: vt fieret secundum illud Propheticum: Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem tuam] illuderentque superbo draconi pueruli.

f Psal. 8. Matth. 21.

Sed & Pulcheria Augusta virgo sanctissima, cuius in seruanda fouendaque aduersus nouam hæresim fide Catholica commendata semper est vigilantia atque studium, excitauit amplissimum tantæ victoriæ monumentum, veluti triumphalem fornitem, erigens nimirum sub nomine Dei genitricis Mariæ augustissimū templum in Blachernis iuxta mare positum, quod sua postea mole labans Iustinianus Imperator restituit. Hæc quidem Constantinopoli Nouæ Romæ a sancta Pulcheria facta fuere: cuius exemplo excitatæ sunt Fidelium mentes, vt in diuersis Orbis partibus id ipsum præstaret; factumque est, vt licet frequens antea esset cultus sanctissimæ Dei matris, post hæc diuino excitante Spiritu, frequentior fue-

g PVLCHERIA ERIGIT TEMPLVM S. MARIÆ. g Niceph. lib. 14. c. 2. h Prosp. de edif. Iustin. Imp. or. 1.

rit atque celebrior, vixq. reperiri esset, qui absque titulo Dei genitricis nominaret sanctam Mariam.

Adiecit autem ad hæc omnia Theodosius, vt Irenæum Comitem profectum cum Nestorio Ephesum, ob studium erga eum impensum aduersus Catholicam fidem, exauctoravit: quem vt patronum Episcopi Syri creauerunt postea Tyri Episcopum, a qua etiam præfectura iussu eiusdem Imperatoris depositus est, vt suo loco dicitur. Parem quidem irrogatam fuisse pœnam in Candidianum, Palladium, atque Ioannem, qui mendacibus relationibus iudificassent Imperatorem, & de sanctis Episcopis Ephesi congregatis adeo male meriti essent, possumus intelligere; nimirum vt par sententia percelleret eos, quos par delictum obnoxios eidem supplicio reddidisset.

1. Reg. 2.

Sed quid interea filij tenebrarum? Num iuxta illud: Impij in tenebris conticescent] pudore suffusi deuorabant sub silentio mœrore cor suum, & obmutuere? nihil minus. Et enim ipse Nestorius caput super omnes filios superbiæ, indultum ad pœnitentiam tempus illud totum impendit in coaceruandis maledictis atque calumnijs, libros conficiens aduersus Catholicam doctrinam a sacrosancta œcumenica Synodo Ephesina comprobata; quos vlticibus flammis absumendos (vt suo loco dicemus) Imperialis sanctio condemnauit. Sed & Theodoretus eiusdem patronus, & Catholicorum dogmatum tunc temporis oppugnator, rursus aduersus Cyrilli capitula & editam ab eo defensionem vibrat tela, dum eadem nouis scriptis impugnat: dedit enim litteras ad Episcopos in Italia positos, qui erant magni nominis, nempe Mediolanensem, Aquileiensem, & Rauennatem, clamans & obstrepens, instaurasse Cyrillum suis capitulis hæresim Apollinaris. testatur id quidem ipsemet Theodoretus in epistola postea scripta ad Domnum Episcopum Antiochenum. Qui enim a Romano Episcopo per Cyrillum sciebat Nestorium impugnari, in illum, si potuisset, concitare studuit celeberrimos Italiæ sacerdotes. Sed quid illi rescripserint, ipse filet: ostentasset vtique & proclamasset, si quid in Cyrillum iisdem Episcopis rescripsissent. Sed ab illis repercussus (vt par est credere) ne suæ esset proditor temeritatis; quæ rescripserint, conticere, satius iudicauit.

bl. vlt. de hæret. c. Theod. THEODORETUS STVDET CONCITARE EPISCOPOS ITALIAE IN CYRILLVM. c Theodor. epist. 112. cod. Vatic. Græc.

ANDREAS EPISCOP. SAMOSATENVS CVM THEODORETO QVAE MOLITVS SIT CONTRA CYRILLVM. d Cyril. epist. 30.

Theodor. epist. 24. 144. SCRIPTA CYRILLI CONTRA NESTORIANOS. f Exat apud Cyrill. tom. 4.

GALLICANI PRESBYTERI INSVRGENTES ADVERSVS AVGVSTINI SCRIPTA PER CAELESTINVM COERCENTVR.

Quid præterea? Non satis visus vnus Theodoretus Ioanni: nam & Andream Episcopum aduersus Cyrillum armavit, impellens vt contra Cyrilli capitula scriberet: editumq. est ab eo opus nomine Orientalium, quo maioris ponderis haberetur. De his plane ambobus Cyrillus meminit in admonitione ad Eulogium data, vbi in fine ait: Deinde & contradictiones habes a me contra eos factas, qui aduersum capitula Synodi ea rescripserunt. Sunt autem duo Episcopi qui hoc fecerunt, Andreas & Theodoretus.] hæc ipse. Tulit autem Andreas a Ioanne Episcopo Antiocheno eam pro impietate mercedem, vt crearetur Episcopus Samosatensis ex monacho Constantinopolitano ob susceptam Nestorianæ impietatis defensionem; quem summis laudibus ipse celebrauit Theodoretus epistolis ad ipsum scriptis. Ceterum Cyrillus contrarijs scriptis horum omnium molitiones discicit: contra Orientales enim scripsit Apologeticum, contra Theodoretum vero commentarium ad Euoptium; in cuius exordio, quam vilipenderet ea Theodoretus scripta, his in primis verbis significat, vbi ait: Lectis autem his quæ in eo habentur, gratias Deo cum hymnis offerebam, tantum non & illud dicens: Domine libera me a labijs iniquis & a lingua dolosa. Sentiebam enim me vbique calumnijs impeti, idq. per singula capita. Cogitabam autem & hoc, quod familiares nonnulli dicebant, virum istum in litteris exercitatum, & in sacrarum litterarum cognitione maxime prouectum. Verum ab intelligentia efficaciam horum capitulorum tantum abscellit, vt de eo nunc plane sentiam, quod quorundam desiderijs indulgens, fingat se ignorantem, &c.] Sed de his hæcenus: iam vero emergat stylus e spinetis Orientalibus, & se transferat ad res gestas in Occidente. Sed nusquam pax, turbato ab hæreticis vtroque orbe.

Haud enim leuis perturbatio exagitabat Occidentalem Ecclesiam ob petulantiam quorundam Gallorum presbyterorum (vt anno superiori dictum est) temere sugillantium sancti Augustini aduersus Pelagianos commentarios editos; in quos contraria scripta obiecit S. Prosperum Aquitanum, æque suo loco demonstratum est. Sed quod nesciat semel veritatis transgressa limitem hæreticorum procacia modestiæ repagulo contineri; & conuinci licet rationibus possit, vinci tamen nescia obstinate resiliat: iisdem audacius obstinere, & quæque insana effutire in sanctissimum atque celeberrimum Ecclesiæ Doctorem minime

A minime destitit. Quamobrem vt qui scriptis minime suaderi potuissent, auctoritate Apostolicæ sedis compercerentur, idem sanctus Prosper cum collega Hilario Arelatensi ad Cælestinum Romanum Pontificem profectionem instituit: qui ambo apud eundem studiose egerunt, vt eiusmodi nugatoribus ora (quod par erat) obstrueret. Cælestinus igitur, qui haud pridem ad dubitationes aliquas litteris Tuentij Episcopi consultus plenissime rescripserat, putans illa sufficere potuisse; cum modo rursus presbyteros obstrepere, relatione Prosperi & Hilarij percepisset; ad Episcopos, in quorum illi Ecclesijs presbyterio fungerentur, scripsit epistolam, redarguens in primis eos, quod sinant, ipsis tacentibus, in ecclesia loqui presbyteros, cum absque Episcopo nihil illis concessum sit de doctrina præsumere. Est epistolæ exordium: Apostolici verba præcepti sunt, apud Iudæos atque Gentiles sine offensione nos esse debere, &c.]

a Cælest. epist. 8.

B Post multa vero in Episcoporum reprehensionem finentium talia garrere presbyteros inculcata, de S. Augustino, cuius doctrina ab illis in suspensionem hæresis temere adducebatur, hæc ait: Augustinum sanctæ recordationis virum pro vita sua atque meritis in nostra communione semper habuimus, neque vnumquam hunc falsæ suspicionis saltem rumor asperit: quem tantæ scientiæ olim fuisse meminimus, vt inter magistros optimos etiam ante a meis decessoribus haberetur. Bene ergo de eo omnes in commune senserunt: vt pote qui vbique cunctis & amori fuerit & honori. Vnde resistatur talibus, quos male crescere videmus. Nefas est hæc pati religiosas animas, quarum afflictione (quia membra nostra sunt) nos quoque conuenit macerari: quamuis maneat hos beatitudo promissa, quicumque probantur propter iustitiam persecutionem sustinere, &c.] iuguntur epistolæ capita quædam aduersus Pelagianos errores ab Apostolica sede olim & ab Africanis decreta Concilij, quibus deberent insistere, qui sub Catholico nomine, licet Pelagium atque Cælestium anathemate condemnarent, eorum tamen defendere conarentur errores. Putantur illa capita esse Prosperi, qui (vt profiteri videtur) ea collegit ex decretis Romanorum Pontificum, simulq. Concilij Africanis, vbi idem auctor hæc habet in fine: Profundiores vero difficilioreq. partes occurrentium quæstionum, quas latius pertractarunt, qui hæreticis resistunt, sicut nos non audemus contemnere, ita non necesse habemus astruere; quia ad confitendum gratiam Dei, cuius operi & dignationi nihil penitus subtrahendum est, satis sufficere credimus quicquid secundum prædictas regulas Apostolicæ sedis nos scripta docuerint; vt profus non opinemur Catholicum, quod appareat præfixis sententijs esse contrarium.] his inquam profitetur, profundiores quæstiones illas de prædestinatione sanctorum nequaquam ab Apostolica sede definitas; illasq. tantum esse stabilitas, quæ ad condemnationem errorum satis posse sufficere viderentur.

CAELESTINVS PAPA S. AVGVSTINVM MIRIFICEGE LAUDAT.

ITINERVM PAVLVS APVSTVS QVOD VBI QVOD VBI QVOD VBI

b Prosper. aduers. Collas. prope fin.

TRADITIONIBVS APOSTOLICIS HÆRESIS PELAGIANA CONFVATVR.

Sed & illa ab eodem auctore inculcata notanda sunt, quibus demonstrat, non decretis dumtaxat Romanorum Conciliorum profus destrui Pelagianos errores, sed traditionibus Apostolicis, quas vsu & iugi obseruatione receperit Ecclesia Catholica, eosdem penitus labefactari; dum videlicet orare consuevit pro infidelibus, Paganis, Iudæis, hæreticis, schismaticis, atque lapsis, necnon catechumenis; sic plane docens, absque diuina gratia illos non posse ad salutem accessum habere. Dumq. rursus exorcismis & exufflationibus abiguntur a proxime baptizandis spiritus nequam, plane factis profitetur Ecclesia, peccato originali humanam naturam esse corruptam, & a satana occupatam, ac Dei gratia indigere, vt liberetur.

Sed quod ad dictam Cælestini epistolam spectat: sanctus Prosper, qui eius scribendæ cum Hilario auctor accessit, cum aduersus Collatorem agit, de ea his verbis meminit, necnon de eodem Cælestino Romano Pontifice: Per hunc (inquit) virum intra Gallias istis ipsis, qui sanctæ memoriæ Augustini scripta reprehendunt, maleloquentiæ est adempta libertas, quando consultationum actione suscepta, & librorum qui errantibus displicebant, pietate laudata, quid oporteret de eorum auctoritate sentire, sancto manifestauit eloquio, euidenter pronuncians quantum sibi præsumptionis istius nouitas displiceret, quæ auderent quidam aduersus antiquos magistros insolenter insurgere, & indisciplinata calumnia in prædicatorem veritatis obstrepere.] subdit his recitatum Cælestini de S. Augustino nuper elogium, cui ista mox addit: Contra istam clarissimam laudatoris tubam, contra istam sacratissimi testimonij dignitatem audet quisquam malignæ interpretationis murmur emittere, & perspicuæ sincerissimæq. sententiæ nubem obliquæ ambiguitatis obtendere? vt scilicet quia in epistola Papæ, librorum de quibus actum est, non expressus est ti-

b Prosper. aduers. Collas. prope fin.

QVAE PROSPER DE CAELESTINI EPISTOLA.

tulus, hinc eos appareat non approbatos, & itam in sanctum Augustinum laudationem pro auctoramento fuisse collatam.] hæc Prosper in eos, qui cum obniti litteris Cælestini Papæ minime audent, ex eis tamen haud approbatos esse omnes Augustini libros cauillabantur. Vnde subdit: Maneat plane, maneat ista conditio, vt horum librorum nouitas repudiata videatur, si in eadem causa eiuſdem viri diſſentit antiquitas, vt & inutile & incongruum iudicetur, quod ab his quæ contra Pelagianos condidit, diſſonans inuenitur.] ac paulo post: Agnoſcant calumniatores, ſuperſuo ſe obijcere, quod his libris non ſpeciali neque diſcretum teſtimonium ſit perhibitum, quorū in cunctis voluminibus norma laudatur: Apoſtolica enim ſedes, quod a præcognitis ſibi non diſcrepat, cum præcognitis probat, & quod iudicio iungit, laude non diuidit, &c.] ſed hæc ſub Sixto emerſerunt calumnioſæ exceptiones, cum S. Proſper aduerſus eos inſurgens, contra Collatorem (vt dicemus) volumen elaborauit. Vides iam ex his, quantæ eſſent exiſtimationis litteræ Romanorum Pontificum.

Meminit huius quoque Cæleſtini epiſtolæ Photius in Bibliotheca, vbi ait de ipſo Cæleſtino: Scripſit quoque ad Epiſcopos Galliarum de fide ſancti Auguſtini.] Agit inſuper, laudatq. dictam Cæleſtini epiſtolam etiam Vincentius Lirinienſis, vbi ait: Sed & Papa Cæleſtinus pari modo, eademq. ſententia: ait enim, &c.] poſt recenſita vero eius dicta aduerſus Nouatores, addit: Ergo hæc fuit beati Cæleſtini beata ſententia, non vt vetuſtas ceſſaret obruere nouitatem, ſed potius nouitas deſineret inceſſere vetuſtatem: quibus Apoſtolicis Catholicisq. decretis quiſquis refragatur, inſultet primum omnium neceſſe eſt memoria S. Cæleſtini, qui ſtatuit, vt deſineret inceſſere nouitas vetuſtatem.] hæc Vincentius de dicta epiſtola Cæleſtini, quam tanti ponderis eſſe docet, vt ſatis ſit ad omnes hæreſes euertendas nouas ſententias in Eccleſiam inducentes: quo potiffimum argumento tum Pelagianorum, tum aliorum omnium hæreticorum fundamenta idē auctor conuellit opere illo contra hæreſes ſcripto, certe aureo. Ex quo intelligas, longe diuerſum eſſe Vincentium hunc Lirinienſem ab illo Vincentio homine Pelagiano, cuius ſunt Vincentianæ obiectiones, quas S. Proſper egregie conſutauit. hic namque monachus Lirinienſis monaſterij fuit, ille vero vnus ex preſbyteris illis Gallicanis, qui vna cum collegis inuidioſe S. Auguſtini ſcripta carpebat, de quo Gennadius meminit^b, eius lucubrationes recenſens, eumq. ab hoc oſtendit eſſe diuerſum, quem Lirinienſem preſbyterum nominat^c; cuius etiam mentionem facit S. Eucherius in præſatione libri Inſtructionum ad Solonium, quem vna cum Saluiano eloquentia & ſapientia celebrem fuiſſe commendat.

Inter alios vero quos recenſuimus Aquitaniæ preſbyteros Pelagij fuligine denigratos, quos ſua epiſtola Cæleſtinus Papa infectatus eſt, fuit Seuerus Sulpitius ille diſcipulus & ſcriptor Vitæ S. Martini, & S. Paulino Nolano Epiſcopo amicitia coniunctiſſimus: Hic, inquam, arreptus & ipſe ea alluione Pelagianæ hæreſis in Aquitania potiffimū exundantis, tandem magno Dei beneficio reſpuit, atque in ſe ipſum vindex inſurrexit erroris. De eo enim iſta Gennadius^d: Seuerus preſbyter, cognomento Sulpitius, vir genere & litteris nobilis, & paupertatis & humilitatis amore conſpicuus.] & in fine poſt enumeratas eius lucubrationes, iſta addit: Hic in ſenectute ſua a Pelagianis deceptus, & agnoſcens loquacitatis culpam, ſilentium vſque ad mortem tenuit; vt peccatum, quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret.] hæc cum Gennadius illius æqualis dicat, par eſt credere ipſum Seuerum hoc reſpuiſſe tempore, quo percelebris iſta, de qua eſt ſermo, Cæleſtini Romani Pontificis aduerſus Pelagianos ad eiuſdem prouinciæ Epiſcopos ſcripta epiſtola, ipſi (vt credi poteſt) innotuit, ex qua ſe ab Eccleſia Catholica deuium eſſe ſenſit, & pharmacum ad euomendum epotum venenum accipiens ſanatus eſt.

Sed hic illud conſiderandū: quomodo hunc Seuerum Sulpitiū dicunt fuiſſe aliqui Epiſcopum Bituricenſem, quem Gennadius collega eius atque gentilis nonniſi preſbyterum nominet, & in eo ordine pœnitentem dicat eſſe deſunctū? cuius quidē teſtificatione, hominis certe haud rerū Seueri ipſius ignari, vtpote in eadem prouincia viuentis, aliquando exiſtimaui, hunc diuerſum eſſe Sulpitium ab illo, quem dicunt Epiſcopum Bituricenſem; licet poſt Guibertū, qui pro eo ſcripſit Apologiam, Archiepiſcopum Bituricenſem appellet. certe apud me maioris eſt auctoritatis Gennadius Maſſilienſis ſui temporis res geſtas ſcribens, quam quouis alius poſt plura elapſa ſæcula aliter ſentiens: Scimus in tabulis Eccleſiæ Bituricenſis duos eius Eccleſiæ eſſe adnumeratos Sulpitios Epiſcopos, eorūdemq. ſanctitatis titulo inſignitos & inter ſanctos in Martyrologijs receptos, quorum alter Pius, Seuerus alter

VINCENTII GALLICANI DVO LONGE INTER SE DIVERSI.

b Gennad. de Script. Ecclef. c. 80. c Idem c. 64.

DE SULPITIO SEVERO.

d Gennad. de Vir. illuſtr. 2. 19. A. IV.

NVM SEVERVS FVERIT EPISCOPVS.

alter eſt dictus, alter decimaſeptima Ianuarij, alter vigefimanona eiufdem menſis colitur. Neminem reperi antiquorum, qui hunc Seuerum, de quo eſt ſermo, Epiſcopum nominet; verum tantummodo preſbyterum, ſicut & Honorius retexens catalogum clarorum virorum. Sed & longe procul abeſt, vt qui in tabulis Epiſcoporum Bituricenſium ponitur Sulpitius Seuerus ſub Gunthranno Rege vixiſſe, interfuſſeq. Matisconenſi Concilio ſub eodem Rege celebrato, hic ſit de quo eſt ſermo: nā ille Sulpitius cognomento Pius dictus eſt, & ſub Gunthranno Rege ſediſſe ſucceſſorem Remigij, habet^a Gregorius Turonenſis; procul vero abhorret, vt Sulpitius Seuerus diſcipulus S. Martini ad Gunthranni tempora deduci poſſit: vnde plane fatendum ſit in eas tabulas errorem illapſum, quod etiam in Notis diximus. Qui autem hoc ſæculo illuſtrauit ſedem Bituricenſem, fuit S. Simplicius arbitrio Sidonij Apollinaris creatus Epiſcopus, de quo ad Euphronium, necnon ad Perpetuum ſanctos Epiſcopos extant eiufdem Sidonij^b epiſtolæ, atque concio in eius habita electione. At de hiſtactenus.

Hoc eodem anno ſub iſdem Conſulibus ſanctus Proſper miſſum ait Palladium ordinatum primum Epiſcopum ad Scotos: perductum quoque fuiſſe ad Hiberniam inſulam, ſed cito morte ſubductum ex hac vita migrariſſe, ex Probo, qui res geſtas ſancti Patricij ſcripſit, dictum eſt ſuperius. Hibernorum quidem conuerſionem Deus ſancto Patricio reſeruauit: qui (vt tradunt) Scotus genere, natus ex ſancti Martini Turonenſis Epiſcopi ſorore, ab eo clericus ordinatus, quadriennium ſub eius inſtitutione tranſegit: inde a ſancto Germano Antifidorenſi Epiſcopo ſacris litteris imbutus. Vocatus vero a Deo ad Hibernorum conuerſionem, non prius illuc ſe contulit, quam Romam ad Cæleſtinum Papam acceſſerit, accepturus ab Apoſtolica ſede ad eius gentis conuerſionem Apoſtolatum. hæc quidem

Probus^c ac Sigebertus: verum ille ab Amatore Epiſcopo ordinatum ipſum tradit Scotorum Antifitem; Sigebertus vero id ait factum a Cæleſtino Romano Pontifice Romæ; vnde in patriam rediens, Hibernos ad Chriſti fidem ſuſcipiendam conuertit. Res ab eo in eiufmodi Apoſtolatu geſtas idem Probus & alij conſcripſere, ſcriptaq. ab eo elucubrata recenſuere. Hæc igitur de Epiſcopatu Patricij poſt deſunctum Palladium hoc anno eo miſſum, cum ſub Cæleſtino Papa accidiffe tradant; ad finem anni huius, vel ſequentis exordium, ante obitum Cæleſtini contigiffe, affirmare opus eſt: ſiquidem Cæleſtinus anno ſequenti, menſe Martij ex hac vita migrariſſe reperitur. Vides autem omnibus fuiſſe perſpicuum, ab Apoſtolica ſede accipiendum eſſe Euangelium ad conuerſionem Gentium; cum ex Orbis extrema parte, inmo (vt cum poeta dicam) ex diuiſis toto Orbe Britannis Patricius Romam ſe contulerit; quod & ab alijs factitatum, ſuis locis dicturi ſumus.

Sed apponamus ad anni huius rerum geſtarum præclaram coronidem obitum magni viri S. Paulini Nolani Epiſcopi, de quo tanta ſuperius tertio, quarto, & hoc ipſo quinto tomo ſunt dicta: quem hoc eodem anno X. Kalen. Iulij ex hac vita in cælum feliciter migrariſſe, huius anni Conſulibus Baſſo & Antiocho, Vranius^d eius diſcipulus ſcriptorum monumentis poſteris commendauit: hunc illum namque putamus eſſe Vranium, cuius idem S. Paulinus meminit in epiſtola^e ad ſanctum Delphinum Burdigalenſem Epiſcopum.

Sed antequam glorioſum eius ad Deum tranſitum referamus, difficultas haud mediocriſ diſquirenda atque enodanda eſt: Quonam modo conuenire poteſt, ſanctum Paulinum ſeſe obſidem dediſſe pro filio viduæ Regi Vuandalorum in Africa, & poſt eius obitum remeſſe Nolam, ac deinde deſunctum; ſi quem diximus in Africa regnaſſe primum Regem Genfericum, propagariſſe cū regno vitam conſtet^f, capta Carthagine, annis trigintaſeptem; ſicq. perueniſſe ætate ad annum Domini quadringentefimum ſeptuageſimum ſextum? Ceterum hanc hanc totam a ſancto Gregorio^g ſcriptam, & a poſteris acceptam omnibus (habes eam etiam a ſancto Eulogio^h Cordubeniſi citatam) haud putamus ob hanc cauſam leuiter reiſciendam: ſed nec Vranium mendacem dixerimus ſub huius anni Conſulibus Paulini obitum referentem, vt contra eius aſſertionem, Paulinum adhuc vltra annos quadragintaquinque vixiſſe; aliquo modo dicendum exiſtimemus. ſiquidem qui ex annis ætatis eius tomo quarto ſuperius ſupputatis, ad hunc vſque deductis, reperitur perueniſſe ad annos duodeceoginta, haud diutius vixiſſe putamus, vel aptum fuiſſe qui regium hortum colere valuiffet.

Quamobrem perplexitatem hanc alij enodare conati, eo conſugiendum eſſe putarunt, vt iſta de filio viduæ atque Paulino non ſub perſecutione Vuandalica, ſed Gothica ſub Alarico dici debeant contigiffe: quibus nequaquam aſſentiendum putamus, cum

a Greg. Turon. lib. 6. c. 39.

b Sidon. lib. 9. epiſt. 2. 9.

DE S. PATRICII APOSTOLATU AD SCOTOS ET HIBERNOS.

c Probus in Vita S. Patricij. Sigebert. in Chron. & Bala. Ce. 1.

ITOD A...

S. PAULINI NOLANI EPISCOPI OBITU.

d Extat apud Sur. tom. 3. die 22. Iun. e Paulin. epiſt. 17.

OBIECTIO DE PAULINO SE VICARIUM DANTE PRO FILIO VIDUÆ.

f Victor. de perſecut. Vuand. lib. 1. in fin.

g Gregor. dialog. lib. 3. c. 1.

h Eulog. in documento Martyriali ad Floram & Mariam.

CAELESTINI ANTE OBIVM GAUDIUM EX PROFUGATO NESTORIO.

a Luc. 2.

b Exod. 15. EPIST. CAELEST. PAP. AD SYNODVM c Psal. 62. * fideles Dei d Philip. 2.

LAVDAT STUDIVM PATRVM.

e 1. Tim. 2. * ego

f 1. Ioan. 5. g 1. Ioan. 2.

h Psal. 25.

i Psal. 24.

DE NESTORII DEPOSITIO- NE, ET ORDINATIONE MAXIMIANI. k Luc. 1. l Psal. 9. 33. m Psal. 52.

Erat plane ipse sanctissimus senex instar Simeonis Prophetæ, expectans redemptionem A Israel. Quippe quod (vt suis ipse testatus est litteris, quas proxime reddituri sumus, datis ad clerum & populum Constantinopolitanum) præ nimio dolore & animi angore ob peffumdatam Catholicam fidem ab impio Nestorio & eius sectatoribus, iam somnus recesserat ab oculis ipsius. Sed & sicut cū Simeone erat expectans redemptionem Israel; ita etiam cum ipso, factus iam voti compos, cygneis modulis occinens canticum illud: Nunc dimittis Domine seruum tuum in pace, quia viderunt oculi mei salutare tuum, &c.] exauditus a Deo, hoc anno post tres menses (vt dicemus) ex mortalitate subductus, vocatus est ad coronam, quam de salua facta fide Catholica, & conseruata facta recta Christi diuinitate, & eius matris sanctissimæ dignitate, accipere dignus fuit.

Reliquit tamdiu ipsum Dominus in humanis, quantū opus esset ad communem lætitiā mutuo participandam reddere litteras gratulatorias, quas acceperat, recinens victoriæ B canticum ex Occidente, quod præcinnissent Orthodoxi magno gaudio in Oriente, scribens postremas omnium litteras, a quibus acceperat, nimirum ad S. Synodum, Theodosium Imperatorem, Maximianum Episcopum, & clerum, populumq. Ecclesiæ Constantinopolitanae. Sed cum audis reddidisse ad eandem Ephesinam Synodum litteras; ne putes adhuc eā Ephesi perseuerasse, iam (vt vidimus) superiori anno dimissis Episcopis: sed ad Patres qui conuenerunt, vbique degentes, eas datas Encyclicas esse scias. Sunt hæ nouissimæ sanctissimi Patris epistolæ, vltima eius elogia, ob id dignæ vt verbatim hic describantur: quæ ex eo, puto, gratiores accipientur, quod nondum alicubi editæ habeantur. Accepimus nos eisdem cum alijs eiusdem Pontificis superius redditis ab eodem docto viro Antonio de Aquino, de quo superius. Prima igitur Cælestini epistola reddita hoc anno mense Martij ad sanctam Synodum per legatos inde missos, sic se habet: C

Cælestinus Episcopus sanctæ Synodo apud Ephesum constitutæ.

Tandem malorum sine gaudendum est. Tandem nobis omnibus in commune dicendum b: Dextera tua, Domine, glorificata est in virtute, dextera manus tuæ confregit inimicos. proprie namque ipsi confracti sunt; quando iniqua loquentium, dicente David c, os videamus esse destructum. Huiusce tamen tam fideliter peractæ rei vos executores, defensores nobiscum videmus fuisse fidei * sacerdotes, qui conuenientes in vnum, & secundum Apostolum d, non quæ vestra sunt quærentes, sed quæ Christi Iesu, negotium Domini communis egistis. Apud vos ergo de vestra loquimur sanctitate, quorum in omnem terram sonum gaudemus exisse, cum & in finem eiusdem Orbis prædictæ veritatis a vobis verba venerunt. Deus noster non patitur latere quod præstitit; quia numquam beneficia superna celantur. Ita namque fit, vt tanto munere innotescente cælesti, pro voluntate diuina (sicut scriptum est e) omnis homo saluus fiat, & veniat ad scientiam veritatis. Loquor ergo * victoribus, & qui in prælium solam contra hostem portauerunt fidem, quæ, & Ioanne dicente Apostolo f, vicit & mundum: Vobis eiusdem proprie perfero sermonibus g, qui secundum diuinam paginam, vt patres cognouistis quod ab initio est; & vt iuuenes, dum fortes estis, & verbum Domini in vobis manet, vicistis malignum in talibus socijs gratulantes. De hoc euentu minime dubitabamus: habuit animum nostrum fiducia sperandi, qui vobis videremus diuinæ causæ pondus incumbere, quos bene admodum noueramus, secundum illud propheticum h, odisse congregationem malignorum, & cum impijs non esse sessuros. Optime ergo hoc credidi, quia contra nocentes atque peruersos (sicut supradictus ait i) innocentes & recti adhæserunt mihi.

Vna igitur eademq. relatione per filios nostros religiosos & Deo amabiles viros Ioan- E nem presbyterum & Epictetum diaconum deiectionem iustam, & exaltationem didicimus iustiorē; illud quod in Euangelio legimus, approbantes k: Quia Deus noster exaltat humiles, & potentes de sede deponit. A qua sententia ille noster sapiētissimus minime deuiauit, qui ait l, a Deo nostro humilium seruatiā memoriam, & perditam superbiorum: quod quando magis videatur impletum, quam nunc, cum Saluator noster parans benemeritos honorare, ossa m hominum sibi placentium dissipauit, & prouiso pastore dignissimo, feralem lupum de ouilibus suis immaculatus agnus eiecit? Legimus eius a vestra fraternitate scripta primordia; nec quisquam nostrum mirari potuit, quia nota dixistis: assertio impendatur incertis, testimonium comperta non quærent. bonorum hunc actuum palæstra semper exercuit: talem hunc didicimus, qualem in litteris inuenimus; talem certe (vt breuiter dicam) qualem Doctor noster esse præcepit sacerdotem; vt conuenienter omnium

A nium iudicio mereatur audire a: Ecce vere homo Israelita, in quo dolus non est. Nonne laudibus in eum vestris ista conueniunt? Taliter denique, quæ dixistis, audistis. Talem successorem quærebat sanctæ memoriæ Sifinnij beata simplicitas, vt locum suū nonnisi sui similis obtineret: etenim melius agimus, si abstinētes iam ab illius sacrilegi nomine, sedem vacasse dicamus. Actum est diuino iudicio, vt hunc Ecclesia pro remedio mereretur. Denique discordiam tulit, & concordiam reddidit ordinatus: Quid non poterit præstare per tempora, cuius hoc primordia præstiterunt? Hæc de eo inuicem dicimus, quem pax reparanda quærebat. Interfuimus, nec nos diximus absentes, cum eius capiti verba mystica dicerentur, cum redderetur omnibus diuina lætitia salutaris: postremo nemo illic Catholicorum defuit, vbi omnes in commune vicerunt.

Lætati præterea sumus clementissimi de hoc & Christianissimi Principis testimonio, B cum epistolis dilectionis vestræ eius sententiam videremus esse concordem. Nec mirum est, si cor Regis, quod est in manu Dei, cum his senserit, quos eius nouerit sacerdotes. Itaque sermo regalis diuinas res exequendo multiplicat * in Augusto: felix Imperium, cui militat executio diuinorum; nec hic minus felix, quem prædicat dominatio mundanorum: hoc testimonio dignus est, qui ordinandus probari, non qui improbari potuit ordinatus. Scimus quo itinere sanctus frater & coepiscopus noster Maximianus, quibus gradatim stipendijs ad fastigium sacerdotale peruenit. non hunc diuitiarum gloria, non velut in potentia cupidū, qui solet inesse ambientibus, honorū saltus euexit: suffragio pauperum, quibus fidelis seruus & prudens cibum dabat in tempore, super omnia Domini sui constitutus est bona b; & tamen etiam si desiderium fuit Episcopatus, nonnisi propter opus bonum (sicut ait Apostolus c) concupiuit: ita Deus noster, & quid velimus, & cur velimus, attendit. b Matth. 25. c 1. Tim. 3.

C Quis dubitet, posse magis agere præsentem, quod potuit exercere subiectus? Exosus & blasphemus istud officium non poterat habere, id est, corporum curas, qui nitebatur animas vulnerare: facta est ruina eius magna, tam ruina magna, quam praua doctrina. Nunc qui de præteriti emendatione gaudemus, cauere nos conuenit in futurū, ne possint magis ac magis quæ abscissa sunt pullulare: quia necesse est, quocumque pestis hæc loci sit, nostri corporis membra vexentur, & per patientiam nostram peiora prioribus nutrita videantur.

Scripsimus clementiæ Principali, vt de sanitatis medio longius infirmitas auferatur. Didicimus namque hunc Antiochiam reuertisse, atque sibi illic, vnde venerat, viuendi præstitam facultatem. Innocentum exitium est istud exilium. Aspiciamus diligenter quid illic possent parere, quæ illic sunt ante concepta. Non est notis suadere difficile: in oculis est eiusdem ciuitatis Ecclesia, quæ per hunc periit sacerdotem: & tamen laboramus aduertente quis cui fuerit causa peccati; nisi forte (quod pro quiete Ecclesiarū dicimus) deceptum se ille demonstret, deferendo damnatum. Sed quis illic speret aliquem posse corrigere, vbi arcē tenere videat peruersitatis auctore; vbi colatur ab omnibus exolatus? Magna illic est (quod lugētes dicimus) desperatio sanitatis, vbi (sicut Isaias dicit d) omne caput in dolore, & omne cor in mæstitia a pedibus vsque ad caput. Quando ibi membrū aliquod habere poterit spem salutis, vbi periclitatur corporis tota compago? Elaborate, fratres carissimi, elaborate, obsecro, vt vere tollatur de medio vestrum e, qui hoc opus fecit: sola decet tales homines solitudo: vbi enim debet hic inuenire solatiū, qui sic tractauit vbique regnantem?

Peracta est a vobis totius summa negotij: agendum nunc est quod instat & restat, ne sit in vacuum laboratum. Longius quidem sumus positi; sed per sollicitudinem totum propius intuemur. Omnes habet beati Petri Apostoli cura præsentis: non nos ante Deum nostrum de hoc possumus excusare, quod scimus: nam quamquam hæc quæ loquimur, sanctitas vestra tacuerit, agnoscimus tamen omnia diligentius requirentes. Tantæ igitur causæ finis, qui superest, actibus vestris, quæso, respondeat: quia nolumus in modico vos deesse, qui maxima peregistis. Adiutorio apud Reges terræ his estote quæ scripsimus: norūt & ipsi quid suis debeant præstare tēporibus; sciunt quod Catholice fidei fundamento sua regna subsistant. Pura ab heredibus sanctis paternæ & auitæ credulitatis vena seruatur; fluit ab illis incorrupta per posteros, nec hanc in his aliquis vniquam limus infecit: custodit fortis, cui fidelis est cursus exordium; cum id quod in origine acceptum est, videtur in prole.

Canem & operarium malū pariter persequamur: facite præsentis, quod hortamur absentes: nam cum hanc curam generaliter omnibus debeamus, præcipue tamen nos conuenit Antiochenis præcipitantibus subuenire, quos pestifer morbus obsedit. Absoluamus modis talibus ciuitatem, in qua (sicut Actus Apostolorum loquuntur f) dictos primum legimus

a Ioan. 1.

DE THEODOSII AVG. PIETATE. * militat Aug.

DE NESTORIO LONGIUS ABLEGANDO.

d Isai. 1.

e 1. Cor. 5.

SOLICITUDO CVRÆ PASTORALIS ROM. PONT.

DE LIBERANDA ANTIOCHIA A NESTORIO. f Act. 11.

gimus Christianos : omnibus ergo virtutem præstemus, quibus secundum religionem de-
bere nos nouimus quod vocamur. Hanc autem sollicitudinem nostram præsentem proba-
runt Deo amabiles filij & carissimi atque animis nostris acceptissimi Ioannes presbyter
& Epictetus diaconus, quos reuersos ad vos festinato remisimus, sollicitius hoc agentes,
vt quos diebus Dominicæ Natiuitatis accepimus, Resurrectionis Dominicæ tempore
redderemus.

QVI RECI-
PIENDI AD
ECCLESIAS
SINT LAPSI
EPISCOPI.

De his autem qui cum Nestorio videntur parum pie consensisse, atque se socios eius
sceleribus addiderunt, quamquam legatur in eos vestra sententia, tamen nos quoque de-
cernimus quod videtur. Multa perspicenda sunt in talibus causis, quas Apostolica sedes
semper aspexit. Quod loquimur, Cælestianorum testantur exempla, quod spem de Syno-
do hucusque gesserunt. Habent, si respiscunt, copiam reuertendi: quod his solis non
permittitur, quos proprie cum auctoribus hæreseos omnium fratrum constat subscriptio-
ne damnatos. Per Dei namque misericordiam aliquos ex eorum numero ad nos iam re-
diisse gaudemus. Quod hoc consilio factum est, vt quos conscientia mixta non poterat,
saltem sententia separaret. Hoc, moneo, vestra fraternitas sequatur exemplum: sit ca-
put sceleris cum his, quos Synodalia loquuntur statuta, damnatum; reliqui quos cum hoc
sentientes in communione Ecclesiastica non habemus, in ciuitatibus suis, & se in nostro
collegio nouerint non futuros, nisi secundum Ecclesiasticum & Christianorum Principum
constitutum, damnata hæresi cum auctoribus socijsq. damnatis, se profiteantur Catho-
licos sacerdotes. Quam formam etiam circa eos volumus custodiri, qui subripiendum ex
Ecclesiasticis causas a Christianis Principibus crediderunt, & alio ordine rursus Ecclesias
occuparunt.

DE IOANNE
EPISC. AN-
TIOCHENO.

Antiochenum vero, si habet spem correctionis, Episcopum a vestra fraternitate volu-
mus conueniri; vt nisi quæ sentimus, senserit, nouellam blasphemiam eodem exemplo
scripta sua professione condemnans, intelligat de se quoque Ecclesiam, quod fidei nostræ
respectus imperat, ordinare. Credendum tamen de diuina est misericordia, quod omnes
in viam redeant veritatis, si de suprascripto loco horum malorum caput & causa auferatur.
Dat. Id. Mart. Aetio & Valerio Coss.] hætenus epistola Cælestini Pontificis ad Episcopos
qui Ephesi conuenerant ad sanctam Synodum: quibus potissimum de Nestorio Antio-
chia pellendo quam prudentissime egit. Quæ enim damna eius ibidem commoratio attulerit
Catholicæ Ecclesiæ, res postea gestæ, inferius suis referendæ locis, manifestabunt: vt plane
certum apparuerit, grauissimo Ecclesiæ & Imperij damno distulisse Theodosium sero nimis
sapientem parere quantocyus Cælestino. Sed iam ab ipso Cælestino ad eundem Theodo-
sium hoc eodem anno & die datas litteras videamus.

CAELESTINI
PAPAE EPI-
STOLA AD
THEODO-
SIUM AVG.

Cælestinus Episcopus Theodosio Iuniori Augusto.
Causis suis diuinam prouidentiam præstitisse quod sperabamus, agnouimus: nec enim
aliud futurum mentes poterant æstimare Fidelium, regnantibus vobis, quam id quod eue-
nisse gaudemus, vt prædicatio in Deum impia concideret, & cum suo auctore noui dog-
matis damnata prauitas deperiret. Illata quidem fidei bella sunt, & Regis æterni sacri-
legis verborum iaculis natiuitas appetita: sed vos, Christo Deo nostro auctore, regnantes,
hostes impios fidei vestræ virtute vicistis, cælestem reuocantes triumphum, per quod reli-
gioso munimen in perpetuum præstetis Imperio. Vere enim prophetica gloriæ vestræ vox
conuenit, & regnum vestrum dici potest regnum omnium sæculorum, quod defensæ fi-
dei meritis propagatur, & crescente sanctæ religionis obseruantia, Christianæ infertum
reuerentiæ semper augetur, gloriosissime & tranquillissime Imp. Auguste. Ecce nunc
domus Domini orationibus vacant, & vestrum per omnes ecclesias Deo nostro oblati
sacrificijs commendant Imperium. Nihil, amoto perturbatoris ausu, scandalis licet; pe-
stifer vterius animas hominum sermo non vulnerat: salutem omnibus suarum animarum,
dum vniuersali Ecclesiæ consulitis, reddidistis. Hæc est vestra prædicandi regni vestri
clementia, per quam non terræ, non prouinciæ, sed omnium animæ sunt defensæ. Impu-
tabitis hanc omnino victoriam, quam non bellis, non gladijs, sed sola deuotione, qua
Deo estis dediti, conquisiistis.

QUOMODO RE-
GNVM THEO-
DOSII SIT FV-
TURVM PER-
PETVVM.

Manet hic vestræ gloriæ titulus, & manebit, vt nulla illum ætas, nulla vetustas aboleat:
æterna enim sunt, quæ æterni Regis amore præstantur. Sic Abrahamæ fides sæculis durat.
Dauid Regis meritum Dei zelus fecit esse perpetuum, cum inimicos Dei suos credidit ini-
micos, & odisse quos Deo odibiles approbasset. Elias etiam Propheta falsa prophetantes
non

A non fuit contentus refellere, sed etiam in illos voluit vindicare; vt eos persequendo per-
deret, quos in perditionem niti sui populi peruideret. Par tibi cum illo gloria. Ille fal-
sa prophetantibus restitit, tu falsa docentibus. Ille mentientes in Deum Prophetas per-
secutus est: tu de Christo Deo nostro prædicantes impia abigis sacerdotes. Ille tantum
vindictæ intentus est: vestra pietas sic impia vindicat, vt quæ sunt religiosa defendat:
nec enim sufficeret abegisse morbos, & pestilentiam repulisse, nisi & salubres auras redde-
res, & vitalem infectis substantiam ministrares, talem illi Ecclesiæ constituendo Ponti-
ficem, qui olim hoc se dignum fastigio omnibus, quibus notus est, approbasset. Fert illi
ac si sui corporis parti Romana testimonium, quæ hunc semper inter suos habuit & nu-
merauit, Ecclesia: ferunt suorum merita, quibus sancte adhæserat, decessorum. Ita
enim reuerendissimæ memoriæ viro Attico Catholicæ fidei propugnatori fortissimo mente
B pariter & officio cohærebat, vt iam tunc futuri in eodem Episcopatus insignia præluerent.

Sed sit hoc arcano diuinæ maiestatis arbitrio, vt in posterum quæcumque sunt melio-
ra seruentur, & ad quietem per aliqua turbatorum scandala veniatur. Debitum est fra-
tris mei Maximiani Episcopi gloriæ, vt aliquem illi prælatum fuisse in hoc quod sustinuit,
ciuitas pœniteret, & nunc electo eodem, illi se integritatem fidei debere sentiret. Sed
huic tantæ pro suo merito illius Ecclesiæ sacerdoti electo taliter, & consensu sanctæ con-
gregationis, quæ interfuit, ordinato, ad componendum Ecclesiæ statum, & omne vul-
nus prauæ hæresis radicitus euellendum, ne audeant quæ abscissa sunt, pullulare; obse-
cramus & poscimus sub illius inuocatione, quem colitis, fidei vestræ, vt consuestis, ar-
ma præstetis. Nunc enim est omnis opponenda custodia, ne rapax lupo ab ouilibus Do-
mini gregis, cum sæuierit, exclusus, rursus serpentino lapsu ad mortem perueniat anima-
rum, effosis qua potest parte cuniculis. Nec enim potest quiescere, cum prædæ suæ rapi-
dus cupiat incubare. Munimen sanis, remedia præbete sanandis, vallate muris vestræ
fidei religionis Catholicæ veritatem, per quos & credentes muniti sint, & tanti sequa-
ces erroris non audeant introire. Hic enim plenus victoriæ vestræ fructus est, nihil relin-
quere, quod rursus Dei Ecclesia debeat formidare. Quem igitur vniuersorum eiecit sen-
tentia sacerdotum, in prædicatione sacrilega perdurantiem, eum vestra clementia ab om-
ni societate remoueat, vt facultatem aliquos perdendi non habeat.

Religiosos vero filios meos Ioannem presbyterum & Epictetum diaconum tantæ rei nun-
cios cum totius Ecclesiæ gratulatione suscepimus; & lectis in totius congregationis Chri-
stianæ plebis apud beatissimum Apostolum Petrum vestræ pietatis apicibus, Deo nostro
pro vobis vota persoluimus. Ita enim ad nos, agente Domino, peruenerunt, vt ad eum
D diem, quo * Christi Dei nostri Natalem secundum carnem, cui quæstio inferebatur, con-
currerent, & impietatem coniunctim vniuersa congregatio confutaret.

Causæ fidei congrue & Ecclesiasticæ & pauperum vtilitatis causa subiungitur; vt qui
integritatem fidei præstitistis, pauperum quoque commodis consulatis. Illustris & san-
ctæ recordationis Proba possessiones in Asia constitutas longa a maioribus vetustate sic re-
liquit, vt maiorem summam reddituum clericis pauperibus & monasterijs annis singulis
præciperet erogandam: sed hæc possessiones ibidem constitutæ in damnum pauperum, hu-
ius negligentia (vt grauius nil dicamus) qui his præfuerat, ea sunt ratione tractatæ, vt
non solum consueta non soluerent, verum etiam subreptitia impetratione earum iustum
dominium violetur. Rogamus pietatem vestram, vt religiosæ & illustri domui & Eccle-
siæ id pro clementia vestra præstetis, vt omnis ab his insidiantium inquietudo discedat, vt
E tam Ecclesiæ quam suis dominis sit tuta possessio. Quod inde alimoniam pauperum ac-
quiritur, vestrum esse credetur. Dat. Idib. Martiarum, Flauio Aetio & Valerio VV.
CC. Coss.] Rursus verò eodem quoque die hæc scripsit ad recens electum Constanti-
nopolitanum Antistitem:

Cælestinus Episcopus Maximiano Episcopo Constantinopolitano.
Vidimus & amplexi sumus fraternitatem tuam in litteris tuis; talemq. sanctitatē tuam,
qualem noueramus, inspeximus, simplici scilicet puritate gloriosum, & mentis fulgore
potius quam honore perspicuum; quem in se atque in statum suum illa, de cuius fide sem-
per gloriabamur, Ecclesia, quæ nunc te Præfulem diuino iudicio, postquam illum qui eam
obsidebat eiecit, accepit. Sume gubernacula notæ tibi nauis, eamq. vt didicisse te ex
tuis prioribus nouimus, rege. Obsiste vndis, quas ille ventus, qui & a nauis vectores abege-
rat, sed omnibus inimicus excitauit, omni eam laterum cupiens compage dissoluere, vt
rapidis

DE MAXIMIA
NO ELECTO
EPISC. CON-
STANTINOP.

LEGATI RO-
MAM PERVE-
NERUNT DIS-
NATALIS
DOMINI.
* celebraba-
mus

POSSESSIO-
NES A SPRO-
BA RELI-
CTAS COM-
MENDAT.

CAELESTINI
EPIST. AD
MAXIMIA-
NUM.

rapidis eam posset vorticibus deuorare; professus falsum (quid enim non iniquitas profi-
tetur?) gubernatoris officium, ut videretur regere, quos perdere nitebatur. Adhuc te ex-
citatae ab eodem vnda circumsonant, & elati fluctus vel procellae sollicitant: resiste perui-
gil, & commissae tibi nauis magister, saluti commissorum tibi qua potes cura succurre.
Fac quietum mare esse, quo nauigas: fac tua arte tutam nauem post eas tempestates, quas
sustulerat, quam gubernas. Illum sequere piscatorem, qui maris aquas pedibus, ut ad
Christum Dominum nostrum, quem ambulantem in mari viderat, posset peruenire,
calcauit.

EXHORTA-
TYR SEQVI
MAIORVM
VESTIGIA.

Sequere priorum, a quibus eruditus es & nutritus, exempla Pontificum, beatissimi
Ioannis in praedicando scientiam, sancti Attici in repurgandis haeresibus vigilantiam, deces-
soris tui Sifinnij, cuius te successorem credimus, simplicem puritatem; ut de illa (ut solebamus)
gratulemur Ecclesia. Congrega sparsos; piumpq. animum, qualem te habere nouimus, in B
eos quos dissipauerat perturbator, exerce. Congrega populos tuos ad matris suae vbera:
reuoca quos inhibito veneni sapore abstraxerat inimicus. Confirma in fide, quos videris
appetitos: cura quos inspexeris vulneratos; remoue qui non sentiunt medicinam: inter-
dum enim dolor tollitur, & cum ea quae sunt noxia praeciduntur, salus reliquis prapa-
ratur. Latus campus est, frater carissime, in quo gloriam & vigilantis pastoris & be-
nigni sacerdotis exerceas, & sapore mentes Christianae salubritatis infundas: ut plus
in reparando potuisse te liqueat, quam ille potuit in laedendo, qui imitator diaboli ma-
luit esse quam Christi, perturbans omnium Ecclesiarum quietem, cui nunc debemus
operam in commune praestare, ut omnium vna fides & vnus sit animus sacerdotum. Te-
neat manus tua Dominicum ventilabrum, & purget aream creditam tibi, ut a frumen-
tis paleae separentur, & omne, iuxta mandatum Christi Dei nostri, horreis triticum C
aggregetur.

a Luc. 3.

DE REPEL-
LENDIS PE-
LAGIANIS.

Locum impietas nouella non habeat, & compresso olim per totum Orbem sua damna-
tione noto Caelestiano errori a tua vigilantia resistatur; ut quicumque huius dogmatis sunt
sequaces, ab omni societate hominum repellantur. Obsistat illis per te Spiritus sanctus his
in omnibus, qui ad has quascumque conantur prouincias peruenire, ne eorum impia pra-
dicatio resurgat. obsistite eis: ita enim, ut damnentur quocumque perueniunt, innotescunt,
& tamquam non illis sententia toties repetita sufficiat, longinquas terras, remo-
tasq. prouincias inquietant: sed eos ille persequitur, cuius fidem sua prauitate perse-
qui nitebantur. Sed quo se abscondant, ad quas latebras confugiant, sua se impieta-
te prodentes, * non possunt. Filios vero nostros religiosos viros Ioannem presbyterum
& Epictetum diaconum cum magna laetitia suscepimus, & cum maiore gratulatione re-
missimus. Dat. Idibus Martijs, Flauio Aetio & Valerio VV. CC. Conf.] haec ad Maxi-
mianum Caelestinus. Ad clerum autem eiusdem Ecclesiae, & populum eiusdem ciuitatis
per eosdem legatos ista conscripsit, quae nonnihil deprauata, omni industria emenda-
re curauimus:

* inuocare

EPISTOLA
CAELESTINI
PAP. AD CON-
STANTINOP.
b Rom. 8.

Caelestinus Episcopus clero & plebi consistentibus Constantinopoli.

Exultatio matris est congregatio filiorum: denique laetatur Ecclesia, ita se filios, quos
diabolus disperferat, iterum congregasse, ut ex his, nisi filius perditionis nemo sit perditus:
quia eum filium suum nequaquam pater agnouit. Illu namque ex quo erat (sicut legimus)
imitatus, vobis legitimis Dei filijs hereditatem conabatur auferre, quos, dicente Apostolo,
pro fide vestra & heredes Dei, & Christi nostri futuros credimus coheredes. Non ergo
ei palmam de his referre permissum est, qui de ipso magis per arma fidei triumpharunt: vi-
ctores vos, immo communis Regis de hoste victoriam loquitur tyrannus exclusus: vicit in
vobis, cuius incerta ferri diuinitas putabatur. Separetur prauitas *, quaestionem dixerim
quam sibi vnusquisque bene credens debet simpliciter aperire. Quis enim ad examen vo-
care audeat Deum, eumq. discutere qualiter venerit subuenire? Non fuit difficile Deo
posse quod voluit, cum dignatus est liberare, qui potuit. Sed vnde illi peccatori in tanta
caligine sua lumen non videre? Vnde terrenis argutijs in superioribus positam colligere ve-
ritatem? Haec in tenebris suis videre non possunt, qui lucernae illius verbum nesciunt, quod
esse lumen semetis suis Dauid Propheta testatur. Cum quo Psalmographo (ut supra di-
ximus) matrem laetantem, in vterum suum, quem dissipatio hucusque ridicula & blasphem-
ma turbabat, reuersis filijs, cantare delectat. Ecce quam bonum & quam iucundum ha-
bitare fratres in vnum. Competenter haec ergo verba de eo fuerim mutuatus: mihi nam-
que ex

* natiuitas

CONGRATV-
LATVR DE
PROSTRATO
HAERESIA-
CHA.

c Psal. 118.

d Psal. 112.

e Psal. 132.

A que ex parte maxima, veneranda ex Trinitatis auxilio, Ecclesiae vniuersalis quietem &
summam praesentium vendico gaudiorum, quem nunc vsque omnes qui scandalizaban-
tur vrebant, & infirmitas aliquantum faciebat infirmum.

Meminit charitas vestra, apud vos mihi dudum de patientia fuisse sermonem: iacta-
ui quae debui semina sacerdos in animo Christiano, nec me in vobis seges expectata
deceperit: quid enim patientiae vestrae messis intulerit, ipsis fructibus approbatis. His in-
uidens seuerat perituram zizaniam intra aliquantum mentes agricola periturus; seue-
rat longe aliud, quam acceperat seminandum, vel inuenerat seminatum. Habemus cer-
te fidei vestrae semina, quae ipsius Domini sermo vel Apostolorum doctrina iactauit:
quae quoties ista contingunt, non ea terra quae suscepit, sed alia superfusa corrumpunt:
nihil vestrae simplici fidei messis Domini poterit imputare, qui in Euangelio auctorem
B zizaniae interrogatus ostendit. Illi tunc dixerint: In bono semine vnde zizania? Nos
dicamus: In tanto regno fidei vnde perfidia? Respondemus tamen vobis sermonibus
Christi: Homo inimicus hoc fecit. Qualiter vos exercuit priorum palaestra, doctorum
fortitudo vestrae mentis . . . adstruxit; ipsis agnitionem debetis huius erroris, quo-
rum hic indignus laudibus fuit, qui bona tam gloriosa despexit; non partem columbae
simplicitatis, sed in toto studuit serpentis astutiae.

Nec mirum, si parans occidere simplices animos, eum suadendo secutus est, qui
suadendo primus occidit. Denique verbis illum legimus decepsisse; hic inferre mor-
tem nonnisi per verba tentauit. Non tamen impune suum est secutus auctorem, quan-
do Iudae Episcopatum alter accepit. Iure vtrumque tenet vna sententia; quia in vnum
(sicut legimus) ambo peccauerunt. Sit licet vterque ante oculos nostros Saluatoris
C nostri calumniator & traditor; tamen deliberare difficile est inter discussorem natiui-
tatis, & mortis auctorem. Facti sui videlicet vacuum statim Iudam poenituit, praeue-
nit exitium oris supplicium proditoris: ille statim laqueum, peccatum suum confessus,
elegit; hic impietatis pertinacia gloriatur. Nec ego perfidiae huic dabo nomen erroris,
non est error impietas omnis. denique quoties Ecclesiae, vel eius quieti diabolus inui-
dus fuerit, intra eam nata contentio saluam seruaui ipsius certaminis causam, quo
proficiebat iste confictus, quo laborabatur, non ut religione quiuis vinceret; sed ut
ipsa religio vinceretur. Meministis certe eius, quia necesse est neminisse blasphemiae:
sed iam obliuionem tantorum malorum volo sanctis mentibus imperatam: ex animis,
qui sublatus est oculis, tollatur; tollatur, inquam, qui sic vocatus est praecursor inferni.
Habuit crebras sinister praedicator insidias, tetendit arcum suum frequenter (ut legimus)
D & ore suo spicula venenata iactauit; neminem tamen vestro in numero, quem feriret, in-
uenit: retorta in se tela redierunt, postquam sagittare in obscuro rectos corde non po-
tuit, & nihil in filios lucis licuit filio tenebrarum.

Quae nos de vobis in bello intestino positae cura atque sollicitudo tunc habuit? In
modum dierum duximus noctes, quia talibus causis omne tempus angustum est; non
oculos somno declinauimus inquietes. Quem enim caperet dilectio dormiendi, sic vigi-
lante raptore, nesciebamus. Quis intra caulas timor? quanta intra septa formido? quo-
ties luporum ieiuna esuries multa circuit, aditu quaerit praedam, saeuit & absentibus in-
consummata pernicies, quanta hic pro sua cautione laude grex dignus est, quem non at-
tigit secum raptor inclusus? Patet causa tuitionis huiusce, in apertum est qui restiterit
inimico. Intelligamus & fateamur omnes, quod vos ille tutatus est pastor, qui in Euan-
gelio se dicit esse pastorem: adfuit, nec vos deseruit qui patiebatur in vobis: in hunc
namque quotidianis acuebatur lingua blasphemij, in ipsum dentes suos impius tracta-
tor armabat; inani tamen semper elusus est morfu, quando eiusdem pastoris virga vos
consolabatur & baculus, qui gregem suum etiam pascendum tradidit iturus ad caelum.
Haec vobis hucusque non mutata sunt pascua, eisdem pabulis estis impleti, Apostoli-
co vos doctores & pio semper sermone pauerunt: verum noxia fuerat pro salubribus
cibus esca supposita, quando aduersarius esurientibus animabus mixtas spinas floribus
exhibebat: nec tamen fraus ista deceperit vos, qui Christi suavis odor estis in Domino,
postquam vobis longe aliud oluit quam solebat: herbam mortiferi graminis horruistis,
sepistis aures vestras spinis, ne linguam nequam potuissetis audire. Non ergo perue-
nit ad sensum, quod offendit auditum; nec interiorum ferire potuit, quod exterior non

Annal. Eccl. Tom. 5.

fff receipt.

22 COR. II.
V. 11. R. 10.
V. 12. R. 10.
V. 13. R. 10.
V. 14. R. 10.

COMPARA-
TIO IVDAR
ET NESTO-
RII.
b Act. 2.

NALITIA AB
ERRORE DI-
STINCTA.

c Psal. 10.

CAELESTINI
PAPAE SO-
LICITUDO DE
ECCLES. CON-
STANTINOP.

LAUDATVR
FIDES ECCL-
SIAE CON-
STANTINO-
POLITANAE.
d Psal. 22.

recepit. Vitastis eum, cui (quantum didicimus) & in faciem restitistis.

a I. Cor. 5.
CYRILLVS
LAVDATVR
A CAELESTI-
NO.

Vitastis quem a memoria digna sancta Alexandrina Ecclesia secundum beati Pauli Apostoli sententiam iam sciretis esse correctum; legistis namque & memoriter iam tenetis sacerdotis, hoc est, Catholici ad hunc scripta doctoris, quibus eum ita corruptum, ut vellet esse correctus, studuit; nixus est labentem reuocare collegam, porrexit dexteram magistris sui; in vno volens plurimis subuenire: percellerat animum veteris sacerdotis, quod nutat Episcopus ruina multorum. Egit, sicut scriptum est: Benedicam opus Domini diligenter. In nullo ei officio Apostoli vir Apostolicus defuit, obsecrauit, admonuit, increpauit. At ille qui in profundum blasphemiarum suarum pondere mergeretur, tanti viri doctrinam renuens, & abusus hortatu, docilis esse renuit, cum doctor esse non posset: egit iniurijs, tenacem recti esse peruersitatis assertor gloriatus. hinc nec contristatus est frater, secum reputans, quod merito sibi conferuo non parceret, qui suo Domino derogaret. **B** Inuentus est per diligentiam ille de Euangelio frugi filius & prouidus seruus. Nam & paternam seruauit substantiam, & auxit numerum talentorum. Nec duplicasse eum, sed multiplicasse dixerim fortem, quem videbamus etiam longe positus pio sœnore subuenisse. O sanctæ prædicationis vsura! quam hic gratiam ante communem Dominum fidei negotiator inueniet, qui propter animarum lucrum negotium & illic exercuit, vbi talenta accepit? Nonne hic merito a patrefamilias auditurus est: Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui? Hæc huic competunt, qui illa quoque, quæ alijs sunt commissa, seruauit.

**IN NESTO
RIVM.**

b 1. Tim. 3.
c 1. Reg. 4.

Quid ille auditurus est, quidve dicturus, cum a se commissæ sibi rei ratio requiretur, qui vtique inuoluitur reatu, etiam si vobis per alios perditis, esset ipse seruatus? Nostis profecto pro vestra eruditione, quæ pœna negligentes maneat sacerdotes; quippe quos Apostolus **C** præesse etiam domibus suis iubeat diligenter. Heli^c sacerdos denique per se inculpabilis diuinam per filios incurrit offensam: offendit Pontifex pater, offendit potestas & pietas. Si igitur ille cum præsumptionem filiorum non refrenat, incurrit; quanto magis hic Dominum, dum nec ipsi parcat, offendit? Non hunc desidem, non hunc dixerim negligentem: habuistis hominem sermonis assidui, atque (apud expertos loquor) habuistis vigilem perditorem*.

* proditorem

**STVDIVM A-
POSTOLICAE
SEDIS IN CV-
RANDO NE-
STORIO.**
d Galat. 5.

Nec tamen beatus Petrus Apostolus deseruit tam grauitate laborantes: nam cum separari tale membrum de Ecclesiastico corpore, horrens omnibus putredo suaserit, cum ferro obtulimus & fomentum. Sed ille abusus nostro studio, quo illum sequimur qui nec de pusillis aliquem vult perire, mortem desperatus optauit. Denique & medicinam respuens, elegit abscindi; tulit de se Apostolicum^d, vel hoc nobiscum sentiens, ipse iudicium, ut abscinderetur, qui nos contristabat, & volebat conuertere Euangelium Christi. Nulla suo vitio languenti medico (vt diximus) arte defuimus. Non factum est nostræ celeritate sententiæ, vt esset nobis^e Publicanus aut Ethnicus. Scimus qualiter & quoties hos qui ad hæc tendunt, Scriptura iubeat conueniri; quod nunc quoque videtur impletum. Dicendum denique adhuc. Tunc frater fratrem admonuit; dehinc pertinax vno & altero, immo & multis testibus conuentus est: consequenter ab vniuersali Ecclesia, nostro quoque sermone correptus. Nihil præcox, cum eo nihil in hoc egimus immaturum, quem diuturnæ constitutionis seruatus ordo damnauit. Non potuimus vltra differre; ne (sicut scriptum est^f) cum furante currere videamur, & cum adultero fidei nostram ponere portionem: maxime quando oculus scandalizans^g iubeatur auferri. Ad hæc ille compendio totiens oblata remedia, campum ad certamen exposcit; sacerdotale **E** postulat, cui non erat interfuturus, examen, egrediturus ad bellum, castrorum dux hostem professus, & doctor fidei contra fidem portans arma perfidiæ, cum non tam profectus quam videtur expulsus.

e Luc. 18.

f Psal. 49.
g Matth. 5.

**DE NESTORIO
SYBTERFV-
GIENTE IV-
DICIVM.**

Non quæro qualia tunc ad Dominum vestra vota sudistis, cum exitus doceat quid potueritis optare. Nec nos gestarum rerum putetis ignaros, quarum nobis ordinem sancti fratris Cyrilli relatio patefecit. Admonuit hominem, quem nunc inexcusabilem faceret ex more conuentio: adesse contempsit. Quis petitoem Synodi, Synodo crederet defuturum? percussa est illic falsitatis leuitas pondere veritatis: nec se ausa est fulgori radiantium sacerdotum latitantis perfidi caligo miscere: lucem tenebræ fugerunt; quia societatem legimus^h his esse non posse: inuicem se contraria semper offendunt. Vbi est quod sibi dictum

h 2. Cor. 6.

A dictum est^a, quod loqueretur in lumine, & supra tecta, quod audiret in auribus, prædicaret? Sed si idcirco volens præsens latere, vt ferendâ sententiam verecundia, iudicante conscientia, præueniret; lucernam suam cur voluit habere sub modio, si eam bene putabat accensam? Toto sancto conuentui lucere debuit, vt habere lumen, omnium lumine probaretur. Non fallit diuina sententia^b, quoniam qui in tenebris sunt, lucem videre non possunt. Mansit absconditus, vt vitando sacerdotale collegium, ipsi renunciaret quodammodo dignitati. Sic se ille primus homo^c Adam peccati sui conscius ante faciē Domini nudus occuluit; & qui non in eum, sed in eius mandata peccasset, expauit illam quam contēpserat vocem; & timorem deceptus incurrit, postquam simplicitatis fiduciam vitio præuaricationis amisit. Nam facit dubitare de crimine confessio latebrarum: nemo se in causis grauibus innocenter abscondit. Sic ergo illius nostræ mortis auctoris, perditio honoris & gloria vestimento, secutus exemplum, merito hoc cum primo homine Adam fecerit, qui Deitatem Adæ nouissimi sic negauit.

a Matth. 10.

b Ioan. 3.

c Genes. 2.

B Non fuit ante oculos tantorum vexatio sacerdotum, non congregatum ex omni pene mundi parte Concilium: absuit ab his, cum quibus se esse nesciret. Quid illi profuit hoc vitasse? refugere voluit, quos effugere non dabatur. Qua enim ratione possit euadere, persequente eo, cui se nullus abscondit? An quia talibus socijs vsus est, sine peccato se existimans, negare indignatus quod Propheta clamauit^d: Quo ibo a facie tua & aspectu tuo quo fugiam? Si ascendero in cælum, tu ibi es: si descendero in infernum, tu ades. Ille clamat latebram suis deesse peccatis, nec a Deo posse celari. Ille enim fatetur, vbi que præsentem, quem hic conatur asserere intra vterum defuisse susceptum. Tandem in sacerdotibus suis sanctis, sicut semper, Spiritus viuens vnus in omnibus statuit quod omnibus subueniret, nulla de putredine, nulla de vulnere nascente suscepit; quia diligenter amputatum est, quod manus spiritalis abscidit. Eijce (inquit Salomon^e) de Concilio contentiosum, & exiet cum illo discordia. Secum scandalum suum, quod intulerat, amputauit; quia apud vos quod inuenerat, hoc reliquit. Non poterat, loquente Domino, eradicari plantatio^f, quam plantauerat Pater, & quæ in eo vberem fructum probaretur asserere: seruauit vineam suam Dominus Israel: domus eius est vinea Domini; & ideo mirandum non est, si furem domus eius euasit, cuius legimus^h nec dormire, nec dormitare custodem.

d Psal. 138.

e Prou. 22.

f Matth. 15.

g Isai. 5.

h Psal. 120.

Quid ager impius pertinax? quid sibi spei, quid permansit auxilij? non habet locum veniæ, cui scriptum quod nec hic, nec in futuro possit ignosci. Inclinator omnis elatus, contra exaltationem parit humilitas Christiana: quia hunc ipse, qui supra eumⁱ requiescit, exultat. Illius per Prophetam verba sunt^k: Non habitat in medio domus meæ faciens superbiam, qui per Apostolum^l promittit se stultam mundi sapientiam perditurum. Audiatur nunc a nobis, quod Paulus tunc, & cum iam prædicaret, audiuit^m: Ad insaniam multarum peruenit itinere litterarum. Absit tamen ab eo huius exemplum. Non enim quod de Doctore dictum est, dignus est audire indoctus. Cur præterea contra vas abiectiois, vas electionis vocemus in medium? cum ad exprobandum hunc*, ille sufficiat, quem in cruce cum Christo post scelera tanta pendentem, supplicij beneficium fecit Dominum confiteri: sui ab eo memoriam poscit in regno; hoc breui sermone diluit quicquid admisit, criminibus temporum temporis puncto subueniens; nec moratur præmium consistentem; statim eius remuneratio & vicissitudo respondit, qui libenter excepit hora ad se quacumque conuersum: Mecum (inquitⁿ) eris in paradiso. promittit ei futuram societatem, qui secum præsens iam pateretur. Ad iustitiam corde credulitas, ad salutem facta est ei ore confessio^o. Exclamare hic in tantam contrarietatem rerum pariter & flere debemus: Nefas est, hoc Episcopum, quod latro potuit*, non inuenire.

d Psal. 138.

e Prou. 22.

f Matth. 15.

g Isai. 5.

h Psal. 120.

i Isai. 7.

k Psal. 100.

l 1. Cor. 1.

m Act. 26.

n Luc. 23.

o Rom. 10.

*** petije**

O fidei, & perfidiæ præmium! o iudicia Dei abyssus multa! latro paradysum meruit, & sacerdos exilium. Habemus tamen huiusce rei veros interpretes: hunc ille positus inter tormenta cognouit, quem hic positus in honore nesciuit. Nonne hoc illud est^p: Et homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus? Quid est aliud intellectus & iudicium, nisi scire sapientiam & disciplinam, & intelligere verba prudentiæ? Illa est vera sapientia, quæ, ipso Salomone dicente^q, de timore Domini sumit exordium: quam se inter perfectos loqui beatus Apostolus^r affirmat, cum non

i Isai. 7.

k Psal. 100.

l 1. Cor. 1.

m Act. 26.

n Luc. 23.

o Rom. 10.

*** petije**

*** huic
NESTORII EX
LATRONIS
CONFESSIO-
NE REDAR-
GVITIO.**

n Luc. 23.

o Rom. 10.

*** petije**

Annal. Eccl. Tom. 5. Fff 2 tam

p Psal. 48.

q Prouer. 1.

r 1. Cor. 2.

tam graue est, quod eam tunc minime mundus agnouit, quam quod nunc Episcopus A ignorauit.

a Hierem. 2.
DE SYRIAE
EPISCOPI
NESTORIO
FAVENTI-
BUS.

Hoc loco utar Domini nostri per Hieremiam ^a sermonibus: Cultores legis meae nesci-
runt me; & prophetantibus iniquitatem Prophetis, plauerunt manibus sacerdotes. Et
per eundem alibi: Sacerdotes mei sacrificauerunt mihi fiste. Vtebatur tamen defensione
& laude gentilium, Episcopum talem numquam fuisse testantium. Vere haec & probabi-
liter loquebantur: nam quando potuit Episcopus inueniri, qui Christianus esse nesciret?
Ideo tamen non inimicus esse probatus est, quia numquam displicent hostibus prodito-
res. Audiuius hunc agentem contra legem, & iniquum quae sint solatia profecuta:
adfuerunt inter alios, nec deseruerunt eum Caelestiani iniquitatis operarij, quos Hymni-
dici ^b nostri persequitur manifesta sententia: iamdudum quippe inimici Dei dispergun-
tur, & pereunt qui operantur iniquitatem; sicut idem dicit ^c, velut cibum panis plebem B
Dominicam deuorabant. Habuit ergo secum sui magistris exilij: habuit huiusce rei per-
fectos tyro doctores: nam separare difficile est, quos scelera sola iunxerunt; quia ma-
iore ligantur glutino foedera vitiorum. Quis tamen horum finis est? nempe ille quem
legimus ^d: Irritauit in illo Dominus, & erunt post haec decedentes sine honore in contu-
melia inter mortuos in aeternum. Sed quid diutius immoramur? fastidium forsitan faciat
fermo prolixior: dimittamus mortuos sepelire mortuos suos.

b Psal. 91.

c Psal. 13.
DE CAELE-
STIANIS FA-
VENTIBVS
NESTORIO.

d Sap. 4.

Audite nunc & capite simplicis verba doctoris: audite ab eo quae a maioribus nostris
nobiscum positus frequenter audiuit: audite certe semper audita, nec studio nouitatis
inuenta. Nostro vobis loquitur ore collega; quia vna fides necesse est vnite* praedice-
tur. Non hic in eius persona alicuius testimonium mutuatur: a nobis datus est: qui
est electus ex nostris, non est incognitus, non aliunde deductus: habuistis laudabilem de C
praesenti iudicio suo: fama dudum decepit absentes: plura de eo loqui cautio est; quia
opera superuacua est nota laudare. Nunc tamen vos nostris proprijs sermonibus decet
cauere commonitos: Nemo in vobis illud quatiat fundamentum, quod firma petra & an-
gularis lapis ille construxit: Aedificate super hoc, Catholici, quod soletis: didicistis quid
sit superaedificare quod ardeat: hoc detrimento illud pensabitur, cum opera singulorum
probare coeperit ignis ^e examen. Gaudeo vos fundamento huic non stipulam, non ligna,
non foenum, sed illas imposuisse diuitias, quas architectorum sapientium praecpta man-
dabant imponi. Bene manebitis, quia tam solcite fabricatis: habitaculum magnum
tales pollicentur expensae: auro, argento, & lapidibus pretiosis illam vobis, quae asti-
mari non potest, construitis mansionem. Nullo pretio taxantur aeterna; quippe quae non in-
iuria, non vetustate soluuntur, quae iam ab institutione mundi iustus Dominus preparauit. D

* vnanimiter
DE COMMEN-
DATIONE MA-
XIMIANI.

e 1. Cor. 3.

f Isa. 35.

Confortentur manus Fidelium fatigatae: labantia, hortante Propheta ^f, genua robo-
rentur: qui pusillo sunt animo conualecant: noster Saluator apparuit: ostendit falsitati
Deus, quid sit pulsare & incessere veritatem, postquam sibi controuersia inde facta est, vn-
de subuenit. Vnde, filij carissimi, permanete in eum qui est, vt vincatis in vobis. In ipso
sensu & in eadem sententia estote perfecti: vt a Filio hominis, cum venerit in maiestate
sua, non audiatis, Discedite a me maledicti, sed, Venite benedicti, possitis audire: ma-
neat haedos repulsa venturi: vos tales volumus inueniri, vt cum in igne stent abiecti a
sinistris, vos a dextris inuitet ad regnum. Non expectabitis vt paretur, quod olim vos vt
regnetis expectat. Angustam nunc portam festinanter intrate, quae eos accepit, quos num-
quam spatiosa inuenerunt. Haec dilectioni vestrae pro laetitia Catholicorum dicta suf-
ficiant, quae saepe recensere vos volumus, vt triumpho fidei gratulantes intelligatis Deum E
charitatis & pacis esse nobiscum. Dat. Idibus Mart. Flauio Aetio & Valerio VV. CC.
Conss.]

MYSTICIS
2100RT
DIBENKI
-HAGHE
NOTA

g Psal. 104.

CAELESTINE
PAPAE DI-
GNAB LAV-
DES.

His redditis per eosdem inde missos legatos in Orientem litteris, Caelestinus, caele-
stem, quam diutius concupierat, gloriam cum sanctis omnibus consecuturus, ex praesenti
vita decessit, pontificia administratione bene perfunctus. Talem plane tantumq.
decebat praesse Ecclesiae Catholicae custodem & vigilem eo tempore, quo ex aduerso dia-
bolus subintroduxit clanculo furem, vt gregem perderet atque mactaret. Qualis nam-
que parandus a Deo Pontifex fuit, qui staret pro muro domui Israel imperterritus &
inconcussus, cum ex hypocrisis latebris hostis humani generis super eminentem cathedram,
in primaria & nobilissima omnium Orientalium ciuitatum, perspicuum omnibus, &
conspi-

A conspicuum cunctis regia pompa decorum collocaturus esset Christi diuinitatis aemulum
Antichristum; quem &, antequam quis qualisve esset, penitus innotesceret, clientela
Consulum & Praefectorum ambiret, atque etiam fouerent obsequia Imperatoris? Ex Ne-
storij igitur summa cum potentia impietate metiri licet Caelestini maximam cum religio-
ne virtutem: vt plane satis superq. sufficere possit ad supremum gloriae titulum Caelestino,
impietatem cum impio profligasse, & antequam in oecumenico Concilio damnaretur, il-
lato in eum ante anathemate, extinxisse. Erectis igitur permanfuris semper gloriosis de
expugnato haesiaracha trophaeis, & fide Catholica oecumenicae Synodi sententia sta-
bilita, quam frustra concutere atque labefactare fuerat aggressa perfidia; impertitis insu-
per salutaribus monitis, & tamquam testamento relictis in recitatis nuper litteris, quo-
modo futura mala cauere possent, rebus cunctis bene compositis atque dispositis; ab
B ipsis Idibus Martijs, quibus eas ad Orientales dedit epistolas, non amplius quam vi-
gintiduorum dierum euoluta periodo, pro recipienda bene perfuncti laboris expectata
mercede, feliciter & ex optato migravit ad Dominum.

Hoc igitur ipso anno, octauo Idus Aprilis sanctus Caelestinus Papa ex hac vita mi-
gravit, cum sedisset annos octo, menses quinque, & dies tres. Recensetur a Genna-
dio inter scriptores Ecclesiasticos, atque de ipso ait ^a: Caelestinus vrbis Romae Episco-
pus decreta Synodi aduersus supradictum Nestorium dictauit, habitum volumen descri-
bens, ad Orientis & Occidentis Ecclesias dedit, confirmans, duabus in Christo manen-
tibus perfecte naturis, vnam Filij Dei credendam esse personam.] haec de Caelestino:
quae vero subdit de Sixto, dicemus paulo inferius. In libro autem de Romanis Pon-
tificibus haec de eo: Hic multa constituta fecit, & constituit vt psalmi Dauid centum
C quinquaginta ante sacrificium psallerentur antiphonatim ex omnibus; quod antea non
fiebatur, sed tantum epistolae Pauli recitabantur & sanctum Euangelium. Hic fecit consti-
tutum de omni Ecclesia (*decretum nempe ad vniuersalem Ecclesiam pertinens*) quod hodie
archiuis Ecclesiae tenetur reconditum. Hic fecit basilicam Iulij, &c.] subdit de do-
nis illi collatis. De eodem Caelestino exornante sacris imaginibus Memorias martyrum
haec Hadrianus Papa in epistola ad Carolum Magnum Imp. habet: Iterum de sancto ter-
tio Concilio sanctus Caelestinus Papa proprium suum coemeterium picturis decorauit.]
haec ipse. Sed de Caelestino haec tenentur.

OBITVS CAE-
LESTINI PA-
PAE.
*a Gennad. de
Script. Eccles.
c. 54.*

DE VITIS
ET LITIS
VBI HABITAT
APUD ROMAM
ALII

Defuncto igitur Caelestino Romano Pontifice, sepultoq. in coemeterio Priscillae via Sa-
laria, cum vacasset Episcopatus dies viginti*, sexto Kalendas Maij Sixtus patria Roma-
nus ex patre Sixto creatur Romanus Pontifex. id quidem hoc anno factum, tum Pro-
D sper, tum Marcellinus in Chronicis meminere. Simulac autem ipse Sixtus Romanae se-
dis atque totius Ecclesiae Catholicae clauum moderandum accepit, quem vidimus ex
sancti Augustini litteris ad eum datis ^b zelo fidei illibatae seruandae mirum in modum
aestuasse, nihil antiquius habuit, quam vt eandem mox, scriptis ad vniuersas Orientales
Ecclesias litteris, redderet in omnibus stabilitam. Testatur id quidem Gennadius ^c verbis
istis, cum agit de ipso Sixto post Caelestinum: Similiter etiam Sixtus successor Caelestini
pro eadem re & ad ipsum Nestorem* & ad Orientis Episcopos aduersus errorem eius
succidendum sententias direxit.] haec ipse.

* al. XXI.
SIXTVS PAP.
CREATVR.

*b August. epist.
104. & 105.*

*c Gennad. de Vir.
illustr. c. 54.*

* Nestorium

Quod enim Nestorianae haesesi Pelagianam sciret dedisse manus, vehementiori impetu
aduersus vtramque eundem iam creatum Pontificem insurrexisset, qui olim presbyter scri-
ptis luculentissimis editis eam vehementer exagitauit, quis poterit dubitare? Qui enim
E presbyter haeseres profligauit, & vt (S. Augustinus de eo testatur ^d) haereticos terruit; iam
ipso insidentem Petri throno, quibus putas ipsum eos verborum appetijisse fulminibus?
Verum omnia sapienti consilio, nec quicquam animi praepropera commotione gessit, exhi-
bens se prius patrem atque pastorem, quam Iudicem. Hac de causa Gennadius ait, Sixtum
Pontificem ad ipsum Nestorium iam anno superiori damnatum scripsisse litteras, dum ille
ageret in monasterio S. Euprepij apud Antiochia relegatus, si forte in monastica tranquil-
litate ad meliorem statum mentis rediret, qui frequentia vallatus hominum desipuerat.
Non despexit morbosam ouem curare pastor, qui sciret pastorem omnium Christum de
perdita oue quaerenda insinuasse sermonem & inculcasse viuum exemplum. Sed qui praedecessoris
ipsius Caelestini medicamenta contempsit, Sixti quoque medicinam propinatam
exhorruit; vtpote quod secundum diuinam Scripturae sententiam ^e, nemo corrigere valeat,
quem Deus despexerit. Tantum enim absuit, vt Nestorius & Nestoriani, qui illi penitus in-

*d Aug. epist. 105.
SIXTVS
QVAERIT CV
RARE NESTO-
RIVM.*

e Eccles. 7.

haerent, corrigerentur, ut ad calumnias atque probrosa mendacia declinantes, tum **A** ipsius Sixti nomine, tum Cyrilli litteras finxerint pro Nestorio atque eius blasphemis datas: sed id anno sequenti post pacem inter Ioannem Antiochenum atque Cyrillum Alexandrinum compositam: nosq. de his suo loco acturi sumus.

Ceterum illud constat ex litteris sancti Cyrilli ad Acacium Melitenum Episcopum datis, & alijs, ipsum Sixtum, simulac regimen Apostolicæ sedis est consecutus, nihil antiquius habuisse & magis in votis, quã quã a sacrosancto Concilio œcumenico Ephesino decreta fuissent, stabili firmitate consolidare: quamobrem statim eadem rata habuit, & pontificio adiecto decreto firmavit: quippe qui acerrimo studio Nestorianorum patriarchas Pelagianos (ex his enim eos fuisse progenitos, superius demonstratum est) olim cum presbyter esset, fuerat infectatus, cum in societatem criminis calumniose ab aduersarijs inductus esset, ut ex litteris sancti Augustini ^a ad ipsum scriptis apparet. sed de his suo loco **B** dictum. Qui igitur super eminentissimum thronum euectus est summus Pontifex Sixtus, haud satis sibi visum est Ephesinum confirmasse Concilium: sed quod sciret Petri muneris esse, fratres confirmare, atque collapsos erigere, in hoc ipsum totus incubuit, ut qui restiterat Ephesinis Actis Orientales Episcopi, eodẽ Catholicæ fidei redderet obsequentes.

Sic ergo qui ad Nestorium condemnatum scripsit, si quo pacto eum ad pœnitentiam prouocaret; curam reliquorum gerens, ad eiusdem primarium fautorem Ioannem Antiochenum Episcopum litteras dedit: meminit eorum Vincentius Lirinensis, ex eademq. epistola eiusmodi fragmentum recitat, quo demonstrat Romanos Pontifices fuisse antiquitatis Ecclesiasticæ tenacissimos, & nouitatis hostes infestissimos; ait enim ^b: Quæ omnia licet cumulate abundeq. sufficerent ad profanas nouitates obruendas: tamen ne quid deesse tantæ plenitudini videretur, ad postremum adiecimus geminam **C** Apostolicæ sedis auctoritatem, vnam scilicet sancti Papæ Sixti, qui nunc Romanam Ecclesiam venerandus illustrat, alteram præcessoris sui beatæ memoriæ Papæ Cælestini, quem hic quoque interponere, necessarium iudicauimus. Ait itaque Papa Sixtus in epistola, quam de causa Nestorij Antiocheno misit Episcopo: Ergo (inquit) quia, sicut ait Apostolus, fides vna est, quæ euidenter obtinuit, dicenda credamus, & tenenda credamus. Tandem illa quæ tenenda & credenda, profecquitur, & ait: Nihil ultra (inquit) liceat nouitati: quia nihil addi conuenit vetustati. Perspicua maiorum fides & credulitas, nulla cœni permixtione turbetur. Omnino Apostolicæ: ut maiorum credulitatem perspicuitatis lumine ornaret, nouas vero profanitates cœni permixtione describeret.] hæc ex epistola Sixti ad Ioannem Antiochenum Vincentius, quam reddituri sumus inferius.

At non Sixtus tantum, sed & Theodosius Imperator hoc eodem anno, & viuente **D** huc Cælestino Romano Pontifice, apud Ioannem Antiochenum Episcopum nauiter egit, ut damnaret Nestorium, & cum Cyrillo Alexandrino iniret concordiam, pacemq. inter omnes Orientales Ecclesias conciliaret: Vfusq. ad hoc consilio Maximiani Episcopi Constantinopolitani, & aliorum Episcoporum Orthodoxorum, qui cum eo erant; illud in primis (quod aliter res transigi non posset) ex sententia eorundem decreuit, ut tum Ioannem ipse, tum Cyrillum, vtriusque videlicet partis auctores, Nicomediam conuocaret, haud permissurus eos inde discedere, nisi iisdem inter se mutuo ad concordiam pristinam restituti. Ad huius legationis obeundam prouinciam delectus est vir integer piusq. Aristolaus nomine, Tribunus & Notarius, quem Antiochiam misit cum litteris ad Ioannem eius ciuitatis Episcopum, addens alias ad Acacium Episcopum Berœensem, & Simeonem Stylitem anachoretam, virum sanctissimum, quos voluit apud eundem Ioannem sequere **E** stes pacis accedere. Epistola autem ab eodem Theodosio Imperatore ad Ioannem Antiochenum scripta sic se habet:

Animi nostri scopus, collapsæ pacis redintegratio est, quam vos iuxta vitæ vestræ institutum profiteamini, ceterosq. omnes (vtpote charitatis causa ad sacerdotium etiam adscripti) docere numquam desinitis. Quia ergo hanc, vnde minime decebat, turbati contigit: operæpretium visum est ad id vos vrgere, ad quod alios vniuersos, si quidem admouerentur, venturos, nihil dubitamus. Res enim detestanda, planeq. inexpectata nostris hisce temporibus accidit, nempe sacerdotum veram religionem profitentium discordia, & ea quidem tanta, ut omnem narrationis modum excedat. Enimvero cum spes erat, fore, ut omnis omnino contentio vel ad minimam vsque suspicionem e medio facefferet, perfectaq. vniõnis fructus exurgeret; tum demum graui illa diffidiorum, tumultuantiumq. incen-

A incendia exarserunt: qua de causa vehemens ægritudinis, iustiq. doloris occasio ex ea re nobis offertur. Cernimus enim Ecclesiasticæ pacis doctores, ipsos concordia fontes eo discordiarum prolapsos, ut talibus indigeant qui suo hortatu ad id eos impellant, quod pro officij sui munere vltro præstare obligantur.

Quapropter huius tanti mali exitum inde inuenire sperantes, vnde originem traxit: enixe ac diligenter, ut primo quoque tempore hoc conficiatur, curantes ne hoc contentio- **B** nis vitium latius serpat: sanctissimo celebris ciuitatis huius Episcopo Maximiano, ceterisq. omnibus qui in ea comperiuntur sanctissimis Episcopis, & vniuerso denique illorum clero ad nos ascitis, sedula consultatione inquisiuimus, ex quibusnam rationibus Orthodoxæ fidei membra, quæ dudum ante bene vnita, infelicis casus interuentu, misere iam nunc diuisa cernuntur, denuo conglutinari: vosque, hoc est, tu, & Cyrillus religiosissimus Alexandria Episcopus, inter vos coeuntes, omni similitate, molestaq. contetione, quæ inter vos exarsit, deposita, ad pristinam rursus concordiam adduci possitis. Prædicti autem Episcopi responderunt: si Nestorij depositioni subscriberes, illiusq. doctrinam anathematizares, fore ut omnis altercationis materia mox e medio tolleretur; Cyrillusq. sanctissimus Alexandria Ecclesiæ Episcopus cum suis, tum Cælestinus quoque nobilissimæ ciuitatis Romanæ Episcopus, tum reliqui tandem omnes quotquot vbique sunt Orthodoxæ fidei sacerdotes, cum tua pietate ad communionem redirent. Cetera vero, si quæ forte essent, quæ emendationem desiderarent; ea a vobis ipsis priuatim vel in commune consultantibus, facili negotio, recte expediri posse.

Cum itaque vnum hoc nostrum esse studium & consilium non ignores, quo pax certa & firma, omni prorsus contentione & æmulatione quæ accidit sedata, sublataque, sanctissimis orbis Ecclesijs, quæ Orthodoxam fidem profitentur, ceterisq. omnibus subditis **C** nostris integre cum Dei auxilio restituatur: omnibus posthabitis, ad Nicomediæ ciuitatem summa cum celeritate venire matures; nec vllum omnino Episcoporum tecum adducas, sed pauculos tantum clericos, qui sanctitati tuæ famulentur: ceteris inquam omnibus sepositis, festina huc citra vllam dilationem accedere: certo tibi persuasum habens, Cyrillo sanctissimo Episcopo per maiestatis nostræ litteras mandatum esse, ut ipse quoque eadem animi promptitudine ad eundem locum accurrat; additumque, nullum ad nos accessum prius habiturum, quam inter vos conueneritis, omnemq. mutuam inimicitiam penitus exueritis, & per propriam concordiam, communemq. omnium votum stabilem inter vos pacem constitueritis. Atque hoc ipsum & tuæ quoque reuerentiæ denunciatum volo. Etenim cum sitis viri adeo celebres, minime decet vos vel bona pacis, vel mala discordiæ ignorare. **D**

Interea vero ad nostram præsentiam non admittemini, antequam ea omnia correctæ emendataq. fuerint, quæ tanta nos ægritudine affecerunt, quantam verbis exprimere vix possumus; dum studiosa pacis concordiaq. & mutua inter vos amicitia conuentio intercesserit, & per illam iter ad nos vobis patefactum fuerit: nulla prorsus quorumcumque Episcoporum aut ordinatio, aut exauctoratio tentabitur: sed si quid interim huiusmodi vltus postulauerit, hoc totum tranquillæ pacificæq. Ecclesiæ Catholicæ constitutioni referuetur: præsertim cum religiosissimi clerici ad diuina mysteria tantisper sufficere queant, donec perfecta aliqua vniõ consequatur. Hæc hæctenus a me dicta sint. Nec dubitamus, si sinceram immotamq. atque Ecclesiastico statu dignam animi nostri sententiam diligenter ac pie expenderis, quin totis animi viribus, totaq. mentis virtute ad hoc incumbiturus sis, ut ea omnia quæ a nostra pietate Orthodoxæ fidei, sanctarumq. Ecclesiarum vniendarum causa sancita & ordinata sunt, tempestiue conficiantur: sed neque vllum quoque eius rei gratia aut laborem, aut difficultatem, aut ignominiam, aut iniuriarum condemnationem recusaturus. Quod si vero (quod non credimus) nostræ huic conscientia, iustoq. animi nostri proposito, priuato iudicio, humanæq. alicuius perturbationis impulsu, aliquando obniti institueris, nostraq. decreta floccifeceris; non dubitet sanctitas tua, se obedientia & promptitudinis, quæ sanctæ Dei Ecclesiæ concorditer constituentur iure debetur, neglectæ meritas pœnas daturum esse.] hæctenus Theodosij ad Ioannem Episcopum Antiochenum epistola. Sed præter has litteras, alias secretiores dedisse per eundem Aristolaum ad ipsum Ioannem, ut damnaret Nestorium, & in omnibus Cyrillo assentiretur, testatur Cyrillus in epistola ad Dynatum ^a, quam inferius reddiduri sumus. **E**

^a August. epist. 104. 105.

DE SIXTI EPISCOPI AD IO. ANTIOCHEN. EPISCOPI. ADVERSUS NOVITATES. b Vincent. Lirin. aduers. heres. c. 7. h.

THEODOSIUS IMP. LABORAT PRO PACE ORIENTALIS ECCLESIAE.

c Apud Concil. Ephes. edit. Pelt. 10. n. 5. c. 3. EPISTOLA THEODOSII IMP. AD IOANNEM ANTIOCH. EPISCOPI.

IVBETVR IOANNES ANATHEMATIZARE NESTORIVM ET EIVS HAERESIM.

CVRAT THEODOSIVS PACEM ORIENTALIS ECCLESIAE.

VRGET IOANNEM THEODOSIVS IMP. AD PACEM ECCLESIAE.

^a Cyril. epist. 38.

Scriptit insuper (vt dictum est) Imperator ad Acacium Berœensem Antistitem, qui totius Orientalium machinationis consultor præ senij grauitate & rerum agendarum vsu atque peritia habebatur, & ad alios coepiscopos & anachoretas; quæ sic se habent^a:

Nihil omnino eorum omnium a nobis est prætermisum, quæ religionis Christianæ causa nostro studio effici debuerant. Atque hoc ipsum sanctitas vestra cum a Ioanne pijsimo Ecclesiæ Antiochenæ Episcopo, tum a ceteris quoque sanctis Episcopis qui apud illū versantur, dilucide cognoscere poterit. Acciderunt autem nonnullæ inter quosdam circa religionis negotium difficultates & controuersæ, quas quidem euestigio de medio tollere & abolere exoptabamus; verum negotiorum magnitudine & multitudine impediti, quod volebamus & conabamur, conficere non valuimus. Certa nihilominus fixaq. stat sententia, ab hoc conciliandæ pacis studio non prius desistere, quam misericors Deus, vestris intercedentibus precibus, Ecclesijs vnionem & pacem restituere dignabitur. Decet proinde vestram sanctitatem, omni diligentia, studio, ac contentione hæc a Deo deprecari; vosq. probatos Romanæ religionis sacerdotes esse, manifesto argumento declarare.] hæc Theodosius ad Acacium, & alios (vt habet inscriptio) aliarum prouinciarum Episcopos & solitarios.

Quod vero ad hanc Theodosij Augusti epistolam spectat, velim nomenclaturam obserues, qua Imperator fidem Catholicam, priori vocabulo, Romanam religionem appellat: priori, inquam: quoniam dicendo tantum fidem Catholicam, cum omnes ferme hæretici eam apud se esse profiteantur, haud facile illos distingues eo nomine (dum agitur cū ipsis) a veræ pietatis cultoribus; secus autem voce illa, Romanæ religionis, quæ peculiaris & propria est Orthodoxorum: nam non communicare Romanæ Ecclesiæ, istud ipsum erat constituere quempiam hæreticum atque schismaticum; vt ex his quæ dicta sunt superius ex Optato Mileuitano, sancto Augustino, sancto Hieronymo, & alijs veteribus, satis superq. sapius demonstratum est. Porro sicut in Oriente (vt apparet testificatione Theodosij Imperatoris) eiusmodi vigeat loquendi vsus, vt per Romanam religionem fides Catholica deberet intelligi; ita & in Occidente, nec apud Latinos tantum atque Catholicos, verum etiam penes barbaros, eosdemq. hæreticos eiusmodi receptam esse consuetudinem, quæ alibi diximus ex Victore Vticensi & Gregorio Turonensi, de quibus & suis locis continget fieri mentio, manifeste declarant. Sed ad Theodosium redeamus, qui etiam eiusdem argumenti, pro pace scilicet inter dissidentes Episcopos concilianda, ad magnum illum Simeonem Stylitam, incomparabile huius sæculi admirandæ sanctitatis exemplum, de quo & superius mentio facta est, eiusmodi litteras dedit^b:

Quoniam quidem exploratum habemus, totam reuerentiæ tuæ vitam ad Deum esse conuersam, eaq. integritate vixisse hæcenus, vt diuinam erga nos beneuolentiam certa quadam fiducia prouocare queas: non potuimus in præsentia has ad te litteras non perscribere, teq. etiam atque etiam rogare, vt hoc pacis concordiaq. negotium, quod a diuina prouidentia vere dependet, hoc potissimum tempore quammaxime promouere fatagas; diffidiumq. diaboli technis paci recte aliquando radicata & constituta iniectum, confestim e medio tollere contendas. Id quod tuæ sanctitatis precibus, eiusdemq. apud illos, qui eam confirmare, dissipatamq. restituere possunt, hortatu impulsuq. consili, breui futurum, minime dubitamus. Nam si Ioannes pijsimus Ecclesiæ Antiochenæ Episcopus, Nestorij, qui hæc controuersias principio exuscitauit, depositioni subscripserit, fidemq. fecerit se nouo infanoq. dogmati in posterum non consensurum, neque antea consensisse vmquam: diuulforum membrorum vnio denuo sublequetur: quippe cum omnes in hoc conueniant, concurrantque: si, inquam, Ioannes istud fecerit, religiosissimoq. Episcopo Cyrillo consenserit, quemadmodum Occidentales, & Constantinopolitani, reliquiq. omnes terrarum orbis Episcopi cum eo consentiunt: quæ quondam fuerant coniuncta, Dei benignitate rursus coalescent. Hanc namque molestiam, turbamq. superuacanea, parumq. utilis, immo vero noxia doctrina nobis peperit: quæ quidem si per vestras preces explosa, proculq. ab animis nostris eliminata fuerit, pacatos nos reddet, diuinamq. defensionem (vti speramus) nobis restituet. Nam contentio hæc & discordia adeo nos conturbat, vt existimemus primam præcipuamq. omnium nostrarum calamitatum occasionem vel hanc vniam præbuisse.

Confidimus autem, regni nostri res consilio benignitatis & humanitatis Dei esse processuras, Ecclesiæ & Orthodoxæ fidei membris vestro hoc egregio facto coniunctis. Certa igitur

A tur pulcherrimum certamen, vt superes dæmonis conatus: hoc enim tibi maximum certamen imputabitur, & victoria summis viribus parta: quam adeptus, te ipsum secutus fueris; ea quæ profiteris, tum gerens, tum factis confirmans. Consuetis orationibus, quæso, nostrum Imperium, quicq. ei parent, sine intermissione Deo commenda: vt nobis, quorum omnis cura (quemadmodum conuenit) in pace religionis ipsius potissimum versatur, copiosa bona ab ipsius potestate suppeditentur.] hæcenus Theodosij Imperatoris litteræ ad Simeonem Stylitam.

Verum sic comparatus magnus ille Simeon erat, vt licet super columnam in solitudine positus vitam parem cælitibus in terra duceret, tamen curam Ecclesiæ Dei minime abiecerit: zelo enim pietatis exæstuans, nullam prætermisit aliquando occasionem illi consulendi: cuius rei causa etiam, cum opus esset, scriberet ad Imperatorem, ab eodemq. vicissim soleret accipere litteras. Theodoretus enim de ipso agens, hæc inter alia^a: Hæc quidem omnia faciebat, neque sanctarum Scripturarum curam abiicit & prouidentiam: aliquando quidem pugnant aduersus Gentilium impietatem, aliquando frangens Iudæorum audaciam, aliquando autem fugans & profligans turbas hæreticorum, aliquando de his scribens ad Imperatorem, aliquando Præsides & magistratus ad diuinum incitans zelum, aliquando etiam ipsis Ecclesiarum pastoribus maiorem gregis curam gerere præcipiens.] hæc & alia Theodoretus: qui quidem in eo quod ait, Simeonem aliquando fregisse Iudæorum procaciam, dum scriberet aduersus eos ad Imperatorem; illud plane in mente habuisse visus est, quod de eodem Euagrius narrat his verbis^b: Virtus porro diuinæ gratiæ tā penitus in istius infedit animo, vt ad Imperatorem Theodosium per legem iubentem vt Iudæis Antiochiam incolentibus ipsorum synagogæ, quas ante Christiani ab illis abstulissent, redderentur, adeo libere scripserit, adeoq. acriter propterea cum increparit (solum namque suum Imperatorem Deum veritus est) vt Imperator Theodosius, quo Christianorum satisfaceret voluntati, sua mandata reuocaret; Præfectumq. qui ipsum de Iudæorum synagogis reddendis docuerat, abdicaret magistratu; atque sanctissimum atque cælestem oraret martyrem, vt nominatim pro ipso Deum obsecraret, obtestareturque, atque sua ipsum impertiret benedictione.] hæc Euagrius.

Porro magni huius Simeonis nomen ob eius mirificas virtutes, ingentiaq. miracula, non in Oriente solum, vbi degebat, sed in Occidente fuisse percelebre, quæ de eodem tradit his verbis Theodoretus, significant^c: Cum ergo peruolaret fama in omnes regiones, concurrebant omnes non solum vicini, sed qui etiam multorum dierum itinere aberant] pro exposcendis ab eo diuersis (prout quisque opus haberet pro se, vel pro suis) diuinitus impertiendis miraculis. Sed pergit: Sic autem omnibus vndique aduenientibus, & per totam viam instar fluminis affluentibus, videre est pelagus hominum in illo loco constitutum, quod fluuios vndiquaque excipit. Non solum enim confluunt qui nostrā habitant regionem, sed & Ismaelitæ, & Persæ, & Armeni qui sunt eis subiecti, & Iberes, & Homeritæ, & qui illis sunt interiores. Venerunt autem multi quoque qui habitant extrema Occidentis, Hispani (inquam) & Britanni & Galli, qui quod est intermedium occupant. De Italia enim superuacaneum est dicere. Aiunt enim Romæ, quæ est longe maxima, eum fuisse adeo omnium sermone celebratum, vt in officinarum omnium vestibulis & porticibus ei paruas posuerint imagines, hinc sibi præsidium & tutelam parantes.] hæc Theodoretus eiusdem prouinciæ accola, qui hæc omnia habebat præ oculis, scripsitq. dum fierent, ipso magno Simeone adhuc superstitite. Sed cum alio tendat orationis cursus, apud hunc diutius immorari minime datur: conueniemus eum sæpe inferius. Modo autem de Ioanne Antiocheno Episcopo, ad quem Theodosius scripsit, cœptam prosequamur orationem.

Hic quidem etsi de fide Catholica gloriaretur, magna tamen labe conspersus est ex consuetudine atque defensione Nestorij: deterius vero fœdatus, cum in suspicionem adductus est initæ cum eo occultæ societatis, dum damnationi Nestorij in Concilio œcumenico Ephesino proclamata, non tantum non adduci potuit vt subscriberet, sed eidem semper mirum in modum est pertinacius refragatus. cuius rei causa factum est, vt complurium sanctorum virorum animi in eum iuste commoti fuerint. Ad hæc namque spectat quæ Cyrillus monachus in rebus gestis S. Euthymij, quas posteris fideliter tradidit, tum de S. Euthymio, tum de Domino monacho eiusdem Ioannis Episcopi Antiocheni ex sorore nepote narrat verbis istis: Is autem (Euthymius, scilicet) cum & alia didicisset ex ijs quæ facta fuerant ab Episcopis Orientis, & quod Ioannes qui præerat Antiochiæ, cum esset Orthodoxus,

^a Extant apud
Concil. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 5.
c. 10.
EPISTOLA
THEODOSII
AD ACACI-
VM ET ALIOS

RELIGIO RO-
MANA EA-
DEM CATHO-
LICA.

APUD EPHESIN.
CONCIL. EDIT. PELT.
TOM. 5. C. 15.

^b Apud Ephesin.
Concil. edit. Pelt.
tom. 5. c. 15.
THEODOSII
AVG. EPISTO-
LA AD SIME-
ONEM STYLI-
TEM.

SIMEON EC-
CLESIAE
PROFICVVS.

^a Theodoret. Vit.
SS. Patr. c. 26.

^b Euagr. lib. 8.
c. 13.

^c Theodoret. Vit.
SS. Patr. c. 26.
CELEBRE NO-
MEN SIMEO-
NIS OMNIBVS
INNOTVIT.

DE S. EUTHY-
MIO ET DOM-
NO MISERAN-
TIVS CA-
SYM IOAN-
NIS.

doxus, inductus esset, vt eadem sentiret quæ Nestorius: fuit graui tristitia cor eius fauciatum. Eodem modo etiam affectus fuit Domnus illius nepos consobrinus: rogauit itaque Euthymium, vt ei permitteretur ire Antiochiam, vt auunculum suum, qui supplantatus fuerat, restitueret, & iam veluti iacentem erigeret. Ille autem cum præuidisset non futurum illuc tutum aduentum, sed ei potius inutilem & minime conducibilem: Nequaquam (inquit) o fili: non oportet te a Laura recedere: neque enim ille tua opus habet præsentia: sed etsi paululum a recta fide declinauit; Deus autem, qui nouit cor illius recte se habere, ipse illum conuertet, & reducet ad id quod bene erit. Et tu quidem, o fili, si quidem in quo vocatus es, & loco, in eo perpetuo manseris; perficies, & gloriam adipisceris, veram inquam gloriam, & quæ ex Deo est, & quæ numquam excidit. Sin autem his neglectis, & tolerantia contemptis cogitationibus, a Laura tentabis discedere: obtinebis quidem administrationem, quam tuus habet auunculus: sed eam tibi rursus auferent mali homines & præstigiatores, cum ab illius prius seductus fueris ignorantia. Et hæc quidem qui est in sanctis, Euthymius. Domnus autem, cum hæc mandata non multum curasset, proficiscitur Antiochiam, nec Vale quidem dixit sancto, & nec ei villo modo suum significauit recessum. Cum illic fuisset, omnia quæ ei prædicta fuerant effectum sunt sortita. Illeq. postea magna ductus poenitentia, quod non obedisset, ad ipsum reuertitur, graui dolore visceribus cruciatus & acerbe deplorans.] hæc Cyrillus. De ipso autem Domino plura suo loco inferius.

At quid, litteris a Theodosio Imperatore acceptis vna cum Aristolai legatione, Ioannes? Vocatis Syriae in vnum Episcopis, illis videlicet, quibus hætenus aduersus Cyrillum & alios Ephesi congregatos vsus fuerat comministris, conuenit vna cum illis etiam Acacius Berœensis (prout litteræ Cyrilli ad Acacium Melitenum ostendunt) inquit, cum eis consilium, vt quid opus facto esset, decerneret. Ne autem ad dicendam causam Nicomediam proficisci Ioannes ex mandato Theodosij cogeretur, illud inter eos consultius deliberatur, ratam habendam esse damnationem hæresis Nestorianæ vna cum ipso Nestorio, sicut Theodosius suis litteris admonerat faciendum; sicq. redintegrandam esse communicationem cum Romano Pontifice, atque Cyrillo Alexandrino, omniq. simul Ecclesia Catholica, a qua hætenus schismate præcisus esset. Quæ omnia Aristolai legatus a Theodosio missus rata habens, nullum amplius de proficiscendo Nicomediam Ioanni negotium facessuit; vtpote qui hac via concordiam inter dissidentes Episcopos conciliandam fore conspiceret. Ioannes igitur ex Synodo tunc Antiochiæ habita de damnatione Nestorij & eius hæresi Synodalem dedit epistolam ad Sixtum Romanum Pontificem, non autem ad Cyrillum Episcopum Alexandrinum: cum eo enim aliter agendum putauit, vt paulo inferius dicturi sumus. Epistola autem ad Sixtum Papam a Ioanne tunc scripta sic se habet^a:

Præcipuum eorum studium, qui sacerdotio funguntur, diuinumq. istud Episcopatus ministerium a Christo omnium Saluatore sortiti sunt, primariuq. eorumdem scopus hic esse debet, nempe vt in fide recta excellant, eamq. populum sibi concreditum fideliter doceant. Cum itaque res ita habeat, anno proxime lapsa, sacra Deo dilectissimorum Episcoporum Synodus, iuxta religiosissimorum Christi q. amantium Imperatorum nostrorum decretum in Ephesiorum metropoli profigandæ Nestorianæ hæresis causa conuenit: confessuq. vna cum beatæ memoriæ Cælestini Romanæ Ecclesiæ quondam Episcopi legatis fideiq. vindicibus celebrato, prædictum Nestorium, tamquam profana doctrina vntem, multorumq. passim scandalorum auctorem, & in fide præterea Catholica grauiter errantem, depositionis sententiæ subiecit. At vero postquam & nos quoque eodem aduenissemus, remq. omnem, vt gesta erat, accepissemus, grauiter commoti fuimus. Cum ergo ea de causa non parua inter nos & Synodum controuersia intercessisset, multaq. vtrinque & dicta & facta quoque essent; ad nostras tandem Ecclesias & ciuitates reuersi sumus; neque quod ad Nestorij depositionem attinebat, Synodi sententiæ per id tempus subscripsimus.

Porro autem cum multis inter se discordijs Ecclesiæ diffiderent; vnumq. illud omnes maxime curare oportere visum esset, vt omni dissidio e medio sublato, amice inter se iterum congruerent: religiosissimi ad hæc Christi q. amantes Imperatores id ipsum quoque quamprimum fieri vellent, seuereq. iuberent, ac celeberrimum Tribunal & Notarium Aristolai ea de causa ad nos mitterent, vt omnis mox contentio facesseret, sanctaq. san-

ctarum

A Starum Dei Ecclesiarum pax vbique vigeret: placuit & nobis quoque, in sacra Synodi sententia, quæ Nestorium deposuit, acquiescere, ipsumq. pro deposito habere, ac blasphemam illius doctrinam anathematizare: eo quod & nostræ quoque Ecclesiæ, perinde ac vestra sanctitas, rectam semper inculpatamq. fidem tenuerint, eademq. populo assidue commendarint, retinendamq. prædicarint. Assentimur nihilominus & Maximiani sanctissimi pietissimiq. Ecclesiæ Constantinopolitanæ Episcopi ordinationi: denique cum omnibus terrarum orbis Episcopis, si modo rectam sinceramq. fidem habuerint, eademq. seruauerint, communicamus.] hætenus Ioannis ac collegarum ad Sixtum Papam atque alios collegas epistola, communis quidem Episcopis omnibus Catholice fidei, qua Catholicam Ecclesiarum omnium communionem nanciscerentur, & qui hætenus schismate scissi fuissent, harum litterarum compagine vnirentur. Peruenierunt hæ litteræ Romanam anno sequenti. Quæ vero Sixtus Papa rescripserit, suo loco dicemus.

B Cum Cyrillo autem Alexandrino Episcopo, aduersus quem acerbissimas inimicitias exercuissent, aliter sibi agendum putarunt Ioannes Antiochenus & alij collegæ Syriae Episcopi; nimirum vt quasi daturi essent ipsi veluti Orthodoxi ei legem, ab eo, velut in suspicionem adducto hæresis Apollinaris, exigerent Catholice fidei confessionem, qua sua capitula tamquam erronea condemnaret. Cum ergo his se minime consensurum idem Cyrillus suis litteris declarasset: tunc illud iudem Syri Episcopi consilium inierunt, vt Paulum Episcopum Emesenum legatum Alexandriam mitterent ad Cyrillum, qui si posset, ab eo quod petitum antea fuerat, extorqueret; sin minus Cyrillus acquiescere vellet, tunc de damnatione Nestorij & eius hæresis scriptas litteras ei redderet. hæc quidem omnia testatur ipse S. Cyrillus in epistola his diebus data^a ad sanctum Acacium Melitenum Armeniæ Episcopum, strenuum (vt dictum est anno superiori) Catholice fidei pugilem.

C Cum autem Paulus Cyrillum conuenisset, multis eum persuadere conatus est, sua damnare capitula: & inter alia hoc vsus est argumento: Si scriptis a Magno Athanasio stare vellet. Cumq. se ab eius doctrina numquam recessurum fore ille spondidisset: protulit Paulus Athanasij epistolam ad Epictetum, qua videbatur Cyrillus conuinci posse. Sed eam ab hæreticis fuisse deprauatam, habita collatione cum originali scripto, quod asseruabatur in archiuo Alexandrino, facile percognitum fuit: vnde Paulus spe illa omnino frustratus est. hæc quidem Cyrillus ipse testatur in dicta epistola ad Acacium Melitenum. Cum igitur nulla spes Paulo reliqua esset, vt in suam sententiam Cyrillum perduceret: tunc protulit litteras Ioannis Antiocheni & collegarum eius, quibus pax omnino conciliari posset: ipsæ autem sic se habent^b:

D Religiosissimorum Imperatorum nostrorum edicto, Deo dilectissimorum Episcoporum Synodus ad Ephesiorum metropolim, cum Ecclesiasticarum rerum & controuersiarum, tum rectæ quoque fidei causa dudum conuenire iussa est. Cum autem ad prædictam ciuitatem peruenissemus, ac citra mutuum colloquium inde rursus abissemus (nullum autem est operæpretium, pacis tempore, neglecti colloquij causas inquirere) accidit, vt Ecclesiæ in graues discordias inciderent. Quando omnes ergo id maxime curare oportet, vt omni animorum dissensione, contentioneq. e medio sublata, Christi Ecclesiæ denuo consocietur; ipsiq. religiosissimi ac Christi amantissimi Reges, hoc ipsum vt fiat, serio mandent; eiusq. rei gratia dominum meum præclarissimum, apprimeq. conspicuum Tribunal Aristolai huc amandarint, ac graues præterea vna cum illo litteras miserint, quæ quamprimum nos conuenire iubent, quo scandala omnia e medio tollantur, omnisq. E perturbatio & offensio consopiat.

Nos pijs illorum litteris morem gerere volentes, recta mox dominum nostrum, Deo per omnia dilectissimum & sanctissimum Episcopum Paulum ad sanctitatem tuam mittendum duximus. quod consilium sanctissimo pijsimiq. patri nostro Acacio, ceterisq. qui nobiscum erant, Deo dilectissimis Episcopis probatum fuit. Fecimus hoc autem maioris securitatis compendijq. causa; eo nimirum, quod alia commodiori ratione quæ a religiosissimis Imperatoribus nostris sancita sunt, perficere, nobis in vnum conuenientibus, integrum non fuerit. Mandauimus autem illi, vt personam nostram sustinens pro nobis ea tractet, vnaq. vobiscum constituat, quæ ad pacem faciunt: id quod huius legationis præcipuum caput est: simulq. pietati tuæ exhibeat expositionem de Domini nostri Iesu Christi incarnatione concorditer a nobis editam: quam proinde pietati tuæ per prædictum pijsimum virum misimus.

De

IO. ANTIOCHENSIS VNA CVM SVIS SYNODVM HABET.

IO. ANTIOCHENSIS VNA CVM SVIS SYNODVM HABET.

a Apud Acta Concil. Ephesin. edit. Pel. tom. 5. c. 17. IOANNIS EPISTOLA AD SIXTVM ROM. PONTIF.

PAVLVS EPISCOPVS EMESENSIS MITTITVR AD CYRILLVM.

a Apud Concil. Ephes. edit. Pel. tom. 5. c. 7.

b Apud Act. Ephes. edit. Pel. tom. 5. c. 5. item apud Cyril. epist. 38. ad Dymarium fit mentio eiusd. EPISTOLA IOANNIS ANTIOCH. AD CYRILLVM ALEXANDR. PRO PACE.

FIDEI CA-
THOLICAE
PROFESSIO
MISSA AD
CYRILLVM
A IOANNE.

DE MARIA
DEIPARA ET
DE DVABVS
IN CHRISTO
NATVRIS.

IN IV-
TO IV-
TIM-
O A H
MVJJ

NESTORII
ET EIVSHAB-
RES DAM-
NATIO RATA
HABETVR.

A. EN-
A. P. 38

a Cyril. epist. 38.

CYRILLI EPI-
STOLA AD
DYNATVM.

De Virgine itaque Deipara quomodo sentiamus & loquamur, deq. vnigeniti Filij Dei A incarnatione, dicemus breuiter, non vt ijs aliquid addamus, quæ ab initio ex diuinis litteris, sanctorumq. Patrum traditione hausimus, sed vt fidei nostræ rationem reddamus. Dicemus autem, nihil omnino (vt modo aiebamus) fidei in Nicæa a sanctis Patribus expositæ adijcientes. Illa namque (vt alibi a nobis indicatū est) ad omnem pietatis cognitionem, omnisq. hæreticæ prauitatis depulsionem abunde fat est. Sed nec illa quoque, quæ captum nostrum excedunt, temere hic ingeremus, sed propriæ infirmitatis confessione excludentes eos qui adoriri nos velint in his, in quibus consideramus quæ supra humanum captum sunt. Habet vero nostra expositio in hunc modum:

Confitemur Dominum nostrum Iesum Christum vnigenitū Dei Filium esse, Deum perfectū & hominem perfectum ex anima rationis compote & corpore constitutum: Ante facula quidem ex Patre secundum diuinitatem genitum, postremis vero temporibus eumdem ipsum propter nos & propter nostram salutem ex Maria Virgine secundum humanitatem natum: Eundem Patri consubstantialem secundum diuinitatem, nobis item coessentialem secundum humanitatem: siquidem naturarum facta est vnio. quo fit, vt vnum Christum, vnum Filium, vnum Dominum confiteamur. & secundum hunc inconfusam vnitatis intellectum, sanctam Virginem Deiparam esse profiteamur; propterea quod Deus Verbum ex ipsa conceptum & incarnatum & homo factum est, templumq. ex illa sumptum sibi vnierit.

Ad Euangelicas porro, Apostolicasq. de Domino voces quod attinet; scimus graues Theologos alias quidem tamquam ad vnam personam pertinentes promiscue accipere, alias vero propter naturarum diuersitatem diuisim vsurpare; & alias quidem, vtpote illas quæ in diuinitatem conueniunt, ad Christi diuinitatem; alias vero, nempe humiles, ad eiusdem humanitatem referre solere. Hoc iacto fundamento, placuit nobis, quo omnis tollatur contentio, vniuersalisq. sanctis Dei Ecclesijs per Orbem sparsis pax reddatur; necnon scandala omnia, quæ exorta videntur, de medio tollantur; Nestorium quondam Constantinopolitanum Episcopum pro deposito habere; tum profanas illius, prauasq. vocum nouitates anathematizare: propterea quod Ecclesiæ Dei, quæ apud nos sunt, rectam sanamq. fidem obtineant, illamq. custodiant, ac populis (quemadmodum & vestra quoque sanctitas facit) fideliter tradant. Consentimus nihilominus & in ordinationem quoque sanctissimi pijsimiq. Maximiani sanctæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ Episcopi. Et communicamus tandem vniuersis orbis terræ religiosissimis Episcopis rectam inculpatamq. fidem habentibus & retinentibus. Vale domine pijsime, fraterq. sincerissime mihi dilecte: ac pro nobis orare perge.] hætenus epistola Ioannis Antiocheni & sociorum ad Cyrillum Alexandrinum. Scriptas easdem litteras ad Sixtum Romanum Pontificem, necnon ad Maximianum Episcopum Constantinopolitanum, tradit ipse Cyrillus in epistola ad Dynatum, qua & nonnulla secretiora inter ipsos fuisse transacta docet, nimirum fidei confessionem, quam Ioannes & Orientales professi sunt præmissam antea ad illos fuisse ab ipso Cyrillo. Reddenda hic est igitur ipsa Cyrilli ad Dynatum a epistola, quæ exactam totius rei gestæ seriem pandit, nec apud alios ita facile est inueniri:

Pietati tuæ, quæ pacem Ecclesiarum, quam sectatur, concernunt, significanda duxi. Antiochiam itaque dominus meus celeberrimus Tribunus & Notarius Aristolaus venit afferens secum regias litteras, quæ religiosissimo Antiochenæ Ecclesiæ Episcopo Ioanni mandarunt, vt scelesti Nestorij dogmata anathematizaret, & depositionem eius pro conformitate sanctæ Synodi decerneret, & ita communionem a nobis quæreret. Et hæc quidem continebant illæ litteræ. Ceterum quidam ex Orientalibus Episcopis, qui forte Nestorium nondum condemnarunt, & illis patrocinantur, qui rectam nostram fidem sollicitant, & gloriam omnium Saluatoris nostri adorantibus haud mediocriter insidiati sunt, vt pientissimus ac sanctissimus Acacius Beroënsis Episcopus ad me scriberet, curarunt. quamquam ita tamquam ipsi quæ scripsit, a me petant; nempe opus esse, vt quæ contra Nestorium a nobis sunt scripta, deleantur, & tamquam irrita abijciantur omnia, & paciscamur in solo fidei symbolo a sanctis Patribus Nicææ determinatæ. Nouit autem sanctitas tua, quod tales olim ipsorum in Nicæna Synodo positiones fuerint.

Ego vero ad ista rescripti, petere eos impossibilia; eo quod quæ scripsimus, recte scripsimus, rectæ & inculpatæ fidei patrocinantes; nec quicquam omnino scriptorum nostrorum negaturi simus: neque enim aliquid (sicut ipsi dicunt) temere esse dictum, sed vbique nos re-

A nos rectitudini fidei adhærere, & veritatis virtuti consentire: oportere magis eos talibus ambagibus ac dilationibus non vti, neque extra ea quæ necessaria sunt elabi, sed secundum id quod ipsi pientissimo ac Deo dilectissimo Regi & sanctæ Synodo rectum videtur, nimirum Nestorij nugas & blasphemias contra Christum factas anathematizare, depositionemq. illius confiteri, ac ordinationi sanctissimi ac pientissimi Episcopi Maximiani consentire.

Cum istas itaque litteras ad eos misissem; considerarentq. fieri non posse, vt cõmunionem reciperent, nisi ad finem, quæ ipsis facienda erant, perductis: miserunt Alexandriam religiosissimum ac pientissimum Paulum Emesenum Episcopum afferentem quidē ad me communionem concernentia, verum talia, quæ non admodum decentia quædam narrarent: nam & querimonias habere se simulabant, tamquam in sancta Synodo quædam non sint recte dicta & facta. Et huiusmodi quidem epistolas non acceptaui, sed respondi: Quomodo qui præteritorū gestorum gratia veniam petere debeant, iam denuo iniuriam nobis inferunt? Cum autem ista memoratus pientissimus Episcopus excusaret, iuramentoq. affirmaret, non esse hunc illorum scopum, sed magis simplici eos animo ista scripsisse: dilectionis gratia & hoc accipi: verum ad Synaxim eum non admisi, nisi vbi dato primum libello, Nestorij dogmata scripto anathematizauit, proq. deposito illum habere se confessus est, & ordinationi religiosissimi & pientissimi Maximiani Episcopi consensit.

B Petijt autem, vt istis a se loco omnium qui per Orientem sunt, pientissimorum Episcoporum receptis libellis, nihil exigerem amplius. Verum nullo modo acquieui, sed domino meo celeberrimo Tribuno ac Notario chartam misi & exhibui, significans ei, si pientissimus Ioannes Antiochenus Episcopus illi subscripserit, tum demum communionē illis esse reddēdam. Cunctationem autem eorū celeberrimus Tribunus & Notarius Aristolaus moleste tulit. Cum itaque pientissimus Episcopus Ioannes subscripsisset, & qui cum eo erant Nestorij dogmata manifestius anathematizassent, confessiq. essent illū se pro deposito habere, & ordinationi religiosissimi ac pientissimi Maximiani Episcopi consensissent, cõmunionē illis reddidimus, hæc namque illis & Ephesi a S. Synodo proponebantur. Notum & illud sit sanctitati tuæ: Instabat initio religiosissimus ac pientissimus Episcopus Paulus, depositorum (Elladij dico & Eutherij & Emerij & Dorothei) gratia obsecrans, ac petens, vt quæ contra eos decreta sunt, abrogarentur; contendensq. fieri non posse, vt pax Ecclesiarum ad finem deducatur, nisi etiam hæc particula addatur. Ego vero respondebam, rem eum conari impossibilem, neque vmquam nos hoc permissuros. Scripserunt autem eandem epistolam quam miserunt & ad me & reliquos pientissimos & sanctissimos Episcopos, & ad Sixtum magnæ Romæ Episcopum, & ad sanctæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopum Maximianum.] hæc Cyrillus. sunt autem hæ litteræ Ioannis nuper recitatæ.

C Has quidem vbi accepit Paulus Episcopus Emesenus legatus, expertusq. esset Cyrilli constantiam, nullo vmquam pacto fore impertiendam ab illo Ioanni & collegis eius communicationem absque illarum litterarum publicatione; facere id minime prætermisit. Sicq. editis nuper recitatis litteris Ioannis de pace firmanda, vna cum veræ fidei confessione atque damnatione Nestorij, Cyrillus ea cuncta cognoscens probauit: quod quidem etiam ex eiusdem Pauli scriptis apparet. Sic igitur absque capitulorum suorum damnatione cuncta arbitrio Cyrilli gesta sunt: quod & recitata nuper scripta testantur.

D Ex his autē qui fauerant Nestorio, spargebant in vulgus, Cyrillum in omnibus cõsensisse Ioanni, atque damnasse priorē sententiam. Theodoretus enim Cyrillo in eam vsque diem infensissimus aduersarius, in epistola ad Domnū Episcopum Antiochenum hæc de his habet: Nec antea (inquit) cõmunicauimus Cyrillo, qui illa capitula scripserat, quousque doctrinā & professionem fidei edidit consona ijs quæ a nobis dicta sunt, nulla de illis capitulis facta mentione.] hæc ipse, & quidem modo modestius, quam alij iactantes sua ab ipso Cyrillo fuisse damnata capitula; cum de illis ab ipso nullam esse habitam mentionem, Theodoretus affirmet, nec quidem mendaciter. Sed quid insuper falso adiectū est? Quod enim nuper ex S. Cyrilli scriptis audisti, ipsum Cyrillum numquā impertire voluisse communionem Ioanni Antiocheno fautori Nestorij, nisi prius fidei Catholicæ professionem Alexandriam mitteret secundum datum ad hoc ab ipso Alexandria Antiochiam prototypum, ex quo mittendam Antiochia fidei professionem Ioannes exscriberet: ex hoc ipso ijdem Syriæ Episcopi arripuerunt occasionem dicendi, a Cyrillo, vt reciperetur a Ioanne, fuisse missam fidei Catholicæ confessionem, qua & visus esset sua a se scripta damnasse

RES GESTÆ
CYRILLI CVM
PAVLO EME-
SENO.

PAX INTER
IOANNEM ET
CYRILLVM
ET ALIOS O-
MNES.

a Apud Act.
Ephesi. tom. 5.
c. 4.

b Theodoret. epist.
117.

capitula, quod nulla de ipsis in ea ab ipso mentio facta esset. Vides schismaticorum ver-
futias, sentis ex veritate comparata ad fallendum mendacia, dum veluti manu volu-
bili inuersa alea, instar præstigiatorum, ijdem spectantium fallentes oculos, Cyrillum
ex actore in reum, & Ioannem ex reo suæ voluntatis arbitrio in actorem prodigiose transf-
formant.

a Job. 41.

b Job. 40.

Eiusmodi plane portentorum fabricator, & præstigiatorum concinnator est ille nequam
pater mendacij nominatus, sub quo ad tempus ita radij Solis esse dicuntur^a, dum suo ni-
tore coruscant occultare & comprimere nititur veritatem; de quo merito & propheti-
cum illud asseritur^b: Protegunt umbræ umbram eius] cum videlicet filij tenebrarum con-
spirant, & præsto sunt in omnibus ipsi principi tenebrarum, dum quæ ille suadet, ingeritq.
mendacia, isti ipsa comparatis vndique fallacijs ornant, pingunt, atque compin-
gunt. Hæc quidem peregre præstitisse Nestorianos, tum quæ superius de ijs dicta sunt, B
tum quæ dicuntur, perspicue demonstrabunt. Nam præter alios qui stabant a parte Ne-
storij, etiam ipse Theodoretus iisdem aggressus est Cyrillum vrgere calumnijs, nempe
ab ipso sua fuisse damnata capitula. Ita quidem ille interpretatus esse videtur dictam fidei
regulam a S. Cyrillo missam, vt ipsius perbreuis epistola declarat scripta eodem tempo-
re ad Ioannem Antiochenum Episcopum, quæ recitatur in Quinta Synodo, collatione
quinta ad finem: reddemus nos eam inferius.

c Concil. Chalced.
Act. 10.
DE EPISTO-
LA IBAE.

Qui insuper cupit Nestorianorum videre strophas, legat epistolâ quæ fertur Ibæ ad Ma-
rin Persam, quam habent Acta^c Concilij Chalcedonensis: in qua videre est Nestorianum
hominem exultantem & insultantem, tamquam sibi causa esset adiudicata, & iactantem
Cyrillum poenitentem tandem recantasse palinodiâ, atque Ioanni in omnibus consensisse.
His ergo permoti complures haud inferioris ordinis viri scandalû passi sunt, & ad Cyrillum C
de his scripserunt (vt vidimus) litteras acerbiores. Auctor enim qui fertur nomine Ibæ (qui-
quis ille fuerit) eandem circularem epistolam per prouincias legendam misit pro solatio
suorum, & ignominia Catholicorum. Ceterum (vt publica Acta testantur^d) producta in
Concilium epistola illa, non esse Ibæ comperta, sicq. ea damnata, absolutus est Iba. Sed
de his inferius: iam vero ad res inter Cyrillum Paulumq. transactas redeamus.

d Concil. Chalced.
Act. 10. & Con-
cil. Nicen. 2.
Act. 6.PAVLVS EPI-
SCOP. EME-
SENVS CON-
CIONATVR.

His igitur ex Cyrilli sententia omnibus probe confectis, cum sic mutuo in vnam eam-
demq. fidem Catholicam concordare simul & consentire ambæ partes repertæ sunt, inita
est simul cum pace communio, perfectaq. vnitas sancita fœdere sacramentorum. Etenim
qui pro Orientalibus legatione fungebatur Paulus in ecclesiam ad Synaxim a S. Cyrillo in-
troducitur, datumq. ei etiam habere sermonem ad populum, qui summo exceptus est
plausu. sed hæc postea, immo ad finem anni huius contigisse probantur ex ijs quæ inferius D
dicturi sumus: perducta namque fuisse constat vsque ad anni finem hæc anni huius exor-
dio cœpta negotia.

Iam vero e tritibus aliquantulum emergat oratio, & quæ in his conspectationibus mæ-
rens diutius versata est, in lætis exultet, & tamquam in deliciarum campo latius spatietur.
Dum autem hæc agerentur, incidit natalis dies S. Ioannis Baptistæ, quo Cyrillus in eccle-
sia perbreuem huiusmodi habuit concionem, cuius titulus ad temporis rationem plurimum
confert, qui sic se habet:

e Ex cod. Anton.
Augustini.

Homilia^e Cyrilli Episcopi dicta in Natiuitate Ioannis Baptistæ, Pharmuti vigesima octa-
ua, Indictione prima.] est hæc ipsa apud Romanos mensis Aprilis dies vigesima nona. Di-
uerse plane a communi ordine solitos Aegyptios celebrare festos dies ab alijs, diximus pri-
mo tomo Annalium. Sed hæc Cyrillus ad populum:

* coruscant

Eos qui pietate firmi sunt, & sacrorum dogmatum certissimam & ornatâ habent fidem,
terrâ vberem Propheta nominat, dicens: Et eritis vos terra pinguis, dicit Dominus omni-
potens; & benedicent vobis omnes Gentes. Terram vero vberem esse dicit, pro, fœcundis-
simam & fructiferam, & fructuum domesticorum matrem atque nutricem. Huiusmodi au-
tem est omnis Deo amabilis & sancta anima, cultorem veluti quemdam & seminato-
rem totius boni sortita Christum, qui etiam sacrorum nobis dogmatum conseruat^{*} scien-
tiam. Sed omnium inimicus (hoc est satanas) excitatur per tempora, superfeminans tritico
maligna zizania. At concordant de cetero per omnem consistentes orbem terrarum Dei
cultores Episcopi, rectam & vnam consistentes fidem: copulati siquidem sunt nostris Ec-
clesijs, magis autem totius orbis terrarum etiam apud Orientem constitutis: confessi
enim sunt Deo amantissimi Episcopi ibi constituti rectam & sine profanatione fidem. Quæ
autem

A autem scripsit ad me Deo amantissimus & reuerendissimus Episcopus Antiochiæ Ioan-
nes, quæ vero ad eum rescripserim, Deo fauente, audietis.] hæc Cyrillus more maiorum,
quod non consueuissent admitti ad communionem publice excommunicati absque rela-
tione facta ad populum.

At in litteris vltro citroq. datis & in re maximi momenti consultanda integer annus iste
esse videtur infumtus, antequam Paulus legatus, Orientalium firmata concordia, ad com-
municationem integram in ecclesia admitteretur. Nam quod ad exactam habendam ra-
tionem temporis spectat; cum in antiquis monumentis^a reperitur expressum, intromis-
sum Paulum a Cyrillo in ecclesiam habuisse ad populum homiliam de fide Catholica
die vigesima nona mensis Chiach; apparet id ab eo factum esse ipsa die Natalis Domini,
nempe vigesima quinta mensis Decembris. Etenim constat, Beda^b auctore & alijs, Ae-
gyptios inchoare annum a quarto Kalend. Septembris, numerareq. per menses dierum tri-
ginta curriculo terminatos. Certe quidem ipso die Christi Natiuitatis a Paulo habitam es-
se homiliam illam, ipso eius exordio declaratur, vbi dicitur^c: Opportune nobis hodie re-
ligionem vestram adhortari datum est, vt sacrum quemdam chorum constituamus, & cū
sanctis Angelis exclamemus: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ vo-
luntatis. Nam hodie nobis paruulus natus est, &c.] Quod cum ita sit, alterum de duobus
dicendum est, vel titulum de certa mensis die esse mendosum, vel Aegypti Ecclesiam vsum
illum pristinum reliquisse, quo (vt dictum est suo loco) diem Natalem Domini celebrare
consuevit sexta Ianuarij.

a Apud Acta
Concil. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 6.
c. 13. in titulo.b Beda de ratione
temp. c. 9.c Apud Cyrill.
homil. 7.

Sed redeamus ad Paulum: qui vbi concionē profecutus, sanctissimam Mariam Deiparam
appellasset verbis illis: Peperit itaque Deipara Emmanuelē] populus acclamauit: Ecce fi-
des eadē est, donum Dei, Cyrille Orthodoxe: hoc audire cupiebamus. Qui non ita loqui-
tur, anathema sit.] Cumq. & idem Paulus paulo inferius duas perfectas naturas in Chri-
sto vno professus esset, vnam scilicet personam affirmans, rursus populus acclamauit: Re-
cte venisti, Orthodoxe Episcope, dignus ad dignum: Christiani dicunt, donum Dei, Cyril-
le Orthodoxe.] post hæc autem in eodem perstans argumento Paulus ad finem perducere
orationem ob ingruentē multitudinem cogitur: constat id quidem ex eo quod vespere eius
diei rursus in eodem conuentu Ecclesiastico Paulus inchoatam mane profecutus orationē
ista præfatur^d: Nuper apud dilectionē vestram enixius differentes, propter fratrum nostro-
rū frequentiam, lociq. angustiam, ante absolutum sermonem suggestum deserere compulsi
sumus. At quamuis semel repulsi, age idem certamen denuo tentemus. Strenuus autem
vir ille, impigerq. palæstræ huius magister (nempe Cyrillus) quod tunc faciebat, etiam nunc
D faciat: decernat ille certamen. Tunc enim alacri vultu, blandaq. arrisione nostro se certa-
mine oblectari, minime obscure indicabat. Tunc, inquam, blande arridens, dexteramq.
veluti oliuæ ramum obtendens, se a nobis stare, puerumq. suum superiorem euadere, co-
ronaq. redimiri, ac victorem declarari, auide se cupere, manifesto declarabat.]

POPVLVS A-
LEXANDRIN.
ACCLAMAT
PAVLO MA-
RIAM DEIPA-
RAM PRAEDI-
CANTI.d Apud Ephesin.
Concil. edit. Pelt.
tom. 6. c. 14.

Sed hæc intercipiens verba populus acclamauit: Hoc Dei donum est: Cyrille omnes
reddidisti tui similes. Dignus digno coniungitur. Populus tuus dixit: Episcoporum pa-
trem serua Domine. Bene venisti Episcope Orthodoxe, Orbis terrarum doctor. Qui sic
credit, diligitur. Magna doctrina, magnus quoque encomiastes. Paulus Episcopus dixit:
Redeamus itaque ad Deiparam Mariam & Emmanuelem, &c.] multa q. de his locutus,
perducens ad finem orationem, contestatus est se ea locutum, quæ S. Athanasius, Theophi-
lus, Cyrillus, immo & antiqui prædecessores Episcopi Alexandrini semper in Ecclesia do-
cuissent. Demum vero finem imponens, populum ad audiendum Cyrillum inuitauit. Qui
post Paulum suggestum conscendens, perbreuem eodem argumento habuit orationem, qua
ea quæ a Paulo fuissent dicta probauit. Sic igitur magna totius Ecclesiæ lætitia, firmata sta-
bilitaq. est pax totius Orientalis Ecclesiæ, communicantibus inter se mutuo qui antea a
se inuicem diuisi erant Episcopi: Paulusq. re bene confecta, ad Ioannem & alios, a quibus
missus in Aegyptum legatus fuit, redijt afferens secum Cyrilli litteras ad ipsum Ioannem
Antiochenum Episcopum, quarum est huiusmodi exordium^e:

e Apud Concil.
Ephes. edit. Pelt.
tom. 5. c. 6. &
apud Cyril. epist.
28.
DE CYRILLI
AD IOANNEM
EPISTOLA.

Latentur cæli & exultet terra: soluta est enim interiacens maceria; quod mærorē affe-
rebat, conqueuit, & omne tandem diffidiorū genus sublatum est, &c.] subdit de legatio-
ne Pauli, deq. mutua inita concordia, vbi fidei Orthodoxæ professio ab ipsis per eum missa
lecta est, quam hisce suis litteris Cyrillus descripsisse voluit, de se vero calumniam suspi-
cionemq. omnem auferre, qua hæctenus aduersariorum scriptis pulsatus esset, eadem

Vbi dies profectio[n]i ab illo veteratore praestituta aduenit, ille praecedere, subsequi **A** omnes cum mulieribus & pueris coeperunt. Eos ergo ad promontorium mari imminens deducit: ex eo in mare se praecipitare iubet. Proinde qui primi ad praecipitium accesserant, ita faciunt; & nisi diuina prouidentia illis prospectum fuisset, multo plures interijissent. Nam forte fortuna aderant Christiani, quorum alij piscatores, alij mercatores fuerunt. Hi nonnullos eorum aqua prope suffocatos (qui iam tum in calamitate constituti suam amentiam agnoscere coeperunt) extrahentes conseruarunt: alios, ne se in mare deijcerent, prohibuerunt, exitio eorum qui ante se praecipites dedissent, commonstrato. Iudaei tum fraude patefacta, cum temerariam ipsorum credulitatem inculcarunt, tum Pseudomoysem illum occidere contenderunt. At eum nullo modo comprehendere poterant: quippe clam se ex eorum aspectu subduxerat. Vnde nonnullorum animo infedit opinio, cum exitialem daemone[m] fuisse, qui in ipsorum gentis perniciem, hominis speciem induisset. **B** Quocirca multi Iudaei in Creta ea clade impulsu[m], Iudaismo derelicto, ad fidem Christi se transtulerunt.] hucusque Socrates: habet eadem Paulus diaconus ex Theophane, & Nicephorus, qui haec ad tempora Procli Attici successoris refert: sed praestat auscultare Socratem, qui res sui temporis scribebat.

Quod ad res spectat Occidentales; hoc eodem anno sanctus Britius Turonensis Episcopus oppressus aduersariorum calumnijs, ad Romanae sedis Pontificem a sede pulsus appellat, a quo in sedem suam restituitur. Sane quidem appellare consueuisse Gallicanos Episcopos quam frequentissime ad Apostolicam sedem, sanctus Leo in epistola ad Episcopos prouinciae Viennensis docet his verbis: Nobiscum itaque vestra fraternitas recognoscat, Apostolicam sedem pro sui reuerentia a vestrae etiam prouinciae sacerdotibus innumeris relationibus esse consultam, & pro diuersarum (quemadmodum vetus consuetudo **C** poscebat) appellatione causerum, aut retractata, aut confirmata fuisse iudicia.] haec & alia sanctus Leo. Sed quod ad Britij causam, audiamus Gregorium eiusdem Ecclesiae Antistitem rem gestam ita describentem:

Trigesimotertio ordinationis eius anno oritur contra eum lamentabilis causa pro crimine. Nam mulier ad quam cubicularij eius vestimenta deferre solebant ad abluendum, quae sub specie religionis erat veste mutata, concepit & peperit. Qua de re surrexit omnis populus in iram, & tantum crimen super Episcopum referunt, volentes eum vnanimitur lapidare: dicebant enim: Diu pietas sancti tuam celauit luxuriam, nec Deus nos diutius finet manus tuas indignas osculando pollui. Ipso quoque e contrario viriliter hoc negante: Afferte (inquit) infantem ad me. Cumq[ue] oblatus fuisset infans triginta dies ab ortu habens, ait ad eum Episcopus: Adiuro te per Iesum Christum Filium Dei omnipotentis, ut **D** si ego te generavi, coram cunctis edicas. Et ille: Non es (inquit) tu pater meus. Populis autem rogantibus, ut quis esset pater, interrogaret: ait sacerdos: Non est hoc meum: quod ad me pertinet, sollicitus fui: vobis autem si aliquid suppetit, per vos quaerite. Tunc illi magicis haec artibus facta asseuerantes, insurgunt contra eum mutua conspiratione, & trahentes eum dicebant: Non diutius nobis falso pastoris nomine dominaberis. Ille autem, ad satisfaciendum adhuc populo, prunas ardentis in byrrum suum posuit, & ad se stringens vsque ad sepulchrum beati Martini vna cum populorum turba accedit: proiecitq[ue] ante sepulchrum prunis, vestimentum suum inustum apparuit, illo quoque sic prosequente: Sicut istud vestimentum ab his ignibus videtur illaesum, ita & corpus meum a mulierum coitu est impollutum.

Illis vero non credentibus, sed contradicentibus, trahitur, calumniatur, eicitur: ut **E** sermo sancti Martini adimpleretur, quo dixerat: Noueris te in Episcopatu multa aduersa passurum. Hoc enim eiecto, Iustinianum Episcopum constituunt. Denique Britius Romanae urbis Papam expetijt, flens & eiulans, atque dicens: Merito haec patior, quia peccaui in sanctum Dei, & eum delirum & amentem saepe vocaui, cuius videns virtutes non credidi. Post cuius abcessum aiunt Turonici sacerdoti suo: Vade post eum, & exerce negotium tuum. Iustinianus vero egressus a Turonis, Vercellas Italiae ciuitatem ingressus, iudicio Dei percussus, obiit peregrinus. Turonici eius obitum audientes, & in sua malitia perdurantes, Armentium in locum eius constituunt. At Britius Episcopus Romam veniens, cuncta quae pertulerat, Papae refert: qui ad sedem Apostolicam residens, & plerumque Missarum solemnia celebrans, inibi quicquid in sanctum virum deliquerat, descendendo diluit. Septimo igitur regressus anno a Roma cum auctoritate Papae illius Turonos

a Paul. diacon. Miscol. lib. 14.
b Niceph. lib. 14.
c. 40.

Greg. Turon. de Gest. Franc. lib. 2. c. 1. § lib. 10. c. 31.

Greg. Turon. de Gest. Franc. lib. 2. c. 1. § lib. 10. c. 31.

Greg. Turon. de Gest. Franc. lib. 2. c. 1. § lib. 10. c. 31.

Greg. Turon. de Gest. Franc. lib. 2. c. 1. § lib. 10. c. 31.

Greg. Turon. de Gest. Franc. lib. 2. c. 1. § lib. 10. c. 31.

Greg. Turon. de Gest. Franc. lib. 2. c. 1. § lib. 10. c. 31.

Greg. Turon. de Gest. Franc. lib. 2. c. 1. § lib. 10. c. 31.

Greg. Turon. de Gest. Franc. lib. 2. c. 1. § lib. 10. c. 31.

Greg. Turon. de Gest. Franc. lib. 2. c. 1. § lib. 10. c. 31.

Greg. Turon. de Gest. Franc. lib. 2. c. 1. § lib. 10. c. 31.

Greg. Turon. de Gest. Franc. lib. 2. c. 1. § lib. 10. c. 31.

A nos redire disponit: & veniens ad vicum, cuius est nomen Laudiacum, sexto ab vrbe miliario, mansionem accipit. Armentius vero febre corripitur, & media nocte spiritum exhalauit: quod protinus Britio Episcopo per visum reuelatum est, qui ait suis: Surgite velocius, ut ad tumulandum fratrem nostrum Turonicum Pontificem occurramus. Cumq[ue] illi venientes portam ciuitatis ingrederentur, ecce istum per aliam portam mortuum efferebant. Quo sepulto, Britius in cathedram suam regressus est, septem postea feliciter viuens annos.] hucusque Gregorius.

His item Consulibus (inquit Prosper^a) totius orbis pace & consensione mirabili, Bonifacius (de quo saepe superius) ab Africa ad Italiam peruenit & Urbem, accepta Magistri militum dignitate: qui cum resistentem Aetium praelio superasset, paucos post dies morbo extinctus est. Aetius vero, cum deposita potestate in agro suo degeret: ibi cum **B** quidam inimicus eius opprimere eum tentasset, profugus ad Urbem, & illinc in Dalmatiam, deinde ad Hunnos in Pannoniam peruenit; quorum amicitia auxilioq[ue] vsus, pacem Principum interpellata potestatis obtinuit.] haec Prosper. Apud Paulum^b diaconum singulari certamine a Bonifacio legitur victus Aetius: Marcellinus^c autem, vulnere ab Aetio inflicto perijsse Bonifacium, narrat.

Hoc item Domini anno ex hac vita migrasse ponitur sanctus Ioannes Rauennae Episcopus, cuius praecleara est memoria inter sanctos Rauennates Antistites. Quod autem adhuc ipsum datum legitur Valentiniani Imperatoris rescriptum, quo Rauennati Ecclesiae conceditur, ut sit Archiepiscopatus, & ipsius Ecclesiae Antistites vtantur pallio & omni genere pontificalis decoris: num haec vera sint, ad exactam sunt reuocanda censuram. Et ut cuncta possint diligentius examinari, hic primum describendum est ipsum Imperatoris rescriptum, recitatum ab eo qui diligenter res eius Ecclesiae est profecutus, Hieronymo **C** Rubeo. sic enim se habet:

In nomine Domini Dei Saluatoris nostri Iesu Christi. Fl. Valentinianus fidelis Iesu Christi Maior Imperator Ioanni viro sanctissimo Archiepiscopo Rauenn. ciuitatis.

Si Redemptoris nostri plena pietate clementia dignos suae maiestatis honorificat sacerdotes, & charismatum dono clarificat: quanto magis nos, qui ab eius pietate regalia supra gubernanda suscepimus, cultum religionis & reuerentiae honorificentius debemus impendere, eis maxime qui virtutum experimento Deo cognoscimus propinquantes: ut inde illis etiam praestet augmentum, vnde eos probabiliter Dei clementiam . . . salute impetrare confidimus. Ac proinde Imperiali auctoritate sancimus, sanctitatem tuam, & sanctam tuam Rauennatem Ecclesiam, atque vniuersos postea Deo . . . Praesules Archieratica dignitate euectam, Metropolitanae decore sublimandam, seu Archiepiscopali fastigio . . . praependendam. Constituimus sub sacrosancta eius Ecclesiae ditone ordinatione totius Aemiliae nostrae prouinciae ciuitatum omnium Deo amabilium Episcoporum creationis, id est, Sarfenae, Caesena, Forum populi, Forum Liuij, Fauentiae, Forum Cornelij, Bononiae, Mutinae, Regij, Parmae, Placentiae, Brixilli, Vicohabentiae, Hadriae, omniumq[ue] monasteriorum sub eius dispositione reiacentium, & in eis seruientium monachorum. Conferentes ei ob decorem Apostolicae dignitatis honorem pallij & omnis pontificalis decoris vsus, sicut ceteri sub nostra Christianissima potestate saepe degentes fruuntur Metropolitanae. Condecet enim nos ad honorem sacerdotis efficaciter propter . . . & maxime vbi serenitatis nostrae praefulget praesentia: quatenus securitate suffulta sanctitas tua, sancta q[ue] tua in perpetuum Ecclesia, cum meritis virtutum, honoris etiam nostrae serenitatis **D** dono & in posterum fulgeat. Dat. VI. Id. Ianuar. Rauenn.] haec priuilegium, quod quidem antiquitus scriptum non negamus, & recentioribus historicis res Italiae profecutis cognitum scimus, qui de eisdem Ecclesijs Rauennati Archiepiscopatu subiectis pariter meminere: sed num aequae germanum sit, hoc differendum est.

Imperiosa plane res est amor patriae, immo tyrannus, ut qui saepe historicum cogat ea tueri, quae si de alijs dicerentur, procul exploderet: cum & intelligat, quot conciuēs habeat, tot duos experturum fore censors, & inofficiosi querela redargui, fortassis & patriae proditorem inscribi atque proscribi, si quod publica seruant archiua monumentum, & ciuitum omnium ore fertur, in controuersiam reuocare, negare, & imposturae redarguere vir disertus & veritatis cultor auderet. Hinc videas nostrum Rubeum iure quidem horrescentem pallium ab Imperatore conferri in eodem priuilegio dici, eo a pietate potius quam veritate ipsum adactum, ut ista diceret: Non pallio illo quidem quod Pontifex Maximus e diui Petri corpore

a Prosper. in Chron.

b Paul. diacon. lib. 14.
c Marcellin. hoc anno.

pore sumptum præbere consuevit, sed quodam quasi paludamento, quo in ciuitate & pompa tum uti soli Cæsares consueuerunt, vniuersali & perpetua omnium deinde qui succederent, Archiepiscoporum prærogatiua Ioannem donauit.] hæc ipse ex pietate potius (parcat, quæso) quam veritate. Etenim ne a longe petitis argumentis vtamur: ex Imperatoris rescripti verbis verborum ipsius interpretatio germana quærat: de quali enim pallio intellexerit, nonne ipse declarat, cum mox ista subdit? Sicut ceteri sub nostra Christianissima potestate sæpe degentes fruuntur Metropolitanæ] Archiepiscopi quidem, non Cæsares. Si igitur Rauennati Archiepiscopo ille concessus est vsus pallij, quo alij Archiepiscopi uti solerent, plane ipse Valentinianus declarat de communi ceteris Metropolitanis pallio intellexisse. alias illud dicendum esset (si volumus de paludamento eam debere vocem intelligi) omnes Metropolitanos Antistites Imperatoris paludamento decoros incedere consueuisse; quo nihil dici possit absurdus.

Cum igitur ex verbis ipsius rescripti de eo pallio intelligi necesse sit, quo reliqui uti solerent Metropolitanis: certum est nonnisi a Romanis Pontificibus illud Archiepiscopis fuisse solitum impertiri, ab Imperatoribus numquam. Et ut de his nulla remaneat dubitatio; constat esse professos Rauennates Episcopos, tum pallium, tum alia priuilegia se accepisse ab Apostolica sede. Etenim S. Gregorius Papa in epistola ad Ioannem Rauennatem Episcopum data hæc inter alia: Præceptum beatæ memoriæ decessoris nostri Ioannis Papæ nobis in subditis transmisisit annexum, continens, omnes consuetudines ex priuilegio prædecessorum nostrorum concessas vobis Ecclesiæq. vestræ debere seruari.] & inferius de priuilegijs a Romana Ecclesia Rauennati concessis: Scitote in scrinio nostro de priuilegio Ecclesiæ tuæ subtiliter perquisitum. Et quidē quædam inuenta sunt, quæ omnino possint fraternitatis tuæ intentionibus obuiare: nihil autē in quo de huiusmodi capitulis pars vestræ possit Ecclesiæ roborari.] & ad postremum: Admoneo, quatenus, nisi decessorum meorum munificentia tibi hæc per priuilegium tributa docueris, ut in plateis pallium ferre vltius non præsumas, &c.] hæc & alia plura Gregorius, illud frequenter inculcans, sic concessum ab Apostolica sede palliū Episcopo Rauennati, ut illo non alio modo vteretur, quam quo uti solerent omnes Episcopi Metropolitanis, quibus idem ab Apostolica sede concessum esset. Ceterum neque factum, ut concessio semel pallio Ecclesiæ Rauennati, illud absque noua concessione Romani Pontificis superinduerent eidem Archiepiscopi Rauennates, sed singuli successores illud sibi concedi ab ipso peterent Romano Pontifice; quod docet exemplum Maximiani Rauennatis Episcopi in locum Ioannis subrogati, cum & illud ipsi petenti Gregorius^b Papa misit.

Sed quid accidit? Cum Rauennates Episcopi aliquando schismate diuisi essent ab Apostolica sede, ne ab ea ex consueto more peterent pallium, tunc putamus vastum eiusmodi excogitatum fuisse commentum, ut nomine Valentiniani Imp. sanctio scriberetur, qua declararetur & iura Archiepiscopalia & perpetuum vsus pallij ab ipso Rauennatibus Archiepiscopis fuisse concessa; ac sic ipsi, inuitis licet Romanis Pontificibus, pallio vterentur. Mos quidem iste vetus schismaticorum fuit, ut ab ipsa Romana Ecclesia schismate separati, ad patrocinia confugerent Imperatorum. Id quidem factum esse in hac ipsa, de qua est sermo, constitutione Imperatoris, præter illa quæ dicta sunt, alia plura recte ipsam intuenti demonstrant. Conferat eam diligens inquisitor cum alijs eiusdem Augusti sanctionibus, & videbit certe longe longius ab illis abhorre. Quamnam illius constitutionum eo modo incipere deprehendet? Vel quam quis inueniet ipsius vel aliorum Imperatorum sancitam constitutionem, in qua licet vnus Augustorum aliquid statuatur, non omnium tunc regnantium Imperatorum nomina simul apponantur? Quid etiam sibi vult illud in titulo, Maior Imperator? cur non Maximus, ut omnes solebant? cur Maior, quod nullus sic inscribere consuevit? Mittamus reliqua; nam in singulis ferme verbis eiusmodi esset adhibenda censura. Sed satis hæc tibi, prudens & sagax lector, puto sufficere posse: ut etiam tacendum sit, quod absque Consulibus datum reperitur rescriptum, quod tantæ rei priuilegium constitueret. At quæ maximi sunt momenti ad postremum peruestigemus.

Quonam modo, rogo, potuerunt ab eodem Imp. hoc tempore tot ei esse concessæ Ecclesiæ, quæ in dicto priuilegio nominantur, cum nonnullas ex illis etiã sub S. Leone Romano Pontifice constet fuisse sub Archiepiscopatu Mediolanensis Ecclesiæ constitutas? Etenim cum ex præcepto eiusdem S. Leonis Papæ cogeret Eusebius Mediolanensis Archiepiscopus ex sibi subiectis Episcopis prouinciale Concilium, certū est ad illud conuenisse, atque eidem subscri-

A subscripsisse inter alios Episcopum Regiensē, Episcopum Placentinum, & Brixillensem, qui in dicto rescripto nominantur inter Episcopos Reuennati addictos Ecclesiæ. Extat quidem de his epistola Synodalis omnium comprouincialium Episcoporum subscriptionibus consignata, atque typis excusa post numeratas quinquagintaduas eiusdem S. Leonis epistolas. Sed satis, dices lector, detectas penitus sentimus imposturas: iam ex his ad alia emergamus. Verum sciant omnes, nihil ob id detractum esse nobilissimæ Ecclesiæ Rauennati, si spurijs exufflatis, ipse purus demonstratus est fons primarius, vnde in eam, ut Archiepiscopali sede sit insignita, & sacro dotata pallio, priuilegia effluxere, nempe ab ipsa Romana Ecclesia, a qua & reliqui Metropolitanis se id iuris consecutos esse congaudent. Sed ad sequentis anni res gestas oratio euocatur.

B IESV CHRISTI

A N N V S

433.

SIXTI PAP.

A N N V S

2.

THEODOSII 26. IMPP.

VALENTINIANI 9.

Q Vi sequitur ordine quadringentesimus trigemustertius Christi annus, nomine Consulium Theodosij Augusti decimumquartum, & Anicij Maximi inchoatur: quo noui ex veteribus exorti turbines Orientalē nonnihil exagitarunt Ecclesiā. Stabilita enim pace vltimo anni superioris termino inter Ioannem Episcopum Antiochenum atque Cyrillum Alexandrinum: nonnulli ex ijs qui Nestorium sectati essent, erga eum hactenus procliuiiores, haud rata habuere quæ pactis conuentis inter Ioannem atque Cyrillum transacta fuerunt; causantes nimirum, haud suscipiendum in communionem fuisse Cyrillum absque suorum capitulorum damnatione. Rursum vero aliqui ex parte Cyrilli in ipsum commoti sunt, quod de eo accepissent, iniquis conditionibus communicasse cum Orientalibus. Sed quomodo hæc se habuerint, audiamus ex Liberato diacono rem gestam ita narrante:

Ascendens ergo Antiochiā Paulus obtulit Ioanni Archiepiscopo & omni Concilio epistolam Cyrilli. Qui ut cognouerunt eum suscepisse fidem a se directam, & in eius subscripsisse confirmationem, pacem cum eo & eius fecerunt Concilio, damnantes Nestorium, & suscipientes Maximianum, qui pro illo factus fuerat Episcopus; dubitantibus adhuc ex eis aliquibus Cyrillo communicare, putantibus eum errasse, & postea veritatem agnouisse, & culpantibus Ioannem, cur ab eo non expetierit capitulorum eius damnationem. Ex altera autem parte quidam de Palatio per Eulogium presbyterum & Apocrisariū Alexandrinæ Ecclesiæ culpauerunt Cyrillum, cur suscepit ab Episcopis duarum consensionem naturarum, quod Nestorius dixit & docuit. Sed & Valeriano Iconij & Acacio Meliteni Episcopo hoc ipsum de Cyrillo videbatur.] hæc Liberatus. Porro & illud additum est, ut Nestoriani epistolam quamdam nomine Cyrilli confinxerint, qua se palinodiam recantare ipse significaret, & quæ facta essent Ephesi omnino rescindere: tale fuit per Nestorianos diabolicum excogitatum aduersus S. Cyrillum commentum.

Hæc quidem de Cyrillo longe lateq. in Orientalibus Ecclesijs diffamata, plurimorum sanctorum virorum animos pulsauere, ut Acacij Episcopi Meliteni, Valeriani Iconij, Successi Episcopi Diocæsareæ, atque aliorum: sed & perturbauere insignioris famæ monachos Orthodoxos, & inter alios magnum illum Isidorum Pelusiotam, qui nonnihil infense ad Cyrillum hæc scripsit:

Oportet te, o admirabilis, inconuertibilem semper esse, neque timore prodere cælestia, neque tibi ipsi contrarium apparere. Nam si ea quæ a te nunc scripta sunt, comparaueris prioribus; aut adulationi apparebis obnoxius, aut falsitatis minister, vana quidem gloria superatus, magnorum autem altercatorum non imitatus certamina, qui omni vita sua in exilio affligi passi sunt, quam ut peruersum dogma vsque ad aures saltem suas admitterent.] hæc Isidorus: eodē ferme argumento & superius nominatos Episcopos ad eundem Cyrillum scripsisse, quæ rursus Cyrillus ad eos rescripsit ostendunt. At non hoc solum scelestissimi operati sunt Nestoriani; sed grauius his addiderunt facinus, cum falsas litteras nomine Philippi Romani presbyteri, qui in Concilio Ephesino honorifica functus erat legatione, vulgarunt, quibus significabatur, Sixtum Romanum Pontificem ægro tulisse animo damnationem Nestorij: quæ quidem audientibus magnum scandalum intulerunt. testantur id ipsius Cyrilli litteræ pro sua defensione conscriptæ.

His enim omnibus imposturis hæreticorum occurrendum fuit Cyrillo Alexandrino, qui proxime

a Gregor. lib. 2. epist. 54.

b Gregor. lib. 5. epist. 8.

NOVAE TUR-
BAE EXAGI-
TANT ORIEN-
TALIS EC-
CLESIAM.

a Liberat. diac.
Breniar. c. 7.
MULTI QVE-
STI DE IOAN-
NE, ALIIBUS
CYRILLO.

NESTORIANI
QVID DE CY-
RILLO MEN-
TITI SINT.

b In addit. ad Li-
berat. diac.
ISIDORVS
QVID AD CY-
RILLVM.

a Cyril. epist. 29.
in Act. Ephes.
edit. Pelt. tom. 5.
c. 7.

CYRILLVS NE
STORIANO-
RVM DE-
GIT IMPO-
STVRAS.

b Ibid. epist. 29:
Cyril.

proxime aderat. Quamobrem ad Acacium Melitenum litteras reddidit, plene docens, **A** non aliter quam fide Catholica salua, se cum Orientalibus pacem composuisse: est earum exordium: Res quidē dulcis & admiranda & plurimi faciendā est fratribus salutatio, &c.] His quidem cum quæ ab Imperatore Theodosio, a Ioanne, & alijs, potissimū vero a Paulo legato Episcopo Emeseno gesta essent, singillatim recensent; nihil se innouasse de his quæ in Concilio Ephesino probata fuissent, pluribus demonstrat, insinuatq. Nestorianorum conatus, qui cum se ab ea pace exclusos videant, omnia studeant perturbare, quo grauius in Ecclesia proelium excitent: nam post multa aduersus ipsos ista subdit, excogitatas ab eis aperiens imposturas **b**: Eos (inquit) qui cum ipsis eadem sentire non sustinuerunt, flagitiosissime dilacerant, & sanctorū Episcoporum Apologiam (de Orientalibus loquor) acerbè proscindunt. Deinde detorquentes eam pro ipsorum libidine ad ea quæ lubet, & non recte sentientes, dicunt eam a Nestorij vocum nouitatibus non discrepare. Simul autem **B** & nos vituperant, quasi ijs quæ olim scripsimus contraria senserimus, &c.] vocat Apologiam Orientalium, quam supra recitauimus eorundem fidei professionem, quam aduersarij iactarent eandem plane esse cum ea, quam ipsi Nestorio fauentes olim edidissent: sed quam hoc falsum sit, idem Cyrillus pluribus aperit.

Ad postremum vero quid cauere debeat, his verbis admonet: Si epistolam nonnulli circumtulerint, tamquam a religiosissimo Philippo Romanæ Ecclesiæ presbytero scriptam, quasi sanctissimus Episcopus Sixtus depositionem Nestorij moleste ferat, ipsiq. bene loquatur; non credat hoc sanctitas tua: scripsit enim consona sanctæ Synodo, omniaq. illius Gesta confirmauit, & nobiscum consensit. Si vero a quibusdam circulata fuerit epistola, tamquam a me scripta, quasi eorum quæ Ephesi gessimus poeniteat; contemnatur & hoc. Summus enim per Saluatoris gratiam adhuc sana mente & cooperanti ratione non destituit.] **C** hæc ad sanctum Acacium Cyrillus Alexandrinus de Nestorianorum technis atque calumnijs. Litteras autem, quas se dicit accepisse a Sixto, paulo inferius reddituri sumus: modo Cyrillum his afflictatum angustijs consecremur.

Quod enim sciret & aliorum aures eandem peruasisse calumniam, scripsit etiam ad has ipfas calumnias confutandas idem sanctus Cyrillus ad Successum Diocæsariæ in Isauria Episcopum: qua cum de duabus naturis non diuise (vt Nestorius dicebat) sed indiuisè & inconfuse vnitis Verbo pluribus disputet, & in multis differre professionem Antiochenorum a Nestorij perfidia itidem palam faciat, vt nec locus calumniæ esse possit quod in ipsa sua professione Nestorij hæresim confirmarit: ad postremum de Nestorianorum falsis litteris, tum Philippi Romani presbyteri, tum sui ipsius nomine sparsis, admonet, cautumq. reddit, ne illis fidem adhibere debeat: atque etiam de Sixto Romano Pontifice certiore facit, scripsisse ipsum consona in omnibus Ephesino Concilio, & cuncta quæ in eo acta essent stabiliuisse. est eius epistolæ exordium **c**: Declaratur quidem veritas, &c.]

Scripsit & ad Valerianum **d** Iconij Episcopum eodem argumento litteras, quas de Incarnatione Verbi exegetes nominant: in quibus pariter ad finem demonstrat, quam longe absit, vt Orientales Episcopi, nempe Syri, cum Nestorio sentiant, & quam falso hanc illi calumniam impingere conati sint. Vnde & eum, vt caute agat, ita in fine admonet: Si qui igitur sunt, qui illos diuersa ab his sentire falso affirmauerint: nulla eorum dictis fides adhibeatur; verum tamquam impostores & mendaces, secundum patrem suum diabolium amandentur, ne quando illos qui recte incedere cupiunt, perturbent. Quod si qui epistolas concinnatas ab illis exhibuerint, tamquam quæ a viris spectatis editæ sint; tamquam spuria & commenticia rejiciantur.] hæc ad Valerianum Cyrillus. **E**

Sed & ad Dynatum Episcopum Nicopolis Epiri scripsit hoc eodem anno epistolā, quæ cū de rebus inter se & Orientales transactis eum certiore reddit, mittit quoque epistolas ea de causa inter se & Ioannem vltro citroq. datas; admonens, ne præter illas, alias ab alijs euulgatas accipiat. Fuit & de his ipsis admonendus Apocrisarius eius Eulogius degens Constantinopoli, apud quem a nonnullis Palatinis querelæ non leues de ipso Cyrillo ingestæ fuerant (vt dictum est) quod duas naturas in Christo, sicuti Nestorius, confessus esset. Ad hunc igitur Eulogium, cum hæc ab eo per litteras Cyrillo significata fuissent, litteras ipse reddidit, quas Commonitorium ad Eulogium nominant; in quo hæc ipso exordio **e**: Expositionem, quam Orientales fecerunt, reprehendunt nonnulli, dicuntq. quod duas naturas nominent, & quod istos Alexandrinus tolerauerit, immo laudauerit. Qui vero Nestorij sunt, & hunc ita sapere dicunt, attrahentes ad se eos qui exactam

c Cyril. in fine lib.
de Incarnat. V-
nigeniti.

d Extat inter
Act. Ephes. edit.
Pelt. tom. 6. c. 17.
CYRILLVS MO-
NET EPISCO-
POS VT CA-
VEANT IMPO-
STVRAS NE-
STORIANO-
RVM.

e Cyril. epist. 30.

A actam veritatem ignorant. Accusantibus autem nos, illud dicendum est: Non esse omnia quæ hæretici dicunt, fugienda & recusanda: nā multi ex illis ea confitentur, quæ & nos confitemur: vt pote Ariani, cū Patrem omnium conditorē & Dominum esse dicunt: an consentaneū erit, vt ob eam causam tales confessiones fugiamus? Ita de Nestorio sentiendum. Is etiam si duas naturas esse dicat, carnis & Dei Verbi differentiam significans (est enim & alia Verbi, & alia carnis natura) hoc tamen non secundum vnitatem nobiscum confitetur, &c.] pluribus enim docet, sic Nestorium duas in Christo prædicare naturas, vt eas inter se diuisas duas pariter personas constituere asseueret, Orthodoxos autem duas in Christo semel vnitatis, non tamen confusas confiteri naturas, atque vnā tantum constituere Christi personam. Cum alioqui a Nestorianis illam quoque (vt ibi ipse testatur **a**) Cyrillus calumniam passus sit; quod cum diceret duas naturas in vnā personam esse vnitatis, illi iactarent duas naturas in vnum confusas prædicare cum Apollinari Cyrillum: a qua quidem calumnia cum ibi tum alijs quoque scriptis sæpe se ipse purgavit.

Ex his igitur quæ dicta sunt, incubuit Cyrillo, non his tantum se ipsum a Nestorianorum liberare calumnijs, sed & Ioannem Antiochenum, aliosq. Orientales, quorum probauerat fidei professionem, defendere; quod pluribus scriptis quam diligentissime præstitit. Hæc quidem turbæ post pacem hoc anno agitari cœptæ sunt a Nestorianis in Orthodoxos. Sed quibus armis illi huiusmodi bellum pararunt? Hæc cum sciueris, perfacile intelliges sub quibus hi signis militarint: etenim cum eos videris nonnisi calumnijs, fraudibus & imposturis litteras falsas magnorum virorum nomine adornantes, verbisq. mendacia mendacijs consuentes; cuiusnam milites ipsi fuerint, probe nosces, nempe ministros satanæ transfigurasse se in angelos lucis. Nescit enim pura religio imposturas, nec quærit **C** fucos veritas, neque fides Catholica nititur calumnijs & fraudulentijs; graditur libera & secura sinceritas, sola gaudens comite simplicitate.

In primis vero quod pertinet ad Sixtū Romanū Pontificē, Nestoriani suis litteris calumniati sunt, ipsum agro animo tulisse Nestorij abrogationē: sed quam id a veritate abhorret, ipse S. Cyrillus in testimoniū veritatis, ad conuincendam Nestorianorum falsitatem, ad se scriptas ab ipso Sixto (vt vidimus) citauit litteras, quas industria viri eruditi Antonij de Aquino nobis codex Vaticanus exhibuit, licet mendosas fatis: cum vero sciamus nondum impressas, hic ipfas cudendas quam potuimus emendatiores curauimus, præclarum sane antiquitatis monumentum: ostenditur enim, quam verum sit, quod Cyrillus ait, Sixtum magnopere execratum esse Nestorium, & lætatum inita inter Orthodoxos concordia. sic enim se habent:

D Sixtus Episcopus Cyrillo Alexandria Episcopo.

Magna sumus lætitia alacritatis impleti, postquam (sicut legimus) ex alto nos Oriens visitauit. Ecce enim sollicitis nobis, quia * neminem perire volumus, sanctitas tua redintegratum corpus Ecclesiæ suis epistolis indicauit: redeuntibus eius in sua membra compatibus, neminem foris iam videmus errare; quia intus omnes positos fides vna testatur. Lætatur e medio nostrum, qui hoc opus fecit, ablatum: soli sibi nunc non credit (*Nestorius scilicet*) quod sensit & intelligit obfuisse: qui contra hunc nixus est (*Cyrillus videlicet*) eum profiteremur omnibus profuisse. Sed conuenit a tristibus nos ad læta transire; quia ipse cui quæstio mota fuerat, de Ecclesia vniuersali mærore sublato, tempus nobis præstitit gaudiorum. Christus denique Deus noster, quam vere * sit sua causa, monstrauit, quando ita res dignatus est gubernare, vt tantæ rei & talis iudicium seruaret suorum **E** conuentui sacerdotum.

In vnum congregati Apostoli de fide sæpe tractarunt: in vnum nunc conuenientes Apostolici de eius victoria gratulantur. O relatio digna mittente, digna conuentu! gaudij cælestis iudicium tales habere debuit cognitores; & quia res & causa deposcit, locum quoque conuenit intueri. Ad beatum Apostolum Petrum fraternitas vniuersa conuenit: ecce auditorium congruens, auditoribus conueniens audiendis. Habuerunt coepiscopi nostri illum congratulationis testem, quem habemus honoris exordium. Sanctæ namque & venerabili Synodo, quam natalis mihi dies, fauente Domino, congregat, quia sic credendum est, ipse præcedit: quandoquidem probetur nec spiritu nec corpore defuisse: adfuit palmæ, qui contentioni non defuit: iuuuit animorum vota nostrorum, qui videret symbolo primo inter Apostolos tradito derogari: non passus est nefandum caput gaudere solatijs, nec turbati diu sicut lutulento gurgite fontis illius perspicui puritatem. Ad

a Cyril. epist. 30.
NOVÆ CA-
LYMNIÆ
PARANTVR.

* qui
SIXTI EPI-
STOLA AD
CYRILLVM.

* vera

SYNODVS IN
NATALI PA-
PÆ SIXTI
HABITA.

nos reuersi sunt fratres: ad nos, inquam, qui morbum communi studio persequentes, animarum curauimus sanitatem.

SIXTUS IOANNEM EXCYSAT.

Non se exuli vestro (*Nestorio scilicet*) sanctus frater noster Ioannes addiderat: non eius est blasphemata praeudicatione deceptus. Nam quantum rerum exitus docet, suspendit suam sententiam, non negauit: nam quid in inuentorem malorum posset aliud iudicare, nisi quod probatur ipse (*Deus uidelicet*) per sacerdotes suos, cuius agebatur causa, sentire? Statuerat hoc nimirum de nostrorum desertore castrorum, quod a ducibus fidei suaderet perfidia iudicari: numquam se a nostro numero separasset, in quem potuit & reuerti. Exulta frater carissime, & ad nos, recollectis fratribus, victor exulta: quarebat Ecclesia quos recepit; nam si neminem perire volumus de pusillis, quanto magis gaudendum nobis est sanitate Rectorum? Legimus, vna ouis quantum gaudij reportata praestiterit; & idcirco intelligendum est, quid laudis habeat tantos reuocasse pastores: greges aspiciuntur in singulis, nec vnus hic causa tractatur, quotiens agitur de sanitate multorum. Latamur hic nihil egisse nos praecoquam, quando fructu nostrae sententiae gratulamur.

SIXTI PAP. TOLERANTIA.

a Psal. 120.

b Matth. 15.

* dominum

Sustinuimus fratres, certi eos non spinas, sed uuas esse lecturos: in euidenti est nostrorum vindemia gaudiorum, quae sanctam Synodum largitate gratulationis impleuit: vineam suam custos ille curauit, quem ad custodiendam domum Israel nec dormire, nec obdormire Dauid Propheta ^a testatur. Infecundum illud Christo nostro nec afferens fructum suscepit flamma sarmentum: sed ut hoc videmus conuenire damnato, ita de reuersis ad nos fratribus conuenit dicere, quia non potuit a diabolo eradicari plantatio, quam plantauerat Pater ^b. Illum ergo sibi ignis aeternus, hunc possessoris aeterni vinea vendicauit: in tantum ut Antiochena Ecclesiae sacerdotem vocari a sanctitate tua iam nunc venerabilem virum & dominum * gaudeamus: & merito vocatur dominus, qui communem Dominum recognouit, qui incarnationis eius voce Catholica nobiscum mysterium confitetur.

* dictionis DE CALVMNIIS IN CYRILLVM ILLATIS.

Bene nobis breuiter tua fraternitas, quae sunt super eodem negotio gesta, narravit; sed mirati non sumus, quod a dissentientibus in te compolitam legimus deiectionis * iniuriam. Nouimus, frequenter patere calumnijs veritatem, nec tamen vnumquam posse falsitate superari: votiuae sunt semper fidem molestiae praedicanti: his namque cum beatitudine copiosa merces paratur in caelo, quibus propter iustitiam maledictiones, persecutiones, & omne malum praecipitur sustinere. Passus es falsitatem, ut victricem faceres veritatem: & ideo nunc insultandum est falsitati, quia nullus perire potuit veritati. Expectamus igitur memorati fratris nostri Ioannis clericos, & optamus venire: scimus ei & pro honore & pro labore tuo dare responsum: non est (sicut fratri & coepiscopo nostro Maximiano saepe iam scripsimus) etiam ipse redeuntibus difficilis aperire ianuam: ut vere, nisi perditionis filius, nemo sit perditus; sitque ei maior se causa lugendi, quod meruit solus excludi. Haec ad venerationem tuam fraternitas mecum sancta scribit, probans tuos in omnibus & confirmans labores; qui tamen graues, aut amari non esse poterunt, quia huic impensum sunt, cuius onus leue & iugum suaue portamus. Dat. XV. Kalend. Octobris, Theodosio XIII. & Maximo Consulibus.] Extat in eodem codice epistola, quam eodem argumento idem Sixtus hoc eodem anno & mense & die scripsit ad Ioannem Episcopum Antiochenum, cum eidem congratulatur his verbis:

Sixtus Ioanni Episcopo Antiocheno.

SIXTI PAP. EPISTOLA AD IOANNEM ANTIQCH.

Si Ecclesiastici corporis gloriam, si eius integritatem dilectio tua considerare dignetur; profecto latitiae nostrae non quaeret interpretem. Ipsae namque euidentissimae res loquuntur, maerorem nostrum repentino sancti fratris nostri Cyrilli in gaudium sermone conuersum: tantum hanc ergo sollicitudinem nostram nos euasisse delectat, postquam reo nostrae fidei tua fuit sanitas poenitudo: nunc se vere exulem, nunc se sentit eiectum. Abundant ei in deserto spinas, quia deest vna quam colligat: hos habet fructus, qui erga vineam Domini nostram noluit exercere culturam, Credo ad dilectionem tuam rerum cursus & ordo peruenerit, qualiter ei volumus nostra admonitione succurrere: retinuimus in praecipuum euntem, qui erat blasphemiarum pondere in profunda mergendus. Si negotij qualitatem iusta lance pensamus, nulli non videbitur Nestorius sero damnatus, cui non profuerit debitus sermo praeteritus. Fruamur nunc praesentibus bonis, nec diu haereamus in tristibus, quibus Dominus gaudere concessit.

Audiuit vniuersa fraternitas, quae ad natalis mei conuenerat diem, qualiter bono humani

A humani generis, Apostolicae sedis me praeside gratulentur: excelsus * licet meritum meum, & extra me haec esse cognoscam, exordium tamen tui sermonis gratus accipio; quia non est tibi controuersia perferenda, qui Christum Dominum nostrum bono humani generis, ita ut natus est, confiteris: subsequenter Ecclesiae addis Luciferum & vbique lucentem: sed & nunc vos, immo omnes, qui lucis illius signum fronte gestatis, Luciferos confitemur: sint ergo omnes fide praedicantes Domini sacerdotes Luciferi & vbique lucentes: sit & Nestorius ille Lucifer, de quo scriptum est: Cecidit Lucifer, qui mane oriebatur: cecidit, sed superbiens cecidit, sed elisus cum ascendere disponit in caelum, & ponere super caeli sidera sedem suam, & promittit Altissimo similem se futurum. Ille ad similitudinem se aptabat Altissimi: iste in suam similitudinem vocabat Altissimum: hominem namque natum cum tantummodo praedicabat, auferens incarnationis mysterium, & illud euacuans, immo illud impugnans, quo secundum symbolum fides & salus nostra subsistit.

B Non est certandi iam tempus: hoste prostrato, transeundum nobis ab his est quae bella mouerunt: importunum est victoriae tempore adhuc de proelijs disputare. Quae hic euidentior rerum fides, quae ratio maior potest esse, quam ut palma fruamur, auctore Domino, atque bono iucundo, quia in vnum ^b fratres rursus coepimus habitare? Haec sanctitatem tuam volumus praedicare, quae scribis: expertus es negotij praesentis euentu, quid sit sentire nobiscum. B. Petrus Apostolus in successoribus suis, quod accepit, hoc tradidit. Quis ab eius se velit separare doctrina, quem ipse inter Apostolos primum Magister edocuit? non hunc auditus per alterum, non sermo lectus instruxit: doctus est cum alijs ore doctoris; non scripturae, non scriptorum passus est quaestionem; absolutam & simplicem fidem, & quae controuersiam non haberet, accepit; quam utique meditari semper, & in qua manere debemus, ut sensu puro sequentes Apostolos inter Apostolicos esse mereamur. Non parum nobis oneris, non laboris incumbit, ut Ecclesiae Domini macula desit & ruga.

C Quam super hoc esse solliciti nos debeamus, clementissimorum & Christianissimorum Regum cura testatur. Aspice, frater carissime, caelesti negotio quam se vigilanter impenderint: cogitationum ferias nesciuerunt: nec dignati sunt terrena curare, nisi caelestibus paruissent. Quoties Apostolicam sedem, quoties diuersos fratres eorum sermo commouit, impenderunt se eius negotio. Quis eorum vnumquam negauit Imperio? sciunt se illi scenerare sollicitudinem suam, qui eam cum grandi reddat vltura: de qua re nos conuenit gloriari, quia caelestem Regem videmus foederatos Reges habere terrarum. Intelligunt (sicut ait Dauid ^c) & eruditi sunt qui iudicant terram; quando (sicut dicit alibi ^d) ipsi & omnes populi laudant nomen Domini. Ergo quia vna (sicut dicit Apostolus ^e) fides est, & vincentes obnituit, dicenda credamus, & tenenda dicamus; nihil vltra liceat nouitati, quia nihil adijci conuenit vetustati: dilucida & perspicua maiorum credulitas nulla coeni permixtione turbetur. habet probatum nobis virum fratrem & coepiscopum nostrum Maximianum Constantinopolitanae Ecclesiae sacerdotem, diuino illic iudicio consecratum: ut aegritudinis morbum, quem astutiae venena sopitis infuderant, superet simplicitatis dulcedo succedens; qui non illic aliud, quam credimus, poterit praedicare, nisi quod a decessoribus meis nobiscum positus frequenter audiuit. Dat. XV. Kal. Octobrium, Theodosio XIV. & Maximo Coss.] Ex his igitur omnibus quam perspicue confutantur Nestorianorum calumniae de Sixto Pontifice sparsae, quod depositionem Nestorij animo infenso tulisset.

D Sed quod superius demonstratum sit, complures fuisse qui Cyrillo minime inhærescerent, neque cum Ioanne Antiocheno Episcopo participationem aliquam habere vellent, sed seorsum absque capite Synaxes agerent: nouam ex ijs sectam esse constat, quam Acephalorum nominauit antiquitas, Liberatus diaconus existimauit ^f. Ceterum receptior illa sententia est, ut non nisi post Chalcedonense Concilium Acephali haeretici coepti sint nominari: testatur id inter alios Leontius Scholasticus ^g. Subdit autem Liberatus: Tunc & Euprius Ptolemaidis Pentapoleos regionis Episcopus accipiens exemplar litterarum Theodoretum, qui scripserat contra duodecim capitula Cyrilli, direxit illud Cyrillo, ut responderet ad ea, & sua capitula exponeret. Quod gratissime suscipiens Cyrillus, fecit expositionem capitulorum suorum, & ad interpretationem duodecim addens expositiones, quo videretur plenam pro eis reddere rationem. Itaque Cyrillo suscipiente & defendente fidem Orientalium Episcoporum, & sua capitula exponente, pax & vnitas Ecclesiae reddita est. In qua pace gaudente Ecclesia, inimicus pacis aemulus veritatis non quieuit aduersus eam mouere vasa sua, & superfeminare zizania.] haecenus Liberatus: quae vero his

E

* excedant DE LITTERIS IOANNIS ROMANAM MISSIS AD CAELESTINVM.

a Isa. 14.

b Psal. 132.

CVAM TVTA FIDES APOSTOLICAE SEDIS.

COMMENDATIO STVDII IMPP. ERGA RELIGIONEM

c Psal. 2.

d Psal. 148.

e Ephes. 4.

f Liberat. diacon. Eru. c. 9. in fin.

g Leont. lib. de Sect. sect. 5. tom. 9. Biblioth. sanct.

subdit, nos suo loco dicemus. Quantum autē fuerit necessaria eiusmodi posterior Cyrilli A interpretatio, inde colligere potes, quod Theodoretus^a in epistola ad Dominum Antiochenum, quantum iisdem Syri Episcopi ad ea demolienda laborauerint, tradit his verbis: Sunt enim (inquit) iuxta morem consuetum Synodi plusquā quinquaginta Synodica Gestā & scripta, quæ duodecim capitulorum damnationē ostendunt.] hæc ipse: vt non mireris, si ad pacis soliditatē voluerit posterioribus scriptis Cyrillus cuncta penitus elucidasse.

Quod vero, damnato licet vbiq̄ Nestorio, & in vnam sententiam Occidentalibus Orientalibusq̄. conuenientibus Episcopis, nonnulli nihilominus pro eodem Nestorio certamen instaurarint: non aliunde his fiducia creuit, quam quod cum Nestorio mitius actum est. nam apud Antiochiam in monasterio suo S. Euprepij nominato libere agere, & cū omnibus quos vellet, consuetudinem habere permissus est, qui ob execrabilem hæresim longe longius extra Romanum orbem deportandus erat, vt factum est postea, sero tamen, nec nisi post inflicta a Deo flagella. Qui enim ista postremis votis monentem sanctæ memoriæ Cælestinum non audierat Theodosius Imperator de longius relegando Nestorio, diuinam in se iracundiam concitauit. Sicut enim cum huiusmodi hæresis defenderetur, luctuosissima clades illa inflicta est (vt vidimus) Romano Imperio, cum Romanus exercitus in Africa magno dedecore Romani nominis & Catholicæ fidei penitus profligatus est, cum vicerint barbari Orientalem & Occidentalem Romanos exercitus, & Ariani Catholicos sub iugo miserint: ita nunc (o mirandum!) cum sineretur damnatus Nestorius liber inter Catholicos agere, Constantinopolitana ciuitas portentosa affecta est clade hoc ipso anno, cum triduo incendio magna est ex parte consumpta.

Sub huius enim anni Consulibus hæc S. Prosper in Chronico: Maxima vr̄bis regiæ pars Septemtrionalis per tres dies incensa, collapsaq̄. est mense Augusto.] hæc Prosper, eadem quoque & Marcellinus^b. Socrates^c id ipsum affirmat sub iisdē anni huius Conss. accidisse, incendium quidem tale, quale numquā antea visum auditumve fuerat; sed ait biduo perdurasse, cum scilicet vehementioribus grassaretur augmentis. Verum quod Nouatianorum basilica non conflagrarit, miraculo tribuit Pauli tunc temporis Episcopi Nouatiani Socrates ipse Nouatianus: ob eamq̄. causam addit a Nouatianis celebrari solitam anniuersariam diem eius liberationis XVII. Kal. Septembris. Ceterū nulla v̄mquam fuisse vel esse potuisse miracula hæreticorum, sæpe superius demonstratū est, & leuissimam nulliusq̄. momenti esse fidem hæretici hominis sectæ suæ hominibus miracula adscribentis. Porro quod ad incendium spectat; ista & alia mala commeruisse pati regiam ciuitatem, affirmari posse videtur, quod aduersus Ephesinum Concilium qui erant rerum arbitri Nestorio fauissent, & damnato licet complures ipsorū fauere non desinerent: siquidem ex litteris eiusdem Nestorij D Euagrius^d narrat, toto quadriennio post damnationē, in dicto S. Euprepij monasterio varijs ipsum esse affectum honoribus, & plurimis donatum præmijs. Quomodo autē, sero licet, post sequentem annū in Oasim inaccessibleē solitudinē fuerit deportatus, suo loco dicemus.

Sed quid hoc anno in Occidente? Cum Rauennates Romam venissent ad Sixtū Romanum Pontificem cum decreto electionis Rauennatis Episcopi, quem in locum Ioannis nuper defuncti subrogandum elegerant, præter sententiam Sixtū renitentem inuenerunt; qui a S. Petro Apostolo per visum sibi apparente vna cum S. Apollinare suo discipulo, primo eius Ecclesiæ Episcopo, quem ordinare deberet, admonitus ante fuerat. Cum interea accidit, vt S. Cornelius Forocorneliensis Episcopus vna cum suo diacono Petro nomine inuiserit ipsum Sixtum Pontificem: qui intuens Petrum, ipsum plane illum esse cognouit, quem Princeps Apostolorū in Rauennatem Episcopum fore ordinandū ostenderat. Moxq̄. iubet E Rauennates adesse, & qui instituendus esset ipsorū Episcopus docuit, nempe diaconum Forocorneliensis Ecclesiæ Petrum: sed resistentibus illis, ac reclamantibus haud moris esse ex alterius Ecclesiæ clero assumi aliquem in Ecclesiæ Rauennatis Episcopū, compulsus Sixtus fuit ea de re diuinū consilium aperire, & visionē illam acceptam notam facere Rauennatibus; qui tandē acquiescentes Pontifici, cunctis rite peractis, gaudentes cum Petro a Sixto ordinato Episcopo reuersi sunt; exituq̄. dilucide declaratū est, nonnisi a Deo electum fuisse, quem admiranda morum sanctitudo & doctrina insignis mirifice commendauerunt. hæc prodita sunt ex antiquis Rauennatis Ecclesiæ monumentis, quæ vir disertus Hieronymus Rubeus commentario edito egregie illustrauit. Porro quod ad ipsius Petri tyrociniū pertinet & educatorem suum Cornelium, hæc ipse Petrus aliquando pro concione locutus est: Cornelius namque memoriæ beatissimæ, vita clarus, cunctis virtutum titulis vbiq̄. fulgens,

INCENDIUM
VRBIS CON-
STANTINOP.
b Marcellin. in
Chron.
c Socrat. lib. 7.
638.

d Euagr. lib. 1.
67.

SIXTUS PAP.
ORDINAT PE-
TRYM CHRYSO-
LOGVM EPIS-
COPVM RA-
VENNA-
TEM.

A gens, operum magnitudine notus vniuersis, pater mihi fuit: ipse enim me per Euangelium genuit: ipse pius pijsime enutriuit: ipse sanctus sanctam instituit feruitutem: ipse Pontifex sacris obtulit & consecrauit altaribus. & ideo mihi carum colendumq̄. Cornelij nomen. Amor ergo cognominis me compellit Cornelienſis Ecclesiæ desiderijs desideranter occurrere, &c.] hæc de Petri primordijs, reliqua inferius suis locis.

Hoc item anno sanctus Prosper reuiuſcenti in Occidente & clanculo serpenti hæresi Pelagianæ se validis scriptis opposuit. Periculosum quidem in Ecclesia bellum excitari videbatur non ab hostibus, sed ab ijs qui Catholico nomine in Ecclesia versarentur, immo & magna cum laude aduersus Pelagianos errores valentioribus telis pugnasse visus fuisset. Quis enim caueret hostem, quem in castris Fidelium militantem in hostes iccisse iacula peruidisset? Tale quiddam hoc tempore accidit in Ecclesia. Cum enim (vt superius dictum est) Ioannes Cassianus presbyter Massiliensis Ecclesiæ, aduersus Nestorium, disertum atque perutile de Incarnatione Domini commentarium edidisset, eodemq̄. volumine Pelagium atque Pelagianos velut eius hæresis primos auctores vehementer exagitaſset: factum esse visum est nonnullis, vt calumniæ loco duceretur, quod a Catholicis viris, vt Prospero & alijs, ipse Cassianus Pelagianæ hæresis in crimen adductus esset, ac proinde editas ab eo Collationes Patrum absque erroris suspitione Fideles incaute legerent absque delectu, vtpote viri Catholici, cuius cuncta esse Catholica existimarent: vnde accideret, vt iisdem nescientes efficerentur ea saltem ex parte Pelagiani, qua aduersus gratiam ab eo liberi arbitrij vires prædicarentur. His igitur latentibus malis vt occurreret S. Prosper, aduersus Collatorem librum hoc anno conscripsit, & quidem eruditione insignem, quo & venena produntur, & aduersus ea antidotum præparatur.

C Id quidem hoc ipso anno sanctum Prosperum præstitisse, ipsius testificatione liquet. Et enim cū in operis præfatione annos numeret^a viginti & amplius, nempe exactos, Quo (inquit) contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies huius viri ductu, nempe sancti Augustini, pugnat & vincit] idemq̄. tempus illud numerare incipiat ab anno Concilij Carthaginensis, in quo primum Cælestius damnatus est, vt quæ subdit ipse declarant, & docent ea quæ de ortu eius hæresis in Chronico profitetur, ducens eiusmodi annorum numerum a Luciani Consulatu, qui est annus Domini quadringentesimus decimustertius: plane constat dictum numerum annorum viginti in hunc ipsum annū desinere, quo Consulatum gessit Theodosius Augustus decimumquartum cum Maximo, quo ipse S. Prosper in Chronico eiusdem Ioannis Cassiani honorifice meminit verbis istis: Ioannes monachus, cognomento Cassianus, insignis & facundus scriptor habetur.] quibus sane verbis eum adhuc vita superstitem fuisse ipse declarat: vt plane intelligas, cum Gennadius ait, eum post scriptos libros contra Nestorium finem viuendi fecisse, significare voluisse, nihil præterea, superueniente morte, ab ipso scriptum fuisse. peruenisse ipsum quidem ad annum Domini quadringentesimum trigessimumquintum, Trithemius tradit, cui tamen haud inuiti consenserimus. Certe quidem sanctum Prosperum redarguisse Cassiani adhuc viuētis scripta, non solum quæ in Chronico tradit ostendunt, sed & quæ habet in fine operis manifeste declarant, his scilicet verbis de Cassiano & alijs sancti Augustini reprehensoribus agens^b: Quorum tamen, dum adhuc non sunt a fraterna societate diuisi, toleranda magis est intentio, quam desperanda correctio; donec Dominus per Ecclesiæ Principes, & legitimos iudiciorum suorum ministros, hæc quæ per paucorum superbiam & quorundam imperitiam sunt turbata, componat.] hæc Prosper, cum perorat: quibus intelligis Cassianum inter Ca-

D tholicos professores adnumeratum.

E Per Sixtū autem Romanum Pontificē S. Prosper perfici, quod optare se dicit, paulo superius significauit his verbis: Cōfidimus Domini protectione præstandū, vt quod operatus est in Innocentio, Zosimo, Bonifacio, Cælestino, Romanis prædecessoribus Pontificibus, operetur & in Sixto; & in custodia Domini gregis hæc sit pars gloriæ huic reseruata pastori, vt sicut illi lupos abegere manifestos, ita hic depellat occultos: illo auribus suis doctissimi senis (nempe Augustini^c). insonante fermone, quo collaborantem secum hortatus est, dicens: Sunt enim quidam iustissime damnati, qui impietates adhuc liberius defendendas putant: & sunt qui occultius penetrant domos: & quod in aperto clamare iam metuunt, in secreto seminare non quiescunt: sunt autem qui omnino siluerunt, magno timore compressi, sed adhuc corde retinentes quod ore iam proferre non audent, qui tamen esse pos-

PELAGII
HÆRESIS
SVB CATHO-
LICO NOMI-
NE CLAM SER-
PIT

PELAGII
HÆRESIS
SVB CATHO-
LICO NOMI-
NE CLAM SER-
PIT

a Prosp. contra
Collat. præf. a.
PROSPER DE-
TEGIT INSI-
DIAS PELA-
GIANORVM.

b Prosp. aduers.
Collat. in fin.

PROSPER SIX-
TVM PONTI-
FICEM IN-
CASSIANVM.

c Aug. epist. 105.

sunt fratribus ex priore ipsius dogmatis defensione notissimi. Proinde alij seuerius coer- A
cendi, alij vigilantius vestigandi: alij tractandi quidem lenius, sed non segnus sunt do-
cendi, vt si non timentur ne prodant, non tamen negligentur ne pereant.] hucusque re-
citatur Prosper S. Augustini verba scripta olim ad Sixtum ipsum cum presbyter esset, qui-
bus opportune eum in hos occultos Pelagianos infectandos inflammat. Quid autem Sixtus
egerit, incertum est: caremus enim eius Pontificis scriptorum monumentis, quæ & ad-
uersus Nestorianos quoque fuisse edita vidimus. Constat tamen eiusmodi Prosperi scri-
ptionem effectu minime caruisse.

Siquidem Prosperi admonitione illud in primis factum est, vt Cassiani scripta cautius
legerentur & corrigerentur, potissimum vero Collationes ipsæ: quæ cum valde proficua
esse cognoscerentur vitam Christianam exultantibus; ne pro medela ipsos hau-
rire ex eis venenū contingeret, a nonnullis emendatæ fuisse reperiuntur. Primum quidem B
omnium id præstitit S. Eucherius, Lugdunensis tunc Ecclesiæ presbyter, cum Cassiani ope-
ra compendiose seligens, quæ vtilia viderentur in epitomen accurate redegit: haud enim
dubium, a Catholico viro nonnisi Catholica selecta fuisse. testatur id quidem Gennadius
& ipse Massiliensis presbyter, qui sanctitatis titulo suum Cassianum sic exornat his ver-
bis: Sed & S. Cassiani quædam opuscula lato tena sermone, idem Eucherius angusto
verbi resoluens tramite, in vnum coegit volumen.] hæc Gennadius eiusdem farinae cum
Cassiano; qui ne diceret, erroribus confutatis Eucherium expurgando contraxisse opera
Cassiani, latum sermonem circumcidisse prætexit.

Quod autem in Gallijs Eucherius, id ipsum, nempe Cassiani Collationū expurgationem
Victor in Africa præstitit; de quo ista Cassiodorus^b: Cassiani dicta Victor Martyritanus
Episcopus Afer, ita Domino iuuante, purgauit, & quæ minus erant, addidit, vt ei rerum C
istarū palma merito conferatur: quem inter alios de Africa partibus cito nobis credimus
esse dirigendum.] hæc Cassiodorus: sed putamus ipsum spe frustratū, non accepisse; siqui-
dem Ado^c Viennensis Episcopus, ab ipso Cassiodoro id operis, vt Cassianum corrigeret,
elaboratum affirmat, dū ait: Opera illius a Catholicis cautissime legenda, maxime de li-
bero arbitrio & gratia: sed & Encratarum hæresi incautus fauit. Errores illius Cassio-
dorus Rauennatum Senator purgare volens, non ad plenum omni ex parte potuit.] hæc
ipse Ado. Sed numquid Augiæ stabulum liber ille, qui tot scopis emundari non valuit?

Falli certo scias, qui ex eo, qui præ manibus habetur Collationū liber Cassiani, defen-
dunt ipsum fuisse omni ex parte Catholicū, vt videre potes in appendice ad Cassianū Ro-
mæ editum; perinde atque si quis cum aliquem videat esse sanum, ex eo numquam antea
ægotasse velit asserere. morbosum quidem olim fuisse volumen illud, ex medicorum D
in eo impensa diutius arte certo certius intelligere potes. Nisi libeat auscultare Genna-
dium æque Pelagianum, Cassianum excusantem, Prosperum vero damnantem his ver-
bis: Legi & librum Prosperi in personam Cassiani aduersus opuscula Cassiani sub perso-
na Collatoris: quæ Ecclesia Dei salutaria probat, ille infamat nociua. Quæ enim vere
Cassiani & Prosperi de gratia & libero arbitrio sententiæ fuerunt, in aliquibus sibi contra-
riæ inueniuntur. Hic etiam Prosper post obitum beati Augustini librorum eius contra hæ-
reticos inimicos gratiæ Christi defensor extitit.] hæc quidem Gennadius: sed dum Pro-
sperum damnat, absoluit; & dum Cassianum absoluit, damnat. Etenim si Prosper impu-
gnat Cassianum, & defendit Augustinum, plane refragante illi sancto Augustino, Cassia-
num condemnat, & defendentem Augustinum S. Prosperum absoluit. Sed an verum
sit, quod collega Gennadius ait, Ecclesiam Dei probasse opuscula Cassiani vt Catholi- E
ca, quam (inquit) vt nocua Prosper infamat: Gelasij censuram consule, qua eadem
Cassiani opuscula inter apocrypha, vt minime Catholica, reijciuntur. At de Cassia-
no hætenus.

Ad finem præsentis anni, nempe mense Decembris, euolutis iam anno vno & mensibus
octo a creatione Sixti Romani Pontificis (vt habent res gestæ Romanorum Pontificum)
celebratum est Romæ Concilium in causa eiusdem Sixti Papæ, cum ab Anicio Basso Ex-
consule turpi calumnia exagitatus est; cum ipse Pontifex sponte voluit suam iudicari in
Synodo causam. Reperiuntur quædam Acta eius Concilij nimia antiquitate corrupta
atque vndique deprauata; quæ, ne quid habeat quod desideret, & aliunde cogatur petere
lector, hic addenda putauimus. Quorum cum diuersa sint exemplaria, in aliquibus co-
rum

CASSIANI
SCRIPTA
EXPURGATA.

Gennad. de Vir.
illustr. c. 63.

b Cassiod. Inslit.
diuin. lect. c. 29.
EXPURGATO-
RES CASSIA-
NI.

c Ado in Chron.
an. 425. in fin.

GENNADIUS
NIMIS FA-
VET CASSIA-
NO CONTRA
PROSPERUM.

CONCILIVM
ROMANVM
CAUSA SIXTI.

rum præpositi habentur Consules atque dies, sed mea sententia ascititij, quippe qui nota-
rum habeant diem sexto Kalend. Septembris anni quadringentesimi & quadregesimi, qui
contigit post obitum ipsius Sixti, nimirum sub Consulatu Valentiniani & Anatolij, qui-
bus Romanum Concilium de expurgatione ipsius Sixti in eis legitur congregatum, in
quo & sexto Kalen. Septembris condemnatio facta ponitur eius accusatorum. Reddamus
nos hic ea; quæ licet mendosissima reperiantur, facta tamen collatione aliorum exempla-
rium cum ijs quæ habentur typis excusa, hic tibi ea pene emaculata, vtinam ita & in om-
nibus æque vera, describimus:

Valentiniano & Anatolio viris clarissimis Consulibus, Crescentius quidam ex nobilibus
timens Deum, quas composuerat per annos vitæ suæ, omnes facultates suas Ecclesiæ reli-
quit, & in integro Ecclesiam fecit heredem atque instituit. In qua dimisit prædium in
partibus Siciliæ, quod nominatur Aegianum*, quod præstat solidos septingentos. Secus
hoc prædium proximum non longe erat prædium Mariniani. Veniens autem in urbem Ro-
mam Octavius seruus Mariniani, insinuauit Mariniano, & laudauit prædium Ecclesiæ.
Tunc Marinianus perrexit ad Episcopum vrbis Romæ Sixtum, & cœpit rogans postulare
ab eo fundum Ecclesiæ supradictum. Respondens Sixtus Episcopus vrbis Romæ, dixit:
Nihil ex meis redditibus, carissime fili, accreuit Ecclesiæ, vnde pauperum senecta subleua-
ri desiderat: nec veni Ecclesiā subuertere. Hoc audito Marinianus tabuit* intra se ipsum, * curbauerit ita
& discessit. Epiphanius igitur ingenuus ex nobilibus parentibus procreatus & facultatibus
diues sic nutritus fuerat quasi in domo Bassi Exconsulis: hic venit ad Sixtum Episcopum,
& cœpit rogare eum, vt ingenuitas eius seruarietur per Ecclesiam. Veniens autem Sixtus
Episcopus vrbis Romæ ad Bassum, cœpit rogare eum de ingenuitatis monumento. Tunc
iratus Bassus respondit ad Sixtum Episcopum: Nemo iudicauit dominū ex consilio serui.
C Mane misit, & vniuersa prædia eius occupauit. Exiens autem Sixtus Episcopus, venit ad
Valentinianum Augustum; & cœpit rogare eum de ingenuitate Epiphaniij, tantum vt chi-
rographo Augusti munitus per Ecclesiam vindicaretur. Et cœpit studiose (sicut decet Ec-
clesiam semper) subleuare grauatos.

Iratus autem Marinianus de his quæ supra dicta sunt, venit ad Bassum, dicens quædam*
de malitia Sixti Episcopi, & quod per Petrum audierat seruum Sixti Episcopi, quod con-
secratam stuprasset. Consilio inuito, cœperunt ambo accusare eum apud Augustum Va-
lentinianum: ita vt accenderetur Augustus & mater eius furore: & suspenderunt se inui-
cem a communione. Sixtus autem Episcopus vrbis Romæ sciens omnia quæ de eo ad
Augustum intimabantur, & quia a communione multus populus Romanus se seligeret,
D venit ab basilicam B. Petri Apostoli, & fecit quasi superscriptum verbum, & per Leonem
diaconum populo enarrabat dicens: Si delicta mea contra me sunt semper, probatio quare
non fit? Et cœpit omnis plebs vrbana clamare, vt dicta eius Augustus & clerus Vrbis Ro-
mæ probaret examine.

Audito hoc Augustus Valentinianus dixit: Pia petitio. Et iussit fieri secundum dicta, &
congregauit vniuersum Senatū vrbis Romæ, & Sixtus Episcopus congregauit presbyte-
ros vrbis Romæ & clerum, necnon & monasteria seruorum Dei. Et federunt in vno con-
fictu* in basilica Heleniana, quæ dicitur Sessorianum Atrium: & cœpit studiose clamans
dicere ad Augustum: Intrent qui separauerunt filiū a matre Ecclesia, & corroborent* vni-
uersa velamina cordis sui. Augustus autem Valentinianus tacebat. Respondit Leo diaconus,
& dixit: Iusta petitio non abscondatur. Erant autem ibi Patricij Exconsules isti, Paterius:
E Exconsul, Anatolius Exconsul, ipse Bassus Exconsul, & Marinianus Patricius, Sigisvultus
Patricius, Honoratus Patricius, Fronteus Expræfectus: & Aduocati isti, Quintus, Deute-
rius, Alexander, Heliocarus: presbyteri autem Romæ omnes quadraginta octo*, diacones * nouem
quinque. Introiuit autem Epiphanius presbyter, & dixit: Quamquam in meo arbitrio sit,
iudicer, an non iudicer: tamen in meo iudicio non abscondatur veritas. Respondit Augu-
stus Valentinianus, & dixit ad Bassum: Confitere publice vniuersas intimationes tuas:
quoniam si non probaueris, tris obnoxius Ecclesiæ & Pontifici: nam & damnatio tibi
commanet. Et iterum Augustus dixit ad Maximum: Parens Maxime; iusta fuit postula-
tio tua. Leuauit se Augustus, & dedit in arbitrio Sixti Episcopi, iudicare iudicium suum.
Et discesserunt cum Augusto omnes. Et erat sicut in pristinum vnita Ecclesia, vt cum gau-
dio & ioco discederet Valentinianus Augustus a Sixto Episcopo, insultans Mariniano
& Basso.

ACTA DE AC-
CVSATIONE
SIXTI PAP.
* Argianum

* curbauerit ita

* quasi
PARATA CA-
LVMNIA AD-
VERSVS SIX-
TVM.

AVITIO
2180
MVDITV
1020

IVDICIVM DE
SIXTO PON-
TIFICE.
* confessu
* comprobent

* nouem

Socrat. lib. 7. 640.

Socrat. lib. 7. 636. DE SILVANO EPISCOPO PHILIPPOPOLIS, IN DE TROADIS.

MIRACVLVM SILVANI EPISCOPI.

24. 11. 3. 11. 2009. 9081.

MELANIA IVNIOR VENIT CONSTANTINOPOLIM.

Fuit autem Proclus iste discipulus S. Ioannis Chrysofomi, & in ipsa Constantinopolitana Ecclesia eloquentia clarus, vt quæ superius de eo dicta sunt, manifestum reddunt. Ex quibus memoria lapsus intelligas Socratem, dum non Chrysofomi, sed Attici fuisse scribam affirmat: nisi dixerimus in eadem functione Attico etiam inseruisse. Porro cum idem auctor Procli virtutes commendat, mansuetudine potissimum eum enituisse testatur: sed quod ait nullum hæreticorum ab eo fuisse vexatum, id quidem ignavi potius quam studiosi pastoris super gregem vigilantis esset. Verum quæ de eo inferius dicentur, quam omni ex parte Proclus laudandus sit, facile demonstrabunt.

Huius occasione translationis Procli ex Cyzicena in Constantinopolitanam Ecclesiam Socrates de Silvano Episcopo eiusmodi narrationem instituit: Iam vero (inquit) de Silvano, quem Philippopoli vrbe Thraciæ Troadem translatum dixi, non incommodum arbitror pauca commemorare. Silvanus primum in Troili Sophistæ schola Rhetoricam didicit: qui quoniam religionem Christianam diligenter excoluit, & monasticum vitæ genus exercere nitetur, pallium philosophicum gestare noluit. Postea Atticus cum accersit ad se, & Episcopatu Philippopolis eum donauit: qui triennio in Thracia atatem degens, cum frigus tolerare non posset (corpus enim habuit exile admodum & imbecillum) obsecrabat Atticum, vt in eius locum alterum subrogaret Episcopum; se non ob aliam causam quam ob frigus accusare vitam in Thracia traducere, docuit. Silvanus igitur hac de re in eius locum successit, Constantinopoli commoratus est, monasticamque viuendi disciplinam semper excoluit. Adeo enim ab omni fastu alienus fuit, vt sæpenu-mero in frequenti multitudine ciuitatis, quæ tum celebris erat, sandalijs indutus ex fœno confectis incederet. Non longo tempore interposito, Episcopus Troadis moritur: qua de causa Troades veniunt Constantinopolim quæsitum Episcopum.

At dum Atticus secum consilium inibat, quem ad illud manus designaret, forte Silvanus in eius conspectum venit. quem vt vidit Atticus, confestim curam cogitandi deposuit, & ita Silvanum allocutus est: Non est vlla tibi amplius excusatio, quo minus Ecclesiæ administrandæ curam suscipias: nam Troas nihil habet algoris: ecce tibi locum amœnum, quem Deus corporis tui imbecillitati parauit. Ne cuncteris igitur, sed Troadem ire matures. Quapropter Silvanus eo migravit. Sed miraculum ab eo editum percensere animus est.

Nauis oneraria plane maxima, quæ vulgo πλωτη ob latitudinem vocabatur, in qua ingentes vehebantur columnæ, nuper in littore Troadis fabricata fuerat. Hæc cum in mare traducenda esset, & magna hominum multitudo cum multis funibus eam trahere conaretur, nec commoueri quidem potuerat. Vbi istud dies complures factum fuit, putabatur nauis a dæmonio detineri. Itaque Silvanum Episcopum adeunt, rogant vt preces in eo loco faciat: nam eo pacto solum nauem posse in mare protrahi credebant. At ille modeste de se ipso prædicans, se peccatorem appellauit; dixitque illud non sui, sed alicuius iusti esse. Verum vbi acrius instabant, venit ad littus, preces ibi Deo fundit, funem vnum manu apprehendit, iubetque alios opus aggredi. Huius igitur leni pulsu agitata in mare raptim fertur. Hoc miraculum a Silvano editum omnes illius prouinciæ incolæ magnopere ad pietatem incitauit. Silvanus & alij etiã vitæ officijs magnæ suæ bonitatis ostendit indicia: Nam cum clericos ex litigantium controuersijs quæstum facere videret, deinceps neminem ex clero Iudicem esse permisit: sed acceptis litigantium libellis, vnum ex Fidelibus laicis, quem æquo & bono fauere pro certo cognosceret, eum causarum cognitioni præfecit: sicque litigantes contentione & controuersia liberauit. His de causis Silvanus maximam gloriam apud omnes sibi conciliauit.] hucusque de Silvano Socrates.

Hoc eodem anno, quo Proclus sedis Constantinopolitanæ regimen suscepit, sancta Melania Iunior, quæ (vt diximus) Hierosolymis monasticam vitam agebat, litteris a suo patruo Volufiano Constantinopolim accersitur: quo cum venisset, ipsum Volufianum reluctantem hætenus ad Christi fidem conuertit, & vt Christianus moreretur, vitamque consequeretur æternam, tum precibus ad Deum, tum verbis apud ipsum infatigabili studio egit. Sed præclara memoria dignam historiam recolamus, quam quidem Photius in sub Bibliotheca cognouit esse germanam, dum agit de legatione Volufiani, de Melania eius nepte, & Proclo Episcopo, qui Volufianum Constantinopoli baptizauit, quorum meminimus superius, dum egimus de eiusdem Volufiani edicto aduersus Cælestium Pelagianum. Verum de eo illud breuiter repetendum, hunc ipsum esse Volufianum, cuius con- uersionis

A uersionis causa a matre Christiana per Marcellinum Tribunum interpellatum diximus sanctum Augustinum, vt ad Christi fidem eum conuerteret: sed datis ea de re vltro citroque litteris, vt id faceret, ab ipso sancto Augustino persuaderi tunc minime valuit. At præstitit tandem Deus, vt id vel sero tandem perficeret: qua autem occasione, ipsa sanctæ Melaniæ Acta a simplici pedestriq. stylo quidem scripta, sed vera, his verbis referant:

Redduntur Melaniæ litteræ ab eius patruo Volufiano, qui illo quidem tempore creatus erat Præfectus Romanæ ciuitatis, missus vero erat legatus Byzantium ad Eudociam Imperatricem. hoc autem significabat epistola, quod iam diu illam videre desideraret. Illa vero cupiebat & ipsa quoque videre patrum, & ei persuadere vt a Gentilium desisteret opinione. Dubia autem animi, ne quid imprudens faceret præter id quod Deo videbatur: cum aliquibus alijs monachis rem communicasset: permitterent autem illi, vt posset proficisci: egreditur Hierosolymis ipsa beata Melania, Constantinopolim versus arripiens iter. Per quamcumque autem transibat ciuitatem & regionem, eam quo par erat omnes prosequerentur honore & officijs. Ciuitatum enim sacerdotes & Pontifices eam non paruo honore afficiebant: & venerandæ virgines, & quotquot erant egregij monachi eam adorabant & salutabant, & tamquam e cælo venientem aspiciebant.

Cum autem venisset Chalcedonem & ad ipsum sinum maris, verebatur ingredi, & videbatur perturbata. Ventura enim in maximam ciuitatem mulier quæ vixerat in exercitatione, quietisq. & silentij maximam curam gesserat, & non gustauerat tumultus qui sunt in ciuitate, merito extimescebat & fugiebat. Atque diuertit quidem vbi erat templum omni ex parte benedictæ martyris Euphemie. Circa mediam autem noctem martyr non parum ex se effudit suauissimi odoris, & voluptate replet ineffabili. Quocirca bona accepta fiducia, diluculo fretum audacter traiecit, & ingressa est Byzantium. Hospitio vero excipitur a quodam viro illustri & alioqui bono, nomine quidem Lauso, qui ad Præposituræ honorem ascenderat.] hic ille quidem videtur esse Lausus, ad quem Palladius Galata sua scripsit Lausiaca; eodem enim quoque nomine Palladius eum Præpositum vocat, quem & custodem Imperij nominat: quænam Præpositura hæc esset, idem in fine operis declarat, vbi ait, eum sacro præfectum fuisse cubiculo. Sed pergit auctor:

Inuenit autem suum quoque patrum Volufianum graui morbo oppressum: qui eius habitum admiratus, formæq. & vestitus incredibili ex inopinata stupefactus mutatione (extenuatus enim admodum erat vultus eius exercitatione) magna voce exclamauit: O qualem ex quali te video, Melania carissima. Illa vero ex eius sermone sumpta occasione: A me quoque (inquit) disce, o beate patre, & accipe iudicium futurorum bonorum. Nam nec ego tantam despiciam gloriam habuissim, nec pecuniam, nec abiecissim curam ipsius corporis, nisi persuasum haberem, me his propediem longe maiora accepturam. Non autem per se solam, sed per multos quoque alios in eius mentem sensum irrepebat beata Melania, & eius falsam religionem studebat labefactare: sicut etiam per sapientissimum Proclum, cuius fidei tunc erat creditus sacer clauus Ecclesiæ Constantinopolitanæ. Qui cum ad eum venisset, & suafu beatæ Melaniæ eum ad pietatem dirigeret: is dicitur illum adeo esse admiratus, vt etiam dixerit post agnitam veritatem, quod si Roma tres haberet tales, nec illic quidem nomen vnquam audiretur Gentilium. sed hæc quidem postea.

Postquam autem Volufianus sensit Melaniam velle Imperatorem quoque ad id incitare, veritus protinus ne violentum & non voluntarium reputaretur esse baptismum, & quam ex eo esset consecuturus, ipse mercede priuaretur, eam a cœpto prohibuit. Et is quidem (vt dicemus paulo post) rem a se adimpleuit, & abiurata Gentilium opinione, traductus est ad Christum. Illa autem nec aliorum curam abiecit: sed cum tunc esset exorta Nestorij blasphemia, & malignus multos in errorem abduceret etiam ex ijs qui erant in verbo veritatis; ipsa erat quæ magnum aduersus eum inibat certamen, & vanum & inane reddebat eius sophisma, a mane vsque ad vesperam ijs respondens qui eam interrogabant, multisque ex ijs qui decepti fuerant, persuadens, & eos reducens. Quamobrem malignus se ab ea vinci non ferens, in virum eius conuersus, nempe Pinianum, & ei apparens miserabilis, cum lugubri & nigra veste accedit ad eam terrens & grauia minitans: & primum quidem se ipsius Imperatoris & eius famulorum cor mutaturum & in contrarium traducturum, deinde etiam vt miserabili exitu finiret vitam, procuraturum, grauiissimis confecta doloribus. Illa autem hanc esse artem maligni intelligens, Christi nomen, quod grauiissimam illi plagam affert, inuocans, effecit vt is statim euanesceret. Deinde cum accessisset eum qui

Extant apud Metaphrasi. die vltima Ianuar. Et Sur. tom. 1. ead. die.

MELANIA IVNIOR VENIT CONSTANTINOPOLIM.

HOSPITIUM MELANIA APVD LAVSVM PRÆFECTVM.

MELANIA VERT NESTORIANOS.

qui cum ipsa erat sacerdotem, & incepisset narrare ea quæ viderat & audierat: sensit repente dolorem in coxendice, eumq. adeo acrem, vt vocem amiserit, & nemo dubitauerit id esse manifestum inimici insultum. Cum sic ei productus esset dolor ad sex vsque dies, & illa hora maxime malum intenderetur, quo nigrum aspexerat, & minas audierat (aderat enim dies septimus) accedit aliquis renuncians patrum Volusianum venisse in periculum ne repentina morte vitam mox finiret.

Hoc postquam illa audiuit, etsi propter dolorem coxendicis vix se posset mouere, manibus & lectica protinus ad eum vecta proficiscitur. Valde enim angebatur animo, non quod ille moreretur, sed quod mortem subiret animæ, vt qui baptismi incorruptionem nondum esset assecutus. Deinde venit quidam alius, ei significans Volusianum esse baptizatum, & cum eam sæpe quæsitam non inuenisset, sed eam morbo detineri didicisset, alium ducem rursus nactus, per illum fit filius lucis, & baptismum consequitur. Cum hæc ei dicta essent, cum dolore animæ prorsus cessauit etiam morbus corporis, & lumbus quidem carebat etiam dolore, & pes mouebatur, & communis inimicus afficiebatur dedecore: adeo vt viæ reliquum per se ipsa conficeret; & qui portabant, pro eo quod prius portabant, ad Deum laudandum statim manus extendebant. Deinde cum venisset ad patrum, & verbis eum confirmasset, & de ea quæ illic est vita, differuisset, lætum & bona spe præditum transmisit ad viam quæ ducit ad Deum, cum pulcherrimo viatico, nempe pretioso Christi corpore & sanguine eum instruxisset, & sic vt tuto recederet perfecisset. Et hæc quidem hoc modo gesta sunt. Illa autem cum multos quidem dies hic transegisset, in paucis vero multis plurimum profuisset, & ante alios Imperatrici & ipsi Imperatori (is autem erat Theodosius) nam ij maiori opus habent curatione, vt quorum animi maiori mundi gloria essent tumidi; cum hæc & alia plura fecisset, egreditur de ciuitate, &c.]

Peruenisse autem ipsam ad diem Paschatis Hierosolymam, auctor subdit: vt plane appareat, sequenti ab eius aduentu anno Domini eam Hierosolymam rediisse: cuius monitu Eudociam nonnihil profecisse, ex eo potest intelligi, quod & ad peregrinationem Hierosolymam postea suscipiendam etiã inflammasset: quando autem id contigerit, suo loco dicemus. Porro non Eudociam Augustam tantum, sed & Theodosium congressu Melaniæ esse redditum meliorem, ex rebus postea consecutis possumus opinari. Quod enim Melania Catholice fidei zelo æstualet; par est credere, eum aduersus Nestorianos concitasse, permouissetq. vt Nestorij libri Imperatorio verarentur edicto; quod sequenti anno, quo ipsa recessit Constantinopoli (vt dicemus) est promulgatum. Celeberrimi quidem nominis fuisse Melaniam tum antiqua parentum nobilitate, tum etiam admirabili sanctitate, totoq. factam orbi Christiano notissimam, quæ dicta sunt tum de ipsa, tum de eius auia Melania Seniore demonstrant.

Sed quod ad Theodosium Imperatorem spectat: sicuti rebus sacris bene consuluit, dum Constantinopolitana Ecclesie Proclum præficiendum curauit; ita inopum necessitatibus, quas ex frumenti penuria eos pati contingeret, accurate prospexit, dum sexcentas & vndecim auri libras huic operi perpetuo inseruituras adscripsit, pœna dupli apposita, si quid quouis prætextu fuerit a magistratibus imminutum: hac enim liberalitate solari voluit aliqua ex parte marorem ex superioris anni incendij clade suscepto. Ab eodem quoque hoc anno data constitutio reperitur de bonis clericorum & monachorum ab intestato eorum ecclesijs & monasterijs, quibus adscripti erant, dandis, patronorum iure seruato.

Sub huius quoque anni Consulatu sanctus Prosper, dum agit de signis Antichristi, & eius præcursoribus pseudoprophetis & impostoribus, quid acciderit admiratione dignum Carthagine, quæ adhuc Romano Imperio libera seruabatur, narrat his verbis: Nostris quoque temporibus, Aspare V. C. Consule Carthagini constituto, hoc signum diabolicum, monstruosumq. quod illic accidit, quis illius patriæ ciuis ignorat? Quædam iu-uencula Araba natione, ancillæ Dei habitum gestans, cum in balneo lauans simulacrum quoddam Veneris impudice respiceret, & se ipsam, eiq. se consimilians, domicilium se diabolo præbuit. statim ille leo qui rugiens circuit, quem quærebat, inuenit. Meatus igitur gutturis ipsius occupans, nullum cibum, nullumq. potum traiiciens per septuaginta ferme dies totidemq. noctes ieiunium sibi diabolus ex capto possessioq. vase exhibuit. Hoc monstrum parentes puellæ per tot dierum spatia auferri posse sperantes, dum iuge malum vltèrius tolerare non possunt, simul cum filia sese ingesserunt sacerdoti, quæ acta erant

VOLVSIVS
REDDITVS
CHRISTIA-
NVS EX HAC
VITA DECES-
SIT.

THEODOSIVS
IMP. CVRAT
REM FRV-
MENTARIAM
a l. 3. de frumeti.
vrb. Constanti-
nop. Cod. Theod.
b l. 1. de bonis
cleric. & monach.
Cod. Theod.

Prosper. de pro-
miss. & predic.
Dei dimid. temp.
cap. 6.
DE VIRGINE
A DAEMONE
OBSESSA.

erant fideliter indicantes. Hoc tantum puella fatebatur, auem quamdam noctis medio apparere, quæ sibi ore nescio quid infunderet.

Stupor tunc inerat cunctis, videre puellam nullis indicijs diuturni ieiunij foedatam, nullo pallore seu tabe vel debilitate confectam, quin potius robustam succo viscerum, mole membrorum. Cumq. incredibilia viderentur quæ dicebantur, habito consilio, in monasterio puellarum, in quo reliquæ S. Stephani sitæ sunt, sacerdos puellam simul & Præposito commendauit. Illic prima tantum die apparuisse illam auem asseruit, sibiq. increpasse, quod neque fame, neque siti compulsâ illum appeteret locum, quo sibi accedere non liceret. Per duas sane hebdomadas nihil cibi vel poculi sumens in monasterio mansit. Accidit autem vt quintusdecimus Dominicus illucesceret dies, ascendente nobiscum sacerdote, vt matutinum illic sacrificium solito offerretur. Puellam Præpositus ad altare perduxit, eo incessu & habitu quo solent rubore perfusæ ex epulis poculisq. mulieres aduenire. Sed vt se illa prostravit altari, clamore fletus sui cunctis astantibus gemitus lacrymasq. induxit, quibus tantum malum auferendum præfens plebs Dominum exorabat: erat enim iam indecens murmur in populo.

Peracto itaque sacrificio, cum eadem inter ceteras breuem particulam corporis Domini tinctam a sacerdote perciperet, semihora mandens, trajcere non valuit, nondum illo fugato, de quo dicit Apostolus: Quæ consonantia Christi ad Belial? & iterum: Non potestis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum. Manu igitur faciem eius sustentante sacerdote, ne sanctum proieceret; a quodam diacono suggestum est, vt calicem salutare gutturi eius Pontifex applicaret. quod factum est. Statim vt locum illum, quem diabolus obsederat, Saluatoris imperio reliquit, sacramentum quod ore gestabat cum laude Redemptoris transglutisse, puella clamauit. Hinc lætitia, hinc voces in gloriam Dei, quod post octoginta & duos dies diabolo expulso, puella de potestate fuerit eruta inimici. Oblatio igitur rursus gratiarum actionis pro ea fit, sacrificijq. percipiens certam partem prisco est reddita vsui. Tunc etiam dum hæc aguntur, spiritu diuino actus diaconus eiusdem tituli statuam illam sublatam confregit in puluerem, omnemq. insidiantis astutiam superauit diuina maiestas.] hæc de arreptitia virgine Prosper; qui & de impostoribus ista subdit:

Nouimus etiam illuc aduenisse quemdam sub specie monachi, qui quædam signa curationum se operari fatebatur. Cumq. circa cæcos & claudos phantasticos quosdam ageret lusus, eosq. oleo nescio cuius mortui ossis liniret; vt sibi visus gressusq. redditos æstimabant, discedentes, in illis quibus antea tenebantur, infirmitatibus permanebant. sed in his proditum se cognoscens seductor ille aufugit. In Asia vero siue ipsum, siue alium talia fecisse, quidam Christianus religiosus & nobis enarrauit.] hæc ipse: quæ autem addit de Floro impostore in Italia, sub Leone Romano Pontifice agemus suo tempore.

Hoc ipso anno, qui numeratur tertius a Concilio Ephesino, Vincentius Lirinensis cum aduersus omnes hæreticos, tum præcipue ad sepeliendas penitus recens emerfas Pelagij, Cælestij, atque Nestorij hæreses disertissimè elucubrauit commentariū. signat ipse quidem præfens tempus, dum ait de Ephesino Concilio: Ante trienniū ferme in Asia apud Ephesum celebratum est, viris clarissimis Basso Antiochoq. Confl.] de cuius quidem opere hæc habet Gennadius: Vincentius natione Gallus apud monasterium Lirinensis insulæ presbyter, vir in Scripturis sanctis doctus, & notitia Ecclesiasticorum dogmatum sufficienter instructus, composuit ad euitanda hæreticorum collegia nitido satis & aperto sermone validissimam disputationem, quâ, absconso nomine suo, titulauit, Peregrini aduersus hæreticos. Cuius operis quia secundi libri maximam in schedulis partem a quibusdâ furatâ perdidit, recapitulato eius paucis sermonibus sensu pristino cõpegit, & vno in libro edidit.] hæc Gennadius.

Sed quinam fuerit iste Vincentius, ex ijs quæ ipso initio præfatur operis, vnde inquiramus, ipse suppeditat argumentū, vbi ait: Cum aliquandiu varijs ac tristibus sæcularis militiæ turbinibus volueremur; tandem nos in portum religionis cunctis semper fidissimum, Christo aspirante, condidimus: vt ibi depositis vanitatibus ac superbiæ flatibus, Christianæ humilitatis sacrificio placantes Deum, non solum præsentis vitæ naufragia, sed etiam futuri sæculi incendia vitare possemus. Jhæc ipse. quamobrem in eam adducor sententiam, vt hic ille sit Vincentius Galliarum aliquando, viuentis sancto Martino, Præfectura nobilitatus, quem Seuerus mirifice laudat, nosq. de eo superius egimus. Florebat plane his temporibus illud cœnobium, illustri sanctorum domus, insulæ Lirinensis, de quo pluribus

VIRGO OBSES
SA QVOMODO
LIBERATA.

a 1. Cor. 10.
b 2. Cor. 6.

DE MONA-
CHO IMPO-
STORE.

Idem. 33.
201. 21. 21. 21.

c Vincens. Lirin.
contra heret. c.
42.
d Gennadius de
Script. Eccl. c. 64.

e Vincens. Lirin.
præfat.

f Seuer. in dia-
log. 1. c. 12.

bus suo loco agendum erit inferius : hæc excepit e tumultibus Galliarum tamquam portus (vt ipse ait) e procellis liberum Vincentium ipsum; cuius quidem quam mira fuerit eruditio, libellus ipfius ostendit: vt vix fit reperire qui paucioribus chartis maiora & feliciori tractatu concluderit; licet commentariolus idem fit (vt ipse testatur in fine) ex duobus a se scriptis Commonitorijs epitome, his temporibus admodum accommodatus, & in Ecclesia Catholica semper posteris profuturus, cum numquam defuturi sint Nouatores hæretici, ad quos penitus explodendos idem auctor summa industria laborauit.

IESV CHRISTI
ANNVS
435.

SIXTI PAP.
ANNVS
4.

THEODOSII 28.
VALENTIN. II. IMPP.

Q Vadringentesimus trigessimus quintus Christi annus duobus Augustis Consulibus Theodosio decimum quintum & Valentiniano quartum notatus extat in Fastis: quo cum ex scriptis Nestorij iugiter in Ecclesia Orientali controuersia agitarentur, concitarenturq. tumultus & rixæ, visum est Theodosio Imperatori discordiarum tollere seminarium, ipsosq. Nestorij libros publica edita sanctione damnare. Hoc igitur anno ad Leontium Præfectum Prætorio ista rescriptit^a:

^a Lib. de heret. Cod. Theod.

DAMNANTVR LIBRI NESTORII.

^b Act. Ephesin. edit. Pelt. tom. 5. c. 13.

^c Act. Ephesin. edit. Pelt. tom. 5. c. 14.

LIBRI THEODORI ET DIODORI PROBYNTVR.

^d Liberat. diac. Ereniar. c. 10.

Damnato portentosa superstitionis auctore Nestorio, nota cõgrui nominis eius inuratur gregalibus, ne Christianorum appellatione abutantur: sed quemadmodum Ariani lege diuinae memoriæ Constantini ob similitudinẽ impietatis Porphyriani a Porphyrio nuncupatur, sic vbique particeps nefanda sectæ Nestorij Simoniani vocentur: vt cuius scelus sunt in deserendo Deo imitati, eius vocabulum iure videantur esse fortiti. Nec vero impios libros nefandi sacrilegij Nestorij aduersus venerabilem Orthodoxorum sectam, decretaq. sanctissimi cœtus Antistitum Ephesi habiti, scriptos habere, aut legere, aut describere quisquam audeat. Quos diligenti studio requiri, ac publice comburi decernimus. Ita vt nemo in religionis disputatione aliquam supradicto nomine faciat mentionẽ, aut quibusdam eorum habendi Concilij gratia in ædibus, aut villa, aut suburbio suo, aut aliquolibet loco conuenticulum clam aut aperte præbeat, quos omni conuentus celebrandi licentia priuari statuimus. Scientibus vniuersis, violatorem huius legis publicatione bonorum esse coercendum. Dat. III. Non. Augusti Constantinop. Theodosio XV. & qui fuerit nunciatus.] hæc eadem sanctio ex Codice Theodosiano accepta, aliquanto latior extat apud Ephesina^b Acta; nam & ad finẽ eiusmodi habet additamentum: Summa proinde illustrisq. auctoritas tua curet, vt nostra hæc sanctio omnibus prouincijs vsitatis edictis & promulgationibus primo quoque tempore nota fiat. Hanc autem legem Romano simul & Græco sermone edidimus, quo omnes perspicue intelligere queant.] hæc ibi: quibus appendix inhaeret Præfectorum, qui eandem sanctionem^c promulgauerunt, illa ipsa instantius inculcantes.

Huiusmodi autem promulgato edicto, tamquam obstructo foramine aspidis, alia via impietas, nescia legibus coerceri, sibi exitum ad aliorum exitium fraudulenta quaesuit. Et quonam modo? Audi consilium satanae. Cum ita libri Nestorij qui inuenti essent igne vindice cremarentur, ne magno periculo eorum lectio clandestina vsui esse posset: mox qui blasphemiarum fluentia sic exiccata viderunt Nestoriani, ipsum fontem aperuere, vnde illa primitus deriuarant: nimirum Theodori Mopsuesteni, & Diodori Tarsensis Episcoporum, a quibus veneno propinatus Nestorius fuerat, libros vbique legendos exposuere; & quo latius spargerentur blasphemæ chartæ, eorundem volumina in Syrorum, Armeniorum, atque etiam Persarum linguam transferenda curarunt. Sed & illud contigit deterius, quod eos esse Catholicos probare conati sunt, vtpote qui dicerent in ipsis esse legitimam in persona Christi duarum naturarum confessionem. Erant autem hi libri ab ipsidem contra Eunomium atque Apollinarem conscripti. Habet hæc omnia Liberatus diaconus, qui ista mox subdit^d:

Vbi hæc agnouerunt Acacius Melitenus in Armenia Episcopus, & Rabula Edessæ ciuitatis Episcopus (de quo Ibas successor eius in epistola sua dicit, Hunc præsumpsit, qui omnia præsumit, aperte in ecclesia sua anathematizare, scilicet de Theodoro Mopsuesteno superius loquens) scripserunt Armeniæ Episcopis, ne Theodori Mopsuesteni libros susciperent, tamquam hæretici essent, & auctores dogmatis Nestoriani; insimulantibus Episcopis Ciliciæ Rabulam & Acacium, quod hoc non ex charitate, sed ex æmulatione &

conten-

A contentione fecissent. Congregati sunt ergo in vnum venerabiles Armeniæ Episcopi.] fuit hoc nobile Concilium præfenti anno in Armenia celebratum, cui idem Acacius cum Rabula Edesseno Episcopo interfuit. De Acacio autem, qualis quantusq. vir fuerit, sæpe superius est demonstratũ. de Rabula hæc habet Theodorus lector^a: Rabulas Edessenus Episcopus cæcus erat: Andreas vero Samosatenus (*hic signifer Nestorianorum fuit*) accusauit eum, quasi contra duodecim capita Theodoretis scripseret.] hæc ipse. Cum igitur sic (vt dictum est) conuenissent Episcopi in Armenia, stabilita fide Catholica, & cognitis Theodori Mopsuesteni scriptis, inuentisq. impijs a tramite Orthodoxæ fidei abhorrentibus; ne ipsi soli eos damnasse viderentur, sed vniuersa Ecclesia Orientalis; ad id peragendum legationem ex Synodo direxerunt ad Proclum Constantinopolitanum Episcopum, de qua ista habet Liberatus diaconus^b:

CONCILIUM IN ARMENIA CELEBRATVM. a Theod. Collect. tom. 2. Biblioth.

b Liberat. diac. in Ereniar. c. 10. tom. 2. Couil.

B Miserunt duos presbyteros Leontium & Aberium ad Proclum Constantinopolitanum Episcopum, secundum morem, cum libellis suis & vno volumine Theodori Mopsuesteni, scire volentes, vtrum doctrina Theodori, an Rabulæ & Acacij vera esse probaretur. Itaque Proclus accipiens Armeniæ Episcoporum libellos & illud Theodori volumen, diligentius vtraque examinans, tomum Armenijs scripsit & destinauit; in quo posuit, ad interimendum Nestorianorum versutias, qui duas in Christo inducunt personas, vnum de Trinitate incarnatum: quem & direxit Ioanni Antiocheno per Theodotum diaconum, continentem subter capitula ab hæreticis prolata, expetens ab eo pro communi fide seruanda, vt cum suo Concilio eũ (*nempe tomum a se scriptum ex sententia Armenorum*) susciperent & subscriberent. Ioannes autem & qui cum eo erant congregati Episcopi, legentes tomum, & eius laudantes compositionem, subscripserunt in eo, & Proclo transmiserunt. hunc & Chalcedonensis Synodus per relationem suam, quam Marciano Imperatori direxit, ad probandum non tantum Gestis Synodalibus, verum etiam epistolis fidem constare, inter sanctorum Patrum epistolas suscepit & confirmauit.

Hæc & hæc in Epistola ad Ioannem.

DE PROCLI EPISTOLA AD IOANNEM.

Scripsit autem Proclus epistolam ipsi Ioanni, cui & tomum suum direxerat, in qua dicit: Dicentes autem iterum passibilem Deum, id est Christum, confitemur eum, quia est secundum quod factum est, id est, propria carne crucifixum: & ita prædicantes, nullo modo fallimur: quoniam quidem & vnum ex Trinitate secundum carnem crucifixum fatemur, & diuinitatem passibilem minime blasphemantes, quod scilicet recte dicatur Deus passus, non autem passa diuinitas. Sed Basilius quidam diaconus sumens tomum Procli, quem Armenijs scripserat, Alexandriam venit, & Armeniorum libellos suis libellis adnectens, obtulit Cyrillo eiusdem vrbs Antistiti. Quibus rumoribus (vt ferunt) permotus Cyrillus, quatuor libros scripsit, tres aduersus Diodorum Tarsensem & Theodorum Mopsuestenum, quasi Nestoriani dogmatis auctores, & alium de Incarnatione librum, in quibus continentur antiquorum Patrum incorrupta testimonia, id est, Felicis Papæ, Dionysij Areopagitæ Episcopi, & Gregorij mirabilis facundiæ viri nominati. Et licet in eis libris Theodori Mopsuesteni dicta laudentur contra Arianos edita, ipsum tamen magistrum Nestorij fuisse contendit. Contra quos Catholicae veritatis defensores sic Acephali responderunt, illos libros non esse Cyrilli; quoniam testimonijs, quæ contra mortuos posuisse in eis dicitur, contra viuentem Nestorium non est vsus neque in Synodo, neque in aliquibus epistolis: vnde dicunt illos nec dictasse Cyrillum, nec edidisse libros.

Itaque Basilius diaconus Constantinopolim veniens, libellos cõposuit, & Archiepiscopo Proclo porrexit, associans cuncta quæ antehac Cyrillo Archiepiscopo obtulerat. Proclus vero iam destinarat tomum suum Armenijs, in quo tomo nullam facit de Theodoro reprehensionis mentionem. Quod cognoscens Basilius, scripsit libellum, & in suo opere docuit, libros Theodori vitandos, sicut Arii & Eunomij blasphemias: quandoquidẽ prudentibus inconuenienter eum scripserat apparet: quoniam Arius & Eunomius vnã in Christo degenerem Patris substantiam prædicauerunt, Theodorus autem (vt ipsi accusant) duas e contrario docuit in Christo naturas] ab inuicem scilicet diuisas, quæ duas constituent personas. hæc omnia Liberatus. Extat ipsa Procli epistola ad Armenos, cuius est exordiũ^c: Non mediocriter, fratres, confudit animum nostrum, & mærore validissimo fauciauit rumor nouellorum erroris zizaniorum, &c.] transtulit eam in Latinũ Dionysius ille magnus, cognomento tamen Exiguus, occasione eiusdem erroris suo tempore pullulantis, vt ipse docet in præfatione ad Felicianum Pastorem; ex qua intelligere possumus, quid est quod ea epistola Proclus in eo versatus sit argumento, vt ostendat vnum ex Trinitate passum.

BASILIVS DIACONVS LABORAT CONTRA SCRIPTA THEODORI.

^c Extat tom. 1. Biblioth. sanct.

*Idem ante
epistolam Procli
præfat.*
THEODORI
IMPIETAT.

Vt igitur rerum gestarum huius anni certior cognitionem assequaris, hæc accipe **A** ex Dionysij epistola ad Pastorem: Temporibus (inquit ^a) Antistitis nominati, Procli *videlicet*, Theodosio Imperatore regente Rempublicam, per Syriam & Armeniam discipuli Theodori Mopsuestenæ ciuitatis Episcopi prauam fidem, corrupto Symbolo, rudibus populis exorsi sunt intimare, calliditate subtilissima, beatam Trinitatem sic vnius essentiæ prædicantes, vt Christum Dominum nostrum, conditorem vniuersitatis, vnum ex Trinitate nullatenus faterentur. vnde sequebatur hæc inepta suæ temeritatis absurditas, vt quia Christum constat verum esse Deum ac Dominum, quatuor personas in tribus adstruerent, duosq. Dei Filios proculdubio prædicarent. Sed huic impietati mire Pontifex antefatus obstitens, docuit Christum Dominum nostrum & in principio Verbum apud Deum, Deum Verbum vnum de Trinitate esse, per quem omnia facta sunt, beato Paulo testante: Vnus Dominus Iesus Christus, per quem omnia: & pro salute nostra eundem **B** verum hominē factum, vnum mansisse Filium, nec quartam in Trinitate creuisse personam.] hæc ipse, qui inferius docet id ipsum ex Theodoro didicisse Nestorium, eiusq. sectatores negantes Christum Dominum vnum ex Trinitate, quod scilicet duas naturas in Christo inter se diuisibili coniunctione vnitatis impie affirmarent.

Sed quid accidit? Licet Procli epistola ad Armenos Catholica comperta esset, quod Theodori Mopsuesteni, atque Nestorij eius impietatis successoris errores dānaret: tamen quod nulla in ea de ipso Theodoro expressa mentio haberetur, commouit plurimorum animos, præcipue vero monachorum Armeniæ, qui experti fuerant eundem Theodorum sani dogmatis aduersarium. Quid autem Armeniæ monachi aduersus Theodori scripta egerint, Liberatus vbi supra narrat; quem tamen caute legendum putamus, vtpote qui ex aliquo Nestoriano eam videtur mutuatus historiam: quod in pluribus demonstratur, vt **C** dum ait eosdem Armenos monachos insectantes Theodori Mopsuesteni scripta fuisse Apollinaristas. Fuit enim mos Nestorianorum, Orthodoxos omnes aduersantes Nestorio, nominare Apollinaristas. ita videmus Episcopos Orientales, qui pro Nestorio Ephesum conuenerunt, cum S. Cyrillum, tum alios Nestorium impugnantes & Cyrillum sectantes, Apollinaristas appellasse. Sed Liberati verba reddamus ^b:

Tunc Ioannes Antiochenus Episcopus, Synodo congregata, tres pro Theodoro Mopsuesteno dictauit epistolas: vnam quidem direxit Theodosio Imperatori, aliam autem Cyrillo Alexandrino, & tertiam Proclo Constantinopolitano Episcopo, laudans in eis Theodorum, & eius exponens sapientiam. Ad hæc autem Imperator dirigens Sacram Ioanni, derogatores illos Theodori contra salutem propriam venire iudicauit. Cyrillus autem præscripto suo Theodorum præferens, tale de eius accusatoribus tulit iudicium, **D** eo quod dogmate veritati contrario vterentur, interponens de Symbolo in Concilio sibi oblato tesseradecadas factas a Cariso presbytero. Nihilominus & Proclus per Mennam diaconum suum rescribens, cuius essent illa capitula, quæ Theodori dicebantur, quæsiuit. Qui pro eius excusatione ignorare se dixit. Verumtamen duas memorati Ioanis epistolas, id est, primam & tertiam, laudes Mopsuesteni continentes, Chalcedonensis Synodus postea per relationem suam Marciano Imperatori directam cum tomo Procli, quem ad Armenos direxit, & alijs sanctorum Patrum epistolis, suscepit & confirmauit.] hæc tamen Liberatus, non anni huius tantum res gestas, sed & sequentium vsque ad Cyrilli obitum prosecutus: quæ quoniam singulorum annorum differentia discriminari minime possunt, vt quæ quolibet anno vsque ad illud tempus gesta sint, scribantur; hic in vnum ex ipso simul posuisse necesse fuit.

In quibus illud iterum admonendum, eundem Liberatum diaconum a nescio quo Nestoriano incaute nimis eam quam narrat esse mutuatum historiam, qua refert probata scripta Theodori Mopsuesteni non scriptis tantum Ioannis Antiocheni, sed & edicto Imperatoris atque etiam scriptis Cyrilli Episcopi Alexandrini ipsum Theodorum fuisse laudatum. quinetiam (quod deterius existimari debet) dum ait Synodum Chalcedonensem relatione ad Marcianum facta suscepisse & confirmasse Ioannis Antiocheni epistolas, quibus laudauit Theodorum Mopsuestenum, eandem S. Synodum Chalcedonensem in idē crimen adducit, quod laudes Theodori receperit & doctrinam. Vides ne, quot & quales lateant colubri sub vno cæspite falsitatis? Sed securim ad radicem admoueamus. In primis autem quod ad Cyrillum spectat, quomodo potuit ipse accipere laudes, probareq. scripta Theodori qui eadem sapuit cum Nestorio, cum adeo reperiatur aduersatus esse Nestorio? **E**

MONACHI
ARMENI LA-
BORANT CON-
TRA THEO-
DORVM.

*Liberat. Bre-
uiar. cap. 10.*

CONCILIVM
ANTIOCHE-
NUM DE LI-
BRIS THEO-
DORI.

LIBERATI
DIACONI
HISTORIA
HABD TVTA.

Sed

A Sed id apertius demonstramus ex ipsius Cyrilli scriptis postquam hæc de Theodoro Mopsuesteno in controuersiam deducta sunt editis. Lucubratiō quidem illa Cyrilli de Expositione Nicani Symboli elaborata ab eo fuisse post scriptam Procli epistolam ad Armenos, sua ipsius testificatione monstratur, dum ipsam citat & laudat his verbis ^a: Proclus ipse, qui nunc sanctæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ thronum adornat, religiosissimus & pietissimus pater & coepiscopus scripsit ad Orientales pijsimos Episcopos in hæc verba: Et incarnatus quidem est, &c.] inferius vero: Scripserunt aduersarij, qui præ multa insipientia Nestorij & Theodori scripta non cauent, &c.] Vides igitur sanctum Cyrillum vna eademq. lance, æquoq. pondere Theodorum expendere cum Nestorio.

Quod autem ad Chalcedonense Concilium spectat, quod dicatur recepisse & confirmasse epistolas a Ioanne datas laudibus Theodori refertas: reddamus hic verba ipsa, quæ in relatione Synodica ad Marcianum, citata a Liberato, scripta habentur: sic enim se habent ^b: Si enim per epistolas Ecclesiæ dogmata declarari pro vnaquaque quæstione dignum culpa iudicant: ipsum in primis beatissimum Cyrillum quilibet poterit denotare, qui litteris suis Orientalibus, quod sentiebat, expressit: necnon & magnum Proclum huic vituperationi subijciat, qui eisdem Orientalibus volumen ad Armenios pro fidei congruentia destinauit. Huic autem consociabitur ad culpam & sapientissimus Ioannes Antiochenus Episcopus, qui hæreticorum maledicta repellens, & Apostolica doctrina religiosissimum dogma declarans, totius Orientis confessionem, velut ex vno ore, sanctissimo Proclo, & ei qui per idem tempus mundi regebat gubernacula, destinauit.] hæc sancta Synodus ad Marcianum Imperatorem: in quibus vides nullam de Theodoro Mopsuesteno mentionem **C** haberi, sed istos vt magni nominis Episcopos in exemplum adduci.

Nec est quod quis adhuc instet & vrgeat, laudatas a Synodo epistolas Ioannis Antiocheni, quasi hoc ipsum esset laudibus Theodori consensisse, eiusq. scripta probasse: nam cum rectam in omnibus fidem (vt vidimus) dictis epistolis professus esset, adeo vt non potuerint eadem epistolæ a Proclo non recipi atque Cyrillo & ipso Theodosio Imperatore, nihil virulentum ex Theodori doctrina eisdem admiscuisse certum est. Sed quod ad Theodorum spectat, non eum laudauit Ioannes vt erroris auctorem, verum tantummodo excusauit non esse Theodori, quæ nomine Theodori circumferrentur. Ita quidem rem se habuisse, verbis illis Liberati manifeste probatur, quæ retulimus, vbi ait: Nihilominus & Proclus per Mennam diaconum suum ipsi Ioanni rescribens, cuius essent illa quæ Theodori dicebantur, quæsiuit. Quæ pro eius excusatione ignorare se dixit.]

D Vides igitur negantem Ioannē fuisse a Proclo litteris interpellatū, si non essent Theodori tria illa hæresum capita quæ ab Armeniæ monachis circumferrebantur, cuiusnam essent: Ioannē vero respondisse, se penitus ignorasse. Quibus plane intelligis, sic laudatum a Ioanne Theodorum, immunemq. ab omni labe criminis hæresis redditum, eo quod putaret calumniam passum, dum sub eius nomine circumferrentur errores. Quod igitur defensores Theodori ea ipsius scripta esse negarent, quæ diffamata per totum fuerant Orientem: inde accidisse videtur, vt prudenter Proclus in epistola ad Armenos, errores ipsos redarguens, nullam penitus de Theodoro habuerit mentionem. detectis autem postea scriptis Theodori, eadem cum auctore prorsus damnata fuisse, & dictum est superius, & suo loco pluribus dicemus inferius. hæc modo satis, ne quis ex Liberati historia in errorem aliquo modo labatur. Si quis autem malorum omnium, quæ occasione Nestorianæ hæresis in Orientali Ecclesia contigerunt, causam Theodorum fuisse dixerit; puto sane hunc ipsum veritatis collimatorum scopum: & quidem quæ de eo superius dicta sunt, hoc ipsum facile monstrant: cum enim iste praua docens, ea addiscentes adeo conciliaffet sibi discipulos; facti sunt iidem Theodori blasphemiarum pugnacissimi defensores, vsque adeo vt eius sententiæ assertor Nestorius euaserit hæresiarcha.

Hoc eodem anno (inquit Prosper) Gundicarium Burgundionum Regem intra Gallias habitantem Actius bello obtinuit, pacemq. ei supplicanti dedit, qua non diu potitus est: siquidem Hunni cum populo suo atque stirpe deleuerunt.] Pollebat Actius Magister militiæ copijs Alemannorum, quibus & reliquis barbaris timendus erat. Sed & Gallos illos, quos ad Oceanum vergentes vocant Armoricos, ab Imperio Romano deficientes, per eosdem Alemannos comprimendos curauit, quibus eam concessit crudeliter nimis pro-

Annal. Eccl. Tom. 5.

Iii 2 uinciam

DEFENDITVR
CYRILLVS ET
PROCLVS AB
ILLATA CAL-
LYMNIÆ.
*a Cyril. de Expo-
sit. Symb. Ni-
ceni.*

*b Synod. Chalced.
Act. 16. tom. I.
Concil.
LIBERATVR
CONC. CHALC.
AB ILLATA
CALVMNIA.*

IOANNIS AN-
TIOCH. EPI-
STOLÆ DE
THEODORO
QVALES.

BVRGVNDIO-
NES ET AR-
MORICI AB
ACTIO VI-
CTI.

uinciam deuastandam . factumq. esset , nisi S. Germanus Episcopus Antisidori protinus obstitisset . Quomodo autem tanta fuit in sacerdote potentia , vt furori barbarico repentinus obuiator occurreret , Constantius horum temporum scriptor in omnibus integerrimus narrat in eiusdem S. Germani Vita , quam scripsit : reddemus nos nobilem historiam ipsidem quibus idem auctor verbis enarrat , dum legationem , qua functus est ad barbarum Regem , describit . Verum ordo rerum gestarum postulat , vt primo quæ statim præcessit eiusdem Germani posterior in Britanniam suscepta legatio , eiusdem auctoris verbis recenseatur . Accidit enim , vt consutati semel atque conuicti , fugatiq. Pelagiani , ipsidem captantes latibula , ad tempus indixerint sibi silentium , postea vero furtim eandem hæresim prædicarent , sensimq. impietatis semina spargerent , eademq. crescerent vsque ad messem , cum rursum oportuit ex Gallijs illuc mitti S. Germanum . Rem gestam sic idem Constantius narrat ^a :

^a *Constant. Vit. S. Germ. lib. 2. c. 1. apud Sur. rom. 8. die 30. Julij.*
POSTERIOR
LEGATIO
S. GERMANI
IN BRITANNIAM.

Interea ex Britannijs nunciatur , Pelagianam peruersitatem iterato , paucis auctoribus , dilatari . Rursumq. ad beatissimum Germanum preces omnium deferuntur , vt causam Dei , quam prius obtinuerat , tutaretur . Quorum petitioni festinus occurrit , dum & laboribus delectatur , & Christo se gratanter impendit . Cessit tandem inimici inuidia victa virtutibus , nec tentare ausus est , quem Dei amicum iam senserat . Adiuncto itaque Seuero Episcopo totius sanctitatis viro , qui tunc Treueris ordinatus Episcopus , gentibus primæ Germaniæ verbum Dei prædicabat , Parisios iterato dum expetit , totius plebis plausu , vt tantum virum decebat , excipitur .] & inferius : Ad itineris tranquillitatem elementa consentiunt : nauigium venti , fluctus aera prosequuntur .

RES GESTAE
S. GERMANI
IN BRITANNIAM.

Interea sinistri spiritus peruolantes per totam insulam , Germanum venire , inuitis vaticinationibus nunciabant : in tantum , vt Elaphius quidam regionis illius primus in occursum sanctorum sine vlla manifesti nunciij relatione properauerit , exhibens secum filium , quem in ipso flore adolescentiæ debilitas dolenda damnauerat . erat enim arefcentibus membris contracto poplite , cui per siccitatem cruris vsus negabatur vestigij . Hunc Elaphium prouincia tota subsequitur . Veniunt sacerdotes , occurrit inscia multitudo . Confestim benedictio & sermonis diuini doctrina profunditur . Recognoscit populum in ea quam reliquerat credulitate durantem : intelligunt culpam esse paucorum : inquirunt auctores , inuentosq. condemnant . Cum subito Elaphius manibus aduoluitur sacerdotum ; offerens filium , cuius necessitatem atas & debilitas etiam sine precibus allegabant . Fit communis omnium dolor , præcipue sacerdotum , qui conceptam misericordiam ad diuinam clementiam contulerunt . Statimq. adolescentem beatus Germanus sedere compulit , atrectat poplitem debilitate curuatum , & per tota infirmitatis spatia medicabilis dextera percurrit . Salubrem tactum sanitas festina subsequitur : ariditas succum , nerui officia receperunt ; & in conspectu omnium filio incolumitas , patri filius reformatur . Implentur populi stupore miraculi , & in pectoribus omnium fides Catholica firmabatur . Prædicatio deinde ad plebem de præuaricationis emendatione conuertitur : omniumq. sententia prauitatis auctores expulsi ab insula , sacerdotibus adducuntur . Quod in tantum salubriter factum est , vt in illis locis etiam nunc fides intemerata perduret . Itaque compositis omnibus , beatissimi sacerdotes ea qua venerant prosperitate reuersi sunt .

ALIA LEGATIO
AD REGEM
ALEMANNORVM.

Vix domum de transmarina expeditione remeauerat , & iam legatio Armorici tractus fatigationem beati Antistitis ambiebat . Offensus enim superbæ insolentia regionis vir magnificus Aetius , qui tum Rempublicam gubernabat , Eocharich ferocissimo Alemannorum Regi loca illa inclinanda pro rebellionis præsumptione permiserat ; Regiq. idolorum ministro obijcitur senex vnus , sed tamen omnibus Christi præsidio maior & fortior . Nec mora festinus egreditur , quia imminebat bellicus apparatus . Iam progressa gens fuerat , totumq. iter eques ferratus impleuerat , & sacerdos noster obuius ferebatur , donec ad ipsum Regem , qui subsequebatur , accederet . Occurrit in itinere iam progresso , & armato duci inter suorum cateruas opponitur : medioq. interprete , primum precem supplicem fundit , deinde increpat differentem : ad extremum manu iniecta , freni habenas inuadit , atque in eo loco vniuersum sistit exercitum . Ad hæc Rex ferocissimus admirationem pro iracundia , Deo imperante , concepit : stupet constantiam , veneratur reuerentiam , auctoritatis pertinacia permouetur . Apparatus bellicus

A licus , armorumq. commotio ad consilij ciuilitatem , deposito tumore , descendit : tractaturq. qualiter , non quod Rex voluerat , sed quod sacerdos petierat , compleretur . Ad stationem quintam Rex exercitusq. se recepit : pacis securitatem fidelissimam pollicetur ea conditione , vt venia , quam ipse præstiterat , ab Imperatore vel ab Aetio peteretur . Interea per intercessionem & meritum sacerdotis Rex compressus est , exercitus reuocatus , prouinciæ a vastationibus absolutæ .] subdit Constantius nouissimam describere sanctissimi viri legationem pro Armoricis ad conciliandos eos cum Valentiniano Imperatore , quod Rex Alemannorum petierat , & ipse illi pollicitus fuit . describit res mirificas in via , cum in Italiam venit , ab eo gestas , quas breuitatis causa relinquimus petituro ipsum fontem lectori . Nos autem hic tantum quæ apud Imperatorem Rauennæ agentem tunc gesta fuerunt , ex eodem auctore reddemus .

B Ferebatur (inquit ^a) iam per ora Rauennatum populorum , & aduentus sui moras præuius accusabat affectus . Tandem diu expectatus excipitur . Prouiderat quidem , vt nocturno ingressus tempore , secreta obscuritate tegetur ; sed desiderantium excubias vitare non potuit . Illic Petrus tum Pontifex Christi Ecclesiam Apostolica institutione retinebat . Erat hic ille magnus Petrus cognomento Chrysologus , clarissimus sanctitate & doctrina excellens inter Rauennates Episcopos . Regebat etiam Romanum Imperium Placidia Regina cum Valentiniano iam iuuenē : qui ita fidem Catholicam diligebant , vt cum omnibus imperarent , Dei famulis sublimi humilitate seruirent . Qui omnes venerabilem sacerdotem certantibus studijs prouido amore suscipiunt : abeunt Principes , occurrunt proceres , Ecclesia cum exultatione amplectitur . Ad diuersorium sacerdotis Regina venerabilis vas argenti amplissimum refertum cibis delicatioribus sine vlla carnis admixtione transmisit : quod susceptum , ea ratione distribuit , vt cibos ministris suis traderet , ipse vero vendicaret argentum , remittens loco muneris patinulam ligneam , panem ordeaceum continentem . Quod illa vtrumque cum gaudio ingenti complexa est , quod argentum suum transmisisset ad pauperes , & escam illam beati viri cum ministerio abiecti vasculi suscepisset : nam & lignum postea auro ambiit , & panem multis remedijs & virtutibus referuauit .

C Quadam die dum plateam latissimam turbis angustiatu ingreditur , carcerem refertum vincis supplicia & mortem expectantibus præteribat . Qui agnito transitu sacerdotis , vnum clamorem collatis vocibus sustulerunt : causam requirit , agnoscit : custodes euocat , subtrahuntur . Diuersæ enim Palatij potestates miserorum turbam in ergastuli illius noctes damnauerant . Quo se verteret misericordia non habebat : tandem ad notum recurrit auxilium , & quod difficile erat ab hominibus impetrare , a maiestate diuina deprecatur . Gressum diuertit ad carcerem , cernuus in orationem membra prosternit . Tum vero Dominus noster adstantibus populis gratiam , quam famulo suo tribuerat , ostendit . Clausura vinculis & sera constricta dissoluitur , repagula ferrata dissiliunt : diuina pietas referat , quod meditatio humanæ crudelitatis arctauerat . Procedit ad libertatem turba de vinculis , exhibens vacua onera catenarum , tenens nexus , quibus antea tenebatur . Relinquitur carcer innocens aliquando , quia vacuus : & præcedente pietatis triumpho , turba miserorum gremio Ecclesiæ gaudentis infertur .] his addit auctor de Volusiani filio , qui præerat cancellis Patricij Sigesuulti , e mortuis ad vitam itidem Germani precibus reuocato , necnon de alumno Acholij eunuchi præpositi Imperatoris cubiculo e morbo caduco eiusdem S. Germani orationibus liberato . sed de causa susceptæ legationis E mox subdit ^b :

Causam sane Armoricanæ regionis , quæ necessitatem peregrinationis indixerat , obiecta venia & securitate perpetua ad proprium obtinisset arbitrium , nisi titubationis perfidia mobilem & indisciplinatum populum ad rebellionem pristinam conuocasset . quo facto & intercessio sacerdotis euanuit , & Imperialis crudelitas * circumscriptio frustrata est . qui tamen pro calliditate multiplici breui poenas perfidæ temeritatis exoluit .] hæc de fine legationis perfunctæ . Sed qui honestauit illum in laboribus Deus , tandem & compleuit labores illius , a terra ad cælum euocans , cum adhuc Rauennæ moram traheret . Describit eius obitum ita Constantius ^c : Germanus igitur quadam die , matutinali solemnitate perfecta , dum cum Episcopis sermonem de religione conferret , maxime protulit mentionem , inquit : Commendo vobis , fratres carissimi , transitum meum . Videbar mihi per nocturnum soporem a Domino nostro viaticum peregrinationis

FROM THE
VOLUME 17
G11 IV

^a *Constant. lib. 2. c. 13. & seq. apud Surium die 30. Julij.*
LEGATIO AD
IMPERATOREM
VALENTINIANVM
RAVENNAM.

GERMANVS
LIBERAT
CARCEREDENTOS.

OSTENDIT
SIBI

^b *Constant. lib. 2. c. 18.*
DE CAUSA
LEGATIONIS

* credulitas

^c *Constant. lib. 2. c. 19.*

DE MORTE
PROPINQUA
VISIO.

accipere. & cum causam peregrinationis inquirerem: Ne metuas, inquit; ad patriam, non ad peregrinationem te dirigo: tu habebis pacem & requiem sempiternam. Deriuabant intellectu alio somnium sacerdotes, sed ille studiosius commendabat extrema, dicens: Bene noui quam patriam Deus suis famulis repromittit. Factum est vt post dies aliquot sequeretur incommodum: quo ingrauescente, ciuitas tota turbatur. Accelerabat qui vocabat ad gloriam, & fessum a laboribus Dominus inuitabat ad præmia. Regina Placidia, deposito Imperiali supercilio, occurrit pauperi, requirit infirmum, tribuens quicquid ab ea beneficij postulat: peculiariter sane petijt, quod illa inuita concessit, vt gleba corporis sui patriæ redderetur. Visitantium vero tanta fuit diebus ac noctibus multitudo, quantam aut admisit aditus, aut domus recepit: tempus omne choris psallentibus terebatur. Septimo incommodi die ad cælum anima felix & beata transfertur.

RELIQUIAR
VIRI SANCTI
IN PRETIO
HABITAE.

Hereditas deinceps relicta diuiditur, partem præsumit Imperium, partem vendicant sacerdotes. Et quod fieri de opibus solet, nascitur de exiguitate contentio, dum deest quod cupiunt. Solius benedictionis heres capsulam cum reliquijs sanctis Regina suscepit: cucullam cum interiori cilicio Petrus Episcopus vsurpauit. Sex vero Antifites, vt aliquid monumenti ex successione sanctitatis acciperent, dirumpere quod superfuerat, maluerunt; vnus pallium, alter cingulum accepit; duo tunicam, duo sagulum diuiserunt. De apparatu defuncti feruent studia conferentium, accusantium cur parua expensa mortuo deberetur. Acholius corpus aromatum constrictione solidauit, Regina vestiuit. Quibus omnibus rite perfectis, expensis & euectionibus iter instruit Imperator, ministrosq. eius copiosa largitione prosequitur. Sacerdotes religionis obsequium & in præsentem instruunt, & ordinatione præmittunt, vnumq. agmen reformatur ad Gallias. Placentiam corpus dum præterit, cæca iam nocte peruenit: quod in ecclesia collocatum, dum vigilijs sanctæ deuotionis excolitur, matrona quædam eius loci paralyti dissoluta, ita vt nullum membrum suo fungeretur officio, precario deposcit vt feretro corporis subderetur: ibiq. vsque ad lucem extensa decubuit. Mature corpus attollitur: surgit mulier viuificata per mortuum, mirantibus populis, proprijs pedibus debitum reddit obsequium. Excipiunt Galliarum patrum proprium famulatu maiori, &c.] hæc ex multis a fidelissimo scriptore Constantio deprompsimus, vtpote res gestas sui temporis, fama omnibus ferme notas, ad viros sanctissimos Patientem Episcopum Lugdunensem, & ad Cenforium successorem Germani Antifidorensis Episcopum conscribente: qui ad calcem, eiusmodi quasi veritatis sigillum imprimens, contestationem apposuit: Deum testor conscium secretorum, me plura de domini Germani factis agnita & probata tacuisse; ex quo reum me esse fateor, supprimendo quod mirabiliter ad profectum omnium diuina virtus operata est: & ideo in scribendo succinctum magis me arbitror fuisse, quam nimium.] hæc ipse de S. Germano Antifidorensi Episcopo viro Apostolico, quem sedisse tradit annos triginta & dies viginti quinque, translatum vero ac sepultum in sua ecclesia Kalendis Octobris. At de Germani legationibus iam satis.

DE EDITIO-
NE CODICIS
THEOD.
a Nouel. Theod.
tit. 1.

Hoc eodem anno facta est promulgatio Codicis Theodosiani decimo quinto Kal. Martij, edita sanctione^a ad Florentium Præfectum Prætorio Orientis, in qua viri clarissimi nominantur qui in opus laborauerunt. Porro illis visum est non nisi confirmari & interferi eas constitutiones, quas Principes Christiani sanxissent, incipientibus a Constantino Magno. Ceterum etsi Gentilium Imperatorum nulla his admixta lex est, haud tamen præscorum Iureconsultorum ipse Theodosius voluit sperni responsa, de quibus iam ista ante fanciuerat, atque ad Senatum Urbis Romæ ita rescripserat^b:

b l. 1. de resp.
pud. C. Theod.

Papiniani, Pauli, Gaij, Vlpiani, atque Modestini scripta vniuersa firmamus: ita vt Gaium atque Paulum, Vlpianum & ceteros comitetur auctoritas lectionis, quæ ex omni opere recitatur. Eorum quoque scientiam, quorum tractatus atque sententias prædicti omnes suis operibus miscuerunt, ratam esse censemus, vt Scauolæ, Sabini, Iuliani, atque Marcelli, omniumq. quos illi celebrarunt: si tamen eorum libri, propter antiquitatis incertum, codicum collatione firmentur. Vbi autem diuersæ sententiæ proferuntur, potius numerus vincat auctorum: vel si numerus æqualis sit, eius partis præcedat auctoritas, in qua excellentis ingenij vir Papinianus emineat: qui vt singulos vincit, ita cedit duobus. Notas etiam Pauli atque Vlpiani in Papiniani corpus factas, sicut dudum statutum est, præcipimus infirmari. Vbi autem pares eorum sententiæ recitantur, quorum par censetur auctoritas; quod sequi debeat, eligat moderatio iudicantis. Paulo quoque sententias semper

A semper valere præcipimus, &c. Dat. VII. Idus Nouembr. Rauennæ, DD. NN. Theodosio XII. & Valentiniano II. Coss.] hæc ibi.

Verum præter Theodosianum Codicem Gregorianus erat atque Hermogenianus, in quibus eiusmodi Iureconsultorum sententiæ digestæ erant & Principum placita. Quibus omnibus non dedignatos esse Romanos Pontifices in ijs quæ contra Christianam religionem minime verterentur, S. Gregorius Papa declarauit exemplo in ea epistola, quam dedit ad Ioannem Defensorem^a. Quomodo autem hæc a diuersis diuerso ordine disposita, a Iustiano Imperatore sint meliori digesta ordine atque aucta, suo loco dicemus.

^a Greg. lib. 12. epist. 54.

Hoc item anno, dum legibus populus docetur & coercetur, turpe scelus in domo regia regiaq. persona admitti contigit. Etenim sub his Cõsulibus Marcellinus (vt emendatioribus codices habent) tradit de Honoria filia Gallæ Placidie Valentiniani Imp. sororis, quod consuetudine Eugenij procuratoris infamata est, ob eamq. causam Constantinopolim ad Theodosium missa. Est huius Honorie mentio in veteri inscriptione, quæ erat Rauennæ in basilica S. Ioannis Euangelistæ, his verbis^b:

^b Hier. Rub. Hist. Rauenn. lib. 2.

SANCTISSIMO AC BEATISSIMO APOSTOLO IOANNI EVANGELISTAE PLACIDIA AVGVSTA CVM PLACIDO VALENTINIANO AVGVSTO ET FILIA SVA IVSTA GRATA HONORIA LIBERATIONIS MERITO VOTVM SOLVIT.] hæc ibi. Porro quam erexit basilicam, eandem sacris etiam imaginibus decorauit eadem Galla Placidia, apposuitq. iconas complurium Augustorum, Constantini, Theodosij Maioris, Arcadij, Honorij, & Theodosij Iunioris a parte dextera, a sinistra vero Valentiniani Maioris, Gratiani, Constantij patris Valentiniani Tertij, Gratiani nepotis, Ioannis nepotis, & aliarum imagines & inscriptiones. Tu vero de his consule Rubeum C susius ista prosequentem.

IESV CHRISTI
ANNVS

436.

SIXTI PAP.
ANNVS

5.

THEODOSII 29. IMPP.
VALENTINIANI 12.

Q Vi sequitur Christi annus quadringentesimus trigessimus sextus, Isidoro & Senatore Consulibus aperitur: quo cum Nestorij fautores vniuersam Orientalem Ecclesiam maioribus in dies miscerent turbis, & grauioribus concussionibus exagitarent; Theodosius Imperator, sero licet, tandem auctorem malorum omnium Nestorium in Oasim deportandum, dato rescripto decernit, directum illud quidem ad Isidorum agentem hoc anno vna cum Consulatu Prætorij Præfecturam. est autem huiusmodi^c:

^c Apud Aët. Ephes. edit. Pelt. tom. 5. c. 12. THEODOSII RESCRIPTVM CONTRA NESTORIVM.

Etsi nostrum erga Rempublicam studium perspicuum est: haud minoris tamen nobis est curæ, vt sacrosancta quoque religio recte constituatur. Si enim hanc rite curauerimus, fore optamus, vt & publicis quoque rebus hac ratione consulamus. Quare cum Nestorius Catholicæ quondam Ecclesiæ sacerdos, nunc rectæ fidei proditor, tantorum scelerum mole oppressus teneatur: operæpretium est, vt serenitatis nostræ sententiæ subijciatur, calamitateq. moribus illius digna opprimatur, vt qui venerandis Ecclesiæ legibus abiectis, traditionibusq. contemptis, nefandæ hæreseos auctor extiterit; quiq. dum illorum quos proditoris suæ socios sibi adiunxit, fidem corrumpit, alienæ corruptionis crimen suo ipsius capiti aggregauit. Tua proinde celebris auctoritas, hac pragmatica sanctione, siue hac propria auctoritate ostensa, prædictum Nestorium ob admissam a se impietatem in perpetuum exilium Petras abire compellat: omniaq. illius bona Ecclesiæ Constantinopolis Fisco addicat; quo augusti loci illius opes, cuius ille sacra mysteria nuper prodidit, auctiores euadant. Hac enim ratione futurum est, vt & religio sanctissimæ fidei intacta in mentibus hominum perseueret, & regni nostri felicitas religione munita quotidie magis magisq. floreat.] hæc tunc rescriptum contra Nestorium.

Fuisse quidem Petras locum exilij ab Imperatore decretum in Oasena Aegypti prouincia positum, inde possumus intelligere, quod auctores omnes temporis huius scriptores in Oasim Nestorium deportatum fuisse tradunt, deportationem omnium famosissimam, de qua superius & in Notis pluribus dictum est. In Oasim quidem deportatum esse Nestorium, Theodoretus in epistola ad Sporadium tradit his verbis^d: Non solum sacerdotio Nestorius eiectus fuit diuino quidem iudicio, sanctorum Ephesi congregatorum Patrum decreto

DE LOCO EXILII NESTORII.

^d Theodoret. epist. ffola 1.

a Socras. lib. 7.
c. 33.
b Euagr. lib. 1.
c. 7.

decreto, sed etiam Imperiali nutu Oasim incolere damnatus, poenas quæ impios expectant, has prægustare cœpit.] id ipsum affirmat Socrates^a, id denique ex ipsius Nestorij litteris Euagrius^b prodit, qui & res post hæc ab eo gestas ex iisdem scriptis ita recenset: Quemadmodum autem Nestorius in exilium eiectus sit, & quid postea de illo factum, & quem vitæ exitum sit consecutus, & quas poenas blasphemix causa dederit, neutiquam ab illis qui eius res gestas scriptis prodiderunt, traditum est. Quæ omnia plane interdidissent, fuissentq. temporis diuturnitate ita deleta, obrutaque, vt ne de illis omnino vel semel audiri posset, nisi in librum quemdam ab ipso Nestorio editum, in quo istarum rerum continetur narratio, forte fortuna incidissem.] & paulo inferius post recensitam, quam Ephesi ob blasphemiam subiisset sententiam, ista subdit:

QUALITER
HABITVS NE-
STORIVS IN
SVO MONA-
STERIO.

Porro autem in eodem libro ostendit, Theodosium primo propter amorem, quo eum complectebatur, eius abdicationem minime ratam fecisse. Deinde cum quidam Episcopi ex vtraque factione ab vrbe Epheso ad Theodosium (idem ipsum namque Imperator postulauerat) missi essent, potestatem sibi datam ad suum monasterium reuertendi, quod ante portas Antiochiæ, quæ iam Theopolis dicitur, situm est; cuius nomen a Nestorio non ponitur illud quidem, tamen fertur appellatum esse monasterium Euprepij; quod quidem ante portas Antiochiæ locatum esse, pro certo cognoscimus, & ab iisdem non amplius duobus stadijs distare. Narrat idem ipse Nestorius, se in eo loco quadriennij spatium commoratum esse, varijs affectum honoribus, varijsq. præmijs donatum, postea autem relegatum ad Oasim edicto Theodosij. Verum quod caput omnium erat, penitus occultauit. Neque certe in eo loco vitam degens, a sua destitit blasphemiam: adeo vt Ioannes Antiochiæ Præful istam in apertum proferret sententiam, Nestorium scilicet perpetuo exilio multandum esse.] Ex his vides, lector, Ioannem Antiochenum Nestorij antea propugnatores, post pacem initam cum Cyrillo eius aduersarium penitus euasisse. Sed subdit Euagrius:

QUAE PAS-
SVS NESTO-
RIVS IN EXI-
LIO.

Scribit præterea Nestorius alium libellum acute & subtiliter ad quemdam videlicet Aegyptium de sua in Oasim relegatione, in quo de his rebus disputat vberius. Quæ autem pertulerit supplicia ob conceptas ab ipso blasphemias (quippe obtutum Dei omnia contemplantem latere non potuit) ex alijs litteris, quas ad Præfectum Thebaidis dabat, satis poterit intelligi. Nam in illis videre licet, quod cum iustas hominibus poenas non luerit, vltio diuina eum ex improviso oppressit, & quasi captiuum ducens, in acerbissimam omnium coniecit calamitatem. Nam quoniam maiores luere debebat poenas, ex Blemmij, a quibus captus erat, dimissus, Theodosio reditum illi per edicta decernente, circiter extremas oras Thebaidis, de vno loco in alium demigrans, atque ad terram col-
lisus, finem viuendi dignum ante acta vita est consecutus, ipsoq. vitæ exitu alter Arius declaratus. in quo perspicue elucet, & quasi pro certo dignoscitur, quæ merces sit impiæ in Christum blasphemix proposita. Vterque enim, Arius & Nestorius, in eum similiter iecit blasphemiam, alter appellando creaturam, alter hominem tantum esse existimando.] & inferius ostendens pro miraculo, vt quem Theodosius tanto studio prosequeretur, eundem in exilium iusserit solum vertere, ista subiecit:

* sedibus

Verum ne crimen (inquit) subeamus mendacij, ipsum Nestoriū, qui nos istas res doceat, in medium adducamus. Age Nestori recita mihi quædam ad verbum ex epistola abs te ipso de his quæ iam dudum Ephesi de sanctissima religione agitabantur conscripta, & ad Præfectum Thebaidis missa: Ex Imperatoris edicto (sunt hæc verba Nestorij) Oasim, alio nomine Ibin appellatam, demigrare coacti sumus. Ac quibusdam deinde interpositis adiungit ista: Postquam Oasis, quam supra dixi, a barbaris capta erat, igniq. & cædibus* funditus vastata; nos ab iisdem barbaris, qui nos (qua causa adducti, nescio) sunt derepente commiserati, dimissi sumus, minacibus quibusdam contestationibus ad nos perterrefaciendos adiectis, vt quamprimum e regione illa egrederemur: Nam Mazici (inquiunt) nobis abeuntibus, sunt extemplo eam occupaturi. Venimus igitur in Thebaidem cum captiujs quibusdam, quos barbari ob misericordiam (quid autem voluerint, equidem non habeo dicere) nobis adduxerunt. Postremo isti ad cara sua quisque domicilia dimissi sunt: nos autem ad Panopolim nosmetipsos properarecepimus. Verebatur namque, ne quis, quoniam captiuus eramus, ansam inde ad negotium nobis facessendum arripiens, vel fugitiuorum crimen contra nos confingeret, vel alio quodam accusationis genere (variæ enim calumniæ hominibus malitiosis solent abunde suppetere) nos per fraudem implicare m-
liretur.]

NESTORIVS
PANOPOLI
HABITAT.

liretur.] his Nestorius, ad Præsidentem scribens, fugam suam coloribus adornauit. subdit mox vero: Quapropter vestram celsitudinem obsecramus, vt nostræ captiuitatis, sicut leges postulant, curam habeatis, & ne patiamini quemquam hominem captiuum veteratoribus ad perniciem dedi: ne omnis posteritas velut tragice hoc decantet, fatius esse a barbaris duci captiuum, quam auxilij causa ad Imperium Romanum confugere. Atque iureiurando adiecto, sic præterea ab alijs postulauit: Nobis per vos, quæso, liceat in hoc commorari domicilio, ad quod ab Oasi, cum essemus a barbaris dimissi, accessimus: vt quicquid a Deo de nobis decretum sit, id iam nobis obueniat.] hæc ex prima epistola accepta Euagrius habet. ex secunda autem ista subiungit:

Has litteras ad tuam amplitudinem a nobis perscriptas, siue vt argumentum amoris erga te mei, siue vt admonitionem a patre ad filium missam ducis; animum, quæso, attende rebus in illis explicatis, quæ sane permultæ sunt, eaq. paucissimis verbis, quantum fieri poterat, a nobis comprehensæ. Oasis, quæ Ibis quoque dicitur, Nomadum multitudine in eam irruptionem faciente, iam pridem penitus vastata est. & paulo post: Quæ res cum ita accidissent, tua amplitudo, nescio qua causa impulsæ, aut qua arrepta occasione, iussit vt ad regionem quamdam, Elephantinam nomine, sitam ad extremam oram prouinciæ Thebaidis per milites barbaros ex Panopoli abduceremur: quo quidem manu militum, quos dixi, misere raptati sumus. Ac cū itineris longitudine essemus fracti, contritique, mandatum minime scriptum illud quidem rursus a tua magnitudine accepimus, vt Panopolim reuerteremur. Itaque molestijs, quæ in tanto & tam prolixo itinere nobis obtigerunt, debilitati, corpore morbo vexato, & præ senectute languido, manibus etiam & lateribus confractis, venimus denuo Panopolim; ibiq. aduersis casibus & acerbo dolorum morfu concissi, fere animam egimus.

NESTORIVS
COGITVR
SARPE MV-
TARE LOCA.

Rursum vero aliud mandatum scriptum a tua celsitudine ad nos allatum nos a Panopoli ad quoddam illius confinium traduxit. At cum nos iam finem mandatis contra nos editis statutum fore putarem, expectaremque, Imperatorum illustrissimorum de nobis voluntatem, de improviso aliud crudele sane dabatur mandatum, vt iam quarto multarem exilio. Et paulo infra: Sis, quæso, his rebus gestis contentus: satis tibi sit, tot exilia contra vnum corpus decreuisse: acquiescas, amabo te, incommodis, quæ iam abs tua amplitudine accepimus. Quæstionem, quæ est exercenda de nobis (per quos oportuerat causam declaratam fuisse) quæso Imperatoribus nostris inuictissimis (vt æquitas postulat) permittas. Ista consilia a nobis ad te, tamquam a patre ad filium scripta sunt. Quod si eadem iam sicut antea grauitè & iniquo animo feras: fac quod voluntas iubet, si modo vincere ratio non possit voluntatem. Ad istum modum Nestorius tam Imperatores quam eorum magistratus litteris velut pugnis & calcibus verberare, maledictisq. figere non dubitauit; neque rebus aduersis, quas pertulerat, ad modestiam traductus fuit.

Ipse equidem accepi a scriptore quodam, modū quo decessit e vita, talè fuisse, nimirum eius linguā vermibus exesam esse, sicq. cum huius vitæ miserijs ad grauiora supplicia iusto Dei iudicio infligenda eaq. sempiterna migrasse.] hæc de his Euagrius, quæ ab amantissimi Nestorij & ex eius epistolis accepit. His consentientia ceteri habent: addit tamen Theodorus^a Lector, totum eius corpus putredine fuisse consumptum: id ipsum affirmat quoque Cedrenus^b, cum lingua totum computruisse corpus: eadem etiam tradit Nicephorus^c. Corrigendus tamen ex dictis Euagrius^d, dum ait inferius, post mortem Nestorij subrogatū Maximianum Constantinopolitanæ sedi in locum ipsius Nestorij, ac deinde Proclum: nam viuo Nestorio, immo necdum in exilium acto, eos gubernare cœpisse Ecclesiam Constantinopolitanam, satis liquido demonstratur. Ceterum non ante præsentem annum Nestorium proscriptionem cum exilio passum esse, tum rescriptum Imperatoris datum ad Isidorum Consulem huius anni declarat, tum etiam litteræ ipsius Nestorij fide exploratam faciunt, vt pote quæ quadriennium testentur eū in suo monasterio in pace frequentatum muneribus & honoribus transegisse: cum enim eo fuerit amandatus post Concilium Ephesinum absolutum in fine anni quadringentesimi trigesimiprimi, quatuor his additis annis habitationis in monasterio, hoc plane anno in exilium actum colliges. Quoto autem exilij anno extremum diem clausit, haud satis exploratum habetur.

MISERANDVS
NESTORII
INTERITVS.

a Theodor. in
Collectan.
b Cedren. Com-
pend. in Theodos.
Minore.
c Niceph. lib. 14.
c. 26.
d Euagr. lib. 1.
c. 8.

Quod rursum ad Nestorij finem spectat: licet ista dicta nuper singillatim minime explicet Theodoretus, vt rem omnibus notam; satis sibi visus istis verbis ipsius extrema clausisse, quibus ait^e: Vnde quoniam turpissima & maxime ignominiosa morte perituri sunt iniqui

e Theodoret. he-
ret. fabul. lib. 4.
in Nestorio.

iniqui: pontificatu per sanctos qui Ephesi congregati fuerant, diuino suffragio eiectus est, & A iussu Imperatoris Oasim habitare damnatus, futuri impioru supplicij illinc coepit exordiu, vt qui a sua amentia consumptus sit, & in se dictum Apostoli a compleuerit: Quorumdam hominum peccata manifesta sunt praecedentia ad iudicium.] haec ipse: qui quidem ob pri- stinam, quam cum Nestorio (vt vidimus) consuetudinem habuit, infamatus cum esset, arrepta inde Nestoriani occasione, commenticias quasdam Theodoretum atque Nestorij ad inuicem datas vulgauere litteras, quibus sectae communio monstrabatur. testatur id qui- dem Leontius Scholasticus, vbi ait b: Sciendum & illud, circumferri quasdam Theodore- ti ac Nestorij epistolas, in quibus se mutuo recipiunt: sed fictitiae sunt, & fingunt eas ha- retici, vt earum ope Synodum oppugnent. Si cui vero cognoscere libet, quam graui Ne- storium Theodoretus odio persecutus fuerit, librum ipsius Theodoretum per scriptum de Ha- resibus legat.] haec Leontius. extat ex illis epistolis vna ad Nestorium inscripta recitata ad B finem quintae Actionis Quintae Synodi, & aliae ad alios datae, quibus ipse Theodoretus so- cietatis cum Nestorio redarguitur.

At sunt ipsius Theodoretum scripta plurima, quae, nisi nimia prolixitas fatigaret lectorē, pro illius sincera fide probanda adduci in medium possent, nempe epistola ipsius illae ad diuer- sos datae, & quidem germanae, quibus nihil sit quod obijci penitus valeat, vt quae inter eas primum sibi vendicat locum, epistola c ad Sporadiū, qua cum auctore execrandum dog- ma Nestorij est infectatus; in super aliae complures ad diuersos scriptae, quibus rectae fidei professionem, aduersantemq. eiusdem Nestorij impietati, testatam, factam testam, con- firmatam, stabilitamq. reliquit, vt epistola ad Eusebium Scholasticum d, alia ad Diosco- rum, aliae in super ad Celerinam diaconissam, ad Eusebium Episcopum Ancyranum, ad Ti- motheum Episcopum, ad Andream, ad monachos Constantinopolitanos, & ad postre- C mum duae ad Leonem Romanum Pontificem: quibus plane omnibus ex pristina illa cum Nestorio consuetudine contractam maculam plus satis absterfit, diluit, atque purgauit. Post initam quidem pacem, iunctamq. cum Cyrillo & alijs Orthodoxis communicationem, ipsum Nestorio addictum fuisse, nulla prorsus est mentio; sed pro Catholica fide strenue atque impigre laborasse, plurima sunt monumenta. Verum de Theodoretum saepe dicen- dum inferius erit.

Hoc eodem anno Ioannes Episcopus Antiochenus diem extremum obiit, cum sedisset annos tredecim; licet Nicephorus in Chronico annos decem & octo illius sedi tribuat: ve- rum cum anno sequenti extent litterae Theodoretum ad eius successorem Domnum Episco- pum Antiochenum scriptae, haud ad illud tempus eius vitam esse propagatam, perspicue possumus intelligere. Porro ipsam Theodoretum ad Domnū epistolā reddemus suo loco anno D sequenti; & eam qua monstratur annos tredecim tantum sedisse, ad Dioscorum datam, suo item loco describemus. Mortuo autem Ioanne, in locū ipsius subrogatus est eius ex sorore nepos Domnus monachus, sed desertor monasterij; qui (vt dictum est superius) degens in Laura Euthymij, ipso inuito, Antiochiam cum venire decreuisset, hoc eum vaticinio Eu- thymius futura praedicens admonuit: Obtinebis quidem administrationem, nempe sedis Antiochena Episcopatum, sed eam rursus auferent tibi mali homines & praestigiatores, cum ab illis prius seductus fueris ignorantia.] haec quidem ipse; nec falsus extitit vates, vt euentus probauit, inferiusq. suo loco patebit. scribit haec de Domno Cyrillus monachus in Actis e Euthymij. Quomodo vero factus Episcopus Simeonem illum magnum cogno- mento Stylytam conuenit, narrat Nicephorus istis verbis f: Quo tempore Domnus sacras Antiochenae urbis habenas tenuit, cum ad Simeonem venisset, totus consternatus est, & E cum eo mystico arcanoq. congressu conuenire exoptauit. Conueneruntq. ideo ambo, & sacrificio immaculato atque incruento peracto, alter alteri mysticam communionem por- rexit.] haec Nicephorus. Sed iam ad sequentis anni res gestas orationem paremus.

a Y. Tim. 5. THEODORE- TVS DEFEN- DITVR A CA- LAMNIIS.

b Lect. de sect. aet. 4. tom. 9. E. b. ioh. Jan. 6.

c Theodoret. epi- stola 1.

d Theodoret. epif. 21. 53. 101. 109. 131. 144.

DOMNVS EPI- SCOPVS AN- TIOCHENVS.

e Extant apud Surium die 20. Ianuar. f Niceph. lib. 14. c. 51.

Q Vadragesimum trigessimoseptimum Christi annum signant Consules Aetius & Sigeuultus: quo dira persecutio a Vuandalis illata Africanam exagitauit Ec- clesiam: id quidem his aggressos eos esse Consulibus, sanctus Prosper in Chronico narrat his

A his verbis: Genfericus * Rex Vuandalorum intra habitationis suae limites volens Catho- licam fidem Ariana impietate subuertere, quosdam nostrorum Episcoporum eatenus per- secutus est, vt eos priuatos iure basilicarum suarum, etiam ciuitatibus pelleret, cum ipso- rum constantia nullis superbissimi Regis terroribus cederet.] paulo vero post subdit: Per idem tempus quatuor Hispani viri, Arcadius, Probus, Paschasius, & Eutyechius, dudum apud Genfericum merito sapientiae & fidelis obsequij clari habebantur: quos Rex vt co- pulatiores sibi faceret, in Arianam sectam transire praecipit. At illi facinus constantissi- me respuentes, excitato in rapidissimam iram barbaro, primum proscripti, deinde in exi- lium acti, tum atrocissimis cruciati supplicijs, ad postremum diuersis mortibus interempti, illustri martyrio miserabiliter occubuerunt. Puer autem Paulillus nomine, frater Pascha- sij & Eutyechij, pro elegantia formae atque ingenij admodum Regi acceptus, a professio- B ne atque amore Catholicae fidei cum nullis minis deturbari posset, diu sustibus caesus, ad infamem seruitutem damnatus est, nec ideo (vt apparet) interfectus, ne superata saui- tia impij Regis etiam illa aetas gloriaretur.] haecenus Prosper.

Fuerunt hi primitiae martyrum persecutionis Vuandalicae, meritoq. praeter ceteris sunt laudibus celebrandi, vtpote qui alijs ad martyrium viam aperuere: quorum antesigna- nus Arcadius affluens diuitijs, gloria saeculari conspicuus, & coniugatus erat: quae omnia haud leuia videri poterant fore ad martyrium impedimenta. Sed superauit haec cuncta & vicit athleta Christi corroboratus ab amico carissimo, sanctissimo sacerdote, Antonino Episcopo Constantiniae ciuitatis, qui scribens ad eum epistolam, ipsum hortatus est, vt forti perferret animo, quae fidei Catholicae causa dirus tyrannus mala inferret. porro ipsa epi- stola redolens antiquum illum Apostolicum characterem sic se habet a:

C Perge fidelis anima, perge, & confessor vnitatis * gaude, quia pro nomine Christi pa- ti meruisti contumeliam, sicut Apostoli cum flagellati sunt. Ecce iam serpens ille sub pe- dibus tuis iacet: ipse configere potuit, sed ipse cecidit, quia te elidere non potuit. Ro- go te, preme caput eius: non furgat iste in agone martyrij, nemo te commoueat. Ecce gaudet Christus, & inspicit te: laetantur Angeli, & adiuuant te. Turba daemonum calca- neum tuum obseruat. Ne deficias, & daemones qui nunc lugent, gaudeant. Tecum est om- nis chorus martyrum praecessorum tuorum: expectant te martyres, & defendunt, & co- ronam extendunt. Rogo te, tene quod tenes, ne alter accipiat coronam tuam. Quantum temporis est, quo pugnaturus eris? & quantum temporis erit, quo in aeternum victurus eris? iam coepisti, perfice. Hodie apparet, cur pateris: Dominum nihil latet: non te fal- lat diabolus in causa, cum tibi ingerit nebulam; hoc vult ne carissimus patiaris.

D Verum, frater, habes certamen: integra est ista confessio: si mortuus fueris, certus esto martyr eris. Iob b non attendit vxorem, & ideo vicit; non familias, non diuitias, non amicos, & merito superauit. Adam c mulierem suam plus satis dilexit, & ideo tam lacry- mabiliter cecidit. Sic dicit Dominus d: Qui non dimiserit patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut familias propter me, non est meus discipulus. Quid si conditione vitae mor- tuus esses; vxor te, aut familia habuit reuocare? Nam quem tenuisti, ipsum attende, ipsi haere, tene eum fortiter, ne dimittas, ne respexeris retro, aut vxorem, aut diuitias, aut familias. Sursum cor, perfectam inchoasti pugnam. Ipse tecum archangelus, qui cecidit, dimicat, ipse tecum luctatur; sed tecum est Pater & Filius & Spiritus sanctus.

E Vide ne timeas: adiuuat te, vt coronet te. Septem filios Machabae e mater pro Christo misit ad mortem: ante eam cruciabantur, & ipsa magis eos hortabatur, vt morerentur: ipsa autem post filios occisos ecce iam exultat cum filijs coronata. Respice quia in vtero matris Deus te fecit: ipse tibi spiritum & animam dedit, ipse te ornauit ratione & sapien- tia, ipse caelum fecit & terram & omnia quae in eis sunt. Sic te vult suscipere pro fide mo- rientem, vt tibi plenam exhibeat maiestatem. Respice mundum; periturus est. Respi- ce Solem, Lunam & stellas; & ipsa soluenda sunt. Conflige fortiter pro anima tua, quae aut semper viuit, aut semper perit. Ecce dimissa sunt tibi peccata tua, & omnes iniqui- tates tuas Deus pro hac pugna delebit, quaecumque vsque hodie committere potuisti. Audi de hac re Ezechielem dicentem f: Quaecumque die iniquus conuersus fuerit ab ini- quitate sua, & fecerit iustitiam, omnes iniquitates eius non memorabor ultra, dicit Do- minus. Iustitia tua, fides tua: quia s iustus ex fide viuit. Tribulatio, expoliatio, exi- lium remissionem tibi contulit peccatorum, mors autem aperit tibi regna caelorum. Qualis eris, cum te cum sancto Stephano videris? Qualis eris, cum Petrum & Paulum, quos

* Geifericus PERSECUTIO IN AFRICA SVB GENFERICO.

a Extat tom. 1. Bibl. sanct. col. 435.

* Trinitatis EPISTOLA ANTONINI EPISC. CON- STANTINAE AD ARCA- DIUM.

b Iob. 2. c Genes. 3. d Math. 10.

e Mach. 7. VEHEMENS AD MARTY RIVM EXHOR TATIO.

f Ezech. 3.

g Rom. 1. Hebr. 10.

quos rogare solebas vt patronos, habebis amicos? Christum mox tua anima videbit, & A corpus tuum erit in refrigerio resurrectionis, vt & ipsa caro videat, quod tua anima cum exierit, mox videbit.

PROPOSITVM CERTAMEN DE OCTVLOS PONIT.

Fremet diabolus, gaudet Christus. Roga, plora, posce auxilium, & mox accipies in mente solatium. Time pœnas æternas, vbi semper ardetur, vbi semper in tenebris & corpus & anima cruciatur, vbi cum diabolo anima & corpus in æternum exurit. Gehennas expauesce, & Christum modo tene. Modo est vt aut viuas, aut pereas. Nemo te recuperabit, si in ista pugna defeceris. Et quid tibi prodest, si diabolo consenseris, & mox corpus amiseris? Aut nescis quia vita corporis tui in potestate est Dei tui, qui tibi confestim auferre potest carnem, si dereliqueris fidem? Quidam Christianus, dum pro fide in equuleo torqueretur, retulit adstitisse sibi angelum splendido vultu cū linteo aqua profuso, qui ei aquam in faciem spargeret, & linteo detergeret. Donec tortus est iste, Angelus non recessit, consolans eum, & refrigerans eum. Confessor autem Christi pœnas quas sustinebat, penitus non sentiebat. fuit hic Theodorus Antiochenus sub Iuliano confessor. Minus tormenta sentiuntur, quando pro Christo pugnatur: quia virtus animi superat dolores mundi: & cum inuocata fuerit Diuinitas, mitigatur tormentorum acerbitas. Ecce pro Domino * tentus es, & afflictus non perdes fidem, etiam si amiseris carnem. Exhibe Deo hanc perseuerantiam, & ne valde timeas pœnam: aut enim grandis est, & cito finitur; aut leuis erit, & non valde cruciabitur anima.

* homine

VICTORIAM GLORIOSAM PROPONIT.

Tu autem exora, quia luctari cœpisti, nec defecisti: martirium inchoasti, custodi animam tuam. Adiuro te per Trinitatis vnitatem, pro qua pateris mortem; serua cor tuum & confirma per Spiritum sanctum, quē in te exufflare voluisti, & quem in te honorasti. Confige fortiter per puritatem baptismi, quod contemnere noluisti. Securus esto de corona, C securus pugna, donec voluerit tibi Dominus terminare victoriam. Probat modo Deus animum tuum: ibi est oculus Dei, contemplatur te de hora in horam quid agas, quid cogites, quomodo pugnes, quomodo stes: si firmum te viderit, gaudet & adiuuat: si infirmum, succurrit & subleuat. Tu tamen certa pro veritate vsque ad mortem, & eris non solum tibi, sed & ceteris in salutem: alioquin a te Deus exiget tuam animam & alienas. Signifer es Christi, in acie primus ambulas: si tu cecideris, ab aliorum morte non eris immunis. Hęc time: nam & si viceris, pro multorum salute pugnasti, & coronam multiplicem accepisti.

FIDEM CATHOLICAM EXEMPLIS INSINUAT.

Deus vnus est, Deus non potest esse minor, Deus non potest immutari. Scis ista: tene fortiter veritatem. Audi autem breuiter quod prœmissi: Deus vnus est, Pater & Filius & Spiritus sanctus, & tamen ad solum Christum pertinet caro: nempe aliud est anima, aliud D ratio, & tamen in anima est ratio: & vna est anima, sed aliud anima agit, aliud ratio: anima viuit, ratio sapit: ad animam pertinet vita, ad rationem pertinet sapientia, & tamen nec anima est sine ratione, nec ratio sine anima, & cum vnum sint, anima sola suscepit vitam, ratio sola suscepit sapientiam. Sic Pater & Filius licet vnum sint, & vnus Deus sit: tamen ad solum Christum pertinet caro, sicut ad solam rationem pertinet sapientia, licet non recedat ab anima. Ecce igitur in Sole calor & splendor in vno radio sunt, sed calor exiccat, splendor illuminat, aliud suscipit calor, aliud suscipit splendor, licet ab inuicem calor & splendor non poterint separari. suscipit ergo splendor illuminationem, non feruorem; suscipit autem calor feruorem, non illuminationem.

a Ioan. 16. b Luc. 24.

Aliud ergo singulariter agunt, & tamen ab inuicem non recedunt. sic & Filius suscepit solus carnem, & tamen non deseruit Patrem, nec se diuisit a Patre. Filius itaque suscepit carnem in proprietate, & tamen & Pater & Spiritus sanctus non defuerunt maiestate. In diuinitate æqualitas, in carne Filij proprietate, nec tamen ab eo Patris aut Spiritus sancti recessit diuinitas. Carnem suscepit Christus; numquid a Patre aut Spiritu sancto recessit? Ergo vera est vnitas. Impleuit autem carnem Christi & Pater & Spiritus sanctus, sed maiestate, non susceptione. Vis scire quia in eo fuit Pater? Non sum solus (inquit a Christus) sed & Pater mecum est. Audi de Spiritu sancto, quia quod cum eo erat, Euangelista b referat: Iesus plenus Spiritu sancto regressus ad Iordanem. Ecce solus Christus suscepit carnem, & tamen Pater & Spiritus sanctus non defuerunt maiestate: si cælum & terram implent, carnem Christi deserere non potuerunt, quando in diuinitatis vnitatem transferunt.

* hoc

Ad hanc * citharam respice: vt musicū melos sonis dulcibus reddat, tria pariter adesse videntur

A videntur, ars, manus, & chorda: ars dicitur, manus tangit, resonat corda: tria operantur, sed sola chorda resonat quod auditur: nec ars, nec manus sonum reddant, sed eum cum chorda pariter operantur. sic nec Pater, nec Spiritus sanctus suscipiunt carnem, sed tamen cum Filio pariter operantur: sonum sola chorda excipit, carnem solus Christus suscepit: operatio in tribus constat; sed quomodo pertinet ad solam chordam soni redditio, sic pertinet ad solum Christum carnis humanæ susceptio.

Hęc a paruo in grandi mœrore posito, vt quæcumque dicta sint, vix cordi meo occurrere potuerunt. Hęc est recta regula fidei: pro hac si quid tibi contigerit, martirium perfecisti. Christus alapas accepit, Christus sputa aliena sustinuit, Christus felle & aceto potatus est, Christus spinis coronatus est, & inter latrones iniquos deputatus est iustus, Christus lancea perforatus est, Christus mortuus est, Christus hęc pro culpa tua: quanto magis tu firmus stare debes pro anima tua, vt nemo tollat coronam tuam? Iam in stadio es, calca fortiter, ne timeas, nihil paueas, nihil penitus perimescas; quia omnis pro te Ecclesia deprecatur, vt vincas. Expectat te Ecclesia Catholica martyrem suum, vt honorificet sicut Stephanum suum. Vide ne confundas nos in hoc sæculo. Vide ne humilies nos in conspectu aduersariorum. Sustinet tecum Dominus Christus. Sustinet tecum Ecclesia. Esto securissimus de corona, non timeas penitus præterita quæcumque committere potuisti peccata.] hucusque Antonini Episcopi epistola ad Arcadium, vt habet editio Margarini.

EXEMPLE CHRISTI AD PVGNAM ROBORAT.

Ceterum apud Gennadium a non Antoninus hic nominatur auctor qui eam scripsit epistolam, sed Honoratus, de quo his agit verbis: Honoratus Constantinæ Africæ ciuitatis Episcopus scripsit ad Arcadium quemdam, qui pro confessione fidei Catholicæ in partibus Africæ a Genserico Rege missus exulabat, epistolam ad labores pro Christo ferendos hortatoriam, & exemplis præsentibus & Scripturarum relationibus roboratam, & quæ confessionis fidei perseuerantia non solum præterita purget peccata, sed & meritum procuret martyrij.] hęc Gennadius. Dici quidem posset, aliam hanc ab illa epistolam esse ad eundem Arcadium datam, nisi & hic eiusdem Constantinæ ciuitatis Episcopus diceretur.

a Gennad. de Vi. ris illustr. c. 95. DE AVCTORE EPISTOLAR.

Quod vero ad Arcadium ipsum pertinet; tanto classico ad proelium excitatus, in omnibus constantissimi atque fortissimi Christi militis specimen edidit, aduersariumq. vincendo prostravit, & vt alij post se vincerent, exemplo monstravit. Celebris est horum martyrum memoria in Ecclesia singulis annis publico præconio vbique repeti consueta Idibus Nouembris. Prætermissa sunt autem ista a Victore, qui Vuandalicas clades in Numidiam aliasq. illi proximas prouincias illatas scribere haud admodum laboravit, rebus tantum Ecclesiæ Carthaginensis, vbi agebat, intentus; qui & post captam ipsam Carthaginem quæ ibi contigerint, narrare aggreditur: agemus de illis igitur suo loco.

Sub huius quoque anni Consulibus (inquit Prosper b) Valentinianus Augustus ad Theodosium Principem Constantinopolim proficiscitur, filiamq. eius in matrimonium accipit.] eadem Marcellinus, qui addit: Ea q. sibi nupta, apud Thessalonicam, Italiam repetens, hiemauit.] sequenti vero (vt subdit) cum Eudoxia vxore Rauennam ingressus est. Eadem habet Socrates c: sed quod ad tempus spectat, ab vtroque discrepans, id factum affirmat sub Consulatu Isidori ac Senatoris, anno videlicet superiori.

b Prosper. in Chron.

c Socrates. lib. 7. c. 43.

E IESV CHRISTI

A N N V S

438.

SIXTI PAP.

A N N V S

7.

THEODOSII 31. IMPP.

VALENTINIANI 14.

C hristi anno quadringentesimo trigesimo octauo, Theodosio Augusto decimum sextum & Faustio Consulibus, decimo sexto Kal. Februarij venerandum corpus S. Ioannis Chrysoptomi Comanis celebri pompa translatum est Constantinopolim. Quanam autem præuia occasione id factum sit, & quo auctore, sunt cuncta dilucidius explicanda.

TRANSLATIO S. IOANNIS CHRYSOSTOMI.

Quod in primis ad tēpus spectat; id hoc anno accidisse, Socrates d, Marcellinus in Chronico, & alij tradunt. Accidit autem, vt cum Proclus Episcopus Constantinopoli anniuersaria die transitus S. Ioannis Chrysoptomi, ex more, panegyricam ad populū orationem haberet, ita vniuersi Christi fideles Ioannis amore incaluerint, vt acclamationibus indefinentibus inter concionandum, Proclum pulsare aggressi, concionem ad finem per-

d Socrates. lib. 7. c. 44.

duci minime fuerint, petentes reddi sibi Ioannem, sacrasq. eius reliquias Constantino-
polim transferendas. Nacti sumus partem illam concionis, quam tum Proclus ad popu-
lum habuit, recitari in Ecclesia solitam die translationis ipsius. Inter veteres enim
codices, quos antiquitas Lectioaria nominabat, in quinto horum tomo qui apud
nos sunt, inuenimus dictam Procli orationem, sed deprauatam satis & nimia vetustate pe-
ne consumptam, quam tibi (vt licuit) emendatam hic reddendam putauimus, rati fore ti-
bi cariorem, quod nec apud Græcos (quod sciam) neque Latinos edita habeatur. Ac-
cipe eam:

Certe gratias Deo, fratres carissimi, modo inenarrabili, quod in domo eius, in qua sa-
cra intonuit tuba (*nempe Ioannes*) pacifice agitur, & sine proelijs; in qua suauissime sacra
modulata est lyra, & audientium spirituale repletur spectaculum; in qua Euangelica in-
ualuit arūdo, & floribus Orthodoxiæ portus impletur. Est facta Ioannis memoria omnibus
ciuibus rete, sic vt rectos fidei trahat: non enim sic pisces trahit piscatorum rete, sicut re-
ctos fide trahit Ioannis solemnitas. O gratiam*, finem, & locum, & tempus vincentem!
tempus enim superauit amor, finem autem inuicta vicit memoria: locus quidem non clau-
sit sacerdotis miracula: sed in Ponto iacet, & in orbe terrarum laudatur, & longa ma-
nu ostentans vos, clamat: Opus meum vos estis in Domino. Iterum Ioannes in verbis
pretiosæ prædicationis margarita, Scripturæ impollutæ a Deo inspiratæ bibliotheca, di-
uinus thesaurus intelligentiæ, studiosis manibus aduersus Imperialem auaritiam falx
acutissima, vehemens diluuium hæreticorum; qui non blandientem potentiam, vel odio
debacchantem pertimuit (sicut Ioseph) Aegyptiam.

Sed pauco minore laudibus nauem magnas res gestantem mergendam attonitus: nul-
lus enim digne laudabit Ioannem, dum non est alius Ioannes. sicut enim vndarum fre-
quentia, ita innumerabilis inundantium multitudo, & laborantium industria & fortitudo
& magisterijs pijs inundant & currunt. In eo libertatis splendescunt radij, quorum alio Sol
Deitatis conclarescit, alio emundatio fit Orthodoxorum, alio idolorum perditio innotuit,
alio erroris emendatio, alio synagogæ nuditate ædificia splendent, alio mores, alio e cælis
coronæ fulgent gratiæ. O sacerdos, cuius tantum industriæ lucrum, quantum aeris suauif-
simi odores: o nomen non negans acta: o cognomen reddens speciem actæ vitæ: o lin-
gua ipsi cælis altior: o magister Euangelica tonitrua temperans. Ioannes ille, Ioannes
iste: ille prædicator, iste tuba: ille inconcussus, iste sine seruitute: ille sine sectis, iste
singularis: ille virgo, iste castitatis defensor: ille in eremo baptizans, iste in ciuitate re-
tia mittens: ille corripiebat adulterantem, iste corripiebat raptos: ille capite amputatus
est, iste eandem constantiam præferre non dubitauit: ille in carcere inclusus est, iste in
exilio deportatus. sunt huic multiplicata certamina, propter hoc multæ & coronæ.

Ioannes cum beatissimo Paulo nunc clamat: Bonus odor Christi sumus. Omnem lo-
cum omni liberauit errore. In Epheso artem Midæ nudauit*: In Phrygia Matrem quæ
deorum dicebatur, sine filijs fecit: In Cæsarea publica meretricia honoris vacua spolia-
uit: In Syria Deum impugnantes synagogas euacuauit: In Perside verbum pietatis se-
minauit. Vbique Orthodoxæ fidei radices posuit. Mundum Dei notitia lingua repleuit:
libros conscripsit, retia salutis expansit: Cum Ioanne de paterno Verbo theologizauit:
cum Petro piam confessionem fundauit: cum Paulo propter fidem sudores effudit: cum
piscatoribus Orthodoxiæ rete deduxit. O Ioannes, tua quidem vita anxia, mors autem
gloriosa, sepulchrum vero beatum, merces autem copiosa.] hucusque Proclo perducere
licuit orationem sine carentem, acclamationum iugibus tonitruis interruptâ populi astan-
tis & instantis sibi Ioannem reddi: cum Proclus ex more illa tantum apponens verba: Gra-
tia & misericordia Domini nostri Iesu Christi cum Deo Patre & Spiritu sancto, gloria po-
testas & magnificentia in sæcula sæculorum] finem imposuit orationi clamoribus populi
interceptæ.

His percitus Proclus acclamationibus populi, instar^a Nicodemi, abiens ad Theodosiū,
audacter petijt corpus Ioannis. Permotum quidem Proclum hisce clamoribus populi, ab
Imperatore petijisse transferri debere Ioannis venerandum corpus, Cosmas Vestiarus ea
oratione quam habuit de translatione ipsius, ostendit, necnon Nicephorus^b, atque alij.
Curasse autem id Proclum propter vnionem eorum qui ex parte Ioannis erant, Socrates
narrat his verbis^c: Exiguo (inquit) tempore post Proclus Episcopus eos qui propter Ioan-
nis abdicationem separatim conuentus agebant, cum ceteris in concordiam reduxit, & pru-
dentia

ORATIO PRO-
CLII IN NATA-
LI S. IO. CHRYS-
OSTOMI.

* Ioannem

LAUDES IO.
CHRYSOST.

* fugauit
RES GESTAS
A IOANNE
CHRYSOST.
SYMMATIM
COLLECTÆ.

^a Marc. 15.
PROCLUS A-
GIT CVM IM-
PERATORE
DE TRANSLA-
TIONE IOAN-
CHRYSOST.
^b Niceph. lib. 14.
c. 45.
^c Socr. lib. 7. c. 44.

A dentia eorum animos offensos permulsi. Sed qua ratione illud effecerit, dicam. Cor-
pus Ioannis Comanis sepultum, vbi Imperatori eam rem persuaserat, trigesimoquin-
to anno post eius abdicationem Constantinopolim transferendum curauit, quod cum
multo honore & splendida pompa publice celebrata in ecclesia Apostolorum condidit.
Hac re igitur, qui propter Ioannem conuentus seorsum faciebant, ad Ecclesiæ concordiam
reconciliati sunt: quod factum est ad decimum sextum Consulatum Imperatoris Theo-
dosij sexto Kal. Febr.] hæc Socrates: qui cum hic & paulo inferius trigintaquinque annos
numeret post abdicationem ipsius, manifestum est cum numerare a priori expulsiōe, quæ
contigit anno Domini quadringentesimo tertio. Meminit de eadem translatione Theodo-
rus Lector^a, sed ante omnes Theodoretus^b rem paucis attingens, narraturus (vt puto)
rem gestam vberius, si ad hæc tempora suam historiam perduxisset.

B Ceterum vt res se habuerit, qui exacte eam recenscat inuenimus Cosmam Vestiarium,
qui luculenta habita oratione de eadem translatione, quæ gesta fuerint exacte recenset: in-
uenimus^c eius orationem encomiasticam coniunctâ Procli orationi, quam recitauimus. Vbi
inter alia ad persuadendū id Theodosio, eo potissimum vsus est argumento, nimirum quod
minime pati deberet patrem suum, nempe Chrysostomum, qui cum per baptismum genuif-
set in Christo, & elatum de fonte instar Simeonis gestasset in vlnis, ac Christiana religione
imbuisset, eundem parentum suorum culpa cum viuente expulsum, tum mortuum extra
suam Ecclesiam habere sepulchrum: fore enim opus pietate dignum, si pie functi viri sa-
crum cadauer restituat postliminio: sic namque bene consuli animabus ipsorum, si patra-
tum ab eis facinus ipse sic expiaret. His Theodosium persuasum refert, selectosq. viros ex
Senatoribus ad opus perficiendum legasse Comanam in Ponto ciuitatem: quibus in man-
datis dedisse, vt solemnissima pompa venerandum Ioannis corpus inde sublatum, choris
psallentium sacrorum ministrorum comitantibus, accensis cereis, de loco in locum quam
religiosissime ac gloriosissime auhendum curarent.

Accidisse autem idem Cosmas Vestiarus tradit, cum Senatores Comanam perue-
nissent, & litteras Imperatoris, quibus translatio iubebatur, Episcopo & ciuibus aperuif-
sent, peruenissentq. ad locū vbi in theca argentea Ioannis sacra pignora asseruabantur; inde
ea auferre & deferre conātibus, minime, resistente numine, concessum fuisse, ipso nimirum
sacro corpore instar filicis loco inhærescente, & immobile permanente. Facto autem sæpe
periculo, req. sæpius frustra tentata; vt ea omnia quæ accidissent, Theodosio litteris signifi-
carent, consilium iniere. Quæ cum ipse Imperator Theodosius accepisset, adhibitis Proclo
& alijs sanctissimis viris, quid esset opus facto, sententias ipsorum rogans, ipse quid sibi vi-
sum esset aperuit; nimirum vt ad Ioannem ipsum tamquam viuente litteras daret,
supplicis instar libelli, quibus eum, de admissis in ipsum peccatis a parentibus veniam pe-
tens, rogaret humillimis precibus, vt Constantinopolim redire, suamq. sedem pristinam
capeffere dignaretur. Patrefacta itaque Imperatoris sententia, ab omnibus æque probata
atque laudata fuit. Recitat idem Cosmas litteras, a quibus puto etiam Nicephorum exscri-
psisse. sunt autem huiusmodi:

Orbis totius Doctōri & spiritali parenti, sancto Ioanni Chrysostomo Theodosius
Imperator.

Corpus tuum, vt aliorum defunctorum, exanime esse putantes, pater venerande, illud
e tumulo transferri & ad nos deduci, sicuti filij patris amantes, desiderauimus. Ad quod
præstandum cum debitum impendissemus honorem, quantā valuimus animi demissionem
atque modestiā, vt par erat, exhibuissemus: vt tamē quod in optatis erat, minime consequi
digni essemus, Imperatorius fortasse fastus, quo sæcularia gubernamus & religiosa præ-
sumpsimus, fuit impedimento. Quocirca rogamus te patrem, patrem vere reuerendissi-
mum (te enim ipsum perinde ac viuente alloquimur) vt annuas coeptis nostris; & qui
pœnitentiam alios docuisti, & nostrum conatum superasti, pœnitentibus veniam im-
pertiri digneris; nobisq. te magno animi ardore expetentibus, & humili confessione pec-
cata nostra accusantibus, reddere te ipsum minime detrectare amplius velis, neque lon-
giore cunctatione dilationeq. nos crucies; quod neque commiserationis id dignum tuæ,
neque amoris nostri & expectationis æqua sit compensatio: quippe quibus non corpus & ci-
neres tantum tuas, sed & ipsam tuam vmbra oculis contemplari, magnopere in optatis
sit.] hæc litteræ, alia tamen apud Nicephorum translatione redditæ.

^a Theodor. Lector
in Collectan lib.
2. in fin.

^b Theodoret. lib.
5. c. 36.

^c In nostra bi-
blioth tom. 5. Vti
Sanctorum.

COSMAE VE-
STIARI ORA-
TIO DE
TRANSLA-
TIONE IO.
CHRYSOST.

CORPVS IO.
CHRYSOST.
IMMOBILE.

EGRESSANT
IN TIBIA
ITINERANT
ORBIS

EPISTOLA
THEOD. AVG.
AD IO. CHRYS-
OST.

Cum autem has ab Imperatore legati Senatores litteras accepissent, quas Sacram vo-
cant, eas (vt par erat) magna veneratione super pectus Ioannis corporis collocare iudi-
ctoq. peruigilio, affiduis Deum rogauere precibus, vt hoc ipsum præstaret, quod numilli-
mis votis religiosissimus exposceret Imperator, redderetq. saltem defunctū Ioannem Con-
stantinopoli, quem vt maioribus auget coronis, exulare atque exulem tandem mori
permiserat. Peractis precibus, res tentatur, reperiturq. ex voto Ioannis corpus mobile:
tollitur sacra sarcina humeris sacerdotum, præcedentibus ac præcinentibus clericis atque
monachis, vndique confluentibus incensas faces gestantibus, qui sequebantur & præce-
debant, populis: sicq. de loco in locum, Chalcedonem tandem delatum est venerandum
sepulchrum, sacrum corpus intus inclusum habens. Quomodo autem Constantinopolim
perlatum sit, quæ Cosmas longiori profecutus est oratione, Nicephorus^a eadem sum-
matim complexa ita recenset:

^a Niceph. lib. 14.
c. 43.

CORPVS IO.
CHRYSOST.
TRANSFER-
TVR CHAL-
CEDONEM.

Postquam autē itinere confecto in littus ex aduerso Constantinopoli ad Chalcedonem
cum reliquijs sancti viri peruenire, transijt eo Imperator, & Senatus Imperatorius; transijt
etiam Patriarcha, & Iudices, magistratusq. omnes, & deinde homines generis & ætatis
omnis, per fretum in mare perinde atque in continente vadantes: & ad Propontidem,
os Bosphori ardentibus funalibus tegentes, sacrum tumulum Imperatoria triremis excepit.
Tum sane miraculum quoddam edidit Deus, prodigijs quæ vniquam visa sunt, longe ma-
ius. Cum enim certa & constans esset in mari tranquillitas, repentina subito exorta est
procella, & naues innumerabilis illius classis aliæ alio diuersæ salutis suæ consulentes dis-
persæ sunt. Ea autem quæ sacrum illud pondus & præclarum thesaurum veherat Impe-
ratoris triremis, funibus derepente ruptis, veluti diuina gubernata manu, ad viduæ agrum
appulit, viduæ inquam illius, propter quam sponsa Christi Ecclesia pastore tanto viduata
fuerat. & rursus post mortem quoque iusto iudicio legitimam ille tulit sententiam,
agrum viduæ auctoritate sua attribuens atque confirmans, Deo nimirum magnum illum
glorificante, & iniquum exilium eius aperte prædicante. Et quoad eius fieri potuit, pe-
tram nauis discidit: quod miraculum hodie quoque cernitur, & egregij illius viri ardo-
rem eximium quouis præcone clarius attestatur. Hoc vbi factum est, serenitas rursus ad-
uenit; & naues aliæ aliunde collectæ cum apparatu & comitatu maximo, carminibusq. de-
bitis virum sanctum perducentes, in urbem imperantem deportarunt. Eumq. primum cir-
ca Amantium magni Thomæ templum excepit, inde vero ad ecclesiam sanctæ Irenes de-
latus: porro postea Imperiali curru sepulchrum euectum in sanctorum Apostolorum tem-
plum illatum est.

NAVIS ABS-
QVE REMI-
GIO DELATA
AD AGRVM
VIDVÆ.

THEODOSIVS
ORAT PRO
PARENTIBVS
* duo

Ibi Imperator sacro tumulo chlamyde tecto, & frōte atque oculis vrnæ impositis, com-
munem supplex precationem pro parentibus fecit. Dudum enim illi mortui fuerant, in
pupillari ætate eum tenerum adhuc relinquentes. Scorsum vero pro matre quoque pre-
catus est, vt tumuli eius motus atque strepitus cōsisteret: triginta enim & quinque * annos
iam is quatiebatur, quo tempore scilicet & ipsa Ecclesiam concutiebat. Nec ille id non
exorauit: confestim namque vrna eius constitit. Atque vbi sacer Proclus virum sanctum
in eundem secum thronum collocavit, plebs circumfusa vno ore exclamavit: Recipe, in-
quiens, thronum tuum, o pater. Fertur ipse quoque tum, quæ dudum clausa fuerant, labijs
rursus apertis, ad populum dixisse: Pax vobis. sicuti id circumstantes homines & Pro-
clus Patriarcha, se audisse, testati sunt. Porro sacris mysterijs peractis, ad reliquiarum
eius repositionem itum est, & Episcoporum manibus magnus Antistes ad basim sacre di-
uinæq. mensæ, veluti sacer & inuiolabilis thesaurus conditus est, Episcopis Episcopus,
martyribus quamuis sine sanguine martyr, Prophetis Christi & Apostolis magna atque
aurea Ecclesiæ Christi tuba, omnes omnium aures personans, & pia dogmata & præce-
pta clare musicis plane modulis occinens. Factum id vigesimo septimo mensis Ianuarij
die. Ingenti autem facinore isto illi etiam qui propter ipsum secesserant, persuasi, Eccle-
siæ omnes coniuncti atque vniti sunt.] hætenus Nicephorus: habet illud amplius Cosmas
in sua oratione, eodem Ioannis corpore in throno confidente, vniuersum populum candidi
cerei oblatione ipsum adiisse, ac salutasse, atque tamquam viuenti in cerei oblatione obse-
quium exhibuisse. Iam olim ipse sanctus ex Cucuso exul scribens ad Olympiadem^b iu-
niorem viduam, prædixerat fore vt ipse rediret Constantinopolim: quod tandem, licet
non vt illa putabat, impletum est.

^b Chrysost. epis. 2.

Subdit

A Subdit autem his Nicephorus^a, hoc eodem tempore translationem esse factam S. Igna-
tij Episcopi Antiocheni & martyris Roma Antiochiam: sed quomodo verum id, si Hie-
ronymi^b testificatione iam suo tempore Ignatij venerandum corpus erat translatum, &
in suburbijs Antiochiæ extra portam Daphniticam collocatum? quæ translatio (vt quæ-
que antiqua testantur Martyrologia) ab Ecclesia Catholica anniuersaria memoria re-
peti consuevit XVI. Kalendas Ianuarij, de qua extat S. Ioannis Chrysofomi nobilis
oratio, & de ea superius mentio facta est. Videtur autem secunda hæc fuisse translatio,
quando (vt ait Euagrius^c) Theodosius Imperator e priori loco sepulturæ ipsius in For-
tunæ templum solemniter apparatu transferri iussit: cuius translationis diem Antiochiæ esse
quolibet anno solemnem, & a Gregorio Episcopo cultu celebriori auctam, idem quoque
testatur Euagrius.

^a Niceph. lib. 14.
c. 45.

^b Hieron. de Scrip.
Eccles. in Ignatio.
DE S. IGNA-
TII POSTE-
RIORI TRANS-
LATIONE.

^c Euagr. lib. 1.
c. 16.

B Sub Proclo etiam Constantinopolitano (quoto autem anno sedis eius, nescitur) facta
est reuelatio in suburbio Constantinopolis reliquiarum sanctorum Quadraginta marty-
rum, quos sub Licinio Imperatore Sebaste in Armenia passos diximus. quomodo vero eas
sanctæ Pulcheriæ reuelante S. Thyrsio martyre, inuentæ sunt, Sozomenus pluribus narrat:
cui se inuentioni interfuisse commemorat, locellumq. tradit foramen in medio habuisse,
per quod solerent ipsæ sacre reliquiæ tangi: quod quidem moris fuisse etiam in Occiden-
te, alibi diximus, dum de Apostoli Petri sepulchro habuimus mentionem, acturi de his alia
rursus occasione inferius suo tempore. Ait igitur hæc post multa Sozomenus^d: Ipsum por-
ro loculi tegmen velut in mensam sacram fabrefactum erat. In summo autem, vbi mar-
tyres iacebant, exiguum foramen apparebat. Astans autem quidam de familia Imperato-
ris, tenuem virgulam, quam forte habebat, per foramen immisit, & extractam naribus
admouit, & vnguentum fragrantissimum olfecit; ex quo statim tum laborantibus, tum
astantibus bona spes suborta fuit.

DE INVEN-
TIONE RELI-
QUIARVM SS.
QUADRAGIN-
TA MARTY-
RVM.

^d Sozom. lib. 9.
c. 2.

C Itaque cum locellum auide aperuissent, Eusebiam inueniunt (quæ se sepeliri in eodem se-
pulchro iusserat, in quo & dictas martyrum reliquias seorsum posuerat) illud vero quod ad ca-
put eius imminerat in arca foramen celatum, proprio intus tegebatur operculo, & vtrin-
que ei ad labra circumdatum, plumbo conglutinatum ferrum ipsum continebat. In me-
dio rursus foramen istud apparens, etiam nunc manifestius declarabat intus haberi mar-
tyres (en habes in loculo martyrum secundum foramen.) Hæc vbi annunciata essent, euestigio
accurrunt Imperator & Episcopus ad Martyrium (quam nos dicimus Confessionem.) Tum
solutis per artifices ferreis illis vinculis, confestim sine negotio operculum illud extractum
fuit: sub hoc autem multa vnguenta, & in his pixides duæ argenteæ repertæ sunt, in qui-
bus sanctæ reliquiæ iacebant. Tunc igitur Imperatrix Deo preces gratulatorias fundebat,
quod se tanta reuelatione dignatus esset, tum quod sanctarum reliquiarum inuentionem
assecuta esset. Post hæc pretiosissima theca martyres honoratos intra venerabilem Thyrsi
ecclesiam composuit, publica festiuitate (vt æquum erat) cum debito honore ac pompa
ac psalmodijs celebrata, cui & ego ipse interfui.] hæc Sozomenus.

D Hoc insuper ipso anno, qui sequens est ab Eudoxiæ nuptijs, Eudocia mater peregrinata
est Hierosolymā voti soluendi causa, vt Socrates tradit his verbis^e: Theodosius Imp. dein-
ceps (post translationem Ioannis Chrysofomi corporis scilicet) preces Christo offerre, quibus
gratias pro acceptis beneficijs agat, Christi q. nomen hoc munere obeundo eximijs hono-
ribus decorare cœpit. Quinetiam Eudociam coniugem Hierosolymam misit. Quippe pol-
licitus erat, illam hoc votum persoluturam, si filiam in matrimonium collocatam cerne-
ret. Quin illa ipsa & ecclesias Hierosolymorum, & omnes alias in vrbibus versus Orien-
tem sitas, tum eo proficiscendo, tum domum redeundo, varijs ornamentis honorifice illu-
strauit.] hæc Socrates. Porro persuasione quoque S. Melaniæ Iunioris, cū illa (vt vidimus)
esset Constantinopoli, huiusmodi peregrinationem Hierosolymam Eudociam suscepisse,
eius Acta testantur, in quibus hæc de Eudocia^f: Interim autem dum hæc fierent, Impera-
trix Eudocia^g iuerat Antiochiam. Paruerat enim Melaniæ monitis, cum ea venisset By-
zantium, suadentis vt hanc susciperet peregrinationem, & veniret Hierosolymam, vt
videret loca sancta, & quæ ex eis percipitur fieret particeps sanctificationis. Cum Me-
lania itaque ei processisset obuiam, magno honore fuit affecta ab Imperatrice, vt quæ eam
matris loco haberet, & duabus de causis prouidentia diuinæ ageret gratias, nempe quod
vsque adeo celebratam Hierusalem & sancta loca quæ videret, digna sit habita, & quod
in ea talis matris facta sit filia secundum spiritum. Signum est autem magni amoris Impe-
ratrix

^e Socrat. lib. 7.
c. 46.

EUDOCIA AV-
GVSTA PRO-
FICISITVR
HIEROSOLY-
MAM.

^f Apud Meta-
phrast. die 31.
Decemb. Sur. die
31. Ianuar.
* Eudoxia

ratricis in Melaniam, quod non dubitauerit tantum iter aggredi, & eo accedere, & quæ A
illic erant virgines tamquam sorores salutare & amplexari.

Porro autem cū celebraretur noui templi dedicatio, illa quoque aderat, & festum cele-
brabat. Hanc autem rem bonam consecutum est quiddam dignum maligni improbitate,
& boni Dei virtute. Pedem Imperatricis, qui iniuria dæmonis e compage erat luxatus,
illa absque dolore apte & recte in suum locum restituit. Cum hæc & non pauca alia a ma-
gna Melania percepisset commoda, & se simul etiam exatiasset spectaculis, decreuit reuer-
ti Constantinopolim: & ei quidem Melania cum tamquam bonas comites dedisset preces,
ipsam dimisit.] hæc ibi: sed de Eudociæ reditu Constantinopolim agemus anno sequenti,
quo contigit. Quod vero ad Melaniam spectat; quantum superuixerit, non constat; sed il-
lud certum est, ipsam monastica vita magna obseruatione perfunctam, & miraculis pluribus
illustratam, die, quam prænouit, Decembris vltima ad Deum migrasse, & inter sanctas B
relatam anniuersaria memoria in Ecclesia celebratam.

De Eudociæ autem profectioe Hierosolymam Euagrius itidem scribens, hæc addit: A
Eudocia vero postea ad sanctam Christi ciuitatem profecta est: vbi habita oratione ad
populum, in extrema parte illius hoc carmen recitauit:

Stirpe satam vestra me & sanguine glorior esse.

Quo quidem significauit colonias e Græcia eo deductas esse. Quod si quis istarum rerum
cognoscendarum studio teneatur; sunt a Strabone geographo, Phlegonte, Diodoro Sicu-
lo, Ariano, & Pisandro poeta, ab Vlpiano præterea, Libanio & Iuliano sophistis omnium
præstantissimis scriptis exquisite mandata.]

Hæc cum dicat Euagrius, haud res Iudaicas intime perscrutatus apparet: si enim legis-
set quæ Iosephus eo argumento conscripsit, diuersum plane sensum versui illi Eudociæ ac-
commodasset, nimirum eam significare voluisse Græcos ipsos e Palæstinis originem du-
cere, non Palæstinos e Græcia. Siquidem Iosephus b recitat epistolam Regis Lacedæ-
moniorum ad Oniam summum Pontificem, qua fatetur inter Lacedæmonios & posteros
Abraham aliquam cognationem intercessisse: vt illos ex istis, non istos ab illis originem
duxisse voluerit demonstrare. Sed quam inferiores Græci fuerint, quos Euagrius citat,
vt de rebus Hebraicis recte scribere potuissent, idem Iosephus contra Apionem pluri-
bus docet, nosq. primo tomo exemplis aperte demonstrauius. At in his modo non im-
morandum.

Quæ autē ipsa Hierosolymis, vbi per annū ferme integrum versata est, Eudocia Augusta
egerit; qui eius vitam scriptis profecuti sunt, narraffe, Euagrius tradit: sed quod ea non
extent, sed omnino perierint; quæ ipse paucis complexus est, hic describamus. Atque in pri-
mis: Constat (inquit c) eam, cū in sancta illa Christi ciuitate versabatur, multas res ad Dei
Saluatoris honorem illustrandum gessisse. Nam sancta ædificauit monasteria, & loca illa
quæ Lauras vocant, in quibus tametsi varia ratione viuunt, tamen vitæ institutum ad
vnum eundemq. finem spectat, eumq. sanctissimum.] pergit describere Euagrius mona-
chorum Palæstinæ viuendi diuersi generis instituta, quæ nos ex alijs auctoribus superius
enarrauimus. atque inferius ista de Eudocia subiicit d: Cum multis huius generis homi-
nibus Theodosij coniunx collocata est, & multa huiusmodi monasteria (vt ante dixi) ædi-
ficauit; Hierosolymorum refecit mœnia, eaq. pulchriora reddidit.] vnde eidem prophe-
ticum vaticinium Dauidis aptarunt, quo dicitur e: Benigne fac Domine, vt in bona volun-
tate tua Sion ædificentur muri Hierusalem.] siquidem in τῆ Ὀδοκίᾳ, in bona voluntate,
significat f.

Sed pergit Euagrius reliqua: Templū (inquit) extruxit præterea ad memoriā S. Step-
hani primi diaconi & martyris splendore ac pulchritudine eximium (quod quidem non sta-
dio Hierosolyma distat) ipsaq. in eo, simulatque ad vitam immortalem profecta est, con-
dita fuit.] hæc Euagrius. Porro non hæc omnia vnus anni spatium perfici potuerunt, sed cum
rursus illuc redijt ipsa perfecit: agemus de his pluribus in eius obitu. Contigit enim, eam
secundo post obitum Theodosij, imperante Marciano, rursus Hierosolymam redire, ibiq.
vsque ad finem vitam transigere: iterum namque ipsam peregrinatam esse Hierosolymam,
idem Euagrius g tradit, atque alij omnes historici res Eudociæ profecuti.

EUDOCIA A
S. MELANIA
EVATA.

a. Euagr. lib. 1.
c. 20.

b. Ioseph. Antiq.
lib. 10. c. 5. &
lib. 13. c. 9.
LACEDAEMO
NI I. EX HE-
BRAÏS.

c. Euagr. lib. 1.
c. 21.
EUDOCIA IN
PALAESTINA
AEDIFICAT
MONASTE-
RIA.
d. Idem Euagr. lib.
1. c. 21.

e. Psal. 50.

f. Niceph. lib. 14.
c. 50. in fin.
BASILICA
S. STEPHANI
ERECTA AB
EUDOCIA.

g. Euagr. lib. 1.
c. 21.

A

Q Vadringentesimus vndequadagesimus sequitur Christi annus, Cōsulibus Theodo-
sio decimumseptimū atque Festo notatus: Quo (inquit Marcellinus a) Eudocia vxor
Theodosij Principis ab Hierosolymis in urbem regiam remcauit, beatissimi Stephani primi
martyris reliquias secum deferens, quas in basilica sancti Laurentij positas Fideles vene-
rantur.] hæc ipse. Theodorus quoque Lector habet sub Theodosio Imperatore reliquias
sancti Stephani & sanctæ Agnetis collocatas esse Constantinopoli in Martyrio sancti Lau-
rentij. Apud Cedrenum de earumdem sancti Stephani reliquiarum translatione hæc le-
guntur: Theodosius imitatione Pulcheriæ multum pecuniæ misit ad Archiepiscopum
Hierosolymitanum egenis distribuendæ, ac crucem auream lapidibus pretiosis ornatam,
quæ in Cranio, nempe Caluarie loco, figeretur.

Archiepiscopus vicissim ei dono misit reliquias dexteræ manus Stephani primi marty-
ris: quæ cum essent Chalcedonem perlata, ea ipsa nocte Pulcheria Augusta S. Stephanum
vidit sibi dicentem: En impetraisti quod precibus tuis petebas, & ego Chalcedonem ve-
ni. Itaque ipsa, assumpto fratre, obuiam sacris reliquijs istis profecta est; ijsq. in Palatium
illatis, munificum templum beatissimo Stephano condidit, inq. eo reliquias deposuit.] hæc
ipse, sed anno vigesimo Theodosij Imperatoris. Nicephorus b autem cum eadem ferme re-
censet, sub Praylio Episcopo Hierosolymitano accidisse tradit: quod si verum est, diuer-
sam illam esse oportuit Protomartyris reliquiarum translationem ab ista sub Iuuenale Epi-
scopo Hierosolymitano per Eudociam facta.

Sane quidem complura de his haud fide digna ab alijs scripta reperiuntur, nimirum non
de membri alicuius S. Stephani, sed totius corporis facta Constantinopolim translatio-
ne a Iuliana nobili vidua clam illud subripiente. Sed quoniam sub Magno Constantino &
Eusebio Constantinopolitano Episcopo id contigisse auctor habet, haud fidem ea historia
sibi conciliat, sicut nec quæ habet Nicetas in oratione de eadem translatione, facta (vt ait)
sub eodem Constantino Imperatore, atque Metrophane eiusdem ciuitatis Episcopo, quem
voluit auctor mutasse loco Eusebij, quod sciret eum Arianum fuisse Constantinopolita-
num Episcopum. verum ante Honorij tempora numquam reliquiæ corporis Protomartyris
visæ sunt. Reiectis igitur fabulis; quæ hoc anno facta est per Eudociā Stephani Protomarty-
ris reliquiarum translatio, eam vt germanā omni fide testatam recipimus. Sed ad Eudociā.

Ista quidem sicut munificentia Imperatoria locis sanctis plurima contulit, & loca sancta
crexit, ita a Iuuenale Hierosolymorum Episcopo multis donata recessit. Accepisse quidem
ipsam beatissimas fascias Saluatoris nostri Iesu Christi, easq. ad S. Pulcheriā Augustam do-
no misisse, auctor est Nicephorus c. Donata pariter dicitur ab eo duabus catenis illis, qui-
bus ab Herode S. Petrus Apostolus vincus fuit: quarum alteram Romam ad Eudoxiā Au-
gustam filiam misit, de qua dicturi sumus postea; alteram vero Constantinopoli in ecclesia
eiusdem Principis Apostolorum asseruari voluit; in cuius rei gestæ memoriam annua dies
festa statuta est: nam Græci in Menologio hæc habent: Die decimasexta Ianuarij apud vr-
bē Constantinopolim veneratio pretiosæ illius catenæ, qua beatus Apostolus Petrus Chri-
sti causa, Herodis iussu, vincus est.] hæc ibi. Quid ni veneraturi essent homines catenarum
E Petri memoriā, quibus Deus eandem atque ipsi Petro contulit in edendis miraculis adeo
admirandam atque visibilem virtutem? vt plane illud Davidicum d sit cum stupore canen-
dum: Numis honorati sunt amici tui Deus] cum & detestanda illa instrumenta martyrij
voluerit in gloriæ trophæa animata conuerti, in quibus Christi gloria prædicetur, & in ar-
ma quibus inuisibiles conficiantur ac prosternantur hostes, necnon in fontes e quibus Fide-
les innumera hauriant iugiter beneficia.

Extat quidem luculenta oratio e de eiusmodi vinculis Petri, non tamen a sancto Ioan-
ne Chrysofomo (vt præsertit titulus) habita, quod nondum Petri catenæ innotuis-
sent, nec Constantinopolim delatae essent, sed a Proclo potius, cuius tempore eiusmodi
est facta translatio catenarum: in qua quidem oratione hæc inter alia habentur de
conseruatione & inuentione catenarum ipsarum: Catenas illas in carcere derelictas
ipsi Herodis ministri, quibus diuinæ cognitionis lumen effulsit, clam sustulerunt, &
apud

a. Marcellin. in
Chron.
DE TRANSLA
TIONE RELI-
QUIARVM
S. STEPHANI
FACTA CON-
STANTINOP.

b. Niceph. lib. 14.
c. 9.

RELIQUIAE
S. STEPHANI,
FASCIA SAL-
VATORIS, ET
VINCVLA PE-
TRI AB EUDO-
CIA ACCE-
PTA.

c. Niceph. lib. 14.
c. 2.

d. Psal. 138.

e. Apud Syr. die
1. Augusti.

apud se ipsos veluti thesaurum quemdam eas conseruauerunt. Quod vero a patre suo (vt dicitur) traditum & de catenis illis narratum sibi quisque acceperat, posteris suis deinceps credebat, & tuto in loco catenas illas occultas seruabat: quoad & Iudaica natio bello deuicta, captis Hierosolymis, ad nihilum redacta est, & superstitioso idololatriæ errore sublato, Romanorum scepra ad Imperatores, qui Christi fidem sequebantur, translata sunt. Quibus Christi & Apostolorum facta omni honore prosequi studentibus, hæc etiam Apostoli Petri catena manifesta facta est; & ab illis ad urbem hanc regiam translata, in Apostoli Petri sacro templo iure optimo reposita est; quam vt eius ipsius miraculorum effectricem & veneramur & amplectimur. Hanc enim videntes, illum mente inspicimus: hanc tangentes, illum a nobis tangi existimamus, &c.]

Subdit de eiusdem Petri gladio in eadem basilica custodito, & magno honore habito, ex quo plurima testatur scaturire solere miracula. ac demum: Etsi (inquit) in vetere vrbe Roma sanctus Petrus diuersatur per corporis sepulturam, quam vrbs illa sortita est: non tamen a nobis ipsis abesse vult, quod pertinet ad illius gladium & catenam. Adest enim apud nos, qui partem hanc vt totum corpus continentes, ab eius coniunctione non separamur: sed cum vna eademq. sit gratia, quæ per eius corpus, catenas, vestes, & gladium miracula operatur, &c.] vbi ad postremum ad ipsum S. Petrum orationem conuertens: Omnium (inquit) est maxime pium, vt fidelissimum Imperatorem nostrum pro telis militaribus his eatenus armes, munias, custodias, victorijs & trophæis coronas, hostibus terribilem, & subiectis benignum atque optabilem facias, vt pace fruente sub eius regno simus, &c.] hæc de catenis Constantinopoli collocatis.

Catena vero illa, altera de duabus eiusdem Petri catenis, missa ab Eudocia Eudoxiæ filiæ Romam, haud minori venerationi in Vrbe fuit. siquidem quæ illam accepit Eudoxia, matri religione non impar, in eius memoriam, & Petri Apostoli qui ea vincetus fuit, erexit Deo basilicam in Exquilino monte augustam sane, Augustaq. nomine dignam: Titulus enim Eudoxiæ nuncupata est, dicta etiam Sancti Petri ad Vincula. Vbi non illa tantum Hierosolymis a matre Eudocia missa catena recondita est, sed & diuino miraculo huic illa coniuncta dicitur, qua sub Nerone Romæ vincetus Petrus in carcere (vt diximus) Mamertino diu detentus est, a Romanis Pontificibus (vt dictum est in Alexandro Papa & martyre) custodita. Habent enim tabulæ Ecclesiasticæ, ambas has catenas simul collatas, eiusdem generis & artis inuentas, sibi inuicem diuino miraculo copulatas, iunctasq. ac simul vnitas ex duabus vnam effectam esse: quarum memoriæ Kalendæ Augusti fuere a Romano Pontifice consecratæ, in earumq. nomen Deo dicta basilica dedicata. Quam autem solitæ fuerint catenæ istæ coruscare miraculis, sanctus Gregorius Papa in suis ad diuersos datis epistolis locuples testis est. Morem vero fuisse Romanorum Pontificum, pro nobili munere aliquid ex limatura earundem catenarum ad insigniores personas mittere, plurima exempla declarant, quæ suis locis opportunius describentur. At de vinculis fati: ex quibus habes quæ corrigas in sermone, qui fertur nomine Bedæ, de Vinculis Petri, cuius est exordium: Solemnem obseruantiam, &c.]

Non prætereant quæ de Antiochenis munificentissime Eudociæ Hierosolymis Constantinopolim redeuntem excipientibus tradit Euagrius, vbi ait: Postea Antiochiæ profecta, Antiocheni illam statua ex ære artificiose fabricata, quæ adhuc integra seruatur, honorarunt. Sed rependit ipsa vices: eius enim hortatu Theodosius impulsus, maximam ciuitati adiunxit accessionem, murumq. amplificauit ad portam vsque, quæ ad Daphnem suburbium ducit, sicut cuique cupienti per facile est videre. Nam ad nostram vsque ætatem veteris muri vestigia ex ipsis reliquijs, quæ oculos quodammodo ad eam quasi manu ducunt, facile indagari possunt. Sunt tamen qui dicunt, murum illum ab antiquiori Theodosio dilatatum, quinetiam eundem aurum ducentarum librarum reficiendo Valentis balneo in quadam parte accenso tribuisse.] Verum non dubitandum Theodosij Iunioris illud opus fuisse: etenim Theodosius Maior tantum abfuit vt Antiochiæ pomeria dilataret, mœnibusq. auctam urbem augustiorem redderet, vt ob contumeliam qua Imperatoriæ statua ab illis affectæ sunt, eam dignitate atque iuribus (vt suo loco dictum est superius) diminuerit.

Hoc anno, mense Ianuarij, Theodosius Imperator aduersus Iudæos, Samaritas, Gentiles, atque hæreticos, dignam Christiano Principe edidit sanctionem: cuius faciendæ causa illa præcessisse videtur, quod cum pluribus simul annis cælum mutatis temporum vicibus haud se benignum & agrorum culturæ propitium exhibuisset, magna singulis annis

laboratum

A laboratum esset inopia frugum. quod quidem non nisi violatæ rectæ religionis causa, Dei iusta vindicta, fieri intelligens Imperator, in eosdem conuertit legum minas & ultionem. Inter alia autem dum Paganos exagitat, quo idolorum cultorum fuerit progressa temeritas, cum publice etiam præsumerent litare hostias, idem Imperator eodem edicto ad Florentium Præfectum Prætorio dato, post multa declarat his verbis: Hinc perspicit nostra clementia, Paganorum quoque & Gentilis immanitatis vigiliam nos debere fortiri, qui naturali vesania & licentia pertinaci, veræ religionis tramite dissidentes, nefarios sacrificiorum ritus, & funestæ superstitionis errores occultis exercere quodammodo sollicitudinibus dedignantur, nisi ad supernæ maiestatis iniuriam, & temporis nostri contemptum, eorum scelera professionis genere publicentur, quos non promulgatarum legum mille terrores, non denunciati exilij pœna compefcunt; vel si emendari non possint, mole saltem criminum, & illuic victimarum discerent abstinere. Sed prorsus ea furoris peccatur audacia, ijs improborum conatibus patientia nostra pulsatur, vt si obliuisci cupiat, dissimulare non possit.

Quamquam igitur amor religionis numquam possit esse securus*, quamquam Pagana dementia cunctorum suppliciorum acerbitates exposcat: lenitatis tamen memores nobis innatæ, trabali iussione decreuimus, vt quicumque pollutis contaminatisq. mentibus in sacrificio quolibet in loco fuerit comprehensus, in fortunas eius, in sanguinem ira nostra confurgat. Oportet enim dare nos hanc victimam meliorem, ara Christianitatis intacta seruata. An diutius perferemus mutari temporum vices, irata cæli temperie, quæ Paganorum exacerbata perfidia, nescit naturæ libramenta seruare? Vnde enim ver solitam gratiam abiurauit? Vnde æstas messe ieiuna laboriosum agricolam in spe destituit aristarum? Vnde hiemis intemperata ferocitas vbertatem terrarum penetrabili frigore sterilitatis læsione damnauit? nisi quod ad impietatis vindictam transit lege sua naturæ decretum. Quod ne posthac sustinere cogamur, pacifica ultione (vt diximus) pianda est superni numinis veneranda maiestas.] hæc de Gentilibus data constitutio Constantinopoli pridie Kalend. Februarij sub huius anni Consulibus.

Ad extirpandam igitur excrescentem multiplici germine infaustam idololatriam non Imperatori tantummodo fuit regia potestate summa industria laborandum, sed & sanctis Patribus, omnibus intentis neruis, scriptis editis infudandum. Hac enim occasione S. Cyrillus Alexandrinus securim ad radicem arboris admouens, commentarios disertissimos edidit ad confutanda Iuliani Apostatæ scripta in Christianam religionem elaborata, quibus tamquam potenti telo impij vti solerent ad Christianam religionem labefactandam: hac enim de causa Cyrillus se eam aggressum esse prouinciã, in operis præfatione ad ipsum Theodosium Imperatorem inscripta, his verbis aperte significat, vbi primū laudans Theodosium a cultu religionis, alludens ad recitatam aduersus Paganos editam sanctionem ista præmittit: Acquisimarum quidem legum splendor omnia vndique iubare suo tamquam fulgur illustrat: & mansuetudo, pietasq. in Christum exhilarat etiam cælum ipsum, hoc est, supernas & rationales cælestesq. virtutes.] & post nonnulla de Iuliani libris in Christianam religionem editis prælocutus, hanc sui instituti affert rationem:

Quoniam autem plurimi superstitiosi conuenientes eos qui Christum sapiunt, susdeq. prætexunt, nobis exprobrantes illius contra nos scripta; & dicunt tanta grauitate edita, vt carpi nusquam valeant; nullumq. adhuc inuentum esse ex nostris doctoribus, qui vel contradicere, vel subuertere dicta illius queat. Adhortantibus itaque multis, & filius Christo dicente: Et nunc vade, & ego aperiam os tuum: accommodaui me, vt decutiam quidem Græanicum supercilium aduersus Dominum Christum se extollens: adiuuem autem, quantum licet, deceptos, demonstrando deceptum, & ignorasse sacras Scripturas eum qui nostri omnium Saluatorem incusat.] hæc de instituti sui ratione Cyrillus. Qui cum dicat, nullum hæcenus esse inuentum qui Iuliani libros confutarit, apparet sane Philippum illum competitorum Procli in sede Constantinopolitana assequenda (de quo dictum est superius) post S. Cyrillum id genus commentarij aduersus Iulianum elaborasse.

Theodoretus etiam impiorum Gentilium pulsatus blasphemijs adiecit hoc item tēpore animum, vt duodecim disertissimos libros scriberet aduersus eos, titulumq. istiusmodi præfigeret operi: Curatio Græcarum affectionum, vel, Euangelicæ veritatis ex Græcarum & Gentium philosophia cognitio.] tradit id ipse in operis præfatione, vbi etiam eius exordio hæc de Gentilibus palam Christianæ religioni his temporibus insultantibus: Sæpe-

numero

QUANTO HONORE HABITA CONSTANTINOPOLIS VINCVLA PETRI.

EUDOXIA ROMAE ERIGIT TITVLVM IN HONOREM VINCVLORVM PETRI.

a Euagr. lib. 1. c. 20.

QVAE ANTIOCHENIS EUDOCIA CONTVLIT.

IDOLOLATRIA INVALESCIT. a Nouel. Theod. lib. 3. de Iudæis.

* securus POENAE IN IDOLOLATRIS SANCTITAE.

PATRES RVRSVM LABORANT ADVERSVS IDOLOLATRAS.

b Cyrill. aduers. Iulian. lib. 1. præfat.

c Ezech. 3.

THEODORIVS PVGNAT ADVERSVS IDOLOLATRAS.

d Theod. de curat. Græcar. af. se. 3. prolog.

GENTILES
RVRSVM IN
CHRISTIA-
NOS INEVR-
GVNT.

numero accidit, vt nonnulli eorum qui suspensi Gentium & Græcorum fabulas admirantur, mecum familiariter diuersati, tum Christianam fidem comice obtrectarent, afferentes, nihil nos aliud quam meram credulitatem illis insinuare, quos diuinis rebus imbuedos accipimus: tum vero & Apostolos tarditatis atque inscitiae accusarint, barbaros propterea inculpantes, qui omni careant elocutionis ornatu. Quin & pro ridiculo habere se dixerint, quod honore vilo martyres prosequamur: insignis enim stultitiae genus esse ad dentes, si qui viuentes homines ab ijs qui iam vita functi sint, vllum sibi commodum cōparare contendant. Aggesserunt vero & alia quaedam huius generis maledictis valde affinia, quæ sane ipsa suis locis liber hic, quæ cudimus, edocebit. Ego vero & explicui quid illis, quæ tunc afferri oportuit maledictis, obiectionibusq. soluendis; & nefarium scelus, remq. impiam esse duxi, si conuiuens, dissimulansq. perpetiar simplicioris notæ homines ab illorum falli versutis, neque litterarum monumentis aliquid tradam, quod illarum accusationum vanitatem stultitiamq. redarguat, &c.] hæc Theodoretus, abunde propinans antidota ad curandos Gentiles morbo tabidos, præseruandosq. sanos Fideles, ne eadem luis contagione afficerentur. Infelicia plane tempora, quibus eosdem opus fuerit subire labores aduersus Gentiles, quos iam innumeris doctissimarum scriptionum iaculis confecerant antiqui Patres, qui aduersus eos plurimas elaborarunt Apologias, quarum nos prioribus Annalium tomis meminimus. Porro huiusmodi suorum scriptorum aduersus Gentiles ipse mentionem habet Theodoretus in epistola ad Renatum.

^aTheodoret. epist.
116.

PERSONATI
CHRISTIANI
REPREHENDUNTUR.

Ceterum non Oriens tantum, sed & Occidens eiusmodi erat his ipsis temporibus Gentilium superstitionis morbo laborans: in quos inueniuntur huius temporis viri sanctissimi declamasse, & inter alios Petrus Chrysologus, qui multus est in redarguendis illis qui Kalendis Ianuarijs personati incederent, Gentilium deos representantes. nam inter alia multa quæ in eos exaggerat, hæc habet: Quis satis lugeat eos qui simulacra faciunt semetipsum? nonne isti amiserunt imaginem Dei? similitudinem perdididerunt? Christi exuti sunt indumentum, qui se simulacrorum formis sacrilegis formauerunt. Sed dicet aliquis: Non sunt hæc sacrilegiorum studia: vota sunt hæc iocorum: & hoc esse nouitatis lætitiæ, non vetustatis errorem: esse hoc anni principium, non Gentilitatis offensam. Quis de impietate ludit? De sacrilegio quis iocatur? Piaculum quis dicit risum? satis se decipit, qui sic sentit, &c.] Eadem plane deplorans exprobrat, qui his quoque temporibus claruit, S. Maximus Episcopus Taurinensis in sermone quem habuit Kalendis Ianuarij, inuectus vehementer in eosdem, qui ex Gentilicia superstitione in portentosas se transmutarent formas, cum viri non in feminas tantum, sed in diuersa genera pecorum, immo & portentorum se consueuerint transformare.

EXCUSATIO
DE CIRCE-
SIBVS.

^bSaluian. de ve-
ro iudic. lib. 6.
EXCUSATIO
DE CIRCE-
SIBVS.

Sed quid de superstitione illa, quæ exhibebatur, dum Circensia agerentur? Verū ad hæc erat excusatio eorum qui ea exercebant Circensia, dum ea se Christianos non in deorum, sed Christi honorē facere affirmarent. in quos hæc Saluianus^b post alia: Christo (o amentia monstruosa!) Christo Circenses offerimus & mimos, & tunc hoc maxime, cū ab eo aliquid boni capimus, cū prosperitatis aliquid ab eo attribuitur, aut victoria de hostibus a Diuinitate præstatur. Et quid aliud hac in re facere videmur, quā si quis homini beneficium largienti iniuriosus sit, aut blandientem conuicijs cædat, aut osculantis vultum mucrone transfigat, &c.] pluribus enim horum insectatur amentiam: licet ijdem Magni Gregorij Thaumaturgi id se facere defendere potuissent exemplo, qui hæc suis Neocæsariensibus aliquando visus est concessisse, illo tamen Gentilium & persecutorum Imperatorum tempore, cum Christiani ab his diuelli minime possent. sed & lac paruulis & olus infirmis ministravit Apostolus, ætate vero auctis & sanis cibum solidiorem.

^cPræsp. in Chron.
OBIDOLOLA-
TRIAM VIN-
CITVR ROM.
EXERCITVS.

At vtinam his temporibus ludis hisce res transacta tantūmodo esset, & non magis serio impijs idololatriæ cultibus aliqui ex nobilioribus atque potentioribus occupati fuissent. Audi, rogo, quid S. Prosper sub huius anni Consulibus referat: Littorius (inquit) qui secundæ ab Aetio Patricio potestati Hunnis auxiliantibus præerat, dum Aetij gloriam superare appetit, dumq. Aruspicum responsis & dæmonum significationibus fidit, pugnam cum Gothis imprudenter conferuit; fecitq. intelligi, quantum illa eorum quæ perijt manus prodesse potuerit, si potioribus consilijs, quam sua temeritate vt maluisset; quando ipse tantam hostibus cladem intulit, vt nisi inconsideranter proelians, in captiuitatem incidisset, dubitandum foret, cui potius parti victoria adscriberetur.] hæc Prosper. & Isidorus^d dilucidius rem paucis perstringens, ait: Littorius dum primum res prosperas aduersus

^dIsidor. Chron.
Goth.

A Gothos, qui sub Rege Theodorico Arelatem obsederunt, gessisset: denuo responsis dæmonum deceptus, in bello a Gothis, amisso exercitu, miserabiliter superatur: & qui ante hostium millibus cæsis gloriose vicerat, dum fallacia dæmonum oracula quærit, ignobilitate victus interiit.] hæc tunc Isidorus.

B Deplorauit hæc fusius Saluianus Massiliensis Episcopus istis verbis: Denique probauit hoc bello proximo infelicitas nostra. Cum enim Gothi metuerunt, præsumpsimus nos in Hunnis spem ponere, illi in Deo: cum pax ab illis postularetur, a nobis negaretur: illi Episcopus mitterent, nos repelleremus: illi etiam in alienis sacerdotibus Deum honorarent, nos etiam in nostris contemneremus: prout actus vtriusque partis, ita & rerum terminus fuit. Illis data est in summo timore palma, nobis in summa elatione confusio. Vere & in nobis tunc & in illis euidenter probatum fuit illud Domini nostri dictum: Quoniam niam qui se exaltat, humiliabitur; & qui se humiliat, exaltabitur. Illis enim exaltatio data est pro humilitate, nobis pro elatione deiectio. Namque agnouit hoc ille dux nostræ partis (Littorius scilicet) qui eandem urbem hostium, quam eodem die victorem se intraturum esse præsumpsit, captiuus intrauit, Arelatem videlicet. Probauit scilicet quod Propheta dixit: Quia non est hominis via eius: neque viri est vt ambulet & dirigat gressus suos. Nam quia viam suam iuris sui existimauit; nec gressum directionis habuit, nec viam salutis inuenit. Effusa est (vt legimus) abiectio super Principem, & errare fecit eos in inuio & non in via: & ad nihilum deductus est, velut aqua decurrens. In quo quidem præter ipsam rerum infelicitatem præsens iudicium Dei patuit, vt quicquid se facturum vsurparet, pateretur. Nam quia sine Diuinitatis auxilio ac Dei ductu capiendum a se hostem credidit; ipse captus est. consilij ac sapientiæ summam vsurpauit: ignominiam temeritatis incurrit: vincula quæ alijs parauit, ipse sustinuit.

C Et quod, rogo, euidentius Dei iudicium esse potuit, quam vt habens prædatoris fiduciam, præda fieret? triumphum præsumens, triumphus esset? circumdaretur, corripere, alligaretur, retorta brachia tergo gereret; manus quas bellicosas putabat, vincas videret; puerorum ac mulierum spectaculum fieret, illudentes sibi barbaros cerneret, irrisionem sexus promiscui sustineret? & qui maximum habuerat supercilium fortis viri, mortem subiret ignaui? Atque vtinam hoc ipsum breue remedium malorum esset, non diuturna toleratio. Ille autem, quantum ad pœnarum longitudinem pertinet, longo tempore & diuturna in ergastulo barbarorum tabe consumptus, in hanc miseriam redactus est, vt (quod plerumque homines etiam pœnis ipsis grauius atque acerbis putant) in miserationem hostium deueniret. Et cur hoc? Absque dubio, nisi quia (vt iam dixi) illi, nempe Gothi, Deo humiles, nos rebelles: illi crediderunt in manu Dei esse victoriam, nos in manu nostra, immo in sacrilega atque impia, quod est peius, nocentiusq. quam natiua. Denique ipse Rex hostium (quantum res prodidit ac probauit) vsque ad diem pugnae stratus cilicio preces fudit, ante bellum in oratione iacuit, ad bellum de oratione surrexit; priusquam pugnam manu capefferet, supplicatione pugnavit: & ideo fidens processit ad pugnam, quia iam meruerat in oratione victoriam.] hæc tunc de his Saluianus. Sed & Sidonius Apollinaris in Panegyrico Auito Augusto dicto, his versibus de temeritate Littorij:

E Et caput hoc sibimet solitis defessa ruinis
Gallia suscipiens, Getica pallebat ab ira.
Nil prece, nil pretio, nil milite fractus agebat
Aetius. Capto terrarum damna patebant
Littorio: in Rhodanum proprios producere fines
Theodorico fixum: nec erat pugnare necesse,
Sed migrare. Getis rapidam trux asperat iram
Victor, &c.]

En in quod barathrum consultorem suum consulta adegerunt idola. Viguisse quidem in Occidente his temporibus idololatriam, Saluianus^e pluribus tradit. Et quid mirum, si & ipsi amplissimi magistratus (nescio qua incuria) cultoribus dæmonum tradebantur? nam (vt vidimus) Littorius Romano præerat in Gallijs exercitui, & in Africa

^aSaluian. de
prouid. Dei lib. 7.
SVPERBIA DV-
CIS MALE PV-
GNATVR CVM
GOTHIS.

^bLuc. 14.

^cProut. 16. 20

^dPsal. 106.

LITTORIVS
DVX SVPER-
BISSIMVS A
GOTHIS LV-
DIBRIS AF-
FIGITVR.

^eSaluian. de ve-
ro iudic. lib. 6.

*Euagr. lib. 1.
c. 19. in fin.*

Cyrus æque Ethnicus militum (vt habet Euagrius^a) ductor erat: qui amplioribus (vt dicemus) auctus est. postea magistratibus, nempe Prætorij Præfectura & Consulatu. Hæc plane est infelicitas Principum, vt exiccare scelerum fluentia legum spongia frustra laborent, cum ipsos obstruere fontes, vnde mala solent fluere, prætermittant.

CARTHAGO CAPTA A GENSERICO.

*b Prosper. in Chron.
c Marcellin. in Chron.*

** Gensericus*

Sed quam diris ista cladibus diuinitus vindicentur, Oriens & Occidens maximis exagitati malis, etiam alienigenis fidem fecere, dum Imperium Orientale dira diu afflictatum est fame, Occidentale vero hoc ipso anno in Gallia nobilissimi est passum iacturam exercitus. Sed longe lugubrius atque funestius illud accessit, dum ad finem anni huius clarissima omnium ciuitas, Romanæ vrbs æmula, & licet tandem illi subdita, splendoris tamen gloria cedere nescia, Carthago inquam, a Vuandalis capta est. Sub huius quidem anni Consulibus ea poritos esse Vuandalos, tum sanctus Prosper^b, tum Marcellinus^c affirmant: factum id hoc anno, decimo Kalendas Nouembris, ipse Marcellinus tradit, sed decimoquarto Prosper, cum ait: Aetio rebus quæ in Gallijs componebantur intento, Gensericus*, de cuius amicitia nihil metuebatur, decimoquarto Kalendas Nouembris Carthaginem dolo pacis inuadit; omnesq. opes eius, excruciatu diuerso tormentorum genere ciuibus, in ius suum vertit. Nec ab ecclesiarum spoliatioe abstinent, quas & sacris vasibus exinanitas, & sacerdotum administratione priuatas, non iam diuini cultus loca, sed suorum iussit esse habitacula. In vniuersam captiui populi ordinem saeuus, sed præcipue nobilitati & religioni infensus: vt non discernetur, hominibus ne magis, an Deo bellum intulisset.] hæc Prosper. Et Isidorus his addit^d: Gensericus sacramenti religione violata, Carthaginem peruadit, Siciliam deprædatur, Panormum obsidet, Arianam pestilentiam per totam Africam intromittit, sacerdotes Ecclesiæ expellit, martyres plurimos efficit.] sic ipse summam relegendis omnia a perfido barbaro his temporibus perpetrata.

d Isidor. histor. Vuandal.

CARTHAGO CAPTA A GENSERICO.

e Saluian. de v. r. iudic. & p. u. d. lib. 7. CARTHAGINENSIVM AMPLI TYPO.

Sed cur Deus dedi Vuandalis eam ciuitatem permiserit, ex Saluiano viro sanctissimo accipe, qui hoc ipso tempore, nec ob aliam causam, quam vt diuinam erga homines prouidentiam & iusta eius iudicia monstret, eiusmodi scribendi argumentum arripuit. Ipse igitur, cur tradi Vuandalis Africam, & Carthaginē ab illis capi permissum a Deo esset, demonstrans, præter illa quæ de totius Africæ sceleribus exundantibus scribit, de ipsa ciuitate Carthagine ista habet^e: Nec discurram per loca singula, aut cunctas discutiā ciuitates, ne studiose videar quærere aut inuestigare quæ dicam: vna tantum vniuersarum illic vrbiū princeps & quasi matrem contentus sum, illa scilicet Romanis arcibus semper æmula, armis quondam & fortitudine, post splendore & dignitate, Carthaginem dico vrbi Romanæ maxime aduersariam, & in Africano orbe quasi Romam: quæ mihi ideo in exemplum ac testimonium sola sufficit, quia vniuersa penitus quibus in toto mundo disciplina Reipublicæ vel procuratur, vel regitur, in se habuit. Illic enim omnium officiorum publicorum instrumenta, illic artium liberalium schola, illic philosophorum officinæ, cuncta denique vel linguarum gymnasia, vel morum: illic quoque etiam copiæ militares, & regentem militiam potestates: illic honor Proconsularis, illic quotidianus Iudex & rector, quantum ad nomen quidem Proconsul, sed quantum ad potentiam Consul: illic quoque omnes rerum dispensatores, & differentes inter se tam gradu quam vocabulo dignitates, omnium (vt ita dicam) platearum ac compitorum procuratores cuncta ferme loca vrbs & membra populi gubernantes. Hæc ergo tantum contenti sumus ad exemplum & testimonium ceterarum: vt intelligamus scilicet, quales illæ fuerint ciuitates, quæ minores habuerunt probi officij procuratores; cum viderimus, qualis extiterit, vbi summi semper fuere rectores.

CARTHAGINENSIVM VI-TIA.

Quo loco prope est, vt pœniteat me professionis meæ, id est, quod superius sponendi, cunctis prope Afrorum criminibus prætermittis, de impuritatibus præcipue ac blasphemijs eorum me esse dicturum. Video enim quasi scaturientem vitij ciuitatem: video vrbes omnium iniquitatum genere feruentem, plenam quidem turbis, sed magis turpitudinibus, plenam diuitijs, sed magis vitij, vincentes se inuicem homines nequitia flagitiorum suorum, alios rapacitate, alios impuritate certantes, alios vino languidos, alios cruditate distentos, hos fertis redimitos, illos vnguentis oblitos, cunctos vario luxus marcore perditos, sed pene omnes vna errorum morte prostratos, non omnes vinolentia temulentos, sed omnes peccatis ebrios. Populos putares non sani status, non sui sensus, non omnino incolumes, non gradu, quasi more Baccharum crapulæ cateruatim inseruientes.

Iam vero illud cuiusmodi, aut quam graue, genere quidem dispar, sed iniquitate non dispar,

A dispar, nisi forte in hoc dispar, quia maius: proscriptiones dico orphanorum, viduarum afflictiones, pauperum cruces; qui ingemiscunt quotidie ad Deum, finem malorum imprecantes, & quod grauissimum est, interdum vi nimiae amaritudinis etiam aduentum hostium postulantes, aliquando a Deo impetrarunt, vt euersionem tandem a barbaris in commune tolerarent, quam soli ante a Romanis tolerauerant. Sed esto, hæc omnia prætermittantur, quia & in toto ferme aguntur orbe Romano, & sponendi me de his malis nec pauca dicturum. Quid ergo impudicitia atque impuritas, de qua loquor, numquid ad euersionem Afrorū sola sufficeret? Quæ enim fuit pars ciuitatis non plena fordibus? quæ intra vrbes platea aut femita non lupanar? adeo pene omnia cõpita, omnes vias quasi foueæ libidinum interciderant, aut quasi retia prætexerant, vt etiam qui ab hac re penitus abhorrent, tamen vitare vix possent. Latronum quodammodo excubias videres commeantium viatorum spolia captantes; qui insidiarum frequentium densitate ita omnes admodum calles, omnes anfractus ac diuerticula sepissent, vt nullus ferme tam cautus esset, qui non in aliquos insidiarum laqueos incurreret, etiam qui se de plurimis expedisset. Foetebant (vt ita dixerim) cuncti vrbs illius ciues cœno libidinis, spurcum sibi metipsis mutux impudicitiae nidorem inhalantes: sed horrore tamen eis horrida ista non erant, quia idem omnes horror infecerat: vnam enim illis putes fuisse libidinum fornicationumq. sentinam, cœnum quasi ex omni platearum & cloacarum labe collectum.

IMPUDICITIA CARTHAGINENSIVM.

CARTHAGO CAPTA A GENSERICO.

Et quæ illic spes esse poterat, vbi præter id quod in templo Dei erat, nihil videri penitus nisi sordidum licebat? Quamquam quid dicam in Dei in templo? hoc quippe totum ad sacerdotes tantum & clerum pertinet; quos non discutio, quia Domini mei ministerio reuerentiam seruo; & quos ita solos puros arbitror fuisse in altario, sicut pereuntibus Sodomis, solum Lot fuisse in monte legimus^a. Ceterum quantum ad plebem pertinet, quis in illo numero tam innumero castus fuit? castum dico? quis non fornicarius, non adulter? & hoc sine cessatione, sine termino. Rursus clamitem itaque necesse est. Quæ spes in illo populo esse poterat, vbi cum vnus interdum adulter plebem Ecclesiasticam polluat, ibi inter tot millia, si diligentissime quæreres, castum vel in ecclesia reperire vix posses? Plus multo dicam: vtinam hæc essent sola quæ diximus, & contenta illic virorum impuritas fuisset solis sordidarum mulierum fornicationibus inquinari. illud grauius & scelestius, quod illa, de quibus beatus Apostolus Paulus^b cum summa animi lamentatione conqueritur, in Afris pene omnia fuerunt; scilicet quia masculi, relicto naturali vsu feminae, exercentes, &c.] rursus vero:

a Genes. 19.

b Rom. 1.

D Sed forte (inquit) id vel occultum, quod loquimur, erat; & saltem hoc prouidebant procuratores, ne publicæ passim disciplinæ oculos ciuitatis scelera propalata polluerent. quod si factum vtique fuisset, quamuis multi extitissent opere ipso sordidi, non omnes tamen fuerant visu atque animo sordidati. Et solet res flagitiosa, quando agitur occulte, fidem facinoris non mereri: supra autem omnem monstruosi piaculi execrationem est, scelus summum admittere, & pudorem sceleris non habere. Quid, rogo, fieri illic prodigiosius potuit? in vrbe Christiana, in vrbe Ecclesiastica, quam quondam doctrinis suis Apostoli instituerant, quæ passionibus suis martyres coronarant, viri in semetipsis feminas profitebantur, & hoc sine pudoris vmbraculo, sine vilo verecundiæ amictu: ac quasi paruum piaculum esset, si malo illo malorum tantum inquinarentur auctores, per publicam sceleris professionem fiebat etiam scelus integræ ciuitatis. Videbat quippe hæc vniuersa ciuitas, & patiebatur: videbant Iudices, & acquiescebant: populus videbat, & plaudebat: ac sic diffuso per totam vrbes dedecoris scelerisq. consortio, etsi commune hoc omnibus non faciebat actus, commune omnibus faciebat assensus.] hæc & alia Saluianus, pluribus inuectus in illos qui habitu incederent muliebri, vesteq. velis ac picta facie feminas penitus imitantes, res perpetrarent obscenas, quibus turpissime foedarentur. Ac post multa:

Sed^c quia de impuritate Afrorum iam multa diximus, nunc de blasphemijs saltem pauca dicamus. Professa enim illic iugiter plurimorum Paganitas fuit: habebant quippe intra muros patrios intestinum scelus; Cælestem illum scilicet, Afrorum dæmonem dico: cui ideo (vt reor) veteres Pagani tam speciosæ appellationis titulum dederunt, vt quia in eo non erat numen, vel nomen aliquod esset; & quia non habebat aliquam ex potestate virtutem, haberet saltem ex vocabulo dignitatem. Quis ergo illi idolo non initiatus? quis

c Saluian. de vero iudic. lib. 8. CARTHAGINENSIS IDOLOLATRA.

non a stirpe ipsa, forsitan etiam a natiuitate deuotus? Nec loquor de hominibus sicut a vita, ita etiam professione ac vocabulo Paganis, & qui sicut profani erant errore, sic nomine: tolerabilior quippe est & minus nefaria Gentilitas in hominibus professionis suae. Illud perniciosius ac scelestius, quod multi eorum qui professionem Christo dicauerant, mente idolis seruiebant. Quis enim non eorum qui Christiani appellantur, Caelestem illum aut post Christum adorauit, aut (quod peius est) multo ante quam Christum? Quis non daemiacorum sacrificiorum nidore plenus diuinæ domus limen intrauit, & cum factione ipsorum daemionum Christi altare conscendit; ut non tam immanis criminis fuisset, ad templum Domini non venire, quam sic venire?] & inferius:

At, inquis, non omnes ista faciebant, sed potentissimi quique ac sublimissimi. Acquiescamus hoc ita esse: sed cum ditissimæ quæque ac potentissimæ domus turbam faciant ciuitatis; vides perpaucorum potentium sacrilega superstitione urbem cunctam fuisse pollutam. Nemini autem dubium est, omnes dominorum familias aut similes esse dominis aut deteriores, quamuis hoc vilitatis, ut deteriores, &c.] Porro eo immanius horum sacrilegium & impietas existimari debuit, quod post tot sancti Aurelij Episcopi Carthaginensis (quæ vidimus ac recensuimus) studia exhibita in demolitione idoli atque profani eius delubri, post tot adhibita a Proconsulibus & Tribunis ad hoc ipsum officia, post tot leges Imperatorum atque rescripta aduersus idololatrias in Africa data, post denique tot Carthagine ab eodem sancto Episcopo & alijs collegis celebrata Concilia ad ablegandam penitus impietatem & prauos mores, additis concionibus, vel secretis admonitionibus sanctorum virorum: adhuc tamen vigeret apud potentes adeo immane cum impunitate delictum.

Accessit vero ad Carthaginensium sacrilegiorum culmen odium aduersus sanctos viros, per quos ad meliorem frugem vel precibus, vel moribus & exemplis potuissent aliquando restitui. Nam idem Saluianus, qui hæc cuncta, utpote ibi versatus, satis superque perspecta habuit, ad omnia superius dicta ista vltimo loco subdit: Est (inquit) illa quæ diximus de contagio idololatriæ ad potentissimos quosque ac nobilissimos pertinuerunt: Numquid illa leuiores, quæ nobilibus, ignobilibusque communia? odia scilicet atque execrationes sanctorum omnium dico: sacrilegij quippe genus est, Dei odisse cultores.] & post nonnulla de immanitate sceleris inculcata: Ita igitur (subdit) & in monachis, id est, sanctis Dei, Afrorum probatur odium; quia irridebant scilicet, quia maledicebant, quia insectabantur, quia detestabantur, quia omnia in illos pene fecerunt, quæ in Salvatore nostrum Iudæorum impietas fecit.] & post alia ad rei demonstrationem allata, exempli causa ista subiicit: Non sine causa itaque illud fuit, quod intra Africæ ciuitates, & maxime intra Carthaginis muros palliatum & pallidum, & recisis comarum fluentium iubis ad cutem tonsum videre tam infelix ille populus quam infidelis sine conuicio atque execratione vix poterat.

Et si quando aliquis Dei seruus aut de Aegyptiorum cœnobijs, aut de sacris Hierosolymorum locis, aut de sanctis eremi venerandisque secretis ad urbem illam officio diuini operis accessit: simul ut in populo apparuit, contumelias, sacrilegia & maledictiones excepit: nec solum hoc, sed improbissimis flagitiosorum hominum cachinnis, & detestantibus ridentium sibilis, quasi taureis cædebantur: vere ut si quis ea inscius rerum fieri videret, non aliquem hominem ludificari, sed nouum inauditumque monstrum abigi atque exterminari arbitraretur. Ecce Afrorum & præcipue Carthaginensium fidem.] & ad finem: Et miramur si nunc barbaros illi perferunt: cum videamus quod sancti viri in illis barbaros pertulerunt. Iustus ergo est Dominus & rectum iudicium suum, &c.] ista quidem Saluianus. Quibus omnibus & eam adijce considerationem, qua (quod deterrimum omnium scelus videri potest) contemptus poenitentiae declaratur.

Etenim cum ante decennium Vuandali inuaserint Africam, atque munitis locis omnibus potiti fuerint, cumque Romani exercitus ab eisdem iterum fuerint superati, sub Bonifacio duce primum, postea vero sub Aspare & Basilisco fuis simul Orientalibus atque Occidentalibus copijs; sola ipsa Carthago vndique vallata hostibus, & obsessa periculis, non est exterrita & timore correpta ad poenitentiam, qua Dei indignationem anteuertere valuissent; quam potius, addentes peccata peccatis, ab inuito licet, extorquere, atque retardante nimis accelerare velle, Carthaginenses videri poterant: ut plane secundum il-

CARTHAGINENSES IN-CORRIGIBILES.

Saluian. de v. ro indic. lib. 8.

MONACHI LVDI BRIO HABITI.

CARTHAGINENSIVM IM POENITENTIA.

A lud Hieremiæ^a acciderit illis: Percussisti eos, & non doluerunt: attriuisi eos, & reuerunt accipere disciplinam: indurauerunt faciem suam supra petram, & noluerunt reuerti. Ego autem dixi: Forsitan pauperes sunt & stulti ignorantes viam Domini & iudicium Dei sui. Ibo igitur ad optimates, & loquar eis: ipsi enim cognouerunt viam Domini & iudicium Dei sui. Et ecce magis hi simul confregerunt iugum, ruperunt vincula. Idcirco percussit eos leo de silua.] nam præter illa quæ dicta sunt, hæc rursum accipe de Carthaginensibus a Saluiano^b: Circumsonabant armis muros Carthaginis populi barbarorum, & Ecclesia Carthaginensis insaniebat in Circis, luxuriabat in theatris: alij foris iugulabantur, alij intus fornicabantur: pars plebis erat foris captiua hostium, pars intus captiua vitiorum.] & paulo post: Frigor (ut ita dixerim) extra muros & intra muros præcliorum & ludicrorum confundebatur; vox morientium, voxque bacchantium; ac vix discerni forsitan poterat plebis eiulatio, quæ cadebat in bello, & sonus populi, qui clamabat in Circo. Et cum hæc omnia fierent, quid aliud talis populus agebat, nisi ut cum eum Deus perdere adhuc fortasse nollet, tamen ipse exigeret ut periret?] hæc Saluianus. Sed audiamus Victorem, quid de acerbissimo persecutore scribat, postquam Carthaginem cepit:

Post has (inquit^c) truces impietates insanie, ipsam urbem maximam Carthaginensem Gensericus* tenuit & intrauit, & antiquam illam ingenuam ac nobilem libertatem in seruitutem redegit. Nam & Senatorum urbis non paruam multitudinem captiuauit. Deinde proponit decretum, ut vnusquisque auri, argenti, gemmarum, vestimentorumque pretiosorum quodcumque haberet, offerret: & ita breui auitas atque paternas opes tali industria abstulit rapax.] Ita potitus primaria vrbe totius Africæ, inter se & exercitum omnes partitus est prouincias, eo modo videlicet, quo idem Victor narrat his verbis: Disponens quoque singulas quasque prouincias, sibi Bizacenam, Abaritanam*, Getuliam, & partem Numidiæ reseruauit: exercitui vero Zeugitanam vel Proconsularem funiculo hereditatis diuisit.] hæc de expilatione & diuisione bonorum Victor: quid autem in personas Ecclesiasticas & nobiles laicos admissum sit, ita subdit: Præterea præcipere nequaquam cunctatus est, ut Episcopos atque laicos nobiles de suis Ecclesijs & sedibus nudos penitus effugaret. Quod si (optione proposita) exire tardarent, serui perpetui remanerent: quod etiam in plurimis factum est. Multos enim Episcopos & laicos, claros atque honoratos viros, seruos esse nouimus Vuandalorum.

Tunc vero memoratæ urbis Episcopum, id est Carthaginis, Deo & hominibus manifestum, nomine Quoduultdeum, & maximam turbam clericorum nauibus fractis impositam nudos atque expoliatos expelli præcepit: quos Dominus miseratione bonitatis suæ prospera nauigatione Neapolim Campaniæ perducere dignatus est ciuitatem. Sanctorum autem atque honoratorum multitudinem primo exilio crudeli contriuit, postea transmarina in parte proiecit. Pulso autem Episcopo (ut præfati sumus) cum clero venerabili, illico ecclesiam nomine Restitutam, in qua semper Episcopi commanebant, suæ religioni mancipat, atque vniuersas, quæ intra muros fuerant ciuitatis, cum suis diuitijs abstulit.] Sed & superius: Basilicam (inquit) maiorem, vbi corpora sanctarum martyrum Perpetuæ & Felicitatis sepulta sunt, Celerinæ, atque Scillitanorum, & alias quas non destruxerunt, suæ religioni licentia tyrannica mancipauerunt.] & post nonnulla: Sed etiam quæ foras muros erant ecclesiæ, quascumque voluit, occupauit, & præcipue duas egregias & amplas sancti martyris Cypriani, vnam vbi sanguinem fudit, aliam vbi eius sepultum est corpus, qui locus, Mappalia, vocitatur.] item ad Decimum dicta, prima vero ad Sextum nuncupata, quod totidem distarent ab vrbe lapidibus, de quibus superius, vbi actum est de sancti Cypriani martyrio.

At quid tunc acciderit cum Vuandali proximam ciuitati Cypriani Memoriam ad littus positam inuaserunt, Procopius ita narrat^d: Hoc itaque templum Vuandali, imperante Valentiniiano*, pulsus Christianis, ac sacerdotibus multa ignominia eiecitis, tenuerunt, ipsius cura Arianis delegata. Quamobrem Afris maximo dolore perculsis, ac animi pendentibus, dicunt, Cyprianum in somnis apparuisse, & bono animo Christianos huius rei gratia esse iussisse, sese breui tempore vltorem futurum pollicendo. Vbi res in vulgus prodijt, Afri omnes expectabant vltionem hanc in Vuandalos; nec propterea vnde hæc procedere possent, conijcere vlllo modo poterant, &c.] hæc Procopius, vbi agit de Iustiniano Imperatore post annos centum Africam recipiente, & Vuandalos ad nihilum redigente. Sed subdit dictis nuper Victor:

a Hierem. 5.

b Saluian. de v. ro indic. lib. 6.

c Vist. de perf. cut. Vuand. lib. 1.

* Gensericus

* Abduritanam

d Procop. de bel. Vuand. lib. 2.

* Honorio

Quis vero sustineat, ac possit sine lacrymis recordari, dum præciperet nostrorum corpora defunctorum sine solemnitate hymnorum cum silentio ad sepulturam perducere? Vides ex his quanti religiosam funeralem pompam aestimare consueverint Christiani, dum ea caruisse, inter omnium luctuosissima, quæ illis temporibus accidere potuissent, adnumerat. Sed pergit: Addidit ad hæc, ut & pars clericorum, quæ remanserat, pœnali exilio truderetur. quæ autem his subdit, sequenti potius anno facta esse videntur; nos pro ratione temporis reddemus singula suis locis.

Sed quid Vuandali in eas, quæ adhuc Carthagine erant (ut ex Saluiano vidimus) reliquæ idololatriæ? Vtique ipsi vna ferme præstiterunt die, quæ nec plurimis annis ex quo Christiani cœperant imperare, pluribus licet legibus pertentarent, perficere Imperatores vllatenus valuerunt: Vnde opus fuerit, iratum Deum gentem barbaram ex remotis Orbis finibus ad hæc præstanda in Africam conuocare, qui ne vestigium quidem ibi reliquere Gentiliæ impietatis. Etenim quod ad Carthaginem spectat, ait Victor^a: Carthagineo dignam theatro ædem Memoriam, & viam quam Cælestis vocabant, funditus deleuerunt. eadem quoque Prosper^b habet de via Cælestis: quam (inquit) sine memoria sui nunc Vuandalica manus euertit.]

Porro illud in primis magnopere obseruandum, persecutionem hanc in Ecclesiam Africanam a Vuandalis Arianis illatam, Catholicos tantummodo pertigisse, Donatistas vero vel ad eos turpiter defecisse, aut persequendo Catholicos, eisdem Vuandalis se coniunxisse; memores quidem, maiores suos sub Constantio Imperatore fœdus cum Arianis aduersus Catholicos inijsse, ac proinde non ut hostes, sed ut socios eos excepisse: quippe qui eisdem in anabaptismi symbolo pari, ex dispari tamen causa, iungerentur impietate. Quidnam enim cunctati sunt sese coniungere Vuandalis, quos aduersus Catholicos etiam in Orientem ad Apostatam Imperatorem legatos misisse meminimus? Itaque qui se Catholicis, quasi pollutis, iungere despexerunt, & quam sapissime moniti resilierunt; modo Arianis dedere manus, mutuoq. fœdera inierunt, sibi ipsis pœnas illas infligentes, quas sua ipsorum scelera exigebant, dum in profundiorum sese foueam coniecerunt. Iunctos quidem fuisse Donatistas Vuandalis, ea quæ Victor^c in fine operis habet de Nicasio Donatista, satis significant. At de clade Carthaginensium hoc anno illata modo hætenus; reliqua vero pro temporis ratione reijcimus in sequentem annum. Sed iam ad Theodosium reuocemus orationem.

Qui hoc anno (ut vidimus) ad auertenda ingruentia mala, aduersus Iudæos, hæreticos, atque Gentiles plenissimam edidit sanctionem; idem contra rapacitatem potentium pauperes opprimentium nouum dedit ad Florentium Præfectum Prætorio rescriptum^d, quo vetuit, ne quis sine Iudicis auctoritate alienis rebus regia vela suspenderet, vel titulum Imperatoris apponeret: sub nomine enim Imperatoris, quasi iusto titulo, potētioribus patebat via fortunæ inuadēdi alienas, diuersis prætextis causis, varijsq. coloribus comparatis. Sed neque ob id extinctum hoc malum est: ad quod tollendum, laborandum fuit etiam sancto Gregorio Romano Pontifici, ita scribenti ad Constantinam Augustam^e: In Sicilia autem insula Stephanus quidam marinarum partium chartularius tanta præiudicia, tantasq. oppressiones operari dicitur inuadendo loca singulorum, & sine dictione causarum per possessiones ac domos titulos ponendo, ut si velim Acta singula quæ ad me peruenerunt, dicere, magno volumine hæc explere non possim. hæc ipse, qui irrepentem eiusmodi prauum usum in Ecclesiasticos viros, continuo tollendum curauit, habita^f Romæ Synodo. Porro illam putamus fuisse inter vela & titulos differentiam, quod in illis imago depicta erat Imperatoris, ut ex eodem Gregorio^g apparet; in titulis vero nomen eiusdem inscriberetur. hinc illud Chrysol^h: Sicut dominorum prædiorum super liminibus affixi tituli proloquuntur*, &c.]

Idem quoque Augustus aduersus calumniatores Episcoporum edidit sanctionemⁱ, quæ & consultum voluit iuribus Ecclesiasticorum, & cohibuit licentiam clericorum ac monachorum, qui absque litteris Episcopi, cui subiecti essent, Constantinopolim accederent. Hæc quidem ad eundem Florentium Præfectum Prætorio, cuius incōparabilis probitas ab eodē Imperatore ad Cyrū^k hoc eodem anno rescripto plurimum commendatur. Etenim cū lenones sæpe vetiti, pensitatione tamen quadā in ærariū conferenda, Cōstantinopoli turpe opus exercere permitti essent: ipse Florentius ut eiusmodi turpitudinum fæce ciuitatē purgatam redderet, latifundium suum donauit, ex quo iisdem redditus Reipub. soluerentur.

^a Victor de persec. Vuand. lib. 1.

^b Prosper. de præd. par. 3. c. 38.

^c Victor de persec. Vuand. lib. 3. in fin.

^d l. 2. c. v. nemo priuatus. DENON AFFI GENDIS TYVLIS THEODOSII CONSTITVTIO. ^e Gregor. lib. 4. epist. 33.

^f Gregor. lib. 4. epist. 88. & supra epist. 44. ^g Greg. epist. lib. 11. epist. 1. ^h Petr. Chrysol. serm. 154. de S. Stephano.

* perleguntur i. l. 2. c. de Episc. & cler.

LENONES CONSTANTINOP. A FLORENTIO SYB. LATI.

^k Nouel. de lenon. iii. 18. Theodos.

fic igitur bonorum suorum dispendio Constantinopolim lenonibus reddidit omnino liberam. quem quidem ita redemptum decorem vrbis ut conseruaret Theodosius Imperator, ad Cyrum (ut dictum est) aduersus eosdem rescriptum dedit, vbi de Florentio ista sunt verba: Ac licet Florentius nos illud aduerteret execrari, etiam cessante vicaria oblatione vestigalis; tamen ne vllum ad ærarium incommodum perueniret; propriam possessionem obtulit, ex cuius redditibus possit accedere quod prædictum pessimum genus consueuerat pensitare, &c.] Ad hunc item Florentium extat Theodoret^a epistola, implorantis auxilium aduersus calumniantes hæreticos. Patronus hic quidem fuit Catholice fidei, pro qua tuenda adfuit ipsi Theodosio Imperatori in Concilio Constantinopolitano, in quo ipsius opera detectus est Eutyches latens hæresiarcha: sed & cum Imperatore Marciano præsto fuit sacrosancto œcumenico Concilio Chalcedonensi, ut eorumdem Conciliorum Acta significant, de quibus suis locis dicturi sumus.

Elucebat hoc quoque tēpore inter Magistratus virtute præstantes Thalassius Præfectus Prætorio Illyrici, ad quem hoc ipso anno, iisdemq. Consulibus extat eiusdem Theodosij Imp. rescriptum^b. Porro eximia viri probitatis ergo Proclus Constantinopolitanus Episcopus eum Archiepiscopum creauit Ecclesiæ Cæsariensis in Cappadocia. rem gestam Socrates sub anni huius Consulibus ita narrat^c: Proclus eodem tempore, ad decimumseptimum Consulatum eiusdem Theodosij Imperatoris, rem plane admirabilem, & qualem nemo veterum aliquando Episcoporum effecerat, aggressus est. Nam Firmo Episcopo Cæsareæ Cappadociæ mortuo, Cæsarienses Constantinopolim aduentant Episcopū quæsituri. At cum Proclus lustraret animo, quem ad eum Episcopatum designaret; forte fortuna die sabbatorum, dum aliquem despiciare conabatur, omnes Senatores qui illum inspectarent, ad ecclesiam accedunt: in quorum numero fuit Thalassius, qui gentium & ciuitatum Illyrici Præfecturam gerebat: cui partium versus Orientē administrandarum curam (vti fama est) Imperatoris iussu suscepturo, Proclus manus imponit, & pro Præfecto Episcopum Cæsareæ creat. Atque in hunc modum Ecclesiæ status id temporis prosperum & felicem successum habuit.] hætenus Socrates. addit hæc Nicephorus^d: At ille (Thalassius scilicet) contra animi sui sententiam in Ecclesiæ gradum ascendit, eamq. rite administravit; cum quidem tam subitum factum Imperator ægre ferret, mox tamen id sanctione sua comprobaret.] hæc ipse.

Porro ista scribens Socrates, huius anni Consulibus suæ finem imponit historiæ, sicut & Sozomenus, qui (ut ipse in præfatione testatur) ad eundem decimumseptimum Consulatum Theodosij suam pariter historiæ scriptionem perduxit: qui licet Nouatiani essent, & in ijs quæ ad ipsorum dogmata spectant, priuato studio plura mentiti esse reperiantur, dum præsertim falsa miracula suis tribuunt Nouatianis: tamen maioris fidei apud Gelasium Romanum Pontificem hos fuisse quam Eusebium Cæsariensem, inde possumus existimare, quod Eusebij historiam reijcit inter apocrypha, Socratis vero & Sozomeni nequaquam. Verum non ob res gestas ab Eusebio narratas, sed ob sparsos in eis ab eo olim Arianismos, ea censura certum est Eusebij historiam esse notatam; cum tamen Nouatiani diuinitatis Filij Dei essent (ut vidimus) constantissimi defensores, atque ob eam causam diutius ab Imperatoribus & Episcopis tolerati. Nec est quod quis calumniose agens, arguat esse reijcienda quæ produntur ab hæreticis fuisse narrata. Etenim qui his respondeat, vnus cui nemo ob auctoritatem atque doctrinam refragari possit, Gelasius in medium prodat: ipse enim in tomo de vinculo anathematis ista habet: Numquidnam in ipsorum hæreticorum libris non multa quæ ad veritatem pertineant, leguntur? Num quidnam veritas refutanda est, quia illorum libri, vbi prauitas inest, refutantur? Aut ideo prauis libri suscipiendi sunt eorum, quia veritas, quæ in illis inserta est, non negatur? Ait Apostolus: Omnia probate; quod bonum est, tenete, &c.] Id ipsum etiam ex sententia Cyrilli Episcopi Alexandrini paulo ante est demonstratum.

Nec vero alium huic contrarium sensum sanctus Gregorius habuit: non enim Pontifex Pontifici, & Gelasio S. Gregorius est aduersatus, dum Sozomeni historiam visus est improbasse, cum ad Eulogium Alexandrinum Episcopū scribens hæc ait^e: Sed ipsam quoque Sozomeni historiam sedes Apostolica recipere recusat: quoniam multa mentitur, & Theodorum Mopsuestiæ nimium laudat, & vsque ad diem obitus sui magnum doctorem fuisse perhibet. Restat ergo, ut si quis illam historiam recipit, Synodo piæ memoriæ Iustiniani temporibus de tribus capitulis factæ contradicat. Qui ergo huic contraria dicere non

THEODOSII 32. IMPP. VALENTIN. 15.

^a Theod. epist. 89.

^b Nouel. Theodos. iii. 6.

^c Socrat. lib. 7. c. vlt.

THALASSIUS EX PRÆFECTO EPISCOPOVS CÆSAREÆ CAPPADOCIÆ.

^d Niceph. lib. 14. c. 42.

SOZOMENI ET SOCRATIS HISTORIÆ FINIS.

^e Gregor. lib. 6. epist. 31.

QUOMODO ACCIPIENDA SENTENTIA GREGORII DAMNANTIS HISTORIAM SOZOMENI.

DE SOZOMENI HISTORIA

DEFENDITVR S. GREGORIVS a In Rom. Martyrolog. die 23. Decembr. b Melch. Can. loc. Theolog. lib. 2. c. 6.

c Cassiod. Inflis. diuin. lib. 6. 17.

SYNODVS CONSTANTINOPOLITANA.

d Theod. epist. 86.

DISTINCTAE DIOECESES ORIENT. ECCLESIAE.

valet, illā historiam neceffe est vt repellat.] hęc Gregorius. Sed quo sensu accipienda ista A sint, nemo non videt, qui rem de qua agitur, probe considerat: nimirum non recipi ab Ec-lesia Romana Sozomenum Theodori Mopsuesteni laudatorem: quem qui recipiat, Quinta Synodo, in qua ille damnatur, refragari se sentiat. In reliquis autem quę vera dixit, quomodo potuit ab Ecclesia Romana non recipi? etenim Anastasius Bibliothecarius de eadem Sozomeni historia hęc habet in præfatione Miscellæ: Verum quia quosdā horum mentitos in quibusdam fuisse, & quędam prætermisisse probatur, quemadmodum & sanctus Papa Gregorius de Sozomeno apertissime scribit: obsecro, mendacia eorum veris approbationibus arguas, & quę omiserunt nihilominus suppleas.] Vides igitur clarissimum eruditione virum Anastasium non proijcere Sozomenum, sed purgari ea & augeri desiderare; quę ipsa (vt sæpe vidisti, lector) nos pro viribus præstare conati sumus. Sed alibi in Notis^a ad Romanum Martyrologium redarguimus Melchiorum Canum^b, qui Magnum B Gregorium audacter nimis historiarum ignorantia fugillauit, dum quę apud Theodoretum de laude Theodori Mopsuesteni reperiuntur, Sozomeno Gregorium tribuisse, rē ignorans ipse, putauit. Non attendit censor iste, desiderari duos Sozomeni libros, in quibus de Theodoro illo tractabatur historia.

Ceterum quod ad eandem Sozomeni historiam pertinet, maioris illa, æstimationis apud Photium fuit, quam Socratis: sed nobis certe commodior Socratis historia cecidit, qua per Consules more maiorum tempora distinguuntur. Qui hos Græcos auctores primus tradidit Latinitati, fuit Epiphanius vir doctissimus, idq. a Cassiodoro impulsus, qui hęc testatur his verbis^c: Post Eusebij vero historiam apud Græcos Socrates, Sozomenus, & Theodoretus sequentia conscripserunt: quos a viro Epiphanio disertissimo in vno corpore, Deo auxiliante, transferri curauit: ne insultet habere se facunda Græcia necessarium, quod nobis iudicet esse subtractum.] hęc ipse, qui ex iisdem Tripertitam compaginavit. Sed iam quę anni huius sunt reliqua prosequamur.

Contigit his Procli Constantinopolitani Episcopi temporibus celebrem Synodum cogi Constantinopoli, cum illic Dioscorus Alexandrinæ Ecclesiæ diaconus ageret Apocri-farium. Hic enim veteres exuscitans controuersias, huius celebrandi Episcoporum conuentus dedit occasionem, nempe de iure dioceseos mouens quæstionem, cum instaret, esse Episcopi Alexandrini præsidere omnibus Orientis Ecclesijs, vt tunc qui primus esse sciretur in Ecclesia Catholica post Pontificem Romanum Antistes. Refragatus est his potissimum Episcopus Antiochenus, negans ex canonum Nicæni & Constantinopolitani Conciliorum præscripto debere se subijci Præsuli Ecclesiæ Alexandrinæ, cum ex dictis Concilijs fuerint penitus distinctæ dioceses. Porro Synodo congregata, & causa quam exactissime ventilata, ea fuit sanctorum Patrum sententia, vt seruarentur quę in dictis sacrosanctis Concilijs Nicæno & Constantinopolitano statuta essent. Cum vero Theodorerus Cyri Episcopus acerrimus defensor insurrexisset pro Ecclesiæ Antiochenæ iuribus: hinc factum est (vt ipse testatur) vt Dioscorus ex hoc tempore eum graui odio fuisset persecutus, quod numquam deposuit, sed maioribus in dies fouit augmentis. Narrat hęc quidem omnia ipse Theodoretus in epistola ad Flavianum Constantinopolitanum Episcopum postea data, in qua post alia hęc leguntur^d:

In illa enim regia vrbe (Constantinopoli scilicet) cum conuenissent beati Patres in Synodo œcumenica sub Theodosio Maiori, consona ijs, quę in Nicæa statuta sunt a sanctis Patribus ibi congregatis, statuerunt, & dioceses distinxerunt, & vnicique diocesi, quę ipsi cōueniebāt, tribuerunt, expresse prohibentes, vt ex alia diocesi aliā nullo pacto aliquis inuaderet, sed Alexandria Episcopus ea quę ad Aegyptū pertinent, tantummodo gubernaret, & vnaquęque diocesis res proprias & quę ad eā spectant. Hic vero istis definitionibus stare minime vult, sed beati Marci sedem sursum & deorsum agit; præsertim cum aperte nouerit quod Antiochenum magna ciuitas magni illius Petri thronum obtinet, qui beati Marci magister fuit, & Apostolorum chori primus & princeps. Nos vero throni quidem celsitudinem agnoscimus, ac nos ipsos nouimus & metimur: Apostolorum humilitatem & mansuetudinem a maioribus didicimus. Tuam autem pietatem obsecramus, vt sanctos canones conculcatos minime negligas, & pro diuina fide prompto pugnes animo: in hanc enim habemus spem salutis, & per hanc misericordiam consequi expectamus. Ne vero etiam hęc tua pietas ignoret: scito domine, quod ex eo tempore Dioscorus cœpit nos odio prosequi, quo in Synodis apud vos habitis tempore Procli beatæ memoriæ vobiscum idem

CONCILIUM REGIENSE.

a Sidon. lib. 6. epist. vii.

IULIANVS PELAGIANVS NON ADMITTITVR IN ECCLESIAM.

b Prosper. aduers. Collas. in fine.

c Prosper. de Prædict. c. 7.

A idem statuimus, sanctorum Patrum canones secuti: de qua re semel atque iterum conquectus est, quod iura Antiochenum & Alexandrinorum Ecclesiæ (vt ait) nos prodiderimus. Horum memor, & opportunitatem nactus (vt arbitratus est) odium & simultatem manifestauit.] hęc Theodoretus de Dioscoro, & eius studijs hoc tempore cum degeret Constantinopoli; qui postea Alexandrinus creatus Episcopus, omne quod conceperat odium in ipsum egeffit, vt dictis litteris ad Flavianum Theodoretus ipse queritur. Sed de reliquis quę ad Dioscorum pertinent, suis inferius locis agendum erit. Quid præterea in hac Synodo gestum sit, nihil inuenimus.

Sub huius quoque anni Consulibus celebrata reperitur Synodus Regiensis decimo-sexto Kalendas Decembris, non quidem Regij Lepidi, sed Regij Galliarum in prouincia Narbonensi. Etenim quid opus fuit Regij in Aemilia prouincia cognosci causam Episcopi Ebredunensis? Fuisse autem Regiensem, seu Regensem, vel (vt alij dixerunt) Regionensem Episcopatum in Gallia Narbonensi sub Aquis metropoli, Indices Vaticanæ demonstrant. Collectam quidem eam fuisse Synodum ex Episcopis Galliæ Narbonensis, tum ex eo qui primo loco in ea positus habetur Hilarius Episcopus Narbonensis, qui & præfuit Synodo, tum ex collegis ibidem nominatis ipsi subiectis Episcopis, scies: quod eisdem ferme omnes reperies nominatos in Concilio Arausicano post annum sequentem itidē in Gallia Narbonensi sub Consulatu Cyri celebrato. Ebredunum autem fuisse sub Viennensi metropoli, subscriptiones Episcoporum Concilij Epaunensis demonstrant. Tu vero consule quę in Nicoliniana editione huic Concilio præfixa sunt; quibus accurate elucubratis, haud inuiti subscribimus, addētes Sidonij Apollinaris verba^a in epistola ad Patientem Episcopum Lugdunensem, dum populos eius prouinciæ recenset: Quantas (inquit) tibi C bi gratias Arelatenfes, Regenses, Aueniocus, Arausionensis quoque & Albensis, Valentianæq. & Tricassinæ vrbs professor exoluāt? Præter ea autē quę de ordinatione perperam facta Episcopi Ebredunensis in hac tractata sunt Synodo, de illis etiam actum Episcopis, qui ex hæresi vel schismate ad Ecclesiam redirent; qui quo loco habendi essent, Patres matura consultatione definierunt: egerunt & de exequijs defunctorum Episcoporum.

Accidit enim, vt cum his temporibus nonnulli Episcopi, qui sectati essent Pelagium, ad Ecclesiam se redire pœnitentes simularent: ijs omnem recipiendi sedem spem ademerint iisdem Patres, qui ipsi Concilio Regiensi interfuerunt: hoc experimento probantes, qui vere pœniterent, vel fide. Quinetiam haud facile eos ad communionē Catholicam, nedum ad sedem esse accipiendos, exemplum docet Sixti Romani Pontificis de Iuliano Episcopo Pelagiano. Sub huius enim anni Consulibus de Iuliano ipso famosissimo Pelagiano hęc D habet S. Prosper in Chronico: Hac tempestate Iulianus Atellanensis iactantissimus Pelagiani erroris assertor, quem dudum amissi Episcopatus intemperans cupido exagitabat, multimoda arte fallendi, correctionis spem præferens, molitus in communionem Ecclesiæ irrepere: sed ijs insidijs Sixtus Papa diaconi Leonis hortatu vigilanter occurrens, nullum aditum pestiferis conatibus patere permisit; & ita omnes Catholicos defectione fallacis bestia gaudere fecit, quasi tunc primum superbissimam hæresim Apostolicus gladius detruncasset.] hęc Prosper.

Quibus plane vides, lector, magna laude reijcere Romanam Ecclesiam hæreticos illos, de quibus est suspicio, non ex corde, sed callide subripere conari Catholicam cōmunionem, vt temporale commodum assequantur. Id quidem Sixtus consilio Leonis diaconi, qui ei sequenti anno in Episcopatu successit, & præ excellentia meritorum atque doctrinæ Magni cognomentum adeptus est. De ipso autem Sixto in eandem sententiam idem Prosper agens aduersus Collatorē, sic ait^b: Hęc sit pars huic reseruata pastori; & vt illi prædecessores eius Innocentius, Zosimus, Bonifacius, Cælestinus lupos abegere manifestos, ita hic depellat occultos.] hęc ipse. Porro quem hic Atellanensem Iulianum nominat Prosper, eundem fuisse Iulianum antea Capuanum Episcopum, qui aduersus S. Augustinum tot tantaq. scripserat, intelligi potest: Atellanensem vero, non Capuanum ab eo scias nominatum, quod non amplius illius Ecclesiæ Episcopus esset, quem (vt in eodem Leone Papa dicemus inferius) ab ipso Pontifice idem Prosper^c coercitum tradit.

SIXTI PA-
PAE OBITU,
ET SEDIS
TEMPVS.* refecit
* Liuza Hadrian. epist.
3. c. 19. tom. 2.
epist. Rom. Pont.RELIGIOSA
MONVMENTA
SIXTI PAP.
ET VALEN-
TIN. IMP.

Q Vadringentesimus quadragesimus Christi annus, Consulibus Valentiniano quintū & Anatolio, Sixtus Romanus Pontifex ex hac vita decedit quinto Kalendas Aprilis, cum sedisset annos octo, minus diebus triginta: qui enim anno Domini quadringentesimo trigesimo secundo, die vigesima septima mensis Aprilis creatus est (vt diximus) Pontifex, & hoc anno vigesima octava Martij moritur, ad dictum tempus propagasse sedem, opus est affirmare. Decessisse hoc ipso anno Sixtum, & subrogatum Leonē, Prosper hæc cernens oculis scripsit; quem secuti sunt alij. De eo autem hæc in libro de Romanis Pontificibus leguntur: Hic fecit * basilicam sanctæ Mariæ Matris Domini, quæ ab antiquis Liberij cognominabatur, iuxta Macellum Libyæ *; vbi & obtulit hæc: Altare argenteum purissimum pensans libras trecentas, &c.] numerantur ibi pluribus alia collata dona & redditus ex diuersis fundis eidem contributi. Meminit eius ecclesiæ Hadrianus Papa ad Carolū Magnum Imperatorem his verbis:

Magis autem successor Cælestini Sixtus Papa fecit basilicam sanctæ Dei Genitricis Mariæ, cognomento, Maiorem, quæ & ad Præsepe dicitur: simili modo & ipse in metallis aureis, quamquam in diuersis historijs, sacris decorauit imaginibus] quas non nihil vetustate temporis detrimenti passas Dominicus Pinellus Cardinalis, eius basilicæ dignissimus Archipresbyter, summa adhibita opificum diligentia, refarciendas & iam collabentes conseruandas curauit, additis maiorum exemplo alijs desuper positis ex pictura hinc inde de Dei Genitricis historia venerandis imaginibus. Huius autem erigendæ seu in ampliorē formam restituendæ basilicæ, & tot tantisq. ornamentis decorandæ, Deiq. Genitricis titulo consecrandæ, eidem Sixto Papæ ex Concilio Ephesino (vt diximus) occasio suppeditata esse videtur: vindicata enim a Nestorij blasphemijs Dei Genitricis Maria, de tanta victoria in honorem eiusdem Mariæ Deiparæ placuit ipsi tantum erigi fornicem triumphalem. Subdit vero in eadem epistola Hadrianus:

Sed & per rogatum eius Valentinianus Augustus fecit imaginem auream cum duodecim portis & Salvatore, gemmis pretiosis ornatam; quam voti gratia super Confessionem beati Petri Apostoli posuit, & a tunc vsque hætenus apud nos ab omnibus Fidelibus venerantur.] hæc Hadrianus. Habentur insuper in dicto libro de Romanis Pontificibus ista de Sixto: Hic ornauit de argento Confessionem beati Petri Apostoli, quæ habet libras quadringentas.] & paulo inferius de eodem Valentiniano Augusto: Fecit & Valentinianus Augustus rogatu Sixti Episcopi fastigium argenteum in basilica Constantiniana, quod a barbaris sublatum fuerat, pensans libras sex mille sexcentas & decem.]

Ex his plane intelligere possumus, non ab omnium ecclesiarum ornamentis abstinuisse Gothos, sed ab ijs quæ ad basilicas sanctorum Apostolorum Petri & Pauli spectare sciebant, de quibus (vt superius vidimus) Orosius meminit, nosq. suo loco pluribus diximus. Ex his quidem etiam cognoscere vales, totū quod ab illis est impensum basilicis reuerentiæ, fuisse ob Apostolorum Principum venerationem; quod ex eo quidem patens fit, quod maiori profecuti fuerint cultu dictas Apostolorum basilicas, quam ipsam primariam Lateranensem ecclesiam, cuius ornamentis non pepercisse dicuntur: cum alioqui, quod pertinet ad iura immunitatis omnium ecclesiarum, vt ad eas confugientes salui essent, ea in cunctis Romæ existentibus ecclesijs fuisse a barbaris illæsa seruata & custodita, testificatione S. Augustini superius recitata, satis superq. exploratum habeatur. Sed pergamus reliqua recensere, quæ de donis Sixti Papæ tempore collatis ecclesijs ibidem scripta leguntur his verbis:

Huius Sixti temporibus fecit Valentinianus Augustus Confessionem beati Pauli Apostoli ex argento, pensantem libras ducentas. Item fecit Sixtus Confessionem beati Laurentij martyris cum columnis porphyreticis, & ornauit transeptam & Confessionem sancti martyris Laurentij de argento purissimo. Fecit altare pensans libras quinquaginta, cancellos argenteos supra platonias porphyreticas pensantes libras triginta, apsidem supra cancellos cum statua sancti Laurentij martyris argentea pensante libras ducentas, &c.] recenset alia dona eidem oblata basilicæ. Et inferius: Hic fecit in basilica

Constan-

A Constantiniana ornamentū super fontem quod ante non erat, id est, epistylia marmorea & columnas porphyreticas erexit, quas Constantinus Augustus congregatas demisit, & iussit vt erigerentur, quas & versibus exornauit] qui sic se habent in octangulato opere, binis in singulis epistylijs exaratis:

*Gens sacrandā prolis hic semine nascitur almo,
Quam fecundatis Spiritus edit aquis.*

*Virgineo factu genitrix Ecclesia natos,
Quos spirante Deo concipit, amne parit.*

*Calorum regnum sperate hoc fonte renati:
Non recipit felix vita semel genitos.*

*Fons hic est vita, & qui totum diluit Orbem,
Sumens de Christi vulnere principium.*

*Mergere peccator, sacro purgande fluente:
Quem veterem accipiet, proferet vnda nouum.*

*Insors esse volens, isto mundare lauacro,
Seu patrio premeris crimine, seu proprio.*

*Nulla renascentum est distantia, quos facit unum
Vnus fons, vnus Spiritus, vna fides.*

*Nec numerus quemquam scelerum, nec forma suorum
Terreat. Hoc natus flumine, sanctus eris.]*

Hætenus Sixti versus, quibus (vt vides) etiam aduersus recentem hæresim Pelagianam Catholica est assertio de originali peccato, quod illa negabat. Sed iam pauca quæ sunt reliqua Sixti Papæ operum, vbi superius descriptorum, prosequamur:

C Hic fecit platoniam in cœmeterio Callisti via Appia, vbi nomina Episcoporum & martyrum scripsit, commemorans. Hic fecit ordinationem in vrbe Roma per mensem Decembrem, presbyteros vigintiocto, diaconos duodecim, Episcopos per diuersa loca quinquagintaduos. Qui etiam sepultus est via Tiburtina in crypta iuxta corpus B. Laurentij, quinto Kalendas Aprilis. Cessauit Episcopatus eius dies vigintiduos.] hæc ibi.

D Ad postremum vero illud de Sixto dicere non omittimus, eadem ipsum passum esse post mortem, quæ pertulisse diximus Sixtum itidem Romanum Pontificem atque martyrem: etenim sicut eius nomine prodijt editus ab Origenistis (vt dictum est superius auctoritate S. Hieronymi) liber Sixti siue Sexti Pythagorici; ita nomine Sixti huius non ab alijs quam a Pelagianis scripta fuere tria volumina, primum de Diuitijs, secundum cuius est titulus, De malis Doctoribus, & operibus fidei, & iudicio futuro, tertium vero de Castitate: quæ quidem Pelagianismis esse referta, accuratus lector inueniet, modo calleat superius recitata Pelagianas sententias. Dolui vehementer, haud pridem eadem opuscula absque diligentiori consideratione eodem nomine Sixti Romani Pontificis esse cusa.

Quis, rogo, antiquorum, harum scripturum auctorem Sixtum Papam aliquando dixit, vel nutu saltem ostendit, aut quoquo modo in leuem suspicionem induxit? cum præsertim Gennadius horum temporum scriptorum Ecclesiasticorum exacte catalogum texens, & de Sixti Papæ epistola ad Nestorium mentionem habens, nequicquam scriptorum huiusmodi Sixto tribuat: haud enim ipsum præterijse potuere, quæ a tanto auctore edita essent. Vel quomodo valuit ipse Sixtus Pelagianorum acerrimus hostis, & eius hæresis (vt auctore S. Prospero dictum est) vltimus profligator, Pelagianæ hæresi consentientia conscripsisse? Habeat Solanius solus ipse sibi quæ Sixti Papæ nomine typis mandauit opuscula; immo nec vnus ipse professione Catholicus tam insigni honestata nomine venena bibat de calice aureo Babylonis: aureum dixerim, quod complura habeat Catholicæ fidei consentientia, vt mos est omnium hæreticorum mortifera melle delibuta propinare. Sensit hoc ipsum, & doluit mecum vehementer, atque ex alto ingemuit pectore Lindanus Episcopus Gandauensis vir doctissimus, profligator hæreticorum, & norma Orthodoxorum Antistitum, cum ante annos circiter octo, ipso initio sedis Sixti Papæ Quinti, Romæ esset, & ex more de re litteraria contingeret vna simul miscere sermones; haud æquo animo ferre valens, sub falso nomine tanti Pontificis, Pelagianorum foetus esse suppositos.

Sed ne quasi aerem verberantes pugnare videamur, satis erit ad institutum pauca ex tribus libris illis hic in medium afferre, quæ ex Pelagianis prodire fontibus Catholicis dogmatistes intelliget. Quid enim integro libro illo de Diuitijs conatus est auctor, nisi

often-

SIXTI PAPAE
NOMINE SUP-
POSITA SCRIP-
TA PELAGI-
ANA.PELAGIA-
NISMUS NO-
TANTUR.

PRIMI LIBRI
PELAGIA-
NISMI.

ostendere, diuitem hominem ex Deo non esse? contra diuinæ plane Scripturæ testimonia, **A** quibus dicitur: Diuitem & pauperẽ fecit Deus] & in cantico Annæ: Dominus pauperem facit & ditat.] ex multis nãque inuenies eundem auctorem velle probare, impossibile esse diuitem hominem Dei præcepta seruare: immo & omnes, etiam filios & filias habentes, diuitias teneri profundere, & reddi pauperes, si velint salui esse, pluribus docet. In his, inquam, cum toto illo libro versetur auctor, quis non intelligat spirare Pelagium, cuius inter alia hæresum capita (vt dictum est) illud erat, non posse saluari diuitem, nisi omnia sua pauperibus erogat? Sed etsi possent ea cuncta ad aliquem Catholicũ sensum quomodocumque pertrahi: decuisset ne tempore huius emergentis hæresis Romanum Pontificem, etsi non eadem expresse, illis tamen affinia & confinia, absque suspitione hæresis Pelagianæ, nulla facta eius abrogatione, tractare?

PELAGIA-
NISMI SE-
CVNDI LI-
BRI.

Sed & in secundo libro ita recta incedit via, dum differit opera esse necessaria ad salu- **B** tem, vt tamen ad postremum sese auctor prodat Pelagianum, cū omnia libero arbitrio tribuat, & gratiæ nihil concedat, atque illis ipsis vtatur verbis, quibus Pelagiani Catholicos perstringere consueuerunt, nimirum vbi ait: Et vt breuiter cuncta perstringam, quando cuiuscumque criminis vel peccati reus quieta mente suscipiet malum suum voluntatis esse, non necessitatis, & arbitrio scribi, quod illi nituntur imputare naturæ?] Catholicos quidem fugillans, qui naturam ex originali peccato corruptam asserunt. Quid præterea toto eo disputationis anfractu demonstrare conatur, quam hominem esse sine peccato, possibile fieri? Et quis ignorat, assertiones has esse Pelagij, impugnatas iam mille locis a S. Augustino, S. Hieronymo, Prospero Aquitano, & alijs?

Matth. 15.
PELAGIA-
NISMI TER-
TII LIBRI.

Rursum vero in tertio libro qui inscribitur de Castitate, quomodo se aduersarium gratiæ exhibeat auctor, vel ex verbis illis intellige, dum Matthæi^a locum illum explanans: **C** Non capiunt omnes hoc verbum, sed quibus datum est] istud ipsum tribuens ipse omnino liberæ hominis voluntati, subsannat eos qui ex Dei gratia donum illud prouenire contendunt, hæcque ait: Nolo sic intelligas dictum: Non omnes capiunt hoc verbum, sed quibus hoc datum est: quasi castitatem nonnisi illi possideant, quibus etiam non volentibus, & fatali (quod aiunt) necessitate collata sit: ne & gratiosum Deum statuas, & castitatis præmium tollas.] Erant plane huiusmodi Pelagianorum cauilli, & in Catholicos iniustæ notæ calumniæ, vt dum hi absque diuina gratia consequi castitatem minime fas esse hominibus dicerent, illi eos fatalem virtutibus adipiscendis necessitatem imponere subsannarent. Et inferius, cum illud Pauli ad Corinthios explicat: Vnusquisque proprium donum habet a Deo] subdit ipse: Propriæ scilicet voluntatis.]

AVCTOR PA-
TENTISSI-
MVS PELA-
GIANVS.

Sed quid in his diutius immoramur? Vel hoc vnum tibi satis sufficere potuisset ad per- **D** spectam hominis Pelagiani cognitionem, quod cum videas tribus illis libris auctore versari in operum commendatione, numquam meminit diuinæ gratiæ, vel minimum quid ei tribuit, sed libero tantum arbitrio omnia: vt nonnisi Pelagianum loqui, vel surdus intelligat. Insuper & in illo absolutissimus detegitur auctor Pelagianus, quod ex doctrina Pelagij differentiam ponat inter beatorum vitam æternam, & regnũ cælorum: dum in libro de Castitate sic prædicat castitatem, vt derogat matrimonio, cum vxoratos negat gloriam cælestem consecuturos, fruituros tamen vita beata, si cetera mandata seruent. sed accipe quam disertis verbis hæc prædicet: Quid ergo (inquit) damnauit Dominus nuptias? Absit: sed tantum regni gloriam illis, non vitam (si tamen omnia madata serauerint) denegasse censetur.] Cum hæc igitur & alia misceat Pelagianus auctor, e Pelagianis prauis sententijs mutuatus: a tanta ignominia vindicandus est Sixtus Pelagianæ hæresis inde- **E** fessus & validus oppugnator.

Sed iam sine tanti Pontificis, finem & nos tomo huic quinto, loco & tempore congruo, imponamus; post Sixtum, sextum auspiciari ab ipsa Magni Leonis Papæ creatione volumus. Faue tu nobis, lector, precibus, & pijs votis aspira: vt eadem felicitate qua quinque tomos absoluimus, qui sunt reliqui consummemus. Sed ad gratias agendas ei, a qua cuncta hæc nostra dimanant, oratio se ex more conuertat.

A Cceptum tuo fauore, conceptum tuis precibus, Dei Genitrix, quintum hunc partum, pro gratiarum munere, vt Anna^a Samuelem, ad te ipsam, viuum Dei tabernaculum, affero: tu vero offeres ipsum Deo, illud simul cū ipsa præ miraculo concinens: **B** rillis peperit plurimos.] quinta iam me aucto prole, cui nec spes erat potuisse vel vno germine foecundari. Vnde mihi etiam præ stupore in propheticum^b illud sit erumpendū: Quis mihi genuit istos? Ego sterilis & non pariens: & istos quis enutriuit? Ego destituta & sola: & isti vbi erant?] Totū id muneris tui atque gratiæ, foecundissima Virgo. Adijce vero, vt quinto oblato tomo, rependas quæ in eodem quinario numero mirifice noscuntur impleta, nempe cū quinque^c ordeaceis panibus e pueri angusto sinu perceptis sequentē se Dominus numerosam multitudinem paut, & satiatis ex illis quinque millibus hominum, ijdem redundarunt in duodecim cophinos fragmentorum: atque etiam cum puer Dauid^d, quinque lapidibus in pera positus, insultantem Dei agminibus hostem occidit, & vno prostrato, omnes pariter victi sunt Philisthæi. Concessa sunt tam grandia pueris, quod infirma mundi, vt confundat^e fortia, Deus eligere consueuit. Sum quidem & ego (dicam cum Salomone^f) puer paruulus, ignorans introitū & egressum meum. Accipere igitur merear concessa pueris: vt munera ista nostra, dona tua, Deo oblata, sua ipse benedictione multiplicet, & aucta in æternum permanens conseruet, futura ipsa in Ecclesia cibus & arma, quo Fideles alantur, atque hostes perfidi debellantur. Ad postremū vero illud adiunge, vt tamquam vnus ex Domini paruulis^g, sim consecuturus vitam æternam, gratia Domini nostri Iesu Christi, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

a 1. Reg. 1.
PERORATIO
CVM GRA-
TIARVM A-
CTIONE.
b Isai. 46.

c Ioan. 6.

d 1. Reg. 17.

e 1. Cor. 1.

f 3. Reg. 3.

g Luc. 18.

ANNALIVM TOMI QVINTI

FINIS.

APPENDIX EX PRAETERMISSIS
 Tomi Quarti & Quinti Annalium Ecclesiasticorum, suis singulis
 reddendis locis, cum ijdem iterum cudentur
 Annales.

B *Occasio emergentis nobilis disputationis suborta de testamenti S. Gregorij Nazianzeni veritate effecit, ut quinto huic tomo, quæ etiam sint quarto reddenda, præter morem adijceremus, probe scientes gratum fore lectori, hic potius ista legere, quam aliam eiusdem tomi expectare editionem.*

Tom. 4. Pag. 592. ver. 3. appellatione sententiam. Adde qua sequuntur.

C Cum hucusque in prima editione res Gregorij Nazianzeni produxerimus, prætermisimus, quod plane ignorabamus, ab eo conditum testamentum: Quis enim illud extare, vel rationem aliquam ipsius habendam esse putasset, quod tot rerum atque scriptorum eiusdem Gregorij accuratissimos exploratores præterijisset; vel si nouerunt, tamen visi sunt penitus tamquam commenticium contempsisse? Cum vero illud prætermissem omnino; M. Antonius Maffa Salernitanus I. C., quocum ob illius doctrinam, variamque eruditionem cum pietate coniunctam domestica mihi consuetudo intercedit, omnium fere librorum angulos exploratos habens, cum istud ipsum minime eum lateret, liberiori amicitiae usu lepidis salibus suauiter carpens, oscitantiae me redarguit, quod cum de Gregorio Nazianzeno pene nihil omiserim, eius tamen testamenti nullam prorsus habuerim mentionem: nam etsi illud fortasse nobis minime probaretur, confutare saltem disertis rationibus, muneris nostri esse: quod negare non potui.

D Latet illud quidem inter Briffonij viri sane valde periti formulas Græce editum: sed cum mendosum vehementer inuentum esset & mutilum, vehementerque vrgeret de impostura suspicio, rem contuli cum Iacobo Sirmundo mei studiosissimo Parisiensi professore Societatis IESV, omnium plane litterarum genere excultissimo: qui infatigabili studio penetralia quæque bibliothecæ Vaticanæ perlustrans, inuenit tandem in duobus antiquis codicibus^a eiusmodi testamentum, quod contulit, emendauit, atque Latinitati primus omnium tradidit, deditque nobis, sicut hic habes descriptum:

Consulatu Flauij Eucherij & Flauij Syagrii, clarissimorum virorum, pridie Kalendas Ianuar.^{*} Gregorius Episcopus Catholicæ Constantinopolis Ecclesiæ, viuens ac prudens, sanoque consilio & integris sensibus condidi hoc testamentum: quod quidem iubeo & volo ratum esse, firmitatemque in quolibet foro & quomodolibet obtinere. Iam enim mentem meam manifestam feci, & meam omnem substantiam Catholicæ Nazianzi Ecclesiæ consecraui ad pauperum, qui sub eadem sunt Ecclesia, ministerium: ob eamque causam tres præfeci iuxta hanc meam voluntatem Ptochotrophos, pauperum curatores, Marcellum diaconum ac monachum, Gregorium item diaconum, qui fuit de familia mea, & Eustathium monachum, qui & ipse fuit e domo mea. Nunc vero eundem animum retinens erga sanctam Ecclesiam Nazianzenam, eodem persto in proposito.

Cum igitur contigerit me ex vita decedere: heres meus esto Gregorius diaconus & monachus domesticus quondam meus, quem pridem manumisi, ex vniuersa substantia mea mobili & immobili, vbicumque ea mihi sita est: ceteri omnes exheredes mihi sunt: Ita quidem, vt meam omnem substantiam mobilem & immobilem sanctæ Catholicæ Nazianzi Ecclesiæ ipse restituat, nihil penitus subducens, præterquam quæ hoc testamento quibusdam priuatim reliquero legati aut fideicommissi gratia: sed omnia (vt prædixi) diligenter seruet Ecclesiæ, Dei timorem præ oculis habens, sciensque iam a me decretum, vt omnia mea illius Ecclesiæ pauperum ministerio cedant; in eamque rem se institutum heredem, vt per ipsum Ecclesiæ omnia sine fraude conferuentur.

TOIEN
 F. 1282
 NIMONER

ITASSEI
 KAIRVA
 IMIORIV

DE TESTA-
 MENTO S. GRE-
 GORII NAZ.

a Vatican. Bi-
 bliothec. nu. 311
 & 592. Græc.
 libr.

*
 TESTAMEN-
 TVM GREGO-
 RII NAZ.

HERES FI-
 DEICOMMIS-
 SARIVS.

ITASSEI
 KAIRVA
 IMIORIV

Seruos quoscumque vel mea voluntate, vel beatissimorum parentum meorum man- A
dato manumisi, hos omnes nunc etiam liberos manere volo, & peculia sua sibi habere,
absque villo impedimento.

RELICTA
HEREDI IV-
RE DOMINII.

Volo præterea, heredem meum Gregorium diaconum vna cum Eustathio monacho,
ambos olim e domo mea possidere prædium Arianzenum, quod ex Regini bonis ad nos
peruenit: gregales vero equas & oues, quotquot iam ipsis præfens dari iussi, quarumq. pro-
prietatem ipsis ac dominium tradidi, has ipsis quietas manere volo iure dominij. Per præ-
ceptionem item, Gregorium diaconum & heredem meum, qui mihi fideliter ministravit,
priuato iure dominij habere volo aureos numero quinquaginta.

LEGATVM
RYSIANÆ
VIRGINI.

Rufianæ virginis venerandæ, propinquæ meæ, certa condita in annos singulos dari iussi,
vnde vitam libere traducat: quæ quidem omnia eidem, quemadmodum præscripsi, vo-
lo & iubeo sine mora præstari. De habitatione autem tum quidem propterea nihil statui, B
quod nescirem vbinam ipsa degere mallet: nunc vero & hoc volo, quocumque ipsa loco
eligerit, parari ei domum ingenuæ congruentem ad honestam virginis habitationem: quam
vtique domum sine interpellatione habebit ipsa in vsum fructum, quoad vixerit, postea
restituatur Ecclesiæ. Addi præterea eidem volo puellas duas, quas ipsa delegerit; hoc nimi-
rum pacto, vt cum ea morentur puellæ vsque dum viuet; & si quidem illi ita visum fuerit,
liceat ipsi libertate eas donare; sin minus, & illæ quoque ad Ecclesiam pertineant.

LEGATA DI-
VERSIS RE-
LICTA.

Theophilum puerum, qui mecum perseverauit, iam manumisi: volo autem ei nunc
etiam dari legati nomine nummos quinque. Eupraxium vero eius fratrem liberum esse
volo, eiq. legati nomine dari nummos quinque. Volo præterea Theodosium Notarium
meum liberum esse, eiq. legati nomine dari aureos nummos quinque.

EXCVSATIO
DE PRAETER-
ITIS AVIS.

Alypianam, filiam meam dulcissimam (ceterarum enim Eugeniæ & Nonnæ exigua ra- C
tio ducenda est, vt quarum vita reprehensione non vacat) veniam mihi dare volo, quod
nihil possim ipsi relinquere: quippe qui omnia iam pauperibus destinaui; aut potius beatif-
simis parentibus, qui ita polliciti erant, obsecutus sum: quorum mentem violare, nec san-
ctum, nec tutum arbitror. Quæcumque igitur ex beati fratris mei Casarij rebus in veste
serica, aut linea, aut lanca, vel burichalys superfuit, hæc ad ipsius liberos pertinere vo-
lo, & nulla in re ipsam, vel sorores ipsius molestas esse vel heredi meo, vel Ecclesiæ.

γὰρ ὁ δὲ
ADMONITIO
TESTAMEN-
TARIA.

Meletius gener* meus prædium Apenzinsenū, quod Euphemij erat, sciat se mala fide
possidere. de quo quidem etiam antea scripsi sæpius Euphemio, ignauiam eius reprehenden-
dens, nisi sua recuperaret: Et nunc testor omnes magistratus, & qui sub magistratu sunt,
iniuriam fieri Euphemio: oportet enim prædium Euphemio restitui.

DIVERSA LE-
GATA.

Emptionem fundi Canotalorum reuerendissimo filio Episcopo Amphiloquio redinte- D
grari volo: constat enim ex chartis nostris, idq. norunt omnes, quod & solutus fuerit
contractus, & pretium receperim, proprietatemq. ac dominium possessionis iam pridem
tradiderim.

Euagrio diacono, qui multorum mecum laborum & curarum particeps, in multis
suam mihi benevolentiam commendauit, gratiam habeo coram Deo, & coram homini-
bus. Ac maiora quidem ipsi Deus retribuet: ne vero parua etiam amoris symbola præter-
mittamus; volo ei dari camasum vnum, tunicam vnam, pallia duo, aureos nummos tri-
ginta. Similiter dulcissimo condiacono nostro Theodulo dari volo camasum vnum, tu-
nicas duas ex ijs quæ sunt in patria, aureos viginti ex patriæ item rationibus. Elaphio
Notario, qui & bene moratus est, & quo tempore fuit in obsequio, belle nos refocilla-
uit, dari volo camasum vnum, tunicas duas, pallia tria, sigillionem in patria, nummos au- E
reos viginti.

Hoc meum testamentum ratum ac firmum esse volo in omni iudicio & quomodocum-
que: quod si tamquam testamentum vim non habuerit, tamquam voluntatem ipsum vlti-
mam seu codicillum valere volo. Qui vero ipsum euertere tentauerit, rationem reddet in
die iudicij.

In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, Gregorius Episcopus Catholicae Constanti-
nopolis Ecclesiæ relegi testamentum, & omnia probans subscripsi manu mea, & vim ob-
tinere volo ac iubeo.

TESTES SVB-
SCRIBENTES.

Amphiloquius Episcopus Catholicae Iconij Ecclesiæ interfui testamento reuerendissimi
Episcopi Gregorij, & ab eo rogatus subscripsi manu mea.

Optimus Episcopus Catholicae Ecclesiæ Antiochenæ interfui, cum reuerendissimis
Episcopis

A Episcopus Gregorius testamentum suum, vt supra scriptum est, disponeret; & eo rogante,
subscripsi manu mea.

Theodosius Episcopus Catholicae Ecclesiæ Hydæ præfens fui testamento reuerendissi-
mi Episcopi Gregorij, & ab eo rogatus subscripsi manu mea.

Theodulus Episcopus sanctæ Catholicae Apameæ Ecclesiæ præfens fui, &c.

Hilarius Episcopus Catholicae Ecclesiæ Isauriæ præfens fui, &c.

Themistius Episcopus sanctæ Catholicae Hadrianopolis Ecclesiæ præfens fui, &c.

Cledonius presbyter Catholicae Iconij Ecclesiæ præfens fui, &c.] hæc tenes testes:
post quorum subscriptiones, nomen eius qui ex archiuo Nazianzeno eiusmodi testamen-
tum edidit, habetur in iisdem codicibus scriptum his verbis:

B Ioannes sanctissimæ Nazianzi Ecclesiæ lector & Notarius exemplum diuini testamen-
ti, quod in sanctissima ecclesia mea reconditum est, sancti & illustris ac Theologi Grego-
rij exscripsi & edidi.] hæc tenes ex veterimis exemplaribus Vaticanis.

Iam vero nostrarum partium esse scimus, vt his quàm exacte percognitis, num hæc in
omnibus inueniantur veritati consentanea disquiramus, elucidemusq. obductū veluti ru-
biginē monumentum. Esse quidem ipsum germanum Gregorij Theologi testamentum,
sunt multa quæ persuadeant. Verum quoniam ipsa prima eius inspectione longe refugere
possit animus, vt id audire velit, nedum asserere ipsum Gregorium filias habuisse atque
generum: de hoc ipso primum iure agendum erit. Etenim nihil est, vt vel in leue discrimen
possit adduci Gregorij, quem suis ipse sæpe scriptis profitetur, cultus virginitatis,
quam par est vt ante omnia apertissime demonstratam atque probatam, fartam testam in
omnibus relinquamus.

C Nihil quidem magis certum atque exploratum ex omnibus Gregorij rebus gestis vi-
deri potest, quàm ipsum perpetuam coluisse virginitatem, testante id ipso quàm sæpissi-
me, cum in senectute confectus ærumnis sese eius tamquam rei præclaræ memoria conso-
lans, cygneis modulis sæpe concinuit, vt illud in primis profa redditum: Corpore
virgo sum: an autem etiam animo, haud certum habeo.] profitetur hoc etiam in carmi-
ne vbi conqueritur de calamitatibus suis, itemq. in carmine de Virginitate, & in præ-
ceptis ad Virgines: rursus in carmine de Vita sua, & eo qui inscribitur De rebus suis, vbi
hos habet versus:

Non me connubium strinxit, fluxio vite.] & inferius:

Nec mea femineo maduerunt membra liquore.] Insuper cum rursus animæ suæ

D calamitates deplorat, visionem sibi diuinitus ostensam recenset, qua permotus fuerit a
puero, vt se virginem perpetuo conseruaret. id ipsum etiam affirmat cum inuehitur in
hypocritas monachos, necnon in epitaphio de se scripto: vt plane nihil in Gregorio fir-
mius atque tutius, quam perpetuæ virginitatis cultus, absque vlla dubitatione affirmari
penitus possit. Seruata igitur & in omnibus comprobata Gregorij virginitate, iam ne-
bulam illam quæ de filiabus & genero ex testamento contracta videtur, ex ipsiusmet Gre-
gorij scriptis dimoueamus omnino.

Quod igitur ad nominatas in testamento filias spectat, illud ingerimus: si omnes quas
ipse Gregorius suis scriptis filias vel filios nominat, ex coniuge esse susceptos, velimus as-
serere; erit profecto vt plusquam quingentos (vt ita dicam) ex Gregorio genitos esse li-
beros affirmare cogamur. verum ad spirituales generationem eos omnes esse referendos,
ne longe petatur exemplum, habes in eodem testamento ab ipso Gregorio nominatum
E filium suum Amphiloquium Episcopum, vtpote ætate iuniorem. nam in epistola ad Cæ-
sarium de eo scripta: Ipse (inquit) manu mea carissimum filium nostrum Amphiloquium
offero, virum probitatis nomine vsque adeo nobilem (etiam præterquam ætas ferat) vt
ipse, qui & senex & sacerdos & amicus vester sum, præclare mecum agi existimaturus
sim, si eam hominum existimationem obtinerem.] hæc ipse. Sic igitur nihil est vt cogamur
asserere, quas nominat filias, eas a Gregorio ex vxore susceptas.

Verum dicendum potius eas illius fuisse neptes: etenim quam potissimum laudat, spre-
tis ceteris, Alypianam, eo gradu tum ipsam tum reliquas duas sorores Gregorio iunctas
fuisse, ex ipsius Gregorij epistolis certo certius intelligere possumus. Reperitur quidem A-
lypiana ista ipsi Gregorio fuisse ex sorore Gorgonia neptis, nuptaq. insigni viro Nicobulo,
ex quibus ortus est Nicobulus Iunior, cuius nomine ad eius patrē extat Gregorij carmen,
necnon aliud patris nomine ad ipsum filium redditum, & aliæ complures epistolæ,

ELUCIDATIO
TESTAMEN-
TI GREGORII
NAZIANZ.

VIRGINITAS
S. GREG. NA-
ZIANZ. PER-
SPICVA SA-
TIS.

a Gregor. Naz.
de se ipso.

QUAE SINT
NOMINATAE
FILIAE A
GREGORIO.

ALYPIANA
ET SORORES
NEPTES GRE-
GORII.

vt inter ceteras quæ signatur in Billiana nouissima editione numero centesimo quinquagesimo quinto, cuius hæc est inscriptio ex Græco reddita exemplari, qua ipsius epistolæ argumentum ponitur verbis istis :

a Gregor. Naz. epist. 155.

FACETA EPISTOLA GREGORII DE ALYPIANA.

Eidem Nicobulo, Alypianæ ipsius vxori, Gorgoniæ Gregorij sororis filia, corporis staturâ exprobranti.] hæc in epistolæ inscriptione. Sed quid ista sibi velint, ex ipsa accipere licet epistola, quæ cū perbreuis & lepida valde sit, hic integrâ describemus : sic enim se habet :

Alypianam apud nos cauillis incessis, vt paruam & tua proceritate indignam, o magne & vaste, ac gigantine tum forma, tum robore. Nunc demum intelligo, animum mensuræ subijci & virtutem expendi, ac rupes margaritis præstantiores esse, coruosq. luscinijs augustiores. Tu vero magnitudine tua & cubitis fruire, nec Aloydis illis vlllo modo inferiorem te præbe. Equum enim ducis, & hastam vibras, & feræ tibi curæ sunt. Ipsa autem nihil operis patrat : nec magni roboris est, radium ferre, colum tenere, ac telæ affidere : **B**

— *id enim feminarum decus est.*

Quod si hoc quoque adijcias, eam orationis causa humi curuam esse, ac per ingentes mentis agitationes perpetuam cum Deo consuetudinem habere : quid hic de tua sublimitate corporisq. mensura te iactabis ? Vide tempestiuum silentium : loquentem audi : quam incompta sit, animaduerte ; quam, vt femina, fortis ac strenua ; quas rei domesticæ vtilitates afferat ; quam viri amans sit. At tum illud Laconis dices : Certe animus in mensuram minime cadit : atque externum hominem oculos coniectos in internum habere oportet. Si hæc ad hunc modum consideres, iocari desines, eamq. vt paruam deridere, tuumq. coniugium faustum ac felix iudicabis.] hætenus Gregorius ad maritum Alypianæ Nicobulum.

*CONSTAT
ZINCUS
PRAAN*

SANCTI VIRI DESPEXERUNT SVOS, CVM IMPROBI FERINT.
b Hier. epist. 43.

c Greg. in Enag. homil. 38.

d Psal. 14.

Consentientia his plane sunt quæ de eadē Alypiana idē Gregorius habet in testamento, cum mulierem frugi, sibiq. ob id carissimam prædicat, despectis reliquis duabus eius sororibus Eugenia atque Nonna, referente nomen auia, lōge tamen disparibus moribus prædita. Aliquod plane nefas ab eis admissum & publice cognitum ac decantatum oportuit, vt ipse Gregorius publicis tabulis eas ita indecoris notis inustas reliquerit. Sic & sanctus Hieronymus sororem suam virginem lapsam, sed ad pœnitentiam reuocatam, epistola scripta ad Chromatium & collegas ^b, posteris notum reddidit. Hæc qui considerat, non adeo mirabitur de Gregorio Nazianzeno ; & multo minus, si legerit quæ de lapsu Gordianæ virginis amitæ suæ S. Gregorius ^c Papa ad populum pro concione recensuit. vt plane videas sanctos viros despexisse penitus etiam propinquos, quos scissent Deo minime esse caros, sed laudare tantū solitos Deo acceptos, secundum illud de viro iusto dictū a David ^d : Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus : timentes autem Dominū glorificat.] **D**

Quod vero ex parentum voluntatis præscripto bona omnia iubebantur non in affines, sed in pauperes erogari : cum nihil esset quod caræ Alypianæ nepti Gregorius legare posset : eius tamen filijs dulces dari præcepit Casarij fratris exuuias diutius apud se retentas, velut cara pignora germani amantissimi, qui iam pridem ex hac vita decesserat.

DILVITVR DE GENERI VOCE OBIECTIO.

e Consule Henric. Theysur. Græc. Justin. lib. 18.

Iam igitur de Gregorij ex coniugio filiabus omni dubitationis amoto penitus scrupulo, de Meletio qui in testamento gener nominatur, soluendus est nodus, quo Gregorius obligatus coniugio videatur. Vox quidem illa, quæ ex Græco Latine reddita, gener est, in Græco codice legitur *γαιβεῖς* : cuius quidem nominis etsi frequentior vsus est, vt generū exprimat, significare tamen posse interdum affinem quemlibet, qui glossemata Græca elucidant ^e, absque controuersia profitentur : immo apud Latinos idem in voce, generi, loquendi vsus obtinuit : & vt alios prætermittamus, habes apud Iustinum ^f historicum, generum ab eo dici virum sororis. Quamobrem nullo pacto adstringimur, vt Gregorius Meletium generum nominari voce illa ; sed affinem potius significare voluisse, exploratissimum satis redditur ex ipsius repetitis sæpius testificationibus, quibus perpetua eius virginitas absque vlla vel leuissima saltem dubitatione monstratur.

OBIECTIO DE THEODULO EPISC. APAMEÆ SOLVITVR.

Posset insuper & de Theodulo Episcopo Apameæ, qui subscribitur testis, illud obijci, quod reperitur eo anno nō Theodulus, sed Ioannes Apameæ Episcopus subscriptus œcumenicæ Synodo Constantinopoli eodem anno habitæ. Verum ostendetur eiusmodi objectionem nullius prorsus esse momenti. Etenim præter Apameam quæ in Syria est, cuius dictus Ioannes Antistes, fuerunt tres aliæ eiusdem nominis ciuitates ; nimirum prima quæ in Bithynia fuit ad oram maritimam inter Rindaci & Ascanij ostia, cuius meminere Stephanus & Ptolemæus ; secunda in Phrygia ad Marsyæ fluminis ostia, vbi ipse Meandro coniu-

A coniungitur, cuius meminerunt Plinius & ex Græcis Strabo, quam post Ephesum clarissimam omnium Asiæ vrbiū prædicant, in qua celeberrimum esse soleret emporium : sed & præter hanc, aliam fuisse Apameam Parthorum ciuitatem, affirmant. Sic igitur non arctatur, vt licet constet tempore Concilij Constantinopolitani Apameæ Syriæ præfuisse Ioannem, non potuerit Theodulus alicuius ex reliquis tribus Apameis fuisse Episcopus : vnde nullius momenti ea esse reperitur obiectio.

Ceterum quod ad mensem & diem eius anni in eodem testamento descriptos pertinet, posset etiam aliquis obijcere, neque Gregorium, neque Episcopos qui subscripserunt, tandiu post absolutam ante quinque vel sex menses Synodum esse commoratos Constantinopoli, neque post abdicationem eius vocatum amplius fuisse Gregorium Constantinopolitanum Episcopum, vt ponitur in testamento. Ad hæc vero primum illud iure dici posse videtur : Quis adeo durus est & seuerus Iudex, qui in re adeo antiqua non concedat testamentum ipsum aliquem puluerem contraxisse mendorum, qui sit excutiendus ? Quamobrem si velimus post absolutum Concilium & post abdicationem sedis illud ipsum testamentum fuisse a Gregorio nuncupatum : tunc plane accidisse videtur, vt Ioannes ille qui ex archiuo Ecclesiæ Nazianzenæ ipsum in lucem prodidit testamentum, cum illud exscriberet, & Gregorium simpliciter nominatum Episcopum legeret, honoris causa addiderit, Constantinopolitanum ; & quidem bona fide, quod sciret eo anno ipsum præfuisse eidem Constantinopolitanæ Ecclesiæ.

DE MENSE ET DIE OBIECTIO SOLVITVR.

*DAVE
SATABLE*

Verum illi sententiæ magis inhæreo, vt prope tempus Concilij eiusmodi a Gregorio fuerit conditum testamentum ; atque dicendum esse, in mensem potius irrepsisse errorem. Etenim nec in codice quem nactus est Brissonius, nec in altero e duobus Vaticanis nomen mensis expressam erat : in quo & potuit accidisse, vt errore librariorū, *ἰανουαρίου*, scriptū fuerit pro, *ἰουλίου*. Vt autem opiner paulo ante Concilium eiusmodi esse a Gregorio conditum testamentum, illud persuadet, quod ea oratione quam tunc Constantinopoli ante Concilium in Maximum habuit, inter alia, suis se cunctis iam priuasse bonis ostendit his verbis : Paupertatem obijcient ? Quid ego audio ? meas opes & copias ? Atque vtinam & pannos hosce exuere possem, vt huius vitæ spinas nudus percurrerem : vtinam & grauem hanc tunicam quàm celerrime abijcerem, vt leuiorem acciperem.] & inferius : Sed pecunias eripient ? quas tandem ? si meas : quin eadem opera pennas quoque excidant, quibus cinctus non sum.] hæc ipse, quibus quidem se iam bona cuncta abdicasse significat.

DE TEMPORE CONDITI TESTAMENTI.

Sunt autē adhuc complura alia ex eiusdem Gregorij scriptis adducenda, quibus demonstrari contingat idem ipsum testamentū esse Gregorij. In primis vero, quod quæ in eo mira erga pauperes sollicitudo monstratur, eadem in omnibus eius scriptis expressa conspicitur. Quod enim in testamento pauperibus posthabuerit affines, cum ita a parentibus fideicommissariam accepisset hereditatem : testatur ipse de matre sua in oratione habita in funere patris, adeo erga pauperes fuisse amore propensam, vt dicere soleret, se ipsam, si licuisset, & filios ad alendos pauperes distraçturam fuisse. Ipse vero non fundos tantum & domos in pauperes erogauit, sed & libros in eorum vsum conuertit. Cum enim Adamantius rhetor amicus Gregorium aliquando rogaret dari sibi libros rhetoricæ facultatis ; misit ipse quidem illos Gregorius, sed pretium illorum petijt, scripta ad eum epistola, vbi ad finem ista facete admodum ^a : Quod si hæc quidem recte dici videntur, & minime philosophicum esse, librorum pretium postulare : tu mihi pecuniam solue, obiectionem autem tuam soluent pauperes.] hæc ipse, ex quibus vides immensam eius erga pauperes curam. **E** Sed & videre est in ipsius Gregorij scriptis eiusdem testamenti, quo pauperibus sua cuncta reliquit, haberi saltem tacitam mentionem. Etenim ad hoc ipsum visus est alluississe, cum post discessum Constantinopoli, scribens ad Constantinopolitanos sacerdotes & populum, ista habet in fine : Hæc verba Gregorij sunt, quem aluit Cappadocia, quippe se facultatibus omnibus suis orbauit, vt eas Christo offerat.] Insuper in carmine de se ipso post reditum ex vrbe Constantinopolitana, de suarum rerum abdicatione agens, hunc habet versum :

MIRA GREGORII ERGA PAUPERES SOLICITUDO.

a Greg. Nazian. epist. 199.

Cessi inuita alijs mente, libente alijs] plane duplicem Constantinopoli a se factam rerum abdicationem insinuans, inuito animo alteram, nimirum cum sedem reliquit, alteram cum pauperibus cuncta sua testamento donauit.

Est & carmen ad Iulianum Tributorem Exæquatorem, quo Ecclesiam Nazianzenam commendat, in qua ad pauperum vsum se omnia sua erogasse testatur : quæ quidem bona cum

^a L. 43. de Episc. & cler. C. Theod. pretatione. Rescripsit vero postea idem Theodosius^a, vt iisdem qui sub numero quingentorum fuerant sua sanctione restricti, quod curæ infirmorum non satis esse viderentur, ad sexcentos excreverent, quibus in omnibus præfesset Episcopus Alexandrinus. Sed de his hætenus.

Pag. 479. D 4. atque tyrannis. Adde: quos omnes fultus diuino præsidio non solum euasit, sed & felicissime superauit. Vnde & factum est, vt omnia ferme eiusdem Augusti numismata cuderentur eiusmodi ornata trophæis, nimirum cum eiusdem Imperatoris imagine Victoria insignita, pedeq. sinistro proculcante tyrannum, dextera vero manu sustinente Labarum nomine Christi decorum, cuius ope omnia dextere euenissent, vt hic vides vnum ex ijs tibi formis expressum: quod haud facile, vel saltem tam frequenter in ceteris Imperatoribus fit reperire, cum nec aliquis alius fuerit Christianorum Principum, qui tot tantosq. tyrannos extinxerit.

^b Apud Lal. Pasqual. Canon. S. Maria Maior.

b

B

C

Ad huiusmodi quidem simile genus imaginum alluisse visus est Ioannes Chrysostomus, dum in Eutropium agens hæc ait: Quemadmodum & regis effigies non tantum ornatus ex eo contingat, si folio Rex sublimis sedeat purpuratus & diademate redimitus, quantum si sub pedibus quoque regis barbari manibus post terga reuinctis proni iaceant, &c.]

Pag. 492. D 4. hætenus Attici epistola. Adde: Quod autem in erogandis elemosynis nullam vult haberi rationem cuiusvis sectæ hæreticorum, sed omnibus tribui indigentibus: accipe quæ de his accuratius S. Gregorius scribat in epistola ad Ioannem Episcopum Rauennatem^c: De hoc quod dicitis incensæ ciuitati Seueri schismatici elemosynam esse mittendam: idcirco vestra fraternitas sentit, quia quæ contra nos in Palatium præmia mittat, ignorat. Quæ etsi non transmitteret, nobis considerandum fuit, quia misericordiam prius Fidelibus & postea Ecclesiæ hostibus est facienda. Iuxta quippe est ciuitas Phanum, in qua multi captiui sunt; ad quam ego iam transacto anno transmittere volui, sed inter hostes medios non præsumpsi.] hæc Gregorius de his quæ ad Attici spectant epistolam.

Porro eidem =

F I N I S.

Quam importune nimis Typographus clausit Appendicem auctario cogimur propagare.

Pag. 222. E 7. contemnant. Adde: Quod vero Nouatores dictam Innocentij Papæ fugillent epistolam, dum ipse negat recipiendam esse poenitentiam sacræ virginis lapsæ, nisi defuncto viro, cui se titulo nuptiarum coniunxerat; obijcientes inique actû differendo lapsæ poenitentiam in obitû adulteri. Sed nihil æquius atque sanctius valuit decreto Romani Pontificis definiri, quam vt reijciatur prætenfa lapsæ virginis poenitentia, quæ titulo nuptiarum cum adultero tamquã legitimo viro cohabitare delegit. Ita plane a S. Victorio Episcopo Rothomagensi causam esse propositam, quæ idem Innocentius Papa præfatur in ea quam ad ipsum reddit, epistola, intelligi potest, dum ait: Quosdam enim asseris extitisse, qui statuta maiorum non tenentes, castitatem Ecclesiæ sua præsumptione violant, populi fauorem sequentes, & Dei iudicium non timentes] quod dicerent nuptias iure ciuili tantummodo contrahendas, contractasq. ratas esse habendas, nec vltius soluendas. Præsumptiuas has nuptias Gilda huius tēporis scriptor nominat, vbi lugēs hæc ait^a: Spernuntur namque primæ post monachi votum irritum, illicitæ licet, tamen propriæ coniugis præsumptiuæ nuptiæ, alia viri viuētis non externi, sed fratris filij adamata, &c.] Qui igitur in eiusmodi nuptijs perseuerare decernerent, plane inhabiles penitus reddebantur, quibus poenitentia remedio posset Ecclesia subuenire, nisi adultero coniugis loco habito morte sublato. Quam autem pronus ad indulgentiam, facilisq. ad veniam impertientiam Innocentius Papa esset, quæ idem ipse scribit ad S. Exuperium Episcopum Tolosanum declarant. Sunt pleraque alia, quæ in eiusdem Innocentij Papæ epistolis esse nãuos ijdem Nouatores obtrectant: quæ cum ab Apostolicis traditionibus, sanctorû Patrum doctrina, vsu Ecclesiæ sibi vendicent auctoritatem, geminas potius esse, quam nãuos, nisi limis oculis aspexissent, satis intelligere ac perspicue cognoscere potuissent.

REDARGVNTVR NOVATORES DE EPISTOLA INNOCENTII PAPAE.

^a Gilda, de excid. Britan.

Pag. 235. B 8. dedisse potuerit. Adde: Ita quidem nobis necessario sentiendum fuit, antequam comperta habuerimus quæ ex antiquo scripto codice edidit Acta Synodi Toletanæ Ambrosius Morales, vir cum primis doctus & de Ecclesiasticis antiquitatibus rerum Hispanicarum optime meritus: quibus plane innotescit, superstitite adhuc S. Simpliciano Mediolanensi Episcopo, primum Concilium Toletanum esse celebratum Era quadringentesima trigesima octaua, ac proinde illud ipsum ad priorem Stilichonis Consulatum esse referendum, vt ea de re dubitatio nulla supersit. Verumtamen eidem, vel erudito viro res Hispanicas accuratissime prosequenti Ioãni Marianæ in eo minime assentiri valeamus, dum Concilium primum Toletanum, quod sub Anastasio Papa habitum confitentur, idem esse cum eo, ad quod extant dictæ litteræ Innocentij, existimât, easdemq. ab ipso datas in ipso sui Pontificatus ingressu, cum S. Anastasio Papæ successit: decepti ambo aliorû errore, ex falsa chronographia annorû sedis Pontificatus Anastasij, qua tradunt eodem anno primi Consulatus Stilichonis dictû Concilium celebratû, Anastasiumq. defunctum, atque Innocentium subrogatum: Cum tamen certa testificatione maiorum, & ex rerum gestarum necessaria deducta temporis ratione superius sit demonstratum, non eo anno sub priore Cõsulatu Stilichonis, anno Domini quadringentesimo defunctum esse Anastasium, anno sui Pontificatus tertio, sed ad quintû peruenisse, suffectumq. in eius locum Innocentium anno salutis quadringentesimo secundo. Hæc igitur cum satis comperta & explorata se habeant; quæ ratio patitur, vt vnum idemq. dicamus esse Conciliû Toletanum quod anno tertio Anastasij est celebratum, cum eo ad quod Innocentius Papa decretalem epistolam dedit; quam etsi dixerimus datam esse anno primo eius Pontificatus, tamen a primo Concilio Toletano anno tertio Anastasij celebrato duorum ferme annorum spatia intercurrunt? cum & certo sciamus ex præscripto sacrorum canonum, quorum sæpe superius mentio facta est, bis in anno ad prouinciale Concilium Episcopos coire consueuisse; nec sit exemplum, vnum idemq. prouinciale Concilium in annum sequentem esse propagatum.

DVO CONCILIA TOLETANA.

Neque est etiam quod dici possit Conciliû Toletanum sub Innocentio idem esse cû illo sub Anastasio celebrato, ex eo quod in ipso quoque de perperâ factis ordinationibus actum sit: nã & longe ante primum Concilium Toletanum de iisdem tractatû est a Siricio Papa in

litteris ab eo datis ad Himeriū Tarraconensem Episcopum : diu enim multumq. eiusmodi A
in sacris ordinibus corruptio disciplinæ exagitauit Hispaniarū Ecclesias; adeo vt in schisma
vlcus eruperit tēpore primi Concilij Toletani, vt verbis istis Patronus Episcopus præfatus
est, dicens: Quoniam singuli cœpimus in Ecclesijs nostris facere diuersa, & inde tanta scan-
dala sunt, quæ vsque ad schisma perueniunt, &c.] Ex quibus etiam potest intelligi, longe
post primum Concilium Toletanum aliud esse celebratum sub Innocentio, cum iam
longe lateq. tunc obortum schisma diffusum magis magisq. Hispaniarum Ecclesias infe-
staret: nam Innocentius in sua epistola ad Episcopos in Toletana Synodo constitutos
ista præfatur: Sæpe me & nimium cum teneret cura sollicitum super dissensionis schisma-
te Ecclesiarum, quod malum per Hispanias in dies separationis gradu incedere fama ipsa
loquitur.] vt plane appareat, non statim vt subrogatus est Innocentius in locum Anasta-
sij, sed cum plures sedisset annos, eas ab ipso litteras esse conscriptas. quod si ipso sedis B
suæ exordio ad primum Concilium Toletanum eam Innocentius dedisset epistolam, uti-
que de restituenda pœnitentibus communicatione (quod requirebatur & expectabatur ab
ipsis) ab eo scribendum fuisset.

His igitur de duabus Synodis Toletanis inter se inuicem distinctis elucidatis, Acta ipsa
ad priorem Synodum sub Anastasio celebratam spectantia hic reddenda putamus, quod
plura in eis sint quæ ad rerum gestarum cognitionem ac temporum rationem pertineant,
confirmantq. superius a nobis asserta de tempore Concilij Cæsaraugustani, multa præter-
ea habeant quæ Hispaniæ Episcoporum erga Romanum Pontificem insinuent cultum &
obseruantiam: continent autem in primis pœnitentiam Episcoporum palinodiam de Pri-
scilliana hæresi aliquando recepta recantantium. sic enim se habent:

INCIPIVNT EXEMPLARIA PROFESSIONVM IN CONCILIO TOLETA- C
NO CONTRA SECTAM PRISCILLIANI. ERA CCCCXXXVIII.] *est hic an-
nus Domini quadragesimus, quo notatur in Consularibus Fastis Stilichonis cum Aureliano
Consulatus.*

Post habitum iam Concilium Kalendis Septembribus, tertio Nonas Septembres post
diuersas cognitiones tunc habitas, sub die octauo Iduum Septembrium excerptæ sunt de
plenarijs Gestis professiones domni Simphosij, & domni Dictiniij sanctæ memoriæ Episco-
porum, & domni sanctæ memoriæ Comasij tunc presbyteri, quas inter reliquos habuerunt
in Concilio Toletano de damnatione Priscilliani, vel sectæ eius, in hunc modum:

Post aliquanta & inter aliquanta eodem tempore Acta, Dictinius Episcopus dixit: Au-
dite me, optimi Sacerdotes: Corrigite omnia, quia vobis correctio data est: scriptum est D
enim: Vobis datæ sunt clauis Regni cælorum. Sed peto a vobis, vt clauis nobis Regni,
non portæ aperiantur inferni. Hæc, si dignamini, omnia ante oculos pono. Hoc enim in
me reprehendo, quod dixerim vnam Dei & hominis esse naturam. Item dixit: Ego non
solum correctionem vestram rogo, sed & omnem præsumptionem meam de scriptis meis
arguo atque condemno. Item dixit: Sic sensi: testis est Deus. Si erraui, corrigite. Item di-
xit: Et paulo ante dixi, & nunc iterum repeto: In priori comprehensione mea, & in prin-
cipijs conuersionis meæ quæcumque conscripsi, omnia me toto corde respuere. Item di-
xit: Excepto nomine Dei, omnia anathemo. Item dixit: Omnia quæ inueniuntur contra
fidem, cum ipso auctore condemno.

Simphosius Episcopus dixit: Iuxta quod paulo ante lectū est in membrana nescio qua, in
qua dicebatur Filius innascibilis: hanc ego doctrinam, quæ aut duo principia dicit, aut Fi-
lium innascibilem, cū ipso auctore damno qui scripsit. Item dixit: Ego sectā, quæ recitata E
est, damno cum auctore. Item dixit: Ego sectam malam, quæ recitata est, damno cum
auctore. Item dixit: Date mihi chartulam, ipsis verbis condemno. Et cum accepisset
chartulam, de scripto recitauit omnes libros hæreticos, & maxime Priscilliani doctrinam,
iuxta quod hodie lectū est: Vbi innascibilem Filiū, scripsisse dicitur, cum ipso auctore dāno.

Comasius presbyter dixit: Nemo dubitet me cū domno meo Episcopo sentire, & omnia
damnare, quæ damnauit; & nihil eius præferre sapientiæ, nisi solum Deum. Atque ideo no-
lo me, dubitetis, aliud esse facturum, aliterve sensurum, quam quod professus est. Ac proin-
de quomodo dixit Episcopus meus, quæ sequor: quicquid ille damnabit*, & ego damno.

Era qua supra, sub diē septimum Iduum Septēbrium professiones sanctæ memoriæ Epi-
scoporū domni Simphosij & domni Dictiniij, & sanctæ memoriæ Comasij tunc presbyteri.
Comasius presbyter dixit: Non timeo frequenter dicere, quod semel dixissem, vt gau-
deam.

A deam. Sequor auctoritatem Episcopi mei Simphosij: sequor sapientiam senis: sentio
quod dixi. Si iubetis, ex chartula relegam. Omnes id sequantur, qui voluerint vestro ad-
hærere consortio. Et Comasius presbyter ex chartula legit: Cum Catholicam & Nicæ-
nam fidem sequamur omnes; & scriptura recitata sit, quam Donatus presbyter, vt legitur,
ingessit, vbi Priscillianus innascibilem esse Filium dixit: constat hoc contra Nicænam fi-
dem esse dictum. Atque ideo Priscillianum huius dicti auctorem cum ipsius dicti peruer-
sitate, & quos male condidit libros cum ipso auctore condemno.

Simphosius Episcopus dixit: Si quos male condidit libros, cū ipso auctore condemno.

Dictinius Episcopus dixit: Sequor sententiam domni mei, & patris mei & genitoris &
doctoris. . . . Quæcumque locutus est, loquor. Nam scriptum legimus: Si quis vo-
bis aliter euangelizauerit, præter quam quod euangelizatum est vobis, anathema sit. Et

B idcirco omnia quæ Priscillianus aut male docuit, aut male scripsit, cum ipso auctore con-
demno.] hæcenus lapsorum professiones. Quid autem de his decreuerit sancta Synodus,
Acta quæ sequuntur, ita declarant:

Diē qua supra. Exemplar diffinitiuæ sententiæ translata de Gestis. Episcopi dixerunt:
Legatur scriptura sententiæ. Et legit. Etsi diu deliberantibus verum post Cæsaraugusta-
num Concilium, in quo sententia in certos quosque dicta fuerat; sola tamen vna die,
præsente Simphosio, qui postmodum declinando sententiam præsens audire contempse-
rat; arduum nobis esset audire iam dictos: litteris tamen sanctæ memoriæ Ambrosij, quas
post illud Concilium ad nos miserat, vt si condemnassent quæ perperam egerant, & im-
plessent conditiones quas præscriptas litteræ continebant, reuerterentur ad pacem (adde,
quæ sanctæ memoriæ Siricius Papa suassisset) magnam nos constat præstitisse patientiam:

C Et si prius indictum in Toletana vrbe Concilium declinarant, ad quod illos euocaueramus;
& audissemus cur non implessent conditiones, quas sibi ipsi, sancto Ambrosio præsentem &
audiente, posuissent: patuit respondisse Simphosium, se a recitatione eorum quæ * dicebant
martyres recessisse] erant hi, quos a Maximo necatos diximus Imperatore, Priscillia-
nus ipse ac socij, quos Priscillianistæ colebant vt martyres. Sed pergunt Acta: Ac dehinc
deceptum, tentumq. per plurimos, secus aliqua gessisse reperimus, nullis libris apocryphis,
aut nouis scientijs, quas Priscillianus composuerat, inuolutum. Dictinium epistolis ali-
quantis pene lapsus; quas omnes sua professione condemnans, correctionem petens, ve-
niam postularet. Quem constat (vt Simphosius fecit) quæcumque contra fidem Catholi-
cam Priscillianus scripserat, cum ipso auctore damnasse.

Ceterum extortum sibi de multitudine plebis probaret esse Simphosium, vt ordinaret
D Dictinium Episcopum, quem sanctus Ambrosius decreuisset bono pacis locum tenere pre-
sbyterij, non accipere honoris augmentum. Confitentur etiam illud, quod alios per di-
uersas Ecclesias ordinassent, quibus deerant sacerdotes; habentes hanc fiduciam, quod cum
illis propemodum totius Galleciæ sentiret plebium multitudo: ex quibus ordinatus est
Paternus Braccarensis Ecclesiæ Episcopus: in hanc vocem confessionis primus erupit: Et
sectam Priscilliani se scisse, sed factum Episcopum liberatum se ab ea, lectione librorum
sancti Ambrosij, esse, iuraret. Item Isonius nuper baptizatum se a Simphosio, & Episco-
pum factum se hoc tenere, quod in præsentem Concilio Simphosius professus est, respondit.

Vegetinus vero olim ante Cæsaraugustanum Concilium Episcopus factus, similiter li-
bros Priscilliani cum auctore damnauerat, vt de ceteris Acta testantur: de quibus qui con-
suluntur Episcopi iudicabunt. Herenas clericos suos sequi maluerat, qui sponte, nec inter-
E rogati, Priscillianum Catholicum, sanctum martyrem clamassent, atque ipse vsque ad fi-
nem Catholicum hunc esse dixisset, persecutionem ab Episcopis passum. Quo dicto,
omnes sanctos, iam plurimos quiescentes, aliquos in hac luce durantes, suo iudicio dedu-
xerit in reatum. Hunc cum his omnibus tam suis clericis, quam diuersis Episcopis, hoc
est, Donato, Acurio, Aemilio, qui ab eorum professionibus recedentes maluissent sequi
consortium perditorum, decernimus ab sacerdotio submouendum: quem constaret etiam
de reliquis verbis suis conuictum per tres Episcopos, multos quoque presbyteros, siue dia-
conos, cum periurio fuisse mentitum.

Vegetinum autem, in quem nulla specialiter dicta fuerat ante sententia, data professio-
ne, quam Synodus accepit, statuimus communioni nostræ esse reddendum.

Paternum, licet pro Catholice fidei veritate & publicatæ hæresis errore libenter ample-
xi, Ecclesiam, in qua fuerat Episcopus constitutus, tenere permisimus: recepturi etiam in

INDEX
IN TOMVM QVINTVM
ANNALIVM ECCLESIASTICORVM

A

- A** Bacuch Prophetæ ossa quando inuenta. 252. c
 Aberius cum Leontio legatus ex Concilio Armenia ad Proclum. 649. a
 Abibus filius Gamalielis. 367. e
 Absolutio condemnati Episcopi facta esse debet a maiori numero, quam fuerat damnatus Episcopus. 189. d
 Abundantius Exconsul relegatus. 12. b
 Abusus quamplures in Africanam Ecclesiam irrepentes S. Augustinus abstulit. 417. b. c. d. e. 418. a
 Acacius Amida Episcopus charitate debellat Persas. 469. d. e
 Acacius Amida Episcopus ornamenta ecclesiæ distrahit pro redimendis hostibus. 469. e
 Acacius martyr suspensus in arbore nucis. 21. d
 Acacij martyris templum inuisit Arcadius Imperator. 261. a
 Acacius Beræensis Episcopus cū collegis legatus Romam mittitur pro conciliadis discordijs Antiochenis. 65. e. 66.
 Acacius Beræensis cum Seueriano & Antiocho Episcopis conspirat contra Ioannem Chrysostomum. 168. 169. a
 Acacius Beræensis accusator Ioannis Chrysostomi. 173. b. 174. c. d. e. 175.
 Acacius Beræensis cum collegis vrget Arcadium contra Ioannem. 197. a. b
 Acacius Beræensis iam senex erat tempore obitus Ioannis Chrysostomi. 274. c. d
 Acacius Beræensis qualiter admittendus ad Catholicam communionem, Innocentius Papa monet Alexandrum Episcopum Antiochenum. 274. d
 Acacium Beræensem litteris admonet Innocentius Papa. 274. d. e
 Acacius Beræensis Iudex in causa Ioannis Chrysostomi. 189. d. impellit idem Arcadium contra Ioannem. 190. e. 191. a
 Acacij Beræensis clerici cum militibus irrumpunt in ecclesiam noctu. 191. c. d
 Acacius Beræensis iūgitur scelestissimo Porphyrio. 202. e
 Acacius Beræensis & collega hostes Ioannis Chrysostomi legationem mittunt ad Innocentium Papam, sed reijciuntur. 207. a. b. e
 Acacius Beræensis præcipuus persecutor Ioannis sigillatus ab Isidoro Pelusiota. 257. d
 Acacius Beræensis in omnibus paruit Innocentio Papa. 274. e. 275. a
 Acacius Beræensis accipit litteras a Theodosio de pace Ecclesiæ. 620. a. b
 Acacius Beræensis admonetur a Cyrillo de Nestorio. 539. a
 Acacius Beræensis fauit Nestorio. 539. b. eius simulata studia. c
 Acacius Beræensis laborat pro schismaticis & Nestorianis. 588. b. ætas ipsius. c. d
 Acacius Beræensis absens suas vices delegauit Paulo Emeseno in Synodo Ephesina. 588. b
 Acacius Beræensis scribit contra Cyrillum & Memnonem ad Theodosium Imperatorem. 588. c
 Acacius Melitenus orans in Synodo vaticinatur de futura pace. 593. b
 Acacius Episcopus Melitenus calumniam patitur hæresis Theopaschitarum. 597. b
 Acacius Episcopus Melitenus accipit litteras a Cyrillo. 634. a
 Acacius Melitenus exclamat contra libros Theodori Mopsuesteni. 648. e
 Acacius Episcopus Melitenus clarus in Concilio Ephesino. 564. d
 Acclamationes populi Hipponensis in electione Eradij. 495. b. c. cum eum successorem sunt sortiti. 496.
 Acclamationes erga Cyrillum tempore pacis. 627. c. d
 Accusationes contra Antonium Episcopum Ephesinum. 121. e. 122.
 Accusatores Ioannis Chrysostomi. 173. b
 Accusationes contra Ioannem Chrysostomum. 170. a. 173. a. b. 174. numero vigintinouë accusationes. ibid. alia sexdecim accusationum capita ingesta ab Acacio. 174. c. d. e. quæ vere fuerint in Ioannem accusationes. 175. c. d. e
 Acephalorum hæreticorum origo. 637. e
 Achemenidæ Persarum nobilissimi. 466. d
 Acta martyrii Anaunensium. 100. a. b. 101. a. 102. a. b. c
 Acta publica Donatistarum perquiri iussa a Iudicibus. 129. e. 130. a
 Acta publica Maximianistarum cum Donatistis perquiri mandata. 129. c. d. e. 130.
 Acta publica contra Ioannem Chrysostomum confecta ad Innocentium Papam missa. 196. a. b
 Acta Synodi ad Quercum. 173. a. ex Photio deprompta. 174. 175. qualia sint. 175. 176.
 Acta publica de quæstionibus habitis a Iudicibus in causa Chrysostomi allata Romam ad Innocentium Papam. 206. c
 Acta publicæ Collationis ut publice exponerentur, petit Augustinus a Marcellino Iudice. 334. c. d
 Acta publica controuersie Paulini cum Cælestio habitæ. 339. e. 340. a. b
 Acta Romani Concilij de causa Sixti Papæ accusati a Basso. 641. a. b. c. quæ veriora probentur. 642. d. e
 Acta de condensatione Polychronij omnino spuria. 642. e. 463. a. b

I N D E X.

Actio Concilij Epheſini prima. 568. b. c. 569. 570. pro
Actio Concilij Epheſini ſecunda. 571. b. c. d
Actio tertia Concilij Epheſini. 573. e
Actio quarta eiufdem in aduentu legatorum. 575. e.
 576. a
Actio quinta Concilij Epheſini. 576. c. d
Actio ſexta Concilij Epheſini. 577. e. 578.
Actio ſeptima Concilij Epheſini. 578. d. 579.
Actio octaua eiufdem Synodi. 580. b
*Actio nona Synodi Epheſinæ, in qua actum de damnatio-
 ne hæſis Pelagianæ.* 580. d. 581. a
Actiones reliquæ Synodi Epheſinæ incertæ. 581. c
Acta Collationis recitanda annis ſingulis ante Paſcha.
 335. c
Acta Concilij Dioſpolitani quaſita ab Auguſtino. 375.
 d. e
Acta Concilij Carthaginenſis contra Pelagium. 386. b. c.
 387. a. b. c
*Acta electionis Eradij in coadiutorem & ſucceſſorem Au-
 guſtini.* 494. d. e. 495.
Adamantius ex Iudeo Chriſtianus. 378. c
Adelphij Episcopos Cucuſi. 215. e
*Adelphij Episcopos viſio de Ioannis Chryſoſtomi gloria qua-
 lis.* 261. c. d
*Adrumetini monachi diſſenſionibus agitati ob quaſtiones
 de libero arbitrio.* 416. c. d
Aduentus Domini ad iudicandum proximus exiſtimatus.
 459. d. e. 460.
Aduri in Africa Memoria S. Stephani erecta. 390. c. d.
 392. b
Aegypti monaſteria inuafa a barbaris. 303. e
Aegyptij & Hebraei ſacerdotes Reges habuere. 312. e
Aegyptiorum menſium ratio. 627. a. b
Aelia nobiliſſima Gazenſis femina curatur Dei virtute.
 74. b. c
*Aemilius Episcopos Beneuentanus legatus Conſtantino-
 polim ex Romano Concilio cum collegis.* 227. c. d. e
Aemilianus Episcopos interfuit Concilio Teleptenſi.
 416. e
Aeneas Gazenſis Episcopos. 70. e
Aetij proditio detecta in Bonifacium. 411. c
Aetius vincit Francos. 411. e. 412. a
Aetius barbarorum ductor contra Occidentale Imperium.
 488. b. compoſuit res cum Imperatore. b. c
Aetius occidit Felicem Magiſtrum militum. 500. c
Aetius calumnijs vrget Bonifacium Comitem. 500. d. e
Aetius in ordinem redactus ad Hunnos confugit. 631.
 a. b
Aetius ſuperat Burgundiones & Armoricos. 651. e
Africa quando primum audijt Pelagij hæreſim. 339.
 a. b. c
Africam depaſcuntur Vuandali. 510. e. 511.
Africa frumentum retinens Romam fame cruciat.
 290. a
Africam inuadunt Vuandali. 501. e. 502. eam va-
 ſtant vndique. 507. d. e. 508. a
Africa cur dedi Vuandalis meruit. 507. e. 508. 509. e.
 510. a. b
*in Africa plures erectæ eccleſiæ in honorem S. Stephani pro-
 tomartyris, in quibus eius reliquiæ collocatæ.* 390. b. c
Africa prouinciæ diuiſa a Genſerico. 675. c
*Africanam cladem deplorat Auguſtinus obſeſus Hippo-
 ne.* 551. e. 552. a. b. c. d
Africana Eccleſia abundare cœpit monachis. 19. a
Africanæ Eccleſiæ Primates. 41. e. 42.
Africana Eccleſia bello Gildoniano dire afflicta.
 54. e

Africana Eccleſiæ pace reſcriptum dedit Honorius Imp.
 49. e. 50. a
Africana Eccleſia vexata a Circumcellionibus. 50.
 b. c. d
Africanam Eccleſiam peruadunt Maſſaliani hæretici.
 63. e
*Africana Eccleſia legationem mittit ad Honorium Impe-
 ratorem aduerſus Gentiles infeſtantes Chriſtianos.*
 97. e. 98.
*Africanam Eccleſiam Catholicam infeſtantes cobibiti pœ-
 na librarum quinque auri.* 99. c. d
Africana Eccleſia laborat magna clericorum penuria.
 128. c. d
*Africanæ Eccleſiæ quaeruntur clerici a Romana & Me-
 diolanenſi Eccleſijs.* 128. b. c
*Africanæ Eccleſiæ vniionem & pacem procurat Anaſta-
 ſius Papa.* 129. c. d
Africana Eccleſia iterum a Donatiſtis exagitata. 303.
 b. c. d
*Africanæ Eccleſiæ acceperunt reliquias protomartyris
 Stephani ab Oroſio.* 389. e. 390. a. b
Africana Eccleſia laborat in Pelagianis deſtruendis.
 445. b. c
Africana Eccleſia perſecutione Genſerici Regis concuſſa.
 659. a. b. c
Africana Eccleſia legit paſſiones martyrii. 456. e. 457. a
Africana Eccleſia quæ paſſa, capta Carthagine. 675. c. d
*Africani Episcopos inuident Valerio Episcopos Hipponenſi
 de S. Auguſtino.* 13. e. 14. a
*Africani Episcopos frequentant Paulinum Nolanum le-
 gationibus.* 17. b. c
Africani cupidi videndi Paulinum. 17. d
Africani Episcopos quos titulos reſpuunt, & quare. 40. e
 41. a. b. c. d. 42. a
Africani Episcopos conſulunt Siricium Papam. 42. d. e.
Africani Episcopos agunt de tollenda idololatria. 53. b
*Africani Episcopos clericos in Africam mitti rogât Ana-
 ſtaſium Papam.* 128. c. d. e
*Africanorum Episcopos omnium nomine ſcribit epi-
 ſtolas Episcopos Carthagenenſis.* 130. d
Africa vexata a tyronibus. 180. c
Africani Episcopos pacifice conueniunt Donatiſtas. 181.
 a. b. c
*Africani Episcopos legationem mittunt ad Imperatorem
 pro Donatiſtis.* 183. d. e
*Africani Episcopos Catholici quid petant ab Honorio Imp.
 contra Donatiſtas.* 221. b. c. d
*Africani Catholici quanta dira paſſi ſint a Donatiſtis mi-
 tatem reſugientibus.* 233. b. c
*Africani Episcopos agunt de conciliando Innocentio Papa
 Theophilo Alexandrino.* 253. d
*Africani Episcopos veniunt ad Collationem Carthagenem,
 eorum numerus.* 314. c. d
Africanorum Episcopos modestia laudata. 314. d. e.
 ipſorum promiſſio liberalis facta Donatiſtis. 315. b.
 eorumdem humanitas erga eosdem. 315. c. d
*Africanorum Episcopos litteræ ad Marcellinum ante
 Collationem.* 316. a
Africani Episcopos quanta ſpondeant Donatiſtis. 316. c. d.
 ibid. d
Africani Episcopos nominant Donatiſtas fratres. 319. b
*Africani Episcopos expetierunt publicam Collationem ab
 Honorio cum Donatiſtis.* 302. e
*Africani Episcopos ſeptem ex omnibus delecti ad diſputan-
 dum cum Donatiſtis.* 317. c. d
*Africani Episcopos reclamant ob licentiam conſeſſam Do-
 natiſtis ſuo ipſorum arbitratu viuendi.* 302. a
 Africa-

I N D E X.

*Africani Episcopos præcauent ne Pelagius abſolutus in
 Concilio Palæſtino reciperetur ab Innocentio Papa.*
 386. d. e
Africani Episcopos excitati ab Oroſio contra Pelagium.
 385. d. e. 386. a. b
*Africani Episcopos quam manſueſe egerint cum Donatiſtis
 ſe ipſos interim. entibus.* 361. c. d
*Africani Episcopos ſcribunt ex Concilij Carthagenenſi &
 Mileuitano ad Innocentium Papam contra Pelagium.*
 387. d. e. 388. a. b
*Africani Episcopos delegant S. Auguſtino opus, vt ſcribat
 contra Pelagianos errores.* 389. b. c
*Africani Episcopos non negarunt appellandi ius ad Apo-
 ſtolicam ſedem.* 450. c. d. e. 453. a. b
Africani Episcopos conuicti ex ſuis ipſorum ſcriptis. 455. b. c.
 receperunt canones citatos a Romano Pontifice. 456. e.
 confirmationem petunt a Bonifacio canonis editi ab
 ipſis de Scripturis Canoniciſ. 456. e
Africani Episcopos legationem mittunt in Orientem. 457. a. b
*Africani Episcopos ſcribunt ad Zoſimum querentes de ad-
 miſſis Pelagio & Cæleſtino ad audientiam.* 409. b. c
Africanos Episcopos Honorius vocat ad Synodum. 435. c. d.
 436. b. c. eos reuocat, ſedatis iam rebus. 439. d. e
*Africani Episcopos quomodo tumultuati occasione appel-
 lationis ad Rom. Pontificem.* 448. a. b
*Africani Episcopos conſulunt Auguſtinum, an ſugiendum
 tempore Vuandalica perſecutionis.* 411. b. c. d
*Africani Episcopos frequenter appellare conſueuerunt ad
 ſedem Apoſtolicam.* 451. a. b. c. d. 455. b. c
*Africani Episcopos nauibus impoſiti expulſi, ad Campa-
 num litus deduſti.* 675. c. d
Africanæ prouinciæ ſuppeditant frumentum Vrbi. 56. c. d
*Africanum idolum, Cæleſtis dictum, proſtratum cum
 templo.* 92. c. d. e
*Africanarum cloacæ libidinum per Vuandalos expurga-
 te.* 509. e
Africanorum immania peccata. 508. b. c. d. e. 509. a
Agapeta virgines prohibentur habitare cum clericis.
 66. d. e
Agapius Macedonianus redit ad ſedem Catholicam. 307. d. e
Agiomachi perſtringuntur ab auctore. 393. a. b
Agricola Præfectus Prætorio quid contra Pelagianos.
 461. e
*Agricola Pelagianus Episcopos Britanniam hæreſi Pe-
 lagiana infeſcit.* 519. c. d
Agrippinenſis ciuitatis exciſa a barbaris. 264. d
Agrorum luſtratio Gentilitio ritu. 101. a
Alani cum Vuandalis Gallias depaſcuntur. 263. d. e
Alani cum alijs barbaris inuadunt Hiſpanias. 287. c. d
Alani ſpondent Honorio pacem. 354. b
Alani commixti Vuandalis depaſcuntur Africam.
 551. d
Alani in Gallias erumpunt. 246. b. 251. c. d
Alani vocantur a Ruſſino Præſecto. 5. e
*Alaricus Rex Gothorum vocatur a Ruſſino Præſecto in
 cladem Imperij.* 5. e. 6. a
Alaricus vaſtat Græcias, Athenas excidit. 7. d. e
*Alaricus deſcendens in Italiam apud Pollentiam vinci-
 tur.* 183. c. d
Alarici timore, Vrbi muri inſtaurati. 184. c. d
Alarici tranſitus Iſtri annus. 185. d
Alaricus cupidiffimus Vrbiſ. 185. e. 186. a
Alarico conſpirant Gentiles Romani. 288. e. 289. a
Alaricus ruſſum Romam obſidet. 288. e. 289. a
Alaricus Dux exercitus creatus ab Attalo Imp. 289. a
Alaricus victus ſugere ſinitur prodicione Stilichonis.
 186. b. c

Alaricus Rex Gothorum inſeruit Stilichoni. 267. a
Alarico penſum eſt aurum a Romanis pro pace. 267. c. d. e
Alaricus obſidet Vrbeſ. 276. b. c. d
Alaricus paciſcitur cum Romanis obſeſis. 277. a
Alaricus potitur Vrbe. 292. a. b. 293. 294.
*Alaricus quo die in Vrbeſ ingreſſus, deq. tempore captæ
 Vrbiſ.* 293. a. b. c
Alaricus mira celeritate Vrbeſ inuaſit. 293. d. e
*Alaricus in deprædatione Vrbiſ conſultum voluit eccle-
 ſiis.* 294. a. b. c. d. 295. 296.
*Alaricus teſtatur, numine impellente, ſe ad Vrbiſ exci-
 dium veniſſe.* 279. b
*Alaricus, accepto auro, adhuc hoſtis perſeuerat Romani
 Imperij.* 279. b. c
Alaricus conuenitur a legatis ab Vrbe miſſis pro pace.
 279. b. c
*Alaricus iniquas pacis conditiones offert Honorio Impe-
 ratori.* 279. e
Alaricus mittit Episcopos ad Honorium pro pace. 279. e
Alaricus remeat ad Vrbiſ obſidionem. 279. e. 280. a
Alaricus Attalo abrogandum curat Imperium. 290. d
*Alaricus retinet apud ſe Attalum, & Ampelium filium
 eius.* 290. e
Alaricus Placidiam vice obſidis tenet. 290. e
*Alaricus ſacra vaſa baſilicæ S. Petri cum honore repor-
 tanda curauit.* 294. b. c
*Alaricus a Deo in Vrbeſ immiſſus ob Gentilium deorum
 cultorum cladem.* 295. a. b
Alaricus rem bellicam imprudenter agit. 301. b
Alaricus recedens ab Vrbe graſſatur in Campaniâ. 301. b. c
*Alaricus loco hoſtium habuit qui extra eccleſias inuenti
 ſunt.* 299. d
Alaricus quam modeſte uſus eſt victoria. 299. e. 300. a. b
Alaricus religione Honorij Imperatoris ſugatur ab Vrbe.
 302. c
Alaricus ante obitum pacem cum Honorio inijt. 313. a
Alarici obitus. 313. a
Albina cum Melanijs recedit ab Vrbe. 276. a. b
Albina due diuerſe. 276. b. c
Albina cum ſocijs Carthagenem nauigat. 281. b. inde
 Tagaſtam. ibid poſtea Hipponem. 281. d. e
Albina pro Albino. 281. b ſocrus Pini. ni. e
Albina ſcandalum paſſa ob vim illatam Pini. ni. 281. e.
 282. a. b. c
Albinus pro Albina. 458. e
*Alcimus Auitus catalogum ſcripſit librorum Canonico-
 rum.* 239. c
Alemanni cum alijs barbaris Gallias depaſcuntur. 263. d
Alemannorum Rex a S. Germano repreſſus. 652. e. 653. a
Alemanni ab Aetio permiſſi graſſari in Gallias. 651. e.
 his occurrit S. Germanus legatus. 652. a. e. 653. a
*Alexander Apameæ Episcopos cum Alexandro Hiera-
 polis præmiſſus a Ioanne Antiocheno Epheſum.* 565. e.
 idem Neſtorianus. 573. a
*Alexander Episcopos Baſianopolis Ioannis Chryſoſtomi
 cauſa exterris reſtituitur.* 262. b
*Alexander Episcopos Baſianopolis exceptus a Syneſio
 communicatione peregrina.* 263. a
*Alexander Hierapolis præmiſſus a Ioanne Antiocheno
 Epheſum.* 565. e. idem Neſtorianus. 573. a
Alexander martyr cum ſocijs ſub Honorio Imperatore.
 100. a. b. 101. 102.
*Alexander & Minerius e Gallijs ſcribunt ad S. Hierony-
 mum.* 246. b
*Alexander creatur Episcopos Antiochenus poſt Porphy-
 rium.* 272. e. eius laudes. 273. a. b
Alexander agit de pace Eccleſiæ Antiochena. 273. c. d
 Alexan-

Alexander Antiochenus Episcopus quid Constantinopoli pro restituendo Ioannis nomine conatus sit. 347. e
 Alexander Antiochenus Episcopus moritur. 332. c. d
 Alexandrina Synodus sub Cyrillo aduersus Nestorium. 544. c. d
 Alexandrina Synodus aduersus errores Origenis sub Theophilo. 85. c. d
 Alexandrina vidua accusat Aegypti Praesidem. 143. b. c. nominata Callitrope. d
 Alexandrinorum acclamationes tempore pacis inita cum Orientalibus. 627.
 Alexandrini Christiani quid passi a Iudeis. 377. e. 378. a. b
 Alexandrini tumultus propter Origenistas. 86. b. c. d. e
 Alexandrini Episcopi soliti nunciare quolibet anno diem Paschae. 90. d. e
 Alexandrini Episcopi totius Orientis sibi praesulatum vendicant. 678. d. e
 Alexandrini Episcopi vendicant sibi ius in electione Episcopi Constantinopolitani. 44. a. b
 Alexandrinorum & Antiochenorum Episcoporum vetus altercatio diocesis causa. 573. a
 Alimenta confessoribus praestanda. 64. e
 Alypius Episcopus Tagastensis donat libros Augustini contra Manichaeos scriptos Paulino Nolano. 14. e. 15. a. b
 Alypius conciliator amicitiae inter Paulinum & Augustinum. 15. b. c
 Alypius quae a Paulino Eusebii Chronicon. 15. d. e
 Alypius excusat Episcopos Numidiae. 180. c. d
 Alypius quae passus ab Hipponensibus. 282. b. c. d
 Alypius subinfensus Augustino. 284. a. b
 Alypius excipit Pinianum cum Albina & Melanijs. 281. b. c
 Alypius vnus ex septem Episcopis delectis ad disputandum cum Donatistis in Collatione. 317. d
 Alypius per Innocentium legatum scripsit ad S. Hieronymum. 457. b. c
 Alypius Romam veniens excipitur a Bonifacio Papa. 442. b
 Alypij legatio ad Honorium Imp. 442. e. 444. e. 445. a. b
 Alypius Constantinopolitanus clericus legat Candidianum diaconum ad Episcopos Synodi Ephesinae. 592. b
 Alypij Constantinopolitani labores & constantia pro fide Catholica. 592. e
 Alypiana neptis S. Gregorij Nazianzenii filia nominata. 686. c. 687. d. e
 Alypiana statura exigua, sed magna virtutibus. 688. a. b. c
 Alleluia vocis simbolo victi sunt hostes. 523. b
 Alleluia cantari solitum in processionibus. 140. e
 Alleluia in funere defunctorum Romae cani solitum. 110. b
 Altaris velamina quo honore sint habenda. 346. a
 Aman historiam Iudaei in opprobrium Christianae religionis representabant. 272. b. c
 Amandus Burdegalensis Episcopus conseruator scriptorum S. Paulini. 607. c. d
 Amantius cubicularius Eudoxiae Augustae. 132. c. curat negotium Porphyrij Episcopi Gazensis. 132. e. 133. a. b
 Amantius cubicularius Augustae insignis pietatis vir expetit peregrinari Hierosolimam. 135. e
 Ambauualia Gentilium. 101. a
 Ambianensis ciuitas capta a barbaris. 263. d
 Ambrosii imperiti lugent sub Clemente Papa. 63. c
 Ambrosii lege Arcadij repressi. 43. c
 Ambonem ad concionandum in medio ecclesiae primus

colocauit Chrysestomus. 257. b
 Ambone eminenti ad concionem uti consueuisse Romanos Pontifices. 253. b
 Ambrosius orans exauditur aduersus violatores Ecclesiasticae immunitatis. 20. a
 Ambrosius curat seruum Stilichonis arreptum a demone. 20. b
 Ambrosius quid cu Fritigilde Regina Marcomannorum. 20. c. d
 Ambrosij obitum quae praecerunt. 34. c. d. e
 Ambrosij vltima scriptio. 34. d
 Ambrosio psalmu explicanti lux missa caelitus affuit. 34. e
 Ambrosius non semper dictabat, sed manu scribebat. 34. e
 Ambrosius celare studet risionem. 35. a
 Ambrosij Notarius testis risionis. 34. e. 35. a. b
 Ambrosio commendati filij a Theodosio. 26. a
 Ambrosius non abstulit vigiliarum usum. 250. b. c
 Ambrosij doctrina diuina testificatione confirmata. 35. b. c
 Ambrosio agrotante quid Stilicho. 35. c
 Ambrosij extrema verba ab Augustino laudata. 35. d
 Ambrosij vita pendere statum Italiae. 35. d. e
 Ambrosij etas. 35. e
 Ambrosius secreto loquentes audit. 35. e
 Ambrosius moriturus accipit Corpus Domini. 36. a
 Ambrosius spiritum Deo reddit. 36. a. b. tempus obitus. 34. u. b.
 Ambrosius defunctus torquet demones. 36. b
 Ambrosius post obitum apparuit multis. 36. c. d
 Ambrosius Florentiae post obitum visus. 36. d
 Ambrosius superat Radagaisum & Gildonem. 36. d
 Ambrosio detrahentes poena graui a Deo puniti. 36. e. 37. a
 Ambrosij Vita ab auctore scripta, & Sixti Papae iussu edita. 38. a
 Ambrosij scripta deperdita. 38. a. b
 Ambrosij sermones multiplices. 38. b. c
 Ambrosij nomine multa feruntur scripta. 38. c
 Ambrosio Hieronymus cur iudiciu suspendit suu. 38. d. e
 Ambrosius post obitum debellator Radagaisi. 239. b
 Ambrosius praesto est Masizeli aduersus Gildonem pugnantem. 58. e. 59. a
 Ambrosius Alexandrinus. 38. e
 Ammon Episcopus in Thracia. 121. d
 Ammonius Origenista cum suis nauigat Constantinopolim. 88. c. d. 114. c. e. 115. a
 Ammonius monachus Origenista profectus Constantinopolim cum suis. 88. c. 115. a. 117. c. d. e
 Ammonius monachus Origenista quado mortuus. 175. d. falso illi tributa miracula. 175. e
 Ammonius quid in Epiphanium. 451. c. 452. a
 Ammonius monachus caput percutit Orestis Aegypti Praefecti. 378. e. dat ipse poenas sceleris. e
 Ammonij corpus reconditum. 379. a
 Ammonius metro cecinit historiam Gainae. 114. a
 Ampelius filius Attali tyranni. 290. e
 Amphilocheus Episcopus Iconij testis in testamento Gregorij Nazianzenii. 686. e
 Amphilocheus numerauit libros Canonicos. 237. c
 Ampulla sanguinis S. Stephani cum fragmine ossium per Gaudiosum Episcopum translata Neapolim. 390. e. 391. a
 Anabaptistas Theodosius seure punit. 359. b
 Anastasius Papa succedit Siricio. 44. e
 Anastasius Papa acerrimus vindex fidei Orthodoxae. 33. c
 Anastasius Papa exurgit contra Origenistas. 44. e. 45. a. b
 Anastasius dānat haereses Origenis & Origenistas. 45. b. c. 108. b. e
 Anastasius Papa fauet S. Paulino. 47. a. b
 Anasta-

Anastasius Papa quando damnat Origenistas. 91. a. b
 Anastasius Papa iudicat occultos Origenistas. 106. b
 Anastasius Papa promulgat decretum damnationis errorum Origenis. 108. e
 Anastasius Papa scribit epistolas ad vniuersas Ecclesias de damnatione Origenis errorum. 109. a
 Anastasius Papa epistolam dedit ad Chromatium Episcopum Aquileiae de damnatis Origenistis. 109. a
 Anastasius Papa epistolam dedit ad Venerium Episcopum Mediolanensem de Origenistarum damnatione. 109. a
 Anastasius Papa Ruffinum Romam ad dicendam causam vocat. 127. b. c
 Anastasius Papa Ruffinum damnat. 128. b. c
 Anastasius Papa sollicitus pro Africanis Ecclesijs. 128. e. 129. a
 Anastasius Papa curat vniorem Ecclesiae Africanae. 129. c. d
 Anastasius Papa rogatur indulgere Episcopis Donatistis. 129. e
 Anastasius Papa indulget Donatistis reuerti volentibus ad vnitatem Catholicam. 130. d. e
 Anastasij Papae epistola ad Ioannem Hierosolymitanum de Ruffino. 153. e. 154.
 Anastasij Papae obitus, anni sedis. 159. a. b
 Anastasij Papae res gestae atque decreta. 159. b. c
 Anastasij ordinationes. 159. c
 Anastasij sepultura. ibid. c. d
 Anastasius laudatissimus Pontifex. 159. d
 Anastasius Papa auctor Concilij Carthaginensis. 180. e. 182. a
 Anastasij Papae scripta. 161. d. e
 Anastasij sedes quamdiu vacauit. 161. b
 Anastasius presbyter promulgator haeresis Nestorianae Constantinopoli. 517. c. d. 518. a. b
 Anastasius Syrus propugnator Nestorij. 580. b
 Anathematismi Cyrilli ex Concilio Alexandrino. 545. e. 546. a. b
 Anathema in Arcadium illatum ab Innocentio Papa. 258. d. e
 Anatolius causa Ioannis Chrysofost. in Gallia secessit. 242. b
 Anatolius Praefectus Orientis tempore belli Persici. 470. b
 Anaunia vallis. 100. d. e
 Anaunenses martyres quando passi. 100. a. b. 101.
 Ancona lapis, quo lapidatus est S. Stephanus, asseruatus. 390. a
 Andreas Episcopus Samosatenus iussus a Nestorio scribere contra Cyrillum. 547. d
 Andreas Episcopus Samosatenus quando scripsit contra S. Cyrillum. 602. c
 Andreas pro mercede accepit Episcopatum Samosatensem. ibid. b
 Andreas Samosatenus Episcopus Nestorianus defensor librorum Theodori Mopsuesteni, accusator Rabulae Episcopi Edesse. 649.
 Andreas monachus Caprariae insulae laudatissimus. 58. c
 Andronicus scelestissimus. 327. d. e. 328. a
 Andronicus crudelium cruciamentorum auctor. 527. d
 Andronicus affigens sua edicta in foribus ecclesiae excommunicatur. 327. d. e
 Andronicus Ecclesiasticae immunitatis violator. 326. e. 327. a
 Andronicus damnatur a Synodo. 327. c. d. 328. b
 Andronici Praefecti Libyae poenitentia. 328. d. e. 329. a

Andronicus a tributali depositus per Synesium Episcopum. 329. b
 Angeli custodes iurium Episcopaliū. 143. d
 Angelus in habitu pastoris Asparem ducit. 487. e. 488.
 Angeli custodiunt ciuitatem Constantinopolitanam. 112. c. d
 Angelorum miriades assistunt incruento sacrificio. 256. e. 257. a
 Anianus pro Valeriano Pelagiano homine. 399. e. 400. a
 Anicij Romae egre passi Attalum regnantem. 289. b
 Anicianas ades Gothus penetravit. 299. d
 Animarum origo vnde, antiqua in Ecclesia quaestio. 363. e. 364. 375. e. 376. a. 377. b. c
 Anima immortalitatem quomodo Gennadius didicit. 331. b. c. d
 Anima immortalitas cum non sine titubatione a Christianis philosophis assereretur, quid Deus operatus sit, vt certior sententia fieret. 331. e. 332. a. b. c
 Anysius Episcopus Thessalonicensis fauet causae Ioannis Chrysofostomi. 228. e. 240. c
 Anthemius Consul vir laudatissimus. 224. b.
 scribit ad cum sanctus Ioannes Chrysofostomus Cucuso. 224. b
 Anthemij res gestae cum Aphraate sancto monacho. 224. c. d
 Anthemius fidelissimus Imperatori. ibid. e.
 tutor Theodosij Iunioris. c
 Anthemius curator Imperij Orientalis. 265. d
 Anthemius Philippi nepos auo dissimilis. 224. e
 Anthropomorphae monachi. 115. d. falso eo nomine insimulati Catholici. 115. e. 116. a
 Anthropomorphae haeresis in Africa pullulat. 463. b
 Anthropomorphae haeretici in Aegypto. 115. c. d
 Anthropomorphae haeticos Theophilus exagitat suis scriptis. 116. d
 Antiochus Ptolemaidis apostata nominatus. 257. d
 Antiochus Episcopus Ptolemaidis quid molitur contra Ioannem Chrysofostomum. 124. c. d
 Antiochus eunuchus Consul, & illius casus. 537. c
 eius occasione lex est lata contra eunuchos. d
 Antiochus qui laborauit in Codice Theodosiano. 557. d
 Antiochus Ptolemaidis cum Seueriano & Accacio agit contra Ioannem Chrysofostomum. 168. b. c. d
 Antiochus Episcopus Ptolemaidis accusator Ioannis Chrysofostomi. 173. b
 Antiochus Ptolemaidis & Seuerianus Episcopi causa necis Ioannis Chrysofostomi. 254. a. b
 Antiochus Ptolemaidis rursum agit contra Io. Chrysofostomum. 190. a. b.
 impulsor Arcadij, vt expellat Ioannem. 190. e. 191.
 Antiochus Ptolemaidis iungitur scelestissimo Porphyrio sedis Antiochena inuasori. 202. e
 Antiochia accessione aucta pomariorum. 668. e
 Antiochia obfessa ab Hunnis. 6. a. c
 Antiochena Synodus sub Ioanne Episcopo. 662. b. c.
 in qua damnatur Nestorius. c. d
 Antiochena Ecclesiae schisma antiquum sublatum. 273. c. d
 Antiochenam Ecclesiam a Nestorio liberare satagit Caestinus Papa. 610. e. 611.
 Antiochenorum & Alexandrinorum vetus contentio diocesis causa. 573. a
 Antiocheni clerici transmigrant ad Ioannem Chrysofostomum

num, ne Porphyrio communicent. 254. a
 Antiocheni Eudociam statua honorarunt. 668. d
 Antiochena Ecclesia pace fœderata, receptis clericis Paulini & Euagrii Antiochenorum Episcoporum. 274. d
 Antiocheni Episcopi, post Flavianum Porphyrius, post hunc Alexander, post Alexandrum Theodotus. 332. d. post eum Ioannes, inde Domnus. 508. b. c. 658. c. d.
 Antiochena Ecclesia laborat diuturno schismate. 65. e. quando Romanæ Ecclesiæ reconciliata. 66. a. b.
 Antiochenum Concilium de libris Theodori. 650. d
 Antiochenus Episcopus subijci volebat Alexandrino. 678. d. e.
 Antiocheni accensi zelo irruunt in aedes Porphyrii sedis inuasoris. 203. a
 Antiocheni Concilij Arianorum canon adductus contra Ioannem Chrysostomum. 189. e. 190. a. b. reiectus in Concilio Sardicensi. 190. a
 Antonini Episcopi Constantinæ ad Arcadium exhortatoria epistola ad martyrium. 659. c. d. e. 660. 661.
 Antonius de Aquino bene meritus de Ecclesiastica antiquitate. 561. a. 562. c. d.
 Antonius Agellius Episcopus Acernensis. 188. d
 Antonius Ioannis Chrysostomi studiosus extorris delituit. 242. a
 Antonius Episcopus Ephesi accusatur apud Ioannem Chrysostomum. 121. d. e. accusationum capita in eum. ibid. 122. a. moritur. 123. b. iudicata causa post mortem. 123. e. 124.
 Antonij Episcopi Fussalensis ordinatio facta a S. Augustino extemporanea. 482. e. eius crimina. 483. e
 Antonius Episcopus Fussalensis priuatur Episcopatu. 483. d. e.
 Antonij Episcopi Fussalensis petulantia. 484. a
 Antonij Fussalensis Episcopi causa. 451. d. e. 452. a. quid de eo statuit Bonifacius Papa. 451. e. 452. a
 Antonius Episcopus Germæ occisus a Macedonianis. 515. c. d.
 Apbraates anachoreta quid cum Anthemio viro illustri. 224. d. e.
 Aphrodisius Tribunus Notarius missus ab Honorio Imp. Romam ob schisma obortum. 430. e
 Aphtonius militatur Romam ab Honorio Imperatore. 433. c.
 Apiani Africani presbyteri causa. 446. c. d. 448. a. b. eius confessio spontanea. 449. d. e.
 Apinianus pro Piniano. 458. e
 Apollinaris hæresis redarguitur Theophilus. 89. e
 Apollinaris hæresis aduersaria Nestoriana. 519. b
 Apollinaristæ nominati Orthodoxi omnes a Nestorianis. 650. c
 Apollinaristæ ab Arcadio Imperatore exagitati. 43. a. b
 Apologia pro Origene a Ruffino Romæ editur. 30. b. c
 Apologia prima a sancto Hieronymo quando scripta. 108. b
 Apologia Hieronymi contra Ruffinum quando scripta. 155. c. d. e. 156.
 Apostata nominati quatuor præcipui aduersarij Ioannis Chrysostomi. 257. d
 Apostolorum natalis dies Romæ celeberrimus. 47. b. c
 Apostolorum Petri & Pauli Memoria in villa Ruffiniana. 171. d
 Apostolica sedes cum dicitur, per excellentiam intelligitur Romana Ecclesia. 388. a
 Apparitura militaris quando adhiberi solita ab Ecclesia

Romana in executione sententiarum. 452. e
 Appellationes frequentes ad Apostolicam sedem tempore Augustini. 451. a. b. c. 455. b. c
 Appellationum ad Romanos Pontifices occasione quomodo tumultuati sunt Episcopi Africani. 448. a. b. c. d
 Appellatio Ioannis Chrysostomi ad Rom. Pontificem. 192. a. b
 Appellationis ad Apostolicam sedem iuri Episcopi Africani non sunt refragati. 450. c. d
 Appellationes frequentes ad Romanum Pontificem. 630. b. c
 Appellandi vetus vsus ad sedem Apostolicam ab Augustino probatus. 450. c. d. e. 455. b. c
 Appellat Celestius hæreticus condemnatus Caribagine ad Romanum Pontificem. 340. b. c
 Appellat Imperatorem Crispinus Episcopus Donatista. 182. d. e
 Appellant damnati hæretici & schismatici ad seculare tribunal. 115. a. b
 Apringius Episcopus in Syria vna cum alijs monet Nestorium se corrigere. 542. b
 Apronianus Romanus fauet Ruffino Aquilienti. 108. a
 Aqua ad baptismi ministerium sponte scaturit. 409. e. id ipsum in Lucania & alijs in locis. 407. a. b. d. e. 408. b. c
 Aquila volans visa super caput Marciani postea Imperatoris. 591. d. e
 Aquis Tibilitanis Memoria S. Stephani erecta. 390. c. 392. b
 Aquitania scatens sordibus peccatorum. 251. e
 Aquitania provincia excisa a barbaris. 263. d
 Aquitanie clades illata a barbaris, & causa. 342. c. d. e
 Aquitanorum corruptissimi mores. 342. e. 343. a
 Aquitani Episcopi qui hoc tempore sanctitate claruerunt. 343. a
 Arabes auidissimi reliquiarum sanctorum martyrum. 304. e
 Arabianus Metropolitanus Galatiæ. 121. d
 Arabissus oppidum Armeniæ, in quod translatus Cuculso Ioannes Chrysostomus exul. 225. c. d
 Arabissi Episcopus Treius amicus Chrysostomo. 245. c
 Ara deorum iusse demoliri. 271. a
 Arbor nucis martyrio Acacij consecrata. 21. d
 Arcades a Gothis excisi. 7. b. e
 Arcadia filia Eudoxiæ Imperatricis. 220. e
 Arcadius imperat cum Honorio. 2. a
 Arcadij ætas. 2. a
 Arcadius & Honorius commendati S. Ambrosio a Theodosio patre. 2. a
 Arcadius non indignuit tutore. 2. d
 Arcadius suasu Ruffini coniugem accipit. 2. e. 3. a. b
 Arcadij coniux Promoti nepus Eudoxia. 2. e. 3. a. b
 Arcadius dona mittit sponsæ suæ. 2. e. 3. a
 Arcadius patitur insidias a Ruffino. 4. b. c
 Arcadij custos Deus, cum religionis cultor esset. 4. c.
 Arcadius legibus exagitat hæreticos. 4. e. 5. a. 21. e. 22. a. 43. a. b. 65. e. 125.
 Arcadius legibus exagitat Gentiles. 5. a. 22. b. 63. e. 92. b. c
 Arcadius persuasus a Ruffino obstat ne pugnet Stilicho aduersus hostes. 9. b. c. d
 Arcadius diuinitus liberatus. 10. e. 11.
 Arcadij numismata indicantia diuinam protectionem. 11. a. b
 Arcadij numisma cruce signatum. 11. c
 Arcadius

Arcadius bellum gessit aduersus Persas, & virtute Crucis vicit. 11. d
 Arcadij precibus liberatur populus. 21. d. e
 Arcadij pietas commendata. 21. d. e
 Arcadius exagitat rursus hæreticos. 21. e. 22. a
 Arcadius quid in hæreticos Apollinaristas. 43. a. b
 Arcadius quid in ambientes magistratus. 43. e
 Arcadius quid in Iudæos. 43. d
 Arcadius rescribit aduersus idola. 73. e
 Arcadius accersendum curat Ioannem Chrysostomum Antiochia, vt ordinare faciat Episcopum Constantinopolitanum. 43. e. 44. a
 Arcadij lege immunitas Ecclesiæ violata auctore Eutropio. 68. b. c. alia id genus ab eodem lata. 69. a. b
 Arcadij res collapsæ occasione Eutropij. 70. a. b
 Arcadio rebellant Gainas & Tribigildus Gothi. 70. a. b. c
 Arcadius rescribit vt clauderentur templa deorum Gazæ. 73. e. 74. a
 Arcadius patitur Gainam aduersarium. 76. b. c. d. 81. d. e
 Arcadius ab Eudoxia commouetur in Eutropium. 80. b. c
 Arcadij rescriptum de Eutropij exilio. 80. e. 81. a. b
 Arcadius abstulit Maiumæ spectacula turpia. 82. c. d. impulsu Ioannis Chrysostomi id facit. 82. b. c
 Arcadij lex aduersus obscœna spectacula. 82. c. d
 Arcadius denuo arctatus a Gaina tyranno. 110. c. d
 Arcadius vocatur Chalcedonem a Gaina tyranno. 110. d. consentit illi Arcadius timens sibi. e
 Arcadius dat Aurelianus Consulem & Saturninum Gainæ tyranno. 110. e. 111. a
 Arcadius coactus creat Præfectum exercitus Gainam. 111. a
 Arcadius cum Gaina sælus inijt. 111. a
 Arcadius consulit Ioannem Chrysostomum de danda ecclesia Arianis. 111. b. c
 Arcadius reprehenditur ab Honorio ob statum Eudoxiæ dedicationem. 188. b
 Arcadius lege sancita comprimit tumultus causa Ioannis obortos. 188. e
 Arcadius non vult cum Ioanne Chrysostomo communicare. 189. d
 Arcadius agit, vt expellatur ab Ecclesia Ioannes Chrysostomus. 190. d. e
 Arcadius ab Acacio & Antiocho impellitur contra Ioannem Chrysostomum. 190. e. 191.
 Arcadius turpes pacis conditiones a Gaina oblatas accipere cogitur. 111. e
 Arcadium adeunt Origenistæ contra Theophilum. 115. a. b
 Arcadius retuit Arianos publicas agere litanias. 125. e
 Arcadius impulsore Chrysostomo expellit hæreticos Arianos Constantinopoli. 126. a
 Arcadio nascitur filius. 131. b
 Arcadij consilium de Gazensibus. 133. d
 Arcadius Imperator damnatum & in exilium missum Chrysostomum renocat ob tumultuantem populum. 176. d. e
 Arcadius martyris Acacij inuisit templum. 261. a
 Arcadius immittit milites in candidatos neophytos. 191. e
 Arcadius lege lata relaxat vinclos causa incendiij. 201. e
 Arcadius lege prohibet populi Constantinopolitani collegia. 202. a
 Arcadium admonet per epistolam Honorius Imperator de rebus contra Ioannem Chrysostomum gestis. 208. e. 209. a. alijs sepe litteris ab eodem admonitus idem Arcadius. 211. e
 Arcadius legem sanxit contra eos qui cum Attico, Theophilo, & Porphyrio non communicarent. 244. e
 Arcadius excommunicatus ab Innocentio Papa. 258. d. e.

Arcadius Caim comparatus. 258. d. e
 Arcadius conatus expiare delictum. 261. a
 Arcadij supplex epistola ad Innocentium Papam. 259. b
 alia eiusdem ad eundem Innocentium. 259. v. d
 Arcadius vltimis litteris Honorij exagitatus. 257. e. 260. a
 Arcadius impius & inhumans contra ius gentium legatos Apostolicæ sedis dire vexauit. 240. a. b. c. d. e. 241.
 Arcadius transferendas curat reliquias Samuelis Prophetæ Constantinopolim. 252. b
 Arcadius Imperator moritur. 265. a
 Arcadius Regi Persarum moriens commendat Theodosium filium. 265. a
 Arcadius Episcopus cum collegis legatus ab Apostolica sede ad Concilium Ephesinum. 568. e
 Arcadius Apostolicæ sedis legatus profectus Constantinopolim. 593. d
 Arcadius cum socijs martyr in Africa sub Genferico. 659. a. b. c
 Archelaus Episcopus in Syria vna cum alijs monet Nestorium se corrigere. 542. b
 Archilleus Episcopus Spoletinus mittitur Romam ab Honorio Imperatore tempore schismatis. 434. b. datum de ipso rescriptum ab eodem Imperatore. c
 Archimandrite exurgunt pro fide Catholica, & pro Patribus Ephesi detentis contra schismaticos & hæreticos Nestorianos. 584. e. 585. a. procedunt ad regiam vna cum monachis. 585. a. b
 Archiua esse solere in prima sede prouinciæ. 167. b
 Ardaburius dux a Theodosio in Ioannem tyrannum missus captus. 485. b. c
 Arelatensis Ecclesiæ cum Viennensi sedata contentiones. 39. b
 Arelatensis Ecclesia turbata a Constantio Magistro militum. 345. c
 Ariani noua moluntur Constantinopoli. 125. b. incessant sunt Catholicos contumeliosis cantionibus. c. d
 Ariani agunt processiones, vtunturq. crucibus argenteis. 125. d. e. adoriuntur Catholicos. ibid. vetiti ab Arcadio publicas agere litanias. 135. e
 Ariani expulsi Constantinopoli a Ioanne Chrysostomo. 126. a
 Ariani Scythæ ad fidem Catholicam conuersi per S. Ioannem Chrysostomum. 128. e
 Ariani suis fauet Gainas tyrannus, & petit eis dari ecclesiam Constantinopoli. 111. b. c
 Arianorum canon citatus contra Ioannem Chrysostomum. 189. e. 190. a. reprobatus idem in Concilio Sardicensi. 190. a
 Ariani naucleri occasione tempestas exorta. 136. e. ab iurante hæresi eodem, reddita est tranquillitas. 136. e
 Ariani a Nestorio exagitati suæ ipsorum ecclesiæ ignem iniiciunt. 513. e. 514. a
 Ariani a Theodosio lege præstricti. 480. b. c
 Ariani consternati ob casum Attali. 291. d. e
 Ariani Gothi victores cedunt Catholicis victis. 295. c. d
 Aristolaus Tribunus Notarius mittitur a Theodosio Antiochiam pro pace inter Episcopos concilianda. 617. e
 Arma foris relinquit Imperator Theodosius, antequam ingrediatur in ecclesiam. 558. e
 Armati vetiti ingredi in ecclesiam. 558. c. d.
 Armenia ab Hunnis inuasa. 6. a
 Armenium Concilium contra Nestorianos edentes libros Theodori Mopsuesteni. 649. a
 Armentius aduersarius S. Basilij a Deo corripitur. 636. e. 631. a

- Armoriorum populorum causa* S. Germanus ad Imperatorem Rauennam proficiscitur. 653. a
Armorici iterum rebellant contra Imperatorem. 653. e
Armorici cum Burgundionibus ab Aetio victi. 651. e
Arreptitia virgo absque cibo humano vivebat. 646. e. Dei ope curata. 647. a. b
Asfacius presbyter Constantinopolitanus contra Ioannem Chrysostomum agit. 175. a
Asfacius presbyter Constantinopolitanus creatur Episcopus post relegatum Ioannem. 199. b. c. frater fuit Nestarii, homo ignauus. ibid.
Asfacij communicationem vitant Constantinopolitani ciues. 200. a. b
Asfacio, Porphyrio, & Theophilo communicare lege iubetur. 202. b. 203. c
Asfacio communicare renuentes dira patiuntur. 203. e
Asfacius non recipitur a Romano Pontifice Innocentio. 208. d
Asfacij pseudoepiscopi obitus. 228. c. 229.
Artemisia Iudaea filia Lettori Praefecti provinciae Hispaniarum ad fidem conuersa. 426. e. 427. a. b. c
Arundine clausae missae litterae per tabellarium mendicum praeserentem a Concilio Ephesino Constantinopolim. 583. e. quid illis lectis factum sit. 584. e
Arsuspices in Urbem vocantur ab Eibnicis. 278. d. e
Asclepas Gazensis Episcopus. 70. e. 71. d
Asclepas Episcopus Chersonensis ab Imperatore veniam deprecatus pro reis. 461. b
Ascodrogita haeretici lege Theodosij repressi. 514. e
Asellus presbyter Romanus legatus a Zosimo Papa cum collegis Carthaginem. 429. b. 446. c
Asia vastatur a Tribigildo tyranno. 70. b. c. 76. b. c
Asiani Episcopi quid cum S. Ioanne Chrysostomo. 121. b. c. 122. 123.
Asiani Episcopi sex depositi a Ioanne Chrysostomo. 124. a
Asinariam Urbis portam ingressi Gothi noctu. 292. b. e
Aspar dux exercitus in Africa vincitur. 591. c. d
Aspar Rauennam ducitur ab Angelo. 487. e. 488.
Aspebetus dux Saracenorum quomodo conuersus ad fidem. 470. a. 471.
Aspebetus baptizatus, Petrus nominatur, & fit Episcopus Saracenorum. 471. c. d
Assertiones Catholicae aduersus errores Pelagij. 372. e
Astarthe dea Sydoniorum quae. 95. e
Astarthes templum in Phoenicia. 142. b
Athanasius numerauit libros Canonicos. 237. c
Athanasij exemplum propositum imitandum. 538. c
Athaulphus Magister equitum creatur ab Attalo Imperatore. 289. a
Athaulphus creatur Rex Gothorum. 313. b
Athaulphus cum Gothis transit in Gallias. 342. b
Athaulphus ut amicus ingressus est cum Gothis in Gallias, sed inimicus euasit. 343. e. 344. a
Athaulphus accipit in coniugem Gallam Placidiam. 313. b. c
Athaulphi Regis consilium de restituendo Romano Imperio. 313. d. e
Athaulpho succedit Vuallia Rex Gothorum. 383. d
Athaulphus occisus a suis Gothis. 359. e. 360. a
Athenae ab Alarico excisae. 7. c. d. e. 8. a. saluatae beneficio deorum finguntur a Zosimo. 7. d. e
Athenae Dei consilio a Gothis excisae probantur. 8. c
Athenarum perditio praedicta. 8. b
Attalus legatus Roma ad Alaricum missus. 279. c
Attalus Arianus baptizatus ab Episcopo Ariano. 291. e
Attalus consensu Alarici nomen Augusti sumit. 288. d
Attalus creat Consulem Tertullum Eibnicum, prauiam Gentili superstitione. 288. c. d

- Attali varia alea, ludibrium barbarorum.* 290. e. 291.
Attalus adhuc Imperatorem agens in Gallijs a Gothis suis pulsus. 343. e. 344. a
Attalus tyrannidem iterum sumit in Gallijs. 360. a
Attalus decipitur falsis deorum responsis. 289. c. d
Attali vana iactantia coram Senatu. 289. b
Attalus spernit consilia Alarici propter vatum falsas promissiones. 289. d. e
Attalus frustra tentat Africam, resistente illi Heracliano. 289. d. e
Attalus mittit in Africam Constantinum, qui ibi occisus est. 289. d. e
Attalus superbiens dedignatur habere Honorium consortem Imperij. 299. e
Attalus duras & indignas praescribit condiciones Honorio supplicanti. 289. e
Attalus vocatus a suis in Urbem reuertitur. 290. a
Attalus priuatur Imperio. 290. d
Attalus ante curram Honorij triumphantis. 408. c
Attalus tyrannus captus manu truncatur. 383. b. c. cedit ei vitam Honorius. c
Attalus Gentilium socius Labarum reijcit. 383. b. c
Attali numisma. 383. b. c
Attirebatensis ciuitas a barbaris capta. 263. d
Atticus presbyter Constantinopolitanus agit contra Ioannem Chrysostomum. 175. a
Atticus creatur Episcopus Constantinopolitanus. 239. c
Atticus Sebastenus patria, aliquando Macedonianus haereticus, idem hostis Ioannis Chrysostomi. 239. c. d
Atticus qua arte apparere studuit eruditus. 239. d
Attici communionem respuerunt legati sedis Apostolicae. 240. d. e.
Attico communicare renuentes quanta passi sint. 242. b
Attici communionem vitantes dirissima passi sunt. 242. b. c. d. e. 243.
Atticus excommunicatur ab Innocentio Papa. 244. e
Atticus nititur auxilio Arcadij Imperatoris. 248. e
Atticus cum Theophilo iunctus arcto vinculo. 276. a. b
Attici causam apud Innocentium Papam agit Maximianus Episcopus. 275. a. b
Atticus crebras ad Innocentium Papam legationes mittit, ut possit absolui. 274. e
Atticus baptizat Iudaeum paralyticum, & curat eum. 272. c. d
Atticus admonitus Theophili casu nomen Chrysostomi in Diptycha restituendum curauit. 347. b
Atticus egit litteris cum Cyrillo, ut nomen Ioannis referretur in sacras tabulas. 347. b. c
Attici epistola ad Cyrillum. 347. c. d. e. 348. alia eiusdem ad Petrum & Aedesium eodem argumento. 348. c. d
Atticus cogitur restituere in sacras tabulas nomen Ioannis Chrysostomi. 348. a. b
Atticus auctor Theodosio ut dilaret iura Ecclesiae Constantinopolitane. 474. c. d
Atticus laudatus a Caesestino Papa. 611. b
Attici epistola ad Callispium de eroganda eleemosyna. 492. c. d
Atticus Episcopus Constantinopolitanus moritur. 491. e. laudatus a posteris ob res bene gestas contra Pelagianos. 491. e. 492. a
Atticus vetuit coli Sabbatum. 492. a
Attici munificentia erga pauperes praedicata. 492. c. d. qui etiam haereticis eleemosynam faciendam praecipit. ibidem.
Audas Episcopus incensor templi idoli. 466. a. b. restituere illud negat, & martyrium subit. b
Audiani haeretici lege Theodosij damnati. 514. e
Audientia

- Audientia denegata a Sixto Papa Iuliano Pelagiano penitentiam praeserenti.* 679. c. d.
Auditor nullus a verbo Dei excludendus. 64. e. 65. a
Augustinus ordinatur Episcopus Hipponensis. 13. d. e
Augustinus expetitus a multis. 13. c
Augustinus aliquando ignarus Nicenorum canonum. 14. b. c
Augustinus ad Paulinum scribit de sua ordinatione. 14. d. e
Augustinus quomodo cognitus Paulino. 15. b. c
Augustini scripta contra Manichaeos vulgata. 15. b. c
Augustinus, instante Paulino, scripsit libros Confessionum. 15. d
Augustini Vita scribi exigitur ab Alypio. 15. c. d.
Augustini studium erga Licentium. 18. a. b
Augustinus quantum se debere fatetur Romano. 18. b. c
Augustinus quando scripsit contra litteras Petiliani. 50. b. 51. b. c
Augustinus ad Marcellinum Praefectum pro Donatistis agit. 50. d. e
Augustinus interpellat Donatum Proconsulem pro Donatistis. 51. a
Augustini immensi labores ad Donatistas conuertendos, vel amouendos. 51. c. d. e
Augustinum necare parant Donatista. 51. e. 52. a
Augustinum pene obruit litigantium ad eum frequens concursus. 62. a. b. c. d
Augustino vnde occasio scribendi de Opere monachorum. 63. e. 64. a
Augustino vnde diuersa in concionibus tractandi occasio. 65. a
Augustini epistola ad Sufectanos Gentiles occisores Christianorum. 96. e. 97. a
Augustinus inuisit Calamensem Ecclesiam dire vexatam a Gentilibus. 97. c. d
Augustinus ad Nestarium Calamensem quid rescribat. 97. d. e
Augustinus prohibet vindicari a Iudicibus sanguinem martyrum. 103. b. c
Augustini epistola ad Victorinum de Primatu Numidia. 167. d. e
Augustinus agit cum Proculiano Episcopo Hipponensi, ut eum conciliet Ecclesiae, sed frustra. 183. e. 184. a. b
Augustinus publice disputat cum Felice Manichaeo. 222. a. b. c
Augustinus conuertit Felicem Manichaeum. 222. b
Augustinus redarguit Donatistas asserentes non esse cogendos haereticos vel schismaticos legibus Principum. 233. e. 234.
Augustinus redarguitur pueriliter a Cresconio Grammatico de impropria nominis deriuatione. 234. e
Augustino vnde data occasio scribendi contra Cresconium. 234. a. b
Augustinus laudat Olympium, eiusq. dignitati adgausis. 269. b. d. e. eius epistola ad eundem. e. 270. a
Augustinus scribit ad Pinianum & socios. 281. b
Augustinus laborat pro Piniano rapto ab Hipponensibus ut ordinaretur. 281. e. 282. a. b
Augustinus se purgat apud Albinam de vi illata Piniano. ibidem.
Augustinus nititur liberare Pinianum. 282. c. d. e. 283. a. b
Augustinus suos Hipponenses excusat. 283. d. e
Augustinus subinsensus Alypio. 284. a. b
Augustinus insimulatus auaritiiae purgat se apud Albinam litteris. 285. d. e

- Augustinus pecuniarum contemptor.* 285. e. recusat hereditates. 286. a. b. c
Augustinus profusus in eleemosynis erogandis. 285. d
Augustinus erga pauperes cognatos quomodo se gessit. 285. d
Augustini aurum contemnentis exemplum. 286. a. 287. a
Augustinus absens suos clericos redarguit in dandis eleemosynis tepescentes. 287. a. b
Augustinus scripsit catalogum librorum Canonicorum. 237. c
Augustinus cur scripsit libros de Ciuitate Dei. 300. d
Augustini epistola ad Italicam quando scripta. 301. e
Augustinus procurat publicam Collationem cum Donatistis. 302. e
Augustinus vnus ex septem delectis Episcopis ad disputandum cum Donatistis in Collatione. 317. d
Augustini Breuiculus de Actis Collationis. 318. b
Augustinus excitatur ab Hilario aduersus Pelagianos. 326. b. c. d
Augustini prima scriptio aduersus Pelagianos. 326. d. e
Augustinus aliquando Pelagium latentem adhuc in hypocrisi coluit. 326. e. 327. a
Augustinus qua occasione confecit Breuiculum. 335. e
Augustinus agit apud Marcellinum Iudicem ut Acta Collationis publice exponerentur. 334. e. d. e
Augustinus intercedit pro Donatistis sacrilegis & homicidis apud Marcellinum Iudicem. 333. e. 334. d
Augustinus profecturus ad Cirtense Concilium in via confert cum Fortunio Donatistarum Episcopo. 338. e
Augustini lucubrationes post Collationem. 337. c. d
Augustinus agit de conuersione Volusiani. 337. d. e. 338. c. d
Augustini scripta ad Volusianum quam diserta. 338. d. e
Augustinus auctor Demetriadi sacrae virginis, ut magis proficeret saculum abdicando. 355. a
Augustini epistola de consecratione Demetriadis. 355. b. c
Augustinus propinat antidotum veneno hausto ex epistola Pelagij ad Demetriadem. 356. b. c. d
Augustinus S. Iulianae, ne labatur in errorem Pelagij, praesto est. 356. d. e
Augustinus qua occasione scripsit de Gratia Christi. 356. d. e
Augustini scripta ad Iulianam & Probam. 357. a. b. c
Augustinus Dulcitium Tribunum admonet, quomodo se gerere debeat in causa Donatistarum. 362. a. b
Augustinus interpellatur ab Orosio aduersus haereticos Priscillianiani, Victorini, & Origenis labefactantes Hispanias. 362. d. e. 363. e
Augustinus scribit aduersus Priscillianiani & Origenis errores. 363. b. c
Augustinus in S. Hieronymum reijcit quaestionem de origine animarum. 363. e. 364. a
Augustinus alios detexit errores Pelagianae haereseis. 373. b. c
Augustini consortio in dimicando contra Pelagianos gloriatur S. Hieronymus. 374. d. e
Augustinus admonet Ioannem Episcopum Hierosolymitanum. 375. c. d. e
Augustinus petit Acta Diospolitana. 375. e
Augustinus quid per Orosium cum S. Hieronymo. 376. a. b. c. d
Augustinus magna obseruantia coluit S. Hieronymum. 376. a
Augustino detulit S. Hieronymus. 376. d. e
Augu-

Augustinus & Aurelius duces in bello contra Pelagium. 387. c.
Augustini & collegarum littere priuatae & secreta ad Innocentium de non recipiendis Pelagianis. 388. b. c.
Augustino delegatur ab Episcopis Africanis, ut scribat contra Pelagianos. 389. b. c. d.
Augustinus nauiter agit aduersus Pelagianorum errores scribens. 389. c. d. e.
Augustinus accepit ab Orosio reliquias S. Stephani protomartyris. 390. b.
Augustinus diuidit reliquias S. Stephani in alias Ecclesias. 393. c. d.
Augustinus quando scripsit ad S. Paulinum aduersus Pelagii errores. 398. c. d. 399. a. b.
Augustinus excusat atque defendit Zosimum Papam. 410. b. c. 413. d. e.
Augustinus calumniam passus a Iuliano Pelagiano. 416. a. b.
Augustinus exagitat Pelagianos annis decem. 416. b.
Augustinus conciliare studet monachos Adrumetinos. 416. c. d.
Augustini legatio a Zosimo Papa cum collegis in Caesaream Mauritaniam. 417. a. b.
Augustinus contulit cum Emerito Episcopo Donatista. 417. b. c.
Augustinus quando scripsit de correctione Donatarum. 417. e.
Augustinus abstulit prauum morem a Caesariensibus inter se ipsos ioco dire pugnantibus. 417. e. 418. a.
Augustinus abstulit balationes & saltationes, atque alias superstitiones ab Ecclesia Africana. 417. b. c. d.
Augustinus redarguit negligenter audientes Misas. 417. e. 418.
Augustini scripta anno suae legationis. 418. a.
Augustinus mittit libros a se scriptos ad Bonifacium Papam. 442. d.
Augustinus suos libros recognoscit, & eorum errores retractat. 444. c. d.
Augustinus qua occasione scribere cepit contra Iulianum Pelagianum. 442. b. c. d.
Augustinus per Innocentium scripsit ad S. Hieronymum. 457. b. c.
Augustinus exagitatus a Fussalensibus ob datu ipsi ab eo Antonium Episcopum hominem nequissimum. 452. a.
Augustinus quando & qua occasione scripsit ad Hefychium de nouissima die. 458. c.
Augustinus agit contra Vincentium Victorem. 463. a. b. c. & tandem conuertit eum. d. e.
Augustinus cum quibus haeticis lenitate agendum putauit. 463. d. e.
Augustinus quomodo agendum putauit cu Episcopo Anathropomorphita. 463. e. 464. a.
Augustini littere ad Bonifacium Comitem quales. 476. d. e. 477.
Augustinus de raptore sacrae uirginis iterum scribit ad Bonifacium. 477. a. b.
Augustinus exempli sacerdotalis mansuetudinis. 477. b. c.
Augustinus publice contulit cum Pascetio Comite Ariano. 477. d. e.
Augustinus redarguit Bonifacium abstrahi iubentem qui confugerat ad ecclesiam. 478. d. eius ad ipsum data epistola. ibidem.
Augustini epistola ad Bonifacium Comitem de Castino recepto. 482. d.
Augustinus extemporanee ordinat Antonium Fussalensem Episcopum. 482. e. 483. a.
Augustinus ad Caeselinum Papam pro Fussalensibus contra Antonium agit. 482. d. e.
Augustinus timet executionem Apostolicae sedis cum apparitura. 484. b. c.
Augustini epistola ad Bonifacium Comitem de conatu tyranni. 485. a.
Augustinus deligit sibi Eradium coadiutorem & successorem. 494. d. e. 495.
Augustinus laborat aduersus Pelagianos. 495. d. e.
Augustinus cur otium optet. 496. a.
Augustinus recognoscit omnia sua scripta, & retractat quid sibi videtur. 496. c. d. e. quae autem praetermiserit. 497. d. e.
Augustinus ab instituto reuocatur libris Iuliani. 497. b. e.
Augustinus quando absoluit libros de Ciuitate Dei. 497. d. e.
Augustini scripta carpuntur in Gallijs. 497. e. 498. 555. a. b. 602. e. 603.
Augustini scriptorum defensores Prosper & Hilarius. 497. e. 498. a. b. 603. e. 604. a.
Augustini summa animi demissio. 498. d. e. qua arguitur ipsum esse afflatum diuino Spiritu. 498. e.
Augustinus exagitatus calumnijs aduersariorum. 499. c.
Augustinus celeberrimus ubique. 499. d.
Augustinus hortatur Bonifaciu, & spe bona erigit. 501. c.
Augustini epistolae duae ad Bonifacium Comitem vallatum hostibus. 501. b. c.
Augustinus cur Laconicum interdum scribendi genus affectat. 501. d.
Augustinus admonet Bonifacium Comitem. 502. c. d.
Augustinum poenituit reuocasse Bonifacium Comitem a proposito seculi deserendi. 502. d. e. 503. 504.
Augustini luctus de capta a Vuandalis Africa. 509. c. d.
Augustinus, ignoratus mortuus, uocatur ad Concilium Ephesinum ab Imperatore Theodosio. 551. a.
Augustini obitus tempus. 551. b. c.
Augustinus deplorat cladem Africanam. 551. e. 552. a. b. c. d.
Augustini sermo tempore obsidionis. 552. d. e. 553. a. b. c.
Augustinus moriturus egrotans, egrotum sanat. 554. a. b.
Augustini praeparatio ad obitum. 554. c. moritur. d. e.
Augustini scripta Dei ope seruata. 554. d. e. Possidij in ea re uigilauit industria. 555. a. b.
Augustinus laudatur a Caesestino Papa. 603. b.
Auitianus impius miraculis ex S. Stephani reliquijs confunditur. 391. d.
Auiti duo peregrinantes haereses Origenis & Victorini rebunt in Hispaniam. 361. c. d. e.
Auitus promulgator haeresis Origenis tentat S. Hieronymum. 362. e. 363. a.
Auitus Hispanus presbyter transfuit in Latinum Luciani scriptum de inuentione reliquiarum S. Stephani. 366. a.
Auiti epistola ad Balchonium Episcopum Bracharensem. 366. b.
Aurelianus ad necem quaeritur a Gaina tyranno. 110. c. d.
Aurelianus & Saturninus dantur Gaina. 110. e. 111. a.
Aureliani & Saturnini magna constantia. 111. a. liberati a Ioanne Chrysostomo. 113. b.
Aurelius Pontifex dedicat Caeslestis templi. 92. c. & Aurelius Pontifex destructor. 95. e. 96.
Aurelius Episcopus Carthagenensis quid praelocutus in Concilio, cum actum de conueniendis Donatistis. 181. a. b. c.
Aurelius Episcopus Carthagenensis Africanae Ecclesiae penuriam clericorum deplorat in Synodo. 128. d. e.
Aurelij Episcopi Carthagenensis praelocutio in alio Concilio generali. 129. c. d.
Aurelius Episcopus Carthagenensis quae praelocutus in Concilio

Concilio Mileuitano. 164. b. c.
Aurelij Episcopi Carthagenensis dignum exemplum de contemptu diuinarum. 286. c. d.
Aurelius Episcopus Carthagenensis accipit litteras a sancto Ioanne Chrysostomo. 228. c. d.
Aurelij Episcopi Carthagenensis epistola de erroribus Pelagij ex Concilio Diuopolitano. 372. a. b.
Aurelius Episcopus Carthagenensis rursus ex septem delictis ad disputandum cum Donatistis in Collatione. 317. c. d.
Aurelius Episcopus Carthagenensis & Augustinus duces in bello contra Pelagium. 387. c.
Aurelius Episcopus Carthagenensis uocatur ab Honorio Imperatore ad Synodum Spoletinam. 435. e. 436.
Aurelius Episcopus Carthagenensis quid contra Pelagianos agit. 445. e. eius epistola contra eosdem. 446. a. b.
Auri ingenti summa redempta pax a Romanis iterum. 277. a.
Ausonij Galli posteritas. 344. a. b. c.
Ausonius Gallus atauus Paulini Consularis. 344. d.
Auctor nuntius ope Dei genitricis Mariae. 1. a. b.
Auctoris inuictiua aduersus recentiores haeticos Vigilantij sectatores. 249. e. 250.
Auctoris inuictiua aduersus Hagiomachos. 393. a. b.
Auctor Annalium idem scriptor Vitae S. Ambrosij. 38. a.
Auctoris gratiarum actio pro muneribus a Deo sibi impertitis. 683.
Auctores qui scripsere catalogum librorum Canonicozum. 237. c.

B

Babylon olim dicta Roma ob Gentilium superstitionem. 26. c. d.
Balationes & saltationes auferre nisus est S. Augustinus ab Ecclesia Africana. 418. b.
Balchonium Episcopus Bracharensis. 366. b.
Baptismus Theodosij Iunioris pompa solemnis. 134. e. 135. a.
Baptismo Iudaeus curatus. 272. c. d.
Baptismus Iudaei ueratus. 460. c. d. e.
Baptismus Arianorum respuitur. 460. e.
Baptismus Macedonianorum Ecclesia reijcit. 460. e.
Baptismalis aqua sponte scaturiens & crescens tempore solemnem baptismi. 406. e. 407. a. b. c. 408. a. b.
Baptisteriu Constantinianum a Sixto Papa ornatum. 680. e. 681. a.
Baptizatorum numerus trium millium quid passus ab aduersarijs Ioannis Chrysostomi. 191. e.
Baptizandos esse infantes, decretum in Concilio Carthagenensi. 130. c.
Bararanes Rex Persarum persecutionem excitat in Christianos. 465. d.
Barbari sollicitati a Rufino Praefecto. 2. b. c.
Barbari immisi a Rufino in excidium Romani Imperij. 5. d. e. 6. a.
Barbari insolescentes factione Rufini numquam amplius comprimi ualere. 12. e. 13. a.
Barbari propter populorum peccata inualescunt. 13. a. b.
Barbari irruentes in Gallias. 20. d.
Barbari ad fidem conuersi. 23. a. b. c. d. 24. a.
Barbari immisi in Gallias proditione Stilichonis. 264. b.
Barbari immisi a Deo in Gallias ob haesim Vigilantij tollendam. 246. b. 251. b. 263. c. d. e.
Barbari immisi a Deo in Urbem ad idololatriam altis fixam radicibus euellendam. 277. c.
Barbaricum nomen inualuit, Romanum uero uiluit. 280. c.
Barbari inuadunt Hispanias. 287. c. d.
Barbarus peccans in S. Timotheum dat poenas. 148. d.
Barbarorum formidanda irruptio sub Rhadagaiso. 237. e. 238. a. b.
Barbari sub Rhadagaiso capti nili pretio distracti. 259. a. b.
Barbaris dedit Romanum Imperiu cur meruerit. 342. b. c.
Barbari praualent ubi haereses rigent. 345. b.
Barbari reconciliati Honorio Imperatori inter se mutuo conflictati. 384. b.
Barbari irruunt in Aegypti monasteria. 303. e. 304. c. d. e.
Barbari irruunt in Mauritaniam. 303. e.
Barbari captiuam ducunt neptem sanctimoniam Severi Episcopi, quae Dei patrocinio liberatur. 303. e. 304. a.
Barbari egrotantes liberantur precibus uirginis. 304. a.
Barbari necant monachos in Palestina. 304. a.
Barbari uocati a Ioanne tyranno per Aetium. 488. b.
Barbaris opifices nauium conficiendarum mittentes poena digni. 461. a. b.
Barbari in Imperium Romanum conspirantes icli fulmine. 490. a. b.
Barbarica clades in Africa. 503. d.
Barbari facile debellantur, si haeretici pellantur. 302. d. e. 513. d.
Bargas Laodicensis ex infimo summus, & ex summo infimus. 43. c. d.
Barnaba nomine figuratus S. Ioannes Chrysostomus. 114. d. 146. b.
Barochas male habitus a Gazensibus, curatur a S. Porphyrio. 72. c. d.
Barochas Gazensis quid in Gentiles. 73. b. c.
Barochas ob zelum promotus ad diaconatum. 73. c.
Barochas diaconus Crucem portat in processione. 140. e.
Basilica Crescentiana ab Anastasio Papa erecta. 159. c.
Basilica S. Petri ad Vincula Romae ab Eudoxia Augusta erecta. 668. c. d.
Basilica S. Pauli Apostoli a Gothis honore habita. 297. b. c.
Basilica Restituta Carthagine unde dicta. 36. c. d.
Basilica Romae sanctorum Geruasij & Protasij martyrum ab Innocentio Papa dedicata. 396. e.
Basilicae Urbis illaese a furore barbarico. 294. a. b. c. 295. 296.
Basilicae Apostoli Petri uasa reueriti sunt Gothi, & ea cum honore reportarunt. 294. b. c. d. 295.
Basiliscus martyr apparet Ioanni Chrysostomo. 254. c. d.
Basilius Thessaliae Episcopus Nestorianus. 573. a.
Basilius diaconus deserti Cyrrillo Episcopo Alexandrino Procli scripta Armenorum. 649. c. d. e.
Basilij Episcopi epistola ad Innocentium alium atque diuersum a Romano Pontifice. 397. a. b. c.
Basilius haeticus Graecus cum duobus Auitis rebit haereses Origenis in Hispanias. 362. d. e.
Bassianus Episcopus Laudensis. 36. a.
Bassula diaconus legatus ab Episcopo Carthage. ad Concilium Ephesinum. 562. e. 563. d.
Bassus Exconsul accusator Sixti Papae. 640. e. 641. a.
Bassus damnatur. 642. a. b. c. d. e.
Bassi sepultura. 642. e.
Bellum Persicum sub Arcadio gestum. 11. b. c.
Bellum Gothicum in Graecia per Stilichonem. 8. e. 9. a. b. 10. a.
Bellum Gildonianum in Africa. 53. b. ex Senatusconsulto decernitur. 56. e.
Bellum Ecclesiasticum inter uiros sanctos. 118. c. d. e.
Bellum Alarici aduersus Honorium Imperatorem in Italia. 184. c. d.
Bellum Pollentinum. 184. c. d. quando ceptum. 185. d.

Bellum

Bellum Gothicum per Rhadagaisum confectum. 237. e.
238. 239.
Bellum Honorij contra tyrannos. 323. b. c. d. e
Bellum inter Christianos & Iudeos in insula Minoricensi.
420. c. d
Bellum cum Ioanne tyranno gestum. 485. b. c. 487. d. e
Bellum Persicum sub Theodosio Imperatore. 468. a. b. c
Bellum Britannorum cum Pictis. 522. e. 523. a
Bellum a Theodosio aduersus Genfericum in Africa illatum.
591. a. b. c
Benenatus Episcopus legatus ex Concilio Carthaginiensi ad Honorium Imperatorem. 301. e
Beniamix diaconus martyr in Perside dira passus.
467. c
Besse populi Christo credunt. 23. a. b. c. *idem conuersi a S. Niceta.* 23. b. c
Beiblehemiticum monasterium a Pelagianis inuasum.
394. b
Bibli templum Veneris. 142. b
Bibliotheca Theodosij Imperatoris. 381. c
Bigamiam constitui etiam ex coniugio ante baptismum.
235. e. 236. a
Blasphemia Nestorij ante Synodum Ephesinam. 565. b. c
Blesilla Paula filia primogenita. 458. c
Boa insula, in qua Ioninianus relegatus est. 340. e. 341. a
Bona clericorum defunctorum cedunt Ecclesie. 42. c
Bona Ecclesiastica noluit subiacere publicis exactionibus Honorij Imperator. 341. c
Bonorum Ecclesie administratione creuit diaconorum fastus. 161. a. b. c
Bonis hereticorum ne inhiant Orthodoxi. 308. c
Bona Stilichonis & aliorum perduellium Fisco addicta.
268. d. e
Bonifacius Comes socer Sebastiani Comitis confessoris.
476. c
Bonifacius Comes confert se in Africam, & S. Augustino familiarissime vsus. 476. b. c
Bonifacius Comes sepe consulit Augustinum. 476. d. e. eius ad Augustinum datae littere plures. *ibid.* 477.
Bonifacij Comitiss epistola ad Augustinum de raptore virginis. 477. b
Bonifacius Comes confugientem ad ecclesiam abstrahit.
478. d. *penitentia mox facinus expiat.* e
Bonifacij Comitis veniam petentis ad Augustinum epistola. 478. e
Bonifacius Comes excipit Castinum Consulem sibi olim aduersarium. 482. a. b
Bonifacij Comitis littere de fuga Castini. 482. b. c
Bonifacij Comitis epistola ad Augustinum de conatu tyranni. 485. a. b
Bonifacius Comes arte Aetij calumnijs exagitatus. 500. d. e
Bonifacio Comiti euenerunt mala omnia, quia non paruit Augustino. 504. d
Bonifacij Comitis foedus cum Vuandalis causa malorum omnium. 504. e
Bonifacius Comes recedit a Vuandalis. 411. c. d
Bonifacius Comes vincitur a Vuandalis. 411. d. *confugit Hipponem.* *ibid.* e
Bonifacius Comes abdicat se a militia. 476. b. *patitur Castinum Magistrum militum infensum.* *ibid.*
Bonifacij Comitis profectio in Hispaniam, & affinitas cum barbaris inita in suspicionem eum adducunt. 501. a. b. d. 502. a
Bonifacius Comes vallatus hostibus, auxilium quaerit a Deo per Augustinum. 501. a. b. *qua ad eum tunc datae epistola.* 501. b. c

Bonifacius Comes quando inijt societatem cum Vuandalis.
501. e. 502. a
Bonifacius Comes appetitus a Sigisualto cum exercitu.
501. e
Bonifacius Comes quomodo in immania prolapsus crimina. 502. a. b
Bonifacij Comitis olim sanctum mentis institutum. 502. d. e. 505.
Bonifacio Comiti quid suadeat Augustinus. 503. d. e. 504.
Bonifacius Comes olim domitor barbarorum, iam factus imbellis. 503. d
Bonifacius Comes in Africa iterum a Vuandalis vincitur.
591. c. d
Bonifacij Comitis obitus. 631. a. b
Bonifacius Episcopus Cataquensis in Africa. 270. b
Bonifacius Papa creatur. 429. b. *contra eum Eulalius schismaticus sedem arripit.* 429. b. c. d
Bonifacius Papa ordinatur in ecclesia sancti Marcelli.
429. e
Bonifacius Papa deprimitur a Symmacho. 430. d. e
Bonifacius Papa secedit in basilicam S. Pauli. 431. c
Bonifacij Papae partis presbyteri libellum mittunt ad Honorium Imperatorem. 432. c. d. e
Bonifacij Papae causa iustissima. 432. e. 433.
**Bonifacius Papa e caemeterio S. Agnetis reuocatus in Vr-
bem rescripto Honorij.** 438. a. 439.
Bonifacius Papa consulturus futuris malis scribit ad Honorium Imperatorem. 440. a
Bonifacius Papa commendat instanter Ecclesiam Honorio Imperatori. 440. c. d
Bonifacius Papa Alypium Episcopum Tagastensem amice excipit. 442. b
Bonifacius Papa laborat aduersus Pelagianos. 443. a. b
Bonifacius Papa quid decreuit de Antonio Episcopo Fussalensi. 451. e. 452. a
Bonifacij Papae obitus, tempus sedis, res gestae, sedes vacans. 481. a. b
Bonifacij Papae Secundi nomine conficta epistola. 455. d. e. 456.
Bonifacius Papa confirmat canonem Africani Concilij de libris Canonis. 456. e
Bonifacius Papa interpellatur contra Manichaeos. 460. b
Bonifacius Papa coeret temeritatem Patrocli Episcopi Arelatensis. 475. e. 476. a
Bonifacius S. Felicitatis oratorium erexit. 481. b
Bonifacius presbyter Romanus legatus cum collegis Constantinopolim a Concilio Romano. 227. d
Bonifacius presbyter Hipponensis iudicio postulatus mittitur Nolam ad S. Felicem, vt se iuramento purgaret. 341. d. e
Bonofus monachus Insulanus vitae laudatissima. 58. a. b
Borboriani heretici lege Theodosij damnati. 514. d. e
Bosphorius Episcopus Coloniae studiosus Ioannis Chrysostomi. 201. a
Bosphorius Coloniae Episcopus laudatus ob exhibita erga exules humanitatis officia. 243. e
Breuculum omnium ornamentorum Ecclesie Constantinopolitane ad Innocentium Papam delatum. 207. e
Breuculum Augustini de Actis Collationis singulorum dierum. 318. b
Breuculum qua occasione ab Augustino confectum. 335. c
Briffo Episcopus Philippensis in Thracia Iudex in causa Ioannis

Ioannis Chrysostomi. 189. d
Briffo Episcopus frater Palladij factus extorris causa Ioannis. 242. a
Brifsonius primus edidit testamentum Gregorij Nazianzenij Graece scriptum. 685. c
Britannia tyrannos gignit. 260. d. e
Britannia liberatur ab heresi Pelagiana per Caestinum. 519. c. d
Britanni audiunt S. Germanum Episcopum, & ab errore Pelagiano liberantur. 521. c. d. e
Britannia iterum liberata per S. Germanum a Pelagianis. 652. b. c
Britius Episcopus Turonensis appellat sedem Apostolicam. 630. b. c
Britius oppressus ab aduersarijs, Dei nutu liberatur & restituitur. 630. c. d. e. 631. a
Burgundiones cum alijs barbaris Gallias depopulantur. 263. d
Burgundiones obtinent partem Galliae. 358. c. *unde Burgundij, & de eorum conuersione.* d. e
Burgundiones se Romanorum sobolem esse iactantes. 358. c
Burgundiones ab Hunnis laceffiti ad Deum Christianorum confugiunt. 358. e. 359. a
Burgundiones effecti Christiani. *ibid.* 359. a
Burgundiones bellicosissimi. 359. a
Burgundiones ab Aetio victi. 651. e

C

Caecilianus vnus ex legatis Roma ad Alaricum missis. 279. c
Caecilianus Carthag. olim Episcopi causa in Collatione iterum ventilata. 320. e. 321. a
Caecilianus Iudaei conuersio & sociorum. 425. c
Caecropes excisi a Gothis. 8. a
Caestus idoli templum in Africa prostratum. 92. c. d. e. eius dedicator Aurelius. 92. d. *vaticinia de eo.* e
Caestus idoli tituli. 93. d
Caestus idoli antiquitas. 93. c. d. e. 94. a. b
Caestus idoli imagines ex nummis. 93. e. 94. a
Caestus idolum a Sydonijs cultum. 95. b
Caestus idolum a Iudaeis olim cultum. 95. c. d. e
Caestus idolum a Iudaeis Regina caeli dictum. 95. c
Caestus idolum ab exteris cultum. 93. eius numinis origo ex Sydonijs. 93. d. e. 94.
Caestus idolum prostratum magna Christi gloria. 95. d. e
Caestus idoli diuersa nomina. 94. b. c. d. e. 95. a
Caestus idoli falsum vaticinium. 462. b
Caestus hereticus Pelagij armiger, siue classicus. 325. b. c
Caestus cum Pelagio auctor heresis. 325. a
Caestus licet discipulus Pelagij fuerit, magister & ductor totius exercitus impietatis a S. Hieronymo nominatur. 325. b
Caestus hereticus Carthagine oppugnavit Paulinus diaconus. 339. e. 340. a
Caestus hereticus damnatur ab Ecclesia Africana Carthagine. 339. b. c. d
Caestus hereticus profitetur se sequi Ruffinum Aquileiensem. 339. d
Caestus hereticus Pelagij discipulus quando Carthaginem venit. 339. a
Caestus hereticus damnatus Carthagine appellat ad Romanum Pontificem. 340. b. c
Caestus heretici subdole artes in dissiminandis heresibus. 340. b. c
Caestus hereticus cum Pelagio excommunicatus in Concilio Carthaginiensi. 386. c

Caestus hereticus discipulus Pelagij Romae venit causam acturus apud Innocentium Papam. 395. c
Caestus Romae in basilica S. Clementis visus est recantare palinodiam. 401. a. b
Caestus heretici libelli oblati Zosimo Papae fragmentum. 410. d. e
Caestus hereticus iussus damnare obiectiones Paulini recusauit. 411. a. b. c. d
Caestus heretici tergiversationes in examine Zosimi ex libello Paulini. 411. e. 412. a. b
Caestus hereticus damnatus a Zosimo Papa. 411. e. 412.
Caestus hereticus fallere conatus Zosimum Papam. 400. b
Caestus hereticus auditus, sed non absolutus a Zosimo. 400. c. d
Caestus hereticus accusat Lazarum & Herotem Episcopos. 401. c. d
Caestus hereticus haud potuit omnino a Zosimo sperni. 406. c
Caestus atque Pelagij hereticorum sectatores legibus Honorij exagitati. 413. e. 414. a. b. c
Caestinus Papa creatur. 481. c
Caestini Papae tempore agitata est causa de appellatione ad Apostolicam sedem. 450. a
Caestinus Papa quid in causa Antonij Episcopi Fussalensis. 452. a. b
Caestinus Papa interpellatur a S. Augustino in causa Antonij Episcopi Fussalensis. 483. b. c. 484.
Caestinus Papa annuit petitionibus Augustini. 484. d. e
Caestinus Papa Galloru corripit perperam facta. 512. d. e
Caestinus Papa certior redditur de electione Nestorij, quam probauit. 514. b
Caestinus Papa S. Germanum mittit in Britanniam. 519. c. 520. d. e
Caestinus Papa liberat Britanniam ab heresi Pelagiana. 519. c. d. e. 520.
Caestinus Papa mittit Palladium diaconum in Britanniam. 519. c. d
Caestinus per Palladium diaconum conuertit Scotos. 519. d. e. *eudemq.* Palladium creat Scotorum Episcopum. 519. e. 520. a. b. c. d
Caestini epistola ad Episcopos Apuliae & Calabriae. 523. d
Caestinus Papa componit collapsam disciplinam Ecclesiasticam. 523. d
Caestinus Papa accipit libros Nestorij per Antiochum. 524. a
Caestinus Papa Cyrillum inquirere iubet de Nestorij scriptis. 525. b
Caestinus Papa ad Cyrillum scribit. 525. b
Caestinus Papa eodem tempore accipit litteras a Nestorio, & a S. Cyrillo. 530. c. d
Caestinus Papa Romae congregat Concilium contra Nestorium. 533. e. 534. a
Caestini Papae epistola ex Synodo Romana contra Nestorium scripta qualis. 533. e. 534. a
Caestinus Papa subdole tentatur a Nestorio. 532. d. e
Caestinus Papa deplorat Nestorij amentiam. 534. c. d
Caestinus Papa probat scripta a S. Cyrillo Alex. 536. c
Caestinus Papa praefigit Nestorio terminum peremptorium. 536. e. 537. a
Caestinus Papa comminatur anathema in Nestorium, nisi resipiscat. 535. c. d
Caestinus Papa scribit ad Cyrillum, vt agat contra Nestorium. 537. d. e
Caestinus Papa suum Vicarium constituit Cyrillum Alexandrinum Episcopum. 537. a

Celestinus Papa ut præcipuum caput in Ecclesia Catholica agit in omnibus. 537.e
Celestinus Papa mittit pbrgium ad Eyrillum Alexandrinum. 538.a
Celestinus Papa ad diuersos Orientales Episcopos de Nestorio scribit. 538.b.c
Celestini Papæ auctoritate collectum Concilium Ephesinum. 547.e. 548.a.b.c
Celestinus Papa legatos mittit ad Concilium Ephesinum. 559.b.c.d. eosdemq. executores sententiæ ante a se lata contra Nestorium. d
Celestini Papæ epistola per legatos missa ad Concilium Ephesinum. 559.e. 560.a
Celestini Papæ exhortatio ad Episcopos, ut agant pro fide Catholica. 550.c
Celestini Papæ epistola ad Theodosium Imp. tempore Concilij Ephesini. 561.b.c.d
Celestini Papæ epistola ad Cyrillum tempore Concilij Ephesini. 562.a.b
Celestini Papæ studium in curando Nestorium. 562.b.c
Celestini Papæ litteræ ad Synodum datæ lectæ cum damnatione Nestorij. 563.e
Celestinus pro Proclo rescripsit. 600.b
Celestini Papæ epistola suffragatur electioni Procli Episcopi Constantinopolitani. 643.c.d
Celestino Papæ debetur damnatio Nestorij. 600.c
Celestinus Papa insurgit contra presbyteros Gallos impugnantes S. Augustinum. 600.a.b
Celestinus Papa laudat mirifice sanctum Augustinum. 603.b
Celestinus Papa Pelagianos vrget. 603.b
Celestini Papæ epistola laudata a S. Prospero. 603.d.
 & a Græcis. 604. b
Celestinus Papa ad Hibernos in fide instituendos S. Patricium promouet. 605.c
Celestini Papæ epistola ad Concilium Ephesinum quando data. 608.b.c
Celestinus Papa ante obitum reddidit litteras gratulatorias ad Orientales. ibid.
Celestinus Papa ante obitum feliciorum Ecclesiæ statum videre meruit. 608.a.b
Celestinus Papa litteris agit de liberanda Antiochena Ecclesia a Nestorio. 610.e. 611.a
Celestinus Papa quæ decernit de lapsis Episcopis recipiendis. 610.a.b
Celestini Papæ epistola ad Theodosium Imp. 610.d.e
Celestini Papæ epistola ad Maximianum Episcopum Constantinopolitanum. 611.e. 612.
Celestini Papæ epistola ad clerum & populum Constantinopolitanum. 612.d.e. 613.a
Celestinus Papa digne laudatur. 616.e. 617.a
Celestini Papæ obitus. 617.b. eius res gestæ. c. & constitutiones. ibid.
Calibatus clericorum destructor Vigilantius cum suis sectatoribus. 249.b
Calicolæ qui sint. 271.b.c.d.e
Calicolæ in Africa rescripto Honorij exagitati. 270.e
Cæsarienses Mauritanie dire inter se ipsos ioco pugnant redarguit & correxit S. Augustinus. 417.e. 418.
Cæsarij fratris Gregorij Nazianzeni vestes asseruata apud ipsum Gregorium. 686.c
Caius Caionius Rufus Volustianus vir Gentilis, longe a fide Christiana. 337.e. 338.a.b.c
Caius Arianus accusat Theognostum. 142.c.d
Calamensis Ecclesia Primatus Numidia. 14.a
Calamenses Christiani multa passi a Gentilibus cum ciuibus suis. 97.a.b

Calamenses Christianos inuist Augustinus. 97.c.d
Calamenses Gentiles rei criminis maximi implorant auxilium Augustini. 97.d.e
Calamæ in Africa memoria S. Stephani protomartyris. 390.c. 391.e. 392.a
Calices sacri mysterij quo honore sint habendi. 416.a
Calimero ostensa diuinitus ossa Zachariæ Prophetæ. 382.d.e
Callimorem positum pro Callinico. 584.b
Callinicum pro Callimoro restituendū in epistola ad Theodosium. 584.b
Calliopius Nicænus presbyter, ad quem Atticus. 492.d
Callitrope vidua Alexandrina vim patitur a Præfecto Aegypti. 143.d.e.
 eius patrocinium Chrysostomus suscipit. ibid.
Calumniæ in Theophilum ab Origenistis obiectæ. 116.b.c.
 d.e. 117.
Calumniæ a Nestorianis illatæ contra Orthodoxos qui Ephesi conuenerunt. 584.a
Calumniæ ab eisdem in Cyrillum illatæ superatæ. 529.b. 636.c.d
Calumniæ aliæ sparse contra Cyrillum post pacē. 633.c.d.e
Calumniæ illata in Sixtum Romanum Pontificem. 641.c
Campaniam inuadit Alaricus. 301.b.c
Cancellarij magistratus. 437.c
Candidatos neophytos exturbant milites. 191.e
Candidianus Comes custodiri iubet itinera, ne litteræ Synodi perferrentur ad Imperatorem. 572.b.c
Candidianus Comes Nestorianus missus a Theodosio curare quæ Synodi essent. 566.c
Candidianus legatus ad Episcopos Ephesi detentos. 592.b
Canon Concilij Antiocheni Ariariorum citatus contra Ioannem Chrysostomum. 189.e. 190.a. reiectus a Concilio Sardicensi. 190.a
Canones diuersorum Conciliorum Africanorum sub vno Concilio positi. 40.a
Canon Apostolorum numeravit catalogum librorum Canonicorum. 236.c
Canones Concilij tertij Carthagenensis. 39.e. 40.a
Canones Concilij generalis Carthagenensis. 130.c.d
Canones Synodi quartæ Carthagenensis. 52.e. 53.a
Canones alterius Carthagenensis Concilij. 129.b. mixti cū canonibus Concilij Hipponenfis. ibid.
Canones Concilij quinti Carthagenensis. 63.a.b.c
Canonis Carthagenensis Concilij elucidatio de titulo Episcoporum. 40.c. 41.a
Canon de Primatu sedis Cōstantinopolitanæ probatus ascititius. 172.c
Canon Concilij Orientalis cōtra Massalianos. 505.e. 506.a
Canones Concilij Ephesini permixti cum decretis schismaticorum. 575.c.d.e
Canones Concilij Ephesini. 581.b
Canon Concilij Laodiceni numeravit seriem librorum Canonicorum. 236.c
Canones Concilij Mileuitani. 164.e. 165.a
Canones octo Concilij Mileuitani contra Pelagium. 387.e. 388.a
Canon Nicæni Concilij nomine Sardicenus quomodo citatus. 448.c.d. 454.a.b
Canones citati nomine Nicæni Concilij recepti ab Africanis Episcopis. 456.e
Canon Concilij Nicæni numeravit libros Canonicos. 236.c
Canonis Sardicensis citati nomine Concilij Nicæni constata controuersia. 454.a.b.c
Canones citati de appellatione ad Romanum Pont. 453.b.c
Canones Concilij Taurinensis. 39.a
Canonem diuinæ Scripturæ librorum confirmat Romanus Pontifex. 456.d.e
 Canon-

Canonicorum librorum catalogum qui ex Latinis atque Græcis scripsere. 236.c.d
Canopus in Aegypto liberatur a dæmonum inuasionem per sanctorum martyrum reliquias. 365.c.d
Cantus in processionibus qualis. 140.e
Canus fugillans S. Gregorium ipse corrigitur. 678.a
Capitale supplicium ab Honorio sancitum aduersus perturbatores ecclesiarum. 50.a.b
Capitolium Constantinopoli, ubi scholæ erant artium liberalium. 492.e
Cappadocum Episcoporum qui laudati. 242.e
Capraria insula referta monachis. 56.c.d.e
Caprariæ insulæ celebriores monachi. 58.c.d
Capreolus Episcopus Carthagenensis post Aurelium. 551.a
Capreolus Episcopus Carthagenensis legationem mittit ad Concilium Ephesinum. 562.e. 563.a. epistola eiusdem ad Synodum. 563.b
Caput Ruffini sectum & super pilum impositum delatum Constantinopolim. 10.b.c
Carceribus vii Episcopos ad coercionem delinquentium. 143.c.d.e
Carcere Episcopali abstrahens noxios a Deo perterretur. ibid.d.e
Carcerati quolibet die Dominico relaxentur. 280.d
Carcerati liberantur a S. Germano Rauennæ. 653.c.d
Cardinales interdum prælati Episcopis. 576.e
Carya domus Constantinopoli apud templum Acacij martyris. 261.a
Carmina Sibyllina Romæ combusta. 98.b
Carterij Episcopi in Hispania sententia de coniugio ante baptismum, non facere eum bigamum. 235.e. 236.a
Carolus Borromæus Cardinalis Episcopus Mediolanensis transfert reliquias sanctorum martyrum Alexandri & sociorum. 103.a.b
Carthago capta a Genseric. 672.a.b
Carthagenem dedi Vandalis cur Deus permisit. 672.c.d
Carthagenis reliquias idololatriæ Vandalis demoliuntur. 676.a.b
Carthagenensis basilica Restituta. 39.c.d
Carthagenense Concilium tertium. 39.c.d
Carthagenense Concilium quartum, dictum quintum. 52.e. 53.a
Carthagenense Concilium quintum positum loco quartum. 62.e
Carthagenense prouinciale Concilium sub Anastasio Papa. 128.c.d
Carthagenense Concilium generale. 129.b.c
Carthagenense aliud Concilium generale. 180.b.c.d
Carthagenense Concilium sub Aurelio. 220.e. 221.
Carthagenense Concilium plurimum defert Romano Pontifici. 232.e
Carthagenense Concilium habitum tempore vnitatis. 232.c.d
Carthagenense Concilium gratias agit Imperatori de vnitatem ipsius legibus obtenta. 232.e
Carthagenense Concilium sub Aurelio. 253.b.c
Carthagenense Concilium ad reprimendos vanos tumultus hæreticorum. 269.c.d
Carthagenense Concilium sub Aurelio. 269.d
Carthagenense Concilium sub Aurelio. 301.e. 302.a
Carthagenense Concilium, in quo damnatus Celestinus. 339.b.c.d
Carthagenense Concilium contra Pelagianos. 384.d.e. 385.a. tempus eius. a.b. eius Concilij gerendi occasio. 385.d.e. litteræ ex eo ad Innocentium Papa. 386.d. 387.e. 388.
Carthagenense Concilium in causa Pelagij & Celestij sub

Zosimo Papa celebratum, in quo interfuerunt ducenti quatuordecim Episcopi. 408.e. sequitur Innocentij Papæ decretum. 409.a.b. inde scriptæ querelæ ad Zosimum de admissio Celestio ad audientiam. 409.c. missa ab eo Synodica p Marcellinū subdiaconū. 409.e. Paulini libellus inde missus, ex quo Celestinus esset interrogandus. 410.c
Carthagenense Concilium tempore Bonifacij Papæ. 446.b.c
Carthagenensis Episcopi legatio ad Synodum. 562.e. 563.a. epistola eiusdem. 563.b
Carthagenensis Episcopus scribit litteras nomine omnium Episcoporum Africanorum. 130.d
Carthagenense idolum Celestis dictum vna cum templo prostratum. 92.c.d. eius antiquitas. 93.b.c.d. eiusdem imago. 94.a
Carthagenensium amplitudo iuncta cum luxu & iniustitia. 672.d.e
Carthagenensium prauis mores. 672.e. 673.a.b
Carthagenenses magna ex parte adhuc idololatræ. 673.e. 674.a.b
Carthagenenses incorrigibiles. 674.b.e
Carthagenenses subannatores sanctorum virorum. 674.c.d
Cassianus diaconus Ecclesiæ Constantinopolitane missus cum Germano legatus a clero ad Innocentium Papam. 207.d.e. 208.a
Cassianum fuga lapsus a Ioanne Chrysostomo, falso aliqui asserunt. 208.a.b
Cassianus erga S. Ioannem Chrysostomum propensior & gratus. 208.b
Cassianus scribit contra Nestorium. 555.e. 556.a.b. inuentiua eius in eisdem Nestorium. c.d. quid ad Constantinopolitanos. 556.e. 557.a. in Atticum insensit. b
Cassianus profectus in Aegyptum vitam monasticam coluit. 208.c
Cassiodorus scripsit catalogum librorum Canonicorum. 236.c
Cassiodorus expurgator Cassiani. 640.c
Castinus Magister militum in Bonifacium Ducem parum æquus. 476.b.c
Castinus persecutor Bonifacij Consul creatus, fugere cogitur ad ipsum Bonifacium. 482.a.b
Castorius Episcopus Vagiensis subrogatus in locum Maximi laudatus a S. Augustino. 165.e
Castriua Saturnini vxor inimica Chrysostomo. 169.c
Castus diaconus Ecclesiæ Mediolanensis. 35.e
Casus maioris momenti reseruati maioribus Episcopis. 312.b.c
Casus maioris momenti deferri soliti ad Romanum Pontificem. 387.e
Catalogum librorum Canonicorum qui scripsere. 237.c
Catechumenis sal dandum. 40.b.c
Catenæ duæ Petri Apostoli donatæ Eudociæ a Iuuenale Episcopo Hierosolymitano. 567.d
Catena altera qua Petrus vinctus est Romæ sub Nerone. 668.c.d
Catenæ Petri anniuersaria memoria agitur Constantinopoli. 667.d.e. 668.a.b
Catenarum Petri altera missa Romam ad Eudoxiam, & basilica illustrata atque miraculis. 668.c.d
Catena vna effecta ex duabus. 668.d
Catenarum limatura reliquiarum loco impertiri solita. 668.d
Caterua dictus ludus bellicus Cæsariensium. 417.e
Catholica assertiones aduersus errores Pelagij. 372.e. 373
Catholica communionis symbola. 55.c
Catholica Ecclesia ubi sit, disputatio. 319.e. 320.a. eadem ex prauis hominibus non perire. 320.a.b. vnam tantum esse. 320.c.d
Catholica fides triumphat in excidio Vrbs. 295.c.d.e
 Catho-

Catholicæ fides, dicta fides Romanorum.	189. c	Christiana religio in Perside propagatur per Marutham.	266. b. c. d
Catholicæ fides eadem Romana.	620. b	Christiana religio propagata in Saracenos.	470. a. 471. 472.
Catholicæ fidei desertores qui esse soleant.	166. d	Christiani ritu Gentilicio personati reprehenduntur.	670. c. d
Catholici quo signo dignoscantur.	155. d. e	Christiani aduersus Iudeos insurgunt in insula Minoricensi.	420. c. d. e. 421. 422.
Catholici quibus armis consueuere aduersus hæreticos pugnare.	249. c. d	Christiani in Perside persecutionem patiuntur.	465. c. d. e. 466. 467.
Catholicum probari aliquem communionem Formatarum cum Romana Ecclesia.	249. d. 283. d. e	Christiani abstinent a spolijs templorum deorum Gazensium.	138. b. c. qui surripuit, punitus est. ibid.
Catholici cur accusati ab hæreticis hæresis Anthropomorphitarum.	115. e. 116. a	Christiani Suffectani a Gentilibus occisi.	96. d. e
Catholici in agendo contra hæreticos mansuetudinem cum humilitate seruant.	529. b. d. e	Christiani demolientes templa atque frangentes idola abstinent a rapina.	96. b. c
Catholici a Nestorianis appellati Apollinaristæ.	650. c	Christiani Calamenses multa passi a conciuibus Gentilibus.	97. a. inuisit eos S. Augustinus. d. e
Catholici dicti ab Origenistis Pelusiotæ.	116. b. c	Christiani Romani reliquias idololatriæ dispergunt.	98. a
Catholicorum symbolum in scribendo tempore hæresis Pelagianæ.	419. d	Christiani calumniam & inuidiam passi ob captam a Gothicis Urbem.	299. e. 300.
Causa Antonij Episcopi Ephesini cognita primum Constantinopoli.	121. d. e. 122. a	Christiani Alexandrini quid passi a Iudeis.	377. e. 378. a. b
Causa Antonij Episcopi Fussalensis.	451. d. e. 452. a	Christiani Catholici salui ex naufragio, demersis Iudeis & schismaticis.	359. c. d
Causa inter Ruffinum & Hieronymum in æquilibrio appensa, quam deterior Ruffinus appareat.	107. b. c	Christiani Catholici quo signo dignoscantur.	156. d. e
Causæ Ecclesiasticæ magna maturitate tractadæ.	403. c. d. e	Christiani Carthaginenses afflicti a Gensericò.	675. c. d
Causæ maioris momenti solitæ deferri ad Romanum Pontificem.	383. e	Christiani Gazenses exhilarati in aduentu Cynegeij.	137. e
Celedensis pro Cenetensi perperam positum.	400. a	Christianorum Gazensium acclamationes in laudem Christi.	140. e
Celichius raptor viduæ eam diuina virtute seruat illæsam.	304. b	Christianorum modestia commendata in demolitione templorum.	96. b. c
Cenetensis pro Celedensi restituendum apud S. Hieronymum.	400. a	Christianorum precibus obtenta pluuia.	71. e. 72. a
Centuriorum deliramenta.	441. b	Christianorum mores ubique corrupti.	342. b. c
Censurios Episcopus Antifidori, ad quem scripsit Vitam S. Germani Constantius.	520. d	Christianorum ornatus Crux.	3. b. c
Cereorum oblatio a populo fieri solita Episcopis.	664. e	Christotocon Mariam, quando impie dictum.	531. c
Cereorum in Ecclesia usum damnauit Vigilantius hæresiarcha.	250. a. b. c	Chrysantius Nouatianus Episcopus moritur.	460. b. c
Cereorum usus in processionibus.	585. c	Chrysogonus Ruffini fautor.	108. a
Certamen populorum pro præoccupandis reliquijs sanctorum.	304. e	Chrysothomus. Vide, Ioannes Chrysothomus.	
Chalcedonense Concilium passum calumniam de receptis ab eo laudibus Theodori Mopsuesteni.	650. b. 651. b	Chromatius Episcopus Aquileiæ admonetur ab Anastasio Papa de damnatione Origenistarum.	109. a
Charitate Acacius Episcopus debellat Persas.	469. d. e	Chromatius Episcopus Aquileiæ agit pro S. Ioanne Chrysothomo.	277. b
Chirographum Euagrii philosophi post mortem ab eo subscriptum.	330. c. d. e	Cybeles simulacrum circumferri solitum.	188. a
Christus virtus exercitus.	469. b. c	Ciceronis Historia derisa.	17. a. b
Christus etiam a Gentilibus uatibus Saluator est probatus, & experimento demonstratus.	295. e. 296. a	Cynegeus nauigat in Palaistinam.	136. c
Christus apparuit super montem Oliueti.	459. d. e	Cynegeus quid cum Gazensibus Gentilibus.	137. e. 138. a
Christi nomen ✠ in vexillis impositum Christianorum.	9. a. b	Cynegeio demandata cura demolitionis Marnæi templi.	135. c. d
Christi nomen in militaribus signis.	186. a. b	Cypri insule Ecclesiarum priuilegia illibata seruari iussa a Concilio Ephesino.	593. c
Christi nomen, nolentes licet & auersantes, coguntur Iudei proferre.	424. a. b. 425.	Cyprianus martyr suis apprensus consolatus est eos.	675. e
Christi persona in Synodo per Euangelium in medio positum designata.	567. e	Cypriani martyris ecclesias Vuandali occupant.	675. d. e
Christi aduentus ad iudicandum aduenisse tempus creditum.	459. d. e. 460. a	Circenses Romæ exhibitum tempore famis funestum admodum.	290. a. clamores populi in eis fame pereuntis. a
Christi fasciæ donatæ a Iuuenali Episcopo Hierosolymitano Eudociæ Augustæ.	667. d	Circenses agunt Romani etiam tempore Urbis excidij.	300. e. 301. a
Christo uane oblata Circensia.	670. d	Circenses a Christianis frequentati, & sub religionis uelamine excusati.	670. d. e
Christi uictoria & triumphus de prostrato idolo Cælesti nominato.	95. d. e	Circumcelliones, instigante Crispino Episcopo, sæuiunt in Catholicos.	56. a. b
Christi uictoria conclamata.	140. e	Circumcelliones moliuntur necem S. Augustino.	51. e. 52. a
Christiana mansuetudo cum Donatistis adhibita.	361. b	Circumcelliones sæuiunt acrius in Catholicos.	50. b. c. d. 51. c. d
Christianæ fidei propagatio.	22. e. 23. a	Circumcelliones iterum insaniunt aduersus Catholicos.	303. b
Christianam religionem delendam uana Gentiliu ex oculis iactatio.	49. a. b. c	Circumcellionum dux Macrobius Episcopus ubique grafsatur.	334. d

Cirta in Numidia adhuc integra seruata.	552. a	Cyrillus insurgit aduersus Nestorium, succurrens Aegypti monachis eo ueneno potatis.	524. d. e
Cirtense Concilium celebratur.	335. e. 336. a. 337. a. b	Cyrillus scribit ad Acacium Beræensem de Nestorio in deterius prol. bente.	539. a
Cirtense Concilium falso notatum Consulatu.	337. a	Cyrillus ad Iuuenalem & alios Episcopos scribit de Nestorio.	540. a
Cyriacus Episcopus Emesenus profectus cum legatis sedis Apostolicæ Constantinop. quanta passus.	240. c. 241. a	Cyrilli anathematismi ex Concilio Alexandrino.	545. e. 546. a. b
Cyriacus Episcopus partis Ioannis fugiens uenit Romam ad Innocentium Papam.	207. b	Cyrillus perstringitur a Theodosio Imp.	550. a. b. c. d
Cyriacus Episcopus relegatus Palmiram Persarum oppidum.	241. c	Cyrillus primum locum tenuit in Episcopos, qui Ephesi conuenerunt.	564. d. 568. a
Cyriacus presbyter Antiochenus uexatus a Porphyrio.	202. e	Cyrillus in itinere e Rhodo insula scripsit ad suos.	564. e. eius aduentus Ephesum.
Cyri in Syria ciuitatis diæcesis quanta.	485. c	Cyrillus Constantinopolim priuatas dedit litteras de damnatione Nestorij.	571. e
Cyrius Episcopus Chalcedonensis accusator Chrysothomi.	173. b	Cyrillus in secunda Actione Synodi Ephesinæ habuit hominiam coram Patribus.	571. b
Cyrius præcipuus hostis Ioannis Chrysothomi uiget Arcadium contra eum.	197. a	Cyrilli epistola ad suos de damnatione Nestorij.	570. d. e. 571. a
Cyrius persecutor Ioannis Chrysothomi meritis penas dat.	220. a	Cyrillus Ephesi damnatur a schismaticis.	574. b. c. d.
Cyrius rursus contra Ioannem Chrysoth. agit.	190. a. b	libellus contra ipsum datus.	574. e. 575. a
Cyrius idem apostata nominatus.	257. d	Cyrillus accusatur hæresis a schismaticis.	574. b. 577. c
Cyrus dux exercitus in Africa Gentilis.	672. a	Cyrillum arguit Isidorus Pelusiota.	577. a. b
Cyrus Episcopus Aphrodisiæ Cariæ clarus sanctitate enituit in Concilio Ephesino.	564. d	Cyrillus publicatus a Ioanne Antiocheno hæretico Apollinarista calumniose.	578. b
Cyri & Ioannis reliquiæ effugant demones.	365. c. d	Cyrillus sermone inuebitur in Ioannem Antiochenum accerrimo.	579. d. e
Cyrillus creatur Episcopus Alexandrinus.	346. e. 347. a.	Cyrillus calumniam passus a Ioanne de hæresi Sabelliana.	580. a. b
habuit competitorem Timotheum.	346. e	Cyrillus in odium aduersariorum pro concione Pelagianam hæresim insectatus.	580. b
Cyrillus Nouatianos statim expulit ab ecclesijs.	346. e. 347.	Cyrillus concionatur ad Patres laboribus & ærumnis confectos.	584. d. e
Cyrillus commonetur Attici litteris, ut nomen Chrysothomi sacris tabulis redderetur.	347. d. e. 348.	Cyrilli lucubrationes cum detineretur Ephesi.	595. a. b
Cyrilli litteræ ad Atticū eodē argumento datæ.	348. e. 349.	Cyrillus in Concilio Ephesino restitit Iuuenali arripienti sibi iura totius prouinciæ Palestinæ.	581. d. e. 582. a
Cyrillus obnititur ne restituatur Ioannis nomen in sacras tabulas.	348. e. 349. a. b. c	Cyrillus laborat infamia Apollinarismi apud Imp. ex calumnia aduersariorum.	588. d. e
Cyrillus quid de Chrysothomi scriptis.	351. d	Cyrillus Ephesi detruditur in carcerem a Ioanne Comite.	588. e. 589. a
Cyrillus nimis exacerbatus in omnes Episcopos ob Ioannis nomen, pepercit tamen Romano Pontifici.	350. e	Cyrilli iusta querela quod non sit uocatus Constantinopolim.	594. d. e. 595. a
Cyrillum Isidorus Pelusiota monuit.	351. b	Cyrillus quæ ex carcere rescripsit ad Theodosiū Imp.	589. b
Cyrillus diuinitus admonitus redditus melioribus sensibus.	351. a. b. c	Cyrillus per Theodoretum accusatur apud Italiæ Episcopos hæresis Apollinaris.	602. b
Cyrillus carpitur a Socrate Nouatiano.	377. d. e	Cyrillus contrarijs scriptis refellit aduersariorum scripta.	602. d
Cyrillus restituit nomen Ioannis in sacras tabulas.	351. c. d	Cyrillus reddidit litteras legatis de electione Maximiani.	600. c. d
Cyrillus minatur Iudeis tumultuantibus in Christianos.	378. a. b	Cyrillus laudatur a Papa Cælestino.	614. a
Cyrillus expellit Iudeos Alexandria, & eorum synagogas succendit.	378. b. c	Cyrillus conuenitur legatione Ioannis Antiocheni Episcopi pro pace.	623. b. c. d
Cyrilli modestia in agendo contra Nestorium.	524. e	Cyrillus scribit ad Dynatum res inter se & Ioannem transfactas.	624. d. e. 625.
Cyrillus impugnans errorem abstinet a nomine Nestorij.	524. e. 525. a	Cyrilli res gestæ cum Paulo Emeseno Episcopo.	625. a. b
Cyrillus occurrit aulicis, ne hæresi Nestorij inficerentur.	525. a	Cyrillus cum Ioanne pacem iniit absque damnatione suorum capitulorum.	625. d. e
Cyrillus ad Nestorium scribit iussu Cælestini Papæ.	525. b. c. d	Cyrilli capitula integra seruata, licet impugnata plurimum.	625. d. e. 626. a. b. c. d. 628. b. c
Cyrillus cupidissimus salutis Nestorij.	525. e	Cyrilli aduersarij iactarunt damnata a Cyrillo sua capitula.	625. e. 626. a. b. c
Cyrillus secundo ad Nestorium scribit.	526. b. c. d	Cyrillus post Paulum Emesenum concionatur in ecclesia.	626. e. 627. c. d. e
Cyrilli mansuetudinis aliud dignum exemplum in agendo contra Nestorium.	528. e. 529. a. b	Cyrilli mansuetudo erga aduersarios seruata mirifice commendatur.	629. b. c
Cyrillus suppressit libellum dandum Theodosio aduersus Nestorium.	528. e	Cyrillus monitores & cognitores suo scriptorum delegit aduersarios.	629. d
Cyrillus scribit ad Cælestinum Papam de Nestorio.	530. c		
Cyrillus constitutus a Cælestino Vicarius.	537. a		
Cyrillus quæ insignia Pontificatus accepit a Cælestino.	538. a		
Cyrillus a Nestorio & Nestorianis calumnijs oneratus.	529. b. c		
Cyrilli scripta Cælestinus probat.	536. d		
Cyrillus monet litteris Ioannem Antiochenum Episcopum de rebus Nestorij, & de Cælestini Papæ conatu.	539. d. e		
Cyrillus quam patienter agat aduersus Nestorium.	533. a. b		

Cyrilli ad Ioannem epistola post pacem. 627.e.628.a
 Cyrillus a nonnullis Orthodoxis Episcopis cur exagitatus. 633.c.d
 Cyrillus leuitatis calumniam passus. 633.d.e
 Cyrillus redarguitur ab Isidoro Pelusiota. 633.d.e
 Cyrillus datis litteris ad diuersos se a calumnijs purgat. 634.a.b
 Cyrilli epistola ad Acacium Melitenum data. 634.a
 Cyrilli epistola ad Successum data. 634.c
 Cyrilli epistola ad Valerianum. 634.d
 Cyrillus admonet Episcopos, vt caueant imposturas Nestorianorum. 634.d
 Cyrillus scribit ad Dynatum. 634.e
 Cyrillus rursus calumniam passus de Apollinarijsmo. 635.a.b
 Cyrillus accipit litteras a Sixto Papa. 635.c.d
 Cyrillus impulsore Euoipio Episcopo scribit interpretationem suorum capitulorum. 637.e.638.
 Cyrilli capitula damnata in pluribus Concilijs aduersantium. 638.a
 Cyrillus scribit contra Theodorum Mopsuestenum & Diodorum Tarsensem. 649.c.d
 Cyrillus calumniose ponitur probasse scripta Theodori. 650.d.e.651.a
 Cyrillus de pace concilianda a Theodosio Imperatore litteris admonetur. 619.c
 Cyrilli vinculum gloria. 592.d.e
 Cyrilli in patiendo alacritas. 589.b
 Cyrillus cum alijs Episcopis quæ passus Ephefi. 590.c
 Cyrillo quæ occasio scribendi contra Iulianum Apostatam. 669.c.d
 Cyrillus Hierosolymitanus numerauit libros Canonicos. 237.c
 Cythegius Episcopus legatus ex Romano Concilio Constantinopolim cum collegis. 227.d
 Clades Athenarum prædicta. 8.b
 Clades ab Hunnis illata. 6.b.c.d.e
 Clades a Gothis illata. 6.e.7.a
 Claudianus poetica licentia de Labaro agere prætermisit. 8.e.9.a
 Cleodius presbyter Iconij testis in testamento Gregorij Nazianzeni. 687.a
CLEMENTIS Papæ VIII. laudata institutio de non promouendis ad Episcopatum absque præuio diligenti examine. 63.b
 Clerus Constantinopolitanus eiectus restituitur. 177.e
 Clerus Constantinopolitanus citatur ad Synodum. 172.b
 Clerum Constantinopolitanum litteris consolatur Innocentius Papa. 210.b.c
 Clerici Constantinopolitani quid passi a Nestorio. 528.c
 Clerici Constantinopolitani libellum scripserunt contra Nestorium, & miserunt Cyrillo. 528.e
 Clerici Constantinopolitani non communicantes Attico propter Ioannem Chrysostomum in Arabiam amandati. 242.b
 Clerici Romani aliqui rebellant contra Zosimum. 413.d
 Clerici Romani calumniam passi a Iuliano Pelagiano. 415.c.d
 Clerici laborent manibus, ex Concilio Carthaginiensi. 63.c.d
 Clericis prohibita Agapetarum habitatio. 66.d.e
 Clericis prohibiti nutrire comam & barbam. 64.c.d.e
 Clericis vetitum frequentare mensas diuinum. 67.d.e
 Clerici ne apud alium Iudicem quam apud Episcopum causam dicerent, inffit Honorius Imperator. 341.c
 Clerici ne abstrahant qui ducuntur ad supplicium. 69.a.b
 Clerici in quæstionem adducti causa incendij, relaxati lege Arcadij. 201.a

Clerici subrogati a Theophilo reuiciuntur. 177.e
 Clerici cum apparitura militari quando mitti solebant ab Apostolica sede. 452.e.453.a
 Clericos prohibet habitare cum feminis S. Ioannes Chrysostomus. 66.c.d
 Clericis prohibitum habitare cū sororibus adoptiuis. 67.a.b
 Clericos cum feminis habitare prohibet etiam Honorius Imperator. 474.e
 Clericorum priuilegia ab Honorio Imperatore. 131.a
 Clericorum continentia antiquitus in Ecclesia obseruata. 237.c
 Clericorum calibatus Vigilantius destructor. 249.b
 Clericorum defunctorum bona cedunt Ecclesie. 42.b.c
 Clericorum causis non immiscet se Proconsules. 62.d.e
 Clericorum penuria in Africana Ecclesia. 128.b.c
 Clericorum habitus ab hereticis immutatus. 512.d
 Codex Gregorianus. 655.a
 Codex Hermogenianus. 655.a
 Codicis Theodosiani editio. 654.e
 Codices Romanæ Ecclesie præstantioris fidei. 454.d.e
 Cœmeterium sanctæ Felicitatis martyris. 481.b
 Cognitoris Iudicis partes in sacris Episcoporum conuentibus quæ sint. 318.a.b
 Collationem publicam Catholicorum & Donatistarum Honorius Imperator indicit. 302.c.d.e
 Collationis indictæ tempus. 302.d
 Collationis expetendæ necessitas. 302.e
 Collationem expetentes Maximianistæ reiecti sunt. 303.a
 Collatio in Africa habita inter Catholicos & Donatistas. 313.e.314.315.316.
 Collatio cur dicta, & non Concilium. 313.e
 Collationis habitæ tempus. 314.a
 Collationis locus. 314.e.315.a
 Collatio exorditur. 317.b.c.d
 Collationis confessus dispositus: septeni delecti Episcopi cuiuslibet partis ad disputandum, septeni ad consulendum, quaterni ad Acta custodienda, quaterni Notarij ad scribendum. 317.d.e
 Collatio secundæ diei. 319.b.c
 Collatio diei tertie. 319.c.d
 Collatio ipsa quibus obfuit, & quibus profuit. 322.b.c
 Collationis Acta recitanda annis singulis ante Pascha. 335.c
 Collationis Acta publice exponi rogat Augustinus Marcellinum. 334.c
 Collatio S. Augustini cum Fortunio Donatista. 336.a.b
 impedita Collatio illa tumultu. c.d
 Collatio S. Augustini cum Emerito Donatista. 417.b.c
 Collatio S. Augustini cum Pascentio Comite. 477.c.d.e
 Collatio S. Augustini cum Maximino Ariano. 478.b
 Collatio legatorum Orthodoxorum cū schismaticis. 597.a.198.
 Collectarum in Ecclesia vetus vsus in posteros propagatus. 250.e
 Collectas habere Iudæi prohibiti lege Honorij. 97.c
 Collectas indicendi Iudæorum antiquus vsus. 98.d
 Collectores spoliatorum clericorum bene instituti. 42.c.d
 Collegia & conuenticula prohibita lege Arcadij ob Ioannitas. 202.a.b
 Collusio in causa Antonini Episcopi Ephefina. 122.e
 Colonia Agrippina excisa a barbaris. 264.d
 Comana in Ponto Ioannes Chrysostomus quieuit. 254.c.d.e
 Cometa apparuit super Constantinopolim terrifica. 114.b
 Comitatum adeuntes Episcopi Formatam accipiant a Romano Pontifice. 253.c.d
 Comites qui venerunt Ephefum, astiteruntq. pro Nestorio. 566.c
 Commo-

Commonitorium ex Concilio Carthaginiensi legatis datum. 221.a.b.c
 Commonitorium ex Concilio Romano legatis proficiscentibus Constantinopolim datum. 227.d
 Commonitorium legatis Apostolicæ sedis a Zosimo Papa datum. 446.d.e.447.a.b
 Commonitorium Honorij ad Episcopos conuocatos ad Synodum datum. 433.e.434.
 Commonitorium datum a schismaticis Nestorianis legatis suis. 534.c.d
 Commonitorium datum legatis a Synodo missis Constantinopolim. 593.c.d
 Communicatio Ioannis Chrysostomi cum Innocentio Papa semper permansit. 196.a
 Communicatio Innocentij Papæ cum Ioanne promulgata in Oriente. 196.c
 Communicatio mutua quomodo solita impertiri. 658.e
 Communicatio peregrina. 263.a
 Communicatio cum Romana Ecclesia signum Catholice fidei. 155.d.e
 Communicatores Ioannis quanta passi. 242.a.b.c.243.a
 Communionem Arfacij vitant ciues Constantinopolitani. 200.a.b
 Communionis Catholice symbola. 55.c
 Communio Ecclesiastica lege Imp. Arcadij ciuibus iussa. 202.b.203.c
 Communionem Formatarum cum Romana Ecclesia quemlibet probari Catholicum. 249.d.253.b.c.d
 Communio peregrina quæ sit. 119.e.120.
 Communionem percepta, aquam bibere, vel pastillum degustare, Chrysostomus accusatus. 170.a
 Communionem Porphyrij vitant Antiocheni. 254.a
 Comparatio longe discrepans Vigilantij cum Patribus sanctis. 249.e.250.a
 Concilium Alexandrinum contra errores Origenis. 85.b.c.d
 Concilium Alexandrinum contra Nestorium sub Cyrillo. 544.b.c. eius epistola Synodalis. c.d. alia Synodi Acta. 545.e.
 Concilium Antiochenum de libris Theodori. 650.d
 Concilium Antiochenum sub Ioanne. 622.b.c. in eo damnatur Nestorius. c.d
 Concilium Armeni contra Nestorianos & scripta Theodori Mopsuesteni. 649.a
 Concilium Chalcedonense passum calumniam de receptis ab eo laudibus Theodori Mopsuesteni. 650.d.651.b
 Concilium Cirtense quando celebratum. 335.e.336.337.a.b
 Concilium Carthaginense tertium. 39.b.c. dicendum esse secundum. 39.d.e. Concilij huius canones. e.40.a
 Concilium Carthaginense quartum positum loco quinti. 62.e
 Concilium Carthaginense quartum dictum quintum. 52.e.53.a
 Concilium Carthaginense prouinciale sub Anastasio. 128.c.d
 Concilium Carthaginense generale. 129.b.c.d
 Concilium Carthaginense aliud item generale. 180.c.d
 Concilium Carthaginense aliud. 220.e.221.a
 Concilium Carthaginense habitum tempore vnitatis. 32.c.d.e
 Concilium aliud Carthaginense. 253.b.c
 Concilium aliud Carthaginense. 269.d
 Concilium Carthaginense ad deprimentos vanos rumores hereticorum. 269.c.d
 Concilium Carthaginense contra Donatistas. 301.e.302.a
 Concilium Carthaginense, in quo Celestius erroris damnatus. 339.c.d

Concilium Carthaginense aduersus Pelagianos. 384.d.e.385.
 Concilium Carthaginense sub Zosimo Papa in causa Pelagij & Celestij. 408.e
 Concilium Carthaginense sub Bonifacio Papa. 446.b.c.d
 Concilium in Cypro agitur ab Epiphano, in quo damnantur errores Origenis. 147.d
 Concilium Constantinopolitanum in causa Asianorum Episcoporum. 121.d
 Concilium luctuosum Ioannis Chrysostomi cum suis quadraginta Episcopis. 170.c.171.a
 Concilium Constantinopolitanum contra Ioannem Chrysostomum. 189.b.c.d
 Concilium Constantinopolitanum post reditum Ioannis Chrysostomi sexaginta Episcoporum, in quo redduntur cassa quæ acta essent in Synodo ad Quercum dicta. 177.e. habitum ne hoc vere fuerit. 177.e.178.a
 Concilium Constantinopolitanum sub Proclo. 678.c.d
 Concilium Diospolitanum, siue Liddense, in quo absolutus est Pelagius. 369.e.370.e.371.a.b.c
 Concilium Diospolitanum damnat errores Pelagij. 371.e.372.a.b.c
 Concilium Ephefinum sub Ioanne Chrysostomo. 123.c.d.e
 Concilium Ephefinum Oecumenicum. 559.a.b
 Vide, Ephefinum Concilium.
 Concilium in Gallia, ex quo S. Germanus missus in Britanniã. 520.e.521.a.b
 Concilium in Macedonia sub Innocentio Papa. 365.b.c
 Concilium Mileuitanum in Numidia. 163.e.164.a. eius Acta. ibid. e. 165.a
 Concilia Mileuitana duo. 164.a.b. eadem confusa. c.d
 Concilium Mileuitanum contra Pelagium. 384.d.e.385.d.e. numerus Episcoporum qui ad illud conuenerunt. 387.d. Gestã in eo. 388. litteræ ex eo ad Innocentium Papam. 387.e.388.a
 Concilia plurima Orientalium damnantia duodecim Cyrilli capitula. 638.a
 Concilium contra Masalianos in Oriente. 507.e.508.a
 Concilium Oecumenicum petunt Pelagiani. 442.d.e
 Concilium Oecumenicum in causa Nestorij curatur per Theodosium Imperatorem apud Celestinum Papam. 547.e.548.
 Concilij Oecumenici Acta Romanus Pontifex irritat. 582.a.b
 Concilium Ptolemense in Libya, presidente Synesio. 327.c.d
 Concilium ad Quercum collectum a Theophilo, in quo damnatur Ioannes Chrysostomus. 171.c.d.e. tempus eius. 178.a.b
 Concilium Rauennæ in causa schismatis Bonifacij & Honorij. 433.e.434.a.435.c.d
 Concilium Regiense in Gallia. 679.a.b
 Concilium Romanum in causa Chrysostomi. 227.a.b
 Concilium Romanum in causa Sixti Papæ. 640.e.641.a
 Concilium Romanum contra Nestorium. 533.e.534.a
 Concilium Romæ habitum in die natali Sixti Papæ. 635.d.e
 Concilium Sardicense improbat canonem Concilij Antiocheni Arianorum. 180.a
 Concilij Sardicensis controuersia obiter oborta in Africa. 336.d.e
 Concilium Spoletinum indictum. 435.d.e. cur desijt celebrari. 436.d
 Concilium Taurinense. 39.a.b. quid ibi actum. ibid.
 Concilium Telense, siue Teleptense. 416.e
 Concilium generale indicitur Thessalonice in causa Ioannis Chrysostomi. 227.b.c
 Concilium Toletanum primum. 235.a.b
 Conciliorum collector corrigitur. 39.d.e
 Con-

Conciliabulum schismaticorum Ephesi. 573.e. 574.a. quid in eo aduersus Cyrillum, Memnonem, & alios. 574.b.c.d. redditum irritum. 577.e. 578.a
 Conciliabulum Donatistarum. 360.e. 361.a
 Concordia qualiter pingi solita. 145.c
 Concionantur duo Episcopi in eadem ecclesia, alter post alterum. 626.d.e. 627.c.d.e
 Concionari in medio ecclesie cepit Ioannes Chrysostomus. 257.b
 Concurfus & accursus populorum Ioanni Chrysostomo proficiscenti in exilium. 202.b.c
 Conditiones implendae antequam quis ab excommunicatione absoluat. 275.d
 Conditiones liberalissimae oblatae ab Episcopis Catholicis Donatistis. 315.b.c.d. 316.d.e
 Confessio, ubi reliquiae conditae sunt, cum fenestella, seu foramine. 391.b.c
 Confessio S. Petri ornata a Valentiniano Imperatore. 680.c 680.c
 Confessoribus alimenta praestanda. 67.e
 Conflictus inter Ioannem Chrysostomum & Gainam. 111.b.c.d. 112.a
 Confugientes ad ecclesiam abstrahit Eutropius. 68.b.c.d. qui dat poenas. 68.d.e. 76.c.d.e. 77.c.d
 Confugientem ad ecclesiam abstrahi iubentem Augustinus redarguit Bonifacium. 478.d.e
 Confugientes ad ecclesiam rapientes, diuinam fenefere vindictam. 20.a. 61.c.d
 Confugientes ad ecclesiam ne abstrahantur, petunt ab Imperatore Africani Episcopi. 99.c.d
 Confugit ad ecclesiam Stilicho, qui reos olim inde vi abduxerat. 267.d.e
 Coniugium ante baptismum constituere bigamiam. 235.e. 236.a
 Consecrationis virginum solemnes ritus. 354.e
 Consistorium habitum in basilica S. Clementis in causa Caesarii haeresiarcho. 401.a.b
 Constans tyrannus aduersus Honorium excitatur. 322.d. extinctus. 323.a.b.c.d. 324.b
 Constans filius Constantini ex monacho factus Caesar occiditur. 324.b.c
 Constantia Romanae femina a Gothis captae. 297.c.d.e
 Constantius Magister militum quid in Herodem Episcopum Arelatensem. 345.c
 Constantius dux exercitus Honorij contra tyrannos. 323.c.d.e. 324.a
 Constantius dux pellit Gothos e Gallijs. 359.e
 Constantius intrudit Patroclum in sedem Arelatensem. 345.c
 Constantius creatur Augustus. 461.c
 Constantius Augustus ex Galla Placidia generat Valentinianum. 430.c
 Constantius Augustus reliquias idololatriae prosternit iussit. 462.b.c
 Constantius Augustus de temeritate Eulaj certior redditur. 436.e. quid discernat in eum. 437.c
 Constantij Augusti lex contra Pelagianos. 461.c.d
 Constantius diaconus Antiochenae Ecclesiae eligendus in Episcopum. 202.d.e. fugatur ab inuasore eius sedis Porphyrio.e
 Constantius presbyter venit ad Ioannem Chrysostomum Cucufum. 216.c.d
 Constantij scriptoris rerum S. Germani fides certa. 520.d. 654.d
 Constantius Vicarius grauiam passus a Pelagianis. 416.a
 Constantinus dux ab Attalo in Africam missus occiditur. 289.b

Constantinus tyrannus in Britannia tempore Honorij Imperatoris. 260.c.d
 Constantinus tyrannus aduersus Honorium. 322.d. extinctus. 323.a.b.c.d.e. 324.b
 Constantina prima sedes Numidia. 167.b.c
 Constantiniana basilica ornata a Sixto Papa. 680.d
 Constantinopolis terrae motu concussa. 21.a
 Constantinopolim perterret ignis super eam imminens. 20.e. 21.a
 Constantinopolis dira grandine afflictata ob scelus in Ioannem admissum. 220.b
 Constantinopolis dicta Vrbs Mariae. 196.e
 Constantinopoli caedes facta in ecclesia. 557.e. 558.
 Constantinopolis periclitatur sub Gaina. 112.b.c
 Constantinopolis custodita ab Angelis. 112.c
 Constantinopoli subuertenda a Gaina Deus miro modo succurrit. 112.c.d.e
 Constantinopolis triduanum incendium passa Dei vindicta. 638.b.c.d
 Constantinopolitanus clerus eieclus causa Chrysostomi restituitur. 177.e
 Constantinopolitani clerici in carcerem coniecti causa incendij, relaxati lege Arcadij. 201.e
 Constantinopolitani clerici quid passi a Nestorio. 528.c
 Constantinopolitani clerici non communicantes Attico in Arabiam amandati. 242.b
 Constantinopolitanum clerum Innocentius Papa literis consolatur. 210.b.c
 Constantinopolitanus clerus citatur ad Synodum. 172.b
 Constantinopolitanum Concilium a Theophilo congregatum ad Quercum, ex quo citatur Ioannes Chrysostomus. 171.c.d
 Constantinopolitanum Concilium quadraginta Episcoporum a Ioanne collectum. 170.d.e. 171.
 Constantinopolitanum Concilium in causa Asinorij Episcoporum. 121.d. 122.
 Constantinopolitanum Concilium contra Ioannem Chrysostomum. 189.b.c.d
 Constantinopolitanum Concilium sexaginta Episcoporum post reditum Ioannis, reddit irrita contra ipsum facta in Synodo a Theophilo congregata. 177.e. 178.a
 Constantinopolitanum Concilium sub Proclo. 678.c.d
 Constantinopolitanam Ecclesiam perturbant venientes ex Aegypto Origenistae. 114.e. 117.c.d.e
 Constantinopolitanae Ecclesiae ornamentorum indiculis allatus Romam ad Innocentium Papam. 207.e
 Constantinopolitana Ecclesia duos passa ignauos & imperitos successores post doctissimos & sanctissimos viros. 199.c
 Constantinopolitanae Ecclesiae diaconisse iussae communicare cum Arsacio sub poena auri librarum ducentarum. 206.c
 Constantinopolitanae Ecclesiae iura dilatat Theodosius. 475.c.d
 Constantinopolitanus in locum Nestorij iubetur eligi Episcopus Maximianus. 599.d.e. 600.d
 Constantinopolitanae feminae inimicae Ioannis Chrysostomi quae fuerint, quaeve studiose eiusdem. 169.b
 Constantinopolitani monachi quid passi a Nestorio. 527.e. 528. eorum commendata modestia. 528.b
 Constantinopolitanus populus liberatus ab imminente domus ruina. 21.e
 Constantinopolitanus populus in Eutropium insensissimus placatur a S. Ioanne Chrysostomo. 76.e. 77. 78. 79.
 Constantinopolitanus populus perterritus signis in aere apparentibus, & ad poenitentiam conuersus. 114.b.c. 117.b
 Con-

Constantinopolitanus populus laudatus a Ioanne Chrysostomo. 125.a
 Constantinopolitanus populus concitatus contra Seuerianum. 144.e. 145.a
 Constantinopolitanus populus fugatus ab ecclesia agit Paschale festum in campo. 191.e. ubi passi irruentes milites. ibid. 192.a
 Constantinopolitanus populus agens in ecclesia vigilias trucidatur. 191.d.e
 Constantinopolitanus populus tumultuatur ob damnationem Ioannis Chrysostomi. 176.b.c.d.e
 Constantinopolitani populi letitia de reuocato Ioanne Chrysostomo. 177.a.b.c
 Constantinopolitanum populum periclitantem Ioannes Chrysostomus liberat. 197.b.c
 Constantinopolitanus populus custodit Ioannem Chrysostomum. 197.a
 Constantinopolitani populi luctus ob Ioannem Chrysostomum. 200.a.b
 Constantinopolitanus populus coire prohibitus legibus Arcadij Imperatoris. 202.a
 Constantinopolitani populi mæror cum substitutum Ioannis vidit Arsacium. 199.d.e
 Constantinopolitanus populus recusans communicare cum Arsacio dira patitur. 203.e. 204.a
 Constantinopolitani separant se a Nestorio. 526.e. quid iidem in Theodosium clamant ob Nestorium. 527.c
 Constantinopolitanus populus veneratur vincula S. Petri. 667.d.e. 668.a.b
 Constantinopolitanus populus vrget restitutionem corporis S. Ioannis Chrysostomi. 661.e. 662.e
 Constitutum de Ecclesia quid significet. 396.b
 Consulatus Eutropij e Fastis deletus. 74.d
 Consulatus error corrigitur. 341.b
 Consulatus error in Cirtensi Concilio. 337.a.b
 Consulatus error corrigitur. 379.c.d
 in Consulibus creadis Romae auita superstitio riget. 288.c.d
 Consultationes ad Apostolicam sedem frequentissima. 222.d.e
 Contentio turpis in Ecclesia inter Orthodoxos. 114.e. 115.a
 Controversia de canone Antiocheno. 189.e. 190.a
 Controversia exorta inter Paulum & Dioscorum Episcopos Cyrenenses de ecclesia in monte edificata. 312.a. b. c
 Contubernia feminarum clericis a S. Ioanne Chrysostomo vetita. 66.c.e
 Conuentus Ioannitarum prohibiti etiam extra urbem Constantinopolitanam. 202.b
 Conuersio barbarorum diuersorum. 22.e. 23.a. b. c. 24.a.b
 Conuersio Iudeorum insulae Minoricensis. 422. 423. 424. 425. 426. 427.
 Conuersionis hereticorum vera indicium. 536.d.e
 Conuiuium exhibere viris illustribus recusauit S. Martinus, Ambrosius contra. 105.a
 Corinthus a Gothis exciditur. 7.e
 Cornelius Episcopus Fococorneliensis sancti tate celebris. 638.b
 Corona calitis missa super Arcadij caput in nummo quid signet. 10.e. 11.a.b
 Corrigendi haeretici Imperatoria auctoritate. 231.d.e
 Crescentiana basilica ab Anastasio Papa erecta. 159.c
 Cresconius confugiens ad ecclesiam, abducitur per milites Stilichonis. 20.a
 Cresconius Episcopus interfuit Concilio Teleptensi. 416.e
 Cresconius Donatista Episcopus pueriliter altercatur de

nominum deriuatione. 234.e
 Cresconius Donatista confutatur a sancto Augustino. 234.b.c
 Cresconius Episcopus Donatista quid in Catholicos. 234.a. b
 Cresconius Episcopus Donatista inuidens prosperitati Orthodoxorum excitatur in illos. 234.a.b.c
 Cretenfes Iudaei seducti ab impostore resipiscunt. 629.e. 630.a.b
 Crimen maiestatis esse infringere iura Ecclesiae. 263.b
 Crispinus Episcopus Calamensis Donatista dirus persecutor. 56.a
 Crispinus Episcopus Donatista disputat cum Possidio Episcopo Calamensi. 183.b.c
 Crispinus Episcopus damnatus appellat Imperatorem. 182.d.e. pro eo intercedit Possidius. e
 Crispinus rebaptizat inuitos in fundo Imperatoris. 183.d
 Crispinus Episcopus Donatista quid in Possidium. 182.a.b
 Crispion archidiaconus Epiphanijs. 151.c
 Cruce ornantur capita Regum. 3.b.c
 Cruce signatum Arcadij numisma qua occasione. 111.b.c.d
 Cruces in vestibis visae sub Arcadio. 111.c.d
 Crux victoriae signum. 11.d
 Crucis ligni solemniter Paschali tempore ostendendi vetus consuetudo. 27.b.c
 Crucis lignum extinguit ignem. 27.d.e
 Crucis lignum a Melania Paulinus accepit. 27.a.b
 Crucis ligno Hierosolymis custos praefici solitus presbyter. 71.a
 Crucis signo praenotio processiones agi solitae. 71.d. 137.c.d. 140.e. 203.b
 Crucibus argenteis vtuntur etiam Ariani in processionibus. 125.d.e
 Crucis virtute idolum Veneris fractum. 137.b.c.d
 Crucis formam ecclesiae construendae reddere debent. 140.c
 Crucis Exaltationis festa dies. 143.a
 Crux conculcata a sectatoribus Porphyrij sedis Antiochena inuasoris. 203.b
 Crux signantur qui conuertuntur ad fidem. 423.e
 Crux Christi ne pingatur humi. 507.c.d
 Cruce signatus nummus datus S. Genouesae a S. Germano. 521.b
 Crux gemmata mittitur a Theodosio Hierosolymam. 667.b
 Cruciamenta a Persis illata Christianis dirissima. 466.c.d
 Ctesiphon insurgit aduersus Pelagianos, & S. Hieronymum excitat. 326.d
 Cucufum exilio praescriptum Ioanni Chrysostomo. 199.a. b
 Cucufum oppidum asperrimum. 212.a. in Cilicia situm. ibid.
 Cucufi Episcopus Adelphius. 215.e
 Cucufum vndique confluunt Fideles ad S. Ioannem Chrysostomum. 216.c.d
 Cugas dux barbarorum vna cum suis fulmine ictus. 490.a. b. c. e
 Cultum sanctorum Catholica Ecclesia semper praedicauit. 248.c
 Cultum sanctorum Vigilantius impugnat. 248.a. b. c
 Cultus sacrarum martyrum reliquiarum in Africa tempore Augustini celeberrimus. 390.c.d
 Curatores Imperij Orientalis. 265.c.d

D

Ac credunt Christo. 23.b
 Dacorum Episcopus Nicetas. 23.b.c.d
 Demon

I N D E X.

Damon pugnatur pro Marcionitis. 485.e
Demon aduersatur S. Melaniae Constantinopoli. 645.e.
 646.a
Demon quomodo sacrae virgini illust. 646.e.647.a.b
Dæmones torquentur a S. Ambrosio. 36.b
Dæmones pulsi per reliquias sanctorum martyrum. 365.c.d
Dæmones prænunciij aduentus S. Germani in Britanniam.
 652.b.c
Dalmatius Archimandrita strenue agit pro Patribus Ephesi tyrannice detentis. 585.b.c
Dalmatius ordinatus Episcopus Cyzicenus. 494.b
Damasus Papa scripsit catalogum librorum Canonico- rum. 236.c
Damatio Episcopi reuocari non debet nisi a maiori numero. 189.d.e
Damnatorum ad inferos pœnas temporarias dixerunt Origenista. 364.b.c.d
Damnati cum ducerentur ad supplicium, ne abstraherentur a monachis, vel clericis, lege vetitum. 69.b.c
Danielis Orientalis Episcopi ordinatio perperam facta.
 512.e
Daniel legatus ex Concilio Alexandrino Constantinopolim. 546.e
Decretum damnationis Origenis errorum promulgat Anastasius Papa. 108.e
Defensores ecclesiarum petiti. 53.a
Demetrias virgo cum matre & auia fugit in Africam.
 298.d.e.299.a
Demetrias capta a Gothis. 299.d
Demetrias quo anno accepit a sancto Hieronymo litteras.
 359.b.c
Demetriadis virginis egregium facinus in abdicatione seculi. 353.c.d.e
Demetrias monasticum habitum induit. 353.e
Demetriadis exemplo mire auctus virginum sacrarum numerus. 354.b
Demetriadis ingens dos collata pauperibus. 354.c
Demetrias profecit ex S. Augustini scriptis. 355.a
Demetriadem celebrat S. Prosper, data ad eam epistola.
 355.e
Demetriadem etiã Pelagius hæresiarcha laudare aggressus est propinans cum epistola hæresim. 355.e.356.a.b
Demetrius Episcopus Pessinuntis cum collegis missus a Ioanne Chryso-stomo ad Theophilum. 171.d. quam male habitus. 175.e
Demetrius Episcopus datam epistolam ab Innocentio Papa ad Ioannem Chryso-stomum diuulgat in Oriente. 196.c
Demetrius Episcopus legatus S. Ioannis Chryso-stomi ad Innocentium Papam. 192.e.193.d
Demetrius Episcopus iterum venit Romam ad Innocentium Papam. 208.c
Demetrius Episcopus profectus cum legatis Apostolicæ sedis Constantinopolim quanta passus. 240.d.241.a
Demetrius Episcopus in Oasim relegatus. 241.c. in via quæ passus. 242.c.d
Deus cur sanctos ab impijs neci tradi permittat. 304.e.
 305.a
Deus ultor in persecutores Ioannis Chryso-stomi. 219.d.e.
 220.a
Deus in Principes commouetur, qui Dei seruos prouocant.
 220.d
Deus pugnatur mirando modo pro Theodosio religionis obseruantissimo. 490.e.491.c
Dei consiliu in reuelatione reliquiarum S. Stephani. 370.c.d
Dei magna potentia Rhadagaisus victus. 239.b.c.d
Deorum cultus rursus vetitus. 5.b.c
Deorum ope saluata finguntur Athenæ. 7.d.e.8.a.b

Deorum cultus eo anno penitus ablati, quo Christianam religionem delendam Gentiles prædixerant. 49.a.b.d
Deorum cultum penitus tolli curant apud Imp. Episcopi Africani. 53.b
Deorum templa in ßa claudi ab Arcadio Imperatore.
 73.e.74.a
Deorum templa lege Honorij iussa dirui. 91.c.d.e
Deorum templa Romæ prosternuntur. 98.a.b
Deorum templa quæ erant Gaza. 138.a. eadem Christiani cum militibus diruunt. b
Deorum templorum ornamenta sublata ad redimendam ab Alarico pacem. 277.a
Deorum cultus Romæ a barbaris tollitur. 277.c
Deorum cultum per Rhadagaisum restituendum optabant Pagani Romæ. 238.c.d.e
Deorum aræ iussæ deturbari. 271.a
Deorum templa, quæ reliqua essent, prosterni iussa, Constantio Augusto imperante. 462.b
Deorum cultus rursus pullulat & inualefcit, sed lege Theodosij exciditur. 669.a.b
Deorum cultores Theodosij lege coerciti. 480.e.481.
Dij consulti Romæ sub Attalo tyranno. 289.c. eis credens Attalus decipitur. d
Derisores monachorum deridentur. 59.b
Desertores Catholicae fidei qui esse soleant. 166.d
Desiderius & Riparius auctores extitere S. Hieronymo, vt scriberet aduersus Vigilantium. 276.d
Detractores sanctorum graui pœna a Deo puniti. 36.e.
 37.a
Dexter Præfectus historiam scripsit. 16.e
Diaconi vnde superbire cœperunt. 161.b
Diaconi dedignabantur ordinari presbyteri. 161.b.c
Diaconorum fastus vbique depressus. 161.b.c
Diaconi stant, sedent presbyteri. 160.b
Diaconi Ecclesie Romanæ supergredi conati presbyteros.
 159.e. vnde eis tanta superbia. 160.a
Diaconorum Romanae Ecclesie munera. 160.e
Diaconi vsurpantes sibi munera sacerdotum. 159.e.160.a
Diaconissa Constantinopolitanae Ecclesie iussæ communicare cum Arfacio sub pœna librarum auri ducentarum. 206.c
Diadema foris deponit Imperator, antequam ingrediatur ecclesiam. 558.e.559.a
Didymus illustrator Periarchon Origenis. 150.c
Diei Iudicij tempus aduenisse a nonnullis creditu. 459.d
Diœcesi omnium Orientalium præesse Episcopus Alexandrinus volebat. 678.c.d
Diodorus Tarsensis magister Nestorij. 516.e. eius hæreses. 517.a
Diodorus Tarsensis pro Theodoro aliquando vsurpatus.
 517.a.b
Diodorus Tarsensis qualis fuerit, ex eius scriptis post obitum cognitus est. 517.b.c
Diodori Tarsensis libri produntur in lucem. 648.d.e. confutantur a S. Cyrillo Alexandrino. 649.c
Dionysius & Paulus legati ad Theophilum a Cyrenensibus de electione Synesij. 310.b
Diophantus presbyter Antiochenus vexatus a Porphyrio sedis eius inuasore. 202.e
Dioscorus diaconus Apocrisarius Constantinopoli sub Proclo. 678.c
Dioscorus monachus Origenista nauigat cum suis Constantinopolim. 114.e.117.c
Dioscorus monachus Origenista quando mortuus. 175.d.
 falsa illi tributa miracula. e
Dioscorus in Theodoretum incensus. 678.e
Diosopolitanum Concilium in Palestina, in quo Pelagius est

I N D E X.

est absolutus. 369.e.370.e.371.a.b
Diosopolitanum Concilium damnat errores Pelagij. 371.e.
 372.a.b.c
Dynatus Nicopolis Episc. accipit litteras a Cyrillo. 634.e
Diptycha quæ sint. 544.a
Discessio Ioannis Chryso-st. ab Ecclesia Constantinop. 197.b.c
Disputatio Augustini cum Pascentio Comite. 477.c.d.e
Disputatio Augustini cum Maximino Ariano. 478.b
Disputatio Augustini cum Felice Manichæo. 222.a.b.c
Disputatio Augustini cum Emerito. 417.b.c
Disputatio de canone Antiocheno. 189.e.190.a.b
Disputatio Crispini Donatistæ cum Possidio Episcopo Calamensi. 183.a.b
Disputatio S. Germani cum Pelagianis in Britannia. 521.e.522.
Disputatio Iulie Manichææ cum S. Porphyrio. 179.b.c.d.
 180.
Disputationes de religione prohibet Honorius Imperator.
 272.a
Diffensio inter sanctos viros. 118.d.e
Diffensio inter sanctos Epiphanium & Ioannem Chryso-stomum. 146.e.147.a
Dominædinus cur dictus S. Felix. 19.d
Doctores Ecclesie miraculis illustrati. 37.a
Dominicus Pinellus Cardinalis Archipresbyter S. Mariæ Maioris. 680.b.c
Dominico die quæ humani iuris officia carceratis præstanda sanxit Honorius Imperator. 280.b
Domitianus presbyter Romam venit ad Innocentium afferens Acta publica Iudicum contra Ioannis Chryso-stomi sectatores. 206.c
Domnus, & Domna, harum vocum pristinus vsus. 391.
Domnus Episcopus inuist S. Ioannem Chryso-stomum Cucusi exulante. 216.d.e
Domnus nepos Ioannis Episcopi Antiocheni recedit ab eremo, S. Euthymio inuito. 621.e.622.
Domnus creatus Episcopus Antiochenus. 658.d.e. conuenit Simeonem Stylitam. e
Domus Caryæ corruit. 21.e
Donatianus Episcopus præfuit Concilio Teleptensi. 416.e
Donatus Afer Ambrosio detrahens a Deo punitus. 360.e
Donatus diaconus Donatista grassatur cum Circumcellionibus. 334.d
Donatus Episcopus Donatistarum in puteum se coniecit.
 361.a.b
Donatus Proconsul in Africa. 271.e.272.a
Donatum Proconsulem Africæ S. Augustinus pro Donatistis interpellat. 51.a
Donatista negotium faciunt S. Augustino de ordinatione ipsius. 14.a.b
Donatistæ quid in Restitutum presbyterum. 50.c.d.333.e
Donatistæ seuiunt in Catholicos. 50.b.c
Donatistis rogat magistratus S. Augustinus. 50.d.e.51.a
Donatistarum crudelia facta in Episcopos & clericos Africanos. 51.b.c
Donatistæ occidere moluntur S. Augustinũ. 51.d.e.52.a
Donatistæ decipere nituntur Catholicos falsis reuelationibus & visionibus. 52.d.e
Donatistæ prævalent potentia Optati Gildoniani. 54.e.
 55.a.e.56.a.
Donatistæ persecutores coerciti pœna librarum quinque auri. 99.c.d
Donatistæ lege Honorij dedecori expositi. 105.c
Donatistæ infamati rescripto a Iuliano Apostata olim obtento. 105.c
Donatistæ adulati sunt olim Iuliano Apostata. 105.e
Donatistarum vnitas cum Ecclesia Catholica tractatur ab

Anastasio Papa. 129.b.c.d
Donatistarum Acta perquirenda a Iudicibus, decretum est ab Episcopis. 129.e
Donatistas esse conuincendos publicis Actis decretum.
 129.e
Donatistis indulgentia procurata per Africanos a Romano Pontifice. 129.e.130.
Donatistæ conueniuntur legationibus Episcoporum. 130.a.b.c
Donatistæ conuincendi ex Actis ipsorum cum Maximianistis. 129.c.d.e.130.a.b
Donatistis reuerti ad Ecclesiam volentibus indulgentia concessa ab Anastasio Papa. 130.d.e
Donatistæ Episcopi qualiter recipiendi a Catholicis. 130.d.e
Donatistæ exclusi legibus Imperatorum a priuilegijs concessis clericis. 131.a.b
Donatistas adiens iuuenis immane scelus perpetravit.
 166.c
Donatistæ quibus verbis iussi sunt conueniri a Catholicis.
 181.c.d
Donatistæ conueniunt a Catholicis male eos habuerunt. 181.e.182.a
Donatistæ Episcopus Crispinus conuentus a Possidio, quid in eum. 182.a
Donatistæ inuitos rebaptizant. 183.d
Donatistarum minæ in Catholicos. 184.b
Donatistæ singuli Episcopi frustra conueniunt a Catholicis.
 184.b
Donatistæ compelluntur soluere pœnam legibus statutam.
 183.d. pro ipsis agunt Episcopi Catholici. d.e
Donatistæ coercendi multa decem librarum auri, & alijs pœnis. 221.d.e
Donatistæ spernunt leges Imperatoris. 23.b
Donatistarum complures vniti Ecclesie Catholice. 231.b.c
Donatistæ redeuntes ad Ecclesiam gratias agunt de seueriori cum eis adhibita disciplina. 132.b.c
Donatistæ quibus tenebantur vinculis ne redirent ad Catholicam vnitatem. 232.a.233.a
Donatistæ quomodo coerciti legibus Imperatoris ad vnitatem cum Orthodoxis reuerfi. 232.a.233.a
Donatistæ refugientes vnitatem seuiunt in Orthodoxos.
 233.b
Donatistæ obstinati reclamantes non esse cogendos hæreticos vel schismaticos legibus Imperatorum. 233.e
Donatistarum grassatio in ecclesiam facta, & in ministros eius. 229.c
Donatistæ quæ crudeliter in Maximianum Episcopum Bagaiensem perpetrarunt. 229.b.c
Donatistæ quæ commiserunt in Seruum Episcopum. 229.e
Donatistæ noua sanctione Honorij Imperatoris perstricti.
 230.a.b.c. & 231.a.b.c
Donatistæ rectius dicendi Donatiani ex Cresconio. 234.e
Donatistæ legibus Honorij iterum exagitati. 263.b.c
Donatistæ sparserunt in vulgus, occiso Stilichone, causam Orthodoxorum esse collapsam. 269.c
Donatistæ Catholicos occidunt Episcopos. 269.c.d
Donatistæ nouis Honorij Imperatoris legibus exagitati.
 270.d.e
Donatistis concessi ab Honorio ob metum suo ipsorum arbitrio viuendi licentia. 302.a.b
Donatistæ nouis Honorij edictis compescuntur. 302.c
Donatistas per publicam Collationem ad vnitatem Catholicam inducere Honorius Imperator laborat. 302.c.d
Donatistarum iterata scelera aduersus Orthodoxos. 303.b
Donatistæ quæ in Restitutum presbyterum & Innocentium perpetrarunt. 50.c.d.333.e
 Dona-

Donatistae publica Collatione tractant cum Catholicis. 313.
e. 314. 315.
Donatistis indulgentissimus Marcellinus. 313.e
Donatistae vocati per Tractorias ad Collationem. 314.b
Donatistae veniunt Carthaginem ad Collationem. 314.
b.c
Donatistarum Episcoporum numerus venientium ad Col-
lationem. 314.c.d. 318.d.e
Donatistae magna iactantia ostentant sua etiam menda-
citer. 314.d.e
Donatistis quanta sponderint Catholici ante Collationem.
316.c.d
Donatistae ex suo ipsorum facto conuicti. 316.e. 317.a
Donatistarum Episcopi qui electi ad disputandum. 317.b.c.d
Donatistae perseuerabant habere ab ipsis creatum Romanum
Episcopum, ut sic mentiri possent se esse Catholicos. 317.d
Donatistarum prima subterfugia proposita. 318.c. addunt
calumnias in Catholicos iterum de numero Episcopo-
rum. 318.d.e
Donatistae quo praetextu sedere noluerunt. 318.e. 319.b.c
Donatistarum mandatum refertum contumelijs recitatur
in Collatione. 318.e
Donatistae falsitatis conuicti de numero suorum Episcopo-
rum. 319.a
Donatistae nolunt fratres a Catholicis nominari. 319.a.b
Donatistae rursus tergiversantur, & exceptiones & obie-
ctiones ingerunt. 319.c.d.e
Disputatio de Ecclesia Catholica, ubi sit. 319.e. 320.a.
Vide, Controuersia.
Donatistarum aliae leues atque ridiculae obiectiones. 320.e
Donatistae suis ipsorum probationibus conuicti. 321.b.c
Donatistae reluciantes licet, subscribunt tamen Actis Col-
lationis. 321.c.d
Donatistae condemnati appellant, multis calumniati sunt
Marcellinum. 321.e. 322.
Donatistae cauillati sunt nullius esse roboris Acta ob sen-
tentiam nostram latam. ibid.
Donatistae refractarios post Collationem Honorius legi-
bus exagitat. 332.e. 333.a
Donatistae ecclesijs, bonisq. mulctati, & exilio. 333.a.b.
c.d.e
Donatistae calumniose arguunt Catholicos auaritia. 333.
c.d
Donatistae contumaces acrius sentiunt. 333.e. 334.d.e
Donatistae occidunt Restitutum & Innocentium. 333.e
Donatistae Episcopi se in ignem iniicere. 361.b
pro Donatistis instanter agit apud Marcellinum Iudicem Au-
gustinus. 333.e. 334.a.b.d.e
Donatistarum calumniantium occasione Cirtense Concilium
inducitur. 335.e
Donatistarum calumniantium proditiōe Marcellinus oc-
ciditur a Marino. 352.e. 353.a
Donatistae rursus exagitati ab Honorio Imperatore.
360.b
Donatistarum Episcopi bonis priuantur, & in insulas re-
legari iubentur. 360.c
Donatistae laici qua poena ab Honorio affecti. 360.c.d
Donatistae legibus Honorij perscripti conuentum agunt, &
de inferenda sibi nece deliberant. 360.e. 361.a
Donatistae Episcopi se ipsos diuerso modo necant. 361.a
Donatistarum quamplurimi post leges postremas Honorij
reuersi ad Ecclesiam Catholicam. 362.a.b
Donatistarum duritas prouocauit Vandalos. 509.a.b
Donatistae lege Theodosij damnati. 514.e
Donatistae ad Vandalos descendiunt. 676.b.c
Dorotheus Episcopus Marcianopolis Nestorianus. 573.a
Dorotheus Episcopus promulgator haeresis Nestorianae

Constantinopoli. 517.c.d
Dorothei blasphemia publice dicta. 517.d.e
Dulcitus Tribunus Notarius missus in Africā loco Mar-
cellini. 361.d.e. consulit Augustinum, quid agendum
cum Donatistis. 361.e. 362.
Dulcitus Tribunus obiurgatur ab Augustino, quod Don-
tistam Episcopum honorificis titulis nominasset. 362.
b.c
Duces Romani exercitus post obitum Stilichonis. 292.d
Ducus superstitione & superbia Romanus exercitus perdi-
tur. 671.a

E

E Bagnius missus a Theodosio Imperatore in Africam
vocare Episcopos ad Concilium Ephesinum. 551.a
Ebionaei haeretici auctores Nestorianae blasphemiae.
515.e
Ebodichus dux sub Constantino tyranno. 323.c.e. occiditur
ab Ecdicio. 324.a
Ecclesia Catholica ubi sit, disputatio. 319.e. 320.a. eam
ex prauis hominibus non perire. 320.a.b. eam esse
vnam tantum. c.d
Ecclesia haud facile recipere debet poenitentes haereticos,
sed eos diu ante probandos. 406.b
Ecclesia reijcit poenitentes haereticos, in quibus est de simu-
lacione suspicio. 679.d.e
Ecclesiae triumphus est superbiorum humiliatio. 78.b.c
Ecclesia exaltatur, non expugnatur tribulationibus. 467.d.
471.e
Ecclesia pie vsa luminaribus. 250.b.c.d
Ecclesia orando pro diuersis statibus peccantium destruit
Pelagianam haesim. 603.d
Ecclesiae mos orare pro catechumenis. 445.a
Ecclesiae Dei quando turpi agitata est contentione. 114.e.
115.a
Ecclesiae priuilegia confirmata ab Honorio Imp. 15.c.
42.e. 43.a
Ecclesiae priuilegia ab Honorio iterum stabilita. 263.b
Ecclesiae immunitas a Stilichone violata. 20.a. sed non
sine poena. ibid.
Ecclesia priuilegia ablata a Ioanne tyranno. 480.a.b
Ecclesiae priuilegia ablata a Ioanne tyranno Valentinia-
nus restituit. 489.b
Ecclesiarum priuilegia irritantes poena quinque librarum
auri Imperator punit. 99.c.d
Ecclesiae iura infringere, maiestatis esse delictum Hono-
rius Imperator lege sanxit. 263.b
Ecclesiae asylum violans Stilicho compellitur fugere ad
ecclesiam. 267.d.e
Ecclesiae Defensores petiti. 53.a
Ecclesiae doctores miraculis illustrati. 37.a
Ecclesia Africana a Donatistis exagitata. 303.b.c.d
Ecclesia Arelatensis turbatur a Constantio Magistro mi-
litem. 345.c
Ecclesiae Constantinopolitanae Angelus recessit cum Ioan-
ne Chryso-stomo. 197.d
Ecclesia Constantinopolitana cruentata sanguine. 557.e.
558.a
Ecclesiae Constantinopolitanae fides laudata. 613.e
Ecclesia Constantinopolitana. Vide, Constantinopo-
litana Ecclesia.
Ecclesia Hipponensis a Donatistis exagitata. 303.b.c
Ecclesia Hispana agitata schismate. 235.b
Ecclesia Orientalis nouis post pacem agitata turbibus.
633.b.c
Ecclesia Romana commendatur Imperatori. 440.b.e
Ecclesia

Ecclesia Romana. Vide, Romana Ecclesia.
Ecclesiam ne ingrediantur armati. 558.c.d
Ecclesiam profanatio portendens mali aliquid. 558.a
Ecclesiam tradenda non esse Arianis, Ioannes Chryso-
stomus cum Gaina tyranno configit. 111.b.c.d.e. 112.
Ecclesia Constantinopoli conflagrauit. 198.a. quo casu ac-
ciderit ignoratum. a.d.e. 199.
Ecclesia Constantinopoli igni tradita consumpta cum Go-
this ad eam confugientibus. 112.d
Ecclesia Constantinopoli polluta caede ciuium agentium
vigilias. 191.d.e
Ecclesia prohibetur erigi ex lapidibus templi idoli. 140.c.d
Ecclesia templum Dei Angelis referta semper cum sacri-
ficium incrementum offertur. 256.e. 257.a
Ecclesiae immunitatem violatam acriter redarguit Augu-
stinus. 478.d
Ecclesiam profanans dire punitur. 407.e
ob Ecclesia extrahere fugientes ad eam, graue facinus, &
a Deo dira vindicta saepe punitum. 20.a. 61.c.d. id
crimen incurrit Eutropius. 68.b.c.d. dat poenas. 68.d.e.
76.c.d.e. 77.c.d
Ecclesiasticae immunitatis violatores a Deo dira vindicta
puniti. 20.a. 61.c.d
Ecclesiastica immunitas violata a Mascizele, sed suo dano.
61.c.d
Ecclesiasticis causis non immiscebant se Proconsules.
62.d.e
Ecclesiastica immunitas ab Eutropio violata. 68.b.c.d. non
sine poena. 68.d.e. 76.c.d.e. 77.c.d. ut coferretur illi. esa
petiit Episcopi ab Imperatore publica legatione. 99.c.d
Ecclesiastica immunitas ut seruetur, ne ab ecclesia quis
abstrahatur, petunt Episcopi Africani. 99.c.d
Ecclesiae ornamenta distraxit Acacius Episcopus, ut hostes
captiuos redimeret. 469.e
Ecclesiae forma Crucis praesert imaginem. 140.c
Ecclesiae adificandae sacer ritus. 140.e. 145.a
Ecclesia edificata in dioecesi aliena cedit Episcopo cuius est
dioecesis. 312.a.b
Ecclesiae solite erigi in sanctorum memoriam, & dies festi
institui. 179.a.b
Ecclesia erecta super Marnion quali forma & structura.
140.c.d
Ecclesia a Galla Placidia Rauennae erecta, voti soluendi
causa. 655.b
Ecclesia S. Stephani erecta Hierosolymis ab Eudocia
Augusta. 666.e
Ecclesia S. Stephani Vzalii in Africa ab Euodio erecta, &
qua miranda ibi. 390.e. 391.
Ecclesia Vrbis intacta a furore barbarico. 294.a.b. 295.
296.
Ecclesiasticum iudicium magna deliberatione tractandum.
403.c.d.e
Ecdicius confugientem ad se Ebodichum tyranni ducem
occidit. 324.a
Egnatij historici refellitur commentum. 292.a.b.c.d
Elaphius Britannus occurrit venienti S. Germano. 652.c.d.
eius filius curatus a sancto. ibid.
Eleemosynae quando faciendae haereticis. 692.c.d
Eleemosynae solite mitti ex diuersis Orbis regionibus Hiero-
solymam. 250.e
Eleemosynae S. Exuperij Episcopi Tolosani effusa in Pa-
lestinam & Aegyptum. 245.d.e. 246.a
Eleutherij conuix quid passa a militibus irruentibus in
neophytos. 191.e
Eleutherius Episcopus Sebastiae interfuit Concilio Diospo-
litano. 371.b
Elias Episcopus in Syria vna cum alijs monet Nestorium
resipiscere. 542.b

Elladius presbyter Palatii extorris causa Ioannis. 242.b
Elpidius Episcopus Laodiceae Syriae studet Ioanni Chryso-
stomo. 190.b.c
Elpidius Laodiceae Episcopus grauius passus causa Ioannis
Chryso-stomi. 241.a
Elpidij presbyteri seruus armatur in Ioannem Chryso-
stomum. 196.e
Elusa oppidum in Aquitania patria Ruffini Praefecti
Praetorio. 3.e
Emeritus Donatistarum Caesareae Mauritaniae Episcopus
delectus ad disputandum cum Catholicis. 317.c
Emeritus Donatista Episcopus contulit cum Augustino.
417.b.c
Enthusiastae damnati ab Ephesina Synodo. 581.c
Enthusiastae a Theodosio Imperatore damnati. 513.e
Ephesinum Concilium prouinciale sub Ioanne Chryso-
stomo. 123.c.d.e
Ephesinum Concilium Oecumenicum curatur per Theodo-
sium apud Caesariam. 547.e. 548.a. quando indictum. b
Ephesinum Concilium congregatum in ecclesia S. Mariae.
566.a. 567.e. Episcopi sanctitate illustres qui enitue-
re in eodem Concilio Ephesino. 564.d.e. Episcoporum
qui conuenere numerus. 566.b. grauius patiuntur ex-
pectando Ioannem Antiochenum incommoda. 567.c.
ipsum Concilium quando captum. 567.d.e. missi qua-
tuor Episcopi, iterum missi citare Nestorium ad Syno-
dum. 567.d. sedium dispositio. 567.e. Euangelium in
medio positum. 567.e. Patroni Synodi qui fuerunt. 568.a.
Actio prima. b. c. tertio citatur Nestorius. 568.c.d.e.
569. lecta sunt litterae Imperatoris. 569.c.d. & alia
scripta simul cognita, & inter alia Nestorij scripta ad
Cyrillum Alexad.d. Caesariensi Papae litterae lectae, qui-
bus danauit Nestorium. 569.e. relatae blasphemiae Nes-
torij, & cosutatae ex diuina Scriptura. ibid. prolata sen-
tentia in Nestorium. 570.a.b. ad Nestorium damnatum
data epistola. 570.c. fidei decretum stabilitum. 570.c.d.
Actio secunda Ephesini Concilij. 571.b.c.d. ex qua ad
Theodosium scripta est epistola. b. alia ad clerum Con-
stantinop. d. e. Quae sunt subsecuta damnatione Nestorij
funesta. 571.e. 572.a. 573. Synodi litterae omnes in-
terceptae. 572.b.c. Actio tertia eiusdem. 573.e. Actio
quarta in aduentu legatorum Apostolicae sedis. 575.e.
576. Nestorij iterata damnatio. 576.b. Actio quinta
eiusdem, ex qua missae aliae epistolae ad Theodosium & alios.
576.e. Actio sexta eiusdem Concilij. 577.e. ubi acta
a schismaticis nulla esse declaratur. 578.a. citatur Ioan-
nes Antiochenus ad Synodum. idem cum alijs schismaticis
excommunicatur. 379.a. epistola alia ad Theodosium Imp.
scripta. 579.b. alia tunc data epistola Circularis ad om-
nes Christi fideles. 579.c. Actio Synodi octaua de fran-
dibus Nestorianorum sub relamento Niceni Concilij sim-
plices decipientium. 580.b. Actio decima de damnatione
haeresis Pelagianae. 580.d.e. 581.a. Canones ipsius
Synodi. 581.b. damnatae aliae haereses. 581.c. causa pri-
uatorum in Synodo tractata. 581.c.d. Synodi mul-
tiplices aliae Actiones & incertae. 581.c.d. quid Iuue-
nalis tunc tentauit arripere. 581.d.e. 582.a. Synodi
aliae litterae ad Imperatorem, quibus missionem petiit.
582.c.d. 583.
Ephesiorum erga Deiparam studium. 571.a
Ephesij quo triumpho exceperunt Patres, damnato Nesto-
rio. 570.d.e
Ephesini Concilij Episcopi renunt dare fidei professionem
Ioanni subdole petenti. 590.b
Ephesinum Concilium Orthodoxorum septem legat. Epi-
scopos Constantinopolim. 593.d.e
Ephesinum Concilium legationem misit ad Caesariensem
Papam. 601.d
Ephesini

- Ephesini Concilij querela** apud Theodosium Imp. de carcere Cyrilli & Memnonis. 589. a
- Ephesinorū Actorum facta** postea confusione, Pelagianæ hæresis probatio perperam tributa œcumenicæ Synodo. 575. c. d
- Ephesinum Conciliabulum schismaticorum quale.** 573. d. e. 574. damnat Cyrillum atque Memnonem. 574. c. d. e. stabilit hæresim Pelagianam. 575. c. idem redditum postea irritum a Patribus Catholicis. 577. e. 578. a. b
- Epictetus diaconus legatus** ex Concilio Ephesino ad Cælestinum Papam. 601. d
- Epigonius & Vincentius Episcopi legati** a Concilio Carthaginiensi ad Imp. pro seruanda Ecclesiastica immunitate. 99. c. d
- Epiphanius Constantiæ Cypri commouetur** a Theophilo Alexandrino aduersus Origenistas. 88. c. d
- Epiphaniij epistola ad Hieronymū de Origenistis.** 88. e. 89. a
- Epiphanius falso accusatus hæresis Anthropomorphitarum.** 115. e
- Epiphaniij cum Ioanne Chrysofostomo dissensio.** 146. e. 147. a
- Epiphanius celebrat Concilium in Cypri,** & damnat errores Origenis. 147. c. d
- Epiphanius falso accusatus dicitur de ordinatione diaconi.** 147. d. e
- Epiphanius pergit Constantinopolim.** 147. c
- Epiphanius recusat communicare cum Ioanne Chrysofostomo.** 147. c. 148. a
- Epiphanius cum Theotimo Episc. Scythiæ disceptat.** 148. a
- Epiphanius sanctitatem reueretur Ioan. Chrysofost.** 148. a. b
- Epiphanius quid exigit a Ioanne Chrysofostomo.** 148. b. c
- Epiphanius dānat errores Origenis Cōstātinop.** 149. a. b. c. d
- Epiphanius altercatus cum Eudoxia.** 151. b. c. d. sed fingitur ab Origenistis. 151. e
- Epiphanius venerata est Eudoxia Augusta.** 151. e. 152. a
- Epiphaniij in Ioannem Chrysofostomum prædictio cuius fidei habenda sit.** 152. b. c
- Epiphaniij obitus tempus.** 152. b. c. d. 153. a. b
- Epiphaniij sedis tempus.** 153. c. & ætas. ibid.
- Epiphaniij eximia sanctitas.** 153. b. c. d
- Epiphaniij vita a Metaphraſte recensita** scatenſ erroribus. 153. c. d
- Epiphaniij imagines in ecclesia Cypri.** 153. c
- Epiphaniij scripta.** 153. d. e
- Episcopatum magis quam mortem esse vitandum,** docuit S. Nilammon. 178. e. 179. a
- Episcopi Africani pacifice conueniunt** Donatistis certa forma verborum. 181. a. b. c
- Episcopi Africani consulunt Augustinum,** an fugere debeant tempore Vandalicæ cladis. 411. b. c. d
- Episcopi Africani expulsi,** ad Campanum littus deducti. 675. c. d
- Episcopi Africani interpellant Honorium Imp. ne cogantur soluere pœnam quam incurrerant.** 183. d. e
- Episcopi Africani legationem mittunt ad Imp. pro Donatistis.** 183. d. e
- Episcopi Africani quanta sponderunt** Donatistis ante Collationem. 316. c. d
- Episcopi Africani occisi a Donatistis.** 269. c. d
- Episcopi Africani vocati ab Honorio ad Synodū Spoletinā.** 435. c. d. 436. b. c. reuocatur rebus cōpositis. 439. d. e
- Episcopi Africani nominant fratres Donatistas.** 319. b
- Episcopi Africani Christiana mansuetudine & benignitate præditi.** 335. b
- Episcopi Africani quam māsuetate egerint cum Donatistis,** qui se ipsos interimebant. 361. c. d
- Episcoporum Africanorum liberalis promissio facta** Donatistis. 315. b. e. 316. a
- Episcopi Africani agunt apud Honorium aduersus Pelagianos.** 445. b
- Episcoporum Africanorum numerus,** qui interfuerunt Collationi Carthagine. 314. c. d. 315. e
- Episcoporum Africanorum venientium ad Collationem modestia & humanitas laudata** erga Donatistas. 315. c. d. e
- Episcopi Africani pacis studiosissimi.** 316. d
- Episcoporum Africanorum litteræ ad Marcellinum ante Collationem.** 316. a
- Episcopus Africanus Catholicus a Donatistis manibus & lingua præcisus.** 233. a
- Episcopus Africanus prohibetur dici Summus sacerdos,** siue Princeps sacerdotum. 40. d. e. 41. a. b
- Episcopi Aquitani qui hoc tempore claruerunt** sanctitate. 341. b
- Episcopi Asiatici qui interfuerunt Concilio Ephesino** provinciali sub Ioanne Chrysofostomo. 121. d
- Episcoporum Asiaticorum causa tractata in Concilio** provinciali Ephesino per Ioannem Chrysofostomum. 123. d. e
- Episcopi Asiatici sex depositi a S. Ioan. Chrysofostomo.** 124. a
- Episcopi Cappadociæ Secundæ laudati ob humanitatis officia** exulibus exhibita. 242. e. 243. a
- Episcopi Concilij Diopolitani.** 371. a
- Episcopi Donatistæ qualiter recipiendi.** 130. d. e
- Episcopis Donatistis ut indulgeat Anastasius Papa,** rogant Episcopi Africani. 129. e. quod concessum est. 130. a
- Episcopi Donatistæ spoliati bonis iussi** relegari in insulam. 360. c
- Episcopi Ephesini Concilij tenentur a Candidiano Comite** obfessi. 572. b. c
- Episcoporum Ephesini Concilij numerus.** 566. b. expectantes grauiam passi. 567. c
- Episcopi Ephesini Concilij quatuor,** qui primo citarunt Nestorium ad Synodum. 567. d
- Episcopi Ephesini Concilij quatuor,** qui secundo missi sunt citare Nestorium. 568. c
- Episcopi Ephesini Concilij qui missi sunt tertio** citare Nestorium. 568. e. 569. a
- Episcopi Ephesini Concilij missi in occursum** Ioannis Episcopi Antiocheni verberari iussi ab ipso Ioanne. 573. d
- Episcopi Ephesini Concilij post damnationem** Nestorij egressi quo triumpho a populo excepti fuerint. 570. d. e
- Episcopi Ephesini Concilij missi citare** Ioannem Antiochenum. 578. a. alij eadem causa missi. c
- Episcoporum Ephesini Concilij detentorum** arumna. 590. c. d. e. 591. a
- Episcopi Ephesini Concilij septē missi a S. Synodo** Constantinopolim ad Theodosium. 593. d
- Episcopi septem Epheso missi a schismaticis** legati ad Imp. Constantinopolim. 594. c
- Episcopi Ephesini Concilij dū barbarice** cruciantur, exercitus Romanus in Africa a barbaris vincitur. 591. a. b
- Episcopi Ephesini Concilij iterum ad Imp. Theodosiū** scribunt querelas de Cyrillo & Memnone detentis in carcere. 589. a. eorum cautela de non communicando cum Ioanne. 590. b. eorum status. c. d. e
- Episcopi Ephesini Concilij,** electo Maximiano Episcopo in locum Nestorij, omnes dimissi. 600. b
- Episcoporum Orthodoxorum nonnulli de Cyrillo** conquesti ob falsos sparsos rumores. 633. b. c
- Episcopos Ephesini Concilij alij Episcopi** Constantinopoli agentes cōsolantur, scribentes ad S. Cyrillum. 592. b. prædicantes gloriam vinculorum eius. d. e
- Episcopi Ephesini Concilij tabellarium** mittunt in habitum mendici, qui venit Constantinopolim cum litteris arundine clausis. 583. e. quid illis lectis factum sit. 584. e
- Episcopi Ephesini Concilij schismatici** inherentes Nestorio quæ scribunt ad Synodū œcumenicā. 578. e. 579. a
- Episcopi**

- Episcopi schismatici Ephesini Concilij dimissi.** 599. b. c. d
- Episcopi Galli, qui adhæserunt** Vigilantio, quales. 249. a
- Episcopi Galliarum Catholici contra Vigilantium** implorant decreta Innocentij Romani Pontificis. 249. b. c
- Episcopi a Ioan. Chrysofostomo missi ad Theophilū.** 171. d. e. quam male habitū fuerint. 175. e
- Episcopi quadraginta cum Ioanne Chrysofostomo.** 170. d. e. quid cum istis Ioannes. 171. a
- Episcopi amici Chrysofostomi legationem** mittunt ad Innocentium Papam. 206. d. e
- Episcopi partis Ioannis Chrysofostomi fuga lapsi** veniunt Romam ad Innocentium Papam. 207. b. c
- Episcopi qui Ioannis causa fuerint** relegati. 199. a
- Episcopi quatuor legati missi a Ioanne Chrysofostomo** ad Innocentium Papam. 192. e. 193. b
- Episcopi Ioannitæ dicti,** qui Ioannis Chrysofostomi erant studiosi. 201. a
- Episcopi Ioannitæ, qui non communicarent** Arsacio, iussi sunt ab Episcopatu deijci. 207. b
- Episcopos Ioannitas relegatos sui causa** consolatur Ioannes epistola. 241. d. e
- Episcopos Ioannitas detentos in carcere** consolatur epistola Ioannes Chrysofostomus. 218. b. c. 219. b
- Episcopi Ioannitæ absentes Ioanni** communicantes male habitū. 200. e
- Episcopi Ioannitarum aduersarij non contenti** Ioannis exilio, in eius sectatores commouent milites. 200. e
- Episcopi Ioannitæ exules & extorres** causa Ioannis Chrysofostomi, post eius obitum restitui mandantur. 263. a. b
- Episcopi Occidentales omnes fauent** Ioanni Chrysofostomo. 228. d. e
- Episcopi Ioannitæ, stantes pro Ioanne Chrysofostomo,** rogant pro eo Arcadium & Eudoxiam. 191. a. exturbantur per milites. b. c
- Episcopi Ioannitæ Cyriacus & collega** venere cum legatis Constantinopolim. 240. d. 241. a. relegati in diuersas regiones. 241. c. d
- Episcopi omnes Occidentales non prius** communicare vulerunt cum Episcopis Orientis, nisi restituito Ioannis nomine in sacras tabulas. 275. e
- Episcopi Ioannis aduersarij** immittunt sicarium in eum. 196. d. e
- Episcopi Ioannis Chrysofostomi hostes** communionis Theophili diuissimam in Ioannis studiosos persecutionem excitarunt. 242. c. 243. a
- Episcopi Chrysofostomi aduersarij qui starent** pro Theophilo contra Chrysofostomum. 169. d. e
- Episcopi Macedoniae fauent** Ioanni Chrysofostomo. 228. e
- Episcoporum numerus Concilij Mileuitani.** 387. d
- Episcopi Nestoriani qui conuenerunt** Epheso seorsum quales. 573. e. 574. a. Vide, Nestoriani.
- Episcoporum Nestorio fauentium nomina.** 572. e. 573. a
- Episcopi Occidentales omnes damnant** errores Origenis cum Origenistis. 109. b
- Episcopi Orientales laborant aduersus idololatrias.** 668. b. c
- Episcopi Pelagiani confugiunt ad Nestoriū.** 530. e. 531. a
- Episcopi Placētini sub Mediolanēsi Archiepiscopo.** 633. a
- Episcopi Rauennates schismatici quæ** conſinxere priuilegia. 632. e. 633. b
- Episcopi Regienses sub Mediolanensi.** 633. a
- Episcopi Syriæ monent Nestorium** recantare debere palinodiam. 542. a. b
- Episcopi assumendi ex clericis: si defint,** tunc ex monachis. 64. e
- Episcopi non ante præuiū examen de doctrina** eorum promoueantur. 63. b. c
- Episcopi dicti Summi Pontifices, & Summi sacerdotes.** 41. b. c
- Episcopi Metropolitanorum primum sibi** vendicant titulū. 42. a
- Episcopos omnes æquales esse,** quomodo intelligendum sit. 160. c. d
- Episcopi Primates præcipui.** 41. c. 42. a
- Episcopos magnopere coluerunt** Præfecti prouinciarum. 479. a
- Episcoporum tituli.** 41. a. b. c
- Episcopis aduenientibus soliti** occurrere Imperatores. 133. b
- Episcopi sedere iussi ab Eudoxia Augusta.** 133. e
- Episcoporum iudicia rata habenda** Honorius Imperator sanxit. 105. b
- Episcopis reddita ab Honorio iudicandi** potestas. 61. e
- Episcoporum sententia damnati non** resistant. 105. b
- Episcopi ut iudicare debeant** magistratus delinquentes, Honorius statuit. 341. c
- Episcopi iudicabant lites** dissidentium populorum. 312. d. e
- Episcopi summa auctoritate imperare** solebant magistratibus. 69. e. 70. a
- Episcopi præſident ſæcularibus Præſidibus** iniuste agentibus. 327. c. d. 334. b
- Episcopale iudicium super** sæculares Iudices. 341. c. 327. c. d. 334. b
- Episcopi Iudices omnium miserabilium** personarū. 143. c. d. rescindūt male iudicata a sæcularibus. 143. d. carceres habent ad coercionem. 143. c
- Episcopi minores non iudicant** causas grauiores. 312. b. c
- Episcopis maioribus maiores** casus reſeruati. 312. b. c
- Episcopalia iurium custodes** Angeli. 143. d
- Episcoporum status eminentia & cura.** 309. c. d. e. 310. e. 311. a
- Episcopi soliti supplicare pro** damnatis. 69. c. d
- Episcopis fontium supplicia** deprecantibus num parendum a Præſidibus. 335. a
- Episcopi pro inſontibus reſtitere** sæpe Præſidibus. 69. d. e
- Episcopi absoluentes plures** numero esse debent eis a quibus quis damnatus est. 189. d
- Episcopi lapsi in hæresim** quomodo recipiendi ex decreto Cælestini Papæ. 610. a. b. c
- Episcoporum humeris** deferuntur ad sepulchrū S. Paula. 223. a
- Epistola Africanorum Episcoporum** Catholicorū ad Marcellinum ante Collationem. 316. a
- Epistola Alexandrini Concilij** ad Nestorium. 344. c. d
- Epistola ab Anastasio Papa scripta** ad omnes Ecclesias de damnatione Origenis errorum. 109. a
- Epistola Anastasij Papæ.** 161. d
- Epistola Anastasij Papæ ad Ioannē Episcopum Hierosol. de Ruffino.** 153. e. 154. a. quando scripta. 155. a. calumniatur eam conscriptam a S. Hieronymo Ruffinus. b. c
- Epistola Antonini Episcopi** Constantine ad Arcadium martyrij candidatum. 659. c. d. e. 660. 661. a
- Epistola Arcadij supplex** ad Innocentium Papam. 259. b
- Epistola alia Arcadij** ad Innocentium Papam. 259. c. d
- Epistola Attici ad Calliopium** de eroganda eleemosyna. 492. c. d
- Epistola Attici ad Cyrillum** de reddendo sacris tabulis nomen Chrysofostomi. 347. d. e. 348. b
- Epistola Augustini ad Bonifacium** Comitem de raptore. 477. a. b
- Epistola Augustini ad Bonifacium** violare iubentem Ecclesiæ immunitatem. 478. d. e
- Epistola Augustini ad Bonifaciū** de conatu tyrani. 485. a
- Epistola Augustini ad Bonifacium** Comitem de recepto Castino. 482. d. e
- Epistola Augustini & collegarum** secreta ad Innocentium Papam de non recipiendis Pelagianis. 388. b. c
- Epistola Augustini ad Italicam** quando scripta. 301. e

I N D E X.

<i>Epistola Augustini ad Olympium.</i>	269.d.e.270.a	<i>miani.</i>	600.d
<i>Epistola Augustini de consecratione Demetriadis virginis.</i>	355.b.c	<i>Epistola Cyrilli ad Nestorium prima.</i>	525.c
<i>Epistola Augustini ad Suffectanos Gentiles occisores Christianorum.</i>	96.d.e.97.	<i>Epistola Cyrilli ad Nestorium secunda.</i>	526.d.e
<i>Epistola Augustini ad Victorium.</i>	167.c.d	<i>Epistola Cyrilli ad Succesum.</i>	634.c
<i>Epistola Auiti presbyteri ad Balconium Bracharensem Episcopum.</i>	366.b.c	<i>Epistola Cyrilli ad Valerianum.</i>	634.d
<i>Epistola Aurelij Carthaginiensis de erroribus Pelagij damnatis in Concilio Diospolitano.</i>	372.b	<i>Epistola Constantij. Vide, Constantius.</i>	
<i>Epistola Aurelij Episcopi Carthaginiensis contra Pelagianos.</i>	446.a.b	<i>Epistola Ephesina Synodi ad Nestorium damnatum.</i>	570.c
<i>Epistola S. Basilij ad Innocentium alium a Romano Pontifice.</i>	397.b.c.d	<i>Epistola Ephesini Concilij ad clerum Constantinopolitanum.</i>	571.d.e
<i>Epistola Bonifacij Comitis de Castini Consulis fuga.</i>	482.b.c	<i>Epistola Ephesini Concilij intercepta a Candidiano.</i>	572.b
<i>Epistola Bonifacij Comitis ad Augustinum de conatu Ioannis tyranni.</i>	485.b	<i>Epistola Ephesini Concilij ad legatos proficiscentes Constantinopolim.</i>	593.d.e
<i>Epistola Bonifacij Comitis ad Augustinum penitentiam agentis de facinore perpetrato.</i>	478.e.479.a	<i>Epistolas Ephesini Concilij arundine Patres includunt, & per nuncium mendici habitum praeferentem mittunt Constantinopolim.</i>	583.e. quid illis lectis factum sit. 584.e
<i>Epistola Bonifacij Comitis ad Augustinum de raptore poenam daturus.</i>	477.b	<i>Epistola Ephesini Concilij data Constantinopolim ad Imperatorem & alios.</i>	576.e
<i>Epistola Bonifacij Comitis ad Augustinum, cum premertur ab hostibus.</i>	501.a.b.c	<i>Epistola alia ab Ephesina S. Synodo ad Imperatorem data.</i>	579.b
<i>Epistola Bonifacij Papae ad Honorium Imperatorem de cauendis futuris malis.</i>	440.a.b.c	<i>Epistola legatorum Apostolicae sedis ad Theodosium Epheso data.</i>	576.c
<i>Epistola conficta Bonifacij Papae nomine.</i>	455.d.e.456.	<i>Epistola Ephefina Concilij omnes studio Candidiani intercepta.</i>	583.a
<i>Epistola Catholicorum quibus munita verbis aduersus Pelagianam haeresim.</i>	419.d	<i>Epistola vltima Concilij Ephefina, cum absoluta Synodo missionem petunt Patres.</i>	582.c.d.e. 583.
<i>Epistola Caestini ad Episcopos Galliarum.</i>	512.d.e	<i>Epistola Epiphani ad S. Hieronymum de Origenistis.</i>	88.e.89.a
<i>Epistola Caestini ad Episcopos Apuliae.</i>	523.d	<i>Epistola a pluribus Episcopis Occidentis scripta in Orientem pro Ioanne Chrysofomo.</i>	227.e
<i>Epistola Caestini ad Nestorium data.</i>	533.e. 534.a	<i>Epistola Eusebij Cremonensis ad Cyrillum Alexandrinum contra Valerianum Pelagianum.</i>	399.c.d
<i>Epistola Caestini ad Theodosium Imperatorem tempore Concilij Ephefina.</i>	561.b.c	<i>Epistola Hieronymi ad Ruffinum Romae agentem.</i>	84.d.e
<i>Epistola Caestini ad Cyrillum Alexandrinum tempore Concilij Ephefina.</i>	562.a.b.c	<i>Epistola Hieronymi de damnatis Origenis erroribus Alexandriae.</i>	85.c.d
<i>Epistola Caestini missa ad Concilium Ephefinum.</i>	559.e. 560.a.b	<i>Epistola Hieronymi ad Theophilum de damnatis Origenis erroribus ab ipso.</i>	85.d.e
<i>Epistola Caestini Papae ad clerum & populum Constantinopolitanum.</i>	612.d.e.613.	<i>Epistola Honorij Imperatoris ad Arcadium Imperatorem de rebus contra Ioannem gestis.</i>	208.e.209.a
<i>Epistola Caestini Papae ad Theodosium Imperatorem.</i>	610.c.d.e.611.a	<i>Epistola Honorij Imperatoris ad Arcadiu de Concilio celebrando in causa Ioannis Chrysofomi.</i>	227.b
<i>Epistola Caestini laudata a Prospero.</i>	603.e. Photio, & Vincentio. 604.b	<i>Epistola alia Honorij Imp. ad Arcadium.</i>	259.e.260.a
<i>Epistola Caestini ad Cocilium Ephefinu.</i>	608.c.d.e.609.	<i>Epistola Honorij Imperatoris ad Achilleum Episcopum Spoletinum.</i>	434.d.e
<i>Epistola Caestini Papae ad Maximianum Episcopum Constantinopolitanum.</i>	611.e.612.a	<i>Epistola Honorij Imperatoris ad Aurelium Episcopum Carthaginensem, quae vocat eum ad Synodum.</i>	436.a
<i>Epistola Capreoli Episcopi Carthaginiensis ad Concilium Ephefinum.</i>	563.b	<i>Epistola Honorij Imperatoris ad Paulinum Nolanum Episcopum.</i>	435.c.d
<i>Epistolas Carthaginiensis Episcopus scribit nomine omnium Episcoporum Africanorum.</i>	130.d	<i>Epistola tertia Honorij Imp. de Achilleo misso.</i>	434.b.c.
<i>Epistola Carthaginiensis Concilij ad Romanum Pontificem.</i>	221.e	<i>Epistola Honorij Imperatoris ad Episcopos Africanos, quae eos vocat ad Synodum.</i>	435.e
<i>Epistola Carthaginiensis Concilij ad Honorij Imp.</i>	232.b	<i>Epistola Honorij Imperatoris ad Bonifacium Papae de sua cura erga Romanam Ecclesiam.</i>	440.e.441.a
<i>Epistola Carthaginiensis Concilij ad Romanum Pontificem.</i>	386.b.387.a.388.	<i>Epistola Honorij Imperatoris pro Eulalio contra Bonifacium.</i>	430.e.431.a.b
<i>Epistola ex Synodo Carthaginiensi scribenda ad Indices de perficienda mitate Donatistarum.</i>	232.d	<i>Epistola Honorij Imperatoris ad populum Romanum de Achilleo Episcopo.</i>	435.a.b
<i>Epistola Cyrilli ad Acacium.</i>	634.a	<i>Epistola Honorij Imperatoris ad Largum Proconsule, quae mandatum reuocat de mittendis Episcopis.</i>	439.e
<i>Epistola Cyrilli ad Atticum de non restituendo Ioannis nomine in sacras tabulas.</i>	348.e.349.	<i>Epistola Honorij Imperatoris ad Symmachum.</i>	433.b
<i>Epistola Cyrilli ad suos Alexandrinos de damnato Nestorio, & populi gaudio.</i>	570.e.571.a	<i>Epistola Innocentij Papae communicatoria ad Ioannem diuulgata in Oriente.</i>	196.c
<i>Epistola Cyrilli ad Dynatu de rebus transactis inter ipsum atque Ioannem.</i>	624.d.e.625.	<i>Epistola Innocentij Papae ad Theophilum.</i>	196.b
<i>Epistola Cyrilli ad Ioannem post pacem.</i>	627.e.628.a	<i>Epistola Innocentij Papae ad clerum Constantinopolitanum.</i>	210.b.c.d
<i>Epistola Cyrilli ad suos legatos post electionem Maximiani.</i>		<i>Epistola Innocentij Papae ad S. Ioannem Chrysofomum.</i>	211.a.b

Epistola

I N D E X.

<i>Epistola Innocentij Papae ad Bonifacium de pace Ecclesiae Antiochena.</i>	273.c.d	<i>Epistola Nestorianorum nomine Philippi legati Apostolici scripta.</i>	634.b
<i>Epistola Innocentij Papae ad Acacium Episcopum Beracensem.</i>	274.d.e	<i>Epistola Ptolemae Synodi de damnatione Andronici.</i>	327.c
<i>Epistola Innocentij Papae ad Alexandrum.</i>	274.a.b	<i>Epistola Persarum Regis ad Senatū pro Theodosio.</i>	265.c.d
<i>Epistola Innocentij Papae ad Maximianum in causa Attici.</i>	275.c	<i>Epistola Presbyterorum Romanorum in causa Bonifacij ad Honorium Imperatorem.</i>	432.c
<i>Epistola Innocentij Papae ad Iulianam, qua admonet tacite cauere Pelagianum errorem.</i>	357.d.e	<i>Epistola Pelagij ad Demetriadem perperam posita sub Ambrosij nomine.</i>	356.e.357.a
<i>Epistola reddita ab Innocentio Papa ad Episcopos Africanos.</i>	388.e.389.a	<i>Epistola Procli ad Armenos, & ad Ioannem Episcopum Antiochenum.</i>	649.b.c
<i>Epistola Innocentij Papae ad Ioannem Episcopum Hierosolymitanum de iniurijs illatis in Eustochium & Paulam virgines.</i>	393.e.394.	<i>Epistola Romanorum Pontificum magno honore habitae.</i>	417.a. Vide, Rom. Pontif.
<i>Epistola Innocentij Papae ad S. Hieronymum consolans eum de damnis acceptis.</i>	394.c.d	<i>Epistola schismaticorum de Cyrilli & Memnonis damnatione.</i>	574.d.e
<i>Epistola Innocentij Papae ad Aurelium Carthaginensem de S. Hieronymo.</i>	394.a	<i>Epistolam scribunt schismatici ad Imperatorem contra Orthodoxos mendacis refertam.</i>	583.e.584.a
<i>Epistola Ioannis Antiocheni Episcopi ad Cyrillum.</i>	623.d.e	<i>Epistola schismaticorum ad suos Constantinopolim proficiscentes.</i>	594.c.d
<i>Epistola Ioannis Antiocheni alia ad Cyrillum.</i>	565.d.e	<i>Epistola schismaticorum ad S. Synodum.</i>	578.d.e
<i>Epistola Ioannis Antiocheni Episcopi ad Sixtum Papam de damnatione Nestorij.</i>	622.d.e	<i>Epistola circularis Seueri Episcopi Minoricensis de Iudaeorum conuersione omni fide probata.</i>	419.b.c.d
<i>Epistola Ioannis Antioch. ad Nestorium de pace.</i>	540.b.c	<i>Epistola Symmachi Praefecti Vrbs ad Honorium Imp. de schismate oborto in Rom. Ecclesia.</i>	429.d.e
<i>Epistola S. Ioannis Chrysofomi ad Anthemium creatum Consulem.</i>	224.b.c	<i>Epistola secunda Symmachi Praefecti ad Honorium Imp. de Bonifacio & Eulalio.</i>	431.d.e
<i>Epistola Ioannis Chrysofomi ad Aurelium Episcopum Carthaginensem.</i>	228.c.d	<i>Epistola tertia Symmachi ad Honorium Imp. in causa Bonifacij & Eulalij.</i>	433.d
<i>Epistola Ioannis Chrysofomi ad Episcopos detentos in carcere.</i>	218.b. alia ad eosdem. 219.b.c	<i>Epistola Symmachi ad Constantium.</i>	438.b.c
<i>Epistola Ioannis Chrysofomi ad Episcopos sui causa relegatos.</i>	241.d.e	<i>Epistola Symmachi de restitutione Bonifacij.</i>	439.a
<i>Epistola prima Ioannis Chrysofomi ad Innocentium Papam.</i>	192.e.193.	<i>Epistola Symmachi ad Constantium de temeritate Eulalij.</i>	436.e
<i>Epistola vltima Chrysofomi ad Innocentium Papam.</i>	245.b.c. alia Ioannis Chrysof. epistola data Cucufi. 217.	<i>Epistola Synesij, cum eligitur Episcopus.</i>	309.b.c
<i>Epistola Ioannis Chrysofomi ad S. Probam.</i>	244.b	<i>Epistola Synesij ad suos, quantum abhorreret ut crearetur Episcopus.</i>	311.c.d
<i>Epistola Ioannis Chrysofomi ad S. Iulianam.</i>	244.b	<i>Epistola Synesij de Andronici Praefecti penitentia.</i>	328.e
<i>Epistola Ioannis Chrysofomi ad legatos.</i>	239.e.240.a	<i>Epistola Synesij ad Theophilum Episcopum Alexandrinum.</i>	262.b.c
<i>Epistola Ioannis Chrysofomi ad legatos, postquam recesserunt Constantinopoli.</i>	241.b	<i>Epistola Synesij aduersus Eunomianos.</i>	359.b
<i>Epistola Ioannis Chrysofomi ad Venerium Episcopum Mediolanensem.</i>	228.a	<i>Epistola Synesij ad Theophilu de rebus Andronici.</i>	329.d
<i>Epistola Ibae a Nestorianis edita contra Cyrillum mendacis referta.</i>	626.b.c	<i>Epistola Synodalis Concilij Alexandrini.</i>	544.c.d
<i>Epistola Isidori Pelusiotae ad Imp. Theodosium pro Patribus Ephefi tyrannice oppressis.</i>	586.c	<i>Epistola Synodalis Concilij Carthaginiensis ad Rom. Pontificem.</i>	221.e
<i>Epistola Isidori Pelusiotae ad Cyrillum post pacem.</i>	633.e	<i>Epistola Synodalis Concilij Carthaginiensis ad Honorium Imperatorem.</i>	232.e
<i>Epistola Isidori Pelusiotae ad Cyrillum, quae eum redarguit.</i>	577.b	<i>Epistola Synodalis ex Concilio Carthaginiensi ad Romanu Pontificem.</i>	386.d.387.e.388.a
<i>Epistola Irenaei Comitis de rebus gestis Constantinopoli.</i>	586.e.587.a	<i>Epistola Synodalis ex Concilio Ephefino ad clerum Constantinopolitanum.</i>	571.d.e
<i>Epistola Isidori Pelusiotae de Theophilo ad Symmachum.</i>	257.d.e	<i>Epistola Synodales Ephefina Concilij intercepta a Candidiano.</i>	572.b
<i>Epistola Isidori ad Cyrillum.</i>	351.b	<i>Epistola Synodalis ad legatos missos Constantinop. 593.d.e</i>	
<i>Epistola Largi Proconsulis ad Aurelium.</i>	439.e	<i>Epistola Synodalis ad Nestorium condemnatum.</i>	570.c
<i>Epistola a legatis Apostolicae sedis per vim ablatae.</i>	240.d	<i>Epistola Synodalis Ptolemae Synodi de damnatione Andronici Libyae Praefecti.</i>	327.c.d.e.328.
<i>Epistola Leporij Pelagiani.</i>	464.e.465.a	<i>Epistola Siricij Papae recitata in Concilio Teleptensi.</i>	417.a
<i>Epistola circularis Luciani de inuentione reliquiarum S. Stephani.</i>	367.a.b	<i>Epistola Sixti Papae ad Ioannem Episcopum Antioch.</i>	617.b.c
<i>Epistola Maximiani Episcopi Constantinopolitani ad Cyrillum.</i>	600.e.601.a	<i>Epistola Sixti Papae ad Cyrillum Alexandrinum.</i>	635.d.e
<i>Epistola Mileuitani Concilij ad Romanum Pontificem.</i>	387.e	<i>Epistola Sixti ad Ioannem Antiochenum.</i>	636.e.637.
<i>Epistola Nestorij ad Caestinum.</i>	530.e.531.a	<i>Epistola Theodoretii ad Irenaeum, qualis ipse fuerit, ostendit.</i>	542.e.543.
<i>Epistola posterior Nestorij ad Caestinum.</i>	531.e.532.a	<i>Epistola Theodoretii de rebus gestis per legatos Constantinopoli.</i>	597.d.e.598.a
<i>Epistola Nestorij ad Theodosium Imperatorem plena mendacis.</i>	572.c.d	<i>Epistola plures Theodoretii, quibus se auersatum iam Nestorium docet.</i>	658.b.c

Epistola Theodosij Imperatoris ad Cyrillum. 548.d.e
 Epistola alia Theodosij ad Cyrillum priuat. 549.d
 Epistola Theodosij Imperatoris ad Ioannē Episcopum An-
 tiochenum de pace concilianda. 617.e.618.
 Epistola Theodosij Imperatoris ad S. Ioannem Chryso-
 stomum defunctum. 663.d.e
 Epistola Theodosij Imperatoris ad Simeonē Stylitā. 620.d.e
 Epistola Theophili Alexandrini ad Epiphanium aduersus
 Origenistas. 88.c.d.e
 Epistola Theophili Episcopi Alexandrini ad S. Hierony-
 mum de Origenistis damnatis. 87.b.c
 Epistola Theophili Alexandrini ad Ioannem Chryso-
 stomū. 120.d.e
 Epistola Synodalis Theophili Alexandrini aduersus Ori-
 genistas. 85.b.c.d
 Epistola Paschalis Theophili Alexandrini aduersus Ori-
 genistas prima dicta. 89.b.c
 Epistola Theophili Alexandrini Paschalis secunda quan-
 do scripta. 128.b
 Epistola Theophili Paschalis quādo scripta. 89.d.e.90.a.
 translata a S. Hieronymo in Latinum. 89.e
 Epistola Tractoria quæ. 167.c
 Epistola Vigiliij Episcopi Tridentini de passione sancto-
 rum martyrum Alexandri & sociorum. 101.d.e.102.
 Epistola Zosimi Papæ ad Episcopos Africanos. 402.e.
 403.a
 Epistola Zosimi Papæ ad Hefychium Episcopum Salonita-
 num. 419.b
 Epistola Zosimi reddita ad Africanos Episcopos, qui in-
 tersuerunt Concilio Carthaginensi. 409.c.d.e.410.a
 Epistola Zosimi Papæ ad Episcopos Occidentales. 419.b
 Epitaphium Fabiolæ a S. Hieronymo scriptum. 109.c.d
 Epitaphium damnatæ hæresis Pelagianæ. 580.e.581.a
 Eradius a S. Augustino deligitur successor & coadiutor.
 494.d.e.495.
 Error distinguitur a malitia. 613.c
 Errores Pelagij dānati in Cōcilio Diospolitano. 372.a.b.c.
 alij a S. Augustino detecti. 373.b.c. Vide, Hæreses.
 Etruriæ littora referta monachis. 58.d.e
 Euangelium cum legitur, sacerdotes ne sedeant. 159.c
 Euangelij toto Orbe prædicandū ante nouissimā diē. 460.c
 Euangelium in medio Synodi collocatum. 567.e
 Euagrii Episcopi Antiocheni clerici recepti sub Alexan-
 dro. 274.d
 Euagrii Episcopi successoris Paulini Antiocheni nomen in
 sacras tabulas post obitum relatum. 346.b
 Euagrius Ponticus diaconus Gregorij Nazianzeni quid
 accipit ex testamento ipsius. 686.d.690.b
 Euagrius Ponticus Origenista. 25.b
 Euagrius Ponticus præcursor Pelagij. 306.
 Euagrius philosophus conuersus ad fidem a Synesio, de vi-
 ta beata reddidit alios certiores. 330.a.b.c
 Euagrii philosophi subscriptio de accepto præmio vitæ æter-
 næ. 330.d.e
 Euchaitæ hæretici damnati Ephesi a S. Synodo. 581.c
 Euchaitæ hæretici lege Theodosij proscripti. 513.d
 Eucharich Rex Alemannorum a S. Germano repressus.
 652.e.653.a
 Eucharistiam accipit S. Ambrosius moriturus. 36.a
 Eucharistia sub vtraque specie olim asseruari solita. 192.e.
 193.a
 Eucharistia sumptura femina Macedoniana obdurefcit in
 lapidem. 126.c.d
 Eucharistia nauigates ferre soliti secū. 136.e.138.a.194.e
 Eucharistia liberat puerum Iudæum ab incendio. 481.c
 Eucharistia curatur arrepta a dæmone virgo sacra. 647.b.c
 de Eucharistia sincera doctrina Cyrilli. 545.c.d

Euherius filius Stilichonis Ethnicus erat, & ab Ethnicis
 fovebatur in destructionē Christianæ religionis. 268.c
 Euherius filius Stilichonis occisus. 267.b.268.c.276.d.e.
 277.a
 Euherius expurgator Cassiani. 640.b.c
 Eudocia vxor datur Theodosio. 475.a.b
 Eudocia Augusta consuetudine Melaniæ reddita me-
 lior. 646.c
 Eudocia dilatauit ciuitatem Antiochenam murorum
 ambitu. 668.d
 Eudocia Augusta peregrinatur Hierosolymam. 665.d.
 quæ ibi. 666.
 Eudocia posterior profectio Hierosolymam. 666.e
 Eudocia pede luxato curatur a Melania. 666.a
 Eudocia adificat templum S. Stephano protomartyri Hie-
 rosolymis. 666.a
 Eudocia adificat monasteria in Palestina. 666.d
 Eudocia quas reliquias accepit a Iuuenali Episcopo Hie-
 rosolymitano. 667.d.e
 Eudocia statua donata ab Antiochenis. 668.d
 Eudocia neptis Promoti Consularis. 2.e
 Eudocia nupta Arcadio. 2.e.3.a.b
 Eudocia eius filia. 3.a
 Eudocia capitis ornamenta cruce decora. 3.b
 Eudocia cognomento Licinia, non Iulia. 3.d
 Eudocia incensa in Eutropium. 80.b.c
 Eudocia miserabili modo interpellat Arcadium Impera-
 torem in Eutropium. 8.b.c
 Eudoxiam inuisunt Episcopi Palestine, & rogant pro de-
 molitione Marnæ templi. 133.b.c
 Eudoxia veniam petit, quod non occurrerit venientibus
 Episcopis. 133.b
 Eudoxia agit cum Arcadio Imperatore pro Episcopis Pa-
 læstina. 133.d
 Eudoxia quæ pollicetur Deo, si pariat puerum. 134.a
 Eudoxia parit Theodosium. 134.b. gratias agit Episcopis
 de accepto a Deo puero. c
 Eudoxia admonet Episcopos, quid agant cum Theodosius
 baptizatus esset. 134.d
 Eudoxia dat pecuniā pro erigēda ecclesia Gazæ. 134.a.e
 Eudoxia littera de erigenda ecclesia, Crucis formam red-
 dente. 140.b.c
 Eudoxia mittit Gazam columnas ad ecclesiam construē-
 dam. 141.a
 Eudoxia abalienata ab amicitia Ioānis Chryso-
 stomi. 142.b
 Eudoxia aufert agrum viduæ. 142.c.d.e.143.
 Eudoxiam vrget Chryso-
 stomus pro agro viduæ. 142.c.d.e.
 143.a.b
 Eudoxia prohibetur ab ingressu ecclesiæ a Ioanne Chryso-
 stomo. 145.b
 Eudoxia auaritiæ accusatur. 145.b.c.d.e
 Eudoxia quid in Theodoretum patricium. 144.a
 Eudoxia Theodosium infantem ad genua Ioannis Chryso-
 stomi admouit. 144.d
 Eudoxie altercatio cum Epiphano. 151.b.c. ficta ab Ori-
 genistis. 151.e
 Eudoxia venerata Epiphanium. 151.e.152.a
 Eudoxia magis incensa in Ioannem accelerat aduentum
 Theophili. 168.e.169.a
 Eudoxia in se dicta putauit, quæ in malas feminas Ioannes
 concionabatur. 168.e.169.a
 Eudoxia partes Theophili tuendas suscepit aduersus Ioan-
 nem Chryso-
 stomum. 169.a
 Eudoxiæ familiares feminae reddita inimicæ Chryso-
 stomi. 169.b
 Eudoxia terræmotu perterrita renocandum curat Ioan-
 nem Chryso-
 stomum. 176.e
 Eudoxia

Eudoxia statua argentea dedicatio. 187.d.e. per ciui-
 tates ducta more Gentilitio. 188.a.b
 Eudoxia rursus excitatur in Ioannem. 188.b
 Eudoxia accersit magna celeritate Episcopos. 188.b.d.e
 Eudoxia Herodiadis nomine sugillata. 188.c.d
 Eudoxia irrogat exilium Ioanni Chryso-
 stomo. 197.e
 Eudoxia afluat inuidia gloriæ Ioannis exilio deportati.
 200.c.d
 Eudoxia Augusta infelix obitus. 220.c.d
 Eudoxia filia. 220.c
 Eudoxia sepulchrum iugiter tremans. 220.d
 Eudoxia obitus tempus. 220.d.e.221.a
 Eudoxia Datila comparata. 258.e
 Eudoxia excōmunicata ab Innocētio Papa. 258.e.259.a
 Eudoxia obitus tribus mensibus post Ioannis Chryso-
 stomi migrationem in cælum. 260.b.c
 Eudoxia filia Theodosij nupta Valentiniano. 661.d
 Eudoxia Augusta erigit Romæ basilicam in memoriam
 vinculorum S. Petri. 668.c.d
 Eudoxius hæreticus sepultus apud Apostolos Constantino-
 poli. 348.b
 Euthius presbyter venit ad Ioannem Chryso-
 stomum Cu-
 cusi agentem. 216.d
 Eugenia neptis Gregorij Nazianzeni reprehensibilis.
 686.c.688.c.d
 Eugenius Episcopus Heracleæ inimicus Ioannis Chryso-
 stomi. 172.b
 Eugenius Episcopus in Phrygia legatus Ioannis Episcopi
 ad Innocentium Papam. 192.e
 Eugenius fugit Constantinopoli causa Ioannis Chryso-
 stomi. 242.a
 Eugenius procurator domus Regiæ quid cum Honoria fi-
 lia Gallæ Placidia. 655.a.b
 Eugraphia nobilis femina Constantinopolitana insensa
 Chryso-
 stomo. 169.c
 Eugraphia hospes Theophili, Severiani, & Antiochi inimi-
 corum S. Ioannis Chryso-
 stomi. 170.d
 Eulalius Episcopus Alexandrinus, & Eulalius Carthagi-
 nensis conficti. 455.d.456.b.c
 Eulalius creatur in schismate contra Bonifacium Papam.
 429.c.d
 Eulalius occupat ecclesiam Lateranensem. 429.e
 Eulalio fauit Symmachus Præfectus Vrbis. 430.a.d.e
 Eulalij ingens temeritas & tyrannus. 432.d.e
 Eulalius sua temeritate conuincitur & damnatur. 436.d.
 e.437.a.b
 Eulalius rescripto Honorij iubetur ab Vrbe expelli. 437.
 d.e.438.d
 Eulalius Antij expectat obitum Bonifacij. 441.a
 Eulalius Nepesinae vrbis dicitur creatus Episcopus. 441.a
 Eulifius Episcopus cum collegis missus a Ioanne Chryso-
 stomo ad Theophilum. 171.d. quam male habitus. 175.e
 Eulifius Episcopus vincit a militibus. 199.a. relaxa-
 tur. ibidem.
 Eulifius Episcopus legatus a quindecim Episcopis ad Inno-
 centium Papam in causa Ioannis. 207.b
 Eulifius Episcopus Bostrensis profectus cum legatis Apost.
 sedis Constantinop. quanta passus. 240.d. 241.a. rele-
 gatus apud Saracenos. 241.c
 Eulogius Episcopus Casaræe Palestinæ post Gelasium.
 371.a
 Eunomius Episcopus vindex blasphemie. 468.b
 Eunomiani hæretici exagitati legibus Arcadij. 4.e.22.b.
 65.c
 Eunomiani legibus Theodosij exagitati. 359.b
 Eunomiani lege Theodosij exagitati. 307.b
 Eunomiani Theodosij lege perstricti. 480.b.c

Eunomiani lege Theodosij iterum exagitati. 513.d.e
 Eunomianos insequitur Synesius. 308.a
 eiusdem epistola aduersus Eunomianos. 308.b
 Eunuchi sponte facti tempore Eutropij eunuchi. 75.c
 Euodius Episcopus Catholicus in Africa occisus a Dona-
 tistis. 269.d
 Euodius Episcopus Vzalensis accepit ab Orosio reliquias
 S. Stephani. 390.b
 Euodius legatus ex Concilio Carthaginensi ad Honorium
 Imperatorem. 221.a
 Euodius Episcopus Vzalensis testis de fide epistola Seueri
 Minoricensis Episcopi. 419.b
 Euoptius Synesij amicus, ad quem scribit. 309.b
 Euoptius Synesij successor, idemq. Cyrilli familiaris. 332.c
 Euoptius Episcopus Ptolemaidis mouet Cyrillum ad scri-
 bendam expositionem suorum capitulorum. 637.e
 Euprepij monasterium apud Antiochiam. 513.c
 Euprepij monasterium apud Antiochiam domiciliū Ne-
 stori. 638.a
 Europa vastata a Gothis. 6.e.7.a
 Eusebius Episcopus Valētinianopolis accusat Antoninum
 Episcopum Ephesinum. 121.d. colludit cū reo. 122.e.
 123.a. accusatur Ephesi. 123.c.d
 Eusebius a Ioanne Chryso-
 stomo missus ad Innocentium
 Papam. 192.d.e
 Eusebij Chronicon expetitum ab Alypio. 15.d.e
 Eusebij Cremonensis exclamat ad Cyrillum Alexandri-
 num contra Valerianum Pelagianum. 399.c.d
 Eusebij aduersarius Ruffini. 45.d.e.46.a
 Eusebij cum Pauliniano legatio in Occidentem a sancto
 Hieronymo. 46.a
 Eusebij epistola ad Cyrillum contra Valerianum Pela-
 gianum. 399.d
 Eusebius Nicomediensis pro Casariensi. 15.e
 Eusebius monachus Origenista nauigat Constantinopolim.
 88.d.115.a.b.117.d.e
 Eusebius Scholasticus scriptor historiæ Gainæ tyranni.
 114.a
 Eusebius Præfectus violandam curat ecclesiæ immunita-
 tem. 20.a
 Eustachius Quæstor & Tabularius Constantinopoli. 207.e
 Eustachius Metropolitanus Paphlagiæ vacationem petit
 ab Episcopatu, retento nomine & honore. 581.c
 Eustathius monachus Caprariæ insule. 58.c
 Eustathius diaconus heres quid accipit ex testamento Gre-
 gorij Nazianzeni. 682.a
 Eustochium quæ passa Hierosolymis ab aduersarijs. 393.e
 394.
 Eustochij memoria & Paulæ Iunioris. 377.b
 Eustochij virginis obitus. 457.d.e. prænunciatus a sancto
 Hieronymo eius ad Deum transitus. 458.a.b. etas.
 458.c
 Eutherus Tyanensis Episcopus Nestorianus. 573.a
 Euthymius abbas in Palestina curat Therebonem Sara-
 cenum incurabili morbo ægotantem. 470.d.e.471.
 Euthymius cōuertit & baptizat Saracenos. 470.d.e.471.
 a.b.c.d
 Euthymij prædictio de Episcopatu Domni Episcopi Antio-
 cheni. 658.d.e
 Euthymius monachus Origenista nauigat Constantinopo-
 lim. 88.d.115.a.b.117.d.e
 Eutychius martyr cum socijs in Africa sub Genserico.
 659.a.b
 Eutychianus Prætor Constantinopoli tempore exilij sancti
 Ioannis Chryso-
 stomi. 207.e
 Eutropia soror sancti Nicasij Episcopi Rhemensis martyr
 tempore barbarico. 263.e
 Eutro-

Eutropius eunuchus querit uxorem Arcadio. 2.e.3.a
Eutropius vendicat sibi facultates Ruffini. 11.e. quid in
 filiam & uxorem Ruffini. ibid.
Eutropius Timasium Exconsulem relegat in Oasim. 12.a
Eutropius summa rerum potitur. 43.c
**Eutropius reprehensus a Ioanne Chrysofostomo, insensus illi
 redditur.** 68.a
**Eutropius violat asylum ecclesie, abstrahendo confugien-
 tes ad eam.** 68.a.b.c
Eutropius cogitur confugere ad ecclesiam. 68.c.d
**Eutropius quid in Pentadiam Timasij Exconsulis coniu-
 gem.** 68.e
Eutropius quid in Eudoxiam Augustam. 80.c.d
Eutropij crudelitas ab Episcopis interdum coercita. 69.e
**Eutropij officium a Chrysofostomo requiritur pro Gazensi-
 bus Christianis.** 73.e
Eutropius creatus Consul, & expunctus e Fastis. 74.d.80.
 a.b. eius Consulatus derisus. 75.c.d.e
Eutropij quanta potentia. 75.e.76.a
Eutropius ex imo ad summum, & ex summo ad imum.
 75.e.76.a.b.c
Eutropius patitur Gainam aduersarium. 76.b
**Eutropius confugit ad ecclesiam, cuius immunitatem vio-
 lauerat.** 76.c.d.77.c.d
Eutropius defensus a Ioanne Chrysofostomo. 76.d.e.77.a
in Eutropium miserum cur inuectus Ioannes Chrysofostomus.
 76.e.77.a
Eutropius exemplum mundi miseriarum. 76.e.77.78.
Eutropius liberatur a morte. 79.e.80.
Eutropius in exilium missus, reuocatus occiditur. 80.a.
 lata in eum sententia. e. 81.a
Eutropius Gentilis erat. 8.d.e
Eutropij bona Fisco addita. 80.e.81.a
Eutropij statuæ prostrata. 81.a
Eutropio quæ non conueniant. 81.c.d
Eutropij historia quando scripta. 16.e
**Eutropius lector martyrium consecutus sub Arcadio Im-
 peratore.** 201.c
Excommunicationis sententia lata in Andronicum. 327.
 d.e.328.b
**Excommunicantur ab Innocentio Papa communicantes
 cum Acacio.** 244.e
**Excommunicatio in Arcadium Imperatorem & Eudo-
 xiam.** 258.d.e.259.a
**Excommunicationem Cælestinus Papa in Nestorij com-
 minatur.** 535.c
**Excommunicationis sententia iniuste licet lata, non con-
 temnenda.** 341.c
Excommunicationis contemptores sugillantur. 328.d.e
**Excommunicationem licet nullam prorsus timuit Theodo-
 sius, a qua absolui voluit.** 491.a.b
**Excommunicati non admittebantur ad communionem an-
 te relationem populo factam.** 627.a
Excommunicatio ex parte illata. 451.b
Excommunicatus Ruffinus ab Anastasio Papa. 154.e.
 155.a
**Excommunicati non absoluendi, nisi impletis conditioni-
 bus.** 275.c
Excommunicati quouis pietatis intuitu non recipiendi.
 119.c.d
Excommunicatur Theophilus Episcopus Alexandrinus.
 245.b
**Executionem Apostolicarum sententiarum cum appari-
 tura Augustinus timet.** 484.b.c
**Executionis modus sententiarum Apostolicæ sedis consti-
 tuit inuidiâ in Romanos Pontifices.** 452.c.d.453.d.e
Executores violenter agentes reprehenduntur. 452.453.d.e

**Exercitus Romanus perditur, dum Episcopi Catholici af-
 fliguntur.** 591.a.b.c
Exercitus Rhadagaisi numerus. 239.a
Exercitus Romani duces post obitum Stilichonis. 292.d
Exercitus Romanus ob idololatriæ facinus vincitur. 670.e
Exercitus rebelles redditi propter peccata. 13.a.b
Exercitus conspirat aduersus Ruffinum. 9.e.10.a
Exercitum Imperatoris Christi nomen ducit. 186.a.b
Exercitus Christianorum signa. 8.e.9.a.b
Exilia aliorum causa Ioannis illata. 242.a
Exilia Episcoporum Ioannis studiosorum. 241.c.d.e.242.
Exilium primum Ioannis Chrysofostomi. 174.e.175.
**Exilium posterius Ioannis Chrysofostomi quo tempore acci-
 dit.** 199.b.c
Exilij posterioris Ioannis Chrysofostomi tempus. 189.a
Expeditio Stilichonis in Orientem. 8.d.9.e.10.
Exules Episcopi restitui mandantur. 263.a.b
**Exulibus Episcopis causa Ioannis quanta mala in via con-
 tingerunt.** 242.c
**Exuperatius Episcopus in Lucania pernecessarius S. Pau-
 lini.** 606.e
**Exuperius legat Sisinium monachum ad erogandas eleē-
 mosynas in Orientem.** 245.d
Exuperius omnia in pauperes erogat. 237.b.c. ob id cor-
 pus Domini in vimineo canistro sanguinem portabat in
 vitro. b
**Exuperius Episcopus Tolosanus consuluit Innocentij Ro-
 manum Pontificem.** 236.a.b. quis iste fuerit, & quam
 spectata sanctitate. 236.b.c
**Exuperio Episcopo Tolosano libri dedicantur a S. Hiero-
 nymo.** 245.c.d
**Exuperius prænouit futurum per barbaros Galliarum ex-
 cidium.** 246.a.b

F

**Fabiola recedit Hierosolymis timore Hunnorum in
 Syriam grassantium.** 6.a.b
**Fabiola prima Romæ hospitale egrotantium condidit, &
 ipsa illis ministrabat.** 109.e
Fabiolæ obitus quando contigit. 109.c.d
Fabiolæ egregiæ virtutes. 109.c.d.e.110.a.b
Fabiolæ epitaphium S. Hieronymus scripsit ad Oceanum.
 109.c.d
Fabiola alia diuersa a priori. 109.d.e
Fabiolæ nobile funus. 110.a.b
Fabiola inuisebat & alebat monachos Etruriæ. 58.e
**Fabius Episcopus Pelagianus profugiens Constantinopo-
 lim ad Nestorium.** 530.e
Fabula de saluatis Athenis ope deorum. 7.d.e. resellit.
 ibid. & 8.a.b
**Falcidius auctor nouæ stultitiæ Romæ, qua diaconos pre-
 sbyteris præponeret.** 159.e
Fames dira vexat Urbem sub Attalo. 290.a.b. pestis si-
 mul accessit. d
Famis tempore quid Leta clarissima femina fecerit. 290.b
**Fascia Christi donata a Iuuenale Episcopo Hierosol. Eu-
 docie.** 667.d
Faustus Manichæus damnatus & restitutus. 222.c.d
Faustinus Donatista. 55.e
**Faustinus Episcopus Potentinus in Piceno legatus a Zo-
 simo Carthaginē.** 429.b.446.c. nimia asperitatis homo.
 453.e. eius causa perturbata Ecclesia Africana. 453.e
Federicus Metius transtulit Theodoretii epistolas. 593.e
**Felix Magister militum auctor necis Patrocli Episcopi, &
 Titi diaconi.** 500.b
Felices Manichæi cum S. Augustino disputatio. 222.a.b
 Felix

**Felix Manichæus conuersus ab Augustino ad fidem Ca-
 tholicam.** 222.b
Felix diaconus Ecclesie Mediolanensis. 35.e. creatus Epi-
 scopus Bononiensis. 38.e
**Felix Nolanus martyr cur dictus a S. Paulino Domina-
 dius.** 19.d
S. Felices Nolani reliquiæ vindices periurorum. 341.d.e
Felix Episcopus de quo actum in Concilio Tauritano.
 39.a.b
Felix Episcopus Romanus dictus, partis Donatistarum.
 317.d
Felix dat panas sceleris. 500.c
Felicianus Donatista. 55.d
**Felicitatis & Perpetuæ corpora in basilica Restituta Car-
 thagine posita.** 675.d
Felicitatis martyris oratorium a Bonifacio Papa erectum.
 481.b
**Fenestella fieri consueta in loco ubi recondita sunt reli-
 quia martyrum.** 391.b.c
Fenestellæ ad sepulchra martyrum fieri solite. 665.b.c
Feretrius Episcopus Cæsareæ Cappadociæ sugillatur.
 189.c
Festi dies institui soliti sanctis. 179.a
Festi dies sanctificandi lege Theodosij. 488.e.489.a
Festa dies catenæ sancti Petri annua Constantinopoli.
 667.d.e
**Festum Natalis diei, in quo recusat Arcadius cum Chry-
 sofostomo communicare.** 189.d
Fesulani montes illustrati victoria contra Rhadagaisum.
 238.e.239.
Fides Catholica Gentiles optimis moribus imbuat.
 512.c
Fidei Catholicæ ab hæresi dignoscendæ symbolum. 564.a
Fidei Catholicæ desertores qui esse soleant. 166.d
Fides Christiana propagata ad Saracenos. 470.a.b.c
Fidei Christianæ propagatio. 22.e.23.a
Fidei confessio Pelagij. 404.c.d.e
Fiscales titulos affigi Theodosius lege vetuit. 676.d.e
**Flauianus Antiochenus querit communicationem Roma-
 næ Ecclesie.** 65.e.66.e
Flauianus Episcopus Antiochenus moritur. 202.d
**Flauianus Episcopus Philippensium accipit litteras a Cæ-
 lestino Papa contra Nestorium.** 538.b
Florentia ciuitas liberata a S. Ambrosio. 36.d
Florentia in discrimen adducta per Rhadagaisum. 237.e.
 238.239.
**Florentij & Restituti Episcoporum legatio ex Concilio
 Carthaginensi.** 269.c
**Florentius legatus cum alijs ex Concilio Carthaginensi ad
 Honorium Imperatorem.** 301.e
**Florentius Præfectus Prætorio sustulit vectigal lenonum
 sua impensa.** 676.e.677.a. eius dignæ laudes. 677.a
Florentius patronus fidei Catholicæ. 677.a
Florini Iudæi conuersio. 425.c.d
Florus Episcopus Pelagianus profugus Constantinopolim.
 530.e
Fœdus inter Arcadium & Gainam initum. 111.a
Fœmina prohibetur pallam tangere. 481.b
Fœminæ mixtæ inter Pelagianos. 374.a.b. psallebant cum
 illis in ecclesia. ibid.
**Fœminæ recusantes communicare cum Arsacio dira sunt
 passæ.** 204.a.b
**Fœminarum contubernium proscibit a clero S. Ioannes
 Chrysofostomus.** 66.d.e
Fœminæ Constantinopolitanæ inimicæ Chrysofostomi. 169.b
Fœminarum decus quod sit. 668.b
Fœminarum commedata constantia in non communican-

do cum Arsacio. 204.a.b
**Foramen solitum fieri in loco ubi reconduntur reliquiæ
 martyrum.** 391.b.c
Foramina olim fieri solita ad sepulchra martyrum. 665.
 b.c
Forma verborum quibus conueniendi sint Donatistæ. 181.
 b.c
**Formatarum communionem cum Romana Ecclesia quemli-
 bet probari Catholicum.** 249.d.253.b.c
Formatis addendam esse notam diei Paschatis eius anni.
 253.c
**Fortunatus diaconus Ecclesie Carthaginensis frater Au-
 relij Episcopi.** 36.e
Fortunatus legatus cum Vincentio in Concilio Teleptensi.
 417.a
**Fortunianus Episcopus legatus ad Imperatorem ex Con-
 cilio alio Carthaginensi.** 269.d
**Fortunius Episcopus Donatista confutatur differens cum
 S. Augustino.** 335.e.336.a
Franci ab Aetio victi. 511.e.512.a
Franci per Christianitatem antiquas aboleuere maculas.
 512.b.c
Francorum vetus infidelitas. 512.a.b
**Franciscus Bencius professor Societatis IESV insignis poe-
 ta nostri temporis cecinit sacrum hymnum in translatio-
 ne SS. martyrum Alexandri & sociorum.** 103.b
Fratres appellant Catholici etiam Donatistas schismaticos.
 319.b
**Frauitus Golhus Consulatum promeruit propter Gainam
 expugnatum.** 114.a
**Fringil Regina Marcomannorum a S. Ambrosio ad fidem
 instructa.** 20.c.d
Fritillus Episcopus Heracleæ Thraciæ Nestorianus. 573.a
**Fruentariam copiam perpetuo permanfurâ curat Theo-
 dosius Imperator.** 646.d
Fruentum ex Africa Romam perferri solitum. 56.c.d.
 retentum a Gildone tyranno. ibid.
**Fruentum retentum in Africa Urbem fame periclitari
 cogit.** 290.a
Fuga non communicantium cum Attico. 242.a.244.e.
 245.a.b
Fuga Episcoporum partis Ioannis. 207.b
Fuga Cyriaci Episcopi Romam. ibid.
Fuga Palladij Episcopi Romam. 207.c
Fugere an liceat Episcopis barbaricæ cladis tempore.
 511.b.c.d
**Fulmina a Deo immissa in barbaros hostes Romani Impe-
 rij.** 490.a.b.c.d
Funera cantu, Alleluia, celebrari solita. 110.b
Funera Christianorum nobilium Romæ qualia. 110.b.c
Funus celeberrimum Ioannis Chrysofostomi. 254.d.e
**Funera defunctorum Christianorum quam inuiolabiliter
 custodita.** 676.a
Fussalensium querela in Antonium ipsorum Episcopum.
 483.c.484.b.c

G

**Gainas dux exercitus Orientis pugnare prohibetur
 dolo Ruffini.** 9.d.e
Gainas occasione Eutropij rebellat aduersus Honorium.
 70.b.c
Gainas quid consilij captet cum Tribigildo. 70.b.c
Gainas quid in Eutropium machinetur. 76.b.c.d
Gainas rebellat contra Arcadium. 76.b.c.d
Gainas petit caput Eutropij. 76.b.c
Gainas non quiescit, donec occidatur Eutropius. 80.a
 Gainæ

Gaina recrudescit audacia. 81. d.e
Gainas adhuc petit nobilium caput. 81. d.e. 82.
Gainas petit dari sibi ecclesiam Constantinopolitanam. 81. e
Gainas rursus noua molitur. 110. c. d
Gainas arctat Arcadium. 110. c
Gainas petit capita Aureliani Consulis, & Saturnini Consularis. 110. c. d
Gainas cum Tribigildo ex Asia in Europam transfertur. 110. d
Gaina dantur Aurelianus & Saturninus. 110. e
Gainas Praefectus exercitus declaratur. 111. a
Gainas ingressus Constantinopolim petit ecclesiam suis Arianis. 111. b. c
Gainas cum Arcadio pacem componit, iuratq. 111. a
Gainas altercatur cum Ioanne Chrysostomo de ecclesia tradenda. 111. c. d. e
Gaina improperat Ioannes Chrysostomus accepta ab Imperatoribus beneficia. 111. e. 112. a
Gainas victus a Ioanne Chrysostomo ad alia arma se conuertit. 112. b. c
Gainas machinatur incendium vrbis Constantinopolitanae. 112. b. c
Gaina consilia de perdenda vrbe dissipantur. 112. c. d. e
Gaina conatus intercepti. 112. e. 113. a
Gainas egressus Constantinopoli bacchatur in Thracias. 113. a
Gainas sistitur a S. Ioanne Chrysostomo. 113. a. b
Gainas iactatur tempestate maris. 113. e
Gainas tandem vincitur & occiditur. 113. e. 114. a. Fru-nitius Gothus eum obtinuit. 114. a
Gaina historia ab Eusebio Scholastico scripta. 114. a
Gaina historiam carmine cecinit Ammonius. 114. a
Galbio cum Mauortio aduersus Bonifacium mittitur. 500. d
Galilei Iudaei conuersio. 425. b
Galla Placidia quid in idola. 92. d. e
Galla Placidia a Gothis reddita Honorio Imperatori. 383. e
Galla Placidia apud Alaricum vice obsidis detinetur. 290. e
Galla Placidia ab Athaulpho in Vrbe capta. 313. b. c. ac-
 cepit eam ipse in vxorem. ibid.
Galla Placidia ex Constantio genuit Valentianum. 430. c
Galla Placidia cum filio regnat. 488. b. c
Gallae Placidiae numisma. 458. d
*Galla Placidia honorifice habuit S. Germanum, cum ve-
 nit Rauennam.* 653. c
Galla Placidia voti causa erexit ecclesiam Rauennae. 655. b
Galla Placidia reliquiarum capsulam S. Germani accepit. 654. b
Gallias barbari depascuntur. 263. c. d
*Gallias inquinatas fordibus peccatorum deplorat Salui-
 anus Massiliensis.* 251. e
*Galliae corruptae moribus idcirco deduntur barbaris deua-
 standae.* 251. c. d. e
Gallias inuadunt Gotbi sub Athaulpho. 342. b
Galliae propter haereses traditae barbaris. 345. c
Galliarum presbyteri impugnant scripta S. Augustini. 555. c
*Galliarum presbyteri insurgentes contra S. Augustini
 scripta turbant Occidentalem Ecclesiam.* 602. e. 603. a
*Gallorum nobiles plures fugiunt barbaros, & migrant
 in Africam & in Palestinam.* 353. d
Gallorum peccata, quibus iram Dei contra se concitarunt. 342. e. 343. a
Gallicanae Ecclesiae status sub Vigilantio Hieronymus de-

plorauit. 248. e. 249. a
Gallicanum Concilium sub Caesestino Papa. 521. a. b
Gamaliel apparet in visu Luciano. 367. d. e
Gamaliel princeps Iudaeorum in ordinem redactus. 380. a. b
γαμλεος non gener tantum, sed quilibet affinis dicitur. 688. d. e
*Gargiliana Thera locus delectus ad Collationem publi-
 cam.* 315. a
Gaudentius Episcopus Nouariensis. 39. a
*Gaudentius cum Ionino missus ab Honorio ad demolien-
 da idolorum templa.* 91. c. d
*Gaudentius Episcopus Brixianus accepit reliquias sancto-
 rum martyrum Anaunensium.* 103. c
*Gaudentius Episcopus legatus Constantinopolim cum col-
 legis ex Romano Concilio.* 227. d
Gaudentius Donatista paratus se cum suis incendere. 361. d. e
*Gaudentius Episcopus Donatista delectus ad disputandum
 cum Catholicis in Collatione.* 317. c
*Gaudiosus Episcopus transfert Neapolim ampullam sangui-
 nis S. Stephani protomartyris.* 391. a
Gazenses Gentiles affligunt Christianos apud se agentes. 70. d. e
Gazenses Episcopi mira sanctitatis. 70. e
Gazenses Gentiles quid in Porphyrium. 71. a. b. c
Gazenses Christiani exclusi a ciuitate grauiam passi. 71. d. e
Gazenses Christiani impetrant pluuiam. 71. d. e
Gazensium Gentilium plures conuersi ad Christum. 71. e.
 72.
Gazenses quid in Barocham. 72. c. d. e
*Gazenses auro redimunt vexationem Hilarij ab Impera-
 tore missi.* 74. a
Gazenses Dei virtute superati. 74. b. c
Gazenses quid passi a Barochi. 72. e. 73. a
Gazenses irruunt in S. Porphyrium. 73. a
Gazensium templa deorum iussa claudi. 73. e
Gazeorum idololatriae destructio obtenta ab Imperatore. 135. b. c
Gazae construendae ecclesiae datur pecunia ab Eudoxia. 135. b. c
Gazenses Christiani in Cynegij aduentu exhilarati. 137. e
Gazae quae erant templa deorum. 138. a. eadem prostra-
 ta. b
*Gazenses Gentiles conuenit Cynegius Praefectus, & agit
 de templi demolitione.* 177. c. 178. a
Gazensis puer fatidicus mira loquitur. 138. d. e. 139. a
*Gazenses Gentiles plures conuersi ad fidem post incensum
 delubrum.* 139. e
*Gazenses Christianae feminae horrent incedere super lap-
 des templi idoli.* 140. c. d
Gazenses idololatriae infesti Christianis. 131. d
Gazense templum demoliendum praecidit Porphyrius. 134. c
Gazenses Christiani procedunt Deum laudantes. 140. e
Gelasius scripsit catalogum librorum Canonicorum. 236. c
Geloni barbari vocati a Ruffino. 5. e
Generi nomine etiam dici virum vxoris. 688. e
*Generidus Ethnicus homo dux exercitus constitutus ab
 Honorio.* 280. a
Generosus Afer Catholicus tentatur a Donatistis. 52. d. e
*Genethlius Episcopus Catholicus in Africa mira mansue-
 tudinis.* 135. b
Genethlius retinuit edictum contra Donatistas datum. 335.
*Gennadius disertissimus vir dubitans de animae immorta-
 litate, quomodo certus redditus.* 331. b. c
Gennadius Massiliensis minus aequus in Prospero. 640. d. e
 Gense-

Genfericus ex Catholico factus Arianus. 411. e
Genfericus Rex Vuandalorum Romanos vincit. 591. a. b. c
*Genfericus an Guntharum fratrem habuerit praedeceffo-
 rem, vel collegam.* 606. a. b. c
Genfericus Carthaginem capit. 672. a. b
Genfericus potitus Africa partitur prouincias. 675. c
*Genfericus persecutionem mouet in Africanam Eccle-
 siam.* 659. a. b. c
*Genouefa sanctitas a S. Germano percognita, & Deo ob-
 lata.* 521. b
Gentiles infesti Theodosio & eius filijs. 2. a. b
Gentilium aduersarius Stilicho. 2. b
Gentiles legibus Arcadij exagitati. 5. b. 22. b
Gentilium sacra rursus prohibita. 5. b. c
Gentilium vates praedicit cladem Athenarum. 8. b
Gentilium superstitione rigens in Graecia. 8. c
Gentilium oracula de Christiana religione delenda. 49. a. b. c. d
Gentiles derisores monachorum. 58. d
*Gentiles licet inuili coguntur fateri veritatem de Chri-
 stiana religione.* 59. c
Gentiles Gazenses affligunt Christianos apud se agentes. 70. d. e
Gentilium Gazensium plures ad Christum conuersi. 71. e. 72. a
*Gentiles Gazenses conuersi ad fidem post incensum delu-
 brum.* 139. e
Gentiles abscondunt idola. 96. b
Gentiles trucidant Christianos. 96. c. d
Gentiles ad fidem conuersi. 114. b
Gentiles Calamenses insurgunt in Christianos. 97. a. b.
 comburunt ecclesiam Christianorum, & occidunt cle-
 ricos. ibidem.
Gentilium templa deorum iussa claudi. 73. e. 74. a
*Gentiles ob demolita templa deorum in Christianos conci-
 tati sunt.* 100. c. d
Gentilis Tribunus quid passus in conflagratione Marnaei. 139. d
Gentiles deorum cultores iusto Dei iudicio dati barbaris. 277. c. d
Gentiles Romani rursus sacra repetunt. 278. c. d
Gentiles Romani Aruspices accersunt ab Etruria. 278. d. e.
 eorumdem obstinata perfidia. 279. b
Gentiles ab Honorio reuocati ad militiam. 280. a
Gentiles Phoenices insurgunt in monachos. 141. d
*Gentilium superstitionem in editione ludorum saeculari-
 um Deus est vltus.* 187. a. b
*Gentiles cupidi Rhadagaisi Regis Gentilis, vt idololatria
 restitueretur.* 238. c. d. e. 239. d. e
Gentiles nouis legibus in Africa exagitati. 270. e
Gentiles suaserunt Honorio ludos saeculares. 187. a. b
*Gentiles occasione obitus Stilichonis in Christianos Ca-
 tholicos insurgunt.* 270. a
Gentiles consternati ob casum Attali. 291. d
*Gentiles saluantur in excidio Vrbs, immiscendo se Chri-
 stianis.* 295. b. c
Gentiles confugiunt pro salute ad ecclesias Christianorum. 295. a. b
Gentilium in Christianos obrectatio de capta Vrbe. 299. e.
 300. a. b. c. d
*Gentilium in Christianos de Vrbe capta querelae redar-
 guuntur.* 300. a. b. c
*Gentilium scandalum de malis illatis in Romanum Impe-
 rium tempore Christianorum.* 338. e
Gentiles expugnantur reliquijs sanctorum martyrum. 370. d. e
Gentiles Theodosij lege coerciti. 480. e. 481.
Gentiles fides Catholica optimis semper moribus imbuit. 512. b. c

Gentiles rursus in Christianam religionem insurgunt. 670. a
Gentilibus collati amplissimi magistratus. 671. e. 672. a
*Gentiles legibus Imperatorum ab omnibus exclusi magi-
 stratibus.* 691. c
Gentilicia superstitione qua fuerit horrore Fidelibus. 140. c. d
*Gentilicium superstitionem tollendam rogant Episcopi A-
 fricani.* 53. b
*Gentilicia superstitione rursus inualefcit, sed sanctione
 Theodosij exciditur.* 669. a. b
*Gentilicia superstitione in superinducendis sibi deorum di-
 uerforum formis.* 670. b
*Gentilicia vetus superstitione in creandis Consulibus Romae
 viget.* 288. c. d
Gentilicia superstitione lege Honorij sublata penitus. 91.
 c. d. e
Germanus oleo benedicto sedat maris tempestatem. 521. c. d
Germanus liberat Britannos ab errore Pelagiano. 521.
 d. e. 522.
Germanus contulit cum Pelagianis. 521. e. superat eos
 miraculo. 522. a
Germanus ferre solitus capsulam reliquiarum sanctorum. 522. a
*Germanus puluerem pro reliquijs colligit ex sepulchro
 S. Albani.* 522. b. c
Germanus pedis luxationem patitur. 522. d. extinguit in-
 cendium. e
Germanus pugnat pro Britannis. 522. c. 523. a
Germanus reuertitur Antifidorum. 523. c
Germanus quid Parisijs cum S. Genouefa. 521. b
*Germanus presbyter missus cum alijs ex Synodo ad Theo-
 philum.* 171. d. e. quam male habitus. 175. e
*Germanus presbyter legatus Ioannis Chrysostomi ad In-
 nocentium Papam.* 193. d
*Germanus presbyter legatus cum Cassiano ad Innocen-
 tium a clero Constantinopolitano.* 207. d. e
Germani Episcopi Antifidori legatio in Britanniam. 519.
 e. 520. c. d. 521. 522.
Germani posterior legatio in Britanniam contra Pelagianos. 652. a. b. liberat Britanos a Pelagianis. c. d. reuer-
 titur in Gallias. d
Germanus praecidit suum obitum. 654. a. eius obitus, &
 translatio corporis. a. b. c. d
Germani reliquiae susceptae & magno honore habitae. 654. b
*Germanus Episcopus Antifidori legatus missus ad repri-
 mendos barbaros.* 651. a. 652. e. 653. a
Germani legatio ad Valentianum Imperatorem Rauennam. 653. b. c. 654.
Germanus Rauennae liberat carceratos. 653. c. d
*Gerontius Episcopus Nicomediae deponitur a S. Ioanne
 Chrysostomo.* 124. b. magiae reus iam olim clericus
 Ecclesiae Mediolanensis. ibidem.
Gerontius dux praecipuus Constantini tyranni occiditur. 323. c. d
*Geruasij & Protasij basilica Romae ab Innocentio dedica-
 tur.* 396. e
Gildo tyrannus ab Ambrosio superatus. 36. d
Gildonianum bellum quando consecutum. 53. b. vastat A-
 fricam. 54. e
Gildonis genus & propinqui. 53. d. e.
Gildoniana tyrannidis tempus. 53. e. 54. a
Gildonis filia Saluiana sanctissima femina. 54. a. b. 60.
 c. d. e
Gildoniana tyrannidis causa. 54. b
Gildonis scelera. 54. c. d. e.
Gildonis soror & vxor & filia religiosissima. 54. e
 Gildo-

Gildonianus Optatus fax Africane Ecclesie. 54.e
 Gildoniani affligunt Maximianistas. 55.c.d
 Gildo tyrannus prohibet vehi frumentum Romam. 56.b.c.d
 Gildoni infertur bellum ex Senatusconsulto. 56.e
 Gildo & Mascezil germani inter se dissident. 56.e.57.
 Gildonem expugnare querit Mascezil. 57.a.b
 Gildo superatur religione potius quam armis. 58.e.59.a.
 eius fuga. 59.d
 Gildo victus strangulatur. 59.a.b. alia de eius nece sententia. 59.d.e
 Gildonis exercitus absque pugna deditur. 59.a.b
 Gildonis bona Fisco addita. 60.b
 Gildoniani patrimonij Comitatus. 60.b
 Gipedes cum alijs barbaris Gallias inuadunt. 263.d
 Gippitana Ecclesia in Numidia. 166.e
 Gladiatori ludj sub Honorio. 187.c
 Gladius S. Petri reconditur magno honore Constantinopoli, & miracula ex eo. 668.b
 Gorgonia insula monachi. 57.e
 Gorgonia insula cultor nobilissimus vir. 57.e.58.a
 Gorgonia soror Gregorij Nazianzeni nupta Vitaliano. 687.e.688.a.689.d
 Gorgonia quinque filij. 690.d
 Gothi a Ruffino vocantur in Romanum solum. 2.b.c.5.e.6.a
 Gothi vastant Europam. 6.e.7.a
 Gothi vastant Thraciam, Græcias, Illyricum. 7.b.c.d.e
 Gothi iam delendi liberantur dolo Ruffini. 9:e.10.a
 Gothi Christiani omnes. 23.a
 Gothi Ariani confugientes ad ecclesiam ibi combusti. 112.d
 Gothi conspirantes cum Gaina occisi. 112.d.e
 Gothi sub Alarico victi apud Pollentiam a Stilichone. 184.c.d
 Gothorum eruptionis tempus. 185.d.e
 Gothi Catholici petunt Episcopum a Ioanne Chrysofomo. 226.d.e
 Gothorum Ecclesie curat Episcopum Ioannes Chrysofomus. ibid.
 Gothorum Episcopus Catholicus Vuilas a Ioanne Chrysofomo ordinatus. 226.e
 Gothorum Rex Catholicus petit Episcopum a Catholicis. ibidem.
 Gothi sub Rege Rhadagaiso descendunt in Italiam. 237.e
 Gothi sub Rhadagaiso capti vili pretio distracti. 239.a.b
 Gothi a Saro duce caesi. 291.e.292.a
 Gothi ingressi in Urbem. 292.b.c.d.293.294.
 Gothi soliti habitare Urbem. 292.d.e
 Gothi Ariani victores cedunt Catholicis victis. 295.c.d.e
 Gothus lasciuens a Romana femine pudicitia vincitur. 297.c.d.e
 Gothi quam modeste vsi sunt victoria Urbem capientes. 299.e.300.a.b
 Gothi recedentes ab Italia inuadunt Gallias. 342.b
 Gothi accepti vt amici in Gallia. 343.e.344.a
 Gothi pulsi e Gallijs proficiscuntur in Hispanias. 359.d.e
 Gothi duplici afflicti post captam Urbem naufragio. 383.e
 Gothi tempestate maris repulsi a Sicilia. 383.e
 Gothi nauigaturi in Africam, repulsi tempestate. 383.d.e
 Gothi Romanum exercitum vincunt ob ducis Gentilicium superstitionem. 670.e
 Gothi Urbem ingressi abstinerunt ab ornamentis basilicarum Petri & Pauli Apostolorum, a ceteris non ita. 680.d
 Gothi reueriti sanctos Apostolos Petrum & Paulum. ibid.

Græcia a Gothis excisa. 6.e.7.a
 Græcia Dei consilio excisa a Gothis. 8.c.d
 Græci ex Iudeis potius, quam Iudæi ex Græcis. 666.b.c
 Grando immensa Constantinopolim vexat ob scelus in Ioannem admissum. 220.b.e
 Grando vt manna cecidit in conuersione Iudæorum. 426.b
 Gratiatio facta noctu in ecclesiam Constantinopolitanam. 191.c.d.e.194.d.e
 Gregorij Nazianzeni testamentum. 685.d.e
 Gregorius diaconus institutus heres fideicommissarius a Gregorio Nazianzeno. 685.e
 Gregorius Nazianzenus omnia sua bona dari vult Ecclesie Nazianzenæ. 685.e
 Gregorius Nazianzenus quid leget Rufianæ sacræ virginis sue propinque. 686.b
 Gregorius Nazianzenus quæ legata, & quibus relinquit. 686.b.c.d
 Gregorius prætermittens propinquos in testamento se excusat. 686.c
 Gregorij neptis Alypiana filia nominata. ibid.
 Gregorij Nazianzeni virginitas satis certo probata. 687.b.c.d
 Gregorij mirum studium paupertatis. 689.d.e
 Gregorij Nazianzeni epistola ad Nicobulum pro defensione Alypianæ uxoris eius. 688.a.b
 Gregorij testamentum executioni mandatum. 690.a
 Gregorij Nazianzeni propinquorum series. 690.d
 Gregorius Papa Sozomenum, & non Theodoretum exagitat, & vindicatur a calumnia Cati. 507.a.b
 Gregorij Papæ sententia reijcientis historiam Sozomeni quomodo accipienda. 677.e.678.a
 Gregorius Papa detexit errorem de confusione canonum schismaticorum cum Orthodoxis Concilij Ephesini. 575.c.d
 Gregorius Turonensis redarguitur. 34.b
 Gregorianus Codex. 655.a
 Guntharius Rex Vuandalorum frater Genserici quando decepsit. 511.d
 Guntharius & Gensericus Reges Vuandalorum in Hispania. 501.e
 Guntharius Rex Vuandalorum an regnarit in Africa cum Genserico. 606.a.b

H

H Abitus clericorum ab hæreticis immutatus. 512.d
 Hæresis Anthropomorphitarum. 115.c. cur obiecta Catholicis. 115.e. 116.a. confutat eam Theophilus. 116.d.e
 Hæresis præponentium diaconos presbyteris. 159.e. 160.a
 Hæreses Diodori Tarsensis. 516.e.517.a
 Hæreses illata in Hispaniam per duos Auitos. 362.c.d.e
 Hæresis Millenariorum iterum pullulat. 325.e.326.a
 Hæresis Nestoriana exordium. 515.e.516.a
 Hæresis Origenis in Urbem illata. 24.d.e
 Hæresis Origenis damnata Alexandria & vbiq; in Oriente. 85.c.d.86.87.88.
 Hæresis Origenis damnata ab Anastasio Papa in Occidente. 91.a.b
 Hæresis Pelagianæ exordia a Ruffino. 158.e.159.a
 Hæresis Pelagiana quando cæpta. 304.e.305.a.306.e. 307.a
 Hæresis Pelagiana absque auctore vulgata. 324.c.d.e. a S. Hieronymo detecta. 325.d
 Hæreses Pelagianas damnauit Zosimus Papa. 413.b
 Hæreses

Hæreses disseminat occulte Calestius per quæstiones. 340.b.c
 Hæresis Pelagiana quo anno innotuit Africæ. 339.a.b
 Hæreses Pelagianæ damnata in Concilio Diopolitano. 371.e.372.a.b.c.d.e. alia ex eodem Pelagio dimanantes detectæ a S. Augustino. 373.b.c
 Hæresis Priscilliani adhuc infestat Hispanias. 235.c
 Hæresis de pœnis inferni temporarijs. 364.b.c.d
 Hæreses Vigilantijs quando & vbi promulgari cæptæ. 247.e.248.a
 Hæreses Vigilantijs vt omnium absurdissimæ cito depressæ. 251.a.b
 Hæresis noua Vincentij Victoris. 462.e.463.a
 Hæresis Vitalis oboritur. 444.e.445.
 Hæresum causa dantur barbaris prouinciæ deuastandæ. 251.b.c
 Hæresis optimos quosque mores corrumpit. 512.c
 Hæreses sequitur deuastatio. 345.b
 Hæreticorum Acephalorum origo. 637.e
 Hæretici Anthropomorphitæ in Aegypto. 115.c.d. confutat eos Theophilus suis scriptis. 116.d
 Hæretici Apollinaristæ ab Arcadio exagitati. 43.b
 Hæretici Ariani vetiti publice in ciuitate agere litanias. 125.c
 Hæretici Ariani expulsi Constantinopoli, agente Ioanne Chrysofomo. 126.a
 Hæretici Ariani Scythæ ad fidem Catholicam per Ioannem Chrysofomum conuersi. 126.e
 Hæretici Ariani a Theodosio exagitati. 480.b.c
 Hæretici Enthusiastæ damnati Ephesi in Concilio. 581.c
 Hæretici Euchaitæ damnati Ephesi in Concilio. 581.c
 Hæretici Eunomiani exagitati legibus Arcadij. 4.e.22.b. 65.c
 Hæretici Eunomiani a Theodosio exagitati. 480.b.c
 Hæretici in Gallia nouum inducunt habitum clericorum. 512.d
 Hæreticos Manicheos infestat Honorius. 99.b
 Hæretici Macedoniani a Theodosio legibus vexati. 480.b.c
 Hæretici Massaliani in Africa. 63.c
 Hæreticorum Marcionitarum conuersionem Ioannes Chrysofomus curat. 127.a
 Hæretici Manichæi Romæ inuenti sub Anastasio Papa. 159.c
 Hæretici Manichæi lege Honorij exagitati. 230.e. 231.a
 Hæreticos Manichæos Honorius infestat. 252.d.e. 253.
 Hæretici Manichæi, & Priscillianistæ legibus Honorij exagitati. 270.d
 Hæretici Manichæi a Theodosio lege vexati. 480.d
 Hæretici Marcionitæ conuersi ad fidem per Theodoretum. 485.c.d.e.486.487.
 Hæretici Massaliani damnati Ephesi a S. Synodo. 581.c
 Hæretici Massaliani ne amplius reciperentur in Ecclesia statutum. 507.e.508.
 Hæretici Montanistæ exagitati legibus Arcadij. 65.c
 Hæretici Montanistæ lege Theodosij cohibiti. 380.c
 Hæretici Nouatiani propensiores erga Ioannem Chrysofomum. 257.e
 Hæretici Nouatiani a Theodosio exagitati. 480.b.c
 Hæreses Origenis prohibita, non libri, nisi tantum Periarcon. 149.d.e.150.a.b
 Hæretici Pelagiani rescripto Honorij exagitati. 445.c.d
 Hæreticos Phrygas Honorius infestat. 252.e
 Hæreticos Priscillianistas Honorius infestat. 252.e
 Hæretici Sabbatiani a Theodosio exagitati. 480.b

Hæreticus nouus Victorinus. 362.d
 Hæretici vetiti gerere magistratum. 5.a
 Hæretici militare vetiti. ibid.
 Hæretici recentiores imperitiæ redarguti. 40.e.41.a
 Hæretici coercendi per sæculares magistratus. 51.b
 Hæreticorum mores. 107.c
 Hæretici damnati prouocare soliti ad sæculare tribunal. 115.a.b
 Hæretici prohibiti ab Honorio Imp. militare. 269.b
 Hæreticos non cogendos nec schismaticos legibus Principum iactabant Donatistæ. 233.e. hos confutat Augustinus. ibid.
 Hæretici vtiliter coercetur legibus Imperatorum. 231.d.e
 Hæretici confutandi decretis Romanæ Ecclesie. 249.b.c.d. aduersus hæreticos germanum pugnandi genus. 249.c.d
 Hæreticos recentiores Vigilantijs sectatores auctor fortis exagitat inuectiua. 249.e.250.a
 Hæretici legibus Honorij exagitati. 99.a.230.b.c.252.d.e.253.263.a.b.269.b.341.a.b
 Hæreticorum mos abutendi diuinis Scripturis. 255.d
 Hæreticorum conuersionis veræ indicium. 536.d.e
 Hæretici cum expugnantur, barbari a Deo vincuntur. 302.c.d.e
 Hæreticorum bellum ad modicum tempus sedatum. 305.c
 Hæretici legibus Arcadij exagitati. 4.d.e.5.a.b.22.a.43.a.65.c.125.e
 Hæreticum se simulare, vt quis hæreticos detegere & inquirere possit, non licere. 363.c.d
 Hæretici legibus Theodosij exagitati. 307.b.c.359.b.c.d. 380.c.480.b.c.d
 Hæretici diutius examinandi, antequam in Ecclesiam recipiantur. 406.b
 Hæreticis etiam elemosynam faciendam præcepit Atticus. 492.c.d
 Hæretici diuersimode tractandi, leniter aliquando, aliquando seuerè. 463.d.e.464.a.b
 Hæretici coercendi ergastulo, vt curentur. 464.a
 Hæretici diuersis pœnis a Theodosio Imperatore, impulsore Nestorio, exagitati. 514.d.e.515.
 Hæreses omnes ex timore mentis & neglectu sanctorum Patrum abortæ, & contemptu veterum traditionum. 516.b
 Hæretici in quo etiam dignoscantur a Catholicis. 529.d.e
 Hæretici quibus soleant armis decertare. 635.b.c
 Hæreticis quo ordine faciendæ elemosyna ex S. Gregorij doctrina. 692.c.d
 Hæretici obstinati haud mitius tractandi sunt. 638.a.b
 Hæreticis parcendo Deus in iram concitatur. 638.b.c
 Hæreticorum ea improbantur, quæ ad hæresim spectant. 677.d.e
 Hæreticis penitentibus de simulatione suspectis audientia denegatur. 679.c.d.e
 Hagiomachi perstringuntur ab auctore. 393.a.b
 Heleniana basilica. 641.d
 Helion Patricius coronam a Theodosio defert Valentinianno. 487.d
 Helladius Episcopus Tarfi Nestorianus. 573.a
 Heliodorus Episcopus annuncius Nepotiani. 22.c. consolatur eum S. Hieronymus de obitu Nepotiani. c.d
 Helpidius Episcopus restitutus ab exilio. 274.c
 Henricus Grauius professor Louanienfis. 413.e
 Heraclides Episcopus Ephesi grauem & longum carcerem passus causa Ioannis. 242.a
 Heraclides Origenista. 174.b
 Hera-

I N D E X.

<i>Heraclianus cecisor Stilichonis donatur praefectura Africæ.</i>	269.b
<i>Heraclianus, relictio Africano frumento, Urbem fame cruciat.</i>	289.e. 290.a
<i>Heracliani tyrannis in Africa.</i>	298.d
<i>Heracliani mores perditissimi.</i>	299.a.b
<i>Heracliani tyrannis quando coepta.</i>	341.b
<i>Heracliani Consulatus & tyrannis.</i>	351.e. 352.a
<i>Heracliani apparatus.</i>	352.b
<i>Heraclianus fugatur & occiditur.</i>	352.b.c
<i>Honorij Imp. in eum datum rescriptum.</i>	ibid.
<i>Herculem colunt Suffectani.</i>	96.e
<i>Hermogenianus Codex.</i>	65.a
<i>Heros Episcopus Arelatensis pellitur.</i>	345.c
<i>Heros Episcopus cum Lazaro accusator Pelagij.</i>	385.e.
<i>402.e. accusatur a Cælestio.</i>	401.b.c.d
<i>Herotis crimina.</i>	493.a.b
<i>Heruli cum alijs barbaris Gallias depascuntur.</i>	263.d
<i>Hesychius Episcopus Salonitanus tempore Zosimi Papa.</i>	419.b
<i>Hibernis Palladius sedit Apostolica legatus prædicanit.</i>	529.b
<i>Hieronymus parat fugam timore Hunnorum.</i>	6.c
<i>Hieronymi locus restitutus.</i>	12.a
<i>Hieronymus scribit Epitaphium Nepotiani ad Heliodorum.</i>	22.b.e
<i>Hieronymus studiosissimus Nepotiani.</i>	22.c.d
<i>Hieronymus reconciliatus Rufino.</i>	25.a.b. 84.b.c
<i>Hieronymus testis adhibetur a Rufino, cum Origenis feminat errores.</i>	30.e. 31.a
<i>Hieronymus quando & in quibus laudavit Origenem.</i>	31.b.c
<i>Hieronymus quid de Ambrosij scriptis: refellitur calumnia Rufini.</i>	38.d.e
<i>Hieronymus mittit Paulinianum & Eusebium in Occidentem.</i>	46.a
<i>Hieronymus interpellatur ut germano sensu transferat Origenem.</i>	46.e. 47.
<i>Hieronymus scribit laudes Paulinae ad Pammachium.</i>	47.d.e
<i>Hieronymus translata a se Periarcho Romam mittit.</i>	83.c.d. eius in ea re consilium. e. manifestat Origenis errores.
<i>Hieronymus se excusat de translatione a se facta Periarcho Origenis.</i>	84.b.c.d
<i>Hieronymi ad Rufinum Romæ agentem epistola.</i>	84.d.e
<i>Hieronymi epistola de damnatis Alexandriae erroribus Origenis.</i>	85.c.d
<i>Hieronymus ad Theophilum de Origenis erroribus epistola.</i>	85.e
<i>Hieronymus hæreticus creditus, Catholicus probe inuentus a Posthumiano.</i>	87.a
<i>Hieronymus recipit Paulum Episcopum a Theophilo expulsum.</i>	87.d. 88.a
<i>Hieronymi iustæ querelæ de scriptis contra se libris a Rufino.</i>	106.e. 107.a
<i>Hieronymi cum Rufino facta collatione, quam inferior inueniatur Rufinus.</i>	107.a.b
<i>Hieronymi iura potiora.</i>	107.b
<i>Hieronymus in altercatione cum Rufino pacem & charitatem seruauit illesam.</i>	107.d
<i>Hieronymo Romanorum alij fauent, Rufino alij.</i>	107.e. 108.a
<i>Hieronymus quando suam Apologiam scripsit.</i>	108.c
<i>Hieronymus Rufinum vaniloquum compellat.</i>	127.c.d
<i>Hieronymi sententia de libris Origenis.</i>	149.d.e
<i>Hieronymus caluniam patitur a Rufino de epistola scri-</i>	

<i>pta ab Anastasio Papa.</i>	155.a.b.e
<i>Hieronymus quo anno Apologias scripsit contra Rufinum.</i>	155.c.d.e. 156.a.b
<i>Hieronymus minis Rufini magis excitatur.</i>	157.c.d.e
<i>Hieronymus qualis aduersus hæreticos.</i>	157.d.e. 158.a
<i>Hieronymus quibus nominibus Rufino illudat.</i>	158.a.b
<i>Hieronymi agentis cum Catholicis humilitas incomparabilis.</i>	158.c.d.e
<i>Hieronymi sententia, qua vult Episcopos omnes esse æquales, quomodo intelligenda.</i>	160.c.d
<i>Hieronymus transtulit ultimam Paschalem epistolam Theophili.</i>	223.d.e
<i>Hieronymus describit vitam S. Paulæ.</i>	223.a.b
<i>Hieronymus quomodo vsus est amicitia Theophili.</i>	223.e
<i>Hieronymus magno dolore affectus ob Chrysofomi exilium.</i>	ibid.
<i>Hieronymus in Latinum vertit regulas Pachomij & sociorum.</i>	223.e
<i>Hieronymus quando scripsit ad Minerium & Alexandrum.</i>	246.c. ad eosdem commentarium in Malachiam dedit per Sisinium.
<i>Hieronymus quando scripsit aduersus Vigilantium.</i>	246.c.d
<i>Hieronymus primo detexit Vigilantium.</i>	247.b
<i>Hieronymi sententia de bigamia, quod non constituatur ex coniugio ante baptismum, reuocatur ab Innocentio Papa.</i>	235.e. 236.a
<i>Hieronymus deplorat Gallicanæ Ecclesiæ statum tempore Vigilantij.</i>	248.e. 249.a
<i>Hieronymus in minores Prophetas commentarios edit.</i>	245.c.d
<i>Hieronymus ad sanctum Exuperium Tolosanum suos in Prophetas minores inscribit reliquos commentarios.</i>	245.d
<i>Hieronymus paruo negotio expugnat Vigilantium.</i>	251.a.b
<i>Hieronymus in Palestina audit periculum Urbis.</i>	280.d
<i>Hieronymus prædicit, interpretando Danielelem, Urbis excidium.</i>	280.e. passus idem ob hanc causam ab æmulis inuidiam.
<i>Hieronymus excipit hospitio profugos ex Vrbe capta a Gothis.</i>	297.e. 298.a
<i>Hieronymus perstringit Pelagium.</i>	305.d.e
<i>Hieronymus laborat aduersus hæresim Pelagianam sine auctore vulgatam.</i>	324.c.d.e
<i>Hieronymus latentes sub Catholico nomine hæreses Pelagianas producit in medium.</i>	325.d.e
<i>Hieronymus ad Demetriadem quo anno scripsit, & qua occasione.</i>	353.b.c.d
<i>Hieronymi consilium in scribendo dialogum contra Pelagianos.</i>	373.e. 374.a
<i>Hieronymus in dimicando contra Pelagianos gloriatur Augustino commilitone.</i>	374.d.e
<i>Hieronymi rerum status tempore Concilij Palæstini.</i>	376.e. 377.a
<i>Hieronymi modestia, dum reclamans ad Innocentium de damnis illatis ab hostibus fidei, nomina reorum reticet.</i>	394.b.c
<i>Hieronymi obitus, & ætas.</i>	472.a.b.c. eius laudes. d.e
<i>Hieronymi scripta quæ non extant.</i>	472.e. 473.
<i>Hieronymi Vita incerti auctoris mendacijs confarcinata.</i>	473.b. irrita & cassa redduntur, quæ Cyrilli, Eusebij, & Augustini nomine de eo scripta feruntur.
<i>Hieronymo falso tribuuntur, quæ Gerasimi esse probantur.</i>	474.c.d

I N D E X.

<i>Hieronymi Vitam scripsit Sebastianus monachus Cassinensis.</i>	474.d
<i>Hieronymi Vita magis probatur quæ scripta est a Mariano Victorio Episcopo Reatino.</i>	474.d.e
<i>Hieronymus Rubens historicus illustrator rerum Ecclesiæ Rauennatis.</i>	638.e
<i>Hierosolymæ agitantur timore Hunnorum.</i>	6.a
<i>Hierosolymorum Episcoporum successio, post Ioannem Prætilium, post Prætilium Iuuenalis.</i>	529.e
<i>Hilario demandatur negotium Gazensium Christianorum.</i>	73.e. 74.a
<i>Hilarius a Gazensibus Gentilibus auro corrumpitur.</i>	74.a
<i>Hilarius senex studiosus Ioannis quanta passus ab aduersarijs.</i>	242.a
<i>Hilarius in Occidente primus excitat prælium aduersus Pelagianos.</i>	326.b. mouet S. Augustinum suis scriptis ad bellum. b.c
<i>Hilarius Episcopus Narbonensis sub Bonifacio Papa.</i>	465.e
<i>Hilarius & Prosper pro S. Augustino insurgunt.</i>	497.e. 498.a.b
<i>Hilarij soror Pimeniola.</i>	499.a
<i>Hilarij cognatus Luscius.</i>	499.a
<i>Hilarius & Prosper defendunt scripta S. Augustini.</i>	555.c.d.e. quando se Romam contulerunt. d
<i>Hilarius cum Prospero Romam se confert ad Cælestinum aduersus impugnatores scriptorij S. Augustini.</i>	603.a.b
<i>Hilarius Episcopus in Isauria testis in testamento Gregorij Nazianzeni.</i>	687.a
<i>Hilarius Episcopus Narbonensis.</i>	679.b
<i>Himerius Episcopus Tarraconensis.</i>	44.e
<i>Himerius Episcopus Nicomediæ Nestorianus.</i>	573.a
<i>Hymnus Francisci Bencij in translatione SS. martyrum Alexandri & Sociorum.</i>	103.a.b
<i>Hypatia virgo Alexandrina philosophorum omnium celeberrima.</i>	379.a. necatur ab alijs qui fauebant Cyrillo.
	379.b
<i>Hypatia laudata a Synesio.</i>	379.d.e
<i>Hippona obsessa annis tribus a Vuandalis.</i>	551.b. confugium extorrium Catholicorum.
	551.c
<i>Hipponensis Ecclesia florens clericis & monachis.</i>	19.b.c
<i>Hipponensis Ecclesia suppeditat monachos alijs Ecclesijs.</i>	19.c
<i>Hipponensis Ecclesia dira passa a Donatistis.</i>	50.b.c.d
<i>Hipponenses fatigati peste tempore obsidionis.</i>	553.b
<i>Hipponenses vim inferunt Piniano, ut ordinaretur.</i>	281.e.
<i>282.a.b.c. eos excusat Augustinus. d.e</i>	
<i>Hipponenses excusantur a S. Augustino.</i>	283.d.e
<i>Hipponensis Ecclesia a Donatistis iterum vexata.</i>	303.b
<i>Hipponenses clerici excæcati calce & aceto a Donatistis.</i>	302.c
<i>Hispanias aggressi Alani, Vuandali, & Sueui.</i>	287.d.e
<i>Hispaniæ recto Dei iudicio tradita barbaris.</i>	287.e. 288.a
<i>Hispaniæ hæresibus Origenistarum insciantur.</i>	362.c.d.e
<i>Hispaniarum Ecclesia agitata schismate.</i>	235.b
<i>Hispaniæ contremiscunt, dum Galliæ exciduntur.</i>	263.e
<i>Hispana virgo martyrium subiit sub Vuandalis.</i>	505.a.b
<i>Hispanias inuadunt Gothi pulsi e Gallijs.</i>	359.e. 360.a
<i>Historia Christiana a Philippo conscripta qualis.</i>	493.d.e.
	494.a
<i>Historia a Cicerone scripta derisa.</i>	17.b
<i>Historia a Dextero Præfecto edita.</i>	16.e
<i>Historia Ecclesiastica qua occasione a Rufino scripta.</i>	16.d.e
<i>Historia Eutropij.</i>	16.e
<i>Historiam Gainæ tyranni scripsit Eusebius Scholasticus.</i>	114.a. eandem metro cecinit Ammonius.
	ibid.

<i>Historia de Origenistis ab Origenistis accepta.</i>	118.a.e.
<i>restituitur ad veritatis normam.</i>	118.e. 119.
<i>Historiam scribere subterfugit Plinius.</i>	17.b
<i>Historiam scribere quam difficile.</i>	17.a.b
<i>Historia Orosij quando scripta.</i>	160
<i>Historia a Seuero conscripta.</i>	16.d
<i>Historia Zosimi Comitis.</i>	16.e
<i>Historici huius temporis quales.</i>	16.d.e
<i>Honorius imperat cum Arcadio.</i>	2.a
<i>Honorij ætas.</i>	2.a
<i>Honorij tutor Stilicho.</i>	2.d
<i>Honorius puer imbellis nullius vsus, expositus barbarorum insidijs.</i>	12.e. 13.a
<i>Honorius confirmat priuilegia collata Ecclesiæ Catholice.</i>	13.e. 42.e. 43.a
<i>Honorij leges.</i>	13.c. 42.e. 43.a
<i>Honorius religione munit Imperium.</i>	13.c
<i>Honorij tertij Consulatus tempore quæ acciderunt Mediolani.</i>	19.e. 20.a
<i>Honorius rescribit pro Ecclesia Africana.</i>	49.e. 50.a
<i>Honorius capitale supplicium sancit aduersus perturbatores ecclesiarum.</i>	50.a.b
<i>Honorius accipit in uxorem Mariam filiam Stilichonis.</i>	53.c.d. parum felices.
	61.c
<i>Honorius decernit bellum aduersus Gildonem tyrannum.</i>	56.e
<i>Honorius reddit iudicandi facultatem Episcopis.</i>	61.e
<i>Honorius prosterni iubet templa deorum.</i>	91.c.d.e. 92.a.b
<i>Honorius infectatur Manichæos.</i>	99.b
<i>Honorius lege cohibet aduersarios Catholicæ Ecclesiæ in Africa.</i>	99.c
<i>Honorius abstinet a vindicta ferenda in occisores martyrum.</i>	103.b
<i>Honorius publicari mandat rescriptum Donatistarum a Iuliano obtentum.</i>	105.c
<i>Honorius rescribit pro clericis Catholicis.</i>	131.a
<i>Honorius vincit Alaricum apud Pollentiam.</i>	184.d.e.
	185.a
<i>Honorius male persuasus edidit ludos sæculares.</i>	186.d.e.
<i>187.a. non sine Gentilicia superstitione. b</i>	
<i>Honorius Imperator reprehendit Arcadium de statuæ Eudoxiæ dedicatione.</i>	188.a.b
<i>Honorius Imperator scribit ad Arcadium Imperatorem de rebus contra Ioannem gestis.</i>	208.e. 209.a
<i>Honorius Imperator obiurgat Arcadium fratrem, atque pie admonet ut cesset a persecutione Ioannis.</i>	208.e.
<i>209.d.e. sepeq. de his ad ipsum scripsit.</i>	211.e
<i>Honorius Imperator annuit petitioni Episcoporum Carthag. contra Donatistas.</i>	221.e. 222.a
<i>Honorius quid pro Ecclesia Catholica.</i>	49.e. 61.e. 131.a.
	263.b
<i>Honorius quid in Iudæos statuerit.</i>	98.c.d. 428.c.d
<i>Honorius quid statuit contra Gentiles.</i>	91.c.d.e. 92.a.b.
	270.e. 384.c
<i>Honorius Imperator conuentus ab Episcopis ex Romana Synodo scribit ad Arcadium Imperatorem.</i>	227.b.c
<i>Honorium conueniunt Episcopi Africani multa mala passi a Donatistis.</i>	229.b.c.d.e
<i>Honorius commotus in Donatistas.</i>	230.a. lege sancita eos exagitat. b.c.d.e
<i>Honorius quid contra hæreticos.</i>	99.a.b. 230.b.c.e.
<i>252.d.e. 263.b.c. 269.b. 341.a.b</i>	
<i>Honorius auget militibus stipendium in bello contra Rhadagaisum.</i>	237.a
<i>Honorij pura religio potens ad expugnandos hostes.</i>	237.e
<i>Honorius Dei virtute absque suorum iactura Rhadagaisum vincit.</i>	238.e. 239.a.b

Honorius parat bello de cernere cum Arcadio, sed barbarorum tumultibus auocatur. 245.b
Honorius pro victoria accepta gratias agit Deo in cultu pura religionis, insectando hereticos. 252.d
Honorius rursus Monachos insectatur. 252.d.e
Honorius insectatur hereticos Priscillianistas. 252.e
Honorius hereticos Phrygas insectatur. 252.e
Honorij Imperatoris epistola ultima ad Arcadium. 259.e. 260.a
Honorius rursus de bello inferendo in Arcadium agit. 260.b.c
Honorius ob cultum propensorem religionis eripitur a domesticis proditoribus. 253.b
Honorium Imperatorem infestat Constantinus tyrannus. 260.c.d.e
Honorius curat tolli de medio Stilichonem. 267.a.b. 268.a.b.c
Honorij rescripta in causa Stilichonis. 268.d.e
Honorius muneribus donat occisores Stilichonis. 269.b
Honorius nouis legibus exagitat Donatistas. 270.d
Honorius nouis legibus exagitat Gentiles in Africa. 270.d.e
Honorius prohibet de religione disputari. 272.a
Honorius quid contra Donatistas. 99.c. pœna quinque librarum auri aduersus infestates Catholicos. ibid. 105.c.d. alia leges in Donatistas. 183.d. 230.b.c. 231.a.b.c.d. 270.e. 280.b. 302.b.c. 360.b
Honorius iniuste carpitur ab Ethnicis ob excidium Urbis. 277.d.e. 278.a.b
Honorius lege exagitat Mathematicos. 279.a
Honorius deceptus a suis optimos reijcit. 280.a.b. reuocat Gentiles ad militiam. Generidum Gentilem hominem ducem exercitus constituit. 280.a.b
Honorij religio commendata. 280.b
Honorius pius leges sanxit pro fide Catholica, dum ab Alarico perstringeretur. 280.b
Honorius legatos mittit ad Attalum pro concordia. 289.e
Honorius opportunum auxilium accipit a Theodosio ex Oriente missum. 289.e
Honorius, liberato Imperio ab Attalo, quas leges dederit. 291.a.b
Honorius indulget omnium criminibus ob lætitiã publicam. 291.b
Honorius relaxat Africanis tributa ob fidelitatem exhibitam aduersus Attalum. 291.b
Honorius quos duces elegit post obitum Stilichonis. 292.d
Honorius inuidiam passus ob captam a Gothis Urbem: quæ in eum iactata calumniæ. 293.e. 294.a.b
Honorius vindicatur a calumnijs obrectatorum. 293.e. 294.
Honorius interpellatur noua legatione Episcoporum Africanorum. 301.e
Honorius perperam statuit timore Attali & Donatistarum rebellantium, ut quam vellet quis coleret in Africa religionem. 302.a.b
Honorius reuocat legem latam pro Donatistis. 302.c
Honorius religione pugnat contra barbaros. 302.c
Honorius adijcit animum ut Donatistas omnimode ad unitatem Catholicam inducat per publicam Collationem. 302.c.d
Honorius profigando hereticos, sperat se a Deo adiuuari aduersus barbaros. 302.d
Honorius Imperator ob studium indefessum erga Catholicam religionem aduersus schismaticos & hereticos quanta a Deo est consecutus beneficia. 322.d.e. 323.a
Honorius quot insuperabiles tyrannos Dei ope extinxit. 322.d.e. 323.a. 324.b
Honorius obstinatos Donatistas post Collationem legibus
 vrget. 332.e. 333.a
Honorius Imperator noluit bona Ecclesiastica subiacere publicis exactioibus. 341.c
Honorius iussit ne clerici conuenirentur apud aliud tribunal, quam Ecclesiasticum. 341.c
Honorius iussit Episcopale iudicium illibatum seruari. 341.c
Honorij rescriptum aduersus Heraclianum. 352.c. aliud de abolendo Heracliani nomine. d
Honorius consecutus victoriam aduersus Heraclianum tyrannum. 352.b.c.d
Honorius rursus exagitat Donatistas quam seuerissime per Dulcitium. 360.b
Honorij benignitas erga Attalum tyrannum. 383.b
Honorius nactus sibi barbaros obsequentes. 384.b
Honorius Imperator rescribit contra Gentiles. 384.c
Honorius Romæ triumphat, Attalo præeunte ante currum. 408.c.d
Honorij numisma victoriam de tyrannis designans. 408.c.d
Honorius Imperator Iudeos legibus exagitat, ut sic ad fidem inducat. 428.c.d
Honorius subdola relatione Symmachi Præfæli deceptus. 430.a. b. e. 431.a. b. e. 432.a
Honorius Imperator rescribit ad Symmachum in causa Bonifacij & Eulaliij. 430.d.e. 431.
Honorius litteris Romanorum presbyterorum admonetur de causa Bonifacij & Eulaliij. 432.c.d.e
Honorius Imperator ad se aduocat utramque partem Bonifacij & Eulaliij. 433.a
Honorij ad Symmachum secunda epistola. 433.b
Honorius res Ecclesiasticas non nisi per Episcopos tractari voluit. 433.e
Honorius conuocat Rauennam Episcopos, qui agant de legitima electione Romani Pontificis. 433.e
Honorius Imperator rescripsit contra Pelagium. 413.e. 414.a
Honorij commonitorium ad Episcopos vocatos ad Synodum in causa schismatis. 433.e
Honorius scribit ad Præfectum Urbis de Achilleo Episcopo Spoletino. 434.c.d
Honorij epistola ad Achilleum. 434.d.e
Honorius scribit ad populum Romanum de Achilleo Episcopo misso. 435.a
Honorius alios vocat ad Synodum Episcopos Rauennam in causa schismatis. 435.c.d
Honorij epistola ad Paulinum. 435.c.d
Honorij epistola ad Africanos Episcopos, qua eos vocat ad Synodum. 436.c
Honorij epistola ad Aurelium Episcopum Carthaginiensem, qua vocat eum ad Synodum. 435.e. 436.a
Honorius scribit contra Eulalium, ut pellatur Vrbe. 437.c. d
Honorij epistola ad Symmachum de restitutione Bonifacij. 438.e
Honorius rescribit ad Largum Proconsulem, ne Episcopi vocati fatigaretur venire ad Synodum. 439.d.e
Honorio commendat Ecclesiam Romanam Bonifacius Papa. 440.c.d
Honorius scribit ad Bonifacium Papam de cura sua erga Romanam Ecclesiam statum. 440.e. 441.a
Honorius rescribit contra Pelagianos. 445.b.c
Honorius ad Aurelium scribit contra Pelagianos. 445.d.e
Honorius exagitat clericos cum feminis habitantes. 474.e
Honorij Imperatoris obitus, etas. 479.b.c. laudatissimus Imperator vindicatur a calumnijs: potens religione potius quam armis. 479.b.c.d
Honorina

Honorina filia Gallæ Placidie relegatur ob stuprum Constantinopolim. 655.b
Honorij numisma de supplantato tyranno. 691.a.b
Honoratus Episcopus Vercellensis ministrat Eucharistiam S. Ambrosio morienti 36.a
Honoratus Episcopus Vercellensis præsto est S. Ambrosio morienti. 36.a.b
Honorati Episcopi epistola ad Arcadium de exhortatione ad martyrium. 661.b.c
Hormisdæ nobilis Persæ martyrium. 466.e. 467.a
Hospitium sanctum reddit homines sanctos. 26.a.b
Hospitium peregrinorum a Pammachij erectum in Portu Romano. 48.d.e
Hospitale infirmorum Romæ primum a S. Fabiola extructum. 109.e. 110.
Hospitium Romæ Ioannitarum. 244.a
Huldin Rex Hunnorum contra Rhadagaisum procedit. 237.e
Hunni immissi in Armeniam a Ruffino. 6.a
Hunni obsident Antiochiam. 6.a
Hunni timentur Hierosolymis. 6.a.b
Hunni vnde progressi. 6.b
Hunnos execratur S. Hieronymus. 6.b.c
Hunnos timet S. Hieronymus. 6.c
Hunni quanta fecerint mala in Syria. 6.d
Hunni ad fidem conuersi a S. Theotimo Episcopo. 148.e
Hunnus peccans in S. Timotheum a Deo corripitur. 148.d
Hunnorum Reges contra Rhadagaisum. 237.e
Hunni lacescentes Burgundiones occasio illis fuerunt fidem Christianam capeffendi. 358.e. 359.a
Hunni victi a Burgundionibus Christi auxilio. 359.a
Hunni agunt pro Aetio. 631.b

I

Iacobus Comes in custodiam recipit Cyrillum & Memnonem. 588.e
Iacobus in Syria magnus anachoreta, eius res gesta. 485.e. 486.
Iacobus eremita terrores demonum passus. 217.a.b
Iacobi Persæ Christiani dirum martyrium. 467.e. 468.
Iacobus Sirmundus vertit in Latinum testamentum Gregorij Nazianzeni. 685.c.d
Iacobus & Timasius ex discipulis Pelagij redditi Catholici. 364.e. 365.a.b
Iammona oppidum in insula Minorica. 419.e. in qua nunquam Iudei habitare potuerunt. 419.e. 420.a.b
Ianuarius Episcopus & martyr Neapolitanam illustrat Ecclesiam. 606.d
Iba epistola conferta calumnijs. 626.b.c
Idolum Cælestis Carthagine cum templo prostratum. 92.c.d.e
Idolorum cultus iterum inualefcit, sed Theodosij sanctione exciditur. 669.a.b. Patres iterum in eundem insurgunt. c.d
Idola Gazensium prostrata. 138.b
Idolorum spolia inconcessa Christianis. 138.b.c
Idolorum templa in Phœnicia destruuntur. 141.b.c
Idoli falsum vaticinium de restitutione idololatriæ. 462.b
Idola prostrata vbi que. 91.e. 92.a.b
Idolorum cultus legibus Arcadij vetitus. 92.b.c.d
Idolum Veneris Maiumæ collapsum & fractum virtute Crucis. 137.b
Idololatriæ reliquiæ Romæ dissipatæ. 98.a.b
Idololatriam tollendam rogant Africani Episcopi. 53.b
Idololatria ab Honorio Imperatore penitus prosterni iussa. 91.c.d.e

Idololatriam restituendã falsis iactabatur oraculis. 462.b
Idololatriæ reliquiæ demolitæ per Vrsum Tribunum, Constantio Imperatore iubente. 462.b.c
Idololatria Romæ a barbaris euellitur. 277.c
Idololatria reuocata in Urbem. 278.c.d.e
Idololatriæ nouis Honorij legibus exagitati. 270.d.e
Idololatriæ Theodosij lege coerciti. 480.e. 481.a
Idololatriæ percussij ex ruina simulacri Veneris. 137.d
Idololatrias Theodosij insectatur. 494.d
Ieiunij Natalis Domini fractor clericus accusatur. 166.e
Ieiunij sabbati causam reddidit Innocentius Papa. 396.e. 397.
Igilium insula recepit profugos Romanos tempore Urbis excidij sub Alarico. 298.b.c
Ignatiij Episcopi Antiocheni martyris secunda translatio. 665.a
Ignis super Constantinopolim imminens. 20.e
Ignis grassans per lignum sanctæ Crucis extinctus. 27.d.e. 28.a
Imagines sanctorum solitæ pingi in ecclesia, & honore luminarium coli. 163.d.e
Imaginem S. Ioannis Chrysofomi moriturus Theophilus veneratus est. 345.d
Imago S. Pauli apud Ioannem Chrysofomum. 256.c
Imagines Imperatorum coronari in spectaculis. 489.a
Imaginibus sacris ornavit cæmeterium Cælestinus Papa. 617.d
Imaginibus sacris Valentinianus ornavit basilicas Apostolorum Petri & Pauli. 680.d.e
Imaginibus sacris Sixtus Papa ecclesiã S. Mariæ ornavit. 680.b.c
Imperium Arcadij & Honorij. 2.a
Imperium Arcadij periclitatur dolo Ruffini. 4.c.d.e
Imperium Romanum inuadunt barbari vocati a Ruffino. 5.d.e. 6.a
Imperium Orientale exciditur a barbaris dolo Ruffini. 7. 8.b.c.d
Imperij Occidentalis ærumnæ. 266.e
Imperij custodia est religio bene custodita. 322.e. 323.
Imperij Orientalis curatores. 265.c.d
Imperium religio regit. 382.a.b
Imperium Romanum cur barbaris dari meruit deustandum. 342.b.c
Imperium bene seruat & custoditur, si consulatur Ecclesiasticæ immunitati. 480.a.b
Imperium quomodo reddi possit perpetuum. 610.e. 611.a
Imperatorum caput ornatum cruce. 3.b.c
Imperatores occurrere soliti aduenientibus Episcopis. 133.b. sedere coram se iubent eos. 133.e
Imperatorum legibus heretici vitiliter coercentur. 231.d. e. 232.
Imperatoris iura tempore schismatis. 430.a.b
Imperatorum imagines coronari solitæ in spectaculis. 489.a
Imperatores periculose immiscunt se rebus sacris. 550.d.e
Imperator ipse non ingreditur armatus in ecclesiam. 558.a. 559.
Imperatores nõ portat diadema in ecclesia. 558.e. 559.a
Imperatores quomodo perpetuo regnare possint. 610.e. 611.a
Imperatorum non esse pallium dare Episcopis. 631.e. 632.a.b
Imperatorum imagines in ecclesia a Galla Placidia erecta Rauennæ. 655.b
Imperatores leges frustra sanciunt, nisi fontes malorum obstruant. 672.a
Imperatorum huius temporis religio commendata. 637. c

Incendium Arianorum. 513.e.514.a
Incendium ciuitatis Constantinopolitanæ. 638.c.d
Incendium Urbis Constantinopolitanæ molitur Gainas. 112.c.d
Incendium ecclesiæ Constantinop. cõburit Gothos. 112.e
Incendium ecclesiæ Constantinopolitanæ. 198.a.b.c
Incendium grassatur in Regiam, absumit vetera idololatriæ monumenta. 198.d.e.199.
Incendij ecclesiæ Constantinopolitanæ causa quæstiones exhibitæ. 201.b
Indiculus ornamentorum Ecclesiæ Constantinopolitanæ ad Innocentium Papam allatus per legatos. 207.e
Indulgentia procuranda a Romano Pontifice pro Episcopis Donatistis. 129.e.130.
Indulgentia cõcessa Donatistis ab Anastasio Pap. 130.d.e
Indus credit Christo. 23.a
Infantes esse baptizandos decretum in Concilio Carthageniensi. 130.c
Infernales pœnas temporarias ex errore Origenis dixere noui hæretici. 364.a.b.c
Infirmorum hospitium primum a S. Fabiola Romæ constructum. 109.e.110.a
Innocentius Papa creatur. 161.d.e
Innocentium Papam appellat Ioannes Chrysofostomus. 192.a.b
Innocentius detestatus temeritatem Theophili in depositione Ioannis Chrysofostomi. 192.d
Innocentius irritat iudicium Theophili. 195.e.196.a
Innocentius nouam cogitat Synodû in causa Ioannis Chrysofostomi. 196.a
Innocentius retinet Ioannem, licet damnatum, in communicatione. 196.a.b
Innocentius quid scripserit ad Theophilum. 196.a.b
Innocentij Papæ litteræ ad Ioannem Chrysofostomum datæ per Demetrium Episcopum vulgatæ in Oriente. 196.c
Innocentius Papa accipit missa Constantinopoli Acta publica iudicium aduersus S. Ioannis Chrysofostomi sc̃tatores. 206.c
Innocentius accipit legationem ab Episcopis partis Ioannis per Theotecnum missam. 206.e
Innocentius reijcit legationem aduersariorum Ioannis Chrysofostomi. 207.a.b
Innocentius Papa recipit Episcopos partis Ioannis ad sedem Apostolicam confugientes. 207.b
Innocentius recipit legationem a clero Constantinopolitano partis Ioannis. 207.d.e
Innocentius recipit indiculum ornamentorum Ecclesiæ Constantinopolitanæ a clero missum. 207.e
Innocentius decernit communicandum esse cum Ioanne Chrysofostomo, donec congregato Concilio eius causa plenius cognoscatur. 208.d
Innocentius respuit communicationem Arfacij, donec per Concilium eius causa examinetur. 208.d
Innocentij Papæ epistola ad clerum Constantinopolitanum. 210.b.c.d
Innocentij Papæ epistola ad S. Ioannem Chrysofostomum. 210.a.b. aliæ Innocentij litteræ ad Ioannem datæ desiderantur. a
Innocentius laborat pro cogendo Concilio in causa Ioannis Chrysofostomi. 211.d.e
Innocentius Papa consulitur a S. Victorio Episcopo Rhodomagensi. 222.d
Innocentij Papæ litteræ ad Concilium Carthagenense de non proficiscendis Episcopis ad Comitatum. 232.e
Innocentius Papa scripsit ad Toletanam Synodû. 235.b.e
Innocentius Papa irritat sententiam dicetium coniugium ante baptismum non constituere bigamiam. 235.e

Innocentius Papa scribit ad Exuperium. 236.a
Innocentius scripsit catalogum librorum Canonicorû. 236.b
Innocentius accipit ultimas litteras a Chrysofostomo. 247.b.c
Innocentius quod Iudex esset, non recepit hospitio missos a Ioanne. 244.a
Innocentius Papa Atticum & illi communicantes excommunicat. 244.e.245.b
Innocentius etiam se a Theophili cõmunionem separat. 245.b
Innocentij Papæ decreta implorantur ab Episcopis Gallianis contra Vigilantium. 249.b.c
Innocentium Theophilo reconciliari cupiunt Episcopi African. 253.d
Innocentius Papa, audita morte Chrysofostomi, quid in Arcadium & Eudoxiam. 258.b.c
Innocentium Papa quid de restituendo Ioannis Chrysofostomi nomen in Diptycha. 258.b
Innocentij Papæ epistola de anathemate in Arcadium Imperatorem. 258.d.e
Innocentius Papa excommunicat Arcadium & Eudoxiam. 258.d.e.259.a
Innocentius Papa primus expellit Nouatianos. 272.d
Innocentius auctor pacis Ecclesiæ Antiochene. 273.c.d
Innocentij epistola ad Bonifacium de pace Ecclesiæ Antiochene. 273.c
Innocentij epistola ad Alexandrum Episcopum Antiochenum. 274.a.b
Innocentius quid de Acacio Beræensi Episcopo statuatur. 274.d
Innocentius quid scribat ad Acacium Beræensem. 274.d.e
Innocentius Papa agit cum Acacio, ut Ioannis nomen restitueretur in Diptycha. 274.e
Innocentius irrita reddit omnia ab aduersarijs Ioannis Chrysofostomi facta contra Catholicos. 274.e
Innocentij Papæ epistola ad Maximianum in causa Attici. 275.c
Innocentius conditiones ponit, quibus parens Atticus Episcopus Constantinopolitanus possit absolui. 275.d
Innocentius defenditur a calumnia Zosimi. 278.b.c.d.e. 279.a
Innocentius functus legatione pro Romanis ad Honorium & Alaricum. 279.d
Innocentius Dei prouidentia ab Vrbe peritura subductus. 279.d
Innocentij Papæ fides laudata a S. Hieronymo. 354.d
Innocentius Papa scribit ad Iulianam. 357.d. consutat in ea hæresim Pelagianam. ibid.
Innocentius monetur a Concilio Carthagenensi, ne recipiat Pelagium absolutum in Concilio Palestino. 386.d.e
Innocentius Papa accipit litteras ex Cõcilio Carthagenensi & Mileuitano per Iulium. 386.d.387.e. eadem omnes contra Pelagium, ne recipiatur ab ipso. 388.a.b
Innocentius secreto admonetur ab Augustino & collegis de fautoribus Pelagianorum Romæ agentibus. 388.b.c
Innocentius calumniose in crimem adducitur tolerantie Pelagianorû fautorum. 388.b.c. se iure ipse excusat. c
Innocentius non acquiescit iudicio Palestino de purgatione Pelagij. 388.d. sed suspendit sententiam suâ de eo. e
Innocentij litteræ redditæ ad Concilium Carthagenense & Mileuitanum per Iulium legatum. 388.e.389.a
Innocentius acerrimus impugnator Pelagij. 389.a.b
Innocentius Papa damnauit Pelagium. 389.b
Innocentius Papa admonet Aurelium Carthagenensem Episcopû de ordinationibus perperam factis in Africa. 393.d
Innocentius Papa admonet Ioannem Episcopum Hierosolymorum de iniurijs illatis in sanctas virgines Eustochium & Paulam. 393.e.394.
Innocen-

Innocentius scribit ad S. Hieronymum de damnis illatis consolans eum. 394.c.d
Innocentij epistola ad Aurelium Carthag. de S. Hieronymo. 394.e
Innocentium Papam fallere nititur Pelagius professione Catholica, a quo sciebat suam absolutionem non esse acceptam, sed fuisse ab ipso damnatam. 395.b.c
Innocentij Papæ obitus, res gestæ, anni sedis, scripta. 396.a.b.e.397.a
Innocentij decretum sancitum aduersus Pelagianos a Zosimo promulgatum. 396.c
Innocentius dedicauit basilicam sanctorum Geruasij & Protasij martyrum Romæ. 396.e
Innocentius, ad quem scribit S. Basilius, quis fuerit. 398.a.b
Innocentius Iudæus cum Meletio fugam arripiunt, ne Christiani efficerentur. 423.e.424. conuersi ad fidem ambo cum suis. ibid. eius coniugis conuersio. 427.c.d. eius affinis conuersio. 427.e
Innocentius legatus ab Africanis Episcopis in Orientem pro canonibus Nicænis. 457.a.b
Innocentius & Resutulus a Donatistis occisi. 333.c
Inquisitio dira de incendio exhibitâ frustra. 201.a. repressa lege Imp. e
Inscriptio vetus de victoria contra Gildonem obtenta. 59.e
Inscriptio de victoria Gildonis tributa Stilichoni. 60.a
Inscriptiones Cælestis idoli. 93.d.95.a
Inscriptio posita in baptisterio Constantini. 681.a
Inscriptio de instauratione murorum Urbis propter metum Alarici. 184.d.e
Inscriptio soluti voti a Galla Placidia. 655.b
Insula Caprariæ monachi. 57.c.d
Insula Gorgoniæ monachi. 57.e
Insula Palmariæ monachi. 58.e
Insulanum monachi. 57.c.d.e.58.d.e
Inuectiuarum Ruffini in S. Hieronymum tempus & ratio. 156.b.c.d
Inuentio corporum Habacuc & Michæ Prophetarum quando contigit. 252.c
Inuentio reliquiarum S. Stephani protomartyris in Iudæa. 365.e.366.a.b
Inuentio corporis Zachariæ. 382.c.d.e
Ioannes Aeliberius extorris causa Chrysofostomi. 242.b
Ioannes creatus Episcopus Antiochenus. 508.c
Ioannis Episcopi Antiocheni litteræ ad Cyrillum. 565.d.e
Ioannes Antiochenus præmittit Alexandrum Hierapolis, & Alexandrum Apamæ Ephefum. 565.e
Irenæus Comes amicitie tantum causa cum Nestorio Ephefum venit. 567.b
Ioannes Episcopus Antiochenus accipit litteras a Cælestino contra Nestorium. 538.a.b
Ioannes Antiochenus admonetur a Cyrillo de Nestorij erroribus, & Cælestini Papæ conatu aduersus eum. 539.d.e
Ioannes Episcopus Antiochenus scribit ad Nestorium suadens pacem. 540.a.b.c.541.a
Ioannis Episcopi Antiocheni aduentus Ephefum. 537.b. constat schisma. b.c. Concilium contra Concilium congregat. c.d
Ioannes Episcopus Antiochenus potens auxilio Irenæi Comititis iussit verberari Episcopos qui ei obuiam processerant. 573.d.e
Ioannes Episcopus Antiochenus remoratur suum aduentum. 565.c.d
Ioannes Episcopus Antioch. fauens Nestorio in gratiam eius differt aduentum ad Synodum. 565.d.e

Ioannis Episcopi Antiocheni temeritas in inuassione iurium Ecclesiarum Cypri repressa a S. Synodo. 593.c
Ioannes Episcopus Antioch. cur iussus redire in suam Ecclesiam. 599.c.d
Ioannes Antiochenus tertio citatus a Patribus Concilij Ephefimi renire renuit. 578.a.b
Ioannes publicis scriptis declarat Cyrillum hæreticum Apollinariistam. 578.c.d
Ioannes cum alijs schismaticis excommunicatus a Concilio Oecumenico Ephefimo. 579.a.b
Ioannes Episcopus Antioch. pro concione acerrime a Cyrillo exagitatus. 579.d.e
Ioannes Episcopus Antioch. mouit Andream Episcopum Samosatensem & Theodoretum, ut scriberent contra Cyrillum. 602.b
Ioannes Antiochenus Episcopus quomodo recipiendus in Ecclesiam, Cælestinus Papa decernit. 610.b.c
Ioannes Antiochenus Episcopus litteris vrgetur a Theodosio pro pace concilianda. 617.e.618.
Ioannes ab Imperatore iubetur anathematizare Nestorium. 619.a.e
Ioannes Antiochenus labe aspersus defensione Nestorij Euthymij ore improbatur. 621.e.622.a
Ioannes Synodum habet Antiochiæ. 622.b.c
Ioannes damnat Nestorium in Synodo. 622.c.d. item per epistolam ad Cyrillum. 624.c
Ioannes scribit ad Sixtum Romanum Pontificem de damnato a se & suis in Synodo Nestorio. 622.c.d.e
Ioannes Episc. Antioch. mittit Paulum Episcopum Emesentem ad Cyrillum pro pace. 623.b.c
Ioannis epistola ad Cyrillum. 623.d.e. eiusdem fidei professio ad eum missa. 624.a.b
Ioannes scribit ad Sixtum Papam, mittens ad eum fidei professionem. 624.d
Ioannes cum Cyrillo pacem iniit. 625.d.e
Ioannes Episcopus Rauennas moritur. 631.b. data sub ipso a Valentiniano priuilegia Ecclesiæ Rauennati imposturæ arguuntur. 631.c.d
Ioannes Antiochenus a suorum nonnullis exagitatus ob indignas pacis conditiones. 633.b.c
Ioannes Episcopus Antiochenus excusatur a Sixto Papa. 636.a
Ioannes Episcopus Antiochenus accipit litteras a Cyrillo. 636.e
Ioannes Antioch. scripsit ad Sixtum Romanum Pontificem. 637.a
Ioannis Episcopi Antiocheni epistole de laudibus Theodori. 650.c. conuincitur calumnia. 651.c.d
Ioannes Episcopus Antioch. excusauit non esse Theodori quæ sub eius nomine blasphemie ferebantur. 651.d
Ioannis Episcopi Antiocheni obitus. 658.d
Ioannis Baptiste natalis dies apud Aegyptios. 626.d
Ioannes Episcopus Cæsareæ Palestinae quid cum Porphyrio Gazensi. 131.d.e
Ioannes Cæsareæ Episcopus reuersus Constantinopoli Cæsaream. 137.d
Ioannes Cassianus fauit Pelagianis. 115.c
Ioannes Cassianus erga S. Ioannem Chrysofostomum propensior & gratus. 208.b. eius profectio in Aegyptum. c
Ioannes Cassianus diaconus missus legatus a clero Cõstantinopolitano ad Innocentium Papam cum Germano presbytero. 207.d.e.208.a. nequaquam fugit a Ioanne, ut aliqui dixerunt. 208.a.b
Ioannes Cassianus in Atticum insensus. 557.b
Ioannes Cassianus hortatu S. Leonis scribit contra Nestorium. 555.e.556.a. inuectiua in eum. c. apostrophe ad Con-

I N D E X.

ad Constantinopolitanos. 556.e. 557.a
 Ioannes Cassianus quando scripsit Collationes. 639.b.c
 Ioannis Cassiani scripta sepe purgata. 640.a.b.c
 Ioannis Cassiani expurgatores. 640.c
 Ioannem Cassianum excusat & laudat Gennadius Massi-
 lienfis æque suspectus. 640.d
 Ioannes Comes sacrarum largitionum mittitur Ephesum
 ad conciliandos Episcopos. 588.d.e
 Ioannis huius tyrannice res gestæ Ephesi. 588.e. 589.
 Ioannes detrudit in carcerem S. Cyrillum & Memnonem
 Ephesi. 588.e. 589.a
 Ioannes Comes fauens Nestorianis turpiter mentitus uni-
 uersam Synodum consensisse damnationi Cyrilli. 589.e.
 590.
 Ioannes dolose agit cum Orthodoxis. 590.b
 Ioannes Comes reuersus Constantinopolim trophæa victo-
 riæ uane ostentat. 590.c.d
 Ioannes Chrysofostomus accersitur Antiochia Constantino-
 polim, ut succedat Nectario. 43.e. 44.a. ei aduersa-
 tur Theophilus Alexandrinus. 44.a. sed ab Eutropio
 repellitur. 44.b
 Ioannis Chrysofostomi in Episcopum electio. 44.b.c. 65.a.b.
 quomodo abductus Antiochia. 65.a.b. ordinatus exa-
 gitat hæreticos. 65.d
 Ioannes Chrysofostomus laborat pro concordia Episcoporum
 Antiochenorum. 65.e
 Ioannem Chrysofostomum colit Saluina clarissima femina.
 61.a
 Ioannes Chrysofostomus cum Theophilo decernit legatio-
 nem ad Romanum Pontificem pro concordia Ecclesiæ
 Antiochene. 65.e. 66.a
 Ioannes Chrysofostomus collapsam in clero disciplinam reuo-
 care conatur. 66.c.d.e. 67.
 Ioannes Chrysofostomus prohibet clericos habitare cum A-
 gapetis, & sororibus adoptiuis. 67.c.d. reuocat clericos
 a consuetudine secularium personarum. 67.b
 Ioannes Chrysofostomus studens reuocare clerum ad Ecclesia-
 sticæ disciplinæ cultum concitat contra se discipulos. 67.c
 Ioannes Chrysofostomus superfluos sumptus ab Ecclesia rese-
 cat. 67.d
 Ioannes Chrysofostomus uiduas Ecclesiæ ad meliorem fru-
 gem restituit. 67.e
 Ioannes Chrysofostomus redarguit Eutropium præfectum
 cubiculi, quem sibi reddit insensum. 68.a
 Ioannes Chrysofostomus laborat pro Gazensibus. 74.e
 Ioannes Chrysofostomus defendit Eutropium. 76.d.e. cur
 pro concione in eum inuectus. 76.e. 77.a. eiusdem in
 Eutropium dicta oratio. 76.e. 77.a. 78.
 Ioannes Chrysofostomus placare studet populum in Eutro-
 pium insensum. 77.c.d. 78.a.b
 Ioannes Chrysofostomus liberat a morte Eutropium. 79.e.
 80.a
 Ioannes Chrysofostomus declamat aduersus spectacula. 82.b.c
 Ioannis Chrysofostomi opera sublata Mainma. 82.b.c.d
 Ioannes Chrysofostomus reuocat Arcadium a dando eccle-
 siam Gainæ Ariano. 111.b.c
 Ioannis Chrysofostomi cum Gaina tyranno conflictus pro
 ecclesia. 111.b.c.d
 Ioannes Chrysofostomus confutat Gainam. 111.e. 112.a
 Ioannes Chrysofostomus exprobrat Gainæ tyranno accepta
 ab Imperatore beneficia. 111.e. 112.a
 Ioannis Chrysofostomi legatio ad Gainam. 113.a.b
 Ioannes Chrysofostomus regressus a legatione quid concio-
 natus. 113.c.d
 Ioannes Chrysofostomus uenientes monachos Origenistas
 Constantinopolim non reiecit, sed exclamat contra Theo-
 philum. 114.c.d. 118.e

Ioannes Chrysofostomus Barnabæ nomine figuratus. 114.c.d
 Ioannes Chrysofostomus excusatur de Origenistis ab eo non
 electis. 118.b.c.d. 119. 120.e. 121.a
 Ioannes Chrysofostomus sequester pacis inter Origenistas &
 Theophilum. 117.a.b. 120.e. 121.a
 Ioannes Chrysofostomus excepit, sed non communicauit cum
 Origenistis nisi peregrina communicatione. 119.b.c.e.
 120.a
 Ioannes Chrysofostomus scribit ad Theophilum pro monachis
 Aegyptiis fugatis. 120.c
 Ioannes iterum scribit ad Theophilum. 120.d
 Ioannis Chrysofostomi digni prætextus retinendi monachos
 Origenistas. 120.e. 121.
 Ioannes Chrysofostomus quid in causa Asianorum Episcopo-
 rum. 121.b.c. 122. 123.
 Ioannes Chrysofostomus cognoscit causam Asianorum Epi-
 scoporum. 121.b.c.d.e. 122. 123.
 Ioannes Chrysofostomus congregat Concilium Constantino-
 poli in causa Asianorum Episcoporum. 121.b.c.d
 Ioannes Chrysofostomus dissidentes Episcopos reconciliari
 inter se curat. 122.a.b
 Ioannes in Asiam statuit proficisci ad causam Antonini
 cognoscendam, sed retinetur. 122.c.d
 Ioannes Chrysofostomus proficiscitur Ephesum. 123.b. con-
 gregat Ephesi Concilium septuaginta Episcoporum.
 123.c.d.e
 Ioannes Chrysofostomus exauctorauit Episcopos Asianos sex.
 124.a
 Ioannes Chrysofostomus redit Constantinopolim ex Asia.
 124.e. 125.a. oratione laudauit Constantinopolitanos.
 125.a
 Ioannes Chrysofostomus expellendos curat Arianos Con-
 stantinopoli. 126.a
 Ioannes Chrysofostomus Scythas Arianos ad Catholicam fi-
 dem conuertit. 126.e
 Ioannes Chrysofostomus Nomadas ad rectam fidem conuer-
 tit. 127.a
 Ioannes Chrysofostomus curat ut Marcionitæ, qui erant in
 Syria, conuerterentur. ibid.
 Ioannis Chrysofostomi res gestæ cū Porphyrio Episcopo Ga-
 zensi. 132.d.e
 Ioannes Chrysofostomus curat in Phœnicia idololatriam tolli
 penitus. 141.c.d
 Ioannis Chrysofostomi zelus in destruenda idololatria.
 141.e
 Ioannes Chrysofostomus mittit monachos ad destruendâ ido-
 lolatriam Phœnicum. 142.a
 Ioannes agit in Eudoxiam pro uidua Theognosti relicta.
 142.c.d.e
 Ioannes Chrysofostomus prohibet Eudoxiam Aug. ab ingres-
 su ecclesiæ. 143.a.b
 Ioannes Chrysofostomus defendit causam uiduæ Alexandri-
 næ. 143.b.c
 Ioannes Chrysofostomus se excusat, si agat contra Augustam
 pro uidua. 145.b
 Ioannes Chrysofostomus quid Theodoro patricio persuadet.
 144.a.b
 Ioannes Chrysofostomus reconciliatus Seueriano. 144.d
 Ioannes Chrysofostomus sequester pacis inter populum &
 Seuerianum. 145.a
 Ioannis Chrysofostomi triennij Episcopatus temporis labores.
 145.d.e
 Ioannes Chrysofostomus quo anno Actus Apostolorum po-
 pulo explicabat. 145.d
 Ioannis Chrysofostomi occulta lacrymæ. 145.d.e
 Ioannes Chrysofostomus in suspicionem adductus conuen-
 tiæ cum Origenistis. 146.a.b
 Ioannis

I N D E X.

Ioannis Chrysofostomi cū Epiphano dissentio. 146.e. 147.a
 Ioannes Chrysofostomus reueretur Epiphanium. 148.b. resti-
 tit tamen ei. c
 Ioannis Chrysofostomi in Epiphanium prædictio cuius ha-
 benda fidei. 152.b.c.d. 153.a
 Ioannes Chrysofostomus rursus exagitur a Seueriano, An-
 tiocho, & Acacio Beræensi. 168.c.d
 Ioannes Chrysofostomus dire urgeri cæptus a Theophilo Ale-
 xandrino. 168.b
 Ioannes Chrysofostomus pro cõcione uisus est ex obliquo per-
 stringere Eudoxiam Augustam. 168.e
 Ioannes Chrysofostomus quas patitur aduersarias nobiles fe-
 minas Constantinopoli. 169.b
 Ioannes Chrysofostomus Episcopos Orientis & Occidentis
 sensit aduersarios. 169.d
 Ioannes Chrysofostomus docebat per domos, & uiduas lasci-
 uientes exagitabat. 170.b
 Ioannes secum collegit Episcopos quadraginta. 170.d.e
 Ioannes Chrysofostomus quid suos Episcopos lugentes in Con-
 cilio allocutus. 170.e. 171.a
 Ioannes Chrysofostomus citatur a Theophilo. 171.c
 Ioannes mittit ad Theophilum Episcopos & presbyteros.
 171.d.e
 Ioannes Chrysofostomus quid Theophilo ex Synodo dici man-
 darit. 171.d.e. 172.a
 Ioannes Chrysofostomus citatur ad Synodum Imperatoris
 edito. 172.a.b
 Ioannes prouocat ad Synodum Oecumenicam. 172.c
 Ioannes exagitur ab aduersarijs egregiam ad populum
 concionem habuit. 172.e
 Ioannes Chrysofostomus magnam animi constantiam præse-
 fert. 172.e
 Ioannes Chrysofostomus quibus accusationibus fuerit impeti-
 tus. 173.c. 174. 175.
 Ioannes Chrysofostomus sententiam damnationis accepit.
 175.e
 Ioannes Chrysofostomus pellitur in exilium. 176.a.b
 Ioannes Chrysofostomus reuocatur. 176.e. 177.a. indicit
 Synodum. 178.a
 Ioannes Chrysofostomus rursus a sede pellitur, instigante Eu-
 doxia. 187.c.d
 Ioannes Chrysofostomus rursus declamat in Eudoxiam ob
 argenteam statuam dedicatam. 187.d.e. 188.b.c
 Ioannes Chrysofostomus sub Herodiadis nomine perstringit
 Eudoxiam. 188.c.d
 Ioannis Chrysofostomi posterioris exilij tempus. 189.a
 Ioannes Chrysofostomus absolutus a minori numero Episco-
 porum eo quo fuerat damnatus. 189.d
 Ioannis Chrysofostomi aduersarij consulantur. 190.c.d
 Ioannes Chrysofostomus iubetur egredi ab ecclesia. 190.d.e.
 ipse recusat ingredi. e
 Ioannis fautores Episcopi quadraginta pro eo agunt apud
 Imperatorem. 191.a. degunt in lacrymis. b. exturban-
 tur. b.c. 194.c.d
 Ioannis Chrysofostomi aduersarij noctu cum militibus in ec-
 clesiam irrumpunt. 191.c.d.e. 194.c.d
 Ioannis Chrysofostomi studiosus populus trucidatur in ec-
 clesia noctu. 191.d.e. 194.c.d
 Ioannes Chrysofostomus appellat Innocentium Romanum
 Pontificem. 192.a.b
 Ioannes Chrysofostomus legatos mittit ad Innocentium Ro-
 manum Pontificem. 192.c
 Ioannis Chrysofostomi modestia, dum in litteris ad Inno-
 centium Papam non uocat se Episcopum, licet iniuste ex-
 auctoratus. 192.e
 Ioannis Chrysofostomi litteræ ad Innocentiū Papam scri-
 ptæ. 192.e. 193.a

Ioanis sectatores quæ passi in ecclesia militibus. 191.c.d.
 194.d.e
 Ioannes Chrysofostomi aduersarij legationem mittunt ad
 Innocentium Papam cum Actis in ea causa confectis.
 196.a.b
 Ioannem Chrysofostomum, licet damnatum, in communionem
 retinet Innocentius Papa. 196.a.b
 Ioannes Chrysofostomus appetitur a sicarijs. 196.d.e
 Ioannes Chrysofostomus custoditur a populo Constantinopo-
 litano. 197.a
 Ioannes iubetur ab Arcadio recedere ab ecclesia. 197.b
 Ioannes Acacium, Seuerianum, Antiochum, & Cyrinum
 præcipuos patitur aduersarios. 197.a
 Ioannes clanculum recedit ab ecclesia, ut saluet pericli-
 tantem populum. 197.b.c.d
 Ioannes recedens exosculatur Episcopos, consolatur Olym-
 piadem, & alias Ecclesiæ uiduas. 197.c
 Ioannes ubi audiuit decretum exilij, quid celso locutus sit
 animo. 197.e
 Ioannis Chrysofostomi fautores in suspicionem adducti
 conflagrationis ecclesiæ. 198.d
 Ioannis Ithronus primum omnium conflagrauit. 198.b.d
 Ioannis Chrysofostomi exilium posterius decernitur Cucu-
 sum. 199.a.b
 Ioannis Chrysofostomi successor Arsacius ignauus. 199.a.b
 Ioannes consolatur mærentes ob successionem Arsacij.
 199.e
 Ioannis studiosi nitant Arsacij communionem. 200.a.b
 Ioannis Chrysofostomi sectatores male habitii a magistratibus
 & militibus. 200.b.c.d
 Ioannis nomen ubique celebre inuidiam mouit Eudoxiæ.
 200.c
 Ioannis studiosi qui remanserunt Episcopi. 201.a
 Ioannis Chrysofostomi studiosi prohibiti seorsum conuenire.
 202.a.b.c
 Ioannes Chrysofostomus consolatur litteris Olympiadem.
 205.a
 Ioannes Chrysofostomus consolatur Pentadiam, quam & lau-
 dibus celebrat. 205.d.e. 206.a.b. monet ne recedat
 Constantinopoli. 206.b
 Ioannis Chrysofostomi causa quanta passæ uirgines Constani-
 nopolitanæ. 206.d
 Ioannis Chrysofostomi causa quanta passi sint monachi Con-
 stantinopolitani. 206.d
 Ioannem Chrysofostomum, litteris consolatur Innocentius
 Papa. 211.a.b
 Ioanni Chrysofostomo quæ acciderint in uia, cum in exilium
 ducitur. 212.a.b. 213. 214. 215.
 Ioannes Chrysofostomus ducitur in exilium a Theodoro Præ-
 fecto militum, qui cum bene habuit. 212.b
 Ioanni Chrysofostomo proficiscenti in exilium populi undique
 accurrunt. 212.b.c
 Ioannes Chrysofostomus in uia exilij febre laborat. 212.d.e.
 innumera passus mala. e
 Ioannes Chrysofostomus quæ passus Cæsareæ Cappadociæ.
 212.e. 213. 214.
 Ioannes Chrysofostomus non recipitur a Pharetrio Episcopo
 Cæsariensi. 213.b.c
 Ioannes Chrysofostomus ob Isaurorum incursum quæ passus
 Cæsareæ. 213.d.e. 214.a
 Ioannes Chrysofostomus quæ passus a pseudomonachis.
 213.d.e
 Ioannes Chrysofostomus recedens Cæsareæ in quanta mala
 incidit. 214.a.b.c
 Ioannes Chrysofostomus bene habitus a Seleucia. 214.b.c
 Ioanni Chrysofostomo noctu iter agentii quæ mala occur-
 rerunt. 214.d.e
 Ioannes

- Ioannes Chrysoſtomus quam contemptor humanæ gloriæ.* 215.b
Ioannes a Dioſcoro inuitatus hoſpitiſ, Cucuſum cum perueniret. 215.c. apud ipſum manſit. d.e
Ioannes Chryſoſtomus peruenit Cucuſum. 215.b.c. quæ ibi officia erga eum exhibita. 215.d.e
Ioannem Chryſoſtomum cõuenit Cucuſum Sabiniã diaconiſſa. 216.b.c
Ioannes Chryſoſtomus Cucuſi cum exulat, inuiſitur a multis. 216.b.c.d.e
Ioannes anno rmo commoratur Cucuſi. 216.e
Ioannes Cucuſi patitur Iſaurorum incurſiones. 216.e. 217.a
Ioannis Chryſoſtomi littera ſcripta Cucuſi. 217.c.d
Ioannes Chryſoſtomus vt conſoletur Olympiadem, ſuum futurum ſpondet aduentum. 217.c.d
Ioannes Chryſoſtomus quam celſus animo in aduerſis. 217.e. 225.d.e
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad Episcopos detentos in carcere. 218.b.c. 219.a. alia ad eõdem. 219.b.c
Ioannes Chryſoſtomus ſcribit iterum ad Innocentium Papam. 219.a.b
Ioannes Chryſoſtomus cõmendat eccleſiã Episcopis. 219.a
Ioannis Chryſoſtomi perſecutores male pereunt. 219.d.e
Ioannis Chryſoſtomi Deus defenſor. 219.d.e. 220.a.b
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad Anthemium creatum Conſulem. 224.b.c
Ioannes Chryſoſtomus frigoribus alget. 225.a
Ioannes Chryſoſtomus ſtomacho laborat. 225.b
Ioannes Chryſoſtomus timore Iſaurorum exagitur. 225.d.e
Ioannes Chryſoſtomus gemit de Pelagio monacho in tranſuerſum acto. 225.e
Ioannis Chryſoſtomi vltima lucubratio. 226.c. opus ſcribit, cuius eſt titulus, Nemo leditur niſi a ſe ipſo. d
Ioannes Chryſoſtomus alta philoſophatur in ſuis anguſtijs. 226.c
Ioannes Chryſoſtomus exul curam gerit Phœnicum, itemq. Gothorum. 226.d.e
Ioannes Chryſoſtomus tranſlatus Cucuſo Arabiſſum. 225.c.d
Ioannes Chryſoſtomus redimit captiuos ab Iſauris. 227.a
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad Venerium Episcopum Meſſolanenſem. 228.a
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad Aurelium Episcopum Carthaginiſem. 228.c.d
Ioannes ſcribit ad legatos ſedis Apoſtolice, antequam venirent Conſtantinopolim. 239.e. 240.a
Ioannes Chryſoſtomus ſcribit ad legatos Apoſtolice ſedis, poſtquam receſſerunt Conſtantinopoli. 241.b
Ioannes Chryſoſtomus conſolatur Episcopos ſui cauſa reſegatos. 241.d.e
Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſi tum Episcopum, tum alij paſſi exilia & alia ab aduerſarijs. 241.a.b.c. 242.a.b.c
Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſi profugi. 242.a. b. alij deliteſcebant Conſtantinopoli. 242.b
Ioannis Chryſoſtomi exilij annus tertius. 245.b
Ioannis Chryſoſtomi vltima epiſtola ad Innocentium Papam. 243.b.c. rogat ne excommunicet violatores legatorum. 241.d.e
Ioannis partes ſouentes, & Romam proficiſcentes, hoſpitiſ ſuſcepti a Proba & Iuliana. 244.a
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad S. Probam. 244.b
Ioannem Chryſoſtomum occidere decernunt eius aduerſarij. 244.d.e
Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſi fuga ſibi conſulunt. 242.a. 244.e. 245.a
- Ioannes Chryſoſtomus prohibetur commercio litterarum.* 245.c
Ioannis Chryſoſtomi obitus tempus. 253.e
Ioannes Chryſoſtomus de loco in locum, vt fatigatus occumberet, tranſfertur. 253.e. 254.a
Ioannes Chryſoſtomus tranſferri Pityuntem reſcripto Arcadij iubetur. 254.b
Ioannes Chryſoſtomus quanta paſſus a militibus, cum nouiſſime tranſferretur. 254.c
Ioannes Chryſoſtomus vbi Comanam peruenit, ibi requieuit in Domino. 254.c.d
Ioanni Chryſoſtomo S. Baſiliſcus martyr apparet, & proximam prænunciat mortem. 254.c.d
Ioannis Chryſoſtomi obitus, ætas, tempus ſedis. 254.d.e
Ioannis Chryſoſtomi funus. 254.e
Ioannes Chryſoſtomi ſcripta. 255.b.c
Ioannes Chryſoſtomus cur ſolus comedere cõſuetus. 254.e. 255.a
Ioannis Chryſoſtomi nomine ſcripta ſuppoſita. 255.b.c
Ioannis Chryſoſtomi magiſter S. Paulus Apoſtolus. 255.e. 256.a
Ioannes Chryſoſtomus habebat apud ſe imaginem S. Pauli Apoſtoli. 256.c
Ioannes Chryſoſtomus cera fuſilem imaginem coluit. 256.e
Ioannes Chryſoſtomus cultor ſacrarum imaginum. 256.e
Ioanni Chryſoſtomo oſtenſa viſiones. 256.e. 257.a
Ioannes Chryſoſtomus primus aggreſſus prædicare verbum Dei in medio eccleſiæ. 257.b
Ioannis Chryſoſtomi nomen vt reſtitueretur in Diptycha, Innocentius Papa præcepit. 258.b
Ioannis Chryſoſtomi gloria oſtenſa Adelphio. 261.c.d.e
Ioannes Chryſoſtomus per viſum apparuit Cyrillo. 351.c
Ioannis Chryſoſtomi nomen redditum a Cyrillo ſacris tabulis. 351.c.d
Ioannis Chryſoſtomi aduerſarij quatuor præcipui, iſdem apoſtate nominati. 257.d
Ioannes Chryſoſtomus multus fuit in prædicando pœnitentiam aduerſus Nouatianos. 257.e. 258.a
Ioannes Chryſoſtomus per Marutham Episcopum conuerſionem Perſarum percurare cepit. 266.a
Ioannis Chryſoſtomi imaginem veneratus Theophilus deſuncturus. 345.d
Ioannis Chryſoſtomi nomen referendum in Diptycha curat Atticus Episcopus Conſtantinopolitanus apud Cyrillum. 347.d.e. 348.a
Ioannis Chryſoſtomi corpus tranſlatum Conſtantinopolim. 661.e. 662. 663.
Ioannes Chryſoſtomus baptizator Theodoſij Imperatoris. 663.b
Ioannis Chryſoſtomi memoria annis ſingulis in Eccleſia agi cõpta. 507.b.c
Ioannis Chryſoſtomi immenſum ſtudium erga S. Paulum Apoſtolum. 256.d.e
Ioannitæ nuncupati ſtudioſi Ioannis, qui non communicabant Arſacio. 200.d.e
Ioannitæ quaſtioni ſubiecti ob incendiũ eccleſiæ. 201.b.c
Ioannitæ reſuſcitantur communicare cum Arſacio dira patiuntur. 203.e
Ioannitarum hoſpites Proba & Iuliana. 244.a
Ioannis & Cyri reliquie effugant demones. 365.d
Ioannes Comes Theſaurorum. 207.e
Ioannes Damascenus numerauit libros Canonicos. 236.d
Ioannes Episcopus Hieroſolymitanus excuſatur ab auctore. 85.e. 86.a
Ioannes Hieroſolymitanus certior redditur de cauſa Ruffini. 153.e. 154.a
Ioannis

- Ioannes Episcopus Hieroſolymitanus ſectatus Origenis errores, meliori redditus frugi.* 154.b.c
Ioannes Hieroſolymitanus Episcopus interfuit Cõcilio Hieroſolymitano. 371.a
Ioannes Episcopus Hieroſolymitanus conſentiens Pelagio male audire cepit apud Occidentales. 375.b.c. monetur a S. Auguſtino. c.d
Ioannes Hieroſolymitanus Episcopus acriter admonitus ab Innocentio Papa. 393.e. 394.
Ioannis Episcopum Hieroſolymitanum obitus. 394.e. 395.a
Ioannes Hieroſolymitanus in ſuſpicionem adductus graſſationis Bethlehem. 394.b
Ioannes Lydia Episcopus extorris cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 242.a
Ioannes cum Paulo legatus a Chryſoſtomo ad Innocentium Papam. 143.c.d
Ioannes medicus Syncellus Cyrilli. 587.e
Ioannes monachus accuſat Ioannem Chryſoſtomum. 174.c.d.e
Ioannes preſbyter agit aduerſus idololatriam Phœnicie. 142.a
Ioannes preſbyter legatus ad Caſeſinum Papam ex Synodo Ephēſina. 601.d
Ioannes tyrannidem arripit poſt Honorium Imperatorem. 479.d.e. 480.a
Ioannes tyrannus abſtulit Eccleſiæ priuilegia. 480.a.b
Ioannes tyrannus tentat Africam. 484.e. 485.
Ioannes tyrannus capit Ardaburium ducem exercitus. 485.b.c
Ioannis Baptiſtæ reliquie, & eius apparitio. 486.c.d
Ioannes tyrannus diuinitus extinctus. 487.d.e. 488.
Iocundus Episcopus qui interfuit Concilio Teleptenſi. 416.e
Iouis ſtatua incenſa Conſtantinopoli. 198.e
Iouinianus hæreſiarcha præcurſor Ruffini. 306.b
Iouinianus quo anno relegatus in inſulam. 340.e. 341.a
Iouinianus voluptuoſus moritur inter epulas. 341.a
Iouinius monachus reprehenditur a S. Siluia. 12.b.c
Iouinus miſſus cum Gaudentio ad demolienda templa idolorum. 91.c
Iouinus Episcopus Aſcalonis. 371.b
Iouinus tyrannus aduerſus Honorium Imperatorem. 322.d.
extinctus. 324.b
Irenæus Comes venit cum Neſtorio Ephēſum ad Concilium. 565.a
Irenæus Comes amicitia tantum cauſa cõ Neſtorio Ephēſi venit. 567.b
Irenæi Comitit legatio a Neſtorianis ad Theodoſium Imperatorem. 586.d
Irenæi Comitit littera de rebus geſtis Conſtantinopoli. 586.e. 587.a
Irenæus Comes mēdaciſſimus rerũ geſtarũ aſſertor. 587.e
Irenæus a Neſtorianis creatus Episcopus Tyri. 602.a
Irenæus Comes Neſtorianus ab Imperatore exautoratus. 602.a
Irenion Gaſenſis Episcopus. 70.e
Iſaac monachus inimicus Ioannis. 172.b
Iſaurorum incurſiones in Cappadociam. 213.d.e
Iſauri graſſantur in Ciliciam atque Pamphiliam. 216.e. 217.a
Iſauri latrones lege Theodoſij perſtriçti. 216.e
Iſauri rursus regiones infeſtant, moleſti Chryſoſtomo. 225.d.e
Iſdegerdes Rex Perſarum in protectionem ſuſcipit Theodoſium Iunioſem. 265.a.b
Iſdegerdis littera ad Senatũ de Theodoſio. 265.c.d
Iſdegerdes ſædus componit cum Theodoſio centũ annorum. 265.d.e
- Iſdegerdes Rex Perſarum perſequitur Chriſtianos.* 465.d
Iſdegerdes magos detectos impoſtores puniuit. 266.d.e
Iſidorus Alexandrinus cur inſenſus redditus Theophilo Episcopum. 116.e. 117.a.b
Iſidorus Alexandrinus mittitur legatus Romam pro conciliando ſchiſmate Antiocheno. 65.e. 66.a
Iſidorus Origeniſta. 25.b
Iſidorus ſcripſit catalogum librorum Canonicorum. 236.c
Iſidorus Peluſiota quid de Theophilo. 257.c.d
Iſidori epiſtola de Theophilo ad Symmachum. 257.d
Iſidorus Peluſiota falſa relatione ſchiſmaticorum commotus in Cyrillum. 577.b.c
Iſidorus Peluſiota Cyrillum nauiter agere contra Neſtorium pro fide hortatur. 577.c
Iſidorus Peluſiota ſcribit ad Theodoſium Imp. de Patribus Ephēſi tyrannice oppreſſis. 586.c
Iſidori epiſtola ad Cyrillum. 633.e
Iſmaelitarum Regina precibus Simeonis obtinet filium. 469.b
Iſidorus redarguit imprudenter Cyrillum leuitatis. 633.d.e
Italia ſtatim ex vita pendere S. Ambroſij. 35.d
Italia liberata a tyranno, & ab ingruentibus barbaris. 488.a.b.c
Italica clariffima femina, ad quam S. Auguſtinus ſcribit. 301.e
Iudei ab Arcadio coerciti. 43.d
Iudeorum ſtatus ſub Arcadio. 43.e
Iudei cultores olim Celeftis idoli. 95.c.d
Iudei prohibiti habere collectas. 98.c.d
Iudeorum uſus antiquus indicendi collectas. 98.d.e
Iudei vbiq. infeſti & inſenſi. ibid.
Iudei habebant Patriarchas, quibus parebant. 97.e
Iudei naufragio pereunt, ſaluis Chriſtianis Catholicis. 359.c.d
Iudeorum ſecta dicta Cælicola. 270.d.e
Iudei, ſub figura hiftoria Aman, ſacrilegium in Chriſtum patrabant. 272.b.c
Iudei in ſpeluncis ſoliti ſepelire mortuos. 368.a
Iudei quid in Chriſtianos Alexandrinos. 377.e. 378.a.b
Iudeorum teſſera in occidendis Chriſtianis. 378.b.c
Iudeos expellit a ciuitate Cyrillus, & eorum ſynagogas incendit. 378.e
Iudei crucifigunt puerum Chriſtianum. 379.e. 380.a
Iudei Theodoſij reſcripto exagitati. 380.a
Iudei aduerſus Chriſtianos inſurgunt in inſula Minoricenſi. 420.c.d. 421. 422.
Iudeorum conuerſio per viſiones demonſtrata. 421.a.b.c
Iudeorum inſula Minoricæ ſummus ſacerdos Theodorus. 421.c.d
Iudeorum femina iaciunt lapides in Chriſtianos. 422.b
Iudeorum ſynagoga a Chriſtianis incenſa. 422.c.d
Iudeorum primus Ruben conuerſus. 422.d.e
Iudeorum prodigioſa diſperſio. 422.e. 423.a.b
Iudeorum Antiftes Theodorus conuertitur. 423.c.d
Iudei credentes cruce ſignantur. 423.d.e
Iudeorum refractarij Innocentius & Meletius coguntur numine Chriſtum innocere. 423.e. 424. 425. conuerſi ad fidem ambo cum ſuis. ibid.
Iudei ad fidem conuerſi lumen oſtenſum, & manna pluuit. 425.e. 426.b
Iudei ſecuti Theodorum ad conuerſionem. 426.c.d
Iudeæ femina obſtinatiſſima mira conuerſio. 426.e. 427.a.b.c
Iudeæ matrone fuga, & conuerſio. 427.e
Iudeo-

Iudeorum Minoricensium conuerforum numerus. 428.a
Iudeos afflixit Honorius Imperator, ut ad fidem cogeret. 428.c.d
Iudæi Theodosij lege perstricti. 480.d.e
Iudæus puer, Eucharistia sumpta, in ignem iniectus illæsus. 481.c
Iudæi in Creta insula seducti ab impostore resipiscunt. 629.e.630.a.b
Iudæus sapius baptizatus. 460.c.d.e
Iudæi non ex Græcis, sed Græci ex Iudæis. 666.b
Iudices Christiani vindicare non debent sanguine sanguinem martyrum. 103.c
Iudicis cognitoris partes in sacris Episcoporum conuentibus quæ sint. 318.a.b.319.320.e
Iudices laici constituti a Siluano occasione auaritiæ clericorum. 644.d
Iudicibus imperant Episcopi. 334.b.341.c
Iudices sæculares inique agentes Episcopi iudicant. 327.b.c.341.c
Iudicia Ecclesiastica tantum Episcopis reseruata. 62.d.e
Iudicium Ecclesiasticum in causa Episcopi Ephesini. 121.d.e.122.
Iudicium Ecclesiasticum magna maturitate tractandum. 403.c.d.e
Iudicium a clericis sustulit Siluanus Episcopus Troadis. 644.d
Iudicium Episcopale irritat maleiudicata ab alijs. 143.c.d. defensum ab Angelis. 143.d
Iudicia Episcoporum rata habenda Honorius sanxit. 105.b
Iudicium in causa Ioannis Chrysoſt. 172.173.174.175.
Iudicium Romæ agitur de Origenistis. 106.a.b
Iudicium Ruffini Romæ agitur. 127.b.c. subterfugit Ruffinus.d.e
Iudicij vniuersalis diei tempus aduenisse creditum. 459.d.e.460.
Iudicij Zosimi Papæ in causa Cælestij & aduersariorum. 401.d.e.402.a.b
Iudicium a Zosimo Papa habitum in causa Cælestij. 411.e.412.a.b
Iudiciaria potestas a Constantino data Episcopis, per Honorium restituta. 61.e
Iudiciaria potestas Episcopis non ex Imperatoribus, sed ab Apostolis, immo ipso Christo manauit. 61.e.62.a. vsu frequentij probata. 62.a.b
Iulia Eudoxia. 3.d
Iulia Manichea prouocat ad disputationem S. Porphyrium Gazensem Episcopum. 179.b.c.d. diuinitus percussa interijt. 180.a
Iuliana filia S. Probæ fugit in Africam cum matre & filia. 298.d.e
Iuliana filia S. Probæ, non nurus. 299.c
Iuliana Romæ hospes Ioannitarum. 244. a. accipit epistolam a Ioanne Chrysoſtomo. 244.c
Iuliana in consecratione filia Demetriadis mittit ad Augustinum munus. 355.b
Iuliana in suspitionem adducta hæresis Pelagiana. 356.c.d. ab Augustino monetur. d.e
Iuliana Demetriadis mater consternata filia mutatione. 353.e.354.
Iulianæ fides Catholica sincera probata. 357. a. b. scripta Augustini ad ipsam. c
Iuliana laudata Innocentij Papæ literis. 357.d. & tacite admonita ut caueat errorem Pelagianum. ibid.
Iuliani scriptis, urgetur S. Augustinus. 497.d.e
Iuliano apostata adulati Donatistæ. 105.e
Iuliani rescriptum pro Donatistis iussum ab Honorio publi-

cari. 105.e
Iuliani Pelagiani calumniæ aduersus Zosimum Papam. 415. b. quid in Romanum clerum, & in S. Augustinum. 415.c.d
Iulianus plura scribit pro suis Pelagianis aduersus Romanum Pontificem, clerum, & Augustinum. 415.b.c.d
Iulianus Pelagianus insultat Catholicis ob schisma Romanæ Ecclesiæ. 441.b.c
Iulianus calumnijs laceſsit Ecclesiam Catholicam. 441.c.d. diffamauit Catholicam Ecclesiam apud Orientales. e. 442.
Iuliani scripta accipit Alypius, & mittit ad Augustinum, ut respondeat. 442.a.b.c
Iulianus iuuenis audax, eius genus & studia. 443.c. institutio. d. audacia immensa. 443.e
Iuliani Pelagiani scripta. 444.a.b.c
Iulianus Pelagianus quantum vixerit. 444.d
Iulianus Episcopus Pelagianus profugus Constantinopolim. 530.e
Iulianus Episcopus Pelagianus spe recuperandæ sedis simulat penitentiam, sed reijcitur a Sixto Pontifice. 679.c.d
Iulius legatus ex Concilijs Carthaginensi & Mileuitano ad Innocentium Papam. 386.d.387.e
Iunius Præfectus Prætorio quid contra Pelagianos. 461.e
Iuramentum deferri solitum apud reliquias Sanctorum. 341.d.e
Iureconsultorum veterum classes & prærogatiua. 654.e
Iureconsultorum a Theodosio recepta responsa. 654.e. 655.a
Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus creatur post Prai-lium. 529.e
Iuuenalis Episcopus Hierosolymorum ordinat Petrum Episcopum Sarracenorum. 471.d.530.a
Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus accipit litteras Cælestini contra Nestorium. 538.b
Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus admonetur a S. Cyrillo de Nestorio. 540.a
Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus agit patronum Synodi in Concilio Ephesino. 568.a
Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus in Concilio Ephesino Primatum quæsiuit totius prouinciæ Palæstinae, sed reiectus a Cyrillo Vicario Apostolicæ sedis. 581.d.e. 582.a
Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus quas reliquias donauit Eudociæ Augusta. 667.d.e

L

Labarum militare signum in exercitu Christianorum. 8.e.9.a.b
Lacedæmones a Gothis excisi. 7.e
Lacedæmones ex Iudæis. 666.b.c
Laconice cur interdum scribat Augustinus ad Bonifacium. 501.d.e
Lacrymæ occultæ Ioannis Chrysoſtomi. 145.d.e
Læta clarissima femina quid famis tempore Romæ. 290.b
Laicus Iudex cognitor præfici solitus sacris Episcoporum conuentibus. 318.a.b.326.e
Laicos Iudices inique agentes iudicant Episcopi. 327.c.d
Laici qui conuenerunt Ephesum Synodi causa iussi abire. 566.e
Lampades & suffitus in lætitiæ signum ab Ephesijs adhibiti post damnatum Nestorium. 570.e.571.a
Lampadum vsus in ecclesia damnauit Vigilantius. 250.b

Lampetius extorris causa Ioannis Chrysoſtomi. 242.a
Lamponiani Episcopi causam non vult Metropolitanus Episcopus iudicare, sed iudicandam relinquit primæ sedi. 312.b.c
Lapis, quo lapidatus est S. Stephanus, Anconæ asseruatus. 390.a
Lapides templi idolorum non admissi in structura ecclesiæ, sed strata ex illis rixæ. 140.c.d
Largi Proconsulis ad Aurelium epistola. 439.e
Largus Proconsul in Africa sub Honorio. 439.c.d
Laurentius Episcopus in Mauritania administratione priuatus. 451.c
Laurentij martyris ecclesia Constantinopoli, vbi & S. Stephani reliquæ collocatæ. 667.b
Lazarus Episcopus Gallicanus aduersatur Pelagio. 385.e. 386. accusatur a Cælestio. 401.c.d
Lazarus datus a Proculo Episc. Massiliensi. 402.e.403.a
Legationes Episcoporum Africanorum ad Paulinum Nolanum. 17.b.c
Legatio ab Africana Ecclesia ad Honorium Imperatorem, ne quis ad ecclesiam fugientem abstrahat. 99.c.d
Legatio ab Africanis Episcopis in Orientem. 457.a.b
Legatio ab Africana Ecclesia ad Anastasium Papam, & ad Venerium Episcopum Mediolanensem. 128.c.d
Legatio missa ab Africana Ecclesia ad Honorium Imperatorem aduersus Gentiles. 97.e.98.a
Legationem Africanæ Episcopi mittunt ad Imperatorem pro Donatistis. 183.d.e
Legatio ab Alarico ad Honorium per Episcopos missa. 279.e
Legatio ex Concilio Alexandrino Constantinopolim ad Nestorium. 546.e.547.
Legatio Alypij Episcopi Tagastensis ad Honorium Imperatorem. 442.b.444.e.445.a.b
Legatio ab Alypio missa ad Episcopos Synodi Ephesinæ. 592.b
Legatio Apostolica Constantinopolim missa contra ius gentium violatur. 240.a.b.c.241.
Legatio Aristolai ab Imperatore ad Ioannem Antiochenum pro pace concilianda. 618.e.619.e
Legatio ex Concilio Armeniæ ad Proclum Episcopum Constantinopolitanum. 649.b.c
Legationes crebras Atticus Episcopus Constantinopolitanus ad Innocentium Papam mittit, ut ab excommunicatione possit absolui. 275.e
Legatio Augustini & collegarum missa a Zosimo Papa Cæsaream Mauritaniæ. 417.a.b
Legatio missa a Cælestino Papa ad Concilium Ephesinum. 559.b.c.d.575.e.576.
Legatio ab Episcopis Carie per Demetrium Episcopum Pisinuntis ad Innocentium Papam. 208.c
Legationes ex Synodo Carthaginensi ad Donatistas decernuntur. 130.a.b
Legatio ex Concilio Carthaginensi ad Honorium Imperatorem. 229.a
Legatio alia ex Concilio Carthaginensi ad Honorium Imperatorem per Fortunatianum. 269.d
Legatio ex Concilio Carthaginensi ad Honorium Imperatorem contra Donatistas. 221.a.b. commonitorium ex eo datum legatis. b.c.d
Legatio dirigenda ex Concilio Carthaginensi ad omnes prouincias. 232.d
Legatio a Concilio Carthaginensi ad Imperatorem aduersus Donatistas. 269.d
Legatio alia ex Concilio Carthaginensi ad Honorium Imperatorem. 301.e. qua publica Collatio cum Donatistis expetita est. 302.e
Legatio ex Concilio Carthaginensi ad Innocentium Pa-

pam per Iulium. 386.d
Legatio missa ab Episcopo Carthaginensi ad Concilium Ephesinum. 562.e.563.a
Legatio a Cyrillo Alexandrino ad Cælestinum Papam in causa Nestorij per Possidonium. 533.b
Legatio Cyrenensium ad Theophilum de electione facta Synesij. 310.b
Legatio missa a clero Constantinopolitano partis Ioannis ad Romanum Pontificem. 207.d.e
Legationes diuersæ ad Concilium Ephesinū missæ. 559.a.b
Legatio Domitiani & Vallagæ presbyterorum ad Innocentium Papam ab his qui erant ex parte Ioannis, qua allata sunt Acta publica Iudicij Romam. 206.c.d
Legatio ex Synodo Ephesina septem Episcoporum Orthodoxorum ad Theodosium Constantinopolim. 593.d.e
Legatio ex Concilio Ephesino ad Cælestinum Papam. 601.d
Legatio Eulifij Episcopi a quindecim Episcopis ad Innocentium Papam in causa Ioannis. 207.b.c
Legatio S. Germani Episcopi Antifidori in Britanniam contra Pelagianos. 519.e.520.c.d.521.522.
Legatio S. Germani Episcopi Antifidori ad reprimendos barbaros. 652.a
Legatio posterior S. Germani in Britanniam contra Pelagianos. 652.b.c
Legatio S. Germani ad Valentinianum Imperatorem Ra-uennam. 653.b.654.
Legatio missa ab Honorio Imperatore ad Attalum tyrannum pro pace. 289.e
Legatio a Ioanne Chrysoſt. ad Innocentium Papam. 243.c.d
Legatio missa a S. Ioanne Chrysoſtomo ad Romanum Pontificem. 192.c
Legatio missa ab Episcopis qui erant ex parte Ioannis ad Innocentium Papam. 206.d.e. Theotecnus hac functus est. e
Legatio alia quatuor Episcoporum ab eodē missa ad eundem Innocentium Papam. 192.e.193.a
Legatio ab aduersarijs Ioannis Chrysoſtomi ad Innocentium Papam, qua delata sunt Acta publica contra Ioannem Chrysoſtomum. 196.a.b
Legatio Episcoporum in Asiam ad cognoscendam causam Antonini Episcopi Ephesini. 122.d.e
Legatio Ioannis Chrysoſtomi ad Gainā furentem in Thracijs. 113.a.b
Legatio Irenæi Comitis ad Imperatorem Theodosium a Nestorianis. 586.d.e
Legatio ex Concilio Episcoporum Macedoniæ ad Innocentium Papam. 365.b.c
Legatio Marci diaconi ad Imperatorem Arcadium a Porphyrio Episcopo Gazensi. 70.c.d.73.d.e
Legatio ex Concilio Mileuitano ad Innocentium Papam per Iulium. 387.e
Legatio Palladij diaconi a Cælestino Papa in Britanniam contra Pelagianos. 519.c.d.520.a.b
Legatio Pauli Episcopi Emeseni ex Synodo Antiochena ad Cyrillum pro pace. 623.b.c
Legatio Petronij Episcopi Bononiensis pro Concilio Ephesino celebrando. 547.e.548.
Legatio Orientalium Romam pro concordia Antiochena Ecclesiæ. 65.e.66.a. quando contigit ista legatio. 66.b.c
Legatio ab Orientalibus ad Cælestinum. 607.e.608.a. quando Romam peruenit. 611.c
Legatio Roma missa ad componendam pacem inter Alaricum & Honorium Imperatorem. 279.b.c
Legatio alia eadem de causa Roma missa, qua cum alijs fuerat est Innocentius Papa. 279.d
Legatio Romanorum, qua Attalū in Thraciam reuocat. 290.a
Legatio ex Romano Concilio Constantinopolim ad Arcadium. 227.d

Legatio

Legatio ex Romana Synodo ad Honorium Imp. 227.a
 Legatio Seueriani & Antiochi contra Ioannem Chryso-
 stomum. 254.a.b
 Legatio Sisinnij in Orientem a S. Exuperio ad eleemofy-
 nas erogandas. 245.d.e
 Legatio Theodosij Imperatoris ad Concilium Ephesinum
 per Candidianum Comitem. 566.c
 Legatio Theodori Romæ a Theophilo Alexandrino. 87.b.c
 Legationes Theophili ad diuersos Episcopos de cauendis
 Origenistis. 88.a.117.e
 Legatio a Theophilo Episcopo Alexandrino missa Cōstan-
 tinopolim contra Origenistas. 120.a.b
 Legatio a Theophilo Episcopo Alexandrino missa Con-
 stantinopolim contra Ioannem Chrysostrum. 189.b
 Legatio Theophili ad Innocentium Rom. Pontificē. 192.c.d
 Legatio Vincentij & Fortunati in Cōcilio Teleptēsi. 417.a
 Legatio Volustiani Præfecti Vr̄bis Cōstātinopolim. 645.a
 Legatio a Zosimo Papa missa Carthaginem per Fausti-
 num, Asellum, & Philippum. 429.b
 Legati Apostolicæ sedis coniecti in carcerem. 240.c.d
 Legatos Apostolicæ sedis Chrysostrum litteris præuenit.
 239.c.240.a
 Legati Apostolicæ sedis recusant communicare cum Atti-
 co. 240.d.e
 Legati relaxantur, & cariosæ nauis impositi vt perirent,
 dimissi reuertuntur. 240.e.241.a.b
 Legati Apostolici quanta passi. 240.a.b.c.d.241.
 Legati Apostolicæ sedis ad Conciliū Ephesinum qui missi.
 560.e.562.c.d
 Legatorū Apostolicæ sedis aduentus Ephesum. 575.e.576.a
 Legatorū Apostolicæ sedis locus in Cōcilio Ephesino. 568.a
 Legati in via diuinitus admoniti. 240.e
 Legati ab hostibus Ioannis quid in via perpeffi. 239.e.240.
 Legati Orthodoxorum post creationem Maximiani Episco-
 pi Constantinopolitani scribunt ad Cyrillum. 600.c
 Legatus Theodosij ad Synodum Candidianus Comes Dō-
 mesticorum. 566.c.d
 Legati Imp. munus in Cōcilio Oecumenico. 566.d.e.567.a
 Legati schismaticorum septem quinam fuerint. 594.c.
 mandata quæ acceperunt. 594.c.d.e. iussi consistere
 Chalcedone. 595.d.e. tandem auditi. 597.a.b
 Legati schismaticorum quintum auditi a Theodosio. 597.d
 Legata a Gregorio diuersis relicta. 686.b.c.d.e
 Lenones lege Theodosij prohibiti. 676.e
 Lenonum veltigal sublatum opera Florentij Præfecti
 Prætorio. 676.e.677.a
 Leo Archidiaconus cur impulit Cassianum ad scribendum
 contra Nestorium. 555.e.556.a.b
 Leo Romanæ Ecclesiæ Archidiaconus dimouet Sixtum
 Papā, ne audiat Iulianū penitentiā simulantiē. 679.c.d
 Leontius Episcopus Ancyræ. 127.a
 Leontius cum Aberio legatus ex Concilio Armeniæ ad
 Proclum. 649.b.c
 Leontius Episcopus Ancyræ cum alijs indicat causam
 Ioannis Chrysostrum. 189.c.d
 Leopardus presbyter Romanus sub Innocentio Papa.
 396.e.397.a
 Leopardus instij in violatores Ecclesiasticæ immunitatis.
 20.a
 Leporius Pelagianus recantat palinodiam. 464.c.d.e
 Leporius auctor hæresis Nestorianæ. 464.b.c
 Leporius prædines ad Augustinum cum venit, eum ipse
 noluit ante recipere, quam sua erogasset. 286.e.287.u
 Leporij duo. 465.b
 Leporij libellus penitentiæ. 464.e.465.a
 Lectorius Comes in Hispania Iudæus. 426.e. eius filia
 Arthemisia ad fidem conuersa. 426.e.427.

Leges Arcadij Imperatoris aduersus hæreticos. 4.d.e.5.a.
 21.c.22.a.43.a.b.65.c.125.e
 Leges Arcadij aduersus Gentiles. 5.b.c.73.e.92.b.c.d
 Lex Arcadij aduersus impudica spectacula. 82.b.e
 Lex Arcadij aduersus immunitatē Ecclesiasticam, impul-
 sare Eutropio. 68.b.c. alia id genus ab eodem lata. 69.a
 Lex Arcadij, qua prohibet tumultus populares Ioannis
 Chrysostrum occasione excitatos. 188.e.189.a
 Legibus Arcadij prohibiti Ioannita conuenire. 202.a.b.c
 Lege Arcadij iussa communio Arsacij Episcopi Constan-
 tinopolitani. 202.b.203.c
 Lex Arcadij contra eos qui non cōmunicarent cum At-
 tico, Porphyrio, atque Theophilo. 244.e
 Lex Constantij contra Pelagianos. 461.c.d
 Leges Honorij contra Donatistas. 99.c.105.c.d.183.d.
 230.b.c.d.231.a.b.c.270.a.280.b.302.b.c.332.e.
 333.a.360.b
 Leges Honorij pro Ecclesia Catholica. 13.c.42.e.43.a.
 49.e.61.e.263.
 Leges Honorij contra Gentiles. 91.c.d.e.92.a
 Leges Honorij contra hæreticos. 99.a.b.230.b.c.252.d.e.
 253.263.b.c.269.b.445.c.d.e
 Lex Honorij de iudicio Episcoporū rato habendo. 105.b
 Leges Imperatoris Honorij sprete a Donatistis. 231.b
 Legibus seuerissimis Honorij Imperatoris vnitas cum Do-
 natistis ex parte facta. 232.e
 Lex lata ab Honorio pro Donatistis reuocatur. 302.b.c
 Lex Honorij, de expeditione in Rhadagaisum. 238.a
 Lex Honorij, ne clerici causam dicerent apud aliud tribu-
 nal, quam apud Episcopos. 341.c
 Leges Honorij contra Stilichonis fautores. 268.d.e.269.a
 Leges latas ab Honorio contra Donatistas non esse ipsius,
 sed Stilichonis, Donatistæ sparserunt in vulgus. 269.c
 Lex ab Honorio lata contra Mathematicos. 279.a
 Lex Honorij, vt quolibet Dominico die carcerati dimitte-
 rentur. 280.b
 Lex Honorij, vt Ecclesiæ causæ cito expedirentur. 280.b
 Lex Honorij de captiuus postliminio reuersis. 280.b
 Lex Honorij contra Pelagium. 413.e.414.a
 Leges ab Honorio sancite pro religione Christiana, cum
 premeretur ab Alarico. 280.b
 Leges Honorij post liberatū Imperium ab Attalo. 291.a.b
 Lex Honorij de bonis Ecclesiasticis absque tributorum ex-
 actione seruandis. 341.c
 Lex Honorij de Episcopali iudicio, vt iudicent Episcopi
 magistratus delinquentes. 341.c
 Leges Honorij aduersus Heraclianum tyrannum. 352.c.d
 Lex Honorij aduersus Iudæos. 97.c
 Lex Theodosij Maioris de multa decem librarum in Do-
 natistas instaurari rogatur. 221.d
 Lex Theodosij de erectione siue dedicatione statuarum.
 187.d.e
 Lex Theodosij in Isauros latrones. 216.e
 Leges Theodosij aduersus hæreticos. 307.b.c
 Lex Theodosij de priuilegijs Ecclesiæ Constantinopolita-
 ne. 473.c.d
 Lex Theodosij de sanctificatione dierum festorum. 488.e.
 489.a
 Lex Theodosij aduersus omnes hæreticos impulsore Ne-
 storio lata. 514.c.d
 Lex Theodosij de priuilegijs professorum bonarum littera-
 rum. 492.e
 Lex Theodosij de immunitate Ecclesiarum. 558.b.c.d
 Lex Theodosij Imp. de parabolanis. 691.c.d
 Lex Theodosij aduersus Iudæos, Samaritas, atque Gentiles.
 668.e.669.a
 Lex Theodosij contra lenones. 676.e
 Lex

Lex Imp. ex qua Gentiles exclusi a magistratibus. 691.c
 Legibus Imperatorum hæretici vtiliter coercētur. 231.c.d
 Leges frustra sancitū, nisi malorū fōtes obstruātur. 672.a
 Lex de signo Crucis, ne humi signetur. 507.d
 Libani montis templum idololorum dirutum. 142.b
 Libanius diaconus Romanus sub Innocentio. 396.e
 Libellus cleri Constantinop. contra Nestorium reiectus a
 Cyrillo. 528.e
 Libellus damnationis a schismaticis scriptus. 574.d.e
 Libellus Donatistarum Iuliano olim oblatus. 105.e
 Libellus penitentiæ Leporij. 464.e.465.a
 Libellus mandatorum a schismaticis datus legatis suis.
 594.c.d
 Libri Nestorij quales ex visione diuinitus demonstrati.
 524.b
 Libellus oblatus Arcadio ab Origenistis contra Theophi-
 lum. 146.b.c
 Libellus Pelagij oblatus Zosimo Papæ, quo voluit videri
 Catholicus. 404.b.c
 Libellus Paulini ex Carthagenensi Concilio missus ad Zo-
 simum, ex quo Cælestius esset interrogandus. 410.c. quæ
 contineret. 411.d.e
 Libellus Romanorum presbyterorum in causa Bonifacij ad
 Honorium Imp. 432.c.d
 Libellus Synodi ad legatos missos Cōstātinopolim. 593.d.e
 Liberatus diaconus Breuiarij auctor caute legendus. 650.
 c.e
 Libri Cōfessionum scripti a S. Augustino, exposcente Pau-
 lino. 15.d
 Libri Augustini contra Manichæos innotescunt in Italia
 per Alypium. 14.e.15.a
 Libri de Ciuitate Dei qua occasione ab Augustino scripti.
 300.c.d
 Libri Augustini de Ciuitate Dei quando absoluti. 497.d.e
 Libros suos recognoscit Augustinus, & retrahat quæ sibi
 sunt visa. 496.d.e.497.
 Libri S. August. diuina prouidentia seruati. 554.d.555.a.b
 Liber Chrysostrum, cuius est titulus, Nemo læditur nisi a se
 ipso, quando scriptus. 226.c
 Libri Diodori Tarsensis produntur in lucem. 648.d.e
 Libros Nestorij comburendos petit S. Synodus Ephesina a
 Theodosio Imp. 571.b.c
 Libri Nestorij damnantur lege Theodosij. 648.b.c
 Libri Origenis quales. 178.b.c
 Libri Origenis nequaquam dānati, sed errores. 149.a.b.c.
 d.e. Periarcon tantum vetitus. 150.b.c
 Libri Theodori Mopsuesteni produntur in lucem. 648.d
 Librorum Canonicorum scriptores. 236.c.d
 Librorum Canonicorum canonem cognoscit & confirmat
 Romanus Pontifex. 456.d.e
 Libras quinque auri persoluant violantes Ecclesiæ priui-
 legia. 99.c.d
 Libris decem auri multati Donatistæ. 221.d.231.a.b
 Licentius filius Romaniani. 17.e.18.a. pro eius salute
 Paulinus laborat. ibid.
 Licentij hænd vulgaris eruditio. 18.a.b. ab Augustino di-
 ligitur. ibid.
 Licentius a Paulino carmine admonetur. 18.e.19.a
 Licinia Eudoxia. 3.d
 Limatura catenarum Petri Apostoli loco reliquiarum
 impertiri solita. 668.d
 Lindanus Episcopus Gandauensis. 681.e
 Litaniae publice agere vetiti Ariani. 125.e
 Litaniae cum crucibus in campo agunt Antiocheni exe-
 crantes communionem Porphyrij. 203.b
 Lites laicorum iudicant Episcopi. 62.a.b
 Lites iudicabant Episcopi. 312.d.e

Litigantium frequens accessus ad Episcopos. 62.b.c
 Litteræ. Vide, Epistola.
 Litterarum professoribus Theodosius dat priuilegia. 492.e
 Littorius idololatra dispendium patitur Romani exerci-
 tus. 670.e
 Littorij superbia datur victoria barbaris. 671.a
 Littorius superbissimus ludibrio expositus barbarorum.
 671.b.c.d
 Longi dicti quatuor monachi Origenista. 116.d.151.c.
 recepti veniam petentes a Theophilo. 175.d.e
 Luciano ostensa visio. 367.c.d
 Lucianus curat inuentionem reliquiarum. 369.c.d
 Lucianus diuinitus admonitus conuenit Ioannem Hiero-
 solym. Episcopum. 369.a.b
 Luciani scriptio de inuentione reliquiarum S. Stephani
 probata. 365.e.366.a. eiusdē epistola circularis. 367.a.b
 Lucillus ecclesiam S. Stephano protomartyri erexit. 390.c
 Lucius Tribunus Gentilis impulsu aduersariorum Ioannis
 irrumpit noctu cum militibus in ecclesiam. 191.c.d.e
 Luētus populorum occurrentium Ioanni in exilium profici-
 scenti. 212.b.c.d
 Luētus publicus ob Ioannem in exilium deportatum. 200.
 a.b. prohibitus ab Imperatore. c
 Ludi permitti ab Imperatore, sed idololatria vetita. 92.a.b
 Ludi Sæculares editi sub Honorio. 186.d.e. non sine su-
 perstitione edi potuerunt. 187.a.b
 Ludus de Ruffini manu ad stipem captandam accommoda-
 ta. 10.a.b
 Lugdunensis Gallia excisa a barbaris. 263.d
 Luminaria incendi solita ad imagines sanctorū. 163.d.e
 Luminum in ecclesia vsus damnauit Vigilatius. 250.b.c
 Luna defectum patiente superstitione clamantes Africa-
 nos S. Augustinus redarguit. 417.c.d
 Lupicinus Episc. Apiariæ cum collegis missus a Ioanne
 Chrysostr. ad Theophilū. 171.d. quā male habitus. 175.e
 Lupus vir Pimeniæ sororis S. Hilarij Episcopi Arelat.
 499.a
 Lupus Episcopus Trecentis legatus cum Germano in Bri-
 tanniam. 521.a.b
 Lupi Trecentis Episcopi laudes. 499.a
 Lusitationes segetum Gentilitio ritu. 101.a

M

Macarius Romanus Ruffini fautor. 108.a
 Macarius nuncupatus a Ruffino in præfatione edi-
 ta in Periarcon. 32.d
 Macarius Episcopus Sardicensis cum alijs monet Nesto-
 rium, vt respiscat. 542.b
 Macarius & Seuerus occisi. 269.a.c
 Macedonia Episcopi fauent Ioanni Chrysostrum. 228.e
 Macedonij Præfecti in Africa consultatio ad Augustinū,
 num parendum Episcopis fontium supplicia deprecanti-
 bus. 335.a.b
 Macedonia femina, Eucharistia sumpta, obrigescit in
 lapidem. 126.c.d
 Macedoniani lege Theodosij exagitati. 307.b
 Macedoniani hæretici a Theodosio lege vexati. 480.c.d
 Macedonians ablata ecclesiæ. 515.d
 Macedonios Nestorius exagitat. 514.c.d
 Macedoniani occidunt Antonij Episcopū Germæ. 515.c.d
 Macedonia Synodus sub Innocentio Papa. 365.b.c
 Macrobius Proconsul in Africa sub Heracliano. 302.b
 Macrobius Episcopus Donatista dux Circumcellionū, gras-
 fatur. 334.d
 Mauris martyris reliquæ. 71.d
 Magi Persidis impostores detecti. 266.c.d. multati sup-
 plicio. d.e

Magistratum seuitia in sectatores Ioannis. 200.b.c.d
 Magistratum gerere reitii hæretici. 5.a
 Magistratibus se iuste opponit interdum Episcopi. 69.c.e
 Magistratibus iure imperant Episcopi. 69.e.70.a
 Magistratus gerentes Constantinopoli tēpore exilij S. Ioannis Chrysoſtomi. 207.e
 Magistratus collati Gentilibus. 671.e.672.a
 Magona oppidum in insula Minorica. 419.e. Iudæorum domicilium. 420.a
 Maguntina ciuitas a barbaris excisa. 264.d
 Maiestatis crimen esse infringere iura Ecclesiæ. 263.c
 Maiores regionis, sic dicti magistratus. 429.d
 Maiuma spectacula obscena sublata ab Arcadio, exclamante Ioanne Chrysoſt. 82.b.c.d. quale esset. e.83.a.b
 Maiuma unde dictum. 83.b
 Maiuma nauale Gazæ, ubi libidines in cultu Veneris. 83.b.c
 Malitia ab errore distinguitur. 613.c
 Mandata Synodi Epheſinæ data legatis proficiscētibus Constantinopolim. 593.d.e
 Mandata a schismaticis data suis legatis. 594.c.d.e
 Mandata disputat cum S. Porphyrio. 179.b.c.d. diuina virtute percussa interijt. 180.a
 Manichæi conuersi. 180.b
 Manichæi legibus Honorij exagitati. 99.b
 Manichæi lege Honorij exagitati. 230.e
 Manichæos hæreticos Honorius legibus insectatur. 252.d.e.253.
 Manichæi nouis legibus Honorij exagitati. 270.d
 Manichæi iterum ab Honorio exagitati. 263.b
 Manichæi lege Theodosij perstricti. 513.e
 Manichæi hæretici a Theodosio lege vexati. 480.d
 Manichæa femina conuersa ad fidem in communionem recepta a Theophilo. 116.e
 Manichæi Romæ inuenti sub Anastasio Papa. 159.c
 Manichæi hæretici a Valentiniano legibus exagitati. 489.d.e
 Manichæorum hæresis in Gallia. 460.b
 Manichæi aliquid habent in hæresi Pelagiana. 324.e
 Manichæi ubique dispersi per Orbem. 99.c
 Manichæorum turpitudines ab Vrſo Tribuno patefactæ. 462.c.d.e
 Manlius Theodorus Consul laudatus a S. Augustino & alijs. 74.d.e
 Manna in conuersione Iudæorum in terram lapsam. 426.b
 Mansuetudo Christianorum Orthodoxorum erga Donatistas. 361.c.d
 Manus Ruffini ad ludum excisa. 10.b.c
 Manuale opus ex Concilio Carthaginensi præscriptum clericis. 63.c.d. item monachis. e
 Marcella occurrit periclitanti Romanæ Ecclesiæ. 32.b.c
 Marcella de impietate prostrata triumphat. 32.c
 Marcella sola opponit se Origenistis. 33.a.b.d
 Marcellæ factum egregium. 32.e.33.a
 Marcella Melaniæ restitit. 33.d
 Marcella principium damnationis hæreticorum Origenistarum. 45.a.b
 Marcellæ Ruffinus aduersatur. 45.c.d
 Marcella sanet S. Hieronymo. 108.a
 Marcella quæ passa in Vrſis excidio. 296.c.d
 Marcellinus Consul Melaniæ auus. 25.d
 Marcellinus magistratum gerit in Africa, quem S. Augustinus pro Donatistis interpellat. 50.d.e
 Marcellinus Romanus Nudet Hieronymo. 108.a
 Marcellinus Tribunus Notarius in Africam mittitur Collationis publicæ causa. 302.c.d
 Marcellinus missus ab Honorio ad Collationem celebran-

dam. 313.e.314.b
 Marcellinus in Collationibus singulis sepe interlocutus. 318.d.e
 Marcellini partes in Collatione quæ essent. 318.a.b
 Marcellinus licet Index cognitor, tamen quia laicus, numquam in Collatione sedere voluit, nisi confidentibus Catholicis Episcopis. 318.e
 Marcellinus indulgentissimus Donatistis. 314.b
 Marcellinus Index cognitor in Collatione missis quid edicat ante Collationem. 314.e.315.a. aliud editum. 317.b
 Marcellini sententia Donatistas a Catholicis esse superatos declaratum est. 321.e
 Marcellinus de rebus gestis reddidit Honorium certiore. 322.d
 Marcellinus laborat pro conuersione Volusiani. 337.d.e. 338.c.d
 Marcellinus casus cum Heraclianæ coniurationis satellitibus innocens relatus inter martyres. 352.e.353.
 Marcelliani lege Theodosij proscripti. 513.e
 Marcianus Episcopus Nouatianus moritur. 13.b
 Marcianus capitur a Vuandalis, & ostenso aquilæ prodigio liberatur. 591.d.e
 Marcionitarum conuersionē curat Ioannes Chrysoſt. 127.a
 Marcionitæ in Syria frequentes. 481.c.d.e
 Marcionitæ lege Theodosij damnati. 513.d.e
 Marcomanni a S. Ambrosio mites redditi, & facti Christiani. 20.c.d
 Marcus Antonius Massa impulsor auctoris agendi de testamento S. Gregorij Nazianzeni. 685.c
 Marcus diaconus legatus a Porphyrio Episcopo ad Arcadium Imperatorem. 70.c.d.e.73.c.d
 Marcus diaconus Gazensis scriptor historiæ demolitionis Marnæ. 131.c
 Marcus diaconus Gazensis comes peregrinationis S. Porphyrij. 131.e.132.a
 Margarita Manichæa prodidit turpitudinem Manichæorum. 462.c.d
 Maria Virgo inuocatur ab auctore. 1.e
 Maria fecunditatem spiritualem præstat. 1.d
 Maria DEIPARA ab antiquis Patribus semper dicta. 516.b.541.c.d
 Mariam DEIPARAM Nestorius dicendam negat. 531.c. Christotocon nominandam impie tradidit. ibid.
 Maria Mater Dei ubique & ab omnibus prædicatur. 601.e
 Mariæ Deigenitrici erectæ ecclesiæ tamquam fornicis triumphales de prostrata impietate. 380.c
 Mariæ Virginis vrbs Constantinopolis. 176.e
 Maria Virgo execrata libris Nestorij. 524.b
 Mariæ Deigenitrici erectum a S. Pulcheria Augusta templum in Blanchernis. 601.e.602.
 Mariæ de prostrato Nestorio erecta trophæa victoriæ. 601.e.602.
 Mariæ Virginis gloria aucta occasione Nestorij. 601.d.e
 Maria filia Stilicbonis nupta Honorio. 53.c.61.b
 Marianus Episcopus legatus Apostolicæ sedis quid passus apud Constantinopolim, cum extorquentibus dare literas recusaret. 240.d.e
 Marianus Victorius Episcopus Reatinus auctor Vitæ S. Hieronymi. 474.d.e
 Marina filia Arcadij Imperatoris. 220.c
 Marinianus accusator Sixti Papæ. 641.b.c. damnatur. 642.a.d.e
 Marinus dux exercitus contra Heraclianum tyrannum. 352.c
 Marinus traieciens in Africam cū satellitibus Heracliani innocentem occidit Marcellinum. 352.e.353.a. sed ob scelus in ordinem redactus vitam priuatam in gloria iussus est agere. 353.b
 Maris

Maris tempestas excitata occasione naucleri Ariani. 136.e. abiurante vero ipso hæresim, tranquillitas reddita. ibid. 137.a
 Maris tempestas oleo benedicto sedata. 521.c.d
 Marneum templum Gazæ. 73.d.e
 Marnæ templum quale. 140.b
 Marnæ delubrum vt deiciatur, laborat Porphyrius Episcopus Gazensis. 131.b.c
 Marnæ templi demolitio obtenta ab Imperatore. 135.c.d
 Marnion comburitur. 139.b.c
 Marnion Gazense incendendum esse, puero reuelatum. 138.c.d.e
 Marnio ex templo marmora proculcāda exposita. 140.c.d
 Marnæ templi destructio quamdiu optata a maioribus. 141.a.b
 Maronæ Episcopus extorris causa Ioannis Chrysoſt. 242.a
 Marsilius Ficinus quid cum Michaelē Mercato de animæ immortalitate. 331.d.e. 332.a.b. apparuit post mortem. 332.a.b
 Martialis Gentilis, obstinatus licet, ex reliquijs S. Stephani protomartyris fidem professus. 392.d.e
 Martia Promoti vxor inſensu Ioanni Chrysoſtomo. 169.c
 Martinus Seuerum instituit. 29.c.d
 Martinus Præfectum excipere conuiuio recusauit. 105.a
 Martinus curat ægrotudines oculorum. 163.b.c.d
 Martini rerum gestarum scriptores plures. 162.e. 163.a
 Martini vita nota Borealibus. 29.e
 Martini Vita missa a Seuero ad Paulinum. 28.b.29. ubique vulgata. d.e
 Martini obitus. 161.e. 162.a. etas, anni sedis. ibid. eius transitum scripsit Seuerus. 162.c
 Martinus Episcopus Turonensis tempore obitus visus est a S. Paulino. 606.d
 Martini imago in ecclesia depicta, & lampadum honore culta. 163.d.e
 Martinus Episcopus Mediolanensis confictus ab hæreticis. 599.b
 Martiniani & Processi martyrum reliquiæ vindices periuantium. 342.a
 Martyrius cum socijs passi sub Honorio. 100.a.b.102.b.c
 Martyres Sisinnius, Martyrius, & Alexander quando passi. 100.b.c.d. 101.a. eorum Acta. ibid. 102.103.
 Martyrum occisores liberati a nece. 103.b
 Martyrum reliquias demones exhorrescunt. 101.c.d
 Martyres Deus vindicat. 101.c.d
 Martyrum Alexandri & sociorum reliquiæ translate Mediolanum. 102.e.103.a. iterum translate a Carolo Borromæo sanctissimo Episcopo Mediolanensi. 103.b
 Martyrum reliquiæ in Phœniciam deferendæ ad destructionem idololatriæ. 141.e
 Martyrum reliquiarum conditoria cum fenestella, seu foramine. 391.b.c
 Martyrum reliquiæ liberant Canopum ab infestatione demonum. 365.c.d
 Martyrum reliquiæ vindices veritatis. 341.d.e.342.a
 Martyrum reliquijs expugnantur Gentiles. 370.d.e
 Martyrum reliquiarum cultus in Africa Augustini tempore frequens & celebris. 390.c.d.e
 Martyri sanguis non expiatus sanguine noxiorum. 391.c.e
 Martyres passi in Perside. 466.c.d.e.467.
 Martyres in Africa sub Genserico. 659.a.b.c
 Martyrium passi sub Arcadio Constantinopoli ob calumniam illatam incendij. 201.c.d.e
 Martyrium Hispanæ virginis a Vuandalis illatum. 505.a.b
 Martyrum passiones legendæ in ecclesijs. 456.e.457.a
 Maruthas aliquando aduersus Ioannem Chrysoſtomum cum aduersarijs eius coiuuit. 265.e

Maruthas læsit pedē Cyrimi Episcopi Chalcedonensis. 263.e
 Maruthas postea recedens ab aduersarijs Ioanis stetit pro eo. 265.e
 Maruthæ Episcopi legatio ad Regem Persarum. 265.e
 Maruthas magos Persidis impostores red. arguit. 266.d.e
 Maruthas Episcopus prædicauit verbū in Perside. 266.a
 Mascezil diffidet a germano Gildone. 56.e.57.
 Mascezil exercitum ducit contra Gildonem. 57.b.c
 Mascezil querit a Deo aduersus Gildonem auxiliū. 57.b.c
 Mascezil a monachis Caprarie insulæ implorat auxiliū. 57.c.d
 Mascezil nauigat in Africam cum exercitu contra Gildonem. 58.e.59.a
 Mascezil ope S. Ambrosij & orationibus sanctorum monachorum inſperata potitur victoria. 58.e.59.a
 Mascezil inuidia Stilicbonis subatus. 61.d
 Mascezilis interitus ob violatam Ecclesiasticam immunitatem. 61.c.d
 Massaliani sepe damnati, sepe recepti, ne amplius recipiantur, statutum in Synodo. 507.e.508.
 Massaliani lege Theodosij damnati. 513.d
 Massaliani hæretici damnati Epheſi a S. Synodo. 581.c
 Massagetæ vocati a Ruffino in cladem Imperij. 5.e
 Massiliensis Ecclesia prima sedes in prouincia Narbonens. 39.b
 Massiliensis Episcopus accusatus apud Cælestinum Papam. 512.e.513.a
 Mathematici lege Honorij exagitati. 279.a
 Matricula ornamentorum Ecclesiæ Constantinopolitanæ ad Innocentium Papam missa a clero. 207.e
 Mauortius cū Galbione aduersus Bonifacium mittitur. 500.e
 Mauortius Episcopus detractor S. Ambrosij a Deo punitus. 36.e.37.a
 Maximus Episcopus Anazarbi Nestorianus. 573.a
 Maximus manichæus in Gallia. 460.b
 Maximus tyrannus aduersus Honorium. 322.d.323.c. extinctus. d
 Maximianus Episcopus Bagaiensis abdicat se Episcopatu pacis causa. 165.a.b
 Maximianus Bagaiensis quanta passus a Donatistis. 229.b.c
 Maximiani Bagaiensis Episcopi querelæ ad Imperatorem. 229.b. ad Honorium se confert. d
 Maximianus abdicans se Episcopatu pacis causa, laudatur a S. Augustino. 165.b.c
 Maximiani duo Episcopi, Bagaiensis diuersus a Vagiensi. 166.a.b
 Maximianus eligitur Episcopus Constantinopolitanus. 599.d.e.600.a
 Maximianus electus Episcopus Constantinopolitanus scribit ad Cyri lum. 600.e.601.a
 Maximianus Episc. Constantinopolitanus moritur. 643.c
 Maximianus Episcopus Constantinopolitanus commendatus a Cælestino Papa. 611.b
 Maximianum Cælestinus litteris est cohortatus agere contra Pelagianos. 612.c.615.b.c
 Maximianus vnus ex legatis Roma ad Alaricum missis pro pace conficienda. 279.e
 Maximianus Episcopus Macedoniæ agit apud Innocentium pro Attico Episcopo Constantinopolitano. 275.b
 Maximinus Episcopus Arianus in Africa S. Augustinum prouocat ad disputandum. 477.c
 Maximianistæ afflictati ab Optato Gildoniano. 55.d.e
 Maximianistarum Acta cū Donatistis peruestigari iussa. 128.b.c
 Maximianistæ Collationem publicam expetentes reiecti sunt. 303.e
 Maxi-

<i>Maximianistarum causa cum Donatistis.</i>	130.a.b	<i>Memnon detruditur in carcerem a Ioanne Comite.</i>	588.e.
<i>Mediolanensis Ecclesiæ accepit reliquias sanctorum martyrum Alexandri & sociorum.</i>	102.e. accepit eisdem		589.a
<i>S. Gaudentius Episcopus Brixianus.</i>	103.c	<i>Memnon datur a schismaticis.</i>	574.b.c.d. libellus contra ipsum atque Cyrillum a schismaticis datus.
<i>Megalius Episcopus Calamensis ordinator Augustini.</i>	14.a	<i>Memorie sancti Stephani Protomartyris plures in Africa erectæ.</i>	390.b.c
<i>Megetia clarissima femina curata ex reliquijs S. Stephani.</i>	391.d	<i>Memoria Vzalensis ab Euodio Episcopo erecta, & quæ ibi acta.</i>	390.e. 391.a
<i>Melaniæ genus.</i>	25.c.d	<i>Memorius Iuliani Pelagiani pater.</i>	443.b.c
<i>Melaniæ reditus in Urbem tempus.</i>	24.e. 25.a	<i>Methodius calumniam patitur a Socrate.</i>	149.d.e. 150.a
<i>Melaniæ redeunt Romanorum occursum.</i>	25.d.e. 26.a	<i>Metropolitani Episcopi qui dicti.</i>	41.a. b. primum sibi vendicant titulum.
<i>Melaniæ indumentum.</i>	25.e. 26.a		42.a
<i>Melaniæ reuertendi Romam prætextus.</i>	25.a.b	<i>Metropolitani vnus duobus præerat Episcopis.</i>	582.c
<i>Melania magna estimationis sanctitatis apud Romanos.</i>	26.c.d.e	<i>Michææ Prophetæ ossa quando inuenta.</i>	252.c
<i>Melaniæ virtutes a S. Paulino prædicatæ.</i>	26.b	<i>Michael Mercatus quid cum Marsilio Ficino de animæ immortalitate.</i>	331.d.e. 332.a.b
<i>Melania Romana infert in Urbem hæreses Origenis.</i>	24.d.e. 25.a.b	<i>Michael Mercatus Iunior Protonotarius iure laudatur.</i>	331.e
<i>Melania hospita S. Paulini.</i>	26.b	<i>Mileuitanum Conciliū contra Pelagianos.</i>	384.d.e. 385.a. tempus eius. b
<i>Melania Nolæ nouit res gestas S. Martini.</i>	28.c	<i>Mileuitanum Concilium quando celebratū.</i>	163.e. 164.a. Acta eius. d.e. 165.a.b.c
<i>Melaniæ res geste in Vrbe post reditum.</i>	30.a	<i>Mileuitana Concilia duo. 164. a. b. confusa simul. c. d.</i>	
<i>Melaniæ Marcella restituit.</i>	23.d	<i>Mileuitana Concilia duo simul confusa. 385.c. d. in posteriori Episcoporum numerus qui conuenere.</i>	387.d. res in eo geste. 387.e. 388.a. canones. 388.e. litteræ ad Innocentium Papam.
<i>Melaniæ coniuncti fauent Ruffino.</i>	107.e. 108.a	<i>Milites irruunt in neophytos.</i>	191.e
<i>Melania Senior recedit ab Vrbe.</i>	275.e. 276.a.b.c	<i>Milites immitti ab aduersarijs Ioannis inuadunt Episcopos vigilas gentes.</i>	191.b.c
<i>Melaniæ filius nauigauit in Africam.</i>	276.c	<i>Milites eadem patrant in ecclesiâ.</i>	191.d.e. trucidant Fideles vigilas agentes. ibid. aggressi Fideles festum celebrantes in campo. 191. e. 192. spoliant mulieres. ibid. 194.d.e
<i>Melaniæ filij defuncti laudes.</i>	284.d	<i>Milium seuita in sectatores Ioannis Chrysoctomi.</i>	200. c. d
<i>Melaniæ Carthaginem nauigant.</i>	281.b.c. inde Tagastam ad Alypium, postea Hipponē ad Augustinum.	<i>Milites rursus grassantur in Ioannis studiosos.</i>	203.e
<i>Melaniæ filij reliqui.</i>	284.e. 285.a	<i>Militibus stipendium auctum in bello contra Rhadagaisum.</i>	237.e. 238.a
<i>Melaniæ filij obitus.</i>	284.b.c. eam litteris est consolatus Paulinus. b.c. d	<i>Milites quam male habuerint Ioannē Chrysoctomum in ultima eius exiliij translatione.</i>	254.b.c
<i>Melania Senior Catholica reddita.</i>	285.a.b	<i>Milium manus missa a Theodosio ad Honorij ex Oriente.</i>	289.e
<i>Melaniæ obitus.</i>	285.b	<i>Milites adhibiti ad executionem Apostolicæ sedis.</i>	452.e
<i>Melaniæ duæ.</i>	109.e	<i>Militare prohibentur hæretici.</i>	5.a
<i>Melaniæ Iunioris nuptiæ.</i>	25.b	<i>Militaria signa cruce decora.</i>	8.e. 9.a
<i>Melania Iunior cum Seniori recedit ab Vrbe.</i>	276.a.b.c	<i>Millenarij deficientes.</i>	326.b
<i>Melania Iunior quædo venit Hierosolymā.</i>	458.e. 459.a.b	<i>Millenariorum hæresis iterum reuiscit.</i>	325.e. 326.a
<i>Melaniæ & Piniani viri ipsius vitæ institutum.</i>	459.c	<i>Millenarij aduersarij Origenistæ.</i>	326.a
<i>Melaniæ auunculus Volusianus.</i>	462.a	<i>Minerius cum Alexandro scribit ad S. Hieronymum.</i>	246.b
<i>Melania Iunior litteris Volusiani patris accersita Constantinopolim.</i>	644.e	<i>Mineræ statua incensa.</i>	198.e
<i>Melaniæ aduentus Constantinopolim.</i>	645.b.c. quid Chalcedone.	<i>Minoricensis insulæ descriptio.</i>	419.e
<i>Melaniæ hospes Constantinopoli Lausus.</i>	645.c	<i>Minorica insula illustrata reliquijs S. Stephani Protomartyris.</i>	419.c.d
<i>Melania curat pedem luxatum Eudociæ Augustæ.</i>	666.a	<i>Minoricensi Ecclesiæ præfectus Seuerus Episcopus. ibid.</i>	
<i>Melania conuertit Volusianum ad fidem.</i>	646.a.b	<i>Miraculum de aqua ad baptismum spontaneum exhibente obsequium.</i>	406.e
<i>Melaniæ consuetudine Theodosius Imperator & Eudocia Augustæ redditi meliores.</i>	646.c	<i>Miraculum de catenis duabus vna coniunctis.</i>	668.d
<i>Melaniæ historia de rebus gestis cum Volusiano Constantinopoli cognita & probata.</i>	644.e	<i>Miraculū de Eucharistia obaurescente in lapidē.</i>	126.c.d
<i>Melaniæ demon aduersatur.</i>	645.c	<i>Miraculo edito plures Gazenses conuersi ad fidem.</i>	74.b.c
<i>Melania Constantinopoli vrget Nestorianos.</i>	645.e	<i>Miraculis S. Germani iterū vincit Pelagianos.</i>	652.b.c.d
<i>Melania redit Hierosolymam.</i>	646.b	<i>Miracula S. Germani, Rauennæ cum esset.</i>	653.c.d
<i>Melania suscipit peregrinationem Hierosolymam Eudociæ Augustæ.</i>	665.d.e	<i>Miraculum S. Germani, quo Pelagianos confutauit.</i>	522. a. b
<i>Melania obuiam procedit Eudociæ venienti Hierosolymam.</i>	665.e	<i>Miraculum aliud in Lucania de aqua spontaneum obsequium præbente tempore baptismi.</i>	407.a
<i>Melanius pater Melaniæ Senioris.</i>	284.c		Mira-
<i>Meletius Episcopus in Syria monet cum alijs Nestorium, ut se corrigat.</i>	542.b		
<i>Meletius quomodo gener dictus Gregorij Nazianzeni.</i>	686.c		
<i>Meletius Iudæus cum Innocentio fugam arripit, ne efficeretur Christianus.</i>	423.e. 424.a. b. eius uxoris conuersio miracula.		
<i>Meliuina locus miraculi de aqua sponte scaturiente.</i>	406.e		
<i>Memnon Episcopus Ephesinus accusatur a schismaticis.</i>	574.b		

<i>Miraculum aliud id genus in Lusitania.</i>	407.c.d. 408.a. alia his similia in Oriente.	408.b.c
<i>Miraculum de Iudæo sapiens baptizato.</i>		460.c.d.e
<i>Miracula plura quæ contigere in conuersione Iudæorum insule Minoricensis.</i>	421. 422. 423. 424. 425. 426. 427.	
<i>Miracula e gladio Petri.</i>		668.b
<i>Miraculum Melaniæ.</i>		666.a
<i>Miracula falso attributa Nouatianis.</i>		460.b.d.e
<i>Miracula edita ex reliquijs S. Stephani Protomartyris Vzalæ duobus libris conscripta.</i>		391.a.b
<i>Miracula ad reliquias martyrum fieri solita Vigilantius carpit.</i>		250.c.d
<i>Miraculum Siluani Episcopi Troadis.</i>		644.c.d
<i>Miraculum de subscripto post mortem chirographo ab Euario philosopho.</i>		330.c.d
<i>Miracula S. Theotimi Episcopi Scytharum.</i>		148.c.d.e
<i>Miraculum in translatione Ioannis Chrysoctomi.</i>		661.c.d. aliud. 664.b.c
<i>Miracula e vinculis Petri.</i>		667.e. 668.d
<i>Miraculis confirmata doctrina.</i>		37.a
<i>Misericordia est Dei comminatio & flagella immissa.</i>		21. b.c
<i>Missæ cum celebratur, Angeli visi assistere.</i>		256. e. 257.a
<i>Missarum prolixitatem otiosi & delictiosi pertæsi.</i>		417.e
<i>Missarum contractio inde manauit.</i>		417.e. 418.a
<i>Missas negligenter audientes, vel recedentes antequam absolverentur. S. Augustinus redarguit.</i>		417.e. 418.a
<i>Missæ cantari olim solite festiuis diebus.</i>		417.e
<i>Modegiselus Rex Vuandilorum mortuus in Hispania.</i>		501.e
<i>Moduarus diaconus pro Gothis agit.</i>		226.e
<i>Monacha prohibetur pallam tangere.</i>		481.b
<i>Monachi Aegypti insurgunt pro Cyrillo contra Orestem Præfectum.</i>		378.d.e
<i>Monachi Aegypti dissidio laborant ob libros Nestorij.</i>		524.d
<i>Monachi Adrumetini ob Pelagianas positiones dissidijs laborant.</i>		416.c.d
<i>Monachi in Africa propagati ex Ecclesia Hipponensi.</i>		19.c.d
<i>Monachi in Africa cooptati in clerum.</i>		64.d.e
<i>Monachi capti ordinari clerici in Ecclesia Hipponensi.</i>		19.b.c
<i>Monachi ludibrio habitati a Carthaginensibus.</i>		674.c.d
<i>Monachi celebriores insule Caprarie.</i>		58.c.d
<i>Monachi Caprarie insulæ vita sanctissimi.</i>		57.c.d
<i>Monachi scelestissimi quid in S. Ioannem Chrysoctomum, Cæsareæ cum esset.</i>		213.d.e
<i>Monachi Constantinopolitani quid passi a Nestorio.</i>		527.e. 528. eorum commendata modestia.
<i>Monachi quanta passi causa Chrysoctomi ab eius persecutoribus.</i>		206.d
<i>Monachi male habitati a Phœnicibus Gentilibus.</i>		141.d.e. ijdem a Ioanne Chrysoctomo missi.
<i>Monachi occurrunt Ioanni proficiscenti in exilium.</i>		212.c
<i>Monachis referta Etruriæ littora, quos alebat S. Fabiola.</i>		58. d.e
<i>Monachi insule Gorgoniæ.</i>		57.d.e
<i>Monachi iussi abire Epheso, ne tumultuarentur.</i>		566.d.e
<i>Monachi Origenistæ turbant Ecclesiam Alexandrinam.</i>		86.b.c.d
<i>Monachi Origenistæ cognomine Longi.</i>		116.d
<i>Monachi Origenistæ eiecti ex Aegypto & Palestina proficiscuntur Constantinopolim.</i>		88.c. d. 114.e. 115.a. 117.b.c.d

<i>Monachi Origenistæ quas struunt calumnias contra Theophilum.</i>		116.e. 117.a.b
<i>Monachi Origenistæ excepti communicatione peregrina a Ioanne in ædibus Anastasiæ.</i>		119.b.c.e. 120. quibus prætextibus Ioannes eos retinuit.
<i>Monachi Origenistæ accusant Theophilum Episcopum Alexandrinum apud Arcadium Imperatorem.</i>		146. b.c. eorum petitiones. d.e
<i>Monachi Origenistæ veniam petentes recepti in Synodo a Theophilo.</i>		175.d.e
<i>Monachi Palæstini trucidati a barbaris.</i>		304.d.e
<i>Monachi insule Palmariæ.</i>		58.e
<i>Monachus impudens excommunicat Theodosium Imperatorem.</i>		491.a.b
<i>Monachus illustris familiæ cultor Gorgoniæ insulæ.</i>		57.e. 58. a
<i>Monachus quidam vagus & impostor mira quædam videbatur operari.</i>		647.c
<i>Monachum conuenit secreto Theodosius Imperator.</i>		491.d
<i>Monachi assumendi in Episcopos, cum deficiunt clerici.</i>		64.e
<i>Monachi impostores distrabunt lucri causa ossa quasi martyrum.</i>		64. b.c
<i>Monachi derisi a Gentilibus.</i>		58.d
<i>Monachis laborandum manibus.</i>		63.e
<i>Monachi prohibiti nutrire comam & barbam.</i>		64.c.d
<i>Monachi ne abstrahant qui ducuntur ad supplicium.</i>		69. a. b
<i>Monachi quidam vagi & impostores in Africa.</i>		64.a.b
<i>Monachorum derisores deridentur.</i>		59.c
<i>Monachorum regulæ a sanctis viris scriptæ & illustratæ.</i>		223.e
<i>Monachismus in Africa propagatus.</i>		19.a.b
<i>Monachismus late propagatus.</i>		58.d.e
<i>Monasterium Bethleemiticum inuasionem passum Pelagianorum.</i>		394.b.c
<i>Monasteria ab Eudocia ædificantur in Palæstina.</i>		666.d
<i>Monasteria ab Hunnis excisa in Syria.</i>		6.d
<i>Monastici ordinis aduersarius Vigilantius.</i>		250.e
<i>Monaxius Præfectus Prætorio quid contra Pelagianos.</i>		461.e
<i>Montanistæ hæretici Theodosij legibus exagitati.</i>		307.b. 380.c
<i>Montenses hæretici nouis legibus Honorij Imperatoris exagitati.</i>		270.d
<i>Morimorum gens ad fidem conuersa per S. Victricium.</i>		23.e. 24.a
<i>Morini populi translati in Germaniam.</i>		263.d
<i>Mortui sex reuocati ad vitam ex reliquijs S. Stephani in Africa.</i>		392.c.d
<i>Mulieres quauis sanctitatis specie vetitæ habitare cum clericis.</i>		65.d.e. 67.a.b
<i>Mundi contemptus ex casu Eutropij prædicatur.</i>		76.e. 77.a
<i>Mundanarum rerum inconstantia.</i>		77.e. 78.d.e. 79.
<i>Mundum muliebrem Christianarum seminarum quale.</i>		3. a. b
<i>Muri vrbis Romæ instaurati ob metum Alarici.</i>		184.d.e
<i>Muris frustra defenditur ciuitas, nisi Deus ipse tueatur.</i>		185.a
<i>Musarum simulacra combusta Constantinopoli.</i>		198.e

N

<i>Narbonensis Gallia excisa a barbaris.</i>		263.d
<i>Natalis dies Apostolorum celeberrimus.</i>		47.b.c
<i>Natalis Domini ieiunij fractor accusatur.</i>		166.e
<i>Natalis Domini immutatus apud Aegyptios.</i>		627.a.b

Nata:

Natalis diei festum. 189.d
 Natalitiorum S. Felicis ratio. 19.e.28.d.e
 Nauigantes soliti portare Eucharistiam. 136.e.194.e
 Nauium opifices qui mittunt ad barbaros, pœna digni. 461.a.b
 Naucleri occasione exorta tempestas maris. 136.e. ab-
 iurante vero hæresi, tempestas sedata. e.137.a
 Naufragio distincti Catholici ab hæreticis & Iudeis. 359.c.d
 Nazianzena Ecclesia Gregorij Nazianzeni heres in om-
 nibus bonis. 685.e
 Nebridius accipit Saluinam filiam Gildonis coniugem. 54.a
 Nebridius filius sororis Augustæ. 54.a.60.d.e. eius lau-
 des. ibid. 61.a
 Nebridij adolescentia laudatissima. 60.d.e. eius filij. e
 Nebridij uxorem hortatus S. Hieronymus ad viduitatem
 seruandam. 60.d.e.61.
 Nestorius Calamensis Gentilis pro suis conciuibus Au-
 gustinum rogat. 97.d.e
 Nestorius Episcopus Constantinopolitanus moritur. 43.
 e.44.
 Nemetensis ciuitas capta a barbaris. 263.d
 Neophyti a militibus irruentibus male habitii. 191.e
 Nepotianus quæ legat S. Hieronymo. 22.d
 Nepotiani Epitaphium. 22.c.d
 Nepotiani virtutes. 22.d
 Nepotianus militans qualis moribus. 22.d.e
 Nestorius creatur Episcopus Constantinopolitanus. 513.
 a.b
 Nestorius nepos Pauli Samosatani cuius opinionis patro-
 nus factus est. 513.c
 Nestorius in monasterio sancti Euprepij educatus.
 ibidem.
 Nestorius ipso orationis exordio ventosus homo iudicatus
 a Nouatianis. 513.c
 Nestorius ipso ingressu bellum indicit Arianis. 513.e.
 514.
 Nestorij magister Theodorus Mopsuestenus. 516.c.d
 Nestorius discipulus etiam Diodori Tarsensis. 516.e
 Nestorij primordia lata. 514.b
 Nestorius auctor Theodosio legum contra hæreticos seren-
 darum. 514.c
 Nestorius detegitur fautor Pelagianorum. 514.c
 Nestorius cepit hæresim propalare. 515.e
 Nestorij præcursores, seu præcones Anastasius & Doro-
 theus. 517.c.d.e
 Nestorij vite progressus in hæresim. 518.c.d
 Nestorij hypocrisis quando detecta. 518.e
 Nestorius graue scandalum Ecclesiæ intulit. 519.a.b
 Nestorius ex aduerso repugnat Apollinari. 519.b
 Nestorius ad decipiendum Nicænæ fidei scuto vitur.
 523.e
 Nestorius tentat Aegyptii monachos, libris ad eos datis.
 523.e.524.a
 Nestorius ad Cælestinum Papam libros mittit per Antio-
 chum. 524.a
 Nestorij libri quales ex visione patefacti. 524.a.b
 Nestorium qui primo fuerint auersati. 526.e
 Nestorius cur a Theodosio non repressus ipso initio fuerit.
 527.a.b
 Nestorius fauore Theodosij incalcescit. 527.c.d
 Nestorius debacchatur in monachos Constantinopolitanos.
 527.e
 Nestorius in Cyrillum armatur. 528.c.d
 Nestorius qualis in pugnâ aduersus Cyrillum. 529.d.e
 Nestorius scribit ad Cælestinum Papam. 530.c

Nestorij epistola ad Cælestinum Papam. 530.e.531.
 Nestorius agit pro Pelagianis apud Cælestinum Papam.
 530.e.531.a
 Nestorij epistola posterior ad Cælestinum. 531.e.532.a
 Nestorij consilium scribendi ad Cælestinum. 532.d
 Nestorius damno suo Cælestinum tentat. 532.e.533.a
 Nestorium sua epistola Cælestinus exagitat. 534.a.535.
 536.
 Nestorio præfigit ad respiscendum terminum perempto-
 rium Cælestinus. 536.e.537.a
 Nestorius Pelagianus. 536.c. fauit Pelagianis. 537.b
 Nestorius admonetur a Ioanne Episcopo Antiocheno.
 540.a.b.c.541.a
 Nestorij hæresim quomodo omnes sint execrati. 541.a
 Nestorius despexit legationem ex Concilio Alexandrino.
 547.a
 Nestorius contumax litteris Cælestini confugit ad Impe-
 ratorem. 547.b
 Nestorius excitat Theodosium contra Cyrillum. 547.c.d
 Nestorius armat suos contra Cyrillum Episcopos. 547.d.e
 Nestorius mandat Andreæ & Theodoro, vt scribant
 contra Cyrilli anathematismos. 547.d.e
 Nestorium exagitat in Occidente Ioannes Cassianus. 555.e
 Nestorij aduentus Ephesum. 565.a. anteuertit Cyrillum,
 vt fidem Episcoporum pertentaret. 565.b
 Nestorius Ephesi ante Synodum horrendas iactat blasphemias.
 565.b
 Nestorius citatus ad Synodum quid responderit. 567.d
 Nestorius secundo citatus. 578.b.c. mandatum ad ipsum
 scripto directum. ibid.
 Nestorij superbia, & contumacia. 568.d.e
 Nestorius tertio citatus a S. Synodo Ephesina. 568.e.
 569.a. eius mentis tumor & contemptus. 569.b
 Nestorij antigrapha in Cyrillum vt hæretica explosa cum
 anathemate ipsorum & auctoris. 569.d
 Nestorij dānatio lecta ex epistola Cælestini Papæ. 569.e
 Nestorij blasphemie relata in Synodo. 569.e
 Nestorij hæresis ex sacris diuinæ Scripturæ oraculis Ephe-
 si condemnata. 569.e.570.
 Nestorius sententiam damnationis accepit. 570.a.b
 Nestorius nouus Iuda a S. Synodo in epistola ad eum data
 nominatus. 570.c
 Nestorij damnationem quo triumpho acceperunt Ephesij.
 570.d.e
 Nestorij dānatio publice Ephesi per præcones proclama-
 ta. 571.a
 Nestorij libros esse comburendos petit Synodus ab Impera-
 tore Theodosio. 571.b.c
 Nestorius draco Apocalypsis iterum surgit bellum agere.
 571.e.572.
 Nestorio sicuti bestie Apocalypsis suffragati sunt Prin-
 cipes. 571.e.572.a
 Nestorij epistola ad Theodosium Imperatorem mendacijs
 referta. 572.c.d
 Nestorius prouocat ad nouam Synodum. 572.e
 Nestorio fauentes Episcopi qui fuerint. 572.e.573.a
 Nestorio fauentes collecti in vnum quid obijciunt contra
 Orthodoxos. 573.e.574.b. clanculo rem agunt. 575.b
 Nestorius iterum damnatus post aduentum legatorum
 Apostolicæ sedis. 576.b
 Nestorij fautores dedere litteras in Aegyptum contra
 Cyrillum. 577.a
 Nestorij sectatores quas calumnias in Victorē monachum
 spargunt. 577.c.d
 Nestorij sectatores sese protegunt tegmine Nicænæ fidei.
 580.b
 Nestorij sectatores scribunt calumnias ad Imperatorem
 contra

contra Synodum œcumenicam. 583.e.584.a
 Nestorij sectatores nituntur auxilio & estimatione Aca-
 cij Berœensis Episcopi apud Theodosium. 588.b.c
 Nestorius custodiendus traditur Candidiano. 588.e
 Nestorius vt restituatur, laborant schismatici. 589.d.e
 Nestorij sectatores dolose professi fidem Catholicam. 589.e
 Nestorij sectatores legati septem missi Constantinopolim
 ad Imperatorem. 594.c.d
 Nestorius priuatus sede iussus abire Epheso. 595.d.e
 Nestorij sectatores schismatici. 595.e
 Nestorij sectatores liuore tabescunt, cum vident Theodo-
 sium erga Orthodoxos propensiosem. 596.
 Nestorium defendit Theodoretus. 598.a.b
 Nestorij sectatores pergunt Chalcedonem, vt audiât Theo-
 doretum concionantem. 598.d.e
 Nestorij dānatio Cælestino Papæ debetur. 601.c
 Nestorij hæresis occasione aucta est gloria Deigenitricis
 Mariæ. 601.d.e
 Nestorius exauktoratus scriptis exagitat fidem Catholi-
 cam. 602.b
 Nestorij cum Iuda comparatio a Cælestino Papa facta.
 613. b. c
 Nestorium exagitat Cælestinus. 614.c. de ipso curando
 diligenter actum. d. e. rursum in eundem. 615.d.e
 Nestorium curare satagit Sixtus Papa. 617.d.e
 Nestorius damnatur in Concilio Antiocheno a Ioanne &
 alijs Syriæ Episcopis. 622.d.e. & in epistola ad Cyrillum.
 624.c.d
 Nestorio fauet Theodoretus adhuc post pacem publice
 initam cum Cyrillo. 628. d. e
 Nestorius comparatus Lucifero. 637.a
 Nestorius mitius quam par erat habitus est. 638.a.b. per-
 missus libere agere in monasterio S. Euprepij. ibid. hono-
 rifice illic habitus muneribus frequentatus. 656.b
 Nestorij libri damnati sanctione Theodosij. 648. b. c
 Nestorij sectatores Simonianos appellari debere Theodo-
 sius sanxit. 648. b
 Nestorius iussu Theodosij deportatur in Oasim. 655. d. e.
 eius scripta in exilio, quæq. passus a barbaris. 656.
 c. d. e. 657. a. b. c
 Nestorij prodigiosus interitus. 657. d. e. 658. a
 Nestoriani calumnijs agunt contra Cyrillum. 529. c. d
 Nestoriani post initam pacem falsa spargunt de Cyrillo.
 633. d
 Nestoriani calumniantur, damnata a Cyrillo sua capitula.
 625. e. 626. a. b
 Nestoriani calumniati sunt Sixtum Rom. Pont. agre tulif-
 se damnationem Nestorij. 635. c. d
 Nestoriani appellandi Simoniani. 648. b. c
 Nestoriani redditi Quartadecimani. 580. b
 Nestoriani confingunt epistolam tamquam a Philippo
 Apostolicæ sedis legato missam. 634. b
 Nestorianorum mos appellare omnes Orthodoxos Apollin-
 aristis. 650. c
 Nestorianorum strophæ ex epistola Ibe Edesseni Episcopi.
 662. c. d
 Nestorianorum imposturas Cyrillus detegit. 634. a. b
 Nestorianos Melania Iunior vrget Constantinopoli. 645. e
 Nestoriana hæresis vnde progressi. 515. e. 516.
 Nestoriana hæresis contraria Apollinaris errori. 519. b
 Nestoriana hæresis Pelagiani auctores. 464. b. c
 Nestoriana hæresis a Leporio auctore damnatur. 464. c.
 d. e.
 Nicænus canon, ne in vna Ecclesia duo præsent Episcopi.
 34. b. c
 Nicæni Concilij nomine canon Sardicenus quomodo cita-
 tus. 448. d. e. 454. b. c. 455. 4

Nicænam fidem pro scuto sumunt Nestoriani. 580. b
 Nicæsius Rhemensis Episcopus martyr. 263. e
 Nicephori error de translatione S. Ignatii. 665. a
 Nicerate Nicomedienfis femina pia. 204. a. arte medi-
 ca. b. c
 Niceta innotuit vita S. Martini. 29. e
 Niceta peregrinatur in Occidentem ad loca sancta. 23. e.
 eius reditū celebrauit carmine S. Paulinus. 23. e. 28. c.
 quo tempore contigit eius aduentus in Italiam. 28. d
 Niceta peregrinationis ratio. 28. e
 Niceta Episcopus conuertit barbaros. 23. b. c. d
 Niceta cōmentitia historia reijcitur, & confutatur. 667. c
 Nicobulus deridet Alypianam Gregorij neptem, coniu-
 gem suam, ob staturam exiguam. 688. a. b
 Nicobulus Iunior filius Alypianæ neptis Gregorij Na-
 zianzeni. 689. e
 Nicobulus maritus Alypianæ neptis S. Gregorij Nazian-
 zeni. 687. e. 688. a
 Nicodemi corpus inuentum. 367. e
 Nygetio ostensa visio de reliquijs S. Stephani. 369. d
 Nilammon monachus maluit mori, quam fieri Episcopus.
 178. e. 179. a
 Nilammoni ecclesia erecta, & dies festus institutus. 179. a
 Nolæ Pelagiani plures degebant. 398. e. 399. a
 Nolam incendit Alaricus. 301. b. c
 Nomadæ Scythæ ad rectam fidem cōuersi a Ioanne Chry-
 sostomo. 127. a
 Nonna neptis Gregorij Nazianzeni reprebensione di-
 gna. 686. c. 688. c
 Notarius exceptor Ambrosij testis vistonis. 34. e. 35. a. b
 Notarij exceptores publicæ disputationis S. Augustini
 cum Felice Manichæo. 222. a. b
 Nouatianis præest Sifinnius post Marcianum. 13. b. c
 Nouatianus insectatus est vehementer Ioannes Chryso-
 stomus. 257. e
 Nouatiani diuisi in Sabbatianos. 272. d
 Nouatiani hæretici propensiores erga Ioannem Chryso-
 stomum. 257. e
 Nouatiani diu tolerati per Innocentium Papam iussi sunt
 pelli. 272. d
 Nouatiani a Cyrillo Alex. statim expulsi. 346. e. 347.
 Nouatiani pulsi vndique, & Dei iudicio reprobati. 359. b. c
 Nouatianus exagitat legibus Theodosius. 359. b. c
 Nouatianum naufragium. 359. c. d
 Nouatiani Anabaptiste. 359. b. c
 Nouatiani hæretici a Theodosio lege vexati. 480. b. c
 Nouatiani cohibiti a cultu sabbati. 492. a
 Nouatianis falso attributa miracula. 460. c. d. e
 Nouatianis Nestorius in primis displicuit. 513. d. e
 Nouatianus exagitat Nestorius. 514. a
 Nouatores infcitæ redarguuntur. 40. e
 Nouatores refugientes Concilium longe deteriores Pela-
 gianis. 442. e
 Nouatorum insulsa commenta. 443.
 Nouatorum in Zosimum Papam calumnie. 447. d. e
 Nucis arbor, in qua Acacius martyr appensus. 21. d. e
 Numerus Episcoporum maior esse debet eo qui damnauit,
 vt absolut. 189. d
 Numidiæ Primatus controuersia. 167. d. e
 Numismata Arcadij indicantia diuinam eius Imperij pro-
 tectionem. 11. a. b
 Numismata Aitali. 383. f
 Numismata Cælestis idoli. 93. e. 94. a
 Numisma cum Eudoxia Augusta ornata cruce. 3. b
 Numisma Honorij de supplantato tyranno. 692. a. b
 Numisma Honorij Imperatoris, quo eius de tyranno iriū-
 phus designatur. 408. c. d
 Numisma

Numisma Theodosij Imperatoris de victoria contra Per-
sas. 469.b.c
Numisma Valentiniiani. 488.d
Nummum cruce signatum dedit Genouese S. Germa-
nus. 521.b
Nuptia Honorij cum Maria. 53.b.61.b
Nuptia Nebridij cum Saluina. 54.a.b

Opus cuiusque ex intentione metiendum. 118.b.c.d
Opus manuale prescriptum clericis ex Concilio Carthagi-
nensi. 63.b.c. item monachis. e
Oracula vana Gentilium de Christiana religionis defectu.
49.a.b. in Gentiles conuersa. 92.e
Oracula falsa de idolo Cælesti Carthaginense. 92.d.e
Oracula vana decipiunt Attalum. 289.c.d
Oracula falsa deorum de restitutione idololatriæ. 462.b
Oratores clarissimi cõtempserunt vocum proprietates, cum
constaret de sensu. 234.e. 235.a
Orbem cum Vrbe ruiturum putauit S. Hieronymus. 298.b
Orbis vniuersus cladibus laborat sub Honorio Imperato-
re. 303.e
Ordinatio S. Augustini in Episcopum Hipponensem. 13.e.
14. a.b. quo anno accidit. d.e
Ordinationis diaconi falso accusatus dicitur Epiphanius.
147.d.e
Ordinatio Porphyrij Antiocheni Episcopi qualiter se ha-
buit. 203.a.b
Ordine sacro nullus alio maior. 160.c.d
Ordinabantur inuiti, rapiebanturque etiam coniugati.
281.d.e. 282.a
Orestes Præfectus Alexandria quid in gratiam Iudeorum
contra Christianos. 377.e. 378.
Orestes Cyrillo infensus. 378.d.e
Orestes percussus ab Ammonio monacho. 378.e
Orientalis Ecclesia ab Occidentali quomodo distinguitur.
564.b.c
Orientalis Ecclesia nouis post pacem agitata turbibus.
633.b.c
Orientalis Imperij curatores. 265.c.d
Orientalibus omnibus Ecclesijs præsidere se dicebant Epi-
scopi Alexandrini. 678.d.e
Origenis apertissimus propugnator Ruffinus. 32.a
Origenis hæreses Romæ damnantur. 145.a.b
Origenis Periarchon germana translatio requiritur a
S. Hieronymo. 46.b.c. quando facta hæc versio. 83.c.d.
eius consilium in ea re agenda. ibidem
Origenis errores demonstrat Hieronymus transferendo
Periarchon. 83.e. 84.
Origenis errores damnantur in Concilio Alexandrino.
85.b.c.d
Origenis hæresis infertur in Vrbe. 24.d.e
Origenis hæresis quos habuit præcursores, cum inferretur
in Vrbe. 26.e. 27.a
Origenis hæreses clanculo sparguntur in Vrbe. 30.a.b.c.
Origene Apologia vulgatur in Vrbe. 30.c.d
Origenis Periarchon Romæ a Ruffino editum. 30.d.e. quid
sub eo doli lateret. 30.e. 31.a. 45.a
Origenis Periarchon in emendatum editur, & emendatum
permittitur. 31.a.b. purgatum ex parte tantum. 31.e.
32.a
Origenis hæresis fugata ab Occidente. 91.b.c
Origenis errores damnantur Romæ ab Anastasio Papa.
108.d.e
Origenis errores damnantur vbiq; in Occidente ab om-
nibus Episcopis. 109.b
Origenis errores damnati in Concilio habito in Cypro a
S. Epiphano. 147.c
Origenis errores damnat Constantinopoli Epiphanius. 149
a.b.c.d.e
Origenis non libri, sed errores a Patribus damnati. 149.
a.b.c.d. 150.
Origenis Periarchon tantum vetitus, non alij libri. 149.b.c
a Didymo illustrati. 150.b.c
Origenis reprehenses. 150.c.d
Origenis errores Romæ disseminati, sed damnati. 154.c.e
Orige-

Oasena deportatio. 12.a
Oasena relegatione punitur Nestorius. 655.d.e.
656.a
Oblatio cereorum a populo fieri solita Episcopis. 664.e
Obsidio Urbis soluta, dato auro Alarico. 277.a
Oceanus V. C. interpellat cum Pammachio S. Hierony-
mum, vt transferat Periarchon Origenis. 46.e. 47.a
Occidentalis Ecclesia ab Orientali quomodo distinguitur.
564.b.c
Occidentales Ecclesiæ ab Ecclesia Romana Paschatis diem
accipiebant. 253.c
Occidentalis Imperij ærumna. 266.e
Occisoribus martyrum ignoscendum. 103.b
Oculorum ægritudines curantur a S. Martino. 163.b.c.d
Oleo benedicto maris tempestas a S. Germano sedata.
521.c.d
Olybrius filius S. Probæ Consul ordinarius. 298.d
Olympias nobilissima vidua. 61.a
Olympias vidua diaconissa nesciens recepit Origenistas.
119.b.c. excusatur ab auctore melius quam a Palla-
dio. 119.c.d.e
Olympiadem viduam diaconissam Ecclesiæ Constantino-
politane consolatur, cum discessurus esset, Ioannes Chry-
sostomus. 197.c
Olympias afflicta nimis ob successionem Arsacij. 199.e
Olympiadem nimium mærentem Ioannes Chrysofostomus con-
solatur. 199.e
Olympias subiecta questionibus propter incendium. 201.d
Olympias diaconissa dira passa a magistratibus causa Ioan-
nis Chrysofostomi. 204.d. laudatur eius animi constan-
tia. e. causam dicit coram Præside. d.e
Olympiadem grauiam passam S. Ioannes Chrysofostomus litte-
ris consolatur. 205.a
Olympias rursus perducta ad tribunal exilio damnata est.
205.b
Olympiadis insignis humilitas. 205.b.c
Olympias suppeditabat pecuniam Chrysofostomo redimenti pro
captiuos. 227.a
Olympia certamina agebantur Antiochiæ. 202.e
Olympius Episcopus in Hispania doctrina celebris. 235.c.
eius scripta. d. quo tempore vexerit. ibid. d.
Olympius liberator Imperij a prodicione Stilichonis. 268.
b.c. laudatur a S. Augustino. b
Olympius occisor Stilichonis creatur Magister Officiorum.
269.b
Olympius laborat pro Ecclesia Africana aduersus Donati-
stas. 270.d.e
Olympius redactus in ordinem se contulit in Dalmatiam.
280.a.b
Optimus Episcopus Antiochiæ subscriptus testis testamenti
Gregorij Nazianzeni. 686.e
Optatus Gentilis homo Præfectus Constantinopoli quæstio-
nem exercet de sanctissimis feminis. 206.c
Optatus Gildonianus Episcopus cruentissimus Donatista
vexat dire Catholicos. 54.e. 55.a
Optatus Gildonianus affligit Maximianistas. 55.c.d
Optatus Gildonianus extinctus. 56.b

Origenis libri quales ex sententia Theophili. 178.b.c
Origenes magister Pelagianorum. 306.a.b
Origenis hæresis rami pullulantes. 364.b.c
Origenis errores reuertuntur in Hispaniam ab Auito & Ba-
silio. 362.d.e
Origenista turbant Palæstinam. 6.c.d
Origenista in Vrbe se conferunt. 24.d.e
Origenistarum præcipui Euagrius & Isidorus. 25.b
Origenista magna astimatione sanctitatis decipiunt plu-
res. 26.e. 27.a
Origenista quid in Vrbe. 30.a.b.c
Origenista irrepunt sub inuolucro editionis Origenis Pe-
riarchon. 30.e. 31.a
Origenistarum fraudes in editione Periarchon. 31.e. 52.a.b
Origenista damnati ab Anastasio Papa. 45.a.b
Origenista damnati in Concilio Alexandrino. 85.b.c.d
Origenista conflant discordias Alexandria. 86.b.c.d
Origenistas cauendos, Theophilus admonet S. Hierony-
mum. 87.b.c
Origenista fugati a Theophilo pergunt in Palæstinam. 87.
b.c
Origenista litteris Theophili vbiq; exagitati. 88.b.c
Origenista a S. Epiphano exagitati. 88.e. 89.a
Origenista nauigant Constantinopolim. 88.d
Origenista damnati ab Anastasio Papa. 91.a.b. 108.d.e
Origenistarum iudicium Romæ ab Anastasio Papa exhi-
bitum. 106.a.b
Origenista vbiq; damnati in Occidente ab Episcopis om-
nibus. 109.a
Origenista pulsi ex Aegypto & Palæstina proficiscuntur
Constantinopolim. 114.c.d.e. 118.e
Origenistarum causa Ecclesia Orientalis turpi contentione
agitata. 114.e. 115.a
Origenista Constantinopolim profecti exclamant in Theo-
philum. 115.a
Origenista Catholicos omnes in simulare soliti hæresis An-
thropomorphytarum. 115.e. 116.a
Origenista nominare soliti Catholicos Pileosotas. 116.b
Origenista monachi quas in Theophilum calumnias texue-
runt. 116.e. 117.a.b
Origenistas cur non eiecerit Ioannes Chrysofostomus excu-
satur. 118.b.c.d
Origenistarum historia ab Origenistis descripta. 118.a.e.
restituta ad lineam veritatis. 118.d.e. 119.
Origenista monachi excepti a Ioanne Chrysofostomo absque
communione in adibus Anastasiæ. 119.a.b. quibus
iustis prætextibus. 120.e. 121.a
Origenista ab Olympiade vidua bene habiti. 119.b.c
Origenista monachi accusant Theophilum Episcopum Ale-
xandrinum apud Arcadium Imp. 146.a.b
Origenistarum calumnia de Orthodoxis, quod damnaue-
rint libros Origenis, cum tantum errores eius abiecerint.
150.a.b
Origenista monachi veniam petentes recepti in Synodo a
Theophilo. 175.d.e
Origenista aduersarij Millenariorum. 326.a
Origenis animarum quæstio a Theologis diu agitata. 363.
e. 364.a.b
Ornamenta Christianorum Crux. 3.b.c
Ornamentorum ecclesiæ Constantinop. indiculus authen-
ticus ad Innocentium Papam allatus a legatis. 207.e
Orosius historiæ scribit. 16.e
Orosius presbyter Hispanus laborat apud S. Augustinum
aduersus hæreses Hispanias labefactas. 362.d.e. 363.
Orosius quanto tempore commoratus apud S. Augustinum
in Africa. 363.d.e
Orosio scribendi historiæ auctor fuit Augustinus. 363.d.e

Orosius rediens diuertens in Africam iudicium Palæsti-
num de Pelagio reddidit manifestum. 385.d.e
Orosius impertijt Africanas complures Ecclesias reliquijs
Protomartyris S. Stephani. 389.e. 390.a.b
Orosius detulit reliquias S. Stephani in Minoricam insu-
lam. 420.b
Orosius pergit Hierosolimam. 366.c
Orosius detulit in Hispaniam reliquias S. Stephani. 366.e
Orosius Episcopus Pelagianus profugus Constantinopo-
lim. 530.e
Oribodoxi Episcopi Constantinopoli agentes consolatoriam
epistolam scribunt ad Patres Ephesum. 591.e. quid ipsi
ad eos rescripserint. 592.a

P

Pachomij Regula in Latinum translata a S. Hierony-
mo. 223.e
Pagani Theodosij lege coerciti. 480.c. 481.a.
Pagani. Vide, Gentiles.
Palæstina agitata timore Hunnorum. 6.c.d.
Palæstina diffensiones. 6.d
Palæstina Synodus, eadem Diospolitana. 371.d.e
Palæstina incursionem barbarorum patitur. 304.d.e
Palæstini monachi trucidati a barbaris. 304.e
Palladius Origenista. 117.e
Palladius scriptor rerum Chrysofostomi reprehenditur. 119.d
Palladius Episcopus Helenopolis in Asia a Ioanne Chry-
sostomo mittitur. 122.e
Palladius multa mentitus in gratiam Origenistarum. 175.
d.e
Palladius Episcopus Helenopolis partis Ioannis fuga la-
psus venit Romam ad Innocentium. 207.c
Palladium suscipit Romæ Pinianus maritus Melaniæ Iu-
nioris. 207.d
Palladius Episcopus profectus cum legatis Apostolica se-
dis quanta passus. 240.d. 241.a. relegatur apud Ethio-
pas in Syenem Aegypti regionem. 241.c.d
Palladius exulans quæ passus in via. 242.d
Palladius Galata pro Pelagio Romam venisse creditus.
395.c
Palladius Magistrianus missus Ephesum ab Imp. cum litte-
ris. 583.c. fauit & ipse Nestorio. d. noluit accipere
litteras a Catholicis, sed tantum a schismaticis. d
Palladij diaconi legatio in Britanniam a Cælestino Papa.
519.c.d. eius genus. 520.a. res gestæ. b.c
Palladij plures eodem vixere tempore. 520.a
Palladius ex diacono ordinatus Episcopus missus ad Scotos.
605. moritur. ibid.
Pallium dare Episcopis, non esse Imperatorum. 631.e.
632.e
Palmaria insula monachi. 58.e
Pammachius auctor erigendarum domorum hospitalium.
48.d.e
Pammachij Titulus in Vrbe. 46.e
Pammachius & Oceanus interpellant S. Hieronymum, vt
transferat Periarchon Origenis. 46.e. 47.a
Pammachij vxoris laudes a S. Hieronymo scribuntur.
47.d.e
Pammachius proficitur monachum post obitum coniugis.
48.a.b.c. eius amor erga pauperes. c.d
Pammachius fauet S. Hieronymo. 108.a
Pammachius colonos suos Donatistas ad unitatem compu-
lit. 233.e
Pammachius possessor latifundij in Numidia. 233.c.d
Pammachius Romanus quantum profuit unitati in Afri-
ca Donatistarum cum Catholicis facienda. 233.c.d
Pam-

Pammachij obitus.	296.e.297.a	Patroni Synodi in Concilio Ephesino.	368.a
Pancratij martyris reliquie Romæ vindices periurantium.	342.a	Paulæ Romanæ duæ.	109.e
Pansophius Episcopus Pisidiæ.	122.a	Paulæ filie.	458.c
Pansophius creatus Episcopus Nicomediæ.	124.b.c	Paulæ Romanæ obitus in Bethlehem.	222.e.223.a
Pansophius legatus a Ioanne Chrysofostomo ad Innocentium Papam.	192.e.193.d	Paulæ sumus ministerio Episcoporum exhibitum. 223.a.b.	
Papæ nomen olim commune omnibus.	538.a	psalmodia diuersarum linguarum in funere eius. b	
Papa. Vide, Rom. Pontifex.		Paulæ Iunioris & Eustochij memoria apud S. Hieronymum.	377.b
Papinianus eminet inter omnes veteres Iureconsultos.	654.e	Paula neptis Paulæ Senioris.	458.d.e
Pappus Episcopus exul restitutus.	274.d	Paulacius Dux Augustalis in Aegypto quid contra vi- duam.	143.c.e
Pappus Episcopus grauius passus causa Ioannis.	292.a	Paulina Paulæ filia secundo loco nata.	458.c
Pappus Episcopus legatus Ioannis Chrysofostomi ad Inno- centium Papam.	192.e	Paulinæ defunctæ vxoris Pammachij laudes scribuntur a S. Hieronymo. 47.d.e. eius ornamenta erogata in pau- peres.	48.c.d
Parabolani qui dicti fuerint.	691.c.d.e	Paulinus Episcopus Nolanus gratulatur Augustino de eius ordinatione.	14.e.15.a
Pascentij Comititis Ariani procacia in prouocando & disse- rendo cum S. Augustino.	477.d.e.478.a	Paulinus saepe scribit ad Augustinum.	15.a
Paschæ dies apponendus in Formatis.	253.e	Paulino quomodo cognitus Augustinus.	15.a.b
Paschæ diem a Romana Ecclesia Occidentales petebant.	253.c	Paulinus Vitam Augustini exigit ab Alypio.	15.c.d
Paschæ dies cuiuslibet anni annunciari solitus ab Episco- po Alexandrino.	90.d.e	Paulinus minime versatus in sacris historijs. 15.e. profa- narum callentissimus.	16.a
Paschæ tempore admissa scelera ab aduersarijs Ioannis Chrysofostomi.	208.e	Paulinus Suetonium in compedium redactum metro ceci- nit.	16.a
Paschatis diei dubium & controuersia quando agitata in Romana Ecclesia. 408.d.e. ea de causa cõsultus Pascha- sinus a S. Leone Papa. e		Paulinus auctor Ruffino scribendæ historiæ.	16.b.c
Paschatis vigilijs trucidatur populus Chrysofostomi studio- sus in ecclesia.	191.d.e	Paulinus legationibus frequentatur ab Africanis Episco- pis.	17.b.c
Paschatis vigilijs reueritus est etiam Vigilantius vigilia- rum hostis.	295.b.c	Paulinus magnæ estimationis apud Africanos.	17.c.d
Paschalis cerei benedicendi licentia a Zosimo Papa con- cessa parochijs.	429.b	Paulinus sollicitus de salute Licentij.	17.e.18.a
Paschales Theophili annis singulis scribi solitæ.	346.c	Paulinus scribit ad Licentium carmen.	18.e.19.a
Paschales epistolæ cur Theophilus amplius non scribat.	253.d.e	Paulinus quando ad Seuerum primam dedit epistolam.	19.d
Paschalis epistola prima Theophili aduersus Origenistas.	89.b.c	Paulinus secundum Natalitium S. Felicis quando celebrauit carmine. 19.e. ratio Natalitiorum.	28.d.e
Paschales Theophili epistolæ quo ordine scriptæ.	89.d.e	Paulinus ad Dominadium. 19.c. quem per illud nomen intelligat.	ibid.
90.a. translata a S. Hieronymo in Latinum.	89.e	Paulini scriptiois Natalitiorum ratio.	19.e
Paschalis epistola primo mitti solita Romam ad Pontifi- cem.	90.d	Paulinus excepit S. Nicetam Episcopum, & persecutus est eius reditum carmine.	23.e
Paschalis epistola Theophili secunda quando scripta. 128.b		Paulinus Nolæ excepit Melaniam.	25.c.d.26.a.b.c
Paschasius quid ad S. Leonem de vero die Paschatis mi- raculo consignato.	406.c.d	Paulinus predicator Melaniæ sanctitatis.	26.b.c
Paschasius cum socijs martyr in Africa sub Genserico.	659.a.b	Paulinus excusatur de laudata ab ipso Melania.	26.e
Passiones martyrum legendæ in ecclesia.	456.e.457.a	Paulinus rerum ignarus laudat Ruffinum.	26.e
Pastillum post communionem degustare solitum Chryso- fostomum.	170.a	Paulinus lignum Crucis accepit a Melania.	27.c.d
Paternus legatus missus ab aduersarijs Ioannis Chrysofostomi ad Innocentium Papam reijcitur.	207.a	Paulinus ligno Crucis extinguit ignem.	27.e.28.a
S. Patens Episcopus Lugdunensis quando vixit.	520.d	Paulinus donatus a Melania tunica.	28.a
Patres Orientales iterum laborant aduersus idololatriam.	669.b	Paulinus donatus a Seuero pallio cilicino. 28.a. quæ ipse mittat ad Seuerum.	ibid.
Patriarchæ Iudeorum quibus parebant.	97.e	Paulinus accipit a Seuero Vitam S. Martini.	28.b
Patricius Apostolatam ad Hibernos accepit a Cælestino Papa. 605.c. eius primordia & ordinatio.	ibid.	Paulinus scriptor Vitæ S. Ambrosij diuersus a Nolano.	37.a.b
Patrimonium Romanæ Ecclesiæ in Oriente.	611.d	Paulini plures eodem tempore.	37.d.e
Patroclus intruditur a Constantio in Episcopatum Are- latensem.	345.c	Paulinus diaconus oppugnator hæresis Pelagianæ.	37.d
Patroclus Episcopus Arelatensis a Bonifacio Papa coer- cetur.	475.e.476.	Paulini presbyteri lucubrations.	37.d
Patroclus Episcopus Arelatensis occiditur, eiq. subroga- tur Honoratus.	500.b	Paulinus Nolanus Episcopus ab Anastasio Papa foue- tur.	47.a.b
Patronus Episcopus Toletanus.	235.b.c	Paulinus venit ad Natalem Apostolorum Romæ. 47.b.c	
		Paulinus Nolanus an scripserit res S. Martini. 163.a.b	
		Paulinus curatur oculorū infirmitate a S. Martino. 163.b	
		Paulini duo, Iunior, & Senior.	163.b
		Paulinus Nolanus ignotum sibi penitus laudauit Vigilanti- um.	246.e.247.a
		Paulinus consolatur Melaniam de obitu filij.	284.b.c
		Paulinus Nolanus Episcopus Catholice veritatis firmus assertor.	399.b
		Paulinus Nolæ Episcopus a barbaris cum caperetur, quid dixit.	301.c.d
		Paulinus	

Paulinus liber Nolæ remansit.	301.c.d	Pauperum infirmantium diuersa portenta.	109.e
Paulinus Nolanus cur admonetur a S. Augustino de Pe- lagianis erroribus. 398.b.c.d. amicus Pelagij, cum vi- deretur Catholicus.	398.e.399.a	Pauperum hospitium a S. Fabiola Romæ constructum.	109.e.110.a
Paulinus Episcopus Nolanus vocatur ad Synodum ab Honorio.	435.c.d.e	Pax inter Alaricum & Honorium.	313.a
Paulini laudes ab Honorio Imperatore.	435.d	Pax conciliata inter Ioannem & Cyrillum, & vtriusque partis Episcopos.	625.d.e
Paulini seruitus in Africa sub Rege barbaro quando contigit.	605.e.606.a.b	Pax inter Seuerianum & Ioannem Chrysofostomum. 144.d.e.	145.a
Paulini Episcopi Nolani obitus. 605.d.e. quæ contige- rint ante obitum.	606.c.d.e	Pax Orientalis Ecclesiæ tractatur per Theodosium Impe- ratorem.	617.618.619.620.621.622.623.
Paulino morituro sancti Ianuarius & Martinus apparue- re.	606.d	Pax Africanæ Ecclesiæ tractatur a Romano Pontifice.	129.c.d.e
Paulini scripta. 607.c.d. seruata a S. Amando Episcopo Burdegalensi.	607.c.d	Pacis studiosissimi Episcopi Catholici.	316.c.d
Paulinus scriptor rerum S. Martini quis fuerit. 162.e.	163.a	Pacis conditiones iniquæ ab Alarico oblatae Honorio Im- peratori.	279.e
Paulinus auctor carminis Eucharistici. 344.a. Ausonij Consulis pronepos, eius genus. 344.b. idem hæresi pol- lutus. redit ad Ecclesiam. e. 345.a. deceptus olim a Priscillianistis.	345.a.b	Pacem redimunt Romani auro ab Alarico.	267.d.e
Paulinus clericus Ecclesiæ Mediolanensis mittitur in A- fricam.	129.a	Peccata coniunctorum non curarunt patefacere sancti viri.	688.c.d
Paulinus diaconus oppugnat Cælestium Carthagine. 339.e.	340.a.b	Peccata populorum prouocant barbaros.	13.a.b
Paulini libellus missus ab Africano Concilio ad Zosimum in causa Cælestij. 410.c. quid contineret ipse libellus.	411.d.e	Peccata grauiora reseruata maioribus Episcopis. 312. b.c	
Paulini Episcopi Antiocheni nomen in sacras tabulas re- latum.	346.b	Peccatum originale negauit Ruffinus, & post eum Pela- gius & Cælestius.	339.d.e.340.b.c
Paulini Antiocheni clerici recepti sub Alexandro.	274.d	Pelagius monachus impius innotescit. 225.e.226.a. qua- les eius mores ex Isidoro.	226.a.b
Paulinus presbyter Romanus sub Innocentio.	397.a	Pelagius successor Ruffini in S. Hieronymum prima iacit iacula.	305.d
Pauliani heretici damnati lege Theodosij.	513.e	Pelagius perstringitur a S. Hieronymo.	305.d
Paulinianus mittitur in Occidentem cum Eusebio a S. Hi- eronymo.	446.a	Pelagius natione Brito.	305.e
Paulinianus quando redijt in Palæstinam ex Italia.	108.b	Pelagius haud gratis carpit scripta sancti Hieronymi.	305.c
Pauli Apostoli imago apud S. Ioannem Chrysofostomum.	256.c	Pelagij præcursor Ruffinus.	306.a
Paulus Apostolus magister Ioannis Chrysofostomi. 255.e.	256.a	Pelagij præcursores multiplices.	306.b.c.d
Pauli Apostoli basilica Romæ honore habita a Gothis.	297.b	Pelagius clanculo seminat suas hæreses.	306.e
Paulus diaconus æconomus Constantinopolitanus extorris in Africam profectus.	242.b	Pelagius docere cepit in Vrbe, absente Innocentio Papa, eo anno quo a Gothis capta est.	307.b
Pauli Emeseni Episcopi res gestæ Alexandria cum Cy- rillo.	625.a.b.c	Pelagius latens in hypocrisi aliquando sanctis Paulino & Augustino carus.	326.e.327.a
Pauli Episcopi Emeseni legatio ad Cyrillum pro pace.	623.b.c. eius res gestæ cum Cyrillo. d.e	Paulinus ignotum sibi coluit Pelagium latentem in hy- pocrisi.	326.e.327.a
Paulus Emesenus concionatur Alexandria.	626.c.d.	Pelagius ubi docuit.	327.a.b
Paulus Episcopus Heracleæ defensor Antonini Episcopi Ephesini.	122.a	Pelagius Romæ diutissime vixit inter Catholicos.	327.b
Pauli & Dionysij legatio ad Theophilum pro electione Synesij.	310.b	Pelagius per Cælestium loquitur hæreses.	325.b.c
Paulus Episcopus Nonatianus in locum Chrysantij suse- ctus. 460.b.c. miraculum falso ei tribuit Socrates.	460.c.d.e	Pelagius, quæstiones proponendo disputandas, hæreses se- minabat.	325.d
Paulus Episcopus pulsus a Theophilo.	87.c.d.e.88.a	Pelagius scribens ad Demetriadem, eam seducere cona- tus est.	355.c.356.a.b
Paulus Episcopus legatus Theophili Constantinopolim con- tra Ioannem.	189.b	Pelagius quo anno se penitus hereticum prodiderit.	358.b
Paulus cum Ioanne legatus ad Innocentium Papam.	243.c.d	Pelagius a Catholicis sanctis viris exceptus, antequam de- tegeretur hereticus.	356.e
Paulus Orosius. Vide, Orosius.		Pelagij epistola ad Demetriadem sub nomine Ambrosij aliquando latuit.	356.e.357.a
Paulus Samosatenus auctor Nestorianæ blasphemie. 516. a.b.c		Pelagius mira arte blanditur viduis nobilibus, vt decipe- ret eas. 358.a.b. propterea obiurgatur a S. Hieronymo. ibid.	
		Pelagij hæreses occultatæ patefactæ per eius discipulos Ti- masium & Iacobum.	364.e.365.a.b
		Pelagius damnat suas hæreses in Concilio Diospolitano.	370.e.371.c.d
		Pelagius absoluitur a Concilio Diospolitano.	371.c.d
		Pelagij errores damnati in Synodo Diospolitana, eadem dicta & Palæstina.	371.d.e.372.
		Pelagius captiose agens decepit Synodum Diospolitana.	373.e
		Pelagius dånatas hæreses rursus occulte predicat.	374.e.
			375.a

- Pelagium male absolutum in Palestina, reclamant Episcopi Africani.* 385.d.e. 386.a.b.c.d
Pelagius & Celestius excommunicati in Concilio Carthaginiensi. 386.c.d
Pelagius absolutus in Concilio Palestino ne recipiatur ab Innocentio Papa, obstant Episcopi Africani. 386.d.e
Pelagius ne recipiatur ab Innocentio Papa, agunt Episcopi Africani litteris ex duobus Concilijs, Carthaginiensi, & Mileuitano. 387.e. 388.a.b
Pelagium absolutum in Concilio Palestino non acquiescit omnino Innocentius Papa. 388.d.e
Pelagius damnatus ab Innocentio Papa. 388.b
Pelagius fallere nititur Innocentium Papam professione Catholica, a quo sciebat post absolutionem se esse damnatum. 395.b.c. se excusat apud eum. 395.d.e
Pelagius cur Hierosolymis habitare delegerit. 395.d
Pelagius cum suis ab Innocentio publico decreto damnatus. 396.c.d
Pelagij amicus Paulinus, cū videretur Catholicus. 398.e. 399.
Pelagij causam cognoscit Zosimus Papa Romæ. 402.c.d. 403.
Pelagij libellus confessionis oblatus Zosimo. 404.b.c.d
Pelagius apparuit foris Catholicus. 404.b
Pelagij fidei confessio. 404.d.e
Pelagius damnat Origenis & Ioviniani hæreses. 405.c.d
Pelagius non potuit convinci hæreticus. 405.e. 406.a.b
Pelagij dolose artes. 405.d.e. 406.a.b
Pelagius damnatus a Zosimo. 412.e. 413.
Pelagium graviter perstrinxit Sixtus presbyter. 413.c
Pelagius exagitatus Honorij rescripto. 413.d.e. itemq. Pelagiani. 414.c.d
Pelagius exprobrat Catholicis, quod confugissent ad auxilium Imperatoris. 414.e
Pelagius primum Romæ, inde Carthagine damnatus. 415.a
Pelagianæ hæresis Ruffinus seminator. 158.e
Pelagianæ hæresis ortus & progressus. 306.a.b.c.d.e. 307.a.b
Pelagiana hæresis absque auctore divulgata. 324.c.d.e
Pelagianæ hæresis auctores. 324.e
Pelagianæ hæreses a Hieronymo patefactæ. 325.d
Pelagiana hæresis quando Africæ innotuit. 339.b.c
Pelagiana hæresis primum damnata Romæ. 340.d.e
Pelagiana hæresi damnata Romæ, Pelagius abiit in Siciliam, inde in Palestinam. 340.e
Pelagianæ hæreses damnatæ in Concilio Diospolitano. 371.e. 372.a.b.c
Pelagianæ hæresis capita damnata Diospoli. 372.a.b.c.d. alia detecta per S. Augustinum. 373.b.c
Pelagianæ hæresis alia capita ex sancto Hieronymo. 374.b
Pelagianorum mores & ritus a S. Hieronymo exprobrati. 374.b.c
Pelagianorum turpes adulationes. 374.c
Pelagianorum sententia de vestitu. 374.d
Pelagianas hæreses damnauit Zosimus Papa. 413.b
Pelagianæ hæresi addictus Nestorius. 536.c
Pelagiana hæresis stabilitur a schismaticis Ephesi. 575.c
Pelagianam hæresim Cyrillus pro concione exagitat. 580.b
Pelagianæ hæresis damnatæ epitaphium S. Prosperi. 580.e. 581.
Pelagiana hæresis damnata in Concilio Ephesino. 580.d.e. 581.a

- Pelagiana hæresis serpit sub Catholico nomine.* 639.a
Pelagianorum insidias detegit S. Prosper. 639.b
Pelagianæ hæresi rursus pullulanti Prosper occurrit. 639.a
Pelagianos exagitant Hieronymus in Oriente, & Augustinus in Occidente. 326.b.c.d
Pelagiani admixti feminis. 374.a
Pelagianorum fautores Romæ plures fuisse dolent Episcopi Africani. 388.b.c
Pelagianos acerrime insectatus est S. Augustinus. 389.c.d.e
Pelagianorum inuasionem passum monasterium Beithlemiticum. 394.a.b
Pelagiani nonnulli Nolæ degebant. 398.e. 399.a
Pelagiani insiliunt in Constantium Vicarium. 416.a.b
Pelagiani exagitati a sancto Augustino annis decem. 416.b
Pelagiani insultant Catholicis ob schisma in Ecclesia Romana obortum. 441.b.c
Pelagiani frustra petunt Concilium æcumenicum. 442.d.e
Pelagianos Bonifacius Papa exagitat. 443.a.b
Pelagianos nouo rescripto exagitat Honorius Imperator. 445.c.d
Pelagianos vrget Aurelius Episcopus Carthaginiensis rigore edicti Imp. 446.a
Pelagianos Præfecti Prætorio edictis exagitant. 461.d.e
Pelagianos Constantius Augustus exagitat. 461.c.d
Pelagiana hæresis origo Nestorianæ. 464.b.c
Pelagiani ab Attico Episcopo Constantinopolitano exagitati. 492.a.b.c
Pelagianorum fautor Nestorius detegitur. 514.c
Pelagiani profugi in Britanniam. 520.e
Pelagiani in Britannia conuicti per S. Germanum, & eiectioni. 521.d.e. 522.a
Pelagiani superati miraculo per S. Germanum. 522.a.b
Pelagiani expulsi ab Occidente migrarunt Constantinopolim, & a Nestorio excepti. 530.e. 531.e. Nestorius pro illis agit apud Celestinum Papa. ibid.
Pelagiani Nestorianorum parentes. 404. b.c.d. 537.b.c.d
Pelagiani conuenerunt Ephesi cum Ioanne & Nestorio. 573.c.e
Pelagianos exagitat Celestinus Papa. 603.b.c
Pelagiani destruuntur traditionibus Apostolicis. 603.d
Pelagianos pellendos admonet Celestinus Papa Maximianum Episcopum Constantinopolitanum. 612.c. 615.b
Pelagiani e Britannia iterum fugati per S. Germanum. 652.b.c
Pelagianis Episcopis damnatis reuerti volentibus ad Ecclesiam spes recuperandæ sedis adempta. 679.c
Pelagiani cum ignominia Epheso expulsi. 581.b
Pelagianorum editi libri nomine Sixti Papæ. 681.c.d. 682.
Pelagianismi nomine Sixti Papæ editi. 682.a.b.c
Pemen legatus Theophili Constantinopolim contra Ioannem. 189.b
Pentadia clarissima vidua. 61.a
Pentadiæ occasione lata lex aduersus Ecclesiasticam immunitatem. 68.e
Pentadia allecta inter diaconissas. 69.a
Pentadiam viduam cum alijs consolatur discessurus Ioannes Chrysostronus. 197.c.d
 Pentadiæ

- Pentadia subiecta questionibus propter incendium.* 201.d
Pentadiæ nobile certamen. 205.d.e. 206. consolatur eam Ioannes Chrysostronus & celebrat. 205.d
Peregrina communio, qua accepti sunt Origenistæ. 119.e
Peregrina communicatio. 263.a
Peregrinatio prior Eudociæ Aug. Hierosolymam. 665.c.d.e. posterior peregrinatio. 666.e
Peregrinatio ad natalem diem Apostolorum Romæ. 47.b
Peregrinorum hospitium in Portu Romano. 46.d.e
Peregrinatio ad Memoriam martyrum. 28.d.e
Periarcho Origenis a Ruffino translatus Romæ editum. 30.c.d.e. doli sub eo absconditi. e. 31.a
Periarcho Origenis inemendatum editum. 31.b.c. purgatum ex parte tantum. e. 32.a
Periarcho Origenis germana translatio requiritur a S. Hieronymo. 46.d.e
Periarcho Origenis quando & quo consilio a S. Hieronymo translatus. 83.c.d.e
Periarcho, non alij Origenis libri vetiti. 149.b.c
Perpetuæ & Felicitatis martyrum corpora in basilica Restituta Carthagine. 39.c.d. 675.d
Persæ superati virtute Crucis. 11.b.c
Persæ credunt Christo. 23.a
Persarum Rex sœdus inicit cum Theodosio centum annorum. 265.d.e
Persarum Rex in protectionem suscipit Theodosium Iuniorum. 265.a.b. eius litteræ ad Senatam Romanum. 265.c.d
Persæ ad fidem opera Chrysostroni per Marutham Episcopum adducti. 266.a.b
Persarum Rex magos impostores puniuit. 266.d.e
Persæ dire persequantur Christianos. 465.c. 466. 467.
Persæ dirissime cruciant Christianos. 466.c.d
Persæ diuina ope victi a Romanis. 468.a.b.c.d
Persæ blasphemus a Deo punitur. 468.b.c
Persæ victi precibus Simeonis Stylitæ. 469.a
Persæ victi charitate Acacij Episcopi Amidæ. 469.d.e
Persæ capti a Romanis pasti & redempti ab Acacio Episcopo. 469.e
Persecutio sub Attico Episcopo Constantinopolitano contra Ioannis studiosos. 242.b.c.d.e. 243.a
Persecutio Christianorum in Perside. 465.c.d.e. 466. 467.
Persecutionis Persicæ causa. 465.e. 466.
Persecutio in Ecclesia Africana per Gensericum. 659.a. b.c. 660.
Persecutores Episcopi. 242.e
Persecutores Ioannis Chrysostroni male pereunt. 219.d.e. 220.a.b
Persecutorum consilium de necando Ioanne Chrysostrono. 244.c.d
Personas superinduentes Christiani reprehenduntur. 670.c
Pestis depascitur Urbem sub Attalo. 290.d
Petilianus Cirtensis, an Constantinianensis Episcopus. 52.b.c
Petilianus acerrimus defensor Donatistarum, & eius scripta qua S. Augustinus impugnat. 52.b.c
Petilianus Episcopus Donatista delectus ad disputandum cum Catholicis in Collatione. 517.c
Petri Apostoli basilica Romæ etiam a barbaris honore habita. 294.b.c.d
Petri Apostoli basilicæ Confessio ornata a Valentiniano Imperatore. 680.d
Petri Apostoli catenæ duæ donatæ Eudociæ a Iuuenali Episcopo Hierosolymitano. 667.d
Petri catena, qua Romæ vinculus est sub Nerone Imperatore. 668.d.e

- Petri catenæ anniuersaria memoria Constantinopoli.* 667.d.e. 668.a.b
Petri catenarum altera missa Romam ad Eudociam Augustam. 668.c. templo illustrata ab eadem. d
Petri gladius Constantinopoli in ecclesia reconditus, & miraculis fulget. 668.b
Petri & Pauli Memoria in Ruffiniana. 171.d
Petri & Pauli natalis dies celeberrimus. 47.b.c
Petrus Ciacconus Toletanus. 223.e
Petrus Chrysostronus ordinatur Episcopus Ecclesiæ Rauenatis. 638.d.e
Petrus Chrysostronus cucullam & cilicium S. Germani accepit. 654.b
Petrus diaconus Ecclesiæ Forocorneliensis venit ad Sixtum Papam. 638.e
Petrus Episcopus Sarracenorum. 471.b.c.d
Petrus lector Alexandrinus auctor necis Hypatiæ. 379.b.c
Petrus Morinus Theologus Parisiensis. 584.d
Petrus presbyter Alexandrinus cum Theophilo in crimen adductus. 116.d.e
Petrus presbyter Hispanus deceptus a Vincentio Victore hæretico. 463.c.d
Petrus Episcopus Sarracenorum quando ordinatus. 530.a
Petrus Sarracenorum Antistes enituit in Concilio Ephesino. 564.e
Petronij Episcopi Bononiensis legatio pro Concilio celebrando. 547.e
Petronius Bononiensis Antistes. 499.c
Pharetrius Episcopus Cæsareæ Cappad. non recipit Ioannem Chrysostronum in exilium abeuntem. 213.a.b
Pharetrius malorum omnium auctor. 213.e
Philippus Apostolicæ sedis legatus quid prælocutus in Synodo. 576.a.b. & primo loco subscripsit. e
Philippi sedis Apostolicæ legati nomine conficta epistola. 634.a
Philippus competitor Sifinnij in Episcopatu Constantinopolitano. 493.b.c
Philippus competitor Nestorij in Episcopatu Constantinopolitano. 513.b
Philippus competitor rursus in Episcopatu Constantinopolitano. 600.a
Philippus parum felix in historia Christiana conscribenda. 493.d.e. 494.
Philippus monachus extorris causa Ioannis in Campaniam peruenit. 242.a
Philippus causa Ioannis Chrysostroni extorris diem obiit. 242.b
Philippus presbyter Romanus legatus cum collegis a Zosimo Papa Carthagine. 429.b.c
Philippus presbyter legatus Apostolicæ sedis cum collegis ad Concilium Ephesinum. 560.e. 562.c.d
Philippus presbyter legatus Apostolicæ sedis profectus Constantinopolim ad Imperatorem. 593.d.e
Philosophi Stoici magistri Pelagianorum. 306.d
Philosophi veræ sapientiæ studiosi haud auersati sunt Christianam religionem. 330.e. 331.a
Phœnicum templorum idolorum destructio. 141.b.c. 142.b
Phœnices Gentiles insurgunt in monachos. 141.c.d
Phrygas hæreticos Honorius legibus insectatur. 252.e
Phryges hæretici lege Theodosij damnati. 513.d
Phrygium a Celestino Papa missum ad Cyrillum Alexandrinum. 538.a
Photius Nestorij propugnator acerrimus. 580.b
Photius creditus auctor Nestorianæ hæresis. 516.a

Photiniani heretici lege Theodosij proscripti.	513.e
Picti populi victi a Britannis. per S. Germanum.	522.e.
523.a.b	
Pictura pacis, siue concordia.	145.b
Pictura. Vide, Imago.	
Pilositæ cur dicti Catholici ab Origenistis.	116.b.c
Pimeniola soror S. Hilarij.	499.a
Pinianus venit Tagastam ad Alypiam, inde Hipponem ad Augustinum.	281.d.e
Pinianus hospitio recipit Palladium Episcopum Helenopolis.	207.d
Piniani & uxoris eius Melaniæ vitæ institutum.	459.c
Pinianus cum Melanijs & Albina recedit ab Vrbe.	276.a.b.c
Pinianus cum suis Carthagem nauigat.	281.b.c
Pinianus timet ne inuitus rapiatur ad sacerdotiũ.	281.e.
282. præstita illi securitas ab Augustino.	281.e
Pinianus ab Hipponensibus rapitur, vi presbyter ordinatur.	281.e.282.a.b.c
Piniani angustia immensa.	282.d.283.
Pinianus vi coactus iurat se nõ discessurũ Hippone.	283.b
Pinianus clam recedens Hippone venit Tagastam.	283.d
Pyrea templa dicata idolo Perfarum.	466.b
Pityntem transferri iubetur Chrysostomus rescripto Imp.	254.b
Placidia soror Honorij Imp. Vide, Galla Placidia.	
Placilla, siue Flacilla filia Eudoxiæ Augustæ.	220.c
Plinius refugit scribere historiam.	17.a
Pluuia obtenta Christianorum precibus.	71.e.72.a.b
Pœna auri librarum ducentarum iussæ sunt diaconissæ communicare cum Arsacio.	206.c
Pœna librarum quinque auri in vexatæ ecclesias, vel ecclesiæ personas.	99.b
Pœna librarum auri quinque cohibiti ab Honorio Donatistæ persecutores & alij.	99.c.d
Pœna librarum auri decem decreta ab Imperatore Theodosio in Donatistas.	182.e
Pœna decem librarum auri contra Donatistas rogatur instaurari.	221.d
Pœna repetita de decem libris auri contra Donatistas.	231.a.b
Pœnæ decreta legibus Arcadij aduersus Gentiles.	5.b.c
Pœnæ decreta legibus Arcadij aduersus hereticos.	4.d.e.
5.a.21.e.22.a.43.a.65.c.99.b.c.d	
Pœna capitis aduersus turbantes Catholicos in Africa ab Honorio sancita.	50.a.b
Pœna exauertationis Episcoporum non communicantium cum Arsacio.	207.b
Pœna exilij aduersus Donatistas.	333.a.b
Pœnæ recens sancitæ in Donatistas.	230.b.c.d.e.231.a.b
Pœnæ ab Honorio Imperatore statutæ aduersus Pelagianos.	414.c.d
Pœna irroganda in occisores martyrum.	103.b.c
Pœnæ aduersus idololatrias a Theodosio iterum sancitæ.	669.b
Pœnas inferni temporarias ex Origenis errore dixere heretici Origenistæ.	364.b.c.d
Pœnitentia nemini neganda in extremis posito.	512.d
Polemius diaconus Ecclesiæ Mediolanensis.	35.e
Polychronius Episcopus Hierosolymitanus non repertus in rerum natura.	642.e.643.a.b
Polychronius Episcopus Apameæ.	506.d
Pollentia illustrata victoria Stilichonis.	184.c.185.186.
Pollentini belli tempus.	185.d
Pontifex Rom. Vide, Romanus Pontifex, Romana Ecclesia.	
Pontificis Romani fides tenenda inter dissensiones hereticorum.	353.d
Pontifices summi dicti Episcopi.	41.b.c
Populus Constantinopolitanus grassationem patitur a militibus in ecclesia.	191.d.e
Populi certant pro occupandis reliquijs sanctorum.	304.e.
305.a	
Populorum concursus & accursus Ioani Chrysostomo proficiscenti in exilium.	212.b.c
Populus Romanus in Christo salutem tẽpore cladis Urbis inuenit.	295.e.296.a
Porphyrius Episcopus Gazæ legatum mittit Marcum diaconum ad Arcadium.	70.c.d
Porphyrius quomodo electus Gazensis Episcopus.	70.e.
71.a	
Porphyrius Episcopus quæ passus a Gẽtilibus Gazensibus.	71.b.c.d
Porphyrius Episcopus grauiam patitur a Gazensibus.	73.a.b
Porphyrius miraculo edito plures Gazenses conuertit.	74.b.c
Porphyrius tractat cum Ioanne Episcopo Casariensi.	131.d
Porphyrius Gazensis Episcopus venit Constantinopolim ob idoli templum demolendum.	131.b.c
Porphyrius quid cum S. Procopio anchoreta.	132.a.b.c
Porphyrius peruenit Constantinopolim.	132.d.e.
inuisit Ioannem Chrysostomum.	e
Porphyrius agit cum Amantio eunucho, inde cum Eudoxia Augusta de rebus Gazensibus.	133.a.b.c
Porphyrius prædicat Eudoxiæ Augustæ parituram puerum.	133.e
Porphyrij visio de templi Gazensis demolitione.	134.c
Porphyrius offert libellum supplicem infanti Theodosio.	135.a.b
Porphyrius obtinuit quicquid petierat ab Imperatore.	135.c.d
Porphyrius cum socijs recedit Constantinopoli, reuersurus Gazam.	136.c.d
Porphyrius accepit pecuniam ab Eudoxia pro ædificanda Gazensi ecclesia.	136.b.c
Porphyrius cum socijs iactatur tempestate maris propter nauclerum Arianum.	136.e
Porphyrij acta Maiumæ.	137.b.c
Porphyrius reuersus Gazam.	137.d.e
Porphyrius prohibet aliquid accipi ex deorum templis dirutis.	138.b.c
Porphyrius consultat de Marnio quid agendum.	138.c.d
Porphyrius aggreditur ædificare ecclesiam in loco Marnæ.	140.b.c.d
Porphyrius disputat cum Iulia Manichæa.	179.b.c.d.
180.a	
Porphyrius Episcopus Gazensis interfuit Concilio Diospolitano.	371.b.c.d
Porphyrio Antiocheno Episcopo communicandum iubet Arcadius Imperator.	202.b.203.c
Porphyrius vi inuadit thronum Antiochenum.	202.d.e.
eius scelera.	203.a.b
Porphyrij inuasoris ordinatio quomodo se habuit.	203.a.b
Porphyrius fugit ad ducem exercitus.	203.b
Porphyrius regreditur Antiochiam fultus præsidio militari.	203.b.c
Porphyrij communionem vitant Antiocheni.	254.a
Porphyrius, scelestissimus pseudoepiscopus Antiochenus moritur.	272.d.e.
inuste laudatur a Theodoro.	273.b
Possessiones in Asia relicte a Proba Ecclesiæ Romanæ.	611.d

Possidius Episcopus missus legatus ab Ecclesia Africana ad Honorium Imp. aduersus Gentiles.	97.e.98.
Possidius Episcopus Calamensis quid passus a Crispino Episcopo Donatista.	182.a.b.c
Possidius intercedit pro Crispino condemnato a Præside.	182.e
Possidius disputat cum Crispino.	183.a
Possidij ingens modestia.	183.c
Possidius Episcopus legatus ex Concilio Carthageniensi ad Honorium Imperatorem.	301.e
Possidius accepit ab Orosio reliquias S. Stephani protomartyris.	390.b
Possidij de libris S. Augustini indiculum.	555.a
Possidij industria in seruandis S. Augustini libris, & numerandis.	555.a
Possidonius diaconus tabellarius S. Cyrilli ad Caestinum Papam.	530.c.d
Posthumiani peregrinatio a Seuero conscripta.	86.a.b
Posthumianus venit in Palæstinam ad S. Hieronymum.	87.a
Praylius successor Ioannis in sede Hierosolymitana.	395.b.c
Praylius scribit ad Innocentium Papam pro Pelagio, quod fuerit absolutus in Concilio Palæstino.	395.c
Praylius Episcopus Hierosolymitanus moritur.	529.e
Prædicari solitum verbum Dei intra cancellos.	257.b
Prædicare cepit verbum Dei in medio ecclesiæ Ioannes Chrysostomus.	257.b
Præfecti prouinciarum quam coluerint Episcopos.	479.a
Præsidibus prouinciarum imperant Episcopi.	334.b
Presbyteri stent curui, cum legitur Euangelium.	159.c
Presbyteri sedent, diaconi stant.	160.b
Presbyteri Galli scribentes contra S. Augustinum turbant Ecclesiam.	602.e.603.a
Primatus prouinciæ Numidiæ controuersia.	167.d.e
Primatis nomen supremæ potestatis.	41.e.42.
Primianus Episcopus Carthagenensis Donatistarum electus ad disputandum cum Catholicis.	317.b
Principia S. Marcellæ filia diuina prouidentia tempore Urbis excidij liberatur.	296.d.e.297.a
Princeps Episcoporum ne quis dicatur Episcopus vetitum in Africa.	40.c.41.42.a
Princeps sacerdotum prohibetur dici Episcopus.	40.d.e
Principes periculose immiscunt se rebus sacris.	550.d.e
Principes quanto periculo laceasant viros Dei.	220.c
Principes frustra leges sanciant, nisi malorum fontes obstruant.	672.a
Principum Christianorum gloria & ornatus Crux.	3.b.c
Priscillianæ heresis adhuc infestat Hispanias.	235.c
Priscillianistas hereticos Honorius infestat.	252.d.e
Priscillianistæ nouis legibus Honorij exagitati.	207.d
Priscillianistæ lege Theodosij exagitati.	307.b
Priscillianistæ aliquid habent in heresi Pelagiana.	324.e
Priscillianistæ heretici corruptores Gallorum.	343.a.b
Priscillianistas impugnat S. Augustinus.	363.b.c
Priscus Episcopus Casaræ Mauritanæ priuatus administratione.	451.b
Priscillianistæ heretici, a Priscilla sic dicti, damnati lege Theodosij.	513.d
Præuilegia clericorum Catholicorum.	131.a
Præuilegia Ecclesiæ ablata a Ioanne tyranno.	480.a.b
Præuilegia ablata Ecclesiæ a tyranno restituit Valentianus.	489.b.c
Præuilegia Ecclesiæ confirmata ab Honorio Imperatore.	136.42.e.43.a.99.c.d
Præuilegia Ecclesiæ ab Honorio Imperatore stabilita.	263.b
Præuilegia Rauennati Ecclesiæ a Romana sunt concessa sede.	632.b.c
Præuilegia concessa Rauennati Ecclesiæ a Valentiano Imperatore imposturæ arguuntur.	631.c.d.e.632.a.b
Proba hospes Romæ Ioannis Chrysostomi studiosorum.	244.a.
accepit a Ioanne epistolam.	b
Proba Faltonia in crimen adducta proditiõnis Urbis.	292.e.
defenditur a calumnia.	292.e.293.a.
Proba cum suis ex Urbis excidio fugit in Africã.	298.d.e.
299.a	
Proba filij Consules ordinarij.	298.d
Proba quæ passa in Africa ab Heracliano.	299.a.b
Proba auia Demetriadis fauet votis virginis.	353.e.
354.c.d. munus ad S. Augustinum misit de consecratione neptis.	355.b.c
Proba reliquit Ecclesiæ Romanæ possessiones in Asia.	611.d
Probinus filius Probæ Consul ordinarius.	298.d
Probus filius Probæ Consul ordinarius.	298.d
Probus martyr in Africa sub Genserico.	659.a.b
Procli primordia.	644.a
Proclo quid ostensum de S. Ioanne Chrysostomo.	255.e.
256.a	
Proclus competitor Sisinnij & Philippi in Episcopatu Constantinopolitano.	493.b.c
Proclus ordinatus Episcopus Cyzicenus non recipitur.	494.a.b
Proclus Episcopus Constantinopolitanus eligitur.	643.c.d
Proclus competitor Nestorij in Episcopatu Constantinopolitano.	513.b
Procli epistola ad Armenos haud suscepta ab illis ob silentium Theodori nominis.	650.b
Procli silentium de nomine Theodori unde prouenerit.	651.d
Procli oratio panegyrica in laudem S. Ioannis Chrysostomi.	661.e.662.
Proclus petit corpus Ioannis Chrysost. a Theodosio.	662.e.
663.	
Proclus accepit ab Armenis legationem, & scripta Theodori Mopsuesteni.	649.b
Proclus scripsit epistolam ad Armenos: eandem misit ad Ioannem Episcopum Antiochenum.	649.b.c
Procli consilium in scribendo ad Armenos, & argumentum.	649.e.650.a
Proclus numquam probauit scripta Theodori.	651.a
Procula clarissima vidua.	61.a
Procula diaconissa Ecclesiæ Constantinopolitanæ.	197.c.d
Proculianus Episcopus Donatistarum Hippone.	50.c.d
Proculus Massiliensis Episcopus Lazarum calumniæ damnatus.	402.e.403.a
Processio Archimandritarum & monachorum ad Theodosium Imperatorem pro Concilio Ephesino.	585.b.c.d
Processiones Arianorum cum argenteis Crucibus.	125.c.d.e.
vetiti id facere ab Arcadio Imperatore.	ibid.
Processio exhibita a Gethis in reportatione vasorum sacrorum ad basilicam S. Petri.	294.c.d.e.295.
Processiones præuio signo Crucis.	71.e
Processiones Gazensis Ecclesiæ ordo.	140.d.e
Processio cum psalmodiũ.	422.a.b
Processiones cum Cruce præcedente.	137.a
Processi & Martiniani reliquiæ Romæ indices periurij.	342.a
Procopius sanctissimus monachus apud Rhodum insulam.	132.a.b
Procopius in somnis apparet Episcopis.	136.d

Procopij fragmentum de Urbis excidio refellitur. 292.b.c.d
Procopius predicat Porphyrio vetera. 132.b.c.d. & agenda premonuit. c.d
Proculianus Episcopus Donatistarum Hippone. 183.e. 184.a. restitit Augustino admonenti. 184.a.b
Profanatio ecclesie malum portendens. 558.a
Prodigium de aquila super Marcianum. 591.d.e
Prodigiū de igne super Constantinopolim imminete. 20.e
Prodigium super Constantinopolim visum. 114.b.c
Prodigium de puero Christiano Gazensi. 138.c.d.e
Proiectus Episcopus ecclesiam S. Stephani erexit. 390.d
Proiectus Episcopus legatus ab Apostolica sede ad Concil. Ephesinum. 560.e.562.c.d
Promoti Consularis neptis nubit Arcadio. 2.d.e.3.a.b
Propinquorum malorum sancti viri nullam rationem duxere. 688.c.d
Prophetia Ioannis Chrysostomi & Epiphani inuicem iactata cuius fidei habeantur. 152.b.c.d.e.153.a
Prosper Demetriadem epistola ad eam data celebravit. 355.e
Prosper exagitat S. Augustini aduersarios. 499.e
Prosper detegit insidias Pelagianorum. 639.c
Prosper excitat Sixtum Papam in Cassianum. 639.e
Prosper occurrit heresi Pelagianæ rursus pullulanti. 639.a.b
Prosper & Hilarius pro S. Augustino insurgunt. 497.e. 498.a.b
Prosper & Hilarius pugnat pro sancto Augustino. 555.c.d.e. se Romam postea contulerunt. d
Prosper Romam venit ad Cælestinum acturus contra impugnatores S. Augustini. 603.a. defendit Augustini scripta. 603.e.604.a
Providentia Dei in gubernada Romana Ecclesia. 33.c.d.e
Prouincia Orientis ab Hunnis excisa. 6.d.e
Psalmodia diuersarum linguarum in funere S. Paulæ. 223.b
Psalterium ante Missam canendum. 617.b
Pseudo Moyses decipit Iudeos Cretenfes. 629.e.630.a.b
Ptolemeſe Concilium in Libya sub Synestio. 327.c.d.e
Pueri Gazensis Christiani vaticinia de Marnei collagratione. 138.c.d.e. habetur de fatidico puero quaestio. 139.a
Pugnandum aduersus hereticos decretis Romanæ Ecclesie. 249.c.d
Pugnatores Catholici ab hereticis qualiter discernantur. 529.d.e
Purgatio iudicialis per iuramentum ad reliquias sanctorum fieri solita. 341.d.e
Pulcheria Augusta creatur. 380.c.d.e. eius etas. c. vouit Deo virginitatem. 380.d. gubernat Imperium, & sorores in virginitate aluit. d
Pulcheria qualiter Theodosium instituit. 380.d.e.381.a
Pulcheria Augusta laborat pro Orthodoxis. 596.c.d.e
Pulcheria Theodosio causa bonorum omnium. 597.a
Pulcheria laudes ob defensam fidem Catholicam contra Nestorianos. 596.d.e
Pulcheria Augusta erexit templum Dei genitrici in Blachernis. 601.e.602.a
Pulcheria mittit munera Hierosolymam. 667.b
Pulcheria filia Arcadij & Eudoxie. 220.c
Pulpitum in vsu ad concionem. 257.b
Puluerem ex sepulchro S. Albani collegit S. Germanus, & reliquiarum loco habuit. 522.b.c

Q

Quadi cū alijs barbaris Gallias depascuntur. 263.d
Quaestio de canone Antiocheno contra Ioannē Chry-

stomum adducto. 190.
Quaestio omnium difficillimam de animarum origine S. Augustinus reijcit in S. Hieronymum. 363.e. 364. 375.e. 376.a. 377.b.c
Quaestio de origine animarum nondum tempore Gregorij Papæ definita. 377.b.c
Quaestio inter Africanos Episcopos & Romanum Pontificem non de appellatione, sed de modo exequendi sententias. 453.a
Quaestio ubique agitata, cur Deus sanctos viros ab impijs cædi permittat. 304.e.305.a
Quaestiones Cælestij, quibus hereses spargit occulte. 340.b
Quaestiones diuinae exhibitæ de incendio Constantinopolitanae ecclesie. 201.c
Quaestiones proponendo disputandas Pelagius hereses seminabat. 325.d
Quadragesimalis ieiunij tempore agitur causa Ioannis Chrysostomi. 190.d.e
Quadragesima martyrum reliquie inuentæ. 665.b
Quartus Praefectus Praetorio quid contra Pelagianos. 461.b
Quartadecimani quomodo effecti Nestoriani. 580.b
Quaternitate inducebat Theodorus Mopsuestenus. 650.a
Quercus villa Ruffini dicta, ubi Theophilus Synodum collegit contra Ioannem Chrysostomum. 171.b.c.172.d.e
Quinquennialia Theodosij Iunioris edita. 237.e
Quintianus Episcopus accepit reliquias S. Stephani ab Augustino. 393.c.d
Quoduultdeus diaconus Ecclesie Carthagenensis, ad quem S. Augustinus de Heresibus scripsit. 497.a.b.c
Quoduultdeus Episcopus Centurienſis. 164.e.165.a. eius causa cognita in Concilio Mileuitano. ibid.
Quoduultdeus Episcopus Carthagenensis expulsus a Genserico. 675.c.d

R

Rabula Edesse Episcopus exclamat contra libros Theodori Mopsuesteni. 648.e.649.a. accusatur ab Andree Episcopo Nestoriano. 649.a
Rauennæ Concilium in causa schismatis. 433.e.434. 435.c.d
Rauennati Ecclesie concessa priuilegia imposturae arguuntur. 631.c.d.e.632.a.b.ab Apostolica sede ea est consecuta. 632.b.c
Rauennates petunt a Sixto Papa Episcopum. 638.d.e
Regnandi studio violare religionem quam impium. 112.a
Rex Alemannorū a S. Germano repressus. 652.e.653.a
Regina Ismaelitarum precibus Simeonis Stylitæ obtinet filium. 469.b
Regina dicta Arcadij filia omnes virginitatem professæ. 691.b
Reges periculose immiscent se rebus sacris. 550.d.e
Regum ornatus Crux. 3.b.c
Regni defensio & munimentum est bene custodita immunitas Ecclesiastica. 480.a.b.c
Regnorum defensio est religio bene custodita. 322.e. 323.
Regiense Concilium in Gallia. 679.a.b
Regium Galliarum in Gallia Narbonensi. 679.b
Reginus Episcopus in Cypro quid in Ioannem Antiochenum obijcit in Synodo. 593.c
Regula monachorum S. Pachomij translata in Latinum a S. Hieronymo. 223.e
Relatio Synodi de damnatione Ioannis Chrysostomi ad Arcadium. 176.a
Relatio Symmachi Praefecti Urbis ad Honorium Imperatorem de schismate Romanæ Ecclesie. 429.d.e
Rela-

Relatio secunda Symmachi ad Imperatorem. 431.d.e
Relatio tertia Symmachi ad Honorium Imp. 433.d
Relatio quarta Symmachi ad Constantium de temeritate Eulaliij. 436.d.e.437.a
Relatio quinta Symmachi ad Constantium. 438.b.c
Relatio sexta Symmachi de restitutione Bonifacij. 439.a
Religio Christiana propagata in Sarracenos. 470.a.b. 471. 472.
Religionis Christianæ velamine excusata Circensia. 670.d
Religio bene custodita, defensio regni est. 322.e.323.
Religio exacte custodita tuetur Imperium. 490.e.491.c
Religio regit Imperium. 382.a.b
Religionem violare regnandi studio quam impium. 112.a
Reliquia S. Agnetis Constantinopoli honore habitæ. 667.a.b
Reliquia martyrum Alexandri & sociorum translata Mediolanum. 102.e.103.a
Reliquia eorundem martyrum acceptæ a S. Gaudentio Episcopo Brixiano. 103.c
Reliquiarum S. Ioannis Chrysostomi translatio Constantinopolim. 661.662.663.664.
Reliquia S. Germani Episcopi Antifid. magno pretio habitæ. 654.b. earundem translatio. c.d
Reliquia S. Ioannis Baptista. 486.c.d.e
Reliquia donatæ a Iuuenali Episcopo Hierosolym. Eudociae Augusta. 67.d.e
Reliquia Quadragesima martyrum inuentæ. 665.b
Reliquia Samueles Constantinopolim translata. 252.a
Reliquia S. Stephani delata in insulam Minoricam, quarum virtute Iudei conuersi sunt. 419.b.c.420.421. 422.423.424.
Reliquiarum S. Stephani translatio Constantinop. 667.a.b
Reliquias S. Stephani diuisit Augustinus in alias ecclesias. 393.c.d
Reliquiarum S. Stephani cultus in Africa tempore Augustini. 390.c.d
Reliquiarum S. Stephani inuentio & translatio. 365.e. 366.367.368.
Reliquia S. Stephani delata in Hispaniam. 366.d
Reliquijs S. Stephani mortui sex reuocati ad vitam. 392.c.d
Reliquia sanctorum martyrum pellunt infestationes demonum. 365.c.d
Reliquias martyrum horrescunt demones, quas subsannat Vigilantius. 101.d.250.c.d
Reliquiarum sanctorum cultum Catholica semper Ecclesia predicauit. 248.c.d
Reliquijs martyrum expugnantur Gentiles deorum cultores. 370.d.e
Reliquiarum contemptores perstringuntur. 393.a.b
Reliquia sanctorum martyrum quam auide quaesita. 304.e.305.a
Reliquia Prophetarum Michæ & Abacuch quando inuenta. 252.c
Reliquiarum conditoria cum fenestella, siue foramine. 399.b.c
Reliquia sanctorum vindices veritatis. 341.d.e.342.a
Reliquias sancti Episcopi veneratur Theodosius. 381.e
Reliquiarum cultus in S. Germano eluxit. 522.a.b.c
Reliquia sanctorum martyrum in Phœniciam deferenda aduersus idololatriam. 141.e
Reliquia sanctorum proficua contra demones. 486.c.d
Reliquiarum sanctorum cultum Vigilantius impugnat. 248.a.b.c
Rescriptum Iuliani pro Donatistis cur iussum publicari. 105.c.d.e
Restituta basilica Carthagine. 39.c.d
Restitutus presbyter Hipponensis dira passus a Donati-

stis. 50.c.d
Restituta Secretariū locus Concilij Carthagenensis. 129.c
Restitutam nomine maiorem ecclesiam Carthagenensem Vuandali occupant. 675.d
Restitutus Episcopus Carthagenensis. 39.c
Restitutus cum Innocentio a Donatistis occisus. 333.e
Restitutus presbyter ex Donatista Catholicus factus quantapassus a Donatistis. 302.d
Restituti legatio & Florentij Episcoporum ex Concilio Carthagenensi. 269.c
Retraçtat sua scripta in multis S. Augustinus. 496.d.e. 497.
Retraçtat Augustinus errores, quos in suis libris inuenisset. 444.c.d
Reuelatio reliquiarum S. Stephani & sociorum. 367.e. 368.a
Rhadagaisus Rex Gothorū a S. Ambrosio superatus. 36.d
Rhadagaisus ope S. Ambrosij vincitur. 238.a.b.c
Rhadagaisus cur non valuit Urbem expugnare. 238.c.d
Rhadagaisi exercitus numerus. 239.a.b
Rhadagaisum expetebant Gentiles, vt restitueret idololatriam. 238.c.d.e
Rhadagaisus in Fesulanis montibus vincitur. 238.e.239.
Rhadagaisus diuinitus potius quam humanitus expugnatus. 239.b.c.d.e
Rhadagaisus fugiens in hostes incidit & capitur. 239.b
Rhadagaisus Gentilis Rex Scythia cum ingenti exercitu Gothorum descendit in Italiam. 237.e.238.a.b.c
Rhemenſis ciuitas a barbaris capta. 263.d
Rhoilas dux barbarorum cum suis fulmine ictus. 490.e
Riparius & Desiderius auctores Hieronymo, vt scriberet aduersus Vigilantium. 246.c.d
Ritus sacri consecrationis virginum. 354.e
Rogatus Maurus quæ passus a Donatistis. 55.d
Roma ex cultu Gentilium dicta Babylon. 26.c.d
Romæ destruitur quæ supersunt reliquie idololatriæ. 98.a
Roma in partes scissa propter Origemistas. 107.e.108.a
Roma graue dispendium passa in obitu Anastasij. 159.d
Romæ graue dissidium inter diaconos atque presbyteros. 159.d.e.160.
Romæ muri instaurati ob timorem Alarici. 184.c.d.e
Romam cupit Alaricus auarissime. 185.e.186.a
Romana vrbs cur non a Deo data expugnanda Rhadagaiso, sed Alarico. 238.c.d
Roma obsessa ab Alarico. 276.d.e
Roma iterum obsessa ab Alarico, liberatur solutione auri. 277.a
Romæ excidium quo consilio non per Gentiles, sed per Christianos, non tamen Catholicos, Deus perfici statuerit. 277.d.e
Roma rursus obsidetur ab Alarico. 279.e.280.a
Romæ excidium a S. Hieronymo non sine inuidia pronuntiatum. 280.e.281.
Romæ periculum longe per Orbem timetur. 280.d
Roma rursus obsidetur ab Alarico. 288.e.289.a
Roma peste vrgetur. 290.d.e
Roma fame dira vexatur. 290.a.b
Roma sub Attalo periclitatur inopia ob negatum Africanum frumentum. 290.a
Roma proditiōne capta. 292.b.c
Roma quo mense vel die capta a Gothis. 293.a.b.c
Roma capta, Honorius pro fide Catholica rescribit aduersus Donatistas. 302.c
Romæ inuafores semper male periere. 383.e.384.
Romana cathedra principem locum tenet. 192.b.c
Romanæ Ecclesie primatus cognitus & acclamatus in Concilio Ephesino. 576.c.d
Romana

Romana Ecclesia damnat emergentes hereses .	340.d.e
Romana Ecclesia periclitanti occurrit Deus .	33.e.d.e
Romana Ecclesia mater omnium Orthodoxorum recipit profugos omnes ad eam venientes Episcopos .	207.c.d
Romana Ecclesia in magno constituta periculo fraude Origenistarum .	32.a.b
Romana Ecclesie auctoritas in probandis & rescindendis sententijs a Concilijs latis .	207.b
Romana Ecclesia commendatur Imperatori .	440.b.c.d
Romana Ecclesia super omnes Ecclesias principatum tenet .	336.e
Romana Ecclesie fides tuta & certa .	637.b
Romana Ecclesie communicatio facit aliquem esse Catholicum .	156.d.e
Romana Ecclesia schismate discissa ab Eulalio .	429.c.d.e
Romana Ecclesia contulit privilegia Ecclesie Ravennati .	632.b.c
Romana Ecclesia hereses profligat , non recipit .	532.e. 533.a.e
Romana Ecclesie possessiones in Asia .	611.d
Romana Ecclesie summa auctoritas .	443.e.444.a
Romana Ecclesia rejicit hereticos penitentes, de quibus est simulationis suspicio .	679.d.e
Romana Ecclesie diaconi inuerecundi preponi volebant presbyteris .	159.e.160.a.b.c.d
Romanam Ecclesiam tentant Origenistae .	25.a.b.c.d
Romana Ecclesie status sub Anastasio Papa .	44.e.45.a
Romana Ecclesie summa auctoritas .	409.d
Romana Ecclesie diaconorum munera .	160.e.161.a
Romanam Ecclesiam consulere semper consueverunt sanctissimi viri .	222.d.e
Romana Ecclesie communicatione quemlibet probari Catholicum .	249.d
Romana Ecclesie nihil imminutum ex Concilio Carthaginiense .	40.e.41.a
Romana fides , siue religio , dicta Catholica per excellentiam .	620.b
Romano Pontifici deferunt Episcopi causas maioris momenti .	387.e
Romanus Pontifex supra Concilium œcumenicum .	582.a.b. irritat Acta Synodi .
Romanum Pontificem consulere consueverunt sanctissimi viri .	222.d.e
Romano Pontifici plurimum detulit Synodus Carthaginiensis .	232.e
Romani Pontificis auctoritas in iudicando iudicata ab alijs Concilijs .	207.b
Romanus Pontifex conditiones apponit, sub quibus excommunicatus absolui debeat .	275.d
Romani Pontificis communicatione quis Catholicus probatur .	249.d.253.c.d
Romanus Pontifex absque controuersa primum locum in Ecclesia tenet .	192.c.d
Romanus Episcopus iudicat omnes Orbis Episcopos .	192.c
Romani Pontificis esse tantum hereses recens obortas damnare .	533.c.d
Romani Pontificis est super omnes totius Orbis Ecclesias inuigilare .	610.d.e
Romanorum Pontificum sententiarum executores constarunt inuidiam in ipsos Romanos Pontifices .	452.c.d.e
Romanus Pontifex cognoscit & confirmat canonem librorum Canonicorum .	456.d
Romanorum Pontificum summa potestas .	444.a
Romanus Pontifex agit vt Index totius Ecclesie .	537.e
Romanus Pontifex caput totius Ecclesie cognitus in Concilio Ephesino .	576.b.d.e
Romanus Pontifex Iudicem supra se non habet .	641.e
Romani Pontificis reuerentia etiam apud aduersarios .	350.e
Romani Pontificis epistolae decretales magna obseruantia habitae .	417.a
Romanorum Pontificum legitima successio cognita & probata in Concilio Ephesino .	576.c.d
Romani Pontificis fides tenenda inter altercationes hereticorum .	354.d
Romanum Concilium in causa Chrysostomi .	227.a
Romanum Concilium contra Nestorium .	533.e.534.a
Romanum Concilium a Sixto Papa habitum in die natalis sui .	635.d.e
Romanum Concilium in causa Sixti Papae .	640.e.641.
Romanus exercitus a barbaris vincitur ob crimen idololatriae .	670.d
Romanum Imperium testae a S.Hieronymo prophetico spiritu assimilatum .	280.e.281.a
Romanum Imperium cur dedi barbaris meruerit deaustandum .	342.b.c
Romana femina a Gothis captae constantia .	297.c.d.e
Romani vincuntur a barbaris , dum Episcopi Orthodoxi Ephesi affliguntur .	591.a.b.c
Romani clerici, qui rebellauerunt contra Zosimum Papam .	413.d
Romani Fideles excidium Urbis fuga anteuertit .	285.b.c
Romanorum alij Hieronymo, alij Rufino student .	107.e. 108.a
Romanorum fides eadem Catholica .	189.e
Romani Gentiles creant Aitalum Imperatorem .	289.a
Romani Gentiles conspirant cum Alarico .	288.e.289.
Romani legationem mittunt ad componendam pacem inter Alaricum & Honorium .	279.c
Romani magna auri vi pacem redimunt ab Alarico .	267.d.e
Romani auro iterum obsidionem Urbis ab Alarico solunt .	277.a
Romanorum Christianorum in clade Urbis triumphus .	295.a.b.296.a
Romani modeste habitati a Gothis in Urbis excidio .	299.e. 300.a.b
Romanorum plurimi, capta Vrbe, fugiunt Hierosolymam .	297.e.298.
Romanus populus insurgit contra Symmachum Praefectum pro Bonifacio legitime electo .	431.c
Romani profugi in Africam .	298.d.e
Romani profugi ad vicinas insulas .	298.b.c
Romanum nomen vilescit .	280.c
Romanianus de Augustino optime meritis .	18.b.c
Rotomagensis Ecclesia per S. Victoricum illustrata .	23.e. 24.a.b
Ruben Iudaeus ad fidem Christi conuersus .	422.d.e
Ruffina Paulae filia quarto loco nata .	458.c
Ruffiniana villa apud Chalcedonem .	595.e
Ruffinus Aquileiensis qua occasione historiam scripsit .	16.c.d
Ruffini studium in scribenda historia , & quid praestiterit .	16.d.e
Ruffinus infert in Urbem hereses Origenis .	24.d.e
Ruffinus indiuiduus comes Melaniae .	24.d.e
Ruffini peregrinationis periodus .	24.d.e
Ruffinus quando Romam redijt .	24.e.25.a
Ruffini cum Hieronymo concordia inita ante reditum in Urbem .	25.a.b
Ruffinus a Paulino laudatus .	26.e
Ruffini res gestae in Vrbe post reditum .	30.a
Ruffinus promulgat Romae Apologiam pro Origene .	30.d.e

Ruffinus Romae edidit Periarchon Origenis a se traslatum .	30.d.e
Ruffinus quid moliretur sub inuolucro Origenis Periarchon .	30.e.31.a.45.a
Ruffinus versute vititur nomine Hieronymi in editione Periarchon .	30.e.31.a.b
Ruffini praefatio in Periarchon .	31.e.32.a
Ruffinus mendax , dum pollicetur se editurum Periarchon Origenis emendatum .	31.d.e. purgavit illud ex parte tantum . 31.e.32.a
Ruffinus propugnator Origenis & Didymi .	32.a.b
Ruffinus accipit litteras communicatorias a Cyrillo .	33.d
Ruffinus redit in patriam .	33.d
Ruffini calumnia in Hieronymum de scriptis S. Ambrosij .	38.d.e
Ruffinus aduersatur S.Marcellae .	45.c.d
Ruffini falsi praetextus de sublati sibi chartis inemendatis .	45.d.e.46.b.c
Ruffinus in Eusebium obloquitur .	45.d
Ruffinus alios falso accusat , vt se excuset .	46.b.c
Ruffinus indignae tulit translationem Periarchon factam a S.Hieronymo .	84.a.b.c
Ruffinus mentitur communicare cum Theophilo .	106.b
Ruffinus nolens profiteretur se Origenistam .	106.c.d
Ruffinus tres libros scribit in sanctum Hieronymum, sed tantum amicis ostendit .	106.d.e
Ruffini cum S. Hieronymo comparatio quam inferior inueniatur .	107.b
Ruffinus more hereticorum obdurecit .	107.c
Ruffinus biennio Aquileiae moratus .	108.b. Romae annum vnum .
Ruffino sauebant coniuncti Melaniae .	107.e.108.a
Ruffinus vocatur Romam a Pontifice ad dicendam causam .	127.b.c
Ruffinum vana iactantia arguit S. Hieronymus .	127.c.d
Ruffinus subterfugit iudicium Anastasij Papae .	127.d.e
Ruffinus scribit Apologiam ad Anastasium cum fidei professione .	127.e.128.a
Ruffinus subterfugiens iudicium ab Anastasio Papa datur .	128.b.153.e.154.
Ruffinus scribit de eo Anastasius ad Ioannem Episcopum Hierosolymitanum .	153.e. 154.
Ruffini communicatio reiecta ab Anastasio Papa .	154.e
Ruffinus calumniatur scriptam a S. Hieronymo epistolam Anastasij Papae .	155.a.b. eiusdem leues & friuolae tergiversationes .
Ruffini tres libri inuectiuarum contra S. Hieronymum .	156.a.b.c.d
Ruffinus , acceptis Apologijs a S. Hieronymo , furit in eum .	157.a.b
Ruffinus comminatur mortem S. Hieronymo .	157.a.b.c
Ruffinus sub quibus nominibus derisus sit a S.Hieronymo .	158.a.b
Ruffinus a S. Hieronymo cognominatus est Grunnius , Aleto, Lucius Launius, Asinius Pollio, Calphurnius Lanarius .	158.a.b
Ruffinus in deteriora lapsus ubique damnatus .	158.e. 159.a
Ruffinus adhaesit Pelagianis .	158.e
Ruffinus numeravit libros Canonicos .	236.d
Ruffini obitus in Sicilia .	305.b. Scorpij nomine a S. Hieronymo notatus .
Ruffinus praecursor Pelagij .	306.a.b
Ruffinus vulgavit nomine Sixti Papae & martyris scripta Sixti, siue Sexti Pythagorici .	306.d.e
Ruffinus post mortem detectus auctor Pelagianae heresis .	339.d.e.340.b.c
Ruffinus alius missus a S. Hieronymo Mediolanum .	85.a
Ruffinus Praefectus aemulus Stilichonis .	2.b.c
Ruffinus Gothos vocat .	2.b.c
Ruffinus cur mouetur in cladem Imperij .	2.d.e
Ruffinus laborat vt det uxorem Arcadio .	2.d.e
Ruffino praevalet Eutropius eunuchus .	2.e.3.a
Ruffinus quaerit perdere Romanum Imperium .	3.e
Ruffini patria, genus, & mores .	3.e.4.a
Ruffini res quomodo auctae .	3.e.4.a.b
Ruffinus discipulus Priscilliani .	3.e
Ruffinus magiae studiosus .	3.e
Ruffini magistratus .	4.e
Ruffinus auarus & crudelis .	4.a.b. eius auaritia post mortem publice decantata .
Ruffinus machinatur necem Arcadio .	4.b.c
Ruffinus pandit ostia barbaris omnibus in cladem Imperij .	5.d.e.6.a
Ruffinus immittit Hunnos in Armeniam .	6.a
Ruffinus proditor & incensor Romani Imperij .	7.b.c
Ruffinus obstat ne Gothi a Stilichone vincerentur .	8.d.e.9.b
Ruffini imagine cusi nummi .	9.d
Ruffinus proditor proditione Gainae necatur .	9.d.e.10.a.b
Ruffinus cum expectat purpuram, crudeliter necatur .	9.e. 10.a
Ruffinus circumuictus ab exercitu .	9.e.10.a.b. discipulus ab eo .
Ruffini dextera executa ad ludum .	10.b.c
Ruffini caput super pilum intra Urbem allatum .	10.b.c
Ruffini cadis tempus .	10.e
Ruffinus iustas dat poenas ob occisos eius suasu Thessalonicenses .	10.d
Ruffinus lusus fortunae .	10.d.e
Ruffini vxor & filia in exilium missae .	11.e
Ruffini facultates Eutropius sibi vendicat .	11.e
Ruffini soror virgo sanctissima .	12.c.d
Ruffinus presbyter Ioannis Chrysostomi agit aduersus idololatriam Phoenicum .	141.d. nititur reliquijs martyrum .
Ruffiniana villa prope Chalcedonem .	171.c.d. illic ecclesia SS. Apostolorum Petri & Pauli, & monasterium monachorum .
Rufus Episcopus Thessalonicensis accipit litteras a Celestino contra Nestorium .	338.b
Rufiana virgo Deo sacrata quid accepit ex testamento Gregorij Nazianzeni sui propinqui .	686.b
Rutilius Numatianus Gentilis derisor monachorum quam erret .	57.c.d.58.a. deridetur ipse derisor .

S

Sabbati ieiunij Innocentius causam reddidit .	395.e
Sabbatius schismaticus a Sabbatianis vt sanctus cultus .	492.a
Sabbatiani ex Nonatians exorti .	272.e.d
Sabbatiani heretici a Theodosio lege vexati .	480.b.c
Sabiniana diaconissa conuenit S. Ioannem Chrysostomum Cucusi .	216.b.c
Sabinus gener Heracliani, & socius in tyrannide .	352.b
Sacredotum princeps prohibetur dici Episcopus .	401.d.e
Sacerdotalis functionis eminentia .	309.d.e.310.d.e
Sacramenti vox generica .	40.c.d
Sacrificium incruentum cum peragitur, Angeli visi assistere .	256.e.257.e
Sacrificia Paganorum rursum vetita .	5.b.c.49.b.c
Sacrilegia in ecclesia perpetrata ab aduersarijs Ioannis .	191.d.e

Sal datur catechumenis. 40.b.c.d
 Salomius Episcopus Viennensis. 510.e
 Saltationes & balationes ab Ecclesia Africana S. Augustinus auferre conatus. 417.b
 Saluatio damnatorum ex Origene & eius sectatoribus. 364.b.c.d
 Saluator populi Romani Christus probatus est. 295.e. 296.a
 Saluina filia Gildonis tyranni. 54.b
 Saluinam hortatur S. Hieronymus ad viduitatem seruandam. 60.c.d
 Saluianus Massiliensis deplorat Gallias obrutas peccatis. 251.e
 Saluianus luget Africanorum scelera. 507.d.e. 508. 509.a. laudatissimus Episcopus. 510.d.e
 Saluina nupta Nebridio. 54.b. eius laudes. 60.c.d.e
 Saluina studiosi Ioannis Chrysostomi. 61.a
 Saluina vidua relicta Nebridij Constantinopoli assistit Ioanni Chrysostomo. 197.c
 Salustius extorris causa Ioannis in Creta degit. 242.b
 Samuelis Prophetæ ossa translata Constantinopolim. 252.a
 Sanctos viros cur a barbaris Deus cædi permittat. 304.e. 305.a
 Sanctorum cultum semper Ecclesia prædicauit. 248.c.d
 Sanctis viris erigi solita ecclesiæ, & dies festi institui. 179.a
 Sanctos quoque falsis subreptionibus interdum decipi posse. 118.b.c
 Sanctorum reliquie proficua contra demones. 486.d.e
 Sanctorum reliquiarum contemptores perstringuntur. 393.a.b
 Sanctorum reliquie quam auide quaesita. 304.e. 305.a. Vide, Reliquie.
 Sardicense Concilium improbat canonem Concilij Antiocheni ab Ariani editum. 190.a
 Sardicensis Concilij canon pro Nicæno citatus. 448.c.d.e. 454.a. 455.
 Sardicensis Concilij, num Catholicum fuerit, controuersia obiter oborta in Africa. 336.d.e
 Sarmata cum alijs barbaris Gallias depascuntur. 263.d
 Sarmata vocati a Ruffino in cladem Imperij. 5.e
 Sarraceni grassantur in Palestinam. 304.e
 Sarracenorum Episcopus ordinatus Aspebetus. 471.d. 530.a.b
 Sarraceni conuersi ad fidem tempore belli Persici. 470.a.b.c. 471.b.c
 Sarraceni baptizantur a S. Euthymio. 471.b.c
 Sarraceni diuinitus superati. 468.e. 469.a
 Sarus Hunnorum dux contra Rhadagaisum. 237.e
 Sarus dux armatur in Stilichonem. 267.e. occidit eius satellites, & querit ipsum. ibid. 268.
 Sarus tyrannus aduersus Honorium. 322.d.e. extinctus. 324.b
 Sarus dux Hunnorum recedit a Gothis, & inhabitat Honorio. 291.e. 292.a
 Sarus cedit Gothos. 291.e. 292.a
 Saturninus cum Aureliano datur Gainæ tyranno. 110.d.e. eius constantia admiranda. 111.a. liberati a Ioanne Chrysostomo. 113.b.c
 Sauli Pagano commissa summa belli apud Pollentiam. 186.c
 Saxones cum alijs barbaris Gallias depascuntur. 263.d
 Schisma Antiochenæ Ecclesiæ sublatum. 273.b.c.d
 Schisma Ephesi conflatur per Ioannem Episcopum Antiochenum. 573.b.c.d. Schismaticorum accusationes aduersus Catholicos. 574.a.b
 Schisma in Ecclesia Romana per Eulalium contra Bonifa-

cium constat. 429.c.d
 Schismatis vniuersalis instans periculum ob causam S. Ioannis Chrysostomi. 228.d.e
 Schismatici Donatistæ. Vide, Donatistæ.
 Schismaticorum libellus contra Cyrillum & Memnonem. 574.d.e
 Schismatici Ephesi clanculo omnia agunt. 575.b
 Schismatici stabiliunt hæresim Pelagianam. 575.c
 Schismatici dedere litteras contra Cyrillum in Aegyptum. 577.a
 Schismatici quæ postea ad S. Synodum scripserint. 578.d.e
 Schismatici excommunicati a Synodo Ephesina. 579.a.b
 Schismatici scribunt mendacia & calumnias ad Imperatorem contra Orthodoxos. 583.e. 584.a
 Schismatici nituntur auxilio Acacij Beræensis. 588.b.c
 Schismatici dolo se professi fidem Catholicam. 589.e
 Schismatici idem Nestoriani. 595.e
 Schismatici angustiantur, cum vident Theodosium erga Orthodoxos prosperiorem. 596.a.b
 Schismatici turpiter mētiti Episcopum Mediolanensem secum conuenire. 599.a.b
 Schismatici contra Cyrillum sparsere calumniam, damnata ab ipso sua capiula. 625.e. 626.a
 Scotis conuersis ad fidem datur Episcopus a Cælestino Romano Pontifice. 519.d.e. 520.b
 Scythæ Ariani ad fidem Catholicam per Ioannem Chrysostomum conuersi. 126.e. 127.a
 Scythæ credunt Christo. 23.a.b
 Scriptores librorum Canoniceorum. 236.c.d
 Scriptores Vitæ S. Martini. 163.e
 Scripturæ Canonice quæ sint cognoscuntur & probantur a Romano Pontifice. 456.d.e
 Scripturis diuinis quomodo abutantur hæretici. 225.d
 Sebastianus Comes confessor gener Bonifacij ducis. 476.c
 Sebastianus monachus Cassinensis auctor Vitæ S. Hieronymi. 474.d
 Sebastianus tyrannus aduersus Honorium. 322.d. extinctus. 324.b
 Sebennus Episcopus Eleutheropolis, cui reuelata sunt corpora Prophetarum. 252.e
 Seculares ludi editi sub Honorio. 186.d.e
 Seculares magistratus inique agentes iudicant Episcopi. 327.b.c
 Sedes Apostolica dum dicitur, intelligitur per excellentiam semper Romana Ecclesia. 388.a
 Sedium dispositio in Concilio Ephesino. 567.e
 Segericus Rex Gothorum post Athaulphum. 383.d
 Segetum lustrationes. 101.a
 Seleucia matrona Ruffini vxor Casariensis bene habuit S. Ioannem Chrysostomum ad exilium pergentem. 214.b.c
 Senatus Constantinopolitani ædes incendio conflagrarunt. 198.d.e
 Senatores Gentiles infesti Theodosio Seniori & eius filijs. 2.b
 Sententia lata in Eutropium. 80.e. 81.a
 Sententia lata aduersus Ioannem Chrysostomum. 175. 176.a
 Sententiarum Apostolicæ sedis executores nimis libere agentes constarunt inuidiam in ipsos Romanos Pontifices. 452.c.d.e
 Sententia lata contra Nestorium Ephesi. 570.a.b
 Sententia schismaticorum contra Cyrillum & Memnonem. 574.b.c.d
 Sepulchrum Eudoxiæ tremens. 220.d
 Seranus Vicarius in Africa interpellatur aduersus Donatistas. 55.e
 Serapion Ioannis Chrysostomi studiosus exilium passus. 241.e. 242.a
 Serapion

Serapion diaconus instigat Episcopos contra Ioannem absentem. 124.d
 Serapion diaconus Constantinopolitanus agit contra Ioannem Chrysostomum. 144.b
 Serapion diaconus insurgit contra Ioannem Chrysostomum. 67.c
 Serapion ordinatus presbyter a Ioanne Chrysostomo. 173.d
 Serapion Episcopus Ostracinae communionis Ioannis Chrysostomi laudatus. 243.a
 Serapion Episcopus apud Gothos. 226.e
 Serapion monachus in Aegypto hæresis Anthropomorphitarum. 116.c
 Serena vxor Stilichonis. 2.a
 Serena vxor Stilichonis occiditur. 276.d.e
 Serena in suspicionem adducta proditionis Vrbs. 276.e
 Serui armati in bello contra Rhadagaisum. 237.e
 Seruus Stilichonis arreptus a demone curatur a S. Ambrosio. 20.b
 Seruus Episcopus in Africa quæ passus a Donatistis. 229.e
 Seuerus Sulpitius historiam scripsit. 16.d
 Seuerus mittit ad Paulinum Vitam S. Martini. 28.a.b
 Seuerus mittit ad Paulinum pallium cilicinum. 28.a. quæ ipse accipiat a Paulino. ibid.
 Seuerus cum S. Martino assueuit. 29.a.b
 Seuerus corrigitur. 150.b
 Seueri dialogi. 162.d
 Seuerus Millenarius. 162.d. 325.e
 Seuerus Sulpitius aspersus labe Pelagiana. 604.d. respicit ab errore. e
 Seuerus Sulpitius an fuerit Episcopus. 604.e. 605.
 Seuerus & Macarius in Africa occisi. 269.c
 Seuerus Episcopus Mileuitanus. 270.a
 Seuerus Episcopus Minoricæ insulæ accipit reliquias S. Stephani protomartyris, quibus Iudæos conuertit. 419.b.c.d. 420. 421. 422. 423.
 Seueri Episcopi Minoricensis epistola circularis integra fides. 419.c.d
 Seuerus Episcopus Minoricensis vrget Iudæos. 421.d.e. 422.
 Seueri Episcopi Sitifensis neptis sanctimonialis capta a barbaris Dei ope illæsa seruat. 303.e. 304.a
 Seuerus Episcopus Treuerensis collega S. Germani in certamine contra Pelagianos. 652.b
 Seuerus presbyter cum alijs missus a Synodo ad Theophilum. 171.d
 Seuerus presbyter legatus Ioannis Chrysostomi ad Innocentium Papam. 193.b
 Seuerianus Episcopus Gabalensis quid molitur contra Ioannem Chrysostomum absentem. 124.c.d
 Seuerianus agit aduersus Ioannem Chrysostomum. 144.b.c
 Seuerianus reconciliatur Chrysostomo. 144.d
 Seuerianus vrgetur a populo Constantinopolitano. 144.e. 145.a
 Seuerianus, conciliato populo, habuit ad eum concionem. 145.b
 Seuerianus rursum agit contra Ioannem Chrysostomum. 168.b.c.d
 Seuerianus Episcopus accusator Ioannis Chrysostomi. 173.b
 Seuerianus rursum cōtra Ioannem Chrysostomum. 180.a.b
 Seuerianus Gabalensis concionatur in Ioannem Chrysostomum contumeliosum eum onerans. 176.d
 Seuerianus & Antiochus causa necis S. Ioannis Chrysostomi. 254.a.b
 Seuerianus Gabalensis apostata nominatus ab Isidoro Pelusiotæ. 287.d
 Seuerianus iungitur scelestissimo Porphyrio inuasori sedis

Antiochenæ. 202.e
 Seueriani fuga ex timore Antiochenorum. 203.a
 Sibyllina carmina Romæ combusta. 98.b
 Sicarij in Ioannem Chrysostomum immissi. 196.d.e
 Sydonij cultores Cælestis idoli. 95.b
 Sigefarius Gothorum Episcopus Arianus baptizator Atalæ tyranni. 291.e
 Signa militaria cruce decora. 8.e. 9.a
 Signum in vexillis Christianorum. 9.a
 Siluanus Episcopus Philippopolis translatus in Episcopatum Troadis. 644.a.b. eius mores & miracula. c.d
 Siluanus sustulit iudicium a clericis. 644.d
 Siluanus laicos constituit ad iudicandum. 644.d.e
 Siluanus Episcopus extorris piscatu sibi victum querit. 242.b
 Siluanus Primas Numidiæ præsidet Concilio Mileuitano. 164.a
 Siluanus Primas prouinciæ Numidiæ præfuit Cirtensi Concilio. 335.e
 Silvia Ruffini Præfecti soror virgo sanctissima. 12.c.d. redarguit Iouinium deliciosum. 12.d. in diuinis litteris admodum versata. ibid.d
 Symbolum Catholicorum in scribendo tempore hæresis Pelagianæ. 419.d
 Symbola Catholicae communionis. 55.c
 Symbolum dignoscendæ fidei Catholicae ab hæresi. 564.a
 Simeon Stylita proficuus Ecclesiæ. 621.a.b.c. omnibus populis innotescit. d
 Simeon Stylita precibus vincit Persas. 469.a.b
 Simeon Stylita communicauit cum Domino Episcopo Antiocheno. 658.e
 Simeon Stylita accepit litteras a Theodosio Imperatore pro pace Ecclesiæ. 618.e. 620.d.e
 Simoniani dicendi Nestoriani. 648.b
 Simoniacorum Episcoporum causa tractata Ephesi in Concilio. 123.e. 124.a
 Symmachi Præfecti Vrbs relatio ad Honorium Imperatorem de schismate Romanæ Ecclesiæ. 429.d.e
 Symmachus fauet Eulalio. 430.a.d.e. 431.e
 Symmachi minister a populo verberatus. 431.e
 Symmachi secunda relatio ad Honorium Imperatorem. 431.d.e
 Symmachi tertia relatio ad Honorium Imperatorem. 433.d
 Symmachi quarta relatio ad Constantium de temeritate Eulalij. 436.e. 437.e
 Symmachi quinta relatio. 438.b.c
 Symmachi sexta relatio de restitutione Bonifacij. 439.a
 Simplicius Episcopus Bituricensis sanctitate celebris. 605.a
 Simplicianus senex & optimus. 35.e
 Simplicianus creatur Episcopus Mediolanensis. 38.e. 39.a
 Simplicianus Episcopus Mediolanensis quando obiit. 100.a.b
 Simplicianus accepit reliquias martyrum a Vigilio. 102.e
 Simplicius Episcopus Mediolanensis consulitur ab Episcopis Africanis. 42.e
 Syncretius Metropolitanus in Asiam mittitur a Ioanne Chrysostomo. 122.e
 Synesius Episcopus Ptolemaidis agit pro Alexandro Episcopo apud Theophilum. 263.b.c
 Synesii epistola ad Theophilum. 262.b.c
 Synesius Episcopus infectatur Eunomianos. 308.a
 Synesii litteræ aduersus Eunomianos. 308.a.b
 Synesii ex philosopho Episcopi res gestæ. 308.e. 309.a. 310.
 Synesii electio in Episcopum. 309.a.b
 Synesij

Synesij epistola de eminentia sacerdotalis functionis. 309. a.b.c.d
 Synesius longe abhorret ut patiatur creari Episcopus. 310. a.b.c
 Synesij ingenuitas. 310.c.d
 Synesij excogitatae artes, ut fugiat Episcopatum. 311.a.b
 Synesij epistola ad suos de electione in Episcopu. 311.c.d
 Synesius mori potius delegit, quam creari Episcopus. 311. c.d.e
 Synesius abhorret iudicare litigantium causas. 311.e. 312. d.e
 Synesius lites iudicat. 311.e. 312.a.b
 Synesius indicat causam Pauli & Dioscori Episcoporum. 312.a.b
 Synesius ad Theophilam casus grauiore iudicandos remittit. 312.b.c
 Synesius Episcopus habet Concilium Ptolemese. 327.c.d.e
 Synesij vigor sacerdotalis infractus laudatur. 328.c. 329.e
 Synesij epistola de penitentia Andronici. 328.c. 329.a
 Synesius e tribunali deponit Andronicum Libyae Praefectum. 329.c
 Synesij epistola ad Theophilum de rebus Andronici. 329.d
 Synesij res gesta cum Euagrio philosopho, quem conuertit ad fidem. 329.e. 330.a.b
 Synesij lucubrationes. 332.b.c
 Synesius laudator Hypatiæ. 379.d.e
 Synodus. Vide, Concilium.
 Syria ab Hunnis inuasa. 6.a
 Syriae Episcopi monent Nestorium, ut se emendet. 542.b.
 Idem praesto sunt Nestorio contra Cyrillum. 547.c.d
 Siricius Papa nesciens dat litteras communicatorias Origenistis. 32.e
 Siricius Papa excusatur. 33.b.d
 Siricius dat litteras communicatorias Rufino. 33.d
 Siricij Papæ epistola recitata in Concilio Teleptensi. 417.a
 Siricius Papa consulitur ab Episcopis Africanis. 420.e
 Siricij Papæ obitus. 44.d.e. epistola ab eo conscripta. d.e
 Siricij Papæ res gesta. 44.e
 Sifinnius Episcopus Nouatianus successor Marciani. 13.b.c
 Sifinnius genere Cappadox. 100.e
 Sifinnius martyr cum socijs sub Honorio Imperatore. 100.d. 101.
 Sifinnius Episcopus Nouatianus contra Ioannem Chryso-
 stomum penitentes semper excipientem librum scripsit. 257.e
 Sifinnius monachus mittitur ab Exuperio cum eleemosy-
 nis in Orientem. 245.d.e
 Sifinnij monachi profectio in Aegyptum ad eleemosynas
 erogandas. 246.a
 Sifinnius Episcopus Constantinopolitanus subrogatus in lo-
 cum Attici. 491. e. 493.b. laudatus Episcopus. 493.c.d
 Sifinnij Episcopi Constantinopolitani obitus. 505.c
 Sifinnius Episcopus Constantinopolitanus laudatus a Caele-
 stino. 534.b.c
 Sixtus Romanus presbyter anathema in Pelagium incla-
 mauit. 413.c.d
 Sixtus Papa scripsit ad Ioannem Episcopu Antiochenum. 613.b
 Sixti Papæ nomine ficta littera. 618.a
 Sixtus Papa succedit Caelestino. 617.c.d
 Sixtus querit curare Nestorium. 617.d.e. 618.a
 Sixti Papæ nomine libri Sixti philosophi velati. 306.d.e
 Sixti epistola ad Ioannem Antioch. laudata a Vincentio
 Lirinensi. 617.b
 Sixtus Papa calumniam passus a Nestorianis, quasi indi-
 gne tulisset depositionem Nestorij. 635.c.
 Sixti epistola ad Cyrillum. 635.d.e

Sixtus excusat Ioannem Antiochenum. 636.a
 Sixti Papæ tolerantia in aduersis. 636.b
 Sixtus Papa diuinitus admonitus de eligendo Episcopo Ra-
 uennate. 638.d.e
 Sixtus Papa ordinat Petru Chryologum Episcopum Ra-
 uennatem. 638.d.e
 Sixti Papæ epistola ad Ioannem Antiochenum. 636.e.
 637.a
 Sixto datum iudicare causam suam. 641.e
 Sixtus Papa accusatus a Baso Exconsule. 640.e. 641.a.
 642. d.e
 Sixti accusationis & liberationis legitima historia quæ sit.
 642.d.e
 Sixti Acta in causa Polychronij Episcopi Hierosolymita-
 ni spuria. 642.e. 643.a.b
 Sixtus Papa negat audientiam Iuliano Pelagiano. 679.c.d
 Sixti Papæ obitus. 680.a
 Sixtus Papa picturis ornauit basilicam S. Mariæ ad Prae-
 sepe dictam. 680.b. dona munifica ab eo illi oblata. ibid.
 Sixtus Papa ornauit baptisterium Constantini. 681.a. alia
 Sixti opera. c
 Sixti Papæ nomine supposita opera Pelagianorum. 681.
 d.e. 682.
 Sixtus Papa V. edendam præcepit ab Auctore Vitam
 S. Ambrosij. 38.a
 Sixtus, siue Sextus Pythagoricus philosophus. 306.c. eius
 libri adscripti Sixto Papæ & martyri. 306.d.e
 Socrates Nouatianus & Origenista. 151.a
 Socrates procliuior erga Origenistas. 115.b
 Socratis error & impostura. 150.e. 151.a
 Socrates historicus Nouatianus insensus Cyrillo Nouati-
 anorum infectatori. 377.d.e. multa in Cyrillum exordio
 protulit. ibid.
 Socrates Nouatianus miracula falso tribuit Nouatianis.
 460.c.d.e
 Socrates historicus cur insensus Nestorio. 513.d.e. repre-
 henditur de perperam facta reprehensione. ibid.
 Socrates reprehenditur de origine hæresis Nestorij. 515.e.
 516.a.b
 Socratis historiae finis. 677.d
 Solanius imprudens Sixti Papæ nomine edidit scetus Pe-
 lagianos. 681.c.d
 Sophronius diaconus causa Ioannis in Thebaide detentus
 in carcere. 242.b
 Sorices depascuntur Christianos martyres. 466.c
 Sozomenus procliuior erga Origenistas. 115.b
 Sozomenus a Palladio Origenista mutuatus historia Ori-
 genistarum. 117.e. 118.
 Sozomenus in multis corrigendus. 147.b
 Sozomenus Origenista corrigitur. 151.c.d.e
 Sozomeni historiae terminus. 383.a
 Sozomeni historiae finis. 677.c.d. sententia S. Gregorij de eo
 quomodo accipienda. 677.e
 Sozomeni historia maioris auctoritatis, quam Socratis.
 678.b
 Spectacula turpia sublata ab Arcadio, exclamante Ioan-
 ne Chrysostomo. 82.c.d. qualia essent. d.e. ludi permissi
 honesti. 92.a
 Spoletinum Concilium indictum. 435.e. cur desijt cele-
 brari. 436.d.e
 Spolia clericorum defunctorum debentur Ecclesie. 42.b.c
 Spoliorum clericorum collectores bene in Ecclesia institu-
 ti. 42.b.c
 Statua Veneris corrui virtute Crucis. 137.c.d
 Statua quo ritu dedicari solita. 187.d.e
 Statua deorum conuelli penitus iussa rescripto Honorij
 Imperatoris. 270.e
 Statua

Statua Eutropij prostrata. 81.a
 Statua nobilissima incendio absumpta. 198.e
 Statua argentea Eudoxiæ dedicatio. 187.d.e
 Statua Musarum incensa. 198.e
 Statua Iouis & Mineruæ incensa. 198.e
 Stephanus causa Ioannis Chrysof. in Arabiam relegatus.
 242.b
 Stephani protomartyris inuentio & translatio reliquia-
 rum. 365.e. 366.a.b. 367. 368.
 Stephano protomartyri plures erectæ ecclesie in Africa.
 390.b.c. 391. 392.
 Stephani reliquijs sex mortui reuocati ad vitam. 392.c.d
 Stephani protomartyris reliquia delata in Africam per
 Orosium. 389.e. 390.a.b
 Stephani protomartyris reliquia in Lusitania. 408.a
 Stephani protomartyris reliquia delata in Minoricâ insu-
 lam. 419.b.c.d. eius virtute Iudæi conuersi. 419. 420.
 421. 422. 423. 424.
 Stephanus iterum ex eminenti suggestu prædicat Euange-
 lium sequentibus signis. 393.a.b.c
 Stephani reliquias acceptas ab Orosio Augustinus diuisit
 in Ecclesias Africanas. 393.c.d
 Stephani protomartyris templum erectum Hierosolymis ab
 Eudocia Augusta. 666.e
 Stephani reliquia translata Constantinopolim, & in eccle-
 sia S. Laurentij posita. 667.a.b
 Stilicho Magister militiae. 2.a
 Stilichoni commendati filij a Theodosio Imperatore. 2.a.b
 Stilichonem Theodosius sibi iungit fœdere nuptiarum. 2.a
 Stilichonis vxor Serena soror Theodosij. 2.a
 Stilicho Gentiliu aduersarius. 2.b
 Stilichonis annulus Rufinus. 2.b
 Stilicho laborat pro salute Orientalis Imperij. 8.e. 9.a
 Stilichonis expeditio in Orientem. 8.e. 9. 10.
 Stilicho prohibetur pugnare cum Gothis dolo Rufini. 9.d.e.
 10.a
 Stilicho elusus arte Rufini, machinatur illi necem. 9.c.d.e.
 eius reditus in Italiam. d
 Stilicho violat Ecclesie immunitatem. 20.a
 Stilicho penitentiam agit de violata Ecclesiastica immuni-
 tate. 20.a
 Stilichonis seruus a demone obsessus. 20.b
 Stilicho quid de S. Ambrosio agrotante. 35.c
 Stilichonis filia nupta Honorio. 53.c.d
 Stilichoni tributa victoria obtenta a Mascezile contra Gil-
 donem. 60.a
 Stilicho comburit carmina Sibyllina. 98.b.c
 Stilichonis Consulatus cur diutius retardatus. 99.e
 Stilichonis victoria a Claudiano decantata. 99.e. 100.a
 Stilicho felicissimus, si non altiora ambisset. 10.a
 Stilicho proditor Imperij immittit Alanos & Vandalos in
 Gallias. 251.c.d
 Stilicho ex Vandalis ducit originem. 251.c. 267.a.b
 Stilicho vincit Alaricum apud Pollentiam. 184.c.d
 Stilicho victu Alaricu apud Pollentiam fugere finit. 186.b.c
 Stilicho detegitur proditor Romani Imperij. 186.b.c
 Stilicho timens irruentem Saru confugit ad ecclesiam. 268.e
 Stilicho iusto Dei iudicio ecclesie iura violans compellitur
 confugere ad ecclesiam. 267.e
 Stilicho auulsus ab ecclesia occiditur. 267.e. 268.a
 Stilichonis filia Maria, & Thermantia. 268.b
 Stilichonis bona Fisco addita. 268.d.e
 Stilichonis consilium in subiugando sibi vniuersum Impe-
 rium. 269.a
 Stilichonis interfectores beneficio affecti ab Honorio Im-
 peratore. 269.b
 Stilichonis morte qua occasione inualueret Donatista.

269.e
 Stilicho proditor cum filio Eucherio. 267.b.c. 268.a
 Stipendium auctum militibus in bello contra Rhadagai-
 sum. 237.e. 238.
 Stoici philosophi doctores Pelagianorum. 306.b
 Studius Praefectus urbis Constantinopolitanae tempore exi-
 lij Ioannis Chrysofomi. 207.e
 Studium litterarium in meliorem formam Theodosius re-
 stituit. 492.e
 Subscriptio testiū in testamēto Gregorij Nazianzeni. 686.e
 Successores deligere aliquando permissum Episcopis, pos-
 tea id abrogatum. 496.a.b
 Successus Episcopus Diocæsareæ accipit litteras a Cyrillo.
 634.c
 Suenes martyr in Perfide dira passus. 467.a.b
 Suetonius Tranquillus in compendium redactus a Pauli-
 no, & metro cantatus. 16.4
 Sueui Gallias infestant vna cum alijs barbaris. 267.b
 Sueuorum Reges Honorio obsequentes se præbent. 384.b
 Sueui cum alijs barbaris inuadunt Hispanias. 287.d.e
 Suffectani cultores Herculis. 96.e
 Suffectani Gentiles populi in Africa trucidant Christia-
 nos. 96.d.e
 Suffectanus S. Augustinus admonet. 96.e. 97.a
 Suggestum in usu ad conciones. 257.b
 Suidæ error. 2.d
 Summi Pontifices dicti Episcopi. 41.b.c
 Summus Sacerdos prohibetur dici Episcopus. 40.d.e
 Superbia ducis Romanum perdit exercitum. 671.a
 Superstitio Gentilicia tum ablata, quando credebatur Chri-
 stiana religio defectura. 49.b.c.d.e
 Superstitioe Gentilicium tollendâ rogant Episcopi Afri-
 cani. 53.b. sublata legibus Honorij. 91.c.d.e. 92.a.b
 Superstitio Gentilicia sublata legibus Arcadij Imperato-
 ris. 92.b.c.d
 Superstitio Gentilicia in lustratione agrorum. 101.a
 Superstitio Gentilicia riget adhuc in creandis Romæ Con-
 sulibus. 288.c.d
 Superstitioes nonnullas Gentilicias ab Ecclesia Africana
 S. Augustinus auferre conatus. 417.b.c.d

T

Abellarius in habitu medici missus a Synodo. 583.e
 Taurinense Concilium. 39.a.b. Acta in Synodo. c.d
 Telense, siue Teleptense Concilium in Africa. 416.e
 Templum Astartes in Phœnicia. 142.b
 Templum Cælestis Carthagine prostratum. 92.b.c. 93. 94.
 Templum Marnæ ut deiceretur laborat S. Porphyrius
 Episcopus Gazensis. 131.b.c.d. illud demolendum fore
 præuidit Porphyrius. 134.e
 Templum Marnæ incendendum esse puero reuelatum. 138.
 c.d.e. quando & quomodo combustum. 139.b.c.d
 Templi Marnæ demolitio obtenta ab Imperatore. 135.b.c
 Templum Veneris Bibli in Phœnicia. 142.b
 Tempia deorum Romæ prostrata. 98.a.b
 Tempia deorum iussa dirui lege Honorij Imp. 91.c.d.e
 Tempia deorum quæ erāt Gazæ. 138.a. eadē prostrata. b.c
 Templorum adificia in usum publicum vendicari Ho-
 norius rescripsit. 271.a
 Templi idoli lapides non admissi in structuram ecclesie,
 sed ex illis via strata. 140.c.d
 Templorum annonæ militibus applicata. 370.e
 Templum idoli in Libano promptuarium turpitudinū de-
 molitum. 142.b
 Templorum idolorum in Phœnicia destructio. 141.b.c.d.
 142.a.b
 Tempia deorum spoliata ornamentis ad aurum dandum
 Alarico

<i>Alarico pro soluenda Urbis obsidione.</i>	277.a	<i>Theodoretus creatus Episcopus Cyri.</i>	481.d.e
<i>Terebon filius ducis Sarracenorum a demone percussus</i>		<i>Theodoretus retinetur Antiochia causa verbi Dei.</i>	481.e.
<i>egrotans insanabili morbo curatur a S. Euthymio.</i>			487.c
470.c.d.471.472.		<i>Theodoretus pugnat contra Marcionitas.</i>	483.c.d.486.
<i>Termophilorum angustia patuere barbaris dolo Ruffini.</i>			487.
8.b.c.		<i>Theodoretus labores aduersus alios haereticos.</i>	487.a.b.c
<i>Termuntia filia Stilichonis, vxor Honorij.</i>	268.b	<i>Theodoretus claudit historiam laudibus Theodori Mopsuesteni, & Diodori Tarsensis.</i>	506.d.e
<i>Terramotu concutitur ciuitas Constantinopolitana, cum exulat Ioannes Chrysostomus.</i>	176.e	<i>Theodoretus consulto noluit historia attingere Nestorij tempora.</i>	506.e
<i>Terramotus concutit ciuitatem Constantinopolitanam.</i>	20.b	<i>Theodoretus quando historiam scripsit.</i>	506.e
<i>Terramotus in obitu S. Paulini.</i>	607.a	<i>Theodoretus diuersa editio, & totius eius vitæ status.</i>	507.b.c
<i>Tertullus spurius Consul creatus a tyranno.</i>	288.c	<i>Theodoretus cum alijs Episcopis Syriae monet Nestorium se corrigere.</i>	542.b.c
<i>Testamentum Gregorij Nazianzeni. 685.c.d.e. 686. elucidatio ipsius.</i>	687.b.c.d.688.689.690.	<i>Theodoretus fauit postea Nestorio.</i>	542.d.e
<i>Testamentum Gregorij Nazianzeni executioni mandatum.</i>	690.a	<i>Theodoretus epistola ad Irenæum, qualis ipse fuerit, arguit.</i>	542.e.543.a
<i>Testes testamento Gregorij subscripti.</i>	686.e.687.a	<i>Theodoretus subdole agit.</i>	543.b. quam fuerit Theodori Mopsuesteni obseruantissimus. c.d
<i>Tygrius presbyter martyrium consecutus sub Arcadio.</i>	201.d	<i>Theodoretus epistola Graece scripta in Vaticano habentur.</i>	543.e. Latine reddita a Federico Metio. ibid.
<i>Tygrius ob Ioannem Chrysostomum in Mesopotamiam relegatus.</i>	242.b	<i>Theodoretus iussus a Nestorio scribere contra Cyrillum.</i>	547.d
<i>Timasius Consul maritus Pentadiae.</i>	205.d	<i>Theodoretus litterae de rebus gestis Constantinopoli.</i>	597.d.e.
<i>Timasius Exconsul relegatus in Oasim.</i>	12.a		598.a
<i>Timasij mores quales.</i>	12.a.b	<i>Theodoretus defendit Nestorium.</i>	598.a.b
<i>Timasius & Iacobus ex discipulis Pelagij redditi Catholici.</i>	364.e.365.	<i>Theodoretus concionatur Chalcedone Nestorianis.</i>	598.c.d.
<i>Timothei martyris reliquia.</i>	71.d		palam profertur se Nestorij defensorum. e
<i>Timotheus Maroniae Episcopus extorris causa Ioannis Chrysostomi.</i>	242.a	<i>Theodoretus contra Cyrillum scribit.</i>	602.b
<i>Timotheus Alexandrinus competitor Cyrilli.</i>	346.e	<i>Theodoretus litteris studet concitare Episcopos Italiae contra Cyrillum.</i>	602.b.c
<i>Typhus pro arrogantia usurpatus.</i>	453.e	<i>Theodoretus vera respicientia multis declarata.</i>	658.a.b.c
<i>Tyrones tumultuati in Africa.</i>	180.d	<i>Theodoretus plurimam epistola, quibus se penitus auersatum Nestorium demonstrat.</i>	658.a.b.c
<i>Tyranni exorti in Britannia.</i>	260.d.e	<i>Theodoretus Antiheses in Cyrilli capita abolita.</i>	628.c
<i>Tyranni ab Honorio Imperatore Dei ope extincti.</i>	322.d.e	<i>Theodoretus post pacem adhuc aduersatur Cyrillo.</i>	628.c.d
<i>Tyrannis Heracliani quando caepa.</i>	341.b.c. 451.e. 452.a	<i>Theodoretus post initam concordiam adhuc studet Nestorio.</i>	628.c.d. eius epistola ad Nestorium. d.e. 629.b
<i>Tyrannorum extinctor Honorius.</i>	479.b.c	<i>Theodoretus quid scribat ad Ioannem post concordiam initam.</i>	628.e.629.
<i>Tyrannorum est auferre Ecclesiae priuilegia.</i>	480.a.b	<i>Theodoretus quæ occasio data scribendi contra Idololatrias.</i>	669.d.e
<i>Tyrannus nouus post obitum Honorij Ioannes insurgit.</i>	479.d.e.480.	<i>Theodoretus defendit iura Ecclesiae Antiochena contra Alexandrinum Episcopum.</i>	678.d.e
<i>Thyrus martyr reuelat reliquias Quadraginta martyrum.</i>	665.b	<i>Theodoretus redditur insensus Dioscoro Alexandrino.</i>	678.e
<i>Tituli Episcoporum qui vetiti in Concilio Carthaginiensi.</i>	40.e.41.a	<i>Theodoretus diaconus Romanae Ecclesiae sub Innocentio.</i>	192.d
		<i>Theodoritus Patricius appetitur insidijs ab Eudoxia.</i>	144.a
<i>Tituli sacrorum Antistitum consueti.</i>	41.a.b	<i>Theodori Consulatus cum Eutropio.</i>	74.d.e. solus remansit, expuncto collega. 74.e. notus Augustino. ibid. eius laudes a Claudiano decantatae. 75.a. eius scripta. b
<i>Tituli quos respuerunt Episcopi Africani.</i>	41.d.e	<i>Theodorus Episcopus Antiochenus retinet Theodoretum causa verbi Dei.</i>	481.e
<i>Titulus Pammachij in Vrbe.</i>	48.e	<i>Theodorus Episcopus Ancyrae agit patronum Synodi in Concilio Ephesino.</i>	568.a
<i>Titulum Episcopi non usurpat Ioannes Chrysostomus, licet iniuste damnatus.</i>	192.e	<i>Theodoti Episcopi Ancyrae lucubrationes, cum moraretur Ephesi.</i>	595.c
<i>Titulis honorificis non nominandi haeretici atque schismatici.</i>	362.b.c	<i>Theodorus Iudeorum summus sacerdos in insula Minorica.</i>	421.c. eius visio de Christi victoria. ibid. c.d. eius conuersio. 423.c.d
<i>Titulos Fiscales Theodosius lege vetuit affigi.</i>	676.d.e	<i>Theodorus missus a Theophilo Romam.</i>	87.b.c
<i>Titus diaconus occisus Felicis Magistri militiae iussu.</i>	500.b		Theodorus
<i>Thalassius Praefectus Praetorio Illyrici ad Episcopatum Caesariensem assumptus.</i>	677.b.c		
<i>Tharasia consors S. Paulini.</i>	47.a		
<i>Theasius Episcopus Catholicus in Africa occisus a Donatistis.</i>	269.d		
<i>Theasius Episcopus legatus ex Concilio Africano ad Honorium Imperatorem.</i>	221.a		
<i>Theas sanctae reliquia.</i>	71.d		
<i>Themistius Episcopus Hadrianopolis testis in testamento Gregorij Nazianzeni.</i>	687.a		
<i>Theodoretus reprehensione dignus, dum laudat Porphyrium Episcopum Antiochenum.</i>	273.a.b		

<i>Theodorus Mopsuestenus apostata a monachismo, turpissimus vita.</i>	516.d.e	<i>Theodosius precibus sedat tempestatem.</i>	382.a.b
<i>Theodorus Mopsuestenus magister Nestorij.</i>	516.d.e	<i>Theodosius religione regit Imperium.</i>	382.a.b
<i>Theodorus Mopsuestenus vt impius condemnatus.</i>	543.e.	<i>Theodosij Imperium felicissimum, dum in eo religio viguit.</i>	382.b.c
	544.a	<i>Theodosius, intercedente Asclepiade Episcopo Chersonensi, indulget delinquentibus.</i>	461.b
<i>Theodori Mopsuesteni libri produntur in lucem.</i>	648.d.e.	<i>Theodosius diuina ope vincit Persas.</i>	468.a
<i>damnantur in Armenia primo. e. confutantur a S. Cyrillo Episcopo Alex.</i>	649.c.d	<i>Theodosij numisma de victoria contra Persas.</i>	469.b
<i>Theodorus quaternitatem inducebat.</i>	650.a	<i>Theodosius accepit coniugem Eudociam.</i>	475.a.b
<i>Theodori Mopsuesteni scripta an explanata & laudata in Concilio Antiocheno.</i>	650.c.d.e	<i>Theodosius dilatat iura Ecclesiae Constantinopolitanae.</i>	475.a.b
<i>Theodori scripta an recepta a Cyrillo & Proclo.</i>	650.e.	<i>Theodosius defendit Imperium tuendo Ecclesiasticam immunitatem & religionem.</i>	480.a.b
	651.a	<i>Theodosij ex religione apparatus contra tyrannum.</i>	480.b.c
<i>Theodori Mopsuesteni laudes an receperit Synodus Chalcedonensis.</i>	651.b	<i>Theodosius plures eodem anno sancit leges contra haereticos.</i>	480.b.c.d.e
<i>Theodori Mopsuesteni obitus, & sedis tempus.</i>	506.d.e	<i>Theodosius Paganos exagitat.</i>	480.e.481.a
<i>Theodorus Praefectus militum, ductor Ioannis in exilium.</i>	212.b	<i>Theodosius Iudaeos coerces.</i>	480.481.d.e
		<i>Theodosius restituit in Imperium Valentinianum.</i>	487.d.e
<i>Theodorus Tarsensis aliquando pro Diodoro errore positus, diuersa vtriusque conditio.</i>	517.a.b	<i>Theodosius soluit Circense spectaculum, vt Deo gratias agat.</i>	488.a
<i>Theodorus Episcopus Tyanæus recedit Constantinopoli nolens aduersari Chrysostomo.</i>	189.c. numquam receptus a communionem Ioannis.		488.e.489.a
	201.a	<i>Theodosij sanctio de festis diebus.</i>	488.e.489.a
<i>Theodorus Tyanæus Episcopus laudatus ob gratiam praestitam exulibus communionis Ioannis Chrysostomi.</i>	242.e.243.a	<i>Theodosij hostes barbaros vltus est Deus fulminibus.</i>	490.a.b
<i>Theodosius Senior comendatus S. Ambrosio reliquit filios.</i>	2.a. item & Stilichoni.	<i>Theodosij laus, cuius religione hostes debellati absque gladio.</i>	490.e.491.c.d
	ibid.	<i>Theodosius licet indebite excommunicatus a monacho, non neglexit, sed curari voluit.</i>	491.a
<i>Theodosij consilium in conciliando sibi Stilichone.</i>	2.a.b	<i>Theodosius conuenit anachoretam, & cum eo versatus.</i>	491.d
<i>Theodosij Senioris corpus relatum Constantinopolim.</i>	10.c	<i>Theodosius Iunior nascitur.</i>	131.b.c. praedictio de eo. 133.e.134.a. quæ contigerunt in ortu eius.
			134.b.c
<i>Theodosius Imperator baptizatus a S. Ioanne Chrysostomo.</i>	663.b	<i>Theodosij Imperator baptizatus a S. Ioanne Chrysostomo.</i>	134.e.135.a
<i>Theodosij baptisimi solemnem pompam.</i>	134.e.135.a	<i>Theodosius infans annuere visus est petitioni Episcoporum.</i>	135.a.b.c
<i>Theodosius infans annuere visus est petitioni Episcoporum.</i>	135.a.b.c	<i>Theodosius infans admotus ad genua Ioannis Chrysostomi ab Eudoxia.</i>	144.d
<i>Theodosius infans admotus ad genua Ioannis Chrysostomi ab Eudoxia.</i>	144.d	<i>Theodosius infans egrotat.</i>	151.b
<i>Theodosius infans egrotat.</i>	151.b	<i>Theodosij lex in Isaurorum latrones.</i>	216.e
<i>Theodosij lex in Isaurorum latrones.</i>	216.e	<i>Theodosij Iunioris quinquennialia edita.</i>	237.e
<i>Theodosij Iunioris quinquennialia edita.</i>	237.e	<i>Theodosius a patre Arcadio commendatus Regi Persarum.</i>	265.a
<i>Theodosius a patre Arcadio commendatus Regi Persarum.</i>	265.a	<i>Theodosius init saecus centum annorum cum Rege Persarum.</i>	265.d.e
<i>Theodosius init saecus centum annorum cum Rege Persarum.</i>	265.d.e	<i>Theodosius auxilium opportune mittit Honorio sub Attalo periclitanti.</i>	289.
<i>Theodosius auxilium opportune mittit Honorio sub Attalo periclitanti.</i>	289.	<i>Theodosius littora Orientis custodiri iubet ob metum barbarorum.</i>	291.c.d
<i>Theodosius littora Orientis custodiri iubet ob metum barbarorum.</i>	291.c.d	<i>Theodosius Imperator leges sancit aduersus haereticos omnes.</i>	307.b.c.359.b.c.d.380.c.480.b.c.d.514.d.e.515.a
<i>Theodosius Imperator leges sancit aduersus haereticos omnes.</i>	307.b.c.359.b.c.d.380.c.480.b.c.d.514.d.e.515.a	<i>Theodosij leges contra Gentiles.</i>	480.e.494.c
<i>Theodosij leges contra Gentiles.</i>	480.e.494.c	<i>Theodosius exagitat Anabaptistas, Eunomianos, & Nouatianos.</i>	359.b.c.480.b.c
<i>Theodosius exagitat Anabaptistas, Eunomianos, & Nouatianos.</i>	359.b.c.480.b.c	<i>Theodosius rescribit contra Iudaeos.</i>	380.a.480.d.e
<i>Theodosius rescribit contra Iudaeos.</i>	380.a.480.d.e	<i>Theodosius abrogat praefecturam Gamalielis Iudaei.</i>	380.a.b
<i>Theodosius abrogat praefecturam Gamalielis Iudaei.</i>	380.a.b	<i>Theodosius creat Pulcheriam sororem Augustam.</i>	380.c.d
<i>Theodosius creat Pulcheriam sororem Augustam.</i>	380.c.d	<i>Theodosius probe institutus a Pulcheria.</i>	380.e.381.a
<i>Theodosius probe institutus a Pulcheria.</i>	380.e.381.a	<i>Theodosij crebra ieiunia.</i>	381.b
<i>Theodosij crebra ieiunia.</i>	381.b	<i>Theodosij Regia similis monasterio.</i>	381.b
<i>Theodosij Regia similis monasterio.</i>	381.b	<i>Theodosius bibliothecam collegit.</i>	381.b.c
<i>Theodosius bibliothecam collegit.</i>	381.b.c	<i>Theodosij egregiae virtutes.</i>	381.d.e
<i>Theodosij egregiae virtutes.</i>	381.d.e	<i>Theodosius cultor reliquiarum sanctorum.</i>	381.e
<i>Theodosius cultor reliquiarum sanctorum.</i>	381.e		

Theodosius Imperator vera noscens Nestorio restituit, & fuit Patribus Orthodoxis. 586.a.b
 Theodosius admonetur literis Isidori Pelusiotae. 586.b.c
 Theodosius acquieuit damnationi Nestorii in Synodo facta. 586.d
 Theodosius vocat utriusque partis legatos Constantinopolim. 586.d.e
 Theodosius rursus ex Irenaei Comitii relatione fluctuat. 587.e.588.a
 Theodosius dimouetur a recta sententia per Acacium Beræensem. 588.b
 Theodosius sequestrem pacis mittit Ioannem Comitem facrarum largitionum Ephesum. 588.d
 Theodosius dum affligit Episcopos, amittit exercitum. 591. a.b
 Theodosius post cladem exercitus redditur sero sapiens. 591.e.592.a
 Theodosius vocat ex utraque parte septem Episcopos Constantinopolim. 593.c.d
 Theodosius erga Orthodoxos propensior demonstratur. 596.a.b
 Theodosius per Pulcheriam sororem proficit. 597.a
 Theodosius tandem audit legatos schismaticos. 597.c.d
 Theodosius exauctorauit Irenaeum Comitem Nestorianum. 602.a
 Theodosius per litteras admonetur a Caelestino Papa. 610.e.611.
 Theodosius Imp. laborat pro pace Orientalis Ecclesiae. 617. d e
 Theodosius mittit Aristolaum Antiochiam pro pace concilianda. 617.e
 Theodosius scribit ad Ioannem Episcopum Antiochenum de pace. 617.e
 Theodosius scribit ad Acacium Beræensem de pace. 617.e.620.a.b
 Theodosius scribit ad Simeonem Stylitam de pace Ecclesiae. 617.e.620.d.e
 Theodosius egit cum Cyrillo de pace Ecclesiae restituenda. 619.c
 Theodosij laudata religio. 637.c
 Theodosius Imperator consuetudine S. Melaniae reddiuit melior. 646.c
 Theodosius Imperator curat perpetuo duraturam rem frumentariam. 646.d
 Theodosius sanctione edita dānat libros Nestorii. 648.b.c
 Theodosius Imp. an scripserit peruatione Concilij Antiocheni pro Theodori libris. 650.d.e
 Theodosius mandat edita sanctione deportari Nestorium in Oasim. 655.d.e
 Theodosius mittit legatos qui restituant corpus Ioannis Chrysofomi Constantinopolim. 663.b.c.d
 Theodosius rogat literis Ioannem Chrysofomum, ut patiat corpus suum transferri. 663.d.e
 Theodosius munera mittit Hierosolimam Crucem gemmatam & pecuniam. 667.b
 Theodosius legem sanciuuit aduersus Iudaeos, Samaritanos, & Gentiles. 668.e.669.a
 Theodosius orat pro parentibus. 664.d
 Theodosij lex de dedicatione statuarum. 187.d.e
 Theodosius sustulit relictigal lenonum. 676.e.677.
 Theodosij Imperatoris lex de Parabolanis. 691.c.d
 Theodosiani Codicis editio. 654.e
 Theodosius Episcopus Hyda testis in testamento Gregorij Nazianzeni. 687.a
 Theodosius Episcopus Synodorū insequitur haereticos. 307.c
 Theodotus Episc. Antiochenus post Alexandrum. 332.c.d
 Theodotus Antioch. Episcopus quid de Ioanis Chrysofomi

nomine recepto in sacras tabulas. 347.e.348.a
 Theodotus Apollinaristas Antiochenos iunxit Ecclesiae Catholicae. 332.d
 Theodoti Episc. Antiocheni obitus, & sedis tempus. 508.b
 Theodulus Episcopus Apamea testis in testamento Gregorij Nazianzeni. 687.a
 Theognostus accusatus a Gaio Ariano. 142.c.d
 Theopentus Episcopus legitus ex Concilio Alex. Constantinopolim. 546.e
 Theotecnus legatus ad Innocentium Papā missus ab Episcopis partis Ioannis Chrysofomi. 206.e.207.
 Theotimus Scythiae Episcopus sanctus. 121.d
 Theotimi sanctitas barbaris veneranda, eius miracula. 148.d.e. conuertit Hunnos. e. In ipsum peccans barbarus a Deo corripitur. d
 Theotimi Episcopi Scythiae disceptatio cum S. Epiphania. 148.a. quis qualisve hic fuerit. c.d
 Theophilus Episcopus Alexandrinus aduersatur electioni Ioannis Chrysofomi. 44.a.b
 Theophilus proponit Isidorum ordinandum Episcopum Constantinopolis. 44.b
 Theophilus mittit legatos Romam pro conciliando schismate Antiocheno. 65.e.66.a
 Theophilus collecto Concilio Alexandriae damnat Origenis errores. 85.b.c.d
 Theophilus scribit ad S. Hieronymum de Origenistis damnatis. 87.b.c
 Theophilus mittit Theodorum Romam. 87.b
 Theophilus cum S. Hieronymo conuenit aduersus Origenistas. 87.c.d
 Theophilus plures ad Episcopos diuersos mittit legationes de fugandis Origenistis. 88.a.b.117.e
 Theophilus S. Epiphaniū commouet in Origenistas. 88.c.d
 Theophilus scripsit Synodalem epistolam aduersus Origenistas. 85.b.c.89.b
 Theophilus scripsit primam Paschalem epistolam aduersus Origenistas. 89.b.c
 Theophili Paschales epistolae quo ordine scriptae. 89.d.e.90.
 Theophili Paschales translatae a S. Hieronymo in Latinum. 89.e
 Theophilus carpitur a monachis Origenistis Constantinopolis. 114.c.115.a
 Theophilum incusat absentem Ioanes Chrysofomus. 114.c
 Theophilus apud Arcadium accusatus ab Origenistis. 115.a.b
 Theophilus Alex. accusatur haeresis Anthropomorphitae. 115.c.d. defenditur. 115.e.116.a
 Theophilus scriptis suis exagitat Anthropomorphitas. 116.c
 Theophilus calumniam passus de Maincha femina ad communionem admissa. 116.d.e
 Theophilus alijs pluribus exagitur calūnijs. 116.e.117.
 Theophilus cur Isidoro infestus. 116.e.117.
 Theophilus legatos mittit Constantinopolim contra Origenistas. 120.a
 Theophilus quae rescripserit ad S. Ioannem Chrysofomum. 120.c.d
 Theophili alia epistola ad Ioannem Chrysofomum. 120.d.e
 Theophilus iustam fouit causam. 120.e.121.a
 Theophili epistola secunda Paschalis quando scripta. 128.b
 Theophilus Episcopus Alex. accusatur ab Aegyptijs monachis Origenistis apud Arcadium Imp. 146.b.c.d
 Theophili legati Constantinopolim missi detrusti in carcerem. 146. d.e. in exilium ire iussi. e
 Theophilus quid tractet cum Epiphania. 147.c.d
 Theophili studia contra Ioannem Chrysofomum. 168.b.c.d
 Theophilus

Theophilus ex reo in actorem repente mutatus. 169.b
 Theophili fautores. 169.b.c.d
 Theophili aduentus Constantinopolim. 169.d.c. 170. ubi hospitatus. e
 Theophilus abstinuit a communionem Ioannis. 169.e.170.a
 Theophili conatus aduersus Ioannem, cum esset Constantinopoli. 170.a
 Theophilus in deterius deficit. 170.b.c. cum non causam publicam contra Origenistas prosequitur, sed in Ioannem Chrysofomum commouetur. ibid.
 Theophili hospes Eugegraphia. 170.d
 Theophilus Synodum cogit, ex qua citat Ioannem Chrysofomum. 171.c.d
 Theophilus percussus timore populi reuertitur Alexandriam. 178.a.b.c.d.e. vel potius timore iudicij. 194.b
 Theophili sententia de libris Origenis. 178.c.d
 Theophilus creditus recepisse Origenis libros, quos damnarat. 278.d
 Theophilo redeunti Alexandriae quid in via cum Nilamone. 178.e.179.a
 Theophilus rursus vocatur Constantinopolim ab Eudoxia. 188.c
 Theophilus recusat venire Constantinopolim. 189.b.c
 Theophilus legatos mittit Constantinopolim. 189.b
 Theophilus legatum mittit ad Innocentiū Papam. 192.c.d
 Theophili temeritatem admiratur Innocentius Papa. 192.d
 Theophilus litteris Ioannis ad Innocentium perstringitur. 193.b
 Theophili iudicium irritat Innocentius Papa. 195.e.196.
 Theophilum litteris redarguit Innocentius Papa. 196.b
 Theophilo Alexandrino communicandum esse iubet Arcadius Imperator. 202.b
 Theophili ultima Paschalis a S. Hieronymo translata. 223.d.e
 Theophilus extorris causa Ioannis. 242.b
 Theophilus exules Episcopos restituendos curat. 262.a.b
 Theophilus a comunione Romani Pontificis separatur. 245.b
 Theophilo reconciliari Romanum Pontificem Innocentium cupiunt Episcopi Africani. 253.d
 Theophilus cur Paschales epistolae amplius non scripserit. 253. d.e
 Theophilus in sententia perstat de non restituendo nomen Ioannis Chrysofomi in sacras tabulas. 275.a.b
 Theophilus etiam suis Aegyptijs ob Chrysofomū despectui habitus. 253.c. quid de eo Isidorus Pelusiotae. 257.c.d
 Theophilus probat electionem Synesij Episcopi. 311.a.b.e
 Theophili obitus. 345. d.e. 346.a. adorauit moriturus Ioannis Chrysofomi imaginem. e. quid de Arsenio dixit inter moriendum. ibid.
 Theophili scripta. 345.e.346.
 Theophilus quid de sacris suppellectilibus. 346.a
 Theophili Paschales annis singulis solita scribi. 346.c
 Theophili nomen celebre in Ecclesia posteris remansit. 346.d.e
 Theotocon Mariam negat dicendam Nestorius. 531.c
 Thermæ Gargilianæ locus delectus ad Collationem publicam. 315.a
 Thessalonica habendum Concilium indicitur in causa Ioannis. 227.b
 Thraciae a Gothis deuastata. 7.c
 Thronus Euangelij in medio Synodi Ephesinae collocatus. 567.e
 Thurificarunt Episcopos thymiamate Ephesij, damnato Nestorio. 570.e
 Toletana Synodus prima. 235.e
 Toletana Synodus scripsit ad Innocentium Papam. 235.b

Toletana Synodus prima & secunda confusa. 235.d.e
 Tolosa meritis Exuperij diu intacta. 237.c
 Tolosa tandem expugnata a barbaris. 264.e
 Tonans Andronici minister impius. 328.a.b. excommunicatur cum Andronico. 328.b.c
 Tornaccensis ciuitas capta a barbaris. 263.d
 Tormenta crudelissima illata Christianis a Persis. 466.c.d
 Toxotius Paulæ filius ultimo loco natus. 458.c
 Tractoria epistola quae. 167.c.d
 Tractoria epistolis vocati Donatista ad Collationem. 314.b
 Translatio Ioannis Chrysof. diuinitus impedita. 663.c.d
 Translationis Ioanis Chrysofomi corporis pompa. 664.b.c
 Translatio corporis S. Ioannis Chrysofomi Constantinopolim. 661.e.662.663.
 Translatio corporis S. Germani in Gallias. 653.b.c.d
 Translatio reliquiarum S. Stephani Constantinopolim. 667.a.b
 Translationes Episcoporum haud penitus improbat. 600.b. 643.e.644.a.b
 Trasamundus Rex Vuandalorum. 504.e
 Treius Episcopus Arabissi. 245.c
 Tribigildus tyrannus rebellat aduersus Arcadium, & Asiam incurfat. 70.b.c
 Tribigildus quid cum Gaina aduersus Orientis Imperium. 76.b.c.d
 Tribigildus cum Gaina ex Asia in Europam transferendus. 110.e
 Tribunus idololatra quid passus in conflagratione templi. 139.d
 Tribunus & Notarius quae dignitas. 317.e.318.a
 Triumphus Christianae religionis in ipsa Vrbe captiuitate. 294.c.d.295.296.
 Triumphus Ecclesiae est superborum humiliatio. 78.b.c
 Triumphus de nece Ruffini. 10.b
 Triumphus Honorij Imperatoris de Aualo superato, alijsq. tyrannis. 408.c.d
 Triumphus quo excepti sunt Patres Ephesi post damnatum Nestorium. 570.d.e
 Troilus sophista. 114.a
 Tutore Arcadius non indignus. 2.d
 Tutor relictus Honorio Stilicho. 2.d

V

Valentina Ecclesia in Gallia a Manichæis infestata. 460.b
 Valentinianus Tertius ex Galla Placidia & Constantio natus. 430.c
 Valentinianus Augustus imperat. 487.d.e
 Valentinianus pacem sancit cum Aetio. 488.b
 Valentiniani numisma. 488.c.d
 Valentinianus rependit Deo gratias pro acceptis beneficijs, restituens ablata priuilegia Ecclesiae a tyranno. 489.b.c
 Valentiniani leges contra haereticos. 489.d.e
 Valentiniani leges contra Gentiles. 489.e
 Valentinianus Manichæos exagitat. 489.d
 Valentiniano Imperatori tributa sanctio de priuilegijs Ecclesiae Rauennatis arguitur impostura. 631.c.d.e. 632.a.b
 Valentinianus Augustus quid in causa Sixti Rom. Pontif. 641.c.d
 Valentinianus Imperator proficiscitur Constantinopolim coniugem accepturus. 661.d
 Valentinianus Eudoxiam filiam Theodosij coniugem accepit. 661.d
 Valentinianus, impellente Sixto Papa, fecit aureas sacras statuas Christi & Apostolorum. 680.c

Valentiniani Imperatoris laudata religio. 637.c
Valentianus presbyter Romanus legatus cum collegis Constantinopolim. 227.d
Valerianus Episcopus Iconij accipit litteras a Cyrillo. 634.d
Valerianus Pelagianus migrat Alexandriam, contra quæ exclamat Eusebius. 399.c.d
Valerianus Comes præsto est Porphyrio cum copijs. 203.b.c
Valerianus Tribunus militum quid in legatos Apostolicæ sedis. 240.c.d.e
Valerius Episcopus Hipponensis timens ne subriperetur sibi Augustinus, ordinat eum Episcopum. 13.d.e
Valerius non sinit peregrinari Augustinum. 13.e
Valerius Episcopus Hipponensis ignarus Nicænorum canonum. 14.b.c
Valerius Episcopus Hipponensis nesciens peccauit in Nicænum Concilium. 495.d
Vangiones populi in Gallia a barbaris deleti. 263.d
Vasa ecclesiæ vendidit Acacius Amida Episcopus, ut hostes redimeret. 469.e
Vasa sacra ecclesiæ Vaticanæ reposita apud sacram virginem. 194.b
Vates Gentilium falsis responsis deorum decipiunt Attalum tyrannum. 289.d.e
Vestigal lenonum Florentius Præfectus Prætorio sua impensa sustulit. 676.e.677.a
Vela regia in titulum priuata auctoritate suspendere vetitum lege Theodosij. 676.d
Velamina sacra, quæ superponuntur altari, quo sint honore habenda. 346.a
Venantius Fortunatus scripsit res S. Martini. 162.e. curatur ab eo infirmitate oculorum. 163.c.d
Veneris idolum fractum virtute Crucis. 137.b.c.d
Venerius diaconus Ecclesiæ Mediolanensis. 35.e
Venerius Episcopus Mediolanensis succedit Simplicio. 100.a.b
Venerius admonetur ab Anastasio Papa de damnatione Origenistarum. 109.a
Venerius interpellatur ab Episcopis Africanis, ut clericos concedat Ecclesiæ Africanæ. 128.d.e
Venerius Episcopus Mediolanensis subuenit Ecclesiæ Africanæ. 128.d.e. 129.a
Venerius Episcopus Mediolanensis agit pro Ioanne Chrysofostomo. 227.d. accepit litteras a S. Ioanne Chrysofostomo. 228.a.b
Verbum Dei prædicari solitum intra cancellos. 257.b. in medio ecclesiæ primus Chrysofostomus est aggressus. 257.b
Verbum Dei audire nullus prohibeatur. 64.e.65.a
Vestina Titulus sub Innocentio. 396.e
Vestitus clericorum ab hæreticis immutatus. 512.d
Victor monachus calumniâ passus a Nestorianis Ephesum venit. 577.d.e
Victor Vticensis in historia de persecutione Vuadalica multa prætermisisse cognoscitur. 661.c.d
Victor Episcopus in Mauritania ex parte communionem priuatus. 351.c
Victor Episcopus Catholicus in Africa occisus a Donatistis. 269.d
Victor Martyritanus Afer expurgator Cassiani. 640.b.c
Victoria Britannorum aduersus Pictos per S. Germanum adeptâ. 522.e.523.a.b
Victoria Honorij Imp. de Alarico apud Pollentiam. 184.c.d.e. 185.186.
Victoria Marini ducis Honorij aduersus Heraclianum tyrannum. 352.b.c.d

Victoria diuinitus concessa contra Rhadagaisum. 238.e. 239.a.b
Victoria obtenta contra Gildonem precibus S. Ambrosij & monachorum. 58.e.59.a. veteribus consignata monumentis. 59.e. tributa Stilichoni. 60.a
Victoria Gotbi modestè vsi. 299.e.300.a.b
Victorinus nouus hæresiarcha. 362.d.e
Victricius Episcopus Rhotomagensis consulit Innocentium Papam. 222.d
Victricius conuertit ad fidem barbaros. 23.e.24.a
Vidua agrum aufert Eudoxia. 142.c.d.e. 143.
Vidua Theognosti relicta patitur ab Eudoxia vineæ dirptionem. 142.c.d
Vidua iunior, ad quâ scripsit S. Ioannes Chrysofostomus. 61.b
Vidua nobiliores Ecclesiæ Constantinopolitanæ. 61.b
Vidua Aegyptia accusat Paulacium Præsidentem. 143.c
Vidua ecclesiæ ad meliorem formam restituta per Ioannem Chrysofostomum. 67.e
Vidua raptâ, & Dei virtute illæsa seruata. 304.b
Viennensis Ecclesiæ cõtentio cum Arelateni sedata. 39.b
Vigilantiâ patria, & progressus in hæresim. 246.d.e
Vigilantium exagitat scriptis suis S. Hieronymus. 246.c.d
Vigilantius diu latuit sub velamento hypocrisis. 246.e
Vigilantius quomodo innotuit S. Paulino, a quo & laudatus. 246.e.247.a
Vigilantius primo a S. Hieronymo detectus. 247.b
Vigilantius quando cepit in S. Hieronymum oblatrare. 247.b.c
Vigilantius recedens e Palæstina venit in Aegyptum. 247.e
Vigilantius vbi & quando hæreses promulgare cepit. 247.e.248.a
Vigilantius impugnat cultum sanctorum. 248.a.b
Vigilantius deforme portentum. 248.b.249.a
Vigilantiâ sectatores recentiores hæreticos exagitat auctor. 249.e.250.a
Vigilantius quam impar, ut conferri possit cum sanctis Patribus. 249.e.250.a
Vigilantius damnauit vsum luminum in ecclesia. 250.b.c.d
Vigilantiâ hæresis per barbaros cito depressa. 251.c.d
Vigilantiâ hæresis in Galliam barbaros prouocauit. 251.b
Vigilantius prauo demone scelestior. 250.c
Vigilantius vsum collectarum in ecclesia auferre conatus. 250.e
Vigilantius aduersarius monastici ordinis. 250.e
Vigilantius ut excogitator ineptissimarum sententiarum paucos habuit sectatores, vndemque cito extincti absque propagatione. 251.a.b
Vigilius Episcopus Tridentinus scribit Acta martyrum Anaunensium ad Simplicianum Episcopum. 100.a.b
Vigiliij epistola ad S. Simplicianum. 101.e.102.
Vigilius Tridentinus Episcopus & ipse martyr. 103.d
Vigiliij vitæ Acta deprauata corrigenda. 103.e.104.a.b.c
Vigilius male refertur ad tēpora Anastasij Imperatoris. 103.e.104.a.b.c
Vigiliij plures. 104.b.c.e.405.a
Vigilius scriptor Ecclesiasticus sub Anastasio Imperatore. 104.b.c
Vigilius Africanus. 104.e
Vigilius diaconus. 104.d.e
Vigilius Episcopus Brixianus. 104.e
Vigilius Episcopus in Gallia. 104.e
Vigilias celebrant Episcopi quadraginta Ioannis Chrysofost. fautores. 190.a. exturbantur. 191.b
Vigilia a militibus exturbatæ. 191.b.c
Vigiliarum

Vigiliarum vsus abstulit Vigilantius. 250.b.c.d
Vigilias Paschatis reueritus est etiam Vigilantius. 295.b
Vincentius Episcopus cum Epigonio legatus a Cœcilio Carthaginensi ad Honorium Imperatorem pro immunitate Ecclesiæ conseruanda. 99.c.d
Vincentius Præfectus Prætorio in Gallijs. 104.e.105.a. laudatus a Severo. ibid. Martino amicitia coniunctus. 106.a
Vincentius Victor ex Donatista Catholicus, & ex Catholico factus hæreticus. 463.a. erexit se aduersus S. Augustinū. b.c. illusus a demone falsis visionibus. ibid. deceptus Petrum presbyterum Hispanum. 463.c.d
Vincentius Victor recantat palinodiam. 463.d.e
Vincentius Livinensis quis fuerit, & quando scripserit aduersus hæreticos. 647.d.e
Vincentius Livinensis impugnat Pelagianæ hæresis. 604.b
Vincentius alius Gallus propugnator Pelagianæ hæresis. 604.b
Vincentius Cassolitanus Episcopus. 36.e
Vincentius Donatista scripsit contra Catholicos vi cogentes hæreticos vel schismaticos per Imperatoris leges. 233.e.234.
Vincentius cum Fortunato legatus in Concilio Teleptensi. 417.a
Vincentius Victor nouæ hæresis inuictor in Africa. 426.e. 427.d
Vindicandum non esse Iudicum gladio sanguinem martyrum. 103.b
Vindicta in Principes qui Dei viros prouocant. 220.d
Vindicta Dei in persecutores Ioannis Chrysofostomi. 219.d.e.220.
Vindicta Dei ob editionem ludorum Sæcularium. 187.a.b
Vindicta in violatores Ecclesiasticæ immunitatis. 20.a. 61.c.d.68.d.e.76.c.d.e.77.a.b
Vincula Cyrilli quam gloriosa. 592.d.e
Vincula Petri Romam ad Eudoxiam missa, & miraculis clara. 668.c.d. auct. aque basilica. c.d
Vincula Petri, quibus vinculus est Romæ sub Nerone. 668.c.d
Vincula Petri diuino miraculo simul iuncta. 668.d
Vincula Petri donatæ Eudoxiæ a Iuuenale Episcopo Hierosolymitano. 667.d
Vinculorum Petri annua memoria Constantinopoli. 667.d.e.668.a.b
Virgo arreptitia absque humano viuebat cibo; quomodo curata. 646.e.647.a
Virgo sacra custos sacrorum vasorum. 294.b.c
Virgo sanctimonialis Suisensis a barbaris capta, illæsa seruatur. 303.e.304.a
Virginis Hispanæ nobile martyrium. 505.a.b
Virgines sacræ quanta passæ causa Chrysofostomi Constantinopoli. 206.d
Virgines occurrentes Ioanni proficiscenti in exiliū. 212.c.d
Virginum consecrationis solemnnes ritus. 354.e
Virginitas Gregorij Nazianzeni satis perspicue demonstrata. 687.b.c.d
Visio ostensa Thereboni Sarraceno egrotati. 470.e.471.a
Visio ostensa de conuersione Marcionitarum. 486.a.b
Visio ostensa Sixto Papæ de eligendo Episcopo Rauennate. 368.e
Visio Procopij ostensa Episcopis. 136.d
Visio facta S. Paulino proxime morituro. 606.d
Visio Angelorum sub militum specie. 112.c
Visio Genadij de animæ immortalitate. 331.b.c
Visio ostensa Mercato de animæ immortalitate. 332.a.b
Visio ostensa Ioanni Chrysofostomo de proximo obitu. 254.c

Visio ostensa Proclo de S. Ioanne Chrysofostomo. 255.e.256.a
Visiones ostensæ Ioanni Chrysofostomo. 256.e.257.a
Visio quæ apparuit S. Ambrosio in extrema lucubratione. 35.e.36.a
Visio Adelphij de gloria S. Ioannis Chrysofostomi. 261.c.d
Visio miracula super mentem Oliueti. 459.d.e
Visiones de conuersione Iudæorum insulæ Minoricensis. 421.a.b
Visio ostensa in conuersione Iudæorum. 425.e
Visio Porphyrij de templi Gazensis demolitione. 134.c
Visio ostensa de libris Nestorij. 524.b
Visiones ostensæ Luciano de reliquijs S. Stephani. 367.c.d.e.368.b.c.d.e
Visio ostensa de iisdem Nygetio. 369.d
Visio ostensa Calimero de corpore Zachariæ Prophetæ. 382.c.d.e
Visio S. Germani de suo instante obitu. 634.a
Visio ostensa Cyrillo de Ioanne Chrysofostomo. 351.c.d
Visio sancti Cypriani suis Afris apparuit. 675.d.e
Visionibus simulatis Donatistæ nisi decipere Orthodoxos. 52.d.e
Vitalis hæresiarcha. 444.e.445.
Vitalianus maritus Gorgoniæ sororis S. Gregorij Nazianzeneni. 690.d
Vitulus Cancellarius dirigitur Romæ a Constantio in causa Eulaliij. 437.b.c
Vltio. Vide, Vindicta.
Vnitas Africanæ Ecclesiæ tractatur ab Anastasio Papa. 129.b.c.d.180.e.181.a.b. edictum de vnitate publice expositum. 231.a
Vnitatem amplecti Donatistas colonos suos Pammachius compulit. 233.d.e
Vnitas schismaticorum Donatistarum ex parte seculi. 231.b.c.d
Vnitatis tempore habitum Concilium Carthaginense. 232.d.e
Volusiani hominis Gentilis genus. 337.d.e. acerrimus ingenio, resistens Christianæ religioni. 338.a.b
Volusiani mater femina religiosissima laborat pro salute filij. 338.b.c
Volusianus Apollonij Tyanæ studiosus, itemque Apuleij vacans magia. 338.d.e
Volusiani Præfecti Prætorij edictū contra Pelagianos. 461.d
Volusianus auunculus S. Melaniæ. 462.a
Volusianus accersit sanctam Melaniam Iuniorem neptem suam. 644.e
Volusianus Præfectus Vrbs legatus Constantinopolim. 645.a
Volusianus redditur Christianus. 646.a.b
Voluum nuncupatum soluit Galla Placidia erigendo Rauenennæ ecclesiam. 655.b
Vranus scriptor obitus S. Augustini. 606.c
Vranus scriptor transitus S. Paulini. 37.e
Vrbs excidium tantum triduo perdurauit. 300.e
Vrbs excidium. Vide, Roma.
Vrbs interitu Orbem ruiturum putauit S. Hieronymus. 298.b
Vrbs ecclesiæ intactæ a furore barbarico. 294.a.b.295.296.
Vrbs Romæ inuasores semper male periere. 383.e.384.a
Vrsus presbyter Romanus sub Innocentio. 396.e
Vrsus Tribunus quid in idola. 92.e
Vrsus Tribunus reliquias idololatriæ disiecit, imperante Constantio Aug. 462.b.c
Vrsus explorator in Africa rētrū Manichæorū. 462.c.d.e
Vuallagas Nisibenus presbyter venit Romam ad Innocentium Papam pro Ioanne Chrysofostomo. 206.c
Vuallia

I N D E X.

Vuallia Gothorum Rex succedit Segerico. 383.d.e.384.a.b
 Vuandali in Gallias erumpunt. 246.b.251.
 Vuandali cum Alanis Gallias depascuntur. 263.d.e
 Vuandali cum Alanis & Sueuis inuadunt Hispanias.
 287.d.e
 Vuandali pudici in uolitionem missi libidinosorum. 287.e.
 288.a
 Vuandali spondent Honorio pacem. 384.b
 Vuandalos conuenit Bonifacius in Hispania. 501.e.502.
 Vuandalorum Reges Modegifelus, Guntharius, & Gense-
 ricus. 501.e. Traiamundus ponitur a Gregorio. 504.e
 Vuandali transeunt in Africam. 501.e.502.a.507.d.e
 Vuandali Arianorum omnium perditissimi. 504.a
 Vuandali rebaptizant. 504.e.505.a
 Vuandali nastant Africam. 507.d.e.508.a
 Vuandalis dedi Africa cur meruit. 507.e.508.509.a.b.
 510.a.b
 Vuandalorum numerus qui transierunt in Africam. 510.e
 Vuandalorum immanis grassatio in regiones Afrorum.
 510.e.511.
 Vuandali Hipponem obsident. 551.e.552.
 Vuandali in Africa Romanos vincunt. 591.b.c.d
 Vuandali Carthaginem capiunt. 672.a.b
 Vuandali occupant maiorem ecclesiam Carthaginensem
 Restitutam dictam. 675.d
 Vuandali idololatriæ reliquias Carthagine pessumdant.
 675.a.b
 Vuilas Episcopus Gothorum Catholicus creatus a Ioanne
 Chrysostomo. 226.d.e. moritur. ibid.
 Vulpilas dux sub Constantio Præfecto exercitus Honorij
 Imperatoris. 323.e.324.a
 Vzali Memoria sancti Stephani ab Euodio erecta. 390.c.
 magna ibi Deus operatus. 390.e.391.

X

Xanthippus Episcopus primæ sedis Numidiæ præsi-
 det Concilio Mileuitano. 164.e.166.167.168.
 Xenodochium a Pammachio erigitur in Portu Romano.
 48.d
 Xystus Papa. Vide, Sixtus.

Z

Zacharia Prophetæ corpus inuentum sub Theodosio
 Iuniore. 382.c.d
 Zebenus Episcopus Eleutheropolis interfuit Concilio Dio-
 spolitano. 371.b
 Zelus Barochæ in Gentiles. 73.b.c.d
 Zenobius Episcopus Florentinus. 36.c.d
 Zosimi Papæ creatio. 400.b
 Zosimum fallere conatus Cælestius captio confessionis li-
 bello. 400.c
 Zosimus explorat fidem Cælestij, an vere vel fecte agat.
 400.c.d
 Zosimus cupidus salutis Cælestij cum eo mitius agit. 400.d.

consulit Africanos Episcopos de eius causa. ibid.
 Zosimus numquam absoluit Cælestium, licet ad audientiam
 admiserit. 400.d
 Zosimi epistola ad Aurelium Episcopum Carthaginensē,
 & alios Africanos Episcopos. 400.e.401.a.b
 Zosimus Papa habuit confistorium in S. Clemētis basilica;
 ubi Cælestius visus est recantasse palinodiam. 401.a
 Zosimus Papa instaurat iudicium inter Cælestium & La-
 zarum & Herotem Episcopos Galliarum. 401.d.e
 Zosimus Papa cognoscit causam Pelagij. 402.c
 Zosimus Papa in causa Pelagij scribit ad Episcopos Afri-
 canos. 402.d.e
 Zosimus Papa in causa Cælestij atque Pelagij nihil vult
 agi perfunctorie. 403.c.d.e
 Zosimo Papæ oblati libellus a Pelagio, quo voluit videri
 Catholicus. 404.b.c.d. idem de Cælestio. 404.c
 Zosimum vrgent querelis Episcopi Concilij Carthaginen-
 sis de admissio Cælestio ad audientiam. 409.c
 Zosimi litteræ redditæ ad Episcopos Carthaginensīs Con-
 cilij de admissio ad audientiam Cælestio querelis satisfac-
 iens. 409.c.d.e
 Zosimi studium in conuertendo Cælestio. 410.b.c.411.a.b
 Zosimi Papæ iudicium in causa Cælestij. 411.e.412.
 Zosimus Papa defenditur & excusatur a S. Augustino.
 410.b.c
 Zosimus Pelagium damnat atque Cælestium. 412.d.e.
 413.d
 Zosimus Papa damnauit hæreses Pelagianas. 413.b
 Zosimum insectantur aliqui ex clero Romano Pelagij stu-
 diosi. 413.d
 Zosimus scribit ad clerum Rauennatem contra schismati-
 cos clericos. 413.d
 Zosimus Papa perstringitur calumnijs a Iuliano Pela-
 giano. 415.e
 Zosimus Papa legat Augustinū & alios collegas in Cæsa-
 ream Mauritaniam. 417.a.b
 Zosimi Papæ epistola decretalis ad Episcopos Occidentalis
 Ecclesiæ. 419.b
 Zosimi epistola ad Hesychiū Episcopum Salonitanum.
 419.b
 Zosimus Papa concessit parochijs licentiam benedicendi
 Paschalem cereum. 429.a
 Zosimi Papæ obitus, anni sedis, res gestæ. 428.e.429.a.b
 Zosimus anno quo obiit, tres legatos Carthaginem misit.
 429.b
 Zosimi Papæ madata legatis Apostolicæ sedis. 446.d. eius-
 dem commonitorium. e.447.a.b
 Zosimus Papa imposturæ arguitur a Nouatoribus, sed ca-
 lumniose. 447.d.e
 Zosimus historicus carpens Olympium redarguitur. 268.
 a. b
 Zosimi historia. 16.e
 Zosimus inique lacerat Innocentium Romanum Pontifi-
 cem. 278.c.d
 Zosimus historicus in quibus mendacissimus. 7.c.d.8.a.b
 Zosimus doli mali arguitur. 239.a

ERRATA SIC CORRIGITO.

Pag.	Linea	Mendum	Emendatio.	Pag.	Linea	Mendum	Emendatio.
39	B 6	tertio	quarto	371	A 9	in locum Gelasij	in locum Ioannis succes- soris Gelasij
40	C 2	cigitatione	cogitatione	393	C 2	septem	sex
45	A 7	enarratum	enarratum	396	E 12	Eugubium	Eugubinum
67	E 2	folerte	folerter	398	C 9	de Africanos	ad Africanos
69	E 2	Africæ	Africa	418	D 11	sublatam	sublatam
74	A 2	auditores	aditiores	420	C 6	Theodosit	Theodori
85	A 3	Pauia	patria	431	E 4	dixeram	direxeram
101	A 1	Maij	Maius	457	C 7	non	nos
108	A 6	coaceruandis	coaceruando	469	A 11	& petijisse	experijisse
127	B 7	eumdum	eumdem	470	E in marg.	TARABONI	TERBONI
151	A 1	confutat	confutat	479	D 6	Honorio	Honorio
158	B 3	propofiti	propositi	485	E 7	viro	vero
173	A 2.3	nulum	nullum	488	B 6	remittentur	remitterentur
176	B 9	suam	suo	519	E 5	ab oculos	ob oculos
177	A 6	cumq.	eumq.	543	A 10	diucit	deucit
189	B 1	Remenem	Pemenem	562	B 1	hæc vtrique	hac vtique
197	C 5	Siluinam	Saluinam	568	A 4	Cælestino	addde, vbi venit
201	A 5	plenas	plenæ	568	A 5	Theodorum An- cyræ	Theodotum An- cyræ
215	D 5	domi	domui	576	B 3	euentum	aduencum
216	B 3	cohortæ	coortæ	587	E 3	iaque	iraque
229	D 1	religiosum	religiosam	602	B 7	oppugnator	addde impulsu Ioannis Episc. Antioch.
297	C 2	refrenabatur	refrenabatur	619	C 9	communemq.	communeq.
299	D 2	ille	illas	637	A in marg.	CÆLESTINVM	SIXTVM
321	D 9	vibebantur	videbantur	652	B in marg.	Sur.tom.3.	Sur.tom. 3.
323	A 3	capisset	capellit	654	E vit.	Paulo	Pauli
342	B 1	inde	ante				
344	A 9	generis	generi				
361	A in marg.	PRESBYTERI	EPISCOPI				

R E G E S T V M.

a A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vu Xx Yy Zz
Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn
a b c d e f g

Omnes sunt Terniones, præter a, Quaternionem, Mmm vero & Nnn, Duerniones.

R O M A E Excudebat Aloysius Zannetus M. D. X C I V.

C O N C E S S I O N E P R A E S I D E N T I V M.

